BIBL. NAZ.
VITT. EMANUELE III
XXII
F
35
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

IVS REGNI NEAPOLITANI,

EX CONSTITVTIONIBVS, CAPITVLIS, RITIBVS,
Pragmaticis, Neapolitanorum Priuilegijs, tùm impreſſis, tùm etiam
non adhuc typis traditis deſumptum.

CAROLO TAPIA I.C. REGIOQVE
IN SVPREMO NEAPOLITANO SENATV
CONSILIARIO COMPILATORE.

In quo totius Regni Leges, quæ diuerſis in libris legebantur, nunc in vnum collectæ, ac expurgatæ ſub titulis congruo loco ſituatæ commodius reperiri, ac legi poſſunt.

Cùm gloſis Marini Caram. Andreæ Iſernienſis, Bartholomæi de Capua, Lucæ de Penna, Sebaſtiani Napodani, Ioannis Antonij de Nigris, & aliorum.

Quibus acceſſerunt perpolitæ, ac elegantes eiuſdem CAROLI TAPIAE Annotationes in quibus quidquid tàm à Doctoribus Regnicolis, quàm exteris ſcriptum eſt, quidquid etiam deciſum in Sac. Conſ. vel ab Illuſtribus collectoribus traditum, vel ab ipſo compilàtore collectum, quod explanationi dictorum iurium conferat videri poteſt.

[illegible] compilator ad cuiuſlibet Tituli Initium Rubricas concordantes ex Canonico, C[illegible]
Hiſpanorum, Gallorum, aliorumq; populorum iuribus, & ad ipſas leges Regni
etiam iſtorum populorum concordantes leges.

CVM PRIVILEGIO.

BIBLIOTECA NAZIONALE DI NAPOLI

NEAPOLI, Ex Typographia Io. Iacobi Carlini. M D C [illegible]

Digitized by Google

PHILIPPO III.
HISPANIARVM. VTRIVSQ. SICILIAE, NOVIQVE ORBIS, ET ALIORVM REGNORVM INVICTISSIMO, GLORIOSISS. ATQ. CATHOLICO REGI TRIVMPHATORI SEMPER AVGVSTISSIMO, CHRISTIANÆ RELIGIONIS DEFENSORI ACERRIMO.

CAROLVS TAPIA I.C. ET IN NEAP. SENATV CONSILIARIVS. F.M.T.

IAM duodecimus annus eſt (Rex potentiſsime) cum Imperij Auguſtiſsimi, atque eximiæ virtutis tuæ radijs exorientibus, qui nunc in hoc orbis theatro maxima hominum admiratione ſplendeſcunt, huius maximi dominatus poſſeſsionem in te vna cum patrio nomine, atque omnibus ſpectata illius virtute ſtabilitum iri conieci, quo tempore tibi Hiſpaniarum Principi, ſtudiorum meorum primos partus, lucubrationumque iuueniles fructus, libellum de Conſtitutionibus Principum dicaui. quippe animus meus, neſcio qua diuina luce perfuſus, præſagiebat ſummum illum rerum conditorem Deum, poſt quatuor Principum fratrum tuorum obitum, in te, qui Philippi nomen ſortitus eras, Regnum quoque cum reliquis parentis tui virtutibus, ac religione potiſsimum, collocandum decreuiſſe; vt ſcilicet tanti Regis, tamque religioſi memoria per te Philippum filium immortalitati tradita, omnibus futuris ſeculis apud omnes hominum nationes conſeruaretur. Cuius quidem coniecturæ euentus tanta me lætitia extulit, quantum mœroris, ac gemitus ex parentis tui obitu ſimul cum vniuerſa Republica Chriſtiana capi, quod certo minime creditu difficile erit, cum præterquam quod illi, ſicut, & tibi naturæ fidelitatis, ac ſeruitutis obſequium, vt ſeruum decet, præſtare debeam; ſit quoque is de me præcipue, deq; genitore meo optime meritus; nam illum in eorum numerum, qui Cameræ Regij patrimonij præſunt, cooptauit: me verò in Supremi Conſilij Senatum aſciuit. Quocirca cum tot à Philippo parente tuo in me, inque genitorem meum maxima ornamenta profecta ſint, verendum non eſt, ne non gratus animus de illius obitu maximè doleat, cui ſe plurimum debere ſentiat. At verò in communi lætitia feliciſsimi Regni tui ratus ſum meum eſſe, vt te Dominum, vt cæteri facere conſueuerunt, munere aliquò donarem, exiguo illo quidem certè ſi te, ſi merita tua, ſi Regiam dignitatem ſpectem; attamen ex ijs, quæ ab homine exhiberi in hac vita poſſunt omnium maximum ab optimo rerum æſtimatore

cenſendum, cum à nobiliſsima, ſupremaque hominis partè, intellectu videlicet, tibi donetur. is eſt liber de legibus Imperatorum, & Regum huius Regni Neapolitani, qui ante te fuerunt. quem quidem exornare cęperam aliquot ante annos; verum pro eo, quo tunc temporis munere fungebar, cum in cauſsis iudicandis in Magna Curia Vicarię multis detinerer occupationibus, ab opere ceſſandum prorſus fuit, nam negotijs conficiendis vix tempus reliquum erat. Nunc verò initio Regni tui animus meus incredibili virtute roboratus, partum edidit, quem antea vix concipere potuerat. Librum hunc in communem ſubditorum tuorum vtilitatem typis excudendum curaui, vt, quod prius inordinatis, pluribusq; libris difficulter, ac confusè reperiebatur, nunc meo labore in vnum volumen ordine digeſtum, facili negotio legatur. quo in compendio quid in foro ſeruetur, quidue contraria conſuetudine abrogatum, derogatumque ſit; quid item correctum, perſpici poteſt. quin etiam iuris peritorum explicationes ad Regni iura, cum primis Sacri Conſilij deciſiones, addidi. quę res tum iudicantibus ipſis, tum cauſſarum patronis, ac reliquis omnibus, qui in foro verſantur, non modicam vtilitatem allatura eſt. ad quod faciendum adductus ſum, quod intellexi Philippum parentem tuum, non ſolum bello fortunatiſſimum, ſed pace etiam in iure reddendo iuſtiſsimum, & vigilantiſsimum, Hiſpaniarum leges, quę ſparſim legebantur, in vnum colligi mandaſſe; is fortaſsis Iuſtiniani feliciſsimi Imperatoris exemplo adductus eſt, qui poſt tot bella confecta, tot victorias reportatas, ac Regna ſub ditionem ſuam ſubiecta, Romanorum leges in volumina digeſtas populis legendas tradidit. ſiquidem intelligebat ſapientiſsimus genitor tuus non ſolum nationes, & populos copijs, atque armis muniri, ſed etiam opus eſſe legibus, conſtitutionibus, atque ſtatutis ad optimum Reipub. regimen. his ego de cauſsis excitatus ſum vt tibi ineunte dominatu Regnorum tuorum librum de legibus huius Regni dicarem, vt populi à Deo Opt. Max. tuę fidei, poteſtatique commiſſi, non ſolum armorum tutela defendantur, ſed etiam ſanctionum patrocinio regantur. Ad pedes igitur Maieſtatis tuę humillimè proſtratus librum porrigo, teq; rogo, vt illum, meq; ipſum vt fideliſsimum ſubditum tuum accipias, ac ſerues, vt hac Maieſtatis tuę benignitate litterarum ſtudioſi, veluti ſtimulo quodam incitati, ad maiora indaganda in populorum tuorum vtilitatem, ſubtili adinuentione alacriores, ſolertioreſq; reddantur. Vale. Neapoli 13. Kal. Octobris. M D XCVIII.

ILLVSRISS. AC EXCELLENTISS.

D. IO. ALPHONSO PIMENTELLIO

DE HERRERA BENAVENTI COMITI

DOMINO DOMVS DE HERRERA

HVIVS REGNI PROREGI

DIGNISS. AC PRVDENTISS. CAROLVS TAPIA. S.

LEGES Regni ab Imperatoribus, Regibus, ac Proregibus æditas, quæ diuerſis in libris legebantur in vnum collegi, vt abreuiatæ ætati laborem etiam redderem breuiorem, & quod magno labore, ac temporis iactura noſtræ iuriſprudentiæ profeſſores perquirebant, facilius, atque breuiori tempore inuenirent, vtque tam cauſarum Iudices, quam & patroni muneri ſuo incumberent facilius Annotationibus exornaui, quibus quodcunque à Doctoribus tam Regnicolis, quàm exteris ad illarum explanationem conduceret quam breuiſsimè potui collegi. Hunc igitur laborum meorum, & amoris, quod Regi meo debeo fructum ipſi dicaui, præceſque fudi, vt benignè reciperet, & pro impreſſionis impenſa, (quæ maxima eſt) è ſuis immenſis Theſauris aliquid elargiretur, qui cum prudentiſsimè cuncta gerat, quid de huius libri vtilitate, doctrina, impenſiſque ſentiret Excellentiſsimus tunc Prorex ab eo expetiuit, à quo eius intimi Senatus ſententijs, aliorumque iuriſperitorum teſtimonijs exquiſitis certior de his factus, ac re in ſupremo Italiæ Senatu acta, probataque Proregis ſententia eius maximæ liberalitatis ſigna mihi oſtendit, datiſq. ad te litteris (Excellentiſsime Princeps). Tu hilari fronte, Regioque illo animo quo te Deus Opt. Max. exornauit illas exequutioni demandari præcepiſti, qui, & antea liberaliſsimè, atque humaniſsimè mecum agens magnas ex Regio ærario pecunias, (vt impreſsioni initium darem) iuſſeras accommodari, cuius quidem beneficij maximi, ne immemor viderer, rem his litteris enarrare decreui, ingentes quas valeo gratias agens, illaſque maiores, & re, & verbis cupiens referre. Sub tuo igitur regimine Princeps, qui tam religioſè, & accuratè iura ſeruari ab omnibus deſideras, atq; curas, edendus erat liber iſte: ſub tuis fauoribus tradendus typis, & tuo ſub clypeo per tuas excellentiſsimas manus Regi offerendus, vt qui hilari fronte ab eius vaxallo, atque miniſtro accepit, gratumque habuit, id libentius, atque alacrius, te exhibente reciperet. Suſcipe igitur Excellentiſsime Princeps ſerui tui labores, quos officiorum eximij permiſere, & vt gratioſè Regi inuictiſſimo offeras humiliter rogo magnum illum imitatus D. Ioannem à Stunica maiorem Caſtellæ Commenda-

tarium

tarium, Regnique Proregem ſanctiſſimum, tunc Regis huius educatorem religioſiſſimum, Vxoris tuæ Excellentiſſimæ Patruum, qui meum tunc de conſtit. Principum libellum ſtudiorum primitias illi dicatum, qui tunc infans adhuc erat, illi glorioſiſſimo exhibere non eſt dedignatus, quod ſi magnum tibi videbitur imbecillitate mea, atq; humilitate perpenſa non id quidem erit cum te Principem maximum, cui benefacere proprium eſt inſpexeris, nec quidem mihi, qui tuam benignitatem, Regioſque mores ſum expertus, quod dum à te firmiſſimè expecto Deum Opt. Max. rogo, vt tibi, poſteriſque tuis Neſtoreos, ac fœliciſſimos annos concedat. Vale.

AD LECTOREM PRAEFATIO.

ECCE tibi (Lector Beneuole) prima pars Iuris Regni in vnum collecti. In ea quantum laboris, ac vigiliarum inſumpſerim, liber ipſe te docebit. Hoc equidem affirmare tibi poſſum ingenuè, totum illud temporis, quod in grauiſſimis muneris mei occupationibus honeſto otio, & animi relaxationi erat neceſſario dandum, me ad opus hoc laborioſum conſarcinandum, contuliſſe. Idque feci libens, & volens, vt tibi quoquo modo conſulerem, conatus detrahere, vel ſaltem immunere laborem, qui ſubeundus erat tibi cum graui iactura temporis tui, in conquirendis huiuſmodi Conſtitutionibus, Capitulis, Ritibus, Pragmaticis, alijſque gratijs. & priuilegijs Regijs, tibi pro tempore, & materia pro futuris, hinc inde variè diſperſis; vt illud interim omittam, quod vbi primum difficile admodum erat iudicium in ſecernendis conſtitutionibus, quæ in viridi eſſent obſeruantia ab ijs, quæ temporis diuturnitate iam in diſſuetudinem abijſſent, & in conciliandis inſuper inter ſe repugnantibus, ita nunc facilè cuiq; erit certum iudicium de omnibus ferre, iuraque omnia ſic collecta habere in promptu, cum, quæ ad eandem digeſſerim, materiam, ſuis locis, Titulorum Codicis ordine vſquequaq; ſeruato, pertinerent quo facilius quærentibus, vel in promptu eſſent. Immo vt Apis ex varijs floribus hinc inde delibatis mel exſugit humano generi gratiſſimum liquorem, ita ego maximo cum labore conatus ſum huc in vnum conferre, quidquid ſparſim ab egregijs iuriſperitis huius Regni fuit aliquando pronunciatum, aut ſcriptis commendatum ad eorumdem iurium explicationem, & praxim. Adiectis prætereà Annotationibus non omninò contemnendis ad vberiorem eorumdem iurium explicationem de ijs, quæ ipſemet in Regijs Audientijs, in M.C.V. & in Sacro Concilio multorum annorum vſu didici; ac etiam priuatim vel ab Aegidio Tapia Regiæ Cameræ Præſidente, parente optimo, vel à Franciſco Aluarez à Ribera, Regiæ Cameræ olim Locumtenente, nunc verò meritiſſimo in ſupremo Italiæ Senatu Regente integerrimo, ſum edoctus. Opus ſanè, vt laborioſum, ita omnibus Iuris Cæſarei, ſtudioſis, & cauſarum Patronis, abſit verbo inuidia, & perutilè, & maximè neceſſarium. Nè præterea mireris quod Epiſtolæ nuncupatoriæ annus 1598. ſit deſcriptus, ſi quidē eò ipſo primū anno ad Inuictiſſimum Regem noſtrum data fuit. Verùm priuſquam ſermonem claudamus, obſecro te amice Lector quiſquis es, vt errata, ſi quæ offenderis in hoc opere, quod ſcio plurima inter imprimendum irrepſiſſe, Typographorum incuriæ, & vitio adſcribas; ea enim mihi vehementer occupato, non fuit otium accuratè animaduertere, quæ poſteà relegenti patuerunt. Grauiora quidem ad calcem libri cum correctionibus adiecimus; Leuiora verò erudito Lectori emendanda conſulto omiſimus; In alia verò editione dabitur opera, vt quam emendatiſſimum opus (Deo Dante) prodeat. Sic etiam in fine operis integrum repertorium omnium, quæ à Marino Caram. Andræa Iſern. Bartholomæo de Capua, & alij Regni peritis ad illius Iurium explanationem ſcriptum fuit, trademus. Hæc volebam optimè Lector te admonere, ne eſſes neſcius. Interim Vale, & fruere.

PHILIPPVS DEI GRATIA REX ETC.

DON Ioannes Alphonſus Pimentel de Herrera Comes Benauenti Dominus Domus Herreræ, & in præſenti Regno præfatæ Regiæ, & Cattholicæ Maieſtatis Vicerex Locumtenens,& Capitanens Generalis,&c. A tutti,& ſingoli officiali,& Tribunali tanto Regij come di Baroni, alli quali la preſente peruenerà, ſpettarà,& ſarà quomodolibet preſentata Regij fideli diletti la gratia Regia, & bona volontà; A noi ſono ſtate preſentate Regie lettere,ſeu Priuilegij di Sua Regia,& Cattholica Maeſtà del tenor ſequente videlicet.

Philippus Dei gratia Rex Caſtellæ Aragonum, Legionis, vtriuſque Siciliæ, Hyeruſalem,Portugaliæ,Hungariæ,Dalmatiæ, Croatiæ, Nauarræ, Granatæ, Toleti, Valentiæ, Galleciæ Maioricarum, Hiſpalis, Sardiniæ, Cordubæ,Corſicæ, Murtiæ, Giennis,Algarbij,Algeziræ,Gibraltaris, Inſularum, Canariæ, necnon Indiarum Orientalium, & Occidentalium, Inſularum,ac terræ firmæ Maris Oceani. Arcidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Barbantiæ, Mediolani,Athenarum, & Neopatriæ, Comes Habſpurgij, Flandriæ, Tyrolis, Barcinonæ, Roſſilionis, & Ceritaniæ, Marchio Oriſtanni, & Goceani. Illuſtribus, Spectabilibus, Nobilibus,Magnificis, fidelibus nobis dilectis Proregi Locumtenenti, & Capitaneo generali, in præfato noſtro Citerioris Siciliæ Regno, Magno Camerario, Protonotario,Magiſtro Iuſtitiario, eorumque Locumtenentibus,Sacro Conſilio Caſtri Capuanæ.Præſidentibus,& Rationalibus Cameræ noſtræ Summariæ Regenti, & Iudicibus Magnæ Curiæ Vicariæ Scribæ Portionum Theſaurario generali Aduocatis, & Procuratoribus Fiſcalibus.Cæteriſque officialibus.Tribunalibus,ac Miniſtris noſtris cuiuſlibet ordinis, ſtatus, gradus,conditioniſq; in præfato noſtro Citerioris Siciliæ Regno præſentibus, & futuris gratiam noſtram Regiam & bonam voluntatem. Cum nomine Magnifici fidelis nobis dilecti Doctoris Caroli de Tapia Conſiliarij noſtri Sacri Conſilij in dicto Caſtro Capuanæ Neapolis nobis expoſitum ſit ſe in publicam vtilitatem cupere Typis mandare, & in lucem edere opus, ſeu volumen nouæ recopilationis legum dicti Citerioris noſtri Siciliæ Regni à ſe factæ. Nobis Proinde enixè ſupplicando, vt ſibi concedere dignaremur,ne quis præter ſe,aut ab ipſo poteſtatem habentes in iſto noſtro Citerioris Siciliæ Regno præfatum volumen excudere,aut excudi facere,ſeu alibi excuſſum importare,diuendere, ſeu venale habere poſſit. Nos præfata petitione benignè ſuſcepta,eidem libenter,modo quo infra, annuendum decreuimus. Tenore igitur præſentium ex certa ſcientia deliberatè,& conſultò, atque ex Regia noſtra auctoritate. Vobis omnibus,& ſingulis præcipimus,iubemus,& Mandamus quatenus per vos, & quemlibet veſtrum idem Doctor Carolus de Tapia toto proximo vicennio à die præſentium expeditionis computando præfatum volumẽ in eodẽ noſtro Regno quoties,quocunq; modo,& vbicunq; ipſi libitum fuerit excudere excuſſum importare diuendere,& venale habere poſsit,& valeat: nemine interim alio id facere auſo niſi plena adhoc prius ab ipſo poteſtate obtenta.Prohibente propterea,ac ſtrictè interdicentes quibuslibet Typographis,Bibliopolis,ſeu alijs quibuſcunq; perſonis, cuiuslibet tamen gradus, ordinis, ſeu conditionis fuerint,ne in præfato iſto noſtro citerioris Siciliæ Regno,præterquam cum eiuſdem Doctoris Caroli de Tapia conſenſu,expreſſoq; permiſſu toto vt præfertur Vicennio præfatum Volumen ibidem excudere excuſſum importare,diuendere,ſeu venale habere præſumat, ſub mulcta mille ducatorum conſuetæ eiuſdem Regni monetæ,toties,quoties contrafactum fuerit delinquenti inferenda, cuius vna pars delatori,altera Regio noſtro Fiſco,tertia verò dicto Doctori Carolo de Tapia cedat, Typis deniq; prælis,cæteroq; artis impreſſoriæ inſtrumento quo iſtius modi librum, ſeu volumen excuſſum eſſe conſliterit, & libris ibidem excuſſis ſeu impreſſis, vel aliunde importans omninò amiſſis mandantes, prout præſentium tenore mandamus vobis dictis vniuerſis, & ſingulis Miniſtris noſtris ad quos ſpectauerit in iuriſdictionis veſtræ diſtrictu,quatenus per præfactum Doctorem Carolum de Tapia, aut quemlibet alium, cui ipſe in hac rẽ partes ſuas commiſerit, requiſiti fueritis hanc ipſam mulctam,ſiuè pænam intranſgreſſores huius noſtri mandati,ſinè cunctatione irrogetis,& exequamini,eoſq; ad id,& quęcunq; in eo continentur,firmiter;inuiolabiliterq; obſeruanda compelatis:neq; vlla ratione,ſeu colore refragari, aut contrauenire audeant,fieriq; permittant quatenus gratiam noſtram caram habetis.& habent,pœnamq; iam declaratam,aliaſq; arbitrio noſtro ſtatuendas declinare cupitis,& cupiunt,in cuius rei teſtimonium pręſentes fieri iuſſimus noſtro magno negotiorum præfati citerioris Siciliæ Regni ſigillo à tergo munitas.

Dat. in Villa noſtra dela ventoſilla die trigeſimo menſis Octobris Anno à Natiuitate Domini milleſimo ſexcenteſimo quarto. Yo el Rey. V.Com. Gen.Theſaur.V.Lanz Regens. V.Ribera Regens. V. Valcarcel Regens. Dominus Rex mandauit mihi Ioanni Lopez de tarate, ſoluat in executorijs Cayas pro taxatore in priuil.Neap.7.fol.271. Seguita l'infraſcritto memoriale videlicet.

ILLVSTRISS. ET ECCELLENTISS. SIGNOR.

IL Conſigliero Carlo de Tapia eſpone à V.E.come Sua Maeſtà è reſtata ſeruita concederli gratia che neſſuno per ſpatio di vinti anni in queſto Regno poſſa imprimere,ne fare imprimere,ne vendere il ſuo libro che al preſente ſtà imprimẽdo intitolato lo Ius Regni Neap. Perciò ſupplica V.E. ſe degni dare il Regio exequatur alla ſodetta gratia di S. M. che l'hauerà à gratia da V.E. vt Deus. Et viſto per noi le dette preinſerte lettere ſeu Priuilegio di Sua Regia,& Cattholica Maeſtà,& memoriale,e per obedire à quanto in eſſi ſi contiene come ſemo tenuti,ci è parſo fare la preſente per la quale dicemo, ordinamo, & comandamo à tutti li predetti,& ciaſcuno di eſſi inſolidum vnicuique in ſua iuriſdittione, che debbiano al detto Magnifico Supplicante oſſeruare,& eſſequire,& fare oſſeruare, & eſſequire le dette preinſerte lettere ſeu Priuilegio della predetta Reg & Catth. Maeſtà in beneficio ſuo eſpedite iuxta earum ſeriem continentiam,& tenorem omni dubio, & difficultate ceſſantibus, & di maniera che ſortiſcano il loro debito effetto che tale è noſtra volontà,& intentione, non fandoſi lo contrario per quanto ſi hà cara la gratia della predetta Maeſtà,& pena de ducati mille,la preſenre reſti al preſentante. Dat.Neap.die vlt. Iunij milleſimo, & ſexcenteſimo quinto.

El Conde de Benauente.

V de Ponte Regens. V.de Caſtellet Regens. V.Conſtantius Regens. V.D.Bernà Barrionueuo Reg.
V.Salamanca Regens. V.de Curte Regens. Dominus Vicerex Locumtenens Capitaneus Generalis mandauit mihi Andr.de Salazar. Nihil ſoluat quia exemptus Dominicus Barrilis pro ſuppl. In Part.48. fol.

Digitized by Google

INDEX TITVLORVM
QVI IN HOC PRIMO VOLVMINE
CONTINENTVR.

A

ACTVARIIS Mag.Cur.Vic. 295
Alguzerijs. 343
Apoſtatis. 61

C

COmmiſſarijs contumaciarum. 336
Commiſſarijs Regijs. 371
Capitaneis Campaneæ, & quod perſonaliter ſeruiant. 369
Contractibus Iudicum. 495
Cultu tribunalibus exhibendo. 93
Cuſtodibus paſſuum. 235
Cuſtodia reorum. 323

D

DEcimis. 69

E

EPiſcopali Audientia. 43
Epiſcopis,& clericis. 15

H

HÆreticis. 51
His qui ad eccleſiam confugiunt. 66

I

IVdæis. 63
Iuramento ab officialibus præſtando. 452

L

LEgibus. 77

M

MOnialibus. 48

N

NE officiales inferãt grauamina vaſſallis. 457
Ne officiales munera recipiant. 461
Ne officiales officia à baronibus petant. 381
Nouo Philippi Cod.componendo. 1

O

OBlatis. 46
Officialibus in Regno conſtituendis, eorumque creatione baronibus,& vniuerſitatibus prohibita. 97
Officio actuariorum prouincialium. 367
Officio Aduocati,& Procuratoris, iuramento, & ſalario. 499
Officio Aduocati,& Procuratoris fiſcalis. 285
Officio Aduocati pauperum. 289
Officio Capitanei cuſtodiæ ciuitatis. 334
Officio Caſtellanorum,eorumque militum. 427
Officio examinatoris teſtium. 171
Officio,& authoritate Baronum. 445
Officio,& numero Baiulorum. 449
Officio,& ſalario Actuariorum. 164
Officio Iudicum,& bracchij imploratione. 375
Officio Iuſtitiarij. 349
Officio Magni Admirati. 381
Officij magni Cancellarij. 398
Officio magiſtrorum Foreſtarum. 231
Officio magiſtri Iuſtitiarij, ſeu M.C.V. 248
Officio magiſtrorum maſſariorum. 234
Officio magiſtri poſtarum. 423
Officio notariorum,& Iudicum. 425
Officio oſtiarij S.C.ſeù de apparitoribus. 172
Officio Perceptoris M.C.V. 293
Officio Procuratoris Cæſaris. 174
Officio Quæſtoris Generalis. 236
Officio Regentis Mag.Cur.Vic. 283
Officio Sac. Conſ. 141
Officio ſcribæ fiſcalis. 317
Officio ſcribæ portionis. 247
Officio Tubittæ Mag.Cur.Vic. 334

S

SAlario officialium,& trigeſima. 469
Secreto ſeruando. 455
Sindicatu officialium. 485

V

VEſtibus doctorum. 504
Veſtibus officialium. 494
Viſita carceratorum. 498

FINIS

INDEX REGNI CONSTITVTIONVM QVAE IN HOC VOLVMINE CONTINENTVR.

A

AD officium Baiulorum. fol.449
Aduocatorum officium. eod.
Aduocatos. 500
§. Denique clericos. 39
Apoſtatantes. 35
Apud Iuſtitiarios. 450
Aſcriptitios. 461

B

Baiuli locorum. 450
Baiulos & omnes. 438
Baiulus ſi furem. 438

C

Capitaneorum antem. 264
Caſtellani,& ſeruientes. 324
Caſtellanorum. 429
Caſtellanis. ibid.
Caſtellanos. ibid.
Cauſas per magiſtros Iuſtitiarios, 169
Circa tamen. 472
Clerici quoque. 37
Conſtitutionum. 469
Communiter. 495
Crebra. 449
Cumcirca. 472
Cum iuxta prouiſum. 475
§. Et ad officium. 449
Culpam. 425
Cultus Iuſtitiæ. 93
Cum ſatis abundèque. 137
Cuſtodes. 327

D

De burgenſaticis, 20
De perſonis. 15
Dohanæ de ſecretis. 179
Duram & diram. 130

E

Ea quæ ad ſpeciale decus. 131
Errores eorum. 36

H

Hac edictali. 502
Honorem noſtri diadematis. 258

I

In locis demanij. 435
Inconſutilem tunicam. 51
Inter cætera capitula. 453
Inter multas,& arduas. 175
Iudices vbique locorum. 107
Iuſtitiarios camerarios. 125
Iuſtitiarij nomen & normam. 349
Iuſtitiarij de cætero. 352

Iuſti-

Iuſtitiarij per Prouincias. 354
Iuſtitiarios regionum. 501
Iuſtitiarij non per Calendas. 356
Iuſtitiarios camerarios. 376

L

Lege præſenti. 289
Leges quæ à quibuſdam. 90
Litteras de remiſſione. 257
Locorum Baiuli. 446

M

Maeſtati noſtræ. 443
Magiſtri camerarij. 193
& etiam. 123
Magiſtros camerarios. 192
Magnæ curiæ noſtræ. 256
Magiſtros noſtros. 230
Magiſter Iuſtitiarius. 260
Magiſtro Iuſtitiario. 324
Mulieres ad Curiam noſtram. 96

N

Nihil veterum. 77
Non ſinè grandi. 100

O

Occupatis. 103
Officia quæ perſonis. 125
Officiorum periculoſa. 190
Officia quæ ſuæ. 125
Omnes officiales. 457

P

Patarenorum. 58
Per ſingulos etiam menſes. 451
Peruenit. 12
Poſt mundi machinam. 1
Prædeceſſorum noſtrorum. 14
Præſides prouinciarum. 356
Pro ſcripturis. 450
Puritatem. 452
§. Iuſtitiam miniſtrare. 76

Q

Quanto cæteris. 70
Quæſtiones. 190

S

Sæpè contingit. 450
Sic noſtra ſeruitia. 458
Si quis caſtellanorum. 324
Si quis clericus. 19
Speciale quodam. 71
Statuimus vt Magnæ Curiæ. 249

V

Volumus,& præſentis legis. 485
Vt officialibus. 179

FINIS.

INDEX

INDEX CAPITVLORVM REGNI
QVAE IN HOC PRIMO VOLVMINE CONTINENTVR.

AD hoc volentes, cap. 186. fol. 479
Admirati, & Viceadmirati, cap. 77. 384
Ad perpetuam rei memoriam, cap. 175. 86
Ad quietem publicam, cap. 259. 433
Caſtellani, & ſeruientes, cap. 86. 430
Caſtellanos noſtrarum artium, cap. 20. 429
Conſtitutiones igitur, cap. 172. 85
De Palea, cap. 169. 370
Deſiderijs hactenus, cap. 91 86
Electionem inſuper, cap. 167 106
Et quia nuper, cap. 187 76
Et cum nihil habeaut, cap. 159 38
Grauamina, cap. 23. 459
Hac edictali, cap. 25 462
§. Et quia Iuſtitiarij. 358
Illa quidem, cap. 191. 233
Inſuper ad fidelium, cap. 584 268
Importuna, cap. 202 118
Iniunxit nobis, cap. 258 263
In primis officia ſecretiæ, cap. 60 226
Item Boues ſinè campanis, cap. 85 233
Item coneſtabuli, cap. 55 334
Item cum inquirere, cap. 64 181
Item caueant Iuſtitiarij, cap. 56 442
Item caueant Notarij, cap. 54 293
Item eadem forma, cap. 61 226
Item in ſtatuendis, cap. 78 384
Item Iuſtitiarij, cap. 36 360
Item marinarij, cap. 81 81
Item magiſtri paſſuum, cap. 57 116
Item prædicti Admirati, cap. 79 384
Item prædicti Admirati, cap. 82 386
Item prædicti Admirati, Viceadmirati, c. 83 386
Item prædicti magiſtri maſſarij, cap. 72 23
Item prædicti magiſtri paſſuum, cap. 76 235
Item prædicti officiales, cap. 63 371
Item prædicta omuia, cap. 90 81
Item prædicti ſecreti, cap. 62 371
Item quaudo, cap. 41 361
Item quia Cuſtodes, cap. 74 236
Item quia, cap. 282 359
Item quod ab illis, cap. 69 182
Item quod in cognitionibus, cap. 45 361
Item quod in omni caſu, cap. 46 492
Item quod Iudices, cap. 14 475
Item quod Iuſtitiarij, cap. 284 352
Item quod Iuſtitiarij, cap. 38 467
Item quod litteræ noſtræ, cap. 41 361
Item quod Locumtenens, cap. 9 475
Item quod uullus Iuſtitiarius, cap. 182 463
Item quod omnes officiales, cap. 285 454
§. Necnon conſtitutiones. 88
Item quod prędicti Iuſtitiarij, cap. 280 361
Item quod prędicti, cap. 283 170
Item quod prædicti Magiſtri Maſſarij, c. 73 235
Item quod prædicti magiſtri, cap. 71 235
Item quod prædicti, cap. 16 359
Item quod prædicti officiales obſeruare, c. 288. 88
Item quod prædicti officiales, cap. 276 139
Item quod prædicti officiales, cap 277 468
Item quod prædicti officiales, cap. 35 115
Item quod tres in curia, cap. 181 117
Item recipiant, cap. 37 454
Item ſiquæ Vuiuerſitates, cap. 40 360
Item ſtatuimus priuilegia, cap. 101 13
Item ſtatuimus quod ad hoc, cap. 136 233
Item ſtatuimus quod Comitibus, cap. 114 459
Item ſtatuimus quod Comites, cap. 93 75
Item ſtatuimus quod conſtitutiones, cap. 138 83
Item ſtatuimus quod clerici, cap. 98 21
Item ſtatuimus quòd clerici qui cler. cap. 98 29
Item ſtatuimus quod domus prælatorum, c. 96 28
Item ſtatuimus quod eccleſiæ, cap. 95 67
Item ſtatuimus quod Iudæis, cap. 109 63
Item ſtatuimus quod Iuſtitiarij, cap. 106 14
Item ſtatuimus quod Iuſtitiarij, cap. 127 496
Item ſtatuimus, quod Iuſtitiarij, cap. 129 460
Item ſtatuimus ꝙ magiſtri Iuſtitiarij, c. 119. 268
Item ſtatuimus ꝙ officiales Regni, cap. 121 117
Item ſtatuimus quod officiales, cap. 104 22
Item ſtatuimus quod officiales, cap. 103 13
Item ſtatuimus quod prælati, cap. 97 23
Item ſtatuimus quod poſſeſſionis, cap. 99 12
Item ſtatuimus quod præſonerij, cap. 130 324
Item ſtatuimus quod quoties, cap. 134 387
Item ſtatuimus quod ſi vaſſallus, cap. 108 15
Item ſtatuimus quod ſi procuratores, c. 120 158
Item ſtatuimus quod tam Iuſtitiarij, c. 132 486
Item ſtatuimus quod Theſaurarij, cap. 124 146
Item ſtatuimus quod vbicunque, cap. 125 460
Item ſtatuimus quod vaſſallis, cap. 100 ibid.
Item ſtipendiarij, cap. 48 232
Magiſtri Foreſtarum, cap. 84 232
Magiſtro Iuſtitiario, cap. 193 324
Non exigitur, cap. 248 34
Nouas formas, cap. 226 493
Nouis morbis, cap. 751 185
Officiales Comitum, & Baronum, cap. 162 75
Officiales omnes, cap. 14 445
Prędicti Admirati, cap. 80 385
Prędicti Magiſtri Procuratores, cap. 66 181
Priuilegia quaſi, cap. 200 46
Pro quolibet lecto, cap. 170 370
Prouiſum eſt, cap. 58 328
Prouiſum eſt, cap. 70 235
Quod Caſtellanis, cap. 354 430
Quia nulla legis, cap. 205 353
Quia de Vicarijs, cap. 19 139
Regina Iuſtitiæ, cap. 193 81
Salubrem ſtatum, cap. 212 88
Seruieutes iu caſtris, cap. 196 483
Scire volumus, cap. 246 218
Scire volumus quod edictum, cap. 235 377
Sicum ſceleratis, cap. 272 288
§. Item ſtatuimus ex cap. ſtatuimus 211 376
Vniuerſis eccleſijs, cap. 18 13
Volumus, & mandamus, cap. 92 73
Vt exercitium, cap. 245 319
Vt ſtatus, cap. 273 119
Vulgaris famę, cap. 269 491

INDEX RITVVM
IN QVO PRIOR NVMERVS RITVS INDICAT POSTERIOR VERO FOLIA.

Curia autem. 311. 90
§. Et in ſuper volentes. eod. 315
Ioanna II. 1. 10
In primis Doctores. 101. 504
In primis qualibet hebdomada 83. 274
In primis quia 2. 124
In primis quod dicti commiſſarij. 132. 336
In primis non humanę conſtitutioni 46. 267
Item euria ipſa 49. 262
Item curia ipſa 61. 181
Item curia ipſa 64. 181
Item curia ipſa 125. 282
Item de litteris 133. 336
Item in curia 57. 170
Item nullus Aduocatus 102. 504
Item obſeruat dicta curia 126. 292
Item quia ſicut habet. 281. 359
Item quod Aduocatus pauperum 23. 291
Item quod Aduocatus fiſci 18. 285
Item quod actorum Notarij 311. 299
Item quod cauſę 139. 292
Item quod cauſę medię 131. eod.
Item quod caueant 54. 293
Item quod carcerarius 43. 325
Item quod carcererius 303. eod.
Item quod Capitaneus 55. 282
Item quod Curię ipſę 124. 292
Item quod curiæ ipſæ. 47. 280
Item quod curiæ ipſæ. 48. 260
Item quod curia ipſa. 49. 262
Item quod de donis Curię 58. 178
Item quod debeant 26. 298
Item quod deputentur. 104. 95
Item quod depulſatione campanę 12. 295
Item quod dicti officiales 30. 317
Item quod dictus 135. 337
Item quod dictus 336. eod.
Item quod dictus tubitta 38. 334
Item quod Erarius 45. 293
Item quod fiſcales 31. 318
Item quod in eiſdem curijs 34. 315
Item quod inſtrumenta 139. 337
Item quod in curijs ipſis 99. 504
§. Item quod in dicta curia 7. 140
Item quod in curijs ipſis 52. 280
Item quod Iudices prędicti 16. 291
Item quod Iuſtitiarij. 284. 352
Item quod Locumtenens Iudices 10. 279
Item quod Locumtenens 39. 285
Item quod Magiſtri actorum 25. 198
Item quod magiſtri actorum debeant 27. 305
Item quod magiſtri actorum 24. 315
Item quod magiſtri actorum. 309. 140
Item quod nullus officialis 11. 379
Item quod nullus officialis 8. 378
Item quod nullus officialis 7. 276
Item quod nullus procurator. 111. 95
Item quod nulla priuata perſona 103. 95
Item quod nulla alia 54. 280
Item quod nullus exſubnectarijs 13. 314
Item quod omnes ſubactarij 35. 315
Item quod omnes officiales 3. 455
Item quod omnes officiales. 285. 454
Item quod omnes 5. 279
Item quod omnes interlocutorię 249. 281
Item quod prædicti officiales. 277. 468
Item quod procurator. 18. 285
Item quod procurator. 19. 286
Item quod proceſſus. 96. 315
Item quod pro ſindicatione. 308. 490
Item quod pro præſentatione. 307. 298
Item quod quando. 138. 292
Item quod quilibet officialis. 295. 489
Item quod quolibet. 77. 95
Item quod relatio. 250. 281
Item quod ſe in prędictis. 137. 337
Item quod ſeruientes. 42. 347
Item quod ſi aliquis officialis. 4. 279
Item quod ſi aliquis clericus. 65. 23
Item quod ſi aliquis citatus fuerit. 66. 26
Item quod ſuper 134. 337
Item quod teneantur. 28. 318
Item quod teneantur fiſcales facta. 32. 315
Item quod teneantur fiſcales 29. 317
Item quod teneantur fiſcales notificare 32 318
Item quod teneantur omnes. 33. eod.
Item quod vnus ad minus. 15. 280
Item ſeruat ipſa curia. 37. 315
Item ſeruat ipſa curia. 209. 274
Item ſeruat ipſa curia quod nullus. 235. 24
Item ſuper Curiam datus. 10. 504

Item

INDEX

INDEX PRAGMATICARVM REGNI, AC DIVERSORVM ORDINVM EX LIBRIS Notamentorum Sac.Conſ.Bannorum Mag.Cur.Vic ac Regij Neap.Collegij,quæ in hoc primo volumine continentur.

A

ACciò la giuſtitia prag.5.de officialibus. 382
Addentes inſuper prag.1.de offic.Iudic. 379
Aduocatos pragm.20. de offic. Sac. Conſ. 502
Ad perpetuam rei memoriam prag.5. de ſalarijs. fol. 460
Ad ſubditorum noſtrorum prag.4,de offi.S.C.149
Aduertentes inſuper prag.20.de offic.procur. Cæſar. 209
Aduertentes prag.20.de offic.procur.Cæſar. 209
Alli meſi paſſati prag.vnic.de parrochijs. 45
Alli tempi à dietro prag.1.de offi.procur.Cæſ.182
A noi è ſtato prag.10.de offic.Iudic. 378
A noſtra notitia è peruenuto prag.4.de citat.368
Antonius Perrenotus eſſendo coſa giuſta prag.1. de Doctor.habitu. 504
Antonius Perrenotus hauendo inteſo pragm.3.de monialibus. 50
AntoniusPerrenotus la più principal coſa prag.1. de cauſis decidendis. 155
Aſſimiſmo prag.39.de offic. mag.Iuſtit. 291
Attendentes etiam prag.6.de offi.procur.Cæſ.195

C

CArolus diuina fauente prag.4. de muner. official. 463
Carolus V.ad euitandum pragm.vnic. de ſentent. foriudicat. 271
Carolus 5.notam facere prag.1.de offi.magiſt.Iuſtit. 272
Caueant etiam prag.41.de offic.proc.Cæſ. 218
Che ogni di prag.44.de offic.mag.Iuſt. 282
Circa Alguzerios prag. 36. de offic.magiſt.Iuſtit. fol. 344
Conſiderato che in queſti vltimi giorni prag.1.de terijs. 173
Conſiderato quanto prag.1.de Iudeis. 64
Conſiliariorum vota prag. 17. de offic. Sac.Conſ. fol. 456
Conſtitutiones prag.1.de carcerarijs. 327
Conſtitutionem Diui Federici pragm.3. de Notarijs. 441
Cum dubitaretur prag.62.de offic.Sac.Conſ. 152
Cum iure cautum ſit prag.3.de offic.Iuſtit. 488
Cum multa ſint prag.1.de muner.official. 468
Cum multoties prag.34.de offic.mag.Iuſtit. 330
Cumque circa vota prag.5.de offic. magiſt.Iuſtit. fol. 274
Cumque multoties prag.15. de offic. procur.Cæſar. 203
Cum rationalium diligentia prag.28.de offic.procur. Cæſar. 217
Cum Regia Camera Summariæ prag. 5. de offic. procur.Cæſar. 194
Cum Reges anteceſſores prag. 2. de offic. procur. Cæſar. 189
Cum totam menſis prag.2 de offic.Secretarij. 404
Cum Tribunalibus pragm.2.de offic.Quæſtor. gener. 238
Cum vero prag.4.de offic.Iudic. 456

D

DA parte del magnifico Gio.Cola Carauita prag.7.de offic.Iuſtit. 364
De acceſſu actuariorum prag. 15. de offic. magiſt. Iuſtit. 306
Decet nos prag.5.de offic. Iudic. 120
Decet nos quibus regiminis prag.1. de official. & quæ hijs prohibeantur. 121
Declaramus prag.51.de offic. procur.Cæſar. 220
Declarandum duximus prag. 18. de offic. procur. Cæſar. 208
Decreto Sac.Reg.Conſ.prag.50. de offi.Sac.Conſ. fol. 159
Deficiente aliquo pragm.3.de offic.Sac.Conſ.146
Don Ferdinandus. hauendo tenuta prag. Comitis de Lemos. 41
Don Ferdinandus de Caſtro hauendo la Maeſtà prag.8 de commiſſar. & executoribus. 481
Don Henricus de Guſman eſſendoci ſtato prag. 49.de offic.mag.Iuſt. 263
Don Ioannes à Stunica. All'Illuſtri, & ſpettabili prag.6.de muneribus official. 465
Don Ioannes de Zunica. Eſſendo peruenuto prag. 64.de offic.Sac.Conſ. 149
Don Ioannes à Zunica.Conſueuerunt prag.63.de offic.Sac.Conſ. 480
Don Ioannes. Eſſendo che li Commiſſarij prag.6. de ſindic.official. 491
Don Ioannes à Zunica. Hauendoſi prag.5.de ſindic,official. 490
Don Petrus. Deſiderando prag.62.de offi.procur. Cæſar. 205
Don Petrus. Eſſendo peruenuto prag.1. de poſtulan-

lando. 503
Don Petrus, Il tribunale prag.61.de offic. procur. Cæſar. 203
Don Petrus. Occorrendo prag.11.de empt. & vendit. 497

E

Eandem conſtitutionem.prag.4.de notarijs. fol. 445
Egregia ſanè.prag.1.de offic.Secret. 400
Eſſendo la volontà.prag.1. de offic. magiſt. Iuſtit. fol. 463
Eſſendo la volontà della præfata Maeſtà. prag.1. de offic.Iuſtit. 360
Eſſendomo informati. prag.1.de Monialibus. 48
Eſſendo informat. prag.3.de Iudeis. 65
Eſſendo peruenuto prag.6.de notarijs. 445
Eſſendoſi per l'eſperientia. ex libro bannorum Mag.Cur.Vic. 333
Et inter alia.prag.4.de baronibus. 431
Et ne Capitanei.pragm.35.de offic.magiſt. Iuſtit. fol. 335
Et ne ex multitudine.prag.29.de offi.M.Iuſt. 318
Et più perche. prag.23.de offic.mag.Iuſti. 313
Et quamuis rationabiliter.prag.10. de offic. procur.Cæſar. 198
Et quia ad hoc.prag. 14. de offic. Quæſtor. gener. fol. 293
Et quia audiuimus.prag. 13. de offic.procur. Cæſar. 202
Et quia audiuimus.prag.52. de offic. procur. Cæſar. 221
Et quia perfidorum.prag.2.de Iudæis. 64
Et quia præcipua. prag.2.de trigeſimis. 477
Et quia ſæpenumero.prag. 4. de official. ad partis inſtant. 455
Et quoniam.prag.11.de offic.Quæſtor.gener. 243
Et quoniam ſæpe accidit.prag.43.de offic.procur. Cæſar. 200
Et ſi per examinatorem.prag.10. de ordine Iudic. fol. 172
Et ſi quam plura.prag.1.de offic.Sac.Conſ. 142
Et ſtatuimus.prag.3.de actuar.& ſcribis. 296
Et vt etiam vaſſallos.prag.4.de trigeſimis. 478
Et vt facilius.pragm.30. de offic.procurat. Cæſar. fol. 200
Et vt moderetur.prag.1.de commiſſar. 372
Ex Conſiliarijs.prag.9.de offic.Sac.Conſ. 153
Expedire cognouimus.pragm.11.de offic. procur. Cęſar. 197
Ex prouiſione facta per S.C.prag.56. de offic.Sac. Conſ. 172
Ex prouiſione facta.pragm.59. de offic. Sac.Conſ. fol. 159
Ex Sac.Conſ.prag.16.de offic.S.C. 157
Extant etiam capitula.pragm.10.de offic. magiſt. Iuſtit. 277

F

Felicis memoriæ. prag.2.de cler. ſeu diacon. ſaluat. 32
Ferdinandus, quemadmodum prag.4. de cler. ſeu diacon.ſaluati. 27
Fra gl'altri capi pragm.40.de offic.magiſt. Iuſtit. fol. 370

G

Gubernatores prouinciarum.prag. 3. de muner.official. 469

H

Hauemo inteſo.prag.5.de offic. Iuſtit. 363
Hauemo riceuuto.prag.2.de monialib. 49
Hauiendo viſto S.E.ex lib.bannorum M.C.V. 377

I

Idemque inuictiſſimus Carolus.prag.24.de offic.procur.Cæſar. 184
Illuſt.& magn.viri. A noi è ſtato preſentato ex regiſtro Neap.Colleg. 428
Ill.& magn.viri. A noi è ſtato ex lib. bannor.Mag. Cur. Vic. 394
Ill.& mag.viri.Conſiderandoſi ex lib.bannorum M.C.V. 494
Ill.& magn.viri, come ſapete ex lib. notam. Sac. Conſ. 162
Ill.& magn.viri, dalle Regiæ Audientiæ prag. 46. de offic.mag.Iuſt 280
Ill.& magn.viri, dalle Regiæ Audientiæ, ex libro bannorum M.C.V. 332
Ill.& magn.viri. Eſſendo li giorni paſſati ex libro notam.S.C. 162
Ill.& magn.viri. Eſſendo già accommodato ex lib. bannor.M.C.V. 331
Ill.& magn.viri. Hauemo inteſo prag.48.de offic. magiſt. Iuſtit. 322
Ill.& magn.viri. Hauemo viſto ex libro notamen. Sac.Conſ. 163
Ill.& magn.viri, li giorni paſſati ex lib.bannorum M.C.V. 229
Ill.& magn.viri. Li giorni paſſati à tempo ex Regiſtro Neap. colleg. 421
Ill.& magnifici viri. Li giorni paſſati ex Regiſtro Neap.colleg. 420
Ill.& mag.viri. Nel parlaméto ex Regiſtro Neap. colleg. 410
Ill.& magn.viri. Nella pragmatica ordinatio Comitis de Olinares. 41
Ill.& magn.viri. Ogni dì ex libro notamentorum Sac.Conſ. 161
Ill.& magn.viri. Perche hauemo ex libro notam. Sac.Conſ. 161
Ill.& magn.viri. Perche ſemo informati ex libro notam.Sac.Conſ. 160
Ill.& magn.viri. Perche comple ex libro notam. Sac.Conſ. 161
Ill.& magn.viri. Sua Maeſtà prag.3.de ſindic.official. 490
Ill.& mag. viri.Tra gl'altri capi.prag.8.de actuar. & ſcrib. 305
Ill.& magn. viri . Tra gl'altri capitoli. ex libro nota-

notam.S.C. 166
Ill.& magn.viri.Tra gl'altri. prag.60.de offic.procur. Cæſar. 483
In inſtructionibus.prag.48.de offic.procur.Cæſar. fol. 244
In primis,ex lib.bannor.M.C.V. 340
Inter cætera contenta. pragm.23.de offic.procur. Cæſar. 184
Is eſt Regum.pragm.8.de commiſſarijs. 373
Item aeteſo. pragm.1. de offic. prouiſion. faciend. fol. 109
Item che le chiaui. pragm.16.de offic. mag. Iuſtit. fol. 306
Item diciamo.prag.38.de offi.magiſt.Iuſtit. 302
Item eſſa fideliſſma citta. pragm.10. de actuar. & ſcrib. 305
Item ex quo. prag.25.de offic.mag.Iuſt. 314
Item ex quo diuino. prag.9.de Baronibus. 432
Item mandamos. prag.8. de offic.Quæſtor.gener. fol. 242
Item mandamus. pragm.21.de offic. procur. Cæſar. 209
Item mandamus ſeruari. prag.40.de offic.procur. Cæſ. 241
Item mandamus,quod habentes officia.prag.2.de adminiſtrat. qui perſon aliter ſeruiunt. 141
Item mandamus,quod Præſidentes. prag.8.de offic.Iudic. 380
Item mandamus. pragm.5. de offic. Quæſtor. gener. 240
Item mandamus ne actuarijs. pragm.7.de actuar. & ſcrib. 296
Item ne miniſtri.pragm.29.de offic.procur.Cæſar. fol. 198
Item omnibus officialibus,prag. 18.de offic.mag. Iuſtit. 308
Item omnibus ſubactuatijs.prag.17.de offic.mag. Iuſtit. 307
Item ordinatur. pragm. 28. de offic.magiſt.Iuſtit. fol. 314
Item ordinatur magiſtris actorum.prag.22.de offic.magiſt.Iuſtit. 312
Item per togliere. pragm. 24. de offic.mag.Iuſtit. fol. 314
Item por las dichas eſtruttiones. prag.10.de offic. Quæſtor.gener. 243
Item porque algunas vezes. prag.6.de offic.Quæſtor.gener. 241
Item porque de los ſmiembros. pragm.7.de offic. Quæſtor.gener. 242
Item porque hauemos. prag.9. de offic. Quæſtor. gener. 243
Item pro cautela. prag.49. de offic.procur.Cęſar. fol. 220
Item que cadauez. pragm.3. de offic.Quæſtor.gener. 239
Item quia audiuimus. prag.26.de offic.magiſt.Iuſtit. 314
Item quia audiuimus. prag. 56. de offic. procur. Cæſar. 221
Item quia nobis.prag.6.de actuar.& ſcrib. 305
Item quia plerique.pragm.6.de offic.Iudic. 121
Item quod fiſci ſcriptores. prag.19.de offic. mag. Iuſtit. 308
Item quod ipſi actorum magiſtri. prag.21.de offi. mag.Iuſtit. 309
Item quod magiſter actorum. pragm.20.de offic. mag.Iuſtit. 308
Item ſtatuimus,mandamus,& declaramus. prag. 9.de offic.procur.Cæſ. 197
Item ſtatuimus. pragm.46.de offic.procur.Cæſar. fol. 219
Item ſtatuimus, atque mandamus.prag.26. de offic.procur.Cæſ. 211
Item ſupplicano V. M. prag. 2. de ſindic. official. fol. 491
Item ſupplicano V.M.prag.11.de pœnis. 90
Item volumus,atque iubemus. pragm.22.de offic. procur.Cæſar. 210
Item volumus,& mandamus,quod carcet.prag.2. de carcerarijs. 325
Item volumus,quod in cauſis.prag.3.de Commiſſarijs non deſtinan. 373
Iubemus etiam Theſaurarium.pragm.32.de offic. procur.Cæſar. 212
Iubemus inſuper. prag.30.de offic.proc.Cæſ. 141

L

LA più principal coſa. prag.1. de cauſis decidendis. 155
L'anni paſſati. prag.7.de officialibus. 383
L'Imperator Noſtro Signore.prag.vnic.quod Regnicolæ poſſint armare naues. 387

M

MAgnifici circumſpettiq; viri. Li giorni paſſati. prag.64.de offic.proc.Cæſ. 226
Magnifice,& circumſpecte vir. A noi è ſtato præſentato.prag.58.de offic.proc.Cæſ. 224
Magnifice vir.Con molta occaſione.prag.4.de ſindic.official. 493
Magnifici viri.A noi è ſtato.ex libro bannorum M.C.V. 330
Magnifici viri. C'è peruenuto à notitia. prag.44. de offic. mag.Iuſt. 288
Magnifici viri. Perche c'è ſtato fatto.ex regiſtro Neap.Colleg. 423
Magnæ Ritum Curiæ. prag.25. de offic.Sac.Conſ. fol. 299
Magnifico Gouernatore. A talche poſſiate. prag. 41.de offic.mag.Iuſtit. 365
Magiſtros actorum. ptagm.24.de offic.Sac.Conſ. fol. 164
Mandamus,& approbamus.pragm.45.de offi.procur.Cæſar. 217
Mandamus etiam dum pro Regio fiſco. prag. 28. de offic.proc.Cæſar. 211
Mandamus etiam per præſentem ſanctionem. pragm. 2. de official. & quæ ijs prohibeantur. fol. 123
Mandamus etiam præfatum. prag.25.de offic.procur.Cæſ. 185
Mandamus etiam quod conſeruator.prag. 44. de offic. procur.Cæſ. 218
Mandamus etiam ſeruare prag. prag.31.de offic. procur.Cæſar. 199

Digitized by Google

Mandamus etiam vt, Barones.prag.6.de Baronibus. 432
Mandamus inſuper .prag.37. de offic. mag.Iuſtit. fol. 334
Mandamus inſuper . pragm. 1. de viſita carcerat. fol. 498
Mandamus inſuper prędicta conſideratione.prag. 14. de offic.procurat. Cæſar. 206
Mandamus ſeruari.prag.39. de offic.procur. Cæſar. 218
Mandantes etiam.pragm.3.de offic.procur.Cęſar. fol. 189
Maximæ Curæ. pragm.33.de offic.magiſt. Iuſtit. ſar. 325

N

NE à iuris tramite diſcedatur.prag.26.de offic.Sac.Conſ. 166
Neceſſarium etiam.prag.53. de offic.procur. Cæſar. 245
Nell'anni paſſati..prag. 4. de monialibus. 50
Nemo eſt qui neſciat.prag.12. de offi.procur.Cæſar. 201
Neque etiam.prag.2.de mercat.official.prohibit. fol. 497
Neque poſſint prag.3.de mercat. official. prohibit. eod.
Ne recordiamo. pragm.3.de offic.magiſt. Iuſtit. ſol. 329
Nihil magis.prag.9.de offic.Iudicum. 380
Notum facere volumus. prag. 1. de offic.mag.Iuſtit. 103
Numerum Magiſtrorum. pragm. 1. de actuar. & ſcrib. 295
Nuper à Cæſarea Maeſtate. prag.41. de offic.Sac. Conſ. 146
Nuper ad Maeſtatem.prag. 1. de cler. ſeu diacon. ſaluat. 35

O

OFficiales autem noſtri.prag.2.de commiſſar. fol. 372
Officium notariatus.prag.1.de notarijs. 444
Opus eſt.pragm.31.de offic.magiſt. Iuſtit. 337
Oſtiarijs Sac. Conſ.pragm.28. de offic. Sac. Conſ. fol. 173

P

PEr alcuni riſpetti. prag.45. de offic.Sac.Conſ. fol. 159
Perche come ſapete. pragm. 5. de citationibus. fol. 380
Perche di giorno. ex lib. bannor. Mag. Cur. Vic. fol. 348
Perche li carcerati. ex lib.bannor. Mag. Cur.Vic. fol. 333
Perche nella viſita. prag. 4. de carcerarijs. 347
Perche par coſa ſouerchia.pragm.2.de offic. Iuſt. ſol. 362
Perche per quanto. pragm.19. de Baronibus.432
Perche tanto.prag. 1. de offic.M.Poſtarum. 424
Per la Maeſtà. prag.3.de offic.Secret. 406
Per le citationi. ordo Reg.Cam. 403
Per legge tãto diuina. prag.vnic.de eccleſiaſt.perſonis. 38
Per l'eſperienza. ex libro bannorum Mag. Cur. Vic. 332
Per molte querel. prag. 3.de cler. ſeu diacon. ſaluat. 34
Per quanto. ex libro bannorum M.C.V. 327
Per quanto ſemo informati. pragm.21.de baronibus. 380
Per Sac.Reg.Conſ.pragm. 60. de offic. Sac. Conſ. fol. 160
Philippus &c. Decet iuſtum Principem. prag.4. de offic.magiſt. Iuſtit. 272
Poſt cauſæ relationem.Prag.13.de offic.Sac.Conſ. fol. 154
Pragmaticam editam. pragm.42.de offic.procur. Cæſar. 200
Præſente Aduocato. pragm.21.de offic.Sac.Conſ. fol. 95
Pro bona adminiſtratione. prag.6. de offic.Iuſtit. fol. 367
Pro cura pauperum.pragm.8.de offic. mag.Iuſtit. fol. 277
Prohibemus etiam. prag.2. de offic.Iudic. 378
Prohibemus etiam Barones. pragm.8.de Baronibus. 432
Prudentia rerum omnium.prag.1.de adminiſtrat. quod perſonaliter ſeruiant. 140

Q

QVamuis per Regias. pragm.4.de offic.Iuſti. fol. 467
Quando contigeret. prag. 8. de offic. procur.Cæſar. 196
Quia hæſitari. prag.7.de offic.procur.Cæſar. 195
Quia hodie per Regiam Cameram.prag. 3. de offic. Quæſtor. gener. 246
Quia nobis innotuit.prag.18.de offic. Sac. Conſ. fol. 158
Quia non omnibus. pragm.22. de offic.Sac Conſ. fol. 501
Quilibet agere volens. pragm. 2. de ordine Iudic. fol. 347
Quis neſcit.prag.2.de muner.official. 463
Quo ad directus.pragm.57.de offic.procur.Cæſar. fol. 221
Quo ad pecuniam. pragm.55.de offic.procur. Cæſar. 245
Quoniam ad hoc. prag.30. de offic. magiſt. Iuſtit. ſol. 293
Quoniam inter alia. pragm.3. de mercat. official. prohibit. 497
Quoniam venerabilem.prag.19.de off.S.C. 95
Quoties per aliquem.prag.11. de offic.S.C. 153

R

REcolimus etiam. prag. 3. de official. & quæ eis prohibent. 122
Regiæ dignitati. pragm.1.de ſindic.official.. 489
Relationes de incidentib.prag.18.de off.S.C. 158
Reno-

INDEX.

Renouamus etiam .prag.3.de Trigeſimis. 478
Reſponſionibus viciſſim. prag.9. de ordine Iudic. fol. 172
Reuerende Vir. prag.3. de iuriſdictione non turband. 22
Rex Aragonum. Magnifici Regenti. prag. in antiquis in tit. contra Diaconos ſaluaticos. 28
Robertus Armorum vſus. prag.5. de cler. ſeu Diacon. ſaluat. 27

S

SAcrum præterea conſilium. pragm.6. de offic. Sac.Conſ. 153
Sedentibus in Concilio. prag.8. de offic.S.C. 153
Se bene per le leggi commune. prag.7. de commiſſ. & execut. 375
Se bene per pragmatica. prag.8. de adminiſtr. vniuerſit. 503
Semo informati. prag.2. de contractibus. 437
Semo informati. pragm. 9. de offic. Iuſtit. 365
Sententias autem. pragm.5. de offic. Sac. Conſ. 149
Sereniſſimus Federicus. prag.24. de offic. procur. Cæſar. 214
Sereniſſimus Ferdinandus Primus, prag.37. de offic. procur. Cæſar. 215
Seruandas etiam eſſe. pragm.17. de offic. procur. Cæſar. 207
Siamo ſtati auertiti. prag.62. de offic. Sac. Conſ. fol. 159
Similique modo. prag.33. de offic. procur. Cæſar. fol. 212
Singulis ex dictis. prag. 2. de notarijs. 444
Spettabile ſcriuano. prag.1. de offi. ſcrib. port. 247
Statuimus etiam. prag.19. de offic. procur. Cæſar. fol. 208
Statuimus quòd in damnis. prag.1. de offic. Baiuli. fol. 451
Statuit. pragm.35. de offic. procur. Cæſar. 214
Su Excellenza hà ſido. ex lib. notam. S.C. 163
Su Excellenza manda. ex lib. notam. S.C. eod.
Suſcepti à Deo. pragm.5. de actuar. & ſcrib. 299

T

TEſtium examinatione. pragm.15. de offi. Sac. Conſ. 171
Tra gl'altri capi. prag.59. de offic. procur. Cæſar. fol. 197

V

VEteres illi ſapientes. pragm.2. de offic. Sac. Conſ. 144
Vniuerſis, & ſingulis fidelium noſtrorum. prag.1. de Trigeſimis. 476
Vniuerſis, & ſingulis. pragm.1. de offic. Quæſtor. gener. 238
Vniuerſi præſentis priuilegij ex Regiſtro Neap. Colleg. 407
Volumus etiam atque mandamus. prag. 4. de offic. procur. Cæſar. 189
Volumus etiam vt Barones. prag.5. de Baronibus. fol. 107
Volumus etiam vt ſi quando, prag. 7. de Baronib. fol. 432
Volumus etiam ſeruari. prag.16. de offic. procur. Cæſ. 207
Volumus in criminalibus. pragm.2. de actuar. & ſcrib. 296
Vt plurimum. prag.6. de offi. magiſt. Iuſtit. 305
Vt res humanæ. prag.4. de actuar. & ſcrib. 297

INDEX PARAGRAPHORVM PRAGMATICARVM REGNI.

QVI IN HOC PRIMO VOLVMINE

CONTINENTVR.

EX prag.1.de cauſis decidendis, §. la più principal coſa. 155
Ex prag.4.de citationibus,§.à noſtra notitia. 363
Ex prag.4.de Commiſſarijs, §.aliam vero. 479
Ex prag.4.de Commiſſar.§.cum prag.edita. 372
Ex pragmatica vltima de Commiſſarijs, §. Item ſtatuimus. 382
Ex prag.4.de Commiſſ.§.Mandamus Inſuper. 336
Ex prag.3.de compoſit.§.Ite ſe ſupplica l'Eccellenza voſtra. 371
Ex prag.3.de compoſit.§.Itẽ ſupplica l'Ecc.V. 141
Ex prag.4.de empt.& vendit.§.Circa il terzo. 366
Ex prag.4.de empt.& vẽd.§.Quãto al ſecõdo. eod.
Ex libro bannor.M.C.V.§.Item ſeniti. 339
Ex prag.1.de Monialibus.§.et perchè. 48
Ex prag.5.de offic.Iudic.§.Item quia. 431
Ex prag.6.de offic.Iudic.§.Itẽ quod oĩa ſalaria. 483
Ex prag.6.de offic.Iudic.§.Itẽ quod omnes offic. 141
Ex prag.6.de offic.Iudic.§.Item quoniam. 379
Ex prag.5.de offic.Iudic.§.Item vt officiales. 487
Ex prag.9.de offic.Iudic.§.Itẽ ſtatuimus quod nõ. 375
Ex prag.9.de offic.Iudic.§.Item ſtatuimus. 381
Ex prag.2.de offic.Iudic.§.Mandamus porro. 141
Ex prag.5.de offic.Iuſtit.§.Et più perche. 415
Ex prag.4.de offic.Iuſtit.§.Et quia per pſentẽ. 362
Ex prag.5.de offic.Iuſtit.§.Hauendo inteſo. 363
Ex prag.6 de offic.Iuſtit.§.Item quod Auditores. 363
Ex prag.6.de offic.Iuſtit.§.Itẽ quia Audiuimus. 371
Ex prag.6.de offic.Iuſtit.§.Item quod Baricellus. eod.
Ex prag.6.de offic.Iuſtit.§.Itẽ quod Capitaneus. eod.
Ex prag.6.de offic.Iuſtit.§.Item quod Gubernator,& Auditores in Prouinciis. 363
Ex prag.6.de offic.Iuſtit.§.Item quod Gubernatores,& Auditores pro tempore exiſtentes. 364
Ex prag.6.de offic.Iuſtit.§.Itẽ quod Gubernator. 363
Ex prag.6 de offi.Iuſtit.§.Itẽ quod mẽſe quolibet. 371
Ex prag.4.de offic.Iuſtit.§.Item quod quãdo. 362
Ex prag.4 de offic.Iuſtit.§.Itẽ quod pdicti offic. eod.
Ex prag.4.de offic.Iuſtit.§.Item quod pro excarceratione. eod.
Ex prag.4.de offic.Iuſtit.§.Itẽ quod p Reg.Ard. eod.
Ex prag.4.de offic.Iuſtit.§.Item quod ſecretarij. 367
Ex prag.6.de offic.Iuſtit.§.Itẽ quod ſtatuitur 347
Ex prag.5.de offic.Iuſtit.§.Item ſub eadem. 362
Ex prag.6.de offic.Iuſtit.§.Quali ordini. 364
Ex prag.39.de offi.Iuſt.§.Tãbien ordenamos. 379
Ex prag.39.de offic.M.Iuſt.§.Algunos dellos. 340
Ex prag.39.de offic.M.Iuſt.§.Aſi miſmo. 291
Ex prag.39.de offic.M.Iuſt.§.Aſſi para remedio. fol. 305
Ex prag.44.de offic.M.Iuſt.§.Che in le commiſſioni. 284
Ex prag.44.de offic.M.Iuſtit.§.Ch'ogni dì. 281
Ex prag.43.de offic.M.Iuſt.§.Circa il capo, quod dentur. 287
Ex prag.43.de offic.M.Iuſt.§.Circa la viſita. eod.
Ex prag.43.de offic.M.Iuſt.§.Circa li mãdati. eod.
Ex prag.43.de offic.M.Iuſt.§.Circa li memoriali. fol. eod.
Ex prag.43.de offic.M.Iuſt.§.Circa lo capo. eod.
Ex prag.5.de offi.M.Iuſt.§.Cũq; circa vota. 274
Ex prag.14.de offic.M.Iuſt.§.Cumq; Iudices. 278
Ex prag.39.de offic.M.Iuſt.§.De hazer el Commiſſario. eod.
Ex prag.39.de offic.M.Iuſt.§.El Abogado fiſcal. fol. 288
Ex prag.12.de offic.M.Iuſt.§.Item che da qua auãte 291
Ex prag.46.de offic.M.Iuſt.§.Et ordinamo. 291
Ex prag.14.de offic.M.Iuſt.§ Et quamuis. 278
Ex prag.43.de offic.M.Iuſt.§.Et quanto alli Commiſſarij. 287
Ex prag.43.de offic.M.Iuſt.§.Et quanto al vedere. 286
Ex prag.24.de offic.M.Iuſt.§.Et ſicut liberũ. 313
Ex prag.39 de offic.M.Iuſt.§.Et viſto per noi. 279
Ex prag.6.de offic.M.Iuſt.§.Hauendo hauta informatione. 283
Ex prag.43.de offic.M.Iuſt.§.In lo aprire. 288
Ex prag.33. de offic.M.Iuſt.§.In lo fare le perquiſitioni eod.
Ex prag.43.de offic.M.Iuſt.§.In lo habitare eod.
Ex prag.43.de offic.M.Iuſt.In lo interuenire. eod.
Ex prag.43.de offic.M.Iuſt.§.In primis circa lo capo. 286
Ex prag.37.de offic.Iuſt.§.In primis ſi contigerit. fol. 348
Ex prag.43.de offic.M.Iuſt.§.In quãto al dare. 287
Ex prag.7.de offic.M.Iuſt.§.Item accioche le cauſe. 275
Ex prag.5.de offic.M.Iuſt.§.Item che detti magn. Regenti. 275
Ex prag.7.de offic.M.Iuſtit.§.Item che hauendoſi. fol. 275
Ex prag.7.de off.M.Iuſt.§.Item che il Regente. 276
Ex prag.6.de off.M.Iuſt.§.Item che li Giudici. 283
Ex prag.4.de off.M.Iuſt.§.Item cheſſi predetti. 273
Ex prag.7.de off.M.Iuſt.§.Item che neſſuno. 276
Ex prag.8.de off.M.Iuſt.§.Itẽ che ogni meſe. 499
Ex prag.31.de off.M.Iuſt.§.Item che tutti. 339
Ex prag.21.de off.M.Iuſt.§.Item mandamus. 296
Ex prag.39.de off.M.Iuſt.§.Item paraque. 275
Ex prag.39.de off.M.Iuſt.§.Item paraque nõ eſte. fol. 317
Ex prag.37.de off.M.Iuſt.§.Item p eſecutione. 348
Ex prag 32.de off.M.Iuſt.§.Item per redimere. 94

Ex

I N D E X.

Ex prag.39.de offic.M.Iuſt.§.Item p eſcuſar. 279
Ex prag.39.de off.M.Iuſt.§.Item porque los proceſſos. 317
Ex prag.39.de off.M.Iuſt.§.Item porque ninguno fol. 323
Ex prag.20.de off.m.Iuſt.§.Item ꝙ magiſt.act. 308
Ex prag.8.de offic.m.Iuſt.§.Item quod omnes officiales. 275
Ex prag.14.de off.m.Iuſt.§.Item ſe ordina à detti maſtrldatti. 301
Ex prag.35.de off.m,Iuſt.§.Item ſe ordina alli Capitani. 336
Ex prag.35.de off.m.Iuſt.§.Item ſe ordina. 335
Ex prag.7.de off.m.Iuſt.§.Item ſe ſupplica V.Cæſarea Meſtà. 374
Ex prag.12.de off.m.Iuſt.§.Item vogliamo. 2/2
Ex prag.11.de off.m.Iuſt.§.Item vogliamo che il Percettore. 293
Ex prag.8.de off.m.Iuſt.§.Item vogliamo, & coſi ordinamo. 277
Ex prag.43.de off.m.Iuſt.§.Nel capo del vedere. fol. 287
Ex prag.43.de off.m.Iuſt.§.Nel vederſi. eod.
Ex prag.41.de off.m.Iuſt.§.Nelle relationi. eod.
Ex prag.39.de off.m.Iuſt.§.Los Capitanes. 370
Ex prag.49.de off.m.Iuſt.§.Paraque los juezes. fol. 272
Ex prag.39.de off.m.Iuſt.§.Paraque no eſtè. 305
Ex Prag.39.de off.m.Iuſt.§.Per la Maeſtà del Rè noſtro. 278
Ex prag.39.de off.m.Iuſt.§.Porque l'eſperiençia. fol. 295
Ex prag.21.de off.m.Iuſt.§.Propter multitudinem fol. 296
Ex prag.43.de off.m.Iuſt.§.Quanto all'interuentre. 287
Ex prag.39.de off.m.Iuſt.§.Tambien ordenamos, y mandamos. 379
Ex prag.39.de off.Iuſt.§.Tābien ordenamos. 277
Ex prag.39.de off.m.Iuſt.§.Tambien ordenamos, y mandamos que ſe guarden. 236
Ex prag.39.de off.m.Iuſt.§.Tambien ordenamos. fol. 279
Ex prag.17.de off.m.Iuſt.§.Vogliamo. 307
Ex prag.39.de off.m.Iuſt.§.Y paraque los juezes. fol. 272
Ex prag.39.de off.m.Iuſt.§.Y porque aſſimiſmo. fol. 284
Ex prag.37.de offi.Proc.Cæſ.§.Et ſimiliter. 217
Ex prag.37.de offi.Proc.Cæſ.§.Et vlterius. 199
Ex prag.1.de offic.Proc.Cæſ.§.Item expoſuerunt. fol. 246
Ex prag.1.de offi.Proc.Cæſ.§.Item mādamus. 145
Ex prag.29.de off.Proc.Cæſ.§.Item ne adminiſtratores. 199
Ex prag.29.de off.Proc.Cæſ.§.Itē ne miniſtri. 198
Ex prag.1.de offic.Proc.Cæſ.§.Item pro bona. 245
Ex prag.33.de off.Proc.Cæſ.§.Item quemadmodū fol. 213
Ex prag.29.de off.Proc.Cæſ.§.Item quilibet. 211
Ex prag.1.de offi.Proc.Cæſ.§.Item ſtatuimus, vt quando. 240
Ex prag.1.de offi.Proc.Cæſ.§.Item volumus. 245
Ex prag.1.de offi.Proc.Cæſ.§.Por euitar las fraudes. 240
Ex prag.37.de offi.Proc.Cæſ.§.Quæ omnia. 212
Ex prag.38.de offi.Proc.Cæſ.§.Similiq; modo. 212
Ex prag.6.de offic.Quæſtor.Gen §.Et quia ex cauſis. 242
Ex prag.4.de offic.Quæſt.gen.§.Item porque. 240
Ex prag.11.de offi.Quæſt.gen.§.Item quòd dictus Theſaurarius. 244
Ex prag.4.de offi.Quæſt.gen.§.Por euitar las fraudes. 240
Ex prag.11.de offi.Quæſt.gen.§.Præter ordin. 244
Ex prag.3.de offi.Quæſt.gen.§.Quia hodie. 246
Ex prag.5.de offi.Quæſt.gen.§.Quoniam Maieſtati noſtræ. 241
Ex prag.7.de offi.Sac.Conſ.§.Actorū notarij. 166
Ex prag.41.de offi.Sac.Conſ.§.Circa ea. 158
Ex prag.13.de offi.Sac.Conſ.§.Conſiderando noi. fol. 155
Ex prag.39.de offi.Sac.Conſ.§.Et ne ipſius pænæ. fol. 167
Ex prag.58.de offi.Sac.Conſ.§.Et ſi decreta. 151
Ex prag.41.de offi.Sac.Conſ.§.Item ꝙ cauſæ. 152
Ex prag.13.de offic.S.C.§.Item ꝙ ſententiæ. 155
Ex prag.2.de offic.S.C.§.Magn. Præſidente. 146
Ex prag.27.de offic.S.C.§.Oſtiarios. 172
Ex prag.38.de offic.S.C.§.Pœnis omnibus. 286
Ex prag.25.de offic.S.C.§.Per ſubſcriptam. 164
Ex prag.51.de offic.S.C.§.Præterea. 151
Ex prag.41.de offic.S.C.§.Pro diſcuſſione. 149
Ex prag.41.de offic.S.C.§.Quod autem. 148
Ex prag.41.de offic.S.C.§.Quorum quidem Doctorum. eod.
Ex prag.14.de offi.S.C.§.Sacri noſtri Cōcilij. 157
Ex prag.1.de offic.ſcribæ portionis. §.Et perche. fol. 248
Ex prag.1.de offic.ſcribæ portionis. §.Et perche l Adiutante. 247
Ex prag.1.de offic.ſcribæ portionis. §.Ee perche vogliamo hauer. 248
Ex prag.1.de offic.ſcrib.port. §.Et perche vogliamo. 248
Ex prag.1.de offic.ſcrib.port. §.Similmente ordinamo. 247
Ex prag.1.de offic.ſcrib.port.§.Ve ordinamo. 248
Ex prag.1.de ſalar.eorum qui mictūtur. §.Et cum nec comitibus. 134
Ex prag.1.de ſalar.eorum qui mictuntur. §. Item ſtatuimus. 233
Ex prag.7.de ſuſpition. official.§.Et perchè. 457
Ex prag.4.de Trigeſimis. §. Et quia verò hactenus. 480

F I N I S.

INDEX CAPITVLORVM NEAPOLITANORVM, AC CVRIAE ADMIRATIAE.

PRIMVS NVMERVS ANNVM SIGNIFICAT, SECVNDVS Capitulum, Tertius vero Folia.

ACcioche le prouiſioni. 1554. 9.400
Acciò nell'elettioni. 1554.10.400
Atteſo per l'immortal memoria. 1557. 1.111
Contro il capitolo. 1554.14.284
Et acciò. 1554. 7.399
Il capitolo per ilquale. 1554.52.324
In primis eſſa fideliſſima città. 1585. 1.375
In primis humilmente ſe ſupplica. 1566. 1.113
In vn'altro capitolo. 1554.15.3[illegible]4
Item atteſo l'Au[illegible]ea[illegible]o. 153[illegible].24.288
Item atteſo nella gran Corte. 1505.67.271
Item atteſo nella gran Corte. 1504.35.270
Item che dalla gran Corte. 1496.51.327
Item che la corte del Capitano. 1486.55.102
Item che la Maeſtà Voſtra. 14[illegible].35. 89
Item che gli Baliui. 1496.40.489
Item che gli Capitanei. 1507.61.489
Item che gli maſtridatti. 1478. 9.186
Item che lo Regente della Vicaria. 1486.16.107
Item che lo Regente. 1481.29.291
Item che nella ſindicatione. 1476. 8.490
Item che nullo. 1496.45.301
Item che poſſano citare. 1495.21. 63
Item che s'alcuno. 1495.22. 63
Item che V.C.Maeſtà ſe degni. 1507. 2. 42
Item deue. 1436. 6.301
Item perche lo clero. 1582.26. 42
Item perche. 1507.73.344
Item ſe degni concedere. 1503.61.489
Item ſe degni togliere. 1503.53.476
Item ſe degni. 1496.32.416
Item ſe degni V. S. Illuſtriſſima 1503.24.109
Item ſe ſupplica. 1505.39.107
Item ſe ſupplica che li piaccia. 1582.28. 42
Item ſe ſupplica perche quando. 1582.27. 42
Item ſe ſupplica ſe degni prouedere. 1554.28.109
Item ſe ſupplica V.E. 1483. 6.323
Item ſe ſupplica ancora. 1554.29.109
Item ſe ſupplica. 1565. 1.152
Item ſe ſupplica V.E. ex gratijs Neap. conceſsis. 1583. .489
Item ſupplica ancora humilmente. 1554.27.109
Item ſupplica attento. 1501.56.301
Item ſupplicano perche li carcerati. 1496.51.327
Item ſupplicano. 1536. 1.359
Item ſupplicano che detti officij. 1505.26.109
Item ſupplicano che ex nunc. 1496.43.437
Item ſupplicano che la M. Voſtra. 1496.68.301
Item ſupplicano che la Maeſtà Voſtra ſi degni ordinare. 1496.44. 89
Item ſupplicano che non poſſano. 1496. 4. 63
Item ſupplicano che tanto. 1496.47.301
Item ſupplicano che tutti li Notari. 1503.55.437
Item ſupplicano la Maeſtà Voſtra. 1496.68. 89
Item ſupplicano. 1496.64.404
Item ſupplicano ſi degni comandare. 1496.63. 89
Item ſupplicano V.M.C. che voglia. 1507.35. 65
Item ſuplicano V.M.C. 1505.25.109
Item ſupplicano. 1495. 4.109
Le gratie. 1554. 8.409
Per oſſeruanza. 1554.26. 89
Se ſupplica ancora la M.V. 1554. 6.372
§. Item eſſa fideliſſima Città. 1

Capitula Curiæ Admiratiæ. fol. 389

IVS REGNI NEAPOLITANI EX CONSTITVTIONIBVS, CAPITVLIS, RITIBVS, PRAGMATICIS, ATQVE PRIVILEGIIS NEAPOLITANORVM COLLECTVM.

CAROLO TAPIA I.C. AC REGIO CONSILIARIO COMPILATORE CVM GLOSSIS PLVRIMORVM GRAVISSIMORVM DOCTORVM, ET EIVSDEM AVTHORIS.

De nouo Philippi Codice componendo. Titulus Primus.

1 ADDITIO. Imperator. *Adde quare ita vocatur, vide glo. & ibi Bart. in proœ. ff.* Nicolaus Superantius, Patricius Venetus, Miles Hieroſolymitanus, & vtriuſque Iuris Doctor

2 ADDITIO. ſemper Auguſtus. *Adde glo. in proœ. ff. Veteris, & in proœ. Inſtitutionum, & Abb. in proœ. Greg. in 3. col. ver. Imperator. & glo. in l. diui Conſtantini. C. de natu. li. quam ſequitur Sign. de Homod. conſil. 129. incip. in princ. libri noſtri* Superant.

* ADDITIO *An regni conſtitutiones extendãtur de caſu ad caſum. vel ad ſimilia; & an ſint ſtricti iuris, vide Gram. deciſ 28. & 47.*

IMPERATOR [1]

Fredericus II. Romanorum Cæſar ſemper Auguſtus; [2] Italicus, Siculus. Hieroſolymitanus, Arelatenſis, fœlix, Victor, ac Triumphator.

LIBER PRIMVS.

Ex ordinatione diuina ad officium Principis ſpectat defendere ſanctam matrem Eccleſiam contra opprimentes eã, atque pacem & iuſtitiam exhibere ſubiectis. hoc dicit. Matthæus.

POST [a] mundi machinã † prouidentia diuina formatam [b], & primordialem materiam [c] naturæ melioris officio, in rerum effigies diſtributam, qui facienda prænideat, facta conſiderans, & conſiderata com-

a *Poſt mundi machinam.* Præmittit proœmium, ex quo in vnoquoq; negocio initium ſumitur, vt in Auth. in med o l. non fieri ſ... ſor. § vt autem omnes. col. 8. Et dic machinam, ideſt artificioſam compoſitionem, vel conſtructionem. Nam omne artificioſè factum dicitur machina, vt patet ff de fundo inſtr. l. quæſitum. §. oſtiarium, & ff. commod. ſi vt certo. §. ſed interdum. verſic. nam & ſi ſeruum tibi lectorem, &c.

b *Et primordialem materiam.* Quæ rudis, ſcilicet nondum formis impreſſa erat Chaos, ideſt, cõfuſa congeries olim rerum inuicem commixtarum non habentium diſcretam & propriã formam ſicut poſſet hodie in rebus elementatis exponi, vt, ſi argentum tuum & meũ conflaretur, & redigeretur in maſſam, vel ſi de frumento duorum inſeparabiliter commixto cumularetur aceruus, vel quomodocunque aliter res plures eiuſdem vel diuerſi generis confuſæ, ſine commixtæ inſeparabiliter redigerentur in vnum corpus informe, vt ff. de rei ven. l. 3. §. vlt. & l. idem Pomponius ſcribit, ſi frumentum &c. in princip. & de acq. rer. dom. adeo §. cum quis ex aliena. & Inſt. de rer. diuiſ. §. ſi duorum. Et hanc primordialem materiam philoſophi vocauerunt Hylem, quam dicunt eſſe inter aliquid & nihil: Sicut enim nihil audiendo, audimus ſilentium, ſic nihil intelligendo intelligimus Hylem, ſecundum eos. Nos etiam poſſumus adinuenire ſimilia. Nam lex ponit inter nolle & velle medium, ſcilicet non nolle, videlicet, patientiam Et inter fateri & negare medium, ſcilicet non negare, ſcilicet, tacere, vt ff. de trib. l. 1. §. ſcientiam & de reg. iur qui tacet.

c *Natura melioris.* Poteſt intelligi actiue de natura naturante, ideſt Deo, in quo omnia certa ſunt, ſcilicet tam præterita, quam

ANDRÆÆ DE ISERNIA V. I. MONARCHÆ PEREGRINA LECTVRA SVPER CONSTITVTIONIBVS, ET GLOSSIS REGNI SICILIAE.

POST *mundi machinam, &c.* Ver. a Rege Regum, &c. In gl. vbi legitur, Vnum tamen non omitto, quòd Domini, qui pro temporalibus &c h e dicitur, quòd iudex ſecularis, & eius brachium inuocatum ab eccleſiaſtico iudice debet præſtare auxilium, per iura allegata hic.

ADDITIO. *Adde l. ſi quis in hoc genus. C. de epiſ. & cler. & in auth. ſi quis litigantium. C. de epiſc. audien.* Superant.

Tunc quæritur, & fuit quæſitum, ſi ſecularis requiſitus † ab eccleſiaſtico ſciat iniuſtum eſſe id, ad quod requiritur exequendum: Vel coram eo opponatur, quòd illud, ſiue ſit ſententia, ſiue proceſſus alius nullus ſit, an debeat parere? Item ſi hoc opponatur coram ſeculari brachio requiſito per eccleſiaſticum, an cognoſcet, & interim non parebit, nec exequetur. Nam quod nullum eſt, etiam ſi ſit iudiciale, non debet execu-

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

POST *mundi machinam.* Totum huius conſtitutionis ini-
1 tium † deſumptum eſt ex lib. Geneſ. cap. 10. & ſequentibus de mundi, atq; cœleſtium corporum, nec non hominis creatione pertractatur vſque ad verbum, ne tamen in totum.

Ad imaginem propriam. Homo enim ad imaginem Dei † creatus fuit, vt habetur Geneſ. 1. mulier autem non dicitur ad
2 imaginem Dei facta, vt ait Apoſt. 1. Cor 11. & Auguſtinus lib. de quæſtio: Vet. & noui teſtam. ex vtroq; mixtim. relatus. in c. hæc imago 33. q. 5.

Ab Angelis. Propter corporis. n. implicationẽ, homo minor
3 eſt Angelis, † ſicut intellectu illis æqualis eſt, vt in Pſal 8. explicatione tradunt ſacrarum paginarum interpretes, & præcipuè Euthimius Monachus Doctor Græcus.

Sotiam eſt autem vxor viro ſubiecta † & eius penè famu- 4
la, vt inquit, Auguſtinus relatus in c ſatis 33. q. 5. cum vir ſit
mulieris caput, quemadmodũ eccleſiæ caput, † Chriſtus eſt, 5
& ſi viro nõ eſt ſubiecta, ea erit; ſicuti eſſet, † qui Chriſto non 6
eſſet ſubiectus, hæc Hieronymus adductus in c. cum caput ead. cauſa, & quæſtione; hæc quoad obedientiam viro debitã, quod quibus in caſibus verificetur, dicit Tiraquell. de ll. cõ-
nub: l. prima par. 1. Glo. 1. ideoq; † vxor vouere nõ poteſt abſq; 7
viri cõſenſu, circa ea tamẽ, quæ maritale obſequiũ impediunt.

præſentia & futura, vt ff. de iudic. ſed & ſi reſtituatur. §. ſi pater. & ſic benn ſequitur, qui faeienda præuiderat. Quem intellectum videtur habuiſſe Ouidius, vnde iſta verba ſumpta fuerunt: ait enim, Hanc Deus, & melior litem natura diremit.

ADDITIO. *Adde, an dicta Poetarum ſint allegamda in deciſionibus cauſarum? Vide gl. in l. cantum. & l. ſeq. ff. de rer. diui. l. ſeptimo menſe. ff. de ſta. hom. & in cap. turba. 37. diſtin. & per Petr. de Anch. in c. qualiter & quando el 2. de accuſat.* Superant.

mendans, a globo circuli lunaris inferius hominem [a] dignisſimam creaturam [b] ad imaginē propriam, effigiemq; formatam, quem [c] paulominus minuerat ab Angelis, cōſilio perpenſo, diſpoſuit [d] præponere cæteris creaturis, quem de limo

A diuina namque prouidentia mundi totius elementa proceſſerunt, & eorum diſpoſitio in orbem terrarum producta eſt, vt C. de vet. iu. enu. l. 1. in prin. Poſſet etiam legi paſſiue de natura naturata, ſcilicet rerum, & ſic accipitur Inſt. de ver. obl §. conditiones, & ff. de reb. cre. reſpiciendum. & tunc bene dicit, melioris: quoniam prima rudis & informis materia erat inter aliquid & nihil, vt ſupra not. Lex etiam rudem materiam appellat infectam, vt ff. de au. & arg. leg. l. & ſi non ſunt claui. §. infecti. Poſtmodum vero in rerum formas deducta conuerſa eſt in meliorem naturam, recipiendo eſſe ab impreſſione formarum. Forma enim dat eſſe rei, ita q mutata forma interimitur rei ſubſtantia, cuius etiam corpus manet, vt ff. ad exhib. l. Iulianus. §. ſed ſi quis. & de verb. ſign. mulieris. §. 1. & de ſtatu hom. l. non ſunt liberi.

ADDITIO. *Adde quòd Imperator appellatur luminare inferius, quia Papa dicitur lumen ſuperius, vt eſt gl. in ver. inter Solem & Lunam in c. ſolitæ. de maio. & obe. & gl. fin. in c. duo ſunt. 96. diſt.* Suprantius.

a Di-

a *Digniſſimam.* Patet. ff. de var. & extraord. cong. l. cognitionum. §. extimatio, & ff. de ædil. edit. l. iuſtiſſime, in princip.

b *Ad imaginem.* Vt C. de pœnis. l. ſi quis in metallum. vnde Apoſtolus eſt imago Dei. Et Vergil. illi cæleſtis origo eſt ¶ Et accipe ad imaginem & effigiem Dei, non ſm lineamenta corporis, ſed quantum ad animam, quæ eſt imago, id eſt, imago: quia Deum imitatur, ſecundum vim intellectiuā a Deo ipſi animæ inſitā. Et eſt effigies Dei: quia. ſ. Deus effinxit, id eſt expreſſè & vere finxit eam ſecundū diuinam naturam, & eſſentiam, vtpotè immortalem & indiſſolubilem & humanis cogitationib. celſiorem, vt in Auth. de monach. in prin. coll. 1. Et quomodo intelligantur verba prædicta, magis ad Theologiam ſpectat.

c *Paulo minus.* Homo minoratus eſt ab Angelis, quantum ad corruptionem carnis in vita præſenti, ſed poſt hanc vitam, ad ſtatum & gloriam aſſumitur Angelorum. Hoc etiam remittitur ad Theologiæ peritos.

d *Præponere.* Nam Deus omnes res hominum gratia compoſuit, vt ff. de vſur. l. in pecudum in fi. & Inſt. de rer. diuiſ. §. in pecudum. Et ideo legitur in diuina pagina, Et conſtituiſti eum ſuper opera manuum tuarum.

ADDITIO. *Adde quod homo fuit creatus de limo terræ, vt patet Geneſis 2. & in c. principit de pan. diſt. 2.* Superant.

ADDITIO. *Adde quod Diadema dicitur Imperatoris, vel Regis, & fit de ſolo auro, & ornatur lapidibus precioſis, vt eſt gl. in verbo, diadema. in clem. 1. de iureiur. & per Ioan. Andr. in c. cum dilectus. de elect.* Superantius.

e So-

ANDRÆAS DE ISERNIA.

executioni tradi. ff. de ferijs. l. ſi feriatis. Idem ſi dicit ſe oppreſſum per epiſcopum per falſa inſtrumenta & teſtes. ff. de iudi. l. ſi prætor §. 1. Hic ſecularis inuocatus eſt loco executoris. C. de epiſc. aud. l. epiſcopale. in gl. Executor autem audit nullitates, no. C. quor. appel. non rec. l. ab executione.

† ADDITIO. *Iudex ſecularis requiſitus pro exequutione ſententiæ ab eccleſia debet parere in cauſa ciuili, ſi non eſt appellatū: ſecus in criminali. ſed pone q degradatus eſt clericus & traditus iudici ſeculari, an puniet eum, ſine alia examinatione. vide Luc. de Pen. in l. 1. col. 3. C. de priuil. ſchol. lib. 12. & ibi quid ſi alleger ſe iniuſtè degradatum, & eund. Luc. in l. nullus. col. 2. C. de vetera. eo lib.* Iacobus Anellus de Bottis.

R contra q non, quia ſtatur, & ſtari debet ei, quod fecit iudex eccleſiaſticus ordinarius, & præſumitur pro eo, extra de re iud. in præſentia. Item licet executor hic audiat, quantuncunque merus, vt extra de offic. deleg. c. paſtoralis §. quia verò. & not ff. de re iudic. a diuo Pio. in princ. Iſtud videtur habere locum in ſubditis. At hic agitur de pari, vt par ſecularis exequatur id, quod iudex eccleſiaſticus ferit, cum par in parem non debeat habere imperium. ff. de arb. l. nam magiſtratus.

ADDITIO. *Adde cap. innotuit. de elect. glo. in verbo, Marcellinus. in cap. nunc autem. 21. diſtin. gloſ. in verbo, confirmet. in cap. 1. de tre. & pace.* Superantius.

Dic ſecundum Inn. quod ſi ſententia. & id quod fecit eccleſiaſticus iudex, de quo requiritur, & imploratur ſeculare brachium, tranſiuit in rem iudicatam. Aut eſt pecuniarium & ciuile in iudicio ex more factum per ipſum eccleſiaſticum iudicem: aut eſt criminale. Primo caſu imputari debet illi, qui fuit condemnatus, quare non appellauit. Vnde & omiſſo ipſo appellationis iure purgat turpitudinem eccleſiaſt. el iudicis, quando diceretur lata contra ius litigatoris. C. vt li. pen. l. fin. & tunc debet parere brachium ſeculare. Idem ius eſſet, ſi coram ſuperiore ventilaretur hoc.

† ADDITIO. *Quia tenet ſententia, bene tamen poteſt appellari, quo non facto irreuocabiliter confirmatur ſententia. vide per And. in conſt. vſur.* De Bot.

Si

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

quod latè explicat Silueſt. in ſumma in ver. votum el 5.

8 Societas † verò intelligi debet, vt alteri alter auxilium præſtet, & vir circa forenſia, vxor verò circà domeſtica ſe gerat; quod multis explicat Tiraquellus de ll. connub. in l. 10. Gl. 1.

9 par 10. ſic etiā apud Hiſpanos dicitur † ſocia reſpectu lucri bonorum tempore matrimonij quæſitorum, quæ inter ipſam, & virum, vti ſocios diuidentur, vt lege fori ſancitum eſt in tit. de las Ganancias entre el marido, y la muger lib. 3. per totum, & ibi late Montaluus. De partitione autem prædicta, & modo qualiter ſit facienda, & pluribus alijs ad materiam extat integer tractatus de partitionibus bonorum communium nuncupatus, authore Antonio de Ayerbe viro eruditiſſimo.

10 *Coercere.* Principes igitur ſunt creati, † vt hic dicitur, vt licentiam ſcelerum coercere valeant, & alia facere, de quibus hic in textu; & habetur 1. Regum cap. 8. & ex Ariſto. Ethic. lib. 5. cuius verba hic ſubnectere volui, vt Reges intelligant non ad malum, ſed ad bonum fuiſſe creatos.

Regnum (inquit ipſe) *in præſidium proborum hominū contra in-*

11 *iurias popularium eſt conſtitutū, & † Rex ipſe ex numero proborum virorum creatus eſt; propterea quòd virtute, aut rerum geſtarum magnitudine præſtaret, aut propter talis generis excellentiam. Regnum † autem optimatū Rempublicam imitatur: nam regnum pro* 12
pria virtute, aut generis, vel beneficiorum, aut bonum, ſimul atq; potentiæ meritis tribuitur. Omnes enim hunc honorem ſunt adepti; quòd ciuitates beneficijs, vel demeruiſſent, vel demerendi facultatē haberent; quidam bello, ne in ſeruitutem redigerentur prohibentes, vt Codrus: alij in libertatem vindicantes, vt Cyrus: alij, quod vrbis fuiſſent conditores, vel agros, ſiue fines in ditionem redegiſſent, vt Lacedemoniorum, & Macedonum, Moloſorumq; Reges. Proprium enim Regum eſt ſeruare iuſtitiam c. Regum 23. q. 5.

Cum igitur Rex talia facit, fœlix Regnū dici poteſt, ſicut eo contrariū faciente, infelix: quemadmodū † & Reges benè gu- 13
bernantes à Deo datos eſſe ad ſolatium dicimus; ita ad ſupplicium populorum malos datos eſſe apertum eſt, quod tradit nobis Færus in Eccleſiaſt. cap 1. exponens verba, (*væ tibi terra, cuius Rex puer eſt*) id eſt puerilibus moribus, & plura tradit Andr. in cap. 1. poſt nu. 31 & nu. 32. de Capit. qui cur. vendi.

Qualis autem debeat eſſe Princeps † plurimi de hoc rectè 14
ſcripſerunt; omittam tamen illum Cornelium Gentilicæ impietatis cultorem, & alios peſſimos homines, vt Macchiauellum.

terræ tranſumptum viuificauit in ſpiritu, ac eidem honoris, & gloriæ diademate coronato vxorē, & [a] ſociam [b] partem ſui corporis aggregauit: eoſq; tantæ prærogatiuæ munimine decorauit, vt ambo primitùs efficerentur immortales, ipſoſque (verumtamen ſub quadam lege præcepti) conſtituit, quam quia ſeruare tenaciter [c] contempſe-

a *Sociam*. Vt ff. rer. amot. l. 5. & C. de crim. expi. hæredit. l. aduerſus.

b *Partem*. Et ideo vir, & vxor inuicem alter alterius debent eſſe participes † in proſperis. & aduerſis, vt C. de nuptijs. l. ſi libertam. ff. ſol. mat. l. ſi cum dotem. §. ſi maritus. vt vnius inopia coniugis, perdiuit as ſaluetur alterius, vt in Auth. de exhiben. & introducen. reis. in ſi. colla. 5. Vnde in diuina pagina, Et erūt duo in carne vna.

ADDITIO. *Et erunt duo in carne vna. Gen. 2. Mat. 19. in prin. Mar. 10. & Pau. ad Ephes. 5. in c. gaudemus. de diuor.* Superant.

† ADDITIO. *L. 1. ff. de ritu nupt. per Aret. Inſtit. ad Tertul. in princ. & ordo naturalis eſt, vt ſeruiant vxores maritis. c. eſt ordo. 33. q. 5. in tantum quòd dicitur eſſe in poteſtate viri largo modo per quandam ſubiectionem. c. mulierem. 33. q. 2. hoc non procedit quo ad debitum carnis: nam hoc reſpectu eſt æqualitas, & ad inuicem alter alteri ſubiicitur, & nullus dicitur habere poteſtatem proprij corporis. c. fin. de conſanguin. & affin. 17. q. 4. c. ſunt qui, in fine.* De Bottis.

n *Contempſerunt*. Poſſet ex hac litera colligi argumentum in cauſis, quòd contemptor mandati regij ſit pœna mortis plectendus. Iſta enim eſt Dei ſententia, vt hic, cuius iudicium princeps ſequitur, vt C de nuptiis l. pen. Et in libro regum legitur, Qui non obedierit principi, morte moriatur, vt extra, de maior. & obed. c. 2.

ADDITIO. *Adde quòd illa authoritas intelligitur, ſi non obedierit iuſto præcepto, ita intellexit gl. in ver. morte in d. cap. 2. de maio. & obe. & eam ad hoc alleg. ſing. Barb. in c. ex parte. el 2. de offi. dele. Et an omnis non obediens vocationi principis poſſit dici latitare? Vide per Inn. in c. dilecto. de verb. ſign. & per Io. de Imo. in l. ſi finita. in §. Iulianus. ff. de dam. inſe.* Superan.

¶ Porrò

¶ Porrò mandatum † principis lex eſt, & vbique generalis, ſi ſit clauſum in corpore iuris. Aliàs ſpecialis in eo, ſ negocio, ſuper quo mandatum dirigitur, vt in Auth. de mand. prin. coll. 3, & C. de legib. & conſt. l. 2. & ff. de conſt. prin. l. 1 s. Et ita contemptor mandati huius, vtpote, violator legis, eſt meritò capitaliter puniendus, vt C. de vete. numiſ. pot. l. fin. lib. 11. Nec mirum: nam & qui mādata ducis belli non ſeruat. Et omnis contumacia militis aduerſus præpoſitum ſuū capite punitur vt ff. de re mili. l. 3 §. in bello. & l. omne delictum §. contumacia.

† ADDITIO. *Adde quòd ſententia Principis facit ius quo ad omnes, quando clauſa, vt hic. idem tenet Inn. & Io. And. in c. in cauſis. vbi latius Abb. extra de re iud. & tenet idem gloſ. vbi ſup. in proem. vlt. col.* De Bottis.

¶ Sed durus eſt ſermo iſte, vt paſſim quis pro inobedientia, forte leui, capitaliter puniatur. Lex etiam in violatorem legis interdum minorem poenam, ſcilicet deportationis imponit, vt C de fun. limi. l. fin. in ſi lib. 11 Et interdum poenam pecuniariam, vt C de præp. agen. in reb. l. ſi lib. 12. Et interdum ponit, quod ſiat pura facti mali correctio, ideſt, ſine alia pœna, vt in Auth. de nup. §. aſcriptitio. coll 4. Et alibi tolerat impunitatem calcatæ legis, vt C. de veſti holo l temperent. lib. 11. ¶ Et ideo eſt taliter diſtinguendum, quòd aut in mandato regio eſt appoſita certa pœna, & tunc de contemptu ſufficiat pœnam illam inferri, vt in præallegatis legibus, in quibus contra violatorem legis certa ſtatuitur pœna; quoniam contenti eſſe debemus pœnis legibus comprehenſis. vt ff. de verb. obl. l. ſi ſtipulatio ita facta fuerit. Aut non eſt appoſita certa pœna, & tunc erit pœna extraordinaria, & arbitraria, vt C. de theſaur. l. vn. ca §. penult. lib. 10 ff. de pœn. ſanctio legū

cum

ANDRAEAS DE ISERNIA.

Si autem ſit criminale, vel ſciret ſecularis ſententiam iniuſtam contra ius litigatoris latam: Conſulerem quòd non pareret, ſecundum quod dicit Innoc. in §. quia verò. nam vbi de ſalute hominis agitur, cautius eſt agendum. ff. de Carboniano edicto. l. 1. § ſed & ſi quis. C. de falſis l. 1. & C. de epiſcopali audien. l. addictos. vbi homine occiſo, aut in perſonam læſo, non poſſet appellari: nam per appellationem non tollitur maxillata. C de appellat. l ſi quis. Sed pecunia poteſt reſtitui: nam plus grauat modicum in corpore, quàm multum in pecunia ff. de pœnis. l. In ſeruorum in ſi. Item ſi extra iudicium eccleſiaſticus ſibi petit pareri, & ſecularis ſciat perperam procedi etiam in pecuniario, dicit Innoc. de offic. ordin. c. 1. non debere facere contra conſcientiam ſuam, ex quo per iudicialem ordinem non eſt proceſſum per eccleſiaſticum iudicem.

CAROLI TAPIAE.

uellum, quorum nomina deleta ſunt de libro vitæ, aduerſus quos ſcripſere viri ſacerdotes omni pietate, & eruditione pleni, Antonius Poſſeninus ſocietatis Ieſu, Thomas Bozius congregationis Oratorij de Vrbe pluribus in libris, iiſque, elegantiſſimis; D. Thomas de Regimine principis; AEgidius Romanus de regimine Principis; Patricius Epiſcopus Caietanus de ſacro Regno; Mambrinus Roſeus in libro, qui vocatur inſtitutio Principis Chriſtiani; Io. Baptiſta Pigna in libro noncupato il principe; Auguſtinus Sueſſanus in lib de regnādi peritia; Laurentius Grimalius de optimo ſenatore; Diogenes Laertius, Suetonius, Plutarchus; & alij, qui vitas Principum recenſuerunt: Chaſſen. in catalag. glo. mundi 5. parte. 2. 3. & ſeq. conſiderationibus; Simancas nouiſſime, Iuſtus Lipſius vterque de Republica, & vltimo ad inſtructionem Principum legi Epiſtolam Magiſtri Anilæ ſcriptam ad Aſſiſtentem Hiſpalis lectu ab omni Chriſtiano Principe, & mi-
15 niſtro iuſtitiæ dignam: vult autem indicare † ſummum eſſe malum, certiſſimum Diuinæ iræ ſignum; cum ſtultus contingit Princeps, ſicut è contra prudens, & cordatus Princeps decens med um eſt ad religionis totius incolumitatem; & pacem promouendam; conſeruandamq;. Si igitur contigerit
16 bonus princeps. gratias Deo agamus. Nam † magnum donum ipſius eſt bonus Princeps. Si verò malus cōtigerit; & pro ipſo, & pro nobis oremus Deum; nam magnum malum eſt, Princeps malus.

A Rege

A Rege Regum. Ex his verbis colligitur, ad † Imperatorem, 17
& Reges pertinere Sanctam Romanam Eccleſiam defendere, eiuſq; iuriſdictionem tueri; neq; eam à prauis hominibus
conculcari permittere; Vnde habemus † iuriſdictionem ſe- 18
cularem Eccleſiaſticam iuuare debere; quæ non modo ſibi inuicem non occurrunt, & aduerſantur; ſed mutuo amore, atquè concordia altera alteri opem ferre debet, quod (vt clariùs pateat) ſciendum eſt, has iuriſdictiones Eccleſiaſticā ſcilicet, & ſecularem, ſecundum diuerſa principia conſiderandas eſſe, & illarum exercitium diuerſum fuiſſe † nam aut has 19
iuriſdictiones conſideramus, prout à Deo Optimo Maximo rerum omnium authore procedunt, atquè dependent. cap. quæſitum 23 q 4. cap. duo ſunt 96. diſt. cum nulli dubium ſit.
† eas à Deo principium habere, dicēte Apoſtolo ad Roman. 20
cap. 13. omnis † poteſtas à Deo eſt; & prouerb. c. 8. *per me reges regnant*; Couar. pract. quæſt cap. 1. num. 6. & in regula peccatum parte 2. §. 9. poſt nu. 5. verſ. ex diuino, & num 6. & poſt alios ab eo relatos pluribus explicat Ferdinand. Vaſq. controuerſ. Ill. cap. 20; et 21. lib. 1. & hoc caſu vnamquamq; circa ea, quæ proprij muneris ſunt verſari non eſſe inconueniens iudicamus poſt Iacob. Almain. de poteſt. Eccleſ cap. 6. col. 9. Nauarr. in cap. nouit, de Iuditijs not. 3. nu. 97. vt nempè
† Eccleſiaſticus ſpiritualia, ſecularis verò ſecularia miniſtret: 21
immo hanc diuiſionem vtilē, ac per neceſſariam; vt qui ſpiritualia miniſtrat à ſecularibus abſtineat, et vt alter alterius auxilio

eum contemptor huius, quaſi ſacrilegij crimen committat, vt patet. C de diuer. reſcript. l. ſacrilegij, & de crimine ſacrilegij. l. 1. & 2. C. vt dign. ordo. ſeruetur. l. 1. & de erogat. mili. anno. l. 1. in fi. & de priuileg. eorum, qui in ſacro pal. mi. l. fin. lib. 12. Cuius criminis pœna extraordinaria, et arbitraria eſt, vt videlicet pro qualitate perſonæ, et rei conditione, vt ff. ad leg. Iuliam pecul. & de ſacrileg. l. lege §. 1. et l. ſacrilegij pœnam. in prin. Sic ergo contemptor mandati regij, in quo certa pœna non eſt adiecta, punitur extraordinariè, grauiter, vel leuiter pro qualitate perſonæ, et conditione rei in mandato contentæ, et ita ſeruamus in magna Curia, vt ſic pœna contemptus congruat delicto, vt in Authen. vt iudi. ſine quoquo ſuffragio. §. ſic igitur. in fi. collat. 2. et ff. de pœnis. reſpiciendum. Non tamen diffiteor, quin in caſu iſto poſſit arbitrio iudicis, et pro leui contemptu † grauis pœna imponi, vt argumento. C. de primi. l. 1. in fi. lib. 12. Quia nullum peccatum eſt adeò paruum, quod non maius fiat propter contemptum, vt in Authen. vt omnes obed. iud. prouin. §. hoc conſiderantes. collat. 5.

† ADDITIO. *Adde quòd propter contemptum, & contumaciam poteſt deueniri ad deuaſtationem adium. l. ſi is cũ quo. ff. com. diu. quam ad hoc allegat Bal. in concluſione iuris, de quo in cap. 1. §. receptos. de pace iur. fir. c. falsis. §. fiant habitatores. de pœnis. licèt poſſit dici, quòd vrbs non debet deformari ruinis. ff. ne quid in loco pub. l. pen. quia res non delinquunt, ſed homines, vt in Auth. de mand. prin. in prin. Præterea per contumaciam quis dicitur delinquere. gl. in l. ſi filius. ff. de interrog. actio. l. 4. §. in bello. ff. de re milit. l. 5. §. hoc autem iudicium ff ſi quis caut. in l. 1. §. ſi aduerſus. quando app. ſit. Item ſuſpenditur à beneficio ob contumaciam. c. veritatis, vbi gl. de dolo, & contum. Item proceditur ad excommunicationem. 11 q. 3 c. epiſcopi, & in c. ſacro, de ſent. excom. & glo in c. 1. de dolo & contumac. lib. 6. Aliquando excuſatur, immò permittitur contumacia ex cauſa, vt declarat Cæpol. caut. 2. meminit Iaſ. in prologo C. 2. col. ibi, & ex inde.* De Bottis.

Iure autem Longobardorum pœna imponitur iuxta regiã voluntatem, vt in Longobar. ſi quis Imperat. deſpexerit. l. ſi quis literas. Et ideo non obſtat litera iſta: quia et ipſe Deus in hoc mandato expreſsè pœnam mortis adiecit dicens: De ligno autem ſcientiæ boni et mali ne comedas: in quocunque enim die comederis ex eo, morte morieris.

ADDITIO. *Adde Gen. 3. in princip.*

runt, tranſgreſſionis eoſdem pœna damnatos, ab ea, quam ipſis antè contulerat immortalitate proſcripſit. Ne tamen in totum quod ante formauerat, tam ruinosè, tam ſubitò diuina clementia deformaret. Et ne hominis forma deſtructa ſequeretur per conſequens deſtructio cæterorũ (dũ carerent ſubiecta propoſito) &, ipſorum cõmoditas [a] vllius vſibus non ſeruiret. Ex amborum ſemine terra mortalibus [b] fœcundauit, ipſamque ſubiecit eiſdem: qui [c] paterni diſcriminis non ignari, ſed ipſos a patribus tranſgreſſionis vitio propagato inter ſe odia inuicem conceperunt: Rerumque

Sic etiam ſoluitur præalle. l. vlt. C. de vete. numiſ. poteſt. quia ibi expreſſim ſtatuitur pœna mortis. Nec obſtat etiam præallegata. l. 3. §. in bello. ff. de re mili. quia ibi eſt ſpeciale in milite, cuius delictum committitur, et coercetur aliter, quàm communis diſciplina depoſcat, vt in præalleg. l. omne delictum. in princip. Cautius tamen eſt in mandatis Regijs pœnã apponi. Omnino enim oportet non ſolùm delictorum nos contentos eſſe prohibitione, ſed etiam timorem trãſgreſſoribus iuſtum inferre, vt in Auth. de depo. et denu. inquili. §. 1. collatione prima. Nec oportet contemptores huius arbitrari, quòd falſitatis, ideſt, iniquitatis huius fugiant pœnas, vt in Auth. vt defun. ſeu funer. eorum non iniu. circa fin. collat. 5.

a *Vllius vſibus non ſeruiret.* Vt argum. bonum. ff. de auro & argen leg. l. 2 §. ac ſi viuente. Et alibi dicitur, quòd legatum habitationis ſine perſona, cui detur, inefficax eſt, vt ff. de vſu & vſufruc. l. qui plures. Et alibi, quod vſusfructus ſine perſona eſſe non poteſt, vt ff. de ſtipulat. ſeruor. l. vſusfructus & ff. de acquir. rerum dom. l. hæreditas in multis. Et alibi, quod ſeruitus prædialis non poteſt eſſe ſine prædio, vt ff. com. præd. l. 5. Sic nec ſeruitus perſonæ ſine perſona, vt ff. de alim. et cibar. leg. l. Mela. in fi. Et ideo legitur, eſſe enim debet cui detur. ¶ Deinde ſic quæro, an datum conſiſtat, vt non ante iuris ratio, quã perſona quærenda ſit? vt ff de iuram. calumniæ. l. quidam referunt. § ego autem. Et alibi, parum eſſet ius noſſe, ſi perſonæ, quarum cauſa ſtatutum eſt ignorentur, vt ff. de origine iuris. l. 2. §. poſt originem iuris. et inſtitut de iure nat. et gent. ciui. in fine.

b *Fœcundauit.* Ait enim, Creſcite, et multiplicamini, et replete terram, et ſubijcite eam.

ADDITIO. *Adde Geneſ. 1. & in cap. 1. 32 q 2. & per gloſ. ſummæ. 27 q. 1.*

Et præterea ſcriptum eſt, quòd intereſt reipublicæ ipſam adiectione hominum ampliari, vt ff. de bonis dam. l. vlt. §. ſi plures. C. eo. de ma. l 2. in fi.

c *Paterni diſcriminis.* Et ideo legitur, quod patrũ iniuſtitia ſobolẽ eſt ſecuta, vt in Auth. vt omnes obediant iudic. prouinc. circa principium, collat. 5. et quòd in filio paterni criminis exẽpla metuantur, vt C. ad leg. Iuliã maieſt. l. ſi. Nam non poteſt arbor mala facere bonum fructum. Et ſæpe ſolet filius ſimilis eſſe patri, vt ff de ædil. edicto. l. quod ſi nolit. §. qui mancipia.

ADDI-

ANDRAEAS DE ISERNIA.

dicem. Aliàs non deberet ſtari conſcientiæ ſuæ, vbi iudicialiter actum eſſet. ff. de offi. præſid. l. illicitas §. veritas, & 2. q. 1. c. quoniam, et c. Deus omnipotens. Sufficere debet ſeculari ex more iudiciorum actum eſſe: nam non debet tunc vltra perquirere animoſus, arg. ff. de nouat. l. doli. in fi. 42. diſt. quieſcamus. Si ſciret appellatum, et appellationem non eſſe receptam à ſuperiore: non debet tunc parere. Idem ſi debuerat recipere, et non recepit, quia habetur pro recepta: et ideo non debet parere etiam ſi eſſet ſuperior, et executor cauſarũ appellatione pendente, vt ff. de appellat. nnib. recip. vel non l. ſciendum. et C. eodem. l. appelletur. Vnde, quæ dicuntur in executore, fortè locum habent in brachio ſeculari requiſito, iuxta ea, quæ dicit Innoc. de offic. deleg. c. cum in iure. Nam ad exequendum requiritur brachium ſeculare per eccleſiaſticum: per quod liquet quid agendum, ſi dicatur ſententia eccleſiaſtici nulla, et non apparet nullitas in promptu: immò

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOATIONES.

21 xilio egeat; ideoque concurſus, † et implicatio circa idem omnino prohibitus, niſi adminiculatiuè, et cooperatiuè; cum brachium ſeculare debeat eccleſiaſticum adiuuare, et è contra; quæ elegantiſſimis verbis docuit Ciprian. in can. quoniam idem 10. diſt. et repetitum eſt in can. cum ad verum 96. diſt. et Andr. de Iſern. in hac conſtit. Aut his iuriſdictionibus principium damus ab ipſo mundi exordio; et nullam diſtinctionem inuenimus; ſiquidem, omnis in Adamo reſedit, cui Dominus dixit, dominamini piſcibus maris, et ſic ad ſuos deſcendentes proceſſit, donec introducto populo per Moyſen in terrã promiſſionis, Deo miniſtrãdi exercitium † Aaron fuit tributum, et filiis Leui; qui diſtincto munere Deo inſeruirent: et hoc tempore, nec quò ad regimen, nec quò ad alia, quæ extra munus ſuum erant, intromittebant ſe ſacerdotes: quemadmodum, et Regibus, aliiſq; ſecularibus ſeuera Dei vindicta pateſactum eſt, ſacrarum rerum exercitium prohibitum fuiſſe: vt legimus de Oza, qui Arcam Domini tetigit, et repente morte correptus fuit: atque ita nullus cum Regia poteſtate concurſus in his, quæ ad eius poteſtatem pertinebant; quod latius, et perbellè docuit. Mart. Nauarr. eius tempeſta- 22

tis

ADDITIO. *Adde l. quiſquis. C. ad legem Iuliam maieſtatis. cap. Michael. de filijs præsbyterorum, & in capite, tranſmiſſæ, qui filij ſint legitimi.* Superantius.

Sic è conuerſo bonus præſumitur, qui à bono patre deſcendit, vt in Auth. de referendar. ciuitat. circa fin. collat. 2. Et ſimiliter, qui habuit bonum auum, et à bona ſtirpe prouenit, vt C. de vete. iure enucl. l. 2. in fi. 4. col. et ad id. ff. de alim. et cibar. legat. cum vitus. circa princ.

ſuſcepimus. & ſeq. & inf. de decim. in gl. in verbo, præeminenti. De Bottis.

Et propterea lex appellat imperium, ſuper num honorem, vt in Auth vt omnes obed. iudic. prouinc. §. arripiat. collat. 5. licèt iura alibi videantur aliter dicere, Quòd dignitates ſunt à caſu, et fortuna, vt C. de comi et tribu. ſchola l. vna. et de præpoſ. ſacrorum ſcrinior. Iubemus. in fi. lib. 12. et notatur C. de legib. et conſtitutionibus. l. digna. ¶ Sed certè fortuna nihil eſt aliud, quã temporalis euentus rerum à Deo præuiſarum. Et ideo theſaurus, qui domum fortunæ creditur, vt ff. de acquir. domin. l. ſi is. qui §. 1. dicitur alibi beneficium Dei, vt C. de theſaur. l. vnica. circa princ. lib. 10. Et quidem fortuna † ſine adiuncto quaſi ſemper accipitur in proſpero rerum euentu. Et eam plerique Deam vocauerunt.

dominia iure naturali communia a diſtinxerunt. Et homo, quem Deus rectum & ſimplicem procreauit, immiſcere ſe b quæſtionibus non ambegit: Sicquè ipſarum rerum neceſſitate cogente, nec minus c diuinæ prouiſionis inſtinctu, principes gẽtium ſunt creati, per quos poſſet licentia ſcelerum coerceri. Qui d vitæ, neciſq; arbitri gentibus † qualem quiſque fortunam, ſortem, e ſtatumquè haberet, f velut executores quodammodo diuinæ † prouidentiæ, ſtabilirent, de quorum manibus, vt villicationis ſibi com-

† *Alias, qualemcunque.*

† *Alias, ſententia.*

a *Diſtinxerunt.* Vt ff. de iuſtit. et iure. l. ex hoc iure.

b *Quæſtionibus.* Homines enim naturaliter ad diſſentiendum ſunt faciles, et humana natura faciliter labitur ad delicta, vt ff. de arbitris. l. item ſi vnus §. principaliter. et in Authen. de monachis §. ſi vero is quidem. collat. 1. iuxta illud, quod legitur in Geneſi: Senſus et cuncta cogitatio humani cordis ad malum prona ſunt ab adoleſcentia ſua.

ADDITIO. *Adde tex. in cap. omnis ætas. 12. q. 1. & gl. in verbo, prodigia, in proœm. Gregor.* Supe.

c *Diuinæ prouiſionis.* Nota quòd Reges, et principes ſunt à Deo, † vt C. de quadriennij præſcriptione. l. vlt. in fi. et de vete. iure. enucl. l. 1. in princ. et de ſumma Trin. inter claras. ibi, per reges regnant, &c. et in Authent. de inſtrum. cau. circa princ. collat 6.

ADDITIO. *Adde Oldr. conſ. 69. incip. Conſueuit dubitari, & Abba. in cap. fin. ad fin. 1. diſtinct.* Superantius.

ADDITIO. *Vide Luc. de Penna in l. quicunque. col. 2. C. de tabul. lib. 10. ideo appellatur religioſiſſimus l. vnum ex familia, in fi. ff. de leg. 2. alibi appellatur ſanctiſſimus l. quæris. de natal. reſtit. alias appellatur Deus in terris, l. iubemus nullam. C. de ſacroſ. eccleſ. & in l. imperialem. C. de nupt. & l. cum Syllanianum. de his quib. vt indig. & quòd ſit à Deo, vide inf. de vſur. maximè in gl. in ver. ſuſce-*

ADDITIO. *No. gl. & ſimpliciter accipiendo fortunã, intelligitur de bona. hinc dicitur bona, & mala, & ſic cum adiuncto. & alibi tex. in l. ſi. C. de libera. cau. appellat omnem fortunam.* De Bottis.

Nam omne datum optimum, & omne donum perfectum, deſurſum eſt, deſcendens à patre luminum, vt in Auth. vbi li. de cæ. in prin. coll. 6.

ADDITIO. *Adde c. quãuis 1. quæſt. 2. originaliter Iaco. t. c. 1.*

d *Vitæ neciſque.* Similia verba ſunt. ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris. l. 2. in medio. l. & C. de patria poteſtate. l. fi.

e *Statumq; haberet.* Iſta verba ſunt Senecæ, primo de clementia, ad Neronem, vbi dicit: Ego ne ex omnib. mortalib. placui, electuſq; ſum, quod in terris Deorum vice fungerer. Ego vitæ neciſq; arbiter gentibus: qualem quiſque ſortem, ſtatumq; habeat in manu mea poſitum eſt: quod cuique mortalium fortuna datum velit, meo ore pronunciat.

f *Velut executores.* Nam motus principis eſt ex cœleſti ſum- ptus

ANDRÆAS DE ISERNIA.

immò contrarium apparet, quod eſſet ritè lata, arg. C. de fal. l. ſatis apertè. Attende tamen, quòd non omni requiſitioni debet parere. Hodie tamen peccatis exigentibus plures ſunt prælati mali, quàm boni. Nam ſi requireretur de aliquo iudiciali facto coram eo, vel quod fieri debuit oportet, quòd producat coram executore, aut brachio ſeculari acta, & proceſſum, extra de proba. quoniam contra ſalſam. ¶ Litteris, & verbo requirentis non ſtatur, niſi quando extra iudicium diceret excommunicatum, vt quia verberauit clericum: hoc tamen caſu, ſtatur litteris epiſcopi ob rationem, quæ redditur

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

tis Doctorum in iure præſertim Pontificio verè Princeps, & vitæ ſanctitate inſignis in d. cap. nouit 3. not. oo. 92. de iudit.

Et quamuis Regum Regi deſcendenti in terris ob eximiã eius charitatem, vt genus redimeret humanum, Reges terræ munera, & tributa obtulerint; quaſi omnis eo adueniente
23 ceſſauerit † iuriſdictio; & ſic omnis ad eius vicarium fuerit tranſlata ipſo ad cœlos redeunte; veriſſimum tamen eſt Chriſtum Dominum nemini imperium abſtuliſſe: ſed omnes in ſua pacifica poſſeſſione reliquiſſe, vt tradit præcitatus Nauarr. loco vbi ſupra num. 130. Cum enim Petro dixit reddite, quæ ſunt Cæſaris Cæſari, &c. nihil aliud ſignificare voluit, quàm ſe, à quo omnis dependebat poteſtas nolle eam, quam priùs Principibus curam commiſerat, auferre: immò eam confirmare, & approbare: quod etiam canit, Eccleſia in hymno ſollemnitatis Epiphaniæ dicens, *Hoſtis Herodes impie Chriſtum venire quid times, non eripit mortalia, qui regna dat Cœleſtia:* ex quo motus Diuus Thomas de Regim. Principis lib. 3. c. 8. dixit Auguſtum Chriſti vicarium fuiſſe in terris, quàmuis igno-
24 raret ipſe, quid faceret, cum † Princeps ſit Dei vicarius in temporalibus gloſ. rub. in auth. de hæred. & faleid. in princ. collat. 1., ſequitur Didac. Perez in prohem. legum ordination. 1. quæſt. & Rebuff. in prohem. conſt. Gall. gloſ. 1. Et ſi Petro dixit, paſce oues meas, & quodcunq; ligaueris, &c. intelligendum ſanè eſt (iuxta communem Theologorum, & iuris peritorum ſenſum) de ſpirituali poteſtate, qua illum gentium Principem effecit in iis; quæ ſpectant ad finem ſupra naturalem conſequendum: † quo caſu Imperato- 25
ri, & Regibus maior eſt; exemplo ducto de luminare minori ad maius, de anima ad corpus, Nam quod attinet ad ſacramentorum adminiſtrationem, nullus, qui Chriſtianus ſit, negare audebit Pontificem maximum, eiuſquè Coepiſcopos in Domino, immo quemlibet † Sacerdotem Principes ſeculares 26
præcellere dignitate; & propterea illis ſubditos eſſe, ita, vt paſſim videamus, non tantum ſummo Pontifici genua flectere; ſed cuilibet ſacerdoti; ſicuti etiam non negamus † Pon- 27
tificẽ maximum adhuc in temporalibus ſupraſtare Principibus, dummodo ea faciat, quæ ad finem ſupra naturalem conſequendum ſunt neceſſaria; vt ſi à fide alienus eſſet Princeps ſecularis, ſi ità negligenter, ac fatuè ſe gereret; quod Regni perditio timeretur, aut aliquod magnum malum, quod Eccleſiæ, & fidelium animi detrimento eſſet; quod pluribus in caſibus omni tempore feciſſe Sum. Pont. oſtenditur in c. alius 15. q. 6. cap. grandi de ſuppl. negligent. prælat. in 6. cap. venerabilem de elect. & per Diuum Thom. de Regim. Princip. lib 3. cap. 10. quod etiam collegit. Ioſeph. Stephanus Epiſcopus Veſtanus in cauſa Sereniſſimi Henrici Borbonij, nũc Franciæ Regis Chriſtianiſſimi 15. concluſ. & eo caſu, dico non Principis poteſtatem tangere, aut lædere Sum. Pont. ſed tanquam paſtorem totius Chriſtiani gregis huiuſmodi Principẽ, vel Regem, qui ex grege eſt, licèt inter ipſos maior ſit, è grege

miſſæ perfectè reddere valeāt rationem. a A Rege Regum, & principe principum iſta potiſsimè b requiruntur, vt ſacroſanctam Romanam eccleſiam Chriſtianæ religionis c matrem, detractorum fidei maculari, clandeſtinis perfidijs non permittant: Et vt ipſam ab hoſtium publicorum incurſibus gladij d materialis potentia tueantur, vtquè pa-

ptus arbitrio, vt C. de ſumma Trinit.l.1.in fi. & infra, in conſt. vſurariorum.in princ.vbi plene notabo.

a *A Rege Regum.* Scilicet Deo, qui eſt Rex omnium, vt in Authen.conſtitutio quæ aſcript.& liber.na.li.eſſe vult.§.quia igitur. iuxta fin. collat. 5. & inf. in dict. conſt. vſurariorum Et qui eſt communis omnium dominus, vt Authen.de monach.§. hinc autem. coll. 1. & de leno.in fi. collat. 2.

b *Requiruntur.* Colli-ge hic duo, ſcilicet, quę ſit materia huius libri, & quis modus agendi, ſiue ordo tractandi: Nam materia eſt, ſicut hic patet, fidei, & eccleſiæ ſtatus, pacis, & iuſtitiæ cultus. Similiter modus agendi eſt ſecundum ordinem iſtius litteræ: Nam primo tractat de ſtatu

b *Matrem.* Concord. C de ſacroſanct.eccleſ. Iubemus poſt hanc.§ 1.in fi. Aliàs autem vocatur imperij mater, vt in Authen. vt determin. ſit numer. cler. circa princ. collat. 1.

ADDITIO. *Religionis matrem. Adde c.qui abſtulerit. 12. q 2. & quia eccleſia dicitur Apoſtolica: & quot ſunt eccleſiæ militantes: & quare dicitur eccleſia Catholica: & quare dicitur vna? vide de his omnibus per Cardinalem Alexand. in cap. quoniam. de natural.lib.15. diſtinct. Et eccleſia Romana dicitur fons ſacerdotij, ſecundum Oldr. conſil.62. incipiente, Circa hac veniunt tria.* Superantius.

c *Gladij materialis.* Id eſt, gladij temporalis, cuius poteſtas eſt ad animaduertendum in facinoroſos homines.

ADDITIO. *Adde quando gladius temporalis non poteſt ſe tueri, poſſit quis recurrere ad gladium ſpiritualem? vide per Philippum Francum in c. dilecto, in ſecundo notabili, de ſententia excom.lib.6.* Superant.

Et eſt de mero imperio, quod etiam poteſtas appellatur, vt ff. de iuriſdict.omnium iudic.l 3 & de verb ſign.l poteſtatis. Et de iſto gladio dicit regula iuris, Nemo poteſt gladij poteſtatem, &c. Hoc quidem merum imperium in Regno competit principaliter, & pleniſſime ſoli Regi, qui ſolus magiſtro iuſtitiario, & iuſti. quos ſtatuit vſq; ad ſuum beneplacitum in ſingulis Regni prouincijs committit vices ſuas ad iſtud merum imperium exercendum, vt infra, in conſtitutione. ea quæ ad ſpeciale, & l. cum ſatis. Sic itè magiſter Iuſtitiarius, & iuſtitiarij velut prouinciarum præſides habent merum imperium, vt ff de offic præſid. illicitas.§.qui vniuerſas. Habent (inquam) à Rege, vtpote, vt membra Regis, & pars Regiæ curiæ, vt argu.C. de appa. Procon. & le. l. 2.lib. 12. & in Authen.vt ordinarię præſe.§. ſi verò ſoli, coll. 5. Et ideo curia magiſtri Iuſtitiarij vocatur magna Curia Regia. Et cura iuſtitiariorum vocatur Curia Regia. Habent enim iuriſdictionem non propriā, vt arg. ff. de offic. eius cui man. eſt iuriſd.l. 1.§ qui mandatam. Sed potius commendatam, ſicut.C de offi vica l. 1. in fin. & de offic. eius qui vicem alicuius obti.in l. ſuggerente. ¶ Dicitur autem iſte temporalis gladius materialis, id eſt, viſibilis & corporeus, qui ſcilicet ſui natura tangitur, & videtur. ſimilis extra de ſac.vnct. c vnico in princ. & argu.ff.de rerum di. l. 1. §. quidam. quod bene nouit per viſum, & tactum is, in quem tali animaduertitur gladio, vt patet ff de poen. aut damna. §. 1. Et dicitur iſte gladius materialis, ad differentiam ſpiritualis gladij, qui eſt incorporeus, inuiſibilis: nec palpatur: ſicut eſt excommunicatio, anathema, ſuſpenſio, & eccleſiaſticum interdictum; vt extra de offic. iud.ord.c. quoniam in pleriſquè ad fin. & extra de ſentent. excommun. in decretali noua Innoc IIII. dilecto &c. vbi plene de hoc. Cuius ſpiritualis gladij poteſtatem pleniſſimam habet Romanus Pontifex, qui vice Dei dicitur prælatus. vt extra de tranſlat.c. 1. & extra de maior. & obed.c ſolitæ.et 24 q.1.quodcunque. Et eſt primus omnium ſacerdotum, vt in Auth. de eccle tit.§.1.collat.9 cum ſit caput, et origo ſacerdotij, vt C. de ſum.Trin.inter claras § reddentes circa princ.coll.1.

ADDITIO. *Adde Ant.de Butr.in c.nouit.de iudi.doctoin cap. licet ex ſuſcepto de fo. compe. doct. in cle. paſtoralis.de re iudi. Docto in cap.1 de iureiu.in extrau. Boniſac.viij.incip. vnam ſanctam. Bartol.in l.1.ff.de acquir.rer.dom. Bart. in extraua. ad reprimendum. Bald in l.1.C de prec.imper.offer.* Superantius.

¶ Habent etiam huius ſpiritualis gladij poteſtatem ſublimes prælati, vt epiſcopi, vt 16.q.2. viſis. Habent dico ab ipſo domino

ANDRAEAS DE ISERNIA.

tur in glo. extra de proba. cap. poſt ceſſionem. Si enim requireret, vt aſſiſteret, vel caperet talem, et mitteret ad ſe, oportet, quòd conſtet de culpa, quare capitur quis; nam et ſi diceret, quòd eo ſedente pro tribunali deliquit, aut monſtrabit condemnationem; quia poteſt ſtatim puniri, vt d.c.quoniam. aut faciet conſtare de culpa. ¶ Verbo non creditur, nec litteris, vt plenè dicitur in d.cap. poſt ceſſionem. 6. q.3. placuit. 11. q 3. curæ, in glo. Vnde oportet conſtare de iuſtitia requirentis: quia non omnes bona fide &c. ff. de cuſt. reo. diuus.

Poſt

CAROLI TAPIAE.

ge eijcere poſſe eum & ipſe morboſum ſe reddiderit: quo caſu populis poteſtatem habētibus curam electionis relinquet; aſſiſtendo tamen, & paterna charitate monendo; vt eum eligant, qui Reip. adminiſtrationi conueniat; & religioni non ad
28 uerſetur. Neque id mirum, quia ſi populo † Principem tyrannum licet occidere Caietani adhibita diſtinctione in 2. 2. q. 64. art. 3. & eum, qui à fide vellet abducere, ſecundum Sotum de iuſtitia, & iur. lib. 1 q 6. art. 4. cuius rei exemplum in Apibus habemus ex Aloiſio Granatenſi Dominicanæ familiæ viro Illuſtriſſimo, quæ Regem infeſtum, & fatuum occidunt: quanto id magis Chriſtiani gregis Principi eſt concedendum; cuius finis cum ſupranaturalis ſit; omnia cenſentur ei conceſſa; quæ ad illum conſequendum, & animas ſibi commiſſas ducendum neceſſaria ſunt; quorum, quæ dixi, plura me docuit Nauarr. cit. loco in cap. nouit de iud. notab. 3. num.
29 8. & ſeq. & num. 99. † habet itaq; ſum. Pontif. vtriuſq; gladij poteſtatem, iuxta illud Luc. 22. ecce duo gladij hic, & extrauag. 1. de maiorit. & obed. ſed exercitium vnius ſcilicet ſpiritualis, & certis etiam, (vt diximus) & alijs caſibus temporalis; quod latè ſcripſit Aluar. Pelag. de planctu Eccleſiæ
30 lib. 1. cap. 36. In temporalibus verò Papa ſe non intromittit cap. cauſam il 2. qui filij ſint legitimi; & abundè Archiepiſcopus Florentinus in ſumma in 4. parte tertiæ partis rub. de ſtat.ſum. Pont. niſi iuxta textum in c. per venerabilem.§. rationibus, qui filij ſint legitimi: cum gladij temporalis executionem commiſerit Imperatori, & Regibus c. 1. 40. diſtin. quapropter Epiſcopi temporalium rerum debent iuditium temporalibus iudicibus committere, cap te quidem 11.q.1. Neque enim Dominus noſter Ieſus Chriſtus omnem, quam ipſe habebat poteſtatem Petro tradidit, Diuus Thomas de Reg. Princip. lib 3.cap. 10. & poſt eum docuit Nauarr. vbi ſupra nume. 130. not. 3. Non officit enim ſeculari poteſtati, quod
† Imperator inſignia recipiat à Sum. Pontifice; id enim non 31
procedit diuino præcepto; ſed humana conſtitutione appoſita in tranſlatione Imperij: quemadmodum de antiquis ſacerdotibus idem erit dicendum; qui † ſi Reges vngebant, 32
hoc non faciebant, vt ab ipſis poteſtatem acciperent; ſed, vt inſtrumentum illius ſacræ vnctionis; cuius officium pertinebat ad ſacerdotes. Nauarr. locis citatis. nam hæc † ſecularia ſe- 33
cularibus remiſit Dominus; dum requiſitus à quodam, vt diceret fratri ſuo, vt hæreditatem diuideret ſecum; reſpondit, (homo quis me conſtituit iudicem, aut diuiſorem ſuper vos?)

Luce

domino Papa, qui vices ſuas eis impartitur, vt in partem ſint vocati ſolicitudinis: non in plenitudinem poteſtatis, vt 2. q. 6. decreto. Et ſic no. duos gladios, quos repræſentat illud diuinum eloquium, Ecce duo gladij hic.

ADDITIO. *Adde Luc. 22. glo. in ver. cæleſtis. in c. 1. 22. diſtinct. glo. in verbo cũ. ipr. nemis, de iud. gl. in ver. ad regem, in c. cauſam quæ, qui fi. ſint leg. & per Doct. in c. ſi duobus de appell.* Superant. Sicut ſunt duo humano omni generi præſidentes, Vnus videlicet, qui ſpiritualibus præeſt, vtpote, dominus Papa, cui attributus eſt gladius ſpiritualis. Et alter, qui præeſt temporalibus, vtpote; princeps, cui datus eſt gladius temporalis, vt probatur in Auth. quo. opor epiſ. in prinс. coll. 1. & 90 diſt. cap. duo. Et licèt hæc iura videantur ſuper temporalibus de Imperatore loqui, idem etiam intelligendum eſt de rege in regno ſuo, in quo in temporalibus non habet ſuperiorem, vt ſupra in princ. huius opuſculi eſt plenè probatum. Nam & de rege ſcriptum eſt, Ecce conſtitui te ſuper gentes & regna, vt euellas & diſſipes, ædifices & plantes, vt extra in præal. cap. ſolitæ. §. potuiſſes ¶ Et ſicut Papa in ſpiritualibus, ita princeps in temporalibus habet plenitudinem poteſtatis, vt extra de fil. c. ſe. ſicut accepimus, vt plenè notabo, Quæ duæ dominationes adeò ſunt diſtinctæ, quòd nec ſpiritualium dominus ſe de temporalibus intromittat: nec temporalium dominus ſpiritualib. ſe immiſceat, vt ext. de maio. & obed. c. ſolitæ, & in Auth. vt ele. apud prop. epiſc. conueniantur. §. ſi tantum de criminibus. & §. ſi verò eccleſiaſticam. coll. vlt. & infra in conſt. maieſtati noſtræ. Niſi in caſibus, quos notabo † inf. in conſtitutione, de perſonis, vbi latius proſequar articulum iſtum.

cem populis, & eiſdem pacificatis iuſtitiam, quæ velut duæ ſorores ſe ad inuicem a amplexantur, pro poſſe conſeruent. Nos itaquè, quos ad Imperij Romani faſtigia, & aliorum regnorum inſignia, ſola diuinæ potentiæ dextra præter ſpem hominum ſublimauit, b volentes duplicata

AD-

† ADDITIO. *Videlicet in crimine læſæ maieſtatis, & proditionis, & in alijs criminibus inſignis, vt ibi in gl. vide ſingulare dictum Bal. in l. acceptam C. de vſur. quòd clericus poteſt compelli ad reſtituendum depoſitum per iudicem ſecularem, vide Inno. in c. 1. depoſi. Iaſ. in l. ſi fideiuſſor. § ſi ſatiſdatum. ff. qui ſatiſd. cogan.* De Bottis.

¶ Vnum tamen non omitto, quòd domini, qui temporalibus præſident: ad requiſitionem prælatorum, qui ſpiritualibus præſunt, debent impartiri eis auxilium brachij ſecularis pro manutenendis eccleſiis, & ſpiritualibus iuribus, vt hic patet, & in l. Græca. C. de ale. luſu. l. alearum vſus, &c. circa medium. vbi dicit, epiſcopis locorum hoc prouidentibus, & præſidis auxilio vtentibus &c. & in fi. l. ¶ Similiter verſa vice prælati ſecularibus dominis auxiliari tenentur, vt in Authen. de man. prin. §. publicorum ibi, auxiliabuntur autem tibi &c. col. 3. & probatur hoc in præal. cap. quoniam in pleriſque. & c. dilecto. & 96. diſt. cum ad verum. Sic enim vtriuſque dominationis in humano genere eſt quædam conſonantia bona, vt in præalleg. Authen. quomodo oport. circa prin. Et ex ciuili, ac ſacerdotali virtute omnia melius cuſtodiuntur, vt in Auth. vt in priua. do. ſa. mi. non fi. in me. & in fi. col. 5.

a *Amplexantur.* Vnde Pſalmiſta. Miſericordia, & Veritas obuiauerunt ſibi: Pax et Iuſtitia complexæ ſunt.

b *Volentes duplicata talenta.* Tanquàm ſeruus bonus, et fidelis, qui quinque talenta acceperat, et obtulit alia quinque, de quo dicitur in Euangelio Math. Euge ſerue bone, et fidelis: quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam: intra in gaudium domini tui. Ad illam ſimilitudinem hic locus eſt.

c *Co-*

ANDRAEAS DE ISERNIA, ET ALII.

P*oſt mundi machinam.* In §. à *Rege Regum, & Principe Principum.* Quæro quis eſt iſte Rex Regum, & Princeps Principum. Reſponde, quòd eſt Imperator: quia ſub Imperatore ſunt omnes Reges, & principes mundi, quia Imperator eſt ille, qui eſt dominus, & monarcha totius mundi. l. deprecatio. ff. ad leg. Rho. de iac. ibi, ego quidem mundi dominus, & no. in l. cunctos populos. C. de ſumma Trin. et fide cath. et gl. in l. bene à Zenone. C. de quadrien. præſcr. Et ab eo omnes iuriſdictiones deriuantur ſicut à fonte, et ipſe vnicus Imperator omnes Reges coronabit, vt notatur in c. in apibus. 7. q. 1. & in cap. Adrianus 63. diſt. Bartholomæus de Capua.

Sed multi ſunt Reges exempti à Romano Imperio, qui vel ex præſcriptione, vel ex antiquata conſuetudine, vel de facto non recognoſcunt Imperatorem: vt Rex Franciæ, & Vltramontani. Sed dic, quod ipſi ſimiliter de iure ſunt ſubiecti: quia licèt ei non teneantur ſacramento fidelitatis, ſunt tamen ſubditi ratione Imperij Romani, ſub quo eſſe debent, cum et ipſi fuerint de Imperio Iuſtiniani, vt C. de off. præf. prætor. Aph. l. 2. et dixit gl. in l. hac edictali. de pace tenenda. in vſib. feu. et tex. cum gl. in d. c. in apibus. et gl. in c. per venerabilem.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOATIONES.

Lucæ. cap. 12. vt per hoc nos doceret, hæc ad ſeculares pertinere: ideoq; interrogatus de cenſu redendo. reſpondit iuſtiſſimus Dominus; (reddite, quæ ſunt Cæſaris Cæſari, et quæ ſunt Dei Deo) et propterea Hieronymus citatus in c. Regum officium 23. quæſt. 5 dicit, ad Regis officium pertinere iudicium facere, & alia quæ ibi continentur. Ex his habemus fraternitatem quandam inter eccleſiaſticam, et ſecularem iuriſdictionem, ita, vt altera alteri auxilio eſſe debeat, et, vt vulgariter fertur † brachium ſeculare debere iuuare brachium
34 eccleſiaſticum, et è contra, vt habetur in cap. 1. extra de off. Iud. ord. cap. dilecto de ſent. excom. in 6. et c. poſtulaſti de homicid. et argum. cap. cum ad verum. 96 diſt. quod tamen non eſt ita ſimpliciter intelligendum, quòd alter alteri teneatur ſtatim auxilium præſtare. ſed ſub aliquali declaratione, et ſic diſtingue plures articulos.

Primus eſt quando ſumus in caſibus merè ſpiritualibus, quorum cognitio ad eccleſiaſticum iudicem pertinet priuatiuè, vt nullo modo ad ſecularem pertinere poſſit, vt putà in crimi-
35 ne hæreſis, et tunc tenetur † iudex ſecularis ſtatim ſuum impartiri officium. c. vt inquiſitionis. §. prohibemus, & c. præſidentes de hæreti. in 6. Canoniſtæ, in c. 1. de off. ord. Ang. in l. diuus la 2. de cuſtod. reorum, Belluga in ſpeculo Principum. §. tractandũ in principio ſub tit. de propoſiti: Rub. 11. ibiq; rationem aſſignat in verſ. & eſt ratio: immo. ſi iudex negligit impartiri, non ſolùm grauat, † ſed etiam poteſt cogi 36
per cenſuras eccleſiaſticas, et hanc opin. Bellugæ tenet Iaſ. in l. magiſtratibus. num. 10. ff. de iuriſd. [illegible] n. iud. ibiq; alios recenſet: et ſimiliter in articulo degradationis an ſit benè degradatus, vel ne; qui eſt merè eccleſiaſticus, vt per canoniſtas communiter teneri dicit. Luc. de Pen. in l. 1. col. 3. circa fin. C. de priuileg. ſcholar. lib. 12. Bal. in auth. clericus num. 6. C. de Epiſ. et cleri. ſed an degradatus poſſit per Iudicem ſecularem puniri; quomodo; et qua pœna? dicemus infra in conſtitutione de perſonis. Secundus articulus eſt in caſibus, in quibus non eſt incompetens, et tunc ſi ille, contra quem petitur executio, nihil dicit tenetur impartiri brachium, vt tradit Belluga loco ante citato. num. 4. verſ. tu vero plenius.
Tertius articulus eſt, † quando ſententia ex ſui facie eſt ini- 37
qua, nam eo caſu, ſiue ille, contra quem exequi debet, conquæratur, ſiue non, ſententia non debet executioni demandari Innocent. et Bald. in cap. 1. num. 19. de off. iud. ordin. Bellug. loco præcitat. Ancha. conſil. 382. num. 8. qui addit idem etiam ſi iudex vehementer ſuſpicetur ſententiam iniquam. Quartus articulus eſt in † ſententia nulla: in quo tamen diſtingue, aut enim euidenter ex ſui facie nullitas appa- 38
ret, et non tenetur exequi, Rom. conſ. 51. ibiquè Mandoſius: Aut verò ſunt aliquæ nullitates, quæ reſpiciunt ordinem, vel iuſtitiam cauſæ; tunc non poteſt ſe intromittere, et tenetur

B 2 exequi

Digitized by Google

a *Colendo iuſtitiam.* Quæ perfectiſſima eſt omnium aliarum virtutum, vt in Auth. vt omnes obed. iud. prouin. in princ. vbi plene dicitur de hoc, coll. 5.

b *Et iura condendo.* Quorum authoritas diuinas, & humanas res benè diſponit; & omnem iniquitatem expellit, & nihil ea ſtudioſius in rebus humanis inuenitur: & vitæ quaſi proprium, & ſacratiſſimum templum iuſtitiæ conſecratur, vt C. de vete. iu. enu. l. 1. circa princ. & §. cumque. & ideo benè dixit ſupra, duplicata talenta &c. Fructus enim diuinus eſt iuſtitiam ſæpius recenſeri, vt 35. q. 9. c. graue.

b *Mactare* Et ſic ipſi Deo pro quodam odore ſuauitatis præſentẽ librum cõſtitutionum offerre. Simile in Authen. de leno. in fine. coll. 3. Vt ſic pro iuſtitiam, quæ eſt in lege Imperator iſte domino Deo vouerat ſeipſum, vt & ſuum hoc commendet regnum, vt in Auth. vt in. fine quo. ſuffra. §. itaque Deo, & ſaluatori noſtro coll. 2.

talenta nobis credita reddere Deo viuo, in reuerentiam Ieſu Chriſti, à quo cuncta ſuſcepimus, quæ habemus, *a* colendo iuſtitiam, *b* & iura condendo, *c* mactare diſponimus vitulum *d* labiorum, ei parti noſtrorum regiminum primitus prouidentes, quæ in præſentiarum noſtrarum prouiſionẽ noſtra circa iuſtitiam magis dignoſcitur indigere. Cum igitur regnum Siciliæ noſtræ maieſtatis hæreditas precioſa plerunque propter imbecillitatem ætatis noſtræ, plerunque etiam propter abſentiam noſtram præteritarum perturbationũ incurſibus extiterit hactenus laceſſitum, dignum fore decreuimus ipſius quieti, atque iuſtitiæ ſummopere prouidere, quo ad noſtræ ſerenitatis obſequia reſiſtentibus aliquibus, etiam qui nõ de ouili regni præfati, nec de noſtro erant, promptum ſemper inuenimus, & deuotum.

Conſtitutiones hæ ſunt in regno ſeruandæ ſublatis legibus, & conſuetudinibus aduerſantibus. h. d. Tap.

Præſentes igitur noſtri nominis ſanctiones in regno noſtro Siciliæ tantum volumus obtinere. Quas, caſſatis in regno prædicto legibus, *e* & † conſuetudinibus aduerſantibus

d *Et conſuetudinibus.* Nota, quòd hæ conſuetudines valent in regno, quæ his conſtitutionibus non repugnant. Simile in Auth. de vſu. nau. §. nos ergo & ipſa. coll. 9. ¶ Et dicunt quidam intelligendum de conſuetudinibus, ſcilicet quæ præcedunt leges, ſeu conſtitutiones iſtas, quia tunc conſuetudo vincitur à lege, vt ff. de ſepulchro violato. l. 3. §. diuus. Si vero conſuetudo ſequitur legem, † tunc corrigit legem, vt ff de legib. & Senatuſc. de quibus. in fin. & ibi no. et not C. quæ ſit lon. conſuetu. l. 3.

ADDITIO. *Vide latè per Oldradum. in conſ. 16 nu. 17.* De Bot.

Sed quicquid dicatur, hoc intellige de conſuetudinibus, tam præcedentibus, quàm ſubſequẽtibus iſtas cõſtitutiones: probatur inf. in conſtitutione, vt vniuerſis. Nam ibi dicitur, quod in defectum iſtarum conſtitutionum, debet iudicari ſecundum conſuetudines approbatas.

† *Aliâs bis noſtris conſtitutionibus.*

c *Labiorum.* Vnde ſcriptum eſt: labiis regis lex, vt in l. inter claras. § ſcriptum.

ADDITIO. *Adde tex in c. relatum. 4. q. 4. c. peruenit. 11. q. 1. lib. 2. in §. deinde capta ff de orig. iu. l. 3. §. 1 ff. de teſta. Abb. in c. quia in inſulis. de reg. Abb. in c. diligenti. de præſcr. Abb. in cap. veritatis, de iureiu. Abb. in c. nouit. de iud. Abb. in c. in archiepiſcopatu. de raptor.* Superant.

¶ Idem etiam dicitur infra in conſtitutione. cum circa iuſtitiæ. & infra. in conſtitutione puritatem. Vnde ſecundum huius denominationis ordinem, qui ſeruandus eſt, vt in Authen. de hæredibus. & fal. § inordinatum, & §. ſi vero nullus legatarius, colla. 1. maximè quando ipſa lex expreſſum ſtatuit ordinem, vt no. C. loca. et con. ſi quis conductionis. in glo. ordin. conditione ex hac l &c ad fin. Patet aperte, quod omnis contraria conſuetudo vincitur à conſtitutionibus iſtis, etiam poſterior & futura: quia videlicet hæc conſtitutio expreſſim

a Et

ANDRÆAS DE ISERNIA, ET ALII.

lem in verſ. minime recognoſcat. extra, qui filij ſint legi. Hoc euenit, quia ab antiquiſſimis temporibus Imperium propter bella eſt diminutum, & non eſt integrum. Barth. de Capua.

Rex Siciliæ in regno ſuo eſt monarcha, et habet omnia iura ad Imperatorem ſpectantia: quia eſt exemptus ab Imperio, cui non eſt ſubiectus, vt in clem. paſtoralis. de ſent. & re iud. et notatur in hoc proœ. Sed eſt ligius Romanæ eccleſiæ, cum habeat Regnum in feudum ab eccleſia, cui omnes dignitates, et poteſtates, ac regalia inſignia fuerunt collata per Papam, vt no. hic, ex quo Regnum Siciliæ fuit patrimonium Petri, et Romanæ eccleſiæ, vt in c. valde neceſſarium. 96. diſt. et ibi gl. et in c. ad apoſtolicæ. de re iudic. lib. 6. et gl. in c. ele. r. de iureiu. Barthol. de Capua.

ADDITIO. *In §. cum igitur regnum Siciliæ noſtræ maieſtatis*

oum [illegible]

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

exequi Rom. conſ. 1. ibique Mandoſius: Aut verò ſunt aliquæ nullitates, quæ reſpiciunt ordinem, vel iuſtitiam cauſæ; tunc non poteſt ſe intromittere, & tenetur exequi. nam eſſet cognoſcere de iuſtitia latenti, quòd executori denegatur, & ita intelligi debet, quòd tradit Practicus Papienſis in forma execut. ſententiæ verſ. ſapiens num. 14. & ponit Belluga d. nu. 4. Quintus caſus eſt, quando ille, contra quem petitur fieri executio, dicit ſe appellaſſe, & non obſtante appellatione ſententiam executioni demandari iuſſerit, vel à non competenti iudice prolatam dicat: tunc enim iudex laicus poteſt ſuperſedere; nam quilibet executor poſſet hoc facere. Albericus de Roſa in l. epiſcopalem. C. de Epiſcop. audientia, & Oldrad. conſ. 89. Sextus caſus eſt, ſi dicit ſe grauatum in iuſtitia cauſæ; & iſto caſu iudex laicus intromittere ſe non poteſt. & propterea debet executioni ſententiam demandare, quæ omnia, per Bellug. tradita ſunt loco citato. Hæc inquàm procedunt, non modò in iudice ordinario, ſed etiam in dele-
39 gato, quia † iudex delegatus in cauſa ſibi commiſſa eſt ordinarius, immò etiam ordinario maior doct. in rub. ff. de off. eius, quam ſententiam probauit Couarr. pract. quæſt. cap. 10. num. 1. quidquid contra ſenſerit Archidiaconus ab eo ci-
40 tatus. † Quid autem agendum ſit, quando fuerit negligens, vel nollet exequi, ſeu brachium impartiri; vide Iaſ. in l. à diuo pio. § ſententiam. ff. de re iud. qui etiam voluit. nu. 16. in fine Iudicem Eccleſiaſticum nõ poſſe procedere ad excõmunicationem contra exbanditum iudicis ſecularis, niſi forma canonica præmiſſa. Sed huiuſmodi brachij præſtationem † longè ac putamus antiquiorem eſſe me docuit Illuſtriſſimus Cardinalis Baronius 2. tomo Annal. anno Domini 272. 41
Dionyſij Papæ 12. fol. 556 littera C. vbi, dum Paulus Samoſatenus Antiochenus Epiſcopus in hæreſim eſſet lapſus, & ab Epiſcopis depoſitus, Sum. Pontificis authoritate accedente, iſq; ab epiſcopali domo egredi nollet Aureliano Imperatore requiſito, imperiali potentia eiectus eſt. cuius quidem Euſebij verba ab Illuſtriſsimo Baronio recitata, ſubnectere hic volui. *Verùm cùm Paulus ex Epiſcopi domo eius Eccleſiæ propriæ exire nollet, Imperator Aurelianus de ea re rogatus ſententiam ſanctiſſimè, quid eſſet agendum decreuit. præcepit enim, vt domus Eccleſiæ illis tribueretur, quibus Chriſtiani Italiæ, & vrbis Romæ Epiſcopi per litteras tribuendam præſcriberent.*

Diuinæ prouiſionis inſtinctu. Præſuppoſita enim malitia gen-
tium. atq; eorum nequitia. † Reges diuina prouidentia ſunt 44
creati, quorum principium Tirannica potius violentia, quàm diuina inſtituit, vt de Cain dicit Auguſtinus lib. 15. de ciuit. Dei.

preſſum prohibet eam. Lex enim quantumconque præcedens quando conſuetudinem ſpecialiter prohibet, tollit conſuetudinem ſibi contrariam etiam ſubſequentem, vt C. de vſu. l. eos. §. nec liceat. & C. de furtis, auth. nauigia. & ff. ad leg. Rhod. de iactu. l. deprecatio. Et ita ſeruamus in magna Regia Curia. Pleriq; tamen iuriſperiti cauillantur in parte iſta, propter ſequentia verba. ſcilicet verbum, aduerſantibus, quod demonſtrationem præſentis temporis continet. Et verbum, antiquatis, quod confertur ad tempus præteritum. Non ergo futuras conſuetudines comprehendunt, vt ff. de ao. & ar. le. l. ſi ita. & l. ſcribit Mutius § item ſcribit. ff. de lib. leg. l. Aurelius. §. ſi Titius Seio, & l. ſi. circa prin. ſi enim autor conſtitutionis huius voluiſſet hic etiam de futuris conſuetudinibus loqui, adiecisset verba futuri temporis, ſcilicet ita, aduerſantibus, & aduerſaturis: antiquatis, & antiquandis, vt ff. de verb. obl. ſi ſtipulatus fuerim §. cum ſtipulamur, & ff. de leg. 2. ſi ita ſcripſiſſet. Allegant etiam ſupraſcripti ſubtilizare credentes, non videri futuram conſuetudinem antiquari ſeu tolli, quæ ſcilicet nondum cœperat, vt argum. ff. de cond. & demonſt. l. Titio. & ff. de iniu. rup. & irri. l. nam & ſi. §. 1. cum ſi. ¶ Sed adhuc non recedo † ab illa ſententia, quod tam præcedentes, quã ſubſequentes conſuetudines hic tollantur, argumentando ex verbis, vt ipſi faciunt: nam hic generaliter loquitur de conſuetudinibus &c. Et ſic generaliter intelligo, tam de præſentibus, quam de futuris, vt arg. ff. de ſeru. vrb. præd. ſi ſeruitus. & C. quæ res pig. oblig. poſ. l. ſi in ſi.

† ADDITIO. *No. quòd pro opin. glo. quòd ſcilicet ſubſequentes tollantur, facit: nam hic ſunt verba derogatiua. ergo videtur ſublata poteſtas inferiorib. ſtatuendi contrarium glo. in ver. concedatur, in clem. 2. de ata. & qualit. ex qua Imo. infert in c. 2. ext. de teſtib. Imola, & Ang in l. ſi quæramus. ff. de teſta. quòd ſtatutum permittens pupillum poſſe teſtari, eſt inualidum, quia l. ſi. C. de milit. teſt. vbi dicitur pupillum teſtari prohibemus, licet poſſet dici, quod eſt tacita prohibitio, & ſic non eundem effectum, quem idem operatur quoad annullandum, quod expreſſa, vt per Abba. in c. dilectis, il ſecondo. de prab. ratio diuerſitatis, nam durius agitur quo ad annullationem cum lege, quàm cum homine. l. ſi libertus minorem. ff. de iure patr. Bar. in l. amplius non peti. ff. rem rat hab.* De Bott.

Nec repugnat iſtorum cauillatio, qui capiunt ſolum verborum corticem: quoniam præſens verbum atq; præteritum extenditur ad futura, & è contra, ex mente legislatoris, vt no. ff. de verb. ſig. l. verbum oportebit, in gl. ord. ibi, ergo &c. & in l. verbum erit. & patet. ff. de au. & arg. leg. l. filia. & l. ſi vxori. § cum ita. & in alijs legibus multis. Nec eſt nouum in iure, vt tempus ponatur pro tempore, vt C. de leg. & conſtit. l. 1. & C. ex quib. cau. infa. irro. l. ſi Poſſidonium. Quod autem mens legislatoris hic fuerit futuras conſuetudines tollere conſtat, cum fruſtra de conſuetudinib. tollendis exprimeret; ſi tantum de conſuetudinibus præcedentibus cogitaſſet, † quæ, vt dictum eſt, per has conſtitutiones ſubſequentes ſine expreſſione aliqua tolleretur.

† ADDITIO. *No. quod lex noua tollit legem ſibi contrariam etiam ſi non exprimatur lex aduerſans. ad quod vide Iaſ. in l. ſi. C. ſi contra ius, vel vtil. pub. vbi de clauſula, non obſtante. Contrarium videtur tenere glo. infra de pœna eius, qui cont. aliq. arma extraxe. in verbo, aſperitatem.* De Bottis.

tibus a antiquatis, his noſtris conſtitutionibus inuiolabiliter ab omnibus in futurũ præcipimus obſeruari. In quas præcedẽtes omnes † Regnum Siciliæ ſanctiones, & noſtras, quas obſeruari † decernimus, iuſſimus eſſe transfuſas: vt ex his, quæ in præſenti conſtitutionum noſtrarũ corpore minime continentur, robur aliquod, nec authoritas aliqua in iudiciis, vel extra iudicia b † poſsint aſſumi.

† *Alias regal.* † *Alias nouimus* † *Alias poſſit.*

Merito ergo verborum interpretatio eſt etiam ad futuras conſuetudines dilatanda, vt ſic verba conſtitutionis huius aliquid operentur, vt ff de leg. 1. l. ſi quãdo, in princip. cum ſim. Et non videntur inania: ſicut aliàs in teſtamento verba præſentis temporis trahuntur nihilominus ad futurum: ne nullum remaneat teſtamentũ, vt ff de lib. & poſth. l. placet. Vnde liquet, quòd verbum, aduerſantibus, quod eſt præſentis temporis. futurum etiam reſpicit, vt no. ff. de verb. obl. ſi quis ſtipulatus, in prin. in gl. ord quare magis &c. Similiter verbum antiquatis, non incompetenter ad conſuetudines futuras aptatur. quaſi dicat, contrariis conſuetudinibus, & futuris antiquatis, ideſt, euacuatis ſ. ipſo iure per hanc conſtitutionem, & non dixit antiquandis: quia tunc eſſet opus alia ſententia ad conſuetudines antiquandas, quæ valent, donec iterum tollerentur. Simile in Authen. vt cum de ap. cog. §. ſiue igitur omnes, coll. 8. Non ob. etiam ſupradicta prædictorum ſubtilitas, quia tunc eſt verum tolli non poſſe, quod nondum incœperit: nec incipere poterit. Sed quando res poſſet de iure, vel de facto incipere: licet nondum incœperit: † poteſt tamen deſinere, vt ff. vſufr. quemadmo ca. l. omnes §. 1. & ibi de hoc in glo ordin. de iure vel de facto.

† ADDITIO. *Vide Alber. in d. l. omnes. §. 1 ff. vſufr. quemadmo. cau. qui latius diſtinguit. & videtur ſe conformare huic opinioni, quia ſaltem ſpe cœperat eſſe.* De Bottis.

a. *Antiquatis* Id eſt, ſublatis. ſic. C. de ſacroſanc. eccl. l. decernimus & in hac ſignificatione alibi legitur, ſanè antiquum eſt, & meritò antiquari oportet, vt C de vſu. transf l. 1. in ſi. quod verbum eſt contra ſenes antiquos, & antiquitates eorum Marinus.

b *Poſſint aſſumi.* Et ita tam hi, qui allegarent, quàm iudices, qui audirent eas, tenerẽtur crimine falſi, vt C. de Iuſtin. Cod. confir. §. igitur. & C. de vete. iu. enu l. tanta § hæc igitur. omnia. ff. ad leg Corn. de fal. l. vlt. Sed ſæpe contingit, quòd probatur in cauſis aliquid præceſſiſſe ante tempora compilationis,

ANDRAEAS DE ISERNIA.

ſtatis hæreditas pretioſa, in ver. ibi, decreuimus ipſius quieti, atque iuſtitiæ ſummopere prouidere.

Hoc bene: quia Rex eſt pater ſubiectorum in regno ſuo, vt in Auth. neq; iud. ad fin qui cum habeat regni redditus, & prouentus, regnum defendere debet, & cunctis iuſtitiam miniſtrare, vt regnum pacatum teneat ſine ſubditorum grauamine. Redditus enim quos habet, ad hoc ius gentium conſtituit, vt in terra ſua iuſtitiam faciat. Et ſi ob eius culpam & negligentiam latrones inuadunt, & deprædantur regnum & ſubditos, ipſe Rex de ſuo reſtituere habet damna paſſis, vt dicit Sanctus Thomas. 2. 2. quæſt. 63. Sed malè ſeruatur, quia damna faciunt Reges in regno Siciliæ reſarcire per vniuerſitates, & homines locorum, vbi diſrobationes. & maleficia fuerint commiſſa, non repertis malefactoribus, vt in conſtitutione regni, ſi damna clandeſtina. Petrus Piccolus de Monteforte.

De

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

Dei. cap. 14. Andr. in prælud. feud. nu. 3 e. cum ſeq. & Chaſſeneus in Catalogo gl. mundi 5. parte 1. conſideratione, & nos diximus in Rub. ff de cõſt. Principum cap. 1. immo contra Domini voluntatem petenti Iſraelitico populo conceſſus Rex fuit primo Regum cap. 8. Andr. in c. 1. in fine de capit. qui cur. vend. poſtmodum verò Dei prouidentia effectum fuit, vt Rex populis daretur, vt habetur in cap. 1. de pace tenen. ibi quoniam diuina præordinante clementia, ſolium Regiæ Maieſtatis conſcendimus, & aliis locis per Reſtaur. Caſtald. adductis in tractatu de Imperat. q. 4. in prin.

Principes. Hoc verbum eſt intelligendum, non quòd plures Principes in vno Regno ſint ſimul dominantes, ſed quilibet in ſuo, vel pluribus Regnis: multitudo enim principatus mala, vnus ergo Princeps (ait Philoſophus) & confert ad hoc exemplum apum, quæ vnum habent Regem, vt in c. in apibus 7. q 1. ideoq; Monarchiam † optimum dominandi genus dixere

nis, & publicationis conſtitutionum iſtarum : Et ſic ſecundū has conſtitutiones ſuper eo iudicare non poſſumus, vt in Authen. vt cum de appel. cognoſc. in prin. coll. 8. & in Auth. de trien. & ſemiſ. §. noo autem diſtinguimus, vbi dicit : & quod præterit non poteſt ab eo, quod nondum erat, ſubiici, &c. coll. 3. & in Auth. vt fac. no. conſtit. per totum coll. 5. Sed quid ſi ſint eodem articulo appareant conſuetudines tuno temporis obtinentes, ſeu regum præcedētium ſanctiones, quibus his conſtitutionibus derogatur, vel protinus abrogatur, vt inf. patebit in multis legibus huius libri : Nonne tunc allegabimus ; & iudicabimus iuxta prædictas conſuetudines, & veteres ſanctiones ? & certe ſic, vt in Auth. de nupt. circa princ. vbi dicitur, dao igitur hic præmittit, &c. coll. 4. & in Auth. hæc conſtit. interpre. prio. con. et de his, qui ingredientur monaſt. circa ſi. collat. 6. & in Auth. conſtitutio quæ aſcrip. §. 1. in ſi. vbi dicit, omne præteritum antiquæ ſeruandum lēgis. Nō ob. littera iſta : quia dat formā futuris negotiis contingentibus, videlicet, poſt cōſtitutiones iſtas, vt C. de legibus et conſtit. l. leges. et dic vt ibi.

IOANNA II. RIT. I.

a IOANNA b II. c Dei gratia, d Vngariæ, e Hieruſalem, & f Siciliæ, Dalmatiæ, & Croatiæ, Romæ, Seruiæ, Galitiæ, Laodomeriæ, Comaniæ, Bulgariæque Prouinciæ, & Forcalquerij g Regina, ac Pedemontis Comitiſſa: Vniuerſis, & ſingulis preſentis edicti ſeriem inſpecturis. Circa reformationem, & augmentum regni noſtri Siciliæ, ac generalis iuſtitiæ Regni eiuſdem, &c. Itaque tam officialium

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

dixere quam plures, inter quos Plato. lib. ciuili relatus à Simanca lib. 3. de Rep. c. 5. inquit *vnius dominatio bonis coniuncta legibus ſola omnium rectiſſima eſt*, & pluribus rationibus cōprobauit in tracta. de Regimi. Princip lib. 1. cap. et Angeli-
44 cus ille Thomas † Aquinas Eccleſiæ Catholicæ lumen, & propugnaculum firmiſſimum, Dominicanæ familiæ ſplendor, & decus, Theologorum omnium Princeps, et Magiſter, Neapolitanæ Vrbis corona, et Aquinatis familiæ Illuſtriſſimæ ſidus radians, bona omnia inſluens, qui mihi primum occurrit in opere iſto ſub cuius auſpiciis poſt Beatæ Virginis Dominæ meæ auxilium complete ſpero ad Dei gloriam, et proximi vtilitatem, nam ij, qui ad iuſtitiam alios erudiunt ſicut ſtellæ fulgebunt in firmamento cœli Daniel. 12. quod pluribus authoritatibus firmat Simancas de Republica. lib. 3. c. 2. et 3. quod opus egregium ſanè, et ſcitu dignum à Chriſtiano Principe ſemper iudicaui, compoſitum quippè eſt ex elegantiſſimis, tùm Philoſophorum, ſed pietate donatoram authoritatibus; tum etiam ex ſanctorum dictis egregiis.

A Rege Regum. Licèt Gloſ. hic de Deo intelligat, qui Rex Regum dicitur, poteſt tamen etiam in Imperatore verificari;
45 is enim inter omnes † ſeculares Principes mundi primus eſſe videtur, diciturq; Dei Vicarius in temporalibus Bald. in l. 1. C. de iure aureorum anulorum, et quandoq; Pontifex appellatur. c. de capitalis cum Gloſa prima 10. diſt. ut ſanctiſſimus dicitur in l. quæris. ff. de natalib. reſtit. ac omnium ſupremus dicitur l. penultima vbi Bald. C. de bonis, quæ liberis, et latè recenſet Chaſſeneus in Catalog. glor. mundi part. 5. conſid. 27 multa alia, quæ ad imperialem pertinent dignitatem, vide per Corrad. in Templo omni. iudic. lib. 1. §. in principio num. 11. cum ſeq. et in eod. §. ſub tub. Imp. eſt domin. mundi. et Reſtaur. Caſtald. in tract. de Imperat. Quod tamen in francorum Rege verificari non poteſt, cum ipſe imperio non ſubiiciatur arg. c. de accuſationibus 3. quæſt. 5. Andreas Iſernienſis in prælud. ſeud. q. 2. num. 28. Speculat. in tit de appell. §. 3. Carolus de Graſſaliis Regal. Fran. lib. 1. in 7. iure : Immo etiam ipſe vicarius Chriſti, & Rex Regum appellatur, vt per eundem Carolum de Graſſa. in dicto tractatu in princ. Idem etiam de Hiſpaniarum Rege dicendum eſt. c. Hadrianus. 63. diſt. Chaſſen. loco præcitato Couarr. in reg. peccatum par. 2. §. 9. num. 9.

1 a IOANNA † de nomine Ioannis, deque eius excellentia multa dicit Bartholus in ſermone habito in doctoratu Ioannis à Saxoferrato fratris, qui poſt tractatus eiuſdem Bart. eſt poſitus, plura etiam ſcribunt, & accurratè Didac. Perez, & Didacus del Caſtill. in prohem. ad leges Taurinas, in principio, in verb. D. Iuana.

Hi ritus compilati ſunt ſub nomine reginæ Ioannæ : ipſa
2 enim (vt infra dicemus) erat legitima hæres Regni, † atque ideo leges poterat condere, etiam ſi virum haberet, quod docuit eruditiſſimus Ceruantes in præfatione ad ll. Tauri. nu. 25. et ſequ. et Carau. hic num. 30. et ſeqn. qui etiam tractat quæſtionem legis fœminæ. ff. de regul. iur. cur ſcilicet officia exercere non valeant, quæ cum ſit nimis triuialis, & parum neceſſaria ne membranas impleam ad doctor. per eum adductos me remitto. Regnum enim non poteſt eſſe penes duos inſolidum, ideoq; maritus adminiſtrare non poteſt niſi Regina ei commiſerit, vt dicit Bal. in c. ſignificauit. num. 4. de reſcrip. quem ſequuntur. Dec. in l. 1. in fin. C. de in inſ. vocand. Martin. Laudenſ. in tract. de principe concluſ. 176. in cap. regina, et alij, quos allegat Burgos de pace in relect. prohæmij ad ll. Taurinas, qui tamen Bal. doctrinam impugnat, concludens adminiſtrationem viro non eſſe prohibitam, niſi in iis quibus Regina contradiceret à num. 4. vſq; ad 20.

b *Secunda.* Nomen Ioannæ abſq; cognomine eſt appoſitum, quia cognomina † apponuntur ad conſeruandas familias, & 3
illas ab aliis diſtinguendas, quod in Regibus propter eorum excellentiam non eſt neceſſarium, vt dicit idem Burg. de pace in d. prohe. ad ll. Tau. in ver. d. Iuanna; fuit tamen ſolitum nomen alterius Regis in cognomen aſſumere, vt de Imperatoribus, qui Cæſaris nomen aſſumpſerunt, vel poſtea Augusti cognomine ſe decorarunt, quod ideo factum eſſe traditur, quòd poſt illorum funera quaſi eadē virtus ad poſteros tranſmitterentur, vt animaduertit. Alexan. ab Alexan. Dier. Gen. cap. 2. vbi adnotauit Tiraquel. quo etiam nomine, & vxores quoq; vehebantur, vt iidem tradiderunt loco citato. Hæc † fi- 4
lia fuit Caroli Tertij huius Neapolitani Regni, et Hungariæ Regis, Roberti ſapientiſſimi Regis neptis, Regno potita fuit Ladislao fratre ſine prole legitima deficiente. Hæc Alphonſum Aragoniæ Regem ſapientiſſimum adoptauit ex quo Neapolitanum Regnum ad Aragonios Reges legitimè peruenit, ex quibus Auſtriaca † omni æuo ſereniſsima domus Neapo- 5
litani Regni dominium conſequuta fuit, cum Ferdinandus Catholicus Ioannam eius filiam Caſtellæ Reginam Philippo Maximiliani Imperatoris ſilio tot, tantorumq; regnorum hæredem vxorem tradidit, vt ex hiſtoricis accuratè collegit doctiſsimus, et elegantiſsimus Iacobus Mainoldus vir omni laude dignus, nunc in ſupremo apud Regem noſtrum Philippum Tertium Italiæ ſenatu meritiſsimus Regens in eo, quem iuuenis cū eſſet libello conſcripſit de titulis Philippi Regis &c. qui antequam hæc typis traderentur in ſupremi Mediolani Senatus Præſidentem fuit aſſumptus.

c *Dei gratia.* Hoc ideo Reges faciunt, vt ſignificent omnem 6
poteſtatem † à Deo eſſe à quo omne bonum dependet iuxta illud Apoſt. Iacobi in epiſt. 1. omne datum optimum, et omne donum perfectum deſurſum eſt, deſcendens à patre luminum, et vt ait Apoſt. ad Romanos. 13. non enim eſt poteſtas niſi à Deo, et illud prouerb. c. 8. per me Reges regnant, &c. quod latè proſequuntur. Chaſſen. in Catalogo glor. mundi 5. parte 1. conſider. et idem Burgos de Pace d. prohæmio, nu. 28. verbo por la gracia de Dios, et ibi Didac. Perez, et Didac. del Caſtillo et idem Chaſſen. in conſuet. Burgun. in prohæm. verb. por le gracie de Dieu.

d *Hungariæ* † Quàmuis Ioanna iſta 2. Hungariæ Regni poſ- 7
ſeſſionem minimè habuerit, attamen Regni titulum retinuit ex Carolo III. eius genitore, qui Regni illius Rex fuit.

e *Hieruſalem.* † Qualiter igitur Regni titulus ad Ioannam per- 8
uenerit varie dixerunt Hiſtorici, verior tamen eorum ſententia eſt, qui aſſerunt Ioannem de Brenna, qui Regni Hieruſalem dominium obtinuit Federico II. Imperatori atq; vtriuſq; Siciliæ Regi illud in eius filiam Violantem tranſtuliſſe quod tradidit idem peritiſſimus Mainoldus loco citato.

f *Siciliæ.* intelligitur hic titulus de vtraq; Sicilia, † nam, et ſi 9
citra Farum Siciliæ Regnum non poſſederit, titulum tamen

retinuit

noſtrorum proceſsibus, quàm fidelium ſtatibus prouiſionis noſtræ remedio ſubuenimus, maximè b in noſtris magnæ, & Vicariæ Curiis, quæ ſub regimine noſtræ protectionis, præcipuè in hac noſtra ciuitate Neapolis, & toto Regno noſtro ſunt iuſtitiæ deputati, harum ſacrarum nouiſſimarum noſtrarum Conſtitutionum edicto irrefragabili, ac firmiter valituro facimus, decernimus, ſtatuimus, & man-

retinuit ex Caroli Primi eius abaui poſſeſſione, cuius tépore diuiſum Regnum illud fuit, Gallis inde eiectis, & Aragonenſibus admiſſis, & ſic Neapolitanum Regnum tantum Andegauenſium familiæ remanſit, quod Sicilia citra farum eſt nuncupatum; cuius titulum, qui primus obtinuit Rogerius fuit ex Rogerio Normãdo comite Apuliæ ab Anacleto II. anno 1130. idq; cõfirmarunt Innocentius II. & Lutius II. anno 1144. Regno inueſtientes, & ex tũc (licèt alij ex Conſtantini donatione, alij ex Carolo Magno) Eccleſia Regni huius dominium obtinuit; nõ tñ potui inuenire inueſtiturã Rogerij, neq; ſucceſſorum, vſq; ad Carolum 1. ſed tñ eiuſdem Caroli, & ſucceſſorum, qui anno 1265. ab Vrbano 4. Regno fuit inueſtitus
10 † excepta Ciuitate Beneuentana cum eius territorio, & diſtrictu in ſignum ſupremi dominij, vt inquit Marin. Frecc. de ſub. feud. lib. 1. cap. de prouinciis, & Ciuitatibus Regni. num. 50. Quamuis Carolum Magnum Ciuitatem illam Eccleſiæ donaſſe, quo tempore Imperij coronam accepit ab Hadriano Pontifice anno 774. non nulli grauiſſimi authores aſſerãt, vt idem Marin. loco citato, Colenuc. lib. 2. compen. eo. anno fol. 49. in paruis, & Ceſar Baronius Congregationis Oratorij tunc ſacerdos, nunc ſanctæ Rom. Eccleſ. Cardinalis Illuſtriſſimus vitæ ſantitate, ac doctrina inſignis, Hieronymo. Bonauenturæ, Hugoni, priſciſq; illis ſanctiſſimis, ac fulgentiſſimis Eccleſiæ [illegible]dinibus non diſſim ilis annal. Eccleſiaſt. tomo nono fol. 322. quamuis illius poſſeſſionem non babuerit: nam, & ſi Carolus Magnus Beneuentanum Ducem per eius filium Pipinum Italiæ Regem deuicerit omnes tamen, & præcipuè Colenuc lib. 2. fol. 55. in anno 802. tradũt Grimoaldum in eius ducatus poſſeſsione remanſiſſe pace à Carolo habita: Plurimi tamen Hiſtorici, vt Platina in vita Leonis noni, Igleſcas in hiſt. Pontif. in vita eiuſdem, Naucler. In cronic. ſub anno 1049. & alij tradunt illius ciuitatis poſſeſsionẽ, acquiſiuiſſe Eccleſiam Romanam ab Henrico III. Imperatore, qui eccleſiam Bambergæ beato Georgio dicatam dum in Cathedralem erigi deſideraret, idq; à Benedicto 8. obtinuiſſet, pro quo cenſum annuum centum argenti marcarum cum equo albo, ac falerato conſtituiſſet Leone 9. aſſentiente, cum Ciuitate Benenentana cenſum permutauit, & ſic corrigitur Marini locus ſupràcitatus, dum in ſignum ſupremi dominij reſeruare affirmat: contrarium tamen apparet, vt etiam infra dicemus.

Ex iis ergo, quæ ſuperius diximus de Inueſtituris fundat Ec-
11 cleſia Romana iuriſdictionem, quam habet in Regno, † hoc eſt dominium directum reſpectu ſcilicèt vniuerſitatis, ideſt ipſius totalis corporis, non autem ſingulorum corporum, ſeu partium, & ideo in ſingulis Regni corporibus nihil apud Eccleſiam remanſit: ſed totum, & integrum dominium, & poſſeſſio ſunt tranſlata in dominum Regem; & ideo in his corporibus ſingulis ſolus Rex eſt dominus ſuperior, & ſupremus, & omnia iura maioris dominij pertinẽt ad ipſum ſolum, quod per. ellè tradit Marinus Caramanicus Regni conſt. glo. primarius in ipſarum prohæmio col 7. verſ. & vltra procedimus. Cuius meminit Bal. in l. 1. in fin. C. vnde legitimi, idem Bal. in prohœm. ff. num. 25. quibus accedunt Afflict. in cap. 1. §. rei aũt n. 9. verſ. ſed pro declaratione de inueſt. de re alien. fact & in c. 1. num. 29. verſ. & hinc eſt de contr. feud. inter pares term. Dec. conſ. 517. num. 10. inquiens hoc communiter à doct. approbari; Pirrus Anglebermeus in conſuet. Aurelia. ſub Rub. de feudis cap. 1. col. 1. in princ. Capyc. in inueſt. feud. in verb. feudorum dominia col. 4. verſ. limitantur prænarrata.

12 Hinc eſt, † quòd ſi eſſet quæſtio de toto Regno, vel de quota ipſius, Papa eſſet Iudex tanquam ſuperior dominus, quemadmodum nihil ad eum pertinet ſi de feudis, quæ alij tenent à Regia Curia, Comitatibus vz. Baroniis, & aliis feudis quaternatis eſſet queſtio, ſed ad Regem ſpectat; quod multis iuribus comprobat, idem Marinus Caramanicus dicta col. 7. vbi etiam quod à Rege non appellatur ad ſummum Pontificem, cum in Regni conceſsione, & inueſtitura omne à ſe dominium abdicauerit, nihil ſibi reſeruans niſi Beneuentanam Ciuitatem, vt diximus, quam vti patrimonium Eccleſiæ, non

insignum

inſignum directi dominij ſibi reſeruauit, vt ſuperius affirmauimus, Cum inſignum directi dominij reſeruauerit ſibi cenſum annuum, qui nunc eſt ſcutorum ſex mille cum equo Albo phalerato, qui exhibetur in die Sanct. Petri Sum. Pontif.

Non deſunt tñ dicentes Regem † Siciliæ etiam reſpectu vniuerſi feudi directũ 13
dominium obtinere, vt firmant Zaſius de feudis ſub rub. de feu. degenerant: num. 43. Capyc. in inueſt. feu. in verbo feudorum clauſulæ col. 83 verſ tranſferentes in eum fol. 534. Claud. Seyſel. in ſpeculo feud. ſub rub. de diſſinit. & inuent. feudi col. 8. Nec inconuenit, quod totum dominium vaſſallum transferatur, & in feudi natura in aliis non mutetur, cum hoc non niſi de feudi natura fit:
† ideoq; pactum fieri poteſt, vt ſolùm fidelitate retenta do- 14
minium transferatur, vt tradit Bal. in l. ſi plures nu. 7. verſic. nam ex pacto C. de condit. inſert. & idem Bal. in l. vnica nu. 29. verſ. idem in perpetuo. C de confeſ. & in l. 5. num. 3. C. ſi plur. vna ſent. Dec. conſ. 152. col. 3 verſ. præterea dato, Capyc. in loco præcitato: ſufficit enim fidelitatem retinere, ad hoc, vt verè feudum dicatur, addent. ad Alexand. conſ. 24. in verbo naturam volum. quinto. Eſt enim fidelitas ſubſtan-
tiale feudi, † cum feudum à fidelitate ſit dictum cap. 1. in fi- 15
ne verſ. nulla per quos fiat inueſtitura, & ibi Andr. num. 11. Camer. in c. Imperialem fol. 35. col. 4. lit. S. poſt Andre. in §. huius autem generis num. 9. ex quib cauſ. feud. amitt. & diximus in repet. l. fin. ff. de conſt. principum cap. 5. primæ partis. num. 27. quidquid dixeris à nobis inibi relatus Thom. Mari. tracta. de gener. & qual feud. tit. 18 de feud. hab. prop. natur. feud. num 23. & præcipuè quòd directum dominium ſit ſubſtantiale feud.

g *Regna*. Regis nomen licèt dignitatis maximæ, & antiquiſ-
ſimæ ſit, † imperatoria autem minor eſt, vt inquit dom. Reg. 16
Mainoldus loco citat. de tit. Philip. Regis, fol. mihi 7. attamen antiquius eſt regis nomen, quàm imperatoris. Beluſ. n. vt alios omittam de quibus controuerſia eſſe poteſt primus Babiloniæ Rex fuit, ità & Saul Iudeorum, & Romulus Romanorum, latè Chaſſeneus in Catalogo glor. mundi parte 5. conſider. 5. Cum autem Romani exactis regibus nouum regendi populum induxiſſent modum, atq; illis odioſiſsimum eſſet Regis nomen, Iulius Cæſar deuicto Pompeio, republica ſubiugata, Imperatoris nomen, vt minus ſuis odioſus eſſet,
aſſumpſit, de quo hiſtorici omnes † Eſt enim Rex in eius Re- 17
gno Monarcha, & plus iuris habet in Regno, quam Imperator in Imperio, cum ille ad hæredem tranſmittat, iſte verò ſecus, Andreas in c. 1. num 11. de his qui feudum dare poſ-
ſunt, & alibi ſæpè. Et licèt † feminæ officia exercere non 18
poſsint, neq; feuda iure communi feudorum inſpecto retinere cap. 1. §. hoc autem de his qui feud. dare poſſ Regnum tamen retinere poſſunt, de quo vltra allegata hic per Carauitam, vide multa per Ioann. Ceruantes in præfatione ad ll. Tauri. num. 25. Burgos de pace loco ſæpius citato, in verbo Reina, Hieronymus Olines in comment. ad ll. Sardiniæ in prohemio. num. 12. Franc. de Auiles in prohæmio ad cap. prætorum in verſ. Reyna. num. 30. & quòd feminæ habeant facultatem leges condendi idem Ceruantes loco citato, & Hierony. Olines loco vbi ſupra num. 8.

h *In noſtris Magnæ, & Vicariæ Curijs* † Vicaria, & Magna 19
Curia, vt hic tradit Carauita duo erant tribunalia, quam Vicariam ex eo dici affirmat, quod ibi principis vices gerantur his addit Marcus Antonius ſurgens de Neapoli illuſtrata lib. 5. cap 6. num. 17. hoc nomen dimidiatum ex Areopago Atenarum ſumptum eſſe, qui locus erat, vbi capitalia tantum agebantur iuditia, vt Budæus in l. vltima. ff. de ſenatoribus docet, ex authoritate Libanij ſophiſtæ, & quia in ipſo plectebantur homines vſq; ad ſanguinis effuſionem, ideſt vſq; ad vltimum ſupplitium, dicebatur tribunal illud Areopagus, ideſt Martis Ara, Ares enim Marſ. Pagus verò vicus interpratatur:
ſic Vicaria quaſi vicus Areos, ideſt Martis; † & Magna Curia, 20
vt idem tradit loco citato. cap. 7. ex eo dici, quòd ibi magna curentur, vel ſecundum græcos illud magnum Tribunal appellari, vbi publica diiudicantur iuditia; quibus adde hoc officium Vicarij antiquiſsimum eſſe, & apud noſtrates cognitũ,

cu. 1

cum de eo habeamus titulum in Cudice de offic. Vicarij, eius inibi dignitatem, maximam conſpicimus, de quo etiam meminit Iuſtinianus in Authen. vt Iudices ſine quoquo ſuffragio in §. hæc autem omnia, vbi propriè dicitur Vicaria, vnde poſſemus deducere hoc tribunal antiquiſsimum in hac Ciuitate, et eius proprium eſſe ſignificatũ Principis eſſe Vicariũ, & iuriſdictionem eius nomine in ſubditos exercere. de quo in d.l. 1.C.de offi. Vicarij in fine.

damus, *i* motu proprio, *k* de certa noſtra ſcientia, cum prouiſa, matura, & digeſta *l* noſtri conſilij deliberatione conſulta: Quòd omnes infraſcripti Ritus Obſeruantiæ in noſtris magna, & Vicariæ curijs, & qualibet earum de cætero inuiolabiliter obſeruẽtur. Omnes verò alios Ritus, & obſeruantias dictarum Curiarũ hactenus obſeruatos, & ſeruatas per præſentes de dicta certa noſtra ſcientia, & proprio motu, & cum dicti noſtri conſilij deliberatione matura irritamus, caſſamus, ac viribus, & efficacia vacuamus, nulliuſq; eſſe decernimus roboris, vel momenti.

23 i *Motu proprio*. † De hac clauſula vide plura per Doct. in cap. ſi motu proprio de præbend. in 6. et in clem. ſi Romanus Pontifex eod. tit. Pariſius conſ. 4. num. 27. & conſ. 15. num. 18. vol. 2. Et quod æquiparatur clauſulæ ex certa ſcientia traditur per gloſ. in c. ſtatutum. §. 1. in verbo litterarum in fine de reſcripſ. in 6. et Dec. conſil. 337. num. 2.

n *De certa noſtra ſcientia*. † Nota, quòd vbi Princeps aliquid ex certa ſcientia diſponit non debet illud in dubium reuocari. Bart. in l. conficiuntur §. codicilli, verſ. item quod. ff. de iure codicil. nec ei poteſt obijci, cur ità facis. Bal. in prælud. feud. num. 34. nec debet quis contra illud audiri, ſed ei perpetuum ſilentium imponi poſt Bald. tradit Dec. conſ. 261. num. 8. conſ. 341. num. 3. conſ. 516. num. 8. et conſ. 655. num. 21. †. An autem, et quando cenſeatur ex hac clauſula velle tertio præiudicare tradit idem Dec. conſ. 190. num 3. conſil. 270. num. 3. conſil. 341. poſt num 3. conſ. 390. num. 14. Curt. Iunior conſ. 188. num 28. vol. 3. poſt Caſtrenſ. conſ. 105. col. 2. in antiquis, in nouis verò eſt conſil. 278. vol. 1. et, vt alios omittam, latè de ea ſcribit Portius Imolenſis lib. 1. commun. opin. concluſ. 1. et aliqua ſcripſi in rub. de conſt. principum, cap. 2. num. 24. & ſeq.

l *Noſtri conſilij deliberatione*. † Operatur hæc clauſula, vt principis dicto ſtetur, quaſi non ipſe ſolus; ſed alij conſiliarij de hoc teſtentur Andræas in cap. 1. nume. 16. qui ſucceſſores teneantur el 1. & in cap. 1. num. 41. ibi ſed ſi littera non apparet, quæ ſit prima cauſa benef. amittendis, idemq; eſſet, vbi cancellarij ſubſcripſitio adeſſet, idem Andr. in c. 1. in fine verſ. ſed ſi Rex. de controuerſ. feudi apud par. terminanda: vide tñ eundem Andr. de capit. qui cur. vendidit nu. 27. & in d. c. 1. num. 18. ver. item ſi Princeps, qui ſucceſſ. teneantur; Bal. conſ. 327. pridie n. conſului num. 10. circa finem vol. 1. & latè Cranetta de antiqnit. tempor. in 1. parte primæ partis num. 18. cum ſeq. 24

DE SACROSANCTIS ECCLESIIS REBVS, AC PRIVILEGIIS earum. Rubrica ij.

1 LOcum, † in quo fideles, ad ſacra celebranda conueniunt, quem Eccleſiam vocamus, diuerſimodè apud antiquos nominatum conſtat; vocatur enim domus oratoria, item Dominicum, Baſilica, Memoria, Concilium Sanctorum Martirum, & templum, quæ omnia latè probat Illuſtriſs. Cardinalis Baron. annal. Eccleſiaſt. tom. 1. ſub anno Chriſti 57. fol. 465. & de Baſilica latiſsimè agit idem in annotationibus ad martirolog. ſub die 5. Auguſti in ver. Baſilicæ. Huius Rub. Materiam proſequuntur Cannoniſtæ in tit. de conſec. Eccleſ. vel alta. de quo etiam in 6. lib. decreta. in tit. de immunita. eccleſ. & pariter in 6. & in tit. de reb. Eccleſ. alien. vel non, in vtroq; liq. & in decreto de conſecrat. diſtinctione 1. vbi ſcribentes; de hac etiam doctiſſimi Montaluus, & Greg. Lop. tit. 10. lib. 1. partita 1. Didacus etiam Perez in tit. 2. lib. 1. ordinatio. accuratiſſimus Azeuedo tit. 2. lib. 1. nouæ recollectionis; & Hiſpaniarum Legum Gloſatorum Princeps Montaluus tit. 5. lib. 1. leg. fori, & multa accuratè, & ſelectè poſuit peritiſs. Pet. Greg. Toloſa. in ſintagm. iur. vniuerſi part. 1. lib. 2. c. 1.

Eccleſia vacante ob mortem Prælati tribus melioribus, & ſapientioribus ipſius Eccleſia cura committitur, quouſque de nouo paſtore prouideatur: & de redditibus neceſſaria ſeruientibus miniſtrentur. h. d. Tap.

REX ROGERIVS.

PEruenit *a* ad audientiam noſtram, quòd Baiuli, qui olim ſtatuti fuerant ſuper eccleſijs, paſtoribus carentibus ad cuſtodiendas, & ſaluas facienda s res eccleſiarum, quandiu eiſdem de paſtoribus prouideatur, non ita fideliter, & ſtudioſè; ſicut à noſtra Curia erat iniunctum, ipſum ſeruitium peragebant, ſed malè tractabant, & cuſtodiebant res ipſarum eccleſiarum. Verum quia omnes eccleſias Regni noſtri, & ſpecialiter ipſas, quæ paſtoribus carent, in manu, & protectione noſtra habemus, nolentes, vt res Eccleſiarum illarum in aliquo minuantur, vel defraudentur. Statuimus, & ſancimus, vt deinceps ſiquis archiepiſcopus, vel epiſcopus Regni noſtri deceſſerit, res ipſius eccleſiæ in cuſtodia, & cura trium de melioribus, & fidelioribus, necnon & ſapientioribus perſonis ipſius eccleſiæ ad cuſtodiendas, & conſeruandas eas ad opus eccleſiæ, vſque dum de paſtore in eadem eccleſia prouideatur, committantur. Eo tamen modo, vt de redditibus, & prouentib. ipſius eccleſiæ ad vſum ſeruientium ibidem morantium neceſſaria rationabiliter, & ſufficienter miniſtrentur: & ex eis ipſi eccleſiæ multum bene, & rationabiliter ſeruiatur, reſiduum ab ipſis cuſtodib. ad opus ipſius eccleſiæ saluè, & integrè cuſtodiatur, donec ibi paſtor fuerit conſtitutus. Conſtituto autem in eccleſia paſtore, quicquid de rebus, & introitib. ipſius eccleſiæ remanſerit, ipſi paſtori eorum aſſignent, & ei rationem inde reddant.

a *Peruenit*. Moris erat in Regno, vt eccleſiæ paſtore vacante, Baiuli curam ſuſciperent, qui, quia erãt latrones, potius quàm cuſtodes, remouentur ab hac adminiſtratione: & committitur tribus de melioribus, & grauioribus hominibus eccleſiæ, q rerum, & eccleſiæ curam habeant, vſque ad creationem paſtoris.

ANDRÆAS DE ISERNIA, ET ALII.

P*Eruenit*. Tempore Regis Gul. qui condidit legem iſtam, non erat compilatum volumen decretalium. Et quamuis vtiliter ſtatuat pro eccleſiis, tamen canoniſtæ non recipiunt leges principum ſecularium, etiam ſi pro eis condantur, quia

nolunt, vt ponant falcem in meſſem alienam, extra de rebus eccleſ. non alien. cap. dudum.in 6. in gl.& extra de conſti.c. eccleſia S. Mariæ.

Peruenit ad audientiam. In tex. ibi, necnon & ſapientiorib. ipſius eccleſiæ perſonis ad cuſtodiendas eas ad opus eccleſiæ. Vide c. generali de elec. in 6. In tex. conſtitutio autem Vide cap. quia ſæpe. de elect.in 6.& de off.ord. c. præſenti. Barthol.de Capua.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 HAEc conſtitutio hodie non ſeruatur in Regno; † nam eccleſia vacante fructus colliguntur per Sedem Apoſtolicam, & eius Nuncius in Regno mittit commiſſarium, qui illos percipit; præter quàm in eccleſijs, in quibus Rex præſentat Epiſcopum, quas enumerat Marin. Frecc.lib. 1. de ſubſeu. in c.de prouinc. & ciuitat. regni; in quibus vacante Eccleſia deſtinatur œconomus, qui curam habet, vt Eccleſia rectè gubernetur, & habet locum primum poſt Archidiaconum, qui exercet iuriſdictionem Epiſcopalem: fructus verò percipit perceptor ſiue Theſaurarius prouincialis nomine Regio, ad vtilitatem tamen Epiſcopi eligendi.

Hanc conſtit. Iſern. & Afflict dicunt non recipere canoni-
2 ſtas, & ſic non eſſe ſeruandam † quod impugnat Pet. Foller. hic, dicens ad Regis curam pertinere eccleſiam protegere, & per conſequens potuiſſe ſuper hoc legem condere. Ego tamen ſaluando And. dico illum non dubitaſſe, nec de protectione Regis, nec de poteſtate Principis fauore eccleſiarum, ſed dixiſſ. Canoniſtas illam non recipere, quia etiam ſi pro eis condatur nolunt admittere dicentes ponere falcem in meſſem alienam, quod eſſet diſponendo circa res eccleſiæ, & ſic ipſos de facto has leges non recipere, non tamen negatur permiſſum eſſe Regibus eccleſiaſticas res defendere, atq; illarum protectionem habere. A Deo.n.comiſſa eſt ſecularibus Principibus eccleſiaſticarum rerum defenſio, atq; protectio. c. Principes, & c. ſeq. 23 q. 5. & dicuntur Reges habere iuspatronatus in cathredalibus Eccleſiis per Bal. in c.quãto de iudit. q tñ, quo ad protectionem verum intelligit Præpoſ. in c. imperium nu.3.ver.& immò 10 diſtin.& alios hic recenſet Foller.nu.10.quod ſatis huius conſtit.deciſioni conforma-tur. Ego † aũt indubitanter affirmo conſtit. iſtã iuris canonici 3 diſpoſitioni non eſſe contrariã, nec aduerſari eccleſiç libertati: ſed potius illam defendere, & tueri: Rex enim de rebus eccleſiæ non ſe intromittit, ſed eas vacante paſtore defendit. Sunt etiam alij caſus, in quibus Rex poteſt curare, † vt eccle- 4 ſiarum bona rectè adminiſtrentur, veluti in bonis ſtauritæ, cum per laicos, & homines platearum gubernentur, iuxta dicta per Napodan. in conſuetud. ſi Eccleſia emet.nu. 74. verſ. item an bona de iure congrui; & latè comprobat Afflict. in conſtit. Sancimus ſuper principio legis num. 12. vbi in 8.fundamento teſtatur ab immemorabili tempore ſeruatum fuiſſe, vt bona hæc tanquam laicorum habita ſint, † quod vim priui- 5 legij obtinet. l. hoc iure. §. ductus aquæ ff. de aqua quotidi & æſtiua, c.ſuper quibuſdam.§.præterea. de verb. ſiguif. † Hinc 6 ſolet Illuſtriſſimus Dominus Prorex in Eccleſiis laicorum bonis erectis, & quæ per eoſdem laicos gubernantur, protectorem, vel ex regentibus regiam Cancellariam, vel ex regiis Conſiliariis deputare: inter quos ipſe aſſumptus ſui pro regimine Conſeruatorij puerorum diuæ Mariæ Pietatis huius fideliſſimæ Ciuitatis. Non tamen per hoc derogatur authoritati Epiſcoporum iuxta Sacri Concilij Tridentini diſpoſitionem in huiuſmodi bonis viſitandis, vt in ſeſſione 22. cap 8.

Quid autem dicendum ſit in hoſpitalibus regia authoritate fundatis, † quæ habent ſub ſe cappellam, & denominatio 7 ab ipſo hoſpitali, nõ autem ab eccleſia fiat, vide tex. in clem. per litteras, vbi gloſ. in verbo Eccleſias de præben. pro cuius declaratione vide Anchar. conſ. 114. num. 2. vbi optimè declarat, quando Eccleſia, & quando hoſpitale ſit principaliter conſiderandum, vt per eum.

VNiuerſis Eccleſiis. Iſtud capitulum non fuit neceſſarium, quia iura communia hoc voluerunt, vt in l. priuilegia, & authen. caſſa C.de ſacroſ. Eccle. P. P.

Eccleſiarum priuilegia ſeruetur b. d Tap.

CAROL. I. Cap. 18.

VNiuerſis eccleſiis regni noſtri, quæ hactenus oppreſſæ fuerunt per implicationes, & nequitiam tyrannorum, vt plenariè reſtituantur, debita, iuriſdictiones ſolitæ, & libertates, nec etiam in eorum inquietentur iuribus, aut turbentur.

ITem ſtatuimus, quòd priuilegia. Pro iſto capitulo vide cap. nolumus tuam latere notitiam, quod eſt regis Roberti. Pet.Pic.

CAROLVS II. Cap. 101.

Non ſummatur, quia ſe ipſum ſummat. Tap.

ITem ſtatuimus, quòd priuilegia, & iura conceſſa eccleſijs, & perſonis a eccleſiaſticis à Catholicis, & antiquis Regibus Siciliæ, in quorum poſſeſsione ſunt, ſeruentur illæſa. De illis verò, b in quorum poſſeſsione non ſunt, fiat eis ſine difficultate iuſtitia in Curia c competenti.

CAR. TAP. ANN.

a *Eccleſiaſticis.* An autem ſi Ciuitas conſueuit quolibet anno religioſis dare certam frumenti quãtitatem, poſſit ſtatuto reuocari huiuſmodi præſtatio; & licèt regulariter ea, quæ meræ facultatis ſunt, reuocari poſſint, cùm non præſcribantur Bar. in l.cum de in rem verſo.nu.14.ff.de vſur. Innoc. & recentior: in c.cùm Eccleſia Sutrina de cauſa poſſ. & prop. & Crauetta de antiq. tempor. par. 4. in ſeſſione materia iſta.
1 num 98. † Attamen aliud in eccleſia erit iudicandum fauore eccleſiæ, & piæ cauſæ, Bar in l. priuilegia in fin. C. de ſacroſ. Eccleſ. quem alij ſequuntur, quos refert Cacher. deciſ Pedemon.99.num.21.vbi latè hanc quæſtionem examinat, & tandem in hanc opinionem Senatum inclinaſſe teſtatur, licèt controuerſia illa fuerit tranſactione finita.

b *In quorum poſſeſſione non ſunt.* Ex his verbis colligitur † iu- 2 dicis cognitioni remitti, an debeat obſeruari, vel ne, priuilegium eccleſiæ conceſſum, ſi in eius poſſeſſione non reperiatur; quod tamen fac e debet ex facti probationibus, cùm recepta ſit doct. ſententia contra eccleſiam non præſcribi, † Si illa per decennium vſa non fuerit priuilegiis, & aliis fa- 3 cultatibus conceſſis, vt dixit poſt Innoc. Io. Vincen. Anna ſing. 314. & poſt Io. Andr. & Felin. in c. cum acceſſiſſent de conſtit. aliàs firmauimus in repet.l.fin.de conſt. princip. c. 1. 2. partis num.9. licèt contrarium in d. c. cùm acceſſiſſent nu. 63. firmauerit Decius. quid in ciuitate, & alijs diximus in d. l fi.

c *Competenti.* Quod tamen intelligendum eſt ſecundum formam traditam in ca. Regni volumus, quod eſt 92. & in cap. item ſtatuimus 93. & in c. item ſtatuimus. quòd clerici 94. & erit ſecundum ſubiectam materiam intelligendum, † vt ſi de 4 re mere ſpirituali agatur iudex competens ſit iudex Eccleſiaſticus; ſin autem de re temporali, forum rei ſequatur; quæ declaranda erunt iuxta not. per Bar. & alios in l. titia. ff. ſolut. matrim. & latè Guliel. de Benedit. in c. Raynutius in ver. & vxorem nomine. Adelaſiam deciſ. a num.30.cum ſequent.& Couarr.pract. quæſtio. cap.35.per totum.

Hoc cap. cum ſequen. non indiget ſummario. Tap.

CAROL. II. Cap. 103.

ITem ſtatuimus, quòd officiales, vel ſeculares perſonæ ſe nullatenus intromittant ad cognoſcendum de aliquo crimine eccleſiaſtico, nec impediant prælatos, vel ipſorum ſubofficiales, quin de ipſo crimine liberè cognoſcant, & vt puniant, vt eſt iuris.

I*Tem ſtatuimus, quòd officiales, vel ſeculares perſonæ, &c.* Vide omnino conſti. regni, maieſtati noſtræ, & ibi Matt hoc c. allegat. & idem Matth. in conſt. ſtatuimus. in 2. col. in rub. de vſu. pub. quod dicit eſſe intelligendũ, vt ibi per eum. M.

CAROL. II. Cap. 106.

ITem ſtatuimus, ꝙ Iuſtitiarij, vel alij officiales non trahant vaſſallos eccleſiarum coram ſe, vel ad ipſorum iudicia, niſi in criminalibus, & ſpretis defenſis, in portatione armorum, & alijs, quorum cognitio ad Curiam regiam, vel officiales eius de iure pertinet.

*ADDITIO. Ecclesiis. *Etiam ſi ſint Iudæi, vt in conſtit. Item ſtatuimus, refert Capy. in dec. 168. col. fi. in prin.* De Bott.

CAROL. II. Cap. 100.

ITem ſtatuimus, quòd vaſſallis eccleſiarum, qui ea, quæ habent, ab eccleſiis * tenent, & ſunt eiſdem eccleſiis ad ſeruitia perſonalia obligati, officia per Curiã, Comites, Barones, vel alios, ſine ipſorum prælatorum licentia, nullatenus committantur.

1 ADDITIO. Prædeceſſorum Poſſeſſiones hæreditarias. *Adde tex in cap. ſi quis presbiterorum. & cap. poſſeſſiones. & vtrobiq; per Dec. & toto titulo de rebus eccleſiæ non alienandis.* Et per Lauren. *de Rodulph in repetitio. cap. ſine exceptione. 12. quæſt. ſecunda.* Super.

† *Aliàs idem.*

Bona ſtabilia ſubiecta cenſui Curiæ, in Eccleſiam tranſferri non poſſunt inter viuos, niſi ex cauſa permutationis; & tranſlata in vltima voluntate infra annum vendantur, aliàs confiſcantur: Mobilia verò liberè tranſeunt. h. d. Tap.

† IMPER. FREDER.

PRædeceſſorum noſtrorum veterum Principum conſtitutionem, quam antiqua turbatio præteriti temporis antiquarat, noua prouiſione nouantes, edicimus, quòd nulli ſubiectorum noſtrorum clerico, vel laico liceat de domibus templi, vel hoſpitalis, ſeu quolibet alio loco religioſo, de quo noſtræ Curiæ ſeruitium minimè debeatur; poſſeſſiones hæreditarias, vel patrimoniales vendere, vel donare inter viuos, ſeu aliquo donationis modo, niſi ex æquali cauſa permutationis transferre. Cæterum ſi in vltima voluntate aliquem de prædictis locis hæredem inſtituerint, vel aliquod ſibi legauerint: Tunc domus, quæ inſtitutionem, vel legatum acceperit, teneatur infra annum alicui de proximioribus defuncti, vel Burgenſibus noſtris relicta ſtabilia vendere, vel locare. Quòd ſi vltra annum facere prædicta diſtulerit, poſſeſſiones ipſas poſt anni lapſum fiſci noſtri iuribus volumus applicari. De rebus autem quibuſcunque mobilibus quantumcunque pretioſis relinquendi prædictis domibus, & alijs religioſis locis, concedimus omnibus liberam facultatem.

CAROLI TAP. ANNOTAT.

1 HVius Conſtitutionis littera corruptè legitur, † neq; ex eius contextu colligi poteſt, quod inde doctores ſumere intendunt; ideò eam hoc pacto legimus, quòd nulli ſubiectorum noſtrorum clerico, vel laico liceat domibus, templi, vel hoſpitalis, aut cuilibet religioſo loco, à quo noſtræ curiæ ſeruitium debeatur, poſſeſſiones hæreditarias, vel patrimoniales vendere. reliqua legantur prout in tex. & ità huius conſt. erit ſenſus, quem in ſummario declarauimus, & eum communiter ſequuntur huius conſtitutionis commentatores. † Hæc autem conſt. non corrigitur ex ſequenti c. 99. vt
2 falsò hic Afflict. num 1. aſſerit; immò eiuſdem cap. diſpoſitio cum huius conſtitutionis deciſione conformatur, vt colligi poteſt ex dictis, per Sebaſt. de Nap. in d. cap. 99. qui germanum ipſius ſenſum aperit. Et in quantum diſponit, quòd nõ poſſint in eccleſiam bona transferri, niſi ex cauſa permutationis, & vt translata vendantur aliàs confiſchentur non ſeruatur, quia eſt contra libertatem eccleſiaſticam, & ſacros canones, vt habetur in c. 4. & cap. eos. de immun. eccleſ. in 6. poſſet tamen procedere reſpectu bonorum feudalium abſq; aſſenſu Regis, quia tranſirent ad manus ſemper viuas.

Ex hac conſtitutione, & ſeqoenti cap. doctores omnes inferunt ad quæſtionem, an bona, de qoibus ſoluuntur tributa, atq; collectæ tranſeant in eccleſiam cum onere illa ſoluendi, quam latiſſime, & ad partes examinauit Io. Ant. de Nig. in eſtrauagaur. Clementis VII. de vita, & honeſt. clerico. nu. 184. & pluribus ſequentibus; Foller. in hac conſt. num. 6 Capyc. in inueſtit. feuda. in §. clerici à collectis in 5 limit. fol. 122. & Remig. in tract. de charit. ſubſidio. q 59 61. 62. & 65. & Theſſaur. deci. 234. qui firmat communem concluſ. cũ Bar. in conſ 180. quod ſcilicet † bona laicorum in eccleſiam translata à ſolutione collectarum liberentur aduerſus Angel. conſ. 206. aliàs 244. & ſecundum eam deciſum per Senat. Pedemont. Cuius immunitatis antiquiſſima documenta cùm apud Ægyptios, tùm etiam apud Romanos nobis tradidit Illuſtriſſimus Cardin. Baron. tomo . annal. Eccleſiaſt. anno Domini 33 fol. 141. allegans Hieronymi locum in Matth. c. 17. *vbi nos* (inquit,) *pro illius honore tributa non reddimus, & qu ſi filij Regum immunes ſumus*; Hanc tamen concluſionem limitat Theſſa. pluribus modis. Et primo in ſolutione tributi, quod eſt munus ordinarium, & infixum rei; cuius rei rationẽ aſſignat Aluar. Pelag. de planctu eccleſiæ lib. 1. c. 37 fol. 12. à tergo. Secundo, quando adeſſet conſuetudo, quòd onera per æſtimum ad æs, & libram diſtribuantur, quod quidem intelligendum eſt in vniformi, & perpetua præſtatione, ſecùs ſi variabilis, & incerta ſit, prout Senat. iudicaſſe teſtatur. Tertio, vt non procedat quando ante acquiſitionem ab eccleſia factam, collecta impoſita eſſet; idemq. in hoc Regno ſtatutum eſt per prag. Regis Ferdinandi, incipientem, Rex Siciliæ, quæ infra tit. ſequen ſubiicitur. Quarto. vbi quis cataſtauit bona ſua, illa oneribus ſubmittendo, eaq; pro ſe, & hæredibus ſoluere promiſerit; tunc enim ſi in eccleſiam bona alienentur cum onere ſubmiſſionis transferuntur. Quinto, vbi onera ex cauſa belli, vel alterius neceſſitatis imponerentur, inquiens cum hac opinione ſemper ſenatum tranſiuiſſe: alias autem limitationes proſequere, vt latiſſimè per Io Ant de Nigris in dict. eſtrauag. Clement. VII. de vita, & honeſtate clerico. num. 169. & ſequ. † Ex quibus (vt quæ ad Regnum attinent explanemus iuxta ſupra allegatam pragmat.) deſumitur regula, vt quotieſcumq; in aliqua Regni Ciuitate, Vrbe, aut Caſtro eſt factum appretium ſecundum formam capit. Regni, & ea quæ latè Lucas de Penna declarauit in l. fin. C. de quibus muner. vel præſtat. nemini liceat. libr 10. tunc quia reale munus eſt, & pro rebus impoſitum, ſi res illa ad eccleſiaſticas perſonas tranſeat cum onere tranſir debet, vt dictũ eſt ſupra in 2. limitat. vbi autem non per appretium, ſed per gabellas viuitur, & ex inde munerum ſolutionem detrahunt abſq; alio onere illis frui eccleſiaſtici poſſunt, ità conciliantes contrarias doctorum ſententias, ad quæ etiam conferunt, quæ de muneribus realibus, perſonalibus, & mixtis deq; ordinariis, atq; extraordinariis Regni impoſitionibus diximus in rub de conſt. Principum cap. 4. & ita intelligenda erit hæc conſtitutio aliàs eſſet contraria eccleſiaſticæ libertati. 3 4

Bona, quæ nec curiæ cenſui, nec aliis, in aliquo ſunt obligata, liberè in eccleſiã transferri valent, aliàs cum ſuo onere transferuntur. h. d. Tap.

CAROL. II. Cap. 99.

ITem ſtatuimus, quòd poſſeſſiones, & res, quæ non ſunt alijs obligatæ, poſſint à quibuſcunque dari, vel obligari eccleſijs, dummodo eædem poſſeſſiones, vel res curiæ non teneantur in aliquo. Si verò talis obligatio fuerit, propter quam datio, legatio, vel donatio impediri non poſsit: Tunc res, vel poſſeſ-

1 I*Tem ſtatuimus, ꝙ poſſeſſiones.* Hoc capitulum habet tria dicta. Vnum loquitur de rebus nemini obligatis, & ſic liberis: quia poſſunt dari, donari, vel eccleſiis offerri. Secũdum dictũm loquitur in rebus obligatis Curiæ, quæ non poſſunt dari, vel obligari eccleſiis: cuius dicti fortè ratio eſt, ne Curia inducatur ad litigandum cum eccleſiis: In quarum fauorẽ multa capitula promulgauit. Tertium dictũ eſt, quòd ſi res, quæ datur eccle- 2

ſiones * ipſæ præfatis titulis, cum ſuo onere ad eccleſias tranſferantur.

eccleſiæ, eſt alij priuato obligata. Si vero obligatio non impedit dationem, valet datio, & res tranſit cum onere ſuo h.d. ¶ Et no. quia ammodo videndum eſt, Quæ obligatio eſt illa, quæ impediat tranſlationem rei eccleſiaſticæ? & reſpondeo, quoties eſt obligata Curiæ, vt in ſecundo dicto huius capituli: ſiue ſit obligata ratione publicæ præſtationis, vt ff. de publica. l. Imperatores. & ff. de hæred. vendita, l. 1 §. ſi quis pupil. & C. ſi propter public. penſitat. per totũ, ſiue ratione publicæ adminiſtrationis primipilariæ. C. de primipi. l. fin. lib. 10. vel ea aliis cauſis. C. in quib. cauſis pign. tacitè contrah. l. 1. & 2. & l. ſatis notum eſt. ¶ Et aduerte, quia hic corrigitur ius commune poſitum, de exact. tribut. l. fin. lib. 10. vbi notatur, quòd res, de quib. debentur publicæ functiones, tributa, vel annonæ, poſſunt transferri in eccleſiis, eccleſiaſticisque perſonis, & priuatis: & tranſeunt cum huiuſmodi oneribus, cum hæc onera ſint realia, vt ibi patet; Et adeo ſunt realia, quòd non debentur niſi ab illis, qui poſſident, & fructus percipiunt, vt de annon. & tribut. l. 1. & l. indictionis eo. tit. lib. 10. & facit d. l. Imperatores. Sed quid de reb. de quibus debentur collectæ, an poſſint donari eccleſiis? videtur quod non, vt hic. Sed certè hoc eſſet ſatis iniquum: ſequeretur enim ex hoc, quòd nulla bona burgenſatica, ac priuatorum poſſent donari eccleſiis, cum pro omnibus debeantur collectæ: & ſic eſſet nimium reſtrictum beneficium charitatis. Vnde dico, quòd huiuſmodi bona poſſunt donari eccleſiis, non obſtante hoc capitulo: quia hic loquitur quando poſſeſſiones tenentur Curiæ: & ſic onus reale, puta tributum, indictio, penſitatio, vectigal, vel annona, vel quid ſimile: de quib. modo dixi. At collecta non eſt onus reale, ſed mixtum, vt ff. de mun. & ho. l. reſcripto in ſi cum imponatur ciuib. vel incolis, vt ibi patet: & non ſunt obligata ipſa bona ſeu prædia ad collectas: ſed ipſi homines tenentur pro prædiis, id eſt ſecundum quantitatem poſſeſſionum & rerum. Aequaliter enim imponuntur diuitib. & pauperib. ſecundum quantitatem patrimonij. C. de apoc. publ. l. 1 in fin. in glo. in ver. inopes & de diſcuſ. l. per ſingulas. & de mune patrim. in gl. rubricæ, & l. 1. & 2. lib. 10 Patet ergo, quòd collecta quantum ad conſiderationem quãtitatis bonorum eſt munus reale: quantum autem ad obligationem eſt perſonale: quia perſonis imponitur, & perſonæ ſunt obligatæ pro reb. & propterea dicitur mixtum. vt in d. l. reſcripto. in fin. Item propterea impoſitio collectæ dicitur per æquationem, quia perequantur homines ſecundum facultates, vt no. C. de aduo. di. iud. l. ſancimus. ¶ Item poteſt eſſe alia obligatio impediens talem donationem, puta, ſi tenebatur ab alia eccleſia in emphyteuſim, quo caſu poſſet illa eccleſia hanc donationem reuocare, vt in Auth. de alie. et emphy §. ſi vero contigerit, col. 2. ¶ Item ſi fuit res litigioſa. C. de litig. l. 2. et auth. ibi poſita. ¶ Item ſi fuit vſib. publicis dedicata: vel alias non habebatur eius commercium in communi: vt de leg. 1. l. cætera. et l. ſenatus. §. regula. Inde eſt, quòd res obligata poteſt dari eccleſiæ, ſiue ſit obligatio ſeruitutis realis, ſiue ſit obligatio conuentionalis pro debito: cùm ſemper tranſeat cum onere C. de ſeruit. et aqua l. ſi ex prouinciali. et de diſtract. pig. l. ſi debitor. Napod. Sebaſt. Nicol.

*ADDITIO. Poſſeſſiones. *Vide Moder. in conſtitut. hac edictali, poſt conſt. diuæ memoriæ. Sed quid ſi bona affecta vadunt ad exemptos vide in conſ. 83. vol. 3. & an ſi bona prius ſoluebant poſtquàm ſunt data eccleſiæ teneantur. vide plenè conſil. Laur. Silua. 32 & Guid. Papæ decis. 73. Et quid de ſtatuto laicorum, per Gramm. in deciſ. 100.* De Bot.

Item

Eccleſiarum ſubditi ad perſonalia ſeruitia obnoxij, ſi inde aufugerint poſſunt à prælatis reuocari. hoc d. Tap.

CAROL. II. Cap. 108.

ITem ſtatuimus, quòd ſi vaſalli * eccleſiarum eis ad perſonalia beneficia, vel ſeruitia obligati de terris, vel locis eccleſiarum, in quibus morari debent, aufugerint, poſsint prælati, & perſonæ eccleſiaſticæ præfatos vaſallos per omnem coercionis modũ legitimè compellere, vt ad loca, a quibus receſſerant, reuertantur, & etiam commorentur in eis.

ITem ſtatuimus. quòd ſi vaſſalli eccle. &c. Hoc c. alleg. et ſequitur Paris in tract. ſynd. in rub. de exceſ. Baron. in 6. char. in princ. et ibi vide, quia pulchrè loquitur, et Matth. in conſt. aſcriptitios, in 1. col. et in conſt. quiſquis in 9. notab. M.

* ADDITIO. Item ſtatuimus, q ſi vaſalli. vide *Vide Capyc. in dec. 118. & 168. Rex Robertus in vaſallis Caſtri Peteſiæ Monaſterij Caſæ nouæ idem ſtatuit: immo plus, quòd ſi tenent bona in feudum ab eccleſia. ſi reuertuntur dimittant bona eccleſiæ, eſt prouiſio in regiſtro, quod tenet D. Barattutius fiſci Aduocatus, car. 42. rap. 84.* Piſanellus.

DE

DE EPISCOPIS, ET CLERICIS. Rub. iij.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 EPiſcopi nomen † in genere ſumptum quid apud Chriſtianos, quiduè apud Ethnicos ſignificauerit, quorumuè in locum ſucceſſerit, quid Papa, quiduè Patriarcha, quotq; ſint Patriarchæ, Cardinales vnde dicti, quanta eorum dignitas, de quibus cognoſcant, quid Monachus, Clericus, Abbas, Archipræsbiter, Diaconus, Archidiaconus. Prior, et Præpoſitus, Primicerius, Cantor, et Præcantor, Præbendarius, et Canonicus, Rector, Parochus, Plebanus, et Vicarius, Coadiutor, deq; multis aliis officiis, dignitatibus, atq; exercitiis ad eccleſiaſticas perſonas ſpectantibus, ac de militaribus religionibus plura accuratiſsimè, et admirabili quodam ordine ex ſelectis auctoribus collegit Petrus Gregorius Tholoſ. in ſintag. iur. vniu. par. ſecunda. lib. 15. per totum. Multa etiam de origine harum dignitatum, deq; aliis rebus ad eos ſpectantibus perbellè Corrad. in templo Iudi. lib. ſecundo per plura capita.

Cle-

Clericus delinquens ab Epiſcopo punitur. Fallit in crimine laſæ Maieſt. vel alio magno. h. d. Tap.

REX GVL.

DE perſonis a * clericorũ totius Regni noſtri volumus, & iubemus, quòd ſi de aliquo foriſfacto, de quo perſona iudicari, vel condemnari debeat, appellatum fuerit, non à nobis, vel à Curia noſtra, ſed ab eccleſia, & in curia eccleſiæ, de eo q ad perſonam ſuam pertinet, iudicetur, & ſecundum canones, &

a DE perſonis clericorum Quicunque vult conuenire clericũ de aliquo maleficio, debet eum conuenire coram iudice Eccleſiaſtico. niſi in crimine læſæ maieſt quia l. eo omnium eſt exæquata condó. C. ad l. Iuli. maieſt. l. nulli et ſic per delictum perdit priuilegium ſuum, vt C. vbi ſena. l. 1.

ADDITIO. *Adde, in quibus caſibus cognoſcit iudex ſecularis de clericis, & de rebus eorum? glo. in ver. malefactores. in cap. cum ſi generalit. de foro comp. Et glo. in ver. intra eccleſiam. in c. Principes ſeculi 23. q. 5. Spec. in tit. de compet. iudi. adi. in §. regulariter verſ. in quibuſdam. Et per Feder. de Senis conſil. 29.* Superantius.

*ADDITIO. *Clericatus probatur per teſtes, Veron conſil.* 11. ver

11. ver. 12. Aug. in l. 1. §. diem. col. 2 ff quemadm. teſta. aper. Affl. in conſtit. Apoſtatantes, nu 20. Alex. conſ. 107. vol. 7. Aymo. conſi. 134. Item per litteras Epiſcopi, Philip. Franc. in c. ſi iudex laicus, de ſentent. excom. in 6. & ibi latè Auchar. Afflict. d. conſtit. Apoſtatãtes, Abb. in ver. & alij. in c. nonnulli. de reſcrip. & per Bal. in l. non ignorat, qui accuſ. non poſſ. & de his litteris epiſcopi, quòd ſine eis non remittantur clerici, vide cap. Roberti in lib. Barattucij in archiuio Regiæ Siclæ. car. 66. Quid ſi clericus immiſceat ſe enormibus, an gaudeat declinatoria fori. vide Alex. conſ. 61. vol. 4. Guido Papæ, dec. 196. Capyc. dec. 161. & quid ſi reperitur in fragranti. vide eundem deciſ. 73. Et quæ requirantur, vt clericus amittat priuilegium. Alexan. conſil. 7. vol. 2. But. in cap. perpendimus. de ſent. excom. & quid ſi non incedit in habitu, vide Caccialup. in tract. de libert. eccleſ. q. 6. & Alex. conſ 58. 1. volu. & conſ. 394. vol 6. Quid ſi habet beneficium parui reditus, vide Gomeſ. in reg. Cancel. f. 151. q. 47. & quid ſi poſt delictum duxit vxorem; vide Bal in l. affinitatis, C. commu de legat. Quid de concubina clerici. Et quòd coram eccleſiaſtico iudice de ea cognoſci debeat, vide in regiſtro Barattucij in Regia Siclæ archiuio, c. 179. & quomodo hoc ſit intelligendum, vide Anch. conſil. 296. incip. Magnifica & Illuſtriſſ. Princeps. & Boer. q. 72. Et quid de milite S. Lazari, vide in eodem regiſtro, cap. 48. Quid de militib. Hieroſolymitanis, & S. Iacobi de Spata, Belluga in Spec. Princ. fol. 13. Et quid in monacho profeſſo derelinquente habitum, Gaudi. de malef. in titu. de pœnis. nu. 32. & quid in Rectore Hoſpitalis, Purpur. in l. 2. C. de iuriſd. omn. iud. nu. 70. Et an clerici poſſint mulctari pro contumacia à iudice ſeculari, Decius conſ. 142. Bar. conſi. 225. Bal. in l. generaliter. C. de epiſc. & cler. & multos caſus, in quibus iudex laicus cognoſcit de clerico, Benedictus in c. Raynutius. in ver. et vxorem. nu. 410. cum ſeq. Guido Papæ deciſ. 138. Fabius Iordanus.

& ius eccleſiaſticum condemnetur: Excepto ſi *a* de proditione * aliquis fuerit appellatus, *b* vel de alio magno huiuſmodi maleficio, quod ſpectat ad maieſtatem noſtram, volumus, & præcipimus, vt de hoc qnod ſpectat ad Curiam noſtram, in noſtra Curia iudicetur.

a *De proditione.* Infra de adult. & vene. conſti. fin. Et no. hic duos caſus in quib. clericus debet iudicari in Curia iuſtitiæ. ſ. de proditione, & crimine laſæ maieſt.

* ADDITIO. *Vide omnino c. Regni, ſtatuimus, quòd ſi Comites; & ibi Scrib. fol.* 129. De Bottis.

b *Vel de alio magno.* Vt de maledicto, vt C. ſi quis Imper. mal. l. 1. Vel pone exemplum in crimine repetundarum, vt ff. de accuſa. l ex iudiciorum. Vel in crimine hæreſis, vt C. de hæreti. & man. l. Manichæos. Vel in crimine apoſta. vt C. de apoſta. l. apoſtatarum. & ſimilis exemplificatio fit, ff. de iniuſto, rupt. irrit. teſtamento l. ſi quis filia. §. quid tamen, in fine. G.

A N-

ANDRÆAS DE ISERNIA, ET ALII.

DE *perſonis clericorum.* Hæc lex hodie maximè non procedit, quia nedum per iura canonica, immo nec per ciuilia, perſona eccleſiaſtica trahitur ad iudicium iudicis ſecularis. C de epiſ. & cler. authen. ſtatuimus, & dicit glo. in auth. clericus quoque.

ADDITIO. *Adde c. cum ſit generale. & ibi* Doctor. *de foro compet. Et an valeat ſtatutũ, quod clericus non poſſit declinare iuriſdictionem poteſtatis, ſi coram eo conueniatur? vide per Bal. in auth. caſſa, C. de ſacroſ. eccl. Bal. in auth. ſtatuimus. C. de epiſ. & cler. Bal. in l. ab adminiſtratione, C. de lega. Bal. in l. penul. in §. ad crimen ff. de publi. iud. Ant. de But. & Moder. in c. ſi diligenti, de foro compet.*

Similiter per capitula conuentionum Regni conceſſa Regi Carolo primo, niſi in fendo, vt ibidem dicitur.

ADDITIO. *Contrarium vide per D. Mat. de Afflict. deciſ. 2. 24. 85.*

De

DE *perſonis clericorum.* Ius canonicum contradicit huic conſtitutioni quæ ſeruata fuit cõtra dominum Vrſillum Minutulum de Neapo. & vide c. Regni, ad regale faſtigium, quod fuit inductum contra perſonas eccleſiaſticas, & familiares, & bona, quod iure canonum forte non poſſet defendi, & vide c. armorum vſus. Pet. de Montef.

Sed nunquid in hoc caſu clericus poſſit priuari feudo per iudicem ſecularem? Io. And. tenet quod non, in c. verum de fo. compet. ſed ſuper fructibus aliter tenet Hoſt. in c. peruenit. de fideiuſſ. Ioan. Grillus.

In gl. ſi. Nota ex hac glo. caſus, in quibus clericus de iure iſto coram ſeculari iudice conuenitur. vide veritatem ſecundum quod no. And. in tit. de ſtatu & conſue. contra lib. eccleſ. c. ſtatuimus & c. 1. qualiter vaſſal. iura. deb. fidel. Petrus de Monteforte.

CA-

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

DE *perſonis.* Huius conſtitutionis materiam diffuſè pertractarunt Canoniſtæ in capit. ſi diligenti de foro comp. & in cap. ſi iudex laicus. de ſent. excom. in 6. Gulielm. Bened. in cap. Raynutius in verbo, & vxorem nomine Adelaſiam. io 2. deciſ. num. 30. et ſeq. Stephan. Aufreri. in tract. de poteſt. ſecul. ſuper Eccl. Io. Ant. de Nigris in clem. de vit. et honeſt. cleric. Tiber. Decian. in tract. criminal. lib. 4. tit. clerici, et religio. tribuunt iuriſdictionem, Couarr. pract. quæſt. cap. 31. et tribus ſequentibus, Marant. in ſpecu. 5. par. 15. diſtin. Foller. in pract. crim. verb. audiantur excuſatores. num. 39. et cæteri omnes practici criminaliſtæ.

Prior huius conſtitutionis pars. iuri communi canonico eſt
1 conſona, † cum clericos à ſuis ordinariis iudicibus cognoſci ſtatuat iuxta tex. in cap. ſi diligenti de for. comp. cap. ſi iudex laicus de ſent. excom. in 6. adeo vt nec etiam volens clericus poſsit foro ſuo renuntiare. d. cap. ſi diligenti. Poſterior verò pars conſtitutionis iuriſdictionem tribuit iudici laico ſupra clericum in crimine læſæ Maieſt. & aliis delictis magnis, et hæc ſupra dictorum canonum diſpoſitioni aduerſari videtur.

Quòd verò ad priorem partem attinet, ſciendum eſt † iſtã
2 clericorum exemptionem, aliquos à iure diuino proceſsiſſe; nonnullos verò à Summis Pontificibus ortum habuiſſe teſtari: priorem ſententiam amplexi ſunt. gloſ. in cap. ſi Imperator 96. diſt. in verbo, et diſcuti, et alij per Couar. adducti pract. quæſt. cap 31. nu. 1. et Carol. de Graſſ. regal. Franc. lib. 2. nu. 17. qui allegat. tex. in cap. fin. 96. diſtinct Soc. Senior conſi. 12. lib. 1. num. 20. Secundam verò fundauit Innocen. in c. a. de maio. et obedi. quem alij ſequuti ſunt per Couarr. citato loco relati, qui in hanc poſteriorem inclinare videtur; licèt pro eius intelligentia plures diſtinguat caſus, de quibus ſuis locis agemus. † His addamus, & tertiam, originem huius cle- 3
ricalis immunitatis ab illo Conſtantino Maximo, qui eccleſiam in quiete repoſuit: nam cum antea priſci Imperatores Eccleſiam perſequuti eſſent, nulla potuerunt ad inſtar eccleſiæ veteris teſtamenti immunitate gaudere: ideoq; Conſtantinum eius auctorem cognoſcit eccleſia, vt pluribus in locis tradit. & præſertim tomo 3. annal. eccleſiaſt. fol. 385. ſæpius à nobis laudatus Cardinalis Baronius, qui ex eodem Conſtantino eod. tomo fol. 86. rationem nos docet per hæc verba; *qui iudicem cum ſacrum numen ſummo honore, & veneratione proſequantur, incredibile eſt, quantum reipublica adiumentum videantur allaturi.*

Regula igitur eſt, vt clericus pro delicto à ſuo cognoſcatur 4
Epiſcopo. quam amplia primo, vt ne dum clericus ipſe à laico iudice cognoſci non poſsit; verùm etiam ſi laici cum clerico delinquerint, debent omnes ad eccleſiaſticum iudicem remitti, vt firmauit Marian. Soc. inter conſ. Bartholomei filij conſ. 17. num. 17. verſ. et ideo ſi plures vol. 1 & in c. 1. de foro compet. Bartbol. Soccin. in l ſenatus in fine. ff. de reb. dub. loquens: ità in practica obtemptum vidiſſe, alios recenſet Parſ. idem firmans conſ. 154. in priuileg. volum. 4. Thomas Ferret. cautela 10. & Socc. Iuo. oepor conſ. 1. nu. 4. et conſi. 34. col. 1. vol. 2. Rimiald. iun. inſtit. quibus aliena. licet, vel non, in prin. num. 156. Chaſſen. in conſuetud. Burgund. rub. prima.

prima.§.5.in 14. fallent.num. 70. vbi ita in ducatu Mediolani
ſeruatum fuiſſe teſtatur; & latè Meooch. de arbitr. iudic. lib.
2 cap. 371. num. 13. Quod ampliant Rimioal.iunior. in l. im-
perium no.84. ff.de iuriſd omn.iudic.et Zuccard. In l. poſthu-
mo.num.36 C. de bonor. poſſeſſ. contra tabul. vt etiam laici
remiſsionem haoc beneficio clerici petere poſsint arg. l. ſi
5 poſt mortem.§.fin. ff. de contratab Sed quidquid † commu-
nis ſcribentium opinio tradiderit contrariam veriorem aſſe-
rit Crauetta conſ. 232 vbi iuribus, et rationibus opinionem
hanc latè comprobat Et hanc opinionem in praxi receptam,
& paſsim in tribunalibus admitti teſtatur Rebuff. in auth ha-
bita C.ne fil pro patre, in priuilegio 106. Couarr. qui alios cu-
mulat pract.quæſt.c.34 ante n 2.vbi poſt Nicolaum Boer.in-
quit priorem opionem nuſquam in praxi ſeruatam fuiſſe, il-
lamq; vix iudices laicos obſeruare, inquit Menoch. dicto ca-
ſu 371.num.13 in fine, idemq; firmat Capyc.deciſ. 173.& Vr-
ſill.ad Afflict. deciſ. 213. num. 7. & 8. & ità ſæpiùs vidiſſe iu-
dicari teſtatur Iul. Clar. in pract crimin lib. 5. quæſt. 36.col.
pen. verſ.euenic, plerumque; & hæc in iure verior, & in tri-
bunalibus quotidie ſeruata opinio. Et generaliter in omni
cauſa diuidua, in qua clerici, & laici conueniuntur, cognoſci
laicum apud iudicem laicum tradunt Ioannes Vinc. de Anna
vir doctiſsimus ſing 73. & peritiſsimus olim inter primarios
aduocatos, nunc Regius Conſiliarius meritiſsimus Fabius de
Anna filius in add.ad d.ſing.

6 Amplia 2 † vt etiam clericus ſi fuerit per ſecularem prin-
cipem admiſſus ad aliquod ſeculare officium exercendum, &
in eius adminiſtratione deliquerit non poſſit ab eo, vel alio
iudice ſeculari puniri, etiam quod ſit in minoribus ordinibus
conſtitutus, vt poſt Aufrer.in clem.1.de off ordin o 25.tradit
Couarr pract.quæſt.c.33.num.6.& Clar. in pract.criminal.q.
36. verſ. quæro pone, licèt in praxi in gallia opinio hæc malè
ſeruetur, vt teſtatur Aufrer.loco præcitato, & Guliel. de Be-
ned.in cap.Raynutius in verſ. & vxorem in 2 deciſ.num.155.
Ideoq; prudentiſſimè in Hiſpania l.17. tit.3 lib.1.ordin.ſtatu-
tum eſt, clericos † non poſſe ad publica officia ſecularia exer-
7 cenda promoueri, vt refert Couarr. præcitato loco, idemq;
hoc in Regno per Carolum ſecundum ſtatutum eſt in cap Re
gni 559. Alias ampliationes latiſſimè congerit Decian.d. lib.
4. cap 9. tit. clerici, & relig. trib.iuriſd. tomo 1. ad quem
vbi caſus contigerint recurrere poteris.

8 Fallit primo, ſecundum hanc conſtit.in crimine † læſæ Ma-
ieſtatis, licèt contra iſtam cóclusionem arguat Tiber.Decian.
(ex mente Bar. in extrauag. ad reprimendum in verſ condi-
tionalibus) in tract.crimin.lib. 4. in tit. cleric. & relig. tribu.
iurid. cap. 9. num. 5. affirmat tamen num. 7. poſſe contra il-
lum inquirere, & formare proceſſum, cuius authoritate à ſuo
Epiſcopo deponi poterit, & Regi, vel Imperatori tradi pu-
niendus: horum fundamentum eſt, quia crimen læſæ maieſta-
tis à non vaſſallo non committitur iuxta clem. paſtoralis, vbi
gloſ. in verſ. cur ius de re iudicata, & poſt alios Doct. quos
allegat Egid. Boſſ. in pract. crimin.tit.de læſ maieſt.num.80.
licèt contrarium in clerico, (ex quo † quamuis ratione ſui cle-
9 ricatus non ſubſit, origine tamen, & incolatu ſuperiorem re-
cognoſcat) firmet Didac. Cantera lib. quæſt crimin cap. 2.
de crim. læſ. maieſt. humanæ.num. 8. verſ. tamen crederem,
qui dicit hoc tenere Boſſ. loco vbi ſupra, quod ego non repe-
ri, ſed num.86. circa finem verſ.ego omnibus conſideratis, de
iure contrarium affirmat, dicit tamen num.87. de facto ſe vi-
diſſe ob tale crimen condemnari clericos, & epiſcopos per
iudices ſeculares. De hac quæſt. actum fuit dum quidam re-
ligioſi (illuſtriſſimæ tamen, ac ſanctiſſimæ Dominicanæ fami-
liæ tanto indigni parente, & abortiui, monſtruoſiq; filij) de
crimine læſæ maieſt. notati eſſent, contra quos dum fuiſſet
formatus proceſſus, in eam Summus Pontifex Clemens VIII.
10 † qui magno chriſtianorum omnium conſenſu eccleſiæ clauũ
regit & Illuſtriſs D. Ferdinandus à Caſtro Comes de Lemos,
& in Regno Prorex religioſiſs. atq; prudentiſs. venere ſenten
tiam, vt alicui ex regiis miniſtris, qui clericatus caracterem
haberet cauſa cómitteretur ſpeciali ad hoc diplomate edito:
hic fuit peritiſſimus, & accuratiſſimus vir D. Petrus de Vera
ab Aragonia noſtri Sacri Conſilij Decanus, qui contra illos
proceſsit quæſtionibusq; ſubiecit, licet cauſa adhuc termina-
ta non ſit, cum in ea per eccleſiaſticos iudices procedatur ex
crimine diuinæ maieſtatis læſæ.

11 Licèt autem receptum ſit, quòd ad pœnam infligendam † nõ,
niſi modo prædicto poſſe contra clericũ procedi; hoc tamen
ceſſat, quando clericus habet feudum à Rege, eo enim caſu,
quod

quoad feudi priuationem ciuiliter agendo directè iudex
laicus nullo alio expectato iuditio clericum felloniam com-
mitteotem priuare poteſt, de quo inferiùs dicemus in cap.34
ſub hoc titulo. Secundo limitatur regula prædicta in clerico
aſſaſsino, † contra quem iudex laicus abſq; alia degradatio
ne procedit authoritate ſibi à Summo Pontifice conceſſa in 12
tex c 1.de homicid.in 6. cuius deciſionem non ſolùm proce-
dere in illis aſſaſsinis, de quibus in tex. ſed etiam in omnibus
aliis, qui accepta † pecunia chriſtianum occiderint extendo-
runt Doct. vt ſcribit Bartolus in l Cicero ff de pœn. & An- 13
gel. in tractatu maleficiorum, in verb. & Sempronium Ro-
dulfi, in fine principij num 3. & alij, quos congerit Tiber.
Decian. tractatu criminal. lib. nono. cap. 30. de mandato
pecun. interced.num.4.qui declarat in princ aſſaſsinos fuiſſe
quoſdam populos in prouincia Phœniciæ reſidentes, qui pue-
ros diuerſis linguis edocebant, vt Regis eorum iuſſu chriſtia-
nos occiderent per id æternam gloriam conſequuturos putan-
tes, quorum opera chriſtiani etiam ad ſuos inimicos occiden-
dos vtebantur: ideoq; tam accerrimum crimen inſequutus,
Summus Pontifex ſaluberrimam illam edidit cóſtitutionem,
quam † licèt in mandante ſecundum tex. procedere aſſe- 14
rant, eam tamen ad mandatarium optima ratione ampliarũt
ſcribentes omnes, vt idem Decian. loco citato num. 6. ſcri-
ptum reliquit atq; ita paſsim iudicatum vidi tam per Regias
Audientias, quàm per Magnam Curiam, & Sacr. Conſ. dum
in illis tribunalibus cauſis decidendis interfui. Vt autem de
clerici aſſaſsini delicto cognoſcere iudex laicus poſsit, neceſ-
ſe eſt, † vt conſtet de qualitate, quæ eius fundat iuriſdictio- 15
nem, hoc eſt homicidium per aſſaſsinium commiſſum eſſe,
vel quod ſit conuictus, vel probabilibus liqueat argumentis;
vt per Archid. & alios in d. cap. 1. de homicid. in 6. Capyc.
dec. 112. & 155. num. 25. & poſt alios Io. Ant. de Nigris in
cap. Regni 7. incip. frequens, & ineffrenata num. 68. nam ſi
qualitas † fundat iuriſdictionem iudicis, illa debet plenè pro 16
bari Bar in l. ex quacunq. ff. ſi quis in ius vocat non ierit, &
Afflict. deciſ. 297. ibiq; Vrſill. licet qualitas in libello expreſ-
ſa aliquando fundet iuriſdictionem l. pen. in fin. ff. de iuriſd.
omn. iudicum Aduertendum eſt tũ ſi inſtructo proceſſu illa
qualitas nó reperitur verificata, ceſſat iuriſdictio illius iudicis
Bart.& Imol in d.l.ex quacunq; ff. de iuriſdict.om.iud.Quòd
quidem deſumitur ex dictione, poſtquam † de qua in tex. d. 17
c. 1. ibi, & poſtquam probabilibus conſtiterit argumentis,
quæ dictio poſtquam, conditionem facit ſecundum Bart. in
l. quibus diebus.§.fin.num 7. ff de condit. & demonſtr. pro-
babilia autem argumenta † intelliguntur inditia indubitata. 18
Felyn. in cap. afferte de præſumpt. num 10. & ſequen nam
argum. dicitur ratio rei dubiæ faciens fidem per quaſdam cir
cumſtantias, & Bal.in l. 2.C.quor. appellar.nó recipiunt quæ
omnia percepi ex quadam apoſtilla genitoris mei ad d. c. 1.
de homicid lib.6.quam ſcripſit dum ipſe fuit iudex in Magna
Curia Vicariæ cauſarum criminalium: licèt aliqui reſpectu
huius qualitatis dicant debere conſtare per teſtes citata par-
te, vel præſente receptos, vt ex Graminat in voto 13 num.
16. dicit Fabius Monteleo. in praxi arbitrali par. 7. in decla-
ratione 4 literæ arbitralis nu 22.cuius contrarium poſt mul-
ta tenet, et ſequitur Decian. loco citato num.23. Hodie † ta- 19
men in M.C.V. & Sacro Conſilio ad fundandam qualitatem
prædictam, & ſic iudicis iuriſdictionem ſufficiunt, vt dixi pro
babilia argumenta, hoc eſt inditia, quæ poſſent iudicis men-
tem mouere ad id credendum, nec requiritur quòd adſit cla-
ra probatio interueniſſe pecuniam, ſed quod veriſimiliter
interuenerit, & ita fuit pro maiori parte dominorum conclu-
ſum in cauſa Veditoris Regiarum Triremium inquiſiti de man
dato dato ad occidendum quendam, qui licet fuerit admiſſus
ad inditium tamen id non fuit, ex quo non adeſſet qualitas;
ſed quia dicebatur non eſſe credendum teſtibus de illa depo-
nentibus An autem requiratur, quòd præcedat ſententia de-
claratoria, & an poſſit per iudicem ſecularem proferri tradit.
Couarr. var reſolut.lib.2.c 2.num.10.ver. 6 deducit, & Ca-
pyc in deciſ. 157.& 112.

Quando autem de huiuſmodi crimine inquiſitus clericus
non eſt ita conuictus circa qualitatem aſſaſsinij, ſed adſunt
inditia, an poſsit ad eruendam † veritatem torqueri, vide 20
Capyc. d. deciſ. 155. in fin. num. 25 verſ. ſed quia inter alias,
quem refert, & ſequitur Decian.loco citato num.36.qui plu-
ra huius criminis notabilia ſcribit, de quo alibi in hoc opere
dicemus. ¶ Tertio limitatur in clerico incorrigibili, † in mi- 21
noribus conſtituto, nam quando per eccleſiaſticum iudicem
decla-

declaratus eſt incorrigibilis, Iudex ſecularis contra ipſum pro
cedit, vt poſt multos tradit Foller. in verſ. audiantur excuſa-
tores. num.40. & 41. etiam ſi fuerit in ſacris conſtitutus, cap.
cum non ab homine de iudit. docet Couarr pract. quæſt c.
32. num.ſecundo. verſ. ſecundo eſt aduertendum qui tamen
in verſ. ſequ. intelligit id, quod communiter traditur degra-
dationē, non requiri procedere in minoribus conſtituto.
Quarto in clerico in minoribus conſtituto, qui immiſcet
22 ſe enormibus, † & in eis eſt inueteratus veluti in eo, qui am-
bulat per campaneam furando, & alia crimina committen-
do, contra quem non requiritur trina monitio: ſed tantum
ſufficit, quòd ſit inueteratus talia faciendo ſecundum com.
opin. de qua reſtatur Couas. loco citato verſ. 8. his erit adii-
ciendum, licèt ipſe contrarium teneat. com. tamen ſequtur
Vinc. de Franc. deciſ. 463. dicunt tamen aliqui, quod poteſt
impune occidi virtute banni editi contra delinquentes, &
conſt. regni pœnam eorum, ſi paſſus fuerit ſe foriudicari, nam
23 quamuis clericus † non poſſit foriudicari, cum tamen non
comparendo paſſus eſt ſententiam proferri, neque aliquid
aduerſus eam dixerit: ſed crimina peſſima cōmittendo prio-
ribus peiora addiderit, eximit occidentem à pœna, de quo
24 Vinc. de Franc.d. deciſ. 463. Quinto limitatur in † clerico in
minoribus conſtituto qui habitu, & tonſura dimiſſis, nec in
diuinis ſeruiens delinquit; is enim poteſt à iudice laico co-
gnoſci, ſi tamen quando habitum dimiſit, vel in manibus
epiſcopi renuntiauit, vel alium actum contrarium geſſit, vt
puta ſi per annum, & vltra ſemper commoratus eſt, & vixit
cum habitu laicali, ſicuti opiniones contrarias conciliat, Ti-
bes. Decian. lib.4.cap.9.num.92.clerici,& relig. tribuunt iu-
25 riſdict. Non † tamen ſufficit, quod tempore delicti dimiſerit
habitum, vel ante, nam ſi paulo poſt depræhenſus dicat ſe
clericum, debet remitti ad ſuum iudicem, prout deciſum fuit
per Sacs. Conſil. in cauſa cuiuſdam clerici Ebolitani, qui ho-
micidium commiſerat, & in habitu laicali, in quo depræhen-
ſus fuit aufugerat me exiſtente iudice in M. C. Vicariæ, quia
fuit habitum pro vero non habuiſſe animum dimittendi ha-
bitum, ſed potius deponendi, vt commodius delictum com-
mitteret.

Sexto limitatur in eo, qui licèt primam tonſuram, vel alios
26 minores ordines aſſumpſerit † non tamen clericalem habi-
tum, et tonſuram defert, nec in diuinis ſeruis quæ tria requi-
runtur, vt clericali foro gaudere poſſit, iuxta decretum Tri-
dentinæ Sinodus ſeſſione 23. cap 6. de ſacram. ordinis, et in
Regno iſto determinatum eſt per bullam Clementis Septimi,
quam gloſauit copioſiſsimus Io. Antonius de Nigris, cuius Sa-
cri Concilij verba hic ſubnectere volui: Nullus prima ton-
ſura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus conſtitutus
ante decimum quartum annum beneficium poſſit obtinere,
is etiam fori priuilegio non gaudeat niſi beneficium eccleſia-
ſticum habeat, aut clericalē habitum, et tonſuram deferens
alicui eccleſiæ ex mandato epiſcopi inſeruiat, vel in ſemina-
rio clericorum, aut in aliqua ſcola, vel vniuerſitate de licen-
tia epiſcopi quaſi in via ad maiores ordines ſuſcipiendos ver-
ſetur.

27 Septimo limitatur in clerico † falſum deponente, quo ca-
ſu poſſe à iudice laico cognoſci dixerunt Gloſ. Cyn. & Bal.
per illum sex. in l. nullum. C. de teſtibus. contrarium tamen
tradit Panorm. in cap. verum de foro compet. cum aliis col-
lectis per Decia. tracta. criminal. lib.4. tomo 1. cap.9. num.
82. quod verius eſt, & ita ſeruatur, cum nec etiam volens poſ-
ſit clericus iuriſdictionem iudicis ſecularis prorogare, vt de
perſona ſua cognoſcat. d. c. ſi diligenti. Et quòd indiſtinctè
in caſu præmiſſo iudex laicus non poſſit ſe intromittere, nec
in perſona, nec in bonis firmant Innoc. Hoſti. & alij in d. c.
verum. de foro compet. & in hanc opinionem Sacs. Conſil.
inclinaſſe teſtatus Afflict. deciſ. 230. idemq; tradidit poſt
alios Capyc. deciſ. 5. num. 14. Maranta in eius ſpeculo 6. par-
tè actu 12. num.3. & hanc ſectandam pro nunc cenſeo, vt di-
ai com magis tuta ſit in conſcientia ſequendo Afflict. d. de-
ciſ. 210. in fine.

28 Octauo nō procedit huius conſt. diſpoſitio in eo, † qui poſt
commiſſum delictum clericalem habitum, aut profeſſionem
aſſumpſerit, Hic enim à ſeculari iudice cognoſci debet, cū ex
profeſſo, & præmeditatè delictum commiſerit ea regula tex.
29 in l. 1. ff. de pœnis, & in l. ſi quis poſt. ff. de iudit. † fraus enim
ipſi opitulari non debet, qui ad effugiendum pœnam à legibus
ſecularibus ſtatutam forum mutat, de his enim dici poteſt,
quòd qui transmare ambulant cælum non animum mutant,
cum peiora peioribus addendo eccleſiæ priuilegiis abutantur,
in quò maximè eſt animaduertendum prout rectè animad-
uertit Couarr. pract. quæſt. c.32. nu 4. verſ. cæterum in fine.
qui hanc limitationem poſt Bart. in l. 1. ff. de pœnis, & alios,
quos allegat, intelligit quo ad punitionem bonorum, non au-
tem quo ad pœnam corpori infligendam ibi in verſ. tertia
concluſio, cuius opinionem tenuit Decian. d lib.4 cap.9. tit.
cler. & relig. tribuunt iuriſd. num. 60. & Io. Vinc. Anna ſing.
130. hanc etiam communem eſſe teſtatur Petrus Bellug. in
ſpecul. princip. tit. de propoſitione. §. videndum rubr 11. nu.
21. Petrus à Plazza in epith. delictorum poſt innumeros re-
latos Doct. cap.35. lib. 1. num. 2. Boſſius in praxi tit. de pœ-
nis. num. 38. Vincentius de Franc. deciſ. 209. cuius rei ea eſt
ratio, quia perſona clerici, vel monaci profeſſi eſt penitus à
iuditio ſeculari ſeparata, cum ſit Deo dicata, quod † enim ſe- 30
mel dicatum eſt Deo, nulla ratione poteſt in alios vſus con-
uerti, vt habetur leuitici vltimo, *ibi omne, quod Domino conſe-
cratur, ſiue homo fuerit, ſiue animal, ſiue ager non veniat, nec re-
dimi poteſt, quicquid ſemel fuerit conſecratum Sanctum Sancto-
rum erit Domino.*

In iſto caſu aſſumptionis clericatus in fraudem tradunt Co
uar. & Plazza loco citato, (ſi delictum erit tale, quòd pœnam
mortis mereatur) eſſe tradendum iudici eccleſiaſtico degra-
dandum, vt poſtea eum puniendum ſeculari iudici tradat. Ad
huiuſmodi calliditates igitur peſſimorum hominum euitādas,
qui poſt ſæua commiſſa homicidia, & latrocinia non piæ in-
tentionis; ſed ad euitandam legum, & iuditiorum ſeueritа-
tem; quia tuto in ſeculo viuere non poſſunt; tunc demum
quærunt à religione auxilium, quando aliunde non ſperant:
Pontifex ille maximus Sixtus V. † ſanctiſſima lege proſpexit, 31
nullas declarando habitus ſuſceptiones, profeſſiones, & om-
nia inde ſecuta, iubens habitu ſpoliari, & à religione expelli,
facultatem concedens ſecularibus iudicibus contra eos pro-
cedendi, ſicut ante aſſumptum habitum procedere poterant,
vt habetur in libro Bullarum Sixti V. in anno 1587. decimo
tertio calend. Decembris, cuius memini in commentariis ad
auth. ingreſſi. C. de ſacroſanct. eccleſ. in verb. ingreſſi cap. 8.
num. 21. ſuper quo adeſt alia bulla Greg XIIII quæ illam mo-
dificat. Hæc opponebam aduerſus fratrem Henricum Meluin-
di militem Hieroſolymitanum, dùm ordine Illuſtriſsimi, ac
Excellentiſsimi D. Henrici de Guzman Oliuarenſium Comi-
tis Proregis optimi, prudentiſsimi, atq; integerrimi, fiſci par-
tes aduerſus delinquentes defenderem: hic enim multis no-
tatus delictis, dum fuiſſet per palatium Magnæ Curiæ ſub fi-
deiuſſoria cautione habilitatus S. Io. Baptiſtæ Hieroſolymi-
tani militum religionem eſt ingreſſus, & poſt hoc captus, & in
carceribus de aliis poſt habitum aſſumptum grauiſsimis inqui
ſitus delictis, ad magnum Magiſtrum ſe remitti petebat; &
obtinuiſſem vtiq; niſi Apoſtolicas diſpenſationis literas ex-
hibuiſſet, quæ expræſſam Sixti V. decreti mentionem facie-
bant. Addebam Summi Pontificis diſpenſationem non ob-
ſtare; quia iſte non expræſſerat ſe pro illis delictis fuiſſe inqui-
ſitum, & carceratum, & ſub fideiuſſoribus relaxatum aufugiſ-
ſe; & propterea aut non poſſe iuuari diſpenſatione quo ad
omnia, tam ante, quàm poſt aſſumptum habitum patrata de-
licta, aut ſaltim debere puniri de delictis ante profeſsionem
commiſsis: dicebam nulli dubium eſſe, quin habitus fuiſſet in
fraudem aſſumptus, cum apertiſsimum eſſet illum non modo
poſt inquiſitionem, quod ſignum fraudis doct. & præcipuè
Couar. citatis locis tradunt; ſed poſt carcerationem aufugiſ-
ſe fideiuſsioni, frangendo laqueos, & aduerſus proprium ve-
niens iuramentum; immo poſt ſuſceptum habitum plura fa-
cinora commiſiſſe, quæ omnia apertiſsimè dolum demonſtra-
bant: his accedebat, quòd licèt profeſſus ordinem erat, illum
tamen, qui terreſtribus armis, non celeſtibus vtitur religio-
ſum dici non poſſe, vnde nec actu, nec habitu vitæ mutatio-
nem videbamus. Secundo dicebam poſito, quòd receptæ ſu-
pra notatæ ſententiæ de clericatu in fraudem aſſumpto ſtan-
dum eſſet, eam non habere locum in delictis ante commiſ-
ſis, de quibus iudex laicus poteſt cognoſcere, quia † dum eſ- 32
ſet carceratus ſacros aſſumpſerat habitus, vt ſuis deciſum per
multos doctiſsimos viros relatos in quæſt. 144. per cappel-
lam Toloſanam in clerico coniugato ante delictum, qui po-
ſtea cum habitu, & tonſura clericalibus comparuerat; & poſt
Io. Andr. in c. 1. de obligat. ad ratioci. non ordinandis tenet
eruditiſsimus Præſid. Vinc. de Franchis deciſ. 209. num. 3.
qui in hac etiam cauſa interueniт, & fiſci partes fouebat, du- 33
bium tamen oriebatur, an iſte diceretur † carceratus, dùm
fide-

fideiuſſoribus de tenendo palatium loco carceris erat traditus, quod nullum habere ſcrupulum dicebam ex dictis per Grammat. deciſ. 14. num. 3. & 4. vbi ex Angelo dicit, quòd ſtante ſtatuto, vt nobilis pro tali delicto carceretur, ſi fuerit ei aſſignata tota ciuitas, vel totum palatium, erit ſatisfactum; ſufficit enim quod quis non poſsit exire à loco, vt dicatur carceratus, vnde cum iſto caſu præuenta eſſet cauſa, & perſona, ſequebatur effectus deciſ. prædictæ Toloſan. & opinionis d. de Franch. Dum hic articulus tractaretur, ante eius deciſionem proprietarius ſucceſſor in offic. fiſci patroni aduenit: & audiui fuiſſe deciſum contra fiſcum; & remiſſum prædictum fratrem Henricum, & tranſmiſſum ad Magnum Magiſtrum; ego tamen non votaui, quia aduocati fiſci munere functus eram: vidi tamen nonnullos ex dominis dubitaſſe, an iſte propriè dici poſſet carceratus, vt puniri potuiſſet à iudice laico.
34 An autē † ſupradicta bulla Sixti V. poſsit extendi ad clericos ſeculares ex identitate rationis, argumento l. fin. vbi Bal. ff. de hæred. inſtit. cogitandum relinquo, & ſub declaratione ſanctæ Rom. Eccleſiæ.

35 Quid autem in eo ſit dicendum, † qui ante delictum votū emiſit, vel Religionis, vel clericatus, & poſtea aſſumit, vel non aſſumit habitū, latè Couar. d. c. 32. pract. quæſt ver. cæterum, Petrus à Plazza loco citato. num 3. quòd autem non ſufficiat votum emittere, niſi & habitum ſumpſerit; vel profeſsionem emiſerit, tradunt ipſi per practicos ita decidi; eſſet .n. lædere nimium iuriſdictionē laicam, & impunita delicta relinquere, quorum opinionem pro nunc approbamus, & præſertim in hoc Regno, in quo delinquentium, & grauiſsimorum criminum ea eſt multitudo; vt vix credi poſsit; dicit tamen Ioan. Vinc. Anna ſing. 530. fuiſſe remiſſum quendam nobilem, qui ante delictum emiſerat votum clericatus ex deciſ. Sacr. Conſ. de qua ſatis dubito, niſi apertè conſtaret abſq; fraude fuiſſe emiſſum, quo caſu procedere poſſet.

36 Nono fallit † in clerico degradato, qui cum ſit priuilegiis clericalibus priuatus, & ſeculari curiæ puniendus traditus, non iudicatur amplius, vt clericus, ſed tanquam laicus. cap. 2. de pœnis in 6. & per doct. in cap. cum non ab homine de iudic.
37 Sed qualiter debeat puniri clericus † degradatus à iudice laico, an pœna mortis, vel alia? dicam quod accidit in cauſa Angeli de Rinaldo. Hic dum eſſet clericus lorica armatus cum pugione, & duobus paruulis ſcoppittis aggreſſus Fabritium de Guido propè maiorem Eccleſiam huius ciuitatis cum ictu ſcoppiti interfecit; eumque in terra iacentem pluribus confodit vulneribus, captus ab eccleſiaſt. iudice degradatur, & curiæ ſeculari traditur, conſulto prius Summo Pontifice, & ab eo reſponſo obtento, quòd benè fecerat curia Archiepiſcopalis Neapoli: eo igitur ſeculari tradito iudici, Magna curia Vicariæ pronunciauit vltimo ſupplicio puniēdum, à quo decreto, dùm eſſet ad Sacr. Conſ. appellatum, fuit dictum, quod cauſa committatur, & admiſſa appellatione, fuit dubitatum an iudex ſecularis † potuiſſet eum cognoſcere, cum tamen 38
teneretur ſententiam exequi. Agebatur enim de articulo merè eccleſiaſtico, in quo (vt in conſtitutione poſt mundi machinam diximus) iudex ſecularis nihil poteſt addere, vel minuere: ſed tantum eccleſiaſtico brachium præſtare, vt per canoniſt. in cap. 1. de offic. ordin. tenebatur ergo in eo caſu iudex ſecularis ſententiam mortis proferre, prout fecit; à qua non erat admittenda appellatio: nàm cū iudex eccleſiaſticus eū degradauit, & tradidit, nihil aliud voluit facere quā vt eius ſent. exeq. demādaretur, cum & ipſe oēs pœnas præter mortis inferre poſſit, quæ datur pro enormi homicidio ſm Abb. in c. 1. de iis, qui fili. occid. in c 3. de homicid. in c. at ſi clerici de iudi. num. 39. 40. & 41. atque ita communiter practicari dicit Iul. Clar. in praxi crim. quæſt. 36. verſ. ſed an iudex. Dicebatur pro inquiſito, hic non cognoſci. an ſit benè degradatus, vel nè, quia hic articulus eſt merè ſpiritualis † vt dictum eſt, 39
ſed an pœna mortis debeat infligi, licet potuiſſet dicere, non poſſe degradari pro homicidio: ſed tantum in tribus caſibus ſilicèt hæreſis, falſitatis in literis apoſtolicis, & conſpirationis in proprium Epiſcopum. vt in cap. ad abolendam de hæreticis: tamen pro homicidio hoc fieri poſſe tenet Iulius Clarus in d. q. 36 verſ pariter, & ante eum Angel in tract. maleſi. in ver. & ſibi caput à ſpatulis num 38. circa medium, at quia hic allegabat ſententiā iniuſtam, & iniquam ex ſui facie, in quo † caſu, cum agitur de actu irretractabili, poteſt 40
iudex executionis cognoſcere, vt diximus in dict. conſt. poſt mundi machinam in tertio caſu. Præterea dicebatur hic non agi de imploratione brachij pro exequenda ſententia; ſed tantum traditur iudici ſeculari, vt ipſe pœna debita illum feriat ſublato impedimento clericatus, neque de pœna eſt aliquid dictum, vnde ſequitur quod iudicis ſecularis iuditio ſtari debeat; qui ex probationibus luce meridiana clarioribus ſententiam debet proferre. His omnibus, & aliis diſcuſſis in Collaterali Conſ. fuit concluſum in beneficium inquiſiti, qui poſtea fuit condemnatus ad pœnam extraordinariam, & non ordinariam, vt prætendebatur.

Quo verò ad ſecundam partem attinet, vbi ſtatuitur, quòd clericus de aliquo magno inquiſitus delicto à ſeculari iudice puniatur, & gloſ. exemplificat in maledicto ex l. 1. C. ſi quis Imp. maled. & aliis; dic hodie non procedere ex iuris canonici diſpoſitione. cap. ſi diligenti cum concord. de foro compet. nec vllo pacto ſeruatur, cum perſona clerici ſit omnino à iudicis ſecularis iuriſdictione exempta, & vt dicit Andr. hic, etiam de iure communi ciuili non trahuntur clerici ad ſeculare iuditium, credo tamen hanc conſtitutionem æditam ante cap. ſi diligenti, & potiùs tyrannica, quàm Regia diſpoſitione, quia eſſet cōtra libertatem eccleſiæ, vt tradit And hic.

Alias limitationes proſequere, vt per Decianum loco ſæpius citato, & plura ad materiam vide per Iulium Clarum in eius praxi crim. d. §. fin. quæſt. 36.

Si

[a] *SI quis clericus.* Si clericus habens rem Baronis, puta fundum: & ipſe habitet Neapol, debet conueniri ſub iudice Baronis, non Neapoli. Quod intelligo de iudice competenti, puta eccleſiaſtico, quia ſub alio conueniri † non poteſt, quantumcunq; vellet Imperator, vt extra de foro compe. ca. ſi diligenti. nam Imperator non poſſet tollere legem Papæ, vt arg. ff. de arbi. l. 3. Et no. quod iſta conſti. continet ius commune, vt C. vbi in rem. act. l. fi. Si quis clericus. in coſtitu. cum iuſtitiæ.

Clericus ratione rei, quæ non ab eccleſia, ſed ab alio ad eum peruenit, conueniri debet in loco rei ſita, non proprij domicilij; ſed propter hoc non poteſt capi de perſona. h. d. Tapia.

ADDITIO. *Nota clericum, & religioſum poſſe conueniri coram iudice ſeculari in cauſis ciuili. ſi ubi retinerent ſeu poſſiderent ipſi bona burgenſatica, quæ ſunt de burſa Imperatoris, ratio erit, quia potius in hoc caſu inſpicitur qualitas rerum, quam qualitates perſonæ, & iudicis eccleſiaſtici, & vt res Imperatoris habeant ampliorem prærogatiuam, quam aliæ res cuiuſcunque. & intellige hanc conſtitut. ſecundum not. in conſtitut. ſi quis clericus: conuenitur etiam clericus coram iudice ſeculari in cauſis criminalibus in duobus caſibus, vt in conſti. de perſonis. Sed qui contineantur appellatione clericorum, omnis ordo ſacer, de iure canonico, 21. q. 1. de perſona. de iure ciuili no. auth presbiteri. C. de epiſ. & cler. Sed an contineantur Canonici, vide extra de ver. ſig. cap. cum tibi. & qui appellatione Sacerdotum. c. 2. extra de cohabit. cler.* De Bottis.

REX GVL.

SI quis [a] clericus de hæreditate, vel aliquo tenimen

ADDITIO. *Adde, quòd bona patrimonialia clericorum, gau-*

ANDRAEAS DE ISERNIA, ET ALII.

SI quis clericus. Iſtæ conſtitutiones nihil valent: immo ſunt caſſæ & irritæ: quia ſunt contra perſonas eccleſiaſticas, & eccleſiaſticam libertatem, † vt in auth. caſſa & irrita. niſi quia Imperator potuit tollere illam auth. C. de le. d. digna vox. iure cano. hæc decernuntur corruptelæ.

ADDI-

ADDITIO. *Adde, quæ dicantur ſtatuta contra libertatem eccleſiæ! vide tex. in cap. 2 de verbor. ſign in 6. Bal in l. cunctos populos. C. de ſumma Trin. Card. Zabar. in rep. cap. perpendimus. de ſent. excom. Abb. & Ioan. de Imo. in cap ſi de rebus eccleſ non alie. Lap. alleg. 22. Angel. conſil. 48. incip. ex themate dicto, duo dubia*

gaudent eodem priuilegio cum bonis eccleſiæ, vt eſt glo. in ver. obligata. in c. ex literis. de pig. cap. fin. in ver. facultatib. de vi. & boneſt. cle. glo. in cap. ſumuntur. 16. q. 1. Card. Zab. in cap. 1. de dolo. & contumac. Superantius.

a *Reſpondeat.* Vide multa ſimilia ad hanc conſtit. Quæ ponit hic in ſum. qualiter diuer. le. ho. ſu. res di. de. l. prima.

to, ꝙ non ab eccleſia, ſed ab † alijs, vel aliquo * per patrimonium, ſiue aliud teneat appellatum fuerit, volumus, vt de hoc in Curia illius, in cuius terra poſſeſſionem, vel tenimẽtum habuerit, *a* reſpondeat, & quod iuſtum fuerit faciat, non tamen, vt perſona ſua exinde capiatur, vel *b* incarceretur.

b *Incarceretur.* Quid in laico, nunquid in cauſa ciuili, ſi non ſatisfaciat, incarcerabitur? credo quòd ſic, quia ceſſio bonorum ad hoc prodeſt ſibi, ne detrudatur in carcerem, vt C. qui bo. ced. poſ. l. 1. Item non eſſet priuilegium clericale, ſi quilibet de populo hoc haberet, vt ff. ad muni. l. 1. & de condi. inſti. l. verba. & de le. 2. ſi quando, & C. de theſan. l. 1. lib. 10.

ANDRÆAS DE ISERNIA, ET ALII.

dubia eliciuntur. Abb. conſil. 65. incip. videtur primo dictum legatum in 1. vol. Idem Abb. conſil. 84. incip. præſens dubium. in eo. volum.

†ADDITIO. *Vide eundem And. in c. 1 §. eccleſiaſticam. de ſtatu. contra liberta. eccl. & in cap. 1. §. ſed mulier. nu. 4. & in ti. de capit. Contra. & vide ad hanc conſtit. Guliel. Bened. in c. Raynutius, in ver. & vxorem, num. 414. pro feudo tamen, quòd clericus tenet à laico, poterit coram eo conueniri, vt per And. in cap. 1. qualiter vaſal. immo poſſet cogi ad præſtandum iuramentum fidelitatis huic domino temporali, vt ibi, & in c. 1. de noua forma fidelita. & per Iacobi. in tract. de feud. in ver. Princeps, col. 6. in fi. & plures alios caſus vide per Iacobi. in l. 1. ff. de iudic. & Bar. & Bal. in l. 1. C. de ſacroſanct. eccleſ.* Fab. Iordanus.

Nam in liberis rebus, & Burgenſaticis fiſcus ab inteſtato non ſuccedit clerico, cum quo nullam habet cognitionem. 12. q. vlt. cap vlt. extra de ſucceſ. ab inteſt. cap. 1. & 2. & dictum eſt ſupra, de offi. mag. Cam l. præſenti. in fi. quæ ſimiliter caſſa eſt, quantum ad hoc. ſic etiam caſſa eſt ſupra, de offic. Iuſtit l de perſonis clericorũ. & adde, quæ ibi dicta ſunt. Deceptus fuit hic legislator, dum dicit hic attendi huius rei qualitatem, non perſonæ conditio, ſeu iudicij, pro quo eſt, quia res conuenitur non perſona, immo perſona ratione rei quando inanimata eſt, & impropriè dicitur conueniri res. Nam res ſumit cognitionem à perſona, non econtra. C. lib. 10. de impo. lucr. deſcr. l. 1. §. 1. de acq. hære. l. per procuratorem. C. de inof. teſt. l. fin. in fi. Sic in delictis perſona delinquit, & non res. in Auth. de man. Prin. §. oportet. Inde iudicium ſeculare non eſt de rebus clericorum, quia bona eorum ſumunt conditionem perſonarum. 11. q. 1. cap. ex his. dignior eſt perſona, quam res. nam res gratia hominum ſunt inuentæ. ff. de vſu. l. in pecudum. de vſufr. l. pen. iux. illud poeticum: Res mihi, non me rebus ſubiicere volo. concor. vt no. C. de ſacroſanct. eccleſ. l. ſancimus. in fin. Dicunt etiam imperiti, ꝙ Papa, & eccleſia Roma. approbauit iſtas conſtit. & ſic ipſe videtur feciſſe. ff. de verb. ſignific. l. lege obuenire ſed iſta affirmatio, ſeu probatio, ſeu confirmatio non apparet. Vnde ei qui eam dicit, incumbit probatio ff. de prob. l. 2. & ſi approbaret in genere, non videtur approbare id, quod ſpecialiter conceſſurus non erat. ff. de pec. l. qui peculium. ff de inoffic. teſtam l ſi quando. ſicut patronus remittendo ius patronatus, reuerentiam ſibi debitam non remittit. C. de bon. lib. l. fin. Et epiſcopus remittendo iura epiſcopalia, non remittit cathedraticum, vt extra, de don. c. ſi.

S*I quis clericus.* In glo. 1. No. ex hac gl. expræſſum per c. ſi diligenti. de foro compet. cum ſi. clericum etiam in patrimonialibus priuilegiatum, vt non conueniatur niſi coram iudice eccleſiaſtico: ſic etiam no. In And. in c. ſi quis in ius ext. de re iu. lib. 6. ſic & pro patrimonialibus non ſoluit collectas, vt dicit c. Regis Caroli II. tempore vicariatus in planitie S. Martini, quod incipit, Item ſtatuimus, quòd clerici.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 HAnc conſtitutionem ſummauit † Afflict. Intelligens de iudice eccleſiaſt. verbum illud in curia illius; quod percepit ex gloſ. huius tex. ſed parcat mihi tantus vir, quia litera huius tex. hoc non dicit, nec aliquo modo ad illius intellectũ trahi poteſt, ſed veritas eſt, vt infra dicemus in conſtitutione de Burgenſaticis hanc Guliel. conſtitut. editam ante cap. ſi diligenti, & c. ſi iudex laicus, neq; gloſ. dixit ſecundum intellectum Afflict. bene tamen docuit hanc conſtitutionem intelligi debere de competenti iudice eccleſiaſtico; quaſi ſecundum hodierna tempora aliter non poſſit intelligi, quòd voluit Andr. hic, qui dicit hanc conſtit. eſſe contra libertatẽ eccleſiæ, quod nos etiam approbamus, & ſecundum Andreæ opinionem ſeruamus, nec mirari debemus de huius conſtitu-
2 tionis diſpoſitione; quia licèt perſona eſſet exempta † bona tamen patrimonialia non habent idem priuilegium, quod bona eccleſiaſt. & propterea clerici tenentur contribuere ad ſolutionem debitorum per vniuerſitates contractorum antequam

quã ad illos peruenerint pro bonis emptis, & donatis, quod ſcripſimus in cap. Regni 98. Et practicatur quotidie in Regia Camera Summariæ. Quemadmodum dubitatum fuit, an cõpetat clerico electio fori apud iudicem ſecularem pro bonis patrimonialibus; de quo articulo Deo dante dicemus in conſtit. ſtatuimus, ſed quod clericus † pro bonis ſtabilibus apud 3
eccleſiaſticum iudicem conueniatur, non erit amplius de hoc dubitandum: cum & iura Pontificia id tradant, & communis praxis admiſerit in Regno, quidquid dixerit Guliel. de Bened. in cap. Raynutius, in ver. & vxorem nomine Adelaſ. decis. 2. num. 49. cum ſeq. ex tex. in cap. quo iure 8. diſt. & c. ſi quæ cauſæ. §. his ita reſpondetur. 11. quæſt. prima. quæ iura nihil obſtant: aliud enim eſt dicere, quòd bona iure Imperiali detineantur; aliud quod clericus conueniri poſſit coram iudice laico † cum bona à perſona conditionem accipiant 4
non è contra l. fin. in fin. C. de inoffic. teſtament. cum alijs per Andr. hic.

Vult

Vult hæc conſt. quòd clericus, vel quiuis alius religioſus reſpondeat coram iudice ſeculari de quolibet interdicto conuentus. Lal. de Thuſe.

† IMPER. FREDER.

DE Burgenſaticis petitorio, vel quolibet poſſeſſorio adipiſcendæ, recuperandæ, vel etiam retinendæ poſſeſſionis clericum, ſeu etiam quemuis religioſum pecuniaria actione conuentum in ciuili volumus examine reſpondere, rei qualitate potius in hac parte, quæ petitur; quàm perſonæ conditione, ſeu iudicij qualitate penſata.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

D*E Burgenſaticis.* In tex. Reſpondere. No. clericum, & religioſum poſſe conueniri corã iudice ſeculari in cauſa ciuili ſ. vbi ipſi retinerent, ſeu poſſiderent aliqua bona burgenſatica, quæ ſunt de burſa Imperatoris. Ratio eſt, quia potius inſpicitur qualitas rerũ in hoc caſu, quã qualitas perſonæ, & iudicis eccl & vt res Imperatoris habeant ampliorẽ prærogatiuã, quam aliæ res cuiuſcunq; alterius. Conuenitur et clericus corã iudice ſeculari in cauſis criminalibus in duobus caſibus, vt in conſtitutione, de perſonia. Et intellige hanc conſtit. ſecundũ ea, quæ no. in conſtit. ſi quis clericus. ſupra tit. 2. Marinus:

CA-

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

Iſta conſtitutio cum alia ſupradicta ſi quis clericus, quæ eſt
Regis Gulielmi, condita fuit ab Imperatore Federico; &
ante capitulum ſi diligenti de foro compet. quòd ab Inno-
centio III. conditum fuit, qui Pontificatum rexit tempore
Federici Secundi huius conſtit. conditoris; & propterea de
1 eius diſpoſitione mirari non debemus; quæ hodie † per cap.
prædictum eſt correcta. In aliquibus tamen caſibus clericus
coram laico iuditium agit per citatos doct. in fine ſupra dictæ
conſtit. de perſonis enumeratos, inter quos præcipuè Maran-
ta, qui in parte 5. diſtin. 11. nu. 33. ponit caſum † quando cle-
2 ricus conuenit laicum coram iudice laico; quia ſi ibi recon-
uenitur à laico, poteſt in iuditio reconuentionali à iudice lai-
co cognoſci; cuius concluſionis ea eſt ratio, ne iuditium diui-
datur, cum ſit vnicum; & hanc communem eſſe doct. ſen-
tentiam teſtatur Dec. in cap. at ſi clerici de iudit. num. 148.
eamq; antiqua conſuetudine approbatam teſtatur Ioan. An-
dreas in d. cap. at ſi clerici, quem refert, & ſequitur Gregor.
Lopez in l. 57. lib. 6. part. 5. in verbo Alli deue reſponder, &
in Regno habemus ritum M. C. V. num. 67. poſitum infra in
tit. de ordin. iudit. lib. 3. eam tamen limitat ibi Lopez. Primo
vbi reconuentio fieret ſuper cauſa ſpiritnali, vel ſpirituali an-
3 nexa: † tunc enim ad eccleſiaſticum iudicem remittenda eſt;
cap. tuam de ordine cognit. aliam tamen rationem eſſe arbi-
tror, quàm ſupradictã, quæ ſubſtineri non poſſet, nam com-
muniter laicum retinemus, & clericum dimittimus, ſed quia
clericus dum laicum conuenit, agendo, laicus ad eligendam,
eius actionem, vel extinguendam ſuum creditum deducit, &
ſic potius per viam compenſationis, vel extinctionis, quam
ne iudicium diuidatur poſſe conueniri arbitror.
4 Secundo niſi recõuentio † fieret de crimine, etiam ſi ciuiliter
ageretur per tex. in cap. vnico de cler. coniug. lib. 6 & Dec.
in d. cap. at ſi clerici num. 148.
5 Tertio vbi laicus † clerico iniuriam inferret ad finem ip-
ſum trahendi, ac reconueniendi coram iudice ſeculari: tunc
enim ei fraus prodeſſe non debet, Specul. in tit. de reconuent.
6 §. 1. verſ. quid ſi laicus. Quarto vbi de crimine † clericus co-
ram laico iudice experitur: tunc enim à laico reconueniri nõ
poſſet, Bal. in cap. 1. verſ. item eſt iſta gloſa de controuer.
apud par. termin. licèt ipſe id cogitandum relinquat; Bald.
tamen dictum verum cenſeo; nàm cum ex delicto laicus cõ-
7 ueniatur, non debet ex eo commodum reportare, l. itaq. fullo
ff. de furt. Secundo principaliter poteſt laicus † iudex cleri-
cum coram eo temerè litigantem in expenſis condemnare,
8 Imol. & Felyn. in d. cap. at ſi clerici de iudit. Tertio poteſt
clericus citari per iudicem laicum ſi ſua putauerit intereſſe;
quo caſu voluntariè comparendo dicitur actor, vt per Bal. &
Caſtr. in l. teſtamenta omnia in fine. C. de teſtam. Afflict. de-
ciſ. 2. num. 9. & deciſ. 24 num. 8. de quo vide Grammat. deciſ.
61. num. 3. & ſeq. Quarto in cauſa depoſiti, vel ſequeſtri, Bal.
in l. ſi fideiuſſor §. ſi fideiuſſor. nume. 4. ff. qui ſatiſ. cogantur,
Menoch. de recuperan. poſſeſſ. remed. 15. num. 215. Quinto
poteſt laicus † dare curatorem clerico minori coram ſe liti-
ganti, vt exſtat deciſ. Rotæ 207. in antiquis; & refert Maran-
ta loco præcitato num. 38. ibiq; alios caſus enumerat, quos
ſuis in locis explicabimus. Quibus addo, primo vbi de inſi-
nuatione, † vel publicatione teſtamenti à laico facti agitur; 10
tunc enim, etiam ſi clericus hæres ſit, apud iudicem ſecularẽ
inſinuatio fieri debet. Bal. Corn. & Alex. in d. l. teſtamenta
omnia. C. de teſtam. & alios cumulat Couar. pract. quæſt. cap.
8. in princ.
Secundo vbi clericus hæres laici † lite contra defunctum 11
cæpta conuenitur, Alber. & Bal. in l. venditor ff. de iudit. Soc-
cin. Seni conſi. 91. in vltimo dubio lib. 3 & alios refert Co-
uarr. loco præcitato num. 2. & extat de hoc lex apud Hiſpa-
nos 57. in prima partita tit. 6. & ibi per Gregor Lopez in
verſ. dimanda, & Vinc. de Anna ſing. 132. Tertio vbi cleri-
cus tanquam author † laudatus ad iuditium vocatur: tunc. n. 12
iuditium declinare non poteſt, Bal. & Fulgoſ. in l. venditor
per illum tex ff. de iudic. Soccin. d. conſ. 91. poſt num. 10. in
vltimo dubio vol. 3. & alios refert Capyc. deciſ. 197. poſt nu.
7. Vinc. de Anna ſing. 45. & hanc opinionem ſeruari in Cu-
ria Toloſæ teſtatur Aufrer in addit. deciſ. cappell. Tholoſ.
360. & extat de hac re apud Hiſpanos lex 57. in fine. d. prima
partita tit 6. & ibi per Gregor. Lopez.
Sed omiſſa hac in re diſputatione, in S. C. † ſeruatur, quòd 13
cauſa inter actorem, & reum retinetur, & clericus remitta-
tur: verùm ſi velit emptorem defendere, cum ſit voluntarius
reus non poteſt forum declinare ità teſtatur Capyc. in d. de-
ciſ. 197. num. 7 verſ. licèt nos teneamus, Grammat. deciſ. 21.
poſt num. 9. vbi ità pluries ſeruatum teſtatur. Quarto vbi cle-
ricus tanquam tutor, vel curator conuenitur Guliel. de Bene-
dict. in cap. Raynutius in ver. & vxorem deciſ. 2. num. 128.
& optimè facit tex. in l. tutorem. ff de his, quibus vt indignis.
Quinto vbi † plures poſſeſſores conueniuntur, inter quos 15
vnus adſit clericus. Tunc enim apud eundem iudicem omnes
conueniendi ſunt, ità Bal. in l fin. num 54. C. de edicto. Diu.
Adrian rollen. quem refert Gregor. Lopez d. l. 57. verb. de-
manda in fine. Sed hæc opinio ità ſimpliciter intellecta pro-
cedere non poteſt: nàm ſi conueniantur vt ſinguli, & cauſa
ſit diuidua, quilibet in proprio foro conueniri debet; ſecus † ſi 16
plures vt vnicum corpus conueniantur, veluti collegium; tunc
enim maior pars trahit ad ſe minorem, ſecundum Bar. in l. fin.
num. 15. ff. de colleg. illicit. pro quorum corroboratione vide,
quæ dixi in conſt. de perſonis. An autem poſſit Princeps cle-
ricos † delinquentes à ſuo territorio expellere; vide Gregor.
Lopez d. l. 17. in verbo quæ geladio in fin. poſt Bal. in cap. ſi
clericus de pace tenend. & Guliel. de Bened. in d. cap. Ray-
nutius ver. & vxorem in d. 2. deciſ.

Item

Item ſtatuimus, quòd clerici, &c. Adde tu, & intellige hoc
eſſe verum, quando clerici pro feudo coram iudice ſeculari
conueniuntur intentando petitorium, & ſic quando de pro-
prietate ſola agitur, ſecus autem ſi iudicio poſſeſſorio impe-
tuntur, nam tunc cauſa poſſeſſorij eſt agitanda coram iudice
eccleſiaſtico, & non
poterunt coram ſecu-
lari conueniri, ita pul-
chrè intelligit, & de-
clarat Luc. de Pen. in l.
vnica, in 5. col. ver. vn-
de clerici. C. de rei po
ſtu. lib. 10. & adde ad
hoc, quòd cognitio de feudo pertinet ad dominum feudi
ſolum,
ſolum, cum agitur petitorio, ſecus ſi poſſeſſorio, cap. ex par-
te, de fo. compet. Hoc c. allegat, & ſequitur Matt. in conſtit.
iuſtitiarij nomen, in vlt. col. quem omnino vide ſemper: quia
pulchrè loquitur, & allegat alia iura.

CAR. II. VIC. REGNI.
Cap. 94.

Item ſtatuimus, quòd cleri-
ci * ad ſecularia iudicia nõ
trahantur, niſi pro bonis feu-
dalibus ſecundum conuentio-
nem habitam inter ſanctam
Romanam eccleſiam, & domi-
num patrem noſtrum.

* ADDITIO. Item ſtatuimus, quòd clerici. *Adde quòd in dicta conuentione declaratur, vt habeat locũ, quando agitur petitorio feudi, non autem poſſeſſorio, quia tunc clericus non conuenitur coram ſeculari. ità refert Luc. de Pen. in l 1. col 4 C. de re. poſtu. lib. 10. vide de cauſis poſſeſſorij Guid. Papæ deciſ. 69.*

Iſtius

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 Iſtius capituli diſpoſitio ortum habuit à prærogatiua Regum
Franciæ, qui ex conſuetudine † cognoſcunt de feudorum
cauſis quæ ab eccleſiaſticis poſſidentur, de qua teſtatur Ca-
rol. de, Graſſal. Regal. Franç. lib. 1. iure 11. & 16. Ideoq; Rex
Carolus II. ex Illuſtriſſ Andagauenſiũ Regali familia Caroli
Primi huius Regni Regis filius, id ſummo Pontifice annuente
ſtatutum eſſe in hoc capit. teſtatur, quòd autem † Regi feudi 2
ratione ſint clerici ſubditi, hoc e x iuris canonici ſanctionibus,

D

atq;

atq; eiuſdem iuris doctoribus clarè liquet, c. cæterum de ind.
cap. ex tranſmiſſa, & cap. verum de foro comper. Hinc cle-
3 rici ſenda tenentes feudorum conſuetudinibus ligantur.† Li-
cèt enim particularis conſuetudo clericos non liget, vniuer-
ſali tamen aſtringuntur; cum in ea tam laicorum, quàm cleri-
corum conſenſus interueniat, vt poſt Bal. in cap 1. col. 2. de
contr. inueſt. declarat Curt. Iunior. in tract ſeudorum prima
parte 2. q. principali num. 4. ibiq; opinionem hanc pluribus
4 comprobat. Nec mirum cum etiam † Eccleſia Romana, & ſi
Imperij mater dicatur, ſi tamen ab imperio feudum teneat,
ſit hoc reſpectu eius vaſſalla, qua feudataria, non quia mater,
ità Bal. in l. ſed ſi propter. §. ſi liberta in fin ff. de in ius vo-
can. ideoq; omnia ſeruare tenetur, quæ & alij feudatarij ſer-
uant, idem Bal. in l. fin. num 16. C. ſine cenſu, vel reliq. Curt.
Iun. loco præcitato num. 5. Capyc. deciſ. 27. num. 28. & in in-
ueſt. feud. in verſ. ſeuda dant, col. penult. verſ. limita ſepti-
mo. Nec eſt incongruum, quòd ſuperior ab eius inferiori quã-
5 doq; feudum recognoſcat: ideoq; vxor † licèt viro ſubdita,
poteſt tamen maritum de feudo inueſtire, ac ſui vaſſallum ef-
ficere, vt poſt Bal. in prælud. feud. tradit Capyc. in inueſt. lo-
co præcitato fol. 155. Hinc dubium reditur dictum Andr. in
cap. 1. poſt numer. 4. verſ. item quod dicitur quid ſit inueſtit.
6 dum inquit, † priuatum ſubditum non poſſe proprio Regi feu
dum dare, per quod Rex ſubditus efficiatur; hoc autem in-
conueniens eſſe inquit, per l. interdum. ff. de oper. libert. &
licèt aduerſus Andr. inuehant Capyc. in inueſtit. loco ante
citato, & add. ad Andr. in d. cap. 1. num. 4. in verb. principi;
attamen non meruit tantus vir repræhendi: non enim inquit
feudum non poſſe Regi per ſubditum concedi; ſed quod non
dabit; cum hoc inconueniens ſit; & ſic denegat actum. non
autem potentiam; ad quod facit, quòd tradit Afflict in conſt.
eaque ad ſpeciale decus num. 18. quod Rex ratione terræ, vel
caſtri, quod habet prælatus in Regno, poteſt præcipere ſub
pœna priuationis caſtri, ne exerceat merum imperium: quia
ratione terræ poteſt eſſe de iuriſdictione, allegat cap. verum
de foro compet. & inueſtituræ regni, 8. cap. Papæ Honorij.
Hinc etiam tenetur clericus fidelitatis iuramentum præſtare;
quòd ſi nomine eccleſiæ de ſeudo inueſtiatur, adhuc nomine
ipſius tantùm, non autem eccleſiæ fidelitatis iuramentum præ
ſtar; vt declarat Bal in prælud ſeud. num. 56. verſ. ſed dubita-
7 ri. Ex quo ſequitur, quòd ſi prælatus † felloniam committat,
eius vita durante tantum feudum aufertur, cum ipſe tantùm,
non eccleſia deierare videatur, vt inquit Bal. loco præcitato,
& tradit Carol. de Graſſal. regal. franc, dicto libro 2 iure 16.
verſ quod eſt intelligendum. Ex præmiſſis etiam poteſt infer-
8 ri ad quæſtionem, an clerico † felloniam committente, poſſit
dominus laicus de ea cognoſcere, ac feudum auocare. prout
effeciſſe Henricum Imperatorem ex Reſtauro Caſtaldo refert
Decian. in tract. criminal lib 4. in tit. clerici, & relig. tribuunt
iuriſd. cap. 9. num. 5. & quamuis Innoc. in d. cap. verum poſt
nume-

numerum ſecundum. verſ. nec etiam ciuiliter, de foro com-
pet. quem Hoſt. num. 3. in fine Abb. & cæteri ibidem ſequun-
tur, & Marian. Soccin. in cap. ex tranſmiſſa num. 32. eodem
tit. firment laicum iudicem, neq; principaliter, neque in con-
ſequentiam cognoſcere poſſe, cum de delicto agitur, ex quo
clerici perſona ſugillari videtur. Ego verò tantorum virorum
pace ſalua, ac ſub Sanctæ Romanæ Eccleſiæ correctione, cu-
ius iuditio omnia dicta, ſcripta, & vſq. ad vltimum vitæ ſpi-
ritum dicenda, atque ſcribenda ſubmitto; pro cuius defenſio-
ne ſanguinẽ Deo iuuante effundere ſum paratus; contrariam
de iure ſententiam veriorem arbitror. Eſt enim verum (& ca-
noniſtæ non negant) clericum ratione ſeudi † ſubditum eſſe 9
illius domino directo, vt in hoc regni cap. & in d. cap. cæte-
rum de iudit. vbi latè Dec. num 2. & hac de re iuramentum
fidelitatis præſtare, & pro eo coram laico iudice conueniri;
vt poſt alios latè deducit Curt. Iun. in tract. feud. d. quæſt. 2.
primæ partis, & in 7. parte num. 15. Gregor. Lopez in prima
partita l. 57. tit. 6 glo. que ge lo dia; quibus ſuppoſitis neceſ-
ſariò ſequitur Regis, ſiue directi domini feudi iuditio princi-
paliter ſtandum eſſe: aliud enim eſt agere ad pœnam infligen-
dam, aliud verò ad bona, quæ ab illo tenentur auocanda; po-
teſt enim quandoq; iudex laicus † clericum de crimine puni- 10
re, licèt non quo ad perſonam, cum eius perſona ſit per cara-
cterem totaliter exempta: tamen quo ad bona bene poteſt,
vt poſt Guliel. tradit Caſtrenſ. in l. addictos. nume. 6 C. de
epiſc. audient. quem refert, & ſequitur Gregor. Lopez in d.
l. 57. Auiles in cap. prætor. cap. 20 num. 9. in gloſ. vſurpa. &
in cap. 3. in gloſ iuriſdiction. num. 3. His accedat, quòd in
hoc auocationis iuditio bonorum feudalium agit Princeps ex
vi contractus, cui fidelitas ineſt, qua deficiente contractus
ipſe de per ſe reſoluitur; cum abſque fidelitate feudum eſſe nõ
poſſit cap. 1. §. nulla, vbi not. per quos fiat inueſt. vndè cum in
clerico duo ſint conſideranda, perſona ſcilicèt, & bona, quæ,
cùm ſeparatam, & limitatam † habeant cauſam, limitatum 11
quoque producere debẽt effectum. l. cancellauerat. ff. de his.
quæ in teſtam. delentur: neque eſt hoc mirum, cum ex eodẽ
fonte, & criminalis, & ciuilis detur actio, poſſitq; de eadem
re coram diuerſis iudicibus experiri § ex maleficiis, vbi no-
tat. inſtit. de action. ex quibus à canoniſtis non animaduerſis
(cum extra eorum materiam ſint) veriorem hanc eſſe opinio
nem arbitror; quàm poſt hæc ſcripta, ſed nondum in lucem
œdita, tenuit Scipio Rouitus aduocatus primarius in coment.
ad pragmat. ſecundã, quæ incipit fœlicis memoriæ ſub tit. de
cler. ſalua, qui ampliat non ſolum in petitorio; ſed etiam in
poſſeſſorio. 12

Poteſt etiam † clericus depoſitarius cogi per iudicem lai-
cum, ſi coram eo ſit factum depoſitum, ita Bal. in l. acceptã.
C. de vſur. & alij adducti per Ioannem Vinc. Annam ſing.
127. aliiq; additi per Fabium eruditiſſimum filium noſtri S.
C. Conſiliarium, de quo pluries cum laude memini.

Item

Tem ſtatuimus, quòd officiales, vel ſeculares, perſonæ, &c. Vide omnino conſti. regni, maieſtati noſtræ, & ibi Matt.

Officiales Regni non cognoſcant de crimine eccleſiaſtico, neque impediant in ipſorum cognitione Prælatos. h. d. Tap.

CAROL. II. VIC. REGNI, Cap. 104.

ITem ſtatuimus, quòd officiales, vel ſeculares perſonæ ſe nullatenus intromittant ad cognoſcendum de aliquo crimine eccleſiaſtico, nec impediant prælatos, vel ipſorum ſubofficiales, quin de ipſo crimine liberè cognoſcant, & vt puniant, vt eſt iuris.

Matt. hoc c. allegat. & idem Matth. in conſt. ſtatuimus, in 2. col. in rub. de vſu. pub quod dicit eſſe intelligẽdum, vt ibi per eum. M.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOATIONES.

1 HOc capitulum eſt in viridi obſeruantia, & in tantum eſt hoc verum, vt ſi † incideret articulus ſpiritualis in aliqua cauſa, tunc remittitur ad iudicem eccleſiaſticum, vt puta ſi dum allegatur clericatus, & dubitatur de validitate, vel inualiditate ordinis, vel collationis beneficij, remittitur tunc iſte articulus decidendus ad iudicem eccleſiaſticum, quo deciſo, iudicatur per iudicẽ ad quem ſpectat eius cognitio, vt latè Vinc. de Franch. deciſ. 189.

PRAG-

PRAGM. iij. De iuriſd. non turb.

Officiales eccleſiaſtici non exerceant iuriſdictionem contra laicos, ſed ſuos adeant iudices competentes. h. d.

PHILIPPVS Dei gratia Rex, &c. Reuerende vir, Regiæ dilectiſſime. Per lettere, & informatione che ci ſono ſtate inuiate per la Regia Audientia di queſſa Prouincia, ſemo auiſati, come per la Corte voſtra Arciueſcouale ſi è proceſſo à citate laici ſotto preteſto di vſure, & che ſimilmente ſe pigliaua per quella informatione contra

vn

vn laico di biaſtema, con hauerlo citato che compareſſe à dire la cauſa perche non è incorſo in eſcomunica. E di più pretendendo la detta voſtra Corte, che certe donne, quali habitauano dalla parte di dietro dell' Eccleſia di San Matteo doueſſero sfrattare, come donne inhoneſte, lor'hà fatto mandato per via d'Editto, che fra termine di tre di sfrattaſſero ſotto pena di eſcomunica, & nõ eſſendo sfrattate l'ha publicate eſcommunicate. & oltre di ciò, hauendo hauuto parole certi Gentil huomini di queſſa Città con alcuni preiti, detta Corte Arciueſcouale ci ha pigliato informatione, e citati detti laici à dire la cauſa perche nõ ſono eſcomunicati, liquali eſſendono comparſi alcuni di loro ſono ſtati compoſti ad vna torcia di cinque libre di cera per vno: del che ſemo rimaſti molto marauigliati, eſſendo queſte cauſe attinenti alla giuriſdittione Regia, & credemo che queſto non poſſa procedere dalla mente voſtra, ne che per voi ſene habbia notitia, eſſendo come ſete tanto affettionato al ſeruitio di ſua Maeſtà, per tanto ci ha parſo daruene notitia, attalche poſſiate rimediarlo, e rimettere dette cauſe alla detta Regia Audientia, alla qual ſpetta la cogni-

detta

tione di quelle, tanto più ch' in tempo dell' Arciueſcouo Seripanno, ilquale pretendea far sfrattare ſimilmente donne inhoneſte, che ſtauano accoſto detta Eccleſia, e procedere in ſimil' altre cauſe, non ci proceſſe, nè fe procedere da ſua Corte, ma hebbe ricorſo à detta Regia Audientia; e da quella fu prouiſto al tutto, di maniera ch' il medeſimo potrete far'eſequire voi, con far hauere ricorſo alla Regia Audientia predetta, nella quale ſarà miniſtrato breue complimento di giuſtitia, prouedendo voi, che per l'aduenire, detta voſtra Corte non s'intrometta in dette cauſe, nè in altre ſimili, toccanteno alla Regia giuriſdittione, e coſi l'eſequirete e farete eſequire, non fando lo contrario, per quanto deſiderate far coſa grata alla predetta Maeſtà, & à noi. la preſente reſti al preſentante.

Datum Neapoli die xx. Decemb. 1566.

Don Peraſan.

Vidit Pignonus Regens.

Vidit Patignus Regens.

Lobera pro Secretario.

In Cur. 9. fol. 65.

Dirigitur Archiepiſcopo Salernitano.

Item

CAROL. II. Cap 97.

ITem ſtatuimus, quòd prælati, & perſonæ eccleſiaſticæ, & Barones, vniuerſi, & ſinguli homines fideles domini patris noſtri de regno poſſint per mare portare, & facere portari de vna terra ad aliam infra regnum, frumentum, & alia victualia, & legumina prouenientia eis ex maſſariis ipſorum, vel redditibus terrarum ſuarum, ſine iure

exi-

exituræ, vel dohanæ. Emptitia vero ſine iure exituræ, ſoluto iure dohanæ, dummodo de portub. licitis, & ſtatutis, & cum barcis paruis, a centum ſalmis infra extrahantur. exonerentur ſimiliter in portub. licitis, & ſtatutis. Et dent fideiuſſoriam cautionem, & habeant reſponſales de exoneratione ipſorum a Portulanis illorum portuum, in quibus exonerata fuerint, infra certum terminum, qui pro locorum diſtantia competens præfigatur.

IO-

Citatus per curiam, ſi dicat ſe clericum, debet comparere, & de clericatu docere, vt ad ſuum iudicem remittatur. h. d. Tapia.

IOANNA II. Rit. 65.

ITem a ſi aliquis clericus * citatus fuerit, vt laicus de mandato dictæ curiæ pro aliqua criminali cauſa vel ciuili, bannitus, vel foriudicatus, & voluerit poſtea ſuam purgare contumaciam, ad purgandum ſuam contumaciam debet in eadem curia perſonaliter comparere, & ipſa curia cognoſcet de ſuo clericatu prædicto, cum habitu, & tonſura demõſtrato, & cõſtito ipſi curiæ de clericatu huiuſmodi, eadem curia remittit ipſum ad ſuum iudicem competentem, & hoc quotidie obſeruatur.

a ITem *ſi aliquis clericus citatus fuerit, &c.* Vide omnino aliũ ritum infra, char. 5. col. pen. incip. item ſeruat ipſa curia, quòd nullus clericus, &c. qui alia plura addit. Ego autem huiuſmodi ſum ſententiæ, quòd iſti duo ritus, ex quo tendunt contra libertatem eccleſiaſticarum perſonarum, nõ debent ſeruari. l. priuilegia, & auth caſſa. C. de ſacroſanct. eccleſ. & immo fortius dicit ibi tex. quod etiam debent penitus aboleri à capitularibus, & à libris ſtatutorum.

* ADDITIO. Item ſi aliquis clericus. *Contrarium eſt conſilium Cæpollæ 11 & Alex. conſ. 8. & 9 vol.* primo. *Vide etiam cap. 1. de cleric. coniug. in ſexto. & Abb. in cap. Ioan. eo. tit* De Bott.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

NVnc ritum circa extraordinariam clericatus cognitionẽ, impugnant aliqui, qui multum iuriſdictioni eccleſiaſticæ
1 detrahi putant, ſi † à iudice ſeculari de clericatu ſummaria, & extraordinaria adhibeatur cognitio, quaſi multum nobis iudicantibus proſit, aut nobis commiſſam iuriſdictionem extendat, ſi illum, aut alium ſe clericum aſſerentem iudicemus, immemores ampliſſimæ Regis noſtri commiſſę nobis iuriſdictionis, & cenſurarum, in quas incidunt; qui de clericorum perſonis præter ſibi de iure commiſſa cognoſcunt. Hi quidem ſi ſcrupuloſum de hac re noſtrum iuditium conſpicerent, aliter fortaſſe diiudicarent. ſed ille ſupremus, atque æternus vtriuſq; cenſuræ, ac rerum omnium iudex videt, & iudicabit noſtram de clericatu inquiſitionem non alio tendere; quàm vt facinoroſos homines non modo laicos, ſed irrationales belluas ſub

cleri-

clericatus falſo clipeo delinquentes hoc tutamine priuare quemadmodum comperta veritate ſtatim illos remittimus, & proprio iudici tradimus nam certiſſimum, & indubitatum eſt, Canonicis ſanctionibus aduerſari, ſi intelligamus hunc ritum procedere in iudice citante aliquem, vt clericum, cum vt aliàs diximus ſit penitus incompetens, quemadmodum intelligendo hunc Ritum in iudice citante laicum, qui vt laicus nominatur, & reputatur, arbitramur non aduerſari iuri canonico, ſi iudex ad remittendum eum ſuo iudici eccleſiaſtico vellet extraiudicialiter videre bullas, vel ipſis non exhiſtentibus teſtes audire etiam extraiuditialiter, qui de ipſius clericatu deponerẽt; quod ſecus eſſet, quando epiſcopus haberet eum in fortiis, & peteret remiſſionem actori, quo caſu deberet concedi.

Ideòque cum aliquis † aut citatus, aut captus, clericum ſe 2

aſſerit

aſſerit, & clericatus legitimè conſtat illico remittimus ad ſuum iudicem: cum verò captus in habitu ſeculari ſe clericum dicit, & vel bullas, nõ oſtendit, ſed illas deperditas allegat, teſtibuſq; probare intendit ſe exemptũ, vel illas minoris ordinis offert; ſed alias conditiones in Sacra Tridentina Sinodo traditas non habet; aut aliàs apparenter de eius clericatu non docet; tunc, vt eccleſiaſticam tueamur iuriſdictionem, non ità feſtinanter procedimus, ſed dilationem concedimus, vt de eius clericatu legitimè doceat, quem cum clericum eſſe repertum conſtat, ſtatim remittimus. Quam extraiuditialem cognitionem, non modò in Regno iſto † ex antiquiſſima, & immemorabili præ-
3 ſcriptione habemus, ſed à pluribus doct. admitti demonſtrabimus; quod in primis nos docuit Archid. in cap. frequens 54. diſt. Bal. in l. ſi qua per calumniam. C. de epiſc. & cler. Petrus Bellug. in ſpecul. princ §. videamus rub. 11. tit. de propoſit. nume. 5. verſ. & hæc videtur veritas. Guid. Papæ deciſ. 138. qui de foreuſi illius Prouinciæ vſu teſtatur. Tiber. Decian. ſæpius

piùs citato tit. cler. & relig. trib. iuriſd: tract. crimin. lib. 4. c. 9. num. 111.

Quod verò ad hunc ritum attinet, vbi dicitur, (quòd debet perſonaliter comparere cum ſuis documentis) fuit dubitatum † an expedita citatione ad foriudicandum, aduerſus quam cõ- 4
ſanguinei, & amici comparent inquiſiti ad eum defendẽdum, poſſit allegari clericatus? in quo practica eſt, vt non admittantur bullæ, & aliæ de inquiſiti clericatu probationes, cum ſi, ipſe ſit clericus liberam habeat comparendi facultatem, ſecurus de eius remiſſione ad iudicem eccleſiaſticum, recipiuntur † tamen extra proceſſum ad inſtructionem iudicis, ne contra 5
eum mortis inferat ſententiam; cum per illam, quæ de foriudicatione profertur, licitum ſit occidere: cum ergo de maximo ibi agatur præiuditio, cautiùs agitur, non ſic vbi de citatione ſimplici agitur; aliud n. in eo caſu ſeruatur, quod ſeruari vidi, & teſtatur peritiſſ. S.N. Conſil. Præſid. Vinc. de Franch. deciſ. 329. C. Tap.

IO-

IOANNA II. Rit. 235.

Item a ſeruat ipſa curia, quod nullus clericus * poteſt cõparere, niſi principaliter * cũ documentis clericatus, alias non auditur in declinando forum curiæ ipſius, & ipſo ve-

a ADDITIO *De clericis fac duas principales regulas, vnam criminalem, & aliã ciuilem. Et adde quòd prima regula eſt, quòd clerici non poſſunt corã ſeculari de crimine conueniri. Nec valeret conſuetudo contraria, ſiue agatur ciuiliter, ſiue criminaliter. Nec poſſunt perſonaliter, aut pecuniariter condemnari à ſeculari. Iſta regula fallit. Primo niſi Papa conceſſiſſet de clericis certi loci poteſtatẽ. Secundo fallit in clerico falſum deponente, quia executione reali punietur. Perſonalis tamen reſeruatur epiſcopo, & eodem modo in expenſis in cauſis ciuilibus litigans. Et idem de vtente falſo inſtrumento. Idem quando nollent in ciuilibus deponere, quia poſſunt à ſeculari per arreſtationem equi, vel aliam leuem coertionem cogi. Tertiò deficiente poteſtate eccleſiaſtica, quia tunc ſecularis poterit punire, maximè facientes ſchiſma in eccleſia Dei, ſi eccleſia non poſſet illos corrigere. Quarto fallit in actualiter degradato, quia effectus eſt de foro ſeculari, de quo per Lucam de penna in l. 2. C. de priuileg. ſchol. Quinto fallit in clerico verbaliter depoſito, & incorrigibili, excommunicato, & contumace, anatematizato, qui à ſeculari comprimitur abſque degradatione actuali. Sexto in ioculatore etiam in ſacris conſtituto, qui monitus ſecundo, vel tertio non deſiſtit, nam ipſo iure eſt priuatus ſuo priuilegio. Septimo in coniugato non deferente veſtes, & tonſuram clericalem. Octauo in clerico in minoribus conſtituto, qui duas vxores habuit, aut viduam, vel corruptam ſecus de monacho, vel conſtituto in ſacris: quia priuilegium clericale non amittit. Nono fallit in macellatoribus, vel tabernarijs, quia ſi tertio moniti non deſtiterint, vel tale officium reaſſumpſerint, vel perſonaliter exercendo, puniuntur à laico, maxime coniugati, non coniugati ſi incedant ſine habitu, & tonſura. Decimo ex delegatione ſedis Apoſtolicæ ad hoc. Vndecimo quando poſt capturam à laico aſſumpſit habitum clericalem, ſecus ſi ante iudicium inchoatum. quod intelligo, vt cognoſcat de cauſa, & non de perſona, ex quo clericatus illum omnino eximit à laici poteſtate, quod extendas etiam ad proceſſum. Duodecimo in Francia eſt præſcriptum, in fractione ſoluæ guardiæ, & etiam in portatione armorum offenſibilium. Decimotertio quando clerici offenderent officiales Regios quos modos vide per Bar. in l. vni. ff. ſi quis iuſd. non obtem. puta, in omni genere contumaciæ impeditiua partes iudicis, & eius officium, vt non veniendi, non patiendi, non reſpondendi. Item propter calumniam. Item propter offenſam in perſonam officialium. Decimoquarto vbi clerici vellent vſurpare iuriſdictionem Regiam, quia tunc mulctatur à laico. Decimoquinto ratione alicuius artis vel officij, quo caſu. ſi in eo deliquit, eius ſuperior licèt laicus, cognoſcit. Decimoſexto fallit in clerico officiali laicorũ ratione eius adminiſtrationis. Decimoſeptimò in clerico aſſaſſino, qui criminaliter punitur à laico. Decimooctauò in clerico qui poſt aſſumptum clericatum immiſcuit ſe enormibus & factis, & diu in illis perſeuerauit, habitu & tonſura dimiſſis. Idem de buffonibus, ſeu hiſtrionibus, & galioſardis, qui per annũ illam artem exercuerunt. Decimonono, in clerico, qui relicto ordine clericali, & habita in apoſtaſia, tanquam laicus conuerſatur. Vigeſimo in clerico in minoribus conſtituto, qui effectus miles exercet arma. Vigeſimoprimo fallit in clerico arma militaria deferente, qui ſi tertio monitus non deſtiterit, omne priuilegium perdit.*

Secunda regula ciuilis † eſt, clerici in cauſa ciuili etiam volentes de iure non poſſunt coram ſeculari iudice conueniri, contraria conſuetudine non obſtante. Fallit primò in cauſa ciuili feudali, vt quando

quando inter duos vaſſallos tractatur, quis ipſorum ſit potior in feudo, quo caſu laicus dominus eſt iudex, quod non procedit quando ageretur criminaliter, vel ciuiliter de delicto. Secundò fallit in epiſcopo, vel clerico habente iuriſdictionem temporalem iure feudi. Nã dato quòd vaſſalli ſint clerici, tamen ad ſuperiorem temporalem appellabitur, quod non procedit ſi epiſcopus habet hæc ex collatione, cum reſeruatione alicuius ſeruitij à domino temporali, vel ab eo iuriſdictionem recognoſcit. Tertiò fallit in cauſa reconuentionis, quod non procedit quando in fraudem hoc fuiſſet actum, vt ibi reconueniretur. Idem ſi laicus procuraſſet conueniri. Idem ſi conueniret pro re famoſa, vel iniuria laicum. Idem ſi cauſa tangeret rem ſpiritualem, vel illi annexam. idem ſi reconueniretur de crimine. Idem ſi veniret reſtringenda perſona clerici, in quibus caſibus laicus non habet iuriſdictionem. Quartò fallit in actione reali, vel hypothecaria, pro qua ſecundum multos conuenitur coram laico, tamen in contrarium eſt communis opin. Quintò fallit quando clericus laudatur in authorẽ, quia tenetur de euictione, nam tenetur coram ſeculari cauſam agere, & defendere. Sexto fallit † quando clericus efficeretur hæres laici, cum quo cauſa erat inchoata, quia tenetur proſequi cauſam coram iudice defuncti, & eſt opinio æquior, licèt multi contrà. Septimo in emancipatione, quæ debet fieri coram laico. Octauo in inſinuatione donationis, quæ ſimiliter debet fieri coram laico. Nono fallit in inſinuatione teſtamenti, quando per ſtatutum debet fieri. Decimo fallit ſi clericus, & tertius vellet impedire executionem ſententiæ laici, qui coram eo, &c. Vndecimò vbi vellet, contradicere publicationi teſtamenti, in quo eſt hæres inſtitutus laicus, ſi habet intereſſe tenetur contradicere coram laico. Duodecimo fallit in confectione inuentarij per laicum citatis creditoribus, ſi clericus ſit creditor, vel legatarius tenetur coram iudice inuentarij comparere. Decimotertio in clerico ſucceſſore prædoni. Decimoquarto in clerico depoſitario ex ordine iudicis ſecularis, & idem in ſequeſtris. Decimoquinto ratione adiuncti, & cauſa connexitatis, vt ſi vnus ſit clericus cum tribus fratribus laicis conuentis trahitur coram ſeculari. Decimoſexto fallit ratione reconuentionis. Decimoſeptimo ratione abſurditatis euitandæ, quia vnus iudicaret aliter, quàm alter. Decimooctauo ratione adminiſtrationis, puta, datis pluribus tutoribus, quorũ vnus erat clericus. Decimonono ratione vniuerſitatis, quia data maiori parte conuentorum laicorum, conueniuntur etiam clerici coram laico Vigeſimo ratione reclamationis à laudo ſuper compromiſſo facto per clericum, & laicum, quo caſu clericus reclamans debet adire iudicem laici. Vigeſimoprimo ſecundum aliquos in hypothecaria reſpectu bonorum propriorum ipſius clerici, quod an ſit verũ, non firmo. Vigeſimoſecundo ex delegatione per epiſcopum facta laico cognitionis cauſarum ciuilium, & pecuniarum. Vigeſimotertio in appellatione à banno facto per laicum ſuper bonis clerici. Vigeſimoquarto ſi dubitatur an ſit clericus, vel communi opin. reputatur laicus citatus à laico non comparens poteſt puniri, & condemnari in expenſis, quod extendo etiã ad clericum certum, quando ex facie citationis apparet cauſa, propter quam concluderetur citantem habere iuriſdictionem in eum. Vigeſimoquinto in poſſeſſorio ſi allegat ſe turbari ab alio clerico, vel laico, & intentat interdictum retinendæ, ad quod etiam ſunt c. regni, ad regale faſtigium, finis præcepti charitas, & alia procedit tam ſi contra clericum, quàm ſi contra laicum, &c. Et idem ſi intentatur cap. reintegran.

tegram, etiamſi circa rec operationem, cum talia poſſeſſoria habeāt plurimum facti. Vigeſimoſexto in proprietatibus omnium beneficiorum, quorum collatio ſpectat ad Regem. Vigeſimoſeptimo pro reparatione eccleſiæ ſecundum aliquos. Vigeſimooctauo pro cenſibus, & tributis, pro quibus non ipſi, ſed coram eos videntur conuenitri. Vigeſimonono in prouiſione tutelæ. Trigeſimo in curatore clerici minoris litigantie coram laico. Trigeſimoprimo in clerico negociatore, quia de eius negocijs tenetur ad gabellam, & alia, vt laicus. Trigeſimoſecundo in clerico patiente ſe condemnari, & executionem à laico committi, quia licet poſtea alleget priuilegium, condemnatur tamen ad expenſas. Et non declinans forum laici venit puniendus arbitrio iudicis, tanquam tranſgreſſor &c.

niente datur terminus ad probandum de elericatu, oblata per eum quadam petitione deelinatoria fori. & raro quaſi dictus proceſſus finitur. vnde eo ipſo, quòd datur terminus intelligatur eſſe remiſſum, multoties etiam finitur proceſſus, & interponitur decretum eum eſſe elericum, & remittitur ſine ſeruientibus, &

Quod extenditur ad concubinas eorum, de quibus etiam iudex laicus cognoſcere non poteſt, niſi in notorijs. Item extenditur ad vxores clericorum incedentium in habitu, & tonſura. Item ad familiam clericorum. Item ad eremitas. Item ad rectores hoſpitalium de licentia epiſcopi ædificatorum promittentes caſtitatem. Item ad fratres Tertij ordinis. Et hic attende opportune, quòd in concernentibus litis ordinationem, vt datione libelli, inſtantia, & ſimilibus, in præmiſſis caſibus ſeruabitur ius laicorum, in deciſorijs, ſi ratione contractus, & tunc ſecundum loci contractus, vbi delicti locus delicti, ſi agitur de re ius loci, in quo res ſtat. ſi vero eſſet ſtatutum reſpiciens perſonam non ligaret elericum, de quo vide plenè per Andr. de Iſer. in conſt. regni, ſi quis in poſterum, per Ang. in Auth. vt cleri. apud proprios epiſcopos. Philippum in c. 2. de arb. in 6. & omni[illegible] Fel in c. eccleſia Sancta Mariæ extra de conſt. in 7. concluſ[illegible] num. 17. Abb ibidem, & in cap. licet, & in cap. quod clericis, [illegible]a de for. comp. & in cap. cum ſis generale, vbi moderniores, eo. tit. Paul. de Caſtr. in l. priuilegia, & in auth. caſſa C. de epi & cler. And. in cap. 2. de his, qui feu. da. poſ. col. 2. Alex. conſi. 5. in 5. vol. & conſ. 186. 2. vol vbi inuenies hæc, quæ, quia notabilia, hic inſerui per concluſiones veras. Cæſar de Perrinis Neap. V. I. D.

. † ADDITIO *No. quòd ab epiſcopo habente iuriſdictionem inferiorem appellatur ad iudicem ſecularem, de quo Gul. in cap. Raynutius, in ver. & vxorem. 2. dec. num. 25. & Couar. in cap. 4. prac. quæſt. num 2. Et adde, quòd clericus ante declinationem fori tenetur recognoſcere ſcripturam, vt per eundem Gul. Bened. in d. cap. Raynutius, in ver. & vxorem. 2. deciſ. num. 134.* De Bott.

† ADDITIO. *Ad hanc ſextam fallen. vide Couar. 8. cap. prac. qq.* De Bott.

* ADDITIO. Item ſeruat ipſa curia, quod nullus clericus. *Adde quòd clericus non deferens habitum, & tonſuram, ter monitus non deſiſtens perdit priuilegium clericale, cap. in audientia, de ſent. exc. & ſi fuit occiſus, non incidit occiſor in pœnam, cap. ſi quis ſuadente diabolo, 17. q. 4. ſed ſine monitione perdit omnia priuilegia, ſi exercet ſæua vel contraria ordini cap. 1. de apoſta. An laicus poſſit accuſare clericum prima tonſura, & ſic an talis clericus retineat priuilegia clericorum. vide per Ant. Corſ. in ſuis ſing. in ver. accuſatio. 1. car. col. 4. vide Alex. in l. quid ergo. § ſi hæres, de leg. 1. quem §. legit vnà cum l ſi ſeruus plurium in fi. vbi tenet, quòd occidens clericum deprehenſum in facinore, non incidit in canonem, ſi quis ſuadente. Bal. in cap. cum veniſſent col. 4. de eo, qui mitt. in poſſ. tenet, quòd ſtatutum de compromiſſis non comprehendit clericum primæ tonſuræ, vt per Glo. in cap. nullus, in ver. tonſura, de temp. ord. in 6. Paul. Dec. in c. eccleſia, col. 2. ver. ſecundo principaliter. de conſt.*

Quid ſi clericus eſt citatus coram Iudice ſeculari, an remittatur nō purgata contumacia, Gram. in voto 27. per totum vbi concludit, quod ſic. Et quid ſi eſt proceſſum ad ſententiam, vel executionem in cauſa ciuili, vel criminali, vide eundem deci. 6. nu. 16. 19. & in voto 18. et Couar. in c. 33 prac qq. fol. 223. col. 2. verſ. ſecundo eſt. Et quid ſi clericus confiteatur ſe laicum, ibid. fol. 224. col. 1. & Guido Papæ dec. 73. vbi laicus cognoſcit de clericatu. vide latiſſime Couar. in d. cap. 33. pract. qq. per totum. Adde, quòd idem eſt de iure communi, vt per Boer. in deciſ. 303 poſt Bal in l. eos. § ſuper his. C. de appel. vide Pet. Duen. in regu 42. verſ. vndecimo limita & Couar. loco citato, vbi cuius expenſis debeat fieri remiſſio.

Adde quòd clericatus poteſt probari per vnum teſtem, ita Felin. in c. licet in ſi. de teſtib. & in c. cum cauſam, col. 4. in ſi. eod. tit. Gram. in conſ. 110 in ciuili. Vide etiam Bal. in l ſi quа per calumniam, col. 2. C. de epiſ. & cler. vbi dicit, quòd ſi reperitur clericus in habitu ſtatim debet remitti: ſecus ſi ſine habitu. Immo ſtatim, quòd oſtendit literas clericatus. debet remitti, vide in Bal. in l. non ignoras. C. qui accuſ. non poſ. & an debeat remitti cum actis factis coram Iudice ſeculari, vide Bal. in l. eos. §. ſuper his, de appel. & Io. Andr. in regula non licet, in Mercurial vbi an ſufficiat producere literas Papæ, in quibus appellat eum clericum, vide etiā per Ang. in l. ſi prius. in ſi de ope. no. nunt. vide etiam Bald. in l. 3. in ſi C de re. iud. vide etiam Anto de But. in conſ. 83. vbi nullo modo permittit clericum debere aſtringi à laico, vide Guid. Pap. in dec. 73. vbi etiam de clerico coniugato, vide Gram. dec. 81. Adde quòd interim non eſt excarcerandus pendente iudicio clericatus. ita Inno. in cap. vt fama, de ſent. excom in 6. ſequitur Francus in c. ſi Iudex. § non ſit. 3. no. eo tit. ibique dicit. quòd interim eſt ſuperſedendum in negotio principali. & ibi habes, an talis probatio poſſit fieri coram iudice ſeculari, vide omnino ad materiam de clericatu, & quid ſi non incedit in habitu, & quis ſtatus debeat conſiderari, & an teneat iſte ritus, & quis poſſit cognoſcere de clericatu, melius per Alex. in conſ. 8. 1. vol. Cæpol. conſi 11. & Hipol. ſing. 383. vide ſi clericus non portans habitum perdat priuilegium, conſilium recitū in repertorio Franc. de Aretio per extenſum in ver. priuilegium ceſſat Andr. de Iſer. in conſt. apoſtatantes, loquitur latius, & Soc in conſil. 20 col. 16. inter conſilia Curtij. De Bott.

ſi eſſet ſuſpectus, & de graui re, eum ſeruientibus, & ſub fida cuſtodia ad Archiepiſeopum, & ſi idem Archiepiſeopus vult petere eopiam inuentorum contra eum curia mittit ſibi. Et hæc ſeruantur per ipſam Curiam, quamuis iura Canoniea his prædictis videntur aliquantulum refragari.

* ADDITIO. Principaliter. *Limita, quia poterit comparere per procuratorem, & implorare iudicis officium, ne calumniè vexetur ab aduerſario ita Bal. in l. plane, ff. de petit. hæred. vide omnino Imo. in l. ſi. col. 12. à quib. appell.* De Bott.

CA-

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

PRæſuppoſita huius Ritus diſpoſitione, ille, qui clericali pri-
1 uilegio vult ſe iuuare, † tenetur bullas ordinis ſui exhibere, & probare iuxta Sacri Tridentini decretum ſeſſione 23. cap. 6. clericalem tunicam, atque tonſuram detuliſſe, & in diuinis ſeruitium præſtitiſſe. ſolent etiam pleriq; ad euitandas huiuſmodi probationes, vt delictorum commiſſorum pœnam effugiant à manu iudicis laici, allegare ſe eſſe in ſacris ordinibus diaconatus, vel ſubdiaconatus conſtitutos, & bullas exhibent, quæ ex pluribus coniecturis iudicibus conſtat eſſe falſas, prout meo quidem tempore, tàm in Magna Curia, quàm in Sacro Conſilio diuerſis in cauſis fuit tractatum: & dubita-
2 tum numquid † iudex laicus de bullarum falſitate cognoſcere poſſit; in quo articulo dicebatur Ritum iſtum nihil diſpoſuiſſe, immo, nec diſponere potuiſſe, ac iuxta ipſius traditionem eſſe receptum ſufficere cum ſuis documentis authenticis cōparere, & licèt hoc ita receptum ſit, tàm de iure, quàm in praxi procedere in falſitate latenti: quemadmodum actum fuit in cauſa cuiuſdam de Magiſtris, qui tanquàm laicus paſſus erat ſe cognoſci à Magna Curia, & in inſulam relegari, antequàm de iſto vltimo delicto, quod homicidium erat cum ſacrilegio notaretur, in quo ſe clericum aſſerebat, & ſubdiaconum, qui collectas ſoluerat vt laicus, cæteroſq; actus ſeculares plurimos geſſerat, neque minoribus ordinibus ſe initiatum docebat; fuit tamen remiſſus ad iudicem eccleſiaſticum, quia bullas ſubdiaconatus authenticas in M. Curia præſentauerat, quia hæc omnia erant extra bullam. Attamen in cauſa illius

Digitized by Google

illius de Guido inquiſiti de crudeli homicidio in perſonâ fratris Marij Blanchi, equitis Hieroſolymitani filij Baronis Oliueti, fuit aliter deciſum per Sacrum noſtrum Conſilium facta relatione coram Illuſtriſſ. & Excellentiſſimo Domino Ferdinando de Caſtro Comite de Lemos vigilantiſſ. Prorege in Collaterali Conſilio, exiſtentibus in eo Dominis Marthos de Goroſtiola, Io. Franciſco de Ponte, ac D. Petro de Caſtellet. Hic enim poſtquàm contra ipſum Magna Curia Vicariæ mortis ſententiam promulgaſſet, atq; ad Sacrum Conſilium appellaſſet, ibiq; ad indultum generale admitti petiiſſet, exclusus, clericum ſubdiaconum ſe aſſeruit, & bullas Epiſcopi manu ſubſcriptas præſentauit; aduerſus quarum validitatem multa per fiſcum, & partem quærelantem adducebantur, extrinſeca tamen: at vnus ex dominis ponderauit duo ſigna patentia, quorum alterum erat in veteri papiro nouam ſcripturam impoſitam, alterum verò quòd in ea macula quædam inſpiciebatur, quam cera ſigilli magni ſuper impoſita cauſauerat; ex quibus, (vt patentibus ſignis) ſequebatur iudicis laici eſſe cognitionem, iuxta doctr. Marci Antonij Nactæ in conſil. 633. & Foller. in prax. criminali verbo item quod commiſit falſitatem num. 32. quæ ſigna docet tex. in c. inter dilectos de fi. de inſtrumentorum, & cap. licet de crim. falſi, & Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. cent. 2. caſu 187. cuius ratio eſt, quia nõ ſunt bullæ. l quoties. ff qui ſatiſd. cogant.

3 Gaudet, & hoc priuilegio clericali, ſi bullas † alicuius beneficij eccleſiaſtici oſtendat, vt per eiuſdem Sacr. Concil. Trident. patres fuit determinatum loco citat. cuius, & practicæ Concilij meminit Gonſaluus de Pace in praxi ad prælud. 2. tom 2 num. 6.

Hoc tamen hodie non ità ſimpliciter ſeruatur, cum Sixtus V Pontifex Maximus literis apoſtolicis datis ſub quinto idus
4 Ianuarij anni 1588. declarauerit eos, qui beneficia † obtinēt eccleſiaſtica ſi in habitu non incedant, ipſo iure intelligi priuatos: ex quo inoleuit practica in M C V. quam ſeruari vidi, & ordinaui quo tempore aduocati fiſci munere fungebar, vt
5 † deſcribatur habitus in quo fuit quis captus: quia ſi ſecularis fuerit non admittitur, qui vult allegare beneficium; niſi fuerit etiam probatus habitus: vnde ad excludendum falſas teſtium depoſitiones, cautela erit, quam diximus Hoc autem beneficium quotuplex ſit, & à quo poſsit conferri, pluribus declarat Petr Gregor. Toloſ. in ſyntagmate iuris part. ſecunda lib. 6. cap. 3. 5. 6. & 7.

Vbi

Vbi autem de validitate, † vel inualiditate ordinum, vel 6
collationis beneficij dubitari contigerit, articulus iſte ad eccleſiaſticum iudicem remittitur, prout in Sacro Conſil deciſum teſtatur D. Præſid. de Franch. deciſ. 189. In quo caſu ſolet perſona clerici penes laicum retineri; donec cauſa validitatis, vel inualiditatis per eccleſiaſticum determinetur: & propterea ibi idem de Franch. in fine ſubdit fuiſſe remiſſum clericum, & conſignatum de concordia. Ideoque in alia cauſa, dum eſſem iudex in M.C. Vicariæ, & ageretur de remittendo clerico beneficiato, opponebatur pro parte Regij fiſci inquiſitum non poſſe beneficium retinere, ex quo illius erat incapax ex iuris canonici diſpoſitione, quia illegitimus c. t. de filiis præsbit. lib. 6. & ex traditis, & allegatis in d. deciſione; immo per ſententiam Archiepiſcopi Capuani id fuerat declaratũ; vnde omninò debebat per Magnam Curiam cognoſci, inquiſitus verò replicabat à ſententia fuiſſe appellatum ad Summum Pontificem, & cauſam ab ipſo commiſſam Epiſcopo Cauenſi, qui de appellatione cognoſceret, ex quò, † appel- 7
latione pendente nihil erat nouandum, cap. 1. extra de appellat l s. ff nil nouari appella. penden. ſed his replicabatur per fiſcum appellationem fuiſſe deſertam, & ex ea illum iuuari non poſſe, authen. ei qui appellat. C. de temp. appell. & l. fin. § illud C. eod. & in conſt. Regni app. llationum tempora Huic obiecto replicabat carceratus legitimo carceris impedimento eam proſequi non potuiſſe; & propterea aduerſus lapſum temporis reſtitutionem competere l. & Attillicinus ff. de ſeruit. ruſtic. prædior. l. 1. §. ſi quis propter inundationem, vbi Bar. ff. de itin. actuq; priuat. His omnibus diſcuſſis referente optimo, atq; elegantiſſimo viro Fabio Riccardo Regio Conſiliario, tunc in Magna Curia Vicariæ ad cauſas criminales decidendas, (vt moris eſt) per biennium deſtinato, hic articulus deſertionis appellationis fuit remiſſus decidendus ad iudicem appellationis, qui cum eum admiſiſſet ad appellandum, & poſtea reformaſſet ſententiam Archiepiſcopi Capuani pronuntiãdo beneficium ritè in inquiſitũ collatũ, effecit, vt ad iudicem delicti remitteretur, qui erat Archie-
piſcopus Neapolitanus. Iudici † enim loci deli[illegible] non autem 8
originis inquiſitus tradi debet, iuxta tradita [illegible] Vincen. de Franch. in deciſ. 37. poſt Couarr. pract. quæſt. cap. 11. & ità communiter ſeruari vidi poſtea in Sacro Conſilio, quoties decidendus occurrit aliquis articulus, qui ſapiat ſpiritualitatem, remittitur cauſa ad eccleſiaſticum. C. Tap.

Item

a *Item quòd ſi aliquis citatus fuerit, &c.* Matth. in conſti. ſi dãna. 15. colum. ver. ſed iuxta hoc quæro, &c. dicit ſe credere, quòd iſti ritus debeant intelligi in ciuilibus, non in criminalibus, per capit. 5. de cler. coniug. lib. 6.

*AD-

Citatus per Curiam allegans ſe clericum coniugatum non remittitur ad iudicem eccleſiaſticum. hoc dicit Tap.

IOANNA II. Rit. 66.

ITem a quòd ſi aliquis * citatus fuerit de mandato dictæ curiæ, & ad citationem ipſam compareat in dicta curia allegans ſe eſſe clericum coniugatum, & gaudeat propterea priuilegio clericali, huiuſmodi priuilegium per dictam curiam ſibi non admittitur, ſed tanquam contra laicum contra eum proceditur per curiam memoratam.

*ADDITIO. Item quòd ſi aliquis. *Clericus coniugatus conuenitur in magna Curia Vicaria, quòd ſi clericus reconuenitur, eſt altercatio inter Canoniſtas, an procedat coram Iudice ſeculari, vt in cap. at ſi clerici, de iud.* De Bot.

Huius

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOATIONES.

HVius Ritus diſpoſitio corrigitur ex pragmatica Ferdinãdi primi incip. nuper ad Maieſtatem ſub tit. de cler ſaluat. cui conformatur diſpoſitio capit. Regni 248. quod hoc tit. eſt ſituatum, & iuris canonici diſpoſitioni conformatur,
1 vt in cap. 5. de cler. coniug. in 6. viget † tamen ipſius Ritus diſpoſitio, vbi clericus coniugatus habitum non defert clericalem, ac in diuinis non deſeruit, iuxta Sacri Concilij Tridentini diſpoſitionem in 23. ſeſſ. cap. 6. de reform. & poſt Carauitam hic tradit Scipio Rouitus in d. prag. nuper; & ante eum hoc idem tradiderat Auendaneus in cap. prætorum de exequend. mandat. cap 22. num. 7. verſ. & vltra, & in aliis caſibus traditis per Foller. in pract. crim. verb audiantur excuſatores num. 164.

2 Quid autem † ſi clericus coniugatus delictum committat, ac poſtea ſecundas contrahat nuptias, vel aliter priuilegio clericali priuetur, an poterit ſeculare iuditium declinare, dicas attendi ſtatum in quo erat tempore commiſſi delicti: ideoq; ad eccleſiaſticum iudicem remittendum, dixit Bal. in l. affinitatis in fin. C. communi de ſucceſſ. Alex. in l. nemo poteſt. ff. de legat. 1. & in ſimili caſu tradit Grammat. deciſ. 10.

Hoc autem fori priuilegio nedum gaudet clericus coniuga-
tus, verùm & eius † vxor quæ forum, & conditionem mariti 3
ſequitur. l cum quædam puella. ff. de iuriſd. omn. iudic. gloſ. in cap. clericum il primo. 11. q 1. & in c eos 32. diſt. Gemin. in cap. 1 § fin. col. pen. verſ. quid de vxore de cleric. coniug. lib. 6. Didac. Perez lib. 1. ordina. tit. 3. l. 1. verſ. vxor etiam col. 8. contrarium tamen cenſuit hodie ſeruandum Auendan. in d. cap. 22. num. 7 verſ. item ex dicta. Nàm cum omnes clerici clericali priuilegio gaudere non poſſint, niſi habitum deferant clericalem, ac in diuinis ſeruiant, prout per extrauag. Alex. in Hiſpaniarum Regno ſtatutum extat, idemq; habetur in Trident Concil. d ſeſſ. 23. de reform. cap. 6. & hæc in fœminis verificari non poſſunt, ſequitur, vt & ipſe eo priuilegio potiri non poſſint: de cuius dicto eſſet dubitandum, ideoquè cogita cum caſus occurrerit, alias ampliationes ad materiam vide per gloſ & doct. in d. cap. clericum, & per Bellug. in ſpeculo Princip. §. videamus rubr. 11. & ad eum addent. & per Couarr. pract. quæſt. cap. 31. num. 6 & per Didac. Perez loco cit.

PRAGM.

Diaconi ſaluatici, ſeu clerici primæ tonſuræ non gaudeant priuilegijs clericorum, niſi quatenus eccleſiæ interſint, & in diuinis officiis permaneant. h. d.

PRAGMATICA IIII.

de cler. ſeu diac. ſaluat.

FERDINANDVS, &c. Quemadmodum canonicis, ciuilibuſq; Conſtitutionibus preceptum eſt, quod clerici, qui verè Religioni inſeruiunt, Eccleſiaſtica fruantur iuriſdictione, atque libertate: Ita eſt iuri diuino, & humano conſentaneum, vt, qui ſe falſo, & dolo clericos profitentur, cum ſint re ipſa merè laici, nihilominus, iudiciis, legibuſque ciuilibus ſubiaceant, ne impunitate, & veluti quadam licentia, peccandi præbeatur occaſio, & huiuſmodi fraudum, & circumuentionum fructum percipere glorientur, cum itaque in hoc noſtro Regno, quamplures hi ſunt mere laici, tam coniugati, quam ſoluti, qui ſub velamine cuiuſdam ſpiritualis characteris, primæ tonſuræ clericatus aſſumunt, quo ſe magis exceſſibus, & criminibus immiſcere poſſint, & gladij ſæcularis iudicium euadere, ſorum ciuile declinare, laicales ſolutiones, fiſcaleſque functiones, ac cętera munera, oneraque ciuilia euitare, quo fit, vt per eoſdē falſos clericos, qui ſe vulgo diaconos ſaluaticos appellant, plurima enormiſſima contra ius, & fas patrentur, in Dei Opt. Max. contemptum, Regalis faſtigii dedecus, iuſtitiæ, ſtatuſq; pacifici euidētiſſimam læſionem. Idcirco volentes huic morbo, ne populos inficiant, ſalubriter mederi, priſcis legum ſanctionibus prædeceſſorum Regum ordinationibus inhærentes, ex certa ſcientia, noſtriq; ſacri Conſilij deliberatione matura, conſulto, inuiolabiliterque per hanc noſtram Pragmaticam ſanctionem, ordinamus atque ſancimus, quod omnes, & ſinguli ſupradicti diaconi ſaluatici vulgo appellati, ſeu clerici primæ tonſuræ, præſentes, & futuri, qui gaudere decernunt, atque decreuerint priuilegio clericali, diuinis officiis horis congruis deſeruire, & perſonaliter intereſſe eccleſiæ, actu deſeruire debeant prout ſacrorum canonum inſtituta præcipiunt, & ad eorum ſpectat officium, quo caſu, quam diu in ſtatu clericali, & officio permanſerint, & à ſecularibus negotiis ſe abſtinuerint, volumus, quod eccleſiaſtica fruantur libertate, & fori eccleſiaſtici priuilegio gaudeant, verum quia rationi, & honeſtati repugnat, quod clerici rebus temporalibus, & laicalibus ſe immiſceant, eiſdem muneribus publicis, & officiis Regiis, & laicalibus decernimus non lætari, quod ſi nomine ſolum clericos, & diaconos de cętero voluerint profiteri, cum moribus, habitu, & officiis, ac exercitiis ſint mere laici, cauſa id facere in fraudem dignoſcatur, eos veluti vere laicos cenſemus, atque decernimus foro ſæculari eſſe ſuppoſitos, & coram iudicibus ſæcularibus ciuiliter, & criminaliter poſſe, & debere conueniri, munera, oneraque ciuilia ſubire conſtituimus, ſolutiones, functioneſque fiſcales non euadere. Quapropter Illuſtriſſimis, & Reuerendis Don Alphonſo de Aragonia primogenito, Duci Calabriæ, Don Federico de Aragonia, & Don Ioanni, Apoſtolico

pro-

Protonotario Locūtenentib. noſtris generalibus, & cęteris filiis noſtris mentem noſtram declarātes: Præterea huius Regni Magiſtro Iuſtitiario, & Magno Camerario, & cęteris huius Regni Collateralibus, eorumque Locatenentibus, & ſubſtitutis, Vice Regibus, Iuſtitiariis, Theſaurariis, Commiſſariis, Iuriumq; Fiſcalibus, Perceptoribus, Capitaneis, Iuſdicentibus, Aſſeſſoribus, Officialibus, Magiſtratibus quibuſcumque, cęteriſque cuiuſuis ſtatus: gradus, conditionis, poteſtatis, dignitatis, & officij exiſtant, maioribus, & minoribus, præſentibus, & futuris, ad quos ſpectat, ſeu ſpectabit, & præſentes peruenerint, ſcienter, & conſulto dicimus, & mandamus, quatenus ordinationem, & Pragmaticam præſentes in ſingulis locis iuriſdictionis eorum, voce præconia in conſuetis locis publicari faciant, & publicationem ipſam annotari, ne quiſquam valeat ignorantiam allegare, eandemque vero ita publicatam teneant, obſeruentque ad vnguem, teneri, obſeruariq; faciant per quoſcumque, omni ſiniſtra interpretatione ceſſante. In quorum fidem præſentes fieri iuſſimus, Magno Maieſtatis noſtræ ſigillo pendenti munitas.

Datum in Caſtellonouo Neapolis per Magnificum Virum Lucam Tozolum Romanum Locumtenentem, Fundorum Comitis, Logothetæ, & Protonotarij. Die 23. Aprilis. 1479. Rex Ferdinandus. Paſchaſius Garlon. Dominus Rex mandauit mihi Antonello de Petrutiis.

PRAGMATICA V.

de cler. ſeu diacon. ſaluat.

Trina monitione præuia clericis arma portantibus tollantur, vt Deo debitum reddant cultum. h. d.

ROBERTVS Dei gratia Rex, &c. Armorum vſus ſanctione canonica, clericis eſt expreſsè prohibitus, quāuis humanis legibus inconſultò principe, generaliter ſit omnibus interdictus; Arma quidem clericorum, ſint orationes, & lachrimæ, qui commode nequeant ſęculo, & Deo pariter militare, cum enim de ſorte ſint Domini, bonis moribus, & religioſo habitu ſuę profeſſionis vocabulum prębere teneantur, vt inter cętera clericali modeſtię congrua arma non ſumant, minus longe percutiant, ac cum ipſis incedant eius prohibitio dicto ex diuino maxime præcepto colligitur, & ſanctorum Patrum doctrina ſæpius declaratur, namque Princeps primus inter illos electus à Domino, dum exerceret materialem gladium, vt Magiſtrum ſuum à Iudæorum iniuria defenſaret, vocem eius audiuit apertè, dicentis: Conuerte gladium tuum in locum ſuum. Ac ſi expręſſe inhiberetur eidem, ne ferro percuteret, ac materialis gladij exercitium non haberet vlterius. ſanè ad audientiam noſtram frequens pulſauit inſtantia, mentemq; clamoſa inſinuatio fatigauit, quod nonnulli clerici Regni Sicilię, ex electione diuinæ ſortis deputati diuinis obſequiis, minus debito munus huius electionis implentes, arma ſumunt illicitè, cum his enim incedunt, ſępe percutiunt, & ex ipſis, ſeditiones graues, nefan-

dos

dos exceſſus, & turbulenta ſcandala frequenter inducunt, in quibus eo moleſtiùs premimur, impreſſius anxiamur, quo per hoc clericalis forma in fonte contemnitur, cum irreuerentia noſtræ authoritatis, & nominis, à ſubiectorum periculo petantur, ac diuini nominis iniuriam imprudenter, non ne per hoc diuinus cultus diſpendioſè negligitur, & exempli pernicioſi materia damnabiliter in laicis properatur? nonne poteſtatem habentes à diuina poteſtate legitima, qui non ſinè cauſa contemnimur, imperio regiminis quodammodo minoramur; Ea propter fidelitati tuæ, præſenti noſtra iuſſione præcipimus, quatenus ſublato cuiuſcumque moræ diſpendio vniuerſos Archiepiſcopos, Abbates, Priores, Præceptores cuiuſque ordinis, & alios eccleſiarum prælatos, decretæ vobis prouinciæ ex poteſtate culminis noſtri requiratis expreſſè, quod quilibet clericos ſuæ iuriſdictioni ſubiectos, cuiuſcumque ſtatus, & conditionis exiſtant, exhortetur, & moneat trina monitione præmiſſa, vt nullus eorum portet arma prohibita, publicè, vel occultè, de qua monitione, & requiſitione ſcriptum competens vobis habere pro cautela volumus, tempore veſtro producendum. quòd ſi poſt trinam monitionem præfatam clericos ipſos inueneritis arma portantes, non obſtante priuilegio clericali, de quo, propter talem contumaciam, & exceſſum, ſubſidium aliquod habere non debeant, contra eos procedatis liberè, ſicut facti grauitas exigit, & rigor iuſtitię patitur, ſed non ante tertiam monitionem iam dictam, clericis ipſis arma ferentibus, maximè arma, quę portant ſine aliqua tamen iniuria perſonali tollatis, vt ex his nocere nequeant, per quod tollatur ipſis diffidendi materia, ſuccedatur non nocendi facultas, & ſic deuagantium reformetur audacia, quod diuino numini deuotum pręſtent obſequium, & cultus debitus clericalis ordinis reuerentiùs impendatur, quo, & dignitati veſtrę, & authoritati pariter honor inde perueniat, & ſubiectis noſtris amœnitas optatę tranquillitatis accedat. Volumus igitur, & mandamus vobis, vt vos, & ſucceſſores veſtri ordinationem hanc in toto Regno, vbi vnus adiacens fuerit, & ingruentia caſus ſuaſerit, oportunè ſeruetis tenaciter, donec prouiſum conſilium aliud duxerit ordinandum. Datum &c.

Pragmatica in antiquis in tit. contra diaconos ſaluaticos.

REx Aragonum vtriuſque Siciliæ. Magnifici Regenti, &c. Giudici * della gran Corte della Vicaria. Noi intendiamo, che molti varij, & diuerſi delinquenti per euitare la condegna punitione, allegano eſſere clerici, benche primę tonſurę tantum. Et cum clipeo di detto clericato intendono potere declinare il foro ciuile, preſentando le ſignificatorie del Vicario, facile à ſignificare ſe detti delinquenti adimpleſſero quello gl' incumbe per potere fruire i priuilegij clericali.

* ADDITIO. Magnifici Regẽti &c. Giudici &c. *Iſta pragmatica, & eius diſpoſitio exparauit finito officio, & regimine diſponentis, vt declarat Pernus in conſ. 14. & refert Capic. in decis. 161. in fi.* De Bot.

cali. Et eſſendo queſto molto pernicioſo al ben viuere, & bene publico di queſto Regno: come la eſperientia ogni dì dimoſtra, non ſenza giuſtiſſima cauſa la feliciſſima memoria del Re Ferrando primo promulgò pragmatica ſanctione edita alli 23. di Aprile 1469. Intitulata, quòd Diaconi vulgo dicti Saluatici &c. Continente in effetto, q Diaconi primę tonſurę deberent vbique aſsiduè, & continuè incedere in habitu, & tonſura clericali, & in diuinis officiis horis congruis deſeruire, & perſonaliter intereſſe, ac eccleſię actu deſeruire perſonaliter, per poter godere i priuilegij clericali, altramente in cunctis foſſero trattati come meri laici, & ciuiliter, & criminaliter ſe conueneſſero coram iudicibus ſecularibus, come più largamente in detta pragmatica ſi contiene, il tenore della quale volemo ex certa ſcientia s'habbia per expreſſo, ac ſi in queſte noſtre lettere fuſſe di verbo ad verbum inſerto. Et perche la Catholica Maeſtà del Re noſtro ci ha ordinato che tutte le coſe ordinate, diſpoſte, & ſancite per la prefata felice memoria del Re Ferrando, in le quali ſi include detta pragmatica, che ſi debbiano inuiolabiliter oſſeruare: Per tanto noi volemo, & per la preſente ordiniamo, & comandiamo expreſſe ex certa noſtra ſcientia, che tanto per queſſa gran Corte della Vicaria, come per quoſcunque iudices, in quibuſcunque cauſis etiam pendentibus, quarum ſtatus habeatur pro expreſſo, in tutto queſto Regno ſi debbia ad vnguem oſſeruare detta pragmatica del Re Ferrando primo, iuxta ſui ſeriem & tenorem. Decernentes expreſſe eadem certa ſcientia noſtra, tutto quello foſſe ſtato in contrario attentato, & de cætero ſe preſumeſſe attentare contra la forma, & tenore della pragmatica prefata, ex nunc prout ex tunc, & econtra, ſia nullo, irrito, & inane.

Dat. Neap. in Caſtro Nouo, 10. Martij 1519.

Il Conte Locumtenente generale.

V. Montaltus R.

CA-

Domus perſonarum eccleſiaſticarum ſunt immunes ab hoſpitiis, & omnia bona ipſorum, quæ in ipſis continentur, niſi de conſenſu ipſorum; & tunc non exerceantur in eis iudicia criminalia. hoc dicit Tap.

CAROL. II. VIC. REGNI. Cap 96.

ITem ſtatuimus, quòd domus * prælatorum, religioſorum, & aliarum eccleſiaſticarum perſonarum, ſine voluntate ipſorum, cauſa hoſpitandi ab officialibus, vel aliis perſonis, eis inuitis nullatenus capiantur. Et ſi de voluntate ipſorum prelatorum, religioſorum, & aliarum perſonarum receptę fuerint, ibi cri-

I*Tem ſtatuimus, quòd domus prælatorum religioſorum, &c.* Hoc c. refert, & ſequitur Luc. de Pen in l. fin C de med. & profeſ lib. 10. & ſubdit, quòd eſt c. incliti Regis Car II. & quod clerici, & eccleſia non teneantur in domo recipere ſtipendiarios, ſicut alij ciues tenet Bar. in l. 1. C. de mun. pat. lib. 10. per l. 1. C. de epi. & cle. M.

* ADDITIO. Item ſtatuimus, quòd domus. *Dicit hic Luc. quod in aliis non prælatis libere poſſunt hoſpitari Iudices, & ſic decidit quæſtionem occurrentẽ nũc, vtrum vniuerſitas teneatur dare domum pro uſi-*

ali c

Digitized by Google

Iuſtitia miniſtranda. Idê tenet ipſe Luc. in l. fin. C. de profeſ. & medic. lib. 10. vbi meminit de hoc cap. & limitat, niſi eſſent domus publicæ. Idê *Luc.*

minalia iudicia exercere aliquatenus non preſumat. Nec lectos, vel res ipſorum accipiant. Et ſi ſecus factum fuerit, poſt emendationem, & reſtitutionem damni, ſi Comes fuerit, vel Baro, qui contrafecerint, teneantur ad pœnã xij. vnciarũ auri: Si ſimplex miles, ad ſex, & ſi Burgenſis ad tres.

Luc. in l. 3. C. de metal. lib. 12. & in l. vnica, C. de pala. & dom. do. lib. 11 ver. & nota. vide Bar. in l. reſcripto. §. fi. de muner. & hono. De Bottis.

CA-

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

AMplia huius capituli diſpoſitionem etiam ad parentes, & fratres habitantes ſimul cum eorum filiis, & fratribus clerici, quia ſunt exempti ab onere hoſpitandi, dummodo id non faciant in fraudem, quæ colligitur, ſi domus commodam patiatur diuiſionem, vt practicatur in regia camera; de qua praxi teſtatur Mutius Surg. illius tribunalis ex Præſidentibus in additionibus ad lib. Marci Antonij fratris de Neapoli illuſtr. fol. 412. vir quidem eruditiſſimus, qui tamen tradit eo caſu teneri patrem, & fratres, aut alios conſanguineos cohabitantes ad contribuendum in pecunia.

Clerici

Clerici clericaliter viuentes non contribuunt in collectis, tam pro bonis eccleſiaſticis, quàm patrimonialibus eorũ iuxta portionem tangentibus b. d. Tap.

CAR. II. VIC. REG. Cap. 93.

ITem ſtatuimus, quòd clerici, * qui clericaliter viuũt, non cogantur communicare cum alijs in collectis, & exactionibus alijs quibuſcunque, nec pro bonis eccleſiaſticis, nec pro patrimonialibus de portionibus eos legitimè contingentibus.

ITem ſtatuimus, quòd clerici, &c. In ver. *qui clericaliter viuunt, &c.* Ergo ſi clericaliter nõ viuunt, tunc tenentur. ita ponderat Matthæus in conſtit. apoſtatantes, in pen. colum. Adde quòd qui imponit collectam non debitam eccleſiæ, incurrit ſacrilegium. l. placet. C de ſacroſanct. eccleſ. Matth. in conſtitutione . multæ leges in 2. col. vbi pulchrè loquitur. refert, & ſequitur Luc. de Pen. in l. 1. in ſecunda col. ver. vnde ſi res eccleſiaſtica. cum ſequen. col. C. de imponen. lucr. deſcript. lib. 10. vbi omnino vide, quia pulchrè loquitur. ¶ Vtrum autem hodie eccleſia teneatur ſubire munera, & collectas, quando Rex accederet ad exercitum, vel in caſibus, in quibus verſatur publica vtilitas? hanc quæſtionẽ pro, & contra ponit, & examinat Lucas in l. 2. verſi. ſed an hodie, & c. cũ quatuor col. ſeq. C de qui. mune. & præſt. lib. 10. & ibi tandem concludit quòd ſic, per plura iura, & rationes, vt ibi per eum. Et ibi in fi. colum. verſ. item an hodie, ponit aliam quæſtionem pulchram, an clerici hodie teneantur ad cuſtodias ciuitatum. & tandem concludit, quòd ſic, per plura iura, & rationes, vide eum omnino. ¶ Vtrum autem poſſit adhiberi remedium, per quod clericis, & eccleſiaſticis pro ſuis poſſeſsionibus collecta imponatur? vide omnino Bart. tradentem duos pulchros modos, ſeu cautelas in l. reſcripto. § fin. verſi. ſed quæro vtrum, &c. ff. de muneribus, & honor. vide omnino ibi. ¶ Vtrum autem valeat ſtatutum, quòd ſi quis vendiderit poſſeſsionem, de qua ſubuentiones, & collectæ Regiæ curiæ debeantur, vel aliter alienauerit in clericum, vel aliam perſonam immunem ab ipſis ſubuentionibus, & collectis, talis alienans, & hæredes eius ad præſtationem collectarum teneantur? hanc quæſtionem ponit, & examinat prò, & contra, Lucas de Penna in l. fi. in 1. col. ver. nota argumentum ex hac lege, &c. C. de præd. & omni. reb. nauicul. lib. 11. vide eum omnino. Quid autem de eo, qui emit redditus clericorum, aut Regis, vel Baronis? dic quod non gaudet immunitate, qua gaudent ipſi vendentes, circa translationẽ reddituum ipſorum. ita no. Archid. in c. quanquam. de cenſi. lib. 6. refert, & ſequitur Lucas de Penna in l. 2. in 2. col. C. de iu. reipub. lib. 11. ¶ Adde hic, quòd non poteſt induci conſuetudo, quòd clerici ſoluant collectam de bonis patrimonialibus, quia eſt contra libertatem eccleſiaſticam. ita no. inquit Panor. in cap. meſiana eccleſia. in fi. de electio. Et dum ſupra allegatu Archid. Addu quòd illud dictũ voluit prius Spec. in tit. de immunit. eccleſ. in fi. & eum refert Gemin. & Philip. Franch. in d. cap. quanquam, & ita nuper conſului contra emptores redditum Epiſcopatus ciuitatis, caſtri, & ſequitur glo. in clemen. fina. in verſi. non negociandi. de cenſibus ¶ Adde quòd ſi ſit aliqua poſſeſsio ſic æſtimata, appreciata, & allibrata in libro communis, & deinde deueniat ad clericum quocunq; titulo, tunc clericus non tenetur ſoluere collectas, vel data ratione illius. Iſtud eſt pulchrum conſilium Bart. in conſi. 189. incipien. ſi aliqua poſſeſsio, &c. Vbi per plura fundamenta ita tenet, & concludit, vide omnino eum, & dictum Spec. ſupra relatum, refert & ſequitur Laud. in tractatu de fiſco in verſ. 116. incip. emptores redditum. ¶ An autem clerici, & eccleſiæ pro bonis eorum teneantur ad collectam, quam vaſalli ſoluunt Baroni? hanc quæſtionem latiſsimè examinat prò, & contrà, Luc. de Pen. in l. fin. in 2. colum. verſi. huius gratia ſubijcio quæſt. cum 7. ſeq. col. C. de exact. tribu. lib. 10. Et tandem concludit, quòd ſic, per plura fundamenta, vt ibi per eum, quem omnino vide, & tene menti; quia facie

B pro

* ADDITIO. Item ſtatuimus, quòd clerici. *Ad hoc. c. vide Fel. in c. eccle. S. Mariæ. col. 55. ext. de conſtit. vbi de gabellis. & Affl. in conſt. apoſtatantes. numer. 10. & Couar. in cap. 31. col. fin. pract. qq.*

Intelligas in collectis perſoluendis Regi, non Baroni. ita Luc. in loco prædicto. col. 4. videlicet in l. vnica. C. de pala. & dom. do. lib. 11. vide etiam l. ſi quis poſtea. de iudic. eſt ſubſcripta apoſtilla, quocunque titulo ſint talia bona in eos tranſlata. ita ampliat hoc cap. Luc. de Penna in l. ſi diuina. col. 2. C. de exact. trib. lib. 10. De Bott.

¶ An clerici teneantur ſoluere collectam de bonis per eos emptis, & acquiſitis? Tu de hac quæſtione vide multum egregie per Panor. in cap. fin. in pen. col. de vita, & honeſt. cler. & Gemi. in d. cap. hic allegato, de immun. eccleſ. qui ſequuntur opinionem Archid. & ibi vide plenè per me ad Gemin. ¶ Vtrum autem clericus pro collectis prædiorum poſſit trahi ad forum iudicis ſecularis? Bald. in l. de his in princip. C de epiſ. & cler. pulchrè examinat, & concludit quòd non. ¶ Adde quòd clericus non poteſt defenſare à collectis bona fratrum, quæ vnà cum eis poſſidet diuiſa, vel indiuiſa, prætextu priuilegij ſui, ita no. inquit Luc. de Pen. in l. fin. in vlt. col. verſ. & ſic facit apertè, &c. C de annon. & tribut. lib. 10. ad quod allegat etiam l. 3. C. de epiſ. & cler. & Spec. in tit. de clerico coniugato. verſ. quid ſi clericus coniugatus, &c. Et ibi etiam ponit, quòd imò ſi quis alienaret fraudulenter bona ſua in clericum, vel alium, vt propterea poſſit collectas, vel alia munera euitare, perdit bona, quæ alienauit, & ſunt fiſco applicanda, & tantundẽ is, qui huiuſmodi rei miniſter fuit, ſoluere debet ex ſuis bonis. allegat textum notabilem, & quaſi ad literam in l. adire. §. in fraudem. ff. ad municip. Et quando clerici teneantur ſoluere collectas, & quando non, vide pulchrè, & notabiliter Andr. de Iſer. in tit. quæ ſint regalia. in ver. & extraordinaria collat. in 3. col. in princ. & vide omnino in hac materia vnam auream quæſtionem, quam ponit Lucas de Pen. in l. fi. in 2. col. verſi. huius gratia ſubijcio quæſtionem de facto, &c. C. de exact. tribut. lib. 10. cum ſeptem ſeq. col. & ibi etiam in 4. col. verſi. non obſtat etiam cap. &c. vbi declarat quomodo intelligatur hoc capit. vide eum omnino. ¶ Vtrum autem Papa poſſit clericos, & eorũ bona per immunitatem eximere ab onere collectarum, quæ Principi ſeculari iuſte debentur? hanc quæſtionem ponit, & concludit quòd non, Luc. de Pen. in l. fin. in fi. C. de exact. tribut. lib. 10. ¶ Adde quòd ſi res eccleſiaſtica pro qua non ſubit onus collectarum eccleſia, perueniat ex locatione in cenſum, vel emphyteuſim ad laicum, non erit ipſe laicus immunis ab onere collectarum pro ipſa, ita tamen, quòd in æſtimatione ipſius rei deducatur ea ſumma, quam pro ipſa re nomine penſionis, vel cenſus præſtat eccleſiæ, ita Andræas de Iſer. in tit. quæ ſint regalia. in ver. & plauſtrorum, & nauium præſtationes, in 2.

col.

pro pluribus caſtris, quæ ſoluunt annuatim tot vncias Comiti, & Baroni: quia ad eam collectam teneatur clerici, & ecclesiæ. Adde quòd clerici, & prælati eccleſiarum prætextu ſuæ dignitatis non valent ſe excuſare à collectis, quæ fiunt pro defenſione patriæ, & pro expellendis inimicis patriam deuaſtantibus. ita no. inquit Bertrandus, quem ibi ſequitur Iacob Rebuf. in l. 1. verſi. & ſic facit hæc lex, &c. arg. illius tex. C. de naui non excuſan. lib. 11. tene menti, quia faciet tibi honorem, quia pauci ſciunt. ¶ Vtrum autem collecta poſſit imponi clericis? vide Bart. in l. vnica. in 3. col. verſi. item quæro vtrum collecta, &c. C. de mul. & in quo loco. lib. 10. & ibi per me ad eum. ¶ Adde hic pulchram quæſtionem contra ruſticos, & laborantes terras eccleſiarum, ſeu clericorum ad medietatem, ſeu ad affictum, an teneantur ſoluere collectas, & gabellas, de parte frumenti eis contingentis, & alia onera, quæ imponuntur per dominum temporalem? hanc quæſtionem ponit, & examinat prò, & contra, Freder. de Sen. in conſil. 106. & tandem determinat quod ſic, & ipſum refert, & ſequitur Petrus de Anch. in clem. 1. in 4. no. de decim. & Bened. de Peruſio in quodam ſuo conſilio incip. Si imponendis collectis, &c. in fi. cui conſilio ſe ſubſcripſit Ioan. de Monſperello de Peruſio. Quod conſilium ego habeo ad pennam, & ſubdit Freder. de Senis, quem refert, & ſequitur Pet. de Anch. quòd ſi dominus temporalis videns, quòd non poteſt grauare eccleſiam directè, & expreſſè, grauat indirectè, grauando ſcilicet nimis ruſticos, & colonos ſuos, ita quòd eccleſia non inuenit, qui velit laborare poſſeſſiones ſuas. In illo caſu hoc non debet tolerare Epiſcopus, ſicut in ſimili prouideret ſuis, de decim. cap. in aliquibus. de immun. eccle. e. ſi. lib. 6. Et illud dictum etiam Archid. refert, & ſequitur Frederic. de Sen. & Petr. de Anchar. in locis præall. Tu de hoc articulo, an clerici teneantur ad collectas pro poſſeſſionibus hæreditariis, quibus ſucceſſerunt patribus, vel aliis perſonis, vide omnino Tancr. examinantem prò & contrà, in ſua compendioſa, in rub. de quæſtio. cir. cautelas, in 10. quæſtione. Tandem concludit quòd non, per plura iura, & fundamenta. Et ſubdit, quòd hæc eſt veritas. Tandem ſubdit vnam cautelam, quòd in ciuitatib. quilibet ciuis promittat pro ſe, & ſuis hæredibus ſoluere perpetuò omnes collectas de bonis ipſorum præſentibus, & futuris, quæ quocunque tempore per commune imponerentur, & ad hæc obligent omnia eorum bona, nam per hoc pactum poterit exigi à clerico, vt ab hærede ſeu poſſeſſore bonorum obligatorum communitati: quia res tranſit cum ſuo onere. vide eum omnino, & tene menti, quia pauci ſciunt hanc cotam. Adde hic Bart. formaliter dicentem, nota iſtam legem contra clericos, vt propter iſtam ſocietatem, quæ venit in comitatu, deprædando, & occidendo, vt poſſent clerici grauari ad data, & collectas, & alia onera ſordida: vt contra dictas gentes reparetur. ita Bar. & dicit ibi Ioannes de Platea formaliter, & facit iſta lex, vt eccleſia teneatur ad collectam pro recolligendis pecuniis dandis gentibus armigeris totum comitatum deprædantibus, vt diſcedãt, vt dicunt Bar. & Ioannes de Plat. in l. nullus. C. de cur. publ. libro 12. tene menti, & vide omnino per me ibi. ¶ Et pro hoc cap. noſtro volente, quòd pro bonis patrimonialibus clerici ſunt exempti à collectis: adde Andreã de Iſer. idem dicentem in conſtitutione, ſtatuimus. in 1. colum. allega. l. 2. C. de epiſ. & cler. licet non alleget hoc capitulum, quem refert & ſequitur Matthæus ibi in 6. colum. ſubdens eſſe menti tenendum, quia non ſolet allegari ad hoc. tene menti, & ibi etiam ponit, quod clerici pro bonis emptis tenentur ad collectas, & allegat Luc. de Pen. vide eum, & deciſionem Frederici de Sen. ſupra relatam, refert & ſequitur Ioan. de Platea in l. ſenatorem, in ver. quid autem de ruſtic. & colo. eccleſia. C. de dign. lib. 12. ¶ Adde hic, quòd ſi eccleſia emit rem ſubiacentem tributo, res illa tranſit cum onere tributi. Bald. in l. ſi debitor. C. de diſtract. pign. refert & ſequitur Matth. in conſtitut. hac edictali. in 2. notab. & ibi etiam ex hoc infert Matth. quòd ſi clericus emit res ſtabiles, quæ ſunt ſcriptæ in cataſtro pro collectis, tenetur pro iſtis bonis emptis ſoluere collectas regias. & dixit Card. in clem. 1. in 1. oppoſ. de immu. eccle. q ſi res ſemel aſcripta in collectis tranſiret in eccleſiã tranſiret cum onere ſuo, niſi daretur pro dote, vel pro fundatione eccleſiæ. Refert, & ſequitur Matth. vbi ſupra. & dixit pulchrè Bald. in conſilio ſuo incip. Quidam laicus, &c. quòd clericus ſuccedens laico, cogitur ad collectas in præteritum impoſitas ſoluendas, non ad imponendas refert & ſequitur Alex. poſt Bar. in l. Titia ff ad municip. & Matth. vbi ſupra, & dixit Bal. conſil. 148. incip. Præmiſſo ſtatuto. in 1. vol. quod ad clericos tranſit cum onere ſuo ſuiſq; vitiis. Refert, & ſequitur Matth. vbi ſupra. M.

ADDITIO. *Quæritur an clerici teneantur ſoluere collectas cum laicis de bonis patrimonialibus, vel per eos emptis, ſeu aliter acquiſitis? & quantum ad primum eſt clarum, quia clerici eodem priuilegio gaudent pro rebus patrimonialibus, quo pro bonis eccleſiarum ſuarum, vt notatur in cap. ſi. de vita, & honeſt. cleric. & ad maiorem cautelam ſuper hoc emanauit cap. regni reſcriptum, Item ſtatuimus, quòd clerici, qui clericaliter, &c.*

Sed de rebus emptis eſt maius dubium: Si fortè venditores de illis rebus prius ſoluebant collectam, dubium facit: quia collecta imponitur perſonis pro poſſeſſionibus ipſarum l. reſcripto. l. fin. & l. munerum l. 2. §. patrimoniorum. ff. de munerib. & honor. vnde cùm ante acquiſitionem res erat affecta onere collectarum, videtur quòd tranſire debeat in clericum cum onere collectarum. ff. de contrah. empt. l. alienatio. & l. traditionibus. de acquiren. rerum domin. l. omnes. C. ſine cenſu, vel rel. Tamen contrariam tenet Archid. in cap. 1. de immunit. eccle. lib. 6. quia collecta non eſt perpetua, nec certa: imò ſecundum varietatem negotiorum imponitur: & interdum in minori, & interdum maiori quantitate, ſecundum q neceſſitas requirit: igitur tale onus non dicitur durare, poſtquàm res peruenit ad perſonam priuilegiatam: & hanc partem dicit eſſe tenendam, & Io. Andr. ſequitur hoc in nouella: & ita conſuluit Bart. vt refert Bald. in l. placet. C. de ſacroſanct. eccleſ. Ratio eſt, quia collecta debet imponi perſonis ſubditis: Sed clerici non ſunt ſubditi laicis, & ita notat Bart. in l. vni. C. de mulie. & in quo loco. lib. 10. & laici, vel ciuitas, qui vel quæ imponunt collectam clericis, non ſolum pœnam excommunicationis, & interdicti incurrunt, vt in cap. clericis. de immu. eccle. lib. 6. ſed etiam in duplum tenentur reſtituere, quod acceperunt à clericis, vt no. Archid. in cap. vni. de big. lib. 6. Et prædicta vera, niſi tractaretur de communi vtilitate, de quo per Iac. Butrig. in l. ad inſtructionem. C. de ſacroſan. eccle. Adde quæ notat Speculator in tit. de cenſi. §. nunquid dictũ. ver. pone quædam vicinia. Nic.

ADDITIO. *Quæritur, qui contineantur clericorum appellatione? dic præsbyteri, diaconi, lectores, & cantores, vt no. in auth. præsbyteros. C. de epiſc. & cler. & extrà de verb. ſign. cap. ſi eccleſia. In tex. ibi, clericaliter. Ergo ſi non viuunt clericaliter, † non competit eis hoc beneficium. C. de epiſc. & cler. l. ſi qua per calumniam. & l. generaliter. de hæret. l. 1. argu. ff de pecul. l. libera. Et qui dicuntur clericaliter viuere? qui omnibus aliis relictis, Dei omnipotentis inhæreãt miniſterio: vnde ceſſante cauſa ceſſat effectus, ſic. C. de reſtit. mili. l. 1. C. de epiſ. & cler. auth. ſed neque, & auth. ſi ſeruus. ibi, eos legitimè contingentibus. niſi cauſa neceſſitatis imponatur, vt no. Andr. de Baru. C. de muneribus patrim. l. 2. lib. 10. & vide quæ ibi notantur. Ad hæc faciunt quæ no. C. de exact. tribut. l. fin. eod. lib.*

ADDITIO. *Vide Abbat. in conſi. 6. vol. 1. & Doct. in clemen. præſenti. de cenſib.* De Bottis.

CA-

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

AD huius cap. ornatum vltra ea, quæ ſuperiùs diximus in conſtitutione Prædeceſſorum, vide quæ latè ponit Didac. Perez. lib. 1. ordina. tit. 3. l. 1. Azeued. ad l. 1. tit. 3. lib. 2. nouæ recollectionis, & latiſſimè per plures ampliationes, & limitationes proſequitur Petr. Duenas in reg. 100. poſt Thom. Parpal. in repet. l. placet poſt num. 22. cum ſequ. C. de Sacroſanct. eccleſ.

Huius autem cap. diſpoſitio principaliter limitatur non procedere † in iis, quæ ad publicam totius populi vtilitatem diſponuntur, cum ab illis neq; clericorum perſonæ eximantur, iuxta doctr. Innoc. in c. quia pleriq; de immun. eccleſ. Diu. Thom. in 1. 2. q. 96. Lucas de Pen. in l. fin. num. 8. C. de exact. tribut. lib. 10. & in l. cùm ad fœliciſſimam. num. 2. C. de quibus muner. nemini liceat ſe excuſare libr. 10. Vincen. de Franch. deciſ. 9. Io. Ant. Niger in repetit. extrauag. clemen. 7. de vita, & honeſt. cleric. num. 194. lex, † enim pro bono

publico

publico emanatis, æquiparatur bono eccleſiarum ; vt tradunt
Petr. de Anchar. Calder. & Laur. de Pinu. inter conſ. eiuſdem
Calder. ſub rub. de conſt. conſ. 2 1. in fine, & refert Meſſias Hiſ-
3 panus ad pragſ. panis concluſ. 5. nu. 31. tale enim † ſtatutum
non ſolum laicorum, ſed etiam clericorum vtilitatem reſpi-
cit, & ideo conſequens eſt, vt & ipſi quoque clerici huiuſmodi
ſtatuto ligentur, quòd etiam firmat Butrig. in l. ad inſtructio-
nem. C. de ſacroſanct. eccleſ. Barbat. conſ. 1. vol. 3. Aſtenſ. in
ſumma lib. 8. tit. 3 Sylueſter. in verb. immunitas 1. col. fin.
Hinc ſi vniuerſitas aliquid ſolueret pro ſe redimenda ab
hoſtili manu, quæ poſſeſſiones deuaſtaret, incenderet, aliaue
4 mala afferret, tenerentur † etiam clerici in ciuitate territoria
poſſidentes ad partem ſibi competentem ſoluendam, cum ex
tali ſolutione etiam clericorum bona ab inuaſionis periculo
eximantur : conſuluit Anchar. conſ. 96. ſuper dicto dubio,
& Bar. in l. nullus C. de curſ. publ. lib. 12.
Ex eodem fonte naſcitur, vt teneantur clerici, † vbi pro
5 murorum ciuitatis, vel pontium conſtructione collecta impo
nitur, d. l. ad inſtructionem, vbi Doct. notant. C. de ſacroſ.
eccleſ. Alex. conſ. 68. num. 13. vol. 2. Ant. de Butr. in cap.
non minus de immun. eccleſ. Io. de Platea in l. abſit in
princ. per illum tex. C. de priuileg. dom. Auguſt. lib. 11. Iacob.
Rebuff. in l. ſi diuina domus num. 3. verſ. fallit propter pias
cauſas. C. de exact. tribu. lib. 10. & in l. hac deuotiſſima num.
3. verſ. ſed an teneantur C. de quib. muner. lib. 10 & ibi Io.
de Plat. in fine ; ibiq; ex hoc infert teneri etiam eccleſiam tē-
pore neceſſitatis conferre pro emptione frumenti, & aliarum
ſpecierum, & idem affirmat in l. 1. C. vt nemini liceat in com-
par. ſpecierum lib. x & eum Butr. tradit in l. ſi diuina col. pen.
ver. ſecundo fallit. C. de exact. tribut. lib. x. Bar. Veronenſis de
ſeruit. ruſt. prædiorum ſub rub. ſeruit. viæ nu. 46. cum ſeq. poſt
Cardin. in clem. 1. q. 17. de vit. & honeſt. cleric. Capyc. in in-
ueſt. feud. in ver. feudorū clauſul. fol. 121. in ver. clerici à colle-
ctis, Carol. de Graſſal. regal franc. lib. 2. in 6. iure. Dec. in c.
eccleſiæ ſanctæ Mariæ num. 274 de conſt. Præmiſſa tamen
6 opinio intelligi deber, vbi propter † belli neceſſitatem con-
ſtructio fieret, ſecus ſi ex voluntate, veluti ad ciuitatis orna-
tum : tunc enim procederet Abb. opinio in conſil. 37. lib. 1. &
Ruin. conſ. 3. col. 7. lib. 5. prout ità has opiniones concilia-
uit Carol. de Graſſal loco præcitato verſ. cogi, Petrus Duen.
in d. regul. 100. limitatio decima ſexta in fine. Confirmantur
præmiſſa ex eo, quòd Aſtenſ. tradit in ſumma tit. 13. lib. 4.
quòd ſi neceſſitas immineat, & clerici ſunt diuites, tenentur
contribuere propter communem vtilitatem ; cuius dictum
cæteri ſummiſtæ approbant, & præcipuè Sylueſter in verſ.
immunitas. Et tandem, quotieſcunq; neceſſitas vrget, quæ cle
ricos proximè tangit, ità quòd bona, & perſonæ ipſorum eſ-
ſent in periculo, tenentur clerici contribuere, quod ſecus eſ-
ſet cauſa prædicta ceſſante, in quo caſu quando facultates
laicorum non ſufficiunt, tenentur etiam clerici contribuere,
iuxta tex. in c. aduerſus de immuni. eccleſiarum.
Hinc etiam ſequitur, quòd impoſita collecta pro cuſtodia
7 ciuitatis etiam clerici contribuere tenentur, † iuxta ea, quæ
habentur in cap. peruenit, & cap. non minus de immunit. ec-
cleſ. Calder. conſil. 2. ſtatuto Peruſino col. 2. in princ. ſub tit.
de cenſibus, quibus accedat quod tradit Bal. conſil. 280 vol.
2. incip. præmiſſo ſtatuto in fine, poſt Bart. in l. reſcripto, §.
ſciendum ff de mun. & honor. inquiens teneri clericos ad ea
conferre, quæ Reipub. expendiunt in quibus vniuerſorum ſa-
lus, & incolumitas procuratur, ſubdens in his caſibus debere
ſeipſos offerre, vt quod omnes tangit ab omnibus ſentiatur,
& Capyc. in inueſtitu. verb. feudorum clauſulæ f. 121.
Hinc etiam deciditur poſſe pro tuitione ciuitatis neceſſi-
8 tate † expoſtulante eccleſias incaſtellare, vt habetur per In-
noc. & Io. Andr. in cap. cum eccleſia de immun. eccleſ. &
poſt Luc. de Penna in l. ſi diuina num. 9. C. de exactorib. tri-
but. lib. 10. tradit Capyc. loco ante citato. cùm nulla ſit ma-
ior iuſtitia, quàm patriam, infirmos, ac debiles ab hoſtibus li-
berare, cap. fortitudo, cap. ſi quis, cap. non inferenda 23. q.
3. prout tenentur clerici inuigilare pro cuſtodia, & tuitione ci-
uitatis tempore belli, cap. peruenit de immun. eccleſ. Lucas
de Penn. in l. 2. col. fin. verſ. item an hodie. C. de quibus muner.
liceat ſe excuſ. lib. 10. & Petrus Gregor. Tholoſ. in ſintag. iu-
ris lib. 3. cap. 8. par. 1.
His accedat, quòd ſtatuta concernentia conſeruationē pa-
9 ſtuum nè dùm ligant † laicos vicini populi, ſed etiam clericos
& religioſos, qui propter conſeruationem boni publici tenen-
tur ea obſeruare, tradunt communiter Doct. in cap. quòd cle-
ricis

ricis de foro compet. & Meſſias in loco ſuperiùs citato nu. 40.
Infertur etiam ex præmiſſis, quòd ſi Princeps † certum 10
pretium, & iuſtum frumento ſtatuat, & clerici ad huius edi-
cti obſeruantiam teneātur ſub mortalis peccati pœna, idque
expreſſe per pragmaticam ſanctionem Hiſpaniæ editam ſu-
per taxa panis ſtatutum extſtat, ibiq. Soti, Nauarri, & Medinæ
opiniones recenſentur, quos ſequitur Ludouicus Meſſias in d.
prag. concluſ. 5. Io. Vinc. de Franch. deciſ. 9. poſſuntq; tem-
pore neceſſitatis cogi ad vendendum frumentum, Io de Pla-
tea in l. vnica circa fin. per illum tex. C. nemini licere in com-
paratione ſpecierum lib. 10. & in l. fin. num. 5. verſ. item mit-
teutur. C. de exact. tribut. lib. 10. Præmiſſorum autem ratio
ea videtur, quia publica † vtilitas omni priuilegio anteponen- 11
da eſt, vt poſt alios tradit Iaſ. in l. ſi ex toto col. 1. ff. de leg. 1.
Ideoque † immunitas alicui, conceſſa non extenditur ad one- 12
ra tempore belli ſubeunda ; niſi expræſſim dicatur, vt per
Doct. in d. l. ſi ex toto, & per Io. Anto. de Nigris in d. clem.
de vita, & honeſt. clerico. num. 197. Hinc dicebat Bal. in l. iu-
bemus. C. de ſacroſanct. eccleſ. immunitatē † alicui conceſ- 13
ſam non includere caſum publicæ vtilitati contrarium, quod
pluribus comprobat ipſe idem in conſ. 1. vol. 3. Secunda ratio
videtur. nam ſtatuta, quorum ſuperiùs mentionem egimus,
aliaque illis ſimilia eccleſiaſticæ libertati minimè repugnant,
nec principaliter in eccleſiaſticas perſonas diriguntur, ſed per
quandam conſequentiam illos comprehendunt ; idq; non ex
imperij ſecularis poteſtate, ſed ex naturali, & diuina ratione
quæ illos magis, quàm alios obligat ad charitatem, ad proxi-
mi auxilium, ac ad oppreſſorum ſubleuationem. Qua ratione,
& prælati, & Reges alioquin legibus non ſubditi ſtatutis præ-
dictis ſupponuntur, vt per Meſſiam citato loco nu. 48. & 49.
Conſtat enim † clericos ciuium appellatione contineri, ét in 14
materia ſtatutaria cap. ſi in adiutorium decima diſtinct. & poſt
Chaſſenum tenet Burgos. de pace ad l. 3. Taur. 1. parte con-
cluſ. 3. num. 406. Felin in cap. dilecti de foro compet. Alex.
conſ. 41. lib. 7. Et veniunt etiam appellatione populi. Gregor.
Lopez. in l. 1. tit. 10 par. 2 in verſ. Pueblo llaman : ideoq; fru-
untur paſcuis, & nemoribus ciuitatum Alber. in l. 1. col. 2. & 3.
ff. quod cuiuſq. vniuerſ. Oldrad. conſil. 39. Verùm ſi alij oppi-
di conciues pro ipſis paſcuis aliquod perſoluunt, tunc etiam
clerici idem ſoluere tenētur, ſi ipſis volunt vti, conſuluit Abb.
conſil. 6. caſus ſuper quo lib. 1. relatus per Burg. de pace in
ſupradicta citata concluſ. 3. num 403. quod comprobatur ex
doct. Bal. in l. 1. in fine. C de contrahen. emptio. vbi, quòd
† ſi clericus, laicorum ſtatuto vtatur, tenetur gabellam ſolue- 15
re ab eodem ſtatuto impoſitam, ſequitur Dec. in cap. eccle-
ſia Sanctę Mariæ col. fin. verſ. & conſequentur de conſtitut.
Abb. d. conſ. 6. & Io. Ant. de Nigris in dicta extrauag. clem.
7. num. 186.
Nec illud omittam, quòd vbi † clericorum animalia dam- 16
num, poſſunt à laicis capi, ac pena exigi, vt poſt Innoc. Ho-
ſtien, & Archid. tradit Gulıel. de Benedict. in cap. Raynut. in
verb. & vxorem num. 36. Lucas de Penn. in l. 2. ver. hæc fa-
ciunt. C de nautib. non excuſan. lib. 11. Camill. Salern. in ad-
dit. ad conſuetud. Neapolit. in prohæmio verſ. pro conclu-
ſione prædicta.
Secundo principaliter limitatur huius capit. diſpoſitio, vt
non procedat, quò ad † conductores laicos rerum eccleſiaſti- 17
carum ; hi enim clericorum immunitate non gaudent, Specul.
in tit. de immunit. eccleſ. Bal. in conſ. 31. vol. 1. id conclu-
dens, etiam ſi per indirectum eccleſia læderetur, & idem Bal.
conſ. 496. vol. 4. Inde infertur teneri hos conductores ad ſo-
lutionem gabellæ pro vino, vel alijs, quæ ex territorijs perci-
piuntur ; cum † exemptio vectigalis ad emptorem non tran- 18
ſeat. Io. Andr. in cap. 1. de immun. eccleſ. Alex. ad Bar. in
leg. licitatio §. mercatores ff. de pub. & vectig. Archid. in
cap. quanquàm de cenſibus in 6. Sylueſtr. in ſumma in verb.
excommunicatio num. 48. verſ. ſeptimo nota quod emptor.
Colonus tamen partiarius pro portione ad ipſum ſpectante
ſoluere tenetur, Federic. de Senis conſil. 111, quæſtio talis eſt,
col. 4. verſ. item quæritur. Bald. d. conſil. 31 vol. 1. & Ioan.
Vinc. Anna ſing. 99. qui limitat vbi nimium eccleſia grauare-
tur, ibiq, nouiſsima additio Regij Conſiliarij Fabij eius filij vi-
ri doctiſsimi. Similiter † emphiteutæ eccleſ. ad collectas te- 19
netur deducta tamen ſumma, quam eccleſ. ſoluit, Andr. in c.
1. §. & plauſtorum num. 56. & 57. quæ ſint regaliæ, Luc. de
Penna in l. vnica num. 7. C. de imponen. lucr. deſcrip. lib. 10.
Sebaſtian. de Neap. in c. Regni 194. porrecta, col. 1. verſic.
quarto : ſic etiam non excuſatur † laicus extrahens vinum cle- 20
 rici

rici contra formam ſtatuti Bal. conſil. 198. ſtatutum ciuitatis Tergeſti num. 4. vol. 2. & Ripa reſponſ. 68. num. 13. A quo autem iudice poſsit cogi, vide Bal. in l. de his in princip. C. de epiſc & cler. & in authen. ſed & periculum. num. 3. C. ſine cenſu, vel reliq. poſt Inno. in cap. poſtulaſti de foro compet. & alios refert Azeuedo ad l. 11. nu. 5. tit. 3. nouæ recollectio. vbi poſt alios relatos ſubdit, & rectè ſecurius eſſe, vt eccleſiaſticus iudex requiratur, vt breuiter clericum compellat ad ſolutionem collectæ, vt per Cacher. deciſ. Pedem. 181. nu. 22. & 23. & Guliel. de Bened. in c. Raynutius in verb. & vxorem deciſ. 2. num. 470.

Teneantur etiam clerici pro bonis per eos emptis ad ſolutionem collectarum, prout ante alienationem in eos factam, vt ſtatuitur per prag. Regis Ferdinandi incip. Per molte querele, quam hic ſubiecimus, & diximus in conſtit. prædeceſſorum. C. Tap.

PRAG-

PRAGMATICA II.
De cler. ſeu diac. ſaluat.

FERDINANDVS I.

Clericaliter viuentes de bonis hereditariis, & eccleſiaſticis collectas non ſoluant, & decimæ eccleſiis perſoluantur. h. d. vſq; ad § 3.

FELICIS MEMORIAE Carolus Illuſtriſſimi Regis Siciliæ, & Hieruſalem primogenitus, Princeps Salernitanus, ac eius in Regno Siciliæ Vicarius generalis, Prælatis Eccleſiarum, Comitibus, Baronibus, vniuerſis Officialibus, & hominibus à Faro citra ipſius Regiis fidelibus, & deuotis ſuis ſuas direxit literas nouas, ſui nominis ſanctiones, atque leges in ſe continentes, quibus inter cętera de immunitatibus eccleſiarum, & eccleſiaſticarum perſonarum nonnulla voluit, & inuiolabiliter obſeruari mandauit, in quibus inter alia, continetur Capitulum tenoris ſequentis, videlicet.

1 Item ſtatuimus, quòd clerici, quì clericaliter viuunt, non teneantur communicare cum alijs in collectis, & exactionibus aliis quibuſcunque, nec pro bonis eccleſiaſticis, nec patrimonialibus de portionibus ad eos legitime tangentibus, pro quibus quidem legibus ſecutæ fuerunt exinde Apoſtolicæ literæ felicis recordationis Honorij Papæ primi, ſerie ſubſequenti. Honorius Epiſcopus Seruus Seruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam. Dilectus Filius nobis Carolus clarè memoriæ Caroli Regis Siciliæ primogenitus, tunc Princeps Salernitanus, & eiuſdem Regis in Regno Siciliæ Vicarius generalis, tanquam vir Catholicus, de genere ortus Chriſtianiſſimo, deuotam ad Deum, & ipſius Eccleſiam mentem gerens, eiuſdem generis veſtigia imitatus: Pro bono ſtatu Eccleſiarum Regni prædicti, & ad conſeruationem iurium earundem, inter cętera (licèt ſub alio forſan verborum ſchemate) dicitur ſtatuiſſe, & mandaſſe inuiolabiliter obſeruari, quod decimæ, quæ debeantur eccleſijs, & perſonis eccleſiaſticis regni prædicti Catholicorum Regum Siciliæ temporibus, recipi ab eccleſiis ipſis conſueuerunt, ſine difficultatis obſtaculo, amoto diſpendio perſoluantur: Similiter quæ debentur in pecunia in feſto Pentecoſte, & aliæ, quæ debentur in frumento, & aliis victualibus, vino, oleo, ſeu fructibus aliis illis temporibus, quibus percipiuntur, & ſi aliqua ſint, quæ certis diebus perſolui conſueuerunt, die debita perſoluantur: Et ne de hoc eccleſiæ, vel perſonæ eccleſiaſticæ neceſſe habeant, ſingulis annis à Curia literas impetrare, ſtatuit, ꝙ ſub pœna dupli pro decimis, & aliis iuribus, quæ perſonis, vel eccleſiis debentur, quibus ſecundum ordinationem præmiſſam ſolutum non fuit: Magiſtri procuratores, & Magiſtri ſalis, Baiuli, & alij officiales, qui eis debent perſoluere, tam præſentes, quàm futuri teneantur integraliter ſoluere, ſecundum quod ſuperius dictum eſt, nullo tamen mandato expectato.

2 Item quod Comites, & Barones, & cęteri, qui tenentur ad decimas, & iura alia eccleſiis, vel perſonis eccleſiaſticis pro bonis quæ tenent, ea teneantur ſoluere ſuis temporibus, quibus hactenus extitit conſuetum, adiiciens, quòd ad hoc authoritate ſui ſtatuti, ſuper hoc editi ad requiſitionem perſonarum, quibus debentur per Iuſtitiarios Prouinciæ compellantur, quod ſoluantur ab aliis quibuſcunque per quos bona pupillorum, terras, & feuda tenentium procurantur, ſiue baliatus Curiæ teneant, ſiue alij ſint commiſſi, ſiue terra, vel feuda, aliquorum occaſione delicti, vel quacunq; alia cauſa per Curiam teneantur.

Clerici non trahantur ad ſæcularia iudicia, niſi pro bonis feudalibus, & priuilegia eccleſiarum ſeruentur circa ad illas confugientes. h. d. vſque ad § 6.

3 Item quòd clerici niſi pro bonis feudalibus, prout continentur in conuentionibus inter dictum Regem, & Romanam Eccleſiam habitis, ad iudicia ſæcularia non trahantur.

4 Item quòd eccleſiæ in toto Regno prædicto gaudeant priuilegio, eis per communia iura indulto, & illi, qui ad eas confugiunt, ab inde non extrahantur inuiti, niſi in caſibus à iure permiſſis.

5 Item quòd qui in domum Religioſorum Prælatorum, & aliarum Eccleſiaſticarum perſonarum recepti fuerint, ibi criminalia iudicia exercere aliquatenus non præſumant, nec electos, vel res eorum contra voluntatem ipſorum accipiant, & ſi ſecus factum fuerit, poſt reſtitutionem, & emendationem damni ſi Comes fuerit, vel Baro, qui contrafecerit, teneatur ad pœnam duodecim vnciarum; ſi ſimplex miles, ad ſex; ſi burgenſis, ad tres.

Clerici à laicis etiam Baronibus domi, vel extra non moleſtentur, qui in electionibus prælatorum non ſe intromittant, niſi quatenus pro iure patronatus eis competat. h. d. vſq; ad § 8.

6 Item quòd Comites, Barones, Officiales, & aliæ quæcunque perſonæ laicales, non intromittant ſe de electionibus prælatorum, vel collationibus præbendarum, ſeu quorumlibet eccleſiaſticorum beneficiorum, directè, nec de aliis ad ſpiritualia pertinentibus, niſi quantum ratione iuris patronatus aliquibus competit, vel ex priuilegio eſt conceſſum. Nec propter prælatos capitula eccleſiarum, ſeu conuentus piorum locorum, ipſorum conſanguinei, vel vaſſalli quomodolibet moleſtentur.

7 Item quòd clerici, qui clericaliter viuunt in collectis, & exactionibus aliis quibuſcunque, nec pro bonis eccleſiaſticis, nec pro patrimonialibus deportionibus eis legitimè contingentibus cum aliis teneantur.

Rex

Res donatæ eccleſiis tranſeant cum onere ſuo, & legitima priuilegia ſeruentur. h.d. vſque ad §. 11.

8 Item quòd res, & poſſeſſiones, quæ non ſunt in aliquo curiæ, vel aliis obligatæ, donari poſſint eccleſiis, & legari: ſed ſi ea obligatione tenentur, propter quam datio, & legatio, vel donatio, de iure impediri poſſit; hoc caſu res, & poſſeſsiones huiuſmodi prædictis titulis cum onere ſuo ad eccleſias transferant. Item quod vaſſalli eccleſiarũ, qui ea, quæ habent ab eccleſiis ad ſeruitia propria obligati, officia per Curiam, Comites, Barones, vel alios, ſine ipſorum Prælatorum licentia nullatenus committantur.

9 Item quòd priuilegia, & iura conceſſa eccleſiis, & eccleſiaſticis perſonis à catholicis, & antiquis Regibus Siciliæ, in quorum poſſeſſione exiſtunt, ſeruentur illęſa, de illis verò in quorum poſſeſsione non ſunt, fiat eis ſine difficultate iuſtitia in Curia competenti.

10 Item quòd officiales, & commiſſarij curię, poſſeſſiones, & res, quę ab eccleſiis poſſidentur, non auferant, nec in ipſis eaſdem eccleſias, contra iuſtitiam moleſtare aliquo modo pręſumant.

Cognitio cauſæ clericorum ſpectat ad eorum iudices, & non ad ſæculares per quos pro cauſis ciuilibus non trahantur etiam vaſſalli eccleſiaſtici, h.d. vſque ad §. 14.

11 Item quod officiales, ſeu ſeculares perſonę ſe nullatenus intromittant ad cognoſcendum de aliquo crimine eccleſiaſtico, nec impediant pręlatos, aut alios ipſorum officiales, quin de huiuſmodi crimine liberè cognoſcant, & puniant, vt eſt iuris.

12 Item quòd Iuſtitiarij, vel alij officiales, vaſſallos eccleſiarum coram ſe, vel ad ipſorum iudicium, in ciuilibus trahere non pręſumant.

13 Item quod pręlati eccleſiarum, & eccleſ. perſonę, aut officiales, ipſorum vaſſallos debitores ſuos poſſint, prout competit, eos compellere ad ſatisfaciendum ſibi debitis, & iuribus eorundem contradictione aliqua legitimè non obſtante.

Prælatorum vaſſalli rebus eccleſiæ relictis poſſunt quo voluerint confugere, & Iudæi tanquam eccleſiæ vaſſalli à laicis non turbentur. h.d. vſque ad §. fi.

14 Item licèt idem princeps ſtatuerit aliqua de vaſſallis eccleſiarum eis ad perſonalia ſeruitia obligatis, ſi forſan à terris, in quibus morari debent aufugerint, per pręlatos, & perſonas eccleſiaſticas reuocandis. Nos autem dicimus diſtinguendum, vt ſi ratione perſonę ad huiuſmodi ſeruitia teneantur, poſsint, ſi receſſerint, legitimè reuocari, ſi verò tenentur rerum tantummodo ratione, & recedere voluerint, res ipſas eccleſiis, & perſonis eiuſdem omnino dimittere compellantur.

15 Item quòd Iudęis, qui ſunt Eccleſiarum vaſſalli, nulla committantur officia, nec eis alię oppreſsiones, vel grauamina inferantur. Nos itaque cum fratribus noſtris deliberatione habita, pręmiſſa in fauorem eccleſiarum Dei, & miniſtrorum eius attendentes inducta, de ipſorum fratrum conſilio, & aſſenſu, ac plenitudine poteſtatis, ea firmiter perpetuò robur ſtatuimus obtinere, ipſaquè pręcipimus perpetuis temporibus inuiolabiliter obſeruari: Decernimus ergo nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtrę conſtitutionis, atque decreti infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis aũt hoc attentare pręſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorũ Petri, & Pauli Apoſtolorum eius nouerit incurſurum.

Clerici non incedentes in habitu, & tonſura trina monitione præcedente tenentur ad functiones fiſcales, & ad collectas pro bonis quibuſcunque.

Cum igitur plurium fidelium noſtrorum ducatus pręd[i]cti ad nos querelę deuenerint, quòd quamplurimi fuerunt, & ſunt in ducatu pręd[i]cto, qui ſe clericos aſſerant, nec clericaliter viuunt, ſed potius negotiationibus, & queſtibus ſecularibus, quàm diuinis vacauerunt, & vacant officiis, quidam ex eis, nec habitum, nec tonſuram clericalem detulerunt, aut deferunt, & quidam, etſi huiuſmodi habitus, & tonſuram clericalem detulerunt, aut deferunt, negotiis communibus ſæcularibus, pręſertim officiis inhoneſtis, ſiue prohibitis, minime ſe abſtinuerunt, quorum quidam vilibus ſe immiſcuerunt, nihil de clerico pręten- dentes, niſi forte ſolum habitum, & tonſuram ſordida, ac vilia exercentes; quę etiam in profanis dedecent, quorum quidam etiam publicè ſuas operas locauerunt, & locant ad arandum, fodiendum, & ſimilia ſordida faciendum. Quidam verò etſi clericaliter viuere viſi fuerint, ac videantur, tñ nõ contenti huiuſmodi ſibi conceſſa immunitate pro bonis eccleſiaſticis, & patrimonialibus deportionibus eis legitimè contingentibus, vt dictis in hoc Regno capitulis diſponitur, ſed etiam pro bonis alijs eis aliunde quęſitis non pro eccleſijs, ſed pro ipſis, in grauamen fidelium noſtrorum, cum quibus pro illis in hoc Regno contribuere tenentur, & debent, gaudere nituntur, vt pro illis cum alijs fidelibus noſtris in huiuſmodi oneribus non contribuant. Nos igitur attendentes, quod CHRISTVS Tributa Cęſari monet reddi, quia propter bella neceſſaria militi ſtipendia prębentur, quadam enim prudentia ſtipendia militibus conſtituta ſunt, ne dum ſumptus quęritur, pręd[o] craſſetur, & quòd, niſi noſtris in his fidelibus iuſtis prouideatur remediis ad tributa nobis pręſtanda, ſiue fiſcales functiones nobis debitas inſufficientes reddunt: pręſertim dum ſub prętextu clericalis muneris, quod quidem minime impleuerint, ab his ſe muneribus conantur ſubtrahere: quorum fraudibus meritò cenſemus obuiandum, ne quis ſub ſpecie muneris, quod minime exequatur, alterius muneris oneribus releuetur: Vobis tenore pręſentium de certa noſtra ſcientia cum noſtri Conſilij matura deliberatione dicimus, & mandamus, quatenus receptis pręſentibus ſingulos pręlatos ducatus prędicti, moneri, requiri, & exhortari mandetis, & faciatis, quod ſuarum ciuitatum, & diœceſarum clericos nominatim, ſemel, bis, & tertio moneant, quòd clericaliter viuentes, habitum, & tonſuram clericalem deferant, diuinis officijs (vt tenentur) intendant, & à negotiationibus, quę clericis ſunt prohibitę, & alijs, quę clericis non decent, ſe abſtineant, nec ad ea redeant, ſiue alia reaſſumant: de quibus quidem monitionibus sic inde per eos factis, vos ſuis literis inde reddant certiores, vt, qui contrafecerint, & qui hactenus minimè clericaliter viuerent,

quo

quo minus cum alijs non contribuant in fiſcalibus functionibus pro eorum bonis quibuſcunque minime defendant: quinimo eoſdem cogant ad contributionem huiuſmodi, cum alijs noſtris fidelibus pro bonis eiſdem: Necnon alios clericos quoſcunque, qui etiam clericaliter vixerint, ad contribuendum cum aliis in eiſdem fiſcalibus functionibus nobis debitis, & debendis pro bonis aliis, quam eccleſiaſticis, & patrimonialibus deportionibus eis legitimè contingentibus efficaciter compellantur, vt inde noſtrorum fidelium omnis ceſſet noſtra querela: ſcituri quòd niſi in his celeriter, & debitè prouideatur, cum hoc contra quietem publicam tendere videatur, nos opportunis remediis pro releuatione, & quiete noſtrorum fidelium prouidere curabimus. De quibus quidem inde ſecutis monitionibus, requiſitionibus, & exhortationibus nos veſtris literis informare curetis, & quicquid per ſingulos eorum inde factum fuerit, Maieſtati noſtrę fideliter referre, vt inde per nos, quod expedire videbitur, valeat debitè prouideri. In quorum teſtimonium, &c. Datum in Caſtello nouo Neap. per Spectabilem, & Magnificum virum Honoratum Caetanũ, &c. Die vigeſimo quinto Maij. 1469. Rex Ferdinandus. Paſchaſius Garlon. N. A. de Monti, Locumtenens Magni Camerarij. Dominus Rex mandauit mihi Antonello de Petrutijs.

PRAGMATICA III.

De cleric. ſeu diacon. ſaluat.

REX FERDINANDVS.

Eccleſiaſticæ perſonæ de bonis ad eas obuentis à laicis ex capite alienationis, natura illorũ non mutata contribuant in collectis h.d.

PEr molte querele hauute da noſtri ſubditi, che li beni nelli cataſti, & apprezzi di loro Terre, & Vniuerſità, aſcritti, e taſſati per li pagamenti de' ſeculari ciaſcun'anno à noſtra corte debiti, per gl'huomini del preſente Regno, per conuentione olim hauuta tra la Maeſtà della felice memoria di Re Alfonſo noſtro colendiſſimo genitore, e le Vniuerſità, e gl'huomini del Regno predetto fin' alla ſumma di ducati ducento trentamilia per anno, ſon ſtati, e ſono per diuerſi contratti alienati, e traſportati in clerici, e perſone eccleſiaſtice, & tuttauia ſi alienano per perſone, le quali quelle auanti le loro alienationi contribuiuano nel pagamento da farſi per le Terre, & Vniuerſità, nel territorio delle quali erano ſiti, e poſti nel pagamento della ſumma predetta, e per quelli eſſer inde alienati nelli detti clerici, & perſone eccleſiaſtice, ſi debbia per quelli beni coſi alienati contribuire nel pagamento predetto: Al che non ſi prouedendo, noſtri ſubditi molto meno potrebbono comportare il carico del pagamento predetto, mancandoſi la contributione, che alias auanti tale alienatione per tali beni ſi faceua nel pagamento predetto. Per tanto vogliamo, & de certa noſtra ſcientia comettemo, e mandamo, che prouediate, mandiate, e facciate, che per tali beni coſi alienati, & che de cetero ſi alieneranno negli clerici, & perſone eccleſiaſtice, ſi contribuiſca nel detto pagamento per il poſſeſſore di quelli anchorche ſiano clerici, ò perſone eccleſiaſtice, ò altre che fuſſero, coſi come prima per quelli ſi contribuiua, & ſi douea contribuire per gli laici alienatori di quelli, tanto per il paſſato dopò l'alienatione di quelli fatta vt ſupra, quanto per l'auenire, & eſſendono gli poſſeſſori di quelli à tale contributione renitenti, ſi piglie tanto da detti beni, & frutti di quelli peruenuti, e peruenturi, che ne ſia ſodisfatto quello, che debito ſerà à tal contributione da farſi vt ſupra, per li beni predetti, ſignificando alli prelati, & ordinarii de gli luoghi, nelli quali ſi prouederà a tutte contributioni, ch' a quella non donino alcuno impedimento, ſe noſtra gratia haueranno cara, & deſiderano di far coſe a noi grate.

Datum in Caſtello noſtro Ciuitatis Neap. tertio Martij. 1473. Rex Ferdinandus. A. Secretarius.

REX ROBERTVS. Cap. 248.

Clerici coniugati ſoluunt collectas, & in hoc tantùm differunt à laicis, quod pro delictis conueniuntur coram iudice eccleſiaſtico. h.d. cum pragm. ſeq. Tap.

NOn exigit agendo nos vrgentium numeroſa perplexitas, quamquam ſolutionibus debiti generalium ſubuentionum, & collectarum fiſcalium onerum eximi. Nec libertas etiam clericalis expoſcit coniugatos clericos ab illorum præſtationibus liberari. Nuper ſanè ad noſtram deuenit notitiam, quòd clerici coniugati de prædicta regimini noſtro commiſſa prouincia conferre in præmiſſis negligunt: tuq; præſens ad ſolutionem illarum eos cogere deſinis: & negligens non ſine notabili, & damnabili culpa manes: credens forſitan huiuſmodi clericos ad ſolutionem illorum non debere compelli, ex illo quo funguntur alias priuilegio clericali. Nos in his diſpendia noſtræ reipub. vitare volentes, fidelitati veſtræ præſentium ſerie iubemus expreſſè ſub pœna contemptus iuſſionis præſentis noſtræ curiæ, ac dupli nihilominus illius quantitatis pecunię, quæ coniugatos clericos rationabiliter poſſit inde contingere ſupradictos, quatenus tam tu idem præſens, quàm vos alij futuri Iuſtitiarij dictæ prouinciæ ſinguli clericos coniugatos eoſdem, quòd in præmiſſis omnibus contribuant, vt tenentur, pro rata videlicet eorum quemlibet contingente rationabiliter exinde ſtudeatis cogere, prout indemnitati prædictę reipubl. videbitur expedire: itaque coniugati clerici * & laici in nullo alio differant, niſi quòd pro commiſſis ab eis exceſſibus, vel delictis trahi non poſſint criminaliter, vel ciuiliter conueniri in curia ſeculari. Has autem literas, vt debitum, & realem conſequantur effectum dari per vos alterutrũ alteri amotionum veſtrarum temporibus præcipimus in pendenti.

* ADDITIO. Coniugati clerici. *Clericus coniugatus non trahitur ad forum ſeculare. ego habeo literam Regis Roberti in meo compendio contrarium diſponentem, & eſt in regiſtro, car. 25. in cap 47. vide Capyc in deciſ. 161. colum. fin. & eſt ritus inſ incip. item quod al quis. & vide Gui Papa dec. 83. & Gram. deci x. & in conſ.* 110. *in ciuilib* Piſanel.

gli

PRAG-

PRAGMATICA I.

De cler. ſeu diac. ſaluaticis.

REX FERDINANDVS I.

NVper ad Maieſtatem noſtram plurium vniuerſitatum prouinciarum prædictarum noſtrorum fidelium quærela peruenit, quod nonnulli in eis ſunt, qui ſe clericos aſſerunt, & cum vxoribus vixerunt, & viuunt, & contra collectarum, & fiſcalium functiones cum eis pro rata contingentes ſubire recuſant. ſuper quo Maieſtati noſtræ remedio ſuppliciter poſtulato: Nos attendentes quod nec cõi iure, nec Regni huius Cõſtitutionibus, & Capitulis clerici coniugati, quantumcunque vnicam, & virginem duxerint vxorem, & tonſuram, & veſtes deferant clericales, ab huiuſmodi oneribus, & ſolutionibus ſunt exempti: Volumus, & tenore præſentium de certa noſtra ſcientia, & cum noſtri Conſilij matura deliberatione mandamus, quatenus dictarum prouinciarum ſingulos clericos coniugatos efficaciter cogatis, & compelli mandetis, & faciatis, quòd in collectis omnibus, & fiſcalibus functionibus, cęteriſq; oneribus vniuerſitatum, ciuitatum, terrarum, & locorum dictarum prouinciarum quomodolibet imminentibus contribuant, & teneantur pro rata vnumquemque tangente, cum ipſi coniugati clerici à laicis in nullo alio differant, niſi quòd pro cõmiſſis ab eis exceſſibus, vel delictis, trahi non poſſint criminaliter, aut ciuiliter ad iudicium ſæculare, & ſi quis in eo manus iniecerit violentas, excomunicationem incurrat, qui etiam non gaudent, niſi tonſuram, & veſtes deferant clericales. has noſtras literas vobis propterea dirigentes, quas vt in ſingulorum notitiam deueniant, publicari more ſolito mandetis in ciuitatibus, & locis inſignibus dictarum prouinciarum munitas magno Maieſtatis noſtræ Sigillo. Datum in Caſtro noſtro ciuitatis Auerſæ, per Magnificum V. I. Doctorem Conſiliarium noſtrum dilectum Lucam Tozolum Romanum Locumtenentem Fundorum, Comitis, Logothetæ, & Protonotarij. Die 24. Maij. 1469. Similes directæ fuerunt aliis Commiſſariis. Rex Ferdinandus. Paſchaſius Garlon. N. A. de Monti. Locumtenens Magni Camerarij. Dominus Rex mandauit mihi Antonello de Petrutiis.

Aſcri-

Aſcriptitij dominis inuitis non ordinantur, ſi tamen conſentiant, non licet domino aliquid in præmium licentiæ recipere: At neceſſitate vrgente domini conſentire coguntur: ſed filij ipſorum conditionem non mutant. h.d. Tap.

IMPER. FREDER.

ASCRIPTITIOS [a] ſinè voluntate, & aſſenſu eorum, quorũ iuri ſubditi ſunt, & poteſtati, nullus epiſcoporum ordinare pręſumat. Hi quorum [b] aſcriptitij ſunt, ſi quod pręmium ob licentiam ordinandi, vel conſecrandi ſuſcepiſſe conuicti fuerint, ius aſcriptitium perdant, & qui dederit pecuniam ab ordine motus fiſco noſtro, cum rebus omnibus ius vendicetur. Ne tamen ſiniſtrum aliquod aliquando poſsit noſtris conſtitutionibus obuiare, ſi fortè in rure, vel in vico eccleſia conſtituta aſsignatos habuerit ſacerdotes, quib. decedentib. ſunt aliqui ſubrogandi, & pertinaces domini ruris, vel vici ſuper aſcriptitiis fieri ſubrogationem negauerint: pręſertim cum ex ipſis aſcriptitiis perſona idonea ſacerdotio ab epiſcopo expectetur: dignum clementiæ noſtræ videtur, atq; iuſtiſsimum ad iuſtam petitionem eccleſię aſcriptitiorum dominum iure cogendum. Filij verò aſcriptitij ordinati ad aſcriptitiorum conditionem redeant, omni occaſione remota.

ADDITIO. *Sacerdotes certo numero cogendum, vt patiantur aſcriptos ſuos ordinare, & facit in Authenti. de ſanc. epiſc. §. aſcriptitios. & C. de epiſco. & cler. quiſquis.*

a ASCRIPTITIOS. Hæc conſtitutio, & ſequens non ſunt multum de pane quærendo. Prohibet enim hęc conſtitutio clericari aſcriptitios, ſine domini voluntate, vt in caſu, qui eſt in litera. Sed aliud de iure communi. C. de epiſc. & cler. authen. aſcriptitios. & hoc eſt in his aſcriptitiis, qui ſunt glebæ perſonaliter aſcripti: ſecus in villanis, qui nõ perſonaliter, ſed de rebus ſeruire debent, vt in ſequen. conſtitutione.
b *Aſcriptitij.* Loquitur de aſcriptitiis, an poſſint clericari?

AD-

ANDRAEAS DE ISERNIA.

A*Scriptitios*. Hæc conſtitutio concordat cum iure communi, C. de epiſcopis, & clericis quiſquis in Authent. de ſanctiſsimis epiſcopis, §. aſcriptitios Quod verò dicitur in fine huius conſtitutionis, quòd ordinati debent redire ad conditionem priſtinam. Aliud eſt de iure Canonico, etiam in ſeruo ordinato præter domini voluntatem in presbyterum, vel diaconum, vel ſubdiaconum, quinquageſimaquarta diſtinctione, cap. ex antiquis. & cap. ſi ſeruos, & per totam ipſam diſtinctionem: quod dic plenè extrà de ſeruis non ordi. cap. 1. in glo. Et no. quod dicit fiſco noſtro. Reges enim habent fiſcum, vt in l. 1. in principio libri Longobardi. & de hoc dictum eſt ſupra in prologo.

ADDITIO. *Adde qui dicantur habere fiſcum? vide glo. & Bartol. in l. item veniunt. in §. ait ſenatus. ff. de petitio. hæredita. Bart. in l. 1. C. de bon. vac. Bald in §. fin. de pace iuram firman. in vſibus feudorum.* Superantius.

Ca-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 QVi autem † ſint huiuſmodi aſcriptitij, etſi à pluribus ſcribentibus exquiſierim, non tamen reperi hoc nomẽ bene declaratũ; collegi nihilominus aliqua ex tit. de agric. & cenſit. & ex tit. de colon. Paleſtin. de colon. recens. & de colon. illiric. in tribus lib. C. & ex Petro Gregor. Tholoſano viro equidem eruditiſſimo in ſintagm. iuris vniuerſi lib. 18. c. 22. Sciendum eſt igitur Romanos ciues, quos peculiari, ac præcipua quadam fortitudine Deus optimus maximus cæteris præfecit gẽtibus, multis ab eis partis victoriis, quos in pugna ſibi reſiſtentes vincebant, eos non occidere, ſed ſeruos facere ſolitos fuiſſe: quorũ immenſam multitudinem alij pluresue alij habebant, eorumque opera variis in rebus vtebantur.

Ideoq;

Ideoq; ſecundum opus, cui præficiebantur, nomen acquirebant, ſic agricolæ cenſiti, & aſcriptitij (quòd idem eſt) vocabantur. Nàm aſcriptitius nihil aliud ſignificat, quàm agriculturæ deſtinatus, & aſcriptus, ea tamen conditione, vt perpetuò ſit addictus agro, non modo ipſe, ſed & filij eius, quòd habetur ex l. cum ſatis de agricol. & cenſit lib. 11. Ideoque Imperator Iuſtinian. in l. ne diutius eod. tit. inquit, *quæ enim differentia inter ſeruos, & adſcriptitios intelligatur, cùm vterq; in Domini ſui poſitus ſit poteſtate, & poſſit ſeruum cùm peculio manumittere, & aſcriptitium cum terra à dominio ſuo expellere?* Aliquas tamen poſuit ibi gloſ. in verb. intelligantur. Acquire-
2 bat † tamen libertatem aſcriptitius ſi per 30. annos agrum incoluiſſet, non tamen, vt agrum deſereret, nec ipſe, neque eius filij d. l. cum ſatis. §. 1. Et ex hoc potiùs erraſſe videtur vir alioqui doctiſſimus Petrus Follet in coment. ad hanc conſt. dum in diffinitione aſcriptitij dixit eos eſſe, qui per 30. annos fuerunt in manſo, ſiue poſſeſſione, & qui per propriam ſcripturam, & profeſſionem ſolo colendo adſtricti ſunt, quòd apertis verbis docet præcitatus Gregor. Tholoſan d. lib. 18. cap. 23. ſintag. num. 6. idq; ratione publicæ vtilitatis ſancitũ fuiſſe teſtatur Imper. Valent. in l. colonus d. tit de agricol. & cenſit: hinc ad inſtar iſtius antiquæ conſuetudinis nonnulli
3 etiam † non initio ſerui, ſed liberæ fortaſſe conditionis territoria ea lege ſuſcipiebant, vt illis non liceret ex iis locis, quorum fructibus releuantur abſcedere, nec ea deſerere, quæ ſemel colenda ſuſceperant, & hoc optima ratione, ne agrorum
4 cultura deſeratur. Et hinc eſt † quòd fugientes puniebantur d. l. cum ſatis, nec non eorum receptatores, vt habetur in l. ſeruos d. tit. de agricol. & cenſit. & redire cogebantur l. omnes eod. tit. tales erant Paleſtini, Tracenſes, & Illirici, de quibus particulares tit. in lib. 11. ſic etiam alij ab initio liberi, qui ſe culturæ prædiorum dominorum cum ſuis, vel glebæ dabant, quales fuerunt Mariandini, qui ſe ſe Heracleotis ſponte ſubiecerunt, ea ſtipulatione, & lege, vt ſibi vitæ neceſſaria miniſtrarent, vt tradit præallegatus Greg. Tholoſanus in d. ſintag. iuris part. 2. lib. 18. cap. 23. poſt num. 9. & vide etiam
5 per eundem in lib. 14 cap. 3. num. 9. & 10 Hi enim † ita glebæ inhærent, vt nec temporis momento inde amoueri poſſint l. colonos la 1. C. eod. tit. de agric. & cenſ. ideoque nec
6 etiam ad humilioris militiæ † honorem aſcendere poſſunt l. 1. & 2. C. ne ruſtica: ad vllum obſequium lib. 11. & l. colonos la 2. de agr. & cenſit. Meritò itaq; hac in conſtit. ſtatuitur, vt
7 abſq. † dominorum voluntate nequeant clericatum aſſume-

re;

re: quod per prius ſtatutum erat per cap. ſi quis obligatus 54. diſt. ibi vel aliqua conditione, iuxta expoſitionem Archid. & Cardin. à Turrecrem. Hinc conſtat diſpoſitionem tex. in §. aſcriptitios in auth. de ſanctiſſ. epiſc. quò cauetur licere aſcriptitiis clericatum aſſumere, dummodo agrorum culturam nõ deſerant non eſſe recipiendam, tum quia canonibus aduerſatur, & in hoc legis canonicæ diſpoſitioni ſtare debemus iuxta not. in cap. quæ in eccleſiarum de conſt. tum etiam, quia clericali dignitati repugnare videtur maximè cum ex hoc à diuina contemplatione abſtrahantur, iuxta tradita per Cardin. à Turrecremata in cap. quòd autem 21. q. 3. Adeò autem totalis libertas in ordinando requiritur, vt etiam ſi † ſeruus fue- 8
rit. à domino manumiſſus retento tamen per eum obſequio, adhuc ad ordines promoueri prohibetur cap. quicunq; 54. diſt. Quòd † ſi de facto fuerint ordinati, clericali priuilegio 9
exuti in priſtinum ſtatum reponuntur c. nulli, & cap. ex antiquis 54 diſtinct. & in tantum eſt hoc verum, vt ſi dominus eos verberauerit † non incurrat in ſententiam canonis ſi quis 10
ſuadante 17. q. 4. vt poſt gloſ. & Archid. in d. cap. nulli, tradit Geminian. ibi poſt num 4. verſ. gloſ. finalis.

Probibentur etiam ad clericatum promoueri hi qui ratiociniis † obnoxij ſunt, qui nec etiam profeſſionem emittere 11
poſſunt; quod præter antiquas ſanctiones, noſtris quoq; temporibus Sixti V. Pontif. Max. decreto ſancitum eſt, vt in eius bullario in bulla expedita 3. *Kal.* Decembris anni 1587. de quo diximus in auth. ingreſſi verb. ingreſſi cap. 7. & 8. dum de ſeruo, & obligato ad ratiocinia verba fecimus, & apud Hiſpanos particulari l. ſancitum in l. 23. tit. 6. part. 1.

Hodie tamen in Regno † huiuſmodi aſcriptitiorum hominum genus non habemus; & ideò ſuperuacua erit legis 12
huius diſpoſitio, niſi eam extendere velimus ad vaſſallos † angarios, & perangarios, qui videntur adſcripti territorijs ca- 13
ſtri, ſeu villæ. Vnde villani etiam dicti ſunt iſti aſcriptitij ſecundum Gregor. Tholoſ. loco citato; Hi quidem angarij, cùm à dominis auocari poſſint, vt in conſtit. Quiſquis de burgenſibus, ipſis inuitis † ad ordines promoueri non poſſunt, vt tra 14
dit Foller. num. 3. in hac conſtit. & probatur per conſt. errores eorum quæ hanc ſubſequitur, de qua meminit Capyc. deciſ. 186. num. 7 allegatus per Foller. loco citato, poſſunt tamen domini † ad conſentiendum compelli in caſu neceſſita- 15
tis, vt in § neq; tamen huius conſt. Qui autem dicantur angarij, & perangarij, & ad quod teneantur, dicemus infra in conſt. proſequentes. Carol. Tap.

Errores

a Errores. Nota de vaſſallis, qui ſeruire tenentur gratia rerum, an poſſint clericari ſine voluntate dominorum? Et colligitur hic argumen. in fine huius conſtitutionis, quòd clericus non poſſit habere feudum, & dic de hoc plenè, vt in tit. quib ex cau. feu. amit. §. itẽ amittit, ſi clericus efficiatur. & §. de nouo tamen clericus. Item collige hic in fine, quod vaſſallus poteſt renũtiare feudum etiam domino inuito, vt in 10. collat. ſi vaſallus contra conſtit. Lo. bona alien. l. prima. & dic de hoc pleniſsimè, vt in ſumma feud quibus ex cauſ vaſal. feud. amit. §. præterea

terea

tereà ſi refutauit vaſallus, &c. Vel diſtingue, vt not. in glo ordina. in prædicta 10. coll. tit. de Ca. qui cur. vendi. l. vlt. in glo. quæ incip. puta aliquod certum ſeruitium, &c.

* ADDITIO. *Aſflict. in deciſ. 275. num. 37.*

b *Prius tamen his.* Argumentuum bonum ad hoc. ff. ſi ſeru. vend. ſi forte. §. etiam.

* ADDITO. *Vide Aſfli. in deci 321. & Capyc. deciſ. 10. & 31.*

Aſcriptitij, ſerui glebæ, aliq; his ſimiles, clericari prohibentur; non autem cæteri villani, ſicut nec etiam, qui ratione rei ſeruire tenentur, re tamẽ prius domino reſignata. hoc dicit Tap.

REX ROGERIVS.

Errores a * eorum, qui villanos quoſlibet ſine licentia dominorum ad ordinem clericalem accedere Regia constitutione dicunt eſſe prohibitum, interpretatione beneuola corrigentes: Decernimus eos tantum villanos prædicta conſtitutione intelligimus fore prohibitos clericari, qui perſonaliter intuitu perſonę ſuæ, ſcilicet ſeruire tenentur, ſicut ſunt aſcriptitij, & ſerui glebæ, & huiuſmodi alij: Qui verò reſpectu tenimenti, vel

ANDRAEAS DE ISERNIA.

Errores eorum. Hæc conſtitutio parum valet, quia ordinati contra prohibitionem iſtius conſtitutionis iure Canonico non reuocantur, vt dictum eſt ſuprà proximè. ¶ Clericus non poteſt feudum habere, quia non poteſt ſeruire Domino

uo

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

Hanc conſtitutionem, cuius materia ſterilis eſt, impinguauit Petrus Follet Ideoq; breuiter pertranſeo: vnum tamen animaduerto ad quæſt. hic tactam per gloſ. de qua etiam ipſe Foller. num. 8. An feudatarius † poſſit renuntiare feudũ 1
inuito domino, in qua gloſ. & Andr. Iſer. in cap. 1. de capit. qui curi. vendid. diſtinctione quadam vſi ſunt communiter

recepta

a *In eorum manibus.* Hoc verbum ſonat aliàs, quòd non poſſet quis ſolus per ſe feudo ſine domini voluntate re-

alicuius beneficij ſeruire debent, ſi voluerint ad ordinem clericatus accedere, liceat eis ſinè voluntate etiam dominorum, b prius tamen * his, quæ tenent à dominis ſuis, a in eorum manibus reſignatis.

renuntiare, vt notatur in glo. ordinaria. ff de origine iur. l. 2. & §. cū placuiſſet. & de offic. præſid. l. legatus.

AN-

ANDRAEAS DE ISERNIA, ET ALII.

no in prælio, propter quod datur feudum: immo factus clericus perdit feudum, quod ante habuit, in titu. ſi de feudo fuerit controuer. qui clericus. ¶ Sed renuntiare feudum non poterit vaſſallus domino. Nec dominus poteſt ab eo feudum auferre ſinè cauſa, vel culpa, dictum eſt pleoè in titu. de Capit. qui cur. vend. in fine.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

recepta; quòd quando feudum datur indeterminatè non expræſſo ſeruitio, tunc liberè poteſt cedere, & renuntiare: ſin autem ad certum ſeruitium (quia tunc vtriuſq; gratia videtur datum) non poteſt ſe ab obligatione liberare. Qua diſtinctione inſpecta tradit Foller. hic in Regno iſto non eſſe neceſſarium conſenſum domini, ſed eo contradicente feudū renun-
2 tiare poſſe, quia (inquit ipſe) *apud nos † homagia non ſunt perſonalia, ſed realia, nec præſtantur ſimpliciter tantùm ratione perſonæ, ſed ratione feudi conceſſi*, & ſic liberè poteſt vaſſallus, renuntiare feudū, & liberare ſe ab omni iugo homagii. Sed parcat mihi vir doctiſſimus, quia fortaſſe immemor fuit in Re-
3 gno † pro feudo præſtari ſeruitium perſonale, tenetur enim ſeruire cum tribus equis, & armis tribus menſibus, vt per Andr. in cap. 1. §. ſimiliter poſt num. 14. verſ. in Regno Siciliæ. de capit. qui cur. vendidit, & diximus in rubr. de conſt. prin. c. 4. nu. 62 vbi diximus non poſſe cogi dominum ad recipiendum reale ſeruitium nu. 69. quemadmodū nec vaſſallus, ſi vult perſonaliter ſeruire, niſi qñ non eſſet ſtrenuus & dñs magis ſtrenuum inueniret ibi nu. 68. & in ſpetie decidit hoc Ant. Capyc. in c. Imperialem. §. callidis. verſ. ſecunda concluſio de prohib. feud. alien. per Federic. & Lipar. ad Andr. & licèt videatur, quod hodie præſtetur in pecunia ſeruitium incluſum in donatiuo, quod ſingulis duobus annis fit à Regno, id tamen fit de conſenſu, & domini, & vaſſallorum, & non per hoc tollitur, ꝙ ab initio fuit conuentum Lipar. in d. c. 1. de capit. qui cur. vendid. ad num. 24. qui etiam poſt Capyc. tradidit poſſe vaſſallum inuitum ad Regnum reuocari, ſi inde recedat abſq; domini licentia. Ex quibus correcta opinione Fol-
4 ler habemus veram concluſionem non poſſe † feudatarium
5 in Regno renuntiare feudum, non tamen ex hoc ſequitur, † quòd non poſſit clericus effici, cum altiori, & illuſtriori militiæ ſe dedicet, cùm ex milite mundi efficiatur miles Dei, licèt non poſſit retinere feudum cap. 1. § qui clericus ſi de feudo fuerit controu. & in cap. 1. de milite vaxallo, & latè diximus in authen. ingreſſi. C. de ſacroſanct. eccleſ. in verſ. ſua. cap. 14 ſicut in epiſcopo, & aliis prælatis Summo Pontifici ſubiectis, qui abſq; licentia ipſius ad religionem tranſire non poſſunt, & ſi tranſierint, reuocantur, vt oſtendimus in commentariis dictæ auth. ingreſſi cap. 10.

Quod autem diximus non licere vaxallo domino reluctante feudū renuntiare: limita † non procedere, vbi feudum ma- 6
ximè ruſticum efficeretur ſterile, tunc enim domino inuito renuntiare poſſet, ac alibi incolatum transferre Lucas de Penna in l. 2. num. 14. C. de agricol. & cenſit. lib. 11. ibiq; ſubdic in Regno per cap. Papæ Honorij, quod incipit ad nouas communantias, aſcriptitios, ac ſimilis conditionis homines non poſſe terras deſerere, nec ad ſeruitia perſonalia obligari; ratione tamen † rei dimiſſæ poſſunt ipſius terræ deſerere inco- 7
latum, & alibi ſe transferre, quibus in caſibus cum à cultus nexu liberentur, licebit eis clericalem aſſumere habitum ratione prohibitionis ceſſante l. adigere §. quamuis ff. de iure patronat.

Quid autem † ſi ſubfeudatarius vellet immediato domino 8
feudum renuntiare, an requiratur Regis aſſenſus; dicas poſſe, ſi feudum ſit planum, & de tabula; ſi autem in feudo quaternato, ſecundum quid verſamur, non licebit ei abſq; Regis aſſenſu renuntiare, cum in huiuſmodi feudi alienatione vtriuſq; aſſenſus requiratur; iuxta notata in conſt. poſt mortem, & poſt Andr. in d. capit. Imperialem. tradit Capyc. in d. § callidis col. 4. verſ. ſecunda concluſio in fine.

Cle-

a *Clerici quoque.* Prohibet clericos à Baiulationis officio. concor. C de teſt. l. hac conſultiſſima. & prohibet iudices fortè illa ratione, qua quis meritò ſacerdotes appellat, vt ff. de inſt. & iu. l. 1. Item dicit, quòd in Calendis Septembris debent vendi, & con-

Clerici prohibentur eſſe baiuli, vel eorum officiales, aut iudices, ſub pœna hic ſtatuta. Baiulationes à Kalendis Septembris incipiant. h. d. Tap.

FREDER. IMPER.

Clerici a quoque, quos à 10 forenſibus negociis ꝛ ipſe ordo clericalis excludit, ad adminiſtrationes Baiulorum, vel ipſorum officia nullatenus admittantur.

Quod etiam ad iudices extendentes, ipſos à Baiulationibus, & Baiulorum cōſortiis priuatis, & publicis remouemus: Eoſdem etiam ꝛ publicatione bonorum ſuorum, ſi contrafecerint, condemnantes, & Baiulationes omnes vbique per Regnum a Calend. Septemb. inchoari præcipimus, ſiue in extalcum, ſiue ad credentiam collocentur.

cedi Baiulationes: ſed iure noſtro in Calendis Ianuarij, & tunc ille dies erit feriatus, vt ff. de feriis. l. pridie.

CA-

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 Hanc conſtitutionem in verſ. *quod etiam ad iudices extendentes*, aliter gloſa, † aliter verò Afflict. & Foller. hic intelligunt: Nam gloſa dicit iudices baiulos eſſe non poſſe, Afflict. & Foller clericos baiulorum iudices eſſe non poſſe affirmant, quorum ſententia iuxta prædictam literam probabilior eſt, cum ex continuatione materiæ in ſuperiori parte de adminiſtratione baiulorum, atq; officiorum ad ipſos ſpectantium eſſet dictum, potuiſſet enim dubitari, an ſaltim iudicatus officium apud baiulos exercere licuiſſet, & propterea ſequitur deciſio, vt neq. iudices eſſe poſſint, idque deſumitur etiam ex relatiuo † quod, cuius natura eſt rem ante dictam deſigna- 2
re l. ea tamen adiectio. ff de leg. 3. nec non ex verbo ipſos, quod licèt ad verbum iudices referri poſſit, iuxta intellectum gloſæ; attamen potiùs adaptatur ad clericos. Comprobatur etiam ex diuerſitate caſus; nam primo ab adminiſtratione baiulatus, ſecundo ab ipſorum officiis, tertio ab ipſa baiula-

tione:

tione: quarto à conſortiis ipſorum baiulorum, tum publicis, tum priuatis excludit.

3 T *Ipſe ordo clericalis.* Ex his † verbis habetur conſtitutionem iſtam iuris Canonici diſpoſitioni conformem ſe reddere, vt ex tit. ne cler vel monac. præſertim ex cap. 2. & 5. illius tituli, ad quod etiam facit l. non diſtinguemus §. ſacerdotio. ff. de arbitris, cum l. placet. C. de epiſcop & cler. & auth. de ſanctiſſ. epiſcop. §. alium, cuius rei ea eſt ratio, ne propter hoc ab altaris obſequio, cui ſunt dicati abſtrahantur, vt in cap. Cyprianus, & cap. hi qui 21. q. 3. Cum hac diſpoſitione concordat lex Hiſpaniæ quæ eſt 48 tit. 6 par. 1. in verb. *ſer juezes de los*, & lex 12. tit. 3. lib. 5. ordin. ibi *no ſea Alcalde*, & l. 4. tit. 15. lib. 5. eiuſdem libri ordin. & l. 10. tit. 3. lib. 1. nouæ recollectionis, ad quod etiam facit litera cap. Regis Caroli Secundi, quod hanc conſtitutionem ſequitur, per quod cap. apertius à quibuſcumq. officiis ſecularibus clerici repelluntur, cuius meminit Vinc. de Franchis deciſ. 479 vbi pœnituiſſe (ait) illũ illuſtriſſimum, & excellentiſſimum Regni huius moderatorē electionis factæ in perſonā cuiuſdam equitis Neapolitani, quē putabat eſſe laicum, qui tanquàm clericus fuit poſtea remiſſus;
4 quod ampliatur † ex eadem deciſ. ad officia deputationum huius ciuitatis, licèt non habeant iuriſdictionem annexam, ſed tantùm exercitium rerum ad ciuitatem pertinentiũ, quod præcepit illuſtriſſ. Cardin. Granuelanus Regni Locumtenens, reſpectu cuiuſdā militis Hieroſolymitani deputati, qui pragmaticam promulgauit quæ eſt in pragmaticis ſub tit. de eccleſiaſticis perſonis, & nos poſuimus infra hoc titulo. Cuius equidem rei, alia politica aſsignari poteſt ratio † cum etenim cle-
5 rici, nec etiam volentes iuriſdictionem ſecularem prorogare poſsint, vt in cap. ſi iudex laicus. de ſent. excommunic. in 6. ſi ipſi in officio delinquerent non poſſent à iudicibus ſecularibus puniri, ex quo magnum oriretur abſurdum; cùm aduerſus leges tam communes, quàm Regni alibi, quàm in loco officij ſindicatui parere deberent, & ſic extra proprium domicilium tenerentur ſubditi iuſtitiam quærere, ex quo non paruum rectæ adminiſtrationi iuſtitiæ detrimentum ſequeretur, quod in dies iudicantes experimur in aliquibus militibus Hieroſolymitanis officia exercentibus.

Pro quo eſt communis Canoniſtarum concluſio in d. cap. 2. ne cler. vel monac. vbi intelligentes verbum illius tex. ibi (*indignum eſt, & ab eccleſia ſubuenire*) tradunt id fore intelligendum de pecuniaria ſubuentione, non autem quod à ſeculari iudice poſsit cognoſci, niſi trina monitio præceſſerit, aduerſus quam ſententiam rectiùs veritatem intuendo pluribus rationibus affirmare poſſem, permanum illius tex. intellectum eſſe, vt clerici † ſecularia exercentes officia poſt illius 6
decretalis publicationem clericali priuentur priuilegio, & à iudicibus laicis cognoſcantur: cum ea tamen communi ſententia pro nunc tranſeamus firma remanente huius tex. concluſione, quod clerici officia exercere non valeant.

Amplia prædictam concluſionem huius conſtitutionis, vt † nec etiam poſsit eſſe tabellio, vt in cap. ſicut. ne cler. vel 7
monach. & poſt Specul. & Bart. tenet Iaſon in l. 1. §. huius autem ſtudij. num. 8. ff. de iuſt. & iur. qui plurib. modis hanc concluſionem ibi limitat, ſequitur Rebuff. ad conſt. Franciæ de literis obligat. gloſ. vnica art. 65. num 42. verſ. prohibitum eſt etiam, Didac. Perez in l. 15. ordinat. tit. 3. lib. 1. qui ampliat ad clericos minores habentes eccleſiaſtica beneficia, poſt Io. Bernardum Diez in regula 657. ſacerdos.

An autem notarius Apoſtolicus † poſsit facere teſtamentum, vel inſtrumentum, & alia quæ fiunt per notarios? negatiuè concludit iuxta praxim illius Regni. Rebuff. loco citato num. 39. licèt eſſe contra ius affirmet num. 44. 8

Quid autem ſi inſtrumentum eſſet factum à clerico, an per hoc ſit nullum? in quo articulo concludit Io. Bernard. Diez d. 9
reg. 657. & eius add. qui plures allegat: quod tamen fallit in teſtamento condito ad pias cauſas, vt tradit Burg. de paz ad l. 3. Tauri prima part. concluſ. 4 num. 766. licèt ipſe contrarium affirmet.

Item & tertio amplia, vt neque poſsit eſſe aduocatus, aut procurator; de quo dicemus infra ad conſtitutionem aduocatos §. denique clericos. fallit tamen, vt poſsit eſſe conſiliarius 10
principis ſecularis, licèt non debeat eſſe officialis iuſtitiæ exercendæ, vt dicit Abb. in cap. clericis num. 10 d. tit. ne cler. vel monach. ego tamen vidi † Franciſcum Aluarez à Ribera 11
virum ſanctitate, ac doctrina inſignem dominum meum, officium Regentis Regiam Cancellariam exercuiſſe, cum diſpenſatione tamen Summi Pontificis, vt iudicare poſſet in cauſis criminalibus, & nunc apud Inuictiſsimum Philippum Tertium à Philippo ſuo Regum Maximo euectum in ſupremum Italiæ Conſilium ſumma cum laude longeuam ætatem, & officium etiam Regentis exercere, cuius probitatem Sum. Pont. Sixti V. Innocen. IX. & Clemens VIII. collaudarunt beneficiis, penſionibus, & Canonicatu Salmanticenſi decorantes.

T *Publicatione bonorum.* In hac parte conſtitutio iſta ſuſtineri non poteſt, cum ſit pœnam clericis imponere; ideoque corrigenda: ſed puniendi eſſent tanquam inobedientes regiis ſanctionibus, & ad intereſſe partium condemnandi, qui clericos eligerent ad officia. Car. Tap.

ET cum nihil habeāt commune clerici. Hodie non ſeruatur.

* ADDITIO. Et cum nihil habeant. *Vide Didac. Couar. c. 33. ſuarum pract. qq. nu 6.*

Non eligantur officiales clerici, vel exteri à regno, vide conſtit. clerici, & Parid. de ſindic. in c. clericus, car. 38. De Bot.

Ibi, *vltioni.* Vide de hac materia auth. ſtatuimus. C. de epiſcop. & cler.

Ibi, *laicus etiam.* No. laicum qui non eſt de regno, & in regno non poſsidet ſtabilia, non debere præponi in offic. ſeu aliquo alio exercitio. ¶ No. etiam hic, quod Comes, vel Baro, vel alius officialis non debet committere officium aliquod clerico, vel extraneis perſonis, non habentibus aliquid in regno iſto, ad exercendum miniſteria hominũ huius regni, ſub pœna 20. vnc. Barth. de Cap.

Clerici, exteriq; officia, ac iuriſdictiones in regno non exerceant pœna addicta baronibus talia eis committentibus. h. d. Tap.

CAROL. II. Cap. 159.

ET cum nihil habeant * commune clerici cum publicis actibus, qui ſi fortè laicum afflixerint, damnum ei, vel iniuriam inferendo prærogatiua fori gaudentes eccleſiaſtici iudicis tantùm non alterius, etiam ſi vellent, ſubiaceant vltioni. Exteri quoque, quos coercere non poſſumus, iniurias, & damna noſtris ſubditis inferunt in regno frequenter impunè, dum regni limites tranſeũtes arctari per nos nequeunt ſtare iuri: Statuendo decernimus, per Curiam noſtram Comites, Barones, ac quoſcunque alios cuiuſcunque gradus clericum, qui foro noſtro, & iudicio nõ ſubeſſet: Laicum etiam, qui cum non ſit noſter vaſſallus, nec à curia nřa in regno, vel alibi ſtabilia deſignata bona tenẽs, præponi officio non debere, ſeu iuriſdictioni, aut exercitio cuilibet, per quod poſſet pro noſtra curia Comitibus, Baronibus, & præficientibus eum in homines regni aliquod miniſterium exercere, pœna vnciarum auri xx. præponentibus contra præſens edictum vice qualibet imminente, quam pro noſtra curia volumus ab eis irremiſſibiliter extorqueri. Reſeruamus tamen noſtro arbitrio, vt pœnam ipſam poſſimus addere, & diminuere, perſonarum præponentium qualitate penſata.

PRAGMATICA VNICA.
De eccleſiaſticis perſonis.

PHILIPPVS II.

Perſonæ eccleſiaſticæ, & exemptæ à Regia iuriſdictione non poſſunt promoueri ad adminiſtranda qualibet officia in Regno. hoc d.

PEr legge, tanto diuina, quanto humana, ſi è prouiſto, & ordinato, che ciaſcuno ſia obligato

to di ſua adminiſtratione, & anco che ſia punito, & caſtigato di tutti errori, & eccesſi che nelle amminiſtrationi ad esſi commeſſe, ſi faceſſero. dal che naſce, che è peſo delli Principi, & di quelli, che in loro luogo gouernano, di mirare, & auertire, che non ſolo le perſone, che a tali amminiſtrationi ſi propongono, ſiano habili, ſufficienti, & di confidentia, ma anco che per gli effetti predetti ſiano ſottopoſti al debito della giuſtitia, & alla loro giuriditione. Et conſiderando, che commettendoſi officio di amminiſtratione di giuſtitia, ouero di amminiſtratione di coſe publiche temporali non ſpettanti ad eccleſie, a perſone eccleſiaſtice, ò religioſe, non ſoggette alla giuridittione di miniſtri, & officiali laici, reſultaria, che non potriano eſſere coſtretti a dar conto, & ragione delle coſe predette auanti alli Regij officiali & miniſtri, ne tampoco da esſi eſſerno caſtigati, & puniti delli eccesſi, & delitti, che forſe cōmetteſſero, & è molto inconueniente, in diſſeruitio di Dio, & di Sua Maeſtà, dello ben publico, & della buona amminiſtratione della giuſtitia, che ſimili perſone ſe intromettano come laici in coſe laiche, & profane, & che alle volte à quelle anelano, & aſpirano, & poi nel dare conto, & ragione di ſe ſtesſi, vogliano adualerſi del Priuilegio del foro del quale pretendono douerſi tenere conto, & ragione: Per tanto, volendo obuiare a tanto inconueniente, conformandone ancora con altri ordini; & diſpoſitioni fatte nel preſente Regno in virtù del preſente Bando omni tempore valituro, con voto, & parere del Regio Collaterale Conſeglio appreſſo di noi asſiſtente, ordiniamo, & comandiamo, che da quà auante non ſi poſſa adminiſtrare nel preſente Regno officio di giuſtitia, tanto in terre demaniali, quanto in terre di Baroni, per perſone eccleſiaſtice, religioſe, & non ſoggette alla Regia giuriditione, etiam ſi foſſero Caualieri dell'habito di San Giouanni Hieroſolimitano. & ſimilmente ordiniamo, & comandiamo, che tanto queſta Magnifica, & fidelisſima Città di Napoli, quanto tutte le altre Città, Terre, & luoghi demaniali, & di Baroni di queſto predetto Regno, in coſe temporali, non dependenti da coſe eccleſiaſtice, non poſſano, ne debbiano eligere, nominare, ò deputare nelle coſe concernenti l'amminiſtratione del publico di eſſe Città, Terre, luoghi, & piazze, perſona alcuna della qualità, vt ſupra contenta, & eſpreſſa, acciò vedendo le perſone eligende, che ſono obligate a dar conto di loro, & ſottopoſte al caſtigo Regio per li falli loro, ſtiano con quella auertenza, che ſi conuiene, & a far quello che ſi deue in beneficio del publico di eſſe Città, Terre, luoghi, & piazze. Ordinando ancora a tutti li Baroni del Regno, che per quanto ad esſi ſpetta, non debbiano fare elettione di ſimili perſone nell' amminiſtratione della giuſtitia, nelle loro Città, Terre, Caſtelle, & Caſali, ſotto pena di ducati dieci milia, da eſigerſi dalli contrauenienti, oltre altra pena, etiam corporale, a noſtro arbitrio reſeruata, & ſecondo la qualità del caſo, & della perſona, & oltra l'annullatione, & inualidatione di tutte le coſe, le quali contra la forma del preſente noſtro Bando ſi faceſſero. Ordinando, & comandando a tutti, & ſingoli Officiali, & Tribunali, che debbiano procedere alla eſſecutione delle pene, vt ſupra declarate contra li contrauenienti irremisſibilmente ſenza eccettione di perſona alcuna.

Datum Neap. die vigeſima octaua Iunij. 1571.

Antonius Cardinalis de Granuela.

Vidit Reuerterius Regens.

Vidit Salernitanus Regens.

Lobera pro Secretario. In Bandorum primo.

Deniq;

Clerici aduocati eſſe non poſſunt. niſi in cauſis hic expreſſis, & ipſos admittentes contra formam conſtit. puniuntur. h.d. Tap.

IMPERAT. FREDERIC.
Ex Conſt. Aduocatos.

§ Deniq; [a] clericos [b] in ſecularib. cauſis, & iudicijs omnibus præſtare patrocinia prohibemus: præterquam in cauſis ſuis propriis, conſanguineorum, vel affinium. Item in cauſis [c] eccleſiarum, ac [d] miſerabilium perſonarū: ita, vt tunc etiam ſine pretio valeant poſtulare. Si quis autem

a DEnique clericos. Vt putà ſacerdotes, vt in Lombar. de aduoca. & vicedomiois. l. vt epiſcopi.

b *Clericos*. In ſacro ordine conſtitutos, & ēt in minoribus, ſi de bonis eccleſiæ viuant, prohibentur corā iudice ſeculari poſtulare, niſi in cauſa propria, vel eccleſiæ, ſeu miſerabilis perſonæ, vt extra de poſtula. c. vno. Poſtulare eſt deſideriū ſuum, vel amici ſui in iure apud eum, qui iuriſdictioni præeſt, exponere, vel alterius deſiderio cōtradicere, vt ff. de poſt l. 1. §. 2. *Clericos*. concor. C de epiſc. & cler. placet. & in Authen de ſanc. epiſc. § alium.

c *Eccleſiarum*. Vt arg. ff. de excuſ. tut l. adminiſtrantes. in fin.

d *Miſerabilium*. Laudabile enim eſt iuuare indigentes, & pro pauperibus poſtulare, vt in Auth. de defen. ci in fi.

ADDITIO *Adde Doct. in cap. ſignificantib. de offi. del.* Sup. *Admi-*

ANDRAEAS DE ISERNIA.

NO. clericum poſſe poſtulare pro ſe, & certis perſonis, videlicet conſanguineorum, affinium, & miſerabilium perſonarum, & in cauſis eccleſiæ, & eccleſiaſticarum perſonarum: & ſic ſunt de tertio numero poſtulantium. ff. de poſtulando l. prima forte intelligitur ſecundum canones, neceſſitate inſtante. quia poſſet coniuncta perſona habere æque idoneum, extra de poſtulat. prælat. cap 2. & ſic diſtinguetur per ius canonicum, ſicut auth offeratur. C. de lit. conteſt. per l. ſcien-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 CVm hoc §. concordat ✝ tex. in cap. 1. 2. & 3. extra de poſtul. concordant etiam leges Hiſpaniæ 48. tit. 6. partita 1. vbi Montal. & Gregor. Lopez l. 2. fori tit. 9. de los Bozeros lib. 1. ibiq; Montal. l. 12. tit. 3. lib. 1. ordin. in verb. Abogados l. 12. tit. 15. lib. 2. ordin. l. 6. tit. 19. eiuſd. lib. 2. & ibi Didac. Perez, & l. 15. tit. 16. de los Abogados lib. 2 nouæ re-

nostrorum fidelium ad aduocandum ipſum a admiſerit, præſenti noſtra conſtitutione contempta, libram vnam auri ſacro ærario noſtro ſe illaturum agnoſcat: Aduocato nihilominus, qui illicitum patrocinium recipere præſumpſerit, eadem pœna mulctando.

a *Admiſerit*. No. non eſt aduocato concedenda licentia, niſi ei, qui in legib. per tempora ſtatuta ſtuduerit, vt C. de aduo. di iu. l. inbemus.§. nec de cætero, quæ ſunt quinquennij, vt in proæ. ffjorum.§.ſed quia ſolitũ.in ver.quib.ſi bene,&c.quia infames remouentur à poſtulando. ff. de poſtul. l. 1. ſed procuratoris officium eſt viliſſimum,& infamiſſimũ. C.de decu.l. ſi quis decurio. & arg. Inſti. de exceptio.§. fin. Et infames remouentur ab honoribus. C. de dign l. prima. Iure ciuili clericus non poſtulat, nec procurator eſſe poteſt, ſed prohibetur; niſi in cauſa ſua, vel collegij. C. de procurat. l. militem. de epiſcop. & cleric. placet. & in Authent. de ſan. epiſ. §.illud.

A N-

ANDRAEAS DE ISERNIA.

l ſciendũ.ff.qui ſatiſd.cog.& ſic conſt.hæc non diſtinguit, ſed diſtinguit alia lex, l.Cano.ff.de teſtib.l. quæſitũ.nã ſemper cũ clericus agit, vel eſt in curia ſeculari, ſeruantur in eo iura canonica. C.de epiſ. & cle.authen. clericus. Sed illa intelligitur, quando ageret cauſam propriam: cum verò pro alio poſtulat, agit cauſam alienam: & ſic videtur ſeruari hæc conſti.inducta in fauorem pro coniunctis perſonis, quæ non debet reſtringi. ff.de lib.& poſth. l. cum quidam. Indiſtinctè loquitur, indiſtinctè intelligitur. ff. de aleator. l. 1. cum alijs concord. ¶ An autem clericus pro coniunctis perſonis poſſit eſſe procurator in foro ſeculari? Satis videtur quòd ſic, vt quod ſtatuitur in vno, ſtatuatur in alio eius ſimili.ff.mand.l.ſi.de condi. ob cau l. ſi extraneus. C.de conſtit. pecu.l.ſi.

ADDITIO. *Adde, quòd ſic in iudicio eccleſiaſtico, ſecundum Abb. in cap. per venerabilem, in 1. not. qui fil ſint leg. Abb. in cap. cum eſſent, in 1. no. de ſimo. Abb. in cap. in noſtra. de procur. Archid. in cap. peruenit. 86. diſtin. Ludo. Rom. ſingul. 282. incip. tu ſai. Card. Zabar. in cap. ſacerdotibus. in 2. notab. ne cleri. vel monachi. Pro ſecularibus dic quòd non, vt in cap. clerici, & in cap. cum ſacerdes. de poſtu. Limita primo dicta iura in cauſa ſui affinis, vel amici, intellige de affine, & amico, dummodo alibi aduocatum habere non poſſet, vt no. doct. in c fin. de poſtu. Secundo limita, ſi clericus non haberet beneficium à quo poſſet ſe ſuſtentare, nec epiſcopus ei prouideret, dummodo non aduocet in cauſis criminalibus, vt voluit Abb. in c. 1. de poſtu. in 3. limita. niſi eſſet Abbas, qui mandaret vni monacho, quòd aduocaret pro vno monacho monaſterij, quia tunc ille monachus poteſt, vt per Innocen. in c. cum I. & A. de re iudi. quem ſequitur Abb. in cap. ex parte. de poſtu. quarto, & vlt. limi. in miſerabilibus perſonis ſecundum Doct. in c. ſi. de poſtul.*

Et ſi poterit poſtulare quod eſt maius, poterit etiam procurare, quod eſt minus, per ea, quæ dicta ſunt ſupra in l. prox. ff.de reg.iur.l. non debet. & è contra, cui denegatur minus, denegatur & maius. ff. de ſer. expor. l. cui pacto. Item largo ſumpto vocabulo procurator, aduocatus dicitur, niſi in caſu. ff.de var.extraord.co.l. 1.§.aduocatos.& dicitur in gl.ff.de iu. fi. l. 3.§.diuus Hadr. in fi. magnæ gl. & ff. mand.l ſi ſalarium. in fin. gl. & ſic erit procurator etiam in non neceſſitate, quia vſus proc. &c. ff.de proc. l.1. §. vſus. ar. contra, quia poſtulare eſt honor, quod patet, quia infames remouentur à poſtulando. ff.de poſtu.l 1.

ADDITIO. *Adde Ang. in l. 1. in §.ſecundo loco. ff. de poſtul. Et per Io. de Platea in l. infames. in vlt. col. verſ. Item adde C. de infami.*

Sed procuratoris officium eſt viliſſimum. C lib. 10 de decu. l. ſi quis procur. & argu. Inſti. de exce. in fin. infames autem remouentur ab honoribus. C. de dig. l. 2. lib. 11. Iure Romano clericus nec procurator, nec aduocatus eſſe poteſt, etiam pro patre: niſi in cã ſuæ eccleſiæ, vel ſui collegij. C.de procu.l.militẽ. de epiſ.& cler.l.placet in authen. de ſan. epiſ.§. alium.

C A-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

collectio. l.10. tit.3. de los perlados lib.1. nouæ recollectio-
2 nis, & in d.l. † Alphonſ. de Azeued. accuratiſſimus commentator ipſarum: Sunt quoq; huius §. verba inſerta in prag.21.in §.fin.de offic. S.C. & tandem fuit diſpoſitio iſta renouata per quandam literam Illuſtriſſimi, & Excellentiſſimi Comitis de Oliuares, olim huius regni Proregis meritiſſimi, quæ ſubſequetur. Huius deciſionis quatuor rationes tradit Card. à Turrecrem in cap quod autem 21.q 3.

3 Amplia idem † eſſe in monacho, qui etiam ſtante paupertate monaſterij aduocare non poteſt, quamuis multa lucrari poſſet in aduocationis exercitio, vt poſt Fel. in cap cum I, & A. num.12. de re iudica.tradit Gregor. Lopez in l.3.verſ. que monje tit.6. par. 3.

4 Amplia ſecundo, vt nec etiam poſsint † domi conſulere, vel in ſcriptis allegationes dare, ex ea ratione, ne à diuinis of-
5 ficiis abſtrahantur. concludit † Scipio Rouit. vir optimus cauſarum patronus eruditiſsimus ad prag. 21.de offic. S. C. num. 2. quod tamen intelligendum erit, quando in omnibus cauſis, quæ ſibi conſulendæ deferrerentur conſulere vellet, ſecus verò in paucis à ceſſante ratione abſtractionis diuini obſequij, eſſet enim potiùs occaſionem otij tollere, quàm impedimẽtum præbere, vt idem num. 3. poſt Innoc. animaduertit: & ad id, quod dicit poſſe in vna tantùm cauſa aduocare, & con-
6 ſulere pro amico, & affine, non eſt † admittendum id verbũ aduocare pro amico, cùm nõ ſit de caſibus in iure expræſſis, præter quos patrocinium præſtare clerico non licet, vt conſiderat Azeued.ad.d.l.15. tit.16.& contrariũ tenet grauiſſimus author Montal ad d.l.48. quod ſcilicet pro amico aduocare non poſſit, vnde intelligendum erit illud verbum aduocare pro affine, & aliud, quod ſequitur conſulere pro amico.

Amplia tertio, vt nec † etiam poſſint eſſe procuratores c. 7
2. nec cler.vel monac. quod tamen limitatur primo non procedere coram iudice eccleſiaſtico, coram quo etiam pro laico admittitur poſt Hoſtien. & Io. Andr. tradit Abb. d. cap. 2. num. 2. ne cleric. vel monac. Archid. in cap. peruenit in princ. 86. diſt. & Felin. in cap. cum I, & A, poſt num. 12. de ſent. & re iudic. Secundo limitatur in cauſis eccleſiarum coram laico d. cap. 2. in princip. à contrario ſenſu, & ibi Abb. poſt alios, & Archid. loco præcitato. Tertio limitatur, vbi generaliter procurationem exercere vellet, ſecus ſi in vnica cauſa tantùm, Innoc. in cap vnico in fin. de obligat. ad ratiocinia: & cum eo eſt communis opinio, vt ex relatis per Roman. ſing 277. & per addentes ibi conſtat: cuius tamen contrarium voluit Abb. in d. cap. 2. num. 2. & firmat Felin. in d. c. cum I, & A, poſt num 12. verſ. conſidera duo. de ſent. & re iud. quod verius de iure eſſe videtur per ea, quæ ſupra dixi in 2. ampliatione, in fine. Hæc tamen regula † fallit in
pluribus cauſis hic expræſsis; & primo in cauſis propriis; nam 8
prohibitus aduocare, non eſt prohibitus cauſam propriam defendere, quod ex l.2.3.& 4. tit.6.par.3. deducit Azeued. in d.
l. 15. tit. 16. nu. 4 Secundo limitatur in cauſis conſanguineo- 9
rum, † vel affinium, cui limitationi concordant iura ſuperius allegata Hiſpanorum. Hæc tamen limitatio intelligenda eſt neceſſitate inſtante ſecundum Andream hic, & Montal. in d. l. 2. fori ſecũdo intelligenda eſt de coniunctione carnali, non autẽ ſpirituali, vt voluit poſt Ant. de Butr. in cap. ex parte decani, & cap. nõnullis de reſcript. Montalu. in l.48. verſ itẽ not. Tertio in cauſis eccleſiarum, vt hic, & locis citatis; Sed an poſsit contra eccleſiam ſuam aduocare, reſponde negatiuè; quia eſſet ingratus, vt annotauit Montalu. ad d.l.48. ex c. fin.

extra

11 extra de poſtul. Quid autem ſi eſſet † beneficiatus duarum eccleſiarum, & vna contra aliam litigaret, an poſſit patrocinium ſuum alteri exhibere, dicit quod non Azeued. ad d. l. 15. tit. 16. in fin. ex alleg. cap. fin. cuius opinio, licèt mihi placeat, non tamen probatur in d. cap. quia non eſſet contra ſuam eccleſiam aduocare, qui pro alia etiam ſua patrocinium præſtaret, ceſſat enim ratio ingratitudinis cum alteri gratam rem faciat; ſed ea potiùs ratione, quia cùm ſub eius adminiſtratione vtraq; ſit, neutri debet eſſe contrarius. Quarta limitatio hic
12 traditur in cauſis miſerabilium † perſonarum, quia cum omni penitus ſint deſtitutæ auxilio, non debet eis denegari, quod
13 gratuitò aliquis vult impartiri. Item & 5. limitatur † non procedere in cauſa minoris, cuius eſt tutor, vt dixit Azeued. d. l. 15 tit. 16. num. 4. qui etiam limitat, & erit ſexta limitatio
14 in eo, † qui eſſet deputatus pro ſeruitijs maiorum prælatorũ.
15 Septimo in eo, qui eſſet fiſcalis alicuius † Tribunalis Eccleſiaſtici, vt per eundem Azeued. ibi num. 5. Hæc omnia intelligenda ſunt in cauſis ciuilibus, non autem in cauſis crimi-
16 nalibus: nam † efficeretur irregularis ſi mors, vel ſanguinis effuſio ſequeretur, ſi pro accuſatore, ſecus verò ſi pro reo cauſam defenderet; nam videtur potius charitatis opus exercere; licèt tutius ſit abſtinere, cùm poſſet reus accuſatus propter negligentiam, vel imperitiam aduocati clerici, vel propter nimiam diligentiam efficere, vt reus pœna ſanguinis condemnaretur, quòd poſt Archid. in cap. aliquanto 51. diſt. Hoſt. in cap. ad audientiam de homicid. Specul. in tit. de aduocato §. 1. verſ. in cauſa autem criminali, Montal. in d. l. 2. f ri, tenet Azeued. ad d. l. 15 tit. 16. nu. 2. Octauo limitatur niſi de licentia † Summi Pontificis, vt dicit Azeued. in locò ſæpius citato, & Abb. & Doct. in d. cap. 2. ne cler. vel monac. Nono, & tandem limitatur procedere † in clerico in ſa- 17
cris ordinibus conſtituto, ſecus in clerico in minoribus, præter quàm ſi iſte in minoribus eccleſiaſticum beneficium ha- 18
beret, vt habetur in d. c. 1. de poſtul. & ità declarat Alphonſ. Montal. ad d. l. 48. partitarum, & ad l. 2. fori verb. *ò donde arriba*, Didac. Perez in d. l. 12. verb. ni abogado poſt Archiepiſ. Florent. & Bernard. Diez in regula 657. vbi additio, & Azeued d. l. 15. tit. 16. verb. *de orden ſacro*, item, & verb. *ò que ſean ordenados de epiſtola.*

Quod autem dicatur ſeculare † negotium declarat pulchrè Cardin. à Turrecrem. in cap. 1. 32 q. 3.

Animaduertendum tamen puto, quòd ſi fuerit † de facto cle- 19
ricus in iuditio admiſſus, non ex hoc vitiatur proceſſus argu-
mento textus cap. primo circa finem de exceptionibus libro 20
6. & per Abbatem in d. cap. ſecundo num. tertio nè cleric. vel monac.

Ordinatio Comitis de Olinares.

Clerici pro alijs poſtulare prohibentur, præterquam in cauſis hic deſcriptis. h. d. Tap.

PHILIPPVS III.

ILluſtris, & Magnifici Viri Collateralis Conſiliarij fideles dilectiſſimi. Nella Pragmatica fatta per il Re Ferdinando Primo de fel. mem. che tratta di quello, che deuono fare li auocati nel defendere le cauſe, vi è vn capitolo della coſtitutione lxxxv. dell'Imperador Federico del tenor ſeguente vz. Deniq; clericos in ſecularibus cauſis, & iudicijs omninò præſtare patrocinia prohibemus, præterquam in cauſis ſuis propriis, conſanguineorum, vel affinium, item in cauſis eccleſiarũ, ac miſerabilium perſonarum, ita, vt tunc ſinè prætio valeant poſtulare. Si quis autem noſtrorum fidelium id aduocandum ipſum admiſerit, præſenti noſtra conſtitutione contempta, libram vnã auri Sacro Aerario noſtro ſe illaturum agnoſcat. Aduocato nihilominus, qui illicitum patrocinium recipere præſumpſerit eadem pœna mulctando. Et perche intendemo, che in queſta gran Corte della Vicaria non s'oſſerua il tenor del capitolo predetto, & conuenendo per la buona adminiſtratione della giuſtitia, che quello s'oſſerui, & eſequa inuiolabilmente, ci è parſo farui la preſente, per la quale vi dicemo, & ordinamo, che debbiate oſſeruare, & eſequire, & fare oſſeruare, & eſequire ad vnguem quanto per lo capitolo pre detto ſtà ſtabilito, & ordinato, iuxta ſui ſeriem, & tenorem, ſotto la pena in eſſo contenta, & altra à noſtro arbitrio reſeruata, che tale è noſtra volontà, & intentione. Datum Neap. in Regio Palatio. Die vltimo menſis Nouembris 1598.

El Conde d'Oliuares.
V. Goroſtiola R. V. de Ponte R.
V. de Caſtellet R.

Barrionueuo Secretarius.

Clerici

Pragmatica Comitis de Lemos.

Cauſa remiſſionum clericorum ſtatim expediantur, Regiam Cancellariam Regentes in viſitatione qua in ſabato ſit ante omnia clericos viſitent. h. d. Tap.

PHILIPPVS. III.

DON Ferdinandus de Caſtro, & Andrada, Comes de Lemos, & de Andrada, Marchio Sarriæ, & Comes Villæ Alue, & in præſenti Regno prædictæ Regiæ, & Catholicæ Maieſtatis Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis.

Hauendo tenuta informatione, che tanto nella gran corte della Vicaria, quanto nel Sacro Conſiglio, ſogliono trattarſi le remiſſioni delle cauſe de clerici, che in detta gran corte vengono carcerati come a laici, & dopoi pretendono eſſere clerici, & come a tali douernoſi remettere al foro eccleſiaſtico, lequali cauſe, ò per dilatione, che danno l'iſteſſi inquiſiti, conoſcendono tenere mala cauſa, & coſi trattener' il douuto caſtigo delli loro eccesſi, ò pur per varie occupationi delli ſteſſi tribunali ſi vanno dilatando, & non tengono quella preſta eſpeditione, che ſi conuiene. Per tanto con voto, & parere del Regio Conſiglio appreſſo di noi aſsiſtente ci ha parſo ordinare per la preſente Pragmatica omni tempore valitura, che tanto per detto tribunale della gran corte della Vicaria, quanto del S. C. ſubito, che li proceſsi delle cauſe predette de remiſsioni ſaranno compilati, & ridotti ad eſpeditione; ſi debbia da ciaſcuno Commiſſario di quelle procedere alla eſpeditione predetta, s'intenda ciaſcun commiſſario tener giornata, & hora particolare, perche coſi conuiene alla buona, & retta adminiſtratione della giuſtitia. Et perche queſto poſſa tanto più tenere la ſua douuta, & inuiolabile executione, ci è parſo ordinare, come per la preſente Pragmatica ſe ordina alli Magnifici, & Circonſpetti Regenti la Regia Cancellaria, che nelle viſite, che ſi farãno da eſsi in ciaſcuno Sabbato della ſettimana, la prima coſa, che hanno a fare ſia viſitar li clerici, con intendere dalli giudici il ſta-

to

to delle loro cauſe, & quelle, che non ſeranno in eſpeditione dar ordine tale, che quanto prima ſi reducano a fine per poſſerle ſpedire, troncando tutte le dilationi, & quelle, che ſtaranno in eſpeditione ordinare, che ſenza altra dilatione ſi ſpediſcano l'iſteſſo di della viſita in loro preſentia; & perciò s'ordina alli giudici de detta gran corte, che ciaſcheduno vada in detto di appercepito per la eſpeditione predetta: & quando ci ſarà alcuno impedimento, ò mancamento di detti giudici debbiano detti magnifici, & circonſpetti Regenti venir a referirmelo, perche ſi poſſano fare quelle prouiſioni, che il caſo ricercarà, & per le cauſe, che ſaranno per via de appellatione nel S. C. in ſtato di eſpeditione, intenderanno la cauſa, perche non ſono eſpedite; & parimente facciano relatione, acciò ſi proueda a fare la douuta demoſtratione contra li inobedienti, & tranſgreſſori delli noſtri ordini. Datum Neap. die vltimo menſis Nouembris 1599.

El Conde de Lemos.

V. Goroſtiola R. V. de Ponte R.

V. de Caſtellet R.

Quod Rex procuret cum Sanctiſſimo D. Papa reſidentiã prelatorum, & reſtaurationem eccleſiarum.

REX CATHOLICVS.

Ex Cap. Neap. 30. Ianuarij 1507. Cap. ij.

ITem che voſtra cath. Maeſtà si degni intercedere con la S. di N. S. & per tutte le vie neceſſarie, & opportune prouedere, che li prelati, & rettori delle eccleſie cathedrali, & altre prelature del regno, facciano reſidentia io le ſteſſe eccleſie, & prouedaoo alla cura, & ſalute delle anime ad eſsi commeſſe. & perche lo clero attenda all'officio clericale, & che detti prelati, & rettori debbiano reparare le eccleſie ſecondo è de giuſtitia, & quando foſſero negligenti in repararle, la Maeſtà voſtra per quello megliore modo, & eſpediente che li parerà ſi degni pronedere, che detta reparatione in ogni modo si faccia. Placet regiæ Ma.

Pro licentia exequendarum literarum apoſtolicarum nihil ſoluatur, & curabit Rex, vt clerus ab onere ſoluendi decimas ſubleuetur.

IMP. CAROL. V. ET IO. MATER.

Ex Cap. Neap. 28. Iulij 1581. Cap. xxvj.

ITem perche lo clero del Regno nelle eſpeditioni delli eſecutoriali, che ſe fanno alle bulle, citationi, ſcomuniche, & alle prouiſioni, che vengono da Roma in cauſe, che vertooo tra clerici beneficiati, & laici, & clerici che ſe concedono da ſua Santità ſono molto agrauati circa il pagamento, ſe ſupplica, che li piaccia ordinare, che detto pagamento ſe habbia da moderare, & remetterſi la tolerabile eſpeditione al reuerẽdo capellano maggiore de voſtra Maeſt. come altre volte era ſolito. Anchora ſe ſupplica, che le piaccia intercedere con ſua Santità, che per qualche tempo non voglia aggrauare il detto clero con impoſitione de altre decime, atteſo che le eccleſie ſe trouano eshauſte, per tante che ne hanno pagate da poco tempo in qua, che dapò la aſſuntione ſua nel pontificato, ha pagato vintiotto decime di modo che a molte eccleſie è ſtato neceſſario vendere li argenti pertinenti al culto diuino, & robbe ſtabili per poterne ſupplire, maſsime per eſſerne ſtate impoſte la maggior parte dopò la peſte, guerra, & careſtia che molti anni hanno vexato il detto Regno, & molti clerici hanno abbandonato le eccleſie.

Placet regiis maieſtatibus, vt litteris vbi non executoriales nec brachium ſeculare poſtulatur niſi licentia tantùm, ſufficiat atergo ſcribere exequatur, idq; per vnum ex Regentibus Regiam cancellariam, & per ſecretarium regium ſubſcribatur, vt partium parcatur expenſis, de decimis autem ma. ſuæ dabunt operam, vt non niſi iuſtiſsimis de cauſis imponatur, & clerus quantum fieri poterit huiuſmodi impoſitionibus leuetur.

Ijdem CAP. XXVII. eiuſd. anni

ITem ſe ſupplica che ſe piaccia ordinare, che quando per legitima cauſa, & vrgente che parerà a ſua Santità, & a voſtra Maieſtà foſſe biſogno per lo aduenire imponere decime, ò altro pagamento a lo clero di detto regno, non ſe habbia da eſequire detta impoſitione ſe primo non ſe coouocano tutti li Prelati, abbati, comendatarij, & capituli di detto Regno con li quali ſe habbia da trattare quello che ſe haueſſe da pagare, acciò inſieme ſe poſſa trouare eſpediente di fare il ſeruitio della ſede Apoſtolica, & de voſtra Maeſt. ſenza eſſerne aggrauati li clerici de altre extorſioni, che ſon ſoliti di fare li ſubcollettori che ſe mandano, li quali vltra le decime che eſigono pigliano le ſpeſe, la prouiſione loro, & altre coſe in grandiſsimo intereſſe dello clero predetto. Regiæ Maieſtates ita in his prouidebunt, vt omnes abuſus è medio tollantur.

Ijdem CAP. XXVIII. eiuſd. anni.

ITem ſi ſupplica, perche qnando ſuccede la morte delli eccleſiaſtici in qnalſivoglia dignità, & facultà, che ſiano li loro parenti ſeculari ſoleno eſſere moleſtati per le ſpoglie dalli commiſſarij apoſtolici non ſolo per quello, che legitimamente forſi ſpettaſſe alla camera apoſtolica, ma ancora per quello, che non li ſpetta, atteſo che molti clerici con le robbe patrimoniali, & delli parenti ſeculari agumentano le coſe loro, che li piaccia ordinare, che non debbiano eſſere aſtretti a dare couto de ſpoglie, ſi non de coloro, che ſaranno ſtati prelati, & con buona intrata eccleſiaſtica, li quali haneranno acquiſtato intuitu eccleſię, & veriſsimamente ſe poſſa credere, che oltre il vitto loro li poſſa eſſere auanzato de intrata eccleſiaſtica da conſeruare, accioche li vaſalli de V. M. non ſiano moleſtati indebitamente atteſo che coſi era ſolito in tempo delli Rè della felice mem. de caſa d'Aragona, liquali reſideuano in Napoli, & vedeano. Regiæ Maieſt. de his inſtructæ commiſerunt Viceregi, vt quæ ad commodum, & ſalutem regui ſpectant in his prouideat.

DE

DE EPISCOPALI AVDIENTIA. Rub. iiij.

a *Maieſtati. In curia eccleſiæ*. Hoc & eſt per auth. ſtatuimus.

a ADDITIO. *Ad intellectum huius conſti. vide Scrib. in c. regni, il ſtatuimus, quòd officiales fol. 116.* De Bot.

b *De perſonis*. Sic in conſti. ſtatuimus.

Iudex ſecularis non debet ſe intromittere in cauſis, quæ ad iudices eccleſiaſticos pertinent, & ideo à cognitione cauſæ adulterij ſe abſtineat, niſi fuerit per violentiam commiſſum h. d. Tapia.

REX ROGERIVS.

MAieſtati a * noſtræ quorundam prælatorũ querimonia patefecit: Quòd eccleſię ſuæ à Iuſtitiarijs, Camerarijs, & Baiulis Regni noſtri priuentur, & minuuntur iure ſuo, videlicèt, de adulterijs, quæ non permittunt iudicari, & corrigi in curia eccleſiæ, ſicut debet, & b de perſonis clericorum, quæ ab eis, vt laici iudicantur, & incarcerantur: quod ſi verum eſt, nobis diſplicet, & graue videtur. Non enim decet, neq; volumus, vt ea quę ab eccleſia iudicari, & coerceri debent, ab

ANDRAEAS DE ISERNIA, ET ALII.

MAieſtati noſtræ. Remittit ad iudiciũ eccleſiæ adulteros, quia eccleſia cognoſcit, & nihilominus iudex ſecularis ſm tenorem illius c tuæ extra de procuratorib. nam de inſultu, & violentia in adulterio commiſſis punit iudex ſecularis, vt in fine. ¶ Item mandat officialibus, vt dent auxilium prælatis in puniendis adulteris: quia poteſtas ſpiritualis indiget auxilio temporali: & è contra. 10 diſtinctio quoniam & extra de officio iudicis ordin cap. 1.

MAieſtati noſtræ. Quid de concubinis clericorum, an erit iudicium temporale, vel prælati? videtur quòd non temporale: cum enim matrimonium ſit legitima viri, & vxoris coniunctio, Inſtit. de patria poteſtate. in principio. Et vxor ſequitur forum viri. l. cum quædam ff. de iuriſdictio omn. iudic. & l. Imper. ad municipalem. ſed ſi eſt coniunctio illegitima, eſt ſecus, vt ff. ad municip. l de iure § fin. quia enim coniunctio clerici, & concubinæ eſt minus legitima, atquè prohibita 74. alias 61. diſtinct. ſicut alterius vxor ratione delicti concubina non efficitur de foro prælati. 7. q. 3. cap. placuit. l. multa. vbi de crimi. agi oport. C. & ſunt expreſſè in iure. 3. q. 1. cap. ſi quis ſacerdos. licet ibi non aperiatur quòd illa coertio, & prohibitio fiat per prælatum, ſed ſanè intelligendo, ſic eſt intelligendum, quia eſt de familia clerici, vt notatur. 32. quæſt. 2. cap. omnes &c. ergo eſt de foro prælati, qui eſt iudex clerici 54. diſtinct. cap. iudicantium. & 22 q 2. cap. eccleſiam. & de epiſc. & cler. l. 1 ¶ Concubina enim clerici efficitur ſeruitrix eccleſiæ, & venditur pro eccleſiam. 51. diſtinct. cap. quidam. quod intelligit Ioannes, ſi aliàs erat ancilla, vt notatur in d. c eos. 30. q. 2. Videtur rationabititer dicendum, quòd iudicium fœminarum, ſeu concubinarum clericorũ pertinet ad eccleſiam, ſeu prælatum per rationes prædictas, maximè per conſtitutionem iſtam in Regno Siciliæ, quæ concordari videtur cum iure canonico, vt extra de officio ordin. cap. 2. Sed derogat tamen iuri Romano, quod ſtatuit iudicem eccleſiaſticum cum ſeculari debere cognoſcere de crimine canonico, quod obijcitur laico, vt in Auth de manda princ. collat 3 hoc autem crimen adulterij eſt. vt notatur in d. cap. 2. de officio ordin. in gloſſa, quæ incipit, canones ¶ Attende, quod idem eſt dicere crimen canonicum, & eccleſiaſticum, vt not. in § at ſi clerici. de manda. Princ. & in Authen. vt cler. apud epiſcop. eadem collat. ſi verò eccleſiaſticum. ergo derogatur per iſtam conſtitutionem iuri Romano: quia de crimine adulterij. de quo cognoſcit ſimul eccleſiaſticus, & ſecularis, vt dictum eſt, cognoſcit tantum eccleſia, per dictam conſtitutionem. Si tamen iudex eccleſiaſticus non ſufficit, tunc itur ad iudicem ſecularem, vt expreſſe dicitur 32. diſtin. nos. & quod ibi notatur, vt ibi deficit poteſtas eccleſiaſtica, ſuppleat ſecularis. 26. q. 5. principes ſeculi, & adminiſtratores. ¶ Non obſt. obiectum, quòd vbi coniunctio eſt legitima, vxor ſequitur forum viri: caſſatur namque hac ratione concubina, ſeu fœmina clerici, ratione huius coniunctionis illicitæ: ſed quia eſt de familia clerici, vt ſupra dictum eſt. Multis enim modis quis ſortitur forum alicuius. ff. de iudic. l. hæres abſens. §. at quiſquis. in glo. quæ incipit, ibi ratio nundinarum. ¶ Vnde tamen in hoc reſtat ſcrupulum matrimoniale, præcipuè æquitati repugnans: quia fœmina, ſeu concubina clerici habet forum eccleſiaſticum, vnde debet habere pœnam ex illicita concubinali coniunctione: ſed videtur inconueniens, vt ff. de act. emp. l ſenatus & l. veterani. C. de veteran. lib. 10. Sed dico, quòd hæc concubina habet priuilegium ex perſona capituli, ſeu eccleſiæ, non ex perſona ſua, argu. ff ad l. Falcid. l fin. §. verum de contrah. empt. l. non potuit §. hæres. & de acqu. hæred. l. cum hæc. & de liber. lega l. ſi is qui duos. ¶ Sed de inceſtu quis cognoſcit, iudex eccleſiaſticus, vel ſecularis? quod ſi iudici eccleſiaſtico datur cognitio ſpecialis de adulterio, de inceſtu videtur denegari, arg. ff. de condi. & demon. l. cum ita. de compen. l. quod labeo. ff. ¶ Reſpondeo, adulterium poteſt eſſe ſimul cum inceſtu: Vt vbi committitur inceſtus cum maritata, ibi eſt adulterium. ff de adult. l ſi adulterium cum inceſtu. in princ & hoc caſu eſt, quod iudex eccleſiaſticus cognoſcit de adulterio huiuſmodi, & per conſequens de inceſtu: quia vna eſt coniunctio, nec ſeparari poteſt: quia reus exinde ex diuerſis legibus accuſatur ff de accuſa l. ſenatus. Sin autem inceſtus non committitur cum maritata (vbi non habet locum propriè adulterium l. inter liberos §. 1. ff. de adulte.) adhuc videtur dicendum, quòd iudex eccleſiaſticus cognoſcit de inceſtu, quia illicitus, fornicarius, & prohibitus coitus vocatur adulterium, vt 30 q. 1. ſi quis ſacerdos. ¶ Nec obſtat quod dicitur, ſi reperitur conceſſum in vno, in alio videtur prohibitum, quia non eſt eadem ratio in conceſſo ſeu permiſſo, ſicut in prohibito, alias ſecus. ff. de iud. l. cum prætor & in glo. Videtur enim eadem eſſe cauſa de inceſtu, & adulterio: ergo idem ius videtur ſtatuendum, ratione prædicta

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

IStam conſt. quam breuiſsimè gloſauit Marin. Caraman. & Andr. de Iſern. ſuper ea nihil ſcripſit: aliqua tamen annotauit in cap. 1. quæ ſint regal. in ver. contrahentium iniuſtas nuptias num. 35. Sed Petrus de monteſ. & ante eum Barthol. de Capua aliqua deguſtarunt. Ideoq; nonnulla dicenda nobis erunt; Et in primis licèt conſtitutio iſta prima fronte videatur generaliter loqui, vt de adulterij crimine eccleſiaſticus
a ſolus cognoſcat † id tamen in caſu ſuo intelligendum erit, hoc eſt dum agitur de imponenda pœna, quæ ad eccleſiaſti-
a cum pertineat: hæc autem quadruplex † eſſe poteſt; Aut.n. agitur de ſeparatione tori. & hoc ſecundum communem opinionem pertinet ad eccleſiaſticum, de qua teſtatur Couarr. in epitome de ſponſal. cap 6 2. part. relect. nume. 8. & Iulius Clar. lib. 25. § fin. praxis criminal. q. 37. verſ. quæro nunquid poſt Canoniſtas in cap. tuæ fraternitati de procurat. aut verò ad pœnam excommunicationis procedendum eſt; & tunc iudex eccleſiaſticus cognoſcet, vt ex tex in cap. intelleximus de adult & poſt. ibi & alios deducit Couarr. loco citato cap 7. num. 2 aut verò quò ad detruſionem in monaſterium, vt ibi pœnitentiam agat, & hæc pœna ab vtroq; iudice eccleſiaſtico, & ſeculari imponi poteſt, ita Couarr. loco citato poſt Roman. ſingul 674 vbi Gabriel Sarayna additionator illum ſequitur; & declarat locum habere in muliere, cui authenticorum ius detruſionis in monaſterium pœnam impoſuit, & ibi refert integram quæſtionem iudicis Blaſij de Murcono, quam Grammat in addit. ad hanc conſt. retulit, quæ in nouiſsima Conſtit. Regni impræſsione addita eſt: quod tamen in Regno locum habere non poſſe propter conſtitutionem ipſius, quæ

Digitized by Google

alijs puniantur, & iudicentur, aut corrigantur. Quare mandamus, & præcipimus firmiter, vt ammodo de adulterijs iudicandis Iuſtitiarij, Camerarij, & Baiuli non ſe intromittant. Sed & ſi quis de parochia alicuius eccleſiæ de adulterio accuſatus, vel deprę̨henſus fuerit, ad iudicium ipſius eccleſiæ, in quo ipſa adulteria iudicari debent conſiſtat, & à curia ipſius eccleſiæ iudicetur, & corrigatur. Excepto ſi per violentiam adulteriũ committatur: quod ſi acciderit, iudicetur ab eccleſia de adulterio, quod ſpectat ad iudicium eccleſię: Et hoc, quod ſpectat ad iudicium ſeculare, videlicet, de inſultu, & violentia in noſtra curia iudicetur. Pręterea mandamus omnibus noſtris officialib. vt de adulterijs coercendis omnibus pręlatis, quibus opus fuerit, auxilium tribuant.

ANDRAEAS DE ISERNIA, ET ALII.

cta, vt ff. de leg. 1. §. hoc interdictum. Barth. de Cap.

In tex. ibi, *iudicandi*. No. hic, quòd de cauſa adulterij cognoſcet iudex eccleſiaſticus, & non ſecularis, vt eſt caſus in auth. mat. & auiæ. in §. ſcimus. ¶ Sed hoc habet locum quantum ad ſeparationem thori, & ad alia, quæ pertinent ad eccleſiaſticum iudicem de iure: aliàs quo ad pęnam legitimam, pertinet ad ſecularem iudicem, vt no. Andr. de Iſer. in 10. col. quæ ſint regaliæ. in ver. contrahentium inceſtas nuptias.

In fin. ibi, *coercendis*. Sed an epiſcopus poſsit ſuis manibus percutere? & certe non, vt in auth. de ſanctiſ. epiſc. §. neque & dixit Ieſus Petro conuerte gladium tuum in vaginam. ¶ Nec obſtat iniuria ſibi facta, poteſt enim excomunicare, vt 20. q. 4. cap. inter quærelas: & C. de epiſcop. & cleric. l. ſi quis in hoc genus. in verbo, non obtemperet. ¶ Ad prædicta adde Innoc. in c. tuæ extra de procur. Petrus de Monteforte.

In tex. bi, *ad iudicium ipſius eccleſiæ*. Multi credunt derogari iuri communi per hanc conſtitutionem, quòd nullo modo iudex ſecularis poſſet de adulterio cognoſcere: quod non eſt verum indiſtinctè, ſecundum opinionem modernorum; qui diſtinguunt: aut de adulterio agitur ciuiliter ad thori ſeparationem, & tunc eſt cognitio iudicis eccleſiaſtici, vt hic: Aut agitur ad pœnæ impoſitionem, & tunc ſpectat ad iudicem ſecularem: & ſic notat Innoc. in cap tuæ. de procura. nam hoc caſu non poteſt iudex eccleſiaſticus cognoſcere, vel iudicare: quia talis iudex non poteſt aliquem morti tradere, vt in præalleg. cap. dicitur. Et hæc diſtinctio locum habet in maſculo, cui pœna mortis imponitur, per l. quamuis. C. de adult. In adultera autem locum non habet: nam cum per ius Authenticorum ſit mutata pœna, ſcilicet, vt verberibus ſubdita in monaſterium detrudatur, vt in Auth. vt nulli iud. §. ſi qua. indiſtinctè erit cognitor iudex eccleſiaſticus, eo quòd talis iudex iuſtè poteſt talem pœnam inferre: nec enim eſt veriſimile, quòd tam graue delictum voluerit Imperator per hãc conſti. impunitum remanere. Item quia non eſt credendum, &c. l. ſi quando. C. de inoffic. teſt. facit ſatis clarè pro dicta diſtin. quod no. per Hoſt. in d. cap. tuæ, & in tit. de adul in ſumma. & per And. de Iſer. in tit. quæ ſint reg. in verbo, contrahentium inceſtas nuptias. Petrus de Monteforte.

Quæritur hic Iudex Blaſius de Murcono ſub huiuſmodi tenore. Verum tu dubitaſti, ſi idem dicatur de adultera punienda, quod de adultero, dictum eſt per Andr. de Iſer. in tit. quæ ſint regal. in verbo, contrahentium, & Innoc. in cap. tuæ. de procur. ¶ Et Lucas de Penna à me interrogatus, ſic de verbo ad verbum reſpondit, Nonnulli, vel ignorantia pleni, vel fauentes adulteris, dicunt tale crimen ad eccleſiaſticum iudicem tanquam mere canonicum pertinere, & potiſſimè in Regno per hanc conſtit. maieſtati. Quibus bene reſpondetur per dicta Inno. & dom. And. de Iſer. in dictis locis: pro qua ſententia multi canones, & Doctores apertè loquuntur, & eſt expreſſum 23. q. 5. c. Rex debet, & patet ead. cauſa, q. 4. cap. ſi quos vbi etiam patet, quòd contra adulterantes geritur bellum iuſtum, ad idem 33. q. 2. cap. interfectores. & hoc ſentit Arch. in ſuo Roſario. d. cap. rex debet. facit tex. 32. q. 4. cap. nemo. 2. q. 5. relegentes. & hæc eſt ſententia veritatis. licèt contrarium notetur 32. q. 1. publico iudicio. & Archid. in d. cap. Rex debet faci t 32. q. 7. cap. quid in omnibus. & eadem cauſa. q. 4. nemo ſibi blandiatur. & not. per Hoſt. in ſumma de pænitentia. §. & de quibus. ſub §. illud autem. verbo, octauum. His tamen, & aliis, quæ omitto, cum iuſtitiæ ratione penſatis, apertiſſimè liquet de ignorantia contrariam opinionem tenentium, & de ſumma iuſtitia legum Codicis pœnã capitis ſtatuentium: & de parua, vt ſic loquar, aut voluptuoſa iuſtitia legum nouarum Iuſtiniani, quæ mulieribus adulterantibus ingreſſum monaſterij deputauit, cùm pœna ſit imponenda pro qualitate peccati. Et licet maſculus in his grauius, quàm fœmina peccare noſcatur, propter ampliora dona virtutis, ex quo voluit in muliere mitigari pœnam vltimi ſupplicij, non tamen debuit ipſa mitigatio ſic deſcendere, vt mulierem adulteram ingreſſu monaſterij decoraret: cùm criminoſum non debeat dignitas comitari, ſed pœna. C. de decurionib. l. pœna ¶ Longè melius ergo in hoc ſtatuit conſtitutio Regni, iubens, vt adultera viro tradatur, qui vſque ad naſi truncationem ſæuiat in eandem. Et ſi vir taliter in vxorẽ ſæuire noluerit, eſt publicè flagellandus: & nihilominus tali pœna adulterij punienda vxor. & ſic intelligenda eſt conſtitutio, legum aſperitatem, quam per conſtitutionem maieſtati no-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

quæ incipit legum aſperitate lænita, vbi truncationis narium pœna præcedit monaſterij detruſionem; in quo quid hodie ſeruetur in Regno, dicemus in d. conſt. Aut tandem agitur de pœna ſciſsionis pannorum ante, & retro, & capillorum in deriſionem, & tunc pro iſta pœna poteſt etiam iudex eccleſiaſticus adiri cap. de Benedictis 32. q. prima, vbi gloſ. hanc ſecundum morem aliquarum regionum pœnam eſſe tradit, & refert Ludouic. Roman. in ſupra citato ſingulari 674. Alius autem pœnitentiam inferendi modus ab antiquis patribus ſeruatus in adulteros habetur ex Tertull. cuius verba retulit Illuſtriſs. Baron. annal. eccleſiaſt. lib. 2. anno Domini 216. fol. 308. litera B. quem hic ad clariorem intelligentiam deſcribere volui. *Et tu, qui quidem pœnitentiam mœchi ad exonerandam fraternitatem in eccleſiam inducens conciliatum, & conciners atum, cum dedecore, & horrore compoſitum proſternens in medium ante viduas ante præsbiteros omnium lacrimas ſuadentem, omnium veſtigia lambentem, omnium genua detinentem, inq; eum hominis exitum quantis potes miſericordiæ illecebris paſtor bonus, & Benedictus Papa concionaris, & in parabola ouis capras tuas quæris, tu a ouis, ne rurſus de grege exiliat, quaſi non ex inde iam liceat, quod nec ſemel licuit, cæteras etiam metu comples, cum maxime indulges.* Hæc de antiquo ritu

Quando autem eſſet imponenda † pœna mortis, aut alia 3
corporis afflictiua, ſecundum regiuuis morem, vt in hoc Regno per d. conſt. legum aſperitate, tunc omnino iudex laicus erit adeundus, vt tenent præfati omnes doct. & Gabriel. Saray. in add. ad d. ſing. Rom. & ita in hoc Regno quotidie practicatur abſq; vlla controuerſia, vt de pluribus caſibus teſtantur Andr. & Afflict. relati per Vincen. de Franchis deciſ. 240. num. 5.

Hinc † ad quæſtionem infertur; an ſi quis de hoc adulterij 4
crimine fuerit à iudice eccleſiaſtico punitus, poſsit etiã à ſeculari caſtigari, in quo reſolutio eſt, quòd ſi pœna à iudice impoſita poteſt per vtrumq; forum imponi, non poteſt alias puniri, ſi ab vno iudice fuit punitus, vt dicit Ant. de Butr in d. cap. tuæ de procur. num. 18. quod in hoc caſu adulterij verificari minime poteſt, niſi in muliere adultera, cui in monaſterium detruſio poteſt ab vtroque iudice imponi, nam ſi ab eccleſiaſtico fuerit in monaſterium detruſa per aliquod tempus, non poſſet à ſeculari iterum per aliud tempus detrudi: in aliis

Digitized by Google

ANDRAEAS DE ISERNIA.

ti noſtræ præſentem, quæ ſequitur illam, non eſſe correctam dicendum eſt. Et hoc legi diuinæ congruit, quæ mulierem adulteram lapidari iubebat. 33.q.5.cap. hæc imago. Satis itaque arguendum videtur, ſi mulier adultera, quæ per legem diuinam lapidari iubetur, monaſterio ad corrumpendum ſanctas moniales deputetur. Sæpe namque malorum conſortia, &c. 28.q.1.cap. ſæpe. & not. in Auth. de mona. §. cogitandum. in fine. Nec enim incorruptus manere poteſt, qui corruptis ſociatur. 23.q.4.cap. quiſquis. Sic qui communicat ſuperbo, induet ſuperbiam, Eccle. 13. & facit C. de mal. & ma. l.3. hæc Lucas de Penna. Iudex Blaſius de Mureonn.

Sed hic quæritur an conuictus de crimine adulterij appellet, in l. prima. C. de rapt. virg. ibi, quibus, & ſi appellare noluerint probatur quòd non. facit. ff. de iniuſto, rup. & irri. teſtam. l. ſi quis filium. §. hi. quod eſt hodie expreſſum in cap. Romanus. de appel. in 6. Iudex Blaſ.

Sed an conſcius, & principalis de raptu poſſint ſimul accuſari in eodem libello? tex. in dicta l. prima. de rapt. virgin. in verbo, cæteros autem conſcios, innuit, quòd non, de quo aliquantulum per Andr. de Iſer. in conſti. pœnam capitalem. Iudex Blaſius.

Sed an conſortes de vna domo, vel genere, puta de domo Carazulorum, poſſunt teſtificari pro vno eorum conſorte offenſo? dicunt Doctores in d. l. 1. per gloſſam in verbo conuicti, quòd non: quia videntur teſtificari in cauſa eorũ propria. Et eſt ratio: nam iniuria facta vni, &c. l. 1. ff. de iniur. & in ma-
10 teria l. ſi quis homicidij. C. de accuſa. facit. l. ſi quis in corrigendis. in prin. ibi, propinquus. C. de emendat. propinq. iuncta l. præſenti C. de his qui ad eccle. confu. circa fi. & in l. etiam. C. de teſt. Iudex Blaſius de Murcono.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

alijs vero pœnis ſupra relatis ab vtroque iudice puniri poterit. Nam quilibet iudex de ſua pœna cognoſcit, tradidit erudiſſ. de more feudiſtarum Princeps Andreas in d. § & contrahentium inceſtas nuptias, num. 35. & generaliter, an punitus, vel abſolutus per iudicem eccleſiaſticum poſſit iterum puniri per ſecularem habetur in cap. fin. de pœn. lib. 6. in §. per hoc, & ibi gloſ. in verb. ademimus, & doct. in cap. cum ſit generale de foro compet.

8 Quid autem in crimine † ſacrilegij, hæreſis, vſurarum, ſimoniæ, concubinatus, ſortilegij, & ſimilium, an ſint mixti fori, ſcilicet eccleſiaſtici, & ſecularis, vide pleniſſimè per Panor. in d. cap. cum ſit generale de foro compet. qui in fine tradit optimam diſtinct. & doct. in cap. nouit de iudit. & Iul. Clar. in præcitato libro 5. §. fin. praxis criminalis quæſt. 37. Vnuſquiſq; enim iudex de ſua iuriſdictione debet cognoſcere, & alter alterius auxilium implorare, vt diximus in prima conſt. huius libri, & vltra ibi adducta vide Auileſ. in c. prætorum. cap. 20. verb. vſurpant.

DE PARROCHIIS Rub. v.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

AD huius rub. declarationem animaduertendum eſt primo, quid ſibi hoc nomen parrochus velit: eſt namq; (vt
1 generaliter loquar) Parrochus † ille, qui alicui caſtro, (ſi paruum ſit) vel in aliqua vrbis parte ſacramentorum adminiſtrationi præficitur illis, qui in eo loco degunt: hinc parrochiā dicta, quam Hoſtienſ. in ſumma tit. de paroch. dicit, locum eſſe, in quo degit populus alicui eccleſiæ deputatus certis finibus limitatum; quam diffinitionem ſequuntur cæteri ſcribentes in rubr. eiuſdem tit. & Archid idem dicit in cap. 1. 13. q. 1. & Roffred. de libell. tit. de parrochiis, Ang. & Silueſter. in
2 ſumma in verb. parrochia: erit pariter † memoriæ tradendum vnde hoc nomē fuerit deſumptum, & in primis reperio parrochos apud antiquos fuiſſe eos, qui legatis publicè Romam miſſis ſalem, & ligna præbebant, vt commentator Horatij Venuſini annotauit ex lib. primo, ſermonum ſatyra 5. ibi *rum parrochi, qui dabant ligna, ſalemq;* quod ſcripſerunt Ambroſi. Calepin. ver. parochus, & Polid. Vergil. de inuent. rerum lib. 4. cap. 9. Aliter etiam copiarii dicti; quia omnium, quibus indigebant legati copiam eis faciebant. Cumquè apud Hæbreos abſq; lignis, & ſale ſacrificium minimè fiebat; hinc ſacerdotes, qui immaculatum illud ſacrificium Deo offerunt; quibuſ curam habent Sacramenta populis miniſtrandi iuſtiſſimè parrochi, hoc eſt diſtributores Sacramentorum dicuntur, quod idem Polidor. citato loco annotauit. Hic aūt mos præficiendi præsbyteros in eccleſiis ad ſacramenta miniſtranda antiquiſſimus eſt in eccleſia catholica; & (vt aliqui tradunt) à Diuo † Cleto primū Roma in viginti quinq; parrochias diuiſa fuit, 3
vt teſtatur Conſaluus de Iglieſcas in hiſtoria Pontificali in vita Sancti Cleti; quam diuiſionem parrochiarum aliis eccleſiis mandatam teſtatur epiſtola 2. Dioniſij Papæ ad Seuerum Epiſcopum Cordub. quam nobis tradidit in decreto Gratianus in d. cap. 1. 13. q. 1. cuius etiam meminit Illuſtriſſ. Baron. tomo 2. annal. eccleſ. anno Domini 270. pag. 590. in fine, qui Dioniſium inſtauratorē vſus parrochiarum appellat, cum antea cæptus in Valeriani perſecutione præsbyterorum cæde fuiſſet dimiſſus. quomodo autem probetur aliquam eccleſiā eſſe parrochialem, & ad quæ teneantur parrochiani, & alia ad materiam ſpectantia præter canoniſtas in d. tit. de parroch. Roffred. citato loco differit, & Silueſt. & Angel. dictis locis.

1 CVm præcipuum ſit, vt ſacramenta recipiantur ea in parrochia, cui ſunt addicti, & inter ea, vt ſacro mundentur lauacro, meritò ſub tit. de parrochiis poſita eſt hæc pragma-
1 tica, per quam prælati eccleſiarum hortantur, vt † ſuis in diœceſibus puerorum, qui baptizantur nomina inſcribi faciāt, cui adſtipulatur conſtitutio Regni Galliæ, quam gloſauit eximius doctor Petrus Rebuff. tract. de regiſtris, ſeu libris baptiſmi; qui eā antiqui iuris diſpoſitioni cōformem dicit ex l. 1. C. ſi minor. ſe maior. dixer. ibi *ſi cum minor annis 25. eſſes tabulis, quæ ſunt tuarum profeſſionum oblatis ſcribi.* Antiqui enim ſolebant filios tempore quo naſcebantur apud acta publica profiteri, ſeu deſcribi, vt per ipſum latiſſimè, idquè ad multa confert, quæ latiſſimè cumulauit idem Rebuff. cuius ſummatum hic dicta referam, non vt ea transplantare vel. m, ſed cū ille liber non ab omnibus præmanibus habeatur, dè eius doctrinæ omnes notitiam habeant, quem allegat ad hanc prag. aliàs à nobis egregiè cōmendatus doct. Scipio Ro-
2 uitus. Primo † enim pro-

Fiat annotatiò in parrochijs infantium, qui baptiſmo ſacro lauantur. hoc dicit Tap.

PRAGM. VNICA.

De Parrocchijs.

PHILIPPVS II.

ALli meſi paſſati furono per noi ſcritte lettere à tutti li Arciueſcoui del Regno del modo infraſcritto, vz. Philippus, &c. Reuer. vir, &c.

Perche conuiene al ſeruitio di N. S. Iddio, di ſua Mae-

ſtà, & buon gouerno, che ſi facci dl per dì notamento, & libri di tutti figliuoli, che ſi battizano in queſſa Città, & ſua Dioceſa, tanto maſcolo, come femina, per poterſi hauere poi vera chiarezza dí loro età, Per queſto vi dicemo, & eſortiamo, che debbiate dar ordine a tutti Parrochiani, & altri beneficiati c'hanno cura d' anime in queſſa Città, & Dioceſa, che da quà auanti debbiano far notamento, & libro giorno per giorno particularmente di tutti detti figlioli, che ſi battezaranno, & così eſſequirete, che tal'è noſtra volontà, non fandoſi altramente per quanto deſiderate far coſa grata alla predetta Maeſtà, & à noi.

Datum Neap. &c.

Don Peraſan.

V. Albertinus Regens.

V. Villanus Regens.

V. Reuertinus Regens.

Soto Secretarius.

Et, perche deſideramo intendere ſe per detti Prelati s'è oſſeruato, & s'oſſerua lo predetto preinſerto noſtro ordine: Per queſto vi dicemo, & ordinamo, che ve ne debbiate diligentemente informare, & donarci auiſo del tutto, con prouedere per ogni via che per tutte le Dioceſe, & Città di queſſe à voi decrete Prouincie s' habbia da oſſeruare detto noſtro ordine, iuſta ſua continenza, & tenore, per conuenire così al ſeruitio di N. S. Iddio, di ſua Maeſtà, & buon gouerno, donandoci auiſo di paſſo in paſſo di quãto per voi s'eſſequirà intorno al detto negocio.

Datum Neap. die 3. Ianuarij 1561.

Don Peraſan.

V. Villanus Regens.

V. Reuerterius Regens.

Io. de Soto Secret. In Cur. primo. Dirigitur Gubernatori Principatus citra.

proderit ad probandam ætatem propter ſacerdotium, quod 25. annorum requirit. Epiſcopatum, qui 30. annorum eget, Idq; optima ratione ſancitum eſt, nam cum hæc qualitas requiratur ſpecificè, vt ordo conferri poſſit, non eſſet congruũ hominum memoriæ id committere, quàm omnium notitiam habere diuinitatis potiùs, quàm humanitatis eſſe Imperator dixit in l. 2. C. de veteri iure enucleando. Secundo propter aſſe- 5 quendos † honores in Rep. quos ante 25. annum obtinere quis nõ poteſt. Tertio prodeſt 6 ad probãdum an † ſit chriſtianus, quod neceſſarium eſt propter ſuſcipiendos ordines, & profitendũ in Religionibus. Quarto, quãdo ad bellum ire coguntur cum neceſſe ſit agere decimum octauum annum. Quinto probabitur ciuilitas alicuius ciuitatis. Sexto proderit collegiatis, qui non poſſunt recipi, niſi orti fuerint in tali loco. Septimo propter reſtitutionem in integrum impetrandã. 7 Octauo aliquem † eſſe legitimum, vel ſpuriũ probabitur ex huiuſmodi ſcriptura. Nono an ſit ingenuus, vel ſeruus. Decimo an natus ſit ex hominibus manus mortuæ (dicuntur autem manus mortuæ, quãdo dominus propter defectum decedentis ſine liberis in eius bonis ſuccedit) Vndecimo ad 9 veniam † ætatis impetrandam, in quo requiritur ætas viginti annorum, Duodecimo prodeſt, vt ſciatur numerus, & ætas ciuium. quod Dioniſ. Alicarnaſ. lib. 4. antiquit. Rom. colligit, quem ſequitur Iacob. Menoch. præſumptio. lib. 2 præſumpt. 51. num. 3. qui plurimos refert teſtantes de huiuſmodi conſuetudine apud plures nationes, & ciuitates num. 4. Decimotertio vltra ea, quæ prædicti authores tradunt, iuuat ad euitandam pœnam ordinariam, † vt mitius puniatur, quod hodie 8 paſſim ſeruatur in Magna Curia, & in Sacro Cõſilio, dum enim de ætate dubitatur recurritur ad librum baptiſmi, quo etiam medio ſe iuuare ſolet fiſcus, vt delinquentes ordinaria puniãtur pœna; quem librum fidẽ facere probat Meno. loco citato num. 4. & ſequent. vbi id limitat quatuor modis. Primo vt dicto libro non adhibeatur fides pro ipſomet, qui ſcribit. Secundo, quando in eo ſcripſiſſet natiuitatem forenſis. Tertio ſi reperitur falſò conſcriptus. Quarto, vt poſſit probari cõtrarium. Et tandem non omitto † parrochum debere conficere quatuor libros, vnum pro baptizatis, alium pro decedentibus, tertium pro cõtrahentibus nuptias, quartum de illis, quibus ſubuenitur de rebus eccleſ. tempore neceſſitatis, quod dixit Io. Hugo de off. quatuor Prælat. 3. par. tit. de matriculis curati, quem refert. Rebuf. loco citato nu. 7. qui tñ tradidit ſufficere, vt duo libri ſcribantur, in hac vero ciuitate tres tñ libri ſcribũtur baptiſmi, nuptiarum, & mortuorum, C. Tap.

DE OBLATIS, Rub. vj.

Oblati, niſi ſe, & ſua probatæ religioni obtulerint, eiuſq; habitum deferant; nec in proprijs domibus cum vxoribus commorentur religioſorum priuilegio minime gaudent, quo nec ſe iuuare poſſunt in bonis feudalibus, aut cenſualibus, nec parentes, aut liberos eis exhæredare licet. h. d. Tap.

ROBER. PRIMOGEN. Cap. 100.

Iuſtitiario terræ Laboris, tam præſenti, quam futuris.

PRiuilegia quaſi priuatæ legis indulta, ſiue illa ſcripta iuris ſanctio ſpecialis indulgeat, ſiue in terris lex animata concedat, ficta, & ſimulata dolis non adiuuant, & figmentis excogitata fallacibus eorum patrocinijs non defenſant, vt quin potius per eorum abuſionem illicitam conceſſi fauoris præſidiũ perditur, & immunitatis indultę priuilegiũ aboletur. Sanè ad audientiam noſtram cum quęrela perduxit famoſæ ſonoræ præloquium, & clamor validus plurimorum, quòd quidam verbis ſolùm innitentes edicti, vnum agentes, & aliud ſimulantes in fraudem ciuilium munerum, & in publici iuris tutelæ diffugium hoſpitalariorum, & templariorum, ac aliorum religioſorum aſſumunt, & portant habitum (retentis vxoribus) licèt aliquid de bonis eorum conferant, vel certam partem religionibus memoratis. Super quo, cum tam cauſæ vtilitatis publicæ, quam priuatæ intereſſe verſetur, noſtræ fuit prouiſionis remedium imploratum. Nos itaque diligenti habito ſuper his, perpenſoque conſilio: Aduertentes

ROBERTUS. *Iuſtitiario*. No. quòd fratres oblati non gaudẽt in totum clericali priuilegio. pro quo vide cap. vt priuilegia. extra de priuileg. Et no. etiam, quòd oblati eccleſijs, & confratres, qui retinent propria bona, & vxores in hoſpitalibus, non gaudẽt priuilegio clericorum, ſcilicet, ordinis tñ, ſecus in debito iure naturæ. Barthol. de Cap.

*ADDITIO Robertus primogenitus, &c. *Vide originale cap. in regiſtro penes. D. Barattucium, fiſci Aduocatum, cap. 59. car. 105.* In d. regiſtro in c. 108. *car. 121. eſt ſequens capitulum, Robertus, &c. Magiſtro Iuſtitiario regni Siciliæ, & iudicibus Magnæ Curiæ Vicariæ ſibi aſſidentibus dilectis &c. In auditorio noſtro propoſita q. continebat, quòd Rogerius de Galluſio, miles iuſtitiario Terræ Hidrunti ab olim per noſtram Curiam ordinatus ex delegatione noſtra cognouit ſe certa bona feudalia, quæ dicebantur de antiquo feudo alienata occupata illicitè, ſeu diſtracta, & pronuntiauit ſua diffinitiua ſententia bona illa feudalia ſic diſtracta eſſe ad ius, & proprietatem prædicti feudi rationabiliter reuocanda: quam ſententiam pare conuenta in eadem noſtra curia vobis ex eo aſſeris fore nullam, quòd idem Rogerius tempore dictæ per eum latæ ſententiæ erat nodo excommunicationis aſtrictus propter iniectas manus per ipſum in clericum violentas in dubitatione dedu-*

proinde, ꝙ fratres huõi, niſi religioni probatæ ſe oĩno reddiderint, ſupra religioſum portãtes habitũ à ſeculari euidentiùs diſtinguẽtẽ, bonorũ ſuorũ retentione non facta, ſeu partis ad vſumfructũ eorum, vel ſi cum vxoribus ſuis in domibus proprijs commorentur, non ſint communiter a laicorum eximendi legibus, ſed iuris communis ſubijciendi regulis, & præceptis. Deuotioni veſtræ præſentium authoritate mandamus, quatenus vbi confratres, vel oblatos tales in noſtra prouincia reperiri contingat; qui, vt prædicitur, non omnino, & ſe totaliter cum monaſtico habitu diuinę religioni reddiderint, de bonis aliquid retinentes in vſumfructum: vel proprio, vel cum vxoribus proprijs commorantes, cum ſub nudæ appellationis velamine, & in fraudem accepiſſe munus huiuſmodi oblationis rationabiliter iudicet, & cõtinet eos effectus in collectis gñalib. ſubuentionibus, & muneribus cęteris perſonalibus, & realibus ſiue mixtis, quę vniuerſaliter imponuntur regni noſtri fidelibus, perſonarum, & facultatum conditione penſata, contribuere, reſpondere, & obedire, & parere deuotè diſtrictius, quibus expediens fuerit, remedijs compellatis, cogentes ipſos eorum dominis ſatisfacere, reſpondere, & obedire pariter de omnibus, in quibus illis tam perſonaliter, quàm realiter tenentur, & debent, nec non in ciuilibus, & criminalibus coram competentibus iudicibus citati reſpondeant, prout ad vniuſcuiuſque officium dignoſcitur pertinere. Illos verò, quos oblatos legitimè vobis eſſe conſtiterit, & per dedicationem perſonę legitimam, & expręſſam, nulla reſeruatione bonorum, vel partis, aut vſusfructus eorũ facta modo debito religioſum portantes habitum, vel proprias in domibus retinentes vxores ĩ prædictis, & circa prędicta non moleſtãtes indebitè eos in exactionis priuilegio ipſis indulto à ſacris canonibus conſeruetis. Dum tñ in bonis feudalibus, cẽſualib. & cęteris, quæ ante oblationẽ vltimi ipſa tenebant, ab alijs patronis, ſeu dominis illęſũ, & illibatum, & in omnibus, & per omnia conſeruentur, aut niſi oblati prędicti iam parentes habeãt, aut liberos, vel nepotes ex ijs, quos exhęredare non licet, quibuſq; debetur iure naturę legitima, quamquam aliàs vera, & efficax procedat oblatio, cum in bonis ipſam conſtituentibus legitimam non ſubſiſtant, ab onere prędictorum munerum ꝓpea volumus quẽlibet excuſari. Dignũ etenim, & rõnabiliter cẽſura diiudicat, vt veris ſyncera conceſſa proficient, & ficta fallacibus non aſſiſtant. Sicq; priuilegiũ pręſtetur alteri, vt in iuris iniuriam non tranſeat alieni. Vt aũt pręſẽs ordinatio nr̃a, quã ſub diſſimulatione tranſire nolumus, ad notitiã perueniat ſingulorum, illam vos ſtatim per famoſas terras, & loca decretę vobis prouincię, & vbicunq; expedire videris, volumus facere diuulgari, & in depoſitione veſtri officij dari volumus ſucceſſoribus in pendenti.

deducto. an obiectus excommunicationis eiuſdẽ ſi forſan probaretur dicti Rogerij ſententiam reddat nullã, ſuper quo vobis ſcripſimus tenore præſentium ad tollendũ potius conſultationis ingreſſum dubium, quàm ad concedendum alicuius indulgentiæ ſupplicanti reſcriptum, vt vocatis partibus niſi probetur à parte conuenta d. Rogerium tempore prædictæ per eum latæ ſententiæ denũciatum fuiſſe publicè vinculo excõmunicationis aſtrictum exceptionem excommunicationis eiuſdem nullatenus audiatis proceſſuri deinde ad confirmãdam, vel infirmandam ſententiam, ſicut forma iuris exigit, & iuſtitia ſuadebit. & ſi forte allegetur per conuentam partem prædictam ipſũ iuſtitiarium tempore dictæ latæ ſententiæ denũtiatum fuiſſe publicæ excommunicationis innodatione ligatum audientiam teſtium ſuper probatione huiuſmodi extra prædictam Curiam minimè committatis, cũ ipſa probatio quandam videatur reprobationis ſpeciem cõtinere, in qua audientia teſtium ſecundum probatum ritum Curia non conſueuit extra ipſam Curiam delegari.

Datum Neapoli, per Bartholom. de Capua anno Domini 1318. die vltimo.

Et ex eodem regiſtro car. 158 in c. 98 Robertus &c. Iuſtitiario Principatus vltra Serra Mõtiſ. & iudici aſſidenti cũ eo fidelibus ſuis, &c. habet aſſertio de Campanario fidelis noſtri latoris præſentium, quòd in cauſa ſpoliationis ſuæ, quæ authoritate noſtri reſcripti contra Gulielmum de Campanario coram vobis agitur à beneficio conſtitutionis noſtræ, quæ incipit, ſicut materiam criminum libenter eludimus, quòd eis dictus ſupplicans opitulariut fidis excluſiue repellitis, aſſerentes, ꝙ ipſa conſtitutio locũ habeat, quando coram ordinario agitur, non iudice delegato, ſuper quo ſubueniri ſibi per noſtræ declarationis remedium ſupplicauit. quia igitur decernendo, & declarando noſtris decet fidelibus nos adeſſe, fidelitati veſtræ præſentium authoritate mandamus, quatenus cum ab ordinario delegatum non diſtinguat ipſius conſtit. edictum, nec vos etiam diſtinguatis. Ratio quidem conſti. ipſius, ſi prudenter aduertitur ſic in delegato, ſicut in ordinario vendicat ſibi locum, quinimo in caſu præſenti fortius vbi corã vobis agitur, qui dicimini ex noſtra delegatione cognoſcere, cum delegatus à Principe in cauſa ſibi cõmiſſa maior quolibet ordinario cẽſeatur.

Datum vt ſupra, & die 8. Aprel. 1317. per Bartholomeum de Cap. Piſan.

CA-

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

OBlatorum materiam diffuſe tractauimus in repert. auth.
ingreſsi in verbo ſua cap. 10 C. de ſacroſ eccleſ. vbi eos
2 † oblatos dici ex omnium mente ſcripſimus, qui ſe, ſuaq; mo
naſterio dedicant, nulla facta profeſsione, vel in proprio ſe-
culari habitu religioni, cui ſe offerunt colore ſimili, vel alio
religionis proprio, vt tamen viuendi modum quendam aſſu-
mant; ibiquè explicuimus, in quo oblati à conuerſis diffe-
rant; illoſq; teſtamenti factionem habere, ac proprium, &
vxorem retinere, declarando tamen vt per Abb in conſ 102
vol. 2. ibique etiam firmauimus, nedum oblatum poſſe om-
3 nia bona in eccleſiam transferre, ſed indiſtinctè † donatio-
nem omnium bonorum in beneficium eccleſiæ factam vale-
re; & ſi regulariter à iure improbetur. Diximus etiam huiuſ-
4 modi oblationem fieri † tam eccleſiæ ſeculari, quàm eccleſiæ
regulari; eum verò, qui ſeculari eccleſiæ ſe dedicat, non eſſe
propriè religioſum, cum profeſsiooem non emittat, quam ſo-
lent, qui regulari ſe dedicant, qui ſi tria vota profiteatur erunt
verè religioſi, & vulgò conuerſi uocantur.

Quo verò ad bona attinet, ſequuti ſumus Abba. in d conſ. 4
102. vol. 2. cuius deciſionem approbat Boer. deciſ. 10. num. 5.
qui tradidit huiuſmodi † oblationem tripliciter fieri: nam,
aut offert ſe ſine ſuis, aut ſua ſine ſe, aut ſe, & ſua: his duo-
bus caſibus ſubdiſtinguit: nam, aut offert ſua omnia præſen-
tia, aut præſentia, & futura ſimpliciter, aut partem bonorum,
aut vſufructum ſibi retinet, & proprietatem dedicat, & om-
nibus his caſibus transfert in monaſterium, quæ dedicat; &
dicitur oblatus. Hunc verò oblatum ſecundum huius tex. diſ-
poſitionem eum intelligimus, qui ſe irreuocabiliter religioni
dicauit, offerens omnia bona ſua præſentia, & futura, iura,
& actiones ex Mariano Soccin. in tract. oblat. libello 8. quos
gaudere priuilegio canonis ſi quis ſuadente diabolo, & alijs
religioſis competentibus diximus num. 16. vbi plura alia vi-
denda, quæ ad huius capit. materiam non faciunt.

Quibus addamus, quæ poſt illa ſcripta vidimus. Nauarr. ſci-

licet

5 licet in conſ. 49. lib. 3. de regular. vbi quærit † an ille, qui in manibus Abb. Sancti Benedicti ſe obtulit, vt oblatus, per hæc verba; Ego me dono, & offero in oblatum in monaſterio Sancti Benedicti vnuendo obedientiam, paupertatem, & caſtitatem, non mutato habitu, niſi tantùm ſcapulari aſſumpto, dicatur propriè religioſus; vbi negatiuè concludit ea ratione; quia hic non vouit illa tria ſubſtantialia, vt fieret religioſus; ſed tantùm, vt fieret oblatus; de cuius tamen dicto per ea, quæ in dicto c. 10. diximus, ſatis dubito, adde etiam doctoribus, quos in d. cap. 10. adduximus eam materiam tractantibus, Egidium Bellam: in repet. clem. religioſi nu. 96. & 169. de decim. & Pariſi. in repet. cap. in præſentia num. 199. cum ſeq. de probat. ac etiam Nauarr in conſ. 6. & 7. lib. 3. de ſtatu monachorum vol. 1. in quibus multa circa hanc materiã. Car. Tap.

DE MONIALIBVS Rub. vij.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

AD rub. huius tit. animaduertendum eſt aduerſus noſtræ tempeſtatis nouarores hæreticos præter ea, quæ in auth. ingreſſi diximus in verb. monaſteria in principio de religioſorum origine, † monialium inſtitutum tam apud Hebræos, quã
1 etiam apud gentiles fuiſſe venerabiliter acceptũ; de Hebræis ſiquidem habetur in exteriori templi parte cellas ad habitationem accomodatas fuiſſe, eaſq; inhabitaſſe mulieres quaſdam Deo inſeruientes, quod pluribus ſacræ paginæ, & doctorum authoritatibus comprobat Illuſtriſſ. Card. Baron. in apparatu ad ann. eccleſiaſt. tom. 1. pag 57. litera C. Apud Gentiles verò habemus de Romanorũ virginibus notiſſimã apud omnes veſtalium virginum hiſtoriã, quas Numam Pompilium inſtituiſſe teſtatur Liuius lib. 1. fol. 4. & Dionyſius Alicarna. & Plutarch. in Romulo, & Numa. Pompil. has virgines in templo Veſtæ clauſas ea honeſtate fertur; vt vltimo ſupplicio in foueam demiſſæ, & lapidibus obrutæ punirentur, quæ virginitatis aureolam amiſiſſent, de quibus plurima accuratè ſcripſit Thomas Porcachius in libro quem Italico ſermone conſcripſit, cuius tit. eſt, funerali antichi.

PRAGMATICA I.

De Monialibus.

Ad Monialium Monaſteria non datur acceſſus abſq; licentia, niſi patri, ac fratribus. h. d. Tap.

CAROLVS V.

ESſendomo informati pienamente, che dalla conuerſatione, e prattica, che ſe tiene nelli monaſterij di donne Monache di queſta magnifica, & fideliſſima Città di Napoli, ſi viene à perturbare li diuini officij, & il viuere religioſo, che dette Monache deueno à noſtro Signore Iddio: & vedendo, ch'vna delle principali coſe, che douemo mirare, & prouedere è queſta, per lo carico, che tenemo: Per tanto n'ha parſo con voto, & parere del Regio Collateral Conſeglio appreſſo di noi aſſiſtente, prouedere, & ordinare, ſi come per il preſente Bando, (accioche ogn'vno n'habbia notitia, & che non ſi poſſa allegar cauſa d'ignorantia) ſi prouede, & ordina, che qualſiuoglia huomo di qualſiuoglia grado, ò conditione ſi ſia, per qualunque cauſa, etiamche foſſe vrgente, ò neceſſaria, da quà auanti non preſuma, nè ardiſca andare, 1 nè accoſtare alli Monaſterij di donne Monache predette, nè alle grate, porte, ò rote loro, ſenza licentia de gli Ordinarij ſuperiori di detti Monaſterij in ſcriptis obtenta, ſotto pena di onze cento, & d'altra pena reſeruata à noi, ſecondo la qualità della perſona, che contrauenerà: Eccetti tamen, & non compreſi nel preſente Bando li padri, & fratelli carnali, che andaranno à vedere le loro figliuole, & ſorelle.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 ANdare. Ad pragmaticæ huius primam partem, vbi prohibetur acceſſus ad monaſteria monialium, dic regulari-
2 ter acceſſum † huiuſmodi non eſſe prohibitum, vt inquit Gemin. in cap. 1 de ſtat. regul. num. 4. in fine, ſed ex Bonifacij conſtit. in d. cap. 1. in fine reſponſi, optima tamen ratione
3 fuit hæc prag. edita, cùm virorum, † & mulierum commixtio periculoſa ſit, ideòq; ratione ſcandali, atq; periculi euitandi Concilium Maguntinum clericorum, & mulierum cohabitationem prohibuit, vt habetur ex tex. cap. 1. de cohabit. cler. & mulierum, ex quo licet arguere, quòd ſi cum matre, ſorore, & amita inſtigante diabolo ſcelus eſt commiſſum, cur non id erit timendum cum illis mulieribus, quibus naturalem reuerentiam adhibere non ſumus aſtricti. Secundo ex eod. tex. in fine habemus mulieribus prohibitum acceſſum ad altare, vel intra cancellos ſtare, aut ſedere, quòd ſi ante Dei conſpectum peccandi timetur occaſio, cur à maioritate rationis timenda non erit, quæ ex ſecreto cum moniali colloquio oriri poterit? ideòq; in regula, quam Dominus noſter Beatæ Birgittæ reuelauit cap. 7. dicitur *remota omni occaſione cuiuſcunque neceſſitatis, ſiuè ſupplicationis nullas ſecularium virorum, ſeu mulierum, nullaſq; religioſorum, ſeu aliorum clericorum clauſtra monaſterij monialium ingrediatur, colloquium quoq; omnium niſi certis temporibus eis interdicitur*, & in cap. ſequenti certi pauci dies, & horæ ad colloquia parentibus, & alijs honeſtis perſonis ſtatuuntur, et ibi ſubditur, *loquentibus cum feneſtra clauſa mercem copioſiorem promitti in cælo*. Ideòq; collaudandæ ſunt moniales illæ, quæ alloquentium oculis per ferream laminam faciem abſcondunt, vt ſunt moniales in hac Ciuitate monaſteriorum Sancti Andreæ, Sapientiæ, Hieruſalem, Sanctiſſimæ Trinitatis, ac Sancti Ioannis Baptiſtæ; immo cũ maxima mei animi conſolatione, dum ad decernendam quandam differentiam inter moniales Sancti Andreæ, & Baronem Galiotum, de qua in 3. prag. ſermonem habebimus; monaſterium acceſſiſſem, cũ meis dominis collegis, illudq; eſſem ingreſſus, moniales dicti monaſterij, quæ neceſſariò loqui nobiſcum debebant velis nigris velata facie nobiſcum loquebantur, ita ut diſcerni nullatenus poſſent, & dum ageretur de reformatione monialium huius Ciuitatis, audiui quendam eruditiſſimum virum dicentem ſe omnia libenter conceſſiſſe monialibus intra monaſterij ſepta, quæ eorum animũ recreare poſſent, neq; paupertatis voti rigori eas nimium aſtringere voluiſſe, ſed virorum colloquium etiam parentum, & fratrum omninò prohibere, niſi tantùm ſemel, aut bis in anno.

Nemo audeat aſſotiari Moniales exeuntes à Monaſterijs, nec eas recipere in eorum domibus, receptaſq; reſtituat. h. d. Tap.

CAROLVS V.

§ ET perche dall'vſcire 1 delle Donne Monache dalli Monaſterij loro, ſi ſogliono cauſare mali

li effetti: Per tanto, per queſto iſteſſo Bando, ordiniamo, volemo, & comandiamo, che da quà auanti non ſia perſona alcuna, huomo, ò donna, di qualſiuoglia ſtato, grado, ò conditione ſi ſia; che accompagni per la ſtrada, nè in cocchio, nè recetti, nè tenghi in ſua caſa Monacha alcuna di detti monaſterij di queſta fideliſſima Città di Napoli, & ſue pertinentie, & deſtritto, & che quelli ch'al tempo della publicatione del preſente Bando ſi trouaſſero hauer alcuna monaca in caſa, la debbiano fra termine di tre giorni dal dì di detta publicatione da numerarſi, riponerla, & reſtituire al ſuo Monaſterio, ſotto la medeſima pena d'onze cento, & altra riſerbata ad arbitrio noſtro, come di ſopra, quali pene irremiſſibiliter s'eſigeranno, & imporranno à qualunque preſumerà contrauenire alle coſe predette, ò ad alcuna d'eſſe. Dat. in Caſt. nono Neap. die 3. Auguſti 1553.

P. Cardinalis Pacie.

V. Polo R. V. Villanus R. V. Fonſeca R.

Martiranus Secretarius.

In Bandorum primo fol. 180.

Adde quod in Ciuitate Salerni, ordine Illuſtriſſ. Domini Ducis de Alcalà, Regni huius Viceregis, viget idem edictum, ad literam expeditum in Regia Cancellaria, 10, Ianuarij. 1566. In Curiæ. 7.

Et in Ciuitate Nolæ idem ordinatum eſt, vt habetur in Regia Cancellaria, vltimo Septembris. 68. In Bandorum 4. fol. 262.

CA-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

3 DAl vſcire. † Huiuſmodi edictum deſumptum eſt ex c. 1. de ſtat. regul. lib 6. & c. 8. Reg. Beatæ ſupra allegatæ Birgittæ idem ſtatuitur, ibi *nulli enim poſt introitum ſuum licebit de Monaſterij clauſtris exire*: idq; fit, vt quietius Deo valeant inſeruire, nam vagatio ſpiritus relaxationem inducit. Idem etiam Sacr. Tridentini Concilij decreto ſtatutum, eſt ſeſſio: vigeſimaquinta. de regulari. cap. quinto. & tandem Pij Quinti Pontiſ. Maxim liter s eſt confirmatum, vt habetur in Bullario in bulla Pij V. edita in anno 1569. Hæc tamen diſ-
4 poſitio ceſſat primo † ex cauſa infirmitatis, vt in d. cap. 1. de ſtat. regul. lib. 6. & Pius V. declarat in lepra, vel epidemia, & Nauarrus conſ. 40. de regulari lib. 3. num. 6. quod fuit practicatum in anno 1599. & 1600. in monialibus Ciuitatis Nolæ, quæ, cùm in Nolano territorio aquæ excreuiſſent, & aeris putredinem induxiſſent, atque ex hoc in dies incolæ morerentur, à monaſteriis egreſſæ ad domos conſanguineorum in Ciuitate Neapolis, & aliis locis ſe contulerunt. Secundo fallit † ex cauſa incendij, vt in literis Sanctiſsimi illius Pij V. Pont. Max Tertio non † procedit in monialibus, quæ non vouent 5
ſubſtantialia religionis, ſed tantùm collegialiter viuunt ſub 6
quadam norma, & habent Abbatiſſam, vt tradit Nauarr. conſ. 6. & 7. de ſtatu mona. lib. 3.

Iddem

Iddem quod in ſuperioribus ſtatuitur in Prouincijs. b. d. Tap.

PRAGMATICA II.

De Monialibus.

PHILIPPVS II.

HAuemo riceuuto vna voſtra della data delli quattro del preſente in riſpoſta d'vna noſtra ſpedita ad inſtantia del Reuerendo Nuncio di ſua Santità, ſopra la reuocatione del Bando fatto per queſta Audientia, oltra del noſtro, perche non ſi accoſti nelli Monaſterij di donne monache, ſenza licentia del loro Ordinario, nel quale haueuio fatte alcune aggiontioni: Et viſto quanto v'occorre, vi riſpondemo, ſi come per vn'altra noſtra hauemo riſpoſto, che debiate in nome noſtro emanare bando, che s'oſſerui il bando per noi fatto ſopra ciò, & publicato in queſta Città, del quale ve ne torniamo à mandar copia, riuocando il detto Bando fatto per queſſa Regia Audienria, ſi come per tenore della preſente lo reuochiamo, & contra di quelli ch'in alcun modo contraueneranno al predetto noſtro Bando, eſſequirete irremiſſibilmente per le pene in eſſo contente: E quelli che ſi trouaſſero nelle porte, ruote, e grate di detti monaſterij, li quali non teneſſero ſopra d'eſſi la licentia dell'Ordinario, 1 li farete carcerare, ſenza ammetterli eſcuſatione alcuna, & procederete cõtra di loro, ſeruata la forma del detto noſtro bando, e non conſtrengerete ad ottenerle quelli, che teneranno di tale licentie, da queſſa pre detta Audientia, nè da neſſuno officiale di quella, atteſo volemo che li baſtino le dette licentie dell'Ordinario, ſenza che ſiano coſtretti ad altro, & coſi l'eſequirete, & farete eſequire, che tal è noſtra volontà. Datum Neap. die 27. Octobris. 1563.

Don Perafan.

Vidit Villanus Regens.
Vidit Renerterius Regens.
Vidit Bermudez Regens.

Soto Secretarius.

In Curiæ primo. fol. 70. Dirigitur Regiæ Audienriæ Principatus citra, & Baſilicatæ.

CA-

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 ORdinario. Hæc pragmatica declarat, quod in tex. cap. primi de ſtatu. regul. lib 6. dicitur ibi *ac de illius ad quem pertinuerit ſpeciali licentia*, dùm ad ordinarium loci ſpectare dicitur, de quo meminerunt Geminia. & Philipp. Franc. ille num. 9. iſte verò num. 5. & in dict. cap. primo de ſtatu. regul. vbi vterq; declarauit illum eſſe ſuperiorem, qui præeſt illi
1 monaſterio, vbi moniales adſunt, qui † tamen debet eſſe ab epiſcopo comprobatus, vt in cap. qui religioſis 18. quæſt. 1. vbi Archid. Bellam & Turrecrem. & Gemin. & Franc. in d. cap. 1. dicunt Abatiſſam non poſſe † hanc licentiam conce- 2
dere, cùm & ipſa in prohibitione ſit compræhenſa. Hæc autem licentia debet eſſe petita, & obtenta, vt præcitato loco annotarunt Gemin. & Philipp. Franc. hodie tamen non niſi ab ordinario loci, vel ab eo deputato conceditur licentia.

Mona-

Monaſteriorum monialium acceſſus prohibetur. h. d.

PRAGMATICA IV.

De monialibus.

PHILIPPVS II.

NEgli anni paſſati fu fatto, & publicato Bando del tenor ſequente videlicet. Philippus, &c. Bando, &c. Eſſendomo informati pienamente, che dalla conuerſatione, & prattica, che ſi tiene nelli monaſterij di donne monache di queſta magnifica, & fideliſſima Città di Napoli, ſi viene à perturbare li diuini officij, & lo viuere religioſo che dette donne monache deueno à noſtro Signore Iddio, & vedendo, che delle principali coſe deuemo mirare, & prouedere è queſto, per lo carico che tenemo, per tanto ci ha parſo prouedere, & ordinare, ſi come per lo preſente Bando ſi ordina, acciò ogn'vno ne habbia notitia, che non ſi poſſa allegare ignorantia, che qualſiuoglia huomo di cieſcheduno grado, ò conditione ſe ſia per qualnnque cauſa etiam che fuſſe vrgente, & niſſuno di quà auante non ardiſca nè preſuma andare, nè accoſtare alli monaſterij di donne monache predette, nè alle grate, ò ruote, & porte loro ſenza licenza delli ordinarij Superiori di detti monaſterij in ſcriptis obtenta, ſotto pena d'onze cento, & d'altra pena riſeruata à noi, ſecondo la qualità della perſona, che contrauenerà, eccepti tamen, & non compreſi in lo preſente bando li padri, & fratelli carnali, che anderanno à vedere le loro figlinole, & ſorelle, li medici, & inſagnatori. Et perche ſimilmente dallo vſcire delle donne monache dalli monaſterij loro ſi ſogliono cauſare mali effetti: Per tanto per queſto iſteſſo bando ordinamo, volemo, & comandiamo, che da quà auanti non ſia perſona, huomo, ò donna di qualſiuoglia grado, ſtato, & conditione ſe ſia, che accompagni per la ſtrada, nè in cocchio, nè recetti, ne tenghi in ſua caſa monacha alcuna di predetti monaſteri di queſta fideliſſima Città di Napoli, ſue pertinentie, & deſtritto, & che quelli, che al tempo della publicatione del preſente bando ſi ritrouaſſero hauere alcuna monacha in caſa; la debbiano infra termine di tre giorni dal dì della publicatione da numerarſi, riponerla, & riſtituirla al ſuo monaſterio, ſotto la medeſima pena d'onze cento, & altra riſeruata ad arbitrio noſtro, come è detto di ſopra: quali pene irremiſſibiliter ſi eſigeranno, & imponeranno à qualſiuoglia preſumerà contrauenire alle coſe ſopradette, & alcuna d'eſſe.

Datum in Regio Palatio prope Caſtrum nouũ die 15. Menſis Iulij: 1559.

Don Peraſan.

V. Albertinus Regens. V. Reuerterius Regens.
Ioannes de Soto Secretarius.

Et perche intendemo, che non obſtante detto Bando non ſi ceſſa di tenerſi prattica nelli monaſterij di donne monache, & che alcune d'eſſe vanno alle caſe di loro padri, madre, & altri parenti, ſenza licenza dell'Ordinario loro. Alche volendo prouedere per quello couuiene al ſeruitio di Noſtro

ſtro Signore Iddio, ci è parſo di nuouo far publicare il preſente bando, per lo quale dicemo, ordiniamo, & comandiamo à tutti, & qualſiuoglia perſone di qualſiuoglia autorità, poteſtà, & preeminentia ſe ſiano, che debbiano, & ciaſcuno d'eſſi debbia oſſeruare, & eſſeguire il preinſerto Bando, iuxta la ſua continentia, & tenore, ſenza diminutione alcuna, ſotto le pene in quello contente, & à quello Capitanio di giuſtitia, che eſſequirà per dette pene, volemo, & coſi ordiniamo, che ſe li debbia dare vinti ducati per ciaſcheduna pena, che ſi eſſigerà, & intrarà alla Regia Corte. Datum Neapoli in Regio Palatio propè Caſtrum nouum die 30. Menſis Maij. 1577.

El Marques.

V. Reuerterius R. V. Salernitanus R. V. Salazar R.
Soto Secretarius.

In Bandorum primo fol. 53.

Iddem fuit diſpoſitum per Illuſtriſſimum D. D. Io. de Stunica Principem Petræ Perſiæ ſub die 26. Ianuarij 1580. In bandorum primo fol. 22.

Feneſtræ exhiſtentes ex aſpectu Monaſteriorum Monialium, de quibus aliqua vertitur lis, infra menſem claudantur, & domus tegulis cooperiantur, & amplius non fiant. h. d.

PRAGMATICA III.

De monialibus.

PHILIPPVS II.

ANtonius Perenotus S. R. E. titnli Sancti Petri ad Vincula, Præsbyter Cardinalis de Granuela, præfatæ Regiæ, & Catholicæ Maieſtatis à Conſilijs Status, & in hoc Regno Locnmtenens, & Capitaneus generalis, &c.

Hauendo inteſo non ſenza gran noſtro diſpiacere le liti che in queſto Regno ſi ſono agitate ad inſtantia di monaſterij di donne monache, tanto di quelli che ſtanno dentro queſta magnifica, & fideliſſima Città, come fuora per tutto il Regno, ſopra il chiudere delle fineſtre, & ſaſine, che da particulari perſone ſi fanno, & ſono fatte in caſe, & altri edificij circumcirca li monaſterij predetti: Dalle quali fineſtre, & ſaſine ſi hane aſpetto dentro detti monaſterij, & ne naſce poco honore delli monaſterij predetti, & gran pericolo dell'honeſtà lorò: Volendo ſopra ciò debitè prouedere, perche il princiale penſiero de chi gouerna deue eſſere intento a mirare alla honeſtà, & ſignanter di luoghi religioſi, ci è parſo per quello conuiene al ſeruitio di noſtro Signore Iddio, & al buon gouerno fare la preſente Pragmatica omni tempore valitura, per la quale con voto, & parere del Regio Collateral Conſiglio appreſſo di noi aſſiſtente, ſtatuimo, & ordiniamo che tutte le ſaſine, & fineſtre le quali ſe ritrouaſſero ſatte in altre caſe intorno li monaſterij predetti, ancora che ci fuſſero in mezo ſtrade, & altri luoghi che diuideſſero le caſe, & altri edificij dalli monaſterij, quantumcunque diſtanti, & che verteſſe lite ſopra il ſertare, ò aprire di dette fineſtre, & ſaſine, & che fuſſero le caſe predette di qualſiuoglia perſona di

qualun-

qualunque ſtato, grado, & conditione, ſi debbiano fra termine di vn meſe dapoi la publicatione della preſente Pragmatica fare ſerrare, & farnoſi far di maniera, che da eſſe non ſi poſſa in modo alcuno vedere, ne poco, ne aſſai nella parte di dentro di detti monaſterij, & gli aſtrachi che ſono, & ſaranno con la ſeruitù predetta di aſpetto dentro di detti monaſterij, debbiano farſi à tetto de imbrici, talmente che da quelli non ſi ci poſſa affacciare, & vedere in alcun modo dentro detti monaſterij, & da quà auanti non ſi debbiano fare di dette fineſtre, ſaſine, & aſtrachi, dalli quali ſi poſſa in modo alcuno vedere dentro detti monaſterij, ne in futurum fare dette aperture, fineſtre, ò ſaſine, etiam per virtù di priuilegij, ò altre conceſſioni, ſotto pena à ciaſcuno, che contrauenerà di ducati mille, & altra à noſtro arbitrio riſerbata; ordinando, & comandando à tutti, & ſingoli 01 officiali, & tribunali, maggiori, & minori, che non obſtante qualſiuoglia lite mote, & mouende, & non obſtante qualſiuoglia colore, & cauſa, debbiano tener penſiero dell'oſſeruantia della preſente Pragmatica, & dell'eſſequtione della ſopradetta pena di ducati mille: Et per poſſere declarare la predetta altra riſerbata à noſtro arbitrio, ce ne debbiano tenere incontinente auiſati. Et attalche ſia noto à tutti, & non ſi poſſa allegare ignorantia, hauemo ordinato, ſi come ordiniamo con queſta, che ſi publichi, tanto in queſta predetta Città, quanto in ogn'altra parte del Regno.

Datum Neap. die 12. menſis Nouembris. 1573.

Ant. Card. de Granuela,

V. Reuerterius R. V. Salernitanus R. V. Salazar R.

Ludouicus de Lobera pro Secretario.

In Pragmaticarum primo. f. 107.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

PRag. hæc eſt in viridi obſeruantia, vt teſtatur d. de Franchis deciſ. 223. quod etiam deciſum fuit in eodem Sacro Conſ. in aula, in qua præſidet doctiſſimus, & acutiſſimi ingenij vir Nicolaus † Antonius Gizzareſlus in, cauſa vertẽte inter 1
moniales monaſterij Sancti Andreæ, & Baronem Galeotum. Hoc idem etiam communi iure probatur, vt per Cyn. Bal Salicet. & alios in l. altius. C. de ſeruit. firmantes † non poſſe 2
priuatum ædificium altius tollere, vt ex eo religioſi, religioſæquè intra proprios parietes degentes videri poſſint, quod cæteris clarius explicat ibi Antonius Padilla num 19. ver. neque rurſus poſt Gomez. cuius meminit Couarr. variar. reſolut. lib. 3. cap. 14. col. pen. verſ. vltimo. Et licèt in d. cap. 14. firmet non poſſe eccleſiam † pro eius ampliatione aliquem cogere 3
ad vendendum, in contrarium tamen communis extat opinio, quod idem Couarr. fatetur num. 7. eaq; paſſim in tribunalibus recepta, vt per Gramat. deciſ. 75. & D. de Franchis deciſ. 115. quod nedùm pro eccleſiæ ampliatione procedit, verùm etiam pro atrio ante eccleſiam conſtruendo 4
† cùm atrium pars eccleſiæ dicatur, & finè eo eſſe non debeat. cap. ſi quis in atrio 7. quæſt. 4 & Exodi cap. 27. 38. & 40. iuxta illud Virgil. 2 æneidos *apparet domus intus. & atria longa pateſcunt*, & Alberic. in dictionar. in verbo atrium, & Apocalip. cap. 11. dicitur, *ſurge, & metire templum Dei, & altare, & adorantes in eo atrium autem quod eſt foris templum eijce foras, & ne metiaris illud, quando datum eſt gentibus*, & Gellius lib. 6. cap. 5. inquit *animaduerti quoſdam opinari veſtibulum eſſe partẽ domus priorem, quam vulgus atrium vocat*, ſi itaq; pars eccleſiæ dicitur, ſicut † pro amplianda eccleſia vicinus vendere cogitur l ſi quis ſepulchrum ff. de relig. & ſumpt. 5
fun. & per Grammat. d. deciſ 75 Ergo & pro atrio ante eccleſiam conſtruendo idem iudicari debet, arguendo de toto ad partem. l. quæ de tota, de rei vendic. His accedat, quod tradit Veronenſ. de ſeruit. ſub rub. de ſepulcrho cap. 82. num. 5. vbi nedum pro eccleſia amplianda, ſed etiam pro clauſtro, & domibus erigendis pro monachorum neceſſitate quis vendere cogitur, & ibi ita obtinuiſſe in Ciuitate Veronæ teſtatur, & Guliel. de Bened. in cap. Raynutius in ver domum nu. 27. Ex quibus ita in Sacr. Conſilio iudicauimus referente peritiſſimo, atque eximio Conſiliario D. Marco Antonio de Ponte † 6
in beneficium Congregationis Oratorij Sancti Hieronymi huius Ciuitatis, cuius congregationis initium, & alia ad eam ſpectantia declarauimus in auth. ingreſſi ver. monaſteria cap 11. & vltra per aduocatos oratorij allegata vnus ex Dominis dicebat Salomonis templum tripartitum fuiſſe. cuius prima anterior pars, atrium populi, ſeu porticus dicebatur; Secunda verò atrium interius, in quo ſacerdotes ſacrificia offerebant; Tertia verò oraculum, ſeu Sancta Sanctorum, in qua arca fœderis poſita erat. Reg 3. c. 6. ex quo ſequitur, † quòd atrium 7
pars templi dicitur: fuit etiam habita ratio, quòd ex templo ab eis tam magnificè, ac ornatè conſtruendo ciuitas maximè decorabatur; quo caſu etiam priuatis vicinum ad domum (prout illa de qua agebatur) vendendam cogere poteſt Flori. per illum textum. in l. 2. §. locum. ff. de relig. & ſumpt. funer.

DE HAERETICIS. Rub. viij.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

DE hac materia habemus titulos, Codice eod. in decret. de Hæreticis lib. 5. item lib. 6. in Clem. in lib. extrauag. communium, & apud Diuum Thom. 2. 2. q. 11. quem ſequuntur alij ſummiſtæ in verb. Hæreſis. Apud Hiſpanos lib. 6. tit. 26. de los Herejes, & apud Simanc. lib. de Cath. inſtit. contra hæreſes.

a IN conſutilem. *Enunciat*. Dicitur enim hæreticus, ideſt diuiſus à fidei vnitare.

ADDITIO. *Ad. de Luc. 23. Ioan. 19 c. ſicut domini veſtimentum. 56 q 7. & in cap. quoniam vetus. 24. q. 1.* Superant.

ADDITIO. *Ad. de*

Crimen hæreſis, quod multis modis committitur, eſt maximum, & publicum: quia offenditur diuina maieſtas; & turbatur, & iniuriatur vnitas ſanctæ Romanæ eccleſia, & fides catholica. Ea propter in eo per inquiſitionem proceditur & ſi conuicti per iudices eccleſiaſticos, ad gremium ſanctæ matris eccleſiæ ſponte abiuratis eorum erroribus, non reuertantur: ſecuta declaratione, quod inciderunt in hæreſim, 20 *traduntur iudici ſeculari: qui eos viuos comburi faciant, bonis publicatis, ſicut in crimine maieſtatis læſæ: Nec licet cuiquã ſupplicare principi pro eis abſq; eius indignatione: hoc dicit tota iſta lũga Conſtitutio* Matthæus.

IMPER. FREDER.

T INconſutilem a tunicã * Dei noſtri diſſuere conantur hę

de gl. & Doct. in c. firmiſſime de hær. glo. in c. illi qui. 24 q. 4. Hoſtien. in ſumma, tit. de hæret. in §. 1. Archid in cap. 2. de hæret. lib. 6. S. Thom. 2. 2 q. 10. & 11. per totum, idem S. Thom. in 3. ſent diſt. 13 q. 2. Super.

* ADDITIO. *Bona hæreticorum, cui applicen*

retici : & vocabuli vitio ſer- nientes, quòd ſignificationẽ diuiſionis enunciat, in ipſius indiuiſibilis fidei vnitatẽ co- nantur inducere ſectionem: & oues à Petri cuſtodia, cui paſcendæ à paſtore bono ſunt [a] creditæ, ſegregare. Hi ſunt lupi rapaces intrinſecus, & euſque manſuetudinem ouiũ prætendentes, quouſque poſ- ſint ouile ſubintrare Dominicum. Hi ſunt angeli peſſimi. Hi ſunt filij prauitatum, a patre nequitiæ, & fraudis authore, & ad decipiendas [b] ſimplices animas deſtinati. Hi ſunt colubri, qui columbas decipiunt. Hi ſunt ſerpentes, qui latenter videntur inſerpere, & ſub mellis dulcedine virus euomunt: vt dum vitæ cibum miniſtrare ſe ſimulãt, à cauda feriunt: & mortis poculum, velut quoddam duriſſimum [c] aconitum immiſcent. Horum ſectæ veteribus † legibus, ne in publicum pro-

centur, vide Guliel Bened. in repet. cap. Raynutius, in verbo, & vxorem, num. 244. fol. 42. txt. de teſtam. De Bottis.

¶ Quod dic plenè, vt notatur ſecundum Azon. in ſumma. eod. tit. §. 1 Et collige hic duo nomina ſignificantia, vt in Authent. de defenſ. ciuit. in princip. collat. 3. & ff. de bonis damna. l. diuus. in princip. & §. panniculariа. & infra de offic. iuſtitiar. l. iuſtitiarius. in princip. Et ideo dicitur, quòd res quæ caret nomine, caret effectu, vt C. de ſeriis. l. à nullo. & C. de ſent. ex breuic. recitand. l. vlt. & quod emendatum, vel mutato rei nomine, corrigitur & mutatur effectus, vt C. de frum. Alexan. l. 2. lib. 11. & C. de donat. ante nupt. cum multæ. in princ. & quòd ſublato nomine tollitur effectus, vt C. de frum. Alexan d. l. 2. lib. 11. & in Auth. de teſtibus in prin. coll. 7 & quòd ex diuerſitate nominis diuerſa ſumitur ſignificatio intellectus, vt C. de codicillis. l. ſi idem ff. de ædil. edicto l. ædiles §. iumentorum. Et ſic nota, in cauſis argumentum ex vi nominis efficax eſſe, vt de verb. ſign. l. tugurij. vbi de hoc in gl. ordi. aliàs, tegatur, &c. nam nomina ſunt conſequentia rebus, vt Inſtit. de donat. § eſt & aliud, cum concordant. ibi notatis, licet ſint in prædictis arg. contraria. C. de agric. & cenſi. l. diffinimus. lib. 11. & C. eod. l. quicunque. circa princ. in quibus legibus diſparitas nominis rerum differentiam non inducit, vt C. de conſtituta pecu. l. 2. ad fin. vbi lex controuerſiam de nomine pertinacibus relinquit. Præmiſſa non exaudienda ſunt in nominibus appellatiuis; quæ quandam rem demonſtrant, quam cum ipſis rebus habent; & ex eis vocis interpretationem trahunt, vt ff. ad leg. Aquil. §. ita vulneratus. circa princ. ff. de orig. iuris. l. 2. §. exactis deinde regibus conſules. & §. idem temporibus. & propterea hæc appellatiua nomina dicuntur immutabilia, quaſi ſubſtantialia, in quibus error nocet, ſicut ſi in rei ſubſtantia erraretur, vt ff. de leg. 1. l. 4 §. 1. vbi plenè de hoc in gloſſa ord. nam imponuntur, & exaudiuntur communi vſu, non ſingulorum vt ff. de ſuppel. leg. Laben. §. verum: & ideo ab eorum ſignificatione non receditur, vt de leg. 3. l. non aliter. in princ. Secus autem in nominibus proprijs, quorum impoſitio atque mutatio libera eſt priuatis, & pendet ex arbitrio ſingulorum, vt C. de muta. nomin. l. vnica. Vnde in eis error non vitiat, ſi conſtet de corpore, vt ff. de verbor. oblig. ſi in nomine. Non ergo in nominibus proprijs procedit ex vi nominis argumentum. Sæpe namque videmus viros honeſtos, & optimos, vocari nominibus inhoneſtis, & turpibus, & è conuerſo: Nihilominus tamen debet quis turpe nomen, vtputa, Veſpertillionis vitare, & honeſtum nomen aſſumere, vt ff. ad Trebel. l. ſed ſciendum. in fi. l. facta. §. ſi verò nominis.

ADDITIO. *Adde, quòd ſi pulchra nomina venderentur maiori pretio deberent emi, ſecundum Ioan. Andr. allegando vxorem ſuam, in cap. grauis depoſ. idem Io. Andr. in cap. cum ſecundum. de praben. & ibi Card. Zabar. Ant. de Butrio, & Abb. in proœmio Greg. & diffusè per Marian. de Senis, in cap. cum dilecta. de exceſ. præla.* Superant.

a *Creditæ.* Vt C. de ſumma Trin. inter claras. in princ.

b *Simplices animas.* Simile in auth. de inter. colleg. hær. coll. 9.

c *Aconitum.* Dicitur aconitum † quædam herba venenifera, vt

ANDRAEAS DE ISERNIA, ET ALII.

IN*conſutilem tunicam.* In glo. Iſta verba reſpiciunt, &c. De ciuili crimine ciuilis cognoſcit iudex. De eccleſiaſtico eccleſiaſticus, no. C. de epiſc. & cler. auth. clericus. Et quod ſit ciuile crimen. Quod eccleſiaſticum: Et quando de eccleſiaſtico crimine agitur coram ciuili, non ad pœnam irrogandam iure canonico, ſed ad pœnam ciuilem: quia canones non contempſit, ſeu correxit pœna ciuilis: ſed priſcæ ſeueritati accedebat. C. de ſep. viol. l. 3.

¶ Vtrum poſſit ciuilis & ſecularis iudex ſine eccleſiaſtico cognoſcere, & punire, vt ſi de hæreſi agitur coram ſæculari iudice

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

AD huius conſt. ornatum aliqua dicamus. Et in primis eius exemplo moneri principes omnes, vt chriſtianam religionem tueantur, atque defendant, quòd ethnici, atq; orthodoxi authores nos pariter admonuerunt, Regnorum quietem,
1 atque propagationem principibus augurantes. ex illis Ariſt. lib. 5. politicorum cap. 11. *Curandum eſt* (ait) *Regi*, † *atque etiam tyranno, vt Deum religionemq; ſemper egregiè colere videatur: nam minus iniuriam homines à talibus hominibus metuunt, cum principem religioſum eſſe, ac Deum vereri putant; minus inſidiantur ei, qui Deum auxiliatorem habere videatur*, ex iſtis Nicephorus de Theodoſio teſtatur lib. 13. eccleſiaſt. hiſtor. c. 1. *Theodoſius Imperator* (inquit) *maximus nihil aliud moriens filijs mandauit, quàm vt veram pietatem integram ſeruarent, per quã eos aſſeuerauit pacem habituros, & bella ſopituros, trophæaq; excitaturos, & victoriã à Deo conſequuturos eſſe*: Idemq; loco præcitato inquit *Imperatores Honorium, atque Arcadium Theodoſij maximi filios perſuaſum habuiſſe patrem eorum à vera pietate victorias contra tyrannos obtinuiſſe; proinde quæcumq; prædeceſſores eorum Pij Imperatores pro eccleſijs ſtatuerunt, & ipſi confirmarent, eaq; firmiter ſeruarent*: de quo plura alia extant documenta relata per Simanch. de Repub. lib. 3. cap. 7. latè proſequitur Thomas Bozius de ruinis gentium, & Regnorum aduerſus impios. T

De-

Debent † itaque Reges curare, vt chriſtiana religio in eo- a
rum Regnis recta, & incolumis ſeruetur: eaq; de re contra nouatores hæreticos diligentiſſimè inquirere. Ex mutatione enim religionis, permittit Deus mutationes ſuorum ſtatuum, ac bella maxima, & ſubditorum inobedientiam: nam dum Regna fidem conſeruant, amorem pariter in dominos fouent; nec vidimus vnquam Regnorum, ac Imperiorum caſus, niſi quando religio cecidit; quòd plurimis, & rationibus, & exem-
plis comprobat religioſiſſimus, & accuratus † Thomas Bozius 3
congregationis oratorij de Vrbe in libro de ruinis gentium. Hoc inquam exemplar cordi ſemper fuit Philippo II. Regi inuictiſſimo, ac ſanctiſſimo, qui non modo in Hiſpania, cui Regno proximus erat, ſed in alijs, etiam remotiſſimis curam habuit, vt integerrima conſeruaretur religio, collegia, ac monaſteria conſtruendo, elemoſinis religioſos iuuando, Catholicos ad dignitates promouendo, & ſuſpectos, ac inhoneſtos inſequendo, iſq; maximis copijs omnes à catholica fide diſſentientes perſequutus fuit; cæteroſq; etiam exterorum regnorũ Catholicos, etiã inimicos maximis adiuuit pecunijs; quã liberaliſſimè theſauros impendens pro Sedis Apoſtolicæ authoritate, ac fidei defenſione.

Inconſutilem tunicam. Licèt his verbis Imperator non de 4
materiali tunica, ſed de ſpirituali intelligat, hoc eſt, de fidelium

vt patet ff. ad leg. Corn. de ſica.l.eiuſdem § alio. & ideo eſt ſic dicta, quia naſcitur in petra duriſsima, & aſperrima, quæ vocatur cautes. Vel dicitur à portu Bithyniç, qui vocatur Acone, eo quòd multum ibi abundat herba prædicta.

† ADDITIO. *Vide Cottam in verbo Pigmentarij.* De Bottis.

morienre, coll 5. Ideo etiam ibi. nemine deferente ex officio per inquiſitionem proceditur. Et cunctis veluti in publico crimine eſt licentia accuſandi, vt C. de pag. l. vlt. & C. de epiſc. & cler. ſi quamquam. Quinimmo in hoc omnes admittuntur ad deferendum, etiam qui aliàs non admitterentur, vt ſerui, & mulieres, & ſine libello, ſine inſcriptione, & ſolemnitate accuſationis, vt C. de apoſtat. l. apoſtatarum, in princ. tanquam videlicet, qui libet i hoc ſuam iniuriam proſequatur, vt no. in Auth. quomodo opor. epiſc. ad ord. dedu. §. licentiam. in glo. ord. forte etiam ſeruus, &c.

deant, non ſunt notatæ nominibus, vel (quod eſt fortè nefandius) non contentæ: vt velut ab Arrio Arriani, vel à Neſtorio Neſtoriani, aut à ſimilibus *a* ſimiles nuncupentur, ſed in exemplum Martyrum, qui pro fide catholica martyria ſubierunt, Patarenos ſe nominant, velut expoſitos paſſioni. Huiuſmodi miſeri Patareni, à quibus abeſt ſancta credulitas Trinitatis æternæ, ſub vno contextu nequitiæ, inſimul tres offendunt, Deum videlicet, proximos, & ſe ipſos. Deum, cum Dei filium, & fidem non agnoſcunt. Decipiunt proximos, dum ipſis ſub ſpecie ſpiritualis alimoniæ hæreticæ prauitatis oblectaméta miniſtrant. Crudelius etiam *b* ſæuiunt in ſeipſos, dum præter animarum diſpendium; corpora denique ſæuæ mortis illecebris, quam per agnitionem veram, & veræ fidei poſſent euadere, vitæ prodigi, & necis improuidi ſectatores inuoluunt, & (quod eſt ipſo dicto duriſſimum) ſuperſtites etiam non terrentur exemplo. Contra tales itaque Deo, & hominibus ſic infeſtos, continere non poſſumus motus noſtros, quin debitæ vltionis in eos gladium† exeramus. Et tanto ipſos perſequamur inſtantius, quanto in euidentiorem iniuriam fidei Chriſtianæ prope Romanam eccleſiam, *c* quę caput aliarũ eccleſiarum omnium iudicatur, ſuperſtitionis ſuæ ſcelera latius exercere noſcuntur. Adeò quòd ab Italiæ finibus, & præſertim à partib. Lombardię, in quibus pro certo perpendimus ipſorum nequitiam amplius abundare, iam vſq; ad regnum noſtrum Siciliæ, ſuę perfidiæ riuulos deriuarunt. Quod acerbiſſimum reputantes, Statuimus in primis, vt crimen hæreſeos, & dãnatæ ſectæ cuiuſlibet, quocunque nomine cenſeantur, ſectatores (prout *d* veteribus legibus eſt diſtinctum (inter cætera publica crimina numerentur. *e* Immò crimine læſæ maieſtatis noſtrę debet ab omnibus horribilius iudicari, quod in *f* diuinę maieſtatis iniuriam dignoſcitur attentatum. Quamquàm iudicij poteſtate, alter alterum *g* non excedat. Nam ſicuti *h* perduellionis crimen perſonas adimit damnatorum, & bona; Et damnat poſt obitum etiã memoriam defunctorum: Sic & in prędicto crimine quo Patareni vocantur, *i* per omnia volumus † obſeruari. Et vt ipſorum nequitia, qui (quia

a *Similes nuncupentur.* Vt C eo l. damnato. in princ.

b *Sæuiunt in ſeipſos* Sic ff. de pæn l. ſi damnũ. §. ſi ipſe. de ædilitio edicto, eum autem. §. excipitur. & ideo non creditur aliis parcere, qui ſibi non parcit. ff. de bon. eor qui ſibi mor. conſciuer. l. vlt.

c *Quæ caput.* Vt in præalleg. l. inter claras, & in ſequen. epiſt. reddentes, &c. circa princip.

d *Veteribus legibus.* Vt C. eo. l. Manichæos. §. t

e *Immò crimine.* Benè dicit, immo Nam diuina gratia debet legib. præualère, vt in Auth. de mona §. hinc autẽ, coll. 1. cum etiam longe ſit grauius æternã, quam temporalem offendere maieſtatem, vt C. eod. Gazaros. & extra eo. cap. vergentis Sic adiectiue ponit hic imò. Simile, C. de ſacroſanc. eccl. l. iubemus poſthac. §. œconomus autem. Et de nouo Cod. fac. l. 1. §. quib. ſpecialiter. Aliàs ponitur correctiue, vt dicitur. ff. de mann. teſta. l. Stichus. & ff. de hæredib. inſtituendis. ſi ita ſcriptum in prin.

f *Diuinæ maieſtatis iniuriam.* Quod enim in diuinam religionẽ cõmittitur, in omnium infertur iniuriam, vt in præalleg. l. Manichæos §. 1. & ita oportet cõmunibus exiſtentibus contra naturam iniuriis, communem eſſe iudicibus ſuper his prohibitionem, atque vindictam, vt in Auth. vt defun. ſeu fu. eorum non iniur. a cred. §. ſi vero et mo-

g *Non excedat.* Vt patet. C. de epiſ. & cler. ſi quamquam, ad fin. & ita hic omniũ eſt æqua conditio, ſicut in crimine maieſtatis, vt C. ad leg. Iul. maieſtatis. l. nullus.

h *Perduellionis crimen.* Vt C ad leg. Iul. maieſt quiſquis, & l pe. & vlt. vt ff. ad leg. Iul. maieſt l fin. ff. de accuſ. l. ex iudiciorum. & inſt. de hære. quæ ab inteſta. §. per contrarium. & de dona l. donationes. § fi.

i *Per omnia volumus obſeruari.* Vt C eo. Manichęos §. in mortem. & per totam. l. Et no. quòd olim iure Romano ad hæreticorũ ſucceſsiones, & bona veniebant primo liberi orthodoxorum, & in eorum defectu agnati, & cognati ſimiliter orthodoxi, quibus deficientibus locus fiebat fiſco.

ADDITIO. *Vide Riccar. Malumb qui hanc quæſtionem diſputauit, prout refert Ioan. An in cap. cum ſecundum, de hære. lib. 6. in nouel. & ibi diffuſè per Philip. Francum, in c. 1. § confiſcationis. & de hoc eſt glo. in c. quia clerici. de iu. patron. & Abb. in c. 2. de ſucceſſ. ab inteſt.* Superant.

Et

ANDRAEAS DE ISERNIA, ET ALII.

dice per procuratorem fiſci de bonis confiſcandis.

ADDITIO. *Adde in cap. cum ſit generale. de foro comp. & ibi eſt gl. cap. vergentis, & c. ad abolendam. de hær. in cap. inquiſitio. eo. tit. in 6.* Superant.

Aut ſi contra vſurarium ad pœnam publicationis bonorum impoſitam per has conſtitutiones, inf. in ti. de vſuris. Aut ſi incidenter opponatur exceptio excommunicationis. An ſecularis cognoſcat, coram quo opponitur: aut remittet eccleſiaſtico cognoſcendam, & alia plura circa materiam iſtam diximus plene in 10. coll. in tit. quæ ſint regaliæ, ſuper verbo, contrahentium mœſtas nuptias, vide ibi. adde quæ dicta ſunt infra de vſu. l. 1. ibi, contrahentium.

Et

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

lium Orthodoxorum vnionem; attamen, vt de materiali tunica inconſutili aliquid dicamus, ſciendum eſt † eam fuiſſe to-
4 tam contextam, ſecundum morem Hebræorum, vt Iſidorus ait lib. 1. epiſtola 74. qui, inquit *apud eos maximè etiam huiuſmodi veſtis genus fieri ſolet arte quadam, vt pectoralia retractim conſutum.* Hanc piè credendum eſt à Beatiſsima Virgine contextam fuiſſe, vt comprobat Illuſtriſſ. Cardinalis Baronius in hiſt. annal. eccleſiaſt. primo tomo anno Chriſti 34 fol. 176. in magnis, qui eam non præcioſam, vt aliqui; ſed viliorem affirmat; eamq; à Chriſtianis redemptam fuiſſe, in Gallia repoſitam

Et hoc verum erat tam iure Codicis, quam iure nouiſsimo Authenticorum, cum diſtinctione tamen clerici à laico, vt C. eo. l. cognouimus, & in Authen. vt cum de ap. co. §. generalem autem prou coll. 8. & ita ſatis differebat hoc crimen à crimine maieſtatis, in quo vtroque iure tam veteri, quam nouiſsimo bona mox cōfiſcabātur, agnatis, cognatis, & filiis prorſus à ſucceſsione excluſis, & pœnæ ad poſteros mittebantur, vt in præalleg. l. quiſquis. & C. de bo. proſcr. l. vlti. in fin. & in Auth. vt oul. ind. §. vlt. col. 9. Sed hodie per præalleg. authen. Gazaros. quæ fuit Federici I. & eſt, figura C. eo. ſupra præalleg. l. cognouimus ita hic, ſicut in crimine maieſtatis confiſcantur bona, conſanguineis, & filiis à ſucceſsione excluſis: & hoc eſt probatum hic per hanc literam, per omnia, &c. & concor. extra eod. cap. vergentis, & ſic in crimine maieſtatis ita tranſit pœna in filios infra l. proxi. & ibi dicam.

a Et per officiales noſtros. No quòd officiales debent in terris ſuæ iuriſdictionis inquirere ſpecialiter de Hæreticis, & Patarenis, & eos exterminare, vt hic, & probatur in Authen. iuſiurandum quod præſta. ab his, qui admi. acci. circa princip. colla. 2. & C. de ſum. Trin. l. 2. in fin. & l. inter claras. Et debet hoc capitulum ſpecialiter iuramento firmari, vt in conſtit. Federici primi, ad decorem, & decus, &c. §. ſtatuimus in hoc edicto, quæ eſt in fi. 10. col. & ibi plenè de hoc. & extra eod. cap. ad abolendā. §. ſtatuimus, & C. excommunicamus. §. moueantur.

Deum non ſequuntur) in tenebris ambulant, detegatur, nemine etiam deferente diligenter inueſtigari volumus huiuſmodi ſcelerum patratores. *a* Et per officiales † noſtros *b* ſicut, & alios malefactores inquiri. Ac inquiſitione notatos, *c* etiam ſi leuis ſuſpitionis argumento tangā-

b Sicut & alios malefactores. Probatur ergo hic apertè per hāc ſimilitudinem, quod de malefactoribus poteſt iudex ex ſuo officio, etiam nemine deferente, inquirere, & eos punire, & concord. in Authen. de coll. §. iubemus autem omnes iudices. colla. 9. vbi dicit per ſe inquirere, & ſine dilatione alterius. & ad id. ff. de offi. præſid. l. congruit. & in Auth. de quæſtore. circa medium, in verſ. ſi vero aliqui. coll. 6. & de hoc pleniſsimè dicam infra eo. de o f. repro. l. inquiſitiones generales. & l. hi qui per inquiſitiones.

c Etiamſi leuis ſuſpitionis. Et ſic no. ibi, aliquem de leui ſuſpitione teneri, ſic præalleg. authen Gazaros. in fi. & C. de his qui ad eccleſ. confug. l. præſenti. §. ſic vbi.

ADDITIO. *Adde, an ſola ſuſpitio ſufficiat ad condemnationem? vide per Bald. in l. fin. C. de probatio. & per Domi. in cap.*

ANDRAEAS DE ISERNIA, ET ALII.

t In erroris concepti conſtantia perſeuerent. A contrario ſi non perſeuerent; ſi velint ad fidem redire, parcitur eis, quia redeuntibus ad fidem non claudit eccleſia gremiū. C. de ſum. Tri. l. fi. ar C. de apoſt. ſi qui. in fin. Hodie aliter de iure canonico. nam ſi damnati de hæreſi, vel publicè ſeu notoriè compræhenſi velint redire, non occidentur, ſed ad perpetuum carcerem tradentur ad pœnitentiam peragendam: extra eo. tit. cap. pe. aliàs ſi non ſit damnatus, nec publicè nec notoriè depræhenſus, parcitur ei, & per modum culpæ indicitur pœnitentia. Nam damnatus de hæreſi prima vice, ſecunda vice habetur pro relapſo, & relinquitur Curiæ ſeculari. extra eod. tit. excommunicamus, circa fin. ibi, ipſe vero &c. & diximus de ſtatutis contra libertatem eccl. fac. §. Gazaros. Et circa hoc habent inquiſitores hæreticorum quædam ſtatuta Papalia,

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

poſitam ex Gregor. Turonenſi, tradit idem Card. Baron. eodem anno fol. 181. in fin. cuius prætioſiſſimæ reliquiæ particulam, quamuis minimam, inuictiſſimus ille Imperator Carolus V. religione, ac virtute nulli ſecundus. Antonio à Leyua vxoris meæ proauo, cuius in bellis virtutem, atque prudentiam plurimi eius, & noſtræ tempeſtatis hiſtorici nobis tradidere, dono dedit: eiuſq; partem à D. Mariana de Cueua Principiſſa Aſculi accepi, & ex hoc percepi non vilem fuiſſe, vt tradit Iſidorus; ſed ſericam, quamuis non ex prima, ſed ex ſecunda ſerici deſerptione, prout decebat virum ſacerdotem, qui inter Rabinos, & alios Sacerdotes ſcripturam interpretari debebat; quiue mediam nobis vitam eius exemplo tradidit, nec obſtat illud, quod ex verbis Domini de Ioanne loquentis idem Cardinal. Illuſtriſſ. collegit; cum Ioannis vitæ aſperitatem commendans ait, *qui mollibus veſtiuntur in domibus Regum ſunt: molles enim*
5 *† veſtes intelligendæ ſunt prætioſæ; aut accuratæ nimis, aut numeroſa, prout Palatini vtuntur.* Inter quorum veſtes, & Io. Baptiſtæ nuditatem, Chriſti Domini noſtri veſtem, quam diximus, ex allegata ratione vilem non fuiſſe credendum eſt, quæ ſi talis fuiſſet, vtiq; de eius partitione milites non decertaſſent.

Per omnia volumus obſeruare. Ex his verbis colligimus hæ-
6 reticos † perſonam, & bona amittere, ſicut læſæ maieſtatis criminoſos; nec his ſolùm; ſed pluribus hæretici puniuntur pœnis; Et primo Hæreticus ipſo iure eſt excommunicatus, c. excommunicamus de hæret. Item deponitur ab omni dignitate, quam habet, ſiue laicus ſit, ſiue clericus, & Imperator, & Papa, vt in cap. ſi Papa 40. diſtinct. cap. qui contra pacem 24 q. 1. & laicus iure communi vltimo ſupplicio punitur, vt in l. Arriani C. de hæret. & Authen. præſentes eod. tit. iuncta l. vltimo ſupplicio. ff. de pœnis, quæ pœna communi conſuetudine, eſt pœna concremationis, vt teſtatur Io. Baptiſta à Caſtellione in add. ad Alber. in repert. verſ. hæreticus el ſecundo, qui dicit, hanc penam ſumptam eſſe ex Euangelio; vbi Dominus noſter Ioan. 15. ait, *ſi quis in me non manſerit, mittetur foras, ſicut palmes, & areſcet, & colligent eum, & in ignem mittetur:* quam pœnam hodie vſu receptam multis authoritatibus approbat Iulius Clarus in §. hæreſis verſ. ſed quæro. & Didac. Couar. lib. 2. var. reſol. cap. 10. num. 10. & dicunt id. in cap. ad abolendam de hæret. Clerici verò degradati à ſuis ordinibus curiæ ſeculari traduntur, ſeruata forma cap. 1. de hæret. lib. 6. & per iudicem ſecularem puniuntur. ſunt, & aliæ, quas conſultò omittimus. Verùm quoad bona † dubium non 7
eſt quin fiſci commodicatibus applicentur, vt in cap. cum ſecundum de hæret lib. 6. in cap. excommunicamus §. 2. de hæret. & cap. quo iure 8. diſtinct. ſi ſunt laici ad fiſcum ſecularis Principis pertinebunt; ſi verò clerici ad eccleſiam cui ſubſunt, vt allegatis iuribus. & inibi per docto. in cap. vergentis de hæret. & per Pet. de Anchar. in cap. vt commiſſi de hæret. lib. 6. & patet in auth. Gazaros. C. de hæret. Quæ quidem bonorum publicatio iuſtiſsima cauſa fit, ne ſint fomenta malorum, & ſcelerum inſtrumenta. nam, vt ait Plato lib. 4. de leg. quem refert Siman. de cathol. inſtit. tit. de bon. hæret.
† bona externa ſine virtute non modo nihil iuuare, ſed eſſe quoq; damnoſa, & quæ in ſceleratis hominibus aliud non ſint, præter paratiſſima flagitijs, mali inſtrumenta, quod etiam ſenſit Demoſt. oratione aduerſus Midam, *magnam pecuniam in hominis confidentis, & improbi manus relinquere, ideſt enſem illi porrigere, quo iugulemini; at ſi ei res familiaris adimatur, fortaſſe fiet in poſterum modeſtior.* Nec enim ipſe ſolùm huius tam acerbi criminis patrator bonis ſuis omnibus priuari debet, verùm eius quoque filij, & deſcendentes, cùm bona eorum (vt diximus) fiſco applicentur, & expræſſum eſt in auth. Gazaros C. de hæret. cuius legis diſpoſitionem ſeruandam nunc eſſe affirmat Gloſator in hac conſt. in verſ. per omnia, cuius opinionem ſequitur ipſo non adducto Iacobus Simanchas Pacenſis Epiſcopus de Catthol. inſtit. tit. 9. de bon. hæret. nu. 4. poſt gloſ. & omnes in cap. cum ſecundum de hæret. lib. 6. & in cap. vergentis. & alios, quos inibi allegat; licèt olim † hæreticorum bona 9
ad filios orthodoxos deferebantur, & illis, qui ad fidem conuerte-

cap. habuiſſe. in primo not. 33. diſtinctio. Superant.

Licet alias dicatur leui ſuſpicioni ſtari non debere, vt ff. de mi.l.3.§.1. in fin. §. nec tñ hic etiam ſtatur leui ſuſpitioni, vt fidem rei faciat: ita quod propterea pœna poſsit inferri, vt ff. de pœn.l. abſentem.§.1. Sed per ſuſpicionem huius deuenitur ad fidei examinationem, & diſputationē, per quam poſtmodum peruenitur ad veritatem, vt in Auth. eo. vt defun. ſeu fun. eorum no. iniur. à cred. in prin. coll. 5. ſicut legitur de Herennio Modeſtino, qui notando, & diſputando bene optima ratione decreuit, vt ff. de munerib. & honor. l. vlt. § mixta. Et ſi in hac examinatione taliter ſuſpectus comperiatur euidenter in aliquo articulo deuiare, nec velit ab errore ſuo commonitus reſilire, tunc demum punitur, vt hic ſequitur. & ſic intelligitur C. eo. omnes vetitæ.

tur, à viris eccleſiaſticis, & prælatis examinari iubemus. Per quos † ſi euidenter inuēti fuerint à fide catholica, ſaltē in vno articulo deuiare, Ac per ipſos paſtorali more *a* cōmoniti tenebroſis Diaboli relictis inſidijs, *b* nolūt agnoſcere Deum lucis, ſed in erroris concepti conſtātia perſeuerēt

a *Commoniti*. Scilicet ſemel, & ſecundo, vt in Auth. de ſan. epi. §. præsbyteris, & in Authen. de eccleſ. tit. §. ſi autem qui hoc. coll. 9. Et ſic no. quod præcedere debet admonitio, antequam contra aliquem procedatur, vt C. de obſequijs patrono præſtandis. ſi manumiſſori. & dic, vt ibi in gl. ord. & in Auth. vt liceat matri & auiæ. §. ſi quis in ſua domo. coll. 8. vbi ſimiliter de hoc in gl. ordin. Marinus.

ADDITIO. *Adde Car. Zabar. in cap. 2. de ſpon. quod admonitio præcedere debet in facto notorio excommunicationem, vide per Abb. conſ. 23. incip. index à ſede Apoſtolica, in 1. vol. Domi. in cap. 1. de offi. deleg. lib. 6.* Superan.

b *Nolunt agnoſcere*. Si autem pœniterent, & conuerterentur ad fidem, parcitur eis quo ad Deum, qui quotidianis hominum peccatis ſemper ignoſcere dignatur, & pœnitentiam ſuſcipere noſtram: & ad meliorem ſtatum eam reducere, vt C. de nup. l. imperialis, circa princ. Et etiam quo ad mundum, tam per eccleſiam, quæ nunquam claudit redeuntibus gremium vt C. de ſum. Trin. l. vl. ad fi.

A D-

ADDITIO *Adde l. Manichæos. C. de hære. tex. in cap. ſuper eo. de hær. lib. 6 glo. fi. in cap. excommunicamus, il ſecondo. de hære. in antiquis. glo. in ver. audientia, in cap. ad abolendam. eo. tit.* Superant.

Quam per principem, qui dat pœnitentibus delicti veniā, vt C. eo. l. Manichæos, ad fin. & eos ad integrum ſtatum reſtituit, vt in l. proa. io fi. videlicet, ad omnia legum beneficia, & priuilegia præſtita orthodoxis, quæ ipſis hæreticis ſūt omnino inaggreſsibilia, vt patet in Auth. de priuileg. do. hære. mulie. non præſtan. circa fi coll. 8. & ibi de hoc in gl. or. & C. eo. l. 1. Sed ſi poſt abiurationem erroris reuerſi fuerint in primæuam prauitatem, quantum ad mundum nullo poſſunt iuuari remedio. Nam iſtos tales quomodocunque poſtmodū pœnitentes, nullatenus audit eccleſia, vt extra eod. cap. ad abolendam. § illos quoque, & cap. excommunicamus itaque circa fin. nam princeps ſic loquitur. C. de apo. l. hi qui, &c. Et eſt ratio, quia minus malum exiſtit viam domini non agnoſcere, quam poſt agnitam reſilire, vt ext. de apoſta. cap. quidam. in fin. & deterior dolus agnoſcitur eius, qui non ruptam iterum litem deſeruit, quam qui ſemel cœptam dereliquit, vt in Auth. de litig. circa fin. coll. 8. prima enim vice cum per ſimplicitatem lapſi fuerint contra fidem, vt patet ſupra eod. in princ. ibi, ad decipiendas ſimplices animas, &c. eis, vtpotè deceptis priuilegio ſimplicitatis ſuccurritur, vt ff. de prob. cū de indebito. §. ſi autem is. & ff. de dolo. l. 1. in prin. iuxta illud Ouidij. At mea ſimplicitas digna fauore fuit. ſecunda vero vice non. Sicut nec in ſecunda cautione fragilitati ſuccurritur mulieris, vt C. ad Velle. l. ſi mulier. imò cum iam ſemel habuerint veniam, nulla inſertur in eos humanitas, vt C. de epiſc. audi. l. nemo deinceps, in fin. vtpotè, decipientes, & prodentes miſteriū fidei Chriſtianæ, vt præall. l. hi qui Nam deceptis, & non decipientibus ſubuenitur, vt ff. ad Velle. l. 2. ad fi. cū ſi.

A D-

ANDRAEAS DE ISERNIA, ET ALII.

lia, quæ quotidie innouantur per Papam contra iſtos, qui habent caudas colligatas.

IN *conſutilem*. De iſta tunica inconſutili vide quod not. per Arch. 16. quæſt. ſecunda. cap. item ſicut. Petrus de Montefort.

Sed

Sed cui applicantur bona hæreticorum? dic, quod dominis temporalibus. ſed ipſi non poſſunt ea capere, niſi prius Iudex eccleſiaſticus cognoſcat, & declaret, nam Iudex ſecularis de crimine hæreſis, tanquam de crimine eccleſiaſtico cognoſcere non poteſt, ita probat tex. no. in c. 2. de hær. Argent.

CA-

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

uertebantur, earum portio ſeruabatur per l. manichæos, l. cognouimus, & auth. item eſt C. de hæret. & manich. idque aliqui iuſtius eſſe affirmant, quàm id, quod hodie ſeruatur, vt ipſi quoque filij bonis priuentur, quorum & ſi benignus affectus laude ſit dignus; expedit tamen Reip. vt filij quoque hæreticorum egeſtate laborent, communiter eorum opinione reiecta, qui eam ſeruandam eſſe in hodiernum diem affirmant, vt idem Pacen. Epiſcopus citato loco reſtatur num. 4. qui id quatuor nititur argumentis probare, à cuius receptiſsima ſententia diſcendendum non eſſe conſtanter affirmo. Quam ſententiam ante ipſum affirmarunt Angel. Clauaſ. in ſum. verb. hæreticus num. 7 & Silueſt. ver. hæreſis: ſi enim
10 humanam offendens maieſtatem; † quæ quanto ſit diuina longè inferior manifeſtiſsimum eſt, & ex eo probari poteſt, quod de ſpirituali poteſtate ad temporalem Imperatoriam dixit Sum. Pontifex Innoc. III in cap. ſolitæ de maior & obed. & Gelaſius Papa in can. duo ſunt in fin. 96. diſtinct.) bonis omnibus ipſo iure, ipſoq; facto priuatur, illis fiſco addictis, & eorum filij nihil de paterna capiunt hæreditate, vt in l. quiſquis in princ. & in §. filii. C. ad l. Iul. Maieſt. quantò ergo magis priuandi ſunt illi, qui diuinam Maieſtatem ità perfidè, ità nefariè offenderūt? quo argumento vtitur Sum. Pont. Inn. III. in cap. vergentis de hæret. & Imperator Iuſti. in allegata Auth. Gazaros, & Imper. in iſta conſtitutione. Grauius enim peccatum eſt, quod in Deum committitur, quàm quòd

in

in hominem: quod enim aduerſus religionem diuinam committitur, in omnium iniuriam fertur, vt inquit Theod. in l. manichæis. C. de hæret. & ſi contra homines blaſphemiæ impunitæ non tranſeunt, quantò magis dignus eſt ſubſtinere ſupplicia, qui contra ipſum Dominum blaſphemat? vt ait Imper. Iuſti. in Auth. vt non luxu. contr. nat. primo reſponſo, & §. primo: non enim debemus illius opprobrium dimittere, qui noſtra improbria deleuit cap. in nonnullis de iud. in 6. Meritò igitur bona omnia hæreticorum ipſo iure confiſcantur mobilia, immobilia, & ſe mouentia, iura quoque, & actiones, & iura ſepulchrorum cap. cum ſecundum de hæret. in 6. & l. bonorum, & l. mouentium de verb. ſignif. l. 1. §. interdum ff. de ſuis, & legit. Iul. Clar. §. hæreſis ver. item bona. De ſingulis tamen bonorum ſpeciebus latè differit & accuratè ſupra alleg. Iac. Siman. d. lib. de cath. inſt. tit. 9. per totum, qui nu. 259. poſt Lup. de iure. Nauarr. part. 5 & 7. voluit in ſpecie ipſum hæreticum, eiuſq; filium Regno priuari. Qua de re communi omnium ſcribentium calculo receptum eſt, bona ipſa à die † quo crimen committere cogitauit amiſſa eſſe; quamuis 11
nullo iure id ſancitum eſſe appareat, illo potiſsimū argumento. quo ſupra vſi ſumus de crimine læſæ maieſtatis, cuius delicti patrator amittit bona à die, quo illud cogitauit, vt ſtatuere Imperatores Arcadius, & Honor. in l. quiſquis §. emancipationes C. ad l. Iul. Maieſt. *ibi quo primum memorati de ineunda factione, ac ſocietate cogitauerint nullius ſtatuimus eſſe momenti,*

menti,

ADDITIO. *Adde cap. inter de exceptio. & in cap. cum diuerſorum. de rer. permut.* Superant.

Licet quantùm ad Deum in futuro ſeculo parcitur eis verè pœnitentibus, & confeſsis; quoniam Dei miſericordia, non perditionem, ſed conuerſionem, & ſalutem vult, & delinquentes, qui corriguntur ſuſcipit Deus, vt in Auth. vt non luxu. cótra naturam, in princ. coll. 6, cuius talis eſt erga homines pietas. Et inquit Io. Chryſoſt. q nunquam ſpernit pœnitentiam, ſi ei ſincerè, & ſimpliciter offeratur, etiam ſi ad ſummum quis perueniat malorum, & tamen inde velit reuerti ad virtutis viam, ſuſcipitur libenter, & amplectitur, & facit omnia, quæ ad priorem reuocent ſtatum Et ſicut etiam ait Aug. in tantum iniquitas hominum aliquando progreditur, vt etiam poſt actam pœnitétiam, poſt altaris reconciliationem, ſimilia, vel grauiora committant: & tamen Deus facit ſuper talibus oriri ſolem ſuum, nec minus tribuit, quàm ante tribuerat largiſſima munera vitæ, & ſalutis. Et quamuis eis in eccleſia locus ille pœnitentiæ non conceditur, Deus tamen ſuper eos pœnitentiæ non obliuiſcitur.

a Præſentis noſtræ legis edicto damnatos mortem pati Patarenos decernimus, quam affectant, vt viui in conſpectu populi comburẽtur, b flãmarum commiſſi * iudicio. Nec dolemus, quòd in hoc ipſorum ſatisfacimus voluntati, ex quo c pœnam ſolummodo, nec fructum aliquem

a *Præſentis noſtræ legis edicto.* Iſta verba reſpiciunt verbum, quod eſt infra, decreuimus. Et ad id quod ſequitur, damnatot, ſubaudi, ſ. à iudice eccleſiaſtico. Nam iure canonico, tam laici, quàm clerici de hæreſi per eccleſiam condemnantur: & ſic damnari relinquuntur iudicio ſeculari puniendi, vt ſequitur, clericis prius in præſentia ſecularis iudicis ſuis ordinibus per eccleſiaſticum iudicem degradatis, vt extra eod. ad abolendam. § 1. & 2. & cap. excommunicamus itaque. in princ. & c. pen §. damnari, & ibi plenè de hoc.

ADDITIO. *Adde Doct. in cap. at ſi clerici. de iud Doctores in cap. cùm non ab homine. eod. tit. Doct. in cap. tua. de pœn. Doct. in c. cum non ab homine. de ſenten. excommu.* Superant.

Et ita de hoc crimine ſola executio ſit per iudicem ſecularem. Sicut etiam alias ſententiam iudicis eccleſiaſtici iudex ciuilis exequitur, vt C. de epiſc. audien l. epiſcopi in fin. & in Authen. de ſanctiſſ. epiſc. §. ſi quis contra aliquem. coll. 9. Licet iure noſtro ſi de hæreſi, vel alio eccleſiaſtico crimine accuſatur laicus: & tunc ciuilit iudex, ſcilicet præſes ſimul cum epiſcopo cognoſcit atq; determinat, vt in Authen. de mandat. principum. §. neque occaſione. in verſi. ſi vero canonicum, &c. collat. 3.

ADDITIO. *Adde Philippum Francum in c. vt officium. in vltimo not. de hæret. in 6.* Superant.

Aut clericus: & tunc proculdubio ſolus epiſcopus cognoſcit, & dirimit, nihil communicante, vel omnino ſciente iudice ciuili, vt in Authen. vt clerici apud proprios epiſc. conuen §. penult. coll. 6. & de ſanctiſſ. epiſc. §. ſi autem eccleſiaſtica. In hac tamen parte deferimus iuri canonico, & canones pro legibus ſeruamus, vt in Auth. de eccleſiaſt. tit §. 1. coll. 9. ¶ Et ſic multoties vidi de facto ſeruari.

b *Flammarum.* Iuxta illud Propheticum, quod dicitur à Domino. At non credentes percutite lumine ignis veſtri, & flammæ, quam accendiſtis, vt C. de ſum. Trini. & fide cath. l. vlt. circa princ.

* ADDITIO. *Vide Couar. in 2. lib. var. reſol. c. 10. ſ. 338.* De Bottis.

c *Pœnam* Scilicet cõcremationis ſtatuitur in aruſpice, vt C. de maleſic. & mathematic. l. nullus. Et in vero ſacrilego, vt C. ad legem Iul. peculat. l. ſacrilegii. in princ. qui & hæretici dici poſſunt, quia ſeparati ſunt à communione eccleſiæ, nec ſunt membrum illius, vt in Auth. de priuileg. do. hære. mu §. 1. collat 8.

ADDITIO. *Adde quod pluribus modis dicitur hæreticus,* vt

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

menti, & Martianus in l. fin. eiuſdem tit. & iureconſul. Paulus in l. quæſitum. ff. qui & à quibus, ibi *ex eo tempore quò quis propter facinorum ſuorum cogitationem iam de pœna ſua certus eſſe poterat.* Ex quo plures effectus circa acquiſitionem bonorum naſcuntur, de quibus per Simanc. loco citato. Debet tamen
12 fieri † huiuſmodi confiſcatio præcedente declaratione, & ſententia alicuius iudicis eccleſiaſtici, qui ſuper illo crimine pronuntiet, hæreticum illum declarando, ac bonis priuando; quod colligitur ex d. c. cum ſecundum de hæret. in 6. & per Ang. Clau. num. 5. & Silueſt. num. 13. loco citato: quæ qui-
13 dem ſententia † declaratoria, licèt neceſſaria non ſit propter dominium auferendum; requiritur tamen ad poſſeſſionem auocandam, vt in læſæ maieſtatis crimine tradit And. in cap. 1 §. ſancimus num. 9. quo tempore miles Nam ſententia declarat amiſſum fuiſſe dominium à tempore cómiſſi criminis, ex reg. tex. in l. ex diuerſo. ff de rei vend. Procurator enim fiſci non intromittit ſe de bonis, niſi declarato crimine per ſententiam l. 1. C. vbi cauſ. fiſc. l. 1. §. an bona ff. de iure fiſci: & licèt in l. 1. C. de apoſtat. per ſententiam dominium amitti dicatur, mul-
14 ti tamen interpretantur dominium, ideſt † poſſeſſionem, cum frequenter vnum pro alio accipiatur l. interdum ff de verbo. ſignif. & ità intelligit Andr. loco citato num. 10. in quo lud. probabitur culpa, ob quam bonis priuari d bet: imò, & ſi eſ-
15 ſet crimen † notorium, ſententia declaratoria adhuc requiritur Andr in d §. ſancimus num. 2. & Siman. loco ſæpiùs citato num. 166. aduerſus Alphonſum à Caſtro, affirmans crimina etiam manifeſtiſſima cauſæ cognitione egere; nam licèt euidentia patrati ſceleris clamore accuſatoris non egeat; iudicis tñ ſententia opus eſt, c. de euidentia de accuſat. vbi gloſ. & ſcriben. quam opinionem, etſi And. loco proximè citato limitare videatur in duobus notorijs, ſcilicet in notorio facti permanentis, & in notorio commiſſo coram iudice poſſemus ta-
16 men dicere id locum † habere in feudo, in quo ipſe loquitur, cuius dominium vtile, facilius reconſolidatur directo: ſed idem Andr. licèt ſuprаſcriptas duas limitationes tradat, tutiùs eſſe ait, ſi hoc notorium conſtet per publica documenta, monens propterea illum, qui à Principe bona delinquentis obtinuit, vt de hoc crimine conſtare faciat; quoniam nec ipſi Principi notorium eſſe aſſerenti creditur. Ex his ergo, quæ ſuperiùs dicta ſunt, infertur ad quæſtionem, an in † foro conſcien- 17
tiæ teneatur talis delinquens bona ſua fiſco offerre: in qua Alphonſus à Caſtro Franciſcanæ familiæ alumnus, vir quidem doctiſſimus lib. 2. de poteſt. leg. pœnalis: cap. 4. & ſequ. poſt Panorm. quem ſequitur in c. canonum de conſtit. & in c. dilectis de arbitr. conſtanter affirmat teneri eum in foro conſcientiæ bona ipſa in manibus fiſci afferre, cuius ſeueriſſimam ſententiam impugnant Domin. Sotus omnium ſua tempeſtate Theologorum facilè princeps lib. 1. de iuſt. & iur quæſt. 6. art. 6. & idem peritiſſimus Pacen. Epiſcopus loco ſæpiùs allegato num. 158. & pluribus ſequen. qui dicit verba illa † ipſo 18
iure, intelligi, vt neceſſè ſit, vt bona poſtulentur ab eo in cuius fauorem lex ea verba poſuit, vel ipſo iure, ac ſi diceretur per ipſum ius, aut ſi concederetur ipſo iure illa eſſe confiſcata, neceſſarium tamen eſſe, vt hæreticus accuſetur, & ordine iuris ſeruato condemnetur, & bona à fiſco occupentur, vel vendantur; ſi ipſo facto idem eſſe, ac ſi diceret ex natura, & genere facti. cui non obſtat quominus de quantitate, & modo facti ſit rurſus expendenda pœna: quemadmodum ab ipſo legislatore, ſi præſens eſſet, quorum ſententiam non poſſum nó amplecti, cum iuri naturali nimium ſit conſona: natura enim abhorret, vt idem ſit agens, & patiens, quod eſſet cum lex quæ pœnam imponit, exequtorem me faceret eiuſdem. Secundo quod ſi hoc verum eſſet ſuccederet aliud contra
† naturam inconueniens, reus enim indefenſus periret, cum 19
poſſet contingere delictum non ita graue eſſe, vt cótra ipſum toto iuris rigore agatur, & bonis ſuis omnibus priuetur. Item quod nemo tenetur ſe prodere ex ſententia Chriſoſt. Epiſc. ad hebræos quæ regiſtratur in can. quis aliquando de pœnit. diſt. 1. item quia in ſæpius allegato can. cum ſecundum de hæret. prohibetur confiſcatio bonorum ante ſententiam, ergò interim legitimè, & authore Prætore poſſidentur. Præterea reſpondet Iacobus Sima. num. 228. † nullo iure naturali,
diuino, aut gentium probari hæreticum ante ſententiam ve- 20
ro dominio bonorum ſuorum eſſe priuatum, neq; enim bono-
rum

vt in cap. litter. 34. q 3. & in c. firmiſſimè. de hæreticis. & an volens ſe corrigere ſit iudicandus hæreticus? vide gloſ. in cap. hac eſt fides. 34. q. 2. glo. in cap. nunc autem. 21. diſt. & per Archid. in cap. 2. de hæret. lib. 6. & an recuperare debeat bona ſua? Vide gloſ. & doctores. in cap. accuſatus. de hæreticis. lib. 6. gloſ. in cap. cum ſecundum. eodem tit. & lib. Io. Andr. in cap. fin. eodem titulo. Paul. de Elea. in clemen. prima. eodem tit. ſcilicet de hæret. Superant.

aliquem alium conſequuntur erroris. Apud nos pro talibus nullus a interuenire præſumat quod ſi fecerit in ipſum noſtræ indignationis aculeos nõ immeritò conuertemus.

Verum iure Romano alia pœna erat in hæreticis conſtituta, videlicet, in ſeruantibus hæreſim, pœna deportationis. In diſcentibus eam pœna 10. lib. In docentibus, eadem pœna vltimi ſupplicii: Libri vero hæretici dogmatis erant penitus concremandi, vt facinoroſæ peruerſitatis veſtigia, ita flammis combuſta perirent, vt C. eo. l. quicunque. §. nemo huiuſmodi libros.

a *Interuenire.* No. quod interdicitur ſupplicatio pro Patarenis, ſicut alias in crimine læſæ maieſt. vt C. ad leg. Iul. ma. quiſquis. §. denique. Nam profanorum preces ab aditis principis repelluntur, vt C. de offic. vic. l. a. & ita non tenet reſcriptum impetratum per eos, vt C. de ſumma Trin. l. 2 in princ. & C. eo. Arriani, in fin.

CA-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

rum dominium pendet à charitate, vel gratia, vt per peccatum amittatur: ſed ſicut acquiritur apprehenſione, ac iuſtis cauſis, & titulis, ita è contrario certis ex cauſis amittitur, quarum nulla eſt peccatum interius eius, qui dominium habet, quod eſſe communiter receptum authoritate diu. Thomæ 2. 2. quæſt. 12. art. vlt. & aliorum, quos allegat, tenet ibi adductus author. vnde ſi verum eſt dominium in fiſcum per ſolam hæreſim transferri id iure Pontificio, aut ciuili ſtatutum eſſe neceſſarium redditur, ſequitur ergo, vt cum lex aliqua ab homine condi non poſſit, per quam hæreticus obligetur in foro conſcientiæ, vt ante ſententiam teneatur (quod idem ipſe author aliunde probauit præſertim num. 193. & ſequ.) hæc quæ dominium in fiſcum transfert non poſſit intelligi, vt illũ obliget bona ſua fiſco offerre quibus ac aliis argumentis vtuntur Domi. Sot. & Iacobus Siman. qui latè omnibus argumentis pro contraria opinione adductis ab Alphonſ. Caſtr. reſpondet. Quæ omnia ſi in illo procedunt, qui in hoc crimen ſemel incidit, & per conuerſionem ad fidem, pœnam ſtatutam euitare poteſt, quanto magis in eo locum habebunt, qui crimen abiurauit, & in illud poſtea reincidit, relapſus enim iſte dicitur quaſi in iddem crimen reuerſus, quod tamen intelligẽdum eſt de illo qui poſt publicam criminis abiurationẽ iterum in eundem incidit errorem, quamuis primo loco crimen plenè probatum nõ fuerit. Item qui culpatus eſt de vno articulo, & poſt illum abiuratum in alium incidit, & qui poſt hæreſim abiuratam hæreticos receptat, fauet, viſitat, aſſociat, & ad illos dona mittit, vt in cap. accuſatus, & § ſequent. de hæret lib. 6 & declarat latè Simã. de Cath. inſtit. tit. 57. de re-
21 laps. hic enim † vt grauius peccat, grauius etiam puniendus eſt, minus enim malum eſt viam Domini non agnoſcere quã poſt agnitam retroire, vt inquit Innoc. III. in cap. quidam de apoſtat. ille enim qui poſuit manum ad aratrum, & retro aſpexit non eſt aptus Regno Dei c. magnæ de voto. grauius enim puniuntur, qui votum fecerunt, aut fidem habuerunt, & votum non perfecerunt, aut in malis vitam finierunt, quàm qui ſinè voto, aut fide mortui ſunt, & tamen bona egerunt opera, vt inquit Vrbanus Papa relatus in cap. ſumus 12. quæſt. 2. nàm prima vice cum per ſimplicitatem lapſi fuerint contra fidem, qui errorem abiurando oſtenderunt illis priuilegio ſimplicitatis ſuccurritur arg. tex. in l. 1 ff. de dol. l. eum de indebito. §. ſin autem his ff. de probat. quod expreſſius ſancitum eſt per Imper. Theodoſium Valentinianum, & Arcadium in l.
22 hi qui. C. de apoſt. Qua de re † his propriè relapſis poſt abiurationem omnis meritò denegatur audientia, etiam ſi maximam pœnitentiam agere voluerint, vt doctiſſimè decreuit Lucius III. Pontif. Max. in d. c. ad abolendam de hæret. ſunt. n. iſti decipientes miſterium fidei chriſtianæ, vt aiunt citati Im-
23 per. in d. l. hi qui de apoſt. indulgentia † enim Principis illos non comprehendit, qui pluſquam ſemel crimina commiſerunt, nec in eos liberalitatis auguſtæ refertur humanitas, qui impunitatem veteris commiſſi non emendationi potius, quã conſuetudini deputarunt, & ideo ſeculari iudicio relinquãtur, nihil eis pœnitentia, vt diximus proficiente, quod quidem ſeculare iudicium intelligitur. vt animam per ignem à corpore nefario emittant, quod expreſſè declarat Angelicus doct. Thom 2. 2 q. 11 art. 4. in corpore ad finem, & in reſponſio-
24 ne ad primum argumentum. Duplicem igitur † hæreticorum ſpeciem habemus, quorum alteri ſimplices, alteri relapſi vocantur, & hos deterioris eſſe conditionis vidimus, quod in alio patet, nam primi ſi verè pœnitentiam profiteantur, & errorem ſimpliciter confiteantur, & abiurent pœnam mortis euitant, & iuxta criminis commiſſi qualitatem puniuntur, vt ſtatuit Lucius III. in d. cap ad abolendam de hæret. verum perpetuò carceri mancipantur, vt inibi pœnitentiam agant poſt publicam ſui criminis abiurationem, quod expreſſè cautum eſt Greg. VIIII. conſtitutione piiſsima in cap. penult. de hæret. vt voluit gloſ. in cap. ad abolendam in ver. recurrere eod. tit quod eſſe communiter receptum poſt Igneum in l. 5. §. cum dominus num. 32. ff. ad Sillan. teſtatur Iul. Clar. d. §. hæreſis verſ. ſed quæro: Hæc autem pœna poterit etiam per inquiſitores in aliam, vt illis videbitur cõmutari, authoritate illis conceſſa per Bonifac. VIII. in c. vt commiſſi hæret. lib. 6. & iddem circa bonorum † confiſcationem, licèt ipſo iure à 25 die quo delictum committere cogitanit amiſerit, vt ex Pariſ. conſ. 2. num. 185. & ſeq. lib. 4. magis communiter receptum teſtatur Iul. Clar. in d. § hæreſis verſ. ſed quæro, licèt contrarium teneant Ang. Clauaſ. verb. hæreticus num. 18 & Silueſt. in ſumma verb. hæreſis primo num. 17. qui omnes miſericordia, illa poſſe concedi non iure affirmant, quod & mihi rectius videtur, nam vt diximus bona ſunt confiſcata, & nullum ius reperio, quod huiuſmodi bonorum reſtitutionẽ concedat, arbitror tamen. vt huiuſmodi hæretico in aliquo carcere recluſo alimenta aſsignentur de bonis ipſius, cuius alimentorum præſtatio † perpetua ſit l. mela. ff de alimen. legat. Poſſet et 26 intelligi communis opinio, vt bona reſtituantur filiis catholicis in caſu pœnitentiæ, & ita poſsit intelligi Auth. idem eſt de Neſtoria. C de hæret. quæ bonorum hæreticorum † occu- 27 patio manu armata, & militari etiam fieri poteſt, quando aliter bona haberi non poſſunt cap. 1. 23. q. 3. & voluere Ioan. Friburg in ſum. confeſſ. tit. 5. de hæret. q. 4. & Silueſter dict. verb. hæreſis num. 13. nam iſti nullo iure poſsidere poſſunt, non iure naturali, non diuino, neq; humano, vt probat idem Io. Friburg. loco proxime citato.

Relapſi † verò, vt ſuperius diximus ad vitam, & bonorum re- 28 ſtitutionem non admittuntur, ſacramenta † tamen eccleſia 29 illis non denegat ſi verè illos erroris pœniteat, vt declarauit hoc vtrumq; Alex. primus in can. ſuper eo de hæret. in 6 nam ex quo abuſi ſunt prima gratia eis ab eccleſia facta reddiderunt ſe audientiæ indignos, quod docuerunt in d. cap. ad abolendam Innoc. Hoſt. num. 9. Ant. Butr. num. 24. Marian. Socin. num. 8. & 11. Card. Zabar. in verſ. illos quoque, & voluit expreſſe Diuus Thom. loco citato, qui ait bonum † du- 30 plex eſſe ſpirituale, & hoc eſt ſalus animæ, aliud temporale, & hoc eſt vita corporalis, poſſeſsio mundana, bona ſama, & dignitas eccleſiaſtica, vel ſecularis, & ad primum bonum eccleſiam ſuam charitatem extendere, non autem ad ſecundum, nam ſi hæretici reuertentes ſemper reciperentur, & cõſeruarentur in vita, & alia bona temporalia reſtituerentur poſſet in præiuditium ſalutis aliorum hoc eſſe, tum quia ſi relaxarentur alios inficerent, tum etiam quia ſi ſinè pena euaderent alij ſecurius in hæreſim laberentur. Et propterea etiam eccleſia primos reuertentes ab hæreſi non ſolum ad pœnitentiam recipit, ſed etiam in vita conſeruat, & interdum eos diſpenſatiuè ad dignitates eccleſiaſticas reſtituit, ſi videantur verè conuerſi. D. Thom. ſequuti ſunt Cardinal. Turrecrem. & Præpoſ. in can. 1. prima q. 7. Io. Friburg. in ſum. confeſſ. tit.

3. de

1. de hæret. q. 14. Silueſt. verb hæreſis num. 17. & Simon.d. lib. de cath. inſtit.tit. 17.de relapſ num. 14. 15. & ſeq.

Per officiales noſtros, Deducimus ex his verbis ad Principes
31 † chriſtianos, & ſeculares punitionem hæreticorum ſpectare; quod ſane intelligendum erit, quando, vel eccleſiaſticus index illos puniendos tradit, vel quando in eorum contumaciam hæreticos declarauit: tunc enim eos punire poteſt, vt latiſsimè poſt Boſſ. & alios, dicit Iul. Clar. in §. hæreſis verſ. hoc crimen, & ſequenti.

Ad iudicem itaq; eccleſiaſticum pertinet declarare articulum fidei, & an ab illius confeſſione, quæ à Sacris Canonibus, & Aeucumenicis Concillis declarata eſt, quis declinauerit, vt in huius contex. dicitur, ibi *à viris eccleſiaſticis, & Prælatis examinari iubemus*. Cuius quidem eccleſ. eiuſq;
32 † Sum. Pontif. iuditio, ne dum inferiores, ſed etiam ſupremi Reges, atq; Imperatores ſubiiciuntur. Nam cum Romanus Pontifex, qui Dei vices gerit in terris, cap. ad apoſtolicæ verſ. nos itaq; de ſent. & re iudi. cap. quanto de tranſlat. epiſc. & cap. vt noſtrum, extra vt eccleſiaſt. benefic. à quo omnis poteſtas deſcendit, iuxta illud Apoſtoli ad Romano, dicentis *non eſt poteſtas, niſi à Deo*; & quod Dominus noſter Ieſus Chriſtus ſignificauit Ioannis 18. dum Pilato dixit, non haberes poteſtatem aduerſus me vllam, niſi tibi datum eſſet deſuper: poſſit etiam in principes ſeculares à fide declinantes diuina aſſiſtente potentia ſuprema ab illo conceſſa authoritate perfungi, qui cum ſit paſtor omnium ouium Chriſti peregrinantium in hoc ſeculo; & inter eas principes ſeculares comprehendantur, poteſt in illos ab ouili recedentes paſtorali iuriſdictione animaduertere, idq; pluribus comprobat Card. à Turrecrem. in can. alius 15. q.6 num.4. Diuus Thomas 2.2. quæſt. 1. vbi in reſponſione ad tertium affirmat, hanc poteſtatem ad Summum Pontificem pertinere ex can. quoties 14.q. 1. & authoritate Diui Hierony. in epiſt. ſymb. ad Damaſum Papam, qui ait, *hæc eſt fides Papa beatiſsime, quam in catholica eccleſia exhibemus, in qua ſi minus peritè, aut parum cautè forte aliquod poſitum eſt, emendari cupimus à te, qui Petri fidem, & ſedem tenes, ſi autem hæc noſtra confeſſio Apoſtolatus tui comprobatur iuditio, quicunque me culpare voluerit ſe imperitum, vel maleuolum, vel etiam non catholicum non me hæreticum improbabit.*

Si euidenter inuenti fuerunt. T Dic quòd ad hoc, vt aliquis de hæreſi conuincatur ſufficit penes ipſum reperire libros hæreticos Io. de Arno, problem. decimo ad quod faciunt multa, quæ habentur in deciſione dominorum de Rota 874. in antiquis. Cap. Tap.

Re-

Puniuit ſupra hæreticos: nunc punit receptatores eorum, ſine quibus hæretici diu manere non poſſunt, vt arg. ff. de recep. l. 1. & ff. de off. præſi. congruit, vt ſic nihil loci relinquatur hæreticis vt C. de ſum. Trin. l. 2. in prin. in quo etiam ipſis elementis iniuria fieret, vt C. de hæret. l. Arriani. circa princ.

Receptatores, complices, & fautores hæreticorum debent priuari omnibus bonis eorum, & perpetuò relegantur: & eorum filij efficiuntur inhabiles ad honores, & incurrunt in infamiam perpetuam, & repelluntur tanquam infames à teſtimonio, niſi aliquis ex dictis filijs detegerit aliquem hæreticum occultum, tunc ipſe conſequitur beneficium reſtitutionis in integrum quo ad infamiã incurſam hoc dicit. Matth.

Punit etiam hæreticos credentes, complices, & quoſcunque fautores: conſcios, ſcilicet, & miniſtros eorum. Simile. C. de rapt. vir. l. 1. §. cæteros. & C. de epiſc. & cler. raptores. in fin. Vt ſic cum catholicis participium non habeant aliquod. Ne occaſione aliqua Chriſtianos eccleſiæ catholicæ membra vaſtarent, vt in Auth. de pri. do. hæ. mu. non præ. circa prin. coll. 8. mores enim aliorum coniunctione formantur, vt patet ff. de ædil. edic. l. ædiles. §. hoc autem quòd deterior.

a Patarenorum fautores. Sunt etiam iſti tales excommunicati ipſo iure, ſcilicet per ſententiam latam à canone: vt extra de hæret. cap. ſicut ait. & cap. excommunicamus igitur. § credentes. ſicut & ipſi hæretici, vt in præallag. cap. excommunicamus igitur. in prin. & cap. penult. in prin. & in Auth de interd. coll. hære. ad fin. ibi, & omnes hæreſes cum participibus ſuis anathematizantur, &c. coll. 9. & C. de ſum. Tri. l. 3. §. qui vero eiſdem.

ADDITIO. *Adde quæ ſit differentia inter anathema, & excommunicationem, vide cap. omnes. 3. q. 4. & quid ſit? vide tex. in cap. certum. 24. q. Hoſt. in tit. de cler. excom. min. & ibi Io. de Ana. & Abb. in cap. cum contingat de foro compet. & anathema. æquiparatur deportato, ſecundum Bal. in cap. cum ab eccleſiarũ. de offi. ord.* Superant.

Et

IMPER. FREDER.

Patarenorum a receptatores, credentes, & complices, & quocunque modo fautores, qui vt à pœna poſſint alios eximere, de ſe, velut b improuidi non formidant, publicatis bonis omnibus re-

Et poſtquàm quilibet ipſorum receptatorum, credentium, defenſorum, ſeu quocunque modo fautorum, denunciatus eſt, & ex huiuſmodi cauſa excommunicatus ſit, ſatisfacere contempſerit infra annum, ex tunc ipſo iure infamis efficitur, ſicut & quilibet hæreticus, qui ſine dubio infamis eſt, vt C. de ſum. Tri. l. 1. ad fin. Repellitur etiam ab omni actu legitimo, vt in conſt. Feder. primi, ad decorem, &c. §. credentes. & in præalleg. ex. excommunicamus. §. credentes. vbi plene de hoc. Et tunc etiam credẽtes hæreticorum inter hæreticos computantur, & tanquam hæretici iudicantur, vt extra de hæret. cap. pen. § credentes. & cap. ſi aduerſus. & ibi de hoc. ¶ Nec innouantur prædictæ pœnæ per pœnam huius conſtitutionis, immo hæc pœna nihil prædictis derogãs adijcitur, & accedit eiſdem, vt arg. C. de ſepul. vio. qui ſepulchra. & ff. de exer. ſi eum qui circa fin. de act. & ob. quoties. Notandum eſt tamen hic, quod minus puniantur receptatores, & conſentientes, quàm ipſi principales malefactores, vt patet hic, & ſupra l. proa. Simile. C. de Nili agger. non rumpen. l vna ff de pœn. l. Metrodorum, & arg ff. de condi. fur. l. proinde. Nam inter criminis reos, & fraudis participes multum intereſt, vt ff. de publ. l. ſi multi. Licet videatur contra. C. de ſacroſan. eccl. l. iubemus poſt hanc. §. œconomus autem, cum ſim. ibi no. ſed hoc plenè proſequar, infra de impo. defen. l ſi quis in poſterum, in fi. & prædicta litera illius l. ſi multi. aliter intelligitur, vt ibi no. in glo. ordina.

b *Improuidi.* Bene dicit hos improuidos, & incautos, qui contra ordinem faciunt charitatis, dum alios plus diligunt, quam ſeipſos, vt C. de ſeru. & aqua. l. præſes. Nam vtilitas pro-

ANDRAEAS DE ISERNIA.

Patarenorum. Receptans criminoſum ſcienter, communiter punitur eadem pœna, qua receptatus. ff. de incend. rui. naufrag. l. 3. C. de recepta. l. 1. vbi faciunt diuerſa, ſicut eſt in receptante forbannitum, & foriudicatum, quando requiſitum tus non offert eum iudici, infra de forbanni. pœnam eorum, in fi. C. de his qui latrones. l. 1. in fin. & in crimine læſæ maieſtatis iure Romano, vbi eſt pœna deportationis tantum, vt ff. de pœn. l. Metrodorum. Idcirco Rex Carolus primus fecit con-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 *Relegandos.* Hic habemus hæreticorum receptatores fautores, & auxiliatores aliter, ac † hæreticos puniri; idem ſenſit Andr. in extrauag. Feder. Imperat. de ſtatu, & conſuet. contra. liberta. eccleſiaſt. & ratio eſt propter acerbitatem pœnæ pœnæ, quæ hæreticis infligitur. Abſurdum enim putauerunt iura, vt ex ſola receptatione, vel quia fauet hæretico, iuditio ſeculari tradatur capite puniendus, & bonis priuandus quam concluſionem canoniſtæ etiam admiſerunt Hoſtien. nempè in

propria præferenda eſt alienæ, vt ff. de præſcr. ver. l. qui ſeruandarum, in priue. licet dicatur de ſeruis quod non debent ſaluti dominorum ſuam anteponere, vt ff. ad Sylla. l. 1. §. eodem tecto.

legandos in perpetuum eſſe cenſemus: Et a ipſorum filij, b ad honores aliquos nullatenus ſumantur. Sed infamiæ perpetuæ nota laborent.

Vt c nec † in teſtes, nec in cauſis quibus repellũtur infames, aliquatenus admittãtur.

a *Ipſorum filij*. Scilicet Patarenorum. Quod videtur oimis iniquum, vt filius porter iniquitatem patris. Nec enim paternum vitium debet prolem afficere innocentem, vt C. de legit. hæred. l. lege 12. tabularii. prope fin. Nec etiam ſunt indigni, qui alieoo laborant vitio. C. de natur. lib. l. 1. in medio. Quia nullum patris delictum innocenti filio pœna eſt, vt ff. de decur. l. 2. § nullum. cum multis concor. ibi not. in gl. ordina. quæ incipit, concordat, &c. & ideo alibi legitur, quod iudex non minus oepotis merita, quam patris eius delicta perpendit, vt ff. de bon. poſſ. contra tab. l. 3. §. ſi emancipatus. in fin. § Hoc etiam probat illa rub. C. oe filius pro patre, &c. Sed iſtud ſpecialiter ſtatuitur hic propter immanitatem crioinis, ſicut in crimine maieſtatis, vt C. ad leg. Iul. maieſta. l. quiſquis. cui æquiparatur per omnia, vt ſup l. prox. vbi ſimiliter de hoc dixi. ¶ Sicut & in alijs caſibus propter immanitatem criminis à iure communi receditur, io quibus appellatio denegatur qui no in gl. ordin. C. quorum app. noo reci. io l. obſeruare. & eſt ratio ſpecialitatis hic in crimine maieſtatis, quoniam in filiis, paterni, hoc eſt hæreditarij criminis exempla metiuntur, vt in præalleg. l. quiſquis, vtpote paterni criminis non ignaris, vt ſupra in procemio. circa princ. Et adde hic quæ ibi de hoc notaui. Et ita aliis maiorum ſuorũ exempla præiudicant, vt C. de cohar. l. ſi cohartalis. lib. 12. vt ſic omne hæreticorum ſemen ſtirpitus eneruetur: vt argu. C. de peti. bo. ſub. l. 2. io prine lib. 10. & eorum damooſa memoria aboleatur, vt C. de epiſc. & cler. l. quoniam venerabilis. Et credo, quod legislator in pœna filiorum exiſtimauerit paterna vitia refrænare, ſic. C. de natu. libe. l. vltima Nam pater eum io pœna filij magis periclitetur, quàm filius, vt Inſtit. de noxa. circa fin. & magis terreatur in filio, quàm in ſeipſo, vt ff quod met. cau. iſti quidem. in ſi ſaltem metu pœnæ filij, ab hoc horribili crimine abſtinebit. Pietas namque paterni nominis cooſilium capit pro liberis, vt ff. de adulter. l. oec in ea. in fi. eum ſim. Nec veriſimile eſt, quod pater filium ad ſupplicium offerat, vt ff. de re mili. l. milites agrum. §. pen. Alij tamẽ aliter colorant pœnam filiorum dicentes, filios non prorſus inſontes, qui, vtpote ſcientes vitam, & conuerſationem patris hæretici, ipſum non deferunt, vt arg in fin. huius l. & C ne ſanctum bap. reit. l. vlt. Et ideo tanquam imitatores paterni ſceleris puniuntur, iuxta illud diuinum eloquium, Ego ſum Deus zelotes vindicans peccata patrum in filios vſque ad tertiam, & quartam progeniem in his, qui oderunt me, hoc eſt, in his, qui contra me paternum odium imitãtur, vt habes ext. de renun. cap. niſi cum pridem. §. perſonæ verò. Nec poſſunt filij coniuncti neceſſitudine proxima, paternæ conditionis ignorantiam ſimulare, vt C. de libe. cau. ſi filium ff. vnde cog. l. octaui. in ſi. Nec poteſt ſe filius excuſare, quod patrem de crimine deferre non poteſt, vt ff. de accuſ. l. qui accuſare, io ſi. Hoc eſt crimen exceptum, in quo defert, ſicut crimen maieſtatis vt in Authent. vt cum de appel. cog. §. aliud quoque capitulum. in verſ. ſi eos in criminalib. cauſis, &c. quæ duo crimina in omnibus paria ſunt, vt ſup. l. prox. Et è cootrario, pater pro filio hæretico oon punitur: Nuſquam enim eſt repetire, quod patres ex delicto filij puniantur, vt ff. de re io. l. ex pœnalibus. & inf. vt pater for. ex deli. fi. reoeri non po. l. ob filiorum, & inf de offi. re. l. patres pro filiis.

ADDITIO. *Adde glo. in rub. C. de decre. decu. lib. 10. Bar. & Io. de Imo. in l. cum filius ff. de verb. obl. Bald. in l. omnimodo. in § imputari, C. de inof. teſtam. Bald. in l. 1. C. ne fil. pro pa. Bal. & Io de Imo. in l. lex Cornel. ff. de vul. & pup. Ludouic. Ro. in l. ſi filio. la ſeconda ff ſol. matr. Spec. in tit. de ſenten. in §. ſequitur. ver. quid ſi filius. Io. de Ana. in cap. 2. de deli. puero. Pet. de Anchar. in cap. 1. de conſt. verb. & iuxta prædicta. Paulus de Caſt. conſil 34.* Superantius.

Et eſt ratio diuerſitatis huius, quia filius eſt tanquam res patris, cum pater in eo proprietatis ius habeat, vt ff de prob. l. ſi filius. & ſibi pro eo exhibendo, & deducendo competat interdictum, quod ius proprietatis cauſam continet, vt ff. de interd. l. 2. § iuris ſui. & §. ſed. Et in illum competit vtilis rei veodicatio, adiecta cauſa ex iure Quiritum, vt ff. de rei vend. l. 1. §. per hanc. Quinimò tanta eſt poteſtas in liberos quod olim eos licitè occidebat, vt ff. de liber. & poſth. l. in ſuis, in fi. & C. de pa po. l. fin. Et hodie propter nimiam paupertatem conuictus eos licitè vendit, vt C de pa. qui filios di. l. 2. Et ideo filius acquirit patri: & dicitur vna perſona, & vox cum patre. Et iniuria filij dicitur eſſe patris, vt dicunt vulgaria iura. Pater ergo punitur in filio, ſicuti in aliis rebus ſuis. Secus autem eſt de patre, qui eſt ſui iuris, nec acquirit filio, vt ff. de verb. obl. l. quod dicitur. Et eius perſona ſemper honeſta, & ſancta debet videri filio, vt ff. de obſe. à lib. pa. & patronis præ. l. liberto. Adeò vt non ſolum ſublata filio fuerit occidendi patrem occaſio à Macedone fœneratore peſſimo adinuenta. vt ff. ad Maced. l. 1. in princ. Sed etiam non permittitur filio patris famam laceſſere, vel eius ſuggillare pudorem, vt ff. de doli ma. excep. l. apud Celſum. §. aduerſus. & ff. de in ius voc l. ſed & ſi. §. prætor ait. C qui & aduerſus quos. l. 2. cum ſi. Non poteſt ergo in aliquo patris conditionem facere deteriorem, vt C. de pact. l. filius. Si tamen pater aliquam alimoniam ſubminiſtret hæretico filio, vel quomodolibet patiatur, cum prohibere poſſit, tunc ſine dubio ex ſuo delicto. ſ. tanquã fautor meretur pœnam conſtitutioois huius, vt infra in præall. l. patres pro filiis. & ff de his qui no. infa. l. liberorum. §. pe. & l. non alias, in fin. & ff. ſi mu. veo. no. in poſ. cal. cauſa mi. eſſe dic. l. ſi. Vltimo ſciendum eſt, quod ſecundum allegata ſuperius, videtur pœnam conſtitutionis huius inflictam filijs locum habere io filio in poteſtate patris cooſtituto: Secus forte in filio emancipato ante paternum errorẽ: Sicut & io filio emancipato ante crimen maieſtatis excogitatum cauetur, vt C. ad l. Iuli. m maie. l. quiſquis. §. emancipato. vbi de hoc in glo. or. quæ incipit, ab eo tempore, &c.

b *Ad honores aliquos.* Nam cum ſint infames, vt ſequitur, eis dignitatis portæ non patent, vt C. de digoita. l. 2. lib. 12. & ibi de hoc.

ADDITIO. *Adde tex. in cap. præceptum. 22. q. 5 tex. in regula, infamibus, de reg. iur. in 6. cap. licet ex quadam de teſtib. glo. in cap. teſtimonium, eo. tit. Arch. in cap. illud. 23. diſt. idem Arch. in c. diffinimus. 2 q. 1.*

c *Nec in teſtes.* No. quod infamis non admittitur ad teſtimonium, vt ff. de teſtib. l. 3. in prin. §. lege Iuliã. in fi. §. vbi dicit, alij propter notam infamiam vitæ ſuæ &c. & ff. de ſenato.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

conſtitutionem, vt etiam eſſet pœna confiſcationis bonorum, ſicut eſt pœna in receptante hæreticos. Sed quæro, quare minor eſt pœna in receptante proditorem, qui non punitur ad mortem, quam in receptante hæreticum, vt hic? Reſpondeo, eſt, vt quidam dicunt, quia abſurdum putauerunt legum conditores tam graui pœna punire, vt perderet perſonam, & bona. Alij, quòd fuit pro ratiooe voluntas: Minus tamen puniretur conſanguineus receptans, quàm alius extraneus. ff. de recepta

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

ſum. §. qua pœna, el 2. Archid. & Anchar. in cap. 2. de hæreticis in 6. Silueſt. in verb. hæreſis primo. oum. 16. & Angel. Clauaſ. ver. hæreticus cæteriq; Summiſtæ, à quibus tamen expreſſè diſſenſit Anton. de Butrio io cap. excommunicamus. de hæreticis poſt gloſam io cap. ſi aduerſus io verb. auxilium de hæret. aſſerens eos, vt hæreticos punieodos, ea tamen cautela adhibita, vt citentur prius ad dicendum cauſam quare non debeant hæretici declarari, ac de hæreſi ſuſpecti, & ſi per

nato.l.Caſſius. Quod videtur accipiendum etiam de infamia facti: non ſolum de infamia iuris, vt tangitur in gloſ. ordina. præalleg.l.Caſſius.ſed aliter, vt C.de ſum.Trin.l.1.in fi.no.in glo.ord. quod infamia facti non repellit à teſtimonio.

ADDITIO. *Infamia. Adde glo. in l.3.§. cauſa.ff.de Carbo. Cyn. in l cunctos populos.C. de ſum. Trin. gl. in cap. teſtimonium. de teſti. Tamen vbi agitur de probanda ingratitudine, teſtis infamis infamia facti ipſo iure repellitur. tex.eſt ad hoc no. in cap. primo. in ver. integra opinionis, quem ad hoc no. ibi Bal. qui teſtes ſint neceſſarij ad probandum ingratitudinem, in vſibus feudorum.* Superant.

Teoendum tamen eſt, quod notatus infamia facti à teſtimonio non repellatur omnino: Minus tamen ei credatur, vt ff.de Carbonia. edic.l.3.§.duæ.& ibi de hoc in glo. ordi. quæ incipit, quia fieret &c. Sed inſtatur, & videtur abſurdum repellere infamem à teſtimonio quacunque infamia dicatur notatus, nam ferre teſtimonium eſt onus, vt patet.C.de epiſ. & cleri. l. nec hoore. vbi dicit, nam & perſona oneratur, &c. Teſtes enim cum inuiti trahantur ad teſtimonium ferendum, vt ff.quemadmod.teſtam.aper.l.cum ab initio.& C.de teſti. ſi quando. ſæpè cum cautione magna à rebus proprijs auocantur, vt ff.quemadmodum teſtamenta aperiantur.l.ſed & ſi quis ea ſignatoribus. Et ita pœna infamiæ immunitatem huius muneris tribuere non deberet.ff. de interdictis & relegatis. l. relegatorum.ad fioem. Sed immunitas iſta contingit non principaliter, ſed per quaudam conſequentiam. Nam cum veritas ſit exquirenda noo ab infamibus, ſed à teſtibus bonæ famæ, & derogatinne carentibus, vt in Auth. de teſtib. §. ſancimus, colla.7.ideo infames cauſa ferendi teſtimonium non oneraotur, nec auocantur à propriis rebus, quia non licet eis teſtimonium ferre. ſimile.ff.de eacu.tut. l. ſed & milites.§. ſed ignominia miſſi. Vel dici poſſet, quod ferre teſtimonium eſt honor, & dignitas, cum teſtis affirmatiooi credatur, vt arg.ff.de re mili.non omnes §.à barbaris. Et quod ſit dignitas, habetur in Decret. 22.quæſtio. quinta. cap. præceptum.

a Si tamen aliquis de filiis receptatorum, vel fautorum detexerit aliquem Patarenum, de cuius huiuſmodi manifeſtè probetur perfidia; In fidei præmium, quam agnouit, famæ priſtinæ, de imperiali clementia reſtitutionis in integrum b beneficium conſequatur.

a *Si tamen aliquis de credentibus.* No. Rnbricam. Aliàs eſt de credentibus, fautoribus, &c. quæ litera bona eſt. Aliàs de filiis receptatorum vel fautorum, &c. & bæc litera non eſt booa, nam ſic ſupra l. proaima, de pœna filiorum loqueretur in filiis receptatorum, & fautorum, quod eſſet ſummè iniquum, vt ad eorum filios pœna tranſiret.

b *Beneficium.* Simile in præallegata l.quiſquis. in fin. & ff.de re milit. non omnes.§.vltimo.

AN-

ANDRAEAS DE ISERNIA.

receptatorib.l.2. Quod qualiter iotelligatur iſtud minus, dixi plenè in titulo de pace inramento firmanda. § receptatorib. & vide quæ dicta ſunt ibi circa hanc materiam. Sed inuenies quandoque plus puniri in caſu iſto receptatorem, quam receptatum, vbi pœniteat hunc bæreticum: Nam tunc ei parcitur vita, quia gremium redeunti non claudit eccleſia, quod dic pienius, vt diximus de ſtat. contra lib.eccle.§.Gazaros.

ADDITIO. *Gremium redeunti non claudit eccleſia. Adde l. Manichaeos. C. de hæreticis. l. vlt. in fin. de ſum. Trinit. & fide cath. in cap. ſuper eo. de hæret. & glo. in ver. audientia. in cap. ad abolendam, de hæret.*

Sed receptanti non parcetur perpetua relegatio, & bonorum ſuorum omnium publicatio, etiam ſi pœniteret.ff.de furtis.qui ea mente. Nam & ſi teneretur eadem pœna, non teneretur eadem lege, ſicut in commentarienſi, & calumoiatore, arg.C.de cuſt.reor. l. ad commeotarienſem. Quandoq; verò plus punitur receptatus hæreticus, vt quando non pœniteret, vel eſſet relapſus: quia tunc inuoluitur flammis, vt ſupra, conſtitutione proxima, in fin. Sed receptans non moritur naturaliter ex pœna iſtius conſtitutionis: ergo qui grauatur in vno, releuatur in alio caſu.ff.de iureiuran.eum qui. Nec eſt mirum: quia & in aliis criminibus, ſi princeps parceret crimınoſo, nihilominus receptans eum ante indulgentiam puniretur: quia iſtud perſonam non egreditur. ff. de conſtitutionib. principum.l.1.in fin. Quid ſi uaor hæretici receptet nirum? dicitur quòd tenetur cohabitare cum niro hæretico: & propterea non punitur, quia non ſoluitur matrimonium bac de cauſa, eatra de diuortiis.cap.2. 32.q.1. in coniugio. & in ſumma de diuor.§. penul.

ADDITIO. *Adde, an perdat dotem ſuam? vide tex.in c. decreuit. de hæret.lib.6.*

Niſi fortè inhiberetur ei per iudicem, quod non cohabitaret: quia erat fortè cobabitatio eorum in contumeliam creatoris, ut extra eo. tit. gaudemus. Et repete quæ dicta ſuot in dicta conſtitutione, pœnam. Et de eo qui capit, & detegit criminoſum ſimilis criminis, ut maieſtatis. Idem de eo, qui fugit ad hoſtes fidei, de conſiliatore, & aliis dubitationibus, dic ut in titulo, quæ ſint regalia.

CA-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

ſi per annum ſteterint quo minus ſe purgauerint, inter hæreticos reputentur; atque, vt hæretici puniantur ex com. reg. tex. in l. prima. C. de bis qui latro. & l. ſecunda. ff. de receptato. quod videtur etiam innuere gloſ. in dicto capit. ſi aduerſus. hæc ſententia comprobatur ex ijs quæ habentur in cap. excommunicamus & præſertim in §. qui aote de hæreticis ea d.§.credentes. Hæc intelligenda mioimè

2 ſunt de ſimplici receptatore, ſed de eo, qui ſcienter † auailium præſtat ad malum, & ita hæ contrariæ opiniones conciliari poſſunt, & ſic facit ad iſtam poſteriorem cooclusionem tea in d. eatrauag. Imper. Feder. in §. Gazaros. Confirmatur hæc opinio ea diſpoſitione conſtitutionis pœna carere vo

3 lentes, qua ſtatutum eſt † vxoribus forudicatorum integras dotes, atq; donationes propter nuptias manere, dum tamen forindicatis maritis ex illis minimè ſubueniatur. Hæc ſi procedunt in fauente forindicato, quanto magis in ſubueniente hæretico, quod accidit in hoc Regno, vt dicemus.

4 Cum quidam vir nobiliſima † ex familia originem trahens acceſſiſſet ad ſeruiendum Principi, qui tunc hæreticus à ſede Apoſtolica fuerat declaratus, & hic poſſideret baroniam in Regno, quam ſibi vxor in dotem dederat fuit in ſupremo Collaterali Conſilio dubitatum, nunquid fructus, & iuriſdictio illius terræ fiſci commodis eſſent applicandi, durante ſaltem mariti vita ex regul. tea. in l. Statius Florus §. Cornelio felici.ff. de iure fiſci, cum ex ſuperius dictis, & huius conſtitutionis diſpoſitione bona fautorum hæreticorum publiceotur, interrogatus dixi nullateous fieri poſſe, niſi in caſu allegatæ conſtitutionis pœna carere volentes, & hunc articulum decidere Simanc. de Catth. inſtit. tit. de bon. hæret. num.66. qui vxorem bæretici dotem recuperare ſuis commodis: immò etiam bona paraphrenalia nu.70. ac etiã eam partem lucrorũ maritalium, quæ matrimonio conſtante maritus acquiſiuit, & Hiſpanico iure inter virum, & vaorẽ diuiduntur ea l.77.Tauri. dooationes et propter nuptias, & arras, nu. 71. & 72. nã vxor licèt dominium rerum dotalium in maritum tranſtulerit; ipſo tñ ad inopiã vergente bona recuperat per viã aſſecurationis, vt in l.ſi conſtante.ff ſolut. matr. competunt quidẽ illi omnes actiones, & iura quæ matrim. ſoluto pro recuperatione dotis cõpeterent l.in rebus, & l.vbi adhuc C.de iure dot.Ex quibus diſcuſſo negotio in Collat. Conſ.nihil contra illam dominaio fuit innouatum, cuius vir dum poſt hæc Regnũ eſſet ingreſſus cũ aliquibus exteris à militibus curię fuit iuſtiſſimè trucidatus.

DE

DE APOSTATIS. Rub. viiij.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HVius tit. materiam latiſſimè pertractant Canoniſtæ in rub. & tit. de Apoſtatis, Ciuiliſtæ C. eod. tit. S. Raymund. tit. de Apoſtatis. Diuus Thomas 2. 2. q. 12. Io. Friburgenſis in ſumma confeſſor. lib. 1. tit. 7. per plures quæſt. Angel. Silueſt. Caiet. & Armill. ver. apoſtata. Tolet. tit. de apoſt. & in-

& infidel. lib. quarto. cap. ſexto. Simanc. de Cathol. inſtitut. tit. de apoſt. Apud Hiſpanos lex 4. 5. 6. 7. & 8. tit. 25. part. ſeptima. vbi accuratè Gregor. Lopez. Lall. de Tuſcia, Afflict. Grammat. poſt Marinum Caramanicum, & Andream in hac conſtit.

Apo-

Exterminat alios fidei, & eccleſiæ detractores, ſcilicet apoſtatas. Et dicitur apoſtata, quaſi retro ſtans, vt 26. q. vlt. non obſeruetis.

ADDITIO. *Adde cap. quidam. de apoſta. cap. beatus. 3. q. 4. cap. pœnitata. de pæn. diſtin. 2. glo. in cap. magna. de voto. & gloſ. in l. fin. C. de ſum. Trin.* Superan.

Apoſtatas à fide pœna mortis inſequitur, & bonorum priuatione; a religione verò, cogit ad profeſſionem redire, et ſucceſſione priuat, & iure legitimo. h.d. T.

a A *Poſtatantes à fide catholica.* ¶ De duplici apoſtaſia hic agitur, videlicet de apoſtaſia perfidiæ, qua quis recedit à fide catholica, vſque ad verba inferiora. & à profeſſione, vel voto, &c.

ADDITIO. *Adde quot ſunt ſpecies apoſtaſiæ. vide per Hoſtien. in ſum. tit. de apoſta. verſ. quot ſpecies. & an apoſtata à fide poſſit damnari poſt quinquennium à die mortis? vide per Bart. & Saly. in l. 2. C. de apoſta. & an idem ſit dicendum in crimine læſæ maieſtatis, vide glo. in ver. & hoc in l. Manichæos. C. de hæret. quam extollit Lud. Rom. in ſing. in verb. accuſatus, vel alter. num 432.* Superant.

Et abinde, de apoſtaſia irregularitatis, qua quis recedit à ſtatu religionis aſſumptæ. De prima loquitur ſpecialis titulus. C. eod. tit. per totum, ſuper quo nihil hic nouum ſtatuitur, & ideò nihil notandum occurrit. De ſecunda traditur iure canonico ſpecialis titulus, extra eo. ti. Nec credant Canoniſtæ, quòd

quòd ius ciuile hanc ſecundam apoſtaſiam non puniat. Nam de clerico apoſtatante cauetur, quod ſtatim cadit à ſacro miniſterio. Cadit, & deinceps inter idiotas, ideſt, laicos erit. Et nihilominus erit curiæ ciuitatis illius, in qua clericus erat, & cum tota ſua ſubſtantia dabitur. Vel ſi ſit inops ad officialis deputabitur fortunam vt in Auth. quomodo opor. epiſc. cæ cle. ad or. perd. §. neque autem. & §. ſemel autem col. 1. & in Auth. de nupt. §. ſed & ſi quis inter reue. coll. 4. & in Authen. de ſan. epiſ. §. ſi verò poſt ordinationem. & §. generaliter. & §. præſbyteris autem. collat. 9. Niſi clericus iſte prius ſeruus fuiſſet, quo caſu, in priorem domini ſeruitutem retrahitur, vt in Authen. de ſanct. epiſc. § ſi ſeruus. De monacho verò apoſtatante, qui ſcilicet poſtquam profeſſus eſt, à religione recedit, ſtatuitur, vt bonis ſuis remanentibus in monaſterio, vnde recedit, ſi prius fuerat ſeruus, in ſeruitutem primi domini reuocetur, ſi curialis, vel officialis curiæ, officio, cui ſubiectus fuerat, reddatur. Si prorſus liber, in aliud monaſteriũ cum rebus poſt diſceſſum quæſitis mittatur. Et ſi rurſus inde receſſerit, iudex prouinciæ, in qua inuentus fuerit, debet eum tenere, & ad ſeruitium curiæ deputare, vt in Authen de mon. §. ſi verò ſeruitij, & §. ſi quis autem fortè ſemel. & §. ſi vero relinquens mo-

IMP. FREDER.

A Poſtatantes a à fide catholica penitus execramus,

ANDRAEAS DE ISERNIA, ET ALII.

A *Poſtatantes.* De duabus apoſtaſiis loquitur, vt dicit glo. de apoſtaſia perfidię, & fidei, de qua loquitur C. eod. tit.

ADDITIO. *Vide glo. in cap. ex parte. de temporibus ordinationum & qualit. ordin. glo. in cap. conſulti. de regularibus, & tranſeuntibus ad relig. glo. in cap. fin. 50. diſtin. & an apoſtata ſit capax prælaturæ? vide per Bal. in l. Barbarius. in repet. de offic. prætor.*

Et de apoſtaſia religionis, aut ordinis aſſumpti. de hac loquitur extra eod. cap. 1. Eſt & tertia apoſtaſia. ſ. inobedientiæ, quando non obedit præcepto prælati, & tranſgreditur iuſſa canonum, & de hac dicit plenè Innoc. extra eod. tit. c. 1. Quia clericus pro prima deponitur, & traditur aliquando iudici ſeculari. Sed de ſecunda, quando recedit quis à religione, † vel à clericatu aſſumpto, quantumcunque contrarium facit abiiciendo tonſuram & veſtes, ſeculariter viuendo, vel incedendo, non perdit priuilegium. cap. ſi quis ſuadente. niſi ſit monitus, & tunc poſt admonitionem, ſi non deſiſtat in omnibus laicaliter ſe habebit.

AD-

† ADDITIO. *Vide Capyc. deciſ. 161. & an talis clericus gaudeat circa collectas, ſi dimittat habitum, vide ſcrib. in cap. Regni, item ſtatuimus, quòd clerici. fol. 114.* De Bottis.

Ante monitionem nihilominus erit de foro eccleſiaſtico, nec iudex ſecularis mittet manus in eum. † Poſt monitionem erit de foro ſeculari, niſi eſſet in ſacris, vel profeſſus in monaſterio, tunc enim non poſſet eſſe de foro ſeculari, ſed cogeretur ad ordinem redire. & ſic intelligi debet 22. q. 4. c. eos.

† ADDITIO. *De hoc an clericus delinquens non deferens habitum, & tonſuram gaudeat priuilegio, ponit Io. And. in cap. vlt. de bigam. melius quàm alibi, in 6. & in cap. in audientia, eo. tit. de quo per glo. in c. ex parte, ext. de priuil. & exceſ. prælat. & per Doct. in cap. ſi iudex laicus. de ſent. excom. in 6. & quid de verberante clericum incedentem more laico, vide gl. in l. ſi ignorans. ff. loca. facit, quia talis quis præſumitur, qualis in habitu reperitur. l. item apud. §. ſi quis virgines, de iniur.* De Bottis.

Sed quantum ad alia priuilegia clericalia, Clericus non exiſtens in ſacris, & in monaſterio non profeſſus apoſtatando:

Aut

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 A *Poſtatantes.* T Apoſtaſia † eſt retroceſſio à religione ità S. Thomas 2. 3. q. 12. art. 1. in corpore, & inibi Caieta-

2 nus, cæteriq; ſcribentes ſupra allegati. Hæc autem triplex † ſcilicet fidei, quando quis ab ea recedit, & aliam contrariam ſectam ſequitur, vt puta ſi quis efficeretur idolatra, vel Turcea, aut Maurus, quod præter allegatos doct. exprimit tex. l. 4. tit. 25. part. 7. idq; neceſſe eſt, vt faciát verbo, & corde; nam ſi quis propter metum à fide recederet, non apoſtata diceretur, ſed mortaliter peccaret, vt inquit Io. Friburg. in ſumma confeſſor. tit. 7. quæſt. 5. lib. 1. & Silueſt. verb. apoſtaſia verſ. primo quæritur, cuius contrarium tenet Caietanus 2. 2. q. 94.

3 ar. 1. ver. in reſpouſ. ad primum. Ego tamen † ſub correctione

ne Sanctæ Romanæ Eccleſiæ teneo, priorem opinionem ſuſtineri poſſe in caſu quando aliquod ſignum pænitentiæ ſtatim oſtenderet, vtputa, ſi quis apud hoſtes detentus alicui ſacerdoti ibi exiſtenti, vel aliis Chriſtianis notum faceret ipſius dolorem, vel à ſemetipſo fugam arripiens ad Chriſtianos conuolaret. Hæc intelligendo, quo ad pœnam priuationis bonorum, & alias à iure ciuili, vel ſtatutis impoſitas, cùm non dicatur propriè apoſtata, ſecus verò quoad pœnam animæ

† Alia eſt apoſtaſia obedientiæ, cum quis eccleſiæ præceptum tranſgreditur. Tertia irregularitatis, quando aliquis profeſſus aliquam ex religionibus approbatis animo ad eam amplius non redeundi relicto, vel mutato, aut etiam non muta- 4

to

monaſterium ad quod iam.& §. ſi quis autem monaſticam. & quomodo opor. epiſ. §. quanta igitur in ver. ſcituris, quod ſi præiumpſerint, & c. de ſanc. epiſc. §. ſed neque curialem. & §. ſi monachus. Et hic ſecunda apoſtaſia deregitur, cum monachus, vel clericus ad aliam vitæ figuram migrauerit, vtpote, abijciendo tonſuram, coronam, vel habitū, retinēdo vxorem, vel concubinam, vel aliter ſecularis vitæ faſtigia ſectando, vt patet in præallegatis iuribus. Et eſt tertia apoſtaſia inobedientiæ, qua quis mandatis eccleſiæ, & ſacris canonibus obedire contemnit, de qua hic non agitur, quia plene in iure canonum ponitur, & puuitur. Nec in iure ciuili de ea tangitur aliter, niſi quod ſanctæ eccleſiaſticæ regulæ legum vicem obtinent, & leges eas imitantur, noſq; ipſas ſequi. & ſeruare oportet, vt in Auth. de eccle. ti. in prin coll. 9. & vt cle. apud pro. epi. conue. §. pen. coll. 6 Nec aliter in contemptorem pœna ſtatuitur, niſi quod maxima in eos de cœlo pœna imminet, & quod eiuſdem leges delictum huius non relinquent inultum, vt in Auth. de mona. in fi. & quomodo opor. epiſc. §. ſed etiam ſic eū conſtitutum. & §. ſi quis autem extraneorum. Et niſi ſacrilegium committunt, qui diuinæ legis ſanctitatem offendūt, vt C. de ſcri. ſacri. l. 1. Et de omnibus his dio latius, vt in ſum. Gof. extra de apoſta.

inſequimur vltione, bonis oībus ſpoliamus, & à profeſſione, vel voto naufragantes legibus coarctamus. Succeſſionem tollimus: Et a omne ius legitimum abdicamus.

a *Omne ius legitimum.* Ideſt omnes legitimos actus. Vt agere vel accuſare, teſtari, vel teſtificari & ſimiles, qui leguntur. ff. de reg. iur. actus legitimi. Eſt enim quaſi ſeruus, qui quantum ad ius ciuile pro nullo habetur, vt ff. de reg. iur. quod attinet. & l. antepe. & accedit. C. de hæreti. & Manichæis. l. quoniam multi, & C. eo. tit. l. 3. & 4.

AN-

ANDRAEAS DE ISERNIA, ET ALII.

Aut fecit aliud irreparabile contrarium ordini, & religioni relictæ, aut non. Si fecit, puta exercuit ſæua, vel accepit ſecundam vxorem, vel vnam corruptam, omni priuilegio clericali priuatur. 83. diſt. quiſquis. & perdit priuilegium cap. ſi quis ſuadente. Nam priuilegia amiſſa ob culpam perdentis nunquā redeūt. In ſimili dicit Inn. extra de ope. no. nun. cap. 2. in prin. gl. iuæ. nec eſt tunc locus pœnitentiæ: quia tunc non poteſt reparari: quia contra debitum ſui ordinis factum eſt aliter per eum. & ſic à tali pœna non deſinit eſſe nocens. ff. de fur. qui ea mente. & de ædil. edi. quis ſit fugitiuus, in prin. Non poteſt hic reparari, quod eſt contra debitum, ſicut nec amiſſa virginitas. C. de rap. virg. l. 1. & ſic etiam hic ſi non fuiſſet clericus, non poſſet eſſe clericus, poſtquam talia commiſiſſet. & pro hoc eſt 23. q. 8. cap. quicunque ex clerico. Secundo caſu quando non fecit contrarium ordini ſuo, & reparabile eſt, puta, fecit ſe militem, duxit vxorem virginem, induit virgatam, abiecit tonſuram, nutriuit comam. Tamen ante monitionem, & ſi monitus deſiſtat habebit priuilegium c. ſi quis ſuadente. Si poſt monitionem eam non dimittat, perdit priuilegium, vt dictum eſt. Item ſi ante monitionem eſt clericus, & petit ſeculariter viuere, & priuilegio ſeculari gaudere. 32. diſtinct ſeriatim. & c. ſi quis verò. alias, ſi quis vxor. Et clerici vxorati habent priuilegium ſi omittant ſecularia, ſecus ſi committant grauia. Et ſi tabernam exercent, aut tonſura dimiſſa negociantur, vt laici, hi perdent priuilegia, & alia clericalia, vt extra de cle. coniu. cap. Io. & cap. ſeq. Et ideo quando poteſt reparari, vel recuperari contrarium eius, quod fecit retinet priuilegium eo ti cap ſi quis ſuadente, niſi poſt monitionem non corrigat: quia qui peccat, & peccatum emendat, perinde eſt, ac ſi nunquam morboſus fuiſſet. d. l. quis ſit fugitiuus. Vbi ergo exercuit ſæua. duxit vxorem corruptam: vel duas, hoc eſt irreparabile, ideo perdit omnia priuilegia, Vbi verò non abiecit tonſuram, induit virgatam nutriuit comam, & fecit ſe militem, duxit vnicam & virginē, ipſi poſſunt clerici eſſe, & recuperare, quod perdiderunt. ſ. clericalem tonſuram aſſumendo. non enim ſunt hæc ſubſtantialia contra ordinem, niſi moniti non corrigantur: tunc enim omnia perdent per cap. ſi quis ſuadente, niſi eſſent in ſacris, vel profeſſi in ordine. Sed ſi commiſerunt turpia, vel grauia non ſubſtantialia, contraria ordini, vt tenere tabernam, interim non habent priuilegia alia d. cap. ſi quis ſuadente, ſic, niſi poſt monitionem. eliciuntur hæc ex dictis Inn. in fin. extra eo. ti cap. 1. Licet alij aliter dicant. Alij faciunt differentiam inter eum qui abiecit veſtem clericalem tantùm, alia contraria non aſſumendo, & eum qui veſtem laicalem tantū induit, vt virgatam, & benè differunt: quia primus omittit tantùm. alius plus, quia committit peccatum, & in omittendo eſt leuius, quam in faciendo. ff. ad Syll. l. 1. in gl. Sed non eſt tale commiſſum, quòd non poſſit recuperari, pro quo eſt. ff. de iniu item apud. §. ſi quis virgines. vbi ancillari veſte induta, quæ erat virgo poteſt recuperare reducendo ſe ad veſtem virgatam & honeſtam, ſecus ſi virginitatem perdidiſſet, hoc non poſſet recuperari. d. l item apud. de iniu. & l. 1. de rap. virg. Item non eſt tam graue induere virgatam, quam tenere tabernam, & vilia operando, arg. C. de adult. quæ adulterū. Grauitas in delictis attenditur. d. § ſi quis virginem. vbi plus eſt induere meretricalem veſtem, quam ancillarem. Ex hoc citius debet induci ordinarius, vt moneat, & monitionem faciat. Ante enim admonitionem neuter perdit priuilegium vt in d. c. ſi quis ſuadente.

APoſtatantes. Quid ſi non eſt apoſtata, ſed vagus? Dic quod vbicunque inuentus fuerit, poterit tanquā fugax auxilio epiſcopi reduci ſub cuſtodia ad monaſterium. 16. q. 3. c. Abbates, vt eſt arg. C. de epiſ. & cler. l. generali. in fi. Barb de Cap.

CA-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

to habitu, à religione recedit; ità poſt gloſ. in càp. 1. de apoſt. ſcribentes ibi, quòd optimè declarant Siluester, & Angel. poſt Beatum Raym. & Io. Friburgenſ. loco allegato. Et an ſtatim, quòd quis egreditur de religione dicatur apoſtata, declarat Caietan. 2. 2. q. 12 ar. 1. Nauarr. conſ. 5. lib. 5. tit. de apoſt. & Oldrad. conſ. 202.

5 T *Inſequimur vltione.* Hoc erit intelligendum † de pœna mortis naturalis infligenda ſecundum glo. in cap contra Chriſtianos de hæreticis in 6. declarando tex. qui determinauit apoſtatam eſſe puniendum ad inſtar hæreticorum, idque expreſſè declarat d. l. 4. tit. 25. part. 7. de quo latè per Io. Friburgenſ. in ſumma confeſſ. tit. de apoſt q 3.

T *Bonis omnibus ſpoliamus.* concordat l. 1. C. eod & d. l. 4. tit. 25. par. 7. Hinc quæritur, an bona filiis ſint auferenda in quo Iul. Clar. lib 5 q. 78. verſ. apoſtata tenet filios non pri-
6 uari, idemq; probatur in d. l. 4. 7. par. Cuius † contrarium decidi poteſt ex dictis per glo. in d. cap. contra Chriſtianos, dum hæreticis tex. ille apoſtatas æquiparat, quam gloſ. ſequutus ſunt fuit Greg. Lopez in ſæpius allegata l. 4. in ver. *à ſus bijer*, & generìcè eadem pœna apoſtatas, ac hæreticos puniri ſcriptum reliquit Siman. de Cath. inſtit tit. 7. de apoſt.

Hinc etiam habemus † deciſionem ad quæſtionem, an 7
principes propter apoſtaſiam à fide amittant dominium in ſubditos? quam quæſt decidendo illum amittere dominium determinauit S. Thomas 2. 2. q. 12. ar. 2.

An autem ſi pœnitentia † ductus velit ad religionem redi- 8
re ſit recipiendus? dic: quòd ſic, iuxta communem ſententiam, vt poſt alios refert Siman. de Cath. inſtit. tit. 7 de apoſtatis num. 3. & 4. & benè faciunt dicta per Io. Plat. in l. 1. in 2 not. C. de deſert. lib. 12. An autem bona recuperet; dic, vt in hæretico in conſtit. inconſimilem.

T *Legibus coarctamus.* Cogitur enim † monachus ad mo- 9
naſterium redire arg. l. ſi coloni C. de agric. & cenſ. lib. 11. & habetur in Trident. Conc. ſeſſio 25. de regular c. 19. Immò eis opem præſtantes † excommunicationem ipſo iure incurrunt, vt ſtatuit Sum. Pontif. Paulus III I. in conſtit. per ipſum ædita

ædita anno 1558. quæ eſt in Bullario num. 4.

T *Succeſſionem tollimus.* Hoc verbum intelligendũ eſt actiuè,
11 † ideſt, vt ad ſucceſſionem conſanguineorum, vel aliorũ ex teſtamento non admittantur: cuius rei euidens eſt ratio; nam cum ipſi per profeſſionem in monaſterium, in quo ſunt profeſſi, bona omnia tranſtulerint, iura, & actiones; quæ etiã per eius fugam per monaſterium retinentur, cum monaſteriũ loco filij, & ſerui habeatur, vt latè probauimus in authen. ingreſſi verb. ſua cap. 1. ſequitur, vt non ad ipſum, ſed ad monaſterium deferri ſucceſſio debeat, vt in d. auth. ingreſſi latius probauimus d. verb. ſua cap. 6. & præcipuè num. 41. & ſequ. quibus addimus prædictam conſtitutionem Pauli Quarti, ſed hæc omnia reuocauit Gregor. XIII. qui ſumma cum prudentia eccleſiam gubernauit, quiq; liberaliſsimè Chriſtianis apud Mauros, Turcas, & hæreticos degentes ſubuenit, meliùs bonum conſiderans, & ſtatuit † applicanda eſſe huiuſmodi bona
12 apoſtatæ, ac fugitiui Cameræ Apoſtolicæ commodis, vt ex eius conſt. apparet in Bullario num. 34.

De modo tamen procedendi contra apoſtatas religionem deſerentes, extat tractatus incerti authoris inter nouos tractatus tomo 11. 2 par. fol. mihi 408. Ad id verò, quod hic tradunt gloſ. Andr. & cæteri ſcribentes de clerico, qui habitum dimiſit, diſtingunt Summiſtæ aliter in clerico in ſacris, aliter verò in eo, qui primos ordines ſuſcepit; nam † in primo ca-
13 ſu tradunt eſſe apoſtatam, qui tonſuram, & habitum dimiſit. Secundo verò non, Silueſter, Angel. & alij locis citatis. Sed an amittat priuilegium clericale in caſu clerici in ſacris conſtituti, tradunt omnes non amittere: & in clerico in minoribus dicunt per ſimplicem habitus depoſitionem priuilegium non amittere, niſi trina præcedente monitione. Si verò actus contrarios † clericali profeſsioni gerat amittere. Hodie tum ex 14
Sacri Tridentini Concilij diſpoſitione, ac Sixti Quinti conſt. neceſſaria non erit huiuſmodi diſputatio, cum priuilegio clericali non gaudeat, qui habitum dimiſit, tonſuram non defert, & in diuinis non ſeruit, cum hæc omnia copulatiuè requirantur: & qui beneficium habet, ſi habitum deſeruit priuilegium quoq; amittit: hæc tamen, (vt ſuperiùs in conſt. de perſonis diximus) locum non habent, ſi paulò ante delictum dimiſerit habitum, vt commodius delinqueret, & poſtea ſtatim illum reaſſumpſerit, quemadmodum renunciandi clericatum animum habuiſſe præſumitur, qui per annum in ſeculari veſte permanſit, vt diximus in d. conſtitutione de perſonis. Et ad prædicta facit, quod Venetiis deciſum tradidit Thomas Triuiſ. Auditor cauſarum Reuerendiſs. Nuntij apud illam Remp. lib. 2. deciſ. 19. de quodam † regulari, qui habitum ſuæ religionis dimiſerat, & clericalem aſſumpſerat; ſed priori occultè tamen detecto, qui fuit declaratus apoſtata, & pœnis apoſtaſiæ punitus. Hoc tamen fallit in monacho, † qui à religio- 15
ne ad Epiſcopatus dignitatem euectus, ſi illi poſtea renunciet ad religionem redire non cogitur propter epiſcopatus excellentiam, prout firmat Nauarr. conſ. 6. lib. 3. ſub rub. de donat. num. 11.

DE IVDAEIS Rub. x.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

De Iudæorum materia habemus tit. C. de Iud. & cælicol. ſic in decret. lib. 5. ſimiliter, & lib. 6. pariter etiam in element. de Iudæ. & Sarrac. in lib. extrauag. Ioannis 22. de Iudæis, & Sarrac. Item etiam in lib. extrauag. commun. Apud Hiſpanos in 7. part. tit. 24. & in legibus fori lib. 4. tit. 2. & doct. dictis locis. Diuus Thom. 2. 2. q. 10. dùm de infidelitate loquitur per plures articulos aliqua de Iudæis, & vide 23. q. 4. 5. 6. & 8. & 28. q. 1. & 2. per totum, & 56. diſt. cap. Hiſmael. & 45. diſt. cap. 2. & 4. & cap. ad menſam 11. q. 3. & notata per Io. Andr. in rub. de Iud. & Sarrac. Angel. Clauaſ. & Silueſt. vterq; in ſumma, ille verb. Iudæus, iſte ver. Iudæi Marquar. de Suſan. in tractat. de Iudæis, & aliis infidel. Iſidor. Epiſc. Hiſpa. in tract. contra Iudæos, vterq; in tract. tomo 14. quibus in locis quæcumq; ad materiam iſtam faciunt videre poteris; quæ tamen Dei optimi max. benignitate corda Catholicorum Regum inſpirante in Regno iſto neceſſaria non ſunt, cum omnes Iudæi penitus fuerint ab eo pulſi, vt latiùs infra.

CAROL. II. Cap. 109.

Item ſtatuimus, quòd Iudæis, * qui ſunt vaſſalli eccleſiæ nulla officia committantur, nec aliæ oppreſſiones, vel grauamina inferantur.

*ADDITIO. Item ſtatuimus, quòd Iudæis. *Quis cognoſcit de Iudæis, vide Guid. Papa deciſ. 63. Anchar. conſil. 196. col. fin. in prin.* De Bottis.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 Officia † exercere Iudæi prohibentur hic, & in cap. cum ſit nimis, & cap. ex ſpeciali extra de Iudæis cap. nulla
2 54. diſtinct. & l. 3. tit. 24. 7. partitæ; de iure tamen † ciuili. ff. poſſunt eſſe decuriones, vt eſt tex. in l. 3. §. fin. verſ. eos, qui Iudaicam ff. de decurion. ſecundum literam illius, quem aliter intelligit Alciat. tradit. non de Iudæis, ſed de Chriſtianis debere intelligi, quos Iudaicæ perfidiæ ſectatores vocaſſe gẽtiles ex Tacito, Plinio, & aliis deducit, & reſcriptum Antonini, de quo ibi meminit Vlpian. ortum habuiſſe à miraculo, quod dominus oſtendit Antonini tempore, dum eius exercitui ſiti oppreſſo Chriſtiani milites aquam præcibus impetrarunt. Sed pro nunc trauſeamus cum litera tex. quæ etiam poteſt corroborari ex eo, quod Iudæi plurimi Romæ habitabant ante Chriſti aduentum, vt colligitur ex traditis per Illuſtriſſimum Baronium annal. tomo primo, Petri anno 7. & Claudij 9. fol. 362.

Quod autem Iudæus non poſſit eſſe iudex, † nec aduocatus, nec procurator tradit hic Io. Ant. de Nigris. 3

Ex Cap. Neap. in anno 1495. Cap. xxj.

REX FERDINAN. II.

Item che ſe poſſano citare, trahere, & conuenite in lo Sacro Conſilio, la gran Corte della Vicaria, & in le altre corte della Città, como li altri vaſſalli de V. Maieſtà, tanto Napolitani, como delli altri luoghi, & parte del Regno, & e conuerſo li prefati Iudei non poſſano conuenire, ne trahere ipſi ſupplicanti altro che in li detti tribunali. Placet Regiæ Maieſtati.

Idem. Cap. xxij.

Item che ſe alcuno Iudeo compraſſe robe ſtabile, nõ ſe li poſſa domandare congruo ad ipſi ſupplicanti, como ne anco ponno li Chriſtiani ruſtici. Placet Regiæ Maieſtati.

Ex Cap. Neap. in anno 1496. Cap. liij.

REX FEDERICVS.

Item ſupplicano, che non poſſano ſtare Iudei in Napoli, ne in ſue pertinentie, niſi per tre dì, ſecondo

condo lo capitulo antiquo de Napoli,& che vada con ſignali, reſeruato meſſer Dauit, & figli, & caſa ſua.

Placet Regiæ Maieſtati.

a *Iudæi ſignati incedant, & ſeorſum à Chriſtianis habitent, vt ab illis dignoſcantur. h. d. cum l. ſeq.*

P R A G M A T I C A I.

De Iudæis.

REX FERDIN. CATHOLICVS.

CONſiderato quanto ſia appartato il Santo Batteſimo dalla prauità Giudaica, & quanto ſia conuenlente, che li Giudei, così come ſono appartati nell' opere della vera fede Catholica dalli Chriſtiani, così etiam ſiano diuiſi da loro, & conoſciuti per Giudei, per euitare ogni inconueniente ne poteſſe ſuccedere: Per tenore del preſente Bando s'ordina, & comanda expreſſe, che da quà auanti tutti Giudei commoranti in qual ſi voglia Città, Terra, Caſtello, & loco di queſto Regno, tanto maſcoli, come femine da diece anni in ſuſo, debbiano portare il ſegno di panno roſſo, coſito in petto,acciò che ſiano conoſciuti p Giudei, & così tenuti, & reputati, & non altramente,& chi contrauenerà,caſchi alla pena d'vna onza d'oro, per ogni volta che ſe ritrouaſſe ſenza il detto ſegno. Datum in Caſtello nouo Neap. die 12. Ianuarij 1509.

El Conde Lugartiniente General.

Vidit Decolle Regens.

Xea Secret. In Cur. 3. fol. 204.

Cum

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

CVm hac Prag. concordat tex. in cap. in nonnullis prouinciis. extra de Iudæis, & lex Hiſpan. 11. tit. 24. par. 7. idquè ſeruari etiam in dominio Venetiarum tradit Marq. de Suſa: in tract. de Iudæis cap. 4. in princip. & Tiber. Detian. tract. crimin. lib. 5. num. 16. de obſeruantia in ciuitate Ferra-
b riæ, & Summiſtæ locis citatis. Iſtud autem † ſignum debent palàm ferre, non autem in abſcondito, alias delinquunt, vt ſcripſit Detian. loco citato; idq; maxima ratione; cum enim ſint Chriſtianis infenſi, & commixtio cum mulieribus prohibita, oportet, vt apertis ſignis dignoſcaotur. Iudæi enim cum
† mulieribus Chriſtianis coeuntes, ſiue cauſa matrimonij, a
ſiue ſimplicis fornicationis grauiter delinquunt, & puniuntur ſecundum aliquos pœna mortis, & ſecundũ Oldrad. arbitrio iudicis in ſimplici fornicatione, vt latè proſequitur Tiber. Detia. d. lib. 5. de Iudæis. tit. Iudæorum delicta num. 50. vſque ad 21.

PRA-

P R A G M A T I C A II.

IMP. CAROL. V.

ET quia perfidorum Iudæorum cum Chriſtianis conuerſatio, atque commixtio periculoſa indecentia facinora producere plerũque conſueuit, ſitquè proptrerea inconueniens, quòd alius non diſtinguatur ab alio, & ideo pro Dei ſeruitio, & bono publico, illos à Ciuitate Neapolis, totoque Regno decreuimus quam citius expellere, nõ obſtante conuentione cũ eis per ProRegem noſtrũ habita, volumus interim, donec id quod decreuimus exequutioni demandetur, illos à Chriſtianis, quoad poſſibile eſt ſecernere: Quamobrem mandamus, quod eiſdem tam Neapoli, quam alijs in ciuitatibus, terris, & locis quibuſcunque, vbi commorantur, locus, vel platea ſeparata aſſignetur, in qua ipſi ſimul habitent ſeorſum à Chriſtianis, nec aliã in parte, quam in loco eis aſſignando valeant habitare: Et vt à Chriſtianis diſcerni facilè poſſint, cogantur penitus ad portandum ſignum coloratum, & notabile, maſculi in capite, videlicet pileum ſiue biretum rubei, ſeu crocei, gialliue coloris, ita vt tegi nullo modo poſſit, ſimiliterq; eorum mulieres ſignum, vel in capite, vel alio loco vbi pateat cunctis, videriq; liceat, portare cogantur, ſcilicet faſciam eiuſdem coloris. Si qui autem contraueniſſe reperientur, non habitando in loco qui deputabitur eis, vel ſignũ, vt ſuperius dictum eſt, non portando, vel portando illud cooperiendo, pœnam publicationis bonorum omnium incurrant, in quam ex nunc pro tunc, & è contra illos incidiſſe declaramus, bonaque eorum omnia, vel eius qui contranenerint, Fiſco noſtro in cauſa contrauentionis, applicata eſſe decernimus: Quam quidem pœnam, omni & inuiolabili modo exigi volumus, atq; mandamus. Quæ omnia, & ſingula ſupraſcripta in omnibus ſuis punctis, articulis, & clauſulis integrè, inconcuſſè obſeruari volumus, & per noſtrum in eodem Regno Vice Regem, & Locumtenentem generalem præſentem, & per alios Conſiliarios, & officiales noſtros, cuiuſcunque nominis, gradus, conditionis, & qualitatis exiſtant, debitæ executioni mandari, omni dubio, difficultate, ſiniſtra interpretatione ceſſantibus, hæc ſecus attentari vlla ratione, prætextu, ſiue cauſa, ſi vltra iram, & indignationem noſtram grauiſsimam, pœnas ſupra expreſſas, & alias grauiores, quas nobis, & ſucceſſoribus noſtris reſeruamus, incurrere formidant. In cuius rei teſtimonium præſentes fieri iuſſimus, noſtro magno negotiorum Siciliæ citerioris Regni ſigillo pendenti munitas. Datum in Oppido noſtro Madritti, die 10. Menſis Nouembris, Anno à Natiuitate Domini, milleſimo quingenteſimo trigeſimonono, Imperij noſtri 19. Regnorum autem noſtrorum videl. Regorũ Caſtellæ, Legionis Granatæ, &c. Anno trigeſimoſexto. Nauarræ 24. Aragonum, vtriuſq; Siciliæ, Hyeruſalem, & aliorum vigeſimoquarto. Regorum vero omnium 24.

Yo el Rey.

Vid. Maius Vice Protonotarius, & pro Magno Camerario. Vidit Seuerinus Regens. Vidit Beltran Regens generalem Theſaureriam. Sacra Cæſarea, & Catholica Maieſtas mandauit mihi Alphonſo Idiaqui.

Quam

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

Q*Vàm citius expellere.* Hæc pragmatica voluntatem Regis Iudæos eiicere volentis demonſtrat, quam poſtea declaranit effectus, fuerunt etenim eiecti anno Dñi . . .

1 Hoc enim actum † fuit non modo in hoc Regno, ſed in pluribus aliis, poſtquam Dominum cæli, & terræ crucifixerunt. Decebat enim eis non modo cælum negari, ſed, & terrã qui dominum eis promiſſum, eiſq; datũ cruci affixerant.
2 Ideoq; primùm † Romæ ante tamen Chriſti mortem vexati ſunt: nam Tiberius cum iuſſiſſet omnes ex vrbe expelli, poſtea quatuor millia ipſorum in Sardiniam miſit ſub ſpecie coercẽdorum latronum, & alij pœnis grauiſſimis affecti, vt poſt Tacitum, & Ioſephum teſtatur Illuſtriſſ. Baron. tomo primo annal. in vita Tiberij fol. mihi 94. quod prognoſticum fuit futurorum malorum. Nam Claudius ipſos Roma expulit anno ſui Imperij nono, vt poſt Suetonium in vita Claudij, & Oroſium lib. 7. cap. 6. tradit idem Baron. d. primo tomo fol. mihi 361. Ex eiſdem teſte Ioſepho lib. 18. antiquit. cap. 12. tum in AEgypto, tum etiam in Syria conſpirantibus ſimul Syris, cum Græcis in Babilone, & Seleucia quinquaginta millia ipſorum ex improuiſò occiſi ſunt: hanc cladem ſequuta eſt illa maxima Veſpeſiani Auguſti tempore, quo Hieruſalem iuxta domini profeticum illud ſolo æquata eſt. in qua ſicut diuerſa crudelia paſſi ſunt, ſic iuſtæ Dei indignationis teſtimonium perhibent; quæ videnda erunt apud Ioſephum de bello Iudaico lib. 6. cap. 14. & 15. & lib. 7. cap. 7. cuius dicta refert Illuſtriſſ. Baron. loco citato fol. 654. Horum et decem millia in thermis recluſa à Damaſcenis iugulata ſunt, vt teſtatur Ioſeph. lib. 2. cap. 15. de bello Iudaico & lib. 2. cap. 19. 20. & 21. teſtatur de quinquagiota millibus Alexandriæ occiſis; quod pariter approbat Baron. tom. citato fol. 622. Neq; hic finis eorum calamitatis fuit; nam Iudæi, qui circa Cirenem incolatum habebant à Romanis debellantes Romanos, & Græcos obtruncarunt, eorumq; carnibus ventres impleuerunt, cuius quidem facinoris vltionem ſumpſit Traianus, qui miſſo cum exercitu Lucio, Iudæos, qui per vniuerſum terrarum orbem tantùm cædis ediderant, profligauit. Similiter anno 18. alia ſeditione commota, tum Alexandriæ, tum in AEgypto, tum etiam in Meſopotamia penitùs occiſi ſunt, vt poſt alios teſtatur Baron. tomo 2. fol. 54. & ſub Hadriano omnis ferè Iudæa vaſtata fuit, vt eodem tomo fol. 83. 84. & 85. & alia ſub Antonino paſſi fol. 94. iidem ſub Seuero compreſſi fol. 259. & 260. & ab eo victi fol. 267. ex quo vbiq; diſperſi ſeruitute ſaltim afflicti ſunt, cumq; multi eorum Hiſpaniæ prouinciam incoluiſſent à Catthołico Rege Ferdinando anno Domini 1492. ab Hiſpania † eiecti fuerunt, vt teſtatur Alphonſus Igleſcas in hiſtoria Pontificali in vita Innocen. Octaui, qui etiam in vita Clemen. 3
Quinti à Philippo Francorum Rege pulſos fuiſſe anno 1305. teſtatur. Hos etiãvoluit Roma expellere Paulus Quartus Pontifex Maximus, licèt executioni poſtea non demandauerit.

Ex hoc quæſierunt doct. an iuſtè poſſint † Iudæi expelli? quòd diſputauit Oldrad. conſil. 87. & tenuit iuſtè id fieri 4
poſſe, cùm per Chriſti mortem ſerui facti ſint, vt ex cap. etſi Iudæos, & cap. conſuluit. de Iudæis: & quàmuis contrariam opinionem, quòd Iudæi pacificè viuentes expelli non poſſint videatur velle defendere Marquard. de Suſan. dict. tract. de Iudæ. cap. 7. qui tamen concordari poſſe affirmat, quando damnum, ſcandala, & machinationes contra Chriſtianos præpararent. Ego tamen tutiorem Oldrad. opinionem affirmo propter internum, & naturale odium, quo Chriſtianos inſequuntur, quod occaſionem præbuit, vt à plurimis prouinciis eiicerentur: Romæ tamen tolerantur propter ſpem eorum conuerſionis, cum ibi aſſiſtat Summus Pontifex. Alia plurima (vt dixi) videnda erunt per præfatos doct. & præſertim an contractus † inualidus validetur iuramento à Iudæo 5
præſtito? in qua quæſtione Soccin. conſil. 65. & 66. primo vol. tenet contractum inualidum non firmari, ſed contrarium tenet Petr. Philipp. Corn. conſ. 45. vol. 1. hos conciliat Marant. in ſuo ſpeculo in 3. par. princ. num. 42. dicens, quòd ſi Iudæus contrahat cum Iudæo, contractus non teneat; ſi autem cum Chriſtiano firmus remaneat; quia non conſideraretur in eis periculum animæ, propter quòd tenentur contrahentes ad obſeruantiam contractus. Ego tamen arbitror tutiorem eſſe ſententiam, vt contractus firmetur, nàm cum iura gentiũ nihil aliud ſit, quàm diuini numinis inuocatio ad fidem ſeruandam, Deumq; ipſi agnoſcant, & venerentur ſecundum illorum ritus; ſequitur, vt contractus teneat; quod probatur authoritate euang. Hærodes enim, vt habetur Marc. cap. 6. caput Ioannis Baptiſtæ tradidit ſaltatrici propter iusiurandum, quàmuis malè fecerit, illud ſeruando.

Iudæi accedentes ad nundinas afferant pileum giallum. h. d.

PRAGMATICA III.

De Iudæis.

PHILIPPVS II.

ESſendo informati che in queſto Regno nelle Ferie che ſi fanno per gl' ordini, & licentie che ci ſono, che li Giudei poſſano venire in eſſe à negotiare, & trattare mercantie, & altri affari, li Giudei predetti non vengono del modo che vanno in quelli luochi da doue vengono, & fanno la reſidentia, cioè con ſignali, per eſſerno conoſciuti; da che ne auuiene, che pratticano con Chriſtiani huomini, & donne, & ne naſcono molti inconuenienti, atteſo che danno ſcandali, & mali eſempi, in diſſeruitio di noſtro Signore Iddio, & di Sua Maeſtà, per non ſaperſi ſe ſono Giudei, ò Chriſtiani, lo che non ſuccederia ſe andaſſero con detti ſignali come vanno da doue vengono: Per tanto volendo ſopra ciò prouedere per quello conuiene alla religione Chriſtiana, & al buon gouerno, con voto, & parere del Regio Collateral Conſeglio appreſſo di noi aſſiſtente, dicemo, ordiniamo, & comandiamo, che dal di della publicatione del preſente Bando auanti non ſia niſſunu Giudeo, che venghi in queſto Regno nelle Fiere predette, nelle quali è lecito poſſerno venire, ſe non vengono, & ſtiano per lo tempo che ci ponno ſtare con barretta di panno giallo, & non altramente, acciò ſiano conoſciuti da tutti per Giudei, come ſono, ſotto pena di cinque anni di galera, ò altra pena corporale à noſtro arbitrio reſeruata, la qual pena ſi eſſequirà, & ordiniamo che ſi eſſequa irremiſſibiliter dalli tranſgreſſori.

Datum Neap. die 17. Iulij 1572.

Antonius Card. de Granuela.

Vidit Salernitanus R. V. Montenegro Regens.

Lobera pro Secr. In Bandorum pri. fol. 59.

Ex Capit. Neap. in anno 1507. De Iudæis. Cap. xxxxiij.

REX FERDINAN. CATHOL.

ITem ſupplicano V. Catholica Maeſtà atteſo che li populi del Regno in genere, & in ſpecie ſono molto dannificati per le guerre paſſate, li ſeria grandiſſimo detrimento, quando li Iudei dimandaſſero alli debitori debiti vecchi fatti ſino al Sereniſsimo Re Ferrando ſecondo incluſiue, lo che li ſereniſsimi Re paſſati, non volſero permettere, per tanto quella ſi degne prohibire detta eſattione, & petitione de Iudei, maſsime che al preſente lo regno ſe troua in più grande neceſsità, che non era al tempo de li prefati ſereniſsimi Rè paſſati. Placet Regiæ Maieſtati. quod ad inſtantiã regiæ curiæ nil petatur, nec exigatur.

Idem

Idem. Cap. xxxxiiij.

ITem ſupplicano voſtra Catholica Maeſtà, che non voglia confirmare, ne concedere priuilegij iniuſti à li Iudei. Placet Regiæ Ma.

Ex Cap. Neap. in anno 1507. Cap. xxiij.

REX FERDIN. CATH.

ITem ſupplicano V. M. ſi degne gratioſamente per ſua benignità fare indulto generale de ogni & qualunque delitto, maiore, & maximo quantunque enormiſsimo, etiam di quelli ce veniſſe pena di morte naturale, ò ciuile incluſiuè, ò qualunque altra pecuniaria, ò publicatione di tutto, ò parte delle robbe etiam ſi foſſero tali delitti, che ne biſognaſſe fare ſpetiale mentione, ò ne pendeſſe lite, lo ſtato della quale ſe intenda quà eſpreſſo per fin' allo preſente di, à tutti Iudei habitanti in la Città di Napoli, & in futurum ſi degne la M. V. aſsicurarli à beneplacito, con diſditta di ſei meſi, & che durante detto beneplacito, & diſditta tanto eſsi, quanto loro robbe, & famiglie, poſſano liberamente, & ſicuramente habitare, ſtare, andare, & venire, tanto per lo regno, come fuora del regno, à loro volontà, ſenza impedimento, & offenſione alcuna, tanto in perſona, quãto in robbe. Maieſtas Regia mandat Iudæos non turbari indebitè.

DE HIS QVI AD ECCLES. CONFVG. Rub. xj.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

DE huiuſmodi eccleſiarum immunitate habemus totum tit. in decretal. de immun. eccleſ. & in decreto in c. inter alia cap. frater, cap. ſicut antiquitas cap. reum, & cap. miror. 17. q. 4. ſic etiam in lib. C. tit. de his qui ad eccleſiam confug. pariter etiam in libro partitarum. l. 2. 3. 4. & 5. tit. 11. part. 1. & in lib. nouæ recollectionis l. 3. & ſequ. tit. 2. lib. 1. & apud Gallos in conſtit. ſub tit. de immun. eccleſ. Hanc latiſſimè tractarunt Hoſt. d. tit. de his, qui ad eccleſ. confug. doctores omnes locis citat. Caietan. in ſumma tit. immunit. eccleſ. violatio; Silueſter, & Angel. Clauaſ. verb. immunitas, Nauarr. in manuali cap. 25. tit. de peccatis iudicis num. 20. Tiber. Decian. tract. criminali: lib. 6. cap. 25. tit. de extraben. ab eccleſ. Remigius de Gonn. tract. de immun. eccleſ. quòad perſonas confug. ad eas tom. 13. in prima parte fol. 86. & eo. tom. de immun. eccleſ. tract. edito per Ioan. de Viſchis fol. 11. Couar. var. reſolut. lib. 2. cap. 20. Gregor. Lopez ad l. 2. 3. & 4. tit. 11. par. prima. Azeued. ad l. 3. tit. 2. lib. 1. nouæ recollectio. & Conſaluus de pace in pract. tomo primo par. 5. cap. 3. tit. de delinquent. ad eccleſ. confug. Ant. Gomez var. reſol. tom. 3. cap. 10. Rebuff. ad d. conſt. Galliæ tit. de immuni. eccleſ. Boer. deciſ. 110. & Foller. in fragment. num. 17. & nouiſsimè Alphonſ. Villagut monachus cõgregationis Caſsinenſis vir doctrina, & religione præclarus in tract. de exten. legum tit. de extenſione immunitatis eccleſ. Quorum dictis nihil addi poteſt; ideoq; ne (vt aiunt) videar alienas arbores tranſplantare, breuiſsimè rem perſtringam, ſummatim eorum dicta referendo, vt, qui hunc librum præ manibus habuerit, neq; aliorum copiam habere potuerit, aliqualem de hac re notitiam habeat. cum hic liber neceſſarius ſit ijs, qui per Regnum officia adminiſtrant.

1 Et in primis † illud animaduertendum cenſeo, huius immunitatis initium iure diuino probari multis in locis ſacræ paginæ, & præſertim exodi cap. 21. cuius verba habemus in cap. 1. de homicidiis, ibi *ſi quis per induſtriam occiderit proximum ſuũ, & per inſidias, ab altari meo, eijce eum*. Ponderatur enim illud verbum altari, quaſi quòd altare refugium eſſet delinquentiũ: nam diuino quodam inſtinctu hominibus inſitum eſt; ſi delinquant, Deum omnium creatorem, & miſericordiæ patrem inuocare, eiq; præces ſupplices fundere; quod benè nouit ſereniſsimus Iſraelitici populi Rex pſalm. 119. dicens *ad Dominum cum tribularer clamaui, & exaudiuit me*, & pſalm. 7. *Dñe Deus meus in te ſperaui ſaluum me fac ex omnibus perſequentibus me*. & pſal. 26. *Dominus illuminatio mea, & ſalus mea, quem timebo. Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo: dum appropiant ſuper me nocentes, vt edant carnes meas, qui tribulant me inimici mei ipſi infirmati ſunt, & ceciderunt: ſi conſiſtant aduerſus me caſtra, non timebit cor meum, ſi exurgat aduerſus me prælium, in hoc ego ſperabo, vnam petij à Domino hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ*, quibus verbis expreſſè docemur, quod alibi dixit idem Pſalm. 89. *Deus refugium factus es nobis*, nullum alium, niſi Deum nos habere protectorem. Hac de re igitur, vt quod ratione naturali nos docuerat, cerneremus etiam corporeis oculis, præcepit idem Dominus introducto populo in terram promiſsionis, vt ſex conſtituerentur ciuitates, ad quas inuoluntarij homicidæ confugientes tuti eſſent. Quod quidem expreſsius confirmatur idolatrarum teſtimoniis: cùm Athenienſes, & Romani, & Thebani, & Aegyptij aſylorum loca ſtatuerint in refugium liberorum hominum; quod accuratiſsimè tradidit Decian. loco citato cap. 25. num. 3. & ſeq. Ad cuius rei † ſimilitudinem 2
habemus in Regno ciuitatem Beneuentanam, ad quam confugientes (in caſibus tamen non exceptis, de quibus alibi ſermonem faciemus) tuti ſunt. Et cũ pluries inuictiſsimo Philippo Secundo Regum maximo fuerit ſupplicatum; vt cum Summo Pontifice de ea ciuitate in Regiam ditionem reducenda tractaret, propter plurima delicta, quæ eius occaſione patrantur in hac ciuitate Neap. reſpondit nolle ſe caſualiter delinquentibus, vel aliter oppreſsis refugium tollere: quod Dominus in antiquo teſtamento conceſsit: quam rem tradidit mihi eximiæ probitatis, ac doctrinæ vir dominus meus Franciſcus Aluarez de Ribera nunc in ſupremo Italiæ ſenatu apud inuictiſsimum Regem noſtrum Philippum meritiſsimus Regens, vir meritis innumeris, & ætate venerabilis, vnde tam apud Gentiles, quàm etiam Chriſtianos huius † immunitatis 3
violatores Deum ipſum habuerunt vltorem, vt præter adducta per Decian. & alios citatis locis, nobis tradidit Illuſtriſſ. ſæpius allegatus Card. Baron. annal. tomo 6. anno Domini 466. fol. 269. cuius verba ex actis Marcelli Acemetarum Archimãdritæ ſanctiſſimi à Surio, & Metaphraſte deſumpta ſubnectere hic volui, cum & ipſa quoq; referant ad intelligentiã tex. l. fin. C. de ijs. qui ad eccleſ. confug. quam legem eius miraculi occaſionem conditam ipſe teſtatur Baron.

De Ardaburij, & Aſparis, quæ erat illo tempore potentia nihil eſt dicendum, neque de crudelitate æquali potentiæ, atq; adeò maiori (erant ambo Arriani potentiſſimi, vtpote longo tempore militiæ perfecturis inſigniti, ipſi quoq; Imperatori timendi) Hic ergo, qui adeo potens erat, & crudelis Ardaburius iraſcebatur cuidã ex ijs, qui erant in eius poteſtate nomine Ioanni: ille verò omnibus alijs, atque adeò ipſo Imperatore prætermiſſis, vt qui non eſſent ſatis potentes, vnum nouit refugium Marcelli tabernaculum, ipſum videlicet Acametar: cænobium, & id ſubit, & in eo latet, tanquàm ſub aliquo tuto propugnaculo: ille autem cum reſciuiſſet, petebat (ad ipſum mittens) hominem ſibi tradi; cùm verò non obtemperaret, cœpit minari: cum autem Marcellus minas non curaret, ei vim attulit; miſſiſq; militibus, & qui viribus valebant, (erant multi numero) iuſſit, quærere eum, qui confugerat, & ſi non pareret, vti armis. Atque ille quidem, cum ſic iuſſiſſet, eos dimiſit. Illi autem profecti, & verbis, vti iuſſi erant, vſi, quoniam non parebat, monaſterium circumſidebant: hæc facta ſunt veſpere. Magnus verò Marcellus rogauit eos, an vellent manere, & ſe eis dixit alimenta daturum, cùm autem manſiſſent; ſuppeditauit alimenta, & res ità quidem tranſiit vſq; ad veſperam. Cùm autem non aduentaſſet, qui foris quidem erant enſes iam quatiebant terribiliter: monachi autem hæc videntes, & audientes Sanctum circumſiſtentes pro enſibus cum verbis feriebant. Quid ergo (dicentes) tibi omnes propter vnum peribimus? idq; morte violentã, & acerba,

bis, & tuis filijs erit tibi præferendus externus? & tibi à fundamentis cum templo peribit monaſterium? ſi non dimittes, non citò præbebis eum, qui quæritur, qui malis hæc preuenit pedibus? cum ſit per totam noctem eum, & hoſtes, & amici etiam acriter inuaderent; tempusq; fruſtra contereretur, & ſupplex non traderetur; mane autem ſtatuiſſent milites vti gladijs, & iam eſſent agreſſuri: tunc Chriſti athleta ſuam obiecit potentiam: eis verò præter opinionem apparet aduerſaria non phalanx quidem, ſed diuina quadam, & cæleſtis potentia in orbem ab igne circumſcripta, & arma inexpugnabilia, nempè Crucis Chriſti imaginem in medio ferens, longe magis refulgentem, quàm ignis, qui erat circumcirca. Hæc ergo horribilis potentia, quæ apparuerat, ex ipſo faſtigio monaſterij emittebat grauia tela aduerſum milites, quæ quidem erant ignis, fulgura intollerabilia: quibus cum non ſolùm reſiſtere, ſed nec ea quidem contra intueri poſſent, gladios in terram proiecerunt, & ipſi ceciderunt, & voces ad Deum placandum accomodatas, prout quiſque poterat, emittebant. Quas cum hi, qui intus erant ſenſiſſent, cernere cæperunt, & fuerunt ipſi quoq; teſtes miraculi, quod euenerat præter opinionem. Hoc effecit, vt crudeliſsimus Ardaburius ſuorum morum obliuiſceretur, & cauſa fuit vt præter ſententiam benignus videretur ira in Ioannem remiſſa, hactenus ibi.

Huius itaq; rei tam inſigniter geſtæ occaſione factum putamus, vt Leo Imperator egregiam illam, quam diximus, ſanctionem pro confugientibus ad eccleſias promulgauerit, hoc ipſo anno, cum tertium ageret conſulatum, ità reſcribẽs ad Erithreum præfectũ prætorio, cuius verba regiſtrata ſunt in l. præſenti C. de his, qui ad eccleſ. confug.

De pluribus autem miraculis, quæ huius rei occaſione euenerunt teſtatur idem Baron. tomo 7. anno Domini 588. fol.

4 635. † Ex iſta diuina reuerentia deſcendit etiam ſecuritas ad ſtatuas Principis confugiendi eis, qui vim ab aliquo patiebantur, vt teſtatur Calliſtratus in l. capitalium §. ad ſtatuas ff. de pœn. & ſtatuere Imper. Valentinus Theodoſius, & Archadius in l. 1. C. de his, qui ad ſtat. confug. Principes enim vices Dei gerunt in terris, Ideoq; ad eos tanquam Dei Vicarios confugere ſolitum eſt, & quando ipſorum copiam habere nõ poſſunt, ad ſtatuas illos repræſentantes confugiunt: ideoq; à maioritate rationis arguendo, docuit nos Antonius Gomeſius var. reſolut. tom. 3. cap. 10. nu. 1. confugientem † ad cle- 5
ricum portantem per viam Sanctiſsimum Euchariſtiæ Sacramentum tutum eſſe: nam ſi Eccleſiæ, id eſt loco Deo dicato id conceſſum eſt, quanto magis illi, qui ad Sacerdotem portantem Sanctiſsimum Chriſti corpus confugit, concedendum eſt. ad quod præter dicta per Gomeſiũ conferunt, quæ habetur Exod. 3. vbi acceſſus ad locũ Dei Sanctum Moyſi prohibitus fuit. Non appropies (inquit) huc, ſolue calciamentum de pedibus tuis; locus enim in quo ſtas, terra ſancta eſt, ſi ergo Moyſen, quem Dominus pro populi ſui redemptione legatũ ad Pharaonem mittere volebat, prohibuit accedere; quantò magis erit prohibendum id militibus ad capiendum delinquentem accedere volentibus, vbi verè, realiter, corporaliter, ſicut in ſui diuinitate extat Dominus noſter Ieſus Chri-
ſtus: quod tamen intelligendum erit iuxta ea, quæ † inferiùs 6
annotabimus de immunitate eccleſiis conceſſa. Hac tamen immunitate non gaudebit carceratus, cui in carceribus exiſtenti ſanctiſsimum Chriſti corpus defertur vti infirmo, vel ad mortem condemnato, vt tradidit Azeued. in l. 2. tit. 1. lib. 1. nouæ recollect. num. 13. vbi poſt Antonium Gomeſium inuehit contra iudices non permittentes ſacratiſsimum Chriſti corpus condemnatis ad mortem tradi.

CA-

CAROL. II. VIC. REGNI. Cap. 95

ITem ſtatuimus, quòd eccleſiæ in toto Regno Siciliæ gaudeant priuilegio eis per iura communia indulto, ſcilicet, quòd rei, qui ad eccleſias confugiunt, abinde non extrahantur inuiti, niſi in caſibus à iure permiſſis.

CA-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

CVm hoc cap. concordant iura, tam communia, quàm etiam particularia Hiſpanorum, & Gallorum ſuperius in
1 rub. citata. Regula igitur eſt † Eccleſiam hoc eſt (vt diximus) locum muris circundatum, in quo fideles conueniunt ad ado-
2 randum, priuilegium habere, vt homines † liberi pro quouis crimine ad illam confugientes tuti ſint, nec inde extrahi poſſint à iudice. Hanc concluſionem declara primo, vt intelliga-
3 tur † de Eccleſia nõ modo authoritate Epiſcopi dedicata, ſed etiam non adhuc conſecrata, dummodo diuina ibi fuerint celebrata. vt dicit Detia. tract. crim. lib. 6. cap. 25. num. 8. tit. de extrahen. ab eccleſ. cuius dictum probabile eſt, ac pium quidquid in contrarium dicat Couarr. d. cap. 20. lib. 2. var. reſolu. num. 4. qui tamen ſe remittit conſuetudini locorum.

4 Secundo intellige, vt idem † ſit in cœmeterio, Tertio in atrio, Quarto vt idem intelligatur, ſi aufugit intra ſepta monaſterij, vel eccleſiæ, vel cæmeterij. Quinto, vt idem ſit in domo epiſcopi, quæ eſt iũcta muris eccleſiæ & infra quadraginta paſſus; non autem vltra, ſecundum Detianum d. cap. 25. num. 14. Sexto amplia ad domum clerici, vel canonici cùm eadem, quam diximus, conditione. Septimo declara vt, quod diximus de domo, intelligatur etiam, ſi in ea habitent laici, ſecundum Detiani opinionem ibi num. 16. qui omnes ſupradictos caſus ponit in d. c. cuius contrarium affirmamus: nam etſi, (vt inquit ipſe) ſit immunitas conceſſa loco, vt infra 40. paſſus extendatur immunitas conceſſa eccleſiæ, id tamen erit intelligendum, vt infra locum illum, vel cæmeterium adſit, cohabitatio clericorum, per ea, quæ idem Detianus dixit
5 ad cap. 25. num. 13. Hinc inoleuit mos, vt Cardinalium † domus in Vrbe Aſylum eſſent, quod prudentiſsimus ille Pontifex Sixtus V. optima ratione prohibuit. Nam quod propter reuerẽtiam, tam ſublimi dignitati debitam erat introductum, id facinoroſorum hominum refugium erat effectum.

6 Octauo † extende, vt ſufficiat ſtare in porticu, etiam ſi eccleſiam intrare non poſſet: quod tamen de hodiernis eccleſiis non admittimus, cum atrium non habeant, & quia principalis ratio, quæ mouit Summos Pontifices, & Imperatores ad huiuſmodi immunitates concedendas, fuit, ne diuina turbentur officia, neuè humano ſanguine profanentur eccleſia, & vt omnis armorum ibi ſtrepitus ceſſet, ex illis, quæ Imperator dixit in auth. ſed nouo iure C. de epiſc. & cler.

Nono, vt idem † ſit dicendum de hoſpitali, dumtamen 7
Pontificia, aut Epiſcopali authoritate ſit erectum; ſecus ſi abſq; huiuſmodi authoritate fuerit conditum; ego tamen de huiuſmodi concluſione dubito, cum ex identitate rationis talis extenſio fieri non poſſit; item ex ijs, quæ tradit idem Detianus in hacmet concluſione, dùm de cappellis confratrum laicorum tractat: ideoq; vt, omnes præcitati doct. de hac ſcribentes materia tradunt, reſtringendum eſt hoc priuilegium, quod dum vnius ſaluti conſulit, multorum perniciem ad ſe trahit, quod hiſce præſertim temporibus, & in Regno iſto erit perſubtiliter conſiderandum; in quo tanta malorum creuit audacia, vt nec frater à fratre, nec hoſpes ſit ab hoſpite tutus, de quo vel hic, vel alibi Deo dante dicemus.

Decimo declaro idem † procedere in oratorio laicorum, 8
vel hoſpitalis laicorum, vbi diuina celebrantur cum immobili, atq; conſecrato altari, ſecus verò ſi tantùm ad orandum eſſet conſtructum, vt idem Detian. concludit num. 19. cap. 25. etiam ſi aliquando ibi diuina celebrarentur, vt tradit Villagut in tract. de exten. immun. eccleſ. num. 25.

Vndecimo extende † etiam ad eccleſiam interdictam, ſe- 9
cundum communem ſententiam, de qua teſtantur Iul. Clarus lib. 5. q. 3. col. 2. & Detian. loco citato num. 10. qui tamen limitat non procedere, vt ea gaudeant ciues, quorum culpa interdicta eſt illis eccleſia, quæ limitatio intelligenda eſſet tantùm ſecundum eam ſententiam, de illis ciuibus, qui occaſionem dedere, vt prælatus interdiceret populo eccleſiam, non autem de illis, qui in culpa non fuere: nam cum priuilegium ſit conceſſum loco, non debent illo priuari, qui vel in illum, vel in concedentem non deliquerunt.

Duodecimo dic eodem priuilegio † gaudere eum, qui dum 10
eſſet in cœmeterio pendente pallio, extra illud fuit extractus, vt tradunt Detianus, & Nauarr. vterq; cap. 25. ille num. 21. iſte num. 18.

Decimotertio dilatatur hoc † priuilegium etiam ad eccleſiam 11
diru-

dirutam, dummodo non ſit profanata authoritate ſuperioris, vt poſt Clarum, & alios idem Detian. num. 22.

12 Decimoquarto amplia † generaliter prædictam concluſionem, vt non ſolùm intelligatur in laicis delinquentibus, verùm etiam in clericis, in criminibus tamen non exceptis, vt poſt Innoc. & Zabar. in cap. inter alia de immun. eccleſ. tradit Detian. d. cap. 26. in prin. cuius contrarium voluit Nauarr. c. 25. num. 22. eiuſq; opinionem approbat Abb. Villagut in d. tract. de extenſion. legum tit. de exten. immun. eccleſ. num. 64. verùm Detiani opinio magis rationabilis videtur: ſi enim conceſſa fuit immunitas loco, prout omnes animaduertunt, & præſertim Couarr. d. cap. 20. num. 3. quam rationis diuerſitatem inuenimus in perſonis clericorum, cum idem ſit dicendum de clerico reſpectu ſui epiſcopi, ſicut de laico reſpectu ſui iudicis in aut. quomodo oport. epiſcopos in princip.

13 Si autem diceremus † hanc immunitatem non eſſe conceſſam loco; ſed prohibitum eſſe iudicem laicum ſuam exercere iuriſdictionem in eccleſia tanquam in loco ab eius iuriſdictione exempto, & epiſcopo ſubiecto, ſubſiſtere foſtaſſe poſſet.

Hæc igitur, quæ ſuperius diximus ampliantes regulam prædicti tex. cap. inter alia de immun. eccleſ. ex eiuſdem tex.
14 diſpoſitione non procedunt. Primo in publicis latronibus † circa quod querunt doct. an ſi dicat extrahendus, ſe non eſſe publicum latronem, interim poſſit extrahi, vel debeat in eccleſia remanere? in qua quæſt. Io. de Viſch. in tit. de immun. eccleſ. num. 22. tenet poſſe extrahi, cuius opinionem admittit Detian. d. lib. 6. cap. 28. quando eſſet notorius latro, ſecus ſi eſſet dubium. In ea tamen aliter iudicandum cenſeo, & ſimpliciter teneo extrahendum omnino eſſe, ſi extrahentes habeant literas iudicis ordinarij loci de hoc teſtificantes, vel ſit ipſe iudex, qui velit extrahere, cum etiam in caſu dubij præſumendum ſit pro iudice. cap. in præſentia: de renunt. Qui autem ſint publici latrones, quiuè graſſatores dicemus in rub. de foriudicatis pub. latron. eorumq; receptat. Secundo ex eo-
15 dem tex. † deducitur alia limitatio contra nocturnos depo-
16 pulatores agrorum. Tertio eximitur † cómittens crimen læſæ Maieſtatis, vt per Detian. dict. cap. 28. d. tract. crimin. Quarto incendiarius † hac immunitate priuatur, idem Detian. d. cap. num. 24. Quinto limitatur † non procedere in infideli ſecundum Oldrad. conſ. 54. quem ſequimur poſt Co-
17 uar. var. reſol. c. 20. nu. 10. Detian. cap. 26. nu. 2. & Nauarr. c. 25. num. 20. aduerſus gloſam in cap. inter alia. in verb. extra-
18 endus. de immun. eccleſ. Sexto limitatur in apoſtata † à fide, cum idem ſit, ac infidelis, vt per Detian. d. cap. 26. nu. 3.
19 Septimo in hæretico, † vt poſt Boer. deciſ. 110. tenet idem
20 Detian. d. cap. 26. num. 4. Octauo in excommunicato † ſecundum opinionem Felin. in cap. 1. de except. num. 6. quidquid in contrariũ ſit magis recepta ſententia, de qua Couarr. d. cap. 20. num. 15. & Detian. d. cap. 26. num. 3. nam cum excommunicatus à fideliũ cõmunione ſeparatur, per quam non modo à ſacramentorum participatione, orationibus, ſuffragiiſq; eccleſiæ ſit excluſus, verùm etiam ab externa conuerſatione arcetur, vt omnes tradunt, & præcipuè Toles. in ſumma lib. 1. cap. 5. nullam diuerſitatis rationem inuenio, cur idẽ non ſit dicendum de eo: neq; ſatisfacit mihi ratio, quòd tex. iuris canonici, & ciuilis immunitatem concedentes nullam excipiant perſonam: quia ſi hoc eſſet, infidelis etiam hac immunitate gauderet, cuius contrarium affirmarunt per eundem Detian. relati doct. neq; etiam alia ſatisfacit, quòd tempore primitiuæ eccleſiæ etiam anathematizato non denegabantur opera pietatis, cum etiam & infidelibus ea denegari nequeant, quibus ſi ad ea præſtanda non aſtringimur præcepto diuino, vel eccleſiæ, debemus illa tamen exhibere præcepto naturali, cum omnes ſecundum primam generationem fraternitatis quodam vinculo ligemur, pro vt habetur per Io. Brecceheum in l. §. amicos. ff. de ver. oblig. Nono idẽ
22 dicendum † eſt in ſimoniaco, vt per Detian. d. cap. 26. nu. 5.
23 Decimo in † blaſphemo ſecundum Boer. dicta deciſ. 110. quem ſequitur Detian. d. num. 6. cuius contrarium tenet Nauarr. d. cap. 25 num. 20. Vndecimo hac immunitate priuantur
24 † ſacrilegi, qui in eccleſia delinquunt, vt tradunt Detian. d. cap. 26. num. 9. & cap. 27. num. 5. vbi plures diſtinguit caſus, ſecus verò ſi extra eccleſiam ſacrilegium commiſiſſet, prout confutata opinione Remigij in tract. de immun. eccleſ. in 22. & 34. fall. firmat Nauarr. d. cap. 25. num. 59. quem refert, & ſequitur Conſal. de pace in praxi. tomo primo parte 5. cap. 3. §. 3. nu. 103. & intelligunt præfati doct. in occiden-

te

te hominem intra eccleſiam exiſtente, tam ſi occidens exiſtat intra, quàm extra. Duodecimo non procedit in occidente † clericum ſecundum Detiani in d. c. 28. num. 51. cuius 25
contrarium tenet Nauarr. in manuali cap. 20. nu. 19. & Conſalu. de Pace d. prax. num. 169. Decimotertio ex eodem fonte deducitur limitatio † vt committens adulterium, & furans 26
intra eccleſiam non gaudeat, Conſalu. de pace in præcita. loco num. 86. & 87. Decimoquarto eximitur ex hac regula comburens † eccleſiam, & eam ſpolians. Nauarr. d. cap. 25. 27
num. 22. & Conſal. in d. §. num. 144. Decimoquinto eijciendi ſunt ab eccleſia ſerui † ad eam confugientes ob ſæuitiam 28
dominorum, & ſuis dominis reſtituendi, præſtita priùs cautione de non ſæuiendo in eos. cap. metuentes 12. q. 4. Detian. d. cap. 26. num. 9. & Nauarr. d. cap. 25. num. 19. Decimoſexto limitatur in bannito, † quem nos vocamus foriudi- 29
catum, ſecundum primum caput diſtinct. Detian. in d. cap. 26. num. 8. vbi dicit, quòd ſi doloſè, & in fraudem banni, vellet cohabitare in domibus adhærentibus eccleſiæ, aut in ipſa eccleſia non gaudet, ſecus verò ſi caſu pertranſiens per territorium familia illius iudicis fuerit illum inſequutus, & ex hoc ad eccleſiam ſe contulerit, quæ diſtinctio ſatis placet; ſed multo magis prudentiſſima conſtitutio Sixti V. Pontificis Maximi, per quam non ſolùm hac immunitate banniti priuantur; ſed legitime poſſunt inde abſtrahi per curiam ſecularem, cum eccleſia Dei orationis domus, non latronum ſpelunca, debeat eſſe, quorum deprauati mores corrumpunt etiam illorum Deo famulantium, vt quotidie videmus in Regno iſto. Nam contracta diabolico vinculo amicitia peſſimorum iſtorum hominum cum religioſis efficitur, vt aliqui ex eis nomine tantùm religioſi, erigentes ceruices aduerſus eius ſuperiores, atque prælatos plura delicta committentes, & tandem ipſorum diabolo deditionem facientes effecti fuerint latrones, & duces ipſorum (quod abſq; lachrymis ſcribi nequit) quam ſanctiſſimam ſanctionem ità modificauit Gregor. xiij. vt illius penè effectus fuerit ſublatus, cui tamen ſi vita compos fuiſſet eam modificaſſet, pro vt effecit Sanctiſsimus Dominus noſter Clemens Octauus, qui tam in ciuitate iſta, quàm in prouincia Calabriæ conceſſit facultatem ad tempus ingrediendi monaſteria, & eccleſias, ad perquirendos malefactores in quibuſdam caſibus.

Decimoſeptimo limitatur in eo, qui voluntarie exiens † ab 30
eccleſia vagatur vltra pedes triginta, vel quadraginta, in domibus vicinis, qui ſi ad eccleſiam reuerſus fuerit immunitate non gaudet, vt idem Det. d cap. 26. num. 11. Decimooctauo 31
ſimiliter non gaudet † exiens ductus verbis doloſis Nauarr. in præcitato loco num. 22. & Conſal. de pace in 5. parte §. 3. num. 166. Decimonono regula fallit in eo, qui metu iudicis † exit, vt dicit Igneus in l. 1. num. 4. fol. 8. & col. 3. ad Syllan. 32
contrarium tamen tenet Conſal. de pace lib. 5. cap. 3. §. 3. nu. 167. Vigeſimo non procedit † in ſimplici fure ſecundum Hiſ- 33
panorum conſuetudinem à laicis, & clericis approbatam, de qua teſtatur Couarr. var. reſolutio. cap. 20. num. 13. quam nimis rigoroſam, & impiam dicit Detian. neſcio tamen quo ſpiritu ductus; cùm huiuſmodi domeſtici fures non minus ciues in vrbibus manentes infeſtant, quàm publici latrones vias publicas, cùm & ipſi multoties inſidietur hominum vitæ, cum eorum bona ſubripere volunt, ipſius tamen Detian. opinionem, & aliorum admittendam eſſe cenſeo, vbi conſuetudo illa non viget. Vigeſimoprimo limitatur in eo, † qui delinquit 34
in eccleſia, & ad aliam confugeris, vt per Detian. d. cap. 28. num. 8. & Conſal. de pace d. loco num. 75. Vigeſimoſecundo in eo, qui commiſit † in eccleſia delicta, & alia etiam delicta 35
extra eccleſiam patrauit, qui ſecundum Cappell. Tholoſ. deciſ. 422. immunitate non gaudet: in quo tamen articulo diſtinguit Detian. d. cap. 28. num. 9. idemq; intelligendum eſt in eo, qui exiſtens in eccleſia mandauit committi homicidium intra eccleſiam, ſecus ſi vt committeretur extra, vt per Detian. d cap. 28 num 8.

Vigeſimotertio ab hac immunitate excipitur homicida, qui proditoriè † homicidium cõmiſerit, vt percipitur ex tex. 36
cap. 1. de homicidiis, qui tranſumptus eſt ex cap. 25. Exodi, prout ità interprætati ſunt poſt alios Couar. var. reſol. cap. 20. num. 7. Tiber. Detian. tract. crimin. d. lib. 6. cap. 28. num. 52. & Conſal. de pace in præcitato loco num 130. intelligentes d. cap. 1. tam in clerico, quàm in laico, & tam in delicto proditorio, quàm appenſato, quod fundatur ex Deutheronomij loco cap. 19. vbi Dominus, inquit, *qui occiderit hominem volens morte moriatur, qui autem non eſt illi inſidiatus, ſed Deus*

tradidit

*tradidit illum in manibus eius, conſtituam ſibi locum in quo fuge-
re debeat,* vbi apertè conuincitur locum refugij non eſſe con-
ceſſum illi, qui volens occiderit proximum ſuum, ſed ei, qui
caſu hoc fecerit.

Vigeſimoquarto repellitur ab huiuſmodi priuilegiis, qui de-
37 linquit † propè eccleſiam, ſpe tamen ad illam confugiendi, vt
tradit Nauarr. d. cap. 25. num. 22. & Conſal. de pace loco
vbi ſupra num. 94. Vigeſimoquinto ex hac concluſione de-
38 ſumitur limitatio, quòd occidens † veneno immunitate non
gaudeat, vt tradunt Detian. d. cap. 28. nu. 19. & Conſalu. de
pace in præcitato loco. Vigeſimoſexto ex hac regula exci-
39 piuntur † aſſaſſini, Couarr. loco citato num. 7. Detian. d. cap.
28. num. 28. & Conſal. vbi ſup. num. 135. poſt alios per eos ad-
ductos. Vigeſimoſeptimo hac immunitate non gaudet filius
40 occidens † patrem, & pater occidens filium Pariſ. conſi. 96.
vol. 1. & Conſal. in d. §. num. 122. Vigeſimooctauo in male-
41 fico † ceſſat iſta regula; vt tradit Conſal. de pace ibidem nu.
42 120. Vigeſimonono raptor † Virginum neq; gaudet, ſi credi-
mus Didaco Couarr. d. cap. 20. num. 8. in quo diſtinguit De-
tian. loco ſæpius citato num. 20. Trigeſimo in raptore monia-
43 lium † Conſal. de pace d. §. 3. num. 87. Trigeſimoprimo in
44 effrattore carcerum confugiente † ad eccleſiam, vt tradit
Archid. in cap. ſicut antiquitus 17. q. 4. Chaſſen. in conſuet.
Burgund. in tit. *des juſtices* col. 4. ſed contrarium tenet Detian.
d. cap. 28. num. 28. & Conſal. vbi ſupra num. 163. & Detian.
idem dicit in condemnato ad ſupplicium, & in eo, quem fa-
milia ſequens confugit ad eccleſiam, & etiam in eo, qui ſe
exemit à manibus familiæ, de quo tamen dubito per ea, quæ
in ſequenti dicemus ex dictis eiuſdem Detiani.
45 Trigeſimoſecundo limita in eo, qui captus † à familia ducitur
ad carceres per cæmeterium, vel per eccleſiam, quia poteſt
inde abſtrahi, nam eccleſia non recipit eum liberum, ſed ca-
ptum, vt inquit Detian. num. 30. ex quo idem poſſet dici, vt
ſuperius animaduerti in eo, qui captus ducebatur ad ſuppli-
cium, & eum fugientem familia ſequebatur ex reg. tex. in §.
feræ igitur, & ſeq. inſtit. de rer. diuiſ. Trigeſimotertio limita-
46 tur in eo, qui fuit excarceratus † ſub iuratoria cautione de
redeundo ad carceres, ſi tamen erat iuſtè captus, dummodo tamen
ei ſit cautum, quoad corporis pœnam, ità poſt Alberi. Henr.
& alios

& alios tradit Couarr. in d. cap. 20. variarum reſolut. lib. 2. nu.
12. verſ. 18. ex his, & Detian. d. cap. 28. num. 21. lib. 6. tract.
crimin. Trigeſimoquarto in committente crimen peculatus,
† vt poſt Rom. tradit Iaſ. in l. plerique ff. de in ius vocan. cuius 47
contrarium ſenſit Detian. & rectè d. cap. 28. num. 25.
Trigeſimoquinto vt ad ciuilia debita ſermonem conuertamus,
tradidit Ignens in l. 1. in princ. ff. ad Sillan. num. 51. & ſequ.
Remig. tract. de immunit. eccleſ. fallen. 37. obligatum ad ra-
tiocinia tutum in eccleſia non eſſe, † ſed contrariũ tenet De- 48
tian. loco citato nu. 26. & Nauarr. in manuali c. 25. nu. 19. Tri-
geſimoſexto ex eodem fonte naſcitur 2. limitatio, vt immuni-
tate iſta non gaudeant exactores † tributorum, qui in proprios 49
vſus pecunias applicant, & vt à ſolutione ſint immunes ad
eccleſiam ſe conferunt, quam deciſionem firmauit doctiſſi-
mus Oldradus, & ſequutus eſt Detian. d. cap. 28. num. 27. qui
tamen videtur in principio ſentire, vt iudex eccleſiaſticus co-
gat ad ſoluendum: ſed contrarium firmauit Couarr. dicto c.
20. num. 14. Conſal. de pace d. pract. num. 155.

Trigeſimoſeptimo ex hac concluſione deſcendit limitatio,
quam tradit Couarr. loco citato num. 14. verſ. nec Iaſonis
argumentatio, vbi dicit cãpſores, † & mercatores, quos etiã 50
bancherios nuncupamus, qui luxuriosè viuentes alienas im-
pendunt pecunias, & poſtea ad eccleſiam confugiunt maxi-
mas pecuniarum quãtitate, ſecum ferentes, creditores, & pro-
prium honorẽ parui facientes, idq; optima rõe cùm, & ipſi pu-
blicis latronibus æquiparẽtur apud Hiſpanos à quibus diſpen-
dia & multarum domorum pernicies oriuntur, vt annotabi-
mus in prag. de nummularia, quicquid in cõtrarium ſenſerint
Nauarr. d. c. 20. nu. 19. & Conſal. de pace nu. 156. Trigeſimooct-
tauo huic addamus limitationem in eo, qui eſt † carceratus 51
pro debito ciuili, vt comprobat Detian. loco citato numer.
34. qui tamen contrarium tenet poſt Couarr. nu. 14. Detian.
tamen ſequitur. Nauarr. in manuali cap. 25. num. 2 . & Con-
ſal. de pace in d. praxi lib. 5. cap. 3. §. 3. nu. 164. Trigeſimãno-
nã limitationem tradunt ſcribentes in iudice, † qui tenetur 52
ſe exhibere ſindicatui, vt tradit Parit. tract. ſindic. §. viſo de
modo procedendi num. 6. Contrariam tamen ſententiam
multis probauit medius Conſal. de pace in d. praxi lib. 5. cap.
3. §. 3. num. 179.

DE

DE DECIMIS Rub. xij.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HAec decimarum materiam vti practicabilem, & quoti-
dianam, atque animarum ſaluti perneceſſariam latiſſimè
pertractarunt variis in locis, tum Pontificij, tum etiam Cæſa-
rei iuris interpretes, ac diuinæ paginæ periti; ideoq; breui-
ter nonnullas quotidianas reaſſumendo concluſiones, cæte-
ras pertranſibimus. De hac re igitur habemus tit. trigeſimum
in 3. lib. decretal. de decim. primit. & oblat. ſimiliter deci-
mumtertium in 6. lib. decret. ſub eadem rubr. eundem in lib.
clementinarum, & alium ſimilem in tit. extrauag. commu-
nium, & in decreto 16. q. 2. quibus in locis latiſſimè ſcriben-
tes Barthol. de Capua. & Lallus de Tuſcia, & Afflict. poſt
gloſ. & Andr. in conſt. quanto cæteris, Io. Antonius de Ni-
gria ad c. Regni volumus, & mandamus quod. eſt 92. & ad c.
item ſtatuimus 93. & ad cap. officiales, quod eſt 162 & cap. &
quia, quod eſt 187. Rebuff. & And. Hiſpan. in tract. de deci-
mis, Gregor Lopez in prima par. tit. 20. *de los diezmos*, Didac.
Perez eod. tit. in lib. legum ordin. lib. 1. tit. 5. Azeued. in lib.
1. cap. 17. nouæ recoll. Diuus Thom. 2. 2. quæſt. 87. Sotus de
iuſt. & iur. lib. 9. q. 4. art. 2. Angel. & Silueſter in verbo de-
cimæ. Nauarrus in manuali cap. 21. Tolet. in ſumma lib. 6. c.
20. & nouiſſimè poſt hæc ſcripta vidi Io. Azorium ſocietatis
Ieſu in lib. inſtitutionum moralium par. 1. lib. 2. cap. 34. virum
equidem doctiſſimum, & accuratiſſimum, è quibus omnia,
quæ ad materiam hanc pertinent doctè, accuratè, ac elegan-
ter videre poteris. Dicemus tamen aliqua prout ſequentis
conſt. ac capitulorum materia expoſtulabit.

Quotuplex autem ſit decima † duplicem habemus tra-
ditionem, alteram ex Beato Hieronymo ſuper Ezechiel. cuius
1 verba regiſtrata ſunt in cap. 1. de decim. alteram verò, de qua
doct. omnes loquuntur; illa quatruplex eſt, & vt breuiùs lo-
quar verba tex. referam *decimam partem omnium frugum Le-
uiticæ tribui populus ex lege dabat, Rurſus ex iſtis decimis leuitæ,
hoc eſt, inferiorum miniſtrorum gradus decimas dabant ſacerdoti-*
hoc

*bus. Erant quoque, & aliæ decimæ, quas vnuſquiſque de populo
Iſrael in ſuis horreis ſeparabat, vt comederet eas cùm iret in
templum in vrbe Hieruſalem, & in veſtibulo templi ſacerdotes,
& Leuitas ad conuiuium inuitaret, erant autem, & aliæ quas
pauperibus recondebant.*

Alteram verò ſecundum l. primam partitarum; & hæc du-
plex prædialis, & perſonalis, his additur, & tertia quæ mixta
dicitur, hoc eſt, quæ ſoluitur de agnis, & aliis animalium fœ-
tibus, nam cum participent terra pro paſtu, & homines pro
cuſtodia, mixta dicitur, vt tradit Didac. Perez ad l. primam
ordin. lib. 1. tit. 5. in princ. verſ. quæro etiam tertio. Nauarr.
d. cap. 21. num. 29. Angel. Clauaſ. ver. decima, Tolet. in ſum-
ma lib. 6. cap. 20. num. 4. Gregor. Lopez ad l. 9. tit. 20. par. 1.
verſ. diezmos in principio Conſal. de pace in eius pract. 1.
par. 2. tomi cap. 5. num. 6. Eſt autem decima † omnium bo-
norum licitè quæſitorum pars decima in recognitionem ſu-
premi dominij Deo debita, vt traditur in d. l. prima tit. 20. par. 2
1. & refert Didac. Perez d. l. prima tit. 5 lib. 1. ordinat. quam
diffinitionem declara pro nunc breuiter, & primo dùm dici-
tur omnium bonorum, quia de omnibus poteſt dari decima,
vt tradit Sanctus Thomas 2. 2. quæſt. 87. art. 2. & extat l. 3.
d. tit. 2. par. prima, & latiùs infra in cap. volumus, quod eſt
92. dum diximus, licitè, intelleximus de decima perſonali,
non autem de prædiali: nam cum prædialis ſoluatur ratione
prædij, quilibet poſſeſſor ſiue iuſtus, ſiue iniuſtus tenetur ſol-
uere, de quo eſt tex. l. 12. d. tit. 20. par. 1. & Afflict. in conſt.
quanto cæteris num. 16. circa medium, & Didac. Perez d. l.
1. col. mihi 22. verſ. circa hæc tamen dicendum dupliciter,
qui in verſ. ſubſeq. altero modo loquens de male quæſitis ex
meretricio, & hiſtrionatu dicit poſſe decimam ſolui poſtquã
eos pœnituerit; de mixtis verò ex ſuperiùs allegata ratione
idem eſſe dicendum. Ex quo autem dicatur decima tres rões
aducuntur in rubr. *de los diezmos* tit. 2. par. prima.

K Quanto

dextera ſaluatoris in temporalibus non præfecit, tantò ſaltem iuris naturalis inſtinctu ad antidora *a* ſtrictius obligamur. Cùm etiam veritate dicente, ab eo, cui † *b* amplius creditur, amplius exigatur. Quod in noſtræ mentis intrinſecus meditatione ſolicita reuoluentes; & illud etiam attendentes, quòd ſolutio decimarum, quarum debitum ex vtriuſque Teſtamenti tabulis confirmatur, tantò in eccleſijs Dei pretioſior redditur, quantò decimalis oblatio de bonis hominum, *c* velut electum quoddam ſpirituale peculium, à Domino *d* reputatur. Officialibus noſtris vniuerſis, & ſingulis præſentis legis authoritate mandamus, vt decimas integrè, prout Regis Gulielmi tempore conſobrini, & prædeceſſoris noſtri ab anteceſſoribus officialibus & baiulis exolutæ fuerunt, locorũ *e* prælatis exoluere abſq; † omni difficultate procurẽt. Nos enim, qui *f* (fauente Domino) inter homines ſumus *g* in præeminenti culmine cô-

euitat: ſicut & cæteri, vt C. de priuil. dom. Auguſtæ. l. 5. circa fin. lib. 11.

a *Strictius.* Vt ff. ad Sylla. l. 3. §. de his autem. cum ſimilibus ibi no.

b *Amplius exigatur.* Sic. C. de epiſcop. & cleric. l. presbyteri.

c *Velut electum.* Quod eſt Deo oĩpotenti dignũ donarium diuinarum rerum tuitio, vt in Auth. vt eccl. Ro. cen. an. gau. præ. circa prin.

d *Reputatur.* Vt patet in Decre. 13. quæſt prima. ſi eccleſias. & dic vt ibi.

e *Prælatis.* No. quòd de decima, quæ redditur eccleſiis, debent fieri quatuor partes: † Prima debetur epiſcopo, Secunda clericis, Tertia pauperibus, Quarta in fabrica ipſius eccleſiæ, vt in Lõgobarda, de deci. l. vt decimæ pop.

†ADDITIO. *Adde quod hodie non fiunt quatuor partes, ſed tantùm debetur rectori, ſecundum Abbat. in cap. 1. de eccl. ædi. & Dec. in conſ. 118.* De Bot.

f *Fauente.* Aliàs, faciente.

g *In præeminenti.* Et ideo princeps dicitur Optimus, & Maximus, vt ff. de leg. 2. qui ſolidum. §. 1. Et alibi, prouidentiſſimus, & vir religioſiſſimus, vt ff. de leg. 2. l. vnum ex familia. §. vlt.

ADDITIO. *Adde in proœm. Inſt. in prin. Iaſ. in l. cum Syllanianum. in fi. C. de his quibus, vt ind. intellige largè, non ſtrictè.*

ADDITIO. *Adde quod boni Imperatores antiquitus inter Deos, et Sanctos referebantur, vt in l. pen. C. de don. inter vir. & vxor. Sicut legitur de Conſtantino, qui dicitur Diuus, ideſt, deificatus, vt in l. diui. C. de nat. lib. Et de Claudio in l. 1. C. ne lic. potent. Et de Auguſto, in l. 1. ff. de adul.* Superant.

Et alibi ſacratiſſimus, & nobiliſſimus, vt ff. de nata. reſtit. quæris.

ANDRAEAS DE ISERNIA, ET ALII.

tionibus fiunt tres partes: de decimationibus, & aliis debitis prælato fiunt quatuor, 12. q. 2. cap. de redditibus. Ad quarum notitiam apparet quantum eſt onus prælatorum, & ꝙ pauci hodie, peccatis exigentib. ſaluant ſe. Sed dic quod olim in 1
primitiua eccleſia † epiſcopi propter paupertatem recipiebant medietatem oblationum ſuæ prouinciæ. 10. q. 1. cap. antiquos. Poſteà verò receperunt tertiam. eod. cap. de his. Poſtea quartam. 12. q. 2. contra reno. & cap. præcedenti. Hodie verò de oblationibus nihil: quia illa tertia, quæ poſteà fuit quarta, ſeruatur pro fabrica eccleſiæ, pro qua oblationes proueniunt.

†ADDITIO. *Vide Caſſ. in conſ. 60. verſ. ad tertium dubium.* De Bottis.

Sed ſi epiſcopus vellet ſubire onus fabricæ, poſſet eam habere. 10. q. 3. placuit. & cap. vnio. Nam alia tertia oblationum eſt pauperum, alia clericorum illius eccleſiæ. Sed ſi clericis nõ ſufficeret illa tertia, accipiant tertiam pauperum: ſic & epiſcopus, aliàs ſeruatur pauperibus: & ſi non ſint pauperes, futuris pauperibus, vt no. Hoſt. in cap. vnio. Item de redditibus epiſcopalis eccleſiæ, inter quos videtur eſſe quarta decimarum & aliorum iurium debitorum prælato, extrà de præſcr. cap. de quarta. fiunt quatuor portiones: vnam habet epiſcopus, aliam clerici, aliam pauperes, aliam fabrica eccleſiæ: quæ, ſi non indiget fabrica, ſeruatur pro futura fabrica, vel emitur inde poſſeſſio ad opus eccleſiæ, vt cap. redditibus. & cap. præcedenti. & cap. nobis. Vnde eſt hæc, & alia diuiſio in quatuor partes, quam diuiſio oblationum, quæ in tres diuiditur portiones. & dicitur hoc in cap. vnio. Quantum ad fabricam eccleſiæ, tene quod not. Inno. extra de his quæ fiunt à ma. par. cap. c fin. ſcilicet vt ſi tertia, vel quarta ſufficit fabricæ, non grauentur inde alij clerici: aliàs omnes clerici contribuere compelluntur, extra de eccl. ædifi. cap. 1. & ibi etiam in glo.

ADDITIO. *Adde an deputatum ad fabricam eccleſiæ poſſit conuerti in alium vſum? vide tex. & Arch. in cap. 1. 10. q. 1. cap. gloria epiſcopi. 12. q. 2. Card. Zab. in cap. fi. de teſta. Doct. in cle. contingit. de relig. domib.*

Quantùm ad partem epiſcopi, de ea poteſt prælatus facere id, quod vult, ſicut de ſuo pro ſe, ſ. deputato; nec cenſetur, ſicut res eccleſiæ illud, quod pro ſuo vſu deputatũ eſt. Vndè ſi hæc portio ſibi ſufficit, debet eſſe contentus: alias duas pauperibus, & fabricæ ſeruabit: & ſi ſuperſit, dabit illud pauperibus. quia bona eccleſiarum pauperum ſunt. 12. q. 2. cap. indignè. & quicquid habent clerici, pauperum eſt. 16. q. 1. cap. vlt. in gl. Et gloria epiſcopi eſt prouidere pauperibus. 12. q. 2. cap. gloria. De iſtis bonis debent intelligi hæc capitula, & quæſtiones.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

ſed ceremoniale, ac iudiciale fuiſſe, quæ cum illa omnia poſt Chriſti aduentum ſint ſublata non inducũt neceſſitatem præcepti, & ſic formant concluſionem, quòd tempore veteris legis fuerit præceptum diuinum, tempore verò legis nouæ non diuinum, ſed eccleſiaſticum. concordant tamen in hoc omnes, vt tam inſpecto iure veteris teſtamenti, quàm etiam noui ſit præceptum iuris naturalis, ac diuini, quatenus, reſpicit recognitionem Deo debitam, vel ſubuentionem eccleſiaſticarum perſonarum: Differentia tamen eſt in quantitate, ſcilicet an ſit præſtanda decima pars omnium bonorum, vel iſta ſit arbitraria ſecundum quod aut Summ. Pontif. diſpoſitiones, aut locorum conſuetudo induxere, quam concluſionem tradidit Diuus Thomas 2. 2. quæſt. 87. art. 1. in corpore Gregor. Lopez ad rub. tit. 20. lib. 1. partit. Didac. Perez ad l. primam tit. 1. lib. 1. ordinat. column. 10. Dom. Sot. lib. 9. de iuſt. & iure. q. 4. art. 2. Sit igitur reſolutio præceptum eſſe diuinum, & ſæpius repetitum, ſi veteris paginæ inſpiciamus ſcripturam, nam Exod. 22. inquit Deus *decimas, & primitias tuas non tardabis*, & aliis locis quos referunt Afflict. in hac conſtitutione, & Couarr. loco citato, quod præceptum in ſubſidiũ Leuiticæ tribus à Domino fuit inſtitutum, quam, cum ſibi in obſequium arcæ reſeruaſſet, decebat, vt paſceret, ideoq; diuiſa terra promiſſionis inter tribus, illa leuitica territoria non habuit; ſed in eorum locum decimas, quas diximus, † vnde, & 7
eas nomen percepiſſe non obſcurè colligi poteſt, cum enim ex decem tribubus, quæ trans Iordanum progreſſæ terram occuparunt vnam ſibi leuiticã Dñs præelegiſſet, cui decima territoriorum pars competebat, eaq; domini præcepto illis priuaretur, nè dum diuinorum curam habere debebat tẽporalibus vacans ab altaris miniſterio amoueretur, & quæ ſibi competebat pars cæteris accreſceret, congruũ erat, vt in eius locũ decima ex omnibus partibus fructuum illi tribueretur, quã rem

 licet

quæris. & dic plenè, vt no. ſupra in proœmio. Et alibi ſanctiſſimis, vt ff. de leg. 2. Tiſio & Seio. ad ſi.

a *Eccleſiarum iura.* Vnde alibi: Noſtræ enim ſerenitatis vndique ad hunc exitum prouidentia ducitur, vt omnipotentis, &c. vt C. de hære. l. ſi quis orthodoxæ. cum omnis abundantia, & ſtatus eccleſiis ſanctiſſimis ex munificentiis Imperialib. perpetuò præbeatur, vt in Auth. de non alien §. ſi minus. coll. 2.

b *Sub protectione noſtra.* Et ideo alibi Imperator dicit, eccleſias ſuas eſſe, ſcilicet, quò ad protectionem, † vt in Aut. ut eccle. Rom. in principio.

ADDITIO. *Adde c. venerabilem. de elect. tex. & ibi doct. in c. eccl.*

c. eccl. Mag. 97. diſt. c. sibi domino. & cap. ego Ludouicus. 63. diſt. cle. ne Romani. de ele. cle. 2. de iureiur. Aug. de Ancho. de poteſtate Papæ. q. 35. art. 6. Superant.

† ADDITIO. *Adde quod Domini temporales cogunt prælatos ad reparationem eccleſiæ, vt eſt tex. & ibi no in l. ſi in aliquam. ff. de offi. proconſ.* De Bott.

ſtituti, quantum ſinè iniuria noſtrorum regaliũ poſſumus tolerare a eccleſiarum iura, & præſertim earum, quæ in regno conſiſtunt, & quas b ſub protectione noſtra recepim⁹, & habemus, in vllo diminuere nolumus, ſed augere. Subiectis etiam noſtris indicimus, vt decimas, quas de feudis, & bonis ſuis anteceſſores eorũ prædicti Regis Guliel. tempore præſtiterunt venerabilibus lócis, quibus decimæ ipſæ debentur, cum integritate c perſoluant.

c *Perſoluant.* Poſſunt ergo decimæ peti ex hac conſtit. ſicut petuntur condictione ex canone 16. quæſt. prima. cap. reuertimini. petuntur rei vendic. etiam, vt 16. quæſt prima. cap. moderamine. Item per confeſſoriã, cum ſit quaſi ſeruitus, vt aliàs ff. ſi ſer. ven. l. prima & ſecunda, Marin.

·AN·

ANDRAEAS DE ISERNIA, ET ALII.

nes. & 2. q. 1. cap. fin. quod primum ſibi, & eccleſiæ ſeruientibus prouidere debet de bonis eccleſiæ. Reliqua, quæ ſuperſunt, fidelium vſibus miniſtrantur. de epiſcopo loquitur. Si tamen non det pauperibus, peccat dando aliis, vel moderatum vſum in abuſum conuertendo. Quod non punctualiter in his accipiendum eſt, ſcilicet, ſi excedant in puncto: ſed ſi ſit immoderatus exceſſus. Conſanguineis tamen dignis dabit de his, vt dicit Hoſt. 10. q. 2. epiſcopus.

ADDITIO. *Adde quid de Papa dando bona eccleſiarum ſuis conſanguineis, vt præ aliis eos diuites faciat, vide ſing. dictum Arch. in c. non licet Papæ. 12 q. 2. Abb in c. cum veniſſent. vel ex hoc inſero de iudi. & illud dictum Arch. in d. cap. non licet Papæ, alleg pro ſing. Abb in c. conſtitutus. de reli. do. Abb in cap dudum, el 2. de elect. Abb. conſ. 42. inci. videndum eſt in effectu. in 1. vol. Laur. de Rodulphis in repet. c. ſinè excep. 12. q. 2. in 31. q. & per Bal. in l. cum multa, C. de bo. quæ libe.* Superant.

Non tenetur tamen ad reſtitutionem iſtorum, quia deputata eſt hæc portio ad alimenta prælati, vt dicit S. Tho. 2. 2. circa fin. in tit. de his quæ pertinent ad ſtat. epiſc 7. q. De aliis verò portionibus ſi quid accipiat, dicit ibi, quòd tanquam de alienis prælatus tenetur ad reſtitutionẽ. Quod eſt intelligẽdũ, niſi egeat. Nam tũc ea, quæ debet dare pauperibus, dabit ſibi ipſi pauperi: & eis qui ſibi miniſtrãt. 10. q. 2. epiſcopus. Pauper epiſcopus dicitur, qui non habet victum, & veſtitum pro ſe, & miniſtris ſuis: quod attenditur ſm dignitatem perſonæ prælati, de quo dic plenè ſm Hugo. alias Hoſt. in d. cap. epiſcopus.

CA-

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

licèt implicitè dicant Couarr. Didac. Perez. Tolet. & alij, apertè mihi tradidit vir ſcientiarum omnium genere erudi-
8 tus, ac vitæ probitate clarus † Franc. Aluarez à Ribera alias à nobis commendatus, quæ poſtea percepi ex cap. 10. 12. & 18. Deuter. quo ſic ſtante cùm ex Chriſti aduentu non reuocata, neq; annullata ſit eccleſia militans populi tunc electi, ſed omnia figurata apertè nobis declarata, & in celeberrimo illo, atque venerando montis Caluarij ſacrificio, in quo vnigenitus Dei filius carnẽ illam præcioſiſſimam ex puriſſimo Deiparæ Virginis ſanguine deſumptam pro totius carnis ſalute altiſſimo patri obtulit, eadem renouata remanſit eccleſia, poſt habitis, ac in totum deletis veteribus ſacrificiis, iſtud ſolùm quo Sancta Mater Eccleſia quotidie vtitur corporis, & ſanguinis Domini remanſit offerendum, quod cùm per ſacerdotes, qui veteres imitantur offerri debeat, non eſſet ex iſta continuatione inconueniens dicere præceptum illud de perſoluendis decimis remanſiſſe in ſui robore, & vigore, quod videtur innuere S. Thom. & tradit Couarr. dum inquit, reſpectu alimentorum ſacerdotibus debitorum ad commodam eorum ſubſtentationem præceptum eſſe diuinum, ſed ne à tantis viris recedamus, cum animarum ſaluti magis conueniat eorum opinio, qui tradunt illam decimam partem non remanſiſſe, ſub præcepto, hanc probamus opinionem. Immo ſecundum D. Thom. 2. 2. q. 88. art. primo in corpore in fine, Summus Pontifex poſſet etiam augere hanc decimam portionem; prout eccleſiæ vrget neceſsitas, quaſi quòd ſublatis Leuitis quorum certus erat numerus, & tribus, non de decima præceptum remanſerit, ſed de ea portione: quæ ad ipſorum alimentum congruè ſuſtentandum neceſſaria eſt, & vt etiam ex ea alere valeant pauperes, & eccleſias conſtruere, vt Andræas inquit hic, & Diuus Thom. & Caiet. loco citato, & optimo quodam ordine Azorius d. lib. 7. cap. 34. vbi decimam tempore Abraham, etiam dari ſolitam Sacerdotibus, ac etiam à Gentilibus docet.

Integre. Per hoc verbum Imper. noſter denotat integram † eſſe decimam partem omnium fructuum ſoluendam: cuius occaſione quæri poteſt an iſta decima pars præcisè debeatur, ita ut neque priuilegio hominis, neque priuilegio iuris tolli poſſit, cuius reſolutio dependet à quæſt. de qua ſupra meminimus, an ſit de iure diuino debita, vel de iure poſitiuo, in quo (vt diximus) vera reſolutio eſt, & magis fauorabilis hominum conſcientiæ, decimam (hoc eſt contributionem) tam reſpectu bonorum, quàm perſonarum deberi pro alimentis miniſtrorum eccleſiæ partem verò decimam in nouo teſtamento ex Pontificum conſtitutionibus eſſe introductã, qua ſic ſtante habemus ſummum Pontificem poſſe illam decimam, in octauam, duodecimam, vel aliam partem reducere, vt præter ſuperius dicta probat Innoc. in cap. cum ad monaſterium. de ſtat. monach. quem poſt alios refert, & ſequitur Didac. Perez ad l. primam ordinat. tit. 5. lib. 1. col. 10. ver. hinc eſt quòd Papa &c.

Immo poſſe † eundem Summum Pontificem aliqua loca,
vel prædia, vel perſonas priuilegiare ne ſoluant decimas, vt 9
poſt Couarr. c. 17. nu. 9. verſ. ſeptimo ad eandẽ adducta gloſ. in cap. à nobis de decim. tenet idem Didac. Perez d. loco ver. ex quibus deducitur.

Nec ſolùm id Summi Pontificis authoritate fieri poteſt: ſed
etiam conſuetudine † approbata, vt pro decima alia minor 10
quantitas debeatur, vt colligitur expreſſè ex tex. in cap. in aliquibus in fi. de decim. tradit Hoſt. in Summa de decim. §. fi. verſ. decimo ſexto quæro. Guid. Papa deciſ. 184. Couarr. cap. 17. num. 8. verſ. ſexto pariter Didac. Perez d. loco. col. 14. Gregor. Lopez ad d. l. primam in prin. tit. 20. part. 1. verſ. tertia concluſio Thom. Triuſan. in lib. 1. deciſ. Palatij Apoſt. Venet. deciſ. 19. num. 5.

Circa quã conſuetudinẽ ſunt plura animaduertenda primo
† decimam perſonalem poſſe in totum conſuetudine tolli, nõ 11
autem prædialem, vt tenent Hoſt. & alij, quos aducit Couarr. d. num. 8. in quo tamen animaduertit Couarr. d. loco ver. quibus me Hercle. nulla conſuetudine induci poſſe, vt decimæ, quæ ſunt introductæ ad congruam miniſtrantium ſuſtentationem, neque perſonales, neq; prædiales minui poſsint, quæ ſanè

opinio

Digitized by Google

opinio intelligenda eſt dummodo non haberent aliunde, vel ex redditibus eccleſiaſticis, vel ex aliis oblationibus.

Secundo animaduertendum eſt ad huiuſmodi conſuetudinem præſcribendam ſufficere ſpatium quadraginta annorum, vt tradit idem Couarr. num. 8. verſ. 10. his omnibus, & Didac. Perez d.l.1.col.10. ver. eſt tamen circa prædicta. Tertio prauam dici conſuetudinē, quæ ab omni decimarum præſtatione eximit; vt idem Couarr. dict. num. 8. verſ. undecimo attentè. Quarto iſtud ius decimarum in totum præſcribi non poſſe niſi tempore immemorabili: cum enim iure diuino introductum fuiſſet, vt miniſtri altaris congruè ſe alere poſſent, nulli dubium eſt ex non petitione clericorum non induci totalem præſcriptionem. neque his obſtat, quòd diuinus ille Thom. tradidit 2.2.q.88.art.1.ad fin. & quodlibeto 6.art.10. his verbis. *His aquidem, & ſimiliter laudabiliter miniſtri eccle-*
12 *ſiæ decimas non requirant, † vbi ſine ſcandalo requiri non poſſent propter deſuetudinem, vel aliquam aliam cauſam, nec tamen ſunt in ſtatu damnationis, qui non ſoluunt in locis illis, in quibus eccleſia non petit, niſi propter obſtinationem animi*. Nam Sancti Thomæ doctrina intelligenda eſt ſecundum illam ſanctam humanitatem, qua Deus virum illum dotauit; vbi ſcandalum maximum timeretur, veluti ſciſmatis, vel aliud, quaſi perſuaſum habuerint populi illi ex diuturna poſſeſſione non præſtandi decimas, ius ſibi libertatis eſſe quæſitum: non quòd re vera io art. iuris ſiot exempti à totali præſtatione præſtandi decimam. & quæ diximus intelliguntur, vt induci poſſit præſcriptio ad ſe eximendum à ſolutione decimarum; quod aliqualem controuerſiam habet, cum præſcribi poſſe plurimi di-
13 cant. At ſi ageremus, an † laici poſſint præſcribere in aliquo territorio ius percipiendi decimas, tunc omnes concludunt, iſtud ius præſcribi non poſſe, & ad laicum non pertinere, niſi uel ex conceſsione feudali ante Lateranenſe Concilium, vel ex Summi Pontificis priuilegio, vt tradidit Couarr. d.cap. 17. var. reſol. lib. 1. num.4. verſ. ex quibus deduci, & tetigit Didac. Perez col.11.verſ. vnde prouenit, & Azeued.in l. prima tit.5.num.10. lib. 1. nouæ recoll. prout Regem Hiſpaniæ ex Pontificia conceſsione habere duas de nouem partibus decimarum dicit Gregor. Lopez in l. 22. verſ. *no las deuen bauer* d. tit.20.par. 1. qui idem teſtatur de Regno Franciæ, & Bellug. in ſpecul. princ.rub.13. tit. de decimis num. 24. & quòd iſtud ius conceſſum à Summo Pontifice poſsit transferri in laicum tradit idem Gregor. Lopez loco ante citato poſt Card.in conſ. 146. & quòd poſsit dari laicis in feudum ex cauſa tradidit idem Didac. Perez. in d. l. 1. in fin. ver. *que nos, y otras perſonas*. Et licèt iſtud ius percipiendi decimas laici poſſide-
14 re non poſsint, † fructus tamen, & ſic commoditates, cum temporalia ſint, poſſunt laicis vendi, atque locari, dummodo ad modicum tempus, vt poſt Rebuff. & Didac. Perez tradit Azeued.ad d.l.1.tit.5.lib.1. nouæ recoll. num. 4. & ante eos Diuus Thom.2.2.q.87.art.3.& q.100.art.4. & Tiber. Decian. in tract.crim. lib. 5 cap. 80. num. 8. Quando autem iſtud ius eſſet conceſſum laicis, non compræhenderet noualia, vt dicit idem Didac. Perez ad d. l. 1. col. 5. verſ. quando tamen, de quo etiam latiſsimè per plures quæſtiones agit Io. Azorius lib. 7.inſtitu.moral.cap.37.

Ad huius verbi etiam exornationem dum integrā decimā 15
dari iubet, dic † in tantum deberi integram, vt neq; expenſæ deducantur, neque ſemen, iuxta tex.in cap.cum homines, cap.non eſt in poteſtate, cap.tua nobis de decim. iuxta tamen diſtin. traditam per Innoc. III. in cap. paſtoralis eod. tit. vt ſcilicet de perſonalibus acquiſitionibus deducantur expenſæ, de prædialibus verò minimè tradit Afflict. hic num.19.q.9 & quod de reali non deducantur ſumptus deducit ex l. 13. cum ſeq. vbi gloſ.tit.20.par. 1. poſt Capyc. deciſ. 19. Didac. Perez in d.l.1.tit.5.lib.1.ordinat.col.21. verſ.ex qua teorica, Nauarr.cap.27.num.31.

Et in tantum eſt hoc verum, vt integra decima dari debeat, vt nec poſsit † opponi exceptio compenſationis per debitorem ſecundum gloſ. in cap.decimæ 15.q.1.quam exaltat Ludouic. Roman.ſingul.148.& eū ſequitur Didac. del Caſtillo ad l.64. Tauri fol. 194. col.1. verſ. adde fallit in caſu, & poſt eum Didac. Perez ad d. l. primam ordinat. lib. 1. tit. 5. col.20. verſ.vlterius, quam gloſ. declarat ibi Didac. del Caſtillo intelligendam eſſe, quando compenſatio opponeretur de alio debito, quàm decimarum; ſecus, ſi de debito decimarum ab alio clerico, qui prætenderet habere ius decimandi ratione beneficij, vel territorij, ꝙ deberet ille, qui decimā petit: ſi tamen quis collegerit quindecim, & pro decē ſoluerit decimam, non tenetur ad portionem pro aliis quinque ſoluendam iuxta glo. in c.quadrageſimo ver.dies ad fin. de conſecratione diſtinct.5. quam ſequitur Didac. Perez d.l.1.col.206.

Vt tamen fraudes euitentur circa decimarum præſtationē,
† poterit prælatus apponere cuſtodes in territorio, de quo 17
eſt ſoluenda decima, vt poſt Capyc. deciſ.27. num.38. & Valaſch. de iur.emphy. q.30.num.17.tradit Azeued.in l.3.tit.5. *de los diezmos* num. 16. lib. 1. nouæ recollect. ibiq; ſubdit poſſe petere, vt domino prædij interdicatur, ne fructus colligat, niſi ipſo, eiuſuè nuntio præſente, poſt Specul.in tit.de decim.§.1. num.13.

Procurent. Hodie tamen ſecundum Afflict. hic num. 25.
& 26. decima non ſoluitur ſic indiſtinctè, † ſed in aliquibus 18
Regni partibus ſecundum nouam conuentionem habitam inter Regem Carolum ſecundum, & Archiepiſcopum Neapolitanum. Hic autem dubitari poſſet, an Rex teneatur † ſolue- 19
re decimam in loco vbi percipit reditus, vel vbi ſedem habet; ad quod dic, quòd prædiales illi eccleſiæ ſoluere tenetur, vbi prædia ſita ſunt, perſonales verò eccleſiæ, in qua diuina audit officia, & ſi diuerſis in locis diuina audiat, diuidere inter illas eccleſias decimas perſonales debet, vt hæc omnia benè per Rebuff.in d.tract.de decim q.5. nu 25. Carol. Tap.

Plura

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

Plura ad hanc materiam decimarum ſupra diximus in conſtit. quanto cæteris: aliqua tamen in hoc cap. & ſequenti dicemus, ne ſicco (vt aiunt) pede tranſeamus.

Decimam conſuetam tempore præteritorum Regum de bonis fiſcalibus tempore ſtatuto iubet ſolui; etiam de præterito, nec amplius neceſſe ſit literas à Curia impetrare hoc d. Tapia.

REX CAROL. II. Cap. 92.

VOlumus, & mandamus inuiolabiliter obſeruari, quòd decimæ, & aliæ, quæ debentur eccleſijs, & perſonis eccleſiaſticis à tempore Catholicorum Regum Siciliæ, vſque nunc, & quæ recipi conſueuerunt ab eiſdem eccleſiis, & perſonis, ſinè difficultatis obſtaculo, ac T moræ diſpendio perſoluantur ſcilicet quæ debentur in pecunia in feſto T Pentecoſtes; Et aliæ, quæ debentur in frumento, T & aliis victualibus, vino, oleo, ſeu fructibus aliis, illis tem-

Sine more diſpendio. T Hæc litera, ni fallor, debet emendari, vt dicat ſinè mora, atque diſpendio, vt conformet ſe litera iuris diſpoſitiuni: nam dum inquit ſinè mora, habet oculum ad quod
1 ſupra diximus, † vt ſtatim prædiales, perſonales verò poſt annum debeantur, & dum inquit ſinè diſpendio, reſpicit veram illam concluſionem in veteri teſtamēto receptam, vt
2 † teneantur ferre ad horreum clericorum, iuxta illud Malach. 3. *inferte omnem decimationem in horreum meum, vt ſit cibus in domo mea*; & Præſes de Franch. deciſ. 124. Quod etiam nunc eſſe de iure diuino voluit Andr. Hiſpan. tract.de decim cap. 14. interrogatus num 6. quod tamen vltimum non admittimus ex iam ſupradictis in conſt. præcedenti. Et quò ad primum, declaratur iſta concluſio, primo † vbi vigeat talis con- 3
ſuetudo ferendi decimas: ſecundo ſi horrea ſint publicè ad hoc deputata. Tertio ſi leui ſumptu, & labore fieri id poſsit, vt perbellè docuit Couarr. cap.17. variar.reſolut. lib. 1. verſ. octauo ex his, circa medium. Vbi tamen talis conſuetudo non adeſſet, animaduertendum eſt, nō poſſe amouere fructus ab aereis, niſi clericis certioratis, vt vel ipſi, uel eorum procuratores præſentes exiſtant, Couarr. d.cap.17.var. reſol. lib.1.d.uerſ. octauo ex his circa medium Didac. Perez, ad l.primam.tit.5.lib.1.ordin. col.219. Carol. Tap.

Pen-

poribus, quibus percipiuntur, ſi non in pecunia vendantur. Et ſi aliqua ſunt, quæ certis diebus perſolui conſueuerunt, die debito perſoluantur. Et ne ad hoc eccleſiæ, vel perſonæ eccleſiaſticæ neceſſe habeant ſingulis annis à Curia litteras impetrare; Volumus, & ſub pœna dupli eius quod pro decimis, & aliis iuribus perſonis, vel eccleſiis quibuſlibet ſecundum ordinationem præſentem ſolutum non fuerit, debentur, ſecreti, ſeu magiſtri procuratores, & magiſtri ſalis, baiuli, vel alij officiales, qui eas debeant perſoluere, tam præſentes, quàm futuri, teneantur eas integraliter ſoluere, ſecundum quòd ſuperius eſt diſtinctum, authoritate præſentium, nullo inde alio mandato expectato.

4 T *Pentecoſte.* Præceperat † enim Dominus, vt in feſto ſecundæ Paſchatis; quàm Iudæi celebrant in memoriam accepti beneficij introductionis in terram promiſsionis, offerret populus decimas, vt habetur in Deuther. cap. 26. ex quo fortaſſe deſcendit conſuetudo ſoluendi iſtas decimas in die Pentecoſtes, quæ celebratur die 6. Maij, & dici-
5 tur Pentecoſtes † dies, quaſi dies primitiorũ, ex quo eo die nouem panes offerebantur, cũ meſsis ineunte menſe aprilis in Iudæa fiat vt tradit Ginebra: in expoſit. pſalm. in calend. Hebræo. in mẽſe Aprilis. Et ſic habemus in iſto cap. certam eſſe ſtatutam diem præſtãdi decimas: quod fieri conſuetudine poſſe tradidit nobis eximius & cattholicus Petrus Rebuff. in tract. de decim. q. 12. num.
6 3. Hinc etiam ſuccedit alia quæſtio, quo tempore † debeantur decimæ. in qua diſtingue inter prædiales, & perſonales: debentur enim prædiales ſtatim ac fructus ſunt collecti, perſonales verò in fine anni, vt poſt Abbat. in cap. peruenit de decim. & alios tenet idẽ Rebuff. loco citato nu. 2. 4. 5. & ſeq. Io. Azo. lib. 7. inſtitutio. moral. c. 35. verſ. decimoſexto quæritur quidquid dicant Card. in d. c. peruenit, ꝙ ſtatim debeantur. dum lex non diſtinguit, & Parochus poſsit infra annum egere; nam hæc egeſtas non eſt in conſideratione, habita relatione ad annum ſequentem: Rebuff. tũ nu. 15. & Azor. verſ. decimoſeptimo quæro aliam firmant catholicã concluſionẽ
7 contra eos, qui dicunt, † decimas tẽpore ſtatuto non petitas amplius non deberi, immò cenſeri remiſſas, quod, qua ratione fundatum ſit, non reperio, quidquid dicat Didac. Perez ad d. l. primam ordinat. lib. 1. tit. 5 col. 202. ver. eſſe tamen. Nam aut ipſe vult ſimpliciter hanc concluſionem firmare, quòd ſtatim tranſacto tempore ſtatuto ſi non ſoluitur non debetur amplius, & hoc non probant per eum authoritates adductæ, cùm nec Diuus Thomas, nec alij per eum allegati doct. id dicant: aut enim vult intelligere de conſuetudine præſcripta; & tunc locum habebit diſtinctio, quam tradidi in præcedenti conſt. quanto cæteris, quòd ſcilicèt de quota decimæ locum habeat conſuetudo, non tamen de tota ſecundum iuris rigorem; ſecus propter ſcandala euitanda, quo caſu locum habet doctrina Sancti Thom. per ipſum allegata, & hoc eſt, quod voluit fortaſſe dicere Io. Antonius de Nigris hic, dum declarando doctr. contrariorum dixit, hoc intellige, quando adeſſet conſuetudo, quòd non debeantur; niſi petantur decimæ aliàs ſeruaretur conſuetudo loci, quod non admitto; nõ poteſt enim cor meum ferre, vt pro multo, quod Deus nobis dedit, modicum ei non detur. Et ex hac deciſione formatur
8 alia concluſio, quòd ſit in electione † eccleſiæ, à quo velit decimas petere ab antiquo poſſeſſore, vel à nouo, quam tradidit Panor. poſt Io. Andr. in cap. cum homines, & in cap. paſtoralis de decim. & ſequitur Gregor. Lopez ad l. 6. tit. 20. par. prima. verſ. *por ningun pleyto*: & præcipuè deciditur in hoc c. *ibi vel eccleſiis quibuslibet ſecundum ordinationem præſentem ſolutum non fuerit, ſecreti, ſiue magiſtri procuratores, magiſtri ſalis, baiuli, vel alij officiales, tam præſentes, quàm futuri eas integraliter ſoluant.* Et ratio eſt, quia eccleſia videtur habere ius quodam in illo fundo, ex cuius fructibus decimam percipit, vt poſt Abb. in cap. in aliquibus num. 3. de decim. tradit Azeued. ad l. 2. nouæ recollect. tit. 5. num. 6. lib. 1.

T *In frumento, & aliis victualibus.* Aduerte tamen decimã
9 † ſolui debere de omnibus bonis. vt colligitur ex cap. non eſt, cap. nuncios, & cap. ex parte el ſecundo, & cap. ex tranſmiſſa de decim. & cap. reuertimini, & cap decimæ 16. q. 1. quam concluſionem receperunt Petrus Rebuff. d. tract. de decim. q. 8. per totum, Didac. Perez ad d. l. 1. ordinat. lib. 1. tit. 5. vbi doctiſſimè ſcripſit col. 207. & ad l. 3. col. 221. Conſal. de pace Salamancinus genitoris mei conterraneus elegantiſſimè, & accuratè in ſua cæleberrima praxi 2. tomo prima par. cap. 5. nu. 14. qui poſt Rebuff. declarauit res omnes; de quibus debet
10 ſolui decima. Et primò. † ex omni frumento, & leguminibus terræ, de palea, de fructibus arborum, ex molendinis, ſiue ſint in aqua, ſiue ad ventum, ſiue quæ tractu hominum, aut beſtiarum mouentur; de furnis, de piſcarijs, de paſcuis, hoc eſt, de pretio ipſorum, de lapidicinis, & aliis metallariis Rebuff. d. tract. num. 23. & 24. de lignis num. 26. de fructu crocorum num. 30. de fœnu, & de hortis, idem loco citato nu. 7. ex butiro, quod fit ex lacte, non ex eo, ꝙ fit de pinguedine animalium, ex fructu animaliũ, qui triplex eſt, nempe lac, & quod ex lacte conficitur, fetus, & lana; ſeu pilus idem Rebuff. & Conſal. de pace locis citatis. Circa hoc tamen eſt animaduertendum, quòd decima agnorum † ſol- 11
uenda non eſt ſtatim; ſed tũc, cum agnus eſt lactatus, ita quòd congruus ſit ad vſum poſt Gregor. in l. 9 verb. *bemes* tit. 20. partit. prima tenet idem
Conſal. de pace loco citato nu. 30. Cui autem † eccleſiæ ani- 12
malium decima ſoluenda ſit, an illi, in cuius territorio paſcua ſumunt, an verò illi eccleſiæ vbi diuina illorum dominus audit, declarat Gregor. Lopez in d. l. 9. gloſſ. magna, & litera f. & e. Item de feris incluſis in viuariis, Rebuff. num. 14. de illis verò, quæ in libertate exiſtunt, ſi capiantur, debetur perſonalis per eundem num. 15. Item & de auibus, quæ in libertate ſunt, non autem de illis, quæ aliquo loco incluſæ ſunt cauſa voluptatis, quemadmodum, & de cuniculis incluſis Rebuff. num. 16. & 17. de fructu apum idem num. 25. Item de noualibus, hoc eſt, de prædiis de nouo ad culturam redactis, vt colligitur ex cap. ad audientiam de decim. & tradunt Rebuff. d. tract. quæſt 14. per totum, & Conſal. de pace loco citato num. 31. In quo tamen eſt animaduertendum, quòd ſi priui-
legio, vel præſcriptione aliquis, † ſiue laicus, ſiue clericus ha- 13
beat ius percipiendi decimas non extenditur ad noualia, vt tradit optimè Couarr. cap. 20. lib. 1. variar. reſolut. num. 13. & in laico dixit Didac. perez ad d. l. 1. col. 5. verſ. quandoq; tamen, & Rebuff. d. loco num. 6.

Et tandem ex omni negotio, artificio, ex omnibus fructi-
bus, & lucro, quod eſt mobile, non tamen immobile, † vt ſi 14
domus fuerit mihi donata, non ſoluam decimam, ſed tamen ex penſione ipſius, vt tradit Rebuff. d. q. 8. num. 31. & generaliter dixit Conſal. de pace d. cap. 5. 2. tom. num. 23. qui addit in Hiſpania vigere conſuetudinem non ſoluendi decimam ex lucris opificum, & negotiatorum poſt Sotum lib. 9. de iuſt. & iur. q. 4. art. 2. col. 3. & conſuetudine etiam receptum eſſe in toto orbe Chriſtiano non ſoluendi decimas perſonales exceptis ſalarijs famulorum, & famularum in aliqua Hiſpaniæ regione poſt Nauarr. in manuali cap. 21. num. 31.

Circa prædicta animaduertendum eſt probatam eſſe conſuetudinem, quæ in toto ferè orbe terrarum viget, vt ex cer-
tis fructibus † non ſoluatur decima, vtpotè de fœnu, oleo, & 15
herba, ſi tñ ſufficiant ad cõmodam ſubſtentationẽ, vt tradit Couarr. d. c. 17. lib. 1. var. reſol. nu. 8. verſ. ſeptimo eodẽ iure. ꝙ de minutis rebus tradidit idem Conſal. de pace. d. loco num. 17. Aduertendum tamen eſt circa prædicta, quòd Molina lib. de inſt. & iur. tract. 2. diſput. 49. dicit non ſibi probari quod tradit Couarr. in reg. peccatum par. 2. §. 8. num 12. teneri ſcilicèt ad præſtationem decimæ illum, qui impediuit piſcatorem piſcari, qui ſoluturus erat decimam, quod probabilius eſt.

Tenetur etiam aduocatus † ex parrocinio. & doctor ex ſuo 16
ſtipendio, vt tradit Rebuff. d. tract. de decim. q. 52. & Didac. Perez ad l. primam ordinat. lib. 1. tit. 5. col. 207. & miles
de † rebus in militia quæſitis, vt in l. 3. tit. 2. par. 1. vbi plura 17
etiam traduntur circa hoc. Quod autem hic dicitur in frumento intelligendum, eſt de frumento triturato ſecundum Gregor. Lopez in tit. 20. l. 2. in verſ. *de las tierras*.

Vino. Quid autem ſi territorium † antea vineatum, ex quo 18
decima in vino ſoluebantur, fuerit plantatum caſtaneis, an debeatur decima de caſtaneis in quo articulo concludendum eſt deberi, cum (vt diximus) ratione territorij debeatur decima prædialis, & ità tenet accuratiſsimus Azeued. ad l. 2. lib. 1. nouæ recollect. nu. 5. de quibus omnibus etiam ſcripſit Io. Azorius lib. 7. inſtit. moral. cap. 35. verſ. nono quæritur,

quem

quem poſt hæc ſcripta vidi, virum dignum filium Societatis Ieſu, cui ſit honor, & gloria. Carol. Tap.

Officiales

Officiales baronum Regni, vt ipſis abſentibus conſuetas ſoluant decimas eccleſiarum prælatis. h.d. Tap.

REX CAROL. II. Cap. 162.

Officiales Comitum, & Baronum, dominis ipſis de Regno, aut de eorum Terris abſentibus, abſq; mandato impetrando proinde à Comitibus ipſis ſoluant prælatis eccleſiarum decimas debitas, & conſuetas.

I*Tem ſtatuimus. quòd Comites.* In fine primi reſponſi, vt in conſt. quanto cæteris, ſupra de decim. præſta. & vide infra de ſol. deci. cap. officiales comitum, & eſt Regis Caroli II. Petr. Pic.

Quæro hic de pulchra quæſt. vtrum Papa poſſit Regi, vel alteri Principi concedere ſinè peccato decimas clericorum. Hãc quæſtionem ponit, & examinat pro, & contra Auguſt. de Anchona, in tract. de eccleſiaſt. poteſt. in 73. q. principali, art. 4. tandem concludit, quòd non poteſt ſinè peccato concedere Papa Regi, vel Principi, q dictæ decimæ eccleſiarum cõuertantur in proprios vſus Regis: ſed ſolùm pro euidenti vtilitate eccleſię, ſubdens, vnde non debet Papa faciliter ſemper petitionibus Regum annuere, cum ſiot quandoq; magis abuſiones, quàm petitiones. non enim eſt nouum, quòd Papa, & alij Prælati Eccleſiæ ſint iniuſtis petitionibus Regum, & Principum pulſati, & frequenter iniuriis, & contumeliis quaſſati, vide omnino eum pulchrè loquentem, & hanc cotam pauci ſciunt.

¶ Adde quòd cauſa decimarum pertinet ad iudicem eccleſiaſticum, non ad ſecularem, Spe. in tit. de comp. iud. §, t. verſ. 16. Immo & per modum reconuentionis non ſpectat ad iudicem ſecularem. Spec. in tit. de recon. §. 1. ver. & trado &c. Et in quantum in hoc cap. dicitur, ad requiſitionem &c. tu dic, quòd immo iudex etiam ex officio poteſt cogere non ſoluentes decimas. Cardin. plenè in Clem. diſpendioſam. in 2; q. de iudi.

¶ Quid autem in decimis debitis priuatis perſonis, puta per antiquum feudum, vel per priuilegium? Dic quod agetur via ordinaria, gloſ. in Clementi. 1. in princip. ver. io eccleſiis, de decimis.

Adde quòd contra pactionem decimarum poteſt præſcribi, Bar. in l. competit, C. de præſcrip. 30. anno. Et quòd contra ſolutionem decimarum non currit præſcriptio, neq; tolli poteſt conſuetudine (cũ ſint debitæ de iure diuino) tenet pulchrè Ant. de Butrio in cap. quia circa, de conſanguin. & affini. refert & ſequitur Fel. in cap. 1. in 4. col. circa fi. vbi cumulat infinitas concord. de treg. & pace. Adde hic quòd rebellis reſtitutus per Principem debet habere decimas, etiam pro tẽpore præterito. tea. eſt in l. Imperatores, in princ. ff. de public. & ibi Rom. gloſ. in Cle. tua nobis, de decim. plenè Freder. de Sen. conſil 37. Adde quòd ille qui pertinaciter aſſerit decimas non deberi prælato eccleſiæ, eſt hæreticus. Petrus de Anchar. in clement. 1. §. ſanè, de vſu. quem refert & ſequitur Matth. in conſtit. inconſutilem; in 6. col. verſi. 5. quæro. vbi omnino vide, quia pulchrè loquitur. Adde quòd non ſoluens decimas eccleſiis (cum ſit in notorio crimine, & peccato) non debet abſolui per confeſſorẽ, Card. in cle. ſi. in §. & quia, in 8. q. de pœn. Adde q laici quotidie poſſideot decimas de facto, ex tolerantia prælatorum. glo. no. 14. q. 1. in ſumma, in gl. magna, in fi. quam allegat, & ſequitur Lexicon iuris, à quo didici, in ver. poſſidere ciuiliter. Adde, q decima exigi nõ põt propria authoritate, ſed peti debet rei vendicatione, ita dixit Alb. de Roſ. in l. nullus. C. de iudic. & in l. extat. ff. quod met. cau in prin. & quòd debeat peti rei vend. vel condictione ex canone, eſt gl. 16. q. 1. moderamine. M.

Omnes, qui tenentur ſoluere decimas eccleſiis iubentur id facere tempore ſtatuto, etiam balij, & qui feuda quauis occaſione tenent, & renitentes cogantur per Iuſtitiarios Prouinciæ. h.d. Tap.

REX CAROL. II. Cap. 93.

ITem ſtatuimus, q T Comites, Barones, & cæteri, qui tenentur ad decimas, & iura alia eccleſiis, vel perſonis eccleſiaſticis, pro bonis quæ tenent, ea teneantur ſoluere ſuis temporibus, ſicut hactenus extitit conſuetum. Et ad hoc authoritate præſentium ad requiſitionem perſonarum, quibus debentur per T Iuſtitiariũ Prouinciæ compellantur. Hæc omnia volumus, quòd ſoluantur per balios quoſcunque, per quos bona pupillorum, terras, vel feuda tenentium, procurantur, ſiue baliatus curiæ teneant, ſiue aliis ſint commiſſi, ſiue terra, vel feuda aliquorum occaſione delicti, vel quacunque alia cauſa per curiam teneantur.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T COmites Barones. Ex hoc textu habemus concluſionem,

1 omnes † ſcilicet homines tam dignitate præcellentes, quàm etiam cæteros, qui illa non præſtãt, teneri ad decimarum præſtationem. concordant text. in cap. 1. 16. q. 7. cap tua nos, & cap. in aliquibus de decim. l. 2. tit. 20. parti. 1. iuncta l. 3. vbi dicitur oẽs homines de mũdo, & præſertim Chriſtianos teneri l 2. tit. 5. lib. 1. ordinat. & l. 2. tit 5. lib. 1. nouæ recollect. Etiam clerici, cap. 2. in principio, & ibi gloſ. de decim. d. l. 2. tit. 20. part. 1. vbi Gregor. Lopez verb. *clerigos*, Azeued. d. l. 2. nouæ recollect. num. 2. poſt Domin. Sotum. Etiam eccleſia, vt poſt Rebuff. & Didac. Perez teſtatur idem Azeued. doctiſſimus, atq. accuratiſsimus illarum legum gloſator d. l. 2. nouæ recoll. nume. 13. Etiam de rebus ſibi donatis Azeued. d. loco

2 num. 51. & Io. Azo. in lib. 7. inſtit. moral. c. 35. Etiam † religioſi, circa quòd vide celebrem diſtinctionem ſecundum diuerſa tempora, & conceſsiones Pontificum traditam per Rebuff. tract. de decim. q. 14. num. 37. & ſeq. Item Rea de fundis Regiis, vt tradit idem Rebuff. q. 8. num. 26. & quòd Reges Hiſpaniæ ſoluant decimam perſonalem de conſuetudine ſuis Cappellanis l. 11. tit. 20. par. 1. tradit Didac. Perez loco ſæpius citato col. 190. verſ. Hiſpaniæ tamen milites, ſiuè religioſi, ſiuè non, l. 2. & 3. d. tit. 20. partita 1. & Io. Antonius de Nigris hic

3 num. 3. verſ. quæ autem: quod autem diximus clericos, † religioſos, & eccleſiam teneri ad ſolutionem decimarum intellige dummodo territoria ad illos tranſlata fuerint obnoxia, ad quod faciunt dicta per Azeued. d. l. 2. num. 4. & etiam hæreticus, Iudæus, Sarracenus, & Turca, vt per Andr. Hiſpan. tract. 4

de decim. cap. 11. num. 3. & 5. Quid autem ſi fundus † eſſet datus ad coloniam, an teneatur dominus fundi ſoluere decimam, ſi colonus integrè eam ſoluit, Didac. Perez in d. l. prima col. 215. in princip. verſ. qui monet, reſpondit quod ſtandum ſit conſuetudini loci, ego verò crederem vna decima ſoluta, aliud non exigi, de quo tamen, vide per Io. Azorium lib. 7. inſtit. moral. cap. 35. verſ. quarto quæritur &c. 5

Ex hac etiam quæſtione inſurgit alia, an ſi dominus † ſit immunis à ſolutione decimarum, colonus quoq; ſit immunis? in qua Gregor. Lopez in l. 3. verb. *de las huertas* d. tit. 20. refert diſtinctionem Panorm. in cap. ea parte de decim. quòd ſi priuilegium ſit reale, nec teneatur colonus, ſi verò perſonale teneatur, ſed non ad integram decimam.

T *Iuſtitiarium Prouinciæ.* Per hunc text habemus cognitio- 6

nem cogendi † debitores decimarum ad illarum ſolutionem in hoc Regno ad iudicem ſecularem ſpectare; nec eſſe dubitandum de huiuſmodi poteſtate cenſeo, cum hoc cap. vt inquit Sebaſt. de Neap. hic, & poſt eum Io. Ant. de Nigris fuerit iuxta literam, quam ego vidi, & habeo ad pennam, vt multi alij habent, per excelſum illum Pontificem Honorium Papam conditum; Vndè qui ad hanc vim coactiuam ceſſat omnis diſputatio Nam licèt receptiſsimum ſit iudicem † eccle- 7

ſiaſticum eſſe competentem in hoc decimarum iuditio, prout multis

multis comprobat Rebuff. d. tract. de decim. q. ſo. & ſequitur poſt alios Didac. Perez ad d. l. 1. ordinat. lib. 1. tit. 5. col. 215. Attamen id ſanè intelligendum erit iuxta eorundem doct. ſententiam, cum hac diſtinctione. Nam aut agimus de iure ipſo decimarum, ſcilicet an debeatur decima, & tunc iudicis eccleſiaſtici ſolius cognitio erit, aut agimus de quota decimæ reſpectu conſuetudinis tempore præſcriptæ, & approbatæ, & tunc poteſt etiam iudex laicus procedere, quia hoc non eſt cognoſcere de iure, ſed de facto. Cum enim clerici vellent cogere eorum parrochianos ad integram decimæ ſolutionẽ, probatumq; ſit ſuperiori conſt. quanto cæteris, ex communi omnium ſcribentium ſententia poſſe quotam decimæ conſuetudine præſcribi. item etiam nẽ de omnibus debeatur, hoc factum poteſt per iudicem ſecularem iudicari, cum etiam receptiſſimum ſit, tum apud Hiſpanos, tum etiam apud Gallos, quotieſcunq; clerici vellent nouitatem facere circa decimarum exactionem, per viam querelæ laicorum eos à moleſtia defendere, & audire circa allegatam per ipſos conſuetudinẽ
8 † quæ ſecundùm omnes, tam Theologos, quàm Canoniſtas, in hac materia debet ſemper attendi, quòd latiùs, & optimè tradidit Azeued. ad d. l. 6. nouæ recoll. lib. primo tit. 5. & licèt Axor. in lib. 7. inſt. moral. c. 36 dicat ſiue de facto, ſiue de iure ad iudicem eccleſiaſticum ſpectare, ex prædictis tñ contrariũ aſſerimus, cum in ijs, quæ facti ſunt, nulla adſit cognitio: ſed tantum executio iuris aduerſus laicos, qui ſubſunt Regis Imperio; & propterea cum Capitulum Nolanum prætenderet, quòd homines Caſalis Sabiani ſoluerent integram decimam, adierunt Illuſtriſſimũ tunc Proregem, & petierunt virtute capitulorum Regni, nè vis fieret eis à clericis, cum, & ipſi eſſent in poſſeſsione decimam integram non ſoluendi, nec de omnibus frugibus, fuitq; memoriale remiſſum ad S. C. & iuxta ſolitum expedita edicta tempore eximij, ac doctiſsimi viri Io. Ant. Lanarij, cuius in cauſis cum ego ſucceſsiſſem, adierunt S. C. ijdem homines Caſalis Sabiani, idem petentes, & cum per me fuiſſent expeditæ prouiſiones, Capitulum comparuit, & primo petiit cauſam remittendam ad Epiſcopum Nolanum, cumq; de hoc dubitaſſem ſermonem habui in S. C. iuncta aula doctiſsimi, & acutiſsimi viri Nicolai Antonij Gizzarelli, in qua reſideo cum aula D. Petri de Vera ab Aragonia viri periciſsimi & humaniſsimi, nunc meritiſsimi S. C. Præſidentis, cum interuentu maximi illius Præſidis Vincen. de Franchis in quo articulo fuit deciſum, cauſam eſſe remanendam in S. C. tum quia agebatur, (vt diximus) de facto, tum etiam quia fuerunt in eo proceſſu deductæ quædam literæ Collateralis Conſilij; per quas committebatur Capitaneo Ciuitatis Nolæ, vt cogeret homines illos, & alios ad integram ſolutionem decimarũ; ad inſtantiam Capituli Nolani; & ſic videbatur Capitulum adiiſſe iudicem laicum ſuper eadem re, qui cum aliquos ex hominibus prædictis carceribus tradidiſſet, decreto tunc cauſæ cõmiſſarij Io. Ant. Lanarij prouiſum fuit, quòd excarcerarentur, & hæc vt dixi fuit potiſsima ratio, propter quam fuit datus terminus in cauſa, in quo dum probationes per ambas partes fuiſſent receptæ, deciſum fuit manutenendum eſſe Capitulum in poſſeſsione exigendi integram decimam, decidendo articulum poſſeſſorij in beneficium eccleſiæ, cui ſemper fauet S. C. tam circa iuſtitiam, quàm etiam circa celerem, & gratioſam expeditionem. Nouit enim vnuſquiſque ex noſtris, quantum eccleſiæ, & eccleſiaſticis perſonis debeatur cum, & miniſtri Dei ſint, cumq; pro nobis preces ad eum fundant ac plurimi Chriſtianæ reipublicæ interſit earum quietem procurare; & quidem in ijs, quæ facti ſunt multum prodeſt eccleſiaſticis perſonis iudices adire ſeculares; qui eius ſubditos ad ſoluenda debita cogunt omni eis neceſsitate ſublata id faciendi per cenſuras eccleſiaſticas, quæ cum arma ſpiritualia ſint, neq; oculis corporeis ſubiecta ſint, à prauis, & ruſticis hominibus, ſæpè ſæpiùs ſpernuntur, qui cum ruſticis rebus curam adhibeant, illarum neceſsitate ducti eccleſias non frequentant, niſi feſtiuis diebus, & hoc ob Prælatorum incuriã, pluris equidem facientes carceres, tormenta, & res ſuas pati executionem, quàm eis eccleſiaſticarum rerum prohibitionẽ interdici, hæc dixi, vt de ſancta tum Regis noſtri, eiuſq; eximij Proregis, Collateralis Conſilij, ac fratrum meorum intentione teſtimonium verum reddam, vtq; maxima cum ſecuritate miniſtri altaris Regios adeant iudices, celerem, & gratioſam ab eis iuſtitiam ſperantes abſq; ſcandalo, & animarum periculo, quod benè animaduertit diuinus ille Thomas in ſæpius alleg. quæſt. 87. art. 1. ad quintum.

Compellantur. Dubium enim eſſe poteſt. an cum (vt diximus) decimæ quota poſsit præſcribi, † poſsint nè renitentes 9
compelli? cum ad hoc vt quis poſſit ad aliquid faciendum compelli debeat eſſe lege determinatum arg. tex. in cap. ad audientiam. & ibi glo. de decim. §. curare inſtit. de actionibus, cui obiectioni reſpondet idem Didac. Perez ad l. 1. tit. 8. lib. 1. ordin. col. 211. in prin. ſufficere, vt ſit conſuetudine introductum, & ego addo pro declaratione, ſatis dici lege introductum, quod iure diuino, & Pontificio introductum eſſe probauimus, ſed quoad quantitatem intelligendum eſſet quod in- 10
quit Azeued. de conſuetudine. Sed qua † actione poſsit agere eccleſia dicit idem Perez loco citato col. 214. poſt Afflict. & Rebuff. & alios, vel rei vendicatione, vel perſonali actione, vel condictione ex l. diuina & in Regno dic cõdictione ex l. conſtitutionis, & huius c. & ſequentis 162. 11

Hic etiam quæri poteſt, an † poſsit ſe excuſare debitor decimæ ab illarum ſolutione? & tuta conſcientia illas retinere? in qua reſponde ſecundum Gregorium Lopez, qui ſe remittit ad Pauor. in cap. cum homines de decim. in l. 2. & l. penult. d. tit. 20. & Didac. Perez in l. 2. ordinat. d. tit. 5. lib. 1. col. 220. poſſe eum, qui neceſsitatem habet ſuis neceſsitatibus decimã applicare, ea tamen intentione, vt, cum peruenerit ad meliorẽ fortunam velit debitum reſtituere, pro quo eſt expreſſa l. penult. in fin. d. tit. 20. part. prima. Carol. Tap.

ET quia. Ibi, *per Iuſtitiarium regionis.* Nota quod iuſtitiarius regionis poteſt cognoſcere de decimis ſoluẽdis eccleſiaſticis perſonis. vide ad hoc ſupra, de decimis ſolu. Si verò non ſoluantur tempore congruo, tenentur ad duplum illi qui ſoluere debent. ad hoc etiam vide ſupra in cap. volumus, & mandamus. Barth. de Capua.

Decimas conſuetas ſtatuto tempore ab officialibus abſq; alijs litteris Regijs ſolui iubetur, pœna addita contrafacientibus. hoc d. Tap.

REX CAROL. II. Cap. 187.

ET quia nuper ad audientiam noſtram peruenit, quòd ſecreti prædictorum capitulorum, quibus libera eſt edita ſolutio decimarum, & aliorũ iurium ſolutorum eccleſijs, & perſonis eccleſiaſticis, de noſtris gabellis, & iuribus debitorum, abſq; alterius expectatione mãdati, quòd anno quolibet impetrabant, finibus eis præfixis non ſeruatis, ſolutionem huiuſmodi differunt nouum mandatum ad id anno quolibet calumnioſè petentes. Nos ideò reputantes moleſtius, quò ſpecialius animo gerimus eccleſiarum iura gratioſi prærogatiua fauoris iugiter proſequi, & augere, hac noſtra perpetuò valitura ſanctione iubemus, quòd Secreti prædicti, vel illi, qui huiuſmodi gabellarum, & iurium noſtrorum geſſerint magiſtratus, eccleſijs, & perſonis eccleſiaſticis ſupradictis decimas, & iura prædicta eis de ipſis gabellis, & iuribus debita, de quorum ſic conſueta vſque nunc perceptione notorium in ſtatutis, & ſolitis terminis, anno quolibet nouo mãdato nullatenus expectato, ſaluo iure Curiæ, abſq; diminutione aliqua, vel difficultate perſoluant, prout à catholicorum Regum Siciliæ temporibus, vſque nunc, extitit conſuetum: Quibus Secretis, vel gabellarum, iuriumq; magiſtris, ſi prædictos ſtatutos terminos huiuſmodi ſolutionem tranſierint, dupli eius quantitatis, in cuius ſolutione defecerint, pœnã imponimus, & reſtaurationem etiã expenſarum, quas in eo, propter ea ſequenda poſt terminos eccleſias, ſeu prælatos ſubijſſe conſtabit: quam pœnam pro Curia exigi, etiam reſtaurationem ipſis eccleſijs, & prælatis fieri de bonis Secretorum, aut magiſtrorum ipſorum, ac nihilominus

minus eos ad debitam ſatisfactionem compelli, abſq; mandato alio, iubemus, & volumus per Iuſtitiariū regionis, pęna ſuper hoc prædictis noſtris capitulis contenta, in ſuo nihilominus robore du-

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

G*Abellis.* Intelligitur de iuſtè impoſitis ſecundum Andr. in d. conſt. quanto cæteris, vbi dicit, & poſt eum Afflic. non deberi de gabellis impoſitis per Imperat. Federicum, & ratio eſt, quia † de male quæſitis non debet ſolui decima iux-
1 ta illud *honorabis Dominum Deum tuum de tuis iuſtis laboribus*, vt tradit Didac. Perez in ſæpiùs alleg. l. 1. ordinat. tit. 9. lib. 1. col. 108.

2 T *Pœnam imponimus.* Duplex pœna † imponitur officialibus negligentibus decimas ſoluere, ſcilicet pœna dupli, & refectio expenſarum: ſed parua eſt hæc pœna reſpectu illius, quā promittit dominus negantibus decimas Malach. 3. cuius verba expoſuit Hierony. quæ regiſtrantur in cap. reuertimini 16. q. 1. minatur enim Dominus ægeſtatem maximam, quod ſummæ conſiderationis eſt in hoc Regno, quod Deus affligit ſæpè ſæpiùs penuriis, quæ tum ex locuſtis, tum ex pluuiis, aut ſiccitate cauſantur, qua propter omnes agrorum poſſeſſores moneo, vt integras conſuetas decimas perſoluant; cùm ſærinum, ac irrationabile ſit pro multo, quod nobis dat Deus, in eius honorē, eiq; inſeruientibus, & pro eccleſiarū ornamentis parum dare; alias autem pœnas poſuit Rebuff. tract. de decim. quæſt. vltima, & Azeued. ad l. 1. lib. 1. tit 5. nouæ recol. num. 9. & Bellug. in ſpeculo Princip. rubr. 1. de decim. num. 24.

T *Eccleſiaſticis.* Eſt autem † ſoluenda decima clericis, qui ſuc- 3
ceſſerunt in locum leuitarum, quibus tanquam miniſtris altaris mandauit Deus, vt darentur decimæ, ità poſt Diuum Thomam. 2. 2. q. 87. art. 3. docet Didac. Perez ad d. l. 1. col. 190. Circa hoc tamen eſt animaduertendum, clericis concubinariis † decimas non deberi, ſed illas conuerti in vtilitatem Ec-
cleſiæ, vt poſt Præpoſ. & alios tenent Decia. tract. crim. lib. 6. 4
c. 21. nu. 25.

DE LEGIBVS Rub. xiij.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

DE hoc titulo habemus copioſos titulos ff. & C. de legibus apud Canoniſtas in lib. decretalium. Gregorij tit. de conſtitutionibus, eandem rub. in ſexto, in decreto diſt. 4. Apud Hiſpanos tit. 1. part. prima. vbi Greg. Lopez, ſic tit. 6. lib. 1. legum fori, vbi Montaluus Item, & tit. 4. lib. 1. ordinat. tit. 1. lib. 2. nouæ recoll. & ibi Azeued. Plures etiam tractatus hanc materiam amplexantes à pluribus authoribus editos in primo vol. tractatuum, inter quos tamen non adeſt eloquentiſſimus de legibus tractatus editus per Antonium Auguſtin. Archiepiſcopum Terraconenſem virum omni lectione doctiſſimum, aliqua etiam per Didac. del Caſtillo in prohæmio legum tauri fol. 9. 10. & 11. & per Foller. in cōment. ad proximam conſtit. nihil veterum. Petrus Rebuff. plurima in prohæmio cōſtitutionum Franciæ. ex Politicis verò Plato in Dialogo de legibus, Cicero lib. de legibus, & alij, inter quos præcipuus eſt Iacobus Simancas Pacenſis Epiſcopus de Republ. lib. 4. per totum, quibus in locis omnia quæ ad hanc pertinēt materiam latiſſimè videre poteris. vnum tamen non omittā ex tot definitionibus traditis, ſiue deſcriptionibus legis nullam adhuc videri mihi omnes ſuas habere partes præter illam quòd ſit lex ſanctio ſancta iubens honeſta, & prohibens contraria: verùm cum hæc ſit nimis generalis aliam tradere volui, vt aliquid ingenioli mei in medium afferam, non quòd bonitamen n eſſe intelligam, ſed vt debitum meum perſoluam,
1 lex igitur † eſt *Principis rationabile præceptum ad communem vtilitatem, certam atq; honeſtam hominibus viuendi, rerumq; diſponendi normam tradens malos pœnis, bonos præmijs afficiens* dixi Principis, vt ſub hoc nomine comprehendam omnes, qui legis condendæ poteſtatem habent, ſiue enim ſit Imperator,
2 ſiue Rex, aut aliquis alius Princeps, ſiuè Reſpubl. † neceſſe eſt, vt iuriſdictionem ſupremam habeat populis regulam tradendi, cum nemo alius qui eam non habeat poſſit legem con
3 dere; dixi rationabile præceptum, cum ratio ſit † anima legis, neq; abſq; ratione lex eſſe poſſit. l. cum ratio. ff. de bonis dān. & ſi eſt rationabilis erit honeſta, iuſta, poſſibilis, vtilis, manifeſta, & neceſſaria, vt inquit Iſidorus relatus in cap. erit autem lex. 4. diſtin. huic autem rationabilitati competunt, & aliæ legis circumſtantiæ, vt ſcilicet grata ſit populo, & Reip. accomodata, quia cum homo ſit animal rationale id quod ratione factum eſt libenter percipit, quod latè proſequitur ex pluribus authoribus quos allegat Iacob. Siman. d. l. 4. de Republ. cap. 14.

Dixi *ad communem vtilitatem*, cum aliæ ordinationes † quæ 4
publicam vtilitatem non reſpiciunt, leges appellari non merentur, vt ait Cicero lib. 2. de legibus. Liuius lib. 34. & quod dicimus de communi vtilitate intelligendum eſt, vt maioris partis vtilitatem reſpiciat, cùm nulla lex ſit quæ omnium vtilitatem comprehendere poſſit, teſte Liuio lib. 34. *nulla lex*, inquit, *ſatis commoda omnibus eſt, id modo quæritur ſi maiori parti, & in ſumma prodeſt.*

Dixi certa, quia leges † debent eſſe claræ, & apertæ, non 5
autem verbis dubiis prolatæ, ſic habetur Deutero. cap. 27. ibi *ſcribas omnia verba legis huius planè, & lucidè*, & in d. cap. erit autem lex. 4. diſt. & Iſocrates in Panatenaico adductus per Siman. d. lib. 4. cap. 8. inquit, *leges ſint cognitu faciles, deinde iuſtæ, & vtiles.*

Dixi *honeſtam* † cum non omne, quod licitum eſt honeſtū 6
ſit. §. ſi vxor. inſt. de nupt. idq; etiam colligitur ex verbis Platonis in epiſtola 8. vbi, inquit, *principio leges tales ſint quæ non ad opes, pecuniaſq; comparandas, neq; ad libidines mentes conuertant: ſed cum tria ſint, anima, corpus, pecunia virtutem animi maximè anteponere &c.*

Dixi *hominibus viuendi*, cum lex ſit † regula iuſtorum, & 7
iniuſtorum ſecundum Baſilium in Eſaia cap. 1.

Dixi *rerumq; diſponendi*, cum non † modo lex data ſit, vt 8
mores hominum corrigantur, ſed etiam, vt eorum bona ſub certa regula diſponantur, tam inter viuos, quàm in vltima voluntate.

Dixi *malos pœnis*, cùm lex † de neceſſitate debeat in ſe pœ- 9
nam in traſgreſſores continere, tam ſi circa mores ſe gerat, quàm etiam circa bona.

Dixi *bonos præmijs.* Cùm de eſſentia † legis ſit bonos remu- 10
nerare Demoſt. enim epiſt. 3. inquit, *omnes leges ſuper æqualitatem, & ſalutem bonorum, & frugi hominum feruntur*, & Plato in dialog. primo de legibus inquit, *& parentibus quidem bonores, non parentibus pœnas conſtituat*, & hæc diffinitio magis congruit diffinitioni Platonis, quam colligit Marſil. Ficin. in lib. minos, vel de legibus. Qui tamen † fuerint legum latores diuerſis populis, & gentibus accuratè colligit Io. Corraſ. 11
tract. de iur. ciuil. in artem redigend. tract. tomo. 1. cap. 16. Carol. Tap.

Nihil

IMPER. FREDER.

NIhil a veterum Principū authoritati ſubtrahim',

a N*Ihil veterū Principum.* Conſona hoc iuri Romano, vt C. de vet. iure enucl. l. 2. §. ſed quia diui-

Ad Imperatorem pertinet noua iura condere ſecundum temporis, & ſtatus, qualitatem, & omnes Curiæ Regni debent à Magna Curia exemplū ſumere. h. d. Tap.

diuinæ.

b *Præmijs.* Vnde dicit Horat. lib. epiſt. hos verſus.

Oderunt peccare mali

L vir-

virtutis amore.
Oderunt peccare boni formidine pœnæ.
vt no. ff. de iuſti. & iu. l. 1. in princ.
ADDITIO. *Adde glo. fina. in ſi vbi alleg it bos ver. in cap. irrefragabili. de officio ordina.*
ADDITIO. *Vide ad hanc conſtitutio. cum circa.* Cæſar.

ſi iuxta nouorum temporum qualitatem de noſtro gremio 1 noua iura ꝓducimus, & nouis abuſibus, noua remedia reperimus: Habet enim iſtud ex officij neceſſitate præcipuũ Imperialis excellẽtiæ 1 dignitas, vt ſi per rerum mutationes, & temporum ad eradicãda vitia, plantandaſq; virtutes, non videntur hominib. vetera iura ſufficere: Noua quotidie reperire cõſilia, per quæ virtuoſi ditentur *b* præmijs, & vitioſi continuis pœnarũ malleis conterantur. Conſiderantibus igitur nobis ad laudabilem hominũ Regni vitam, ſtatuta prædeceſſorum noſtrorum Regum, & Principum, quandam ex longæua guerrarum turbatione, quodammodo contraxiſſe rubiginem, dum vti pacificè ſtatutis eiſdem homines nequiuerint in parte etiam. Vt igitur ſaluo prædeceſſorum noſtrorum pudore loquamur, propter ſequentium temporum noua diſcrimina ſtatutis ipſorum defectu non modico laborantibus, ſtatim poſt noſtri receptum Imperij diadema, neceſſaria, nec minus continua nos oportuit excogitare remedia, per quæ poſſemus veterum ſtatutorum caliginem prouiſionis noſtrę lima detegere, & conſilij plenitudine ſupplere defectum. Sicq; nuperrimè diebus iſtis, dum ab expeditione Ligurum, ad Regnum noſtrum Sicilię quietem veniremus aſſumere: licèt breue iſtius etiam modici temporis ſpatium dare nolumus ad requiem, quinetiam præterita nitemur abſentiæ noſtrę tempore diſpẽdia commiſſa corrigere, & in futurum de ſtatu pacifico noſtrorum fidelium cogitare: & vt ſecundum ordinem ſingula tractaremus, Curię noſtrę pręuidimus ordinare iuſtitiam, à qua, velut à fonte riuuli per Regnum vndiquè norma iuſtitię deriuetur.

ANDRAEAS DE ISERNIA, ET ALII.

N*Ihil veterum.* Ad hoc debent tendere omnes boni Principes, eradicare vitia, & plantare virtutes. Vitia eradicantur per pœnarum inflictionem, quia culpæ proportionatur pœna. C. de pœn. l. ſancimus, nam & pro menſura peccati, erit & pœnarum modus. Deutero. 25. Tunc eradicatur vitium à vitioſo punito, ſi ſuperuenit ei pœna, nam vexatio tribuit intellectum, & pœnæ ſtatutæ ſunt in emendationem ff. de pœn l. ſi pœnam. Si moritur ex pœnæ ſupplicio, eradicatur ipſe ſimul cum vitio ſuo, quia mors omnia ſoluit, in Auth. de nup. §. deinceps. Eradicantur etiam vitia aliorum per pœnam vnius, quæ eſt metus multorum. C. ad leg. Iul. rep. l. 1. nam pro ſolerte flagello ſtultus ſapientior erit, Prouerb. 19. Virtutes autem plantãtur propter præmiorum retributionem, quæ merentibus propter actus virtuoſos debentur. C. de ſta. & imag l fi. nam ex hoc per virtuoſos ad virtutes magis attenditur: & alij per exemplum ad virtutes ſimiliter animantur. Vide Seneca 30. epiſtolarum, epiſtola quæ incipit, Epiſtola tua. dicit, quòd quando audimus enarrari virtutes aliorum, imaginem nobis, vel virtuoſis virtutes oſtendunt, ſperantes conſequi præmium de labore, per quem & cui, ſcilicet laboranti debetur reſtitutio præmij, † C. lib. 12. de re mil. contra rempublicam, & de agen. in reb. lib. 1.

† ADDITIO *Vide Par. de Put. in c. quia plerique. in ver. oppoſitio. & infra in conſtit. vt dignitatum,* Fabius Iordanus.

CA-

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T 1 N*Oua iura.* Circa hoc animaduertendum eſt † legum multiplicationem eſſe uitandam, cùm difficilius ad illarum obſeruationem reddantur homines, neque facilè à populis ſuſcipiantur, qua de re inquit Boet. lib. 13. Hiſt. Scotorum. *Quò ſunt plura præcepta eſſe reperitur plures tranſgreſſores*, & Plato lib. 6. de legibus. *Omnibus perſpicuum eſt* (inquit) *neminem leges nouas facilè ſuſcepturum*, & Diuus Auguſt. epiſt. 118. ait, *vt in morbis non ſunt tentanda noua remedia ſi veteribus ſuccurri malo poſſit, ſic non ſunt condendæ nouæ leges, ſi veteres miniſtrent aliquid quo malis Reip. medearis.* Quod apertius declarat Ferus in eccleſiaſt. *Nemo conetur* (dicit ipſe) *omnes defectus ſimul auferre, non enim poteſt in rebus humanis tam bene agi, vt omnia rectè fiant, & non plurima mala reſtent, videmus enim eos, qui omnia optimè reformare, & corrigere volunt, ſæpè plurimũ nocere, neq; quiſquam ſe plus æquo affligat, ſi non omnia corrigere poteſt, nam & Sancti plura tolerare coacti ſunt, & Domini iudicio committere, & ipſe Chriſtus* inquit, *ſinite vtraque creſcere, ne forte cum zizanijs ſimul eradicetis, & triticum* his, & alijs authoritatibus Iacob. Simane. in d. lib. 4. de Repub. in c. 9. 10. & 12. comprobat nouas leges minimè eſſe condendas.

2 Hic quæri poſſet, an lege noua † prolata ſi populus eam non ſeruet; poſſit compelli ad obſeruandum, & hoc abſquè dubio procedit: difficultas tamen remanet in eo, an videatur ab illa receſſum ſi populus obſeruare noluerit, in qua variæ fuerunt opiniones, & ea erit vera concluſio, quòd ſi ſtatim

3 † promulgata lege populus non obſeruet Principe tamen in Regno condente exiſtente, nec actum contradictionis faciente, tunc cenſeatur ſtatim ab ea receſſum, neq; poſſet inobediens puniri, neq; in hoc requiritur ſecundum aliquos tempus decennij, vel aliud, cum diuerſum ſit agere de abroganda lege, ac de illa à populo, vel maiori ipſius parte non recepta ſeruanda, quam concluſionem diſcurit Gregor. Lopez in l. 16. tit. 1. part. 1. verſ. *el pueblo*, ex qua dum eſſem iudex in M. C. Vicariæ, & ageretur de contrauentione pragmaticæ editæ per Illuſtriſſimum, & Excellentiſſimum D. Henricum de Guzman virum integerrimum, atq; prudentiſſimum tunc Regni huius moderatorem de veſtium prohibitione fuit iudicatum ſecundum pragmaticam illam non poſſe puniri contrauenientes, nam contractis nuptijs inter Illuſtris. Ducem Grauinæ cũ D. Ioanna Borgia Illuſtriſſ. Principis Squillacij filia, cum in ſolemnitate nuptiarum in conuentu plurium Regni patritiorum huius ciuitatis, plurimæ mulieres ornatæ contra formam pragmaticæ acceſsiſſent, ipſe Prorex videns, nullum contradictionis actum fecit, neq; dum ibi eſſet, neq; poſtea.

T *Dignitas.* Hæc igitur condendi † leges poteſtas ad Imperatorem, ſiue Regem, & ad eum qui ſupremam habeat poteſtatem ſpectat, pro quo eſt tex. in l. fin. in fine. C. de legibus, & l. 12. tit. 1. part. 1. vbi Gregor. Lopez, tradunt etiam Rebuff. in prohœm. conſtit. Franciæ gloſ. 1. Didac. Perez in prohœm. legum ordinat. col. 5. & in l. ſecunda ordinat. lib. 1. tit. 4. col. 180. verſ. quæro quarto, poſt Andr. in prohœm. harum conſtit. Corrad. in templo omni. iudic. lib. 1. cap. 1. §. 4. ſub rubr. legem naturalem ſolùm condit. ad quod facit lex 1. ff. de conſt. Princ. & tradit Plato in lib. ciuilis, dum ait *patet legum lationem ad dignitatem Regiam pertinere*, & Filo. lib. 2. de vita Moyſis, inquit *Regis officium eſt iubere quæ oportet fieri, & vetare à quibus abſtinere decet, cæterum iuſſio faciendorum, & interdictorum cauendorum propriè ad legem pertinet, atq; ita conſequitur. vt Rex animata † lex ſit, lex verò ſit Rex iuſtiſſimus.* 4 5

In hoc tamen articulo de legis condendæ poteſtate ſciendum eſt, eam diuerſa † principia habuiſſe; nam apud ciuitates quarum regimen vel ad populum, vel ad optimates pertinebat, ipſis, vel quibus ab eis concedebatur legis condendæ facultas erat; apud Romanos enim, quod ſenatorio magiſtratu interrogante, ſenatus reſpondebat, lex erat, ſiue quod populus tribuno plebis interrogante decidebat, ideoq; conſuli, prætori, 6

Digitized by Google

prætori, dictatori, magiſtro equitum, tribuno plebis, interregi, ſenatum habere licitum erat, & illum de lege interrogare, quòd accuratè proſequitur Ant. Auguſtinus lib. de legib. c. 7.

Hæc inquam poteſtas ſenatoria, & populi ad principem translata fuit, vt teſtatur iureconſultus in alleg. l. 1. de conſtit. Princip. ſed non ita, vt per hoc nulla apud ciuitates remanſerit legis condendæ poteſtas, cum per ſcribentes in l. omnes populi. de iuſt. & iur. & in cap. quod clericis. de for. compet.
7 communiter traditum ſit, poſſe † Ciuitates ſtatuta facere inter ipſos ciues, dumtamen legibus generalibus principis aduerſentur, & dummodo concernant adminiſtrationem rerum ſuarum, non autem deciſionem cauſarum, vt tradunt in d. l. omnes populi, & d. cap. quòd clerici tam ciuiliſtæ, quàm canoniſtæ, & Gregor. Lopez in l. 13. in princ. part. 1. Loffred. conſ. 14. nu. 25. qui amplius tradit paulò ſupra quod vna progenies, ſeu parentela, vel familia poteſt intra ſe conſuetudinẽ inducere, & diſponere, quod certo modo ſuccedatur, & ſignanter quod fœminæ non ſuccedant, poſt Ioãnem Andr. ad Specul. in rub. de inſtrum. edit. §. compendioſa. verſ. ſed nũc quid dicemus, quæ omnia breui compendio tradidit Angelicus Thom. de regim. Principis part. 2. quæſt. 90. his verbis. *lex reſpicit orbem ad bonum commune, ordinare autem aliquid ad bonum commune eſt, vel totius multitudinis, vel alicuius gerentis vicem totius multitudinis. Et ideo condere legem, vel pertinet ad totam multitudinem, vel ad perſonam publicam, quæ totius multitudinis curam habet, quia, & in omnibus alijs ordinare in finem eſt eius, cuius eſt proprius ille finis.*

8 Quod autem diximus Regem poſſe legem condere, an hoc
poſſit † facere ante coronationem Corrad. in templo omni. iudic. lib. 1. §. 5. quæſt. 4. poſt doctor. in l. bene à Zenone. C. de quad. præſcript. Cattell. Cotta in verb. Imperator, poſt alios ibi relatos.

9 Poſſunt etiam Comites, † & Barones legem cõdere in ſuos
ſubditos, dummodo legi generali Regni non derogent, vt latè per Corrad. in d. lib. 1. §. 4. ſub rubr. legem generalem ſolus cond. poteſt nu. 6. & Gregor. Lopez d. l. 13. part. prima tit. 1. verb. *Otro ninguno*. Quorum leges ius prætorium dicuntur, & annales ſunt, vt poſt Bart. & alios in l. ſtipulationum la 2. ff. de verb. oblig. tradit Azeued. lib. 2. nouæ recollect. tit. 1. in
10 princ. num. 7. An autem Cardinales † ſede vacante poſsint legem condere, dicas quòd non vt poſt Barbat. & alios tradit Corrad. in templo omni iud. lib. 2. cap. 2. §. 2. de munere Cardinalium ante num. 6. ibiq; latè ipſorum poteſtatem eo tempore explicat.

T *Noua*. licèt ſuperius affirmauerim legum multitudinem uitandam, & quantum fieri poteſt à nouarum legum promulga-
11 tione abſtinendum. Attamen † id ſano modo eſt intelligendum, dummodò vel noua vitia non oriantur, vel veteres leges, peſte, fame, aut bello abrogatæ videantur, vt tradit Imper Federicus in conſt. poſt mundi machinam. §. cum igitur, & Afflict. in d. conſt. §. nos itaq; num. 8. & 9. & Ioannes Ant. de Nigris in prælud. cap. Regni num. 46. & Vlpian. lib. 4. fideicommiſſ. relatus per Iacob. Siman. lib. 4. de republ. cap. 12. in quit. *Bonis legibus occurrendum eſt malis moribus, corrigendæ leges deprauatæ, tollendæ, iniquæ* Et Vida lib 2. de reipub. dignit. *ſunt leges aliquæ, quas in dies ætas retractat, expolitq;, & in meliorem rationem mutat. Namq; humana ſolertia non omnia, quæ cogitat illico perfectè videt, ac ſentit. verum in dies hominum ingenia magis, ac magis acuuntur, atq; illuſtrantur, & perſæpè quæpiam, quæ animus tuus heri, & nudius tertius ignorauit, hodie ſcire incipit: natura enim paulatim nobis ſeſe detegit, atq; enudat, idcirco quotidie (prout tempus deſiderare videtur) noua conduntur leges*

12 *Guerrarum*. Sunt autem bellum, † fames, morbi continui, vel peſtis, legum corruptionis cauſa. Non enim poſſunt homines eo tempoee ſub regula viuere, qui neceſsitatem vitam defendendi habent, ita Plato lib. de legib. dialogo 4. inquit, *dicturus eram nullum vnquam hominum aliquid legis ſancire, ſed fortunas, caſusq; varios incidentes leges vobis per omnia ferre, aut enim imminentis violentia belli priorem peruertit rempublicam, legeſq; mutat, aut ſumma quadam penuria; morbi quoq; innouare compellunt, peſtis etiam diuina, multorumq; annorum incommoda & importuna tempeſtas,* hæc Plato. Cum igitur mala hæc reipublicæ veniant oportet pace, abundantia, & ſanitate reſtituta principem nouas condere leges, & veteres diſſuetudine abolitas renouare.

T *Pudore*. Nota quòd poſt † mortem adhuc durat fama, & 13
pudor, ad quod plura congerit Corrad. in loco præcitato §. 4. in vltimo cap. num. 4. pudor enim plerumq; correptor eſt noſtri, vt ait Ambr. ſuper pſal. 118. ſermone 10. verſ. 6. & non ſolùm attingit nos obligatio ciuilis, & naturalis, ſed etiam verecundia, vnde ita excuſatur qui aliquid facit, vel omittet propter verecundiã, ſicut ſi teneretur Bar. in l. pecuniæ. ff. de alim. & cibar. legat. poſt alios Gregor. Lopez in proœm. ll. partit. verſ. *Por la verguença*

Requiem. Debet enim † Princeps elaborare pro ſubdito- 14
rum ſalute, & illorum commoda quærere, quemadmodum, & omnes prælati facere debent, vt admonet Sanctus Ambroſius in homilia de natiuitate Domini, quia Imperator omniũ
pater appellatur, & Princeps dat † maiora bona ſubditis, quã 15
pater filijs, vt latè apud Corrad. in templo iudic. lib. 1. cap. 1. de Imperatore §. 3. q. 5. ſunt enim Reges inſtituti, vt ait Iacob. Siman. lib. 3. de repu. c. 4. nu. 6. poſt Cic. & alios, vt populi iuſtitia fruerentur. *Nam* (inquit ipſe) *cùm premeretur initio multitudo ab his qui maiores opes habebant, ad vnum aliquem virum confugiebant virtute præſtantem. qui prohiberet iniuria tenuiores æquitate conſtituendo, ſummos cum infimis pari iure perſtringens.*

T *Fidelium*. Cogitare quidem debet † Princeps de pace in- 16
ter ſubditos tuenda, vt ex multis tradit Corrad. in templo omnium iud. lib. 5. de Imperatore. §. 3. quæſt. 50.

Ordinem. Eſt enim † ordo firmum, & rectum fundamen- 17
tum omnium rerum, ſinè quo nihil ædificari poteſt, vt inquit Bal. in tract. ſchiſmatis col. 3. Deus enim tam cæleſtem, quàm terreſtrem machinam ordine ſummo creauit, ibi enim tres Angelorum Hierarchias creauit miro ordine, vt inquit Sanctus Thomas in oratione ante ſtudium: hoc eodem ordine creauit primo cælum, & terram, & cætera, quæ mundi ambitu continentur, & ſupra illam ſunt cæleſtia corpora, vt habetur Geneſ. cap. 1. & ſequent. hoc inquam ordine de cælis ad terram deſcendit, vt labefactatam, ac pænè extinctam humanam naturam illam aſſumens reſtitueret, *dum medium ſilentium tenerent omnia* (inquit Apoſt.) *omnipotens ſermo tuus de regalibus ſedibus venit*: multa autem circa ordinem tenendum tam in ſcribendo, quàm in loquendo, quàm etiam in procedẽdo in iudicijs, vel extra, poſuit Carau. in rit. 2. in prin. & Marant. in ſpec. in princ.

T *Velut à fonte*. Ad hoc facit. quod dicimus vnumquodquè corpus ſuum caput habere, aliàs monſtruoſum eſſet, ſi caput
non haberet; ideoq; Politici ſcriptores dixerunt † Monar- 18
chiam optimum eſſe regendi modum, & cæteris præſtantiorem, quod expreſſè declerat D. Thom. de regim. Princip. lib. 1. cap. 2. cuius pulcherrima verba hic ſubnectam. *Bonum autem, & ſalus conſociatæ multitudinis eſt, vt eius vnitas conſeruetur, quæ dicitur pax: Quanto igitur regimen efficacius fuerit ad vnitatem pacis ſeruandæ tanto erit vtilius. manifeſtum eſt autem, quòd vnitatem magis efficere poteſt, quod eſt per ſe vnum, quàm plures: Vtilius igitur eſt regimen vnius, quàm pluriũ. Adhuc ea, quæ ſunt ad naturã optimè ſe habent: in ſingulis enim operatur natura, quod optimum eſt. Omne autem naturale regimen ab vno eſt. In membrorum enim multitudine, vnum eſt, quod omnia mouet, ſcilicet cor. & in partibus anima vna vis principaliter præſidet, ſcilicet ratio. Eſt etiam apibus vnus Rex, & in toto vniuerſo vnus Deus factor omnium, & rector. Hoc etiam experimentis apparet, nam ciuitates, & prouinciæ, quæ non reguntur ab vno diſſentionibus laborant, è contrario verò, quæ ſub vno Rege reguntur, pace gaudent, iuſtitia floret, & affluentia rerum lætantur*. Hoc etiam eſt, quod docuit Hieronymus relatus in cap. in apibus
7. q. 1. Ideoq; † Summus Pontifex caput eſt totius Eccleſiæ 19
militantis habens vtrumq; gladium; ideſt vtramq; poteſtatẽ, ſpiritualem ſcilicet, & temporalem; vt latè proſequitur Aluar. Pelag. de plant. eccleſ. lib. 1. cap. 12. & 13. ſic itaq; decebat, vt enim Regnum iſtud Regem vnum haberet, & idem ius ſeruaret, ne propter iurium varietatem induceretur, vel difficultas maxima, vel iudicandi confuſio.

com-

ADDITIONES.

No. ius Longobardum dicit commune, ergo omnes debent in Regno vti iure

Rex ſtatuit ſecundum quas leges ſit iudicandum in Regno. h. d. Tapia.

REX GVLIEL.

Ex Conſtit. Puritatem.

§ IVſtitiam miniſtrare curabunt, & ſecundum conſtitutiones noſtras: Et in defe-

iure Longobardo, cum hic videtur derogare iuri communi. de quo no. glo. ſup. à quib. cum & Bar.

Digitized by Google

Bar. in l. vniuerſis. ff. . . . . ibi, Longobarda ideſt ſi viuunt iure Longobardo, illud præferatur iuri Romano, ſi autem non, tunc ſeruetur ius Romanum. & ita communiter ſuit ſeruatum, vt teſtatur Luc. de Penna in l. prima. col. 7. de conduct. lib. 11. vbi tenet quod ius Longobardum non ſit ius commune, ſed ſpeciale. & dicit quod verba ſecundum iura communia referūtur ad Romana. vide quia pulchrè loquitur. De Bottis.

&u earum, ſecundum conſuetudines approbatas: ac demū ſecundum iura cōmunia Longobarda,* videlicet & Romana, prout qualitas litigantiū exegerit, iudicabunt.

¶ *De legibus Longobardis, & quomodo ſeruentur in Regno, vide Andr. in prælud. feudo. 2. 3. & in c. 1. §. bona vacantia. quæ ſint reg. & in cap. primo de pace tenen. §. ſi quis hominem. & in cap. primo de alie. feudo. pater. § & conſuetudo. vide Maran. quæſt. 2. & Io. de Arno ſing. 8.* Fab. Iordanus.

AN-

ANDRAEAS DE ISERNIA.

PRout *litigantium qualitas.* Nam ille qui viuit iure Francorum iudicabitur per iura Romana, alij per Longobard. quæ derogant Romanis legibus, vt hic, & ſup. tit. 1. l. vt vniuerſis. Multi tamen non vtuntur iure Longob. in regno, ſicut Neapoli, & Aerſæ, quos non excuſat conſuetudo, quæ tollitur per has conſtitutiones, ſiue præceſſerit, ſiue ſubſecuta fuerit. C. de vſu. l. hos. ver. cæterum. & ſupra in prologo, circa ſi. Salerni etiam quidam viuunt iure Romano, & aliqui iure Longob. Sed omnes iſti excuſant ſe, quod ſunt Franci, & iure Francorum viuunt. immo quia ſic ſemper vixerunt, & viuūt, & hoc tollent iſtæ conſtitutiones, vt patet ſupra, de iure Francorum, io in. ſub. l. 1.

CA-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 IVſtitiam *miniſtrare.* Cum hoc tex. videtur concordare diſpoſitio tex. in l. de quibus ff. de legibus, vbi Romanorum
2 † iurium deficiente diſpoſitione, recurrendum eſt ad conſuetudines locorum, quibus etiam deficientibus ad conſuetudines proximorum locorum erit confugiendum.

Ex conſtitutione puritatem deſumpſimus verba huius tex. quæ ſub hoc tit. maximè congruunt, cum de legibus acturis per neceſſarium ſit ſcire, ſecundum quas leges iudicare debeant, vel cauſas defendere, vel eos, qui hæc acturi ſunt, docere: quod etiam probatum reperi apud Hiſpaniarum legum compilatores, tam in lib. legum fori lib. 1. tit. 6. vbi adeſt lex 5. quàm in lib. legum Tauri l. prima, quibus in iuribus exprimitur ſecundum quas leges ad cauſarum deciſionem procedi debeat in illis Regnis; quarum legum contextus, & quæ inibi annotarunt doctiſſimi Montal. Didac. del Caſtillo, & Ceruantes ad huius tex. explanationem, atq; ornatum plurimum conferunt.

2 Huius tex. occaſione † dicit Afflict. hic ius Longobardum eſſe præferendum iuri Romano, in illis tamen ciuitatibus, vbi viget ius Longobardum; ſecundum quam opinionem iudicatum fuiſſe ſemper teſtatur; licèt ipſe teneat, quod indiſtinctè prius iudicandum ſit ſecundum ius Romanum, & poſtea ſecundum ius Longobardum, intelligens hunc text. ſecundum iura communia, hoc eſt ſecundum ius Romanum, quod eſt Romanorum ius commune, & poſtea Longobardum. Hanc quæſtionem diſputat latiſſimè plures adducēdo rationes Maran. in ſuo ſpeculo in 3. par. principali.

3 Ad huius quæſtionis intelligentiam ſciendum eſt † Longobardos fuiſſe homines ſeptemptrionales, qui ex Scandanaria, ſiue Scantia inſula originem duxerunt, vt tradunt Abb. Veſpargenſis in hiſtoria Longobard. inſerta in eius cronica, & Otho Fryſigenſis lib. 5. cap. 4. Hi quidem ex dicta inſula egreſſi; cum multum eorum numerus creuiſſet, alias ſibi quæſierunt regiones, duos ſibi Principes conſtituentes, Ibor ſcilicet, & Agior, vt tradit Illuſtriſſ. Baronius ſub anno 568. quicquid dicat Marin. Freccia ſecutus Gaudeos: Merulam in ſua Gallia Ciſalpina cap. 5. eos ex Germania oriundos in lib. 1. de ſubfeud. fol. 8. num. 59 & Bernard. Saccus in ſua hiſtoria Cicinenſis. Hos Narſes eunucus ex Pannonia vocauit in Italiam anno Domini 568. concepto odio in Sophiam vxorem Iuſtini Imperatoris. quæ cum marito egerat, vt Narſetem, qui vices Imperiales in Italia gerebat, officio priuaret, & Loncinū eius cubicularium in locum Narſetis viri quidem ſtrenui poneret, vt poſt præfatos authores agit etiam de hac re Gooſaluus de Iglieſias in hiſtoria Pontif. in vita Ioannis III. qua breuiſſimo tempore potiti ſunt; & licèt Marin. Frecc. fol. 62. num. 16. dicat id accidiſſe anno Domini 900. contrarium tamen tenent plurimi grauiſſimi authores, quos ſequitur præfatus Illuſtriſſ. Cardin. Baron. annal eccleſiaſt. tom. 7. ſub anno Dom. 567. fol. 510. & anno 568. fol. 528. durauit eorum Regnum per annos ducentum, & ſex, vſq; quò à Carolo Magno eiecti fuerunt anno Domini 776. ſub viginti quatuor Regibus, licèt ſecundum Colenut. fuerit Italia diuiſa inter triginta Capitaneos, quos Duces appellarunt. Sed in hoc Regno potiti ſunt ſub tit. Ducatus Beneuenti ea parte, quæ ſecundum veterem deſcriptionem ad Campaneam Fœlicem pertinet, præter tamen Ciuitatem Neap. & Puteolorum, cui addiderunt Regionem Samnitum, vſq; ad Iſerniam iunctis Pelignis, Marrucinis, & Marſis: reliquum verò ſub Imperio Græcorum remanſit. & licèt Carolus Magnus, Deſiderio Longobardorum Rege capto deuicerit etiam Beneuentanum Ducem per eius filium Pipinum; reſtituit tamen Beneuentanum Ducatum Grimoaldo eius Duci, vt teſtatur. Colenut. in compendio hiſtor. Regni lib. 2. fol. 51. in parua in anno 802.

4 Sed, vt ad leges † Longobardorum reuertamur, eas condidit Bauterus vir fortis; ſed Arriana perfidia maculatus, vt tradit Abb. Veſpargenſis loco citato, quæ leges antea memoria conſeruabantur, vt teſtatur Platina in vita Io. IIII. idque accidit poſt 76. annum, ex quo Longobardi Italiam ſunt ingreſſi, quæ leges qualiter abierint in deſuetudinem traditur latiſſimè in præfatiuncula ad leges Longobardorum. In hoc
5 tamen Regno † in aliquibus partibus obſeruantur, pro quo non prætercam, quod recitat Andr. de Barulo in commentario ad leges Longobardas de quodam optimo aduocato, qui multa allegabat in iure Romano pro ſuo clientulo, & ex aduerſo in foro contentioſo ſurrexit quidam alius aduocatus minus doctus, & oſtendit ius Longobardorum in contrarium iudici, quod ſubtus pallium tenebat abſconditum, & ſic in cauſa obtinuit. Nam in caſu illo ius Longobardorum diſcordabat à iure Romano, ille autem magnus aduocatus remanſit frigidus, & verecundus, videns ſe ab impari, tam facilè ſuperatū, & ſic Andr. dicit ex illa hora animo ſuo cogitaſſe illud opuſculum conficere, & hoc procedere ex quadam inueterata conſuetudine in Regno iſto teſtatur.

6 *Romanum.* Sed de quo iure † intelligendum ſit, de Canonico ſcilicet, an de ciuili? Reſponde nullam hic agendam eſſe inter hæc iura differentiam, ſed de vtroq; intelligi in caſu ſuo, ideſt, vt ius canonicum ſeruetur in caſibus per ipſum deciſis, & ius ciuile in caſibus per ipſum determinatis. At difficultas
7 eſſe poteſt, ſi in vna, eademq; re exiſtat deciſio iuris canonici, & huic contraria ſit alia iuris ciuilis, in qua Didac. Perez in procem. ad ll. ordinat. quæſt. 3. concludit deficiente iure Regio in propoſita quæſt. recurrendum eſſe potiùs ad ius canonicum, quàm ad ius ciuile, quod fortius in hoc Regno obtinere deberet, in quo apertum eſt Imperatorem nullam habere iuriſdictionem, ſed recognoſci inueſtituram à Pontifice Romano. In terris verò Imperij aliud eſſet dicendum, cùm ibi vigeat ius Imperiale; & hanc fortaſſe crederem veriorem ex ijs, quæ dicit Aluar. Pelag. de planct. eccleſ. lib. 1. cap. 17. & ſeq. Marant. poſt Abb. in cap. 1. de oper. nou. nuntiation. dicit in ſpecul. par. 3. numer. 54. quòd ſi concernit ſalutem animæ, tunc lex canonica ſeruanda erit, etiam ſi contradicat legi ciuili; ſi verò non contradicit, tunc quamlibet ſeruandam in foro ſuo.

Ca-

Digitized by Google

Capitula per ipſum Regem edita iubet publicari in primarijs Ciuitatibus, & vbi reſidet Iuſtitiarius. h. d. Tapia.

REX CAROL. I. Cap. 90.

Item prędicta omnia capitula in ſingulis ciuitatibus, & terris famoſis, in quolibet Iuſtitiariatu per ſingulos publicētur. Et tā ipſis ciuitatib. quàm terris famoſis, quàm alijs caſtris, & villis trāſcripta reddātur, ſub ſigillo Iuſtitiarij regionis.

Actum Neapoli, Anno Domini MCCLXXXII. menſe Iunij 10. eiuſdem 10. Indict. regnorum noſtrum Hieruſalem anno 6. Sicilię verò 17.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

F*amoſis.* Vbi autem debeat publicari lex, & an ſufficiat, quòd id fiat in ciuitatibus primarijs, vel in ea, quæ eſt caput totius Regni, vide infra cap. 138.

1 *Transſcripta.* Antiqui enim Romani † legum optimi conditores leges in ære inſcribi faciebant, vt Cicero ait prima Philippica: *quod erit (inquit ipſe) ità geſtum, id lex erit, & in ære incidi iubebitur*, quem refert Ant. Auguſt. lib. de legibus cap. 16. qui in vltim. eius lib. plures leges, tum in ære, tum in lapide impreſſas deſcripſit ad literam, quas ego apud Vergilium Vrſinum vidi Romæ magno cum gaudio noſtræ antiquæ diſciplinæ monumenta inſpiciens.

R*egina iuſtitia.* In hoc cap. vſq; ad cap. inſuper, ad finem ponitur cōfirmatio, & declaratio capitulorū ſupra poſitorum.

*ADDITIO. Inſtituens. *Vide quæ ſcribit Fel. 2. not. in c. conſuluit ext. de Iudais.* De Bot.

Ibi, *dilectione, &c.* No. dilectionem regis, qui reputatur pater, & ſubiecti filij familias, & nepotes, & alibi reputatur pater, & filius, dominus, & miniſter, vt no. in cōſt. quæ incipit, non ſine. de obſer. iuſt.

Nouas leges ad populorum ſibi ſubditorum commoditatem condere, & collapſas reſtaurare, procerum Regni adhibito concilio decernit Rex Carolus Secundus in hoc cap. h. d. Tap.

CAROL. II. Cap. 193.

Regina iuſtitię in veſtitu deaurato, circundara varietate, ſic leges ad conſtringendas vitas hominum ordinat. ſic ad gubernationem ſalubrem populorū edicta conſtituit, vt inſtituens * programate diuulgatas cū expedit, emendare non negligat, & dū vtilitati publicæ deſeruitur, variare pro tempore iuſte ſancita, & ritè diſpoſita non omittat. Multis vndiq; natura nouitatibus vtitur, cuius decurrens varietas in tam perpetuo motu conſiſtit, vt nihil inſtabile, nihil immobile, quod mutatione non ægeat, poſſit ad eius regimen promulgari, eo ꝙ particulares actus, qui ſunt infiniti certis concludi ſub regulis à primis inuentoribus nequiuerunt, & ſi naturalis ratio ab imperfecto veniens ad perfectum pro communi bono per poſteros adinuenta ſubtilius in nouam legis additionem properat adiuuare. Effrænis equidem humanæ conditionis audacia immutatrix vitiorum natura labitur ad delicta. cuius ineffrænata præſumptio ſic omnem creaturam vitijs implebat, vt diſciplina neceſſaria prouidenti pro pace hominum pro æquitate iubeatur inſurgere legiſlator, lex animata, vigor iuſtitiæ, qui contra ſceleritates inductas conſtitutiones exaſperet continuis pœnarum malleis, duriſq; ſupplicijs inſolentes affligebat: ſed vbi intellectum vexatio tribuens, ſubiectos ad frugem melioris vitæ reducit, iuxta varietatem naturæ, leges aptando, præambulæ ſanctionis duritiem in leuitatem prouida deliberatione commutet, temperatis vitijs prauæ concupiſcentiæ relegentur, ſtatutis edictalibus varietatis frænetur ſæuitia, & ſuberceſcente clementia humanitatis Regiæ, nouella quædam propago conſurgat. Nos itaque, qui prædicti regni noſtri fidelium inſtantijs turbinis incurſibus laceſſiti, preſſuris quibuſlibet premimur grauaminibus aggrauamur. Ad remotionem oppreſſionum omnium, & onerum iniuſtorum diligenti cura, & curioſa diligentia ſenſus noſtros aenimus, & vias, & modos adinuenire ſolicitis ſtudijs, & ſtudioſis ſollicitudinibus inſudamus: quibus eiuſdem noſtri regni fideles de cuiuſcunq; moleſtationis indebitæ ſuper inductis abuſionibus liberentur, ſæuientibus officiorum præpoſitis, & profanantibus prouinciarum rectoribus adhibeatur fræni temperies: qui in noſtri abſentia de iam dicto regno potiſſimum agrum dominicum ſpinis, & tribulis laxata licentia repleuerunt. Idcirco pro nimia ſubditorum dilectione, quos affectu paterno reputamus filios, & nepotes commoditatibus inuigilamus populorū, dum pro ipſorum quiete labores voluntarios appetentes, accuratè quæſiuimus: quod in præſentiarum occurrit ad eorundem ſtatum pacificum reparandum, aut de nouo etiam inducendum: illa ergo, quæ pro temporum, & cauſarum varietate iuri communi, conſtitutionibus, & conſuetudinibus memorati regni addenda, corrigenda, ſupplenda, detrahenda, & declaranda ob communē vtilitatem prouidimus, prælatorum, Comitum, Baronum, & ſapientum conſilio habito. In præſenti nouas noſtri nominis ſanctiones redigi fecimus, quas multiplici prælatorum ipſorum, Comitum, Baronum, & ſapientum diſcuſſione præhabita, noſtræ ſereniratis authoritate firmatas, ab omnibus eiuſdem regni noſtri fidelibus, tam in iudicio, quàm extra iudicium præcipimus inuiolabiliter obſeruari.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 R*egina Iuſtitia.* Eſt autem iuſtitia † ſecundum Mercuriū Termegiſtrum Dei motus: ideoq; non immeritò vocauit iuſtitiam Reginam, cùm iuſtitia legalis ſit princeps omniū virtutum moralium, & neq; eſt Heſperus, neq; Lucifer ità admirabilis, vt habetur in authen. vt omnes obediant iudic. prouinc. in princ. & Philoſ. in 5. ethic. quod explicat Sanctus Thom. 2. 2. q. 58. art. 12. in corpore, quatenus iuſtitia † dirigitur ad bonum commune omnium. Nam in hac parte excellit omnes alias virtutes, quod etiam annotarit Domin. Sot. de iuſt. & iur. lib. 3. q. 2. art. 8. Molina lib. 1. de iuſt. diſput. 1. & Patres Collegij Coimbricenſ. in commentariis ad moralia bona, Ariſt. diſput. 9. quæſt. 1. art. 1. & Corrad. in templo

plo omn. iud. cap. 1. de Imperatore lib. 1. §. 3. et (vt inquit
3 Sanctus Thomas) d. loco art.6. in corpore † eſt virtus genera-
lis in quantum ordinat actus aliarum virtutum ad ſuum finem,
quod eſt mouere per imperium omnes alias virtutes, & hoc
de iuſtitia in genere ſumpta: de iuſtitia autem particulari, tra-
dit idem Sanctus Thom. d. quæſt. art. 12. quòd præexcellit
etiam inter alias virtutes morales: Nam aliæ virtutes laudan-
tur ſolùm ſecundum bonum ipſius virtuoſi, iuſtitia autem lau-
datur ſecundum quòd virtuoſus ad alium benè ſe habet, quod
declarat Sot. d. art. 8. verſ. tertia concluſio intelligi de virtuti-
bus moralibus, quæ ſunt in appetitu, idq; pluribus comprobat
rationibus, vt prudentia primo in loco ſedem habeat, quod d.
art. verſ. eum tamen ex pluribus deducit: de quo vide plura
collecta per Luc. de Pen. in l. neminem. C. de ſuſcepto: præ-
poſit. & arcarijs lib. 10.
T *Veritate.* Hæc verba ſunt deſumpta ex Pſal. 44.
4 T *Vt inſtituens.* Hæc inquam † iuſtitiæ virtus neceſſaria eſt in
Rege *Rex enim iuſtus erigit terram*, prouer. cap. 29. & Plutarc.
in Demet. inquit, *nihil tam egregium, tamq; proprium Regis eſſe
videtur, quàm iuſtitia opus Marſ. enim* (vt Timotheus inquit)
Tyrannus eſt, lex autem omnium Rex. In hoc enim differt ex-
cellentia Regis ab alijs, vt iuſtus ſit: ideoq; Plutar. in Ageſilao
inquit, *nihil maior eſt ille me, niſi ſit iuſtus, & magis rectè, præ-
claréq;* putans menſura quadam, quantum quiſq; præcellat
Regem exiſtimari debere.
5 T *Effrænis.* Debet enim Princeps † ſubditorum audaciam,
atq; vitia iuſtitia refrenare: nam, vt inquit Diuus Gregor. lib. 7.
epiſt. 120. *Summum in Regibus bonum eſt iuſtitiam colere, ac ſua
cuiuſq. iura ſeruare, & ſubiectis non ſinere, quod poteſtatis eſt, fie-
ri ſed quod æquum eſt cuſtodire.*
Agrauamus. Rex enim debet commoda ſubiectorum in-
6 ueſtigare, nam quies † & bonum ſubditorum dicitur eſſe pax
ſuperiorum, vt in cap. officij vbi notat Philip. Franc. de off. le-
gat. in 6. adeſt enim quædam amicitia inter dominum, & ſub-
ditum, propter quam conſeruandam tenetur illi benefacere,
vt ait Philoſoph. lib. 8. ethicor. c. 11. cum. n. & ipſe ſit homo,
vt alij neq; in alio præſtet, quàm quod uel à Deo, uel à ſubditis ad
illorũ regimen ſit electus, quomodo non grauabitur ipſe, ſi gra
uantur, & ſubditi. Ideoq; præter ea, quæ ad conſt. Poſt mundi-
machinã diximus, audiamus Oſorium lib. 7. de Regis inſtitut.
7 dicentem, *à Principio Reges † creati ſunt, vt miſeros, & afflictos
à Tyrannidis crudelitate liberarent, potiſſimum autem eorum mu-
nus erat iudicare, itaq; iudiciorum ſeueritate ſcelera coercebant, &
vnicuique quod ſuum erat tribuebant*, & rectius Seneca id ele-
gantiſſimis deſcripſit verbis oſtendens nobis Principem eſſe
Reipub. animam, quæ corpus illius informat: quam ergo con-
ſolationem ſentire poterit anima, ſi corpus affligitur? *Animus
Reipub.* (inquit ipſe,) *Princeps eſt, ille vinculum eſt, per quod
reſpublica coeret ille ſpiritus vitalis, quem tot millia hominum tra-
hunt, nihil ipſa per ſe futura, niſi onus, & præda, ſi mens illa Im-
perij ſubtrahatur.*
8 T *Acumus.* Ad hoc † creatus eſt Rex, vt ab oppreſſionibus
ſubditos liberaret, ad quod faciunt verba Euſeb. apud Stobeũ
ſermo. de magiſtr. adductus per Siman. lib. 3. de repub. cap. 9.
*Ad regnandum promotus es, vt Imperio tuo ſubditos ab aliorum
inſidijs ſecuros, atq; tutos cuſtodires, & vt cuſtos eſſes recti, & ma-
gnæ Deæ iuſtitiæ miniſter, atq; interpres.*
9 T *Præpoſitis.* Maximum enim malum eſt quando miniſtri iu-
ſtitiæ non ſunt ea virtute præditi, (vt debent) cum etenim
credunt homines iuſtitiam ſibi miniſtrari, ſi pro ipſa grauami-
na recipiant, ferre id non poſſunt, nec verbis exprimi, quàm
magnum malum ſit illis, qui talia patiuntur, & propterea di-
10 uinæ † iræ ſignum apertiſſimum eſt, quando Rex malus da-
tur, vt ex Fero. in eccleſiaſt. cap. 10. refert Simane. lib. 3. de
repub cap. 5. ſic & miniſtri ipſius, cum & ipſe regat Regnum
per eius miniſtros: cum enim Deus vult peccata populi caſti-
gare, id pluribus medijs efficit, inter quæ iſtud eſt, vt malos
miniſtros permittat iuxta illud Iob. 34. *Deus regnare facit ho-
minem hypocritam propter peccata populi*, & alibi, *dabo tibi Re-
gem in furore meo, & auferam in indignatione mea*, quod expo-
nens in quodam ſermone habito in ædibus D. Mariæ Annun-
ciationis in hac Ciuitate Neap. inſignis, & verè apoſtolicus
concionator vir religioſiſſimus ordinis Carmelitarum B. Ma-
riæ Deſcalciatorum Frater Petrus matris Dei (dixit) nolle Do-
minum noſtrum quotidie Turcas introducere, vt nos affligant,
ne fidem amittamus; ſed miniſtros malos permittere. Pro-
pterea Principes iuſti debent inuigilare ſuper ipſis, & (ni fal-
lor) hæc primùm cura eis eſſe debet, nec alijs ſe immiſcere: ſi
enim

enim iuſtitiæ miniſtri probi ſunt; ſi quod ſibi commiſſum eſt,
rectè, ac fideliter exerceant, quid igitur Regi remanet agen-
dum? ad hoc igitur peruenire poterit, ſi bonos præmijs, ma-
los verò pœnis afficiat, cum vnius pœna, ſit multorum exem-
plum. † Ideoq; facinus illud Cambiſæ Perſarum Regis fertur 11
egregium, qui ſupremum illius Regni iudicem improbum ex-
coriari fecit, eiuſq; pelle ſedem ipſius ornauit, & ſuper ea fi-
lium ſedere fecit, idemq; ſe facturum minans, niſi rectè iudi-
caſſet; de quo meminit Marcus Ant. Surgens de Neap. illuſtr.
lib. 1. cap. 17. num. 52. Ideoq; Iſocrates ad Demonicum ſcri-
bens, ait, *Imperium gerens nullius mali opera ad gubernandum
vtito, illius enim peccatorum cauſæ in te referentur.* Malus enim
miniſter nihil aliud, quàm malum agere poteſt: quod ſcripſit
Theognis in ſentent. elegiacis *veriſimile eſt* (inquit) *malum vi-
rum mala iura adminiſtrare*, in Euritheo *improbos in Ciuitate
nunquam promoueri, mali enim, vel pecunijs ditati, vel aliquo
reipub. magiſtratu aucti exultant repente. fortunatis ipſorum do-
mibus factis*, & tandem vt Iamblici dicto in exhortatione ad
philoſophiam omnia concludam, *perinde periculoſum eſt inſa-
nienti gladium, ac improbo viro magiſtratum committere.*
T *Filios.* Princeps † enim, & eius Conſiliarij debent diligere 12
ſubditos vti filios, & fratres ſuos, vt dixit Martinus Laudenſ. in
tract. de conſil. Princip. q. 14. & Corrad. lib. 1. de Imper. cap.
1. § 3. q. 5. cum enim ſubditi à Principibus diligi ſe intelligunt,
ipſum etiam Regem maximo proſequuntur amore; & hoc
eſt, quod Princeps exactiſſime curare debet, Nam vt ait Plu-
tarch. in Demetrio: eſt optimum Regni fundamentum. *Re-
gem Antigonum* (dicit ipſe) *dixiſſe tradunt beneuolentiam, ſibi
ſemper viſum optimum Regni fundamentum, veriſſimumq; præſi-
dium.* Et idem in Arato dicit, *vera, ac ſtabilis ciuium beneuo-
lentia, optima Principis cuſtodia eſt, latrones, rupes, ac ſaxa inco-
lunt, & præcipitijs ſe tutantur. Regi autem nihil fide, ac beneuo-
lentia firmius, nec munitius eſſe poteſt.* Et Diuus Ambroſ. lib. 2.
officiorum cap. 7. loquens de humanitate, qua Reges debent
eſſe præditi, inquit, *legimus non ſolùm in priuatis, ſed etiam in
ipſis Regibus, quantum facilitas † blandæ affabilitatis profuerit,* 13
*aut ſuperbia, verborumq; obſuerit tumor, vt Regna ipſa labefacta-
ret, & poteſtatem ſolueret.* Quod rectè intellexit Seuerus ille
Imperator, cuius dictum refert Ianſenius in prouerb. cap. 20.
*de Seuero Imperatore traditur, quòd cum Mammea mater, &
eius vxor Memia ei obijcerent, quod nimia ciuilitate redderet po-
teſtatem meliorem, reſpondit, ſed ſecuriorem, atq; diuturniorem.*
T *Baronum.* Cum enim debeat lex ab omnibus obſeruari,
æquum eſt, vt Regni procerum, ſapientumq; virorum conſen-
ſus præcedat † Sunt enim proceres totius Regni flores, quo- 14
rum odore ducti populi faciliùs ad legum obſeruantiam tra-
huntur. Ideoq; Imperatores Theodoſius, & Valentinianus in
l. humanum. C. de legibus, procerum ſapientumq; virorum
† conſilium exquiſiuerunt in lege condenda. Princeps enim 15
debet cuncta gerere cum conſilio ſapientum virorum prout
de Alexan. Seuero refert Herodian. lib. 6. & Lampridius in
Alexan. *Alexander* (inquit Seuerus) *ſexdecim ordinis Senatorij
viros ætatis, grauitate, vitaq; ſanctimonia præexcellentes, aſſeſſo-
res, & conſiliarios delegit, nihilq; aut dicebatur, aut agebatur, niſi
illorum antecedente ſuffragio. Hi autem fuerunt Vlpianus, Pau-
lus, Sabinus, Pomponius, Alfenus, Africanus, Florentinus, Mar-
tialis, Calliſtratus, Hermogenes, Venuleius, Triphonius, Metia-
nus, Celſus. Proculus, & Modeſtinus omnes illuſtres iureconſulti,
et iuris profeſſores celeberrimi*, Et Zonaras in Imperio Hadria-
ni dicit. *Omnes res magnas, & neceſſarias non priuato conſilio,
ſed ſenatoribus adhibitis egit Hadrianus* Ideoq; Celſus Mancinus
de iuribus principat. libr. 8. cap. 1. ex Plutarch. & alijs pro-
bat † Principem omnia cum conſilio agere debere. Si enim 16
res contentioſa, ac laborioſa ſit, ex amicis optimos eligere
debet, aut ex optimis placidiſsimos ad negotia. Hi namq; &
illum ſubleuant, ſi prudentia ſint præditi æmulationis neſcia,
& vt res feliciter tranſigantur efficiunt; ad quæ adducit Plu-
tarch. contextum omnino legendum. Nec † ſolùm vnius con- 17
ſilio, ſed plurium vti debet, Hinc idem Celſ. loco citato, in-
quit, *& licèt in ſe omnia ſint munera, in illoq; cuncta ſint poſita, vt
res feliciter agantur, & in commodum populorum pluribus nego-
tijs, plures vni negotio, & multos præficere.* Sic enim, vt ſcripſit
Ariſt. *vnus alium obſeruabit, vnuſq; alium æmulabitur, & hac ra-
tione negotia optimè euenient, prudentia ſingulari tractabuntur, &
maturius abſoluentur, atq; vbi numerus hominum adeſt, ibi vbi
ſi ſpei de ſe conceptæ non reſpondebit, alter prudentior, & ſagacior
imperfectionem deficientis abolebit diligenter agendo. Addamus ta-
men ſemper res agi, vbi multis vna demandatur cura, fieri poteſt ſi*
vnus

Digitized by Google

omnes ſit (vſu hoc ſæpe accidit) cui committitur negotium, vt Principis gratia abutendo omnia verſet, & tractet iniuſtè. Ex Periclis amicis vnus fuit Methiochus, qui inuidiosè (vt inquit Plutarch) & inſolenter vtens Periclis poteſtate cuncta agere, omnia tractare voluit populi nauſea. Hinc illud apud Athenienſes. Methiocus fortunæ eſt curator, Methiocus omnia mouet, Methiocus in malam rem ibit. Plures igitur ad plura, & plures ad vnum adhibeant peritos, Principes negotium, qui ſint veluti cordis, & animæ in populo inſtrumenta.

Huius verbi occaſione adducam in medium quæſtionem an
18 Rex poſsit legem condere † ſolus, vel teneatur illam facere
cum conſilio Procerum: in qua, vt breuibus rem perſtringam,
diſtinguendum eſt primo, quòd in Summo Pontifice, quem
19 poſſe legem condere † abſq; Conſilio Cardinalium firmiter
tenemus, ad quod adducitur tex. in c. translato de conſtitut.
quam

quam concluſionem firmauit aduerſus Andr. Sicul. in rub. de
conſt. col. 4. Didac. del Caſtill. pluribus rationibus comprobans in proœm. ad ll. Taurinas fol. 8. ver. *ello* licèt regulariter
id Summus Pontifex facere ſoleat cum conſilio fratrum, vt patet in lib. Pontificalium conſtitut. quem bullarium nominant.
Secundo quid in Imperatore, vel Rege non recognoſcente ſuperiorem, vt de Rege Hiſpaniæ, & Franciæ dicũt Chaſſeneus
in catalog. gloriæ mund. par. 5. conſiderat. 30. & 31. & præfatus Didac. del Caſtillo fol. 9. in proœmio, & in hac concluſione idem dicendum inibi affirmat, quod ſequitur Seruantes in
fine proœmij ad ll. Taurinas num. 33. qui num. 34. limitat in
Regina, † ſumpto argumento ex l. 4. circa medium tit. 4. par. 20
3. quam ſinè conſilio procerum legem facere non debere
affirmat; licet, vt ſupra diximus, debeat id facere Rex cum
conſilio procerum. Carol. Tap.
Leges

Leges tam editas, quàm nouiter edendas, iubet ſeruari deſtinatis perſonis, quæ de inobſeruantia inquirant, vt contra illos procedi poſſit, & copiam ipſarum iubet vniuerſitatibus, & baronibus dari. h. d. Tapia.

CAROL II. VICAR. REGNI. Cap. 138.

ITem ſtatuimus, quòd conſtitutiones nouellæ editæ per Dominum patrem noſtrum ſuper reformatione, & ſtatu pacifico Regni, inuiolabiliter ᵀ obſeruentur. Verùm quia ſunt quidam ſic amatores periculi, quòd ſemper ad interdicta conantur accedere, & parum prodeſſet iura conſtitui, niſi ipſorũ conſtituta ſeruentur. Et vt tam nouellæ conſtitutiones, quas nuper Regiæ benignitatis prouiſio pro reformatione Regni, ac eius ſtatu pacifico promulgauit, quàm præſentes, quas de conſilio Prælatorum, Comitum, Baronum, ciuium, multorumque proborum parlamento in Sancti Martini planitie ſolemniter celebrato, non ſine magna prouiſione nuper edidimus, vt ſuperius cõtinetur, inuiolabiliter ᵀ obſeruẽtur, & contra violatores ipſorum vltionis debitę non deſit ſupplicium, in ſingulis ciuitatibus, caſtris, ac locis partium prędictarum, tam per Prælatos religioſos, quàm per alios probos viros, quibus ſuper hoc noſtrę commiſſionis literas curabimus deſtinare, & ad hoc etiam volumus deputari, quod cauta, & ſolers inquiſitio fiat de eiſdem officialibus, vel perſonis, qui contra præfatas conſtitutiones in aliquo venerint. Et quicquid per eaſdẽ inquiſitiones inuentum fuerit, fideliter in ſcriptis redactum ſub ipſorum ſigillis ad nos volumus deſtinari, vt viſis meritis, & probatis inquiſitionum ipſarum contra violatores conſtitutionum ipſarũ, ᵀ pœna debita procedamus, cũ ipſi non ſolum Dominum patrem noſtrum, & nos per huiuſmodi violationes offendant, mandata noſtra temerè contemnendo, ſed etiam vtilitatis publicę commodum lædere moliantur illa, quę pro eius obſeruatione, & augmentatione ſtatuta ſunt, quantum in ipſis auferenda. Vt autem ea quæ communi vtilitate ſancita ſunt, communiter ſciantur ab hominibus, & generaliter obſeruentur, de eiſdem conſtitutionibus ſingulis Prælatis, Baronibus, ac locorum vniuerſitatibus ſub ſigillo pendenti Vicariæ copiam fieri volumus, & mandamus.

Data in campis in planitie Sancti Martini, anno Domini 1283. die penult. Martij 11. indict.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

O*Bſeruentur*. Cum vidiſſet Rex Carolus ſecũdus tũc Regni
Vicarius legum ab eius Patre Carolo Primo conditarum
inobſeruantiam, ac de nouis per ipſum edendis conſtitutio-
1 nibus id etiam timeret, † lege iſta decreuit, vt ab omnibus
obſeruarentur; & ad hoc particulares miniſtros deputauit, vt
pœnis debitis affligantur inobedientes, & vt nullam ignoran-
tiæ cauſam adducere poſſent, ipſarum legum copiam dari iu-
bet baronibus, & vniuerſitatibus Regni.

Ex hoc cap. meam confirmaui ſententiam, in qua multis
2 retro annis fui, vt ſcilicet † vnus ex dominis Regiam Cancel-
lariam Regentibus pręeſſet legum Regni obſeruationi, tam in
Regiis Tribunalibus intra, & extra Ciuitatem, quàm etiam in
baronalibus curiis, cùm apertiſsimè quotidie videamus, ſtatim
lege inuenta, illam, vel à populo ex negligentia iudicium, vel
ab ipſis iudicibus, aut ex inſcitia, aut culpa non obſeruari, quod
reipub. pernitioſiſsimum eſt, cùm (vt inquit hic Rex Caro-
lus) parum proſit leges condere, ſi illæ non obſeruentur, ſed
ego dico damnum maximum afferre, tum quia mali, quorum
morum correptio deſideratur dum pœnis non aſtringuntur, in
eorum malitia perſeuerant, tum etiam, quia boni, vel affli-
guntur dum leges contemni vident, vel ad malum inducuntur.
3 Ideòq; rectiſsimè decretum eſt l. ſecunda Tauri, † vt omnes
iudicantes, & legum periti debeant perlegere, & ſcire omnes
leges ordinationum, fori, & pragmaticas illius Regni. quod
quidem in Regno iſto pernecessarium arbitror, cùm plurimi,
ne dicam omnes accedant, tum ad iudicia ferenda, tum ad
cauſas

cauſas defendendas ignorantes ius municipale Regni: ſecun-
dum † quod (vt dictum eſt in conſtit. puritatem) debet iu- 4
dicari, quod vel ſummis labiis deguſtarunt, vel ſaltim aliquas
conſtitutiones, ſiue pragmaticas feudales. Et ideò ſupplicarẽ
Regem noſtrum, vel eius Illuſtriſsimum Protegem, dominoſ-
què Regiam Cancellariam Regentes, vt hoc animaduerte-
rent, & de vtroq; quod dixi pragmaticam ederent, primo
conſtituendo præfectum legum obſeruationi. Secundo, vt † à 5
iudicibus, & aduocatis reciperent iuramentum, quod omnia
Regni iura perlegerint. Quid enim prodeſt, quòd illarum ob-
ſeruantiam iurent, ſi earum plenam, & diſtinctam notitiam
non habent? Hæc dixi, vt meo fungar munere, animaduer-
tendo quæ debeo pro Regis Domini mei ſeruitio, & Regni
vtilitate, ſubmittendo eorum prudentiæ hæc quæ dixi, & om-
nia quæ dicam, ne abſcondam in agro talentum Domini.

Et in tantum huiuſmodi legum obſeruantiam neceſſariam
iudicarunt prudentiſsimi illi Romani. vt ſtatim lege condita
† iurabunt ſe, ſuoſq; liberos, illis legibus perpetuò vſuros, vt 6
tradit Antonius Auguſtinus de legibus cap. 15. ideòq; Sum-
mus Pontifex ille Sixtus V. iurare fecit Cardinales omnes ad
obſeruantiam legis per ipſum conditæ, de ſeruandis in Caſtro
Sancti Angeli centenis millibus aureis, & inde non extrahen-
dis, niſi pro cauſis in ea conſtitutione contentis; quod & alij
Summi Pontifices fecerunt. † Egregiumq; Licurgi factum, vt 7
leges ſuæ ſeruarentur ſcribit Rebuff. in proœm. conſt. Gall.
glo. 5. num. 17. Is enim cum conſpiceret facilitatem, qua du-
cuntur

euntur homines a . . inobſeruantiam legum, finxit ſe eſſe Deum
Apollinem conſu . . rum ſuper earum iuſtitia, vel iniuſtitia
dummodo iurarent eas obſeruaturos, douec rediret, quo fa-
cto à patria receſsit, nec amplius in eam eſt reuerſus, iuſsitq;
poſt mortem eius oſſa in mare proijci, ne etiam ad patriam
mortuus rediret.
T *Obſeruentur.* Sed à quibus debeant obſeruari quærendum
8 eſt, & † dic ab omnibus ſubditis, iuxta tex. in l. cunctos popu-
los, & ibi gloſ. & doctores. C. de ſumm. Trinit. & fide Cath.
& l. leges ſacratiſsimæ. C. de legibus, & l. 2. ff. eod. & concor-
dat l. 15. tit. 1. par. 1. hoc autem, quod diximus de ſubdito de-
clarat Rebuff. in procem. conſt. Gall. num. 49. gloſ. 1. vt non
9 † intelligatur quando ſubditus degit in terris Imperij, vel aliis
non ſubiectis Regi, qui legem condidit, vel in eo, qui alia re-
gitur lege ſuperiori, q ipſe exemplificat in Proconſule; nos au-
tem in clerico, vt infra dicemus: & propterea Gregor. Lo-
pez in l. 16. tit. 1. part. 1. dicit ſubditos nolentes ſeruare ratio-
nabilem conſtitutionem, cogi poſſe ad illius obſeruationem;
10 quod non procederet, quando Princeps † ſciuiſſet illam non
fuiſſe obſeruatam, & tacuiſſet, vt ſuperius diximus in conſt.
nihil veterum huc tit. Et in tantum eſt hoc verum, quòd lex
11 debeat obſeruari, vt etiam † Rex licèt quoad vim coactiuam
non teneatur illam ſeruare; teneatur tamen ſola voluntate
promotionis boni communis, iuxta tex. in l. digna vox. C. de
legibus, cum quo concordat l. 16. tit. 1. par. 1. vbi Gregor. Lo-
pez, qui alios adducit concordantes. Nemo enim ſe ipſum co-
git, nec ſibi imperat, & tantæ celſitudini non poteſt lex im-
poni, cui Deus leges ſubiecit ſecundum Bal. in cap. primo de
alien. feud. col. fin. quod pluribus authoritatibus exornauit
Rebuff. doctor quidem egregius in d. procem. conſt. Galliæ
num. 49. gloſa prima.
12 An autem clerici teneantur ad legum obſeruantiã, † quan-
do leges Principis ſpectãt ad pacem, & tranquillitatem Reip.
poſt Domin. Sotum in quarto ſententiarum diſtinctione 25.
q. 2. art. 2. 4. col. verſ. quarta concluſio, vide Vinc. de Franch.
deciſ. 9. num. 5. cum licèt ipſi ſubditi non ſint legi, debeant ta-
men eſſe rationi, quæ eſt anima legis: quamuis in iſto articu-
lo ſic in genere ſumpto teneamus opinionem Rebuff. loco ci-
tato num. 57. dicentis regulariter non eſſe ſubditos legi, qui
13 tamen nu. 62. limitat quando leges eſſent † à canonibus ap-
probatæ. ſecundo in illis, quæ reſpiciunt ordinationem litis,
quando clerici litigarent coram laico in caſibus permiſſis nu.
63. Tertio & nu. 72. qñ eſſet lex rõnabilis, & generaliter lo-
quens, & fauorabilis, nec canonibus contradicens. Quarto
num. 76. quando rem afficeret, vt quando eſſet prohibita rei
alienatio in extraneum, de quo tamen art. diximus in authen.
ingreſſi. C. de ſacroſanct. eccleſ. in verb. ſua cap. 6. num. 77.
quando ordinatio cæpit habere vires antequam efficeretur
clericus. Quinto num. 78. quando clerici vellent vti legibus in
ipſorum fauorem, quia debe. . vti eo modo, quo lex dictat.
Sexto quando ſtatutum, vel lex eſt approbata per Pontificem,
nam hoc caſu clerici ligantur hac lege, & tenentur eam ſerua-
re Didac. del Caſtillo in l. 1. Tauri. fol. 17. col. 3. vbi an ſit ne-
ceſſaria expreſſa, vel ſufficiat tacita approbatio, in quo remit-
tit ſe ad Hoſt. in cap. fin. in fin. de ſolution. vbi vide multa ad
materiam.
14 T *Pœna.* Illi enim, qui leges non ſeruant pœna digni ſunt,
ſed quæ ſit iſta pœna in Regno, dic eſſe Principis arbitrio re-
ſeruatam, vt exprimitur in cap. 8. Regis Caroli primi, quod
incipit prædeceſſorum noſtrorum verſ. & quia in fine, quem
tex. ita etiam intellexerunt inibi Bartholomæus de Capua, &
Io. Ant. de Nigris, ac etiam in cap. 172. & in cap. 282. §. nec
non conſtitutiones, quæ hoc tit. ſunt poſita.
15 Hinc doct. quærunt, an committat † peccatum mortale,
qui legi non eſt obediens? qua in re plura tradunt doctores,
& præcipuè canoniſtæ in cap. 1. & in cap. quæ in eccleſiarum
de conſtit. Panorm. in cap. quia pleriq; de immunit. eccleſ.
Sanct. Thom. 2. 2 quæſt. 186. art. 9. in reſponſ. ad ſecundum ar-
gum. Angel. & Silueſt. in verb. lex. Alphonſ de Caſtro: de le-
ge pœnal. lib. 1. & 2. Nauarr. in manual. cap. 23. num 48 Tolet.
in Summa in tract. de ſeptem peccatis morta. c. 20. Couarr.
in reg. peccatum 2. par. relect § 5. Greg. Lopez in l. 16. tit. 1.
par. 1. verb. *en carrera de muerte.* Didac. Perez in procem. leg.
ordinat. quæſt. 10. & in l. 2. tit. 4. lib. 1. ordinat. Azeued. in rubr.
de legibus, 2. lib. nouæ recollec. & alij plurimi, quos præcita-
ti doctores allegant, ex quorum dictis cum, & diuerſæ ſint
opiniones, & aliqui confuſè loquuti ſint, infraſcriptas diluci-
das collegi concluſiones, vt clarius materia liqueat.

Sit ergo prima concluſio legem humanam, † ciuilem, ſiue ca- 16
nonicam, ad peccatum mortale obligare eius tranſgreſſorem,
ſi hoc fiat ex contemptu. hanc firmauit Silueſt. verb. lex. nu.
8. Couarr. loco citato nu. 3. & ex iſta concluſione declaratur,
quod ſimpliciter dixit Didac. Perez loco alleg. legem huma-
nam obligare ad peccatum quando eſt lata ſuper certo, cuius
dictum ſic ſimpliciter acceptum eſſet nimis animæ periculo-
ſum, vt infra dicemus, & ita etiam erit intelligendus Rebuff.
in proœm. conſtit. Galliæ gloſ. 1. num. 40. Secunda concluſio
eſt, legem tam † canonicam, quàm ciuilem ad peccatũ mor- 17
tale obligare, quando conſtat expreſſe de voluntate ſtatuen-
tis, confirmarunt Angel. d. ver. lex nu. 3. Couarr. loco vbi ſu-
pra num. 3. verſ. quando autem. Nauarr. in d. cap. 23. num. 49.
& 55. Tertia concluſio eſt regulariter tranſgreſſorem legis
obligari, vel ad peccatum mortale, vel ſaltem ad veniale, ſe-
cundum Couarr. dicto num. 3. quæ tamen circa mortale plu-
res recipit declarationes, vt colligi poſſit eam fuiſſe † legis 18
latoris mentem. Et primo quando lex loquitur per verba præ-
ceptiua, tunc communiter doct. affirmant obligare ad pec-
catum mortale, Ang. vbi ſupra nu. 3. Gregor. Lopez in d. l. 16.
verb. *en carrera de muerte.* Hanc concluſ. diſcutat Nauarr.
vbi ſupra num. 50. qui nullum verbum reperiri poſſe affirmat,
quod voluntatẽ ſtatuentis declaret volentis obligare ad mor-
tale; dicit tamen vſu receptum eſſe huiuſmodi interpræatio-
nem fieri per hæc verba præceptiua, ſed hoc tantum admit-
tit quoad ius canonicum, ſecus quoad ius ciuile; quod pluri-
bus rationibus comprobat obligare non poſſe ad peccatum
mortale; quam rectiſſimam ſententiam habui; cum nunquam
† legiſlatorum intentio ſit ad peccatum mortale obligare eius 19
ſubditos, quicquid dicat Sotus lib. 1. de iuſt. & iure q. 6. art. 4.
& Tolet. in ſua ſumma tract. de ſept. peccat. mortal. cap. 20.
num. 3. & Couarr. loco citato dicens non eſſe veriſimile legiſ-
latorem, qui poteſt ſuam legem fortiorem reddere obligando
ad culpam, nolle id facere: Nam reſpondetur, neq; veriſimi-
le eſſe credere legiſlatorem velle ſubditorũ animas illaqueare
agendo præſertim de lege ciuili, & ſeculari, quæ cum multæ
ſint, ac de illis, vt plurimum cum hominibus imperitis agatur
ad æternam damnationem homines ferè omnes perducerẽt;
& pro hac ſententia adducimus, quod Nauarr. dicit conſtitu-
tiones fratrum ordinis prædicatorum non obligare tranſgreſ-
ſores ad peccatum mortale, niſi id ex contemptu faciant. Sed
poſſent conciliari hæ opiniones † quando lex ciuilis præcipe- 20
ret aliquid, quod bonum commune omnium ſubditorum re-
ſpiceret, vtpotè ſi tempore famis validæ eſſet prohibita ex-
tractio frumenti, & aliquis extraheret conſiderabilem quan-
titatem, tunc eſſet peccatum mortale reſpectu ſubiectæ ma-
teriæ, quibuſcunq; id verbis præciperetur; ſit enim ex huiuſ-
modi extractionibus carior annona ex quò pauperes defati-
gantur tum ad frumentum reperiendum, tum etiam ad carius
emendum, & hoc eſt quod voluit dicere Angel. in ſumma lo-
co citato, dum dixit non eſſe curandum de verbis. quando lex
continet materiam præceptiuam, allegando tex. in can. rogo
11. quæſt. 3. vbi per verbum rogo prohibet Summus Pontifex
communionem cum excommunicato. Secundo principaliter
colligi poteſt mentem legiſlatoris fuiſſe obligare ad peccatũ
mortale ſi loquitur per verbum, debet, ſecundum Angel. in d.
verb. lex. Tertio ſi per verba imperatiua, & inhibitorialia, ſi
tamen res non eſt ità grauis, vt Nauarr. in manual. d. cap. 23.
num. 49. †. Hoc tamen non procedit ſi per verba communia 21
diſpoſuiſſet vt decernimus, ſtatuimus, tunc etenim non po-
teſt colligi legiſlatorem voluiſſe obligare ad peccatum mor-
tale eius tranſgreſſores, Angel d. verb. lex. verſ. aut loquimur
per verba communia, Nauarr. num. 49. verſ. 3. Gregor. Lop.
ad d. l. 16. tit. 1. part. 1. verb. *en carrera de muerte*, Item, & 2. ſi
id faceret per verba conſultiua, vt idem Greg. Lop. loco cita.
Quarta concluſio † quando lex præcipit ſub pœna excom- 22
municationis, tunc eſt mortale, idemq; eſt ſi id faciat ſub pœ-
na obedientiæ, vel damnationis, ſecundum Angel. loco ſæpius
alleg. num. 3.
Quinta concluſio quando † lex ciuilis imponit pœnam, in 23
qua uariæ ſunt doctorum opiniones, Domin. enim Sot. lib. 1.
de iuſt. & iur. & alij quos adducit Tolet. ſupra alleg. loco tra-
dunt in reatum incidere contrauenientem, quod etiam affir-
mauit Couarr. verſ ultima concluſio, intelligentes quando im-
ponitur grauis, & notabilis pœna capitis, vel amiſsionis
omnium bonorum, uel perpetui exilij, ſecus ſi non eſſet pœ-
na tam grauis, & quando cum grauitate pœnæ eſſet coniuncta
grauitas materiæ, contrarium tamen tenet Nauarr. num. 55.
cuius

cuius ſenteotia (vt dixi) probabilior mihi videtur, & optima reſponſio ad communem concluſionem de qua teſtatur vbi
24 ſupra Tolet. num. 4. in fine, quod † ſcilicet exponens ſe periculo, peccatum mortale committat, quòd ipſe noo negat, ſed dicit id non eſſe quia contraueniat legi, ſed quia expoſuit ſe periculo, quòd licet ducat principium ab ipſa legis contrauentiooe, tamen aliud eſt. ex quibus oibus ne erremus, hac poſſumus vti regula, in quam ferè omoes inclinare videntur ex ſu-
25 perius dictis, vt lex ciuilis in tantũ obliget † ad peccatũ mortale, quando vel tranſgreditur ex contemptu, vel quando ſuperior voluit ad id obligare, vel quando aliquod magnum malum ciuibus accideret, vel commune bonum impediretur, vel qnando mortis oaturalis, vel ciuilis pœnam impoſuit.

Sed data regula, quòd obliget eam limitat pluribus modis Rebuff. in prohœmio conſt. Franciæ oum. 41. & primo † ſi le-
26 giſlator excedat poteſtatem quam babet. ſecundo ſi lex promulgetur contra præcepta Dei, vel legis naturalis. tertio ſi contraueniens habet iuſtã cauſam excuſandi ſe ab obedientia.

Remanet igitur videndum an pœna à lege ſtatuta ſi pecuniaria ſit debeatur ſtatim ac quis cõtrauenit, vel aliquid aliud requirat, in qua gloſ. communiter recepta in cap. frater 12. quæſt. 2 quam plurimi doctores ſequuntur, & præcipuè Fely. & Dec. cap. 1. de conſt. & alij allegati per Azeued. io rubr. tit.
27 primi lib. 2. nouæ recollect. ou. 23. affirmaut † ounquam deberi antequam eius condemnatio fiat. etiam ſi ipſo iure imponatur: cuius contrarium tradunt Abb. in cap. dilect. num. 12. de arbitr. & Aot. Gomez tom. 3. de delict. eap. 2. oum. 5. ſed priorem magis communem dicit poſt Nauarr. in manuali ou. 66. Azeued. loco citato nu. 24. qui gloſæ concluſionem limitat in cap. Rainald. oum. 25. de teſtam. non procedere quando illa pœna eſſet appoſita à teſtatore, vt intelligit Azeued. & rectè quando pœna debetur tanquam intereſſe partis, vt in actione leg. aquiliæ, vel in eo qui ſe obligauit de præſentando debitorem iotus carcerem: in his eoim caſibus tenetur io foro conſcientiæ. Secundo intelligitur dictum gloſæ dummodo lex quæ pœnam imponit non præciperet eam deberi etiam in foro conſcientiæ, vt Idem Azeued. loco eitato num. 3. quamuis cootrarium affirmet Siman. de inſtit. Cath. tit. 9. num. 192.
28 & ſequentibus. Sed dictum illius gloſæ ampliat, vt † condemnatus ad mortem propter aliquod delictum poſſit fugere à carceribus ſalua conſcientia, vt pœoam euitet, quicquid pro contraria opinione adducat gloſ. in cap ius gentium prima diſt. probans ſeruum, vel captiuum fugientem à Domino ſuo furtum facere ſui ipſius, & ſic teneri in conſcientia, nam id eſſe poteſt ratione dominij, quod habet dominus in eum, ſecus in condemnato, qui oon ſubet iudici niſi ratiooe delicti commiſſi, quòd intelligit Azeued. loco citato num. 26. in eo qui detinetur iniuſtè, oon verò ſi iuſtè detineretur; quæ tamen limitatio mihi non probatur, cùm vera ſit concluſio eum, qui iniuſtè detinetur ſi fugiat, oeq; temporali pœnæ, quæ deſugientibus à carceribus ſtatuta eſt ſubiectum eſſe, ſed potius erit ſimpliciter intelligendum, ex rationibus quæ per Doctores allegantur.

Sed an ſtatim, ac lex facta eſt ligentur ſubditi quærendum
29 eſt, in qua doctores omnes affirmant † ooo ligare ſubditos niſi poſt publicatiooem; de quo eſt tex. in auth. vt factæ nouæ conſtit. & in cap. eognoſceotes, vbi Felynus de conſtitut. cum

cum nec etiam diuina lex obligare poſſit antequam fuerit publicata, vt dicit Azeued. ad l. prim. tit. 1. de legib. lib. 2. oouæ recollectio.

Hæc autem † publicatio apud Romanos fiebat hoc modo, 30
oam lex ſcribebatur, & ſcripta ponebatur in loco oundinarum, ad quem octauo quoq; die veniebant ruſtici, & per trinas nundinas ibi manebat, quo elapſo tempore intelligebatur promulgata, idq; fiebat, vt in omnium notitiam veniret, prout ſcriptum reliquit Ant. Auguſt. lib. de legibus cap. 10.

Poſt vero † publicationem conceduntur duo menſes, vt in 31
omnium penitus ſcientiam perueniat lex, infra quos ſi deliquerit aliqois liberatur, ad quod faciunt tex. in auth. vt factæ nouæ conſtit. in princ. in cap. nouerit: de ſentent. excomm. & ibi gloſ. & gloſ. in eap. cognoſcentes verſ. ante prohibitionem de conſt. Bar. & cæteri in l. omnes populi ff. de iuſt. & iure Bal. io l. humanum. C. de legibus. Didac. Perez in l. prima tit. 4. lib. 1. ordin. col. 180. Azeued. in l. 1. tit. 1. lib. ſecundo oouæ recollec.

Qui duo meoſes incipiunt currere ſtatim poſt publicationẽ factam, vt declarat idem Azeued. num. 9. quod eſt intelligendum ſi publicatio eſt facta in prouiocia iuxta tex. in d. authen. vt factæ oouæ conſtitutiones, ſecus autem ſi eſſet facta Romę, quo caſu Azeued. ad d. l. 1. tit. 1. lib. 2. nouæ recollectio. oum. 19. arbitrarium eſſe dicit, cum babeat compreheodere tot prouincias.

Aduerſus verò prædictum tempus duorum meoſiũ non admittitur exeuſatio ſi probaretur infra duos menſes notitiam babuiſſe, vt poſt Abb. in cap. cognoſcentes num. 6. de conſt. & alios doct. tradit idem Azeued. ibi num. 10. qui etiam tradit poſt Dueñam in regul. 129. ampliat. prima lapſis duobus † menſibus admitti probationem iuſtæ legis ignorantiæ, vt
pœnam effugiat, quæ tamen ignorantia intelligitur iuſta, & oõ 32
craſſa, & ſupina, & propterea dixit idem Azeued. poſt Meleſium Villalobos, & Duenam loco citato oon debere in totũ liberari contraueniontem legi poſt duos meoſes, ſed aliqua pœna extraordinaria puniri, propter iuris præſumptionem; ſed aduerſus omnes ſupra dictos contrarium poſſet ſubſtineri, nam ſi verum eſt aduerſus iuris præſumptionẽ admitti probationẽ, quæ illam excludit, vt tradit Menoch. lib. 1. præſumpt. Tunc aut hæc probatio erit vera, & ex iuſta, & rationabili cauſa, & à lege admiſſa, & hoc caſu nullam video rationem propter quam pœna extraordinaria puniri debeat, cùm vt ſupra diximus, nec etiam lex diuina poſſit obligare ante publicationem: aut verò cauſa ignorantiæ oon erit vera, oec iuſta, & rationabilis, & tunc ſiue probata fuerit, ſiue oon minime erit admittenda excuſatio, ſed ſtatuta pœna puniendus erit contraueoiens, & ſic oon poteſt procedere, vt extraordinaria pœna puniatur.

Vnum tamen oon omittam, quòd licet regulariter lex non liget ignorantes exteros, quando pœoalis eſt niſi in caſibus per Afflict. collectis io conſt. homines, id tameo non procedit, quando Rex ſtatueret in re ſua. veluti ſi ſtatuiſſet, quòd nõ ſoluentes gabellam aliquid ſoluerent, & ſi id non facerent amitterent merces, eo enim caſu contrauenientes ligantur, licèt exteri, & ignorantes, quia teneutur ſcire conſtitutiones iſtas, & rei ſuæ quilibet eſt moderator, & arbiter l. in re mandata. C. mandati ita poſt And. Affl. ibi.

Ca-

Capitula edita per Regem Carolum primum, & ſecundum iubet publicari per Regnum pœna contra violatores ſtatuta. b. d. T.

REX CAROL. II. Cap. 172.

CONſtitutiones igitur ipſas, quas in eodem regno (ſublatis iuribus conſtitutionibus aduerſantibus) per te, ſucceſſores tuos, cæteros officiales, noſtroſq; omnes ſubiectos tenaciter ſeruari præcipimus, in vulgarem notitiam reducere volumus, mandantes, vt per ſingulas terras iuriſdictionis tuæ ipſas cum tenore præſentium facias diuulgari, vt in corpore conſtitutionum Regni aggregatæ, pariter & redactæ ſeruentur vbilibet, cognitionalia certamina dirimant, & decidant, pœna qua violatores legum, & neglectores ſanctionum legitimè feriunt, earum contemptoribus, & omiſſoribus imminente. Tu quoque de executione præſentium fieri facias ſcripta competentia publica, quorum aliud tibi retineas in tuo ratiocinio producendum, & aliud è veſtigio nobis mittas in Archiuo noſtro ſeruandum.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HOc eapitulum gloſauit Io. Antonius de Nigris, qui aliqua dixit eirca id, qua pœna ſit plectendus inobediens, & ideo ad eum me remitto cuius dictis adde quæ diximus ſupra in c. item ſtatuimus quod conſtitutiones, quod eſt 138.

M *Archiuio*

1 T *Archiuio noſtro ſeruandum*. Hoc † iuſſit Rex duplici ex cauſa, primo, vt non poſſit allegari ignorantiæ cauſa à ſubditis, & propterea dicit, vt de exequutione præſentium fieri faciat ſcripta publica, item, & alia ratione mandat conſeruari in archiuio, vt cum caſus acciderit, qui interpretationem requirat (quod ſpectat ad Regem) poſsit facilius legum per ipſum conditarum haberi copia, vtq; nemo poſsit illarum literam alterare, ita declarat Regina Ioanna in l. 1. Tauri: vbi autem obſeruarentur leges Romanorum, & apud quos, plura ſcribit, & notatu digna Ant. Auguſtinus lib. de leg. cap. 16.

AD perpetuã rei memoriam. In hoc c. vſq; ad c. inſuper ad fidelium. ponitur confirmatio, & commendatio capitulorum ſupra poſitorum.

Ibi, *cæterum ea quæ*, circa fi. cap. No. iuſtitiarium non poſſe facere locumtenentem, ſine ſpeciali mãdato regio. concordat c. quod eſt Regis Caroli I. & conſt. regni, quæ incip. officia quæ perſonis. B. de Cap.

Confirmat Capitula per ipſum promulgata tempore quo erat Vicarius Regni in planitie S. Martini. b. d. Tap.

REX CAROL. II. Cap. 175.

AD perpetuam rei memoriã. Ingẽtia, & immenſa mentem noſtram deſideria tenuerunt, & creſcenti sẽper eorũ ſollicitudine aſtringimur, vt preſſuris abolitis, & grauaminibus procul eiectis, quæ in regno noſtro Siciliæ quorundam eius occupatorum radicauit, & fouit improbitas, & demum tempore ſuccedente tam in perniciosum abuſum produxerat officialium præſumptuoſa temeritas eiuſdem regni fideles, vt in cultu iuſtitiæ debito viuerent, ac ſecura quietis, & pacis tranquillitate gauderent, nec ambigimus plenè ſatis eſſe notorium, ꝙ quamprimum aliqua ſe nobis opportunitas obtulit, cum ſcilicet, claræ memoriæ inclytus Dominus pater noſter Hieruſalem, & Siciliæ Rex Illuſtris Burdegelas proficiſcens, ſuas nobis vices, ac regni regimen dedit, in plena noſtrorum huiuſmodi proſecutione votorum anxia meditatione ſolliciti, nec minus in Regis eiuſdem, quàm ſuorum officialium diu latuerant inſolentiæ, ac errores benignitate confiſi, vt quicquid ad ſuorum fidelium ſtatum proſperum cederet, gratis erat affectibus amplexurus, tum authoritate ſuæ nobis traditæ poteſtatis, tum feruentis noſtræ voluntatis inſtinctu, qui quo ad id poteſtatis eiuſdem claudi menſura vix patiens, nos vlterius audere perſuadebat indubiè, vltimo quòd Rex idem, qui ad dictorum fidelium incrementa non minori trahebatur affectu, nullus erat nobis proinde aſcripturus tranſgreſſionis exceſſus, in Sancti Martini planitie parlamento ſolenniter celebrato, capitula certa edidimus, per quæ noſtra erga eos clarius pateret intentió, ipſiuſque liberius ſtatu potirentur optato. Nec ignoramus & aliud, quòd illorum, qui noſtri fidem nominis ſunt ſecuti, conſtans & illibata deuotio, auro puritate ſimillima, quod ſua prærogatiua munditiæ conflationis detrimenta non ſentit, in tot vexationum anguſtiis, ac turbationum varietate multiplici, quas noſtri, & eorum hoſtes terra mariquè diuerſis regni partibus intulerunt. Interuenientibus etiam Regis eiuſdem obitu, & captionis noſtræ tanquam diutinæ detentionis euentu, ad noſtri tuitionem dominij, hoſtiumque perniciem propulſandam, perſonarum, & rerum pericula non expauit, quinimò ſerenior ſemper apparuit, & firmitate perſtitit inconcuſſa, qua ſecutum eſt, vt illos, ad quos tanquã hæreditarij regni noſtri fideles, naturali quodammodo afficiebamur amore grandium ſuorum obſequiorum merito, noſtris creditoribus iam effectis, iuris cenſura, velut ex debito, impenſius teneamus. Effectum eſt etiam, vt non ſolùm ad id, quod eis de noſtræ gratiæ liberalitate indulſimus, ſufficientes operas debitæ ſatisfactionis impenderint. Verùm nos ex plenitudine meritorum ad maiorum meritorum impendia obligarint. Igitur circa eorum ſtatum primis votis, quæ ipſorum gratitudo ſic auxit, vehementius excitati, capitula eadem conſtitutione præſenti in perpetuum valitura, de noſtra mera ſcientia, confirmamus, & defectum omnem ſi quis eis tunc infuit, qui regni poteſtate vicaria, non dominica fungebamur, regiæ dignitatis authoritate ſupplemus. Cæterum ea, quæ regis præfati ſacra prouiſio ſtatuit, quòd in nullis regni ciuitatibus, aliiſquè locis Iuſtitiariorum, vicarij, vel aliqui alij, ſinè ſpeciali mandato regio, ordinari deberent: Sed fideles, ſuo more viuentes, per iuſtitiarios, baiulos, ac iudices terrarum, prout conſuetum eſt hactenus, in iuſtitia regerentur.

Carolus hic mentionatus, eſt Carolus filius Caroli primi, & demum fuit Carolus ſecundus, hic Carolus ſecũdus, fuit captus in bello nauali per Rogerium de Lauria Admiratum Regis Aragonum &, carceratus apud Barchinonam an. 1279. qui miraculose euaſit, vt teſtatur Roſa aurea in Euang. Ioannis cap. 20. vbi de apparitione facta per Dominũ Mariæ Magdalenæ loquitur Et licèt ipſa non dicat, quòd fuerit Rogerius de Lauria, ego tamen vidi, ita in Cronica. Iſte Carolus mortuus eſt 5 Maij in aurora, anno 1309. cui ſucceſſit Robertus, qui die 2. Auguſti eiuſdem anni per Papam Clem. V. fuit Auinioni coronatus, vt habeo ſermonẽ factum ſuper hoc D. Bartholomæi de Capua. qui Robertus vixit vſque ad annũ 1342. cui ſucceſſit Ioanna eius neptis, quæ fuit Ioanna I. licèt quædã Cronica dicat, ꝙ Carolus mortuus eſt die 3. Maij in die Pentecoſtes, paruus eſt error ſepultus in Eccleſia Sancti Dominici de Neapoli demum eius cadauer aſportatum in Prouinciam, in monaſteriũ ibi per eum ædificatum. In Cronica Neap. dicitur, quòd captus fuit anno 1283. & liberatus ex pacto cũ ſtagijs relictis tribus filijs, videlicet Roberto, Raymundo Berengario, & Ioanne, cũ alijs quinquaginta militib. Prouinzanis, & ſoluit quadraginta marcas ſterlinarum cum promiſſione, quòd Carolus de Salois frater Regis Francorũ, qui fuerat inueſtitus de Regno Aragonum, renuntiaret illi regno. D. Bottis.

Nouas leges pro pacifico Regni ſtatu cuius fidelitatem, & amorem extollit ſe promulgaturum promittit ad refrenandas officialium, & aliorum concuſſiones. b. d. Tapia.

REX CAROL. II. Cap. 91.

DEſiderijs hactenus nõ minus immenſis, quàm arduis noſter ſpiritus laborauit aſſiduè, vt peculiare Domini patris noſtri prædilectumquè noſtrum † hæreditarium regnum Siciliæ, quod tam olim occupatum iniuſtiſſimis inſtitutis horrendam quodammodo abuſione contraxerat ſeruitutem; quam in præſentiarum ab eiſdem regni præſidibus, aliorumq; officiorum geſtoribus conſuetudinariam conuerſam ad prædam extremæ ferè inopiam exinanitionis incurrit, ab inſtitutionum

labe

Digitized by Google

labe ſeruilium noſtris parcta laboribus noua lege reſurgeret, & tam ob pœnas pro cōmiſſis inflictas, quàm per edicta noſtra futuris obſtantia officialium tranſgreſſionibus, prædiſq; ceſſantibus, expectata reaſſumeret fortunæ ſolatia: pinguioris tantum equidem piç proſecutionis conceptum, dum authorante ſacro præfati Domini noſtri genitoris oraculo in locum cenſuimus ſaluberrimç ſanctionis educere, quod ab eo magnopere in hac parte popoſcimus, ea nobis faciliori ſucceſſerit inſtantia impetrandum, quò ad reparanda commoda ſubditorum non minori Rex deſiderio, quàm ſupplicans vrgebatur. Præfatis itaq; odioſis noſtri ſtatus incommodis, fortunarumq; noſtrarum deteſtabilibus detrimentis, quàm citius ea inoleuiſſe credidimus; tam opportunis nos parauimus obijci T remediis occurrere tempeſtiuis, ne grauaminis ſeminarium peſtilentiis tenſis vndique proſerpens radicibus amœniſſimum paterni, ac noſtri regni T pomerium longis in totum diſcurſibus occuparet. Imminentibus autem tam eidem Domino patri noſtro multimodis arduis in Romana Curia alibiq; negociis, quàm nobis etiam (vt vos credimus non latere) tam in Gallicis, quàm in longinquis experiri partibus perplexitatibus pluribus occupatis, caſus qui animos vtriuſque euocauit ad exteras à prioris executione propoſiti, interuallatione temporis lōgiori, quàm putauimus, non diſtraxit. Veruntamen cum ſummi clementia Creatoris, quæ ſæpe dicto Domino patri noſtro regni gubernacula pia largitate conceſſit, non ſine occulto cæleſtis prouiſionis miniſterio, tantæ commoditatis effectibus impedimenta dilationis paraſſe credatur. Rectè idcirco dilatum putamus vniuerſale regni, non noſtra, ſed Dei prouiſione remedium, vt interim vecta Siculorum factionis contentæ nequitia in ſuis ſceleſtibus operibus procul à rebellione prodiret, ne diù ſub modio deliteſcens, & pœnam, quam merebatur deluderet, & vobis ceteris regni fidelibus in ſerenitatis noſtrç T munificç participio congauderet. Prębet ergo ſe nobis nunc, cęteriſq; regni fidelibus immunitatis noſtrç prçſtandç tempus acceptabile. Hic verè ſalutis eſt dies, quo paternum noſtrumq; non erat in manifeſto fidelitatis experimento iudicium, nec notoria proditionis oſtenſio ſub ſcuto fidei celari patitur infideles. Verè inſuper in vtroque veſtrum his tēporibus dominus preces adimpleuerit T Dauidicas, quę in diſcernendis meritis ſubditorum ſui regni, verum dedit iudicium. Regiſque filio in retributione rectiſsima ſuam iuſtitiam eſt largitus. Nouas igitur noſtri nominis ſanctiones diuina in perpetuum concedente potentia valituras pro ſalubriori, tranquilloq; noſtro cęterorumquè fidelium ſtatu ſummis à nobis vigiliis editas, vobis præſentem redactas in paginā duximus tranſmittendas, deuotioni veſtrç mandantes ac omni, qua poſſumus perſuaſione hortantes, quatenus quatenus ipſas obſeruare fideliter ſtudeatis, omnipotenti Deo gratias in humili cordis deuotione agētes qui expectatas lōgiſsimis ęui curriculis leges noſtras noſtris concedi tēporibus eſt dignatus.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T HAEreditarium. Bene dixit Rex Carolus II. hoc Regnum
1 † eſſe hæreditatium, cum inueſtituram ipſius acquiſierit Rex Carolus primus pro ſe, & hæredibus, & ſucceſſoribus, vt patet ex inueſtitura quam in fine huius operis deſcribi curabimus.

T *Remedijs occurrere.* Melius enim eſt malo occurrere, quam poſt vulneratam cauſam remedium quærere l. 1. C. quando lic. ſine iud. ſe vindicare, & l. fin. C. in quibus cauſ. in integ. reſt. non eſt neceſſ.

T *Pomerium.* Regnum iſtud Siciliæ ſemper cordi fuit illis Regibus. & propterea Imperator Federicus in conſtitut.
2 occupatis nobis, in hæc verba prorupit † Regnum Siciliæ præ ceteris velut electum quoddam viridarium inter agros cum præcipua colere diſponamus; de huius Regni laudibus plura ſcripſit frater Leander Alberti Bononienſ. in ſua Italia in deſcriptione Campaneæ, & Scipio Mazzella in deſcriptione Regni Neap. in principio.

3 T *Munificè.* Rex enim debet eſſe munificus, & liberalis, gratioſus, non auarus, vt inquit Bald. in l. & in legatis in fine. C. ad legem falcid. in l. 1. §. finali C. de caduc. tollen. Didacus del Caſtillo ad l. 1. Tauri. Fol. 14 col. 3. verſ. item Rex, ideòq; debet eſſe diues, vt poſſit bene facere, vt ait Diog. apud Stobeum, *Regem oportet opes poſſidere, vt amicos beneficijs abſtringere, ac indigentibus ſuppeditare liceat, & inimicos iure vlciſci*, ſed hæc ita facere debet, vt non egeat, cum vt ait Conſtantinus Maneſes relatus à Iacob. Siman. lib. 3. de Repub. c. 15. *egens Imperator, & magnus ab opibus deſtitutus re ipſa nihil aliud eſt quam aquila ſenio confecta ſpoliata pariter alis, vnguibus, & roſtro*, & Oſorius lib. 7. de Regis inſtitutione dicebat, *vectigalium rationem diligenter habuit, videbat enim vbi Regni opes miniſtrorum negligentia dilabuntur, aut quæſtorum auaritia diripiuntur, aut ſumptibus minimè neceſſarijs exhauriuntur, nec enim bellum geri; neque pacem conſtitui, nec ius adminiſtrare commode licet, vbi Regis pecunia, quæ debet eſſe publicæ ſalutis inſtrumentum, aut à priuatis auertitur, aut ab ipſo Rege ſine vllo fructu conſumitur*; de liberalitate Principis, & qualis in eo laudabilis rectè dixerit Corrad. in lib. templi iudicum cap. 1. de Imperat. §. 3. quæſt. 21. noſque diximus aliqua in rub. ff. de conſti. princ. cap. 4.

Dauidicas Hoc inquam eſt quod dicit in Pſal. 71. *Deus iudicium tuum Regi da, & iuſtitiam tuam filio Regis, iudicare populum tuum in iuſtitia, & pauperes tuos in iudicio.* Salomon enim petiit à Domino ſapientiam, vt rectè poſſet gubernare, eamq; ſibi Dominus conceſſit, & quia petiit ſapientiam dedit ei theſauros maximos, vt habetur Reg. 3. cap. 3. & ſapien. cap 6. 7. 8. 9. & 10. ex quo edocemur orare, ſi enim à Deo petemus quæ ad rectam iuſtitiam miniſtrandam ſunt neceſſaria, dabit ipſe diuitias, dabit & honores, ſoliciti ergo ſimus quæ cæleſtia ſunt quærere, non quæ terrena, cum & iſtis paruo ſimus tempore fruituri, illa verò æterno in cœleſti patria, hæc ſcripſi quia vera ſcio in ſtatu meo, putaueram enim aliquod magnū eſſe Regis Conſiliarium, inueni poſtea nihil aliud eſſe niſi multa pati, & rectè pronuntiare Salomonem dum dixit vanitas vanitatum, & omnia vanitas, idcirco deſiderantes has dignitates moneo, & vt minori deſiderio deſiderēt, ne poſtea cum ipſis præpoſiti fuerint quod putarent non inueniant, ſed eas appetant, vt Deo inſeruiant, cum & iuſtitiæ miniſtri ſint neceſſarij ad pacem in Repub. conſeruandam, ideòque eorum gradum excellentiſſimum eſſe iudicauit Daniel dum ait, *qui alios † ad iuſtitiam erudiunt, ſicut ſtellæ fulgebunt in firmamento cœli*, 4
eoſq; benè iudicantes dixit Hoſtienſ. in procem. decreto. magis mereri, quàm fratres prædicatores, & minores, propter quòd & martyres appellauit Diuus Auguſtinus in ſermone de tempore 235. *Nemo* (inquit Auguſtin.) *dicat quod in iſtis temporibus Martyres non ſunt, quotidie Martyres fiunt, Martyr enim teſtis interpretatur, quicunq; ergo pro veritate teſtimonium dederit, & omnes cauſas cum iuſtitia iudicauerit, quicquid pro teſtimonio veritatis, vel iuſtitia pertulerit, totum ei*

Dominus cum martyrio computabit, Ideòque omnia dirigamus ad Deum, qui eſt noſtrũ principium, & finis, iuxta illud philoſophi quicquid agimus propter finem agimus. Carolus Tapia.

Iubet Rex obſeruari capitula edita in anno 10. indictionis ſuper ſtatu Regni, pœna Regis arbitrio puniendos eos, qui contrauenerunt. h. d. Tap.

Ex Cap. Item nullus Iuſtitiarius. Cap. 182.

REX CAROLVS II.

§ NEc non conſtitutiones alias ſubſequenter in anno, ſcilicet, decimæ indictionis primo pręteritę ſuper ſtatũ regni per eundem Regem ſimiliter editas, quàmquam pręmiſſa hęc omnia plenam ſatis ab authoritate condentis habeant firmitatem. Hanc tamen noſtra edictali lege perpetuo valitura, ratificamus, & mandamus, ac volumus, iuxta quod regia ordinatio diſtinctius continet, inuiolabiliter obſeruari. Et vt nullus officialis, aut alius his pręſumat temerarijs auſibus contraire, pręter pœnas in pręd ictis regijs conſtitutionibus, & edictis contentas, quas tranſgreſſores ſe nouerint incurſuros, contra eos adhuc maiorem pœnam adijcimus, quę noſtro arbitrio reſidebit. Si verò huiuſmodi conſtitutiones Regię, ac edicta, à pręd ictis noſtris capitulis ſuper eiſdem cauſis tam circa foreſtas, & earum cuſtodias, quã caſtellanias, vel alia in aliquo diſcrepent, cum credamus, quòd in capitulis ipſis poſtmodũ conditis cum conſilio Pręlatorum, Baronum, aliorumq; nobilium, & fidelium Regni, qui prædicto interfuerunt colloquio, Regni melior extitit exquiſita conditio. Placet nobis, & volumus, vt vbi diſcrepatio talis occurrerit, capitulorum ipſorũ tantum ſeries attendatur.

Principium verò huius capituli eſt poſitum in tit. ne officiales munera recipiant in ſecundo libro huius operis.

Confirmat leges editas per Reges Carolum primum, & Carolum ſecundum. h. d. Tap.

REX ROBERTVS. Cap. 282.

† SAlubrem ſtatum, & proſperum fidelium noſtri Regni Siciliæ plenis deſiderijs affectantes. Capitula, ſeu Conſtitutiones editas per claræ memoriæ progenitores noſtros, pro commoditate, & tranquillitate ſtatus eorundem fidelium confirmamus, ex nr̃a † certa ſcientia ſub ſerie ſubſequenti.

ROBertus Dei gratia &c. Ad perpetuam rei memoriam. Frequenter ex abundanti robur adijcitur, & adiectio plenitudini pluries pro cautela confertur. Exuberans quidem cautionis ſuffragium rei, quæ geritur nullum ſtabilitatis adijcit, & per explicationem actus affectum beneuolum prouiſæ conſequenter oſtendit, qui eò ſe potius realiter exhibet, quò vehementius fomes illum dilectionis adauget. Licet igitur Domini auus, & genitor noſtri memoriæ recolendæ pro tranquillitate ſtatus, & pro commoditate fideliũ Regni noſtri Siciliæ capitula varia, ſeu conſtitutiones ediderint, quæ ipſorũ authoritate condentium, & communis boni ſuadente cenſura robur efficax obtinent firmitatis. Vt tamen ex noſtri vigore præſidij accedat illis abundans cautela ſecurior, & erga ſubiectos noſtros regni noſtri præfati, quos apud vnum noſtræ gratiæ luſtrat fidei charitas, deuotionis integritas approbat, & obſequiorum grandium creſcens promptitudo commendat, noſtræ ſynceritatis affectus, ſiue occurrerit, vicìſſim in lucem prodeat, & actualiter demonſtretur. capitula, ſeu conſtitutiones iam dictas integraliter, & in omnibus ſuis partibus confirmamus, de certa noſtra ſcientia, perpetuò valituras, Volentes, & iubentes expreſſè omnibus officialibus Regni noſtri Siciliæ præſentibus, & futuris, quòd capitula, & conſtitutiones eaſdem ſeruent tenaciter, & ſeruari faciant ſub pœnis in dictis capitulis, & conſtitutionibus comprehenſis, & alijs eiſdem per noſtrum arbitrium infligendis, & illa pœna pręcipuè, quæ in contemptores iuſſionum noſtrarum, ſicut in ſacrilegis, eſt indicta. Quò circa fidelitati tuę mandamus, quatenus pręd icta capitula, & conſtitutiones, ſub earum interminatione pœnarum, ſeruetis tenaciter, & faciatis ab alijs obſeruari, vt tantorum edicentium ſtatuta ſeruent illęſa, & per eorum obſeruantiam, cultu ſeruato iuſtitiæ, ſuccedat per conſequens pax amœna.

Data Neapoli per Dom. Barth. de Capua, anno 1318. die Ianuarij. 2. indictionis.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

† 1 *SAlubrem ſtatum.* Bene dicit ſalubrem, cum beata † ſit terra, cuius Rex ſapiens eſt, & nobilis, & cuius principes veſcuntur in pane ſuo, vt habetur eccleſ. c. 10. & l. 2. tit. 1. part. 2. *Rex enim inſipiens perdet populum ſuum*, vt dicit Didac. del Caſtillo in l. 1. Tauri. fol. 14. col. 3.

Certa ſcientia. De hac clauſula diximus ſupra in Rit. Reg. Ioannæ ſecundæ ſub rub. de nouo C. fac. verbo *de certa noſtra ſcientia.*

REGINA IOANNA. Cap. 288.

ITem quòd prædicti officiales obſeruare teneantur conſtitutiones, & capitula, ac bonas obſeruantias Regni. Neque præmiſſa capitula nouiter edita ipſis in aliquo derogent, ſed rata, & firma permaneant in omni parte ipſorum.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

MAndat obſeruari conſtitutiones, & capitula, & bonas obſeruantias Regni, neque eſt hoc mirum, quod tot cap. fuerint ſuper hoc ædita, nam cum Regnum, vt diximus plures paſſum fuerit inuaſiones, pluraq; bella, ex † illis 1

legum corruptio fuit introducta, ideòq; prudentiſsimi ...ges maximam circa ipſarum obſeruantiam curam habuerunt, quòd ſuperius declarauimus tam in conſtit. nihil veterum, quàm in conſtit. puritatem. Car.Tap.

Item

REGINA IOANNA Rit. 84.

Item quòd ſeruentur omnia capitula, & conſtitutiones Regni editæ ad adminiſtrationem Regni, & pro ſtatu pacifico ſubiectorum.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

NOo ſolùm in recollectione capitulorum iubentur ſeruari conſtit. & capit. Regni, verùm etiam in compilatione Rituum magnæ curiæ Vicariæ, & ad hũc ritũ vide quæ ſcripſit
3 Carauit. in hoc Rit., qui affirmat † ritus cõtrarios capitulis, & conſtitutionibus eſſe ſeruandos, quemadmodum, & ſtilus S.C. ex quo videtur idem Rex facere, de quo tameo ſatis dubito, tùm per verba primæ conſtit. per ipſum allegatæ, tùm etiã per verba ritus 32. §. Curiæ autem qui infra hoc tit. eſt poſitus.

Item

Ex Cap. Neap. in anno 1496. Cap. xxxv.

REX FEDERICVS.

ITem che la Maieſtà voſtra come prudentiſſimo Re habbia la mente dirizzata à la reformatione, & amminiſtratione della giuſtitia di queſto voſtro Regno, la quale per le guerre, & turbationi è ſtata ſuppreſſa, & di ſuo debito alterata. Supplicando, & adimandando, che da mo innanti alla amminiſtratione di quella, ſiano tali preſidenti, miniſtri, & aſsiſtenti, tanto in voſtra Regale audientia, & in lo Sacro Conſiglio, quãto della gran corte della Vicaria, & in la voſtra Camera della Summaria, come particolarmente in le prouincie, & terre di detto Regno, che la Maieſtà voſtra ne ſia commendata, & poſſa rendere bon conto à noſtro Signore Dio, li quali debbiano ſeruare le conſtitutioni, capituli, & ordinationi di detto Regno, quali meglio in detti tribunali, & luoghi ſono conſueti oſſeruarſi, per lo buono regimẽto, & amminiſtratione della giuſtitia in tutto il Regno. Placet Reg. Maieſt.

Idem Cap. xxxxiiij.

ITem ſupplicano che voſtra Maieſtà ſi degni ordinare, che ad vnguem ſiano oſſeruate tutte le conſtitutioni, pragmatiche, riti, & capituli del regno, li quali ſono ſtati fatti in releuatione grauaminum publicorum regni. Pla.Reg.M.

Idem. Cap. lxvij.

ITem ſupplicano la M. V. ſi degni comandare, & ordinare à tutti li officiali del Regno maggiori, & minori, etiam al Sacro Conſiglio, che à tutte hore, & quando à loro, & ciaſcuno di eſſi ſerà preſentato lo priuilegio, ſiue tranſumpto de li preſenti capituli, quelli, & ciaſcuno di eſſi debbiano ad ogn'vno oſſeruare iuxta loro tenore, & continentia, & che ſempre indubiis ſi debbiano interpretare in fauore di detta vniuerſità, & facendo lo contrario, ſiano priuati de loro officij, & incorrano in pena de ducati diece milia, quante fiate ſe li contrauenirà, per detti officiali, & debbiano pagare lo intereſſe incorreno detta vniuerſità, & huomini di quella, & detti Baroni, & ciaſcuno di quelli per non eſſere ſtati oſſeruati detti capituli. Placet Regiæ Maieſtati.

Ex

Ex Cap. Neap. in anno 1503. Cap. 63.

MAGNVS CAPITAN.

ITem ſupplicano ſi degni comãdare à tutti li officiali dello regno maggiori, & minori, etiam del S.Conſ. che à tutte hore, & quando à loro, & ciaſcuno di eſſi, ſerà preſentato lo priuilegio, ſiue trãſumpto delli preſenti capituli quelli, & ciaſcuno di eſsi debbia ad vnguem oſſeruare il loro tenore, & continentia, & che ſemper in iudiciis ſe debbiano interpretare in fauore di detta vniuerſità, & facendo lo contrario ſiano priuati de loro officij, & incorrano la pena de ducati duemilia quante fiate ſe li contrauenirà per detti officiali; & debbiano pagare lo intereſſe incorreranno detta vniuerſità, & huomini di quella, & detti Baroni, & ciaſcuno di quelli per non eſſerno ſtati oſſeruati detti capituli.
Placet præfato Illuſt. Domino Locumtenenti gen.

Ex Cap. Neap. in anno 1554. Cap. 26.

IMPER. CAROL. V.

PEr oſſeruanza, & fermo ſigillo di tutte queſte gratie, & altre che la Maieſtà voſtra ha conceſſo alla ſua fedeliſsima Città di Napoli, e con lo aiuto de Iddio ancor concederà humilmente ſe ſupplica, che ſecondo la decretatione de' capitoli delle felici, e ſante memorie de' Re Ferrante primo, de Federico, e del Re Cattholico auo di voſtra Maieſtà voglia ſtrettamente commandare à tutti li Vicerè, e Locotenenti generali del regno, & à tutti li officiali maggiori, e minori, che debbiano oſſeruare, e fare oſſeruare dette gratie, e capituli remota ogni calunnia, e ſiniſtra interpretatione, e che nelli caſi dubij ſiano interpretati in fauore della Città ſotto pena d'incorrere l'ira, & l'indignatione di voſtra Maieſtà, e pena di ducati dieci milia, quali s' habbiano da eſigere da ciaſcuno, che contrauenirà, & applicarſi al fiſco di voſtra maieſtà, la quale il Signor Iddio conſerue longo tempo felice. Mandat ſua Cæſarea Maieſtas inuiolabiliter obſeruari priuilegia, capitula, & conſtitutiones, aliena, & ſiniſtra interpretatione remotis, ac cum pœnis in ſimilibus ſolitis.

§ Curiæ

Mandat Regina obſeruari conſtitutiones, & capitula Regni non obſtantibus quibuſcunq; conſuetudinibus contrarijs.

REGINA IOANNA. Rit. 311.

§ CVria autem prædicti Capitanei ciuitatis noſtræ Neapol. procedendo in criminibus, & delictis contra quoslibet, per omnia ſeruẽt iura communia, regni conſtitutiones, & capitula, legibus, iuribus, conſtitutionibus, capitulis, conſuetudinibus, ritibus, obſeruantiis, priuilegiis, literis, & reſcriptis, quibuſcunq; præſentibus forte contrarijs, ſub quacunq; forma, & expreſſione verborum, etiam ſi de illis præſentibus eſſet ſpecialis mentio facienda, (quibus, inquantum præſentibus refragantur) tenore præſentium de dicta certa noſtra ſcientia totaliter derogamus, T non obſtantibus quoquomodo. Mandantes propterea præfatis vniuerſis, & ſingulis noſtris officialibus, maioribus, & minoribus, quocunque nomine nuncupatis, ac officio, & iuriſdictione fungentibus, eorumq; locumtenentibus vbilibet in toto regno noſtro Siciliæ, & præſertim in prouícia terræ laboris, præfataq; ciuitate noſtra Neapolis cõſtitutis, præſentibus, & futuris, ad quos ſpectat, & ſpectabit, quatenus forma præfatarum literarum, & priuilegiorum præfatorum Regiarum, & Regiorum prædeceſſorum noſtrorum de præfatis franchitijs, priuilegijs, immunitatibus, & exemptionibus eiſdem vniuerſitati, & hominibus, vt præfertur, conceſſarum, & conceſſorum, ac præſentium noſtrarũ literarum per eos, & eorum quemlibet diligenter attenta: necnon & attentis præfatis conſuetudinibus, ſtatutis, & obſeruantijs, & capitulis antiquis, illas, & illa ipſi & quilibet eorum officiorum ſuorum temporibus eiſdem vniuerſitati, & hominibus pręfatæ ciuitatis noſtræ Neapolis, eodem modo, quo in ipſarum, & in illorum poſſeſſione, ſeu quaſi ad præſens exiſtunt: necnon & præfatas omnes alias conceſsiones, & priuilegia præſentibus noſtris literis expreſſas, & declaratas obſeruent inuiolabiliter obſeruare, & obſeruari facere, ſicut habent gratiam noſtram caram, & beneuolam, nec contra faciant præſentes, ſi prædicti, & ipſorum quilibet indignationem cupiunt eiſdem eadem ſcientia certa noſtra; ac ſub fidelitate earum tenore præſentium ſimiliter, & bona fide eiuſdem vniuerſitati, verbo, & fide regalibus pureq; ſub noua conceſsione ad omnem ipſorum de huiuſmodi noſtra confirmatione intimè pro eiſdem requiſitionem, & voluntatem vniuerſitatum, & hominum, ſeu per præſentes literas præſentibus conſimiles bulla aurei fieri facere, & mandare noſtras lucidas ſeu laudandas. In cuius rei teſtimonium præſentes literas exinde fieri fecimus, magno noſtro pendenti ſigillo iuſsimus communiri, quas pro validiori robore earum dedimus, & ſubſcripſimus propria manu noſtra, ritu, & obſeruanti noſtræ curię quacunque contrario non obſtante.

Datum in Caſtro nono Neap. per manus noſtrę prędictę Ioannę ſecundę Reginę, anno Domini 1420. die decimonono menſis Ianuarij 12. indictionis. Regnorum noſtrorum anno ſexto.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 NOn obſtantibus. Iſta clauſula † non obſtante quacunq; conſuetudine, vel vſu generaliter promulgata eſt efficax ad inualidandas quaſcunq; leges, & conſuetudines contrarias, vt tenet Abb. in cap. nonnulli de reſcrip. ſequitur ibi Felinus verſ. fallit autem prædicta regula, & Doct. in l. humanum vbi Bal. col. 2. C. de legibus verſ. ſed dominus, ſequitur Didac. del Caſtillo in l. prima Tauri fol. 16. col. 4. verſ. non embarcante.

Iubet

Iubet ſeruari Conſtitutiones, Pragmaticas, & Ritus Regni. hoc dicit Tap.

PRAGMATICA VNICA.

De Pœnis.

CAROLVS V.

ITem ſupplicano voſtra Maeſtà li faccia ſpecial gratia abrogare, togliere, & eſtinguere tutti li Bandi ſino al preſente di emanati, per li quali s'impone pena d'vltimo ſupplicio, corda, ò altra pena corporale, & ſolo reſti la diſpoſitione delle leggi communi, Conſtitutioni, Pragmatice, & Riti del Regno.

Placet Cæſ. & Maieſt. quod ſuper hoc ſeruentur Conſtitutiones, & Capitula, & Pragmaticę dicti Regni.

Inter cętera conceſſa per Cęſ. Maieſtatem Caroli V. Imperat. Ciuitati Neap. 12. Martij 1550. Bruxelles, extat ſupradictum capitulum.

Legem paribilem per quam probatio cum ferro calido ad purgandum occulta delicta admittebatur tollit Imperator. h. d. Tap.

IMPER. FEDER.

LEges, a quæ à quibuſdam ſimplicibus ſunt dictæ b paribiles, T quæ nec rerũ naturam reſpiciunt, nec veritatem attendunt; Nos qui c veram legum ſcientiam perſcrutamur, & inſpicimus, errores à noſtris iudicijs ſeparamus, pręſentis noſtri nominis ſanctionis edicto in perpetuum

a LEges. Per conſtitutionem iſtam tollitur illa vulgaris probatio, quam habent præmanibus laici. Nam cum conueniuntur dicunt ſe non feciſſe, & de hoc accipere ferrum calidum, & talem legem vocabant Paribilem, quod apparet vtrum læſerit, vel non, qui ferrum calidum accepit, & continet hæc cõſtitutio ius commune, vt extra de pur. vul. per totum.

b Paribiles. Quòd ſecundum eos manifeſte apparet per has leges de reatu, vel innocentia alicuius. Paribiles leges habentur, & prohibentur, quia fabricante paribile Diabolo ſunt inuentæ, & Deus tentari videtur in his, vt extra de purgatione vulg. cap. vltimo. ſecunda quæſtione 5. cap. Mennam. aliàs, metuam.

c Veram. Vt ff de iuſtitia & iure l. prima, circa princip. Et ideo alibi dicitur quòd princeps eſt philoſophia plenus, vt C. de his qui-

quibus, vt indignis. l. penulti. ¶ Et alibi, eſt quidem res ſanctiſsima ciuilis ſapiētia, &c. vt ff. de variis, & extra ordina. cognitionibus. l. pri-

inhibentes omnibus Regni noſtri iudicibus, Vt nullus ipſas leges paribiles quę abſconſę à veritate deberent potius nuncupari. aliquibus fidelibus noſtris indicet, ſed communibus probationibus ſint contenti, tam antiquis legibus, quàm noſtris conſtitutionibus introductis, Eorum etiam ſenſum, non tā corrigendum duximur, quàm deridendum, qui naturalem candentis ferri calorem te peſcere: immò (quod eſt ſtultius) frigeſcere nulla iuſta cauſa ſuperueniente coufidunt, aut qui reum criminis conſtitutum ob conſcientiam lęſam tantum aſſerunt ab aquę frigidę elemento a non recipi, quē ſubmergi potius aeris cōpetentis retentio non permittit.

l. prima. §. proinde.
a *Non recip.* Subinergebātur enim in aqua frigida tribus vicibus antiquitus.

ANDRAEAS DE ISERNIA, ET ALII.

L*Eger.* Quæ à quibuſdam dicuntur Paribiles, quia apparenter demonſtrabant nocentia, vel innocentiam, ſic eſt iudicium ferri candentis, & aquę feruentis, vt in titulo, de pace tenen. cap. ſi miles pro pace.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 P*Aribiles.* Ideſt † apparentes, nàm cùm quis imputabatur de aliquo delicto, vt innocens appareret, purgabat ſe vel per aquam calidam, vel per ferrum, etiam calidum; aut per aquam frigidam, hæc ſi ei non nocebant, innocens habebatur. Hæc lex, ſiue conſuetudo ortum habuit ex antiquo Hebræorum more, quorum mulieres ſi ſuſpectæ eſſent de concubitu, cum alienis viris, purgabant ſe cum aqua amara zelotipiæ, ſecundum formam traditam Numeri c. 5. cuius verba regiſtrantur in decret. 2. q. 4. c. in libro quæ optima † ratione prohibita
2 eſt, cum ſit ſpeties ſortilegij, & ſit tentare Deum (vt inquit Sanctus Thom. 2. 2. q. 95. art. 8. ad tertium) & propterea huiuſmodi purgatio prohibetur tàm à ſacris Pontificalibus cōſtitutionibus, quàm ab Imperialibus, vt in c. fin. de purgat. vulgar. cap. ex tuarum, de purgat. canon. c. Mennam, & c. conſuluiſti, 2. q. 5. l. 1. C. de Paganis, & l. nemo aruſpicem, C de malef. quemadmodum reprobatur etiam purgatio per duellum, † l. vnica, C.
3 de gladiat. lib. 11. & l. 8. tit. 14. part. 3. ſed benè admittitur purgatio † per iuramentum, per quod iuditio Dei ſubmittitur, vt 4
in c. quoties, & c. auditum eſt, & c. omnibus, 2. q. 4. & toto tit. extra de purg. canon. cum hæc vera ſit regula, quòd deficientibus † probationibus, ad iuramentum deueniatur, c. fin. de iu- 5
reiur. & l. 1. & l. admonendi, ff. eod. Sed † an iudex admittere 6
debeat iuramentum ſecundum formam duellantium, qui non ſolum durant ſuper Sancta Dei Euangelia, & ſuper crucem, ſed etiam adiciunt, quòd dant animas ſuas in perditionem, reſpondet affirmatiuè Rebuff. in d. l. vnica, C. de gladiat. lib. 11. num. 7.

Plura, & pulchra de criminibus occultis, & de ipſorum varijs ſpeciebus tradit Iacob. Simancas de Cathol. inſtit. tit. 42. per totum, qui etiam in tit. 56. tradit multa de purgatione canonica, † quæ nihil aliud eſt, quàm de obiecto crimine innocentiæ oſtenſio, vt per eum poſt Alex. de Ales ibidem nu. 3. 7

Iura Francorum, ac etiam Longobardorum, quæ in iuditijs ſeruabantur tollit, & in ſpetie reſpectu contumaciæ, tàm quo ad condemnationem bonorum in criminalibus, quam etiam amiſſionis cauſa in ciuilibus. h. d. Tap.

IMPER. FREDER.

SPeciale a quoddam † Francorum ius, immò, vt proprius loquamur, iniuriam, quā b in iudicijs tam ciuilibus,

a S*peciale quodam.* Alius ordo, ſcilicet ? iudicij ſeruabatur olim in quibuſdam perſonis, & ſolemnitates captioſæ temporum, puta, in Francis, vel Romanis, quod hæc conſtitutio tollit, & vult quod idem ius ſeruetur inter omnes, & eſt ratio, vt C. de in integ. reſtit. l. fin. Item ſi Francus contumax erat, olim poſt litem conteſtatam perdebat cauſam, ſiue bonam, ſiue malam habebat. quod hic corrigitur, & vult ſeruari conſtitutionem illā ſuprà, de pœna poſt litem conteſt.

b *In iudicijs.* Secus in ſucceſsionibus, vt infrà de ſucceſſ. in feud. l. vl-

ANDRAEAS DE ISERNIA, ET ALII.

S*Peciale quoddam.* Remouet quaſdam abuſiones, & vult vt omnes ſubditi indiſtinctè, non habita perſonarum diſcretione, eadem l. viuant, Francus ſit, ſiue Romanus, aut Longobardus. Multi enim in Regno ſemper vixerunt iure Francorum, multi iure Romano, & multi iure Longobardo. Sed in alijs ſeruarentur potius iura Longobarda, quàm Roma. ſupra de offi. mag. cam. l. præſenti. & l. puritatem. & ſupra de offic. iudi. vniuerſitas.

Illud nihilominus. Tollit alium abuſum, & eſt intelligendū, quòd contumax non punitur in omnibus bonis mobilibus ante

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 F*Rancorum ius.* Hoc equidem Francorum † ius à Normandis introductum fuiſſe affirmandum eſt, qui (vt quidā affirmant, & præcipuè Iglieſcas in Hiſtor. Pontif. in vita Sergij Secundi) ex Prouincia Danimarchæ exeuntes, Regnum Franciæ inuaſerunt, & Prouinciam quæ nunc Normandia vocatur, occuparunt, inde cum eorum numerus excreuiſſet, in Italiam peruenerunt, & præcipuè Regnum iſtud occuparunt; quorum primus fuit Tancredus qui duodecim filios habuit, & Comes Apuliæ fuit appellatus, donec Rogerius eius nepos Regis titulum obtinuit ab Anacleto II. Antipapa, quod Lucius II. confirmauit, Hic, & eius prædeceſſores, atque ſucceſſores plures in Regno conſtitutiones tàm circa iuditia, quàm etiam circa mores, & ſucceſſiones, atque contractus ediderunt, quas meritò ius Francorū appellant, cum Normandi, ex Normandia Franciæ Prouincia, quam (vt diximus) occuparunt, ortum habeant; cùm ergo Normandi qui † in Regno remanſerant, vellent ſibi 2
ius reddi ſecundum antiquas Regum ſuorum conſtitutiones; ſic & Longobardi, quod etiam affectabant qui ex Romanis originem ducebant, idq; maximam induceret confuſionem, cum ſi Longobardus litem haberet cum Romano, dubium eſſet

Digitized by Google

quàm criminalibus hactenus obtinebat, de medio tollere cupiẽtes, pręſentis noſtrę ſanctionis programmate cunctis Regni noſtri fidelibus volumus eſſe notum. Quòd nos, qui ſingulorum iura iuſtitię libra penſamus in iudicijs aliquam a diſcretionem haberi nõ volumus T perſonarũ, ſed æqualitatem, ſiue ſit Franeus, ſiue Romanus, aut Longobardus, quiagit, ſeu qui conuenitur, iuſtitiam ſibi volumus T miniſtrari. T Cauillationes, & captiones antiquas iure Francorum noſcentias, & momenta temporum, quæ inter Francos litigantes in iudicijs hactenus ſeruabantur, nec non quaſdam alias ſubtiles obſeruationes tam in ciuilibus, quam criminalibus cauſis ſubmouemus. T Pœnãm ẽt per quam Francus ante litem conteſtatam contumax bonis mobilibus omnibns priuabatur, in pœnam tertiæ partis mobilium b noſtra conſtitutione contentam, volumus eſſe transfuſam. Illud nihilominus (quod acerbius reputamus) præſenti legecorrigimus, videlicet, quòd Francus lite cum eo in pecuniarijs litibus, vel in cauſis eriminalibus conteſtata contumax, bonam, vel malam cauſam habeat, ipſam amittat. hoc enim, & ab omni iuſtitiæ tramite diſerepat, & omnis hæc ratio æquitatis abhorret. Vt propter alicuius abſentiam, quæ Dei c debet repleri pręſentia, firma iuſtitia, vel etiam in ſui perpetuitate deficiat, vel inconſtantia varietur. Prædicto igitur tempore Francus contumax, non vt olim, cauſam amittat, ſed iuxta nuper editam noſtri nominis d ſanctionẽm, vel poſſeſſionem, & venditionem bonorum, aut perpetuæ poſſeſſionis iacturam, vel deciſionem principalis cauſæ remedio appellationis e excluſo, ſecundum ius, & iuſtitiam patiatur.

l. vltima. in princ.
a *Diſcretionẽ.* In tranſgreſsione, vel exhibitione iuſtitiæ, vt hic, ſed habetur diſcretio in perſonis iudicium, vt ſupra, quod non licet. vniuerſ. l. 1.
b *Noſtra conſtitutione.*
c *Debet repleri.* Vt l. de iudic. properandũ. §. cum autem eremodicium.
e *Sanctionem.* Quæ eſt ſupra, vt lite conteſt. ſuper l. 1. & in ſequ. l.
d *Excluſo.* Id eſt, repulſo, vel denegato, vt ſupra de exor. & præpa. iudi. l. ſi quis poſt litem contumax enim non appellat, vt ibi.
An-

ANDRAEAS DE ISERNIA.

te litem, nec poſt, vt cauſam amittat. Sed ſi eſſet vere contumax, poſſet puniri in omnibus bonis. Et ſub pœna omnium bonorum contumaci mandare. Eumq; punire, vt dicunt Moder. C. lib. 10. de iure fiſ. l. certa. de Decur. l. ſi magiſtratum, & dictum eſt ſupra in ſuperioribus.

Appellationes excluſo medio. Contumaces non appellant. ff. de iudi. poſt edictum in fine. & ſupra de exor. & præpa. iudi. l. ſi quis poſt litem in princ.

CA-

CAROLI APIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

ſet quæ iura eſſent in iuditio ſeruanda, neceſſariò Imperator Federicus ad huiuſmodi conciliandas differentias conſtitutionem hanc edidit, per quam & in genere, & in ſpetie vnicum ius, vnici Regis ſubditis præſtari iubet in iuditijs, firmis tamen remanentibus aliquibus conſtitutionibus reſpectu ſucceſſionis
3 feudorum, † quam in dubio ſecundum ius Longobardum eſſe intelligendam affirmat, Andr. in prælud. feud. q. 3. nu. 39. & licet Afflictus hic dicat in ſucceſſionibus ius Romanum eſſe ſeruandum, intelligendum eſt ſecundum verba per eum prolata, hoc eſt quod vbi non eſt probatum quod viuitur iure Francorum, tunc omnes filij ſuccedunt non primogenitus, & hoc inquam eſt quod ius Longobardum diſponit, & ita erit intelligendus Afflict. ne videatur erraſſe, dum agendo de ſucceſſione feudorum, dicit eſſe ſeruandum ius Romanum, quòd feuda non cognouit, debet ergo probari in feudo illo ſuccedi ſecundum ius Francorum, hoc eſt, vt primogenitus ſuccedat, de quo tamen dicemus in tit. de ſucceſsione feudorum, ad conſtit. vt de ſucceſsionibus. Hodie tamen in regno ſecundum formam inueſtituræ non eſt neceſſe probare, quòd viuitur iure Francorum, quia communiter ſucceditur ſecundum conſt. vt de ſucceſsionibus, in aliquibus tamen Regni partibus ſeruatur ius Longobardum, & præſertim in Prouintia Aprutij; in qua ſucceditur ſecundum ius Longobardorum in multis feudis: & hac de re dicerem hodie probandam eſſe qualitatem hanc, quòd viuitur iure Longobardorum.

4 *Perſonarum.* Iudex enim † non debet eſſe partialis, ſed cõmunis, vt poſt Bart. tradit Follerius in praxi crim. prima par. num. 4. & propterea debet reſpicere bonum commune, & ità ſe gerere, vt nulla ſit apud ipſum acceptio perſonarum, vt poſt Specul. in tit. de leg. verſ. 8. dicit idem Foller. vbi ſupra num. 5. & Latius dicemus in apparatu ad rub. de official. in Regn. conſt. quæ prima eſt 1. lib.

Miniſtrari. Ad quæſt. quam tangit hic Afflict. ſi duo litigant, & vnus habeat conſuetudinem pro ſe, & alter aliam pro ſe quod ius attendi debeat, vide hic late ſcripta per Foller.

Cauillationes. Iudex enim † debet litigantium cauillationes tollere, ad quod adde dicta per Conrad. in templo omn. iud. lib. 1. cap. 8. de præſide num. 17. & quod iudex debeat reijcere ſubterfugia, & calumnioſas exceptiones dicit Chaſſen. ad conſuetud. Burgund. rub. 11. §. 6. poſt. nu. 66. & quòd iudex calumnia offendatur, tradit idem Chaſſen. d. rubr. §. 7. 5
num. 12. ad id autem, quod Afflict. hic tradit quòd iudex poteſt † ſupplere, quæ ſibi liquent in facto pro abſente, adde Iacob. de Sanct. Georgio in l. 1. ff. de iuriſd. omn. iud. & in l. ſi omnes C. ſi minor. ab hæred. ſe abſtinen. vbi ponit caſus, in quibus poteſt iudex impartiri ſuum officium, etiam non requiſitus.

Pœna etiam. De pœna contumaciæ dicemus infra titulo de contumacibus, hic autem licebit annotare, quòd ex ſola contumacia † iure communi inſpecto, non debet quis corporaliter damnari, itaut ab alio, quàm à iudice poſsit puniri, vt hodie ſit in Regno iſto cum foriudicatis. Nam tantum efficiebat 7
contumacia, vt haberetur pro confeſſo, vt tradit Chaſſen. ad conſuetud. Burgund. in rub. prima §. 7. num. 10.

DE

Digitized by Google

DE CVLTV TRIBVNALIBVS EXHIBENDO. Rub. xiiij.

Non ſeruanti ſilentium in iuditio poſt tertiam iudicis monitionem iudex, cui debetur reuerentia, debet illum punire, vt hic, nec licet loqui abſq; eius licentia, nec aduocatos loquentes interrumpere, niſi in tribus caſibus hic expreſſis. hoc dicit Tapia.

IMPER. FEDER.

CVltus *a* iuſtitiæ T ſilentiũ reputatur: eorum igitur *b* inſilentiis occurrentes, qui iudiciorum ordinem tumultuoſis clamoribus ſæpe perturbant: Statuimus in poſterum litigantes, & quoslibet alios in iudicijs exiſtentes, cum reuerentia magiſtratus iura reddentis, quietem iuſtitiæ obſeruare: nec priuſquam licentiam ab eo, qui in iudicio præerit, cõſequantur; *c* iura ſua ꝓponere audeant, *d* vel pro alio poſtulare: ſic modeſtè partes volumus pro ſe, vel pro alijs in iudicijs perorare, vt etiã ſi aduocato dicenti, quòd aduocatus eius, vel pars principalis aliquid ad memoriam, de iure, vel de facto reducat, maturè ſine ſtrepitu aliquo dicere ſtudeat ꝙ intendit: niſi fortè celeris proteſtationis neceſsitas, aut ꝙ incõtinenti quis aduocati corrigere velit errorem, interruptionem inducat, cùm inferri ſibi *e* præiudicium aliquis ex taciturnitate veretur. Si quis autem poſtquam ter per interualla aliqua à Baiulo, vel à iudice fuerit admonitus: vel ſi ſit aliquis (prout aſſolet) iudici, & iudicio tędioſus, ſemel, bis, & ter, abſque interuallis aliquib. interdictus tacere noluerit. Si ruſticus fuerit, vnum auguſtalem: ſi burgenſis, duos: *f* ſi miles, quatuor; ſi Baro, octo: ſi Comes, ſexdecim auguſtales curię noſtræ componat. Scituris pro firmo quibuslibet officialibus noſtris, quòd ſi ob gratiam alicui pœnam iam dimiſerint, nos *g* de bonis ſuis proprijs ipſam integrè proculdubio proſequemur.

a *CVltus.* Prohibetur aduocatus, vel alius clamare in iudicio, vt C. de poſtulan. quiſquis. & eſt ratio. C. de ſtu. li. vr. Romæ. l. vni in fin. niſi velint corrigere errorem aduocati ſui, & qui contrafecerit punietur pro qualitate perſonæ pecuniariter, pauper minus diuite. quam pœnam ſi iudex remiſerit, de ſuo reſarciet.

b *In ſilentijs.* Alias inſolentijs.

c *Iura ſua.* Aliud olim iure Lombard. quia in cauſa ſua non tenebatur aliquis licentiã poſtulare. vt Lombard. de offi. iudi. l. 1.

d *Vel pro alio poſtulare.* Quid autem iuris ſit, ſi præſumpſerit pro alijs perorare, nulla licentia conſecuta? non exprimit cõſtitutio præſens: ſequenda eſt ergo diſtinctio veteris iuris vt in Lombard. de officio iudi. l. 1. Nam iure nouo non diſtinguente, ſequimur diſtinctionem veteris iuris, vt C. de appell. præcipimus, in fine.

e *Præiudicium.* Sed malè, quia ſecundum Doctores noſtros, errorẽ aduocati poteſt quis corrigere vſq; ad ſententiam.

AD-

ADDITIO. *Adde, an aduocatus poſſit corrigere errorem ſuum per Ang. in l. ea quæ, in prin. C. de erro. aduoc.* Superan. Vel ſecundum alios infra triduum. quod dic, vt in ſumma de erro. aduoca. & ideo mirum eſt quod hic dicit. nam omnis timor non excuſat, vt ff. de reg. iur. vani. & de re iudic. ſi quis ab alio. ff. quod metus cauſa. l. metus. Eſt autem vanus metus, cum quis timet, quæ nulla ſunt digna ſuſpitione, vt C. de iure deliber. ſancimus, in 1. reſpon. Hic non petebat à ſe geſta reſcindi per vanum timorem, ſed excuſari à delicto, vel nõ incidere in damnum, quia ignorat ius, ſcilicet ciuile, quod poteſt. quod dic, vt in ſumma de pœn. circa prin. & de iur. & facti ignor. §. porrò. diſtigui põt, ſed caue tibi, qa ibi dicitur, ꝙ non debet excuſari à pœna conſtitutionis, ꝙ eſt contra hanc l. G.

f *Si miles.* No. homines maioris dignitatis magis puniri, ſic in conſtit. intentionis noſtræ quod dic vt ibi not.

g *De bonis.* In conſtitutione ſi quis in poſterum in fine.

ANDRÆAS DE ISERNIA, ET ALII.

CVltus iuſtitiæ. Hæc verba Prophetæ ſunt Iſaiæ 32. circa finem. fortè voluit dicere cultus iudicij. Nam cultus iuſtitiæ eſt voluntatem ſeruare iuſtitiæ, quæ eſt vnicuique reddere quod ſuum eſt, hic colit iuſtitiam. ff. de iuſtitia, & iure, l. 1. in ſilendo non eſt hoc. Item Silentiarius eſt nomen officij. C. lib. 10. de ſilent. per totum. Sed ponit iuſtitiam pro eo, quod in fine iudicij per ſemitam terminatur, quod dicitur iuſtitia, & iure ſtatus. extra de verb. ſignifi. cap. forus. quaſi dicat, ad talem iuſtitiam peruenitur per examen iudicij, in quo requiritur ſilẽtium, & ſic ponitur finis iudicij, quia dicitur iuſtitia pro toto iudicio, vel diſcuſsione

Pro alio poſtulare Hodie ſine examinatione, & licẽtia Curiæ per litteras inde conceſſas, vt vidimus fieri aduocationem: debet tamen ſeruare tunc quietem in iudicio, † vt hic lex iubet

† ADDITIO. *Vide Parid. de Puteo in tract. ſindica. in verbo, Aduocati cauſarum. & glo. infra, in conſtit. vniuerſos* Fab. Iordanus.

Et nota quod poteſt iudex interdicere aduocationem perpetuò, & ad tempus ff. de pœnis. l. more. hæc pœna non tolleret illam, ſed priſcæ ſeueritati accedit, ſic C. de ſepulcro violato. l. 3.

De bonis ſuis proprijs. Etiam corporalis pœna dimiſſa, vel minorata eſt hic, vt de ſuo corpore ſatisfaciat. C. ne ſacrum baptiſma reitere. l. fin. de quo plenè diximus in titulo, quæ ſint regalia. vbi vide per te, quoniam ex his quæ ibi ſcripſimus, omnia tibi patebunt, ita ꝙ amplius minimè dubitare poteris.

Ca-

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T CVltus iuſtitiæ. Eſt autem cultus reuerentia quædam tam interior, quàm exterior, vt inquit Tolet. in ſumma lib. 1. cap. 6. & quamuis cultus de diuino intelligatur, attamen cum iuſtitiam exercentes Dij appellentur iuxta illud Dominicum *vos Dij eſtis, & filij excelſi omnes* pſal. 81. & in princ. illius pſal. *Deus ſtetit in Sinagoga Deorum, in medio autem Deus dijudicat, vſquequo iudicatis iniquitatem,* & cum iuſtitia proprium ſit Dei attributum, dicente Propheta pſal. 7. *Deus iudex iuſtus, fortis, & patiens,* & propter hoc iuſtitiam ad populos gubernandos ſibi, & filio petebat à Domino pſal. 71. *Deus iuditium tuum Regi da, & iuſtitiam tuam filio Regis,* meritò igitur, iudicibus reuerentia debetur: & ideò iubet Apoſt. ſuperioribus reuerentiam, & obedientiam deberi. *Omnis anima (*inquit*) ſublimioribus ſubiacet poteſtatibus* cap. omnis anima de cenſibus, & alibi *ſubditi eſtote præpoſitis veſtris, etiam diſcolis* cap. ſolitæ de maioritate, & obedientia, & cum dignitati, quæ per hominem exercetur, non homini debeatur reuerentia; ideo dixit etiam diſcolis, & hoc tradit Summus Pontifex in cap. vt debitus honor, de appellat. vbi notat gloſ. & Doctores in l. fin. C. quorum appell. non recip. Qui enim exteriorem hanc reueren-

tiam

tiam non exhibent, maximum contra ſe argumentum ſuperbiæ habent, cum exterior cultus ſit euidens interioris cultus ſignum, ex factis enim animus declaratur, vt poſt Albert. in rubr. de hæret. lib. 6. q. 2. num. 61. & q. 13. nu. 68. & alios dicit Io. de Royas in tract. de hæret. nu. 206. & 207. Ideoq; optimè dixit Duaren. ſummum bonum eſt iuſtitiam colere in tract. de modo general. concil. celebrandi in rubr. 3. nu. 16. tom. 13. tract. part. 1. fol. 154. Ideoq; etiam ex præcepto Domini ſuperiori reuerentiā deberi tradit Io. Hug in tract. de off. quatr. prælat. tit. de inferiorum reuerentia poſt Card. Hoſt. in ſumm. de off. ord. § quis poſsit conſtituere; Sed, vt ad particularia deſcendamus, hanc reuerentiam iudicibus debent aduocati: debent enim reuerenter iudicem ſalutare, & revereri ſtando, vt inquit Specul. in tit. de aduocato §. hic dicendum, nec modò ab aduocatis: ſed etiam ab alijs debetur hæc reuerentia iudici, & non ſolùm iudici cum eo loquendo, ſed etiam inter partes ipſas, ideoq; iniuria ab altera partium alteri facta grauius punitur reſpectu præſentiæ iudicis, ex regula tex. in l. prætor. edixit. §. quod autem prætor verſic. tempore. ff. de iniur. *Tempore* (inquit iureconſult.) *ſi in ludis, & in conſpectu prætoris, nam in conſpectu prætoris, an in ſolitudine iniuria facta fuerit multum intereſſe ait, quia atrocior eſt, quæ in conſpectu fit*, per quem tex. dum Auditoris munere fungerer in Prouinciis Principatus Citra, & Baſilicatæ in ciuitate Salerni, dum ſuper quadam differentia domi audirem decuriones, ſiuè electos eiuſdem ciuitatis accidit. vt vnus ex decurionibus nulla occaſione motus proiecit chyrotecas in faciem alterius ſimiliter decurionis popularis dicendo, tu mentiris, in præſentia plurimorum teſtium condemnaui eum ad relegandum per triennium in Inſulam Caprearum, quæ eſt de Prouincia Principatus citra, & illius Præſidi ſubdita, per tex. in l. inter pœnas. §. Præſides. ff. de interd. & relega. procedendo etiam per viam notorij, iuxta ea, quæ tradit Foller. in pract. crim. in verſ. item quod eſt notorius delinquens, præſertim num. 27. quæ ſententia fuit confirmata per M. C. V. quamuis poſtea S. C. ſua benignitate vtendo relegationem in exilium triennale commutauit. Ex quo vellem, vt litigantes diſcerent modeſtè facti ſeriē narrare ſuo loco, & tempore ad obiecta reſpondere, tam iudici, quàm etiam partibus, eorumq; aduocatis.

Perturbant. De quo habemus tex. in cap. in loco 5. q. 4. *in loco* (inquit) *Sancta Sinodus benedictionis confidentes domum ſacerdotes nullis debent: aut indiſcretis vocibus perſtrepere, aut quibuslibet tumultibus perturbare, nullis etiam vanis fabulis, vel riſibus agi, & quòd deterius eſt obſtinatis diſceptationibus tumultuoſas voces effundere.* Cuius concilij verba repetita fuere in Sacro Concilio Tridentino ſeſſ. 2. verſ. in ſententijs verò dicendis. Nam iuſtitiæ opus in ſtrepitu, & clamore exerceri non poteſt, ſed in pace, & quiete, vt annotauit Egid. Bellam. in d. cap. in loco, exponens verba Eſaiæ cap. 32. adducta per Andr. & Afflict. hic. Nam humanum iuditium, quod debet diſtinguere veritatem à falſo, perturbatur clamoribus litigantium. Et ideo bene dixit Guliel. Redoan. de ſpol. eccleſ. q. 13. tomo 14. tract. fol. 255. num. 4. & Catal. de Boncompag. in tract. de poteſt. Papæ. cap. 2. num. 16. 13. tom. tract. fol. 17. quod iuſtitia cultum ſuum perdit quando ſilentium iuditij, obſtrepentium turba profunditur. qua de re aduocatus non debet eſſe loquax, garrulus, & procax ad l. quiſquis. C. de poſtul. cap. infames §. tria. verſ. ſi quis adeò 3. q. 7. vt inquit Specul. tit. de aduocat. §. hic dicendum, dicens quia loquacitas auditorem ſuum coinquinat: & ſit cautus ne dicatur ei garrula pica tace. Immò aduocatus nimis verboſus poteſt aduocationis officio priuari, vt tradit Didac. del Caſtillo in l. 2. Fori fol. 22. col. 4. verſ. & nota quod aduocatus, poteſt gloſ. in l. ex ea. ff. de poſtul. Huic morbo conſulit Spiritus Sanctus per eccleſiaſt. cap. 5. in fine. ibi *eſto manſuetus ad audiendum verbum. vt intelligas, & cum ſapientia proferas reſponſum, verum ſi eſt tibi reſponſum reſponde proximo, ſin autem, ſit manus tua ſuper os tuū, ne capiaris in verbo indiſciplinato*, & in cap. 7. poſt princ. dicit *noli verboſus eſſe in multitudine præsbyterorum, & non intereſſe verbum in oratione tua*, & cap. 20. dicitur *eſt tacens qui inueniatur ſapiens, & eſt odibilis qui procax eſt ad loquendum: eſt autem tacens, & non habens ſenſum loquelæ, & eſt tacens ſciens tempus apti temporis, homo ſapiens tacebit vſq; ad tempus, laſciuus autem, & imprudens, qui multis vtitur verbis, lædet animam ſuā.* plura autem de ſilentio tradit Carauit. in ritibus 103. & 104. cuius dictis addam, quod Feneſtella tradit in lib. de Magiſt. Roman. cap. de ſenatorum origine. vbi Marcum Catonem nimis in Senatu fortè loquentem, & longiori ſermone, Cæſarem ad carceres duci iuſſiſſe tradit in hæc verba, *cum verò Marcum Catonem rogaret, atq; idem tum conſulebatur de republica nimis forte diceret, longioriq; proinde oratione vteretur, quæ omne ferè tempus, quod eſt habendum Senatui tereret Cæſar viatorem vocauit M. Catonem, quoniam finem non faceret præbendi loquentem, & in carcerem tradi iuſſit. Catonem cum Imperio pareret Senatus conſurrexit, & ad carceres cōſequebatur. Cuius rei, quaſi inuidia motus Cæſar deſtitit, atq; emitti iuſſit. Car. Tap.*

Dum aliquis vocatur in curia, procurator aſſurgat, & ſileat, donec lecta fuerit citatio. & dum alter loquitur, alter ſileat certa pœna ſtatuta. h. à Tapia.

EX PRAGMATICA. XXXII.

De offic. Magi. Iuſt.

§ ITem per remediare alli diſordini, che ſi cauſano nel reggere della Corte per li Procuratori, che ſenza ordine, & licentia parlano, onde molti ſe ne potriano fare contumaci, & le cauſe non ſi poſſano bene intendere. ſi comanda, che da qui auanti, quando ſi chiama alcuno, ſubito il procuratore dello chiamato, & il procuratore adinſtantia di chi ſi chiama ſi pongano in piede, & niſſuno di loro parli, inſino à tanto, che ſia finita di leggere la citatione, quale finita, il procuratore à chi toccarà dica quello, che li parerà per lo clientolo, & fin che non haurà finito, l'altro procuratore non riſponda, & finito, all' hora poſſa replicare quello che gl'incumbe, & in queſto tempo tutti gli altri taceiano, ſotto pena di ſtare carcerato nelle carcere di detta gran Corte ad arbitrio del Regente, & pagare vn tari alla guardia, quel che contrauenerà per ciaſcuna volta, & neſſuno d'eſſi procuratori parli fuori di detto ordine, ò parli, parlando altri, mentre ſi reggerà la Corte, perche finito che ſarà di chiamare le citationi, à tutti ſi darà audientia per ſua antiquità ſotto la pena predetta.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

IN *piede*. Nam aduocatorum eſt propriè ſtare l. quiſquis in fin. C. de poſtul. vbi gloſ. allegat tex. concordant. in authen. vt ab illuſtr. §. 1. col. 5. l. 1. C. de offic. ciuil. iud. l. fin. C. de offic. diuerſ. iudic. & quòd quando loquitur ſurgere debeat, dixit Specul. in tit. de aduocat. §. hic dicendum; quod tamen eſt intelligendum iuxta tex. in d. l. 1. C. de offic. ciuil. iudic. ideſt ijs horis, vel temporibus, quibus cauſarum, vel merita, vel facta panduntur, nam aliàs debetur eis honor, iuxta tex. in d. l. fin. C. de off. diuerſ. iudic.

Carcerato. Hæc pragmatica corrigit rit. 103. ſecundum Carauit. ibi num. 4. cùm olim pœna pecuniaria punirentur ſilentium rumpentes.

Silen-

Digitized by Google

Silentium debet ſeruari dum Curia regitur, & ad id deputati pœnam ſtatutam exigant. h. d. Tapia.

REGINA IOANNA II. Rit. 103.

ITem quod nulla priuata perſona, quæ eſt in curia loquatur, niſi vocatus per aduocatum, ſeu procuratorem, ſeu ſtet in ſilentio, & qui contra fecerit, ſoluat grana 10. & ſi pauper eſt, grana 5.

Idem. Rit. 104.

ITem quòd deputentur quatuor de ſeruientibus Curiæ, qui habeant eſſe in quatuor locis curiæ, & indicere ſilentium, & exigere pœnam à contra factoribus.

Ingredientes aulas S. C. reuerenter vertice nudo, & humili ſermone, ac voce loquantur. h. d. Tapia.

PRAGMATICA XIX.

De officio Sacr. Concil.

REX FERDINANDVS I.

QVoniam venerabilem Sacri noſtri Concilij, eiuſdemquè Præſidentis, & Conſiliariorum conſpectum eſſe decet: Ideo aduocatis procuratoribusq;, ac litigantibus quibuslibet noſtro edicitur mandato, vt Concilium ingredientes ceruice flexa illos venerentur, ac vertice nudo, modeſtè, humiliquè ſermone alloquantur, voce intelligibili, non tamen altius vt hactenus eleuata, nec prius capita cooperiant, quàm in Concilio id nutu Præſidentis ſibi permiſſum eſſe cognouerint.

Ingreſſuri tam audientiam publicam, quàm ſecretam, quo tempore in ea noſtri Sacri Concilij Præſidens, & Conſiliarij ad res gerendas conſederint, cuiuſcumque gradus, ſtatusue, ac conditionis fuerint, pileum, armaquè deponant, cuiquè ordinationi non paruerint, eos pileo, armiſquè amiſſis, grauiori pœnæ arbitrio noſtro decernendæ obnoxios eſſe mandamus.

Conſimilis extat prouiſio Cath. Maieſtatis.

ITem q̃ nemo audeat arma deferre in dicto Sacro Concilio, quinimmo Sacrũ Concilium omnes ingredientes ceruice flexa illos venerentur, & vertice nudo, modeſto humiliquè ſermone, & voce intelligibili alloquantur.

Per Sacrum Regium Concilium pro obſeruantia Prgmaticarum Sereniſſimorum Regum, tam Regis Ferdinandi primi, quàm Regis Catholici prouiſum eſt, quòd ingredientes aulas prædicti Sacri Concilij, cuiuſcumq; gradus, qualitatis, & conditionis exiſtant, non audeant ſecum deferre arma, ſub pœna perditionis ipſorum, aliaq; arbitrio eiuſdem Sacri Concilij reſeruata, die primo menſis Decembris 1557. Marinus Freccia pro Præſidente, & Protonotario. Cæſarius Secretarius.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

4 VEnerabilem. Diximus ſupra in prima conſtitutione huius tituli Venerabiles iudices ideo eſſe, quia Dei vices gerunt in terra, propter quòd Dij appellantur, vt ibi diximus.

PRA-

Præſente aduocato procurator taceat, niſi aliquid in facto aduertere voluerit. Aduocati, & procuratores cum aduerſario non rixentur, nec aliquid præſente parte iniurioſum verbum proferant. h. d. Tapia.

PRAGMATICA XXI.

De offic. Sacr. Concil.

REX FERDINANDVS I.

PRæſente aduocato, procuratori in cauſa quiequam dicere, ſiue in Concilio, ſiue coram commiſſarijs fuerint, licere non permittimus: Eidem tamen, ſi in facto quippiam aduocatos errare animaduerterit, modeſtè admonendi poteſtatem non ſubducimus. coram commiſſarijs aduocati, procuratoreſq; cauſidici, & litigantes coercendam ſibi linguam eſſe meminerint, nec immodeſtè, ac ſine reuerentia verba temere effundant, neue inter ſe, aut cum aduerſario importunius rixentur, aut incontinenter odioſa iurgia prorumpant, non tamen pro clientis iure defendendo quicquid voluerit dicendi aduocato poteſtatem abſcindimus, etiam ſi ea in medium afferri oportet, quæ ſine partis, alteriuſue perſonæ iniuria explicari nequirent, modo id pro cauſæ defenſione, & quantum poterit cum modeſtia factũ eſſe noſcatur, contrauenientes verò ipſius Conſilij, vel Sacri noſtri Concilij arbitrio mulctandos

dos permittimus.

Et quoniam ſilentio magiſtratibus honor exhibetur, & cauſæ commodius cognoſcuntur; Ideo Regni Conſtitutioni ſuper hoc editæ, & hactenus male ſeruatæ antiquum robur reſtituimus. cuius inferius ſingula verba, vt omnibus innoteſcant, apponi iuſſimus.

Hęc conſtitutio poſita eſt ſuper hoc eod. tit. Tapia.

IOANNA II. Rit. 77.

ITem qaòd quolibet ſero poſtquàm aduocati compleuerint propoſitiones eorum, audiantur procuratores ad actus per eos faciendos in cauſis.

Procuratores non ſtent in loco aduocatorũ, nec ad bancam ducant clientulum, & ſemel in hebdomada audiantur. h. d. Tapia.

IOANNA II. Rit. cxi.

ITem quòd nullus procurator ſtet in loco aduocatorum, nec accedat ad locum illum, ſeu bancham, niſi vocatus per aduocatum de ſententia iudicum hebdomadariorum, ſeu per iudices hebdomadarios, & vocatus nihil proponat ipſe procurator, ſed in ſecreto dicat quicquid vult aduocato ſuo, & ſi quis contrarium fecerit, ſoluat pœnam vnius carleni.

Item quòd nullus procurator ſub pœna granorum decem ducat ſecum ad bancham aliquē clientulum ſuum, niſi primò fuerit clientulus ipſe vocatus.

Item quòd procuratores pro actis ordinariis, & cauſarum audiantur ſemel in hebdomada.

Mulieribus in iudicio denegatur audientia, præterquàm in aliquibus caſibus. h. d. Tapia.

IMPER. FREDERICVS.

Mulieres ad curiam noſtram, vel alicuius officialis noſtri præſentiam venientes nullatenus admittantur, ſed in ipſarum pœnam quòd præſentari ſe conſpectibus publicis non verentur, expediri eas, priuſquàm ad propria redeant, prohibemus: niſi tanta perſonarum, vel rerum inopia prægrauentur, quòd in aliorum defectum ipſas oporteat perſonaliter laborare.

Finis Libri Primi.

IVRIS

Digitized by Google

IVRIS REGNI NEAPOLITANI
LIBER SECVNDVS.
CAROLO TAPIA REGIO CONSILIARIO COMPILATORE.

De officialibus in Regno conſtituendis, eorumq; creatione Baronibus, & Vniuerſitatibus probibita. Rubrica j.

QVamuis libri ad librum non ſit neceſſaria continuatio, vt ait gloſ. in rub. ff. de condictione furt. Azeuedo lib. 5. nouæ recollectionis in prin. & doct. in l. 1. ff. de legat. primo; attamen, vbi commodè fieri poteſt, omittenda non erit. Ideoq; dicamus breuiter, dictum eſt in ſuperiori libro de rebus ſacris, inter quas ſunt leges ſacratiſſimæ, nunc de ijs, qui debent illas adminiſtrare neceſſarium erat dicere; cum vanum vtiq; eſſet leges condere, ſi magiſtratus non adeſſet, qui illas adaptare ſecundum caſuū
1 contingentiam poſſet. lex enim † inanimata res eſt; eius ſpiritus, & anima magiſtratus: quemadmodum enim anima corpus informat, illudq; regit, cogit, & vertit, ità magiſtratus legem extendit, moderatur, atq; declarat, ſecundum tempus, perſonas, & locum. Ideoq; rectè dicebat Plat. lib. 6. de legib. *Nemini dubium eſt, quin cum magna res legum latio ſit, ſi quis ciuitati per leges benè parata non idoneos magiſtratus conſtituat, quamuis leges benè poſita ſint, tamen non modò id nihil proderit, riſumq; mouebit: verùm etiam calamitates maximas ciuitatibus pariet;* & idem epiſt. 11. in Leodamando ait. *Si putant aliqui legum quarumlibet poſitione ciuitatē bene quandoq; conſtitui poſſe; niſi ſit aliquis cum authoritate præſidens ciuitati quotidiana omnium vita moderator, adeo vt ſit temperata, & fortis, tam in ſeruis quàm in liberis, non rectè putant.* & apertiùs Demoſthenes aduerſus Midiam, id nos docuit; *legum vis in quo eſt?* (inquit ipſe) *virum in eo, ſi quis affectus iniuria exclamet, vt ipſi occurrant, & praſentia ſua opitulentur? non litteræ enim ſunt, & ſcriptura conſtant, neq; hoc facere poſſunt, in quo igitur earum vis eſt? Si vos eas confirmabitis, & ſemper ratas exhibebitis omnibus earum opem implorantibus ita, & leges per vos firma ſunt, & vos per leges* & Ariſtot lib. 6. Politic. cap. 8 inquit. *Nam nec eſſe ciuitas poteſt ſine magiſtratibus neceſſarijs nec rectè ſine ijs, qui pertinent ad rectum ordinem, & ornatum adminiſtrari.* Sed ne deſit Chriſtianorum doctorum authoritas, licèt hiſce in rebus moralibus ad noſtram confuſionem, & eruditionem ſemper gentilium ſcriptorū authoritates perquiramus, qui ſupra naturali lumine priuati in tenebris ambulantes inferiori tantum lumine ducti beatæ vitæ præcepta nos docuerunt, quanto id attentius, & docere, & ſeruare debeamus, qui diuino illuſtrati Chriſtiane fidei radio tot etiam ſanctorum inſtructi exemplis, atq; doctrinis non in tenebris, ſed in meridiana, & clariſſima Saluatoris noſtri luce ambulamus, quæ maximam nobis in tremendo illo iuditio confuſionem, & damnationem afferent. Surgent enim aduerſus Chriſtianos iudices, atq; rectores gentiles iſti, & condemnabunt nos iuxta illud Dominicum per Euangeliſtam Matth. traditum cap. 12. *viri niniuita ſurgent in iuditio contra generationem iſtam, & condemnabunt eam.* ſed vt ad inceptum propoſitum redeamus. Cirillus lib. 3. contra Iulianum hac da re ſententiam iſtam ſcripſit. *Neq; naues ad ſuū ſcopum ibunt, ſi is qui ſcit dirigere auferatur, neq; ciuitas gubernabitur optimis legibus, ſi non præſideant iudices, qui eas ad effe-*
2 *ctum perducant.* † Sunt itaq; magiſtratus ad rempub. benè gerendam neceſſarij, ſed ij, optimi, & præſtantiores ex toto ſubditorum cætu eligi debent, cum (vt ait Teognis in ſententiis elegiacis, cuius dictum refert Simanc. lib. 6. de repub. cap.
3 1. num. 6. *veriſimile eſt † malum virum male rem adminiſtrare,* nam, & vt tradit Iamblicus in exortatione ad philoſophiā. *perinde periculoſum eſt inſanienti gladium, ac improbo viro ma-*
4 *giſtratum committere*; cum igitur ad † Principem magiſtratuū electio ſpectet, cum ſit de regalibus cap. 1. quæ ſint regaliæ, immò de ijs, quæ ad ſupremā pertinent iuriſdictionem, vt in conſt. ea quæ ad ſpetiale decus, & in conſt. duram & diram, & conſt. officia, & adnotarunt ſcribentes in allegatis locis, de quo etiam habemus l. 1. tit. 15. lib. 5. ordinat. Vbi Didac. Perez, & l. 2. tit. 14. par. 3. vbi Greg. Lopez, & tradit Marcus Aot. Surg. de Neap. illuſt. lib. 1. cap. 27. num. 3. & latiùs dicemus in gloſ. ad dictas conſt. debet Princeps omnium in vigilare in magiſtratuū electione, cum ad rempub. in pace † re- 5
gendam, quæ Princeps felicem hic vitam ducere facit, nihil aptiùs inueniri poſſit, quàm magiſtratus optimus; hi ſunt potiſſima propugnacula, fortiſſima caſtra, & militum potentiſſima falanx. nam dum populi ab optimis reguntur magiſtratibus, nihil aliud ſibi quærunt, quippe cùm magiſtratus optimus in repub. benè viſus ratione cuncta perſoluat, corda ſubditorum, qui rationales ſunt homines, captat; & veluti rete
piſces, ità ratione corda † hominum ad Principis obedientiā, 6
ac beneuolentiam ducuntur. Hanc rem ſæpè ſæpiùs audiui virum optimum illum Franciſcum Aluarez à Ribera dominum meum dicentem, nihil aliud magiſtratum inueſtigare debere, quàm ad Regis ſui obſequium corda ſubditorum trahere; neq; aliud Regni eſſe fortiùs munimen, quàm ſubditos Regi beneuolos reddere; idq; fieri iuſtitia, cum æquitate coniuncta: idemq; poſtea reperi approbatum Alexandri ſeueri exemplo, qui (vt Ianſen. in prouerb. cap. 20. tradit) eam ſententiam de hac re dixit. *De ſeuero Imperatore traditur, quòd cum Mamaa mater, & vxor Memia ei obijcerent, qui nimia ciuilitate poteſtatem redderet molliorem reſpondit, ſed ſecuriorem, ac diuturniorem*; Atq. ideo idem Alex. Roni. Imperatorum omnium ferè optimus, qui Conſiliarios habere meruit, Sabbinum, Vlpianum, Paulum, Pomponium, Alpherium, Florentinum, Martianum, Calliſtratum, Hermogenum, Venuleium, Triphonium, Meſcianum, Cælſum, Proculum, & Modeſtinum omnes iuris profeſſores celeberrimos, quorum faciebat cuncta conſilio, præſides, proconſules, & legatos nunquàm fecit ad beneficium, ſed ad iuditium, vel ſuum, vel ſenatus, & quando aliquos voluit prouinciis iudices dare, vel magiſtratus, aut præpoſitos facere, nomina eorum proponebat, hortans populum, vt ſi quis aduerſus eos quid haberet criminis, probaret manifeſtis rebus, dicebatq: graue eſſe, cum id Chriſtiani, & Iudæi facerent in prædicandis ſacerdotibus, qui ordinandi ſunt, non fieri in Prouinciarum rectoribus; quibus, & fortunæ
hominum committerentur, & capita. Idem quoquè Princeps 7
dicere ſolebat, inuitos, † non ambientes in republica collocandos; Denique Vlpianum virum optimum, & iuris peritiſſimum non tantùm pro conſiliario, ſed etiam pro tutore habuit: atq; ideo † ſummus Imperator fuit, quòd eius conſiliis præcipuè rempub. rexit. Hæc ex Lamprid. in vita Alex. ſeueri tradidit nobis Iacob. Simanc. lib. de catth. inſtitution. tit. 41. de miniſtris, & eorum offic num. 2. Et tandem vt ſermonem concludamus Iſocratem ad Demoſthen. adducamus dicentem. *Imperium gerens, nullius mali opera vtitur, illius enim peccatorum cauſæ in te referentur.* Hæc præ oculis ſemper ha-
buit ſapientiſſimus ille, atq: prudentiſſimus † Rex Philippus 8
Hiſpaniarum ſecundus qui ex collegiis iuris peritorum, ac religioſorum præſtantiſſimos eligebat: vel ex Salmaticenſi ſchola doctores, ad inferiora tamen prætoria vallis oleti, vel Granatæ aſſumebat, & ex illis demum quos experientia reipublicæ vtiles maioribus conſiliis, & dignitatibus aſcribebat, propter quòd non mirum ſi tot tantaq; Regna tranquilla pace tot annis gubernauit. Hoc itaq; exemplar tantùm eis profiguum, vellem vt Principes, qui tam propria, quàm aliena Regna gubernant, ante oculos ſemper haberent.

Vt autem ſciant ipſi, quos eligere debeant, & nos quos Deus tanto muneri præpoſuit, quales eſſe debeamus, non ignoremus; aliqua de hac re in medium afferre volui: Illud in primis memoriæ tradendo, nullum eſſe huiuſmodi officiis præficiendum, qui, & hæc, quæ dicenda ſunt ignoret, aut ante acta

vita

vitæ contrarium doceat. nam vt ait Plato lib. 6. de leg. *opor-*
10 *ter eos,* † *qui rectè magiſtratus accepturi ſunt ab adoleſcentia pro-*
batos fuiſſe, tam ipſos, quàm ſuos, vſq; ad ipſam electionem. &
idem lib. 3. de repub. *is qui ſingulis ætatibus ſemper pueritia;*
adoleſcentia, matura ætate probatus eſt, & immaculatus extitit,
cuſtos, & iudex ciuitatis eſt conſtituendus. Ad hæc alia per Si-
manc. de repub. lib. 5. cap. 2. 4. & 5. Debent itaq; vt dixi-
mus Principes eximiam circa magiſtratuum electionem cu-
11 ram adhibere, cum † & mali Conſiliarij Principes corrum-
pant, vt ait Mutius Surgens, qui fuit optimus Regiæ Ca-
meræ Summariæ Præſidens in additin. ad Marcum Antonium
fratrem de Neap. illuſtr. lib. 1. fol. 318. in fine.

12 Sunt itaq; eligendi magiſtratus, qui ſint de bono genere
nati, vt ait Plato in primo Alcibiade. *Conſentaneum eſt melio-*
rem eſſe naturam nobilis in genere, quàm ignobilis, ac neceſſe eſt,
vt benè nati, ſi benè educentur; ità demum ad virtutem perue-
niant, & Diuus Thom. in epiſtol. ad Hebræos cap. 1. lectione
2. ait *Ideo requiri nobilem, ne contemnatur præcipiendo,* addu-
cens illud prouerb. vltimo, *nobilis in portis, vir eius cum ſede-*
rit cum ſenatoribus terræ. Nam, vt inquit Plato dialogo 5. de
13 republ. *ex* † *bonis viris, & mulieribus optimos viros naſci,* &
Ariſtot. lib. 1. politic. cap. 4. inquit, *vt ex homine hominem, &*
ex feris belluam; ſic ex bono bonum generari putant. Sed hoc
non eſt ità ſimpliciter intelligendũ, vt ſi eligendus nobilis non
fuerit, ſed virtute præditus, is nequeat admitti ad dignitates, &
magiſtratus. q perbelle docuit Dioniſ. Alicarnaſſ. lib. 3. relatus
à Simanc. lib. 5. c. 4. *Apud nos magiſtratus, ac honores deferuntur*
non ditiſſimis, non his, qui longiorem maiorum indigenarum poſſunt
oſtendere ſeriem; ſed digniſſimis. Nulla enim alia re quàm virtu-
14 te hominis nobilitatem † conſtare dicimus, quod latiùs pro
ſequitur Marcus Antonius Surgens de Neapol. illuſtr. lib. 1. c.
17. num. 15. & Azeued. lib. 3. tit. 6. l. 4. num. 6. nouæ recollect.
& d. lib. 3. tit. 5. l. 22. in principio. & Ioan. Bodinus in tracta.
de Maieſta. Principis in principio.

Debet etiam eligere Princeps magiſtratum, qui iuris peri-
15 tiam † habeat, vt ait Ariſtot. lib. 1. ethic. cap. 3. *vnuſquiſque*
(inquit) *ea rectè iudicat, quæ cognoſcit, atq; eorum bonus iudex*
eſt. vnamquamq; igitur rem bene iudicat, qui in ea eruditus eſt, &
ante ipſum docuit eius præceptor lib. vltimo de leg. dum ait,
futurus iudex operam dare debet, vt legum conſtitutiones ante
omnia diſcat, & mente firmiter teneat; quòd multis etiam com-
probat Simanc. lib. 5. de republ. cap. 15. & Foller. in princ.
praxis criminalis num. 2. & 3. & ideo dixit Bal. in l. 2. C. de
ſent. ex breuilo. recitand. Iaſ. in l. rem non nouam 1. not. C.
de iud. Didac. Perez lib. 2. ordinat. tit. 15. l. 1. iudicem de-
bere habere ſalem ſcientiæ, & conſcientiæ, quia ſine con-
ſcientia eſſet diabolicus, & ſine ſcientia inſipidus.

16 Quin etiam neceſſe eſt, vt experientiam † habeat. Nam
eccleſiaſt. 34. dicitur, *vir multis expertus cogitabit multa, & qui*
multa didicit enarrabit intellectum. & Ariſt. lib. 10. ethic. cap.
vltimo ait *ijs, qui de re ciuili cupiunt ſcire, experientia non parum*
conferre videtur, & de quo idem Siman d. lib. 5. c. 11. & vltra
per ipſum adducta, Plato dialog. 3. de republ. fol. mihi 586.
quod tamen erit intelligendum de illis, qui ad ſuprema præ-
toria ſunt euocandi iuxta ea, quæ diximus in tracta. de habili-
tate iuuentutis.

Sunt etiam eligendi ad officia, qui particularem habeot ad
huiuſmodi exercitium aptitudinem, non enim ſinguli homi-
17 nes ad omnia naſcimur. perrarò enim accidit, vt vnus pluri-
bus ſit aptus rebus; ideoq; Plato lib 2. de republ. inquit: *na-*
ſcimur quidem non admodum ſimiles, ſed differentes inuicem,
ſingulosq; ad ſingula opera promptos natura producit.

18 Debet etiam curare Princeps, vt ad magiſtratum eligen-
dus, venerabilem habeat aſpectum, quod præceptum tradi-
dit Plato de republ. lib. 7. *Grauiſſimos homines* (inquit ipſe) *de-*
bes eligere, quoad fieri poteſt ſpecioſiſſimos. Eſt enim vt commu-
niter traditur naturæ commendatio venerabilis vultus. Nam,
cum pulchrum ſit viſus obiectum, quo ſenſus ille delectatur,
non abhorrent inferiores, ſuperioris vultum, ſed potiùs ad il-
lum contemplandum alliciuntur, ſic tradit Plutar. in Marco
19 Craſſo. † *corporis autem dignitas, ac ſermonis elegantia tum fron-*
tis claritas quædam facilè ad ſe amandum alliciens, par in vtroq;
fuiſſe traditur. Et in Scipione Africano ait. *Erat Scipio animo*
alijsq; virtutibus vehementer excellens, ſed præſtans etiam pul-
chritudine oris; & totius corporis forma conſpicuus, læta, atquè
hilari fronte, quæ plurimùm valent ad gratiam hominum conci-
liandam. Hæc autem corporis forma nihil ſine probitate
prodeſt, vt ait Toſtatus in lib. num. c. 11. quæſt. 39. Hoc igitur
inſti-

inſtitutum nobiles, & ſpecioſos homines eligendi in legatio-
nibus etiam ſeruaſſe Sauromatas, ac etiam ſeruare Venetos
tradit Nicephor. in hiſto. eccleſiaſt. lib 11. cap. 33.

Et tandem is eligi debet, qui domui ſui præeſſe ſciat: quod
tradit Apoſt. 1. ad Timotheum cap. 3. *ſi quis domui ſuæ præeſ-*
ſe neſcit, quomodo eccleſiæ Dei diligentiam adhibebit? & idem
tradunt in ead. epiſt. Chriſoſtomus, & Theophilat. & multi
alij, quos adducit Simanc. lib. 5. de republ. cap. 14. Hæc quæ
diximus, ad Principem ſpectant circa electionem magiſtra-
tus faciendam.

Nunc videamus, quæ debeat ſeruare † iudex, vt perfectus 20
ſit coram Deo, & hominibus, quibus non ſeruatis debet ab
adminiſtratione remoueri. Vtq; à capitali omnium peccato-
rum Principe ſuperbia exordiamur, prima qualitas, quæ in ma
giſtratu requiritur, eſt humilitas, ſiue manſuetudo iuxta illud
eccleſiaſtici cap. 3. *fili in manſuetudine opera tua perfice, & ſu-*
per hominum gloriam diligeris, & propterea Spiritus ſanctus
nos monet eccleſiaſt. 32. humilitatem ſeruare. *Rectorem te*
poſuerunt noli extolli, eſto in illis quaſi vnus ex iſtis. Cum omni-
potens ille Deus ſibi ſoli altitudinem reſeruauerit; qui & gra-
uiſſimis pœnis ſuperbos afflixit, & habetur eccleſiaſtic. 10.
ſedes ducum ſuperborum deſtruxit Deus, & ſedere fecit mites pro
eis, & Beatus Gregorius lib. 24. in Iob. cap. 14. inquit. *vnuſ-*
quiſque ſuperbus rector toties ad apoſtaſiæ culpam dilabitur, quo-
ties hominibus præeſſe delectatus honoris ſui ſingularitate lætatur.
Quod pluribus comprobat Simanc. dicto lib 5. de Repub. c.
9. & lib. 6. cap. 1. & præter adducta per ipſum, docet Plato
dialogo 6. de republ. fol. 409. Hanc ſi humilitatis virtutem
poſſederit, plures etiam ex ea procedent virtutes; & in pri-
mis clementia, quæ pernecceſſaria eſt in iudice: cùm ij, qui
nimis emungunt ſanguinem eliciant: Ideoquè Senec. lib 1. de
clem. dixit. *Nullam ex omnibus virtutibus magis homini conueni-*
re ſcimus, quàm clementiam, cum ſit nulla humanior. quod etiã
Ariſtot. dixit in problem. cap. 29. *In dubijs* (inquit) *cauſis ad*
eam partem vergere oportet in qua, ſi erratum ſit, peccetur leuius;
grauius autem eſt innocentem damnare, quàm nocentem ab-
ſoluere, quod dixit iureconſ. in l. abſentem. ff. de pœnis.
Hæc aũt qualis eſſe debeat docet Senecad. lib. 1. de clementia
† *Clementia* (inquit) *eſt lenitas in conſtituendis pœnis, ſiue incli-* 21
natio animi ad lenitatem, in pœna exigenda clementia liberũ arbi-
trium habet, nec ſub formula, ſed ſub æquo, & bono iudicat Hæc
verò clemẽtia ſiue miſericordia non debet eſſe talis, vt à iuſti-
tia ſeparetur: ſed vt ait Ferus in exodo. cap. 22. in hæc ver-
ba. † *Miſericordia ſine iuſtitia puſillanimitas, iuſtitia autem* 22
ſine miſericordia crudelitas eſt; quod & Martianus in l. reſpi-
ciendum ff. de pœnis, docuit in hæc verba. *Reſpiciendum eſt*
iudicanti, ne quid durius, aut remiſſius conſtituat, quàm cauſa
depoſcit, Nec enim aut ſeueritatis, aut clementiæ gloria affectan-
da eſt, ſed propenſo iuditio: pro ut quæque res expoſtulat, ſtatuen-
dum eſt. Planè in leuioribus cauſis promiores ad lenitatem iudices
eſſe debent; in grauioribus pœnis ſeueritatem legum cum aliquo
temperamento benignitatis ſubſequi. Hinc eſt, † deteſtabilem 23
eſſe in iudicibus iracundiam; cum per illam impediatur di-
ſtinctio veri à falſo; quod nos docuit Iſid. lib. 3. cap. 56. dum
inquit; *Quidam dum iudicare incipiunt iraſcuntur, ipſamq. iu-*
dicij ſententiam in inſaniam vertunt. De quibus rectè per Pro-
phet. dicitur; *qui conuertunt in furore iudicij.* Iracundus iudex
iuditij examen pleoè conſiderare non valet, quia caliginem
furoris non videt, quod, & antea docuit Plato. Ideoq; maxi-
ma conſideratione capitales cauſæ ſunt tractandæ, vt perbel-
lè Plutar. in apophtegmat. laconicis. *Quodam percuntante*
(inquit ipſe) *quare capitales cauſas pluribus diebus ſeniores au-*
diunt; reſpondit, Anaxandrides pluribus diebus iudicant, quia de
morte, qui errauerint; ij, conſilium mutare non poſſunt.

Et hac etiam de cauſa debent iudices ebrietatem fugere.
nam vt dicitur prouer. 20 † *luxurioſa res eſt vinum; & tumul-* 24
tuoſa ebrietas: quicunq; his delectatur, non erit ſapiens. De quo
multa per Simanc. lib. 6. cap 1. & hac de cauſa Athenienſes
vinum bibere magiſtratibus prohibebant adminiſtrationis tẽ-
pore, vt tradidit Marc. Ant. Surg. de Neap. illuſt. lib. 1. c. 17. nu.
8. & idem de Egyptiorum Rege Alex. ab Alex. lib. 3. cap. 9.

Requiritur etiam, vt nec † odio ducatur; nec amore vin- 25
catur, quod pluribus authoritatibus oſtendit Simanc. dicto
lib. 6. de repu. cap. 8. Huiuſmodi enim paſſiones excæcant
(vt diximus) intellectum, & rectum impediunt iudicium;
Nam eccleſiaſt. 19. dicitur. *Vinum, & mulieres apoſtatare fa-*
ciunt ſapientes, & quanto magis inſipientes?

Decet etiam magiſtratum iuſtitiam colere, cùm ad hoc ſit
con-

Digitized by Google

conſtitutus. Ideoq; ſapie. 1. dicitur. *Diligite iuſtitiam, qui iudi-*
catis terram, & Deuter. 16. dicitur *iudices, & magiſtratus con-*
ſtitues in omnibus portis tuis, quas dominus Deus tuus dederit tibi
per ſingulas tribus ſuas, & iudicent populum iuſto iudicio, nec in
alteram partem declinent. Non enim eſt apud iudicem acce-
ptio perſonarum, vt habemus prouerb. cap. 24 ibi *cognoſcere*
perſonam in iudicio non eſt bonum Hinc dicit Cic lib. 3. de le-
26 gib. † magiſtratus leges eſſe loquentes; leges autẽ mutos magi
ſtratus. De quo plura etiam per Simanc. lib. 5. de rep. c. 6.
Plato lib 5. de repub. in principio, & in dial. 5 fol 410. & vltra
adducta per Simanc. videatur tex. cap. 19. libri exodi, & Foll.
in praxi crim. 1. par. ca. 1. num. 4. & 5. Inter cæteras autem
virtutes quibus præcipuè corruſcare iudex debet, eſt forti-
tudo, cum iuſtitia ſit æqua lance miniſtranda potenti, diuiti,
& pauperi. Ideoq; eccleſiaſt. 7. dicitur *noli quærere fieri iudex,*
niſi valeas virtute irrumpere iniquitates, ne fortè extimeſcas fa-
ciem potentis, & ponas ſcandalum in agilitate tua, & Paulo in-
ferius *noli eſſe puſillanimis in animo tuo*, & Plato dial. 6. de rep.
fol. 400. & latè proſequitur Simanc. d. lib. 5. cap 7.

Huic etiam virtuti coniunctam debet habere prudentiam,
quæ cęteras † virtutes moderatur, vt ait S. Thn. 2. 2. q. 47. & D.
Sot. de iuſt. & iur. lib. 3. q. 7. ar. 8. ideoq; Ariſt. lib. 7. Aeth. c. 16.
inquit *fieri non poteſt, vt ſine prudentia homo ſit propriè bonus &*
abſq; morum virtute prudens. Et S. Chriſoſtomus in epiſt. ad
Epheſ. ſerm. 15. ait, *nihil ad rerum adminiſtrationem, ità neceſ-*
ſarium eſt, & accomodum, atq; prudentia, & Iſidorus lib. 2. de
ſummo bono cap. 1. dicit, *nec iudex ſine iuſtitia, nec vlla po-*
teſt eſſe iuſtitia ſine prudentia.

28 At ſi hæc omnia neceſſaria ſunt, perneceſſaria erit etiam
† patientia. debet enim patienter audire; ſed cum grauitate
ſitientes litigantes, qui ad iudicem tamquam ad iuſtitiæ fon-
tem recurrunt: vt inde quietem ſibi, filijs, & rebus ſuis exhau-
riant. ideoq; patiens ille dominus, qui ſui ipſius ſacrificium
erat oblaturus Deo Patri, exclamans dixit. *Venite ad me om-*
nes, qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Math. cap.
11. ad quod etiam conducit, quod ait Dauid pſalm. 41.
quemadmodum deſiderat ceruus ad fontes aquarum, ita deſide-
rat anima mea ad te Deus. Sunt † enim iudices, vt, alibi dixi-
mus, Dij iuxta illud pſal. 81. *Ego dixi Dij eſtis, & filij excelſi*
omnes. Vnde Simanc. (inquit) *patientia admodum neceſſaria*
eſt iudicibus, & magiſtratibus quippe qui moleſtis, & importunis
litigantium precibus, & querelis ità obruuntur, fatigantur, & ir-
ritantur, vt non facilè ſit ſubinde non commoueri, ac tantum non
in moroſitatem quandam incidere.

30 Eſt etiam iudicibus neceſſaria diligentia, † & vigilantia
quemadmodum enim gregi ſuo paſtores inuigilant, vt illum
à lupis defendant; ita præpoſiti ciuitatibus, domibus, ac Re-
gnis inuigilare debent, vt ſubditos ſibi commiſſos à prauis ho-
minibus defendant; quod exemplum me docuit Diuus Am-
broſius in homilia, quæ legitur in feſtiuitate natiuitatis Do-
mini poſt tertium euangelium: hoc ipſum præcepit Ioſaphat
iudicibus Paralipo. lib. 2. cap. 19. *Videte*, ait, *quid faciatis, non*
enim hominis exercetis iuditium, ſed Domini, & quodcunq; iudi-
caueritis, in vos redundabit; ſit timor Domini vobiſcum, & cum
diligentia cuncta facite. Et Seneca laudans Cæſaris diligentiam
in libello de breuitate vitæ, ait, *Omnium domos illius vigilia*
defendit; omnium otium illius labor; omnium delitiam illius in-
duſtria. Et Plutarch. libro de doctrina princip. Epaminundæ
Regis exemplo nos docuit; quod Principes populorum re-
ctores facere debent. *Epaminundas*, (ait) *Thebanis in ludos*
quoſdam feſtos, & computationes ſolutis ſolus adibat arma, mæ-
niaquè, dicens ſe ſobrium eſſe, ac vigilare, quo liceret alijs ebrios,
eſſe, ac dormire. Hanc rem pluribus etiam authoritatibus, atq;
exemplis corroborat Simanc. d. lib. 5. c. 12. & hinc eſt, quod
31 populorum † rectores debent à voluptatibus abſtinere, non
inquam vt continuo labore deprimantur vires eorum; ſed ab
illis voluptatibus, quæ animos ab aſſumpta cura alienos red-
dunt, quæ vel continuæ ſunt, vel vitiis mixtæ. Ideoquè debẽt
præſertim fugere ludos, commeſſationes, & viſitationes, atq;
feſtinas congregationes mulierum, hominumq; ſaltantium, ne
dici poſſit illud, quod Plutarch. in Annibale tradit. *Corrum-*
punt blandæ voluptates omne robur animi, indolemquè virtutis:
ingenium labefactant, & conſilium eripiunt; & Ariſt. lib. 5. po-
liticorum cap. 10. *qui ſe voluptatibus dederunt facilè in contem-*
ptionem veniunt, & multas ſe opprimendi occaſiones præbent.

32 Præter ea quæ diximus † auaritiam magiſtratus fugere de-
bent, quæ omnium malorum eſt radix, vt ait Imperator in
auth. vt iudi. ſine quoque ſuffrag. & Theophilat. in epiſtola 1.
ad Timotheum. cap. 6. quam Seneca lib. de conſideratione, ad
Albinam. cap. 13. appellat vehementiſſimam generis huma-
ni peſtem. De qua Diuus Petrus Chriſologus ſermone 162. di-
cit *auaritia parentes negat, germanos diuidit, ſeparat ſotios, ami-*
citiam ſoluit, excludit affectum. Hanc qui intra ſe habuerit, erit
nullius, ſuus, non erit. Et ppeà præcepit Dominus Exod. 18.
Moyſi, dicẽs *prouide viros ſapientes, qui oderint auaritiam, vt iu-*
dicent populum omni tempore, de quo alibi latiùs Deo dante di-
cemus. ex quo deducitur quantam debeãt adhibere curam in
muneribus recipiendis, ea prorſus reiciendo, quæ ad magi-
ſtratum aſpectum habere poſſunt, quod latiùs differemus in
tit. ne officiales munera recipiant.

† In iudicando verò ſubditorum cauſas nullam iudex de- 33
bet perſonarum exceptionem admittere; ſed ità pauperem,
ac diuitem iudicare, ſic præcipitur Deuther. cap. 1. *quod iuſtũ*
eſt iudicate, ſiue ciuis ille ſit, ſiue peregrinus, nulla erit diſtinctio per-
ſonarum, ita paruum, ſicut magnum iudicabitis, nec excipiatis
cuiuslibet perſonam, & Leuit. cap. 19. *Non conſideres perſonam*
pauperis, nec honores vultum potentis. iudex enim ſtateram in
manu geſtat, quam non debet ad dexteram, vel ad ſiniſtram
inclinare; nam aliàs, ſi in eo non eſt iuſtitia, iudex non eſt, vt
poſt gloſ. in cap. cum æterni tribunal de re iudic. in 6. tradit
Auiles 10 cap. prætorum cap. 1. verſ. *derechamente* num. 1. &
2. Hoc tamen non ita intelligendum eſt, vt nulla ſit perſo-
narum ratio adhibenda; cum aduerſus politicam vitam eſſet
eundem honorem ignobilibus tribuere ac primatibus; & ea-
dem pœna punire nobiles, ſicut ignobiles: de quo dicemus in
cap. Regni x. Ad hoc quod noſtrorum, quod docuit Ariſt.
lib. 3. politicorum cap. vltimo dum ait, *vt corporibus perniti-*
ſum eſſet ſi cibo, aut veſte pares impares vterentur, ſic eſt de homi-
nibus ſtatuendum, & Plinius lib. 2. epiſtol. *in tanta hominum in*
æqualitate nihil eſt. tam inæquale, quàm æqualitas ipſa. & idem
lib. 9. *Cuſtodienda ſunt diſcrimina ordinum, ac dignitatum, quæ*
ſi confuſa, turbata, permiſtaq; ſint, nihil eſt æqualitate ipſa in
æqualius. & Philoſoph. lib. 2. de Monarchia, ait *æqualia di-*
gnitate imparibus tribuere, eſt inæqualitas; inæqualitas verò fons
malorum.

Hinc oritur alia qualitas, quam debet iudex habere; hoc
eſt, animaduertere, ne quid malum propter amicitiam faciat.
Cum enim † amicitia ſit amor quidam ſuperabundans, qui 34
oculos animæ nonnunquam excecat, vt ait Ariſtot. libr. 9.
Ethicor. ità ſuccedit ex hoc, vt iudices ijs gratificent, quos
amant, & aut omnino abſoluunt, aut parum condemnant.
Ideoq; eccleſiaſt 6. monentur in hæc verba. *Ab inimicis tuis*
ſeparare, & ab amicis tuis attende. & Cicero lib. 3. offic. regu-
lam nobis tradit, quam in amicorum rebus ſeruare debeamus.
Quæ enim videntur vtilia, honores, diuitiæ, voluptates, cæteraq;
generis eiuſdem, hæc amicitiæ nunquam anteponenda ſunt, ac neq;
contra rempublicam, neq; contra iuſiurandum, ac fidem amici
cauſa vir bonus faciet, ne ſi iudex quidem erit de ipſo amico: ponit
enim perſonam amici, cum induit iudicis. Tantum dabit amici-
tia, vt veram amici cauſam eſſe malit, & vt orandæ liti tempus,
quo ad per leges licet, accomodet. Cum vero iurato dicenda ſenten-
tia ſit, meminerit Deum ſe habere teſtem. & paulò poſt ſuadet
honeſta amico à iudice concedi poſſe. Nam ſi omnia facien-
da ſunt, quæ amici velint, non amicitiæ tales; ſed contracta-
tiones putandæ ſunt. † Non enim prohibemur pro amicis ea 35
facere, quæ arbitraria ſunt: pro quo eſt ordinarium dictum
doctorum, ꝙ fit queſtio pro amico: ſed ea, quæ iniuſta ſunt;
quæ nec à iudicibus quærere † amicus debet: cui ſi amicitiã 36
ad iuſta nihil prodeſſe dicat, cum etiam inimicis teneantur iu-
dices adminiſtrare iuſtitiam: ſed ad iniuſta; audiamus Valer.
Maxim. lib. 6. cap. 4. dicentem *Publius Rutilius cum amici cu-*
iuſdam iniuſtæ rogationi reſiſteret, atq; is per ſummam indigna-
tionem dixiſſet, quid mihi opus eſt amicitia tua? reſpondit, immò
quid mihi tua, ſi propter te aliquid inhoneſte facturus ſum. † Sed 37
quomodo cum amicis iuſtitiam petentibus ſe debeat gerere,
docet Plutarch. in Politic. *Quorumuis amicorum inepta, & in-*
commoda poſtulata amoueas ipſe, depellaſquè neceſſe eſt non ta-
men acerbè, & truciter; ſed placidè, leniterquè commonefacien-
do, quæ abs te petuntur, non eſſe digna, quæ ab illis impetrentur,
quando à virtute, atquè exiſtimatione eorum iure abhorrere videri
poſſunt. Quibus iniuſta petentibus reſponderi poteſt, vt, ſole-
bat dicere Simancas, qui de ſe hoc dicit lib. 6. de republ. cap.
13. in fine. *Moleſtis, & importunis amicis, nonnunquam ego*
reſpondi, Tu ſatis ſuperq; functus es rogatoris officio ſine me nunc
recto iudicis officio fungi. Non tamen à recti iudicis officio alie-
num eſt, vti † gratificatione, in pœnis, vt dicit Foller. in 1. 38
part.

Digitized by Google

part. praxis criminalis. cap. 1. num. 25.

Debent etiam ambitionem dimittere, quam ſi præ oculis habeant, rectum iuditium præbere non poſſunt: ideoquè eccleſ. cap. 7. dicitur. *Noli quærere ab homine Ducatum, neque à Rege cathedram honoris*; & ideò nos monet Beatus Ambroſius, vt ab huiuſmodi vitio præcaueamus, ait enim, *ſæpe quos vita nulla delectat, quos nulla potuit mouere luxuria, nulla auaritia*

39 *ſubruere. facit ambitio criminoſos*. † Excæcat enim ambitio mentis intuitum; vt inquit Chriſoſtomus ad populum Anthiochenum homilia 43. & Seneca lib. 1. naturalium quæſt. inquit. *Ambitio te ad dignitatem, niſi per indigna non ducit*. Hoc enim vitium terminum, neque fines habet: creſcit enim cum dignitatibus, & honoribus. Ideoq; maximam adhibere curam debent iudices, ne ab hoc vincantur, quod ſuperbiæ filius eſt, & primogenitus: oriuntur enim ex illo ſuſurrationes immò, & falſæ detractiones, vt enim Principi placeant. vt ad maiora promoueantur; quid mens ambitioſa non facit? cum Deum ſibi fecerit Principis voluntatem? Quid pro eius gratia obtinenda, conſeruandaq; non impendit? Quid inquam fœdum non committit? Sed ne in hoc amplius me extendam quod vellem Chriſtianis iudicibus cordi eſſe; quodue Principes etiam præoculis habere deſiderarem: cum, & ipſi malorum omnium, quæ inde oriuntur ſint Deo rationem reddituri, remitto me ad cumulatas authoritates cæleberrimorum virorum per Simanc. lib. 6. de republ. cap. 14. & Azeued. in l. 1. tit. 5. *de los aſsiſtentes* lib. 3. nouæ recollect. de quo habemus titulum. ff. & C. de ambitu.

40 Neque tenentur ſolùm, vt cæteri homines ad † peccata fugienda: ſed particulari quodam ſtudio ab eis præcauendum eſt: cùm maius ſcandalum ex eorum peccatis populus accipiat. Putant enim ignaui licitum eſſe, quod & legumlatores; eorumq; interpretes, atq; obſeruationi præpoſiti faciunt. Quomodo enim nociuum eſſe cibum alicui perſuadere poſſumus, aut venenoſum, ſi ex eo abundanter, & lætè comedamus? ridicula quippe res videbitur. ſi cum eos peccantes videt populus, demum ſeuerè illum corrigere velint, dicet fortaſſe nobis vulgare dictum illud *medice cura te ipſum*.

His breuiter addantur, quæ Foller. in ſua praxi criminali in principio tradit, vt audiat attentè quod ſibi dicitur; ſit in examinando teſtes terribilis: corrigat ex dilectione ſubditos; rixis, & altercationibus occurrat: veritatem inueſtiget, ſubiectos tueatur à potentibus, terribilem vultum oſtendat delinquentibus, diebus feſtiuis carceratos viſitet, caſtus ſit, & pudicus, non ſit ad capiendum facilis, arbitrium ſuum regulet à iure, & in miniorem partem inclinet.

Et tandem duo ſibi præoculis habeat, quæ Cicero lib. 1. offic. ex Platone tradit dicens, *qui reipublicæ præſunt duo Platonis præcepta teneant; vnum, vt vtilitatem ciuium ſic tueantur; vt quidquid agant ad eam referant obliti cōmodorum ſuorum, & alterum, vt totum corpus reipubl. curent, ne cum partem aliquam tuentur reliquas deſerant*. Et de peccatis conſiliariorum Regum, & aliorum indignitate conſtitutorum, videatur Aluar. Pelag. de planctu eccleſiæ lib. 2. cap. 30. & ſeq.

Vtquè huic rei finem imponamus; illud officia exercentibus, atq; illa cupientibus ſuadendum cenſeo; vt conſiderent, ſe in hoc mundi theatrū à Deo rerum omnium conditore eſſe introductos, vt in aliqua re ſe exerceant; cumquè diui- 41
na ordinatione ad publica gerenda officia ſe videant inclinatos, vel aſſumptos (quod munus inter omnia prætioſiſſimum, atq; altiſſimum eſt. vocantur .n. per Danielem † ſtellæ, & per Regium Prophetam Dij) rogo, vt principiū, atq; finē laborum ipſorum Deum habeant: firmiter tenendo labores, atquè curas officiorum eſſe maximas, ſi enim libertatem, quæ res ineſtimabilis eſt conſideramus, eam pœnitus magiſtratus amittunt; ſi eorū muneri diligenter incumbere volunt; ſi autem res augere cupiant, id facere nequeunt: cum, vt ait Plato lib. 1. de republ. *vir iuſtus, ſi quando magiſtratu fungitur ſi ei nulla alia iactura contigerit, hæc ſaltem illi non deeſt, vt res eius domeſticæ deterius per negligentiam diſponantur. Ex publico autem nihil, propterea quòd iuſtus ſit lucratur*, & tandem multa alia incommoda magiſtratus reportant, tum corporis propter ſtudia continua, tum etiam animi propter multorum emulationes, ac litigantium detractiones, & principum graues occupationes Ideoquè illud in principio aſſumpti muneris, ac dignitatis cupio, vt in corde firmiter figant, non ad quietem, non ad diuitias, non ad voluptates eſſe vocatos; ſed ad labores, atq; perſequutiones; Quod ità cum ſit, quodq; cum in dies magis, ac magis, qui ad hoc munus euocati ſumus experiamur; ea omnia propter Deum, vt faciant rogo, nihil inde ſperantes, niſi Deum ipſum, propter cuius gloriam, & honorem iuſtitiam adminiſtraturos ſe ſpondeant, ſic ambitionis ardor ceſſabit, ſic vitiorum omnium delectatio, ſic enim principis fauorum neglectio; & ſic deniq; emulorū perſecutio. Hæc ſilentio præterire non potui, ſed ſcriptis traddere coactus ſum, vt, & mihi ſeruandi illa onus imponam; ne (vt ait Apoſtol.) cum aliis prædicauerim ipſe reprobus efficiar. & vt charitatis præcepto ſatisfaciam, iuxta illud eccleſ. 17. *Mandauit Deus vnicuiq; de proximo ſuo*. Nec dicat mihi detractor, hæc ab inſtituto operis aliena æſſe, reſpondebo enim à Chriſtiani munere alienum non eſſe, idquè etiam ſeruaſſe plures ex noſtratibus, vt Andr. Iſern. Afflict. in conſtitutionibus, Luc. de Peñ. & Foller. tum in conſtit. tum in praxi, & alios multos.

Ex quibus concludamus ſicut, & concludit Imperator Feder. in vltima conſtitutione omnia ad gloriam Dei eſſe referenda, & propter ipſum facienda, cum ab ipſo omne bonū deſcendat, dicente Apoſtolo Iacob. epiſt. 1. *omne datum optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt deſcendens à patre luminum*. Car. Tap.

Impe-

N*On ſine grandi*. In hac conſtitutione dicitur, quòd in in perſona Imperatoris debent duo concurrere, iuſtitia, & fortitudo concor. inſtit. in prin. & C. de Iuſtin. C. confir. & in authen. vt omnes obe. iudi. in prin. Item pollicetur ſe obſeruare iuſtitiā Regnicolis, & diſtinguere officiales, ne promiſcuis actibus rerum turbentur officia, vt C. de teſtam. conſulta diualia. & pulchra eſt hæc conſtitutio, & continet ius commune.

Imperator iuſtitiæ zelator ex neceſſitate ſui officij offert ſubiectis creare officiales diſtinctos in cauſis ciuilibus, & criminalibus pro iuſtitia copioſè exhibenda. h. d. Afflict.

*ADDITIO. *An Barones cognoſcentes ſuperiorem, poſſint condere leges, & quādo, Socin. conſil. 272. Et Aym. de antiq. tempor. fol. 178. Et quid in ciuitate, an poſſit inter ciues. Aret. in l. 1. C. de ſum.*

IMPER. FREDER.

NOn a ſine grandi conſilio, & deliberatione per-

ANDRAEAS DE ISERNIA.

N*On ſine* Pulchrè dictata eſt hæc lex *Lege Regia tranſtulerunt regnum*. Cum ad Regem pertinet eo ipſo, quod eſt rex, vt ſubditis ſuis imponat legem, & condat. Vnde ſi hodie liberi populi conſtituerent ſibi regem, en

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 P*Rincipem*. † Ad Principem legis condendæ poteſtatem ſpectare diximus latè ſupra tit. de legibus; & in quantum hic Foller. tradit vnius regimen perneceſſarium eſſe, adde Diuum Thom. lib. 1. de regim. princip. cap. 2. qui † monar- 2
chiam

Digitized by Google

ſum. Triuit. & fide cath. & quid ſit iuſtitia, Bellue in ſpec. princ. fol. 23. & quid in officiali, an poſſit facere ſtatuta contra legem ex cauſa. & quid in Prorege, G. am. deciſ. 26. n. 7. Fab. Iord.

Lego

penſa condendæ legis [a] ius, & Imperium in Romanum Principē, a lege † Regia tranſtulere † Quirites, vt ab eodem qui commiſſo ſibi Cæſareæ fortunæ faſtigio, per potentiam populis imperabat, prodiret origo † iuſtitiæ, à quo eiuſdem defenſio procedebat. Ideoquè conuinci poteſt non tam vtiliter, quàm neceſſariò fuiſſe prouiſum, vt in eiuſdem perſona concurrentibus his duobus, iuris origine ſcilicet. b & tutela, vt à iuſtitia vigor: & à vigore iuſtitia non abeſſet. Oportet igitur Cæſarem fore Iuſtitiæ patrem, & filium, dominum, & miniſtrum. Patrem, & dominum in edendo iuſtitiam, & editam conſeruando. Sic

† Sic & in venerādo iuſtitiam ſit filius, & in ipſius copiam miniſtrādo † miniſter. Hac igitur conſulta ratione commoniti, qui de † manu Dñi ſceptrū Imperij: & inter alia regna, Regni Siciliæ moderamē accepimus. Noſtris fidelibus omnibus prædicti Regni noſtræ voluntatis propoſitum nūciamus. Quia nobis cordi eſt, inter ipſos, † abſq; exceptione qualibet perſonarum vniuerſis, & ſingulis, prompto zelo, iuſtitiam miniſtrare, vt abundè ipſius copia per officiales noſtros, quibus ipſam cōmiſimus miniſtrandam, vndique valeant inuenire. Ipſorum officialium noſtrorum officia volumus eſſe diſcreta. Ciuilibus quæſtionib. alios: & alios accuſationib. criminalibus † præponētes.

a *Lege Regia* Poſita in prin. ff. vet. in fi. conſti.
b *Et tutela.* Parum. n. eſt iura in ciuitate eſſe, niſi ſint, qui iura reddant, & reddere poſſint, vt ff. de ori. iu. l. 2. poſt originem.

ANDRAEAS DE ISERNIA, ET ALII.

eo ipſo ſuper eos hic Rex haberet legis condendæ poteſtatem. Sicut ſi faciat Regem ille, qui poteſt, vt Papa Regem Siciliæ, per ea, quæ dicta ſunt in prohœmio ſupra. Dicitur Hieremiæ. 1. conſtitui te ſuper reges, & regna, de Vicario Chriſti in terris, qui Papa eſt. 21. diſtinct. omnes.

ADDITIO. *Adde cap. quanto, de transla. prælator. cap. Ego Ludon 63. diſtin. cap non quales. 2. q. 1. clem. 1. de iureiuran. clem. paſtoralis. § nos tam ex ſuperioritate. de ſent. & re iudica. Innoc. in cap. quod ſuper his. de voto.*

Sed nunquid ſit traoſlata .i. conceſſa, vt ſic poſſit reuocari, quaſi etiam ſibi retinuiſſet. ff. de offi. cius cui man. eſt iuriſ. l. 1. in fin. Vnde ſecundum hoc, Quirites Romani, & Senatus poſſent leges condere. ff. de leg. non ambigitur. Verius dixit ibi Io. quòd oon · dicit enim ibi tranſtulit. ff. de offi. præf. præ. l. 1. §. regimen. ff. de conſti. Prin. l. 1. quod eſt loco abdicationis à ſe. ff. de origi iur. l. 2. §. & cum placuiſſet. Poteſtas populi Romani non erat ab illo, ſed à ſe. potueruot igitur alij dare, ſicut voluerunt, & transferre incorporalia, ſicut eſt iuriſdictio, quæ oon proprie poſſidetur. Inſt. de reb. iocor. ſed quaſi. ff. de acquir. rer. do. l. ſeruus. §. incorporalis. Item continentur actiones appellatione bonorum, ff. ad Treb ſi legatum. §. ſi quis bona. Si autem ab alio, non à ſe, non poſſet abdicare à ſe, inuito eo, à quo habet. ff. de offic. prætor. l. fin. Differentia eſt igitur, vtrum transferam & abdicē, an alij committam. Iudicium ſoluitur etiam ſi totam cauſam commiſiſſet ordinarius. ſecus ſi delegatus. extra de offic. delegati. cap. ſuper. §. porrò. Item primo caſu quando tranſtulit, nunquam reuocabit, niſi ex cauſa, vt ſi Rex fiat Tyrannus, & ſic abutitur. ff. de origin. iur. l. 2. §. exactis. Vel non eſſet idoneus ad regimen. 15. quæſt 1. alius. Cum excedit termioos regios, non eſt Rex. 2. quæſtio. 1. ſcelus. & 1. quæſt. 7. non omnes. Idcircò exceditur à non ſuis terminis, ſicut actio. ff. depoſi. l. Lucius. Meræ etiā donatiooes reuocaotur per ingratitudinem. C de reuo. do. l. fi. Et à locato, & conducto expellitur. C. loca. & conduc. l. 3. & in decre. ad apoſtolicæ. de re iudica. Ineſt hoc, vt non reuocet, qui transfert in Regio ſtatu maneote. ff. de ſolut. cum quis. Si non facit iuſtitiam, ad qood Rex ponitur, non eſt Rex in integro ſtatu ſuo. nam ad hoc conſtituitur Rex. 2. Regum, decimo cap frangit fidem, & fides ei noo ſeruatur. C. de pact. cum proponas. hæc fractura fiet ab illo, qui dedit & contulit, vt dicit frater Tho. in libello, cogitanti mihi, & vide quod dicit Hoſtieo. in ſum. de conſti. §. quis poſſit cooſtitutionem facere, circa finem. §. item translatio incorporalium debet fieri cum cauſa & titulo. C. man. l. per diuerſas. ſicut homo liber qui ſe vendit, aut alicui ſe donat. ff. de lib. cauſa. l. ſi vſumfructum. §. primo. Liberi ergo populi carentes Rege, vel eo mortuo ſine filiis, ſi eligereot & facerent ſibi Regem, ſicut Quirites, eo ipſo haberet poteſtatem legis condendæ in eos, illo iure quo Rex eſt, eorum voluntate, quia ſe ſubiiciunt ei tanquam Regi. Nam poteſt quis per pactum deuenire liber, & vaſallus alterius, vt in prima quæſtione de homagio.

Abſq; exceptione perſonarum. Hoc exigitur de iure etiam diuino. Deutherono. cap. 1. extra de iudic. nouit Andræas.

CA-

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

chiam optimum eſſe regimen affirmat, cum, vt ait Plato lib. ciuili. *Vnius dominatio bonis coniuncta legibus ſola omnium rectiſſima eſt.* Ad quod faciunt dicta per Diuum Hieron. in epiſt. 4. ad Ruſticum Monacum: quæ regiſtrata ſunt in decreto 7. q. 1. cap. in apibus; & plures authoritates prudentiſſimorum virorum collectæ per Simao. lib. 5. de republ. cap. 2. & 3.

† *Lege Regia.* Quæ autem fuerit hæc lex † regia; quandouè condita fuerit, & qua occaſione tradit Foller. hic poſt Couarr. pract. quæſt. cap. 1. quibos adde, quæ dicit Iulius Cæſar Imbrian. in libello de iudice Regni dialog. 3. num. 10. vbi poſt Couarr. tradit non fuiſſe per illam Regiam abrogatam poteſtatem ſenatui, cum, & Cæſar, & Auguſtus, & alij Imperatores, & conſules Pontifices Maximos, & creari ſe petierint, & optauerint à populo: paulatim tamen, & à ſenatu, & cæteris magiſtratibus ſoprema poteſtas fuit ſublata, cùm, & illa imperatoria tyrannica fuerit, vt tradit Andr. in prohœm. feud. quæſt. 2. nu. 3. In quantum autem Illuſtriſſ. Didac. Couarr. dicit eam legem ideo Regiam dictam eſſe, quòd in ea actum fuerit de poteſtate, quam Reges habebant concedenda Imperatoribus, qui ne illam vſurpaſſe videretur aliqua ad ſenatum referebant, omnia tamen ad eius liburum fiebant; apertiùs hoc declaratur per Paul. Manut. lib. antiquita. Roman. de legibus fol. 12. vbi legem Regiam à Romulo fuiſſe conditam teſtatur, & leges à ſe cōditas ſibi, ac populo prohibuit infirmare in hæc verba. (*ſed ante omnia, Romulus videtur; nequis vnquam ſuas leges, aut ſua facta poſſet infirmare, legem illam, quam Regiam Vlpianus vocat, de ſuo imperio tuliſſe, cum populus ab eo rogatus, omne ſuum, ei, & in eum imperium, omnemq; poteſtatem contulit.* Cùm ergo Vlpianus de lege Regia mentionem facit, de illa à Romulo ædita eſt intelligendum: cùm igitur in locum Romuli, & ſucceſſorum Regum ſucceſſiſſent Imperatores, eandem poteſtatem videtur reaſſumpſiſſe, noo quòd noua lex de poteſtate eis tribuenda fuiſſet à populo condita, vt dicit Coraſius lib. 7. miſcellan. cap. 8.

† *Quirites.* Ex hoc tex. colligi poteſt aliud fundamentum ad opinionem eorum, coi me ſubſcribo poſt Didac. Couarr. in regul. peccatum par. 2. §. 9. num. 5. & 6. qui affirmant † Imperatorem non eſſe dominum totius mundi, ſed illius tan- 4

tium partis, quæ Romano Imperio ſubdita fuit quicquid in
contrarium ſenſerint alij, & præcipuè Corrad. in templ. iu-
dic. lib. 1. cap. 1. de imperat. in quæſt. Imperator eſt dominus
5 totius mundi. Sed quod ad † principis poteſtatem attinet, in
genere antiquiſſimam eſſe & ipſo naſcente mundo ortam di-
ximus in rub. de conſtit. Princip. cap. 1. poſt Diuum Auguſt.
lib. 15. de ciuit. Dei cap. 20.
6 T *Iuſtitiæ.* Debet enim † Rex in primis iuſtitiam colere, vt
diximus in cap. regni 139. Regina Iuſtitiæ in tit. de legi-
bus: quibus adde, quæ tradit eruditè quidem, & accuratè
Iulius Cæſar Imbrianus in tract. de iudice Regni prima part.
in præfat. num. 21. Et in tantum debet iuſtitiam colere, vt ſi
eam non ſeruet, nec ſeruari per ſuos miniſtros faciat nō Rex,
7 † ſed tyrannus appellaretur; quo caſu poteſt Regno priuari,
vt dicit Andr. hic, cuius dictis adde, quæ dicit Corrad. in
templ. indic. lib. 1. cap. 1. de Imper. §. 2. q. 5. tit. tyrannis ex-
ceptio, qui latè etiam tradit, quibus ex cauſis poſſit electus in
8 Imperatorem à Papa reprobari, quo etiam caſu † tyrannidi
licet etiam reſiſtere ſecundum diſt. traditam per Sotum de
iuſt. & iur. lib. 1. q. 6. art. 4.
9 T *Sit filius.* Tunc enim erit † Imperator legis filius quan-
10 do leges ſeruabit. † Nam licèt legibus ſit ipſe ſolutus, ſecun-
dum illas tamen viuere debet, vt idem Imperator ſtatuit in l.
digna vox. C. de legibus, & tradit Corrad. d. lib. 1. templi
iudicium cap. 1. de Imperatore § 3. quæſt. 7.
11 T *Miniſter.* Ad hoc miniſterium iuſtitiæ aſſumpti † Reges
fuere; quod eum per ſe tantùm exercere non poſſint propter
ciuitatem, atquè regnorum multitudinem; id per optimos
magiſtratus exercere debent; & ipſe idem princeps facere
dicitur. Omnia enim (inquit Imperator) noſtra facimus,
quibus authoritatem noſtram impartimur, in probœm. inſtit.
In quorum electione multum inſudare debet, quod latiùs di-
ximus in rub. huius tit. Credi enim vix poteſt Principem in-
ſtitiam populis miniſtrare velle, ſi vel optimorum magiſtra-
tum electionem non curet, vel ſuper ipſis aſſumptis non inui-
gilet, vt animaduertit Iulius Cæſar Imbrian. in tract. d. de iudi-
ce Regni in dialogo 3. & ad quod ipſe, ibidem num. 155. &
& ſeq. dicit de malis magiſtratibus adde, quæ latè dixit Ia-
cob. Simanc. lib. 6. de republ. cap. 5.
T *Manu Domini.* † Imperium enim à Deo proceſſiſſe ex plu-
12 ribus comprobauimus in d. rub. de conſt. princip. cap. 1. &
diximus ſupra in conſt. poſt Mundi machinam, ſic etiam de
Rege Francorum latè dicit Carol. de Graſſal. Reg. Fran. lib.
1. iure 6.
T *Abſq; exceptione qualibet.* † Rex enim, & iudices, qui
13 eius vices gerunt, nullam debent admittere in iuſtitia mini-
ſtranda perſonarum acceptionem, hoc eſt in iuſtitia reali, non
perſonali, nam ſicut alteri licèt pauperi propter diuitem ius
tollere eſſet iniquum; ita in perſonali iuſtitia miniſtranda eſ-
ſet etiam iniquum ſic iudicare nobilem, vt ignobilem; cum &
omnia iura id diſtinguant circa pœnales actiones. † Nam in 14
pecunia grauius punitur nobilis, vt dicemus in conſtitutione
intentionis noſtræ: in perſona verò mitiùs, vt in cap. regni
28. placuit, & ibi dicemus poſt Auiles in cap. 5. præto. gloſ.
derechamente. num. 25. & in cap. 25. gloſ. *diſpenſaren.* num. 8.
& dum fiſci patrocinium ſuſcepiſſem in cauſa cuiuſdam do-
ctoris Calabri, qui fuerat inquiſitus de falſa moneta, & de-
præhenſus cum duobus aliis fere infraganti, & contra quem
aderant duæ confeſſiones ſociorum criminis; noluerunt do-
mini Regentes aſſentire, vt condemnaretur ad triremes ad
ſeruiendum, non ad remigandum. Vidi poſtea condemnari
per eoſdem dominos quendam continuum Suæ † Maieſtatis 15
ad remigandum poſt duas torturas: & alium doctorem inqui-
ſitum de homicidio vxoris (licèt ex cauſa mala) poſt tres
torturas ad remigandum per decennium: quod magnū mihi
viſum fuit. Nam grauitas delicti non facit, vt eadem pœna pu-
niatur, licèt ead. lege. Quod tamen iudex non debeat ad-
mittere exceptionē perſonarū diximus ſupra in rub. huius tit.
T *Præponentes.* Maxima cum prouidentia † Imperator de- 17
creuit, vt alter iudex de cauſis ciuilibus, alter de criminalibus
cognoſceret, tum propter negotiorum multitudinem, tum
etiam propter eorum qualitatem. Sæpiùs enim accidit, vt in
capienda informatione criminis, cæteriſquè adhibendis dili-
gentiis, non vnus: ſed plures iudices requirantur, ex quo ci-
uilia impedirentur negotia, vel ſaltim minus benè diſcutiren-
tur. Hanc ad rē faciendā motus eſt. Imperator noſter exēplo
Romanorum, qui dum Prætoribus cognoſcendi de crimini-
bus facultatem dediſſent, † Prætor Vrbanus ab ea erat exce- 18
ptus, qui ciuilibus tantùm cauſis ius dicebat, vt teſtatur Pau-
lus Manutius vir eruditiſſimus Antiquit. Rom. lib. de legibus
Romanis fol. 515. in paruis. Et quòd de criminibus diſtincti
iudices eſſent apud Romanos tradit. Tib. Decian. tract. crim.
lib. 4. cap. 46. vbi quòd prius delicta ad triumuiros defere-
bantur, & ab ipſis ad Prætorem: Hinc Budæus in annota. ad
l. vltim. de orig. iur. fol. mihi 121. in paruis dicit ex Cicero-
ne, iudicia eſſe alia publica, vt rerum capitalium, alia priua-
ta, quæ ciuilia appellantur; quæ iudicibus prætoriis dabantur.
& fol. 136. dum declarat verbum quærere quid ſignificet,
ait *quæſtionem pro iudicio publico accipit: unde iudex quæſtio-
nis Prætor dicebatur, idem qui & quæſitor, qui iudicijs publicis
præerat*; ad quod adducit Martia. Iureconſ. in l. 1. ff. ad leg.
Cornel. de ſicariis. Hæc etiam diſtinctio eſt Mediolani, vbi
Poteſtati datur facultas tres iudices eligendi, & vnum Vica-
rium, quorum duo iudices cauſis criminalibus præſunt, vt in
tit. de poteſtate, & eius curia cap. 6. in ſtatutis Mediol. licèt
hodie aliter ex nouis conſtitutionibus ſtatutum ſit, vt ſcilicet
in ciuilibus habeant omnimodam iuriſdictionem; in crimi-
nalibus non, niſi re cōmunicata, & relatis in ſenatu referen-
dis, vt dicit Horatius Carpanus in addi. ad d. cap. 6. ver. quan-
tum iudices.

Ex Cap. Neap. Cap. II.

REX FERDINANDVS I.

ITem che la corte del Capitanio della città predetta non poſſa cognoſcere delle cauſe ciuile, ne ſopra lo tenore de inſtrumenti, ma tanto habbia à cognoſcere delle cauſe criminali, iuxta lo antiquo ordine antiquitus obſeruato.

Placet Regiæ Maieſtati.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 Ex hoc cap. colligimus olim diuiſam fuiſſe † curiam Capi-
taneí à Magna Curia. In ea enim, quæ Vicaria appellaba-
tur, cognoſcebatur de cauſis criminalibus, vt diximus ſupra
tit. de nouo Philippi Cod. componen. ad rit. 1. in verb. in
noſtris magna, & Vicaria curiis. Hodie verò licèt ſint diſtin-
cti iudices ciuiles (pro ut per prius) à criminalibus, vnus eſt
Regens, qui in vtroq; tribunali præſidet, cauſaſq; diuidit: licèt
ordinariè præſideat in M. C. V. cauſarum criminalium pro-
pter negotiorum grauitatem, & vt certioret d. Proregem de
ſententiis, quæ in dicto tribunali proferuntur. Ad regimen
etenim Neap. ciuitatis, & Regni multum confert delictorum
punitio: ideoq; maximum illum Alcalanorum Ducem rela-
tum eſt mihi præcepiſſe tum Regenti, tum Fiſci patrono, vt
ſingulis diebus referrerent tū delicta, quæ cōmittebantur; tum
pœnas, quæ pro illis infligebantur. Cognoſcebat enim ex his
princeps ille iuſtiſſimus delinquentium multitudinem, iudi-
cum ſeueritatem, & probitatem. & vt neceſſe erat, ea adhi-
bebat remedia, quæ neceſſaria erant ad curandum corpus hoc
huius ciuitatis infirmum, ad quod, ſi ea, quæ opus eſt, diligen-
tia, non animaduertunt Proreges non ciuitas: ſed nemus di-
ci poterit, cùm, & eccleſiarum multarum refugia, & hominū
peſsimorum auxilia non deſint. † Hac de re, dum Fiſci patro-
ni munere fungerer, ſupplicaui Illuſtriſſ. D. Comitem de Le- 2
mos recolendæ memoriæ, vt capitaneos cuſtodiæ, (quos vo-
cant) per aliqua ciuitatis quarteria collocaret, vbi frequen-
tius delicta comittuntur, qui cum eorum alguzeriis ibi reſide-
rent, & noctu aſsignatum cuiq; quarterium circuirent; & li-
cèt in pluribus deſideraſſem; fuit tamen conceſſum mihi in
aliquibus per Illuſtriſſ. D. Franciſcum de Caſtro eius filium,
qui Locumtenens generalis remanſit in Regno, dùm eius pa-
ter

Digitized by Google

ter Regis noſtri nomine ad præſtādum obedientiam Sanctiſs. Clem. VIII. Pont. Max. acceſſiſſet adhuc adoleſcentulus, qui ea prudentia: ac diligentia tunc, & poſt obitum parentis Regnū gubernauit, vt cum oīum admiratione, atq; cōſenſu inter prudentiſsimos, atq; ſapientiſsimos Proreges fuerit collaudatus, fuerunt.n poſiti in quarterio fori, plateæ Vini, Sellariæ, Charitatis, & in Burgo S. Luciæ ex quo dum Regentes ſuo munere funguntur, plurima bona oriuntur, nam vno eodemquè tempore tam ciuitatem, quàm ſuburbia huiuſmodi capitanei ſingulis noctibus circundarent: & ſi aliquid in dictis quarterijs committeretur delictum, vel furtum præſto delinquentiū capturæ eſſent: qua de re non poſſum non inſtare, ac ſupplices preces fundere, vt excellentiſſ. Proreges per ſingula quarteria ſingulos deſtinent capitaneos; qui ſingulis annis omninò mutentur, quiq; diligenter inquirant contra delinquentes, fures, ac vagos homines, qui nimis ſplendidè, ac luxurioſè viuunt nullum, vel paruos reditus habentes, nec artem exercentes, niſi in fraudem pragmaticæ de vagabundis: quod ſi ità fieret, abſq; dubio à prauis hominibus ciuitas purgaretur. Hoc autē quod de ſtatuendis capitaneis cum eius militibus dixi, non ex mea minerua poſui; ſed ex Suetonio didici, qui Auguſtum refert ſtationarios milites ad purgandas vias à latronibus deſtinaſſe; vt latè diſſerui in tractatu contra latrones, & dicam aliqua infra in conſtitu. pœnam eorum, vel in pragmatica Ducis Offunæ in tit. de foriudicatis. Et quod dixi de circuitu ad purgandum ciuitatem, me docuit Imperat. Federicus in conſtit. Iuſtitiarij non per Calendas, quia idē prædicatur de parte, quod de toto, licèt iſta ciuitas ſit maior aliqua ex prouintijs regni.

Augetur numerus iudicum M. Curiæ Vicariæ, qui ſint annales, & diuerſis temporibus mutentur Rouitus.

PRAGMATICA I.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij.

CAROLVS V.

NOtum facere volumus, qualiter pro ſeruitio Cæſ. & Cath. Maieſtatum cœteriq; executione cauſarum omnium dictæ Magnæ Curiæ Vicariæ, & bonæ iuſtitiæ adminiſtratione viſum nobis fuit, quod in dicta Magna Curia vltra quatuor Iudices, pro quolibet anno deputantur, & ordinantur in ipſa Magna Curia, debeant nouiter ad beneplacitum Cæſ. Maieſtatis, & noſtrum, ex nūc in antea deputari, & creari duo alij iudices, adeò quod ſint numero ſex iudices quolibet anno, quorum quidem duo vacare debeant in cauſis ciuilibus, & illarum expeditione, & alij quatuor in cauſis criminalibus, tali quidem declaratione, quod ſi quatuor iudices in deciſione cauſarum criminalium grauium fuerint, diſcordes, in illis etiam interueniant, & interuenire debeant duo alij iudices, & ſimiliter in cauſis ciuilibus ſi fuiſſent diſcordes dicti duo iudices, interueniant in illis, & interuenire debeant dicti alij quatuor iudices in ipſarum cauſarum ciuilium expeditione, videlicet, vnus, duo, aut tres, aut quatuor, prout viſum fuerit præfato Magnifico Regenti Vicariam magis conuenire rectæ expeditioni cauſarum, & illarum iuſtæ declarationi, qui iudices debeant mutari ſingulis annis, videlicet. Duo in menſe Maij, duo menſe Septembris, & duo in menſe Ianuarij, & ita ad vnguem, & inuiolabiliter ex nunc in antea Cæſ. & Cath. Maieſtatum nomine obſeruari volumus, & iubemus, & ſecus non agatur ſub Ira Regiæ indignationis, & pœnam ducatorum auri mille cupiunt euitare; in quorum fidem præſentes fieri fecimus Cæſ. & Cath. Maieſtatum ſigillo impreſſas. Datum in Caſtello nouo Neap. die 22. menſis Ianuarij. 1534.

Don Petro de Toledo.

Vidit Decolle Regens. Vidit Loffredus Regens.

Dominus ViceRex Locumtenens generalis mādauit mihi Bernardino Martirano. In Curię pri. f. 154

a OCcupatis nobis. Perpetui. Id eſt, dum viuunt, ſic ff. pro ſocio. l. 1. Et nota quòd de iure Romano officium iſtud tabulariorum durabat triennio tantùm, vt C. de numer. & act. l. 2. in fi. lib. 12.

b *Fructibus*. Concord. ad hoc quod dicit Boetius de conſolatione Philoſop. metro. 5. de agro ſeminando, vt beneè fructificet, prius auferantur malæ herbæ, metricè ſic: Qui ſerere ingenuum volet agrū. Liberet arua prius fruticibus. Falce rubos ſilicemq; refecet, Vt noua fruge grauis Ceres eat.

ᵃADDITIO. *Si vnus eſt dominus feudi, alter bailationis, officium magiſtri bailationis ſpectat ad illum, qui bailationem habet, iuxta tex. in cap. quoniam contra, in princ. ext. de probat. & videtur ſentire hic And. cuius ver. Notarius, ita emendari debent, Notarius ad contractus creetur perpetuus, ad actus iuſtitiæ ad annum ſicut Iudex, &c.* F. Iord.

ᵃADDITIO. *Sed an finito anno poſſit Iudex ſubſcribere ſe inſtrumento confecto tempore ſui officij? & an notarius poſſit inſtrumentum exemplare, ſi ad aliud officium aſſumptus eſt. Bartholomæus de Capua ſingular. 140* Fab. Iord.

ᵃ *Anni*

Pro iuſtitia in regno adminiſtranda Imp. certos iudices in prouincijs, & in qualibet ciuitate, & primarijs ciuit. attrib. conſtituit: qui ſint annales, h. d. Tapia.

IMPER. FREDER.

OCcupatis a nobis circa totius reipubl. noſtræ curas deliciosum nihil, aut modicum cogitantibus non ſunt laborum additamenta, ſed requies: qua de componendo ſtatu regni noſtri Siciliæ cogitamus, vtpotè, cùm inter cætera, quę iuribus noſtris paternæ ſucceſſionis reliquerit debitum, vel fortunę felicitas, acquiſitionibus poſtmodū aggregauit, Regnum Sicilię prę cęteris, velut electum quoddam viridarium inter agros, cura precipua colere diſponamus: ad illud potiſſimè ſatagentes, vt eradicatis in totum amaritudinis b fructibus, & nociuis, in eo pacis, & inſti-

ANDRAEAS DE ISERNIA, ET ALII.

OCcupatis nobis. Per pulchra verba, & bene dictata eſt, ſicut & plures præcedentes. Primò dicit, quòd in officio quolibet vnus tantum debet eſſe, nam vnus Iuſtitiarius, vnus magiſter Camer. vnus Baiulus, in hoc eſt contra conſtitutio ſæpe

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

AD huius conſt. ornatum plura diximus de Imperatoris iuſtitia populis miniſtranda; de pace inter ſubditos procurāda, de diligentia, quam in regendis populis adhibere debet, deque optima magiſtratuum electione, tam in ſuperiori lib. in tit.

tię robora affluant, & prouidè nutriantur, vt ſit admirantibus omnib. ſimilitudinis ſpeculum, inuidia Principum. & norma Regnorum: cùm ſtatū pacificum populorum iuſtitia roboret, & ordo decoret. id ordinatum fore, pręuidimus iuſtitiam ordinare, quam copiosè mandauimus regni noſtri fidelibus miniſtrari: Vt non tam ordo, quàm copia ſacrum & prouidum noſtræ voluntatis propoſitum præconizet. Ad cuius conſumationem cura perſpicua laborantes, neceſſarium duximus, officialiū omnium, per quos Γ iuſtitia colitur, & culta petentibus miniſtratur, taxare tempus officij, & numerum præfinire: ne vel confuſio numeri pluribus præſtet prædæ materiam, vel infinitas temporis graſſandi licentiam tribuat longiorē. Statuimus igitur, vt per T prouincias ſingulas, quæ certis Iuſtitiariatuum, & Camerariatuum terminis limitantur, non plures, quam vnus Iuſtitiarius, & vnus magiſter Camerarius ordinetur: quorum Iuſtitiarins quilibet iudicem vnum continuū, & notarium vnum actorum * habebir. In ciuitatib. ſingulis vnum tantummodo Baiulum, & iudicem vnum, qui cauſarum cognitionib. præſint, iuxta præmiſſam noſtræ manſuetudinis formam, per magiſtrū Camerarium, & tres iudices, qui geſta conficiant, per noſtram excellentiam volumus ordinari: Cinitatib. Neapolis, Meſſanæ, & Capuæ tantū exceptis, in quibus propter contractuum multitudinem, quinq; iudices, & octo notarij creabuntur: ita ꝙ nullus magiſter iudex aliquatenus ſit in Regno. Horum officialium * omnium tempora præter notarios, qui vbiq; terrarū perpetui ſtatuantur, a anni circulo pręcipim⁹ terminari: niſi vel T eminens adminiſtrationis induſtria, vel ſubſtituendi defectus nobis aliqñ, quibus T ſolùm ordinationem Iuſticiariorū vbicunq; fuerimus, reſeruamus, temporis ſpatium de neceeſſitate, prout ſuaſerit prorogandum.

a *Anni circulo.* No. † ꝙ officiales durant tantū per annum.

ADDITIO. *Adde l. defenſoribus. cum gl. C. de defenſorib. ciuit. & per Io. de Pla. in l. neminem in 2. no C. de ſuſcept. & Arch. 2. lib. 10. Et quid de officiali poſito ad beneplacitum, an aequiparetur perpetuo? vide gloſſ. in verbo, electionem. in clem. 2. de reſcri. lib. 6. Cyn. & Bal. in l. quiſquis C. ſi cer. pet. Bar. in l. de pupillo. in 6. ſi quis ipſi pratori. ff. de no. oper. nunt.*

† ADDITIO *No. ex hac glo. iuncta conſtit. quæ loquitur etiam de magiſtris actorum, quòd iſti magiſtri actorum debent ſtare ſindicatui.* De Bottis.

Nam neque eos, qui placnerint, grauare iuſtitiæ eſt: neq; eos qui diſplicnerint, tenere prudentiæ eſt: debet enim officialis finito anno reddere rationē.

ADDITIO. *Adde l. cùm quidam. ff. de admin. tut. l. prima C. vt omnes iud. glo. & Docto. in cap. aduerſus. de immu. eccl.*

Vt facilius ſi quis in furto fuerit deprehenſus recenter quęrat integrare iacturam, & ſic interim, donec ſe liberanerit à vinculo rationis, & ſatisfecerit fiſco non eſt ad officiū eligēdus, vt de ſuſcep. l. neminem. lib. 10. Et dic plenè, vt ibi. Sed hoc videtur ſtatutum non in fauorem, vel honorem officialis, ſed fiſci, vt ff. de vacan. & exact. mu. l. vlt. § conductores.

AN-

ANDRAEAS DE ISERNIA, ET ALII.

ſæpe. vnus iudex, & vnus notarius ad faciendam iuſtitiam: ſed ad contractus plures, ad hoc 7. q. 1. in apibus, & c. q. 6. ſcirote. non vnlt magnum iuſtitiarium in Regno.

¶ Secundo limitat tempus: quia vult officia eſſe annalia: & remouet perpetuos iudices, ſicut prætores per ſingulos annos. C. de offi. præt. l. fi. Sed iure Romano defenſores biennio hodie in Auth. de defenſo. ciuitat. §. interim. olim quinquennio, vt C. eo. tit. l. 4. & olim incipiebat annus officij in Calendis Ianuarij. ff de condi. & demonſtr. l. Publins. Notarius ad contractus creatus perpetuus, ad acta iuſtitiæ, ad annum, ſicut index: quia hic combinatur, iudicem & notarinm vnum actorū. In iudice vt non ſit perpetuus, concor. in l. iudices. Andr.

AD-

ADDITIO. *Ad hanc conſtitutionem, maximè in fi. videas cap. Regis Roberti, importuna. alias, ſanè, &c. Reginæ Ioan. item quòd prædicti officiales. & aliud cap. Regis Roberti, ſcire vos nolumus. Et vide caſum, in quo quis non poteſt eſſe amplius officialis, in conſtitutione eos tantum.* Cæſar.

O*Ccupatis* In textu, in ciuitatibus ſingulis. Vide quòd nouum inducit hæc conſtitutin: corrigit enim conſtitutionem, in locis demanij. vbi ponit ꝙ ſint tres iudices, hic ponit quòd ſit vnus: Item quòd vnus ſit Baiulus in quacunque ciuitate: & ſic corrigit conſtitutionem ſæpe contingit. quod nota. Pet. de Monteforte.

CA-

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

in tit. de legibus, quàm in rub. præſentis noſtri tit.

T *Iuſtitia colitur*. Hoc facient iudices primum iuſtitiam cū
1 ſemetipſis ſeruantes: † debent enim minus peccare, quàm alij
2 propter ſcandalum ſubditornm, † nam licet ſubditi illorum vitia, atq; defectus imitari non debeant; ſed potius eorum parere imperio; attamen exemplo eorum facillimè ducuntur. De illis enim ait Dominus in euang. Matthæi cap. 23. *omnia quæcunq; dixerint vobis ſeruate, & facite; ſecundum autē opera illorum nolite facere*, illis verò dicit, *væ autem homini per*
3 *quem ſcandalum venerit*. Sunt enim † iudices, & Prælati lucerna, ſupra montem poſita, & ſupra modium, vt luceat omnibus, qui in domo ſunt; ſi enim ipſi, qui à Domino lucem acceperunt alijs lumen non dabunt, quam rationem altiſſimo Domino de accepto lumine reddent? & propterea ſubdit idē Dominus Matth. cap. 18. *expedit enim, vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris*. ſed quia diuinum eſt hoc præceptum videamus, quid lumine orbatus, & in tenebris ambulans dixerit Plutarch. etenim in politicis.
4 in hæc verba prorupit. † *vitam ſibi quiſq;, & mores pulcherrimè excolere debet, quo prorſus omni nota, vituperationeq; careat quando præſertim eorum, qui reſpubl. præſint, non modò ſingula verba, nec res tantum publicitus geſtæ animaduerti, notariq; ſolent: ſed virtus quoq; ioci ſimul, & ſeria quæq; domus ipſa, familia, vxor, cubile curioſius quo quæritur; vulgus mores, vitam, actiones, conſilia omnia eorum, qui reipubl. præſunt, curioſè mirari, atq; introſpicere ſolet, etiam ſi hoc apte admodum obtegas, & tanquam velamentis obnubas, & abdas.*

T *Prouincias ſingulas*. Quid autem hodie ſeruetur dicemus infra titulo de offi. Iuſtitiarij Prouinciæ.

Quod verò in hac conſt. dicitur, vt in ciuitatibus ſingulis vnus † baiulus, & vnus iudex per magiſtrum camerarium ſtatuatur; nec non, & iudices ad contractus tres; dic, hodie aliter ſeruari: Nam in ciuitatibus demanialibus dominus Vicerex præficit gubernatorem, quem capitaneum vocant, hic habet aſſeſſorem, vel regium, vel vbi non adeſt, ipſe ſibi eligit; in aliquibus tamen locis iuriſperitum præponit, qui vtroq; munere fungitur; & capitanei, & iudicis, vt in ciuitatibus Troiæ, Fnggiæ, Lacus liberi, & aliis: in cæteris vero Barones, & alij proce-

proceres regni capitaneos deſignant; qui cum voto conſiliarij ordinarij per baronem deſtinati cauſas dirimunt. Habent tamen aliquæ vniuerſitates priuilegia, vt non poſſit eſſe capitaneus niſi ſit iuris peritus; ſicut, & aliæ vniuerſitates etiam demaniales habent priuilegium nominandi iudices. veluti vniuerſitas ciuitatis Litij & vniuerſitas ciuitatis Regij in Prouincia Calabriæ. Quo vero ad iudices ad contractus, & ad notarios ſpectat, dic hodie non eſſe præfinitum numerum.

6 *Anni curriculo.* Per hanc conſtitutionem ſtatuitur, vt † officiales ſint annales; quod in pluribus capitulis, & pragmaticis infra poſitis eſt determinatum; Ad hoc etiam adducitur, & per gloſam, & per addentes nouiſsimos hic tex. in l. neminem. C. de ſuſceptor. & Archar. lib. 10. qui idem diſponit, ex quo deſumitur ratio, vt reddat adminiſtrationis per eum geſtæ rationem per ſindicatum: quam etiam ibi, & hic doct. admittunt: ego autem collegi, & aliam; quia cum lex reſpiciat iuſtitiam inter conciues, inde oritur, quòd, aut hoc eſt honor, aut onus: ſi honor debet eſſe communis omnibus, & omnes ciues debent ex eo participare: aut eſt onus, & non debet quis perpetuò grauari. Adde, & aliam: quia ſapit tyrannidem; quando quis perpetuò in adminiſtratione manet. nam, vt ait Rebuffus in d. l. neminem poſt num. 3. faciet multum malum quando ſcit ſe perpetuò duraturum; quod docuit Ariſt. 2. politic. arguendo Socratem quòd dixerit officiales fore perpetuos dicens. *Socrates ſemper facit eoſdem principes, quod eſt ſeditionis cauſa apud nullam dignitatem poſſidentes.* quam authoritatem, & alias adducit Lucas de Penna in d. l. neminem nu. 10. His addam damnoſum reipubl. eſſe vt pauci regimini publico apti educentur. Nam cum homines ſint mortales, accidere poteſt, vt vno, eodemq; tempore plures moriantur; & ſic reſpublica optimis rectoribus priuetur. His ergo, & aliis rationibus moti Romani exactis Regibus conſtituerunt, vt officiales annales eſſent, vt tradit Marcus Antonius Surgens de
7 Neap. illuſtrata lib. 1. cap. 5 num. 26. immò † cum cenſores quinquennio adminiſtrarent, ad annum poſtea eorum adminiſtratio fuit redacta, vt tradit Feneſtella de magiſtratibus Rom. ſub. rub. de ſenatoribus; quod poſtea receptum fuit per Imperatorem in authen. de defenſor. ciuit. & apud Hiſpanos l. 4. tit. 5 lib. 3. nouæ recollectionis, vbi Azeuedo, ſic hodiè in
8 regno † capitanei terrarum ſunt annales, † gubernatores pro-
9 uinciarum triennales, † iudices ciuiles, & criminales Magnæ
10 curiæ Vicariæ ſunt annales, licèt per biennium ſemper exerceant: nam dicitur in commiſsione per annum, & per alium ad noſtrum beneplacitum. Non deſunt tamen rationes contrariam ſententiam confirmantes, quia ſcilicèt expedit, vt ſint perpetui. prima quia graue eſt inexpertos hominũ obſequiis ſociari, vt dicitur in cap. monaſtenis. 19. q. 3. ſecunda quia melius eſt, vt commiſſum officium ſub vmbra magiſtratus veteris gubernetur, quàm ſi alteri nouæ, incognitæq; perſonæ gubernandũ in diſcrimine committatur, vt has, & alias refert Lucas da Penna in d. l. neminem num. 15. vbi Rebuffus, ad quem vide apoſtillam, quæ refert exemplum muſcharũ; ex quo etiam habemus notabile dictum quoad œconomos eccleſiarum, qui poſſunt cogi ad continuandum adminiſtrationem, quando probi ſunt. Ad huiusmodi igitur contentiones euitandas optima via eſt media. hoc eſt, vt adſint in repub. officia, annalia, per quæ probentur homines, an ſint apti maioribus magiſtratibus; ſint alia, in quibus perpetuò maneant probati inferiores magiſtratus uiri: Nam quemadmodum, ſi ſint mali, timent, cum per annum officium tantùm duret, ſic etiam ſi ſint boni, fortaſſe timebunt, ne officio finito perſonæ, vel bonis damnum inferatur. Ideo expedit, vt ſuperiores magiſtratus perpetui ſint, qui ſi boni fuerint, magnum bonum reipublicæ erit.

11 Cum autem ſuperius dictum ſit † Romanos per annum eorum magiſtratus cõſtituiſſe, non omittamus quo tempore cæperit annus, vt annotat hic Andræas. Ad quod dicamus, annum cæpiſſe Cal. Ianuarij, vt dixit Andræas in cap. 1. de feudo guard. num. 3. & Marcus Ant. Surgens loco ſupra citato, qui id deducunt ex l. publicus. ff. de cond. & demonſtrat. reper tum eſt etiam diuerſis aliis temporibus cæpiſſe: cuius rei rationem aſsignat Marcus Antonius Surgens d. loco dicens, Romanos variaſſe circa anni principium. ſed & ego aliam reddo, quòd ordinariè Calendis Martij creabant, cum autem vel mors incidebat vel alia cauſa, tunc alio tempore creabatur magiſtratus. In regno tamen incipiebat in menſe Septembris, vt per cap. regni 171. electionem in fine; quod licèt hodie non ſeruetur in totum; ſeruatur tamen pro maiori parte, quoad barones, cum omnia ferè officia prouideant hoc tempore Septembris: licèt hoc immutetur ſecundum caſuum contingentiam.

T *Eminent.* Ex qualitate enim perſonæ receditur à regulis iu- 12
ris ad tex. in l. ad beſtias. ff. de pœnis, quod latè proſequitur Tiraquel. tract. de pœnis.

T *Solum.* Ad Regem itaquè pertinet † officialium creatio, & 13
ipſi ſoli hoc eſt reſeruatum, vt ſupra diximus in rubr. huius tit. eſt enim hoc de regalibus: & quæ Principi competunt in ſignum ſupremæ iuriſdictionis, vt in auth. de defenſor. ciuit. §. nos igitur, & in cap. 1. quæ ſint regal. vbi Andr. num. 64. in §. poteſtas conſtituendorum, & apud Hiſpanos idem in l. 1. tit. 9. lib. 3. nouæ recolle. quod annotauit Azeued. ad le. 3. tit. 5. lib. 3. nouæ recoll. & in l. 2. tit. 4. partit. 3. vbi Gregor. Lo-
pez, & in l. 1. tit. 15. lib. 2. ordinar. vbi Didac. Perez † ex qui- 14
bus habemus hanc regulam ceſſare, vbi, vel princeps alicui facultatem creandi officiales conceſſiſſet, vel eſſet conſuetudine ius iſtud alicui vniuerſitati quæſitum: de primo exemplum habemus in hoc regno in Marchione Burgentiæ viro equidẽ ſtrenuo, & humaniſſimo, cuius illuſtriſſimæ familiæ facultatem Reges conceſſerunt ob ſeruitia plurima bello, & pace illis exibita creandi iudicem in ciuitate Tarenti: De ſecundo diximus aliqua exempla ſupradicta. Quæ regula etiam ceſſat ſe- 15
cundum Gregor. Lopez in d. l. 5. tit quarto. part. 3. † in exercentibus aliquam artem, qui poſſunt ſibi eligere ſuos iudices, quod etiam tradit Meſſias in pragmatica panis. Et hodie ſic 16
habemus in hac Ciuitate, † nam quælibet ars habet ſuos magiſtros, qui iudicant inter ipſos de defectibus in arte, & concernentibus ad illam ſecundum capitula artis approbata, &
confirmata per Illuſtriſſimum Viceregem, & tandem hodie 17
eſt conceſſa † omnibus Regni baronibus facultas creandi capitaneos terrarum, aſſeſſores, iudices ſecundarum, & tertiarum cauſarum. Quod tamen ad iuſtitiariorum electionem attinet, ad hæc vſque tempora habemus illam ad Regem ſolùm ſpectare: nominat tamen Illuſtriſſ. Vicerex, tres ex quibus, vel aliis ſolet Rex vnum eligere: vacante tamen officio, vel ob mortem Iuſtitiarij, vel aliquam cauſam neceſſariam, mittit Prorex aliquem; qui donec prouiſio per Regem fiat, Iuſtitiariatum, ſiue præſidatum exerceat, qui aliquando tanto tempore exercet, ac ſi à Rege prouiſionem obtinuiſſet, ad quod debent animaduertere, qui in ſupremo Italiæ ſenatu Præſident: nam ex iſtis, (vt ità dicam) interregnis corruptiones, & abuſus in Prouincialibus tribunalibus ſuccedunt; Dum enim qui prouinciis interim præficiuntur ſucceſſores expectant, non audent corruptos prouincialium mores corrigere, ad meliorem frugem reducere, ac delicta punire; quadere mea ſemper fuit ſententia, quam etiam prudentiſsimi viri aliqui, cum quibus de ea ſermonem habui, probauerunt, vt vacantibus qui in capite officia prædicta tenent, ad prouinciarum curam, & præſidatum mitterentur Regij Conſiliarij; tam ex Sacro Conſilio, quàm ex Regia Camera Sumariæ; qui prouincialibus iuſtitiam rectam adminiſtrari faciant, quam (proh dolor) ità de ſuo excelſo throno cecidiſſe in prouinciis fertur, vt nec eius vmbra remanſerit. Hac etiam ea cauſa in ea fui ſententia, vt alternis ſaltem vicibus: mittantur ad illas gubernandas conſiliarij, vt dixi; viri doctrina, integritate, ac morum probitate clari, qui dum hæc omnia, in primaria Ciuitate iſta ſunt profeſsi ſic populis tradant, vt Regem, qui tales ſibi præpoſitos dedit, collaudent, ſummopere diligant, & reuereantur, quod præſertim cupcrem in prouinciis Calabriæ citra, & vltra, terrarum Hydrunti, Bari, & Aprutij, quæ longè ab hac Ciuitate diſtant; Nam quemadmodum ſolis radij, quo penetrant Margaritas efficiunt, aurum quoq;, & argentum, & res equidem prætioſas, ſic vbi impedimento terræ, ità facile penetrare non poſſunt, vel propter zodiaci diſtantiam, generantur infima metalla, & turpia animalia; ſic populis accidit, quos Regis, qui ſol dicitur, radij non penetrant. Hinc inobedientes fiunt Regi Regum quoad religionem, & Regi terreno, quoad ſubiectionem. Dum enim populi ſe oppreſſos à viris ſanguinibus, & auaris conſpiciunt, quid non molientur quid aduerſus principem non excogitabunt? & ne videar, hæc meo marte dixiſſe, Afferamus Hiſpaniæ exemplum, vbi prudentiſsimi viri Regnum illud gubernantes conſueuerunt Ciuitatibus primariis præficere viros legali ſcientia præditos; Mediolani quoq; ad gubernandas Ciuitates Cremonæ, & Pauiæ mittuntur ſinguli Senatores ex illo ſupremo Mediolani Senatu, cui nunc præſidet peritiſsimus, atq; prudentiſsimus, Iacobus Manoldus, vir nunquam ſatis laudatus, ſic etiam

in

in hoc regno conſueuerit fieri; nam in prouintijs Hydrunti,
18 & Bari, dum erant vnitæ, fuit primo loco præpoſitus † Bernardinus à Sancta Cruce tunc Regiæ Cameræ Præſidens, vir equidem probatiſſimus, qui poſtea in magni Camerarij Locumtenenentem fuit aſſumptus; & poſtea dum eiuſdem Regiæ
19 Cameræ eſſet Præſidens † Franciſcus Aluarez à Ribera, qui per tres circiter annos illis præfuit, maxima cum laude æternā de ſe memoriā populis illis relinquens; Propterea hæc dixi; vt meo muneri ſatisfaciam ob fideltatem, quam debeo Creatori meo, ac Regi, qui eius Vicarius eſt in temporalibus, vt dicit Sanctus Thom. allegatus in conſt. poſt mundi machinam, faxit Deus, vt exaudiantur ad eius gloriam, & populorum quietem.

† *Prorogandum.* † Vbi autem hæc prorogatio facienda eſſet ab vniuerſitate habente poteſtatem eligendi iudicem, vel à quolibet collegio, tunc non ſufficit maioris partis concurſus; ſed omnium interuenientium concurſus requiritur, ita, vt vno contradicente fieri non poſsit, vt in §. ſi vero, qui eſt in fin. Auth. de defenſor. ciuit. ex quo id docuit Vinc. de Franch. deciſ. 2. num. 21. 20

Iudices perpetuos, & ad beneplacitum renouat, & annales eſſe iubet; & principium anni in menſe Septembris. hoc dicit Tapia.

REX CAROL. II. Cap. 173.

ELectionem * inſuper iudicum, quos diui Principes eſſe decreuerunt annales, vniuerſitates, & homines, quibus iudicaturę præſunt officio, abſolutam, & liberam habere volentes, iniquum, & inter iniquum reputantes, vt per iudicaturam perpetuam, quoddā ᵀ quaſi dominium quis ſibi vēdicet in compares, & continuos iudices perpetuos, aut ad beneplacitum factos per nos, aut quoſcunq; prædeceſſores noſtros Reges Sicilię, in quibuſcunque terris dicti Regni remouemus, atq; caſſamus: viribus vacuantes literas indultas, priuilegia facta eis, & eorum cuilibet ſub quacunq; forma verborum, qualemcunq; ipſis ᵀ perpetuam, vel ad ᵀ beneplacitum iuriſdictionem cōtinentes conceſſam ſub interminatione infamię perpetuę ipſo facto illi, qui cōtrafecerint infligendę, omniſq; pœnę ſtatutę in eos, qui authoritate propria dignitatem, & iuriſdictionem vſurpant, Edicimus, vt nullus de cętero in dicto regno noſtro iudicem ſe perpetuum nominet, aut faciat nominari, mādantes vniuerſitatibus ſingulis, vt talibus iudicibus in nullo intendant, aut pareant, ᵀ ſed menſe Septembris anni cuiuſlibet in conſueto numero pro anno illo, liberè iudices ſibi idoneos eligant per curiam noſtram ad annale indicationis officium confirmandos.

E*Lectionem.* Vide ad hoc cap. quod incipit, ordinata iuſtitia.

* ADDITIO. Electionem. *Eſt, & alia declaratio Regis Roberti idem continens cap. 111. in cap. 77. ſub an. 1315. die 2. Feb. 13 indict. regnum eius 6.* De Bottis.

Ibi, *remouemus.* No. quod quis non debet officium perpetuare. concordat ad hoc Authen. de aſſeſſ. l. nemo. quod quis non debet, nec poteſt perpetuare honores, vt ibi cum glo.

Ibi, *edicimus.* Cum iſto c. concordat conſtitut. quæ incipit, occupatis.

Ibi, *menſe Septembris.* Cuiuſlibet anni debēt eligi iudices annales ab vniuerſitate, & poſtea debent exercere officium poſt firmationem à iuſtitiarijs habitam. B. C.

CA-

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

ᵀ 1 QVaſi dominium. † Sunt enim Regum miniſtri quaſi domini, cum iudicis arbitrio committantur vita, ſalus, bona, honor, & anima ſubditorum, propterea, vt ſuperius diximus in rubri. huius tit. illos Deos appellat sereniſſimus Rex Iſrael.

ᵀ *Perpetuum.* De hoc diximus ſupra in conſtitutione occupatis in fine.

ᵀ *Beneplacitum.* Hic tex declarat beneplacitum ad inſtar perpetui iudicari in electionibus officialium iux. tex. in l. ſufficit. ff. de cond. indeb. & l. iuris peritos. ff. de excuſatio.
2 tutorum, quod facit ad quæſtio: † an officiales ad beneplacitum creatus poſſit abſq; cauſa priuari, quod fieri non poſſe diximus in repet. l. fina. ff. de conſti. princ. 2. part. legis. cap. 9. num. 23.

ᵀ *Sed in menſe Septembris.* Ex hoc tex. habemus annum incipere à menſe Septembris, ſic pariter circa fructuum perceptionem, & diuiſionem inter dominum, & vaſſallum, ſi moriatur ante, vel poſt calendas Martias eſt tex. & ibi Andr. in cap. 1. §. his conſequenter. hic finitur lex. hoc tamen principium anni apud diuerſas nationes diuerſimode fuit ſeruatū. Apud Romanos enim à menſe Martij initium ſumebat, vt Plutarch. in vita Romuli, Feſtus Pompe. lib. 11. Alexan. ab Alex. genial. dier. lib. 3. cap. 24. & Tiraq. in addit. ibi. Hebræi ab equinoctio vernali quod olim ſemper in menſe Martij ſolebat incidere, vt præfati autho. Hinc potuit fundari origo, vt ſumeret initium à die incaruationis, ſcilicet à 25. die Martij. de quo more meminit tex. in cap. 1. 23. diſt. & glo. in rub. C. de indict. lib. 10. & Specul. in tit. de inſtrum. edit. §. 2. & 3. Præpoſ. in cap. in nomine domini 23. diſt. qui atteſtatur ſecundum ſtilum Curiæ Romanæ annum incipere ab incarnatione, & hunc vſum adeſſe in multis locis teſtatur Andr. in d. §. his conſequenter circa fin. Hinc Florentini, & Piſani etiam hodie computant annos ab incarnatione, vt notat Card. in cap. iuuenis de ſponſ. In Francia verò annus computatur à die reſurrectionis, vt per Chaſſen. in conſuet. Burgun. rub. 1. §. 8. ver. quarto quando. nu. 4. & in catal. glor. mundi par. 12. conſid. 39. Alij verò annum incipiunt à Calend. Aprelis, de qua re eſt tex. in l. per hanc C. de aduoc. diuerſ. iudic. vbi ſtatuit ſalarium aduocato fiſci eſſe ſoluendum in medietate anni ibi *cum ad medium iter peruenerint patrocinij rerū fiſcalium, id eſt Cal. Octobris.* gloſ. ibi dicit nam incipiebantur anni ſinguli ſecundum antiquos in Cal. Aprelis, quod etiam ibi notat Bal. & Pluth. in Teſeo. Sæpiſſimè verò incipit annus à die natiuitatis Domini, & ſic in 25 de Decembris, vt ex tex. in extrauag. 1. de cenſibus, & in extrauag. 1. §. nos de omnipotentis Dei tit. de pœn. & remiſſ. ex diuo Auguſtino, Thoma, & alijs firmat Couar. variarum reſol. lib. 1. cap. 12. in princ. Cotta in ver. anni, & meminit Iſer. in d. §. his conſequenter circa fin. & apud Mediolanenſes incipit à die Natiuitatis Domini, vt in 1. tomo ſtat. cap. 109. & ibi Carpan. reſpectu inſtrumentorū, & actorum iudicialium, quoad alia à Cal. Ianuarij. Frequentius verò annus in cōtractib. à die Circumciſionis Domini noſtri, & ſic à Cal. Ianuarij, vt atteſtatur Andr. in loco citato, & Couarr. in d. cap. 12. in prin. & hoc vſu hodie vtimur, quod antiquitus à Numa Pompilio originem traxit, qui duos menſes addidit Ianuarium, & Februarium; & Ianuario initium anni dedit. Pluth. in illius vita, & Macrob. lib. 1. ſatur. cap. 13. Alex. ab Alex. d. cap. 24. & dum ſæpiùs apud Romanos circa anni principium fuiſſet variatum. ad Auguſti tempora tandem ventum eſt, in quibus rurſus ad Cal. Ianuarij redijt, quo die magiſtratus inibant, vt ex Suetonio, Plinio, Herod. & alijs firmat Tiraq. ad Alex. vbi ſupra, & eſt tex. in l. Publius Meuius ff. de cond. & demonſtr. Hæc accuratiſſime collecta fuere à peritiſſimo Ioan. Baptiſta Melioſe aduocato primario in allegationibus inter Ducillam Adriæ, ac Principiſſam Scillæ. dum in ea cauſa ageretur de declarando anno mortis principis D. Fabritij in qua fuit iudicatum annum mortis eſſe attendendum, non à die primo Septembris, ſed anni currentis.

Ex

Ex Cap. Neapolit. Cap. XXXIX.

REX CATTHOLICVS.

ITem ſe ſupplica, che in le terre demaniale di queſto voſtro Regno ſe deputeno, & muteno omne anno li officiali, acciò che li populi ſiano ben gouernati, & ſe miniſtre la giuſtitia, che dandoſe in perpetua gouernatione, ò per più anni, la giuſtitia non haueria così il ſuo loco, & li ſudditi ne conſeguiriano maggiore beneficio. Placet potentiſſimo Regi.

Quod Regentes, & Iudices ſingulis annis mutentur, & ſindicentur. hoc dicit.

Ex eiſdem Capitulis Neapolitan. Cap. 16.

REX FERDINANDVS I.

ITem che lo Regente della Vicaria, & Iudici di eſſa corte, necnon capitanio, & li ſuoi iudici di anno in annum ſe debbiano mutare, & ſindicare, & che in lo ſindicato ce ſiano dui ſindici Neapolitani, ſecundo ſe contiene in lo priuilegio della Maieſtà ſua, & Regina Ioanna, & ſic intelligatur de iudice admiratie curiæ, Pl. R. Maleſt. prout melius prouiſum fuerit, & quod ſingulis annis ſindicentur, vt ſupplicatur.

Officiales Baronum ſint annales. hoc dicit Tapia.

PRAGMATICA V.

De Baronibus.

CAROLVS V.

VOlumus etiam, vt Barones prouideant, quod eorum officiales ſint annales, T & finito anno, debeant ſtare, & parere ſindicatui faciendo per Sindicum eiuſdem Ciuitatis, terræ, ſeu caſtri, in quibus officia exercuerint, iuxta formam Regiæ pragmaticæ.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T DVm hic dicitur, quòd barones conſtituant officiales, qui ſint annales, extende iſtam pragmaticam, vt non ſolũ procedat reſpectu baronum, qui præciſè ſecundum formam huius pragmaticæ tenentur per annum officiales conſtituere annullatis commiſsionibus, quæ fiebant per ipſos ad bene-
1 placitum; † ſed etiam vt nec ipſi conſentiẽte barone poſsint relinquere officium, contradicente vniuerſitate, vt voluit Vincen. de Franch. deciſ. 409. licèt caſus non fuerit deciſus eſt tamen apud noſtri Sacr. Conſ. ſenatores receptiſsima, hæc opinio, cui etiam adderem, vt nec etiam vniuerſitate conſentiente liceat diſcedere ex notatis per eundem Vincentiũ de Franchis d. deciſ. licèt de hoc non inuenerim hue vſque deciſionem.

Limita huius Pragmaticæ diſpoſitionem, non procedere
2 quando capitan. † infirmitate opprimeretur, quæ impediret officij exercitium continuum, tunc enim poteſt mutari iuxta cap. Regis Caroli ſecundi. Item quod prædicti officiales non ordinent, quod eſt 35 & licèt ibi dicatur (& hoc ſit de ſcientia noſtra) hoc tamen intelligendum eſt habito reſpectu, ad illud tempus quo erat interdicta baronibus, creatio officialium, vel quod ibi loquatur Rex cum ſuis officialibus. Nunc autem, cum ſint communicata baronibus omnia ferè regalia, vt tradit Auiles ad ll. Præt. cap. 1. in ver. *ordenanças*. nu. 6. non eſt dubitandum. ratio tamen ſuadet, ne propter conſenſum, duorum vel trium de regimine defatigentur ſubditi nouos quotidie mutare officiales, qui eis quandoq; coactam voluntatem præſtant vt ſatisfaciant baronibus, vel timentes aliquod malum ad quod etiam confert Imperatoris Tiberij reſponſum qui dum officiales perpetuò mittebat reſpondiſſe fertur, eos eſſe, vt muſchæ, quæ dum nimis ſatiatæ recedunt ab infirmo aliæ iciuræ accedunt, & maiorem moleſtiam inferunt, quo reſponſo vtitur addictionator ad Rebuff. in l. neminem .C. de ſuſceptor, & Acchar, lib. 10. in fine.

* ADDITIO. *Adde c. idem importuna, & c. electionem. & de notario addente aliquid in margine protocolli vide Alex. conſ. 53. vol. 7. & de omiſſione notarij, vide Boer. dec. 116. & Ior.*

Iudices perpetui remouentur, per annum creantur, quales eſſe debeant, & ſi concurrant plures, quid agendum, ſecundum leges iudicare, & in loco iudicij, & coram baiulis debent. Tapia.

IMPER. FREDER.

IVdices * vbiq; locorum remotis T perpetuis hactenus ordinatis, vt eſt dictum, annui viri T illuſtres, & T fideles, & T iuriſperiti, T ſi vnquam in regno reperiantur idonei decernantur. Quod ſi competitores habeant forſitan promouendi, de vtriuſq; meritis teſtimonio ſuorum conciuium, & examinatione ſolicita doceatur: ita quòd in officiali promouendo T diſcretio, & in remoto iuſtitia conſeruetur. Iudices ſecundum formam conſtitutionum noſtrarum, &

* ADDITIO. *Vide Capic. deciſio. 153. & Gram. deciſ. 27. & ibi quid in actuario falſificante acta. & quid ſi ſtatutum eſt nullũ. ibidem, & an extendatur ad mandantes.* De Bot.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

I*Vdices*, Remouentur iudices perpetui, ſic & ſupra occupatis, & præferuntur illi, qui ſunt de Regno, ſi inueniuntur idonei: arg. C. de epiſ. & cler. l. in eccleſiis. Iudices, & notarij conficientes inſtrumenta debent cauere, vt veritatem ſcribant, alioquin capite puniuntur. Ante hanc conſtitutionem puniebantur ad mutilationem manus, vt dicit litera in Lom-

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T
1 P*Erpetuis.* † Cur annales potiùs quàm perpetui debeant eſſe iudices diximus ſupra in conſt. occupatis. T *Illuſtres*. † Hoc eſt nobili genere nati diximus, etiam de 2 hoc in rub. huius tituli, vbi enumerauimus omnes qualitates, quæ

Digitized by Google

iura communia, & conſuetudines approbatas, quæ conſtitutionibus non reſiſtunt, de puriſſima conſcientia, cauſas audiant, vt tamen ipſas, nec alibi, quam apud Baiulos ciuitatum in curiæ noſtræ [illegible] prætorio: vbi conſueuerunt iura decerni, vel apud alium, quam qui iuriſdictioni præeſt, diſcutiant, & audiant quæſtiones. quòd enim iudicibus ſupradictis ordinariis iuriſdictiones concedimus infra annum, non ſic accipi volumus, vt apud ipſorum prætoria, ex litigantium fortè conſenſu, quæſtiones accipiant, ſed in præſentia officialium, & baiulorum noſtrorum ipſas examinent, & fine debito ſtudeant terminare.

ANDRAEAS DE ISERNIA, ET ALII.

Lombar. de eo qui char. falſam. l. 1. Item debent ſedere ad iudicandum in prætorio ſolito, vt ff. de iuſti. & iure. l. penul.

IVdices vbiq; locorum. No. hic, quòd ſi notarius publicus falſum condat inſtrumentum, quod debeat pœna capitis puniri: ſed ſi notarius facit inſtrumentū de cōtractu prohibito, putà quia ſcripſit inſtrumentum de feudi alienatione ſinè conſenſu domini, punitur: quia amittit officium notariatus, & infamis efficitur, vt de prohibita feudi alienatione per Lotharium. c. 1. §. notarium. & ibi no. 10. collat. Et de prohibita alienatione feudi per Fredericum cap. Imperialem. §. ſeriba. 10. collat. punitur notarius pœna infamiæ, & amittit officium, & punitur pœna manus. & vide vt ibi notatur. Sed ſi tabellio aliquo modo in officio ſuo deliquit, vtrum poſſit amodo officium exercere? dic quod non, vt notatur in Auth. de armis. in 6. collat. ad fin. Ad idem facit. C. de ſuſceptoribus, & archarijs, lib. 10. l. ſi aliquid. Sed circa iſtam materiam, dic vt plenè notatur per innoc. extra de hæretic. cap. fraternitatis. circa principium magnæ gloſſæ. Ioan. Grillus.

CA-

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

quæ debent concurrere iudices, vt eligatur, & qualiter poſt electionem ſe gerere debeat, vt vnico ictu oculi iudicans quid ſibi incumbat, perſpicere poſſit, ſed vltra ibi dicta addamus Mutium Surgentem virum nobiliſſimum idem annotantem poſt alios ad fratris ſui dicta ſol. 354. num. 15.
T *Fideles.* Hoc verbum poteſt dupliciter accipi primo de fidelitate, quam iudex debet in ſuo officio exibere Regi, & legem ſeruare in omnibus, prout ita intelligit Follerius in praxi
3 crim. 1. part. nu. 8. & † tradit Cicer. in orat. pro Cluentio. *Eſt ſapientis iudicis meminiſſe ſe hominē, cogitare ſibi tm̄ eſſe permiſsū, quantum cōmiſſum ſit, & creditum, & non ſolum ſibi ſoli poteſtatē eſſe datā, verum fidem habitā eſſe meminiſſe poſſeq; quem oderit abſoluere quem non oderit condēnare: & ſemper non quæ velit ipſe: ſed quæ lex, & religio rogat cogitare,* ſecundo pōt intelligi de fideli-
4 tate, quā tenetur ſeruare, qui accipit à Rege beneficiū hoc eſt, vt ei ſit fidelis ſicuti dicimus † in feudatario, qui dum ad fidelitatem tenetur, illa ſex ſeruare debet, de quibus habetur in c. 1. de form. fidelita. quod etiam declaratur per cap. Regis Caroli ſecundi, quod eſt 101. de quo in tit. de matrimon. abſq; Reg. aſſenſ. non contrahend. vbi prohibetur matrimonium inter fideles, & infideles, hoc eſt filios infidelium; vel eos qui fuerant infideles licet fuerit remiſſa infidelitas; hos enim ad officia Règia miniſtranda aſſumere minime decet.
T *Iuris periti.* De quo diximus ſupra in rub. huius tit. & vltra ibi dicta idem tradit ex Caſſiodoro Mutius Surg. in addit. ad Marc. Antonium fratrem de Neap. illuſtrata ſol. 333.
5 T *Si vnquam in Regno* Nota quòd † officiales ſunt eligendi de Regno, de quò adeſt Prag. vnica, de officior. prouiſ. faciend. Regnic. quæ eſt infra, de quo vide deciſ. domini Præſiden. de Franch 479
T *Diſcretio* Ex hoc tex. deciſionem habemus ad quæſt. illam
6 nimis apud thæologos, & canoniſtas diſputatam; an ſi licèt: † dignior ſit ad officium, & dignitatem promouendus, de qua diuus Thom. 2. 2. q. 63. art. 2. ad tertium, & q. 185. art. 3. Sotus lib. 3. de Inſt. & iur. q. 6. art. 2. gloſ. & cæteri ſcribentes in cap. eccleſia veſtra el 2. in fin. de electio. & in cap. quoniam in ver. qui maioribus de iure patr. & in cap. conſtitutis de appellat. el 2. Didac. Couarr. qui alios citat in regula peccatum 2. parte relection. §. 7. num. 3. in qua duæ formantur concluſiones, & breuiter quod Sotus dixerit perſtringam, altera ſcilicet, vt ſecundum iura canonica ſufficiat eligere idoneum; altera verò, vt in foro conſcientiæ teneatur eligens magis idoneum eligere, ſed Imperator noſter iuſtitiæ cupidus non idoneo contentus remanſit, ſed in concurſu eligendorū illum admitti iubet, qui per ciuium vota, atq; examinis rigoroſam diſertionem magis idoneus fuerit indicatus, hoc inquā eſt, quod traditur in cap. ſi fortè 63. diſt. quodq. nos docuic Sacroſancta Trident. Sinod ſeſſ. 6. cap. 1. de reformat. & ſeſſ. 7. cap. 2. & ſeſſione 20. cap. 2. & ſeſſ. 23. cap. 4. de ſacram. ordin. & ſeſſ. 24 c. 1. quod licet de Epiſcoporum electione plurimi ex ſupra citatis doct. ex allegatis iuribus tradant, † quorū finis, eſt ſempiterna fælicitas, † & Chriſti auxi- 7
liatores dicantur, attamen idem de temporalibus ſuperioribus 8
dicere non eſt incongruum, † quorum licèt finis ſit rempu- 9
blicam in tranquillo ſtatu conſeruare, vt ait. Sotus d. lib. 3. de iuſt. & iur. q. 6. art. 2. tamen eum idem ad diuinam quoque fælicitatem ordinem habeat, eadem cura in eligendis magiſtratibus adhibenda erit; Epiſcopi enim per media ſpiritualia ad cæleſtia regna animas ducere conantur. ſic & temporales ſuperiores per temporalia media, hoc eſt præmia bonis, & ſupplicia malis, eundem finem habere debent, Deus enim optimus maximus vtrumq; gladium ad ſalutem animarum omni tempore propoſuit, vt eas omni qua fieri poſſet via ad cæleſtem duceret patriam, quas ſic dilexit vt filium ſuum vnigenitum daret.
T *Reſiſtunt.* Diximus etiam de hoc ſupra in conſt. Puritatē, ſecundum quas leges debeant iudices in regno iudicare: &
dum dicitur † hic iura communia, intellige Romanorum, 10
prout omnes hic intelligunt, & regulariter procedit, vt in §. ſed ius quidem inſtit. de iur. natur. gent. & ciuil. & adde hic
etiam † quod conſuetudo leges non tollit l. 2. C. quæ ſit lon- 11
ga conſuet. cap. conſuetudinis 11. diſt. quod ſanè intelligas, vbi expræſſè per legem reprobatur, vt hic, & hoc caſu etiam futura reprobata cenſetur gloſ. Imol. & Domin. in cap. 5. de conſtit. lib 6. latè Tiraq. in præfation. 1. retract. num. 18. & ſeq alioquin legem tollit dummodo rationabilis ſit, vt per doctores in l. de quibus. ff. de legibus in cap. fi. de conſuetud. Gregor. Lnpez in 5. partita l. 3. tit. 2. in verb. *contra los derechos.*
T *Prætorio.* † Debet enim ius dici in loco deſtinato, vbi 12
omnes conuenire poſsint, & copiam iudicis habere l. ſi locus. ff. de iuditijs. l. ſi vt proponis, vbi not. C. quomodo, & quando iudex; prout etiam apud Hiſpanos ſtatutum eſt in cap. 18. prætorum, vbi tradunt Auiles, & Auend. locus enim in hoc eſt poſitus pro forma ratione quam diximus, & ſic eſt de ſubſtantia, in dubio autem cauſa demonſtrationis locus adiectus cenſetur, vt tradit Andr. in rub. quo tempore miles, vbi
quærit † an denuntiatio mortis vaſſalli poſsit fieri extra ba- 13
roniam, vel comitatū; quod fieri poſſe tradit, ille enim actus non eſt iuditiarius neq; circumſcriptus loco, ſecus vbi eſt appoſitus (vt diximus) pro forma; hoc autem non procedit, quod de loco diximus, vbi locus non eſſet tutus, tunc enim quod certo loco eſt explicandum; poteſt in alio perfici, vt tradit Andr. d. rub. quo tempore miles num. 4. in fine. hodie tamen in regno in regiis audientiis ſeruatur, vt auditores conueniant ad locum deſtinatum, ſed vt plurimom vbi gubernatores prouinciarum domum habent, eum ſint capita tribunalium, ſic cum in ciuitatibus, & terris regni; non adeſt domus deſtinata

deſtinata iudices vadunt ad domum gubernatoris, vt hic dicitur; quod mihi nunquam placuit, ſed fui ſemper in ea ſententia, vt ibi fieret, quod hic Neapoli fit, multis ex iuſtiſsimis cauſis

cauſis, quæ arbitrio legentium relinquuntur, & modeſtiæ cauſa omittuntur, vt annotabimus in pragmat. 8. in tit. de offic. iudicum, & brachij impartitione.

In-

Inſtante Ciuitate Neap. in parlamentis fit prouiſio per Reges hic infra deſcriptos, quod officia prouideantur regnicolis. hoc dicit Tapia.

Ex Capit. Neap. Cap. IIII.

REX EERDINANDVS II.

ITem ſupplicano ſi degni Voſtra Maeſtà delli officij, & beneficij di queſto voſtro regno, farne gratia; & prouederne alli regnicoli, & maxime à eſſi ſupplicanti, per loro beneficio, & gloria honore, & fama, & vtile di voſtra Maieſtà, atteſo che lo vtile, honore, & beni delli vaſſalli, è dello Signore.

Plac. Reg. Maieſt. atque eo libentius, quod Maieſtas ſua decreuit benemeritos regnicolas, & ſubditos ſuos proſequi, non ſolum officijs, verum etiam beneficiis, honoribus, & regalibus munificentiis.

Capit. XXIIII.

MAGNVS CAPITANEVS.

ITem ſi degni V. Illuſtriſſima Signoria di tutti officij del regno farne gratia, & prouedere regnicoli, & non foreſtieri, & præſertim Napolitani, & così delli beneficij per loro beneficio, & di detta Cattholica Maieſtà gloria, fama, & vtile. Placet Illuſtriſſimo domino Locumtenenti generali prouidere de dictis officiis, de beneficijs aùtem interponet partes ſuas cum ijs ad quos ſpectat.

Capit. XXV.

REX CATHOLICVS.

ITem ſupplicano V. Cattholica Maeſtà ſi degni farli gratia de tutti li officij dello regno prouederne regnicoli, & non foreſtieri, & præſertim Napolitani, & così de tutti li beneficij, per loro beneficio, & de V. M. gloria, fama, & vtile præſertim dello Sacro Conſilio, la gran corte della Vicaria, la gran camera della Summaria, per cauſa che in detti tribunali ſi ſeruano le conſtitutioni, quali non ſono così note à foreſtieri, etiam che foſſero in iure communi eruditi. Placet domino Regi prouidere Neapolitanis, & alijs Regnicolis idoneis, & ſufficientibus de dictis officiis, de beneficiis autem interponet partes ſuas cum Summo Pontifice, & ita faciet quod omnes ciues Neapolitani, & Regnicole erunt contenti.

Cap. XXVI.

Idem. REX CATTOL.

ITem ſupplicano che detti officij, & beneficij della Città di Napoli, ſuo diſtrictu tantum ne ſiano prouiſti li Napolitani. Placet Sereniſſimo domino Regi prout in præcedenti capitulo.

Cap. XXVII.

CAROLVS V.

SE ſupplica ancora humilmente à Voſtra Ceſarea Maieſtà, che ſi degni per ſua clementia, & ſingular gratia prouedere à Regnicoli, & naturali da qua auanti de tutti li ſette officij del Regno. Placet Cæſ. & Cath. Maieſt. excepto officio magni Cancellarij, quod de præſenti vacat, quam prouiſionem pro hac vice dumtaxat reſeruat ad ſuum arbitrium.

Idem Cap. XXVIII.

ITem ſe ſupplica ſi degni prouedere li medeſimi naturali, & regnicoli de tutti li altri officij tanto de giuſtitia, quanto di pecunia ſenza diminutione alcuna, & ancor le caſtellanie, & altri officij, & carrichi pertinenti alla guerra. Placet Cæſ. & Cath. Maieſt. inuiolab iliter obſeruari Capitulum alias expeditum in oppido noſtro Bruſcellarum die xij. menſis Martij anni 1550. quod tunc ſatis fuerit proſpectum beneficio naturaliũ dicti Regni, quorum etiam erie memor in pronisione aliorum officiorum ad beneplacitum reſeruatorum reſpectu habito fidelitati eorum.

Idem Cap. XXVIIII.

SE ſupplica ancora che per il buon gouerno della ſalute delle anime, & delle Chieſe ſi degne voſtra Maieſtà di gratia ſpetiale prouedere regnicoli, & naturali de tutti Archiepiſcopati, Epiſcopati, Abbatie, Iuſpatronati, & tutte Prelature, che ſpettano alla preſentatione, & collatione di voſtra Ceſ. Maieſtà. Placet Cæſ. & Cath. Maieſt. in beneficiis præſentandis ſeruari inuiolabiliter alternatiua, prout & quemadmodum in capitulis ſuperius calendatis fuit conceſſum, & declaratum, & inſuper naturales regnicolas repertos habiles, & idoneos erit curæ gratificari etiam in ijs, quæ ſunt de regio beneplacito.

Idem diſponitur, quod ſupra circa prouiſionem faciendam regnicolis, & declaratur, qui ſint regnicolæ. h. d. Tapia.

PRAGMATICA I.

De officior. prouiſione faciend. regnicol.

Idem CAROLVS V.

Tem atteſo, che per l'immortal memoria del Rè Catholico, auo di voſtra Ceſarea Maeſtà, eſſendo ſupplicato che tutti gli officij del Regno ne prouedeſſe Napolitani, e Regnicoli detta ſupplicatione fu decretata nel modo ſequente videlicet. Placet Regiæ Maieſtati prouidere Neapolitanis, & aliis Regnicolis idoneis de dictis officiis, come appare per Capitulo eſpedito in Segonia:

nia: dopoi eſſendo voſtra Maieſtà in Napoli in parlamento generale, fù ſupplicata del medeſimo, & detta ſupplicatione fù decrerata che detti officij, vt plurimum ſe ne prouedeſſero Napolitani, & Regnicoli, per lo che è cauſato che detti Napolitani, & Regnicoli ſono rimaſti defraudati di detta gratia, primo loco conceſſa per ſua Catholica Maeſtà, ue mai hanno poſſuto goderla integramente attento che vt plurimum di detti officij ne ſono ſtati prouiſti foraſtieri, & non Napolitani, & Regnicoli, per lo che quando voſtra Maeſtà fu in Napoli in parlamento generale, fù ſupplicato del medeſimo, benche eſſi ſupplicanti ſi reſtringeſſero à gli officij, & beneficij d'alcune prouincie ſolamente, & detta ſupplicatione fu decretata del modo ſubſequente videlicet.

Placet Cæſ. & Cath. Maieſtati gratiam Regis Catholici confirmare, iubetque illam obſeruari diligenter, curabitq. vt Regnicolæ quemadmodũ cęteris in rebus, ita etiam in hoc propenſum ſuæ Maieſtatis animum, ad eorum commodum, & exiſtimationem cognoſcant.

Et perche detta decretatione non è del tutto chiara, eſſi ſupplicantinon hanno conſequita con effetto la prefata prima gratia del Sereniſſimo Rè Catholico eſpedita in Segonia. Per tanto ſupplicano voſtra Ceſarea Maeſtà ſi degni far oſſeruare, & de nouo æque principaliter concedere la prefata prima gratia della prefata Catholica Maeſtà con prouedere à Napolitani, & Regnicoli di tutti officij del regno maggiori, & minori, & tanto di giuſtitia, quanto de pecunia, ſenza diminutione, nè eccettione alcuna, & etiam di caſtellanie, & altri officij, & capitanie pertinenti alla guerra, tanto terreſtre, come maritima, & ſimilmente di tutti beneficij, Archiepiſcopati, & Epiſcopati, Abbatie, & Iuſpatronati, & Prelature del regno, ſpettantino alla preſentatione, & collatione di voſtra Ceſarea Maeſtà prouedere li prefati Napolitani, & Regnicoli oriundi, & che oriundi s'habbiano da intendere etiã tutti quelli di qualſiuoglia natione, che di preſenti hanno caſtelli, ò beni feudali nel preſente Regno.

Placet Cæſ. & Cath. Maieſtati concedere, quod ab inde officia, quæ vacauerint in dicto Regno conferantur Regnicolis oriundis, modis tamen, & formis infraſcriptis, intelligendo oriundos omnes etiam natos T extra Regnum, dummodo fuerint juxta priuileginm fideliſſimæ ciuitatis facti ciues Neapolitani per Magnificos Electos, & pariformiter alios ciues factos per alias ciuitates demaniales dicti regni, quæ ex priuilegiis Regiis eis conceſſis, habent facultatem creandi ciues, dum tamen duxerint vxores regnicolas, & habuerint domos proprias in dictis ciuitatibus, in quibus fuerint facti ciues, & habitauerint in regno ſaltem per quinquennium, & etiam omnes tenentes baroniam vel alia feuda, & omnes qui habitauerint per annos decem cum vxoribus, poſſidentes bona ſtabilia: Et forma erit huiuſmodi in conferendis dictis officiis, & beneficiis. In primis officium ViceRegis, Locumtenentis, & Capitanei generalis ad beneplacitum Cæſ. Maieſt. ſeptem vero officia, videlicet magni Comeſtabilis, Magiſtri

gistri

gistri Iuſtitiarij, Magni Admirati, Prothonotarij, magni Camerarij, magni Cancellarij, & magni Seneſcalchi, quatuor ex eis conferantur regnicolis cum vacauerint, & tria conferantur ad beneplacitum Cæſ. Maieſtatis, vel quando vacauerint alternis vicibus, incipiendo à dictis regnicolis, prout ſuæ Maieſtati videbitur in Collaterali Concilio, cum vacauerint loca Baronum, ſeu militum regnicolarum, eligantur, & creentur regnicolæ, & ſimilirer obſeruetur vacantibus locis Regentium Cancellariam, vt in loco regnicolæ creetur regnicola, cęteri verò eligantur ad beneplacitum Cæſ. Maieſtatis, ſimiliter Theſaurarius generalis, & Secretarius, Scriba portionis eligantur regnicolę, in Sacro vero Concilio Pręſidens prouidebitur ad beneplacitum Cęſ. Maieſtatis, Conſiliarij tamen debent eſſe pro duabus partibus regnicolę, & pro tertia reſeruantur arbitrio Cęſ. Maieſtatis, & cęteri officiales dicti Concilij debeant creari regnicolę tantùm, in Camera Summarię, Locumtenens ponatur ad beneplacitum Cęſa. M. Pręſidentes verò pro duabus partibus eligantur regnicolę tantùm Regens Magnę Curię Vicarię debeat prouideri ſingulis annis alternis vicibus, videlicet, vno anno regnicola, & alio ad beneplacitum Cęſ. Maieſtatis, Iudices verò pro medietate regnicolę, pro altera ad beneplacitum, Aduocatus fiſci, & procurator ad beneplacitum, Magiſtri actorum, Subactarij, & cęteri officiales dictę curię debeant creari regnicolę tantum, Capitanei deputati ad cuſtodiã dictę Ciuitatis Neapolis alternis vicibus cum vacauerint, videlicet, vna prouideatur regnicola, & alia ad beneplacitum Cęſ. Maieſtatis, Capitanei annales terrarum demanialium, ſimiliter pro duabus partibus prouideantur regnicolę, & pro tertia prouideantur ad beneplacitum Cęſ. Maieſtatis, & idem ſeruetur in aſſeſſoribus dictorum Capitaneorum, Caſtellani, Capitanei armigerorum, & peditum, & triremium ad beneplacitum Cęſ. Maieſtatis, Magiſtrorum Portulanorum, & ſecretorum officia cum vacauerint conferantur pro medietate regnicolis, & pro alia medietate ad beneplacitum Cęſ. Maieſt. Dohanerins Dohanæ pecudum Apuliæ ad beneplacitnm Cæſar. Maieſtatis, Auditor, Credenzerlj, Cauallarij, & cęteri officiales omnes dictæ Dohanæ pronideantur regnicolæ tantum. Perceptores verò Prouinciarum pro duabus partibus eligantur regnicolæ, pro tertia ad beneplacitum Cæſ. Maieſtatis, Dohanerij, & Credenzerij, aliarum omnium Dohanarum, & Fundicorum, & cęteri omnes officiales dictarum Dohanarum debeant creari, & prouideri Regnicolæ tantum, Magiſtri actorum Sacri Concilij, Scribę mandati, & regiſtri, & Magiſtri Cameræ per Prouincias omnes debeant creari Regnicolę, Magiſter ſiclæ, Credenzerij, & cęteri officiales omnes dictę ſiclę debeant eſſe Regnicolę, Magiſtri, Rationales, Iudices, Perceptor, & cęteri officiales omnes Regię ſiclæ, debeant creari Regnicolæ tantùm. Quo verò ad beneficia Eccleſiaſtica videlicet, Archiepiſcopatus, Epiſcopatus, Abbatiæ, Prioratus, Canonicatus. Præbendæ, & cętera beneficia quæcnuque ſpectantes, & ſpectantia ad col-

latio-

lutionem, ſeu nominationem, & præſentationem Cæſ. Maieſtatis, conferantur pro medietate Regnicolis, pro alia ad beneplacitum, & cum vacauerint alternatim prouideantur, prout ſeruatur in Regno Siciliæ vltra Farum, hoc videlicet modo, & forma, quod beneficia per exteros quomodolibet vacantia Regnicolis conferantur; cum verò per Regnicolas vacare contigerit, prouideantur ad Cæſ. & Cath. Maieſtatum arbitrium, & beneplacitum. Inter cetera conceſſa per Cæſ. Maieſt. Caroli V. Imperatoris Ciuitati Neap. 12. Martij. 1550. Bruxelles extat ſupradictum capit.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

EXtra Regnum. Huius pragmaticæ. tea. declarat quis ſit
regnicola ſicut Vlpianus in l. 1. ff. ad municip. declarat
quis dicatur ciuis. Dicitur enim † hic regnicolam eum dici,
1 qui, quamuis natus fuerit eatra regnum adoptatus tamen fuit
in ciuem alicuius regni ciuitatis; ad quod tamen requiruntur
tria, habitatio .ſ. per quinquennium, vxnr regnicnla, & quòd
habeat domum in regno; etiam ſic qoi habitauit, per decem
annos, & habet bona ſtabilia in regno, vel qui babet feuda, &
baroniam in regno: ſed animaduertenda ſunt circa hanc prag-
2 maticam duo, alterum, illam declararionem eorum, † qui
habent feuda in regno, debere referri ad ſupplicata per fide-
liſſimam Ciuitatem, & regnum. l. ſi defenſor. §. qui ioterroga-
tus in fine. ff. de interrog. actio. per quem tea. ſatis ad rem di-
cebat Andr. in cap. 1. num. 7. qui ſucceſſ. teneant il primo,
3 quòd vbi petitio eſt particularis, † aſſenſus autem generalis,
4 tunc ad petita tantùm reſtringitur. † Hinc etiam ſi quis ab
vna exe ommunicatione ſe abſolui petat, & generaliter abſol-
uatur, non ideo intelligitur ab alio excommunicationis vincu-
lo, quo detinebatur abſolutus; cum ad petita tantùm genera-
lis conceſſio reſtringatnr, Abb. in cap. cum pro cauſa num. 5.
verſ. aut petitio. de ſenten. excommnn. & alij, qnos latiſſimè
congerunt addentes ad Andream in d. cap. 1. num. 7. in verſ.
ſi fine, ad idem tex. in cap. inter dilectos. ibi *ex tenore petitionis*
vbi Bal. de fide inſtr. Decius conſ. 173. num. 8. & e onſil. 373.
num. 51. vbi propriè in impetratione priuilegij loquitur: verba
enim non debent eſſe ludibrio. l. ſi quando. ff. de lega. 1. c. ſi
Papa de priu. in 6. & verbum quodlibet aliquid operare debet
Bal. in rub. C. de eontrahen. empt. quæſt. 9. Dec. conſ. 414.
num. 2. eonſi. 667. num. 7. & in cap. paſtoralis in principio
de appell. Iſer. in cap. 1. num. 36. de his qui feud. dare poſſ. &
alibi ſæpè: hoc inquàm eſt referendũ ad eos, qui habebant
feuda, & baronias tunc temporis ibi *che de preſenti*, nam aliàs
dicendum eſſet diſpoſitionem fuiſſe vltra petita, & ſupplica-
ta eontra reg. l. fin. C. de fideicomm. libert. in l. vt fundus. ff.
communi diuid. in cap. licèt Hely. de ſimon. Andr. in cap. 1.
oum. 11. verſic. licèt. de milit. vaſſ. qui cont. eſt: confirmatur
etiam e a eo, quod ibi dicitur, *che de preſenti banno caſtelli* ver-
bum illud *banno* præſentis temporis eſt. Item in dubio verba
ad præſens tempus referuntur l. ſi ita. ff. de contrah. empt ex
quibus & aliis dicebat Andr. in c. moribus in fine. ſi de feu-
do fuer. eontr. quòd ſi Rea cnnferat alicui tale feudum deuo-
lutum, non trahetur ad illud idem feudum deuoluendum, niſi
eapreſſè dicatur. dum itaq; additur in ſupplicatione ciuitatis
de preſenti iam conſtat verba præſentis temporis fuiſſe gemi-
natè expreſſa, ex quo magis deliberata voluntas arguitur l.
baliſta vbi not. ff. ad trebell. l. cum ſcimus. C. de agricol. & cen
ſit lib. 11. Item qualitas ſæpius expreſſa videtur eſſe de forma,
glo. ſing. in §. quibus. in verbo inſtrumenta inſtit de hæredit.
quæ ab inteſt. de fer. Bart. in l. iuriſgentium. §. quinimmò. ff.
de pactis.
5 † Alterum verò quod animaduertendum eſt circa huiuſmo-
di officiorum prouiſionem faciendam eateris, qui feuda te-
nent in regno, vel aliter ciuitatem ſunt adepti, quòd huiuſmo
di interpratatio circa officia nunquam fuit nec à regnicolis
recepta, neq; à rege practicata. A regnicolis recepta non fuit,
quia nunquam ad regni inſtantiam poſt annum 1550. (quo
tem-
pe fuit facta hæc declaratio) fuit facta huiuſmodi prouiſio,
nec modò ad regni petitionem; ſed nemo auſus eſt hæc pete-
re, nec Rea in prouiſionibus, quas fecit hanc declarationem,
ſeruauit, † ſed huiuſmodi pragmatica fuit obſeruata hoc pa- 6
cto, vt in Sacro Conſilio duæ partes eonſiliariorum eſſent re-
gnicolæ, hoc eſt eorum, qui oati, vel oriundi ſunt in regno, &
in Regia Camera medietas Præſidentium eodẽ modo, † Præ- 7
ſidens verò, & Locumtenens ad arbitrium fuere creati, ſic
& fiſci patronus. Ex quo deducitur, quòd cum hanc interpræ-
tationem receperit, minime ſit mutanda iuata tex. in l. mini-
me. ff. de legibus. Conſuetudo enim eſt optima legum inter-
pres, l. ſi de interpretatione, & l. ſi quis ff. eod. vera interpræ-
tatio à practica ſumitur ſecundum Bal. in cap. 1. num. 2. de
feud. ſine culp. non amitt. Dec. conſ. 11. ante numerum 10.
conſ. 131. in fin. & ab aotiqua practica non eſt diſcedendum.
Bald. in l. illud per illum tex. de eacuſ. tut. Dec. conſ. 15. &
conſ. 285. col. 1. in fine, & 358. num. 3. † Et generalis obſerua- 9
tio validat id, quod eſſet ex ſe ipſo inualidum Andr. in tit. quæ
ſint regalia num. 68. verſ. generalis obſeruatio, facit tex. §.
quæ omnia inſtitu. de ſatisdatio. *ibi omnia apertius à quotidiano iudiciorum vſu ipſis rerum documentis apparere*, & in l. prima in
fin. ff. ad Syllan. *ibi ſolet in hoc vſu obſeruari.* † Et quemadmo-
dum ea vſu diſponentis voluntas declaratur l. quod ſi nolit. §.
quia aſſidua. ff. de edil. edi. l. fin. C. de fideiuſſ. ita è cnnuerſo,
non eenſetur quis velle, quod fieri eonſuetum non eſt l. fidei-
eommiſſa. §. ſi ſeruo. ff. de leg. 3 Craue. dc antiq. temporis par.
4. ſeſſione materia iſta num. 119. ea qno ſatis ad propoſitum
noſtrum dicebat Bald. in d. §. ſi ſeruo † quòd ſi clericus ſecu-
laris impetret à Papa præbendam, quæ non conſueuit elericis 11
ſecularibus cnnferri, licèt omnia poſſit, tamen non valet im-
petratiò, etiam ſi motu proprio illud effecerit, quia non præ-
ſumitur fieri de mente ipſius, & hanc opinionem ſequuntur
Dec. conſ. 148. col. 2. verſ. ad prædicta benefacit, & cnnſil.
168. col. fin. verſ. & de ipſa, & conſ. 399. num. 8. & Bal. eonſil.
351. in bonis fendalibus in fin. lib. 1. relatus per Crauet. loco
præcitato, inquit *ex frequentia, & generalitate, veritatem præ-
ſumi*. Et vt ſupra diximus in tit. de legibus, ex tunc † lea vi-
res ſuas ſuſcipit, cum à ciuibus cæperit obſeruari, quemadmo- 12
dum abrogata dicitur, cum non obſeruatur eonſentiente Prin-
cipe, glo. & doct. in cap. 1. de treg. & pace: quod in hoc caſu
fortius iudicamus. † Nã hæc declaratio erat faciẽda per Prin-
cipem, qui legem promulgauerat, vnde cum idem ipſe tanto 13
tempore vſus non fuerit, immo contrarium fecerit, credendũ
eſt contrariam habuiſſe voluntatem, quæ nedum verbis, ſed
& facto demonſtratur l. paulus. ff. rem ratam hab l. de quibus
in ſi. ff. de legibus. † His aecedat, quòd licèt fuiſſet in poſſe ci-
uium, & regnicolarum hoc facere, amiſerunt tamen hanc fa- 14
cultatem tum ex non vſu noo ſolùm decennij, l. 1. ff. de nun-
dinis, ſed etiam quinquaginta annorum; ad quòd faciunt, quæ
diximus in l. fina. ff. de eooſt. prin. cap. 2. ſecundæ partis: tum
etiam per eot actus contrarios, qui in creatione officialium in-
teruenerunt. Ex actibus enim contrarijs amittitur priuilegiũ,
vt etiam aonotauimus in d. ſecunda. part. cap. ſecundò. &
ſic vt appareret de contraria voluntate ſtatuentis, qui nulla clau
ſula vſus eſt, ex qua ſumi poſſit, & colligi aliam fuiſſe eius
voluntatem.

Lo-

Loquitur de eadem prouiſione facienda regnicolis, cum alijs capit. ſequentibus. h. d. Tapia.

Ex Cap. Neap. Cap. I.

REX PHILIPPVS II.

ATteſo, che per la immortal memoria del Re Cattholico biſauo della Maieſtà voſtra eſſendo ſupplicato che di tutti officij del regno ne prouedeſſe Napolitani, & regnicoli, detta ſupplicatione fu decretata nel modo ſequente. Placet

Reg. Maieſt. prouidere Neapolitanis, & aliis regnicolis idoneis de dictis officiis. Come appare per capituli eſpediti in Segouia. Dipoi eſſendo ſupplicata l'Imperial Maieſtà in Nap. in parlamento generale della medeſma gratia, detta ſupplicatione fu per detta Maeſtà pronista, che di detti officij, vt plurimum ſene prouedeſſero Napolitani, & regnicoli, & da queſto ſi è cauſato, che detti Napolitani, & regnicoli ſono rimaſti defraudati della detta gratia primo loco conceſſa per la Cathol. M. ne hanno poſſuto mai quella godere integramente, per eſſer ſtati prouiſti vt plurimum di detti officij foraſtieri, & non Napolitani, & regnicoli, la onde eſſendo la Maeſtà Imperiale in Napoli ſi ſupplicò la medeſma gratia, reſtringendoſi eſſa fideliſſima città, baronaggio, & regno ad alcuni officij, & beneficij di particulari prouintie, & all' hora per la Maeſtà ſua ſi conceſſe nel modo ſequente. Placet Cæſ. & Cath. Maieſt. gratiam Regis Catholici confirmare, iubetq; illam obſeruari diligenter, curabitq; vt regnicolæ, quemadmodum cæteris in rebus, ita etiam in hoc propenſum ſuæ Maieſt. animum ad eorum commodum, & æſtimationem cognoſcant. Nondimeno non hauendo eſſi ſupplicanti conſegnito con effetto la prima gratia del ſereniſſimo Re Cattholieo ſi tornò di nouo à ſupplicare la Cæſ. Maieſt. reſtaſſe ſeruita fare oſſeruare, & æque principaliter di nouo concedere la predetta prima gratia della Cath. Maieſt. con prouedere à Napolitani, & regnicoli di tutti officij del regno maggiori, & minori tanto di giuſtitia, quanto di pecunia, ſenza diminutione, ò eccettione alcuna, etiam di caſtellanie, & altri officij, & capitanie pertinenti alla guerra tanto terreſtre, quanto maritima, & ſimilmente di tutti beneficij, Arciueſcouati, Veſconati, Badie, Iuſpatronati, & prelature del regno ſpettanti alla preſentatione, & collatione della Maeſtà Ceſ. prouedere li prefati Napolitani, & regnicoli oriundi, & che oriundi ſi haueſſero ad intendere etiam tutti quelli, che di qualſiuoglia natione, nel preſente hanno baronie, ò caſtelle nel preſente regno. Qual capitolo per la Maeſtà ſua fu decretato nel tenor ſeqnente. Placet Cæſar. & Cathol. Maieſtat. concedere, quòd ab inde officia, quæ vacauerint in dicto regno conferantur regnicolis oriundis, modis tamen, & formis infraſcriptis. Intelligendo oriundos omnes etiam natos extra regnum, dummodo fuerint iuxta priuilegium fideliſſimæ ciuitatis facti ciues Neapolitani per magnificos Electos, & pariformiter alios ciues factos, per alias ciuitates demaniales dicti regni, quæ ex priuilegiis regiis eis conceſſis habent facultatem creandi ciues, dnmmodo duxerint vxores regnicolas, & habuerint domos proprias in dictis ciuitatibus, in qnibus fuerunt facti ciues, & habitauerint in regno ſaltem per qninquennium, & etiam omnes tenentes baroniam, vel alia feuda, & omnes, qui habitauerint per annos decem cum vxoribus poſſidentes bona ſtabilia, & forma erit huiuſmodi in conferendis dictis officiis, & beneficiis. In primis officium Viceregis, locumtenentis, & capitenei generalis ad beneblacitum Cæſ. Maieſt. ſeptem vero officia Magni Comeſtabilis, magiſtri Iuſtitiarij, magni Admirati, Prothonotarij, magni Camerarij, magni Cancellarij, & magni Seneſcalchi, quatuor ex his concedãtur regnicolis cum vacauerint, & tria conferantur ad beneblacitum Cæſar. Maieſt. vel qnando vacauerint alternis vicibus, incipiendo à dictis regnicolis prout ſuæ M. videbitur in collaterali conſilio, cum vacauerint loca baronum, ſeu militum, regnicolarum eligantur, & creentur regnicolę, & ſimiliter obſeruetur vacantibus locis regentium regiam cancellariam, vt in loco regnicolæ creetur regnicola, in ſacro verò conſilio pręſidens prouidebitur ad beneplacitnm Cęſ. Maieſt. conſiliarij tamen debeant eſſe pro duabus partibus regnicolæ, & pro tertia reſeruentur arbitio Cęſ. Maieſt. Præſidentes vero pro duabus partibus regnicolę eligãtur, & tertia pars ad beneplacitum Cęſ. Maieſt. rationales vero, notator, & cęteri officiales omnes dictæ cameræ debeant creari regnicolæ tantum. regeus Vicariæ debeat prouideri ſingulis annis alternis vicibus. videlicet vno anno regnicola, & alio ad beneplacitnm Cæſ. Maieſt. iudices verò pro medietate regnicolæ, pro altera ad beneplacitum. Aduocatus fiſci, & procurator ad beneplacitũ. magiſtri actorum, ſnbactarij, & cęteri officiales omnes dictæ magnæ curiæ debeant creari regnicolæ tantum. Capitanei deputati ad cuſtodiam dictæ magnæ ciuitatis Neap. alternis vicibus cum vacauerint, videlicet vna vice prouidebitur regnicola, & alia ad beneplacitum Cęſ. Maieſt. gubernatores etiam, & auditores prouintiarum pro duabus partibus prouideantur regnicolę, & pro tertia parte ad beneplacitum Cæſ. Maieſt. Capitanei annales terrarum demanialinm ſimiliter pro duabus partibus prouideantur regnicolę, pro tertia prouideantur ad beneplacitum Cæſ. Maieſt. & idem ſeruetur in aſſeſſoribus dictorum capitaneorum, caſtellani, capitanei armigerorum, & peditum, & triremium ad beneplacitum Cæſar. M. magiſtrorum portulanorum, & ſecretorum officia cum vacauerint conferantur pro medietate regnicolis, & pro alia medietate ad beneplacitum Cæſar. M. Dohanerius dohanæ pecudum Apulię ad beneplacitum Cæſ. M. Auditor, credenzerij, cancellarij, & cęteri officiales omnes dictę dohanę prouideantur regnicolę tantùm, perceptores verò pronintiarum pro duabus partibus eligantur regnicolæ, pro tertia ad beneplacitum Cęſ. M. Dohanerij, & credenzerij aliarum omnium dohanarum, & fundicorũ, & cæteri omnes officiales dictarum dohanarum debeant creari, & prouideri regnicolæ tantùm, ſcribæ mandati, & regiſtri, & magiſtri cameræ per prouincias omnes debeant creari regnicolæ, magiſtri ſiclæ, credenzerij, & reliqni officiales omnes dictæ ſiclæ debeant eſſe regnicolæ, magiſtri rationales, iudices perceptores, & cæteri officiales omnes regiæ ſiclæ debeant creari regnicolę tantùm, qno verò ad beneficia Eccleſiaſtica, videlicet Archiepiſcopatus, Epiſcopatus, abbatias, prioratus, canonicatus, prębendas, & cętera beneficia quęcumque ſpectantes, & ſpectantia ad collationem, ſeu nominationem, & pręſentationem Cęſ. Maieſtatis conferantur pro medietate regnicolis, & pro alia ab beneplacitum, & cum vacauerint alterna-

tim

tim prouideantur prout ſeruatur iu regno Siciliæ vltra Farum hoc videlicet modo, & forma, quo ad beneficia per eſteros quomodolibet vacantia, regnicolis conferantur, quum vero per regnicolas vacare contigerint prouideantur ad Cæſ. & Cath. Maieſt. arbitrium. Vltimamente fu ſupplicata la Maeſtà Ceſ. reſtaſſe ſeruita prouedere à regnicoli, & naturali di detto regno di tutti li ſette officij del regno, & per la Maieſtà ſua fu prouiſto del modo ſeguente. Placet Cæſ. & Cath. Maieſt. excepto officio magni Cancellarij quod de præſenti vacat, quam prouiſionem pro hac vice dumtaxat reſeruat ad ſuum arbitrinm. Coſi ancho fuſſe rimaſta ſeruita di prouedere de tutti li altri officij, tanto di giuſtitia, quanto di pecunia ſenza diminutione alcuna, & anchora li caſtellanie, & altri officij, & carichi pertinenti alla guerra, quale ſupplicatione ſi ſpedì, quanto alli officij del modo ſequente. Placet Cæſ. & Cath. M. inuiolabiliter obſeruari capitulum alias expeditum in oppido noſtro Bruxellarum die xij. menſis Martij, milleſimo quingenteſimo quinquageſimo, quod tūc fatis fuerit proſpectum beneficio naturalium dicti regni, quorum etiam erit memor in prouiſione aliorum officiorum ad beneplacitum reſeruatorum reſpectu habito fidelitati eorum. Et nelli beneficij del tenore infraſcritto. Placet Cæſ. & Cath. M. in beneficiis pręſentandis ſeruari inuiolabiliter alternatinam, prout, & quemadmodum in capitulis ſuperius calendatis fuit conceſſum, & declaratum, & inſuper naturales regnicolas, repertos habiles, & idoneos erit curę gratificare, etiam in his quę ſunt de Regis beneplacito. Dalle quali pronifioni, & decretationi vede la Maieſtà voſtra, che inſino à queſta hora non hanno poſſuto conſequire integramente la gratia del ſereniſſimo Re Catholico dã glorioſa memoria. Per tanto confidando alla magnanimità, & clementia del reale animo di voſtra Maieſtà, & à tanti ſeruitij fatti alla Maieſtà Imperiale padre della maieſtà voſtra, & alla prontezza dell'animo, con la quale hanno ſeruito alla maieſtà voſtra di preſente de vn milione, & al sfrenato deſiderio che tengono de ſeruirla per l'auenire, non perdonando à vita, roba, & ſangue, la ſupplicano reſti ſeruita farli gratia di togliere il beneplacito reſeruato nelle dette decretationi, & concedere liberamente ſenza diminutione, ò eccettione alcuna alli Napolitani, & veri regnicoli oriundi, caſtellanie, compagnie di gente d'armi, & capitanie di galere, & altri officij, maggiori, & minori di giuſtitia, & pecunia, & di guerra, tanto maritima, come terreſtre, acciòche il mondo conoſca che confida in noi, perche per tanti ſegni, eſperientie, & ſegnalati ſeruitij è ben certa, e ſicura della ſede de gli animi noſtri, & quanto à beneficij parimente ſia ſeruita togliere l'alternatiua, & il beneplacito, ma liberamente tutti i beneficij maggiori, & minori, ſenza eccettione, ò diminutione alcuna concederli à detti Napolitani, & regnicoli veri oriundi, & meriteuoli, & di più à fine che le perſone idonee, & di merito, & che hanno ſeruito, e ſerueno, e ſeruiranno la maeſtà voſtra non rimanghino defraudati di qnāto ſe le promette dalla benignità del regale animo della maeſtà voſtra, & eſſi ancho ſperano per ſuoi ſeruitij, ordinare che da quà innanzi li ſette officij del regno non ſi poſſano, ne debbano vendere, accioche ogni vno venghi ad eſſere prouiſto, & per gratia della maeſt. voſtra, & per ſuoi meriti. Et ſimilmente reſti ſeruita gli officij de theſorieri, percetti, & commiſſarij delle prouincie, li quali ſon deſtinati per eſigere li pagamenti fiſcali ordinarij, & eſtraordinarij, & altri pagamenti della maeſt. voſtra non venderli, & prohibire che quelli alli quali ſaranno conceſſi li vendano, ma concederli gratis à perſone qualificate, ricche, & non intereſſate, & di buona conſcientia, perche la eſperientia ha dimoſtrato, eſſerſi ſtato fatto, & farſi infinito agrauio alli poueri populi da quelle perſone le quali hanno comprato detti officii, e già la maeſtà voſtra è certa, che ſi può di bene ſperare da quelli, li quali comprano li officij con denari, tanto à ſeruitio della maeſtà voſtra, come à comodo di popoli, & tutto queſto ſi intenda ſenza pregiuditio del capitolo duodecimo, altra volta eſpedito dalla maeſtà Ceſarea nel caſtello nouo di Nap. à ventidue di Marzo 1563. Placet Regiæ & Cath. Maieſtati illud potiſſimū capitulum firmiter obſeruari, quod anno quingenteſimo per Cęſ. Maieſtatem conceſſum fuit, cui e memoria non excidet, oriundos in dicto regno, ea ſemper gratia proſequi, quam eorum fides, & ſtudium promerentur, in illis etiam officiis demandabimus, quę ad eiuſdem electionē ſpectare videbunt, in eo vero vbi poſtulatur ne poſt hac ea officia vendantur quę ibidem ſingulatim referantur. Placet Regiæ & Cath. Maieſtati quoad officia quæ ad iuſtitię adminiſtrationem pertinent, quoad alia dabitur opera ne cuipiam, niſi probis, & idoneis perſonis, (cum ea vacare contingat) in poſterum commendentur.

Ex Cap. Neap. Cap. I.

Idem REX.

IN primis humilmente ſi ſupplica voſtra Maeſtà Catholica come queſta Città, & Regno tiene vn capitolo della Sereniſsima Maeſtà del Re Catholico di glorioſa memoria eſpedito in Segouia del tenor ſequente.

Item ſupplicano voſtra Catholica Maeſtà ſe degni farli gratia di tutti li officij del regno prouedere regnicoli, & non foraſtieri. & prǽſertim Napolitani, & coſi di tutti li beneficij per loro beneficio, & di voſtra Maeſtà gloria, fama, & vtile, & præſertim del Sacro Conſiglio, la gran corte della Vicaria, la regia camera della Summaria, per cauſa che in detti tribunali ſi ſeruano le conſtitutioni, quali non ſono coſi note à foraſtieri, anchora che fuſſero in iure communi eruditi. Placet domino Regi prouidere Neapolitanis, & aliis regnicolis idoneis, & ſufficientibus de dictis officiis, de beneficiis autem interponet partes ſuas cum Summo Pontifice, & ita faciet quod omnes ciues Neapolitani, & regnicolæ erunt contenti. Et eſſendo la Maeſtà Ceſarea di glorioſa memoria padre di Voſtra Maeſtà ſupplicata del medeſimo in Bruſſeles nell'anno 1550. fu decretata detta ſupplica del modo infraſcritto. Placet Cæſareę, & Catholicæ

licæ Maieſtati, concedere quod ab inde officia quæ vacauerint in dicto regno conferantur regnicolis oriundis, modis tamen, & formis infraſcriptis, intelligendo oriundos omnes etiam natos extra regnum, dummodo fuerint iuxta priuilegium fideliſſimæ ciuitatis Neapolis facti ciues Neapolitani per magnificos electos, & pariformiter alios ciues factos per alias ciuitates demaniales dicti regni, quæ ex priuilegiis regiis eis conceſsis habent facultatem creandi ciues, dnm tamen duxerint vxores regnicolas, & habeant domos proprias in dictis cinitatibns, in quibus fuerint facti ciues, & habitanerint in regno ſaltem per quinquennium, & etiam omnes tenentes baroniam, vel alia feuda, & omnes quo habitauerint per annos decem cum vxoribus poſsidentes bona ſtabilia, & forma erit hniuſmodi in conferendis dictis officiis, & beneficiis. In primis officium Viceregis, locumtenentis, & capitan. generalis ad beneplacitum Cæſar. Maieſtatis, ſeptem vero officia, videlicet, magui Comeſtabilis, magiſtri Iuſtitiarij, magni Admirati, Prothonotarij, magni Camerarij, magni Cancellarij, & magni Seneſcalchi. Quatuor ex his concedantur regnicolis cum vacauerint, & tria conferantur ad beneblacitum Cæſar. Maieſtatis, vel quando vacauerint alternis vicibus, incipiendo à dictis regnicolis pront ſuæ Maieſtati videbitur. In Collaterali Conſilio cum vacauerint loca baronum, ſeu militum regnicolarum, eligantur, & creentur regnicolæ, & ſimiliter obſeruetur vacantibus locis RegentiumCancellariam, vt in loco regnicolæ, creetur regnicola, cæteri vero eligantur ad beneplacitum Cæſa. Maieſtatis. Similiter Theſaurarius generalis, & Secretarius. Scriba autem portionis eligatur regnicola. In Sacro vero Conſilio Præſidens prouidebitur ad beneplacitum Cæſareæ Maieſtatis. Conſiliarij tamen debeant eſſe pro duabus partibus regnicolæ, & pro tertia reſeruentur arbitrio Cæſareæ Maieſtatis, & cæteri officiales dicti Sac. Conſilij debeant creari regnicolæ. In camera Snmmariæ locumtenens ponatur ad arbitrium Cæſareæ Maieſtatis. Præſidentes vero pro duabus partibus eligantur regnicolæ, & tertia pars ad arbitrium Cæſareæ Maieſtatis. Rationales vero, notator, & cæteri officiales omnes dictæ Cameræ debeant creari regnicolæ tantum, Regens Vicariæ debeat prouideri ſingulis annis alternis vicibus, videlicet vno anno regnicola, & altero ad beneplacitum. Magiſtri actorum, ſubactuarij, & cæteri officiales omnes dictæ magnæ curiæ Vicariæ debeant creari regnicolæ tantum, Capitanei deputati ad cuſtodiam dictæ magnificæ ciuitatis Neapolis alternis vicibus cum vacauerint, videlicet vna vice regnicola prouidebitur, & altera ad beneplacitum Cæſareę Maieſtatis. Gubernatores ét, & Auditores prouinciarum pro duabus partibus eligantur regnicolæ, & pro tertia parte ad beneplacitum Cæſareæ Maieſtatis. Capitanei annales terrarum demanialium ſimiliter pro duabus partibus prouideantur regnicolæ, pro tertia prouideantur ad beneplacitum Cæſareæ Maieſtatis, & idem ſeruetur in aſſeſſoribus dictorũ Capitaneorum. Caſtellani, Capitanei armigerorum, & peditum, & triremium ad beneplacitum Cæſareæ Maieſtatis. Magiſtrorum Portulanorum, & Secretariorum officia cum vacauerint conferantur pro medietate regnicolis, & pro alia medietate ad beneplacitum Cæſareæ Maieſtatis. Dohanerius dohanæ pecndum Apuliæ ad beneplacitum Cæſareæ Maieſtatis. Auditor, credenzerij, cauallarij, & cæteri officiales omnes dictæ dohanæ prouideantur regnicolę tantum, Perceptores vero prouinciarũ pro duabus partibus eligantur regnicolę, pro tertia ad beneplacitum Cęſareæ Maieſtatis. Dohanerij, & credenzerij aliarum omnium dohanarum, & fundicorum, & cæteri omnes officiales dictarum dohanarum debeant creari, & prouideri regnicolæ tantum. Scribæ mandati, & regiſtri, & magiſtri Cameræ per prouincias omnes debeant creari regnicolę. Magiſter Siclę, Credenzerij, & cęteri officiales omnes dictę Siclę debeant eſſe regnicolę. Magiſtri Rationales, Iudices, Perceptores, & cęteri officiales omnes Regię Siclę, debeant creari regnicolę tantum. Qno vero ad beneficia Eccleſiaſtica, videlicet, Archiepiſcopatns, Epiſcopatus, Abbarię, Prioratus, Canonicatus, prębendę, & cętera beneficia quęcunque ſpectantes, & ſpectantia ad collationem, ſeu nominationem, pręſentationem Cęſareę Maieſtatis conferantur pro medietate regnicolis, & pro alia ad beneplacitum, & cum vacauerint alternatim prouideantur, prout ſeruatur in Regno Sicilię vltra Farum, videlicet hoc modo, & forma, quod beneficia per exteros quomodolibet vacantia regnicolis conferantur. Cum vero per regnicolas vacare contigerint, prouideantur ad Cęſareę & Catholicę Maieſtatis arbitrium. Et perche conuiene alla grandezza di voſtra Maeſtà concedere le gratie libere, & non limitate, cosi come la deuotione, & affettione di noi ſudditi verſo voſtra Maeſtà è ſenza fine. Per queſto humilmente la ſupplicano voglia conformarſi con la volontà, & mente del Sereniſſimo Re Catholico di glorioſa memoria proano di voſtra M. laqual ſi vede tendere à beneficio di Napolitani, & regnicoli, con dechiarare per li Napolitani, e regnicoli ſolamente li originarij nati, & naſciuti in queſta ſua fideliſsima Città, & Regno, & quelli che fuſſero nati in altra parte, dummodo che li padri ſiano veramente oriundi regnicoli vt ſupra, alli quali ſi habbiano à concedere tutti, & qual ſi voglia officij, cosi di ſtato, & di amminiſtratione di giuſtitia, come pecuniarij, & altri qualſiuoglia, poi che dalle occaſioni paſſate può facilmente voſtra Maeſtà accorgerſi che qneſto ſuo Regno, & per fede, & per opere, merita eſſer tenuto à pari di ogni altro Regno nella Sereniſsima mente di voſtra Maeſtà, & preciſe del Regno di Sicilia vltra Farum. alquale con coſi benigna mano voſtra Maieſtà ha conceduto queſta iſteſſa gratia, & queſto tutto, perche nella gratia nel modo che ſta al preſente ſono compreſi tanti ſotto nome de regnicoli, che quelli per li quali ſi ſupplica ne godeno al preſente la minima parte, contra la mente, & di quelli che ſnpplicano, & di ſua Maeſtà Ceſarea, che li conceſſe, & il medeſimo ſupplicano nelli beneficij, & eccleſie, & altre prelature, quali ſono à preſentatione, & collatione di voſtra Maeſtà, nelli

quali

nelliquali ſi degni togliere l'alternatiua alias conceſſa, ma liberamente concederli à Napoletani,& regnicoli dichiarati vt ſupra,perche eſſendo li beneficij di non molto numero, & intrata eſſendo nel regno predetto molta quantità di perſone benemerite, à chi degnamente ſi poſſono conferire, deueno eſſer preferiti li naturali alli foraſtieri, quali per la grandezza di voſtra Maeſtà può prouederli nelli proprij regni donde ſono oriundi,& ſi tenerà adempito il noſtro deſiderio. Cathol. & Regia Maieſtas ſuæ fideliſſimæ ciuitatis Neapolis, & illius regni conſtantiſſimam fidem, diuerſaq; officia in dies, tum priuatim,tum publice ab ipſis præſtita memoria recolens, vt aliquod grati Principis munus illis rependat,iubet capitula cõceſſa per Cęſaream Maieſtatem in oppido Bruxellarum die 12.menſis Martij anni præteriti milleſimi quingenteſimi, dum officiorum, beneficiorumque diſtributionem continent inuiolabiliter ſeruari. Dum verò oriundos declarat illud reſtringit atque limitat modo infraſcripto. Quòd oriundorum appellatione, hi tantum, & non alij compręhendantur, videlicet omnes orti in dicto regno, omnes exteri qui patrem in dicto regno ortum habuerint, omnes feudatarij regni poſsidentes feuda, quibus cohęreat iuriſdictio, ac omnes exteri qui per decennium continuum in eo habitauerint,cum vxoribus poſsidentes bona ſtabilia.

Idem Cap. Neap. Cap. II.

I Tem ſupplicano voſtra Maeſtà atteſo non ſono contenti, ſe voſtra Maeſtà in ogni occaſione,& qualità di ſuo ſeruitio non fa eſperientia dell'affettione, habilità, & valore di ſuoi ſudditi, coſi nelle coſe di terra, come di mare, che voglia contentarſi voſtra Maeſtà vacando il generalato delle galere del regno di Napoli, ò uero conſtruendoſi altre galere del regno di Napoli eligere il generale di eſſe, & capitani particolari delli medeſimi regnicoli orti vt ſupra, che può ben eſſer ſicura per quello che in altre occaſioni ha moſtrato,che quando accaderanno coſe per ſeruitio di voſtra Maeſtà, non ſi penſerà ne alla conſeruation della vita, ne ad augmentare per queſta via le facultà, ma ſolo drizzeranno loro diſegni, alla riputatione, & ſeruitio di voſtra Maeſtà, & ſi degnerà in futurum non à vita, ma ad tempus concedere detto generalato, à talche poſſa fare eſperientia di più perſone nel regal ſeruitio di voſtra Maeſtà, & che tutti quelli, che haueſſero fatte, ò faceſſero galere nel regno voſtra Maeſtà reſti ſeruita aſſoldare, come ha fatto con le galere degl'altri eſteri. Placet Catholicæ & Regię Maieſtati cum caſus acciderit honoribus, ſemper & gratiis dictos regnicolas proſequi, & quò ad triremium præfectos iniunget ſuo Viceregi, quòd benemeritos, habileſq; inquirat viros, illoſq; ſuę Maieſtati referat, vt cum de conſtruendis, armandiſq; nouis triremibus,vel aliis ad ſua ſtipendia habendis,agatur, in triremibus per ipſos conſtruendis, illis potius, quam exteris capitaneorum munera, & ſuarum triremium ſtipendia impartiatur.

I Tem quòd prædicti officiales. In §. *Poſtquàm.* No. quòd cum agitur per viam inquiſitionis, iudex non poteſt alijs committere vices ſuas, etiam conſentientibus illis quorum negotium tangitur, pro quo facit tex. & glo. extra de offi. & poteſtate iudi. deleg. cap. fin. Barth. de Cap.

*ADDITIO. Itẽ quod prædicti officiales. *Vide in c. item magiſtri paſſuum.*

De generali inquiſitione facienda vide in cap. generales in quiſitiones. vbi ponitur modus procedendi. & cap. qualiter & quando. lo ſecondo. extra de accuſat. & l. ea quidem. de accuſat. Barth. de Cap.

* ADDITIO. *In verbo,*per redemptionem mutari faciant, &c. *Adde, quod ſi quis dedit aliquid officiali ne mitteretur in exercitù, vel non crearetur ſyndicus per impreſſionem ſuperioris, & contra iuſtitiam: tenetur officialis illud reſtituere, & criminaliter punitur: quia hic ſola turpitudo, & barattaria recipientis verſatur: ita no inquit Bal. in l. quod euitandi in prin. per illum tex. C. de cond. ob turpem cauſam. tenementi. Tu adde pulchrum tex. in l. illud. C. de excuſ. muner. lib. 10. vbi dicit formaliter: Illud conuenit præcauere, ne quis hanc, quæ perſonalis eſt functio, pretio putet eſſe taxandum, & ibi per omnes Scribentes, & exponit illum tex. Luc. de Pen. taxandam, ideſt, remittendam, & ſubdit quod ratio in illa lege eſt, quia quis facere debet, non autem dare, & illum tex. inducit Andr. de Baru. & Nic. de Neap. contra rectores, & conſiliarios ciuitatum, qui imponnat publica onera, & munera perſonalia hominibus, & poſtea ordinant quòd quilibet data pecunia certa poſſit ſe excuſare ab illo munere perſonali, puta ne vadat ad exercitum, quod facere non poſſunt. refert, & ſequitur ibi Ioan. de Pla. qui alia iura allegat concordantia, & illũ tex. in l. illud. no. ibi Bar. quod munus publicum non poteſt pecunia redimi, & Iaco. Rebuff ibi no. illũ tex. in argumentum contra iudicem, qui receperit pecuniã à ſubditis, ne teneantur ire ad guerram, quod tamen non debent facere. ff. de mun. l. æſtimatio. & ibi etiam no. illum tex. in argumentum citra hoc, quod faciunt prætores, rectores, & cõſules, quia recipiunt pecuniam pro muneribus perſonalibus, vt ne quis fortè vadat ad exercitum, quod facere non debent, vt ibi, & d. l. æſtimationem. Dyn. ita Iacob. Rebuff.*

Probibet creari officiales inhabiles ad officia, & creatos per pecuniam amoueri iubet, nec aliter mutari, niſi ex cauſa relata Regi, ad quem ſpectat eos amouere; conceſſa tamen poteſtate prouidendi, interim officiales in caſu mortis dum expectatur prouiſio à Rege. hoc dicit Tapia.

REX CAROLVS II.
Cap. 35.

I Tem, quòd prædicti officiales * non ordinent officiales, ſeu commiſſarios, homines inhabiles, videlicet, ᵀ ſenes, vel ᵀ infirmos, debiles, ſeu iuſtè impeditos; & non ᵀ idoneos ad officia, ad quę vocantur. Sed ordinentur idonei conuenientes, & apti. Cauentes, ne aliquos per redẽptionem mutari faciant ſub pœna mediæ librę auri, noſtrę Curię applicanda pro qualibet vice, qua fuerit contrafactum, reſtituto nihilhominus parti ſol uenti quod fuit per redemptionem ſolutum. Poſtquàm verò fuerint ordinati, non mutentur, niſi cauſa rationabili, vel cauſa ᵀ infirmitatis, vel furti, & hoc fit de conſcientia noſtra. Et incontinenti ꝙ erunt impediti ſignificent Curię noſtrę, ſi eſt citra Farum infra quindecim dies: ſi eſt infra Farum infra menſem, & nomẽ impediti, & tunc nominet alios, vel alium loco impediti, vel impeditorum, qui ſint idonei, & ſcribetur eis in prędicta forma. In caſu mortis antequam nominauerint, ᵀ interim faciant adminiſtrari, donec ſcripſerimus ſuper hoc noſtrę beneplacitum voluntatis.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 SEnes. Meritò hic ſtatuit Rex eſſe † remouendos ſenes ab adminiſtratione horum officiorum, cum ætas illa non ferat labores, & moleſtias, quæ officia ſecum ducunt, & præſertim hæc officia inferiora. Qualiter enim poterit ſenex maleſactores inſequi, nnctù inuigilare, vrbem circumire? ideoq; prudentiſſimi Imperatores Diocletianus, & Maſſimianus in l.
2 finali, C. qui ætat. ſe excuſ. ſtatuerunt, vt qui † quinquageſimum annum ageret ad munera perſonalia minime vocaretur: ſed cum in officiis virtus etiam ſuffulta viribus requiratur, ideo ſunt ad officia admittendi, qui virtute ſint præditi, quare facienda eſt etiam officinrum diſtinctio. Nam ad ſuprema præ-
3 toria ſunt aſſumendi etiam † ſenes, qui conſilio, authoritate ætatis, & grauitate morum cæteros regant: hi tamen ſunt admittendi, qui iugum portauerunt ab adoleſcentia ſua iuxta illud *bonum eſt viro cum portauerit iugum ab adoleſcentia ſua*, non tamen ad exercenda officia ætas ſufficit: *cani autem* (inquit Salomon ſapient. cap. 4.) *ſunt ſenſus hominis, & ætas ſenectutis vita immaculata*; De hac tamen concluſione librum compoſui non inelegantem hiſpano idiomate, in quo reprobaui vulgare illud dictum, quo ſolent vti homines, dum iuuenes ad officia ſe promoueri deſideraot; ſtatim etenim dicunt iuuenis eſt, quaſi quòd ætas illa non ferat aliquem eſſe ſcientem, moribuſq; ſanctiſſimis indutum, quod pluribus, &
4 authoritatibus, rationibus, & exemplis probauimus; in ibiq; affirmauimus eam eſſe ætatem † probandam, quæ virtutibus ſit ornata, eoſq; ſenes præferendos, qui virtutibus polleant, cum enim habilitati, & doctrinæ iuuenum ſuperaddatur experientia, quæ in iuuenibus eſſe non poteſt, & in ſenibus reperitur, apertum eſt conſilio pollere ſenem, atq; prudentia. Diximus quoq; in ſenatu eſſe adhibendos iuuenes cum ſenibus, vt alter alteri auxilium præſtet, ſenex conſilio, & rerum ante actarum notitia, iuuenis labore; quam ego rem ſum expertus poſtquam ad Sacrum Conſilium fui aſſumptus. Vltra tamẽ ibi dicta vide Chaſſeneum ad conſuetud. Burg. in prohœm. verbo *ordonne queſix de noz conſcilleres.*

5 T *Infirmos*. Sunt enim qui propter † infirmitatẽ prohibentur iudicare, & idem rectè dixit elegantiſſimis verbis Paulus in l. cum prætor. ff. de iudi. *quidam enim* (inquit) *lege impediuntur ne iudices ſint, quidam moribus, quidam natura; Natura vt ſurdus, mutus, & perpetuò furioſus, & impubes: quia iuditiõ carent*, quod etiam Hiſpanorum lege eſt affirmatum in l. 4. tit. 4. part. 3. qui ergo hac infirmitate laborat, iudex eſſe non po-
6 teſt, ſicut nec † feudum habere poteſt mutus, ſurdus, vel aliter imperfectus (vt ſtatuitur in cap. 1. an mutus, vel ſurdus, & cap. 1. §. mutus, Epiſcopum, vel Abbat. idq; ita fuit deciſum per Sacrum Conſilium in Collat. Conſilio in cauſa Illuſtriſſimæ D. Hieronymæ Caracciolæ Principiſſæ Sancti Seueri cum Illuſtr. Vittoria Caracciola Comitiſſa Caſtri defendentis partes Ioſeph Caraccioli fratris muti, ſurdi, & imperfecti, licèt quoad articulum ſubſtitui fuerit dubitatum. De quo tamen dicemus in conſtitutio. officia quæ perſonis. Huiuſmodi au-
7 tem † infirmitates à perſonalibus etiam muneribus excuſant iuxta ſancita per Imper. in l. 1. & 2. C. qui morb. ſe excuſ. ſed tex. hic non ſolùm de hac infirmitate intellexit; ſed etiam de quouis morbo, qui impedit exercitium liberum offitij.
8 Sed an laborans † podagra poſsit eſſe iudex? dic non eſſe morbum, qui hoc impediat iuxta tex. in l. podagræ. C. qui morbo ſe excuſ. & ego cognoui duos Regios Conſiliarios nimis oppræſſos podagra Carolum Fenicium, & Marcellum Fornarium, qui non ex hoc fuerunt remoti ab officio, benè tamen verum eſt, quod ex diſpoſitione d. l. podagræ in 2. parte crederem non poſſe eſſe iudicem, qui ea maiori parte anni eſt impeditus, prout erat Marcellus Fornarius: eo enim caſu Rex inuictiſsimus noſter deberet ſalarium concedere, cum prærogatiua veniendi ad conſilium ad votandum, nam licèt pedum, manumq; impedimentum maximum ſit propter proceſſuum viſuram, & ſubſcriptiones ſcripturarum, & alia quæ ad officium pertineot, non tamen impedit quin ſuam ſententiam (quando valent) proferre non poſsint, qui cum pro Regis ac Reipub. ſeruitio ſtudendo, & iudicando ſalutem amiſerint; iuſtom, & debitum eſt, eis maxima in neceſsitate ſuccurrere, & ſalario, & honore, qui etiam propter longam experientiam maximo ſolent eſſe tyronibus adiumento, ita feciſſe Regem noſtrum Philippum II. cum Carolo Phenicio relatum eſt mihi, cui & ſalarium aſsignatum traditur, & facultas conceſſa veniendi ad Sacr. Conſ. cum valeret procurante illo integerrimo, & generoſo Principe Comitæ Mirandæ tunc Regni Prorege. Et quòd hæc infirmitas debeat eſſe grauis, colligitur ex dictis per Gomeſ. in Reg. Cancellariæ de infirm. reſign. quæſt. 28. & tradit Azeued. ad l. 6. tit. 5. lib. 3. num. 9. allegans not. in tex. l. quæſitum. ff. de re iud. per Bart. & alios.

Et an † officiali infirmo debeatur ſalarium? dic quòd ſic, vt 9
poſt Parid. de Puteo de ſind. verſ. ſalarium cap. 3. num. 3. tenet Azeued. in d. lege 6. tit. 5. lib. 3. num. 7. & Auil. in cap. præto. cap. 5. num. 19. quod tamen intelligunt, ſi in ciuitate permanſerit, in qua eſt iudex, ſecus ſi iuerit ad patriam, vel alibi abſq; tamen licentia ſuperioris, tunc enim videtur officium relinquere: quod tamen limitaretur, niſi aliter ſalutem recuperare non poſſet, & de medicorum conſilio id feciſſet, arg. l. cum hæres. §. ſtichus, ff. de ſtatu lib. c. ad audientiam, vbi glo. de cler. non reſident.

T *Non idoneos*. Sunt enim apti ad officia eligendi, vt diximus in rub. huius tituli.

T *Infirmitatis*. Hoc eſt maximæ, nam quælibet non ſufficeret, vt diximus.

T *Interim*. Debet enim qui Regno præeſt † officiales eligere, 10
qui interim iuſtitiam populis miniſtrent, & hoc facit Illuſtriſſimus Prorex cum Regentibus: nam vacantibus duobus Regentibus poteſt eligere Proregentes prout fecit Illuſtriſſimus Dux Oſſunæ, qui cum fuiſſent ſuſpenſi Regentes Salazar, & Darocca, elegit Antonium Cadenam in Proregentem, & poſtea cum mortus eſſet Regens Salernitanus vir doctiſsimus elegit Io. Antonium Lanarium virum nulli ſuæ tempeſtatis ſecundum in Proregentem, & Io. Lopez de Bericano ſimiliter Proregentem, ſic etiam facit Illuſtriſsimus Prorex quando iuſtitiariatus hoc eſt gubernium Prouinciæ vacat. Nã facit prouiſionem pro interim & nominat prouidendos à Rege. In officio verò locumtenentis Regiæ Cameræ Summariæ non facit prouiſionem; ſed Præſidentes per hebdomadas exercent officium locumtenentis: in noſtro verò Sacr. Conſ. facit propræſidentem, qui ſemper ſolet eſſe decanus, vel alius prout Illuſtriſsimo Proregi placet, & ſic Illuſtriſsimus Dux Oſſunæ prouidit Hieronymum Olzignanum virum tùm legali diſciplina, tum etiam omni ſcientiarum genere præditum propter ſuſpenſionem illius magni Præſidentis Antonij orificij, qui fuit poſtea reſtitutus. Sed Illuſtriſsimus Don Ioannes Alphonſus Pimentel Comes Beneuenti, dum ad Regni gubernium perueniſſet magno omnium Regnicolarum applauſu, ob eius ſummam iuſtitiam, & probitatem, diſcedente D. Petro de Vera ab Aragonia Sacr. noſtri Conſil. Præſide meritiſsimo officium Propræſideotis commiſit Ioanni Thomæ Salamanchæ noſtri Sac. Conſil. Decano peritiſs. & opt. Conſiliario.

Magiſtri paſſuum, & alij officiales hic deſcripti infra certum tempus denuntient Regi ſubofficiales electos idoneos, & electos non amoueant, niſi certis caſibus. hoc dicit Tapia.

REX CAROLVS II. Cap. 57.

ITem magiſtri paſſuum, magiſtri maſſarij, magiſtri aratiarum, & magiſtri foreſtarum, & prouiſores caſtrorum in ingreſſu officij eorum quindecim dies, ſi ſit citra Farum, & ſi vltra Farum infra mẽſem nominent, & ſignificent curię ſubofficiales, prout ad cuiuslibet eorum ſpectat officium opportunos, deſignando per eorum numerum, & perſonas, qui ſcilicet, ſunt conuenentes, & idonei ad officium, quod

ITem magiſtri paſſuũ. Ibi, *amoueant, vel commutent*. Cõcordat cum capitulo 35. in prin. cip. item quod prædicti officiales. Barth. de Cap.

quod eis committitur exercendum, de quibus nominatis, & ſignificatis ſub ſigillo eorum, veſtrum eis beneplacitum reſcribatur. Et ex tunc caueant ſub pœna mediæ libræ auri, ne aliquem de ipſis ordinatis amoueant, vel cõmutent. Et ſi fortè poſtmodum ex cauſa infirmitatis, ſeu mortis, vel alterius iuſti impedimenti aliqui de ipſis ſtatutis nequeant commiſſa ſibi officia exercere, incontinenti ſinè mora ſignificent nobis nomen, impediti, & cauſam impedimenti, & vt nominent alium, vel alios loco impediti, ſeu impeditorum, qui ſunt idonei ad ipſum officium exercendum, & reſeribatur eis ſupradicta forma, tamen in caſu mortis tantum illum, quem nominauerint interim faciat adminiſtrare, donec nos eis mandauerimus ſuper hoc noſtræ beneplacitum voluntatis.

CAROLI TAPIÆ REGIJ CONSILIARII ANNOTATIONES.

De iſtis magiſtris paſſuum, & magiſtris maſſariis, & aliis dicemus in propriis titulis de off. magiſt. foreſt. de off. magiſt. maſſario, & de cuſtodibus paſſuum, & graſsiæ, vbi etiã dicemus de officio magiſtri ratiæ hoc eſt, magiſtri equorum, qui pro ſeruitio Regis aluntur.

Hoc capitulum ſumma ratione fuit conditum à Rege Carolo dum ordinauit notitiam ſibi dari omnium ſub officialium. Rex enim debet oculum habere ſuper omnibus ſuis miniſtris ideoq; † AEgyptij deſcribentes Regis officium virgam depingebant, & ſuper ea oculum, vt intelligeremus vigilantiam, quam Reges, & qui vices eorum gerunt habere debent in Regnis ſibi commiſsis, & hæc eſt propria cura Regum non vt ipſi faciant, quod eius miniſtri facere debent, ſed vt videant, ſciant, & intelligant quid ipſi faciunt. 1

Offi-

Officiales Regni committant officia idoneis in terris ſuis, & locis conuicinis, hoc dicit Tap.

CAROL. II. VIC. REGNI

Cap. 141.

Item ſtatuimus, quòd officiales regni, officia, ſeu cõmiſſiones, vel ſeruitia curiæ committant hominibus in terra ſua, & in locis conuicinis, & talibus, qui ad hoc ſint idonei, ſufficientes, & habiles: & ad talia cõmittantur, quæ ſtatum, & conditionem eorum deceant, quibus commiſſa fuerint: & alia in huiuſmodi capitulo obſeruentur, quæ per nouellam conſtitutionem domini patris noſtri indulta noſcuntur.

Item ſtatuimus, quod officiales. Iſtud capitulum concordat cũ conſti. inter nullas. ibi, patris noſtri indultæ. & no. in cap. quod incipit item iuſtitiarij non ordinariè.

Ibi, *locis conuicinis.* Sed quæ dicuntur loca conuicina, & coniuncta? dic quòd ſunt illa, quæ ſunt coniuncta cũ illa ciuitate, vel caſtris, vnde commiſſarius eſt oriundus medio interiecto: nam vicinus dicitur, quia vice vnius loci cenſeatur; vt extrà de præſumpt. cap. quoſdam. & de verb. ſign. cùm ſin. P.P.

Hoc cap. allegat, & ſequitur Matth. in conſt. magiſtri Cameraríi. in viij. not. & vide aliud in c. in præced. col. in prin incip. item ſtatuimus, quòd Comitibus.

CA-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

Tota fuit huius ſanctiſsimi Regis cura circa quietem, & pacem vaſſallorum, vt quantum fieri potuit cogitauerit illorum grauamina tollere, cum autem maxima recipiant atq; ſentiant grauamina vaſſalli ex acceſsibus per tranſitum commiſſariorum pp hoſpitalitatem quam illis tenentur exhibere, ad huiuſmodi euitandas vexationes præcepit, vt † curiæ ſeruitia committantur ordinariis terrarum vbi eſt actus aliquis peragendus, vel locorum vicinorum. Huius cap. doctrina edoctus, dum fuiſſem auditor in prouincia Principatus citra, & Baſilicatæ, & in eis annonæ perfectus ab Illuſtriſsimo D. Comite Mirandæ (de cuius laudibus alias ſed non abundè, vt opus erat diximus) vt populos minus grauarem certum numerum commiſſariorum, atq; ipſis certa, è quibus nõ egrederentur, oppida aſsignaui; & quia multi inſurrexerant latrones propter tunc eminentem, & præteritas penurias iiſdem eorum capturam commiſi, & aliis etiam terrarum dominis, vel ciuibus, virtute præditis, & opibus, qui eorum diſtrictum, & territoria purgata cuſtodirent ſuntq; Deo ſic dante effectum (cui honor ſemper, & gloria) vt prouincia tota quam breuiſsimè ſceleſtis hominibus purgaretur, & viatoribus liber iter præſtaretur, ita vt abſq; aliquo populorum, & Regni grauamine ciuitas Neapolitana frumenti copia fuerit munita. 1

T *Deceant.* Non enim debet committi † nobili officium ignobile, excuſantur enim ab huiuſmodi muneribus, vt habetur in l. prima. C. de excuſ. mun. lib. 10. & ad hæredem extraneum non tranſit hæc immunitas l. ſordidorum eod. titulo. 2

Tres

Tres iudices Rex conſtituit ad emendanda damna ſubditis illata per ſtipendiarios, & familiares. h. d. Tapia.

CAROLVS II. Cap. 181.

Item quòd tres in Curia ſtatuantur ad ſtipendiariorũ, & familiariorum regiorum, & aliorum ſequentium curiam cohibendos exceſſus, & emendanda T damna patientibus, & ſatis fieri facienda ſuper eo, quòd victualia, & alia vtenſilia auferre, ac fideles diuerſis contumelijs, & iniurijs afficere præſumebant.

Item quod tres. Iſtud cap. optimum eſt, & hodie in regno male ſeruatur. Bar. de Cap.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

Dicit Io. Antonius de Nigris hoc cap. bonum eſſe, ſed male ſeruari ſunt enim nimium indulgentes Principes ſuis familiaribus, qui vt fertur cum ſuis cohortibus procedentes per regnum excoriant populos, non contenti eius quantitatis, quàm vniuerſitates pro ipſorum hoſpitalitate offerunt, ſummas immoderatas petentes. credo tñ hoc ad eorum rectam notitiam non peruenire; hi enim † familiares ſunt ſeuerius puniendi, quam alij ita ſtatuere Imp. Valent. & Valer. 3

in l.

Digitized by Google

in l. vt inerſi fiduciam gerant. C. vbi cauſæ fiſcal. hodie tamen hoc officium exercetur per Auditorem generalem exercitus, qui de cauſis omnium militum regni cognoſcit, quas refert Illuſtriſſimo Viceregi, & ab illo reſponſo obtento ſententias profert, quod officium ampliauit nimis Illuſtriſſ. D. Comes de Lemos.

Damna

T *Damna.* Hic quærit Io. Antonius de Nigris, an poſſit facere † pacem dominus de damnis illatis ſubditis, & ea remittere ipſis inuitis, & poſt multos negatiuè concludit: cuius contrarium diximus in rub. l. fin. ff. de conſtit. Princip. cap. 1. num. 59. vbi pluribus, & authoritatibus, & rationibus probauimus id fieri poſſe.

Offi-

Officiales in perpetuum, vel ad beneplacitum, vel ad tempus creatos reuocat, & vniuerſitatibus ius eligendi iudices reſtituit. hoc dicit Tapia.

REX ROBERTVS Cap. 102.

IMportuna petentis inſtantia fatigat animum audientis interdiu, vel audit, ſed male, vel credit, illumq; ſic tædio afficit, vel diſtrahit pariter quod à tramite claræ diſpoſitionis auertit, quo ſæpè contingit, vt quod recta ratio, certo tramite, denegat petentis improbitas, per ſtimulum præſumptionis T euellat. Sanè crebris, & inquietis inſtantiis noſtrorum fidelium fatigati, certis perſonis noſtri Regni Siciliæ ad ciuiles cauſas, ſeu contractus aliquos celebrandos in terris eorum in perpetuum conceſſimus Iudicatus officium, non nullis ex ipſis ad T beneplacitum, & aliquibus ad vitam eorum. Necnon & aliquibus ad certi temporis ſpatium præfinitum. Super quo earundem terrarum, & ciuium in T auditorio noſtro petitio propoſita murmurat, quòd ipſa noſtra conceſſio ipſis non modicè præiudicialis exiſtit, dum vniuerſitatibus terrarum ipſarum ius eligendi annales iudices tollitur, & ad iudicandum continuè eiſdem perpetuus iudex datur. Supplicato itaquè ſuper his per noſtræ poteſtatis præſidium prouideri. Nos abhorrentes intrinſecè fidelium noſtrorum T grauamina, & prouiſo, deteſtante ingenio, vni non conferre gratiam in onus, & diſpendium T plurimorum, conceſſiones eaſdem de perpetuo iudicatus officio per nos factas, ſiue per T Carolum primogenitum noſtrum T Ducem Calabriæ ipſius Regni noſtri Siciliæ Vicarium generalem in perpetuum, vel ad beneplacitum, vel ad tempus T reuocamus, eneruamus, & ad nihilum redigimus. Eligendi iure vniuerſitatibus ipſis eoſdem annales iudices, ſicut eiſdem competit, remanente. Contractus autem omnes, & quælibet ſcriptura legitima facta per dictos iudices prædicto tempore propter vtilitatem contrahentium, quatenus ſunt acta legitimè habere decernimus ſtabilitatem, & T firmitatem. Quocirca iubemus expreſſè, vt conſtitutionem ipſam diuulgari per totam vobis decretam prouinciam faciatis: dantes alterutri has noſtras literas in pendenti. Data.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T 1 EVellat. Reges enim decet eſſe † liberales, & munificentiſſimos, vt aliàs diximus, quodq; ſcripſit Conrad. in templo iudicum lib. 1. cap de Imperato. §. 1. quæſt. 23. dum ſubditi aliqua petunt faciles ſunt ad concedendum, quæ ſi vident poſtea alios lædere, debent reuocare. nam per importunitatem precum videntur quodammodo extorta, quæ Principes faciunt contra ius tertij, vel quæ in diminutionem coronæ Regiæ ſunt, ita Imperat. in l. 1. C. de petitio. bono.
2 ſubla. lib. 10 Preces enim † vim quandam inferre dicuntur, vt inquit Luc. de Pen. in d. l. 1. ſic etiam dicit iureconſult. in l. item apud labeonem. §. ſi quis virgines. ff. de iniur. blanda verba vi æquiparantur ibi in verſ. abduxiſſe. Clauſula tamen non obſtante, vel motu proprio, & aliæ clauſulæ hanc ſuſpitionem tollunt, & diximus in rub. ff. de conſtit. prin. c. 4. & de virtute clauſularum prædictarum d. rub. cap. 2.

3 T *Beneplacitum.* Licèt litera huius tex. videatur innuere † beneplacitum eſſe quid diuerſum à conceſſione ad vitam in officio, id tamen intelligendum eſt, vel ſecundum iuris diſpoſitionem ex l. iuris peritox. ff. de excuſat. tuto. vel quòd fuerit,
4 ita in his caſibus interpretatum: attenditur enim † conſuetudo vtendi, vel loquendi patris familias l. ex vſu. ff. de vin. & oleo legat. & l. legato. ff. de ſuppellect. legat. & ibi gloſ. & & doctor. notant.

5 T *Auditorio.* Debet enim eſſe † facilis ad audiendum, qui iudicat, quiq; populis præeſt, vt dicit Foll. in praxi crimin. nu. 7. 14. & 31. non autem facilis ad credendum. Nam ſicut optima Principis pars eſt ſubditorum querelas audire, ita peſſima erit eiſdem clamoribus ſubditorum ad alterius perniciem facilem eſſe, vt idem Foller. tradit nu. 15. ibid.

T *Grauamina.* Principes enim debent ſummopere curare ne ſubditis grauamina inferantur, vt diximus in c. Regina iuſtitia quod eſt. 193. ſupra tit. de legibus.

Plu-

T *Plurimorum.* Gratia enim † Principis, ſiue eius beneficium non debet tertio præiudicium inferre, & quando de tertij 4
præiuditio agitur, eſt facienda ſtricta interpretatio cap. ſane vbi ſcriben. not. de priuil. Non enim præſumitur Principem velle tertio præiudicium inferre l. 2. §. merito. & §. ſi quis à Principe ff. ne quid in loco publ. cum aliis adductis per nos in rub. ff. de conſti. Prin. cap. 2. num. 23. vbi diximus; nec Principem id præſumi, velle facere ex clauſula ex certa ſcientia, & aliis, ibiq; etiam nu. 28. diximus poſſe hoc facere legitima ſubſiſtente cauſa.

T *Carolum primogenitum.* Iſte Carolus mortuus fuit in vita ſui patris, & vocatus fuit Carolus ſinè terra, ſepultus eſt in AEdibus ſacris D. Claræ iuxta ſepulchrum patris, quod eſt marmoreum, & ſuperbum mauſuleum, vbi etiam adeſt marmorea effigies Roberti, ob cuius obitum ſucceſſit Ioanna I. de qua in c. ſeq. 5

T *Ducem Calabriæ.* Hic eſt † titulus primogeniti Regis Neapolitani, quo etiam vtuntur hucuſq; Reges Sereniſsimi de domo Auſtriaca, ſic in Regno Franciæ Primogenitus vocatur Delphinus, eo quòd ſit dominus Delphinatus: ſic Regis Hiſp. Primogenitus vocatur Princeps Aſturiarũ, & ſucceſſor in Imperio eligitur primò in Regem Romanorum, & poſtea defuncto Imperatore ſuccedit in Imperio.

T *Reuocamus.* An autem Princeps † poſſit reuocare priuilegium conceſſum alteri, diximus latè in l. fin. ff. de conſtit. 6
Prin. 2. part. cap. 9. per totum.

T *Firmitatem.* Etiam ſi non fuiſſet creatus à Rege, qui habet poteſtatem creandi officiales, vt diximus. Nam ſi à populis fuiſſet habitus pro iudice, hoc ſufficeret, vt habetur per doctor. in l. Barbarius de offic. prætoris, licèt commun. opin. ſecundum Iaſ. ibi nu 66. ſit, q non teneant geſta per eum qui non eſſet creatus ab habente poteſtatem, de quo latiùs alibi.

Vin-

Virtutes quibus debeat eſſe præditus officialis, ad adminiſtrationem aliquam promouendus, enumerantur. h. d. Tapia.

IOANNA I. Cap. 173.

VT ſtatus ꝉ reipublicæ regni ꝉ reformetur circa obſeruationẽ iuſtitiæ, ante omnia aduertendum eſt ſuper creatione officialium. Vnde videtur, quòd domina Regina cum curioſa, & maxima diligentia prouidet, quòd Iuſtitiarij prouinciarum, & Capitanei terrarum ſint homines ꝉ fideles, Deum ꝉ timentes, & ꝉ honorem Dominæ diligentes, qui ſeruent ꝉ mundas manus, & ſoliciti ſint in officiis exercendis actis retro temporibus, aliiſq; agendis manus mundas habere, & ſeruare, & ſint homines conditionis talis, quòd magno nõ ſint ſuffulti præſidio, & ꝉ fauore, & reſpectum nõ habeant niſi ad Deum, reginalemq; honorem, & conſcientiam eorum, & ipſam non lædant, ſed illam penitus ſeruent illæſam. Et idem intelligitur de iudicibus, & actorum notariis ſecundum eorum conditiones. Et nihilominus, vt officialibus ipſis creandis adſit materia benè regendi, & in iuſtitia gubernandi ſubiectos: vtq; eis propter abuſum præteritorum temporum prædeceſſorum ipſorum fortaſsis imitantibus veſtigia: excedendi iuſtitiæ limites deſit materia pariter, & facultas. & ne ex iuris ignorantiæ nubilo excuſationes prætendere valeant commiſſorum, frænięq; temperies in eorum proceſsibus, & exceſsibus adhibita videatur; condita ſunt capitula infraſcripta módica, & quaſi nulla ſtatuentia ꝉ noua; ſed ſolùm rememorantia, & reformantia iura antiqua, quæ per abuſum malorum officialium minimè fuerunt obſeruata modernis temporibus, videlicet.

Quòd de cætero ordinentur iudices, & aſſeſſores, qui ſaltem ſtuduerint per annos quinque Cõſtitutiones, & Capitula ꝉ regni: & antequam ipſis de officiis prouideatur, ꝉ examinentur per Prothonotarium, ſeu eius locumtenentem, & aliquos de conſilio. Et vbi reperiuntur ſufficientes, prouideatur eis de officiis: vbi verò reperti fuerint non ſufficientes, remittantur ad ſtudium: vt cùm erunt periti, prouidebitur eis de officiis: & idem intelligatur de actorum notario attenta facultate ipſorum.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 IOanna iſta, quæ has condidit ordinationes fuit † Ioanna I. ſapientiſſimi Regis Roberti filia, quæ in regno ſucceſſit ob mortem Caroli Ducis Calabriæ, quem (vt diximus ſuperiori capit.) vocarunt Carolum ſine terra. Hanc fuiſſe impudicã aſſerunt ſcriptores multi; eam tñ defendit Angelus Conſtãtius in eius hiſtoria: de hac meminit Dec. in l. fœminæ. ff. de regul. 2 iur. poſt Angel. in l. cum prætor. §. penul. ff. de iud.

ꝉ *Reipub.* Licèt propriè † reſp. dicatur ciuitas, vel prouincia, quæ Regem non habet, ſed à ſuiſmet ciuibus regitur, vt Venetorum, Ianuenſium, atq; Lucentium, reſpublica etiam dicitur, quæ Regem habet, qui rerum publicarum, hoc eſt, communis boni curam habet.

ꝉ *Reformetur.* Diximus ſupra in cap. Regina Iuſtitia nu. 139. in rub. de legibus, Regis cordi eſſe debere corruptos reformare mores, & ad priorem ſtatum perfectionis reducere no- 3 uas condendo leges, & optimos conſtituendo magiſtratus, † lex. n. mortua res quædam eſt, cui ſi adiiciatur ſpiritus, qui iudex bonus erit, optima res eſt, neq; laudibus extolli poteſt, eritq; corpus organicum, ſi autem deficiat iſte, cadauer erit: immo quod pro ſalute fuerit introductum ſubditorum, in eorum perniciem conuertetur: ideòq; multorum fuit virorum ſententia, quam probamus, Principes peculiarem curam habere debere in reformandis ciuium moribus veteres renouando leges, nouaſq; conſtituendo. Quadere circa huius regni regimen dicebam Proreges conſtituere debere in qualibet hebdomada diem, in qua tantùm de ijs, quæ ad rectam reformationem regni attinent, ageretur, & circa obſeruantiam conſtitutionum, capitulorum, & pragmaticarum Regni tum in Sacro Conſilio, tum in Regia Camera, M. C. V. & cæteris curiis, tam Neap. quàm extra, tùm etiam circa militaria grauamina, & adminiſtrationẽ bonorum vniuerſitatum: Hoc ego dixi vt apud Deum, & homines excuſationem afferre valeant, vtq; rectam ſuæ adminiſtrationis rationem reddere poſſint, & in re tam neceſſaria, tamq; magni ponderis certa ſit ſtatuta dies, quam ſciant ſubditi, vt & ipſi inde relenamen expectent, & quod pro populorum pace, & quiete Deus aliquibus communicat, in Principes, & eorum, qui illis aſſident, notitiam perueniat; ſunt namq; plures quorum ſpiritum excitat Deus, & hi quandoquidem infimi, vt confundat fortia, quibus reuelantur, quæ abſcondita ſunt à ſapientibus, & prudentibus, quorum monita ſunt recipienda, & admittenda neq; obliuioni tradenda, vt moris eſt, quod inquam ex hoc præcipuè euenit, quod rebus huiuſmodi pertractandis certa dies, & certi homines non ſunt ſtatuti, quibus adiungendus eſſet, qui de exequendis tãtùm mandatis curam haberet, deque referendo in concilio, id quod vel perperam, vel nullo modo exequutioni eſt demandatum. Hanc rem deſideraui ſummopere, faxit Deus, vt animos Principis moueat, quam ni fallor profuturam populis arbitror, idq; præcipuè eſt deſide- 4 randum in regno iſto, cuius † incolæ ſunt variabiles, vt inquit Affict. in conſt. vniuerſas. & propter hanc qualitatem facilè recedunt à benè incepta via, ſicut etiam ſunt obſequentiſſimi, & reducibiles.

ꝉ *Fideles.* Diximus etiam de hoc ſupra in prælud. ad hunc titulum, & in conſtit. iudices vbiq; locorum in verb. fideles ſupra hoc tit.

ꝉ *Timentes.* De quo etiam ſupra diximus, & ex hoc capitulo colligitur, quod dicit Bal. in l. 2. C. de ſentẽtiis ex breuil. re- 5 cit. Iudicem † debere habere duplicem ſalem conſcientiæ, ſcilicet, & ſapientiæ, nam ſinè ſcientia eſſet inſipidus, & ſinè conſcientia diabolicus. 6

ꝉ *Honorem dominæ diligentes.* Debent † miniſtri regij dominum Regem diligere, ideòq; ſolitus erat dicere optimus ille vir Franciſcus Aluarez Ribera nil bonum poſſe facere regiũ miniſtrum ſi dominum ſuum ſummopere non diligat, atquẽ præ oculis habere ſubditorum corda in Regis dilectionẽ trahere, nec diem prætereire, quo alicuius cor non lucrifaciat, ſciebat enim Antigonũ Regem, quod Plutar. refert in Demetrio dixiſſe *beneuolentiam ſibi ſemper viſum optimum regni fundamentum, veriſſimumq; præſidium*, & in Arato ait idem Plutar. *vera, ac ſtabilis ciuium beneuolentia optima Principis cuſtodia eſt*, quod proſequitur Simanch. de republ. lib. tertio cap. 12.

ꝉ *Mundas manus.* De hac re dicemus infra in titulo ne official. muner. recip.

Fauore. Hoc ideo quia potentiores difficilius conueniuntur: ad quod faciunt, quæ dicuntur in tit. C. ne liceat potentioribus. ſed hoc erat eo tempore, quo Regnum iſtud erat ſub ditione Regum, qui ſubditos timebant, & præſertim iſta Regina Ioanna, quæ multa paſſa eſt, vt videri poteſt apud Coſtantium in eius hiſtoria.

ꝉ *Noua.* Diximus etiam ſupra in tit. de legibus in conſtit. nil veterum, nouas leges eſſe condendas, ſi neceſſariæ ſint ad morum correctionem: verùm legum multiplicitatem eſſe vitandam.

ꝉ *Regni.* Cum hoc tex. concordat tex. l. 2. tori. per quem prohi-

Digitized by Google

prohibetur officia exercere, qui leges ordinationum, & pragmat. & leges fori non legerint, & ſummo ſtudio non viderint quomodo enim poterũt obſeruare leges ſi eas ignorant. hinc,
7 † (vt ſupra diximus in cap. 183. rub. de legibus) oritur in obſeruantia legum vnuſquiſq; enim pro vt ſibi placet iudicat, & leges interpretatur.

8 T *Examinentur.* Hoc † hodie non ſeruatur, ſed in huius examinis locum ſolet Illuſtriſsimus Prorex committere alicui ex dominis Regentibus, qui relationem faciat de meritis, & habilitate prouidendi, qui eam facit in ſriptis, & hoc ſufficit, ego tamen dicebam huiuſmodi relationem fieri debere in Collat. Conſil. & coram omnibus dominis Regentibus informatis, vt poſſet vnuſquiſq; de ea re ſententiam ferre. & ad hoc non omittam, quod audiui aliquos conſuluiſſe dominos Proreges, vt cũ voto vnius dominorũ Regẽtium poſsit aliquas gratias facere, quod nullam eſſe iudicamus cum Rex ad id conſtituerit omnes, & Deus dixit in ore duorum, vel trium, ſed contra illos aduiantes iudicabit dominus.

Officiales annales non poſſunt finito anno in ead. terra, vel alia officium exercere, vt ſindicari poſſint. h. d. Tapia.

IOANNA I. Cap. 183.

ITem quòd prædicti officiales Inſtitiarij, ſcilicet, & Capitanei, iudices, aſſeſſores, actorum Cameræq; notarij, qui vno T anno habuerint, & exercuerint officia huiuſmodi, non poſſint nec debeant in ſequenti anno officia ipſa obtinere, & exercere in eadem prouincia, ſeu terra, vel alia ad hoc, vt ſuper reddendis rationibus officiorum, ceſſet omnis confuſio, faciliuſq; haberi poſsit, & officiales iidem abſq; excuſatione aliqua valeant ſyndicari.

ITem quòd prædicti officiales obſeruare teneantur conſtitutiones, & capitula, ac bonas obſeruantias Regni. Neque præmiſſa capitula nouiter edita ipſis in aliquo derogent, ſed rata, & firma permaneant in omni parte ipſorum.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T a ANno Officiorum exercitium prohibetur in eadem terra, & prouincia, quia cum ſint honores debent omnibus ſubditis communicari, & ideo pragmatica 5. de offic. iud. in §. 1. diſponit, quod tanto tempore vacent, quanto exercuerint ſic prag. 6. §. item quia experientia ſub eod. tit. & per hoc cap. dicit peritiſſimus Præſes Vinc. de Franch. in deciſ. 479. ſe iudicaſſe non eſſe admittendum ad officium iudicis ſecundarum cauſarum in anno ſequenti illum, qui antecedenti anno officium capitanei exercuit, nam licèt ſit diuerſum officium vrget tamen eadem huius capituli ratio, vt facilius poſſint ſindicari.

Neq; hoc cap. vires tantum obtinet in officijs habentibus iuriſdictionem: ſed in † administratoribus vniuerſitatum, qui debent quinquennio abſtinere ab eiſdem, triennio verò ab alijs l. 1. C. de mun. & honor. non continuan. lib. 10. quod tamen non procedit in terris paruis, vbi non poteſt haberi copia hominum ad adminiſtrationem habilium l. honor. §. penul. & fin. ff. de mun. & hohor. & quod diximus de non continuandis officiis, dum procedere etiam conſentiente electo, vt ait Vinc. de Franch. deciſ. 264. In hac autem alma Vrbe huius capituli Regula non ſeruatur cũ præſertim ex ſedili Portæouæ, qui ſint Electus per ſex menſes, per alios ſex eſt deputatus pecuniæ, vel alterius deputationis, quod tamen accidit, quia nemo ſe opponit prout fieri deberet.

Capitaneos terrarum, & iudices iubet eſſe annales; Auditores prouinciarum biennales; Gubernatores verò prouinciales triennales, & quòd non poſſint confirmari, & continuare etiam ad ſupplicationem vniuerſitatum, & prouinciæ, & tanto tempore abſtineant ab exercendis officijs, quanto vacauerint. hoc dicit Tapia.

PRAGMATICA V.

De officio Iudicum, & aliorum officialium.

IOANNA I. & CAROLVS V.

DEcet nos quibus ne dum recti regiminis, & adminiſtrationis iuſtitiæ, verum etiam bonæ gubernationis, conſeruationis, & defenſionis Regnorum, terrarum, & dominiorum noſtrorum cura ab alto commiſſa eſt, tales in adminiſtratione iuſtitiæ præficere perſonas, talique modo ordinare exercitium eorum, taleſque leges, & obſeruantias ipſis, ac Caſtellanis Caſtrorum noſtrorum Capitaneis, militibus, tam grauis, quàm leuis armaturæ, ac peditibus ponere. Itaq; circa recuperationem, & conſeruationem redituum noſtrorum neceſſaria prouidere, quod iuſtitia in ipſis Regnis rectè adminiſtretur, & exercitium officiorum noſtrorum per noſtros ſubditos diſtribuatur, noſtriq; officiales ſyndicentur continue, & milites vtriuſque armaturæ ſint habiles, & apti ad militiam, & ne aliis officiis, ſed ſoli militiæ ſe intromittant, vt omnia ad ſeruitium Dei, & noſtrum beneficium publicum, & rectam adminiſtrationem inſtitiæ, bonam cuſtodiam, conſeruationem, & defenſionem Regnorum noſtrorum dirigantur, & ſi hoc in omnibus Regnis, & Dominiis noſtris facere debemus, multo magis in dicto noſtro Siciliæ citra Farum Regno, quod præſentia noſtra caret. Ideo tenore præſentis, deque noſtra certa ſcientia, deliberate, & conſulto, ad ordinationem, & reformationem præfatorum, Pragmaticas ſanctiones noſtras infraſcriptas, cunctis tẽporibus firmiter valituras, facimus, ſtatuimus, & ordinamus, in hunc, qui ſequitur modum: Et primo quia intelleximus, quòd multi Capitanei Ciuitatum, & locorum dicti noſtri Siciliæ citra Farum Regni, minis ſubductionibus, & aliis exquiſitis modis, indueunt Prouincias, Ciuitates, & loca ad pro eis ſupplicandum, vt confirmentur, & continentur, quòd in maximum dedecus Diadematis noſtræ, & damnum Reipublicę vertitur: Volentes propterea huic incommodo obuiare, cenſemus, ſtatuimus, & ordinamus, quatenus de cætero nullus Gubernator, aut Auditor Prouinciarum, Capitaneus, aut aſſeſſor dicti noſtri Siciliæ citra Farum Regni, poſsit confirmari, aut continuari in dictis officijs, etiam ad ſupplicationem Prouinciæ, ciuitatum, & locorum, ſed tantum faciant

ciant officium pro vno anno, Gubernatores pro tribus, Auditores vero prouinciarum per duos annos, T & non vltra.

T Item quia continuatio officij in vna, & eadem perſona in maximum damnum Reipublicæ vertitur, & rationi conſonum eſt; quod non ſemper vnus, ſed multi officijs gaudeāt, & officia inter ſubditos noſtros diſtribuātur, cēſemus, ſtatuimus, & ordinamus, ꝙ ille, qui habuerit officium in vno anno, vel per biennium, aut triennium, tanto tpe ab ipſis, & aliis ſimilibus officiis vacare debeat, quanto tenuerit, & adminiſtrauerit dictum officiū, & etiam ꝙ Gubernatores prouinciarum habeant, & adminiſtrent officia per triennium, & non vltra & currat triennium illis, qui habent priuilegia à Rege Catholico bonæ memoriæ, à die obitus ſui, Illis verò, qui habent priuilegia confirmationis noſtræ à die datæ priuilegiorum, & de cætero talia officia ſub quauis verborum forma conceſſæ dentur, ſic intelligantur conceſſa.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T 1 *Confirmari.* Summa ratione hoc fit ne dum officia debent eſſe annalia, efficiantur perpetua, & ne propter importunitatem ipſorum officialium coactæ vniuerſitates, cogant importunis præcibus Principes.

T *Et non vltra.* Tamen † non eſt ita ſimpliciter intelligendum, vt ſtatim finito anno teneatur deponere officium, ſed debet debet expectare ſucceſſorem, vt habetur in cap. Regni ſcire volumus, quod eſt 235. & ita ſeruatur in praxi.

T *Item quia.* Hoc non ſeruatur & benè: nam ſicut reip. commodum eſt officiales eſſe annales, ita periculoſum eorum, qui apti ſunt opera non vti. Non.n. poſſunt reperiri tot homines officiis apti, ſed ij, qui ſemel probati ſunt, ſēper dēnt admitti. Hac

Hac pragmatica non ſumatur, neque gloſatur, quia ponit idem, quod fuit poſitum in præcedenti pragmatica. Tapia.

PRAGMATICA VI.

De offic. Iud.

IOANNA, & CAROLVS V.

ITem, quia pleriq; Capitanei, & alij Regij officiales Ciuitatum, & locorum Regni, nimiis, ſeductionibus, & aliis exquiſitis modis induxerunt dictas Ciuitates, & loca, ad ſupplicandum pro ipſorum officiorum confirmatione, & continuatione, in maximum damnum tranquillitatis, & libertatis ipſarum ciuitatum, & terrarum, ſtatuimus, & ordinamus, quod ab inde nullus Gubernator, Auditor, Capitaneus, vel Aſſeſſor dicti regni poſſit confirmari in eius officio, nec illud quauis ratione (ſolito plus) continuare, etiam ſi pro illis, vel eorum aliquo ſupplicarint Prouinciæ, Ciuitates, vel alia loca præſentis regni, ſed tantū exerceant officia ſua Gubernatores prouinciarū per triennium. Auditores per biennium, Capitanei Ciuitatum, & Terrarum per annum vnum; ita quod nullo modo poſſint confirmari, nec prorogari, iuxta continentiam, & tenorem Regiæ Pragmaticæ, alias ſuper hoc editæ.

Item, quia experientia præcipuum eſt, quod continuatio officiorum in eiſdemmet perſonis eſt damnoſa, & inconueniens, eo maxime, quia ratio ſuadet, quod officij adminiſtratio per omnes diſtribui poſsit, ſtatuimus, quod hi, qui habuerint officium iuſtitiæ annale, biennale, vel triennale, non poſsint aliud ſimile officium exercere, quin prius vacent tantundem temporis, quantum dictum officium exercuerit, iuxta formam pragmaticæ à præfata Maieſtate ſuper hoc editæ.

Item, quod Gubernatores Prouinciarum exerceant, & adminiſtrent dicta officia per tres annos, & non vltra.

Probibet officia peti per intermedias perſonas ſub pœna, quòd illa non obtinebunt, & per annum non exerceant officium, hoc dicit Tapia.

PRAGMATICA I.

De officialibus, & quæ ijs prohibeantur.

IOANNA &c.

DEcet nos quibus regiminis, & adminiſtrationis iuſtitiæ cura eſt ab alto commiſſa, tales in adminiſtratione iuſtitiæ præficere perſonas, quæ ſint ne dum ſcientia, & doctrina imbutę, ſed etiam vita, & moribus approbatę, animaduertentes, quod multoties ob importunitatem nonnullorum, quibus complacere deſideramus. prouidemus de officiis iudicum Magnæ Curiæ Vicariæ, Auditorum prouinciarum, & Aſſeſſorum, Capitaneorum, perſonis minus doctis, minuſq; vita, & moribus approbatis, quod in maximum dedecus noſtræ Diadematis, & damnum Reipublicæ vertitur. nam multi freti auſu temerario fauoribus, ad cuius interceſsionem huiuſmodi officia conceduntur, minus benè iuſtitiam adminiſtrant, noſtroſq; opprimūt. Volentes propterea nos huic incommodo, & detrimento noſtro, & Reipublicæ obuiare, tenore præſentis noſtræ Regiæ Pragmaticæ, cunctis temporibus firmiter valituræ, cenſemus, ſtatuimus, & ordinamus, quod de cætero nullus quantumcunq; de nobis benemeritus, & nos debito ſanguinis T affectus, audeat per ſe, vel per interpoſitas perſonas, à nobis, vel noſtro Pro Rege, in dicto noſtro Siciliæ citra Farum Regno officia Iudicum Magnæ Curiæ Vicariæ, Auditoratus Prouinciarum, aut Aſſeſſoratus Capitaneorum pro quibuſcunq; perſonis quantumcumque dignis, & idoneis ad dicta officia petere, aut ſupplicare. quod ſi intentare præſumpſerit, ipſo facto perſonę, pro quibus huiuſmodi officia ſupplicarint, ne dum careant gratia impe-

Digitized by Google

T impetrata, ſed etiam ſint inhabiles per vnum annum ad huiuſmodi, aut alia officia regia exercenda. Quapropter Illuſtri Viceregi dicti noſtri Sicilię citra Farum regni, magno quoq; Camerario, eiuſq; Locumtenenti, magiſtro Iuſtitiario, Gubernatoribus Prouincialibus, & Capitaneis quarumcumq; ciuitatum, & terrarum dicti regni. dicimus, & diſtrictè mandamus, pœna vnciarum auri mille adiecta, quatenus huiuſmodi noſtram pragmaticam ſanctionem, omniaquè in ea contenta, teneant firmiter, & obſeruent, teneriquè, & inuiolabiliter obſeruari faciant, & non contrafaciant, vel veniant, ſeu aliquem contrafacere, vel venire permittant ratione aliqua ſiue cauſa: ſi, præter iræ, & indignationis noſtræ incurſum, pœnam præappoſitam cupiunt euitare. Et vt de pręmiſſis ignorantia allegari non valeat, mandamus huiuſmodi noſtram pragmaticam per loca publica, & aſſueta dictę ciuitatis noſtræ Neap. voce pręconia publicari. In cuius teſtimonium præſentem fieri iuſſimus, magno noſtro negotiorum Sicilię citra Farum ſigillo à tergo munitam.

Datum in Oppido noſtro Bruxellarum, die xxx. menſis Septembris, anno à natiuitate Domini. 1516. Yo el Rey. Vidit Cancellarius, & pro Magno Camerario. V. Generalis Theſaurerius. V. Montaltus Regens, & pro Prothonotario. Dominus Rex mandauit mihi Petro do Quintana. Nihil ſoluat quia pro curia. Petrus Ioannes Taxator,

Quapropter volentes Regiis (vt tenemur) obedire mandatis, quòd ſupradicta omnia cuilibet innoteſcant, vt ſuum debitum ſortiantur effectum, & nulla poſt hac de præmiſſis ignorantia allegari valeat, præſentes ex inde fieri iuſsimus, cum inſerta forma ipſius regiæ pragmaticę, vt in locis publicis, ſolitis, & conſuetis magnificæ, ac fideliſsimę Ciuitatis Neapolis publicentur, & affigantur: Mandantes propterea ſupradictis omnibus, & cuilibet ipſorum inſolidum quatenus, forma pręinſertę pragmaticę per eos, & quemlibet ipſorum diligenter attenta, illam ad vnguem, & inuiolabiliter obſeruent, ac obſeruari faciant, per quos decet in omnibus, & per omnia, iuxta ipſius ſeriem pleniorem, ſub pęnis in eadem contentis. Datum in Caſtello Nouo Neapolis, die quinto Malj. 1517. Don Raimondo de Cardona. Vidit Montaltus Regens. Dominus Vicerex mandauit mihi Antonio de Seron.

In Cur. 12. fol. 249.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HVius pragmaticæ rationem dum perquirere volui, nullā aliam inueni niſi id ſtatutum eſſe ad euitandas importunas magnatum preces, quibus fit, vel quòd principes cogantur minus idoneos eligere, vel petentibus gratiam negare, quod principibus graue eſt. Nemo enim à facie Principis debet exire mæſtus, quem decet eſſe liberalem, atq; munificum, quod diximus in rub. de conſtitut. princ. cap. 4. & diximus ſupra in cap. importuna. nu. 102.

1 T *Ioanna.* Iſta † fuit filia Cattholicorum Regum Ferdinandi cognomento Cattholici Regis Aragonum, & Siciliæ, ac Eliſabeth. Hiſpaniarum Reginæ Philippo Auſtriaco Maximiliani Imperatoris filio nuptui tradita, qui ex illa domo primus fuit Hiſpaniarum Rex, deceſſitq; viuente adhuc Cattholico Rege, qui ob eius mortem Hiſpaniarum Regnorum gubernium ſuſcepit. Ex Philippo ortus eſt Carolus primogenitus oium ferè Imperatorū princeps; ortus eſt, & Ferdinādus, qui Carolo ſucceſſit in Imperio Hæc Ioanna vna cum filio Regna adminiſtrauit: ideoq; in literis, & priuilegiis appoſitum fuit nomen vtriuſq; nam cum eſſet patrimonium matris tam regnum Hiſpaniarum, quàm etiam, quæ Aragonum coronæ ſubſunt, ipſa

2 remanſit in adminiſtratione, fuitq; huius nominis tertia.

T *Affectus.* Hic idem zelus prouidendi benemeritos effecit, vt apud † Hiſpanos lege cautum eſſet, ne officia iuſtitiæ & caſtellaniæ darentur familiaribus Regis, aut perſonis potentibus, vt in l. 5. tit. 16. lib. 2. ordinat.

T *Impetrata.* Huius prag. diſpoſitio fallit, ſi ille gratiam obtinuit cum clauſula † non obſtante, quæ gratiam facit validā, 3
cum prohibitio ſit iuris, ita Rebuff. num 3. & Io. à Plat. num. 4. in l. 1. C. de petit. bon. ſubla. lib. 10. vel cum clauſula motu proprio, vt in cap. ſi motu proprio, vbi Geminia. de præben. lib. 6. vel ſi accederet ſecunda iuſsio, quæ habet vim clauſulæ motu proprio, ex certa ſcięntia, & de plenitudine poteſtatis, vt in cap. paſtoralis de fide inſtrum. vbi gloſ. & Imperat. in §. hoc verò iubemus in auth. vt nulli iudi. & per And. de Barul. & alios in d. l. 1. C. de petitio bon. ſubla. de quib. clauſulis diximus in rub. l. fin. ff. de conſtit. princip. cap. 2. nu. 8. & 9. cum ſequentibus. Huius pragmaticæ meminit doctiſsimus Pater Ferdinandus Mendoça ſocietatis Ieſu in tractatu *de las gracias* cap. 4. vbi animaduertit Proreges, ne ſint faciles ad concedendas gracias ſuis familiaribus.

4 Hæc autem † clauſula non obſtante non poteſt ab inferiori apponi, qui non poteſt legem ſuperioris tollere. l. ſi hominem. ff. manda. Ideoq; cum hæc pragm. fuerit per Ioann. & Imperat. Carolum condita, non poſſent Vicereges contra eam diſponere cum clauſula non obſtante ex reg. tex. in d. l. ſi hominem. ff. mandati; quod erit cogitandum, quando caſus occurrerit ponderata poteſtate conceſſa Excellentiſsimis Proregibus, vide etiam plures quæſtiones ad huius pragm. ornatum circa hanc materiam per Rebuff. & Plat. in d. l. 1. C. de petitio. bono. ſubla.

Im-

Idem quod in ſuperiori diſponitur. ecc dicit Tapia.

PRAGMATICA III.

De officialibus, &c.

CAROLVS V.

REcolimus etiā nos præteritis annis mandaſſe, & ſanciſſe per noſtram Regiam pragmaticā, quod Conſiliarij Regij, Præſidentes Regiæ Cameręſummarię, Iudices Magnæ Curię, Auditores prouinciarum non poſſint eligi ad alicuius partis inſtantiam, vt libera poſsit fieri electio perſonarum habilium ad dicta officia, vt conuenit, exercenda: Renouantes dictam Regiam pragmaticam mandamus illam inuiolabiliter obſeruari: declarantes ipſo iure inhabiles, & non idoneos ad dicta officia omnes illos, pro quibus per quaſcumque perſonas preces effundentur. Mandantes Illuſtriſſ. Vice Regi, quòd nullatenus dicta officia ad cuiuſcumque preces, ſeu intercesſiones concedat, ſed illos tamquam inhabiles à dictis officiis repellat.

Baiula-

Digitized by Google

n. Baiulationis officia vendi prohibentur: ſed ea committi idoneis mandat qui non ſint ciues locorum, vbi iuriſdictionem exercere bent in paruis oppidi. hoc dicit Tapia.

REX GVLIEL.

a *Magiſtri Camerarij.* Per impoſitionem enncor.ff. de mune.& hono. l. ſi quis magiſtratus.

ADDITIO. Nō quòd officiales poſſunt dare ad credentiam gabellas, & vendere. Vide Parid. in tract. ſyndica. verſic. excedunt quoque Barones. Fab. Iord.

MAgiſtri a Camerarij, qui per quorúlibec præſidatum regiones amodo ſtaeuentur, non vendant Baiulationum officia, quæ ad adminiſtrandã iuſtitiam pertinent in audiendis, & diffiniendis quæſtionibus, quarum ad eos cognitio ex iuriſdictione, vel mixto imperio partium, ſeu veteribus legibus, & noſtris conſtitutionibus demandatur. Indignum namq; fore decernimus, vt ſacratiſſimum quiſquam iuſtitiæ miniſterium precij venalitate mercetur. *Sed Baiulationes eaſdem committant viris fidelibus, & opinionis electæ, prudentioribus, & generoſioribus, ac ditioribus, pront locorum conditio miniſtrabit, qui ſint de demanio noſtro tantùm. Per loca quælibet vnum tantummodo ſtatuant, non plures, adeò vt nec ſocietatis occultæ velamine, nec prędictę Baiulationis officium à pluribus adminiſtrari permittant. Ex parnis autem ciuitatibus, locis, & municipiis, in quorum ſingulis baiulus, vnus iudex, atq; notarius ſunt neceſſarij, ne ſine magno curię noſtrę diſpendio cauſari valeant plura, volumus inſimul combinari vnius baiuli, iudicis, & notarij, qui non ſine de ipſorum locorum aliquo municipes, vel etiam oriundi iuriſdictione regenda, vt tantum non de vno loco ad alium aduocene litigantes, ſed per vices, & tempora, in quolibet locorum ipſorum ſedeant, & ibidem, prout cauſarum qualitas, & numerus exegerit, commorantes petentibus iuſtitiam ſubminiſtrent.

Hanc conſtitutionem exornabimus in declaratione pragmaticæ ſecundæ de officialibus, & quæ eis prohib. quæ ſequitur.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

M*Agiſtri Camerarij.* Non debet vendi iuſtitia.
ADDITIO. *Adde tex. in cap. non licet iudi. 11. q. 3.*

Et membrum quod vocatur virga iuſtitiæ pertinens ad iuſtitiam adminiſtrandam hoc ſpecialiter. Nam vendita baiulatione in genere baiulus emptor miniſtrat iuſtitiam, infra de off baiulorum. l. 1. tranſit tunc bancus iuſtitiæ cum vniuerſitate. ſic. ff. de acq. rer. dom. l. quædam, de contrah. emp. l. in modicis. defectus quoque fit in iuſtitia ſup. tit. 1. l. 1.

Officia vendi prohibentur, neq; pecunia intercedente alijs cedi poſſunt: ſed idoneis conferantur. hoc dicit Tapia.

PRAGMATICA II.

De official. & quæ eis prohibentur.

CAROLVS V.

MAndamus etiam per præſentem noſtram ſacram ſanctionem, ne de cætero officia deputata ad adminiſtrationem iuſtitiæ, vel perceptionem pecuniæ, vllatenus nec per noſtram curiam, neque per particulares, qui dicta officia obtinent, vel obtinebunt, vendi poſsint, neque interueniente pecunia in fauorem alterius renunciari, ſed conferantur, cum vacauerint dicta officia, perſonis dignis habilibus ad rectum exercitium dictorum officiorum: Et qui contrafecerint tam vendentes, quàm ementes, & renunciantes, & illi, in quorum fauorem renunciantur ipſo iure cenſeantur priuati dictis officiis, & aliis conferri poſſint, pecunia verò, quæ pro venditione, vel renunciatione data fuerit, pro dimidia Hoſpitali Incurabilium, & pro dimidia Regiæ Curiæ applicetur. In quibus pœnis volumus incurrere illos, qui per priuilegium habent nominationem in terris demanialibus, ſi dictam nominationem fecerint interueniente pecunia.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 REm non nouam aggredimur; cùm hæc officiorum venditio omni tempore fuerit improbata, omniq; tempore
2 à prauis hominibus introducta, vnde omnia † mala procedunt: quid enim boni poteſt in Republica eſſe, in qua venduntur officia? cum quicquid poteſt eſſe boni, ſit iuſtitia, quæ longè à venditione officij ſedem habet, hinc ſtupra, lenocinia, adulteria, homicidia, latrocinia, & ſæua quæuis crimina nutrimentũ, & alimentum ſumunt: ſcit latro pœnas effugere, ſi iuſtitiam pecunia redimat, (& proh dolor) audiui quendã, qui per vias publicas viatores fuerat graſſatus, fuiſſe à quodam barone compoſitum; cumq; iterum latrocinium commiſiſſet, iterum, atq; iterum fuiſſe ad compoſitionem admiſſum. Scit etiam homicida, & adulter ſe immunem à pœna red-
3 dere. Ideoq; † perituram cito vrbem dixit Maſiniſſa, quam venalem viderat, vt refert Liuius.

Et ideò de hac re extat ſollennis Iuſtiniani conſtitutio in authen. vt iudices ſinè quoquo ſuffragio, quæ eſt omnino videnda: ſicut etiam Imper. Theodoſ. in l. ſancimus. C. ad leg. Iul. repet. in quo tit. & in lib. ff. eod. tit. hanc plenè materiam iura, & doctores noſtri proſequuntur: de qua etiam plura per Vmbria. in tracta. de iudice regni dialog. 1. num. 64. & pluribus ſequentibus: ſed vltra dicta per ipſum, quid de hac re alij grauiſsimi authores ſenſerint, videamus, vt omni (vt diximus) tempore improbatum hoc malum conſpiciamus, & in primis Plato lib. 8. de repub. ait *abſurdam eſſe reip. conſtitutionem, in qua principatus venduntur, & regna venalia ſunt*, & eius diſcipulus Ariſtot. lib. 2. Polit. cap. 9. *Turpe eſt* (inquit) *maxima imperia, regna, & ductũ militarem facere venalia*: ſed nõ tam hoc turpe eſt, & longè ab hominum natura alienum; ſed etiam reipub. (vt diximus) damnoſum. Ideòq; ſapientiſsimus ille Seneca dixit omnia cecidiſſe, cum pecunia prævalere cœpit in officiis quærendis. Ipſe enim in epiſt. 116. ait, *Hæc ipſa res, quæ tot magiſtratus, & iudices facit, pecunia ex quo in honore eſſe cœpit, verus rerum honor cecidit; mercatoreſq; & venales inuicem facti, quærimus non quale ſit quicquid, ſed quanti.* quod paucis verbis edocuit Illuſtriſſ. Card. Thom. Caieta. in ſumma, Magiſtra rerum experientia nos docet collapſam eſſe rempublicam, vbi officia venduntur.

Quodq; hinc plura oriantur mala, audiamus quæſo D. Chriſoſt. in epiſt. Paul. ad Epheſios ſerm. 6. *Dignitates factæ ſunt venales, mille hinc mala naſcuntur, & tamen nemo eſt qui corrigat, nemo, qui reprehendat; ſed viam quandam, atq; ſequelam nacta*

Digitized by Google

naſta eſt hæc merces.

4 Hinc eſt, quòd cum † iuſtitia venalis ſit, cultus eius ammittitur. Ideóq; dicebat diuus Greg. epiſt. 113. lib. 7. *Quis veneretur, quod venditur, aut quis nõ vile putet eſſe quod emitur?* Hæc vellem, vt perſcrutarentur reges, hæc cuperẽ, vt lynceis intuerentur oculis, quod vnum ſufficeret ad rectam reipub. adminiſtrationem, quæ in ſola iuſtitia conſiſtere poteſt, qui dum ſe populis iuſtitiã miniſtrare putant, ſi vel ipſi exerceant, vel aliam audiant exercentes, in peſsimum incidunt errorem: nã tempus deficit: Curent igitur ipſi magiſtratus optimos conſtituere, quærant viros idoneos, quos, ſi velint, reperient, eoſq; repertos ſciant in honore conſeruare, atq; illos non modò audiant, ſed interrogent de veritate dicenda: ſic nec optimi, nec mediocres pecunia quærent, quod virtute conſequi arbitrabuntur: nec mali conſequentur, quod nunquam meruerint: hæc Salluſt. in orat. ad Cæſarẽ de rep. ordinãda pauciſperſtrinxit. *Verùm, hæc, & omnia mala pariter cum honore pecuniæ deſinent, ſi neq; magiſtratus, neque alia vulgo cupienda venalia erunt.* Studeãt ergo imitari optimos Principes, qui, ne officiales iuſtitiam venderent, prohibuerunt, ipſis officia vendi, ne poſtea dici poſſet illis, *emerat ille prius, vendere iure poteſt.* Ideóq; Sextus Aurelius Victor in Septimio ait, *Septimius Seuerus nulli in dominatu ſuo permiſit honores venundare.* Et de Nerone in ingreſſu Imperij hæc Tacitus lib. 13. Annalium. *Nero cum optimæ ſpei iuuenis eſſet, curiam ingreſſus egregia multa facturum ſe eſſe promiſit, & inter alia, nihil in penatibus ſuis venale, aut ambitioni per viam eſſe permiſſum.* Quod etiam de Romulo tradit Dionyſius Halicarnaſeus lib. 2. Rom. antiquita. *cum alij temerè plerunquè, ac inconſideratè ſacerdotes eligant, quidam licitatoribus præponentes hunc honorem, Romulus neque venalia eſſe voluit ſacerdotia, neque ſorti ſubdita: ſed lege ſanxit, vt è ſingulis curijs boni deligerentur.*

Et tandem, vt hanc orationem claudamus, videtur quodãmodo inhabilitatus Princeps ad puniendum eos, qui officia ſibi vendita vendunt, quod videtur innuere Imper. in d. auth. vt iudices ſinè quoquo ſuffragio: de quo videamus egregium dictum Alex. Seuer. quod refert Lamprid. in eius vita in hæc verba, *Honores iuris gladij nunquam vendi paſſus eſt, dicens; neceſſe eſt, vt qui emit, vendat: ego non patiar mercatores poteſtatum: quos ſi patiar, damnare non poſſum. Erubeſco enim punire eum hominem, qui emit, & vendit.* Multa etiam de hac re dicere poſſem, quæ, ne longa narratione afficiam tædio legentes, omittam, cum notiſsimum ſit apud omnes damnum maximum reip. fieri, ſi officia vendantur: virtus enim fugatur, & vitia introducuntur. Cum enim ſe pecuniis conſequuturos ſperant homines officia, & dignitates, nec ſtudiis, nec virtutibus incumbant; ſed pecuniarum acquiſitioni; faxit Deus, vt hæc ab hominum memoria deleantur, atq; collabentis iam virtutis ſtatus reſtauretur, quod Philipp. III. Catholici, ac maximi Regis cura futurum ſpero. Sed quia Viſibelanus cit. dialogo 1. num. 65. ex cap. Neap. in anno 1540. dicit, hanc pragmaticã ſolum habere locum in † officiis iuſtitiæ, non in aliis, quæ vendi poſſunt: dico id etiam debere prouideri in his officiis, quæ licèt adminiſtrationem iuſtitiæ non habeant annexam, nullũ tamen inuenio officium, per quod ſubditi non grauentur, ſi iuſtitia non miniſtretur. Nam licet harum officiorum venditio ſit licita, non tamen expedit: in quo audiamus Angelicum illum Thom. qui in opuſculo de regim. iudæorum ad Duciſſam. Brabantiæ cap. vnico verſ. quinto quærebatis, in hæc verba reſpondit, *Quinto quærebatis ſi balliuis, & officialibus veſtris, ſi liceat eis officia vendere, vel mutuo ab eis recipere aliquid certum, donec tantum recipiant ex officiis, ad quod dicendum videtur, quod quæſtio iſta duas difficultates habere videtur, quarum prima eſt de officiorum venditione, circa quam conſiderandum videtur, quod Apoſtolus dicit, quòd multa licent non tamen expediunt. Cum autẽ balliuis, & officialibus veſtris nihil committatis, niſi temporalis officij poteſtatis: non video quare huiuſmodi officia non liceat vobis vendere: dummodo talibus vendatis, de quibus poſſit præſumi, quod ſint vtiles ad talia officia exercenda, & non tanto pretio vendantur officia, quod recuperari non poſſit, ſine grauamine veſtrorum ſubditorum; Sed tamen talis venditio expediens non videtur, primo quidem, quia contingit frequenter, quòd illi, qui eſſent magis idonei ad officia huiuſmodi exercenda, ſunt pauperes, vt emere non poſsint, & ſi etiam ſunt diuites, illis, qui meliores ſunt, talia officia non ambiunt, nec inhiant ad lucra ex officio acquirenda; ſequitur igitur quod illi, vt plurimum officium in terra veſtra ſuſcipiant, qui ſunt peiores, ambitioſi, & pecuniæ amatores, quos etiam probabile eſt ſubditos veſtros opprimere, & veſtra etiam commoda non ſic fideliter procurare: vnde magis videtur expediens, vt bonos homines, & idoneos ad ſuſcipiendum veſtra officia eligatis, quos etiam inuitos ſi neceſſe fuerit compellatis, quia per eorum bonitatem, & induſtriam maiora accreſcent vobis, & ſubditis veſtris, quàm de prædicta officiorum venditione acquirere valeatis. Et hoc conſilium dedit Moyſi eius cognatus prouide inquit de omni plebe viros ſapientes, & timentes Deum, in quibus ſit charitas, & qui oderint auaritiam, & conſtitue ex eis Tribunos, & Centuriones, & quinquagenarios, & decanos, qui iudicent populum omni tempore* Hæc diuus Thom. quo ad venditionem officiorum, cuius equidem doctrinam ſequi debent Principes maximam adhibendo curam circa electionem officialium, vt ſuperius in rubrica huius tit. diximus.

Certum numerum iudicum, & actuariorum conſtituit in magna curia, & quod officiales perſonaliter ſeruiant, ita, vt quilibet vnum officium exerceat hoc dicit Tapia.

IOANNA II. Rit. ij.

ADDITIO. *Ritus iſti debent obſeruari per omnes iudices inferiores Regni, Luc. in l. 1. C. de profeſſ. qui in vrbe Conſtan. & Capyc. in verbo, Rex Siciliæ, §. magiſter Iuſtitiarius & debent obſeruari pro lege, l. ſi quando, in fi. C. de inu. et Gui. Papæ, q. 7. in fi. et Hip. ſing. 118 An autem debeant ſeruari in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, vel coram alio iudice eccleſiaſtico, Affl. in conſtit. ſi quis in poſterum. nu. 8. 10. 26 dicit, quod non. Et de modo probãdi ritus curiarum vide Affl. in conſtit. prædicta. & an ritus debeãt obſeruari, vide Dec. latè in conſ 699. 1. col. & ſententia contra ſtilum, an valeat, vide Guid. Papa in prohœm. deciſionum ſuarum.* De Bot.

* ADDITIO Et Vicariæ Curiæ. *Vide D. Tho. Gram. in deciſ. 34. nu 9.* De Bottis.

IN primis: quia vbi † ordo deeſt, firmum, rectumq; omnium rerum firmamentũ, nihil ſuperædificari poteſt. neque enim vniuerſitas aliqua vlla poteſt ratione ſuſtentari, niſi huiuſmodi magnus (cauſa differẽtiæ) ordo ſeruetur, quia non quæquè creatura in vna eademq; qualitate gubernari, vel viuere poteſt, † vt cæleſtium militiarum exempla nos inſtruunt; quia ſunt † Angeli, & ſunt Archangeli, licèt non æquales ſint, ſed in poteſtate, & ordine differunt alter ab altero. Sicquè, vt in prædictis noſtris Magnæ, & Vicariæ Curiis * & qualibet ipſarũ certus debituſquè numerus officialium dictæ Curiæ reducatur ad debitum numerum infraſcriptum, videlicet, quòd iudices debent eſſe † ad minus tres, treſquè alij magiſtri Actorum, ſex Subactarij, duo Fiſcales vnus Ærarius, vnus Aduocatus fiſci, & procurator fiſci, vnuſquè aduocatus pauperum, & vnus ipſorum procurator, vnus Comeſtabulus, vnus Carcerarius, vnus Tubitta, & vnus contumaciarum accuſator, & omnes debeant ſeruire † perſonaliter, & non per ſubſtitutum, & quòd omnia dicta officia ſint ad beneplacitum reginale. Cum verò hodie in dictis Curiis plures vltra dictum numerum exiſtant, volumus quòd omnes prædicti exiſtentes præſentialiter officiales in illorum exercitiis remaneant: ita tamen, quòd quilibet ipſorum vnum tantùm officium perſonaliter exerceat. Declarantes, quòd decedentibus, ſeu cedentibus ex eis, nullus alius poſſit in eorum locum ſubrogari vſquequo perueniatur ad ſupradictum numerum deſignatum. Verùm volumus, quòd prædictis nunc exiſtentibus omnibus officialibus ſoluantur gagia rata ad rationem gagiorum ſoluendorum officialibus iuxta ſupradictum numerum tantummodo, & non vltra.

Ordo

Digitized by Google

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T 1 ORdo. Ordo enim † dat formam, & eſſe rebus omnibus, neq; conſiſtere poteſt res aliqua abſq; ordine. Ideóq; dum Deus voluit mundum creare cuncta ordine admirabili diſpoſuit. In principio enim creauit Angelos, cœlum, & terram; & cum terra animantia, vt deſcribitur Gen. 2. & ſequ. Hoc etiam ordine vnigenitum ſuum miſit, dicenre Apoſt. *dum medium ſilentium tenerent omnia, & nox &c.* Ordine pariter progreſſus eſt Dominus in redemptione mundi, cum & infantulus naſci voluit, & educari, & ſubditus eſſe, dum potuiſſet, ſi voluiſſet, in mundum ea ætate venire, in qua ſacrificium con ſumare debebat. Hoc etiam ordine paſſionis ſuæ miſteria ordinauit. Nam, vt ſui amoris ardorem oſtenderet, in monte Olìueti voluntariam priùs ſubiit paſſionem, demum captus fuit, prius iudicatus à iudice eccleſiaſtico, poſtmodum à temporali, & dum voluiſſet miraculum illud famoſum facere quinque panum, & duorum piſcium, quibus quatuor millia, pluſue hominum cibo repleuit, vt rem tam grandem oſtenderet, fecit eos diſcumbere, mulieres, viros, & pueros ſegregatim, vt habetur Matth. 14. Mar. 6. & Ioan. 6. Ordo enim obſcuris nimium rebus claritatem, difficillibusq; facilitatem præbet. Sic Baſilius Magnus, quem poſtea ſequutus fuit frater Aloyſius Granatenſis, vt homines ad Dei cognitionem traheret per hæc viſibilia ad inuiſibilium, & per has creaturas ad creatoris cognitionem, quaſi per manus deduceret, atq; hoc eodem ordine facillimè Deum eſſe, eumq. hominem factum, paſſibilem, & reſurrexiſſe, aliaq; diuina miſteria, quæ adeo nobis videntur obſcura, dignoſcimus quem librum omnino legendum cenſeo à quolibet Chriſtiano viro.

2 Hic inquàm † ordo eſt in iudiciis ſeruandus, vt iudex ad iuſtam ſententiæ prolationem peruenire poſſit, de quo Maran. qui alia multa de ordine ſeruando dicit, in ſuo ſpeculo, in principio.

T *Cœleſtium militiarum.* De ordine cœleſtis militiæ plurima ſcripſit Chaſſen. in catalo. glor. mund. 3. part. per totum & in quarta, terreſtres dignitates cum cœleſtibus comparauit, quæ ſunt omnino legenda.

T *Angeli, & ſunt Archangeli.* Deus enim creauit † Angelos, 3 vt ciues paradiſi eſſent, quos in nonem choros diuiſit. vt non ſolùm eſſent contemplantes Deum, ſed vt generaliter præſidentes: ideóque Seraphin qui amore Dei ardēt, infundunt in nobis calorem amoris Dei, Cherubin cognitione [illegible] nos docent, ſic Throni ſuper quos Deus iudicando ſedet, mittunt nobis iudicij veram informationem, ſic etiam cæteri Angeli certæ rei præſunt; eamque nos docent, & ad eam inſtruunt, vt Chaſſen. in chatalo. glor. mundi 3. part. cōſideratione quinta, & ſequentibus tradit. qui etiam 4. conſideratione agit de ordine ſecularium, ex quo pulchritudo tam cæleſtis & triumphantis eccleſiæ, quàm etiam militantis colligi poteſt.

T *Ad minus tres.* Hodie † autem ſunt quatuor iudices crimi- 4 nales, & duo regij conſiliarij in audientia cauſarum criminalium. Nam cùm priùs eſſent duo iudices alius fuit additus tēpore, quo regnum gubernabat Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Don Ioannes de Zunica Mirandæ Comes Prorex prudentiſſimus, & alter tempore Illuſtriſſ. D. Franciſci de Caſtro Generalis Locumtenentis, & Capit. generalis in regno; & in audientia cauſarum ciuiliū adſunt ſex iudices in duabus aulis, cùm prius tres tantùm eſſent in vna aula, fuit tamen poſtea gubernante Illuſtriſſ. ac iuſtiſſ. viro Don Henrico de Guzman Oliuarenſiū Comite auctus numerus ad alios tres vt facilius, & rectius ad cauſarum procederent expeditionem, quod verò ad numerū actuariorum, & ſcribarum attinet, ſuo loco dicemus; quemadmodum de cæteris magiſtratibus, qui hoc loco continētur.

T *Perſonaliter.* De quo dicemus infra in tit. quòd officiales perſonaliter ſeruiant, & in ſequenti conſtit. quid in feudatario aliquo impedimento detento, quod hic attingit Carauita.

Cale-

Subſtitutos creare prohibentur officiales regni ſub pœna capitis, & cauſa criminales delegata alteri delegari non poſſunt. hoc dicit Tapia.

REX GVLIEL.

5 O*Fficia quæ perſonis. Quiſquis autem.* Alia pœna hodie ſtatuta eſt, vt in conſtitutione.

* ADDITIO. *Hæc conſtitutio quo ad pœnā eſt correcta. vide Maran. in tract iud. quarta parte, diſtin. 2. colum. 4. ſub Iord.*

* ADDITIO. *Vide Capyc decif.* 130. *nu.* 21. *& Meder. in cap. regni, quia de Vicarijs. fol.* 72. De Bottis.

T OFficia a quæ perſonis * T perſonaliter conferuntur, perſonas T tranſgredi, quibus ſunt collata, non poſſunt: magiſtros Iuſtitiarios, & Iuſtitiarios, qui alios hactenus loco ſui T Vicarios ſtatuebant, à licentia prædictæ præſumptionis illicitæ coercemus. Cum enim cauſa aliqua ſingularis, quæ criminalis ſit, ab aliquo aliis regulariter committi non poſſit, multominus prædictarū cauſarum vniuerſitas poterit delegari. Quiſquis aūt contra prædicta fecerit, * ordinator, & ordinatus capitali ſententia ſe nouerint ſubiacere.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

O*Fficia.* Corrigitur pœna huius conſt. per conſt. durā. & per conſt. ea, quæ, quando committuntur criminales tantùm, tunc eſt publicatio bonorum, ſed ſi per vſurpationem committerentur criminalia, & ciuilia, tunc eſt pœna capitis, vt in conſt. cum ſatis.

O*Fficia.* Pro intellectu huius conſtitutionis vide cap. quia de vicariis. Et corrigitur iſta conſt. per conſt. duram, & diram. Io. Gril.

Hodie officiales habent literas aſſumendi, & vtrum quis poſſit ſeruire per ſubſtitutum, vide glo. in l. nullus. quæ eſt ſuper ver. decoratus. C. de decu. lib. 10. Marinus.

In tex. *capitali.* In hoc corrigitur hæc conſtitutio per conſtitutionem, diram & duram, & per conſtitutionem, ea quæ. quia non imponitur pœna capitis, ſed bonorum confiſcatio. Marin.

Hodie

CA-

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T 1 O*Fficia.* Hoc † nomen generale eſt, & ad multa adaptari poteſt, vt inquit Anchar. in cap. ea, quæ de regul. iur. in 6. ſignificat enim miniſterium, obſequium, actus perſonæ corrigentis, ſecundum Archid. in cap. monachus 16. quæſt. 1. actus ſiue exercitium publicæ authoritatis, mandatum à lege, vel ab homine ſuſceptum; & quandoq; actus naturaliter perſuaſus ſecundum Bal. in rub. C. de oper. lib. quod proſequitur Anchar. in d. cap. ea quæ, Decius, & alij in rub. de offic. eius, & alij adducti per Felin. in cap. poſt ceſſionem de probat. num. 2. & Alber. in dictionar. verb. officium. Hic autem

vel

R ſumitur

ſumitur pro axercirio publicæ anthoritatis alicui commiſſo.

2 T *Perſonaliter conferuntur.* Nota hoc verbum ad hoc, quòd vbi requiritur, quòd aliquid † perſonaliter fiat, non eſt ſatiſfactum iuri, ſi per alium fiat, ſunt verba Abbat. in cap. fin. §. is autem de oſſicio deleg. num. 1. qui poſt gloſ. in clem. 1. de vit. & honeſt. cler. in ver. perſonaliter, & Bal. in l. vnica. §. ne autem num. 3. C. de cadu. tollend. dicit, quòd ſi ſtatutum punit eum, qui perſonaliter aliquid facit, non compræhendit illum, qui per alium id fieri fecit: ad quod etiam vide plura per adden. ibi. Et ex bis verbis *perſonis perſonaliter* arguitur enixa voluntas Principis volentis uſſicia † perſonaliter exer-
3 ceri ab ijs, quibus conceſſa ſunt, † geminatio enim actus ex-
4 præſſam voluntatem agentis demonſtrat, vt diximus in rub. de coſtit. Princip. cap. 2. num. 14. & ſequ. vbi remiſſiue ad Felin. in cap. non nulli num. 14. & ſequen. & in cap. ſi quanto de reſcript. vbi etiam diximus plura geminationem operari: idcóq; præcauendum eſſet ab huiuſmodi conſtit. tranſgreſſione, ſi non eſſet correcta pœna per illam impoſita per conſtitutionem ſequentem; licét quoad ipſius obſeruantiam in ſu[illegible] bore apertè principis colligatur voluntas. Idq; optima[illegible]ne. Nam cum in officiis, quæ adminiſtrationem annexa[illegible] habent, intelligatur perſona electa, id alteri demandari eſſet contra mentem eligentis, ex regula tex. l. inter artifices. ff. de ſolut. & cap. fin §. is autem cui de offi. & poteſt.
5 iud. deleg. & Capyc. deciſ. 15.. nam † per electionem induſtriæ adimitur poteſtas ſeruiendi per ſubſtitutum ſecundum tex. & ibi doctur. in d. l. inter artifices, & tradit Areued. ad l. 6 tit. 5. lib. 3. num 4. nouæ recoll. Idcóq; mandatam ſibi iuriſdictionem mādare alteri neminem poſſe tradit iureconſul. Paulus in l. fin. ff. de offic. eius, quem tex. licet in delegato à Principe limitari tradatur in l. à iudice. C. de iudit. vbi latè ſcribentes, & in c. quamuis de offic. deleg. limitarur tamen non procedere quando in ſpetie eſt electa induſtria perſonæ, vt de communi teſtatur Boer. deciſ 6 num. 9. quando autem
6 præſumatur electa † induſtria perſonæ colligitur primo ex qualitate facti, vt quando cauſa grauis, & ardua delegata fuit, ſecundo ex verbis, vt ſi actum eſt, quòd ipſe faciat: vel eſt dictum tu, & nullus alter cognoſcat, vel tu cognoſcas, vel ve proprio iuditio cognoſcas, vel propria onerata coſcientia, vel tibi committimus cauſam talem de tua prudentia plene confidentes, vel vt tu perſonaliter cognoſcas, Panor in cap. fin. §. is aurem de offic. deleg. & latè proſequitur Iacob. Menoch. digniſſimus Mediolani magiſtratus extraordinarij Præſidens, vir ſummi, & clari ingenij ætate, atq; doctrina venerabilis in tractatu de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 21. & de arbit. iud. lib. 1. cap. 68. num. 8. & ſequent. & ex huius rex. verbis colligitur ibi magiſtros iuſtitiarios, & iuſtitiarios, ex qun poteſt colligi intellectus huius tex. vt non intelligatur in aliis officialibus, quàm in illis, quorum electa videatur induſtria, & etiam declaraſſe videtur ſequens coſtit. duram, & diram, cum de ordinatis in Vicaria, & Iuſtitiariatus officio meminit. Sed hodiē omnes habentes officia tenentur perſonaliter ſeruire, vt hic, & infra in ſequentibus legibus apertè videri poteſt, cætera autem vide ad Cap. quia de Vicariis infra hoc tit. poſitum, & hanc regulam, quòd officiales omnes teneātur perſonaliter ſeruire, pluribus comprobat Carauit. Rit. 2. num. 16.

Quod autem diximus ex hac conſtit. officiales teneri perſonaliter ſeruire, quod expreſſē comprobatur ex tex. in cap. fin. §. is autem, de offic. deleg. non procedit, quando partes expreſſā conſenſum adhibuere, vt probatur in d. § is autem, qui tamen debet intelligi ſecundum Innoc. & Abb. ibi num. 2. quando partium vtilitati eſſet conſultum, non autem publicæ. ex quo tex. poſſumus deducere limitationem ad hanc coſtit. vt non procedat quotieſcunq; Rex conceſsit facultatē ſubſtituendi; pro quo facit tex. in l. nullus qui. C. de decurion. lib. 10.

7 Hæctamen conſtitutio videtur limitare l. 1. de iuriſd. omn. iudic. vbi prætorem iudices dare dicitur, & in quantum hic Afflict num. 1. quærit an Locumtenens, ſiue † Regens Magnæ Curiæ Vicariæ durante impedimento infirmitatis, vel alio poſsit ſine licentia Regis, vel Proregis cum voto, & conſenſu aliorum iudicum deſtinare aliquem ex iudicibus, qui ſuum locum, & baculum Regentis [illegible]at dum regitur curia, cui quæſtioni occaſionem videtu[illegible]ſſe tex. in l. de pollicitationibus ff. de pollicit. quem ad limitationem l. inter artifices. de ſolut. adducit Alex. in addit. ad Bart. in l. inter artiſices de ſolut. & ipſe affirmat non poſſe, ſed ipſum impetraſſe à Rege. vt aliquem deſtinaret: dic quod idem obſeruatur hodie, vt ſcilicet non poſsit Regens hoc facere: ſed in eius locum dum curia regitur, accedit vnus ex duobus Regiis Conſiliariis, qui reſident in M. C. Vicariæ cauſarum criminalium, & quando Regens eſt impeditus, antiquior rotæ criminalis committit cauſas criminales, ſicut etiam antiquior rotæ ciuilis cauſas ciuiles: ſic etiam vacante Regentis officio ſolet Illuſtriſſ. Prorex donec ſiat prouiſio mandare, vt illud officium exerceat antiquior ex Regiis Conſiliariis, qui reſident in M. C. V.

T *Tranſgredi.* Hoc autem verbum intelligi poteſt dupplicitet primo in vita officialis, qui prohibetur ſeruire per ſubſtitutū, vt diximus, ſecundo, vt non tranſeat ad hæredes, cum de ſui natura † officium regulariter ad hæredes non tranſeat l. fin. ff. 8
de adminiſt. tutor. Bal. in l. 3. §. ſed & ſi quis C. communia de legat. & tradunt Caſtr. & vterq; Imolenſis in l. maritum. ff. ſol. matr. & Marin. Frecc. de ſubfeud. lib. 2 t author. quæſt. 56. vbi tradit † facultatem conceſſam tranſmittendi ad hære- 9
dèm officium non compræhendere fœminam, etiam ſi eſſet dictū pro quibuſcunq; hæredibus, vel cū facultate relinquendi cui voluerit, qui etiam id voluit, quando ab initio officium eſſet conceſſum fœminæ cum facultate relinquendi, cui voluerit: de quo tamen dubitauimus in l. fin. de conſt. Princip. cap. 3. 2. partis num. 57. & nunc etiam dubitamus ex rationibus ibi dictis. Hæc autem concluſio, quòd officium non tranſmittatur ad hæredes, non procedit quando à Principe obtineretur gratia illud tranſmittendi ad hæredes, ſicut hodie fieri ſolet ſoluta aliqua quantitate, prout melius cum Regia curia conueniri pōteſt, quæ ſolet eſſe quarta, vel quinta pars pretij officij, & hoc ſeruatur in officiis, quæ iudicandi munus non habēt, vtpote in ſeptem officiis regni, in officio ſcribæ portionis, & theſaurarii generalis in officiis actuariorum Sacr. Conſ. & M. C. Vicariæ, & aliis huiuſmodi.

Sed nunc remanet quærendum à quo † videatur capere nominatus in officio à concedente, vel à nominante, vt teneatur ad debitā illius? hanc quæſtionem diſputat Marin. Freccia 10
loco citato quæſt. 53. vbi concludit à Rege, non à nominante officium capere: verùm teneri ad onera hæreditaria nominantis propter qualitatem illam hæreditariam, cum qua conceditur iſta nominatio: Hic articulus requirit deciſionem. nam pro parte aſſerentium non teneri ad onera nominantis facit primo, quòd officium (vt diximus) perſonale eſt; ideóq; cum Rex facultatem nominandi conceſſit. nil aliud feciſſe videtur, quàm ſuas vices nominandi conceſſiſſe, vt aliquē ſibi beneuolum, aut conſanguineum nominaret; quod maximè prodeſt illis, qui officia adminiſtrant, & præſertim ſi pecuniaria ſint. Secundu facit, quia iſtud officium in perſona hæredis nouum eſt ex noua gratia, ſeu conceſſione arg. l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis item. ff. de verb. oblig. quo vtitur argumento. Freccia d. quæſt. 50. num. 4. Pro parte verò affirmantium ad debita nominantis teneri, non negantur prædicta, ſed dicitur primo, illa habere locum, quando ſimpliciter eſſet conceſſa facultas nominandi, non adhibita illa qualitate hæredem, quæ obligat accipientem ad ſuſcipiendum onera nominātis, ſicut dicimus in feudo hæreditario, in quo non poteſt ſuccedere filius, aut agnatus niſi ſit hæres l. ius. ſepulchri C. de relig. & ſumpt. funer. & tradunt poſt And. in cap. 1. §. quid ergo in final. verb. de inueſtir. de re aliena facta, Camerar. in cap. imperialem fol. 19. & 20. Vinc de Franch. deciſ. 1 num 22. ità, & in officio ſucceſſor cum illa qualitate hæreditaria tenetur ad onera nominantis, cum inſpecto feudorum conceſſionis initio feuda ad vitam concedi ſolitum fuiſſet Secundo facit, quia illa facultas nominandi intelligitur. ne dum poſt mortem: ſed etiam in vita, pro qua poſſet pretium accipere, vt communiter practicatur, quod pretium eſt in conſideratione ad beneficium creditorum, ad quod facit, quod dicit Franciſcus Conna. in coment. iur. ciuil. lib 4. cap. 17. num. 7. l. ſi is, qui ff. de iure fi- 11
ſci: dum † fiſcum tacitam habentem hipothecam cæteris etiā anterioribus creditoribus præferri tradit in bonis poſtea quæſitis, ex quo illa peruenerunt ad debitorem cum illa qualitate vt ipſe præferatur, qui etiam, vt cæteri creditores habebat obligationem omnium bonorum futurorum.

T *Vicarios.* Ex his, quæ ſuperius diximus firmatam habemus concluſionem, non poſſe magiſtrum Iuſtitiarium, neq; Iuſtitiarios prouinciarum, eiuſq; Auditores locumtenentem ſibi creare cum videatur electa induſtria perſonæ, ex qua inſertur ad aliam, an ſcilicet dominus † Vicerex Locumtenes, & Ca- 12
pitaneus generalis poſſit alium locumtenentem ſibi creare, quando eſſet à regno diſceſſurus, & hoc caſu breuiter reſpondendo pro nunc ſtante ſupradicta ratione, videtur non poſſe

locum

locumtenentem ſibi creare inſpecta magnitudine negotij ſecundum Innocentium in cap. fin. §. is autem cui, de offic. deleg. eum regula tex. in l. à iudice, C. de iuditiis non procedat, quando eſſet electa induſtria perſonæ: pro quo faciunt iura per Capyc. allegata in dec. 15. . ſcilicet tex. in auth. de defenſor. ciuit. §. nulla, & auth. vt iudices ſinè quoq; ſuffra. §. nulla quoq; & in §. eos autem in auth. de mandat. Princip. & in auth. vt nulli iudic. in princ. quo loci annotauit Iacob. Beluiſ. non poſſe iudicem generalem vicarium per prouinciam, neq; in aliqua terra ſubſtituere. qui etiam d. §. nulla in auth. de defenſor. ciuit. reſpondendo ad tex. in §. antequam in auth. de collator. dicit illum procedere ante quàm prouinciam ingrediatur ex cauſa neceſſaria, ſecus poſtquàm illā eſt ingreſſus. faciunt etiam dicta per Marcum Anton. Surg. de Neap. illuſtr. cap. 15. in fin. vbi præfectos prætorio non ipſos ſibi vicarios cōſtituiſſe tradit, ſed ipſis ab Imperatorib. ex l. 4. C. de annon. & trib. lib. 10. & l. 1. C. de prox. ſacr. ſerin. lib. 10. l. 1. §. à præfecto. ff. de legat. qui tamen refert Illuſtriſſ. Marchionem de Mondejar reliquiſſe D. Berardinum à Mendoza eius filium cum Neap. in Hiſpaniam nauigaſſet per paucos tamen dies; quod fieri nō potuiſſe tunc à peritiſsimis viris audiui: eo magis, quia Illuſtriſſ. D. Ioannes à Stunica maior Commendatarius eius ſucceſſor Puteolis degebat, & licèt Vinc. de Franch. deciſ. 393. pluribus confirmet Viceregem non poſſe adminiſtrare antequàm hæc ingrediatur ciuitatem, & iuret in manibus electorum ipſius; hoc tamen non obſtat caſui propoſito, cum & ipſe loquatur de poteſtate Viceregis diſcedentis, quam durare, vſq; quo Neap. diſcedat ipſe affirmat, & benè. concedimus enim vſq; ad illud tempus, quo diſcedit omnia poſſe facere, pro ut prius faciebat, nos autem loquimur, an poſſit facere locumtenentem exiſtente iam alio Prorege in ſuburbiis (vt ita dicam) ciuitatis huius. De hac etiam re fuit dubitatum præterito anno 1601. dum Illuſtriſſ. D. Ferdinandus à Caſtro Lemenſium Comes, Regni Prorex aliàs à nobis propter eius eximiam probitatem laudatus, graui oppræſſus morbo eius vices cōmittere voluiſſet D. Franciſco à Caſtro meritiſsimo filio, quod indeciſum remanſit morte ipſius ſequuta, ob quam fuit admiſſus in eius locum prædictus Illuſtriſſ. D. Franciſcus ſtantibus Regiæ Maieſtatis litteris ad ſupradictum Comitem patrem directis, quibus, dum anno præcedenti ægrotaſſet facultatem conceſsit, vt ſi mors ſequeretur in eius locum D. Franciſcum filium relinqueret. Et quamuis occaſionem dubitandi dediſſet, quòd non ex illa infirmitate cuius litteræ meminerant; ſed ex alia longo poſt tempore ſuborta defunctus eſſet, fuit tamen omnium conſenſu admiſſus die 20. Octobris, quo fuit ſepulturæ traditum Illuſtriſsimi eius patris cadauer, & ſequenti die ad eccleſiam Archiepiſcopalem magno baronum, & magiſtratuum comitatu acceſsit; ibiq; iuramentum de more Proregum præſtitit muſicis decantato vocibus Hymno te Deum laudamus, & fuit mirabile videre externa die luctuoſis veſtibus, atquè decorationibus, funeris actum abſolutum, & ſequenti lætitiæ ſignis eundem D. Franciſcum de Caſtro in Proregem admiſſum Hic autem Illuſtriſſ. dominus fuit à Rege noſtro cōfirmatus, eiuſq; Locumtenens, & Capitaneus generalis creatus, a quo tempore non Illuſtriſſ. vt prius titulo fuit ſalutatus, ſed Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. cum Illuſtri titulo decorauerit ipſum in ſuis litteris Rex noſter glorioſiſsimus. Hoc etiam fermè tempore dum Panormi defunctus eſſet Illuſtriſſ. Macbedæ Dux illius Regni Prorex, ipſo adhuc viuente tribunalibus adſcitis (aliquibus tamen diſcre-
13 pantibus) fuit admiſſus eius filius primogenitus ad regni illius adminiſtrationem.

Hæc autem, quæ diximus de prohibita † facultate vicarios ſubſtituendi, non modò locum habent in magiſtris iuſtitiariis,
14 & iuſtitiariis: ſed etiam in cæteris gubernatoribus ciuitatum totius regni. Nam cum tempore iſtius conſtitutionis † iuriſdictio omnis criminalis pœnes magiſtrum iuſtitiarium, & iuſtitiarios prouinciarum reſideret, vt tradit Afflict. in conſt. ea quæ ad decus num. 19. vſq; ad tempora Regis Alphonſi primi,
15 ſequitur, vt idem ſit intelligendum de iis, quibus iuſtitiarii poteſtas eſt communicata. Nam, & Romanorum tempore † ciuitatum rectores, qui defenſores vocabantur iuriſdictionem criminalem, hoc eſt merum Imperium, non habebant, vt ex l. magiſtratus. ff. de iuriſd. omn. iudicum, & l. reſcripto. ff. de
16 muner. & honoribus tradit Io. Coraſ. accuratiſsimus antiquitatum iuris doctor egregius in miſcellan. iuris ciuilis lib. 3. cap. 17. num. 10. Ex conſuetudine tamen eſt receptum, vt † vicarios ſibi huiuſmodi rectores faciant. ex cauſis tamen abſentiæ, & infirmitatis vt poſt Bald. in l. obſeruare, de officio proconſ. tradit Capyc. deciſ. 151. Boer. deciſ. 152. & Couarr. variarum reſolutionum. lib. 3. cap. 20. num. quarto. In hoc tamen regno diuerſimodè ſeruatur. Nam in aliquibus ciuitatibus, & oppidis huiuſmodi vicarios eligunt barones, ideſt domini terrarum, in aliquibus, Capitanei, (ſic enim vocantur rectores ſiue adminiſtratores ciuitatum) in aliis verò magiſter iuratus, ſiue camerarius hanc vicariam exercet iuriſdictionem.

Hæc, quæ diximus in officialibus, vt non poſsint ſeruire per ſubſtitutum, locum habent etiam † in feudatario, qui tenetur 17
ſeruire domino perſonaliter, quamuis domino conſentiente alium æquè idoneum poſsit deſtinare, qui ſeruiat in bello. quod dixit Imperator in cap. imperialem. § firmiter de prohib. feud. alien. per Freder. Nam inſpecto feudorum origine cum feuda ad annum, deinde ad vitam concedebantur, induſtriam perſonæ contemplatam fuiſſe nemo nō eſt, qui affirmet, quod plura genera feudorum id teſtantur. Nam præter quòd adſit feudum perſonale, quod ad hæredes recipientis non tranſit, habemus etiam feudum Guardiæ, Caſtaldiæ, Aduocatiæ, Cancellariæ, Commiſſariæ Guſtus ſeu Dapiferi, Curſoris, & Muſicæ, de quibus omnibus meminit Capyc. in inueſtit. feudali ver. feudorum genera pag. mihi 217. Si autem non contemplatam perſonam dicimus ex eo, quod traditur in cap. imperialem de alio æquè idoneo intelligendum eſt, domino id volente, non autem eo recuſante, qui poſſet id facere non ſolū habita ratione perſonæ ad perſonam, ſed etiam adiacentium perſonæ feudatarij, vt quia, ſi feudatarius iſte iret ad bellum, non ſolum accederet cum tribus equis, ſed cum pluribus aliis, vel ſi ſubſtitutus eſſet idoneus reſpectu roboris bellici, non tamen eſſet talis reſpectu conſilij, quo poſſet dominum iuuare, prout hæc conſiderat Andreas in d. cap. imperialem §. firmiter de prohi. feu. alien. per Federi. ſi dominus vult ſeruitium perſonale, tunc tenetur omninò ſeruire perſonaliter: nec poteſt præſtare ſeruitium reale, ſed eſt domini electio, vtrum velit, quod etiam diximus in rub. de conſt. Principum cap. 4. num. 60.

Ex his orta fuit lis inter Victoriā Caracciolam Comitiſſam Caſtri, ſuper bonis feudalibus Ioſeph. Caraccioli eius fratris, cum hæredibus quondam Hieronymæ Caracciolæ Principiſſæ Sancti Seueri vxoris, quæ fuit famoſa quæſtio, & ſollenniter diſputata in Collaterali Conſilio per Conſiliarios aularum D. Petri de Vera ab Aragonia nunc meritiſsimi ſacri noſtri Conſ. Præſidis omnium ſcientiarum genere ornatiſſ. ac Nicolai Antonij Gizzarelli viri peritiſsimi, & ingenioſiſsimi cum interuentu doctiſsimorum regentium Marthos de Goroſtiola Collateralis Conſilij Decani, & Ferdinandi Fornarij regiæ Cameræ locumtenentis: quam quidem quæſt. hic ſubnectere volui cum rationibus, quæ ad eius deciſionem conferunt, ſicuti etiā alias ſcripſi, quæ poſt meum ad Sac. Conſilium aduentū diſputatæ fuerunt in aula in qua reſideo.

Factum igitur tale erat. Antonius Caracciolus deceſſerat relictis Ioſeph Caracciolo filio maſculo ſurdo, muto, fatuo, & imperfecto, Hieronyma Caracciola Principiſſa Sancti Seueri, & Victoria Caracciola Comitiſſa Caſtri, petiit Hieronyma ſtante fratris inhabilitate ſe legitimam declarari patris hæredē in feudis. Huic petitioni ſe oppoſuere Victoria, ac ēt curator Ioſephi feuda ad maſculum ſpectare affirmantes, licèt imperfectum, (vt diximus) Mouebatur ad id Victoria, quia dum eſſent feuda apud maſculum redditus illorum, qui non ſunt feudales augebant patrimonium burgenſaticum Ioſeph, quo moriente ſuccedere debebat in medietate ipſorum. In hac igitur quæſt. fuit ſollenniter tractatum de intellectu tex. cap. 1. an mutus, vel ſurdus vel aliàs imperfectus. Pro cuius maiori declaratione reaſſumo nonnullos articulos. Primus eſt. An mutus ſurdus, vel aliàs imperfectus amittat feudum: Secundus an hoc intelligendum ſit de muto, vel alias imperfecto à natura, vel ex accidenti. Tertius an poſsit ſeruire per ſubſtitutum Quartus an excludatur per fœminam. Quintus cui cō-
petat hæc actio domino, vel agnato. Quòad primum † du-
bium faciebant verba tex. nam in prima parte traditur feudū 18
retinere poſſe, in ſecunda verò negatur: ideòq; ad faciliorem intelligentiam hic verba tex. ſubiectam, *Mutus, ſurdus, cæcus, claudus, vel aliter imperfectus, & ſi ſic natus fuerit totum feudum paternum retinebit; Obertus Gerard. & multi alij quidam tamen dicunt eum, qui talis natus eſt feudum retinere non poſſe, quia ipſum ſeruire non valet: ſic dicimus in clerico, & fœmina, & ſimilibus.*

Pro parte igitur affirmantium mutum feudum retinere poſſe, dicebatur primo, ex tex. in cap. 1. verſ. ſi quis igitur deceſſerit. de ſucceſſ. feudi. admicti filios nulla facta mentione, an ſit habilis, vel inhabilis ad ſeruiendum: ideòq; cum lex non diſtinguat, neq; nos diſtinguere debemus l. de precio. ff. publi. in rē act. l. 3. ff. de off. præſid. Secundo adducitur tex. in
18 l. mutum. ff. de acquir. vel amict. hæred. vbi dicitur † mutum poſſe pro hærede ſe gerere, & obligari hæreditati, vnde cum admittatur ad ſucceſſionem patris ab inteſtato morientis. §. ſui autem, ver. & licet furioſi ſint inſtitu. de hæred. quæ ab inteſt. deferuntur, l. cum furioſus. §. ſin autem, verſ. ſin vero. C. de curat. furioſ. ſicut etiam ex teſtamento poteſt hæreditatem capere l. cum hæres inſtituta furioſa. ff. ad Trebell. & l. antiſtius § in libro. ff. de acquir. hæred. ſequitur vt non debeat expelli iſte Ioſeph. ab hæreditate paterna. Tertio ponderatur pro hac opinione verbum retinere, quod verbum præſupponit acquiſitionem ante actam l. 1. §. eſt igitur. ff. vti poſſid. quæ non poteſt fieri niſi ſucceſſione, & inueſtitura cap. 5. de feud. cognit. & retinere dicimur, quæ iam habemus, ſecundum gloſ. in l. poſt emancipationem §. ſciam in verſ. fideicommiſſum. ff. de leg. 3. His accedat, & quarto quia, ſi ex regni coſtitut. diſpoſitione licitum eſt fœminis ad ſucceſſionem feudorum venire, quæ neq; viribus, neque conſilio dominum iuuare poſſunt, † qua igitur ratione non erit admittendus ad feudi ſucceſſionem mutus, vel aliàs imperfectus? Et vltimo hoc arguebatur ex qualitate ſeruitij: nam quotieſcunq; ſeruitium poteſt præſtari eo modo per habilem, ac per inhabilem ad paria iudicantur l. in lege, & ibi Bart. ff. de contrahen. emptio. Felyn. in cap. ex parte de reſcrip. in verb. copula in 6 col. cum ergo in regno præſtetur ſeruitium in pecunia, ſequitur vt nulla ratione poſſit mutus, vel aliàs imperfectus à feudi ſucceſſione repelli, & propterea primam concluſionem tex. d. cap. fore ſequendam, cum ſit opinio compilatorum conſuetudinum feudalium, cumq; ex verbis tex. arguatur hâc eſſe à pluribus approbatam ibi, & multi alij, quod non eſt de ſecunda per dictionem quidam, quæ eſt minoris quantitatis, quàm dictio multi: quæ eſt indefinita, tum etiam, quia prima pars, ſecundum vſum feudorum videtur approbata ſecundum opinionem Camerarij in cap, imperialem fol. 32. col. 4. lit. S.

Pro contraria verò opinione adducitur primo tex. in cap. 1. Epiſcopum, vel Abbat. in §. mutus, vbi in ſpetie deciditur ſecundum iſtam partem, quæ cum ſit confirmata ex alio tex. in corpore conſuetudinum feudalium clauſo potiùs iſta, quàm illa opinio videtur tenenda immo videtur declaratus ille tex. per iſtum. ſecundo pro iſta opinione ponderatur, compilatorem adduxiſſe exemplum, & rationem: ratio eſt generalis, quia ſeruire non poteſt, vnde cum feuda propter ſeruitia data ſint cap. 1. § ſed nec eſt alia iuſtitior. quæ ſit prima cauſa beneficij amitt. & tacita inſit in conceſſione feudi conditio ſi vaſſallus ſeruiat Andr. in d. cap. 1. ante num. 3. an mutus, vel ſurdus, quæ etiam expreſſa, vel tacita ſi non ſequatur, facit condicere feudum l. ſtipulationem. ff. de iur. dot. Andr. in cap. 1. nu. 3. §. ex quo non ſeruit. de feud. ſine culp. non amitt. & nihil intereſt, ꝙ nolit ſeruire, vel non poſſit l. ſi militem. C. de condit. ob cauſ. ſequitur, vt cum ſeruire non poſſit, feudo debeat priuari. Tertiò quoad exemplum: nam idem habemus in clerico, qui feudum retinere non poteſt cap. 5 §. qui clericus ſi de feud. fuer. contr. & in fœmina, quæ etiam iure commune feudorum non poteſt in feudo ſuccedere cap. 1. de beneficio fœmin. vnde cum in exemplificatis firma ſit regula, quòd feudum retinere non poſſit, ſequitur etiam, quòd cum equiparatorum eadem ſit diſciplina l. ſi quis ſeruo vbi doct. C. de furt. iuxta tradita in l. 1. ff. de leg. 1. idem ſit dicendum in muto, quod in clerico, & fœmina dicimus.

Hanc etiam opinionem tenuit Iſern. in præallegat capit. Epiſcop. vel Abb. & eum ſequuti ſunt Iacob. Beluiſ. in d. cap. 5. & d. §. mutus, Afflict. in dicto cap. 1. in 1. col. & d. §. mutus num 7. vbi dicit opinionem And. eſſe tenendam. Capycius in inueſtit. in verb. feudatarij habiles in verſ. mutus: Thom. Marin. in tract. de genèr. feud. tit. de feud. ex pact. & prouide. num. 132. Et tandem quòd corrigatur per iſtam ſecundam partem prima pàrs, tenet Cannet. in extrauag. ſi aliquem ver. ſed non ſic facilè per totum: & ad hoc confert quod dicit Camer. in cap. imperialem fol. 50. littera B. quòd feudum refutari non poteſt muto. Confirmatur hæc opinio authoritate l. 6. tit. 26. part. 4. vbi expreſſè dicitur mutum, vel aliter imperfectum feudum retinere non poſſe, quæ lex maximæ eſt authoritatis. nam præter quàm ſit lex, quæ rationem præſupponit, & quæ in regno tam magno, & illuſtri obſeruatur, habet in ſe etiam maximam authoritatem, quia leges ille fuerunt conditæ à peritiſsimis viris, qui per Regem Alphonſum decimum vocati è corpore iuris ciuilis, & canonici eas compoſuerunt, immo de verbo ad verbum traduxerunt; in tantùm, vt
21 velint aliqui † Azonem interfuiſſe in legibus illis condendis; quod licèt non probet Molin. lib. 3. cap. 7. nu. 24. de primog. Hiſpanorum, fatetur tamen, vel aliquem Azonis diſcipulum interfuiſſe, vel voluiſſe ſequi opinionem Azonis. His accedat gloſatoris eiuſdem legis doctrina in verſ. *mudo, ò ciego*. Hoc etiam in maioratibus ſeruari teſtatur Molina de primog. Hiſpaur. lib. 1. cap. 13. & hanc opinionem omnes tenent in d. capitulis. Ex quibus fuit in præſenti cauſa deciſus articulus, mutum ſurdum, vel aliàs imperfectum feudum retinere non poſſe; approbata ſecunda parte dicti tex. cap. 1. an mutus, vel ſurdus, & quoad contraria licèt reſpondeat Cannet. doctiſsimus Siculus in comment. ad cap. ſi aliquem fol. mihi 221. attamen quàm breuiſsimè hic referam, quæ dicta fuerunt in deciſione dicti articuli: dum hæc opinio fuit approbata & primo ad tex. in cap. 1. de ſucceſsione feudi dicebatur non obſtare, tum quia in dicto cap. ſimpliciter agitur de ijs, qui ſuccedere debent feudatario morienti, quo caſu opus non erat diſtintione an habilis, vel inhabilis eſſet, cum potiùs lex adaptetur ad ea, quæ frequentius accidunt ad tex. in l. nam ad ea. ff. de legib. cum ergo per rarum ſit homines huiuſmodi infirmitatibus, ac præcipuè nobiles defatigari, ſequitur vt non fuerit neceſſaria hæc diſtinctio, tum etiam, quia cum conſuetudines feudorum licèt plures contineant diſpoſitiones, & capita, in vnum ſint redactæ, & vnum corpus faciant, ſequitur vt vnum caput per aliud declaretur, & poſita regula ſucceſſionis ſubnectitur limitatio, quòd ſiquidem non procedat in filio, qui eſt mutus, ſurdus, vel aliàs imperfectus. In dubio .n. de habili intelligitur l. vt gradatim. § 1. ff. de muner & honor. Secundum argumentum non obſtat, quia procedit in bonis burgenſaticis, quæ ſeruitium non requirunt. Neq; refragatur tertia ratio ponderando verbum retinere, in rubr. poſitum, quod præſupponit acquiſitionem; nam benè poſſet feudum retinere, ſi dominus expreſſè aſſentiret, qui poteſt remittere
ſeruitium cum † feudum poſſit eſſe ſine ſeruitio, vt habetur 22
in cap. 1. § huius autem generis, vbi And. num. 12. & doctores ex quibus cauſis feudum ammittatur, quia etiam poteſt facere rem de feudale burgenſaticam.

Neque dicebant domini illi obſtare legem regni admittentem fæminas, quia † diſpenſatio facta in vno caſu contra ius 23
non eſt extendenda ad alium l. quod verò, & l. ius ſingulare. ff. de legibus, ſicuti in materia feudali etiam in regno non fit
extenſio de fœmina ad clericum: cum † clericus non ſucce- 24
dat neque ēt in regno, vt habetur in ſollemni allegationa Ioannis Felicis Scalaleonis Regij Conſiliarij pro D. Aloyſio Caietano contra D. Nicolaum Caietanum, quam retulit Camillus Salernus in additionibus ad Napodan. in prohæmio conſuet. num 300. quod latius diximus in authen. ingreſsi in verbo ſua, cap. 14. num. 21. præter quàm quòd vt ex ſacra hiſtoria liquet, & ex aliis etiam prophanis, fœminæ, & conſilio, & armis pace, & bello plurima glorioſa geſſere, vt de Iudith, & aliis, de quibus dicemus in conſtit. vt de ſucceſsionibus, & dicit And. in cap. 1. §. hoc autem num. 18. de his, qui feudum dare poſſunt.

Ea hoc articulo deuentum fuit ad ſecundum poſito, quòd impedimentum tollat feudum, an debeat intellegi de impedimento naturali, vel accidentali, dum tamen vtrumque ſit perpetuum. Difficultas hæc oritur ex dicto tex. in cap. primo. an mutus vbi ſin prima, & 2. parte ſit mentio de natiuitate, *ibi, etiam ſi ſic natus fuerit*, & ibi, *eum qui talis natus eſt*. quaſi diceret, quòd cum non ſit cum tali vitio à natura productus, ſed ex accidenti impeditus, non debeat amittere feudũ: arguendo à contrario ſenſu, prout arguit Bald. qui affirmauit mutum, vel aliàs imperfectum ex accidenti feudum retinere poſſe, & quòd de iſto intelligatur prima, & 2. pars in dicto c. 5. num. 3. in fine, quem ſequuti ſunt Præpoſit. Aluaro, & alij in dicto cap. Federic. Schench, in cap. 1. §. mutus num. 3. 4. & 5. in tit. Epiſ. vel Abb. Zaſius de feud. ſucceſſ. verſ. ſuper tertio principali cap. num 68. qui omnes tenent dandum fore in tali caſu curatorem, ex reg tex. in cap. grandi de ſupp. neglig. prælat. Contrariam verò opinionem tenuit auriga noſter Andr. de Iſern. in dicto cap. 1. an mutus in fin. dum ait, idem eſſet ſi ſuperueniſſet mutitas, vel ſurditas, vel aliud vitium morbi perpetui: quia eadem eſt ratio, neque alia differens aperitur, quam

Digitized by Google

quam etiam tenuit Iacob. Beluiſ. in dicto cap. 1. Epiſcop. vel
Abb. declarans gloſ. & ipſam approbauit Afflict. in d.cap. 1.
1.columna, & dicto §. mutus ante numerum 7. vbi dicit opi-
nionem Andreæ eſſe tenendam, Capyc. in inueſt. in verbo
feudatarij habiles verſ. mutus fol. mihi 246. Franc. Sonſue. in
comm. ad vſus feudo. part. 11. num. 131. & Cannet. in allegat.
cap. ſi aliquem num 37. vbi de communi teſtatur Thom. Ma-
rin. de generib. & qualit. feud. tit. ex pacto, & prouid. nume.
132. ratio, qua prædicti mouentur eſt eadem, de qua ſupra me
14 minimus, ſcilicet ſeruitij impedimentum, quæ cum ſit eadem
in vitio accidentali, & naturali quando eſt perpetuum non de-
bet eſſe differens deciſio.

Nec obſtare videbatur ratio Baldi, quòd duæ ſint radices
quibus iſti ex accidenti impeditus fulciatur, ſcilicet, ꝙ habuit
originem in perſona patris, deinde ex propria perſona, cum
acquiſitio filij ſit exequutio contractus paterni, non autem
nouus contractus, nec mutetur ius; ſed tantùm perſona l. 2. §.
15 ex his. ff. de verb. obligat. & † inueſtitura feudi paterni dicitur
confirmatio veteris inueſtituræ And. in cap. 1. ante no. 3. quo
tempore mil. & ſicut in patre acquirente concurrit cõtractus
infeudationis, & inueſtituræ, ità in filio, cùm tot ſint contra-
ctus, quot perſonæ, & poſt mortem patris dicitur conceſſio
de per ſe And. in cap. 1. num. 9. de ſucceſſ. feud. in cap. impe-
rialem, §. præterea ducatus ante nu. 29. de prohib. feud. alien.
vnde cum iſte iam acquiſiuerit, ſequitur quòd poteſt retinere,
& ſic prima pars illius textus procedat in muto ex accidenti,
ſecunda in muto à natura: nam reſponſum fuit per partem ad-
uerſam litteram claram eſſe illius tex. vbi primo ponitur opi-
nio affirmantium, Secundo negantium, & ratio Baldi non ha-
bet fundamentum, nam ſi ſeruitium eſt cauſa finalis inueſti-
turæ, & in primo acquiſitore feudi omnes conueniunt, & ipſe
Bald. vt nouum feudum perdat, vt in d. §. mutus: multo ma-
gis habebit locum in ſucceſſore, quem dominus non cognouit,
& de quo non cogitauit, quòd ſi ſeruire nequiuerit, feudum
perdat: lex enim inueſtituræ ſemper loquitur. l. Arriani C. de
hæret. quæ cum ſit fundata in cauſa finali ſeruitij, vel ſit pri-
mus acquirens, vel ſit ſucceſſor, qui ob impedimentum ſuper-
ueniens ſeruire non poſſit, eadem ratione defectus cauſæ con-
tra vtrunque ad auocandum feudum nouum, & paternum
dabitur condictio ob cauſam l. 2. §. ſi Titio. ff. de donat.

Reſpondebatur etiam argumento, quod deſumitur à tex. in
d. §. mutus, quia cum in prima parte loquatur de vtroquè, tam
de muto ex accidenti, quàm à natura, vt ex dictione etiam
colligitur, quæ eſt implicatiua, ad notata in l. qui ſe patris, C.
vnde liberi, & in ſecunda parte contrarium decidat, intelli-
gendum eſt, vt vtroquè etiam caſu loquatur, cum aduerſatiua
aduerſetur retentis eiſdem terminis Bal. in l. omnes populi
poſt num. 21. ff. de iuſt. & iur. Dec. conſ. 335. num. 3. & conſil.
561. nom. 3. Item quia maius videtur impedimentum acci-
dentale, quàm naturale, l. ſed & ſi, §. 1. & 2. ff. de lib. & poſth.
§ ſed, & illud inſtit. de adopt. iuncta expoſitione, quam ibi
Aldobrand. tradit quicquid ibi gloſ. dixerit.

Et quamuis pro iſta opinione, quòd ex morbo ex accidenti
non amittatur feudum, adducatur cap. grandi. de ſupplend.
neglig. prælat. reſpondetur tamen illud cap. non procedere in
impedito morbo perpetuo, ſed in eo, qui negligens nimis erat
in adminiſtratione Regni, qui poterat reſipiſcere, & interim
cum ageretur de ſalute animarum Summus Pontifex voluit
adhibere coadiutorem. Item illud in Rege, vt loquitur Soccin.
conſ. 47. vol. 3. non autem in feudatario. Et ſi Molina de pri-
mogen. Hiſpanorum lib. 1. cap. 13. num. 30. dixerit poſt Bal.
& alios furorem ſuperuenientem a maioratus ſucceſſione non
repellere quãdo poſt maioratus acquiſitionem ſuperuenit; ſed
dandum eſſe curatorem, tamen illud procedit in maioratu,
non autem in feudo. & in quo cum ſit contractus factus, vt
ſeruiat, prout dixi, ſequitur, vt quæ in maioratu procedunt,
non extendantur ad feuda, immo ex eiuſdemmet Molin. au-
thoritate oppugnari poteſt opinio Bal. cum num. 31. dicat, ꝙ
ſi poſt vitium accidentale ſucceſſit in maioratu excludatur, ex
quo apertiſſimè colligi poteſt eum potius loquutum eſſe refe-
rendo opinionem Bal. quàm illam approbando.

Ex quibus circa hunc articulum fuit concluſum morbum ſu-
pradictum, ſiue naturalẽ, ſiue accidentalẽ excludere à feudo,
& ità intelligendum tex. in d. cap. 1. an mutus, vel ſurdus.

Quò verò ad tertium articulum dicebatur, quòd licèt præ-
dicta procedere poſſe [illegible] ratione ſeruitij perſonalis, vbi tamen
reale ſeruitium præſtatur, locum habere non poſſe, ſed eo caſu
ſubſtitutum fore admittendum à ceſſante ratione. l. adigere.
§. quam-
§. quàuis, ff. de iure patr. Pro hac ſententia adducitur primo
tex. in cap. imperialem in §. firmiter de prohib. feud. alien.
per Freder. vbi vaſſallus impeditus admittitur, ſi aliquem æquè
idoneum mittat; quod And. num. 30. confirmauit. Secundo
adducebatur communis regni conſuetudo hodiernis præſer-
tim temporibus, per quam eſt introductum, vt ſeruitium in
pecunia præſtetur, cum pro feudo redditus vntiarum viginti
ſoluebat feudatarius medietatem, & aliquod plus quando feu-
dum conſiſtebat in vaſſallis; ſi verò abſq; vaſſallis vntias ſex,
ſin autem in pecunia vntias quinque, vt poſt Andr. in cap. 1.
§. fin. quis dicatur Dux, & in cap. imperialem, §. firmiter col.
2. verſ. item videmus quod ſoluitur diximus in rub. de conſtit.
Princip. cap. 4 num. 6.

His reſpondebatur, & quòad primum de tex. in cap. impe-
rialem, dicebatur procedere de iure communi, non autem in
regno, in quo perſonaliter ſeruire tenetur iux. diſpoſitionem
cap. regni volumus, quod eſt 208. vbi notat. Io. Antonius de
Nigris num. 11. & ſic non eſt vaſſalli electio, an velit ſeruitium
perſonale, vel reale præſtare: dominus † autem poteſt elige- 16
re: ſed non cogere ad præſtandum reale ſeruitium, ſi vaſſal-
lus velit de perſona ſeruire, vt docet Andræas in cap. 1 §. ſimi-
liter poſt nu. 14. verſ. in regno Siciliæ de capit. qui cur. ven-
did. Capyc in cap. imperialem. §. præterea ſi quis infeudatus.
10. col. verſ. item nota quod quando. de prohibit. feud. alien.
per Feder. & deciſ. 10. num. 14. ſic etiam dominus non tene-
tur recipere ſeruitium reale, quando uult, vt illud perſonali-
ter à vaſſallo præſtetur, vt idem Andr. voluit in cap. 1. in fine
quis dicatur Dux, ad quod etiam conducit, quod ſcripſit Bal.
in cap. 1. §. mutus, Epiſcop. vel Abbat. num. 3. Nequè obſtat,
quòd in regno nunc recipiatur ſeruitium in pecunia, cum hoc
ſit contra formulam inueſtituræ, & (vt diximus) poteſt cogi
vaſſallus ad ſeruiendum perſonaliter, & quod And. dicit in d.
cap. imperialem. §. firmiter de prohib. feud. alien. per Freder.
num. 30. non obſtat, debet enim intellegi de eo, qui non eſt
perpetuo inhabilis: ſed temporaliter, quo caſu poteſt ſeruire
pur ſubſtitutum. Et in hoc etiam articulo deciſum fuit ſubſti
tutum non eſſe admittendum, cum vaſſallus teneatur in regno
perſonaliter ſeruire.

Quòad quartum propoſitum articulum dicebatur, hæc om-
nia poſſe procedere quando, qui vult huiuſmodi impeditum
excludere nõ eſſet etiã impeditus eodem ferè impedimento,
ſicut eſt fœmina, quæ non poteſt ſeruire, vt diximus, vnde.
vel eodem modo, quo fœmina erat admiſſa ad feudi ſucceſſio-
nem, debebat & mutus admitti, vel eo excluſo, non poterat
admitti fœmina: ad quod vide Greg. Lopez in 6. partita. tit.
13. l. 3. in verbo *mugeres*, verſ. quid autem. Cui oppoſitioni
fuit reſponſum: materiã † diſpoſitionis eſſe ſtricti iuris: ideòq; 17
ſtrictiſſimè interpretandam, cum ſit contra ius, vt habetur in
cap. 1. de filiis præsb. lib. 6. Innoc. & alij per nos relati in rub.
de conſtit. princ. cap. 5. Et cum ſit diſpenſatum in fœmina, non
eſt dicendum eſſe faciendam extẽſionem ad mutum, ſurdum,
vel aliàs impeditum: eo magis, quia non militat tanta ratio,
cum impeditus, (vt diximus) non poſſet vllo pacto ſeruire,
fœmina autem poteſt quandoquè conſilio, & armis ſeruitium
præſtare, ſicut etiam poteſt ſecundum ius commune feudorũ
acquirere, & retinere feudum, vt habetur in cap. 1. de benefi-
cio fœminæ. Et in hoc articulo fuit etiam deciſum diſpoſitum
in fœmina non extendi ad mutum, vel aliàs imperfectum.

Quòad quintum verò articulum dicebatur hæc omnia op-
poni potuiſſe per fiſcum, non autem per ſororem, cum domi-
ni interſit ſeruitium recipere, vel remittere, eo magis, quia in
facto habebatur fuiſſe nomine dicti Ioſeph inueſtituram pe-
titam, & releuium ſolutum, & ſic videbatur practicari poſſe,
quod dicunt doctores in d. cap. 1. an mutus, dicentes non pro
cedere illius tex. diſpoſitionem, ſi dominus conſenſerit, cum
videatur remittere ſeruitium, quod facere poteſt, vt ſupra di-
ximus. His etiam reſpondebatur procedere primo, quando do
minus ſcienter id feciſſet, non autem tacito impedimento tam
notabili, prout erat in iſto milite, qui erat ſimul mutus, ſur-
dus, fatuus, & imperfectus, ità, vt omnes videntes ad lacrimas
commoueret, cum in nihilo ab irrationali animante differret,
& hoc in feudo nouo procedere: nõ aũt in feudo antiquo, And.
in cap. 1. § mutus Epiſ. vel Abb. vet. & ad dominum apertè
dicit ad agnatos reuerti, immo, vt ait Afflict. eodem loco
num. 4. non poteſt dominus id facere, etiam ſi vellet, nequè
pater, ſi viueret in præiudicium filij habilis: ad quod faciunt
dicta per Andr. in cap. 1. de cler. qui inueſt. fecit, & in cap. 1.
quemadmodum feudum ad filiam pertineat, & ſecundum do-
ctrinam

ctrinam And. & Afflict. fuit ex his omnibus deciſum feudum prædictum ſpectare ad hæredes dictæ Hieronymæ Caracciolæ Principiſſæ Sancti Seueri.

28 *Capitali.* Doctores circa huius † verbi interpretationem dixerunt tripliciter accipi. Primo pro morte naturali. Secundo pro morte ciuili. Tertio pro amiſsione ciuitatis tantùm, propriè autem intelligi de pœna mortis naturalis, ità Hippol. de Marſil. in praxi crimin. §. oportunè numer. 39. & ſequen. Iul. Clar. q. 67. & alij plurimi per Farinac. relati in tract. crimin. tit. de delict. & pœn. q. 19 in princ.

29 Quando autem † ſimpliciter hoc verbum eſt prolatum, tūc in dubio de mitiori pœna intelligitur, hoc eſt, de exilio perpetuo, relegatione, vel deportatione ex gloſ. in l. 1. in princ. ſuper verb. capitali. C. ne Chriſt. Mancip. quam communiter approbatam teſtatur Io. Ant. de Nigris in cap. regni contra Effrenatas num. 32. & idem Farin. loco citato num. 3. ante eum plures retulit iſtam ſequentes ſententiam Iacobus Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 49. num. 3. qui Farin. & Menoch. locis citatis tradidere poſt Hippolit. & alios, quibus caſibus capitalis pœna à ſtatuto impoſita intelligatur de morte naturali.

30 Hæc autem conſtitutio de pœna mortis erit intelligenda, quia inter alia † ſigna propoſita per Doctor. ad cognoſcendum, quando ſtatutum capitalem pœnam imponens de mor-
tis

tis pœna ſit intelligendum, eſt illud, quando à iure communi eſt impoſita pœna capitis, & à ſtatuto pœna etiam capitis, debet enim aliquid operari vltra ius commune, ità Hippol. in §. opportunè num. 41. Menoch. num. 20. & Farinac. num. 4. locis citatis, cum ergo lex 3. ff. ad l. Iul. maieſt. dicat capite puniri, & hic dicatur capitali ſententia, ſequitur, vt de pœna mortis intelligatur. Huic addo aliud ſignum, quando mens ſtatuentis repugnaret, de quo Menoch. ibi nu. 17. tunc enim non intelligitur de mitiori; ſed de grauiori, vnde cum iure communi hoc † delictum officiales creandi ſit crimen læſæ 31 maieſtatis, quod grauiſsimè punitur, non debet intelligi de mitiori. His addo. quòd ſequens conſtitutio, dum huius pœnæ meminit, eam duram, & diram nominat, & delicto non congruentem, & ſic de grauiori non autem de leuiori: de quo tamen vide Ant. Capyc. deciſ. 130. num. 21. & pluribus ſequ. diſtinguentem pœnam tam huiuſmodi conſtit. quàm aliarū, quæ ſequūtur, qui addit non habere locū l. 3. ff. ad l. iul. maieſt. in terminis huius conſtit. quod rectius mihi videtur, non tamen vt recedam ab eo, quod dixi circa mortem naturalem, ſed ne computetur hoc delictum inter crimina læſæ maieſtatis, cum aliud ſit propria ſibi authoritate officium adſumere, vel non habentem poteſtatem officialem facere: aliud verò ſobſtitutum creare, vt etiam tradit Afflict. in conſt. duram, & diram pœnam.

Offi-

d DVram. Qui officium vicariatus vſurpat non capite, vt olim, ſed bonis priuatur. Duram conſtit. quæ eſt infra, vt Iuſti. aliquem non conſti. lo. ſui. l. officia quæ perſonis, &c.

*ADDITIO. *Vide Capyc. deciſ. 130. numero 21. & Moder. in cap. regni, quia vicarij. fol. 71. Et ſic no. quòd iudex competens ſcienter vtens iuriſdictione alterius, punitur pœna falſi. ita etiam expreſsè tenet Cyn. in l. cum quadam. §. quoties. quod Bal. reputat mirabile. ff. de iuriſdict. omn. iud. Et intellectum Andr. vide Capyc. in dicta deciſ.* 130. *in ver. tertium dubium.* De Bottis.

Officialis iniuſſu Principis ſubſiſtens officij priuatione, bonorumq; publicatione punitur. hoc decit Tapin.

IMPER. FREDER.

DVram, a & diram pœnam, * & qualitate delicti minimè T congruentem Regis Gulielmi diuæ memoriæ prædeceſſoris noſtri conſtitutione contentam, qua ordinatores, & ordinati in Vicariatus, & Iuſtitiariatus officio, ſinè nutu, & licentia Regiæ poteſtatis capitali ſententia feriūtur, imperiali māſuetudine mitigantes, decernimus, ſupradictos publicatis omnib. boniſ ſuis ab officio, quod ſic illicitè b T vſurpauerant, c remoueri.

b *Vſurpauerant*. Vel concedendo, vel ſuſcipiendo, vt in vtroq; caſu videatur pœna mitigata, vt ſupra poſuit. & talis interprtatio placet iuri, vt ff. de pœnis. l. penul. & l. præſes.

c *Remoueri*. Contra de officio magiſtri Iuſtitiar. officia.

AN-

ANDRAEAS DE ISERNIA, ET ALII.

D*Vram, & dirum.* Corrigit infra eo. officia, quæ perſonis, iure Romano eſt crimen læſæ maieſtatis facere ſe magiſtratum, & magnum officialem ſine motu imperij. ff. ad l. Iul. maieſt. l. 3. in fin. infra de iniur. l. nec magiſtratus. in fin. & plerumq; ſtatuitur iure Romano capitalis pœna in vſurpantes talia ſine iuſſu, & licentia. C. l. 12. de diuer. offi. l. probatorias. & l. fin. §. vlt. Nam falſom committunt, dicendo ſe poteſtatē habere, quam non habent: falſum eſt enim mutatio veritatis, in Auth. de fide inſtr. in prin. Ideo vbi non eſt certa pœna ſtatuta, punitur extraordinariè. eod. titu. de diuer. offic. l. in his. & de mūne. l. actuales. quia in falſo pro qualitate delicti aliquando eſt capitalis pœna, aliquando non. C. de fal. l. vbi. ff. eod. tit. l. 1. §. vlt. Vbicunq; ergo in huiuſmodi eſſet pœna capitalis † de iure communi, erit publicatio bonorum per hanc conſtitut. multò magis ſi puniretur extraordinariè: quia publicatio bonorum eſt minor modica corporali, ff. de pœn. l. in ſeruorum. in fine, niſi aggrauaretur pœna alio delicto: vt ſi dicendo ſe Iuſtitiarium oſtendat litteras regias falſas, hoc capitale eſt. C. de falſis. maiorem.

† ADDITIO. *Capyc. vbi ſupra, nu. 25. ad intelligentiam verborum.* De Bottis.

Illi verò, qui dicunt ſe officiales, cùm non ſint, ad alia miniſteria, puta, ad recolligendum pecuniam fiſcalem, puniuntur in quadruplum. C. de ſtat. & imagin. l. 1. & hoc non mutatur per hanc conſtit. capitalem pœnam commutantem in priuatione bonorum. At in prædicto caſu non eſt pœna capitalis.

D*Vram, & diram.* In tex. feruntur. Iſta conſtitutio concordat cum conſtit. officia. de iure autem communi cōmittit crimen læſæ maieſt. vt ff. ad leg. Iul. maie. l. 3. in fin. & dic vt ibi P. de Monteforte.

CA-

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T COngruente. Debet enim pœna commenſurari delicto, & illius qualitati reſpondere. cap. non afferamus 24. q.
1 1. cap. fœlicis. §. cæterum, de pœn. in 6. l. reſpiciendum. ff. de pœnis, hanc pœnam non eſſe congruam delicto iudicauit optima ratione Imperator Federicus cum non ſit Maieſtatem lædere, alium æque idoneum ſubſtituere; eſt tamen delictum ſtante prohibitione Regis.

T *Vſurpauerant.* Hoc verbum † vſurpare aliquando in bonam, aliquando in malam ſignificationem ponitur Andr. in cap. fin. de alien. feud. & Lucas de Penna in l. 1. C. de ſtud. lib. vrb. Rom. lib. 10. Hic autem in malam ſignificationem accipitur.

Barones

Digitized by Google

Barones tam eccleſiaſtici, quàm ſæculares, tam per ſe, quàm per alios merum imperium exercere prohibentur, quod ad ſolum Regem ſpectat. ſub pœna hic ſtatuta, qua tenentur etiam officiales ab ipſis conſtituti. hoc dicit Tapia.

IMPER. FREDER.

EA, [a] quæ [b] ad ſpeciale decus, & merum imperium * celſitudinis noſtrę ſpectare noſcuntur, per præſumptiones illicitas volumus à nemine vſurpari. Hoc igitur pię noſtrę Maieſtatis edicto in perpetuũ valituro firmiter inhibemus Prælatis eccleſiarum, Comitibus, Baronibus, & Militibus * locorum vniuerſitatibus, ne

a *EA, quæ.* Nulla vniuerſitas, vel Prælatus, vel Comes poteſt facere iuſti. ſed ſolus Princeps, quin ipſe ſolus ſpecialiter, cui conceſſit habet merum Imperium, vt in ſumma de iuriſdict. omn. iudi.

b *Ad ſpeciale.* Per præſumptiones. Quid autem ſi aliqui ante tẽpora huius legis habuerant priuilegia ſui iudicis in criminalibus cauſis? Fortè dici poteſt priuilegium non eſſe ſublatum, quia cũ lex iſta generaliter loquitur, ex generali ſermone † non intelligitur eſſe detractum, quod alij per ſpeciale fuerat aſſignatum, ff. de leg. 3. l. vxorẽ, §. feliciſſimo, C. de ſecund. nuptijs. ſi quis priori. & in auth. ibi ſignata. nunc autem. & ff. ex quibus cau. ma. l. ſed ſi per prætorem, §. deinde adiecit, ff. ſi quis cautionibus. ſed & ſi. §. quæſitum.

† *ADDITIO. Pro hoc eſt tex. in l. in teſtamentis, de teſtam. iuncta l. hac conſultiſſima, C. qui teſt. vide Capyc. deciſ. 130. nu. 21. cum pluribus ſeq.* De Bottis.

In generali enim ſermone ſpeciale eſſe videtur, ipſumq; determinare, ff. de re. iur. ſemper in generalibus. Idem enim ſeruatur in legibus: Lex enim noua determinatur per veterẽ, nec vetus tollitur per nouam, niſi ſint directo contrariæ, vt ff. de legib. & ſenatuſc. non eſt nouum. & l. ideo. & l. ſed & poſteriores, & C. de appell. præcipimus, in fi. & in Auth. de adm. off. §. h. coll. 4. Nec obſtat quod eſt, ff. de ſepulch. viol. l. 4. §. diuus. Ibi enim conſuetudo erat directè contraria legi. Ego autem in hac quæſtione dico cõſulendum eſſe Imp. quia beneficia inconſulto Principe tribuuntur, nõ autem auferuntur, vt ff. de offic. proconſ. ſolent. §. ſicut autem, & C. vbi Senatnt. vel clar. l. fin. §. adeò autem.

ADDITIO. Vide in hac conſtitutione And. de Iſern. in c. 1. § ſi quis alium. de pa. ten. vbi quòd merum, & mixtum Imperium † ſunt de regalibus; & nunquam veniunt in generalibus conceſſionibus, de quo plenius per Pari. de Put. in tract ſynd. in tit. de exceſſ Baro.

ANDRAEAS DE ISERNIA, ET ALII.

EA, *quæ.* Creatio magiſtratuum eſt de regalibus ad Principem ſolũ ſpectantibus in tit. quæ ſint regalia. Ideirco vſurpantes puniuntur ad omnia bona, vt ſupra l. proxima. Non debet quis vſurpare iuriſdictionem, & vtilitatẽ authoritate propria, C. de iud. l. nemo. Sicut neque vindictam Dei, qui dixit, *Mea eſt vltio, & ego retribuam.* Deuter. 32. Item attende, quod gl. dicit, quod priuilegium alicui nobili conceſſum per illum, qui poteſt in habendo merum imperium ante conſtitutionem iſtam, non eſt ſublatum per hanc: poſtea dicit conſultandum Imperatorem. Sed quod ſit ſublatum, videtur ex eo, quod ſi facta eſſet lex, vt nobiles haberent imperiũ in vaſſallos, poſteà fieret alia, quod non haberent: prima eſſet ſublata per ſecundam, vt l. ſed & poſteriores, ff. de legi. Si lex ſequens tollit præcedẽtem, tollet etiã præcedẽs priuilegium, quod eſt priuata lex, tertia diſtinctio. priuilegia. faciliter quidem priuilegium tollitur. in Auth. de non alien §. quia verò hoc contingit, quia ſunt contrariæ. idcircò verius eſt primum dictum glo. quia tale priuilegiũ non eſt priuilegium cõtrarium iſti conſtitutio. imò concordat. dicit enim quòd nobiles, Comites, & Barones, & Prælati non exerceant, nec faciant exerceri merum imperium in terris eorum: intelligitur ſine iuſſu, & licentia Principis, ſupra l. prox. nam & ſi aliàs ſic generaliter loqueretur, intelligeretur excepta perſona ſuperioris, extra de iureiur. c. veniens. Qui verò ex prędicto priuilegio merum exercet imperium, de licentia Principis id facit. propterea nõ eſſet conſultandus Imperator, imò ſimpliciter dicendum priuilegium non eſſe ſublatum per hanc conſtitutionem. Vbi verò Imperator ſciret ex conſultatione, vel aliter, vtrum poſſit priuilegium reuocare? Dic, quod ſi conceſſit merum imperium alicui nobili in terris ſuis, faciendo eum iudicem ad hoc, vt ad vniuerſitatem cauſarum poſſet reuocare, † quando vellet, ff. de iud. l. iudicium ſoluitur. Sed ſi in præmiũ pro bono ſeruitio, quod Baro fecerat, contulit ei hunc honorẽ iuriſdictionis criminalis in terris ſuis, & hoc non conſtaret per priuilegium, minimè, extra de priuil. c. porrò. ſicut aliam rem datam per Principem non poteſt ſine cauſa auferre, C. lib. 10. ne ſi rem quam vend. empt. l. 1. & lib. 11. de loc. fun. eur. l. fin. Ita nec ipſum honorem iuriſdictionis in pręmium ſeruitiorum collatum.

† *ADDITIO. Vide ſi conceſſio iuriſdictionis poſſit reuocari, & quando ad beneplacitum per Guliel. Pernum conſ. 16. vbi in fi. allegat And. hic, & Capyc deciſ. 121. col 5. in fi. Grammat. deciſ. 46. Loffred. conſ. 21. col. penult.* De Bottis.

Incorporalia enim quaſi traduntur, ff. de acq. rer dom. l. ſeruus, §. incorporales. Cum cauſa videtur quòd poſſit, vt ſi male vtebatur iuriſdictione, affligendo vaſſallos. † arg. C. loca. l. 3. & de ſuſcep. & archa. l. ſi aliquis, de digni. l. iudices, lib. 12. & in decre. depoſitionis Freder. Imper. de re iud. cap. Apoſtolicæ. Si bene vtitur, non reuocabitur, vt dictum eſt.

† *ADDITIO. No. quòd male tractando vaſſallos poteſt priuari, vide hic Matth & Iacob. in tract. feud. in verſ Marchio. verſ. quæritur, & in ver. & dicti, col. 10. & in tract. de rondis, col. antepen per Luc. de Penna in l. ſi coloni. 12. q C. de agric & cenſi. lib. 11. & And. in c. Imperialem. § præterea, col. 6. de prohib. alie. feu & Soc. conſ. 272. ver 6. volum. 2. latè per Aym conſ. 6. col 24. verſ quartum flagitium. Gramm. conſ. 162. num. 15. cum ſeq. & in dec. 104.* De Bottis.

¶ Plus

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 AD huius conſtitutionis intelligentiam ſciendum eſt, † iuriſdicendi officium antiquiſſimum eſſe, & cum ipſo naſcente mundo ortum quoque habuiſſe; nam introducta inter homines malitia, meum, & tuum fuit inuentum. ex quo bella, & diſſentiones inter homines ſunt exortæ: & inde neceſſarium fuit, vt hominibus aliquo in loco coadunatis, præeſſet, qui illis ius diceret, quiq; ius ſuum vnicuique tribueret: Hinc exortam iuriſdictionem è iure gentiũ teſtatur, Iaſ. in l. ex hoc iure, col. 2. ff. de iuſt. & iure. quod ſequitur Didac. Perez in lib 3. ordinat.
2 tit. 1. l. 1. col. 758. Ex hoc inquam fonte † poteſtas orta eſt Regia; illi enim, quos prius populi Iudices ſibi delegerant, Reges deinde effecti vi quadam tyrannica, non modo ſibi, ſed & ſuis Imperiũ reſeruarunt, vt teſtatur Chaſſa. in Catalog. glor. mundi, 5 par. 1. conſid. & And. in prælud. feudorum, quæſt. 2. nu. 30.
Ideoq; diuerſus † regendi modus apud diuerſos populos inuentus fuit. Babilonijs enim Regem habuerunt primum Nembrot de genere Cam, poſt diluuium. Græci, vt Athenienſes, & Lacedemonij ſuos habuere Reges. Romani verò primùm à Romulo, & alijs Regibus gubernari, ipſis deinde eiectis, Conſules, Tribunos, alioſq; Magiſtratus ſibi elegerunt, qui ius ſibi dicerent. de quo in l. 2. ff. de orig. iur. & accuratiſſime Franc. Connan. lib. 1. iuris ciuilis, cap. 12. & Pirr. Anglebern. in tract. de magiſtr. Roman. Iudæis autem ab Aegypto eductis, primo Moyſes ſolus, deinde, cum ſeptuaginta delegiſſet viros, cum eis populo ius dixit, demum Ioſuę, cæteriq; Iudices vſque ad Samuelem, quo populum gubernãte fuit Saul in Regem electus. Sic ergo varius apud populos fuit ipſos regendi mos, atque ſtilus, quemadmodum † inter Reges alius per electionem, alius 4
verò

Digitized by Google

Iuſtitiariatus officium in terris ſuis exercere audeant, vel gerendum alicui demandare. Sed magiſtris Iuſtitiarijs, & Iuſtitiarijs ab Excellentia noſtra ſtatutis, intendant. Contra præſentem autem prohibitionem noſtri culminis ſatagentes, tam ſtatuentes Iuſtitiarios, quàm ſtatutos, totius terrę ſuę publicatione mulctamus.

Baro.erga ſubdi.in fine.de quo meminit Decius conſ.122. Si comes. qua diſcutit de hac conſtitutione, & omnino Luc. de Penna l. 1. C.de priuil.ſchol. lib.12. Cæſ.

† *ADDITIO. In conceſſione generali, an veniat merum & mixtum Imperium, vide Boer.deciſ.50.Oldrad.conſ.252.Alexand. conſ.30. col.3. volum.1. And.in c.1. § præterea, ſi inter duos, in fi col.de probibit.feud. alien. per Fred.et in c. 1.de Capit. qui cur. vend. Roman. conſ.271.vis totu, Bald. conſ.327.volum.1. Cotta in memoria.in verbo, Iuriſdictione ſuper aliquo caſtro. & Loffred conſ.24 col.1 & 2. Sed pone, quòd vnus habet iuriſdictionem ciuilem, alter merum Imperium in parte caſtri, vel in toto, an cuſtodia caſtri ſpectet ad habentem merum Imperium priuatiuè quo ad habentem iuriſdictionem, dic, quòd ſic, vt latius examinat Luc. in l.2. colum 9. de exact. & exec. libro 12.* Fab. Iord

* *ADDITIO. Nota, quòd die 18.menſis Iulij anni 1524. per Sacrum Conſilium Neapolitanum fuit declaratum in cauſa Excell. tunc Comitiſſa Magdaloni, cum Comite eius filio, quòd in legato vſuſfruct. caſtri non venit exercitium iuriſdict. meri & mixti Imperij, ſed tantum ciuilis iuriſdict. Commiſſarius fuit tunc D. Ioannes Martialis Regius Conſiliarius, Actorum Magiſter Alexander de Ambroſijs, & id præcipuè per not. per And. hic. vide quia facta eſt deciſ. per Capyc.185.* Piſanel.

* *ADDITIO. Adde Afflict.deciſ 222. & 265.num.301.* De Bottis.

AN-

ANDRAEAS DE ISERNIA, ET ALII.

¶ Plus videtur, quod ſi dictum priuilegium fuiſſet ad beneplacitum † Imperatoris, non eſſet reuocatum propter generalia verba huius conſtit. quia cum ſpecialiter conceſſit illud Titio nobili, ſpecialiter debuit reuocare. nam quæ difficulter conceduntur, ſicut ſunt priuilegia, quæ ſunt priuatæ leges, vt dictum eſt, difficulter tolluntur. C lib.10.de re mil. l.ſemel. & nihil eſt tam naturale, quā vnumquodque eo vinculo ſolui, quo ligatur, ff.de reg.iur. l.nihil, & in verbis generalibus debet poni verbū comprehendens ſpecialia, ff.ad l.Aquil.l.ſi ſeruus, §.inquit lex.

† *ADDITIO. Vult And vnum not. quòd ſi conceditur priuilegium ad beneplacitum, & fieret generalis reuocatio huius priuilegij. Vide Capyc. in deciſ.116. & vnum verbum in deciſ. 123. num.4. Conceſſio ad beneplacitum, reputatur perpetua, D. Phil. D.c.in conſ.204 in fi. & Capyc.in deciſ.136. Quando priuilegium conceditur pretio, vel ob ſeruitia, quod non poſſit recuſari; vide Soc. conſ.81.in 3.dub.in nouis. Affl dec.128.& 281.& 392 in 2. dubio. Et quando priuilegium poſsit reuocari, vide Iacob. in l.conuentionum, ff de pact.* Fab. Iordanus.

CA-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

verò ſucceſſione fuit admiſſus, vt nunc apud Polnnos, & Romanos electione: apud Hiſpanos, & Gallos ſucceſſione. Quis autem ſit præſtantior Reges admittendi modus, varij varia dixerunt, quod cum noſtri muneris nō ſit, remitto me ad Iacob. Simanc. lib. 3. de Repub.c.5. Aucta igitur gentium multitudine, ciuitates auctæ quoque fuerunt, quæ vel ſub Regis, vel ſub reipublicæ dominatu vixerunt, à ciuitate primaria modum diſcentes, quomodo, & à quibus regerentur: Sed vt aliarum ciuitatum mores omittam, ad † Romanos, quorū leges ſequimur, quorumq; Imperium maximum fuiſſe videmus, me conuerto. Hi, vt diximus, plures in Ciuitate magiſtratus habuerunt· Conſules, qui Regibus ſucceſſerunt, de quibus ff.de officio Conſul. Senatores à Romulo primum inſtitutos, à Bruto exactis Regibus reſtituto, & horum cum Conſulibus ſumma erat poteſtas. Prætores etiam fuere, quorum alter Vrbanus, alter verò (multiplicatis negotijs) Peregrinus, qui exteris ius diceret, quorum maximam poteſtatem in iure dicendo fuiſſe habemus, ita vt Feneſtella de magiſt. Romanorum, c.de prętoribus, cuius meminit Vlp.in l.vnica, de off.quæſt.dicat, *Penes hunc verò magiſtratum adeò omnis publici, priuatiq; iuris poteſtas fuit, vt nemini ius condere, & veterem abrogare facultas eſſet, tantum verò in modum aucta Prætoris auctoritas, vt quod Prætor ipſe dixiſſet ob ipſius honorem ius honorarium vocaretur.* Hi cauſarum omnium tam ciuilium, quàm criminalium cognitionem habebant, quorum numerum vſque ad decimumoctauum perueniſſe tradit idem Feneſtella loco cit. Erant etiam duumuiri, qui capitalibus cauſis præerant, & litigatoribus iudices dabant, nonnunquam ex centum viris, quibus Prætor præerat, ſæpiſſime tamē ex priuatis, in quos litigatores cōſentiebant, vt tradit Io.Coraſ. lib.3. Miſcell.iur.ciuil.cap.18.nu.5.& ſeq. quiq; trium viri poſtea fuerunt, cum primitus duo tamen fuiſſent à Tullo Hoſtilio occaſione cauſæ Horatij Magni electi, vt tradit idē Feneſtella dicto lib. cap.de duumuiris capitalibus. Habebant etiam officiū Præfecti Vrbis, qui de criminibus tā intra Vrbem, quàm extra in Italia cognoſcebat, & alij de quibus in l.1. ff.de offic. Præf vrbi, & Feneſt. dicto lib.de magiſtr.Rom.cap.de Præfect. vrbi. Apud hos igitur iuriſdictio erat, merum, mixtumq; Imperium, qui dum reſpublica in ſuo robore perſtetit, ad Senatū, Populumq; cuncta referebant: Cum verò Reipublicæ ſtatus propter ambitioſam Cæſaris, ac Pompei contentionem defecit, & in vnū Cæſarem, eiuſq; ſucceſſores Imperatores tranſlata poteſtas fuit, omnis ab eo iuriſdictio manare cœpit, l.1.ff.de conſt.Princip. ſed adminiſtratio tam Prætoribus, quàm cæteris Magiſtratibus ablata non fuit, vt in d.l.1 de offic.Præfect. vrb. *ibi Epiſtola D. Seueri ad Fabium*, & in l.Senatorem, & l.fin.ff.de Senat. & hæc de Magiſtratibus Vrbanis. Cum autem Romanū (vt diximus) excreuiſſet Imperium, ad ſubditas Prouincias regendas deſtinati Magiſtratus fuere, vt Proconſules, quorum Iuriſdictio prius delegata, deinde ordinaria fuit, nam à Cōſulibus primus Proconſul Titus Quintius creatus, vt eorū vices in Prouincia gereret, poſtea ordinaria effecta poteſtas. Horum Imperium cæteris præter Principem maius erat, l.& ideo, ff.de off. Proconſ. & omnia ſub eius iuriſdictione comprehendebantur, de quibus cæteri omnes Magiſtratus in Vrbe cognoſcebant, in l.ſi in aliquam, & l.nec quicquam, eod.tit. ſic etiam Præſides Prouinciarum (quod nomen generale eſt ad omnes Rectores Prouinciarum, vt inquit Iureconſ. in l.1.de off.Præſid.) cognoſcebant de omnibus, de quibus Magiſtratus Romæ, vt in l.de omnib.cum duab.ſeq.ff.de off.Præſid. Hos quidem Præſidatus Auguſtus Cæſar diuiſit, vt alij Proconſulares, alij Prætorij, alij Præſidiales appellarētur. Proconſulares, & Prætorios deſtinandos populo tradidit, Præſidiales ſibi reſeruauit. hæc Alciat.de Magiſtr.ciuil.offic. qui à Pancir.in ſua notitia eſt adductus.

Horum † iuriſdictionem Imperium nuncupari inueni apud 6
Iureconſultos in l.4. & l.legatus, de off.Præſid. & in l & ideo,
& alibi, ff.de offic.Proconſ. ex eo quod ab Imperatoribus eam
poteſtatem ſumebant, quod † Imperium plura ſignificare do- 7
cet Io.Coraſ.loco cit.cap.17. quod † merum ex eo dicit, quia 8
ſummum eſt, & excellens, vel abſolutum; mixtum ideò, quia
ita permixtum eſt iuriſdictione, vt alterum alteri inſit, & inſeparabiliter cohæreat. de quibus in l.Imperium, de iuriſd omn. iud. Hoc equidem † merum Imperium, ideſt ſumma poteſtas animaduertendi in caput hominum delinquentiū, apud Dictatorem primum fuit, vt in l 2.§.populo, ff.de orig.iur. cæteri verò Magiſtratus, qui in quolibet oppido, vel ciuitate ius dicebāt defenſores ciuitatū, & Magiſtratus municipales nuncupabātur,

qui

Digitized by Google

qui ius dicendi facultatem habebant, leuia crimina audire, & modicam caſtigationem adhibere poterant, vt tradit idem Io. Coraſ. lib. 3. Miſcell. iuris, cap. 17. num. 10.

In aliquibus autem locis ex Decurionibus duo viri eligebantur, quos Magiſtratus municipales, Accurſ. fuiſſe docet, ex l. itẽ eorum, §. ſi decuriones. ff. quod cuiuſq; vniuerſ. nom. & habetur in l. reſcripto, ff. de muner. & honor. ſicut & de magiſtratibus municipalibus, habemus tex. in l. magiſtratus, ff. de iuriſd. omn. iud. ex his, quæ diximus, apertè colligimus quæ, & quanta fuerit apud Magiſtratus tum Vrbis Romæ, tum Prouinciales; ac municipales iuriſdictio, & ad propoſitum noſtræ huius cõſt.
10 habemus † merum imperium apud Præſides, & Proconſ. Prætoresue Prouinciales tantum fuiſſe, non autem apud cæteros municipales magiſtratus, ex quo dum Imperator Feder. ea quę ad merum imperium pertinent, ſibi reſeruauit, rem non nouã eſt aggreſſus, ſed quæ apud Imperatores antiquos ſeruabatur, qui Præſidibus Prouincialibus Imperium conceſſerunt, non autem Magiſtratibus municipalibus: ideoq; concluſiuè dicamus, merum imperium, quod ſemper apud ſupremos Magiſtratus fuit, quodue capitis punitionem comprehendit ad ſupremum Magiſtratum, qui Imperator eſt, pertinere; non autem ad inferiores Magiſtratus, quibus ſucceſſerunt poſt Longobardorum in Italiam ingreſſum, Barones, & Comites: de quo per Frecc. de ſubfeu. lib. 1. & conſequenter veram eſſe concluſionem quã
11 firmauimus in l. fin. ff. de conſt. Princ. c. 2. 1. par. quod † cõceſſo Caſtro cum iuriſdictione, non veniat in Regno merum, & mixtum imperium, ſtãte huius conſt. diſpoſitione, quæ ſeruata fuit vſq; ad tempora Regis Alphonſi I. qui merum imperium cœpit concedere Baronibus, vt tradit Affl. in hac conſtit. num. 19. & quod tempore aliorum Regum cauſæ criminales non veniebant in cõceſſione Caſtri cum iuriſdictione, habetur per And. in c. Imperialem, §. inter duos, de prohib. feu. alien. per Feder. Capyc. in inueſt. feud. in verb. feudum iuriſdictionale, fol. 223. col. 2. & idem Affl. in c. 1. de pac. tenen. in verſ. ſi quis aliquem, Frecc. de ſubfeud. in 2. author. num. 21. & Bald. in c. 1. in glo. in verſ. criminalibus, num. 18. de pac. conſtan.

12 Solebant tamen fieri † conceſſiones exceptis, & reſeruatis cauſis criminalibus, pro quibus corporalis pœna mortis videlicet, abſciſſionis membrorum, aut exilij debet inferri, prout ego vidi conceſſionem factam à Carolo II. medietatis terrarũ Rutiliani, & S. Nicandri eccleſiæ glorioſi Confeſſoris S. Nicolai Barenſis, quæ verba conceſſionis occaſionẽ dederunt vt in ſacro Conſ. pluribus annis actum fuerit de interpretatione prædicti verbi exilij, an conceſſa iuriſdictione exceptis illis tribus
13 caſibus, verbum illud † exilij, intelligatur de temporali, vel de perpetuo, nam ſi declarabitur de perpetuo, eccleſia habebit facultatem cognoſcendi de temporali exilio, eiuſquè nomine Capitaneus ab ea deputatus, ſin autem illud verbum exilij interpretabitur de temporali, tunc omne exilium poterit imponere dominus iuriſdictionis criminalis: ſuper quo puncto plura fuere allegata, & à iudicibus conſiderata, quarum aliqua hic ſubnectere volui.

14 Cùm religioſiſſimus † Carolus II. è Sereniſſima Chriſtianorum Regum Franciæ proſapia ortus, fælicisſimus ob genitos filios S. Ludouicum Tholoſanum Epiſcopum ſcilicet, & Robertum ſapientiſſimum Regem (de quo Bal. inquit fuit alter Salamon) inter cætera religionis, atque deuotionis ſigna, in honorem glorioſi Pontificis, & Confeſſoris Nicolai miraculorum gratiæ illuſtris, cuius Reliquiæ in ciuitate Barenſi ſeruabantur, magnificum extrui templum iuſſiſſet, Canonicorum numero, & aliorum Clericorum, pro eccleſiæ ſeruitio cõſtituto, pro eorum congrua ſubſtentatione, in anno 1303. vncias quadringentas exigendas à Dohana Barij conſtituit, atq; donauit: quarum tercentas cum terris Rutiliani, & S. Nicandri eiuſdem Prouinciæ permutauit, eccleſiæ prædictæ Theſaurarium de illis inueſtiens hiſce proprijs verbis, *ipſam medietatem, & caſtrum cum feudatarijs, Baronibus, & vaſſallis forteiniſq;, redditibus, domibus, poſſeſſionibus, vineis, terris cultis, & incultis, planis, montibus, pratis, nemoribus, paſcuis, aquarum decurſibus, molendinis, tenimentis, territorijs, alijsq; iuribus, iuriſdictionibus, & pertinentijs earum omnibus, quæ videlicet de demanio in demanium, de ſeruitio in ſeruitium, ex cauſa permutationis eiuſdem ipſi noſtræ eccleſiæ Confeſſoris prædicti damus, donamus, & tradimus.* qua conceſſione facta, hæc verba ſubnectit: *reſeruatis etiam, ſeu retentis Curiæ noſtræ, immediatè, caſtrorum prædictorum cauſis criminalibus, pro quibus corporalis pœna, mortis videlicet, & abſciſſionis membrorum, aut exilij debet inferri.* Quæ reſeruationis verba huic liti occaſionẽ dederunt, dicebat enim D. Marcus Antonius Aquauiua, iuriſdictionis criminalis dominus, ex his verbis colligi nullam de criminalibus cauſis cognoſcendi facultatem in eccleſiam fuiſſe tranſlatam, ideoq; condemnationes omnes temporalis exilij ad criminalem iuriſdictionem ſpectare.

Pro ſuæ intentionis fundamento allegabatur primo, † merum imperium cùm ſit de regalibus, regulariter non tranſire ſine ſpeciali nominatione, vt per Doct. in c. 1. quæ ſint regaliæ, & c. quod translationem, de off. lega. & Affl. decis. 122. Et vltra adducta in allegationibus pro parte D. Marci Antonij, adde quæ diximus in l. fin. de conſt. Princ. c. 2. 5. part. nu. 27. & Greg. Lop. ad l. 18. tit. 4. par. 3. & quæ ſuperius diximus de Magiſtratibus municipalibus. 15

Secundo ponderatur ad hoc verbum † iuriſdictionis, ſimpliciter prolatum abſque verbo omnimoda, pleniſſima, libera, vel alio huiuſmodi, quod merum imperium non comprehendit, vt tradiderunt Doct. in clem. 1. de for. compet. Iacobin. in inueſtit. in verb. cum merum, & mixtum imperium, num. 11. Vaſqu. lib. 1. contro. illuſtr. lib. 3. num. 9. Abb. & Alcia. in cap. quod ſedem, de off. ordin. & ita conciliantur contrariæ de hac re Doctorum ſententiæ, quod etiam dixit Vincent. de Franch. in decis. 116. 16

Tertio dicebatur, cùm de nominis ſignificatione dubitatur, recurritur ad communem vſum loquendi, l. Labeo, ff. de ſupp. legat. quo attento de ſola ciuili intelligitur, l. more maiorum, & l. iubere, ff. de iuriſd. omn. iud. 17

Quarto, ponderantur verba Regis Ferd. in anno 1477. per quæ videtur tantùm ciuilis iuriſdictio conceſſa, ibi, *Et però concedendo noi volo officio, gli concessimo la prima voce in capitolo & la giurisdictione ciuile.*

Quinto, ponderantur verba ipſius Alphonſi Ducis Calab. in decreto per ipſum edito in anno 1480. ibi, *in cauſis ciuilibus, & caſibus non reſeruatis.* item, & ibi, *ita quod liceat ciuibus, & incolis ipſius terræ ad alterum ipſorum tanquam ad iudicem competentem pro iuſtitia impetranda ad arbitrium ipſorum ciuium recurrere, ſeruato tamen loco præuentionis inter eos, ità quòd vbi cœptum fuit iudicium, ibi finiatur, nec ab vno ad alterum, ſed ad ſuperiores iudices in appellatione recurratur: in caſibus verò reſeruatis, vt ſupra ad Capitaneum ſolum.* Quod decretum fuit confirmatum per eundem Regem Ferd. in anno 1487. mandando illud obſeruari: ex quo habetur iuriſdictionem tantùm ciuilẽ, & hanc cumulatiuè eſſe conceſſam. Ponderantur etiam verba Regis Federici in cõceſſione facta Marco Antonio Filomarino, ibi, *Criminalem ipſius iuriſdictionem, & merum, & mixtum imperium cum iuribus ſecularium cognitione primarum cauſarum ciuilium, & criminalium communium, & mixtarum, & in fine declarando quòd nullum præiudicium fiat eccleſiæ, dicit, quæ habet iuriſdictionem ciuilem vaſſallorum, perceptionem introituum, ac vtile dominium.* quæ verba expreſſam Principis voluntatem declarant, dum enim dixit criminalem iuriſdictionẽ, merum, & mixtum imperium, voluit declarare omnes cauſas, quarum pœna deſcendit ex delicto ad iuriſdictionem criminalem pertinere, vt tradit poſt alios Maran. in ſpec. in diſtinct. Iudicium aliud criminale, aliud ciuile. & † verba enunciatiua Principis diſpoſitionem inducunt, eiuſq; aſſertioni ſtandum eſt, vt habetur in clem. 1. de prob. & latiſſime declarat Crauet. de antiq. temp. par. 1. ad quod faciunt quæ diximus in l. fin. de conſtit. Princip. cap. 1. par. 1. num. 8. 18

Ex quibus deducitur nedum merum imperium non fuiſſe conceſſum iuxta Doctorum concluſiones, attentis dictæ conceſſionis verbis, ac voluntate Principis concedentis, quam talem fuiſſe declarauerunt Reges Ferdin. Alphon. & Feder. ſed etiam ex alijs coniecturis, & primo, quia Rex Ferdin. item & Alphonſus ſucceſſor videtur priuilegium illud reuocaſſe, quod † Rex ſucceſſor facere poteſt, c. de his cui, de præb. in 6. & in Rege ſemper præſumitur cauſa, quod etiam dixit Io. Vincent. Anna allegat. 40. num. 19. putans tamen eo caſu teneri fiſcum ad intereſſe. 19

Secundo id arguitur expreſsè ex communi formula inueſtiturarum: nam tempore prædicti Regis Caroli II. omnes conceſſiones fiebant exceptis cauſis criminalibus meri, & mixti imperij, vt Affl. inquit hic, nu. 19. nec † venirent etiam ſi eſſet facta conceſſio abſque illis verbis reſeruatiuis, vt dicit Affl. d. decis. 122. And. in c. Imperialem, in §. inter duos, de prohibita feudi alienatione per Feder. Capyc. in inueſt. feud. in verbo feudum iuriſdict. Pro quo etiam ponderãtur duo capitula Regni, alterum Regis Caroli I. quod incipit, temere, nu. 87. alterum verò Regis Caroli II, quod incipit, item ſtatuimus, quod Iuſtitiarij, vel alij, nu. 106. vbi loquendo de vaſſallis eccleſiarũ, dicitur, 20

dicitur, *non trahantur coram officialibus curiæ, niſi in criminalibus, ſpretis defenſis, portatione armorum, & alijs, quorum cognitio pertinet ad curiam* ex quo apertè colligitur omnem iuriſdictionẽ criminalem apud Regem fuiſſe, de quo non eſt dubitandum.
20 Si igitur nec Princeps expreſſit, nec ſolitus erat tales conceſſiones facere, quomodo arguendum erit facere voluiſſe talem conceſſionem? arg.l.vel vniuerſorum, ff.de pign. act. & l.qui ſemiſſes. in fi.ff.de vſuris. idque confirmatur apertius, attenta perſona cui fiebat conceſſio, l.plenum, §.equitis, ff.de vſu, & hab. fiebat enim eccleſiæ, & inueſtiebatur Clericus, Theſaura-
21 rius nempe capituli: cùm enim † Eccleſia ſanguinẽ abhorreat, iuriſdictionis criminalis incapax eſſe videtur, cap. clericis, & cap.ſententiam ſanguinis, ne cler.vel monac. Immò clericus ipſe etiam feudorum incapax eſt, c.1.§.qui clericus, ſi de feudo defuncti militis controuerſia fuerit, & c.1.de vaſſallo milit.qui arma bell. depoſ.

Sed his omnibus reſpondebant Eccleſiæ iura tuentes, & in reſponſionibus fundantes rationes, quæ pro Eccleſia faciunt; dicebant enim ad primum fundamẽtum, quo traditur merum imperium ſine ſpeciali mentione non tranſire (quod plurimi Doctores affirmant) contrarium eſſe communiter receptum, de quo teſtatur Couarr.pract.quæſt. c.5.nu.10. & nos diximus in l.fin.de conſt.Princip.c.2.1.part.num.17.quod ſcilicet conceſſo Caſtro ſimpliciter intelligatur conceſſa iuriſdictio merũ, & mixtum imperium, quod declarauimus intelligendũ quando cõceditur Caſtrum vt quid vniuerſale, & ſi concedens erat in poſſeſſione iuriſdictionis, & alijs modis, vt ibi: eo magis, quia in conceſſione facta Bareni Eccleſiæ dicebatur cũ iuriſdictionibus, & pertinentijs, quod verbum in plurali numero prolatum, debebat aliquid operari, & ſic omnes comprehendat caſus iuriſdictionis criminalis: nam Vaconius in libro declarationum iuris ciuilis, lib.6.c.77.& 78.dicit iuriſdictionem duplicem eſſe, alteram realem, quæ eſt damni emendatiua, & eſt propriè iuriſdictio ciuilis, vt vnuſquiſq; ſuum habeat, ne vnus ſit in damno, alter in lucro: Alteram verò quæ legalis dicitur, quæ conſiſtit in mero imperio, quod eſt punire facinoroſos ad vindictam; Item in mixto imperio ne quis damnum iniuſtè patiatur; Item in imperio inferiori quod eſt modicæ coërctionis, vt diſcant homines magiſtratibus obtemperare, in his omnibus iuriſdictio criminalis conſiſtit (licet quilibet Iudex habeat dictam modicam coërctionem pro tuenda ſua iuriſdictione) vnde cùm in numero plurali Rex concedens fuerit locutus, nõ eſt facienda reſtrictio ad iuriſdictionem ciuilem tantum, vel ad eam quæ ad modicam coërctionem reſtringitur, & ſic non erat neceſſaria expreſſio verborum omnimodæ, pleniſſimæ, & liberæ iuriſdictionis, nam præterquam quod (vt diximus) communis concluſio aduerſetur quatenus huiuſmodi declaratione opus eſſet, hæc non eſt neceſſaria vbi Princeps in plurali numero eſt loquutus, quo medio reſpondetur etiam ad tertium motiuum de argumento ſumpto à modo loquendi, quod tunc poſſet locum habere cum iuriſdictio eſſet abſque Caſtro conceſſa, vel in officium, vt innuunt iura contraria. idq; præterea confirmatur ex reſeruatione illorũ trium caſuum iuriſdictionis criminalis, mortis videlicet naturalis, abſciſſionis membri, & exilij, tum quia reſeruatio fit per dictionem videlicet, quæ eſt reſtrictiua, Bart.in l.1.ff.ad l.Aquil.e.ſtatutum, de hæret.lib.6. vbi Gemmian. tum etiam quia exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis, l.quæſitum, §.denique, ff.de fundo inſtructo, in l.nam quod liquide, §.fin.ff.de penu legat. Neque obſtant quartum, & quintum argumentum de decretis factis per Reges Ferdinandum, & Alphonſum, nam vltra quòd illa non
22 fuerunt præuia cauſæ cognitione interpoſita, † non potuerunt reuocare conceſſionem à Carolo II.factam in beneficium Eccleſiæ, Innoc.& alij in c.nouit.de iudic. eo maximè cùm in illis ſemper fiat mentio de priuilegijs Regis Caroli, cui ſe referunt, arg.l.aſſe toto, ff.de hære.inſt.& in facto habetur vnicum eo tempore extitiſſe Capitaneum, qui vtramq; iuriſdictionem exercebat, ideòq; vtriuſque tam Regis, quàm Prioris interueniebat ſubſcriptio in literis patentibus dicti Capitanei, ſicut in cauſis ciuilibus Theſaurarius, qui erat Clericus cumulatiuam cum Capitaneo iuriſdictionem exercebat, poſtquàm verò obtinuit facultatem Capitulum eligendi Capitaneum, per deciſionem factam anno 1508. fuerunt iuriſdictiones diſtinctæ. & vltimo ad hoc dicebatur non eſſe iam hoc tempore diſputandum de cognitione cauſarum criminalium, cùm per ſententiã dicto anno 1508. prolatam, & in proceſſu deductã, fuerit hoc determinatum, & etiã quia per decreta Sac.Conſ.1522.1538. in caſibus alapæ, & vulneris fuerat iudicatum cauſas ad Capitaneum Capituli fore remittendas, & ſic hodie videbatur potius confirmanda decreta Sac. Conſ. quàm aliter de intellectu priuilegij diſputandum: neque refragatur conſideratio de verbis Regis Feder. in conceſſione facta Marco Antonio Filomarino, dum ad Eccleſiam ciuilem tantum iuriſdictionem pertinere dicitur, & aſſeritur ad ipſum criminalem iuriſdictionem ſpectare, tum ex deciſione iam facta per Sac.Conſ.tum etiam quia licet verior ſit opinio quòd verba Principis enũciatiua diſpoſitionẽ inducant, hoc tamen procedit quando ſunt ex certa ſcientia prolata de his quæ pendent à mero Principis arbitrio, & dummodo ex eis non inferatur præiudicium alijs, vt declarauimus in dicta l.finali. de conſt.Princ. 1.par.c.1.nu.13. & ſeq. quod iſto caſu expreſſit etiam Rex Ferdin. dum dixit, quod nullum fiat Eccleſiæ præiudicium: Neque vera eſt concluſio;
† Principem reuocare poſſe conceſſionem à prædeceſſore factam, quando ex cauſa oneroſa, vel meritorũ procedebat prout 23
hic, nam facta erat conceſſio Eccleſiæ S. Nicolai Barenſis, quæ
† remuneratoria donatio dici poteſt, cùm omnia à Deo recipiamus, eiuſq; ſint omnia, iuxta illud Pſal. *Quoniam ipſius eſt mare, & ipſe fecit illud.* & paulo poſt, *nos autem populus eius, & oues paſcuæ eius.* Si enim dedit nobis Deus omnia, quid mirum ſi quid ex tantis in honorem ipſius expendamus, diſpenſatores enim Dei ſumus, non domini, idque de Regibus præſertim dici poteſt, qui à Deo cuncta acceperunt, & ſic retributio potius (vt diximus) nõ conceſſio dici poteſt: ideoq; dixit optimè And.Iſern. in cap.1. qui feu.dar.poſs. loquendo de donatione Conſtantini, quod in donatione facta Eccleſiæ omnis immenſitas eſt menſura. Oneroſa verò dicitur, quia hic ſubeſt cauſa, cùm huiuſmodi terræ conceſſæ fuerint ob permutationem tercentarum vnciarum auri, & ſic non eſt ſimplex conceſſio, ſed permutatio, ideoq; irreuocabilis, Bal.in l.qui ſe patris, C.vnde liberi, diximus in l.fin.de conſt.Princ.c.9.2.part. licet enim non ligetur lege regis, ligatur tamen lege cõtractus, Bal.in l.1.nu.2. ff.de conſt.Princ. & alibi ſæpe. His accedat, quod † donatio facta 24
fuit perſonæ non ſubditæ, quæ nõ poteſt reuocari, vt per Iun. in d.cap.nouit, vbi Felyn.num.9.de iudic. qui laté proſequitur. 25

Quo verò ad coniecturas, & primo ex communi formula inueſtiturarum reſpondebatur procedere, vbi non conſtat expreſſè de voluntate Principis, nam licet non adſit particularis conceſſio meri, & mixti imperij, nihilominus videtur conceſſum, vt ſupra diximus poſt Affl. hic. Et quod hæc conſtitutio non habeat locum in conceſſione facta Eccleſiæ, dicit Afflict. in verſ.fallit. Nec defuerunt aliqui ex dominis, qui dixerunt conſtitutionem ea quæ ad decus, habere locum in ijs quæ ad Principem pertinent in ſignum ſupremæ iuriſdictionis, & ſic in Imperio maximo per ea verba *ad ſpeciale decus, & merum imperium celſitudinis noſtræ*, quæ propriè concedi non poſſunt, neque vnquam intelliguntur conceſſa, quæ in ſignum ſupremæ iuriſdictionis Princeps habet, vt tradit Couarr. pract. quæſt.cap.4. & Azeued.ad lib.4.nouæ recollect.tit.1.in l.1. & Didac.Perez ad l.1.tit.1.lib.4. verb. *a los que appelaren.* Immo (vt ait Azeued.d.loc.nu.5.) etiam ſi † vellet, non poſſet eam 26
à ſe abdicare, poſt Gramm.conſ.28. Auenda. & alios: licet ſalua tantorum virorum pace, ex d.conſt.clariſſimè pateat loqui de exercitio cauſarum criminalium, dum enim prohibet iuſtitiariatus exercitium exercere, vel gerendum mandare, & ad ipſum ſpectet cognitio cauſarum criminalium, vt traditur in conſtit. Iuſtitiarij per Prouincias, & conſtit. Iuſtitiarij non per Calendas: nõ videtur dubium quin de cauſis criminalibus Imperator in hac conſt. loquutus fuerit, idque confirmatur ex ijs quæ dicit Azeued.in d.l.1.num.7.licet ibi referat quæſtionem fuiſſe inter Azonem, & Lothar. iſto affirmante merum imperium penes Principem eſſe, Azone verò proprium cæteris magiſtratibus, & adito Henrico Germanorum Rege pro Lothario pronunciaſſe.

Neque obſtat, quod fuiſſet inueſtitus Theſaurarius incapax iuriſdictionis criminalis tãquam Clericus, quia iuriſdictio criminalis non erat exercenda per ipſum, ſed per Capitaneum ad id deſtinatum, & licet regulariter Eccleſia ſit incapax iudicij criminalis, non tamen eſt volente Principe, quem voluiſſe, dictum eſt ſupra, & quod ad propoſitum poſſit cognoſcere de 27
cauſis exilij temporalis dicebatur eſſe † interdictum eccleſiaſticis exilium perpetuum, hoc eſt deportationem, c.2.de cler. excomm. & c.cum non ab homine, de iudic. non autem relegationem, & alias pœnas inferiores, c.accedens, in fi.diſt.50.& cap.ad audientiam, de crim.falſi. in hoc puncto, die 23.Martij 1602. Domini de Conſilio iudicarunt, iunctis Regijs Conſiliarijs duarum aularum, longa facta diſcuſſione, conceſſo Caſtro cum

Digitized by Google

rum iuriſdictione iure communi inſpecto venire merum, &
mi xtum imperium. item deciſum fuit conſt.ea quæ ad decus,
tollere Baronibus cognitionem cauſarum crimioalium. Item
ex dictis omnibus Regem Carolum II. voluiſſe concedere Ba-
renſi Eccleſiæ iuriſdictionem etiam in caoſis criminalibus, ex-
ceptis tribus illis caſibus, confirmantes deciſionem Sac. Conſ.
anni 1 ſ08. Principale tamen fundamentum in fauorem Eccle-
ſiæ fuit diſpoſitio pragmaticæ Regis Catholici editæ in anno
1505. quæ eſt a. ſub titulo de iuriſdictionibus non turbandis,
quam nos ſituauimus ſub tit. de iuriſdict. iudic. per quam de-
terminantur qui caſus ſpectent ad iuriſdictionem ciuilē, quiue
ad crimiualem, & dicitur omnes caſus pro quibus venit impo-
nenda pœna mortis naturalis, ſeu ciuilis, vel membri abſciſſio-
nis principaliter ſpectare ad iuriſdictionem criminalem; præ-
ter iſtos verò omnes alius ſpectare ad iuriſdictionem ciuilem.
Sed difficultas circa hoc fuit orta ex eo, quia lex proſpicit fu-
turis caſibus, non autem præteritis, l. leges, & conſtitutiones,
C de legibus, & ſic videbatur illam pragmaticam reſpectu hu-
ius cauſæ oihil facere. Secundo opponebatur regiam illam de-
clarationem habere locum in caſu particulari, & ſic non extē-
dendam ad alium caſum in ea non expreſſum l. quod verò, &
Lius ſingulare, ff. de legibus. Hit tamen non obſtantibus fuit
communiter affirmatum regiam illam pragmaticam hanc cau
28 ſam omninò decidere, neq; obſtare quod primo dicitur † fu-
turis negotijs legem proſpicere, non autem præteritis, nam id
procedit vbi lex diſpoſitiuè loquitur ſecus vbi procedit decla-
rando caſum dubium, quia poteſt referri etiam ad præterita,
vt ſoluit Bal. in l. leges, & conſtitutiones, nu. 1. & s. C. de legi-
bus, prout illa pragmatica, quæ occaſione litis inter monaſte-
rium Sanctæ Catherinæ Congregationis Montis Oliueti, &
Ducem Sancti Petri in Galatina proceſſit ad declarādum quæ
cauſæ eſſent ciuilis, & quæ criminalis iuriſdictionis, in qua de-
claratione vſus eſt Rex omnibus verbis, & clauſulis, quibus de-
buit vti, vt ſuam enixam oſtenderet voluntatem legis conden
dæ, ad notata in l. humanum, C. de legibus, dum enim voluit
caſum decidere, ait, *De certa noſtra ſcientia, deliberatè, et conſul-
tò, vt Rex, et dominus ad quem ſpectat vnicuique quod ſuum eſt
reddere, et diſtinctiones facere inter ciuilem, et criminalem cognitio-
nem, vt omnis contentio ceſſet, et de medio tollatur, cum aſſiſtentia
Sacri noſtri Conſ. declaramus.* ex quibus verbis duo colliguntur,
primum, Regem voluiſſe declarare ius non modo reſpectu il-
lius cauſæ, ſed etiam reſpectu aliarum, l. fin. C. de legib. dum
vſus eſt illis verbis, *declaramus omnes caſus*, & ibi, *pertinere ad
iuriſdictionem ciuilem*, & dum poſtea addidit, *et per conſequens
ad ipſum Hoſpitale, et eius officiales*, illud decidit ex declaratio-
ne generaliter facta. Secundum verò id Principem feciſſe cum
omni ſolemnitate qua leges conduntur, dum dixit, *de certa no-
ſtra ſcientia deliberatè, et conſultò, vt Rex, et dominus*, & poſtea,
cum aſſiſtentia Sacri noſtri Conſilij, vt diximus ſupra in titulo de
29 legibus, & licèt diceretur non poſſe † Principem iura, & do-
minium alteri quæſitum tollere: tamen reſponſum fuit regulā
illam, de qua latè diximus in rub. de conſt. Princip. c. 1. nu. 49.
30 & ſequentibus, duas recipere limitationes, alteram, quòd † Prin-
ceps poteſt tollere dominium alterius condendo legem gene-
ralem, iuxta tex. in l. Antiochenſium, ff. de priuileg. creditorū,
vbi Bart. & l. venditor, §. ſi conſtat, ff. comm. præd. vt diximus
31 ibi nu. 63. alteram verò quam poſuimus, nu. 67. id poſſe † face-
re declarando legem, iuxta tradita per Paulum Caſt. in l. hære-
des palam, §. ſi quid poſt. ff. de teſtamen. nam intelligitur de-
claratio iſta, ac ſi ab initio eſſet facta, & ſic retrotrahitur ad
præteritum tempus, quod vtrumque in d. prag. ineſt, & ſic vir-
tute dictæ pragmat. fuit declaratum caſum exilij temporalis
ſpectare ad Capitaneum iuriſdictionis ciuilis; Caſus verò mor-
tis naturalis, abſciſſionis membri, & exilij perpetui ſpectare ad
D. Marcum Antonium Aquatiuam.

Sed quia circumſcripta dicta prag. fuit principaliter actum
32 de interpretatione † verbi exilij; ideò aliqua de eius ſignifica-
tione dicamus ex ſcriptis, & allegationibus aduocatorum, no-
ſtriſq; laboribus collecta. Dicebat D. Marcus Antonius Aqua-
uiua exilium debere intelligi tam de exilio perpetuo, quàm de
temporali, idq; primo ex iuris interpretatione; tex. enim in l.
ſed & ſi quis, ff. ſi quis caution. in principio loquitur de perpe-
tuo, ibi, *exilioue coercitus*, & in verbis finalibus, declaratur tem-
porale, ibi, *aut fortè in exilium, ſalua ciuitate*, in l. nemo, C. de
epiſc. aud. dicitur, *ac perpetui exilij* & in fine additur, *vt pœna
exilij per quinquennium*, in l. nemo, C. de poſtul. in c. ſi vobis fra-
tres, 23. q. 8. ibi, *et qui peccantes in exilium, vel inſulas damnantur*.
cum glo. ibi Archidiaconus. Idem etiam tradit Archid. in c.
cum

cum Beatus Paulus 45. diſt. vbi declarat plures ſpecies exilij,
& ſignanter exilium temporale. Adducebatur etiam tex. in l. ſi
mulierem, ff. de ſicarijs, ibi, *eam in exilium Præſes Prouinciæ
exiget*, quem de temporali exilio loquentem intellexit, Bened.
de Bar. in tract. de fil. non legit. natis, in tit. de concub. nis, in §.
de ventre concepto, nu. 5, in 8. tom. tract. par. 2. Idem & ex
Iuriſcōſulti reſponſis deducitur in l. duos, ff. de extraord. crim.
in l. Cicero, ff. de pœnis, ibi, *vt temporali exilio coerceretur*.
Vlterius ponderabatur tex. in l. ſi quis fortè, ff. de pœn. in final.
verbis, vbi enumerantur genera pœnarum, ibi, *et ſunt pœnæ,
quæ vitam adimunt, aut ſeruitutem iniungunt, aut ciuitatem au-
ferunt, aut exilium, aut coertionem corporis continent*. nam vbi
ponitur exilium, eſt poſt amiſſionem ciuitatis; ergo neceſſariò
debet intelligi de exilio temporali, quod eſt ſalua ciuitate, idq;
ſumitur ex Glo. in l. exilium, ff. de interdictis, & relegatis: dicit
enim, quando eſt perpetuum tunc perdit ciuitatem, aliàs tem-
porale, & tunc non.

Quod etiam comprobatur authoritate Glo. in authen. bona
damnat. C. de bon. proſcrip. quæ ſententia ſecundùm Cynum
eſt vera, & cōmuniter recepta, & ibi Salycetus dixit, verbum
exilium, ſimpliciter prolatum, de temporali ſemper eſſe intel-
ligendum. Addebatur his tex. in l. omnes quos, C. de pœnis,
ibi, *omnes quos damnationis conditio diuerſi exilij deſtinatorum
metas temporis præſtituit*: ex quo duo colliguntur, alterum, quòd
exilia ſunt diuerſa, ad quod etiā facit tex. in l. exilium triplex,
ff. de interd. & releg. alterum ibi, *metas temporis præſtituit* quod
verbum exilium, de temporali intelligitur. Sic etiā lex recto-
res ciuitatum, C. de pœnis, vbi dicitur, *vt hi qui pro ſuis crimi nē
pœnam exilij ſub certi temporis ſpatio*. Affertur etiam tex. in
l. exilium, ff. de interdict. & relegat. vbi gloſ. in verbo exilium,
& in l. Papinianus exuli, ff. de minoribus, glo. in d. verb. exuli,
expoſuit, id eſt relegato, & in l. capitalium, §. exulibus, ff. de pœnis,
ibi, *exul pro relegato*. in l. aut facta, in §. euentus, ff. de pœnis, le-
gitur *exilio voluntario*, gl. ibi exponit, id eſt, ad arbitriū Iudicis,
in l. ſi Poſſidoneum, C. ex quibus cau. infam irrog. *quinque annis
exilio temporali damnatum*, & in auth. ſed nouo iure, C. de Epiſ.
& cler. ibi, *aut in exilium mittatur*, de temporali interpretatū
eſt, teſte Fran. Viuio in deciſ. 46. in 1. par. & Ant. Theſau. in de-
ciſ. Pedamont. 224. Nec ſolùm hoc verbum ſecundùm iuris
traditiones de temporali intelligitur; ſed ità ex communi vſu
loquendi eſt receptum; ita enim tradit Grammat. in deciſ. 17. &
in deciſ. 32. & in hoc Regno habemus cōſtitutionem vt digni-
tatē, qua cauetur quod ſi nobilis æquè nobilem verberauerit,
priuetur nobilitate, & pariter exulabit extra Regnum per an-
num, idem Gramm. in voto 25. nu. 5. item Viu. in deciſ. 39. in-
cipiente, percutiens cum baculo, in 2. par. & Theſau. in d. deciſ.
224. & Gramm. in voto 15. 21. & 24.

Ad quod etiam facit, quia hodie ſecundùm communē vſum
loquendi (qui attendendus eſt) verbum exilium vendicat ſibi
locum ſolùm in temporali. Et vltra prædictos adde Farinac.
hoc affirmantem in tract. de delict. & pœn. q. 19. & licèt pluri-
bus iuribus, quæ in contrarium adduci poſſent, verbum *exilij*,
pro perpetuò accipiatur; attamen conſiderandum erit ſemper
aliquod verbum adiunctum denotaſſe exilium perpetuum, vt
eſt videre in l. ſed & ſi quis, ff. de pœn. ibi, *perpetui exilij*, in l.
bona, ff. de iure Fiſc. ibi, *extra pœnam exilij perpetui*, in l. 1. ad l.
Corn. de ſicar. in l. vnica, C. de oper. pub. in l. fin. C. de Paganis,
in l. placet, C. de ſacroſan. eccl. in l. nemo, C. de epiſc. aud. & in
innumeris ſimilibus, ex quibus clarè conſtare dicebatur, quòd
quando exilium ſimpliciter profertur, potius temporale, quàm
perpetuum ſignificat.

Pro parte verò Regalis Eccleſiæ Barenſis dicebatur, verbum
exilij in reſeruatione poſitum, de perpetuo tantùm debere in-
telligi, quod pluribus id fundare conabantur eius aduocati, &
primo ex l. 2. ff. de publ. iud. ex l. ſed & ſi quis, ff. ſi quis caution.
& ex l. decima, ff. de iure patron. l. qui cum maior, §. is de-
mum, ff. de bonis liber. ibi, *aut exilium quod ſit vice deportationis*,
& in l. 1. C. de monopol. ibi, *bonis proprijs expoliatus, perpetuitate
damnetur exilio*, l. ſi forte, §. nunc genera, ff. de pœn. ibi, *aut ciui-
tatem auferunt, aut exilium*. Ad idem tex. in l. ſacrilegij pœ-
nas, §. ſi quis ex metallis, iuncto §. cæterum, ff. ad l. Iul. pecul.
Ex quibus conſtat, quòd vna, eademq; ſit pœna exilij, & depor
tationis, quæ iniungi ſolet perſonis honeſtiori loco poſitis,
quemadmodum pœna metalli, quæ dabatur humilibus. quod
etiam corroboratur ex eo, quia cùm in pœnalibus ſit facienda
benignior interpretatio, l. interpretatione, ff. de pœnis. & in iu-
ribus prædictis interpretatur verbum exilium, pro deportatio-
ne, ſequitur, quòd ſit propria eius ſignificatio, nam aliàs de mi-

Digitized by Google

nori fuiſſet intelligendum.

His addebatur vltra allegata authoritas Petri Greg. Toloſa;
viri omni eruditione referti in ſintag. iuris, tit. de actio. par. 3.
c. 6. num. 3. dicentis, *Coacta deportatio quæ criminis cauſa impo-
ſita fuit, dicitur deportatio;* & ſubdit, *& hi propriè deportati, exu-
les, cæteri relegati.* & idem nu. 13. dicit, *exilium propriè deportatio
eſt, quæ erat perpetua in exilium, ſeu in inſulam commutatio.*

Vlterius adducebatur Didacus Cantera lib. quæſt. crimin. tit.
de quæſt. tang. punitionem num. 4. qui poſt enumerata delicta
in quibus venit imponenda pœna mortis, inquit, *Secunda pœ-
na eſt exilij, l. capitalium. §. ſolent, ff. de pœn. & iſta propriè dicitur
deportatio, vel relegatio, & ſi eſſet in inſulam, haberet vim quod
perderet libertatem.*

Inſuper Iacob. Menoch. de arbit. iud. lib. 1. q. 80. nu. 94. diſpu-
tans quæſt. an poſſit procurator interuenire in delictis vltra
relegationem, dicit ex Hotomano, quòd & ſi exilij nomen ge-
nerale ſit, vt complectatur interdum relegationem, & depor-
tationem, nihilominus cùm in ſpecie accipitur, magis propriè
deportationem ſignificat.

Amplius adducebatur Ludouic. de Sardinea de natural. libe.
& ſucceſſ. eorum, 1. par. prio. §. de ventre concepto, poſt nu. 5.
qui dicit, quòd propriè loquendo, exilium eſt deportatio, &
Matth. de Afflict. in tract. de iur. prothom. §. 2. num. 28. inquit,
*ille autem qui dicitur in exilium miſſus, perpetuo damnatur exilio,
& cui etiam facta interdictio aquæ, & ignis, & dicitur etiam mor-
tuus ciuiliter.*

Ex quibus dicebatur clarè apparere Iureconſ. in l. exilium,
ff. de interdict. & in alijs ll. ſupra pro contraria parte adductis,
quæ de temporali exilio loquuntur, impropriè locutos fuiſſe,
quod (vltra adducta per d. de Franch. deciſ. 116.) comprobatur
etiam ex notatis per Gloſ. in l. 1. ff. de iure patr. in l. nemo, C. de
epiſc. aud. in c. quicunque, de pœnit. diſt. & per Luc. de Penna
in l. ſi quis procurationem, C. de decur. lib. 10. Io. de Plat. in l. 1.
C. de his, qui in exil. dãn. lib. 10. Cagnol. in l. Imperium ff. de iu-
riſdict. omn. iud. nu. 124. & communiter Doct. in l. vnica, C. ne
Chriſtianum mancip. qui dixerunt exilium ſub pœna capitali
comprehendi, Aff. deciſ. vltima, nu. 14. Alciat. de præſumptio.
reg. 3. præſumpt. 45. num. 9. Gramm. in conſtit. qui literas, Ioan.
Cephal. conſ. 206. nu. 3. lib. 2. Burſ. conſ. 295. num. 4. lib. 3. quibus
accedat Salyc. in d. l. nemo, C. de epiſ. aud. qui dixit, quod exilium,
de quo in l. 2. ff. de pub. iud. ſit proprium, quia ſimpliciter pro-
fertur, & in l. nemo ſit improprium, quia ex verbis adiunctis
apparet, quòd impropriè loqui voluerit, l. quintus. ff. de auro,
& arg. leg. Ex quo ſequitur, quòd Rex Carolus reſeruando ſibi
caſum exilij, pœnam deportationis ſibi reſeruauit, quia verba
33 priuilegij in proprio ſignificatu capi debent, vt habetur in d.
deciſ. de Franch. 116. & probatur in l. hoc legatum, & ibi Bart.
ff. de lega. 3. etiam ſi eſſemus in fauorabilibus, Soc. conſ. 1. nu. 2.
lib. 3. & 121. num. 4. & dixit Pau. Caſtr. in l. in teſtamento, C. de
milit. teſtamen. eſſe impoſſibile, quòd Rex impropriè loquutus
fuerit, præſertim in priuilegijs.

Confirmabantur ſupradicta omnia, nam priuilegium nõ fuit
gratuitum in beneficium Eccleſiæ, ſed in cambium annui red-
ditus vnciarum auri 400. dictæ Eccleſiæ debiti ex alio priuile-
gio fundationis: dum igitur de interpretatione contractus agi-
tur, conuenientius erit vt verba illa contra Regem proferentẽ
34 intelligantur in fauorem Eccleſiæ, † tum quia debuit Rex dic-
tam reſeruationem in ſui commodum clarius exprimere, l. La-
beo, & l. ſi emptio, ff. de contrah. emp. & l. veteribus, ff. de pact.
35 † tum etiam, quia in dubio præfertur ſenſus per quem plenior
contractus redditur, l. 1. §. quod ſi rem, ff. depoſiti. l. non ſolum,
§. vlt. de vſucap. & ſic de vero & proprio exilio erit intelligen-
dum, quo maior & plenior iuriſdictio in Eccleſiã transferatur.

Nec dicebatur obſtare, quod quando agitur de perpetuo exilio
ſemper Iureconſulti ſoliti ſint apponere adiunctum aliquod
verbum, quod id denotet, nam id cõfunditur ex diſpoſitione tex.
in l. ſed & ſi quis, ff. ſi quis cautionibus, vbi quando de deporta-
tione vult intelligere, ſimpliciter de exilio loquitur, ibi, *qui mor-
te, exilioue*, quando verò de relegatione, & exilio temporali,
tunc cum verbo adiuncto loquitur, ibi, *exilio ſalua ciuitate*.
Corroboratur etiam ex tex. in l. 2. ff. de publ. iudic. & alijs ad-
ductis per d. Præſid. de Franch. d. deciſ. 116. in quibus quando
ſimpliciter loquitur de exilio, de deportatione intelligitur, &
per ea, quæ ſcribit Lucas de Penna in l. ſi quis procuratorem,
C. de decurion. lib. 10.

36 Hæc omnia † corroborat exilij ethymologia tradita per Al-
bericum in d. l. 2. de pub. iud. videlicet exilium, quaſi extra au-
xilium ciuitatis, & ſic propriè deportationem ſignificat, nam
quando per exilium non amittitur ciuitas, non exilium, ſed
relegatio dicitur d. l. 2. Et id clarius etiam fundatur ex origine
† exilij, de qua per Cicer. in oratione pro Cecinna, & in ora- 37
tione de coniur. apud Saluſt. per Titum Liuium lib. 10. & Suet.
in Neron. Ex quibus habetur quòd ciuitatis, & patriæ priuatio
ab initio voluntaria fuerit, non ad pœnam, ſed ad refugium,
ſupplitijq; portũ, vt inde pœnas ciuiles imminentes euaderent,
& quia patriæ cedebant, digni erant vt ciuilibus ſuffragijs pri-
uarentur, inde ſucceſſit vt cum exilio aquæ, & ignis interdictio
veniret, & conſequenter pœna non erit tantùm patriæ fuga-
tio, ſed ciuilium priuilegiorum priuatio.

His plenè diſcuſſis, fuit concluſum, † & votatum exilij ver- 38
bum accipi in iure ſecundum ſubiectam materiam, & quod in
caſu de quo agebatur, de perpetuo tantum, non de omni exilio
intelligendum erat, tam ex verbo *corporali*, quàm etiam ex
alijs adductis pro parte Regalis Eccleſiæ Barenſis die 23. Mar-
tij anno 1602.

Et poſt votatam cauſam reperi Lucam de Penna, qui in l. 1.
C. de cohortalibus lib. 12. agens de baiulis locorũ, qui poſſunt
capere bannitos, qui quidem baiuli ſecundùm Regni conſtitu-
tiones iuriſdictionem criminalem non habebant, ſubdit, *non
& defenſor ciuitatis in exilium mittit, in authent. de ſanctiſs. Epiſc.
§. vltimo item poteſt inferre verbera per apparitorem ſuum, in au-
thent. de teſtibus, §. ſi verò ignoti, & modicè caſtigare, l. magiſtrati-
bus, ff. de iuriſd. omn. iud.* ex quibus argui poterat non eſſe incon-
ueniens, vt Capitaneus iuriſdictionis ciuilis temporale exilium
poſſet imponere.

Sed nunc redeamus ad noſtram conſtitutionem. Et in pri-
mis annotamus cum huius conſtitutionis diſpoſitione concor-
dare legem 18. tit. 4. par. 3. & legem 2. eiuſdem tituli, vbi Greg.
Lopez, & inquantum hãc Principis ſupremam iuriſdictionem
conſideramus de Imperio maximo, dic, quòd licet † Princeps 39
concedat alicui merum, & mixtum imperium, non tamẽ cen-
ſetur abdicaſſe à ſe iuriſdictionem appellationum, prout diſpo
ſitum eſt per l. 1. tit. 1. lib. 3. ordin. nam in † conceſſione adhuc 40
pleniſſimis verbis alicui facta non tranſeunt regalia, prout ha-
betur in c. 1. quæ ſint regal. Didac. Perez d. l. 1. ord. tit. 1. lib. 3.
col 761. & Azeuedo ad d. l. 1. tit. 1. lib. 4. recopilat. † Rex enim 41
(vt ſupra diximus, & tradit Azeued. loco proximè citato) du-
plex ius habet in Regno, alterum tanquam dominus ſpetialis
Caſtri, alterum verò tanquã Rex, hoc eſt ius vniuerſum in toto
Regno, & † licet concedat alicui, vt diximus, pleniſſimis verbis 42
iuriſdictionem, nunquam tamen cenſetur conceſſiſſe illam ſu-
premam iuriſdictionem, quam vt Rex habet, hoc eſt cogno-
ſcere de grauaminibus, quæ à Baronibus inferuntur vaſſallis, de
cauſis appellationum, de crimine læſæ Maieſtatis, nec facul ta-
tem cudendi monetam. cuius rei ea videtur ratio, quia huiuſ-
modi Regaliæ ſunt de iuribus Coronæ, & illi annexæ, & inſepa
rabiles, nec ſunt in commercio, l. apud Iulianum, §. conſtat, de
leg. 1. l. ſin. ff. vt in poſſeſs. legat. Andr. in c. 1. §. ſimiliter poteſt,
col. 2. verſic. in his, de capitaneo, qui curiam vendidit, Luc. de
Pen. in l. 2. C. de iure reipubl. ad finem lib. 11 in l. contra publi-
cam, col. 5. C. de re mil. lib. 12. & in l. quicunque, 2. colum. C. de
omni agro deſerto, lib. 11. & poſt eos Did. Perez loco proximè
citato.

Secunda ratio, † quia etiam ſi aliquo modo poſſent rega- 43
liæ concedi, non tamen ſufficit id fieri quibuſcunque verbis ge-
neralibus, ſed neceſſe eſt vt ſpetialiter, & nominatim conce-
dantur, vt poſt Andr. & alios in c. 1. quæ ſint regal. tradit idem
Didac. Perez vbi ſup. Hodie † tamen in hoc Regno ex cõmuni 44
inueſtiturarum formula Barones habent merum, & mixtũ im-
perium, & omnia ferè regalia, quæ enunciantur in c. 1. quæ ſint
regaliæ, exceptis tamen criminibus læſæ Maieſtatis diuinæ, &
humanæ, & falſæ monetæ, ſic etiam nullatenus comprehendi-
tur prohibitio, ne Rex ſit iudex appellationum, cum à curijs Ba
ronum appelletur ad Magnam Curiam Vicariæ, & ad Regias
Audientias, & ad Sacrũ Conſilium; ſolet tamen Baronibus con-
cedi appellatio quo ad ſecundas cauſas, & tertias quas ita com
muniter vocant, hoc eſt vt à decretis latis per Capitaneum ap
pelletur ad iudicem ſecundarum cauſarum, & ab ipſo ad iudi-
cem tertiarum cauſarum; nam regulariter quando alicui † con- 45
ceditur iuriſdictio, non veniunt cauſæ appellationum, niſi ſit
dictum, vt tradit Marin. Frecc. t3. authoritate, lib. 1. de ſubfeu.
In hoc tamen † animaduertendum eſt, quo ad titulum ne li- 46
ceat tertio prouocare iſtas tres ſententias, ſi fuerint conformes
pro vnica ſententia iudicari, prout quotidie practicatur in Re-
gno, de quo teſtatur etiam Regius Conſil. de Anna conſ. 70.
in initio, etſi contrarium de iure firmet. & dum fuiſſem Au-
ditor

Digitized by Google

ditor in Prouincia Principatus Vltra in qua adſunt multi Barones, qui ex priuilegio habent facultatem cognoſcendi de primis, ſecundis, & tertijs cauſis, quia emerunt terras ab hæredibus Magni Capitanei, qui poſt Principes Biſiniani, & Salerni fuit primus, qui tales conceſſiones obtinuit in ſuis inueſtituris, practicauit, ꝙ Regia Audientia iudicaret ſuper tribus ſententijs conformibus, quæ licet illas confirmauerit, fuit appellatum ad
47 Mag. Cur. Hanc tamen introductionem † huiuſmodi ſecundæ, & tertiæ cognitionis damnoſiſſimam fuiſſe vaſſallis Regni, in dies experimur, credo tamen Deum Opt. Max. id permiſiſſe propter innumerabilia, ac penitus incredibilia crimina, quæ quotidie committuntur in Regno, nam cùm Barones obtineãt prouiſiones à Collaterali Conſ. quòd vaſſalli nõ adeant Regia Tribunalia omiſſo medio, non poſſunt Regij miniſtri eorũ grauaminibus conſulere niſi poſt longam vaſſallorum defatigationem, ex quo etiam depauperati ſunt nimium populi Regni. Nec prætermittam aliquos Barones alium inueniſſe modum per quem vltra cõceſſam ſibi facultatem ſecundarum, vel tertiarum cauſarum, vltra etiam cognoſcunt, nam poſt ſentẽtiam à Capitaneo interpoſitam cauſam alicui reuidendam cõmittunt, à cuius decreto poſtea appellatur ad Iudicem ſecũdarum cauſarum; quod cùm ad notitiam perueniſſet accuratiſſimi, & docti Fiſci Patron. Octauij Follerij, Petri viri doctiſſimi filij, cuius anima in benedictionẽ eſt, me exiſtẽte Auditore in Prouincia Principatus Vltra, inſtetit vt fierent ordines prohibitiui Baronibus, ne cauſas reuidendas committerent, idq; fuit effectũ, & in anno (ni fallor) 1589 fuerunt promulgati ordines Regiæ Audientiæ omnibus notificati illius Prouinciæ Baronibus, per proclamata qui conſeruantur penes Secretarium illius Regiæ Audientiæ Nicolaum Mauerum virum integerrimum, idq; confirmatur ex ijs quæ optimè dixit Marin. Frecc. d. 13 au-
48 thoriz. nu. 6. ad † Baronem delegantem alicui cauſam non eſſe appellandum, licet regulariter à delegato appelletur ad delegantem. Et vt ad propoſitam concluſionem reuertamur, non cenſeri ſcilicet conceſſa ea quæ Regi competunt vt Regi, dic,
49 quòd nec † etiam Rex ſi vellet, poſſet à ſe abdicare illam ſupremam poteſtatem, vt dixit poſt Gramm. conſ. 28. Azeued. in d. l. 1 tit. 1. lib. 4. nouæ recollect. & Didac. Perez in l. 5. tit. 1. lib. 3. ordin. col. 65. & Couarr. pract. quæſt. c. 4. in princ.
50 *Prælatis eccleſiarum*. Ex hoc verſ. notat Affl. † eccleſiaſticas perſonas ratione feudi, quo ad ea quæ feudum concernunt, ſubditas eſſe Regi, ideoq; poteſt inhibere ne merum imperiũ exerceant, ſic etiam idem poſſent facere ſi haberent caſtrum in allodium, quia virtute huius conſtit. prohibentur exercere
51 merum imperium. Hæc tamen Affl. deciſio non † procederet, ſi eccleſia caſtrum habet vel in feudum, vel in allodium, cum iuriſdictione, & eſſet in poſſeſſione exercendi merum imperium, aut ex contractu illud haberet, nam tunc reuocare non poſſet, vt latè idem Aff. hic, & diximus in l. fin. de conſt. Princ.
c. 9. 2. par. nu. 1. & ſeq. aut verò ex Principis cõceſſione, & tunc
† priuilegium conceſſum non ſubdito irreuocabile eſſe tradi- 52
derunt communiter ſcribentes in c. nouit, de iudic. & diximus d. c. 9. num. 57. licet ibi affirmauerim idem eſſe in non ſubdito, quod in ſubiecto: de quo ad ibi dicta me remitto. Et quod in ſpetie priuilegium conceſſum Eccleſiæ non poſſit reuocari diximus poſt multos d. c. 9. nu. 66. ſed retenta communi concluſione, ad caſum de quo agimus dic non poſſe Regem iuriſdictionem Eccleſiæ tollere, ſecundum rationem Affl. ideoq; ſupplendo, dicas conſt. iſtam non eſſe fundatam in abſoluta poteſtate Principis, volentis tollere conceſſiones ab ipſo, vel alijs factas, ſed vſurpatam iuriſdictionem ab vſurpantibus abducere & vendicare, quam vſurpationem ab officialibus Prælatorũ factã poteſt corrigere, & ad priſtinum ſtatũ reducere, ad quod conferunt dicta per Alber. in l. imperium, num. 59. ff. de iuriſd. omn. iud. idq; confirmatur ex his, quæ tradunt Pau. Caſtr. in l. ſi quis curialis, C. de Epiſc. & cler. Alex. conſ. 209. nu. 14. vol. 2. & Affl. decſ. 361. nu. 10. Ant. Gab. lib. 3. commun. concluſ. de non
toll. iur. quæſit. concl. 7. num. 13. dicentes tunc demum † poſſe 53
priuilegium conceſſum Eccleſiæ reuocari, quando id fit per legem generalem. Et licet ibi affirmauerim veriorem eſſe priorẽ ſententiam ꝙ reuocari non poſſit, non refragatur huic quã pro nunc teneo id fieri poſſe, vel quando publica vtilitas ſubeſſet, vel quando ageretur de iuribus curiæ recuperandis, idq; fieret per legem generalem.
Exercere. Licet enim Barones † reſpectu originis ſint pro- 54
priè officiales, ex quibus iuriſdictio conceditur, & per conſequens Iudices ordinarij ſuorum vaſſallorum, vt dicit Andr. in c. 1. §. hæreditatem, de pace tenen. & in conſt. poſt mortem, in verſ. condemnationes & in conſtit. officiorum, & in c. 1. col. 4. quid ſit inueſtit. & in c. 1. §. præterea, de prohib. feudi alien. per Feder. & in c. 1. §. item qui domino, & in §. ſed quod delator, quæ ſit prima cauſa benef. amitt. & in c. 1. qualit. vaſſallus iurare deb. fidelit. & in c. ſancimus, quo temp. miles, & Mar. Frecc. de ſubfeu. 10. & 13. auth. in princ. attamen in Regno iſto con-
ſuetum eſt per iſtam conſtit. vt non ipſi † iuriſdictionem, ſed 55
per alios exerceant, & ſic debent Capitaneos terrarum deputare, qui de primis cauſis cognoſcant, ſententias proferant, illaſq; exequutioni demandent, idq; optima ratione, ne vaſſalli
† perpetui domini reuerentia territi, coram ipſo deſiſtant liti- 56
gare, vtq; mutatione officialiũ qui ſyndicatui parere debent, ſperent iuſtitiæ complementum, ſic etiam reſpectu ſecundarum cauſarum iudices ordinarios in Prouincia non vltra conſtituant, ijq; de omnium appellationum cauſis cognoſcant, & ita quotidie ſeruamus tam in Regijs audientijs, quàm in Sac. Conſ. ne vaſſalli vel coram diuerſis iudicibus, vel longo defatigati itinere eos vltra q̃ decet perquirere teneantur. Car. Tap.

a CVm ſatis, Prohibentur ciuitates creare poteſtates; imò nullam omnino conferũt iuriſdictionem, ſed à ſolo Principe trahunt officiales, ſub pœna deſolationis. De iure communi ciuitas poteſt iuriſdictionem trãſferre, vt conſueuit notari, ff. de iuriſd. omn. iudic. l. & quia.

Officia propria ſibi authoritate vſurpare ſub pœna capitis prohibetur: ſic & vniuerſitatibus officiales ſibi deputare ſub pœna hic ſtatuta. b. d. Tapia.

IMP. FREDER.

CVm a * ſatis, abũdeq; ſufficiant officiales à noſtro b culmine ſtabiliti ad hoc, vt tam in ciuilibus, quàm in criminalibus cauſis, vnuſquiſque iuſtitiam valeat inuenire, vſurpationem illicitam quę in quibuſdam partibus Regni noſtri inualuit abolentes: Præcipimus, vt ammodo, Poteſta-

* ADDITIO. *Vide Capyc. deciſ. 130. nu. 21. cum ſeq. & nu. 32. vbi an in caſu huius conſtit. ſit etiam pœna publicationis bonorũ. & nu. 27.* De Bottis.

ANDRAEAS DE ISERNIA, ET ALII.

CVm ſatis. No. rationem quare maior pœna imponitur hic, quàm in duabus proximis conſtitutionibus, ſcilicet, quia vſurpauit ciuilia, & criminalia, & ſic plus. & quia totum vult, totũ perdit. & e paucа ſemper aſtringere dicitur, qui ſuperfluum amplexatur. Item nota, ꝙ hæc lex non loquitur de illo populo, qui fecit Rectorem, vel Capitaneum tempore guerrarum ad defendendum terram in fide Regia, mitigatur, & datur bonum exemplum. in gl. de eo quod dicit Caro. de fur. l. t. in Lomgob.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

CIrca huius conſt. materiam plura diximus in ſuperioribus conſtitutionibus, & in rub. huius tituli, vbi plura ad materiam electionis officialium congeſſimus; ideoq; aliqua breuiter differemus.

T *Culmine*. Hoc verbũ competit propriè Regi, culmen enim † nihil aliud ſignificat niſi ſummum honorem, dignitatem, & altitudinem, quæ Regi competit, vt poſt Archid. in c. ordinatus 59. diſt. in c. fin. vbi Dominicus de Sancto Gem. de re iud. lib. 6. & Affl.

tes, Conſules, ſeu Rectores in locis al quibus non creentur, nec aliquis ſibi authoritate T cõſuetudinis alicuius, vel ex collatione populi officiũ aliquod, aut iuriſdictionẽ vſurpet. Sed officiales tantùm à noſtra Maieſtate ſtatutos, vel dè mandato noſtro magiſtros Iuſtitiarios, Camerarios, Baiulos, & Iudices vbique per Regnum noſtrum volumus eſſe, & tam iura noſtra, quàm noſtrorum fidelium a miniſtrare. Quæcunque autem b vniuerſitas in poſterum tales ordinauerit, deſolationem perpetuã patiatur: & omnes homines eiuſdem ciuitatis angarij c in perpetuum habeantur. Eum verò, qui aliquid de officijs ſupradictis ſuſceperit, capite puniri d cenſemus.

a *Miniſtrare.* Vel eo modo, qui ponitur ſupra, de officio magiſt. Ca l. puritatem. Vel vt dicitur infrà de iure regu. l. cum vniuerſis, & infrà, de fe. l. domini à vaſſalis. Vel vt continetur infra de teſt. mul. & min. l. beneficium.

b *Vniuerſitas.* Videtur prima facie corrigi, quod iure ciuili cauetur, ſcilicet vniuerſitatem poſſe dare iuriſdictionẽ ordinariam, vt in Auth. de defen. ciuita. §. item. coll. 3. & §. non habente.

ADDITIO. *Adde Ang. in l. periniquum. in 2. notab. C. de iuriſd. om. iudic.*

Vel dic, ꝙ etiam habet hodie vniuerſitas aliquod ius io conferẽda iuriſdictione: quia exigit eius teſtimoniũ, vt infra in tit. 1. l. 1. optimũ arg. ad hoc. ff. de his qui. vt indi. l. poſt legatũ, §. his. & §. an libertus. & ff. de bo. lib. qui cũ maior. §. ſed & ſi vero. De iure autem factum vniuerſitatis indigebat confirmatione præfecti prætorio in hoc caſu, vt in præalleg. Auth. Qui autem cõfirmat, ille dare dicitur. arg. ff de pac. legitima. & de verb. ſign. l. lege. quod dic, vt io ſum. de iuriſd. omn. iud. circa princ. in illo verſ. item dat iuriſdictionem, & in ſumma de defen.

c *In perpetuum.* Ideo credo maiorem pœnam in hac l. imponi, quàm in prima, & ſecunda lege huius tit. quia hic vniuerſitas omnem iuriſdictionem vſurpauit ſibi, criminalem ſcilicet, & ciuilem: & ſic adimpletur vetus prouerbium, Qui totũ vult, totum perdit: & illud, Arma tenenti omnia dat, qui iuſta negat. Et ad dictum prouerbium facit C. de inoff. teſt. l. ſancimus anteà. & ff. de iure fiſ. l. non intelligitur. in fi. & C. de plus petit. l. vni.

ADDITIO. *Adde, quid importet verbum, in perpetuum, ideſt,*

ideſt,

ideſt. quamdiu viuet, in l. 1. ff pro ſoc. & l. & in perpetuum, ff. de procur & glo. in verbo, perpetuum, in c. fundamenta, de elect. lib. 6.

d *Cenſemus.* Quid ſi tempore turbationis, & guerræ aliqua vniuerſitas fecit aliquem Rectorem, Poteſtatem, Conſulem, ſeu Capitaneum ad honorem Domini Regis, & ad defendendum Terram pro eo: an vniuerſitas ordinãs, & ordinatus ab ea, puniatur ſecundùm tenorem huius conſtitutionis? Et videtur, quòd ſic: nam lex dicit indiſtinctè, ꝙ qui ſine iuſſu Principis geſſit bellũ, tenetur lege Iul. Maieſt. nec diſtinguitur, ſi geſtum fuerit ad honorẽ ſeu cõmodum Domini, vt ff. ad l. Iul. maie. l. lea 12. tab. immò plus aliàs lex dicit, ſi quid egerit miles cõtra mandatum ducis belli, punitur, etiam ſi rem proſperè geſſerit, vt ff. de re mil. deſertorem. §. in bello. Sed credo, quòd hæc quæ dicta ſunt, quòd non excuſentur tempore pacis, ſed tempore guerræ ſic. Et intelligendum hãc conſtitutionem factam fuiſſe pro tempore pacis, ſicut no. R. de legibus imponentibus pœnam pecuniariam, & non pœnam capitis eis, qui appoſitis ſcalis intrant ciuitatem, vel caſtrum per muros, quas dicit factas eſſe pro tempore pacis, & non habere locum tempore guerræ, vt notatur in Lombar. de fur. & ſer. fug. l. 1.

ADDITIO. *Vide capitulum regni infra. quod incip. Item collatores, iudices, &c. per quod prohibentur Iuſtitiarij illos remouere electos ab vniuerſitate & omnino Pari. de Put. in tract. ſynd. c. pœnisq; ò ſi vniuerſitas et ibi, quos officiales poſſit eligere, et de congregationibus, et electionibus officialium abſque authoritate ſuperioris, et ad materiam Iaſ. in l. omnes populi ff. de iuſt. et iu. in 9. et 10. col.* Cæſar.

AN-

ANDRAEAS DE ISERNIA, ET ALII.

quòd qui ſcalis appoſitis muros aſcenderit tempore pacis, nõ punitur capite, cùm tempore guerræ ſit ſcelus de iure Rom. ff. de re diui. l. fin & dicit, ſic fuiſſe Capuæ iudicatum. Arg. contra, quia lex deberet omnibus pariter tribuere ſecuritatem: arg. ff. de pœn. l. capitalium §. ad ſtatuas. & conſuetudo quæ eſt lex non ſcripta, æqualiter ligat omnes. ff. de admin. tut. l. fin. §. interpoſita. ſed pro hoc facit ff. de pœn l. aut facta, quamuis videatur loqui de alio tempore breui, ſcilicet, aut longo, vel nocturno, aut diurno.

¶ Quid ſi eccleſia aliqua habeat ex conſuetudine antiqua, & præſcripta ius cognoſcendi inter aliquos de re non ſpirituali, & per vicariũ de criminibus, an hoc tollatur per hanc conſt. Conſtat enim, quòd conſuetudo ante hanc conſtit. & poſt inducta tollitur per iſtam conſt. vt C. de vſur. l. eos §. 1. & in authen. quomo. opor. epi. §. 1. Sed ipſa generalis iuriſdictio quam habet eccleſia iam videtur facta eccleſiaſtica: extra de appell. c. Romana. §. debet. Et hoc ſatis videtur, vt non poſſint prohibere etiam aliàs eccleſiam, quin vtatur iuriſdictione ſua: quia par in parem non habet imperium.

ADDITIO. *Adde l. magiſtratus, ff de arb c. innotuit. de elect. c. 1. de treug. et pac et gl. in ver. Marcellinus, in c. omnes aut. 16. diſt.*

Tamen credimus, quòd Imperator laicis ſubditis ſuis poſſit hanc legem imponere, vt de rebus, quæ tenent ab eo non litigent coram alio iudice. extra de foro compet. c. ex tenore. & cap. ea tranſmiſſa. nam quilibet dominus eſt ordinarius inter vaſſallos ſuos. in Auth. de quæſto. §. ſi verò. & communis poſitio eſt, quòd ordinarius poſſit vetare partes vt non conſentiãt in arbitrum, ff. de arb. non diſtinguemus. §. Iul. Quod intelligendum eſt, quòd poſſit prohibere de re, quæ tenetur ab eo, & lite,

& lite,

& lite, cuius rei ipſe eſt iudex. Si autem eſſet iudex ratione perſonæ, tunc poſſet ſe ſubmittere iuriſdictioni alterius, ff. de iud. l. 1. Sic & Papa prohibuit clericos conſentire in alios iudices, quàm in ſuum Epiſcopum, extra de foro compet. c. ſi diligenti, & c. ſignificaſti, & C. de epiſc. aud. ſi quis ex conſenſu.

ADDITIO. *Adde an Papa poſſit facere, vt laici iudicẽt clericos? Vide per gl. in ver. diſcuti in c. ſi Imperator. 96 diſt. gl. in ver. diurno. in c. quamquam de cenſ. lib. 6 Inn. in c. 2. de maior. & obed. Abb. in c. propoſuit. de conceſ. præb. Abb in c. at ſi clerici, de iud. Abb. in c. fin. de foro compet. Abb. in c. non minus de immu. eccl. Card. Zab in repet. c. perpendimus de ſen. excomm. Io. de Imol in l. ſi verò. §. de vero. in 6. fallentia ff. ſol. matr. Oldr. conſ 81. incip. An Epiſcopus.*

De hoc dic plenè vt diximus in conſt. Imperiali, in § præterea ſi inter duos. vbi circa fi. diximus, ꝙ pactum nõ valet: quia vidimus eccleſias facere tale pactum, quã conceduntur in emphyteuſim alicui, vel quemlibet alium contractũ præter feudalem rei eccleſiæ: vt receptor ipſe nõ conueniatur de re ipſa, niſi corã eccleſiæ rectore, vel prælato, quod pactũ non valet, quia ius publicum per pactũ huiuſmodi mutari nõ poteſt: nam & actor non ſtringetur, etſi eccleſia eſſet iudex competens: quia actor habet eligere forũ rei, vt in l. cũ clericis, C. de epiſ. & cler. And.

C*Vm ſatis abunde.* Nota hanc conſtitutionẽ, quia probat, ꝙ electi ad regimen ciuitatis per populũ nõ dicuntur habere iuriſdictionẽ, nec officiũ. Quia aliàs non poſſent eligi, & tenerentur pœna, de qua in iſta cõſt. Vnde cùm contrariũ obſeruetur, & videmus de facto fieri, probat quod nõ habent etiã officiũ, & nõ iuuaret contraria conſuetudo, vt hic. Bart. de Capua.

In tex. Sed officiales. Vidi contrarium fieri. & eſt bene gloſſata. Petrus de Monteforte.

CA

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

& Affl. in proœm. conſt. huius Regni, §. cum igitur, nu. 1. tradit Didac. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 3. ordinat.

T Con-

T *Conſuetudinis.* Ex hoc textu colligitur merum imperium † conſuetudine acquiri non poſſe, de iure tamen communi conſue-

conſuetudo poteſt dare ordinariam iuriſdictionem, vt in l.1. C.de emancip.libe. quod etiam annotauit Affl.ad hanc conſt. Et quòd iure communi inſpecto poſſit conſuetudo etiam merum imperium tribuere, docent Io.de Platea, & Iacobus Rebuffus in l.quæcunque, C.de fundis limitrophis lib. 11. & in l. vbi eros, C.de apparit.Præf.annonæ, lib.12. quamuis Alb.in l.Imperium, nu.29.de iuriſd.om.iud.poſt aliquas relatas opiniones Petri, & Iacobi de Rauenna ſequatur Iacobum aſſerẽtem merum imperium conſuetudine acquiri nõ poſſe, ea potiſſima ratione, quia nunquam fuit penes vniuerſitates, quæ tantùm ius eligendi defenſores habebant, qui merum imperium nõ exercebant, licèt de facto id accidere aſſerat propter longas Imperij vacationes. Hæc tamen concluſio limitatur ſecundùm Iacobum de Arena, & Alber. loco cit. quando † eſſet conſuetudo 3 tanti temporis cuius non extaret memoria, & alij tenent, quos citat Affl.hic num.2.verſ.quod ego limitarem, & hoc quod diximus de cõſuetudine, idem dicimus de præſcriptione, hoc eſt, vt merum imperium præſcribi poſſit, vel ab eo qui habet iuriſdictionem in aliquo caſtro, vel ab vniuerſitate, vel ab eo; qui non habet territorium, ſed præſcribit in alieno territorio, quod etiam tradit Purpur.in d.l.Imperium, nu.166.

Difficultas tamen eſt circa tempus, quanto ſcilicet tempore merum imperium præſcribatur, in qua latiſſimè Doctores fimbrias dilatarunt, & præcipuè Iaſ.in l.imperium. de iuriſd.omn. iud. nu.22. & Couarr.in reg.poſſ.2.par.§.3. ex quibus breuiter in iſta materia communes tradam concluſiones.

Prima concluſio eſt, quòd † ad merum imperium acquirendum circa ea, quæ Principi competunt in ſignum ſupremæ iuriſdictionis, requiritur tempus, cuius initij memoria non extat, cùm habeant iuris reſiſtentiam contra ſe ex regula tex. in c.1. de præſcript.in 6. 4

Secunda concluſio † eſt, idem tempus requiri in Regno iſto, & in omnibus alijs, in quibus ſimiles adſunt conſtitutiones ex eademmet ratione. 5

Tertia concluſio ſit, † vniuerſitates, quæ iuris reſiſtentiã non habent ex auth.de defenſ.ciuit.§.interim, iuxta doctrinam Io. de Platea in d.l. quæcunque, de fundis limitrophis poſſe præſcribere minori tẽpore, hoc eſt ſpatio triginta annorũ. Car.Tap. 6

Offi-

Officiales Regni per ſubſtitutos iuriſdictionem minimè exerceant. h.d.Tapia.

REX CAROLVS I. Cap. 19.

Quia de vicarijs. In §. ſed Regni noſtri fideles.
Quòd ſi conſt. de prohib.off.inſt.durã. P.P.
Iſtud cap.concordat cum cap.quod incipit, Carolus II. in fine. ad perpetuam confirmationem c. edin in planitie Sancti Martini.
No. quòd iuſtitiarij nõ poſſunt facere Vicarios in ſingulis terris. pro iſto cap. facit conſtit. duratt.de prohib.offic. occup. & conſtit. quæ incipit, off.quæ perſonis, vt iuſti. alium loco ſui ord.nõ poſſ.in 1.lib.
Ibi, *ſpeciali mandato.* Et no. quòd officialis non poteſt ordinare vicarios ſine ſpeciali mandato. P.P.

QVia de vicarijs, quos in diuerſis ciuitatibus, atque locis Terræ Laboris, & Comitatus Moliſij, ac Principatus, & Terræ Beneuẽtanæ, alijſq; Regni noſtri partibus Iuſtitiarij noſtri, cõtra ipſius Regni † cõſtitutionem ſtatuerunt, graues querimoniæ ad noſtram audientiam iugiter perferuntur. Nos opportunum ſuper hoc remedium adhibere volentes, regia authoritate præcipimus, vt omnes huiuſmodi Vicarij amoueantur protinus de ciuitatibus, locisque prædictis, neque aliqui alij ſine ſpeciali mandato noſtro in aliquibus locis eiuſdem Regni vllo vnquam tempore ſtatuantur, ſed Regni noſtri fideles ſuo more viuentes, per Iuſtitiarios, Baiulos, ac Iudices, prout cõſuetum eſt hactenus, regantur fideliter, & ſalubriter gubernentur.

CA-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

COncordat lex 5.13.& 55.tit.15.lib.2.ordinat.& l.2.tit.16. eiuſdem libri, & l.8.tit.1.

† *Conſtitutionem.* Hæc eſt conſtitut.officia, quæ perſonis, & aliæ ſequentes quas ſupra hoc titulo collocauimus, vbi quæ ad hanc materiam pertinent, collegimus. Hic tantum an-
1 notare licebit iuriſdictionem † tam ordinariam, quàm dele-
gatam alteri prohibitum eſſe committere, cum alias de iure com
2 muni † liceret ordinario alteri delegare ad tex. in l.1. in fi. & in l.more, ff.de iuriſdict.omn.iud.& tradunt Doct.in l.fin.ff.de offic.eius cui mand.eſt iuriſd & in l.à iudice, C.de iudic.& Canoniſtæ in tit.de offic.delegati cum quibus omnibus concordat l.15.18.19.tit.4.par.3.& plene Maranta in 4.par.princ.ſuæ pra-
3 xis in 5.diſt. Huius tamen tex.diſpoſitio non procedit † in Barone qui poteſt creare locumtenentem propter abſentiam, vel impedimentum Capitanei, vt colligitur ex dictis per Io.
4 Ant.de Nigris hic nu.10. Secundo limitari poſſet † durante infirmitate officialis ex regula tex. in l.agentes, C. de agentibus in rebus, lib.12. & quæ ibi annotauit Lucas de Penna num.1. quod tantùm hodie ſeruare ſolent aliqui Capitanei terrarum vbi conſuetudo id permittis per dies quindecim. Tertiò non procedit quando habet facultatem ſubſtituendi à Principe, 5
vt in pragmat. 2. infra hoc tit. quo tamen caſu dubitatum fuit an ſubſtitutus † à Principe approbatus poſſit à ſubſtituente 6
reuocari, quod fieri poſſe tradidit nobis Azeued.ad l.4. tit.25. lib.4.nouæ recoll.ver. *facultad de poderlas ſeruir.* Limita quartò quãdo officium † deberet eodem tempore exerceri in plu- 7
ribus locis, tunc enim ex natura rei, neceſſaria ſequitur conſequentia ſubſtituendi facultatem conceſſam in alijs locis. Quinto arguitur poteſtas ſubſtituendi ex qualitate perſonæ, cui of- 8
ficium eſt conceſſum, veluti ſi eſſet conceſſum officium fœminæ: tunc enim videtur conceſſa facultas exercendi illud per ſubſtitutum, vel ſi eſſet conceſſum officium vile alicui illuſtri perſonæ. Regulariter tamen omnes officiales † hodie, tam qui 9
iuriſdictionem exercent, quàm alij ex nouis conſtitutionibus, quæ hanc ſequuntur, tenentur perſonaliter ſeruire, quam regulam & ampliat, & limitat Carauita Rit.2. num. 16. & ſequen. & aliqua diximus ſupra ad conſtit.officia quæ perſonis, vbi vide in principio.

Idem

Idem dicitur quod in præcedenti capitulo. h.d.Tapia.

REGINA IOANNA. Cap. 276.

ITem quod prædicti officiales, Iuſtitiarij videlicet, Capitanei, & Iudices, & Aſſeſſores, actorumque notarij in officijs ad quæ ſunt deputati, nequaquam faciant, ſeu facere poſſint eorum ſubſtitutos in officijs ipſis, neque per eorum ſubſtitutos ſeruiant in officijs memoratis: Neque officiales ſibi commiſſa ſub quocunque quæſito colore emant, aut vendant, nec vendere, aut emere præſumant publicè, vel occultè, & proinde iuramentum præſtent, ſingulique iurent ſecundùm formam capituli Regni, quod incipit, Item recipiant iuramentum, eiuſdemq; capituli tenor in omnibus obſeruetur.

Offi-

Officiales Magnæ Curiæ, & magiſtri actorum ipſius perſonaliter ſeruiant. h. d. Tapia.

REGINA IOANNA. Ex Ritu 7.

6. ITem quòd in dicta Curia nullus officialis poſſit per ſubſtitutum ſuum ſeruire, ſed debeat perſonaliter ſuum officium exercere.

REGINA IOANNA. Rit. 309.

ITem quòd Magiſtri actorum, & ſubactarij Magnæ Curiæ non debeant per ſubſtitutum ſeruire, ſed perſonaliter debeant vacare in exercitio officiorum ipſorum, non obſtantibus quibuſcunque literis, & priuilegijs factis, vel in antea faciendis ſub quacunque forma, & expreſſione verborum.

Ex Cap. Neapolit. in anno 1478. Cap. 9.

REX FERD. I.

ITem che li Maſtri de atti, & ſubactarij della Gran Corte dela Vicaria, non debbiano ſeruire per ſuſtituto, ma perſonaliter debbiano vacare nell'eſſercitio del loro officio, non oſtante qualſiuoglia lettera, e priuilegio fatti, e da farſi ſotto qualſiuoglia forma, & expreſſione di parole. Placet Regiæ Maieſtati.

Officiales quicunq; etiam iuriſdictionem non exercentes perſonaliter ſeruiant, & non per ſubſtitutos. h. d. Tapia.

AD PRAGMATICA I.

De adminiſtratoribus quòd perſonaliter ſeruiant.

FERDINANDVS, &c.

PRudentia rerum omnium dux, & magiſtra, maximum Regibus, & Principibus ornamentum, qui rectè viuere populos ſibi cōmiſſos ad virtutem, atque laudabilia opera inſtituere, ac regere conantur: non tantùm officia, verùm etiam omnia pro fine, quæ bene laudabiliter agenda, etenim ea non ſolùm reſpicit finem, ſed præparat omnia, quæ ſunt ad optimum finem, & ad illum rectè, prudenterquè viuere. Idem fuit ſemper inſtitutum, vt quęcunque meditaremur, quęq; pro communi Regni noſtri beneficio nobis agenda eſſent, conſultò, ac prudentiſſimè perficerentur, ob idq; conſiderantibus nobis quàm ſit neceſſariū, ac conducibile rebus noſtris officiales noſtros ad adminiſtrationem, & exactionem pecuniarum, & iurium noſtræ Curiæ ordinatos iam, & deinceps ordinādos conſtituere, pro qua faciliori, & expedienti adminiſtratione iurium, & pecuniarum ipſarum noſtræ Curiæ, dare, conſtituereq; ordinem certum, ac firmum, vt ipſa adminiſtratio, & pecuniarum exactio fiat diligenter, vtquè ex pecunijs ipſis prouenturis ex iuribus nobis, & noſtræ Curię debitis rebus, atque neceſſitatibus: Inde his occurrentibus, & aduenientibus tam pro ſtatu Regni noſtri, noſtrorumquè ſubditorum ad pacem, atq; tranquillitatem obſeruatione per manutenentes armigerarum gentium noſtrarū in hoc Regno, perq; ſtipendiorum ipſorum armigerorum commodius, ac facilius ſalarium ad pacē tuendam, & conſeruandam, ſicq; prudentiſſimè nobis viſum, tam ad facilitatem exequendam, quàm ad ordinem miniſtrandum, & ad conditionem miniſtrantium, in quibus eſt maximè conſiderandum Pragmaticā ſanctionem edicere, prout literarum ſerie ex certa noſtra ſcientia, conſultò, & deliberatè edicimus, & ordinamus, ac pro inuiolabili lege decernimus, & ſancimus, teneriquè, & obſeruari inuiolabiliter volumus, & iubemus, vt poſt hac theſaurerius, commiſſarii, magiſtri portulani, dohanerij, ſundicarij, capitanei, graſſerij huius Regni, credenzerij, portulani, guardianiquè, & alij quicunque officiales quouis nomine nuncupati, officioquè, auctoritate, ac poteſtate fungentes ad pecuniam noſtræ Curiæ colligendam, recipiendam, conſeruandam, & exigendam, quouis modo ordinati, & conſtituti ad prædicta eorum, & cuiuſlibet ipſorum officia exercendum, & pecuniarum noſtrarum, & Curiæ noſtræ in hoc Regno, & ciuitatibus, & terris ipſius recollectionem, & perceptionē, & exactionem 1 per ſeipſos perſonaliter, & immediate, & non per eorum ſubſtitutos, & miniſtros ſubiectos per eos deputatos colligere, habere, percipere, & exigere teneantur, & debeant omnia exactiſſima diligētia de pecunijs ipſis per eos pręmiſſo modo exactis, & exigendis facere prout, & quemadmodum eiſdem fuerit ordinatum per noſtras literas, nec alio modo: Decernentes, declarantes, & iubentes expreſsè literarum ſerie, ſcienterquè, ꝙ ſi aliqui ex dictis ſubſcriptis ad exactionem pecuniarum noſtræ Curiæ prædictarum ſubiectis, per eorum ſubſtitutos ad eaſdem exactiones vel acceſſerint, ſeu exegerint, nullo pacto admittātur, ſed vt priuatæ perſonæ habeantur, & reputentur, dictiq; eorum principales quicunque fuerint, ipſo facto, ipſoq; iure eorum officijs priuētur, atq; ex nunc priuati cenſeantur, & habeantur, ac teneātur, & contrarium minimè attentari quauis cauſa, pro quāto gratiam noſtram, ac pœnam prædictam, & aliam grauiorem noſtro arbitrio reſeruatam cupiunt euitare. In cuius rei teſtimonium præſentem fieri iuſſimus magno negotiorum noſtro ſigillo in dorſo pendente munitam.

Dat. in Caſtello noſtro Nouo Neapolis, xx. Nouembr. x. Indictionis. Anno 1506. Regnorum verò noſtrorum. Siciliæ vltra Farum anno xxxix. Aragonum, & aliorum xxvij. Siciliæ autem citra Farū, & Ieruſalem, & Vngarie, &c. anno tertio. Yo el Rey. Vidit Aloyſius Sanchez generalis Theſaurerius. Vidit Malferitus Reg. Michael de Afflicto Locumtenens Magnæ Curiæ. Vidit Antonius Ianuarius Viceprothonotarius. Lopes Taxator. Nihil ſoluat, quia pro Curia. Io. Baptiſta Spinellus Conſeruator generalis. Dominus Rex mandauit mihi Michaeli Pereudabuatzor, In Curiæ xj. Regiſtro primo.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 PEr ſeipſos perſonaliter. Hæc Pragm. neceſſaria fuit, quia in officijs † adminiſtrationem iuſtitiæ non habentibus per ſubſtitutū adminiſtrari poſſe Doct. tradunt in l. 1. ff. de off. eius niſi tantùm electa eſſet induſtria perſonæ, vt diximus ſupra; tam in conſtit. officia quæ perſonis, quàm in cap. præcedenti quia de Vicarijs, ex tex. l. inter artifices, ff. de ſolut.

Idem

Idem quod ſupra diſpoſitum eſt. Tapia.

PRAGMATICA II.

CAROLVS V. in anno 1540.

ITem mandamus, quòd habentes officia, debeãt ipſi perſonaliter ſeruire, & non per ſubſtitutos, aut alios per eum deputatos,abſq; noſtra expreſſa licentia, exceptis tamen illis, qui in eorum priuilegijs à nobis conceſſis,ſeu confirmatis,ſubſtituendi facultatem habeant.

Et vide in Pragm.Magnifici viri, §.& circa il ſecondo,de compoſitionibus.

Idem quod in præcedentibus pragmaticis diſponitur. Tapia.

PRAGMATICA L.

De officio procurat. Cæſar.

CAROLVS V.

IVbemus inſuper ſeruari decimumoctauum capitulum inſtructionum dicti Federici Regis, tenoris ſequentis.

Tenor cap. ſupradicti xviij. inſtructionum Federici Regis.

Item ſtatuit,& ordinat præfata Regia Maieſtas, quòd miniſtri pecuniarum, & rerum fiſcaliũ prout ſunt Commiſſarij ordinarij, Theſaurarij, & Magiſtri Portulani teneantur, & debeant ſeruire in eorum officijs perſonaliter, & non per ſubſtitutos, præſtita prius per ipſos miniſtros idonea fideiuſſione in Camera Summariæ, de bene, & fideliter ſe gerendo, & debitam rationem, & computum reddendo.

Caſtellani perſonaliter ſeruiant, non per ſubſtitutos. Tapia.

Ex Pragmatica 2. de officio indic.

CAROL. V. IMP.

§. MAndamus porrò, quòd omnes Caſtellani, ſeu Cuſtodes Caſtrorum Regiorum, & alij officiales noſtri perſonaliter,& nòn per ſubſtitutos officia eorum exerceant, ſub pœna priuationis ipſo iure officiorum, niſi licentiam obtinuerint in ſcriptis à noſtra Maieſtate, vel ab Illuſt. Viceregе ex aliqua iuſta cauſa.

Idem quod in præcedentibus. Tapia.

Ex Pragmatica 6. de offic. iudic.

REGINA IOANNA, ET CAROL. V. IMP.

ITem, quòd omnes officiales exercentes iuſtitiã, & pecuniarij,teneantur reſidere perſonaliter in eorum officijs, illarum adminiſtrationi vacando. Volumus tamen,quòd per hanc Pragmaticam ſanctionem, nullum generetur præiudicium his qui prędicta officia poſſident cũ facultate ſubſtituendi, quibus tenore præſentiũ derogare nõ intendimus.

Capitanei Campaneæ perſonaliter ſeruiant. Tapia.

Ex Pragmat. 3. de compoſitionibus.

PHILIPPVS II.

§. ITem ſupplica l'Eccellenza Voſtra ſia ſeruita ordinare, che'l Capitanio di Campagna ſerua di perſona, e non dia il carico e peſo ſuo ad alcuno ſoldato di ſua compagnia, come fa, e che attenda con diligenza, com'è obligato, perche dal non attenderci, & l'Audienza diſquitarſene ſopra di lui naſce il cumulo di ſuor'uſciti, e danno di ſudditi, vt Deus &c. Et viſto per noi quanto n'è ſtato per il preinſerto Memoriale eſpoſto, volendo debitamente prouedere, ci ha parſo farui la preſente, per la quale, inquanto al ſecondo capo, vi dicemo, che ſe il præfato Capitano della Campagna non reſiderà à ſeruir di perſona, come è obligato, non li debbiate far pagare la ſua prouiſione: Per tanto così l'eſſeguirete, che tal è la noſtra volontà & intentione, non facendo il contrario, ſe amate la gratia, e ſeruitio della prefata Maeſtà. la preſente reſti al preſentante. Datum in Regio Palatio, prope Caſtrum nouum, Neap. die 19. Auguſti. 1556. Il Duca d'Alua. Vid. Polo R. V. Villanus R. Albertus pro Martirano Sec. In Cur. 3. Dirigitur Gubernatori Principatus citra.

DE OFFICIO SACRI CONSILII. Rubr. ij.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

SApientiſſimus ille Salomon cùm ad Regni culmen poſt Dauidis obitum fuiſſet euectus, rem tam grandem ſibi cõmiſſam agnoſcens, animoq; perpendens, & onus grauiſſimum
1 ſuis humeris impoſitum intuens, deprecatus † eſt Dominum, vt ſapientiã illi tribueret ad regendos populos diuina ſibi prouidentia commiſſos; hanc igitur ſapientiſſimi Regis petitionẽ præ oculis habere deberent continuè Reges, aliiq; Rectores, & officijs præpoſiti profiteri, eamq; ſapientiam non ſolũ quæ in ipſo homine reſidere poteſt petere, ſed quæ apud viros optimos reperiatur, cùm non ſolùm homines pro particularibus rebus peragẽdis; ſed multo fortius Principes ad rempublicam
2 gubernandam ſapientium † virorum teneantur exquirere cõſilia, vt ipſi ſapientes fiant, appareant, & habeantur, dictante Spiritu ſancto Prouerb. 24. *Erit ſalus vbi multa conſilia ſunt.* & Prouerb. 12. *Qui autem ſapiens eſt, audit conſilia.* & cap. 15. *Diſſipantur cogitationes vbi non eſt conſilium, vbi verò ſunt plures conſiliarij, confirmantur.* Immo ſi idem Rex ſapiens fuerit, requiſitis conſilijs, ſapientior erit, vnde Prouerb. 1. *Audiens ſapiens, ſapientior erit.* & Prouerb. 3. *nam regere per ſemetipſum periculoſum eſt, cùm homo (etſi prudentiſſimus ſit) non omnibus horis ſapiat.*

Hæc igitur conſilia (vt diximus) amplecti Principes debent, & ad ea certos ſibi conſiliarios deligere, ab eiſque veritatem exquirere, cùm non Princeps † conſiliarijs ſubditus, ſed conſilio eſſe debeat, cùm enim conſilium (vt ait Gabriel Paleottus 3
Illuſtriſs. tempeſtatis noſtræ Cardinalis, doctrina, & probitate ex Iureconſultorum cœtu lectiſſimus de ſacr. conſiſtit. conſult. par. 1. q. 2. *nihil aliud ſit, quàm inquiſitio quædam de rebus gerendis, data eſt homini ratio, cogitatio, & memoria, quæ valeat præterita repetere, præſentia animaduertere, & futura proſpicere, ſecumq; diligenter quid facto opus ſit expendere, vim conſultiuam intimo corde exercendo, atq; interiores animi vires quaſi in conſilium cogendo.*

ungendo. & paulò poſt, *Principes exigere conſilia, non vt illis ſint ſubiecti, ſed vt ea diligenter expendant, & quod ſatius fuerit deligant, cùm non minoris ſit ſapientiæ inter varia multorum conſilia, quod optimum ſit diſcernere, atque illud exequi, & res ipſas in conſultationem deferre.* ex quo præter cætera bona vnũ illud, q̃ allicere Principes debeat non omittã, q̃ ſi conſilium datum, atque probatũ bonum fuerit, Princeps ipſe laudatus veniat, non conſiliarij, & tãquàm ab eo geſtum accipiet populus, & laudabit; ſin minus ſatisfaciat, non Principẽ, ſed Senatores odio habebit, qui tale Principi conſiliũ dederint, quam & ipſe excuſationem cõmodè poterit afferre, nõ tamen ſic ſi fecerit inconſultò. Vnde ſcribit Zonaras in Imperio Hadriani, relatus à Siman. lib. 7. de Republica cap. 6. *Omnes res magnas, & neceſſarias non priuato conſilio, ſed Senatoribus adhibitis egit Hadrianus.* Et de Alexandro Seuero ſcribunt Erodianus libro 6. & Lampridius in Alexand. ſexdecim ordinis Senatorij viros ætatis grauitate, vitæq; ſanctimonia præcellentes aſſeſſores, & conſiliarios delegiſſe, nihilque aut dicebatur, aut agebatur, niſi illorum accedente ſuffragio, ijq; fuerunt Vlpianus, Paulus, & alij.

Nec ſolum horum Principum exempla id nos docent, & aliorum plurimorum, quæ afferre poſſemus: ſed etiam omniũ Regnorum, & Ciuitatum, quæ tùm à particulari domino, tùm ab ipſiſmet ciuibus gubernantur: & vt exordium ſumamus à
4 Iudæorum republica, Exod. 18. Iethro † Moyſis ſocer, dum Moyſem Iudæis reſponſa reddentem inſpexiſſet, dixit, vt ſeptuaginta viros deligeret, qui & ipſi conſilio eſſent, & ad ſententias proferendas iuuarent, cuius conſilio motus, magnum illud conſtituit conſilium, quod Sinedrym fuit appellatum.

Romanos etiam qui ſapientiſſimi ſimul, & prudentiſſimi fue-
5 runt, centum viros † ex equeſtri ordine habuiſſe, qui Regi aſſiſterent, legeſq; proferrent, cæteriſq; etiam præeſſent magiſtratibus, quos inſtitutos à Romulo Numam Pompilium in maiorẽ duxiſſe auctoritatem teſtatur Feneſtella de magiſt. Rom. tit. de Senatorum origine, quos quidem alios fuiſſe à cẽtum viris, quibus Prætores cauſas delegabant, quiq; iudicia proferebant, teſtatur Budeus in annotat. ad l. fin. ff. de Senat. quem ſequitur Io. Coraſ. in rub. de Senat. nu. 15. quidquid contra ſenſerit Nicol. Boer. in tract. de auth. magni conſilij, c. 2. num. 6. Habuerunt Senatum Lacedemonij, & alij populi, quorum numerum, dignitatem, honores, & inſignia accuratiſſimè refert Alexand. ab Alex. dierum genial. lib. 4. cap. 11. & Frater Hierony. Roman. in lib. rerum publicarum totius orbis.

Hæc dum perpenderet ſapientiſſimus ille Alphonſus I. nulli tam in robore bellico, quàm in cæteris moralibus virtutibus prudentia, ac magnanimitate ſecundus, dum vaſſallorũ clamoribus, atque grauaminibus intentus, opem ferre vellet, illos libenter audiens, illi, aut illi, ex Neapolitanis Iureconſultis cauſas à Magna Curia, & Vicaria Curia per ſupplicationem ad ſe deuolutas committere ſolitus, eaſq; de illorum conſilio, & voto Rex idem ſapientiſſimus decideret, cõgruum magis viſum fuit, vt ex viris peritiſſimis electos aliquos congregaret in vnũ, de quorum conſilio ad deciſionem cauſarum procederet, eoſq; primum coram ipſo Rege in eius aula congregari iuſſit, & ſic
6 huius noſtri ſacri Conſilij author, primuſq; Præſidens † fuit Rex Alphonſus I. vt de eo authore teſtatur Marin. Frecc. libro 1. de ſubfeud. tit. de antiq. ſtatu Regni, nu. 38. & nos percepimus ex proceſſu agitato inter Ducem Caſtrouillarũ Magnum Prothonotarium, & Cicchum de Loffredo: & licèt Marcus Antonius Surgens lib. 1. de Neap. illuſtrata, c. 17. nu. 45. Regem Ferdinandum primum aſſerat authorem, fundans ſe in Pragm. 2. de off. ſac. Conſ. veritas tamen eſt Regem Alphonſum inſtituiſſe, conſiliarioſq; vocaſſe; ſed Regem † Ferdinandum primum in for- 7
mam Conſilij maiori adhibito numero, cum Præſide erexiſſe, vt habetur in d. prag. & ſic vtrunque verum eſſe poteſt: quorũ numerum, quotæ, & qui fuerint Præſidentes, dicemus infra ad d. prag. 2. Hoc fecit ad ſimilitudinem antiquorum Regum, qui aliquem miniſtrum apud ſe habebant, qui cognoſcebat de cauſis appellationum à Curia magiſtri Iuſtitiarij, ac etiam de alijs, vt habetur in cap. quod incipit, iniunxit nobis, aliàs incipit, de ſtatu noſtro, num. 158. per nos ſituatum ſub tit. de off. magiſtri Iuſtitiarij.

Sed nunc veniamus ad interpretationem rub. quæ eſt de officio ſacri Conſ. & omittendo quid ſit officium, & quid ſignificet, de quo diximus ſupra in conſt. officia, quæ perſonis, deuenio ad verbum *ſacri*, & dico dictum eſſe ſacrum Conſilium, ex quo Regis Conſilium erat, & eſt, in quo (vt diximus) Rex interueniebat, & poſtea eius nomine Præſidentes: Nam cùm Reges ſacra vnctione vngerentur, ſacri etiam ſunt appellati, quorum primus ſacro oleo inunctus fuit † Saul, vt habetur 8
Reg. 1. cap. 9. & cùm Rex Franciæ Clodoueus in Regem eſſet vngendus à Diuo Remigio Epiſcopo Rhemenſi, deficeretque ſanctum oleum, cœlitus demiſſa fuit ſancti olei ampulla, † quo 9
& ipſe, & cæteri ſucceſſores Reges Franciæ inunguntur, quæ in hodiernum vſque diem in Eccleſia S. Remigij conſeruatur, & in ea tunc apparet oleum, quãdo Rex eſt vngendus, vt tradit Carol. de Graſſal. vir accuratiſſimus regal. Franc. lib. 1. iure 1. verſ. & idem, & iure 18. verſ. item inter eaſdem Reginas. Aliam tradit rationem poſt Andream, & Marin. Frecc. ipſis non adductis illum in proœm. conſtit. Reg. & iſtum de ſubfeu. lib. 1. de offic. magn. Cancell. nu. 26. Marcus Antonius Surgens de Neap. illuſt.
lib. 1. c. 47. nu. 43. quod ſcilicet Reges † fuerint etiam Sacerdo- 10
tes, idq; primo de Melchiſedech dicitur, & de Aegyptijs Regibus, qui eligebantur ad Regnum ex ſacerdotum collegio, & ſacerdotes ex Philoſophis cernebantur, vt teſtatur Polid. Verg. de inuentoribus rerum lib. 2. c. 2. & propterea quia Reges fuerant ſacerdotes, ſacri appellabantur, & ſic eorum Conſilium ſacrum: ſic etiã apud Romanos Auguſtus, cæteriq; ſucceſſores Pontifices max. appellati fuerunt, vt ex Sueton. Corn. Tacit. Valer. Max. & alijs videre licet, atque ex eorum numiſmatibus apud Sebaſt. Erizum. Et hinc eſt, quòd Regia Audientia Hydruntina gaudet titulo ſacræ Audientiæ, quia in ea præfuit Rex Alphonſus II. & propterea in ſupplicationibus, quæ in ſacro Conſilio porriguntur, dicitur Sacræ Regiæ Maieſtati, quia Regi porriguntur, eiuſq; nomine Præſidens ſupplicationes decretat, vnde etiam in ſententijs, quæ in Collaterali Conſilio proferuntur, dicitur facta relatione noſtro Illuſt. Viceregi, & ſic titulus tantùm, qui à Rege ipſo Proregibus datur, apponitur.

Conſilij. Concilium, † & conſilium ex Boer. in tract. de au- 11
thor. magni Conſ. in 1. par. cap. 1. In hoc differunt, quia concilium dicitur congregatio virorum prudentium ad conſilium exquirendum; conſilium autem dicitur ſententia, ſiue reſponſum à prudentibus illis latum, quod remiſſiuè tetigit Scipio Rouit. hic: hodie tamen communiter ſcribitur, & pronunciatur conſilium, cùm deberet dici concilium. Carolus Tap.

Pragmaticas, atque decreta ſacri Conſilij, quæ ad ipſius ſtatum pertinent Illuſtriſ. Dux de Alcala iubet ſeruari. h. d. Tapia.

PRAGMATICA I.

De officio ſacri Conſilij.

PHILIPPVS II.

ETſi quamplura ſunt, quæ Regnorum gubernacula ſuſcipientes pro ſubditorum commodo, pro vigili cura, aſſiduaquè meditatione penſitare, atque perficere ſumma ope, totiſq; viribus niti debent. in nulla tamen re accuratius verſari cõuenit, quàm in iuſtitiæ cultu, à qua tota ferè earum gentium, quæ legibus reguntur, & moribus ſalus pẽdet. Cùm itaque Sacra, Regia, & Cattholica Maieſtas Sereniſſimi, & Inuictiſſimi Regis noſtri PHILIPPI ob ſuorum amplitudinem Regnorum, quibus diuina eſt diſpoſitione præpoſitus, in hoc citerioris Siciliæ Regno adeſſe facile nequeat, noſq; vt eius vices gereremus vniuerſæ Regni præfati ditioni præfecerit, ex eo tempore quo huc appulimus huic rei præcipuè omni diligentia inuigilãdum, indefeſſoq; labore inſudandum putauimus, vt omne tempus, ſtudiumq; noſtrum intenderemus ad ea tantùm procuranda, quæ vtilitati, ſaluti, tranquillitati, generiq; viuendi optimo, publicis denique, & priuatis commodis Regiorum ſubditorum congruere, & pertinere viderentur, charior tamen, & præ cæteris deſiderabilior ſemper nobis cordi fuit recta, celeris,

Digitized by Google

celeris, expedita, incorruptaq; iuſtitiæ adminiſtratio, quæ proculdubio in Magiſtratuum præſertim maiorum optima conſtitutione, & ordinatione cōſiſtit, inter quos Magiſtratus T ſacrum hoc in Regno, T ſupremumq; in adminiſtranda iuſtitia Concilium à Sereniſſimis T Aragonijs Regibus conſtitutum, ordinatumque reperitur, atque ab his ipſis Regibus, & à Cæſ. Maieſtate feliciſſimæ recordationis, recolendæq; per ſecula memoriæ, eorumq; Viceregibus Pragmaticis iuſtiſsimis, inſtitutiſquè ſanctiſſimis exornatum, ac eiuſdem ſacri Concilij decretis, & ordinationibus, vt temporum, ac emergentium caſuum neceſſitas expoſtulauit, mirificè ſtabilitum. Quæ omnia cum diuerſis temporibus, varijſq; ab auctoribus proceſſerint, nec in vnum congeſta, impreſſa hactenus extiterint, diſtortis, abiectiſquè in cartulis neglecta, tanquam inania delitescunt.

Ex quo euenit eorum formulas perpaucis innotuiſſe, eorumquè obſeruationem non ſine maximo iuſtitiæ detrimento, & auctoritatis, præeminentiæquè eiuſdem ſacri Concilij præiudicio deſueuiſſe, quibus occurrere cupientes Pragmaticas iam dictas, ordinationes, & decreta ad Magiſtratum hunc optimè regendum inſtitutas vnà compaginari mādanimus, eaſquè in Regio Collaterali nobis aſſiſtente Conſilio diſcuti, & recenſeri, eaſque eunctis à nobis diligenter rimatis, additis, enucleatis, ac his de integro diſpoſitis, quæ additamento, nouaquè diſpoſitione indigere videbantur, quemadmodum ſuis in locis congruè annotandum curauimus, illa in præſens compendium deducta nomine, & auctoritate ſacræ, & Catholicæ Maieſtatis, cuius T vices gerimus, renouamus, T confirmamus, approbamus, & quatenus opus eſt ea omnia, & eorum ſingula denuo ſtatuimus, & ordinamus, ac ſub forma inferius deſcribenda publicari, imprimi, & in tabulis in T valuis dicti ſacri Concilij affigendis deſcribi, atque ab omnibus inuiolabiliter obſeruari volumus, & mandamus, quibuſuis abuſibus abolitis, ac penitus reuocatis. Et vt præmiſſa quemdebent ſortiantur effectū, Illuſtr. T Protonotario, Viceprotonotario, Regij huius ſacri eiuſdem Concilij Præſidenti, Regijs, ac omnibus quibuſcunque ad quos ſpectare viſum fuerit, præcipimus, & diſtrictè mandamus vt pragmaticas, inſtitutiones, decreta, & cætera in præinſertis contenta firmiter teneant, atque obſeruent, teneri, & obſeruari faciant, nec contraire, facereue vllo modo permittant, ſi gratiam Regiam charam habent.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T PHilippus. Pulchrum ſanè hoc nomen eſt, & memoria, atque veneratione dignum, cùm primus ex Romanis
1 Imperatoribus qui ſacro fuerit initiatus † baptiſmate Philippus fuerit appellatus, vt teſtatur poſt plures grauiſſimos auctores Illuſtriſs. Cardin. Baronius annalium eccleſiaſt. tom. 2. anno Domini 246. qui etiam Philippum filium Chriſtianum fuiſſe affirmat. Venerabile etiam eſt propter Philippum huius nomi-
2 nis ſecundum † Hiſpaniarum Regem religioſiſſimum, prudentiſſimum, virtute, & robore etiam bellico præſtantiſſimum, cæteriſq; virtutibus omnibus ornatiſſimum, qui poſt plurima egregiè peracta animam Creatori reſtituit, cùm regnaſſet annis 44. qui ſuarum virtutum, prout & nominis hæredem reliquit Philippum Tertium, nunc feliciſſimè regnantem. de huius tamen nominis excellentia plura ſcripſit Camillus Borrellus
3 † accuratiſſimus ex noſtris Iureconſultis, in lib. de præſtantia Philippi Regis, qui nondum typis eſt traditus.

T *Iuſtitiæ cultu*. Quid autem ſit iuſtitiæ cultus diximus in conſt. cultus iuſtitiæ ſub tit. de cultu Tribunalibus exhibendo; ſicut etiam de his, quæ pertinent ad Regem tam circa iuſtitiā miniſtrandam, quàm circa vaſſallorum commodum plura diximus ſub tit. de legibus in diuerſis capitulis, & aliqua in rub. præcedenti.

4 T *Maieſtas*. Hoc nomen Maieſtatis † ius regale eſt, ideoquè ſolis Regibus competit, quemadmodum de Rege Franciæ loquitur Gulielm. Bened. in c. Raynutius, ver. & vxorem nomine Adelas. deciſ. 2. nu. 74. de teſtam. & de Rege Hiſpaniarum dicit Didac. Perez ad l. 1. tit. 1. lib. 3. ordinat. col. 764. quod multo magis Inuictiſſimo Regi noſtro competit ob Regnorum multitudinem, vt ſcribit Iacob. Mainold. in tractatu de tit. Philippi Reg. Camill. Borrel. loco citato; ac propter religionem, cultumquè iuſtitiæ, quem ſeruat, ſeruariq; iubet: propter quod æterni-
5 tatis meretur nomen, quod idem ſignificat † iſtud, quod diximus Maieſtatis, vt tradit idem Didac. Perez loco ſupra citato.

T *Sacrum*. Diximus ſupra in rubr. huius tit. quod in eo præſidebat Rex, qui ſacer dicitur.

T *Supremum*. Hoc verbum multifariam explicat Marc. Ant. Surg. de Neap. illuſtr. lib. 1. c. 47. num. 46. ſed ni fallor ad huius pragm. propoſitum propter verbum quod ſequitur in adminiſtranda iuſticia, intelligendum eſt ſupremum, ideſt maximum, cùm maxima ſit ſacri Conſilij auctoritas, tùm quia eſt iudex
6 † appellationis omnium cauſarum totius Regni tribunalium, nam præter Regiam Cameram, à qua etiam Afflicti tempore appellabatur ad ſacrum Conſilium, omnium tribunalium audit grauamina, ac etiam curiarum artium ſerici, lanæ. Prothomedici, & Conſultorū Electorum huius fideliſſimæ Ciuitatis, tùm etiam quia de omnibus cauſis, tam ciuilibus, quàm criminalibus, feudalibus, ac etiam ſtatus perſonarum cognoſcit. ſicut etiam poſſet dici, vt intelligit Surg. loco citato, ſupremum, ideſt
vltimum, † quia à ſententijs ſacri Conſilij non appellatur. ſed 7
per ſupplicationem cauſæ reuidentur per idem ſacrū Cōſilium.

T *Aragonen. Regibus*. De quo etiam ſupra diximus in rub.

T *Vices gerimus*. Hoc enim ſignificat nomen Vicerex, aliàs etiam appellatur Vicarius, de quo And. in c. Imperialem, nu. 12 de prohib. feu. alien. per Feder. vbi format illam ſolemnē quæ-
ſtionem, An Vicarius † ſimpliciter à Rege, vel ab Imperatore 8
cōſtitutus poſſit præſtare aſſenſum ſuper alienationibus rerum feudalium, & concludit in eum omnia tranſire, quæ Princeps ipſe poteſt, ibi, *ſatis videtur, quòd omnia tranſeant*, & ad huius pragmaticæ propoſitum, dum pragmaticas, quæ in deſuetudinem abierant renouat. tradit Mar. Frecc. de ſubfend. lib. 2 in c.
quis dicatur dux, nu. 35. poſſe Vicarium legem condere † prop- 9
ter auctoritatem conſtituentis, ſicut etiam donare, & alia facere, vt ibi per Marin. Et vltra prædicta, an poſſit omnia, quæ ſuus principalis poſſet, eiſdemque prærogatiuis gaudeat, & in quibus differat à delegato, & quam iuriſdictionem habeat, quisue poſſit eum conſtituere, tradit eleganter Cagnol. in rub. ff. de off. eius, nu. 97. & 98. & Io. Franc. de Pauin. in tract. de officio, & poteſt. capituli ſede vacante, quæſt. 8. 2. par. nu. 30. tract. tom. 13. par. 2. poſt Bart. & alios in l. 1. ff. de officio eius, ſed de huius noſtri Regni Viceregis poteſtate latè ſcripſit Marc. Ant. Surg. de Neap. illuſtr. lib. 1. cap. 14. & ſeq. vbi gloſando litteras patentes Proregis ſingulas eius poteſtatis partes expreſſit.

T *Confirmamus*. Verbum hoc † nihil iuris tribueret, ſed tan- 10
tùm roboraret, ſeu declararet, cap. cum dilecti, de confir. vtil. vel inutil. c. 1. vbi And. Iſer. Bal. & alij nu. 1. per quos fiat inueſt. ſed quia ſubſequuntur illa verba *de nouo ſtatuimus*, tunc etiam actus nullus, vel reſcindendus per illum validatur, vt not. per Doct. in cap. inter dilectos, per illum tex. de fide inſtrum. & eo
caſu, qui confirmat † dare videtur, l. lege obuenire, ff. de verb. 11
ſignif. notant Doct. in l. more maiorum, ff. de iuriſd. omn. iudic.
ideoq; hæc confirmatio de nouo ius tribuens non poteſt † fie- 12
ri ab eo, qui non habet liberam concedendæ rei facultatem, cap. 1. per quos fiat inueſt. & eo caſu res confirmata ſumit vires à die confirmationis, vt per Bald. in l. falſus in princ. C. de furt.

T 2 per

per tea.in l.Aurelius, §.teſtamento, ff.deliberat. legat. Decius conſ.325. & 246.
T *Valuis*. Mos fuit antiquiſſimus apud omnes populos leges ſcriptas eo in loco affigere, qui omnibus eſſet apertus, vt in omnium notitia deuenirent, ſic apud Romanos, vt teſtatur Antonius Aug. lib. de legibus, cap. 16.
T *Prothonotario*. Seruat etiam hic prudentiſſimus Prorex antiquum legum conditorum morem, qui edicta ſeruanda direxerunt Præfectis Prætorio, cæteriſq; Prouinciarum Præſidibus, vt habetur in toto libro Codicis, ſic etiam hic Prothonotario
13 dirigitur ad cuius † officium pertinet (vt ait Marin. Frecc. lib. 1. de ſubfeu. in c. de officio Prothonotarij) omnes petitiones recipere, & in his, quæ ſunt de iuſtitia, vel forma communi, & ad officium ſuum ſpectant, fieri facere litteras, & alia de quibus ibi per Marinum, quod officium recipiendi ſupplicationes per Præſidentem ſacri Conſilij exercetur, ideoq; ſolitum ſemper
14 fuit † officium Viceprothonotarij, quod de examinãdis, creandiſq; notarijs agit, per ſacri Cõſilij Præſidentem exerceri, licèt aliquando penes aliquem ex Regentibus fuerit, vt meo tem-
15 pore vidi illud exerceri per Anibalem † Moles virum integerrimum Regiam Cancellariam Regentem, dum officium Præſidentis ſacri Conſilij exerceret vir eloquentiſſimus, pariterq;
doctiſſimus Hieronymus † Olzignanus, ob ſuſpenſionem ma- 16
gni illius Præſidentis Antonij Orificij, virtute, & aſpectu honorabilis. Officium autem Prothonotarij quoad titulum, ſalarium, & partem emolumentorum ſolet Rex concedere alicui ex magnatibus, prout nunc habet illud Illuſtriſſimus, atque Ex-
cellentiſſimus Ioan. Andreas ab Auria † Princeps Melfi, qui in 17
re nauali ita ſemper egregiè ſe geſſit, vt ipſum prudentiſſimus ille Philippus II. mari vniuerſo præfecerit, & inter ſupremos ſtatus Conſiliarios collocauerit.
T *D. Peraphan*. Hic fuit Alcalanorum Dux, & huius Regni
† Prorex multis annis, eaquè prudentia, integritate, ac ſeue- 18
ritate Regnum gubernauit, vt quemadmodum ſucceſſoribus regendi exemplum, ita & populis ſui deſiderium reliquerit, ex quo omnibus Proregibus iniungitur vt eius ſequantur veſtigia, quod ſi faciant, apud Deum, & homines maximam conſequentur laudem, & faxit Deus, cui ſit honor, & gloria, & præcipuè in hoc ſanctiſſimæ Epiphaniæ die, quo huius ſacri Concilij pragmaticis exponendis principium dedi. Carol. Tap.
Conſi-

Conſiliarij quales, & quanti eſſe debeant. h.d. Tap.

PRAGMATICA II.

De off. ſac. Conſ.

REX FERDIN. I.

VEteres illi Sapientes, qui T primitus homines per montes, ſyluaſq; vagos, ac ferarum more viuentes, T intra vrbes viuere docuerunt, exiſtimantes hominum coniunctionẽ durare diù nequaquam poſſe, ſi pro animi libidine viuere cuique, & communes ad ſe rapere vtilitates liceret, leges cõdiderunt, quibus pœnæ metu ab iniuria inferenda ſcelesti homines cohiberentur, & boni tuto calle iter facientes, tranquillè viuere, atq; ſuis vti rebus liberè poſſint, vnde maxima hominum generi vtilitas illata eſt, quorum antea vita ſine legibus, belluarum vitæ eſſet ſimilis. Quamobrem bene inſtituti Reges, qui non ad ſuamet compendia, ſed ad populorum, quos ſub ſceptro haberent, vtilitatem genitos eſſe opinati ſunt, præcipuam omni tempore iuſtitiæ, legumq; curam habuere. Idq; vel in primis ab inclytis Aragonum Regibus prædeceſſoribus noſtris factitatum eſt, qui quamuis multum ab armis ornamenti retulerint, plus tamen decoris, & veræ gloriæ à legum obſeruatione, iuſtitiæquè cultu T aſſecuti ſunt.

Quorum nos, vt ſolio dignè ſucceſſiſſe videamur, nulli rei tantopere curam, mentemq; addiximus, nihil vſque adeo dies, nocteſq; ad populorum, quos nobis ſubeſſe voluit Deus, quietẽ animo verſando, quam vt per Vrbes noſtro ſubditas Imperio iuſtitia ametur, vigeat, & colatur, ſine qua T neque ciuitates ſtare longo tempore, neque ſceptra diuturna, ſtabiliaq; eſſe poſſint. Igitur cùm Neapolis Siciliæ Regnum iure quodam legitimo, & hæreditario nobis debitum, noſtræ nuper ditioni reſtitutum ſit, idq; non armis tantùm noſtris, quantùm immortalis Dei beneficio, qui vt omnium iuſtiſſimus eſt, ſic iuſtitiam protegit, iuſtiſq; oculis mortalium res intuetur, exiſtimauimus nihil eſſe nobis vſque adeo cogitandum, atque omni prouidendum cura, quam vt eo in Regno, quod nobis diuina iuſtitia reintegratum eſt, nulla in parte iuſtitia ipſa titubet, aut greſſu ciuitates inualido peruagentur. Quamobrem, ne à cultu iuſtitiæ deſiſtamus, cui ſtabilem in omnibus quibus imperamus, terris ſedem conſtituere geſtimus ad tranquillam noſtrorum Regni Siciliæ ſubditorum quietem, ac illius honorem, gloriamq; qui cœleſti, ac potẽti manu Regum corda complexa fouet, eiſq; rectè agendi mentem inſpirat, ſanctiones, atque ordinationes inferius ſcriptas ſtatuimus, quas inuiolabiliter edicti noſtri ac decreti immobilis munimine, roboreq; firmiter ſeruari volumus, atque mandamus pro lege in noſtro Siciliæ Regno perpetuò valituras.

Quoniam verò prius quàm de ſanctionibus, ordinationibuſq; huiuſmodi agatur T Sacri Concilij, quo iuſtitia foueatur, & vt illa ſeruetur rationem haberi oportet, ante omnia de ipſius Concilij ordinatione, ſede, auctoritate, iuriſdictione, præeminentia, ac poteſtate, quid ſtatuamus declarandum eſt.

Igitur ſacrum eodem in Regno, ſupremumquè Concilium ordinauimus, cui ſedem, locumquè in Vrbe Neap. & Regni Vrbium omniũ, ſuprema, ac T Metropoli conſtituimus, vbi T præſidebit vnus, cum quo T Conſiliarij T nouem ius dicent, viri iuris inſignibus decorati, docti, graues, ſeueri, inſontes, mites, iuſti, faciles, leneſquè, qui in iudicijs exercendis non precibus, non pretio, non amicitia, non odio, non denique vlla re corrumpãtur, aut ab æqui, rectiq; deijciantur ſede, iuſtitiamq; amplectentes, diuina formidantes iudicia, quorum quilibet hac formula in manibus Preſidentis ſanctiſſimè iurare habeat, ſcilicet ſe neque per ſeipſum, neque per alium, pro huiuſmodi officio aſſequendo pecuniam, vel rem æquipollentem neq; aliud quicquam cuique dediſſe, pollicitumue eſſe, neque vllo modo vt ſibi ad id eſſet auxilio quenquam habuiſſe, cuius iuramentum, vel ſi minima parte falſum eſſe comperiretur, ipſum ad officium non admitti, vel ſi admiſſus fuerit, protinus amoueri, repelliq; mandamus, ac noſtro arbitrio mulctandum reſeruamus. (Hucuſque Regis Ferdinandi conſtitutio.)

Nunc verò, cùm negociorum copia magnopere excreuit, duodenarius Conſiliorum numerus factus eſt, atque ex eo numero biennio quolibet per nos duo eligũtur Iudices criminales Magnæ Curiæ Vicariæ, reliquis decem pariter in duabus aulis diſtributis, ſecundùm nouellas ſanctiones, quæ modò

ſeruantur,

Digitized by Google

ſeruantur, & in poſterum, donec aliter per Regiam Maieſtatem fuerit prouiſum ſeruabuntur, aularum prędictarum mutatione bimeſtri quolibet facienda, ſecũdùm Regiam ordinationem infraſcriptam, iuramentum verò ſecundùm formam hic traditam omninò in poſterum à Conſiliarijs per Præſidentem exigatur, licèt in præteritum (vt audiuimus) non fuerit obſeruatum.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 T PRimitus. Quis primum ciuitates † conſtruxerit Diuus Auguſtinus de Ciuit. Dei lib. 15. c. 8. tradit fuiſſe Caym,
2 ex Geneſ. cap. 4. ſic & primũ qui leges populis dederit † fuiſſe Moyſen tradit Polidor. Verg. de inuent. rerum lib. 2. cap. 1. qui alios recenſet legumlatores, quod ſanè intelligendum eſt de legibus formiter traditis, non quòd prius abſque lege (quæ certa viuendi forma eſt, quæq; bonos præmijs, malos pœnis afficit, vt ſuperius tit. de legibus plenè definiuimus) vixiſſent homines.

3 T *Intra vrbes*. Homines † enim, vt hic Rex noſter tradit, in ſyluis vti feræ habitabant, quod nos docuit Plato in Pythagora his verbis, *Homines ab initio ſparſim vagabantur, habitabantquè, nam vrbes nondum conſtruxerant, ergo à feris cùm imbecilliores eſſent, paſſim laniabantur, ciuilis enim peritia, cuius pars quædam eſt res militaris expertes erant, artium autem facultas ad vitam comparandam ſufficiens erat, ad pugnam verò contra beſtias truculentas minimè. vt igitur ſe aduerſus eam peſtem munirent ſtructis vrbibus congregati ſunt*. Quod pluribus grauiſſimorum Auctorum doctrinis comprobat Simanc. lib. 1. de republ. c. 3. reliqua verò, quæ huius prag. principium exornare poſſent tradidimus in tit. de legibus, alijsq; locis ſuperius commentatis.

4 T *Aſſecuti ſunt*. Probant hæc verba maiorem † ſplendorem conſequi homines, & maximè Reges ex legum obſeruatione, & iuſtitiæ exercitio, quàm ea armis: quod facit ad quæſtionem, An præſtantior ſit legalis diſciplina, quàm militaris, de quo, deq; eius primeua introductione præter Alex. & alios in l. centurio. ff. de vulg. & pupill. latè ſcribit Conrad. in templo omn. iudic. tit. de Imperat. §. 1. quæſt. 1. & 2. fol. 5.

T *Neque ſtare longo tempore*. Nam vt ait Ariſt. Rhet. lib. 1. c. 4.
5 *Salus ciuitatis in legibus ſita † eſt* & Dionyſ. Halicar. lib. 2. inquit, *Libertas auſertur, ablato iure, ac legibus, nam ex quacunque ciuitate ſi ius, legeſq; exulant, in eam ſeditio, bellumq. ſolent ingruere.* & pulchra ad id tradit Simanc. de republ. lib. 4. c. 3.

T *Sacri Concilij*. Optimè ſe geſſit circa hoc Rex noſter, cùm
6 fruſtra eſſet leges condere, † ſi deeſſet qui illarum obſeruationi incumberet, hi ſunt optimi magiſtratus, quod plenius declarauimus tam in ſupra citato titulo de legibus, quàm etiam in 1. rub. huius 2. libri.

T *Metropoli*. Iuxta autem ratione debet ſacrum Conſilium
7 in metropoli reſidere, † in qua magnates etiam reſident, vt iuſtitiæ miniſtratæ exemplum tãquàm riuuli à flumine ſuſcipiant cæteræ vrbes, & ciuitates; quod etiam diximus ſupra in 1. rub. huius libri, vbi declarauimus conditiones, quas debet habere magiſtratus, & præcipuè primarius tum ante ſuſceptum officium, vt ad illud eligatur, tum etiam poſtquàm illud fuerit adeptus.

T *Præſidebit vnus*. Multitudo enim Principatum mala, vnus ergo Princeps debet eſſe, vt habetur per Diuum Thomam de regim. Princ. cap. 2. Præſidebat autem, vt explicuimus in huius tit. rubr. in hoc ſacro Conſilio Rex ab ipſius inſtitutione. cùm igitur negociorum eſſet multitudine oppreſſus præpoſitus fuit
8 Alphonſus Borgia † Archiepiſcopus Valentinus, qui ad Cardinalatus dignitatem, & demum ad ſummum Pontificatum fuit euectus, & Caliſtus nuncupatus anno 1455. vt teſtatur Marin. Freccia lib. 1. de ſubfeud. in tit. de antiq. ſtatu Regni nu. 38. f. 67. Huic ſucceſſit D. Ioannes Aragonia Cardinalis, Regis Ferdinandi filius, qui tamen non titulo Præſidentis, ſed Locumtenentis fuit decoratus, ſacrum Conſilium in eius domibus, quas apud Eccleſiam Montisuirginis habebat, congregabat. Tertius fuit Ferdinandus Aragonius Dux Montis alti. Quartus, & hic Præſidentis nomine decoratus fuit Orlandus Rogerij de Pallas Patriarcha Alexandrinus, & Epiſcopus Vigilienſis, hic etiam in eius domibus ſacrum regebat Conſilium, quas habebat prope Eccleſiam S. Ioannis Maioris. Quintus fuit Oliuerius Carrafa Neapolitanus Antiſtes, & hic etiam fuit Viceprothonotarius, hunc ad Cardinalatus apicem aſſumptum, officium dimiſiſſe traditur: & poſt illum aſſumptus eſt Lucas Tozzolus peritiſſimus Iureconſultus Romanus, cuius etiam meminit Freccia in 1. lib. de ſubfeu. tit. de off. Logothet. & Prothonot. nu. 22. & fuit Præſidens, & Viceprothonotarius. Septimus fuit Ant. de Alexand. vir omni eruditione plenus, qui multa notabiliter ſcripſit, hic fuit Viceprothonotarius, & ſacro Conſilio præpoſitus, non tamen Præſidentis nomen obtinuit. Octauus fuit Andreas Maricondus Viceprothonotarius, & officium Præſidentis exercens, abſque titulo. Nonus fuit Antonius de Ianuario primo Viceprothonotarius creatus à Rege Ferdinãdo Catholico, à Magno demum Capitaneo eiectis Gallis, Præſidentis nomine, & officio cohoneſtatus vir equidem peritiſſimus. Succeſſit & huic Cicchus Loffredus vir etiam doctiſſimus à V. Carolo Imper. electus in Præſidentem, & Viceprothonotarium, de quo Grammat. deciſ. 69. poſt num. 4. & fuit decimus. Vndecimus Præſidens ſacri Conſ. fuit electus Hieronymus Seuerinus Patritius Neapolitanus, qui etiam poſtquàm Hieronymus de Colle Regens Hiſpaniam profectus eſt Viceprothonotarius fuit creatus. Duodecimus hunc ſupremum locum obtinuit Alphonſus Santiglianus Hiſpanus ob renunciationem Hieronymi Seuerini, qui retinuit officium Viceprothonotarij. Decimuſtertius adeptus eſt hanc Præſidis dignitatem Thomas Anellus Salernitanus ex gremio Præſidentium Regiæ Cameræ Summariæ, qui tamen Viceprothonotarij officium non obtinuit donec vixit peritiſſimus ille Regens Villanus, qui eo fuerat potitus, poſtea verò ad Regiam Cancellariam regendam prædictus Thomas Salernitanus fuit aſſumptus, & electus fuit in Præſidẽ Ioannes Andreas de Curte Regius Conſiliarius, vir doctrina, & ingenio præclarus, pluribus relictis filijs doctrina, ingenio, & virtute probatis. Poſt huius obitum ea eodemmet ſac. Conſ. in Præſidentem fuit electus Antonius Orificius, vir ætate, aſpectu, & moribus venerabilis. Quo deficiẽte, & ad cœlos euocato, ſucceſſit Io. Antonius Lanarius † cauſarum patronus celeberrimus Regius Conſiliarius peritiſſimus, 9
ob cuius peritiam in ſummum Italiæ Senatum apud Inuictiſſimum Regem aſſumptus, & ab eo ad præſidendũ in ſacro Conſilio cum Viceprothonotarij officio honorificè cum titulo Comitatus Sacei dimiſſus, Ianuæ vitam cum morte commutauit: propter quod decimuſſextus Præſidens fuit creatus Vincẽtius de Franchis, qui ex Regio Conſ. ad ſupremum Italiæ † in Hi- 10
ſpania Senatũ electus, antequàm hinc diſcederet, Præſidens, & Viceprothonotarius fuit declaratus, vir omnium conſenſu doctrina, & ingenio celeberrimus, ab omnibus collacrymatus deceſſit, qui ab omnibus vt pater venerabatur, magnum ſuæ probitatis teſtimonium relinquens, qui per multos dies ſe moriturum agnoſcens, maxima cum animi quiete de cœleſtibus agẽs, ſanctè, ac intrepidè deceſſit, plurimos relinquens filios probitate, ingenio, atque doctrina claros. Quo decedente, in eius locum fuit electus Fuluius † Conſtantius Neap. Patritius dum 11
in ſupremo Italiæ Senatu apud Regem noſtrum Regentis munere fungeretur, ob eius eximiam virtutem, prudentiam, atq; doctrinam, qui tamen antequam ad nos aduenirct inter Regiã Cancellariam Regentes fuit cooptatus, quartum locum ab iſta Ciuitate petitum obtinuit. Poſt eum ad hanc dignitatem fuit aſſumptus, D. Petrus † de Vera ab Aragonia ſacri noſtri Conſi- 12
lij Decanus ob eius in gerendis negocijs dexteritatem, ſingularem prudentiam, & legalis diſciplinæ ſcientiam, quibus omnibus virtutibus nunc in optimo Præſide gerendo ornatum ſe nobis oſtendit.

Habemus etiam ex præællegato proceſſu inter Ciccum Loffredum, & Ducem Caſtrouillarum fuiſſe alios quatuor, qui in huius ſacri Conſilij inſtitutione præfuerint, quos, quia Præſidentes non fuerunt; Præſidentium loco nominare nobis non eſt viſum, cùm potius Regis aſſiſtentes, quàm præſidentes fuerint; Hi fuerunt, Dux Aſculi ex nobiliſſima Vrſinorum familia, qui primus Regi Alphonſo aſtitit, Franciſcus Carrafa, ex quo Duces Andriæ deſcendunt, Ferdinandus Regis Alphonſi filius, & Honoratus Gaetanus fundorum Comes; qui tamen omnes ſupplicationibus legendis præfecti fuerunt.

T *Conſiliarij*. Hoc nomen antiquiſſimum eſt, & apud Imperatores,

ratores,

Digitized by Google

ratones,& præfectos prætorios vſitatum, auth. quæ ſupplicatio C. de precib. Imp. offer.

Nouem. Creuit tamen Conſiliariorum numerus prout hic ſubditur prius vſque ad numerum denarium, qui in duabus aulis reſidentes ob negociorum expeditionem, vt in ſeq. prag. ſubditur, ius dicerent, idque fuit anno 1534. poſtmodum verò collocati fuerunt in tribus aulis, & auctus numerus aliorũ duorum, & hoc fuit anno 1568. poſtmodum additi fuerunt alij tres: tandẽ anno Dñi 1600. additi fuerũt alij quinque Conſiliarij in quarta aula, & ſic quinque in qualibet aula, & duo in M.C.V. quorũ nomina oium qui nũc viuũt hic deſcribere volui † iuxta eorum antiquitatẽ in S.C. & hi ſunt Domini D. Petrus de Vera ab Aragonia Præſidens, Io. Thomas Salamãca Hiſpanus Decanus, Nicolaus Antonius Gizzatellus, Ottauianus Cæſar, D. Io. Sances de Luna, Scipio de Curte, Io. de Meſtanza Hiſpanus, Iulius de Palermo, Io. Thomas Veſpulus, D. Frãciſcus Bernaldo à Quiros Hiſpanus, Marcus Antonius de Ponte, Fabius Riccardus, Felix de Ianuario, Ego, Fabius de Anna, Alphonſus Areualo Sedegno Hiſpanus, Cæſar Freccia, Iacobus de Franchis, Ioannes Ruiz de Valdinieſſo Hiſpanus, Ioan. Baptiſta de Leonardis, & D. Aloyſius Xaraua del Caſtillo, & Franciſcus de Valcarcel Hiſpani. Carol. Tap.

Deſti-

Deſtinantur duæ aulæ pro cauſis decidendis, & pro qualibet quatuor adſint Conſiliarij vltra Præſidentem. h.d. Tapia.

EX PRAGMATICA XLI.

De offic. ſacri Conſ.

CAROLVS, &c.

NVper à Cæſarea Maieſtate emanauit quędam Pragmatica, ſeu ſanctio tenoris ſequentis, videlicet CAROLVS, &c. Ex animo ſemper optauimus, & quotidie ſtudemus cũctos populos, quos noſtrum regit Imperium, & præcipuè iſtins præfatæ Siciliæ Regniculos in pace, & amœnitate, bono ordine, optimaq; iuſtitiæ adminiſtratione conſeruare, & quanto fieri poſſit à damnis, & bonorum iacturis, quæ ex varijs litium anfractibus paſſim oriri ſolent benignius ſubleuare. Quo fit vt cùm negocia quæ in noſtro ſacro Concilio Sanctæ Claræ, quæ in fideliſſima Ciuitate noſtra Neapolis celebrantur, tanta ſemper fuerint, ſintq; nunc, vt ex magno totius Regni ad huiuſmodi Tribunal concurſu, Præſidens, cæteriq; Conſiliarij illins, qui in vnica tantummodo aula hactenus congregari cõſueuerunt ad deciſiones cauſarum, vix ſufficiant, & propterea partes ex dilationibus damna ſæpe pati cogantur, nos, quibus eſt imminens de populis cura peruigilis, de his maximè quæ bonum publicum, & ſtatum illorum tranquillum concernunt, quorum maior pars in recta iuſtitiæ adminiſtratione conſiſtit, decernimus aliqua circa illius cultum edere, & ſancire, pręcipuè circa perſonas publicas, quod ſuum eſt vnicuiq; tribuentes, à quibus aut iniuſta, aut æqua negociorum deciſio, & plana Prouinciæ gubernatio ſcaturit, ſatis ſuperq; pro certo habentes hoc ſalubri medicamine iuſtitiam breui tempore incolumitatem aſſecuturam. Quamobrem, matura Sacri Concilij præcedente deliberatione, decernimus, & ordinamus, prout ſerie cum præſenti de certa ſcientia, Regiaquè auctoritate noſtra, & conſultò decernimus, vt de cætero Tribunal huiuſmodi Concilij Sanctæ Claræ in duas aulas diuiſum, & diſtinctum eſſe debeat, & cenſeatur, in quarum vtraque quatuor optimi Doctores præter Præſidentes, qui ambobus, videlicet earum vtrique ſingulis diebus prout negociorum moles, reiquè exigentia, & breuior iuſtitiæ expeditio poſtulabit, ſibiquè videbitur, intereſſe debeant, exiſtant, & reſideant.

In pragmatica præcedenti in ver. Nouem, dictum eſt quot aulæ, & Conſiliarij ſunt hodie in ſacro Conſ.

Singulis duobus menſibus Conſiliarij mutent aulas. h.d. Tap.

EX PRAGMATICA II.

De off. ſac. Conſ.

CAROLVS, &c.

§. MAgnifico Preſidente, & Viceprotonotario, & Regij Conſiglieri del ſacro Regio Conſeglio di Santa Chiara hauendo viſta la retroſcritta liſta, vogliamo, vi diciamo, & ordiniamo, che conforme à queſta liſta teniate il Conſeglio nelle due Sale, e che li Conſeglieri debbiano mutar la Sala da due meſi in due meſi, che tale è la noſtra volontà, & intentione, e coſi ſi eſſeguiſca, e non altramente: la preſente ſi conſerui nel ſacro Conſeglio, acciò che ſempre ſe biſogna ſi ſappia, e poſſa vedere queſt'ordine, & oſſeruarſi inuiolabilmente, dandone notitia à tutti li retroſcritti Conſiglieri, Maſtrod'atti, & Portieri, acciò che per neſſun di loro ſi poſſa allegare ignoranza. Datum in Caſtello nouo Neap. die 26. Iunij. 1534. Don Petro de Toledo. Vidit Decolle Reg. Vidir Figueroa Regens. Vidit Loffredus Reg. Martiranus Secretarius.

Conſiliarij ordinatim ſedeant, altero deficiente, ſequens eius locum ingrediatur, ſacrum Conſilium inſufflat ſpiritum vitæ. De cauſis arduis, & feudalibus cognoſcit: appellationes intra 25. vncias omiſſo Magna Curia medio non admittit: & vbi duæ ſententiæ Magnæ Curiæ conformes fuerint, niſi exequutione facta. h.d. Tapia.

PRAGMATICA III.

De offic. ſac. Conſ.

REX FERD. I.

DEficiente aliquo, vel abſente ex ſacri Concilij Conſiliariorum numero, collegam, qui poſt eum proximè ſedebat, illius ſedendi locum recipit, atque alios gradatim aſcendere volumus, Conſiliarium verò nouiſſimè creatum in nouiſſimo loco recipi ordinamus.

Vt autem ſacri omnibus Concilij noſtri auctoritas innoteſcat, ſcire omnes volumus actorum, proceſſuumq; conualidationes, T in integrũq; reſtitutiones cum temporis propagationibus, quas ſpiritus T inſufflationes in Regno nominãt, à nobis illi conceſſas eſſe, cauſarum præterea omnium quantumnis atduarum, ſiue illæ etiam, Comitatuum, Marchionatuumquè, ſiue Ducatuum, & Principatuum, vel quorumcunque nobilium feudorum extiterint cognitionem eidẽ ſubijcimus, aliorumquè omnium, de quibus cognoſcere ſuperiori tempore conſueuit Magna Curia Vicariæ, niſi tantùm

cauſæ

cauſæ eiuſmodi fuerint, in quibus de minori, quàm de vigintiquinque vnciarum ſumma agatur, tales etenim cauſas alias ad Curias inferiores cognoſcendas remittimus, à quibus ſi prouocabitur, ſciāt appellationes nō ſibi prius noſtrum ad Concilium appellationem deſerre permitti, quàm ad Viearię forum appellauerint, vt minoribus à Curijs T gradatim ad noſtrum ſacrum Concilium perueniant. Quod ſi eiſdem in cauſis, duæ T cōformes ſententiæ in totum, vel in partem promulgatæ fuerint, vel vnum laudum ſi fortè cōptomiſſum factum fuerit, & vna ſententia, vt ſupra, conformes extiterint, quatenus conformes fuerint, nonniſi executione facta, ac de reſtituendo in ſuccumbentiæ caſu cautione pręſtita ad Sacrum Concilium appellari.

Don Peraſant Ducis de Alcala Viceregis ſuper prædictis noua prouiſio.

NOs autem in primis cauſis nedum quantitatis hic deſcriptæ, ſed quarumcunq; ſeruari mandamos Pragmaticam per eundem Sereniſſimum Regem Ferdinandum, editam in Ciuitate Puteolorum primo Ianuarij. 1488. Inter alias iam impreſſam, vt illæ non extrahantur à diſtrictu incolatus Conuentorum, ijs exceptis, quarum cognitio ex priuilegio perſonarum, rerum, cauſarum, ſiue alio, ſpectat ad dictum ſacrum Conciliom, cuius priuilegij qualitas omninò exprimatur in ſupplicationibus, aliàs nullatenus committantur, in hac verò Ciuitate Neap. & eius diſtrictu, primæ cauſæ ad ſummam vſque ducatorum ſexaginta committantur Magnæ Curiæ Vicariæ, in cauſis verò appellationum infra ſummam vnciarum 25. hic expreſſa, ſeruetur omninò præcedens diſpoſitio io præteritum malè obſeruata.

In alijs autem vltra ſummam prędictam q̄ in ſequenti ordinatione eſt diſpoſitum, ſeruandum erit. Quod verò hic ſancitum eſt de executione ſentētiarum Iudicum inferiorum confirmatarum per Magnam Curiam, infra prænarratam ſummam vnciarum 25. fortiori ratione declaramus, ſeruandum in duabus ab eadem Magna Curia ſententijs, infra dictam ſummam conformiter latis. Statuentes de nouo, quòd ſententię in poſterum proferendę per ipſam Magnam Curiam in primis cauſis ciuilibus à ducatis centumquinquaginta infra, cùm ibi adſiſtant tres Iudices, quos pro poſſe conabimur, doctrina, & experientia idoneos, deputare, mandentur executioni, cum cautione de reſtituendo in caſu retractationis, non obſtante appellatione forte interponenda, quę committatur cum clauſula facta prius executione, vel circa pręiudicium executionis dictę ſententiæ à qua appellatur.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HÆc pragmat. ſeruatur hodie in ſacro Conſ. ſedent enim Conſiliarij vnuſquiſq; prout prius ad ſacrum Conſilium
1 fuit aſſumptus à dextris, & † à ſiniſtris Præſidis; à dextris enim ſedet Decanus, & à ſiniſtris alius, qui eum ſequitur antiquior Conſiliarius, & ſic alij quando totum S.C. vnitur: quando verò per aulas diuiduntur, ſedet antiquior, qui caput aulæ dicitur, & in ea præſidet ad dexteram, & alius, qui in ea aula eſt antiquior ad ſiniſtram, deficiente verò ob infirmitatem, vel aliud temporale impedimentum antiquiore, non vidi eius locum ab alio occupari, quando per paucos dies fuit abſens: ſed vbi congregantur Conſiliarij in aliqua aula, licèt ex diuerſis non interuenientibus antiquioribus, quos (vt dixi) aularum capita vocamus, vidi eius loca ab alijs antiquioribus occupari. Hic autem mos iure communi eſt inſtitutus ex l. 1. C. de præfect. prætor. lib. 12. ad quod faciunt dicta per Tiraq. in tract. de iure primogen. in præfatio. num. 115. & ſeq.
T *In integrum reſtitutiones.* Hoc non eſt ſpeciale in ſac. Conſ.
2 cùm omnibus Magiſtratibus, qui habent † merum imperium permiſſum ſit in integrum reſtitutionem dare, vt inquit Vlpianus in l. in cauſæ, la ſeconda. §. fin. iuncta glo. in verbo magiſtratus, ff. de minoribus, in quo tex. & in ſequentibus traditur, qui poſſint in iotegrum reſtitutionem dare, & in l. minor. §. ſi autem. dicitur aduerſus Principis ſententiam perraro ſolitum eſſe in integrum reſtituere, & aduerſus ſententiam la-
3 tam † à delegato à Principe, noo alium, quàm ipſum Principem in integrum reſtituere.
4 T *Inſufflationes.* Hæc inſufflatio dicitur † in integrum aduerſus lapſum inſtantiæ reſtitutio, & meritò inſufflatio ſpiritus vitæ dicitur, nam cùm iudicij vita, ſi ciuilis ſit, triennio præſcribatur, vt ſtatutum eſt in l. properandum, C. de iudic. quo elapſo tēpore perempta dicitur, nec poteſt reuiuiſcere, niſi Princeps, qui Dei vices gerit in terris, vt ſupra diximus in cōſt. poſt mūdi machinam, ſpiritum vitæ inſufflet, quæ verba deſumpta ſuot ex lib. Geneſ. c. 2. cùm creato homine ex limo terræ ſpiritum
5 Deus inſufflauit. Hæc autem † inſufflatio à Principe tantùm impetrari poteſt, vt tradit Paris de Puteo in tract. de ſyndicatu, in verb. ſententia, in c. reſtat vnum aliud. debet tamen fieri ex cauſa abſentiæ, peſtis, aut alterius iuſti impedimenti, poteſt tamen fieri etiam quando dolo aduerſarij perijt, vt idem Paris cit. loco nu. 6. tradit poſt Cyn. in l. ſi cum ipſe, de excuſat. tut.
Hoc autem † caſu debet fieri inſufflatio refectis expenſis parti 6
aduerſæ: Et intantùm hoc etiam verum, vt ſi per ſacrum Conſilium eſſet facta iouſufflatio ſpiritus, poſſet pars replicare non eſſe audiendam aliam partem niſi refectis expenſis, vt tradit Maran. in ſuo ſpec. 5. par. num. 24. & 25.
Colligimus ex huius prag. tex. ſacrum Conſ. inſufflare ſpiritum vitæ omnibus cauſis, quæ agitantur in omnibus Regni curijs: ſed difficultas erat, an id procederet in ſac. Conſ quia cùm
ſit conciſtorium † Principis, non perit inſtātia, ſecundùm Bal. 7
in conſ. 217. in col. fin. 3. vol. & Rebuff. ad conſt. Franciæ, tract. de appell. art. 120. glo. vnica, qui dicit introducta cauſa in parlamento, non currere amplius inſtantiam, ſed veritas eſt io cōtrarium, quia etiam in ſac. Conſ. currit inſtantia, & per conſequens inſufflatur ſpiritus vitæ, vt tradit Affl. deciſ. 283. & licèt Maraota dicta 5. parte, nu. 13. videatur contrarium affirmare, Ego tamen vidi ſeruari, quòd Afflict. dicit, & ſpiritum vitæ per S. C. Præſidem inſufflari: hoc tamen eſt verum quòd ſi fue-
rit lata ſententia per ſacrum Conſ. perempta inſtantia, † non 8
propter hoc annullatur, vt tradit Affl. d. deciſ. 283. & in cauſa Illuſtris Ducis Nuceriæ cum Illuſtri Marchione Fuſcaldi, cùm fuiſſent propoſitæ pro parte Illuſtris Ducis aliquæ nullitates, quorum erat præcipua peremptio inſtātiæ, fuit idem deciſum per rationem de qua in d. deciſ. Affl. & fuerunt habiti pro vero duo articuli, primus, quòd in S.C. perit inſtantia, ſecundus, quòd non pro hoc annullatur ſenteotia inſtantia perempta. de quo vide aliqua in conſt. Omnes Baiuli, ſub tit. de iudicijs.
T *Gradatim.* Iuxta diſpoſita per Imp. in l. præcipimus, C. de appellat. & in l. Imperatores ff. eod. ad quod faciunt quæ latè dixerunt Spec. in tit. de appellat. § nunc videamus, & Maran. 6. par. de appell. num. 285. vbi ponit regulam cum fallentijs, in
Regno † tamen licet appellare ad S.C. omiſſo medio in cauſis 9
vltra vigintiquinque vncias, vt in hac prag. Hoc tamen intelligendum eſt, vt non præiudicet Baronibus, qui habeot cognitiooem primarum, & ſecundarum cauſarum, nam appellari
† non poteſt omiſſo medio, & propterea in dies ſacrum Col- 10
laterale Conſilium mandat expediri prouiſiones Regijs Audientijs, & alijs tribunalibus ſuperioribus, ne appellationes vaſſallorum admittant: ſed ad Iudices ab ipſis conſtitutos in ſecundis, & tertijs cauſis remittant, & ita ſeruamus in ſacro Conſilio, quotiès enim Barones petunt cauſæ remiſſionem,

ad eos

Digitized by Google

EX DICTA PRAGM. XLI.

De offic. Sacr. Conſil.

CAROLVS &c.

PRo diſcuſſione, & deciſione cauſarum magnæ importantiæ, in quibus omnes Conſiliarios congregari, noſtro vel alterius qui pro tempore fuerit Vice Regis, ſeu Præſidentis arbitrio, hic remiſſum eſt fuerunt hactenus aſſignati dies Mercurij, & Sabbati cuiuſlibet hebdomadæ, in quibus congregatio prædicta fieri conſueuit: Deinceps autem illam diebus iuridicis Martis, & Veneris ex cauſis nobis rationaliter viſis, & in Regio Collaterali nobis adſiſtente Concilio mature diſcuſſis, fieri præcipimus.

Vnio Aularum non poteſt peti poſt dies quindecim à die citationis ad dicendum poſt concluſionem.

PRAGMATICA LXIIII.

De offic. S.C. nouiter impreſſi.

PHILIPPVS REX &c.

DOn Ioannes de Zunica, &c. Eſſendo peruenuto à noſtra noticia, che molte volte nel Sacro Regio Cõſiglio de Capuana ſe ritardano l'eſpeditioni delle cauſe per le ſuppliche, & memoriali che danno le parti, che deſiderano impedirle, nelle quali ſupplicano che la cauſa ſe ſpediſca in doi rote, ò in virtù del Capitolo conceſſo à queſta fideliſſima Città, quando la cauſa della reclamatione, eccede ducati dui millia, ò per altra cauſa dependente de arbitrio noſtro, ò del Magnifico, & Circumſpetto Preſidente del Conſiglio nella prima inſtantia. Volendo ouuiare à queſte calumnie per il beneficio publico, e buona adminiſtratione della giuſtitia con parere del Regio Collaterale Conſiglio appreſſo di noi aſsiſtente con la preſente pragmatica omni tempore valitura, ſtatuimo, & ordiniamo che in tutte le cauſe, etiandio d'vniuerſità, pupilli, Eccleſie, & altre perſone priuilegiate, quando la parte deſidera, ò per giuſtitia, ò per gratia che ſi termine la cauſa in due rote, debbia ſupplicarlo, & farne inſtantia infra lo termine de giorni quindici numerandi, dal di che ſarà citato in la cauſa ad dicendum, dopoi fatta la concluſione, & elapſo detto tempo non ſe admetta, ne ſuppliche, ne memoriali, ne quali s'intendano fatte le decretationi con queſta conditione, pur che poi infra detto tempo, eccetto ſe eſpreſſamente ſi diſpenſaſſe per noi alla preſente pragmatica, & per quella rota, doue pende la cauſa ſi poſſa, & debbia procedere alla eſpeditione, conforme à giuſtitia non obſtante dette ſuppliche, & memoriali, & che contra la preſente non ſe admetta reſtitutione in integrum, in beneficio di perſone priuilegiate. Et coſi volemo, che ſi debbia oſſeruare, & non altrimenti, che per tal'effetto hauemo ordinato farſi la preſente pragmatica predetta, & affigerſi in valuis nel tribunale del detto Sacro Conſiglio.

Datum Neap. die 22. menſis Aprilis. 1578.
El Conde de Miranda.
Vidit Moles Regens. Vidit Lanarius Proregens.
Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus generalis mandauit mihi Dominico de Torres pro Secretario. In pragmaticarum primo. fol. 56.

A ſententijs tribunalium Regni poteſt appellari ad M. Curiam, & in cauſis vltra xxv. vncias gradatim appelletur.

PRAMATICA IIII.

De offic. Sacr. Conſil.

FERDINAND. I.

AD ſubditorum noſtrorum releuamen, ne ſumptibus, laboribusq; ac longis itineribus fatigentur, ſi à ſententiis quæ in Regni tribunalibus proferentur, proclamare, & appellationes proſequi voluerint, decernimus, haud neceſſe eſſe ad Maieſtatem noſtram immediate recurrere, ſed ad Sacrum Concilium per nos Neap. deputatum deferre appellationem ſatis eſſe, facultate ad Magnam Vicariæ Curiam, & alias inferiores curias appellandi integre ſeruata, vt de iure atque Regni conſuetudine hactenus ſolitum eſt: Ita tamen vt in cauſis à 25. vnciis, vt prædictum eſt gradatim appelletur.

Sententiæ, & decreta S. C. exequutionem paratam habent non obſtante reclamatione, præſtita tamen cautione infra decem dies, & latis duabus ſententijs conformibus imponitur perpetuum ſilentium hoc dicit Tapia.

PRAGMATICA V.

De offic. Saer. Conſil.

FERDINAND. I.

SEntentias autem, & decreta concilij, & quidquid ab eo ordinatum prouiſumue fuerit, vt à ſupremo emiſſa tribunali executioni mandari edicto perpetuo iubemus, à quibus neque appellari, nec de eorum nullitate dici poſſe concedimus, cautionem tamen prius vt fieri hactenus conſueuit de reſtituendo in caſu ſuccumbentiæ ſi pro reuiſione fuerit infra decem dies ſupplicatum, præſtari volumus. Ne vero tantæ iuriſdictionis ſententiæ, decreta, ordinationes, prouiſioneſque irritæ ſint atque inanes, Locumtenenti noſtro generali, omnibuſq; Capitaneis, ſtipendiariis militibus noſtris, ac Siciliæ Regni magiſtratibus, vt illarum executioni ſi opus fuerit, fortem, armatamq; manum præſtent imperamus, licere tamen volumus condemnatum intra iuris terminum, per ſupplicationem eodem in concilio contra ſententias proceſſus reuiſionem petere, & à noſtra cancellaria, ſi prius iudicato paruerint ſemper, & ſupplicatione reuiſionis litteras impetrare, Sacro Concil. exhibendas, vbi ante anni decurſum vnius, proceſſum reuideri, atque etiam iterum, ſicut ei iuſtum viſum fuerit, iudicari ordinamus, illis quos merito legitimeque inſtantibus ſuſpectos partibus eſſe nouerit reiectis: Poſtquam vero duæ Sacro à

Concilio conformes ſententiæ promulgatæ fuerint, perpetuum, vt hactenus in Regno obſeruatum eſt ſilentium imponendum eſſe decernimus.

Eorum, quæ hic dicta ſunt Don Perafanni Vice Regis declaratio.

QVæ præſenti ſunt ordinatione ſtatuta omnino ſeruanda iubemus, declarantes illud, quod hic expræſſum eſt de nullitate ſententiæ Sacri Concilij, dici non poſſe ad finem retardandæ executionis procedere, quando nullitas requirit probationem extrinſecam vel aliam indaginem. At quando allegantur nullitates ex eiſdem actis, tunc, prout iuris ratio expoſtulat, & vſu receptum eſt, quouſque diſcutiantur in executione ſuperſedendum. Et in præmiſſo caſu ſi allegans ſuccumberet, quia pronuntiatur nullitates allegatas aduerſus ſententiam Sacri Concilij non obſtare, pœna in Regia nouella ordinatione contenta plectendus erit, cuius ordinationis tenor talis eſt.

CArolus &c. Quamplurium litigantium querula diſpoſitione, pariterq; Sacri Regij Concilij relatione; præcipimus à certo tempore citra, ex quadam abuſione introductum aduerſus omnes ferè ſententias eiuſdem Sacri Concilij de nullitate opponi ad impediendum, & protrahendum ipſarum ſententiarum executionem, adeò vt per diuerſas aduocatorum, & procuratorum aſtutias longò plùs in conſecutione executionis poſt ſententiam, quàm in ipſa ſententia obtinenda elaboretur. Quo fit vt interdum nonnulli litibus & expenſis fatigati, derelictis cauſis ſuis, iuſtitiam conſequi deſperent. Volentes igitur de optimo iuris remedio prouidere, præſenti ſanctione in perpetuũ valitura, ſancimus, quod, quando contigerit aduerſus ſententias ſeu ſententiã præfati Sacri Concilij per procuratores, ſeu aduocatos, ſeu per ipſas partes principales de nullitate, ſeu nullitatibus calumnioſè, ad differendum executionem opponi, & quas nullitates ſeu nullitatem in iure, aut in facto minime ſubſiſtere compertum fuerit, dum per idem Sacrum Concilium procedendum fore ad executionem abiectis nullitatibus non obſtantibus pronuntiari contigerit, qui de nullitate dixiſſe comperietur, ſententiæ latæ citra mille ducatos duarum vnciarum, ſi vltra mille ducatos, quindecim vnciarum pœnam ſe nouerit incurſurum, & quod pecunia peruenienda à dictis pœnis conuertatur pro ſalario Cappellanorum Miſſas quotidianas celebrantium in eodem Sacro Regio Concilio, & ad ornatum dictæ Capellæ, & veſtimentorum pro celebrandis dictis Miſſis, ac eleemoſinarum ad arbitrium noſtrum, quas quidem pęnas omni, & inuiolabili modo exigi volumus atq; mandamus. Et vt præmiſſa noſtra Regia ſanctio, & pragmatica omni futuro tempore perpetua ſtabilitatẽ vigeat, & nihil detrimẽti patiatur, Mandamus prædictis Regijs officialibus, & ceteris omnibus ad quos ſpectabit, ſpectareq; poterit in futurum, quatenus hanc præſentem noſtram ſanctionem, & pragmaticam, & in ea contenta ad vnguem, & inuiolabiliter obſeruent, & obſeruari faciant, illamq; publicent, & publicari faciant atq; mandent, prout ſolitum eſt & conſuetum, ad hoc vt vnuſquiſq; notitiam habeat, & aliter ignorantia allegari non poſſit, & contrarium non faciant neq; fieri permittant occaſione aliqua, ſiue cauſa, ſi præter iræ & indignationis Regię incurſum, pęnam ducatorum auri mille cupiunt euitare. In quorum fidem pręſentes fieri iuſſimus Regio ſigillo impreſſas.

Datum in Caſtro nouo Neap. die 20. menſis Ianuarij 1545.

Don Petro de Toledo.

V. Decolle R. V. Loffredus R. V. Martialis R.

Dominus Vicerex Locumtenes generalis mandauit mihi Bernardino Martirano. in cur. 12. fol. 279.

De quibus quidem pęnis in pręmiſſa Regia prouiſione contentis, ac aliis quibuſcumque percipiendis, & exigendis per dictum Sacrum Concilium, ſiue deputandum ab eo, ac de illarum introitu, & exitu per eundem Perceptorem rationẽ reddi in Regia Camera Summarię quolibet ſemeſtri volumus atq; mandamus, abuſu quouis procul pulſo atq; reiecto.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

PRima pars huius pragmaticæ, quæ loquitur de exequutione ſententiæ Sacr. Concil. ortum habuit ex auth. quæ ſupplicatio C. de precib. Imper. offer. ſecunda verò, quæ de imponendo perpetuo ſilentio loquitur, conformat ſe diſpoſitioni tex. l. ſi quis aduerſus. C. eod. tit. Quo ad primam partem concordat lex 6. tit. 25. par. 3. & l. 2. tit. 27. lib. 3. ordinat. & l. 8. tit. 4. lib. 1. & idem ſeruatur in curia parlamenti Delphinatus teſte Guid. Pap. deciſ. 50. & 420.

Amplia iſtius primæ partis diſpoſitionem, vt exequutioni
1 † demandetur non obſtante reſcripto à Principe impetrato,
vt tradit Rebuff. ad conſtit. Gall. tract. de arreſtis art. 109. gloſ. vnica in fin. quod nullius eſſe momenti dixit Guid. Pap. d. deciſ. 420. immò puniuntur ſecundum illius curiæ conſuetudinem talia reſcripta impetrantes, vt vterq; Gallus citatis locis tradit, & ita ſeruatur in S. Conſ. vt per hanc prag. fuit ſtatutum. vidi tamen peritiſſimum Præſidem Vincentium de Franchis quoties à decretis S. C. ſupplicabatur, & pars allegabat non fuiſſe auditam in aula, & de iuſtitia eius liquebat, ſolitum fuiſſe ſupplicationes accipere, eaſq; cõmiſſario tradere, vt non obſtante decreto partem ſupplicantem audiret nalis,

Secundo amplia, quòd non impediatur exequutio per di-
latinnem † quinquennalem ſecundum ſtilum curiæ Delphi- 2
natus; de quo Guid. Pap. deciſ. 97. alias ampliationes vide per Rouitum hic.

Amplia etiam, vt in iuditio finium regundorum † ſint fines 3
apponendi non obſtante interpoſita reclamatione, vt deciſum tradit Afflict. deciſ. 341.

Amplia quarto, vt ſi apponatur exceptio † compenſatio- 4
nis adhuc ſententia mandaretur exequutioni, & in iuditio cõpenſationis procederetur, vt tradit Capyc. deciſ. 167. &c. Et tandem declara hanc prærogatiuam eſſe conceſſam, ſententijs
curiæ † Caietanæ vigore ſtatuti dictæ Ciuitatis, ex facultate 5
Regia illi conceſſæ, nam Rex Federicus in anno . Conceſſit facultatem Ciuitati Caietæ condendi ſtatuta, inter quæ eſt iſtud, quòd ſententiæ illius curiæ exequutioni demandentur, non obſtante appellatione interpoſita, ſecundum, quòd fuit iudicatum, pluries in Sacr. Conſ. & præcipuè relatũ à Præſidę Antonio Orificio in cauſa Monialium, & Abatiſſæ Sanctæ Catarinæ de Gaeta cũ Hieronymo Mataſſa die 14. menſis Octobris 1563. & pluries in aula in qua ego reſideo referentibus peritiſſi-

Digitized by Google

riſſimis dominis Nicolao Antonio Gizzarello, & Marco Antonio de Ponte, & die 18. Februarij 1604. ad relationem M. C. idem fuit deciſum in cauſa inter Petrum Antonium, & Benianum Abodinum penes actuarium eiuſdem de Rogerio.

Limita iſtam pragmaticam non procedere in cauſis criminalibus, nam ſi M. Curia aliquem condemnet, & Sacrum Con-
6 ſilium reuocaret † condemnando in plus, vel minus non demandatur exequutioni ſententia S. C. pendente reclamatione, vt teſtatur Vinc. de Franch. deciſ. 139. & vidi pluries ſeruari, quando damnum eſt irreparabile, & hoc eſt quod tradit etiam in cauſa ciuili Anna alleg. 69. in duobus caſibus; quando vellet vendere feudum, vel quando Caſtrum eſſet perueniendum pœnes aliquem, à quo non poſſet de facili recuperari, vt tradit Bal. in l. ſi feriatis ff. de arbitr. Roman. ſin. 377.
7 Secundo non procedere † quando de nullitate dicitur in §. qui ſequitur, & incipit quæ præſenti, quod hodie ſeruamus.
8 Tertio limita non procedere in integrum reſtitutione † poſtulata nam eo caſu impediri exequutionem ſententiæ iuxta tit. C. in integr. reſtit. poſtul. ne quid noui fiat, poſt alios tradidit Didac. Couar. pract. quæſt. cap. 25. num. 7. verſ. duodecimo licet, Rota Bonon. deciſ. 8. & alios latiſſimè congerit Theſaur. deciſ. 181. ibique limitat non procedere vbicunque præſumptio aliqua malitiæ vigeret iuxta notata in cap. ſolicitata de in integr. reſtit. vbi ita ſæpius deciſum teſtatur, quod ſublimitatur quando eſſet cauſa irretractabilis, in Sacro Conſ. dominus Præſes conſueuit decretare ſupplicationes, quæ cauſæ commiſſ. verbum, faciat ad finem videndi an ſit deferendum petitæ reſtitutioni, idq; ex eo quòd reſtitutio cum aliqua cauſæ cognitione concedenda eſt l. nam & poſtea §. ſi minor vbi Alex. & Iaſ. ff. de iur. iuran. qua deciſione pendente ſuperſeditur in exequendo.

Quarto intelligit iſtam pragmaticam non procedere quan-
9 do ex verbis eiuſdem ſententiæ oriretur † impedimentum, vt puta ſi fieret mentio meliorationum, vt in caſu deciſ. Capyc. 17. & Rota Bononienſis deciſ. 77. item in iuditio conuentio-
10 nali, † & reconuentionali; vt redditionis computorum, quia ſi eſſet latum decretum in vna partita pro actore, non demandatur exequutioni, niſi diſcuſſis omnibus rationibus, prout Sacrum Conſ. iudicauit in cauſa Illuſtriſſ. Principis Aſculi cum Io. Thoma Salamanca Regio Conſiliario filio Io. Salamanchæ eius generalis procuratoris, ac ſtatus Aſculi Gubernatoris. Hoc tamen non procedit quando mater fuit tutrix, & vult
11 exigere dotem, eo enim caſu non impeditur exactio† dotis propter redditionem computorum, prout quotidie in Sacro Conſilio ſeruamus ſecundum opinionem Negußantij in tract. de pignoribus primo membro 5. par. princip. num. 38. aduerſus Soccin. in conſ. 180. vol. 2. alias 126. vol. 1.

Hæc autem exequutio vt procedi poſſit ad redhibitionem ſententiæ non ſolùm intelligitur facta, quando in bonis exequu-
12 tum eſt: ſed et quando † his deficientibus debitorie cõſtituit carceratum, vt ſententia ex integro renderetur deciſum tradit Capyc. deciſ. 69.

Cautionem. Quod autem ſi quis non inueniat cautionem, an
13 poſſit admitti † ad iuratoriam Guid. Pap. deciſ. 59. num. 3. dicit quod ſic, quod tamen intelligerem quando eſſent bona immobilia in iuditio deducta, tunc enim qualibet cautio ſufficit, ſecus verò ſi eſſet reus condemnatus ad quantitatem eo enim caſu vt exequtioni demandari poſſit S.C. ſententia, conuertitur pecunia in emptionem, vt ſeruatur in Sacro Conſilio, de quo Aloyſ. de Leo laborioſus, & accuratus ſcriptor teſtatur in auth. quæ ſupplicatio C. de precib. Imper. offer.

Perpetuum ſilentium. Hæc verba deſumpta ſunt ex tex. l. ſi quis C. de precib. Imper. offer. quod intellige etiam ſi inter duas conſimiles ſententias lata fuerit † alia contraria, quòd 14
ita fuit practicatum in cauſa Illuſtriſſ. Marchionis Turris Francoliſij nunc Principis Roccæ Romanæ cum fratribus de Paulutio ex dictis per Couarr. d. cap. 25. pract. quæſt.

Limita hanc pragmaticam de perpetuo ſilentio non procedere in ijs, quæ ex tempore augumentum, † aut decrementũ 15
percipere poſſunt, vtputa in taſſatione alimentorum, & ſeruitiis vaſſallorum, & aliis huiuſmodi, nam & ſi per binas ſententias certa quantitas fuerit taſſata habito reſpectu ad certã quantitatem filiorum, aut vaſſallorum, ipſis creſcentibus, vel diminutis non erit præcluſa via agendi pro augmento, vel diminutione, ità ex Butri. in cap. 1. de re iudica. & aliis tradit Dec. conſ. 334. in ſuo caſu docet Anna alleg. 16.

Item limita vbi in ſecunda inſtantia eſſet deducta noua cauſa, † ſiue noua actio, tunc enim quia ſententia ſecunda 16
non eſt conſimilis reſpectu omnium deductorum in ſecunda inſtantia: ſed tantùm reſpectu aliquorum deductorum in prima pariet reſpectu primeuæ actionis perpetuum ſilentium, nõ autem reſpectu nouiter deductorũ, quod docuit Angel. in l. vnica. C. ne lice. tertio. prouoc. & Couarr. d. c. 25 num. 6. verſ. & ſi tractemus.

Tertio intellige vt non ſit prohibitum dicere † de nullitate; 17
etiam duabus exiſtentibus ſententiis conformibus, nam licet exequutio non impediatur, quando nullitas requireret extrinſecam probationem tamen quo allegaretur aliqua nullitas ex defectu iuris naturalis, quæ ex inſpectione proceſſus in promptu apparet impeditur exequutio, vt tradit Afflict. in deciſ. 383. & poſt eum Couarr. pract. quæſt. d. cap. 25. ratio eſt quia cum perpetuum ſilentium fundetur in duabus ſententiis validis intelligi debet, vt tales ſint, non quæ nullitatem aliquam continerent ad not. l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudic.

Quarto declara vt hoc perpetuum ſilentium † non præclu- 18
dat viam petendi reſtitutionem in integrum ad tex. in c. ſuſcitata de integr. reſtit. quod etiam deducitur ex eo, quia aduerſus † tres ſententias conformes appellatio denegatur l. vnica 19
C. ne liceat. tertio. prouoc. & clement. 1. de re iudic. & tamen in integrum reſtitutio ſublata non cenſetur, vt per Couarr. d. c. 25. num. 7.

Quinto non procedit quando ſententia lata eſſet † ſuper al- 20
terius relatione, tunc enim non dicitur venire contra duas ſententias, ſed contra falſum aut erroneum ſententiæ fundamentum, tex. in cap. fraternitatis, vbi docto. de frig. & malefic. Quod idem dicunt quando ad conſilium ſapientis lata ſunt, vt declarat Anton. de But. in cap. propoſuiſti de probat. Iaſ. in l. ſi conuenerit, ff. de iur ſdict. omn. iudic. & Auiles in commentario in capit. primo in verſiculo *à las partes*. numero. 26.

Decreta Sacr. Conſ. pro lege habenda ſunt.

EX PRAGMATICA XLVIII.

PHILIPPVS &c.

ETſi decreta ſtatutaq; ab eodem ſupremo Tribunali Sacri Concilij rationabiliter promulgata pro lege ſeruari oportet, Regia tamen ſi fuerint authoritate comprobata & publicata notitiæ, obſeruantiæ, & executionis recipiunt incrementũ. Cum itaque per idem Sacrum Conſilium ſucceſſiuis temporibus inter alia ſubſcripta fuerint, ſumma cum ratione lata decreta, quorum obſeruantia, & executio pro iuſtitiæ cultu, rectaq; illius adminiſtratione, perquam neceſſaria eſt & opportuna, illa propterea approbantes, & confirmantes, ac Regia qua fungimur authoritate, quatenus opus eſt, contenta in eis principaliter diſponentes, iubemus illorum continentiam, & tenorem, iuxta ipſorum ſeriem obſeruari, ſub pœnis in eis adiectis, & alijs arbitrio noſtro dictiq; Sacri Concilij, durioribus ſi viſum fuerit reſeruatis.

Inferenda ſententia duc. 200. tres ad minus Conſiliarij conformes voto, & in defectu conuocentur alij de altera aula, hoc etiam fiat in maiori ſumma.

EX PRAGMATICA XLI.

De offic. ſacri Conſ.

CAROLVS, &c.

PRæterea circa debitam cauſarum expeditionem, vtq; litigantium votis conſulatur de-

Digitized by Google

cernimus, quod in qualibet tam condemnatoria, quam abſolutoria ſententia ſummæ ſeu valoris du centorum ducatorum vſualis monetæ ipſius Regni, aut inde ſupra, tria vota conformia intereſſe debeant, quæ ſi in altera ex dictis aulis illa non interfuerint, & cauſa ſiue lis ſummam, ſeu valorem mille ducatorum dictæ monetæ attigerit, tunc Præſidens dictarum aularum, vnum aut duos doctores alterius aulæ nominare teneatur, qui deciſioni dictæ litis intereſſe debeant. In caſu verò quo mille ducatorum ſummam excederet, in tali diſcordia ambę aulæ interuenient, quod ſi ſimul cõgregatis tria vota conformia non fuerint, ſed paritas eorum, in huiuſmodi paritatis euentum ad te ProRegem recurſum haberi volumus, qui Iudices collegas non ſuſpectos illicò deputare, aut ex iſto Regio noſtro Collaterali Concilio aliquem, ſeù aliquos illuc mittere tenearis, qui cum doctoribus dictarum aularum, ad einſmodi litis deciſionem congregentur, quando autem cauſa ſeu lis ſummam ſeu valorem dictorum ducatorum ducentorum non attinget, duo dumtaxat vota conformia ſententiam proferant, & in caſu paritatis Præſidens prædictus alterius aulæ doctorem nominare curet, donec dicta duo vota conformia concurrant. Quo ad vero faciliores litium deciſiones, vtque pauperes litigantes indebitis expenſis non grauentur.

In cauſis minùs duc. 200. poſſunt Conſiliarij duo determinare, & confirmata ſententia appellationis per Conſiliu, habetur pro vltima deciſione, nec reclamatur, niſi falſitas allegatur debita executioni prius demandata.

IDEM REX.

VOlumus atq; committimus, quòd quando Præſidenti, & doctoribus Concilij prædictæ Sanctæ Claræ videbitur ſe binatim congregare, liteſque citra valorem ducatorum ducatorum quaſcumque audire, & determinare valeant, quòd ſi forſan concordes non fuerint, alius vt ſupra eis addatur, in cauſa enim ſiue lite minoris ſummæ ſeu valoris dictorum ducatorum ducentorum in Tribunali Magnæ Curiæ Vicariæ, aut alio quocumq; Tribunali ſiue iſtius Regni Audientia prius deciſa, quando ſuper ea in dicto Tribunali Sanctæ Claræ cognoſci contigerit, prima ſententia diffinitiua horum Conſiliariorum pro vltima deciſione, ſeu determinatione talis litis habeatur, à qua appellari ſupplicariue, aut aliter recurſus haberi minime valeant, niſi in caſu quo ſcripturarum, & doctorum, aut teſtium falſitatem allegarent, tunc enim permittimus quod ſententia prius executioni mandata, pars dictam falſitatem allegans audiatur, quòd ſi iudicibus benè viſum eſſe videbitur, efficiant vt pars ſententiæ executionem petẽs idoneè caueat, vt, ſi in reuiſionis gradu reuocata fuerit, effectum habeat talis reuocatio.

Si verò cauſa ſiue lis tametſi minoris ſummæ, ſeu valoris ducentorum ducatorum in Conſilio primæ inſtantiæ tractata erit, aut in alio Tribunali diffinitiuè deciſa non fuerit, in quolibet dictorum caſuum locum eſſe reuiſioni iubemus, quemadmodum in cauſis maioribus ſupra dictum eſt.

Hæc pragmatica declaratur per ſubſequentem.

Sententia Iudicis à quo pro ſumma duc. ducentorum confirmata per Sacr. Conſil. non reuidetur ſecus ſi fuerit reuocata.

PRAGMATICA LXII.

De offic. ſac. Conſ.

CAROLVS &c.

CVm dubitaretur in iſto Sacro Concilio ſuper intelligentia Pragmaticæ, quando appellatur ab aliquo Iudice inferiori ad ipſum circa valorẽ ducatorum ducentorum, an ſi ſententia primo lata in fauorem conueníi per ipſum Sacrum Conſilium infra ſummam duc. ducentum reuocetur, ſi erit ſtandum dictæ ſententiæ, vt amplius reuideri non poſſit. ſuper quo dubio volẽtes (vt decet) prouidere, & quatenus opus eſt dictam pragmaticam interpretari prouidentes, interpretamur vt dicta pragmatica intelligatur, quando prima ſententia fuerit per idem Sacrum Concilium confirmata. Ita quod tunc amplius reuideri de ipſius iuſtitia, vel iniquitate non poſſit, ſecus ſi fuerit prima ſententia reuocata, & ita intelligendam eſſe & obſeruandam declaramus, & interpretamur, & ita repertum eſt, fuiſſe obſeruatum poſt publicationẽ dictæ Regiæ pragmaticæ, non obſtante quacumque obſeruatione, vel declaratione, hactenus per idem Sacrum Concilium in contrarium obtenta, & facta, cum non videatur iuri conſonum quod intelligeretur, etiam ſi prima fuiſſet reuocata, & ita obſeruari mandamus. Datum in Caſtro nouo Neap. die 15. Decemb. 1543.

Don Petro de Toledo.

V. Decolle R. V. Martialis R. V. Loffredus R. Dominus ViceRex, Locumtenens generalis mandauit mihi Bernardino Martirano.

Hæc pragmatica declarat præcedentem.

Ex Cap. Neap. in Anno 1583. Cap. I.

REX CATHOLICVS.

ITem ſi ſupplica V. E. ſia ſeruita comandare ſi oſſerui la pragmatica che per la eſpeditione delle cauſe minime da ducento ducati à baſcio quali tengono impedito lo Conſiglio ſi giontino li Conſiglieri à doi à doi per la eſpeditionè di eſſe, con ſtabilire vna giornata per rota la ſettimana, & ſi debbiano coſi à doi à doi giontarnoſi conforme alla detta pragmatica.

Seruetur pragmatica.

EX PRAGMATICA XLI.

De officio ſacri Conſilij.

CAROLVS &c.

5 ITem quod cauſæ infra ſummam vnciarum 12. committantur ad decidendũ Conſiliariis Regiis ſingulis, qui, ſi eis videbitur, facto verbo in Regio Concilio iuſtitiam faciant in dictis cauſis, nomine, & vice Catholicæ Maieſtatis: verum ſi ab eorum ſententiis fuerit ſupplicatum, cauſa ſupplicationis debeat decidi per totum Conciliũ, poſſit

Digitized by Google

poſſit nihilominus ſententia lata per dictos Conſiliarios tanquam Regia exequtioni demandari præſtita cautione.

Sententia Sacri Conſilij proferantur nomine Regio.

PRAGMATICA VI.

De offic. Sacr. Conſil.

FERDINAND. I.

SAcrum præterea Concilium, locum publicis audientiis ſolitum habere volumus, vbi cauſæ proponantur, ſupplicationes per Concilij actorum magiſtros legantur, aduocati (ſi audiri depoſcent) audiantur, ſententiæ quaſcunq; promulgari inciderit proferentur, quas Regio pronuntiari nomine, & per cauſæ Actuarios legi mandamus, ſingulis autem ter hebdomadis, Martis videlicet Iouis, & Sabbati diebus, prout hactenus conſueuit, publica Sacrum Concilium in audientia mane ſedebit. Quod ſi etiam illi poſt prandium ad res agendas venire, aut alio die, vel aliquem præterire collibuer t, eius arbitrio permittimus.

Hæc Ferdinandus.

Erat olim locus ad regendum Tribunal Sacri Concilij deputatus in Monaſterio Sanctæ Claræ huius Ciuitatis Neapolis, vbi longo conſedit tempore, ab annis autem viginti citra, in Caſtrum Capuanæ tranſlatum eſt, vbi ſecundum morem hactenus obſeruatum ſingulis diebus non feriatis in poſterum regi mandamus ijs, quæ hic aliter ſtatuta ſunt non obſtantibus.

Non licet alijs Conſil. niſi Præſidenti, vel in eius abſentia Capiti de Rota proponere, vel reſpondere b d. etiam l. ſeq.

PRAGMATICA VIII.

De offic. S.R. Conſil.

FERDINAND. I.

SEdentibus in Concilio, vel publica in Audientia Conſiliariis, vbi loqui primum conſultationesq; proponere, atq; reſpondere, ad Præſidentem in eo ſolum ſpectat, nolumus cuiquam ex Conſiliarijs ipſis, ſiue publica, ſiue ſecreta in Audientia palam vel publicè loqui licere, niſi ei qui à Præſidente fuerit interrogatus Illum verò, qui ordinationi huiuſmodi contrauenerit, noſtro arbitrio mulctandum decernimus.

Dux de Alcala Vice Rex.

AVdiuimus hanc laudabilem ſanctionem peſſimo abuſu non obſeruatam in dicto Sacro Concilio, Mandamus propterea illam inuiolabiliter obſeruari, Magnifico, & Circumſpecto ipſius Sacri Concilij Præſidenti, iniungentes, directèq, præcipientes, vt illam omnino obſeruet, & ab omnibus, iuxta ſui ſeriem obſeruari faciat: Et quæ hic, & in ſequentibus de Præſidente ſtatuta ſunt, eo abſente à Sacro Concilio, vel altera aularum ipſius, in qua illa exequi oportet, per antiquiorem Conſiliarium ibidem tenentem primum locum illa diligenter obſeruentur.

Duæ aſſignantur dietæ Conſiliarijs in cauſis referendis.

PRAGMATICA IX.

De offic. Sacr. Reg. Concil.

1 EX Conciliariis Conſilij noſtri ſacri, pro cauſis quæ ipſis commiſſæ fuerint expediendis cuilibet dietas duas, vnam diffinitiuis pro ſententiis, alteram pro incidentibus concedimus, ſic vt ab antiquiori ſumatur initium temporum, deinceps inter ipſos prærogatiua ſucceſſiuè ſeruata, niſi aliud ex cauſa à Præſidente præfato ordinatum fuerit.

Dux de Alcala Vice Rex.

EXperientia rerum magiſtra, longa eouſq; vſus docuit tempus cauſarum à Conſiliariis referendarum & expediendarum, diſtribui per horas vtilius fore, prout nunc ſeruatur, ſicq; deinceps ſeruari mandamus.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 SEquentes pragmaticas in quibus de cauſarum expeditione tractatur ſituammus ſub tit. de iudit. eorumq; ordine, & ad hanc pragmaticam attinet circa tempus ſtatutum expeditionem die hodie ſeruari, quod in prima huius pragmaticæ parte eſt dictum quod ſcilicet duæ dietæ aſſignentur cuilibet ordine ſucceſſiuo, vt antiquior incipiat in menſe ſeptembri reliqui ſequantur.

Silentium teneri iubet a Conſiliarijs dum cauſæ referuntur. hoc dicit Tapia.

PRAGMATICA XI.

De offic. Sacr. Conſil.

REX FERDINAND. I.

QVoties per aliquem ex Conſiliarijs relationem fieri contingat, collegis ceteris mandamus, vt ſilentium inter ſe tantum præſtent, & aures à principio ad finem vſque referenti intentiſſimas præbent.

Dux de Alcala Viceregis.

IN hoc etiam deteſtandum inter Conſiliarios abuſum inualuiſſe accepimus, quem vti rectæ iuſtitiæ adminiſtrationi, admodum contrarium abhorrentes, illum penitus vitandum, præſentemq; ſanctionem omninò obſeruandam præcipimus.

Optima

CAROLI TAPIÆ REGI I CONSILIARII ANNOTATIONES.

OPrima ratione ſilentium Indicit Conſiliariis dum cauſæ referuntur, tum ne faſtidio ſint collegæ referenti, tum etiam, vt ipſe rectè audientes, rectè etiam valeant iudicare, mens enim diſtracta alijſq; occupata negotiis diſtinguere veritatem non valet, ideoq; cum ſit ille locus iudicandi non poteſt eſſe locus loquendi. Tempora enim ſunt diſtincta iuxta illud Salomonis, & erit tempus tacendi, & tēpus loquendi propterea requiritur, vt dum ſententiam proferunt iudices, ſedeant, aliàs ſententia † dicetur nulla arg. l. pen. in fin. ff. de iuſt. & iure. glo. & doct. in l. prolatam. C. de ſententi. & interl. om. in l. prima. C. de ſententiis ex breui

Tra-

Traditur in iſta pragmatica modus votandi cauſas in Sacro Conſ. h. d. Tapia.

PRAGMATICA XIII.

De offic. Sacr. Conſ.

FERDINAND. I.

POſt cauſę relationem, cum penſitata omnia ad illam ſpectantia, atq; diſcuſſa fuerint, decernimus, vt per eum qui in Concilio præſidebit vota exquirantur, in quibus explicandis relatorem ipſiuſq; collegas ſi forte plures fuerint primum locum habere volumus arguendi ad partes relatori poteſtatem concedentes, ita tamen vt in alterutram partem tandem pręciſè, ac ſine conditione concludat. Poſt quem † pari modo alij quoque Conſiliarij quo fuerint ordine interrogati, ſecundum Deum rectamq; animi conſcientiam liberè atq; ſimpliciter vota ſua ſententiaſque explicabunt, niſi ex dictis, & allegatis per alios repetentes, ſatis enim fuerit opinionem in qua ſint declarare, quam tantum ſi nouis rationibus iuribuſq; comprobare voluerint ad faciendum poteſtatem eſſe mandamus, pariterquè concedimus ſi à contra opinantium ſententia diſcedere, vel aliter ſentire voluerint, opinionem, vt ſuam rationibus firmare, & in contrarium deducta confutare, queant, nec relatori, vel aliis ex Conſiliariis licere volumus collegas ſuam dicentes ſententiam perturbare, niſi aliter ſe rem habere, quam ab eo qui ſententiam dicit, pręſupponetur, vel aliquid aliud in facto admonere voluerit, votis autem omnibus requiſitis rem de qua agitur diſcutere modeſtè pro veritate inquirenda Conſiliariis licere annuimus, etiam ſi libros inſpicere opus extiterit, quò iuſtitia clarius eluceſcat, Idemque Præſidens ab opinionum pluralitate concludere teneatur, Dum vero vota exquirentur, Secretarium Concilij ſolum antedictis intereſſe iubemus, qui Præſidentium cuiuſq; vota, ac demum concluſionem quę facta fuerit in modum qui ſequitur in regiſtro annotet, videlicet die, &c. Pręſidentibus in Concilio, &c. In tali cauſa, &c. Ac mox notulam per relationem vt infra proxime dandam inferat.

Cauſæ inceptæ votari non procraſtinentur, & ſententiæ latæ manu relatoris firmentur. h. d. cum duabus ſeq.

SEquitur Ferdinandi primi. Concluſione à prędicto Pręſidente, ſecundum plurium opiniones in cauſis facta à relatore notula in Concilio legenda formabitur, ad cuius inſpectionem, vt corrigi, emendariq; poſſit ſi vlla ſui parte clauda eſſet, conſiliarios omnes ceteris poſt habitis rebus conuenire mandamus, à quibus vbi approbata, vel emendata fuerit, eam relatoris prius, mox vero Pręſidentis prędicti manu ſignari, ſignatamquè, vt in regiſtro notetur, Secretario tradi mandamus, vt poſtea ad expediendam ordinationem, ipſius in forma partibus publicari queat, quam à Secretario ſub cuſtodia notulam conſeruari iubemus.

Duca de Alcala &c.

NOn defuere in pręſenti explicandorum votorum tractatu poſt has Regis Ferdinandi ordinationes, alię ſubſcriptę per Catholicam Maieſtatem felicis recordationis editæ huiuſmodi ſub tenore.

Item quod poſtquam fuerit cauſa diſputata, non poſſit alia referri ſeu votari in dicto Concilio, donec illa fuerit votata, niſi iuſto impedimento exiſtente, poſſint etiam, ſi cauſa fuerit ardua, & dubia, differre votare dictam cauſam per tres dies tantum, & interim poſſint referri aliquę cauſę breues, quę infra illud tempus poſſint expediri, vel aliquę cauſę ſummarię, quę de ſui natura non ſequuntur ordinarium.

Item quod ſi cauſa fuerit cœpta votari, & relator dedit votum ſuum, non poſſit differri votari per alios, ſed antequam recedatur à loco Concilij, votetur per omnes, niſi appareat, & emergat tale dubium, quod videatur etiam illis, qui votauerunt, vel maiori parti Concilij quod debeat differri in craſtinum.

Item q̃ cauſa votata debeat ſcribi incontinenti concluſio dictę cauſę cũ voto, vel in diſcordia antequam recedatur à loco Concilij: Et facta, & ſcripta concluſione votorum, non poſſit mutari ſubſtantia dictę concluſionis inconſulta Regia Maieſtate, vel illius Locumtenente generali, ſed ſecundum ipſam concluſionem, debeat omninò ferri ſententia infra ſex dies immediatè ſequentes.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

† POſtquem. In iſta pragmatica traditur forma votandi cauſas, & primum votum debere eſſe commiſſarij. Sed nõ exprimitur quis poſt eius votum debeat ſententiam ſuam proferre, an ſit ab antiquioribus, vel à junioribus inchoandum, in

in quo diuerſarum nationum mores in voto exquirendo refert Alex. ab Alex. genial. dierum lib. 4. cap. 11. pagina mihi 504. verſ. apud Athenienſes, In noſtro tamen Sacr. Conſ. hic
1 eſt receptus mos, quod aut agimus de exquirendis † votis circa cauſarum deciſionem, & tunc incipit commiſſarius, & ſequitur iunior ex conſiliariis, vt teſtatur Afflictus deciſ. 1. & Caccheran. in prohoem. deciſ. Pedam. num. 11. quem allegat Io. Vincentius Anna ſingul. 6. in fin. aut verò agitur de
2 aliis, & tunc † ab antiquiori inchoatur, & eo ordine vſq; ad iuniorem, qui vltimo ſuam dicit ſententiam. Inter aduocatos
3 etiam iunior † prius ſententiam dicit, & antiquior vltimo, vt tradit Io. Vincent. Anna d. ſingul. 6. & ita practicatur, de quo ſpeculator tit. de aduocato, §. iam nunc videndũ eſt num. 11.

Secretarium Concilij. Hoc eſt correctum vt infra in §. per dictas huius pragmaticæ, & hodie Secretarius † non interuenit in votando, ſed illi conſignanti decreta ſcripta manu com- 4
miſſarij. Hoc officium Secretarij exercet Annibal Cæſareus vir probitate, & ætate venerabilis, qui ſuas facultates in opera pia, ac religioſa adhuc viuens diſtribuit, nam & Hoſpitale propè conuentum Cappucinorũ, & Eccleſiam cum monaſterio ad Montaneã Sancti Martini religioſorum ordinis S. Dominici reformatorum, & Montem pauperum conſtruendũ curauit, & alia pia opera in quibus expendit ferè 70000. aureos.

1 *Cauſa capta votari non procraſtinentur, niſi ex cauſa vt hic. Tapia.*

PRAGMATICA XIII.

De offic. Sacr. Conſ.

CAROLVS &c.

5 CONſiderãdo noi che compie al ſeruitio della Ceſarea Maeſtà, & alla buona adminiſtratione della giuſtitia, & per euitare alcuni inconuenienti acciò che tutte le cauſe, le quali s'agitano in qual ſi uoglia tribunale, & ſignanter in queſſo del Sacro Conſeglio, ſi habbiano da ſpedire con diligentia, & ſenza dilatione, per tenore di queſto noſtro ordine vi diciamo, & ordiniamo, che in tutte le cauſe che in queſſo Tribunale occorreno, & occorreranno votare che ſarauno vn dì, l'altro dì ſequente le debbiate ſententiare ſenza dilatione nè interuallo, & coſi eſſequirete, & non altramente, perche com'è detto coſi compie al ſeruitio, & volontà di ſua Maeſtà, non facendo altramente per quanto deſiderate ſeruire, & vbbidire à ſua Maeſtà. Datum in Ciuitate Neap. die 23. Nouembris 1534. Poſt datum quando il dì ſeguente foſſe feriato lo riſeruareti per lo primo dì de negotij. Datum vt ſupra.

Don Petro di Toledo.

V. Decolle R. V. Loffredus R. V. Figueroa R. Martianus Secret. In Cur. Locumtenentiæ 2.

Decreta promulgatione non indigent, ſed ſubſcrictione commiſſarij, & quod dictum fuerat in prag. præcedenti, quòd ſecretarius interueniat in votis exquirendis corrigitur. h. d. Tapia.

EX DICTA PRAG. XIII.

De offic. Sacr. Reg. Conſ.

FERDINAND. I.

ITem quod ſententię, antequam publicentur, debeant videri per dictos relatores, & ipſarum manu ſignari.

Item quod decreta non indigeant promdlgatione, ſed ſtatim facto decreto (quod etiam debeat ſignari manu relatoris ſeu commiſſarij intimetur partibus, & detur copia vt non impediatur curſus cauſarum.

Prędictas Catholici Regij inſtitutiones ſuper explicatione deſcriptioneq; votorum, & alijs in eis contentis circumſpectoq; ſatis, & conſiderate factas, renouantes iuxta illarum ſeriem pręcipimus obſeruari, ijs tantum quæ in prima de diſcuſſione inter Conſiliarios poſt explicata vota, ac in ea, & alijs ſupraſcriptis de interuentu Secretarij atq; illius annotatione diſpoſita ſunt omnino exploſis, ſed ſecundum morem diutius obſeruatũ, quæ in ijs de Secretario tradita ſunt, per Conſiliarium vltimum in aula Commiſſarij reſidentem, fiant, & deſcribantur in diffinitiuis omnibus, an etiam in interlocutorijs magnę importantię, & in alijs vbi votorum diuerſitas interuenerit, in quorum quidem votorum explicatione, ne dum votantem ab alijs interrumpi modo aliquo nolumus, vt in præmiſſis ſtatutum eſt, ſed quod Conſiliarius quiſquè, ac etiam T Pręſidens, antequã votandi locum ſibi competere cœperit, verbis, ſignis, aut quouis modo in quam ſit iturus ſententiam, ſignificę, omnino prohibemus, contrafacientibus pœna non leui noſtro arbitrio reſeruata imminenti.

Publicatio vero dictorum votorum non in ſex dies, ſed per diem immediate ſequentem fieri debeat, iuxta nouam Regiam prouiſionem ſubſcriptam.

CAR. TAP. REG. CONS. ANNOT.

HViuſmodi pragmatica hodie ſeruatur nam reſpectu decretorum non requiritur publicatio, ſed tantum notificatio parti, & quo ad ſecretarium ipſe conſeruat vota tradità per iuniorem conſiliarium aulæ cuius oneri eſt illa ſcribere, & annotare.

T *Præſidens.* Hoc deberet ſummo ſtudio ſeruari, nam & ſi libertas votandi non aufertur, vis quodammodo ſit ex authoritate ſeniorum.

Prohibentur officiales decidendas cauſas tractare inter ſe extra Tribunalia, nec in iure nec in facto. h. d.

PRAGMATICA I.

De cauſis decidendis, &c.

PHILIPPVS REX &c.

ANtonius Perrenotus S. R. E. tituli Sancti Petri ad Vincula Presb. Cardinalis de Granuela, præfatæ Maieſtatis à conſiliis ſtatus, & in pręſenti Regno Locumtenens, & Capitaneus generalis, &c.

La più principal coſa, alla quale deueno attendere li Principi che gouernano è, prouedere che la giuſtitia ſia rettamente adminiſtrata per gli officiali deputati all'adminiſtratione di quella, & che ſi adminiſtri con li debiti & conuenienti modi,

circonſpetto Preſidente preſente ha laſſato, & da ſe ſteſſo intermeſſo di procedere nelle cauſe predette: Per tanto approbando il precetto, ordiniamo che da quà auante il magnifico, & circonſpetto Preſidente del Sacro Conſeglio, preſente, & che pro tempore ſarà, non debbia, nè poſſa intrometterſi alla cognitione, & deciſione delle coſe predette, che coſi ſummariamente ſi ſoleano trattare da lui in ſua caſa, ma che quelle ſi debbiano conoſcere per li magnifici Regente, & Giudici ciuili della gran Corte della Vicaria, nella forma ſolita, & conſueta, & eſſo attenda ſolamente alle cauſe ſi trattano nel Tribunale del detto Sacro Conſeglio ordinariamente.

Paria vota in ſententijs diffinitiuis, licet Præſidens adhæſerit vni parti non publicentur, ſed detur notitia Proregi, in incidentibus autem adhibeatur alius Conſiliarius, qui paritatis votorum diſcrimina tollat.

ITem attendendo, come è debito noſtro, che la giuſtitia debbia caminare per l'ordinarie vie, & vedendo ch'vna delle principali ordinationi dalle leggi introdutte è, che le ſententie ſi proferiſcano per quello, che inclinarà la maggior parte de gli voti: Et intendendo che in detto Sacro Conſeglio, per la preminentia che tiene il detto magnifico, & circonſpetto Preſidente de eſſo, che nella parità di detti voti la ſententia ſi promulga in fauore di quella parte in che eſſo hà votato, & concorſo. Per tanto volendo in queſto dare la forma che conuiene alla buona adminiſtratione della detta giuſtitia ſtatuimo, & ordiniamo, che da quà auante ſuccedendo il caſo predetto non ſi pronuntij altramente conforme alli voti, con li quali hà concorſo il detto magnifico, & circonſpetto Preſidente, ma oſſeruādoſi il ſecreto che ſi conuiene, ſe ne facci relatione à noi, acciò poſſiamo prouedere à quanto ſarà di giuſtitia, & queſto intendemo nelle ſententie diffinitiue, ma negl'incidenti ordiniamo che nella parità predetta de voti ſe chiami vn'altro Conſigliero, ilquale habbia da decidere la differentia de voti che ſtanno in paritate, Et tutte le coſe ſopradette come di ſopra ſtanno declarate, volemo, & ordiniamo che inuiolabilmente da tutti à chi ſpetta s'oſſeruino: Non facendoſi il contrario per quanto hanno cara la gratia, & ſeruitio Regio, & pena di mille ducati, oltra l'altre pene nelli ſopradetti capitoli, & ordinationi contente: Et acciò che ſia noto à tutti hauemo comandato affiggere della preſente pragmatica copia autentica nelli Regij tribunali di queſta fideliſſima Città.

Datum Neapoli in Regio Palatio, die quarto Iunij 1574.

Ant. Card. de Granuela.

Vidit Reuerterius Regens.
Vidit Salernitanus Regens.
Vidit Salazar Regens.
Dominus Locumt. & Cap. gener. mandauit mihi
Ludou. de Lobera pro Secr.

Conſillarij tribus horis aſsiſtant ſingulis diebus, & duabus poſt prandium domi audiant aduocatos, & procuratores. h.d. Tapia.

EX PRAGMATICA XIIII.

De offic. ſacri Conc.

FERDINAND. I.

SAcri noſtri Concilij Conſiliarios, ſi iuſta non fuerint cauſa impediti, ſtatuta hora mane in Conſilium venire volumus, atque ibi tribus continuè horis permorari, quod qui facere neglexerit, eum pro temporis omiſſi rata gagiorum ſtipendij minus aſſequi decernimus, cuius rei per dies ſingulos à ſecreterio fiet annotatio. ijdem Conſiliarij iuridica qualibet die in cauſis ſibi commiſſis, poſt prandium domi ſuæ, omni qua decens eſt patientia grauitateque, litigantes, procuratores, & aduocatos duabus ad minus horis audiant: Hucuſq; Ferdinandus.

Hæc audientia poſt prandium domi præſtanda; cōtemporaliter ab omnibus Conſiliarijs eadē erit hora inchoanda, à menſe ſcilicet Aprilis, vſque ad menſem Octobris hora decima octaua: à menſe autem Octobris, vſq; ad menſem Aprilis hora vigeſima, ſicq; in poſterum ſeruari iubemus.

CAR. TAP. REG. CONS. ANNOT.

HÆc pragmatica ita ſeruatur, verùm per quindecim dies ante ferias tribus horis additur quarta; quarum prima aſſignatur antiquiori Conſiliario aulæ, & eo ordine cæteris ſequentibus, ſic etiam his diebus quatuor horis manent. quando aulæ vniuntur, & quando accedit Magna Curia Vicariæ ad relationes faciendas, non quando poſt prandium reuertitur Magna Cur. vel iddem S. C.

Conſiliarij domi prouideant circa incidentia, niſi aliud videatur commiſſ. h. d. Tap.

PRAGMATICA XVI.

De offic. Sacr. Reg. Conc.

FERDINAND. I.

EX ſacri noſtri Concilij Conſiliarios in cauſis ſibi commiſsis vnuſquiſq; ſolum ſuper incidentibus prouideat, atq; illa ex ſua commiſsionis forma determinare poſſe Maieſtati noſtræ placitum eſt. Quod effici mandamus, niſi aliqua iuſta ex cauſa Commiſſario eodem in Concilio relationem facere videatur.

Dux de Alcala ViceRex &c.

DVm autem contigerit de incidentibus relationem in concilio fieri, ſeruetur inſtitutio Cath. Maieſtatis tenoris ſubſcripti, videlicet.

Item poſtquam facta fuerit relatio de aliquo incidenti vel emergenti per aliquem ex Regijs Conſiliarijs, debeat votari immediatè, antequam de alijs incidentibus fiat relatio, niſi ex aliqua iuſta cauſa differatur, & tunc non poſsit differri niſi ad ſequentem diem, & interim alia expediri, excepto caſu impedimenti relatoris.

Digitized by Google

Relationes Magna Curia ſiant die Iouis, & partes habeantur pro monitis h. d. Tapia.

PRAGMATICA XVIII.

De offic. Sacr.Conc.

FERDINAND. I.

RElationes de incidentibus, quas per Magnam Curiam Vicariæ, aliarumq; Curiarum Iudices Sacro fieri in Concilio prouiſum eſt, Mercurij tantum die, venturo tempore faciendas decernimus, ne ab illis res aliæ per Concilium agendæ, vt hactenus factum eſt, impediantur. Itaq; in poſterum alio ſinè monitu partes, vt ad eandem audientiam relationem in Concilio compareant, monitæ cenſeantur.

Dux de Alcala ViceRex.

LOngo iam tempore dies Iouis pro incidentiũ relationibus per Magnam Curiam Vicariæ, & aliarum inferiorum huius Ciuitatis faciendis ſtatutus eſt.

CAROL. TAP. REG. CONS. ANNOT.

HOdie tamen iudices cauſarum ciuilium ſeruant, vt moneantur partes aduerſus quas fuit porrecta ſupplicatio, non tamen debet moneri illa, quæ decretationem impetrauit de verbo faciendo, nam cum ſciens ſit, citari non debet ex regula l.1.§.fin.ff.de action. empt. & ita practicamus.

In cauſis votandis in Sac. Conc. non interueniat alius, niſi Iudices cauſa etiam ſi ſit Regius Conſiliarius.

EX PRAGMATICA XLI.

De offic. Sacr. Conc.

CAROLVS &c.

§ CIrca ea etiam, quæ ſecretum dicti noſtri Sac. Regij Conc. Sanctæ Claræ maxime concernunt, opportunè conſulentes, decernimus & iubemus, quod tempore votationis, & concluſionis cauſarum, ſoli Iudices qui eas votare, concludere. & decidere debebunt, & nullus alius pręter eos, (etiã ſi Conſiliarius fuerit) pręſens eſſe debeat, hoc tamen intellecto, quod vbi iam vota decreta fuerint, vocandus ſit ſcriba dictæ cauſæ ad ſcribendũ ſententiam, prout per iudices illi ordinatum fuerit, qui cauti exiſtant ne votum fortaſſis in contrarium probatum ipſi ſcribæ nullatenus declarẽt: Mandantes denuò vt aulis prædictis debitè inſeruiatur, Notarios, Scribas, Magiſtros Actorum, Porterios, & alios quoſcumq; officiales dicti Tribunalis inter dictas duas aulas, adeò æquè diſtribui, vt cuncta debita ordinatione peragantur, adiicientes etiam Præſidenti prædicto ſpeciale onus totaliter diſponendi, & diuidendi diſtribuendiq; lites inter dictas duas aulas, vt pari æqualitate expediantur, neutraq; magis implicata honoris grauamine exiſtat. Quo circa fidei prudentiæ, & ſagacitati tuæ eadem ſerie committimus, & mandamus, vt omnia præcontenta ad vnguem obſeruari facias, & cures cum effectu, neque patiaris contrarium fieri quauis cauſa ſeu ratione, cum ſic ex mente immutabiliq; voluntate noſtra omnia procedant pro bona iuſtitiæ adminiſtratione. Datum in Ciuitate Bononiæ, die 26. Menſis Februarij, Anno à Natiuitate Domini 1533.

Yo el Rey.

V. Perrenotus pro Protonotario, & Magno Camerario. Sacra Cæſa. & Cath. Maieſtas mandauit mihi Ioanni de Camalogna. Nil quia Curiæ. Camalogna pro Taxatore. In Curiæ primo.

Ea propter volentes, vt tenemur Cęſ. & Cath. Maieſtatis obedire mandatis, & vt prædicta omnibus innoteſcant has præſentes in valuis dicti Sacri Regij Concilij apponi iuſſimus: pręcipimuſq; & mandamus omnibus & ſingulis ad quos ſpectabit, quatenus ſeruata forma pręinſertę Regiæ pragmaticæ illam ad vnguem & inuiolabiliter in omnibus & per omnia obſeruent, obſeruariq; faciant per quos decet, iuxta ipſius pragmaticę ſeriem & continentiam omni dubio & difficultate ceſſantibus. Et contrarium non faciant pro quanto gratiam prædictarum Maieſtatum charam habent, ac pœnam ducatorum duorum auri mille cupiunt euitare. In quorum fidem, præſentes fieri fecimus ſigillo communi impreſſas præſentanti remanſuras, Datum in Caſtello nouo Neap. die vltimo menſis Septembris 1533.

Don Petro de Toledo.

V. Decolle R. V. Loffredus R. V. Figueroa. R. L. Viceprot. Auguſtinus Locumtenens Magn. Camerarij. V. Aloyſus Sanchez generalis Theſaurarius. Dominus ViceRex Locumtenens generalis mandauit mihi Bernardino Martirano. In cur. 3. fol. 145.

Quando proceditur in contumaciam nullo termino expectato procedatur ad actus incumbentes.

PRAGMATICA XVIII.

De offic. Sacr. Conſil.

FERDINAND. I.

QVia nobis innotuit, quod, vbi aliquem ad actum alicuius in contumaciam proceditur per Conſiliarios qui Commiſſarij deputati ſunt dici ſolet, intimetur parti, vnde ad intimationem vſq; actus ipſe ſuſpenditur: Et cum intimatio repentè fieri nequeat, ſæpe ab hoc cauſæ in longum proferuntur: Et citatus ſub ſpe intimationis comparere negligit. Quod iuſtitiæ eſſe admodum diſſentaneum iudicamus. Ideo vt talem remoueamus abuſum, eiuſmodi intimationes in poſterum fieri prohibemus: Mandantes vt in contumaciam citati non comparentis, abſqoè alia intimatione ad actus cauſæ neceſſarios, prout iuris poſtulauerit ordo, procedatur, niſi aliud ex cauſa Commiſſario videatur.

Suppli-

Supplicationes grauaminum infra tres dies præſententur in eadem banca, & penes acta.

PRAGMATICA LXII.

De offic. Sacr. Conc.

CAROLVS &c.

SIamo ſtati auertiti come alcune perſone per dare dilatione, & prolungare le cauſe che tengono in queſſo Sacro Conſeglio, ci preſentano memoriali de grauamine, & dopò di eſſer mandato per noi decretarſi, dette parti le ritengono appreſſo di loro, & non li preſentano ſe non quando loro pare: Et volendo leuare queſta dilatione, & prouedere come ſi conuiene per la buona, & preſta adminiſtratione di giuſtitia, & per indennità di litigāti, per queſto vogliamo chè ſe detti memoriali non ſaranno preſentati infra tre di iuridici dopò della data di eſſi, non ſi debbiano ammettere più, perche con la preſente li detti memoriali paſſati detti tre di dechiaramo, & teniamo per caſſi, & reuocati: Et coſi vi diciamo & ordinano che lo debbiate oſſeruare, & fare oſſeruare, che tal'è noſtra volontà. Dat. in Caſtello nouo Neap. die 7. Apr. 1540.

Don Pedro de Toledo.

V. Decolle Regens. V. Loffredus Regens.

Martiranus Secretarius.

Supplicationes, quod fiat verbum per Iudicem, præſententur eadem die qua fuerunt expedita penes acta, alias fiat nullius roboris.

PRAGMATICA L.

De offic. Sacr. Concil.

PHILIPPVS &c.

DEcreto Sacri Regij Concilij, cum interuentu Excellentium, & Magnificorum V.I.D.D. Dominorum Ludouici de Montalto, Hieronymi Decolle, & Marcelli de Gazellis, Regentium Regiam Cancellariam. prouiſum, & determinatum eſt, ꝙ appellantes ab interlocutoriis, & decretis non diffinitiuis Magnæ Curiæ Vicariæ, vel Admiratiæ, aut aliarum curiarum inferiorum in cauſis ciuilibus, vel criminalibus atq; mixtis & obtinentes decretationes, quod Iudex referat in Sacro Concilio in forma debeant per illā diem, qua decretata fuerit ſupplicatio, vel ſequenti die, præſentare ſupplicationem cum decretatione in actis cauſæ in qua appellauerint, ibiq; relinquere ipſam ſupplicationem, vel eius copiam, alias non poſſint vlterius vti dicta ſupplicatione cum decretatione, & iudex à quo fuerit appellatum, poſſit & valeat in cauſa ipſa ad vlteriora procedere, tali ſupplicatione cum decretatione non obſtante, & quod appellantes compareant ſingulis diebus & horis, quibus ſolitum & conſuetum eſt fieri relationes in eodem Sacro Concilio, ſimiliterq; quod ſupplicationes quę porriguntur in cauſis criminalibus, in quibus procurator interuenire non poteſt, non recipiantur, niſi per principales porrigantur.

Lectum, & publicatum fuit in Sacro Regio Concilio in Monaſterio Sanctæ Claræ Neap. publico pro Tribunali ſedente aſſiſtentibus ibidem Excellente, & Magnificis V.I.D. Domino Cicco Loffreda Præſidente, & Viceprot. Domino Ioanne Martiale. Domino Antonio Capicio. Domino Nicolao Maiorana. Domino Alexandro Seuerino. D. Berardino Galiota, & Domino Iacobo de la Quadra Regiis Conſiliarijs, & quamplurimis alijs Doctoribus, actorum magiſtris procuratoribus, & ſcribis in numero copioſo. die 7. Iunij 1522.

Antonellus Secretarius.

Forma apponenda in litteris executorialibus Sacr. Conſ.

PRAGMATICA XLV.

De offic. Sacr. Concil.

CAROLVS &c.

PEr alcuni riſpetti mouenti la mente noſtra, & maſſime per quello che conuiene al ſeruitio della Maeſtà Ceſarea, vogliamo, & coſi per la preſente vi ordiniamo, che da qui auanti, publicate che ſaranno le ſententie per queſſo Sacr. Conſiglio nell'eſecutorie che ſi haueranno da ſpedire, & ſi faranno per l'eſecutioni di eſſe ſententie, ci ſi habbiano da porre queſte clauſule, videlicet.

Quod quicquid exequetur tam pro debito principali, quam pro expenſis debeat annotari in dorſo ipſarum litterarum executorialium, necnon quando erunt faciendæ executiones contra feudatarios, apponatur hæc clauſula, videlicet, dummodo per talem executionem nullo modo inducatur diuiſio feudi. Per queſto vi diciamo & ordiniamo, che debbiate prouedere che s' habbia coſi da eſequire & non altramēte, che tal'è noſtra volontà, per complire, com'è detto, al ſeruitio della prefata Maeſtà Ceſarea.

Datum in Caſtro nouo Neap. die 10. Iunij 1544.

Don Pedro de Toledo.

V.Decolle R. V.Loffredus R. V.Martialis R.

Martiranus Secretarius.

In prouiſionibus expediendis circa receptionem teſtium apponatur clauſula, quod ſeruetur Regia pragmatica circa numerum teſtium,

PRAGMATICA XLIX.

De offic. Sacr. Concil.

EX prouiſione facta per Sacrum Regium Concilium ex cauſis mentem ipſius iuſtè mouentibus, mandatur ſubſcriptis actorū magiſtris eiuſdem Sacri Regij Concilij ſub pœna priuationis eorum officiorum fiſco Regio in caſu contrauentionis applicanda, quatenus minime audeant, nec pręſumant facere aliquam prouiſionem pro examinandis teſtibus ad inſtantiam quarumuis perſonarum, niſi in ea fuerit ſpecificè facta mentio, quod obſeruetur Regia pragmatica ſuper numero teſtium examinandorum iuxta formam dictæ Regiæ pragmaticæ, minimequè audeant, nec præſu-

mant examinati facere teſtes in cauſis vertentibus in eodem Concilio, niſi per ſcribas approbatos per prædictum ſacrum Regium Concilium, ſeu magnificum dominum Viceprothonotarium, & Præſidentem eiuſdem ſacri Regij Concilij. Ac etiam mandantes eiuſdem ſub eadem pœna vt ſupra, quatenus omnes obligationes penes acta prædicti Sacri Regij Concilij faciendas, debeant illas incontinenti ſtipulatas annotare, & ſcribere in quinterno conſeruando in domo prædicti magnifici domini Prothonotarij.

Datum Neap. in eodem Sacro Regio Concilio, die decimo Martij 1519 Antonius Ianuarius Viceprot. Annibal Famacius, ſeu eius ſcriba. Franciſcus Ruta. Sigiſmundus Imperatus. Io. Paulus Carbonus. Franciſchellus Campellonus, Nicolaus Romanus. Anellus Gattulla. Nicolaus Tomaſius de Ianuario. Antonius Mancinus. Marcus Antonius Salatas. Guglielmus Penneſius. Paulus Hodierna.

Renunciationes nominationum deſcribantur penes acta eadem die vel ſequenti ad euitandum pęnam.

PRAGMATICA LX.

De offic. Sacr. Conc.

PHILIPPVS REX &c.

PEr Sacrum Regium Concilium prouiſum eſt, quod partes ſiue earum procuratores renunciantes nominationibus, & dilationibus conceſſis, in quorum pœnas non vtentes incurrunt, procurent renunciationem ipſam ab actorum magiſtris, ſiue eorum nomine actitantibus cauſas in actis annotari eadem die, vel ſequenti ad plus, de qua detur prædicta die etiam notitia Secretario prædicti ſacri Concilij, vt annotari poſſit per eundem alias de renunciatione prædicta nulla habeatur ratio, & pęna ipſius exigi poſſit, prædicta renunciatione non obſtante. Et vt prædicta omnibus innoteſcant, fuit ordinatum, quod præſens decretum, ſiue eius copia affigatur in valuis eiuſdem ſacri Concilij. Marinus Freccia Propræſidente, & Prothonotario. Neap. die 1. menſis Decembris 1557.

Cæſareus Secretarius.

Cauſæ committantur per Præſidentem, Locumtenentem, & Regentem officialibus ſuorum tribunalium, & non ſibi ipſis.

PRAGMATICA IX.

De offic. Iudicum.

PHILIPPVS &c.

NIhil magis Chriſtianis Principibus curæ eſſe debet, quam vt in Regijs Ciuitatibus ac populis eis diuina miſericordia commiſſis, iuſtitia, quæ de cœlo proſpexit, vnicuiq; abſque perſonarū diſcrimine, vel exceptione miniſtretur. Quando quidem illa humani fœderis vincula continet, Regna Ciuitates, ac populos in tranquillitate conſeruat. Illaque non ſuccurrente nil inter mortales æquabile, nil tutum remanere, & pro Platonicorum ſententia, ipſa humanæ vitæ compago diſſolueretur, quamobrem ſpectantes, vt illas in hoc Regno præſertim in hac feliciſſima Ciuitate Neapolis, ritè, & rectè, ac ſinè aliquo ſuſpitionis ſcrupulo, & perſonarum exceptione, omnibus miniſtretur præuia, matura deliberatione. ac voto ſupremi Regij Collateralis Conſilij pęnes nos aſſiſtentis, præſentem pragmaticam ſanctionem perpetuò valituram, edere decernimus.

In primis itaq; ſtatuimus, quòd Præſidens ſacri Regij Concilij, Locumtenens Regiæ Cameræ Summariæ, Regens Magnam Curiam Vicariæ, non poſſint ſibi ipſis cauſas aliquas, ciuiles, ſeu criminales, ſeu feudales cuiuſcumq; quantitatis, ſeu qualitatis exiſtant de cetero committere, & ſi aliqua ad præſens ſibi ipſis per ipſos commiſſa reperitur, illam ſtatim committere debeant alicui commiſſario illius tribunalis, in quo ipſi præſident.

Die Iouis Conſiliarij poſt prandium hora 20. redeant ad Sacr. Concilium ad audiendas relationes M. C. V. h. d. T. ſp.

PRAGMATICA

Deſumpta ex lib. notam. Sacr. Concil.

PHILIPPVS II.

ILluſt. & Magn. viri Collateralis Conſiliarij Regij fideles dilectiſſimi, perche ſemo informati, che in queſſo Sacro Regio Conſiglio pendono molte cauſe de appellationi delle ſententie, & decreti, che ſi proſcriſcono in la gran Corte della Vicaria tanto criminale, come ciuile, la eſpeditione delle quali ſe viene à retardare, & va molto à longo per li altri negotij, & occupationi dell'altre cauſe che ſi agitano in queſſo prefato Sacro Conſiglio, dal che ſi viene à ritardare l'eſpeditione di dette cauſe de appellationi, & eſſecutioni della giuſtitia, al che volendo noi debitamente prouedere come conuiene, ſi per lo ſeruitio di ſua Maeſtà, come per lo beneficio publico ne ha parſo con matura delibetione di queſto Regio Collateral Cōſiglio appreſſo de noi aſſiſtente, farui la preſente, per la quale ve dicemo, & ordiniamo, che da qua auante ogni ſettimana lo Giouedi, oltra d'intendere la mattina, como è ſolito l'incidenti, & cauſe di dette appellationi debbiate ancora la ſera à vinte hore ritornare, & congregarui in queſſo prefato Sac. Conſiglio, & là aſſiſtere per tre hore continue, & intendere alla eſpeditione di dette cauſe de appellationi tanto ciuili, como criminali, laſſando ogn'altro negotio da parte, & coſi eſſequirete, & non altramente, non fando lo contrario per quanto hauete cara la gratia de la predetta Maeſtà. Datum in Palatio Regio propè Caſtrum nouū Neap. die quinto Nouembris 1558.

B. de la Cueua C.

V. Albertinus R. V. Reuerterius R. V. Villanus R.

Ioannes de Soto Secretarius.

CAR. TAP. REG. CONS. ANNOT.

Hæc pragmatica non ſeruatur hodie, ſed die Iouis poſt prandium Regij Conſiliarij audiunt cauſas in eorum domibus. nouiſſimè tamen ante dies feriales conſueuimus, etiam die Iouis conuenire poſt prandium ad audiendas cauſas criminales M. C. V. ordinatione Illuſtriſſimi, & Excellentiſſimi D. D. Ioannis Alphonſi Pimentellij Regni huius Proregis, cuius integritatem, Iuſtitiam, Religionem, mores placidiſſimos, atq; liberalitatem ſummis laudibus extollerem, niſi, & eam totus noſceret orbis, & vocibus placidiſſimis Regnum iſtud acclamaret, cuius ét eximias Virtutes, atq; Religionem quæ in hoc lucidiſſimo terrarũ orbe relucent, ſequuntur eius Excellentiſſima Vxor D. Mencia à Stunica, eiuſq; Illuſtriſſ. filij D. Ioannes à Stunica, Don Alphonſus, D. Didacus, & D. Hieronymus Pimentellij, & alij filij quamuis ætate minores, quorum numero, & probitate gaudent parentes optimi qui obtinuerunt benedictionem à Domino, de qua Propheta pſal. 127. *Filij tui ſicut nouellæ oliuarum in circuitu menſæ tuæ.*

Regij Conſiliarij dum conueniunt die Iouis ad audiendas relationes M.C.V. cætera negotia omittant. h. d. Tap.

Pragmatica Card. de Granuela.

Deſumpta ex lib. notam. Sacr. Concil.

PHILIPPVS II.

Illuſtr. & Magnif. Viri Collaterali, & Conſiliarij Regij fideles dilectiſſime. Ogni dì per parte del Regio fiſco ci ſono fatte inſtantie, oltre che ci ſono preſentati diuerſi memoriali in nome di più particolari perſone, eſponendo, che tenendo alcune liti ciuili, & criminali in la gran corte della Vicaria, delle quali ſe ne ha da fare parola in queſto Sac. Regio Conſiglio, per virtù di ſupplicationi che ſi decretano quod verbum faciat, ò per altre occaſioni ſi dilatano le relationi predette, di manera che non ponno eſſere ſpedite con la breuità che conuiene, e tutto auiene, perche li di che ſono ſtabiliti à queſto prefato ſacro Conſiglio per intendere dette relationi, non ſi attende ſolamente al predetto, ma ad altri negotij di queſto prefato ſacro Conſiglio, & come che ſta ſegnalata giornata in ciaſcuna ſettimana, perche habbiate da intendere la detta Vicaria, coſi ciuile, come criminale, volendo ſopra di ciò debitamente prouedere, ci è parſo attalche le cauſe coſi ciuili, come criminali di detta Gran Corte, & particolarmente quelle de carcerati non ſiano differite, per non poſſernoſi fare dette relationi, farui la preſente per la quale vi decemo, & ordinamo, che da quà auante nelli dì, che ſono ordinati, & ſtatuiti per intenderſi in queſto prefato ſacro Conſiglio la detta Vicaria, non debbiate attendere ad altro, che ad vdire dette relationi, & à prouedere inteſe che l'hauerete, à quanto ſarà di giuſtitia, che per conuenire coſi alla buona, & preſta ſpeditione della giuſtitia predetta, tale è noſtra volontà, non facendo il contrario per quanto ſi ha cara la gratia, & ſeruitio di ſua Maeſtà.

Dat. Neap. die 17. Septembris 1574.

Ant. Card. de Granuela.

V. Reuerterius R. V. Salernitanus R. V. Salazar R.

Lobera ProSecretario.

Propter impedimentum, vel infirmitatem Præſidis S. C. gerat eius vices Decanus. h. d. Tap.

Pragmatica D. Federici de Toledo.

Deſumpta ex lib. notam. S. C.

PHILIPPVS &c.

Illuſtr. & Magn. viri Collaterali, & Conſiliarij fideles dilectiſſimi. Perche hauemo ordinato al Magn. Marino Freccia, che non attenda più à ſeruire il loco, che tenea di Conſigliero in queſto ſacro Regio Conſiglio della giuſtitia ſenza nouo ordine di ſua Maeſtà Cattholica, & noſtro, Per tanto durante l'infirmità, & impedimento del Magn. & Circonſpetto Hieronimo Seuerino Preſidente di queſto Sacro Conſiglio, & Viceprothonotario admetterete lo Magn. & Reu. Dottore Franceſco de Aguirre como lo più antico di queſto ſacr. Conſiglio ad eſſercitare l'officio di ProPræſidente, come ſtante detto impedimento l'haue eſſercitato detto Magn. Marino Freccia, & coſi l'eſſequirete, & non altramente, che tale è noſtra volontà, & intentione, & comple al ſeruitio della predetta Maeſtà Cattholica.

Datum in Regio Palatio propè Caſtrum nouum Neap. die 16. menſis Martij 1558.

D. Federicus de Toledo.

V. Albertinus R. V. Reuerterius R. V. Villanoua R. Lobera Pro ſecretario. In cur. Al Sacr. Conſejo.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

Circa hoc eſt animaduertendum, quando impedimentum infirmitatis vel abſentiæ eſt paucorum dierum ſupplicationes legi in Sacr. Concil. vnitis Conſiliarijs qui ſunt capita aularum, & ego viddi hoc practicatum durante infirmitate magni illius Præſidis Vinc. de Franchis, & noſtri nunc Præſidis D. Petri de Vera ab Aragonia, quando tamen abſentia eſt longi temporis tunc Decanus S.C. exercet, prout practicatum fuit proximis menſibus dum præfatus D. Petrus de Vera profectus eſſet Venetias, fuit enim electus in ProPræſidentem Io. Thomas Salamanca, alias à nobis commendatus annuente id. Excellentiſſimo D. Comite Beneuenti, de cuius laudibus ſupra diximus, attamen Excellentiſſimus Dux Oſſunæ dum eſſet Decanus D. Præſidẽs de Franchis elegit in ProPræſidentem Hieronymum Olzignanum virum aſpectu, & ætate venerabilem, ac litteris omnibus ornatiſſimum.

Auditoribus, & fiſci patronis prouinciarum non committantur negotia peragenda extra locum tribunalis abſq; licentia Excellentiſſimi ProRegis. h. d. Tapia.

Pragmatica Ducis de Alcalà.

Deſumpta ex lib. notam. S. C.

Illuſtris, & Magnifici Viri Collateralis, & Conſiliarij Regij fideles dilectiſſimi. Perche comple al ſeruitio di ſua Maeſtà, che li Auditori, & Auocati fiſcali delle prouincie del Regno, non ſe partino dalli luoghi doue fa reſidentia la Regia Audientia, & ſecondo ſemo informati per queſto Regio Conſiglio ſi commetteno molte cauſe alli Auditori, & Auocati fiſcali predetti, fuora dello luoco, nel quale dette Audientie reſiedono, per lo che ſono

no conſtretti laſſare l'Audientia, & li negotij che in quella ſuccedono, non ſi ponno ſpedire, & le cauſe de carcerati ſe intertenено, & molti ne moreno in carcere per lo predetto effetto, per tanto per le cauſe predette, & per altre che compleno al detto Regio ſeruitio, vi dicemo, & ordinamo, che quando occorrerà hauerſi da cõmettere per queſto predetto ſacro Regio Conſiglio alcuna commiſſione, ad alcuno delli predetti Auditori, ò Auocati fiſcali per hauerla da eſſeguire fuora dello luoco della reſidentia dell'Audientia, non ce la debbiate committere, ſenza primo farne relatione à noi, & ottenere licentia noſtra, e coſi l'eſſequirete, che tale è noſtra volontà.

Datum in Turri Octau. die 25. menſis Maij 1569.

Don Peraſan.

V. Villanus R. V. Reuerterius R. V. Bermudez R.

Lobera pro Secret.

Traditur modus decretandi ſupplicationes, quando Præſidens eſt ſuſpectus. h. d. Tap.

Pragmatica Comitis de Oliuares.

Deſumpta ex lib. notam. Sacr. Conſ.

PHILIPPVS II.

ILluſtris, & Magnifici viri Collateralis, & Conſiliarij Regij fideles dilectiſſ. Eſſendo li giorni paſſati ſucceſſo alcuna difficultà circa lo ſtilo ſolito oſſeruato in queſto ſacro Conſiglio di Capuana nel prouedere le ſupplicationi quando il Mag. & circonſpetto Preſidente del detto ſacr. Conſiglio non ci può interuenire come ſuſpetto etiam indelegando, & volendo noi ſopra di ciò prouedere accertamente, ne ſiamo particolarmente informati di quel ch'è ſtato ſolito in queſto, & ritrouamo, che lo ſtile antico ſolito oſſeruarſi in queſto prefato ſacro Conſiglio circa il decretare le dette ſupplicationi è ſtato nel modo ſeguente, cioè, che la ſupplicatione ſi porta dentro quella rota doue reſiede il Decano di detto ſacro Conſiglio, purche lui ſe ritroui nella rota, & ſe propona al detto Magnif. Decano, & all'altri Magn. Conſiglieri della rota, che s'ha da leggere quella ſupplicatione nellaquale non può interuenire il predetto, magn. & circonſpetto Preſidente, etiam in delegando, ſia qualſiuoglia ſorte di ſupplicationi; cauſa principale, che s'ha da commettere ò d'appellatione, ò uero incidente d'ogni qualità etiam d'agrauio d'alcuni delli detti magn. Conſiglieri, tanto ſe la cauſa è d'vna rota, quanto s'è di due rote, & letta, che ſia detta ſupplica il Decano la commetta, & decreti come gli parerà più conuenire dandone parte alli compagni, quale decretatione, & prouiſta ſi nota eſſere fatta per ſacr. Reg. Concil. ſenza firmarſi altrimente dal detto Decano, & quando alcuni delli magn. Conſiglieri della rota occorre alcuna coſa circa detta decretatione l'ha ſoluto dire, & ſe ne ſuole ragionare fra loro, & ſecondo reſtano d'accordio coſi ſi ſuole ſcriuere la decretatione, & in aſſentia del Decano predetto ſi porta la ſupplicatione nella rota doue reſiede il capo di rota, che ſegue immediate al detto Decano ſe porta in vn'altra rota doue reſiede l'altro capo di rota, & ſe prouederà del medeſimo modo come s'è detto, che ſe fa nella rota doue reſiede il Decano. & hauemo anco inteſo per decretare dette ſupplicationi quando il Commiſſario della cauſa etiam in altra rota, ouero la cauſa è di due rote ſe ſiano alcuna volta vnite le due rote, & perche l'vnirſi dette due rote per queſto effetto ſolamente ſaria di molto impedimento volemo, che da quà auanti non s'habbiano da vnire per decretare dette ſupplicationi, ma che quando il Commiſſario della cauſa reſiede in alcuna delle altre due rote, ò la cauſa è di due rote, & ſi troua in qualche punto d'importantia per la buona adminiſtratione della giuſtitia parerà communicare il Decano predetto per pigliare buona reſolutione circa dette decretationi habbiano non ſolo da ragionare alli compagni di ſua rota, ma anco mandare all'altra rota, ch'interuiene ò nella cauſa, ò doue reſiede il commiſſario ad intendere quel che gli occorre, & quello inteſo s'habbia da pigliare reſolutione ſenza vnirſi altrimente le rote. Et conuenendo per la buona adminiſtratione della giuſtitia, che ſe guardi, & oſſerui la ſopradetta forma ci è parſo fare la preſente per la quale vi dicemo, & ordinamo, che circa il decretare le dette ſupplicationi doue il prefato, & magn. circonſpetto Preſidente non può interuenire per cauſa d'eſſere ſoſpetto etiam in delegando debbiate oſſeruare, & fare oſſeruare ad vnguem il predetto antiquo ſolito di queſto prefato ſacro Conſiglio nel modo ſopradetto ſenza alterarlo in coſa alcuna, che tale è noſtra volontà, & coſi s'eſſequa per quãto s'ha cara la gratia, & ſeruitio di ſua Maeſtà. Datum Neap. die 15. menſis Februarij 1596.

El Conde d'Oliuares.

V. Ribera R. V. Goſtiola R. V. Gallus R

Barrio nueuo.

In curia 2. Sacr. Reg. Conſ. fol. 223.

Erigitur quarta aula, & Conſiliarij ad eam tranſeuntes cauſas omnes prius ſibi commiſſas in illa expediant. h. d. Tap.

Pragmatica Comitis de Lemos.

Ex lib. notam. Sacr. Conſ.

PHILIPPVS II.

ILluſtris, & Magnifici viri Collateralis, & Conſiliarij Regij fideles dilectiſſimi. Come ſapete, hauẽdo ſua Maeſtà Cattholica ordinato, che s'erigeſſe vn'altra rota al numero di quattro in queſto Sacr. Conſiglio eſſendoſi poſta già in eſecutione rimaſero per ordine noſtro gl'infraſcritti Conſiglieri nelle tre rote, cioè in vna D. Pietro di Vera d'Aragonia, Scipione di Curte, Fabio Riccardo, Felice di Gennaro, Gio. Dominico Imparato; in vn'altra Gio. Tomaſo Salamanca, Don Gio. Sances de Luna, Gio. di Meſtanza, & Antonio Catalano, perche ci manca il luoco del quondam Marcello Fornaro non ancor prouiſto, in vn'altra rota Cola Antonio Gizzarello, Alonſo Scimenes, il quale

quale è già paſſato da queſta vita, Marco Antonio d'Aponte, Carlo de Tapia, & Alonſo Areualo Sedegno; & in la quarta furno mandati gli Conſiglieri Ottauiano Ceſare, Giulio Palermo, Don Diego di Vera, Fabio d'Anna, & Scipione di Coſtanzo, & poi per alcuni riſpetti mouente la mente noſtra fù mutato detto Conſigliero Felice di Gennaro dalla rota di D. Pietro in la rota d'Ottauiano, & in ſuo cambio da detta rota d'Ottauiano fù mandato il Conſigliero D. Diego in quella di D. Pietro, quali Conſiglieri mutati ogni vno ſe portò con ſe li ſuoi proceſſi, & di poi le rote nell'vnirſe per le cauſe di due rote ſe ſono andate vnendo come ſe facena per il paſſato cioè la rota doue reſiede Salamãca con la rota doue reſide Gizzarello, & come ch'adeſſo s'è agiunta la quarta rota predetta quella di Gizzarello s'vnifce con la rota doue reſiede il Conſigliero Ottauiano Ceſare, & la rota doue reſiede detto Ottauiano con quella di D. Pietro, & parendoci, che coſi ſe debbia continuare per la preſta, & più facile eſpeditione di negotij ci ha parſo con voto, & parere del Regio Collateral Conſeglio appreſſo di noi aſſiſtente, e con interuento anco del magn. e circonſpetto Preſidente di queſſo Sacro Conſiglio ſarui la preſente per la quale vi dicemo, ordinamo, e commandamo, che debbiate continuare, e fare continuare l'vnione di dette rote quando tocca à ciaſcuna di eſſe il riferire à due rote, nel modo, e forma ſopradetta, e di più ch'ogn'vno di detti Conſiglieri proueda nelle cauſe à ciaſcuno di eſſi commeſſe in quelle rote, doue ſe trouano deſignate, e reſiedeno al preſente, non obſtante che le fuſſero ſtate commeſſe quando ſtauano nell'altre rote, & coſi anco andauano continuando per le relationi, e deciſioni di cauſe di due rote in quelle rote che ſeguono, inſieme come di ſopra è detto, il che ſi hauerà da oſſeruare tanto in le cauſe principali, come in quelle de reclamationi di nullità che coſi conuiene, & procede da noſtra mente per la più preſta, e facile ſpeditione de lite, e negotij. Dat. Neap. die 22. Decemb. 1600.

El Conde de Lemos.

V. Goroſtiola R. V. De Ponte R. V. de Caſtellet. R.

Salazar Secret.

Prohibentur Regij Conſiliarij alia officia exercere à particularibus commiſſa, ſed proprijs vacare. b. d. Tapia.

Ordo D. Viceregis.

Deſumptus ex lib. notam. Sacr. Conſ.

PHILIPPVS II.

SV Excelencia manda, que ningun miniſtro de eſſe Tribunal tome à ſu cargo officio de nadie ſin licencia expreſſa ſuya. De Palacio à 5. de Henero 1601.

dirigitur Sacr. Conſ. Andres de Toualina.

Regij officiales non niſi Regia officia exerceant. b. d. Tapia.

HAuiendo ſu Excellencia viſto, y conſiderado por muchas cauſas juſtas que han mouido ſu mente, que los officiales, que attienden à ſeruir à ſu Mageſtad en los Conſejos que aquy tiene no ſe deuen de occupar en otras coſas ſi no ſolo attender à las que toccan à ſus officios: por eſto à ordenado como por el preſente ordena, que ninguno de los dichos miniſtros ſin licencia de ſu Excelencia pueda metterſe en exercitar otro officio, que ſe prouea por otra perſona que no ſea por ſu Mageſtad, ò por ſu Excelencia. De Palacio à 22. de Henero 1604.

dirigitur Sacr. Conſ. Andres de Toualina.

Prohibentur Regij Conſiliarij dilationem debitoribus concedere. hoc dicit Tap.

Ordo D. ViceRegis.

Deſumptus ex lib. notam. Sacr. Conſil.

PHILIPPVS II.

SV Excelencia ha ſido informada, que por las muchas dilaciones, que ſe conceden à deudores los acreedores no pueden ſer pagados, de que reciuen mucho daño, ſiendo algunas vezes mas pobre el accreedor, que el deudor y es ſeruido que de qui delante no ſe conceda ninguna daſe auiſo à V. S. para que aſſi ſe oſſerue en eſſe S. Conſejo. De Palacio à 24. de Abril 1604.

dirigitur S. Conſ. Baltaſar de Torres.

Prohibetur fieri recognitiones, ſiue renunciationes à ſedilibus ciuibus Neap. in beneficium pratendentium ad illa admitti, & nullæ declarantur.

Pragmatica D. Io. de Zuñiga.

Deſumpta ex lib. notam. S. C.

PHILIPPVS &c.

ILluſtris, & magnifici viri Collateralis, & Conſiliarij Regij fideles dilectiſſimi, Hauemo riceuuto lettere della Maeſtà ſua della data delli 26. d'Agoſto proſſimo paſſato, nelle quali tra le altre coſe ci ha ſcritto, che quando ſi trattarà d'intrare nelli ſeggi per via di recognitione, & renuntie, che faranno li detti ſeggi, in fauore delli pretenſori, non ſe ne habbia ragione alcuna, ne che dette recognitioni, e renunze li acquiſtino nullo deritto, ne ragione alcuna, il che ne viene ſcritto per le infraſcritte videlicet. N. y para lo adelante ſe de orden al Conſejo de Capuana, Tribunales, y Iuezes, donde eſtos pleytos de ſejo ſe trattaren, que quãdo ſe hizieren ſemejantes reconocimientos de no tener juſticia, ò renunciaciones al pleyto, y qualquier acto ſemejante à eſtos, ſea nulo, y inualido, y de ningun effecto, y valor, para la parte que pretendiere entrar en el ſejo, aſſi como el acto ſuſo dicho, no ſe huuiere hecho. Per tanto notificandoue il ſopradetto vi ordiniamo, & commandiamo, che nelle cauſe, che al preſente pendeno, & da qua auante ſi trattaranno in queſſo tribunale, in materia de intrare nelli ſeggi predetti, debbiate oſſeruare, & fare oſſeruare la forma delle preinſerte parole, & ordini di ſua Maeſtà, iuſta loro continentia, e tenore; che tale è noſtra volontà, non fandoſi

doſi il contrario per quanto ſi ha cara la gratia, & ſeruitio di ſua Maeſtà. Datum Neapoli die 10. Octobris 1581.

Don Iuan de Zuñiga.
V. Salernitanus R. V. Salazar R. V. Darocha R.
Baſtida de Muñatone Secret.

DE OFFICIO, ET SALARIO ACTVARIORVM S. R. C. Rub. iij.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

De officio actuariorum in genere habemus tit. C. de tabularijs lib. 10. in ll. Hiſp. tit. *de los notarios* lib. 2. ordinat. vbi latè Didac. Perez, ſic etiam tit. 15. *de los eſcrivanos de Conſejo* lib. 4. nouæ recoll. vbi Azeued.

Magi-

Magiſtri actorum non approbati à Sacro Concilio non exerceant.

PRAGMATICA XXIIII.

De offic. Sacr. Conſ.

FERDINAND. I.

Magiſtros actorum Sacri noſtri Concilij non prius ad dictum officium exercendum admitti volumus, quam ab eodem noſtro Concilio, vt idonei & legales T approbati fuerint, quamuis de dicto officio priuilegium T à noſtra celſitudine, vel ab alijs prædeceſſoribus noſtris Regibus obtinuerint. Itidem obſeruari iubemus in magiſtris actorum magnæ Curiæ Vicariæ, vt ſimiliter à Regente, & iudicibus approbari debeant poſt priuilegij de conceſſione dicti eorum officij præſentationem, opportunamque inſpectionem.

Actorum magiſtros ad ſuum ſpectantia officium per ſubſtitutos facere prohibemus, mandantes vt proprij labore corporis, & opera Sacro noſtro Cõcilio & partibus deſeruiant, literis ac priuilegiis quibuſcumq; factis, atq; in poſterum ſub verborum forma quauis faciendis haud obſtantibus.

Dux de Alcala ViceRex.

In pragmatica autem edita per Cæſ. Maieſtatem in Oppido Mandriti 11. Nouembris 1539. extat capitulum tenoris ſequentis.

Item mandamus, quòd habentes officia, debeãt ipſi perſonaliter ſeruire, & non per ſubſtitutos, aut alios deputatos abſque noſtra expreſſa licentia, exceptis tamen illis, qui in eorum priuilegiis à nobis conceſſis ſeu confirmatis ſubſtituendi facultatem habent. Quod erit ſeruandum.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 Cvm hac pragmatica concordat l. 4. tit. 19. par. 3. & l. 2. tit. 25. lib. 4. nouæ recollect. debent itaq; † eſſe idonei, & vitæ immaculatæ cum & hominum vitæ, bona, atq; honor ab illorum fide dependeat.

2 T *Approbati.* Hoc verbum ſignificat, vt † præcedat examen de ipſorum habilitate, vt declarat Gregor. Lopez in d. l. 4. in verb. *probados*, dicit enim ipſe idest, examinatos, vnde perſonaliter debent comparere, vt examinentur, & non poſſet in hoc admitti procurator, vt not. Bal. per illum tex. in l. 2. C. de his qui veniam ætat. impetrau. quod non fuit ea qua deberet dileg. ſeruatum, & credo id procedere, quia hæc officia plus offerenti venduntur. hinc eſt, quod aliqui ignorant penitus quid ad eorum pertineat officium, non tamen deſunt qui maximo ſtudio illius incumbant exercitio, inter quos præcipuè Io. Laureo. de Ferrarijs ſacri noſtri Conſ. actorum magiſter, quem Vincen. de Franchis, & D. Petr. de Vera Præſidentes valdè commendarunt. debent itaq; antequam admittantur examinari, preuia perquiſitione librorum M. C. V. ſi ſunt aliquo delicto notati, & conſtito de eorum moribus. cum actuarij Sacr. Conſ. habeant magnas prærogatiuas, vt patet ex eorum priuilegiis. ſunt enim ab omni † iuriſdictione exempti, & ſolum Sacr. Regio Conſiliario ſubiecti, in tantum, vt neq; inſtrumenta liquidari contra eos poſſint, vt deciſum fuit in aula in qua ego reſideo referente D. Gizzarello in cauſa Hieronymæ de Agalio Mancino, cum Aluyſio Sarro. 3

T *A noſtra celſitudine.* Solus itaq; † Imperator, vel Rex tabellionem creare poteſt, vel qui authoritatem ab eo obtinet, vt tradit Azeued. in rub. *de los eſcrivanos* tit. 25. num. 2. 3. & ſeq. & Didac Perez in d. l. 1. & 2. tit. 4. ordinat. pnlt Ionoc. in cap. penult. de fide inſtrum. & Bar. in l. barbarius. ff. de offic. Præto. & ideo in regno barones virtute poteſtatis in priuilegiis tributæ creant actorum magiſtros in eorum curiis. tabelliones verò, idest notarios creat ille, qui gerit officium protonotarij, † qui nunc eſt D. Petrus de Vera ab Aragonia noſtri Sacri Conſilij Præſidens ſupra hoc tit. commendatus. 4 5

Pandecta datur ſolutionum faciendarum ſecretario, & actuarijs Sacri Conſilij. h. d. Tapia.

EX PRAGMATICA XXV.

De offic. Sac. Concil.

FERDINAND. I.

Per ſubſcriptam pandectam decreto ipſius Sacri Regij Concilij approbatam, declaratum eſt ius competens actuariis pro dictis ſententiis, quã in hoc & in aliis in ea contentis ſeruari præcipimus, & illius terminos in exactionibus minime excedi, ſub pœna in dicto decreto contenta, cuius decreti & pandectæ tenor eſt in modũ qui ſequitur.

Ex prouiſione facta per Sacrum Regium Concilium mandetur Secretario, actorum magiſtris, ac ſcribis eiuſdem Sacri Concilij quatenus inuiolabiliter ſeruare debeant Regiam pragmaticam ſuper ſolutionibus faciendis eiſdem ſecretario, actorum magiſtris, & ſcribis, ſub pœna priuationis eorum officiorum, tam pragmaticam editam tempore

tempore

pore felicis memoriæ Regis Ferdinandi primi, quam Regis Catholici immortalis memoriæ, & prout inferius continetur.

Datum Neap. in eodem Sacro Regio Concilio, die 21. Nouembris 1534.

Loffredus Præſidens. Bernardin. Galeota. Ioannes Martialis. Quadra. Nicolaus Maiorana. Antonius Baraptucius.

In primis per la decretatione di ciaſcuna ſupplicatione doue foſſero dimandate robbe, & altre quantità, grana diece.

Item per ciaſcuna citatione, ſeu inhibitoria dentro di Napoli grana cinq.

Item per ciaſcuna citatione cum inſerto tenore ſupplicationis fuora di Nap. grana diece. Reſeruato quando foſſe tale citatione, che foſſe più di due faccie.

Item per ciaſcuna procura ſi piglierà per lo Maſtro d'atti, & annotata penes acta grana cinque. Eccetto ſe andaſſe fuora della Città di Napoli à pigliar detta procura, & vi ſi habbia maggior conſideratione ſecondo la diſtantia del luogo.

Item per ciaſcuna preſentata di procuratorio fatto fuori di Napoli, ò uero ſubſtitutione biſognaſſe, grana diece.

Item per la preſentata di petitione contra ſupplicationem in principio litis. grana diece.

Et che di repliche, & repliche, che ſi faceſſero non debbia pigliare coſa alcuna, niſi vt ſupra.

Item per ciaſcuno decreto che ſi farà relatione in Sacro Conſeglio per lo Commiſſario della cauſa, videlicet, exceptionibus ad merita reſeruatis, ò uero oppoſitis non obſtantibus procedatur, per ciaſcuno decreto grana diece al maſtro d'atti di detta cauſa, & altre grana diece al maſtro d'atti del Secreto.

Item ſe occorreſſe che ſi donaſſe decreto ſtantibus exceptionibus allegatis per partem aduerſam, in cauſa non procedatur, & che tale decreto foſſe importante, tarì due, & mezo, & ſe foſſe mediocre tarì vno.

Item per preſentata d'articoli, & ecceptioni, grana diece.

Item per ciaſcuna citatione di teſtimonij tanto dentro, quanto fuori di Nap. grana cinq.

Item per ciaſcuna commiſſione che ſi fa fuori di Napoli per eſaminare, grana diece.

Item per l'eſamina di ciaſcuno teſtimonio, grana diece.

Fino al numero de vinti articoli, ſeu eccettioni, verum dal detto numero in sù, s'habbia da arbitrare più di dette grana diece.

Item per ciaſcuna giornata fuori di Nap. che ſi vacarà ad eſaminare per lo maſtro d'atti, ſeu ſcriuano tarì quattro, & mangiare, & bere, & dormire per ſe, & il cauallo, & ſi paghi l'allogiere di quello il maſtro d'atti, ſeu ſcriuano.

Item ſe occorreſſe che per li maſtri d'atti, ſeu ſcriuani ſi eſaminaſſero in vn di trenta teſtimonij, non ſi poſſa pigliare più di detti tarì quattro il dì, & dette ſpeſe, vt ſupra.

Item per le copie delli proceſſi, che ſi faranno, ſi habbiano da dare per ciaſcuna faccia di carta virgoli vinti, & parti quattro per ciaſcun virgolo, & quelle ſi habbiano da dare à ragione di diece carte à tarì, ſaluo ſe con le parti litiganti veniſſero ad altra conuentione, come più volte ſi ſuol fare.

Item per ciaſcuna citatione ad publicandum, ad concludendum, & ad dicendum, & allegandum, tanto dentro, come fuori di Napoli.

Item per ciaſcuna preſentata, tanto de inſtrumento, quanto di priuilegij, & altre cautele, quali ſe preſentano con le copie, s'habbiano da pigliare per lo maſtro d'atti grana diece, & ſia tenuto à quelle fare la preſentata, & collatione.

Item che li maſtri d'atti, ſeu ſcriuano non debbiano pigliare coſa alcuna da parte litigante, quando vanno à procedere in caſa delli commiſſarij, ne meno di repliche, & altri atti che ſi faceſſero.

Item per ciaſcuna ſententia, & decreto diffinitiuo, li maſtri d'atti debbiano pigliare dalle parte vittorioſe hoc modo, videlicet, da cinquanta ducati in ſeſſanta, tarì due, & mezo, & da ducento ſino in ſeicento, tarì ſette, & mezo, & da detta ſomma fino à mille, & à qualſiuoglia ſomma aſcendeſſe, non habbia à pigliare più di ducati tre, dando la copia di quelle alle parti vittorioſe.

Eccettuando à dette ſententie, & decreti quando foſſero di gran baronie, contadi, & altri ſtati, delli quali ſi habbia ad hauere maggior conſideratione per le parti vittorioſe: Et etiam quando foſſero di grand'heredità opulente pecuniarie, aſcendente al numero di diecemilia ducati, che s'habbia ad arbitrare per lo Sacro Conſeglio, & ſuo Preſidente.

Item per ciaſcuno mandato di parendo, & pleggiaria in caſu retractationis, per ciaſcund'eſſi grana diece.

Eccetto, che ſi la pleggiaria ſi pigliaſſe extra Ciuitatem, ſi habbia ad hauere maggior conſideratione.

Item che li maſtri d'atti non debbiano pigliare niente per le preſentate di eſamine, che veniſſero di fuori, fatte per commiſſioni del Commiſſario.

Item per ciaſcuna preſentata di proceſſo d'appellatione grana diece.

Circa ſalarium Secretarij extat etiam ſubſcripta Regia prouiſio, videlicet.

CAROLVS V. &c.

FRa gli altri capitoli, che la Maeſtà Ceſarea ne ſcriue nella lettera della reformatione delli Regij officiali, è vn capitolo del tenor ſequente, videlicet.

Contra Antonello Falangone Secretario del dicho Conſejo de Santa Clara no ſe halla otra culpa, ſino que lleuaua dos carlines por cada decreto, no deuiendo lleuar mas de vno, por lo quales diño de gran reprehenſion por lo paſſado, y de à qui adelante mandamos expreſſamente, que no lleue mas de vno que eſta ordenado, y que en eſto y en los otros derechos, que ha de lleuar por razon, de ſu officio oſſerue la pandetta, y orden que eſta dada, la qual por la preſente cõfirmamos, ſo pena de la ſuſpenſion del officio à nueſtra volun-

tad por la primera vez, que excediere, por la ſegunda de prinaçion perpetua, y que ſe ponga y tenga en lugar publico la dicha pandetta. y orden en forma autentica con eſſe capitulo, paraque los negociantes ſepan lo que deuen pagar, y mandamos á los del dicho Conſejo, que aſſi lo hagan obſeruar, teniendo ſpecial cuidado dello.

Et volendo noi obedire alli mandati di ſua Maeſtà come ſiamo tenuti, vi diciamo & ordiniamo, che inſpetto per voi il tenore,& forma del detto preinſerto capitolo, debbiate ordinare che quello ſia eſſequito & complito, iuſta la ſua continentia & tenore, che tal'è noſtra volontà, & intentione, & comple al ſeruitio della prefata Maeſtà Ceſarea.

Datum in Caſtro nouo Neap. die 28. menſis Februarij 1540.

Don Pedro de Toledo.

Vidit Decolle Regens. Vidit Loffredus Regens.
Martiranus Secretarins.

Salarium actorum notarijs taſſatur. b. d. Tapia.

EX PRAGMATICA XXVI.

De offic. Sacr. Conc.

FERDINAND. I.

§ Actorum notarijs pro quolibet examinato in Ciuitate teſte, grana decem perſolui volumus, extra Ciuitatem verò proficiſcentibus, victus tantum,expenſas,carolenoſq; octo ſingulos in dies mercedem conſtituimus, prout hactenus conſuetum extitit, niſi Sacro aliud Conſilio videatur.

Secretarius S. C. non recipiat pro decreto vltra carolenum, & ſeruet in omnibus pandectam pœna ſtatuta in caſu contrauentionis b. d. Tapia.

PRAGMATICA

Deſumpta ex lib. notam. S. C.

CAROLVS V.

Illuſtris, & magn. viri Regij Collateralls Conſiliarij fideles dilectiſſimi, Tra l'altri capitoli, che la Maeſtà Ceſarea ne ſcriue in la lettera de reformatione de li Regij officiali, è vn capitolo del tenor ſequente. videlicet. Contrà Antonio Falangone Secretario del dicho Conſejo de Sancta Clara no ſe halla otra culpa, ſino que lleuaua dos carlines por cada decreto, no deuiendo lleuar mas de vno,por los quales diño de gran reprehenſion por lo paſſado, y de aqui adelante mandamos expreſſamente, que no lleue mas de vno qne eſta ordenado, y que eneſto, y en los derechos que ha de lleuar por raçon de ſu officio obſerue la pandecta, y orden que eſta dada, la qual por la preſente confirmamos ſo pena de la ſuſpenſion del officio á nueſtra voluntad por la primera vez, que excediere, y por la ſegunda de priuacion perpetua, y que ſe ponga, y tenga en lugar publico la dicha pandecta, y orden, en forma autentica con eſſe capitulo, paraque los negociantes ſepan lo que deuen pagar, y mandamos á los del dicho Conſejo, que anſi lo hagais obſeruar teniendo eſpecial cuydado dello. Et volendo noi obedire á li mandati de ſua Maeſtà come ſemo tenuti, ve dicemo, & ordinamo, che inſpecto per voi lo tenore, & forma del preinſerto capitolo debiate ordinare, che quello ſia eſſequito, & complito, iuſta la ſua continentia, & tenore, che tale è noſtra volontà, & intentione, & comple al ſeruitio de la predetta Maeſtà Ceſarea. Datum in Caſtro nouo Neap. die 18. menſis Februarij 1540.

D. Pedro de Toledo.

V. Decolle Regens. V. C. Loffrednis Regens.
Martiranus Secretarius.

In cur. in verſ. primo.

Che Antonello Falangone Secretario non pigli ſe non grana diece per decreto.

Actuarij, & ſcribæ obſeruent ſtatutam pandectam. b. d. Tapia.

Ducis Oſſunæ.

Ex Capit. Neap.

PHILIPPVS &c.

§ Item eſſa fideliſſima Città, Baronaggio, & regno, ſuppl. V. E. ſia ſeruita di prouedere come meglio parerà, & ſi ſpera dal ſuo prudentiſſimo giuditio intorno alle molte eſtorſioni che ſi fanno per li maſtro d' atti, ſcriuani, & portieri delli Regij tribunali, gia che ſi vede per eſperientia che non vi è oſſeruantia di pãdetta, ne di Reg. inſtruttioni intorno à loro officij. Placet quod ſeruentur pandectæ, & regiæ inſtructiones, & in caſu contrauentionis, & non obſeruantiæ puniantur pœna in Reg. prag. contenta, & etiam pœna corporali noſtro arbitrio reſeruata.

Cadena pro R. Lanarius pro R.

Prouiſum per Ill. Dominum Proregem Neap. die 25. Februarij 1585.

Baſtida de Muñatones.

Prohibentur actuarij copias conferre cum originalibus, niſi præſentibus quorum intereſt, ſic etiam ſupplicationes recipere non ſubſcriptas manu aduocati. b. d. Tapia.

PRAGMATICA XXVI.

De offic. Sacr. Conc.

FERDINAND. I.

Ne à iuris tramite diſcedatur, ſcripturarũ copias, quas exhiberi in actis contingit, ſi pars, cuius intereſt, vel eius Procurator, Sindicus actorum, tutor, curator, vel alicuius adminiſtrator præſentes non fuerint, vel ſaltem requiſiti non extiterint, cum originalibus conferri prohibemus. Quod ſi aliter facta fuerit collatio, inualida, nulliuſq; momenti, aut roboris illam eſſe declaramus, ſuſpenſionis officij, quatuor in menſes pœnæ actorum Notarium ſubijcientes, qnem etiam parti læſæ ad intereſſe teneri mandamus.

Man-

Mandatur acta à ſcribis ordinarijs fieri, & in calce ſcripturæ à magiſtris actorum ſubſcribi. hoc dicit Tapia.

EX DICTA PRAGM.

Dux de Alcala ViceRex.

HAnc inſtitutionem omnino ſeruandam eſſe iubemus, & quod in calce ipſius dicitur actus omnes actuarij manu eſſe ſcribendos propter cauſarum multitudinem, receptum eſt, vt ab alijs vel ſcribis ipſorum approbatis, & matriculatis per Sacrum Concilium acta omnia conſcribantur, ſicque vt ab illis tantum, & non alijs ſeruandum: Addentes quod citationes omnes & mandata, quæcunq; litteræ executoriales, fideiuſſiones, ſententiæ diffinitiuæ, & commiſſiones quæcunque, ac præſentationes ſcripturarum ipſius T Magiſtri actorum principalis manu ſaltem ſubſcribantur, & non alterius, etiam ſi ſcriba matriculatus fuerit, nec is, vel alius quiſquam præſumat, prout hactenus peſſimo abuſu obſeruatum audiuimus manu ſua in ſubſcriptionibus quorumcumq; actorum apponere nomen actuarij ſeu ſuſcriptionem quaſi ab illo factam, ſub pœna priuationis officij, & alia grauiori ipſius Concilij arbitrio reſeruata, quorũ ſcribarum numerum moderari, atq; per ipſum Sacrum Concilium taxari iubemus.

CAR. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

T MAgiſtri actorum. Hoc ideo præceptum eſt vt maior fides adhibeatur ſcripturæ, quæ ab actuario tanquam perſona publica ſubſcribitur, quod hodie ſeruatur; item & alia ratione, quia cum hominis intellectus non poſſit omnia compræhẽdere in inſtanti, ſi plures ad eandem rem adhibeatur, id perfectius erit, ideoq; adagium illud apud omnes fertur, plus videre duos oculos, quam vnum.

Actuarij debent ſcribere in fronte comparitionis nomen præſentantis comparitionem. h. d. Tapia.

EX PRAGMATICA XXIX.

De offic. Sacr. Conc.

FERDINAND. I.

ET nc ipſius pœnæ impoſitio eluſoria redderetur, eiuſdem Concilij decreto, ſiue mandato prouiſum eſt, quod actuarij nomina præſentatium ſupplicationes ſuper grauaminibus prædictis annotare debeant in eiſdem, vt ſciri poſſit à quibus pœna ſit exigenda, cuius prouiſionis tenorem approbantes, illum præſentibus inſeri mandauimus.

PRAGMATICA LII.

De offic. Sacr. Concil.

CAROLVS V.

QVoniam fuit oretenus ordinatum actorum magiſtris Sacri Regij Concilij, quod, poſtquam per partes litigantes, ſiue ipſarum procuratores præſentati ſunt articuli ſiue exceptiones, & in eis ſit annotata dies præſentationis ipſorum minime eos ipſis partibus, ſiue ipſarum procuratoribus reſtituere, ſeu accommodare deberent. Quam ordinationem ipſi magiſtri actorum non obſeruant. Ideo prædictum Sacrum Concilium ordinat, ac mandat eiſdem actorum magiſtris præſentibus, & ſucceſſiuè futuris, ſub pœna vnciarum 25. Fiſco Regio in caſu contrauentionis applicanda, quatenus ex nunc in antea minime debeant dictos articulos, ſiue exceptiones eiſdem partibus, ſeu ipſarum procuratoribus reſtituere aut accommodare, poſtquam ſunt præſentati, & in eis ſit annotata dies præſentationis ipſorum.

Datum Neap. in eodem Sacro Concilio, die 24. Menſis Septembris 1533.

Actorum magiſtri non accõmodent proceſſus originales partibus.

PRAGMATICA LV.

De offic. Sacr. Conc.

FERDINAND. I.

PEr Sacrum Regium Concilium ex cauſis eius mentem legitimè mouentibus, fuit prouiſum, pariter & decretum, quod actorum magiſtri eiuſdem Sacri Concilij, nullatenus accommodare debeant proceſſus originales partibus, ſeu aduocatis, & procuratoribus, ſub pœna vnciarum quinquaginta Regio Fiſco applicanda. Neap. 10. menſis Aprilis 1548.

Hieronymus Seuerinus Præſidens. Nicolaus Vincentius Cæſareus Secretarius.

PRAGMATICA LVIII.

De offic. Sacr. Conc.

CAROLVS &c.

EX prouiſione facta per Sacrum Regium Concilium, mandatur ſcribis actitantibus, cauſas vertentes in eodem Sacro Concilio, & in bancis actorum magiſtrorum ipſius reſidentibus, præſidentibus & ſucceſſiuè futuris, ſub pœna vnciarum anri 25. per quemlibet, Regio fiſco in caſu contrarij applicanda, ac priuationis eorum officiorum, quatenus minime audeant nec præſumant examinare teſtes in cauſis quibuslibet in dicto Sacro Concilio vertentibus, etiam de voluntate ambarum partium, nec etiam ſi fuerint examinatores, & ſcribæ ordinarij eiuſdem Sacri Concilij, dummodo vacent in actitandis cauſis prædictis, alias procedetur contra eos ad exactionem dictæ pœnæ, & ad alia, prout iuris fuerit.

Datum Neap. die 6. Iulij 1555. Hieronymus Seuerinus Præſidens & Viceprothonotarius. Nicolaus Vincentius Cæſareus Secretarins.

Hoc decretum hodie non ita rigoroſè ſeruatur, nam aliquando ſolet committi examen actorum magiſtris, ſeu ſcribis præſertim in cauſis non magni momenti, & intra Ciuitatem. h. d. Tapia.

Digitized by Google

Pro qualibet banca deputantur ſex ſcribæ, qui actitent per ſe ipſos, & non per alios.

PRAGMATICA LIX.

De offic. Sacr. Conſil.

CAROLVS V.

EX prouiſione facta per Excellentem V. I. D. Dominum Hieronymum Seuerinum Sacri Regij Concilij Præſidentem, viceq; Protonotarium, &c. Mandetur T actorum magiſtris ipſius Sacri Regij Concilij inferius deſcriptis, ſub pœna vnciarum auri quatuor, per quemlibet, fiſco Regio in caſu contrarij applicanda, quatenus ex nunc in antea minime retinere debeant penes ipſos & in eorum bancis vltra ſex ſcribas pro quolibet ipſorum, nec actitari permittant cauſas dicti Sacri Concilij, nec in eis examinari per alios ſcribas, quam per ordinarios deputatos per dictum Excellentem Dominum Præſidentem ad actitandum & examinandum, nec etiam per pueros. Inſuperq; minime recipere habeat aliquos ſcribas, niſi prius fuerint electi, & deputati per eundem Dominum Præſidentem, alias ſi contrafecerit, procedetur ad exactionem dictæ pœnæ, & ad alia, prout iuris erit. Datum Neap. die 16. Menſis Nouembris 1555. Hieronymus Seuerinus Præſidens & Viceprothonotarius. Nicolaus Vincentius Cæſareus ſecret.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

T *Actorum magiſtri.* Sunt autem hodie actorum magiſtri tredecim, & quod hic dicitur de ſcribis intelligitur de ſcribis ordinarijs qui ſunt numero ſex, qui poſſunt actitare.

In commiſſionibus expediendis apponantur verba capituli, quod diſponit de iure iurando ab officialibus præſtando. h. d. Tapia.

PRAGMATICA LXI.

De offic. Sacr. Conc.

CAROLVS V.

PEr Sacrum Regium Concilium ſtatutum eſt pro obſeruantia Regiæ pragmaticæ nouiſſimè editæ ſuper tranſmiſſione executorum ſiue commiſſariorum, quod actuarij eiuſdem Sacri Concilij in commiſſionibus executorum & quorumcumquè commiſſariorum in poſterum deſtinandorum per dictum Sacrum Concilium, debeant ponere in verbis executionis dictarum commiſſionum ibi, committimus & mandamus, infraſcripta verba, videlicet. Mandamus, quatenus, præſtito à te prius ſacramento, quod per te, vel per alium ſubſpe, vel occaſione habendi hanc commiſſionem aliquid non dediſti, nec intendis aliquid dare, nec aliquis per te, nec promiſiſti quicquam alicui officiali vel eius vxori, aut alteri cuicumque perſonæ: nec ſub colore mutui, vel alterius fraudis, nec ante executionem præſentis commiſſionis, vel poſt, quodquè nihil recipies etiam à ſponte dantibus vel offerentibus, vltra ſalarium infraſcriptum per nos taxatum, præſtitaquè per te fideiuſſione idonea vnciarum quinquaginta de fideliter, & legaliter exercendo eandem commiſſionem, & infra viginti dies poſt illius executionem perſonaliter comparendo in dicto Sacro Concilio ad dandum computum & rationem dictæ commiſsionis & illius adminiſtrationis, ac de ſtando ibidem iuri cum fiſco & partibus, & ab inde non diſcedendo ſinè licentia & abſolutoria obtenta ab eodem Sacro Concilio. Et ſecundum formam prædictam capere debeant idoneam eorum fiſco fideiuſsionem. Et in calce dictarum litterarum eorum propria manu annotare, qualiter præſtitum eſt iuramentum, & capta eſt fideiuſsio ſecundum formam dictæ Regiæ pragmaticæ, apponendo nomen proprium & cognomen ipſius actuarij. Et quod nullatenus dictas commiſsiones expediant, nec partibus aſsignent, aut ad ſubſcribendum Regiis commiſſarijs aſportent, vel tranſmittant, niſi taxato prius ſalario pro executione cuiuslibet dictarum commiſsionum, ſeruata forma dictæ Regiæ pragmaticæ per magnificu & circumſpectum Præſidentem dicti Sacri Concilij, ſiue gerentem illius vices, eoq; in dictis litteris commiſsionalibus deſcripto, ac coram eodem Præſidente præſtito dicto iuramento, caueantquè de contrario ſub pœnis in dicta pragmatica contentis, & alijs arbitrio Concilij reſeruatis Neap. die 18. Nouemb. 1550. Ioannes Andreas de Curtis Propræſidens. Conſaluus Bermudez. Antonius Patignus. Bernardus Aſtudillus. Felix de Rubeis. Michael de Villanoua. Ioannes Baptiſta Manſus. Cæſareus Secretarius.

Quæ omnia præinſertis contenta, prout ſuperius dicta, correcta, ſiue nouiter ordinata ſunt, inuiolabiliter ab omnibus ad quos ſpectat obſeruari volumus atquè mandamus, nec contrarium faciant, ſi iram & indignationem Regiam, atq; noſtram, ac pœnam ducatorum auri mille, præter alias in ſupradictis capitulis, & ordinibus appoſitas, cupiunt euitare. Datum in Regio Palatio Neap. die 22. Septemb. 1550.

Don Peraſan.

V. Albertinus R. V. Villanus R. V. Reuerterius R.

Dominus ViceRex, Locumtenens, & Capitaneus generalis mandauit mihi Ioanni de Soto.

In Cur. 4. fol. 6.

Hæc pragmatica hodie non ſeruatur, deberet tamen ſeruari.

Clauſula apponenda in litteris exequutorialibus S. C. h. d. Tapia.

PRAGMATICA

Ex lib. notam. Sacr. Conſ.

CAROLVS V.

ILluſtris, & magnifici viri Collateralis, & Conſiliarij Regij fideles dilectiſſimi, Per alcuni reſpetti mouenti la mente noſtra, & maxime per quello conuiene al ſeruitio della Maeſtà Ceſarea, volemo, & coſi per la preſente ordinamo, che da qua auante publicate che ſaranno le ſententie per queſto

queſto Sacro Conſiglio in le eſſecutorie, che s'haueranno da eſpedire,& ſe faranno o per l'eſſecutione d'eſſe ſentenze ſe ce habbia da ponere queſte clauſule videlicet. Quicquid exequetur tam pro debito principali, quàm pro expenſis debeat annotari in dorſo ipſarũ litterarum exequtorialiũ. Nec non quando erunt faciendæ exequutiones contra feudatarios apponatur hæc clauſula videlicet. Dummodo quod per talem exequutionem nullo modo inducatur diuiſio feudi. Per queſto vi dicemo,& ordinamo che debiate procedere s'habbia coſi da eſſequire, & non altramente, che tal'è noſtra volontà per complire coſi come è detto al ſeruitio de la predetta Maeſtà Ceſarea. Datum in Caſtro nouo Neap. die 10. Iunij 1544.

Don Pedro de Toledo.

V. Decolle R. V. C. Loffredus R. V. Martialis R.

Martiranus Secretarius.

In cur. xiij.

Litteræ exequutoriales expediantur per actuarium cauſæ, & per eoſdem fideiuſsiones recipiantur. h. d. Tapia.

De mandato Regio.

Decretum Sac. Conc. ex lib. notam.

EX prouiſione facta per excell. V. I. D. dominum Thomam Salernitanum Reg. Conſiliariũ, & Præſidentem Sacri Regij Concilij, nuper ad notitiam præfati D. Præſidentis, peruenit, qualiter poſt expeditionem litterarum exequutorialium, quæ fiunt vel in forma Regiæ Cancellariæ, vel in forma Sacri Concil. commiſſarum Regiis porteriis, quando occurrit expediri, per prædictum excellentem D. Præſidentem litteras directas alicui particulari perſonæ, qui exequutioni demandet dictas exequutoriales litteras iuxta earum ſeriem, aliqui ex actorum magiſtris dicti Sacr. Concil. ſe ingerant, in expeditione earundem litterarum, recipiendo fideiuſſiones, quæ præſtantur per exequutoriales, ad id deputatos, cum non ſint verè actorum magiſtri cauſarum, in quibus ſunt expeditæ dictæ litteræ exequutoriales, quod permitti non debet ex quo quando caſus acciderit, quòd eſſet accuſanda pęna dictę fideiuſſionis, vel vocandus fideiuſſor coram pręfato D. Pręſidente, non poſſit haberi notitia talis fideiuſsionis,nec penes, quem actuarium reperitur eum non ſit annotata in actis cauſę, nec per illum actorum magiſtrum,qui eſt actuarius cauſę, neq; videri poteſt, per quem actuarium ſubſcriptę fuerint dictæ litteræ, in quibus eſt notatum fideiuſſionem eſſe præſtitam, ex quo litteræ prædictæ reperiuntur penes exequutorem deputatum. Volens proinde idem D. Præſid. ſuper prędictis debitè, vt conuenit, prouidere harum ſeriæ committit Regijs porteriis inſolidum, quatenus mandent omnibus infraſcriptis actorum magiſtris, dicti Sacri Concilij ſub pęna vntiarum auri xxv. per quemlibet Regio fiſco, in caſu contrarij apponendã, ac alia grauiori pena arbitrio dicti Sacri Concil. ſeu præfati D. Pręſidentis, reſeruata, quatenus minime aliter ſe intromittere debeant in expeditione harum litterarum, nec in receptione fideiuſsionum prędictarum, niſi ij, qui ſunt actorum magiſtri cauſarum, in quibus occurret expediri litteras prędictas, alias &c.

Datum Neapoli die 20. menſis Settembris 1568.

Salernitanus Pręſidens.

Cęſar. Secret.

Magiſtri actorum S. C. librum conficiant, in quo fideiuſsiones modo hic deſcripto annotari habeant. h. d. Tapia.

Decretum Sacr. Concil.

Ex lib. notam. Sacr. Conſ.

De mandato Regio.

EX prouiſione facta per excell. V. I. D. dominũ Thomam Salernitanum Regium Cõſiliarium Sacriq; Regij Concilij Pręſidentem. Quoniam expedit fieri librum, in quo per quemlibet ex actorum magiſtris dicti Sacri Concilij notentur ſuccinctè fideiuſſiones, quæ per ipſos capiuntur apud acta eiuſdem Sacr. Concil. vel magnif. cauſarum commiſſariorum de reſtituendo pecuniam, quæ liberatur creditoribus, quibus, & quando fuerit ordinatum debere reſtitui, vltra quòd fideiuſsiones prædictæ per extenſum annotantur in actis,& proceſsibus cauſarum prout hactenus in dictis proceſsibus annotari conſueuerunt, quilibet vtſupra conficiendus conſeruari habeat per ſecretarium dicti Sacr. Concil. cadere mandet omnibus actorum magiſtris eiuſdem Sacr. Concil. inferius deſcriptis, ſub pęna vnciarum xxv. per quemlibet Regio fiſco in caſu contrarij apponenda, & alia grauiori pœna arbitrio Illuſtriſſimi Domini ViceRegis reſeruata quatenus omnes fideiuſſiones prædictas per eos recipiendas pœnes acta dicti Sacri Concil. eadem die, qua illas receperint, & ſtipulati fuerint, vel ſaltim ſequenti iuridica, notare, & deſeribere debeant in dicto libro eorum proprijs manibus infraſcripto ſubcincto modo v3. die tali, talis promiſit reſtituere ducatos tot ſibi liberari, prouiſos, vt creditori talis perſonę de pretio talis rei, fideiuſſit, ſeu fideiuſſerit, talis in forma Sacri Concilij,& in pede huius annotamenti, apponat nomen, & cognomen ſuum quilibet cauſę actorum magiſtrorum, & ſic obſeruare habeant, ex nunc in antea vltra fideiuſſiones ipſas ſcribendas, prout hactenus conſueuit in actis, & proceſſibus cauſarum alias &c.

Datum Neap. die vltimo menſis Februarij 1570.

Salernitanus Præſidens.

Dececretum Sacr. Conc.

Ex lib. notam. Sacr. Conc.

Die primo Decembris 1558. Neap.

PEr Sacrum Regium Conc. prouiſum eſt, quòd actorum magiſtri Sacr. Regij Concil. qualibet hebdomada in die veneris accedãt ad domos magnific. Regiorum Conſiliariorum,& ab vno quoq; ipſorum accipiant liſtam cauſarum affigendarum in valuis prędicti Sacri Concil. de quibus facienda

da eſt relatio iuxta ordinem alias datum, ipſamq; liſtam die Sabbati de mane in valuis prædictis affigere, ſub pęna per Regiam pragmaticam oppoſita, aliaq; de Sacro Concil. reſeruata.

Cęſar Secretarius.

Hodie tamen id fit quolibet menſe, & hæc liſta traditur Excellentiſſimo ProRegi, vltra quod affigitur in valuis aularum. & optima ratione, vt ſciant partes quando de eorum cauſa ſit tractandum.

Actuarij decreta, quæ à Regijs Conſiliarijs eis dantur ſtatim vel ſequenti die conſignent Secretario regiſtranda.

Decretum Sacr. Concil.

Ex lib. notam. Sacr. Concil.

De Mandato Regio.

EX prouiſione facta per Illuſtrem V. I. D. Don Antonium Orificium Regium Conſiliarium Sacriq; Regij Concilij Præſidentem, Viceprothonotarium. Quoniam ob in curiam magiſtrorum actorum, ſeu ſcribarum dicti Sac. Conc. aliquando accidit, quòd aliqua decreta per eos habita à dominis Regijs Conſiliarijs, interpoſita facto verbo in Sacro concilio, quæ non potuerint per eoſdem dominos Conſiliarios conſignari in rota ſecret. dicti Sacri Concilij ex aliquibus occupationibus, ſeu impedimentis dicti actorum magiſtri, ſeu ſcribę non integrè, & in continenti illi aſportant, & conſignant dicto ſecretario regiſtranda in libro decretorum eiuſdem Sacri Concilij in Regias ordinationes, & antiquum morem ſemper obſeruatũ, ob quod nulla inconuenientia oriuntur, quibus nõ parum athoritati, & decori dicti ſacri Concil. diminuitur ijs, propterea prouidendo mandetur dictis actorum magiſtris ſub pęna vnciarum auri x m. per quamlibet Regio fiſco pro qualibet vice contra ius apponenda, quatenus omnia decreta per eos, & eorum ſcribas fortè recipienda, & habenda à prædictis dominis Regijs Conſiliarijs, quæ interponuntur facto verbo in ſacro Concilio, ſtatim, & incontinenti eodem die interpoſitionis ipſorum aſportare, & conſignare debeant præfato ſecretario, vel ad ſummum ſequenti die, valde mane, vt per eundem ſecretarium regiſtrari valeant ſub dicto die, qua fuerunt interpoſita, antequàm cęperit alia decreta ſequentis diei regiſtrare alias procedetur quæ eos ad exactionem dictæ pęnę, & alię prout iuris fuerit.

Datum Neap. die 4. menſis Maij 1579.

An. Orific. Præſ. & Viceprot.

Hic ponuntur nomina actorum magiſtrorum.

Actuarij non permittant in eorum bancis alios, quàm ſcribas ſedere. b. d. Tapia.

Decretum Sacri Concilij.

Ex lib. notam. Sacr. Concil.

De Mandato Regio.

EX prouiſione facta per Illuſtr. V. I. D. Dominum Antonium Orificium Reg. Conſiliarium, ſacriq; Regij Conſilij Præſidentem, & Viceprothonotarium. expedit per actorum magiſtros dicti ſacri Concilij, & eorum ſcribas, tempore, quo reſident in eorũ bancis, ſcribi ſententias, & alia acta, quę ſæpè ſępiùs occurrunt in cauſis ſacri Concilij, cùm omni debita diligentia, ſecreto, & taciturnitate, quòd hueuſq; non, vt conuenit ſeruatum fuiſſe ad aures prædicti D. Præſidentis peruenit occaſione, quàmplurimum perſonarum in dictis bancis ſedentium vltima ſcribas ſcilicet, magn. Doctorũ, procuratorum, & aliorum, qui ob negotia, quæ gerunt cum eorum clientibus, nedum perturbant dictos actorum magiſtros, ipſoſq; impediunt in tractandi expeditionibus, prouiſionum, & actorum, cum litigantibus in dictis bancis, ſed etiam ſecreta dictarum ſententiarum, & aliorum, quę occurrunt, aliquando patefaciunt, in maximum indecorem dicti ſac. Concilij, volens igitur D. Præſidens, ſuper prædictis de oportuno iuris remedio prouidere, maximè cum iam de proximo ſacrum Concilium regetur in Palatio Caſtri Capuanę noniter reſarcito, & ampliato, vbi magiſtri actorum habent loca particularia extra ſalam, quę ſala integra remanet magn. doctoribus, procuratoribus, & alijs negotia gerentibus, vltra alias comoditates logiarum ibi factas, pro collegiandis cauſis, cum ſcabellis circum circa, itaut non ſit neceſſe apud actorum magiſtros, & in eorum bancis alias perſonas ſedere, præter ſcribas ipſorum magiſtrorum actorum, harum ſerie committit Regiis porterijs inſolidum, vt requirẽdus eorumm, andet omnibus infraſcriptis actorum magiſtris dicti ſacri Concilij, quatenus quàm primùm ſacr. Concilium ipſum Regi cęperit in dicto Palatio Capuanę nullatenus ſinaue; nec permittent in eorum bancis ſedere, & permanere alias perſonas præter eorum ſcribas, ſiue ſint doctores, ſiue procuratores, vel quilibet alij negotia gerentes, cum clientibus, vel aliàs quoquo modo ſub pęna pro prima vice contrauentionis vnciarum auri decem, ſecunda verò alia grauiori, & corporali pęna, arbitrio dicti ſacri Concilij, ſeu præfati domini Præſidentis reſeruata, Datum Neap. die ſecundo menſis Octobris 1578. Idemq; ſeruiens per Secretarium dicti ſacri Concilij, quod in eius banca, non ſinat ſedere alios, pręter eius ſcribas, & coadiutores in eius officio.

Datum vt ſupra &c.

Hic ponitur nomina dictorum magiſtrorum actorum.

EX PRAGMATICA XX.

De offic. ſacri Conc.

Ducis de Alcala ViceRegis prædictorum confirmatio.

SEcretario, actuarijs, & porterijs ſacri Concilij præſentis edicti obſeruãtia, inuiolabilis ſub penis hic annotatis indicitur, quod etiam decreto ſacri Concilij nouiſſimè eſt renouatum, di 20. Iunij 1534. huiuſmodi ſub tenore, videlicet.

De Mandato Regio.

EX prouiſione facta per ſacrum Regium Concilium mandetur ſubſcriptis, tam præſentibus

hebd-

hebdomadariis actuariis præfati ſacri concilij, quam ſucceſsiue futuris, ſub pęna vneiarum quatuor Regio fiſeo in caſu contrarij applicanda, ac irremiſſibiliter ab vnoquoque ipſorum exigenda, quatenus ex nunc in antea in ingreſſu Excellentis dom ni Præſidentis, & Magnificorum Regiorum Conſiliariorum ad aulas ipſius Sacri Concilij debeant perſonaliter iu ipſo Sacro Concilio aſſiſtere, ibidemq; permanere, & eorum officium exercere, & cum eis, ſiue altero eorum, cum opus fuerit ibi reperiantur, alias, &c.

Datum Neap. die 20. Iunij 1543.
Hieronymus Seuerinus Præſidens.
Nicolaus Vincentius Cæſareus Secretarius.

M. Cola Vincenzo Ceſareo.
M. Vincenzo Bozzauotra.
M. Ludouico Romano.
M. Ceſare Guerra.
M. Gioſeppe Mancuſo.
M. Pompeo Portio.
M. Gio. Portio.
M. Gio. Dominico Tramontano.
M. Tomaſo Palomba.
M. Mathio Daniele.
M. Laurentio Margiotta.
M. Gio. Bernardino Balſamo.
M. Gio. Pietro de Iubeno.

DE OFFICIO, EXAMINATORIS TESTIVM. Rub. iiij.

Conſiliarij teſtium examinationi vacent, ſi verò ſit examen extra ciuitatem eius arbitrio committitur vel actorum notario, vel ordinario loci, quòd fuit limitatum per prag. editam à Duce de Alcala, hoc dicit Tapia.

PRAGMATICA XV.

De offic. ſacri Conc.

FERDINAND. I.

Teſtium examinatione per falſitatem corruptelamus litigantibus damnũ aſſeratur, Conſiliarios in cauſis ſibi cõmiſſis, vna cum ſuo actorum notario intereſſe decernimus. Si tamen à iudicij loco teſtes abfuerint, Conſiliarij arbitrio relinquimus, vt vel ordinariis locorum teſtium audientiam committat, vel actorum notarium, ſiue T alium quemuis idoneum partibus non ſuſpectum ad examinandum deſtinet, prout cauſe natura, ac perſonatum qualitas, & locorum diſtantia ſuadebunt.

Eligantur quadraginta examinatores pro cauſis examinandis approbati à Præſidente, & Conſiliarij examinationibus non vacent niſi de neceſſitate.

Ducis de Alcalà ViceRegis noua ſuper prædictis diſpoſitio.

Cauſarum expeditioni, quarum multitudo hiſce temporibus tantopere creuit interuentus iſte Conſiliariorum paſſim in examine omnium cauſarum nimis obeſſet, magnumque præſtaret impedimentum, propterea id vſu non receptum, niſi vrgenti, & rationabili ſubſiſtente cauſa Sacro Concilio, vel cauſæ Commiſſario aliter viſum fuerit, quo caſu pro examine intra hanc Ciuitatem faciendo, cauſæ Commiſſarius nihil recipiat T litigantibus, communiter autem examen fit per ſcribas, ſeu T examinatores electos, & approbatos à Præſidente, vel per ordinarios locorum, quibus in præmiſſis caſibus committitur, ſicque ſeruandum, Et quoniam ſcribarum ſeu examinatorum præfatorum, & forte non habilium numerus, vt accepimus, vltra modum auctus hodie reperitur, mandamus omnes modo exiſtentes conuocari, & per Præſidentẽ diligẽter examinari, & ex habilioribus quadraginta tantum remanere debere vltra quem numerum prædicto nemo ſubrogetur, niſi vel neceſſitate ſuggerente einſdem Sac. Conc. Præſidenti aliter fuerit viſum, & ij quadraginta, & alij eorum loco ſubrogandi, vel ex cauſa (vt præmiſſum eſt) addendi non aliter admittantur, nec officium prædictum exerceant, niſi præſtita prius per eos idonea cautione de bene, legaliter, & fideliter adminiſtrando, & exercendo officium prędictum ſub pęna vnciarum quinquaginta.

CAR. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

T *A Litigantibus.* Hoc hodie diuerſimodè ſeruatur, nam aliqui, (vt audio) ſolent recipere pro examinandis teſtibus intra Ciuitatem ducatum vnum, quia ſcribæ de conſuetudine teſtantur, aliqui verò ſeruant Regiam Pragmaticam.

T *Examinatores electos.* His enim examinatoribus committitur receptio teſtium, ſiue in curia, ſiue extra ſint recipiendi, & nouiſſimè ad eorum inſtantiam expeditæ fuerunt prouiſiones per Collaterale Concilium directæ Sacro Concil: † per quas 1 prohibetur Regijs Conſiliarijs, & Præſidenti commiſſio teſtiũ recipiendorum ordinarijs locorum, cuiusvis momenti cauſa fuerit; Hæ tamen prouiſiones non ſeruantur ab omnibus Regijs Conſiliarijs, qui cauſas paruæ quantitatis, & pauperum ſolent committere Regiis Audientiis, vel aliis locorum officialibus, & cauſa eſt quia propter cauſæ modicitatem potius liti cederent pauperes, quam illarum expeditionem curarent exequi partiũ iuſtitiæ non eſſet conſultum, ideò ij vel quando cauſa eſt minima, vel perſona miſerabilis, vel partes conueniunt in aliquem officialem Regiis Audientiis committi ſolet. Quando tamen poſſit receptio teſtium extra curiam committi poſt Carauitam in rit. 158. tradit Muſcatellus in prax par. 5. glo. ſuſpectorum per totũ, qui optimè plura ad hãc rem recollexit. Quando aũt officialis † vnius iuriſdictionis poſſit alteri 2 committere, dicunt Bar. & alij in l. 2. C de naufrag. lib. 11. ad quem ſe remitit Rebuff. ad conſtit. Galliæ tract. de liter. requiſit. num. 29. Vnum tamen non omittam quod me referente fuit decisũm in cauſa Io. Donati Turbuli cũ Scipione Turbulo actuario Figliola, an ſcilicet receptio teſtium examinandorum † in cauſa repulſæ poſſet cõmitti examinatoribus Sac. 3 Concilij, vel deberent teſtes examinari coram cauſæ Commiſſario, & fuit deciſum poſſe committi examinatoribus Sacri Concilij, nam videntur recipi in curia dum examinantur per dictos examinatores, non obſtante auth. apud eloquentiſſimum C. de fide inſtrument.

Eligatur

Eligatur examinator non ſuſpectus, & pro quolibet teſte recipiat grana decem.

PRAGMATICA IX.

De ordine Iudit.

PHILIPPVS II.

Reſponſionibus viciſſim factis, ad examinationem teſtium procedatur infra dilationē, eligaturq; examinator poſt reſponſionem poſitionibus incontinenti extra ſuſpectos per partes, tunc in promptu nominandos, quos ſi nominare neglexerint, Iudex illum ex officio eligat, & pro mercede examinatoris, & magiſtri actorum, in loco vbi cauſa agitur, decem grana pro quolibet teſte recipiantur, ſoluenda pro duabus partibus teſtinm examinatori, pro tertia magiſtro actorum, niſi aliter examinatorem, & magiſtrum actorum concordatum fuerit, extra vero Ciuitatem vbi litigatur, & ſi partes non fuerint in concordia, quod ſolus magiſter actorum examinet, ſimiliter examinator cum magiſtro actorum teſtes recipiat, & pro examinatore intelligatur ordinarius loci, & in eius abſentia vel ſi præſens fuerit, & ſuſpectus, Epiſcopus, vel eius ☩ Vicarius.

Item Rector maioris Eccleſiæ, vbi Vicarius non eſſet, niſi prædicti ſimiliter ſuſpecti eſſent, quo caſu prædicti ſine vlla dilatione in promptu aliū eligāt partibus non ſuſpectum cum ſimili mercede, niſi ex eo, quia magiſter actorū tunc accedat ad aliena loca extra Ciuitatem maiori ſumptu, duæ partes mercedis ſunt magiſtri actorum, & tertiæ examinatoris, ad rationem decem granorum, vt ſupra, pro quolibet teſte, vel eius mercedis, pro qua cum partibus ſe compoſuerint, Ita tamen quod compoſitio excedere non poſſit carlenos octo pro ſingulo die, vltra expenſas victus, quarum expenſarum onus vltra dictos octo carolenos ad partes pertineat.

1 Vicarius. Hoc hodie non ſeruatur, ſed in cauſa ſuſpitionis ordinario loco, vel alteri conuicino cōmittitur. Car. Tap.

Pœna imponitur magiſtris actorum, ſiue ſcribis, quorum culpa intra terminum teſtes non recipiuntur. h. d. Tapia.

PRAGMATICA X.

De ordin. Iud.

PHILIPPVS II.

Et ſi per examinatorem, & magiſtrum actorum, vel eorum alterum ſteterit, quominus teſtes infra terminum examinarentur, condemnetur quilibet per quem ſteterit ad pęnam arbitrio Iudicis moderandam, perſonarum qualitate inſpecta, quam Iudex cauſæ exigere non negligat, debeatq; Iudex ipſe reſtituere terminum partibus, culpa magiſtri actorum, vel examinatoris decurſum.

Hæc pragmatica hodie non ſeruatur, deberet equidem ſeruari, cum multoties pauperes litigantes ob iſtorum culpam defatigentur. C.T.

Dicta teſtium ſcribantur manu examinatorum.

PRAGMATICA LVI.

De offic. Sacr. Concil.

CAROLVS V.

Ex prouiſione facta per Sacrum Regium Concilium mandetur infraſcriptis ordinariis ſcribis, & examinatoribus eiuſdem Sacri Concilij, ſub pœna vnciarum auri decem, per quemlibet fiſco Regio in caſu contrarij applicanda, & priuationis officiorum eorum, quatenus dicta, & diſpoſitiones teſtium & principalium per ipſos examinandarum in cauſis, in quibus fuerint deputati ad examinandum, ſcribere, & annotare debeant eorum propriis manibus & non aliorum, alias ſi contrafecerint, procedetur contra eos ad exactionem dictæ pœnæ, & priuationem prædictorum officiorū.

Datum Neap. die 19. Nouemb. 1550.

Hieronymus Seuerinus Præſidens, & Viceprot.

DE OFFI. OSTIARII. S. C. SEV DE APPARITORIBVS Rub. v.

1

CAR. TAP. REG. CONS. ANNOT.

In xiij. lib. C. adſunt quam plures tituli ſimiles, & inibi latè Lucas de Penna, & Io. de Platea, quorum memini in ſeq. pragmatica verb. oſtiarius.

Porterij Sacri Concilij per hebdomadam ſeruiant, nec ingrediatur aulam niſi vocati, præparentq; aulas, & exequtoria inter ipſos diuidantur. h. d. Tapia.

EX PRAGMATICA XXVII.

De offic. Sacr. Concil.

FERDINAND. I.

Hoſtiarios, qui in Concilio deputati fuerint per hebdomadas ſeruire iubemus, & vt eorum qui ſeruient quoties hebdomadarij fuerint notitia habeatur ſingulis Secretario hebdomadis ſuorum ſcedula nominum à ſeruientibus dari volumus, neq; eos ſecretam in Audientiam, quandiu ibidem ad cauſas expediendas cōſident, Conſiliarij, niſi vocatos ingredi permittimus, quod ſi ſcedulas, aut mandata aliqua ad Præſidentem Conſiliarioſue deferre voluerint, priuſquam ingrediantur baculo ſiue Audientiæ ianuam pulſandam eſſe ſciant, nec tamen niſi vocati fuerint ipſis ad Præſidentem, Conſiliarioſue aditum patere volumus: Eiſdem quoq; ſua quorumlibet in hebdomada mane Conſiliariorum ante aduentum in Concilium venire, locumq; Audientiæ reparare, Et quæ pro tempore agenda fuerint, curare mandamus, contumacibus priuationis officij, & aliam Sacri arbitrio Concilij pœnam ☩ conſtituimus.

Exe-

Exequutoriales ſententiarum noſtri Concilij, decretorumq; litteras inter oſtiarios in Concilio arbitrio Præſidentis, vt quilibet ſuam ratam aſſequatur diſtribui mandamus.

Dux de Alcala ViceRex &c.

AEqualitatem omnino pro poſſe ſeruandam eſſe inter prædictos oſtiarios, tam circa labores, quàm circa agagia, & emolumenta, percipienda prouidendum eſt, quòd modo actuariorum, & ſcribarum ipſius Sacri Concilij abuſum non ferendo male ſeruatum audimus, iniungimus propterea ipſius Sacri Regij Concilij Præſidenti, & Conſiliarijs, quod ſuper hoc de opportuno prouideant remedio, & prædictorum fraudibus occurrant, oſtiariorum prædictorum numerus, prout nunc eſt T duodenarius ita de cætero obſeruetur, vt ſupra hunc num. alius pacto aliquo non T admittatur.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

1 OStiarius. Huiuſmodi oſtiarij pluribus appellati † ſunt no-
2 minibus. nam alibi apparitores, alibi verò exequutores, viatores, nuntij, & alijs nominibus, prout exercitij ipſorũ munus expoſtulat appellãtur; de quo latè per Chaſſe. in conſu. Burg. tit. *des iuſtices* rub. 1. §. 6. nu. 1. & ſequen. & per Azeued. lib. 4. tit. 3. l. 3. nouæ recoll. num. 2. & Marc. Ant. Surgentem de Neap. illuſt. lib. 1. cap. 25. num. 10. de his plures tituli in 12. lib. C. hoc eſt de apparitoribus præfecti prætorio, apparitoribus præfecti vrbi, de apparitoribus magiſtrorum militum, de apparitoribus proconſ. dicti ſunt et oſtiarij Principis, qui archiatri vocantur, de quibus non eſt hic locus, dicit tamen de ipſis Chaſſeo. in catal. glor. mun. 6. par. conſiderat. 13. in Regno Franciæ eſſe in magna dignitate. Horum
2 † oſtiariorum munus eſt (vt hic dicitur) de mane oſtium aulæ cuſtodire, acceſſum ingredi volentibus abſq; licentia prohibere, aduocatos, & procuratores vocare, & ſcripturas partibus notificare, relationeſq; facere notificationis, & omnia quæ alguazerij, curſores, vel exequutores faciunt in ipſorum curijs, & tribunalibus circa acta, & venerationem Sacr. Conc. Conſiliariorum.

3 T *Conſtituimus.* Benè dicit hic † puniendos eſſe arbitrio Sacri Concilij huiuſmodi oſtiarios, debent enim de iure conueniri, & puniri ab eo iudice, cui ſeruiunt, vt tradit Lucas de Penna in l. 1. C. de apparit. præfect. vrb. ex l. 2. de offic. magiſt. milit. lib. 12. ad quod facit lex viros ſpectabiles. C. de diuerſ. off. & apparit. eodem libro.

Duodenarius. Hodie cum auctus ſit numerus aularum ſunt quatuordecim, deberent tamen eſſe ſexdecim, nam propter infirmitates, & occaſiones exequendi ſententiæ Sac. Concil. aſſociandi dominos Conſ. deficit ſeruitium.

4 *Admittatur.* Hoc ideo prohibitum eſt nam regulariter † quilibet iudex poteſt ſibi eligere nuntium ſuæ iuriſdictionis exequutorem, vt tradit Chaſſen. ad conſuet. Burg. tit. *des iuſtices.* rub. 1. §. 6. verſ. ad ſecundum, quando tamen ex numero accidit facienda prouiſio † Regia Curia ſolet huiuſmodi officium vendere. audiui tamen olim ad Præſidentem ſpectaſſe hanc prouiſionem, & vidi tempore maximi Præſidentis Vincentij de Franch. litteras à Catholica Maieſtate expeditas, quibus licentia dabatur huiuſmodi prouidendi officia eius vita durante.

Salarium taxatum oſtiarijs Sacr. Conc. & exequutoribus litterarum ipſius. h. d. Tapia.

PRAGMATICA XXVIII.

De offic. Sacr. Conc.

FERDINAND. I.

HOſtiarijs Sacri Concilij noſtri quoties extra Ciuitatem ad aliquod exequendum mittentur, cum victus expenſis carlenorum quattuor ſalarium decernimus.

Dux de Alcala ViceRex.

Fuit ſuper hoc latum decretum per Sacr. Concilium, die 22. Nouembris 1537. ferie ſubſequenti.

Ex cauſis mentem Sacri Concilij iuſtè mouentibus, prouiſum eſt, quod ex nunc in antea executoribus ſententiarum, & decretorum prædicti Sacri Concilij, ſiue ſint porterij, ſiue ſcribæ, ſeu quæcunq; perſona, ſoluatur ſalarium conſuetum ſolui Regijs porterijs ipſius Sacri Concilij, videlicet, carolenos quinque cum expenſis tantum, & minus ſi pro minori pretio partes ſe concordare poterunt, verum ſi erit executio facienda talis quod requirat ſcientiam, & induſtriam perſonæ, tunc ſolui poſſit ſalarium per Regiam pragmaticam taxatum, videlicet, carolenos octo cum expenſis. Quod ſalarium debeat eſſe ipſius executoris, nec in eo habere debeat partem actorum magiſter: Et vltra dictum ſalarium non poſſit exigi, nec recipi à volentibus, ſub pœna priuationis officij contrafacientibus, & alia arbitrio eiuſdem Sacri Concilij reſeruata.

Loffredus Præſidens.
Galeotus Fonſeca.
Ioannes Martialis.
Ioannes Thomas de Minadois.
Nicolaus Maiorana.
Antonius Baraptucius.
Bernardinus Galeota,
Thomas Grammaticus.

Antonellus Secretarius.

Quod temporum qualitate attenta ſeruandum eſt.

Extat etiam aliud capitulum oſtiariorum, pertinens ad officium in pragmatica Catholicæ Maieſtatis, ſub his verbis deſcriptum.

Item quod porterij Regij teneantur eadem vel ſequenti die referre magiſtro actorum intimationes, per eos partibus factas, referendo horam intimationis factæ, & nomina perſonarum, quibus eſt facta intimatio quando perſonaliter non reperientur principales, ſi cauſa per procuratores agitabitur: Et ſi forte fiet in domo, exprimatur nomen perſonę cui fuerit facta, & per magiſtros actorum debeat in actis dicta relatio continuari ad pœnam priuationis officij.

Hodie auctum eſt ſalarium iſtorum per nouellam pragmaticam Comitis de Lemos.

Vetitum eſt porterijs, & alijs mancias petere. h. d. Tapia.

PRAGMATICA I.

De Porterijs.

PHILIPPVS &c.

COnſiderato, che in queſti vltimi giorni dell'anno, li Portieri, Alabardieri noſtri, Trombetti, & ſeruitori delli magnifici, & circonſpetti Regenti la Regia Cancellaria, & delli Caſtellani delle Caſtella, & delli Regij Conſiglieri delli Tribunali del Sacro Regio Conſiglio della Camera della Summaria, & della Gran Corte della Vica-

Digitized by Google

ria, & de gli altri Tribunali, Tamburrini, tanto di ſoldati, quanto d'ogni ſorte, & anco per gli officiali del Giuſtitiero, Catapani, & Portieri delli Magnifici Eletti di queſta Magnifica, & fideliſſima Città di Napoli ſi è introdotto vno abuſo, che ſotto zelo di dar le buone feſte, vanno di caſa in caſa domandando, & cercando l'inferte, & mancie, talche, come per l'eſperientia ſi vede, ſi cauſa danno alli cittadini, & habitanti in queſta predetta Città, oltra di male eſempio: Per tanto volendo, che tal cattiuo abuſo del tutto ſia tolto, per tenore col preſente bando s'ordina, & comanda à tutti li ſopradetti Portieri, Alabardieri, Trombetti, Seruitori, Catapani, Portieri, & officiali del predetto Giuſtitiero, & altri ſopradetti, che da quà auanti in dette feſte, innanzi nè dopoi, non preſumano in modo alcuno andar cercando, & domandando dette inferte, & mancie per le caſe, & altre parti delli Cittadini, & habitāti in queſta predetta Città, nè quelle pigliare, nè far pigliare per terze perſone, ſotto pena di priuatione d'officio, & di quattro tratti di corda, alla quale ogn'vno ſi guardi di non incorrere. Datum Neap. in Regio Palatio die 19. menſis Decembris 1571.

Ant. Card. de Granuella.

V. Reuerterius R. V. Salernitanus Regens.
Lobera pro Secretario.

In Bannorum primo fol. 36.

Hæc pragmatica malè ſeruatur.

In relationibus faciendis à porterijs apponatur nomina, & cognomina eorum, quibus ſcriptura notificantur. h. d. Tapia.

Decretum Sacr. Concil.

PEr ordine del Sig. Thomaſe Salernitano Regio Conſigliero, & Præſidente del Sacr. Reg. Conſiglio, ſi comanda, & ordina à tutti li porticri di detto Sacro Conſiglio, che da hoggi auante in tutte le intimationi, de prouiſioni, ſcripture, & atti che fanno, tanto alle parti litiganti, & loro procuratori, quanto alli teſtimonij, & altri qualſiuoglia perſona, che citano, debbiano in ciaſcuna relatione, declarare li nomi, & cognomi di quelli, che hanno intimato, con dire il tale perſonaliter, & il tale domi, tolto penitus, lo che ſi ha ſoluto far per il paſſato de dire li ſopradetti ſignali perſonaliter, & in domo acciò, per la relatione di eſſi portieri, coſi ſpecifica, ſi euiti ogni fraude, & fálſità, che ſi poteſſe commettere in li nomi, & cognomi di dette perſone intimande, & ſi ben il numero delli teſtimonij, ò altri che ſe intimano foſſe tanto grande, che quello foglio di carta non fuſſe baſtante, & capace di detta relatione coſi particolare, non per queſto debbiano laſſare di farla, come di ſopra ſta ordinato, ma ci giongano carta appreſſo, coſendola con l'altro primo foglio, & tutto ſi eſequiſca inuiolabilmente, & ſenza altro pagamento di più di quello, che per lo paſſato per dette intimationi hanno coſtumato, & deuuto pigliare, ſotto pena di priuatione di loro officij. Datum Neapoli 25. menſis Octobris 1568.

Salernitanus Præſidens.

DE OFFICIO PROCVRATORIS CÆSARIS. Rub. vj.

HVius rub. materiam diuerſis in locis noſtri iuris interpræ-
tes proſequuntur, Agunt enim de ea Feoeſtella de Rom.
Magiſtrat. cap. 26. Ciuiliſtæ in rub. & tit. de iure fiſci lib. 10.
Codicis, in lib. ff. in tit. ff. de offic. procur. Cæſaris, Fran. Lu-
cenſis, Martin. Laudens. & Marcus Antoonius Peregr. in tract.
de iure fiſci, Petrus Gregor. Toloſan. in ſintagm. ior. par. 3.
lib. 49. cap. 7. Corrad. in templo omn. iudic. lib. 1. cap. 8. de
procur. Cæſar. Chaſſen. ad conſuet. Burgun. tit. *des confiſcations* rub. 2. Pancirol. in notit. Imperij orient. cap. 87. de Illu-
ſtri Comite priuatarum Marin. Frecc. lib. 1. de ſubfeud. capit.
de offic. Magni Camer. Marcus Antonius Surgens de Neap.
illuſtra. cap. 26. num. 23. ex quorum dictis aliqua breuiter
colligamus, vt qui hunc librum præmanibus habuerint, ali-
qualem de hac re notitiam habeant. Et in primis ex Panciro l.
& Surgente locis citatis animaduertēdum eſt huiuſmodi pro-
1 curatoris Cæſar. officium ab Alexan. † Seuero Imperatore
Maximo inuentum fuiſſe, cum enim (vt inquit Reneſte la)
Princeps, à quo legum, ſenatuſconſultorum, magiſtratuumq;
2 omnium manat origo, legibus non ſit † ſubiectus, indecenſq;
3 ſit, vt ipſe ſibi ius † in cauſis cum priuatis dicat, officium iſtud
inuentum eſt, cui inter ipſum, & priuatas perſonas compe-
4 tens eſſet † iuriſdictio: cui etiam commiſſum eſt, vt quicquid
ab eo imperialium negotiorum geſtum erit, id ratum habea-
tur, ac ſi ab ipſo Cæſare fuerit pertractatum; quod idem tra-
dit Vlp. in l. 1. ff. de offic. procurator. Cæſar. Hæc de eius of-
ficio in genere dixiſſe ſufficiat. nunc videamus quis ſucceſſe-
rit in eius locum, & in hoc dico Regiæ Cameræ Summariæ
5 † ſupremum tribunal. quod olim iunctum erat cum tribunali
Siciliæ eius locum obtinuiſſe prout tradunt Marin. Frecc. num.
23. loco cit. & Marcus Antonius Surgens de Neap. illuſtr. lib.
2. cap. 7. num. 2. Carolus tamen primus ad ſimilitudinem Re-
gni Franciæ officium magni Camerarij creauit, cui patrimonij
curam

curam commiſit, multaq; tribunali Siciliæ ademit Regina Io-
anna Prima, & in hanc quæ nunc inſpicitur formam Rex Al-
fonſus † primus redegit. Hoc igitur Regiæ Cameræ Summa- 6
riæ Tribunal. Marin. Freccia comparauit † Comiti priuatarū 7
rerum quatenus priuatas Principis res gubernat, & Comiti
ſacrarum largitionum inquantum habet poteſtatem, & cuſto-
diam theſauri, & collarores, & exactores pecuniarum tenen-
tur ſibi reddere rationem; licèt quo ad cuſtodiam, & diſtri-
butionem theſauri non poſſit proprie comparari Regia Ca-
mera, cum ad hoc officium Theſaurarij ſpectet, habet tamen
Regia Camera quandam ſuperioritatem, quia præterquam
quod vnus ex rationalibus ipſius aſſiſtit in ſolutionibus facien-
dis ſolet mittere vnum ex Præſidentibus ad viſitandum tam
pecuniam in arca conſiſtentem, quam etiam libros caſſerij, &
aliorum officialium. Sic etiam Comiti Sacri palatij quatenus
præpoſitus eſt cōſeruationi, & ornamento ſacri Palatij. Quæ-
ſtori, ſeu Præfecto Erarij quatenus iuriſdictionem habet in
omnes Theſaurarios, & Commiſſarios, & Perceptores introi-
tuum regni, ac pecuniæ Regis, ex quauis cauſa ei obuenientis,
qui tenētur coram ipſo reddere rationem. Sic etiam procura-
tori fiſci, prout etiam appellari poteſt curator reipub. inquan-
tum, quód ex pecunia quam exigi mandat, reipub. ſuccurrit.
Item appellari poteſt magiſter ſcrineorum. Item ſacri ærarij
Præfidem, de quibus omnibus latè per Marin. Frecc. loco ci-
tato; ad quod etiam faciunt dicta per Corrad. in d. cap. 8. de
procurat. Cæſar. Compræhendis † etiā hoc officium tam quæ 8
ſpectant ad officium procuratoris fiſci, quàm etiam ad officiū
procuratoris Cæſaris, hoc eſt tam de rebus ſpectantibus ad
Regem ratione vniuerſalis dominij regni, quàm etiam priuati
patrimonij, vt tradit Marcus Antonius Peregrinus de iure fiſci
lib. 1. cap. 1. num. 7. Hoc tamen nomen Procuratoris Cæſaris
† apud multos iuris interpretes confunditur, & comprælien- 9
dit

dit etiam fiſcum vt Io. de Platea in rub. C. de iure fiſci lib. 10. & poſt And. Alciat. annotauit Corrad. in templo omn. iudic. loco præcitato num. 4. inquiens, parum de his curandum, cum omnia ſint in principem translata, licèt propriè officium procuratoris Cæſaris ſit diſtinctum ab officio procuratoris fiſci, vt tradit Afflict. in rub. de officio Magiſtri Camerar. Iaſ. in l. procurator. col. 2. C. de edend. & poſt alios Peregr. in tract. de iure fiſci in initio num. 7. licèt Carau. in rit. 17. num. 5. tres aſſerat adeſſe procuratores, patrimonij, fiſci, & Cæſaris. Nec
10 omittam fiſcum † alios, quàm Papam, Imperatorem, & Reges habere non poſſe, vt ex l. 3. C. de bon. vacan. lib. 3. tradit Io. Vinc. Anna ſing. 220. qui deciſum teſtatur reſpectu terrarum, quas Sereniſſima Regina Poloniæ habebat in hoc Regno; licèt Princeps Biſiniani habeat procuratorem fiſcalem. Sed an Epiſcopus poſſit habere, vide Io. de Platea in l. 1. C. de iure fiſci lib. 10. Et tandem non omittam, quod Afflict. me docuit in conſtit. Caſtellanorum poſt num. 1. Præſidentes, & †
11 rationales Regiæ Cameræ, non habere alium iudicem, quàm ipſam Regiam Cameram.

Conſtat itaq; hoc tribunal ex ſex † Præſidentibus iuris pro feſſoribus, & duobus, quos idiotas vocant, qui ex numero ra- 12
tionalium eligũtur. Habet ſuum aduocatum, procuratorem, & ſolicitatorem fiſcalem, habet etiam rationales 20. actorum magiſtros quatuor, licet nunc tres tantum actitantes trigintaſex & his omnibus præeſt. vnus qui vocatur Magni Camerarij Locumtenens, qui eligitur à Rege, quod officium exercet nunc Vtriuſq; iuris cenſuræ peritiſſimus ſummi ingenij, vir † Io. Alphonſus Xuarez, qui dum fiſci partes tueretur in Hiſpania 13
apud ſupremũ Tribunal patrimonij quod de *hazienda* vocant fuit à Rege noſo maximo ad hoc miſſus. Præſidentes, qui nunc munere iſto funguntur peritiſſimi, atq; præclariſſimi viri ſunt Io. de Montoya prius Regius Conſiliarius, demum ad hoc tribunal tranſmiſſus, Iulius Cæſar Minadous. D. Bernardinus Montaluus, Petrus Antonius Maſtrillus. Camillus de Curte, & D. Didacus de Vera, e Sacro noſtro Concilio omnes togati, Ioannes Camillus Barba, & Detius Raparius non togati, Aduocati fiſcalis munere fungitur Iacobus Salutius, & Procuratoris fiſcalis Iulius Cæſar Poſitanus. Car. Tap.

con- *Inter*

1 I*Nter multas*. No. de generali inquiſitione, quæ fit ad reuocationem rerum fiſcalium, quæ ab aliis poſſidentur, quia dabitur poſſeſſoribus copia reclamandi, & ſi non allegent poſſeſſores aliquid ſufficiens, reducuntur bona in fiſcum, nec videtur opus eſſe alia ſolemnitate, quòd videlicet, detur libellus, & quòd detur inde ſententia in ſcriptis, vt hic innuitur. & C. de aquæduc. l. diligenter. lib. 11. & de fun. & ſal. rei do. l. fi. & C. de bo. vac. l. 3. & l. fin. lib. 10. licet videatur contra. C. de delato. l. omnes. vbi dicit, & recto iuris ordine, &c. Sed reſpon. quòd hoc quod dixi, eſt rectus ordo in fiſcalib. Aliàs eſt ibi litera retrò iuris ordine, &c. & tunc facit pro me. q. d. is ordo ſeruetur, qui retrò obtinuit. & ſine dubio hactenus iſte ordo ſeruatus eſt in Regno per magiſtr. Iuſtit. rationales magnæ Curiæ. quod vbi de iure curiæ quomodolibet conſtat: nec poſſeſſor vocatus alleget pro ſe aliquid ſufficiens, ſtatim fit reuocatio ad manus Curiæ, ſine libello, & ſententia, ſeu alio iudicij ſtrepitu. Item videtur contra. C. de conue. fiſ. deb. l. hi qui. in fi. lib. 10. & C. de condu. & procur. ſine exacto. prædi. fiſc. l. 1. lib. 11. Sed iſtæ duæ ll. faciunt potius pro me: nam ibi debitor fiſci quæſtionẽ habebat cum debitore ſuo, vel conductor domus Auguſtæ habebat quæſtionem cum alio priuato de illo fiſcali prædio, vnde dicitur, quòd cauſa iſta tractari debet ſecundum communem iuris & iudicij ordinem, quia inter priuatos eſt quæſtio, licet de re fiſcali, ſeu ratione fiſcalis debiti ageretur. non propterea iſta cauſa præter communem ordinem tractanda eſſet, & ſic datur ibi intelligi, quòd ſi de fiſcalibus cauſam fiſcus directo tractaret: non ille communis ordo iudicij ſeruaretur, ſed ſine fruſtratione aliqua expediretur, vt in ead. l. hi qui. in principio, aliàs nulla eſſet illarum legum dubitatio.

1. *Procuratores fiſcalis in qualibet prouincia conſtituntur, facultatem habet inquirendi contra poſſeſſorem bonorum fiſci, qua inquiſitione facta illos admittat ad ſe defendendum, non cum poſſeſſionem capiat aliſq; reſponſo curiæ, cui debet dari notitia, ſic etiam curam habeat omnium, quæ ad Regem in ea prouincia pertinent; prouideatq; caſtrorum neceſſitatibus, & Magiſtri Camerarij Caſtellanis, & ſeruientibus, ſtipendia ſoluat. h. d. Tapia.*

IMPER. FREDER.

INter *a* multas * & arduas ſollicitudines noſtras, quibus ordinata diſpenſatione diſponere Regno noſtro ſatagimus, noſtrarum rerum fiſcalium curam, quę, velut res noſtræ quodammodo priuatæ *T* cenſentur, non improbabiliter vidimus collocandam: earum procurationibus perſonas idoneas præponere cupientes, per quas nobis ſic iura noſtra *T* reddantur, vt in eorum iuribus fideles noſtri propterea non grauentur. Statuimus igitur, vt per quem-

* ADDITIO. *Adde gloſ. fin. ſupra in conſtit. puritatem, vide etiam Io. Ant. de Nigris in prima rub. cap. regni, num. 11. & in cap. prædicti magiſtri fol. 103. in cap. item ſtatuimus. quòd ſi procuratores. fol. 121. Ex hoc textu colligo, quòd procurator, ad quem ſpectat cura rerum fiſcalium, poteſt cognoſcere, & decidere,* quando

ANDRAEAS DE ISERNIA.

I*Nter multas*. Ordinata quidem charitas incipit à ſeipſo, in Auth. de trien. & ſemiſ. §. 1. in fin. C. de ſeru. & aqu. l. præſes, & l. manifeſtæ.

Cenſentur. C. de quad. præſcript. l. fin. circa princ. ff. de leg. 3. l. apud. Iulianum. §. vlt.

Non grauentur. Nam ſi fiſcus eſt diues, non extendat ad iniquitates manus ſuas, dicit cap. Papæ Honorij. Hi magiſtri procuratores poſſunt ad delationem alterius, vel ea ſuo officio inquirere de occupatis. ſed magiſter Cameræ, & Præſes prouinciæ cognoſcunt de rebus fiſcalibus, quando fiſcus conuenitur tantum, vt dictum eſt ſupra de officio Iuſtitia. l. præſides., & data copia reclamandi, ſi nihil, vel aliquid inſufficiens allegetur, reuocat ad manus Curiæ. dicit glo. non dato libello, vel petitione, ſicut faciunt magiſtri Rationales: hoc probat gloſ. hinc inde, & vide quod ſatis dici poteſt de re non magni valoris, qui valor † ſecundum facultates poſſidentis attenditur

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HÆc conſtitutio in paucis ne dicam in nihilo ſeruatur. Nam hodie procuratores fiſcales prouinciarum muneri per hanc conſtitutionem impoſito minimè vacant: ſed perquirendis tantum delictis, cauſisq; agitandis, ſicut etiam prouiſioni caſtrorũ alij ſunt deputati, quemadmodũ nec camerarius ſtipendia ſoluit: hac igitur de re q̃ breuiſſimè aliqua annotabimus.

Cenſentur. Ex his verbis annotare poſſumus, quod aliqui ex noſtratibus tradunt (vt ſuperius in rub. diximus) Imperatorem habere † duplex patrimonium fiſcale ſcilicet, & priuatũ, 1
& priuilegia fiſcalis patrimonij eſſe communicata priuato, vt ex tex. in l. fiſci ff. de iure fiſci tradit Petrus Gregor. in ſintagm. iur. par. 3. lib. 49. cap. 9. Iaſ. in l. procurator. col. 1. C. de edendo.

Con- hoc

libet præſidatum, vnus magiſter procurator T rerum noſtrarum, & vnus magiſter fundicarius debeāt ordinari: qui T iura fiſci noſtri percipiant, & percepta conſeruent: qui etiam magiſter procurator, videlicet, per ſingulas T iuriſdictionis ſuæ partes ad denuntiationes fidelium delatorū: vel nullis deferentibus etiam ſi viderit expedire, T inquiſitionem facere ſtudeat diligenter, & data poſſeſſoribus poſt inquiſitionis copiam, de iure ſuo contradicendi licentia, quæ ad ius Curiæ noſtræ pertinere compererit, fiſci noſtri iuribus ſtudeat T vendicare. Vt tamen poſt cauſam ſufficienter inſtructam, & ad conſcientiam noſtram fideli relatione deducta, ſi poſſeſſor in contradicendo perſtiterit; non aliter ad T occupandam poſſeſſionem manus extēdat, quam ſi ſuper hoc ª de Curia noſtra mandatum receperit ſpeciale. Prædicta autem poſtquàm reuocata ᵇ legitimè fuerint, & alia, quæ per prædeceſſores officij reuocata per Curiam noſtrā repererit poſſideri: T Demania etiam, & morticia, * T excadentias, granaterias, piſcarias, * herbas, alumina, ¹ & generaliter omnia, quæ per noſtrā Curiā ᶜ procurātur, ad procurationis ſuæ ſolicitudinē ᵈ reuocabit. T Animalia aūt Curiæ noſtræ, & omnes beſtias, maſſarias per Curiam, & alios, qui præſenti pro tempore fuerint, cum diligentia debita faciant procurari; & ex eorum prouentibus, tam curiæ noſtræ, quàm T caſtrorum noſtrorum neceſſitatibus, & vtilitatibus ad requiſitionem prouiſorum ſuper caſtrorum noſtrorū prouiſionibus ſtatutorum faciat prouideri: Stipendia autem, quæ in pecunia numerata cōſiſtunt Caſtellanis, & ſeruientibus, ac perſonis alijs ſtatutis in caſtris, per magiſtros Camerarios regionum volumus miniſtrari.

quando poſſeſſor non contradicit, ſed data contradictione tunc eſt 21 *conſulendus Princeps, & ita in ſi declarat hic And. & latius exprimitur in c. ſtatuimus, quòd ſi procuratores, dum dicit in competenti tribunali, & ſic excludit illas perſonas quæ curam habent de patrimonio, tum quia And. hic dicit, quòd in hoc inſpicienda eſſet poteſtas data à Principe, videtur innuere, quòd* 22 *ſi Princeps dederit poteſtatem determinandi, quòd poſſet, & ſatis innuitur hic dum non data contradictione vel allegatione ſubſiſtente dat iuriſdictionem vendicandi & cognoſcendi. in dubio autem quando tractatur de cauſa fiſcali Princeps eſt comprehendendus, vt ſupra in conſtit. hac lege, & in conſt. præſides prouinciarum, & in conſtitutione, quæſtiones omnes. Attende, quia ſecundum has conſtitutiones quando tractatur de magnis cauſis Magiſter Iuſtitiarius erit Iudex, & Rex debet conſultari in dictis ſupra conſtit. cauſis per magiſtros. Sic poteſt intelligi cap. ſtatuimus, dum loquitur de competenti Tribunali.* De Bottis.

a *De curia noſtra.* Vt C. de iure fiſc. prohibitū. & de bon. vac. l. fi. §. Decurio.

b *Legitimè fuerint.* Vel quia nullus reclamat; & ſi reclamabat aliquis, nō allegabat cauſam ſufficientem. nam hæc duo ſunt paria, vt ff. quod cuiuſq; vniu. nomi. l. 1. §. pen.

*ADDITIO. *Quæ dicantur morticia, & quæ excadentiæ, vide Ioan. Anton. de Nigris in rubri. de portulanis, num. 12.* De Bottis.

*ADDITIO. *De alumine, & cuius ſint minera, vide poſt Andr. in §. argentaria, quæ ſint regalia. per Afflict. in deciſ. 321. & Iacob. in tractatu feud. in ver. argentifodinas. & per Paul. de Caſtro in conſ. 351. in antiquis, incip. in Chriſti nomine, & de piſcarijs vide Andream ibidem in verbo, reditus piſcatorum. vbi de ſalinis. pro quo vide Ludo. in l. diuortio. §. fundus. ff. ſoluto matrimonio Et ... de venatione, vide Decium conſ. 197.* Fab. Iordanus.

1 ADDITIO. *Alids, aluminis, & vena ab alo, alis, & ſic de herbis; quæ alunt, vide in dicto Conſil. 3 ... in Regia Camera vbi de hac conſtit.* Cæſar.

c *Procurantur.* Et ſic Curia poſſidebat.

d *Reuocabit.* De facto.

*ADDITIO. *Vide capit. Regni, prædicti magiſtri, & cap. in forma. vide hic formam concedendi excadentias, allegat Parid. de reintegra. feudo. capit. ſexto, in fine capitali.* De Bottis.

ANDRAEAS DE ISERNIA ET ALII.

tur, argumen. ff. de iudic. l. ſed & ſi ſuceperit. §. fina. in gloſ. nam ſi de omnibus bonis, vel de maiori parte bonorum, aut de vno Caſtro, obtineant alia iura, quæ dicunt recto tramite cauſas fiſcales audiendas, pro quo eſt argumen. conſtit. proſequentes. de teſt. contra Comi. & Baiul.

† ADDITIO. *Vide Moder. in cap. regni, ab olim, fol.* 17. De Bottis.

¶ Hodie cum habent alias formas magiſtri procuratoris, inſpicienda eſſet eorum poteſtas, extra de priuileg. cap. porro ſic diſtinguitur inter magnam litem, & breuem ſupra de offic. baiul. l. ab omnibus, maximè ſi inquireretur generaliter, vbi qui tanguntur, non videntq; teſtium iuramenta. Sed ſi poſſeſſor perſiſtit in contradicendo, quia defenſiones ſuæ, non eſſet clarum, quòd ſint nullæ, tunc non reuocat: ſed cauſam inſtructam cum fideli relatione remittit ad principem, ſic & ſuprà de offic. mag. Iuſti. l. cauſas & l. hac lege. & d. l. præſides. Aliter ſtatuitur per cap. Regis Caroli primi in ſecretis volentibus inquirere de falſis ponderibus, & menſuris.

I*Nter multas.* An autem poſſeſſor iſte victus per talem inquiſitionem habeat regreſſum contra ſuum authorem, cum cum tales inquiſitiones fiant iuris ordine non ſeruato? nam ſi iuris ordo ſeruaretur, actor aſſiſteret huic poſſeſſori, & defenderet cauſam. Iniuria facta emptori, non tangit venditorem, ut ff. de euictio. l. ſi per imprudentiam. poſt perfectum enim contractum omne periculum ad emptorem pertinet, ff. de peri. & commo. rei uen. l. neceſſaria. uide hanc quæſtio. ff. locati. l. ſi fundus. §. fin. & ff. de admi. re. ad ciui. perti. l. ſin. §. idē reſcripſerunt. Barth. de Capua.

CA-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

hoc tamen non eſt ita ſimpliciter intelligendum, cum circa
2 alienationem maxima ſit differentia inter alienationem bonorum fiſcalium, & eorum, quæ priuato iure ad Imperatorem ſpectant, cum demanialia † princeps alienare non poſſit, quæ præſertim coronæ diminutionem ſecum traherent, ut tradit Lucas de Penna ad l. quicunq; la 1. num. 9. & 14. C. de omni agro deſerto lib. 11. qui in hæc uerba ad Principes loquitur, Igitur quæ dicta ſunt in fiſcalibus imperij, & in demanialibus regni, iuſte obſeruanda videntur, ne diminutis redditibus bonorum demanialium, quæ pro vita Regum, & ſubſtentanda republica inuenta ſunt, & ab alijs ſe parata, cogantur Reges ad bona ſubditorum, calcata iuſtitia extendere manus ſuas.

T *Redantur.* Eſt ergo procurator † Cæſaris iudex inter fiſcū, 3
& partem, vt in rub. annotauimus; licèt Princeps poſſit in re ſua

4 ſua † iuſdicere ſecundum Lucam de Penna in dicta l. quicunque numero 16. C. de omn. agr. deſer. lib. 11. cuius contrarium dixit Andr. in cap. Imperialem. §. præterea ſi inter duos. num. 84. de prohibit. feud. alien. per Freder, quod rectius eſt.

T *Rerum noſtrarum.* Procurator igitur fiſcalis prouinciæ (vt diximus in principio) non ſe intromittit de rebus ad patrimonium ſpectantibus. & inquantum hic dicitur, per quemlibet præſidatum fuiſſe conſtitum vnum procuratorem, dic in prouincia Principatus vltra tempore quo in ea fui Auditor nõ adfuiſſe procuratorem fiſcalem, quod officium fuit demum collatum in perſonã Baldaſſaris Dauid nobilis Mont-fuſcani, qui in eo munere exercendo diligenter ſe gerit. Hodie tamen Regia Camera habita notitia de occupantibus res fiſcales, cõmittit vel Regijs Audientijs, vel perceptoribus, aut alijs miniſtris Iuſtitiæ, vt informationem capiant, & tranſmittant, non tamen crederem eſſe prohibitum certiorem reddere Regiam Cameram: immo, & informationem capere, eamq; tranſmittere.

T *Iura fiſci percipiant.* Hoc hodie ſpectat ad Perceptores prouinciarum, qui olim erant quæſtores ærarij, vt tradit Conrad.
5 in d. lib. 1. templi indic. c. 8. num. 5.

T *Iuriſdictionis ſuæ.* Non debet † igitur egredi fines ſuæ iuriſ-
6 dictionis, ne turbetur exactio.

T *Inquiſitionem facere.* Nota igitur † in cauſis fiſcalibus poſſe per inquiſitionem procedi, vt notat Innoc. in cap. ad noſtram de iure iur. & Lucas de Penna in l. vnica nu. 4. C. de conduct. & procurat. lib. 11.

T *Vendicare.* Debet autem hoc iuditium vendicationis fieri iuris ordine ſeruato, ſicut in cauſa priuati, dato termino, & poſſeſſore à ſua poſſeſſione non amoto l. omnes vbi Ioan. de Plat. in 2. notab. C. de delator. lib. 10. & in l. 1. C. de conducto. lib. 11. & extat cap. Regni num. 120. quod incipit item ſtatuimus quod ſi procuratores, quod ſubſequitur, & ex iſta conſtit. apertè colligitur.

T *Contradicendi licentia.* Hoc tamen fallit contra liquidos fi-
7 ſci debitores propter munera, vel tributa, nam contra illos exequutiuè † proceditur etiam per capturam perſonæ, iuxta tex. in l. hi qui fiſcus vbi Io. de Platea, C. de conueniend. fiſci debitor. lib. 10. & in l. omnes C. de delat. & in l. nemo carcerem num. 15. de exactor. tribut. lib. 10. & in l. 5. in princ. C. de procurator. & conduct. lib. 11. & in l. defenſionis facultas, an-
8 te num. 3. C. de iure fiſci lib. 10. Nec licet eis † appellare, glo. & Bal. in l. quoniam la prima. C. de appellat. In hoc autem iu-
9 ditio rei vendicationis animaduertendum eſt, quòd ſi de re feudali agitur † tenetur poſſeſſor oſtendere titulum ſuæ poſſeſſionis, licèt aliàs nemo teneatur oſtendere, vt in l. cogi cũ concord. C. de petit. hæredit. ita tradunt Afflict. in deciſione 265. num. 87. & Marcus Antonius Peregrio. de iur. fiſci lib. 7. tit. 3. num. 18. poſt Bal. in l. 2. num. 8. C. quomodo & quando iudex, & tradit Lucas de Penna in l. quicunq. num. 2. C. de fund. limitroph. lib. 11. nam cum feudum ſit de regalibus, neq; abſq; Principis priuilegio poſſideri poſſit, ſequitur, vt Rex intentionem habeat fundatam ꝙ feuda intra fines poſita ad ipſum ſpectent, & ita ſeruatur in praxi, quotidie enim videmus fiſcum citare ad oſtendendum titulum, quicquid dicat And. de Barulo in l. 1. C. de conduc. & procurat. quem allegat Io. Ant. de Nig. in cap. prædicti num. 4. licèt And. de Barulo dicat de iure ita eſſe; tamen de facto contrarium vidiſſe, non tamen legi: quòd dicit de Manfredo &c. Hoc tamen non
10 procedit quando feudatarius poſſediſſet † ſpatio 30. annorum. vt in cap. 1. §. ſi quis per triginta ſi de feud. fuerit controu. tũc enim poteſt poſſeſſor titulum allegare, & ex curſu temporis probare, And. in d. §. ſi quis per triginta in princ. & Camer. in c. imperialem lib. 8. col. 1. hodie tamen cum aſſenſus debeant
11 regiſtrari infra biennium non poſſet opponi fiſco titulus præſump-

tus de quo tamen dicemus in conſtit. quadragenalem.

T *Occupandam poſſeſſionem.* Hoc † tamen fallit reſpectu bonorum feudalium, quorum ſucceſſor non adeſt: nam vigore cap. ex præſumptuoſe aliàs dudum num. 225. nomine fiſci poſſeſſio ſequeſtratur, donec dominij quæſtio terminetur.

T *Demania etiam.* De hoc habetur in tit. quæ ſint regaliæ, quem debere ſcire fiſci patronum dicit Petrus Gregor. Tholoſ. in ſintagm. iur. par. 3. lib. 49. cap. 7. num. 11. 12

T *Excadentias.* Excadentiæ autem † ſunt bona vacantia, quorum vel dominus non reperitur, vel in quibus ſucceſſor aliquis non adeſt, facit tex. in l. 1. C. de bon. vacant. lib. 10. ibi vacans fuerit patrimonium, & ideo venit fiſcus l. 1. & 4. C. eod. vt tra- 13
dit Io. Ant. de Nigris in cap. 64. quo autem † caſu fiſcus ſuccedat ob deficientiam ſucceſſorum, vide Didac. Perez in l. 10. tit. 19. lib. 8. ordinatio. verb. *ò de trauieſſa*, qui varios congerit
caſus, & de his loquitur hæc conſtitutio, & cap. 64. & 66. ſe- 14
quẽtibus, dicuntur etiã excadentialia † bona, quæ ſemel à bagone fuerunt validè conceſſa, vel ſi per annos triginta conceſſio durauerit, & de his loquitur conſtit. conſtitutionem diuæ memoriæ, declarat And. in tit. ſub. feud. col. 1. & in tit. Epiſc. vel Abbat. & Afflict. in d. conſtit. conſtitutionem diuæ memoriæ nu. 59. cum ſequ. de his omnibus, quæ hic enumerantur curam habet Regia Camera Summariæ, & quod attinet ad excadentias animalium quorum verus non reperitur dominus id magiſtris portulanis eſt comiſſum, qui de his etiam reddunt computum in Regia Camera.

T *Animalia.* Hodie autem Regia Curia non habet alia animalia in Regno præter equos, & equas, & vulgo dicitur Regia ratia, & ſunt duæ, altera in Prouincia Calabriæ, altera verò in Prouincia Apuleæ, quarum fœtibus vtitur Rex noſter: nã optimi equi tranſmittuntur in Hiſpaniam diſciplinati, alij verò minoris qualitatis venduntur militibus grauis, & leuis ar-
maturæ, & alijs, de quorum pretio fit introitus in beneficium 15
Regiæ Curiæ. huius rei curam habet Io. Baptiſta † Caracciolus Marchio Sancti Herami, vir ſtrenuus, & integerrimus, nomine magni Stabuli Præfecti, qui vulgo dicitur Magnus Caualle-
ritius, † quòd officiũ exercet nunc Illuſtriſſ. atq; Excellentiſſ. 16
MARCHIO Deniæ, Lermenſiumq; Dux, vir religione, prudẽtia humanitate, ac omniũ virtutũ genere ornatiſſimus, propter cuius eximiam probitatem Deus optimus maximus in ſupremo apud Regem noſtrum inuictiſſimũ loco collocauit, & ſumma cum laude omniũmq; cõſenſu propter maximã ipſius modeſtiam, in gerendis negotiis dexteritatem, atq; facilitatem ac glorioſiſſimo Rege noſtro omnibus totius ferè orbis negotiis eſt præpoſitus. Hunc Rex noſter Ducatus titulo condecorauit, maiorem Caſtellæ commendam ordinis Sancti Iacobi in illum contulit, inter Conſiliarius ſtatus collocauit, & eius cubicularium maiorem creauit, omnibusque tum cataphractorum, quàm leuis armaturæ militibus Hiſpaniæ præfecit.

Huiuſmodi autem ratijs prouidet de impenſis neceſſariis ad victum, † & conſeruationem equarum, & equorum perceptor prouincialis, ſcilicet emendo ordeum neceſſarium. Pa-
leam, atque fœnum percipiunt gubernatores ipſarum ara- 17
tiarum, vel ex proprijs ad id deſtinatis territorijs, vel ex proximis oppidis, de alijs verò neceſſarijs prouidet ex prouentibus, quæ fiunt in Regia ratia, qui in ea exercet officium ſcribæ portionis in cuius poſſe veniunt, & de his reddit rationem in Regia Camera.

T *Caſtrorum* Dic hodie perceptores † prouinciarum ſoluere ſtipendia militibus, & aliis in Regijs Caſtris ſeruientibus, nomi-
ne Regij generalis Theſaurarij, cum interuentu officialis ſcribæ 18
portionis, præterquàm in Ciuitate Neap. vbi ſoluit ſalarium officialis deputatus per Theſaurarium cum interuentu etiam officialis ſcribæ portionis, & officialis per reuiſorem caſtrorũ deputati. Car. Tap.

Cau-

a Cauſas. Naturali numerationi. l. corporali. & concor. C. de bon. proſcri. ſi quis poſt hanc, circa princip.

ADDITIO. *Cauſas. videas Dec. conſil. 229. Comes in ſi C. ...* AD-

Iuriſdictio magiſtri Camerarij in Regno inter fiſcum, & priuatum, eſt limitata reſpectu bonorum, & fiſco non nocent inſtrumenta confeſſionata hoc dicit Afflict.

FREDER. IMPER.

Cauſas a per magiſtros Iuſtitiarios Camerarios in Regno vel per Capitaneos in imperio coram eis contra fiſcum motas, & ad curiam terminandas delatas, ſuper debitis, & rebus mobilibus * ſuo iure diffiniat. Item de modicis immobilibus, ſicut

* ADDITIO. *Quæ ſint mobilia, vide Spec. in tit. de feudibus, & intereſſ §. 1. ver. quòd ſi prælatus. & an mancipia. vide glo. Parſ. fol. 26. Et quid de annuis redditib. Tiraqu. de reditib. Tiraq. de retract.* con-

conſang.in glo.6. in ver. redituı. num.3. 4. & 6. Fabius Iordanus.

de domo vna, & vinea vna, quæ non ſunt magni precij: Super alijs autem conſcientiam noſtram, quam citius po rerit per ſe, vel per vnum ex iudicibus conſultabit. Hoc autem ſpecialiter ſuper curiæ debitis obſeruato, quòd non tantùm per inſtrumenta confeſſionum, ſed per teſtes, qui naturali numerationi interfuerint, de debito probetur, niſi index, & notarius, & teſtes in inſtrumento ſubſcripti, non de confeſſione tantùm, ſed quòd ipſi interfuerint nominationi, teſtentur.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

C*auſas* Prouidet ſibi Imperator, vt magnæ cauſæ non terminent, fiſcales ipſo inconſulto, modicæ ſic. Modica non curantur. ff. de impen. l. omnimodo & comm. l. in rebus. §. poſſunt. ſic ſupra eo. l. hac lege. Iuſtitiarij audiunt cauſas fiſcales, inſtituto procuratore per eos, præſente fiſci patrono, & magiſtro procuratore, ſed non diffiniunt, immò cauſas inſtructas tranſmittant ad Curiam, infra vt Iuſti. de feu cogno. l. præſides prouinciarum.

Sed quòd ipſi interfuerint numerationi. Sanè intellige, ꝙ per inſtrumenta confeſſionum non probatur contra fiſcum. Sed quòd realiter fuerit debitum, & eſt de iure Roma. C. de epiſc. & cler. l. Deo nobis. circa princ. de bo. dam. ſi quis poſt hac. quia ſuperant tempora, infra quæ fiſcus principalis debitor, vel ſucceſſor de confeſſatis poterat exceptionem opponere de non num. pec. vel non recepta re; vel pecunia confeſſata ex ſua perſona, vel illius, cui ſucceſſit. C. de non numer. pecun. l. ſi cui. & dicit glo. in d. l. ſi quis. quòd ſi maritus confeſſus eſt ſe dotem recepiſſe, deinde publicentur bona mariti, fiſcus opponet exceptionem non nume. dotis, quæ non currit viuente marito confeſſante. C. de dote cau. non nu. l. ſi. & in auth. ibi poſita. Sed ſi elapſa eſſent tempora, putà biennium, quando Titius confeſſus fuit mutuum, vel 30. dies in alijs contractibus, & Titij bona peruenirent ad fiſcum, præiudicat fiſco confeſſio Titij, cui ſucceſſit per inſtrumentum confeſſionis, quia infra ſtatuta tempora debuit excipi, vt in l. alleg. ſicut. in fin. Alij expediunt ſe, vt indiſtinctè intelligatur, ſicut littera ſonat, & tanquam lex noua præiudicat veteribus iuribus, quaſi vltima derogent prioribus. Hi imperiti, minus peritè loquuntur, cum iura non corrigantur, niſi expreſsè dicatur, in Auth. qui mo. na. ef. ſui. §. ex tribus. & vetera rationabilia determinant noua per l. ſciendum. qui ſat. co. & in auth. offeratur. & de hoc dic plenè, vt diximus in tit. de ſta. con. li. ec. fa. §. Gazaros. ſuper ver. confiterentur.

C*auſas per magiſtros* In tex. Pro debitis. no. hic argumentum, quòd debita, ſeu nomina debitorum continentur appellatione rerum mobilium, vnde ſi fiat executio per curiã in 3. par. bonorum mobilium, poteſt fieri etiam in debitis, ſecundum iuſtum argumentum. Mar.

Adde Barth. de Cap. in l. ſi fideicommiſſum. ff. de iudi.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HAnc conſtitutionem ſituauimus ſub hoc titulo de offic. procur. Cæſar. licèt loquatur de magiſtri Iuſtitiarij iuriſdictione, ſicuti, & de feudorum cognitione loquitur conſtitutio ſtatuimus, quia de huiuſmodi cauſis fiſcalibus cognoſcit Regia Camera, & cum in hac conſtitutione dicatur non obeſſe fiſco ſcripturarum præſentationem, cum hoc poſſit practicari in Regia Camera, ideò ſub iſto titulo eam ſituauimus, quod verò attinet ad huiuſmodi ſcripturarum validitatem, ſi agimus circa redditionem computorum iam per multas pragmaticas huius tit. conuincitur ſufficere ſcripturas, dum ſimpliciter agitur de exhibitione cautelarum, quod verò hic Aff. tradit reſpectu dotis non ſufficere inſtrumentum dotale, ſed requiri etiam dotis conſignationem, non eſt mirum cum non modo fiſco non obſtat, ſed nec etiam partibus, cum dotem † verè conſignatam eſſe, debeat conſtare ex regula tex. in l. 1. C. de dote caut. non numer. in quo tit. habemus auth. in dotibus, & l. fin. ex quibus iuribus colligi poteſt, quando huiuſmodi exceptio non numeratæ dotis poſſit opponi.

Item

IOANNA II. Rit. lvij.

ITem in curia ipſa contra curiam, vel procuratorem non mouentur quæſtiones reales ſine mandato.

CAR. TAP. REG. CONS. ANNOT.

HIc ritus cum ſequenti poſitus erat ſub tit. de offic. magiſtri Iuſtitiarij, eo namq; tempore Magna Curia cognoſcebat de cauſis inter fiſcum & priuatum, ꝙ hodie facit † Regia Camera Summariæ. nec requiritur ſpetiale mandatum.

Magna Curia non cognoſcit de donationibus à curia factis ſine ſpetiale mandato, vt in ritu præcedenti, & aduocatus curiæ, quo caſu tenetur defendere donatarium. h. d. Tapia.

IOANNA II. Rit. lviij.

ITem de donis curię, in curia ipſa non cognoſcitur ſine ſpeciali mandato. Et cum cauſa ipſa agitur oſtenſo priuilegio donatarij, non autem procurator & aduocatus curiæ donatario tenētur aſſiſtere, & aduocatũ donatarius ſibi habet aliunde: ſi habet vnde ſoluat eidem, alioquin aduocatus curiæ gratis patrocinetur eidem. Sed vbi ſoluendo eſt, & vult quòd aduocatus curiæ pro ipſo principaliter aduocet, debet ſibi ſalarium ſoluere, quod poteſt cum ipſo conuenire.

I*Tem ſtatuimus, quòd ſi procuratores.* Nota quod in cauſa fiſcali eſt ſeruandus iuris ordo: pro quo vide glo. in conſt. inter multas, de offi. procur. Pet. Pic.

Vide omnino latè Matth. in conſtit. inter multas. in 4. notab. & ibi allegat hoc cap.

Procurator fiſci ad auocandum poſſeſſionem rerum fiſcalium coram iudice competenti detentores conueniat, & contra ipſos iuris ordine ſeruato procedatur. h. d. Tapia.

CAROLVS II.

Cap. 120.

ITem ſtatuimus, quòd ſi procuratores * fiſci, vel alij officiales, ſeu publicæ perſonæ,

* ADDITIO. Item ſtatuimus quod ſi procuratores. *Vide And. in conſtit. inter multas, & prag. Regis Ferdinandi I. de ſeruitijs vaſſallorum, vbi mandatur idem, & inferuntur verba huius cap. dicit Bald. quòd in cauſa fiſcali, quando debitum eſt liquidum, non ſeruatur ordo iuris, quando non eſt liquidum, ſeruatur & requiritur ſententia.*

tenſla in l. 2. in princ. C. quando fiſc. vel prius. & hic tollitur dubietas, quia ſubdit legitimè conuincitur, &c. vide de ordine glo in l. prolatam. C. de ſentent. De Bottis.

ad quorum officium iſtud ſpectat, credant poſſeſſiones aliquas, ſiue iura ad fiſcum ſpectantia detineri per aliquos occupata, detentores, ſeu poſſeſſores ipſarũ poſſeſſionum, ſeu iurium, in competenti tribunali conueniant, & contra ipſos ſeruato iuris ordine, procedatur, nec ipſarum poſſeſſione priuentur antequàm legitimè conuicti fuerint, & etiam condemnati.

Vide ad ornatum huius capituli, quæ diximus ſupra in conſtitutione inter multas, & aduerte ꝙ hodie hoc ſeruatur. C. T.

Perceptores pecuniæ Imperialis, pecunias ſubminiſtrent pro reparatione Caſtrorum, et aliorum bonorum Imperialium, alias liceat procuratoribus fiſcalibus, et Caſtellanis de prouentibus officiorum ipſorum, vel de ipſorum pecunia propria facere. h. d. Tapia.

IMPER. FREDER.

VT officialibus procuratoribus noſtris quibuslibet propter expenſarum defectum negligendi res noſtras non ſit occaſio, vel meliorandi cauſa non deſit, volumus, & mandamus, vt ad requiſitionem ipſorum omnes prouentuum noſtrorum actores pro reparandis caſtris, & domibus noſtris plantandis, & colendis uineis, ſeù quibuslibet aliis poſſeſſionibus noſtræ Curiæ procurandis, ſufficientem pecuniam ſubminiſtrent. Cæterum ſi ad requiſitionem ipſorum actores noſtri eis petitam pecuniam ſubminiſtrare noluerint, mandato celſitudinis noſtræ nullatenus expectato, volumus, vt Caſtellani, vel procuratores ipſi pecuniã de prouentibus adminiſtrationis ſuæ, vel de ſuo proprio in neceſſitates, vel vtilitates noſtras confidenter expendant, nec occaſione mandati noſtri, quod ſuper hoc à nobis non habent, aut diſpendia vereantur, quin expenſam ipſis de ærario noſtro reſtitui faciamus: vel in ratiocinio ſuo per rationales noſtros excomputetur eiſdem.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

VT *de officialibus.* Hæc lex poſita eſt ſupra de offic. magiſt. in l. capitaneorum. §. vt officiales. de verbo ad verbum: & ſatis eſt vtile. vt pro cultura dentur expenſæ: Non enim ſine expenſis fructus de terra percipiuntur, quæ fiunt in arando, ſeminando., & huiuſmodi, & nullus ideo caſus interuenire poteſt, qui impediat deductionem earum. ff. ſolu. matrim. l. diuortio. §. impendia. ver. fructus. famil. erciſc. l. fundum qui. Permittit inſuper, quòd ſi officialis ſuus, actor, ſeù adminiſtrator non habeat pecuniam, expendat in hoc de ſuo proprio: nam reſtituet ei, vel eam ſibi in ſuo ratiocinio computabit. Andr.

ADDITIO. *Hanc conſtitutionem dicit And. in fi. conſtitutionis, Capitaneo. eſſe §. illius conſtitutionis, et ibi illam legebat. ponitur tamen hic propter ordinem ſeruandum.*

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

AD euitandas controuerſias, quæ inter officiales oriri ſolent, dum de pecunia exhibenda agitur, ne res fiſci patiantur libertatem concedit Imperator, de propriis prouentibus diſponendi, & ipſis deficientibus de propria pecunia.

Declarat Imperator, quæ ſpectent ad ſecretos dohanæ, et quæſtoris magiſtros cognoſcunt enim de theſauris, pecunijs abſconditis, quorum ignoratur dominus, naufragijs, quorum domini non reperiuntur, et bonis tam clericorũ, quàm laicorum ſinè ſucceſſore ab inteſtato decedentium. h. d. Tapia.

REX GVGLIEL.

DOhanæ [a] de Secretis, & Quæſtorum magiſtris diſcretum officium ab alijs ſeparantes ſuper quibus, & de quibus per ſe, vel per alios, quibus hoc ſpecialiter deſtinarent, ſe intromittere debeant, præſentis conſtitutionis noſtræ, tenore duximus aduertendum: & In primis videlicet, [b] T de theſauris inuentis, & de pecunia abſconſa ab aliquo, quorum domini per pro-

a DOhanæ de Secretis. Et quare ſic dicantur, dic ut ff de orig. iur. l. 2. § idem temporibus, & dicti ſunt à genere, ut ff. de offi. quæſto. l. 1.

b *De theſauris* Theſauri inuenti pertinent fiſco, & ea quæ ex naufragio ſuperſunt, quorum domini non inueniuntur, & ſic quòd de naufragio dicit, concor cum l. & auth. quæ eſt. C. de fur. ſimiliter. concor. ſupra de naufra. l. 1. licet per iniquã Regni conſuetudinem ſit in eo, quod hic dicitur, derogatum. Andræas.

De theſauris. Theſaurus eſt pecunia inuenta, cuius non extat memoria.

ANDRAEAS DE ISERNIA ET ALII.

D*Ohanæ.* De theſauris eſt innouatum, & correctum per c. incliti Regis Car. II. vt plenè diximus de hac materia in tit. quæ ſint regalia. ſuper ver. theſau. ¶ Item quod dicit de clericis ſimpliciter correctum eſt, extra de ſucceſſ. ab inteſt. cap. 1.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T*Heſauris.* Hoc hodie ſpectat ad Regiam Cameram Summariæ, quæ cognoſcit † de inuenientibus Theſauros, qui ſi non denuntient Regiæ Cameræ, & adſint inditia, ſolent torqueri, ex ratione de qua Afli. hic num. 1. quia pecunia abſcondita

ADDITIO. *Adde l. nunquam §. theſaurus, ff. de acqui. rer. dom. & in l. actor. ff. de auro, & argen. leg.* Superantius.
a *Intromittere ſe debebit.* Non tamen pertinet ad eos de infligenda pœna ſurripientibus ex naufragiis, quia cum ſit capitalis, vt ſupra de ſurripieo. ali. de nau. vel incen. l. raptores, pertinet ad Iuſtitia. vt infra. de officio Iuſtitiarij, l. 1.

vir & vxor præfertur fiſco? De iure communi non eſt dubium, ſed conſtitutio iſta nihil dicit de hoc: ſed cum hic enumeret certas perſonas, fortè vxorē omittendo, prohibuiſſe videtur.
e *Nec filium vel filiam.* Ponit ius commune, vt C. de bonis vacantib. l. vacantia.

b *Sine hærede deceſſerit.* Quando ſit locus curiæ in bonis decedentis ſine hærede, & quis videtur ſine hærede decedere? dic vt no. de iure Longobardorum, de ſuc. l. ſi quis ſine hærede, ſecundum Ray. & in ſum. C. lib. 16. de bo. uacant. l. vacantia. Et concor. ſecundum Pla. ut dicitur infra de iure rerum regni, alias, de emptione facta à uillanis, & angariis de bonis hæreditariis ab hominib. Demanij, conſtitutione, ſi quādo iuris re. l. ſi. Sed nunquid uir

bationes dilucidas reperiri non poſſunt, Item de his, quæ de ✝ naufragiis Curiæ noſtræ debentur, cum ex naufragio quorum res ſunt, aliqui, vel ex eis ſucceſſores legitimi nō ſuperſunt, [a] intromittere ſe debebit. Præterea ſi aliquis clericorum, qui hæreditaria poſſederit, vel laicorum de terra Demanij noſtri [b] ſine hærede deceſſerit, [c] nec filiū, vel filiam legitimam, aut aliquem aſcendentium, vel deſcendentium, aut ex latere venientium, qui ad ſucceſſionem ipſius ab inteſtato poſſit de iure venire, reliquerit, [d] nec teſtamētum fecerit, cum eius hæreditas libera, & abſque ſeruitio, Curiæ fuerit, cum omni iuris ſollemnitate, publicè ſubhaſtata vendatur, & tertia pars precij, pro quo vendita fuerit, pro morientis anima pauperibus erogetur, & reſiduum prænominati Secreti, & quæſtoris officio noſtræ Curiæ reſeruetur, niſi fortè prænominatus Secretus, & Quæſtor nobis viderit expedire, vt æſtimatione prædictæ tertiæ pro defuncti anima erogata, ipſæ res hæreditariæ in fiſci noſtri poſſeſſione ſeruentur.

d *Nec teſtamentum.* Hoc verbum oſtendit friuolum eſſe cōſilium eorum, qui conſulunt morientibus inteſtato non habentibus legitimos ſucceſſores, quòd cum hæredem inſtituunt, relinquant aliquid Curiæ iure inſtitutionis. ſed quanquam in hominibus Demanij videatur abſurdum, vt hic tamen in gara gangis neceſſe eſt: cum ſi-oe mandato Regis in alios teſtari non poſſint, vt in Longobardo, de aduenis. l. omnis garagangi. l. vlt. Garagangi dicūtur aduenæ, qui de exteris ſioibus in regni ſinib. aduenisſe vt præall. l. omnes.

A N-

ANDRAEAS DE ISERNIA.

cap. 1. & 2. Nam ſuccedit eccleſia cui ſeruit, non fiſcus. quod dic per Hoſt. in ſumma, eo. circa principium.

ADDITIO *Adde & hoc eſt verum, niſi ſint conſanguinei, vt in cap. quicunque 12. q. 5. aliter eccleſia ſuccedit, ſecundum Hoſt. in ſum. tit. de teſta. 6. & per quem Et quid ſi non haberet conſanguineos, ſed duas eccleſias, quæ earum ſuccedat? vide per Hoſt. in ſum. eo. tit. in § qualiter eccleſia. ver. quid ſi quis clericus. Fallit niſi illa eccleſia commiſiſſent ingratitudinem contra prælatum, quia tunc non ſuccedit prælato ab inteſtato, etiam ſi non extarent conſanguinei, de quo eſt glo. not. & eſt glo. ſi. quam ſequitur ibi Ant. de Bat. in c. ſi. de poſtu. Pet. de Anch. in repet. regula, ea quæ. de reg. iu. in 6. in 3. q. & per Bal. in l. ſi quis presbyter. C. de epiſc. et cler. et quid ſi clericus non haberet conſanguineos: nec eccleſiam ſi decedit ab inteſtato, quis ſuccedit ab inteſtato? Dic quòd episcopus. ita dicit Abb. in cap. in præſentia. in recollectis. verſ. no. ſing. de prob. qui dicit ſe vidiſſe de facto. Idem dicit Abb. in c. quia diuerſitatem in l. ſi de conc. præb. Idem Abb. in cap. excommunicamus. il 2. de haret.*

Canones in clericis, & perſonis eccleſia. derogant legibus Principum, maximè in Regoo Siciliæ, vbi quilibet Rex iurat renocare huiuſmodi leges, & non concedere, aliàs concedere: ſicut dicunt conuentiones Regni Caro. primi cum eccleſia Roma. ¶ Item quæritur in gl. nunquid vir, & vxor præferantur fiſco in ſucceſſione? & dicit fortè omittendo vxorem, cū enumerat certas perſonas, videtur eam prohibuiſſe. pro hac gl. facit ius Longob. quod præfertur iuri Roma. in Regno, vt inf. proxi. puritatem. Illud quidem ius non cognouit cognatos, vxor non eſt agnata, videtur quòd ſit de cognatis. Alij dicunt contra, nam ſi tex hic enumerando certas perſonas omiſit vxorem, admittitur per alia iura, quæ non corriguntur, niſi quando expreſſe dicitur, & ſi non ſit agnata, vel cognata, quia non eſt affinis: ſed cauſa affinitatis. immò videtur, quòd ſit plusquam agnata coniuncta viro, vt vnum cenſeantur ambo, de hoc plenè diximus in tit. quæ ſint regalia. ſuper verbo, bona vacantia. Item ſi de exteris, qui dicuntur garangi non poſſunt facere teſtamentum in alios, ſine licentia Regis, & mandato, vt in Longob. quæ hic allegatur.

DObanus. In tex. videlicet. Intellige huno §. ſecundum modificationem iuxta tex. Inſt. de rer. diui. §. theſauros. Et dic hic, inuentis, ſcilicet, in loco fiſci, vel publico, in quibus caſibus dimidium theſauri pertinet ad fiſcum, dimidium ad inuentorem. ſi tamen aliquis inueniat in loco ſuo theſaurum, vel religioſo, vel ſacro loco, theſaurus pertinet ad inuentorem, vt in d. §. theſauros. & ideo vbi inuenitur theſaurus in publico, magiſter ipſe Camerarius habet ſe intromittere de medietate theſauri, ſecundum §. theſauros. Barth. de Cap.

CA-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

ſcondita eſt Regij fiſci, quando non reperitur eius dominus, & quia multoties abſcondentes pecuniam, ſiuè aurum, ſolent etiam cum pecunia, vel in papyro; vel in argentea tabula declarare ſuam voluntatem, ad quem ſcilicet veliot pecuniam illam peruenire; ſicut etiam ſi ignoratur caſu ne, vel malis artibus, aut data opera pecuniam inuenerint, proceditur ad torturam contra ipſos tanquam contra fures. De hac autem materia inuentionis theſauri dicemus infra tit. de theſ. ad cap. regni 160. Magiſtri tamen portulani adhuc retinent authoritatem inquirendi contra theſaurorum inuentores, non tamen procedunt ipſi: ſed certiorem reddunt Regiam Cameram, cuius ordinem exequuntur.

Ⅰ *Naufragijs.* In hoc eſt animaduertendum, quòd ſi naufra-
2 gium committatur in mari, tunc cognitio ✝ ſpectat ad Regiam Cameram, ſin verò in littore, ſpectat ad magnum Admiratū. de iure tamen communi ſi naufragium committatur in mari, dic eius cognitionem ſpectare ad Iudicem illius territorij, cui mare adiacet, vt traduot Bar. & Ioan. de Platea in fine, & Reburff. nu. 2. in l. 1. C. de claſſ. lib. 11. Hæc tamen iuriſdictio extenditur intra mare vſq; ad centum milliaria, quod tamen eſt intelligendum dummodo ex altera parte dominus proximior non ſit, ex reg. tex. in §. inſula inſtit. de rerum diuiſ. & traditia per Bart. in tract. de inſula. Poteſt tamen iudex de eo cognoſcere, ✝ qui deliquerit intra mare, ſi delinquens in eius poſſe 3
reperiatur, non quod petat illius remiſſionem, vt tradit Luc. de Penna in d. l. 1. C. de claſſ. quem refert, & ſequitur Gregor. Lopez ad l. 2. tit. 9. par. 1. in verbo *que ſo viere*, vbi poſt Luc. inuehit contra Venetos, qui vſurpauerunt ſibi cognitionem in toto

Digitized by Google

in toto mari Adriatico. Et in quantum ad dictam punitionẽ delinqueotium in mari attinet, optimè facit deciſio d.l.2. partitarum, per quam tribuitur iuriſdictio iudici loci, ad quem nauis applicuerit, inhibendo magiſtro oauis, ne aliquo pacto punire poſſit in ea delinquentes. Et in quantum gloſa dicit oõ pertinere ad huiuſmodi ſecretos pœnam imponere ſuſcipientibus bona naufragata, dic non procedere hodie in Regia Camera, quæ habet ſupremam poteſtatem in caſibus, in quibus ipſa de naufragiis cognoſcit.

4 *Succeſſores legitimè*. Intelligas † legitimum ſucceſſorem tã, qui ab inteſtato ſuccedit, quàm eum qui ex teſtamento, l. lege obuenire. ff. de legit. hæredib.

5 *Clericorum*. Ex hoc verbo annotauit Afflict. per hanc conſtit. diſponi, deficiente clerico † abſq; liberis curram ſuccedere, quód eſſe correctum per cap. 1. & 2. de ſucceſſion. ab inteſtato dicit hic And. non enim ſuccedit fiſcus: ſed eccleſia, cui ſeruit, vt latè proſequitur Afflict. hic, & Andr. latè comprobat in conſtit. ſi quis clericus, dicens hanc conſtitutionem, & alios ſimiles, nihil valere, & legislatorem fuiſſe d. ceptum.

Laicorum. In quantum hic dicitur, quòd ſecretus cognoſcit de bonis laicorum, quæ per ſucceſſionem ad fiſcum deuehuntur dic eſſe correctum perſequens cap. Regni, *item cum inquirere*, quod eſt num. 64. per quod iuriſdictio tribuitur ſecreto, ſed cum hodie idem ſint ſecretus, & magiſter Portulanus, ſeruatur. hæc conſtitutio, & non cap. 64.

6 *Iuris ſollemnitate*. Hæc iuris ſollennitas † in quibus verſetur vide gloſ. in l. 1. & l. ſi tempora in verſ. omni ordine C. de fide inſtru. & iur. haſtæ fiſcal. libr. 10. quæ ſollemnitates cum extrinſicæ ſint, non præſumuntur l. quiſcunq; §. fin ff. de public. notant doct. in l. ſciendum ff. de verb. obli. . nec ſufficit vnico inſtrumento omnia requiſita eounciari, ſed quilibet actus diſtinctus probari debet, cum inſtrumentum † tantùm probet,
7 quæ tempore celebrationis potuerunt interuenire Innoc. in c. quoniam contra de probat. Io. de Plat. in d l. 1. num. 2. verſ. & attende diligenter. An autem talis euunciatio probet in antiquis vide Bal. Salic. & Alex. in l. cum aliquis C. de iure delib. & Dec. conſ. 36. oum. 7. & Ant. de Butr. in cap. fin. de ſucceſſ. ab inteſt.

Seruitio Curiæ Ex hoc † Afflict. not. de bonis ſubiectis ſeruitiis curiæ, non teneri Regem præſtare tertiam partem pro anima defuncti, cuius dictum oon eſt ita ſimpliciter intelli- 8
gendum, nam aut iſta bona perueniunt in fiſcum iure reuerſionis, vel ex vi reſolutionis pactorum in inueſtitura appoſitorũ, & tunc nulli dubium eſt fiſcum non teneri aliquo pro anima ipſius deficientis impendere, cum iure proprio non alieno medio ſuccedit, ſecus verò ſi hæreditario titulo, vel alio ad ipſum peruenit, ad quod faciunt dicta per And. in cap. 1. num. 12. præſertim in verſ. & quantuncuoq; ex quibus cauſ. feud. ammittatur, & in cap. 1. ou. 11. verſ. & ſi in terra de controuer. feud. apud par. termin. & per Afflict. in prælud. conſtit. quæſt. 25. num. 3.

Quid autem ſi vaſſallus habeat † bona feudalia ab alio domino, an hæc poſſint peruenire in fiſcum iſtius domini ob deficientiam vaſſalli, dic, vt ſupra diximus, non poſſe ex pactis 9
in inueſtitura appoſitis, poſſet tamen hoc practicari † in feudo franco, quod propriam feudi naturam oon habet; nam cum fit facta conceſſio pro ſe, & hæredibus quibuſcunq; in perpe- 10
tuum, & fiſcus venit tanquam hæres ex regula tex. in l. 1. C. de bon. vacant. lib. 10. ſequitur, vt iſte fiſcus debeat etiam ſuccedere in huiuſmodi bonis, At in contrarium facit, quod cum huiuſmodi ſucceſſio licèt ad fiſcum perueniat iure hæreditario, tameo ratione vniuerſalis domioij, quod habet in ſuos ſubditos, ſequitur, vt non iſte fiſcus ſed potius ille, qui cooceſſionem fecit ſuccedere debeat, & ſic attenditur potius res quàm perſona; licèt etiam dici poſſet etiam reſpectu illius fiſci contemplatam eſſe deficieotiam perſonarum, & dominij ad quod faciunt notata per doct. in l. ex facto la 2. ff. de hæred. inſtituend., & vide quæ in materia bonorum ex delicto publicatorum tradit Peregrin. de iure fiſci lib. 5. tit. 1. num. 70. & 71 & num. 138.

Hoc capitulum prohibet ſecretis procedere in cauſis bonorum excadentialium, & aliis pœna in eo ſtatuta h. d. Tapia.

CAROLI I. Cap. 64.

ITem cum inquirere de demanijs, morticijs, & excadentiis, ſit propriè proprium magiſtri procuratoris, & Portulani, prædicti ſecreti ſuper inquirendo de his ſe nullatenus intromittant ratione officij Secretiæ, niſi de ſpeciali mandato noſtro. Et ſi ſe intromiſerint, inquiſitio, & proceſſus ipſo iure non teneant, & pro qualibet inquiſitione in qualibet terra facta, libram auri vnam fiſco componant; Saluo ſi nos ipſum punire voluerimus de perſona, pecuniaria pœna remiſſa; Saluo eo etiam, quòd ſi viderint dictos procuratores in prædictis, ſeu aliquo prædictorum negligentes, poſſint & nobis debeant nunciare.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 SEcreti. † Secreti officium hodie eſt incorporatũ cum offi-
3 cio magiſtri Portulani, de quo vide plura ad eius officium ſpectantia collecta per Io. Ant. de Nigris in cap. in primis, q eſt num. 60. Nam. licèt olim huiuſmodi officia eſſent diſtincta, quia magiſter Camerarius erat iudex cauſarum ciuilium, quæ coram baiulis agitabantur, vt in conſtit. officiorum periculoſa: imponebat aſſiſiam rerum venalium, vt in conſtit. magiſtros Camerarios differentias inter baiulos, & gabellotos ſuæ iuriſdictioni ſubiectos diffiniebat, & alia, de quibus in conſtitutione magiſtri Camerarij, & in conſtit. locorum baiuli.

Officium verò ſecreti conſiſtebat in manutentione iurium fiſcalium: officium autem magiſtri Portulani intromittit ſe circa extractionem victualium, ac aliarum rerum iuxta capitulum ſecundum Regis Caroli primi · hodie tamen officia ſecreti, magiſtri Portulani, & magiſtri Camerarij idem ſignificant, & denominationem accipiunt à loci conſuetudine, vt conſuetudine approbatum, tradit peritiſſimus Fabius Marcheſius aduocatorum ſuæ tempeſtatis facilè princeps in compendio officiorum Regni, quod manuſcriptum habeo. qui etiã tradit huiuſmodi Portulanos, magiſtros Camerarios, & Secretos iuriſdictionem non exercere, præterquam in prouincia Baroli † nam Portulanus Baroli exercet iuriſdictionem in cognoſcendo cauſas appellationum ciuiles totius prouinciæ a
Bari.

PRædicti magiſtri. In §. Eo veruntamen. No. de eo qui inuenit theſaurum, & qualiter ſit procedendum contra eum, & pro iſto c. vide cap. quia non decet Principes. inf. & eſt Car. II.

In tex. ibi, *ſignificari nobis*. No. formam iuramenti, quam debent præſtare denunciatores. Sed vtrum denunciatores debeant probare? dic quòd ſic. & eſt glo. in l. 1. de mul. quæ pro ſer. ſe iunx. C. Sed an denuncians teneatur aliquid ſoluere? dic

Per iſtud cap. prohibentur magiſtri Portulani de facto poſſeſſionem rei burgenſatica, vel feudalis auocare, præterquam in excadentijs, quæ ad curiam deuoluuntur. h. d. Tapia.

CAROLI I. Cap. 66.

PRædicti magiſtri procuratores, & portulani occaſione inquiſitionum, quas tempore eorum officij per ſe, & non per alios faciant, ſuper demanijs, morticijs, & excadentijs, ad reſtitutionem poſſeſſionum rei burgẽſaticæ, vel feudalis, ſecundum formam iuris antiqui, aliquatenus nõ

dic quòd non, vt in l. 1. circa fin. C. de monopol. P. P.

* ADDITIO. *Hoc c. allegat, & ſequitur Mat th. in conſtit. inter multas. in 6 no. vbi omnino vide, qui pulchrè loquitur.*

non procedant, ſed inquiſitiones ipſas fideliter factas ad curiam mittant, & ſecundum dandum eis à nobis reſponſum, ſuper ipſorum reſponſione procedant. Et ſi contra fecerint, reſtitutis primò poſſeſſionibus deſtitutis, cum fructibus, & obuentionibus medio tempore inde perceptis, & alio omni damno parti læſæ, centum Auguſtalium pœnam curiæ perſoluant. Præterquam in morticijs, & excadentijs, quæ de nouo tempore eorum officij ad manus Curiæ deuoluuntur, quas ſtatim debeant, & poſſint ad manus Curiæ reuocare, eadem forma ſeruata, ſub ſimili pęna in inquiſitionibus theſaurorum. Eo verumtamen addito, quòd ad captionem perſonarum, quæ dicuntur ipſum inueniſſe theſaurum, ſine ſpeciali mandato noſtro, aliquatenus non procedant, niſi de theſauro inuento conſtaret, vel veriſimilibus indicijs appareret, quo caſu capiant eũ, & diligenter cuſtodiant bono modo, ita quòd non poſſit fugere, nec ſit de eo aliquatenus dubitandũ, nec ad tormenta, vel aliud contra eum procedant ſine ſpeciali mandato noſtro. Et ſtatim ſignificent nobis totum proceſſum, & quicquid inde inuentũ eſt, ita quòd infra triduum ad tardius faciant deſcendere nuncium ſuum cum litteris ſuper præmiſſis aſſignandis nobis. Significaturi nobis omnes præſumptiones cum toto proceſſu, & delatores theſauri non audiant, niſi præſtito ſacramento, quòd malitioſè non procedit, ſed in rei veritate ita eſt, vel ſaltem ita credit eſſe. Et nihilominus informationem totius negocij recipiant ab eodem.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

R*euocare.* Hanc manus iniectionem in bonis excadentialibus, de quibus ſuperius in conſtit. inter multas diximus, ea de cauſa permittit Rex, 1 † quia cum ipſe ſit vniuerſalis ſucceſſor, vt per Io. de Platea in l. 1. per illum tex. C. de bon. vacant. lib. 10. poteſt vti quilibet priuatus propria authoritate poſſeſſionem occupare: ex tex. in l. fin. C. de edict. diui Adriani vbicunq; enim fiſcus in promptu de reſolutione conceſſionis doceret manus iniectionem habet, ſicut enim inueſtitura tribuit vaſſallo ius propria authoritate occupandi, vt tradit Innoc. in cap. 2. in fine de conſuetud. ita reſolutio debet in beneficium concedentis idem operari, cum non † debeant ad imparia dominus, & vaſſallus iudicari contra tex. in c. 1. de forma fidelitat. licèt ſecus dicendum ſit, vbi ex culpa vaſſallus venit feudo priuandus, tunc enim debet legitimè de culpa cõuinci. immò etiam ſi ipſo † iure feudum ad dominum reuertatur, requiritur etiam eo caſu ſententia ad poſſeſſionem auocandam gl. in l. ſi fratres in §. idem reſpondit in verſ. dominum. ff. pro ſocio. And. in cap. 1. poſt num. 5. de feudo ſine culpa non amittend. & in cap. ſancimus num. 10. verſ. ſiue autem dicatur quo tempore miles.

Mandatur magiſtris Portulanis, & procuratoribus fiſcalibus quid exigere debeant ab illis, qui in recuperandis morticijs, & excadentijs præponuntur. h. d. Tapia.

CAROLI I. Cap. 69.

ITem quòd ab illis, quibus demania morticia, & excadentias, & pupillorum baliatum procuranda committunt, non exigant niſi redditus prouentus, & meras obuentiones pro qualitate ſterilum, & fertilium prouenientes ex eis; & ſecundum quod redditus ipſi quolibet anno communiter valent, & valere debent, & poſtmodum in victualibus & alijs rebus. Et ſi contra fecerint, reſtituto partibus, quod vltra ceperint, nihilominus pœnæ nomine in quadruplo Curiæ teneantur.

Conſultationes fiant in banca cum voto omnium Præſidentium, & vota notentur in libro votamentorum, ſic etiam fiat de bilancijs, quæ tranſmittuntur ad Regem. h. d. Tapia.

PRAGMATICA I.

De officio Proc. Cæſar.

CAROLVS, &c.

ALli tempi à dietro riceuemmo vna lettera di ſua Maeſtà del tenor ſeguente, videlicet. A tergo. Al Illuſtr. Marques de Villafranca, nueſtro primo Viſorey, Lugarteniente, y Capitan general del nueſtro Reyno de Napoles. Intus vero. Illuſtriſſ. Marques primo nueſtro ViſoRey, Lugarteniente, y Capitan general con eſta os mandamos embiar ciertas ordinaciones, y pragmaticas que ſe han aca platticado, que ſerian neceſſarias, y conuenientes para el bien de nueſtro patrimonio, y hazienda deſſe Reyno, las quales han pareſcido bien no las hauemos querido mandar deſpachar ſin hauer primero vueſtro pareſcer ſobre cadauna dellas confiando de vos que en todo mirareys, y nos auiſareis de lo que mas conuenga al nueſtro ſeruitio, y aſſi os encargamos, y mandamos que las veais, y enformando os particularmente en cada vna della del Dottor M. Bartolomeo de Beneuente, que las lleua de las cauſas que han mouido a hazerlas aſsi, y platticadolas, y communicadolas con los Regentes nueſtra Cancellaria, y con los otros officiales nueſtros que à vos pareſciere conuenir, y con el dicho M. Bartolomeo, nos auiſeys ſpecificadamente de todo, lo que à vos, y à ellos pareſciere acceſca dellos, dando las razones q os mueuen à ello, y aunque ſeque, lo mirareys muy bien no he querido de xar de accordaros que no deuen enteruenir à ello perſonas que puendan pretender intereſſe, porque mejor ſe pueda hazer lo que conuiene, y juntamente con vueſtro parecer nos embiareys las miſmas pragmaticas, paraque viſto todo las mandamos publicar, y las que os pareçiere q̃ eſtan bien como de aca ſe os embian las mandareys luego publicar, y obſeruar ſin falta, ò hazer lo que mas cumpliere à nueſtro ſeruitio.

Datum in Sauiliano, à 14. de Iunio 1536.

Yo el Rey.

Perennotus Idiaques Secretarius.

Nihil ſoluat quia Curiæ. Lobera Taxator.

Et

Et con eſſa ne furono preſentate molte pragmatiche, lequali furono in parte diſcuſſe in queſto Collateral Conſeglio, con interuento del detto M. Bartolomeo Camerario: Et perche ce ne erano altre, lequali ricercauano conſulta con ſua Maeſtà, & alcune haueano biſogno di maggior diſcuſſione, per l'andata noſtra in Puglia contra Turchi. ſe differi la eſſecutione d'eſſe. Et volendo hora obedire à quanto ſua Maeſtà ha comandato, n'ha parſo inuiare à queſſa Regia Camera quelle che ſono accordate da eſſequirſe, le quali ſono le infraſcritte videlicet.

Theſaurerius, Dohanerij, caeterique miniſtri pecuniarij diſtincta reddant computa in Regia Camera.

§ Quoniam Maieſtati noſtræ retulerunt, quòd patrimonium noſtrum, & iura fiſcalia in confuſione quadam percurrere non deſinunt ex computorum officialium noſtrorum præſentatione, quæ in noſtra Regia Camera fit, dum præterita futuris immiſcentur, in non modicum præiudicium patrimonij Maieſtatis noſtræ, quamobrem volentes, vt tenemur indemnitati noſtræ prouidere, ordinamus, & mandamus quod Theſaurerius noſter generalis, Portulani, Perceptores, Dohanerij, & officiales alij quicumque deinceps computa ſua in noſtra Regia Camera diſtincta cum cauſa ſpecifica cuiuſcumque partitæ, introitus aut exitus, de tertio in tertium finita, ac bene declarata, & tantum ea, quæ eiuſdem ſunt temporis, & non de præteritis, tam in introitu, quàm in exitu, conſuetis temporibus præſentent, ne prout fit euenire contingat, vt nunquam præſens ſtatus patrimonij noſtri certus ſit, & præterita tantummodò continuè pertractentur: de præteritis verò ſpecialem, & ſeparatam notitiam maxime reſiduorum exhibeant, nec aliter à noſtra Camera recipiantur. cumque prædicta etiam contingere, & ipſorum computorũ declarationes retardari audiuerimus, ex eo quod eodem die quo Theſaurerius noſter generalis recepit pecunias portantibus illas cautelas de recepto non conſignat, ordinamus, & mandamus, vt Theſaurerius noſter minimè quantitatem aliquam pecuniæ magnam, vel paruam accipiat, quin ſtatim in ſuo libro partitam claram, & liquidam cauſam ſpecificam continentem, & cum finitione cuiuslibet tertij deſcribat, cuius copiam incontinenti miniſtro conſignet, ad hoc vt miniſtri ipſi quando præſentant computa ſuo tempore, prout ſtatutum eſt, & malè obſeruatur, vna cum cautelis, & regiſtro apodixarum noſtræ Regiæ Cameræ præſentare debeant, nec contrarium faciant ſub pęna aureorum duorum millium, quæ irremiſſibiliter exigatur, inquam officiales noſtræ Cameræ Summariæ incurrant, niſi irremiſſibiliter illam exigant.

Conſultationes, & litteræ fiant in plena banca, vota notentur diſtinctim, & ſcriptura conſeruentur in Camera.

§ Inſuper præcipimus, & mandamus, vt omnes conſultationes q̃ tranſmittuntur Maieſtati noſtrę, aut Proregi in Regno noſtro, expediantur in Banca plena, cum expreſſo voto omnium Præſidentiũ, & Rationalis conficientis illas, & vota notentur diſtinctũ in libro notamentorum, nec aliter inconſultis prædictis, ac ẽt in alijs litteris, aut prouiſionibus intra Regnum tranſmittendis notentur conſenſus notamentorum, qui quidem conſenſus, quãdo non eſt nemine diſcrepante, ſed maioris partis ſcribatur videlicet, conſenſu maioris partis, & non ſimpliciter ſub pœna priuationis officij ſui, pariformiterq; omnia Bilancia Regni noſtri, quæ conſuetis temporibus, prout ViceRex expoſtulabit, Maieſtati noſtræ tranſmittuntur, cum interuentu omnium Præſidentium, & Rationalium expediantur, & ab omnibus Præſidentibus, tam bilancia, quàm conſultationes nobis, aut ProRegi noſtro tranſmittendas ſubſcribantur, litterę verò expediantur in banca cum voto Pręſidentium, vt ſupra, quæ notentur in libro votorum, cum ſubſcriptionibus Locumtenentis, nec aliter litteras expediat vbi Camerarij nomine tranſmittuntur, præterquam quando aliquis caſus occurreret, qui propter intereſſe Regiæ Curiæ non pateretur dilationem, vt littera expediatur in banca, vt tunc ſolus Locumtenens expediatur, & detur ſequenti die notitia Pręſidentibus. ſcripturę quoque omnes cõſeruentur in Regia Camera Summarię in locis conſuetis, vbi per officiales ad id deputatos cuſtodiantur, vt vnuſquiſque ex Præſidentibus, aut Rationalibus pro noſtro ſeruitio illas intueri valeat: nec in proprijs domibus Locumtenentis, aut Pręſidentis, prout hactenus fuerunt: detineantur pręterquam ſi pro aliquo occurrẽti negotio non longo tamen tempore, illas domi cum ſpecifica apodixa receptionis reportare ſit neceſſe, ac etiam pro cuſtodia iuſtitiæ ne vota pandãtur: ſtatuimus, vt nemo niſi Locumtenens, & Pręſidentes in banca intrent, & patronus ac Procurator fiſci, & notator poſt cauſam votatam, vel ſi aliquis ex rationalibus, aut ſcribis quicquam pro ſeruitio noſtro proponere voluerit per porterios, tunc illud Locumtenenti notificet, quòd maximè cum partibus obſeruandum eſt, quę dum non ſinguli admittuntur, ſed omnes ſimul intrant, confuſionem quandam inducunt, & ipſi male expediuntur, & tempus incaſſum labitur, quamobrem iubemus, vt poſtquam intrauerint, ſoli vocentur partes pro ſingulis cauſis, prout referuntur per Locumtenentem.

Le quali ve ordiniamo, & comandiamo, che le habbiate da oſſeruare ad vnguem come ſtanno. Et acciò che niſſuno ſi poſſa eſcuſare de ignorarle, incontinenti le facciate regiſtrare in queſſa Regia Camera, vna con l'altre pragmatiche in lo libro delli Riti, acciò ſiano in notitia di tutti gli officiali, auanti delli quali le fareti leggere in plena Bancha: Et perche li miniſtri pecuniarij, non ne pretendano eſſi ancora ignorantia alcuna, ve ordiniamo, & comandiamo, che incontinenti le facciate intimare à ciaſcheduno di eſſi, laſciandoli copia autentica loco inſtructionum, & coſi ſe oſſerui in futurum, che à tutti li miniſtri pecuniarij auanti di darle la poſſeſſione dell' officio, ſe li diano le inſtruttioni, nelle quali ſe li dia copia di tutte le ſopradette pragmatiche, ne farete lo contrario, nè in tutto lo ſopradetto, nè in parte di eſſo, per quanto hauete cara la gratia della Maeſtà Ceſarea, & pena di ducati dui milia.

Aa 2 Datum

Datum Neap. in Caſtello nouo die 10. menſis Ianuarij 1540.

Don Pedro de Toledo.

Vidit Decolle Regens. & pro Protonotario.
V. Loffredus R. Martiranus Secretarius. In cur. 7. fol. 263. Dirigitur Cameræ Summariæ.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 C*Onſultationes.* Cum enim † Rex debeat cuncta facere cum Conſilio, vt optimus rerum omnium finis inde ſequatur, de quo diximus ſupra in cap. Regni Regina Iuſtitia in ver. Baronum in tit. de legibus, meritò introductus eſt hic mos, vt cum Rex circa ſuum patrimonium vult diſponere, intelligat, quid ſuis Conſillarijs circa eius curam electis videatur: 2 vbi enim ſunt † multa conſilia ibi erit, & ſapientia iuxta illud Salomonis prouerbior. 11.13.& 15.

3 Quales autem debeant eſſe conſultationes copioſiſſimè de hac re ſcripſit Illuſtriſſ. nunquam ſatis laudatus vir, † Cardinalis Paleotus, in elegantiſſimo libello de ſacri Conciſt. conſultat. præ manibus ſemper habendus ab omnibus iudicantibus, & Principes conſulentibus.

4 *In Banca plena.* Non enim vnius † ſed plurimum vota debent requiri, ſupplet enim alter quod vni deficit. dicente Hieronymo in epiſtola ad ruſticum, *væ ſoli, quia ſi ceciderit, nõ habet, qui ſubleuet eum*, ideóq; Ariſt. lib.3. Politicor. cap.12. inquit. *incredibile eſt quemquam melius videre duobus oculis, & duobus auribus iudicando, & duobus pedibus, duabuſq; manibus agendo, quàm multos multis; quamobrem Principes nunc quoq; multos ſibi oculos, multas aures, multas item manus, atq; pedes faciunt;* & cap.7. ſubdit, *cum conueniunt multi ſuam quiſq; partem habet virtutis, atq; prudentiæ, ſuntq; quaſi vnus homo multiplex, (vt ita loquar) & multas manus, multis ſenſibus, multiſq; moribus, & intelligentijs præditus, quo fit, vt multi rectius iudicium, quàm ſinguli ferant*, & Philo de creatione Principis ait, *ſummæ poteſtatis officium eſt eligere aliquos adminiſtrationis, reddendiq; iuris ſocios, vnus enim non ſufficit.* quæ retulit Simancas de repub. lib. 7. cap.4. qui alia multa ad idem congerit.

Alijs litteris. Hoc non ſeruatur in omnibus litteris, & prouiſionibus, quæ intra Regnum tranſmittuntur, quia non ſemper in Regia Camera proponuntur, præterquàm in litteris reſponſiuis, miniſtris pecuniariis, & aliis, qui de alio graui negotio Regiam Cameram certiorem reddunt, benè tamen om-5 nes † litteræ Regiæ Cameræ ſubſcribuntur manu Locumtenentis vnius ex Præſidentibus magiſtri actorum, & notatoris, ſiue ſecretarij Regiæ Cameræ, qui ſubſcribit ſe dicens conſenſo Caſtellanus, qui eſt hodie notator Regiæ Cameræ, & vbi opus eſt, ſcilicet vbi agitur de materia computorum, ſeù numerationis, ſubſcribunt ſe Rationales.

Bilancijs. † Eſt autem bilancium breuis, atq; compendioſa ratio introitus, & exitus Regij Patrimonij, quòd hodie ſin- 6 gulis annis fit, & ad Regem tranſmittitur, vt ſciat ipſe expenſas, quæ in Regno fiunt, more optimi, atq; prudentis patris familias. Hoc autem bilancium ſolebat accuratè videre prudentiſſimus ille Rex Philippus II. & propria manu annotare, quæ ſuperflua, quæuè contra Regis ordinationes impenſa videbantur, ſciebat enim ipſe † quantum deceat Reges diuites eſſe, nec ſuperfluos ſumptus facere iuxta illud Deutheronomij 7 cap. 17. *cum Rex fuerit conſtitutus non multiplicabit ſibi æquos.* imitatus † Ferdinandum Aragoniæ Regem, de quo Laurentius Valla lib.9. hiſtoriarum inquit *Ferdinandus Aragonius Rex optimus, in patrimonio tuendo tenax fuit*; & Oſorius lib. 1. de rebus Emanuelis ait, *vectigalium rationem, diligenter habuit, videbat enim vbi Regni opes miniſtrorum negligentia dilabuntur, aut quæſtorum auaritia diripiuntur, aut ſumptibus minimè neceſſarijs exhauriuntur, ibi Regni ſtatum conſtitui non poſſe. Nec enim bellum geri, neq. pacem conſtitui, nec ius adminiſtrare commodè licet, vbi Regis pecunia, quæ debet eſſe publicæ ſalutis inſtrumentum, aut à priuatis auertitur, aut ab ipſo Rege ſine vllo fructu conſumitur.*

Scripturæ. Hoc hodie ſeruatur, nam ſcripturæ omnes conſeruantur in archiuio magno, cui initium dedit eximius Locumtenens à nobis aliàs commendatus Franciſcus Aluarez de Ribera, & compleuit † peritiſſimus, atq; integerrimus vir 8 Ferdinandus Fornarius eiuſdem Regiæ Cameræ Locumtenens.

Et patronus. Hic apertè dicitur aduocatum fiſci non debere interuenire tempore, quo cauſa votatur, quod ex antiquiſſima conſuetudine habemus ex tex. in l. proxime. ff. de his quæ in teſtam. delent. ibi *Antoninus Cæſar remotis omnibus.* † Sed 9 hodie Aduocatus fiſci interuenit in cauſis votandis, imò ſubſcribit omnes prouiſiones, vbi principaliter agitur de intereſſe fiſci; nec non conſultationes, quæ tranſmittuntur ad ViceRegem. Notator verò, (vt ego vidi,) interuenit etiam in cauſis votandis, ſolent tamen Locumtenens in aliquibus negotijs abſq; ipſius interuentu vota requirere Præſidentium. Procurator verò fiſcalis non interuenit regulariter, accidentaliter tamen ſolet interuenire; Rationales autem dum referunt computa non ſolùm interueniunt, ſed etiam votant.

Procurator fiſci, & notator non intrent dum votantur cauſa in banca.

PRAGMATICA XXIII.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS &c.

INter cętera contenta in pragmatica Cæſ. Maieſtatis, edita die 10. Ianuarij 1540. adeſt capitulum tenoris qui ſequitur, videlicet. Ac etiam pro cuſtodia iuſtitiæ, ne vota pandantur, ſtatuimus, vt nemo niſi Locumtenens, & Præſidentes in bancam intrent. Quam pragmaticam declarantes, ſtatuimus, ordinamus, ac declaramus, Aduocatũ fiſci ſemper in tribunali intereſſe debere, etiam quando cauſæ diſcutiuntur, votantur, & deciduntur, procurator autem fiſci, & notator quando cauſæ votantur in tribunali præſentes eſſe non debeat, ſed poſt cauſam votatam, tribunal ingrediantur, iuxta formam præinſertæ Regiæ pragmaticæ, & vota votentur, & diſtinctè ſcribantur, cum annotatione diei per nouiſſimum dictę Regię Camerę Pręſidentem doctorem, & poſtmodum deciſio factas, vt inde formari poſſit ſententia, ſeù decretum notario tradatur, qui illam in notamentorum libro notare habeat quinterno alio votorum nouiſſimi Præſidentis doctoris manu ſcriptorum penes Locumtenentem remanente, qui illum in arca ſub claui in tribunali diligenter conſeruet.

Litteræ, & prouiſiones expediendæ videantur à Præſidentibus in totum domibus ſubſcribantur, ita fiat poſtea à Locumtenente.

PRAGMATICA XXIIII.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS &c.

IDemque inuictiſſimus Carolus Quintus Imperator in eadem pragmatica formam, ac modũ dedit expeditioni litterarum, & prouiſionum, quæ quotidie

quotidie fiunt per dictam Regiam Cameram, his verbis, videlicet.

Litteræ vero expediantur in banca cum voto Pręſidentium, vt ſupra, quæ notentur in libro votorum, cum ſubſcriptione ſolius Locumtenentis, nec aliter has litteras expediat vbi Camerarij nomine tranſmittuntur, pręterquam quando aliquis caſus curreret, qui propter intereſſe Regię Curiæ non pateretur dilationem, vt littera expediatur in banca, & tunc ſolus Locumtenens expediat & detur ſequenti die notitia præſidentibus. Et quia magiſtra rerum experientia docuit, omnes litteras in banca cum voto omnium Præſidentium expediri non oportere, nec fieri poſſe ſine maximo negotiorum, præſertim Regij fiſci impedimento, Propterea pręfatam pragmaticam declarantes, illamque ad vtiliorem ſtilum, ac ordinem redigentes, ſtatuimus, decernimus, ac declaramus, vt pręfatę litterę, & prouiſiones omnes, quę quotidie per dictam Cameram fiunt, de cetero videantur, & firmentur per Pręſidentes dictę Regię Camerę in eorum domibus vbi commodius, & maturius illas conſiderare, & rimari poterunt, vnuſquiſque videlicet ex Pręſidentibus videat, & ſubſcribat litteras, & prouiſiones ad Prouincias, & negotia ſibi commiſſa ſpectantes, & pertinētes poſtmodum verò per Locumtenentem ſimiliter in eius domo, & non in banca, videantur ea qua conuenit adhibita diligentia, & ſubſcribantur, & demum pet Secretarium ſeu notatorem ſubſcribantur, & in libro notamentorum notentur, his dumtaxat exceptis, quę maximam haberent difficultatem, vel quę celeritati, pręſertim pro Regij fiſci commodo deſiderarent, quę omnes in banca diſcuti, ordinari, ſubſcribi, & expediri decernimus, & mandamus.

Scriptura in Regia Camera conſeruentur.

PRAGMATICA XXV.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS REX &c.

MAndamus etiam pręfatam Regiam Cęſ. Maieſtatis pragmaticam quo ad conſeruationē, & inſpectionem ſcripturarum per Pręſidentes, & Rationales inuiolabiliter obſeruari, quę eſt tenoris, & continentię ſubſequentis.

Quodque ſcripturę omnes conſeruentur in Regia Camera Summarię in locis conſuetis, vbi per officiales ad id deputatos cuſtodiantur, & vnuſquiſq; ex Pręſidentibus aut Rationalibus pro noſtro ſeruitio illas intueri valeat, nec in proprijs domibus Locumtenentis, aut Pręſidentium, prout hactenus fecerunt, detineantur, pręterquam ſi pro aliquo occurrenti negotio, non longo tamen tempore, cum ſpecifica apodixa receptionis reportare ſit neceſſe.

Iuſtitiarij, & Capitanei terrarum quinternum faciant omnium prouentuum, & de receptione ipſorum apocam; quinternum etiam mandatorum, commiſſionum, & proceſſuum conficiant, depoſitoq; officio rationem poſt ſindicatum reddant in camera, prædictumq; quinternum ſingulis tribus menſibus mittant ad archiuum Regiũ, diſcordantibus iuſtitiariis cum dictorum notario, & iudice, cauſam diſcordiæ Regi denuntient. b. d. Tapia.

REX ROBERTVS Cap. 257.

NOuis morbis, nouis occurri remedijs expedit, vt præcipuè aliquorum officialium anara proteruitas fideles, & nos in iuribus eorum, & noſtris non verentes offeodere, in ſuis prauis elidatur conatibus, & qui quotidie in leges committunt, pœnis continuis legis, ſeu Principis animatæ legis in terris, iuxta ſanctiones legitimè puniantur. Idcirco non derogando conſtitutionibus, ſtatutis, quibuſcunque ordinationibus bonis, ritibus, & conſuetudinibus hucuſque ſeruatis, niſi quantũ in his reperirentur aduerſæ, nec eas minuendo, ſed illis addēdo, in ſua vtpotè remanētibus firmitate, infraſcripta duximus ſtatuenda, videlicet, quòd officiales regni noſtri, Iuſtitiarij ſinguli, capitanei quoque, Stratigoti habentes merũ, & mixtũ imperium impoſterũ, videlicet præſentes, & futuri: eorum quilibet iudex, & actorum notarius, per curiã ſibi dati, & notarius Cameræ, prout ad eorũ cuiuslibet ſpectat officiũ, vt infra diſtinguuntur: quaternũ actorũ oĩum ordinariorum, & extraordinariorũ. Quaternũ quotidiani introitus, & exitus cuiuſcunq; pecunię ſiue rerũ, tam collectarum quàm prouentuum, cum expreſſione dierum. Quaternum quoq; vbi ſunt conſcripti tenores apodiſſarum, quas fecerunt de receptione rerum, & pecunię prædictarum cùm velimus, vt receptione huiuſmodi prouētuum, & aliarum rerum fideliter faciant apodiſſas ſoluentibus, remoto errore, ſeu conſuetudine praua abolita. Quas equidem apodiſſas, ſi omiſerint facere, ſicut ſi ſubtraxerint, illa, quę receperint, & de quibus apodiſſas, ſicut præcipimus, non fecerunt, in nonnuplum teneantur. Quaternum mandatorum publicorum, & priuatorum ipſorum, etiam executionum factarum per ipſos. Quaternum de commiſſionibus, & mandatis factis per eos perſonis, & commiſſariis quibuſcunque, aut ſui officij, vel mandatorũ curiæ. Quaternum inquiſitionum, & proceſſuum ex officio faciendorum per eum in iuriſdictione ſua, vt de eis fiat collatio debita cum quaterno introitus, ſi à notatis in ipſa inquiſitione recepit aliquid ad opus Curiæ. Quaternum de reſiduis, actis, & mandatis pendentibus etiam aſſignatis ſibi à prædeceſſoribus ſuis, dum ſunt in officio, & officij adminiſtratione durante conſcribant, componant, ſeu conficiant, conſcribi ſeu componi, & confici faciant, ſicut ſucceſſiuè negotia habent præ manibus, de quibus fieri habent, & debent quaterni prædicti: & quaternos eoſdem conficere ſeu conſcribere, & componere poſt eorum depoſitionem officij non expectent. Hoc quidem eſt ab experto cōpertum, vt fraudis ſuſpicione non careat, ſi id quod habetur in recenti memoria in prolixum tempus faciendum per præſumptuoſam malitiam protelætur: dum contingit perſæpe demi, aut defalcari iura ſubiectorum, & curiæ frequenter etiam occultari. Notarij actorum de actis ordinariis, & extraordinarijs: de tenoribus apodiſſarum cuiuſcunque pecuniæ, ſiue rerum, quas ſcripſerint, de

Digitized by Google

executionibus quorumcunque mandatorum Curiæ, vel aliorum quocunque modo acta reſpicientibus, vel ad acta ſpectantibus inquiſitionum etiam & proceſſuum faciendorum ex officio, ſicut prædicitur, quaternos conficiant, & conſcribant. Quaternos cæteros prædiſtinctos notarij Cameræ, vel alij, qui ad hoc per Iuſtitiarios, Capitaneos, Stratigotos, & officiales alios ſtatuuntur, componant: quia ſic ſpectare ad eorum officium declaramus. Idem præcipimus obſeruari per Secretos, magiſtros Portulanos, & officiales alios quocunq; nomine cenſeantur de quaternis, apodiſſis, cautelis, monumentis, quibuslibet, quæ fieri debent per eos, & eorum ſingulos, prout ad officium vniuſcuiuſq; ſpectat eorum. Poſt depoſitum autem officiũ debitam rationem cum pecunia, rebuſq; alijs reſiduis penes eum, quaternis prædictis, & alijs ſcripturis, & cautelis debitis infra dies quindecim à die ingreſſus ſucceſſoris, vel finiti temporis numerandos, non expectato fine temporis ſindicationis eorum coram nobis per procuratores idoneos ſub ſigillo eorum in archiuis præſentatis, de ratione ipſa ponenda legaliter, vt eſt moris, finito ſuæ ſindicationis tempore, perſonaliter compareant in archiuo iam dicto ad præſtandum in forma debita conſuetum ſacramentum de ratione ipſa ponenda legaliter; vt eſt moris, aut per procuratorem ſufficienter inſtructum, ſi fuerint iuſto impedimento detenti, inter alia poteſtatem habentem in animam eius ſacramentum præſtandi, & computandi primo in Camera noſtra, & deinde finaliter coram nobis, ac ſatisfaciendo de omnibus in quibus per rationem ipſam debitor apparebit, & quòd officialis, ſeu procurator miſſus huiuſmodi aut ordinatus, & factus integram ſatisfactionem de liquido inueniendò per rationem ipſam completam, diſputatam, & poſitam, abſque ſpeciali ipſius curiæ licentia, non recedat: quod ſi ſecus fieret, pœnam vnciarum auri quinquaginta Iuſtitiarijs, & Capitaneis, & Stratigotis triginta, à iudice vigintiquinq; actorum notarijs quindecim, & totidem notarijs Cameræ curiæ noſtræ, ſi & quoties ſecus fieret applicandam, & ſi quoties deficiēt in præmiſſis, aut aliquo præmiſſorum, quod ad cuiuslibet eorum ſpectat officium, infra quindecim dies, alios ab illo, vel illis; qui in eam inciderint per vos volumus protinus, & irremiſſibiliter extorqueri, & ratio ipſa pro non poſita, & non aſſignata in eius diſpendium habeatur. Pœna vnciarum vigintiquinque ſimiliter plectatur, qui durante officio cum ratione ordinaria ſemeſtris temporis infra primos quindecim dies ſequentis ſeptimi menſis procuratorem ſufficientem non miſerit, vel cum miſſus non compleuerit componere, aut ſine prædicta licentia de archiuio receſſerit infra alios quindecim dies exinde per vos, ſicut in proximo eſt expreſſum, & pro non miſſa. nec aſſignata ipſa ratio in ſui præiudicium habeatur. Quaternum quotidiani introitus, & exitus quarumcunque pecuniarum, ſiue rerum collectarum, compoſitionũ, atque prouentuum, ſicut prædicitur, nobis ad archiuum mittere ſingulis tribus menſibus tenaciter videlicet, infra dies primos quindecim quarti menſis ſequentis, ſub pœna prædicta infra alios dies ſequentes 15. exigenda, ſicut præfertur, toties quoties fuerit contrauentum: Vbi verò tempore amotionis ab officio trimeſtre tēpus non eſſet cōpletum, mittat ſimiliter, vt ſupra, pro eo tempore, quo fuerit in officio commoratus, & ſi aliquod mandatum fiſcale in quaterno mandatorum omiſerit ſcribere pro quolibet mandato omiſſo, pœnam vnciarum auri duarum ab omittente exigere protinus ſtudeatis grauiori pœna ſeruata in eos ratione mandati omiſſi, ſi mandatum omiſſum de re magna, & non leui eſſet, vel alias in omittendo mandatum huiuſmodi fraudulenter proceſſerunt, iuxta noſtrum arbitrium infligenda, & exigenda ab eis. Volumus etiam quòd de receptione cuiuſcunque mandati fiſcalis per curiam ſibi directi, officialis quicunque cum inſerta forma mandati reſcribere debeat, ad pœnam vnciarum duarum exigendam, vt ſupra, & ſi negauerit facere reſponſales de aſſignatione mandati ſibi facti credatur nuncio iurato, qui portauit mandatum, & ipſa pœna protinus exigatur. Porrò ſi forſitan in præparatione, ſcriptione, ordinatione, ſigillatione, & aſſignatione actorum, & quaternorum inter Iuſtitiarios, & Capitaneos, ſeu Stratigotos, & iudicem actorum, vel cameræ notarios eueniret diſcordia, durante eorum officio, ſub pęna prædicta vnciarum auri 60. Iuſtitiariis Capitaneis, vel Stratigotis 30. iudici 25. actorum notarijs 15. & totidem notarijs cameræ, cauſa diſcordiæ infra dies 15. poſt ipſam exortam diſcordiam nobis debeant intimare, vt ſecundum terminationem quam inde feceritis, & reſcripſeritis, ſint concordes. Si verò orta fuerint poſt eorum amotionē, aut ſuper actorum, aut quaternorum eorundem amiſſionem diſcordes extiterint tenaciter, nihilominus Iuſtitiarij, Capitanei, ſeu Stratigoti ſub ſigillo ſuo, ac ſigillo eorum alterius ſecum ad ipſam concordiam, aut ſi vterque diſcors fuerit ſub ſuo tantum ſigillo acta eadem, & quaternos, prout ſunt, tunc præſentare, & nobis in rationum auditorio aſſignare, Sed ſi iudex, & actorum notarius concordes fuerint in præmiſſis, ſolo Iuſtitiario, Capitaneo, vel Stratigoto diſcordante, proteſtentur publicè coram eo, quomodo per ipſos non remanet, & proteſtationem huiuſmodi nobis infra idem tempus ſignificent, & ſi in poſterum apparet diſcordiam ipſam, ex cauſa, vel cauſis rationabilibus proceſſiſſe, vos audita ea, vel eis; faciatis exinde quod eſt iuſtum. Si verò eam calumnioſam reperietis, motor talis diſcordiæ pęnę ſubiaceat ſupra contentæ, ac maiori pro noſtro arbitrio infligendæ ab eo infra dies 15. ſicut in ſimili prænarratur, Officialis amotus ordinationem huiuſmodi cum alijs mandatis, actis pendentibus reſiduis, captiuis, & cauſis detentionis eorum, per ſpeciale ſcriptum ſub ſigillo ſuo, infra dies 15 poſtquàm ſucceſſor ingreſſus fuerit prouinciam officium miniſtrando aſſignare procuret ſuo in officio ſucceſſori ſub eadem pęna exigenda, vt ſupra, Et ſucceſſor tranſumptum ſub ſigillo ſuo infra primos octo ſequentes dies ad tardius, ſub ſimili pęna ſimiliter exigenda exhibeat ſucceſſori, proteſtatione præmiſſa per prædeceſſorem amotum, ſi fortaſſe ſucceſſor recipere nollet ea, per quam conſtet per

cum

Digitized by Google

eum non ſtetiſse ſucceſsori aſſignaſsc præmiſsa, de qua proteſtatione, & requiſitione confici faciat publicum inſtrumentum in archiuo infra dies 15. aſſignandum. Adiicimus inſuper, vt idem ſucceſſor ad eandem pœnam exigendam, vt ſupra, diem ingreſſus ſui ad officium in prouincia ſibi decreta nobis infra 15. dies per ſuas litteras ſpeciales ſtudeat intimare, & vtrum infra ipſum tempus, vel ne ſucceſſor eius aſſignauerit ei reſidua, & pendentia, vt eſt dictum,

Secreti infra duos menſes à die primo Septembris, vel infra annum poſt quindecim dies vei fiſcal.s locatæ relationem forma hic ſeruata mittant. b. d. Tapia.

§ Secreti quoque magiſtri procuratores iurium noſtrorum locationes, ſeù venditiones omnium gabellarum, & iurium, infra duos menſes ad tardius, anni cuiuſlibet, à die primo Septembris in antea numerandos, aut ſi infra ann. poſt ipſos menſes duos locari; aut vendi, ſeù licitari contigerit, infra dies 15. diem venditionis ipſius immediatè ſequentes dilucidè, & diſtinctè, cum quantitatibus pecuniarum, & rerum, contentis nominibus gabellotorum, & fideiuſſorum propterea poſitorum, additibus factis in vnaquaq; gabellarum ipſorum, per quos, qualiter, & quando pactis, conditionibus à ritu dohanæ non diſcordantibus factis per eos, gabellotis eiſdem, vel ſi locatę non fuerint ſubhaſtatione premiſſa, & aliis ſollemnitatibus obſeruatis. cui, vel quibus, & qualiter datæ ſint in credentiam procuranda in ſcriptis, nobis ſub eorum ſigillis ad archiuum tranſmittant, ſub pœna vnciarum auri 25. per vos ab eis, vel ab eo, qui in illam inciderint infra ſequen. 15. dies protinus exigenda, & ad omne damnum, & intereſſe, quod propterea curiæ noſtræ eueniret diſtrictè compellatis eoſdem,

Secreti gabellos procurandas non committant, nec ſibi retineant, nec plures vni vendant, nec filijs locent, aut alijs colludendo, quod ex ipſa locatione præſumitur. b. d. Tapia.

§ Præterea volumus, & mandamus, quòd nullã gabellam, nullaq; iura noſtra, ſi apparet, qui competenti pretio vellet emere procuranda committant, nullaq; iura ſibi retineant, nec plures gabellas inſimul vni vendant, ſed quamlibet earum per ſe, debita ſollemnitate, nec filijs, aut conſanguineis, aut coniunctis vendant colludioſè, quod quidem colludioſum præſumi volumus, eo ipſo, ſi non contrarium demonſtrabunt, vt libera ſit facultas demonſtrantibus, & augmentantibus iura noſtra in melius promouere, ſub ſimili pœna, damnisq;, & intereſſe per vos, ſicut ſupra prædicitur, proximè exigendæ,

Prohibentur Secreti, & alij exactores iurium fiſcalium pacta ſuper eorum exactione facere, quæ iura prædicta augeant, vel minuant. b. d. Tapia.

§ Et cum ſit prohibitum, ab antiquo, vt de minus exigendo, vel plus ratione noſtrorum iurium. Quoniam eſt conſuetum, & debitum, ac etiam obſeruatum pactum, vt conuentiones officiales ipſi non ineant, ſed iura noſtra integraliter exigant, non minuendo exactionem ipſam in aliquo, vel augendo, pactis, & conuentionibus talibus pœnis, & iuramento vallatis tanquàm nullis, & inualidis non obſtantibus quoquomodo, vt dum ipſa iura, ſicut præcipitur, exiguntur, detur, & datur materia licitantibus, & augmentantibus commoda noſtra, & vtilitates fiſcales contra vetitum promiſſum, & iuramentum per eos curiæ noſtræ proinde præſtitum contrarium faciendi, & maximè cum mercatoribus exteris ignorantibus plerunq; noſtras ordinationes iam dictas, quos quidem decipiunt paciſcendo eum eis de certa parte non integra debiti noſtri ſoluendo per eos, prætendentes deinde pactum, & conuentionem inualidam, & cõtra pactum eorum debitè exigendo. Et dum pactũ ſeruat, aliquando in noſtrum redundat incommodum, licitantibus via præcluſa. Idcircò eorum fraudibus obuiando hoc tantum adiicimus, vt pacto, & conuentione huiuſmodi nullo, & inualido in noſtrum, & gabellæ noſtræ preiudicium permanente, pactum ipſum illicitum liget in eorum præiudiciũ paciſcentes, ſi ſoluendo fuerint, vt de eorum proprio quicquid vltra pactum exactum fuerit vſque ad ſolidum, & debitum decepti mercatoribus ſortiatur, ſi paciſcentes ipſi per licitationem amoti fuerint, ſi verò remaneant in gabella, pœnis legitimis, quia contrafecerunt, in ſuo robore remanentibus contra eos. Augmentata quoque gabella ipſa per alios, ſi reperiatur amotum, ſeù amotos gabellotos per augmentum iam dictum, partem habere, vel tenere in augmentata gabella præfata, ſit præſumptio, contra quam nequeat in contrarium probari, quòd in fraudem curiæ facta fuerit augmentatio ſupradicta, ad hoc vt mercatores contra pactum initum integraliter ſoluere compellantur, & eo caſu in eorum præiudicium ſeruare pactum illicitum teneantur, licitatione ipſa in ſuo nihilominus robore pro vtilitate curiæ remanente, ita quòd ſi forſitan ab eis fuerit gabella per augmentum aliarum aliqualiter reuocata, teneantur ſucceſſoribus reſpondere, & de eorum proprio computare, ſicut ſi totum ius debitum, pacto non inito exegiſſent contra paciſcentes de ſoluendo iure non integro ſociis ſuis gabellam licitantibus, vt præfertur, præcipuè ſi forſan dixerint ſe pactum initum ignoraſſe, omni iure ſeruato, vt contra gabellotos eoſdem, qui ſocij gabellæ reperiuntur cum eis ad ſarciendum ipſis damnum, quod incurrerant, propterea poſſint procedere, ac totum intereſſe ſuum ab illis petere, & habere electionem, quam habet amotus emptor, vel creditor noſtrorum iurium ſuo ſucceſſori, pro tempore quo exercuit ad extalium, vel ad credentiam vendendi, vbi infra triduum ſit amotus non habeat ſicut pro ipſo triduo de promiſſo propter incautum aliquid non lucratur, ſed de perceptis infra triduum teneatur ad credentiam reſpondere.

Mandat ſeruari conſtitutiones editas ſuper manutentione iurium fiſcalium. b. d. Tapia.

§ Volumus igitur, & vobis expreſsè mandamus, vt cum præmiſſis quoque omnes ordinationes, ritus, & ſtatuta alia quælibet ſuper manutenendis iuribus noſtris, & officialium noſtrorum malitijs compeſcendis ab olim edita, quæ in archiuo noſtro ſeruan-

ſeruétur, tenaciter & in tranſgreſſibiliter obſeruetis. Data Neapoli anno Domini 1317. die 3. Iulij 15. indictionis, Regnorum noſtro anno 9.

Volentes itaque, quòd præſcriptæ noſtrę ordinationes, capitula, ſeu ſtatuta tenaciter obſeruentur, & vt circa eorum obſeruantiam nullam poſſitis ignorantiam, vel ſupinam excuſationem prætendere, illa vobis denotanda, & aperienda prouidimus, vt ſuperius continetur, & fidelitati veſtræ mandamus expreſsè, quatenus ordinationes, capitula, ſeù ſtatuta noſtra prędicta, prout & in quantum in his tangimini, & ad vos ſpectat quemlibet ſcilicet, ſui officij tempore efficaciter obſeruare curetis, ac faciatis per iudices actorum, Camerę q; notarios vobiſcum per curiam in prædicto officio pro tempore deputandos, de quibus capitulis, & ſtatutis eiſdem, vt illorum etiam ignorantiam fortè prætendere non poſſint copiam detis, faciatiſquè tenaciter, & inuiolabiliter obſeruari, ſcituri pro certo, quòd ille. ſeù illi veſtrum, dictorumq; iudicum, & notariorum, qui præmiſſa quatenus, ſcilicet, ad eorum quemlibet, vt prædicitur pertinent, obſeruare contempſerint ſtatutis pęnis huiuſmodi ſubiacebunt, quas ab eis ſi in illis inciderint, ex nunc, prout ex tunc mandamus, & volumus abſq; remiſſionis gratia extorqueri. Præſentes autem liiteras, ſtatim poſt amotionem tuã ab eodem officio, ſucceſſori tuo dare ſtudeas in pendenti: deinde ad ſucceſſores alios ſucceſſiuis traditionibus alterutrum deriuandas, & per eos efficaciter obſeruandas.

Data Neapoli per magiſtros rationales Magnæ Curiæ noſtræ. Anno Domini 1317. die 20. Septembris 1. indictionis, regnorum noſtrorum anno 9.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 IN *ſua firmitate*. Hoc ideo dixit ad tollendam diſputationẽ, an per legem nouam videatur derogatum legi veteri, nam
2 † licet in dubio non præſumatur, quod vna lex alteram mutet, & corrigat ex regula tex. in l. præcipimus in fine C. de appellation. attamen per legem nouam veteri derogari dixit Bar. in l. omnes populi num. 35. ff. de iuſt. & iur. quod intelligitur ſecundum verba Imperatoris in d. l. præcipimus ibi *quicquid autem hac l. ſpecialiter non videtur expreſſum, id veterum legum, conſtitutionumq; regulis omnes relictum intelligant*. quod autem pluribus ex coniecturis præſumatur per legem nouam derogatum legi veteri declarauit perbellè Iacob. Menoch. præſumptio. lib. 6. præſumptio 38.

2 T *Strategoti*. † Idem eſt quod Iuſtitiarius, & Capitaneus. Hoc enim nomen Stratego græcum eſt, & ſolus Capitaneus Ciuitatis Salerni hodie vocatur Stratego, ſicut & ſolus Capitaneus Ciuitatis Teatinæ vocatur Iuſtitiarius, & circa hic diſpoſita de confectione quaternorum prouentuum, animaduertas hoc hodie receſſiſſe ab aula cum merum, miſtumq; imperium fuerit in Barones translatum; Neq; ſeruatur in ciuitatibus demanialibus, quia prouentus, vel ſunt officialium, vel vniuerſitatũ, licèt pauperes vniuerſitates parum, aut nihilum percipiãt cum iſti deſtructores potius, quam gubernatores (ſaluo ſemper honore bonorum) omnes prouentus ſibi ipſis applicent, ſed hæc omittamus.

Secreti. Hoc capitulum non ſeruatur, nam Regia Camera
3 curam habet † locationum omnium rerum fiſcalium, & in ea fiunt huiuſmodi locationes, & ſi in prouinciis contingerit eas fieri, curam committit alicui ex miniſtris pecuniariis, qui ſtatim completo negotio certiorem eam reddunt.

Plures. Hoc ideo fit, ne vnus pluribus onuſtus ſolutionibus deficiat, hodie tamen non ſeruatur, cum ad rem fiſci tuendã ſit introductum, vt ille, qui vult conducere aliquam gabellam cum oblatione ſimul quantitatis, quam vult præſtare exhibet etiam notam aliorum, qui participant cum ipſo: qui caratarij vocantur, & fideiuſſores etiam præſtant, & ſic tutus redditur Regius fiſcus exactionis introituum gabellarum.

Nec filijs. Optima ratione prohibitum eſt filijs, aut conſanguineis res fiſcales locare, vt omni penitus Regij miniſtri careant ſuſpitione, iuxta illud Cæſaris egregium dictum, quod vxor Cæſaris non ſolum crimine, ſed, & criminis ſuſpitione carere debet; præſumitur enim ex affectu ſanguinis non ex officio, & recta adminiſtratione motus argum. l. tutor. §. quæ
4 tutoribus, ff. de excuſa. tutor. † Ex quod dicebat ibi Bal. quod ſi prælatus promouet coniunctum, præſumitur quòd caro, & ſanguis reuelauit ſibi, non autem ſpiritus; qui dicunt etiam Curt. tract. de feudis par. 2. q. 7. num. 5. Grammaticus deciſ. 62. num 29. Tiraquel. tract. de pœn. cauſa 51. num. 84. & facit gloſ. in cap. Epiſcopus in verſ. aut fratribus 10. q. 2. quod tamen præſumptiuè procedit, verum ſi de meritis conſtet ex illis motus præſumitur, vt tradunt Alexand. poſt gloſ. in l. ſi donatione num. 2. C. de collation. & ibi Iaſ. ante num. 3. addentes ad Romam ſingul. 652. in 2. limitat. vbi plura ad ornatum dicti §. quæ tutoribus Tiraquel. in l. ſi vnquam ver. donatione largitus num. 72. & 73. C. de reuocand. donation. quod
5 autem † dicitur de conſanguineo idem eſſet dicendum de magno amico, vt latè Couarr. in cap. requiſiſti num. 6. de teſtibus Alex. in l. 1. §. lex falcidia num. 4. cum ſequent. ff. ad l. falcidiam, vbi habetur quando ſtatutum loquens de coniuncto extendatur ad amicos, & alia ad materiam copioſè, & diſtinctè per Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 89. num. 66. cum ſequ. & vltimo adde cum diſpoſitione huius tex. concordare tex. in authen. quibuſcunq; modis C. de ſacroſanct. eccleſ. cum qua concordat tex. cum epiſcopus 10. quæſtion. 2. & cap. peruenit. 1. q. 3. & cap. dicentes 89. diſt. Sed Andr. Iſer. in cap. 1. num. 12. qui ſucceſſ. teneantur el primo contra gloſ. illius tex. affirmat poſſe etiam conſanguineis concedere in feudum nulla habita ratione auth. prædictæ, quæ cum ſit lex ſecularis non ligat clericos, ſicuti nec obſtant iura prædicta in decreto regiſtrata, cum non ſint leges pontificiæ, ſed tantum dicta patrum à Gratiano collectæ.

Colluſionem. † Ex coniunctione enim fraus præſumitur ad
6 quod facit l. data. C. de donat. Dec. conſ. 659. num 2. quod tamen de iure communi intelligendum eſt dummodo aliqua alia præſumptio concurrat ſecundum Bar. in l. poſt contractũ num. 3. de donat. Caſtrenſ. conſil. 193. verſ. his igitur vol. 2. Dec. conſ. 234. vbi add. num. 1. & quis nam coniunctus dicatur ad finem præſumendi fraudem explicat Alciat. in d. l. poſt contractum, & Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 124. num. 28. Sed in caſu huius capituli ſolum hanc ſanguinis præſumptionem ſufficere non eſt dubitandum per verba eo ipſo, quæ actum momentaneum demonſtrant. Neq; ideſt mirum cum poſſit † lex vel ſtatutum nouam præſumptionem fraudis
7 inducere, vt per Bal. in l. omnes populi num. 25. ff. de iuſt. & iur. quem ſequitur Dec. conſ. 532. col. fin. verſ. quarto etiam, poſſet tamen limitari huius cap. diſpoſitio, vt non procedat, vbi coniunctus palam contraheret, eoq; pretio emeret, quo quis aliàs fuiſſet empturus arg. l. non exiſtimo, ff. de ambitu. tutor. ad quod faciunt dicta per And. in cap. 1. de feud. guard. Capyc. deciſ. 156. num. 11. Dec. conſ. 441. poſt num. 6.

Minus exigendo. Quæ autem † ſit pœna exactoris rei fiſcalis plus exigentis, vide tex. & ibi doct. not. in l. vnica C. de ſuperexact. lib. 10. in hoc tamen aduerte, hodie licitum eſſe arrendatoribus gabellarum venire ad conuentionem cũ mercatoribus, eiſq; relaxare aliquam partem drictuum ad Regiã curiam ſpectantium, cum ipſi teneantur ad ſolutionem quantitatis oblatæ, & conuentæ cum Regio fiſco, & ſic non quod ad curiam: ſed quod ad ipſos pertinet dimittunt, notatur tamen in lib. caſſerij, & credenzerij integer drictus, qui debet ſolui, vt ſciat Regia curia quanta fuerit illius anni exactio: ex quo etiam reſultat commodum Regiæ curiæ; nam mercatores facilius ex hoc inducuntur ad merces in regnum introducendas, non tamen licet huiuſmodi gabellotis ſe concordare cum partibus de rebus, quæ incidunt in comiſſum, quæ vel extrahuntur, vel immittuntur contra formam, vel Regiarum

pragma-

pragmaticarum, vel inſtructionum Regiæ Cameræ, & ratio eſt, quia medietas ſpectat ad Regium fiſcu.n, de medietate tamen ad ipſos ſpectante poſſunt vti rei ſuæ domini, quod velint remittere, de pœna autē vltra rei amiſſionem, quæ debetur Regio fiſco ex cauſa prædicta nihil ad gabellotos attinet, de quo latius alibi.

Officiales.

REX ROGERIVS.

OFficialis a qui b ſua negligentia bona publica deperire, vel minui permiſerit, in perſona propria, vel rebus ſuis cōſtituetur obnoxius, & hoc aſpectu Regiæ pietatis.

a *Officiales.* Si officialis, puta procurator fiſci, vel alius quilibet, res fiſci perire permiſerit, de ſuo reſarciet.

b *Qui bona*, Deperire permiſerit publica.) multomagis tenetur, qui ea vſurpauit, ſiue ſit officialis, ſiue quilibet alius, tunc hoc faciunt contra ſacramentum baiulationis, vt ſupra in conſt. puritatem. & inf. de iu. reg. l. cum vniuerſis. ſic, & aliàs eſt maior pœna capientis, q̄ negligentis, vt de violent. & maleficiis clandeſtinis. l. raptores.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HÆc conſtitutio per ſeipſam ſummatur, eiuſq; diſpoſitio conformis eſt tex. in §. oportet in auth. de mand. princip. quæ etiam confert ad tex. cap. 257. quod antecedit hanc conſt. in §. & cum ſit prohibitum, quod annotauit Marcus Ant. Pereg. in tract. de iure fiſci lib. 6. tit. de fiſci officialibus.

Officiales pecuniarij præſentent computa in Camera liquidanda infra annum. h. d. Tapia.

PRAGMATICA II.

De offic. procur. Cæſ.

CAROLVS V.

Anno 1540.

CVm Reges anteceſſores noſtros in dicto Regno in Regia Camera Summariæ, vbi magna negotia tractantur, tam ad patrimonij noſtri, quā ad ſubditorum intereſſe ſpectantia ritus, & conſtitutiones, magno cum ſtudio prouidiſſe, ſummaq; diligentia feciſſe atque ordinaſſe conſtet: Volumus propterea atque mandamus, vt omnes exactè ſeruentur, & ſignanter diſponentes, quod officiales pecuniarij ſingulis annis in dicta Camera, eorum computa cum debitis cautelis exhibere, & præſentare debeant, ad hoc, vt percunctari, liquidari, & cito expediri poſſint. Nam dilatio expeditionis eorum hactenus Curiæ noſtræ, & ſubditis fuit non mediocriter pernitioſa. Quam liquidationem infra annum omninò fieri iubemus, propterea Locumtenenti, Præſidentibus, dictiſq; Rationalibus mandamus, quod in liquidatione computorum ita ſolliciti ſint, atque feſtinent, vt ſingulis annis computa præterita, liquidata remaneāt, nec in annum ſequentem liquidatio differatur, ne ſic differendo liquidationes fiant immortales, & Regia Curia noſtra ignoret, an in officialium noſtrorum poſſe quantitas aliqua pecuniarum Regiarum remanſerit: Et qui contrafecerint, pęnas in eiſdem contentas, aliaſq; arbitrio noſtro reſeruatas grauiores incurrant.

Officiales Regiæ Cameræ à conſanguineorum litibus abſtineant h. d. Tapia.

PRAGMATICA III.

De offic. proc. Cæſ.

CAROLVS V.

Anno 1540.

MAndantes etiam, quod neque Locumtenens, neque Præſidentes, neq; Rationales, aut aliquis alius ex officialibus dictæ Regiæ Cameræ in cauſis conſanguineorum, coniunctorum ſuorum interuenire, aut relationem facere, votare, vel aliter quoquomodo intereſſe poſſint, ſed vt cauſæ præfatæ ſinè vlla ſuſpicione tractentur, terminenturque, officiales omnes dictæ Camerę penitus ab eis abſtineant.

CAR. TAP. REG. CONS. ANNOT.

DE materia huius pragmaticæ alibi dicemus in tit. de ſuſpit. official. hic tamen tantum ſufficiat annotare, quòd vbi tam actor, quàm reus eſſent in pari gradu coniuncti officiali † tunc par affectionis cauſa ſuſpictionem reuocat l. non ſolum, §. 1. vbi doct. ff. de rit. nupt.

Venditiones gabellarum fiant coram omnibus Præſidentibus Regiæ Cameræ, & non per Locumtenentem ſolum. h. d. Tapia.

PRAGMATICA IIII.

De offic. proc. Cæſ.

CAROLVS V.

Anno 1540.

VOlumus etiam, atque mandamns, quòd Locumtenens dictæ Regię Camerę ſolus, & extra bancam recipere oblationes, vel, vt dicitur incanta, aliquoſuè alios actus in locationibus, ſiue affictibus vectigalium, gabellarum, aliorumq; ragionum, diri&ctuum, facere minime poſſit, ſed omnia pręfata in banca, vna cum alijs qui in eadem banca intereſſe conſueuerunt, fiant, atque celebrentur.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

OBlationes huiuſmodi de quibus in hac pragmatica, quæ ſcilicet ſunt gabellarum Regiæ dohanæ Neap Regiarū dohanarum terræ Idrunti, & Bari, & aliarum ſimilium fiunt per Regiam Cameram in Collaterali Concilio cum interuentu DD. Regentium co. à Eccellentiſſimo Prorege, ibiq; decernitur, quæ ſit melior oblatio, ſuper qua debeat accendi candela, & fieri ſubhaſtationes. quæ poſtea fiunt in Regia Camera ſeruata forma huius pragmaticæ.

Quæſtiones.

a *Quæſtiones, Numerationis, & menſuræ.* Concord. ſup. de off. magiſt. Iuſt. l. ſi.

* ADDITIO. *Hæc conſtitutio declarat conſtitu. cauſas per magiſtros &c. ſupra. Quid de emptore rei fiſcalis, Cap. yc. decis. 191. & quid ſi fiſcus ſuſcipit iudicium pro emptore. Bart. in q. incip. Piſana ciuitatis. col. 4. Euerard. de mod. argum fol. 44. Et quid ſi fiſci intereſt alio reſpectu quàm euictionis. And. in c. 1. de lege Corradi. §. ſi inter partes. & per Aff. in cap. 1. ſi de feu. inter dom. & vaſſal. lis oria. & per Ludou. conſ. 212. vbi quando contenditur inter duos priuatos de re feudali, vide Spe. in tit. de feu. & Alex. conſ. 9. 3. vol. & vbi ſit agenda quæſtio collectarũ, Luc. in l. 1. C. de priu. ſchol. 1. col. & in l. 1. C. de fun. fiſc. F. Iord.*

b *Excedat.* Quid ſi eſt quæſtio de libra auri, nec plus, nec minus? Reſp. vt no. in ſimili quæſtione, infra de prob. l. in cauſa depoſiti. And.

Cauſæ fiſcales exceptis feudalibus cognoſcuntur per magiſtros Camerarios, adiunctis Iuſtitiarijs, & præſente fiſci patrono: quando autem cauſa contra fiſcum conſiſtunt in pondere, numero, & menſura probatio fieri debet per ſcripturas, & teſtes ſalario Camerarijs conſtituto. h. d. Tapia.

REX GVGLIELMVS.

Qvæſtiones a omnes inter T fiſcum noſtrum, & priuatos mouendas, tam perſonales, quàm reales, quę non ſint de feudis, vel rebus feudalibus, cognitiones atq; iudicia magiſtri Camerarij accipiant, * & ipſas adiunctis Iuſtitiariis, cum contra fiſcum agitur, & pręſente T fiſci patrono, & inſtituto prouido, & fideli procuratore pro partę noſtrę Curię, vſq; ad ſententias examinatas, dato parti alteri peremptorio termino, & per nũcium, & litteras ſuas ad Curiam noſtram mittant. Vt tamen ſuper quibuslibet debitis, quæ à Curia noſtra petuntur, & quæ conſiſtunt in numero, pondere, & menſura, hanc formam obſeruent, videlicet, quod non per inſtrumentum tandummodo, ſed per teſtes, qui numerationi naturali, menſuræ, vel ponderi, perſonaliter interfuerint, non paueiores quinque, ſi petita quantitas auri librã b excedat: alioquin per legitimum numerum petita probentur. Cæterum ad hoc, vt ipſi magiſtri Camerarij cum perſonis ſibi per noſtram Curiam deputatis in diſpendium rei familiaris, ſuis laborare ſtipendijs non cogantur: per ſpeciales ſacros noſtræ manſuetudinis apiees, prout ſtatus quilibet pro tempore fuerit, ſtatuimus, eiſdem in T expenſis annalibus, & ſufficientibus prouideri.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

Qvæſtiones omnes. Hæc conſtitutio debet eſſe in titu. de offic. mag. Came. & continet ſuperfluum: nam prima pars, vſq; ad verſ, vt ſi repetit in magiſtro Camerario id, quod dictum eſt in iuſtit. ſuprà de offic. Iuſti. l. præſides. & quod ibi conceditur, quod iuſtit. cognoſcat de feudis minimis, & rebus feudalibus: hic denegat in magiſtro Camerario, ſed dat ſibi cognitionem in aliis rebus, & quæ ibi dicta ſunt de iuſtit. repetenda ſunt hic de magiſt. Camerario: maximè, quia littera dicit contra fiſcum. Secunda pars ponit in iſto magiſtro Camerario idem, quod dictum eſt in magiſtro Iuſtitiario ſupra de offic. magiſtr. Iuſtit. l. cauſas. Limitatur tamen hæc quantitas, videlicet, vſque ad libram auri, & quæ dicta ſunt ibi, repetenda ſunt hic.

Cæterum. Tertia pars, ibi vult officiales iſtos habere gagia, & expenſas à Curia, ſicut ſupra, de offi. mag. Iuſt. l. pe. in fin. iſti magiſtri Camerarij ſunt hodie Secreti, vt in ſuperioribus dictum eſt.

Qvæſtiones. Sed cum hodie non ſint magiſtri Camerarij, erit cognitio magiſtri Iuſtitiarij, vbi eſt patronus, & aduocatus fiſci, arg. C. vbi cau. fiſ. l. ad fiſcũ. & de delato. l. oẽs. lib. 10. & de iure fiſci. l. ſi fiſcus alicui. & de modo mulct. l. ſi. Non autem erit cognitio magiſtrorum rationalium, quia nõ habent cognitionem ipſarum cauſarum, quæ vertuntur inter fiſcum, & priuatum, vbi eſt quæſtio de introitu, vel exitu pecuniæ, ſicut patet per c. officij eorum. Et ita vidi terminari de facto in conſilio. Barthol. de Capua.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 T *Fiſcum noſtrum.* Huiuſmodi autem † cauſæ inter fiſcum, & priuatum ad officium procuratoris Cæſaris pertinent, vt in rub. huius tit. diximus. Cum autem per Regiam Cameram Summariæ huiuſmodi exerceatur officium, omnis circa hoc magiſtris Camerarijs ablata eſt iuriſdictio, ideoq; tam, quæ dicta ſunt in hac conſtitutione, quàm etiam in ſequentibus, quæ incipiunt Officiorum periculoſa confuſio, Magiſtros Camerarios, Magiſtri Camerarij, & conſtitut. Præſeoti lege decernimus, vt officium, hodie non ſeruantur, ſed vel Regiæ Cameræ, vel Iuſtitiarijs prouinciarum, vel Magn. Cur. Vic. ſunt tributa, & ita iſta tribunalia diuiſa, quadere pauca mihi dicenda erunt circa harum conſtitutionum intelligentiam.

T *Fiſci patrono.* Hoc autem de interuentu fiſci patroni ſeruatur hodie, licèt regulariter de iure communi aliud eſſet, vt annotauimus ſupra in prag. 16.

T *Expenſis annalibus.* Iuſtè hoc ſancitũ eſt iuxtà illud Apoſt. *qui altari ſeruit, de altari viuere debet,* † nemo enim tenetur 2 proprijs ſtipendiis militare, hodie aũt ſalarium † Regiæ Came 3 ræ Præſidentium eſt ducatorũ 570. licèt ex quibuſdã ſportulis, vt ex declaratoriis, criſtallis, vitulinis, ſale, zaccaro, & fœno, quæ ſoluuntur ab officialibus Reg. Cam. ſubditis, & arrendatoribus, vſq; ad ferè 200. aureos, & plus, percipient, Locumtenentis verò ſalarium eſt ducatorum mille, & ſoluitur etiam ſalarium eius ſecretario, quod eſt ducatorum centum viginti, rationalium verò ſalarium hodie eſt ducatorum tercentum vltra ſal, zaccarum, fœnum, & paginam, quo ſit vt deſiderabilis ſit tranſitus à Sac. Conc. ad Reg. Cam. labores. n. ſtudiorum ſaltim ſunt minores, ſalariũ verò, & emolumenta maiora.

a *Officiorum.* Camerarius qui dici poteſt procurator Cæſaris cognoſcit de omnibus his, de quibus baiulus. In defectu enim baiulorum. Item cognoſcit inter gabellotos. Item à Baiulis appellatur ad eos, & ſatis poteſt dici, quod cognoſcit inter priuatum & fiſcum,

Magiſtri Camerarij cognoſcunt de cauſis ciuilibus in ſua prouincia ad requiſitionem baiulorum, vel in defectu ipſorum, & inter baiulos, & gabellotos, & de appellationibus à ſententijs iudicum. h. d. Tapia.

REX GVGLIELMVS.

Officiorum a periculoſa T confuſio priuatorum, iura, qui iuſtitiam ſitiũt, ple-

& fiſcum, vt C. ſi aduer. fiſ.l.1.& dic vt ibi.

ADDITIO. *Adde an Camerarius Papæ, & Imperatoris, dicantur habere dignitatem? vide per Arch. Ioan. And. & Benedictum Capram in cap. 1. de conſtitut. lib 6.* Superantius.

a *Pro ſua iuriſdictione.* Non enim ex requiſitione baiuli aſſequitur iuriſdictionem magiſter Camerarius, & Camerarius, ſed eã ex ſe habent. licet enĩ ſuam ceſſerit baiulo, non tamen à ſe eam penitus abdicauit, vt de offi. præſ. legatus. ſicut dicitur de poteſtate translata in Principem à populo Romano, quod dic, vt in ſum. de legib. & conſtitutionibus. Attamẽ exercitium iuriſdictionis non habet niſi baiulo requirente. ſic & alius habet actionem communem cum alio. Sed vnus tamen habet exercitium actionis, quod dic, vt in ſum. de rei vxo. actio §. item datur præterea actio, ſecundum Azo.

rumquè conſundit. Sanè cum prædeceſſorum noſtrorum diſcreta prouiſio ad hæc diligẽter intenderit, vt publicarum perſonarum officia ſegregaret: Prouiſionem ipſorum effectu debito † proſequentes, Statuimus magiſtros Camerarios, qui à Curia noſtra officium camerariatus in credentiam recipiunt, vel conducunt, de cauſis ciuilibus tantùm, præterquàm de feudalibus, a pro ſua iuriſdictione, b ad requiſitionem baiulorũ, c vel in defectu ipſorum tantùm poſſe cognoſcere, & ipſas rationabiliter diffinire cauſas, quas inter baiulos, & eabellotos ſuæ iuriſdictioni ſubiectos oriri ſæpe contingit, ipſas audiri volumus, & ſententialiter terminari. Appellationes etiam, quas in cauſis ciuilibus in præſentia baiulorum à ſententijs iudicium ordine iudiciario cognoſcentiũ, ad ipſorum audientiã, (prout aſſolet) ſi contigerit interponi, ipſos ſuſcipere volumus, & ſuſceptis eiſdem, ad confirmationem, vel infirmationem ſententiarum earum, prout viderint de iure, procedant: à quibus ad nos, & non ad Iuſtitiarium, ſicut olim, prouocationes volumus interponi.

b *Ad requiſitionem baiulorum.* Quatuor caſus ponuntur in l. iſta. in quibus magiſter Camerarius habet exercitium iuriſdictionis. Primus ad requiſitionem baiulorum. Secundum in defectu ipſorum. Tertius quando quæſtio eſt inter baiulos. Quartus, quando quæſtiones deuoluuntur ad eos per appellationẽ. Poteſt addi & quintus, ſcilicet, quando quæſtio eſt inter priuatum, & baiulos. & ſumitur iſte quintus caſus ex ratione tertij caſus, qua enim ratione cognoſcet inter baiulos, eadem ratione inter priuatum, & baiulum. Baiulus enim cum ſit magiſtratus, & non de maioribus, & ita poſſet in ius vocari, vt ff. de in ius vocando. l. nec magiſtratus, & conueniri debet coram proximo ſuperiori: quod dic vt in ſumma vt omnes tam ciuiles, quàm milit. fere per totum, ſecundum Azo. coram baiulo conueniri non poteſt, vt ff. de arb. l. nam. & ff. ad Trebell. l. ille à quo. §. tempeſtiuum.

c *Vel in defectu ipſorum.* No. ordinem: in defectu enim baiuli peruenitur ad Camerarium. in defectu Camerarij ad Iuſtitiariũ, vt ſupra. de offi. Iuſt. l. 1. ibi, defectus, &c. & licet litera illa videatur alium ordinem ponere, aliter tamen intelligitur, quam prima facie videatur ſonare. Similem ordinem habes in authen. de man. Princ. col. 3. §. ſit tibi quoque, & in Auth. vt differ. iu. coll. 9. §. ſi quis vero. & §. hoc autem, & §. ſi tanquam. Si quæras poſt quantũ tempus videbitur defectus in baiulis, vt perueniatur ad Camerarium? dic. vt in præalleg. l. de offi. Iuſti. vel fortè Camerarius diffiniet. tẽpus ſicut recurritur ad officium iudicis in his, quæ non ſunt diffinita per legem, vt ff. de iu. delib. l. 1. §. vlt. Vel in defectu ipſorum tantum poſſe cognoſcere, in defectu baiulorum cognoſcit de principali cauſa Secretus, vt hic, in defectu dominorũ non facientium ſemper iuſtitiam hominibus eorum: cognoſcit etiam de cauſa principali iuſt. vt ſupra in conſti. Iuſtitiarij nomen, & normani, quæ poſita eſt ſub titu. de offi. Iuſti. Et ex hoc videtur, quòd poſſint terminari duæ quæſtiones. Vna quòd à ſententia baiuli, & iudicis terræ Baronis, appellatur ad Baronem: Alia, quod à ſententia Baronis appellatur ad iuſtit. cum, vt dictum eſt ſupra, propter defectum Baronis non reddentis iuſtitiam deuoluatur cognitio ad Iuſtitiarium, & non ad Secretum, Eſt & alia ratio, quare non appellatur ad Secretum à ſententia baronis: quia Secretus in nullo caſu eſt iudex in litiarij virorum, ſed iuſti. ſic, vt ſupra in conſt. vt vniuerſis, & ideo ille, qui corrigit nobilem, in omnibus corrigit, & ſententiam eius, dum tamen à ſententia Baronis, vel baiuli, & iudicum terræ ſuæ appelletur ad Magnam Curiam, poſtpoſito Barone, & Iuſtitiario ſemper recipiatur ſublato ordine. l. 1. ff. de app. in prin. vt dixi. int. in conſt. quæ incip. cum noua. Marin.

c Vel

ANDREAS DE ISERNIA.

Officiorum. Iſti hodie ſunt Secreti, & habent cognitionem cauſarum ciuilium in quatuor caſibus, vt in gl. dicitur. Et glo. dicit, quòd duæ quæſtiones poſſunt determinari per litteram iſtius conſtitutionis, ibi dum dicit, in defectu ipſorum tantum, &c. Vna eſt, quòd à ſententia baiuli † & iudicis terræ Baronis appellatur ad Baronem, hoc non videtur inde poſſe ſumi, quia ſi Iuſtitiarius de principali cognoſcit in defectu Baronis, & non antè, non ſequitur, quòd in appellatione iuſtitia. non ſit iudex: niſi poſtquàm Baro defecerit facere iuſtitiam de ſententia baiuli ſui, quia hic caſus per conſtitutionem aliquam non ponitur: immò videtur contra ordinationem nouæ decretalis, de appellationibus. c. Romana. vbi ab officialibus epiſcopi, non ad epiſcopum appellatur, quia cenſetur idem auditorium.

† ADDITIO. *Ad hanc materiam Didac. Cenar. in cap 4. pract. qq. num. 6. & ſeqn. A ſententia baiuli appellatur ad Baronem: ſed an Baro poſſit facere baiulum, qui ſit de eadem terra; Bertrand. conſuluit quòd non, in conſil. primo 7. quæſito. vol 3.* De Bottis.

Item de iure communi omnes appellationes defenſorum locorum, quos hodie dicimus baiulos, deueniunt ad Præſidem, vt in Auth. de defen. ciuit. §. & iudicare. in fin. Sed hodie hoc eſt immutatum per conſtitutionem in terris Demanij, vbi appellatur ad Secretum, vt hac conſtitutione, ergo in terris Baronum remanet, ex quo in eis non mutatur. C. de appellationibus. præcipimus in fi. Et ſic videtur debere intelligi conſtitutio, cum noua, in prin. & ſſ. de ſollenni. inſtru. vbi dicitur, quod appellationes veniunt ad Camerarium ſecretum. hodie quando

† AD-

CAROLI TAPPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

Hæc conſtitutio, vt diximus in ſuperiori, hodie non ſeruatur.

† *Cognitio.* Debent enim officia † eſſe diſtincta, vt ſciant ſubditi à quibus ſint iuſtitiam recepturi, de qua tamen diſtinctione diximus ſupra de official. in Regno conſtit.

† de-

† *Proſequentes.* Ex hoc tex. notatur ſucceſſorem in Regno † debere ſe conformem reddere prædeceſſorum factis, ad quod facit tex. in l. cum ſeruus ff. de condit. & demonſtrationibus. id tamen intellige quo ad regimen, ſed quo ad contractus ab eius prædeceſſore geſtos tenetur approbare ex regul.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

do in terris Demanij, ad iuſtitia. Si in terris Baronum, vt referantur ſingula ſingulis ad magiſtros Iuſtitiarios, ad quos in vtroque caſu poteſt appellari dimiſſis mediis, vt hic in fi. glo, ſuper hoc verbo poſita, & ſic intelligendum eſt ſupra, titu. 1. l. Iuſtitiarius per prouincias. in fin. vbi dicitur, quòd Iuſtitiarius non intromittit ſe de appellationibus in terris Demanij, vt hic in fi. dicitur. vtuntur tamen Barones hac glo. Sed dicimus 2 poſſit etiam tunc appellari ad Præſidem, ſi non vult ad Baronem appellare, per dictum §. & iudicare. & quia hoc non vetatur. Cæterum ſi iſtam materiam ad plenum ſcire, & intelligere volueris, vide dominos Cano. in c. 1. & per totum titulum, de appell. & ibi glo. latè hoc diſcutientes. Bar. & omnes Doct. de appel. eo. tit. Poſſet etiam dici, quod hæc glo. ſic debeat intelligi, vt à baiulo Baronis, & iudice ſuo ipſe tantum, ſed ad ipſum tantum appellatur, & à Barone ad Iuſtitiarium, & non per ſaltum omiſſis mediis. ff. de app. l. Imperatores. illa ratione, quia Baro eſt dominus, & iudex ordinarius vaſallorum, vt in Auth. de quæſtore. §. ſi vero. extra de for. comp. cap. verum. ſicut à dato iudice appellabitur ad eum, qui dedit. ff. quis & à quo ap. l. 1. in prin. & ſic non ob. de officiali epiſcopi, quia ille officialis non eſt iudex, imò ſicut aſſeſſor loco epiſcopi eius. Secus enim ſi Epiſcopus ordinarius cauſam ſpecialiter delegaret, vel faceret iudicem ad vniuerſitatem cauſarũ, tunc neceſſario diceretur appellari ad delegantem, vt d. l. 1. quis & à quo app. Eadem ratione non ob. quod dicitur de defenſore, quia intelligitur de terris Demanij; quia de Barone non eſt, ibi ſuperior ordinarius Baro, qui dedit iudicem, & baiulum. Conſtitutiones ergo dicentes appellari ad iuſtitiarium, intelliguntur in defectu Baronum: nam dicta conſtit. Iuſtitiarij nomen. dicit eodem modo per omnia obſeruãdo, &c. Vnde ſicut in terris Demanij in defectu baiuli primo ſecretus, deinde Iuſtitiarius de principali cognoſcet, ita in terris Baronum, vt in defectu Baronis. Primò Baro, deinde Iuſtitia. ſic dicitur ibi in defectu dominorum Iuſtitia. cognoſcit. Sic videtur in appellatione dicendum, quòd primo appellatur ab Baronem. Vt ordinarius in principali datus, detur in appellatione, vt C. de procu. l. ita demum. quia ſi dicatur baiulum, & iudicem Baronis eſſe delegatos ad vniuerſitatem cauſarum, idem erit, ſcilicet quod ad delegantem appelletur. d. l. 1. quis & à quo ap. quod vero dicitur ibi, eodem modo per omnia, &c. illa identitas eſt in principali, quæ eſt in appellatione, aliàs non in appellatione. In terris Demanij Iuſtitiarius nunquam ſe intromittet, vt hac l. in fi. & dicta conſt. Iuſtitia. per prouincias. Sed illa identitas in Barone trahetur ad cauſam appellationi, quia Iuſtitiar. eſt iudex militiarum virorum, vt hic innuitur in gl. ad Magnam Curiam appellatur omiſſis mediis, ſicut ad Papam, & eccleſiam Romanam. 2. q. 6. cap. ſi quis noſtrorum. & ad cap. Romanam.

O*fficiorum*. In gl. in ver. poſſe cognoſcere. ibi, quod à ſententia Baronis. Sed quæro, aliquis prælatus habet temporalem iuriſdictionem in terris iſtius Regni, ad quem appellabitur ab eius ſententia, an ad ſuperiorem, vel Iuſtitiarium, ſicut à ſententia Baronis? Videtur quod ad ſuperiorem ſuum. hoc Ber. not. extra, de delict. pu. c. ſi. Sed contrarium no. Inn. in c. verum. de fo. comp. cum Ber. concordat Spe. in tit. de app. verſi. nunc tractemus. ver. ſi. Pet. de Monteſ.

CA-

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

regul. legis cum à matre C. de rei vendicatione cum Regnum hoc ſit hæreditarium, vt ex verbis inueſtituræ conſtat. tradit Frecc. de different. inter feuda ex pacto, & hæreditaria quæſt. 16. num. 3.

In

3 T *In cauſis ciuilibus*. Hodie ſolùm † magiſter Portulanus Prouinciæ Apuleæ, qui appellatur magiſter Portulanus Baroli cognoſcit de appellationibus cauſarum ciuilium eius prouinciæ.

Ad

* ADDITIO. *Ad quem ſpectet imponere aſſiſam rebus vænalib. vide And. in c. ſi verò violator. § poſt natale, de pace tenen.* Fab. Ior.

Ad magiſtros Camerarios ſpectat aſſiſam imponere. h. d. Tap.

REX GVLIEL.

MAgiſtros Camerarios regionum, T aſſiſias * rerum vænalium per ſingulas ciuitates, & loca volumus ordinare cum conſilio baiulorum, aliorumquè noſtrorum fidelium loci, quos ad hoc viderint opportunos.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

M*Agiſtros Camerarios regionum*. Secretus hanc aſſiſam facit rerum victualium, aliàs venalium, cum conſilio baiulorum, dicitur inf. de offi. baiu. l. 3. De qua aſſiſia diximus in tit. de pace tenen. & ſupra in 1. par. huius princ.

CA-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTAT.

A*ſſiſias*. Dic (vt ſupra diximus) hæc omnia innouata fuiſſe, non enim ad magiſtros Camerarios, neq; ad Regiam Cameram nunc attinet aſſiſias imponere: † ſed ad electos per vniuerſitates præpoſitos graſſiæ ipſius, quorum officium electorum erat olim decurionum, ſicuti olim ad præfectum vrbis pertinebat, vt habemus ex l. 1. §. cura carnis. ff. de offic. præfect. vrbis. & quod ibi annotarunt Bart. & alij ab his appellatur † ad Capitaneum oppidi, vel ciuitatis, & ab eo Regiam Audientiam; poteſt tamen, vt hic dicit Petrus de Monteforte ſecundum Andream appellari directè ad Iuſtitiarios prouinciæ, & ita practicaui in Regia Audientia Principatus Vltra, vbi cum eſſet appellatum ad Regiam Audientiam de grauamine illato per graſſerios eiuſdem oppidi, fuit petita remiſſio ad Baronem, & tamen pronuntiatum non eſſe remittendam cauſam per doctrinam Andr. in conſtitutione officiorum cogita tamen.

Magiſtri

a M*Agiſtri Camerarij*. Per impoſitionem. concor. ff. de mune. & bon. l. ſi quis magiſtratus.

* ADDITIO. *Not. quòd officiales poſſunt dare ad credentiam gabellas, & vendere. Vide Parid. in tract. ſindica. verſic. excedunt quoque Barones.* Fab. Iord.

Prohibentur magiſtri Camerarij baiulationes vendere, ſed eas perſonis idoneis committi mandatur, qui non ſint ex loco, vbi officium exercere debent. Iniungitur etiam ipſis, vt baiulorum proceſſus reuideant, vtq; baiulos, & notarios renuentes officia exercere cogant, & iuramentum ab ipſis recipiant, facultate eis conceſſa locandi, vel committendi dohanas Regias, & gabellas. hoc dicit Tapia.

REX GVGLIELMVS.

MAgiſtri a Camerarij, qui per quorumlibet præſidatuum regiones amodo ſtatuentur, nõ † vendant baiulationum officia, quæ ad adminiſtrandam iuſtitiam pertinent in audiendis, & diffiniendis quæſtionibus, quarum ad eos cognitio ex iuriſdictione, vel mixto imperio partium, ſeu veteribus legibus, & noſtris conſtitutionibus demandatur. Indignum namq; fore decernimus, vt ſacra- ſacratiſſimum quiſquam iuſtitiæ miniſterium precij vænalitate mercetur. * Sed Baiulationes eaſdem committant viris fidelibus, & opinionis electæ, prudentioribus, & generoſioribus, ac ditioribus, prout locorum conditio miniſtrabit, qui ſint de Demanio noſtro tantum. Per loca quælibet vnum tantummodo ſtatuant, non plures, adeò vt nec ſocietatis occultæ velamine, nec prædictæ baiulationis officium à pluribus adminiſtrari permittant. Ex paruis autem ciuitatibus, locis, & municipijs, in quorum ſingulis baiulus, vnus Iudex, atque notarius ſunt neceſſarij, ne ſine magno Curiæ noſtræ diſpendio cauſari valeant plura, volumus inſimul combinari vnius baiuli, iudicis, & notarij, qui non ſint de ipſorum locorum aliquo † municipes, vel etiam oriundi iuriſdictione regenda, vt tantum non de vno loco ad alium aduocent litigantes, ſed per vices, & tempora, in quolibet locorum ipſorum ſedeant, & ibidem, prout cauſarum qualitas, & numerus exegerit, commorantes petentibus iuſtitiam ſubminiſtrent.

ANDRÆAS DE ISERNIA.

M*Agiſtri Camerarij*. Non debet vendi iuſtitia.
ADDITIO. *Adde tex. in cap. non licet iudi. 11 quæſtio. 3.*

Et membrum quod vocatur virga iuſtitiæ pertinens ad iuſtitiam adminiſtrandam hoc ſpecialiter. Nam vendita baiulatione in genere baiulus emptor miniſtrat iuſtitiam, infra de off. baiulorum. l. 1. tranſit tunc bancus iuſtitiæ cum vniuerſitate. ſic. ff. de acq. rer. dom. l. quædam, de contrah. empt. l. in modicis. defectus quoque fit in iuſtitia ſup. tit. 1. l. 1.

Con-

Concedimus etiam. Ponit pœnam non obedientium magiſtris Camerarijs, & renuentium publica munera ſubire. non poteſt Secretus committere iura Curiæ procuranda fidelibus, vel locare. Hodie per noua capitula Regis Caro. primi, venditione. debet vendere: ſed ſi non contingat eos committere alijs procuranda, illis quibus committitur, non tenetur reſpondere: niſi de puris, & meris prouentibus baiulationum, infra de officio baiulorum, l. ſæpè. quæ tanquam poſterior derogat iſti.

CA-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 V*Endant*. Circa venditionem officiorum, quàm pernicioſum reip. ſit plura diximus in tit. de official. in Regno cõſt. in commeot. ad prag. 2. de official. ad partis inſtantiam.

Municipes. Ad hoc facit tex. in l. 3. ff. de offic. aſſeſſor. & ſi dici poſſit hanc conſtitutionem limitare dictam legem, cum reſtringat ſe ad paruas ciuitates, & municipia, hodie tamen vſu receptum † eſt ne in propria patria quis, vel iuriſdictio-
2 nem, vel actuarij munus exerceat, de quo eſt conſtit. infra tit. de offic. Iuſtit. quæ incipit Iuſtitiarij per Prouincias, vbi latè diximus ampliando, & limitando, & in dies expediuntur proniſiones per Regia tribunalia, quibus prohibentur in propria
3 patria ciues huiuſmodi officia exercere. Dicitur autem municeps, † non ſolùm, qui in ea ciuitate, vel oppido natus eſt, ſed etiam oriundus, non enim propria patria tantum, ſed etiã parentis origo, quem ciuem efficit d. l. filius. & l. ſeq. vbi gloſ. & doct. C. de municip. & originar. lib. 10. & per gloſ. & Ioan. de Platea in eadem rubr. municipes autem dicuntur ex eo, quia munera ſubeunt, etiam quando ex priuilegio ſunt exempti, vt per Ioan de Platea in dicta rub. C. de municip. & ſumitur, vt genus, cum compræhendat omnes, qui origine, admiſſione, electione, vel adoptione ciues ſunt. l. 1. ff. ad municip. l. ciues vbi notatur C. de incol lib. 10. & in d. rub. de municip. lib. 10. origini † autem renuntiari non poteſt l. aſſumptio. ff. ad mu- 4
nicip. notatur per Io. de Platea, & Rebuff in d. rubr. & l. filios C. de municip. & in l. ciues, C. de incol. lib. 10. incola verò ad libitum mutare poteſt l. domicilium ff. ad municip. & notatur in locis ſupra relatis.

Sed hic quæritur quid in vaſſallis † burgenſibus, an poſſint 5
domicilium transferre, vide Rebuff. in d. l. ciues nu. 3. Felyn. in c. dilectus de maiorit. & obed. latè Capic. dec. 118. per totam.

Pro-

Prohibet ſecretis, & quæſtoribus exercere iuriſdictionem à porta roſeti citra h. d. Tapia.

REX GVLIEL.

PRæſenti a lege decernimus, vt officium, quod per Regias conſtitutiones, & noſtras dohanæ de Secretis, & Quæſtorum magiſter hactenus exercebat, à porta Roſeti citra, magiſtri Camerarij exerceant in futurum.

a P*Ræſenti lege*. In hac conſtitutione dicitur, quod ſit officiũ † Secreti, vel magiſtrorum Quæſtorum, ac ſi diceret, Procurator Cæſaris: & cognoſcit de theſauris inuentis.

ADDITIO. *Adde quæ requirantur, vt theſaurus dicatur. vide per Barba. conſ. 39. incip. clementiſſimum & piiſſimum ſaluatorem, in 4. volum. Et an ſit beneficium fortunæ, vide in l. ſi quis. §. 1. ff de acquir. rer. dom. Et per quam actionem petatur theſaurus repertus? vide in l. 1. in § theſauros. C. de theſaur.* Super.

† ADDITIO. *Pondero hanc glo iuncta gl. in conſtit. officiorum, quòd idem important Camerar. Secretus, Magiſter Quæſtorum, & Procurator Cæſaris.* De Bot.

Et de naufragijs, & cum aliquis ſine hærede deceſſerit bona ſua in fiſcum aduocat. concor. ff. de iur. fiſ. l. 1. Tertia parte data pro anima ſua, ſcilicet, defuncti.

IStam conſtitutionem localem dicit eſſe Afflict. & Roſetum eſſe in Prouincia Calabriæ. Tapia.

Præſidentes quibus horis vacare debeant negotijs, & quæ ſingulis diebus ſint tractanda ſtatuitur.h.d.T apia.

PRAGMATICA V.

De offic. procur.Cæſ,

PHILIPPVS II.

CVm Regia Camera Summariæ ſupremũ quidem tribunal totius Regalis patrimonij Regimen, ac gubernaculum teneat, ibique cauſæ omnes Regium fiſcum tãgentes, cum antiquarum, tum nouarum ſanctionum diſpoſitione terminentur, eidemque vt Regium patrimonium conſeruetur, iuſtiſque, & honeſtis augeatur modis, ſpecialiter curæ ſit ſereniſſimi, ac prudentiſſimi huius Regni Aragonij Reges, & poſtremo inuictiſſimus Carolus Quintus Imperator memoriæ immortalis pro ipſius inſtitutione, optimoque recto, ac ordinato regimine plura pluribus, ac diuerſis temporibus, ſanxere, ſuorum bonorum introituumque Regalium conſeruationi ſedulò propenſi, vt emergentibus neceſſitatibus proprijs bonis occurrerẽt, ſubditoſquè propterea ab oneribus releuarent. Quandoquidem dum optimi Reges à ſubditis diuino eis munere commiſſis ad ſua propria bona manus extendentes onera exentiune, illoſque in pace, & tranquillitate conſeruant, ipſi in eorum quiete, & tranquillitate quieſcunt. Cum id etiam nobis, qui Sereniſs.ac Cath.Regis noſtri, in hoc Regno vices gerimus, per quam maximè cordi ſit, ad tribunal illud inter cetera oculos vertentes inſtructiones, ordines, ac ſanctiones illas omnes percurri iuſſimus, quarum aliquas eadem, aliquas diſſimilia, ac diuerſa, aliquas contraria continere compertum eſt. Quo fit vt earundem omnium interpretatio, ac obſeruantia etiam prudentiſſimis viris difficilis viſa ſit. Et quia Legiſlatoris eſt proprium ſubditis iudicia T declarare, quæ varia vetuſtate, diuerſaq; temporũ obſeruantia inuoluuntur, vt moderna clara, certaque ſanctio diſponat, & ordinet, quod præteriti temporis curſus inordinatum perpenditur reliquiſſe, neceſſarium duximus inſtructiones, ordines, ac ſãctiones illas omnes in hanc claram ſanctionem congerere, ſuperflua reſecantes, contraria ad concordiam redigentes, dubia declarantes nouiſq; morbis nouas medelas afferentes. Ita vt ex præſentis noſtræ diſpoſitionis inuiolabili obſeruantia nihil omiſſum appareat, & aptæ adminiſtrationi iuſtitiæ Regiæ, ſuorumq; ſubditorum indemnitati hoc breui compendio perfectè proſpectum eſſe videatur. Suſcepti enim oneris nos cura ſollicitat, vt ſuæ Cath. Maieſtatis, eiuſque ſubditorum vtilitatibus, nunc nouorum editione ordinum, nunc antiquorum declaratione, ac innouatione, ſollicitè prouidere curemus.

In primis igitur ſtatuimus, atque mandamus, ꝙ Locumtenens magni Camerarij Regni huius Siciliæ, Præſidentes, & Rationales, alijque officiales Regiæ Cameræ Summariæ, qui ſunt, fuerintque per tempora die qualibet iuridica in Camera Summariæ, adeſſe debeant mane, & veſperi horis debitis, videlicet, die qualibet, mane tribus horis, & ſero duabus horis ad negotia expediendum, negotiandum, & ea omnia agendum, quæ opportuna fuerint, & neceſſaria pro Regiæ Cameræ Summariæ ſeruitio, & iuſtitiæ adminiſtratione. T Et in die Lunæ, Martis, Iouis, & Veneris, tam de mane, quàm de ſero non agitentur, nec diſcutiantur alia negotia niſi fiſcum tangentia, ac principaliter attendant ad expeditionem, & liquidationem computorum, donec computa liquidata, & declarata fuerint, nec per aliquem dicantur dicto Locumtenenti, & Præſidentibus, nomine alicuius aliqua alia negotia, nec petatur licentia per quemcunque aliquem intromitti: die vero Mercurij, & Sabbati Præſidentes relationi, & expeditioni cauſarum, in quibus aliquod fiſci vertitur intereſſe, per horarum diſtributionem, prout hactenus ſeruari audiuimus, diligenter incumbant. Quibus diebus de ſero in dicta Regia Camera conuenire non teneantur, vt Commiſſarijs in ſuis domibus Aduocatos audire, ſuper incidentibus prouidere, & quæ ibi expediri poſſunt, expedire valeant, ſed de mane per quatuor horas continuas in eadem Regia Camera negotia præfata expedientes permanere debeant. Quæ negotia dictis diebus ea cũ diligentia expediri mandamus, ſicut alijs prædictis diebus fiſcalia negotia expediri iuſſimus, quibus diebus ſi tempus ſupererit, poſſint etiam cauſæ diſcuti, & decidi, vbi fiſcus actor eſt vel erit. Quod ſi aliquis ex Præſidentibus ſtatutis horis in eadem Camera non venerit, vel aliter quam ſupra fieri iuſſimus factum fuerit, vel in aliquo contrauentum, id omne per notatorem in notamẽtorum libro ſub noſtræ indignationis pœna notetur, taliter complectentes, ac declarantes, quæ ſtatuta fuere in primo capitulo inſtructionum, ſeu pragmaticarum Sereniſſimi Regis Federici anno 1497. & in 7. inſtructionum inuictiſſimi Caroli Imper. anno 1529. Quæ quidem capitula modo quo ſupra, & non aliter obſeruari iubemus. Quorum capitulorum tenor talis erat.

Tenor Cap.j.inſtructionum Federici Regis.

FEdericus Dei gratia Rex Siciliæ, Hieruſalem, &c. Quæ benè acta ſunt à Sereniſſimis Regibus prædeceſſoribus noſtris huius Regni, laudamus, imitamurq; libenter. Verum quia multa, & varia emergunt in dies, mutanturq; per tempora, quæ Reges, & Principes ad nouos ritus, nouaſque leges inſtituendas hortantur, & monent, eſt maximè conueniens, immò oportet, nedum ea quæ à noſtris prædeceſſoribus benè acta ſunt laudare probareque, ſed pro communi beneficio, ac benè gerendis, dirigendiſque rebus noſtris nouas condere leges, & inſtituere, eaſquè veteribus, & antiquis optimè inſtitutis adijcere: Eſt enim maximæ prudentiæ ea adinuenire, & inſtituere, quæ in commune beneficium iurium noſtrorum conſeruationem ſinè alterius iniuria manifeſtè ſint ceſſura: ob eamque rem eum rebus noſtris, vt optimè dirigentur, regerenturquè, conſulendum neceſſariò videretur, aliquos nouos ritus, & ordinationes præter antiquas iam probatas maturo conſilio pro pragmatica, & edictali lege in hoc Regno, & Camera noſtra

noſtra Summariæ perpetuò obſeruandas inſtituimus, vt in quibuſdam capitulis ſubſcriptis ſuo ordine continetur.

CAR. TAP. REG. CONS. ANNOT.

T DEclarare. De hoc diximus ſupra tam in tit. de legibus, quàm etiam in tit. de officialib. in Regn. conſtit. & ad conſtit. nihil veterum.

2 T. *Et in die lunæ.* Dic hodie tractari † die lunæ cauſas omnes fiſcales, in quibus fiſcus eſt actor, die martis Locumtenens, & Præſidentes audiunt rationales circa deductionem litterarum ſignificatorialium, die mercurij, & ſabbato tractantur cauſæ in quibus fiſcus eſt reus, die iouis audiuntur etiam rationales circa computa per miniſtros pecuniarios exhibita, die autem veneris agitur primo de cauſis, & nogotijs vesperi in Collaterali Concilio referendis, deinde ſi tempus ſupereſt audiuntur rationales circa computorum diſcuſſiones, veſperi accedũt ad Collaterale Concilium, ibiq; (vt diximus) cauſas ordinatas votari referunt, vel de negotijs patrimonium tangentibus agunt, ac his omnibus diebus prima hora leguntur litteræ tum miniſtrorum pecuniariorum, tum etiam aliorum, quibus negotia à Regia Camera ſunt commiſſa.

Cauſæ omnes decidantur in banca, & notator ſcribat deciſionem. h. d. Tapia.

PRAGMATICA VI.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

ATtendentes etiam pernicioſiſſimi exẽpli cenſendum eſſe Locumtenentis, & Præſidentium congregationem alibi fieri quàm in eadem Regia Camera, & alibi quàm in ea eos negocia tractare, & decidere, firmiter hoc inhibendo, mandamus ſeruari ſecundum capitulum inſtructionum dicti Sereniſſimi Federici Regis, non obſtante eo, quod circa congregationem præfatam aliter diſpoſitum fuerit in capitulo primo inſtructionum dicti Caroli Imperatoris, quòd quidem T vſu receptum non fuit, prout nos vſu recipi mandamus.

Tenor prædicti cap, ij. inſtructionum Federici.

Item ordinat, & iubet Regia Maieſtas cauſas omnes decidendas, & terminandas, prouiſionesq; alias faciendas pro Regia curia, eiuſq; ſeruitio, per Locumtenentem, & Præſidentem Cameræ, terminari, decidi, & prouideri debere in banca ipſius Cameræ, & non in alio loco intra, vel extra Camerã, quodq; ab ipſis Locumtenente, & Præſidentibus deciſum, terminatum, prouiſumq; fuerit, notari, ſcribi, ſeù notamentum fieri debeat per notatorem deputatum in Camera in libro notamentorum diligentiſſimè, vel per Rationales Cameræ, iuxta ordinem, & ſtilum ipſius obſeruatum.

CAROL. TAP. REG. CONS. ANNOT.

1 V*Su receptum.* Ex hoc tex. colligitur legem, quæ † à populo vſu recepta non eſt ligare, requiritur igitur populi approbatio gloſ. 1. in fin. in cap. 1. de tregua, & pace, vbi late

latè Abbas proſequitur num. 4. Dec. conſ. 161. in fin. & conſ. 486. col. 2. Alex. conſ. 132. col. 2. volu. 1. Iaſ. conſ. 182. num. 2. vol. 2. diximus ſupra tit. de legibus ad conſtit. nil veterum.

Votentur cauſæ per Præſidentes, & ſi opus fuerit adhibeantur rationales, quod tamen eſt correctum, vt infra dicitur in §. hoc quidem. h. d. Tap.

PRAGMATICA VII.

De offic. procur. Cæſ.

PHILIPPVS II.

QVia hæſitari poſſet, quod Locumtenens in cauſarum deciſionibus admittere poſſit Rationales ad votandum vigore cap. tertij inſtructionum Federici Regis, & ſecundi inſtructionum Cæſ. Maieſtatis, quorum tenor hic ſequitur.

Tenor cap. iij. inſtructionum Federici Regis.

Item mandat, & ordinat Regia Maieſtas, quòd in cauſis decidendis, debeant votare T Præſidentes, & ſi opus exegerit, adhibeantur T Rationales, & demum cauſæ ipſæ per Locumtenentem, iuxta vota præfatorum, & non aliter terminentur, & decidantur.

Tenor cap. ij. inſtructionum Cæſ. Maieſtatis.

Item volumus, & mandamus, quòd in cauſis decidendis votare debeat Locumtenens, & Præſidentes, & ſi opus fuerit, poſſit Locumtenens adhibere Rationales, prout negotij, & cauſæ merita exegerunt, & iuxta vota maioris partis concludere, & terminare, ac iuſtitiam facere æqua lance, prout hactenus extitit conſuetum.

Hoc quidem nec vſu receptum fuiſſe dicimus, nec rectæ adminiſtrationi iuſtitiæ conuenire, ſed longo vſu conſuetum eſſe accepimus, rationales computa eis commiſſa referentes dubia in banca proponere, in quibus decidendis eiuſdem rationalis tantum referentis, & demum Præſidentium exquiri vota, & non aliorum, & ſecundum maioris partis ſententiam, dubia deciduntur, ac determinantur, quem vſum velut rectæ adminiſtrationi iuſtitię conuenientem approbantes, decernimus, ac declaramus, pręſata pręinſerta capitula ſecundum morem, ac vſum pręfatum intelligi debere: Ita quod quilibet rationalis in dubijs in cõputis ſibi commiſſis occurrentibus votare habeat in banca, poſtquam Pręſidentes ſuo ordine eorum declarent, & aliorum rationalium vota non exquirantur, nec admittantur, ſed ſi Locumtenenti, & Pręſidentibus ob aliquod dubium videretur ſe informari debere ab aliquibus Rationalibus, id fieri poſſit, non tamen eorum vota inter alios votantes computentur.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HÆc pragmatica hodie non ſeruatur, ſed Præſidentes tantùm † votant, Rationales verò tunc admittuntur ad vo

tandum, quando referunt computa, nam facta relatione, vbi opus eſt votum ſuum in medium profert, vt infra hac eadem pragmatica, §. hoc autem.

T *Præſidentes.* Hoc nomen † antiquiſſimum eſt etiam tempore Imp. Valent. & Theodoſij, vt habetur in l. rationales, quæ eſt finalis. C. de aduocat. fiſci ibi, vel ſacris Aerarijs Præſidentes.

T *Rationales.* Sic dicti à rationibus diſcutiendis, ipſi enim computa per miniſtros præſentata vident, dubia colligunt, partibus tribuunt, diſcutiunt, & liquidant, & eorum quoque nomen antiquiſſimum eſt, vt probatur ex d.l. rationales. C. de aduocat. fiſci.

Locumtenens, & Præſidentes cauſas decidant, abſente Locumtenente, ſi abſentia longa fuerit, tunc vnus poſt alium per ſingulas hebdomadas eius vices gerat, & prouiſiones ſignetur. h. d. Tapia.

PRAGMATICA VIII.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

QVando contingeret T Locumtenentem à dicto Regiæ Cameræ tribunali abſentē eſſe, quid agendum ſit, prouiſum eſſe comperimus per Sereniſſimum Regem Federicum in 4. cap. ſuarum inſtructionum, & per Cæſ. Maieſtatē in 5. & 6. quorum tenor talis eſt.

Tenor cap. iiij. inſtructionum Federici Regis.

ITem caſu quo Locumtenens non poſſet perſonaliter ſingulis diebus, & horis in dicta Camera adeſſe per indiſpoſitionem ſuæ perſonæ, aut propter alia negotia apud Regiam Maieſtatem, ſeu occupatus ad alia magis negotia concurrentia ſtatum eiuſdem Regiæ Maieſtatis, vel quacumque alia cauſa ordinat, & mandat dicta Regia Maieſtas, quod omnes Præſidentes dictæ Regiæ Cameræ ſimul exiſtentes in Bancha, vel caſu quo vnus vel aliquis ex eis non adeſſet in Bancha, vna cum alijs poſſit & debeat abſente dicto Locumtenente decidere & terminare cauſas decidendas in banca non ſecus, ac ſi adeſſet, præſenſque eſſet idem Locumtenens, cui adiumenti poſtea per notatorem Cameræ dari debeat notitia eorum, quæ ab ipſis Præſidentibus ſic actitata, & prouiſa fuerint in abſentia ipſius Locumtenentis, & caſu præfato vnus ex Præſidentibus exerceat officium Locumtenentis in eius abſentia, cum auctoritate ſubſcribendi in prouiſionibus, & litteris neceſſarijs, quę à Regia Camera emanauerint, eaſq; libera auctoritate ſignandi, habeantquē, & obtineant prouiſiones, & litteræ ipſæ, vim & vigorem pleniſſimam, ſi verò abſentia ipſius Locumtenentis eſſet per dies multos, aut per menſem, vel per hebdomadas, licèt vni ex eiſdem Præſidentibus alternatim per hebdomadam officium Locumtenentis exercere, cauſaſque omnes emergentes in banca terminare, & decidere, abſentia dicti Locumtenentis non obſtante, ſententijs dumtaxat diffinitiuis exceptis, quę nullo pacto celebrari, aut fieri poſſint abſq; præſentia Locumtenentis.

Tenor cap. v. inſtructionum Cęſ. Maieſtatis.

ITem mandamus, vt die iuridica dictæ Cameræ, qua Locumtenens perſonaliter ſingulis horis ſtatutis in dicta Camera adeſſe non poſſet aliqua de cauſa, preſertim quia oportet intereſſe in Concilio Collaterali, Præſidentes eiuſdem Cameræ omnibus horis deputatis adeſſe debeant in banca, & omnes, aut pro maiori parte ſimul exiſtentes in ipſa banca, poſſint, & debeant in abſentia dicti Locumtenentis referre, & conferre, ac votare, de quibus ante deciſionem, T fiat relatio ipſi Locumtenenti, vt poſſit quæ ſibi occurrent pro recta adminiſtratione iuſtitiæ, & pro bono ſtatu, & ſeruitio noſtro cum dictis Præſidentibus conferre ſine mora, & dilatione, taliter quod iuſtitia non retardetur, nec impediatur.

Tenor cap. vj. inſtructionum Cæſ. Maieſtatis.

ITem mandamus, quòd ſi aliquando contigerit Locumtenentem abeſſe à Ciuitate Neap. vbi Camera regitur vltra dies octo, tunc vnus ex Præſidentibus dictæ Cameræ T alternatim per hebdomadam officium Locumtenentis eius, abſentia perdurante, debeat exercere cum facultate, & auctoritate ſe ſubſcribendi in prouiſionibus, mandatis, litteris executorialibus, priuilegijs, & alijs neceſſarijs; quæ à Regia Curia Neap. exiſtente, ſeu à Camera emanauerint, & cum plena auctoritate eas ſignandi, quæ habeant, & obtineant vim, robur, locum, & effectum pleniſſimum in iudicijs, & extra, ac ſi cū Locumtenentis ſubſcriptione expeditę, & expedita eſſent, diffinitiuis ſententijs dumtaxat exceptis, quæ nullo pacto publicari poſſint, abſque ipſius Locumtenentis præſentia, niſi eiuſdem Locumtenentis abſentia durauerit vltra quindecim dies, vel niſi res de ſui natura exegerit celeritatem, aut ſine incōmodo, vel ſcandalo differri non poſſet.

Quas quidem inſtructiones ſeruari iuſſimus, hoc tantum declarantes, aut corrigentes, quod in diffinitiuis ſententijs promulgandis, quæ abſente Locumtenente prædicto per Præſidentes votatę fuerint, ſeruetur omnino Illuſt. quondam D. Petri à Toleto, tunc huius Regni Vice Regis Prag. diſponens ſententiam votata cauſa, infra viginti quatuor horarum ſpatium publicari debere, Locumtenentis abſentia non obſtante, remotis ambiguis, ac impedimentis, quę oriri poterant ex contentis in præinſertis 5. & 6. capitulis inſtructionum eiuſdem Caroli Imperatoris, cuius quidem prag. tenor talis eſt.

Tenor prag. Illuſt. ProRegis talis eſt.

CAROLVS V. &c.

COnſiderando noi, che compie al ſeruitio della Ceſarea Maeſtà, & alla buona adminiſtratione della giuſtitia, & per euitare alcuni inconuenienti acciò che tutte le cauſe, le quali ſi agitano in qualſiuoglia Regio tribunale, & ſignanter in queſto tribunale, ſi habbiano da ſpedire con diligentia, & ſenza dilatione, per tenor di queſto noſtro ordine ve dicemo, & ordiniamo, che in tutte le cauſe ch' in queſto tribunale occorreno, votate che ſaranno vn dì, l'altro giorno ſeguente le

le debbiate ſententiare ſenza dilatione, & interuallo, & coſi eſequirete, & non altrimente, perche, come è detto, coſi compie al ſeruitio, & volontà di ſua Maeſtà, non facendo alteramente per quanto deſtate ſeruire & vbidire à ſua Maeſtà.

Datum in Ciuitate Neap. die 24. Nouembris 1537. Poſt datum, quando il detto di ſequente foſſe feriato, lo reſeruareti per lo primo de nagotij. Datum vt ſupra.

Don Pedro de Toledo.

V. Decolle R. V. Figueroa R. V. Loffredus R.
Martiranus Secretarius.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

1 Locumtenente. Optima ſiquidem ratione, nam Locumtenens eſt vnus ex fratribus, licèt caput illius tribunalis, ideóq; cum fuerit commiſſa juriſdictio omnibus † inſolidum, non debet impediri cauſarum expeditio propter eius abſentiam, ad tex. in cap. prudentiam de officio deleg. cum capit.
2 ſequenti. licet Regia † Camera ſit iudex ordinarius reſpectu cauſarum.

Fiat relatio. Hoc hodie non ſeruatur cum ſententiæ pu-
3 blicentur † etiam non expectato Locumtenente die ſequenti, vt in §§. ſequentibus dicitur, nec ei datur notitia, verum ſi propter aliquod impedimentum neceſſarium non adeſſet in Regia Camera ſolet notator ei notitiam dare, non tamen impediuntur negotiorum expeditiones.

Alternatim. Hoc ideo ne inter eos inuidia locum haberet, omnes enim æquales ſunt, & ideo æqualiter debent adminiſtrare, idque ſeruatur hodie, immò quod plus eſt, nec alijs temporibus potuit obtineri, tempore recolendæ memoriæ Excellentiſſimi Comitis de Lemos benigniſſimi Principis ordinatum fuit, vt ſalarium debitum Locumtenenti diuideretur inter Præſidentes: cum enim ipſi propter mortem Regentis Ferdinandi Fornarij Locumtenentis onus illud ſubiſſent, iuſtum erat, vt ſalarium pro iniuncto labore deberetur, ſicut etiam ſoluitur illi, qui Propræſidentis munere in Sacro Con-
4 cilio fungitur, nec eſt mirum, quia duplex † ſalarium debetur ei, qui duplex officium exercet.

Præſidentes in prouiſionibus Locumtenente abſente poſſunt ſe ſubſcribere nomine illius. h. d. Tapia.

PRAGMATICA XI.

De offic. proc. Cæſ.

FEDERICVS REX.

Expedire cognouimus bonę, ac celeri iuſtitię adminiſtrationi decimumtertium capitulum dicti Federici Regis inſtructionum, ideo illud ſeruari iubemus, & hic inſeri mandamus.

Tenor cap. xiij. inſtructionum Federici Regis.

Item quia pluries euenit Locumtenentem non adeſſe perſonaliter in banca in dicta Camera, propter quam abſentiam rationalis, & ſcribæ dictę Regię Camerę Summarię expediri, & aſsignari facere non valent prouiſiones, & litteras neceſſarias pro Regio ſeruitio, ordinat, & mandat dicta Regia Maieſtas, quòd Pręſidentes dictę Camerę, qui aderint, & pręſentes fuerint in banca, poſsint, & valeant, auctoritate, & vigore pręſentis capituli, nullo alio à Regia Maieſtate expectato mandato, ſignare dictas prouiſiones, & litteras, in eiſdemq; manus apponere, & ſe ſubſcribere, vice, & loco magni Camerarij, prout antiquitus extitit obſeruatum in dicta Camera, & non obſtante quod in pręſentia non ſit in obſeruantia, quam ſubſcriptionem, vt pręditur faciat, & facere poſsit, & valeat ille ex Pręſidentibus, qui tunc fuerit hebdomadarius in abſentia dicti Locumtenentis.

Compoſitiones non fiant vltra 500. aureos abſq; ordine Excell. D. Proregis, qui debet eſſe in ſcriptis, nec ſtari aſſertioni Locumtenentis de eo affirmantis, vt in prag. 59. quæ ſequitur. h. d. Tap.

PAGMATICA IX.

De offic. proc. Cæſ.

CAROLVS &c.

Item ſtatuimus, mandamus, & declaramus per dictam Regiam Cameram compoſitiones etiā per viam tranſactionis fieri non poſſe, quando pœna, vel interceptum excederet ſummam ducatorum quingentorum, niſi facta prius relatione Illuſt. Viceregi, qui pro tempore fuerit in Collaterali Concilio.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

Viceregi. Ex iſta pragmatica habemus Regiam Cameram Summariæ, quæ procuratoris vices ſubſtinet, (vt diximus) tranſigere minimè poſſe † de ſumma excedente quin- 1
gentos aureos, quòd eſt iuri communi conſonans, quoniam lex nulli ff. de tranſact. & l. non ſolum C. de prædiis minor. & l. 1. §. denique ff. de offic. proc. Cæſar. prohibent fiſci
† procuratorem contrahere, quod etiam Feneſtella annota- 2
nit de magiſt. Roman. tit. de offic. procur. Cæſar.

Item etiam nec poteſt † compromittere, ex regula tex. in 3
cap. cum tempore de arbitris tradit Dec. conſ. 445. num. 27. & conſ. 475. num. 40. Abb. conſ. 56. & 62. vol. 1. ſed an poſſit tranſigere rem retinendo gloſ. in d. l. nulli de tranſact. dicit quod ſic, quam ſequitur poſt alios Dec. conſ. 296. col. fin. quod intelligitur fiſco retinente vigore tranſactionis, ſi verò fiſcus non poſſidet, & res remanet penes poſſeſſorem, hæc tranſactio non valebit, vt tradit Bar. in d. l. nulli, Curt. Iun. in tract. feud. par. 4. q. 7. num 96. verſ. mihi autem, dicens Bar. communiter approbari, vt ſequitur Decius conſ. 474. & conſ. 564. poſt num. 16. mihi autem id probari non videtur cum per l. nulli, & alia iura fuerit ſimpliciter prohibitum, tranſactionem fieri, nec rationem differentiæ video in fiſco remanente in poſſeſſione, vel non: nam aut à fiſco petitur totum, & ſi abſq; alterius rei, vel pecuniæ datione in poſſeſſione remanet, non dicetur tranſactio, aut verò aliquid datur, & hoc eſt prohibitum ſimpliciter, & cum lex prohibitiuè loquatur † vi- 4
detur inducta forma, vt per Bal. & Alexan. in l. 1. ff. de lib. & poſtum. & à forma legis non eſt recedendum, attenditur enim magis forma legis, quàm ratio ipſius idem Bal. in l. 1. verſic. quia vbi, & formæ nihil addi, nec ab ea detrahi poteſt, in l. fin. num. 4. C. de ſuis, & legit. Dec. in conſil. 77. in princip. ſed hodie fiunt tranſactiones conſulto prius Excellentiſſimo D. Prorege, & de eius ordine.

Ordinationes circa compenſationes, & compoſitiones fiant in ſcriptis per Proreges, & non ſtetur ſimplici dicto.

PRAGMATICA LIX.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

Tra gli altri capi, che da ſua Maeſtà ſi ſono ſtati ſcritti in vna ſua lettera data del primo

 mo

mo di Maggio paſſato, vi è il ſeguente videlicet.

Algunas vezes, ſegun entendemos, ſe reſueluen en la dicha Summaria coſas, que ſon en prejuizio de la Corte, como es paſſar alguna partida à vn miniſtro, ò hazer compenſacion de deuda vieza, y otras de eſta calidad, por ſola aſſercion del Lugarteniente, que dize que tiene orden nueſtro à bocca, y porque es bien que del conſte, ordenamos, y mandamos, que de aqui adelante el dicho orden ſe dè por eſcritto, y que lo miſmo ſe haga à cerca las compoſiçiones, que ſe hizieren en la grã Corte de la Vicaria, y que de otra manera no ſe paſſe.

Et perche hauemo ordinato alla Regia Camera della Summaria l'oſſeruantia del preinſerto capo per quello che ſpetta à lei, per tanto vediecmo, & ordiniamo, che per quello tocca à queſſa gran Corte nel fare delle compoſitioni, debbiate oſſeruare, & eſſequire tanto per lo detto capo, & ordine della predetta Maeſtà è declarato, & ordinato, fandoci relatione di come l'oſſeruarete.

Datum Neap. die 25. Iunij 1566.

Don Peraſan.

Vidit Pignonus Regens. V. Patignus Regens.

Lobera pro Secretario. In Cur. viſitationis primo.

Miniſtri pecuniarij non reddentes computum in Regia Camera infra terminum ab ea ſtatutum, ſuſpendantur ab officio. Hoc eſt instructio Regis Federici, confirmata per Imperat. Carolum Quintum. h d. Tapia.

PRAGMATICA X.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

ET quamuis rationabiliter credamus neminẽ pecuniarum adminiſtratorem, ita moroſum fuiſſe, vt hucuſque ſuę villicationis rationem non reddiderit, attamen, vt omnia prudenter prouiſa ſint, volumus, atq; iubemus ſeruari ſextum capitulum inſtructionum Federici Regis, & decimum inſtructionum Caroli Imperatoris, continentiæ ſubſequentis.

Tenor cap. vj. ſuper inſtructiones Federici Regis.

Item adminiſtrator pecuniarum, & rerum aliarum quarũuis Regię Curię quiſquis fuerit, qui pro tempore prętérito computa ſuę adminiſtrationis non produxerit, reddiderit, nec liquidauerit in Camera Summarię per eandem ad litteras ſuas, ſtatim ſine dilatione cogatur, & compellatur ad T præſentandum dicta computa, & de eis reddendum debitam rationem in Camera, infra terminum ſtatuendum per dictam Cameram, & eidem benè viſum, qui quidem adminiſtrator ſi contradixerit, aut dicto audiens non fuerit, modo iuſta, & honeſta cauſa non adfuerit elapſo termino eidem adminiſtratori indicto ab officio ſuſpendatur, & amoueatur, amouerique, & ſuſpendi, pęnaq; eidẽ adminiſtratori in dicta, ac declarata per dictam Cameram inremiſſibiliter exigi debeat de quibus omnibus per Cameram certior reddi debeat dicta Regia Maieſtas, vt certiorata de idoneo, & ſufficienti adminiſtratore ad officium ſui exercitij valeat prouidere.

Tenor cap. x. inſtructionum Caroli Imperatoris.

Item adminiſtratores pecuniarum, & rerum aliarum quarumuis noſtræ Curiæ, cuiuſcumque ſtatus, gradus, & dignitatis extiterint, & quiuis fuerint, qui pro tempore præterito computa ſuæ adminiſtrationis non produxerint, reddiderint, ſeu liquidauerint in eadem Camera per eandem Cameram ad ſuas litteras, ſtatim ſinè dilatione cogantur, & compellantur ad dicta computa præſentanda, vt de eorum adminiſtratione, ac perceptis habitis, ſolutis, traditis, aſſignatis, expenſis, & reſtitutis, ac liberatis, debitam rationem in dicta Camera reddant infra terminum congruum per eandem ſtatuendum, & eiſdem benè viſum, qui quidem adminiſtratores ſi contradixerint, aut non obedinerint, ſi modo iuſta, & honeſta cauſa non abfuerit, elapſo termino prædicto ab officiis eorum ſuſpendantur, & ſuſpendi volumus, nec non pœnam per dictam Cameram declarandam inremiſſibiliter exigi, & certior ſtatim reddi debeat per eandem Cameram noſtra Maieſtas, vt de idoneo, & ſufficienti viro ad dicti officij exercitium valeat prouidere.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HÆc pragmatica quo ad terminum conſtituendum à Regia Camera hodie non ſeruatur, nam per pragmaticam trigeſimam primam ſtatuitur, vt per totum menſem † Octobris computa præſententur ſub pœna priuationis officij, & ſub pœna amiſſionis ſalarij vnius anni, quod nec etiam ita rigoroſè ſeruatur: ſed tantum amiſſionis ſalarij pœna multari ſolent inobedientes: proceditur tamen contra ipſos ad expeditionem ſignificatoriarum, quando non produxerunt cautelas, vt in §. & vlterius prag. 37. poteſt tamen non præſentato computo infra terminum à prag. præſcriptum aliquem breuẽ terminum impartiri iuxta §. item ne miniſtri prag. 29. niſi intelligatur quoad præterita computa ante hanc pragmat.

T *Præſentandum dicta computa.* Tenentur enim † qui pecuniam fiſcalẽ exigunt rationem reddere quantitatum per ipſos exactarum, iuxta tex. in §. cogis in authen. de mandat. principum, ſicuti etiam quilibet adminiſtrator tenetur rationem reddere l. 1. §. officio ff. de tut. & rationi. diſtrahendis, & quod huiuſmodi exactores teneantur reddere rationem tradit poſt Bud. Conrad. lib. 1. cap. 8. num. 5. in templo omn. iudic.

Infra terminum aſſignatum præſententur computa cum cautelis, & cautant, de contrario ſeruando offic. Regia Camera.

EX PRAGMATICA XXIX.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

Tenor cap. vij. inſtructionum Federici Regis.

ITem ne miniſtri pecuniarum Regiæ Curiæ, in præſentandis, oſtendendiſq; computis rationũ, & adminiſtrationum ſuarum, dilationem aliquam committere, aut in longum protrahere valeant, Regia Maieſtas mandat dictos miniſtros in terminis eis dandis, & ſtatuendis ad præſentationẽ

eorum

ſorum computorum præſentare, extendere debere cautelas omnes pro verificatione computorum eorundem per ipſos præſentandorum infra terminum decem dierum, & non vltra, & caſu quo res maiorem dilationē exigeret, & poſtularet, liceat, & licitum ſit ad arbitrium bancæ, ſeu Locumtenentis, & Præſidentium Cameræ prorogare dictū terminum, & longiorem dilationem indulgere, & ſi banca, ſeu Camera, vt præmittitur, non prouideret, aut in longum ipſam prouiſionem deduceret, tunc notator, qui fuerit in banca, ſine mora Regiam Maieſtatem faciat certiorem, vt poſſit prouidere opportunè.

Miniſtri pecuniarij per totum menſem Septembris præſentent computa, per totum menſem Octobris cautelas neceſſarias. ſicut & per pragmaticam 31. idem ſtatuitur, & §. 16. qui incipit item adminiſtratores pragmat. 29. h. d. Tap.

EX PRAGMATICA XXXVII.

De offic. proc. Cæſ.

FERDINAND. I.

ET vlterius volumus, conſtituimus, præcipimus, & mandamus, vt de cætero per omnes, & ſingulos ipſius noſtri Regni ordinarios exactores in iſta noſtra Camera ſingulis annis, per totum menſem Septembris, producta, & præſentata eſſe debeant omnia ipſorum computa, & rationes, & per totum menſem † Octobris ſequentis, & omnes † cautelę neceſſariæ, & pertinentes ad ipſorum computorum liquidationem: Et ipſo finito tempore, ſi cautelæ ipſæ productæ, & præſentatæ non fuerint, ipſa computa ſtatim expediri per vos volumus, & † ſignificatorias contra ipſos exactores fieri, vt ſupra regulandas, & exequendas.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

† OCtobris. Cur autem ſtatutus ſit menſis Octobris ad computa præſentandum inueſtigare non potui, credo tamen in hoc Regno ex conſuetudine id accidiſſe, nam per cap. Regni, quod incipit electionem, & eſt 173. ſub tit. de officialibus in Regn. conſtit. habemus, officia Iuſtitiariatus † incipere à menſe Septembris, ſicuti etiam ſolitum eſt in cenſualibus præſtationibus anouis medietatem, vel finem menſis Auguſti deſtinare, quo tēpore fruges ſunt recollectæ, & aptiores ad ſoluendum redduntur debitores.

† *Cautelæ.* Sunt autem cautelæ ſcripturæ, ex quibus probatur exitus ſolutionis factæ per miniſtros pecuniarios.

† *Significatorias.* Facta enim relatione computorum, per rationalem primo videtur an introitus ſuperet exitum, poſtea an exitus ſcripturis comprobatus fuerit, & reperto ipſo debitore, vel ex cauſa introitus ſuperantis exitum, vel propter cautelas non productas expediuntur litteræ ſignificatoriales, quæ conſignantur perceptori ſignificatoriarum Reg. Camerę.

PRAGMATICA XXXI.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

MAndamus etiam ſeruari vndecimum capitulum inſtructionū Caroli Imp. huius tenoris.

Tenor cap. xj. inſtructionum Caroli Imperatoris.

Item ne miniſtris pecuniarum noſtrę Curię in pręſentandis, liquidandiſq; computis adminiſtrationis, & rationum ipſorum, dilationem aliquam committere valeant, mandamus dictos miniſtros per totum menſem Octobris cuiuslibet anni pręciſè, & peremptoriè in eadem Camera computa ſuarum adminiſtrationum, cum omnibus, & ſingulis mandatis, apocis, cautelis, & ſcripturis pro eorum verificatione, & liquidatione pręſentare debere, ſub pœna priuationis eorum officiorum ad arbitrium noſtrę Maieſtatis, necnon ſub pœna ſalarij ipſorum vnius anni à contraueniente, irremiſſibiliter ſingulis vicibus exigenda per dictam Cameram, noſtrum autem generalem Theſaurarium, quolibet † ſemeſtri, Dohanerium vero manę pecudum per totum menſem Iulij cuiuslibet anni, ſimiliter eorum computa, mandata; & cautelas, & ſcripturas exhibere omnino decernimus, & mandamus ſub pœnis pręfatis.

CAR. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

SEmeſtre. & ita hodie ſeruatur ſicuti etiam, quod hic dicitur de dohanerio.

EX PRAGMATICA XXIX.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

Tenor cap. vij. eiuſdem.

ITem ne adminiſtratores pecuniarum in damnum noſtræ Curię partitas nondum ſolutas, ponant in exitu ſuorum computorum, mandamus, quod Rationales ſtatim pręſentatis, & aſsignatis computis debeant recipere, & de eis propria manu facere computanti liſtam, ſeu memoriale, & ante omnia debeant notare diligenter omnes partitas in exitu poſitas, ſuper quibus adminiſtrator in promptu non producit cautelas, & illas notificare Locumtenenti, & Pręſidentibus in banca, omni mora, & dilatione poſtpoſita, qui diligenter, & ſinè dilatione debeant prouidere, ſi tales partitę ſint reijciendę, & ſignificandę, an verò ipſis adminiſtratoribus nouus terminus ex ęquitate dandus ad producendum ſufficiētes cautelas. Ita quod terminus ſi cautelę ex natura rei geſtę haberi poterunt in Ciuitate Neapol. vbi reſidet Camera numerum dierum, quatuor non excedat, ſi verò haberi non poterunt in dicta Ciuitate per locorum diſtantiam arbitrio Locumtenentis, & Pręſidentium ſtatuatur. elapſo verò termino ipſis adminiſtratoribus cautelas ſufficientes non pręſentantibus, rationales debeant delere partitas, & ſignificatoriam expedire cōtra adminiſtratorem, & ſi venerit poſt terminum cum cautelis, habeatur de eis ratio, quę de iure habenda erit in computo ſequentis anni.

Theſau-

Digitized by Google

Theſaurarius, & perceptores computa cum cautelis præſentent, & recipientes pecuniam ab eis cautelas exhibeant, h. d. Tapia.

PRAGMATICA XXX.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

ET vt facilius præfata practicari, & obſeruari poſſint, mandamus pragmaticam Cæſ. Maieſtatis editam in anno 1530. ad vnguem, & inuiolabiliter obſeruari circa apodixas generali theſaurario faciendas huiuſmodi continentiæ.

Cumque præfata etiam contingere, & ipſorum computorum declarationes retardare audiuerimus, ex eo quod eodem die, quo Theſaurarius noſter generalis recepit pecunias portantibus illas cautelas de recepto non conſignat, ſtatuimus, ordinamus, committimus, & mandamus, vt Regius Theſaurarius noſter generalis minime quantitatem aliquam pecuniæ magnam, vel paruam accipiat, quin ſtatim in ſuo libro partitam claram, & liquidam, cauſam ſpecificam continentẽ, & cum finitione cuiuslibet tertij deſcribat, cuius copiam incontinenti miniſtro conſignet, ad hoc, vt miniſtri ipſi, quando præſentant computa ſuo tempore, prout ſtatutum eſt, & malè obſeruatum, vna cum cautelis in regiſtro apodixarum noſtræ Regiæ Cameræ præſentare debeant, & contrarium minime faciant, ſub pœna aureorum duorum millium, quæ irremiſſibiliter exigatur, in quam officiales noſtræ Cameræ Summariæ incurrant, niſi irremiſſibiliter illam exigant.

Et ad tollendum excuſationes, quas hactenus Perceptores, & cęteri pecuniarij miniſtri allegare conſueuerunt, quòd mercatores, & alij, quibus per eos ſoluenda eſt pecunia, differunt litteras conſignationis ad Regiam theſaurariam aſportare, ob quod partitarum tranſcriptio impeditur, mandamus, quod mercatores præfati, & alij conſignatarij ſi fuerint ipſi vel eorum procuratores, qui pecuniam recipiendi poteſtatem habent, præſentes in hac Ciuitate Neap. ad omnem miniſtrorũ pecuniarum, ſeù eorum computantium, dum ſoluere volunt, inſtantiam aſportare, ſeù mittere habeant ad dictam generalem theſaurariam litteras conſignationum earundem ad hoc, ſtatim, ſeruata forma pragmaticæ præfatæ, facto debito notamento per quem ſpectat ipſarum litterarum dorſo partita ſcribatur, & cautela conficiatur, alias eiſdem conſignatarijs imputetur, & per eos ſtare intelligatur, quo minus ſolutio facta ſit, ſi vero abſentes fuerint à Ciuitate Neap. & eis ex pacto, ſeù conuentione in prouincijs extra hanc Ciuitatem ſolutio fieri debeat infra menſem poſt pecuniam receptam, tranſmittere debeant cautelas neceſſarias in dicta Regia generali theſaureria, vt annotatio, & tranſcriptio partitarum in dicta Regia generali theſaureria, & debita cautela miniſtris pecuniarijs fieri poſſit.

Miniſtri pecuniarij computa præſentantes cauſam ſpecificam introitus, & exitus deſcribant. h. d. Tapia.

PRAGMATICA XLII.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

PRagmaticam editam in anno 1540. prouidentem, ne præterita futuris in computorum redditione immiſceantur, obſeruari iubemus, quæ huiuſmodi eſt tenoris.

Quoniam Maieſtati noſtræ retulerunt, quod patrimonium noſtrum, & iura fiſcalia in confuſione quadam, percurrere non deſinunt ex computorũ officialium noſtrorum præſentatione, quæ in noſtra Regia Camera Summariæ fiunt, dum præterita futuris immiſcentur, in non modicum præiudicium patrimonij Maieſtatis noſtræ, quamobrẽ volentes, prout tenemur indemnitati noſtræ prouidere, ordinamus, & mandamus, quod Theſaurarius noſter generalis, Portulani, Perceptores, & officiales alij quicunque deinceps computa ſua in noſtra regia Camera diſtincta cum cauſa r. ſpecificata cuiuſcunque partitæ introitus, aut exitus de tertio in tertium finita, ac benè declarata, & tantum ea, quę einſdem ſunt temporis, & non de præteritis, tam in introitu, quàm in exitu conſuetis temporibus præſentent, ne pro ſic euenire contingat, vt nunquam præſens ſtatus patrimonij noſtri certus ſit, & præterita tantummodo continuè pertractentur, de præteritis vero ſpecialem, & ſeparatam notitiam maximè reſiduorũ exhibeant, nec aliter à noſtra Camera recipiantur.

CAROL. TAP. REG. CONSII. ANNOT.

S*Pecificata.* Tenẽtur enim huiuſmodi exactores † tributorum, & redditũum fiſcaliũ ſcribere nomen ſoluentis menſem, & diem, & quantum ex qua cauſa ſoluitur iuxta tex. in l. apparitores. C. de exactor. tribut. lib. 10. & quæ ibi. no. Io. de Platea. num. 3.

Scriba Cameræ, qui curam habent regiſtrandi litteras curiæ tempore commiſſionis computorum notam commiſſionum præſentent in Regia Camera. h. d. Tapia.

PRAGMATICA XLIII.

De offic. proc. Cæſ.

ET quoniam ſæpe accidit per Regiam Cameram expediri commiſſiones, quandoq; pecuniarijs miniſtris, quandoq; ceteris perſonis directas, tam pro exactione pœnarum, quàm debitorum Regiæ Camerę, ac pro capienda poſſeſſione bonorum, quæ Regius fiſcus ad ſe tamquam vacantia, vel aliter ſpectare prętendit. Quorum omnium rationem reddi, iuſtum atque neceſſarium exiſtimauimus. Nam ſi de hoc particularis nota non habetur, de facile negotiorũ multitudine poſſet obliuioni tradi, in præiudicium iurium Regij Fiſci. Ideo huic damno occurrere volentes, ſtatuimus & mandamus, quod vltra certificatorias, quæ de pręfatis per Regiam Cameram expediri cõſue-

cum

tum eſt, generali Theſaurario directas, ad maioris veritatis certitudinem ſcribæ Regię Camerę præſentes, & ſucceſſiuè futuri, qui curam habent regiſtrandi litteras, & ceteras prouiſiones Curię, ſub pœna priuationis officij, & alia grauiori noſtro arbitrio reſeruata, notam, ſiuè liſtam particularem commiſſionum, ſeû prouiſionum earundem tempore quo computa in Camera committuntur Rationalibus conſignare debeant, vt videant ſi miniſtri iam dicti de illis, & ipſarum executione debitam Regiæ Curię rationem reddunt, & ſi ceteris perſonis directę fuerint, ab illis pariter ratio habeatur, & quoquo modo indemnitati Regię curię ſuccurratur. Et vt nemo inficiari valeat ſe commiſſiones, ſeû prouiſiones præfatas minime recepiſſe; mandamus ſcribas prędictos annotare debere in regiſtris pręfatis nomen miniſtri, ſeû eius computantis, aut procuratoris, cui conſignatę fuerint: Et ſi ex prędictorum abſentia id fieri non poſſit, & extra ciuitatem tranſmittendæ eſſent, mandamus ſub pœna per Regiam Cameram ei iniungenda, qui dictas prouiſiones in partibus conſignaturus eſt, quòd conſignationis eiuſdem actum confici procuret tranſmittendum ad ſcribas præfatos, qui in regiſtris præfatis illum annotare teneatur, cuius noſtræ ordinationis obſeruantiam curæ aduocati fiſci committimus.

Regia Camera Summaria de cauſis fiſcum tangentibus tantũ cognoſcit. Ideòq; ſi fuerit in authorem laudatus fiſcus, eius procurator cauſam remittendam curet ad Regiam Cameram. h. d. Tap.

PRAGMATICA XII.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

Nemo eſt, qui neſciat principale onus, cui Locumtenens, & Præſidentes Regię Camerę incumbere debent, eſſe in computorum ſolerti examinatione, ac cęterorum negociorum, quę Regium patrimonium tangunt, expeditione, Ideo omnino ſeruari iubemus decimumquintum capitulum inſtructionum dicti Sereniſſimi Regis, ac 26. Caroli Imperatoris, quę ita inuiolabiliter obſeruent, quòd nullo quęſito colore cauſæ, quę fiſci intereſſe non tangunt, in eadem Regia Camera tractari poſſint.

Regia Camera cognoſcat de cauſis fiſcum tangentibus.

Tenor cap. xv. inſtructionum Federici Regis.

Item vt Regia Camera Summariæ commodius, & maiori diligentia vacare, & attendere poſſit, circa examinationem computorum Regiæ Curiæ, & negociorum eius, ordinat, & iubet dicta Regia Maieſtas Cameram ipſam Summariæ, eiuſq; officiales non poſſe, nec debere cognoſcere cauſas inter priuatas perſonas, 1 ſed inter fiſcum, & priuatas perſonas dumtaxat, & in cauſis ſpectantibus, & pertinentibus ad eandem Cameram Summariæ, iuxta ritum illius iam obſeruatum.

Fiſcus laudatus petat remiſſionem ad Regiam Cameram.

Tenor cap. xxvj. inſtructionum Caroli Quinti Imperatoris.

Item cum de iure fiſcus laudatus in iudicio, aut comparens pro intereſſe curiæ in cauſis cœptis, tam in noſtro Regali Concilio Sanctæ Claræ, quàm in alijs quibuſuis tribunalibus, & magiſtratibus Regni maioribus, ſeû minoribus hactenus obtinuerit, quod tales cauſæ remittantur ad dictam Cameram, ad quam ſpectat tamquã proprium iudicem rerum fiſcalium, & in qua præ cæteris magiſtratibus habetur plena notitia de iuribus noſtri fiſci, & nuper fuerit, ſicut accepimus, dubitatum, an quoties dictum Concilium Sanctæ Claræ, aut illius iudex cognoſcit, ſeû procedit inter partes priuatas ex noſtro reſcripto, aut ſpeciali mandato, & commiſſione, ſeù memoriali, ac delegatione, nulla facta mentione de fiſco, T fiſcus ipſe laudatus in ius vocatus, aut comparens pro intereſſe noſtræ curiæ in eadem cauſa debeat, & cauſa ipſa fiſco petente, & id requirente, ad dictam Cameram remitti, hanc dubitationem tollentes, decernimus, & declaramus huiuſmodi litem, ſeû lites, & cauſas, quantumcumq; ſpecialiter, quo ad priuatos noſtro reſcripto commiſſas, & delegatas, expreſſam tamen de fiſco mentionẽ non facientes pariter debere remitti ad ipſam Cameram, ſicut remittuntur aliæ cauſæ pendentes, de quibus dictum Concilium, aut alius magiſtratus ordinario iure cognoſcit, niſi ſpecialiter in reſcriptis, aut memorialibus noſtris fiat mentio de fiſco, & præſenti ordinationi fuerit expreſsè derogatum.

CAR. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

1 Sed inter fiſcum. Hanc cognitionem cauſarum fiſcalium ad Cæſaris procuratorem ſpectare docet, totus tit. C. vbi cauſæ fiſcal. & l. 1. C. de iuriſd. omn. iudic. & benefacit tex. in l. proximè ff. de his quæ in teſt. delentur. l. iam dudum C. vbi cauſã ſtat. & Azo. in l. placet C. de pedan. iudic. num. 5. In Regno autem olim apud magiſtros Rationales Siciæ tractabantur omnes † cauſæ ex rationibus dependentes, vt tra- 2
dit Marin. Frecc. lib. 1. de ſubfeud. tit. de offic. Magn. Cam. num. 3. & Marcus Antonius Surgen. de Neap. illuſt. cap. 3. num. 2. & 3, quod ſupra in rub. huius tit. diximus: † tempo- 2
re verò Federici Imperato. apud magiſtrum Camerarium, de quo loquitur conſtitut. quæſtiones omnes. † cauſæ feuda- 3
les in Magna Curia Vicariæ agebantur, vt dictat ritus quinquageſimus, & in Regia prouinciali Audientia Hidruntiquæ hodie tractãtur in Sacro Concilio, quando ſunt inter partes. Hodie autem omnes cauſæ quouis modo fiſcum tangentes tractantur in Regia Camera Summariæ, vt in hac prag. & in duabus ſequentibus: † de quibus autem cauſis procurator Cæ- 4
ſaris cognoſcat de iure communi, vide Pancirolum in not. vtriuſque Imp. in tit. de Illuſtri Comite priuat. & quæ dicit Marin. Frecc. in d. lib. 1. de ſubfeud. tit. de offic. Mag. Cam. Procurator autem Cæſaris iudices dare non poteſt, quia iuriſdictione caret, l. 1. C. de pedan. iudic. & tradit Petr. Gregor. Toloſ. in ſintag. iur. par. 3. lib. 47. cap. 12. num. 5.

T Fiſcus laudatus. Quod iure communi erat diſpoſitum in l. fin. C. ſi aduerſ. fiſcum. Peregr. de iure fiſci lib. 7. tit. 1. nu. 5. Quod intellige etiam ſi emptor occaſione rei emptæ vellet agere l. cum vendente. C. vbi cauſæ fiſcal. de quo etiam Peregrin. loco citato. Quid autem ſi fiſcus, vel pars, quæ illum poterat in authorem laudare conſenſerit in iudicem, an

4 an per hoc iuditium, & ſententia erit nulla hic articulus reſpectu iudicis incompetentis tractatur per Afflict. in deciſ. 27. in qua fuit deciſum non eſſe nullam ſententiam, quia licèt alias ſit iudex incompetens, poteſt tamen eius iuriſdictio prorogari tex. in l. 1. C de iuriſdict. omn. iudic. & not. in l. 1. ff. de iudit. & ideò in multis cauſis proceditur in Sacro Concil. etiam vbi fiſcus peteret remiſſionem, dicitur tamen, quod aſſiſtat pro eo, quod poteſt prætendere, quia non eſt penitus incompetens: ſed fortaſſe poſſet contrarium dici, nam cum ſpecificè deciſum ſit cauſas omnes fiſcum tangentes remitti ad Regiam Cameram, quæ eſt iudex competens, ſatis videtur alteri iudici denegata cognitio l. cũ prætor. ff. de iudit. adeóq; quòd contra hanc l. fit, non ſubſiſtit l. non dubium. C. de legib. quidquid tamen ſit quotieſcunq; lęditur fiſcus etiam in conſequentiam, & ipſe petit audiri ſolent DD. Regentes decernere, quod aſſiſtat, & vocamus eum, immò ſi contingit, quod aliquid decernatur fiſco non vocato decretum redditur nullum, prout deciſum fuit per Sacrum Concilium in cauſa D. Lutij Palagani cum Vniuerſitate S. Viti, referente D. Meſtanza, quam deciſionem addidi poſt hæc ſcripta. Sed quando in aliqua cauſa incidit quæſtio ſuper rè feudali, & neceſ-
5 ſaria † eſt declaratio, an res ſit feudalis, vel burgenſatica remictitur articulus decidendus ad Reg. Cameram, & interim ſilet iuriſdictio, vt quotidie practicatur, ac in ſpecie in cauſa q. Abbatis Fabritij Carrafæ, Abbatis Sanctæ Mariæ Ferraræ, cum Illiſtr. Ducæ Andriæ.

Idem, quod ſupra diſponitur reſpectu cauſarum fiſcum tangentium, etiam reſpectu incidentis, vel emergentis, in quo alias non eſſet iudex competens, & vbi agitur de inueſtituris feudorum, & quando offenſæ eſſent aures Regiæ Cameræ, reſpectu vero officialium ipſius certior reddatur Viceres vt determinet quid agendum, & quo ad dies feſtiuos idem ſeruetur, quod in Sacr. Conſ. hoc dicit Tapia.

PRAGMATICA XIII.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

ET quia audiuimus tam Sereniſſimis Regibus, quàm Illuſt. Viceregibus ſemper cordi fuiſſe in dicta Regia Camera non alia negocia ventilari, quàm ea, quę Regium patrimonium tangunt, & ob id pro prędictarum pragmaticarum, & inſtructionum obſeruatione emanatas fuiſſe prouiſiones ſub huiuſmodi ſequenti ſerie, ideo illas omnino ſeruari iubemus, atque mandamus, hoc tamen declarato, quod computa relata, & declarata, & liquidata ſint infra tempus inferius adſignandum.

Tenor dictarum prouiſionum talis eſt.

CAROLVS V. &c.

PErche la Maeſtà Ceſarea n'ha mandato, che ordiniamo, che queſta Regia Camera habbia da attendere alla viſione, & determinatione de' computi delli Regij adminiſtratori pecuniarij, & nelle cauſe del ſuo Regio patrimonio, & che non ſe intrometta in cauſa di priuati, & particolari, per queſto ve ordiniamo, & comandiamo, che per queſta Regia Camera della Summaria ſi habbia da attendere alla eſpeditione de' conti, & cauſe del Regio fiſco, & non intertenerſi per attendere alle cauſe de' particolari, alle quali ſi può ſupplire per gli altri Regij tribunali, per queſto vogliamo, & cõ la preſente ve diciamo, & ordiniamo che tutte le cauſe che ſono, & verteno in queſta Reg. Cam. tra priuati, & particolari, debbiate remetterle al Sacro Regio Conſiglio di Santa Chiara, & il ſimile oſſeruarete nelle cauſe mouende, & vogliamo, che queſta Regia Camera, alla quale principalmente ſpetta la conſeruatione del Regio patrimonio, & nella quale la Maeſtà Ceſarea tiene molta confidanza, com'è ragione, conoſca tutte le cauſe ſpettanti alla Regia corte, che ſono, & ſaranno tra il Regio fiſco, & altra parte, & che ancora quelle cauſe, nelle quali il Regio fiſco foſſe obligato expreſſè de euictione, l'intereſſe del quale chiaramente ſi verte, ſi vedano, & determinino in queſta Regia Camera: Et perche nelle inueſtiture de feudi ſi verte l'intereſſe del Regio fiſco, & in eſſi ſi ha d'hauer notitia delli priuilegij, & diuerſi capitoli, & della fideltà del Barone, & feudatario defunto, & del ſucceſſore, il quale in queſta Camera denuntia la morte del ſuo predeceſſore, & ſi ha da dichiarare la quantità del releuio: Vogliamo ancora, che per queſta Regia Camera ſi vedano, e determinino come per l'adietro ſi è coſtumato: E più vogliamo, che ſe in alcuna di dette cauſe, vt ſupra conoſcende per detta Camera emergeſſe, ò incidenter occorreſſe alcun'altra coſa, quella per queſta Regia Camera ſi habbia à giudicare per nõ diuidere la continentia della cauſa. † E quando foſſe offeſa la Camera, ch'è tanto ſupremo tribunale, quella non habbia à rimetterlo ad altro tribunale ad aſpettare il rimedio, & quãto alle cauſe de gli officiali di queſta Camera, & altri adminiſtratori † dependenti da eſſa, liquali pretendono le cauſe proprie douerſi vedere per queſta Camera, & ad eſſa douerſi remettere, vi ordiniamo, che n auiſati delle pendenti, & ſuo tempore delle mouende, perche in ciaſcuna di eſſe mandaremo doue s'haurà da litigare: Et perche li negocij del Regio patrimonio ſono molti, & grandi, & ciaſcheduno anno ſi renouano, & è eſpediente della Regia Corte, & ſeruitio della Maeſtà Ceſarea, che non ſi inculcheno, ma che in fine di ciaſcheduno anno ſiano diſpediti li conti di quell'anno, & non reſti vederſi vn'anno coſa dell'altro paſſato, acciò che poſſiate vſar la diligentia debita, ve ordiniamo, che d'hora auanti non guardiati in queſta Camera altre feſte nè ferie, ſe non quelle, che ſta ordinato, che guardi, & oſſerui il detto Sacro Conſiglio: Et perche la volontà della Maeſtà Ceſarea è, che queſta Regia Camera ſi regga con la debita auttorità, & riuerentia di tutti i ſudditi di ſua Maeſtà in queſto Regno, Vogliamo, & coſi ordiniamo al Magnifico Regente la gran Corte della Vicaria, Audientie del Regno, & Capitani di guardia di queſta Magnifica, & fideliſſima Città, che circa la eſſecutione delle coſe per queſta Regia Camera determinate, & ordinate in tutto quello, che ſpetta al voſtro † officio, come di ſopra è ordinato, vi aſſiſtano, & preſtino il loro braccio, acciò che queſto tribunale in tutte le coſe di ſua adminiſtratione, & giuriſdittione habbia l'integra, & debita obdientia, ſi come per antiquo ordine delli Sereniſſimi Re di queſto Regno, predeceſſori di ſua Maeſtà, & per lo Sereniſsimo Re

Digitized by Google

Catholico d'immortal memoria, & per eſſa Ceſarea Maeſtà ſtà ordinato, che tal'è noſtra volontà.

Datum in Caſtello nouo Neapoli die 22. Ianuarij 1533.

Don Pedro de Toledo.

V.Decolle Regens. V.Loffredus Regens.
V.Muſcettula Regens. V.Figueroa Regens.
Berardinus Martiranus Secretarius.

Don

CA-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T 1 *QVando foſſe offeſa*. Hoc eſt iuri communi conſonum per tex in l. nullum C. de teſtibus † quem tex. limitanimus in Sac. Conc. non procedere, quando ille, qui offendit aures Iudicis eſt perſona, de qua non poteſt penitus cognoſcere Iudex offenſus ex priuilegio perſonali, & petitur remiſſio à Iudice ipſius, vt fuit iudicatum in cauſa Illuſtr. Magn. Admirati cum Reg. fiſco petentis remiſſionem vnius ex quinquaginta, de quo dicemus in tit. de offic. magn. Admirat.

T *Officiali*. Die hodie de delictis iſtorum Regiæ Cameræ officialium cognoſcere Magn. Cur. Vicar. quando non ſunt delicta intuitu eorum officij, eo enim caſu Regia Camera procedit, licèt in cauſis aliquorum per Regiam Cameram electorum ad officium rationalium, & ſcribarum Regiæ numerationis, qui deliquerant extorquendo pecunias ab Vniuerſitatibus Regni fuerint eorum cauſæ remiſſæ ad Magnam Curiam Vicariæ, & admiſſæ appellationes ad Sacr. Concil.

T *Dependenti*. Hi ſunt officiales arrendatorum, qui ex conuentione inhita cum Reg. Cur. petunt remiſſionem ad Reg. Cam. Hi enim debent ab ipſa iudicari vigore pacti ab Illuſtriſſimo Vicerege nomine Regiæ Maieſtatis approbati pro intereſſe reddituum Regiorum, & ex hoc conſueuimus ſemper remictere oſtenſa particula capitulationis, & matricula cum patentibus litteris ſubſcriptis per commiſſarium arrendamenti, & Locumtenentem Regiæ Cameræ.

Decla-

Declarantur cauſæ in quibus debet procedere Regia Camera. hoc dicit Tapia.

PRAGMATICA LXI.

De offic. procur. Cæſ.

PHILIPPVS II.

DOn Petrus Giron Dux Oſunæ, Dominus Domus, & ſtatus Vreniæ, Maior Camerarius Suæ Maieſtatis, & in præſenti Regno præfatæ Regiæ, & Catholicæ Maieſtatis Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis, &c.

Il tribunale della Regia Camera della Summaria (come è coſa notoria) fù eretto perche doueſſe attendere in le cauſe, & negotij, che toccano al Real patrimonio di Sua Maeſtà Catholica, & in quelli doue il Regio fiſco è attore, ò reo conuento, ouero doue foſſe obligato expreſsè de euictione: & così per pragmatice, & inſtruttioni fatte per li Sereniſſimi Rè di queſto Regno de felice memoria, & per l'Illuſtriſſimi Vicerè, che pro tempore ſono ſtati in queſto predetto Regno, è ſtato declarato, & come che per li tempi paſſati ſi è introdutto in detto tribunale, che ſe ci ſono agitate, & agitano molte cauſe inter partes, nelle quali il detto Regio fiſco non ci ha intereſſe, & ſe bene ce ne fuſſe alcuno, è futuro, & non di quella qualità, che per dette pragmatiche furono conſiderati, & perciò ſi ſono occupati, & occupano li officiali del tribunale predetto in altro, che in le coſe, che toccano al detto Regio patrimonio.

Volendo noi dar forma, che detto tribunale non ſi occupi in altro, che in quello per lo che fù eretto, à talche ſi poſſa in eſſo attendere con maggior breuità alla bona, & preſta eſpeditione della giuſtitia in le cauſe toccanteno al detto Regio Patrimonio; Hauendo ſopra queſto conſultato la prefata Maeſtà è rimaſta ſeruita reſponderci, & ordinarci, che doueſſemo in queſto prouedere, & fare parendoci, pragmatica, declarando le cauſe, & negotij, in li quali il detto tribunale ſi deue intromettere, & deue procedere.

Et volendo noi eſſequire (come ſemo tenuti) li ordini, & mandati della prefata Maeſtà, & giudicando molto neceſſario fare in queſto prouiſione clara, & deſtinta, ci è parſo con voto, & parere del Regio Collaterale Conſiglio appreſſo di noi aſſiſtente declarare, ſi come per tenore della preſente pragmatica omni tempore valitura, Declaramo che le cauſe, & negotij in li quali il detto tribunale hauerà, & volemo che habbia da procedere, & proceda dal dì della publicatione di eſſa auanti, ſiano le ſequenti videlicet.

In primis le cauſe in le quali il Regio fiſco è attore, ò reo.

Item tutti li conti di Teſorieri, Perceptori, Arrendatori, Portulani, & altri qualſiuogliano Regij miniſtri pecuniarij, & di tutte le Regie razze, & eſtrattioni del Regno.

Item li negotij della Regia Dohana delle pecore di Puglia, così quelli, che ſono per via di appellatione, come li altri toccanti all'amminiſtratione di quella Regia Dohana, che ſono ſoliti farſi in detta Regia Camera.

Vo-

Item

Item contra quelli, che commettono delitti, & dolo in adminiſtratione de loro officij, che ſaranno ſoggetti à detta Regia Camera, & contra li Arrendatori, che commetteſſero dolo in l'adminiſtratione di loro arrendamenti.

Item nelle cauſe de reuelationi de mine, & teſori,

Item in li negotij, che ſarà chiamato il Regio fiſco per autore laudato per coſe, che haueſſe venduto, dato, ò obligato.

Item le conſulte de coſe toccanteno al Real patrimonio, ſeruitij de particolari, & altre coſe delle quali la prefata Maeſtà vuole eſſere informata, & de liquidatione de crediti, & debiti, & quelle, che da adeſſo volemo che ſe intendano rimeſſe, come ex nunc le remettemo al Sacro Regio Conſiglio, & gran Corte della Vicaria ſiano le infraſcritte videlicet. Le cauſe delle Città, terre, & luochi, che ſi voleno fare del Regio Demanio. Le cauſe che ſi trattano, nelle quali è ſubintrato il Regio fiſco per intereſſi futuri. Le cauſe della bona tenentia. Le prerogatiue, & immunità, che pretendono perſone priuilegiate particulari. Tutti li negotij tra parte donde il detto Regio fiſco non è attore, ne reo, ſe non ſolamente, che il fiſco predetto può hauere alcuno intereſſe futuro, ò per ragione di ſucceſſione, per releuio, adoho, ius patronato, ò altre coſe ſimile. Le franchitie di allogiamenti, immunità di gabelle, & impoſitioni tra vniuerſità, & particulari. Sopra materie di ſeruitij perſonali, & pagamenti di ſalarij. Le cauſe di pagamenti de paſſi, ponti, ſcafe, bagliue tra Vniuerſità, & Baroni, & altri particulari, che pretendeno eſſigere, & altri de non pagare. Le relationi ſopra partiti, che fanno le Vniuerſità per leuarſi da debito. Le prouiſioni, & cauſe, che li debitori delle Vniuerſità nõ poſſano eſſere Sindici, & Eletti conforme alle Regie Pragmatiche, & coſi altri alli quali ſe pretendeſſe obſtarli le dette Regie Pragmatiche, Le cauſe, & prouiſioni, che li Sindici, & altri adminiſtratori delle intratte delle Vniuerſità diano conto di loro adminiſtratione, & che ſi faccino le elettioni delli officiali per lo gouerno di dette vniuerſità conforme alle dette Regie pragmatiche. Le cauſe, & prouiſioni ſopra lo mandare de commiſſarij à fare li cataſti, reuiſioni di cataſti, & in la viſione, & reuiſioni de conti di vniuerſità, & le cauſe, & prouiſioni ſopra li bonatenenti, acciò non ſiano aggrauati, tutte le quali ſopradette cauſe, & prouiſioni ſi haueranno da rimettere, & s'intendano da mò remeſſe come di ſopra è detto al ſopradetto Sacro Regio Conſiglio, & in la ſopradetta gran corte della Vicaria ſe debbiano rimettere, & ſe intendano ſimilmente da mò rimeſſe tutte le cauſe criminali, che ſaranno di delitti commeſsi, ò che ſi commetteranno per Teſorieri, Percettori, maſtri Portulani, Capitanij de graſſa, Dohanieri, & per tutti altri officiali, che hanno trattato adminiſtratione, & conſeruatione di coſe toccanteno al Regio patrimonio, purche ſiano detti delitti di coſe extra l'amminiſtratione di detti loro officij. Et perche non è ſtato poſſibile ſpecificarſi integramente tanto quelle cauſe, & negotij, che hanno da reſtare in

detta

detta Regia Camera, quanto quelli, che ſi hanno da rimettere à detti altri Tribunali per la moltitudine di negotij, & varietà di eſſi, che pendono in detta Regia Camera: ne manco è ſtato poſſibile peruenire, ne antiuedere quelli, che il tempo, & natura de litiganti ponno produrre. Però per tenore della preſente volemo, & coſi lo comandamo, che tutte quelle cauſe, che fuſſero al preſente pendenti in detto Tribunale della Camera, ò che il tempo produceſſe che non fuſſero delle preinſerte declarate, & eſpreſſe, le parte debbiano hauere obligo di hauere ricorſo da noi per commetterle al tribunale alquale ci parerà conueniente, & eſpediente che ſi commettano, hauendo conſideratione alla intentione, che la prefata Maeſtà hà tenuto in ordinare, che ſi faceſſe la preſente Pragmatica: il che ſe prouederà ſenza farſi altro giudicio ſolo che intendere quel che dalle parti ſarà narrato nelli loro memoriali, il che hauemo voluto limitare, & reſeruare à noi, & à noſtri ſucceſſori Vicerè in queſto predetto Regno per ouiare, che nelli Tribunali predetti non ſi habbia da perdere tempo, ne litigare ſopra à chi Tribunale ſpetta la cognitione delle dette cauſe, ma che tutti attendano alla eſpeditione delle cauſe, che li toccano, & così il publico, & vniuerſale del Regno ne ſenta maggiore beneficio. Et perche li conti della Maeſtà Sua coſi del Teſoriero generale, come di qualſiuoglia altro miniſtro pecuniario, è arrendatori ſe vedano con lo decoro, & ſilentio che conuiene, ordinamo, e comandamo, che li rationali, che ſono, ò ſaranno in detta Regia Camera ſin tanto vederanno li detti conti, e li liquidaranno debbiano ſtare in vna camera appartata dal corſo delli negotianti à fine, che poſſano meglio, e più preſto eſpedire la moltitudine de negotij inueterati, e che correranno con il tempo, e che in detta Camera non poſſano entrare ſe non ſolamente le perſone delle quali ſe trattaranno li detti conti, per ouuiare, che neſſuna cauſa ſia baſtante per impedire la effettuale eſecutione delle coſe predette. E perche hauemo inteſo, che la moltitudine di calculi, e cõti, che ſi cõmettono dal detto Sacro Conſiglio à detti rationali li ha occupato, & occupa il tempo, che haueriano da attendere alli negotij, che ſpettano al Regio patrimonio, per la preſente ordinamo al detto Sacro Regio Conſiglio, che non ce li commetta, e quelli che ſe li ritrouaſſero commeſſi debbiano detti rationali interlaſſarli, e detto Sacro Regio Conſiglio li debbia commettere ad altri. E quanto per detti rationali ſi faceſſe contra il preſente noſtro ordine, non ſi poſſa produrre in giudicio, ne ſia valido. Et eſsẽdo ſtabilito il Mercordì, & Sabbato di ciaſcuna ſettimana ſiano giornate in detta Regia Camera per negotij di parte, & con la diuiſione ſopradetta, non ſono più neceſſarij per l'effetto predetto, volemo, & ordinamo in eſecutione di quello, che la prefata Maeſtà ha comandato, che detti dì reſtino deſtinati per conti, & ch'ad eſsi ſi attenda, tanto di mattina, quanto poſt prandium, laſſando per le cauſe fiſcali in la forma ſopradetta lo Lunedì di ogni ſettimana, che per lo paſſato, è ſtato ſtabilito, & in quanto

tocca

tocca alla forma di preſentare li conti di cedule del Teſauriero generale, ſopra il che ſi ſono fatti molti ordini, & ſtabilimenti tanto nel preſentarli, quanto nel diuiderli, & che li rationali li tengano viſti, & che li meſi di Gennaro, & Febraro d'ogni anno ſe communichino, & vedano per li Præſidenti nelle loro caſe; ordinamo, & comandamo, che detti ordini, & ſtabilimenti ſe oſſeruino, guardino, & complano, ſecondo loro ſerie, & tenore, poiche tutti ſono indrizati, & fatti con fine principale, che li negotij di conti ſe accapino, & vedano nelli tempi debiti, & ſe tengano lucidi, & chiari per ſeruitio della prefata Maeſtà, ordinando, & comandando all'Illuſtriſſ. & Magn. Gran Camerario di queſto predetto Regno, Locotenente, Preſidenti, Rationali, & altri officiali preſenti, & futuri di detta Regia Camera, & altri alliquali ſpetta, & appartiene, che debbiano ad vnguem, & inuiolabiliter oſſeruare il tenore della preſente pragmatica, laquale hauemo ordinato notificarſi nel tribunale di quella, & affigerſi in valuis di eſſa, & non ſi faccia il contrario per quanto ſi ha cara la gratia, & ſeruitio della prefata Maeſtà, & ſotto la pena à noſtro arbitrio riſeruata, & hauemo anco di più comandato publicarſi, & affigerſi nelli tribunali del ſopradetto Sacro Regio Conſiglio, & della predetta gran corte della Vicaria, à talche anco in quelli ſe ne habbia notitia, & ſi poſſa la preſente per quanto à ciaſcuno di loro ſpetta eſſequire, & oſſeruare, ſi come ordinamo che l'oſſeruino, & eſſequano, ſotto la pena ſopradetta. Datum Neap. die 5. menſis Octobris 1584.

Don Pedro Giron.

Vidit Cadena pro Regens.

Dominus Vicerex Locumtenens, & Capitaneus gener. mand. mihi.

Baſtida de Muñatones Secretario.

In pragmaticarum primo fol. 64.

PRAGMATICA LXII.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

Don Pedrus, &c. Deſiderando ſua Maeſtà Catholica, ch'il tribunale della Regia Camera della Summaria, doueſſe attendere alli negotij concernenti la conſeruatione, augumento, & buon gouerno del ſuo Real patrimonio, & à fare liquidare li conti delli miniſtri pecuniarij, delliquali vi era infinito numero, da liquidarſi, & tenendo informatione, che per occuparſi detto tribunale in molte cauſe di parti, laſſaua di attendere alli negotij predetti del ſuo Real patrimonio, per li quali il detto tribunale fù inſtituito, ci ordinò con ſue Reali lettere, ſotto la data di 24. d'Agoſto, dell'anno paſſato 1584. che doueſſimo prouedere, & ordinare di fare rimettere al Sacro Concilio di Capuana, tutte le cauſe tra parti, che verteuano nella Regia Camera, nellequali il Regio fiſco non foſse principale attore, ordinandoci di più, che coſi l'haueſsimo ſtabilito per pragmatica quando ci foſſe parſo, & per eſsecutione dell'ordine di ſua Maeſtà, e per hauer noi conoſciuto quanto queſto era conueniente, & neceſſario al ſuo Real ſeruitio, ci parſe con voto, & parere del Regio Collateral Conſeglio appreſſo di noi aſſiſtente promulgar pragmatica, ſotto la data di 5. di Ottobre del detto anno 1587. per la quale furono da noi declarate le cauſe, & negotij, che doueano rimetterſi al Sacro Conſiglio, & alla Gran corte della Vicaria, hauendoci riſeruato di dichiarare, limitare, e riformare la detta pragmatica, ſempre che coſi ci foſſe parſo eſpediente: & perche dapoi d'eſſerſi poſta in eſſecutione detta pragmatica, & oſſeruata dal tempo predetto in quà, ci è occorſo per degni riſpetti douerla in alcune coſe dichiarare, e riformare, perciò con voto, & parere del predetto Regio Collateral Conſiglio, ci è parſo dichiarare, e riformare la detta pragmatica, nel modo ſeguente, videlicet.

In primis, inquanto per detta pragmatica ſtà ordinato, che diuerſe prouiſioni di immunità, di bonateneutie, di cataſti, di paſſi, ponti, & ſcaffe, & altre prouiſioni, che prima ſi ſoleano eſpedire per detta Regia Camera, ſi fuſſero eſpedite per il Sacro Regio Conſiglio, & per eſecutione della detta pragmatica furono dal magnifico, & circumſpetto Preſidente del Sacro Conſiglio diuiſe le commiſſioni delle Prouintie alli Magnifici Conſiglieri, per li quali ſi ſono eſpedite in loro caſe tutte quelle prouiſioni, che prima di detta pragmatica ſi ſoleuano eſpedire dalli Magnifici Preſidenti di detta Regia Camera, conſiderando, che le dette prouiſioni dependeno da cedularij, & numerationi de fochi, quali ſi trouano in detta Regia Camera, & anco naſcono da riti, pragmatice, ordinationi, & decreti generali, & antiqui di detto tribunale, & che ſi ſoleano eſpedire dalli Magnifici Preſidenti di detta Regia Camera in loro caſe, & che per queſto dall'eſpedire di dette prouiſioni non naſce impedimento alcuno alli negotij del Regio patrimonio, per queſto volemo, & ordinamo, che tutte dette prouiſioni quale erano ſolite eſpedirſe in caſa delli detti Magnifici Preſidenti non ſi debbiano più eſpedire dalli Magn. Conſiglieri, ma dalli isteſſi Magn. Preſidenti in loro caſe, oſſeruando in in queſto l'ordinationi, che di queſto tiene il tribunale della Regia Camera, ſicome ſi oſſeruaua, & ſi faceua auante della ſudetta noſtra pragmatica eſpedita di Ottobre del 84. con declaratione, che ſe da dette prouiſioni, che ſi eſpediranno veneſſe à naſcere alcuna lite fra le parti, in laquale ſe haueſſe à procedere à dar termino, & fabricare proceſſo, & da hauerſene à trattare nella banca, & farſene deciſione da tutto il tribunale, & vdire le parti, in tal caſo incontinente detta cauſa ſe debbia remettere al Sacro Conſiglio, ò altro Iudice competente, & accioche li magnifici, & circonſpetto Locotenente, & Preſidenti di detta Regia Camera quando aſſiſteno nel tribunale di eſſa non ſi occupino in firmare dette prouiſioni, ma attendiano ſolamente con la diligentia, & attentione che conuiene alli detti negotij toccanti il Regio patrimonio, ordiniamo, che li predetti magnifici, & circonſpetto Locotenente, & Preſidenti non debbiano firmare le prouiſioni predette nella

banca del detto tribunale, ma in le loro caſe,& coſi inuiolabilmente ſi oſſerui. & perche in detta pragmatica hauemo ordinato, che le cauſe de Demanij ſe doueſſero trattare nel Sac. Conſiglio, hauendo conſiderato, che in dette cauſe il Regio fiſco è molto intereſſato, hauemo determinato reformare in queſto la predetta pragmatica, & perciò ordiniamo, che tutte le cauſe de Demanij ſe debbiano trattare in detta Reg. Camera, come ſe oſſeruaua prima della detta pragmatica. Di più declaramo l'iſteſſa pragmatica, & ordinamo, che le cauſe deciſe per ſententia, ò decreti diffinitiui nel tribunale di detta Regia Camera, nellequali ſi tratta dell'eſecutione di dette ſententie, & decreti ſi debbiano ſimilmente trattare nell'iſteſſa Regia Camera, però quando dalla ſententia, ò decreto ſi fuſſe reclamato da alcuna delle parti, in tal caſo la reclamatione ſe debbia trattare, e decidere nel Sacr. Conſiglio. Et quanto alle cauſe di parti nellequali il Regio fiſco non è attore principale, ne reo conuento, ne autore laudato, volemo, & ordinamo, che ſi oſſerui detta pragmatica, e che ſi debbiano rimettere dette cauſe de parti al Sacro Conſiglio, eccetto ſe in alcuna di dette cauſe vertenti, ò che in futurum verteranno tra parti vi fuſſe alcuno preciſo, & apparente intereſſe del fiſco, è de molta conſideratione nel quale caſo reſeruamo la declaratione à noi qual ſi farà petente il Magnifico Auocato Fiſcale della predetta Reg. Camera ſommariamente, & perche il giorno del Iunedi per pragmatiche, & inſtruttioni di detta Regia Camera è ſtato deputato à trattarſi le cauſe, nellequali il Regio fiſco è attore, & l'intentione di Sua Maeſtà, & noſtra è che queſto ſe oſſerui inuiolabilmente, perciò ordinamo, che in detto giorno del lunedi non ſi debbiano trattare altre cauſe, eccetto quelle, nellequali il Reg. fiſco è attore, ordinando al mag. & circonſpetto Locotenente di detta Reg. Cam. che non permetta alli Magnifici Preſidenti, che facciano il contrario. & accioche ſi poſſano ancora eſpedire le cauſe, nellequali il Regio fiſco è conuento, & l'altre ſopradette ordinamo, che il giorno del Mercordi per la mattina ſe debbiano eſpedire le cauſe predette, però il Mercordì à ſera ſi debbia tornare ꝑ attendere alla liquidatione de' cõti, & che il Sabbato dopò mangiare non ſi torni al tribunale, ma ſi attenda à dare Audientia in caſa, come per vn' altro ordine hauemo comandato, & coſi ſi debbia eſeguire, & oſſeruare, non fandoſi lo contrario per quanto ſe hà cara la gratia, & ſeruitio della prefata Maeſtà. & attalche ſia noto à tutti, & ſi poſſa oſſeruare da tutti quelli, à chi ſpetta, ordiniamo che la preſente ſi notifichi alli Officiali delli tribunali del prefato Sacr. Conſiglio, & della predetta Regia Camera, & ſi faccia notamento in dorſo di eſſa come è ſtata notificata, & ſe ne relaſſa, & affiga copia autentica in valuis delli tribunali predetti. Dat. Neap. die 7. menſis Nouemb. 1585.

Don Pedro Giron.

V. Moles R. V. Cadena pro Reg. V. Lanarius pro R. Dominus Vicerex Locumtenens, & Capit. Generalis mandauit mihi Baſtidæ de Muñatones.

In pragmaticarum primo fol. 120.

Appellationes criminales à curia artis ſerici recipiantur in M. Curia Vicariæ, vbi non tractatur de male geſtis in ipſa arte. hæc dicit Tapia.

PRAGMATICA XIIII.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

MAndamus inſuper prædicta conſideratione moti ſeruari ordinem alias expeditum in in anno 1547. circa appellationes quas in criminalibus cauſis à curia artis ſeriei ad eandem Regiam Cameram interponi ſolitum erat. Addentes appellationes etiam in ciuilibus cauſis, à dicta Curia interponendis, minime de cætero in dicta Regia Camera introduci, ſed appellantes alia adire Tribunalia, exceptis tamen illis cauſis, in quibus de malè commiſſis, vel non benè peractis in arte prædicta tractaretur, quas per eandem Regiam Cameram prout hactenus ſeruatum eſt cognoſci volumus.

Tenor dicti ordinis talis eſt.

CArolus Quintus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, Rex Germaniæ, &c. Hauendo per eſperientia conoſciuto, che molto meglio ſi vedeno, & trattano le cauſe criminali nella gran corte della Vicaria, che in altro tribunale, per queſto vogliamo, che l'appellationi delle cauſe criminali dell'arte della ſeta, vadano al detto tribunale della gran Corte, & in quello ſi habbia da trattare, & determinare, & ve diciamo, & ordiniamo, che da qui auanti non ve habbiate da intromettere, nè impacciare in dette appellationi di cauſe criminali dell' arte predetta della ſeta, ma le laſſarete conoſcere, & trattare in detta gran corte della Vicaria, & coſi eſſequirete, che tal' è noſtra volontà, non facendo altramente per quanto amate la gratia, & ſeruitio delle prefate Maeſtà. Datum Puteolis die 21. Februarij 1548.

Don Pedro de Toledo.

V. Decolle R. V. Loffredus R. V. Martialis R.
Martiranus Secretarius.

CAR. TAP. REG. CONS. ANNOT.

HÆc pragmatica ita ſeruatur quoad id quòd dicitur hic, quòd Regia Camera non cognoſcat, ſed quoad id quòd dicitur appellationes deuolui ad Mag. Cur. Vic. vt ex ordine Impera. Carol. V. non ſeruatur. 1 † Nam omnes cauſæ, quæ à iudice curiæ artis ſerici deciduntur ſi ab eis fuerit appellatum tractantur in Sacr. Conc. vel ad relationem ipſius iudicis reſpectù incidètium, vel reſpectu diffinitiuæ coram Regijs Conſiliariis, quibus committuntur, qui de illis faciunt relationem in aula, cum interuentu aliorum dominorum collegarum, vbi verò tractaretur de malo miniſterio circa artem, in quo adſunt inſtructiones, & ordines Regiæ Cameræ reſpectu intereſſe fiſci, tunc appellatur ad ipſam Regiam Camerã, vbicunq; enim deputatur iudex in aliqua arte intelligitur circa concernentia ipſam artem, vt tradit Iaſ. in l. age cum geminiano C. de tranſact. & Hypol. in ſingul. 561.

Com-

Computa adminiſtrantium pecuniam vniuerſitatum ab vno ex Præſidentibus Regiæ Cameræ dirimuntur habita à rationale, relatione niſi grauitas negotij aliud expoſtulet. h. d. Tapia.

PRAGMATICA XV.

De offic. procur. Cæſ.

PHILIPPVS II.

CVmque multoties acciderit ad noſtras aures peruenire querelas Vniuerſitatum rationem eis reddi appetentium ab his, qui earundem negotia, atq; compendia adminiſtrarunt, nos vt facilis expeditio fiat, illarum petitiones Regiæ Cameræ committere conſueuimus, ſed hominum malitia miniſtrante compertum eſt in dictorum computorum liquidatione, ac ſucceſſiua executione nonnullas oriri altercationes, quæ ſi omnes communicato examine Locumtenentis, & Præſidentium expediri deberent, non parum temporis tribunalium, dictam à principali diuertendo inſtituto conſumeret; Ideo Vniuerſitatibus prædictis in præſenti caſu conſulentes, & huic malo obuiantes, ſtatuimus cum prædicta euenerint, poſſe illum Præſidentem, cui cauſa commiſſa fuerit nomine Regio terminare, & ad executionem procedere, habita à rationali in his, quæ computa diſcuſſionem requirunt relatione, niſi ob importantiam, ac difficultatem emergentis dubij aliter videretur, & hoc tam in pendentibus, quam futuris negotijs ſeruari mandamus.

Fiſcus in cauſis ipſum tangentibus audiatur. h. d. Tap.

PRAGMATICA XVI.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

VOlumus etiam ſeruari decimum ſeptimum capitulum inſtructionum dicti Federici Regis tenoris ſequentis.

Item mandat Regia Maieſtas, quod in cauſis in quibus tangitur intereſſe Regij fiſci, non poſſit aliquo modo procedi T non requiſito Aduocato, ſeu Procuratore Regij fiſci, in quibus cauſis idem aduocatus, ſeu patronus Regij fiſci ſemel, bis, & iterum audiri debeat.

CAROL. TAP. REG. CONS. ANNOT.

NOn requiſito Pragm. hæc nihil noui inducit cum iure communi idem diſpoſitum ſit l. 3. §. diuus, & l. ſi fiſcus. ff. de iure fiſci l. 2. C. ſi aduer. fiſcum l. fin. C. de aduoc. fiſci, 2 vbi † nullam eſſe ſententiã fiſci patrono inaudito latã diſponitur, ſecus in priuato dicendum l. velamento. C. de poſtul. pro fiſco vero ſententia lata eius aduocato abſente valet, quia priuilegium ſuum ſibi nocere non debet l. non eo minus C. de procur. & tenet Peregr. de iure fiſci lib. 7. tit. 2. nu. 3.

Officiales Regiæ Cameræ Summariæ prohibentur mercaturas exercere, munera, aut ſalarium pro cauſis in banca expediendis recipere. h. d. Tapia.

PRAGMATICA XVII.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

SEruandas etiam eſſe volumus, atque mandamus inſtructiones dicti Sereniſſimi Regis in decimonono, ac vigeſimo capitulis earundem inſtructionum notatas, hac ſub ſerie.

Tenor cap. xix. ſuper inſtructionum Federici Regis.

ITem vetat, & prohibet omnino Regia Maieſtas homines, & officiales quoſcumque dictæ Regiæ Cameræ Summariæ poſſe, aut debere exercere mercaturam, aut induſtriam aliquam, aut participare, ſeu partem aliquam habere, & percipere T in arrendamentis, negotiationibus, ſeu partitis faciendis cum Regia curia directè, T nec indirectè cum adminiſtrationibus pecuniarum Regiæ curiæ, aut aliquo ipſorum, ſub pena, & alia grauiori reſeruata ad arbitrium Reg. Maieſtatis.

Tenor cap. xx.

ITem pari modo eadem Regia Maieſtas prohibet, & vetat Præſidentes, & Rationales dictæ Cameræ Summariæ poſſe, aut debere capere pretium, donum, aut ſolutionem aliquam pro cauſis, & computis examinandis, & diſcutiendis per bancam dictæ Cameræ, ſub pena, & ad penam priuationis eorum officiorum, & alia grauioris, reſeruata arbitrio dictæ Regiæ Maieſtatis.

CAR. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

IN *arrendamentis*. De iure communi prohibentur † officiales emere, ea quæ authoritate officij, quod adminiſtrant venditioni exponuntur ſub pena quadrupli, idq; procedit tam in habentibus, quàm in non habentibus iuriſdictionem l. non licet, & l. qui officij cauſa ff. de contrah. empt. Bar. in l. aufertur. §. quod à Præſide ff. de iure fiſci, quod etiam ad eorum domeſticos extenditur l. 1. C. de contract. iud. & l. principalibus ff. ſi cert. petat. idem eſt prohibitum in Francia teſto Rebuff. ad conſtit. Galliæ tit. de mercatoribus art. 1. gloſ. 6. T 1

T *Nec indirectè*. Benefacit tex. in l. 2. §. 1. ff. de adminiſtrat. rer. ad ciuit. pertin. cum alijs per Peregrin. adductis in tract. de iur. fiſci l. 4. tit. 7. num. 7. qui pluribus optimè materiam huius pragmaticæ exornat num. 5. cum ſequent. † Poteſt tamen officialis perpetuus palam publicè, & bona fide contrahere, vt tradit And. in cap. 1. de feudo guardiæ. Quod tamen eſt intelligendum etiamſi per ſuppoſitam perſonam emeret cum id non dolo fiat, ſed potius in beneficium rerum fiſcalium, ne licitatores timore inducti à licitatione deſiſtant, prout per Regiam viſitationem in cauſa Illuſtriſſ. Marchionis Gruttulæ, olim Regij Generalis Theſaurarij deciſum fuiſſe teſtatur peritiſſ. vir † Io. Franciſcus de Ponte Marchio Morchoni alias à nobis non tamen ſufficienter commendatus in conſil. 49. in princ. qui num. 63. intelligit hanc pragmaticam non habere locum † in Theſaurario, qui eſt Collateralis Conſiliarius, nec comprehenditur inter officiales Reg. Cameræ, de quo tamen dicto dubitarem ſalua tanti iuri domini mei reuerentia, nam 2 3 4

licèt ratione diſtincti officij, & prærogatiuæ ſedêdi inter Conſiliarios Collaterales reputetur, non tamen deſinit eſſe inter officiales Regiæ Cameræ, cum per Regiam pragmaticam ſeptimam de officio quæſto. ſtatutum ſit, † vt Theſaurarius interueniat in eadem Regia Camera tempore quò venduntur gabellæ, & fiunt locationes, (ſiuè vt vulgari loquar ſermone) affictus introituum Regiæ Curiæ, cum etiam reddat computa in ead. Regia Camera; benè tamen fateor, quod num. 64. tradit prag. iſtam procedere, & loqui de induſtrijs, mercaturis, ac participationibus in arrendamentis, & partitis rerum, quæ venduntur pro ſeruitio Regiæ Curiæ, & alijs, quod non procedit in cauſa illa ſecundum ea, quæ in dicto Concillio traduntur, ſubmitto me tamen tanti viri eruditione.

Officiales Cameræ incumbant expediendis proceſſibus, & liquidationes Adoharum, & Releuiorum fiant per Rationales ipſius Cameræ. h. d. Tapia.

PAGMATICA XVIII.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

DEclarandum duximus tertium capitulũ inſtructionum dicti glorioſiſſimi Imperatoris, cuius verba hæc ſunt.

Item mandamus, quòd Locumtenens ſimul cum Præſidentibus diligenter attendant in recognoſcendis informationibus, & proceſſibus vndique prouenientibus, agitatis, & petẽtibus in dicta Camera indeciſis, & alijs omnibus, quas, & quos de nouo capi, ſeù agitari, vel tranſmitti, aut deuolui contigerit in dicta Camera, ipſaſq; informationes, & proceſſus pro faciliori expeditione committat ipſis Præſidentibus, & Rationalibus, quibus conuenit æqualiter inter eos diuidendo, vt referant certa die per ipſum ſtatuenda: Et in relatione vnuſquiſque per ordinem habeat diem ſuum, ſicque decidenda decidant, & prouidenda prouideant: vt omnia fine debito terminentur. Et quoad commiſſiones informationum faciendas rationalibus, intelligatur de illis informationibus, quæ pro R releuiorum, ſiue L adhoarum liquidatione captæ ſunt, aut ex computorum diſcuſſione capiuntur, quæ quidem Rationalibus committi poſſint, & cum tali declaratione dictum capitulum ſeruari iuſsimus.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

R *Eleuiorum.* Eſt autem releuium præſtatio quædam, quæ à ſucceſſore in feudo ſoluitur directo domino inſignum deuotionis, & cenſus, ac reuerentiæ, quæ illi debetur, vt tradit Marin. Frecc. de ſubfeud. lib. 2. 3. authorit. num. 3. † ſed quomodo fieri debet hæc liquidatio medietatis fructuum diuerſiſſimè loquutos eſſe doctores inuenio, quos refert Marin. Frecc. loco citato num. 28. ſed vera practica eſt, vt fiat coacernatio trium annorum, vt ex ipſa eliciatur vnus annus cuius medietas ſoluitur, de qua materia releuij dicemus in conſtit. poſt mortem, quæ practica deſumitur ex Salic. in l. fœminæ §. his illud C. de ſecund. nupt.

L *Adoharum.* Adoha dicitur ſeruitium, quòd preſtatur in Regno à vaſſallo pro feudo redditus 20. vnciarum, eſtq; ſeruitium reale in locum ſeruitij perſonalis, quod vaſſallus præſtare tenetur cum tribus æquis, & armis per tres menſes, & dicta eſt adoha ab adunamento, nam vaſſalli, qui habebant feuda minoris reditus, quam viginti vnciarum adunabant ſe, & præſtabant vnum militem, quòd latè declarauimus in rub. de conſtit. Princip. cap. 4. num. 59. & ſeq. Hodie hæc adoha confunditur ſub ſeruitio reali, quod fit à Règno ſuæ Maieſtati ducatorum 600. mil. quolibet anno, quorum quarta pars ſoluitur à Baronibus, cætera vero quantitas ab vniuerſitatibus tam demanialibus, quàm Baronum.

In ſcripturis præſentandis apponatur dies, & nomen præſentantis. h. d. Tapia.

PRAGMATICA XIX.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

STatuimus etiam earundem Caroli Imperatoris inſtructionum, hæc ſeruari Capitula, quarum, videlicet, octauum, nonum, decimum nonũ, vigeſimum primum, vigeſimum tertium, vigeſimum quartum, & vigeſimum quintum. Hoc addentes circa decimum nonum capitulum, quod in præſentatis, quę de cetero fient ſcripturarum ceterarumq; petitionum vltra diem præſentationis earundem, nomen atque cognomen præſentantis apponantur.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

T HOc ideo fuit introductũ, nã cum † producens ſcripturam cenſeatur fateri omnia in ea contenta vera eſſe, vt per Bar. in l. poſt legatum ff. de his quibus vt indig. ſequitur, vt intersit Regij fiſci ſcire præſentantes, ne poſtea mendatijs veritas obumbretur.

Aſſignentur dies rationalibus pro computis referendis. h. d. Tap.

Tenor cap. iiij. inſtructionum Caroli. Imperatoris.

ſ Imiliter præcipimus aſſignari, rationalibus ipſis prius auditis, diem certam, in qua eorum quilibet, debeat vnumquodque computum eis commiſſum in Banca referre, dummodo terminum infra per nos præfigendum ad ipſorum computorum expeditionem non excedat: quem preterire non liceat, vt ſic diligentius curent ipſorum computorum expeditionem perficere.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

IAm ſupra in prag. 5. diximus diem Iouis, & Veneris aſſignatum fuiſſe rationalibus, vt computa ſibi commiſſa referant.

Locumtenens committat in banca computa rationalibus de quo fiat notamentum per notatorem, & actorum magiſtrum hoc dicit Tapia.

Tenor cap. ix.

ſ ITem mandamus, quòd computa officialium, & miniſtrorum noſtræ curiæ, quæ exhibentur in Camera committantur per Locumtenentem in banca dictæ Camerę rationalibus, & non alibi, & quod de eis, & eorum commiſſione, & aſſignatione facienda, fiat notamentum per notatoré prout fieri conſuetum, necnon per magiſtrum actorum

dictæ

dictæ Cameræ in regiſtro ſeparato, prout hactenus conſueuit, vt de præſentatione, commiſſione, & aſſignatione ipſorum habeatur certa notitia. Qui notator, & magiſter actorum, necnon fiſci procurator teneantur, & debeant ſingulis diebus certiorem facere Locumtenentem, & Præſidentem de computis, quę fortaſſe in termino infra ſtatuto per miniſtros non fuerint præſentatæ, vt debitè prouideatur indemnitati noſtræ Regiæ Curiæ, nec deſiſtant donec fuerit prouiſum.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

a QVod hic dicitur † Locumtenentem debere committere computa in Regia Camera propter negotiorum multitudinem hodie non ſeruatur: ſed in ſua domo committit. Solet tamen ingrediens Regiam Cameram dicere Præſidentibus ſe commiſiſſe negotia rationalibus, & tradere notatori liſtam notādam quæ poſtea traditur actorum magiſtro.

Proceſſus compilentur, & æqualiter inter ſcribas diuidantur, & facta concluſione conſignentur actorum magiſtro. h. d. Tapia.

¶ ITem mandamus, quòd magiſter actorum, & ſcribæ ordinarij dictæ Cameræ debeant ordinare, & compilare proceſſus fabricandos in eadē Camera: Ita tamen quòd dicti proceſſus committantur æqualiter, vt omnes ex dictis ſcribis participent tam de lucro, quàm de onere. Et poſtquam proceſſus fuerint concluſi, debeant conſignari dicto actorum magiſtro, qui illos fideliter, & diligenter debeat conſeruare: Et ſi quid emolumenti ex inde euenerit, quòd ad ſcribam, qui proceſſum conficit de conſuetudine, & ſtylo dictæ Cameræ pertineat, præfatus magiſter actorum diligenter procuret, quod ad ipſum ſcribā perueniat, donec in ſeruitijs Cameræ perſeuerauerit, & non aliter.

Numerus ſcribarum limitetur arbitrio Proregis, & Locumtenentis. h. d. Tapia.

¶ ITem mandamus, quod ſcribæ dictæ Cameræ ad arbitrium Illuſt. Viceregis, & dicti Locumtenentis reducantur ad certum numerum, vt habilius ex inde viuere poſſint, ac euitentur inconuenientiæ, quas multitudo ſæpe parere ſolet, ne multitudo generet confuſionē, de quibus volumus eligi per Illuſtriſs. Viceregem noſtrum cum Conſilio Locumtenentis rationalis in locum eorum, quos deinceps vacare contigerit.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

DE confuſione vitanda videatur quæ ponit Petrus Rebuff. in l. vnica in præfat. in 2. notab. C. de ſentent. quæ pro eo, quòd intereſt.

Scripturæ Cameræ nemini oſtendantur, neq; de eis detur copia abſque licentia Locumtenentis. h. d. Tapia.

Tenor cap. xxiij.

¶ ITem mandamus quod nullus omnino officialis, aut miniſter dictæ Camerę, ſeu alius quiuis, & præſertim dicti Rationales, magiſter actorum, & ſcribę, & conſeruator ſcripturarū audeant de ſcripturis dictę Regiæ Cameræ alicui aliquam oſtendere, ſeù publicare, vel à dicta Regia Camera extrahere originalem, nec copiā quamcunque alicui dare abſque dicti Locumtenentis, vel eius qui eius vices geſſerit licentia: cum non ſit conueniens, quod ſcripturæ Cameræ præſentatæ inconſultè publicentur ſub pęna ſui ſalarij, & priuationis officij, arbitrio Maieſtatis noſtrę.

Adnotentur proceſſus in quibus fiſcus eſt actor, in libro diſtincto, de quo curam habeat fiſci patronus. h. d. Tapia.

PRAGMATICA XX.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

ADuertentes inſuper ſatis expedire rectæ adminiſtrationi iuſtitiæ, ac Regio ſeruitio, ſi cauſarum in quibus Regius fiſcus ſua iura proſequitur, ſemper ab his, quæ noua perquiſitione Cathol. Regis, vel eius pro tēpore Viceregis pateat, illorumq; curſus non quieſcat, & debitum finem accipiant, quòd vix fieri poſſe cognoſcimus, ſi omnes in vnum non annotentur, cum omnium tenere memoriam natura impoſſibile ſit, ſtatuimus, & mandamus librum omnino fieri per magiſtrum actorum dictæ Cameræ, in quo cauſæ omnes pendentes, in quibus fiſcus actoris vices ſubſtinet, ac pariter futurę, in quibus fiſcus aget, annotari debeant vna cum annotatione commiſſariorū, quibus commiſſæ ſunt, ac ſcribarum, ſeù actuariorum qui illas agunt, qui liber per fiſci aduocatum conſeruetur, & tandē per eundem fiſci aduocatū, quàm procuratorem, ſolerti qua decet ſollicitudine adhibita percurratur, vt ad earundem cauſarum expeditionem, prout illarum qualitas, ac temporum opportunitas exegerint, peruenire poſſit neceſſitate imminenti actorum magiſtro Regiæ Camerę, quam primum ipſe annotauerit commiſſionem per Locumtenentem faciendam, illam eandem in libro præfato tranſcribendi. quem librum bis in menſe in banca Regiæ Cameræ, Locumtenente, & Pręſidentibus, Aduocato, & Procuratore fiſci aſſiſtentibus viſitari iubemus, vt inde videatur, quid pro illarum expeditione fieri oporteat. & vt eadē notitia ſemper per Locumtenentem habeatur, mādamus ciuilem librum per Locumtenentem teneri, cuius libri viſitationem præfatam fiſci aduocatus diligenter procuret: Et quolibet menſe die Sabbati vltimi cuiuslibet menſis de ſtatu dictarum cauſarum, & quid in eis prouiſum ſit per Regiam Cameram, nobis fiat relatio: Et quilibet videlicet ex commiſſarijs ſtatum cauſarum eis commiſſarum nobis referat.

Informationes omnes conſeruentur in arca duabus clauibus clauſa, & duo conficiantur libri. h. d. Tapia.

PRAGMATICA XXI.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

ITem mandamus omnes informationes, tam de ordine Regiæ Camerę captas, quàm capiendas,

Digitized by Google

ac ad eandem quomodolibet transmittendas in arcã ad id deputanda reponi, ſub duabus clauibus clauſa, quarum alteram Regij fiſci Aduocatus, alteram verò magiſter actorum retineat, quarum informationum duo conficiantur libri, quorum vnus ſit penes fiſci procuratorem, alius pariter per actorum magiſtrum conſeruetur, quæ cum fuerint Præſidentibus commiſſæ in libris præfatis annotentur, & cum ſuper eis eſſe procedendum fuerit decretum, tunc in libro cauſarum, quem ſupra ſtatuimus, annotentur, & in dictis libris informationum annotetur nomen illius, qui in tali caſu ſcriba deputatus erit, taliter declarantes cap. 20. inſtructionum Caroli Imp. in ceteris autem omnibus præfatum cap. 20. ſeruari mandamus, quod eſt tenoris ſequentis.

Actuarij in proceſſu notent. numerum cartarum, in quibus conſiſtit, & cum diſtinctione nominum, & cognominum litigantium, idq; adnotent in regiſtro Tapia.

Tenor cap. xx. inſtructionum Caroli Imp.

§ Item mandamus, quòd dictus magiſter actorum in vnoquoque proceſſu concluſo, ſiue agitato in Camera, ſiue deuoluto per viam appellationis debeat manu propria annotare numerum cartarum, in quibus conſiſtit, & ſimiliter in omnibus informationibus, tam de mandato Cameræ captis, quàm alijs magiſtratibus Regni ad ipſam Cameram traſmiſſis, & proceſſus, ac informationes cum diſtinctione nominum, & cognominum, nec non cauſarum ſuper quibus ſunt compilati recepti, cũ numero ipſarum chartarum deſcribere, & annotare in regiſtro, ſeu quinternione ſeparato, & quoties contigerit per Locumtenentem committi Præſidentibus, aut Rationalibus, debeat in alio quinterno dies in quo tranſmittuntur annotare, ac nomen, & cognomen illius officialis, cui tranſmittuntur, necnon nuntij per quem apportantur, & ſimiliter annotare diem reſtitutionis, & per quem fuerint reſtituti, Ita quod dictus magiſter actorũ curam, & diligentiam adhibeat recuperandi, & conſeruandi omnes dictos proceſſus, & informationes.

Hoc hodie ſeruatur reſpectu annotationis dictarum informationum in libro.

Notator in conſultis, & bilancijs conſenſum apponat non expreſſo conſenſu maioris partis, vel hominum præſidentium, notet tamen in folio particulari, & in libro notamentorum. h. d. Tapia.

PRAGMATICA XXII.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

Item volumus, atque iubemus pragmaticam editam per Cæſaream Maieſtatẽ in anno 1540. circa ſubſcriptionem notatoris in conſenſu apponendo, ac Præſidentium in bilancijs, & conſultis tranſmittendis per eandem Regiam Cameram ſeruari, hoc tantum innouato, quod tam ſi omnes eiſdem fuerint ſententiæ, quàm ſi maior pars in vnam opinionem concordauerit, conſenſus ſimpliciter apponatur, prout hactenus ſeruatum extitit, non autem dicatur conſenſu maioris partis, ne ex hoc partes vnanimi ſententia, vel diſformi iudicio vocatas eſſe cauſas intelligant, ſufficit enim votum cuiuſcumq; in libro notamentorum ſecretò, vt fieri conſueuit, deſcribi, & conſeruari, ſed quod vnanimi ſententia negotium deciſum fuit in ſeparato folio intus conſultationes notentur particulariter vota, ne Regem, vel Proregem aliquid lateat, firma tamen illa remanente quatenus diſponit bilancia, & conſultationes Regi, vel prò Regi tranſmittendas à Locumtenente, & Præſidentibus ſubſcribi debere, cuius tenor hic ſequitur.

Inſuper præcipimus, & mandamus, vt omnes conſultationes, quæ tranſmittuntur Maieſtati noſtræ, aut Proregi in Regno noſtro expediantur in plena banca, cum expreſſo voto omnium Præſidentium, & Rationalis conficientis illas, & vota notentur in libro notamentorum, nec aliter inconſultis præfatis, nec etiam in alijs litteris, aut prouiſionibus intra Regnum tranſmittendis notetur conſenſus notamentorum, qui quidem conſenſus quando non eſt nemine diſcrepante, ſed maioris partis ſcribatur, videlicet conſenſu maioris partis, & non ſimpliciter, ſub pena priuationis officij ſui, pariformiterq; bilancia Regni noſtri, quæ conſuetis temporibus, prout Vicerex expoſtulabit, Maieſtati noſtræ tranſmittuntur, cum interuentu omnium Præſidentium, & Rationalium expediantur, & ab omnibus Præſidentibus, tam bilancia, quàm conſultationes nobis, aut pro Regi noſtro tranſmittendæ ſubſcribantur.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

Maioris partis. Maior enim pars attenditur ad quod facit tex. in l. penul. in fin. C. de legat. on. lib. 10. ibi ma- 1
ioris partis probauerit aſſenſus l. quod maior. ff. ad municip.
† ſed circa hoc, eſt animaduertendum non ſemper in Regia
Camera requiri ad ſententiam proferendam maioris partis
numerum, nam ſeruatur, vt quoties pares fuerint Præſidentes
in voto proferatur ſententia pro reo.
Hinc orta fuit quæſtio in Regia Camera, me in ipſa vti ad-
iuncto interueniẽte in quoddam articulo ſuſpitionis, cum fuiſ-
ſent vota paria fuit dubitatum ſtãte ſtylo prædicto Regiæ Ca-
meræ, in cuius fauorem eſſet proferenda ſententia diſcuſſum
fuit quis eſſet actor, vel reus in hoc iuditio recuſationis di-
cebant aliqui ex dominis † reum eſſe illum, qui principaliter 2
fuit conuentus, & illud iuditium ſuſpitionis, quod eſt incidẽs
regulari debere ab illo principaliter intentato ad quod indu-
citur tex. in l. libertus C. in ius vocan. vbi ſi libertus eſt con-
uentus, licèt proponat aliquas exceptiones in quibus ſit actor,
non per hoc veniã petere tenetur, † acceſſorium .n. ſequitur 3
naturam ſui principalis, vt in regula acceſſorium de reg. iur. cũ
concordantibus, † & incidentia, atq; emergentia iuditij ſe- 4
cundum naturam principalis regulantur Bar. & Bal. in l. 1. &
2. C. de ordin. iudic. Specul. in tit. de offic. omn. iud. §. po-
ſtremo verſ. videndum, vnde cum in illo iuditio erat plu-
rium creditorum comparuiſſet quædam domina conſangui-
nea cuiuſdam præſidentis (poſtquam in eodem comparuiſſet
ille, qui ſuſpitionem proponebat) & ex eius credito præten-
deret excludere ſuſpitionem proponentem pro certa parte
eius crediti, vti poſteriorem videbatur, quod iſte proponens
eſſet reus, & pro eo ferenda ſententia, ſed contrarium fuit
pronunciatum in beneficium Regij fiſci, vt interueniret præ-
dictus Præſidens, & ſolueret pœnã proponens, dicebant enim
huius partis defenſores † iuditium iſtud ſuſpitionis, licèt in- 5

ſidens

6 cidens eſſe iuditium ſeparatum à principali iuditio, † intantum quod olim apud epiſcopos huiuſmodi ſuſpitiones proponerentur, vel apud logothetã, vt per Ritum M. Cur. Vic. nu. 365. & licèt hodie per eoſdem collegas iudicetur, negari tamen non poterat quin iuditium eſſet ſeparatum, ſicut etiã nec inficiari poteſt iuditium eſſe cum, & libellus offeratur, lis conteſtetur, terminus detur, ſententia exequatur, & ſuam habeat inſtantiam per Regiam prag. Illuſtriſſ. Comitis Mirandæ. Et

7 † licèt à ſententia non appelletur, ab incidentibus tamen appellatur, quæ non poſſunt reparari in diffinitiua, vt tradidit peritiſſimus Præſidens de Franch. deciſ. 408. ſi ergo eſt iuditium ſeparatum, quis in eo ſit actor, quis reus inſpiciendum erat, actorem dicebant proponentem ſuſpitionem, conuentum non vnum, ſed plures; iudicem de cuius intereſſe agebatur in tollenda ſibi in ea cauſa iuriſdictione commiſſa, & in auferendo partem pœnæ per Regiam pragmaticam ſibi conceſſæ, quando iudicaretur non debere interuenire fiſcum, de cuius etiam intereſſe agebatur, tam pro pœna exigenda, quàm

8 etiam ne iudex datus remoueatur, & partem † alteram, licèt non poſſit comparere ad defendendum Iudicem ex frequentiori ſtylo Sacri Concilij, & Regiæ Cameræ, ne videatur iudicem affectare, diuerſimodè tamen ſeruatum fuit, nam

9 † Regens ille Fornarius, qui inter aduocatos primarios, & Regios miniſtros digniſſimum ſemper locum habuit ob eius probitatem, & doctrinam in cauſa Marchionis Grutteriæ cum Principe Roccellæ admiſit vtriuſq; partis aduocatos, & in cauſa

10 † Excellentiſſimi Ducis Sueſſæ, apud Sedem Apoſtolicam pro glorioſiſſimo Rege noſtro acceptiſſimi, atq; eximij oratoris cũ Regio fiſco, idem fuit obſeruatum: nam quod dicitur in l. obſeruandum ff. de iuditijs habet locum in iudice dando, non autem in iudice iam dato. his addebatur iuditium principale fuiſſe iudicium graduationis, in quo licèt inter ſe creditores alter alterum excludendo dici poſſit actor, & reus, principalis tamen reus erat cõmunis debitor, qui poſſidebat, & quod

11 dicitur † emergentia, & incidentia debere ſequi naturam principalis iuditij, hoc habet locum in ijs, quæ non ſunt penitus ſeparata, ſecus verò quando eſſet aliquod incidens, quod licèt proponatur à reo, qui in exceptione dicitur actor l. 1. de exception. attamen natura iuditij non mutatur.

Præſidente cauſam referente, aduocatiſq; illam defendentibus, cæteri Præſidentes ſileant. h. d. Tapia.

PRAGMATICA XXVI.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

ITem ſtatuimus, atq; mandamus Locumtenentem, Præſidentes, Aduocatum, & fiſci Procuratorem dum Camera regitur attentiſſimè negotiorum expeditioni incumbere, nil extraneum admiſcentes, vt omnino horæ ad id deputatæ, vtiles dictæ negotiorum expeditioni decurrant, & dum cauſæ per aliquem Præſidentem referuntur, ceteri ſilentium inter ſe adeo præſtent, quòd cauſas à principio, vſq; ad finem intentiſſimè intelligant, Id etiam ſeruari iubemus, dum Aduocatorum propoſitiones, & allegationes auſcultãtur non ſemetipſos impedientes in ſignandis prouiſionibus in banca, ne, dum quando cauſæ referuntur, Præſidentes adinuicem alter alterum interrumpat, & ſi cui à commiſſario referente de aliqua facti qualitate certiorem reddi deſiderium occurrit, id partibus abſentibus dum inter ſe cauſam diſcutiunt adimplebunt, contrarium nullatenus attentaturi, hoc idem inuiolabiliter obſeruando, dum fiſci patronus facta cauſarum dicit, eaſq; perorat, dum computa diſcutiuntur, ceteraq; negotia omnia tractantur.

Scriptura neceſſariæ fiſco ab omnibus officialibus ſtatim conſignentur. h. d. Tapia.

PRAGMATICA XXVIII.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

MAndamus etiam, dum pro Regio fiſco negotia ab eius Aduocato, ſeu Procuratore requirũtur, ſpectabilis ſcriba Portionis, eius officiales, & magiſter Theſaurerius genaralis, ac Rationales, actorum magiſter, & notator Cameræ Summariæ, ceteriq; illius officiales pro copia ſcripturarum, ſeu partitarum computorum, vel pro computis aliquibus faciendis, aut pro quauis alia cauſa eorum officia tangente, ſtatim ſumma cum diligentia id expleant, ne ex mora fiſcus iacturam aliquam patiatur.

PRAGMATICA XXIX.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

PEr inſtructiones dicti Sereniſs. Federici Regis in ſeptimo, & octauo capitulo contentas prouiſum extitit officiales, & miniſtros Regiarum pecuniarum exactores in terminis per Cameram præfigendis, cautelas non producentes pro computorum lucidatione, ac liquidatione in partitis, in quibus cautelæ non producebantur, ſignificari debere iuxta Cameræ ſtylum, quod approbans inuictiſſimus Carolus Imperator, præfatus idem in 12. & 16. ſuarum inſtructionum capitulis ſtatuit, illo addito ſignificatorias de expediendis paratã executionem habere, & earundem partitarum rationem haberi non debere, etiam ex cautelarum ſecuta productione, niſi in ſequentis anni computo, vt ex dictis inſtructionibus apparet, quorum tenor talis eſt.

Rationales Cameræ ſummo ſtudio vacent computis, dubia in banca notificantes, cum ſeq.

EX PRAGMATICA XXIX.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

§ ITem quilibet Rationalium Cameræ ſummo ſtudio, & exactiſſima diligentia ſingulis diebus, & horis ſtatutis, deputatis, & ordinatis per Cameram, vacare, & intendere debeat celeri expeditioni computorum contentorum, & declararum in folio cuiuslibet ipſorum Rationalium, tam in accipiendis cautelis, quàm in aſſumendis, & dandis dubijs. Quibus aſſumptis Rationalibus cuius intererit dubia illa in Banca declarare, & nota facere teneatur, & debeat diligenter, adhoc vt Locumtenens, & Præſidens facti certiores concedere, ſtatuereque terminum partibus valeant ad liquidandum, & liquidatum habendum. quo termino

mino elapſo idem rationalis abſq; mora, & cunctatione aliqua relationem faciat in bancha, vel de dubijs non liquidatis, vel quod is rationalis de ſufficienti liquidatione eſſet in dubio. Quibus intellectis, & declaratis, Locumtenens, & Præſidentes ad deciſionem dubiorum eorundem, atque ad ſignificatorias litteras, iuxta ſtylum Cameræ valeant procedere.

Tenor cap. xij. Caroli Imperatoris inſtructionum.

Item mandamus Rationalibus dictæ Cameræ, & cuilibet ipſorum, quod ſummo ſtudio, & exactiſſima diligentia ſingulis diebus, & horis ſtatutis per eandem Cameram vacare debeant circa celerem expeditionem computorum, tam in accipiendis cautelis quas per ſe, & non per alios videant diligenter, & conſiderent, tam in aſſumendis, & dandis dubijs, quàm in referendis in bancha ipſis computis, & cautelis, prout res exegerit. Ita quod ſtatim aſſumptis dubijs, ſine mora, & dilatione dubia ipſa in bancha nota facere, & declarare teneantur omni mora poſtpoſita, ad hoc vt Locumtenens, & Præſidentes facti certiores, ſtatuere valeant ſi abſque alia dilatione, prætextu termini ſupra in præcedenti capitulo aſſignati, debeat procedi ad deciſionem, vel ex cauſa legitima noua dilatio dari partibus ad reſpondendũ, & liquidandum, & liquidatum habendum, & ſi fuerit data noua dilatio, ea elapſa rationalis ad quem ſpectat, abſque mora, & dilatione aliqua nulla expectata interpretatione, aut qualibet alia requiſitione relationem faciat in bancha de dubijs non liquidatis, vt ipſis intellectis, ad deciſionem, & liquidationem eorundem, iuxta ſtylum Cameræ procedi valeat. Ita quod Rationalis ipſe non deſiſtat à commentatione dictorum dubiorum in bancha continuatis diebus, donec fuerit per dictum Locumtenentem, & Præſidentes de iuſtitia ſine debito deciſa, & terminata: Cum ſcire debeãt ad onus officij ipſorum Rationalium ſpectare taliter expeditionem computorum ſollicitare, ne aliquid dubij remaneat, aut ipſorum dubiorum deciſio in longum protrahatur, in graue damnũ, & intereſſe noſtræ Regiæ Curiæ.

Rationales diligenter computa examinent. b. d. Tap.

PRAGMATICA XXXIII.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

Similique modo mandamus ſeruari nonum, & decimum capit. inſtructionum Federici Regis, & 15. inuictiſſimi Caroli Imperatoris, huiuſmodi tenoris.

Tenor cap. ix. inſtructionum Federici Regis.

Item quilibet Rationalis Cameræ procuret cum ſolerti diligentia habere, & examinare computa particularia, quæ dependent ex computis cuiuslibet ipſorum Rationalium conſignatis, ac pari modo habere quinternos apodixarum. Quorum computorum particularium, & quinternorũ apodixarum ipſarum diligens examinatio, quam rationalium ſolertia, cura, & ſtudium maxime curare debent, Regię Curiæ erit vtiliſſima.

Regia Camera non admittat in beneficium theſaurarij ſolutiones, quæ fieri debent præcedente apoca particulari Proregis, ſed illas teneatur cum computis exhibere. b. d. Tapia.

PRAGMATICA XXXII.

De officio proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

Iubemus etiam Theſaurarium generalem in productione computorum per eum præſentandorum vna, & ſimul cum ipſis computis præſentare debere apodixas particulares per nos expediendas pro ſolutione per eum facienda, iuxta ordinem per nos expeditum, cuius tenor iſte eſt.

Tenor dicti ordinis talis eſt.

PHILIPPVS &c.

Perche, come ſapete d'alcun tempo in quà ſi è coſtumato, & al preſente ſi coſtuma, che il Magnifico general Theſauriero non può pagare liberanza alcuna ordinaria, ſenza poliſa noſtra particulare, & intendemo che detto Theſauriero al rendere che fa di ſuoi conti in queſſa Regia Camera non preſenta dette poliſe particulari, ma ſolamente dona conto del pagamento per vigore delle liberanze, n'ha parſo per quel che conuiene al ſeruitio de ſua Maeſtà, & alla indemnità della Regia Corte, poi che dette liberanze ordinarie non ſi poſſono pagare ſenza poliſa noſtra particulare, faruí la preſente, per la qual vi dicemo, & ordiniamo, che da qui auanti non debbiate accettare, nè far buono pagamento alcuno al detto Magnifico Theſauriero, nel qual debbiano precedere le poliſe noſtre particulari, poiche ſenza quelle non può, nè deue farſi, non preſentando dette poliſe particulari, che coſi conuiene al ſeruitio di ſua Maeſtà.

Datum in Palatio Regio propè Caſtrum nouum Neap. die 5. menſis Iulij 1559.

Don Peraſan.

V. Albertinus R. V. Villanus R. V. Reuerterius R.

Ioannes de Soto Secretarius.

Significatoriæ auditis partibus expediantur in plena banca, ne retardetur exequtio. b. d. Tapia.

EX PRAGMATICA XXXVII.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

Quæ omnia non ita examuſſim ſeruata fuere ab officialibus Regię Cameræ Summariæ, variè prædicta interpretantibus, quo circa, vt omnibus dubitandi occaſio ſileat, ſtatuimus, atque

que iubemus ſignificatorias omnes de cetero fieri debere in bancha Locumtenentis, & Præſidentiũ, adhibito examine, & concurrenti conſenſu, quæ omnes, & etiam illæ, quæ præceſſerint ex introitu exitum ſuperante, aut computorum diſcuſſione, ac declaratione computantibus in bancha auditis, ſiuè monitis, & pariter illæ quæ ex cauſa releuiotum dependent, iuxta liſtam introituum à partibus præſentatam, omni modo executioni tradantur. Illæ etiam, quæ procedunt ex releuiorum informatione de ordine Cameræ factæ, ſuper quæ is, de cuius agitur intereſſe, ſummariè auditus ſit, modo defenſionibus limina non ſe claudantur, illam in exequendo vim obtineant, quam dicti Sereniſſimi Reges ſtatuere in ipſiſq; dictarum pragmaticæ, & inſtructionis ſeries obſeruetur, illo tantum excepto, quod facta ipſarum debita executione Rege inconſulto, deductio fieri non potuiſſet, decernentes poſſe eandem Regiam Camerã, quæ ex ſignificatoriarum, expeditione proceſſit, cognita partium iuſtitia, data tamen prius nobis notitia, ipſas à grauamine releuare. Quo verò ad ſignificatorias ob cautelarum non productionem procedentes, ſtatuimus illas etiam paratam habere executionem, interdicentes ſuperſeſſoriarum expeditionem, prout in præinſerta pragmatica dictus Sereniſſ. Ferdinandus primus diſpoſuit: verũ, ſi dum executioni ſollicitè, ij, quorum cura eſt, incunbunt, antequam ex toto talis executio abſoluta ſit, produci contingat cautelam ex omni ſui parte concludentem, & validam, tunc eam admittendam duximus, vt ſignificatoria parti alieni damnum eſſet allatura, quatenus vero miniſtrum pecuniarium reſpicit, illud inuiolabiliter obſeruari iubemus, ſcilicet de ea rationem non haberi, niſi in ſequentis anni computo. quod ſi id fieri nõ poſſet, quia illo forſan anno officialis ſuo fungeretur officio, mandamus miniſtrum prędictum, qui pro dictæ ſignificatoriæ executione quantitatem in ea contentam exoluerit, illam in ſequenti anno ab eius in officio ſucceſſore recuperaré poſſe. Hoc tamen declarando, quod ſi contra Prouinciarum Perceptores ſignificatoriæ expeditæ fuerint ex cauſa reſiduorum Prouinciæ non exactorum tempore pręſentationis computorum, & poſt præſentationem iam dictam, reſidua prędicta exacta fuerint; ſolutaque pecunia cui ſoluenda erat, in memorato caſu quantitas ſoluta à ſignificatorijs ex dicta cauſa expeditis deduci debeat, prout eam deduci mandamus. illud attendentes, quod ſolutio ſic facta ſignificatoriarum prædictarum ſatisfactio, & executio cenſeri debet. Declarantes quod interim ob hoc executio ſignificatoriarum ex cauſa reſiduorum prędictorum nullatenus impediatur. Quatenus vero attinet ad ſignificatorias propter reſponſalium productionem per magiſtros Portulanos non factam expediendas, hunc ſeruari ordinem iubemus, vt mandauimus producere procurent, vel pęnas in fideiuſſionibus per eos receptas, illa reſpicientes exegiſſe demonſtrent per introitum pœnarum prædictarum in Regię Curię commodum, ſin autem iſta facere neglexerint, ipſi ſignificentur, quę ſignificatorię conſimilem executionem promptam, expeditamq; obtineant, excluſa pariter illarum ſuperſeſſoria quacunque, ſi tamen poſt terminum prędictum pars, quę ſe ad reſponſalium productionem adſtrinxerat, agnoſcens executus prędictę effectum eius damno cedere reſponſales, ſiuè reſponſalia producat vera liquida, clara, & omni ex parte concludentia, & indubitata deſiderans ęquitatis terminum ad eas extendi, non ꝙ per Regiam Cameram ſuper hoc aliquid prouideatur, ſed relatio fiat Illuſtriſſ. ViceRegi ad hoc vt negotij rerum, ac perſonarum qualitate rectè penſata, quòd opportunum viſum fuerit exequi debere mandetur.

Significatoriæ ſubſcribantur in Camera per rationalem, & conſignentur perceptori ſignificatoriarum, nec notator ſubſcribat niſi illis notatis, & comprobatis. h. d. Tapia.

EX PRAGMATICA XXXIII.

De offic. proc. Cæſ.

Tenor Cap. decimi Regis Federici.

§ Item quemadmodum pręteritis temporibus extitit in dicta Camera obſeruatum, ita deinceps obſeruari pręcipit Regia Maieſtas, videlicet quod in pede cuiuslibet ſignificatorię in Camera faciendę, apponatur manus, ſeù ſubſcriptio Rationalis, qui litteras ipſas ſignificatorias fecerit, necnon & manus, ac ſubſcriptio notatoris dictę Camerę, & antequam ſubſignent, & ſubſcribant in dictis litteris ſignificatorijs, illas debeant comprobare cum regiſtro, in quo fuerint regiſtratę, ſicque litterę ipſę ſignatę, & diligenter expeditæ, mitti, & aſſignari debeant Regio Theſaurario generali, per eum tradendę Commiſſario Regio, & Perceptori pecuniarum prouenientium ex ſignificaiorijs, vt illos omni diligentia exigere valeat nomine Regię Cam. dictuſq; notator Reg. Cam. Summarię procuret cum diligentia in fine menſis cuiuslibet mittere ad Regiam Maieſtatem, liſtam, ſeù notamentorum omnium ſignificatorialium, quas fieri contigerit menſe quolibet in Camera, cum diſtinctione quantitatum, & perſonatum, quibus factę fuerint ſignificatorię.

Tenor cap. xv. inſtructionum Caroli Imperat.

Item extitit pręteritis temporibus in dicta Camera obſeruatum, ꝙ in pede cuiuslibet ſignificatorię, faciendę in Camera apponatur ſubſcriptio Rationalis. Propterea mandamus ſic obſeruari, Ita tamen, quod dictus notator nunquam ſe ſubſcribat in dictis ſignificatorijs, niſi primo illas diligenter inſpexerit, & ſummariè notauerit in ſuo regiſtro notamentorum, & niſi primo fuerint cum regiſtro diligenter comprobatę, quorum notamẽtorum debeat notator ipſe ſeparatim, & ordinate facere in libro continuato ſine immiſſione aliorũ notamentorum, & poſtquam dictę ſignificatorię expeditę fuerint, ſtatim mitti, & aſſignari debent generali noſtro Theſaurario ſine aliqua dilatione tradendę per eum perceptori ſignificatoriarum, vt illę eas exigere valeat.

Subſcriptio. Hodie ſignificatoriæ ſubſcribuntur manu Locumtenentis rationalis, & notatoris.

PRAG-

PRAGMATICA XXXIIII.

De offic. proc. Cæſ.

SEreniſsimus Federicus Rex in 14. ſuarum inſtructionum cap. ac poſt modum Sereniſſ. Catholicus Rex in 9. ſuarum inſtructionum, & nouiſsimè inuictiſsimus Carolus Quintus Imperator in 16. ſuarum inſtructionum, ſeù pragmaticarum capite, circa diligentiam per Rationalem adhibendam in computorum liquidatione ſtatnerunt in modum qui ſequitur.

Rationales elapſo termino dato ad verificandum partitas ſponte computa præſentent in banca dubia publicando.

Tenor cap. xiij. inſtructionum Federici Regis.

Item Rationales dictę Camerę, exacto, & elapſo tempore dato partibus ad verificationem, & liquidarionem computorum, ſtatim ſine dilatione aliqna accedant perſonaliter ad bancham dictę Camerę, & facta notitia Pręſidentibus de tẽpore iam elapſo, debeant ponere computa,& dubia in bancha, vt ſupra dictum eſt; quę computa per dictos Pręſidentes cum omni diligentia expediri debeant.

Tenor cap. ix. inſtructionum Sereniſſ. Cath. Regis.

Item que todos los Rationales de la Camera à quien ſeran dadas las dichas cuentas entiendan con toda diligentia en el deſpacho dellas, de manera que dentro de dos meſes, ſi antes no pudiere ſer, ſea echa entera relation en la bancha de la dicha Summaria, y al mas largo dentro de otros quatro meſes ſean del todo deſpachadas la dichas cuentas, y fecha declaratoria, come ſe accoſtumbra, ſu pena di priuation de ſns ſalarios, y priuation de las dichas cuentas.

In fine computi fiat per Rationales bilancium integrum, vt breuiter dignoſcatur, vna cum folio dubiorum aſſumptorum.

Tenor cap. xvij. inſtructionum Caroli Imperatoris.

Item mandamus, quod dicti Rationales in fine cuiuslibet computi eorum cuilibet commiſsi deſcribere debeant manu propria in carta ſuta, & ligata, cum ipſo computo bilancium integrum ipſius computi, vt ſpecificè omnia dnbia, tam deciſa, quàm ea quę remanent ad decidendum, in breui compendio videri poſsint, & quid actum ſit, aut quid reſtat peragendum in vnoquoque computo, & ſimiliter notare in margine prouiſiones factas ſuper dubijs deciſis, & quę ex inde fient ſuper non deciſis, necnon ante elapſum illius anni, in quo vnumqnodque computum fuerit pręſentatum, habeant expedire declaratoriam cuiuslibet computi, iuxta pragm. ſuper hoc editam per Cath. Regem celebris memorię, auum, patrem, & dominum noſtrum colendiſsimum, quam inuiolabiliter volumus obſeruari.

Quas quidem diſpoſitiones declarantes, ac in vnum complectentes, ſtatuimus, decernimus, & declaramus, quòd pręfati Rationales, & ipſorum quilibet, ſummo ſtudio, & exactiſsima diligentia ſingulis diebus, & horis ſtatutis vacare debeant circa celerem computorum expeditionem. Ita q; omnia computa, quę pręſentari debent in menſe Octobris per menſem Decembris ante ſcilicet ferias Natiuitatis Domini anni cuinslibet, ſint (vt aiunt) bilanciata,& ſignificatorię pro concurrenti quantitate introitus exitum ſuperantis, ac deficientium cautelarum expeditæ, & per totum menſem Aprilis in dictis computis omnes cautelæ aſsignentur, ac illa relata, diſcuſſa, & declarata omnino ſint, ſub pœna per immurtalis memoriæ Cath. Regem impoſita in dictis inſtructionibus per eum editis amiſsionis ſalariorum,& computorum eis commiſſorum, declarantes vltra bilancinm præfatum apponi debere ſolinm dubiorum aſſumptorum pro declaratione computorum cum deciſionibus eorundem dubiorum in margine folij præfati annotatis, Addentes bilancium præfatum fieri, & deſcribi debere in dictis computis, ſecundum formam,& modum leuamenti totius adminiſtrationis illius anni, reliqua vero cõputa, quæ non conſueuerunt produci in menſe Octobris, ſed alio tempore, ſimiliter infra ſex menſes à die præſentationis ipſorum numerãdos, modo, quo ſupra dictum eſt, expediantur.

In computis faciendis per Rationales interueniat etiam vnus Præſidens, & de menſe Ianuarij, & Februarij non redeant officiales poſt prandium in Cameram, ſed domi tractent negotia b. d. cum duobus ſeq.

PRAGMATICA XXXV.

De offic. proc. Cæſ.

STatuit dictus inuictiſsimus Carolus Imperator in decimoquarto ſuarum inſtructionũ cap. quo ſimul cum vnoquoque Rationali, interueniat vnus Præſidens, ſicut neceſsitas exegerit, qui pariter cum ipſo Rationali debeat computum, & cautelas percunctari, ac dubia reaſſumere pro celeri expeditione computorum ipſorum, cuius tenor ſequitur.

Tenor cap. xiiij. inſtructionum Caroli Imperatoris.

Item mandamus, quod ſimnl cum vnoquoquè Rationali interueniat vnus Præſidens, ſicut neceſſitas exegerit, qui pariter cum Rationali debeat computum, & cautelas percunctari, ac dubia aſſumere pro celeri expeditione ipſorum computorum.

Quod ſatis Regio ſeruitio expeditione conſiderantes, tenaciter obſernari mandamus, in quod Rationalis celeriter omni cum diligentia percunctatis, & ordinatis computis, & cautelis, per eum ſtatim cum Præſidente conneniat, cautelas,& dubia conferendo, vt ſtatim hoc expleto, ad ipſius liquidationem per Cameram procedi poſsit, & vt Præſidentes huic Regio ſeruitio in eornm dominibus vacare queant, mandamns, quod in menſibus Ianuarij, & Februarij, Locumtenens,& Præſidentes

ſidentes de ſeruitio Cameræ conuenire non teneantur, ſed de mane quatuor horis adeſſe debeant, negotiorum expeditioni diligentiſſimè operam dantes.

Significatoria exequantur nullo ſuper eorum reuocatione audito, niſi exequutione facta, quæ exequutio debet fieri etiã reſpectu ſententiarum eiuſdem Regiæ Cameræ, non obſtante reclamatione interpoſita. h. d. Tapia.

PRAGMATICA XXXVII.

De offic. proc. Caeſ.

SErenißimus Ferdinandus primus huius Regni Rex per pragmaticam, quam publicari iuſsit anno 1482. mandauit ſignificatorias omnes per Regiam Cameram expediendas exequi debere, neque audire quempiam ſuper illorum reuocatione, quin prius executioni demandatę ſint, Immò facta executione illas reuocare poſſe prohibuit, niſi eidem Sereniſsimo Regi omnia relata fuiſſent: Eius autem pragmaticæ tenor talis eſt,

Tenor pragmaticę Sereniſsimi Ferdinandi Primi.

FErdinandus Dei gratia Rex Siciliæ, Hieruſalem, &c. Cum ab antiquis huius Regni Regibus prædeceſſoribus noſtris eorum priuilegijs in pręrogatiuam dignitatem iſtius Tribunalis, & officij, decretum, prouiſum, & conſtitutum ſit, vt omnes ſignificatoriæ, & ſententiæ, quæ ab ipſo officio procederent, & proficerentur, exequi, adimpleri, debitæquè executioni mandari omnino deberent, non obſtantibus quibuſuis appellationibus, reclamationibus, & ſupplicationibus de eis factis, & ſic continuè præteritis temporibus obſeruatum fuerit, & vt intelleximus à non longo tempore citra ſignificatoriæ in iſta noſtra Regia Camera factę, & ſententiæ in eadem latæ, iuxta formam, & continentiam ipſarum, & etiam ſecundum conſuetudinem obſeruatam debitę executioni demandatæ non fuerint, quod redundauit, & redundat in non modicam derogationem dignitatis, & ve prærogatiuæ ipſius tribunalis, & etiam in grauiſſimum damnum, & iacturam noſtræ curiæ, & illorum detrimentum, qui ſententiam in ſui fauorem obtinuerunt, volentes continuè non ſolum tueri, & conſeruare, verum etiam augeſcere, & amplificare iſtius officij honorem, prærogatiuam, & dignitatem, cum præſertim certo ſciamus omnia, quæ in iſta Camera aguntur, & cognoſcuntur, & decernuntur, ſumma æquitate, maturitate, integritate, & iuſtitia agnoſci, & decerni, cũ iſtius tribunalis officiales, ſumma ſcientia, integritate, & rerum maxima experientia præditos eſſe ſciamus, per hanc noſtram pragmaticam quam inuiolabiliter obſeruari volumus, ſtatuimus, pręcipimus, & mandamus, vt imponere, iniungere, & mandare debeatis exactori ſignificatoriarum iſtius Cameræ, vel eius Locumtenenti, vt omnes ſignificatorias in præteritum factas, quæ executioni debitæ demandatæ non ſunt, omni celeritate, & feſtinantia ſine executione perſonarum, & eas etiam quæ de cætero fient prorſus, & omnino exequantur, Declarantes noſtrum animum, & propoſitum eſſe, vt ipſę ſignificatoriæ quacunque ex cauſa non debeant, aut poſſint in diſputatione, aut diſceptatione poni, donec fuerint debitæ executioni demandatæ vt ſupra.

§ Et ſimiliter de ſententijs, quæ in iſta Camera in poſterum proferuntur fieri volumus, præſtita tamen fideiuſſione idonea per eos, in quorum fauorem ſententiæ latæ fuerint de reſtituendo in occurrenti caſu retractationis dictarum ſententiarum, omne id, & totum, quæ ex huiuſmodi cauſa conſecuti eſſent.

§ Et facta ipſarum ſignificatoriarum executione, vt ſupra continetur, volumus, & decernimus, vt omnes qui de ipſis ſignificatorijs ſe debitè grauatos putauerint, per iſtud idem tribunal, & non per aliud audiri debeant, ſi quid dicere, producere, allegare, & probare contra ipſas ſignificatorias voluerint.

§ Et ſi idoneum aliquid, vel ſufficiens oſtenderint, quo ipſæ ſignificatoriæ ex toto, vel in parte reuocari habeant, per nos intelligi volumus, & re cognita prouideri, vt per Exactorem ipſarum ſignificatoriarum, vel eius Locumtenentem eis, contra quos executionem fecerint, reſtituatur quantum per nos legitimè reſtitui debere declaratum fuerit.

§ Quod approbans Sereniſſimus Federicus Rex, inter ſuas inſtructiones, ſequens duodecimum capitulum inſeri iuſſit.

Tenor cap. xij. inſtructionum Federici Regis.

Item mandat Regia Maieſtas, quod cautelæ, quæ præſentantur pro deductione facienda, ſignificatorijs iam factis recipi debeant, verum nulla fiat à dictis ſignificatorijs deductio, niſi prius Regia Maieſtas edoceatur.

Superſeſſoria non fiant abſq. Regio nutu.

§ Et ne iura noſtræ Curiæ debita, vlterius defraudentur, præſenti pragmatica ſanctione decernimus, & declaramus omnes ſuperſeſſorias huc uſque factas fuiſſe, & eſſe reuocatas. prout præſentium ſerie reuocamus, & quod de cetero faciendæ nullatenus admittantur per quoſuis noſtros officiales, niſi ſint tempore limitatæ, & eis appoſitum nutum noſtræ Maieſtatis, videlicet, Fate lo ſopraſcritto.

De reclamationibus eadem Camera cognoſcat.

§ Volumus etiam, & præſentium tenore declaramus, quod de omnibus cauſis ad dictum tribunal vigore priuilegiorum retro Principum ſpectantibus, & quæ de cetero ad iſtud tribunal ex noſtra ordinatione, & mandato introducentur, & in iſta Camera diſcutientur, & per iſtud tribunal interloqui contigerit, ſi ab interlocutoriis prouocaretur, & reclamaretur de ipſis nullum aliud tribunal, pręter iſtam noſtram Cameram cognoſcere poſſit, aut valeat.

Et

§ Et ſimiliter diffinitiuis ſententijs, quæ in iſto Tribunali fuerunt, poſtquam debitæ executioni, vt ſupra continetur, mandatæ fuerint; ſi ab ipſis appellari, aut ſupplicari contigerit, appellatio, & reuiſio cognoſci per aliud tribunal, excepto quam per iſtam Cameram, non poſſit nec debeat, niſi per noſtram Maieſtatem prius de omnibus per dictam Cameram informatam aliter fuerit prouiſum, cum nutu noſtræ Maieſtatis, videlicet, coſi volemo che ſi faccia.

§ Et quoniam ſupradicta integrè, & indeminutè obſeruari, exequi, & adimpleri volumus, mandamus, & præcipimus vobis, vt ex nunc in antea omnia obſeruare, & obſeruari facere debeatis, non obſtantibus quibuſcumque prouiſionibus factis, aut noſtro nomine faciendis, quæ præmiſſorum derogationi cederent, & aliter non faciatis, ſub pœna priuationis officiorum noſtrorum, & mille ducatorum contrafacientibus exigendorum. In cuius rei teſtimonium præſentes fieri iuſsimus noſtro pendenti magno Sigillo munitas.

Datum in Caſtello nouo Neap. die 12. Februarij 1482.

Rex Ferdinandus. Queſta è mia volontà. Aegidius Sadurnil pro primo Garlon. Io. Pont. Locumtenens Magni Camerarij. Dominus Rex mandauit mihi Antonello de Petrutijs. Dirigitur Cameræ Summariæ.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 EX hac prag. habemus † Regiam Cameram Summariæ in eius ſententiarum exequutione præfecti prætorio authoritate ſungi ad inſtar ſententiarum ſacri noſtri Concilij cum olim (teſte Marino Freccia loco ſæpius citato de officio magni Camerar.) num. 16. cauſæ eiuſdem tribunalis per appellationem etiam ipſo vidente ad Sacrum Concilium deuoluerentur, & ideo datur hodie ſolum reclamatio exequutione facta. Ex huius pragmaticæ diſpoſitione orta fuit quæſtio in Regia Camera in cauſa in ea vertente inter Fabritium Carrafam Abbatem Sanctæ Mariæ Ferraræ, & Illuſtriſſ. Ducem Bouiani ſuper declaratione articuli remiſſi à San. Concilio, an territorium Torcini eſſet feudale, vel burgenſaticum, ſuper quo per Regiam Cameram prolata ſententia declarando dictum territorium feudale, fuit dubitatum an Abbas, qui in ſui fauorem obtinuerat, potuiſſet iuditium ceptum in Sacro Concilio proſequi pendente adhuc declaratione à ſententia prædicta, & ſic proceſſus an deberet conſignari, & tranſmitti ad Sacr. Concil. dubium faciebat tex. in c. tuam nos de
2 ordine cogn. † vbi ſilentium imponitur iudici laico donec iuditium, quod pendebat coram eccleſiaſtico fuerit finitum,
3 † cum autem finitum eſſe iuditium dici non poſſit, donec aliquid à iudice remanet agendum arg. l. naturalem ff. de acquir. rerum dominio, & hic remanebat agendum aliquid, nã reclamatum fuerat, & admiſſa reclamatio, & commiſſa cauſa, ergo procedi non poterat in Sacro Concilio, & ſic iuſtè denegabatur proceſſus. His accedebat, nam abſurdum maximum ſequi poterat; ſi enim declarato territorio feudali per ſententiam Regiæ Cameræ Sacrum Concilium proceſſiſſet in beneficium Abbatis actoris ſi poſtea Regia Camera in cauſa reclamationis declaraſſet territorium burgenſaticum, eluſoria quippe redderetur ſententia Sacri Concilij, propter quod conueniens erat expectare exitum reclamationis: ita tradiderunt Canoniſtæ omnes in d. cap. tuam videlicet Hoſt. num. 3. Io. Andreas num. 5. Anchar. num. 4. Antonius Butri. num. 8. Panormitan. num. 4. & Bellam. num. 3.

Præterea dicebatur, quòd quæſtio de qualitate feudali re-
4 ſpicit ſtatum rei, † de iure autem ad hoc, vt ſententia lata ſuper ſtatu rei, vel perſonæ faciat ius, non ſufficit qualibet ſententia etiam à ſupremo magiſtratu lata; ſed debet eſſe talis, quæ finem controuerſiæ imponat; itaut nec appellatione, nec alia ex cauſa impediri, ſuſpendi, aut in dubium reuocari poſſit, ita Coraſ. in l. ingenuum num. 2. & 3. ff. de ſtatu homin. per gloſ. in cap. non ſolum de appellat. in 6. & Bart. in rub. C. de re iudicata, & eſt expreſſum in d. l. ingenuum dum aſ-
5 ſignat rationem, quia † res iudicata pro veritate habetur: quæ ratio non cadit in qualibet ſententia, niſi talis ſit, quæ fecerit tranſitum in rem iudicatam, vel à qua non liceat vlterius appellare, prout declarat gloſ. in l. res iudicata ff. de reg. iur. vbi Mayner. nu 47. Dec. in d. l. in prin. Io. Ferar. ſimiliter in princip. & Cagnol. num. 6. qui ait, quòd in proprijs terminis tex. d. l. ingenuum res iudicata dicitur, quæ nullo remedio appellationis, vel ſupplicationis retractari poteſt, & ſic videtur puntualis deciſio in hac materia. Hæc allegabātur
6 per † Scipionem Rouitum aduocatum Illuſtriſſimæ Duciſſæ, alio loco à nobis commendatum.

Pro parte verò Abbatis dicebatur † tex. in d. cap. tuam 7
cum quo concordat cap. lator, qui filij ſint legitimi habere locum quando pendet cauſa, non autem quando per ſententiam eſt terminata prout illorum verba ſonant, & etiam in caſu, quando à ſententia eſſet appellatum, † nam cum ſen- 8
tentia per appellationem ſuſpendatur non dicitur liti finis impoſitus, vt tradit Feder. Senen. conſ. 98. Abbas num. 13. & Ant. Butri. not. xj. in d. cap. tuam Philippus Franc. in cap. cum teneamur num. 24. de appellat. & Alex. conſ. 63. lib. 3. & Lancellott. in tract. de atten. para. cap. 20. limit. xx
num. 15. † nihil enim appellatione pendente eſt nouandum, 9
quando enim ſententia ſuam habet exequutionem nihil amplius remanet agendum, nec innouari dicitur, quod illam ſequitur; ſententia enim ſuum obtinet effectum, prout in ſententia Sacri noſtri Concilij tradit Lancellot. dicto tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 28. cum autem Regiæ Cameræ ſententia ad inſtar Sacri Concilij ſuam habeat exequutionem, vt in prag. iſta nihil amplius remanet agendum, & ideò peritiſſimus de Franchis noſtri digniſſimus olim Sac. Concil. Præſidens deciſ 512. dixit deciſo articulo per Regiam Cameram ad ipſam remiſſo Sacrum Concilium in cauſa principali procedere, & licet potuiſſet hoc intelligi de iuditio finito etiam per cauſam reclamationis, tamen nec Præſidens dicit, nec di-
cere poterat, † quia verum eſt per ſententiam ſupremi tri- 10
bunalis litem dici finitam, quia exequutioni demandatur Bal. in auth. quæ ſupplicatio C. de precib. imper. offerend. num. 2. Afflict. in prælud. conſtit. Regni quæſt. 10. num. 18. & Franciſcus Marcus deciſ. 624. † quibus additur, quod quando lege 11
permittente, vel mandante ſit exequutio ſententiæ, appellatione pendente non obſtante, non dicitur nouatio, quia nec ſuſpenditur iuriſdictio l. per hanc C. de tempor. appellat. & l. eos §. ſi quis C. de appellation. Berous conſ. 66. nu. 10. lib. 3. & Oſaſcus deciſ. Pedemont. 25. num. 20. quamuis etiam dici poſſet cauſam per ſententiam finiri ex traditis in
deciſ. Boer. 411. † non enim dicitur cauſa pendens quando 12
eſt deciſa ſecundum Angelum in §. ſuper hoc per illum tex. num. 11. in auth. vt in medio lit. fact. iuſſion. non fiant. quem refert, & ſequitur Dec. in cap. fin. num. 11. extra de conſtit. in proprijs terminis quando iura requirunt cauſam præiuditialem terminatam eſſe. Vltra prædicta vnus ex dd. ponderauit tex. in d. cap. tuam non modo non obſtare, ſed pro hac opinione facere. in eo. n. dicitur, (quòd hic non negatur) Iudicis litis principalis partes conquieſcere pendente artic. matrimonij, vt hic in articulo qualitatis feudalis, & eſt principalis deciſio illius tex. ſed inibi etiam ſubditur finito iuditio per Summ. Pontif. potuiſſe ſecularem iudicem procedere, qui tex. cum loquatur de ſententia Sum. Pontif. à qua non appellatur, vt habetur in cap. cuncta per mundum 9. q. 3. ſed tantum ſupplicatur. cap. ex litteris de in integ. reſtit. prout à ſententia Principis non recognoſcentis ſuperiorem ad tex. l. 1. ff. qui, & à quibus, & tradita per Didac. Perez ad l. 25. tit. 3. lib. 2. ordinat. ſequitur, vt pro iſta opinione adduci poſſit tex. ille cum agatur de ſententia Reg. Cam. quæ authoritate Regia ſuam habet exequutionem, quod nõ procedit in ſententia quæ ſuſpenditur per appellationem, quo caſu procedūt iura, & autho-

& authoritates contrariæ ad quod etiam adducebatur, quia licèt per reclamationem videtur idem in exitu, quòd per appellationem dicendum, cum ſententia poſſit reuocari, attamen eſt animaduertendum remedium reclamationis eſſe, ꝙ introductum ex gratia, & beneficio Principis, vt cauſa reuideatur per eoſd. iudices, vt tradit Afflict. deciſ. 34. & ſequitur Caraui. Rit. 252. & licèt in omnibus æquiparetur reclam. cum appellatione, non tamen quòad exequutionem ſententiæ.

Et ad id ꝙ dicebatur de abſurdo reſpondebatur nullũ inde ſequi poſſe, quia ſi hoc eſſet, quia ſententia prima reuocari poſſet, nunquam ſententiæ Sacri Concilij, & Regiæ Cameræ exequtioni demandari deberent. Nec dici poteſt in conueniens, quòd ſi Sacr. Concil. pro Abbate iudicaret ſtante ſententia Regiæ Cameræ, & poſtea Regia Camera illam reuocaret teneretur etiam S.C. ſuam reuocare ſententiã, nam hæc Regiæ Cam. ſententia non pro ſententia deſeruit, † ſed eſt
13 tanquam inſtrumentum probatorium, ſuper quo n eſt lata ſententia poteſt ex nouis probationibus reuocari, ad quòd adducebatur deciſ. Afflict. 341. vbi in iuditio finium regundorum ſtatim prolata ſententia apponuntur fines non obſtante reclamatione, & quod tunc eſſet conſiderabile illud abſurdum quando damnum eſſet irreparabile, quemadmodum etiam, conſiderabile eſt, ſi ſententia per Sacrum Concilium, vel Regiam Cameram eſſet prolata abſque miniſterio alterius tribunalis, vt in cauſa ciuili tradit Anna allegat. 69. ad quod faciunt etiam allegata per Vinc. de Franch. deciſ. 139.

Hanc cauſã pro Illuſt. Cardinali Aldobrandino defendit Camillus Villanus vir moribus ornatiſſimus, & legalis diſciplinæ peritiſſimus inter primarios aduocatos huius fideliſſimæ Ciuitatis. Hic articulus non fuit deciſus, quia fuit dictum hoc negotium ſpettare ad Sacrum Concilium in quo deberet proponi, fuit tamen diſcuſſus in Regia Camera, quando autem tractabitur de eo, alia dicemus, & deciſionem apponemus ſi comes vita fuerit; fuit tamen dictum, quòd proceſſus copiæ daretur. Poſt hæc autem ſcripta, ſed ante impreſſionem fuit propoſitus articulus in Sacr. Concil. pro parte Illuſtriſſ. Duciſſæ ad impediendũ progreſſum litis in Sac. Conc. & per S. C. interpoſitũ decretũ, ꝙ procedatur ad vlteriora in cauſa approbando hanc poſteriorẽ ſententiam die 19. Maij 1604. mortuo iam Abb. Fabritio Carrafa, & ex ſtente Abb.
14 Illuſtriſſ. atq; Reuerendiſſ. Cardinali † Petro Aldobrandino S. D. P. Clem. VIII. nepote viro æquidem religione, prudentia, & virtute Illuſtriſſimo, ab hoc decreto fuit reclamatũ, & per Eccellentiſſimum D. noſtrum Viceregem Comitem Beneuenti fuit ordinatum, vt DD. Conſiliarij duarum aularum Io. Thomæ Salamanchæ, & Nicolai Antonij Gizzarelli cauſam votarent in Collaterali Concil vbi relata, fuit confirmatum decretum Sac. Concil. die 6. Septemb. 1604.

Perceptor ſignificatoriarum ſingulis diebus martis referat in banca ſignificatorias, & ſingulis menſibus in Collaterali. hoc dicit Tapia.

PRAGMATICA XLV.

De officio proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

MAndamus, & approbamus quod audiuimus in Regia Camera ſeruari, licèt non ſemper circa ſignificatoriarum relationem per earundem Perceptorem, & hoc ſequens iubemus, atq; mandamus in vna quaque hebdomada vnam aſſignarj diem, Martis ſcilicèt, nullatenus prætereundã, in qua ſignificatoriarum Perceptor in banca referat, vt, ſi quid ſuper hoc pro Regiæ curiæ indemnitate prouidendum ſit, eadem Regia Camera prouidere non retardet: Et ſingulo quoque menſe vltima die Sabati cuiuslibet menſis, coram nobis in Collaterali Concilio per eundem Perceptorem relatio fiat ſignificatoriarum eidem aſſignatarum, & quantitatum inde exactarum, nihil penitus omittendo.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

QVòad primum caput iam diximus ſeruari quòd dies martis eſt aſſignata pro deductionibus ſignificatoriarum quo verò ad vltimam partem nõ ſeruatur, quia in die ſabbat non regitur Collaterale Concilium ſolet tamẽ locumtenens notitiam dare Excellentiſſimo Proregi de exactionibus factis per perceptorem ſignificatoriarum.

Arrendatores gabellarum ſoluant quantitatem conuentam ſtatutis temporibus alias contra ipſos, & fideiuſſores expediantur ſignificatoria. h. d. Tapia.

EX PRAGMATICA XXXVII.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS &c.

§ ET ſimiliter volumus per omnes noſtrorum introituum Arrendatores aſſignari, & perſolui pretia arrendamentorum noſtræ curiæ debita temporibus contentis in capitulis per iſtam Cameram eiſdem Arrẽdatoribus aſſignatis, adeo vt in fine cuiuſcunque quadrimeſtris noſtræ curiæ ſit integrè ſatisfactum, & ſi elapſis temporibus ſtatutis, in ipſis capitulis contentis, ipſi Arrendatores noſtræ curiæ ſoluiſſe, & ſatisfeciſſe non oſtenderint, contra eoſdem ipſorumque fideiuſſores ad debitas ſigniacatorias, vt ſupra, regulandas pro cautela noſtræ curiæ procedi volumus.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

FIdeiuſſores. † Aduerte tamen, quod nedum fiſcus cogit fideiuſſores arrendatorum ad ſoluendum, ſed etiam debitores ipſius debitoris ex regula tex. in l. ſi debitum C. quando fiſcus vel priuat, quod tamen intelligendum eſt in debitore confeſſo, vel eo qui pro confeſſo habetur debitore non exiſtente ſoluendo, & ita practicatur in Reg. Cam. quoties miniſter pecuniarius remanet debitor fiſco, & de eius iuribus dubitatur, tunc enim Reg. Cam. manus mittit indebitores ſui debitoris. Sic etiam contra eos in quorum poſſe pecuniãm fiſcalem perueniſſe probatur, † cum pecunia fiſcalis ſemper extet ex priuilegio fiſco conceſſo per l. deferre §. fin. ff. de 9
iur. fiſci, & l. pecunia C. de priuileg. fiſci, Couar. pract. quæſt.
10 cap. 29. & Peregrin. de iure fiſci lib. 6. tit. 6.

Rationales Regiæ Cameræ per ſe non per alios computa videant. h. d. Tapia.

PRAGMATICA XXVIII.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

20 CVm rationalium diligentia, & induſtria rationaliter ſit electa, ſtatutum fuit in decimo ſecundo inſtructionum Caroli Imperatoris capitulo, ipſos per ſe non per alios computa eis commiſſa videre, & conſiderare, ceteraque id tangentia explicare debere, quod imperfecte obſer-

uari audiuimus. Immò rationalis vice multoties alium ſuffectum fuiſſe nobis relatum eſt, qui ne dum ad computorum diſcuſsionem proceſsit, ſed ea in Camera retulit, & cum Præſidentibus votauit. quem abuſum penitus tollentes, ſancimus id de cetero non fieri, ſed ſoli Rationali exercere liceat, qui Rationalis inter cetera præcipuè illud attendat, quod in computis ſibi commiſsis ſua propria manu, & non alterius eautelas aſsignet, quod ſi in aliquo contrafecerit, pœnā amiſſionis prouiſionis illius anni, & computorum ſibi commiſſorum incurrat irremiſsibiliter.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

C*Vm rationalium diligentia.* Optima ratione condita eſt hæc pragmatica † cum electa ſit induſtria perſonæ ad huiuſmodi rationes videndas ex regul. tex. in l. inter artifices ff. de ſolution. & ideò perſonaliter ſeruire debent. Hos igitur numerarios antiquitus fuiſſe Imperatorum tempore docet Pancirol. de vtraq; notitia cap. 15. de numerarijs. † eorumq; munus fuiſſe computa numerare; vt docet tex. l. in prouincijs C. de numer. lib. 12. *in Prouincijs* (inquit Imperat.) *ſingulis duo numerarij qui, & tabularij collocentur quò ad vnum fiſcalis arca ratiocinium ad alterum largitionales pertinere tituli iubeantur*, de quo etiam traditur authoritas diui Auguſtini per dictum Pancirol. adducta lib. 1. de liber. arbitr. cap. 11. *multos* (inquit) *nouii numerarios, aut numeratores, aut ſi quo alio nomine vocandi erant, qui ſummas mirabiliter computant*, eorum enim officium erat publicarum rationes ſcribere.

Rationales duo folia ex computis faciant, quorum vnum tradant notatori, aliud Regi mittant. h. d. Tap.

EX PRAGMATICA XXXIX.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

MAndamus ſeruari quintum capitulum inſtructionum Federici Regis, cuius tenor talis eſt.

Tenor cap. v. inſtructionum Federici Regis.

Item Rationales Cameræ ſcribere, & facere teneantur duo folia computorum, quæ ipſi videant, examinent, atq; in manu habeant, declarantes, & notantes in quo puncto, & termino fuerint ipſa computa. Quorum foliorum vno per quemlibet Rationalium tradito notatori ordinaro in dicta Camera in banca, aliud mitti debeat ad Regiam Maieſtatem, vt eandem de his, quæ per ipſos Rationales in examinandis computis tractantur, & fiunt in camera, nihil lateat.

Illud declarando fieri debere poſt computum declaratum.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HÆc Pragmatica hodie non ſeruatur, fuit enim inſtituta tempore Regis Federici, qui in Regno aderat; qui vt optimus pater familias ſui patrimonij curam gerebat, quemadmodum debere facere Reges diximus ſupra hoc tit.

Officiales ad iuſtitiam deputati caueant in Regia Camera de ſtando ſindicatui, & finito ſindicatu infra quatuor menſes fidem exibeant de ſindicatu præſtito. h. d. Tapia.

PRAGMATICA XLI.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

CAueant etiam officiales omnes ad iuſtitiam deputati de ſtando ſindicatui, quę cautio ſufficiens in dicta Regia Camera præſtetur, prout Sereniſſimus Catholicus Rex præfatus ſtatuit in ſeptimo capitulo inſtructionum præfatarum, & ante captam fideiuſſionem, Locumtenens commiſſiones non ſubſcribat, iuxta ſtylum, & vſum hactenus obſeruatum, hoc pro ſubditorum releuamine. Inſuper decernenetes, quod in fideiuſſionibus recipiendis, caueant officiales prædicti producere fidem validam intra quatuor menſium ſpatium à die eorum completi officij, ſe ipſos ſindicatui ſteriſſe, vel eorum ſindicatum pendere, alias ad pœnarum occaſionem, & executionem procedi mandamus, quam curam fiſci Aduocato committimus.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HÆc Pragmatica ſeruatur in officijs Regijs tãtùm, cum deberet ſeruari etiam in officijs baronum; multi enim ex iſtis officia baronum exercent ſindicatu non præſtito, & ideo ſupplicarem Illuſtriſſ. Proregem, vt de hac re pragmaticam promulgaret eſſet enim proficua populis, nec damnoſa Baronibus, & vtilis actorum magiſtris Regiæ Cameræ ſicuti etiã deberet renouari §. inſuper decernentes iſtius pragmaticæ qui non ſeruatur.

Conſeruator quinternionum det liſtam priuilegiorum, & aſſenſuum rationali, qui cedularij curam habet. h. d. Tapia.

PRAGMATICA XLIIII.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

MAndamus etiam, quod Conſeruator quinterniorum Regiæ Cameræ ratione ſui officij, tenetur menſe quolibet dare liſtam omnium priuilegiorum conceſſionum, ſeù aſſenſuum feudalium rerum conceſſarum, ſeù alienatarum rationali, qui cedularij ad hoc curam tenet, vt ea, quæ in ipſo cedulario taxanda, vel notanda ſunt, taxentur, atq; notentur: Et pariter conſimilis liſta per eundem fiſci Aduocatum detur, vt inde feudorum, quæ ob lineam finitam, Regiæ curiæ deuolui contigerit, vel releuiorum facilis notitia, & recens memoria habeatur, & indemnitati Reg. curiæ circa hoc conſultũ appareat, ſub pœna, &c.

Officiales pecuniarij teneantur infra dies viginti, & gabelloti infra menſem finito officio reſiduam pecuniam tranſmittere ad Regiam curiam ſub pœna hic ſtatuta.

REX ROBERTVS. Cap. 246.

SCire volumus, quòd edictum nuper fecimus continentiæ per omnia ſubſequentis.

Rober-

Robertus Dei gratia Rex, &c. Vniuerſis præſentis edicti ſeriem inſpecturis tam præſentibus, quàm futuris. Radix malorum omnium auaritiæ vitium quæſita tenaciter poſſidet: ſicquè nexu non facilè ſolubili arctat, & ſtringit, vt abundantes auari ſemper ſe arbitrentur egere: amanteſq; diuitias fructus ex eis non percipiant, dum cupiditate nimia cæci, non ſolum quę ſua ſunt auarè poſſideant, ſed vt augeant eorum ſubſtantiam aliena ambitioſè perquirant. Suarum nempe diuitiarum ſecuritas, ſic eos curis aſsiduis torquet, ſic ſolicitè ſtimulat, vt quietem etiam à ſomno repellat. Hoc igitur eo deteſtabilius abhorrentes, quò nedum proximo nociuum, verum etiam fiſco comperitur eſſe damnoſum: Detecto nobis nouiter inſinuatione fideli, quòd nonnulli Iuſtitiarij Capitinatæ, magiſtri Portulani, dohanerij, ſecreti, & alij gabelloti, procuratores, & officiales noſtræ curię reprobi eius alumni de fiſcali pecunia, quam recipiunt ex commiſsis, conceſsis, & creditis eis officijs, gabellis, procurationibus, & ſeruitijs alijs curiæ ſupradictę certas ſibi poſt depoſitionem, ſeù ceſſationem eorum ab officijs, gabellis, procurationibus, & ſeruitijs ipſis intrepidè procurationum, & ſeruitiorum huiuſmodi eas iuxtà ipſorum voluntatis arbitrium, prout vtile ſibi reputant, in vſus proprios conuertendo, nou ſine dictę noſtrę curię graui pręiudicio, & iactura. Præſenti edicto perpetuò valituro ſtatuimus, quòd ſinguli Iuſtitiarij Capitinatæ, magiſtri Portulani, procuratores, ac officiales alij dictæ curiæ, quicunque perceptores dictæ pecunię fiſcalis, quocunque titulo, ſeù vocabulo nuncupentur inf. dies viginti: dohanerij verò, atq; ſecreti, & alij gabelloti inf. menſem vnum, ad tardius, poſt amotionem, ſeù ceſſationem eorum ab officijs, gabellis, procurationibus, & ſeruitijs memoratis totam fiſcalem pecuniam, cuiuſcunq; ſpeciei fuerit, penes eos reſiduam, teneantur, & debeant Regię Camerę noſtris theſaurarijs integraliter aſſignare. Si quis autem contrafecerit, pœna Tarenorum auri duorum ponderis generalis pro qualibet vice, quam ſibi poſt lapſum dictorū terminorum taliter retinebit, ipſo factoſine adeptione cuiuslibet, condemnamus. Eos verò, quos poſt lapſum 20. dierum terminos ipſos immediatè ſequentium in retinendo ſibi dictam fiſcalem pecuniam tranſgreſſio ipſa notauerit, ad pœnam tarenorum quatuor pro qualibet vice, qua de dicta fiſcali pecunia ſic retenta fuerit condemnatus, cū creſcente contumacia, pœna debeat adaugeri. Quas quidem pœnas decernimus, & volumus, ſuccisis moribus anfractibus, ſeù ſollennitatibus iudiciarij ordinis fiſci noſtri commodis applicari. At ſi quis temerarius prędictarum pœnarum contēptor, vltra ſequētes immediatè viginti dies alios, quarum trium dilationum numerus, gabelloti bimeſtris, & decendij, ſed alijs bimeſtris temporis tantum ſpatium limitatur, ſolutionem dictę fiſcalis pecunię penes eos reſiduę faciendam pręfatis Theſaurarijs in dicta Regia Camera differre pręſumpſerit: non ſolum quatuor tarenorum pro qualibet vice, cuius ſolutio tunc vſque dilata eſt, pœnam incurrat, ſed etiam de contrectatione furtiua dictæ fiſcalis pecuniæ tenaciter, & ſicut fur exinde cōdemnandus, nec liceat alicui magiſtratui quacunque polleat dignitate, ſine conſcientia, & mandato noſtro prędictas pœnas remittere, vel ſuper eis quomodolibet diſpenſare: in cuius rei teſtimonium pręſentis edicti ſcriptum fieri, & pendentis maieſtatis noſtræ ſigillo iuſſimus communiri, per omnes magiſtratus Regni Siciliæ patulè diuulgandum. Quia igitur nil prodeſſet edicta condere, niſi debita illorum executio ſequeretur, fidelitati veſtrę præſentium authoritate præcipimus, quatenus prædictam ordinationem noſtram ſeruetis efficaciter, & faciatis ab alijs in tranſgreſſibiliter obſeruari: quam tu pręſens Iuſtitiarius receptis præſentibus diuulges publicè, vel diuulgari ex more per competentia officia facias, per terras, & loca decretæ tibi prouincię, etiam ſi capitaneos habeant, de quibus videris expedire: pręſentes autē litteras amotionis veſtrę tempore vos nobis dari pręcipimus, alternis vicibus in pendenti.

Data Neapoli per Ioannem Grillum, anno Domini 1335. 16. Ianuarij. 3. indictionis, Regnorum noſtrorum anno 26.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

Viginti. Hoc capitulum declaratur hodie per ſubſequentem prag. 46. vbi quid hodie ſeruetur diximus.

Miniſtri pecuniarij retinentes apud ſe pecuniam fiſcalem ad duplum tenentur. h. d. Tapia.

PRAGMATICA XLVI.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

ITem ſtatuimus ſeruari 16. cap. inſtructionum Federici Regis, ac decimum octauum capit. Caroli Imperatoris, circa pœnam miniſtris pecuniarijs infligendam pro pecuniæ retentione, quorum tenor hic ſequitur.

Tenor cap. xvi. inſtructionum Federici Regis.

Item miniſtris pecuniarum Regię curiæ, qui inuenti fuerint percepiſſe, aut retinuiſſe pœnes ſe pecunias fiſcales, aſtringantur, & cogantur ad ſolutionem pœnæ, ad quam de iure tenentur, iuxtà formam capitulorum Regni, rituum Regiæ Cameræ Summariæ, & aliarum ordinationum, & pragmaticarum editarum iam, & faciendarum per Regiam Maieſtatem: Quam prouiſionem, & ordinationem obſeruari iubet Regia Maieſtas omnino, ac comprehendi, & intelligi tam in Adminiſtratores præſentes, quàm futuros, ſub pœnis contentis in Ritibus, & pragmaticis, qui Adminiſtratores præfati per Regiam Cameram Summariæ abſolui nullo pacto poſſint.

Tenor cap. xviij. inſtructionum Caroli Imperat.

Item mandamus, quòd miniſtri pecuniarum

noſtræ curiæ, tam pręſentes, quàm futuri quiuis fuerint maiores ſiue minores, qui penes ſe retinuerint pecunias fiſcales vltra terminum præfixum, cogantur, & aſtringantur irremiſſibiliter ſoluere pro pęna τ duplum.

Declarantes in duplo pro iam dicta pęna impoſito ſimplum τ contineri, nec allegari poſsit quod curiæ non interfuit, ſicut nec allegari permittimus, nec volumus in ceteris omnibus pęnis in præſentibus inſtructionibus, & ceteris omnibus pragmaticis, inſtructionibus, & diſpoſitionibus poſitis, verum ſtatuimus ſi maius intereſſe Regia curia ob id paſſa eſſet, ad id totum miniſtros præfatos obnoxios eſſe, ſicque ſeruari iubemus.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

1 *Dvplum*. Ad hoc allegat Rouit. aliàs à nobis cõmendatus tex. l. 1. 2. & 3. tituli C. de hijs qui ex public. collat. lib. x. qui tñ nõ ſeruatur, ſed hæc pragmatica, quæ fuit practicata cum Fabritio Pignatello magiſtro Portulano Prouinciæ Apuleæ alias nuncupatus magiſter Portulanus Baroli, vt tra-
2 didit mihi optimus Rationalis † Iulius Petra familiaris eximij domini mei ẽRegtis Riberæ, quãdo verè miniſtri † pecuniarij exigunt pecuniam fiſcalem, & non faciunt introitum, vel faciunt duplicatum exitum, tunc ad nonuplum tenentur prout practicatur in Regia Cam.

τ *Contineri*. Ad quod facit tex. in §. ex maleficijs verſ. vi autem in tit. de action.

Theſaurarius generalis non recipiat pecunias à fideiuſſoribus debitorum fiſci niſi præcedente condemnatione Regia Camera. hoc dicit Tapia.

PRAGMATICA XLIX.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

Item pro cautela Regiæ curiæ circa fideiuſſores officialium prædictorum exigendos ſeruari mandamus decretum alias interpoſitum ſub huiuſmodi forma.

Die 23. menſis Septembris 1541. facto verbo in bancha per Excellentem Dominum Locumtenentem Regia Cameræ Summarię coram Magnificis Dominis Pręſidentibus, quod nonnulli fideiuſſores Reg. Cur. vt ſe exiſtimãt ab onere fideiuſſionis dolo pro Arrendatoribus, vel Perceptoribus, ceteriſque officialibus ſoluunt pecunias nomine ſuo fideiuſſorib. cum in veritate ſit pecunia Regia, quamobrem ad tollendum omnem dolum, & fraudem quæ fieri poſſet, & committi, fuit per dictam Regiam Cameram conſenſu prouiſum, & decretum, quod numquam Theſaurarius generalis capiat pecunias à fideiuſſoribus, niſi in caſu in quo per dictam Regiam Cameram fuerint cõdemnati quod ſoluant de ſuo, & quod intimetur Theſaurario generali præſenti, & inde in futurũ, cęteris Theſaurarijs, ad hoc vt ipſis contrafacientibus, & arrendatoribus, & officialibus principalibus non exiſtentibus ſoluendo, ipſe Theſaurarius, & futuri omnes ſoluant de proprio hoc ſuũ, &c. Conſenſu. Nardus Antonius pro Notatore. Nardus Antonius delo Riccio pro Magiſtro actorum.

Locumtenens, & Præſidentes non poſſunt expedire mandata Theſaurario pro expẽſis erogandis in cauſis, niſi vſq. ad ſummam ducatorum quindecim, nec pro eodem negotio fieri poteſt duplicatio, vt in prag. 52.

PRAGMATICA LI.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

Declaramus 29. cap. inſtructionum Caroli Imperatoris, expeditum in anno 1519. cuius tenor inferius deſcribitur, intelligendum eſſe vſq; ad ſummam ducatorum quindecim, iuxta formã alterius capituli ordinationum, ſeù inſtructionũ eiuſdem Cæſareæ Maieſtatis in anno 1530. cuius tenor ſimiliter inferius deſcriberur, & vſque ad hanc ſummam ducatorum quindecim tantum, & non aliter permittimus Locumtenentem, & Pręſidentes ſolutionem mandare poſſe, & ita ſeruari mandamus, prout hactenus conſuetum eſt, & non aliter. Quorum capitulorum tenor talis eſt.

Tenor cap. xxix. inſtructionum Caroli Imperatoris.

Item volumus, & iubemus, quod Theſaurarius, & Perceptores ſignificatoriarum de pecunijs peruenientibus ex ſignificatorijs, & prouentibus dictę Camerę debeant cum litteris, & mandato dicti Locumtenentis ipſius Cameræ ſoluere ſine mora expenſas neceſſarias pro adminiſtratione iuſtitiæ in cauſis patrimonialibus, & fiſcalibus noſtrę Curiæ, ac pro expeditione computorum, & alijs neceſſitatibus pro commoditate, & vtilitate noſtrę Regiæ curiæ ſolitis, & neceſſarijs, ſicut hactenus à tempore Regis Ferdinandi primi, & Cathol. Regis glorioſæ memoriæ ſolitum, & conſuetum eſt obſeruari, ne ex dilatione dictarum expenſarum noſtra Regia Curia detrimentum aliquid patiatur.

Tenor vero cap. eiuſdem Cęſ. Maieſtatis expediti in anno 1530. talis eſt.

Y Porque por parte del Theſorero ſe à lega cierta pragmatica hecha per el Viſo Rey Don Carlos dela Noy, en que ordenaua que la dicha Camera dela Summaria de ſu propria autoridad no pudieſſe ordenar pagamento alguno que excedieſſe la ſumma de quinze ducados, y que los cargos, y conſiñationes que ſe hazen ſobre las rentas Reales, la dicha Cam. las dirigeſſe al Theſorero general os dizimos, y encargamos, y mandamos, que veais la dicha pragmatica, y os enformeis delas cauſas que mouieron el dicho Viſorei à hazerla, y nos embieis relation delo que en eſto hallaredes, y de lo que os parecerá ſe deua proueer à cerca dello, paraque nos mandemos lo que mas cumple à nueſtro ſeruitio, y entretanto guardareis, y hareis enteramente guardar, y

com-

Digitized by Google

complir las ordinanzas ſuſo dichas, y contra el tenor, y forma dellas no hareis, ni conſentireis hazer coſa alguna en ninguna manera, que aſſi procede de nueſtra determinada voluntad.

Datum en Auguſta à 11. d'Agoſto 1530.

Yo el Rey.

Valdeſius Secretarius.

PRAGMATICA LII.

De offic. procur. Cæſ.

PHILIPPVS II.

ET quia audiuimus in fraudem præfati ordinis fuiſſe aliquando per dictam Regiam Cameram mandatum erogari, & ſolui maiorẽ quantitatem ducatorum quidecim pro vno eodemquẽ negotio, expediendo diuerſa mandata ducatorum quindecim. Ideo declaramus, decernimus, & mandamus id de cęterò non fieri, & non poſſe per dictam Regiam Cameram pro vno eodemq; negotio maiorem quantitatem ducatorum quindecim requirente mandare ſolutionem maioris quantitatis ducatorum quindecim, expediendo diuerſa mandata infra ſummam ducatorum quindecim, in fraudem præfati ordinis, ſed tunc cum eroganda eſt maior quantitas ducatorum quindecim, recurratur ad nos, & alios Vicereges, qui pro tẽpore fuerint, & de eorum mandato prout conuenit, pecunia erogetur, & non aliter.

Magiſtri Camerarij prouinciales partitas minutas diſtintim, non in genere ponant in exitum. b. d. Tapia.

PRAGMATICA LVI.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

ITem quia audiuimus magiſtos Cameræ Prouinciarum in eorum computis poſuiſſe in exitu expenſas minutas nulla facta particulari ipſarum mentione, quod Regio ſeruitio minimè conuenire exiſtimauimus: Ea propter id alias prohibitum eſſe comperimus, mediantibus prouiſionibus expeditis in anno 1541. Quapropter illas ad vnguem obſeruandas eſſe decernimus, & declaramus, quarum tenor ſequitur.

CAROLVS V. &c.

PErche habbiamo inteſo, che nelli computi, che ſi danno per li maſtri di Camara delle Prouincie ſi pongono partite di cento, ducento, trecento, ducati, & vltra, & ſenz'altra ſpecificatione dicono per ſpeſe minute, & la Regia Corte vi può aſſere molto fraudata, volendo in queſto prouedere, vi diciamo, & ordiniamo, che ordinate alli detti officiali, che da hora auanti le dette partite di ſpeſe minute le debbiano continuare partita per partita nelli lor conti per eſtenſo per qual ſi voglia partita minimiſſima che foſſe, & quando queſto non eſſequeſſero, voi in tal caſo nel render di lor conti non l'admetterete, & coſi lo farete intendere, & eſſequirete, & farete eſſequire, che coſi comple al ſeruitio di ſua Maeſtà.

Datum in Caſtro nouo Neap. die 1. Iulij 1541.

Don Pedro de Toledo.

Vidit Decolle Regens. Vidit Loffredus Regens.

Marciranus Secretarius.

Dirigitur Cameræ Summarię

CAROL. TAP. REG. CONS. ANNOT.

HÆc pragmatica hodie ſeruatur nedum in iſtis magiſtris Cameræ; ſed cum omnibus alijs miniſtris pecuniarijs, & optima ratione, ne ſub illa generalitate veritas obumbretur.

Pandetta Regia Camera. b. d. Tapia.

PRAGMATICA LVII.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

QVo ad dirigictus exigendos per Rationales, magiſtrum actorum, ſcribas, & officiales Regiæ Camerę ſubſcriptam pandectam inuiolabiliter obſeruari mandamus, donec per ſuam Maieſtatem, vel per nos fuerit aliter prouiſum.

Pandecta Regiæ Camerę Summarię alli rationali della Camera.

1 PEr la declaratoria del Teſoriero generale, quando è per vno anno ducati vinti, per ſei meſi ducati 10 00

2 Per la declaratoria di conti de gli officiali ordinarij delle Prouincie, cioè per ciaſcun conto dell'adminiſtration d'vn anno ducati. 6 00

3 Per la declaratoria del cõto della doana delle pecore, per vn'anno ducati 12 00

4 Per la declaratoria del conto della doanella di Apruzzo, per vn'anno ducati 3 00

5 Per la declaratoria del Maſtro Portulano di Terra di Bari, & Capitanata per vn'anno ducati. 10 00

6 Per la declaratoria del conto del Maſtro Portulano di Terra d'Otranto, & Baſilicata per vn'anno ducati. 8 00

7 Per la declaratoria del conto del Maſtro Portulano di Calabria per vn' anno. ducati. 8 00

8 Per la declaratoria del conto del Maſtro Portulano di Apruzzo per vn' anno. ducati. 6 00

9 Per la declaratoria del Maſtro Portulano di Principato citra, & vltra per vn' anno. ducati. 4 00

10 Per la declaratoria del conto del Maſtro Portulano di Terra di Lauore per vn' anno. ducati. 4 00

11 Per la declaratoria del conto del Capitano della graſſa di Apruzzo per vn' anno. ducati. 6 00

18 Et per lo ſcriuano che fa l'eſequtorio, & regiſtratola. ducati. o. 2. 10

19 Item per l'eſecutoria di priuilegij che concede il Signor Rè di cittadinanza à mercatanti che negotiano, ducato vno al maſtro d'atti, & vno allo ſcriuano. duc. 2

20 Item per l'eſecutoria di gratie, ſeù prouiſione in vita, ò in perpetuum, ò à beneplacito, e di officij da cento ducati in baſcio, per lo maſtro d'atti tarì doi, & allo ſcriuano tarì doi. duc. o. 4. o

21 Da cento ducati inſino à trecento, al maſtro d'atti vn ducato, & allo ſcriuano vn' altro ducati. 2

22 Da trecento in sù, doi duc. al maſtro d'atti, & doi allo ſcriuano, duc. 4

23 Item per l'eſequtorio di debitori, tarì doi allo ſcriuano per fattura, & regiſtratura, & grana diece al maſtro d'atti. duc. o. 2. 10

24 Item per le pleggiarie che ſi danno in Camera per li Capitani che vanno in officio, quando è Capitania che paga il inſta peti duplicato al gran Camberlingo per la detta pleggiaria, habbia da pagare al maſtro d'atti tarì doi, & grana diece. duc. o. 2. 10

25 Et gli altri Capitani tarì vno, & grana diece. ducati. o. 1. 10

26 Et per qual ſi uoglia altra pleggiaria de officiale, ò Arrendatori, etiam che foſſero più pleggi, pigliandoſi diſtinctè grana diece ſingulis vicibus. ducati. 10

27 Et per l'altre che ſi ſogliono pigliare indifferenter præter ſupradicta. duc. 10

28 Per le ſubſcrittioni fatte per ſua mano ducati. 10

29 Item per patente di paſſo al maſtro d'atti grana diece. ducati. 10

Allo ſcriuano grana diece. duc. 10

30 Item per la preſentata del conto del Teſoriero generale. duc. o. 2. 10

31 Item per la preſentata del conto del doaniero delle pecore, & della doana grande di Napoli, & del ſale. duc. o. 2. 10

32 Item per preſentata delli conti delli Commiſſarij, Perceptori, & Teſorieri delle Prouincie delli quattro Maſtri portulani, videlicet. Terra di Bari, & Capitanata, Terra d'Otranto, & Baſilicata, & d'Apruzzo, & di Calabria, & Capitan della graſſa d'Apruzzo, & ſecreto di detta Prouincia per ciaſchedun conto duc. o. 1. 5

33 Item per preſentata del conto del maſtro Portulano di Terra di Lauoro, & Principato citra, & di altri doanieri, & fundichieri per ciaſcun'anno. ducati. o. 1. o

34 Item per li capituli delli arrendamenti, per fattura, & regiſtratura allo ſcriuano, ò altri che le faceſſe, ſe l'entrate che ſi arrendano paſſano p duc. mille in sù per anno d. 2

35 Et da mille à baſſo. duc. 1. 1. o

36 Et per la ſubſcrittione del maſtro d'atti. ducati. o. 2. 10

37 Per le copie delli proceſſi, ſi debbia pigliare iuxta formam Regiæ pragmaticæ, videlicet, per ogni otto carte vn tarì, & che ogni carta habbia da hauer 25. verſi, & li verſi ſiano rationabili.

38 Item per le conſulte indifferenter al maſtro d'atti per ſua ſottoſcrittione. duc. 10

39 Item per declaratoria del conto del Teſoriero generale per la ſoſcrittione del maſtro d'atti. duc. 2

40 Item per la declaratoria del conto del doaniero delle pecore. ducati 2

41 Item per le declaratorie de gli officiali delle dodici Prouincie, & quattro Maſtri Portulani, vt ſupra, Secreto, & Capitano per la ſoſcrittion delli releuij de Contati predetti, & altri titulati. duc. 2

42 Delli Baroni non titulati da mille ducati in cinquanta incluſiuè in sù. duc. 1

43 Et da mille à baſſo tarì vno, & grana diece. ducati. o. 1. 10

44 Et da cento à baſſo vn tarì. ducati. o. 1. o

45 Dalla graſſa di Apruzzo per ciaſcuno per ſua ſubſcrittione al maſtro d'atti. duc. 1

64 Et per le declaratorie di qual ſi uoglia altro conto di officiali indifferenter tarì vno, & grana diece. ducati. o. 1. 10

47 Item perche accade regiſtrarſi in Camera alcuni priuilegij de officij, i quali ſono di ſtilo ponernoſi nelli quinternioni, cum ſit, che non ſiano coſe feudali, & è pur neceſſario hauerſi in Camera, per nõ trouarſi nelli regiſtri delle eſſecutorie, ſi habbia da pagare tantum per regiſtratura. duc. o. 1. o

48 Item per cercatura di ſcritture quando ſono da anni tre inſino à diece, tarì vno, da anni diece in sù, tarì doi, & grana diece.

49 Item attento che nelli proceſſi per le parti ſi ſogliono fare diuerſe repliche hinc inde, & coſì per loro procuratori, delli quali non è ſolito pagarſi coſa alcuna, per queſto s'ordina che per tali repliche non ſi debba, nè per lo maſtro d'atti, nè per lo ſcriuano pigliare coſa alcuna.

50 Item per le ſcritture, & cautele, le quali per lo detto maſtro d'atti s'haeuranno d'autenticare, grana diece. ducati. 10

51 Item perchè potria de facile accadere che il maſtro d'atti, ſeù ſcriuano ordinario, ò li deputati nella cauſa andaſſero fuori ad eſaminare, debbia hauere le diſpeſe p ſe, p lo famiglio, & cauallo, & p ſuo ſalario tarì 4. il giorno iuſta la Regia pragmatica. duc. o. 4. o

52 Item perche la intentione, & volontà di detta Camera è, che detta taſſa ſia ad vnguem oſſeruata, & acciò che niſſuno habbia ardire, nè preſuma fare altramente, ſe notifica à ciaſcheduno à chi ſpetta, che quelli li quali modo aliquo contrafaranno, & non oſſeruaranno la taſſa; & ordinationi p̃dette, incorreranno ipſo facto nella pena di eſſere priuati di loro officij, & altra ad arbitrio di detta Camera reſeruata, la qual pena ſenza alcuna remiſſione ſarà contra li detti contrafacienti eſſequita.

Quas omnes ſupra congeſtas, & nouiter ordinatas ſanctiones ab omnib. ad quos ſpectat ſeruari volumus,

Digitized by Google

y hagan dichos officios, como lo han tenido ſus antepaſſados.

Et viſto per noi il tenor del preinſerto memoriale, & anco la copia giontamente con quello preſentata di vn notamento fatto in queſſa Regia Camera, ſub die 14. Ianuarij proximè præteriti, ſopra il votar in vna cauſa dell'Illuſt. Admirante ſopra la domāda della decima parte di certi Mori, & Turchi, in virtù di ſuoi priuilegij, pretendendo detto Magnifico Michel Gio. Gomez ſupplicante douer votare in detta cauſa, & in tutte le altre, & poter dire, che remittit ſe iuri, & il mandato in detto medeſimo tempo per uoi fatto alli Magnifici Preſidenti idioti, che nelle cauſe, che ſe determinano, & decideno nella detta Reg. Cam. nelle quali ſia ò poſſa eſſere diſcuſſio, vel arbitratio iuris nelle quali voi direte che non votono per la predetta ragione, che non habbiano da votare con altre particularità in quelle contente, & le repliche hinc inde fatte per detto Magnifico Preſidente idiota, & per voi, come più largamente in detto notamento, & preinſerto memoriale ſi contiene, ci hà parſo farui la preſente, per la quale ve dicemo, & ordiniamo, che in virtù di detto mandato, & ordine per voi fatto à detti Magnifici Preſidenti idioti, non debbiate procedere à far nouità alcuna, come ſe fatto nō foſſe, atteſo ꝑ noi al quale ſpetta in tal caſo prouedere, ſono ſtate inteſe le parti, & appreſſo ſi prouederà come conuenirà al ſeruitio di ſua Maeſtà, & alla buona adminiſtratione della giuſtitia, fando incontinenti notare la preſente in libro notamentorum, & coſi l'eſequirete, non fando il contrario per quanto hauete cara la gratia della prefata Maeſtà.

Datum Neap. die 20. Martij 1562.

Don Peraſan.

V. Albertinus Regens. V. Villanus Regens.
V. Reuerterius Regens. V. Patignus Regens.
Soto Secretarius. In cur. 2. fol. 244. Dirigitur Magnifico Locumtenenti Summariæ.

CAROL. TAP. REG. CONS. ANNOT.

1 Hæc pragmatica ſeruatur hodiè, nam † Præſidentes idiotæ votant in omnibus cauſis, niſi expreſſè agatur de aliquo iuris articulo, cuius notitiam habere non poſſint, licèt tamen eis dicere, & animaduertere quicquid pro ſeruitio Regij patrimonij occurrit.

Compoſitiones, quæ fiūt in Regijs Audientijs perueniant in poſſe Magiſt. Camera. & ſalaria Gubernatorum, & Auditorum ſoluantur per Perceptores prouinciarum. b. d. Tap.

PRAGMATICA LX.

De offic. procur. Cæſ.

PHILIPPVS II.

Illuſtres, & Magnifici viri Collaterales Conſiliarij Regij fideles dilectiſſimi.

Tra gli altri capi, che per ſua Maeſtà ci ſon ſtati ſcritti in vna ſua lettera della data del primo di Maggio da Madrit, ve n'è vno del tenor ſequente, videlicet.

Las cauſas porque los Gouernadores, Auditores, y officiales de las Audiencias prouinciales deſſe Reyno, hazen muchas compoſiciones, es porque delos prouentos dellas ſe pagan ſus ſalarios, y porque dellos reſulta que los delictos no ſon caſtigados tan eſemplarmente come ſeria razon, y pide la juſticia, ordenamos, y mandamos para quitar eſta ocaſion que es tan pernicioſa, que de aqui adelante ſe les paguen los ſalarios à los ſobre dichos officiales por los Perceptores de las Prouincias reſpectiuamente, y no por los Maeſtros de Camera preferieron el ſalario deſtos, por ſer miniſtros conſtituidos, para la buena adminiſtracion de la juſtitia à qualquier otras confiſcaciones, que eſten echas ſobre los dichos Perceptores: Mandando aſſi miſmo, que lo que procediere delas compoſicioneꝭ que aſſi ſe hizieren entren en poder de nueſtra Regia Corte, y prouereis que dellas ſe tenga la quenta, y razon que cōuenga, de manera que no pueda hauer fraude.

Et atalche il preinſerto capitolo, & ordine della prefata Maeſtà habbiano la debita eſecutione, vi dicemo, & ordinamo, che debbiate prouedere, che per li maſtri di Camera delle Regie Audientie delle Prouincie di queſto Regno ſi conſignino li dinari delle compoſitioni dell'Audientie predette in potere delli Percettori prouinciali, per li quali da quà auanti s'habbiano da fare li pagamenti delle prouiſioni alli Gouernatori, Auditori, & altri officiali delle dette Audientie, giuſta la forma del detto capitolo, & ordine, lo quale in tutto eſequirete, & farete eſeguire, ſecondo la forma, continentia, & tenore d'eſſo, ſenza diminutione, nè contradittione alcuna: Non fandoſi il contrario per quanto ſi hà cara la gratia della Maeſtà ſua.

Datum Neap. die 25 Iulij 1566.

Don Peraſan.

Vidit Pignonus Regens. Vidit Patignus Regens.
Lobera pro Secretario.
In cur. primo viſitationis.
Dirigitur Regiæ Cameræ Summariæ.

Iuſtitiarij, & alij officiales Regni debent ſollicita cura auxiliū praſtare Regia Cameræ. b. d. Tapia.

REX GVLIEL.

Iuſtitiarios, Camerarios, Caſtellanos, & Baiulos eſſe volumus ſollicitos, & deuotos, vt vbi neceſſe fuerit pro comodis curiæ noſtræ, per dictum de Secretis, & quæſtorum magiſtros, vel officiales alios extiterint requiſiti, conſilium, & auxilium eiſdem debeant impartiri.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

Iuſtitiarios, Camerarios, Caſtellanos, & Baiulos Superfluit hæc l. per conſtit. dohanæ de ſecretis concor. in Longob. vt Epiſcopi, & Comites inuicem auxilium ſibi præſtent. l. 1. & 2.

CAR. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

Ex hac conſtitutione fundatur † iuriſdictio, quam habet Regia Camera ſuper Regijs Audientijs, & alijs officialibus

po del Duque de Oſſuna, con quien ſe communicò el miſmo intento con communicacion de la Camera, y Collateral annque pareſcia à la mayor parte, que eſto ſeria bien hazerſe toda via ſe tomò entonces por eſpediente de añadir mas Racionales entendiendo, que eſte baſteria para que las cnentas ſe accabaſſen con mas breuedad, y los negocios tuuiſſen mayor eſpediente, y en particular las cedulas de mi Theſorero general haſta que l'año paſſado de 93. Se ordenò al Conde de Miranda, que el dicho tribunal de la Summaria ſe diuidieſſe en dos ſalas, quando ſe offreſcieſſe mucha concurrencia de negocios por el tiempo qne le pareſcieſſe, y ſi bien no ſe puſò en execucion eſto pareſciendo, que non conuenia hazerſe por tiempo limitado pues no ſeruia de nadas hagora hauiendoſe trattado de nueuo con mucha particularidad deſte negocio en mi ſupremo Conſejo, y conſiderado todo lo que eſtà referido, y que por ſer los negocios tantos, y creſcer cada dia mas no conuiene que eſta diuiſion de ſalas ſea por tiempo limitado ſino perpetua, como ſe ha hecho en el Conſejo de Capuana, que ſe ha ydo diuidiendo primero en dos ſalas, deſpues en tres, y conforme a la orden vltimamente dada en quatro, y tambien qne el Tribunal de la Viqueria ſe ha diuidido en dos ſalas à exẽplo de lo que ſe vſa en mi Conſejo Real de Caſtilla, que ſe diuide por ſalas, y quando ſe offreſce algun negocio grane ſe juntan todas: por lo qual me he reſuelto que de aqui adelante ſe diuida en las dichas dos ſalas, y aſſi os encargo, y mando que en conformidad de lo que ſe ha dicho arriba lo proueays, y hagays exequtar, de manera que en cadauna delas ſalas aſſiſtan tres Preſidentes, letrados, y vn lego, y el Lugartenіente donde mejor le pareſciere, conforme al neceſſario, y occurrencia de los negocios, y quando eſtos ſon granes, haziendo juntar de todas las ſalas en dias ſeñalados, como ſe haze en el Conſejo de Capuana, para que todos los entiendan, y voten en ellos, con lo qual eſpero, que el dicho Tribunal ſe pornà en la forma que conniene para el breue, y buen deſpacho de los negocios, y reſulterà deſta nueua orden general ſatisfacion, y beneficio à todo el Reyno, y ſerà de mucho ſeruicio mio, y vos me auiſareys de como ſe haurà exequtado, y cumplido aſſi eſto de Madrid à 24. de Deziembre. 1596. Yo el Rey. Vidit Comes Mirandæ. Vidit Comes generalis Theſaurarius. Vidit Saladinus Regens. Vidit Brugnolus Regens. Vidit Scudero Regens. Vidit Lanz Regens. Vidit de Ponte Regens. Idiaquez Secretarius.

Et per obedire, come ſemo obligati alli ordini de Voſtra Eccellenza, S'è più volte pienamente diſcuſſo, & conſiderato il negocio predetto, & ſebene ci è parſo à tutti molto difficile il dar forma accertata per ponere in eſecutione la diuiſione di queſto Tribunale della Camera ordinata da Sua Maeſtà, parendoci, che non poſſa diuiderſi ſenza notabili inconnenienti, & ſenza detrimento del Real Patrimonio per eſſerè Tribunale inſtituto, & deſtinato al gouerno di detto Real Patrimonio, qual gouerno ſtando come ſtà, il Patrimonio vnito non patiſce conueniente diuiſione per molte efficaci ragioni, delle quali non trattamo per non venirce ordinato queſto da Voſtra Eccellenza; Però con conformarce con quello che Sua Maeſtà, & Voſtra Eccellenza commanda, che deuerà eſſere lo più accertato: Diremo quanto ci occorre del modo, come potrà pratticarſe detta diuiſione con il minor inconueniente poſſibile. Et perche li negotij di detta Regia Camera, conſiſteno in arrendare l' intrate Reali in Cautelarſi di pleggiarie dalli arrendatori, & da tutti miniſtri pecuniarij, nel vendere beni deuolutj, & eſecuti contra debitori in far partiti, in far pagare quelli, che deueno, in dar giornalmente li ordini neceſſarij à tutti Miniſtri, ch'eſigeno l'altre Reali intrate, quali non ſe arrendano, & tener continuo penſiero, che tutti compliſcano quel che deueno, & oſſeruino le Regie inſtruttioni, & altri ordini, che ſi vanno dando alla giornata, ſecõdo l'occorrentie remediare, & pigliare eſpediente alli diſordini, che ſuccedeno per mala adminiſtratione de miniſtri, & d'arrẽdatori per impotentie di Vniuerſità nel complire de pagamenti fiſcali, & per altri varij, & diuerſi accidenti, che ſaria proliſſità eſprimerli.

Conſiſteno ancora in la viſione de conti de tutti miniſtri pecuniarij eſpeditione de ſignificatorie, & deduttione d'eſſe, & nell'eſpeditione de cauſe fiſcale, ciuile, & criminale, nelle quali il fiſco è attore, ò reo, ouero tiene qualche notabile intereſſe, & dell'appellationi della doana delle Pecore di Puglia, & de Portolani, & altri ſubordinati à detto Tribunale della Camera.

Pare à queſta Regia Camera, che tutto quello, che concerne direttamente il gouerno di detto Real patrimonio, è il fare dell' arrendamente, & dar li ordini neceſſarij à miniſtri per buon gouerno delle Reale intrate, & il remediare à tutti l'inconuenienti, che ſuccedeno in danno di detto Real patrimonio, & le vendite de robbe, ò deuoluti, ò executi di partiti di conſulte, & coſe ſimili ſe trattino vnitamente, & nelli di che la Camera, ſi deuerà vnire, & che per li negotij, quali giornalmente occorreno nella prima hora, ogni giorno ſi debbiano il Luocotenente con tutti li Preſidenti giontar, & dopò trattato quello che ei occorreſſe toccante alle coſe predette di gouerno, all'hora in li giorni che ſe ſignalaranno, ſi debbiano diuidere in due ſale.

Circa lo qnale, come che la mente di ſua Maeſtà come nella predetta ſua real lettera appare, & ch' effettiuamente ſucceda detta diuiſione di due ſale, & perciò connenendo euitar l'impedimenti che poteſſero in alcuna maniera impedirlo: volemo, & coſi vi dicimo, & ordinamo, che non ſe habbia d'aggiuntar queſta predetta Regia Camera la prima hora, ſe non che nelle giornate deſtinate, habbia da ſtare le prime due hore diuiſa in dette due ſale, & poi l' vltima hora potrà vnirſe per li negotij più vrgenti che occorreranno.

Quanto alli conti riferemo à V. Eccellenza che per l'eſpeditione d'eſſi non ſaria neceſſaria diuiſione alcuna. atteſo tutti li conti che li Rationali hanno viſti, & tenuti in ordine ſono ſtati ſempre

referiti,

referiti, liquidati, & declarati nelli giorni deſtinati à detto ſeruitio, & non ſolo è baſtato il tempo, ma auanzato, & il reſtarſi à liquidare tante cedule,& altri conti, non procede da non poſſerci attenderei l tribunale, ma procede, perche tutte le cedule, & li conti ſono hoggi di molto maggior volume di quello, che ſoleuano eſſere per li carichi molto maggiori che tiene il Real patrimonio. Et perciò vn Rationale ha di biſogno d'vn'anno di tempo, & più per liquidar alcuni conti di perceptori, quali poi in vna ſettimana ſi referiſcono, & eſpediſcono nel tribunale, & ſappia V. Eccell. che ſpeſſe volte ſuecede, che nelli giorni deputati à relatione di conti, ſi chiamano li Rationali per referire, & non vi è Rationale alcuno, che ne tenghi in ordine, però per quel che poteſſe ſuccedere per l'auuenire, che in alcun tempo ſe trouaſſero in ordine tanti conti da referire, ch'il tribunale vnito non poteſſe ſpedirli: In tal caſo ſi potrãno alcuni conti di manco momento quale parerà al Luogotenente di queſſa Regia Camera trattar in le ſale diuiſe, ſe ben al ſuo tempo occorrendoli il caſo predetto ci reſeruamo di referire à Voſtra Eccellenza gli inconuenienti che potrà tenere detta diuiſione per conto delle ſignificatorie,& declaratorie, quali reſultano dalla liquidatione di detti conti.

Et quanto alle cauſe, eſſendo neceſſario, ch'in tutte interuenga l'Auocato fiſcale per eſſere ſempre in eſſa il fiſco intereſſato, per manco inconueniente, & per dare qualche rimedio al predetto inconueniente ſemo di parere, che coſi come nel ſac. Conſiglio ſe prouede dal Præſidente, quale cauſe ſe haueranno da fare iunctis aulis, coſi per contrario in queſto tribunale ſi proueda dal Luogotenente quali cauſe ſe haueranno da trattare iunctis aulis, & che per ciò eſſo Luogotenente ſi facci dare da tempo in tempo le liſte di tutte le cauſe che ſe agitano, & ſegnarli quelle che li parerà poſſerſe trattare diſiuntamente, & tutte l'altre s'intendi poſſerſi trattare vnitamente, atteſo d'altro modo ne potriano reſultare maggiori, & più notabili inconuenienti.

Et ſe per caſo dal Luogotenente foſſe prouiſto, ch'alcune cauſe ſe trattano diſiunctis aulis,& per il fiſco, ò le parte le faceſſe inſtantia, che ſi debbiano trattare vnitamente, reſti in arbitrio del Luogotenente, ſecondo li parerà eſpediente de poſſerlo prouedere.

Il che ci pare che ſtà molto ben appontato per la più preſta eſpeditione delle cauſe, & coſi volemo, che s'eſequa, con che però che quando il Regio fiſco, ò le parte ſe ne aggrauaranno, habbiano d'hauer ricorſo da noi, acciò poſſiamo prouedere, come ſarà più conueniente.

Et circa alle giornate, che deuerà il tribunale vnirſe, & diſunirſe, ſemo di parere, che il Lunedì il Tribunale ſtia vnito per cauſe, & negocij fiſcali coſi di mattina, come di ſera.

Nel Martedì in vna ſala ſe attenda à deduttione, & nell'altra ſe trattino cauſe di quelle, che ſarà ſtato prouiſto poterſe trattare diſiunctis aulis.

Nel Mercordì ſi ſtia vnito per cauſe di trattarſi doue il Regio fiſco è conuenuto, ò intereſſato, quale non s'è prouiſto douerſi trattare in vna aula.

Il Giouedì in vna aula ſe referiſcano conti mattina, & ſera, & nell'altre cauſe.

Il Venerdì vnite per liquidatione de conti di releui per negocij da trattarſi in conſiglio Collaterale, & per negocij de conſulte, & per altri negocij fiſcali.

Il Sabbato diſunite, & trattare in ambis aulis le cauſe predette, che ſarà prouiſto poſſerci decidere in vna aula.

Et che quando occorrerà alcun negocio repentino, toccante al gouerno, ſia in arbitrio del Luogotenente vnire li Preſidenti in qualſiuoglia giornata, & hora, iuſta l'occorrenza.

Che il Luogotenente aſſiſta in quella ſala, doue più li parerà eſpediente, mutãdoſi da vna in vn'altra, quando, & come à lui parerà.

Et che li Preſidenti ogni meſe, ſe mutino dall'vna ſala all'altra.

Ce occorre anco aduertire V. Eccell. ch' in le cauſe che ſi haueranno da trattare in vna aulà faria eſpediente, che li Preſidenti, coſi come hoggi referiſcono ad hora, referiſſero dette cauſe à giornate, come ſi oſſerua nel detto Sacro Conſiglio, atteſo ne reſulteria maggior eſpeditione di cauſe.

Pare anco neceſſario à queſſa Regia Camera, che ſe prouedi augumentare il numero di Portieri, con crearne dui altri già che quelli, che ce ſono non potranno complire à ſeruire tutte due le ſale, & à fare l'altri ſeruitij neceſſarij, atteſo tutti ſono al preſente diece, dui delli quali aſſiſteno al tribunale,& in caſa del Luogotenente, vno aſſiſte alla parte delli rationali vno alla reuiſione, vn'altro con il fattor Bel maſſo. occorre ſempre andare alcuno di loro fuora di Napoli con li Preſidenti che ſi mandano da V. Eccell. per diuerſe occorrenze. Altri hanno d'attendere per intimare le ſcritture del fiſco, & delle parti, & ce ne ſono tre, ò quattro vecchi, non atti à faticare, & alcuni di loro infermi, & biſognando deputarne dui per la noua ſala, non potriano ſupplire li dieci c'hora ſono.

Molte altre coſe occorrerà d'aduertire alla giornata, dopoi che detta diuiſione ſe cominciarà à ponere in prattica, delle quali queſſa Regia Camera ſi riſerua darne conto à V. Eccellenza al ſuo tempo non potendoſi prouedere ogni coſa nelli noui eſpedienti prima di eſſere poſti in eſecutione, & queſto è quanto per hora ci occorre. Remettendoci al prudentiſſimo giudicio, & parere di Voſtra Eccellenza nella gratia della quale di continuo ci racomandamo. dalla Regia Camera della Summaria à di Maggio 1597. de V. Eccellenza ſeruitori lo Luogotenente, & Preſidenti di detta Regia Camera. Ferdinandus Fornarius M. C. Loc. Petrus de Valcarcel, Commiſſarius. Didacus de Aldana. Montoya de Cardona. Mutius Surgens. Iulius Cæſar Minadois. Aurelius Campanilis. Ioannes Camillus Barba. Vidit Fiſcus Dauid Capoceſalus Magiſter Actorum. Vidit Decurtis Pro Secret. In Conſultarum Curiæ 13. &c.

Et viſto per noi quanto nella preinſerta conſulta ci

ta ci hauete referito, & inteſa anco ſopra di ciò queſta Regia Camera in Collaterale Conſiglio,& ben conſiderato ci è parſo per degni riſpetti mouentino la mente noſtra, prouedere, & dechiarare circa il primo, & terzo Capitolo d'eſſa nella forma,come in piede di ciaſcuno d'eſſi capitoli và notato. Et perciò vi diciamo, & ordiniamo, che debbiate eſequire, & oſſeruare, & fare eſequire, & oſſeruare tutto quello, che nella conſulta predetta ſe contiene con le dette aggiuntioni, & declarationi per noi vt ſupra fatte, che per conuenire coſi al Real ſeruitio della Maeſtà ſua, & eſſere ſua Real volontà, e anco la noſtra.

Datum Neapoli die 26. Menſis Nouemb.1597.

El Conde de Oliuares.

Vidit Goroſtiola Regens. Vidit de Caſtellet R. Barionueuo.

Alla Summaria con inſertione de ſua conſulta circa la diuiſione del Tribunale di queſta Regia Camera in due ſale, conforme al preinſerto ordine di Sua Maeſtà, vt ſupra.

In negociorum primo fol.40.

Summatur in fine illius pragmatica.

PHILIPPVS DEI GRATIA REX &c.

Illuſtris, & Magnifici viri Collaterales Regij fideles dilectiſſimi,li giorni paſſati per il Magn. & circumſpetto Regio Secretario di queſto Regno fù di noſtro ordine ſcritto viglietto al Magnifico, & circonſpetto Locotenente di queſta Regia Camera della Summaria del tenor ſequente videlicet Dize ſu Excelencia, que todas las patentes que por eſſa Regia Camera ſe hizieren en materia de armas por cauſa de los arrendamientos, y otras coſas acoſtumbradas ordene a los que ſe dieren las vayan a regiſtrar en Viqueria, por que alla ſe ha dado la orden que ſe conuenga, para que las regiſtren todas,por euitar los inconuenientes que haſta aqui ha hauido,con apercibimento, que de otra manera no les ſeràn hechas buenas, aduirtiendo tambien ſe den à perſonas,que attualmente ſiruan, por que de otro modo tampoco les valdràn de que auiſo à V.S. para que aſſi lo mande executar. De Cancelleria a 17.de Settiemb.1604. Andres de Salazar. Al preſente n'è ſtato preſentato il ſequente memoriale videlicet, Illuſtriſſimo, & Eccellentiſſimo Signor, l'Auocato del Regio patrimonio eſpone come vltimamente per V. Eccell. è ſtato ordinato,che le licenze de arme de diuerſi arrendamenti, & partiti quali ſe ſpediſcono dal tribunale della Camera ſe habbino da regiſtrare in Vicaria, & che non godano dette licenze ſi non quelli che attualmente ſeruono, per il che li ha parſo ponere in conſideratione à V. E. come dall'eſequtione di queſt'ordine potrà naſcere molto intereſſe,& baſciamento all'arrendamenti, & danno alli partiti della Regia corte per eſſere coſi conuenuto per patto particolare con l'arrendatori, & partitarij ſino ad vno certo numero eſpreſſo in molte conſulte antique della Camera, talche tranſiuit in contractum, & eſt pars pretij, & altre volte è ſtato trattato il medeſimo, & ſempre è ſtato ordinato nô douerſi fare nouità in vno negotio ch'è ſtato ſempre oſſeruato nell'iſteſſo modo per ſpatio de ducento anni maſſimè per il danno, & detrimento del Regio patrimonio, ma che le dette licenze ſe habbino da oſſeruare inuiolabilmente per il numero taſſato in dette conſulte, ò che ſerueſſero, ò non ſeruoſſoro tanto più che leuando dette licenze alli detti Arrendatori, & partitarij, tuttauia ſe danno le medeſime licenze per la Vicaria indiſtintamente. Per tanto ſupplica V. E. à comandare, che non ſe habbia da innouare coſa alcuna à queſta materia. Ma che ſe oſſeruino le conſulte antique con li ordeni dati ſopra queſto particolare da V. E. & dalli Illuſtriſſimi ſuoi predeceſſori ſenza neſſuna modificatione, ne limitatione offerendo eſſo Auocato fiſcale mandare liſta con nomi, & cognomi al Regente de Vicaria de tutti commiſſionati della Camera,accioche ſe leui ogni occaſione de falſità in dette commiſſioni, vt Deus &c. Et viſto per noi il tenore del preinſerto viglietto ſcritto à queſta Regia Camera di noſtro ordine, & memoriale preſentatoci per detto Magnifico Auocato fiſcale ci è parſo farui la preſente per la quale vi dicemo, & ordinamo,ch'intorno alle coſe predette non debbiate far'altra nouità, ma delle licenze di arme, che ſe ſpediſcono per queſta Regia Camera debbiate inuiare nota al magnifico Regente la gran corte della Vicaria per euitarnoſe le fraudi, ò falſità che ſe poteſſero committere. Datum Neap. die xv. Nouembris 1604.

El Conde de Veneuente.

Salazar Secretarius. In negociorum primo.29.

Alla ſummaria, che delle licenze d'arme che concede ne inuie nota al Regente della Vicaria, & non faccia altra nouità vt ſupra.

7. Februarij 1603.in libro notamentorum.

DE OFFICIO MAGISTRORVM FVNDICARIORVM. Rub. vj.

1 HAoc rubricam declararunt And. & Afflict. in conſtit. † magiſtros fundicarios, cuius officium eſſe dixit curam gerere exactioonum, quæ in Regia dohana fiunt, quas ijdem citati doctores declarant; ſed pro faciliori cognitione conſt. prædictæ, aliorumq; iur um, quæ ſub hoc tit. poſita ſunt, afferamus, quæ ex his conſtitutionibus, & à ritibus Regiæ Cameræ, ac doctorum Regni noſtri ſcriptis percepimus, & præ-
2 ſertim, † Fabij Marcheſij cuius manu ſcriptam de officialibus Regni ſummariam relationem ad Illuſtriſſimum Cardinalem Granuelam habui, ne alienos labores (quales ij ſunt) videar vſu. pare, aliqua tamen, vel ob temporum mutatiooem, vel ob,incuriam omiſſa, (prout ooſtri, vel inſtituti ratio expoſtulat, vel tempus,quod exiguum,quodq; occupatiſſimum eſt his diebus præſertim æſtiuis ſub ardentiſſim s ſolis radijs,quo ſatis eſſe viuere, dixit Bal. negotijs etiam tum Sac. Concil. tum fideliſſimæ Ciuitatis aliorumq; conſanguineorum addi-

Ee ctus

ctus concedere poteſt,aliqua ex dictis ad rub de conſtit.prin-
cip. repetendo, quæ tum ex ritibus, & quinteroionibus, &
regiſtris litterarum curiæ Regiæ Cameræ ſummo labore, ac
diligentia collegimus in medium afferam.)

3 Fuit igitur ab † Imperatore illo ſederico, qui propter cō-
tinua bella ſubditorum prouincias tributis ooerauit, introdu-
ctum ius dohanæ, & huic rei præfecti magiſtri fundicarij,
quos hodie dohanerios appellamus, in bac præſertim Ciui-
tate in Regia dohana, ſeù maiori fundaco, à quò deinde †
4 cæteræ dobanæ Regni, & nomen, & normam acceperunt.
5 Conſiſtit inquàm † hoc ius, vel in iure dohanæ, quod exigi-
tur à quolibet extero cootrahente pro qualibet contractatio-
ne ad rationem granorum 18. pro qualibet vncia, vt ritus Re-
giæ cameræ dictat incipiens. Iuris dohanæ ſub rub. de iur. do-
han. & boc pluries exigi poteſt, prout pluries res vendita fuit,
licèt emptor neo teneatur ſoluere, vt venditor, ſi iterum ven-
dat extra tamen dohanam, ſed ſi intus dohanam vendat ſol-
6 uit: † à qua tamen ſolutione eximitur ciuis Neapolitanus. †
7 vel io iure fundici, quod ſemel taotùm exigitur ad rationem
granorum 15. pro qualibet vncia, vt etiam dicit ritus Regiæ
Cameræ incipiēs Ius fundici ſub rub. de iure fundiei, & Iſern.
in conſtit. magiſtros fundicarios lo principio, quod inſtitutum
fuit pro albergo ſeù hoſpitio, quia in Regia domo ponuntur,
& conſeruantur merces, & propterea ſemel tantum ſoluitur,
quo ſemel ſoluto mercatores in fundicum merces immittere
amplius non coguntur. Si autem merces natæ ſunt io loco,
vbi fundicus non eſt, & venduntur in fundico alicui non ſub-
dito, ius fundici non ſoluitur, vt dictat ritus Regiæ Cameræ
ſub rub. de iure fundici, ſicuti, & ſoluitur ius fundici, ſi cum
licentia dohanerij merces extra dohanam repoſitæ ſunt.

8 † Sub hoc autem iure fundici venit ius ferri, azzarij, & picis,
quod ooo exigitur eodem iure ad rationem granorum 15. pro
qualibet vncia, ſed ſoluitur alia quantitas, quæ dicitur ter-
tiaria, hoc eſt, tertia pars ſupra duas, in quibus extimatur
ferrum, pro pice verò, ac azzario quartaria, & quintaria, ità
Iſer. n hac conſtit.

Soluitur etiam ius exituræ quando merces de Regno exe-
unt, vt in ritu Regiæ Cameræ ſub rub. de iure exituræ.
9 † Eſt etiam ius oouæ gabellæ quod ius fuit inductum à Caro-
lo tertio Rege, & exigitur ad rationem graoorum ſex pro
qualibet vncia, & hoc ſoluitur pro mercibus, quæ vel exeunt,
vel ingrediuntur per mare; ſoluuntur etiam & alia iura, quæ
notata ſunt per Iſer. dicto loco, & de illis adſunt particula-
res rubricæ in ritibus Regiæ Cameræ, & oos diximus in ru-
brica de conſtitutionibus principum cap. 4. num. 86. cum plu-
10 ribus ſequentibus, † prout eſt ius, quod ſoluitur pro immiſ-
ſione olei, extractione magnæ forzate, & alijs vt ibi; & aliæ
impoſitiones, quæ nouum impoſitum dicuntur, quæ exigun-
tur per magiſtros portolanos.

Pro his igitur exigendis deſtinati ſunt magiſtri fundicarij,
11 ſeù dohanerij, de quibus loquitur hæc conſtit. † nam Regia
dohana appellatur maior fundicus, & in ea adſuot infraſcri-
12 pti † officiales ſcilicet Regius dohanerius, ſeptem credenze-
rij videlicet, credenzerius pecuniæ, alius credenzerius pecu-
niæ, qui primus vocatur, & hic librum conficit contra cre-
denzerium prædictum, credenzerius bonorum, quæ per ter-
ram immictuntur, quartus eſt credenzerius maris, hoc eſt
bonorum, quæ per mare tranſuehuntur, quintus eſt creden-
zerius fundici, qui annotat iura fundicorum, ſextus creden-
zerius iuris dohanæ, ſiue notamenti eorum, qui aliqua immu-
nitate gaudent. ſeptimus credenzerius nouæ gabellæ, & cu-
ſtos fundici, sballator, qui omnes merces, quæ in dohanam
adducuntur quouis modo videt, aperiendo arcas, ſiue ballas,
& ex hoc dicitur sballator, ſunt etiam duo credenzerij sbal-
latoris, officium ponderatoris, officium cuſtodis bonorum,
qui vulgo guardaroba dicitur, magiſter actorum, qui etiam eſt
credenzerius ponderatoris. Adſunt etiam alij plures cuſto-
des, qui curam habeot, vt merces, quæ vel exuunt, vel ciui-
tatem occultè iogrediuntur, publicentur, ne fraus commit-
tatur. Si enim mercatores merces noo publicant incidunt in
commiſſum, leg. fin. & tot. titul. ff. de publica. Andr. & Aff.
io ſequeot conſt. magiſtros fundicarios.

Et quia vltra iura ordinaria, quæ exiguntur in Regia doha-
na, ſolent quoq; exigi alij dirictus, pro alijs mercibus, & fru-
gibus, pro quorum exactione ſunt quoq; deputati alij officia-
les per Regiam Cameram, cum quibus ſunt etiam deputati
credenzerij, qui curant, ne dirictus ab exactoribus defrau-
dentur, & ne abſq; licentia officialiū dohanæ per mare mer-
ces extrahantur. Adeſt etiam cuſtos, ſeù guardianus portus,
& hoc modo regitur, & gubernatur Regia dohana, ſeù Regius
fundicus ciuit. Neap.

Eodem etiam modo aliæ † Regiæ dohanæ reguntur, quia 13
hoc vnicum ius eſt, & ſi ratione adminiſtrarioois diuidatur, &
ideo hoc ius dohanæ ciuitatis Neap. exigitur etiā † in Ci- 14
uitate Puteolorum, vbi adeſt dohanerius, & in Turri ottaui,
vbi etiam adeſt dohanerius, & credenzerius, & io prouincia
Terræ laboris adeſt tantùm alia Regia dohana in Ciuitate
Gaetæ, quæ ſimiliter habet dohanerium, cuſtodem, ſeù cre-
denzerium, sballatorem, ponderatorem, & decem cuſtodes,
vulgò guardianos, & in alijs prouincijs ijdem officiales adſunt
vtputa, in Prouincia Principatus citra dohana Ciuitatis Ca-
ſtri maris de ſtabia, dohana Ciuitatis Salerni, terræ Agropo-
lis, terræ Piſciottæ, & credenzerius in portu veoeris.

In prouintijs Aprutij adeſt in Ciuitate Aquilæ, Lanciani, in
terra Piſcariæ, Ortonæ ad mare, & Iuliæ nouæ.

In prouincijs Terræ Bari, & Capitanatæ in terra Manfre-
doniæ, Baroli, in Ciuitate Trani, Monopolis, & Vigiliarum,
in portus Sancti Spiritus Bitonti, & in Ciuitate Bari.

In prouincia terræ Hidrunti in Ciuitate Litij, in qua non
ſolùm retinet nomen dohanerij, ſed baiuli; in Ciuitate Brun-
duſij, Hidrunti, Gallipolis, & Tarenti, io terra Gagliani, Ne-
ritonis, & Hoſtuni.

In prouincijs Calabriæ in Ciuitate Cuſſentiæ in terra A-
manteæ, Beluederis, Cetrarij, Caſtriuillaris, Cariati, Flumi-
nis frigidi, Paulæ, & Nuceriæ, in Ciuitate Roſſani, Sancti Lu-
cidi, Regij, Balneareæ, in portu Biuonis, in Ciuitate Cutro-
nis, & terra Caſtellorum Hieracij Palmæ, & Nicoteræ, Ro-
ſarni, Nouellæ, Sanctæ Euſemiæ. Squillacij, Scaleæ, Tropeæ,
& Catanzarij in quibus locis non dohanerij, ſed vice ſecreti
appellantur, & ſecundum loci qualitatem, aut Viceſecretus
ſolus, vel cum credenzerio, & in aliquibus cum cuſtodibus
deputantur.

Ma-

Magiſtri fundicarij non emant, nec empta in fundicum in-tromittant abſque teſtimonio Baiuli, & Iudicis Ciuitatis; curam habeant immiſſionis ſalis, ferri, & acciarij, non autē victualium non compellant ſubditos ſalem emere; ſed extra prouinciam pro-hibeant. mercatoribus liceat ſalem extra Regnum emptum ven-dere applicatis, & oneratis nauibus, liceat hoſpitari publicatis eo-rum bonis, ſi extra fundicum merces aſportent. b. d. Tapia.

IMPER. FREDER.

MAgiſtros noſtros fundicarios curiæ noſtrę, ſicut quoslibet officiales noſtros puritatem omnimodam, tam circa nos, quàm circa fideles noſtros volumus obſeruare. Ideòque præcipimus vt ijdem Magiſtri Fundicarij nil ⲧ emant, aut emptum in fundicis intromittant ſinè teſtimonio baiuli, & iudicis ciuitatis, & loci publicæ ſcripturæ ſuffragio roborando. Procurabunt autem magiſtri fundicarij fundicos ſalis, ferri, azzarij, & mercium exituras, quę fundicandæ per curiam noſtrā ſunt ſtatutæ, præter victualia, quorum exitus alijs officialibus per noſtram curiam ſpecialiter eſt commiſſus. Volumus autem prædictos Fundicarios ab infraſcriptis noſtrorum fidelium grauaminibus abſtinere. Quod non compellant eos in ⲧ maiori quantitate ſalem emere, quàm ipſi voluerint: dummodo prohibeant, & diligenter obſeruent, quòd extra prouinciam ſibi decretā prouinciales ſui in magna, vel in modica quantitate ſalem non emant in prouinciam deferendum, pęna publicationis bonorum omnium emptoribus, ſeù quibuslibet aliunde ſalem, præter mandatum

ſpeciale

ſpeciale curiæ noſtræ deferentibus præſtituta: niſi ab vltra marinis partibus in nauigijs ſal deferatur, quod non alij, ſed curiæ aſſignetur pro pretio, quo cum curia conuenire poterunt deferentes, mercatoribus ementibus ſalem ab eis, & ipſis iura curiæ noſtræ ſoluentibus permittatur, quo voluerint infra prouinciam, & pretio quo poterunt diſtrahere, nec certo loco, ſeù à certo venditore tantummodo ſalem homines comparare compellant. Mercatores etiam ad ciuitates, vbi ſunt fundici venientes, exoneratis, & depoſitis mercibus, quæ fundicari debent in fundicis, vbi, vel quo voluerint per ciuitatem hoſpitari permittãt, pœna publicationis 1 mercium mercatoribus imminente, qui alio loco merces fundicandas, ſine ſpeciali mandato fundicarij depoſuerint, vel modo quolibet ius fundici fraudare, ſeù furari tentabunt: Dum tamen fundicarij caueant, quod nullas res aliàs præter eas, quæ in nouis ſtatutis fundicari, ſeù dohanari mandauimus, mercatores, ſeù quoslibet diſtrahentes fundicare, ſeù dohanare compellant.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

1 *Magiſtros fundicarios* Eſt noua hæc conſtit. Quia fundicum hic Fredericus Imperator impoſuit primo. Et ideo tanquam de malè quæſito prælati non habent decimam ar. ff. pro ſocio. quod autem. cum concor. Fundicus ſoluitur de omnibus mercibus grana 15. per vnciam. Sed de victualibus, ſeù alijs habentibus ius exituræ, quod eſt pluſquam fundici, non ſoluitur, nec de animalibus, nec de poſſeſſionibus, nec de pannis, nec de carnibus, nec de pane vendito, ſicut dicũt alia ſtatuta Imperialia, quæ ſunt in dohanis, nec ſunt redacta in hoc volumine. De ferro etiam, ſale, pice, & azario ſoluitur maius ius. Item mercatores venientes ad locum, vbi eſt fundicus, debent exonerare merces in loco fundici, alibi non, quia perderent merces, niſi fundicarius id concedat, quia debet concedere ex antiquo vſu, quando merces ſunt ſubtiles, aureæ, vel aliæ prætioſæ, quas eſſe in fundico non eſt bene tutum. Item mercator qui ius fundici fraudauit, vel furari tentauit perdit merces, puta, recedebat, iure fundici non ſoluto, ita quod furtum iam deduxit ad actum, vt in communi diſt. l. ſi quis non dicam rapere.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTAT.

1 *Emant.* † Hoc idem prohibitum eſt ſecretis, & alijs officialibus Regiæ Cameræ, propter ſuſpictionem, quæ oriri poſſet dum ij, qui officium gerunt. à ſubditis bona emant, de quo ſupra diximus ad prag. 17. de offic. procuratoris Cæſaris.

1 *Maiori quantitate.* Hoc de ſale immutatum eſt hodie: nã

2 eum † Rex Alphonſus inclitus, ac ſapientiſſimus Princeps collectarum impoſitionem ſubſtuliſſet, inſtituit, vt à quolibet fumante ſoluerentur decem caroleni, vt in cap. primo Regis Alphonſi, poſtea idem inſtituit, vt quinque caroleni ſoluerentur à quolibet fumante vltra decem prædictos pro quolibet modio ſalis, quod Regia Curia promictit dare cuilibet fumãti, & inſuper alia duo grana ſoluerentur pro inciſura, & menſuratura ſalis, & ſic hodie Regia curia ſalem emit à mercatoribus pro illo ſubditis diſtribuendo, quod illi capiunt à fundicis proximioribus, in quõ tamen, (vt audiui, & vidi) fiunt à ſindicis, electis vniuerſitatum moltæ fraudes, in damnũ pauperum, cui malo eſſet ſanè conſulendum. de hac ſalis diſtributione diximus in rubrica de conſtit. Princip. cap. 4. num. 52. & 54.

1 *Mercium.* De hac publicatione bonorum latè Afflict. hic. Hodie tamẽ ſeruatur reſpectũ † Regiæ dohanæ, vt pro auro, 3 & argento, vel moneta aurea, vel argentea datur denuntianti medietas, alia verò medietas diuidatur inter Regium fiſcũ, & arrendatorem; pro alijs verò mercibus, quæ publicantur, datur quarta pars reuelanti, & reliquum diuiditur inter fiſcũ, & arrendatorem, & hoc deductis dirictibus, qui ſpectant ad Ciuitatem pro eius gabella boni denarij, & expenſis, quæ fiunt pro inuenctione dictorum bonorum.

Adeſt etiam dirictus boni denarij, quod eſt vnius tareni pro qualibet vncia, & hoc ſoluitur pro omnibus mercibus, quæ immittuntur, vt remaneant in hac Ciuitate, ſecus ſi illa volunt extra Ciuitatem deferre, de quo meminit capitulum Neapolitanis conceſſum per Regem Federicum, & eſt cap. 12. D. Regis Federici fol. 23. in cap. Neapolitanorum.

DE

DE OFFICIO MAGISTRORVM FORESTARVM. Rub. vij.

1 HOc officium magiſtri foreſtarum inſtitutum fuit, vt territoria Regis recreationi præparata ab hominibus inconſideratis, & inobedientibus Regis ordinibus eſſent tuta. Cum enim Regis officium laborioſum quidem ſit, recreatione aliqua indiget, vt animus dilatatus, & lætatus ad maiores, & grauiores labores fiat promptior, ad quod facit expreſſa lex partitarum, quæ eſt 20. tit. 5. par. 2. in qua expreſſè declarantur rationes, ex quibus † princeps debet venationi incũ-
2 bere, vt ad onera Regni ſubeunda promptior fiat; ad quod Gregor. Lopez adducit D. Thom. de regim. Princip. cap. 2. & plura ex poetarum dictis, aliorumq; authorum politicorũ Didac. Perez ad l. 5. tit. 21. lib. 2. ordinat. ſed idem author col. 4. verſ. quæ tamen, venationem nimiam Regibus prohibet in hæc verba, *quæ tamen de venatione dicimus, intelligas* † *dummodo venandi ſtudium nimium non ſit, atq; immodicum,* 3 *cuiuſmodi ſolet nonnullis eſſe principibus, qui nimium venandi ſtudio intenti rerum publicarum curam obliuioni tradunt, atque ea, quæ neceſſaria ſunt, minimè curant*: vt refert Plutarch. in Apothegmatibus Imperatorum de Antiocho, *qui cum in venatione quadam ſtudio Feram perſequendi ab amicis, & ſeruis aberraſſet, in caſam quorundam virorum inopum ignotus intrauit, ac inter cœnandum, cum de Rege ſermonem inceſſet, audiuit aliàs quidem bonum eſſe; ſed amicis flagitioſis vtentem, plurima negligere, & quæ neceſſaria ſunt ſæpè non curare. At ille tunc quidem tacuit; ſed poſtquam Satellites ſimul cum die ad caſam illam venerunt cognitus illata purpura, & diademate. Nimirum, inquit, ex quo die vos ſumpſi, heri quidem primùm vera de me ipſo verba audiui.* Nimia, igitur venandi ſedulitas tam-

quam

quam horrenda peſtis eſt fugienda, ad quod faciunt alia per Scipionem Admiratũ adducta lib. 2. annot. ad Corn. Tacit.
4 diſcurſu primo. † Quadere Imperator Federicus noſtrarũ conſtitutionum compilator, & conditor, vir pace, & bello ſingularis, licèt parum Pontificibus aliquando ſtudioſus, multa loca in Regno deſtinauit huiuſmodi venationibus apta, præſertim in territorio Montisfuſcoli, & in Apulea.

Hæc igitur territoria ad venandum deſtinata magiſtro fo-
5 reſtarum ſuppoſuit, † quod officium poſtea fuit translatum ad magnum Seneſcallum, vt tradit Marin. Frecc. de ſubfeudis lib. 1. num. 2. ſed hodie huiuſmodi foreſtarum curæ præ-
6 poſitus eſt magiſtratus particularis, qui vocatur † Monterius maior; hic habet curam, vt nemora, & territoria venationibus deſtinata cuſtodiantur, & ad hoc habet certos cuſtodes, & ſuper eis ciuilem, & criminalem iuriſdictionem exercet; inter quos eſt cuſtos nemoris propè Puteolos, quod appellatur *l'Aſtroni*, & alius deſtinatus locus venationi in paludibus huius Ciuitatis, & hos duos cuſtodes conſtituit Illuſtriſſimus Prorex, cæteros verò Monterius maior; † Hoc igitur nomen 7
foreſtæ Gallicum eſt, & Anglicum, foreſta enim magnum nemus dicitur, & à Gallia hoc officium in Italiam tranſtuliſſe Carolum primum affirmari poſſet, tum ex quo Gallicum eſt vocabulum illud, tum etiam ex quo Petrus Gregor. Tholoſ. lib. 47. ſintag. par. 3. cap. 37. num. 11. hoc officium adeſſe affirmat in Gallia.

M*agiſtri foreſtarum.* Adde ad hoc capitulum nouum, quod incipit, item ſtatuimus ad hoc, quòd officiales. Pro iſto cap. vide capitulum, illi quidem ex prædictis. inf. de foreſtis, & eſt Caroli II. Per. Pic.

ADDITIO. *Vide aliud capitulum de his foreſtis, incipiens, ille quidem. Quid autem ſit foreſta, dic quòd eſt locus, in quo feræ includuntur, & habet quis vſum venandi: iſta eſt gl. notabilis in cap. cum dilecti in gl. 1. de dona. illam alleg. & ſequitur Caputius in conſt. ſancimus in prin. in gl. in verbo, agrum, in 6. col. in fi. cum prin. ipſo ſequentis. An autem Barones in eorum Baronijs poſſint facere foreſtas hanc q. ponit Matth. in conſtit. authoritatem, in rubr. de loca. Demanij in 2. col. ver. tertio quæro an liceat Baronibus, &c. Et dicit, quòd fuit ordinatũ in Regno per Regem Ferdinandum primum, qui ordinauit & iuſſit per ſuam conſtit. incip. ad perpetuam rei memoriam &c. quòd Comitibus, & Baronibus Regni non liceat facere nouas foreſtas ſine Regio aſſenſu, & factas caſſet, & ſubdit, quòd niſi eſſet dicta conſtitutio, Barones poſſent cum conſenſu ſuorum vaſſallorum, & quorum intereſt ipſas facere, vt ibi latè per eum. & ibi etiam declarat quantũ præiudicaret iſte conſenſus vaſſallorum vide eum omnino ibi. Per quãtum autem tempus dicitur foreſta antiqua, & non noua, plenè diſcutit Matth. in conſtit. præalleg. in penul. col. verſ. 3. quæro per quantum tempus, &c. Tandem concludit, quod requiritur, quod excedat tempus centum annor. & ſubdit ſe vidiſſe, decisum in Regia Camera Summaria, quòd vt factum dicatur antiquum in iſtis prohibitis, requiritur curſus vltra centum annos, & poſtea ſubdit, quòd in iſtis foreſtis, & paſcuis ſtatur antiquitati ſecundum Bal. in tit. de pace Conſt. in ver. mos Romanorum in 3. col. vide eum omnino. & gl. in d. cap. cum dilecti refert & ſequitur Fel. in cap. Rodulphus in 13. col. verſ. quid autem ſit foreſta. &c. de reſcrip.*

* ADDITIO. Magiſtri. *No. quòd per iſtud cap. prohibetur venatio, & intellige in defenſis antiquis, & colligitur ibi & dimittant, vt colligitur ex ſeq. cap. nam iſta prohibitio debet intelligi in locis demanialibus in quibus princeps ſolus poteſt fidam exigere, quia de iure vnicuique licet venari, vt latè probat Dec. conſil. 197. & examinat Iac. in tract. de feu. in ver. cum venatorib. intellige etiã hoc cap. niſi caſtrum eſſet conceſſum etiam cũ defenſis, & venationibus, prout quotidie videmus poni in conceſſionibus. & tangunt Dec. & Iac. vbi ſupra. Idem Barth. de Cap. in apoſt. ad l. item ſi fundi, de vſufr. dicit hæc formalia verba No. arg. quòd concedendo princeps alicui caſtrum videtur concedere ſiluas, & venationes, argu. pro hoc c. l. ſi quando C. de bo. vac. quod verum intellige, niſi fuerit ſpecialis defenſa ipſius principis, argum. de pigno. l. obligatione generali. de ritu nupt. l. generali.* De Bottis.

Magiſtri foreſtarum extra foreſtas homines ſuſpectos de venatione in foreſtis non capiant; ſed tantùm, in locis prohibitis eeptos, nec domini territoriorum venationem in ipſis prohibeant, aut pro eo aliquid exigant. hoc dicit Tapia.

CAROL. I. Cap. 84.

MAgiſtri * foreſtarum, & defenſarum, vltra defenſarum, & foreſtarum antiquos terminos homines, & animalia non capiant, nec vltra foreſtas ipſas officium ſuum exerceant nec faciãt foreſterios burgenſes, nec alios diuites homines locorum, ſed homines ad hoc habiles, aptos, & congruentes de vicinis locis, & non maiores numero, quam expediat. Nec homines occaſione, quod canes habeant, vel infraſcripta quælibet ad venãdum, vel ligna inciſa extra defenſas, vel cornua, ſeù pedes, & pelles, ceruorum, vel aliorum animalium ſylueſtrium capiant, turbent in aliquo, vel moleſtent, ſed ſi quos ſuſpectos de venatione habeant, ſtatim denuntiẽt Iuſtitiarijs, qui inquiſita veritate, ad debitam pœnam procedant. Et ſi Iuſtitiarius dubitauerit de proceſſu, eo quod ſibi non conſtiterit, referat nobis. Si verò magiſtri foreſtarum aliquem in venando depræhenderint, ipſum capiant de perſona, & ſtatim aſſignent Iuſtit. puniendum. Et nihilominus in omni caſu, ſiue denunciauerint Iuſtitiario aliquem de venatione ſuſpectum, ſiue aſſignauerint eidem aliquem, vt eſt dictum in venando deprehenſum, ſignificent nobis totum proceſſum, & dimittant liberè homines habentes terras, & poſſeſſiones in defenſis, & circa defenſas, quas vt antiquas laborare, & colere conſueuerunt ipſas per ſe, vel alios, ſicut olim fecerunt. Et pro affidatura, vel defenſione pro prædictis terris, & poſſeſſionib. eorũ proprijs aliquid non exigant, vel recipiant ab eiſdem. Nec inquiſitionem per ſe, vel alios de venationibus faciant, ſed Iuſtitiario regionis denuncient, vt dictum eſt. Et ſi contra fecerint, qualibet vice, qua venerint contra quemlibet prædictorum, reſtitutis ablatis, & reſarcitis damnis eis, qui damna, vel ablationem ſunt paſſi, prædicti magiſtri foreſtarum amoti ab officijs ſine ſpe aliqua redeundi, pro noſtro arbitrio puniantur; Et eorum ſubofficiales poſt reſtitutionem, & emendationẽ damnorum, per annum carcere decludantur.

CA-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T
1 E*xtendant.* Iſtorum enim † magiſtrorum foreſtarum iuriſdictio eſt certo loco terminata: ideòq; extra territorium deſtinatum illam exercere non debent ad tex. in l. fin. ff. de iuriſd. omnium iud. Rex. n. nil aliud vult niſi loca illa intacta manere. cum ſciat ipſe † venationes iure naturali eſſe 2
hominibus permiſſas, quia communia ſunt omnibus elementa, vt in §. & quidem naturali iure inſtit. de rerũ diuiſ. & ideò
† animalia, quæ in mari, & terra naſcuntur, capientis fiunt, 3
vt in

vt in §. feræ igitur eod. tit. iure tamen gentium eſt introductum dominiorum diſtinctio, & ideo licitum eſt in proprijs territorijs venatores prohibere, vt in dicto §. feræ igitur, in quo eſt fundatum hoc capitulum, in quo dum Ioan. Antonius
4 de Nigr. eius gloſator quærit an poſſint † Reges, & Barones prohibere venationem, affirmat ex Hoſtien. & alijs id facere non poſſe, ad quod adde Io. Vinc. de Anna ſing. 59. qui alios refert. & D. Præſid. deciſ. 158. niſi in demanio Regis, & vel in defenſis Regis, & Baronis, ex quò propria ſunt ex regul. tex.
5 in d. §. feræ igitur, ad quod adde quod † hodie in Sacr. Concilio paſſim, & indiſtinctè expediuntur prouiſiones, quod Barones non impediant venationes in locis campeſtribus, & nemoribus.

Hæc autem concluſio quod princeps, & eius loco Barones quibus ſunt regalia conceſſa, non poſſint venationem prohibere, non ita ſimpliciter procedit; ſed ex iuſta cauſa Principem facere id poſſe tradit poſt Domin. Sot Didacus Perez ad l. 1. tit. 22. lib. 2. ordinat. triplicem autem cauſam aſſignat, prima per viam gubernationis, cum feræ, & volucres non ſolum ornamento ſint Reip. ſed ipſi neceſſaria, ſecunda quia princeps communia reipub. loca prohibere poteſt, atq; proprio vſui dicare, vt pro ſua dignitate animi cauſa venationem habeat paratam, tertia quando venatio eſt in loco non communi oppidi, ſed propriè domini priuati, quæ omnia licèt de ſupremo Principe dici poſſint; non tamen admittenda ſunt reſpectu baronum Regni, vt idem animaduertit loco cit. col. 6. verſ. aduertendum, & addit poſſe etiam ad tempus ex iuſta cauſa prohibere Barones venationem; Item, & alio caſu poteſt Baro prohibere, quando ab initio emiſiſſet banna, & vniuerſitas acquieuiſſet, vt aduertunt Ioan. Anton. de Nigr. hic, & Præſid. de Franch. deciſ. 158. Item etiam in proprijs defenſis Baronis tunc enim vti quilibet priuatus poteſt prohibere, vt tradit Niger hic num. 16. † Hinc eſt dominum fundi 6
poſſe prohibitionem facere, ne quis ſuum ingrediatur fundũ, ideòq; poterit ingredientem propria authoritate expellere, & cõtra eum actione iniuriarum agere, vt tradit idem Didac. Perez loc. cit. colum. 7. & 8. qui etiam quærit † numquid capiens animalia in loco priuato teneatur in foro conſcientiæ ad reſtituendum, & aliquibus hinc inde adductis concludit capientem teneri quando eſt facta prohibitio, ne quis in alieno fundo venari poſſit, vel quando tali competit ius venandi.

Sed dubium oritur circa † modum venationis, an liceat id 7
facere cum retibus. vel cum balliſtris, & ſcoppitis, & quoad retia concludit peritiſſimus Præſidens d. deciſ. 158. non eſſe prohibita, ſecus verò quoad balliſtas, & ſcopittas, nam conceſſa venatione cenſetur etiam cõceſſus modus ſine quò perueniri ad illam non poteſt; balliſtæ tamen, & ſcopittæ ſunt prohibitæ deperſe, quia poſſunt eſſe occaſiones multorum malorum.

Boues ſine campanis paſcere poſſunt, ſi cuſtodes, canes, & arma non habent. Magiſtri foreſtarum nouas foreſtas non faciant, & iuſtitiarij regionum antiquarum foreſtarum notitiam habeant. hoc dicit Tapia.

CAROL. I. Cap. 85.

* ADDITIO. Item boues. *Noua defenſa ſunt prohibita. idem ſtatuitur per pragm. Reg. Ferd. I. & ſic ceſſat difficultas, de qua per Capyc. in dec.* 182. De Bot.

ITem boues * ſine campanis poſſunt ſumere paſcua in defenſis, dum tamen cuſtodes arma non habeant, neque canes ad maiorem cautelam, ne fraus aliqua committatur. Et ne nouas foreſtas nec defenſas prædicti magiſtri foreſtarij facere poſſint, Iuſtitiarij regionum habeant foreſtas, & defenſas, & terras eorum diſtinctas in ſcriptis, ſicut magiſtri foreſtarum habent à curia, vt poſſint melius ſcire, & inuenire ſi magiſtri foreſtarum manus ſuas extendunt extra terminos.

Et ſi prædicti Iuſtitiarij defenſas nouas factas alias, quàm quæ eis per curiam diſtinguuntur, inuenerint, eas reſtituant in priſtino ſtatu.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

D*Efenſas.* Hoc optima ratione prohibitum eſt ne cupiditas ſuam extendendi iuriſdictionem aliena perturbet dominia, & hoc eſt confirmatum per pragm. Regis Ferdinandi, quæ in ordinarijs eſt ſub tit. eorum, qui mittuntur pro ſeruitio Regiæ Curiæ, nos autem hoc tit. ſituauimus, & propterea ad huiuſmodi fraudes euitandas rectiſſimæ ſtatuit † Rex 1
Carolus II. in ſequentibus cap. 136. & 191. quod ſtatim fieret deſcriptio omnium antiquarum foreſtarum cum finibus, vt omnis grauaminis tolleretur occaſio.

Annotentur fines foreſtarum, & circa illas ſeruetur capitulum magiſtri foreſtarum quod eſt ſupra num. 84. h. d. Tapia.

CAROL. II. Cap. 136.

I*Tem ſtatuimus, quòd ad hoc.* Vide capitu. item quòd magiſtri iuſtitiarij foreſtarum. Bartholom. de Cap.

ITem ſtatuimus, quòd ad hoc vt fideles Regni per foreſtieros in aliquo contra debitum, & ſtatum non grauentur, fiant inquiſitiones de antiquis, & veteribus foreſtis, ac finibus earundem, & ſuper earum cuſtodia ſeruetur forma conſtitutionis, nuper ſuper hoc edita per Dominum patrem noſtrum.

Antiquæ foreſtæ deſcribantur, & à nouis ſeparentur, & ſuper eiſdem editæ leges ſeruentur. h. d. Tapia.

CAROL. II. Cap. 191.

ILla quidem ex prædictis conſtitutionibus Domini patris noſtri, quæ ſuper foreſtis antiquis, & nouis eſt edita, ad clariorem determinationem addicimus, quòd per fideles viros ad noſtram curiam ſtatuendos antiquæ foreſtæ inquirantur, & deſignentur à nouis, poſt deſignationem huiuſmodi, eadem ſuper vnaquaque conſtitutione ſeruata, non quod propter hoc à foreſterijs incidatur vſque ad deſignationem ipſam fidelibus impediri conſtitutionis eiuſdem beneficium, qua vtatur.

Omnibus licèt paſcuis nemoribus, & quis vti, præter illa, quæ ſunt Regijs ſolatijs deputata. h. d. Rouitus.

EX PRAGMATICA I.

De ſalar. eorum, qui mittuntur.

FERDINAN. I.

5 ITem ſtatuimus, quòd hominibus Ciuitatum, Terrarum, & locorum noſtri Regni huius, cũ

Digitized by Google

eorũ animalibus vel ſine, liberè vti liceat paſcuis, vel nemoribus, atque paſcendis ſpicis, aquis, & alijs prout hactenus antiquitus conſueuerunt, & quæcunq; in eorum præiudicium innouata poſt obitum fœlicis memoriæ Alphonſi Regis, patris, & domini noſtri colendiſſimi, tam pro parte noſtræ Curiæ, & per quoſuis noſtros officiales, quã alios quoſcumque reuocari volumus, & mandamus, vt liber in illis ſit vſus, his quilibet, vt ante obitum prædicti Regis competebat illis dumtaxat exceptis, quæ noſtris ſolatijs ſunt deputata, & pro vſu noſtrarum aratiarum, quæ ab his dumtaxat excepimus, & noſtris ſolatijs, ac pro vſu noſtrarum aratiarum reſeruamus, prout eſt per nos iam hactenus ordinatum.

* * *

Defenſæ abſq; Regia conceſſione facta dirimantur. h. d. Tap.

EX PRAGMATICA I.

De ſalar. eorum qui mittuntur.

FERDINAN. I.

ET cum nec Comitibus, nec alijs foreſtas, ſeu defenſas abſque noſtra conceſſione inſtituere liceat, & quæ inſtitutæ fuerint dimitti præcipiantur. Statuimus ſimiliter, & iubemus, quod defenſæ omnes, ſiue foreſtæ nouiter inſtitutæ, quæ ſcilicet antiquitus non ſint ab omnibus cuiuſuis conditionis, dignitatis, gradus, & prærogatiuæ prorſus, & omnino dimittantur. Ita vt liber ſit in illis vſus, quibus ante competebat, quoniam, & ſi qua ſuper illis inſtituendis à nobis conceſſio fortè fuerit obtenta, cum tenore præſentium de noſtra certa ſcientia reuocamus, viribus, & efficacia vacuamus, cum noſtræ intentionis non fuerit, neque ſit id concedere, quominus ſuo iure vterentur hi, quibus in illis ius antea competebat.

DE OFFICIO MAGISTRORVM MASSARIORVM Rub. viij.

1 HOc † officium Magiſtri Maſſarij non eſt hodie, ſicut olim tempore iſtorum capitulorum. quo, vt videmus, curam habebant territoriorũ, quæ nomine curiæ ſeminabantur, ſed tãtum habet curam equarum, quas Rex habet in hoc Regno vt equæ in locis aptis paſcua ſumant, vtq; optimè gubernentur, & congruo tempore equis ad concipiendum conſignen-
2 tur. Subeſt † gubernatori Regiæ Ratiæ Apuliæ, quod eſt officium ſeparatum continens ſub ſe hoc, quod diximus, nec nõ Magiſtrum maſſarium pullorum, & equorum, qui deſtinati ſunt generationi, qui vulgo *ſtalloni* appellantur. Subeſt etiã huic gubernatori magiſter ſtabuli, & cuſtodes præpoſiti equis, & pullis; nec non, & meneſchalchi pro cura equorũ & equarum. habet etiam menſuratorem herbarum, qui ſecundum neceſſitatem equorum curam habet vt fœnum metatur. & alios homines deſeruientes ad conducendum aquam, ligna, & herbam. habet etiam pariter curam ſeminandi ordeum, & herbam, quæ vulgò dicitur *ferrago*, vt inde pro vſu equorum colligant. nec non homines ad lupos occidendos deſtinatos pro iſtorum equorum conſeruatione.

Adeſt etiam pro inſeruientium tutiori habitatione conſtructum palatium in Ciuitate Aſcoli, quæ nunc eſt ſub dominio
3 † D. Antonij Aloyſij de Leyua Magni illius Antonij pronepotis Principis tit. illius ciuitatis decorati vxoris meæ patruelis; In hoc palatio adeſt præpoſitus, qui vulgò *guardianno del palazzo* appellatur, hic curam habet exigendi paleam pro ſeruitio ſtabuli, & pœnam ab illis, qui eam non deferunt.

Subeſt etiam huic gubernatori aratiæ Caſtellanus Regij ſtabuli Ciuitatis Biſatiarum, qui etiam curam habet paleæ, quæ ad dictum palatium transuehitur pro vſu equorum; Et ne aliorum particularium animalia paſcua ſumant in defenſis deſtinatis pro paſcuis animalium Regiæ ratiæ, deſtinati ſunt cuſtodes, qui curam habent intercipiendi animalia in dictis defenſis paſcua ſumẽtia; ſuper his omnibus habet iuriſdictionem gubernator dictæ Regiæ ratiæ Apuleæ.

Eodem quoq; modo gubernatur Regia ratia Calabriæ. habet. n. ſuum gubernatorem, & omnes alios miniſtros, quos ſupra enunciauimus. adeſt etiam Scriba portionis, & vltra eos monitionerius, qui conſeruat ordeum, & alia neceſſaria pro equorum, & inſeruientium victu. adeſt etiam primus foreſterius, ſic dictus, quia præeſt omnibus foreſterijs. ideſt cuſtodibus foreſtarum, & mandrerijs, ideſt cuſtodibus equarum: adeſt etiam maſſarius, qui curam habet pullorum, & tres cuſtodes bobum, & taurorum. item commiſſarius pro exactione paleæ. granetterius, qui curam habet conſeruandi frumenta, quæ proueniunt ex Regijs foreſtis, & alij cuſtodes pullorum, equarum, ſtabulorum, & domorum exiſtentium in Regijs foreſtis, & equitator. Hic autem gubernator Regiæ ratiæ Calabriæ cum prætẽdat exercere iuriſdictionem in iſtos ſubditos in cuius poſſeſſione exiſtit. habet ſuum auditorem, & magiſtrum actorum, qui informationes capit, & inuentaria facit, & alguzerium pro exercitio ſuæ iuriſdictionis, & ſurgentem pro emanatione bannorum.

Habemus etiam aliũ miniſtrum, qui ſub hoc titulo compre- 4
henditur, qui eſt † Locumtenens Maioris Caualleritij, qui apud Catholicam reſidet Maieſtatem, qui nunc eſt Excell. D. Lermenſium Dux, Deniæ Marchio, de cuius laudibus diximus ſupra de officio procuratoris Cæſaris ad conſtitu. Inter multas num. 16. hic igitur hoc eſt præfectus ſtabuli, & palatio, quod Rex noſter habet propè flumen Sebetum ad Pontem, qui dicitur Beatæ Mariæ Magdalenæ in hac Ciuitate Neapolis, huic ſubeſt equitator, qui curam habet, vt equi Regij, qui in dicto ſtabulo exiſtunt doceantur hic tenetur recipere, & conſignare omnes equos exiſtentes in dicto ſtabulo. Habet etiam ſubſe alios ſeptem equitatores ordinarios, tres, qui equos docent ad equitandum cum ſella, & freno, & quatuor, qui equitant vulgò *ve bardella*. famulos, qui curam habent gubernandi equos; Monitionerium, qui curam habet conſeruandi paleam, fœnum, ordeum, & alia neceſſaria pro ſeruitio dicti Regij ſtabuli. Hominem deputatum pro medelis equorum, & Magiſtrũ ſtabuli, qui habet onus, vt equi diligẽter & benè gubernẽtur, ac omnia neceſſaria pro victu, & potu habeant. Et quia equi, qui ſunt in Regio ſtabulo herbam ſumunt in palatio manſionis Reſalum adſunt ibi etiã cuſtodes, qui curam habent cuſtodiendi herbam, ſeù defenſas manſionis Reſalum, & ſyluæ longæ. Ex quibus defenſis manſionis non ſolùm herba capitur pro ſeruitio equorum Regiæ Curiæ, & fœnum; ſed etiam capitur fœnum pro ſeruitio procerum, qui ſeptem officia Regni exercent; pro Locumtenente, & Præſidentibus Regiæ Cameræ, & alijs officialibus ſecundum qualitatem perſonarum, & hoc modo gubernãtur Regiæ ratiæ totius Regni.

† Hic igitur Locumtenens Maioris Caualleritij habet iuriſ- 5
dictionem in perſonas, quæ in dicto ſtabulo, ſiue Caualleritia deſeruiunt; Et in tempore, quo ego fui iudex Magnæ Curiæ Vicariæ fuit remiſſus ad ipſum quidam eius officialis, & hæc dixiſſe ſufficiat pro intelligentia illius rub. de officio Magiſtrorum Maſſariorum.

Magr-

Digitized by Google

Magiſter Maſſarius non amplius, quàm duos maſſarios, & vnum curatulum ſtatuat, eoſq; perquirat infra duodecimum lapidem. h. d. Tapia.

CAROL. I. Cap. 70.

PRouiſum eſt ſuperius quales ſubofficiales debeant ſtatuere, & ordinare iu cap. Iuſtitiarij. & ſub qua pœna ipſos non debeant remouere.

CAROL. I. Cap. 71.

ITem quòd prędicti magiſtri maſſarij vltra duos 1 maſſarios, & curatulum in qualibet maſſaria non ſtatuant, nec vltra 12. miliaria ipſi præſiant maſſarijs, dum tamen infra prædictum ſpatium idonei habeantur. Et ſi infra prædicta 12. miliaria inueniri non poſſint idonei, eligantur in locis magis vicinis idonei. Et ſi inueniri non poſsint, in terris, ſeù Demanijs, in quibus ſunt maſſarij, ſtatuant ipſos. Et ſi contra fecerint, reſtituto damno parti læſæ, pro qualibet vice ſoluant curiæ libram auri vnam.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

1 M*Aſſarios.* Ad ornatum huius eap. & ſequentium diximus plura in rub. huius tituli.

Magiſtri maſſarij ſint diuites, & idonei, rationemq; Curiæ reddant, pro fraude teneantur ad nonuplum, & pro dolo triennio carcerentur. h. d. Tapia.

CAROL. I. Cap. 72.

ITem pdicti magiſtri maſſarij ſtatuantur diuites, idonei, & fideles, qui teneantur tantum de puris, & meris redditibus, & fructibus maſſarium, & animalium fideliter, & legaliter curiæ reſpondere. Et ſi inueniantur curiam in aliquo defraudaſſe, vel fructus, redditus, & prouentus per eorum negligentiam minuiſſe, pro damno dato ex negligentia curiæ teneantur in nonuplũ. Et pro dolo, & fraude, reſarcito damno curiæ in vinculis per triennium ſqualore carceris macerentur, Eadem pœna ſeruata in eorum ſubmaſſarijs, & pœna ſimili eis in ſimilibus exceſsibus imminente.

I*Tem prædicti magiſtri maſſarij, &c.* In ver. *Nonuplum, &c.* Adde vnum alium caſum, in quo habes pœnam nonupli, quando Iudæus percipit à Chriſtianis vltra vnã vnciam pro decem vncijs mutuatis pro vno anno, nam debet puniri per Regium fiſcum pœna nonupli eius, quòd vltra vnciam pro decem vncijs mutuatis habuit. iſte tex. in conſtit. vſurariorum in fin. & ibi no. Matth. in 14. no. Alius eſt caſus. nam & imponitur pœna nonupli officiali, qui in ſuo compuro fraudat fiſcũ, vt patet in ritibus magnæ cameræ Summariæ, & refert Matth. ſupra. Et quod ſi officialis Regis non poſuerit in libro introitus aliquam pecuniæ quantitatem ſpectantem ad Regiam Cameram, præſumitur ſubtraxiſſe illam, & punitur pœna nonupli. eſt prouiſum hodie per eap. Regis Caroli, quod incipit, item ciues, &c. Quod cap. refert & ſequitur Matth. in conſtit. officiales reipu. in prin. & ibi etiam refert continentiam cuiuſmodi pulchri Ritus magnæ Camaræ Summariæ. vide omnino eum pulchrè loquentem. Adde alium caſum in officiali, & notario actorum ſubtrahēte bona fiſcalia, quo punitur in nonuplum. And. de Iſern. in reperto. ſuo in ver. officium. ver. officialis iuſtitiarius. & allegat quoddam cap. Regni. vide eum. Alius caſus eſt quando carcerarius recepit à carcerato vltra debitum, nã punitur pœna nonupli, vt in capit. Regis Caroli II incipiente, Magiſtro Iuſtitiario. M.

Maſſarij maſſarias faciant in terris Curiæ, nec particulares dominos moleſtent. h. d. Tapia.

CAROL. I. Cap 73.

ITem q; prædicti magiſtri maſſarij, & ſubofficiales eorum laborent, ſeminent, & maſſarias faciant in terris Curiæ. Et ad terras priuatorum ſeruitijs manus ſuas aliquatenus non extendant, nec terras, & noualia ipſorum auferant, ſicut olim perperam auferebant. Et ſi contra fecerint, reſtitutis terris, & noualibus ipſorũ dominis pro qualibet ſalma ſeminis teneantur Curiæ ad vnciam auri vnam. Et ſi minus, quàm vnam ſalmam receperint, pęna vnius vnciæ teneantur.

DE CVSTODIBVS PASSVVM ET GRASSIA. Rub. ix.

1 HOc † officium cuſtodis paſſuum eſt hodie in viridi obſeruantia, & vocatur Capitaneus Graſſiæ, fuitq; per neceſſarium in hue Regno illud inſtitui, quia confinia Regni, ex parte terræ proxima ſunt ſtatibus aliorũ dominorũ, & cũ hoc Regnum fertiliſſimum ſit tam frugum, quàm animaliũ, inde ſit, vt extractiones, quàm faciliime ad ea loca non tam fertilia fiant, & propterea ne Regnum depauperetur, & ſubditi propter auaritiam ad neceſſitatem reducantur prudentiſſimi huius Regni Reges maximam de hac rè curam habuerunt, coſtituendo viros idoneos, diuites, & fideles, vt in capitulo Caroli Primi item prædicti ſecreti num. 62. poſito ſub tit. de officialibus in Regno conſtituen. idq; non eſt nouũ, ſed antiquas renouat imperiales ſanctiones. olim etenim aderat limitum cuſtos, & præfectus, qui curam habebat confinium. excubijs præpoſitus, de quo loquuti ſunt Imperatores Diocletianus, & Maximianus in l. quamuis in fin. C. ad legem Iuliam de adulter. & gloſ. in l. 1. C. de cohortalibus lib. 12. quos liminearcas, & inearcas appellat, vbi tex. ſtationarios etiam nominat, licèt ſtationarij erant milites latronum perſequutioni inſtituti, aduerſus quos ne effugerent alias nadrum cohortes perſequentes certis ſtationibus decretis, alios milites præpoſuit Auguſtus, vt tradit Sueton. in Auguſto, & nos diximus in tractatu aduerſus exules, quo fortè vtemur pro commentario ad pragm. de perſequend. malefact. facit etiam ad hoc tex. in l. vnica C. de lictor. & itinerum cuſtodia lib. 12. ſicuti etiam adeſt cuſtodia publici curſus l. 3. C. de curſu publi. lib. 12. item portuũ, & viarum, de qua in legibus Longobar. l. 1. 2. & 3. tit. de ærar. & tabular. item cuſtos prouinciæ, vt in l. in nomine C. de offic. præfect. prætor. Africæ, quæ omnia docuit me Lucas de Penna in l. 1. C. de lictor. & itiner. cuſtod.

2 † Sunt ergo nunc duo Capitanei graſſiæ, alter prouinciæ Terræ Laboris; alter verò prouinciæ Aprutij, quia hæ duæ prouinciæ ſunt confinantes eum ſtatu Sedis Apoſtolicæ, hi eurã habent, ne res prohibitæ extrahi, extrahantur, & ne eatus, & remeatus, tam ſubditorũ, quàm exterorũ impediatur, equos, qui extrahuntur appretiant & in libro notant, fideiuſſioneſq; recipiunt de immittendo infra certum tempus equos, qui extrahuntur, annotant et bona, quæ permittũtur extrahi, de quo fidẽ faciũt, ne à cuſtodibus paſſuũ viatores impediatur, vtq; ſi vltra, vel contrafactũ fuerit ab illis ſciatur, ut bona publicẽtur.

Cuſtodes

Cuſtodes paſſuum in confinibus Regni eorum officium exerceãt, & intra loca prædicta homines, animalia, aliaque non capiant, nec ſub officiales deputent, contrauenientes pœna hic edita puniantur. h. d. Tapia.

CAROL. I. Cap. 74.

ITem quia cuſtodes paſſuum, & graſſiæ officiũ ad iniquas damnationes † extendunt, capiendo homines, equos, & alia animalia, & victualia, vbique infra prouinciam ſine diſtinctione locorũ, & maximè in mercatis, ſtratis, & pontibus vbi prædicti cuſtodes morentur, & officium eorum exerceant in ſolitis locis paſſuum circa confinia Regni, videlicet, in caſtro Montis Celli, aliàs, Alti Spelunci, Pontis Corui, Inſula Pontis Sceleratí, Inſula filiorum Petri Soræ, in Arpino, in Capiſtrello, in Roccæ de viuo, Tallaco: i, Cellis, Tamangra, Introdato, Maneillona, Montis Colua, Sorbo, Marado, Ciuitella, Caſalli, Aquæniuæ, Sancto Homero, Contraguerra, Columella Turri ad Trontum, Sancto Flauiano, & alijs locis, & caſtris vltra loca ſuperius nominata verſus regni confinia conſtitutis. Cauentes ne circa ſupradicta loca regni capiant homines, vel animalia, ſeù quæcunque victualia, nec aliquos cuſtodes, vel ſubofficiales ſtatuant, vel aliquid velamento ſui officij prorſus exerceant, vel pro alia redemptione recipiant. Et ſi cõtra factum fuerit, magiſtri paſſuum, & graſſiæ, pro prima vice amittant equos, & arma. Et ſi iteratò, cõtra fecerint, triennio in Regia curia, aliàs, Camera deputent, cuſtodes verò ſubſtituti per eos, qui contra prædicta venerint, pede amputato, debilitentur.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

1 EXtendunt. Hoc capitulum editum fuit ad refrenandum huiuſmodi cuſtodum auaritiam, qui occaſione aliquorum
1 † inditiorum, ex quibus præſumitur fraudandi animus ipſi ſubditos vexabãt, & ideo declarata ſunt loca in quibus ſi quis reperiatur cum rebus extrahi vetitis præſumatur dolus, non autem ſi extra prædicta: præſumitur enim ex pluribus huiuſmodi fraus, & primo ſi incedat per vias inſolitas cum re, vt diximus extrahi prohibita ex reg. tex. in l. ſi quis per publicum C. de curſu publico lib. 12. item ſi ex alio loco egreditur quàm ex portis ciuitatis, locus enim inſolitus fraudem arguit ad tex. in l. fin ff. de rerum diuiſ. item, & 3. ſi reperiatur iuxta fines territorij ad tradita per Bal. in l. ſi fugitiui C. de ſeruis fugitiuis, & in l. quia nonnunquam C. quæ res vendi poſſunt. arguitur quarto ex confeſſione extra iudiciali ſi quidem ſi aſſeruiſſet coram aliquibus velle extrahere res prohibitas, vt tradit Bal. in d. l. ſi fugitiui. præſumitur, & quinto ex qualitate perſonæ ſi alias fuit de hoc crimine notatus tradit Angelus in l. non omnes §. ad Barbaros ff. de re militari vel ex quãtitate, & qualitate rei quæ non conueniat qualitati, & diuitijs extrahentis, & tandem ex modo res aſportandi veluti ſi occultè aſportet, vt tradit Ripa in tract. de peſte tit. de remed. ad præſentandam peſtem num. 327. qui omnia ſupra dicta me docuit.

Magiſtri paſſuum animalia quæ capiunt ad Curiam Regiam tranſmittant, nec alicui cuſtodienda committant ſub pœna mediæ libræ auri. h. d. Tapia.

CAROL. I. Cap. 76.

ITem prędicti magiſtri paſſuum, & graſſiæ, equos, & alia animalia, quæ ceperint in paſſibus ſupradictis incontinenti † mittant ad nos, nec vniuerſitatibus, vel ſpecialibus perſonis de prouincia cuſtodiendos, per eos in prouincia ipſa committant. Et ſi contrafecerint, ad pœnam mediæ libræ auri teneantur.

I*Tem prędicti magiſtri paſſuum, &c.* Adde hic Luc. de Penn. in l. 2. in prin. C. decur. & ſtatio. lib. 12. vbi no. ex illa l. quòd bene poſſent inſtrui ad gerendum officium magiſtri paſſuum, & paſſagerij, ſeù cuſtodes paſſuum Regni Siciliæ, ſi ad iuſtitiæ debitum, & non ad iniquitatis compendium tẽderetur. Adde quòd ſtrator dicitur cuſtos ſtratæ, ne equi ab inde transferantur, vt ſunt in regno paſſagerij, qui cuſtodiunt paſſus. & hoc modo poteſt accipi, quod habetur. ff. de offi. proconſ. l. obſeruare. §. ita inquit. Luc. de Penn. in rubr. de ſtratoribus, lib. 12. Adde hic quòd in Regno Siciliæ pro expeditione reipub. ordinatum fuit, quòd exinde non transferantur equi ad arma: hoc magiſtri paſſuum, ad iniquitatis compendium protrahentes etiam minuta pecora immaniſſimè rapiunt, nedum in Regni finibus, ſed citra per milia paſſuum 40. ita Luc. de Pen. in l. vnica, in 2. col. C. de litto. & itin. cuſto. li. 12. & vide eundem Luc. in l. euictiones, in 2. col. in prin. C. de cur. publ. lib. 12. & vide eundem Luc. in l. fin. ver. & no. &c. C. eo. tit. vbi no. illum tex. pro capitaneis paſſuum regni, quid debent literæ continere, quæ conceduntur his, qui regnum cum equis prohibitis exire volunt, per tex. ibi, quantitatem animalium, &c.

CAR. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

M*Ittant ad nos.* Hodie non ſeruatur, ſed hæc animalia, quæ intercipiuntur, ſicut & aliæ merces vendantur ordine Regiæ Cameræ.

DE

DE OFFICIO QVAESTORIS GENERALIS. Rub. x.

HOc Theſaurarij generalis officium ſucceſſit in locũ quæſtoris generalis, cuius offi-ij originem in Romana Repu-
1 blica antiquiſſimam fuiſſe teſtatur Vlpian. in l. 1. ff. de offic. quæſtor. rem hanc elegantiſſimis de more explicans verbis, quod etiam facit Feneſtella de magiſtratibus. Roman. tit. de Quæſt. & Alex. ab Alex. dier. gen. lib. 2. c. 2. Conrad in templ. Iud. lib. 1. c. 1. de Imper. §. 4. in tit. Theſaurarij officium. Pancir. in notit. Imperij occidentalis cap. 34. 35. & 36. Chaſſen. in catalog. glor. mund. 6. par. conſid. 18. aliqua breuiſſimè. Marin. Frecc. lib. 1. de offic. magn. Camer. num. 10 Petr. Greg. Toloſ. in ſyntag. par. 1. lib. 3. cap. 2. & lib. 15. cap. 31. & Marc. Ant. Surg. de Neap. illuſtr. lib. 1. cap. 5. num. 9. ex quorum dictis plurima haberi poſſunt, quæ ad huius officij originem, ſtatumquè conferunt.

Huiuſmodi autẽ quæſtura ab initio duobus viris, ijſq; patritijs fuit tradita, creſcentibus deinde Populi Romani ſubditis, creuit etiam quæſtorum numerus, vt cit. loc. tradit Alexan. ab Alex. in princ. quorum munus erat vectigalia Populi Romani 2
in prouincia exigere, ſtipendia præbere militibus, ſingulaquè accepta, expenſaquè rationibus inferre, mulctas quoquè pecuniarias tam Romæ, quàm extra exigere, & in publicas tabulas notare, omniumq; rerum, pecuniarumque notas, & illuſtres rationes dare. Hæc, & plura Alex. ab Alex.

Sunt autem huiuſmodi quæſtores Theſaurarij † dicti, quia pecunia,

pecunia, quæ exigebatur in prouincia ad munitum locum detinebatur hic Theſaurus dicebatur, qui illum cuſtodiebant Theſaurienſes, & pecuniæ præfecti, Theſaurarij appellabantur, vt tradit Pancirol. loco citato, qui duodecim præpoſitos pecuniæ annumerat. Hæc de huius officij origine dixiſſe ſufficiat.

5 † Hodie Theſaurarius pecunias omnes, quas exigunt Perceptores prouinciarum conſeruat, ſoluitquè ſtipendiariis, & alijs fiſci creditoribus ſi interuenit in locatione rerum fiſcalium, & in emptione mercium, ac victualium, quæ pro regijs claſſibus, & caſtris neceſſaria ſunt; & cum non poſſit ipſe per ſe huic muneri, vbique, & ſemper adeſſe habet ſuos ſubofficiales, †

6 & primo eius Locumtenentē, qui tamen eſt ſecundum voluntatem Theſaurarij, habet etiam officialem, qui caſſerius vulgo dicitur, alios officiales huic opem præſtantes in ſolutionibus faciendis, habet, & officium detentoris libri maioris, qui data omnia, & accepta ſcribet, habet præterea Theſaurarius quatuor officiales ordinarios, qui vulgo vocantur pagatori, quorum alius ſoluēdis equeſtris militiæ ſtipendijs, alius pedeſtris Alius caſtrorum, alius verò maritimis ſolutionibus eſt præfectus. poſt erectionem autem Regiæ domos, in qua triremes, & naues conſtruuntur Regiæ, Alius eiuſdem domus operationem ſoluendis ſtipendijs eſt præpoſitus, habet etiam, & alios eiuſdem generis officiales extraordinarios, vt eſt regionum huius fideliſſimæ Ciuitatis ædificiorum, alius ædificiorum Caietæ, alius pro expenſis neceſſarijs in Regio ſtabulo occurrentibus, & alius qui ex nouis cauſis creantur. Habet etiam ſub ſe, & alium officialem, qui vulgo computans appellatur, & rationem habet cum alijs officialibus pecuniarijs, videlicet, Perceptoribus, Theſaurarijs Commiſſarijs prouincialibus, & habet etiam onus ſcribendi litteras conſignationum, creat etiam ſcribam cedularum, & computorum præſentandorum in Regia Camera, creat monitionerium frumentorum, & ordeorum Regiæ Curiæ, & duos oſtiarios, qui huic exercitio vacant, habet etiam officium ſollicitatoris Regiæ pecuniæ, officium ponderatoris pecuniæ Regiæ, quæ ſoluitur in Theſauraria generali, qui curat ne adulterina, vel diminuta ſoluatur, officium monitionerij rerum ad bellica tormenta pertinentium, & monitionerium fœni, & palearum pro ſeruitio equorum in Regijs ſtabulis.

In his omnibus officialibus creandi maximam generalis 7 quæſtor curam adhibere debet, † vt ſint omnes probitate, ac fidelitate prædit, ne quid fraudis, doliuè committere in Regijs pecunijs audeant, quod in his verbis admonuit Alex. ab Alex. in lib. 2. genial. dierum cap. 2. Inquiens *quos quidem ſcribas maximæ probitatis, ne quid fraudis, doliuè admitteretur huic muneri aſcribebant, tamen ſi ſcribæ officium mercennarium Romanis fuerit, nec magni Teſtimonij, aut pretij Macedonibus contra, apud quos niſi viri expertæ virtutis, magniſquè rebus geſtis, & pro cumulo magnæ gloriæ admittebantur, ſi quidem Eumenes Cardianus ſcriba Philippi Regis fuit, & alij Viri Illuſtres hoc munere, velut amplo honore honeſtati fuere.*

† Dicti ſunt etiam quæſtores, qui delictis inquirendis erant præpoſiti, de quibus alio loco egimus, & dicemus infra dum de Iudicibus criminalibus ſermonem habebimus ex Feneſtella Alex. ab Alex. & Corad. locis citatis.

Miniſtri pecuniarij ſubtrahentes pecuniam regiam capite puniuntur, h. d. Tap.

REX ROGERIVS.

OFficiales a reipublicæ, * vel iudices, qui tempore adminiſtrationis pecunias publicas † ſubtraxerint: obnoxij ſint crimine b peculatus, † capite c puniantur, niſi eis Regia pietate indulgeatur.

a *Officiales* Per hāc conſtitutionem augmentātur pœna criminis peculatus, quia hic eſt pœna criminis capitis, ſed per legem. ff. eod. l. eſt deportatio.

* ADDITIO. *Vide Parid. de Put. in cap. ſindicantur etiam officiales. & c. Regni, adhuc volentes.* Fab. Iordanus.

b *Peculatus.* C. de crimi. pecu. l. 1.

c *Puniantur niſi eis.* Eſt enim pœna peculatus capitalis animaduerſio contra iudices qui tempore ſuæ adminiſtrationis publicas ſubtraxerunt pecunias. Et contra eos, qui miniſteriū eis ad hoc exhibuerunt. Vel qui ſubtractas pecunias ab his ſcienter ſuſceperint, Contra alios verò, qui tenentur hac l. ſtatuitur pœna deportationis. Et publica eſt hæc actio, & ſopitur quinquennio, vt inſt. de publ. iud. §. lex Iulia peculatus. ff. ad leg. Iul. pecu. l. peculatus crimen, & ſpeciale eſt in cauſa, quæ inchoatur contra hæredes, vt ff. eo. l. vlt. quod dic vt in ſum. de cri. pecu. §. eſt autem pœna peculatus. ſecundum Azo.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 COncordat hæc conſt. cum tex. in l. 1. C. de crimin. pecular. & ff eodem l. 1. 2. 3. 4. 5. lege Iulia, & l. 9. in §. fin. cum l. ſequen. & l. 11.

5 † *Subtraxerint.* † Intellige iſtam conſtitutionem non ſolum in miniſtris pecuniarijs, ſed etiam in alijs officialibus iuriſdictionem exercentibus, qui prouenctus ad curiam pertinentes vel occupaſſent, vel vſurpaſſent, & ad hoc facit illud verbum Iudices, & cap. Regni nouis morbis num. 257. & cap. vulgaris famæ proloquium num. 260.

† *Capite puniantur.* Huius conſtitutionis rigor ſublatus eſt hodie per cap. vulgaris famæ proloquium num. 260. vbi nonuplum fiſco, componere debet officialis, qui pecuniam ſurripuit, quod etiam animaduertit † Ioannes Franciſcus de Ponte vir maximæ doctrinæ, ac in gerendis negotijs præſtans, in

2 ſuo conſ. 22. vbi hanc conſtitutionem, & capitula intelligit habere locum in ſurripiente pecuniam regiam, & optimè, nam licet in l. Iulia peculatus comprehendatur etiam aliud capitulum l. Iuliæ de reſiduis, quod videtur comprehendere illum, qui pecuniam exegit, eamq; apud ſe retinuit, quod tamen intelligitur, vel quando pecunia deſtinata fuerit ad aliquem finem, vt ipſe expenderet, & non fecit, vel quando ſi remanſit debitor monitus poſt annum non ſoluit, vt loquitur l. 2. & l. 4. §. lege Iulia, & §. fin. legis nouæ iuncta l. cum eo. ff. de crimine peculat. per dictum D. Ioannem Franciſcum allegata, & ad confirmationem prædictorum adeſt prag. 46. de offic. procurat. Cæſar. per quam diſponitur, vt miniſtri pecuniarij pro pecunia, quam ſibi retinent ſoluant duplum, & ſic reſpectu huius retinentis pecuniam pœnæ ſunt immutatæ, vtq; clarius liquear, qua † pœna ſint plectendi miniſtri pecuniarij, qui pecuniam Regiam occupant diſtingue plures caſus. Primus caſus eſt in eo, qui non fecit introitum, & tunc ſoluit nonuplum iuxta d. cap. vulgaris famæ num. 260 & ritum Regiæ Cameræ ſub tit. de non poſitis, aut ſubtract. in quaternation. & tradit præfatus Ioannes Franciſcus Regens d. conſ. conſ. 22. in quo ritu habetur limitatio, quando conſtaret id non eſſe factum dolo, vel culpa officialis, ſed eius computantis, vt tradit etiam Afflict. hic num. 2. Secundus caſus eſt in eo, qui fecit exitum duplicatum, & hic tenetur etiam pœna nonupli, videtur enim voluiſſe ſurripere pecuniam fiſcalem. Tertius caſus eſt in eo, qui ſtatim, vel ſtatuto tempore non ſoluit, & tunc duplum ſoluitur, vt in d. prag. 46. quando tamen occaſione fiſci à priuatis ſuperexigitur, vide d. cap. vulgaris famæ, & hæc facient ad ea, quæ dixit Afflict. hic. numero 3.

† In Francia tamen ſæuiſſimè puniri eos generales receptores, qui fraudant pecunias regias tradit poſt Boer. Chaſſen. 3 in catalog. glor. mund. 6. par. conſider. 19.

Non tamen puto huius conſtitutionis pœnam eſſe ſublatam in eo, qui pecuniam fiſcalem ſurripuerit, & cum ea aufugerit, iſto enim caſu, quia furtum committitur in ſuo robore manet hæc diſpoſitio.

Generalis Theſaurarius, & prouinciales Perceptores receptionis fidem faciant quantitatis, & qualitatis pecuniæ, quæ ſoluitur, & iuxta hanc annotationem computum reddant. h. d. Tapia.

PRAGMATICA I.

De offic. quæſtoris generalis.

CAROL. V. IMP.

VNiuerſis, & ſingulis præſentium ſeriem inſpecturis, tam præſentibus, quàm futuris. Nuper emanauit à Cæſ. & Cath. Maieſtate quædam Conſtitutio, Sanctio, ſeù Pragmatica omnibus quibus decet ſollemnitatibus roborata, tenoris, & conrinentiæ ſubſequenris.

Carolus & c. Recognoſcimus, & notum facimus tenore præſentium vniuerſis, quod cum intelleximus Cath. Regem Ferdinandum patrem, & auum noſtrum recolendæ memoriæ, mandauiſſe vt noſtri citerioris Siciliæ Regno, Theſaurarius generalis, Prouincialeſque Theſaurarij, Pereeptores, Commiſſarij, ac alij pecuniarum Regiæ Curiæ exactores, & Adminiſtratores quodlibet † pecuniarum genus, cum alagiorum, ſeù ponderis defectionis particulari deſcriptione, prout ab alijs eius conſignaretur, & ſecundum eam adnotationem computum noſtræ curiæ reddere tenerentur. Idque officialium incuria, ſeù temporum iniuria non fuiſſe obſeruatum, & parum præſtet debitas prouiſiones prudenter fieri per Principes, niſi per eorum ſubditos, & officiales inconcuſſè ſeruentur, præſentium tenore noſtra ex certa ſcientia, Concilijq; pęnes nos aſſiſtentis matura accedente deliberatione, motu ptoprio, & Regia, dominicaq; poteſtate noſtra, ſtatuimus, iubemus, & ordinamus, vt dicti officialas quodcunque pecuniarum genus noſtræ Regiæ Curiæ, prout ab alijs reeeperint, cum particulari ipſius pecuniarum generis, alagiorumquè, ſeù ponderis defectionis deſcriptione deinceps annotare teneantur, ac ſecundum eam notationem eorum adminiſtrationis computa reddere debeant: † ex nunc pro tunc officijs priuatis eſſe, ac duorum millium ducatorum pęnam, aliaſq; noſtro arbitrio reſeruatas incurriſſe decernentes, qui ſecus contra præſenrem noſtram ordinationem, quam pragmaricæ omni qua decet ſollemnitate vallatæ vim, & robur obtinere iubemus, aliquid attentare præſumpſerint: Mandantes propterea ſub eiſdem pęnis Illuſt. Spectabilibus, & Magnificis dicti citerioris Siciliæ Regni Vice Regi, & Capitaneo noſtro generali, magno Camerario, Prothonotario, Magiſtro Iuſtitiario, eorum Locatenentibus, deputatis in ſacro Regio Concilio noſtro reſidenti in Monaſterio Sanctæ Claræ, Præſidentibus, & Rationalibus Cameræ noſtræ Summariæ, Regenti, & Iudicibus magnæ curiæ Vicariæ, Aduocato, & Procuratori fiſcalibus, cęteriſq; vniuerſis, & ſingulis officialibus tribunalibus, & ſubditis noſtris maioribus, & minoribus quouis nomine nuncupatis, officio, titulo, authoritate, præeminentia, & iuriſdictione fungentibus, ad quos ſpectabit, præſentibus, & futuris, vt omnia, & ſingula deſuper contenta inuiolabiliter obſeruari curent. Inque eos, qui contra hanc noſtram ordinationem, & pragmaticam ire præſumpſerint, ad dictarum pœnarum executionem irremiſſibiliter procedant, & procedi faciãt: Volumus etiam, quod præſentes in quinternionibus eiuſdem Cameræ noſtræ Summariæ tranſcribantur, vt ibi de præmiſſis quoties opus fuerit plena noticia haberi poſſit. In quorum fidem præſentes fieri iuſſimus, noſtro negotiorum dicti citerioris Siciliæ Regni ſigillo communi à tergo munitas.

Datum in oppido noſtro Bruxellarum, die 20. menſis Decembris, Anno à Natiuitate Domini. Milleſimo, quingenſimo, trigeſimo primo.

Yo el Rey.

Vidit Perrenotus, & pro Protonotario, & Magno Camerario. Vidit Franciſcus Varracchia pro Generali Theſaurario. Sacra Cæſ. & Cath. Maieſtas mandauit mihi Alfonſo Valdeſio.

Ea propter volentes, vt tenemur Cæſ. & Cath. Maieſtat. obedire mandatis, præcipimus, & mandamus omnibus, & quibuſcunq; officialibus, & perſonis in præinſerta pragmatica mentionatis, cęteriſq; alijs ad quos ſpectabit, & ſpectare poterit quomodolibet, quatenus ſeruata forma præinſertæ Regiæ pragmaticæ, illam ad vnguem, & inuiolabiliter in omnibus, & per omnia obſeruent, obſeruariq; faciant per quos decet, iuxta ipſius ſeriem & tenorem, omni dubio, & difficultate ceſſantibus: & contrarium non faciant pro quanto gratiam noſtram charam habent, & pęnam in pręinſerta pragmatica contentam cupiunt euitare, præſentibus præſentanti ſingulis vicibus remanſuris.

Datum Neap. die 17. menſis Februarij 1532. Pom. Vicecancell. Locumtenens generalis.

Vidit Decolle Regens. Vidit Loffredus Regens.

Dominus Locumtenens generalis mandauit mihi Bernardino Martirano.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

P*Ecuniarum genus.* † Huius diſpoſitionis ratio eſt, quia huiuſmodi Theſaurarius, & Perceptores depoſitarij ſint, & ideo pecuniam, quam exigunt in eadem quantitate, & pondere exhibere coguntur, aliàs enim furtum facerent ad quod allegantur dict. Dec. conſ 6. & præcipuè num. 2. & conſ. 473. nu. 9. poſt Bartol. in l. 1. C. de his qui ex publi. collatio. lib. 10. 4

† *Ex nunc pro tunc.* † Hæc clauſula importat, vt ipſo iure amittatur officium, ad quod faciunt tradita per Tiraquell. in l. ſi vnquam §. reuertatur num. 6. C. de reuocan. donat. requiritur tamen ſententia declaratoria, vt tradit And. in cap. fin. quo tempo. miles. 5

Omnis pecunia Regia à quibuſuis miniſtris exacta in generalis Theſaurarij poſſe perueniat, & Commiſſarij deputentur per ipſum h. d. Tapia.

PRAGMATICA II.

De offic. quæſt. genal.

PHILIPPVS &c.

CVm Tribunalibus, quæ in hac Ciuitate Neap. exiſtunt, ob rectam iuſtitiæ adminiſtrarionē, commodumq; vniuerſale huius Regni ſubditorũ inſti-

inſtitutionibus, ordinationibuſq; neceſſarij opportune conſuluerimus: Conueniens etiam, decenſq, fuit pro eiuſdem Maieſtatis ſeruitio, huc quoque animum oculosq; conuertere, vt pecunia Regia, quæ in genaralem Theſaurariam ex hoc Regno confertur, rectè, diligentiſſimeq; adminiſtretur, ac de ea purum clarumq; computum habeatur. ordines igitur omnes, atque pragmaticas à Catho. Sereniſſimisq; huius Regni Regibus, ſuper hac re ſtatutos in vnum colligi iuſſimus, quibus benè rimatis, atque diſcuſſis, cum voto Collateralis Concilij pęnes nos aſſiſtentis, eo quo ſequuntur ordine, pro eiuſdem Maieſtatis ſeruitio, ac vbi ſic viſum eſt oportere de integro etiam proprouideri, ſeruariq; inconcuſſe mandauimus.

Regis Catholici in anno. 1505.

Primieramente, que toda nueſtra renta, y dineros del dicho Reyno vengan en poder de nueſtro Teſorero general del dicho Reyno, ò del que por nueſtro mandado regira el officio, y qualquier Teſorero, Perceptor, Commiſſario, Eſactor de las ſiñificatorias, ò otro qualquere adminiſtrador de dinero ordinario, ò eſtranrdinario, que lo pague à otra perſona 1 no le ſea recebido en quenta.

Regis Catholici in anno. 1509.

Primeramente mandamos, que todas nueſtras rentas, y pecunias perteneeientes à nueſtra Corte un el dicho Reyno, aſſi ordinarias, como extra ordinarias, vengan en poder vueſtro, y ſean recebidas, y cobradas por vos en vueſtro nombre, y qualquiero Teſorero, ò Perceptor, ò 1 Commiſſario, exactor de las ſiñificatorias, ò otros qualquier Adminiſtrador de dinero nueſtro ordinario ò extraordiuario, que durante el dicho vueſtro cargo, lo pagare de otra manera non le ſea recebido en quenta, y mandamos à nueſtro Viſo Rey, y Lugarteniente general del dicho Reyno, paraque eſto ſe guarde, faga de nueſtro nombre todas las prouiſiones que fueren meneſter.

Cæſ. Maieſtatis in anno 1520.

Primeramente mandamos, que todas nueſtras rentas, y pecunias perteneſcientes à nueſtra Corte en el dicho Reyno, aſſi ordinarias, como extraordinarias vengan en nueſtro poder, y que qualquiere Teſorero, Perceptor, ò Commiſſario, ò otro qualquiere Adminiſtrador de dinero nueſtro ordinario, ò extraordinario, que durante el dicho vueſtro cargo, lo pagar de otra manera, non le ſea recebido en quenta, y que non ſe embie Commiſſario para coſa del dinero, ò hazienda perteneciente à nueſtra corte, ſino por manos nueſtras, porque la hazienda non ſe derrame, y en la cobranza della haya mejor recabdo, y mandamos al dicho nueſtro Viſo Rey, y Lugarteniente general del dicho Reyno, que paraque eſto ſe guarde, de en nueſtro nombre faga todas las prouiſiones que fueren meneſter.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

NO *le ſea recebida en cuenta.* Hoc tamen † non procedit quando Prorex mandat ſolutiones fieri in prouintijs à Perceptoribus, prout quotidiè accidit in aſſignationibus, quæ fiunt mercatoribus pro pecunia ab illis recepta, vt infra in pragmatica 6. hoc tit. hoc enim fit pro maiori commoditate Regiæ Curiæ, nemini enim tempore, quo † Regens Franciſcus Aluarez à Ribera magnum agebat Camerarium, vir patrimonio Regis vigilantiſſimus, atq; vtillimus ſecundum tempore fœneratitias pecunias eccepiſſe à mercatoribus in hac Ciuitate, & abſq; intereſſe eandem quantitatem ea egentibus, tum in prouincia Aprutij, tum in prouintijs Calabriæ aſſignaſſe, quod ſcripſi, vt qui iſtius patrimonij curam gerent, ſciant ei prodeſſe. 1 2

1 *Commiſſario.* Hoc tamen non procedit reſpectu quantitatum exigendarum per Regios perceptores, nec etiam ſignificatoriarum, quia per ipſos Perceptores Prouinciarum, & ſignificatoriarum deſtinantur, & huiuſmodi † Exactores dicebantur cartularij Lucas de Penn. in l. præcepit. C. de cano. largit. lib. 10. dicebantur etiam decennarij, & centenarij, & ſexagenarij ſecundum quantitatem exactionum, quæ dabantur exigendæ, vt in l. 1. C. de exactori. tribut. lib. 10. Sic etiam habemus, quòd vocati ſunt breues à breui notitia, quam ſecum portabant exactionis per ipſos faciendæ, vt in l. excellentia C. de erogat. milit. anuonæ lib. 12.

Receptio pecuniæ fiat cum interuentu ſcribæ portionis, ſicut olim fiebat cum interuentu conſeruatoris generalis, quod officium fuit extinctum. h. d. Tapia.

PRAGMATICA III.

De offic. quæſt. general.

Regis Catholiei in anno 1505.

ITem que cada vez, que el dicho nueſtro Teſorero general, ò Regente el dicho officio recibere dineros nueſtros el miſmo dia que los recibere ſe hayan da aſſentar en los libros del officio de nueſtro Conſeruador general del dicho Reyno, expreſſando en que moneda los recibe, y por que eſto mejor ſe pueda hazer, mandamos que todas las apocas que el dicho nueſtro Teſorero general, ò Regente el dicho officio diere à las perſonas de quien recibiere los dichos dineros, ſean notadas en los dichos libros del dicho officio de nueſtro Conſeruador general, y que ſe ſcriba en ellas como fueron notadas en los dichos libros, y ſe expreſſe en que monedas dieron los dichos dineros, y que de otra manera no ſean recebidos en cuenta los dichos dineros à las perſonas que lo pagaren.

Hoc de Conſeruatore generali, quod ponitur in hoc capitulo. & alijs infra ſub titulis quomodo ſit facienda ſolutio, & de conſignationibus fuit per eundem Regem Cath. & Cæſ. Maieſtatem prouiſum, quod fiat per ſcribam Portionis, vt in ſequentibus capitulis hic & in præfatis titulis, propterea illud ſeruari mandamus, tam in receptione, quàm in ſolutione, & conſignatione pecuniæ per vos facienda, præcipue cū hodie dictum Conſeruatoris officium ſit extinctum,

Regis Catholiei in anno 1509.

Item que cada vez, que recibieredes dineros nueſtros el miſmo dia que los recibieredes, ſe hayan

hayan de aſſentar en los libros del officio de nueſtro Eſcriuano de racion del dicho Reyno, diziendo la quantidad que recibis, y quien, y porque cauſa.

Cæſ. Maieſtatis in anno 1520.

Item mandamos, que cadauna vez, que recebieres dineros nneſtros, los recibais en preſencia del official de nueſtro Eſcriuano de racion del dicho Reyno, que es depntado para ello, y que el miſmo dia que los recibieredes, ſe hayan de aſſentar en los libros del dicho officio de nueſtro Eſcriuano de racion, diziendo la quantidad que recebis, y de quien, y porque cauſas, y qne ſe hagan las polizas à los Adminiſtradores de quien recibieredes los dichos dineros, poniẽdo en ellas particularmente la cauſa porque los recebis, y pues recebis à peſo la moneda, y os pagan lo que falta della queremos, y mandamos, que aſſi pagueys vos otros à cadauno, lo que de nueſtra corte huuiren de hauer.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

T 1 E*Scriuano de racion.* Hodie † vltra ſcribam portionis adſiſtit vnus ex Rationalibus Reg. Cameræ per ſingulas hebdomadas, qui interuenit ſolutionibus faciendis.

Moneta recipiantur per Regium Theſaurarium cum interuentu Perceptoris ſignificatoriarum. h. d. Tapia.

EXPRAGMATICA I.

De offic. proc. Cæſ.

CAROLVS. &c.

§ ITem ſtatuimus, vt quando pecunia recipitur à Theſaurario noſtro generali, non deſtinetur illa penes numularios, ſed recta via intret in Regia Theſaureria, & tunc cum interuentu Percepeoris ſignificatoriarum pecunias prædictas capiat, ad hoc vt Perceptor ipſe poſſit videre qnalitatem monetarum, & noſtræ Regiæ Cameræ referre, vt valeat condigna ſalaria pro monetarum vectura ſtatuere, nec inde Regia Camera noſtra decipiatur, prout hactenus obſeruatum extitit.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HÆc pragmatica non ſeruatur, ſed id quod ſupra diximus in pragmatica præcedenti.

Pecunia ſoluatur cum interuentu vnius de officialibus conſeruationis Reuis.

EX PRAGMATICA IIII.

De officio quæſt. general.

REX CATHOL.

§ ITem por euitar las frandes que ſe podrian hazer, aſſi en non pagar buena moneda, como en tardar las pagas, y comprar las libranzas à menos precios, y otras muchas fraudes que en eſto ſe podrian hazer, mandamos que todo quanto el dicho nueſtro Teſorero general, ò Regente el dicho officio pagaren ſe à en preſentia de vno del officio de nueſtro Cõſeruador ganeral, el qual haya de ſcriuir de ſu mano en las eſpaldas del mandamiento del dicho nueſtro Viſo Rey, con que pagare la qual quantidad, como en ſu preſencia ſe paga, y note en los dichos libros del dicho de nueſtro officio de Conſeruador, la quantidad que ſe pagare, y en que moneda, y anſi quando ſe paga, y lo que de otra manera el dicho nueſtro general Teſorero, ò Regente el dicho officio pagare non le ſea recebido en quenta.

CAR. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

T 1 D*E vno del officio de nueſtro Conſeruador.* Hodie † non ſeruatur, vt ſupra diximus in prag. præcedenti, ſed ſolutiones fiunt cum interuentu ſcribæ portionis.

Si pecunia quæ eſt in Regia Theſauraria non ſufficit pro ſolutione omnium liberantiarum diuidantur inter habentes maiorem neceſſitatem. Reuis.

EX PRAGMATICA IIII.

De officio quæſt. general.

REX CATHOL.

§ ITem porque ſegun las neceſsidades ſuelen acaeſcer, puede occurrir, q̃ algunas vezes el dicho nueſtro general Teſorero, ò Regente el nueſtro officio, no tenga dinero para pagar todas las libranças que en el eſtuuieren hechas, y en tal caſo es razon que el dinero que huuiere ſe reporta por las perſonas q̃ mas neceſsidad tuuieren, ſegun la qualidad del tiẽpo, y de los negocios lo requiere, por ende mandamos, que quando el dicho nueſtro Teſorero general, ò Regente el dicho nneſtro Teſorero general, ò Regente el dicho officio recibiere dineros nneſtros, antes de hazer las pagas, qué dellos vuiere de hazer, por virtud de los mandamiẽtos, conſulte las pagas que hunieren de hazer con el dicho nueſtro Viſo Rey, diziendole las libranzas que hay, y el dinero que hay, y ſegun el repartimiento que el dicho nneſtro Viſo Rey hiziere por ſu poliza firmada de ſu nombre, y ſeñalada del dicho nueſtro Conſeruador general, aſsi lo reparta, y pague.

Hoc hodie † non ſeruatur. Tapia.

Idem prouiſum eſt per eundem Regem Catholicum in anno 1509. & per Cæſaream Maeſtatem in anno 1520.

PRAGMATICA V.

De officio quæſt. general.

Regis Catholici in anno 1505.

ITem mandamos el dicho nneſtro Teſorero general del dicho Reyno, ò Regente el dicho officio de quenta de ſu adminiſtration en la nueſtra Ca-

Camara de la Summaria de ſeis meſes, como en la orden, y coſtumbre del dicho Reyno.

Theſaurarius generalis, & cæteri miniſtri pecuniarij computa exhibeant, cauſam exprimentes, idemq; Theſaurarius apocas, receptionis pecuniæ diſtinctas faciat, vt valeant miniſtri illas præſentare. h. d. Tapia.

EX PRAGMATICA V.

De officio quæſt. general.

Cæſ. Maieſtatis in anno 1509.

QVoniam Maieſtati noſtræ retulerunt, quod patrimonium noſtrum, & iura fiſcalia in cõfuſione quadam percurrere non deſinunt ex computorum noſtrorum officialium præſentatione, quæ in noſtra Regia Camera fit, dum præterita futuris immiſcentur in non modicum præiudicium patrimonij Maieſtatis noſtræ, quamobrem volentes, vt tenemur, indemnitati noſtræ prouidere, ordinamus, & mandamus, quod Theſaurarius noſter generalis, Portulani, Perceptores, Dohanerij, & officiales alij quicumque deinceps cõputa ſua in noſtra Regia Camera exhibeant, cum cauſa ſpecifica cuiuſcumque partitæ introitus, aut exitus de tertio in tertium finita, ac benè declarata, & tantum ea quæ eiuſdem ſunt temporis, & non de præteritis, tam in introitu, quàm in exitu conſuetis temporibus præſentent, ne prout fit euenire contingat, vt nunquam præſens ſtatus patrimonij noſtri certus ſit: Ea propter tantummodo iſta continuè pertractentur, de præteritis vero ſpecialem, & ſeparatam notitiam maximè reſiduorum exhibeant, nec aliter à noſtra Camera excipiantur.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HÆc pragmatica fuit poſita ſupra tit. de offic. procurator. Cæſar. prout antea poſita erat ſub num. 42. pragmaticarum in eodem tit. de offic. procur. Cæſar. ab alijs ipſarum compilatoribus.

Officiales pecuniarij ſingulis menſibus mittant bilancium introitus, & exitus ad Regiam Cameram hoc dicit Tapia.

PRAGMATICA XL.

De offic. proc. Cæſar.

PHILIPPVS II.

ITem mandamus ſeruari quartum capitulum dicti immortalis memoriæ Catholici Regis inſtructionum, cuius tenor talis eſt.

Tenor cap. iiij. inſtructionum Cath. Regis.

Item ordenareis, que todos los miniſtros, y officiales que tienen cargo de recebir rentas, y dineros nueſtros en aquel Reyno, ſo pena de priuaciõ de ſus ſalarios, os embien cada mes en Summaria balance de todo lo que hauran recebido, y pagado en tiempo de ſus adminiſtraciones, como ſe hazia en tiempo del Rey Don Fernando primero nueſtro Sobrino.

Quod fieri iubemus vna cum cautelis, iuxta formam nouæ inſtructionis, poſitę inter inſtructiones Perceptoribus traditas, & quilibet Rationalis de dicto bilancio, rationem in Camera facere teneatur.

Solutiones faciendæ in prouincijs fiant de mandato Regis, vel Viceregis, & inſeratur in mandato Theſaurarij ordo de verbo ad verbum. h. d. Tapia.

PRAGMATICA VI.

De offic. quæſt. general.

Regis Catholici in anno 1505.

ITem porque algunas vezes no ſe pueden pagar todas las quantitades de dinero en la Teſoreria, y es neceſſario conſiñarlas en alguna Prouincia, paraque alli ſe paguen, porende mandamos que las dichas conſiñaciones que ſe hizieren, ſe hagan con mandamiento nueſtro, ò del dicho nueſtro Viſo Rey en nueſtro nombre firmado de ſu mano, y aſſentado lo en los dichos libros de dicho officio de nueſtro conſeruador general, y ſeñalado de ſu mano, dirigido al dicho officio, y que en la conſiñacion que hiziere el dicho officio, vaya inſerto de palabra à palabra en el dicho mandamiento, y que aſſi miſmo las dichas conſiñaciones ſean aſſentadas en los dichos libros del dicho officio de conſeruador nueſtro general, y ſeñaladas de vna perſona del dicho officio para que por alli ſe pueda ver como ſe conſiñaron, y que qualquiera exactor de pecunia que pagare por otra orden, que non le ſea recebido en quenta.

Regis Catholici in anno 1509.

Item porque algunas vezes no ſe pueden pagar todas las quantitades de dinero en la Teſoreria, y es neceſſario conſiñarlas en alguna prouincia, paraque alli ſe paguen, porende mandamos, que las dichas conſiñaciones, que ſe hizieren, ſe hagan con mandamiento nueſtro, ò del dicho nueſtro Viſo Rey en nueſtro nombre firmado de ſu mano, y aſſentado en los libros del dicho officio de nueſtro Eſcriuano de racion, y ſeñalado de ſu mano, dirigido à vos, y que en la conſiñacion, que vos hizieredes, vaya inſerto de palabra el dicho mandamiento, y que aſſi miſmo las dichas conſiñaciones ſean aſſentadas en los libros del dicho officio de nueſtro Eſcriuano de racion, y ſeñaladas de vna perſona del dicho officio, paraque por alli ſe pueda ver como ſe conſiñaron.

Cæſ. Maieſtatis in anno 1520.

Item porque algunas vezes no ſe pueden aſſi bien pagar todas las quantitades de dinero, que por mandamiento nueſtro, ò de dicho nueſtro Viſo Rey ſe han de pagar en la Teſoreria, y ſe ſuelen

Digitized by Google

conſeñar en algunas Prouincias, paraque alli ſe paguen, mandamos que las dichas conſeñaciones que hizieren, ſe hayan de firmar por el official del dicho nueſtro Eſcriuano de racion, que eſte cabe el, paraque las note en los libros del dicho officio de nueſtro Eſcriuano di racion, y que en la con ſeñacion, que vos hizieredes, vaya enſerto de palabra á palabra el mandamiento, ò albaran, en virtud del qual ſe hiziere el pagamiento.

Officiales Theſaurarij nihil recipiant à creditoribus Regia Camera pro ſolutionibus illis faciendis. h. d. Tapia.

EX PRAGMATICA VI.

De offic. quæſt. general.

Cæſ. Maieſtatis in anno 1539.

5 ET quia ex cauſa conſignationum faciendarũ accepimus officiales dictæ Theſaurariæ ſolutiones illicitas ab aliquibus capere conſueuiſſe, vel aliquam partem quantitatis per Regiam Curiam debitam penes ſe retinuiſſe, aliter creditoribus dictæ curiæ ſibi debitum conſequi non valentibus, cum ipſi officiales pro exercitio ſuo ſalarijs ipſius Regiæ curiæ gaudeant, idcirco mandamus, & expreſſe iubemus, quod poſt hac à dictis conuentionibus, ſolutionibuſq; illicitas, ſeù retentionibus abſtineant, mandamusq; inſuper, vt, id quod indebitè perceperint eis, à quibus perceperint, ſeù quorum debitorum partem retinuerint, omnino reſtituant.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

1 HÆc pragmatica, ſeù §. malè † hodie ſeruatur, & eſt hæc potiſſima cauſa triſtitiæ, quam habent ſubditi, qui aliquid debent exigere à Regia curia, coguntur enim maximam crediti partem inter hos, vel illos diſtribuere, eſtque in cauſa, vt difficillimè inueniantur, qui neceſſitatibus curiæ ſuccurrere velint, ideòque de Catone ſcribit Plutarch. in eius vita, & refert Alex. ab Alex. maximam curam habuiſſe, vt quæſtorum ſcribæ fideles eſſent, & integri, ſeueriſſimè in eos animaduertens, qui contrafeciſſent. *Cato verò* (inquit) *in quæſtura Miniſtros, & Scribas rationibus obnoxios grauiter increpitos, quod parum integra fide æra perſoluiſſent, fœdum in modum vexaſſe, & magiſtratum deceſſiſſe dicitur.*

Theſaurarius generalis tempore, quo fiunt locationes gabellarum in Regia Camera interueniat in ipſa, fiantq; huiuſmodi locationes ſolemniter. h. d. Tapia.

PRAGMATICA VII.

De officio quæſt. general.

Cæſ. Maieſtatis in anno 1520.

ITem porque de los miembros principales de nueſtras rentas del dicho Reyno, es el de las Doanas, ordenamos que en la forma del arrendamiento dellas, ſe tenga eſta manera, que vos vays á la nueſtra Camera de la Summaria, y con enteruencion de toda la banca hagays poner Bandos pu blicos ſobre los arrendamientos de las dichas Doanas, y que los precios que offereſcieren los arrendadores, que ſalieren, los noten todos iuntamente, y que no ſe accetten, ni ſe concluyan ningunos arrendamientos, ſino quando á todos communemente pareciere, que ſe deuan acetar, y concluyr, y que aſſi miſmo vos en preſeneia, y con el parecer de toda la dicha banca, quando ſe huuieren deliberar, lo hagais con la candela encendida, como ſe accoſtumbra, y recebays, las fianças neceſſarias, y que en todas las arrendaciones, que ſe hizieren de todas las Doanas, y Fundicos, y Gabellas, y de las otras rentas Reales nueſtras deſſe Reyno, entre los otros officiales nueſtros, que tienen cargo de hazer arrendar las dichas rentas, enteruengais tambien vos, y hazerlos eis aſſi.

Poſt publicata banda arrendamentorum, quæ per Regiam Cameram facienda ſunt, ſeruatur hodie, vt ſtatuta die oblationes præſententur Illuſtriſſimo Vice Regi in Collaterali Concilio, cum interuentu Regiæ Cameræ, Theſaurarijq; generalis cauſæ, ibiq; aperiantur, & omnium voto, quæ meliorem conditionem Regiæ Curiæ affert, acceptatur, ſuper qua iterum publicantur banda, & tãdem præfinita die in eadem Regia Camera, cum interuentu eiuſdem Theſaurarij accenſa candela, plus offerenti liberantur. Quod cum ritè, & rectè procedat, mandamus in poſterum obſeruari.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HÆc pragmatica hodie non ſeruatur, quoad neceſſarium interuentum Theſaurarii: interuenit † enim ſi vult, ſi 1
huiuſmodi locationes, (vt diximus) fiant per Regiam Cameram, & fideiuſſores Arrendatorum † recipiuntur per magiſtrũ 2
actorum ipſius, deberet tamen Theſaurarius ratione ſui officij adſiſtere, & curare, vt redditus augerentur, vtq; perſonis idoneis locarent, vt facilior ſit exactio imitando Catonem, de quo Alex. ab Alex. dierum genial. lib. 2. cap. 2. ſcribit, *qui tam accuratè quæſturam gerit, vt vnus ex quæſtoribus quotidie ad Erarium veniret primus, & rationibus confectis recederet poſtremus.*

Perceptor ſe obligent de ſoluendo quantitates receptas tempore debito, & nolentes cogantur. h. d. Tapia.

PRAGMATICA VIII.

De officio quæſt. general.

Cæſ. Maieſtatis in anno 1520.

ITem mandamos que no conſentais, que algunos de nueſtros Perceptores, y Commiſſarios pecuniarios del dicho Reyno dexen de hazer os la obligacion que ſi acoſtumbra de pagar en tiẽpos determinados la recepta de ſu adminiſtració, y ſe alguno no quiſiere hazer la dicha obligacion auiſandonos dello, porque en tal caſo nos proueeremos de mos de tal officio á otro que lo haurá, y dareys dellas copia á nueſtro Eſcriuano de racion, y la dicha nueſtra Camera de la Summaria, á la qual mandamos, que tenga eſpecial cuidado de hazer que ſe guarde in contenido en ellas enteramente, y en eſpecial lo que prometten que los

los que primero cobraren, primero paguen, y que aſſi miſmo no dexen de cager, lo que á ſu tiempo viniere por intereſſe ripor ruego.

Hoc capitulum ſeruari mandamus vltra obligationes, & fideiuſſiones, quæ per dictos miniſtros pecuniarios in Regia Camera præſtantur.

CAROL. TAP. REG. CONS. ANNOT.

DIc hodie ſeruari & vltra obligationem † præſtant Perceptores fideiuſſionem.

Officium Perceptoris ſignificatoriarum ſpectat ad Theſaurariũ, ſed hic ordo fuit reuocatus.

PRAGMATICA IX.

De offic. quæſtoris generalis.

Cæſ. Maieſtatis in anno 1520.

ITem porque hauemos proueido, que el officio de las ſiñificatorias ſe conſuma, porque no es neceſſario, y el cobrar de las dichas ſiñificatorias pertenece á vueſtro officio, nos vos encargamos, y mandamos, que hagais cobrar las pecunias de las dichas ſiñificatorias, con mucha diligencia, y eſto podrá hazer por vos el official que teneys para ſolicitar, y cobrar las rentas de Napoles, y aſſi no es meneſter que para ello ſe ponga otro official.

Cum ex ordine Regio in præſentiarum officium Perceptoris ſiñificatoriarum exerceatur per alium, ſeruari hoc opus non eſt, mandamus tamen, & iniungimus dicto generali Theſaurario, vt ſeruet ordines, quatenus eum taugunt, expeditos circa Perceptorem ſignificatoriarum poſitos in inſtructionibus, & ordinibus Regiæ Cameræ.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

1 HOdie officium hoc † Perceptoris eſt ſeparatum, & exercetur tam hic Neap. quàm extra aduerſus omnes, qui per Cameram Regiam ſignificantur.

Theſaurarius generalis conſeruet reſiduum quantitatis aſſignatæ pro ſtipendio continuorum, & militum grauis armaturæ, relationemq; faciat de cauſis huius reſidui, & interueniat in compoſitionibus, quæ fiunt per Magnam Curiam Vicariæ. h. d. Tapia.

PRAGMATICA X.

De offic. quæſt. general.

Cæſ. Maieſtatis in anno 1520.

ITem por las dichas inſtructiones dirigidas al dicho nueſtro Viſo Rey, proueemos, que el dinero, que ſobrare en cada paga, que ſe hiziere á los continos, y gentes de armas de las faltas, que en ellos ſe hallaren, como ſiempre ſuele acaeſcer, lo conſerueis vos á parte, y hagais, memorial de las faltas que haurá hauido en cada paga, y del dinero que dellas haurá quedado, porque pues eſta conſiñando enteramente todo lo que monta el ſueldo de los dichos continos, y gente de armas, ſepamos lo que en cada vn año monterá las faltas que en ellas haurá, como ſe ſuole hazer en Caſtilla, y en otras partes, aſsi miſmo proueemos, que todo el dinero que procediere de las cõpoſitiones, venga á nueſtras manos, y que en nueſtra gran corte de la Vicaria no ſe haga † compoſicion ninguna, ſin conſultarla primero con el dicho nueſtro Viſo Rey, para que no de lugar, á que ſa compongan delictos graues, y que para en lo que huuier lugar la compoſicion ſe mire, lo que comple á vueſtra corte, y el dicho nueſtro Viſo Rey maude que en todas las compoſiciones que ſe hizieren, de qui adelante enteruengais vos, y que ſin vos no ſe haga cõpoſicion alguna, que vos antes que ſe concluyan la conſulteis con el dicho nueſtro Viſo Rey, porende aduertieris, y proueereis en que aſsi ſe haga.

Quantnm attinet ad compoſiciones, quia vſu non eſt receptum, vt Theſaurarius generalis in eis interueniat, & data eſt forma in magna curia Vicariæ, quemadmodum faciendæ ſint, præcedens capitulum in alijs tantum ſeruari mandamus.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

C*ompoſicion ninguna*. Dic † compoſitiones non fieri inconſulto Prorege de delictis, pro quibus venit imponẽda pœna mortis naturalis, ciuilis, aut membri abſciſſionis, ſed Iudices Magnæ Curiæ die Mercurij relationem faciũt in Collaterali Concilio ibiq; decernitur quid agendum alia verò delicta † componũtur in Magna Curia præuio memoriali decretato per Dominum Regentem Regiæ Cancellariæ, qui die Sabbati de mane venit ad viſitam carceratorum faciendam, & Veſperi fiunt compoſitiones, non autem cum interuentu generalis Theſaurarij, neq; alterius eius nomine, bene tamen interuenit Perceptor prouentuum Magnæ Curiæ, qui ſubſcribit ſe in decreto poſt omnes Iudices ipſius.

Miniſtri pecuniarij non participent in cambijs, nec alijs negociationibus. h. d. Tapia.

PRAGMATICA XI.

De officio quæſt. general.

Cæſ. Maieſtatis in anno 1539.

ET quoniam per pragmaticam á nobis editã Neapoli, prohibitum eſt, quod officiales pecuniarij, neq; per ſemetipſos, neq; per interpoſitas perſonas in cambijs, partitis, quibuſcunque alijs contractibus faciendis cum Regia curia, participare, aut interuenire directè, vel indirectè vllo pacto poſſint, nunc denuò mandamus, quod dicta pragmatica inuiolabiliter ſeruetur, tam per Theſaurarium, quàm per reliquos alios officiales, ſub pœnis in ea contentis, & alijs maioribus noſtro arbitrio reſeruatis.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

IDem † ſtatutum eſt in Regno Franciæ, vt tradit Rebuff. ad conſtit. Galliæ tit. de mercatoribus art. 1. gloſ. 7. 1

Theſaurarius ſingulis hebdomadis relationem faciat vna cum Locumtenente Regiæ Cameræ de ſtatu arcæ Regiæ Theſaurariæ, & expenſarum minutarum. h. d. Tapia.

EX PRAGMATICA XI.

De officio quæſt. general.

Cæſ. Maieſtatis.

PRæter ordines, prouiſionesq; iam dictas, præcipimus atq; mandamus, vt quemadmodum in vnoquoq, Sabbati die, generalis Theſaurarius vna cum Locumtenente Regiæ Cameræ nobis bilancij relationem faciat caſſæ pecuniæ Regiæ illius hebdomadæ, ſic etiam dictus Theſaurarius nobis particularem in ſcriptis relationem faciat 1 expenſarum minutarum omnium, quæ in dicta hebdomada contigerunt, procuretque, vt in vno quoque Sabbati die de ijs mandatum expediatur.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

EXpenſarum minutarum. De hoc diximus in pragmatica 56. de offic. procur. Cæſar. vbi dicitur Perceptores † prouinciales deſcribere debere diſtinctim expenſas minutas.

Theſaurarius generalis non deputet Commiſſarios extraordinarios niſi data notitia domino Proregi. h. d. Tapia.

EX PRAGMATICA XI.

De offic. quæſt. general.

Cæſ. Maieſtatis.

ITem quod dictus Theſaurarius deputare officialem aliquem extra ordinarium non poſſit cum ſeruitio ordinariorum officialium vti poſſit, qui ordinarij à Regia Curia mercedem ſtipendiumque recipiunt, quod ſi acciderit dictos ordinarios hic Neapoli, ſeù alicubi occupatos eſſe, neceſſariumq; eſſet pro Regiæ Curiæ ſeruitio alios extra ordinarios deputare pro ſolutionibus per Regnum faciendis, vel pro aliqua alia neceſſaria, nec tunc quidem ipſe Theſaurarius deputet, nec deputare poſſit eos, niſi nobis de his prius notitiam dederit, ac de his nos conſuluerit.

Præcipimus igitur atq; mandamus, vt ſupradicta omnia vos ad vnguem ſeruare debeatis, ſeruariq; ad plenum à veſtris officialibus, atq; miniſtris curetis, ſub pœna indignationis Regiæ, & priuationis veſtri officij.

Datum in Regio Palatio Neapoli die 22. menſis Septembris 1559.

Don Perafan.

V. Albertinus R. V. Villanus R. V. Reuerterius R.

Dominus Vice Rex, Locumtenens, & Capitaneus generalis mandauit mihi Ioanni de Soto.

In cur. 4. fol. 208.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

1 HOc etiam hodie ſeruatur, † nam litteræ patentes expediuntur per Illuſtriſſimum Dominum ViceRegem.

Perceptores prouinciarum exequutiones per ipſos factas non emant, abſtineantq, ab omni negociatione, & commercio, nec paſcuis alienis vtantur, nec munera ab vniuerſitatibus recipiant. hoc dicit Tapia.

PRAGMATICA XLVIII.

De offic. proc. Cæſ.

PHILIPPVS II.

IN inſtructionibus quas Prouinciarum Perceptoribus ſolitas eſſe tradi videmus expreſſè cauetur officialibus præfatis commercia quælibet interdicta in decretis ſibi Prouincijs ſub his verbis.

Item vi comandiamo ſotto detta pena di priuatione di voſtro officio, & altra reſeruata ad arbitrio de ſua Signoria Illuſtr. & di queſta Camera, che voi, ò altro da voſtra parte non debbiate comparare nè participare in alcuna compra, che ſi faceſſe di robbe, animali, ò altri beni di che natura ſi ſiano, capiendi in vim executionis, per cauſa di detti pagamenti fiſcali, & vendendi per voi, ſeù per voſtri eſſecutori. & altri per voſtra parte, & non farete, nè farete fare alcuna negociatione, commercio, ſeu induſtria, nè pratticare con altri in detta à voi decreta Prouincia.

Et ſimiliter hoc prohibitum reperitur per inuictiſſimum Carolum Quintum Imp. inter prag. per eum editas die 22. Martij 1536. In prag. quæ incipit, Neque etiam ſub dicta pœna.

Et demum in anno 1540. eiuſdem Cæſareæ Maieſtatis alia emanauit pragm. huius tenoris.

Item pro bona conſeruatione ſtatus noſtri, & populorum noſtrorum, ne ab officialibus noſtris vexentur, ſtatuimus, & mandamus, vt Perceptores noſtri in prouincijs eorum, nec per ſe, nec per miniſtros ſuos, aut alios quoſcumque palam vel occultè, quicquam niſi pro eorum vſu emant, nec animalia ad veſcendum paſcua detineant, neque etiam eſculenta, aut poculenta ab vniuerſitatibus ſubditis capiant, ſed propria prouiſione remaneãt contenti, nec etiam pro retardandis exactionibus noſtræ curiæ debitis, vel pro reſtituendis executionibus factis aliquid recipiant ſub pœna amiſſionis prouiſionis huius anni prima vice, & pro ſecunda ſub pœna priuationis officij, in quam ipſo iure abſque aliqua declaratione incurrant, tam ipſi, quam ſi dicti eorum miniſtri prædicta commiſerint.

Mandamus igitur prædictas pragmaticas, & inſtructiones inuiolabiliter obſeruari, verum quo ad pœnam in caſu prædicto ſtatutam, mandamus ſeruari inſtructionem prædictam Perceptoribus traditam, ac pragmaticam præinſertam anni 1536. & hoc idem quo ad Magiſtros Portulanos locum habere decernimus, & declaramus.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

DE hac materia emptionis, † & venditionis faciendæ, deq; receptione munerum adſunt prohibitiones factæ officialibus Regiæ Cameræ, vt dictum eſt in pragmatica 17. de officio proc. Cæſar. vbi aliqua breuiter diximus. 1

Perce-

Digitized by Google

Perceptores prouinciarum nihil recipiant ab vniuerſitatibus ex quauis occaſione. h. d. Tapia.

EX PRAGMATICA I.

De offic. proc. Cæſ.

CAROLVS. &c.

§ ITem pro bona conſeruatione ſtatus noſtri, & populorum noſtrorum, ne ab officialibus noſtris vexentur, ſtatuimur,& mandamus, vt Perceptores noſtri in prouincijs eorum, nec per ſe, nec per miniſtros ſuos, aut alios quoſcumque palam vel occultè quicquam niſi pro eorum vſu emant, nec animalia ad veſcendum paſcua detineant, nequè etiam eſculenta, aut poculenta ab vniuerſitatibus, vel ſubditis capiant, ſed propria prouiſione remaneant contenti, nec etiam pro retardandis exactionibus noſtræ curiæ debitis, vel pro reſtituendis executionibus factis aliquid recipiant, ſub pœna amiſſionis prouiſionis vnius anni pro prima vice, & pro ſecunda ſub pœna priuationis officij, in quam ipſo iure abſque aliqua declaratione incurrant tam ipſi. quàm ſi dicti eorum miniſtri prædicta commiſerint.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

1 Hæc pragmatica malè ſeruatur, † vt audiui, & aliqua vidi; de receptione tamen munerum ſuo loco dicemus in tit. de offic. muner. recip.

Perceptores prouinciarum de ordine Regiæ Cameræ accedant ad loca Baronum defunctorum, & informationem capiant de fructibus illius anni, hodie tamen ſolùm tenentur certiorem reddere Cameram de morte Baronis, vt in pragmatica 53 ſequ. hoc dicit Tapia.

EX PRAGMATICA I.

De officio proc. Cæſ.

CAROLVS V.

§ ITem volumus,& mandamus,quòd Perceptores Regni noſtri in Prooineijs eorum, ſtatim, quòd Barones moriuntur, infra menſem, vel antea ſi per Regiam Cameram Summariæ fuerit eiſdem iniunctum cum prouiſione conſueta ad loca feudorum accedant, & informationem de fructib. illius anni capiant, ne poſtmodum tempore exactionis releuij, maximè in pupillis,quæ in ſolutione vſq; ad pubertatem expectantur, vera introituum ipſorum notitia haberi nequeat,nec contrarium faciāt ſub pœna amiſſionis prouiſionis vnius anni.

CAR. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HOdie tamen Regia Camera † ſolet has informationes committere ſcribis ipſius.

EX PRAGMATICA LIII.

De officio proc. Cæſar.

PHILIPPVS II.

NEceſſarium etiam duximus pragmaticam editam in anno 1540. qua cautum erat prouinciarum Perceptores infra menſem à die feudatariorum mortis informationem capere debere de illis anni fructibus in melius reformare, tum vt Perceptores ab eorum officijs non diſtrahantur, tum vt maturius ad informationem capiendam procedatur, & ideo præcipimus Perceptores eoſdem ad illud non teneri, niſi de morte Cameram certiorem reddere, vt inde circa informationem capiendam Regia Camera conſultò prouideat.

Perceptores prouinciarum tranſmittant ſtatim pecunias Regias cum peruenerint ad ſummam ducatorum quingentorum, quod eſt correctum per pragmat. 55. de offic. procurat. Cæſar. quæ hanc ſequitur, & iubet ſingulis menſibus tranſmitti. h. d. Tapia.

EX PRAGMATICA I.

De offic. procur. Cæſar.

CAROLVS V.

§ ITem mandamus Perceptoribus noſtris,vt,cū vſque ad ducatos quingentos exegerint,prout in inſtructionibus habent, ſtatim illos Neapolim in noſtram Regiam Theſaureriam tranſmittant,& ſi contrafecerint,ad omnia damna,& intereſſe noſtræ Regiæ curiæ teneantur: Verum ſi pro minori ſumptu pro tranſmittenda maiori quantitate per menſem alium expectandum eſſe duxerint, hoc eis liceat, & non aliter.

PRAGMATICA LV.

De offic. proc. Cæſ.

CAROL. V.

QVo ad pecuniam tranſmittendam per Perceptores prouinciarum non pragmaticam iā dictam, iubentem, quod quingentis coaceruatis ducatis illos tranſmittere curaſſent, ſed ordinem de duodecim Carrugijs per Cameram expeditum die 10. Aprilis 1548. omnino ſeruari mandamus continentiæ ſubſequentis, videlicet.

Magnifice vir, Hauendo queſta Regia Camara veduto nella relatione fatta delli conti dell'Adminiſtratione delli Regij pagamenti fiſcali ordinarij, & eſtraordinarij per li Camerarij,Percettori, & Theſaurieri delle prouincie delli Magnifici Rationali di detta Camera, alli quali detti conti ſtauano aſſignati, qualmente gli eſiti in quelli annotati per lo condure della pecunia delle prouincie nella general Theſaureria, la Regia Corte paga vna bona quantità di denari,oltre quello che giuſtamente doueria, & ſi deue pagare. Et volendo all'indemnità del Regio fiſco prouedere à detta Camera, hauuto copia delle taude, & tempi che li

prefati Regij officiali ſono obligati la detta pecunia portare, & pagare in detta Theſaureria, ha viſto anco l'ordine, ſeu pragmatica per auanti ſopra ciò fatta. la qual ordina, che ogni volta che ſi trouaſſero eſatti da ducati 500. in sù, quelli ſi mãdeno in Theſaureria, & conſiderato anco l'ordine dato alle Terre delle prouincie di accompagnare il Carruggio per condurre la pecunia Regia: Et perche la diſcuſſione, & liquidatione delle pragmatiche, ſeu partite che detti officiali ſi poncano in eſſito era ſempre variabile, & conuenia quelle raſettare, acciò che detti Percettori haueſſero notitia come ſi hanno da gouernare, & la partita ſe habbia da poncre in eſſito, con la vera, & certa quantità delli denari diſpeſi, è ſtato per la detta Camera del predetto fatta relatione all'Eccellentia dell' Illuſtriſſimo Signor ViceRè, & con parere di queſta Regia Camera, è ſtato prouiſto, & ordinato, che dal predetto terzo di Paſca ſextæ indictionis incluſiuè, & deinde in antea, à ciaſchedun di eſsi Commiſſarij, Perceptori, & Theſorieri ſi doneno, & admettino per ogn'anno dodici carruggi, & non vltra, di maniera che meſe per meſe venga il carruggio dalla prouincia con l'huomo da cauallo, & dui da piedi, l' huomo con il mulo che purta li denari, il ſalario delli quali ſe gli paga per ragion di carlini tre per vno, l'huomo, & il cauallo, & gli huomini à piedi grana quindeci per vno, che ſono carlini noue il dì, attento la compagnia ſtà ordinata, che la facciano le Terre à lor diſpeſe, & r coſto però ſe per la Teſoreria ſi ordinaſſe che li denari ſi pagaſſero in prouincia, in tal caſo non ſi habbia à far buono lo carruggio: & è contra, ſe mandaſſe in vn meſe altro che quello, che ſta deputato, ſi habbia da far buono, dal qual terzo di Paſca incluſiuè in antea, li predetti Commiſſarij, Percettori, & Teſorieri nullo modo ſi habbiano da ſeruire dell'ordine, che primo loco haueano di mãdare li ducati cinquecento eſſatti che erano, del qual ordine per ſua Eccellentia è ſtato ordinato, che non ſi tenga conto alcuno, li quali dodici carruggi calculata la detta ragione delle giornate, tanto di inuerno, come di ſtate che ſono neceſſarie dalla diſtantia del loco doue ſi regge la caſſa in prouincia in queſta Città, montano detti cento cinquanta, & le dette prouiſioni per ſua Eccellentia, & per detta Camera fatte, ſono ſtate annotate nelli libri, & conti di queſſa prouincia, con la quale, & con li teſtimonij, & fede della Teſoreria ſi ha da paſſare la partita per la ſumma predetta di ducati cento cinquanta: Per tanto vi diciamo &c. che debbiate il predetto ad vnguem eſſequire, & oſſeruare, non facendo il contrario per quanto hauete, &c. & pena di ducati mille, & ſe diſiate &c.

Datum Neap. die Aprilis 1548.

Franciſcus Reuerterius M.C. Locumtenantes.

Andreas Stinca.

Io. Paulus Criſpus Magiſter actorũ. Nardus Antonius pro Notatore. In litterarum curiæ 46. fol. 110

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

COſto Hoc † tamen per capit. Regis Caroli II. 124. quod ſequitur hanc pragmaticam erat prohibitum, ſed eo tempore non erant tam vrgentes neceſſitates Regiæ Curiæ prout nunc ſunt. Non tamen grauantur deferre pecuniam, ſed tantum homines per ſuum territorium concomitari, ne furtum aliquod ſuccedat.

Vniuerſitates non coguntur deferre pecuniam eorum expenſis. hoc dicit Tapia.

REX CAROL. II. Cap. 124.

ITem ſtatuimus, quòd Theſaurarij, Iuſtitiarij, & alij officiales Regni non grauent vniuerſitates, quòd pecuniam per homines ſub vniuerſitatũ expenſis, & periculo eligendos ad Cameram, vel curiam Regiam, vel alia loca mittãt, ſed per viros ſufficientes, & idoneos de iuriſdictione ipſorũ ad expenſas curiæ debeant deſtinare.

I*Tem ſtatuimus, quòd Theſaurarij.* Iſtud capitulum declarat conſtitutionem, omnes officiales noſtros, & concordat cum capitulo, Item quod nullus officialis. & vide capitulum quod incipit, grauamina. Sed iſtud capitulum malè ſeruatur hodie per ærarios, & magiſtros cameræ. Barthol. de Cap.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HOc capitulum non ſeruatur, nam vniuerſitates † tenentur pecuniam per ipſas debitam Regiæ Cameræ ad Regium Perceptorem per ſuos homines tranſmittere, ſicut etiam tenentur præſtare homines ad concomitandum pecuniam, quæ à Perceptoribus tranſmittitur Neapolim. 1

Præſentetur in Regia Camera teſtimoniale, vbi annotetur dies quando Carugium diſcedit, & quantitas pecuniæ. h. d. Tapia.

EX PRAGMATICA III.

De offic. quæſt. general.

Cæſ. Maieſtatis in anno 1536.

QVia hodie per Regiam Cameram ſtatutus eſt numerus carrugiorum dictæ monetæ ſingulis Perceptoribus prouinciarum, & ſalarium vecturæ ſimiliter eſt taxatum, prouiſumq; eſt vt in eadem Regia Camera præſentetur teſtimoniale publicum quando carrugius diſcedit, cum particulari liſta, ſeu notamento pecuniæ, & fides Theſaurarij generalis, quando ad eandem generalem Theſaurariam cum eadem qualitate, & quantitate pecuniæ applicuit, & aliter non admittitur, Ideo hoc de præſentia Perceptoris ſignificatoriarum nõ oportet ſeruari.

Perceptores prouinciarum apocas ſuſcribant eadem die, qua pecunias recipiunt nec poſt datas faciant. h. d. Tapia.

EX PRAGMATICA I.

De offic. procur. Cæſ.

§ ITem expoſuerunt Maieſtati noſtræ, quod Perceptores perquirentes ſolutionem pecuniarũ noſtrarum retardare, hac vtuntur fraude, quod apodixas, quas exactores populis faciunt, item illas ſub data poſteriori refaciunt, quibus prouidere volentes, ſtatuimus vt inde talia non attententur,

tentur, ſed in apodixa ab exactore ſcripta, Perceptores, aut eorum Locumtenentes ſubſcribant in eodem integro folio dietim, prout ſolutiones ſiunt.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

IDem fuit diſpoſitum per Cathol. Regem Philippum II. vt habetur in pragmatica 47. de offic. proc. Cæſar. quæ non eſt poſita, quia eſt duplicata de verbo ad verbum.

DE OFFICIO SCRIBAE PORTIONIS. Rub. xj.

1 DE huius officij origine, & † antiquitate, cui nempè ex antiquis comparetur, ſcribit multa Marin. Frece. lib. 3. de ſubfeud. tit. de different. inter feud. regal. & alia nobilia nu. 21. qui ex Polibio lib. 3. de Vrban. quæſt. ait *negotioſa, & plena ſolicitudinis fuit adminiſtratio illa, nam & Erarij, & Vectigalium populi Romani curam gerere, tum ſi quid pecuniarum publicè, vel priuatim erogari, vel in Erarium condi deberent, cumquè exercitum ſcribere, & legiones eductas in campum perſpicere quæſtoribus mandabatur, qui ſingulos milites, duces, & ſigna tenebantur notare, Conſules, idcirco in expeditionibus comitando hodie hoc exercet munus portionis ſcriba per ſe, & per ſuos officiales poſſet hac de cauſa vocari Quæſtor Vrbanus magis à materia, quã*
2 *à loci dignitate, ſuum † eſt enim quærere, notare, & deſcribere cum monſtra fit, ſeù luſtratio cum Præfecto exercitus adſiſtere, perſpicere, & pecuniam militibus aſſignari facere*. (Hæc Marinus) qui paulo poſt, ex quo fuerit dictus ſcriba portionis, ſeù rationis, accuratiſſimè declarat, cuius dictis cum nihil ſit addendum, ad ibi dicta te remitto lector candidiſſimè, eo magis cum eius ſcripta approbata inuenerim ab illo eximio Iurecõſulto nunquam ſatis laudato Fabio Marcheſio in eius manu
3 ſcripta relatione, & à Scipione Rouito. Hodie ad huius officij adminiſtrationem fuit electus † Fabritius Sangrius Dux Veteri vir ſagaciſſimus, atq; ingerendis negocijs accuratiſſimus propter eius optimè geſta ſeruitia, dum Regiæ Dohanæ Menæpecudum Apuleæ officio eſſet functus, vt huius officij rebus iam collabentibus formam traderet.

Habet hic ſcriba Portionis ſub ſe † officiales iſtos. Primo Locumtenentem, qui habet facultatem ſubſcribendi liberantias, item alium officialem, qui habet onus libri maioris, & alium, qui ei auxiliatur, Item officialem libri maioris militum cataphractorum, ſcribam liberantiarum, ſcribam regiſtri, alium, qui interuenit ſolutionibus, quæ fiunt in Regia generali Theſauraria, ſcribam cedularum, ſeù diurnalis dictæ Regiæ Theſaurariæ comprobatorẽ cedularum Theſaurariæ cum cedulis deſcriptis in officio ſcribæ portionis, alium qui interuenit pro expenſis maritimis, alium qui interuenit in expenſis pro ſtabulo Regiorum Equitum, alium pro Regijs fabricis in Ciuitate Caſetæ, habet etiam quatuor officiales ordinarios, qui interueniunt in luſtrationibus, & ſolutionibus faciendis militibus. Item, & duos oſtiarios, ſeù apparitores, qui deſeruiunt pro negocijs iſtius tribunalis, & generaliter † quotieſcunq; ſiue extra, ſiue intra Ciuitatem debet aliqua impenſa fieri pro ſeruitio Regiæ Curiæ, deſtinatur officialis à ſcriba portionis, qui tenet librum contra officialem Regij Theſaurarij generali. 4 5

Officiales ſcribæ portionis ordinarij nominentur ab ipſo, & cum mandato ProRegis aſcribantur in libris. h. d. Tapia.

PRAGMATICA I.

De officio Scribæ Portionis.

PHILIPPVS II.

SPettabile Scriuano di Ratione, Perche conuiene al ſeruitio di ſua Maeſtà, che, benche per voi ſi habbiano da nominare, & eligere gli officiali ordinarij, c'hanno da ſeruire in queſto officio, come coſa che tocca al voſtro carico, ſe ne tenga anco notitia per noi, vi diciamo, & ordiniamo, che da qui auanti quelli officiali, che per voi s'haueranno da ſubrogare in luogo de gli officiali ordinarij predetti, debbiate aſſentare con noſtro mandato nel detto voſtro officio, quale mandato ſi ſpedirà in perſona delli predetti, come nominati, & eletti da voi.

Deletur officium adiuuantis officialem Regiæ fabricæ. hoc dicit Tapia.

EX PRAGMATICA I.

De officio ſcribæ portion.

PHILIPPVS II.

ET perche l'aiutante dell'officiale deputato ſopra le fabriche, non è altramente neceſſario, v'ordiniamo, che da qui auanti non li debbiate liberare pagamento alcuno.

* *Prohibet ſolum ſalarium officiali, qui comprobat cedulas, & alijs officialibus hic nominatis. h. d. Tapia.*

EX PRAGMATICA I.

De offic. ſcrib. portion.

PHILIPPVS II.

ET ſimilmente v'ordiniamo, che da qui auanti non debbiate liberare pagamento alcuno à quello, che interuerrà in comprobare le çedule di queſ' officio con le cedule della Teſoreria nella Regia Camera della Summaria, il qual pagamento era d'annui ducati ſettantadoi, & ſoleua andare incluſo c[illegible] il mandato delle ſpeſe minute.

Et circa il p[illegible]gamento predetto all'huomo che interuiene nella detta comprobatione ſe ſi deue fare per la Regia corte, & di quanta quantità per noi ſi prouederà.

In qnanto à Scipione Ceſare, & Innocentio Preneſtino, li quali ſi ritrouano aſſentati in qneſſo officio, con prouiſione di ducati cento quaranta quattro l'anno per vno, in luogo di due delli quattro officiali, che furono aggiunti per lo Regio eſercito nell'anno 1517. per la retroguardia di Caſtiglia, ch'era ſoprauenuta in Regno, conſiderando che'l mandato eſpedito in detto anno 1517. fu eſpedito fin che duraua detto ſeruitio, & li detti Scipione,

pione, & Innocentio ſi ritrouano aſſentati ſenza mandato, v' ordiniamo che debbiate ſuſpendere di liberare loro alcuno pagamento fin' ad altro ordine, acciò che, informati da voi della neceſſità del loro ſeruitio, poſſiamo ordinare quello, che più ſarà eſpediente al ſeruitio di ſua Maeſtà.

Officiales extraordinarij non deputentur niſi facta relatione Illuſtriſſimo Proregi. h. d. Tapia.

EX PRAGMATICA I.

De offic. ſcribæ portion.

PHILIPPVS II.

§ET perche nella deputatione, che ſi ſuol fare de gli officiali eſtraordinarij per le coſe occorrenti, compie al ſeruitio di ſua Maeſtà, che noi ne ſiamo informati per conoſcere ſe è neceſſaria la deputatione predetta di officiali eſtraordinarij, & quanti conuenga deputarſene, & ſtabilirui il ſalario, acciò che facendoſi per voi l' elettione, & nominatione di loro, come ſpettante à voſtro carico, vt ſupra, per noi ſi eſpediſcano li mandati, vi ordiniamo, che occorrendo caſo di farſi ſimile prouiſione, non debbiate procedere ad aſſento alcuno, che non n' habbiate prima fatta relatione à noi, per oſſeruare la forma predetta.

Detur notitia Proregi de omnibus impenſis etiam minutis, hoc dicit Tapia.

EX PRAGMATICA I.

De officio ſcribæ portion.

PHILIPPVS II.

§ET perche vogliamo hauer notitia di tutto quello che ſi ſpende delli denari di ſua Maeſtà, vi ordiniamo, che da quì auanti quando vi occorrerà ſpendere alcuna quantità, ancor che foſſe di ſomma di dodici ducati à baſſo, debbiate darne notitia à noi, à fine che informati particolarmente d'ogni coſa, poſſiamo ordinare quel che conuiene al ſeruitio di ſua Maeſtà.

Nihil exigatur pro expeditione liberantiarum. h. d. Tapia.

EX PRAGMATICA I.

De officio ſcribæ portion.

PHILIPPVS II.

§VI ordiniamo ancora, che da quì auanti nõ debbiate permettere, che per eſpeditione di liberanze, ſi debbia eſigere coſa alcuna, & circa altri deritti, non eſigere, nè far eſigere pagamento indebito, & ingiuſto.

Datum in Regio Palatio Neap. die 22. Septembris 1559. Don Peraſan. V. Albertinus R. V. Villanus R. V. Reuerterius R. Por mandado de ſu Excelencia Iuan. de Soto.

DE OFFICIO MAGISTRI IVSTITIARII SEV M. C. V. Rub. xij.

DE MAGISTRI IVSTIARII officio ſcripſit Marin. Frec.
eo. tit. in lib. de ſubfeud. nu. 3. Hoc inquam à iuſtitia eſt
1 deoominatum, vt in conſtitutione Iuſtitiarij nomen, † & Ma
giſter dictus ab Excellentia, & dignitate ipſius, cum totius
Regni gubernatio, ac negotia ſint ei commiſſa, ſed nos dica-
mus magiſtrum Iuſtitiarium appellatum ad differentiam alio
rum Iuſtitiariorum, vt in conſtit. Magnæ Curiæ noſtræ. † Sunt
2 enim Iuſtitiarij appellati prouinciarum Præſides vt in conſti-
tutionibus Regni Iuſtitiarij non per Calendas, & Iuſtitiarij
per prouincias, quia cum à magna curia, quæ non diſtinctam,
ſed vniuerſam habet in Regno iuriſdictionem, omnes aliæ
curiæ normam accipiant, vt in dicta conſtitutione Magnæ Cu
riæ noſtræ, & in conſtitutione nihil veterum, & in pragma-
tica Regis Ferdinãdi, quæ incipit ſuſcepti a Deo, quæ eſt quin-
ta de actuar. & ſcribis, & in pragmatica prima de accuſatio-
nibus, & notatur in ritu primo; tanquàm diſcipuli à magiſtro
docentur iuſtitiam miniſtrare.
† Hoc autem officium antiquiſſimum in Regno eſt, cum de
3 eo in conſtitutionibus editis per Imper. Federicum fiat men-
tio, cuius magna ſemper fuit authoritas, & meritò, nam qui
alios ad iuſtitiam erudiunt, ſicut ſtellæ fulgebunt in firmamẽ-
to Cœli Daniel capit. 12. ſicuti etiam apud Romanos magna
fuit iuſtitiam miniſtrantium authoritas.
Poteſt enim hoc officium comparari Præfecto vrbi quate-
4 nus iuriſdictionem exercet in hac Ciuitate, & in prouincia
Campaniæ, aliàs terræ laboris, vt tradit Feneſtella de magi-
ſtratibus Roman. tit. de Præfecto Vrbi.
Sic etiam Prætori non ſolùm Vrbano, & Peregrino, ſed
etiam alijs Prætoribus poſtea creatis, vt habetur per eundem
Feneſtellam tit. de Prætoribus: habet etiam quæſtoriam di-
gnitatem hoc officium, quatenus crimina exquirit, vt per eun-
dem Feneſtellam tit. de quæſtoribus, & patet ex dictis Pan-
cirol. Alex. ab Alex. & Petri Gregorij Toloſ. quæ adduximus
ſupra

ſupra tit. de officio quæſtor. ſeù Theſaurar. general. Hæc de
huius officij inſtitutione, & antiquitate, deq; eius amplitudi-
ne, & iuriſdictione dixiſſe ſufficiat, cum aliqua ſupr. dicta fue-
rint in conſtitutione non ſine grandi in tit. de official. in Re-
gno conſtit. & in cap. quod illam conſtit. ſequitur, in conſt.
cum ſatis, & in conſtit. ea quæ ad ſpetiale decus.
Hodie tamen comparari poteſt † apud Hiſpanos hoc offi- 5
cium Regij Prætorijs Granatæ, & Vallis Oleti, quæ ſummã
in Regnis ſibi aſſignatis iuriſdictionem habent de quo eſt tit.
4. lib. 2. ordinat. & in Regno Franciæ, Præſidentibus parla-
mentorum præter quàm parlamento Pariſienſi, vt videre eſt
apud Chaſſen. in Cathalogo glor. mundi ſeptima parte in no-
na conſideratione.
† Hoc inquàm officium exercetur hodie per Regentem 6
Magnæ Curiæ, & ſex Iudices criminales, quorum duo Conſi-
liarij Regij ſunt in eadẽ Magna Curia aſſiſtentes per bienniũ,
& ſex iudices ciuiles pariter etiam cum criminalibus biennio
id officium exercentes. † Hic igitur Regens non eligitur à
Magiſtro Iuſtitiario, qui nunc eſt Illuſtriſſ. † Ferdinandus 7
Gontaga Princeps Melfitti; ſed à Prorege qui pro tempore 8
eſt in Regno, duratq. eius adminiſtratio per annum, vel plus, ſi
Proregibus placet. hodie hoc officiũ magno totius Regni con
ſenſu exercet D. Franciſcus Ioannes de Torres morum probi-
tate, ac integritate clarus, iudicesq; ſupradicti dixtintam ſuam
exercent iuriſdictionẽ, criminales enim de criminibus tantũ
cognoſcunt, ciuiles verò de ciuilibus; habet etiam apud ſe
aduocatum, procuratorem, & ſollicitatorem fiſcalem, habent
etiam iudices criminales ſuos actuarios, ſicut & ciuiles, oſtia-
rios, capitaneos guardiæ, alguzerios, tubittam, commiſſarios
contumaciarum, & alios ſubofficiales, de quibus ſuis titulis ſe-
quentibus dicemus fauente aura Spiritus ſancti, & glorioſiſſi-
mæ Virginis Mariæ in cuius aſſumptionis feſto hæc ſcripſi-
mus.

a Sta-

1 a *Statuimus vt magna curiæ.* Curia Magna vocatur ad differentiam Curiarum prouincialium, vt patet in Auth. vt or. præfect. §. ſi verò ſolo. coll. 5. Sic & Reſpublica Romanorum dicitur magna ad differentiam Reipublicæ aliarum ciuitatum, vt in Auth. de triente & ſemiſſe, in princip.

* ADDITIO. *Ad hunc tex. & no. per Andr. & per Aſſlict. vide latè per modernos in capit. Regni, quòd decretum, fol. 94. & in cap. de violentijs, ver. 141. & Aſſlict. in deciſ. 257. Sed quæro iuxta hanc conſtitutio. aliquis habet priuilegium, quòd non teneatur corā aliquo præſide reſpondere, quid ſi deliquit in territorio iuriſdictionis præſidis, an ſit tutus priuilegio. & idem ſi priuilegium dictat, quòd non poſſit niſi coram illo iudice conueniri: nam ſi deliquit in iuriſdictione alterius, vtroque caſu poterit puniri. Secus ſi ille iudex reſeruatus, eſſet de illis qui habent iuriſdictionem in toto territorio, ſiue verius in toto Regno, vt eſt magna Curia Vicariæ. ita Luc. de Penna in l. fina. C. de vetera. lib. 12.* De Bottis.

Magna Curia cognoſcit de crimine læſæ Maieſtatis, feudis quaternatis, eſt etiam Iudex pupillorum, & viduarum, & appellationum; ſed gradatim Iudices, ad quos cauſæ remittuntur, de illis rationem in ea reddant. h. d. Tapia.

IMPER. FREDER.

STatuimus a * vt T magnę b curiæ noſtræ magiſter Iuſtitiarius nobiſcum in Curia T cōmoretur: cui c T quatuor iudices volumus aſſidere, vt magiſter Iuſtitiarius curiæ noſtræ ſupradictus d de crimine T læſæ maieſtatis noſtræ: Et T de feudis * quaternatis, e & de quota parte ipſorum feudorum: & de appel-

b *Curia.* Dicitur à cura, vt patet. ff. de origi. iur. l. 2. licet ſecundū ius Lombard. dicatur à cruore, vt in Lomb. de teſt. l. conſtitutum eſt.

Qua-

c *Quatuor iudices.* Similis diſpoſitio iuris de maiorib. iudicib. eſt in Auth. de iud. §. quia vero petens. coll. 5.

d *De crimine læſæ maieſtatis.* In hoc crimine eſt accuſatoris electio velit accuſare coram magiſtro Iuſtitiario vt hic, vel coram Iuſtit. regionis, vt in ver. hoc addito. In alijs tamen criminibus cognoſcat Iuſtitiarij regionum, niſi ſpeciale priuilegiū accuſantis, vel accuſati aliud inducat, vt in verſic. in alijs, & niſi crimen ſit cōmiſſum præſente magiſtro Iuſtitiario, vt infra vt Iuſti. ſileat. l. 1.

* ADDITIO. *Vide Marinum Frecciam in ſuo tracta. de ſubfeud. fol. 239. nume. 8. & ibi vide, quòd audientia Idruntina etiam cognoſcit ex priuilegio de feudis quaternatis.* De Bottis.

e *Et de quota parte feudorum.* Sed an de re aliqua particulari feudi quaternati cognoſcat magiſter Iuſti. & videtur quòd non, quia hic non exprimitur, ergo Iuſtitiario reſeruatur, qui de rebus feudalibus cognoſcit, vt infra de offic. iuſt. l. 1. in fi. nam magna eſt differentia inter quotam partem, & rem ſingularem, vt patet in cauſa euictionis, nam euicta quota parte committitur ſtipulatio euictionis, non ſic re aliqua euicta,

quia

ANDRÆAS DE ISERNIA.

STatuimus. Hic primo habetur qui ſunt Curiales; quia illi, ſunt qui ſine licentia de curia non poſſunt recedere. Curiales ſunt qui officia gerunt, vt colligitur C. lib. 10. de præd. cur. & C. de epiſc. & cler. auth. ſed neque curiales.

ADDITIO. *Adde an curiales comprehendantur nomine forenſium? per Docto. in l. 2. C. vbi in rem actio. Docto. in l. aſſumptio ff. ad municip. Doct. in cap. dilectus il 2. de reſcr. Doct. in c. 2. & 3. de ſepul. lib. 6. Io. Monac. in extrauag. incip. Antiquorum*

Dum ergo eſt in officio, & miniſterio ad quod deputatur in curia habet hoc priuilegium, extrà non habet. arg. C. de re milit. l. fin. & de epiſc. & cler. l. generaliter. Quid ergo ſi obtenta licentia per aliquos dies in domo ſua fortè ſteterit, vel quieuerit, an retineat priuilegium? Videtur, quòd ſic, tempore ſcilicet otij, & quietis, cum habeat animum reuertendi. C. lib. 12. de proxi. ſac. ſcrin. l. 2. & de incol. l. 2. lib. 10. in gl. & ff. de capt. & poſtli. re. l. nihil intereſt. Contrarium eſt verum de contractibus initis domi, multò fortius de delictis. C. lib. 12. de priui. ſchol. l. ſi. in ſi. niſi in eundo & redeundo, arg. C. de re mil. l. 1. ex qui. cau. ma. l. qui mittuntur. & l. ſi cui. §. 1. & hoc de priuilegio fori, quod datur perſonæ. ſecus de priuilegio dato rebus ſuper quo tene quod diximus in ſimili in ſcholari auth. habita ſuper verbo, lite ſuper aliquo negotio.

Miſe-

Miſerabilium. Idem in pupillo, & vidua, † qui æquiparantur. ſupra de qui. cau. pri. cog. l. 1. in gl. ſed vidua, & pupillus habent ex. l. C. quan. Imper. inter pup. & vid. l. 1. eccleſia etiā ex interpretatione: quia æquiparatur reipublicæ, & pupillo. C. de ſacroſ. eccl. l. ſi. ex qui. cau. ma. l. 3. & dicunt Moderni. C. li. 11. de fundis reip. l. vniuerſi. Videmus etiam quod omnes iſti habent forum magiſtri Iuſtitiarij regionis, quæ ſimiliter curia Regis dicitur: nam omnia noſtra facimus, &c. C. de vet. iu. enuc. l. 1. §. cumque.

† ADDITIO. *Vide ad hanc materiam Didac. Couar. in cap. 6. pract. quaeſt. & de vidua, quando poſſit trahere, vide eundem in cap. 7. vbi latè de materia eorum, quæ ponuntur hic per Doct. Par. de Put. de exceſſ. Baro. & Dec. in cap. cum ſit generale, de fo. comp. & cap. regni, Robertus primogenitus.* De Bot.

¶ De eccleſia vidi dubitari, † ſi habet forum Iuſtitiarij regionis, determinatum fuit in conſilio quod ſic, & facta fuit exinde declaratio, quæ eſt in regiſtris, quando rex Robertus erat Vicarius patris ſui.

† ADDITIO. *Vide Capyc. deciſ. 160 & Aſſlict. in deciſ. 257. & quid in clericis litigantibus de bonis proprijs, vide Andr. in conſtit. ſancimus, & Aſſlict. in conſtit. iuſti cultores. & in hac conſtit nu. 16.* De Bottis.

¶ Quid ſi miſerabilis perſona conueniat miſerabilem, an

trahat

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T 1 MAgnæ. † Cur magnum ſit hoc tribunal appellatum ex amplitudine iuriſdictionis tradit accuratè Marcus Ant. Surgen. de Neap. illuſtr. lib. 1. cap. 7. num. 15. cum in ea, & cauſæ criminales, & ciuiles, feudales quoq; tractentur, & ſit Iudex appellationum omnium curiarum Regni; ſed circa huius tribunalis iuriſdictionem diximus in ritu 1. duplex fuiſſe tribunal, quorum alterum Magna Curia; alterum verò Vicaria Curia appellabatur poſt Carau. & Gram. qui maiorem iuriſdictionem curiæ Vicarij, quàm Mag. Cur. fuiſſe tradunt, cuius contrarium ex iſta conſtitutione probari videtur, niſi fortè dicamus tempore illius Reginæ, quæ ritum illum condidit aliud fuiſſe, quàm tempore huius conſtitutionis.

T *Commoretur.* † Hinc eſt quòd Regens M. Curiæ ſemper 2 commoratur in palatio eiuſdem, vt cum ab ipſo omnis totius Regni iuſtitia dependeat, diu, noctuq; ſui copiam faciat, licet aliqui ex dominis Regentibus, vtpotè, qui cariſſimi Viceregibus eſſe ſolent, in palatio commorentur, quod non abs re eſt, ſi quidem ex hac conſtit. fundatur apud Principem Iuſtitiarium debere reſidere, vt ipſum adeuntes pro iuſtitia, iuſtitiarium, qui iuſtitiæ eſt exequutor, inueniant, & eum ad rectam iuſtitiæ adminiſtrationem ducat, vt Princeps ſciat vnius cuiuſq; mores, idq; non niſi per Regentem M. C. V. propriè

ſciri

quia ad intereſſe agitur ex empto, vt ff. de euict. l. 1. & l. oaue. & de vſuca. l. cum qui. & alibi patet hæc differentia. C. de hære. inſtit. quoties. & alibi de fidei. l. voa. & aliter agitur pro tota adminiſtratione, & aliter pro certo ca. quia in primo caſu demum adminiſtratione finita, in ſecundo etiam adminiſtratione durante, vt C. de admi. tut. l. 2. ad idem. C. de ſeuteo. paſ. l. ſi debitor. Ex particularibus .n. propoſitionibus licèt veris vniuerſalis propoſitio nõ appareat, vt extra de elect. cap. in Gen. ad idem ff. de re. du. ſenatus. & ad Treb. l. ſi mulier. in fin. Econtra quod ſic, quia poſſet

lationibus r ordinariorum, ſeù r delegatorum noſtrorum ad noſtram curiã interiectis: Et de quæſtionibus noſtrorum r Curialium, qui immediatè nobis aſſiſtunt, de ſpeciali cõſcientia noſtra in Curia commorantium, qui de Curia no-

poſſet fieri fraus agendo de rebus ſingularibus, & ſic alia via les poſſet circumueoiri, quod eſſe nou debet, vt de tut. & curato. da. ab his. l. ſcire. cum ſi. Solutio ſi illa res, de qua eſt quæſtio, ſit maior pars feudi, locum babeat ſecunda allegatio, aliàs prima, argu. ff. de excu. tu. l. ſcire. cum ſi. & l. propter litem. & de reg. iur. l. in rem. §. 1. quaſi maior res trahat ad ſe aliam propter præualentiam. Vel dic, ſi ex re ills denomioabatur feudum, locum babet ſecunda allegatio, aliter ſecus. ar. ff. de lega. 2. l. peculium. §. quadringen. Vel dic quod indiſtinctè cognoſcat, vt colligitur

ANDRAEAS DE ISERNIA.

trahat eum in magna curia? & an miſerabilis reus poſſit dicere, volo conueniri corã ordioario baiulo? Videtur quod ſit illi us electio, qui ſit magis miſerabilis, ar. C. de epiſ. & cle. ſi quis ad declinandam. §. pe. Sed littera dicit ſimpliciter, ꝙ miſerabiliũ eſt priuilegiũ forum eligere noo diſtinguit miſerabiles, & magis miſerabiles, & ſic indiſtinctè videtur intelligi. ff. de alea. l. 2. ſecus in alijs, in pupillo, vel vidua, quibus datur electio, tam coram Principe, quàm coram ordinario. d. l. 1. C. quando Impe. tunc ſi pupillus pupillum, vel vidua viduam conueniat, ſtatur electioni conuenti rei: quia habent per priuilegium actor & reus, & reus plus, quia iure communi actor ſequitur forum rei. C. vbi in rem actio. l. ſi. hæc eſt communis poſitio. Alij dicunt, quòd ſi actor eligit ordinarium, & reus eligit magnam Curiam, ſtatur potius actori. nam tunc reus videtur eſſe in malitia, maximè cum teſtes, & alia neceſſaria commodius poſſit habere in ſua prouincia, quam extra, arg. ff. quem ad. te. ape. ſi quis ex ſignatorib. malitijs autem non eſt iudulgendum. ff. de rei vend. l. in fundo. Item ſecus ſi eſſent plures iudices de iore cõ, tunc eſſet electio actoris. C. de epiſ. & cler. cum clericis. de princip. agen. io re. l. fin. ff. de iudic. l. 2. §. planè, de eo quod cer. lo. l. 1. Item vidua † quantumcunque ſit diues, habet hoc priuilegium, vt dictum eſt ſuprà in l. lege præſenti. Niſi luxurioſè viueret, tunc omnis vidua perderet priuilegium. ar. C. de iure do. his ſolis. §. ſi de adul. l. quæ adulterium. in ſi. in Auth. qui. mo. oa. eff. ſui· §. ſi verò effuſa.

† ADDITIO. *Contrarium tenet Imola poſt Card. in cap. ſignificantibus de off. deleg. ſequitur Alex. conſ. 121. col. ſi. vol. 1. Sed tu vide apoſtil. Bartho. de Capua, quam habeo in ff. veteri, in pergameno, in l. ne quicquam. §. obſeruare. ff. de offic. proconſ. And. tenet hic quòd pro rebus præſentibus clericus non gaudet priuilegio clericali, quæ opin. ita ſimpliciter non procedit: ideo dic quod aut bona principaliter conſiderantur vt in tributis, & decimis, & in præſcriptione: & tunc non gaudet priuilegio: aut perſona principaliter conſideratur, vt ratione fori, & in collectis, & tunc conſideratur priuilegium. & ita haac materiam eleganter declarat Dec. in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtit. col. 11. & Luc. de Penna in l. ſi diuina. C. de exact. tribut. lib. 10. vbi latius omatne videantur ambo.* De Bottis.

Item clericus pro contractibus & rebus proprijs, quæ non ſunt eccleſiæ, non habet priuilegium: quia, cum eccleſijs datur priuilegium, perſonam oon tamen tranſgreditur. ff. de conſtit. Princ. l. 1. Priuilegia rebus data, ſicut collectarum habent clerici, pro qoo eſt. C. de epiſc. & cle. l. 2. Item ſi pupillus, & vidua delinquant dicunt quidam, quòd non habent hoc priuilegium, in delictis commiſſis in alium. arg. ff. de minor. l. auxilium. & C. vbi ſena. vel cla. l. Alij dicunt (& ita vidimus vti) quòd ſic, quia les prædicta. C. quando Impe. indiſtinctè loquitur non diſtioguendo in criminali, vel in ciuili, & ſic iodiſtinctè intelligatur. ff. de publ. l. de precio. pro quo eſt etiam C. lib. 10. de prox. ſa. ſcri. in l. io ſacris. Item quid ſi vtatur iure ceſſo huiuſmodi priuilegiata perſooa; Au habet hoc priuilegium? Diſtinguunt quidam, aut ceſſio facta eſt ei ex cauſa lucratiua, quia donator cedit ex cauſa donationis ei debitum ſibi ab alio: & tunc noo habet priuilegiũ. Aut ex cauſa noo lucratiua, ſed neceſſaria, vt puta, quia debitor pupilli non poterat ſatisfacere ei, niſi cederet ipſi pupillo id, quod alius ſibi debebat, ar. ff. de coodi. fur. l. & ideo. & de proc. l. ſi ſeruum. §. ſi. qui ſatiſd. cog. ſi fideiuſſor. Alij indiſtinctè dicunt quod ſic, propter verba generalia huius conſtitutionis, & d. l. quando Impe. loquitur, dummodo bona fide, quæ præſumitur, arg. C. de euictio. l. penult. non vt aduerſarius vexetur. ff. de alie. iud. cum melius. C. de procur. qui ſtipendia. ¶ Item qui ſine miſerabiles? dicit Azo in ſumma, quando Imper. &c. ſicut etiam ſunt ſenes, & infirmi: & qui rebus ſuis præeſſe non poſſunt. ff. de lega. 1. l. ciuitatibus in princ. Debiles, & pauperes, & omni auxilio deſtituti. ff. de offic. præſid. l. nec quicquam. §. aduocatos. ¶ Quid ſi propter delictum ſiat cæcus, vel mutilatus? † Dic quòd hic oon habet priuilegium, quia litera. l. quando Imper. dicit fortunæ iniuria miſerabilis. Hic autem eſt miſerabilis ob ſuam culpam, & ex malis meritis. &c. ff. depo. l. bona fides, in prin. Secus ſi à natiuitate ſit cæcus, vel poſt ex morbo, vel aliàs ſine culpa ſua, dicitur iuri ſatisfactum eſſe propter generalitatem litteræ, quaodo Imper. At delictum & culpa ſoa non debet tribuere ſibi immunitatem. ff. ſolut. matrim. l. ſi ab hoſtibus. de interdictis & relegat. l. relegatorum. §. fin.

† AD-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

ſciri poſſit, optimè ſit, vt ab ipſo Vicerege eligatur Regens, iſq; ſit ſibi cariſſimus, & apud eum probatæ opinioois.

T *Quatuor Iudices.* † Hodie Iudices decem ſunt, & duo Con
4 ſiliarij, vt in rubr. huius tit. diximus. horum vnus cauſarum criminalium in palatio eiuſdem M. C. reſidet, vt, quid iuris pro iuſtitia miniſtranda circa delinquentes ſit neceſſarium Regentem, vnus verò ex iudicibus ciuilibus aſſiſtit de mane quando Regens M. C. audit poſt rectum tribunal ſummarias litigaotium, cauſas.

T *Læſæ Maieſtatis.* Licèt autem † Magna Curia hodie etiam de crimine læſæ Maieſtatis poſſit cognoſcere; attameo per Regiam Pragmaticam 37. in fine ſub tit. de offic. Sacr. Conc. quam nos ſituanimus ſub eod. tit. ſed poſt prag. V. reſeruatur hæc cognitio S. C. & Illuſtr. Proregi (ꝙ ſeruatũ fuit tempore Sereniſſ. Regum Caroli V. Imperat. Philippi II. & III.) quo tpe habemus iudices delegatos ad huius crimiois punitionẽ fuiſſe conſtitutos, prout in cauſa illorum de prouincia Calabriæ fuit delegatus commiſſarius doctiſſimus, atq; humaoiſſimus vir † Marcus Antooius de Ponte Regius Conſiliarius, aliàs à nobis; ſed non plenè commendatus cuius, & doctrinam, & probitatem. ſicut, & aliorum dominorum collegarum in dies experior cum io eadem aula, io qua ipſe reſidet à die 12. Maij 1597. aſſiterim, hic igitur commiſſarius cauſas retulit in Collaterali Concil. votantibus dominis Regentibus, aſſiſtente

tur in præal. l. infra, de offic. Iuſt. l. 1. in fin.

a *Miſerabilium perſonarum* Sed quæ ſunt miſerabiles perſonæ? dic, vt C. quando impera. inter vi. & pupi. l. 1. & in ſumma Azo.

ADDITIO. *Adde Innoc. & Doct. in cap. ſignificantibus, de offic. deleg. Doct. in c. 5. de poſt. Doct. in cap. 10. ex parte B. de foro compe. Specul. in tit. de aduo. in §. 1. Bald in l. cum alienam. C. de lega. Ludou. Roman. in l. ſi conſtante. ff. ſolut. matri.* Superantius.

ſtra ſine ſpeciali mandato noſtro non poſſunt recedere: nec nnn & a T miſerabilium perſonarum, quarum eſt priuilegium forum eligere, * b corporali præſtito ſacramento, quòd aduerſariorum ſuorum fortè potentiā perhorreſcunt,

ADDITIO *Vide de electione fori viduarum, & de materia hic contenta plenè in deciſione ſac. Concilij 257. & ibi, an eccleſia dicatur miſerabilis perſona, & quando hoc poſſit de iure cōmuni, vel ſpeciali priuilegio, ibidem & de pupillis, viduis, & miſerabilibus perſonis, quòd poſſint trahere ſpeciali priuilegio coram magiſtro Iuſtitiario regionis, eſt capitulum regni, quia, car. 176.* Cæſar.

*ADDITIONES. *Quid in muliere accuſante de nece filiæ, an eligat forum, ſi adeſt magis legitimus accuſator. vide Cap. ſing. 143. Et an hoc priuilegium competat etiam litis conſortibus. Alex. conſil. 120. vol. 4. Soein. conſil. 82. vol. 3. Et an competat ceſsionario, Bald. in l. per diuerſas. C. manda. Et an permittatur variatio, Syluan[illegible] fol. 25 Et an poſſit renunciari huic beneficio, Petrus Belluca in Spe fol. 120. Et an hæc renunciatio praiudicet fiſco, cui per electionem ius fuerat quæſitum, vide ibi, & per Ang. & Iacobi. in l. in perſonam, ff. de pact. & quid in cauſa feudali, Aff. in cap. Imperialem. §. præterea, ſi inter duos, de probib. feu. alie. per Feder.* Fab. Iord.

¶ *No. quòd in anno 1541. die 16. Nouemb. in cauſa hæredum quondam Generij de Mandria pupillorum contra Ioannem Loiſium de Saldagna mercatorem artis ſerici, per Magnificum Marium Saxum Reg. Conſiliarium fuit prouiſum, quòd d. cauſa remittatur ad Conſules artis ſerici non obſt. quòd fuiſſet facta electio fori, & iuratum de perhorreſcentia. Magiſter actorum Ambroſius de Spenis. Et idem fuit deciſum per Sacrum Concilium referente Magnifico Scipione de Aretio tunc Reg. Conſiliario digniſsimo, & poſtmodum relicto ſeculo effecto presbitero Regulari, Collegij beatiſsimorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & demum Epiſcopo Placentino, & Cardinali benemeritiſsimo S. R. E. tit. S. Potentianæ, & tandem mortuo Archiepiſcopo Neapolitano, & Card. prælib. tit. S. Potentianæ in cauſa Siluiæ Caracciolæ cum Hieronymo Frocle. Magiſter actorum Laurentius Margiotta. & fuit latum decretum die 12. Iulij 1550. & idem fuit deciſum per D. Marinum Freccium Reg. Conſiliariū die 27. Maij 1555. in cauſa Magn. Fauſtinæ Torrellæ cum ebiſcoram. Magiſter actorum. A. Cæſareus.*

b *Corporali præſtito ſacramento.* Hoc idem conceditur viduis, vt C. quando Imper. inter pu. l. vnica. etiam ſi non perhorreſcant potentiam aduerſarij, vt ibi patet, in dictione, præſertim. Sed an per hanc conſtitutionem hoc immutetur, vt non aliter detur hoc priuilegium eis, niſi timeant aduerſariorum potentiam, & de hoc iurent, vt hic dicitur? Videtur quòd in vidua habeat locum. l. illa. C. quomodo, & quando Imper. C. de teſt. l. ſancimus. & C. de appel. l. præcipimus. ſic non iurat.

ADDITIO. *Adde, quòd hoc fallit, quando vidua eſt diues, ſecun-*

ANDRAEAS DE ISERNIA.

† ADDITIO. *No. quòd Couar. in pract. c. 6. fol. 36. col. 2. tenet contra Andream hic.* De Bottis.

¶ Item quid ſi vidua, vel virgo, quæ etiam hoc priuilegium habet, ſit deſponſata, non tamen traducta à viro, vel carnaliter cognita: an ſtatim perdat priuilegium? Dic quòd ſi deſponſata eſt per verba de futuro, non perdit, argu. ff. ad muni. l. ea quæ. Si per verba de præſenti ſic, quia pro maritata habetur, adeò vt conqueri poſſit ſponſus de matrimonio violato. C. de adul. l. fin. ¶ Et ſicut prohibetur donatio inter virum, & vxorem: ſic prohibetur inter ſponſas per verba de præſenti. ff. de dona. inter virum, & vxo. l. penul. & not. in d. l. ea quæ. & d. tit. de dona. inter virum & vxor. l. 3. §. 1. in glo. ibi, quidem &c.

ADDITIO. *Adde in toto tit. ff. de dona. inter virum, & vxor. & per tot. tit. C. eo. Abb. in rub. de dona. Abb. in cap. ſi. de dona. inter vir. & vxor. fallit ſi donator efficitur pauperior, ſecundum Soly. in l. irritam. in fi. verbis. C. de vſuca. pro dona. Et quid de donatione facta inter coniuges facto diuortio? Vide per Ang. in l. ſi diuortio ff. de verb. oblig.*

Quamuis Moderni de hoc faciant magnum feſtum, quia quæſtio diſputabilis eſt. ¶ Item quid ſi pupilli, viduæ, † & huiuſmodi priuilegiatæ perſonæ agant, vel conueniantur de feudo: an hoc habent priuilegium, vt poſſint eligere, vel declinare baiulos? Dic quòd non. data eſt enim cognitio huius rei certæ perſonæ, videlicet, magiſtro Iuſtitiario, ſi ſit quaternatum: & Iuſtitiario regionis ſi non ſit quaternatum, vt in hac l. & infra de offic. Iuſtitia. l. 1. in fi. & ſic alij iudices ſunt priuati quantum ad cognitionem feudorum.

† ADDITIO. *Adde quòd hoc priuilegium eligendi forum datum miſerabilibus perſonis extenditur ad forum competentem reſpectu conuenti: nam ſi conuentus ab eccleſia, vel alia miſerabili perſona non poterat conueniri, niſi cum Seneſcalco, aut Magiſtro Iuſtitiario, tunc non poteſt eccleſia eligere alium forum, vt declarat Aff. in deciſ. 257. & in hac conſtit. num. 13.* De Bottis.

Vnde nec expreſſus conſenſus partium poſſet facere, vt Baiuli de feudo cognoſcant. C. de iuriſdic. omn. iud. l. priuatorū. limitatæ ſunt enim iuriſdictiones, & ſic non cognoſcent vltra, ſcilicet de eo, quod prohibitum eſt cognoſcere, ſicut in latruncalatore, vt ff. de iud. l. ſolemus. in fi. nam pupillus, & vidua,

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

7 ſiſtente profiſci patrono † D. Io. Sances de Luna, Alphonſi Sances Marchionis Gruttulæ olim Generalis Theſaurarij, nūc Collateralis Conſiliarij viri prudentiſſimi filio, Quod autem ſola Magna Curia cognoſcat de hoc crimine læſæ Maieſtatis,
8 & quòd etiam † ſi Baro habeat priuilegium cum mero, & miſto imperio, & clauſulam, quod cognoſcat de omnibus delictis, de quibus etiam ſola M.C. cognoſcit, non per hoc poterit cognoſcere de crimine læſæ Maieſtatis, quod eſt Principi reſeruatum in ſignū ſupremæ iuriſdictionis, vt fuiſſe deciſum teſtatur Vincen. de Franchis deciſ. 275. Et in quantum Afflict. hic dicit Magiſtrum Iuſtitiarium poſſe cognoſcere de crimine læſæ Maieſtatis, etiam reſpectu aliorum officialium, qui ſeptē
9 officia Regni habent, dic fuiſſe dubitatum, numquid † Magna Curia tanquam Iudex ordinarius potuiſſet cognoſcere de cauſa inquiſitionis vnius ex iſtis dominis, qui habent vnum ex ſeptem officijs Regni tempore quo Illuſtriſſ. Oliuarenſium Comes totius Regni gubernaculum habebat, & licèt articulus non fuerit plenè diſputatus ad euitandam huiuſmodi controuerſiam fuit delegata cauſa Magnæ Curiæ Vicariæ, de huius articuli veritate dicemus in Rit. M.C.V. 165.

T *Feudis quaternatis.* Hodie tamen hoc iure vtimur; nam aut in cauſis feudalibus agitur de intereſſe Regij fiſci, & hæc iudicantur per † Regiam Cameram, aut verò inter partes nullo intereſſe fiſci conſiderato, & de his poteſt cognoſcere Mag. Cur. ſed regulariter omnes tractantur in Sac. Concil. vt dictat prag. 3. de officio Sacr. Concil.

Ordi-

ſecundum Card. Zab. in cap. ſignificantibus. in t. notab. de offic. delega. Abb. in cap. licet. de foro comp. Et per Fran. de Aret. in l. poteſt in 2. col. ff. ſol. matr. Super.

a cauſas audiat, & iuſtitia mediante decidat. Conſultationes inferiorum iudicũ pro ſua iuriſdictione recipiat, de iure conſulĕtibus reſponſuris. In alijs autem nulli liceat aduerſarium ſuum in noſtra curia euocare: Sed apud ciuiles,

Nam in vidua non Immutatur illud ius antiquum per hnc ius nonum, ergn non prohibetur ſtare, vt io l. ſancimus. cum ſimil. nec enim continetur vidua in numero miſerabilium, enm in rubr. prædicta ponatur, vt l. præciplmus diuerſa, vt C. de codi. l. penul. & ſic vidi iudicari de facto. Sed contrarium poteſt dici. nam, aut dices viduam con- contineri ſub miſerabilium appellatione, pro quo facit ſupra tit. proa. l. lege. & ſic ſeruabiiur quod hic dicitur. Aut non contineri appellatiooe miſerabilium, tunc non debet plus cōcedi non miſerabili, q̃ miſerabili. vnde ſi miſerabilis iurat, multomagis oon miſerabilis iurat, quia vbi eadem ratio, &c. vt ff. ad legem Aquiliam. l. illud quæſitũ. & eadē quæſtio poſſet fieri per oĩa ſimilis in pupillo. And.

a *Cauſas audiat.* Et etiam criminales, vt patet in exceptio. in ſequen, verſic.

AN-

ANDRAEAS DE ISERNIA.

& vidua, & perſonæ huiuſmodi non poſſent io cauſa crimioali eligere, vel declinare forum Baiuli, qui non habent merum Imperium, & mixtum, quia nec cōſenſus partium hoe poſſet, per ea quæ no. C. de iuriſdie. omn. iud. l. 1. ¶. Prohibitus autem eognoſcere pro re aliqua perpetuò prohibetur etiam ſi partes veliot. argu. ff. de poſtu. l. quos prohibet. Generalia tamen verba huius conſtitutionis, & d. l. 1. C. quando Impe. debent intelligi, vt eligat iudex ille, qui aliàs præerat eognitioni rei, de qua eſt lis, vt oon obſtet id, quod ſuperius dictum eſt. glo. verò poſita. C de ſcot. auth. & conſequenter. non continet veritatem. Quia non datur priuilegium pupillis, & viduis, & huiuſmodi perſonis eoram indicibus prohibitis, arg. ff. ad muniep. l. Lucius. § pen. io fi. & C. de inoff. teſta. l. ſi quando. & facit C. de epiſc. & eler. l. iubemus. io fi. Item, quid ſi Prioceps, vel magna curia eſt in terra ſua, puta Capuæ, quæ cognoſcit de omnibus quæſtionibus etiam priuatorum, vt ſtatim dieetur, quia ſupplet alia officia, vt Iuſtitiarius, vt infra eo. tit. l. honorem.

ADDITIO. *Vide ritum magnæ curiæ, qui incipit: Item Curia ipſa, dum eſt in loco.* Cæſ.

¶An ſit verum hoc, vt vidua, & pupillus, & huiuſmodi perſonæ eligaot litigare eoram baiulo, vtrum audiantur? Et videtur quòd non: quia cnm magna curia reſidet io terra non eſt extraordinarius iudex, ſed ordinarius. Baiulus etiam ordinarius eſt. Et quando ſunt plures ordioarij non ex priuilegio, ſed à lege ſcripta, electio eſt actoris, vt ſupra dictum eſt. Lex, quando Imper. loquitur quando trabebantur priuilegiati ad extraordinarium iudicem: & in principio fauemus actoribus, ex quorum perſonis ſortimur iudicium. ff. de verb. oblig. l. inter ſtipulantem. in prine. & de iudi. l. ſolemus. & l. quod legatum. & ſi pars hære. pet. l. 1. & de eo qnod cer. loco. l. oon vtique. licet ſallat in ſcholaribus plures iudices habentibus, vt notatur in auth. habita. item ceſſat ratio, quia in prouincia ſua debet eonueniri, vbi ſunt teſtes: quia io terra ſua erat magna Curia, vt dictum eſt: & ceſſante cauſa debet ceſſare & effectus, C. de epiſe. & cle. l. generaliter. contra qund eſt, quia licet magna curia hodie ſit Capuæ, vnde erat pupillus: cras diſcurrit, & erit alibi: & ſie cogetur exire prouinciam, & terram ſuam, quod non eſt in baiulo, cuius curia ſemper manet in terra: & ſie videtur inſpici quod euenire poteſt, arg. ff. de oego. geſt. l. diuortio. ff. loca. & condu. l. ſi quis domum. §. 1. & de iuriſdict. omn. iudi. l. fin. & quod ſolet euenire, attenditur, per argu. à ſolito. ff. de vſur. l. qui ſemiſſem. de pigno. actio. l. vel vniuerſnrum. Aliqui dicunt primum eſſe verius, quia eſt fauore pupilli: & eſt odioſum quod continet ius ſpeeiale, quod eitius tollitur, quàm ius commune, in Auth. de non alie. §. quia verò. & odia reſtringuntur. ff de libe. & poſthum. cùm quidam. Alijs videtur aliud, nam ſi pupillus, & huiuſmodi perſonæ poſſunt recuſare ordinarium, vt baiulum; & eligere extraordinarium, vt magnam curiam, vel Iuſtitiarium regionis. eadem ratione vel maiori recuſabit extraordinarium. & eliget ordinarium alinm: omnes quidem ſunt iudices Principis, vt ſupra dieitur. ff. de offi. præfe. præt. l. 1. in fi. Item dicit Odoffr. in d. l. quando Imper. quod tota die dicunt laici, quòd Imperator eſt iudex pupillorum, viduarum, & pauperum. Hne eſt verum, dicit ipſe, ſi volunt pupilli, viduæ, & panperes: ſi nolunt, non; quia quod fauore, &c. ff. de legib. l. quod fauore. Magnum habent priuilegium, quòd ipſi trahunt inuitos aduerſarios coram Principe: ſed ipſi oon trahuntur inuiti. In alijs verò quàm priuilegiatis magna curia præſens Capuæ eognoſeit de nmoibus cauſis. Et de pertineotibus ad officiũ baiulnrum. Quia ſi ſilet Iuſtitiarius, vt ſupra dicitur, multò fortius alij minores magiſtratus, per argu. à maiori. C. de rei vxo. actio. l. 1. in prin. Alij dicunt cōtrariũ, vt hac. l. § in alijs, Primi reſpōdent, q̃ §. in alijs, loquitur, q̃ñ M. C. non eſt præſens in terra illa, nam ſi eſſet præſeos ipſa cognoſceret: quod patet, quia dicit q̃ petit eum euocari

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T *Ordinariorum.* Quod hodie etiam ſeruatur.

T *Delegatorum.* Dicit Afflict. hic num. 11. non procedere hoc dictum reſpectù cauſarum, quæ terminantur à iudicibus delegatis, qui exiſtunt in Conſil. Regis, & ab ipſo ſunt delegati, vt hodie ſunt Regij Conſiliarij, & cum hodie omnes cauſæ delegentur à Vicerege, ad ipſum delegantem recurritur, qui appellationem admittit, ſi ſibi videtur, & ſic iſtud dictum non

11 practicatur tanto magis, quod † Regia ordinatione prohibitum eſt Viceregi cauſas delegare, niſi ſint criminales, & cauſæ bancheriorum decoctorum per aliquos meoſes.

12 T *Curialium.* † Sunt autem curiales ſecundum iuris communis traditionem, qui ita curiæ ſunt obligati, vt inde diſcedere nullo pacto poſſint, vt hic dicitur, & tradit Afflict. num. 13. & Carauit. rit. 232. num. 1. & ſecundum iſtam declarationem, curiales eſſent illi, qui ſtipendijs acceptis curiæ inſeruiunt, item, & illi, qui ſpetiali obſequio Regi inſeruiunt, quod inducit etiam hic Afflict. dum tradit Magnum Seneſcallum ſuo tempore petijſſe remiſſionem familiarium Regis, & fuiſſe remiſſos. Circa quod aduerte hodie † etiam Magnum Sene- 13

ſcallum habere iuriſdictionem in familiares Regis, prnut teferente eruditiſſimo viro Nicolao Antonio Gizzarello fuit in Sacr. Concil. decìſum ad inſtantiam † D. Indici de Ghueuara 14

Ducis Bouini Magni ounc Regni Seneſcalli viri equidem conſpicui, qui ſecnlari habitù derelicto per ſacerdotiũ Dco ſe dicauit; ſed largo ſumpto vocabulo, & ſecundum ritum 232. comprehenduntur etiam aduocati, & prncuratores, actuarij, ſcribæ Mag. Cur. & optima quidem ratione, nam licèt iſti non ſint aſtricti curiæ, attamen abſq; illis rectè curia Regi non poteſt, ſunt etenim cooperatores ad rectam iuſtitiæ adminiſtrationem, quid enim facere poſſent iudices, ſi deeſſent, qui acta coſcriberent, quiq; proceſſus compilarent, & qui cauſas defenderent: eſt namq; totum hne vnum corpus, quod ex pluribus

a *Ad ciuiles iudices.* Facit in Authen. de man. Princ. §. ſed non permittimus.

b *Maioribus.* Aliàs criminalibus.

*ADDITIO. *De materia comminationiſ vide*

& criminales iudices, prout eorum quilibet de cauſa cognoſcere ex officio ſuo poteſt, aduerſarios ſuos citandi licentia concedatur. Hoc addito, quòd de crimine læſæ Maieſtatis noſtræ apud Iuſtitiarios regionum, ſi hoc accuſator elegerit, cauſas audiri volumus, & decidi. Aduenientibus etiam ad curiam noſtram pro quærenda iuſtitia, ſeu litteris impetrandis, primum inquiri præcipimus, ſi a adciuiles iudices in ciuilibus cauſis, vel de b maioribus ad maiores, primum recurſum habuerunt. Quod ſi fortè negauerint, ad ipſos cum rubore, & expenſarum factarum diſpendio ſine diſpendio ſine litteris remitti iubemus. Cæterum ſi per eos denegatam, aut detractam fore ſibi iuſtitiam, * ſibi præſtito ſacramento, firmauerint, nomine ſupplicantis, & iudicis cum adiectione dicti reſcripti conceſſi in memorabilibus actis, quæ ſuper his ſpecialiter fieri mandauimus annotato, tandem infraſcripta forma litteras obtinebunt: Quæ talis eſt. Talis iuratus ad te remittitur: quòd de ſuper intercluſo negocio ad te petitam iuſtitiam nequierit obtinere: expediendus infra ſtatuiti τ temporis ſpatium per nouas noſtræ munificentiæ ſanctiones.

Is autem, ad quem huiuſmodi litteræ tranſmittuntur omnes, quotquot in forma præſcripta officio ſuo durante acceperit, τ ab adminiſtratione remotus infra menſem continuum curiæ noſtræ

ANDRAEAS DE ISERNIA.

cari per litteras, vt verſic. ſequ. aduenientibus. Sed quando magna curia eſt præſens, non fit citatio per litteras, ſed per nuncium, vt videmus fieri, arg. ff. de arbi. ſed ſi interpellatus. §. arbiter. Verius dicitur, vt licet Iuſtitiarius ſit prohibitus, Baiulus non prohibetur: nam eſt contra ius commune, vt minor prohibeatur iudicare per maioris præſentiam. C. de donat. l. in hac. & in Authen. de deſen. ciui. §. non valent. non ergo trahetur ad alios etiam ſimiles. ff. de legib. l. quod verò. & in conſtit. infra, eo. honorem, vetauit Iuſtitiarium, tamen aliis permiſit. ff. de iudi. cum prætor. Vnde videmus de conſuetudine, quòd etiam baiulus cognoſcit, & magna curia, dum eſt præſens ille, ſcilicet, qui prius aditur, alius erit tanquam præuentus. ff. de iudi. ſi quis poſteà. Poſſunt etiam eſſe plures ordinarij in diuerſis iudicijs de eadem re, quando eſt electio actoris, vt ſupra dictum eſt: & minimè ſunt mutanda, &c. ff. de legi. minimè. ¶ Sed nunquid in non priuilegiatis poſſit prorogari iuriſdictio magiſtri Iuſtitiarij expreſſè conſentiendo in eum ſcienter, vel tacitè, conteſtando litem, & non opponendo, quòd non eſt ſuus iudex, de qua expreſſa prorogatione loquitur. l. 1. & 2. ff. de iudi. & l. ſed & ſi ſuſceperit & de excep. l. ſi. vbi de cri. agi opor. l. 1. in gl. Videtur quòd non, vt d. §. in alijs. Item tunc dicitur prorogari aliquid quando erat, & emologatur. ff. de præcar. l. ſed ſi manente. & de arbitr. l. ſi eum dies. §. fin.

ADDITIO. *Adde qui poſſint prorogare, Card. Zaba. in c. P. B in 12 q. de offi. de leg.*

Sed iuriſdictio magiſtri Iuſtitiarij in hoc non erat: Immò videtur prohibita in §. in alijs. Item prorogatio fit, quando iudex, in quem ſic conſentitur, aliàs præerat illi iuriſdictioni, ſed non inter illas perſonas. ff. de iudic. l. 1. Vnde de cauſis meri imperij nō poteſt conſentiri in iudicem ciuilium cauſarum, vt ſupra dictum eſt. Item ita demum obligat ſe quis ad pœnas excommunicationis, beneficij, & ordinis coram iudice, ſi iudex eſt talis, qui poſſit excommunicare, & priuare beneficio, extrà de elec. cum dilectus. in fi. & de cri. fal. cap. fin. 1. q. 8. quiſquis eorū. ¶ Verius eſt, quòd poſſit, per l. 1. C. de iuriſd. omn. iud. vbi procurator Cæſaris cognoſcit de ciuilibus inter certas perſonas tantùm, ſicut inter fiſcum, & priuatum, & tamen conſentitur in eum, modo prædicto. pro quo facit C. de pœ. l. procurator. Sic econtra Iuſtitiarius cognoſcit de ciuili inter certas perſonas, vt ponit hæc conſtitutio. Cum ergo iuriſdictionem habeat in ciuilibus, non niſi inter certas perſonas, fit prorogatio per alias: & erit iuriſdictio prorogata eadem in genere, non in ſpecie. C. de nego. geſt. l. ſiue. & de iniur. l. dominum. Non ergo exigitur in hac prorogatione, quòd ſit identitas eiuſdem generis perſonæ: ſed quòd ſit eiuſdem generis idēnitas cauſæ, d. l. 1. de iuriſd. omn. iud. & ſic non obſtat l. ſed ſi manente. & l. ſi cum dies & §. in alijs quia prohibetur vocatio coram magiſtro Iuſtitia. Sed non prohibetur prorogatio, ſicut expreſſè dicitur in ſimili. ff. de fer. l. prima. §. primo. Non obſtat de cauſis meri imperij: quia ibi merè eſt diuerſitas eiuſdem generis cauſæ: hic ergo erit iudex per conſenſum partium tacitū, vel expreſſum: & ſic non obſtat quod dicitur de pœna excommunicationis, & priuationis beneficij. Sed nunquid ſufficiat ſcire eum eſſe Magiſtrum Iuſtitiariū, an oportet, quòd ſeruet hoc, quod dicit hæc conſtitutio, quòd magiſter Iuſtitiarius non cognoſcit in ciuili niſi inter certas perſonas? Certè ſi in facto erraret, puta, quia crederet eum Iuſtitiarium regionis, tunc non valet huiuſmodi conſenſus, ſicut exemplificatur de prætore vrbano, & peregrino. ff. de iudi. l. ſi prætor. Si autem in iure, quia ſciebat eum eſſe magiſtrū Iuſtitiarium, ſed ignorabat quod non haberet cognitionem niſi inter certas perſonas: tunc videtur quod hic iuris error non noceat. credebat enim, quòd generalis iudex, ſicut eſt magiſter Iuſtitiarius, poſſet cognoſcere de omnibus. Ita videtur gl. in d. l. ſi prætor. maximè ſi erat extraneus in regno, quia igno-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

pluribus membris conſtat, quæ omnia ſunt neceſſaria ad illum benè organizandum, † & ideo his curialibus competere declinatoriam fori iuxta dictum ritum arbitror, & ita practica-
16 ri, quicquid in contrarium dicat Carauita in d. ritū 232. & etiam accepi à curialibus Sacr. Conc. & præcipuè a † Io. Laurentio de Ferrarijs Sacr. Concil. actuario diligentiſſimo, & accuratiſſimo, ſicut etiam reſpectū Regiarum Audientiarum curialium, tam in prouincia Principatus citra, quàm in prouincia Principatus vltra, in praxi eſt receptum.

17 T *Miſerabilium perſonarum.* Imperator noſter hoc generali vocabulo vſus eſt, vt viduas, pupillos, atq; orphanos, omneſque alias perſonas miſeratione dignas cōprehenderet, † ſunt autem miſerabiles perſonæ, orphani, peregrini, Virgines, mercatores oppreſſi, publici pœnitentes, liberti, eccleſiæ officiales, infantes, expoſiti, ſenes decrepiti, cæci, leproſi, & membris mutilati, carcerati, cruce ſignati, conuerſi ad fidem, diuturnoq; morbo fatigati, & alij, in quibus eadem vigeat ratio prout his omnibus enumeratis tradit Rebuff. ad conſt. Fran. tract. de ſentent. prouiſio. arti. 3. gloſ. vlt. quem ſequitur Azeued. in lib. 4. nouæ recolle. tit. 3. l. 9. num. 14. licet plures ex noſtratibus in l. vnica C quando Imper. inter pupillos, & viduas id arbitrio iudicis relinquant, ſunt autem huiuſmodi miſerabiles perſonæ imperatoria protectione dignæ, quibus omnipotens ille, atq; miſericors Deus ſuccurri voluit dicente ipſo Deuteron. 10. (*Deus magnus, & potens, & terribilis, qui perſonam non accipit, nec munera, facit iudicium pupillo, & vidua,*

Digitized by Google

iudicibus apud quos geſta de talibus reſidebunt, priuſquam ad alterius ratiocinij calculũ admittantur, per ſe, non per procuratorem præſentare debebit: redditurus de quolibet examine iudicij rationem, vt ª quilibet, vel de negligentia redargutus pœnam legitimã, quam non formidauit, accipiat: vel de diligentia comprobetur in præſentia aduerſariorum, vel cõtumaciter fugitiuorum, qui per ſucceſſorem ſuum ad inſtantem requiſitionem ipſius peremptoriè citari debebunt, ᵇ cum ipſo noſtrę curię ſe debeant pręſentare, periurij pęnam, probabili ratione, refundat. Sanè ſi poſtquam inferiorum iudicũ quæſtionem ad ſe fortè delatã, ad iuriſdictionem ſuam dubitat probabiliter pertinere, dubitationis ſuæ cãm litteris ſuis, non per partes ad curiam tranſmittendo: ſed certũ infra quẽ reſponſionẽ expectet partibus terminum pręfigẽdo, curię nrę ſecurè reſcribat iuri, & qualitati negocij à nra curia reſponsũ idoneũ recepturus.

vide Modern. in c. Regni grauamina, nu. 66. cum c. quorumdam, ſol. 159. & Grammat. in voto 28. vbi an Princeps poſſit comminari non obſt. priuilegio conceſſo Baroni habenti primas, & ſecũdas cauſas. Freccia in ſuo opere, ſol. nu. 4. latè de materia comminationum, & de materia auocationis, Couar. in c. 9. pract. qq. De Bottis.

a *Quilibet*. Scilicet impeditus.

b *Cum ipſo*. Scilicet impetrante.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

ignorans non videtur ligari. ff. de decre. ab ord. fac. l. ſi. damnũ autem videtur hoc, quia terminos prouinciæ excedere cogitur: & teſtes producere in longiori loco, & ſumptus facere, vt d. l. ſi quis ex ſignat. Verius dicitur, vt hæc iuris ignorantia in hoc noceat: quia conſtitutiones Principum & leges ſcriptas ignorare non licet poſt tempus publicationis, C. de iur. fac. igno. l. conſtitutiones. & de legi. l. leges. Vnde id quod de ignorantia iuris dicit glo. in l. ſi per errorem. non intelligitur de lege ſcripta, ſed de lege municipali, vt d l. fin. de decr. ab ord. fac. Item exterius debuit conſulere peritiores. ff. de ho. poſ in bonorum. & conducere aduocatum bonum, qui conſuleret ſibi, aliàs imputaretur ei. ff de ædi. edi. l. quòd ſi nolit. §. ſi mancipium. cum ad hoc detur dilatio. ff. ex qui. can. maio. l. item. in ſi. & adde quæ dicta ſunt infra l. Capitaneorum.

S*Tatuimus*. In tex. eligere Conſtitutio iſta fauet viduis, & miſerabilibus perſonis, quòd poſſint forum declinare, cùm alios conueniunt: quod ſapit verbum illud cauſas. Et ſic iſta conſtitutio ampliat ius commune, & l. illam. C. quan. Imper. inter pup. & vid. quæ loquitur cum conueniuntur. Verum debent aduerſariorum potẽtiam perhorreſcere, & iurare, vt hic. Sed quid ſi conuenitur vidua ex contractu defuncti alicuius, vel paterno, ſeù tanquam hæres, vtrum habeat priuilegium declinandi forum ² l. hæres abſens. & ibi gl. ff. de iud & l. apud Iulianum. ff. ex qui. cau. in poſ. ea. facit argumentum, quòd non vtatur priuilegio. In contrarium eſt veritas, ſ. ꝙ poſſit forum declinare: & ita fuit determinatum in magna curia Vicariæ, in quæſtione cuiuſdam viduæ de Auerſa. Barth. de Cap.

In tex. ibi, ſpatium. Quod eſt duorum menſium à die proclamationis ad eos factæ, vt in conſti. regni, Iuſtitiari nomen. Vel dic trium, vt in conſti. cauſas alias. Hodie autem per nouum c. regni Regis Roberti, niſi infra ſemeſtre tempus à die conteſtat. litis numerandum, ciuilis, vel criminali cauſa coram Iuſtitiario, vel capitaneo intentata, non fuerit terminata, reuocatur ad magnam curiam Vicariæ regni, vt in c. regni, quod incip. quorundam expoſitio. &c. Pet. de Monteforte.

In glo. præſtito. ibi. continetur. No. vtrum vidua contineatur appellatione miſerabilium perſonarum, vt in hac gl. & vide gl. Innoc. poſitam ſuper c. quibuſdam. de ver. ſign. quæ dicit quòd vidua connumeratur inter perſon. miſerabiles: vide conſt. iuſti. cultoris. §. vt cauſas. Pet. de Mont.

In ead. ibi, Sub appellatione miſerabilium. Et verè credo, quòd appellatione miſerabilium perſonarum contineatur: pro quo facit optimè l. prima. C. quan. Imp. inter pupil. & vid. dum dicit ibi, quòd ſi pupilli, & viduæ, aliæque miſerabiles, &c. vnde cum dicit, aliæ, (quod eſt verbum implicantiuum) ſequitur quòd pupilli, & viduæ quæ ibi præcedunt ſint miſerabiles: arg. optimum & no. ff. in proœmio. §. quibus. ibi, & propè nulla alia eueniat arte. & ſic ſumit ibi gloſ. quòd lex ſit ars, propter illud verbum, alia. Bartholomæus de Capua.

CA-

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

duæ, amat peregrinum, & dat ei victum, atq; veſtitum, & vos ergo amate peregrinos, quia fuiſtis aduenæ in Egypto) & Exod. 22. *viduis, & pupillis non nocebitis, ſi læſeritis eos, vociferabunt ad me, & ego exaudiam clamorem eorum. & indignabitur furor meus, percutiamq; vos gladio; & erunt vxores veſtræ viduæ, & filij veſtri pupilli*, & pſal. 40. *Beatus vir, qui intelligit ſuper egenũ, & pauperem in die mala liberabit eum dominus*, idq; etiam nos admonuit diuus Auguſt. ſermone 35. ad fratres, *Iudices duces populi eſſe debent orphanorum patres. viduarum mariti, iuſtitiæ zelatores, & reipublicæ amatores*, quæ quidem omnia cunctis magiſtratibus cordi eſſe debẽti, dq; pluribus explicat authoritatibus ſacrorum doctorum Simancas de republic. lib. 8. c. 29. 30. 31. & ideo huiuſmodi præceptum receperunt Imper in l. vnica C. quando Imp. inter pupillos, & Hiſpani in l. 41. tit. 18. par. 3. ordinar. & in noua recompil. lib. 4. tit. 3. l. 9. & ibi latè per Azeued.

18 Habemus igitur ex hoc tex. † Mag. Cur. vti Regium, ſupremumq; tribunal eſſe iudicem competentem miſerabilium perſonarum, hoc eſt viduarum, pupillorum, & aliorum, vt ſupra diximus. Intellige primo hanc concluſionem, vt non ſolũ habeat locũ in vidua paupere; ſed etiam ſi ſit diues, ita ſeruari in Sacr. Conc. teſtatur Vinc. de Franchis deciſ. 100. num. 19. poſt Couarr. pract. quæſt. cap. 6. num. 2. & ſequitur doctiſſimus Azeued. ad l. 9. tit. 3. lib. 4. nouæ recollectio. nu. 9. quicquid dixerit Marant. in ſua praxi 4. part. 8. diſtint. nu. 69. cuius dictum intelligit D. Præſid. num. 20. quo ad patrocinium, nõ quo ad fori competentiam.

19 Amplia hanc concluſionem, etiam ſi poſt electionem fori nuberet, aut remitteret poſt litem conteſtatam, vel poſt decretum interpoſitum ſuper iudicis competentia, vt dicit Carau. rit. 233. quæſt. 4. num. 12. & ſeq. & remiſſiuè poſt. Foller. & Grammat, Præſes de Franch. deciſ. 257. in fine.

Intellige quod diximus de vidua etiam in muliere habente virum inutilem, vt puta de viro exulato, vt dicit Azeued. ad legem 9. tit. 3. lib. 4. nouæ recopil. numero. 10. poſt Felin. & Couarr.

Hoc tamen Priuilegio non gaudet vidua ſi luxurioſè vitam ducat poſt Andr. & Afflict. hic Couarr. pract. quæſt. c. 7.

Secundo non gaudet mulier, quæ virum occidit, vt poſt Couarr. pract. quæſt. cap. 6. num. 3. in fin. tradit Azeued. ad l. nonam tit. 3. lib. 4. nouæ recollect.

20 Amplia ſecundo principaliter ad † Virginem, vt poſt Andr. & Afflict. hic quæſt. 8. ſæpe iudicatum fuiſſe in Sacr. Concil. tradit Vinc. de Franch. deciſ. 100. num. 1. nulla habita diſtinctione, an habeat animum perpetuò in virginitate permanẽdi, prout ſunt ſanctimoniales, an verò nubendi: hoc de virgine intellige etiam ſi eſſet deſponſata per verba de futuro, vt docet Andr. hic verſ. *Item quod ſi vidua*, qui videtur in contrariam

trariam partem inclinare, quando eſſet deſponſata per verba de præſenti, licet concluſionem non diſputet, ſed diſputabilẽ dicat, quem ſequitur Afflict. hic num. 30. ego tamen pro nũc affirmarem etiã priuilegio iſto gaudere deſponſatam per verba de præſenti, cum vel per obitum viri, vel per alias cauſas poſſit matrimonium diſſolui, ſicuti per ingreſſum religionis, vt latè declarauimus in auth. ingreſſi C. de ſacroſ. Eccleſ. in verbo ingreſſi c. 11. extende etiam iſtam concluſionem de virgine ad illam, quæ eſt ſub patris poteſtate, & vult ſuam, vel ſuorum proſequi iniuriam patre negligente, vt poteſt colligi ex dictis per Vinc. de Franch. dict. deciſ. 100. num. 11. verſ. ſed dubium, licet punctus non fuerit deciſus.

Amplia tertio † ad Eccleſiam, nam ea vi interpretationis
21 priuilegium conceſſum pupillis, viduis, & reipublicæ extenditur ad Eccleſiam, vt latiſſimè per Tiraq. in tract. piæ cauſæ priuil. 137. poſt alios, quos adduximus ad l. fin. ff. de conſtit. Princip. cap. 3. ſecundæ partis num. 88. ità tradit Andr. hic, qui teſtatur fuiſſe deciſum in Concil. & approbatum per Regem Robertum, & ſequitur Afflict. num. 16. verſ. ſed iuxta hoc fuit dubitatum, qui tamen nu. 17. dicit de iure communi hoc priuilegium non competere poſt Alex. conſ. 103. vol. 5. idem affirmat Couarr. pract. quæſt. cap. 7. num. 3. licet in vſu forenſi receptum ſit competere, & Capyc. deciſ. 160.

Quarto extende etiam hoc dictum de † eccleſia ad eccle-
22 ſiaſticas perſonas pro iniuria ſibi facta prout doctiſſimè allegauit Io. Vinc. Anna alleg. 146. non enim debet eſſe deterioris conditionis perſona quàm bona, quæ ad eius obſequium, & alimenta eccleſia habet.

Hoc tamen non procedit reſpectu bonorum patrimonialiũ
23 clericorum, quia illa diuerſo iure iudicantur. prout Afflict. hic num. 22. Carauit. in rit. 229. poſſet tamen contrarium iudicari ex eo, quia cum huiuſmodi priuilegium electionis fori miſerabilibus perſonis concedatur ratione eorum impotentiæ, vtq; facilius eis iuſtitia miniſtretur, non videtur differens ratio in clerico, imò maior, ne ab altaris miniſterio abſtrahatur neue iurgantium controuerſijs ab obſequio Dei optimi maximi impediatur. Hæc enim lex quamuis Baronibus videatur officere, fauorabilis tamen eſt reipublicæ propter clericorum immunitatem, de hac tamen rè, quia (vt audiui) pendet deciſio facienda in Sacr. Conc. non quid ſentiam dico, regulariter tamen obſeruatur doctrina Afflicti.

Amplia quinto iſtam concluſionem, vt huiuſmodi perſonæ miſerabiles poſſint declinare forum etiam ſi commiſerint delictum, vt tradunt Andr. & Afflict. hic num. 23.

Amplia ſexto generaliter etiam ſi agat iure ceſſo, ſiue ex cauſa neceſſaria, & oneroſa, ſiue ex alia lucratiua, cum hæc conſtitutio generaliter loquatur, dum tamen ſit vera, & non ſimulata cauſa, ita poſt Andr. tenet hic Afflict. num 25. & ſequen. & deciſum teſtatur Vinc. de Franch. deciſ. 195.

Amplia ſeptimo, vt non ſolùm concedatur electio ad M.C. & ad alia regia tribunalia: ſed etiam variatio ab illis ad Curiam Baronis, vt tradit Afflict. hic numer. 34. & 35. traditq; Vinc. de Franch. deciſ. 100. num. 20. vt quotidie practicatur, quicquid in contrarium ſenſerit, & optimè Foller. in prax. crim. in ver. audiantur excuſat. num. 20. propter fraudis ſuſpitionem, & ideò dicit D. Præſes de Franch. in d. deciſ. aduocatos fiſci, ſolitos eſſe facere diligentiam, & ſi repertum fuerit partes eſſe concordatas, non remictuntur cauſæ.

Amplia octauo, vt huius conſtit. beneficio gaudeant † me-
24 retrices, cum appellatione miſerabilium perſonarum cõprehendantur, vt deciſum teſtatur Vinc. de Franch. deciſ. 237.

Et vltimo animaduerte huiuſmodi † priuilegio miſeratio-
25 nis cauſa conceſſo non poſſe renuntiari, quia tolleret miſericordiam, quod eſt contra bonos mores ita poſt Felin. in cap. ſi diligenti de foro compet. num. 16. tenet Rebuff. in conſtit. Franciæ tract. de ſent. prouiſ. gloſ. 3. in fin. & Azeued. in lib. 4. nouæ recolle. & tit. 3. l. 9. num. 14. multa alia ſpetialia, quæ conceduntur miſerabilibus perſonis vide per eundem Rebuff. loco citato.

Limita primo hanc conſtitutionem, non competere huiuſmodi priuilegium quando † pupillus, vel alia miſerabilis per-
26 ſona vellet conuenire aliam miſerabilem coram ſuo iudice, quia ex concurſu cum pariter priuilegiato priuilegium amittitur, quod latè diximus ad l. fin. ff. de conſtitut. Princip. cap. 8. ſecundæ partis, & licèt in hoc articulo Afflict. num. 19. facit aliquam diſtinctionem, & Couarr. pract. quæſt. cap. 7. nu. 3. verſ. *eſt, & in hoc tractatu*, plures etiam diſtinguat articulos, in hanc tamen ſententiam deueniunt, vt actor ſequi teneatur forum rei, quàm veriſſimam, & abſolutè intelligit poſt Foller. Vinc. de Franch. noſtri Sacr. Concil. Præſes ampliſſimus deciſ. 188. ex ritu 228. & 231. qui ſunt poſiti infra in tit. de iudit. eorumque, ordin. licet contrariam opinionem teneat eximius doctor Barthol. de Capua hic, cuius fundamentum dum aſſerit actorem habere dua priuilegia vnum electionis fori, alterum verò, quia lex magis fauet actori, quàm reo in principio iuditij, credo non eſſe conſiderabile, imò vt Afflict. hic animaduertit, reus habet duplex priuilegium, ſcilicèt priuilegium eligendi forum, ſi conuenitur, & priuilegium iuris communis, vt non teneatur exire de foro ſuo.

† Secundo limita non procedere quando cauſa eſſet feuda- 27
lis, quia cum in ſpetie de feudis ſecundum iſtam conſtitutionem Mag. Cur. Vic. cognoſcat, & hodie Sacr. Concil. virtute Regiæ pragmaticæ, quæ eſt tertia de offic. Sacr. Concil. non poteſt coram alio tribunali ex defectu iuriſdictionis conueniri, vt tradit Afflict. hic nu. 33. & in deciſ. 257. poſt And. hic.

† Tertio limita non procedere quando conueniretur ali- 28
quis à miſerabili coram iudice, qui eſſet penitus incompetens conuenti, veluti ſi conueniretur coram magno Admirato, qui habet limitatam iuriſdictionem in perſonas, vt tradit Afflict. d. deciſ. 2·7.

† Quarto non procedit huius conſtit. priuilegium, quando 29
conueniretur ex contractu inito, cum defuncto, vt dictat ritus Mag. Cur. Vic. 234. vbi Carau. traditq; Afflict. hic nu. 26. & Præſes de Franch. deciſ. 234. & 364. vel quando eſſet ceptum iudicium cum defuncto, & lis eſſet cum ipſo conteſtata, aliàs enim cauſa remictteretur, prout in praxi quotidie ſeruamus ex traditis in l. hæres abſent ff. de iudit.

† Quinto limita non procedere quando fuit conceſſum pri- 30
uilegium, in quo adeſt clauſula, non obſtantibus priuilegijs, quæ de iure, & per ſacras conſtit. Regni conceduntur pupillis, viduis, & miſerabilibus perſonis, vt tradit Afflict. hic nu. 25. † Princeps enim poteſt derogare priuilegio per ipſum, & per legem communẽ conceſſum, quod latè diximus in l. fin. ff. de conſt. Princip. in 2. par. cap. 9. idem tradidere Rebuff. in conſt. Franciæ tit. de ſent. proui. art. 3. gloſ. vltima poſt Cyn. & alios in l. vnica. C. quando Imper. inter pupill. & vidu. & D. Præſes de Franch. deciſ. 187. & deciſ. 19:. Hæc tamen concluſio non procederet, quando priuilegium propter rebellionem eſſet amiſſum, & Rex alteri conceſſiſſet terram abſq; expreſſione iſtius clauſulæ, etiam ſi eſſet dictum prout melius, & plenius tenebat eius prædeceſſor, vt tradit Vinc. de Franc. deciſ. 192.

† Fallit ſexto niſi iurauerit perhorreſcere potentiam ad- 32
uerſarij ſecundum ius nouum iſtius conſtit. & iuxta rit. 228. quod iuramentum habet præſtari à tutore pro pupillo, vt tradit Afflict. hic num. 37. vel per procuratorem, qui tamen debet habere ſpetiale mandatum, niſi eſſet procurator generalis cum libera, vt tradit Andr. in conſt. ſi quis in poſterum, & ibi etiam Afflict. & ita practicatur in Sacr. Concil. vt tradit Vinc. de Franchis deciſ. 257.

Non procedit ſeptimo vbi perſonæ prædictæ, vt pupillus vidua, & curialis eſſent Iudeæ, quia non gaudent hoc priuilegio, vt tradit Andr. in conſtit. ſi quis in poſterum, & poſt eum Carau. ad rit. 233. in principio.

T *Recurſum habuerunt*. Hodie tamen hoc non ſeruatur, ſed indiſtintè M. C. audit omnes ad illam confugientes, benè tamen verum eſt in dies prouiſiones expediri per † Collaterale
Concilium, quibus prohibentur vaxalli adire regia tribunalia, 33
omiſſo medio iudicis ſecundarum, vel tertiarum cauſarum, & ideo barones, qui habent clauſulas priuatiuas, prout omnes ferè habent, poſſunt prohibere vaſſallis, ne adeant Regia tribunalia omiſſis iudicibus ab ipſis conſtitutis, vt dicit Foller. in prax. crim. verſ. *audiantur excuſatores* num. 132. licèt ipſe dicat, quòd caueant, ne hodie id expreſſè dicant, quod non credo neceſſarium, quia quotidie ſeruamus in Sacr. Concil. & in Mag. Cur. quotieſcunq; ab officialibus baronum eſt appellatũ ad Magnam Curiam, & comparet baro petens remiſſionem ad ſuos iudices conſt. de priuilegio, propter quod datur facultas eligendi huiuſmodi Iudices ſtatim remittimus; † ſed quando
cauſa eſt nimis grauis, vel adeſt timor, ne iuſtitia integrè mi- 34
niſtretur, vel quando carceratus reperitur in carceribus Magnæ Curiæ, & terra baronis longe diſtat, vel ſi adeſt aliquis timor ſuſpictionis reſpectu iudicum baronis remictitur cauſa cum clauſula, quòd eligat iudicem in ciuitate, quod etiam ſit quando adeſſet cauſa ſuſpitionis in barone licet dicit Frecc. de ſubfeud. lib. 3. de different. inter feuda quater. & plan. nu.

37. Sacrum Concilium deputare iudicem, qui nomine baronis procedat, quòd hodie non ſeruamus.

35 T *Temporis ſpatium.* Quod vero attinet ad hanc rem, † an poſſit per Regia tribunalia mandari iudici baronis, vt infra tot dies cauſam expediat, dic regulariter hoc eſſe prohibitum, debet enim ſimpliciter cauſa remicti abſq; alio vinculo, & ità ſeruamus in Sacr. Concil. niſi ex actis de malitia, vel maxima negligẽtia baronis aliud appareret, veluti quando carceratus aliquis extitiſſet, & fuiſſet nimis negligenter proceſſum in eius cauſa; tunc enim ſi non adeſt grauamen manifeſtum, remictitur ad primum iudicem cum iſta comminatione, quod vtrũq;

36 dixit † Io. Vinc. Anna ſing. 269. & ſequutus eſt doctiſſimus eius filius Fabius Anna alijs in locis comẽdatus, qui allegat Marin. Frecc. in tract. de ſubfeud. lib. 2. ſ. authorit. immò poſſunt facere Regia tribunalia, etiam ſi baro haberet clauſulam in priuilegio, quod non poſſint fieri huiuſmodi comminationes, vt tradit Grammat. in voto 28. ſolent tamen Regiæ Audientiæ, & Mag. Cur. quando vaſſalli baronum ad ipſa tribunalia habent recurſum dicentes ipſorum cauſas non expediri, mandare iudicibus baronum, vt infra tot dies ipſas expediant ſub pœna auocationis cauſæ reſpectu vltimi iudicis. Poteſt etiam iudex ſuperior præfigere terminum illi, qui remictitur, infra quem comparere debeat apud iudicem ad quem, vt dicit idẽ Io. Vinc. Anna ſingul. 270. qui ſingul. 271. ſubdit, † carceratũ 37 remiſſum eſſe ducendum ad carceres baronis ſuis expenſis, quando ipſe carceratus petijt remiſſionem, vel expenſis baronis, quando baro petijt, & quando vterq; negligens eſt in aſportando carceratum ſit præceptum, quod aſportent aliàs procedatur in mag. cur. quod approbatur in dies per dominos Regentes in viſitatione carceratorum.

T *Adminiſtratione remotus.* Afflict. hic notat, † quod officia- 38 lis non remouetur pendente officio, ad quod dic quòd aut officialis delinquit extra officium, & non remouetur, aut in officio, & ante litem conteſtatam, & poteſt remoueri quando venit priuandus officio; non autem poſt litem conteſtatam, vt dicit Vinc. de Franch. deciſ. 8. poſſet tamen contrarium ſuſtineri, quia teſtes recepti per inquiſitionem non citata parte non probãt cap. 2. extra de teſtibus, & per litis conteſtationẽ efficitur quis reus Specul. in tit. de litis conteſt. §. penul. Tap.

In hac conſtitutione idem dicitur, quod in præcedenti, vt ſcilicet Iuſtitiarius cognoſcat in ſpecie de cauſis comitatuum, & magnorum feudorum curialium, & de appellationibus, ſitq; norma omnium curiarum. h. d. Tapia.

IMPER. FREDER.

MAgnæ a curiæ noſtræ b T magiſtrum Iuſtitiarium, velut iuſtitiæ ſpeculũ, in cognitionum noſtrarum iudicij collocatum, non magis magiſterij nomine Iuſtitiariũ cæteris præfici volumus, quã exẽplo. Vt in ipſo cæteri gradus inferiores aſpiciant, quod in ſe ipſos obſeruẽt. Quædam tamen eius in tantum ſpecialiter ſunt annexa iudicio, vt de eis abſq; delatione noſtri nominis ſpecialius cognoſcere non præſumat. De T Comitatibus videlicet, Baronijs, Ciuitatibus, Caſtris, Et magnis feudis, qui in quaternionibus Dohanæ noſtræ Baronum inueniuntur in ſcriptis. Curialium etiam quæſtiones, qui à Curia noſtra diſcedere c ſine mandato noſtro, vel ordinariorum noſtrorum pro velle non poſſunt. Qui tamen immediatè nobis, vel officialib. noſtris, non pro ipſorum ſeruitijs, ſed pro noſtris aſſiſtant, in aliquo forſan ab eis officio conſtituti, ſiue agant, ſiue cõueniantur, magiſtri Iuſtitiarij examinent, & decidant, qui etiã prærogatiua ſpeciali lætantur, vt illic aduerſarios ſuos in ciuilibus, & criminalibus cauſis valeant euocare. Appellationes, & conſultationes inferiorum iudicum, ſeù etiam delegatorum à nobis, qui ad noſtri culminis audientiam deferuntur, dum nobiſcum in noſtra curia commorantur, pro iuriſdictione ſua ſuſcipiant audiendas, & ſine debito terminandas.

a MAgna. In hac cõſtitutione dicitur quid ſit officium magiſtri Iuſti. Et eſt, vt ipſe ſolus cognoſcat de magnis feudis, de baronijs, de ciuitatibus, & caſtris infra de offi. Iuſti. in fi. Item cognoſcit inter curiales agẽtes, vel conuentos. Itẽ de omnibus appellationibus ad Principem factis.

b *Magiſtrum Iuſtitiarium.* No. hic quòd ma giſter Iuſtitiæ ex rẽ nomen habet, & ex nomine officij effectus ſignificatur ipſius. nam ab antiquitate plurib. data ſunt nomina ſignificantia à parte rei, vt in Auth. de defen. ciui. in princ. & concor. C. de offic. præf. vr. l. 1. & C. de epiſ. & cler. l. decernimus. & dic plenè, vt no. ſupra de hære. l. in conſutilem. in princ.

c *Sine mandato noſtro.* vt C. lib. 11. de Decur. vrbis Romæ. l. 1.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

MAgna curia noſtra. Hic loquitur de magiſtro Iuſtitiario præſidente magnæ curiæ. Quæ in quaternionibus. Quaternos iſtos hodie in curia non habemus, aliàs videmus. Sed dic plenè de eis, & de iſtis feudis, vt diximus in tit. de contro. feu. apud pares ter. cap. 1. Curialium. Dic vt ſup. l. ſtatuimus. Appellationes. Dic vt ſup. l. Capitaneorum. §. appellationes. & C. de appel. l. ſi quando. & concor. in eo. l. honorem. & hic vt ibi.

Magna curia. In §. Quidam. Quia hic exprimitur, quòd quæſtio, ſeù cognitio feudi quaternati ſpectat ad magiſtrum Iuſtitiarium, quæritur quid de re ſingulari feudi quaternati & poſt multa quæ hincinde dici poſſent, conclude quòd idem eſt dicendum, quia res hæc ſingularis feudi æquiparatur toti feudo, & ex rebus feudum conſtituitur, & ſic ſunt ſubſtantia feudi, & iden ſubſtantia eſt ſpectanda. Bartholomeus de Capua.

Et vide glo. in conſtit. ſtatuimus, in fi. & in conſt. iuſtitiarij, in fi. & ritum magnæ curiæ, & conſti. præſides. & ibi And.

CA-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

MAgiſtrum iuſtitiarium. Quod M.C.V. ſit norma omnium curiarum Regni diximus ſupra ad rubricã huiuſmodi.

Comi-

T *Comitatibus.* De hoc, & alijs duabus preeminentijs M. C. V. diximus ſupra in conſt. ſtatuimus.

Magna

*ADDITIO. Item quòd curiæ ipſæ. *Vide Didac Couar. in cap 4. pract. qq. nume. 11. & Guil. Benedict. in cap. Raynutius in ver. & uxor 2. deciſ. num. 25.* De Bottis.

Magna Curia cognoſcit de appellationibus omnium Iud cum inferiorum, etiam ſi ſint officiales in terris prælatorum. hoc dicit Tapia.

IOANNA II. Rit. 52.

ITem quòd Curiæ ipſæ, * & quælibet ipſarum cognoſcant, & cognoſcere poſſint de appellationibus & nullitatibus omnium proceſsuum inferiorum iudicum immediatè, & etiam ſi inferiores ipſi Iudices fuerint officiales prælatorum in terris eccleſiarum, dumtamen terræ ipſæ T teneantur in feudum à Curia, vel alio domino temporali.

Rit. 62. eſt duplicatus cum præſenti Ritu. Tapia.

CA-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T

1 T*Eneantur in feudum*. Ex hoc notat Caran. hic in dubio † caſtrum, quod ab Eccleſia tenetur, non præſumi feudale; ſed burgenſaticum, quòd dixit Andr. in conſtitut. Inſtitiarij nomen, & normam quod ſequitur, & approbat Ioann. Vincent. de Anna ſingul. 71. ſed in quantum hic dicitur appellationes officialium Eccleſiæ tunc deuolui
2 ad magnam Curiam, quando conceſſio caſtri eſt facta in feudum Eccleſiæ, dic hoc non eſſe receptum, † nam omnes appellationes deuoluuntur ad Mag. Cur. vel ad Regias Audientias, quia licèt Eccleſia penes ſe retineat terram cum vaſſallis, vaſſallorumque redditibus, nec ſoluat adoham, nec propter Epiſcopi rebellionem incidat in commiſſum, ad tex. in cap. 1. § fi. de cap. Corrad. id tamen non efficit quin ipſe, & eius officiales poſſint cognoſcere de grauaminibus per officiales iuriſdictionem exercentes illatis; cum ſuprema iuriſdictio apud Regem remanſerit quod faciunt, quæ dixit Vinc. de Franch. deciſ. 131. & quæ ſuperius dicta ſunt in conſti. ea quæ ad ſpeciale decus, quæ tamen pro nunc cogitanda relinquuntur.

IOANNA II. Rit. 50.

ITem quòd Curiæ ipſæ, & quælibet ipſarum cognoſcant, & cognoſcere poſſint tam de toto feudo, quàm de quacunque particula caſtri, vel alterius feudi quaternati, & quota etiam tranſeunte ad tripondium: de feudis verò non quaternatis, vel ſingulari re feudi quaternati curię ipſę etiam ex priuilegio non cognoſcant.

Litte-

Litteræ, quæ per Magnam Curiam expediuntur, & citationes ſigillo Regio iuſtitiæ debent ſigillari ſub nomine Regio expediri, & ſigillum apud Iudices manere. h. d. Tapia.

IMPER. FEDER.

LItteras a de remiſſione prædicta, vel de citatione ſuper cauſis, & earum proceſſibus ad Magnam Curiam noſtram pertinentibus: nec non ſuper inquiſitionibus faciendis, & ad Curiam noſtram remittendis: & demum de qualibet iuſtitia, ordine ſupradicto ſeruato, ſub T titulo noſtri nominis, & ſpeciali ſigillo noſtro, T quod de iuſtitia fieri mandamus, & quod apud iudices Curiæ noſtræ T reſidere iubemus; T de cōſilio prædictorum omnium iudicum ſcribi volumus, & etiam ſigillari.

a L*itteras. Specialiter autem.* Vt inquiſitiones. not. de inquiſitione, & facit C. de bon. vacan. l. fi. Et de huiuſmodi inquiſitionibus ſerua. l. 1. de inqui. fac. l. hi qui. quia non ſemper datur copia inquiſitionis, vt ibi patet in ver. porrò.

ADDITIO. Adde. *De copia inquiſitionis, & indiciorum ac nominum, & aliorum ſemper poſt allegata per hāc gloſſ. videas conſilium Bartholom. Vermen. quod incip. Decreuit magnificentia veſtra, & Angel. in tract. maleſic. in princip. & ſuper verbo, ex mero officio.* Cæſ.

¶ In quo caſu datur copia nominum prædictorum. Interdum autem nec nominum, nec dictorum datur copia, vt in eadem conſtit. in princip. Interdum, & nominum, & dictorum. Interdum nec nominum, nec dictorum datur copia: vt in eadem conſtitut. in princ. Interdum conſultatur cōſciētia Principis in eadem l. §. de ſpecialib. Andr.

b *Non expreſſo*. Præterquam in duobus caſibus, vt infra de offic. Iuſt. l. hi qui. §. præterquam in eo. And.

c *Formam*. Quam formam habes infra de offic. Iuſti. l. hi qui. §. in prædictis.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

LItteras. *Reclamandi licentia*. Hoc benè dicitur, vt ſciat litigator id, quod tangit eum, vt C. de bonis vacan. lib. 10. in princ. de quo plenius dicetur infra de offic. Iuſtitia. l. 2. ¶ Nomine non expreſſo.) Et hoc benè dictum eſt, quia denunciatores in criminibus maximè habentur locó accuſantium extra de calumn. cap. 2. ff. ad Turpill. l. ab accuſatione. §. nunciatores, nomeo accuſantis autem eſt. ff. de accuſ. libellorum.

CA-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HAnc conſtitut. exhornarunt per optimè Afflict. & Foller. ideòque breuiter tranſeamus dicendo illam ſeruari, nam † omnes prouiſiones, ſiue litteræ, ſiue citationes ſigillo Mag. Cur. muniuntur ſic etiam omnes ſcripturæ quæ mictuntur extra Regnum, vt fidem faciant approbando, vel notarium, qui ſcripturam confecit, vel perſonas conficientium.

Titulo noſtri nominis. Dic hodie hoc non ſeruari † ſed prouiſiones, & litteræ expediuntur ſub tit. Magiſtri Iuſtitiarij, qui eſt hodie Illuſtriſſimus Don Ferdinandus Gonzaga Princeps Melfitti, multiſque alijs titulis decoratus, cuius nomen, & titulus in principio citationum ponuntur, & ſubſcribuntur citationes, & litteræ ſpectantes ad cauſas criminales per Dom Regentem Magnæ Curiæ Vicariæ, quod officium nunc exercet Don Franciſcus Ioannes de Torres Miles ordinis ſancti Iacobi humaniſſimus, lepidiſſimus, ac integerrimus, qui illud maxima cum laude per plures annos exercuit ſub Regimine Excellentiſſimi, ac nunquam ſatis laudati Principis Beneuentanorum Comitis, de cuius, ac eius Vxoris, filiorum, & familiæ laudibus aliàs diximus tit. de offic. Sac. Conc. ad pragmat. Illuſt. & Magn. viri fol. 161. Sic etiam per vnum ex iudicibus Magnæ Curiæ Vicariæ, & nouiſſimè per fiſci patronum. Nec ſeruatur quod tempore Afflict. ſeruabatur de ſigillo Iudicum, litteræ verò, & prouiſiones cauſarum ciuilium ſolent aliquando expediri cum vnius Iudicis ſubſcriptione, ſed litteræ exequutoriales etiam ſubſcribuntur per D. Regentem.

† *Quod de iuſtitia*. Habes ex hoc plura ſigilla adeſſe quorum vnumquodque diuerſam habet formam, ac ſigna, quod rectè explicuit Foller. hic num. 13. & 14.

† *Reſidere*. Non apud Iudices hodie; ſed apud deſtinatam perſonam reſidet.

† *De conſilio prædictorum omnium iudicum*. Hodie ſufficit vnius iudicis reſolutio circa citationes, & prouiſiones, quæ mictuntur alijs officialibus cum ſubſcriptione Dom. Regentis, vt diximus, nec circa ſigilli appoſitionem requiritur alius ordo iudicum, ſed indiſtinctè aſportantur ad eum, qui tenet ſigillum, qui eas ſigillat ſoluta mercede.

Iubet Imperator omnes petitiones recipi per Magiſtrum Iuſtitiarium, qui ad officium ſuum ſpectantes prouideat ipſe, alias verò imperatoria prouiſione egentes ad eius libellenſem remittat, hoc dicit Tapia.

IDEM.

PRæcipimus offerri magiſtro Iuſtitiario omnes petitiones, tam de Imperio, quàm de Regno: tam de iuſtitia, quàm de gratia. Ipſa autem eodem die, conſilio habito cum vno iudicum prædictarum, ſecundo die naturam petitionum omnium examinabit, & eas quæ ad ſuum officium pertinent per ſe expediat, qua ſunt ſigillandæ ſigillo iuſtitiæ Imperij, & ſigillo cameræ, eas videlicet, quæ ſunt de forma: aliàs autem quæ conſcientiam noſtram requirunt, remittet ad Libellenſem noſtrum ſub ſigillo ſuo per nuncium ſuum, vel per aliquem ex ſupplicantibus.

CARO-

Digitized by Google

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HAec conſtitutio hodie non ſeruatur, nam memorialia ferè omnia offeruntur Viceregi, cuius Secretarius videt, quæ ſpectant ad bellum, vel officiorum prouiſionem, vel alia, quæ ſolus Vicerex poteſt prouidere, & ipſe prouidet, quæ verò ſpectant ad iuſtitiam remittuntur ad Secretarium

rium Regni ſuper quo plures expeditæ ſunt prouiſiones ad quas me remicto. Hodie hoc officium Secretarij Excellentiſſimi Proregis exercet Balthaſar de Torres vir maximæ probitatis, & in gerendis negotijs dexterimus, atque indefeſſus. de officio Secretarij Regni dicemus infra.

Magna

a HOnorem. Dicitur hic quòd Iuſtitiarius præſente magiſtro Iuſtitiario quieſcit & eius iuriſdictio dormit. Sic alibi præſcriptio, vt C. de præſcrip. 30. ann. l. ſicut.
b *Honorem debitum.* Aliàs eſt. §. 1. Sed conſtitu-

Magna Curia accedente ad aliquã Ciuitatem Regni, facit ceſſare iuriſdictionem Iudicis ordinarij illius loci, hoc dicit Tapia.

IMPER. FEDER.

HOnorem a debitum, b atque præcipuum noſtræ Curiæ reſeruantes edidimus, vt ſi quando etiam prædictus Magiſter Iuſtitiarius Ciuitatem aliquam, vel locum intrauerit, quouſque in eodem loco magiſter Iuſtitiarius ipſe, vnà cum iudicibus noſtris Curiam noſtram te-

ſtitutio iſta diſſonat iuri Roma. vt plenè de hoc not. C. de dona. l. in hac. Sed ad conſtitutionem iſtam ſonat. ff. de offic. Proconſ. l. fin. cum ſim. in præall. not. l. in hac. & facit infra de ſacram. præſtan. à Iuſti. l. 2.
c Si-

ANDRAEAS DE ISERNIA

HOnorem. Contra ius commune eſt: quia minor Magiſtratus non debet ſilere propter præſentiam maioris. dictum eſt ſupra plenè in l. ſtatuimus. in §. idem dicit Odoff. pro quo eſt. C. lib. 12. de Pala. ſacr. l. 4. Sed pro hac conſtitutione eſt. C. de his qui ad eccle. confu. l. fin. in princ.

HOnorem debitum. In tex. intrauerit. Sed in quo differt hæc conſtitutio ab illa conſtitutione, magnæ, ſupra eo.
Re-

CAROLI TAPIAE REGII ÇONSILIARII ANNOTATIONES.

HAnc † præheminentiam adhuc retinet Mag. Cur. Vic. quando totum tribunal accederet ad aliquod Regni oppidum, ſecus verò ſi vnus tantum ex iudicibus Magnæ Curiæ Vicariæ adueniret, tunc enim non ſileret iuriſdictio; benè

tenuerit, Iuſtitiarij regionũ, qui illic inuenti fuerint, a ſilere debebunt, b vtpote minori lumine per luminare maius ſuperueniens, c obſcurato.

a *Silere*. Minor ergo amittit iuriſdictionem propter maioris præſentiam. Sed ar. contra. C. de donat. l. in hac. C. de iuriſdiction. omn. iudic. l. periniquum. ad fin. ibi, ita tamen vt ipſis &c. & in Authen. de defen. ci. §. 1. vbi, defenſor non perdit iuriſdictionem propter præſentiam præſidis. & ad idem. C. de Pala. ſac. lar. l. nihil lib. 12.

b *Vtpote* Not. quòd maior cauſa trahit ad ſe minorem, vt ff. de Iudit. l. per minorem, & C. de ordin. iudi. l. quoniam. & C. de accuſ. l. prius.

c *Obſcurato*. De offic. magiſt. Iuſt. plenius tractatur in conſtit. nouis. quæ hic ſunt addendæ à conſtit. ſtatuimus, vſque ad conſtitutionem, cauſas.

ADDITIO. *Vide plenè de intellectu iſtius conſtitut. per Andr. ſupra in conſtit. ſtatuimus colum. pen. verſic. item quid ſi Princeps vel magna Curia. & vide ad eam cap. Regis, quod incipit, vt exercitium. & ritum magnæ Curiæ. item quod Curia ipſa, & qualibet ipſarum, & omnino Barto. in l. proconſ. ff. de offic. proconſ. & leg.* Cæſ.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

Reſpondeo quia illa conſtitutio loquitur quando intrauit vna cum Imperatore: hic autem quando abſque eo. & ſic hæc conſtitutio generalior eſt, quàm finis conſtitutionis, magnæ. nam in fi. dicit, quando Magiſter Iuſtitiarius vna nobiſcum, &c. hic indiſtinctè. Bartholomæus de Capua.

In tea. Debebit. vide apoſtillam in cap. Regis Caroli, quod incipit, item, vbi multa ſcripſi de Iudice. Bartholomęus de Capua.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1

nè tamen verum eſt, poſſe Iudicem Mag. Cur. Vic. in qualibet parte Regni expedire prouiſiones, tam Regijs Audientijs, quam alijs Iuſtitiarijs, prout quotidie in eius domibus Neap. expediuntur: & iſtud quod in hac conſtitutione dicitur ſeruatur quando Illuſtriſſimus Regni Prorex in aliquam Vrbem aduenit, tunc enim in loco vbi reſidet, omnis iuriſdictiò ſilet, & ad ipſum deuoluitur, qui illam exercet cum conſilio ſui Auditoris, prout ego practicaui, dum Illuſtriſſimus dominus Don Franciſcus à Caſtro Locumtenens, & Capitaneus Generalis in hoc Regno ad videndum Sanctorum Apoſtolorum Andreæ, atque Matthæi reliquias ſe contulit, iuſſit enim mihi propter impedimentum Auditoris generalis vt hoc munere apud ipſum fungerer, & ſic in quamcunque vrbem adueniebamus omnium carceratorum, & inquiſitorum notam exquirebam, quibus tam in curijs Baronum quàm Regijs exiſtentibus gratiam faciebat, vel aliter de Iuſtitia me conſulente prouidebat, Immò Salerni acceſſi ad viſitandum carceratorum cum Regijs Auditoribus, cæteros Iuſtitiæ actus exercere potuiſſem ſi vel caſus occurriſſet, vel tempus conceſſiſſet.

IOANNA II. Rit. 48.

Item quòd Curiæ ipſæ, & quælibet ipſarum, dum ſunt extra Ciuitatem Neapolis, cognoſcent ibi de cauſis ciuilibus, & criminalibus quandocunque, & vbicunque commiſſis, & cauſa ipſa incipiat per litis conteſtationem, & non aliter, etiam ſi Curiæ indè recedant antequam cauſa ipſa terminetur, & dum eſt in loco, & ciuiles, & criminales taceant, & non reddatur ius, niſi per Curiam hoc eis permittatur.

a Magiſter Iuſtitiarius. Hic eſt cõtra illos, qui dicunt nõ poſſe agi cõtra fiſcum de recuperanda poſſeſſione. Poteſt enim agi, vt

Magiſter Iuſtitiarius cognoſcit de exceſſibus officialium inferiorum, & occupatione rerũ particularium per fiſci procuratorem facta, & de carceratis per Iuſtitiarios, & alios officiales. hoc dicit Tapia.

IMPER. FEDER.

Magiſter a Iuſtitiarius iniunctiones, * oppreſſiones, & conceſſiones infe-

vt hic, cum hoc ipſo, quod ad eum peruenit poſſeſſio, ſuo nomine ablata ratum habeat, vt ff. de vi & vi arm. l. 1. §. quoties. ſed ſi non præ-

preceſpiſſet auferri, tūe eſſet contra. Rex enim non poteſt delinquere, vt nnt. Ray. in ſum. de conſi. mor. l. 2. in fin. & facit C. de iure fiſ. l. prohibitum. & arg. ff. de iu. fiſ. l. Titius. nec enim dolus aliquis poteſt cum Principe fieri, vt C. de diuer. offi. l. probatorias. lib. 12. nec etiā ambitio, vt

riorum omnium iudicum, deſtitutiones etiam ſine ſpeciali mandato noſtro pro Curia noſtra factas; faciat emendare, & poſſeſſiones reſtitui deſtituto, nobis ēt inconſultis captiuos ēt nobis non mādantibus, vel inconſultis per Iuſtitiarios, vel per alios captos, & iniuſtè detentos faciat liberari.

vt ff. ad l. Iul. maie. l. 2.

*ADDITIO. *Oppreſsiones. vide ritum du plicatum magna Curia. Par. de Put. in tract. ſynd. cap. de exceſsibus conſiliariorum. & per eundem plenè in cap. iudices, & c. ſyndicantur. & ſequentib. car. 14. in quibus etiam de pœnis ipſorum.*

AN-

ANDRAEAS DE ISERNIA.

MAgiſter Iuſtitiarius. Aliàs procurator noſter. & concor. ſupra eo. l. hac lege. nam ſi ad commodum, & petitionem alicuius priuati mandaret Princeps deſtitui, cognoſceret inde magiſter Iuſtitia. nam corrigit. C. ſi per vim, vel alio modo. l. ſi. & quod no. in l. meminerint. arg. ff. quod quiſque iur. l. 3. & C. qui po. in pig. ha. l. aſſiduis. & de pet. bo. ſubla. l. 1. quæ diſtiuguit vtrum ad petitionem alterius conſenſerit, vel non. Quod autem dicit gl. quod Rex non poteſt delegare, vt ſi mandaret pro ſua Curia tolli poſſeſſionem, vel rem, vt in Longo. de conſi. mor. l. 2. Et eſt intelligendum quando conſtaret, vel eſſet veriſimile, quod iuſte mandaſſet. Vbi verò conſtat quod iniuſtè: non erit locus coniecturæ, quia probatio tollit præſumptionem. ff. quod me. can. l. fin. in prin. Nec dicimus eum Regem quando iniquè præcepit. 2. q. 1. ſcelus. .q. 7. non omnes epiſcopi. Tunc cor Regis non eſt in manu Dei, cum ſit Tyrannus, dicit Sene. 1. de clem. Cum conſideras bonum Regem, iniquum attende. d. c. non omnes. Ius iniquum non habet matrem iuſtitiam, ſed iniquitatem. dicitur in glo. ff. de iuſti. & iu. l. pen. & adde quod dictum eſt ſupra, de in. iu. offi. i. la. l. 2.

Inferiorum. De quibus iudicibus intelligimus, an de his, qui actu adminiſtrant, & ſunt in officio; an etiam de illis, qui depoſito officio de adminiſtratione arguuntur. De hoc namque dicitur in l. Capitaneorum §. querimonias.

Et alios officiales. Quod dicit, alios, vtrum intelligas præſentes, vel etiam præteritos? Et videtur, quòd de præſentibus tantum, non de amotis ab offi. de amoto quidem dicitur qui fuit cognitor, & iudex. ff. de teſti. ob carmen, §. 1. & 2. q. 7. ſtatutum. Item miles habet priuilegium fori coram magiſtro Iuſtitiario militum. Sed ſi veteranus efficitur, etiam de eo, quod amiſit, vel contraxit in militia, non conuenietur coram magiſtro militum, niſi tempore militiæ cauſa fuiſſet incepta. C. li. 10. de vetera. l. ſi. Si dicamus ergo illud forum tantum fauore militiæ, non extenditur ad tempus, quo militare deſijt. Multominus extenditur hoc in odium officialium, & culpa officialis amoti, quæ non debet tribuere immunitatem. Item poſtquam deſiit eſſe iudex non habebit nomen iudicis, & ſi nomine caret, carebit effectu. C. de fer. l. à nullo. Item ſi libertas legetur, non continentur illi, qui fuerunt reſtituti natalibus, licet contineantur illi, qui ius annullorum impetrauerunt, qui non ſunt ingenui, vt colligitur, ff. de iure annu. au. l. 1. & l. pen. & de bo. li. l. etiam. §. 1. & de in ius voc. l. ſed ſi hac. §. 1. & de cond. & demon l. falſa. §. ſicuti. C. de iu. annu. aur. l. 1. Item ſi quis adoptetur à ſenatore, tamdiu erit ſenatoris filius, quamdiu in familia eius manet. Nam eo emancipato deſiit eſſe filius ſenatoris. ff. de ſena. l. ſenatores. Item præſentes affinitates conſideramus, non præteritas. ff. de poſtu. l. ſi cui. §. 1. E contra videtur quòd etiam in amotis, quia talis homo, cum erat iudex concutiendo, vel aliàs delinquendo factus eſt de foro magiſtri Iuſticiarij ſi poſteà deſinat eſſe officialis, non pro tanto deſinit eſſe de foro illius. quaſi fuiſſe ſemel ſufficiat, arg. ff. ſi quis cau l. qui autem. §. illud. de ſer. cor. l. 1. §. fin. nec quia deſinit eſſe iudex, forum debet decreſcere, arg. ff. de ædi. edic. l. iuſtiſſ. §. fin. nam certis modis deſinit eſſe iuriſdictio, ſed iſte non eſt de illis. Item C. ad l. Iul. repe. l. iubemus. & l. ſancimus dicitur, quòd ſiue eo durante in adminiſtratione, ſiue non poteſt accuſari. C. vt omnes tam ciuiles, quam criminales. l. 1. ¶ Dicitur in gl. quòd etiam coram ſuperiore poteſt accuſari, vel conueniri, quia conſtat quòd ibi deliquit. C. ad l. Iul. rep. l. 1. & cum hoc fuiſſet de facto, tanquam verius fuit iudicatum, quia iudex dicitur poſt depoſitam adminiſtrationem. Vnde vocabulum retinet dignitatem, ſeù compendium dignitatis, vt in l. notabili. C. li. 12. de primice. l. 1. Item quia de eo, quod in officio deliquit conuenitur ſub eo. iudice poſt depoſitam adminiſtrationem, ſub quo & antè poterat. C. vbi de rat. l. 1. & arg. C. vbi decu. vel clar. l. ſi.

CA-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HAnc coſtitutionem gloſarunt Aſſlict. & Foller. ideòq; ad eos me remicto, aliqua tamen breuiſſimè attingam, & in quantum ad eius primam partem, † in qua inter alias
1 Magnæ Curiæ Vicariæ præheminentia connumeratur, quod ipſa cognoſcit de oppreſſionibus, & concuſſionibus iudicum inferiorum, quod Aſſlict. intelligit hic durante officio, & inquit eſſe correctum per cap. Regni 258. quod ſubſequitur, dic hodie quando conqueruntur ſubditi de officialibus, & offeruntur capita fiſci patrono per ipſum, vel per ipſius M. Curiæ iudices diſtinguntur, & ſi ſunt capita, de quibus durante officio poteſt cognoſci, deſtinatur commiſſarius pro capienda informatione, veluti ſi eſſet inquiſitus de baractaria, de violentia mulieribus illata, de verberibus, & alijs de quibus per Foller. hic & per Paridem de Puteo in tract. ſyndicat. verb. delinquens in officio, & in verbo officiales durante officio, & Carau. rit. 295. num. 3. poſt Aſſlict. in conſt. item ſtatuimus, vt Magnæ num. 42. ſi autem ſunt alia capita, dicitur quod expectetur ſyndicatus. iuſtiſſimè enim prouiſum eſt ne contra officiales durante officio. Inquirantur pro qualibet cauſa per l. nec magiſtratibus ff. de iniurijs, cum alijs adductis per Carau. d. rit. 295. num. 1. ne iuſtitia, quam homines in vrbibus potentes effugiunt, vim patiatur, ſicuti æquum eſt, vt grauia committentes puniantur. Et inquantum Foller. hic dicit per iſtam conſtitutionem non eſſe expreſſum quod Mag. Cur. Vicariæ cognoſcat de exceſſibus officialium, arbitror eius dictum cōuinci primo ex littera huius conſtitutionis, dum ait *inuaſtiones, oppreſſiones, & concuſſiones inferiorum omnium iudicum* ſi quidem ſub iſtis verbis compræhenditur quicquid ab officiali committi poteſt, nam verbum Iniungere compræhendit omnes iuſſiones, quæ contra iuris formam ſubditis fiunt, quod poteſt compræhendere, etiam iniuriam, dum ea præcipit iudex, quæ perſonam non deceant, vt ſi vellet cogere nobilem ad ſeruiendum in aliquo officio vili, vt dicemus in tit. ne offcial. infer. graua. & mulctarum indebitas exactiones, & verbum oppreſſiones, vt aſſlict. hic num. 2. dicit, compræhendit omne grauamen iniuſtè illatum, & † verbum concuſſio, quod 2
licet propriè importet aliquid petere vltra debitum, attamen generale eſt, & poteſt compræhendere omnem inuoluntariam exactionem, nam licet à ſponte dantibus accipiat officialis, quando id fit pro iuſtitia conſequenda, videtur etiam violenter acceptum, ad quod facit tex. in l. item apud labeonem §. appellare ff. de iniurijs, ſecundo idem conuicitur ex ordine, cum hæc conſtitutio ſit poſita inter alias, quæ de præheminentijs Magnæ Curiæ Vicariæ agunt, tertio ex neceſſaria conſequentia, nam cum omnes Iudices habentes merū imperium eſſent à Rege dependentes tempore huius conditæ

tæ conſtit. reſpectù ipſorum nullus alius poterat eſſe index
competens, nec reſpectù aliorum poterat alius, quàm Magi-
ſter Iuſtitiarius eſſe magis competens, à quò debent normam
3 accipere † omnes curiæ Regni, vt in conſtitutione Magnæ
Curiæ noſtræ, & ſic remanet abſolutum hanc conſtitutionem
tribuere iuriſdictionem Mag. Curiæ ſuper officialibus delin-
quentibus.
Hanc concluſionem, quòd de delictis officialium cogno-
ſcat ſola Mag. Curia declarauit optimè Carau. in rit. 49. qui
4 infra poſitus eſt, attamen aliqua dicamus, † & primo intelli-
gi non ſolum de officialibus Regijs, vt hic videtur intelligere
Follerius num. 37. ſed etiam de officialibus Baronum, vt affir-
mauit Carauit. loco citato; & optimè, & miror quidem virũ
equidem doctum non ſolum in iuris prudentia, ſed in alijs
diſciplinis, & hiſtorijs dubitaſſe ritum Magnæ Curiæ compræ-
hendere officiales baronum, cum eo tempore, vt animaduer-
tit Carauita, adhuc merum Imperiũ fuerat penes Regios of-
ficiales, & Barones non habebant aliud, quàm ſimplicem iu-
riſdictionem, & ſemper exceptuati erant caſus mortis, natu-
ralis, ciuilis, & exilij, qui (vt diximus in conſt. ea quæ ad ſpe-
tiale decus) ſunt meri imperij. quinimò ſecũdum noſtram ſen-
tentiam hæc præheminentia competit M. Curiæ Vicariæ vi-
gore huius conſtitutionis. Et in quantùm Follerius dicit hic
ad barones, qui habent ſecundas cauſas pertinere cognitionẽ
cauſarum huiuſmodi officialium, dic id non poſſe procedere,
ſi quidem iudex ſecundarum cauſarum, & tertiarum, eſt idẽ
iudex non alius, & ideo non habet locum titulus nè liceat ter-
5 tio prouocare † nam à decretis primi iudicis, ſecundi, & tertij
appellatur ad Regias Audientias, & ad M. Cur. & ad Sacrum
Concilium, & omnes illæ tres ſententiæ iudicantur pro vna,
& ideo licet reſpectu actorum quando primus grauat, ſecun-
dus poteſt inhibere, & alios actus facere, qui pertinent ad
iudicem ſuperiorem, attamen per hoc non videtur eſſe per-
miſſum primum Iudicem dilinquentem punire, quod verè
6 † ad Principem pertinet, ad quem ſpectat officialem creare
ex reg. l. nihil tam naturale de regul. iuris, & ideo in ritu de-
claratur de delictis commiſſis in officio, quod idem erat hic
dictum ſub verbis oppreſſiones, & concuſſiones. Item id etiã
7 confirmatur ex † dictione omnium, quæ cum ſit indefinita,
comprehendit omnes Iudices, tam Regios, quàm Baronales,
& ex alijs rationibus, quæ omictuntur, cum etiam Carauit.
loco citato latè dixerit, & non ſit nimis neceſſarium id ratio-
nibus fundare, quod longeuus vſus declarauit, nam hodie
Mag. Cur. cognoſcit de delictis officialium in ſuis officijs com-
miſſis tam Baronum, quàm Regiorum. & licet reuera non
adſit in ritu illud verbum ſola M. Curia, plurimum tamen va-
let, quod communiter apud omnes ſit acceptum, nam vide-
tur vulgus id interpretaſſe l. de interpretatione ff. de leg. &
hanc ſententiam Carau. ſequutus eſt D. Præſidens Vinc. de
8 Franc. deciſ. 407. † Hanc tamen præheminentiam commu-
nicatam eſſe Regijs Audientijs non dubitarem, cum, & illis
videantur communicatæ cæteræ præheminentiæ Magnæ Cu-
riæ Vicariæ, & præſertim Regiæ Audientiæ Principatus vltra,
in qua dum eſſem auditor, & quotidie Magna Curia expedi-
ret prouiſiones, quòd Regia audientia non ſe intromicteret,
ex quo ipſa cognoſcit de delictis officialium, Ego, & alius col-
lega meus ſcripſimus Illuſtriſſ. D. Comiti Mirandæ tunc Re-
gni Proregi optimo, à nobis alias non de meritò collaudato,
9 vt huic rei conſuleret, qui Illuſtriſſ. Prorex negotio in ſupre-
mo Collaterali Concil. tractato, in quo interuenere Domini
Regentes Moles, Ribera, & Berricano mandauit R. A. vt co-
gnoſceret de delictis officialium baronum, non autem Re-
giorum, & Mag. Cur. Vicariæ, vt non impediret Regiam Au-
dientiam, † & ſic illa Prouincia habet hanc prærogatiuam, &
ereuo reſpectu officialium Regiorum id non conceſſiſſe, quia
10 etiam quando † Magn. Cur. vult citare officiales Regios id
non facit abſq; licentia Illuſtriſſ. D. Regni Proregis in Collat.
Concilio.
Hæc autem concluſio ex iſta conſtitutione, & ritu deſum-
pta intelligitur, vt non ſolùm procedat in officiali delinquen-
te, † ſed etiam contra eum, qui officialem offenderit intuitu 11
officij, vt tradit D. Præſid. d. deciſ. 505. num. 6.
Intellige primo hanc concluſionem, vt habeat locum † in 12
officiali habente iuriſdictionem, ità dixit receptum eſſe Vinc.
de Franch. deciſ. 407. num. 5. poſt multos, quos allegat, &
deciſ. 505. num. 20. quod fuit declaratum per Regiam Prag.
Illuſtriſſ. Comitis de Oliuares. ex quò fuit dubitatum † an 13
actuarij compræhendantur ſub hoc ritu, de quo idem Vinc. d.
deciſ. 407. licèt articulus in illa cauſa non fuerit deciſus, fue-
runt tamen in hoc varia prolata decreta tam per Magn. Cur.
quàm per Sacrum Concilium, & ideo Regia declaratione ege-
ret, cum ex pluribus tum iuris communis, quàm Regni iuri-
bus poſſet concludi illos compræhendi, & præſertim ex prag.
Illuſtriſſimi Comitis de Oliuares quæ infra poſita eſt, per quã
declaratur non comprehendi † Sindicos, electos, Camera- 14
rios, & balliuos, ergo videtur includere magiſtros actorum.
Secundo declara iſtam concluſionem non procedere quan-
do † Baro habet in priuilegio clauſulam, quod poſſit cogno- 15
ſcere de omnibus, etiã de quibus ſola Mag. Cur. cognoſcit, cu-
ius clauſulæ virtute videbatur communicata hæc præhemi-
nentia, & licèt pũctus nõ fuerit deciſus in deciſ. D. de Franch.
274. poſtea in aula Nicolai Antonij Gizzarelli, in qua
Ego reſideo fuit deciſus in cauſa Illuſtriſſimi Principis Sulmo-
nis, ad quem fuit remiſſus Capitaneus illius Ciuitatis, cuius
decreti exemplo idem poſtea fuit deciſum in eadem aula in
cauſa eiuſdem Principis Sulmonis, & ſemel, atq; iterum in
cauſa Illuſtriſſ. Ducis Nuceriæ paganorum. & alias fuit idem
iudicatum in cauſa Lucretiæ de Marra vxoris maximi illius
† Fabij Marcheſij noſtræ quidem legalis ſcientiæ ornamenti, 16
cuius veſtigia imitatur tum in doctrina, tum etiam in huma-
nitate † Hieronymus Marcheſius eius filius, qui illam cauſam 17
doctiſſimè defendit, quando tamen iſte articulus fuit ſecun-
do deciſus habuit controuerſiam, dicebatur enim, prout
animaduertit Carauita d. rit. 99. num. 13. & d. Præſidens d.
deciſ. 274. & deciſ. 505. num. 32. iſtam clauſulam non operari,
vt veniant ea quæ Princeps ſibi reſeruauit, inſignum ſupremæ
iuriſdictionis, ad quod multa allegauit doctiſſimus Hiſpanus
† Alphunſus Ximenes qui maximo omnium collegarum do- 18
lore, & meo præcipuè vitam cum morte commutauit, & fa-
ciunt ea, quæ diximus in conſt. ea quæ ad ſpetiale decus, &
quæ idem Vincen. de Franch. dicit deciſ. 279. circa delictum
falſæ monetæ. In contrarium tamen allegabantur multa, quæ
tradit Chaſſen. in conſuetud. Burgund. in tit. *des iuſtices.* rub.
1. §. 7. & num. 35. & ſequent. ex quibus poteſt reſponderi ad
hoc vltimum motiuum quod non veniant, quæ competunt
principi inſignum ſupremæ iuriſdictionis cum † officialis pu- 19
nitio de iure communi ſpectet ad eum, qui habet altam iuriſ-
dictionem in loco vbi commiſſum eſt delictum, vt per Chaſ-
ſen. in citato loco.
Intellige tertio iſtam conſtit. non habere locum, quando
officialis delinquit extra officium, vt ex dictis iuribus proba-
tur, immò † ſi Capitaneus iuriſdictionis ciuilis delinqueret
poſſet puniri à Capitaneo iuriſdictionis criminalis non ob- 20
ſtante regula, quod par imparem non habet imperium, quæ
non intelligitur quando iuriſdictiones ſunt diſtinctæ, ita de-
ciſum fuiſſe teſtatur idem noſter Præſid. deciſ. 274. poſt Ca-
pyc. deciſ. 25. num. 10. & 11. † Quid autem ſi officialis Re-
gius delinquat in terra Baronis, an ſit puniendus per iudicem 21
loci, vel debeat puniri ab eo à quo eſt miſſus Marin. Frecc.
lib. 3. de ſubfeud. num. 40. & poſt eum Marcus Antonius Sur-
gen. de Neap. illuſt. lib. 1. cap. 17. num. 33. remictunt ſe ad
Petrum Iacobum in ſua praxi. Rebuff. & Marin. ego autem
poſt Chaſſen. ad conſuetud. Burgun. tit. *des iuſtices* rub 1. ver.
la mende de ſimple reſcouſſe dicerè iudicem minorem poſſe pu-
nire officialem iudicis maioris in ſuo territorio delinquentem
extra ſuum officium niſi maior iudex petat eum remicti.
Quando autem delictum videatur commiſſum intuitu of-
ficij vide Carau. d. rit. 99. in fine. 22

De

De delictis officialium Magna Curia cognoſcit. h. d. Tapia.

IOANNA II. Rit. 49.

ITem quòd Curia ipſa, & quælibet ipſarum
cognoſcant de exceſſibus officialium aliorum
delinquentium in eorum officijs ex exercendo, &
non aliter.

De hac materia diximus ſupra in conſtit. præcedenti Ma-
giſter Iuſtitiarius. h. d. Tap.

Probij

Digitized by Google

Prohibetur Magna Curia cognoſcere de delictis ſindicorum, electorum, cammarariorum, & baliuorum niſi exercentes iuriſdictionem delinquerint. h. d. Tap.

PRAGMATICA II.

De offic. Mag. Iuſtit. ſeù Mag. Cur. Vic.

PHILIPPVS &c.

DOn Henricus de Guzman Comes de Oliuares, & in præſenti Regno præfatæ Regiæ, & Cattholicæ Maieſtatis Vicerex, & Locumtenens, & Capitaneus generalis, &c. Eſſendoci ſtato ſupplicato per queſta fideliſſima Città, Baronaggio, & Regno, nelli capitoli delle gratie, dimandate nel parlamento generale, congregato nell' anno paſſato di 1596. che attento per alcune interpretationi, che per il Sacro Conſiglio di Capnana, & gran Corte della Vicaria, ſono ſtate fatte ſopra il rito di detta Gran Corte, circa il cognoſcere delli delitti d'Officiali, attiue, & paſſiue, ſi è ampliato molto detto rito di quello, che ſoleua eſſer prima, & particolarmente hanno ſteſo il nome di officiale à tutti Sindici, Eletti, Bagliui, & altri che hanno in qualſinoglia modo iuriſdittionè, dalche naſcono diuerſi inconuenienti, & molti ſi ſono dati in campagna non oſtante, che ſiano innocenti per non hauer modo di poſſer venire ſio'à Napoli dall'vltime parti del Regno voleſſimo prouedere che detto rito ſi oſſerui propriamente nelli delitti delli Capitanei, come ſi oſſeruaua prima di dette declarationi; Et deſiderando noi dare ogni honeſta ſodisfattione à queſta fedeliſſima Città, Baronaggio, & Regno, & euitare li inconnenienti predetti, ci è parſo con voto, & parere del Regio Collaterale Cenſiglio, appreſſo di noi aſſiſtente, fare la preſente pragmatica omni tempore valitura, per laquale dechiaramo che da qui auanti non ſe intendano compreſi li detti Sindici, Eletti, Camerlenghi, ò Bagliui nel rito predetto della Gran Corte della Vicaria, ſe non che ſiano ſugetti alla iuridittione degli Officiali ordinarij delle Città, Terre, e luoghi così demaniali, comè baronali, li qnali poſſano, & debbiano procedere contra di loro per li delitti che cometteſſero etiam nell' eſercitio delli loro officij de Sindico, Eletti, Camerlinghi, ò Bagliui, ma per li delitti che commetteſſero in adminiſtratione di iuridittione, che li com petteſſe eſercitare, ò per priuilegio, ò conſuetudine, che haueſſe quella Città, Terra, ò luogo: Volemo che la detta Grancorte della Vicaria ſolamente, & non altro Officiale poſſa in virtù del rito predetto conoſcere detti delitti, & per eſſi tantum procedere contro di loro, ſeruata la forma del rito predetto, & comandando per la preſente a tutti, & ſingoli Baroni, titolati, & non titolati, officiali, & tribunali maggiori, & minori, che debbiano oſſeruare, & eſeguire ad vnguem la preſente noſtra pragmatica, per quanto hanno cara la gratia, & ſeruitio della predetta maeſtà, & ſotto pena alli contrauenienti di ducati duimilia da eſeguire irremiſſibilmente. Datum Neapoli in Regio Palatio die 29. menſis Ianuarij 1599.

El Conde de Oliuares.

V. Goroſtiola R. V. de Ponte R. V. de Caſtellet R. Dominns Vicerex Locumtenens, & Capitaneus Generalis mandauit mihi Don Bernardino de Barrionueuo.

In cur. pr. fol. 223.

Vide ſupra de hac materia in conſtit. Magiſter Iuſtit. Tapia.

Hoc capitulum cõtinet praheminentiam conceſſam per Regem Carolum Secundum Nicolao de Ianuilla Curiam Regiam Regenti. hoc dicit Tapia.

REX ROBERTVS Cap. 258.

INiunxit nobis inter alia Reuerendus Dominus, & genitor noſter cariſſimus, qni quaſdam litteras ſuas, vt capitula regulantia, & diſtinguẽtia regimẽ curiæ ſuæ, cui præerat Dominus Theobaldus de Malobuffone, Baliſtariorum regni magiſter, & prooiſor Caſtrorum, qoæ idem Dominus genitor noſter caſſauit, & illa originalia, ſcilicet, miſſa pridem Domino Nicolao de Iamuilla, qui tunc curiam regebat eãdem ſub ſigillo miſerimus vobis in ſcriptis. & ea per vos vſque ad prædicti genitoris noſtri beneplacitum ſeruari tenaciter fecerimus. Verum quia prout prædictus Dominus Theobaldus aſſerit, originalia ipſa capitula haberi nequeunt, eo quod illa dictus Dominus Nicolaus de Iamnilla ſibi retinens apnd acta ipſius curiæ minimè aſſignauit eadem, licet in actis ipſis redacta fuerint. Ecce capitula eadem ex prædictis actis aſſumpta de verbo ad verbnm præſentibus inſerta vobis duximus tranſmittenda. Quorum capitulorum tenor per omnia talis eſt.

CArolus II. Dei gratia Rex Hieruſalem, & Siciliæ, Ducatus Apuliç, & Principatns Capuæ prouinciæ, & Forchalquerij, ac Pedis montis Comes, Nicolao de Iamuilla militi Regiam Curiam noſtram iuſtitiæ Regenti dilecto Conſiliario, & familiari noſtro fideli gratiam noſtram, & bonam voluntatem. De ſtatu noſtrorum fidelium prouehendo in melius, mentanea cura ſoliciti. Ecce capitula de ipſius adminiſtratione officij, quæ condependent à commiſſione de dicto officio tibi facta in ſcriptis redacta tibi ſerie, ſub pendenti ſigillo noſtro tranſmittimus, quæ tempore tui regiminis ſerues, & facias ab alijs obſeruari. In primis cognoſces de omnibus violentijs, iniurijs, grauaminibus, atqne criminibus de quibus maieſtas noſtra, vel Robertus primogenitus noſter Dux Calabriæ, atque Vicarius noſter generalis poſſet adiri. Nec non de omnibus defenſis iuſtè vel iniuſtè impoſitis, etiam de pœnis legalibus, atqoe alijs, quæ per priuatos quoſcunque clericos, vel laicos noſtro nomine imponuntur contẽptæ fuerint, & præcipuè pro violentijs, iniurijs, & grauaminibus illatis, & inſerendis per Comites, aut Barones, vel alios quoslibet vaſallis, vel vicinis eorum, aut alijs per officiales noſtros, vel quoſuis alios, ſubiectis noſtris, vel alijs quibuſcunque. Ita tamen, quòd officialis merum habens imperium, durante officio nec de cauſa ciuili, oec de criminali, oiſi de ſpeciali noſtro mandato reuocari per te valeat, vel etiam coerceri. Item cognoſcere de omnibus cauſis ciuilibus excedentibus

bus ſummam illam, vſque ad quam ipſarum cauſarum cognitio ad baiulos, & pedaneos terrarnm iudices, ſeù ſpeciales dom nos eorundem ſpectare dignoſcitur. Nam de cauſis ad præmiſſorum cognitionem ſpectantibus te nullatenus intromittas, niſi prædicti iudices, & alij celerem iuſtitiam miniſtrare differrent, quo caſu, ſi ad mandatum tuum prædicti indices infra competentem terminum pro cauſarum, & perſouarum qualitate ſtatuendum per te, conquerentibus expeditam iuſtitiam facere, retardabunt, earundem cauſarum, ſeù quæſtionum cognitio, quarum deciſionem, vt præmittitur, prælibati iudices dolo, vel negligentia diſtulerint, ad te libere deuoluatur.

Item in dictis cauſis ciuilibus, in quibus appareant inſtrumenta legitima, quæ non ſint abraſa, ſed in proprij ſui figura, omni vitio, & ſuſpitione carentia, ſummariè, & de plano procedas. De cauſis vero feudorum, & quorumcunq; bonorum ſtabilium ad fiſcum noſtrum ſpectantium, quæ ad magiſt. Iuſtitiarium regni, & Iuſtitiarios regnorum ſecundum diſtinctos ordines pertinere noſcuntur, te niſi per viam appellationis, vt ſubditur, nullatenus intromittas. Item habebis ſub cura, & protectione tua eccleſias, & perſonas eccleſiaſticas, pupillos, orphanos, & viduas, omneſq; miſerabiles perſonas, & eas ab omnibus indebitis grauaminibus, & moleſtijs per conuenientia remedia protegas, & defendas, poſſiſq; ſi oppreſſio, vel grauamen contingat, criminis cauſam exinde inquirere per te, vel alium, ex officio, vel per ſpecialem inquiſitionem etiam contra ſpeciales perſonas, ſicut & nos poſſemus in hoc caſu ſpecialem inquiſitionem committere, conſtitutionis regni non obſtante rigore, ac pœnam debitam ſecũdum iuſtitiam irrogare. Si verò ex ipſa oppreſſione, vel grauamine ciuilis cauſa tangatur, in prędictis ſpecialibus cauſis procedas, & procedi facias ſummariè, & de plano, ſine ſtrepitu, & figura iudicij, ordine iudiciario prætermiſſo. In alijs autem cauſis, & cognitionibus ad te pertinentibus cum rato iure, & iudicij ordine iuſtitiam obſeruabis. Permittimus inſuper tibi, quòd de cauſis ciuilibus defenſarum, ſeù quarumcunque pœnarum in eadem Curia agitandis, in dubio, ſi partes petierunt, poſſis cum partibus ipſis, dum tamen non excedat ſummam 20. vnciarum componere, cum conſilio iudicum perſonarum conditione penſata. Præterea vaſſallis querelam * exponentibus de grauaminibus eis illatis per dominos eorundem poſſit per te, vel aliũ idoneum, quem ad id elegeris, inquiſitionem inde ex officio facere ſpecialem, conſtitutione, vel lege aliqua minimè obſiſtente. Item audias cauſas omnes appellationum interiectas à ſententijs ferendis in curia magiſtri Iuſtitiarij, eaſq; ſecundum iuſtitiam examines, & decidas. Hoc verò capitulum tunc locum habebit, cum de cauſis eiſdem in curia dicti magiſtri Iuſtitiarij principaliter cognitum fuerit: vbi autem non principaliter ipſæ in Curia dicti magiſtri Iuſtitiarij fuerint ventilatæ, ſed per appellationis remediũ ab inferioribus iudicibus ad eandem curiam deuolutæ, tunc ſi à ſententia lata in præfata curia magiſtri Iuſtitiarij appellari contingat, cauſa appellationis eiuſdem coram iudice appellationum noſtræ curiæ ventiletur, & ſuo marte diſcurrat, vt coram dicto appellationum iudice ſtatutus à iure ad appellandum dierum numerus debitum finem recipiat. A ſententijs verò latis in curia noſtra penes te ſtatuta ſuper cauſis per appellationem à curia magiſtri Iuſtitiarij deuolutis ad appellationum iudicem recurratur. Et verſa vice poſſit appellari ad magiſtrum Iuſtitiarium à ſententijs latis in dicta curia noſtra, & deinde appelletur ad iudicem appellationum.

* ADDITIO. Querelam. *In hoc caſu, quid ſi vaſſalli nõ conquerantur. dic quòd idem erit ſcilicet, quòd ex officio procedat. Guido Papa deciſ. 62. quod etiam videtur imponi per prag. Regis Ferdinandi I. circa fin. & vide de oppreſſis à iudicibus per Luc. in l. 2. verſ. ſed an poterunt. C. de luc. aduocat. lib. 12.* De Bottis.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HOc capitulum à Carolo II. prius editum à Roberto confirmatum videtur continere iuriſdictionem alterius officij, quàm magiſtri Iuſtitiarij, dum in §. de cauſis verò feudorum, & in §. item audias, & in §. ſententijs videtur conſtituere iuriſdictionem ſupra magiſtrum iuſtitiarium, & ſic foetaſſe congrueret titulo de officio Sacr. Concil. nos tamen hic collocauimus reſpectu aliorum, quæ in hoc capit. continentur, quæ poſſunt ſeruari per Magnam Curiam, & præſertim reſpectu §. ita tamen, de quo diximus ſupra in conſtit. Magiſter Iuſtitiarius, & §. nam de cauſis ad præmiſſorum, de quo diximus in conſtit. ſtatuimus, vt Magnæ Curiæ.

Iuſtitiarij, & Capitanei Prouincias viſitent. h. d. Tap.

IMPER. FREDER.

τ CApitaneorum antem, & τ magiſtrorum Iuſtitiariorum officium tale erit: τ circuire prouincias ſibi decretas, & in dies ſolennes Curias in locis, & terminis, prout ea melius videbitur expedire.

Iuſtitiarius cognoſcat de delictis per Comites, Barones, & vniuerſitates, ac in præſentia eorum commiſſis. h. d. Tapia.

§ Cognoſcere de magnis maleficijs, videlicet, per vniuerſitates locorum, Comites, & Barones publicè perpetratis. Super illis etiam maleficijs cognitionem ſuam impartiri debebunt, quæ præſentibus ipſis in locis, vel parum ante aduentum ipſorum contigerit perpetrari. Vt tamen ſi regionum Iuſtitiarij ſint præſentes, canſas ipſas per eos ſine mora qualibet audiri iubeant, & finiri. Abſentibus autem Iuſtitiarijs, ſi periculum euidens in cognitionis dilatione præuiderint, conſequentes audiant, & diffiniant quęſtiones. Alioquin nõ officialium ordo ſeruetur ad Iuſtiarium primum:

deinde

deinde ad magiſtros Iuſtitiarios, & demum in defectum omnium ad magnam Curiam noſtram volumus proclamari.

Appellationes à ſententijs inferiorum iudicum ad Iuſtitiarios deferri mandat Imperator, nec permittant ipſo extra Regnum de gente vaſſallos ab actoribus defatigari appellatione ad Imperatorẽ interpoſita niſi ipſis condemnatis. h. d. Tapia.

§ Appellationes à ſententijs inferiorum iudicum ad ipſos volumus interponi: & ab ipſorum ſententijs ad noſtram audientiam prouocari. Ex generali etiam commiſſione noſtra ſpecialiter eis facta committimus magiſtris Iuſtitiarijs antedictis, vt nobis circa Imperij noſtri partes extra Regnum agentibus. appellationes à ſententijs Iuſtitiariorum, ſeù quorumlibet inferiorum iudicũ ad noſtram audientiam interiectis, ipſi ſuſcipiant, & prout viderint de iure, decidant. Ita quod nulli noſtrorum fidelium liceat occaſione appellationis ad auditorium noſtrum factæ aduerſarios ſuos extra Regnum expenſis, & laboribus fatigare: Niſi forſitan ſuper crimine læſæ maieſtatis, vel ſuper

ANDRAEAS DE ISERNIA.

C*Apitaneorum*. Gloſſator non habet hunc ordinem in gloſſis ſuis: Sed ego proſequor ordinem libri mei, & hæc conſtitutio eſt de nouis, & plena additionibus.

Et

Et iudices ſolennes. Curia in locis, &c. Hæc eſt quædam noua conſtitutio, quæ incipit, & ſi generalis cura nos aduocet, &c. quæ bis in anno curiam ordinat congregare, exprimens

loca,

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

AFflictus hanc conſtitutionẽ, quia longa eſt non ſummat, nos autem, vt clarius pateat, quod in ea dicitur per §§. diuidamus, eamq; gloſarunt optimè idem Afflict. & Foller. qua de re breuiter aliqua annotabimus.

1 T *Capitaneorum.* † Quærit hic Foller. de quibus Capitaneis intelligatur; & primo dicit poſt Afflict. intelligi de Capitaneis terrarum, vbi non adeſt Iuſtitiarius, ſubdit tamen poſtea loqui de illis, quibus prouinciæ decretæ ſunt ad malefactores perſequendos, quod rectius arbitramur, cum primus intellectus ſit omninò huic conſtitutioni contrarius, ex ijs quæ dicemus in verbo ſequenti.

T *Magiſtrorum Iuſtitiariorum*. Quærunt hic Doctores an hæc conſtitutio loquatur de magiſtro Iuſtitiario, qui præſidet in Magna Curiã, vel de Iuſtitiario prouinciali, & vt video Andr. hic tenet loqui de Iuſtitiario prouinciali, non autem de magiſtro Iuſtitiario Magnæ Curiæ, ſed contrarium tenent Afflict. & Foller. mihi tamen adhercre opinioni Andreæ viſum eſt ſemper tutius, & in hac præſertim re, cum citra eius eminentem doctrinam, eius antiquitas, quæ facit eum proximiorem Regni conſtitutionibus, facit quoq; peritiorem circa intellectum ipſarum, eo magis quia ſi inſpiciamus ipſius verba non poſſumus niſi de Iuſtitiarijs prouinciarum intelligere, primo dum nominat plures magiſtos Iuſtitiarios cum vnum tantum adeſſe in Regno, nemo neget, & ſic dum dixit in numero plurali de ipſis eſt intelligendum. Secundo dum dixit decretas ſibi prouincias, quæ verba nullam tergiuerſationem patiuntur, nam verbum prouincia iuxta huius Regni tylum intelligitur de vna ex duodecim Regni prouincijs. Tertio cõuincitur ex conſtitutione Iuſtitiarij non per calendas ibi *Ciuitates, & loca ſuarum iuriſdictionum continua diſcuſſione perquirunt prouincialium diſpendijs*; nec refragatur, ſi dicat hic appoſitum eſſe nomen magiſtri, quod ſoli Iuſtitiario Magnæ Curiæ competit, nam reſpondetur id eſſe poſitum ad differentiam Iuſtitiariorũ Regionum, prout hac eadem conſtitutione docemur, nam quemadmodum genus predicatur de pluribus ſpeciebus, ita ſpecies de pluribus indiuiduis, & propriè in conſtitutione Iuſtitiarij per prouincias, & Iuſtitiarij non per calendas, & Iuſtiriarij nomen, & normam nõ additur nomen Magiſtri. Neque refragantur allegata per Afft. in hac conſtitutione quæ maiorem lucem de hac re non tradit, nam quod in ea de curijs habendis in ſtatutis locis traditur, non deducit neceſſario, vt id fiat per Magiſtrum Iuſtitiarum, cum ſufficiat id fieri per Iuſtitiarium prouinciæ.

T *Circuire*. † Ad Præſidem igitur pertinet pacatam habere prouinciam, eamq; malis hominibus purgare iuxta præceptũ Vlpiani in l. congruit ff. de officio Præſid. quod vt facilius atque iuſtius fieri poſſit id non per alios, ſed per ſe ipſum fieri conſtitutio iſta præcepit, quod quam bonum eſſet exclamant

hic

hic Afflict. & Foller nec ſcio qua de cauſa id fuerit immutatum, audiui tamen id accidiſſe propter oppreſſiones populorum, quos iſti prouinciarum Præſides defatigabant. Sed bone Deus, cur optimæ prouiſiones ſunt tollendæ propter malos miniſtros, quos ſi vellent Principes inuenire bonos, inuenirent equidem, ſed boni qui par lucri percipiunt ex officijs defatigantur, & tædio affecti rerum publicarum curam relinquunt, ideoq. ſæpe ſæpius Illuſtriſſimorum Viceregum memoriæ tradidi, vt ad viſitandum Regnum prudentes, grauoſq; miniſtros mitterent, vtq; prouinciarum Præſides optimos deligerent; qui prouincias circumeundo pacatas redderent, quod admonuit Io. Vinc. Anna ſingul. 155.

T *Magnis maleficijs*. Ex hoc tex. colligitur † magnum eſſe malum, quod committitur à perſonis potentibus, cum & Baronum, & Comitum, & vniuerſitatum delicta magna vocentur, ad quod facit quia quemadmodum † dicitur atrox iniuria, quæ fit officiali, & perſonæ potenti, & quæ fit à multitudine hominum, vt tradit Vlpia. in l. prætor edixit §. quod autem prætor ff. de iniur. quod explicuit Maran. in 6. part. tit. de inquis. num. 65. ita dicitur magnum delictum, quod ab ipſis cõmictitur Grammat. decif. 23. num. 14. 3

4

Ad † quod ponderatur dictum Dauidis pſal. 50. dum ad Deum loquens magnam petit miſericordiam dicens miſerere mei Deus ſecundum magnam miſericordiam tuam? Nam cũ ab ipſo patratum fuiſſet delictum qui erat Rex, magnũ quippe erat, & magna indigebat miſericordia: quod etiam arguitur ex verbo publicè, nam crimen notorium eſt exceptuatum, & dici poteſt magnum, ad quod faciunt quæ tradit Foller. in prax. verb. item quod fuit notorius delinquens. 5

T *Perpetratis* Hic tradunt Afflict. & Foller. neceſſarium eſſe, vt conſtet de iſta qualitate, quæ fundat iuriſdictionem † ſic etiam dicimus in crimine aſſaſſinij, in quo eſt neceſſarium, vt Iudex ad fundandum iuriſdictionem in clerico probet qualitatem. Sed dubium eſt an hæc qualitas debeat plenè probari, & ſic homicidium eſſe commiſſum mediante pecunia, in quo dic ſufficere id probare legitimis argumentis, hoc eſt inditijs indubitatis, nam lex contenta eſt ijs probationibus, quæ poſſunt reperiri in eo delicto, cum igitur huiuſmodi delicta non niſi occultè committantur, recurrimus ad coniecturas, vel argumenta, & in tantum eſt hoc verum, vt ſi non fuerit plenè probata per legitima argumenta hæc qualitas, poterit torqueri, vt tradit Capyc. decif. 155. in fine, & facit quod hic tradit Afflict. num. 50. vbi inquit hoc debere conſtare ſummariè, non enim requiritur ſolemnis probatio, ſed quælibet ſufficit. 6

T *Præſentibus*. Ad hoc facit etiam lex prætor edixit §. fin. ff. de iniur. ibi, *tempore ſi in ludis, & in conſpectu prætoris*, itẽ notorij ad quod vide Foller. vbi ſupra.

Hh Et

Digitized by Google

eo crimine, de quo condemnatus vitam, vel membrum amitteret: vel forſitan exularet, aut exilij iudicio ſtatum, aut omnia bona ſua, vel maiorem partem ipſorum, deberet amittere condemnatus, appellationes ad nos contingeret interponi: tunc enim in electione eſſe volumus appellantis, vtrum ad præſentiam noſtram adire voluerit, vel cupierit ipſorum iudicium experiri.

Iuſtitiarius prouinciæ poteſt inquirere cõtra iuſtitiarios, & alios officiales hic nominatos eorumq; defectus ſuppleat. h. d. Tapia.

§ Querimonias etiam quæ fient contra Iuſtitiarios regionum, Secretos Cameræ, Caſtellanos, Procuratores Demaniorum noſtrorum, & alios officiales audient, & ex officio ſuo ipſorum exceſſus, & negligentias puniant, & interdum defectum eorum, iuxta ſubſcriptam formam, prout expedierit, ſupplere procurent.

Specialiter autem ſi Caſtellanos, vel Procuratores Demaniorum, ſeu animalium noſtrorum, & cuſtodes defenſarum noſtrarũ, inueniunt per fraudem, vel manifeſtam negligentiam malè ſibi commiſſa tractaſſe: ipſos capiant de perſonis, & nobis ſignificent tranſgreſſionem ipſorum, vt inde fieri mandemus, prout noſtro beneplacito reſidebit. Vt tamen Caſtellanos de noſtra conſcientia deſtitutos de caſtris non amoueant ſine cauſa, quorum aliquem, qui ſe ex prædictis cauſis remouere contigerit, per eoſdem remoti delictum, & ſubſtituti nomen nobis ſignificent ſeriatim, vt de ſubſtituto ipſo, aut de ſubſtituendo alio mandatũ de ſerinio conſcientiæ noſtræ procedat. Induſtriã, ſolicitudinem, & diligentiam Caſtellanorum noſtrorum, quæ in conſeruandis, & medicandis caſtris, & demanijs noſtris habuerint, per ipſos celſitudini noſtræ frequentius volumus intimari, vt quemadmodum iniuſtos, & iniquos pęnis affici, ſic bonos, & iuſtos Imperialibus pręmijs uolumus decorari.

Prohibet magiſtratus munera accipere, & iuſtitiam per gratiã, aut odium detrahentibus pænam imponit. h. d. Tapia.

§ Prædictis præterea magiſtris Iuſtitiarijs, & Capitaneis noſtris iniunximus, vt ſi inuenerint aliquem officialium noſtrorum per gratiam, aut odiũ manifeſtum, iuſtitiam detraxiſſe: ſeu pecuniam, ioiectas, ſeu canes, aut accipitres, aut aliquid aliud, præter eſculentum, aut poculentum, quod ad plus duobus diebus ſemel in anno tantum, ſibi ſufficiat recepiſſe, vt tamen à litigantibus nihil omninò, nec eſculentum recipiat, ſi de iuriſdictione ſua ab aliquo litigante receperit, cum infamia priuatus officio, per ipſorum bonorum ſuorum infiſcationem mulctetur. Cæterum ſi de alijs

ANDRAEAS DE ISERNIA.

loca, tempus, & modum Curiæ faciendæ, qui & quot intereſſe debent ordines querimoniarum, & coram quibus, & multa vtilia, quæ ſi ſeruarentur, bonum eſſet pro ſubditis, & pro regnante.

Parum ante aduentum ipſorum Non loquitur de magiſtro Iuſti. præſidente magnæ Curiæ, ſed de alijs diſcurrentibus, vt patet ex litera. Cum magna Curia vbi eſt præſens, de omnibus ipſa cognoſcit, & Iuſtitiarij ſilent. ſupra eo. l. honorem. & dictum eſt in l. ſtatuimus. Si vero magna curia exiſtente Neapoli, delinquat ibi Capuanus, vel contrahat, & recedat, & vadit Capuam, an accuſabitur in magna curia Neapoli de delicto, vel contractu Neapoli in ſua præſentia inito, & commiſſo? In contractu eſt opinio, ſicut no. ff. de iudi. l. hæres abſens. In delictis ſemper videtur gloſſari, quòd fiat remiſſio, & ſi ibi non inueniatur, in Anth. vt nul. iud. §. ſi verò. Vnde in delictis ſatis videtur quod ſic, & pro contumacia bannietur. In contractu verò cum illo temperamento, quod c. Rom. §. contrahentes. extra de for comp. pro contumacia in contractu non aſtringit perſonas, vt dicit Inno. ext. eo. cap. licet. & cap. dilecti. Item ſi promittat quis ſoluere in magna curia, compelletur ibi, ſi ibi inueniatur, non alibi, l. alibi. aliàs, non aliter. ff. de en. quod cer. lo. l. 1. & d. cap. dilecti. per Inn. niſi conueniſſet. vt etiam ſi eſſet alibi, conueniretur in magna curia, quia hæc renunciatio videtur valere, per ea quæ not. in gl d. c. dilecti. Item ſi opponatur ante litem conteſt. non contracti in magna curia Vicaria, vel huiuſmodi, non impediet conteſtationem, dicit Inno. in præd. c. Rom.

Appellationes. Loquitur de magiſtris Iuſtitiarijs diſcurrentibus, nam quando ad Principem appellatur, appellatio venit ad magnam curiam, & ſic ad magiſtrum Iuſtitiarium, qui præeſt magnæ curiæ. infra de appel. l. appellationum tempora. nam & aliàs ad magnam curiam † poteſt appellari à quorumcunque ſententijs, omiſſis medijs, ſecundum glo. infra de iud. per imp. cel. prom. l. cum noua. a iudicibus vero Baronũ, aut

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

Et inquantum Afflict. hic notat, quod ſupradiximus in conſtitutione honorem, quod vbi reſidet Magna Curia ſileat iuriſdictio retento intellectu ipſius, cum hæc conſtitutio loquatur de magiſtro iuſtitiario, dic contrarium collegi ex verbis ſequentibus dum in verſ. vt tamen declaratur, quòd ſupradixerat de cognitione criminum in aduentu ipſius iubendo id fieri abſentibus iuſtitiarijs.

Ad id verò quod Andr. hic tradit Capuanum, qui Neap. deliquit, ſi confugerit ad Ciuitatem Capuæ debere per eius gubernatorem remitti; dic id non procedere ex ratione quam Afflict allegat, quia ſemper debet fieri remiſſio ad locum delicti, nam iudices originis, & domicilij poſſe inquirere, etiam iure communi inſpecto contra ſuum vaſſallum delinquentem extra territorium receptiſſimum eſt, vt poſt Couarr. Sacrum Conſilium approbaſſe teſtatur Vincentius de Franch. deciſ. 66. ad quòd etiam faciunt tradita per Foller. in verbo audiantur excuſatores nu. 65. ſed alia ratione, † quia ex antiquiſſima obſeruantia receptum eſt delinquentes hic Neap. per Magnã Curiam cognoſci propter offenſionem, quæ videtur fieri tunc ſereniſſimis Regibus nunc Illuſtriſſimis Proregibus, quæ ratio impedit remiſſionem ad Barones quantumuis priuilegiatos, vt teſtatur Vinc. de Franchis deciſ. 129. 7

T *Proclamari.* † Hodie tamen hic ordo appellandi non ſeruatur, ſed poſt interpoſitam appellationem à ſententijs baronum in cauſis ciuilibus, vel ad regias audientias, vel ad magnam Curiam, vel ad Sacrum Conſilium ſolet appellari. In cauſis verò criminalibus, vel ad Regias Audientias, vel ad Magnam Curiam primum, demum verò ad Sacrum Conſilium ſolet appellari. 8

T *Proclamari.* De hoc diximus ſupra in conſtitutione ſtatuimus

non litigantibus, qui tamen de iuriſdictione ſua ſint officiales receperit aliquas res accepta Domino reſtituta, in quadruplum fiſco noſtro damnatur. Litigator autem qui iudicem aliquem dando corruperit, vel corrumpere promittendo voluerit, etiam ſi bonam cauſam habebat, in ipſa ſuccumbat. Hoc idem in eiſdem Capitaneis, & magiſtris etiam Iuſtitiarijs, ſi circa prædictam prohibitionem noſtram receperint aliquid, volumus obſeruari. Et vt in talibus quibuſlibet, vel omnibus delinquendi materia ſubtrahatur, edicimus, vt officiales cui in corruptelam ſui promiſſionem fieri contigerit, promittentis nomen, & promiſſionis etiam quantitatem, & modum nobis, vel alicui, per quem ad nos notitia perueniat, præcipimus nunciari.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

aut à Baronibus, aut in terris Demanij, ad quem appelletur, ſi ad Magnam Curiam non appellatur † dicitur plenè infra de officio magiſtri Ca.l officiorum.

† ADDITIO. *Vide Moder. in capit. Regni, plerunque, numero.12. cum ſequen. fol.* 156. De Bottis.

Querimonias. Nota, officialis factus de conſcientia, vt ille ſolus deſtruat, qui conſtruxit, hoc eſt quod dicitur. C. ſi aduerſus rem iudicatam. l.3. ff. de minorib. l. prætor. & l. minor.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

tuimus, quando ſcilicet gradatim ſit appellandum.

T *Deſatigare.* Non enim tenentur vaſſalli quærere dominum extra Regnum.

In hoc §. & in §. antecedenti videtur loqui de magiſtro iuſtitiario prout etiam dicit hic Andr. in verſ. appellationes.

T *Et alij officiales audiant.* Quia vt diximus ſupra in conſtitutione magiſter Iuſtitiarius Magna Curia cognoſcit de delictis officialium, quod vide inibi.

9 T *Capiant de perſona.* † Hoc fieri tunc debet cum de ipſorum fraude plenè conſtet, non enim debet ſuſpendi ab adminiſtratione officij, niſi plenè contra ipſum conſtet, vt poſt tradita per Vincentium de Franch. deciſ 8. diximus in conſtit. ſtatuimus in verb. ab adminiſtratione remotus.

10 T *Decorari.* † Hæc vera Iuſtitia eſt, vt Princeps bonos præmijs, malos verò debitis pœnis afficiat, & ò vtinam hoc Principes curarent, quia ſinè dubio optimi viri in Republica ad eam regendam reperirentur, & hoc eſt optimum munimen 11 † *iuſtitia enim* (vt inquit Plato Dionis propinquis epiſt. 7.) *ciuitates, ac reliqua omnia ſeruat, iniuſtitia verò peruertit, atque corrumpit.*

T *Gratia.* Diximus ſupra in rub. de offic. in Regno conſtit. officiales non debere vinci amore. aut odio, quod libro 6. de republ. c. 7. & 8. pluribus docuit Siman. & Afflict. hic latè proſequitur.

T *Eſculenta, aut poculenta.* De materia munerum dicemus infra in tit. ne official. mun recip.

T. *Corrumpere* Quæ ſit pœna iudicis corrupti, quæ vè illum corrumpentis, dicemus in conſtitutione corruptelæ ſub titulo de pœna iudicis, qui mal. Iudic.

Magna Curia Vicaria habet iuriſdictionem in toto Regno cognoſcenque de cauſis titulatorum, & Baronum Regni non obſtantibus exemptionibus à retro Regibus conceſſis, h.d. Tapia.

IOANNA II. Rit. 46.

IN primis, cum non humanæ conſtitutioni, ſed diuinæ potius inhærentes, vt in lege diuina ſcriptum nouerimus, Ita magnum iudicabis vt par uum, nec erit apud te exceptio perſonarum, noſtrarum conſtitutionum, & edictorum, & de certa noſtra ſcientia, motuque proprio, & matura noſtri conſilij deliberatione, iubemus, decernimus, volumus, & mandamus, quòd omnes Principes, Duces, Comites, & Barones, & alij ſubditi huius noſtri Regni, cuiuſcunque ſtatus, gradus, conditionis, dignitatis, & præeminētiæ fuerint, ac eius vniuerſitates Terrarum, ciuitatum, caſtrorum, & locorum quorumcunque huius Regni noſtri, ac homines ſingulares ipſarum & quoſcunque ſubditos, perſonas, ciuitates, terras, caſtra, & loca præſentibus pro expreſſis & ſpecificè ac ſingulariter declaratis haberi volumus, mandamus, & decernimus, quòd poſſint & valeant conueniri, accuſari, trahi, & euocari à quibuſcunque ipſos, & quemlibet ipſorum & ipſarum conuenire, citare, trahere, & euocare volentibus in prædictis noſtris Magna, & Vicariæ Curijs, & qualibet ipſarum, & etiam quod prædictæ noſtræ Curiæ, & qualibet earum poſſint contra tales prænominatos procedere ſiue per accuſationem, ſiue per denunciationem, inquiſitionem, & ex officio prout aliàs à iure, & regni conſtitutionibus, & capitulis declaratur, & permittitur, non obſtantibus quibuſcunque priuilegijs, & indultis prædictis vniuerſitatibus hominibus, & alicui ipſorum, & ipſarum de non trahendi, & conueniendis eiſdem in dictis Curijs conceſſis, ſiue pro claræ memoriæ dominum Regem Carolum II. Et dominam Reginam Margaritam proſſimos parentes, & Dominum Regem Ladiſlaum Reuerendiſs. fratrem noſtrum, ac per noſtram celſitudinem, ſiue per quoſuis alios illuſtres Regni noſtri prædeceſſores cuiuſcunque prætextu, etiam pro ſtatu Reipublicæ, & motu proprio, & conſiderationibus alijs quibuſcunque conceſſis, cum quibuſuis clauſulis derogatorijs, atiam ſi de illis, vel aliqua ipſarū eſſet hic de verbo ad verbum expreſſa mentio, & notitia facienda, ſeu totus illorum & illarum tenor præſentibus inſerendus. Quæ priuilegia & indulta & ipſorum tenores de dicta certa noſtra ſcientia, & proprio noſtro motu, ac plenitudine noſtræ dominicæ poteſtatis, cum dicti noſtri cōſilij deliberatione totaliter reuocamus ac annullamus, caſſamus, & tollimus, viribuſque & efficacia vacuamus, ac nullius eſſe roboris decernimus,

*ADDITIO. Familiaribus. *Iſtud de iure procedit. vide Pau. de Caſt. in l. de die, § fin. ff. qui ſatiſd. cog. cap. conſtitutus,*

vel vigoris: Exceptis dumtaxat familiaribus * noſtris, & commenſalibus domeſticis, & actu ſeruientibus qui in eiſdem Curijs nequeant citari, cogi compelli, aut quomodobet euocari.

tutus, de fideiuſſ. gl. in c. ſtatutum. § pen in ver. expenſas, de reſcrip. li. 6. Iaſ. in l. 1 col. 1 ff. ſi quis ius dicen. non obtemper. De Bot.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

ISTum Ritum exornauit optimè Proſper Carauita, deque ipſius materia diximus aliqua ſuperiori conſtitutione, quæ incipit Magnæ Curiæ noſtræ, & in prima conſtitutione huius tit. quæ incipit ſtatuimus, & hodie ſeruatur, nam ſiue in cauſis ciuilibus, ſiue in criminalibus conueniuntur barones, & magnates Regni in dicta Magna Curiæ Vicariæ: difficultas verò orta fuit reſpectu illorum, qui habent ſeptem officia Regni de qua concluſione, cum adhuc pendeat decíſio facienda in Sac. Conſ. reſpectu Magn. admirati nihil diximus, ſed ſi ante impreſſionem decidatur, aliqua Deo dante dicemus, & fortaſſe in tit. de offic. Magn. admirat.

CAROLVS II. Cap. 119.

Item ſtatuimus, quod magiſter Iuſtitiarij. Magiſtri Iuſtitiarij non debent facere mouere accuſationem priuatã per perſonerios, vel officiales eorum contra aliquem. Sed poteſtas benè auditur & recipitur.

Ibi,

ITem ſtatuimus, quod magiſtri Iuſtitiarij, & Iuſtitiarij regionum non faciant accuſationem calumnioſè moueri, vel fieri contra aliquos, quos criminoſos dicunt, vel aſſerunt per præſonerios, vel familiares ipſorum; ſed ſi aliquis eos legitimè accuſare, vel iniuriam paſſus, ſi crimen priuatum commiſſum dicatur, vel quilibet alius, qui de iure ad accuſandum admittitur, ſi crimẽ publicum fuerit, qui non ex ſuaſionibus alicuius, ſed proprio motu ad accuſandum ducatur, accuſationem eius recipiat, & in ea, iuſtitia mediante, procedat.

Ibi, *procedant in fine.* No. quòd officiales poſſunt cognoſcere de iniuria facta officialibus ſuis: Sed de iure cõmuni contra eſt, quia vſq; ad lit. conteſt. ff. de off. præſid. l. ſenatus. & l. qui iuriſdictioni. & in caſu iſto ex inquiſitione Iuſtitiarij. P. P.

Iubet Rex, vt Magiſter Iuſtitiarius, ac Iudices Magna Curia Vicaria in Prouincijs hic ſtatutis anno quolibet reſideant ad vindictam delictorum, tum officialium, tum etiam aliorum, h. d. Tapia.

CAROLVS II. Cap. 184.

INſuper ad fidelium. Iſtud cap. hodie nõ ſeruatur p Iuſtitiarios. Barth. de Capua.

INſuper ad fidelium eorundem ſtatum melius, & vtilius ordinandum, præſenti noſtra in perpetuũ valitura conſtitutione ſancimus, quòd magiſter Iuſtitiarius, & iudices Magnæ Curiæ ſex hebdomadarum ſpatio anno quolibet, in qualibet ſubſcriptarum Regni Prouinciarum per nos denuò diſtinctarum, videlicet, in toto Aprutio per ſe: In terra Laboris & Principatus per ſe: In Capitanata, & Baſilicata per ſe: In terra Bari, & terra Ydrunti per ſe, pro iuſtitia miniſtranda morentur Prouinciam diſcurrendo, ac inquirendo, & corrigendo Iuſtitiariorum, & cęterorum officialium, ac quorumlibet aliorum exceſſus: Et ſi Iuſtitiarios, vel officiales eoſdem viderint amouendos, id ſtatim nobis, vel locum noſtrum tenenti diſtinguendo particulariter omnia, quę inuenerint, contra illos ſcribere non omittant.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

EX hoc cap. ſumitur argumentum, quod conſtitut. Capitaneorum loquatur de magno Iuſtitiario ſecundum Afflictum, ſed hoc capit. poſſet ponderari in contrarium, quia ſi hæc fuit noua ordinatio non poteſt per iſtam nouam legem dici id fuiſſe ſtatutum in alia, eo magis, quia hic nulla fit mentio de conſtit. prout in pluribus capitulis ſolitum eſt ſaltim in genere. † Hodie verò nec Magna Curia, nec Gubernatores Prouinciarum circundãt Prouincias, ſed tantum Capitaneus Campaneæ proſequendo latrones, & diſrobatores ſtratarum, & licet viſitatio iſta per Mag. Cur. optima ratione ſit ſublata, ego tamen ſemper rogaui Illuſtriſs. Vicereges, vt per Regios Conſiliarios, ſiue Præſidentes Regiæ Cameræ (ſed iſtos prudentiſſimos) Regnum, ac præcipuè partes longinquas viſitarent, vt perterriti officiales baronum, & inferiores Iuſtitiam miniſtrarent, de quo diximus ſupra in conſtit. Capitaneorum. T *Iuſtitiariorum, & cæterorum*. Sicut enim in hoc Regno per conſtit. Capitaneorum, & per Cap. iſtud prouiſum eſt, vt officiales ipſius, tam per Magiſtrum Iuſtitiarium, quàm per Iudices Magnæ Curiæ Vicariæ viſitarẽtur, ita peculiari lege ſancitum eſt idem apud Hiſpanos tit. 17. lib. 2. ordinat. quod licèt hodie non ſeruetur, deberet tamen ſeruari, poſſetque id fieri abſque diſpendio, & labore ſi ad gubernandas Prouincias Regij Conſiliarij, & Præſidentes Regiæ Cameræ deſtinarentur, vel ſi vnus, aut alter ex dominis Regiam Cancellariam Regentibus tertio quoque anño Regni viſitationi præficeretur cum aſſiſtentia vnius ex iudicibus Magnæ Curiæ.

Ad delictorum punitionem, quæ grauia ſunt, vt hic exponitur, concedit Rex facultatem Magno Iuſtitiario, vt ad torturam procedatur contra delinquentes, etiam non datis defenſionibus, h. d. Tapia.

REX ROBERTVS Cap. 172.

*ADDITIO. Sceleratis & reprobis. *Adde quòd*

SI cum ſceleratis & reprobis, * quos notabiliter fama grauat, vel crebra commiſſio criminum dat inſignes latrones, pro eorum tali commiſſione, ſeu meritis non agitur ad vindictam, conſequens erit

quòd iſti ſcelerati ſunt per ciuitatem protrahendi, & demum ſuſpendendi: ita Luc. in l. 1. col. 9. C. de ſer. lib. 12. vide modum probãdi, quòd quis ſit famoſus, & publicus latro, per Andr. in c. 1. in ver. publici latrones, de pace tenen. De Bot.

Digitized by Google

erit viros tales ex impunitate cognoſcere, & noſtram Rempublicam cum noſtrorum nocnmento fidelium grauia T detrimenta ſentire. Sic igitur intellecto, quòd ſicut caſus accidunt, cauſęque ſuccedunt, multi de talibus delati, vel capti ad Vicarię Regni noſtri (cui pręſides) Curiam producuntur, & iam aliqui peruenerunt, contra quos tum propter varios in ſuis opinionibus intellectus, iudicum dictę Curię, tum propter alia, quę per aduocatorum aſtutias ingeruntur prępendia & anfractus, nou proceditur, prout decet, ad condignam & celerem vltionem: Mirari compellimur, & turbari, ſic ipſis deferendo maleficijs, de tam generali eiuſdem Reipublicæ derogatione, quę ſequitur non penſatur, ita quòd dum vni, vel pluribus de huiuſmodi ſceleratis, vt euadant, applauditur, toti vniuerſo quod lęditur derogatur. Verum attento quod ſcribitur, quia viam peccandi aperit, qui cũ poſſit cohibere, permittit, quod nobis non immeritò valeret impingi: Tibi, de cuius fide confidimus, de cuius zelo ad iuſtitiam, & odio ad ſcelera ineſſe ſperamus, de certa noſtra ſcientia, committimus vſque ad noſtrę beneplacitum maieſtatis, vt tu ſolus coutra quoſlibet notatos, ſeu deuuntiatos, aut infamatos, quòd ſiut diſrobatores ſtratarum, aut homicidę, fures, ſeu latrones inſignes, vel aliorum grauaminum labefactos infamia, cum delatione, vel ſinè delatione quacunq; , ad manus tuas quomodolibet venientes occaſione grauiorum criminum generaliter, & ſpecialiter poſſis iuquirere, & procedere contra eos, etiam quia iu talibus eſt ordo, T ordiuẽ non ſeruare, qui nullum iuris ordinem obſeruarunt. Sicut in promptu de criminoſis perſonis, & earum criminibus tibi conſtiterit per aliqua indicia, vocem, ſeu famam publicam, * aut per aliquos teſtes, quos tantum ad tui informationem recipere te volumus, parte non vocata, aut eorũ appellationibus, ſeu defenſionibus non admiſſis, iuxta tuum arbitrium, Deum tamen & iuſtitiam habendo præ oculis. Sic in promptu ad ſciendum de ipſis criminibus veritatem, eorumque complices, & fautores eos prout tibi videbitur ſubijcere valeas quæſtioui, ipſoſque pro exceſſu, & criminum qualitate punias rigorosè, quòd eis cedat ad pœnam, & alij terreantur exemplo, legibus, & conſtitutionibus, ac capitulis quibuſcunque his fortè contrarijs non obſtantibus, quoquo modo. In his enim tibi plenam poteſtatem meri & mixti imperij, ac arbitrium competens duximus concedeudum.

* ADDITIO. Famam publicam. *Iſta famoſitas ſufficit ad torturam, And. de Iſern. in c. 1. §. publici latrones, de pace tenen.* Pulueriuus.

Datum Neapoli, Anno Domini 1313. die 18. Iulij vndecimę indictionis, Regnum noſtrorum auno 5.

quo-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T DEtrimenta ſentire *Ciuitates enim*, (vt inquit Plato) lib. de Philoſophia, *tunc optime gubernantur, cum iniuſti dant pœnas*, & Cicero in Vatinium inquit, *vt medici membrum ſæpè putrefactum incidunt, atque in totum eradicant, ne aliam corporis partem labefactare, aut corrumpere poſſit, ſic neceſſe eſt, ſi rempublicam ſaluam eſſe volumus, vt perditiſſimos homines ex vrbe penitus extirpemus, ne corruptus, integro, violatus, caſto labem infringat*, & Vlpianus perbellè in l. congruit, ff. de officio præſidis ait, *congruit bono & graui præſidi curare, vt pacata, atque quieta Prouincia ſit, quam regit, quod non difficilè obtinebit ſi ſollicitè agat, vt malis hominibus Prouincia careat, eoſque conquirat. Nã & ſacrilegos, latrones, plagiarios, fures, conquirere debet; & prout quiſque deliquerit in eum animaduertere, receptatoreſque eorum coercere ſinè quibus latro diutius latere non poteſt* Ad quod plura etiam grauiſſimorum authorum congerit Siman. lib. 8. de republ. cap. 26. & optimè confert tex. c. negligentes 23. q. 2.

T *Ordinem non ſeruare*. Regula eſt, quòd de iure communi non poteſt deueniri ad torturam niſi facta prius litis conteſtatione, ac teſtibus, citata parte, repetitis, vt probat Bart. in l. ſi quis adulterium in princ. ff de adulter. & l. 1. ff. de quæſtio, immò & requirebatur publicatio proceſſus, vt dicit Barto. in l. vnius, & in l. fin. in fin. eod. tit. & Brun. de tortura pagin. 1. ſed hoc fuit correctum in hoc Regno per capit. iſtud quod gloſauit per optimè Ioan. Ant. de Nigris, qui erit videndus.

Sed inquãtũ ipſe plura dicit requiri ad hoc, vt ex proceſſu informatiuo poſſit ad torturã procedi, ea tamen omnia non re-
1 quiri † ad hoc vt ex proceſſu informatiuo poſſit ad torturam procedi, tradit Vinceot. de Franchis deciſ. 143. nu. 20. ſed tantum attenditur granitas delicti, qualitas perſonæ, & quod adſint ſufficientia inditia, vt ante ipſum tradit Afflict. deciſ. 391. nu. 10. & ita hodie ſeruamus, tam in Magna Curia, quàm in Sacro Conſilio, vbi tamen quis à decreto torturæ appellat ad Sacrum Conſilium diſcutimus grauitatem delicti, nec noo qualitatem perſooæ, ac ſufficientiam inditiorum.

2 Ad id verò, quòd Afflict. hic tradit, † an Princeps tollere valeat defenſiones, vide Vrſillum ad d. deciſ. 391. & Gram. voto 30. quòd autem hic Io. Ant. de Nigris dixit, Proregem poſſe inſerre torturam abſque inditijs ex cap. Regni in accuſatis, quòd eſt 147. in fine non admittimus, nam ibi nõ dicitur, quòd procedat abſque inditijs, ſed quod procedat alter, ac poſſunt procedere Iudices.

† Hoc autem, quòd diximus de torquendo reum ex proceſ- 3
ſu informatiuo apud Hiſpanos etiam vſitatum reperiã maioribus iudicibus, vt poſt Auend. in c. 16. prætor nu. 9. lib. 2. refert Azeued. lib. 4. nouæ recollect. tit. 10. lib. 3. nu. 16.

† Hanc eadem cõſuetudinem in Aetruria adeſſe, & in Ci- 4
uitate Lucana in cauſis à Republica delegatis teſtatur Ioſeph Ludouicus concluſio. 38. poſt illationem 96. verſic. etſi Princeps, & in Ciuitate Ferrariæ teſtatur Hyppol. Riminal. conſi. 290. ante num. 1. lib. 3. relati per doctiſſimum Farinac. in praxi crimin. tit. de indit. & tortura. q. 39. num. 30. & vide ibi multa per eum in num. 31. & ius commune in hoc malè ſeruari dicit Boſſius tit. de indicijs ante torturam oum. 127. & 128. poſt alios conſulentes.

Hac autem præheminentia vtuntur nunc † Regiæ Audien- 5
tiæ, quæ olim ipſam petebant ab Illuſtriſſimis Viceregibus, eiſque ad ſex menſes concedebatur, nunc autem ſicut ac Magna Curia ea vtuntur, vt dicit Carauita in rit. 259. oume. 10. & præſertim ex antiqua conſuetudioe in Prouiocia Calabriæ,
† quæ conſuetudo debet attendi, vt in l. fin. & ibi glo. in ver- 6
bo conſuetudine, C. de iniur. & in c. quam grauis de crimine falſi: dicitur enim altera natura & tribuit iuriſdictionem tam voluntariam, quàm neceſſariam, & ordinariam, etiam nõ habenti tex. in l. fin. & ibi glo. C. de emancip. liber. & l. viros, C. de diuerſ. off. lib. 12. Lucas de Penna, qui multa congerit ad propoſitum omnino videndus in l. miſſi opinatores col. 2. C. de exactoribus trib. lib. 11. & Sebaſtian. Vantius de nullit. ex defectu iuriſdictionis num. 4. & latius, ac ſubtilius Petrus Bellug. in suo ſpecul. rubr. 23. §. & quia quotidiana, vbi inter alia dicit vltra doctores vnam ſuam conſiderationem ex.

 l. ſe-

l.ſecularis,§.eſt quædam, ff.de extraord.crim.quòd conſuetu-
do etiam habet poteſtatem in ſanguine hominis.
Item habet locum diſpoſitio iſtius capituli etiam in illis
7 † Iudicibus, qui hanc præheminentiam non habent propter
criminis grauitatem, veluti ſi eſſet furtum noctis tempore cō-
miſſum magnę quantitatis, vel aſſaſſinium,& ſimilia nam pro-
cedi poteſt ex proceſſu informatiuo argum. eorum quæ tradit
Bal.in l.quicunque de ſeruis fugit. cum alijs adductis à Franc.
Bruno de inditijs 2.par.q.5.num.51.qui firmat, & tenet Iudi-
cem non teneri in ſindicatu ſi propter criminis immanitatem
proceſſit ad torturam ex proceſſu informatiuo, & quamuis
ipſe hoc affirmet intrepidè quando à reo non ſunt petitæ de-
fenſiones,quo caſu dubitari non poterat,ex quo de iure iudex
non tenetur nec neceſſitatur inquiſito non petenti dare de-
fenſiones,& copiam inditiorum, vt probat tex.in l.vnius,§.co
gniturum ibi *poſtulante reo*, ff.de quæſt. & firmat Iulius Clarus
in ſua praxi.§ fi.quæſt.49.verſ.ſed nunquid, qui allegat Blan-
cum dicentem ita communiter obſeruari in ſua pract. nu.102.
& repetit idem Iulius in quæſt.64.tamen Alex.conſi.65.lib.1.
indiſtinctè firmat talem Iudicem nullo modo teneri ſiue pe-
tantur, ſiue non petantur ab inquiſito defenſiones, & idem
etiam indiſtinctè conſulit Gram. conſil. crimin 40. hæc quæ-
ſtio fuit ventilata in Regia Audientia Principatus vltra dum
ibi eſſem Auditor,non tamen fuit deciſa meo tempore,dicam
tamen hic quæ tunc ad rem hanc collegi.
Quidam enim Capitaneus cuiuſdam terræ illius Prouinciæ
proceſſerat ad torturam cuiuſdam inquiſiti ex proceſſu infor-
matiuo non datis defenſionibus, nec impetrata licentia pro-
cedendi ex præheminētia M.C.V. à Collaterali cōſilio, vt mo
ris eſt, cum eſſet introducta cauſa in Reg.Aud. dubitabatur
an tortura illa eſſet valida, in quo pluribus motus rationibus
tunc dicebam nullam fuiſſe torturam: ideoque illi confeſſio-
ni ſtandum non eſſe tanquam inualidæ, ac vi tormentorum
8 extortæ. Dicebam primo † à tortura non eſſe incohandum,
quòd ſatis apertè iure conſulti ſtatuere in l.1.& l.maritus, ff.
de quæſtio.quod quidem. Iul.Clar.quæſt 64.verſ. dixi. intel-
9 ligit, vt abſque inditijs non torqueatur, † Secundo dicebam
inditiorum copiam eſſe concedendam reo antequam ad tor-
turam procedatur, vt eſt tex. in l. vnius, § cogniturum, ff.de
quæſt. l. 3. §. ſi ad diem, ff.de re milit. Clem. paſtoralis de re
iud.cap.1.de cauſ.poſſ.& propriet.dicit Tiber.Decia.in tit. de
quæſt.num.40 Hypol.in l.1.num.5.de quæſtio.in l.fin. nu. 14.
eod.tit. Alexan.conſil 65. per totum optimè Simancas contra
hæreſes tit.65.de tormentis nume.16 poſt Iaſ.conſ.175. Boſſ.
tit.de indit.& Alciat. lib. 8. parerg. & vide ad materiam plu-
res authoritates ibi, & Gand.tract.maleſ.nume.23. expreſsè
docet † defenſiones eſſe dandas antequam ad torturam de-
10 ueniatur,licèt Iulius Clar. vtſupra diximus quæſt. 64. verſ. ſed
quod ille, diſtinguat an petantur,& concedendas eſſe affirmat,
ſi verò non petantur, procedi poſſe ad torturam, quòd ante
ipſum docuit Egid. Boſſ.in tit.de indit.num.74. & ſeq. quam-
uis in principio teneat dandam eſſe copiam inditionum ante
torturam.
Tertio mouebar authoritate Iul.Clar.in praxi quæſt.55.vbi
11 † in confeſſione facta iuris ordine non ſeruato an teneat, di-
ſtinguendo reſpondet aut ſumus in ſpontanea,& tenet, aut in
tormentis extorta, & tunc, ſi non extant legitima inditia, &
ſeruata non fuerint ſeruanda talis confeſſio eſt ipſo iure nul-
la,nec poteſt confeſſus ex ea condemnari etiam, quòd in illa
perſeueret per glo.in l quæſtionis habenda,ff.de quæſtio.cum
ergo legitima indicia dici non poſſint quæ habentur ex dictis
teſtium parte non citata receptorum, ſequitur, vt nulla hæc
dici debeat confeſſa.
Quarto adducebam Alexan.dictum in conſil.65.col.1.vol.
12 1.quem ſequitur Hyppol.in §.conſtante,nu.26. † defenſionea
negari non poſſe cuiuſuis liberi arbitrij prætextu, quia cum ſit
de iure naturali tolli non poteſt, vt poſt Felyn.in cap. ex par-
te lo ſecondo,col.3.de offic.deleg.docet Ioan.Ant.de Nigria
in cap.ſi cum ſceleratis, nu.14.
13 Quinto adducebam de † ſtylo huius Regni (qui eſt in omni-
bus eius curijs) procedi non poſſe ad torturam niſi prius datis
defenſionibus, ideoq; nullam eſſe hanc torturam ſicut ſentē-
tia lata contra ſtylum nulla eſt, vt tradit Iaſ.in Auth. iubemus,
C.de iudit. Guid. Pap. deciſ. 292. Carau. Rit. 1, nu. 56. nā præhe-
minentia Magnæ Curiæ præterquam quòd ipſi tantum eſt cō-
ceſſa,& Regijs Audientijs, non poteſt extendi tanquam odio-
ſa, vt docet Ioan. Antonius de Nigris in cap.ſi cum ſceleratis
num.14.

Sexto,

Sextò. Ad fundandam hanc nullitatem adducebam Anto.
Gome.var.reſol.tom.3.cap.13.num.25.vbi quærit † an con- 14
feſſio in tortura legitimis inditijs non præcedentibus ſit vali-
da, in quo negatiuè concludit, inſert inter alias nullitates,
quòd ſi ex qualibet alia cauſa iniuſtè torqueatur ſemper con-
feſſio ratificata nulla erit. Reſpondit ad id quòd dicitur, quòd
confeſſio facta ſuper nullo,& inepto libello,& proceſſu eſt va
lida, vt in l.ſi confeſſus, ff. de cuſtod. reorum, quòd procedit
quando nullitas cauſatur ex defectu ſollemnitatis, ſecus ſi iu-
ſtitiæ partis, & perſonæ neque huic reſpon. refragatur. glo. in
§.fin.inſtit de obligat. in fi. vbi tenet, quòd ſententia lata ſu-
per inepto libello eſt nulla, quæ intelligitur quando nullitas
non poteſt ſaluari, & expelli confeſſione partis.
Septimo adducebam deciſionem in terminis Iacob.Beluiſ.
quem ſequitur Nig nume.44. qui voluit † confeſſioni rei, qui 15
ante defenſionē quæſtionibus fuit ſubmiſſus ſtandum non eſ-
ſe, nullumque robur ac vires confeſſionem habere, & quod
iſta confeſſio per torturam extorta non data copia reo, aut
eius defenſione recepta nulla ſit, immo reijcienda & exclu-
denda tanquam iniqua,& iniuſta nihilque ei noceat, dixit Si-
mane.contra hæreſes tit.65. de tormentis nume. 64. allegans
rationem; nam quicquid ex iniuria Iudicis manat, iniuſtum
eſt,& iniuſta cauſa permanet in effectu, neque ex iniuria ius
naſci poteſt, quòd deducit ex gloſ.& Doct. in l. pen. de quæ-
ſtio.Alex.conſ.1.lib.7.Brun.de indit.quæſt.5. nec refragatur,
quòd Iudex ſit puniendus pro modo damni, & culpa, vt ait
loc.cit. Siman.nu.21. nam (vt diximus †) ex iniuſtitia Iudicis 16
ius naſci non poteſt; neque eſt implicatiuum hoc vt Iudex pu-
niatur, & eius ſententia nulla ſit. Hæc tunc ſcripſi, quæ hic po-
ſui, quando tamen caſus acciderit cogitabimus.
Limita huius cap.diſpoſitionem non habere locū in † Nea- 17
politanis contra quos procedi non poteſt ex proceſſu infor-
matiuo ſtante gratia Regis Cathol. vt dicemus in cap. Neap.
ſequenti.
Et inquantum dicit hic Ioan.Ant.de Nigris num.50.† quod; 18
licèt poſſet ex proceſſu informatiuo torqueri, non tamen poſ
ſit repeti tortura, dic, quòd licèt hoc ſit verum, vidi tamen
practicari contrarium, & malè, quia, ſi tortura infertur pro-
pter inditia, hæc licèt grauia ſint cum probationes receptæ
fuerint parte non citata, quòd eſt de iure naturali, vt hic tra-
dit idem Io.Antonias de Nigris, Afflict. & Vrſill. locis citat.
hæc prima tortura videtur nimium eneruaſſe inditia, quæ ſinē
fundamentis ſunt recepta, ideoque nimium repræhendendi
ſunt ſeueri iſti Iudices; contra quos inuehit Hyppol. in ſua
praxi. §.expeditæ nume. 86.vidi tamen practicari,& hoc non
eſt à ſeueritate alienum, quod vna die torqueantur inquiſiti, &
ſequenti die continuatur tortura, quę potius dicitur continua-
tio, quàm repetitio, quo facto dari ſolēt defenſiones, vel habi-
litantur cum cautione de ſe præſentando nouis ſuperuenien-
tibus inditijs. hæc tamen omnia iuſto iudicantium arbitrio
relinquuntur, cum delicta ſint tam grauia, & tam frequentia,
vt uix.ord.ſeruari poſſit.

Neapolitani non poſſunt torqueri ex proceſſu informatiuo, h. d. Tapia.

REX CATHOLICVS.

Ex Cap. Neap. 27. Maij 1504. Cap. XXXV.

ITem atteſo in la gran Corte della Vicaria da vn certo tempo in qua ſe è vſurpata certa abuſione ſotto nome de preheminentia, per la quale indifferenter, in le cauſe criminale, per ſolo proceſſo informatiuo ſe è vſurpata certa abuſione ſenza altramente intendere le defenſione de la parte inquiſita, ſe ſole procedere à tortura, la quale coſa è contra ogni giuſtitia, Supplicano che de cetero non ſe poſſa per la detta gran Corte della Vicaria, ò altro Officiale procedere à tortura dè alcuno Gentilhomo, citatino, ò habitante in detta Città, niſi eo audito in ſuis defenſionibus, & con interuēto de tutti li Giudici, ò la magiore parte de eſſi. Pla. Illuſtriſſimo Domino Locumtenenti Generali, vt ſeruentur iura, conſtitutiones, & capitula Regni ſublato abuſu dictæ præheminentiæ.

REX

REX CATHOLICVS.

Ex Cap. Neapol. 5. Octobris 1505. Cap. 67.

ITem atteſo in la gran Corte della Vicaria, da vn certo tempo in qua ſe è vſurpata certa abuſione, ſotto nome de preheminentia, per la quale indifferenter in le cauſe criminali, per ſolo proceſſo informatiuo ſenza altramente intendere le defenſioni della parte inquiſita ſi ſole procedere à tortura, la qual coſa è contra ogni giuſtitia, ſupplicano, che de cetero non ſe poſſa per la detta gran Corte della Vicaria, ò altro Officiale de voſtra Catholica Maeſtà, procedere ad torturam de alcuno gentilhuomo, citatino & habitante di detta Città, niſi eo audito in ſuis defenſionibus, & excepto ſeruata la forma della ragione commune, conſtitutioni, & capituli del Regno, togliendo & penitus abolendo detto abuſo, & quando ſe procedeſſe ad dicta tortura in caſu permiſſo dalle leggie communi, conſtitutioni, & capitoli del Regno, & per la coſa eſſere aſſai proiudiciale, & inretractabile, nō ſe debbia procedere ſenza lo interuento de tutti li Giudici di eſſa Corte, ò della maggiore parte di eſſi. Placet Sereniſſimo Regi, quod ſeruentur iura conſtitutiones, & Capitula Regni ſublato dicto abuſu.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 HOc capitulum eſt hodie in viridi obſeruatia † non enim torquentur niſi præuia diſpenſatione Excellentiſſimi Proregis, fit autem hoc modo quando aliquis Ciuis Neapolitanus inquiritur de aliquo magno delicto, tunc fit relatio in Magna Curia per Commiſſarium cauſæ, & conſtito de inditijs ſufficientibus ad torturam interponitur tale decretum. in cauſa Regij fiſci cum tali de tale inquiſito de furto cum diſcaſſatione intus Ciuitatem, Magna Curia eſt voti extare inditia ſufficientia ad torquendum ſupradictum talem, poſſeque torqueri ex proceſſu informatiuo præuia tamē diſpenſatione Illuſtriſſimi & Excellentiſſimi Domini Proregis: hoc autem decretum conſignatur ſollicitatori fiſcali, qui illud aſportat ad dominos Regentes à quibus ſi videtur fit ordo pro expeditione literæ diſpenſationis, quæ ſubſcribuntur per omnes dominos Regentes, & per Illuſtriſſimum Viceregem, vidi tamen quandoque ex aliqua cauſa vrgenti procedi ad torturam cum ſola ſubſcriptione duorum ex dominis Regentibus, quod hodie fortaſſe cum ſint quatuor non ſufficeret, poſſent enim eſſe in pari voto, & ſic requireretur ſubſcriptio trium.

Sed dubium circa hoc ſit, an cum à decretis Magnæ Curiæ Vicariæ detorquendo appellatur ad Sacrum Conſilium ſi in cauſa alicuius Neapolitani fuerit dictum, quòd torqueatur, & obtenta diſpenſatio, † an Sacrum Conſilium ad relationem 2
Magnæ Curiæ poſſit cognoſcere circa validitatem decreti, tā de qualitate delicti, quàm de inditijs, in quo (vt refert Vinc. de Franchis deciſ. 143.) Illuſtriſſimus ille, & generis nobilitate, & prudentia in regendis populis Alcalanorum Dux, conuocauit omnes Conſiliarios, qui cum dominis Regentibus decreuerunt Sacri Conſilij partes non eſſe aliquid decernere ſuper qualitate delicti, an ſit tale, pro quo poſſit inferri tortura ex proceſſu informatiuo: ſed tantum cognoſcere ſi extant inditia ſufficientia, vel nè, quia ſuper qualitate delicti fuit cognitum iam per Collaterale Conſilium, & diſpenſatum per Proregem, & ita hodiè vidi ſeruari.

Sententia foriudicationis ſeruentur in arca cum duabus clauibus, quarum vnam teneat Regens Mag. Cur. Vic. alteram fiſci patronus. h. d. Tap.

PRAGMAICA VNICA.

De ſent. foriudicat.

CAROLVS QVINTVS, &c. Ad euitandum quæ per diuerſas Aduocatorum aſtutias ad differendum executionem iuſtitiæ aduerſus ſententias fuoriudicationum per Magnam Curiam Vicariæ latas obijci conſueuerunt, nè impunitas delictorum leneſcat, Innocentes pariterque releuentur, & iuſtitia ſuum debitum ſortiatur effectum, & calumnijs locus non relinquatur, hac præſenti lege in perpetuum valitura, ſancimus, decernimus, & ordinamus, vt hinc in antea quandocunque contigerit ſententiam foriudicationis pronunciari, ſententia ipſa cum proceſſu, & actis omnibus ex quibus fundata extitit codē die quo publicata fuerit, vel ſaltem die ſequenti ad plus deponi debeat per Magiſtrum actorum cauſæ in præſentia Magnifici Regentis Magnæ Curiæ vna cum interuentu fiſci patroni, in ſcrineo ſeu caſſia nouiſſime ad id deputata conſeruari in Archiuo eiuſdem Magnæ Curiæ cum duabus clauibus, quarum vna detineri debeat per Magnificum Regentem ipſius, & alia per Magnificum fiſci patronum, qui pro tempore fuerint ad hoc, vt quandocumque dubietas aliqua ſuper ſententia ipſa oriri contigerit, poſſit in promptu de rectitudine, & validitate ſeu nullitate ipſius ſententiæ, proceſſus, & actorum apparere, vt ſic facinoroſi debita pœna plectantur pro delictorum qualitate, & innocentes illæſi præſeruentur. quod ſi ſecus per ipſos Actorum Magiſtros factum fuerit, in pœnam priuationis eorum officiorum contraueniens incurrat, & in aliam noſtro arbitrio reſeruatam.

Dat. in Caſtronouo Neap. die 26. Auguſti 1541.
Don Pedro de Toledo.
Vidit Decolle R. & pro Protonotario.
Vidit Loffredus Regens.
Vidit Martialis Regens.
Martiranus Secretarius. In Cur. 9. fol. 109.
Et vide in Pragm. Magnifici viri. §. Præterea de contumacibus.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HAec prag. hodie non ſeruatur, † ſed Procurator fiſcalis a
habet librum, in quo notantur ſententiæ per commiſſarium cauſæ, quo facto ſententia extenditur per magiſtrum actorum,

Digitized by Google

actorum, & ſubſcribitur per Iudicem M.C.V. quorum vnus, qui eſt Commiſſarius diebus, quibus regitur curia accedit ad Tribunal, quod eſt in ſala Magnæ Curiæ, & ipſe legit ſententiam foriudicationis.

Plura de materia foriudicationis tradit Rouit. ad Rub. huius Pragmaticæ, & nos dicemus in tit. de foriudicatis.

Deſtinantur alij duo Iudices in M.C.V. & deſignantur quatuor pro cauſis criminalibus, & duo pro cauſis ciuilibus, & ſint annales, ac mutentur certo tempore hic ſtatuto, h.d. Tapia.

PRAGMATICA I.

De officio M. Iuſtitiarij.

CAROLVS QVINTVS, &c. Notum facere volumus, qualiter pro ſeruitio Cæſ. & Cathol. Maieſtatum celerique exequutione cauſarum omnium dictæ Magnæ Curiæ Vicariæ, & bonæ iuſtitiæ adminiſtratione viſum nobis fuit, quod in dicta Magna Curia vltra quatuor Iudices, pro quolibet anno deputantur, & ordinantur in ipſa Magna Curia, debeant nouiter ad beneplacitum Cæſ. Maieſtatis, & noſtrum, ex nunc in antea deputari, & creari T duo alij Iudices, adeo quod ſint numero ſex Iudices quolibet anno, quorum quidem duo vacare debeant in T cauſis ciuibus & illarum expeditione, & alij quatuor in cauſis criminalibus, tali quidem declaratione, quod ſi quatuor Iudices in deciſione cauſarum criminalium grauium fuerint T diſcordes, in illis etiam interueniant, & interuenire debeant duo alij Iudices, & ſimiliter in cauſis ciuilibus ſi fuiſſent diſcordes dicti duo Iudices, interueniant in illis, & interuenire debeant dicti alij quatuor Iudices in ipſarum cauſarum ciuilium expeditione, videlicet, vnus, duo, aut tres, aut quatuor, prout viſum fuerit præfato Magnifico Regenti Vicariam magis conuenire rectæ expeditioni cauſarum, & illarum iuſtæ declarationi, qui Iudices debeant mutari T ſingulis annis, videlicet. Duo in T menſe Maij, duo in menſe Septembris, & duo in menſe Ianuarij, & ita ad vnguem & inuiolabiliter ex nunc in antea Cæſ. & Cathol. Maieſtatum nomine obſeruari volumus, & iubemus, & ſecus non agatur ſub ira Regiæ indignationis, & pœnam ducatorum auri mille cupiunt euitare; in quorum fidem præſentes fieri fecimus Cæſ. & Cathol. Maieſtatum ſigillo impreſſas. Datum in Caſtello nouo Neap. die 22. mēſis Ianuarij 1534.

Don Pedro de Toledo.
Vidit Decolle Regens.
Vidit Loffredus Regens.

Dominus Vice Rex Locumtenens generalis mādauit mihi Bernardino Martirano. In Curiæ pri. fol. 54.

CAROL. TAP. REG. CONS. ANNOT.

T 1 DVo alij Iudices. † Erant enim quatuor, vt hic dicitur, & habetur in conſtitutione ſtatuimus, ſunt autem hodie decem, vt diximus in dicta conſtitutione, vbi vide.

Iſta pragmatica eſt poſita ſub titulo de Officialibus in Regno noſtro conſtituendis nec curaui, & hic ponere cum ſit locus particularis, vſque facilibus reperiatur.

cus

T *Cauſis ciuilibus.* De hac diſtinctione iuriſdictionis ciuilis, & criminalis diximus ſupra in ritu ſecundo ſub tit. de offic. in Regn. conſtituen.

T *Diſcordes.* Hoc etiam ſeruatur hodie, nam ſi ſunt in paritate, vel diſcordia vocatur vnus ex Iudicibus M.C.V.

T *Singulis annis.* Hoc à multis non eſt ſeruatum, † ſed per duos annos exercent officium Iudicis: vidi tamen Illuſtriſſimum Ducem Oſſunæ, qui ſtatim completo anno mutauit vnum ex iudicibus M.C.V. quia minus grauiter ſe gerebat in adminiſtratione officij prædicti; & audiui, Illuſtriſſimum Ducem de Alcalà idem feciſſe cum alio Iudice; Veritas eſt igitur, vt per biennium ſit ſolitum, aliàs qui mutatur non caret aliquali nota. Vidi etiam Illuſtriſſ. D. Comitem Mirandę ſolitū ꝑ quatuor annos aliquos Iudices in adminiſtratione relinquere, ſed ni fallor & rectius, & minus graue eſt ſingulis duobus annis eos mutare, eſt enim officium Magnæ Curiæ Vicariæ tanquam lapis qui dicitur Index, vulgo de paragone; qui enim in vtriuſque Magnæ Curiæ Vicariæ officio benè ſegerunt, abſque dubio erunt optimi Conſiliarij; ideoque à Magnis viris accepi, quod & ipſe aliquibus Proregibus tradidi, optimum fore, ſi antequam vel Prouinciarum Auditores, vel Aduocati promouerentur ad Sacrum Conſilium, vel ad Regiam Cameram; exerceant vel vtrumque officium, vel alterum ex eis, & me experientia docuit id multum negotiorum expeditioni conferre: ſicut & multum etiam, atque multum confert ſi ſaltim Auditoris munere in vna ex Regijs Audientijs fungantur. a

T *Menſe Maij.* Hoc etiam non ſeruatur, quia mutatio fit quando Proregi videtur, ſed debet haberi ratio, vt non mutentur omnes vno, eodemque tempore; ſed maneat ſemper aliquis ex ijs, qui experientiam habeat tribunalis.

EX PRAGMATICA XXXIX.

De officio M. Iuſtit.

5 Y Paraque los Iuezes de la gran Corte no eſten mas tiempo en la adminiſtracion de dichos officios delo que eſti proueido por Capitulos del Reyno: Mandamos que a quellos ſe guarden, y conforme à ellos tengan el ſiudicado.

Iudices Magna Curia Vicaria congregentur hora 19. Tapia.

IOANNA II. Rit. 12.

ITem quòd de pulſatione campanæ, fienda in decimaoctana hora in ſancto Laurētio, & quòd Iudices, & alij Officiales ipſius Curiæ ſint ſimul congregati in hora vigeſimanona, &c.

Hoc eſt immutatum, vt infra in Prag. ſeq.

Dux de Alcalà mandat ſeruari Pragmaticas à retro Regibus, & Proregibus editas. Tapia.

PRAGMATICA IIII.

De officio M. Iuſtitiarij.

PHILIPPVS Dei gratia Rex, &c. Decet iuſtum Principem, cui iuſtitiæ adminiſtratio, & Regni Regimen eſt commiſſum, pro Dei Optimi Maximi ſeruitio ſubiectorumque commodis, id primum curare, vt ea, quæ à prædeceſſoribus Regibus, & Vice Regibus pro recto iuſtitiæ cultu in vnoquoque Tribunali conſtituta, & ordinata ſunt, quæque ſeruari conueniat, modis omnibus obſeruentur, Deinde ſi quid ex varietate temporum, &

ipſa

Digitized by Google

ipſa rerum experientia augeri, minui, in totumue tolli, aut nouiter prouideri viſum fuerit oportere, vt ei rei accuratè, & opportunis remedijs conſulatur. Cum itaque nos Catholici, & Sereniſſimi Regis PHILIPPI iuſſu ad huius Siciliæ citra Farum Regni fines nuper ingreſſi recollectis, & mandato noſtro viſis omnibus Pragmaticis, Conſtitutionibus, & prouiſionibus, tum à Rege Ferdinando primo, & inuictiſſimo CAROLO Quinto feliciſſimæ memoriæ, atque huius Regni Viceregibus promulgatis, & pro cultu, & recta adminiſtratione iuſtitiæ in Tribunali Magnæ Curiæ Vicariæ editis, tum etiam à Regentibus, & Iudicibus eiuſdem Magnę Curię, non ſine magna animi moleſtia audiuerimus quam plures ex prouiſionibus prędictis ex temporum inſtabilitate, perſonarumque mutatione, dum ſeruari deberent, obſeruari deſijſſe, quaſdam vero, vt experientia docuit, vel ſuperfluas, vel diminutas extitiſſe, vt ſic in quandam quaſi confuſionem ſit itum, & quid ſeruari vel non ſeruari deberet à pluribus etiam ignoraretur, pleroſque etiam abuſus ex temporum mutatione, & hominum fortaſſe malitia inſurrexiſſe, quos extirpari, & nouis coerceri prouiſionibus pro bono publico congruit. Volentes huic rei ſalubriter, &, vt par eſt, prouidere, cum ab eodem Tribunali dū rectè gubernatur, tribuatur vnicuique ius ſuum, proborum quies, reproborum punitio, ac Regni totius tranquillitas oriatur, ex certa noſtra ſcientia, & matura penes nos adſiſtentis Collateralis Conſilij deliberatione, eas omnes renouari iuſſimus, atque in vnum compendium, ſub congruis titulis, & rubricis reduci, & ordinatum reponi, ſuperflua reſecantes, diminuta ſupplentes, & vbi nouo opus fuerit remedio prouidentes, vt paſſim in ſequentibus eſt videre. ſic enim eueniet, vt vſus temporum reuolutione ſublatus, ad priſtinam obſeruantiam reducatur, atque quid ſeruandum ſit omnes agnoſcant, ſublatiſque abuſibus, rectus iuſtitię cultus illęſus, incorruptuſque procedat.

CONSVEVERE Iudices Magnę Curię Vicarię, ob negotiorum multitudinem, mane ac veſperi accedere ad Palatium vbi Curia regitur, Ibique pro adminiſtranda iuſtitia pro certo temporis ſpatio permanere. De qua re à Sereniſſimo Rege Ferdinando primo, & ab Illuſtriſſ. Don Petro à Toledo plura expedita fuere capitula, & literę, quarum tenores inferius apponentur: Verum quia prędictę prouiſiones loquuntur etiam de Sigillo Iudicum apponendo in prouiſionibus, & quod vnus ex Iudicibus pro tractandis negotijs, permaneat in Sala Palatij cum hodie prouiſiones ſubſcribantur per Iudices, & continuò poſſit haberi aditus ad Iudices cauſarum ciuilium, qui ſeparati ſunt à Iudicibus cauſarum criminalium, non conuenit eas in hoc ſeruari. In ceteris vero, quo ad acceſſum Iudicum, & quo ad tempus, quo ibi manere debeant, inuiolabiliter cuſtodiri iubemus.

Iudices mane congregentur in Palatio Magnæ Curiæ, ſic & veſperi, & Perceptor notet tempus, quo aſſiſtūt, & tres horas de mane, & alias tres de veſperi adſiſtant, h. d. Tapia.

EX PRAGMATICA IIII.

De Officio M. Iuſtitiarij.

§. ITEM che li predetti Giudici della detta gran Corte, habbiano la mattina per tempo, & à bon'hora venire in eſſa gran Corte, & coſi anco dopò mangiare, è tenuta Corte non ſi partano ſubito, ma ſtiano à negotiare in eſſa gran Corte, e la mattina ſiano in Corte à vn'hora di dì, ſi come il Conſiglio, & ciaſcun di loro tenga il ſigillo con l'arme ſue proprie, acciò, quando ſi paſſa alcuna prouiſione, ſi poſſa conoſcere chi l'hà paſſata, & acciò in queſto non ſi commetta il contrario, ſe ordina al Precettore ch'ogni dì debbia fidelmente annotare ſe li detti Giudici oſſeruano il ſopradetto ſeruitio, & per quante hore ogni dì aſſiſtono in Corte.

ITEM per eſpeditione di litiganti, è più celere eſſecutione della Giuſtitia, ordiniamo che del continuo ciaſcun d'eſsi Giudici, & precipuè lo hebdomadario debbia ſtare in Sala, ad eſpedire le occorrenze, e gl'altri Giudici potranno ſtare in Camera à negotiare ſecondo che occorrerà il biſogno.

Don Petri à Toledo Prouiſio in anno 1538.

ITEM perche comple al ſeruitio di Sua Maeſtà, & buona adminiſtratione della Giuſtitia, che li Magnifici Regente, & Giudici di queſta gran Corte del continuo nel dì, & hore ſolite ſtiano, & amminiſtrano Giuſtitia nel Palazzo di queſta grā Corte doue confluiſcono i litiganti, & più commodamente ſi può procedere, vi dicemo, & ordiniamo, che da quà auanti tutti Magnifici Regente, e Giudici, debbiano in detti dì, & hore ſtare in detto Palazzo continuamēte, & oſſeruare l'ordine di Rè Ferrante Primo circa queſto, & ſi debbiano ogni mattina preſentare prima che ſia vn'hora di dì in detto Palazzo.

ITEM che detti Magnifici Regente, & Giudici debbiano ſtare giontamente nella Camera dell'Audientia la mattina, & vacare per tre hore alle facēde, & cauſe del Regio Fiſco, videlicet: Per due hore intendere, & audire il Magnifico Auocato, & Procurator Fiſcale nelle cauſe fiſcali, & non attēdere ad altro, & la terza per le cauſe delle parti, & principalmente in dare audientia all'Auocato, & Procurator de' poueri: Verum vno di detti Magnifici Giudici, à chi tocca l'hebdomada, debbia ſtare di continuo fuori in Sala, à eſpedire mandati, citationi, & altre coſe neceſſarie.

ITEM che ſi debbiano ſimilmente oſſeruare, & tenere ſimili ordini nelle tre hore della ſera, che vacano detti Magnifici Regente, & Giudici per la eſpeditione delle cauſe, videlicet. Che due hore ſtiano prima ſecretamente, & attendano à ſpedire le cauſe del Regio Fiſco, & vdire il detto Auocato, & Procurator Fiſcale, & terza hora in dare vdiēza alle parti, & all'Auocato, e Procurator de poueri, vt ſupra.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 *LA mattina per tempo.* † In hac pragmatica non declaratur tempus quo aſſiſtunt, ſed in ſequenti §. quod eſt D. Petri à Toledo ſtatuitur, vt per tres horas de mane, & tot alias de Veſperi maneant cauſarum expeditioni incumbentes; verùm, quia reſpectu hodiernæ practicæ aliquantulum confuſè loquitur iſta prag. dicamus, quòd hodie ſeruatur, & in quantum ad acceſſum de mane ad primam horam diei ſeruatur, quod hic dicitur; Item omnes Iudices tam ciuiles, quàm criminales per tres horas vacant in Palatio Magnæ Curiæ criminales in eorum aula, & ciuiles in alia, cauſarum expeditioni operam dantes, neque ſeruatur, quod hic dicitur in §. Item *per expeditione de aſſiſtentia* hebdomadarij in ſala M. C. veſperi autem Iudices criminales redeũt ſingulis diebus, præterquam die Mercurij, quæ eſt deſtinata relationibus faciendis in Collaterali Conſilio, ſic etiam non redeunt quando ſubſequitur feſtiuitas Pentecoſtes Aſſumptionis Beatæ Mariæ, Sancti Ioan. Baptiſtæ, & Sancti Iacobi Apoſtoli, & omnium Sanctorum, Iudices verò cauſarum ciuilium non redeunt, ſed per tres horas domi prouident incidentibus cauſarum, alijſque rebus ſummarijs.

Sed die lunæ redeunt veſperi poſt prandium, vt in Rit. 209. qui ſubſequitur, & die Veneris duo ex Iudicibus ciuilibus redeunt pro regenda Curia in ſala criminali cum aſſiſtentia Regentis Magnæ Curiæ, vel propter eius defectum vnius ex Regijs Conſiliarijs, qui aſſiſtunt in dicta aula cauſarum criminalium, & tandem non omittam, quòd Iudices criminales die Mercurij de mane tractant cauſas forjudicationum; die Iouis tam ciuiles, quàm criminales veniunt ad Sacrum Conſilium ad relationes faciendas, ciuiles in prima hora, criminales in duabus ſequentibus horis: & die Sabbati tam ciuiles, quàm criminales incumbunt viſitationi carceratorum.

EX PRAGMATICA IIII.

De officio M. Iuſtitiarij.

§. CArolus V. Magnifici Regente, & Giudici della gran Corte della Vicaria, Noi, vogliamo, & per la preſente ordiniamo, che ogni dì giuridico à vn'hora di dì à nõ mãcare, vi debbiate trouare in detta gran Corte, & in quella medeſma hora ci ſi habbia à trouare il Magnifico Auocato Fiſcale, & attendere all'eſpeditione della giuſtitia per tre hore la mattina. Et la ſera ſe ſarà d'eſtate dopò l'hora di veſpero, ſe è d'inuerno alle vint'hore tornarete, & attenderete per altre tre hore, & che ciaſcuno di ſi debbia dare vn'hora d'audientia al Magnifico † Auocato de' Poueri, & ſi debbiano ancora ordinare alli Maſtridatti, quali hanno d'andare nelle medeſime hore, à talche à vn'hora di giorno voi, e tutti li predetti nella medeſima hora ve ritrouiate in Vicaria, che coſi comple al ſeruitio di detta Maeſtà, e buona amminiſtratione della giuſtitia, & vogliamo che il predetto noſtro ordine voi predetto Magnifico Regente debbiate ad vnguem, & inuiolabiliter far eſequire, che tale è noſtra ferma, è determinata volontà.

Datum in Caſtronouo Neap. 9. Februarij 1534.
Don Pedro de Toledo.
V. Decolle Regens.
V. Loffredus Regens.
Berardinus Martiranus. In Cur. 2.

† *Aduocato de Poueri.* Hoc hodie ſeruatur, & ſolent Iudices cauſas Pauperum prima hora expediri, vt Aduocatus illorum poſſit alijs negotijs vacare.

Curia regitur de veſperi, nec banditur aliquis niſi vocatur per Tubittam. h. d. Tapia.

REG. IOANNA. Rit. 209.

ITem ſeruat ipſa Curia in ſero regi hora veſperorum vel de mane, nec poteſt aliquis condemnari, neque banniri, niſi primò vocetur alta voce per tubittam curiæ, vel alium loco eius in eiuſdem defectu, &c.

Hoc hodie non ſeruatur.

Duo Iudices qualibet hebdomada deſtinentur pro examinandis teſtibus, & illis cauſa omnes committantur. h. d. Tapia.

REG. IOANNA. Rit. 83.

IN primis, qualibet hebdomada eligantur duo ex iudicibus dictæ curiæ, qui iudices hebdomadarij nuncupentur: & facient audientiam in bancha de omnibus cauſis ciuilibus, & criminalibus, ordinarijs, & extraordinarijs occurrentibus in hebdomada ipſa, & infra. Et omnes cauſas ex eis, quæ committi ſolent, & debent iuxta ritum & obſeruantiam dictæ Magnæ Curiæ, ipſis duobus hebdomadarijs committant, & examinationes teſtium, & alia hebdomada ipſarum cauſarum conſimilium occurrentium ipſis iudicibus, vel hebdomadarijs applicentur.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

IſTe Ritus non ſeruatur, † ſed Regens Magnæ Curiæ Vicariæ committit cauſas omnibus ad libitum, & abſque alio ordine, quod tamen informatione indigeret, ne inter collegas oriatur inuidia committendo cauſas non per æquas portiones, id tantùm Regentis arbitrio relinquendo, vt illam cauſam poſſit, cui melius videbitur, committere. 2

Quæ circa vota proferenda, ipſorumque propalatione, cauſarum expeditione, eorumque executione ſtatuta ſicut ſeruentur illeſa. h. d. Tapia.

AD PRAGMATICA V.

De officio M. C.

CVmque circa vota, & decreta, quæ pro expeditione cauſarum, per eoſdem Iudices proferuntur, & eorum executione, & propalatione promulgatæ fuerint à Carolo V. Inuictiſſimo Imperatore, Illuſt. Don Raymondo de Cardona, & Illuſt. Don Petro à Toledo Viceregibus, Pragmaticæ, & capitula, decernimus, & iubemus, quod ad vnguem ſeruentur, ſed dum in capitulis Don Petri ſtatuitur quod in votando, interueniat Procurator Fiſci,

ſei, quodque Liber decretorum ponatur in Bancha cum duabus clauibus, quia neutruſſi ipſorum vſu eſt receptum, & Decreta Iudicum, poſtqnam ab eis ſubſcripta ſunt, ſtatim partibus intimantur, & omnibus innoteſcnnt, propterea in ijs tantum non conuenit obſeruati, ſicut hodie non ſeruantur.

Vota proferantur audito Fiſco, omneſque Iudices ſubſcribant ſe, & diſſentientes in libro particulari vota deſcribant. h. d. Tapia.

EX PRAGMATICA V.

De Officio M. C. V.

§. ITem che detti Magnifici T Regẽte, & Giudici debbiano diſcutere, & votare ſecretamente, & gintamente, & non ſeparatamento l'vno dall'altro, maſſime nelle cauſe criminali, & tangenti il Regio Fiſco, con interuento del Magnifico Auocato, & Procuratore Fiſcale, ſi come è ſolito.

Item perche habbiamo prouiſto, & ordinato, ſi come per la preſente ordiniamo, & comandiamo, che tanto nel votare di dare li tormenti, come in tutte le altre coſe importanti interuengano tutti li Giudici, ò la maggior parte di loro, & ſi voti ſecretamente, & ſi eſequiſca il voto, & parere della maggior parte, & nelli Decreti ſi ſottoſcriuano tutti, ſecondo è determinato, tanto quelli che ci concorreno, & poſſa ciaſcuno poner il ſuo voto à parte nel Libro, come è ſtato ſempre coſtnmato, & che non ſia perſona alcuna, che preſuma quelli riuelare, ſenz'ordine di tutti, & l eſequire di detti Decreti, ſi faccia per chi ſarà ordinato.

§. Item ſi debbia attendere, & oſſeruare l'ordine ſolito di ſcriuere delli Decretl, & voti giuntamente nel Palazzo della gran Corte della Vicaria, & ſecretamente, & notarſi in Libro, qual Libro ſi debbia tener in Banco deputato à queſt'effetto, con due chiaui, vna dell'Attuario, che ſcriue, & l'altra del Magnifico Regente, & quelli voti s'habbiano da ſcriuer per quel Maſtrodatto, che fa il meſe.

Caſ. Maieſt. in anno 1539.

MAndamus qnoque, quod Decreta de torquẽdo, quæ per Iudices dictæ Magnæ Curiæ, aut aliorum Tribunalium fiunt, per omnes Iudices, vel per maiorem ipſorum partem ſubſcribantur, alias executioni demandari non poſſint, & quod in dictorum executione, duo Iudices ad minus ex his, qui votarunt, interuenire teneantur, & hoc intelligatur, ſi Tribunali, in quo executio facienda eſt, tot Iudices reperiantur, qui quidem videre debeant, ſi iuxta ordinem Decreti, & indiciorum mẽſuram, & qualitatem, Decreta ipſa executioni demandantur.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

† REgente. Hoc hodie non ſeruatur, † ſed vnus ex magiſtris actorum cauſarum ciuilium, quolibet menſe habet curam ſcribendi vota ſententiarum, & ea ſubſcribi faciendo ab omnibus iudicibus: ſicuti etiam Actuarius Criminalis habet onus ſcribendi vota Decretorum criminalium, & hoc reſpectu votorum cauſarum criminalium: quo verò ad cauſas ciuiles, magiſter actorum cauſarum ciuilium curam habet ſcribendi vota tam ſententiarum, quàm decretorum.

Liber votorum Magnæ Curiæ Vicariæ ſeruatur cum duabus clauibus, & tempore, quo Iudices votant nemo aſſiſtat, hoc dicit Tapia,

EX PRAGMATICA XXXIX.

De Officio Magiſter Iuſtitiarij.

§. ITem paraque la giuſtitia ſe adminiſtre con mas ſecreto y autoridad, Mandamos qne no en bargante l'ordenado por el Viſo Rey Don Pedro di Toledo ſi conſerue el Libro di todos los votos que ſe deciden en el Tribunal de la Vicaria con gran ſecreto y vn lngar conueniente, ſerrado dos llaues, vna dellas quales aia da tener y renga ſiempre el Regente la Vicaria, y la otra vaya per meſes repartida entre los Iueczes, de manera que cadauno la tenga vn mes, y prohibimos y ordenamos que ni el Maſtredatta, nè otra perſona alguna, que non deua eſtar preſente, interuenga al votar y que ſcriptos que ſe han los votos de vna cauſa ſe ayan de leer luego en preſentia de todos los Iueczes, paraque cadauno vea ſi ſe ſciuen conforme alo qne ſe ha votado.

§. ITem, que cõforme à lo proueido por el Viſo Rey Dõ Pedro de Toledo ſe note de palabra a palabra en el Libro delos votos de los Iueczes el decreto ò ſententia que ſe da por ellos, de manera que no ſe pueda perder, como alguna vez ha conteſcido.

Omnes Officiales Magnæ Cur. Vic. ſtatutis horis conueniant: Tapia.

EX PRAGMATICA VII.

De Officio Magiſtri Iuſtitiarij.

§. ITem, quod omnes Officiales dictæ Magnæ Curiæ in horis conſuetis & debitis, in dicta Magna Curia reperiantur, & ante horam Curiæ regendæ, iudices conueniant ſimnl per horas ad ad negocia expedienda pro conferendis proceſſibus, & negocijs maximè fiſcalibus expediendis.

Taſſatio expenſarum fiat per vnum ex Iudicibus Magnæ Curiæ Vicariæ. Tapia.

EX PRAGMATICA PREDICTA.

§. ITem, c'hanendoſi da far taſſamento di qual ſi voglia ſorte di ſpeſa di qualumque cauſa agitata in Vicaria, dette ſpeſe s'habbiano à taſſare per vno delli Gindici di queſta gran Corte, ſenza pagamento alcuno, & non per altri, come alias ab antiquo ſi facea.

Data Fiſco dilatione vota cauſarum criminalium publicentur. h. d. Tapia.

EX PRAGMATICA VII.

De Officio M. Iuſtitiarij.

§. ITẽ, acciò che le cauſe criminali non ſi ritardano, & gli inquiſiti nõ ſe habbiano cõ lungo

carcere

Digitized by Google

carcere à macerare, data dilatione al Fiſco à dire quello, che vorrà contra detti carcerati, li Giudici paſſata detta dilatione, debbiano votare, & vota, ea che ſarà la cauſa, il Regenre debbia eſſequire detto voto, poſtpoſta ogni tardità, eccetto quando foſſe cauſa coſi ardua & importante, che foſſe neceſſario conſultarſi con noi.

Iudices per Regnum euntes ad inquirendum contra aliquos nihil recipiant niſi vocauerint ad partium inſtantiam. h.d. Tapia.

§. ITem che il Regente, & Giudici, quando vanno ad inquirere, & proceſſare per lo Regno in alcuno delitto, conſiderato che ſono ſalariati dalla Corte, non poſſano, nè debbiano pigliar coſa alcuna delle giornate che vacaranno ✝ per loro ſalario, ma ſolo le ſpeſe, eccetto, che per quelli di che vacarãno alle defenſioni delle parti, delle quali ſi pagaranno il giuſto loro ſalario, & iuxta ſolitum & conſuetum.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

7 PEr loro ſalario. Quod in Pragmatica iſta diſponitur non ſeruatur, nam Iudices aut mittuntur ad inſtantiam fiſci, aut ad partium inſtantiam ſi ad inſtantiam fiſci tunc vltra ſalarium ſtatutum ſingulis annis, habent quoque ſalarium pro expenſis, licet non ad ſufficientiam, excreuerunt enim prætia rerum, & ſalaria adhuc aucta non fuere, aut enim ad inſtantiam partium deſtinantur, & tunc etiam certum habent ſalarium, vt in Pragmatica Comitis Mirandæ, quæ eſt ſecunda à nobis poſita ſub titulo de ſalario Official. & trigeſima. Tapia.

Iudices non expediant mandata de capiendo niſi viſa informatione. h.d. Tapia.

ITem, che neſſuno Giudice di queſta gran Corte habbia ardire, nè preſuma paſſare commiſſione alcuna ✝ de capiendo, ſe prima per eſſo non è viſta l'informatione pigliata contra di quello, che ſi hà da pigliare, & non ſi debbia ſtare à relatione d'altri, & coſi à queſto modo neſſuno indebitamente ſarà veſſato.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

DE capiendo. Hoc ſeruatur non ſolum in mandatis quæ per magnam Curiam, † ſed etiam quando per officiales Baronum expediuntur, mandara prædicta, vel contra contumaces, vel contra alios delinquentes, & imploratur bracchium Magnæ Curiæ, non enim Iudices prudentes impartiuntur niſi viſa informatione per illam Curiam capta.

Iudices M.C. non exeant ab hac Ciuitate inconſulto Prorege, idque fiat in cauſis magni momenti, nec aliquid, niſi ſalarium accipiant. h.d. Tapia.

REG. IOANNA II. Rit. vij.

ITem quòd nullus officialis debeat recedere de dicta ciuitate Neapolis, & extra ipſam ciuitatem ſe perſonaliter conferre, nec infra Regnum, ſinè expreſſa licentia Locumtenentis perita & obtenta prius ab eodem Locumtenente, ſeu Magiſtro Iuſtitiario, ſi perſonaliter eo tempore reſideret in prædicta ciuitate Neapolis.

Item quòd in dicta Curia nullus officialis poſſit per ſubſtitutum ſuum ſeruire, ſed debeat perſonaliter ſuum officium exercere.

Iſte Ritus cum ſequenti Pragmatica idem diſponunt. Tapia.

EX PRAGMAICA VII.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij.

PHILIPPVS II.

§. ITem, che neſſuno delli Magnifici Giudici di queſta gran Corte, poſſa, nè debbia andar fuori della Città di Napoli, & ſuo diſtretto, in cõmiſſione alcuna per qual ſi voglia cauſa, ſenza ſaputa & ordine noſtro.

Cæſ. Maieſtatis in anno 1539.

Item volumus, quòd in cauſis leuibus, modicæ importantiæ, Iudices Magnæ Curiæ Vicariæ, vel aliorum Tribunalium extra Ciuitatem Neapolis, cum ampliſſima facultate, vt aſſolet, non mittantur, ſed tantum in grauibus, magnique ponderis & momenti, in quibus de ordine, & mandato Proregis noſtri, & Conſilij Collateralis mitti debeant, eliganturque ad hoc viri honeſtatis, & bonæ conſcientiæ fama probati. Qui quidem nec ipſi, nec eorum, aut domeſtici, aut miniſtri rem aliam cuiuſcumque generis aut qualitatis, etiam à ſponte offerentibus, niſi ſalarium, quod in eorum commiſſionibus fuerit declaratum, & ea alia, quæ per Regias Pragmaticas permittũtur ✝ accipere debeãt: delicta vero, nec commutare, nec componere poſſint, & in regreſſu à commiſſionibus dent omnium quæ geſſerint rationem, & computum in Tribunali, à quo miſſi fuerint, ſeruando tamen circa huiuſmodi commiſſarios tranſmittendos, id quod continetur in Capitulis & gratijs, quas in generali Parlamento Menſibus proximè præteriris in Ciuitate Neapolis per Proregem noſtro nomine celebrato dictæ Ciuitati, & Regno ✝ conceſſimus.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HAe diſpoſitiones intelliguntur, vt officiales tam M. C. quàm Regiæ Cameræ, & Sacri Cõſilij extra Ciuitatem, & diſtrictum non pernoctent, quod Præſidibus prouintiarum iniunctum erat Romanorum tempore teſte Martiano in l. illud obſeruandum, ff. de offic. præſidis, non tamen prohibentur etiam extra diſtrictum ire, dummodo (vt diximus) non pernoctent, & quo ad officiales Regiarum Audientiarum facit tex. in l. nullus, C. de offic. Rectoris Prouinciæ.

Accipere debeant. Ex hoc tex. habemus magnam adhibendam eſſe curam à Regijs miniſtris non ſolùm, vt ipſi mundis procedant manibus, ſed etiam vt ab eorum familia id ſeruetur. Ideoque † Marc. Cicer. in epiſtola ad Quintum fratrem admonet illum qualiter ſe deberet in officio gerere; quam epiſtolam ab omnibus miniſtris legendam eſſe arbitror, ſicut, & præ oculis habendos titulos de offic. Proconſ. & de officio Præſidis in ff. quod idem nos docuit allegatus Cicero in Verrem actione quarta. *Non nego* (inquit) *tibi ipſi nullum nummum eſſe numeratum, ſed cum ob tua decreta, ob imperata, obiudicata pecuniæ dabantur, non erat quærendum cuius manu numerarentur, ſed cuius iniuria cogerentur. Comites illi tui dilecti*

matus

Digitized by Google

manus erant tuæ, præfecti, ſcribæ, medici, accenſi, aruſpices, præcones manus erant tuæ, vt quiſque te maxime cognatione, affinitate, neceſſitudine aliqua attingebat. ita maximè manus tua putabatur. Cohors tota illa tua, quæ plus mali Siciliæ dedit, quàm ſi centum cohortes fugitiuorum fuiſſent, tua manus ſinè controuerſia fuit, quicquid ab horum quopiam captum eſt, id non modò tibi datum, ſed tua manu numeratum iudicari neceſſe eſt. Nam ſi hanc defenſionem probabilis, non accepit ipſe, licèt omnia de pecunijs repetundis iudicia tollatis, nemo vnquàm tam reus, tam nocens adducetur, qui iſta defenſione non poſſit vti, hæc illæ, alia vide per Simã. de Repub. lib. 8. c. 5. Hinc eſt, quod prohibebantur Præſides vxores ſecum ducere in Prouinciã, vt tradit Vlpian. in l. obſeruare de offic. Proconſ. Quod verò hic dicitur de muneribus accipiendis, dicemus in tit. ne officiales munera recipiant.

T *Conceſſimus.* Hoc cap. quod antea poſitum erat in fine huius Pragmaticæ nos poſuimus in tit. de Commiſſarijs regijs, nam quod ibi diſpoſitum eſt ad Iudices M.C.V. non pertinet, vt ibi dicitur.

EX PRAGMATICA XXXIX.

De officio M.C.V.

§. TAmbien ordenamos y mandamos, que aſſi en el dar el Iuez dela Vicaria decreto de torqnendo al reo, como en que enteruengan dos dellos en la exeqution de los dichos decretos, ſe guarden las Pragmaticas que ſobre eſto diſponen.

Chirurgus addatur Phiſico pro curandis carceratis. hoc dicit Tapia.

PRAGMATICA VIII.

De officio M. Iuſtitiarij.

PHILIPPVS II.

PRo cura pauperum & vulneratorum in carcere Magnæ Curiæ exiſtẽtium, mandamus quod vltra Phyſicum adhibeatur etiam Chirugus, cui aſſignari debeat honeſtum ſalarium, & deputetur aliquis qui curet infirmos, eorumque ſeruitijs vacet, circa enins rei executionem Regentis, & Iudicum conſcientiam oneramus.

Carcerati pro cauſis arduis non habilitentur niſi in banca fiſco audito. h.d. Tapia.

EX PRAGMATICA VIII.

De officio M. Iuſtitiarij.

Don Franciſci Pacechi in anno 1557.

ITem vogliamo, & coſi ordiniamo per la preſente, che nelle cauſe criminali, nelle quali ſi verrà ad imponere pena di morte naturale, ò ciuile, ò abſciſſione di membro, ò di galera, ò di relegatione, non ſi poſſano habilitare gl'inquiſiti che ſaranno citati per queſta gran Corte, nè per il Palazzo, nè per altra parte, tanto à tempo che compareranno gl'inquiſiti, come dopò che ſaranno comparſi, & carcerati, eccetto che in Bãca, & prepoſta la cauſa dell'gabilitatione per lo Commiſſario, che ſarà della cauſa d'auanti delli Magnifici Regenti, & Giudici di queſta gran Corte, & inteſo Magnifico Auocato Fiſcale.

Item vogliamo, & coſi ordiniamo, per la preſente, & comandiamo, che non ſi debbiano habilitare gl'inquiſiti ſotto preteſto d'infirmità, extra carcerem, nelli caſi in quibus viene ad imporſi pena di morte naturale, ò ciuile, ò abſciſſione di mẽbro, ò di galera, ſeu relegatione, ma nelli caſi predetti gl'inquiſiti infermi ſi debbiano curare nell'infermaria à queſto effetto deputata in detta carcere: Per tanto, ve diciamo, & ordiniamo, che prouediate che li predetti ordini ſi debbiano ad vnguem oſſeruare, iuſta loro cõtinentia è tenore, ſotto pena di priuatione di officio, & altra à noſtro arbitrio reſeruata.

CAROL. TAP. REG. CONS. ANNOT.

HAec Pragmatica non fuit ſeruata per multos annos, † ſed carcerati infirmi habilitabantur præuia fide medici in eorum domibus per commiſſarium cauſæ, audito tamen fiſci patrono, † hodiè tamen inſtante Laurentio de Franchis acerrimo, ac eruditiſſimo cauſarum fiſci patrono introductum eſt, vt huiuſmodi habilitationes non fiant niſi in banca. reſpectu verò habilitationum per palatium, vel in alijs carceribus, præterquàm M.C.V. ſeruatur hæc diſpoſitio.

Fides infirmitatis notificetur Fiſco ante habilitationem carcerati pro cauſa fiſcali. h.d. Tapia.

Ex libro bannorum Magnæ Curiæ Vicariæ Ordo Suæ Excellentiæ.

Muy Illuſtre Señor.

HAuiendo viſto S. Excelençia lo que contienẽ los dos incluſos villettes del Señor Abogado Fiſcal Surgẽte Pareçe à sù Excelençia que las fees ee los que ſe habilitan ſiendo del fiſco ſe le hayan de intimar antes que ſe habiliten como enfermos reſpecto de los preſos que eſtan por deudas, y deudores del fiſco por penas d'inſtrumentos, y otras coſas de Concellaria à 23. d'Agoſto 1590. muy Illuſtre Señor beſo las man: à V.M. ſu mayor ſeruidor Don Berardino de Barrionueuo Regiſtrata in infern. numero 122. f. 250.

Die 24. Menſis Auguſti 1590. Neapol. præſens ordo fuit notificatus omnibus actorum Magiſtris.

Iudices Magnæ Curiæ die Iouis referant cauſas in Sac. Conſilio. Tapia.

AD PRAGMATICAM X.

De Officio Magiſtri Iuſtitiarij.

PHILIPPVS.

EXtant etiam Capitula Regis Ferdinandi primi, & Illuſt. Don Raymundi de Cardona tenoris ſequentis.

Regis Ferdinandi primi anno 1481.

ITem, quod Iudex hebdomadarius cum opus fuerit ad Sacrũ Cõſilium ſe conferat, & quæ ſunt dicenda referat requiſitis Procuratore, & Aduocato Fiſci qui negotia tueri, & illa defendere diligenter curent.

Don Raymundi de Cardona in anno 1519.

Item, perche le cauſe occorrenti in queſſa predetta Corte, per mancamẽto de Giudici non s'impediſcano, ſe ordina, che quando il Sabbato ſe và in Caſtello à referire le cauſe, vno delli Giudici debbia ſtare in Vicaria à negotiare.

Item per eſpeditione delle cauſe, & beneficio de litiganti, & accioche le cauſe non ſiano immortali, s'ordina al Regente, & Giudici, qui pro tempore ſaranno, che debbiano tenere Corte tutti li dì ordinarij, ſecondo l'ordine del Calendario di queſſa gran Corte.

Quæ Capitula cum hodie cauſæ à Regente Iudicibus committantur, & ſinguli Commiſſarij die Iouis ad hoc ſtatuta accedant ad Sacrum Concilium, pro relatione cauſarum, & pariformiter iudices cauſarum criminalium, qui in præſentiarum à iudicibus cauſarum ciuilium ſunt diuiſi, qualibet die Mercurij accedant ad Collaterale Conſilium, pro referendis cauſis, remanentibus in Palatio ſemper pro maiori parte iudicibus cauſarum ciuiliũ, quod ſeruari non oportet, vt iam non ſeruantur. quò vero ad Curiam regendam, qualibet die iuridica, cum hoc non expediat, ne iudices in cauſarum expeditione impediantur, iubemus vt regatur Curia per iudices cauſarum ciuilium, ſaltem ter in qualibet hebdomada, vt nunc ſeruatur.

Iudices ciuiles non prouideant ſuper allegatis aduerſus citationes criminales, ſed prouiſionem relinquant Iudicibus criminalibus. h.d. Tapia.

EX PRAGMATICA XIIII.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij.

§. ET, quamuis hæc omnia à retro Regibus & Viceregibus prædictis, pro his, quæ eorum temporibus circa iudices occurrunt, pleniſſimè cõſtituta & ordinata ſint, quia tamen curſus temporis, nouitates ſemper inducit, oportet vt nos etiam nouas edamus prouiſiones. Qua propter quum diſtincti ſint hodie iudices cauſarũ criminalium, à iudicibus cauſarum ciuilium, ſtatuimus vt ſi quãdo citationes criminales curia pro Tribunali ſedente vocentur, & aliquid allegetur, quod liberam reorum condemnationem impedire videatur, nolumus per iudices cauſarum ciuilium qui curiam regunt terminus concedatur, vel aliquid aliud decernatur, ſed condemnentur vocati, & non ponantur in Libro, donec per iudices cauſarum criminalium qui plenius ſunt de negotio informati. aliter prouideatur: Mandantes Actuarijs & Scribis, vt ſtatim recta curia, vel ad plus die ſequenti id notificent, iudicibus cauſarum criminalium, vt prouideri poſſit, ſic enim, & fiſci præiuditium tollitur, quod ſæpius ex prouiſionibus prædictis oriebatur, & partium indemnitati ſubuenitur.

Iudices non retineant in eorum domibus ſcribas. h.d. Tap.

EX DICTA PRAGMATICA XIIII.

§. CVmque iudices non ſolum à malo, ſed à mali ſuſpitione abſtinere debeãt, volumus, & decernimus, vt poſt hac nemo ex iudicibus dictæ Magnæ curiæ (vt paucis ab hinc fieri audiuimus) teneant in eius domibus certos & deputatos Scribas, aut Actuarios cum bãchis vel ſinè, ſed negotia, quæ domi occurrerint, modo vni, modo alteri ex Scribis & Actuarijs iniungant, cum in eorum domibus ex multitudine negotiorum, ſemper copia Actuariorum & Scribarum exiſtat.

EX PRAGMATICA XXXIX.

§. ITẽ por eſcuſar que los Eſcriuanos y Subartarios que eſtan con los Iuezes de la dicha Vicaria non ſean cauſa de alguuos exceſſos y ſoboruaçiones, prohibimos y mandamos que de à qui adelante ninguno de los dicos Iuezes los puedan tener en ſu caſa.

Iudices non ſubſcribant citationes, niſi benè per ipſos viſa informatione. h.d. Tapia.

EX PRAGMATICA XXXIX.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij.

REX PHILIPPVS II.

PEr la Maeſtà del Rè noſtro Signore ci ſono ſtati ſcritti gli infraſcritti capitoli, & ordini per vna ſua lettera della data del primo di Maggio paſſato da Mandrid, quali comanda che ſi debbiano oſſeruare in queſto Tribunale della gran corte della Vicaria.

En lo que tocca al Tribunal de la gran corte entedemos que muchas vezes por maliçia ò negligençia del Maſtredatta ò Iuez, porno ver bien las informaçiones del fiſco, ſe citan para informar la corte algunas perſonas por cauſas criminales liuianas, y ſin ſufficiente probança, ni hauer indiçios para tortura, lo qual es contra lo que eſtà diſpueſto por Pragmaticas, y Ritos dela dicha gran corte, y dello ſi ſigue notabel daño. y por que es razon que eſte ſe eſcuſe en quanto fuere poſſibile, Mandamos que para remedio dellos, ſe oſſernen las dichas Pragmaticas i Ritos; dando orden, que de a qui adelante ſe tenga muy gran auertençia y conſideraçion, para que la citationes fuera deſſa ciudad de Napoles non ſe hagan ſin cauſa, ſin que primero ſea viſta por el Iuez, conforme a lo que aſſi miſmo è ſtà diſpueſto por Pragmatica.

Commiſſarius cauſa legat integrum dictum teſtis. h.d. Tapia.

EX PRAGMATICA XXXIX.

De officio Iuſtitiarij.

§. DE hazer el Commiſſario dela cauſa relacion a bocca delos teſtigos del fiſco y no leer enteramente ſus depoſiçiones aconteſce (ſegun entendemos) por algunas perſonas que haurian de ſer condenadas ſon liberads, y los liberandos condemnados, ò porque eſto es tan contrario como ſe vee a la buena y recta adminiſtracion dela Iuſtiçia, ſtatuimos, y mandamos, que de aqui adelante quando el tal Commiſſario huuiere de azer relaçion de alguna cauſa del, ante de los Iuezes haya de leer enteramente la dichas depoſi-

depoſiçiones, ò tanto, quanto pareſciere a los Iuezes, que baſte para inſtruççion y ſatisfaçion ſuya.

Hæc Pragmatica regulariter non ſeruatur, ſed commiſſarius relationem facit, legit tamen, quod ſibi, vel alicui ex iudicibus Magnæ Curiæ videbitur. Tapia.

Seruetur ordo Magnæ Curiæ circa infirmos excarcerandos. Remitus.

§. ITem ordenamos y mandamos, que en azer la feé que el Medico ordinario dela Vicaria da dela infermedad de algun preſo que pretende habilitaçion para ſalir fuera delas carceres en qualquiera caſo que ſea ſe guarde, y que aquella ſea cōforme ala orden dela Vicaria del año 1554. que comiença. Item que el fiſico de la Carcel de baxo dela rubrica de medico y enfermero.

Iubet capita totius Pragmaticæ ſeruari. h. d. Tapia.

§. TAmbien ſtatuimos y mandamos que paraque la Corte que ſe tiene cada ſemana en la Vicaria para llamar las citaçiones ſe haga con mas autoridad, orden, y ſilençio, interuengan de ordinario en ella el Regente la Vicaria, y Aduogado, y Procurador fiſcales. T

De ordine in Curia regenda ſeruando diximus ſupra in 1. lib. de cultu Tribunalibus exhibendo, cætera huius Pragmat. capita ſuis ſunt ſituata locis. Tapia.

§. ET viſto per noi il tenor delli preſentl ordini della predetta Regia, & Catholica Maeſtà, per eſſecutione di quelli ci è parſo farui la preſente, con la quale ve dicemo & ordiniamo ch'inſpetta per voi la forma, continentia & tenore di detti preinſerti capitoli & ordini, debbiate quelli & quanto in eſſi ſi contiene eſſeguire, oſſeruare, & far oſſeruare dall'Auocato & Procurator fiſcale, Maſtrid'atti, & Scriuani di queſta predetta gran Corte, per quello ſpetta à ciaſcuno d'eſſi per virtù di detti preinſerti capitoli, oſſeruando, & facendo oſſeruare le Pragmatiche, riti, & ordini di queſta predetta gran Corte, quali s'accuſano per li capi predetti, fandoui dar copia autentica della Pandetta delli deſcritti che ſi eſigeno per lo Sigillo ſe ci ſerà, & ce nè farete relatione, acciò poſſiano prouedere à quanto eſſa Maeſtà ci comanda: Prouedendo & ordinando, ſi come noi per virtù di queſta ordiniamo al Conſeruator del Sigillo predetto, ch'ogni giorno ordinariamente per tutto il tempo che li Magnifici Giudici ſtanno in queſta gran Corte à reggere & miniſtrar giuſtitia, debbia anco lui reſidere in eſſa, per ſigillare le prouiſioni, che occorreranno ſigillarſi per detto tempo, & vn' hora dapoi, & in quanto tocca alla perſona, & che s'hauerà da deputare, pro pigliare delli depoſiti, ſi deputerà di proſſimo, come Sua Maeſtà comanda, & coſi l'eſſeguite, & farete eſſeguire, non fandoſi il contrario, per quanto ſe hà cara la gratia, & ſeruitio della prefata Maeſtà, fandone relatione del tutto che s'eſſequirà & oſſeruarà.

Datum Neap. die 25. Iunij 1666.

Don Peraſan.

V. Pignonus Regens. V. Patignus Regens. Lobera pro Secretario. In Cur. viſitationis pri. Dirigitur Magnæ Curiæ.

Officiales Magnæ Curiæ tenentur reuelare crimina, & exceſſus aliorum officialium contra Curiam commiſſos. h. d. Tapia.

IOANNA II. Rit. 4.

§. ITem quòd ſi aliquis officialis dictæ Curiæ ſciuerit aliquem officialem aliqua enormia & minus debitè committere tangentia honorem, & licitum commodum dictæ Curiæ, teneatur ipſe reuelare Locumtenenti, & in caſu quo non reuelaret præter & vltra pœnas inferius annotatas, incidat in pœnam, ac ſi ipſemet talia commiſiſſet & procuraſſet.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HIc ritus hodie regulariter non practicatur, nec illū credo neceſſariū, eum ad aures Illuſt. Proregum perueniant, noo inquam crimina, ſed cogitationes officialium. Nō defuere tamen (vt fertur) aliqui Iudices Magnæ Curiæ Vicariæ, qui ambitionis potius, quàm huius ritus cauſa moti, immemores eius quod tradit Caraui. hic nu. 8. referunt Proregibus de Regijs Conſiliarijs (quorum ex multis probata eſt integritas, ac doctrina) ſi quid contra eorum votum pronuntiatum fuerit, arbitrantes id iuſtum, id rectū eſſe quod ſibi videtur, quodque ab ipſis aliquādo malè fuerit etiam iudicatum detrahere cupientes authoritati Sacri Conſilij, ad quod ipſi peruenire feſtinant, immemores ipſos potius detrahere Regi, eiuſque excellentiſſimis Proregibus, quorum approbationibus ſunt ad hanc dignitatem euecti, poſt multos peractos labores tam in iudicando in Regijs Audientijs, & in Magna Curia, quàm in cauſis patrocinandis, à quorum, & doctrina, & experientia diſcere melius eſſet, quàm illis detrahere. Hæc pauca dixi, ve illos moneam, qui huiuſmodi tentationum ſtimulis commouentur, pluraque dixiſſem ſi ego Philippi Secundi benignitate proponentibus Illuſtriſſimis Comitibus Mirandæ, & Oliuares ad hanc Senatoriam dignitatem (licet indignus) non fuiſſem aſſumptus, quēadmodum eorum probitatem, iotegritatem, atque doctrinam quam in dies experior omnibus patefacere ſum coactus, quicquid dicant alij, qui cum eorum religiooem, & doctrioam in votando non videant, nouis, atque improprijs verbis tenaciter eorum opinionem (ne dicam paſſiones) ſectantes detrahere conantur. Hos inquam moneo vt in ſpeculo aliàs à nobis edito contra detractores ſuam velint conſpicere faciem. Tapia.

Ad hunc ritum faciunt, quæ dicta ſunt per Andr. in cap. 1. de forma fidelitatis, & c. 1. quibus modis feudum amittatur. h. d. Tap.

IOANNA II. Rit. 5.

ITem quòd omnes officiales pro poſſe teneantur facere omnia, quæ tendunt in honorem, ſtatum, & licitum commodum ipſius curiæ, & officialium eius.

Regent, & alij Officiales Magnæ Curiæ ſemel in hebdomada acta perquirant, & illorum expeditionem perquirant. h. d. Tapia.

IOANNA II. Ad Rit. 10.

ITem quòd Locumtenens, iudices, ærarij, & Magiſtri actorum, aduocatus fiſci, & alij fiſcales, teneantur ſemel ad minus in hebdomada T requi-

rere omnia acta Curiæ & proceſſus; & acta fiſcalia,& dare expeditionem litibus, & mandare fieri executiones ſecundum antiquum ritum & obſeruantiam Curiæ prædictæ

GAAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

T 1 R*Equirere omnia act s.* † Hoc hodiè ſeruatur hoc modo, nam die Sabati quando fit viſita carceratorum legitur liber, in quò ſunt notata nomina ipſorum,& fit prouiſio circa id,quod pro expeditione cauſæ eſt neceſſarium, quæ prouiſiones notantur in libris actuariorum, vt poſtea in alia viſitatione ſciatur quid factum ſit. Viſitantur etiam carcerati die
2 Iouis per dominum † Regentem Mag.Cur. Vic. qua hora Iudices ipſius veniunt ad Sacrum Conſilium ad redēdum rationem decretorum per ipſos interpoſitorum, † ſolet etiam
3 fiſci patronus diebus feſtiuis viſitare in eius domo librum carceratorum, & à ſcribis omnium ſibi commiſſorum rationem petere,quod relatum eſt mihi feciſſe magnum illum fiſci patronum Pantam, quodque neceſſarium eſſe ſemper iudicaui.

Vnus ex Iudicibus Magnæ Curiæ debet aſſiſtere apud Regentem ipſius,nec inde abſque licentia diſcedere.h.d.Tapia.

IOANNA II. Rit. 15.

ITem quòd vnus ad minus iudicum,& omnes,ſi voluerint, debeant continuè perſonaliter intereſſe in dicta Curia, & ſe coram dicto Locumtenente præſentare de T mane,poſt prandium, & de ſero hora congrua,& abinde non recedere,licentia à dicto Locumtenente non petita.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

T D*E mane.* Iſte ritus ſeruatur hoc modo, quod † vnus ex Iudicibus criminalibus Magnæ Curiæ aſſiſtit diù, noctuque in palatio dictæ Magnæ Curiæ apud Regentem, vt quæ ſecundum iuris diſpoſitionem ab illo facienda ſunt, conſulat, 1
atque prouideat, † alius verò ex Iudicibus ciuilibus ſingulis diebus per hebdomadam, de mane per horam aſſiſtit in ſala dicti Domini Regentis, poſtquam per tres horas cauſarum expeditioni vacarunt omnes Iudices. 2

Deſcribuntur aliæ præeminentiæ Magnæ Curiæ, ad certam pœnam ſe obligando qui aliquem de delictis hic contentis accuſauerit. h.d.Tapia.

IOANNA II. Rit.47.

* ADDITIO. Item quòd Cur ipſa Cognoſcat. *Eſt enim de capitulis in crimine læſæ maieſt. vt l. 1. ad leg. Iul. Maieſt. & ſubſequens crimen punitur ad inſtar læſæ Maieſt. & in Curia ipſa cognoſcitur, vt in conſtit. 2. de offic. Magiſtri Iuſtitiarij.* De Bottis.

ITē ꝙ curiæ ipſæ & quęlibet ipſarū cognoſcāt & cognoſcere poſſint* de guerra mota, priuato carcere, & omnibus alijs pœnis fiſcalibus, Nullus vero deferēs de prædictis admittatur niſi Curiæ ad T certam pęnam ſe obliget de probando,& proſequendo, & idē vbicunque aliquod fiſcale eidem Curiæ nuncietur,conuentio tantum ipſius pœnæ fieri debet cum Aduocato & Procuratore fiſci.

T *Certam pœnam.* Hoc hodie non ſeruatur. Tapia.

Regens Magnæ Curiæ cum vno Iudice poteſt cauſas expedire. h.d.Tapia.

IOANNA II. Rit.53.

ITem quòd in Curijs ipſis Magiſter Iuſtitiarius,& eius Locumtenentes cognoſcāt, & pronuntient, & coguoſcere & pronunciare debeant T cum vno ex iudicibus, ad minus tamē cum duobus, qui inueniuntur in Curia aliorum abſentia non obſtante,nec in aliquo exinde requiſito & expectato.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

T C*Vm vno.* Quod hic dicit Carauita de Auditoribus Prouinciarum, dicemus infra tit. de officio Iuſtitiarij, & quòd dicitur de expeditione cauſarum cum vno Iudice hodie non practicatur, duo tamen Iudices faciunt Magnam Curiam Vicariæ: in cauſis tamen ſummarijs Regens cum vno ex Iudicibus poſt tres horas in quibus regitur Curia cauſas expedit.

Magna Curia cognoſcit de præſentationibus inſtrumentorum. h. d. Tapia.

IOANNA II. Rit. 54.

ITem quòd * nulla alia pręter ipſam Curiam Magnam Vicariæ cognoſcere poſſit & valeat T de præſentationibus inſtrumentorum, & interrogationibus fiendis, & ſuper ipſis & circa prædicta ſeruetur laudabilis ritus dictę Curiæ hactenus obſeruatus, & ſuperius expreſſus.

* I*Tem quòd nulla alia præter ipſam curiã, &c.* Tu adde quòd iſtum ritum reprobat Pari. in tract. ſynd. in ver. inſtrumentum vbi ponit & concludit plenè, quòd ſi Capitaneus coram quo fuit præſentatum inſtrumentum, proceſſit executiuè ſecundum formam ritus præallegati, incipiendo à detentatione perſonæ, excuſatur in ſyndicatu,& non tenetur, ſi ipſe Capitaneus habebat merum & miſtum Imperium, per plura fundamenta, & maximè ex generali conſuetudine Regni, quia in omnibus curijs Regni proceditur per Capitaneos ſuper præſentationibus inſtrumentorum, ſecundum formam prædicti ritus. ¶ Et ſubdit poſtea quod malè,& peſſimè fecit Magna Curia Vicariæ ſeruans iſtum ritũ hic, videlicet, quòd quando appellatur ad eam de præſentationibus inſtrumentorum factis coram Capitaneis, reuocat facta coram Capitan. quia totum Regnum ſeruat contrarium,& omnes Capitanei cognoſcunt de præſentationibus inſtrumentorum ſecundum formam ritus prædicti, etiã Barones omnes, merum & miſtum Imperium habentes, vide eum omnino. ¶ Et ita ego vidi determinari per Sacrum Regium conſilium Neapol. per quod fuit deciſum & iudicatum, quod præſentatio ſecundum formam ritus poſſit fieri in quacunque Curia, etiam in terris Baronum, & ita ſeruatur in Prouincia Terræ Laboris. Et ita vidimus ſeruari in alijs prouincijs Regni.

Reliqua

Reliqua de materia præſentationis inſtrumentorũ, ſecundum formam ritus Magnæ Curiæ Vicariæ, habebimus copioſiſſimè ex aureo tractatu excellen. domini Marini Frecciæ Patricij Neapolitani V.I.C. ac Regij Conſiliarij celeberrimi, in quo omnes ferè quæſtiones, ac dubia occurrentes circa materiam iſtam ita eleganter, ac doctiſſimè enodantur, ac deciduntur, vt nullus ſit addendi relictus locus, ac ita vt nihil in eo deſiderari poſſit, quem ſpero (ſi fata ſinant) citiſſimè in lucem editurum. M.B.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 P*Ræſentationibus inſtrumentorum*. † Hæc præheminentia hodiè eſt communicata nedum Regijs Audientijs, ſed etiam alijs curijs, tum Regijs, tum Baronum; benè tamen verum eſt, quòd vaſſalli Baronum ad euitandas controuerſias, quæ oriri ſolent occaſione intimationum citationum ſuper tenore inſtrumenti, quando citantur vaſſalli, ſolent in Regijs Audientijs citare reos, vel in Magna Curia.

Limita primo diſpoſitionem huius ritus † non habere lo-
2 cum reſpectu ſubditorum Magni Admirati: nam licèt per Magnam Curiam Vicariæ fuiſſet deciſum eſſe procedendum ad interrogationem non obſtante remiſſione petita per quendam ſubditum dicti M. Admirati citatum ſuper tenore inſtrumenti in ipſa Magna Curia, facta poſtmodum relatione in Sacro Conſilio, fuit pronuntiatum eſſe remittendum, quia iuriſdictio, quam habet Magnus Admiratus in ſuos ſubditos, cum ſit in perſonas, & cum clauſulis abdicatiuis, & priuatiuis facit alios Iudices penitus incompetentes, eo magis quando ratione exercitij eximuntur, ad quod faciunt latè dicta per Foller. in praxi crim. in verb. audiantur excuſatores num. 70. & quæ poſt eum ſcripſit d. Præſid. de Franch. deciſ. 417. nume. 8. de quo dicemus infra in tit. de off. Mag. Admirati.

Limita ſecundo † reſpectu Magiſtrorum actorum Sac. Regij Conſ. contra quos virtute priuilegiorum eis conceſſorum, 3
non poteſt procedi in Mag. Cur. in liquidatione inſtrumentorum, ſed Sac. Conſ. eſt eorum iudex competens, & ita iudicauimus in aula in qua reſideo in cauſa Hieronymæ de Agatio Mancina cum Aloyſio Sarro viſo priuilegio dictis actorum Magiſtris conceſſo penes Secretarium ſub die 6. Martij 1602.

IOANNA II. Rit. 249.

ITem quòd omnes interlocutoriæ, quæ tangunt partes, aſſignantur vni ex fiſcalibus, vt ipſas legi faciant à iudicibus.

A decreto vnius, vel duorum Iudicum Magnæ Curiæ appellatur ad conſocios, & ſententiæ proferuntur coram Magiſtro actorum. Tapia.

IOANNA II. Rit. 250.

ITem quòd relatio ipſarum cauſarum commiſſarum dictis iudicibus hebdomadarijs fiat per ambos, vel vnum de conſilio alterius: & quod pars quæ ſenſerit ſe fore grauatam poteſt reclamare ad T cõſocios iudices, quę reclamatio debet fieri in ſcriptis, & cum cauſa grauaminis infra quatuor dies, à die datæ ſententiæ in antea numerandos, ſecundum reclamationem præfatam. & deciſio reclamationis debet fieri infra decem dies, à die reclamationis factæ in antea numerandos, & ex eiſdem actis, nihilo de nouo addito, vel diminuto, &c. ſed in ſentẽtijs oportet Magiſtrum actorum T eſſe præſentem: & ſic dicitur in fine ſententiæ, ſed ſi non eſt præſens in banca, dum fertur ſententia: Curia eligit vnum notarium, qui ſit publicus, vel duos ſcriptores, de quo, vel de quibus fit mentio in ſententia iuxta practicam Innocent. extra de probatio. capitulo quoniam contra falſam: ſed vt plurimum eligitur notarius publicus: & ponitur alia cauſa propter quam non eſt præſens dictus Magiſter actorum: puta infirmitatis: hoc modo præſente Notario. N. publico Notario &c. in abſentia Magiſtri actorum Notarij dictę Curię infirmi, vel aliter, alias dicitur ſolum in abſentia Magiſtri, ſine ponere aliud, & ſine ponere infirmitatem.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

T A*D conſocios Iudices.* Iſte ritus hodie ſeruatur hoc pacto cum aliquis ſentit ſe grauatum à decreto per Iudicem domi interpoſito, tunc porrigitur ſupplicatio domino Præſidenti; qui eam decretat, quod faciat verbum cum interuentu aliorum Iudicum, quando verò eſt decretum Magnæ Curiæ tunc, vel mandatur Iudici, quòd faciat verbum in Sac. Conſ. quando eſt interlocutorium, vel ſi eſt diffinitum, & cauſa modica decretat, quòd eadem Mag. Cur. reaſſumptis actis procedat, & ſic per eandem Mag. Cur. cauſa reuidetur.

T *Eſſe præſentem.* Hoc procedit tempore prolationis ſententiæ non autem tempore, quo vocatur, vota enim in ſecreto proferuntur, vt dictum eſt ſupra in Pragmatica 5. huius tit.

IOANNA II. Rit. 61.

ITem curia ipſa cognoſcit & pronuntiat de exceptione excommunicationis.*

* ADDITIO. Excõmunicationis. *An ſecularis cognoſcat de excommunicatione, vide Gem. in cap. fin. de foro comp. lib. 6. Phil. Franc. in c. decernimus. de ſent. excom in cap 1. §. 1. de excep. And. in cap. 1. in ver contrahentium, quæ ſint regalia, Bald. in l. 3. in fi. C. de iud.* De Bot.

Curia regitur etiam abſente Locumtenente, ſecus abſentibus Iudicibus, & Notarijs. h. d. Tapia.

IOANNA II. Rit. 64.

ITem Curia ipſa ante in medio intelligitur vbi tantum Magiſter Iuſtitiarius, vel eius locumtenens mutatur de mutatione iudicum, & notariorum actorum Magnæ Curiæ.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HIc ritus viſus fuit difficilis Carauitæ, ſicuti, & mihi quoq; vel potius defectiuus, debetque intelligi prout per Ca-

raui.hic,vt ſummauimus,& ideò debet ſubnecti Rit. 53.& 63. vbi dicitur Curiam regi poſſe etiam cum vno Iudice, & domino Regente nunc dicit ſi dominus Regens mutetur, hoc eſt diſcedat, etiam Curiam regi, ſecus verò ſi Iudices, & Notarij abeſſent, & ſic deficit dictio ſecus, poſt verbum mutatur, & ita practicatur, quia deficientibus Iudicibus Curia non regitur.

Magna Curia non delegat cauſas quo ad cauſæ cognitionem, h.d. Tapia.

IOANNA II. Rit. 125.

ITem Curia ipſa, nec cauſas delegat, nec mandatum facit, quod habeat in ſe cauſæ cognitionem quò ad commiſſarium. Sed benè committit, quòd ad certam pœnam mandetur alicui, ne turbet, ſpoliet, vel iniurietur.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

1 CArauita dicit hic Mag. Cur. in cauſis criminalibus committere etiam vſque ad ſententiam, dic † hodie alter ſeruari, id enim non facit M.C. ſed Illuſt. Prorex ſolet deſtinare commiſſarios cum hac prærogatiua.

IOANNA II. Rit. 55.

ITem quòd Capitaneus ciuitatis Neapolis non poſſit cognoſcere, nec ſe aliquatenus intromittere debeat de cauſis merè ciuilibus, cum non debeat neque poſſit.

Iſte Ritus eſt duplicatus cum Rit. 30.

Vide Carauit. qui aliqua circa horum rituum diſpoſitionem ſcribit. hoc dicit Tapia.

De commiſſarijs tractetur mane, & veſperi etiam diebus feſtiuis. hoc dicit Tapia.

EX PRAGMATICA XLIIII.

De officio M. Iuſtitiarij.

CHe ogni dì in la mattina nel Tribunale ſi tratti delli Commiſſarij, che ſi hanno da ſpedire, acciò non ſi intertenghi l'amminiſtratione della Giuſtitia, & non ſolo debbia farſi in ciaſcuna mattina, quando occorrerà il caſo di hauerſe da trattare di deputatione di Commiſſarij, ma etiam biſognando, ſi debbia trattare di ſera, & li giorni di feſta, quando occorrerà il caſo, & ricercherà celerità. Per tanto ordinamo & comandamo, che così ſi debbia oſſeruare ſenza replica alcuna, nõ fandoſi il contrario per quanto ſi ha cara la gratia, & ſeruitio della prefata Regia Catholica Maeſtà.

Datum Neap. in Regio Palatio prope Caſtrum nouum die 22. menſis Auguſti 1576.

El Marques.
V. Reuerterius Regens. V. Salazar Regens.
V. Salernitanus Regens. Puente pro Secretario.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HAec Pragm. intelligitur, vt † commiſſiones tractentur in banca cum interuentu omnium, vel ſaltim duorum Iudicũ, ac fiſci patroni, prout alias fuit obſeruatum: ſed tempore quo ego exercui officium pro fiſci patrono, & Iudicis Mag. Cur. Aduocatus fiſci nominabat Commiſſarios, & Iudices ſimpliciter ſubſcribebant commiſſiones, hoc autem audiui fuiſſe immutatum, & obſeruari, vt tractentur in banca. 1

Carcerati, qui appellant ab alijs curijs ad M.C. non amoueantur à carceribus, in quibus reperiuntur niſi eorum perſona fuerit neceſſaria, ideoque ſtatim tranſmittantur copia actorum, vt prouideri poſſit, vt vnus ſcriba pro qualibet banca curam habeat expeditionum prædictorum carceratorum. h.d. Tapia.

PRAGMATICA XLVI.

De officio M. Iuſtit.

PHILIPPVS &c.

ILluſtres, & Magnifici Viri Collateralis, & Conſiliarij Regij fideles dilectiſſimi, Dalle Regie Audienze delle Prouincie di queſto Regno, ſi ſole da diuerſi carcerati, & carcerandi, inquiſiti, & inquirendi appellare al Sacro Conſiglio, & gran Corte della Vicaria, tanto per decreti interlocutorij, quanto diffinitiui, & ſoleno anco ricorrere per via di aggrauij, & per altre cauſe, & alcuni di eſſi, maſſimè li condennati, & condennandi, & quelli, che vedeno tenere mala cauſa non procurano ſollecitare le loro ſpeditioni, & di fare venire le copie delli atti, & informationi, & per ſimile vie vanno dilatando la giuſtitia, & quelli di loro, che ſono poueri, ſi magnano il pane delli denari della Regia Corte, & coſi per prouedere à queſto hauemo ſcritto à tutte le Regie Audienze, che tanto delle cauſe predette, che ſi è appellato, aggrauato, ò in qual ſi voglia modo hauuto ricorſo à queſti Regij Tribunali, ò che ſi appellarà, aggrauerà, ò recorrerà in quelli, debbia incontinente ex officio far fare le copie delli loro atti, & informationi, che li faccia venire in quello di queſti Tribunali, che biſognerà, perche ſi poſſa attendere, & ſi attenda alla ſubita ſpeditione di dette cauſe, & ci è parſo auiſaruelo, acciò che lo ſappiati, & vi ordinamo, che in le cauſe predette, debbiate attendere alla loro ſpeditione, con quella diligenza, & breuità, che ſi deue, & ſete ſoliti, con permettere che li carcerati non ſiano ammoſſi dalle carcere, nelle quali ſtanno, & nõ farete venire neſſuno di loro nelle carcere di queſta gran Corte, potendo eſpedirli ſenza le preſentie di eſſi carcerati, à talche non ſi vadano macerando per loro camino, & ſi euiti la ſpeſa à detta Regia Corte nella conduttura, & quelli, che saranno condennati habbiano lo caſtigo nel loco, doue haueranno commeſſo li delitti; Verum quando vi pareſſe neceſſario hauerne alcuno per far di lui alcuna proua, Ita che nõ ſi poteſſe fare ſenza la perſona ſua: In tal caſo lo trattareti. & diſcutereti in plena banca, con intendere il Magnifico Aduocato Fiſcale delle cauſe criminali, & del Regno, & concludendoſi per li più voti, che debbia farſi venire: In tal caſo fareti venirlo, & non altramente,

Google

te,& conuenendo, che ſiano Scriuani certi, & ſegnalati,che attendano ad attitare le dette cauſe, acciò che ci attendano, & diano conto della tardanza dell'eſpeditioni, quando ei occorreſſe: Vi comandiamo, che debbiate inteſo detto Magnifico Aduocato Fiſcale,& li Maſtridatti di queſta pre detta gran Corte,elegere voi Spettabile Carlo Spinello Regente della detta Vicaria, & Magnifici Giudici di quella vno Scriuano per ogni banca criminale di eſſi, & non altri, che attitano le dette cauſe, ſi cõme ce li fareti attitare, & ordinareti alli Scriuani predetti,che nella prima hora di ciaſcuno Sabbato,che ſi fa la viſita in detta Vicaria, debbiano dare conto in la viſita predetta delli termini, in che ſi ritroua ciaſcuna di dette cauſe, & che coſi lo d bbiano continuare in futurum, & li detti Spettabile, & Magnifici Regenti, & Giudici debbiano in detta predetta hora di ciaſcuna delle dette viſite intendere à che termine ſtanno le cauſe predette,& ogn'vno di loro, & dare ordine,che ſi camini con diligenza alle loro ſpeditioni.

Iudices Mag.Cur.nihil recipiant pro examinandis teſtibus intus ciuitatem. h.d.Tapia.

EX PRAGMATICA VI.

De Officio Magiſtri Iuſtitiarij.

Don Petri à Toledo in anno 1538.

§. ITem, che li Giudici ò alcuno di loro che interuengono nell'eſamine delli teſtimonij, dentro la Città di Napoli è ſuo diſtretto, non habbiano da pigliare pagamento alcuno.

Iudices audiant teſtes per vnam horam in diebus non feriatis, & per duas in feriatis in cauſis ſibi commiſſis, Fiſcus verò in cauſis appellationum tantum. h.d.Tapia.

EX DICTA PRAGMATICA.

PHILIPPVS &c.

§. HAuendo hauuto informatione che la eſpeditione delli carcerati criminali, quali ſi detengono in queſta gran Corte, và molto tarda, & la principal cauſa donde queſto naſce è, perche il Magnifico Aduocato Fiſcale attende eſſo ſolo all'eſaminare delli teſtimonij,che producono detti carcerati in loro defenſione, ilquale per ritrouarſi occupato in altri negotij per lo carico di ſuo officio,& per eſſere il numero tanto grande quanto è di detti carcerati, non vi può attendere & fare preſtamente detta eſamine,come cõueneria al ſeruitio di Sua Catholica Maeſtà, & buona adminiſtratione della giuſtitia, & biſognando in queſto farſi opportuno rimedio, ne hà parſo prouedere come anticamente ſi coſtumaua, & è di ragione, che li Magnifici Giudici criminali Commiſſarij delle cauſe habbiano da attendere in dette eſamine, & coſi la preſente ordiniamo & comandiamo, che li predetti Giudici,& ciaſchedun di loro da qui auãti nelle cauſe che ſono lor commeſſe,debbiano vacare continuamente almeno vn'hora del dì nello eſaminare di detti teſtimonij nelli giorni de negotij,& nelli dì feriati per due hore, reſtando à carico del ſopradetto Aduocato Fiſcale, ſolamente di attendere & vacare nell'eſamine delli teſtimonij che detti carcerati produrranno nelle cauſe d'appellatione che verteno nel Sacro Regio Conſiglio, & così eſequirete,& non altramente, per quanto hauete cara la gratia della prefata Regia Maeſtà.

Datum in Regio Palatio propè Caſtrum nouũ. Neap. die vltimo menſis Iunij 1559. Don erafan.

V. Albertinus Regens. V. Villanus Regens.

V. Villanoua Regens. Ioannes de Soto Secretarius. In Curiæ 2. Dirigitur Magnæ Curiæ.

DE OFFICIO REGENT. MAG. CVR. VIC. Rubr. xiij.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 † HOc officium Regentis Magnam Curiam eſt ſupremũ, tum reſpectu iuriſdictionis, quia exercet officium Magni Iuſtitiarij, de cuius authoritate latè dictum eſt præcedenti tit. tum etiam quia ſedem habet inter Collaterales Cõſiliarios, licèt eius officium ſit annale, & tandem quia habet magnum ſalarium, vt annotauit Caſſan. in Catalog. glor. mundi 10. par. 27. conſideratione.

2 † Hic Regens non deputatur à Magiſtro Iuſtitiario, ſed à Rege, vt tradit Mario. Frece. de ſubfeud. lib. 1. tit. de offic. Magiſt. Iuſt. nu. 18. qui tamen hanc facultatem conceſſit Proregibus: ideoque ab ipſis deputatur, qui maxima ſit eis familiaritate coniunctus propter virtutem, integritatem, atque prudentiã, quibus virtutibus debet eſſe ornatus, cum ab ipſo non modo huius ciuitatis Neap. ſed totius Regni iuſtitia dependeat, ideoque in hunc locum meritiſſimè collocatus fuit ab Illuſtriſſimo Benauenti Comite Regni huius Prorege iuſti atque integerrimo † Don Ioannes Franciſcus de Torres vir omnibus virtutibus decoratus, quæ ad huius officij rectam pertinent adminiſtrationem, de quo hæc pro nunc dixiſſe ſufficiat.

Regens Mag. Cur. Vic. non poteſt aliquem carcerare ſinè conſilio vnius ex Iudicibus ipſius, & ſi carcerauerit, non poteſt detinere. h. d. Tapia.

IOANNA II. Rit. 39.

ITem quòd Locumtenens dictæ Mag. Cur. non mandet, nec faciat aliquem capi de perſona prætextu cuiuſcunque exceſſus, ſeu delicti, aut alia quacunque cauſa, abſque conſilio ſaltem vnius iudicum ipſarum curiarum, & ſi faceret non poſſit eum captum detinere, vel relaxare abſque conſilio vnius iudicum prædictorum, excepto ſi de Regalis maieſtatis expreſſè procederet mandato in ſcriptis facto dicto Locumtenenti.

CARO-

Digitized by Google

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T *Abſque conſilio ſaltim vnius iudicum*. Cum hoc rit. concordat cap.reg.item quod prædicti Iuſtitiarij, & Capitanei quod eſt 180.& c.16. conceſſum Neap. per Regem Ferdinandum in anno 1476.c 14. Imperatoris Caroli Quinti in anno 1554. quæ ſunt poſita poſt hunc ritum, vbi enim multa
1 conſilia ſunt, ibi ſapientia erit, teſte Salamone Prouerb.c.24. quod diximus ſupra de offic.Sac.Conſi.Idcoque † Hadrianus magnus Imperator omnia cum conſilio faciebat, Zonaras in Imperatore Hadriano *omnes res magnas* (inquit) *& neceſſarias non priuato conſilio, ſed ſenatoribus adhibitis agit Hadrianus*: ad quod faciunt multa, quæ adducit Siman.de Repub. lib.7.cap. 6.& hic eſt vnus ea caſibus, in quibus poteſt aſſeſſor reſiſtere Iuſtitiario, vt habetur in d.cap.item, quod prædicti Iuſtitiarij,
2 & tradit Ioan.Ant.de Nigr.in cap.reg.45.& c.147. nume. 13. & † hac de cauſa ſtatutum fuit, vt in ædibus, in quibus habitat dictus Regēs M.C.V. habitaret etiam vnus ea iudicibus ipſius M.C. & licèt verum ſit eum non poſſe carcerare, attamen hoc non practicatur, ſed de facto mandat illum, vel illum carcerari. ſed cum quotidie fiat viſitatio illorum càrceratorum, qui die, vel nocte antecedenti ſunt carcerati, ſolet antiquior Conſiliarius eum modeſtia, & prudentia dicere Regenti, quod ſibi videtur, & tunc ſi adeſt cauſa committitur, ſin autem idem Regens liberat, vel detinet per aliquos dies, & poſtea liberat. In his equidem rebus oportet maxima cū prudentia iſtū Cōſiliariū ſe regere, ne oriātur inter ipſum, & Regentem diſcordiæ, quæ plurimorum ſolent eſſe cauſa malorum, & ego ſemper iudicaui rectius in his, quæ parum damni inferunt tertio, aliquid de rigore flectere, veluti, vt vnus per duos, aut tres dies carceratus maneat, quàm nimio zelo odium in ſe prouocare præſidis tribunalis, vel etiam ſuorum collegarum: ad omnipotentis enim Dei obſequium expedit magis concordia fratrum, quàm propter ſcrupuloſas ſubtilitates odia contrahere, quæ damna maxima & iudicantibus, & partibus pariunt; ſic etiam quando accidit caſus paritatis votorum. expedit enim parti potius aliquid de principali amittere, quàm vt in longum lis trahatur petendo adiunctos; ſolent enim & bona conſumere, & vitam: ideoquè in hoc faciles eſſe vidi etiam viros doctiſſimos, & probatiſſimos, idque locum habet in rebus, quæ arbitrio iudicantium ſubijciuntur, non quando certi ſunt ſtatuti fines à iuris regulis.

T *In ſcriptis*. † Non enim creditur Regenti aſſerenti ſe id fa- 3
cere de ordinatione Regis, vel Proregis; licet hodiè contrarium ſeruatur ſaltem quod ad carcerationem, ſecus quo ad detentionem, quia hoc caſu non crederetur abſque ſcripto, ad quod faciunt allegata poſt Lapum alleg. 32. per Alex. conſil. 106.num.19. lib.2. vbi quando credatur † Cardinali aſſeren- 4
ti aliquid accepiſſe viuo vocis oraculo à Summo Pontifice, quamuis propter excellentiam Cardinalatus id permittatur, quod & hic dici poſſet propter excellentiam huius dignitatis Regentis.

REX FERDINANDVS I.

Ex Cap. Neapol. 6. Decembris 1554. Cap. 17.

ITem che lo Regente, Capitanio, & omne altra corte della detta città di Napoli, debbiano dare pregaria de loro alguzini, & famigli di ſtare ad ſindicato & fideliter exercere detto officio, & dare in ſcriptis quelli che teneno, accioche in tempo del ſindicato poſſano hauere per ſatisfare à chi ſe grauaſſe de loro, Pla.Reg.Ma. & ſtatuti, quod ex nunc in antea Curia Vicariæ tantummodo octo ſeruientes ſeu alguzerios habeat, curia vero Capitanei quatuor, adiectis tempore eorum officiorum.

CAROLVS V.

Ex Cap. Neap. Anno 1554. Cap. 14.

COntra il capitulo per ilquale ſe diſpone, & ordina che'l Regēnte de la Vicaria non proceda ne eſequiſca atto alcuno ſenza il conſiglio di tutti, ò maggiore parte di ſuoi Giudici, ſe è fatto da molti Regenti, è ſenza conſulta di ſuoi Giudici, ò maggior parte di eſſi, han fatto pigliare è carcerare li cittadini, hanno fatto altri atti preiudiciali, ſenza il voto di detti Giudici, donde non ſolo ſi è rotto detto capitulo, ma ancora ſi è data la comodità alli Regenti di fare varie conceſſioni, & eſtorſioni contra la mente della Maeſtà V. e con detrimento di ſoi fedeli vaſſalli. Obſeruetur capitulum ſublato quouis abuſu.

Regens

Regens Mag. Cur. Vic. non habet votum, in deſtinandis commiſſarijs. h. d. Tapia.

EX PRAGMATICA XLIIII.

De Officio Magiſtri Iuſtitiarij.

§. CHe in le commiſſioni, & elettioni di commiſſarij, che s'hanno da ſpedire, ò ad inſtanza del Fiſco, ò delle parti, che haue da riſoluere il Tribunale, T nō hà da votare il Magnifico Regente, & come che queſto è negotio, che tocca à giuſtitia, s'oſſerui la forma dell'altro ſopradetto ordine da noi ſpedito.

T *Non hà da votare*. Sic ſeruatur licet Regens ſubſcribat ſe in commiſſionibus, quæ expediuntur.

Regens M.C.V. nec alij officiales impendant Regias pecunias pro accommodandis domibus, h. d. Tapia.

EX PRAGMAICA XXXIX.

De Officio M. Iuſtitiarij.

§. Y Porque aſſi miſmo los dichos Regentes ha naccoſtumbrado de hazer diuerſos gaſtos, pura comodidades ſuyas y de ſus caſas: prohibimos que de qui adelante ni ellos, ni otros oficiales no puedan gaſtar coſa alguna de dineros de nueſtra Corte en coſas ſemeiantes ſin orden vueſtro eſpreſſo, lo qual eſcuſareis de hazer ſino en las coſas muy neceſſarias.

DE

DE OFFICIO ADVOCAT. ET PROCVRAT. FISCALIS. Rub. xiiij.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 DE hoc officio habemus tit.C.de aduoc.fiſci, & in tit.de aduocat.diuerſ.iudic.habemus de hoc plures leges. De hoc etiam ſcripſit aliqua Peregr. de iur.fiſci lib. 7. tit. de aduocat.fiſcal.

2 †Eſt igitur Aduocatus fiſcalis, qui iura fiſci patrocinatur vbicunque de eius intereſſe agatur: hunc † Princeps ſolus habens ſupremam poteſtatem habere poteſt, non alius, vt ex l.1.de offic. procurat. Cæſar. tradit Peregr.de iure fiſci lib 7. tit. de
3 aduoc.fiſcal. nume. 5. † Ideoque in Regno nullus Baro habet procuratorem, nec aduocatum fiſcalem, ſed qui pro Baronis
4 iure poteſt comparere vocatur coadiutor curiæ, ſolus † Princeps Biſiniani habet ex particulari priuilegio facultatem eligendi procuratorem fiſcalem.

5 † Habet hic aduocatus dignitatem, ideòque ſedet in loco æquali iudicibus, apud quos patrocinatur iura fiſci, ſed in vltimo ſedet loco, veluti aduocatus fiſcalis criminum in M.C.V.& in Sac.Cóſ.& aduocatus fiſcalis patrimonij in Reg.Cam.Sum. & incedit togatus vt iudices M.C.V. vt ex regijs litteris patet, de quibus infra tit.de veſtib.offic. ſunt igitur duo (vt diximus) & hoc etiam iure antiquo fuit introductum ex l.binos, C. de
6 aduoc. diuerſ. iudic. ſic erat prius in hoc Regno, † quia vnus aduocatus cauſas defendebat tam in Mag. Cur. quàm in Sac. Conſilio, & Regia Camera, & hoc fuit ſeruatum vſque ad annum 1557. quo tempore fuit aſſumptus ad officium Conſiliarij Antonius Orificius, qui poſtea Præſidens Sac. Conſ. fuit creatus, & ad exercendum patrocinium in Regia Camera
7 fuit electus † Federicus Longus, vt dicit Carau.in rit.2.not. 4.& ſic fuit continuatum vſque ad hodierna tempora in quibus hoc officium maxima cum laude exercent in Reg. Cam.
8 † Iacob. Salutius, & in Mag. Cur. Vic. † Laurentius de Fran-
9 chis Vincentij viri probatiſſimi filius.

Circa hoc officium animaduertendum duxi, eligendos ſemper fore viros doctiſſimos, probatiſſimos, & diligentes, propter quod videbatur non incongruum, vt eligerentur ad hoc officium Regij Conſiliarij, & Cameræ Præſidentes, quorum eſſet probata doctrina, & probitas, quod de iure probatur ex l.binos, C.de aduoc.diuerſ. iudic. & fuit practicatum in hoc Regno cum † Antonio Baraptuxio, quem propter eius 10
eminentem doctrinam ad vtrumq; patrocinium aſſumptum eſſe teſtatur dictus Præſidens de Franch.deciſ.417. quod animaduertens Franciſcus Aluarez à Ribera vir omni laude dignus, dum magnum ageret Camerarium, procurauit, vt durante impedimento Marcelli de Mauro doctiſſimi Fiſci patroni hoc officium exerceret † Ferdinandus Fornarius Regius 11
Conſiliarius, qui cum in hac re ſe benè geſſiſſet remanſit in Regia Camera Præſidens, & poſtea iterum fuit electus ad officium aduocati Fiſcalis cum præcedentia Regij Conſiliarij & omnibus lucris, & emolumentis tam Regij Conſiliarij quàm Præſidentis, & aduocati fiſcalis, fuitque auctum ſibi ſalarium in ducatis tercentis aureis.

Hoc officium primùm † ab Hadriano Imperatore inſtitutū 12
fuiſſe teſtatur Marc. Ant. Surgens de Neap. illuſtr. lib.1. cap. 26.num.26.

Sed quibus in iuribus debeat eſſe verſatus docet Petr.Greg. Tholoſ.in Sintagm.iur.par.3.lib.49.cap.3. † ſcilicet criminum 13
pœnas, & naturam pauperum, & miſerabilium perſonarum protectionem habere, Regum conſtitutiones ſeruari, ordinem iuditiorum ſequi, & ſi quid in Curia per Magiſtratus delinquatur obſeruet, vtque in acta cauſas ciuiles, regias, & criminales deſcribi faciat, & ad curam eius pertinet carcerum ſollicitudo, & carceratorum expeditio, quæ latiùs ipſe diſſerit. Tapia.

IOANNA II. Rit. xvij.

1 *Item quòd Procurator fiſcalis, &c.* Practicatur, & eſt repetitus infra. Adde q procurator, & aduocatus fiſci poſſunt creari non ſolum à Rege, ſed etiam à Magiſtro Iuſtitiario, & à Inſtitiario Prouinciarum: ita dicit pulchrè tex.in conſtitut.beneficium, in fi. ¶ Adde quòd officium aduocati fiſci de iure communi durat biennio. tex. in l. ſancimus, C.de aduoc.diuerſorum iudic.& in l.petitionem.§.egredientem. & ibi glo.in ver.ei.eo.tit. Adde quòd ſententia lata contra fiſcum abſente aduocato fiſci eſt nulla, & ex integro cognoſcendum eſt, tex.eſt notabilis in l.non intelligitur.§.diuus. & in l.ſi fiſcus alicui.ff.de iure fiſci, & glo.in l.1.C. de ſentent. aduer.fiſc.lat.lib.10.& Franciſ.de Parm. in tract. de priuil. fiſci. in 4.col.ver.ſeptimus caſus eſt. Et quod dictum eſt in aduocato, dicitur idem in procuratore, cum & ipſe aduocatus dici poſſit, & econtra. ita inquit glo.in d.§.diuus. Et intellige hoc verum, quando ſententia eſt lata contra fiſcum, ſecus ſi eſſet lata pro fiſco, quia tunc valet etiam abſente aduocato, vel procuratore fiſci. ita inquit d.glo. notabilis in d. §. diuus. Matth.

ITem a quòd Procurator fiſcalis * ſine aduocato fiſci, vel ecōtra, nihil facere poſſit.

*ADDITIO. Item quòd procurator fiſcalis. *Concordat cum l.ſi fiſcus.ff de iure fiſci & l.2.C.ſi aduer fiſc vide etiam aliquantulum Bal in l.ſi idem.§ fi.1.col.de iuriſd.omn.iud.* De Bot.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 ISte ritus ſe ipſum ſumat, † & in quantum in eo dicitur ni-
2 hil agere poſſe procuratorem Fiſcalem ſinè fiſci patrono, dic prout Carau.etiam hic animaduertit, intelligi in ijs, quæ ſpectant ad ius, item in ijs, quæ concernunt ordinem iuditij, ideoque non poterit facere inſtantias, quæ incidunt in compilatione proceſſus, eiuſque contineant ordinem inconſulto fiſci aduocato, poterit tamen, ac debet videre proceſſus, referre aduocato, illumque in ijs, quæ facti ſunt inſtruere, & curare, vt ſcribæ fiſcales in ijs, quæ ad eorum munus pertinent diligenter ſe gerant; & ſic iſte ritus non poteſt verificari in alio, quàm (vt hic dicit Carau.) in eius præſentia quæ hodie nec etiam eſt neceſſaria, quia etiam aduocatus fiſcalis (licèt nomine procuratoris) facit inſtantias; & in Sac. Conſilio ſemper vocamus aduocatum fiſcalem pro expeditione cauſarum, ipſo tamen non exiſtente ob infirmitatem, vel aliam cauſam, tunc vocatur procurator fiſcalis, vt ſeruetur Regia Pragmatica, quæ eſt 36. de offic. S.C. & ſic videmus hunc ritum non ſeruari in ea parte, qua dicitur, quod aduocatus non poſſit aliquid facere ſinè procuratore fiſcali, & ſic perperàm intelligunt hunc ritum quidam procuratores fiſcales, quia eſſet implicare magnam contradictionem intelligendo, prout ipſi intelligunt, quod Aduocatus fiſci nihil ſinè illis poſſit facere.

Aduocatus Fiſci poteſt eſſe Aduocatus partium, h.d. Tapia.

IOANNA II. Rit.xviij.

ITem quòd aduocatus fiſci poſſit & valeat aduocare in cauſis priuatorum, quæ vertuntur in ipſis Curijs, tamen non tangentibus fiſcum, nec cauſas habentes cum curia.

T Iſte ritus eſt duplicatus cum rit.22. & ideò ille non eſt poſitus.

CARO-

Digitized by Google

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

T HIc Ritus fuit correctus in genere per Pragmaticam ſeptimam,§.item quoniam de iure, quod eſt Regis Ferdinandi Primi in anno 1481. & poſita ſub tit. de officio iudicum.ſed vt omnis tolleretur dubitatio Sereniſſimus Philippus Secundus Rex noſter edidit aliam Pragmaticam, quæ eſt 39. in § tambien ordenamos,y mandamos de officio Magiſtri Iuſtit.quæ iura ſunt poſita poſt hunc ritum, & hodie ſeruatur hæc vltima Regis noſtri ſanctio: vide tamen aliqua ad huius ritus materiã per Peregr. tract.de iure fiſci lib.7.tit de aduoc. 3 fiſcal.num.8.& ſequent. & quod in genere loquendo † aduocatus fiſci in vna cauſa poſſit in alia contra eum poſtulare,tradit poſt Cardinal.à Turrecremat.in § quãuis 3.q.7.Didac. Perez lib.1.ordinat.tit.19.lib.1.ver.Duodecimo.col.663.poſſet tamen limitari Pragm. prædictã non habere locum quando propriã filiorum,parentumuè, vel pupilli,cuius eſt tutor cauſam defenderet ex reg. tex. l pen. & fi.ff. de poſtul. quodque tradit Peregrin. in d. tract.de iure fiſci d. lib. 7. tit. de aduoc. fiſcal.nume.9.

EX PRAGMATICA XXXIX.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij.

§. TAmbien ordenamos y mandamos, que ſe guarde la Pragmatica hecha por el Rey D.Fernãdo en el año 1481.en que ordena que los officiales en ella contenidos, no puedan T abogar cauſas, y prohibimos que no obſtante el rito, el abogado fiſcal pues tiene tantas occupaçiones, y competente ſalario, no pueda de aqui adelante abogar en ninguna cauſa, ni continuar el patrocinio de aquellas en que hauia ſido abògado antes que fueſſe nueſtro fiſcal, ni ſer Iuez, ò arbitro en ellas.

T *Abogar en ninguna coſa.* Dic, vt ſupra diximus in antecedenti ritu 18.& limita etiam vt ibi,& vide tex.in l.fin.C.de aſſeſſor.& in l.quiſquis.C.de poſtulan.

Aduocatus,& Procurator fiſci nihil accipiat pro defenſione cauſarum fiſci à partibus.h.d.Tapia.

IOANNA II. Rit.xix.

ITem quòd procurator & aduocatus fiſci, necnon procurator & aduocatus pauperum, nihil recipiant pro defenſione cauſarum fiſci, pupillorum, viduarum, & miſerabilium perſonarum,ipſoſque fiſcum,pupillos,viduas, & miſerabiles perſonas tangentes, ſed pro cauſis huiuſmodi gratis debeant procurare,& aduocare,ac patrocinari, & proinde ſint contenti gagijs ſuis.

Aduocatus fiſci ſicut cæteri aduocati punitur, ſi calumnioſè,& fraudulenter ſe geſſerit.h.d.Tapia.

EX PRAGMATICA XXXVIII.

De officio Sac.Conſ.

FERDINANDVS I.

POenis omnibus, quas aduocatorum Procuratorumuè calumnias doloſque coercendos noſtris ſanctionibus ſtatuimus, fiſci aduocatum ac procuratorem ſi fiſcalibus in cauſis fraudulenter calumnioſè moliti eſſe quicquam deprehenſi fuerint,teneri etiam volumus, quibus etiam tutores, curatoreſque ſi in eorum cauſis,quæ ſibi commiſſæ fuerint, doloſè aliquid egerint aut conſuluerunt, obnoxios eſſe decernimus.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HAec Pragm. zelum, atque iuſtitiam manifeſtat huius Sereniſſimi Regis Ferdinandi Primi,qui memor legis vniuerſæ, C. vbi cauſæ fiſcales,noluit eius ſubditos per aduocatum fiſci contumelijs vexari, ne vnde iura oriri debent, oriatur iniuria, quod rectè conſiderauit Gram.deciſ.60. nume.21. quem allegat,& ſequitur Marc.Ant.Peregr.in tract.de iure fiſci lib.7.tit.de aduoc.fiſcal.nu.7.

Aduocatus fiſcalis auditur indifferenter in omnibus cauſis. Rouit.

PRAGMATICA XLIII.

De Officio Magiſtri Iuſtitiarij.

§. IN primis circa lo capo di ſpedire le cauſe, quando il detto Auocato fiſcale non è preſente,& circa lo publicare delli decreti, ſenza che ſi vedano per lo detto Magnifico Auocato fiſcale,ſi è concluſo,che quanto all'intendere il predetto auocato fiſcale, s'intenda indifferentemente in tutte le cauſe, che occorreno in lo detto Tribunale, & occorreranno,oſſeruandoſi in queſto il tenor delle Pragmatiche emanate,& ordini fatti indiminutamente.

Aduocatus fiſcalis audiatur ſuper decretis faciendis quando eſt præſens,ipſo verò abſente detur notitia decretorum interpoſitorum antequam publicentur.h.d.Tapia.

§. ET quanto al vedere delli Decreti interpoſti dalli Giudici, ſi debbia oſſeruare il ſeguente ordine,cioè che quando l'auocato fiſcale ſi troua preſente in lo votare della cauſa, & è ſtato inteſo,che auãte,che ſi dia il voto al Maſtrodatti, à tale,che ſi ſcriua in libro, & ſi firme,ſi annoti per lo commiſſario della cauſa in carta ſeparata la firma del Decreto, la qual all'hora ſi veda per lo detto auocato fiſcale, & ſi debbia intendere ſopra di eſſa nota,& ſe alcuna coſa li occorre, lo Tribunale lo riſolua, & poi ſi debbia dare la nota al Maſtrodatti, che la ponga in libro,& firmato, che ſarà il decreto dalli Giudici, ſi debbia publicare ſubito, Et quanto alle cauſe, che ſi tratteranno in àſenza del detto Magnifico Auocato fiſcale ſi debbia, (votata che ſarà la cauſa)fare la conſimile nota per lo commiſſario,& ſenza fare decreto, venuto che ſarà nel tribunale il predetto Auocato fiſcale,ſe li debbia dare notitia della cauſa,& della nota predetta,& inteſo lui ſopra l'vno, & l'altro, ſe alcuna coſa li occorre ſimilmente lo tribunale lo riſolua, & poi ſi dona l'ordine al Maſtrodatti di ſcriuere lo decreto in libro, & quello firmato, che ſarà dalli Giudici ſi debbia ſubito publicare.

Commiſſarij deſtinandi ſiue commiſſiones faciendæ pro teſtibus examinandis ad inſtantiam fiſci proponantur in banca ab aduocato fiſcali eoque audito Mag.Cur.prouideat, verùm non eligatur perſona ei legitimè ſuſpecta.h.d.Rouit.

§.Circa

§. CIrca lo capo delli commiſſarij, che s'haueno da ſpedire per eſſamiuare ad inſtanza del fiſco,ò delle parti fuor di queſta Città di Napoli; ſi è concluſo,che hauendoſi da deſtinare commiſſario per andare ad eſſaminare fuora, ò commetterſi ad alcuno tribunale, ò altro ad inſtanza del fiſco,il detto Auocato fiſcale debbia proponere in banca la cauſa, e la perſona contra chi s'haue da pigliar l'informatione, & anco del commiſſario à chi ſi commette,& inteſo ſopra ogni coſa il predetto auocato fiſcale,il tribunale debbia reſoluere quello,che conuenga.

Commiſſarij ad partis inſtantiam proponantur à cauſa commiſſarijs audito fiſci patrono.b.d.Tapia.

§. ET quanto alli commiſſarij deſtinandi ad inſtanza di parte ſimilmente lo commiſſario della cauſa lo proponga al tribunale, Et inteſo lo Magnifico Auocato fiſcale, ſi eliga per il tribunale il commiſſario. Ita che nè in l'vno, nè in l'altro caſo ſi eliga perſona ſoſpetta al detto Magnifico Auocato fiſcale legitimamente.

Aduocatus fiſci poteſt interuenire in examinandis teſtibus ad defenſionem,& illos interrogare,idque fiat in tribunali.b.d.Tapia.

§. QVanto all'interuenire dell'Auocato fiſcale in lo eſſaminare delli teſtimonij ad defenſionem partium, ſi è concluſo che ſi oſſeruino le Pragmatice,le quali non eſcludeno, che quando lo Aduocato fiſcale vuole interuenire nell'eſſaminare delli teſtimonij nella prima inſtanza, non lo poſſa fare, & quando vorrà interuenire poſſa fare quelli interrogatorij per quello tocca alla buona adminiſtratione della Giuſtitia, che li pareranno conuenire, & in tal caſo non ſia obligato andar in caſa dello Giudice, ma ſi vniſcano nel tribunale della Vicaria.

Audiatur Aduocatus fiſci circa defenſiones dandas extra carceres.b.d.Tapia.

§. CIrca il capo, quòd dentur defenſiones, & non procedatur ex proceſſu informatiuo, vel quod dentur defenſiones extra carceres,che non ci ſia inteſo l'Auocato fiſcale,& che lo Giudice cõmiſſario lo faccia eſſo ſolo in caſa, ſi è concluſo, e coſi ordinamo, che l'Auocato fiſcale in omnibus ſia inteſo,conforme alle Pragmatice, & detti atti ſi debbiano fare in lo tribunale.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

† HOdie ſeruatur, quod Iudex commiſſarius cauſæ domi decretat ſi ſunt dandæ defenſiones intus, vel foras, ſed actuarius tenetur denuntiare fiſci patrono, qui poteſt circa illud dicere quicquid ſibi occurrit, & hoc maximè intereſt propter obſeruantiam Pragmaticarum, & Rituum.

Aduocatus fiſci valeat articulos videre, & ſignare prout hactenus. Ritus.

§. NEl capo del vedere li articoli,& ſignarnoſi per lo Auocato fiſcale,ſi è concluſo,& ſi ordina, che detto Magnifico Auocato fiſcale le debbia vedere,& ſignare nella medeſima forma,& maniera,che ſi è fatto,& fà al preſente.

Aduocatus fiſci videat ad eius libitum proceſſus quoſcunque. b.d.Tapia.

§. NEl non vederſi li Proceſſi per detto Auocato fiſcale, eccetto nelle negotij graui importanti,ma ſtarne ſolo alla relatione del Giudice commiſſario della cauſa. Si è concluſo,che lo Auocato fiſcale le veda à ſua volontà, & in ciò ſi oſſerui quello che ſi è coſtumato fino al preſente.

In relationibus in Sac.Conſ.faciendis audiatur fiſcus, ſi aliquod dubium contra ipſum fieret.b.d.Tapia.

§. NElle relationi,che'l Giouedì ſi fanno in lo Sacro Regio Conſiglio,che non s'intertengano per cauſa, che non ſi trouaſſe preſente l'Auocato fiſcale,ſi è concluſo,che dubitandoſi contra il Regio fiſco per il Sacro Conſiglio,che non ſi eſpediſca la cauſa, & s'intẽda il fiſco,& ſi oſſerui quello,ch'inſin'adeſſo ſi è fatto.

Mandata quæ fiunt perceptori ad ſoluendum, proponantur in banca ſi aliquid Regenti,vel Iudici occurrit, poſtquàm fuerint à fiſci patrono ſubſcripta.b.d.Tapia.

§. CIrca li mandati, che ſi fanno al Perceptore della Vicaria delli pagamenti. Si è concluſo, che ſi oſerui quello, che inſino al preſente ſi è oſſeruato, & ſe dopò, che ſi è firmato il mandato per lo Auocato fiſcale occorre alcuna coſa al Magnifico Regente della Vicaria, ò al Magnifico Giudice,che l'haue da firmare lo preponga in banca, & lo determini lo tribunale.

Memorialia capiantur à fiſci patrono, qui mandat actuarijs, quid capiant informationes,& notentur.b.d.Tapia.

§. CIrca li memoriali, che ſi danno per li querulanti all'Auocato fiſcale. Si è concluſo, che lo Auocato fiſcale non laſſi di pigliarli, e darli alli Maſtridatti, acciò ſi pigliano l'informationi, e ſi facciano le coſe neceſſarie, Quali memoriali ſi annotino,doue ſi è ordinato,che ſi debbiano annotare le querele, & ſi oſeruino le Pragmatice; & ordini ſopra di ciò eſpediti.

Liceat fiſci Aduocato facere ſuas inſtantias in viſita, quæ de mane quotidie fit.b.d.Tapia.

§. CIrca la viſita,che fa la Vicaria la mattina delli carcerati preſi la notte, ò il dì precedente,che lo Auocato fiſcale nõ dica ſcriuaſi queſſo,ò non ſi ſcriua, ſi è concluſo, che quello, che lo Auocato fiſcale fà,ſi com'eſſo l'haue declarato è ſola inſtantia, che fa per queſto, continui come lo haue fatto,& li Magnifici Giudici prouedano quello,ch'è di Giuſtitia.

Copia ſcripturarum dentur audito fiſci patrono b.d.Tapia.

§. IN quanto al dare la copia di alcune ſcritture,che ſi dimandano per alcune parti,ſi è cõcluſo.

cluſo, che dimandandoſi ſi proueda per lo tribunale, inteſo prima lo Magnifico Auocato fiſcale, & non altramente.

Habilitationes Aegrotorum fiant in banca audito Fiſco. h.d. Tapia.

§. IN lo habilitare delli carcerati infermi, ſi è concluſo, che ſe intenda lo detto Magnifico Auocato, & poi eo audito lo tribunale proueda quello, che ſarà di giuſtitia circa dette habilitationi.

Perquiſitio carceratorum fiat iuxta Regias ſanctiones. hoc dixit Tapia.

§. IN lo fare delle perquiſitioni delli carcerati, ch'entrano la notte, & lo dì precedente, ſi è concluſo, che ſi debbiano oſſeruare, & ſi oſſeruino in queſto le Regie Pragmatiche, che l'hanno bene, & con molte conſiderationi prouiſto, & per queſto il Fiſco ne haue fatta inſtanza, & li Giudici l'hanno determinata conforme à giuſtitia.

Aduocatus Fiſci faciat ſuas inſtantias contra torquendos. & ſi aliquod oriatur dubium, decidatur à iudicibus abſque praeſentia partium, hoc dicit Tapia.

§. IN lo interuenire, & inſtare dell'Auocato fiſcale alle torture, che ſi danno, & all'inſtanze, che fà il fiſco di quello, che li occorre, ſi è concluſo, che l'Auocato fiſcale mira, & proponga tutto quello, che li occorre per il fiſco, come inſino adeſſo ſi è oſſeruato, & eſſendone dubio li Giudici lo determinino ſenza la preſentia di quello, che ſi tormenta.

Iudices prouideant ſi feneſtra ſit aperienda, vel carcerati mutandi ab uno criminali ad aliud audito Fiſci patrono. h.d. Tapia.

§. IN lo aprire delle fineſtre à carcerati, ò mutarli dal criminale, ſi è concluſo, che li Giudici lo prouedano, inteſo però l'Auocato fiſcale, & non altramente.

Liceat Fiſci patrono ſcribere ſuper comparitionibus, quae per ipſum proponuntur, decretationes M. C. V. ipſeque Aduocatus Fiſcalis procuret exequutionem prouiſionum, quae in banca ſunt concluſae. h.d. Tapia.

PRAGMATICA XLIIII.

De Officio Magiſtri Iuſtitiarij.

PHILIPPVS &c.

6 MAgnifici Viri Regij Conſiliarij fideles dilectiſſimi, Ci è peruenuto à notitia alcune differenze nouamente nate in queſſa gran Corte tra li Magnifici Giudici criminali, & Magnifico Auocato fiſcale di eſſa, dopò l'vltime prouiſioni da noi fatte circa le differenze, che allhora fra eſſi correano, Et perche non côuiene al ſeruitio di N. Sig. Dio, nè à quello di Sua Maeſtà, che fra detti officiali ſia diſcordia alcuna, ma ogni buona intelligenza, & conformità per la retta, & breue ſpeditione della Giuſtitia, hauemo prouiſto ſopra dette differenze, con il parere del Regio Collateral Conſiglio, appreſſo di noi aſſiſtente del modo ſeguente, videlicet.

Che ſia lecito al detto Magnifico Anocato fiſcale in dorſo delle comparſe, memoriali, & querele, che giuſta la forma dell'ordine per noi ſpedito, eſſo proponerà, ponere la côcluſione, che ſi fa in bâca, iuſta la forma del detto ordine da noi ſpedito.

Che in le querele propoſte per detto Magnifico Auocato fiſcale, & prouiſioni appontate iuſta detto noſtro ordine, ſi debbiano far'eſſequire per lo medeſimo Anocato fiſcale, ſollecirãdo l'eſpeditione di dette prouiſioni, inſtruendo, & mirando tutto quello, che l'incumbe, & occorre, come ſpetta all'officio ſuo, & inſino à detto tempo è ſtato oſſeruato.

Aduocatus Fiſcalis non proferat ſuum votum in deciſione cauſarum, nec impediat exequutionem decretorum. h.d. Tapia.

CAROLVS V.

Ex Capit. Neap. anni 1532. Cap. 24.

IYem atteſo lo Auocato fiſcale ſe ha vendicato de interuenire in lo eſſaminare, & eſſaminare de teſtimoni ad inſtantia del Regio Fiſco, dare la corda. pigliare preſoni à ſuo arbitrio, interuenire in la diſcuſſione, & in lo votare delle cauſe criminale, & del Regio Fiſco, & cauſe ciuile, immo ſe lo Regente, ò Iudici ordinano la liberatione de alcuno inquiſito, lo prohibiſce, & lo Regête, ò Giudici non lo liberano, & ſe intermette in ogni atto iuriſdictionale, & perche non è giuſto che lo Auocato del Regio Fiſco interuenga alle coſe predette, ſi ſupplica Sua Ceſarea Maeſtà, che in futurum lo Auocato Fiſcale in qual ſi voglia tribunale habbia da fare l'officio de mero Auocato tantùm, & de preponere & indrizzar le ragione del Regio Fiſco, & di poi permettere che detti Giudici habbiano da fare la giuſtitia, & eſſo Auocato non habbia da interuenire ne fare le coſe pred tte, ne alcuna di eſſe, & queſto ſimiliter ſe intenda del Procuratore fiſcale. Pl. Regiae Maieſt. quod Aduocatus, & Procurator Regij Fiſci non dent opinionem in deciſione cauſarum, nec impediant quominus opiniones iudicis exequantur, & in ceteris omnibus ea faciant, quae ad eorum officia ſpectant.

T Hoc cap. ſeruatur, ſed aliquando ſolent Iudices audire Fiſcum etiam poſt uotatam cauſam, quando aliquid de nouo occurrit, vel quando fuit abſens. Tapia.

Aduocatus Fiſcalis neminem detrudat in carcerem inconſulta M. C. V. h.d. Rouitus.

EX PRAGMATICA XXXIX.

De officio M. C. V.

EL Abogado fiſcal de nueſtra gran Corte de la Vicaria ſegun entendemos ſe ha entremetido en interuenir en eſaminar los inquiſidos y los teſtimonios que en las tales cauſas ſe produzen, y aſſi miſmo en azer, prender, carcerar, y ſoltar de ſu propria authoridad, y ſin orden y mandado de la

dicha

Digitized by Google

dicha Vicaria, ni di algun delos Iuezes dela à muchas perſonas, y porque no conuiene que el dicho Abogado fiſcal ſe vſurpe mas preminençias, dela que por razon de ſu officio le toca: Mandamos que de qui adelante ſin orden dela dicha Vicaria no pueda hazer, prēder, ni carcerar à nadie y que en lo que ha reſpeto al eſamen de los inquiſidos, y teſtigos guarde la Pragmatica que ſobre ello diſpone.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HAec Pragmatica non ita rigorosè ſeruatur, præſertim quando Aduocatus fiſcalis non eſt ita moleſtus, vt obliget Iudices ad aperiendum oculos ſuper eius actionibus, ſolent enim eſſe aliqui Aduocati fiſcales nimiùm arrogantes ſibi, & nihil differentes à diffinitione Caſſanei, quam tradit Carau. in rit.17.num.10. Quando tamen inter eos non adeſt diſcordia, multoties ipſi mittunt homines ad carceres, & dum ego fiſci partes tuebar in Mag. Cur. ſæpe ſæpius feci, nec vnquam fui interrogatus, cur ita facis, quia procuraui concordiam cum collegis, quæ facit res paruas creſcere diligendo eos, eiſque inſeruiendo, eorum honorem tuendo, & quærelas pro fiſco cum modeſtia proponendo: plurimi enim ad iuſtitiam miniſtrandam refert hæc fratrum concordia, quòd benè norunt primitiuæ eccleſiæ Chriſtiani, erant enim eis cor vnū, & anima vna, vt habetur in c. dilectiſſimis 12. q. 1.

Procurator fiſcalis aſſiſtat vbi regitur curia. h. d. Tapia.

DE no hauer aſſiſtido el Procurador fiſcal de la dicha Vicaria, quando ſe tiene la Corte en ella, ni hechos las inſtantias que es obligado ſe han dexado de exeqatur ſegun entendemos muchas penas de contumacias, plegearias, obliganças, y otras denominaçiones, benefiçios, y repulſas de perſonas, que las han pedido caluniosamente, y paraque deſta remiſſion, y deſcuido, no ſe ſignan los inconuenientes ſopradichos, mandamos que da aqui adelante el dicho Procurador fiſcal aſſiſta ſiempre que tiene la dicha Corte, y laduertereis que ſe deſelude en hazer lo que es obligado conforme à ſuo officio.

DE OFFICIO ADVOCATI PAVPER.
Rubr. XV.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

† HOc officium inſtitutum fuit in hoc Regno per Imperatorem Federicum vt dicit ipſe in conſtit. lege præſenti, fuitque in tam impio Imperatore maxima pietas, (vt ait Lactant. lib.6. cap.12.) magnum iuſtitiæ opus ſit pupillos, & viduas deſtitutos, & auxilio indigentes, tueri, atque defendere, ideoque huius rei memor, & eorum, quæ tradit Vlpian. in l. nec quicquam, §. obſeruare, ff de officio proconſ. aduocatum tradit pupillis, viduis, orphanis, & pauperibus. *Aduocatus* (inquit Vlpian.) *petentibus debebit indulgere, primumque fœminis, vel pupillis, ſi quis eis petat, vel ſi nemo ſit qui petat vltro eis dare debebit.* hoc officium exercuit Sanctus Iuo.

De hoc officio habetur in l. 1. §. ait prætor. ff. de poſtul. & l. petitionem, §. quando. C. de aduocat. diuerſ. iudi. & quod † aduocatus recipiens aliquid à paupere peccet refert Caſſan. in conſuetud. Burg. tit. des enfans depulſior §. 6. verſ. epundera la tutela.

Prouidet Imperator Pupillis, Viduis, & alijs miſerabilibus perſonis, de Aduocato gratis, expenſaſque litis à curia iubet miniſtrari. h. d. Tapia.

IMPERATOR FEDERICVS.

LEge * præſenti pietatis officio ſuggerente ſtatuimus, pupillis, viduis, orphanis, pauperibus, ſeu quibuſlibet debilibus, præſertim contra petentes agentibus, aut defendentibus cauſas ſuas, ſeu iura noſtræ Curiæ deferentibus aduocatos, & pugiles (ſi cauſa popoſcerit) de Curia noſtra τ gratis, & expēſas alias victui neceſſarias, dum neceſſariam in Curia moram trahunt, nec nō teſtium producendorū impendia per τ Curiæ præſidem largiri debere cēſemus, nullas ab ipſis propterea ſportulas ab apparitoribus, vel Tabellionibus noſtris omninò, aut pro ſententiarum ſubſcriptionibus aliquid volumus poſtulari.

* *Lege præſenti poſtulari.* Et ſic nota quòd pupillus, & vidua ſpecialem indulgētiam conſequuntur. C. de falſa moneta. l. 1. §. viduas autem.

ADDITIO. *Adde C. de poſtul. l. fin. & ibi Pa. de Caſt.* Superâtius.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

L*Ege præſenti.* Fauetur miſerabilibus perſonis, & eſt de iure communi, in auth. de man. prin. §. ſic quoque in fi. §. cum ſimil. ibi in glo.

ADDITIO. *Adde, quæ dicantur perſonæ miſerabiles. in l. 1. C. quando Imper. inter pupil. Barto in l. cum aliena. C. de legat. Ludo. Roma in l. ſi conſtante ff. ſolut. matr. Doct. in c. ſignificantibus.*

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

CVm hac conſtitutione concordat. l. 1. §. ait prætor, ff. de poſtul. l. nec quicquam. §. fi. de officio proconſul. c. 1. extra de offic. iudic. & apud Hiſpanos lib.6. tit.6. par.3.

Per hanc conſtitut. † habemus aduocatum pauperum debere auxilium præſtare viduis, pupillis, pauperibus, & alijs oppreſſis, quòd hodie non ſeruatur, vt fieri deberet. eſt enim

 vnus

ANDRAEAS DE ISERNIA.

bus. de offic. deleg. Doct. in c. ſuper quibuſdam. de verb. ſignif. Et an tales ſint ſub protectione eccleſiæ? Vide per glo. in cap. liter. de cenſib. Doct. in cap. ex tenore, de foro compet. Doct. in c. nuper, de donat. inter vir. & vxor. Et an miſerabiles perſonæ gaudeant priuilegijs, quibus eccleſiæ? Per Iaſ. in auth. quas actiones in t. notab. C. de ſacroſanct. eccleſ.

Sed quid, ſi pupillus aut vidua ſint diuites, non videtur in eis habere locum l. iſta. Si referas verbum pauperibus, vt non contineat viduas, pupillos, orphanos, & debiles, ad quid ſi nõ indigerent, daret fiſcus? cum mendicantes ſint alendi annonis publicis, ſed non validi, & potentes? C. libr. 11. de mendi. vali. in glo. in rubrica, & l. 1. Item ſic dicit. §. ſic quoque, quòd ſi non ſunt ſufficientes præbeat eis gratis, & ſic verbum (pauperibus) refertur ad præcedentia, ſcilicet, ad pupillos, viduas, orphanos, & ad ſequentia, vt ad debiles, ſic. ff. de inofficioſo teſtam. l. ſi proponas. §. ſi hæreditatem, vbi verbum, ſcienter, & ad præcedentia, & ad ſequentia refertur. Habebit etiam hæc l. locum in pauperibus, qui non ſunt pupilli, viduæ, orphani, aut debiles, propter iſtos ponitur hæc l. generaliter in omni paupere, nec non in vidua, pupillo, orphano & debili, qui ſunt pauperes. Eccleſiam non expreſſit hic, ſicut in ſuperiori lege, in eccleſijs non fieret hæc arctatio ſi litera non exprimeret, quia materia leg. huius eſt de dandis impendijs his perſonis, ſatis benè dicitur, vt præfertur, quantum ad alia, vt ad habendum forum, C. quando impe. inter pup. vbi habent iſtud pupilli etiam ſi ſunt diuites. dicit Azo in ſum. illius tit. iure Cano. aliter extra de officijs delegat. cap. ſignificantibus, de quo dicetur infra tit. 1. ſtatuimus. Rex inclitus Carolus 2. ſtatuit certum officium aduocatorum pauperum hic, vt vidimus in vſu cauſarum, vt adiuuet eccleſiam pupillos, viduas, orphanos, pauperes, & huiuſmodi indigentes, qui habent ſalarium à Curia, & tantum habent ſi ſunt multæ cauſæ, quantum ſi nõ ſunt multæ. Non ponit ſe ad iſtas diſtinctiones.

Lege præſenti. Nota quòd per hanc conſtitutionem gagiari debet Aduocatus pupillorum, viduarum, & miſerabilium perſonarum de ſalario curiæ, & hodie dicitur Aduocatus pauperum Neapoli, qui ſalarium habet à Rege, & de pecunia Regis conſtitutum. Marinus.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

vnus aduocatus pauperum, qui regulariter tantum circa pauperes carceratos prò cauſis criminalibus ſe gerit, nec plus poſſe credo, cum maximum ſit onus; ideoque aliò opus eſſet, qui in cauſis ciuilibus pauperibus ſuccurreret: accidit enim vt aliquando propter deficientiam aduocati, pauperes, quorum bona ſunt occupata à potentibus, propter eorum impotentiam lites deſerant, ideoque viſum ſemper fuit mihi peroptimum quod Madriti à quibuſdam Iuriſperitis fuit ordinatum: congregauerunt ſe nempè plures ex eis in quodam oratario, ibique ex eis duo deligebantur, qui pauperes iuuarent in eorum litibus per aliquos menſes, quòd tradidit mihi dominus, &
2 collega meus † Alphonſus Areualo Sedeño vir ſumma probitate, & eximia doctrina clarus, quod vt fieret hic, non modò perutile, ſed neceſſarium arbitror, Deumque Opt. Max. rogo, vt in corda noſtrorum iuriſperitorum id velit inſpirare.

T *Gratis*. Sic etiam diſponitur in ritu ſequenti, qui eſt 19. vbi Carauit. quod non tamen verificatur in Aduocato pauperum, qui habet ſalarium à Regia Curia, † ſed in omni Aduocato, qui tenetur lege naturali, & etiam diuina pauperibus, qui 3
non habent aliunde patrocinium præſtare gratis, quod poſt Abb. in cap. 1. de officio iudic. ordinar. tradit Gregor. Lopez in l. 16. tit. 9. part. 3. & poſt Bald. in l. ſi furioſi, C. de nupt. & Dominicus Soto in lib. 5. de iuſt. & iur. quæſt. 8. art. 1. docuit Didac. Perez in l. 5. tit. 19 lib. 2 ordinat. verſ. 6. dubitatur, & Auila in cap. prætorum cap. 7. in prio. num. 3. cætera vide per Afflict. hic & Foller. loco citato.

T *Curiæ Præſidem*. Hinc quærit Hieronymus Cuchalon, qui addit ad Afflict. in corpore huius conſtitutionis, † cuius 4
ſumptibus debeat ſubminiſtrari expenſæ pauperibus, & concludit quòd expenſis curiæ, non Iudicis, quod hic videtur innuere tex. ſed hoc non practicatur hodie, niſi in carceratis quorum acta tenentur gratis facere actuarij, & gratis etiam ſubminiſtratur eis panis à Curia ordine fiſci patroni.

Aduocatus pauperum, & Procurator nihil recipiant pro defenſione cauſarum, ſic in Fiſco patrono de quo ſupra de Aduocat. Fiſci, h. d. Tapia.

IOANNA II. Rit. 19.

ITem quòd procurator & aduocatus fiſci, necnon procurator & aduocatus pauperum, nihil recipiant pro defenſione cauſarum fiſci, pupillorum, viduarum, & miſerabilium perſonarum, ipſoſque fiſcum, pupillos, viduas, & miſerabiles perſonas tangentes, ſed pro cauſis huiuſmodi gratis debeant procurare, & aduocare, ac patrocinari, & proinde ſint contenti T gagijs ſuis.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HIc Ritus poſitus eſt etiam ſupra de officio aduocati fiſci, & illum hic etiam volui ſubnectere, quia magis propriũ eſt aduocatum pauperum aliquid accipere, quàm fiſci patronum, propter licentiam, quam ille habet aduocandi in alijs cauſis, vt in rit. ſeq. hoc officium maxima cum charitate exer-
1 cuit † Ioan Baptiſta de Leonardis, propterquam ad officium Fiſci patroni, & demum Regij Conſiliarij fuit aſſumptus.

T *Gagijs ſuis*. De hoc diximus ſupra conſtitut. proxima, eſt autem hodie ſalarium aduocati pauperum ſcu. 300.

Sicuti etiam gaudet prærogatiua, † quia ſedet cum Iudicibus Magnæ Curiæ Vicariæ in vltimo loco, & in Sacro Cõſilio 2
licet non ſedeat, loquitur tamen capite coöperto, quando defendit cauſas pauperum, habet etiam aliam prærogatiuam, quia in audientijs, quas domi dant Regij Conſiliarij præcedit omnes alios aduocatos, vt operam nauare poſſit cæteris negotijs pauperum.

Aduo-

Aduocatus pauperum poteſt etiam contra Fiſcum aliorum cauſas defendere. b. d. Tapia.

IOANNA II. Rit. 23.

a *Item quod aduocatus pauperũ, &c.* Hunc ritum refert & ſequitur Matth. in rub. de dan. aduocat. pupillorum, & miſerabilium perſonarum. Matt.

Itẽ a quòd aduocatus pauperum * contra Curiam, & contra omnes, & pro omnibus, qnos ipſe vult, aduocare poſſit, exceptis in cauſis eccleſiarum, viduarum, pupillorum, & miſerabilium perſonarum, qnibus neceſſariò & gratis aduocare teneatur, & debeat.

* ADDITIO. Item quòd aduocatus pauperum. *Vide Afflict. in conſtit lege præſenti, in rub. num. 11. & ſeq. ubi latè de materia, pro quibus debeat Procurator, Aduocatusq. pauperum aduocare, & pro quibus non, & etiam quid ſi litigatur coram Iudice eccleſiaſtico, vel coram arb.* De Bot.

* ADDI-

Aduocatus pauperum interueniat in ratificationibus, & alijs actis pauperum. b. d. Tapia.

Ex Cap. Neapol. 16. Decembris 1481. Cap. 14.

REX FERDINANDVS I.

Item che lo Regente, & Capitanio della Città de Napoli ſiano tenuti quando alcuno malfattore haue à ratificare farci eſſere lo Auocato delli poueri in ſua defenſione, & così in ogni atto, doue incorre pena mortis, vel membri abſciſſio. Placet Regiæ Maieſtati.

Hoc Cap. tempore quo ego interfui in M. C. Vic. nõ fuit vnquam practicatum, ſed ſolum reſpectu minorum, quibus datur in curatorem aduocatus, vel procurator pauperum. Tapia.

Procurator pauperum defendat cauſas ſibi decretas. b. d. Rouit.

EX PRAGMAICA XXXIX.

De Officio M. Iuſtitiarij.

Aſi miſmo para que de aqui adelante no eſte à diſcreçion del Procurador delos pobres de ayudar à vno por pobre ò nò, mandamos que alque huuiere de patrocinar ſea por decreto de los Inezes donde la tal cauſa pendiere, y no de otra manera.

Aduocatus, & Procurator pauperum huius Regni admoneant Aduocatum, & Procuratorem pauperum cuiuſque Regiæ Audientiæ de ijs, quæ videbuntur eis neceſſaria pro pauperum defenſione. b. d. Rouitus.

EX PRAGMATICA XLVI.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij.

§. Et ordinamo aneo alli Magnifici Auocato, & Procuratore de' poueri della detta gran Corte, che tenghino eſſi ancora intelligenza con li Auocati, & Procuratori de' poueri di dette audienze, perche in le ſopradette cauſe, che ſaranno de' poueri li diano li auertimenti, che li pareranno per defenſione delli poueri predetti, & non ſi faccia il contrario, per quanto ſi hà cara la gratia, & ſeruitio di Sua Maeſtà.

DE PEDANEIS IVDICIBVS. Rub. xvj.

1 Iudices pedanei dicuntur, quia pedibus ad forum proficiſcuntur l. 1. §. item Senatuſconſulto. ff. de poſtul. Tapia.

Iudices Magnæ Curiæ Vicariæ ſibi ipſis cauſas non cõmittant; ſed alijs iudicibus pedaneis, hoc dicit cum Pragmatica ſequenti. b. d. Tapia.

IOANNA II. Rit. 16.

Item quòd iudices prædicti non audeant, neque poſſint cauſas ciuiles etiam infra libram auri ſibi ipſis committere, ſed eas committere debeant in caſu, quo eſſent committendæ alijs litteratis idoneis liberè, & abſque ſorde.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

Iſte Ritus quo ad primam partem benè ſeruatur, nam Iudi-
1 ces Magnæ Curiæ ſibi ipſis cauſas non committunt, † ſed
2 Regens ipſius inter illos diſtribuit, quia cum ſint † Iudices ordinarij in toto Regno, habeantque iuriſdictionem inſolidum vnuſquiſque procedere poſſet in cauſis, quæ ad ipſos deferuntur, comq; ex hoc plurima orirentur, & iurgia, & altercationes inter ipſos collegas, necnon negotiorum confuſio, dum alij eorum mole præmerentur, alij verò (vt ità dicam) ieiunarent; introductum fuit, vt Regens inter ipſos cauſas diuideret, & hæc diuiſio potius, quàm commiſſio ex ſuperius dicta ratione appellatur. Quò verò ad ſecundam eius partem attinet, quæ videtur limitatio ad regulam, dic eos committere poſſe cauſas pedaneis iudicibus; & ſic intelligentia iſtius ritus erit, vt Iudices ſibi ipſis cauſas non committant, poſſunt tamen alijs committere. Tapia.

Iudices pedanei non ſint vltra decem & approbentur per Mag. Cur. b. d. Tap.

EX PRAGMATICA XII.

De Officio Magiſtri Iuſtitiarij.

§. Item, che da qui auanti li Giudici Pedanei non poſſano eſſer più di diece, per procedere nelle cauſe minime, & commettibili, & quelli che al preſente vi ſono, & gli altri futuri, non poſſano ne debbiano eſſercitare detto officio di Giudice peda-

pedaneo, ſenza licenza del Regente, & che non ſiano prima approbati per detta gran Corte.

Prohibet cauſas committi iudicibus non interuenientibus dum Curia regitur. b.d.Tapia.

EX DICTA PRAGMATICA.

Don Federici à Toledo in anno 1558.

5. ITem vogliamo, & ordiniamo, che non ſi poſſano commettere cauſe alli Giudiei pedanei, i quali quando ſi regge la Corte non ſi trouaranno ſedere nei luoghi loro, iuxta l'antiquo ſolito. Et alli detti Giudici pedanei, che veneranno à ſedere, le cauſe ſi debbiano commettere per ordine.

Id hodie non ſeruatur ſed cauſæ abſque alio ordine committuntur ſecundum placita iudicum. Tapia.

Poteſt Magna Curia committere cauſas ciuiles aſcendentes ad ſummam vntiarum ſex. b.d.Tapia.

IOANNA II. Rit. 124.

* ADDITIO. Item quòd Curiæ ipſæ. *Vide omnino Bal. in l. ſi idem, §. ſi col. 1 ff. de iuriſdict. omn. iudic. vbi ponit quatuor not. quæſtionis.* De Bott.

ITem quòd curiæ ipſæ * & quælibet ipſarum poſſint ſi voluerint, committere cauſas pecuniarias ibi mouendas vſque ad ſummã vnciarum ſex de carlenis argenti (& non vltra) alicui literato, qui ritè procedat, & deinde ipſi curiæ referat in forma conſueta.

Item quòd cauſæ committendæ per curiam non excedant vltra ſummam vnciarum ſex, vt ſupra.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HIc Ritus, vt eius litera docet, arbitrio Iudicis relinquit commiſſionem cauſarum à ſex vntijs infra, neque obſtat quòd litera ritus præcedentis quòd eſt 16. ſecundum ordinem Carauitæ vtatur verbo † debeat, quaſi neceſſitatem imponat
1 cauſas committendi, nam (vt diximus) ille Ritus libertatem tollit ſibi committendi, & hoc iuxta ſummam hic traditam, nam ſiue legatur cum dictione etiam, ſiue ſine ipſa, intelligitur (vt diximus) circa facultatem ſibi ipſis committendi, & hic eſt germanus horum Rituum intellectus.

† Sed an poſſit quis prorogare iuriſdictionem ad iſtos Iudices pedaneos Didac. Perez ad l. 1. tit. 4. lib. 3. ordinat. col. mihi 888. verſ. idem etiam, dicit quòd ſic, quia licèt iſti habeant iuriſdictionem limitatam ad certam ſummam, non tamen habent ad certas cauſas, ideoque dummodo non excedat illam ſummam, poteſt prorogatio fieri.

Datur forma relationis faciendæ per Iudices pedaneos de proceſſibus ſibi commiſſis. b.d.Tapia.

IOANNA II. Rit. 126.

ITem obſeruat dicta curia committere cauſas, ſi vult quatuor vnciarum alicui literato, qui ritè procedat, deinde ipſi curiæ T referat in ſcriptis id, quod ſibi videtur, & forma relationis eſt: quia facit mentionem de toto proceſſu, & de inde dicit in fine relationis, ſi eſt probata intentio actoris, quòd ſibi videtur mandatum per dictam curiam dicto reo, vt petita per dictum actorem in cauſa prædicta infra terminum duorum dierum aſſignet ipſi actori, & etiam datur maior terminus arbitrio ipſius curiæ.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

T REferat. Hodie Iudicibus pedaneis paucæ, ne dicam nullæ cauſæ committuntur, & malè, nam iuuenes, qui iuri operam dabant per iſtarum cauſarum medium inſtruebantur, † dum relationes faciebant, votaque conſultiua dabant, quod hodie committi ſolet calculatoribus, & ideo non poſſum, non ſupplicare Illuſtriſſimum Proregem, dominoſque Regentes vt huius Rit. obſeruantiam alicui ex ſibi ipſis committant.

Idem quòd in Ritibus præcedentibus diſponitur. b.d.Tapia.

IOANNA II. Rit. 139.

ITem quòd cauſæ committantur in ordine ſolito per dictam Curiam vſq; ad ſummam vnciarum auri 12. vel infra perſonis idoneis & peritis pro qualibet ipſarum cauſarum, & commiſſarius earundem cauſarum in relatione fienda per eum ponat terminum ad ſoluendum pro qualitate cauſæ, & qualitate perſonarum: dum tamen non excedat terminum quadrimeſtris temporis.

Cauſæ modicæ committuntur vſque ad dationem termini. b.d.Tapia.

IOANNA II. Rit. 131.

ITem quòd cauſæ modicæ infra vnciam vnam examinentur per commiſſarium deputatum per Curiam ipſam ſummatim vſque ad dationem termini ad probandum, & de plano audiantur teſtes vtriuſque partis & ſtatim fiat relatio.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

T TErmini. Iſte Ritus hodie non ſeruatur quoad commiſſionem, neque quoad termini dationem, quòad tamen attinet ad terminum, ſecus verò quoad ſummariam capiendam informationem, nam dicitur, quòd capiatur ſummaria informatio, & teſtes habeantur pro citatis.

Cauſa criminalis, in qua venit imponenda pœna pecuniaria committi debet. b.d.Tapia.

IOANNA II. Rit. 138.

ITem quòd quando occurrit aliqua cauſa in qua præceſſit citatio criminalis de aliqua re, in qua verſaretur commodum pecuniarium vſq; ad ſummam vnciarum trium ſeu quatuor, quòd ſit in arbitrio iudicum, vbi videbitur eis expedire, & committere cauſam ipſam cuilibet quamtuncunque pars contradixerit.

Iſte Ritus hodie non ſeruatur, quod cauſæ criminales non committuntur. Tapia.

DE

DE OFFICIO PERCEPTORIS MAG. CVR. VIC. Rub. xvij.

DE hac materia diximus ſupra tit. de officio quæſtoris generalis. Tapia.

Notarij Cameræ, ſiue perceptor M.C.V. (quod idem eſt officium in Mag.Cur.) non ponant in libro reſiduam pecuniam eos accepturos, quam acceperunt ſub pœna hic poſita. h.d.Tapia.

REX CAROL. I. Cap. 54.

ITem caueant notarij. Vide ad hoc cap. in titulo de accuſ. P.P.

ITem caueant notarij Cameræ, quod in quaternis rationnm Iuſtitiarij, quos Curiæ, ſeu ſucceſſoribus aſſignabunt, non ponant in reſiduo pecuniam, vel aliquid aliud, quod ipſi Iuſtitiarij, vel alij de mandato eorum, ab vniuerſitatibus, vel ſingularibus perſonis ſoluentibus receperunt. Et ſi contra fecerint, capite puniantur.

Iſtud Capit. ſeruatur hodie tàm apud iſtos Magiſtros Cameræ Regiarum audientiarum, quàm etiam apud Perceptores Mag.Cur. vt tradit Carau. in Rit.45. Tapia.

Perceptor Mag.Cur. tenetur conficere librum prouentuum, nec non omnium actorum, de quibus poſſet curia pecuniam percipere. h. d. Tapia.

IOANNA II. Rit.45.

ITem quòd ærarius teneatur facere quaternum prouentuum lucidum, & diſtinctum in debita forma: nec non de omnibus actis, de quibus poſſet commodum prouenire Curiæ prælibatæ.

Perceptor Mag.Cur. non recipiat depoſitum. h.d.Tapia.

PRAGMATICA XXXIX.

De Officio Magiſtri Iuſtitiarij.

§. POrque la eſperiençia mueſtra que es de inconneniente que el Perceptor delos prouētos de nueſtra Regia gran Corte dela Vicaria ſea depoſitario prouereis que de aqui adelante el, ni ſus ſubceſſores non puedan tener los dicho depoſitos, y para ello nombrareis otra perſona, que ſea dela integridad, y ſufficiençia que ſe requiere, la qual aya de dar liſta delos dichos depoſitos de quatro en quatro mes, y ſele tormarà la cuenta dellos.

Hæc Pragmatica hodie ſeruatur, & tempore quo ego exercui officium Fiſci patroni feci illam ſeruari. Tapia.

Pœnæ pecuniariæ veniant in poſſe perceptorum prouentuum. h.d.Rouitus.

PRAGMATICA XIIII.

De officio Quæſtor. General.

CAROLVS V.

ET quia ad hoc inſtituti ſunt in Magna Curia Vicariæ, & in Regni Prouincijs, Perceptores prouentuum, & Magiſtri Cameræ, vt in eorum poſſe pœnæ pecuniariæ peruenire debeant, eorumque rationem reddere teneantur, Iccirco mandamus, qnod neque Regens, neque aliquis ex Iudicibus dictæ Magnæ Curiæ, nullusque ex Gubernatoribus, & Anditoribus Prouincialibus, vel ex alijs officialibus pœnam vllam pecuniariam, aut compoſitionem legitimè factam audeat in ſui poſſe accipere ſen retinere, ſed illam tradat ſeu accipi faciat à dictis Perceptoribus, & Magiſtris Cameræ, ad quos dictarum pœnarum, & compoſitionum receptio, & conſeruatio ſpectat, ſub pœna tam dictis recipientibus illas duplicatè reſtituendi, quam ſoluentibus, alijſque antedictis illas penitus admittendi.

Fiat liber per Perceptorem compoſitionum faciendarum, & in calce ſubſcribant ſe Iudices, & Fiſcalis, & facta non moderentur. h.d.Rouitus.

EX PRAGMATICA XI.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij.

§. ITem vogliamo, che il Perceptore di detta gran Corte, debbia tenere vn Libro ordinario, nel qnale debbia hauere tutte le compoſitioni che ſi faranno del modo predetto, & la ſpecificatione delli delitti delle perſone che ſi compongono, & le quantità che ſi componeranno, e fatte che ſaranno dette compoſitioni volta per volta, in piè di quelle vogliamo che ſi ſottoſcriuano li Magnifici Regente, & Giudici, & Aduocato Fiſcale nel medeſimo Libro.

Perceptor prouentuum ſingulis menſibus in Regia Camera det computa. h.d.Rouitus.

PRAGMATICA XXX.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij.

PHILIPPVS II.

QVoniam ad hoc deputatus eſt Perceptor in Magna Curia, vt omnis peculiariter quæ ex prouentibns peruenit per eum cum Regia Curia accipiatur, omneſque compoſitiones cum eius, & Credenzerij interuentu efficiantur, ſtatuimus, atque iubemus, vt ordinationes ſuper hoc ab Illuſtr. Retro Viceregibus conſtitutæ ad vnguem ſeruentur: Aduertendum tamen duximus, qnod cũ Illuſtriſs. Don Bernardinus Villamari, & Don Raymũdus de Cardona in dictis prouiſionibus diſpoſuerint, quod in computo per Perceptorem dando, quolibet menſe in Regia Camera detur liſta omnium banditorum, & pęnarum accuſatarum, & ſingulis diebus Sabbati exhibere teneantur Quinternum lucidum omnium prouentuum Regio Theſau

rario generali, quia huc vſque receptum non eſt, nec videtur ſeruitio Regio expedire, volumus vt computa dicti Perceptoris præſententur in Regia Camera cum liſtis Commiſſariorum, & cautelis omnibus quolibet anno, vt hucuſque ſeruatum eſt, verum prædictus Perceptor in fine cuiuſlibet hebdomadæ conſignet, & conſignare debeat nobis liſtam particularem omnium, & quorumcumque prouentuum in dicta hebdomada factorum, cum particulari annotatione perſonarum, quæ componuntur, & delictorum, & cauſarum, pro quibus ſie prædicta compoſitio, quæ liſta ſit etiam firmata manu dicti Perceptoris, & Credenzerij, mandantes etiam dictis Perceptori, & Credenzerio, vt obſeruare habeant omnes prouiſiones, quatenus ipſos tangunt, poſitas ſub titulo de cōpoſitionibus.

Solus Perceptor percipiat prouentus, & non alius, b.d. Rouitus.

Don Bernardi Villamari in anno 1515.

Rex Aragonum, vtriuſque Siciliæ, Hieruſalem, &c.

§. Perche altra volta è ſtato prouiſto per li paſſati Rè, & dato ordine al Percettore delli prouenti di queſta gran Corte della Vicaria, che tutti li prouenti doueſſero peruenire in ſuo potere, & non d'altro, e che neſſuno de gli altri officiali di detta gran Corte ſotto qual ſi voglia colore, & cauſa, poſſa nè debbia toccare di detti prouenti, ſi come ampiamente ſe moſtra nelle lettere della fel. mem. di Rè Ferrãte Primo, dirette à Pirro Pagano allhora Percettore, eſpedite nel Caſtello nouo à 10. di Marzo 1477. quali ſono regiſtrate nelli Libri di queſta gran Corte, & ſecondo ſemo informati, non ſi oſſerua il tenore di dette lettere, perche detto Percettore ſolo habbia da percipere, & adminiſtrare detti prouenti, & darne chiaro, & lucido computo nella Regia Camera della Summaria: Per queſto per la preſente vi diciamo, & comandiamo, che da qui auanti debbiate oſſeruare, & fare oſſeruare da tutti gli altri à chi ſpetta con effetto il tenore di dette lettere, & che detto Percettore ſolo con l'interuento del Regio Credenziero, & non altri, percepta detti prouenti, & altro officiale directe vel indirecte, non ſe impacci nel riceuere di detti danari di detti prouenti, perciò che tale è noſtra intentione, & volere, e che coſi s'eſſeguiſca, & coſi per la preſente ordiniamo, & comandiamo à tutti officiali di detta gran Corte, che ciaſcun di loro debbia oſſeruare inuiolabilmente detto ordine, & tutti gl'infraſcritti ordini per eſecutione della giuſtitia, & conſeruatione delle ragioni della Regia Corte.

Interueniat Perceptor in compoſitionibus. b.d. Rouitus.

§. Item vogliamo, & ordiniamo, che in tutte le compoſitioni, che ſi faranno in queſta gran Corte, ci facciate interuenire il Percettore predetto, & il Credenziero, & ſubito ſi habbia per detto Percettore da annotare nel Libro ligato, & non in foglio, & facendoſi altramente non vaglia, oltre le pene predette.

Item, vogliamo, & ordinamo, che detto Percettore con ogni diligentia poſſibile, debbia ſollicitare la eſſattione delle compoſitioni, & eſſecutioni contra contumaci, banditi, condennati, & accuſati alle pene.

Detur liſta fiſco de prouentibus habitis in dies per Perceptorem liſta accuſatorum & contumacium. b.d. Rouitus.

§. Item vogliamo, ordiniamo, & comandiamo che il Percettore predetto ogni dì debbia dare particular liſta di tutte compoſitioni, & prouenti che ſi faranno all'Auocato fiſcale, & Procuratore.

Item vogliamo, & coſi ordiniamo, che detto Percettore di per dì che occorreno in detta Corte, farſi contumaci, banditi, & condennati, & che ſi accuſano pene d'obliganze, ne debbia pigliare copia, & tutte annotarle nel Libro ſopra ciò ordinato, & ogni ſettimana di tutti debbia dare liſta all'Auocato, ò Procuratore fiſcale.

Item vogliamo, & ordiniamo, che il Percettore delli prouenti di queſta gran Corte ſia tenuto, & debbia nelli computi che dona alla Regia Corte dare particulare annotamento di tutti banditi, condennati, & pene accuſate, & di tutti delitti commeſſi.

Perceptor reddat computum, & det liſtam prouentuum Theſaurario. b.d. Rouitus.

Don Raymund. de Cardona in anno 1516.

§. Itē volumus, ſtatuimus, & ordinamus, quod compoſitiones Magnæ Curiæ Vicariæ fiant per Regentem, & Iudices ipſius Magnæ Curiæ, vel ſaltem per Regentem, & duos ipſorum Iudicum, & per Aduocatum, & Procuratorem fiſci, & per Perceptorem prædictarum compoſitionum in vno tātum die hebdomadæ, & non per alias perſonas, nec alijs diebus, & quòd omni die Sabbati, dictus Perceptor teneatur preſentare, & exhibere liſtam, & quinternum lucidum Regenti Regiam Theſaurariam generalem de omnibus prouentibus, & cōmpoſitionibus dictæ Magnæ Curiæ, & reddere rationem de ipſis ſemel quolibet menſe in Regia Camera Summariæ, ſub pœna priuationis officij.

Item che oltre li condennati, & pene accuſate, l'altre compoſitioni che occorreranno in detta gran Corte, ſe debbiano fare eſſequire per l'ordine detto per la Regia Pragmatica, & che nel negociare, & concludere di tutte dette compoſitioni, includendoci etiam li condennati, & pene accuſate, acciò che vadano ſecondo l'ordine, & antico ſtile, ci habbia da interuenire eſſo Percettore, acciò che per eſſo ſi poſſa di tutto fare particolar notamento, & ſollicitare l'eſſecutioni di quelli.

Item aceiò che il Regio fiſco non ſia fraudato, ma con ogni ſuo debito ordine trattato, ordiniamo che non ſia perſona alcuna che ardiſca, nè prema pigliare liſte di condennati, nè di pene accuſate da gli Libri, che ſi faranno per lo Maſtrod'atti, & Percettore, ma che dette liſte ſi debbiano fare per detti Maſtrid'atti à requeſta del Percettore, & quelle fatte conſignare in potere di detto

Digitized by Google

detto Percettore, acciò che eſſo le poſſa comprobare nel Libro ſuo,qual Percettore ſia tenuto, & debbia ciaſcun dì fare particnlare notamento in vn Libro di tutti li banditi, contumaci,& pene accuſate, ſotto pena di pagare ciaſcuna fiata che ſi contrauniſſe la pena duplicata di dette pene, & dette liſte conſignare in potere di detti Commiſſarij deputati,& alliſtati,che vadano ad eſſequire, & il Procuratore fiſcale con ogni diligentia, & attentione (qualibet hebdomada) debbia inquirere sì nelle coſe prenette,ſi per lo Percettore come per altri ſia commeſſo difetto ò negligentia alcuna.

Item ritornato che ſarà il Commiſſario,e poſto c'haurà conto ſtatim debbia reſtituire in potere del Percettore tanto la ſua commiſſione, quanto la liſta, & annotamento che gli è ſtato dato sì de contumaci,come delle pene accuſate,e quando và altro Commiſſario per quel medeſimo camino, il detto Percettore li debbia dar quelle medeſime prouiſioni e liſte,acciò che ſe il primo Commiſſario haueſſe commeſſo alcuna fraude,ò barattaria, ſi poſſa facilmente ſapere e ſopire.

Don Petri à Toledo in anno 1532.

ITem, che il Percettore con interuento del Credenziero predetto, debbia ſubito fare annotamento di dette contumacie, e bandi, annotationi di beni, & ſubito con diligentia mandare ad eſſequire contra detti delinquenti, con la terza parte de' beni mobili, & *elapſo anno* inuiare à pigliare tutti detti beni, iuſta la forma della Conſtitutione del Regno, & non faccia il contrario, ſotto pena del ſuo non eſatto,& eſequito.

Quòd dicitur in hoc capitulo. *Et ſubito con diligentia mandare ad eſſequire, &c.* Mandamus intelligi quamprimum per magnam Curiam Vicariæ expediuntur Commiſſarij pro contumacijs prædictis,ſi bona prædicta ſint extra Ciuitatem Neap.

Don Federici à Toledo in anno 1558.

IN primis vogliamo & ordiniamo, che tutte le compoſitioni di danari, quali ſi faranno in queſta gran Corte,tanto quelle che ſi faranno per ordine & licentia noſtra, quanto quelle che ſi poſſono fare per queſta gran Corte ſenza noſtra licentia, reſeruata la forma della Regia Pragmatica, ſi debbiano fare in Banca per il Regente & Giudici di detta gran Corte,con interuento dell'Auocato fiſcale.

Item vogliamo & ordiniamo, che il Percettore di detta gran Corte habbia da tenere vn Libro ordinario, nel quale habbia da ſcriuere tutte le compoſitioni che ſi faranno nel modo predetto, & la ſpecificatione delli delitti delle perſone che ſi compongono,& le quantità che ſi componeranno, & fatte che ſaranno dette compoſitioni, volta per volta, in piedi di quelle vogliamo che ſi ſcriuano per il Regente, & Giudici, & Auocato fiſcale nel medeſimo Libro.

Item vogliamo & ordiniamo che poi che ſaranno fatte le compoſitioni predette nel modo predetto,non ſi poſſano moderare, ſenza noſtro eſpreſſo ordine & licenza.

EX PRAGMATICA XXXIX.

De officio M.Iuſtit.ſeu M.C.V.

§. POrque la eſperientia mueſtra que es de inconueniente que el Perceptor delos prouētos de nueſtra Regia gran Corte dela Vicaria ſea depoſitario proueeis que de aqui adelante el ni ſus ſucceſſores,no puedan tener los dichos depoſitos, y para ello nombrareis otra perſona que ſea dela integridad y ſufficiençia que ſe requiere, la qual aya de dar liſta delos dichos depoſitos de quatro en quatro mes, y ſele tornarà la cuenta dellos.

DE ACTVARIIS MAG. CVR. VIC. Rubr. xviij.

Actuariorum, & ſubactuariorum numerus octauum non excedat.h.d Rouitus.

PRAGMATICA PRIMA.

De Actuar.& Scribis.

PHILIPPVS II.

NVmerum Magiſtrorum actorum alias in magna Curia diffinitum cum Subactuarijs adeo multiplicaſſe nobis relatum eſt, vt propter eorum multitudinem (vt aſſolet) eorum officio,confuſio ſæpe generetur,& in magna curia, in qua propter tribunalis dignitatem, cũcta magis ordinatè procedere conuenit,quàm in ceteris tribunalibus,per contrarium confusè & nullo ordine proceditur. Cui rei opportunè prouidere volentes, ſtatuimus certum,& diffinitum numerum terminantes, vt in eadem magna curia T octo tantum Magiſtri actorum, & ſubactarij ſint probi,& legales, experti,& boni ſcriptores,à nobis,ſeu ſacro noſtro Concilio approbati,qui per ſe,& non per T ſubſtitutum ſeruiant: libroſque proceſſuum,& actorum ſecundum ordinem conſtitutionis noſtræ, ſuper proceſſibus conficiendis, & Iudici præſtandis nuper editæ per omnia conficiant, ſub pœnis in dicta conſtitutione contentis.

CARO-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T 1 O*Cto tantum.* † Dic hodie auctum eſſe numerum actuariorum ciuilium in M.C.Vic. vſque ad decimum quartum, ſubactuariorum verò vſque ad vigeſimum, & officium iſtorum hodie ſpectat ad Illuſtriſſimum Proregem, qui quando aliquod vacat, ſolitus eſt illud alicui idoneo vendere, & prætium ſibi applicatur.

T *Per ſubſtitutum.* Hodie id non ſeruatur, quia ſolent iſti magiſtri actorum per ſubſtitutum idoneum, & approbatum ſeruire.

Duo in criminalibus deſtinantur ſcribæ approbatione præmiſſa per Sac.Conſ. Rouit.

PRAGMATICA II.

De actuar.& ſcrib.

PHILIPPVS II.

VOlumus in criminalibus, T ſcribas duos, probos, bonoſque ſcriptores à noſtro Sacro Cōſilio examinatos deputari, qui eorum officium fideliter exercere iurēt, & exerceant ad pœnam decem vnciarum exigendam a tali ſcriba, qui non examinatus, & non approbatus officium exercuerit, & ſimilem pœnam Regenti iniungendam, qui eum taliter ad dictum officium exercendum ad miſerit.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

T 1 S*Cribas duos.* Iſti ſcribæ in criminalibus, qui † hodie magiſtri actorum cauſarum criminalium dicuntur, alias fuerunt aucti vſque ad octauum numerum, vt in Pragmatica ſequenti, nunc nonem magiſtri actorum ſunt, & quilibet habet ſub ſe ſeptem, vel plures ſcribas ordinarios, qui eliguntur præcedente examine per Iudices ipſius Mag. Cur. & per Regentem cum interuentu Regij Fiſci, vt in ſubſequenti Pragmat. diſponitur.

Quinque ſint ſcribæ Fiſcales ordinarij, & non vltra, qui valeant informationes capere de delictis in eorum præſentia patratis. h.d.Tapia.

EX PRAGMATICA XXI.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij.

PRopter multitudinem cauſarum reductus eſt numerus ſcribarum ad quinque ordinarios tantum in qualibet Banca, vt in titulo de ſcribis etiam decreuimus, & ita obſeruari mandamus. Quantum vero attinet ad capiendas informationes, data prius notitia Regenti, & Iudicibus Magnæ Curiæ, eum caſum excipimus quando in ipſo delicto aliquis ex dictis ſcribis adeſſet, vt tunc ſine alia mora informationem capere poſſit.

Hic numerus eſt hodie auctus, vt in ſequent. Pragm. Tapia.

Octo ſint actuarij criminales ſinguli, tres idoneos, & approbatos ſcribas habentes. h.d.Tapia.

PRAGMATICA VII.

De actuar. & ſcrib.

CAROLVS V.

ITem mandamus, ne actuarij criminales Magnę Curiæ Vicariæ ſint in numero plures octo, ſecundum diſpoſitionem Regiæ Pragmaticæ, & ſi plures in præſentiarum reperiuntur, aliquibus in poſterum decedētibus ad numerum præfatum reducantur. Quorum octo actuariorum, quilibet habeat non plures trium ſcribarum, qui per Regentem, & Iudices ipſius Magnæ Curiæ, cum interuentu Regij Fiſci patroni examinentur, & de ipſorum habilitate, fama, & moribus informatio capiatur. quibus non ſeruatis ſi in dictis baneis intereſſe reperti fuerint, illico remoueantur, nec vlterius ad ſeruiendum in eiſdem admitti poſſint.

Quilibet actuarius hodie ſeptem, vel plures habeat ſub ſe ſcribas ordinarios, vt diximus ſupra prag.2. Tapia.

In cauſis coniunctorum actuarij vſque ad quartum gradum non interueniant. h.d.Rouitus.

PRAGMATICA III.

De actuarijs, & ſcrib.

PHILIPPVS II.

ET ſtatuimus, quod nullus magiſter actorum poſſit interuenire in cauſis, in quibus pater vel alia coniuncta perſona per conſanguinitatem vel affinitatem vſque ad quartum gradum de iure ciuili T interueniret, vt procurator, vel aduocatus; & quicunq; contrafecerit officio priuetur.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

T I*Nteruenir et.* † Extende, vt poſſint etiam alijs ex cauſis tamquam ſuſpecti recuſari ſecundum Luc. de Pen. in l.hac parte num.7.C.de proxim.ſacr ſcrin.lib.12.tex. in §. vt quod ſæpe auth.de trien.& ſemiſſ. & poteſt ex eiſdem cauſis recuſari, ex quibus aſſeſſor, ſiue conſultor, vt declarat Afflict. in conſtitut.Iuſtitiarij per Prouincias num.4. quem adducit Anibal.Troys.in comment.ad Prag.1.eod.tit.nu.5. 1

Octo ſunt actuarij criminales, & tres ſcribæ pro qualibet banca. h.d.Rouitus.

EX PRAGMATICA XXI.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij.

§. ITem mandamus, ne actuarij criminales Magnæ Curiæ Vicariæ ſint in numero plures octo, ſecundum diſpoſitionem Regiæ Pragmaticæ. Et ſi plures in præſentiarum reperiuntur, aliquibus in poſterum decedentibus, ad numerum præfatum reducantur, quorum octo actuariorum quilibet habere debeat non plures trium ſcribarum, qui per Regentem & Iudices ipſius Magnæ Curiæ, cum

Digitized by Google

cum interuentu Regij Fiſci Patroni examinentur & de ipſorum habilitate,forma,& moribus informatio capiatur, quibus non ſeruatis, ſi in dictis bancis intereſſe reperti fuerint, illico remoueantur, nec vlterius ad ſcribendum in eiſdem admitti debeant.

Actorum magiſtri ius ſigilli non exigant,proceſſus, & ſcripturas inter ſe diuidant. Publicus Archiuius pro libris bannitorum, & obligationum conſeruandis deſignatur; Et de rebus Fiſcum tangentibus in dies notitiam ipſius patrono, vel Regenti dent.b.d. Tapia.

PRAGMATICA IIII.

De Actuar. & ſcribis.

REX FERDINANDVS. I.

VT res humanæ, & maximè quæ R.P. concernunt intereſſe, ac publici officij exercitium,perpetuo curſu durare poſſint,modo quidem certo,ac recto ordine agere eas,& exequi oportet, & ideo ſummopere Principibus aduertendum, vt hi,quibus officia commiſſa ſunt,nihil præter ius ac honeſtum, & rationabile tempore ipſorum Principum ſacra inſtituta,& ordinationes tranſgredi, aut peruertere auſu temerario præſumant, ſed ſuo quiſque exercitio, commodo, & lucro contentus ſit,ne,dum rei alienæ ſtudeat, omnē ordinem peruertat, quia raró ſinè ſummo incommodo, & rerum iactura accidere ſolet. Et quoniam ad aures noſtras peruenit,quod in Magna Curia Vicariæ in præſentiarum inter actorum Magiſtros in ipſorum officijs agendis,nullus ordo ſeruatur, ſed alijs tēporibus retro elapſis bonus ſeruabatur, quia aliqui ex dictis actorum Magiſtris,qui ſi totum exercitium, & conſequenter omne lucrum ſibi retinere,& occupare,ac exquiſitis coloribus habere procurauerunt: alij verò abſque exercitio, & lucro pati videntur, ex quo alijs dignius officium habere quodammodo iniuſtum eſt, quod minimè verū eſt, quia omnia dictorum Magiſtrorum officia indifferenter æqualia ſunt, neque vnus ex ipſis actorum Magiſtris maior in gradu,& dignior eſt, ¶ niſi in quantum virtutibus, ætate,ſufficientia,& moribus alios præcedit, ideo æqualiter labores, & lucra diuidi debent. Volentes igitur cauſas omnes ipſius inordinati modi inter ipſos actorum Magiſtros ſecare, amputare,atque remouere, quodque vt negotia,tam noſtram curiam,quàm partes priuatas quaſcumq; tangentia, quæ in Magnæ & Vicariæ Curijs tractantur,& de cetero tractabuntur, benè, rectèque ſinè fraude exerceantur, quodque actorum Magiſtri ipſarum Curiarum (vt decet) officium eis commiſſum gubernent, & exerceant, & vnuſquiſque lucrum, atque laborem æqualiter ſentiat: Noſtræ Pragmaticæ ſanctione cunctis futuris temporibus valitura. atque inuiolabiliter obſeruanda, de certa noſtra ſcientia,deliberatè & conſultò volumus, decernimus, ſtatuimus,ſancimus,& prouidemus, quod nullus actorum Magiſter Magnæ Curiæ Vicariæ per ſe, ſeu eorum domeſticos ſeu familiares pro euitandis præiudicijs, fraudibus,& damnis, quæ noſtræ Curiæ,ac Reipublicæ huius noſtri Regni, & alias fortaſſe ſequi poſſit, ſeu valeat ¶ tenere ſigilla ipſarum curiarum, neque ius ipſorum ſigillorum, ſeu alicuius eorum exigere,petere, ſeu recipere. Item quod proceſſus agitandi in ipſis curijs,poſtquam concluſi fuerint, ſiuè facta in eis fuerit concluſio,& ſcripta per ſubactarios,qui in illis interuenerint,ſtatim facta, & continuata concluſione per ipſos ſubactarios debeant in manibus Iudicis hebdomadarij aſſignari,per eum ſeriatim inter ipſos actorum magiſtros ¶ diuidendi. Volumus etiam,iubemus, atque ſancimus quod omnes,& quæcumque ſcripturæ præſentandæ in banca, ac per ipſam curiam faciendæ, & prouidendæ, puta vt ſunt literæ Regiæ, ſupplicationes, petitiones, decreta auctentica,literæ, de ponendo aliquem in poſſeſſione ex primo & ſecundo decreto,ac conſeruatoriæ, & alia quæuis ad actorum Magiſtrorum officia ſpectantia, diuidantur & diuidi per ordinem debitum debeat inter ipſos actorum Magiſtros, nec aliquis ex his actorum Magiſtris debeat,nec audeat huiuſmodi ſcripturas,& acta à partibus,ſeu à Procuratoribus extra bancam aliquo modo,ratione, ſiue cauſa recipere ſub pœna ſuſpenſionis eius officij, & alia noſtro arbitrio reſeruata, & ſic eo modo ſeruetur contra partem, & eorum Procuratorem ſi contra per ipſos factum fuerit,ſeù attentatum: quo caſu ſtatim ab eorum officijs priuatos nunc pro tunc eſſe cenſemus: ¶ Præterea volumus atque iubemus,quod tam libri bannitorum,quàm obligationum,& aliorum actorum dictæ curiæ facti iam, & de cetero faciendi ſiuè componendi,reponi & conſeruari debeant in vno loco communi in dicta Magna Curia, ita quod vnuſquiſque ex actorum Magiſtris poſſit illos cum opus fuerit capere,& habere,& in eis acta conſcribere, & alia concurrentia pro vt expediens fuerit agere. ¶ Inſuper volumus, atque mādamus,quod de omnibus,& ſingulis proceſſibus,& ſcripturis in Archiuo ipſius Curiæ exiſtentibus per ipſos actorum Magiſtros debitum, inuentarium fiat, & deinde reponi debeat quolibet trimeſtre,& cum aliqui proceſſus,ſiue ſcripturæ perquirendi fuerint.ſiue requirendæ,illos & eos perquirere debeant illi duo actorum Magiſtri qui eos tunc claues ipſas cuſtodiunt,ſeu conſeruabūt. Verum omne lucrum inde perueniendum æqualiter inter omnes actorum Magiſtros diuidi debeat & diuidatur. ¶ Rurſus volumus,atque iubemus, quod dicti actorum Magiſtri teneantur,& debeant conficere quinternum de omnibus,& ſingulis actis occurrentibus intereſſe curiæ tangentibus,& omni die de ſero,quæ occurrerint Regenti ipſius curiæ, ſeu Aduocato Fiſci notificare, ne fiſcalia negotia in longum protrahantur,nec ſubtrahantur, & defraudentur, atque occupentur: ita quod menſe quolibet ordinetur vnus ex dictis actorum Magiſtris, qui recepturus ſit proceſſus appellationum in dicta Curia præſentandos,illos inter ipſos actorum Magiſtros ſeriatim diſtributurus, ita quod vnuſquiſque per ordinem proceſſum ſuum habeat. Ceterum quia iam alias per capitula huic noſtræ Ciuitati Neapolis conceſſa ſuper hoc prouiſum eſt,Volumus pro obſeruatione eorumdem capitulorum, decernimus, atque iubemus, quod nullus actorum

actorum Magiſter deinde officium ipſum in dictis curijs exercere valeat ſiue poſſit. Et quoniam ea, quæ ſuperius declarauimus, mente incommutabili, deecrnimus, ſtatuimus, & ordinamus obſeruari, ac inconcuſsè teneri per actorum Magiſtros dictæ Magnæ Curiæ Vicariæ, Procuratores, & alios preſentes, & ſucceſſiuè futuros ſub pœna eorum officiorum priuationis, & alia inſuper noſtro arbitrio reſeruata. Volumus ea propter Illuſtriſſimo, & chariſſimo Alphonſo de Aragonia Duci Calabriæ filio primogenito, & Locumtenenti noſtro generali hunc noſtrum declarare intentum. Mandantes Magiſtro Iuſtitiario Regni noſtri huius Siciliæ, eius Locumtenenti, & Regenti Magnæ Curiæ Vicariæ, ac Iudieibus eiuſdem Curiæ, cæteriſque officialibus ad quos ſpectat, Aduocato inſuper & Procuratori fiſcalibus noſtris, quatenus obſeruata ad vnguem forma noſtræ huius Pragmaticæ ſanctionis, & ſtatuti, illa & omnia in ea contenta, iuxta eius ſeriem, & tenorem per dictos actorum Magiſtros, Procuratores, & alios ſupradictos qui ſunt, & pro tempore fuerint, teneri, & obſeruari facere atque mandare, ipſe Aduocatus & Procurator fiſcalis circa obſeruantiam omnium & ſingulorum prædictorum iure præſtet officium, tam circa exequutionem pœnarum illorum qui in eas inciderint, & contra per nos ordinata fecerint, qui alias inſtantiam faciant opportunam, & contrarium nõ faciant ſeu fieri patiantur, ſi dictus Illuſtriſſimus Dux primogenitus noſter, & Locumtenens generalis nobis complacere optat, ceteri officiales noſtri prædicti, pro quanto gratiam noſtram charam habent, iramque & indignationem noſtram, ac pœnas prædictas, & pœnam ducatorum mille de auro, eui ſuo caſu prompta non deerit exequutio, cupiunt non ſubire. In cuius rei teſtimonium præſentes fieri iuſſimus, magno Maieſtatis noſtræ pẽdente ſigillo munitas. Datum in Caſtello nouo Neapolis, per magnificum virum Lucam Tozolum Romanum Locumtenentem, Fundorum Comitis, Logoth. & Prothonot. Die 27. Martij 1469. Rex Ferdinandus. Paſchaſius Garlon. Dominus Rex mandauit mihi Antonio de Petrutijs.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T *Niſi inquantum virtutibus.* Nota quòd quis alios præcedere dicitur virtute, ætate, & probis moribus ad quod faciunt tex. in cap. nos qui, & cap. illud 40. diſtinc. & not. per Bal. in cap. penul. in fi. de probat. & per Salyc. in l. prouidendum, C. de poſtul. & faciunt latè adducta per Tiraq in tract. de nobilit. c. 4. nu. 15. & 16.

T *Tenere ſigilla.* Hodie adeſt officium ſeparatum in M.C.V. per quod exigitur ius ſigilli.

T *Diuid. adi.* Hæc diuiſio cauſarum inter actorum Magiſtros hodie non fit, ſed quilibet actuarius agitat proceſſus ſuos.

T *Præterea volumus.* Id hodie ſeruatur quo ad librum bannitorum, & obligationum.

T *Inſuper volumus.* Quilibet actorum Magiſter ſeruat hodie proceſſus ſuos.

Rurſus volumus. Id non ſeruatur.

Proceſſus, & ſcriptura conſeruentur in Archiuio communi. h. d. Tapia.

IOANNA II. Rit. 26.

Item quòd debeant dicti magiſtri actorum, & teneantur ponere omnes ſcripturas, & proceſſus in dicta curia, & in ipſa curia tenere, & conſeruare in dicto caſſono communi, vt ſupra, ad hoc ve abſentia alicuius ipſorum partibus, quæ tanguntur, & copia ipſorum actorum quærentium, & volentium præiudicare non habeat, & propter alias iuſtas, & rationabiles cauſas.

Id non ſeruatur, vt dictum eſt in præcedenti Pragm. Tapia.

Magiſtri actorum nihil pro actis ſcribendis recipiant, quibuſdam tamen exceptis. h. d. Tapia.

IOANNA II. Rit. 25.

Item *quòd Magiſtri actorum nihil in pecunia, ſeu alijs rebus recipere audeant à quocunq; pro actis ſcribẽdis, & faciendis in dicta curia: excepto pro copia ſcripturarum, & exceptis fideiuſſionibus, comparitionibus, literis, & ſcripturis ſententiarum, necnon caſſaturis, præſentationib. litterarũ, & tunc ſi, & prout iura volunt, & permittunt, & extitit laudabiliter obſeruatũ, vtſup.

* *Item quòd magiſtri actorum, &c.* Hunc Ritum, dum loquitur de ſcripturis ſententiarum, refert, & ſequitur Matth. in conſtit. pro ſcripturis, in verſ. ſed iuxta hoc quæro, &c. M.

Inferius ſubnectitur pandetta, quæ hodie ſeruatur. Tapia.

IOANNA II. Rit. 307.

Item quòd pro præſentatione inſtrumenti, & prima citatione, quæ fit ſuper tenore inſtrumenti, nihil exigatur nec recipiatur, ſed pro interlocutoria ſoluantur grana decem.

Pro ſcripturis ſententiarum nihil exigatur, pro copijs verò aliarum ſcripturarum iuxta taxam hic poſitam. h. d. Tapia.

IOANNA II. Rit. 311.

* ADDITIO. Item pro copijs proceſſuũ. *Vide contra ſcribas, Parid. de ſindic. c. iudex ex officio, colum. 2. in fine.* De Bottis.

ITem quòd actorum notarij nihil exigere debeant pro ſcripturis ſententiarum. Item pro copijs proceſſuum, * & aliarum ſcripturarum recipiendarum ex actis curiæ ſoluatur tarenus vnus auri, videlicet pro ſingulis chartis octo, & quòd quælibet facies dictarum chartarum contineat virgulos vigintiquinque, & quòd quilibet virgulus decem contineat partes.

CAROL. TAP. REG. CONS. ANNOT.

T PRo ſcripturis ſententiarum. Idem etiam diſponitur per cap. Regni 122. item ſtatuimus quod ſiue, quod eſt in tit. de ſententijs.

Nihil pro ſcriptura, & publicatione ſententiarum exigatur iuxta diſpoſitionem præcedentis Ritus, & cap. 122. h. d. Tapia.

PRAGMATICA XXV.

De officio Sac. Conſ.

REX FERDINANDVS I.

MAgnæ Ritum Curiæ Vicariæ, ac Regni capitulum, diſponens, quod Actorum Magiſtri pro ſententiarum in ſcriptis, lectura, ac publicatione nihil exigant, ſeruari volumus, & contrafacientes, quod à partibus acceperint, reſtitutio in duplum noſtro Fiſco applicandam damnari.

Extorſionibus remotis tam ab officialibus, quàm ab actuarijs certa taxatur quantitas ſolutionis facienda à litigantibus hoc dicit Rouitus.

AD PRAGMATICAM V.

De Actuarijs, & ſcribis.

REX FERDINANDVS I.

SVſcepti à Deo regiminis, nos cura ſollicitat, vt vtilitatibus ſubiectorũ, nunc nouorum editione iurium, nunc antiquorum innouatione ſolicitè prouidere curemus: Quia dum eorum excutimus onera, dum ſcandala remouemus nos in eorum quiete quieſcimus. Cum igitur antiquis legibus, mandatiſque Principum cautum ſit, quod ſi quando contingat Prouinciarum Iudices, & Officiales eorum, circuire Prouinciam, vel de ciuitate ad ciuitatem venire, neque expenſis, neque alio diſpendio debeant grauare ſubiectos, ſed ex deputatis ſibi à Fiſco annonis, ſiue ſtipendijs expenſas facere, neque verò conſuetudines innouare, aut quærere, quas fortè aliqui prædictorum iudicum in proprium lucrum iniuſtè adiuerint. Mali enim admittentur, malæque conſuetudines, neque ex longo tempore, neque ex longa conſuetudine comminuantur: Indeque Regni huius capitulis per retro Reges prædeceſſores noſtros ſtatutum fuit, quod Iuſtitiarij, Iudices, & actorum Notarij, Camerarij, ſtipendiarij, & alij familiares, & eorum officiales, ab vniuerſitatibus terrarum nihil recipiant in pecunia, pretijs, ſeu alijs quibuſcunque rebus, etiam eſculenta, nec poculenta: feliciſque memoriæ Alphonſus Rex genitor noſter colendiſſimus in generali parlamento Neapolis celebrato, ſubſtulit propterea, & prorſus ceſſare ſtatuit prandia, & iura prandiorum, quæ inſtitiarij officiales alijs ſibi per Vniuerſitates terrarum preſtari faciebant: eiſdemque legibus, & mandatis Principum ſimiliter ſtatutum fuit, Prouinciarum Iudices, eorumque officiales de ciuitate ad ciuitatem venientes, minimè angarijs grauare ſubiectos: nã & officiales, qui tributa præſtant imperialibus, antiquiſque ll. ad operas aliquas non tenentur, nec aliquod angarium, vel per angarium officialibus præſtare, vel exhibere, ſimiliterque prædeceſſorum noſtrorum Regum huius capitulis mandatur iuſtitiarijs, quod pro ſuis, vel alienorum de familia ſua arneſijs deferendis, vel equitaturis, eorũ equitaturas non auferant, vel auferri patiantur, & ſi fortè aliquando equitatura aliqua ſit ſibi, vel eis neceſſaria, eã conducãt, vel cõduci faciant pro ſuis & ſuorum ſeruitijs, ſoluto prius loghero conſueto. Nec non eiſdem capitulis prouiſum fuit, quod iuſtitiarij, vel alij pro parte ipſorum nihil recipiant pro ſigillo cuiuſcunque literæ ſigillandæ per eos. Et ſi quando literæ Regiæ ſibi diriguntur pro vtilitate Principum, ſiuè de aſſicuratione vaſſallorum, exequutionibus ſententiarum, ſeu alijs quibuſcunque de cauſis, mandatum regium celeriter exequantur. Nec recipiant aliquid pro litteris ſigillandis; & ſi contrafecerint, reſtituant illicò illi à quo receperunt rem captam cum damno, & quatruplum curiæ: & propter hoc iuſtitiarij, & alij officiales cuſtodiant ſigilla ſua ſecum, vt propter hoc ſe excuſare non poſſint. Inſuper capitulis Regni prędicti ſtatutum fuit, quod victores, ſententias redimere non cogantur, nec aliquid nomine compoſitionis pro parte curiæ, nec pro ſubſcriptionibus, ſeu ſcripturis ſententiarum, à Iuſtitiarijs, Iudicibus, ſeu actorum Notarijs exigatur; cũ iuſtitia vendi non debeat, tales ſui ſalarij debent eſſe contenti. Nos hæc omnia & ſingula propterea innouantes & omnem vetuſtatem in his officialium antea iam deperditam, ſiuè diminutam reparantes, tenore præſentium de certa noſtra ſcientia, & cum noſtri Concilij matura deliberatione, ſtatuimus, mandamus, atq; iubemus, pręmiſſa omnia & ſingula huiuſmodi ll. mandatiſque Principum, Regnique capitulis, vt pręmittitur, ſtatuta, decreta, atque diſpoſita perpetuò, & inuiolabiliter vbique in dicto noſtro Regno, eiuſque Prouincijs, ciuitatibus, terris & locis per noſtros Vicereges, Gubernatores, Iuſtitiarios, Capitaneos,

Digitized by Google

taneos, Iudices, Auditores, Conſiliarios, actorumque Notarios, Camerarios, ſiue noſtros Cameræ ſtipendiarios, & familiares, eorundem noſtrorum officialium officiales quoſcunque quibuſuis officio & iuriſdictione fungantur, & quacunque dominatione notentur, quarumuis prouinciarum, ſeu partium Regni prædicti, ciuitatum, terrarum, locorum, & cuiuſlibet ipſorum Locumtenentes, præſentes, & ſucceſſiuè futuros, prout ad vnumquemque ipſorum præmiſſa, & ſingula præmiſſorum ſpectauerint quoquomodo ſub pęnis quidem à iure Regni, quæ huius conſtitutionibus & capitulis contentis, atque ſtatutis: quibus contrafacientes irremiſſibiliter puniri decreuimus; & per quos decet volumus, atque mandamus. & cum quilibet qui ſibi ſtipendia publicè decreta conſequitur, ſi amplius quærit, tanquam calumniator & cõcuſſor iuris ſententia condemnetur.

Statuimus ſimiliter, mandamus, atq; iubemus, ꝙ iudices, aſſeſſores, atq; auditores, ſiuè cõſiliarij officialium prædictorum, ac etiam noſtrorum generaliũ Locumten. vel apud eos deputati, ſiuè deputandi, qui in literis, prouiſionibus, mandatis, decretationibus, inhibitorijs, executorijs, vel alijs quibuſcunque manus poſuerint, vel eas viderint, ſiuè ſignauerint per manus impoſitionem, in eiſdem viſione, ſignatura, & quacunque alia cauſa, nihil recipiant, ſed ſuis ſtipendijs contenti, neminem concutiant, neque calumuiam faciant; alioquin qui contrafecerit, tanquam calumniator & concuſſor, condemnari per quos decet & puniri volumus, atque decernimus.

Item cũ Notarij (vtplurimum) in exigendo ſalariũ metas rationis excedunt, Volumus, & de certa noſtra ſcientia ſtatuimus & mandamus, quod in ſalarijs actorũ Notariorũ in curijs officialium prędictorũ & cuilibet earũ ſeruari debeat, atq; ſeruetur, quod in magna curia Regni huius extitit hactenus obſeruatum, cum ipſius obſeruaotias aliæ Regni huius curiæ debeant obſeruare, & proinde nihil in pecunijs, ſeu alijs rebus, Magiſtri actorum curialium prædictarum per ſe, vel per alios recipere audeant, vel recipi ſinant, aut permittant quomodocunque pro actis ſcribendis & faciendis in ipſis curijs, excepto pro copia ſcripturarum, rubricis, fideiuſſionibus, literis, caſſaturis, ac præſentationibus literarum, & inſtrumentorum, & tunc ſic, & prout iura volunt, & permittunt, & extitit in dicta magna curia laudabiliter obſeruatum; in qua curia obſeruatum extitit, & obſeruatur, pro infraſcriptis vt ſequitur, videlicet.

Quod de accuſatione cõtumaciæ ſoluatur gr. 1.

Item ꝙ vbi aliquis citatus ciuiliter, vel criminaliter banditus fuerit, vel condemnatus, & deinde ſe præſentet curia ſedente pro tribunali, vel poſt eleuatam curiam, nihil recipiatur pro huiuſmodi repręſentatione.

Item quod pro pręſentatione inſtrumenti, & prima citatione quæ fit, vt quis veniat reſponſurus ſuper tenore ipſius inſtrumenti iuxta Ritũ ipſius curię, ſoluantur grana decem, & ſi poſtea feratur interlocutoria cõtra huiuſmodi citatum in termino non comparentem, ſoluantur alia grana decem.

Item pro copijs proceſſuum & aliarum ſcripturarum recipiendarum ex actis curiæ ſoluatur tarenus vnus pro ſingulis cartis octo, iuxta literas Reginæ Ioannę Secundę, quęlibet facies ipſarum cartarum contineat virgulos vigintiquinque & quilibet virgulus decem contineat partes.

Itẽ pro prę́ſentatione inſtrumentorum priuilegiorum, & quarumcunque cautelarum, quę producuntur in cauſis, quę in magna curia agitantur, etiam ſi mille eſſent, ſoluatur carolenus vnus, ſed ſi duo inſtrumenta, priuilegia, & cautelę prę́ſentẽtur dumtaxat, nihil ſoluitur pro prę́ſentatione ipſorũ.

Itẽ pro prę́ſentatione inſtrumẽti procurationis, ſeu ſyndicatus, nihil ſoluaẽ pro pſentatione ipſorũ.

Item pro fideiuſſione qualibet ſoluatur carol. 1.

Item pro compoſitionibus nihil ſoluatur, verũ, ſi compoſitus vult literas abſolutorias, ratione compoſitionis pro literis ipſis ſoluatur carolenus vnus, & aliquando plus pro magnitudine criminis, de quo facta eſt compoſitio, ſed rarò, aut vix aliquando aſcendat ſolutio ad tarenos duos etiam ſi de homicidio fieret compoſitio.

Item pro caſſatura qualibet bandi, vel denuntiationis, aut alterius, de quo fiat caſſatio ab actis, ſoluitur carolenus vnus, nec vniuerſitas ſoluit plus quàm vnus priuatus.

Item pro rubricis in cauſis ordinarijs gra. 10. & in extraordinarijs à ſex vncijs infra quinque.

Item pro obligationibus, quę fiunt penes acta, ad plus ſoluantur grana quinque.

Itẽ pro interpoſitione decreti ſuper tutorib. dãdis pupillis, ſeu decernenda tutela, cõiter ſoluãtur gr. 10. Verũ pro magnitudine tutelę, aliqñ ſoluantur caroleni duo, quandoq; tres, aliquando quatuor ad plus. Si quis igitur amplius, ſiuè plus ꝙ ſuperius continetur, pro prę́miſſis, vel aliquo prę́miſſorum extorſerit, vel receperit aliquid, aut extorqueri, vel pro ſe recipi fecerit, ſiuè promiſerit, iuxta huius Regni capitula, ad quatrupli pœnam teneatur, nec minus extraordinaria iuxta noſtrum poſſit puniri arbitrium, relegando, vel in exilium mittendo, vel alio modo plectendo. Et vt prę́ſens ordinatio, ſanctioque Pragmatica ad vnguem obſeruetur, & omnibus innoteſcat, illam publicari volumus in vnaquaque Prouincia, ciuitate, terra, ſiuè loco conſueto huius noſtri Regni, per omnes officiales noſtros, ad quos, ſeu ad quẽ ſpectat, ſeu ſpectabit: Ea propter omnib. officialibus noſtris iuſtitiarijs, commiſſarijs, & alijs ad quod ſpectabit, dicimus, prę́cipimus, committimus, & mandamus, quatenus in omnibus locis conſuetis præſentem Pragmaticam, ſanctionem, & edictum obſeruare debeant, & faciant, ſub pœna ducatorum decem millium, & incurſione noſtrę irę, & indignationis. In cuius rei teſtimonium prę́ſentem fieri iuſſimus, magno Maieſtatis noſtrę ſigillo pendente munitã. Dat. in Caſtello nouo Neap. per ſpectabilẽ, & magnificum virum Honoratum Caetanum de Aragonia, Fũdorum comitem, die 25. Maij 1469. Regnorum noſtrorum anno 12. Rex Ferdinandus. Paſchaſius Garlon. N.A. de montibus Locũtenens Magni Camerarij. Dominus Rex mandauit mihi Antonello de Petrucijs.

Haec pragmatica circa pandectam actuariorum non ſeruatur, ſed ſubſequens. Tapia.

Ex Capit. Neap. in anno 1436. Cap. 6.

REX FERDINANDVS PRIMVS.

ITem che doue alcuno citato, ò vero citata, ciuiliter vel criminaliter in quacunque curia fue rit bannito, ò vero condennato, bannita, ò vero condennata,& dopo ſe preſenta eodem die dauante, pro tribunali ſedente, ò vero dopò leuata la cor te, non ſi debbia ricenere alcuna coſa per preſentatione, iuſta l'antica oſſeruantia della Vicaria. Placet Regiæ Maieſtati.

Ex Cap.Neap.in anno 1436. Cap. 7.

REX FERDINANDVS I.

ITem che per preſentatura de inſtrumento, & prima citatione, la quale ſe fà ſopra lo tenore dell'inſtrumento, non ſi debbia eſigere coſa alcuna, ma per la interlocutoria, ſe paghe grana diece. Placet Regiæ Maieſtati.

Ex Cap. Neap.in Anno 1496. Cap.45.

REX FEDERICVS.

ITem che nullo maſtrodatti criminale, nè del ciuile poſſa, nè debbia pigliare più de vno carlino, de quelli ſono denuntiati, quando reſpondono, anchora che foſſero più denuntiati, eccetto, ſecundo l'antica conſuetudine, perche reduto in abuſione, & ſimilmente delle plegierie, & etiam che in lo criminale non debbiano pagare l'vltimo peremptorio, che altramente è grande intereſſe delli po ueri huomini, & della Republica, oſſeruaſſe la Pragmatica della felice memoria de Rè Ferrante Primo, parte de V.M. Placet.Reg.Maieſt.

Ex Cap. Neap. in anno 1496. Cap. 46.

REX FEDERICVS.

ITem ſupplicano che dello accuſare delle cõtumacie, tanto fuora Napoli, quanto dentro, non ſe debbia, nè poſſa pigliare, ſe non ſolo grano vno per accuſare de contumacia.Pl.Reg.Maieſt.

Ex Cap. Neap. in Anno 1496. Cap.47.

REX FEDERICVS.

ITem ſupplicano che tanto in Conſiglio, quanto in Vicaria, & in ogni altra Corte ſe proueda circa la eſaminatione de teſtimonij, copia de proceſſo, preſentate de petitione, commiſſione vltra dietam, per gli huomini eſſerne poueri, & per le cauſe non eſſerne ardue, che ſe commetta la eſſaminatione de teſtimonij vltra dietam per togliere le ſpeſe, & lo intereſſe delle parte, & che li maſtri datti detti, maſſimè della Vicaria, Conſiglio, & Summaria, non debbiano hauere delle preſentate ſe non qnello che anticamente, & ſecondo dice lo Rito, ſe pagaua, & ſecondo la Pragmatica del Rè Ferrante Primo.Pl.Re.Maieſt.

Ex

Ex Capit. Neap. io Anno 1496. Cap.68.

REX FEDERICVS.

ITem ſupplicano, che la Maeſtà Voſtra ſi degna circa li pagamenti delli ſigilli, per qual ſi voglia ſcrittura, proceſſi, & comandamenti, lettere & ſententiæ, & altri albarani, che ſe faranno, ſeu porrigeranno, in qual ſi voglia tribunale, & à qual ſi voglia officiale, maſtridatti, & notari, in Sacro Regio Cõſiglio, Regia Camera Summariæ, & Magna Curia Vicariæ, in curia Siclæ, & curia Admiratiæ, & omnibus alijs tribunalibus ciuitatis Neapolis, & totius Regni, ſe habbia à oſſeruare la Pragmatica della felice memoria de Rè Ferrante Primo, ſopra di ciò edita, auenga che detta Pragmatica parla della gran Corte della Vicaria, & omnibus alijs tribunalibus, & non in ſpecie del Sacro Conſiglio, & della Regia Camera della Sumaria. Pl.Reg.Maieſt.

Ex Capit.Neap.in Anno 1501. Cap.56.

REX FEDERICVS.

ITem ſupplicano attento per l'Illuſtriſs. Re Federico d'Aragonia per capitoli cnnceſſi à eſſa città, forono conceſſi molti capitoli in releuamento de poueri, & precipuè circa li pagamenti delli maſtridatti ciuili, & criminali, tanto della gran Corte della Vicaria, quanto dello Sacro Conſiglio, quanto dello pagamento delli ſigilli della Cancellaria, in la Regia Camera della Summaria, & detto Sacro Conſiglio, & gran Corte, & pagamento de alguzini di detta grã Corte ſe degni detti capituli, & gratie confirmare, & di nouo concedere, & ſe intendano in li preſenti de verbo ad verbum appoſite & ſpeſicate. Placet præfato Illuſtriſs. Domino Locumtenenti generali.

Nihil vltra debitum exigatur. h. d. Rouitus.

EX PRAGMATICA XXIIII.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij.

§. ITem s'ordina à detti Maſtridatti fiſcali, che quandò per alcuno Giudice à loro s'ordina di non procedere alle querele, fin in tanto che non ſe adempie quello che per detto Giudice ſe ordina per lo ſcriuere di tal mutatione, non ardiſcano, nè preſumano di pigliare più di quello che ſi conuiene: E la Pràgmatica che fece il Sereniſſimo Rè Ferrante Primo, non ſecondo l'antico ſtile di detto Rè Ferrante.

Item perche molte volte accade, che commettendoſi vn delitto e maleficio, tanto dentro la Città di Napoli come fuori, la Corte ſuole madare ad inquirere, e proceſſare li delinquenti, & il Maſtrodatti ſuole vacare diuerſi dì in fare detta inquiſitione, e proceſſo, e la Corte contribuiſce, & paga à quello le ſpeſe della caualcatura, & vitto, e non altro, perche detto Maſtrod'atti non hà ſalario, nè prouiſione alcuna dalla Regia Corte, &

Ll l'vſo

Digitized by Google

l'vſo ſolito & antico è ſtato, che ſe fatta la detta inquiſitione, l'inquiſito ſi giuſtifica, & ſe puniſce de ſuoi demeriti, la Corte ci perde le ſpeſe, l'inquiſito la perſona propria, & il Maſtrodatti le giornate, ſe detto inquiſito ſi admette à diſenſione, perche il Maſtrodatti guadagna nelle defenſioni che ſi fanno, etiam che quello poi ſi componeſſe cō la Corte, il Maſtrodatti non deue hauere, nè pigliare coſa alcuna di ſuo ſalario per quelle giornate c'haueſſe vacate ad inſtantiam Fiſci & Curiæ: ſe l'inquiſito facta inquiſitione, non factis defenſionibus, ſe compone di ſuo delitto, il Maſtrod'atti è ſolito, & deueſi riconoſcere dal detto inquiſito di ſue fatiche c'hà patito à tempo che hà vacato in quelle, & gli ſi dà il ſalario ad arbitrio voſtro conſiderandoſi le fatiche c'hà patite, & il tempo c'hà vacato in quelle, ordinando che ſi debbia inſtituire, & eſequire, & fare nel modo predetto, pur che tal pagamento ſia moderato.

Item, che detti Maſtridatti fiſcali non ardiſcano, nè preſumano pigliare pagamento alcuno dalle parti offeſe querelati per l'eſamina delli teſtimonij che faceſſero ad inſtantiam Fiſci ſopra le querele, nec etiam de altre prouiſioni che ſi faceſſero per la Corte, ma che ſiano pagati da gl'inquiſiti, ſeruato ſopradetto ordine, ſecondo ab anticho è ſtato oſſeruato.

Magna Curia Vicaria in anno 1554.

IN primis che non debbiano pigliare per li dritti de gli atti, che faranno copia, e preſentata di ſcritture, ò per qualſiuoglia cauſa più di quello che di ragione lor compete, ancora che da gli litiganti foſſe lor dato ſpontaneamente, alla pena del quadruplo, ò de altro ad arbitrio di eſſa gran Corte: Et acciò che ſi ſappia la verità, debbiano deſcriuere di lor mano nel margine della ſcrittura la quantità, che ſarà ſtata lor pagata, & li pagamenti ſiano conformi alla tabula, & in ogni banca ci ſtia la copia affiſſa, & acciò che gli litiganti ſappiano li deritti giuſti.

Item, che per portare il proceſſo al Giudice per ſpedirlo ò prouederlo, nè li detti Maſtridatti, nè li ſubattari, nè gli ſcriuani debbiano pigliare coſa alcuna, ſotto pena del quadruplo, & altra ad arbitrio di detta gran Corte.

Item, che ſimilmente per li decreti, & qualſiuoglia ordine, che ſi faranno per liberare alcuno inquiſito, vel datis, vel non datis defenſionibus, non debbiano pigliare coſa alcuna, nè per beueraggio, nè per dritto. E ſimilmente le polize, dirette al Carceriero per liberare alcuno carcerato, ſe debbiano fare & conſignare gratis, ſenza pagare coſa alcuna, nè per dritto, nè per beueraggio, ſotto la medeſima pena predetta.

Hoc capitulum, quo ad decreta & ordines liberatorios ſeruari mandamus, vbi reus liberatur factis defenſionibus, alioquin, ſi ſine defenſionibus liberatur, vt prædicti Actuarij eorum laboribus penitus non fraudentur, volumus pro vno quoque decreto, ſeu ordine liberationem tangente accipere non poſſunt vltra carolenos tres.

Don

Don Franciſci Pacecbi in anno 1559.

ITem che detti Maſtrodatti, tanto criminali, come ciuili, & loro ſcriuani, non poſſano pigliar dall'inquiſiti, nè da querelanti, nè dà altri negotianti, danari à buon conto, ma ſolamente farſi pagare di per dì gli atti ch'ogni dì faranno, & de gli atti predetti non poſſano pigliare ſe non quel pagamento che ſtà taſſato, & notato nella Tauola, & Pandetta, quale debbia ſtare affiſſa nel Palazzo del Tribunale di queſſa gran Corte.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

QVo ad ſalarium actuariorum quando ad inſtantiam fiſci accedunt ad aliquem locum adeſt conſtitutum ſalarium per Pragmaticam nouellam Comitis de Lemos, quæ poſita eſt in tit. de Commiſſarijs Regijs. Tapia.

Salarium ab Actuarijs Magnæ Curiæ Vicariæ exigendum ſtatuitur. h.d. Tapia.

PRAGMATICA XXXVIII.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij.

PHILIPPVS II.

Don Petri à Toledo in anno 1532.

ITem diciamo & ordiniamo che li ſalarij di detti attuarij criminali & ciuili, ſubattarij, & altri ſcriuani, ſi debbiano pagare. vt infra.

In primis per ciaſcuna obliganza pigliata nel Palazzo della gran Corte della Vicaria grana cinque, & eſtra il Palazzo grana diece, eccetto le obliganze di laboriando, ſocietà, locationi, pationate, & altre cautele ardue & lunghe. per le quali ſe paghi grana diece in Palazzo, & eſtra Palazzo più ſecondo l'importanza della coſa, ma non poſſa paſſare più di doi carlini.

Item l'accuſatione dell'obliganza, & commiſſione eſpedita per dentro la Città di Napoli, & ſuoi territorij grana diece, & eſtra il territorio tarì vno.

Itē per la commiſſione di eſecutione *ex primo decreto* eſpedita per virtù de inſtrumento de capiendo per la Città predetta, & ſuo diſtretto, grana dieci, & eſtra la Città & diſtretto tarì vno.

Item per lo decreto de preambulo tarì vno.

Item per lo decreto di tutela tarì vno, & quando foſſe di grande importanza più di tarì vno, ad arbitrio del Giudice.

Item per il decreto della cura de beni tarì vno, & per la cura danda nella cauſa grana diece.

Item per preſentatione d'vna ſcrittura grana diece, e per preſentatione di due ſcritture tarì vno, e per preſentatione di tre ſcritture ſeparate dummodo ſi preſentino *vnico contextu* carlini tre, e ſe foſſero poi tutte preſentate inſieme, non ſi paghi più di tre carlini, etiam che foſſero cento, & il Maſtrod'atti ſia tenuto farci le preſentate, e riſpoſte, e repliche ſenz'altro ſalario.

Item

Item per preſentatione di qualſiuoglia petitione grana diece.

Item per la citatione de teſtimonij dentro la Città,& ſuo diſtretto grana cinque,& eſtra la Città grana diece.

Item per ciaſcuna caſſatura di accuſato,ſeù condennato, etiam ſi foſſero mille per vna citatione ſeù accuſatione,ſe ſi caſſano ad vn medeſimo tempo grana diece, e ſi ſe compongono,e caſſano ſeparatamente in diuerſi tempi, per diuerſe compoſitioni, e per diuerſi ordini, ſe paghino vn carlino per vna.

Item per preſentatione d'articoli, ſeù eccettioni grana diece.

Item pro eſamina de teſtimonij ſopra gli articoli, che non paſſino il numero di vinti, ſi paghi grana diece per ciaſcun teſtimonio dentro & eſtra il Palazzo: Et quando eccedono il numero di vinti articoli più d'vn carlino ad arbitrio del Giudice.

Item di tutte riſpoſte & atti che ſi fanno nel tẽpo della conteſtatione della lite, non ſi paghi coſa alcuna.

Item per la comparſa, che ſi fà per li contumaci poi retta la Corte gr. diece per ciaſcuno di quelli, che compariſcono ſeparatamente, & ſimilmente giunti,etiam ſe foſſero più li comparenti, *unico contextu* grana diece.

Item per ciaſcuna pleggiaria nelle cauſe criminali, etiam ſi foſſero più gl'inquiſiti, dummodo ſi faccia *unico contextu* grana diece,& ſeparati per ciaſcuno di loro che dà la pleggiaria grana diece, & lo pleggiarie ſi debbiano pigliare dentro il Palazzo di detta gran Corte,& non extra, eccetto ſe de ordine del Regente, ò de vno delli Giudici ſi pigliaſſe,facendo mentione nella pleggiaria de ordine de chi ſe fà,& così ſi oſſerui nell'obliganze,quale ordine ſe annoti per vno delli Maſtridatti criminali ſenza ſalario.

Item per cercatura dell'obliganza quando s'accuſa infra vn'anno per mano de chi ſi voglia non ſi paghi coſa alcuna, ma quando è di più di vno anno fatta di mano d'altri, & non ſi sà il tempo ch'è fatta, & biſogna riuoltar più Libri per ritrouarla,ſi paghi quando cinque grana & quando vn carlino per la cercatura,ſecondo la fatica.

Item per lo ſalario dell'eſſaminatore deſtinando ad eſſaminare extra la Città per lo Regno, ſi paghino carlini otto il dì, & le ſpeſe.

Item per commiſſione, per eſſaminare teſtimonij,ſeù audientia de teſtimonij tarì vno.

Item quando ſi preſentano gli articoli nell'Actuario,& ſi includano alla commiſſione,non ſi paghi la preſentata dell'eſſamina,alias ſe paghi grana diece.

Item per copia del proceſſo ſi ſerui la forma ſeù ordine,e ſtilo del Sacro Conſiglio.

Item per la citatione ſopra il decreto con la mẽtione ſeù inſertione de gli atti tarì vno.

Item per ciaſcuno decreto che ſi condanna alla pena contenta nel mandato,ouero ſopra la vendita di pegni eſecuti, ò dati in luogo di pegni & ſimili,grana quindici.

Item per le lette comminatorie, *quod fiat iuſtitia*, alias che la cauſa ſe anothi tarì vno.

Item per ragione della ſententia nelle cauſe criminali, ò verò decreti che hanno *vim diffinitiua* iuſta la qualità delli delitti & delinquenti, ſi paghi *arbitrio Iudicibus* dummodo non paſſi vinti carlini.

Item per ragione della ſententia nelle cauſe ciuili,ò vero per decreto ſecondo la quantità ſe paghi iuſta l'ordine,e taſſa del Sacro Conſeglio,perche per gl'atti non ſi dee pagar coſa alcuna.

Item per la commiſſione delli delinquenti che ſi pigliano,non ſi paghi coſa alcuna.

Item per lo decreto che non ſi proceda alla querela grana diece.

Item per lo decreto della remiſſione con comminatione alli Giudici inferiori ſi paghi grana diece.

Item per li decreti, & incidenti,pur che li teſtimonij ſi eſaminino, & il termine corre, & ſimili, non ſi paghi coſa alcuna.

Item per lo decreto ſopra l'impertinenti ſe paghi grana diece.

Item per preſentatione di inſtrumento viſo pacto,& preſentatione dell'obliganza in altri Tribunale fatta per accuſare la pena di eſſa,non ſi paghi coſa alcuna.

Item per la commiſſione *ſuper aſſecuratione iudicij*, preſentatione de inſtrumento ſopra dette aſſecurationi grana diece.

Item per la commiſſione di pigliare l'obligatione *nomine Magna Curia Vicaria* tarì vno,& queſto medeſimo ſi oſſerui per tutti li Subattarij,verum habbiano per ciaſcuna confirmatione, & declaratione,tarì vno.

Item, che tutti li Attuarij, & Scriuani, per ciaſcuna denuntiatione,querela,preſentatione di procura à denunciare,& querulare, & obligatione di proſequire,non habbiano, nè poſſano pigliare coſa alcuna.

Item per qual ſi voglia citatione,mandato, & commiſſione *ad inſtantiam fiſci*, non ſi riceua coſa alcuna.

Item per l'informatione in Palazzo,nella Città, & eſtra,in qual ſi voglia parte del Regno per verificare dette querele, & denuntiationi vel inquiſitioni *ex officio*, non habbiano, nè debbiano pigliare coſa alcuna.

Item per remiſſione grana diece per ciaſcuno delinquente ſe la remiſſione ſi fà in diuerſi dì, & tempi: verum ſe ſi fà *unico contextu*, etiam che ſiano più delinquenti, & accuſati ſeù denuntiati, grana dieci nel Palazzo. & extra ad arbitrio del Giudice, & andandoſi à pigliare detta remiſſione eſtra il Palazzo per dentro Napoli grana quindeci.

Item per conteſtatione di lite,tanto ſopra li capitoli,come ſopra la querela,ò inquiſitione, ò confeſsione,non debbiano pigliar niente.

Item per la copia delli capitoli, ò vero della querela in luogo delli capitoli, non debbiano pigliare coſa alcuna.

Item per la copia della confeſsione dell'inquiſito quando ſono dati li capitoli,e quando ſe conteſta la lite ſopra la confeſsione, e ſi dà la copia, non debbiano pigliare coſa alcuna.

Item quando li delinquenti non fanno defen-

ſioni.e ſi compongono,ſi paghino per detti delinquenti le fatiche al Maſtrodatti, e Scriuano, ad arbitrio del Regente, con voto di vn Giudice, & quando hanno fatto le defenſioni,non ſi paghi coſa alcuna.

Item,che neſſuno de gli Attuarij criminali poſſa, nè debbia pigliare querela di parole ingiurioſe,ò de altri atti che non ſi proceda, & pigliandola,non habbia coſa alcuna di caſſatura, nè di decreto,anzi ſia tenuto ad emenda delle ſpeſe fatte.

Item quando gli Attuarij ſeù Scriuani criminali vanno extra la Città, & per lo Regno à proceſſare inquiſiti, ſi fanno loro ſolamente le ſpeſe per lo fiſco di caualcatura,mangiare,e bere,e quando li delinquenti fanno le defenſioni, ſe paghino da detti inquiſiti le giornate,che vacano in dette defenſioni,e ſe ſi compongono ſenza fare defenſioni, ſe paghino loro le giornate, e fatiche per detti delinquenti, ad arbitrio del Giudice, & quando ſi fanno defenſioni, non habbiano coſa alcuna per dette giornate & fatiche che hà fatte ad inſtantia del fiſco.

Item per preſentata di ciaſcuna petitione di allegatione di abſentia, etiam ſe ſono più perſone nominate in detta petitione grana diece.

Item per preſentatione de inſtrumento di infermità, & lettere di Medico tarì vno,& ſe nell'inſtrumento ſono ſcritte le lettere del medico grana diece tãtum, & per reſtitutione di detti inſtrumenti & ſcritture,non ſi paghi coſa alcuna.

Item per preſentatione d'inſtrumento d'infermità,e lettere del Medico,tarì vno tantum.

Item per portare il proceſſo in caſa del Giudice,non ſi paghi coſa alcuna.

Item ſe ſi fà querela di coſa & delitto che non venga pena di relegatione,ma infra,e ſe ſi fà la reuocatione infra li tre dì, la qual hà luogo come ſe fuſſe caſſatura, & non ſi può procedere, ſi paghi la remiſſione & caſſatura grana diece,& non più.

Item per decreto del Giudice che *non moleſtentur inquiſiti*, grana diece, quando ſi fà *vnico contextu*, ma quando ſi fa in diuerſi tempi per diuerſi Giudici, & in diuerſe cauſe, grana diece per ciaſcuna volta,& coſi delle remiſſioni.

Item, che tutti gl'indulti & liberatorie che ſi fanno in modo di commiſſione, ſiuè Priuilegio per cautela delle parti per detta gran Corte,per dignità,auttorità,& preeminentia di detta gran Corte, ſi facciano,& debbiano fare in pergameno in forma,con ſottoſcrittione del Regente, Giudice, & Auocato fiſcale,ſi come è ſolito,volendole le parti per ſua cautela, e debbiano regiſtrare, e ſe ne paghi quando è aſſolutoria di delitto che venghi à eſſere pena di vltimo ſupplicio, vn ducato, & di abſciſſione di membro tre tarì, & pecuniaria duo tarì, & per la regiſtratura non ſi paghi coſa alcuna ſotto pena di vn'onza d'oro irremiſſibiliter eſigenda da chi contrauerrà.

Item per lo decreto che donino le defenſioni al delinquente non ſi paghi coſa alcuna, ma per la pleggiaria, come è detto di ſopra.

Item per la citatione ſopra l'inſtrumento, e per la preſentata di detto iſtromento grana diece.

Item per ragione del decreto di remiſſione fatta alli Giudici inferiori, etiam che li delinquenti ſiano più,ſi paghi grana diece, e ſi paghi la copia del proceſſo,ſi com'è detto di ſopra.

Item per la preſentata delle Regie ſupplicationi,che faccia parola in Conſeglio,tanto ciuile,come criminale,non ſi paghi coſa alcuna, ma si per la prouiſione ſi dice che ſi proceda, ò ſi faccia parola, ò che ſi porti la copia del proceſſo, grana diece.

Item quando vno ſi carcera ſenza querela, & ſenza informatione,& ſi eſamina, & liberaſi ſenza pleggiaria, & ſenza compoſitione,non ſi paghi coſa alcuna.

Item per l'informatione de minis abſolutè, ſe paghi grana diece per ciaſeuno teſtimonio, & per la commiſſione grana diece.

Item per la captura di qual ſi voglia delinquente in ciuitate grana diece,& eſtra la Città tarì vno à gli alguzini.

Item per accuſatione di contumacia dentro la Città,& diſtretto grana vno tantum, tanto per lo cittadino,come per lo foraſtiero,& eſtra la Città, & diſtretto due grana,e mezo per lo Napolitano, & per lo foraſtiero grana ſei.

Item per lo ſalario del Trombetta per qual ſi voglia citatione ciuile, ò criminale ad inſtantia di parte,tanto per la Città, & diſtretto,come per lo Regno, & tanto ad inſtantia del cittadino, come del foraſtiero grana vno, etiam ſi foſſero cento in vna citatione,ſeù mandato.

Item, che quando ſe chiama alcuna perſona illuſtre, ſi paghi al detto trombetta grana diece.

Item, che al trombetta *pro iure ſententiæ*, ò vero decreto, quando ſe leggono in banca per l'hebdomadario,ſe paghi grana diece, & grana diece à gli alguzini.

Item per li cuſtodi delle carcere delli carcerati tanto per cauſe ciuili,come criminali,non poſſano pigliare per qual ſi voglia cauſa ò queſito colore,eccetto che vn carlino, grana tre, & denari due per ciaſcuna perſona di ragione ad eſsi ſpettanti,etiam da quelli che nè li voleſſero più dare ſpontaneamente, & che non poſſano negare, ò allegare hauerli dati volontariamente.

Item, che li prefati cuſtodi per ragione degli alguzini per li carcerati, & carcerandi in dette carcere per le cauſe criminali, poſſano riceuere, & tenere per ciaſcuno capto, & carcerato dentro la Città di Napoli vn carlino, & dentro il Palazzo di detta gran Corte grana cinque, & per quello che ſi piglia eſtra la Città tarì vno tantum, da conſignarſe fedelmente per eſsi cuſtodi à gli alguzini che piglieranno, & non più, ancor che ſiano più alguzini.

Et vt prædicta omnia, illum,quem volumus ſortiantur effectum, & inuiolabiliter ac inconcuſſè ſeruentur, mandamus Regenti, & Iudicibus dictæ M.C.V. cæteriſquè officialibus einſdem,vt omnia & ſingula ſupradicta prout ad vnumquemque ipſorum ſpectat,& pertinet,obſernent, obſeruarique faciant ad vnguem: Et contrarium non faciant,ſi, vltra pœnas in ſupradictis capitulis & ordinibus contentas, iram & indignationem præfatæ Cath. Maieſtatis, aliamque pœnam prauiorem noſtro arbitrio

arbitrio contrauenienti pro qualibet vice inferendam cupiunt euitare.

Dat. in Regio Palatio Neapol. die 22. Septembris 1559.

Don Peraſan.

V. Albertinus Regens. V. Villanus Regens. V. Reuerterius Regens. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus generalis mandauit mihi Ioanni de Soto. In Cur. 4.

Pandectas à Regijs Pragm. ſtatutas ſeruari iubet ſub pœnis in illis contentis, aliaque corporali arbitraria h. d. Tapia.

PRAGMATICA X.

De actuarijs, & ſcrib.

ITem eſſa fideliſsima Città, Baronaggio, & Regno ſupplicano V. E. ſia ſeruita de prouedere come meglio parerà, & ſi ſpera dal ſuo prudentiſſimo iuditio intorno alle molte eſtorſioni che ſi fanno per li Maſtridatti, ſcriuani, & portieri delli Regij Tribunali, che ſi vede per eſperientia che nõ vi è oſſeruantia di pandettta, nè de Regij inſtruttioni intorno loro officij. Placet quod ſeruetur pandectæ, & Regię inſtructiones, & in caſu contrauentionis, & non obſeruantiæ puniantur pœna in Regijs Pragmaticis contenta, & etiam pœna corporali noſtro arbitrio reſeruata. Cadena pro R. Lanarius pro R. Prouiſum per Illuſtriſs. & Excellentiſs. Dominum Proregem Neap. die vndecimo Februarij 1585. Baſtida de Munatones.

Dicta teſtium integra ſcribantur tam pro, quàm contra inquiſitos, hoc dicit Tapia.

PRAGMATICA VI.

De actuar. & ſcrib.

CAROLVS V.

ITem quia nobis datum eſt intelligi, quod commiſsis criminibus, intus vel extra ciuitatem Neapolis, iudices, vel actuarij, ſeu eorum ſcribæ, qui ad informationem capiendam accedunt, dicta teſtium ſuper ipſis criminibus deponentium diuidere, eaque integra pro vt teſtes deponunt ſcribere, quandoque non conſueuerunt, ſed tantummodo ſcribunt id quod contra inquiſitos, vel accuſatos, teſtes ipſi pro Fiſco noſtro deponunt, ſi quid autem in fauorem reorum per eaſdem depoſitiones apparuerit, illud ſcribere omittunt. Quod quidem mali exempli, magnique præiudicij inquiſitorum fortaſſe innocẽtium eſſe videtur, idcirco mandamus, quod in poſterum quicumque iudex, actuarius, ſiue ſcriba ad informationes huiuſmodi capiendas acceſſerit, intus vel extra Ciuitatem Neapolis, teſtium dicta ſuper crimine, ſeu criminibus deponentium indiminuta, atque integra recipiãt, receptaque ſcribant. Adeo quod eorum, quæ deponuntur, ſiue contra, ſiue pro inquiſitis faciant, nihil omittantur. Qui contrafecerint, tamquam officijs eorum abutentes, pœnis noſtro, Proregiſque noſtri in dicto Regno arbitrio reſeruatis puniantur.

Teſtes examinentur ab actuarijs cauſarum coram Regente vel iudicibus, & fiſci patrono ſi intereſſe voluerint. h. d. Tapia.

PRAGMATICA VI.

De Officio M. Iuſtitiarij.

VT plurimum iuſtitiæ adminiſtratio conſiſtit in teſtium examine, ea propter ſummo ſtudio, per retro Reges, & Vicereges Regni huius, & nouiſſimè per nos fuerunt editæ prouiſiones, quæ ſequũtur, quas inuiolabiliter obſeruari ſtatuimus.

Don Raymundi de Cardona in anno 1519.

ITem, che nell'eſamine così delli principali inquiſiti, come delli teſtimonij del Fiſco, & anco delle parti ſi debbia eſaminare per lo Maſtrodatto principale della cauſa, il Regẽte, ò vero Giudice, & non per Auocato & Procurator fiſcale: Verum ſe l'Auocato & Procurator fiſcale ci vogliono eſſer preſenti, ci poſſano eſſere.

Hoc non niſi in cauſis grauibus ſeruatur. Tapia.

Iubet ſeruari Regias ordinationes circa teſtium examinationem. h. d. Tapia.

EX PRAGMAICA XXXIX.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij.

§. PAraque no eſtè en mano del Maſtredatta, ò de otro eſcriuano formar el proceſſo como le pareſciere, depẽdiẽdo dello la vida y haziẽda dellos preſos, mãdamos que ſe guardẽ inuiolablemente las ordenes dadas ſobre la forma que ſe hà da tener en la eſaminaçion de los teſtigos, que ſe toman por el fiſco, ò inſtançia de parte para informaçion dela Corte, y en la repetiçion dellos.

Seruetur Cæſarea ſanctio circa teſtium examinationem. hoc dicit Tapia.

EX PRAGMATICA XXXIX.

De Officio Magiſtr. Iuſtitiarij.

§. ASſi para remedio delos inconuenientes, y por indiçios que puedan reſultar à los inquiſidos por nos aſſentar los Maſtredattas lo que diezen los teſtigos en ſu fauor, Mandamos y proueereis que ſe guarde inuiolablemẽte la Pragmatica hecha ſobre eſto por el Imperador mi Señor.

Dat actuarijs normam conficiendi proceſſus, atque teſtium dicta reſcribendi. h. d. Tapia.

PRAGMATICA VIII.

De Actuarijs, & ſcribis.

PHILIPPVS II.

ILluſtres, & Magnifici viri Collaterales, & Cõſiliarij Regij fideles dilectiſſimi; *Tra gli altri Capi-*

toli che per Sua Maeſtà ci ſono ſtati ſcritti in vna ſua lettera della data del primo di Maggio paſſato da Madrid, vi è vno del tenor ſequente, videlicet,

Para que los proceſſos, que ſe hazen por los Maſtredattas, actuarios, y ſubattarios eſten con el complimiento y claridad, que es razon. Mandamos que allende de guardarſe inuiolabemente el capitulo del Rey Don Fernando el primero, pueſto en las nueuas Pramaticas del dicho Sacro Cõſejo: Pongan en cada proceſſo la cabeza, y entroyto del, con el nombre del Iuez, y de las partes, y con eſpreſſion de la cauſa, ſobre que ſe haze el tal proceſſo, y que todos los attos que ſe hizieren, y continuaren ſe ſcriuan a lo largo, declarando la cauſa por que ſe haze el dicho atto, à cuia inſtançia, el que lo proueyò, quando, y donde, ſi pro tribunali, ò en ſu caſa, quien examinò los teſtigos, à donde y anteque eſcriuano con preguntar a los teſtigos la edad, officio que tienen, y de donde ſon naturales, paraque deſta manera ſe vea el credito que ſe les deue dar, y nos ſe dexen de hazer la ſolennidades que ſe requiren, declarando que eſta miſma forma ſe tenga en todos los otros tribunales, y ſeñaladamente en la Vicaria. Et viſto per noi il tenore del preinſerto capitulo, & ordine della prefata Maeſtà Cattolica, à talche ſia oſſeruato, & eſſequito quanto per la Maeſtà ſua in quello s'ordina e comanda, vi dicemo, & ordiniamo, ch'inſpetto per voi la forma, continentia, e tenore del capitolo, & ordine predetto, debbiate quello, e quanto in eſſo ſi contiene eſſequire, & oſſeruare, e far oſſeruare, & eſſequire, ſenza diminutione, replica, nè contradittione alcuna, & della oſſeruantia, & eſſecutione predetta nè farete particolarmente relatione: Non fanno il contrario per quanto s'hà cara ſa gratia, & ſeruitio della predetta Maeſtà,

Datum Neap. die 25. Iunij 1566.

Don Peraſan.

V. Pignonus Regens. Lobera pro Secretario.

In curiæ viſitationis primo. Dirigitur Magnæ Curiæ,

Actuarij M. C. V. ad eandem horam hic deſcriptam ſingulis diebus accedant, & abſque licentia iudicum ab ea non diſcedant. h. d. Tapia.

PRAGMATICA XV.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij.

PHILIPPVS II.

De acceſſu Actuariorum, Subactuariorum, & Scribarum ad magnam Curiam extat huiuſmodi ſub tenore capit. Regis Ferdinandi Primi in anno 1481.

Item, quod omnes officiales dictæ Magnæ Curiæ, in horis conſuetis & debitis in ipſa Magna Curia reperiantur, & ante horam Curiæ regendæ, Iudices conueniant ſimul per horas, ad negotia peragenda & determinanda pro conferendis proceſſibus & negotijs maximè fiſcalibus expediẽdis.

Don Petri à Toledo in anno 1532.

Item che ſimilmente tutti gli Attuarij & Maſtridatti, tanto delle cauſe criminali come ciuili, debbiano de continuo ſtare in detto Tribunale, & nelle Banche, & non partirſe da detto Palazzo mentre ci ſtaranno detti Magnifici Regenti & Giudici, eccetto ſe andaſſero per ordine & mandato di detta gran Corte per negotij di quella, ſotto pena d'vn ducato, da eſigerſi da ciaſcuno che contrauerrà, ad arbitrio del Regente & Giudici.

Magna Curia Vicariæ in anno 1554.

Item che li Maſtridatti in capite, tantò criminali, come ciuili, ſe debbiano trouare in Vicaria, all'hora che il Signor Regente eſce alla Meſſa, ſe non ſaranno impediti d'alcuno impedimento, & non ſi partano, ſin che non ſarà ſpedita l'audientia, & li Magnifici Giudici ſaranno partiti, alla pena d'vn ducato per vno, per ogni volta, che non verranno ò ſi partiranno, tanto la mattina quanto la ſera. Et nondimeno ogn'vno ſia tenuto tenere alla banca perſona, che poſſa dar conto, & recapito à quello che sarà neceſſario.

Item, che detti Maſtridatti, ò loro Scriuani ordinarij, informati delle cauſe, vengano dal detto Signor Regente à quell hora che ſua Signoria haurà finito di mangiare, con tutti li proceſſi, ò informationi ch'eſsi haueranno da commettere, & con le prouiſioni che s'hauerãno da firmare, acciò che ſua Signoria li poſsa eſpedire.

Item vogliamo, & ordiniamo, che quando ſi regge Corte, tutti li Maſtridatti, & Subattarij, quali non ſaranno giuſtamente impediti, debbiano ſaglire, & ſedere ne' luoghi loro.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

Haec pragmatica nequaquam ſeruatur, ſed ad eorum libitum actuarij accedant, cum eorum maximè interſit quotidie in ea aſſiſtere.

Vnus ex magiſtris actorum ad minus maneat continuò in ipſa Curia. h. d. Tapia.

IOANNA II. Rit. 27.

Item quòd magiſtri actorum debeant intereſſe in dicta Curia, ſiue ad minus vnus ipſorum continuè permanere, & intereſse, & ab ipſa Curia non diſcedere, licentia à dicto Locumtenente non petita,

Claues banca ab actuarijs ſeruentur ſub pena hic ſtatuta. h. d. Tapia.

PRAGMATICA XVI.

De Officio Magiſtri Iuſtitiarij.

Don Petri à Toledo in anno 1532.

Item, che le chiaue delle Banche de gli Attuarij criminali, ſi debbiano tenere & conſeruare per lo capo della Banca, & non per altro Scriuano, ſotto pena di ſuſpenſione dell'officio per vn meſe

meſe per quello, che contrauerrà.

Huic pœnæ adijcientes pręcipimus, quod ſi quis huic capitulo ſecunda vice contrauenerit, per ſemeſtre temporis ſpatium ab eodem officio ſuſpendatur, pro tertia vero vice, pœnam priuationis officij incurrat, excipimus tamen caſum infirmitatis aut abſentiæ à Ciuitate Neap. in quibus ne impediantur negotia, dictæ claues vni ex Scribis cui plurimum credatur conſignari poſſint, de cuius tamen culpis Actuarius in capite teneatur.

Hæc pragmatica ſeruatur arbitrio ipſorum. Tapia.

PRAGMATICA XVII.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij.

Regis Ferdinandi primi in anno 1481.

ITem omnibus Subactarijs ordinatur & mandatur, vt extra Bancam à Procuratoribus vel alijs perſonis, nec libellos, nec petitiones, nec citationes accipiant, ſed illas Curia ſedente ſolito & conſueto more ſecundum ordinem recipiant.

Hoc ob multitudinem cauſarum, & temporum varietatem non fuit ſeruatum, & eius obſeruantia afferret impedimentum, celeri adminiſtrationi iuſtitiæ, propterea non eſt opus ſeruari.

Item ordinatur & mandatur actorum magiſtris, ipſiuſque Curiæ, vt in cauſis criminalibus, in quibus pars debet perſonaliter ſedente Curia pro Tribunali comparere, nec ſignificatorias, nec literas, nec alias ſcripturas extra Bancam recipiant.

Extra bancam non recipiantur comparitiones comparere debentium perſonaliter, præterquam ſi allegetur abſentia, infirmitas, vel captiuitas. b.d. Rouitus.

EX DICTA PRAGMATICA XVII.

De Officio Magiſtri Iuſtitiarij.

Don Bernardi Villamari in anno 1516.

§. ITem vogliamo, & ordiniamo che li Scriuani criminali, ò altri Maſtridatti, & Subattarij non poſſano, nè debbiano riceuere, nè fare preſentata à petitione ſignificatoria, inhibitoria, ò altra ſcrittura contra il fiſco, ò doue ſi tratta d'intereſſe, ò pregiudicio del fiſco extra Banca, nè d'altri che dalli principali Curia ſedente pro Tribunali, ò in preſentia del Regente & Giudici, & di lor ordine, maſſimamente doue deue la parte perſonalmente comparere.

§. Hæc duo capitula idem continentia ſeruari mandamus in his caſibus tantum, in quibus pars perſonaliter comparere tenetur, exceptis tamen petitionibus abſentiæ, infirmitatis, & captiuitatis, ſeruata forma ritus eiuſdem Magnæ Curiæ. Et, ſi principales comparuerint eodem die, quo Curia non regitur, vel poſt rectam Curiam, cuſtodiri iubemus, quòd per nos in eiſdem capitulis ſub titulo de Scribis conſtitutum & ordinatum fuit.

CARO-

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

PErſonaliter comparere. Dic quòd hodiè in criminalibus quando principalis vult comparere, & extra Curiam admittitur, verum ſi agatur de liquidatione inſtrumentorum, non admittitur niſi in banca, & ſeruatur, quòd hic dicitur.

Libelli cauſæ, & commiſſiones diſtribuantur à Curia pro Tribunali ſedente inter magiſtros actorum. b.d. Tapia.

Don Raymund. de Cardona anno 1519.

§. ITem acciò che la giuſtitia habbia il ſuo luoco, & per togliere ogni dolo, fraude, & malignità, che ſi poteſſe commettere, & per ſeruare la debita authorità, s'ordina che tutti libelli, petitioni, cauſe, & commiſſioni ſi debbiano narrare, & dare in Banca Curia pro Tribunali ſedente, & per ordine deſtribuirle à chi tocca: & non ſia lecito nè alle parti, nè ad altri eligere il Maſtrodatti à modo ſuo, & in ciaſcuno libello ci ſi debbia porre la mano dell'Auocato delle parti, come ab antico ſi oſſerua in detta gran Corte.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

ID hodie non ſeruatur ſed quilibet, qui vult aliquem in M. C. conuenire poteſt ſibi eligere magiſtrum actorum, quem voluerit, non ſic in Sacro Conſilio, vbi diſtribuuntur cauſæ inter actuarios, attamen ſemper præualet aliquis, qui virtute cæteris eſt præſtantior.

Interlocutoria recta curia diuidantur inter actuarios facto libro. b.d. Rouitus.

Magna Curiæ Vicaria in anno 1554.

§. ITem, che tutte interlocutorie, & altre ſcritture che da hoggi auanti ſi chiamaranno in Banca, ſtatim fatta letta lata, habbiano da peruenire in potere di vno delli Maſtrodatti, le quali ſe habbiano da numerare & ſpartire recta Curia per ordine, & ſciuerſi nel Libro della partenza ſopra ciò fatta, ſecondo il ſolito: Et ſe in potere d'alcuno Maſtrodatti ſi ritrouerà alcuna interlocutoria non notata, nè ſpartita, detto Maſtrodatti perda la cauſa, & ſia tenuto reſtituire tutti gli emolumenti, che da eſſa peruenuti ſono al Regio fiſco, & alla pena di vn'onza, & ſia tenuto alle ſpeſe, danni, & intereſſe delle parti, & altra pena reſeruata ad arbitrio di detta gran Corte.

Hæc diuiſio hodie ſeruatur. Tapia.

Vnus ex actorum magiſtris hebdomadarius colligat omnes petitiones, & diuidantur inter ipſos. b.d. Tapia.

§. QVia quod dicitur in præcedenti capitulo Illuſtr. Don Raymūdi de Cardona in anno 1519. quo ad præſentationes faciendas Curia ſedente pro Tribunali impedit adminiſtrationem iuſtitiæ, & cauſarum proceſſus, & Aduocati ſubſcriptio aliquid non operatur, hac de cauſa ſeruatum

tum

tum non eſt, nec ſeruari oportet: verum quia prædicta capitula loquuntur de diſtributione cauſarum, quod & beneficio publico, & ipſorum Actuariorum comodo maximè conuenit, Propterea volumus & iubemus quod omnes petitiones & libelli porrigēdi in Magna Curia Vicariæ penes actuarios cauſarum ciuilium de cætero colligantur, & teneantur per vnum ex actuarijs prædictis per hebdomadam iniungentes, & tenore præſentium mandantes actuarijs ipſis, vt ſub pœna contenta in præcedēti capitulo Magnæ Curiæ in anno 1554. illas integrè conſignare habeant actuario, qui erit hebdomadarius, qui eas omnes cōſeruare habeat, & annotare ſub breuitate in Libro ad hoc deputato, & vocandas in Curia in hebdomada eum tangente vocari faciat, banditoſquè eodem ſero, vel ad plus ſequenti die in Libro deſcribat, & demum in fine cuiuſlibet hebdomadæ diuidantur, & diſtribuantur omnes æqualiter inter omnes actuarios prædictos per ſortem, vt ſic vnuſquiſque ſuam habeat portionem, & ſua ſit ſorte contentus, omnis ſuſpicionis materia, quæ ex electione actuariorum, quam partes faciebant, oriebatur, penitus extinguatur, ſicque fiat & obſeruetur per circulum per vnumquemque ex actuarijs prædictis in hebdomada ipſum tangente. Eundemque ordinem mandamus ſub eadem pœna per Subactuarios in cauſis ad ipſos pertinentibus obſeruari taliter, & in hunc modum dicta capitula, declarantes quo ad cauſarum diſtributionem,

Hoc vt ſupra diximus receſſit ab aula. Tapia,

Actuarijs, & Scribis interdicta eſt procuratio, niſi pro ſe ipſis, parentibuſue, pariterque fideiubere nequeunt ſub pœna hic ſtatuta. h.d.Tapia.

PRAGMATICA XVIII.

De Officio Magiſtri Iuſtitiarij.

REX FERDINANDVS I.

ITem omnibus officialibus ipſius Magnæ Curiæ, tam magiſtris actorum quàm ſubactuarijs, ſub pœna priuationis officij ordinatur, & mandatur, vt procurationes aliorum nullo modo recipiant, nec procurent, cauſis proprijs, ipſorumque parentum dumtaxat exceptis.

Don Petri à Toledo in anno 1532.

ITem, perche ſimilmente non conuiene, che ſimili attuarij criminali, & ciuili, ſubattuarij, & altri officiali interuengano per preggi di perſona alcuna, che litiga in detta gran Corte, & ſignanter per cauſe criminali; Per queſto ordinarete, ſi come per la preſente ordiniamo, che neſſuno ſcriuano di detti officiali poſſa eſſere T pigliato per preggio, & contrauenendo, tanto quel che piglierà, quanto quel che lo preggerà, incorra nella pena di quattro onze per ciaſcheduna volta, che contrauenerà, da applicarſi al Regio Fiſco.

Don Federici à Toledo in anno 1558.

ITem vogliamo & ordiniamo, che li Maſtridatti, ſubattarij, & ſcriuani predetti non poſſano procurare le cauſe che ſi trattano in detta gran Corte.

T *Pigliato per preggio.* Id ipſorum ſeruatur arbitrio. Tapia.

Rei citati elapſo triduo citentur in banca, condemnati, bannitique die ſequenti ad plus in libro annotentur. h.d.Tapia.

PRAGMATICA XIX.

De officio M.Iuſtitiarij.

REX FERDINANDVS.

ITem quod Fiſci ſcriptores, ſeu actorum magiſtri dictæ Magnæ Curiæ vocari faciant elapſo triduo reos citatos in banca cum interlocutorijs, ſeu decreto in citationibus, ſcriptis, ſecundum naturam cauſæ, vt debitè prouideri poſſit.

Item quod Magiſtri actorum dictæ Magnæ Curiæ banditos, & condemnatos in Libris ipſius Curiæ, ſtatim debeant annotare ante diſceſſum à Magna Curia, ſequenti die non expectata. Quia ob multitudinem carceratorum hoc non ſeruatur, permittimus quod ſequenti die poſſit iſta annotatio fieri, & iubemus vltra non prolatari.

Banniti, & condemnati non comparentes de ſero notificentur Iudicibus à iudicibus actorum. h.d.Tapia.

IOANNA II. Rit.28.

ITem quod teneantur dicti magiſtri actorum notificare Iudicibus omnes illos, qui fuerint per ipſam Curiam banniti, & condemnati, & non comparuerint eodem ſero purgaturi eorum contumaciam, necnon ipſo die facere mandatum executiuum, ſecundum quod merita cauſæ exigunt, & requirunt de illis, videlicet qui nō comparuerint, & purgauerint fortè contumaciam prædictam. ſi & prout hactenus in ipſa Curia extitit laudabiliter obſeruatum.

Dat normam magiſtris actorum annotandi comparitiones, quæ fiunt per reos, & capiendi ab eis fideiuſſiones, h.d.Tapia.

PRAGMATICA XX.

De officio M.Iuſtiarij.

REX FERDINANDVS I.

ITem, quod magiſter actorum dictæ Magnæ Curiæ talem comparitionē ſcribat, & coram quo comparuit annotet, & quo tempore, & in libro cōdemnationum, ſi poſt rectam curiam comparuerit.

Don Raymundi de Cardona in anno 1519.

ITem acciò che la punitione delli delitti, & perſecutione nelli noſtri Tribunali, non ſi ritardino.

no, nè aneo vadano li delitti impuniti, conſiderato che quel ch'è condennato hà facultà inſino à meza notte di comparire, & purgare ſua contumacia, & infra triduum, deue dare la preggiaria in potere del Maſtrodatto ciuile, che altramente reſteria condannato, ordiniamo ch'à tempo che ſi dà deita preggiaria, il Maſtrodatto ciuile debbia notificarlo al Maſtrodatto criminale, & al Regente, ò vero Giudice & Procurator Fiſcale, acciò che detto delinquente ſi poſſa eſaminare, & ſe è da detenerlo, lo debbia detenere.

Quum hodie comparentes de ſero, debeant comparere infra triduum, & non diſcedere à Palatio, ſinè licentia Iudicis, nec capiatur fideiuſſio per actuarios cauſarum ciuilium, niſi de ordine dictæ Magnæ Curiæ, iſtud de notificatione non conuenit obſeruari.

Item, che detti Maſtridatti dopò retta la Corte, ò vero la mattina con tempo, debbiano deſcriuere nel Libro deputato quelli, che ſono condennati, & quando quelli compareno, ſtatim debbiano annotare in margine doue è ſcritto il condennato, la ſua comparitione, & auanti de chi compare, & detta comparitione ſolummodo ſi faccia in queſſa gran Corte, ò vero nelle caſe del Regente & Giudici, & tanto li condennati, come anco le pene accuſate, ſi debbiano proprijs manibus ſcriuere in Libro per eſſi Maſtridatti, & ogn'vno di loro faccia la ſua hebdomada, & coſi ancora li decreti & teſtimoniali, ſi ſcriuano per loro proprie mani, & non per altri.

Sunt etiam aliqua capitula ad eandem materiam attinentia, quæ in Titulo de Iudicibus, ſub eadem rubrica apponi iuſſimus, & ne idem ſæpius repetatur, hic tantummodo annotari præcipimus.

Nomina executorum notentur in libro. b d. Tapia.

PRAGMATICA XXI.

De Officio Magiſtri Iuſtitiarij.

REX FERDINANDVS I.

ITem, quod ipſi actorum magiſtri in ſuis libris debeant annotare nomen illorum, quibus executoriæ committuntur, cum expreſſione diei, & non aliter executores accedant.

Capta informatione citentur rei verbaliter, vel realiter cum conſilio Iudicum, vel fiſci patroni, & ſi non comparuerint bannentur. b. d. Tapia.

Don Raymund de Cardona anno 1519.

§. ITem, che li Maſtridatti fiſcali, fatta che ſarà la querela, debbiano con ſaputa del Regente, ò vero d'alcuno Giudice, ò Auocato, & Procuratore fiſcale fare la citatione contra li querelati, & conſignarla alli Nuncij ſopra ciò deputati, e quelli citati nell'vltimo peremptorio, farli chiamara in banca, & chi non compare, farlo bandire, & non pretermettano li termini conſueti, eccetto ſe al Regente, ò Giudice piaceſſe farle pigliare de perſona.

Quare-

Querela annotentur in libro, de illis detur notitia Regenti, Iudicibus, vel fiſci patrono. b d. Tapia.

§. ITem, che detti Maſtridatti fiſcali, tutte querele, che piglieranno dì per dì, ſi come occorreno, le debbiano annotare in libro ligato, & non in foglio, & di dette querele, & anco inquiſitioni, che ſi faranno ciaſcun dì, ne debbiano dare noticia al Regente, ò vero Giudice, & all'Auocato, ò Procurator fiſcale, acciò che ſi poſſa deputare chi hà da pigliare l'informatione. Per li quali Maſtrodatti s'habbiano da riceuere quattro Scriuani per vno, approbati per noi, & neſſuno altro ſi debbia intromettere in detto eſſercitio, ſotto pena, che quel Maſtrodatti, che lo permetterà, ſia ſoſpeſo per doi anni dal ſuo officio: Verum che oltre li predetti quattro Scriuani ciaſcuno di detti Maſtrodatti poſſa tenere appreſſo di ſe due altri giouani, li quali ſotto loro dittamento, & dottrina habbiano à ſcriuere quello, che occorrerà al biſogno, & in queſto modo s'inſtrueranno, & impareranno.

Informationes captæ de aliquo delicto non conſignentur niſi Iudici, cui à Regente fuerint commiſſæ. b.d. Tapia.

§. ITem per alcuni degni riſpetti, & acciò che le cauſe fiſcali ſiano, vt decet, trattate, & ſenza riſpetto, s'ordina, & comanda à tutti Maſtridatti fiſcali, che quel c'haurà fatta l'inquiſitione di quel delitto, che ſi oppone detta inquiſitione, & proceſſo, non debbiano darlo in potere d'alcuno Giudice eccetto che di quello che per lo Regente li ſarà ordinato, per lo qual Regente ogni ſettimana ad minus per vn dì, dette inquiſitioni, & proceſſi ſi debbiano diuidere, & conſignare in potere di detti Giudici, acciò che ſubito ſi eſpediſcano, & queſto ſi faccia per detto Regente, & ad inſtantia dell'Auocato, & Procuratore fiſcale.

Litteræ, & commiſſiones regiſtrentur. b.d. Reuitus.

Don Petri à Toledo in anno 1532.

§. ITem, che tutti li attuarij, tanto delle cauſe ciuili, come criminali, debbiano regiſtrare tutte le lettere, & commiſſioni che ſi fanno, & iſpediſcono nelle cauſe che tengono intereſſe del fiſco quomodocumque prima che ſi conſignano à chi ſono da conſignare, ò ſe inuieno: Et ſimilmente il Conſeruatore del Sigillo non habbia à ponere il Sigillo di detta gran Corte, e Giudici in detta lettera, & commiſſione, prima che ſiano regiſtrate, ſotto pena di ſuſpenſione di vn meſe di loro officio, & altra pena ad arbitrio del Regente, & Giudici.

Actuarij ciuiles notificent criminalibus fideiuſſiones, quas capiunt prò cauſis criminalibus. b.d. Tapia.

§. ITem, che tutti gli attuarij debbiano ſubito che per loro ſarà preſa alcuna preggiaria nelle cauſe criminali, quella notificare alli Maſtridatti criminali nelle cauſe, acciò quelli poſſano

detta

detta pregglaria annotare nel proceſſo di detta cauſa, ſecondo l'ordine à loro dato.

Soliciti ſint ſcribæ in expeditione cauſarum b.d. Rouitus.

Magna Curia Vicaria in anno 1554.

§. ITem, che tutti li ſopradetti, tanto quelli che ſono in capite, quanto gli altri Scriuani della banca, li quali fanno la cauſa, ſiano ſolleciti in ſpedire gli litiganti, & fare che ſi commettano li proceſſi, & che ſi paſſino le commiſſioni, & prouiſioni, & ſi proueda à tutti gli atti neceſſarij, ſotto pena di pagare tutti gl'intereſsi alli litiganti per tale intertenimento, ò per qual ſi voglia loro negligentia, & di pagare alla Regia corte vn ducato di pena per ogni volta, & altra pena ad arbitrio di detta gran Corte.

Contumaces in proceſſibus appellationum ponantur in regiſtro. b.d. Tapia.

§. ITem, che ſiano tenuti tutti Maſtridatti, tanto criminali, come ciuili, in potere delli quali vengono proceſsi criminali, per via d'appellatione, ſiue à diffinitiua, ſiue à grauaminibus in procedendo, tutti quelli li quali per detti proceſsi appariranno eſſer contumaci ò condennati, ò nominati eſſer delinquenti & malfattori, tutti ponerli in regiſtro, ſi come ſi fà per altre cauſe che ſi attitano per li criminali in detta gran Corte, acciò che quando ſi fanno le perquiſitioni delli carcerati, quando vengono in mano della Corte, ſi poſſa hauere notitia delli delitti, per potere procedere al debito caſtigo de' delinquenti. Et quel Maſtrodatti, che ſarà negligente in queſto, & frà termine di diece dì dopoi che li ſarà ſtato preſentato il proceſſo, non haurà poſto in regiſtro li predetti delinquenti, perda quella cauſa, con reſtituire al Regio fiſco tutti gli emolumenti, che ne haurà hauuti, & paghi ancora due ducati di pena per ogni proceſſo & altra pena ad arbitrio di detta gran Corte.

Fiat regiſtrum diuiſum appellationum. b.d. Rouitus.

§. ITem, che ogni Maſtrodatti criminali faccia il ſuo regiſtro appartato delle predette cauſe, che li verranno per via d'appellatione, ilqual s'habbia da intitulare *Regiſtrum appellationum*: Et li Maſtridatti ciuili tutti inſieme ne facciano vno delle cauſe loro, ilqual s'habbia da fare per quello Maſtrodatti che fà il meſe, alquale debbiano dare ogni dì notamento delli predetti condennati, ò altri malfattori frà il detto termine di diece giorni, quo elapſo li debbia regiſtrare in quel medeſimo dì che gli ſi danno, alla pena di due ducati per ogni volta che foſſe negligente, ò altra, ad arbitrio di detta gran Corte.

Contumaces prouinciarum notentur in Regiſtro particulari ab actuario menſis. b.d. Tapia.

§. ITem ſi ordina, che di tutti contumaci delle prouincie, delli quali ne vengono le liſte in detta gran Corte, ſe ne habbia à fare vn Regiſtro,

nel

nel quale ſi debbiano ſcriuere tutti contumaci, il qual Libro debbia farlo quel Maſtrodatti, à chi toccarà fare il meſe delli carcerati di detta gran Corte, talche ſecondo accaderà meſe per meſe venire dalle Prouincie le dette liſte di contumaci, ſi debbiano ſcriuere in detto Regiſtro, da quel Maſtrodatti, ilqual fà quel meſe, auanti che ſi finiſca il meſe, alla pena di quattro ducati, ò altra, riſerbata ad arbitrio di detta gran Corte.

Actuarij, & ſcribæ ordinarij tantùm ſcribant querelas. b.d. Rouitus.

§. ITem, che neſſuno poſſa pigliare querele, denuntie, ò informationi, eccetto che li Maſtridatti in capite, ò vero gli Scriuani ordinarij, li quali ſono ſtati approbati, & ſcritti nella liſta nouamẽte per detto Regente, & Giudici fatta, & che detti Maſtridatti, & Scriuani debbiano di mano loro propria ſcriuere dette querele, ò denuntie, ò informationi, & non per altri, & ſcriuere dette querele, ò denuntie nel Libro ordinario, ſotto pena di eſſere punito di falſo, ò altra pena reſerbata ad arbitrio di detta gran Corte: E le dette querele, ò denuntie, oltre che ſaranno ſcritte in Libro, habbiano ancora da ſcriuerſi in principio di ciaſcuna informatione, come di ſopra è detto.

Remiſsiones capiantur per actuarios tantùm b.d. Rouitus.

§. ITem, che tutte le remiſsioni, & eſculpationi che ſi faranno per le parti offeſe *penes acta*, nõ ſi debbiano pigliari per altri, che per li Maſtridatti in capite, liqual le debbia notare, & ſcriuere quel medeſimo dì, che le parti le faranno, & vnirle con le informationi, & farle gli interrogatorij neceſſarij, ſeruata la forma de gli ordini notati alla Pandetta, alla pena d'vn ducato, & di pagare l'intereſſe alla parte.

Pœnæ accuſatæ cum nominibus accuſatorum, & patria ſcribantur in inferno. b.d. Rouitus.

§. ITem, che li Maſtrodatti, & Subattarij nelle pene accuſate, le quali pongono, & annotano nel Libro dell'Inferno, habbiano da ponere le perſone contra chi ſono, con li nomi, & cognomi, luoghi doue habitano ſe ſaranno in Napoli, & ſe non ponganole Terre, alla pena di vn'onza, & di pagare del ſuo detta pena accuſata al fiſco, ad arbitrio di detta gran Corte.

Prouiſiones ſubſcribantur manu actuarij, & in pede ipſarum fiat ſummarium. b.d. Rouitus.

§. ITem, che qual ſi voglia prouiſione che ſi eſpediſce per detta gran Corte, debbiano tutte eſſere ſottoſcritte, & firmate per lo Maſtrodatti in capite, per nome, & cognome, & trouandoſi ſottoſcritte da Scriuani, che quelli incorrano *in pœnam falſi*, ò in altra pena reſeruata ad arbitrio di detta gran Corte, eccettuando le citationi delli teſtimonij, & le citationi, che ſi fanno alle parti ad dicendum, eccettuandone ancora quando il Maſtrodatti in capite per qualche neceſſario impedimento

non

non poteſſe venire in Vicaria, che in tal caſo lo Scriuano il qual regge la banca per lui deputato, poſſa ſottoſcriuere il ſuo nome.

§. Item, che dette prouiſioni, vt ſupra ſi debbiano rubricare in piedi in ſuſtantia, con eſprimere il nome,& cognome, tanto dell'attore, come del reo,& il luoco doue ſi deſtina,& la quãtità, & qualità di detta prouiſione, ſotto pena ad arbitrio di eſſa gran Corte.

Detur notitia perceptori pœnarum incurſarum ob petitas dilationes. h.d. Tapia.

§. ITem, che nelle cauſe che ſi agitano in detta gran Corte, nella quale ſi fà mentione, ò ſi dimandano repulſa, ò beneficij, s'habbia da oſſeruare ad vnguem la Regia Pragmatica circa le pene, & li maſtridatti di dette cauſe ſiano obligati darne notitia al Regio Percettore, ſubito elaſſo il termine, & non dandola, ſiano eſſi tenuti alla medeſima pena, & notificandola habbia la terza parte di dette pene.

Præambula, & tutelarum decreta regiſtrentur. h.d. Rouitus.

§. ITem, che detti Maſtridatti ciuili, tutti decreti di tutele,& preamboli, preteriti,& futuri, habbiano da regiſtrarli in vno regiſtro, con fare mentione ſe è data la preggiaria, il nome,& cognome del preggio, & in potere di chi Maſtrodatto, acciò che in futurum di facili ſe ne poſſa hauere notitia per l'intereſſe delli poueri pupilli che rimangono, quale regiſtro ſi habbia da conſeruare nell'Archiuo, doue ſi conſeruano gli altri, alla pena d'vn'onza per ogni volta, & di pagare tutti gli intereſſi alla parte.

Comparitiones aduerſus mandata præſententur magiſtro actorum à quo fuerunt expedita, vel ſi ignoretur, alteri ad ordinationem Iudicis. h.d. Tapia.

§. ITem, che tutte petitioni, & altre ſcritture che da hoggi auanti ſi preſentaranno aduerſus mandata, & altre prouiſioni di detta gran Corte, ſi debbiano, & habbiano da preſentare in potere di quel Maſtrodatti, il nome, & cognome del quale è ſcritto in piede della citatione ſeù prouiſione: Verum ſe il citato non ſapeſſe il nome del Maſtrodatti, il quale habbia eſpedita la citatione, & prouiſione, all'hora debbia andare ad alcuno delli Maſtridatti che il riceua, ſia tenuto quello che lo riceue di ſtare attento nella Corte quando ſi chiama, & dare notitia della petitione, ò altre ſcritture preſentate, altramẽte pagarà tutti gl'intereſſi della parte,& duo ducati di pena al Regio Fiſco.

Incurſentur pœnæ appoſitæ in obligationibus de concordando partes, & fiſcum de pœna elapſo termino adito iudice. hoc dicit Rouitus.

§. ITem che tutte le preggiarie che ſi pigliano per detti Maſtridatti *ad tempus de concordando partem de debito, & fiſcum de pœna*, ò vero *de ſe præſentando* & quello finito, & non oſſeruato quello che ſi promette, ſia tenuto detto Maſtrodatto finito detto tempo eſſere con vno delli Giudici, & accuſare le pene di dette preggiarie, ſenza altra requiſitione, alla pena di pagare del ſuo dette pene, ò altra reſeruata ad arbitrio, di detta gran Corte.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

Quod dicitur in hoc §. hodie non ſeruatur, niſi quoad fideiuſſionem de ſoluendo pœnam fiſco, ſed ad inſtantiam creditoris ſtatim actuarius abſque decreto iudicis pœnas incuſat.

Viſitatio proceſſuum, quæ olim fiebat per Actuarios in banca fit hodie per Fiſcum in eius domo die dominico. h.d. Tapia.

Don Franciſci Pacechi in anno 1557.

§. INprimis ogni Maſtrodatto criminale debbia fare vn Libro, nel quale debbia annotare, e ſcriuere dì per dì tutte le querele che piglierà ſenza querela *ex officio*, & in piede di quelle notare dì per dì tutti gli atti che ſi faranno in dette querele, & informationi ogni Mercordì dopò mangiare ſi debbia fare la viſita di dette cauſe nella banca di detta gran Corte, doue detti Maſtridatti debbiano comparere con detti Libri, per fare la viſita di dette cauſe. Ex quo iſta viſitatio afferebat impedimentum expeditioni cauſarum, inde fit per Fiſci patronum quolibet die dominico in eius domo,& ſic ſeruari mandamus.

Captæ informationes committantur iudicibus, expedianturque debitæ prouiſiones, & poſtea conſignentur fiſci patrono. hoc dicit Tapia.

§. ITem, che tutti Maſtridatti,& loro Scriuani debbiano far commettere tutte le informationi, che piglieranno, quel medeſimo dì che le piglieranno, ſeu ſaltem, il ſeguente, & fare eſpedire le prouiſioni neceſſarie *ad informandum, vel ad capitula*, come conuerrà, & eſpedire dette prouiſioni, debbiano ſubito portare l'informationi in potere dell'Auocato Fiſcale nella Banca di queſſa gran Corte predetta, le quali ſi habbiano da riporre in vn ſtipo, che ſi farà à queſto effetto con due chiaui, vna delle quali vogliamo, che ſi habbia da tenere per lo Regente di detta gran Corte,& per lo detto Auocato Fiſcale, fin che compariranno gl'inquiſiti di dette informationi.

Scribis ordinarijs tantùm licet iudices adire, informationes capere, & proceſſus agitare. h.d. Tapia.

§. ITem, che neſſuno Scriuano ardiſca, nè preſuma pigliare querele, nè informationi, nè maneggiare proceſſi, nè fare altri atti, nè ſtare nella Banca, nè negociare con li Giudici,& altri officiali, eccetto gli Scriuani ordinarij, quali ſaranno dati ad ogn'vna di dette Banche in liſta, la quale ſi affigerà nella Sala del Palazzo di detta gran Corte.

Dicta

Dicta teſtium ſcribantur per extenſum.b.d. Rouitus.

§. ITem, che detti Maſtridatti, & Scriuani nelle informationi, che piglieranno, ſiano tenuti, e debbiano interrogare li teſtimoni ch'eſamineranno concernente il delitto, e tutto il fatto, & ſcriuere tutto quello che depongono *per extenſum, ſeruata forma Regiæ Pragmaticæ*.

§. ITem, che li Maſtridatti ciuili ſiano tenuti notificare all'Auocato fiſcale tutti li proceſsi d'appellationi criminali, che verranno nella loro Banca, il medeſimo di che ſe ſono preſentati, ò ſaltem il dì ſeguente.

Regiſtrentur obligationes infra tres dies. b.d. Rouitus.

§. ITem, che li Maſtridatti ciuili, & Subattarij, ſiano tenuti, & debbiano ponere in Libro, & regiſtrare tutte le obliganze, che piglieranno per l'auenire in queſta magnifica, & fideliſſima Città di Napoli, fra tre dì dopò che l'haueranno pigliate, & quelle che ſi troneranno pigliate al preſente fra otto dì dopò la publicatione del preſente ordine, & quelle che ſi piglieranno fuori di Napoli per ord ne di queſſa gran Corte, & in ſuo nome le parti à chi ſpettano, le debbiano far ponere in Libro, & regiſtrare fra termine d'vn meſe dopò che ſaranno pigliate, altramente vogliamo, & coſi ordiniamo, che non debbiano hauere effetto.

Proceſſus non ſunt partibus credendi. b.d. Rouitus.

§. ITẽ vogliamo, & ordiniamo, che li Maſtridatti, Subattarij, & Scriuani non poſſano preſtare, nè laſciare proceſſi originali alle parti, nè à loro Procuratori, Auocati, nè ad altri.

Scriba cauſæ non alius adest Iudicem. b. d. Tapia.

§. ITem vogliamo, & ordiniamo, che quando ſi và à procedere nelle cauſe in caſa & auanti li Giudici di detta gran Corte, ei debbia andare quel Scriuano che hà fatto, & farà la cauſa, & informato di quella, ilqual ſia obligato portare tutti gli atti della cauſa, & non defettini.

Decreta non publicentur niſi poſtquam fuerint firmata. b.d. Rouitus.

§. ITem vogliamo, & ordiniamo, che li Maſtridatti, Subattarij, & Scriuani, *ſub pæna falſi*, oltre la pena infraſcritta, non poſſano, nè debbiano notificare alle parti, nè altri, gli voti quali pigliaranno dalli Giudici di detta gran Corte nelle cauſe che ſi trattaranno, finche non ſaranno firmati li decreti dalli detti Giudici, & publicati.

Singulis menſibus executoriales litteræ condemnatorum fiſco conſignentur. b.d. Rouitus.

PRAGMATICA XXII.

De Officio Magiſtri Iuſtitiarij.

REX FERDINANDVS I.

ITem ordinatur Magiſtris actorum dictæ Magnæ Curiæ, vt ſingulis menſibus, ordinato & diſtributo tempore inter eos, banditorum, & condemnatorum, ac pœnarum accuſatarum executorias, tam in ciuitate quàm extra expediant, & illas expeditas Regenti, & Aduocato, ſeù Procuratori fiſcali ſinè mora conſignent.

Curent Magiſtri actorum, vt acta cauſarum in quibus pœna duplicatur fiſco intimentur eidem, ſcribantq; in libellis petitiones, & proteſtationes ipſius. b d. Tapia.

§. ITem, quod cauſas omnes criminales, quocũque modo fiſcũ tangentes ratione alicuius pœnæ fiſco Regio applicandæ, Magiſtri actorum Magnæ Curiæ, Procuratori & Adnocato fiſcalibus, debeant intimare ad pœnam vnins vnciæ, vice qnalibet fiſco Regio applicandam, vt poſſit proteſtari de pœna, vt nihil in negligentia omittatur.

Non fiant lineatura in libris Curiæ niſi de ordine. b.d. Rouitus.

Don Bernardi Villamari in anno 1515.

§. ITem ordiniamo, che neſſuno Maſtrodatti, ò Subattario preſuma caſſare, nè fare, ò ſcriuere alcuna nota nelli Libri di detta gran Corte, ò nelle margine di quelli per modo alcuno, ſenza eſpreſſa licentia del Regente & Giudice della gran Corte della Vicaria, cõ interuento dell'Auocato & Procurator fiſcale, & in detto caſo debbia caſſare & annotare nel Libro, che tiene il Percettore delli contumaci, banditi, & condennati, & accuſati, con fare eſpreſſa mentione de ordine de chi il farà.

Liſta condemnatorum non fiat niſi per actuarium ad inſtantiam perceptoris. hoc dicit Rouitus.

Don Raymund. de Cardona anno 1519.

§. ITem, acciò che il Regio Fiſco non ſia defraudato, & che cõ ogni ſuo debito ordine ſi proceda, ordinamo, che non ſia perſona alcuna che ardiſca, nè preſuma pigliare liſta de condennati, nè di pene accuſate dalli Libri che ſi faranno per lo Maſtrodatti & Percettore, ma che dette liſte ſi debbiano fare per detti Maſtridatti à richieſta del Percettore, & quelle fatte, conſignare in potere di eſſo Percettore, acciò che eſſo le poſſa comprobare nel Libro ſuo, quale Percettore ſia tenuto, & debbia ciaſcheduno dì, fare particolare annotamento in vn Libro di tutti i banditi & contumaci, & pene accuſate ſotto pena di pagare ciaſcuna fiata che ſi contraueneſſe la pena duplicata di dette pene, & dette liſte conſignare in potere di detti Commiſſarij, & alliſtati, che vadano ad eſſequire. Et il Procurator fiſcale con ogni diligentia & attione *qualibet hebdomada* debbia inquirere, ſe nelle coſe predette sì per lo Percettore, come per altri, ſi è commeſſo difetto, ò negligentia alenna.

§. Item, che non ſia Maſtrodatti alcuni ch'ardiſca, nè preſuma per detto di qual ſi voglia officiali caſſare alcuna condennatione, ò pena accuſata di qualunque malfattore, ò compoſitione, ſe prima non vede la partita annotata in potere del Percettore.

Quali-

Qualibet hebdomada detur liſta inquiſitorum fiſci patrono bannitorum, & condemnatorum perceptori, & Fiſco.b.d.Tapia.

Don Petri à Toledo in anno 1532.

§. ITem, ch'ogni ſettimana gli Attuarij criminali debbiano dare liſta particolare, & notamento di tutti li delinquenti inquiſiti, & querelati, & accuſati,& nominati ne' loro proceſſi & informationi, al Magnifico Auocato,& Procurator Fiſcale,acciò che quelli poſſano fare ſollecitare & eſſequire: Et detti Attuarij debbiano, & habbiano da oſſeruare tutte inſtruttioni, & ordini ſopra ciò fatti,alla pena di priuatione de' loro officij.

Contumaciæ,& banna notentur à magiſtris acto um ciuilibus in libro,& à criminalibus in proceſſibus b.d.Tapia.

§. ITem,che tutti gli Attuarij delle cauſe ciuili, & Maſtridatti,meſe per meſe, ſecondo l'ordine di loro Quinterni, debbiano con loro proprie mani ſcriuere & annotare nel Libro de condennati & contumaci ad inſtantia del fiſco, con annotatione delli delitti, & nome de gli Attuarij criminali,nella Banca delli quali ſono querelati, & inquiſiti. Et incontinente quel dì, o il ſeguente,debbiano li Maſtridatti criminali pigliare notamento particolare delle contumacie & bandi, & quelle annotare, & ponere nelli proceſſi, & informationi.

Fiat annotatio bonorum contumacium.b.d.Rouitus.

§. ITem che tutti li predetti Attuarij,ſubito reputati contumaci li delinquenti, debbiano andare & fare l'annotatione delli beni d'eſſi contumaci,& banditi,per cautela della Regia Corte, & quelli conſignare al Percettore, & notificarlo al Credenciero.

Obligationes accuſentur ad partis inſtantiam,& regiſtrentur,& conſeruentur in archiuio.b.d.Rouitus.

EX PRAGMATICA XXIIII.

De Officio M.Iuſtitiarij.

§. EE ſicut liberum eſt vnicuique Actuario capere obligationes penes acta Curiæ, Ita etiam volumus vt liberum ſit vnicuique partibus inſtantibus,quando liquidæ fuerunt accuſatę,& copias tradere, etiam ſi per alium captæ fuerint accuſare.

Non ammoueantur libri obligationum à ſuo loco præterquam ab actuarijs.b.d.Rouitus.

AD PRAGMATICAM XXIII.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij.

Don Raymundi de Cardona in anno 1519.

ET più, perche habbiamo inteſo, che fra li Maſtridatti di queſsa gran Corte ſi vſi abuſione,che alcuni di loro, & altri ancora pigliano i Libri dell'obliganze, & preggiarie, & quelli portano fuor de i luoghi, doue ſogliono ſtare, il che perche neſſeguita,che gli altri non poſsono ſcriuere gli atti,& accuſare le pene in detti Libri à tempo che ſi ricerca,in graue dãno & pregiudicio delli Regij ſudditi,che non poſsono conſeguire il loro,& intereſse anco del Regio Fiſco: Volendo però ſopra cio opportunamente prouedere, habbiamo ordinato, & coſi per la preſente vi diciamo & ordiniamo, che da qui auanti non ſia perſona alcuna di qual ſi voglia conditione, che preſuma toccare,nè maneggiare detti Libri,nè alcuni di loro,ſotto pena di onze 25.di carlini,da eſigerſi per voi irremiſſibilmente,& applicarſi alla Regia Corte, eccettuatone i detti Maſtridatti, alli quali, & ciaſcuno di loro ſimilmente diciamo,ordiniamo, & comandiamo, ſotto pena de ipſo facto perdere il loro officio, che neſsuno di loro ſotto qual ſi voglia queſito, colore,& cauſa, preſuma portare detti Libri,nè alcuni di eſſi fuori del loco loro, e quello che corre & non è complito, il debbia tenere, & non partire dal banco, che ſtà d'auanti il Tribunale di detta gran Corte, & li compliti tenerli,e maneggiarli nella Camera dell'Archiuo,& quando occorre ſcriuere, & annotare in eſsi atto alcuno, lo debbia in quel luogo annotare in detti Libri, ſottò detta pena, eccetto che per voſtro ordine,& cauſa neceſsaria,& in detto caſo ſubito tornargli alli luoghi predetti.

Actuarij tenetur de culpa ſcribarum commiſſa in libris, hoc dicit Rouitus.

Eiuſdem in anno 1519.

§. ITem, che detti Maſtridatti ciuili debbiano tener tutti li Libri in quinterni ben cuſtoditi, e non farli andare per altre mani che per le loro,ò d'alcuni loro Scriuani fidati per eſſi eligendi à volontà,& intentione del Regente & Giudici, verum che detti Maſtridatti principaliter ſiano tenuti delli difetti,errori, & colpe che per quelli Scriuani in detti Libri ſi commetteſsero, & coſi ancora debbiano *fideliter* conſeruare tutti li faſci dell'interlocutorie,citationi,& decreti,che ſi fanno contra gl'inquiſiti.

Nihil ſcribatur in margine niſi de ordine.b.d.Rouit.

Magna Curia Vicaria in anno 1525.

§. ITem ordiniamo, che ciaſcuno Maſtrodatti, ò Subattario, non preſuma caſſare, nè fare caſsare, ò ſcriuere alcuna nota nelli Libri di detta gran Corte, ò nelle margine di quelli in modo alcuno, ſenza eſpreſſa licentia del Regente & Giudici, con interuento dell'Auocato & Procurator fiſcali, & in detto caſo debbia caſsare nel Libro che tiene il Percettore delli contumaci, banditi,condennati,& accuſati, con fare eſpreſsa mentione dell'ordine che ſi farà.

Omnes libri contumaciarum, & inferni conſeruentur in archiuio. b. d. Rouitus.

Magnæ Curiæ Vicariæ in anno 1554.

§. ITem, che tutti Libri, tanto de obliganze, quanto de preggiarie ciuili & criminali, libri di contumaci ciuili & criminali, & Inferni, habbiano da reſedere ſempre dentro l'Archiuo, & non ſi poſſano eſtrahere da eſſo, alla pena di doi ducati per ogni volta, & altra riſerbata ad arbitrio di detta gran Corte.

Commiſſio de capiendo regiſtretur. b. d. Rouitus.

PRAGMATICA XXIIII.

De officio M. Iuſtitiarij.

Don Raymundi de Cardona in anno 1519.

ITem per togliere ogni fraude & dolo che ſi poteſſe commettere, & acciò che per obliuioni nõ vadano impuniti, ſe ordina & cõmanda à tutti Maſtridatti, & Scriuani, quali eſpediſcono qual ſi voglia commiſſione de capiendo di qual ſi voglia crimine, maleficio, e delitto, che detta commiſſione la debbiano con breuità regiſtrare al libro ſopra ciò ordinato, con annotamento contra di chi è ſpedita, & la cauſa perche, & à chi è conſignata per eſequirla.

Id hodie non ſeruatur. Tapia.

Regiæ prouiſiones deſtinatæ Magnæ Curiæ ſcribantur in Inferno b. d. Rouitus.

EX DICTA PRAGMATICA XXIIII.

§. VOlumus etiam, vt omnes prouiſiones, quę poſt hac per nos, ſiue per noſtrum Collaterale Conſilium, ſiue vniuerſales, ſiue particulares expeditæ, & directæ fuerint Tribunali, aut Regenti Magnæ Curiæ, ſi aliquod ſecretum non contineant, legantur, prout ſic legi mandamus per vnum ex actuarijs eiuſdem in banca coram Regente, & Iudicibus, qui actuarius poſtquam eas legerit, ſub pœna priuationis officij ſtatim debeat eas ad verbum regiſtrare in libro eiuſdem Magnæ Curiæ, qui dicitur Infernus, in quo conſueuerunt antiquitus omnia regiſtrare, licet poſtmodum ex in Curia obſeruari deſierit. Quo vero ad præteritas prouiſiones, quæ (vt audiuimus) hucuſque regiſtratæ non ſunt, mandamus Regenti Magnæ Curiæ, vt iniungat actuarijs, vel officialibus eiuſdem, penes quos exiſtunt, vt ſub eadem pœna infra mẽſem eas regiſtrare habeant in eodem libro Inferni, vt ſic notitia omnium prouiſionum facilius habeatur, in quo quidem libro fiat etiam per actuarios prædictos tũc cum regiſtratæ fuerint, Alphabetus, ſiue Repertorium, in quo denotentur Capita earundem prouiſionum, vt, cum caſus occurrerit, abſque aliqua mora reperiantur,

Acta appellationum criminalium ad Sacrum Conſilium fiant per actuarios criminales, & merces ab illis proueniens diuidatur cum actuarijs Sacri Conſilij, b. d. Tapia.

PRAGMATICA XXV.

De Officio Magiſtri Iuſtitiarij.

PHILIPPVS II.

ITem, ex quo compertum eſt, quod in cauſis appellationum cauſarum criminalium, quæ interponuntur à decretis Magnæ Curiæ Vicariæ ad Sacrum Regium Concilium, interueniunt actuarij dicti Sacri Concilij, Aduocatus, & Procurator fiſcales, non poſſunt ita commodè habere notitiam de actis, quæ fiunt in dictis cauſis; & tempore viſitationis, quæ fit quolibet die Sabbati, non poſſunt ordinare acta, prout fit in cæteris cauſis dictæ Magnæ Curiæ, propterea iubemus, quod ſicut examinationes teſtium, qui examinantur in dictis cauſis appellationum, fiunt & recipiuntur per actuarios criminales dictæ Magnæ Curiæ, qui interuenerunt in cauſa principali, prout fuit ſtatutum per Illuſtriſs. Don Petrum à Toledo, Ita etiam reliqua acta in dictis cauſis appellationum fiant per dictos actuarios criminales, qui in cauſa principali interuenerunt, & procurent expeditiones ipſarum penes Conſiliarios, & cauſarũ Commiſſarios in Sacro Concilio. Et, ne præiudicetur iuribus actuariorum dicti Sacri Concilij, Iubemus, quod dicti actuarij criminales reſpondeant actuarijs Sacrij Concilij, pro medietate mercedis prouenientis ex actis conficiendis.

St ſtim elapſo anno proceſſus foriudicationum conſignentur iudicibus, quod procedant ad expeditionem ipſorum. b. d. Tapia.

PRAGMATICA XXVI.

De Officio Magiſtri Iuſtitiarij.

ITem quia audiuimus, quod in cauſis foriudicationum, non conſueuit procedi ad foriudicationis ſententias, niſi tempore quo feriæ inducuntur, & non in fine anni, vt per Conſtitutionem Regni ſancitum eſt, & ex hoc cauſatum eſt, & cauſatur præiudicium iuribus Regij fiſci, iubemus quod deinceps actuarij teneantur elapſo anno inſtruere proceſſus dictarum cauſarum, & illos ſtatim conſignare Iudicibus dictæ Magnæ Curiæ, & ipſarum Commiſſarijs, qui teneantur & debeant procedere ad expeditionẽ ipſarum in diebus cuilibet ipſorum ſtatutis, & prout procedunt ad expeditionem carceratorum, ferijs prædictis amplius non expectatis.

Actorum magiſtri ſtent in loco proprio poſtquam Iudices ſederint. b. d. Tapia.

IOANNA II. Rit 13.

ITem quòd nullus ex ſubactarijs fiſci ſurgat de loco ſuo poſtquam Iudices ſederint, & ſimiliter de alijs notarijs, qui ſcribunt in alijs locis Curiæ præfatæ.

ISte Ritus vt benè animaduertit Carau. ſeruit de vento. Tapia.

Acta banna, & compoſitiones notentur in librie deſtinatis, & conſeruentur. h.d Tapia.

IOANNA II. Rit.24.

ITem quòd magiſtri actorum debeant annotare in quaterno deputato, & ſcribere omnia acta, quæ fiũt in curia per dies, & facere quinternos omnium bannorum tertiarum, & etiam compoſitionum dictæ curiæ per dies, & ipſos quinternos conſeruare in caſſono communi in dicta curia pro parte exiſtenti, & ad id deputato, ſiue deputando.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

RItus iſte ſeruatur nam, vt ſuperioribus Prag. patet particularibus ad id deſtinatis procurationes, banna, & poſitiones, & decreta notantur, & regiſtrantur, vt hic benè dicit Carauita.

Acta fiſcum tangentia notificentur ſtatim Iudicibus.h.d.Tapia.

IOANNA II. Rit.32.

ITem quod teneantur fiſcales notificare iudicibus omnia acta facienda per curiam prælibatam in omnibus cauſis fiſcum tangentibus, & in præmiſſis nullam moram aut tarditatem committant.

Fideiuſſiones capta eodem die, vel ſequenti notificentur Regentis, Iudicibus, vel Perceptori.h.d.Tapia.

IOANNA II. Rit.33.

ITem quod teneantur omnes, qui recipiunt fideiuſſiones eodem die, quo recipiunt reuelare Locumtenenti, & iudicibus, ſeù vni ex ipſis iudicibus, ac ærario, & ad tardius ſequenti die, ad hoc, vt exequenda circa præmiſſa poſſint executioni demandari.

ISte Ritus, vt benè animaduertit Carauita ſeruit hodie de vento. Tapia.

Actuarij acta per alios ſcribant ſententias per ſe ipſos. hoc dicit Tapia.

IOANNA II. Rit.34.

ITem quod in eiſdem Curijs, & qualibet ipſarum notarius actorum ſcribat acta per ſcriptores ſuos, inſtrumenta vero ſententiarum ſcribat manu propria.

Magiſter actorum, vel qui loco ſui eſt ſcribat manu propria diem lata ſententia. hoc dicit Tapia.

IOANNA II. Rit.37.

ITem ſeruat ipſa Curia quod magiſter actorum eiuſdem Curiæ, vel eius Locumtenens ponat ſolum ſaltem manu propria diem, quo proferuntur ſententiæ diffinitiuæ, & ipſa ſententia, quæ legitur; non autem expedit eum ponere niſi diem, non autem menſem, vel annum, vel vbi expedit neceſſariò niſi diem tantum in principio ſententiæ, id eſt circa principium, vbi ponitur dies, qua fertur, & hoc quando fertur ſententia præſente magiſtro actorum, vel ponit dictam manum qui loco dicti magiſtri eſt, iuxta ſcripta infra de fideiuſſoribus, vbi omnino vide.

ID hodie ſeruatur, nam in pede ſententiæ ſcribunt lecta lata ſupradicta ſententia tali die. Tapia.

Subactuarij non capiant fideiuſſiones, nec obligationes niſi de voluntate magiſtri actorum. h.d.Tapia.

IOANNA II. Rit. 35.

ITem quod omnes ſubactarij non audeant recipere fideiuſſores, & obligationes, niſi de conſcientia, & voluntate actorum magiſtrorum, ſeu alterius eorundem, & eo caſu ipſas regiſtrari faciant in communi quinterno, & ponant ac ſcribant in actis.

Originales proceſſus conſeruentur in curia, copia partibus ſi voluerint data.h.d.Tapia.

IOANNA II. Rit.96.

ITem quòd proceſſus originales in dicta Curia agitati, & facti, ac faciendi non poſſint nec debeant ad petitionem partium ab ipſa curia tolli, & eleuari, ſed ſi ipſæ partes voluerint Reginali Maieſtati, vel alteri iudici producere, & præſentare teneantur recipere copiam de eiſdem, vt ſolitum eſt fieri, & dicti proceſſus originales in ipſa Magna Curia conſeruentur ſicut de iure conſeruari debent.

CAROL. TAP. REG. CONS. ANNOT.

INtellige hunc Ritum quando appellatur ab ipſa Magna Curia ad ſuperiores, multoties tamen ſeruatur contrarium, ſolent enim partes ſe concordare cum actorum magiſtris, & recipiunt proceſſus originales cōtra Neapolitanos, pro homicidijs, & damnis clamdeſtinis non niſi ſecundum iura communia, ac Regni Conſtitutiones, & Cap. procedatur.

Pro iniurijs contra eoſdem per libellum procedatur, in alijs criminibus non ex officio, ſed ad denuntiam, præterquam in capitalibus, in quibus ius commune, Regnique ſeruetur, contra alios vero quoſcunque iura, Regni que conſtitutiones ſeruentur. hoc dicit Tapia.

IOANNA II. Rit. 311.

§. ET inſuper volentes cum eiſdem vniuerſitatibus, & hominibus præfatæ Ciuitatis noſtræ Neapolis ad ſupplicationes eorum, & petitiones gratioſius agere earum tenore præſentium, de dicta certa noſtra ſcientia decernimus, ſtatuimus, volumus, & mandamus, quòd nulla Curia Ciuitatis noſtræ Neapolis tam ſcilicet Magnæ Curia domini Magiſtri Iuſtitiarij Regni Siciliæ, ſeu eius Locumtenentis ac Regentis Curiam Vicariæ, quàm Capitaneorum, vel aliorum habentium merum, ac mixtum Imperium cum gladij po

* ADDITIO. Ad denuntiationē partis. *No. quòd non poteſt procedi ex officio pro verbis iniurioſis ad denunciationem, Limita tamen non habere locum in iniuria facta per Dominū Vaſſallo. Item in iniuria facta viduis, pupillis, eccleſiaſticis, & miſerabilibus perſonis, Aff. in c. 1. §. iniuria, num. 7 8 de pace iuram. firm.*

Adde, quòd de iniuria non proceditur ex officio, Gram. deciſio. 37.

Quid

teſtate, de homicidio, & de damnis T clandeſtinis contra vniuerſitatem, & homines dictæ Ciuitatis Neapolis ad pœnam, & damni ſatisfactionem, damnum paſſo à malefactore procedere poſſint, ſcilicet, contra enndem malefactorem ad punitionē, & damni ſatisfactionem ſecundum iura communia, cōſtitutiones, & Regni capitula.

Statnentes etiam inſuper, & decernentes earundem tenore præſentium de dicta certa noſtra ſcientia, quòd nulla curiarum prędictarum dictæ Cinitat. Neapolis ex officio procedere poſſit de verbis iniurioſis ad denũciationem partis, * ſed per libellum accuſatorium inſtitutum ſecundum conſtitutiones Regni, & iura communia, procedere valeat, atque poſſit. In alijs vero criminibus, & delictis dicta Magna Curia Vicariæ procedere poſſit, & valeat non ex mero offi-

cio,

cio, ſed ad denunclationem partis, exceptis dumtaxat criminibus, & delictis, vbi imponitur pœna mortis ciuilis, vel naturalis, aut membri abſciſſio, in quibus quidem caſibus per ipſam Magnam Curiam procedatur ſecundum iura cōmunia; Regnique conſtitutiones, & capitula Regni. Curia autem prædicti Capitanei Ciuitatis noſtræ Neap. procedendo in criminibus, & delictis contra quoſlibet, per omnia ſeruet iura communia, Regni conſtitutiones, & capitula, legibus, iuribus, conſtitutionibus, capitulis, conſuetudinibus, ritibus, obſeruantijs, priuilegijs, litteris, & reſcriptis quibuſcunque præſentibus fortè contrarijs, ſub quacunque forma, & expreſſione verborum, etiam ſi de illis præſentibus eſſet ſpecialis mentio facienda, (quibus, inquantum præſentibus refrangatur) tenore præſentium de dicta certa noſtra ſcientia totaliter derogamus, non obſtantibus quoquomodo.

Quid autem ſi iudex proceſſit ex officio in caſu, quo non poterat, ſi non opponit inquiſitus ante litis conteſt. an poſſit poſtea opponere tex. in cap. vt delatas, videtur innuere quòd ſic, de quo per Feder. de Sen. in conſil. 220. incip. veritas. & Andr. in cōſti. ſi damna, col. 4. facit tex. cum ibi not. in c. 1 & 2. de accuſat. in 6 Aret. in cap fraternitatis. circa medium, de teſtibus. De Bottis.

T *Clandeſtinis.* De his dicemus infra in quinto libro in tit. de damnis, & homicidijs clandeſtinis. Tapia.

PRAGMATICA XXVIII.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij.

Regis Ferdinandi primi in anno 1481.

ITem ordinatur Scriptori contumaciarum, vt omnes citationes criminales, vel fiſcum tangentes in quinterno ad hoc deputando debeat ſcribere, & annotare, vt nec obliuione, nec malitia poſſit Fiſci iuribus præiudicari.

Item ſcriptor contumaciarum, infra terminum contumacias accuſet, & omnes citationes fiſcum tangentes, in vltimo peremptorio termino fiſci ſcriptoribus conſignet, vt elapſo triduo, citati poſſint in banca vocari.

Don Bernardi Villamari in anno 1515.

Item vogliamo, & ordiniamo, che lo ſcrittore della contumacia debbia annotare tutte le citationi criminali, & che toccano al fiſeo nel libro deputando à queſto, con la particolare notatione à chi ſe conſegnano, acciò che non ſi poſſano occultare in pregiudicio della Regia Corte,

Accuſator contumaciarum aſſiduè adſiſtat in Magna Curia. h. d. Rouitus.

Don Raymundi de Cardona in anno 1519.

§. ITem conſiderandoſe che però ſi concedono gli officij, acciò che quelli con ogni celerità, & aſſiduità ſi eſercitano, & non che per loro abſen-

tia

tia li Regij ſudditi ſiano deſtratiati, e tratti in lūgo, & poi veſſati di pagamenti non debiti, & ſe li Maſtridatti ciuili, & criminali, e Subattarij, quali ſono più, e diuerſi, di continuo aſſiſtano in corte, & prouedano al biſogno, ſi come à loro officij ſpetta, quanto più del continuo non ci deue ſtace l'accuſatore delle contumacie, ch'è vno ſolo, acciò che quando l'attore viene, poſſa preſentare la citatione ne gli atti tempore congruo, & non habbia per l'abſentia di quello che hà d'accuſare detta contumacia con diſpendio & fatica andare, & venire: Per queſto s'ordina, & comanda à detto accuſatore delle contumacie, che *à mane vſque ad veſperam, & horis aſſuetis, & debitis*, sì come ab antico ſi oſſeruaua ciaſcuno dì, eccetto che le feſte ſollenne che ſi celebrano al popolo, & clero, eſſo perſonalmente, ò altro per ſua parte, debbia ſtare in detta gran Corte, & non togliere alcuno pagamento indebito, etiam che le citationi che ſi fanno maſſimamente fuor del diſtretto di Napoli, nō ſi preſentaſſero ne gli atti nel termine ſtatuito, infra il quale deue comparire il reconuento, ma per tre dì dapoi per alcuni impedimenti debbiano pigliarlo, & da quelli non eſigere alcuno pagamento che quello che debitamente ſi dee per accuſare la contumacia, eccetto ſe inſtante la parte conuenta, & citata per la gran Corte della Vicaria, foſſe data detta citatione per iſpirata, & detto citato foſſe licentiato, dal qual licentiamento per ordine della gran Corte, ſe n'habbia à fare notamento in vn libro ſopra ciò deputato: Et queſto ſi habbia da oſſeruare ſotto pena di ſuſpenſione di officio per ciaſcuna volta di vn'anno.

EX PRAGMATICA XXXIX.

De Officio Magiſtri Iuſtitiarij.

§. ITem por que los proceſſos criminales eſten complidos, ſtatuimos, y ordenamos que todos los actos que en las cauſas criminales ſe hizieren por los Maſtrodattas ciuiles ſeden al del criminal en forma auctentica, el qual los aya de poner en el dicho proceſſo.

Liſta contumacilis ſingulis hebdomadis Magiſtris actorum exbibeatur, eaque cum libro contumacium comprobetur. h.d. Tapia.

EX DICTA PRAGMATICA.

§. ITē paraque non eſte en manos de los dichos Maſtrodattas criminales dexar de poner los contumaçes en la liſta, que dellos ſe dà à los Capitanes de la guardia de Napoles y de campaña, y por eſta via la juſtiçia no venga à tener ſu lugar, ni los mal hechores aquedar impunidos, ſtatuimos y ordenamos, que de mas dello que ſobre eſto eſta ya diſpueſto los Maſtrodattas den cada ſemana liſta firmada de ſu mano de todos los contumaçes con los nombres y naturaleza de los tales, y con el dia, mes, y año, y cauſa de la tal contumacia, y del dia, mes, y año que la conſiñan, à que Capitan de la qual aya de que dar regiſtro en ſu poder, y que deſpues la dicha liſta ſe collatione con el libro de contumaçes, que eſta en poder delos Maſtrodattas çiuiles, paraque ſe vea ſe hà hauido fraude en ella, y hauiendola, mandamos que ſean caſtigados con todo rigor.

DE OFFICIO SCRIBAE FISCALIS.
Rub. xix.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

DE hijs tractatur in conſtitutionibus Sabaudiæ in Rubrica de proceſſibus, & inquiſitionibus faciendis per ſcribas curiarum, & ibi plenè per Solam.

Expediantur citationes contra inquiſitos, & in vltimo peremptorio procedatur contra eos ad incumbentia. h.d. Tapia.

IOANNA II. Rit. 29.

ITem quòd teneantur Fiſcales facta aut data eis denunciatione per quoſcunque denuntiatores
T facere citationem contra denuntiatum, & ipſas denunciationes regiſtrari facere in quaterno Locumtenentis, & in vltimo peremntorio citationum prædictarnm facere interlocutorias, ſeu capitula conſueta, & permitti labi terminos conſuetos.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

T FAcere citationem. Dic vt benè aduertit hic Carauit. quod hodie non proceditur ad citationem ad informandum niſi prius capta informatione per ſcribas, & ea viſa per Iudicem, qui ſolet mandare quando conſtat de delicto, vel adſunt inditia ſufficientia, quod citetur inquiſitus ad informandum, vt plenè per Foller. in ſua praxi crimin. tit. vel eos verbaliter citari faciat, quotuplex autem ſit citatio dicemus infra tit. de citationibus.

Scribæ Fiſcales non capiant denuntias, ſiuè quarelas. niſi in caſu, quo veniret imponenda pœna capitalis, & infra triduum vakant denunciantes ſe pœnitere. h.d. Tapia.

Ex Cap. Neapol. in Anno 1496. Cap. 36.

REX FEDERICVS.

ITem ſupplicano, attento in la gran corte della Vicaria, ſono cinque banche de ſcritture Fiſcali, doue ſe fanno molte indebite eſtorſioni, il che cede in grande detrimento, & danno delli ſudditi di Voſtra Maeſtà leſione, & quodammodo offuſcatione della giuſtitia, ordinare & commandare ſub pœna priuationis eorum officiorum, & ſub alia pena reſeruata ad arbitrio di V.M. che niſſuno delli detti ſcrittori fiſcali preſuma nè debbia pigliare altre denuncie, & querele, niſi ſolùm & dũtaxat quelle doue veneſſe pena mortis, abſciſionis, membri, relegationis, fuſtigationis, & ſimiliũ debbiano totalmente aſtenerſi, & quelle non pigliare doue veneſſe poſſeſſione d'alcuna terra, territorio, ſiuè caſe, attento che per la detta gran corte, in queſto ſono fatti molti decreti, & ordinationi li quali non ſonò oſſeruati per lo Regente, & officiali di detta gran corte, & quelli tali faranno dette denuntie, querele, & accuſe, ſe poſſano pentire infra tre dì. Placet Regiæ Maieſtati.

Hoc Capit. non ſeruatur. Tapia.

Scribæ Fiſcales non poſſunt pro aliqua ſcriptura aliquid accipere, niſi in caſibus in tex. expreſſis. h.d. Tapia.

IOANNA II. Rit. 30.

ITem, quòd dicti officiales non audeant recipere aliquid pro aliqua ſcriptura, exceptis de præſentatione inſtrnmentorum, & examinatione teſtium ad petitionem partium, de ſignificatorijs ſcripturis & copijs, quæ dantur partibus, de comparitionibus in vltimo termino dato ad probandum, & de alijs, prout conſuetum eſt, & de iure eis permittitur, vt ſupra.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

ADeſt hodiè pandecta quæ eſt in tit. de actuar. Magnæ Curiæ Vicariæ, quæ ſeruatur.

Scribæ Fiſcales ſint in Curia horis conſuetis, & capitula faciant cum Conſilio Procuratoris, & Aduocati fiſci. h. d. Tapia.

IOANNA II. Rit. 31.

ITem * quòd Fiſcales prædicti debeant intereſſe in ipſa Curia horis conſuetis, & debitis & omnia dicta capitula, & denunciationes facere, & ſcribere de conſilio Procuratoris, & Aduocati fiſci dictæ Curiæ.

* *Item quòd fiſcales prædicti debeant intereſſe in dicta Curia, &c. in ver. horis conſuetis & debitis, &c.* Adde hic quòd quando iudex debet adeſſe in certo loco, non creditur ei, niſi probet legitimè. ita notab. inquit Bart. in l. 1. C. de ſta. & imagin. ſubdens formaliter, & ideo ſis cautus, quando eris aſſeſſor, quòd cum dicit ſtatutum, quod qualibet die, horis congruis iudex debeat ſedere ad banchum, ne poſſit ſibi obijci in ſyndicatu, facies qualibet die à notario actorum ſcribi, qualiter horis congruis ſediſti ad banchum. Illam doctrinam refert, & ſequitur Andr. Sicul. in l. ſciendum, in vlt. colum. circa finem, ff. de verbor. oblig. & Catal. in tract. de ſynd. in penult. charta. in 3. colum. ver. 248. incipien. quod ſi ex forma ſtatuti. & Paris in tract. ſyndic. in verbo iudex. in 15. colum. verſic. iudex tenetur, &c. ſubdens quod hoc ſeruatur in Camera Sum. & ibi ſubdit, ſi tamen aliquo caſu venire non potuerit, vide Bald. in l. item illa. ff. de conſtitut. pec. & Barto. in l. 1. ff. de var. & extraord. cogn. tamen Barto. & Bald. in dictis locis non dicunt aliquid de hoc. M.

Scribæ fiſcales notificent iudicibus acta facienda. h. d. Tapia.

IOANNA II. Rit. 32.

ITem quod teneantur fiſcales notificare iudicibus omnia acta facienda per Curiam publicatam in omnibus cauſis fiſcum tangentibus, & in præmiſſis nullam moram, aut tarditatem committant.

Quinque ſint ſcribæ in qualibet banca à quibus informationes non capiantur, niſi data priùs notitia Regenti, & iudicibus, prætorquam in delictis ante ipſis patratis. h. d. Tapia.

EX PRAGMATICA XXI.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij.

§. PRopter multitudinem cauſarum reductus eſt numerus ſcribarum ad quinque ordinarios tantum in qualibet banca, vt in titulo de Scribis etiam decreuimus, & ita obſeruari mãdamus. Quantum vero attinet ad capiendas informationes, data prius notitia Regenti, & Iudicibus Magnæ Curiæ, eum caſum excipimus quando in ipſo delicto aliquis ex dictis Scribis adeſſet, vt tunc ſine alia mora informationem capere poſſit.

HIc §. eſt poſitus etiam ſub tit. de Actuar. Magnæ Curiæ Vic. Tapia.

In qualibet banca ſint quinque tantum Scribæ fiſcalis. hoc dicit Tapia.

PRAGMATICA XXIX.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij.

PHILIPPVS

ET ne ex multitudine Scribarum in Magna Curia exiſtentium oriretur confuſio fuit per Illuſtr. Don Raymũdum de Cardona in anno 1516. prouiſum quod ad ſummum in qualibet banca quatuor exiſterent, confirmatumque per Illuſtr. Don Petrum à Toledo in anno 1532. Poſtea vero per Pragmaticas Cæſ. Maieſtatis in anno 1540. fuit decretum, vt quilibet Actuarius, non plures quam tres Scribas tenere poſſet, vt in Cap. & Prag. ſubſequenti. Verum quia excreſcentibus negotijs, experientia docuit dictum numerum non ſufficere, & receptum eſt, vt quilibet ex Actuarijs quinque Scribas habere poſſit, & non vltra, vt nunc ſeruatur: Propterea ſic declarantes, & dictam Prag. & Cap. extendentes obſeruari iubemus.

Don Raymund de Cardona anno 1516.

EPerche intendiamo, che per la moltitudine delli Scriuani criminali, che ſtanno nelle banche delli Scriuani fiſcali ordinarij, ſe fanno molte eſtorſioni, & abuſioni, in diſſeruitio di Dio, & delle predette Cathol. Maeſtà, & in pregiudicio & intereſſe del ben publico, & delli ſudditi Regij, atteſo alcuni per ignorantia, altri per malitia laſciano di vſare la diligentia che ſi deue vſare nelle cauſe fiſcali, ò alcuna volta pigliano & annotano quello che non ſi dee pagare, tutto contra l'intentione, & volontà della predetta Maeſtà, & noſtra, per queſto volendoſi ſopra di ciò opportunamente prouedere, & renderci conformi all'oſſeruantie, & riti antichi di queſta gran Corte, habbiamo ordinato, & così diciamo & ordiniamo alli detti Scriuani, ſeù Maſtridatti fiſcali, & ciaſcuno di loro, che da qui auanti non debbia alcuno di loro tenere più che quattro Scriuani tantum, & quelli, & non altri faccia eſſercitare in detto officio, & non permetta che altri tocchi, nè maneggi gli atti, & proceſſi criminali, ſpettanti al Regio fiſco, ſotto pena di priuation d'officio: Et volemo che detti quattro Scriuani ſiano approbati per voi, e che ci inuiati particular liſta di quelli che approbareti, e così farete eſſequire con effetto.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HAec Pragmatica, & ſuperior circa numerum Scribarum hodiè non ſeruatur licet pluries fiſci patroni, & alij inſteterint pro obſeruantia ipſius, non tamen fuit obtentum, quia reuera non ſufficiunt quinque, neque ſeptem, vt fuit vltimò ſeruatum: nam cauſarum numerus eſt auctus, & Scribæ mittuntur ad capiendas informationes. Item alij deſtinantur pro pœnarum contumaciarum exactione, debet tamen certus determinari numerus, nè confuſio inducatur ſaltim decem.

Scribæ

Digitized by Google

Scriba non approbati non videant, nequè tractent proceſſus, & acta criminalia.b.d.Tapia.

Don Petri à Toledo in anno 1532.

§. Item ſe debbia ordinare il numero de gli Scriuani delle cauſe criminali,ſecondo è ſtato,& altre volte determinato, & ordinato, & non ſe permetta in modo alcuno che altri Scriuani numerati, & approbati,habbiano da vedere, nè maneggiare li proceſſi & altri atti criminali,ſotto pena di priuatione di loro officio.

Enarrantur inſtructiones à Scribis circa eorum officium concernentia ſeruanda.b.d.Tapia.

§. Fuerunt etiam quamplura Capitula prædeceſſoribus conſtituta,in quibus datur Scribis prædictis regula & modus, tum in capiendis informationibus, inſtruendiſque proceſſibus,tum in alijs exercitium dicti officij concernentibus, & vt bonum faciant,& à malo, & à fraudibus abſtineant. Quorum aliqua licet idem contineant, & duplicata appareant, quia tamen ex hoc magis apparet enixa voluntas, quæ ſemper habita fuit, vt prædicta obſeruentur ſic, & eo modo vt iacent hic iuſſimus inſerenda,atque ea penitus & modis omnibus obſeruari præcipimus.

Regis Ferdinandi primi in anno 1481.

Item quod omnes denunciationes, & quærelæ in dicta Magna Curia faciendæ per fiſci ſcriptores deputatos,in libro ſolito annotentur, & incontinenti,cum obligatione de probando,ſub pœna ſolita, iuxta ritus formam dictæ Magnæ Curię.

Don Bernardi Villamari in anno 1515.

Item vogliamo & ordiniamo che tutti Scriuani fiſcali dì per dì, debbiano come occorreno annotare in libro ligato, & non in foglio tutte inquiſitioni & denuncie, querele & annotationi che formaranno, & li ſaranno fatte, & di tutte quelle ogni ſettimana debbiano dare particular liſta all'Auocato & Procurator fiſcale,acciò che ſi poſſano quelle ſollicitare.

Item vogliamo, che detti Scriuani fiſcali incontinenti che formano l'inquiſitione, ò ſi ſono fatte le querele,denuncie & accuſationi, debbiano con ogni diligentia pigliare informatione,& eſaminare tutti li teſtimonij che li ſaranno dati, & d'eſſe fare relatione all'Auocato fiſcale,Regente, & Giudici,& ſubito fare le prouiſioni neceſſarie che li ſaranno ordinate,& ſollicitare la eſpeditione di tutte.

Item ordiniamo, che ſimilmente tutti Scriuani fiſcali, debbiano incontinenti che li ſarà preſentato alcuno inſtrumento, iuſta la forma del rito, notificare detta preſentatione all'Auocato & Procurator fiſcale,con darne loro copia per inteeſſe della Regia Corte.

Item vogliamo & ordiniamo, che gli Scriuani criminali debbiano con ogni diligentia riceuere & eſaminare tutti li teſtimonij del fiſco infra il termine, & fatta la publicatione, conſignare il proceſſo in potere dell'Auocato fiſcale, acciò che ſi poſſa ſollicitare l'eſpeditione.

Magna Curia Vicariæ in anno 1525.

Item vogliamo, che tutti Scriuani fiſcali debbiano dì per dì, ſi come occorreno,annotare in libro ligato,& non in foglio tutte inquiſitioni, denuncie,querele, & accuſationi, che ſi faranno, & ſcriueranno, & li ſeranno fatte, & di tutte quelle ogni ſettimana debbiano dare particular liſta all'Auocato,& Procurator fiſcali, acciò che le poſſano ſollicitare.

Item vogliamo, che detti Scriuani fiſcali, incontinenti che formeranno inquiſitioni, ò che li ſono fatte le querele,denuncie,& accuſationi,debbiano con ogni diligentia pigliare informatione, & eſaminare tutti li teſtimonij che li ſaranno dati,& di eſſi fare relatione all'Auocato fiſcale, Regente,& Giudici,& ſubito fare le prouiſioni neceſſarie che li ſaranno ordinate,& ſollicitare la eſpeditione di tutte.

Item vogliamo, & ordiniamo, che gli Scriuani criminali debbiano con ogni diligentia riceuere, & eſaminare tutti li teſtimonij del fiſco, *infra terminum,& facta publicatione*, conſignare il proceſſo all'Auocato fiſcale, acciò che ſi poſſa ſollecitare l'eſpeditione di quello.

Item quod debeant annotare, & ponere querelas, denunciationes, & alia ſimilia,quæ venire ad aures dictæ Magnæ Curiæ contigerit,in libro, aut in quinterno Bandorum prædictorum ſtatim, & non in folio,iuxta ordinem Illuſt.Proregis.

Item quod incontinenti debeant capere informationem de dictis Commiſſarijs, & in dictis querelis contentis,& recipere, & examinare omnes teſtes,quos habere poterint cum diligentia.

Item interrogare & capere informationem ſi delictum eſt commiſſum de nocte, apponere cauſam ſcientiæ, ſi Luna lucebat,vel ſi ibi erat lux,vel in claro aere.

Item interrogare cum diligentia, & examinare teſtes de fama contra inculpatum, & inquiſitum de delicto.

Item interrogare,& examinare teſtes ſuper mala fama, & diſfamia delinquentis, tam de delicto in ſpecie,quam in genere,vel in communi.

Item capere informationem de inimicitia inter offenſum & inquiſitum.

Item ſtatim habita informatione de prædictis omnibus,vel altero ipſorum omnia notificare Aduocato Regij fiſci, vt prouideri poſſit, ac etiam Procuratori.

Item quod directè vel indirectè non reuelentur,aut notificentur alicui probata & contenta in inquiſitionibus prædictis, & ſignanter inquiſitis, vel alteri pro eorum parte.

Item quod incontinenti faciant citationes, & prouiſiones neceſſarias, & ordinatas contra inquiſitos,accuſatos,aut querelatos, ſecretè.

Item procurare omni ſtudio, quod accuſetur cõtumaciæ, & bandiantur ſine aliqua dilatione, &

fiat

Digitized by Google

fiat annotatio bonorum delinquentium.

Item capere informationem, ſi inquiſiti, accuſati, querelati, aut denunciati fuerunt viſi in loco delicti, die delicti, vel ante delictum, vel poſt diem delicti ſequenti die.

Item exprimere cauſas ſemper quando examinantur teſtes, & non dicatur ſuper prædictis, & tota, ſed dicatur pro furto, pro vulnere, pro homicidio, ſeù alio delicto particulariter interrogando.

Item quod debeant annotare in libris ſeù proceſſibus, fideiuſſiones, contumacias, ſeù Banda inquiſitorum eorum die quo præſtitæ ſunt fideiuſſiones, vel fuerunt banditi, & condemnati.

Item quod aſſiduè diebus feriatis, & non feriatis debeant permanere in Palatio dictæ Magnæ Curiæ, ad exercendum officium prædictum, & non diſcedant ab officio prædicto remotis omnibus alijs negocijs, vel ſaltem dum exiſtunt in dicta Magna Curia Iudices, vel alter ipſorum.

Item quod dicti Scribæ, & quilibet ipſorum debeant in primis, & ante omnia de delictis, de quibus formantur inquiſitiones, vt puta hominem interfectum, vel vulneratū, & alia, capere diligentes informationes pro verificatione delictorum.

Item quod quilibet Scribarum prædictorum, ſub pœna priuationis officij, debeat quolibet die quo informationes aliquas, ſeù querelas, vel denunciationes capit, annotare in regiſtro, & ſcribere omnes inquiſitos, ſiue querelatos, nominatos, ſeù inculpatos quandocumque in informationibus fideliter.

Item quod nemo dictorum Scribarum debeat, neque præſumat capere ſeù annotare in actis præſentationem alicuius ſcripturæ, neque remiſſionē, ſeù pacem partis, ſed illas debeat recipere & annotare Actuarius ordinarius principalis.

Item quod ſtatim facto actu remiſſionis, ſiuè concordiæ partis, debeat Actuarius interrogare partem remittētem, ſeù concordatam, qua de cauſa facit remiſſionem, ſi facit eam vi, timore, ſiuè prece, pretio vel amore particulariter, & ſignanter ſi habuit aliquid ob dictam remiſſionem, vel fuit aliquid ſibi promiſſum.

Item quod Scribæ, & quilibet ipſorum ſtatim formata inquiſitione ſiuè facta querela, debeat cum diligentia interrogare partem offenſam per eius informationem & inſtructionem, & eandem poni facere per extenſum, cum iuramento de toto facto & caſu, cum omnibus circumſtantijs particulariter.

Item quod formata inquiſitione, ſeù facta denuntiatione de furto, ſiuè alio delicto, ante omnia debeat capere informationes, cum diligentia verificare delictum de quo agitur.

Item formata inquiſitione de vulnere, ſtatim caſu quo ſecuta fuerit mors, capiatur informatio de morte, vel annotetur mortuus in actis formiter.

Item quod ſtatim apparente de delinquentibus, quod fortè non reperiuntur, & ſunt in fuga, fiat annotatio omnium eorum bonorum, & ſimiliter, ſtatim ipſis inquiſitis banditis, ſeù reputatis contumacibus, facere debeat annotationem omnium bonorum eorum mobilium, & ſtabilium fideliter.

Item quod ſtatim annotatis, & ſequeſtratis bonis inquiſitorum prædictorum, vt ſupra, de his dare debeat notitiam Perceptori, & Credenziero dictæ Magnæ Curiæ.

Item quod quilibet ipſorum Scribarum cauſarum criminalium, quando contigerit capere informationem, & formare proceſſus, debeat, & teneatur manu propria annotare in pede dictarum informationum propè nomen Actuarii principalis, eius nomen, ad hoc, vt ſciri poſſit per quem fiat.

Item etiam mandatum fuit prædictis ſub pœna priuationis officij, & vnciarum viginquinque Fiſco Regio, &c. quod non debeant conſignare Iudicibus, nec alicui proceſſum aliquem ſinè licentia, & ordinatione Regentis dictam Magnam Curiam, qui Regens etiam habeat diſpenſare proceſſus, cui ex Iudicibus erit conſignandus.

Item quod non debeant permittere, negotiari, & tangere libros, & acta criminalia ab alijs, niſi ab approbatis, & deputatis in eorum bancis per Curiam.

Magna Curia Vicaria in anno 1554.

ITem, che non debbiano pigliare per li deritti de gli atti che ſaranno, & copia, & preſentata di ſcritture, ò per qual ſi voglia cauſa più di quello che di ragione li compete, ancora che dalli litiganti foſſe lor dato ſpontaneamente, alla pena del quadruplo, ò altra ad arbitrio di eſſa gran Corte.

Et acciò che ſi ſappia la verità, debbiano ſcriuere di lor mano nel margine della ſcrittura la quantità che li ſarà ſtata pagata, & li pagamenti ſiano conformi alla Tabula, & in ogni Banca ci ſtia la copia affiſſa, acciò che gli litiganti ſappiano li deritti giuſti.

Item, che per portare il proceſſo al Giudice per eſpedirlo, & prouederlo, nè li detti Maſtridatti, nè li Subattarij, nè gli Scriuani debbiano pigliare coſa alcuna, ſotto pena del quadruplo, & altra ad arbitrio di eſſa gran Corte.

Item che ſimilmente per li decreti, & qual ſi voglia ordine che ſi ſarà di liberare alcuno inquiſito, *vel datis, vel non datis defenſionibus*, non debbiano pigliare coſa alcuna, nè per deritto, nè ſotto ſpecie di beueraggio.

Et ſimilmente le poliʐe dirette al carceriero per liberare alcuno carcerato, ſi debbiano ſare, & conſignare *gratis*, ſenza pagamento nè per deritto, nè per beueraggio, ſotto la medeſima pena predetta.

Hoc capitulum ſeruari mandamus cum declaratione, quam apponi iuſſimus in eodem capitulo ſub titulo de Actuarijs.

Item, che ſimilmente in tutte l'eſpeditioni che ſi faranno, non ſia lecito alli predetti Maſtridatti, Subattarij, & Scriuani, nè per eſſi, nè per alcuna interpoſita perſona dimandare, nè pigliare beueraggio alcuno, oltre il detto, ancora che li foſſe ſpontaneamente dato, nè debbiano, nè poſſano interte-

tertenere le ſpeditioni,per eſtorquere aleuna coſa dalli carcerati, ò litiganti,ſotto la pena ſopradetta,& di ſodisfare tutti gl'intereſſi alla parte.

Item,che tutti li ſopradetti, tanto quelli che ſono in capite,qnanti gli altri Scrinani della Banea, Il quali ſaranno la eauſa, ſiano ſollieiti in ſpedire gli litiganti,& ſare che ſi commettano li proceſſi, & ehe ſi paſſano le commiſſioni,& prouiſioni, & ſi proueda à gli atti neceſſarij, ſotto pena di pagare tutti gl'intereſsi à gli litiganti per tale intertenimento, ò per qnal ſi voglia loro negligentia, & di pagare vn ducato di pena alla Regia Corte per ogni volta, & altra pena ad arbitrio di detta gran Corte.

Item,che ogni notte vada vn Scriuano eriminale per ciaſcuno Capitano, che và facendo la guardia, & perquiſitione per la Città, & la mattina quando il Regente ſi leua, li dia relatione in ſcriptis,di tutto quello che la notte ſi è ſatto,alla pena di vn dneato la volta.

Item, che detti Scriuani criminali nelle informationi che piglieranno di qual ſi voglia delitto, ancora che la piglino ad iſtantia del Regio fiſco, & della parte querelante, debbiano vſare ogni diligentia,& verità,& coſi per l'vna parte come per l'altra,& ſcriuere tutto il fatto come il teſtimonio lo dice, non obſtante che alcuna coſa diceſſe che foſſe in eſenſatione dell'inquiſito, ma in tal caſo debbia hauere auertenza di fare quelli interrogatorij che conuengono,per conoſcere ſe quello che diee,con verità,ò con malitia lo dice, per eſeolpare l'inquiſito, & in tutto debbiano oſſeruare la diſpoſitione della Regia Pragmatica, ſotto pena di eſſer eaſtigati come ſalſarij, & altra pena ad arbitrio di eſſa gran Corte.

Item,che in tntte le informationi debbiano ſeriuere la querela eſſendo fatta, & eſaminare il Medico *ſuper qualitate vulneris*, & le informationi ſubito che ſaranno pigliate, portarle à vedere all'Auocato,ò Procurator fiſeale,& ſnbito ricuperarle, & portarle al Regente,& farle eommettere,& ſubito portarle à cui ſe commettono,& ſe l'inqniſito ſarà carcerato, debbiano far fare la perquiſitione per tutte le banche, & notarla nella informatione, & ſimilmente della remiſſione della parte,con ponere la giornata, alla pena di doi tarl per ogni volta,che non ſi farà per negligentia alcuna delle coſe predette, & altra maggior pena ad arbitrio di detta gran Corte,facendoſi per malitia.

Item,quello Scriuano,ò detti Maſtridatti ordinarij, informati delle cauſe, vengano al detto Regente à quell'hora che hanerà finito di mangiare, con tutti li proceſſi,ò informationi che ſe hauerãno da cõmettere, & quelle prouiſioni ehe ſe haueranno da commettere, & quelle prouiſioni che ſe haueranno da firmare, acciò che eſſo Regente le poſſa ſpedire.

Item, quello Scriuano, al qual toccarà di ſare il meſe, & il Libro delli carcerati ſia obligato, ſenz'aſpettare che li ſia ordinato,ogni mattina ſubito che arriuarà in Vicaria, far fare per tutte le Banche per le perquiſitioni delli careerati, che ſaranno venuti la notte, ò il dl precedente, talche à tempo che ſi leggerà la liſta di detti carceratl, ſi troui ſatta detta perquiſitione, alla pena di doi tari per ogni volta, & altra reſeruata ad arbitrio di eſſa gran Corte.

Iteni,che quello Scriuano, ilquale ſà il meſe dello ſſcriuere nel Libro ordinario delli carcerati dentro le carcere, debbia ſare ancora vn Libro appartato di tutti gl'inquiſiti,arreſtati,ò detenuti *per Palatium, aut per Ciuitatem, aut in domo loco carceris*, ò con preggiaria in forma di comparendo *tempore publicationis, aut expeditionis cauſa*: Et notare particolarmente la cauſa perche ſono inquiſiti, ò detenuti, e la banca nella quale ſono proceſſati, e ſimilmente quando ſi determina la cauſa notarlo in detto Libro, e gli Scriuani qnali hanno cura di dette cauſe debbiano darne notitia al detto Scriuano,che fà il Libro, tanto al principio che ſi prouede nel modo predetto quanto alla fine che ſi determina la cauſa, acciò che poſſa notarſi nel Libro; alla pena di vn ducato per ciaſcuno di loro, ehe contrauerrà.

Don Franciſci Pacecbi in anno 1557.

ITem, che detti Maſtridatti, & loro Scrinani debbiano fare commettere tutte le informationi che piglieranno quel medeſimo dl, che le piglieranno, ſeù ſaltim il di ſeguente, & fare ſpedire le prouiſioni neceſſarie, *ad informandum, vel ad Capitula*, come conuerà, & ſpedite dette prouiſioni, debbiano ſnbito portare l'informationi in potere dell'Auocato fiſeale nella banca di queſſa gran Corte, le quali s'habbiano da riponere in vno ſtipo che ſi farà à qneſto effetto con due ehiaui,vna delle quali vogliamo, che s'habbia da tenere per lo Regente di detta gran Corte, & l'altra per l'Auocato fiſcale, fin che compariranno gl'inquiſiti di dette informationi.

Item,che detti Maſtridatti,tanto criminali,come eiuili, & loro Scriuani, non poſſano pigliare da gl'inquiſiti, nè da querelati, nè da altri negotianti danari à buon conto,ma ſolamente farſi pagare di per di gl'atti che ogni dl ſaranno, & de gli atti predetti non poſſano pigliare per pagamento,ſe non quello ſolo che ſtà taſſato,& notato nella Tauola, & Pandetta, quale debbia ſtare affiſſa nel Palazzo di queſſa gran Corte.

Item, che neſſuno Scrinano ardiſca, nè preſuma pigliar querele, nè informationi, nè maneggiar proceſſi,nè fare altri atti,nè ſtare nella Banca, nè negociare con li Giudiei, & altri officiali, eceetto che gli Scriuani ordinarij, quali ſaranno dati ad ogn'vna di dette Banche in liſta, la quale ſi affigerà nella Sala del Palazzo di detta gran Corte.

Item,che detti Maſtridatti, & Scriuani nelle informationi che piglieranno, ſiano tenuti, & habbiano da interrogare li teſtimonij,eh'eſamineranno concernente il debito, & tutto il fatto, & ſcriuere tutto quello che depongono *per extenſum, ſeruata forma Regia Pragmatica.*

Don Federici à Toledo in anno 1558.

ITem vogliamo,& ordiniamo,che li Maſtridatti, Subattarij,& Scriuani, non poſſano præſtare,

re, nè laſciare proceſſi originali alli parti, nè à loro Procuratori, nè Auocati, nè altri.

Item vogliamo, & ordiniamo, che quando ſi và à procedere, & prouedere nelle cauſe in caſa, & dauanti li Giudici di detta gran Corte, ci debbia andare quello Scriuano c'hà fatto, & farà la cauſa, & è informato di eſſa, ilqual ſia obligato portare tutti gli atti della cauſa, & non defettiui.

Item vogliamo, & ordiniamo, che li Maſtridatti, Subattarij, & Scriuani, *ſub pœna f. iſi*. oltre la pena infraſcritta, non poſſano, nè debbiano notificare alle parti, nè ad altri gli voti, qual ſi piglieranno da gli Giudici di detta gran Corte nelle cauſe che ſi trattaranno, fin che non ſono firmati li decreti da detti Giudici, & publicati.

Item vogliamo, & ordiniamo, che li Maſtridatti, seù Subattarij, & Scriuani predetti non poſſano procurare le cauſe che ſi trattano, & trattaranno in detta gran Corte.

Cæterùm ſunt aliqua capitula circa receptionem ſcripturarum intereſſe fiſci tangentium, expedita per Illuſtr. Don Bernardum Villamari in anno 1515. Et per Magnā Curiam in anno 1515. in modum qui ſequitur.

Don Bernardi Villamari in anno 1515.

ITem vogliamo & ordiniamo che nè gli Scriuani criminali, nè altri Maſtridatti, nè Subattarij poſſano, nè debbiano riceuere, nè fare preſentata à petitioni, ſignificatorie, inhibitorie, ò altrà ſcrittura contra il fiſco, doue ſi tratta d'intereſſe, & pregiudicio del fiſco extra Banca, nè ad altri, che dalli principali, ma ſolo le debbiano riceuere dalli principali, & farui le preſentate *Curia pro tribunali ſedente*, ò in preſentia del Regente, & Giudici, & di lor ordine, & maſſimamente doue deue la parte perſonalmente comparere.

Magna Curia Vicaria in anno 1525.

ITem vogliamo, & ordiniamo, che ne gli Scriuani criminali, ne altri Maſtridatti, & Subattarij poſſano, ne debbiano in modo alcuno riceuere, nè fare preſentata à petitioni, ſignificatorie, inhibitorie, ò altre ſcritture contra il Regio fiſco, ò doue ſi tratta intereſſe del Regio fiſco extra banca, nè da altri che dalli principali, ma ſolamente debbiano riceuere dalli detti principali, & farli preſentare, Curia ſedente pro Tribunali, ò in preſentia del Regente, & Giudici, & di lor ordine, maſſimamente doue deue la parte perſonalmente comparere.

Quæ cum videantur implicare etiam caſus, in quibus quis perſonaliter comparere non cogitur, Propterea, hanc ambiguitatem tollentes, præcipimus vt ſeruentur in illis caſibus tantum, in quibus perſonaliter comparere tenetur, hoc etiam addito, quod ſi principalis, compareat eo die, quo Curia non regitur, vel poſt rectam Curiam, nè proceſſus cauſæ retardetur, ſimiliter à principali recipiantur ſcripturæ, quæ per eum præſentantur, & faciat dictis principalibus mandatum, vt non diſcedant à Palatio, de quo ſtatim, vel ſaltem die ſequenti certiorent Iudicem, cui dicta cauſa commiſſa fuerit, & fiſci Aduocatum, vt prouideri poſſit.

Et inſuper mandamus dictis Scribis, vt ſeruare habeant ad vnguem Capitula eos tangentia, quæ ſub titulo de præſentationibus inſtrumentorum, & remiſſionibus cauſarum ſunt conſtituta.

In caſalibus Neapolis adſiſtat Scriba cum familia, qui delinquentes capiat, captoſque mittat ad ipſam Magnam Curiam cum informatione. b. d. Tapia.

PRAGMATICA XLVIII.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij.

PHILIPPVS &c.

ILluſtres, & Magnifici Viri Collateralis, & Conſiliarij Regij fideles dilectiſſimi, hauemo inteſo, che nelli caſali di queſta fideliſſima Città di Napoli, quali ſono al numero di trenta ſei, alcuni lontani da queſta gran Corte per miglia otto per non tenere Capitanio, che amminiſtri Giuſtitia, & pigli li delinquenti, ò li perſeguiti, ne ſuccedano inconuenienti degni di eſſere remediati, & non facendo la reſidenza alcuno miniſtro di Giuſtitiæ, vi ſi arrobba, biaſtema, aſſaſſina, & fanno molti altri grani delitti, con eſſernoci molti vagabondi, & contumaci, che paſſeggiano con ſegurtà, non hauendo perſona che li pigli pregioni, & eſcono di giorno, & di notte con arme prohibite, ancora che vi ſia Camerlingho, & ſe pur il Magnifico Auocato fiſcale di queſſa gran Corte con l'interuento del Magnifico Regente di quella tien l'obligo di denuntiare à detta gran Corte li delitti, che vi ſi fanno, tutta via lo auiſo predetto di vno homicidio, ò altro graue eccesſo, peruiene tanto tardo à notitia à queſta predetta gran Corte, che prima, che ſi inuij lo Scriuano, che ſuole hauere penſiero di detti caſali, ſi paſſa l'occaſione, & l'homicidiario paſſeggia liberamente, & coſi anco il ladro, & di poi ritornato il Scriuano con l'informatione preſà dopò il delitto molti giorni, non ſi può vſare quella diligenza, che ſi conuiene per alcuni impedimenti, che ſi danno al fiſco, & dopoi il ritorno del Scriuano predetto ſubito li detti delinquenti repatriano ſenza timore alcuno della Giuſtitia, & ſe ne ſtanno ſicuri nelle loro caſe, & li più ricchi ſono ſi tiranni non ſoggetti à carcere, ne à pena alcuna; e li altri delitti, che occorreno, il Camerlingho non li denuntia, anzi li diſſimula, & accordandoſene ſe parte, queſſa gran Corte non ſi procede per non hauere notitia, & tanto più che'l Camerlingho è paiſano, quale non tiene carcere, ne gente, ne poteſtà di pigliare pregioni li delinquenti, perche è ſolo, del che ne naſcono molti inconuenienti; Al che volendo prouedere, come conuiene al ſeruitiò di noſtro Signore Iddio, & di Sua Maeſtà, & buon gouerno della Giuſtitia: Ci è parſo farui la preſente, per la quale vi diciamo, & ordiniamo, che debbiate dare ordine, che'l Camerlingho d'ogni vno di detti caſali nomini ſecondo la qualità del ſuo caſale otto, ò diece, delli quali ſe ne eligano quattro, ò ſei per frati giurati, che queſta gran

Corte

Corte inuij vno Scriuano eſtraordinario, quale con dette perſone in ſuccedere delitto degno di caſtigo pigli carcerati li delinquenti, & meni alle carcere di queſta predetta gran Corte con gl'iſteſſi frati giurati con l'informatione ſenza perdere tempo, & arrondi la notte, per lo habitato, & in tra delle ſtrade publice, & con la liſta delli contumaci di quelli lochi incaricandoſi loro della loro cattura con ordinare anco, che le perſone predette l'habbiano da mutare meſe per meſe, & li Maſtridatti di queſſa predetta gran Corte debbiano eſſi manutenere li Scriuani predetti à loro ſpeſe con dargli li predetti caſali ſolo ſtantie, & letti, poiche da queſto ne naſcerà gran beneficio delli Maſtridatti predetti, come anco delli iſteſsi caſali per loro quieto viuere, che tale è noſtra volontà.

Datum Neapoli die 28. Menſis Maij 1588.

El Conde di Miranda.

V. Moles Regens. V. Lanarius pro Regente.

Torres pro Secretario in cur. 2. magnæ curiæ Vicariæ, &c. fol. 28.

Alla Vicaria circa li frati giurati, che hanno da aſſiſtere nelli caſali di Napoli.

Scriba abſque mora perquiſitiones inquiſitorum faciant, hoc dicit Tapia.

Ex Cap. Neap. in anno 1483. Cap. 6.

ITem ſi ſupplica V. E. reſti ſeruita comandare con graue pene la perquiſitione ſi habbia fare per ogni carcerato ſi debbia fare fra 24. hore eſſendo peſo del fiſco faria fare in virtù della Regia Pragmatica, & non fandoſi non debbia il Giudice ritardare la eſpeditione del carcerato eſſendo infinite volte dal ritardare di dette perquiſitioni ſucceſſa morte de molti carcerati innocenti, oltre le groſſe eſtorſioni ſi fanno dalli Scriuani per fare dette perquiſitioni.

Scribæ non poſſunt eſſe minus decem, & octo annis. h. d. Tapia.

EX PRAGMAICA XXXIX.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij.

§. ITem que ningun eſcriuano delos Maſtrodattas y ſpecialmente que examinan teſtigos en las cauſas criminales no puedan ſer minores de diez y ocho años.

Scriba VIde ad materiam † ætatis, quæ dixi in libello Hiſpano idiomate compoſito, cuius tit. eſt del habilidad dela jouentud. Tapia.

DE CVSTODIA REORVM. Rubr. XX.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

DE hoc tit. habemus ſimiles titulus ff. de cuſtod. & exhib. reor. & C. de cuſtod. reorum, ſic apud Hiſpan. tit. 29. par. 7. & in lib. 2. ordination. tit. 14. l. 7. 9. 10. 12. 14. 17. & 25. de qua materia ſcripſere Boſſius tit. de Carcere, Foller. verb.
1 vel carcerentur, & alij plurimi relati per Farinaceum tit. de carceribus, & carceratis in principio, licet per plures paginas tractet carcerum, carceratorumque materiam.

Cum ad refrenandam peſſimorum hominum audaciam introductæ eſſent pœnæ, fuit etiam † neceſſarium, nè illas effugerent certo loco, & hoc recluſo, reos, notatoſque delictis retinere, ideoque apud omnes nationes carceres fuere inuentiꝗ, in quib. facinoroſi & inobedientes legibus detinerentur, id teſtatur Plato lib. 10. de leg. qui tres carceres tradit. *Tres* (inquit ipſe) *in Ciuitate carceres, vnus plurimis communis in foro rerum venalium, vbi multi nè fugiant, cuſtodiantur, alter vbi cœtus eorum ſit, qui noctu congregantur, correctionis nomine appellatus, Tertius in media regione, vbi quàm maximè deſertus, Silueſtriſque locus ſit ſupplicij nomine vocatus*, quod idem tradit Liuius relatus à Iacobo Simanc. lib. de republ. cap. 24. in hæc verba, *cum in tanta multitudine hominum facinora clandeſtina fierent, carcer ad terrorem increſcentis audaciæ media vrbe imminens foro ædificatur.*

Hoc itaque etiam in hoc Regno ſeruatum eſt, & in hac præſertim alma Vrbe, in qua fuit deſtinatus pro carcere † Caſtrum Capuanæ propè portam, quæ dicitur Capuana ab Illuſtriſſimo D. Petro à Toleto tunc Regni Prorege; in quo etiam deſtinatus locus fuit tàm Sacro Conſilio, quàm Regiæ Cameræ Summariæ, quàm Magnæ Curiæ Vicariæ, Regiæ Siclæ à Baiulis huius Ciuitatis, vt tradit Marcus Antonius Surgens de Neapol. Illuſtrata lib. 1. capit. 10. nume. 10. & ſequentibus, & hæc breuiter dixiſſe ſufficiat ad intelligentiam huius Rubr.

Caſtellani, & carcerarij nihil recipiant à carceratis, niſi pernoctauerint. h. d. Tapia.

a CAſtellani. Incarceratus, qui die in carcere non compleuit, nihil ſoluit pro libe-

REX GVLIEL.

CAſtellani, a * & ſeruientes ab incarceratis, qui co-

eodem incarcerationis, die quacunque hora exiterint liberati, T nihil omnino recipiant. Si autem in eodem carcere

liberatione ſua: aliàs ſoluat dimidium tarenum. ſi plus Caſtellanus exigit, in nonuplum reddit.

* ADDITIO. Mo- Vide

Moden. in 2. Regni Caſtell. nu. 44 f. 73. De B.

* ADDITIO. *Si carceratus de nocte non extiterit, ſed de die tantum in carcere, nihil ſoluis carceris cuſtodibus; ſi de nocte gr. 10. vide cap. Regni de non capiendo vaſſallos à dom. c. 2. vide cap. item ſtatuimus, quòd præſonerij, & cap. Magiſtro Iuſtitiario, & quod dicitur in hac conſtitutione habet locum, ſi per mille noctes ſtarte.* De Bottis.

cere noctem incarceratus* feceri, non pluſquam dimidium tarenum pro liberatione ab incarcerato ipſo volumus poſtulari.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

C*Aſtellani*. De hoc quod dicit. iſta l. eſt cap. ſpeciale Regis Caroli I. vel II. quod incipit, Magiſtro Iuſtit. poſitum ſub rubr. de non cap. Vaſſall. à Domiois.

C*Aſtellani*. In tex. in ver. nocte. vna vel pluribus, quia pro nocte vel noctibus pretium non recipitur, ſed pro liberatione hodie conſtitutio iſta eſt confirmata per cap. Regni, de non capiend. vaſſall. à domi. c. 2. Barth. de Capua.

Et vide cap. Regni, pro declaratione huius conſtitut. cap. Regni. Item ſtatuimus quod præſonerij, & cap. Magiſtro Iuſtit. Ioan. Grillus.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

N*Ihil recipiant.* Concordat cum hac conſtitutione lex ſeptima verb. *y que no lleuen de llas ſaluo carçelaſe* tit. 14. lib. 2. ordinat. & ſequent. cap. Magiſtro Iuſtitiario, & Rit. 43. & Cap. Neap. 51. vbi idem diſponitur, hodiè autem ſeruatur, quod diſponitur in Prag. 33. de officio Magiſtri Iuſtit. in §. item che detti carcerieri.

Carcererij qui vltra ſtatutam mercedem exigunt nonuplum ſoluant fiſco, ſimplum verò carcerato reſtituat. b. d. Tapia.

IMPERATOR FEDERICVS.

SI quis caſtellanorum, vel ſeruientium vltra id, quod ab incarceratis ipſis recipere regia cõſtitutione permiſſum eſt receperit: in nonuplum id, quod iniuſtè perceperit, fiſco noſtro componat Et ſimplum quod à prædictis ſic iniuſtè receptum eſt, ipſius omnimodo reddendo.

ANDREAS DE ISERNIA.

S*I quis Caſtellanorum*. Si fiat cootra tenorem ſuperioris proximè l. punitur contrafaciens, ſcilicet in nonuplum, & ſimplum reddetur læſo.

CAROLVS II. Cap. 193.

M*Agiſtro Iuſtitiario*. Not. hic quid debet ſolui pro carceribus. pro quo etiam vide conſti. quæ incipit, Caſtellani. in 1. lib. & c. item ſtatuimus, quòd præſonerij.

MAgiſtro Iuſtitiario, Iuſtitiarijs, Caſtellanis, alijſque officialibus noſtris inhibemus, ne à captiuo, quem per vnum diem, aut vltra tenuerint, cum liberandus fuerit, vltra tarenum dimidium, & ſi in eorum carcere de nocte non fuerit aliquid pro liberatione ſua recipiant, aut recipi faciant, vel permittant: Et ſi quis eorum contrafecerit, ad nonum eius, quod vltra exegerit teneatur.

REX CAROL. II. Cap. 130.

ITem ſtatuimus, quòd præſonerij, ſeu cuſtodes carcerum Magnæ Curiæ, & Iuſtitiariorum, aliorumque officialium non recipiant à captinis, niſi quod ſtatutum eſt nouiter per Dominum patrem noſtrum.

Ex Cap. Neapol. in Anno 1554. Cap. 12.

CAROLVS V.

IL capitolo per il quale ſi diſpone per qual ſi voglia grauiſſimo delitto non ſe habbia à ritardare al carcerato di darli le defenſioni, più di quindeci giorni ancora che ci interuenghi ordine di qual ſi voglia ſupremo officiale, perche da alcuni anni in qua ſi ſono carcerati huomini di molta qualità nelle carcere criminali alle quale per dieci, ò dodeci meſi non li ſono ſtate date le defenſioni donde è nato vno copioſo numero di foruſciti ricuſando etiam gli innocenti di comparere, come ſecuri di douere eſſerne lungo tempo macerati nelle carcere, Queſto abuſo è ſtato fondato da miniſtri per parole della decretatione di detto capitulo nel quale ſi legge queſta eccettione, Niſi ex iuſtiſſimis cauſis admodum & ſalutem Regni, & Reipublicæ ſpectantibus ipſi Viceregi, aut Locumte-

cumtenenti generali, aliter prouidēdum videatur, la qual eccettione fà la gratia totalmente inutile perche allegano eſſere eſpediente alla Republica che ſiano puniti li delitti, e con queſta allegatione ſpeſſe volte macerano gl'innocenti, però ſi ſupplica humilmente la Maeſtà voſtra per torre queſti inconuenienti voglia dechiarare in queſta eccettione non ſi comprenda ſe non crimen læſæ maieſtatis, ma in tutti gli altri non ſe ritardi in dare le defenſioni, più de quindeci giorni, acciò che ſenza molta dilatione ſiano gli innocenti aſſoluti, e li delinquenti puniti. Placet Cæſ. & Cath. Maieſt. exceptis tamen criminibus læſæ Maieſt. falſæ monetæ, & aſſaſſinij.

IOANNA II. Rit. 43.

* ADDITIO. Item ꝙ carcerarius. *Vide Moder. in c. Regni Caſtellanos, nu. 44. f. 73. & Doct. in conſt. Caſtellani & eſt alius ritus incip. item carcerarius. Adde Moder. in cōſti. humanitate, col. 9 & Andr. in repetit. in ver. accuſatus, vel inquiſitus.* De Bot.

ITem quod carcerarius* nihil recipiat à carceratis non pernoctantibus, & ſi pernoctauerint, recipiat grana 13. quanto tempore ſteterine in carcere, prout cauetur in capitulis Regni.

IOANNA II. Rit. 303.

* *Item quod carcerarius, &c.* Carcerariis non pernoctantibus nil ſoluitur. adde alium ritum ſimil. ſupra, incip. item quòd carcerarius, niſi quando pernoctauerit. tunc enim vult, quòd habeat tarenum vnum, tu omnino vide capitulum Caro Secūdi incip. Magiſtro Iuſtitiario, & ibi per me & aliud cap. incip. item ſtatuimus ꝙ præſoneri.

ITem * quòd carcerarius quarumcunque Curiarum ciuitatis noſtræ Neapolis nō poſſit, nec debeat aliquid exigere à carcerato, vbi non pernoctauerit in carcere, & ſi pernoctauerit quocumq; tempore ſteterit in carcere habere debeat tarenum vnum, Amalfiæ tantum iuxta formā capitulorum Regni.

PRAGMATICA II.

De carcerarijs.

CAROLVS V.

ITem volumus, & mandamus, quod carcer Magnæ Curiæ affictari poſthac non debeat, vt hactenus fieri conſueuerat: nec cogantur carcerati dum exiſtunt in carcere ius aliquod ſoluere: nam accepimus ex huiuſmodi affictatoribus illicitas ſolutiones plurimas à carceratis ipſis extorqueri.

PRAGMATICA XXXIII.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij.

PHILIPPVS II.

MAximæ curæ eſt habenda cuſtodia carceratorum, non ſolum vt non effugiant, verum etiam ne quis eos alloquatur, vel de loco ad locum mutentur, aut alioqui indebitè macerentur, aut pecuniæ ab ipſis extorqueantur. mandamus proprerea capitula ſuper hoc conſtituta omnimodo cuſtodiri.

Regis Ferdinandi primi in anno 1481.

ITem quod cuſtos carceris cuſtodiat diligenter, nec permittat aliquem ſine licentia Regentis, vel Fiſcalium alloqui carceratum qui in criminalibus detinetur.

Don

Don Petri à Toledo in anno 1532.

IN primis, che li cuſtodi, & guardiani delle carcere di detta gran Corte debbiano oſſeruare *ad vnguem* gli ordini aliàs ad eſſi dati circa gli ſalarij, & il modo che hanno da eſigere, & tenere in dette carcere.

Item, che detti carcerieri non debbiano riceuere coſa alcuna dalli carcerandi in dette carcere, tanto per cauſa criminale, come ciuile che non permetteno in dette carcere.

Item, che li cuſtodi di dette carcere delli carcerandi, tanto per cauſa ciuile, come criminale, non poſſano pigliare per qual ſi voglia cauſa, & queſito colore, eccetto che vn carlino, grana tre, e dinari doi per ciaſcuna perſona per ragione, à eſſi ſpettante, etiam da quelli che glie li voleſſe dare ſpontaneamente, non poſſano allegare hauerle date volontariamente.

Item, che detti cuſtodi non piglino, nè poſſano pigliare coſa alcuna dell'oglio della lampa, & ſi ſerui l'ordine alias dato circa le lampe, che ſi hanno da tenere la notte.

Item, che detti cuſtodi non poſſano, nè debbiano riceuere, nè tenere coſa alcuna per ragione della cattura, ſpettante alli Alguzini delli carcerandi per le cauſe pecuniarie, & ciuili.

Item, che li preſati cuſtodi, per la ragione de gli Alguzini per li carcerati, & carcerandi in dette carcere per cauſe criminali, poſſano riceuere, & tenere per ciaſcuno capto, & carcerato dentro la Città di Napoli vn carlino, & dentro il Palazzo di detta gran Corte, & per quel che ſi piglia fuor della città vn tarì tantum, da conſignarſi ſimilmé-

Nn te

te per eſſi cuſtodi à gli Alguzini che le piglieno, & non più, ancor che ſiano più Alguzini.

Item, che li predetti cuſtodi, & tauernaro per eſſi apponendo debbiano vendere, & fare vendere il vino in detta tauerna di dette carcere à ragione, videlicet, ſi comprano il barile del vino à tre carlini, lo vendano in tal ragione, che in effetto n'habbiano quattro carlini tantum per ciaſcuno barile.

Item, che detti cuſtodi tutti gli aſportandi, & carcerandi in dette carcere per cauſe criminali, ſenz'altro ordine li debbiano ponere, & tenere in carcere criminale, & in ſecreto, inſino à tanto che altramente foſſe ordinato per il Regente, & Giudici di detta gran Corte.

Item, che non ſi facciano meneſtre nella tauerna in dette carceri, ſe non tre dì della ſettimana, videlicet, il dì della Domenica, il Martedì, & il Giouedì.

Item, che detti cuſtodi di carcere nullo modo permettano per qual ſi voglia queſito colore, & cauſa, che le donne carcerate, & carcerande in dette carcere ſtiano de dì, nè de notte frà gli huomini, ma habbiano à ſtare ſeparati dalli maſcoli.

Item, che detti cuſtodi nullo modo debbiano permettere che alcuno delli carcerati, & carcerandi, etiam non carcerati, parlino, nè conuerſino cō le donne tanto carcerate, come carcerande in dette carcere, eccetto che di eſpreſſa licentia del Regente, & Giudici, nè permettano con quelle fare alcuno atto impudico, & diſhoneſto.

Caſ Maieſtatis in anno 1539.

ITem volumus & mandamus, quod carcer Magnæ Curiæ affictari poſthac non debeat, vt hactenus fieri conſueuerat, nec cogantur carcerati dum exiſtunt in carcere ius aliquod ſoluere, nam accepimus ex huiuſmodi affictationibus, illicitas ſolutiones plurimas à carceratis ipſis extorqueri.

Magna Curiæ Vicariæ in anno 1554.

ITem, che il pregionero, quale reſiede, ò reſiderà nelle carceri di detta gran Corte, ſia obligato à tenere buona cuſtodia, & fare nelli prigioni ſi tenga gran vigilanza, & che ſiano limpij, & ben trattati, & che non li poſſano nè debbiano mutare da vna parte ad vn'altra, ſenza eſpreſſo ordine di detto Regente, ò del Commiſſario della cauſa, alla pena, & ſotto pena di quattro tratti di corda per chi contrauerrà, ò altra pena ad arbitrio di detto Regente.

Item, che il prigioniero ſubito che li prigioni li ſaranno conſignati, li debbia ſcriuere nel libro ſuo, con notare la cauſa, perche è ſtato preſo, & ad inſtantia di chi è preſo, & queſto lo debbia fare ſubito che li ſarà conſignato, & non liberarlo ſenza eſpreſſo ordine di detto Regente, ò di eſſa gran Corte, & che tal ordine ſia in ſcriptis, cioè per poliza ſottoſcritta dal Regente, & che la partita del libro ſia con la firma di detto Regente, con declaratione, che quanto alli prigioni già ſcritti nel libro ordinario detto lo Truglio, ſi ſerui l'ordine ſolito, che non ſi debbiano eſcarcerare ſenza poliza ſottoſcritta dal Regente, & dal Giudice Commiſſario di detta cauſa.

Item, che di quelli prigioni, li quali ſarà ordinato non douerſi ſcriuere nel libro ordinario grande delli carcerati, & la loro captura eſſere ingiuſta, non ſi debbia leuare pagamento alcuno per detto prigionero, nè per li Capitani, nè per qual ſi voglia perſona, ſotto pena del quadruplo, & di altra pena ad arbitrio di detta gran Corte.

Item, che ogni ſettimana ſia obligato il carceriero à ventiquattro hore portare al Regente la memoria, & nota di tutti quelli, che ſtanno al trapaſſo & alli criminali, non ſolamente di quelli che ci ſaranno ſtati poſti da quel dì, ma di quanti ce ſtaranno, per memoria di detto Regente, ſotto pena di mezo ducato la volta.

Don Franciſci Pacechi in anno 1557.

ITem, vogliamo, & ordiniamo, che li carcerieri non poſſano tenere più che ſei aggionti nelle carcere, videlicet, tre alla banda delli gentilhuomini, & tre alle carcere de populani.

Don Federici à Toledo in anno 1558.

ITem vogliamo, & ordiniamo, che tutti quelli prigioni che ſi piglieranno ſub prætextu che habbiano portato l'arme, & contrauenuto alli Bandi emanati, & emanandi ſopra la prohibitione del portare dell'arme, così offenſiue, come defenſiue, ſi debbiano ſubito che verranno prigioni, ſcriuere nel libro ordinario delli carcerati dal carceriero, & non liberarli ſenza poliza, & inteſo il magnifico Auocato fiſcale, così come s'oſſerua in tutti gli altri carcerati, che ſi carcerano per altri delitti.

Item vogliamo, & ordiniamo, che il carceriero habbia da tenere dui libri ordinarij, vno doue ſi ſcriueranno li prigioni criminali, & vn'altro li ciuili, non habbia da tenere, nè fare altro notamento nel libro appartato & ſia obligato il detto carceriero ſcriuere qual ſi voglia carcerato, che entra nelle carcere della Vicaria ciuile ò criminale nelli predetti libri ordinarij, frà ſpatio di due hore al più, dapoi che ſarà entrato il prigione in detto carcere.

Item vogliamo, & ordiniamo, che nelli mezanini, che ſtanno ſotto li Tribunali, & Camere del Palazzo di detta gran Corte, alli quali ſi và per la porta ordinaria delle carcere popolari, che volgarmente ſi dice l'Aſtricello, & dalli quali ſi hà adito alli corridori delle carcere criminali, & alle carcere delle donne, & per li quali paſſano li carcerati quando vanno alla corda per hauer tormento, fare affronti, eſaminarſi, & per altri effetti, li carcerieri non poſſano tenere, nè fare ſtare niſſuna ſorte di carcerati, etiam per ordine del Regente, Giudici, & Auocato fiſcale di detta gran Corte, alli quali prohibemo, & vetiamo che non lo debbiano nè poſſano fare.

Ex Cap. Neap. in Anno 1496. Cap. 51.

REX FEDERICVS.

ITem ſupplicano, che per li carcerati della Vicaria, non debbiano pigliare, ſe non come la conſtitutione, & capitoli del Regno, che quando pernottaſſe alle carcere, e che le dette carcere debbiano ſtare nette, & che lo patrone di dette carceri gli debbia fare annettare ogni quindici dì, per beneficio di detti poueri. Pl. Regiæ Maieſtati.

In ſolutione per carceratos facienda ſeruetur Regni conſtitutio, pœna contrafacienti, ac Regenti contra eos non procedenti imminente iuramento à carceratis exigendo. b d. Tapia.

PRAGMATICA PRIMA.

De carcerarijs, & carceribus.

PHILIPPVS II.

COnſtitutiones moderantem ſolutiones per carcerarios à carceratis recipiendas, quam in abuſum & diſſuetudinem deueniſſe intelleximus, Mandamus inuiolabiliter obſeruari, ad pœnam vigintique vnciarum, fiſco noſtro applicandam, quoties contrafactum fuerit: & ſimilem pœnam imponi volumus Regenti, quoties ei denuntiatum fuerit carcerarios contraueniſſe; ſi contra eos non proceſſerit, & repertos culpabiles non cōdemnauerit, dictamque pœnam ab eis exegerit: & vt fraus aliqua committi non poſſit, Regens ipſe in liberatione carceratorum ab eis per ſacramentum quærat de ſolutionibus per eos dictis carcerarijs factis.

Ex Libro Bannorum Magnæ Cur. Vic.

PHILIPPVS.

PEr quanto che continuamente ſi ſono inteſi, & intendono reclamori, & lamentationi di quelli che vengono carcerati nelle carceri di detta gran Corte di eſſergli leuati veſtiti, & robbe, & danari dalli medeſimi carcerati, che per prima ſi ritrouano in dette carceri ſotto figurato colore di volerli per la lampa, che ſi tiene la notte allumata in gli criminali in dette carcere, la quale ſe ci teneua, & tiene à ſpeſa della Corte nelle corſie delli criminali, & da queſto ne è nato, & naſce diſordine, & inconuenienti, anzi riſſe, & delitti infiniti. Per tanto per obuiare à tanti inconuenienti con il preſente bando s'ordina, & comanda, che neſſuno delli carcerati preſuma, nè habbia ardire pigliare veſtiti, robbe, & danari da qualſiuoglia carcerato, che venerà in dette carceri, camere, & criminali, nè ſotto colore di volerne tenere la lampa allumata, nè per qual ſi voglia altra cauſa. ſotto pena di quattro tratti di corda al publico da eſequirſe irremiſſibilmente contra di quelli, che contrauerranno, oltre la pena della legge.

Datum Neapoli die 20. Aprilis 1583. fuit publicatum intus carceres.

Carcerarij puniantur ſi culpa, vel dolo ipſorum carcerati aufugiunt. b d. Tapia.

IMPERATOR FEDERICVS.

CVſtodes, a * de quorum cuſtodia captiui † per negligentiam ipſorum euaſerint, bonis ſuis omnibus publicatis, per annum ſquallore carceris decernimus macerari: vt carcerem incarcerati ipſimet non deſerant, qui in carceratis cuſtodiendis alijs negligentiam commiſerunt. Hi autem, qui per fraudem incarceratos abire permiſerint, iuxta b antiqua iura capitali ſententia feriantur.

a CVſtodes. In hac conſtitutione, & ſequenti, ſi cuſtodis negligentia incarceratus aufugit, ponitur cuſtos in carcere per annum. Si dolo, punitur capite, vt ff. de cuſtod. reor. l. fin.

* ADDITIO. *Vide ad materiam huius conſtitut. Thom. Gram. in voto 29. & ibi qua pœna venit puniendus ſubſtituens cuſtodem, cuius culpa carceratus aufugit.* De Bot.

b *Antiqua iura.* Vt ff. de cuſtod. reor. l. milites, & l. fin. C. de cuſtod. reor. l. penul. in quibus ll. pleoè de hoc.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

CVſtodes. Punitur negligentia publicatione bonorum, & pœna annalis carceris. Sed quid ſi hic cuſtos vellet ſuſtinere pœnam quam fugiens de carcere pati debebat, ſi fuiſſet conuictus de crimine, quo tenebatur, an euitet pœnam huius conſtitutionū? ſatis videtur, quòd poſſit hoc dicere, quod ſit audiendus: nam cum eſt in dolo, punitur capitaliter, vt ſequitur in fi. quod intelligitur, ſi ſic erat ille fugiens aliàs puniendus, vt not. ff. de cuſtod. reo. l. milites, & l. fi. ergo ſic erit quando

---

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

CVm hac conſtit. concordant iura communia per glo. hic allegata, in quibus Imperatores, & iure conſulti hac diſtinctione ſunt vſi, aut † culpa, aut dolo, concordant etiam iura Hiſpanorum l. 12. tit. 29. par. 7. vbi elegāter Greg. Lopez, & l. 12. tit. 4. lib. 2. ordin. vbi accuratè Didac. Perez. 1

† *Per negligentiam.* † Hæc in dubio præſumitur contra cuſtodem, 2

ANDRAEAS DE ISERNIA.

do per negligentiam, vt non ſit deterioris conditionis, quàm ille, qui eſt in dolo, ff. de noxa. l. non ſolum. Item quia cuſtos dicet ſemper, domine, dolo feci eum fugere, & ſic ſemper patietur eandem pœnam. Sed fortè cum ius Romanum imponat aliam pœnam, & aliam hæc conſtitut. videtur, quod ſit in electione Iudicis, quam velit infligere argum. ff. de effra l. 1. §. 2 dicet enim Iudex, cum non conſtet de dolo tuo, confireris illud in eluſionem pœnæ huius legis, hoc volo præſumere in minus, argumen. ff. de ſuſpect. tut. l. hæ enim cauſæ Primum videtur fortius, quia probatio per confeſſionem eſt inualida, ſicut per teſtes, ff. de inoffic. teſtam. l. qui de inofficioſo. maximè quando doloſitas eſſet in animo: vnde non arguebatur, quòd prece, vel precio. Et ſic difficile eſſet probare aliter, quàm per confeſſionem, ff. de inter. act. l. 1. quia prodeſſet hoc ipſi cuſtodi puniendo, quando fugiens erat in carcere propter leue delictum, quo conuictus exilio temporali, vel interdictione rei certæ puniretur, vt ff. de iniur. l. fi.

ADDITIO. Cuſtodes. *Quid ſi erat iniuſtè carceratus, & liberari debebat ſaltem ſub cautione, vel ſine, ſi non adhibuit diligentiam cuſtos, & aufugit, an puniatur per hanc conſtitutionem pro eo, ſicut pro condemnando de proximo ad ſupplicium? Et quid ſi incarceratus erat ibi gratia correctionis fortè à patre poſitus, vel ſeruus à domino? Et quid ſi conſtabat de abſolutione fugientis. Et quàdo, & in quibus officialis dicatur negligẽs, vel nõ. Et quid ſi erat carcerarius ordinarius, & officialis non confidens de eo appoſuit alios cuſtodes, an teneatur de fuga carcerarius? Et cautelam pro officiali, vt ſaluet cuſtodem & ſe, vide per Pari. de Put. in tract. de ſynd. cap. officiales, & cap. carcer. litera C, fol. 29. & an & quando generaliter cuſtos teneatur de fuga, vel excuſetur, & de eius diligentia, & quando per caſum fortuitum, vel miraculosè quis euaſit? vide eundem ibidem, cap. an ſi plures. vbi de hac conſtitutione, & qualiter ipſa corrigit ius commune, & ibi plures caſus excuſantes cuſtodes, & ponentes illos, & ibi qui ſunt diligenter cuſtodiendi, vel non. Et quòd in dubio ſemper præſumitur pro culpa cuſtodis, & de alimentis carceratorum ibidem, cap. an carcerarius. Et an & quando poſſit cuſtos liberare carceratum impunè, ibid. cap. licèt dicatur. Et alios caſus de fuga vide in cap. qualiter autem, ibidem, eadem litera.* Cæſar.

CVſtodes. Quæro, Camerarius, ſiuè magiſter iuratus aſſignauit quendam captiuum quibuſdam, & mandauit eiſdem ad pœnam vnciarum auri decem, vt ipſum captiuum deberent Iuſtitiario aſſignare. Modo iſti ſoluerunt captum, & ſic ſolutus comparuit coram Iuſtitiario, an illi teneantur ad pœnam prædictam? Pro & contra dici poteſt. Sed videtur, quòd non teneantur, & videtur quaſi caſus in l. 1. §. quæſitum, ff. de aqua quotid. & æſti. & vide l. 2. ff. de condi. & demonſtr. in fi. ibi, nam ſi facta, & C. qui veniam æta. l. fin. & de nupt. l. ſancimus. P. de Montef.

In tex. per fraudem, vt puta pecuniæ corrupti, vel amore, vel ſcienter hoc faciunt.

In tex. antiqua iura. Qualiter autem puniantur frangentes carcerem & fugientes, vide ff. de effracto. l. 1. in princ. & l. in eos. ff. de cuſt. reor.

In tex. captiui. Sed quid ſi captiuus aufugit fractis carceribus? dic quod habetur pro confeſſo de crimine illo, pro quo tenebatur carceratus. l. in eos. ff. de cuſtod. reor. & ibi per Bar. & Cyo. & vide l. milites. ff. de cuſtod. reor. & ſic not. pro domino Comite. Pet. de Monteforte.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

ſtodem, vt poſt glo. in l. fin. ff. eod. & alios tradit Greg. Lopez. ad dictam l. 12 partitar. verb. *por negligençia*, & tradit Didac. Perez ad dictam l. 12. ordinationum verbo *que guarden los
3 preſos* colum. 1. Ideoque tradit ipſe, & rectè † cuſtodem teneri ad ſe eximendum à culpa probare caſum fortuitum: à quo habemus plurimarum quæſtionum deciſinnes, & primo an
4 teneatur de culpa † cuſtos, qui non cuſtodiuit nobilem, ſicut ignobilem, & concludit noo teneri in verſ. ſecundo quæro, quod rectè probari poteſt, vbi non adeſt carcerum diſtinctio, non enim idem carcer nobilibus ſicut, & ignobilibus cuſtodiendi cauſa eſſe debet, quod etiam tradit Afflict. hic nu. 5.
5 verſ. quæro quarto. Secundò, verum ſi erunt † duo cuſtodes inſolidum teneatur alter; ſi culpa alterius carceratus aufugit, & concludit in verſ. *tertio dubitatur*, pro parte negatiua. Tertiò, an teneatur † carcerarius ſi carcerati fregerunt murum, & 6
aufugerunt, quam ante ipſum propoſuit Afflict. hic num. 6. remittens ſe ad Parid. de Puteo, qui diſtinguit, quòd aut carcerarius eos cuſtoditos habebat ſecundum qualitatem delicti, cæteraſque diligentias effecit carceres viſitando, & claudendo, & non eſt in culpa, aut omiſit, & ei imputabitur.
Quartò, qua † pœna puniatur eximens aliquem à carcere, in 7
qua diſtinguitur, aut erat carceratus pro cauſa ciuili, aut criminali, ſi pro ciuili tenetur ad principale debitum ex l. quoties, C. de exactor. tribut. lib. 10. ſi pro cauſa criminali, & tunc tenetur crimine læſæ Maieſtat. ſi erat conuictus, confeſſus, & condemnatus ad tex. in l. 4. §. item qui confeſſum, ff. ad legem Iul. Maieſt. alia vide per Grammaticum vot. 29. & alia ad materiam vide per Florianum in eius quæſtione vltima.

Certus numerus ſeruientium deputatur in qualibet prouincia ad cuſtodiam carceratorum, qui etiam cuſtodire debeant, quando ad Regem ducuntur h. d. Tapia.

REX CAROLVS I. Cap. 58.

PRouiſum. Ibi, *ſeruientes*. Qui tamen ſeruient, & noo ſint de illa prouincia, vt expreſsè habetur in conſtitut. prouincias. de offic. Iuſtir. B. de C.

* ADDITIO. Prouiſum eſt. *Secundum iſtud cap. intellige tex. in in l. 2. C. de his qui latro. occul.* De Bottis.

PRouiſum eſt * pro meliori, & ſalubriori cuſtodia captiuorum, & quòd homines Regni, & cuiuſlibet officialis, ſicut hactenus, in eorum cuſtodia non grauentur, præcipuè pauperes, quos ex præmiſſis onus huiuſmodi attingebat. Quod in quolibet Iuſtitiariatu Regni debeant deputari per Iuſtitiarium ſeruientes in numero infraſcripto, videlicet, in Iuſtitiariatu Aprutij ſeruientes 15. in Iuſtitiariatu Terræ Laboris ſeruientes 15. Et in quolibet alio Iuſtitiariatu Regni ſeruientes decem; qui ſeruientes morentur cõtinuè cũ Iuſtitiario regionum, & ad captiuorum cuſtodiam deputentur, & à Curia ſalarium habeant, prout erit per Curiam taxatum. Et prædicti ſeruientes occa-

occaſione ipſius cuſtodiæ captiuorum nullam hominibus, in perſonis, rebus, vel animalibus eorum inferant moleſtiam, vel grauamen. Et quando captiuus aliquis eſſet ad noſtram Curiam trãſmittendus de loco ad locum, vniuerſitates locorum, ſeù perſonæ ſingulares propterea non grauentur, ſed aliqui de ipſis ſeruientibus ad captiuorum cuſtodiã deputatis, iuxta prouiſionem Iuſtitiarij ducant, & transferant ſub ipſorum cuſtodia captiuos eoſdem. Et ſi contra fecerint, noſtro arbitrio puniantur.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

PEr hoc Capitulum prouidetur, nè vniuerſitates, & particulares homines grauentur pro cuſtodia carceratorum, quòd regulariter ſeruatur, & præſertim Neapoli, & in Regijs Audientijs, benè tamen verum eſt, quòd aliquando excreſcentibus latronibus, quando fuit habitus timor, nè carceres frangerentur, fuerunt appoſiti cuſtodes, ſicut etiam quando non ſufficiunt milites deſtinati in qualibet Prouincia tunc ſolet qui carceratos ducit milites ex qualibet terra capere: hoc tamen fieri non debet, niſi in maxima neceſſitate: cuius tamen expenſis, vide Nigrum in cap grauamina nu. 45.

Pauperibus carceratis prouidetur de victu, ſi non habent aliunde, aliàs liberentur. h. d. Tapia.

Ex Cap. Neap. in anno 1496. Cap. 48.

ITẽ, che dalla grã Corte della Vicaria ſe debbia prouedere alli poueri, che habbiano da mangiare, & che mẽtre ſi ſtãno in carcere, quando non hanno da pagare darli da magnare, altramente ſiano † liberati. Pl. Reg. Maieſt.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 LIberati. Receptiſſimum eſt de iure, † alimenta carceratis fore præſtanda, vt tradit Guid. Pap. deciſ. 121. & Paris de Put. in tract. ſyndicatus in ver. carcer §. an carcerarius, & Boer. deciſ. 303. ſed apud antiquos Hebræos. & Romanos,
2 debitores, qui ſoluendo non erant † corporalibus pœnis plectebantur. De Hebræis habemus tex. Euangelij Matth. 18. vbi traditũ eſſe tortoribus debitorẽ illũ, qui remiſſo à domino ſibi credito impiè contra conſeruum eius debitorem ſe geſſerat. Idemque à Romanis obſeruatum ex l. etiam duodecim tabularum tradit Illuſtriſs. Baronius Annal. lib. 1. anno Domini 33. pagin. 142. cuius verba hic tranſcribere volui, cum ipſius liber accuratiſſimus, & vtiliſſimus non ab omnibus habeatur. *Tortoribus quidem iure antiquo Romanorum tradi olim debitores nulla eſt dubitatio, habes apud Liuium id ſæpè teſtatum, nimirum debitores, qui ſoluendo non eſſent dari in ſeruitium creditoribus ab illis in ergaſtulum tradi, ac verberibus flagellari. Dionyſius quoque idem teſtatur, additque non debitores tantùm, ſed & eius filios creditoribus tradi ſolitos. Certè longè his immitior erat, ac inhumanior l. 12. tabul. quæ his verbis conſcripta recitatur à Gell. lib. 20. cap. 1. Aeris confeſſi, rebuſque iure iudicatis triginta dies iuſti ſunto. poſt deinde manus iniectio eſto, in ius ducito, ni iudicatum facit, aut quis endo eo in iure vim dicit ſecum ducito, vincito, aut neruo, aut compedibus quindecim pondo, non minore, aut ſi volet maiore vincito, ſi volet ſuo viuito: in ſuo viuit, qui eum vinctum habebit librum farris in dies dato ſi volet plus dato (erat, & ſubdit auctor, ius interea paciſcendi, ac niſi pacti forent, habebantur in vinculis dies ſexaginta. Inter eos dies trinis nundinis continuis ad prætorem in comitium producebantur, quantæque pecuniæ iudicati eſſent prædicabantur: tertijs autem nundinis capite pœnas dabant, aut Tranſtiberim peregrè venum ibant: ſed eam capitis pœnæ ſanciendæ, ſicuti dixi, fidei gratia horrificam atrocitatis oſtentu nouiſque terroribus metuendam reddiderunt, nam ſi plures forent quibus reus eſſet iudicatus, ſecare ſi vellent, atque partiri corpus addicti ſibi hominis promiſerunt quidem verba ipſa legis dicam, nè exiſtimes me inuidiam iſtam fortè formidare. (Tertijs, inquit, nundinis partes ſecanto, ſi plus minuſuè ſecuerunt ſine fraude eſto.) Hæc apud Gellium lex duodecim tabularum. Porro quantumlibet mitiores Romani redditi à nece debitorum, & ſectione abſtinuiſſe viſi ſint, tamen vſque ad Conſtantini tempora debitores eorum legibus plumbatis cædi conſueuiſſe conſtat: ſiquidem idem Imperator Chriſtiana manſuetudine imbutus à plumbatarum ictibus primus exemit debitores. Apud Iudæos legibus Romanorum adſtrictos iiſdem pœnis affici debitores conſueuiſſe prædicta à domino recitata parabula non obſcurè indicat.*

Hoc itaque ſi hodiè ſeruaretur non vtique tanta debitorum copia reperiretur, qui aliorum ſubſtantias ſuis laboribus, atque ſudoribus ipſorũ acquiſitas, luxurioſè viuendo diſſipantes illis, atq; ſibi multorũ ſunt cauſa damnorũ Aff. tamen dec. 71. dicit debitore carcerato alimenta ſibi præſtare non valente, debet
ad miſerabile † beneficium ceſſionis bonorum admitti, Ho- 3
die tamẽ ſeruatur nedũ quod Afflict. tradit ſed etiã ſi debitor
non poteſt ſeipſum alere ſit mandatũ creditoribus, quod † ip- 4
ſum alant vel aſportetur ad eorum domos, vt ibi alimenta recipiat, not. in l. fin. C. de erogat. milit. annon. lib. 10. Boer. dicta deciſ. 303. num. 2. quod autem ad carceratos attinet, qui pro cauſis criminalibus detinentur ſi ſunt pauperes fiſcus alimenta ſubminiſtrat, vt habetur in Pragmaticis ſequentibus, & per Paridem de Puteo loco citato.

Carceratis pauperibus dentur in dies vntiæ viginti ſeptem panis pro eorum victu. h. d. Tapia.

PRAGMATICA III.

De officio Magiſt. Iuſtit. ſeù M.C.V.

CAROLVS V.

NE ricordiamo per il paſſato, per noi, & di noſtro ordine eſſer ſtato prouiſto, ordinato, & fatto mandato à queſta gran Corte circa il gouerno delli carcerati, che accaſcando infermarſi alcuni di detti carcerati ad inſtantiam Regij fiſci, quali non ſe poteſſero liberare à pleggiaria, ſe doueſſero gouernare, & curare in ſtantia Superiore fatta à tale effetto: & eſſendo li detti infermi poueri, che non haueſſero modo da gouernarſi delle ſue facultà, ſe li prouedeſſe di vitto, remedij neceſſarij, e medele ſecondo il biſogno, e che ſe gli adibeſſe perſona che li gouernaſſe à ſpeſe della Regia Corte, à tale li poueri huomini non periſſero per pouertà, & mala cura, & gouerno, & ad altri poueri

ri carcerati non infermi che ſe detineſſero ad inſtantiam Regij Fiſci, quali non haueſſero modo di alimentarſi, ſe gli deſſe grano vno di pane pro quolibet die,& che il Percettore delli prouenti di detta gran Corte coſi lo doueſſe eſſeguire di per dì, dipoi nel preſente anno eſſendoci fatto intendere che vno grano di pane non baſtaua, per non hauerne altro che quello,& acqua,fù per noi dato ordine à bocca à detta grã Corte, & alli predeceſſori Regenti, & Giudici d'eſſa, che conſideraſſero quanto peſo di pane baſtaſſe per ciaſcuno di detti poueri quolibet die, & tanto ne le faceſſero dare, à tale detti poueri carcerati non ſe manca ſſero per la fame, & ſequeſſero infirmità, & morte, coſi per detta gran Corte, conſideratis conſiderandis precedente detto noſtro ordine, fù fatta prouiſione che à detti poueri carcerati ſe li deſſe onze vintiſette di pane quolibet die per ciaſcuno, & perche nouiter ci è ſtato fatto intendere, che detto ordine circa il gouerno di detti infermi non ſi oſſerua così come fù prouiſto,& che circa lo dare delle vintiſette onze di pane quolibet die per pouero, ſecondo la prouiſione predetta di detta gran Corte; Il detto percettore recuſa darlo per non nè apparere ordine noſtro in ſcriptis: Per tãto volendo noi opportunamente prouedere, e togliere ogni difficultà: Per la preſente ve dicemo, & ordiniamo ch'à detti poueri carcerati preſenti, & futuri ad inſtantiam Regij Fiſci non infermi, che non hauranno robbe per alimentarſe, li farete dare quolibet die per ciaſcuno d'eſſi poueri vintiſette onze di pane,iuſta la forma della detta prouiſione di detta gran Corte, & coſi lo farete eſequire di per dì,& per la preſente ordiniamo al detto Percettore della pecunia, & prouenti di detta gran Corte che in ſuo potere peruenerà,che coſi lo debbia eſequire, & à tale non ſi commetta fraude, & che dett'ordine s'oſſerui inuiolabiliter, ordiniamo, & comandiamo, ch'ogni giorno tanto feriato quanto non feriato il Procuratore del Regio Fiſco ſe debbia informare oretenus della neceſſità,& pouertà di detti poueri carcerati che veneranno di per dì,& di quelli far liſta, & il carceriero ogni dì nè debbia dare liſta al detto Magnifico Regente,& circa il gouerno di detti infermi, ordiniamo che debbiate oſſeruare, & fare oſſeruare li ſopradetti ordini, prouiſione, & mandato ad vnguem,& non ſi faccia lo contrario per quanto s'hà cara la gratia della Ceſarea Maeſtà, perche tale è noſtra ferma volontà,& intentione.

Datum in Ciuitate Neap. die 24. menſis Maij 1539.

Don Pedro de Toledo.

Vidit Decolle Regens. Matiranus Secretarius. In Cur.7.fol.25.Dirigitur Magnæ Cur.Vic.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HAe vntiæ viginti ſeptem per ſubſequentem ordinationem ſunt redactæ ad libras duas.

Carceratis pauperibus deatur expenſis Regiæ Curiæ libræ duæ panis diebus ſingulis,h.d,Tapia.

Ex Libro Bannorum Mag.Cur.Vic.

MAgnifici viri Regij Conſiliarij fideles dilectiſſimi, à noi è ſtato preſentato memoriale del tenore ſequente videlicet. Illuſtriſs. & Eccellentiſs.Signore l'Auocato delli poueri ſeruitore di voſtra Eccellenza dice,che le dodice onze di pane, che la Regia Corte da ogni dì per elemoſina à poueri carcerati per il vitto della mattina, & ſera, ſenza altro,per dõde ſi vede che ſi affiachiſcono, & ſi morono quaſi di fame; Per tanto ſupplica V.E. commandi che ſe nè dia vintiſette onze per vno, conforme alla Pragmatica,quale non fù fatta ſenza grande conſideratione,della neceſſità de poueri carcerati liquali non hanno altro ſuſſidio di companaggio, ſe non queſto per elemoſina gli è mandato alcuna volta,& quanto che ſia opera pia ſi reputarà à gratia vt Deus,&c. Et inteſo per noi il tenore del preinſerto memoriale, vna con la relatione di queſta gran Corte ſemo remaſti contenti ſi come per il preſente ſi contentiamo,che à detti poueri carcerati ſe gli dia per la Regia Corte doi libre di pane per ciaſcuno d'eſſi il dì per loro vitto. Per tanto vi dicemo,& ordinamo, che dati ordine al Precettore delli prouenti di queſta grã Corte, che delli dinari delli prouenti faccia il pagamento per il pane ſudetto del vitto di detti carcerati, che tutto quello, che per lui giuſtamente per detta cauſa ſe pagarà volemo che gli ſia fatto buono al rendere de ſuoi conti giontamente con la preſente, & coſì lo eſequirete,che coſì è noſtra volontà.

Dat.Neap.die 22. Septembris 1576.

El Marques.

V.Reuerterius Regens. V. Salernitanus Regens.
V.Salazar Regẽns. Puente pro Secretario.
In Curiarum 2. Mag.Cur.Vic. fol.263.

En irrantur prouiſiones pro carceratis infirmis medendis. hoc dicit Tapia.

PRAGMATICA XXXIIII.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij.

PHILIPPVS II.

CVm multoties eueniat pauperes carceratos infirmari,vulnerantesque detineri,& propterea Phyſicus, Chirurgicus, atq; Infirmerius à Regia Curia ſalaria ad id deputati fuerunt, vt opportunis medelis,ſuoquè tempore datis curent, & illis aliquid à Medicis ordinatum non deficiat, & in hoc neceſſariæ pronifiones pro temporibus expeditæ fuerint, ſtatuimus,vt omni modo obſeruentur, mandantes Regenti, & Iudicibus Magnæ Curiæ, Aduocato,& Procuratori pauperum, quam validius poſſumus,vt eas obſeruari faciant & procurent.

Car. Caſ.

Caſ. Maieſt. in anno 1539.

§. PRo cura pauperũ, & vulneratorum in carcere Magnæ Curiæ exiſtentiũ, mandamus quod vltra Medicum Phyſicum, adhibeatur etiam Chirurgicus, cui aſſignari debeat honeſtum ſalarium, deputeturque aliquis qui curet infirmos eorumque ſeruitijs vacet, circa cuius rei executionem, Regentis & Iudicum Magnæ Curiæ conſcientiam oneramus.

Magna Curia Vicaria in anno 1554.

ITem, che il fiſico delle carceri, trouato c'haurà vn carcerato ammalato, debbia far fede auanti della Vicaria della qualità della malatia, ſecondo la conſcientia ſua, alla quale nel principio che cominciarà ad eſſercitar detto officio, ſe li debbia dare giuramento di fare dette ſede bene, fedelmente, & lealmente gratis ſenza pagamento alcuno.

Item, che fatta detta fede, ſubito il carceriero debbia dare notitia al Regente, ò al Commiſſario della cauſa, à tal che ſi poſſi ordinare che vada all'infermaria, alla pena di doi tari.

Item, che quando occorrerà alla cura de gl'infermi eſſerui il prattico, ſia obligato vna volta il dì dare relatione al Regente delli biſogni, & coſe neceſſarie occorrenti all'infermaria, & maſſimamente auiſar ſe lo ſpeciale, ò altri haueſſe mancato di prouedere alcuna coſa che da detto Medico foſſe ſtata ordinata à pena di doi tari.

Item, che l'infermiero habbia à dare medeſima relatione al Regente, & habbia da tenere letti netti, & altre coſe come ſi conuiene, & che l'infermaria ſtia netta, ſcopata, & benè indrizzata, alla pena di doi tari, ò altra maggiore ad arbitrio di detta gran Corte.

Item, che detto infermiero tenga gran vigilanza in dare à gli ammalati le medecine, & il mangiare all'hore debite, come ſarà ordinato dal Medico, ſenza mancare d'vn punto, ſotto pena d'vn ducato & altra pena riſerbata ad arbitrio di detta gran Corte.

Carcerati agrotantes mittuntur ad hoſpitale incurabilium, & ibi cuſtodiantur ab alguzerijs ad id deputatis. b.d. Tapia.

Ex Libro Bannorum Mag. Cur. Vic.

ILluſt. & Magnifici Viri Collaterales, & Conſiliarij Regij fideles dilectiſſimi, eſſendo già accommodato il luoco nel Sacro Hoſpedale dell'Incurabili di queſta fideliſſima Città di Napoli, doue hauemo ordinato, che ſtia l'Infermaria delli carcerati ammalati della gran Corte della Vicaria, hauemo voluto farui la preſente per la quale vi dicemo, & ordinamo che ſubito, & ſenza dilatione alcuna debbiate mandare ſe non l'hauerete mandati prima che riceuerete la preſente tutti li carcerati malati quali al preſente ci ſono, & ſaranno per l'auenire nelle dette carceri nella detta Infermeria del detto luoco dell'Incurabili con le ſeggette che ce biſogneranno, & con buona guardia, acciò alcuno d'eſſi non ſe nè poſſa fuggire, & volemo, che dal giorno, che li detti malati carcerati ſaranno andati nella detta Infermeria dell'Incurabili non ſi faccia più ſpeſa alcuna nella Infermeria della Vicaria, perche facendoſi hauemo ordinato alla Regia Camera della Summaria, che non la faccia buona al Percettore della Vicaria, al quale ordinarete anco che ſe non haueſſe mandati li cento letti come gli hauemo ordinato, che ce li mandi ſubito con tutto quello ſeruitio, & coſe di cocina, che ſerueranno per l'Infermeria del detto luoco dell'Incurabile, del quale luoco darete l'ordini neceſſarij, pche ce aſſiſta vna guardia d'alguzini come più meglio à voi parerà, li quali debbiano aſſiſtere di giorno, & di notte fuori del detto luoco per guardia, & ſicurtà di detti carcerati ammalati, acciò non ſi faccia rumore alcuno, li quali alguzini tantùm volemo che ſi paghino dal detto Percettore della Vicaria con li voſtri ordini neceſſarij delli prouenti fatti, & che ſi faranno in queſſa gran Corte, & darete anco ordine, che faccia libro particolare nel quale ſi annotino li nomi delli ammalati, li quali ſi mandaranno dalla Vicaria alla detta Infermeria dell'Incurabili, con il giorno, che ſi mandano, & con il dì quando ritornano alle carcere, acciò noi quando ci parerà di ſaperlo lo poſſiamo ſapere. ordinarete anco al Medico di queſta gran Corte, che debbia ogni mattina, & ogni ſera andare alle carceri di queſta gran Corte, & ſar vedere, & gridare ſe ci è alcuno ammalato, attalche quello che ſarà Infirmato il giorno, ò la notte, ſubito à quella iſteſſa hora, che lo intenderà lo debbia notificare à fine all'iſteſſa hora ſi debbia mand re in buona guardia con vna ſeggia, la quale tenerete ſalariata, acciò come biſogna poſſa fare il detto ſeruitio; Delche ve nè incarricamo aſſai, che con ogni diligentia ſi debbia eſequire, ordinando anco al detto Medico, che fatta che hauerà ogni giorno queſta diligentia nelle carcere della Vicaria, ſe nè vada poi ogni giorno due volte la mattina, & la ſera à viſitare com è il ſuo debito la Infermeria delli detti ammalati carcerati nello luoco del detto Sacro Hoſpedale dell'Incurabili, cõ vſare nella detta viſita tutta quella diligentia che deue, & è di raggione obligato, tenendo anco attentione, che il detto Precettore habbia à pagare li prefati ducati quattrocento ogni meſe nella forma come nell'altro ordine noſtro eſpedito ſub die 23. Maij 1588. vi fù ordinato, il che coſi eſſequirete con ognì diligentia poſſibile, che tal'è noſtra volontà.

Datum Neapoli die 2. Menſis Ianuarij 1589.

El Conde de Miranda.

V. Ribera Regens. V. Moles Regens.
V. Barricanus Regens. Torres pro Secretario.

In Cur. 2. Magnæ Curiæ Vicariæ ſol. 511. Præſentata per Magnificum Procuratorem Fiſcalem 7. Ianuarij 89.

Carce-

Carcerati habentes recurſum ad tribunalia ſuprema non amoueantur à locis, vbi reperiuntur, niſi aliter cauſa expediri non valeat; & particulares ſcribæ in eorum cauſis deputentur, & quam citius expediantur. h.d. Tapia.

Ex Libro Bannorum Mag. Cur. Vic.

PHILIPPVS.

ILluſt. & Magnifici Viri Collateralis, & Conſiliarij Regij fideles dilectiſſimi dalle Regie Audientie delle Prouincie di queſto Regno ſi ſuole da diuerſi carcerati, & carcerandi, inquiſiti, & inquirendi appellare al Sacro Regio Conſiglio, & gran Corte della Vicaria, tanto per decreti interlocutorij, quanto diffinitiui, & ſoleno anco ricorrere per via de agrauij, & per altre cauſe, & alcune di eſſi, & maſſimè li condennati, & condennandi, & quelli che vedeno tenere mala cauſa non procurano ſollicitar le loro ſpeditioni, & de far venire le copie delle informationi, & per ſimili vanno dilatando la giuſtitia, & quelli de loro che ſono poueri ſe magnano il pane delli danari della Regia Corte, & così per prouedere à queſto hauemo ſcritto à tutte le Regie Audientie, che tanto delle cauſe predette che ſi è appellato, aggrauato, & in qualſiuoglia modo hauuto ricorſo à que li Regij Tribunali, ò che ſe appellarà, ò aggrauarà, ò ricorrerà in quelli debbia incontinenti ex officio far fare le copie delli loro atti, & informatione, & che le faccia venire in quello de queſto Tribunali, che biſogneria perche ſi poſſa attendere, & ſi attenda alla ſubita eſpeditione de dette cauſe, ci è parſo auiſaruelo acciò che lo ſappiate, & vi ordiniamo, che in le cauſe predette debbiati attendere in le loro eſpeditioni con quella diligenza, & breuità che ſi deue, & ſete ſoliti, con prouedere che li carcerati non ſiano amoſſi dalle carceri nelle quali ſtanno, & non farete venire neſſuno di loro alle carceri della predetta gran Corte poſſendo ſpedirli ſenza le perſone di eſſi carcerati à tal che non ſiano deſtratiati per lo camino, & ſi euiti la ſpeſa alla Regia Corte nella condottura, & quelli ſe ſarãno condẽnati habbiano lo caſtigo in lo luoco doue haueranno commeſſo li delitti, Verum quando vi pareſſe neceſſario hauerne alcuno per far di lui alcuna prouiſta, che non ſi poteſſe far ſenza la perſona ſua, in tal caſo lo trattareti, & deſcorrereti in plena banca con intendere il Magnifico Auocato Fiſcale delle cauſe criminali del Regno, & concludendoſi per li più voti, che debbia farſi venire in tal caſo fareti venirlo, & non altramente.

Et conuenendo, che ci ſiano Scriuani certi, & ſegnalati, che attendano ad attitar le dette cauſe, acciò che non ci attendendo, & diano conto della tardanza delle eſpeditioni quando ciò occorreſſe vi commandamo, che debbiate, inteſo det to Magnifico Auocato Fiſcale, & li Maſtridatti di queſta predetta gran Corte, eligere voi ſpettabile Carlo Spinello Regente della Vicaria, & Magnifici Giudici di quella vno Scriuano per ogni banca criminale, che eſſi, & non altri attitino le dette cauſe, ſi come ce le farete attitare: & ordinarete alli Scriuani predetti, che nella prima hora de ciaſcuno Sabbato, che ſi fà la viſita in detta Vicaria debbiano dar conto in la viſita predetta delli termini in che ſe ritroua ciaſcuna di dette cauſe, & che coſi lo debbiano continuare in futurum, & li detti ſpettabile, & Magnifici Regenti, & Giudici debbiano in detta prima hora de ciaſcuna delle dette viſite intendere à che termine ſtanno le cauſe predette, & ogn'vna di loro darci ordine che ſi camini con diligenza alla loro eſpeditione, comandando per queſta al predetto Magnifico Auocato Fiſcale, che faccia il ſuo officio in dette cauſe, come ſe le confida, & è ſuo ſolito, & che tenghi intelligenza con li Auocati, & Procuratori Fiſcali delle dette Audientie, & farſi dare li auiſi, & auertimenti che ſarauno neceſſarij per diffenderſi le ragioni del Regio Fiſco, poiche li predetti, che ſe ritrouano ſopra il detto fatto nè potranno dar molti, che ſi è ſcritto, & ordinato alli predetti Auocati, & Procuratori Fiſcali, che così lo faccino, & tenghi ogn'vno di loro intelligenza con detto Magnifico Auocato Fiſcale. Et ordiniamo anco alli Magnifici Auocati, & Procuratori de poueri della detta gran Corte, che tenghino eſſi ancora intelligentia con gli Auocati, & Procuratori di Poueri di dette Audientie, perche in le ſopradette cauſe, che ſaranno de poueri gli diano li auertimenti, che li pareranno per defenſione delli poueri predetti, & non ſi faccia lo contrario per quanto s'hà caro la gratia, & ſeruitio di Sua Maeſtà.

Dat. Neap. die 29. Nouembris 1585.

Don Pedro Giron.

V. Moles Regens. V. Cadena Proregens.
V. Lanarius Proregens. Baſtida de Muſiatones.

Regiſtrata in Cur. S.C. & Magn. Cur. Vic. f. 251.

Al Sacro Reg. Conſ. & gran Corte della Vicaria.

Prohibentur carcerati arma intus carceres detinere ſub pœna hic ſtatuta h.d. Tapia.

Ex Libro Bannorum Magnæ Cur. Vic.

PHILIPPVS.

PEr l'eſperienza s'è viſto, che la temerità delli delinquenti s'è creſciuta tanto, che ſenza timore d'Iddio nè della Giuſtitia etiam dentro le carceri de la gran Corte della Vicaria non hauendo quel riſpetto, che ſi deue al loco doue ſtanno contra la forma, & tenore delli Regij ordini ſopra di ciò pro tempore fatti tenghino di continuo diuerſe ſorte d'arme, commettendo con quelle in dette carceri aſſalti, homicidij, & molti altri delitti, & volendo remediare à tali eccesſi, & reprimere li delinquenti con voto, & parere del Regio Collatere Conſiglio appreſſo di noi aſſiſtente, ordinamo, & commandamo, che da hoghi inanti li carcerati preſenti, & futuri, tanto nelle carceri delli nobili, come delli ignobili per neſſuna occaſione, ò cauſa ardiſcano nenere neſſuna ſorte d'arme dentro dette carceri della predetta gran Corte, ſotto pena alli nobili di tre tratti di corda in ſecreto, & d'anni cinque di relegatione, & alli ignobili di tre tratti di corda al publico, & anni cinque di Galera; nelle quali pene s'intenda eſſere incorſo ciaſcuno d'eſſi non ſolo, ſi ſarà trouato con detti armi ſopra

ſopra la perſona, mà ancora ſi dette armi ſi troueranno nelle caſcie d'altra qualſiuoglia coſa, che per loro ſi teneranno in dette carceri ſiano ſtati fatti venire, & ſi detengano dette armi le quali pene in tanto al dar delli tratti di corda ſi habbiano da eſſequire incontinente ſenza altro ordine giuditiale, & le altre ſimilmente s'habbiano da eſſequire con ogni velocità inuiolabi'iter ordinando, & commandando per il preſente banno alli Illuſtri,& Magnifici gran Giuſtitiarij del preſente Regno,Regente,& Gindice della gran Corte della Vicaria, che contra li contrauenienti debbiano procedere alla eſſecutione delle pene predette ſenza eccettione di perſona alcuna, che tale è noſtra volontà.

Dat.Neap.die 8. Nouembris 1593.

El Conde de Miranda.

V.Moles Regens. V.Ribera Regens.

Baltaſar Lopez pro Secretario. In bannorum 1. fol.264. Locus ſigilli.

Prohibentur carcerati ferrateos cingulos intus carceres deferre, b.d.Tapia.

Ex Libro Bannorum Magnæ Cur.Vic.

PHILIPPVS.

Perche li carcerati che ſtanno dentro le carceri di detta gran Corte della Vicaria hanno ritrouato vn nuouo modo d'offenderſi l'vno all'altro, che tutti al generale portano correggie, ſeù ſtringituri centi li quali circumcirca ſono tutti ferreati, che ſono peggio di baſtone, & perche ogni di ſuccedeno riſſe, ſcandali, & inconuenienti,& ſi offendono, & feriſcono con detti ſtringitori. Per obuiare à queſto hauemo fatto lo preſente banno con lo quale s'ordina, & commanda à tutti, & qualſiuoglia carcerato tanto per cauſe ciuili, come criminali di qualſiuoglia ſtato,grado, & conditione ſi ſiano, tanto nobili, come ignobili preſenti, & futuri, che non ardiſcano, nè preſumano portare, & tenere dentro di dette carceri dette correggie ſeù ſtringitori, ſolamente per poſſernoſi cingere, ſotto pena alli ignobili di quattro tratti di corda al publico da eſſequirſe irremiſſibilmente per ogni volta che contraueneranno, & alli nobili per la prima volta di eſſerne poſti in vn criminale ad arbitrio di detta gran Corte, & la ſeconda volta di quattro tratti di corda al ſecreto da eſſequirſe per ogni volta che contraueneranno dò pò la prima volta. Neap.die 4.Maij 1589.

Carcerati delinquentes intus carceres puniuntur pænis hic deſcriptis.b.d.Tapia.

Ex Libro Bannorum Magnæ Cur. Vic.

PHILIPPVS.

Eſſendoſi per eſperienza viſto, che la temerità de' delinquenti è venuta à tanto ecceſſo, che ſenza timor alcuno di noſtro Signor Iddio, & della Giuſtitia, non oſtante, che ſi trouano dentro le carceri della gran Corte della Vicaria non hauendo qnello riſpetto, che ſi deue al luoco che ſi trouano commetteno appenſatamenti aſſalti,offeſe, & altri delitti delli quali naſceno poi inconuenienti, & altri ſcandali, ſiamo coſtretti per remediar'à tale diſordine reprimere la inſolentia de ſimili delinquenti con imponere pene più graui. Pertanto per tenore del preſente banno con voto, & parere del Collaterale Conſiglio dicemo, & ordinamo à tutti, & qualſiuoglia carcerato al preſente, & in futurum carcerandi in dette carceri, che per conto, cauſa, & occaſione alcuna non ardiſcano dentro dette carceri appenſatamente commettere aſſalto alcuno,& offeſa, ò con arme, ò ſenza arme in perſona di qualſiuoglia, che ſi ritrouaſſe dentro le carceri predette ſotto l'infraſcritte pene cioè, ſi è nobile di tre tratti di corda in ſecreto, & di anni cinque di relegatione, & ſi è ignobile di quattro tratti di corda al publico, & di tre anni di galera,ò cinque di relegatione a noſtro arbitrio, quali pene per quanto ſpetta allo dare della corda ſi debbiano eſſequire ſtatim, & incontinenti ſenza altrn ordine Iudiciario, & l'altre lo debbiano ſimilmente eſſequire con ogni celerità, come ſi oſſerua nelle altre pene impoſte a contrauenienti alli banni, & ordini Regij, & declaratione,che in le dette pene incorreno li complici, autori, fautori, & conſultori, come ſi eſſi principalmente haueſſero delinquito, declarando ancora, che quando la qualità del delitto commeſſo in detto aſſalto importaſſe per diſpoſitione de leggi, ò altri ordini, & Pragmatica altra pena maggiore della detta relegatione, ò galera non ſe intenda per il preſente banno in quella derogato, reſtando ſimilmente in ſuo robore tutti l'altri banni, & ordini; quali ceſſanti ſono al preſente fatti, & emanati, ordinando, & commandando alluſtre gran Giuſtitiero del preſente Regno, Regente, & Giudici della gran Corte della Vicaria, che contro tutti quelli che commetteranno detti delitti dentro le dette carceri debbiano procedere alla eſſecutione delle dette pene ſenza eccettione di perſona alcuna, fandoſi relatione à noi incontinenti, che ſarà ſucceſſo alcuno di detti aſſalti, acciò che alli nobili poſſiamo declarare l'Iſola per l'oſſeruatione della Relegatione predetta, & alli ignobili declarare la Galera, & la Relegatione à noſtro arbitrio, & così ſi eſſequa irremiſſibilmente, che tale è noſtra determinata volontà.

Datum Neap. die 19. menſis Decembris 1570.

Don Peraſan.

V.Albertinus Regens. V.Reuerterius Regens.
V.Bermudez Regens. In bannorum 2.fol.43.

DE OF-

DE OFFICIO TVBITTAE MAGNAE CVR. VIC. Rubr. xxj.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

PRæcone vtebantur Romani, vt ad concionem, & ad comitia quirites aduocarent ex Alex. ab Alex. genialium dierum lib. 1. cap. 27. atque etiam ad ſilentium dicendum, & ad quæuis alia dicenda, & Tiraquell. tradit ad Aleſſandr. in dicto loco.

Statuitur numerus ſeruientium Tubitta, & ſalarium. b.d. Tapia.

PRAGMATICA XXXVII.

De officio Mag. Iuſtitiarij, ſeu M.C.V.

PHILIPPVS II.

MAndamus inſuper Tubictæ Magnæ Curiæ, & eidem ſeruientibus, vt obſeruare habeant prouiſiones ſuper his eorum officium concernentibus promulgatas, volumus tamen, quod numerus quatuor ſeruientium per Illuſt. Don Raymundum de Cardona præfinitus, qui hodie reductus eſt ad octo, quinque videlicet, per Regnum, & tres per Ciuitatem Neap. & diſtrictum, permaneat vt hodie ſeruatur, quia multitudo negotiorum, & celeris cauſarum expeditio, quam cupimus, ſic expoſtulat.

Regis Ferdinandi primi in anno 1481.

ITem ordinatur, & mandatur Tubictæ ipſius Magnæ Curiæ, vt, poſtquam banda publicauerit, debeat infra dies duos illa præſentare Actorum Magiſtris, qui in illa banda ſcripſerint, & poſtmodum in quodam Scrineo ad hoc deputando reponantur, & conſeruentur pro intereſſe Regij fiſci.

Don Petri à Toledo in anno 1532.

ITem per lo ſalario del Trombetta per qualſiuoglia citatione ciuile, ò criminale, ad inſtantia di parte, tanto per la Città, & diſtretto, come per lo Regno, & tanto ad inſtantia del Cittadino, come del foraſtiero grana vno, etiam ſi foſſero cento in vna citatione, ò mandato.

Item, che quando ſi chiama alcuna perſona Illuſtre, ſe paghi al detto Trombetta grana 10.

Item, che al Trombetta pro iure ſententiæ, ò vero decreto, quando ſe leggono in banca per l'hebdomadario, ſe paghi grana diece, & grana diece à gli Algozini.

Item per le citationi, & mandati ad inſtantia del fiſco quando ſi chiamano, non ſi paghi coſa alcuna.

Quando regitur Curia nemo vocetur niſi de mandato Curiæ. b.d. Tapia.

IOANNA II. Rit. 38.

ITem quòd dictus Tubitta non audeat vocare aliquem ad petitionem partium, ſeu Procuratorem, quando regitur Curia, excepto de mandato dictæ Curiæ.

DE OFFICIO CAPITANEI CVSTODIAE CIVITATIS. Rubr. xxij.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HOc officium conſtitutum eſt ad † ſimilitudinem familiæ præfecti vigilum, de qua loquitur Paulus in l. 1. ff. de officio præfecti vigilum, licèt illa in portis ciuitatum deſtinata eſſet; habet igitur hic Cap. ciuitatis curam perquirendi malefactores, diù, noctuque, atque omnes qui legibus, & ordinationibus contraueniunt, † poſſuntque contrauenientes capere, & ad carceres ducere, non autem dimittere, & ideò comparari non poſſunt præfecto vigilum, qui de † incendiarijs, & effractoribus, furibus, raptoribus, & receptatoribus cognoſcit, cum (vt diximus) cognitionem cauſæ non habent, ſed tantum inquirendi, & capiendi facultatem. 3

Conestabuli Neap. & Auerſa de cuſtodia ciuitatis nocturna tantùm ſe intromittant, niſi aliter eis fuerit demandatum, idque non creditur, niſi mandatum exhibeatur pœna vnius libræ auri contrafacienti imminente. b.d. Tapia.

CAROLVS I. Cap. 55.

ITem Coneſtabuli Neapolis, & Auerſæ non intromittant ſe, niſi de cuſtodia ciuitatis nocturna tantum, vel ſi ſibi aliquid de aliquo ſpeciali negotio per Iuſtitiariũ Terræ Laboris mandaretur in caſibus neceſſarijs, quòd mandatum dicti Coneſtabuli poſſint oſtendere per ſpeciales litteras Iuſtitiarij præcipientis, quia eis aliter T non crederetur. Et ſi contrafecerint, amoti ab officio, quatuor vncias auri curiæ ſoluant, & reſtituant inte-

intereſſe damnum paſſis. Et caueant Iuſtitiarij, ne extra officium Coneſtabiliæ committant eis aliquid, niſi in caſu euidenti & neceſſario, & nihil inhoneſtum eis committant. Et ſi Iuſtitiarij ſecus fecerint, in vna libra auri, & plus aut minus, ad arbitrium noſtræ Curiæ teneantur.

CAROL. TAP. REG. CONS. ANNOT.

NOn crederetur. Immò liceret eis reſiſtere, vt tradit Iaſon. in l. vt vim. colum. 4. vbi Detius colum. 6. de iuſti. & iur. quos allegat, & ſequitur Ioannes Ant. de Nigris in cap. Regni 280.

Capitanei cuſtodiæ infraſcripta capita obſeruent. h. d. Rouitus.

PRAGMATICA XXXV.

De Officio M. Iuſtitiarij, ſeù M.C.V.

PHILIPPVS II.

ET nè Capitanei cuſtodię Ciuitatis Neap. eorumque miniſtri eorum officio abutantur, mandamus, atque præcipimus Capitula, atque Pragmaticas infraſcriptas à Cæſ. Maieſtate, illaſq; ſuper hoc promulgatas in omnibus, & per omnia cuſtodiri.

Capitanei cuſtodiæ Ciuitatis ſint diligentes in capiendo delinquentes, nec cum eis conuerſentur. h. d. Tapia.

Don Bernardi Villamari in anno 1515.

§. ITem vogliamo, ordiniamo, e comandiamo, che tutti Capitanei di guardia, & Alguzini Regij di detta gran Corte, debbiano con ogni diligentia attendere di eſſequire, & pigliare li contumaci, banditi, condennati, & accuſati à pena, & che niſſuno d'eſſi directè, ò indirectè poſſa, nè debbia pratticare, ò conuerſare con delinquenti, banditi, contumaci, condennati, & accuſati, ma quelli habbiano perquirere con ogni diligentia, ſi come ricerca l'officio loro.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HAec Pragmatica ab aliquib. malè ſeruatur, immò, quod peſſimum eſt, delinquentes aliquando introducunt in Ciuitatem, illoſque tuentur, quod rigoroſè puniendum eſſet, & maximè contra illos inueſtigandum foret, quod oneri Regentis Magnæ Curiæ Vicariæ cum ſit, conſiderare debet ſe de his omnibus redditurum rationem Deo.

Arma, quæ in domibus inquiſitorum reperiuntur Capitanei, & alguzerij non accipiant dum ad illos perquirendos, aut capiendos accedunt. h. d. Tapia.

Cæſ. Maieſt. in anno 1539.

§. ET ad tollendam abuſionem à Capitaneis & alguzerijs inductam percipiendi quicquid libeat pro captura alicuius capiendi: Mandamus quod non liceat eis pro qualibet captura intus Ciuitatem Neap. accipere vltra taxatum ſibi ſalarium per Pandectam ſuper hoc editam, quam obſeruari volumus ſub pœna priuationis officij, & Capitanei, & alguzerij omnes, qui ad capiendum aliquem delinquentem aduocantur, arma, quæ in eius domo inuenerint, nequaquam accipiant, ſecumvè inferant, nam contrafacientes pręter officij priuationem, furti pœnæ alligamus, punirique volumus. & ex nunc pro tunc, & è contra puniendos eſſe decernimus.

Non capiant arma in domibus abſque licentia Regentis. hoc dicit Tapia.

§. ITem, che s'ſſorui la Pragmatica, ſotto la pena in eſſa contenta, che neſſuno d'eſſi Capitani, loro caporali, huomini di guardia, ò alguzini piglieno le arme che trouano dentro le caſe di qualſiuoglia che andaſſero à pigliare, prigione, ſenza licentia del Regente, & alienandole, oltre la pena predetta, ſiano tenuti à pagare alli padroni tanto, quanto giureranno di valere, & altra pena riſerbata ad arbitrio di eſſa gran Corte, & il medeſimo s'ordina al Barigello di Campagna ſotto la medeſima pena.

Capta reuelent Regenti. h. d. Rouitus.

§. ITem s'ordina alli predetti Capitani, loro caporali, & alguzini, che qualſiuoglia quantità di danari, ò altra robba che hauranno da quelli che piglieranno, ò da altri da loro, la debbiano reuelare ſubito al Regente, & conſignarla al Percettore della Vicaria, ſotto pena del doppio, & altra pena riſerbata ad arbitio del predetto Regente, & di eſſa gran Corte. Il medeſimo ſi ordina al Barigello di Campagna ſotto la medeſima pena. Et perche li detti Capitani di guardia ſiano facilmente da ogni perſona etiam eſtera conoſciuti per officiali è miniſtri di Giuſtitia, vogliamo, & ordiniamo, che da qui auanti ogn'vno di loro debbia portare tanto per queſta Città di Napoli, come di fuori vna bacchetta bianca longa in mano.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HAec Pragmatica malè ſeruatur à Capitaneis, ego tamen illam ſeruari feci dum fuiſſem Iudex Magnæ Cur. Vic. & per capturam perſonæ coegi quendam Capitaneum ad reſtituendum arma, idque (vt diximus) curæ Regentis eſſe debet.

Duo ex Capitaneis ſingulis noctibus Ciuitatem circundent, captoſque Regenti oſtendant. h. d. Tapia.

EX DICTA PRAGMATICA XXXV.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij, ſeù M.C.V.

Magnæ Curiæ Vicariæ in anno 1554.

§. ITem, s'ordina alli Capitani di guardie di queſta Città, che continuamente duo di eſſi con loro guardia compita, habbiano da fare la guardia, videlicet, vno di eſſi inſino

Tàme-

T à meza notte, e l'altro da meza notte auanti inſino al di, & tutti li prigioni, che piglieranno di qualſiuoglia qualità ſi foſſero li portano auanti del Regente ſe ſarà in Vicaria, & ſe non li pongain potere del prigioniero, ilqual, ſubito che viene detto Regente, habbia da venire à darli telatione delli detti prigioni.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

A *Mezza notte.* Hæc Pragmatica benè poterat procedere tempore, quo fuit condita, nunc autem plures deberent Ciuitatem cuſtodire, cum ſit aucta ciuibus, & ædificijs: idenque ad euitanda nocturna furta, atque alia delicta,
1 dum fiſci patroni munere fungerer in Mag. Cur. Vic. † obtinui, vt in quibuſdam locis Ciuitatis deſtinarentur aliqui ex iſtis Capitaneis, ſicuti effectum fuit in platea Charitatis, in platea Vlmi, in platea fori magni, in platea Sellariæ, & in burgo S. Luciæ, qui diu, noctuq; partem illam Ciuitatis circuirent, atque cuſtodirent, quòd ſi diligenter exequerentur huiuſmodi Capitanei abſque dubio multa impedirentur delicta.

Bis in diem ſinguli Capitanei adeant Regentem.h.d.Rouitus.

§. ITem s'ordina, che tutti li predetti Capitani vengano doi volte il dì con loro guardie ogn'vno di eſſi al detto Regente, & darli conto di quello che paſſa per la città, & à vedere ſe occorre coſa alcuna da ordinarſi à loro per ſeruitio della Corte, & ſia vna volta la mattina, & vn'altra volta la ſera al tardo, & quando foſſe il Capitano impedito di giuſto impedimento, habbia da venire il caporale con la guardia.

Non alienent arma intercepta abſque ordine Regentis. hoc dicit Tapia.

§. ITem ſe ordina alli Capitani, che non alienino ſorte alcuna di arme, nè altra coſa che piglieranno contra bando, ſenza che prima ſia viſta per lo Regente, ò per il Giudice, ò à chi ſi commetterà ſi di giuſtitia lor compete, & ſi faranno il contrario, ſiano tenuti à pagare alla parte tutto quello intereſſe, che mediante iuramento partis ſarà liquidato per la cauſa predetta: Et il medeſimo ſi ordina al Barigello di campagna ſotto la medeſima pena.

DE COMMISSARIIS CONTVMACIARVM.

Rubr. xxiij.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

1 † COmmiſſarij contumaciarum de iure communi exequutores appellantur l.penult.C.de exequut. rei iud. l.3.§.ſi exequutor.ff.de negot.geſt.l.ab exequutore, ff. de appellat.

Narrantur facienda à commiſſarijs contumaciarum in criminalibus.h.d.Tapia.

IOANNA II. Rit. 132.

IN primis, quòd dicti commiſſarij de literis executorialibus criminalibus commiſſionis eorũ, & qualibet ipſarum, & de qualibet criminali cuiuſcunque, & quorumcunque bannitorum fieri faciant publicum inſtrumentum, ſeù publica inſtrumenta per Iudicem, Notarium, & teſtes, quod & quæ contineant inquiſitionem factam per dictos commiſſarios, vel alterum ipſorum, de bonis omnibus tàm mobilibus, quàm ſtabilibus, quæ reperierint in dictorum contumaciam bannitorum per dictam Curiam pro cauſis quibuſcunque, & captionem, & venditionem tertiæ partis ipſorum bonorũ mobilium repertorum legaliter, & ſinè fraude per eos facienda, & quæ bona mobilia fuerunt, & in quibus ipſa bona conſiſtant. Item contineantur in quolibet dictorum inſtrumentorum cuiuſlibet literæ executoriæ criminalis diuulgatio banniti in qualibet litera executoria denominati, ſeù denominatorum, & dies diuulgationis banniti ſeù bannitorum ipſorum, & etiam dies annotationis reliquorum bonorum omnium mobilium, & ſtabilium contumacis; vel contumacium, & banniti, ſeù bannitorum eorundem per dictos commiſſarios ad opus dictæ Curiæ faciendorum, & quæ per ipſos reperta fuerint tempore inquiſitionis præfatæ, & inſtrumenta ipſa ſcripta, & ſubſcripta, & omni ſolennitate vallata, & ſignata, & completa, continentia omnia ſupradicta ad dictam Curiam infra terminum in dictis literis commiſſionis eorum deſcriptum, & diſtinctum, vnà cum pecunia dictarum tertiariarum mittere, ſeù ducere ſtudeant, & procurent.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HAec hodie parum deſeruiunt, cum adſint nunc inſtructiones commiſſariorum, vt in Pragmatica Comitis de Lemos, quæ inferius poſita eſt.

Pro pœna contumaciæ in cauſis ciuilibus fiat exequutio in tertia parte bonorum mobilium contumach.h.d.Tapia.

IOANNA II. Rit.133.

ITem de literis executorijs ciuilibus commiſſionis dictorum commiſſariorum, commiſſarij ipſi

Digitized by Google

ipſi non curent facere inſtrumentum, ſeù inſtrumenta, ſed facta fideliter, & legaliter inquiſitione per eos de bonis omnibus mobilibus tantùm condemnatorum quorumcunque in dictis literis contentorum, tertiam partem bonorum mobilium prædictorum capiant, & capta vendant, ſeù captas precio, ſeù precijs, quibus poterunt melioribus, ſeù de illis componant, conditionem dictæ Curiæ faciendo propterea meliorem, licet in dictis literis commiſſionis eorum non contineatur, quòd poſſint componere de eiſdem.

Aliter hodie ſeruatur, vt aduertit hic Carauita. Tapia.

Quid aliquibus in prouincijs, in quibus diuerſimodè contumaces condemnantur faciendum ſit, narrat. b.d. Tapia.

IOANNA II. Rit.134.

ITem quòd ſuper exactionibus pœnarum fiſcalium, ad quas nonnulli de Regno iſto, maximè de partibus, & prouincijs Aprutinis citra, & vltra flumen Piſcariæ ſunt per decreta ipſius Curiæ diuerſimodè legitimè condemnati (prout in alijs litteris commiſſionis ipſorum commiſſariorum exactiones pœnarum ipſarum plenius continetur) dicti commiſſarij habeant facere vnum vel plura inſtrumenta publica, quibus ſit inſertus tenor dictæ commiſſionis, & contineant bona omnia tàm mobilia, quàm ſtabilia dictorum condemnatorum vendenda, ſeù quæ vendantur per dictos commiſſarios, mobilia primò, ſi ſufficientia fuerint, & ſi non ſufficerent ad dictam pœnam, ſtabilia. Et ſi mobilia bona, & ſtabilia non ſufficerent, capiant, & arreſtent perſonas principalium condemnatorum ipſorum, habito tamen reſpectu ad perſonas ipſas ſecundùm conditiones ipſarum, & ſi fuerint capiendi, & ipſos captos mittere captiuos ad Curiam ſupradictam, & aliàs ſuper alijs debitis coertionis modis tenendis per prædictos commiſſarios, & dictæ pœnæ exinde habeantur, vel ſuper compoſitionibus ipſis etiam faciendis per eos, cum condemnatis eiſdem: commoda ſemper dictæ Curiæ augmentando prouideant, prout melius, & vtilius pro indemnitate dictæ Curiæ videbitur prouidendum.

Vt dictum eſt aliter hodie ſeruatur. Tapia.

Commiſſarij valeant liberare reos à bannis, ſolutis tamen ſibi tarenis ſexdecim, acceptiſque fideiuſſoribus. b.d. Tapia.

IOANNA II. Rit. 135.

ITem, quòd dictus commiſſarius ex poteſtate ei conceſſa per dictam Curia, & in alijs literis cõmiſſionis eius contenta à quibuſcunq; & omnibus, & ſingulis bannitis in literis alijs commiſsionis eius denominatis, & ſe ſponte à bannitis ipſorum extrahere ſe volentibus in teſtimonio publico, primo & ante omnia recipiat iura banni, ſeù banno-rum eorundem ad ratione de tarenis 16. pro quolibet banno cuiuſcunque banni ſolidum, quam pecuniam legaliter ad opus Curiæ prædictæ conſeruet, per eum infra terminum ei admittendum pecuniam tertiariarum, tam bannitorũ, quàm etiam condemnatorum ciuiliter iam fixum ad eandẽ Curiam deſtinandam, & deinde ad receptionẽ fideiuſſionum dictorum bãnitorum procedat (debito modo) pront in literis de recipiendis ipſis fideiuſſionibus bannitorum plenius continetur. Qui fideiuſſores recipiendi per eum ſint idonei, & ſufficientes, & non ſint clerici, nec filijſfamilias, nec aliàs alijs obligationibus obligati, &c.

Hodie depoſitio huius Ritus receſſit ab aula. Tapia.

Dat facultatem componendi cum bannitis. b.d. Tapia.

IOANNA II. Rit.136.

ITem quòd dictus commiſſarius ex dicta poteſtate ei conceſſa componat, & componere poſſit cum dictis bannitis, & quolibet ipſorum de tẽpore quo durauerint contumaciter in bannis eorum iam dictis, qui tantumdem moraturi eſſent in carcere Curiæ ſupradictæ, prout melius eidem commiſſario cum vtilitate, & augmento Curiæ videbitur componendum, & pecunia exinde percipienda per eos, vna cum alijs pecunijs tam bonorum, quàm tertiariarum, & pecuniarum ſupradictarum fideliter ad opus Curiæ obſeruent, & deinde ipſam ad eandem Curiam mittere in terminis ſupradictis.

OPtimè horum Rituum intellectum aperit Carauita omnino videndus. Tapia.

Commiſſarios vt fideliter eorum exerceant officium monet. b.d. Tapia.

IOANNA II. Rit. 137.

ITem quod ſe in prædictis omnibus legaliter, & fideliter, ac ſolicitè gerant, nullamque fraudem committant, aut extorſiones inuſitatas, & illicitas, & ſine dolo, ſicut perſonas eorum haberent aliorum merito chariores.

Infra ſtatutum tempus mittant Commiſſarij ad Magnam Curiam inſtrumenta exactionis facta, & pecuniam. b.d. Tapia.

IOANNA II. Rit.139.

ITem, quòd inſtrumenta ipſa de exactionibus pœnarum prædictarum debitis ſolemnitatibus roboranda, & ad dictam Curiam infra terminum in dictis commiſſionis eorum literis declaratum, ſimul cum pecunia dictarum pœnarum mittere non poſtponat, &c.

Duo deſtinentur Commiſſarij per Prouincias pro exactione pœnarum contra contumaces, qui infra quinque menſes in partibus longinquis, & infra tres in propinquioribus reddant computum perceptori, nec inconſulto Principe expediantur. b.d. Tapia.

PRAGMATICA XXXI.

De officio Magiſt. Iuſtit. ſeù M.C.V.

PHILIPPVS II.

OPus eſt in Magna Curia executoribus, & commiſſarijs, qui pœnas debitas contra contumaces, & obnoxios exequantur, & cum hominum exereſcente malitia, plures in hoc fraudes, & extorſiones committerentur, fuerunt à Sereniſſimo

Rege Ferdinando primo, aliiſque Retro Viceregibus plura ſtatuta capitula, quæ inuiolabiliter obſeruari mandamus, ſed quantum attinet ad numerum commiſſariorum, tempuſque ponendi côputum in dictis prouiſionibus præſtitum, fuit ab experientia comprobatum, vt commiſſiones in longinquis Prouincijs per ſpatium quinque menſium, In non ita diſtantibus per menſes tres ad ſummum concedantur, quodque in vnaquaque Prouincia vltra duos tranſmitti non poſſint, qui finito tempore in commiſſionibus præfinito, vel infraſcitius ſe expedierint, caueant de reddendo ſtatim computum Perceptori prouentuum Magnę Curiæ; Propterea hoc ſeruari mandamus, taliter dicta capitula declarantes, hoc etiam addito, vt poſt hac prædicti commiſſarij, ſinè noſtra licentia expediri non poſſint.

Quinque ſint exequutores qui fideliter adminiſtrent præſtito iuramento, & dent partibus apocas de recepto b.d. Rouitus.

Don Raymundi de Cardona in anno 1516.

§. E Più, perche queſſa gran Corte manda molti commiſſarij ad eſſequire le pene accuſate, contumacie, & pene incorſe, li quali fanno molte eſtorſioni, facendoſi alle vo te pagare per ſuperſedere di fare l'eſſecutione, altri andando ad eſſequire contra quelli che ſono ſtati compoſti da gli altri, & eſtorquendo quello che hauer non debbiano, altri eſſequendo molto più di quello che donano in computo al Percettore, in grane danno, pregiudicio, & intereſſe delli ſudditi Regij, e della gran Corte: Per queſto volendo ſimilmente con opportuno rimedio prouedere, habbiamo deliberato che detti commiſſarij, & eſſecutori da qui auanti habbiano da eſſere cinque tantùm, e non più, & che ſiano perſone approbate per tutti voi, e così per l'auenire dal Regente, & da tutti Giudici, con interuento dell'Auocato fiſcale, quali s'habbiano à far giurare alla pena che lor parerà, in non vſare, nè fare vſare ſimili eſtorſioni, & barattarie, & bene, & fidelmente eſſercitare detto officio, & ſpecialmente di nonpigliare più del ſolito ſalario, etiam che ſotto colore le parti ce lo donaſſero volontariamente, & di far poliza à ciaſcheduna delle parti che componeſſe particolarmente continente la quantità che riceue, & da chi, & in che dì, & di che moneta. & fare Quinterno particolare, nello qual ſi regiſtrano dette polize, che ſarà, & anco d'ogni meſe ponere conto in potere del Percettore delli prouenti della Vicaria, & à quello preſentare, & laſciare detto Quinterno, & Libro, nel qual conto vogliamo, che ci interuenga l'Auocato, ò Procurator Fiſcale,

Non fiat exequtio de cauſis Fiſcalibus, niſi cum licentia Regentis, vel Fiſcalis. b.d. Rouitus.

Regis Ferdinandi Primi in anno 1481.

ITem quod nullus executor, nec Scriba, nec alguzerius, nec alius executionem aliquam facere præſumat de cauſa fiſcum tangente, ſine expreſſa licentia, & commiſſione ipſius Regentis, & Aduocati, ſiuè Procuratoris Fiſcalis, ad pœnam vnciarum auri quatuor à contrafaciente exigendam.

Commiſſarij eligantur noti, & idonei, ac ſtatim poſt regreſſum reddant compotum, cum interuentu fiſci, & Iudicis, prouentuſque deſcribantur in libro à Perceptore, ſicut etiam pignora, nec extra Neapolim ſint vltra quatuor, intus verò duo. b.d. Tapia.

Eiuſdem in anno 1519.

§. ITem acciò circa l'eſſequire delli condennati & pene accuſate con ogni attentione, ſi proceda, & il fiſco per difetto delli mali Eſſecutori non nè pata intereſſe, ordiniamo, & comandiamo, che per il Regente, & Giudici, Auocato, & Procurator fiſcale ſi debbiano eligere per commiſſarij huomini cogniti, & idonei, li quali debbiano andare con le debite lettere, & commiſſioni, & ſtatim che ritornano da eſſequire circa il diſtretto di Napoli, debbiano dare il debito conto, & ragione di tutto quello c'hauranno eſſequito in potere del Regente, & Percettore, con interuento del Credenziero, & Auocato, ſeù Procurator fiſcale, & ad minus de vn Giudice, quale conto per loro ſi debbia ponere al più in termine de meſi doi, maſſimamente quando detti commiſſarij andaſſero ad eſſequire per Regnum per miglia duceto lontano dalla città di Napoli, & dell eſſecutioni, che faranno dentro la città, ſeù diſtretto, ogni ſettimana debbiano ponere conto eodem modo in potere delli predetti, & non d'altri, & il Percettore ſia tenuto, & debbia ſtatim tutti detti prouenti deſcriuere, & annotare nel Libro, & non in foglio, & così ancora debbia annotare in vn Libro tutti li pegni, che li ſaranno conſignati, & detti annotamenti ſi facciano con particulare deſtintione del tempo che li riceue, da chi li riceue, & di chi ſono, acciò che ſempre ſi poſſa riceuere buon conto per eſſo, quali commiſſarij fuori di Napoli non poſſano eſſere più di quattro, & dentro di Napoli più di doi, & neſſuno altro poſſa, nè debbia interporſi à fare tal eſſecutione, eccetto che li predetti deputati, & chi aliter faceſſe, puniatur pœna falſi, & che detti deputati ſiano reuocabili à beneplacito delli predetti Regente, & altri deputati à fare detta elettione, qui pro temporibus fuerint.

Procurent Commiſſarij apocas exactionis ab exequutionem paſſis. b. d. Tapia.

ITem ordinatur, & mandatur ipſis commiſſarijs, vt de omnibus pecunijs, & rebus receptis apocas ab ipſis exequutis omnino habere procurent, vt poſt ipſorum reuerſionem, rationem fideliter reddant de geſtis, & exequutis, cum interuentu Aduocati, ſeù Procuratoris fiſcalis, & Perceptoris prouentuum Curiæ.

Annotetur per Perceptorem dies diſceſſus Commiſſariorum, & conſignationis liſtæ contumacium, & condemnatorum contra quos tantum exequantur, alias puniantur, hoc dicit cum §. ſeq. Tapia

Don Bernardi Villamari in anno 1515.

ITem, perche ſiamo informati, che per queſſa gran Corte ſi deſtinano molti commiſſarij ad eſſequi-

eſſequire contra contumaci, banditi, condennati, & accuſati à pena, li quali non rendono conto come ſi deue di loro commiſſione, per queſto ſimilmente ve diciamo, & così ordiniamo al detto Percettore, che debbia annotare nelli ſuoi Libri di conti li nomi di detti commiſſarij, con il dì che gli ſi dà la commiſſione, & la particolar liſta delli contumaci, banditi, condennati, & aecuſati, che conſegnano, acciò che n'habbiano à dare particolar conto al detto Percettore.

Singulis menſibus dent computum exactionis cum cauſa, loco, & tempore & perſona, nummoſque conſignent Perceptori cum interuentu Credenzerij. b.d. Tapia.

EX DICTA PRAGMATICA XXXI.

De Officio Magiſtri Iuſtitiarij, ſeù M.C.V.

§. ITem, ehe tutti detti commiſſarij incontinente, ò almeno ogni meſe debbiano conſignare in potere del detto Percettore, con l'interuento di detto Credenziero il conto di detta lor liſta ad eſſi conſignanda con tutti danari, eſſecutioni, & pegni che faranno, con annotatione particolare da chi, & quanto, luogo, & tempo, & perche cauſa l'hanno eſatto, & eſſequito, con tenerſi appreſſo di loro ſimile annotamento per cautela loro, & della Regia Corte.

Commiſſarij in fine decem menſium dent computa Perceptori Magnæ Curiæ Vicariæ qui illa infra quatuor dies videat, & faciat in ſuis libris introitum in beneficium Regiæ Curiæ. b.d. Tapia.

Ex Libro Bannorum Magnæ Cur. Vic.

PHILIPPVS.

§. ITem finiti li detti dni meſi de loro commiſſione debbiano fra giorni quindici preſentare in potere del Regio Percettore la liſta originale delli contumaci predetti che li fù conſignata come di ſopra con il conto lucido, & chiaro de internito, & eſito di tutto il dinaro eſatto con il libro delle fedi delle eſſecutioni, il libro delle fedi delli ineſigili, & incogniti vna con tutte le ſcritture memnriali di gratia, & altre concernenti la liquidatione di detto loro conto, 'il quale conto riceuuto per dettn Regio Percettore di detti prouenti fra termine de giorni quattro detto Precettore habbia da formare il Bilancio del conto predetto per introito ſeparante l'eſito ſtatim debbia eſſo commiſſario pagarlo in potere di eſſo Regio Precettore dedotto però l'allaggio, & eſſattione de tarini quattro per onza del modo predetto', acciò il Regio Percettore nell'iſteſſo dì ſe ne habbia da fare introito in ſuoi conti in beneficio della Regia Corte, & nel tempo della preſentatione de ſuoi conti habbia giontamente con quelli da preſentare in detta Regia Camera eſſa liſta conto predetto, & libri, & ſcrittnre dell'adminiſtratione d'eſſi commiſſarij per la liquidatione, & diſcuſſione facienda da quelli, & per la liquidatione delle partite ad introito, poſte per eſſo Regio Percettore in ſuoi conti dalli commiſſarij predetti, declarando che eſſi commiſſarij non pagando in li tempi predetti s'intendano obligati oltra la quantità deunta per eſſi l'intereſſe de loro debito alla ragione predetta de dieci per cento.

Commiſſarius ſtatim poſt regreſſum conſignet commiſſionem Perceptori, & ſchedulam contumaciarum, & pœnarum ei aſſignatam tempore diſceſſus. b.d. Tapia.

§. ITem, che ritornato che ſarà il commiſſario, & poſto c'haurà conto, ſtatim debbia reſtituire in potere del Percettore tanto la ſua commiſſione, quanto la liſta, & annotamento che li è ſtato dato, sì delle contumacie, come delle pene accuſate, & quando và l'altro commiſſario per quel medeſimo camino, detto Percettore gli debbia dare quelle medeſime liſte, acciò che ſe il primo commiſſario haueſſe commeſſo alcuna frande, ò baratteria, ſi pnſſa facilmente ſcoprirc, e ſapere.

Commiſſiones deputatis tantùm commiſſarijs committantur, vel ad inſtantiam partis officialibus locorum. b.d. Tapia.

§. ITem conſiderandoſi, che ſono inſtitute varie & diuerſe perſone, quali non ſono alguzini, nè anco tengono officio 'in queſſa gran Corte, ſolo attendono ad andare ad eſſequire sì ad inſtantia del Fiſco, come anco delle parti, & ſi commettono molti eccesſi, & varie eſtnrſioni, ſi ordina ch'al fare di dette commiſſioni, præcipnè delle parti, non ci poſſa, nè debbia interuenire altra perſona, eccetto che li commiſſarij predetti deputati, gli alguzini ouero Maſtrodatti, & altri officiali ordinarij, verum ſe le parti per manco lor diſpendio voleſſero detto eſſecutorio commettere in partibus à gli officiali ordinarij de gli luoghi lo poſſano fare, & loro quella facultà non ſi toglia.

Non vendantur contumaciæ, ſed ad illas exequendas deſtinetur fida perſona. b.d. Rouitus.

PHILIPPVS &c.

§. PErche intendemo, che le contnmacie delle Prouincie ſi vendono à perſone particulari, e da queſto naſce gran diſſeruitio à ſua Maeſtà, & alli ſudditi di quella, perciò che li commiſſarij che vanno ad eſſigere dette contumacie, commettono molte eſtorſioni alli poueri, à che volendo noi prouedere, parendone queſta coſa aſsai di male eſsempio, n'hà parſo farui la preſente, per la quale vi diciamo, & ordiniamo, che da qui auanti occorrendo di mandare ad eſsequire, per dette contumacie, non debbiate permettere, che s'habbiano da vendere, ma fareti elettione di perſona da bene, & temente d'Iddio, à talche non habbiano cauſa di commettere ſimili eſtorſioni, & così eſsequirēte, per cōuenire coſì al ſeruitio della predetta Maeſtà, non facendo il contrario, ſotto pena della Regia diſgratia, & di docati mille, eſigenda inremiſſibiliter in ogni volta, che ſi contrauenerà, & anco ad altra pena ad arbitrio noſtro reſeruata.

Digitized by Google

Dat. in Regio Palatio propè Caſtrum nouum Neapoli die 14. menſis Ianuarij 1558.

Don Fadrique de Toledo.
V. Albertinus Regens. V. Reuerterius Regens.
V. Villanus Regens. V. Villanona Regens.
Lobera pro Secretario. Dirigitur Magnæ Curiæ.

Idem quod in ſuperiori §. diſponitur. b. d. Tapia.

EX PRAGMAICA XXXIX.

De Officio Magiſtri Iuſtitiarij.

§. ALgunos de los Regentes de la gran Corte de la Vicaria ſegun ſe hà viſto por eſperiençia han accoſtumbrado de vender à diuerſas perſonas, y por diuerſos preçios las commiſſiones de penas, y contumaiças de la dicha gran Corte, y porque de ſemejante deſorden podrian naſcer inconuenientes, y ſer cauſa de muchos agrauios, paraque eſtos çeſen, mandamos qne de qui adelante no ſe haga ſi no qne las commiſſiones ſeden libremente à perſonas ſufficientes y de confiança, de manera que no aya el deſorden que aſta aqui.

Exactores contumaciarum infra decem menſes omnes pœnas in ſchedula eis aſsignata notatas exigant, alias ſoluant de proprio, b. d. Tapia.

Ex Libro Bannorum Magnæ Cur. Vic.

PHILIPPVS.

IN primis detti commiſſarij ſiano tenuti eſſigere, & liquidare tutte le partite de contumaci ciuili, & criminali ſuper tenore inſtrumentì, pene accuſate de obliganze, pleggierie che gli ſaranno date notate nelle liſte, che per la gran Corte della Vicaria, & per eſpedire delli Prouctì di quella ſe gli conſigneranno firmati dalli Magnifici Regenti, & Auocato Fiſcale, & da detto Percettore, & Regio Credenziero di detta gran Corte, nella forma come per noi ſi è ordinato fra diece meſi tantum, computando dal dì che gli ſarà conſignata la liſta predetta, & non liquidando fra detto termine ſiano tenuti pagare del proprio, del che haueranno da dare pleggiaria in la detta gran Corte de onze cinquanta de benè, & fideliter exercendo, & de reddendo computum modo ſubſcripto.

Exequutores cum Iurato Vniuerſitatis exequutiones faciant. b. d. Tapia.

§. ITem conſignata che li ſarà la liſta predetta, nella forma ſudetta ſi debbiano conferire perſonalmente in tutte le Città, Terre, & luochi de lor Prouincie doue habitano, & commorano, li detti contumaci, & debitori della Regia Corte, che anderanno notati, & deſcritte in detta liſta tantùm, & eſibita la loro commiſſione al Capitaneo ſeù Locotenente delle terre predette, & in loro abſentia al Sindico, Eletti, & altri officiali di eſſe terre, & fattoſi conſignar il Giurato della Cor
te

te gratis debbiano con ogni diligentia attendere alla eſsattione di dette pene, eſsequendo contra detti contumaci, & debitori della Regia Corte, reale, & perſonale.

Non exigant alias pœnas vltra notatas in ſchedulis illis aſsignatas. b. d. Tapia.

§. ITem s'ordina à detti commiſſarij ſotto pena ad arbitrio della Regia Camera della Sũmaria, conſignata che gli ſarà detta liſta per eſſequtione di ſua commiſſione nõ habbia da riceuere, nè eſsemplare partita alcuna de contumacia, nè intrometterſi all'eſſattione di quella, eccetto di quelli che ſi ritronano notati in la liſta conſignatali per detta gran Corte, & non de quelli che foſſero liqnidati per eſſa gran Corte, dopoi de loro commiſſione, & conſignatione de loro liſta, eccetto la eſſattione di eſse noue contumacie ſpetta al futuro commiſſario.

Non ſiant lineatura in ſchedulis aſsignatis, abſque cauſa expreſſione. b. d. Tapia.

§. ITem per le liſte liquidate dalli commiſſarij predetti per detta gran Corte li anni paſſati ſi ſono ritrouate in eſſe alcune partite de contumaci caſsati ſenza notarſi la cauſa di eſsa caſsatione nella margine di eſsa partita, nõ ſi è poſsnto hauere raggione alcuna di tal caſsatione, non ſenza intereſse del Regio Fiſco per non eſsernoſi eſſatti li prouenti di tal partita s'ordina, che ritrouandoſi in futurum in le liſte per eſsi commiſsarij preſentate ſimili partite caſsate, s'intenda eſſi cõmiſsarij eſserne veri debitori della Regia Corte, delle pene delle partite predette, come ſe foſsero eſsatte per eſso.

Debitores prout vtrum, & contumaces ducantur ad carceres Magnæ Curiæ, vel conſignentur officialibus locorum. b. d. Tapia.

§. ITem, quando piglieranno alcuno contumace de perſona le debbiano condure, & far condure cautelatamente in le carcere di detta gran Corte, ò vero conſignargli al Capitanio, Sindico, & Eletti delli luochi predetti, doue meglio li pararà, liquali ſiano tenuti ad ogni inſtantia di detti commiſsarij tenere detti carcerati cautelatamẽte in nome di detta gran Corte à pericolo loro, & non liberargli inſino a tanto, che ſodisfatto il Regio Fiſco per detta gran Corte li ſarà altramente ordinato, ſaluis iùribus partium, riceuendone fede della carceratione di eſsi quale manderanno ſubbito alla gran Corte della Vicaria.

Debitores fiſci poſſunt relaxari ſub fideiuſſoria cautione de ſe præſentando in Magna Curia Vicariæ, & fideiuſſor ſit periculo ipſius commiſſarij. b. d. Tapia.

§. ITem, li damo antorità, & poteſtà, che parendogli che poſsano relaſsare detti debitori, & contumaci ciuili à pleggiaria di preſentarſi recto tramite in detta gran Corte, ſtatuendogli termine à comparere iuſta la diſtantia delli luochi, & dalla non partirſi ſenza licentia in ſcriptis obtem-

obtempta del Regio Fiſco, prius monito, & andito quale pleggiaria faranno ſtipulare in loro preſentia da publici, & fideli Notari, ſeù per li Maſtridatti ordinarij delli luochi in nome di detta gran Corte con tutte le clauſule ſolite, & conſuete diſtanteno in fauore di detto Regio Fiſco à riſico, & pericolo di eſsi commiſsarij, & quelli pro futura cautela di detto Regio Fiſco porteranno notate, & deſcritte in fine del conto per eſsi preſentande da conſignarſi al detto Regio Percettore.

Fiat exequutio ſuper omnibus bonis debitorum. h. d. Tapia.

§. ITem, debbiano eſseqnire, & far eſsequire contra detti contumaci, & debitori vt ſupra, & ciaſcheduno di loro ſopra tutti loro beni mobili, & ſtabili, & nomi de debitori renditi, & frutti, etiam che le robbe, & facultà predette di eſsi contumaci ſe gli trouaſsero in potere d'alcune perſone, & in qualſiuoglia parte, & luochi di eſse Prouintie.

Bona exequuta contra contumaces unico incantu vendi poſſunt, & ſi emptor non reperiatur poſſunt extrahi & alibi vendi. hoc dicit Tapia.

§. ITem, acciò che detto Regio ſeruitio ſi facci con più breuità, & il Regio Fiſco habbia la ſua regale, & effettnale ſodisfattione fatte che ſaranno la eſsecutione contra eſsi contumaci, & debitori, vt ſupra, di qualſiuoglia beni, mobili, & ſtaaili, quelli, & ciaſcheduna di dette eſsecutioni, vnico tamen incantu, & ſimplici verbo oretenus precedente ad reluendum abſque dilatione, debbiano fare ſubaſare per li luochi publici, ſoliti, & conſucti doue dette executioni faranno ſtate fatte, candela acceſa pariter extincta debbiano vendere, & far vendere, liberandole à chi più offerirà ad eſtinto di candela ſecondo il ſolito, & non ritrouando chi le compraſse per prezzo giuſto in detti luochi gli debbiano eſtrahere, & far eſtrahere in altri luochi conuicini doue meglio gli parerà, & del ſopradetto modo, & forma vt ſupra, gli venderanno, riceuendone il prezzo d'eſsi, debbiano eſsi commiſsarij prima de procedere alla venditione di quelli, far notare le robbe eſsequite in vno libro de mano di publico Notaro, notando il prezzo della vendita fatta di quella, & à chi acciò con la fede di eſso Notare, & notamento particulare della robba venduta poſsa la perſona eſsequita hauerne la raggione per diſcarrico di eſso commiſsario, quale libro ſe hauerà da preſentare per eſso commiſsario in detta Regia Camera gionctamente con detti ſuoi conti.

Exactiones notentur in margine libri, & fiat notamentum quantitatum perſonarum, locorum, & temporum exactionis, ac faciant apocas de recepto. hoc dicit cum § ſeq. Tapia.

§. ITem, che detti commiſsarij, ciaſcuno di eſſi inſolidum debbiano notare nelle margine della partita del contumace la quantità del dinaro, che nè eſsigerà in tutto, ò in parte, tanto del dinaro in contanti, che la venerà pagato dal detto contumace, quanto del dinaro che gli peruenerà della vendita dell'eſſecutione fattali iuſta il notamēto fatto nel libro della venditione vt ſupra & quanto per euitare la dupplicatione in eſſa eſſattione, che potria ſuccedere in danno di eſsi cōtumaci nel coprire di eſſe liſte per la eſperientia, che ſi è viſto, che vna iſteſſa pena ſi è pagata più volte, & vltra detto notamento debbiano tornare conto lucido, & claro, nel qual ſi debbiano fare introito di tutto il denaro eſſatto per eſſo del modo vt ſup. notãdo il cōtumace, & il debitore della Regia Corte, dal quale ſi fà il pagamento, ò da altro in ſuo nome tanto dell'eſſattione della pena à raggione di carlino vno per ducato delli contumaci, pena accuſata, & liquidatione d instrumento come dalle compoſitioni, & tranſattione, quanto anco del dinaro peruenerà alla vendita della eſſecutione predetta, con diſtintione del loco, tempo, & quantità eſſatta, chiamando in eſſa partita d'introito il foglio della contumacia della liſta predetta, doue và notato della partita di eſſo contumace eſſer ſtata eſſatta alcuna quantità di danari per lo commiſſario predeceſſore debbia eſso commiſsario notare il nome di eſso commiſſario, acciò ſi poſsa conoſcere la liſta del commiſſario predeceſsore, ſe in quella apparerà hauerſi fatto introito di eſso denaro eſsatto in conto di detta pena ſpettante al Regio Fiſco.

Commiſſarij fraudem facientes pœna nonupli tenentur. h. d. Tapia.

§. ITem, quando accadeſse in detti loro conti mancare alcuna partita nell'introito di alcuna eſsattione fatta s'intendano per eſſi commiſsarij eſserno incorſi in la pena del duplo della quantità eſsatta, & non notata in introito in detti loro conti.

Vltra pœnas fiſci exigatur tarenum pro contumacia etiam ſi plures contumaces ſint inſolidum obligati. h. d. Tapia.

§. ITem, oltre le pene che ſi eſſigeranno da detti debitori, & contumaci vt ſupra debbiano anco eſsigere vn tarino d'eſsi ſpettãte per la cōtumacia ſeù eſecutione, & quando ſaranno più perſone inſolidum obligati per vna medeſima cauſa debbiano fare vna eſecutione, & eſsigere vn tarino, verum, quando non baſtaſse la prima eſecutione debbiano eſsequire contra gli altri accapati, & obligati inſino allo complimento della pena, & ogn'vno eſsigere il tarino per la eſecutione ſecondo il ſolito.

Bona contumacium occupata & reperta in domibus vicinorum exequantur conſtito oretenus eſſe ipſorum. h. d. Tapia.

§. ITem, per euitare le fraudi che fanno detti contumaci, & debitori della Regia Corte à tempo, che detti commiſsarij arriuano nelle terre li quali fanno sfrattare le robbe de loro caſe, & le portano à ſaluare in caſa d'altri, ordinamo à detti commiſsarij, che debbiano far diligenze, &

perquiſitioni rer le caſe conuicine, & ſuſpette con interuento del Giurato della Corte,& di dui teſtimonij, & ritrouate eſſe robbe le poſſano eſequire coſtandogli oretenus, che dette robbe ſiano di detti contumaci, & debitori, ordinando alli officiali delle terre predette, che non ſi debbiano intromettere nè impedirle nel fare di detta diligentia in fauore del Regio Fiſco.

Sindici, & Electi locorum notificent commiſſarijs contumaces, & bona ipſorum. b.d.Tapia.

§. ITem, s'ordina al Sindico, & Eletti di detti luochi, che ad ogni requiſitione, & inſtantia di detti commiſſarij debbiano declarare,& far fede in ſcriptis cum iuramento di tutti li contumaci, & debitori, che per detti commiſſarij ſi domandaranno eſſendono perſone note, & facultoſe, nè debbiano dare luce tanto delle perſone, che ſi potranno hauere,quanto anco de loro beni mobili,& ſtabili, acciò il Regio fiſco non ſia defraudato,& detti commiſſarij non habbiano ſcuſa di non hauere poſſuto fare detto Regio ſeruitio, quali fede ſiano vere, & reale, altramente ſaranno tenuti pagare de proprio trouãdoſi il contrario da quelli che haueranno fatta fede.

Pro pena periurij exigatur granum vnum pro ſingulis aureis vltra pœnam contumaciæ. b.d. Tapia.

§. ITem,ſe ordina,che per le pene de pergiurio, & ex primo decreto debbiano eſſigere vno grano per ducato oltra il tarino ſolito della contumacia ſpettante ad eſſo commiſſario, & queſto con fede di Notaro publico, ſeù actuario della Corte di detta Terra.

Officiales locorum faciant fidem inexigibilium. b.d.Tapia.

§. ITem, ſe ordina,che delle perſone ineſſigibile, & incognite vi debbiano portare fede delli officiali delle terre predette,acciò oltra delli Sindici, & Eletti del Capitanio, Giudice, & Maſtrodatti di quella città, terra, ò luoco, alli quali s'ordina,che ad ogni loro iſtantia, & requiſitione le debbiano far gratis.

Singulis duobus menſibus mittant commiſſarij pecunias exactas in poſſe Perceptoris prouentuum, vel Prouincialis, hoc dicit Tapia.

§. ITem,ſe ordina à detti commiſſarij ſiano obligati ogni dui meſi inuiar in poter del Regio Percettore delli detti Prouenti tutto il dinaro,che haueranno eſatto per conto di detta loro commiſſione,ò vero più ſicurtà d'eſſi in potere del Regio Percettore Prouintiale,dandone auiſo à detto Regio Percettore di detti prouenti, acciò la Regia Corte ſi poſſi più facilmente aualere del prouento predetto altrimente elaſſi li detti dui meſi ſe li notifica, che ne pagheranno l'intereſſe alla Regia Corte,alla ragione di diece per cento oltra l'altra pena ad arbitrio di detta Regia Camera.

Commiſ-

Commiſſarij nec per ſe, nec per intermediam perſonam emant bona exequuta b.d.Tapia.

§. ITem, che detti commiſſarij nè per altra intermedia perſona poſſa comprare l'eſsecutione che ſi vengono à fare alli debitori della Regia Corte, mà quelli venderſi ſenza commetterſi fraude,nè eſtorſione alcuna,mà liberarſi al più offerente, & reſtituire alla parte lo de più che ſi vendeſse la eſsecutione predetta de loro debito.

Non poteſt idem commiſſarius denuo in eadem Prouincia deſtinari,ſed alius. b.d.Tapia.

§. ITem, che vno iſteſso commiſsario, nè ſuo compagno,& participante in detta ſua commiſsione,finito il tempo di ſua commiſsione non poſsa domandar nè eſsere di nuouo deputato cõmiſsario nell'iſteſsa Prouincia, acciò che delle fraude,& eſtorſioni, che forſi ſi cõmetteſsero per eſso ſe nè poſsa hauere notitia per il ſecondo cõmiſsario che venirà deſtinato in eſsa Prouincia, & prouederſi conforme à Giuſtitia.

Iurati,& officiales adſiſtant commiſſarijs.b.d.Tapia.

§. ITem,che li Giurati, Maſtridatti.Notari puplici,Sindici,Eletti,& altre perſone debbiano eſsendone richieſti da detti commiſsarij aſsiſtere appreſso di eſsi,& ſeruire à tutto quello, che ſarà neceſsario per l'eſsecutione delle coſe predette gratis per ſeruitio Regio.

Officiales prouideant commiſſarijs de carceribus pro carceratis, qui ducuntur ad carceres Mag.Cur Vic. b d. Tapia.

§. ITem,che quando occorrerà à detti commiſsarij di portare carcerati in le carcere della gran Corte della Vicaria per tranſito li Capitanei,Sindici, & Eletti della Città,terre,& luochi doue capiteranno con detti carcerati li debbiano prouedere,& far prouedere di carceri ſicure per cuſtodia,& ſicurtà di detti carcerati.

Officiales ſint obſequentes Commiſſarijs,aliàs capiatur informatio de inobedientia b.d.Tapia.

§. ITem,s'ordina a detti commiſsarij,che quãdo li Capirani,Maſtrodatti, Notari, Sindici, Eletti, & altri officiali delli luochi predetti quella obedientia, che da eſsi foſsero richieſti per eſſecutione delle coſe predette, fatteli prima la richieſta in ſcriptis,& quella notificata per Notaro publico, nè debbiano pigliare, & far pigliare informatione in ſcriptis da publico Notaro, & quella inſieme con detta richieſta mandare in la gran Corte della Vicaria, acciò ſi poſsa prouedere contro li contrauenienti conforme a giſtitia.

Contumaces pro cauſis criminalibus capiantur de perſona, vel exportentur ad carceres M. C. vel aſſignentur officialibus locorum à quibus detineantur nomine M. C. b.d.Tapia.

§. ITem,quanto alli contumaci criminali, detti commiſsarij debbiano vſare diligentia di

hauerli

haverli nelle mani de perſona, & quelli fatti fare portare cautelamente carcerati nelle carceri della gran Corte della Vicaria, ò relaſsargli in potere delli Capitañei, Sindici, & Eletti, doue meglio li parerà, alli quali ordiniamo, che ſtatim gli debbiano riceuere, & tenerli ſotto bona cuſtodia, in nome di detta gran Corte, al riſico, & pericolo loro, mandando auiſo di detta carceratione, acciò ſi poſſa prouedere di farli condurre nelle carceri predette di detta gran Corte.

Contumaces publicentur in eorum oppidis per proclama. h.d.Tapia.

§. ITem quelli contumaci, che non ſi potranno hauere de perſona faranno publicare da publico ordinario Giurato della Corte Baronale penale nella piazza publica, & luochi ſoliti delle terre in preſentia de teſtimonij alta, & intelligibili voce, more præconis, dicendo il tal'è contumace di Vicaria, declarando il tempo, & debito della contumacia, acciò in futurum non ſi poſsa pretendere cauſa d'ignorantia, portando il debito banno, con la debita relatione per cautela del Regio Fiſco.

Item, che tutti gl'atti, & ſcritture, che ſi faranno per li Notari, Maſtrodatti, & altre perſone degne di fede, ad inſtantia d'eletti commiſsarij per ſeruitio del Regio Fiſco ſi debbiano far gratis.

Officiales non ſe intromittant circa commiſſarios, & homines eorum comitiua. h.d.Tapia.

§. ITem, s'ordina alli officiali tanto Regij, come de Baronī, & di qualſiuoglia authorità, & poteſtà, che non ſi debbiano intromettere con detti commiſsarij, & huomini di loro comettiua, che per loro ordine s'intrometteſsero ad eſsequire contra detti contumaci, & debitori ciuili, & criminali ancor, che detti huomini di loro commettiua non ſiano nominati, nè deſcritti in loro commiſſione, nè contra quelli debbiano procedere à carceratione per qualſiuoglia cauſa ſenza orne della gran Corte della Vicaria.

Expenſæ quæ pro extrahendis bonis exequtis fiunt præcapiantur in pretio ipſorum. h.d.Tapia.

§. ITem, che tutte le ſpeſe, che detti commiſſarij faranno nell'eſtrahere, & far eſtrahere dette eſſecutioni farſe per detto Secretario, vtſupra, ſe le debbiano eſcomputare, & retenere dal prezzo che venderanno dette eſſecutioni fanno mentione di quelle in la partita poſta nel libro della venditione di eſſe robbe eſsequite con fede di detto Notaro ch'interuenerà à la detta vendita.

Commiſſarij redemptionum, nec ſe intromittant, nec impediant commiſſarios contumaciarum. h.d.Tapia.

§. ET vltimo s'ordina, & commanda alli commiſſarij di Redentione delle Città, Terre, luochi del preſente Regno non ſi debbiano intromettere, nè impedire gli detti commiſſarij gente, & huomini di loro comettiua nell'eſſercitio de loro officio in modo alcuno, etiam che ſi haueſſe da eſſequire contra vni, & altri obligati in nome di quelli.

El Conde de Lemos.

V. Goroſtiola Regens. V. de Ponte Regens.
V. de Caſtellet Regens. D. Diego de Vera pro Secretario. In Curiarum 3. fol. 28.

Locus ſigilli.

DE ALGVZERIIS. Rubr. xxiv.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

DE alguzerijs tractatur apud Hiſpanos in l. 30. tit. 15. in toto tit. 14. lib. 2. ordinat. & per Azeued. l. 10. tit. 6. lib. 3. nouæ recollect. hi 1 † ſunt iuſtitiæ exequutores cũ eorũ ſit officium acta notificare partibus, & delinquentes carcerare: Hi pluribus appellantur nominibus, vt ſupra diximus tit. de officio oſtiarij S.C. traditque Surgens de Neap. Illuſtr. lib. 1. cap. 9. nu. 8. apud nos tamen vocantur alguzerij, qui Magnæ Curiæ Vicariæ inſeruiunt, tàm apud Capitaneos cuſtodiæ Ciuitatis, quàm etiam apud ſuos caporiones, (quos caporales vulgo appellant) illi non excedunt numerum vndecim apud quẽquam ex dictis Capitaneis Iuſtitiæ, iſtorum verò non eſt determinatus numerus, à Regente Magnam Curiam Vicariæ creantur, & ab ipſo cum ſubſcriptione iudicum, & fiſci patroni, commiſſiones expediuntur quæ finito Regentis officio terminantur iuxta doctr. Bal. in l. 1. C. de poſtul. quem allegat, & ſequitur Io. Vinc. Anna ſinguſ. 119.,

Alguzerij nihil vltra ſalarium ſtatutum à Regijs Pragmaticis recipiant. h.d.Tapia.

Ex Cap. Neap. in Anno 1496. Cap. 50.

ITem ſupplicano ſe proueda, che à li alguzini de la gran Corte della Vicaria, quando pigliano alcuno, non debbiano hauere ſe non il ſalario debito, ſecondo la T conſtitutione, & capitulo del Regno, Pragmatica de Rè Ferrante Primo, perche quando pigliano alcuno de fore, voleno vinti, & trenta carlini, & che non gli debbia pigliare ſenza commiſſione in ſcriptis, & loro habbiano à dare

dare idonea plegiaria, de eſſercitare lo detto officio bene, & fidelmente, alias non ſia admeſſo. Placeat Regiæ Maieſt.

C*Onſtitutione.* Hæc eſt conſtitutio ſi ciuilibus quam poſuimus ſub tit. de citationibus. Tapia.

Alguzerii captos à propriis domicilijs non extrahant niſi oſtenſis literis commiſſionalibus. h. d. Tapia.

Ex Cap. Neap. in anno 1507. Cap. 35.

REX FERDINANDVS.

ITem perche molti alguzini, & commiſſarij che vanno per lo Regno, come arriuano per le terre ſogliono de fatto pigliare molti cittadini, & huomini da bene, & ſenza moſtrare le loro commiſſioni, donde poteno ſuccedere ſcandali aſſai, & commettere fraude, per tanto ſi ſupplica voſtra Cattolica Maeſtà ſe degni ordinare, che detti commiſſarij, & alguzini, prima che procedano ad atto alcuno debbiano moſtrare loro commiſſione alli officiali delle terre, tanto demaniali, quanto de baroni, accioche ſenza ſcandalo, & fraude ſe ſatisfaccia al ſeruitio di voſtra Catholica Maeſtà, & allo intereſſe delle parti. Placet Regiæ Maieſt. quod non poſſint extrahere captos, niſi oſtenſis prius commiſſionibus.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

C*Ommiſſionibus* Licèt fuiſſet ſupplicatum, vt alguzerij litteras ſuæ commiſſionis oſtenderent, non tamen id fuit conceſſum niſi poſt capturam, & optima quidem ratione, nam poterat inde fraus ab officialibus terrarum fieri, dum ab ipſis certiores reddi potuiſſent carcerandi: ideoque per Pragmaticam 37. in §. & de più s'ordina de officio Magiſtri Iuſtitiarij, quæ iſtud capitulum ſequitur, idem fuit, quod hic diſpoſitum, quo ad res criminales exequendas, ſecus quo ad ciuiles: hoc tamen fallit in Ciuitate Neapolitana, ex priuilegio Neapolitanis conceſſo, vt habetur in capit. per Cæſaream Maieſtatem conceſſo in anno 1554. quod eſt 15. & hoc ſubſequitur.

Ex Cap. Neap. in anno 1554. Cap. 15.

CAROLVS V.

IN vn'altro capitolo ſe diſpone, & ordina che niſſuno Capitanio, ò alguzino poſſa nè citare, nè carcerare alcuno Cittadino habitante in eſſa Città ſenza commiſſione in ſcriptis, altramente ſia lecito farli reſiſtentia impune, gli alguzini, & Capitanei che contrauengono ſiano puniti, hora ſi ſono preſi contra la forma di queſto capitulo huomini di qualità, & alle volte nè ſono ſucceſſe reſiſtentie, & inconuenienti, donde quando ſi foſſe moſtrata la commiſsione in ſcriptis harebbe ciaſcuno prontamente obedito, però ſi ſupplica la M.V. che ſotto graue pena commandi, che queſto capitulo ſia inuiolabilmente oſſeruato, in caſo che non ſia ritrouato qualche malfattore infragranti, acciò ſi fuga ogni diſordine, & inconueniente. Placet Cæſ. & Catthol. Maieſt. inuiolabiliter obſeruari.

PRAGMATICA XXXVI.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij.

CIrca alguzerios Magnæ Curiæ ſeruari mandamus ordines à Sereniſſimis retro Regibus, alijſque poſtmodum conſtitutos, quorum tenor ſequitur, & eſt talis.

Regis Ferdinandi primi in anno 1481.

§. ITem, quod alguzerij dictæ Magnæ Curiæ ſint vigiles diù, noctuque, & quos de nocte inuenerint culpabiles, vel ſuſpectos cuſtodi carceris aſsignent, facto verbo Regenti, & mane ſequenti; Regenti, & Iudicibus, & Fiſcalibus dictæ Magnæ Curiæ referant omnia diligenter.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

T C*Vlpabiles.* De hoc diximus ſupra in rubr. ex l. 3. de officio Præfecti vigil. quodque animaduertit Azeued. ad l. 4. tit. 23. lib. 4. nouæ recollect.

Alguzerii deſcribantur in matricula, & ſe obligent de benè adminiſtrando, nec vltra mercedem aliud exigant. h. d. Tapia.

Don Raymundi de Cardona in anno 1516.

EPiù perche ſimilmente intendiamo, che per la moltitudine de gli alguzini, che ſono in queſsa gran Corte, ſi fanno molte eſtorſioni, & molte barrattarie: Per tanto vi diciamo, & ordiniamo, che non permettiate, che alcuno facci officio di alguzino, che prima non ſia approbato per voi, & T matriculato, & che ſi oblighi alla pena della T fruſta, & d'onze vinticinque di bene, & fedelmente eſsercitare il ſuo officio, & di non eſigere ſe non il ſalario taſsato per le Conſtitutioni, Capitoli, & Pragmatice del Regno da alcune delle parti, etiam ſotto colore, che volontariamente gli ſia ſtato promeſso, offerto, ò dato, & coſi eſsequirete, & farete eſsequire rigidamente, che faccendo altramente, incorrereſte nella pena della Regia diſgratia.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T 1 M*Atriculato.* Neceſſe igitur eſt, vt huiuſmodi alguzerij deſcribi faciant eorum nomina in libro qui † matricula appellatur ex eo, quia ſicuti in matrice filij concipiũtur, ita iſti qui ſunt de aliquo exercitio debent eorum nomina deſcribi facere in libro, vt ſciatur eos eſſe filios illius exercitij, vel artis, ita tradit Archid. in c. contumaces 50. diſt.

2 Hæc autem deſcriptio † matriculæ ſeruatur in militibus, ſcolaribus, clericis, & alijs qui ſunt de aliquo officio, de quo tex. vbi Lucas de Penna in l. matriculam, C. de agent. in rebus lib. 12. l. 1. C. de officio Magiſtr. offic. & l. fin. C. de officio præfect. vrbi, Marcus Antonius Surgens de Neap. Illuſt. lib. 1. c. 26. num. 10. eiuſque frater Mutius Surgens in addit. ad locum citatum: requiritur ergo matricula ad probandum aliquem eſſe de iſto, vel illo exercitio, aut arte, ſed hoc ſolum non ſufficit, vt tradit Bart. in d. l. matriculam, & licet Alex. in addit. ad Bart. ibi dicat ad probandum aliquem eſſe de illo exercitio, quod allegat † ſufficere matriculam, vt conſtituat eum in quaſi poſſeſſione, & transferat onus probandi in aduerſarium: attamen hoc non procedit quando exercitium eſt cauſa acquiſitionis priuilegij, veluti in iſtis qui exercent artem ſericam, vel laneam, nam duo præciſè requiruntur matricula, & exercitium, & ita quotidiè iudicamus in Sacro Conſilio, in quo maxima cum attentione, diſcuſſione, atque eruditione cauſæ, & diſcutiuntur, & iudicantur prout notum eſt omnibus, qui in eo iudicant, omnibuſque qui eius Sacri Concilij deciſiones intuentur, eaſque benè conſiderant, & perpendunt, tàm impreſſas, quàm non impreſſas. Et nè prætereamus hunc locum animaduertendum eſt, quod vbicunque aliquis profitetur aliquod exercitium, ſi tamen in alio magis ſe exerceat, tunc † attenditur illud exercitium in quo maiorem operam impedit, præſumitur enim potius ad illud ſe conuertiſſe; ideoque ſæpè ſæpius iudicatum fuit in Sacro Concilio dũ aliquis petijt ſe remitti, pro parte fiſci fuit probatum aliud exercitium præualere, non eſſe remittendum, ex regula tex. in l. quæritur, ff. de ſtat. homin. de quo extat deciſ. Sac. Conc. de qua teſtatur Præſes de Franch. deciſ. 175. immò exercitium prædictum debet eſſe continuatum; nam ſi deſeruit illud non gaudet priuilegio, prout etiam quotidiè practicatur, & in Sac. Conſ. iudicatur ex traditis per Alex. in addit. ad Bar. in d. l. matriculam, C. de agent. in rebus lib. 12. verſ. & quanto tempore. 3

T *Fruſtra.* Hoc tamen non ſeruatur ſicuti etiam non ſeruatur, quod hic ſubditur de non recipiendo aliud quam ſtatutam mercedem.

Item diſponitur quod ſupra. h.d. Tapia.

§. PEr quanto à detta gran Corte è peruenuto à notitia, che molti s'intromettono ad eſſercitare officio di alguzini di detta gran Corte, non ſcritti, & matriculati nella nuoua, & vltima matricula, per ordine di detto Eccellente Signor Regente fatta, & alcuni in eſſercitare officio di commiſſarij, ſeù eſſecutori della gran Corte predetta, & quod peius, ſi conferiſcono in varie, & diuerſe Prouincie, Città, Terre, Caſtella, & luoghi di queſto Regno, commettendo varie, & diuerſe eſtorſioni, con grandiſſimo danno, & intereſſe delli ſudditi della Maeſtà Ceſarea: volendo detta gran Corte ſopra di ciò opportunamente prouedere, per tenore del preſente Bando ſi ordina, & commanda à tutti, & qualſiuoglia alguzini, commiſſarij, & eſſecutori di detta gran Corte, quali ſi ritrouano tanto in queſta Città di Napoli, quãto fuori di quella, in qualſiuoglia luogo, che dalla publicatione del preſente Banno per auanti, & de cetero niſſuno di loro ardiſca, nè preſuma in modo alcuno eſſercitare detti officij di alguzino, cõmiſſario, & eſſecutore di detta gran Corte, non eſſendo ſcritto, & matriculato nella detta nuoua, & vltima matricola di detti commiſſarij, ſeù eſſecutori, ſenza eſpreſſa licentia in ſcriptis obtenta di detto Eccellente Regente, reuocando, irritando, & annullando detta gran Corte tutte, & qualſiuoglia patenti, & commiſſioni di eſequire in fauore d'eſſi alguzini, eſſecutori, & commiſſarij huc vſque eſpedite: Et quelli alguzini, che ſi ritrouaranno deſcritti, & matriculati in detta nuoua, & vltima matricula, non ſi habbiano da partire in modo alcuno dalla Città di Napoli per conferirſe ad eſſequire fuori di quella in qualſiuoglia loco ſenza eſpreſſa licentia in ſcriptis obtenta dal detto Regente: Et auanti ch'alcuno di eſſi alguzini, commiſſarij, & eſſecutori ſi parta, habbia da donare in potere del Percettore di detta gran Corte particolar notamento del dì che ſi parte, doue, & in che luogo hà d'andare ad eſſequire, & quante commiſſioni porta, con declaratione delli nomi delli debitori, creditori, & quantità, & quel tanto che haurà in commiſſis, & datone notitia, vt ſupra, quello habbia ſolamente à eſſequire, & non intrometterſi, nè eccedere oltre la ſua commiſſione, & notamento dato, vt ſupra, & dopò il ſuo ritorno ſimilmente habbia da donare notamento in potere del detto Percettore del dì ch'è ritornato di quello che hà eſſequito, & per detto Percettore ſe ne habbia da fare notamento in ſuo libro, & ſtatim per detti alguzini, commiſſarij, & eſſecutori farſene relatione al detto Eccellente Regente, & non facciano il contrario alla pena di chi contrauenerà alle coſe predette remigare nelle Regie Galere per anni tre continui, & non eſſendo habile per Galera di andare relegato per ſei anni nell'Iſola che ſi hauerà da declarare, ò altra pena ad arbitrio di detta gran Corte.

Statuitur ſalarium alguzeriis. h.d. Tapia.

§. ITem per la captura di ciaſcuno delinquente in ciuitate grana diece, & extra la città tarì vno, & in partibus di longo per lo Regno, ad arbitrio del Giudice, etiam che ſiano più alguzini che ſi vanno a pigliare.

Item, per l'eſſecutione, & ſalario di eſſi in bonis grana diece dentro la città, & extra la città ſe

va

va a piedi tarì vno, & ſe va a cauallo carlini tre, pro qualibet die, & ſi facciano le ſpeſe.

Caeſ Maieſtatis in anno 1539.

§. ET ad tollendnm abnſionem a Capitaneis, & alguzerij inductam percipiẽdi qnicquid libeat pro captura alicuius capiendi, mandamns quod non liceat eis pro qualibet captura intus ciuitatem Neapolis accipere vltra taxatum ſibi ſalarium per Pandectam ſuper hoc editam obſeruari volumus ſub pœna priuationis officij.

Alguzerii vltra Carolenum intus Neap. pro exequtione non recipiant, & exequuta ſubitta conſignent. h.d. Reuitus.

Magna Curia Vicaria in anno 1525.

§. ITem, perche gli alguzini di detta gran Corte, per l'eſecutione, che fanno ad inſtantia delle parti, ſi ſogliono far pagare tanto dalle parti che fanno eſequire, come ancora da quelli contra de' quali ſi eſſeguiſce, & di più quando conſegnano le robbe eſſeccute alla Trombetta, ſi fanno da quello pagare oltre il pagamento hauuto dalle parti, & poi qnando accade reſtituirſe tal eſecutione, il detto trombetta primieramente vuole quello c'hà pagato à gli alguzini, dal che ſe nè cauſa molto danno alli ſudditi Regij. Per tanto s'ordina, che da quì auanti detti alguzini debbiano pigliar il ſalario giuſto, & non più che da vna delle parti, per qualſiuoglia eſecutione che faranno, videlicet, grana diece per l'eſecutione che faranno dentro di Napoli, & vn tarì per quelle che ſi faranno fuori della città iuxta la forma della Pan

detta

detta ſotto pena d'vn ducato per ogni volta, & altra pena riſerbata ad arbitrio di detta gran Corte, ordinando ancora à tutti alguzini che l'eſecutioni debbiano preſentarle in potere del Trombetto, com'è ſolito, & è ſtato altre volte ordinato, ſotto la pena predetta.

Capitanei, & alguzerii arma à domibus inquiſitorum non accipiant. h.d. Tapia.

§. CApitanei, & alguzerij omnes, qui ad capiendnm aliquem delinquentem aduocantur, arma, quæ in eius domo inuenerint, nequaquam accipiant, ſecumvè auferant, contrafacientes præter officij priuationem furti pœnis alligamus, punirique volumus, vt ex nnnc prout tunc, & contra puniendos eſſe decernimus.

DE hacre actum fuit in tit. de capit. cuſtod. Ciuitat. Tapia.

In quolibet tribunali adſit certus alguzeriorum numerus qui ſciant ſcribere. h.d. Tapia.

§. VOlumus etiam quod in vnoqnoque Tribunali certus alguzeriorum numerus ſtatuatur. qui Viceregi, Collaterali Conſilio, & Præſidentibus Tribunalium prædictorum neceſſarius, & congruus videatur, & hi omnes alguzerij, & porterij legere, & ſcribere non ignorent, ad hoc, vt quilibet ipſorum in citationibus faciendis, relationes propria manu ſcribere poſſint, prout eas ad ſcribendum propria manu teneri volumus, nè, ſi aliter factum fuerit, incouueniens, aliquod oriatur, & ſinguli præſtent idoneam fideiuſſoriam cautionem de eorum officio fideliter adminiſtrando.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HOc hodie non ſeruatur; nam omnes alguzerij deſtinantur per Regentem Magnæ Curiæ Vicariæ, ſicuti nec etiam ſeruatur, qnod ſciant ſcribere, quod tamen ſeruari deberet, ex hoc enim plures nullitates citationum oriuntur, &

dum

dum in Sac. Conſ. ageretur de quadam cauſa foriudicationis, & fuiſſet valde dubitatum de nuntij relatione, quæ ab alio fuit ſcripta peritiſſimus ille Præſidens Vincent. de Franch. mandauit iudicibus Magnæ Curiæ, vt hanc Pragmaticam tenaciter obſeruari facerent.

Alguzerij licentiam oſtendãt Baronibus, Gubernatoribus Prouinciarum, & Capitaneis terrarum Regentis facultatem concedentis, eundi per Regnum, & iuxta ſibi commiſſa exerceant, alias capiantur, præterquam ſi negotium ſit criminale, quo caſu poſt capturam commiſſionem oſtendant. h.d. Tapia.

§. ET di più s'ordina, & da piena, & omnimoda poteſtà à tutti, & qualſiuoglia Principi, Duchi, Marcheſi, Conti, & Baroni di queſto Regno, Gouernatore di Prouincie, & loro qualſiuoglia Capitani, Luogotenenti, & officiali nelli luoghi doue eſſi hanno giuriſdittione, & ciaſcuno di loro, che ritrouando qualſiuoglia delli predetti alguzini, commiſſarij, & eſecutori nell'eſercitio predetto, quello debbiano requedere che habbia da moſtrare ſua liceutia antedetta: Et ritrouan-

do

do qualſiuoglia delli predetti, non hauere ſimile licentia del detto Eccellente Regente, & non hauere in modo alcnno commiſſione, ò vero hauerla, & eſſequire quello che in neſſun modo ſi comprendeua in commiſsione, & licentia, lo poſſano & debbiano carcerare, con pigliar diligente informatione, & darne ſubito auiſo à detta gran Corte, ma hauendo commiſſione & licentia, ſe in eſecutione di quello che in detta commiſsione, & licentia ſi contiene, ò poteſſe comprenderſi, eccedeſſero, ò altramente faceſſero quel che non debbono, debbiano pigliare informatione diligente contra li predetti, ò alcuno di loro, ſenza procedere à carceratione, & quella preſa, ſubito inuiarla à detta gran Corte, attalche ſi poſſa procedere

à loro

Digitized by Google

à loro debito caſtigo: vogliamo però, & declaramo, che quanto all'eſecutione di coſe criminali, tanto di citare, come di pigliare prigioni, non ſe gli dia impaccio alcuno, nè ſia tenuto manifeſtare ſuo ordine, ò licentia auanti che habbia fatto l'effetto, ma hauendo citato, ò preſo, & fatto quello c'haurà in commiſſis, all'hora innanti che eſtraha il carcerato, eſſendo ricercato di moſtrare ſua commiſſione, & licentia, debbia moſtrarla à chi ſpetta.

Datum Neap. in Palatio Iuſtitiæ Magnæ Curiæ die, &c. Anno 1554.

Item, che gli algozini che eſequiſcono contra le parti, con commiſſione doue ci è pena di Corte, per dette pene le debbiano, & habbiano da porre carcerate, ò vero farle pagare in potere del Perceptore, non obſtante che il debitore contra chi ſi eſſequiſce accordaſſe il creditore, ò ſodisfaceſſe il debito principale: Et in tal caſo reſtando l'algozino di eſequire ſua commiſſione per la pena, ſia tenuto pagarla eſſo del ſuo alla Corte in potere del Percettore.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

Citado, ò preſo. Per hanc Pragmaticam declaratur lex vnica, C. de mandat. princip. vt intelligatur in hoc Regno procedere facta iam carceratione, vel citatione, de iure
1 tamen requiritur, vt mandatum † oſtendat, idque etiam de congruitate com captus poſſet reſiſtere ſecundum tradita per Carolum de Graſſal. regal. Franc. lib. 1. iure 8. §. itē etiā alius caſus, & Azened. ad l. 7. in princip. tit. 22. lib. 4. nouæ recollect. ad quod euitandum fuit introductum, vt alguzerij virgulas quaſdam deferant in manibus, quod poſtea obſeruatum non fuit, deberet tamen ſeruari.

Certus alguzeriorum numerus in Regijs Audientijs ſtatuatur. h. d. Tapia.

EX PRAGMATICA VI.

De Officio Iuſtitiarij.

§. Item quod ſtatuatur certus numerus alguzeriorum, ſiuè nuntiorum, cum præſentia, & interuentu Aduocati fiſci pro eius intereſſe, qui ſciant legere, & ſcribere, vt relationes propria manu in citationibus facere poſſint, iuxta formam Regiæ nouellæ Pragmaticæ.

Alguzerij in citationibus notificandis duos teſtes adhibeant, eorumque nomina in relationibus deſcribant h. d. Tapia.

PRAGMATICA II.

De ordin. iudic.

REX FERDINANDVS PRIMVS.

Quilibet agere volens aduerſarium, Iudicis commiſſione præcedente, citare faciat perſonaliter, vel ad habitationis domum per citatorias litteras continentes ipſius citationis cauſam, de qua citatione per relationem Nuncij conſtet, cum ſubſcriptione duorum teſtium, qui præſentes dictæ citationi fuerint, ſi fiat in loco vbi copia haberi poſſit: alibi autem ſufficiat coram duobus non aliter ſe ſubſcribentibus, dum tamen nuncius in relatione mentionem faciat de eorum nominibus, ad pœnam tarenorum decem à nuncio exigendam, & citatio aliter facta non valeat, niſi reus comparuerit, quo caſu habeatur pro ſolemniter citato, non tamen præſens citationis forma requiratur in caſibus, in quibus de iuris diſpoſitione, citatio per edictum, vel per proclama admittitur.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

Haec Pragmatica condita eſt ad tollendum iuriſconſultorum altercationem, an ſcilicet † credatur ſoli nuntio 1
in hijs quæ pertinent ad eorum officium de qua per Iacob. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. centur. 2 caſu 112. & Foller. in praxi crim. ve. ſ. fiat relatio propriè in num. 10. de quo etiam videndus Rouit. in commento ad Pragmat. 3. de citationibus, qui alios cumulat.

† Hoc tamen non ſeruatur quando aliquis citatur in hac 2
Ciuitate Neap. tunc enim ſtatur relationi tantum alguzerij, vt per Foller. in d. loco poſt Afflict. in conſtitut. edictorum in 4. notat.

Alguzerij nihil recipiant à partibus quando ad inſtantiam Curiæ exequutionem realem, aut perſonalem faciunt. h. d. Tapia.

IOANNA II. Rit. 42.

Item quòd ſeruientes, vt notarij Curiæ qui capiunt aliquem de mandato ipſius Curiæ, vel aliam quamcunque, examinationem vel executionem faciunt, nihil recipiant à captiuo, vel alio, contra quem executionem ipſam faciunt, ſub pœna exigenga ab eis per dictam Curiam arbitrio ipſius Curiæ.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

Hic Ritus intelligitur, & ſeruatur quando ad inſtantiam fiſci, ſecus verò ſi ad inſtantiam partium exequutiones faciunt, eo enim caſu locum habent Capitula, & Pragmaticæ ſuperius allegatæ circa ſalarium ipſis debitum.

Alguzerij non deferant carceratos niſi ad carceres Mag. Cur. Vic. h. d. Tapia.

PRAGMATICA IIII.

De carcerarijs.

Perche nella viſita fatta in la gran Corte della Vicaria hoggi predetto di delli carcerati ciuili di quella, con interuento dell'Illuſtr. Sig. Diego Hortado di Mendozza, al preſente Regente della gran Corte è peruenuto à notitia per memoriali dati da diuerſi particolari carcerati nelle carceri d'altri Tribunali di queſta Città di Napoli, che per ritrouarnoſi carcerati fora le carceri della gran Corte predetta, li carcerati della qual gran Corte ordinariamente ogni ſettimana ſi viſitano, e ſi ſubuengono in loro eſcarceratione, & ſatisfattione di loro debiti d'elemoſine, quale piamente ſi diſpenſano, loro nè vengono ad eſſere priui,

priui, & non godono la ſubuentione di poueri, & loro carceratione priua di viſta, ſe dilata, & al più delle volte vi moreno per loro impotenza, ſi anco, che à tempo di loro liberatione per lo carceriere ſe gli mette à conto tanto per lo vitto, tant'altro per l'alloghiere delli letti, e d'altre illicite eſſattioni, che per poſſerno complire, oltre che vendono li proprij veſtiti, impegnano, & vendone le proprie veſte delle moglie, alcun'altre volte l'alguzini pigliano alcuni particolari, ſi per cauſe ciuili, come criminali, Et come che ſono contumaci, e delinquenti della gran Corte per obuiare che non ſiano puniti di loro delitti ſi contentano con detti prezzi, e gli portano in altre carcere, con toccarno alcun'offerta, ſi anco per euitarno le pene che toccano al Regio Fiſco, alle quali loro ſono obligati. Dalle quale coſe, oltre che nè viene gran danno al Regio Fiſco, nè ſogliono anco ſoccedere molt'altri inconuenienti, & per altre cauſe mouenteno la mente di detta gran Corte, &c. Per tanto s'ordina, e comanda à tutti, e qualſiuoglia alguzini tanto di detta gran Corte, quanto di qualſiuoglia altri Tribunali di queſta Magnifica Città di Napoli, pari modo alli careerieri di detti Tribunali, che da hoggi auante, & de cetero tutti, & qualſiuoglia particolari per loro ſi pigliaranno, ſi per cauſe ciuili, come criminali gli debbiano portare nelle carceri di detta gran Corte, & non d'altri Tribunali, nè li carcerieri di quelli preſumano riceuerli, ſotto pena d'onze vinticinque di carlini d'argento Regio Fiſco applicanda, excepti tamen, & reſeruati quelli ſi piglieranno con ordine di loro Tribunali à loro ſudditi, ſeù altri Superiori, quali hanno poteſtà mandarli carcerati in le carceri à loro arbitrio.

Hernandus hortado de Mondoçça.
Io. Berardinus Moctula. Franc. de Vera.
Ioannes de Vello. Annibal Galterius Actuarius. Die 26. Martij 1577. Neap. fuit publicatum &c,

---

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

Iſta ordinatio Magnæ Curiæ Vicariæ ſeruatur, nec poſſunt regulariter Iudices Magnæ Curiæ ad alios carceres mittere carceratos, quod tamen non ſeruant antequam intus carceres eiuſdem Magnæ Curiæ ſint carcerati, tunc enim quando aliquis vult ad alios carceres traduci, porrigit memoriale Illuſtriſſimo Proregi aliquam exprimendo cauſam, & obtenta decretatione quod Magna Curia prouideat, ſolet tranſmitti ad alios carceres.

Idem quod ſupra. Tapia.

Ex Libro Bannorum Magnæ Cur. Vic.

PErche di giorno in giorno ſi ſono viſti li deſordini, danni, & fraudi ſi commettono per l'alguzini, che portano li carcerati nelle carcere dell'admirantia, dell'arte della ſeta, lana, & altri Tribunali de Napoli ſenza ordine di queſta gran Corte, che per le occultatione, & perdita de pene contra quelli accuſati in danno del Regio Fiſco, & & per il diſpendio che aleuni di quelli poueri carcerati fanno poi per venire nelle carcere della Vicaria,caria, àcciò nelle loro cauſe, ò viſite, che ſi fanno per li carcerati ſe poſſi conforme à giuſtitia alla loro indennità prouedere, ſi ancora perche alcuni carcerati ſono inquiſiti, & contumaci di queſta gran Corte, & per non eſſer conoſciuti ſi ſanno portare in dette carceri per euitar il caſtigo, perilche vanno impuniti di loro eceeſſi, & delitti. Per tanto per ouiar' à tanti mali, nè hà parſo fare il preſente banno, per ilquale ſe ordina eſpreſſamente comandando à tutti, & à qualſiuoglia alguzini, & ſeruienti, che da hoggi auante non ardiſcano portar in dette carcere carcerati, che ſi pigliano in virtù di eſecutorij, imploratione, & ordinatione di queſta gran Corte ſenza noſtro eſpreſſo ordine, & qualſiuoglia cauſa, ſotto qualſiuoglia queſito colore, ſotto pena de priuatione de loro officio, & altra à noi riſerbata, & li carcerieri di detta carcere, che li riceueranno incorrano in la pena de onze vinticinque d'applicarſi al Regio Fiſco irremiſſibiliter exigenda, & altra pena riſerbata à detta gran Corte, acciò alli carcerati ſi poſſi miniſtrar complimento di Giuſtitia, & acciò non ſi poſſi per alcuni d'eſſi allegare cauſa de ignoranza volemo per la emanatione del preſante che ſi affigerà nel portico di detta gran Corte, s'intenda come foſſe ad ciaſcuno d'eſſi perſonalmente intimato fatto nel Palazzo della gran Corte della Vicaria il di 29. di Nouembre 1583.

Dō Pedro Camaccho. Dō Io. Sāchez Hermoſa fata.

EX PRAGMATICA XXXVII.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij.

Regis Ferdinandi primi in anno 1481.

§. IN primis ſi contigerit nuncios ſalariatos à Fiſco quandocumque à dicta ciuitate abeſſe, & alij nuncij negocia fiſcum tangentia exequantur ad pœnam priuationis officij.

Item, quòd ſeruientes à fiſco ſalariati, alijs negocijs non vacent, ſed ſemper ſint parati negocia fiſci celeriter expedire, & facta citatione, eam infra terminum ſcriptori contumaciarum conſignent, vt accuſari poſſit contumacia contra delatos.

Item, quòd vnus ex ſeruientibus ſalariatis à fiſco in ciuitate Neap. aſſiſtat ſemper, nec ab ea recedat, vt citandi exiſtentes in dicta ciuitate, & eius diſtrictu ſinè mora citentur.

Don Reymundi de Cardona in anno 1515.

§. ITem per eſecutione di dette citationi, & acciò che il proſequire di dette querele non ſi ritardi, vogliamo che s'ordinino quattro ſeruienti con il ſalario ſolito, liquali ogni dì debbiano eſſere in Corte, & appreſſo delle Banche criminali, & pigliar da tutte le Banche tutte le citationi, che ſi daran loro, & quelle ſubito eſequire, & attendere ſolo al ſeruitio della gran Corte, guardādoſi per dette citationi pigliar pagamento dalle parti querulanti, & quando alcuno di loro mancarà, ſi eſſiga per ciaſcuna volta la pena di cinque carlini.

DE

DE OFFICIO IVSTITIARII. Rubr. xxv.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 † IVſtitiarij Prouincialis officium, ad inſtar antiquorum Prouincialium præſidum inſtitutum in hoc Regno fuit, vt commodius iuſtitia populis adminiſtretur, nã quẽadmodũ aucto populi Romani Imperio, miſſi in prouincias fuere proconſules, vt Feneſtella de Magiſtr. Romanorum tit. de proconſulis poteſt. nos docuit, ita Imp. Federicus Optimi Imperatoris ſugens officio diuiſo per Prouincias regno, ſingulis præſides præfecit, vt percipitur ea conſtitutione regni Iuſtitiarij per Prouincias; Hinc eſt, quod diuerſis fuere nominibus appellati, & hodie etiam diuerſimodè nuncupantur. à conſtitutionibus enim primo Iuſtitiarij per Prouincias vocati, vt in pluribus conſtitutionibus eſt videre, tàm ſub hoc tit. quàm ſub alijs collocatis, apud aliquos Præſides, quod præſertim à Prouincialibus obſeruatur, Gubernatores enim Prouinciarum in Regia Cancellaria, regijſque Pragmaticis appellantur, quod nomen à moderatore Prouinciæ de quo in l. vn. C. de officio Comit. Orientis eſt deſumptum, cum etiam nec deſint qui eos Vicereges appellent, vt habetur apud Marcum Antonium Surgentem de Neap. Illuſtrata lib. 2. cap. 14. nu. 6. Cum ergo ad Prouinciæ Præſidem antiquum hoc officium referatur, quod quidem generale nomen, † & Præſidem, & Proconſulem, & Legatum continet l. 1. ff. de officio Præſidis.
2

Cõcordat cũ hoc tit. faciuntq; ad eius officiũ quæ dicuntur, de officio rect. prouinc. ff. & C. de officio Procurat. & legat. & quæ tradit Feneſtella tit. de Procon. poteſt. tit. de legat. Proconſul, quæque ſcripſit Panciroꝭ in notit. Orient. Imper. cap. 119. in ſpecie ad Præſides huius Regni in notit. Imper. Occident. cap. 11. & cap. 14. & cap. 55. quodque colligit Foller. in Pragm. tit. de officio Iuſtitiarij, & pauca per Marin. Freccia de ſubfeud. lib. 1. cap. de officio Magiſtri Iuſtitiarij, nu. 55. & ſeq. quod etiam officium apud Hiſpanos notum fuit vocatumque eſt Adelantado † de quo in l. 22. tit. 9. par. 2. & in l. 1. tit. 4. par. 3 3. & l. 1. tit. 13. lib. 2. ordinam. ſic etiã apud Gallos dicitur † Balius, vel Seneſcalcus, vt per Caſſan. in Catalogo glor. mund. 4 7. par. conſider. 19. quæ autem ad hoc officium pertinent infra hoc tit. occaſione conſtitutionum, & capitulorum quæ ſub illoſtrata ſunt dicemus, breuiterque colligit Foller. loco citato, & pro nunc ſciendum eſt hoc Regnum diuiſum eſſe in duodecim † Prouincias, at non ſingulis præpoſitos eſſe moderatores, ſed alij ſingulis, alij coniunctis. vt enumerabimus, 5 dempta Prouincia terræ laboris, cui præeſt Magna Curia, in Prouincia enim Calabriæ Citra vnus Gubernator, alter in Calabria Vltra, cum annis proximè elapſis vnus vtraque gubernaret Prouinciam ſic in Prouincia terræ Hidrunti, vnus, alter verò in Prouincia terræ Bari, & his etiam præerat, vnus alius præeſt Prouincijs Capitanatæ, & Comitatus Moliſij alius, prout Aprutij, & alius Prouincijs Principatus Citra, & Baſilicatæ, & alius Prouinciæ Principatus Vltra.

Ad officium Iuſtitiarii Prouinciæ pertinet cognoſcere, & punire omnia delicta, vbi venit imponenda pœna mortis, vel mutilationis membri, & etiam de ſpreta defenſa, & deportatione armorum, & de cauſis ciuilibus in defectũ Baiulorum, & Camerariorum, & Baronum habentium ciuilem iuriſdictionem, & etiam cognoſcere ſolum de feudis planis, de tabula, non de quaternatis. h. d. Matth. de Afflict.

IMPERATOR FEDERICVS.

* ADDITIO. *Vide c. Regis Roberti. car. incip. nulla legis.* De B. a Iu-

IVſtitiarij,* a nomen & normam ius, & iuſtitia contulerunt, quibus quantò magis in nomine ſunt affines, tãtò eorum veri, & ſolliciti debent eſſe cultores. Hinc eſt, quod ipſorum iudicijs cauſæ capitales maximè reſeruantur, & quòd ipſorum officium debet eſſe gratuitum, nec ipſum licet alicui pretij venalitate mercari. Quæ igitur ad ipſo-

a *IVſtitiarii nomen.* Monẽtur Iuſtitiarij ſuo nomine deſeruire, vt idem ſint, ſicut dici deſiderant, vt C. de deſen. l. defenſores, cum ſuis ſimil. Et dicitur in hac conſtitutio. quid ſit eorum officiũ, & cognoſcunt de omnibus criminibus imponentib. pœnam membrorum concord. ff. de offi.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

I*Vſtitiarii nomen.* Conſtitutio hæc benè eſt gloſſata, & ſicut dicit gl. ſuper verbo, inſultus. Omnis inſultus eſt excogitatus, niſi probetur contrarium. ¶ Et oportet quod dicatur in libello, quòd fecit inſultum excogitatum. ff. de iniur. l. lex Cornelia. §. lex itaque. Vbi dicit de impetu. C. de Sicar. l. his qui aggreſſorem. ¶ De aſſalimento habetur, quib. mod. feu amit. §. porrò. aliàs ſimiliter. Item not. quod dicit, quòd pro inſultu imponitur pœna corporalis, quia enumeratur inter crimina, dic vt in gl. ſupra de impoſi. defen. l. ſi quis in poſterum. in gl. quæ incipit, quid ſi factus ſit inſultus.

ADDI-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

CVm hac lege concordat l. 22. tit. 9. par. 2. Hæc conſtitutio hodiè ſeruatur, ſed in cauſis appellationum tantum cum (vt diximus) in conſtitutione ea, quæ ad ſpeciale decus ſupra tit. de offic. in Reg. conſtit. Rex Alphonſus Primus conceſſerit Baronibus merum, & mixtum Imperium; & ſic omnis à Iuſtitiario in primis cauſis exceptis † tamen criminibus a læſæ Maieſtatis diuinæ, & humanæ, falſæ monetæ, & circa diſrobatores ſtratarum datur præuentio virtute Pragm. Ca-

 rol. V.

ipſorum cognitionem pertineant prædeceſſorum noſtrorũ aſſiſiis comprehenſa, apertius diffinimus, a Latrocinia ſcilicet, magna furta, fracturæ domorum, b inſultus c excogitati, incendia, inciſiones arborum fructiferarum, d & vitium, vis mulieribus illata, duella, crimina maieſtatis, e arma molita, f defenſæ impoſitæ, & contemptæ ab alijs, vel pro alijs ab eiſdem: & generaliter omnia de quibus conuicti pœnam ſui corporis, vel mutilationem membrorum ſuſtinere deberent. Magnum autem furtum accipimus vltra viginti auguſtales, etiam ſi ciuiliter de furto ipſo

offi. præ. illicitas, §. qui vniuerſas. Item de magnis furtis, quod eſt vltra 20. auguſtales: etiam ſi ciuiliter agatur, & ſi modicum ſit, poteſt eoram eo agi criminaliter. Item de ciuilibus cauſis, in defectu Baiulorum, vel Camerariorum, concord. l. extra de offic. iud. ord. cap. 1. Item ſi dominus uoluit facere iuſtitiam de vaſſallo ſuo in ciuili cauſa, quia tũc præſes cognoſcere poterit. Defectus autem eſſe videtur, ſi duo mẽſes in negligentia ſunt elapſi. Item non cognoſcit de cauſis feudalibus, nec de caſtris, quia de illis in Magna Curia cognoſcitur. De iure communi maius erat præſidis officium, quia de omnibus, & ciuilibus, & criminalibus cognoſcebat. ff. de offi. præ. l. omnia.

a . *Latrocinia.* Licet quædam enumerentur hic, quæ videntur ad Iuſtitiarium pertinere: intelligas tamen hic poſita eſſe cauſa exempli. Idem eſt enim in omnibus alijs quæſtionibus criminalibus, & hoc iure vtimur: Multa enim pertinent ad cognitionem Iuſtitiariorum, quæ hic non numerantur, vt ſupra de rap. l. 1. & de illici. por. armo. l. 1. & l. Caſtellanos. & infra l. prox. ibi, vel de alio magno, &c. & infra de ſi. inſtr. cum noua. infra de offic. aduo. l. 1. inf. de pie. quæ in crimi. ca. l. cordi. infra, de iure Lombar. l. 1. Item quod omnes quæſtiones criminales pertineant ad Iuſtitiarium, probatur à partibus ſufficienter enumeratis, & remotis. Lex enim dicit officialium alios eſſe præpoſitos ciuilibus quæſtionibus alios accuſationibus criminalibus, vt ſupra, de obſer. iuſt. l. 1. Qui autem ſit officialis, vide infra tit. prox. l. vlt. Sed ad Baiulos non pertinent crimina, vt ſup. de offi. Baiu. l. locorum. nec ad magiſtrum Camerarium, vt ſupra de offic. Camer. l. officiorum. nec ad Magiſtrum Iuſtitiarium, vt infra eo. magnæ. Ergo pertinent ad Iuſtitiar. vel remanebunt impunita delicta.

b *Inſultus.* Inſultus probabitur, † & quòd excogitatus fuerit præſumetur. ea enim quæ in animo, vel cogitatione conſiſtunt, non probantur, quia probari non poſſunt, ſed per extrinſeca præſumuntur, vt inſtit. de rerum diui. §. pauonum, & C. de iu. deliber. cum debitum. & ff. ad l. Rod. de iac. qui leuandus, & C. de teſta. l. non codicillum. ff. de acquir. poſſeſſ. l. pen. §. ipſos.

† ADDITIO. *Vide Soc. in reg. 161.* De Bottis.

Item dicitur cogitationis pœna nemo patitur: quia ſi ſteterit quis in finibus ſolius cogitationis, nullo caſu punitur. ff. de pœn. l. cogitationis. Vbi autem vltra progreditur, ex ipſo facto quod continet delictum, præſumitur animus delinquendi. Item ex ipſo facto quod eſt iniurioſum præſumitur animus iniuriandi, niſi contra probetur, vt C. ad l. Corn. de Sica. l. 1. & C. de iniur. ſi non conuicij. Si quæris, ad quid ponitur, excogitati, ſi ſemper præſumitur excogitatus? Reſponde, quia ſicut ipſo facto præſumitur animus, ita per probationem contrarij facti poterit apparere, quòd non ex animo delinquendi, vt ita vel nullo modo, vel minus, ſeu leuius puniatur. Nullo modo, maximè ſi caſu, vt in venando committatur delictum. Vel impetu, vt per furorem fortè, vel ebrietatem, vt ad l. Pomp. de par. l. pen. de offic. præſ. l. diuus. & de pœnis, reſpiciendum. §. vlt. & de re mil. l. omne. §. qui vulnere. Leuius punitur, vt cum laſciuia, vel malo exemplo committitur, vt ad l. Corn. de Sicar. l. 4. § ſed ex. & l. 5. §. 1. ff. de pœn. abſentem. §. vlt. 4. reſpiciendum. §. fin. & l. ſi quis alijs §. qui ambo. Et in his omnibus incumbit onus probandi reo qui excipit, vt ff. de except. l. agere, & C. de prob. vt creditor. ff. de proba. l. in exceptionibus & in Lombar. de homicidio. l. de homicidio. Sed ego quæro, nunquid debet poni in libello, excogitati? Reſponde ſic: aliter enim probari non poſſet animus nec præſumi: id enim præſumitur quod ponitur, vel allegatur, vt ff. de proba. l. 1. & l. l. in exceptione. § cum quis. ff de procur. l. quæ omnia. ibi, planè ſi dicat. ſic enim ibi dicitur, ſi dicat, & probauerit. G.

† ADDITIO. *No. glo. quòd vbi aliquid præſumitur à lege, intelligitur, ſi illud præſumptum allegetur, pro quo facit: nam licèt in dubio præſumatur bona fides, eſt verum, vbi fuerit allegata vt cumulat Iaſ. in l. non hoc. C. unde legi. tamen conſequentiam hanc gl. facit. nam ea, quæ præſumuntur, licet verè non ponantur, ſi tamen poſita intelliguntur. l. omnes §. Lucius, & quod ibi not. ff. ſi quid in frau. credit.* De Bottis.

c *Excogitati.* Aliàs, excogitati.

d *Et vitium.* Aliàs & vinearum, quod intelligas cauſa tollendæ dubitationis dictum, quod ius commune non lædit, vt ff. manda. l. qui mutuam. viris enim ſignificatione arbores continentur, vt ff. arbor fur. cæſa. l. vites.

e *Arma molita.* Siue agatur ex eis ad pecuniariam pœnam, vt ſupra de illicit. porta. ar. l. 1. ſiuè ad amiſſionem manus, vt in tit. prædicto, ſi quis aliquem, amiſſionem vitæ, vt ſupra tit. prox. l. terminum vitæ.

ADDITIO. *Adde quid contineatur appellatione armorum? vide glo. in clemen. ne in agro, de ſtat. mon. & l. armorum ff. de verborum ſignif. glo. in Auth. de armis. in §. nunc autem.* Superantius.

f *Defenſæ impoſitæ.* Aliàs eſt, & contemptæ.

a Minori-

ANDRAEAS DE ISERNIA.

ADDITIO. *Adde an computetur inter crimina. adde glo. in l. de crimine. C. de accuſa & per Bal. in l. nunquam plura. ff de priuatis delictis.*

Cognitionem Etiam ciuilium in defectu. Habet ergo Iuſtitiarius iuriſdictionem in ciuili imperfectam. id eſt non exercitium iuriſdictionis: ſed in iuriſdictionem. & ſic videtur, quòd poſſit eam committere antequam Baiulus, & Secretus erunt negligentes. extra de reſcrip. c. paſtoralis. in fi. Corrigitur enim hodiè quod dicitur, ff. de offic Proconſ. l 3. §. fin. per Auth. de colla. §. ad hoc. Hæc ergo iuriſdictio in Iuſtitiarium videtur, quòd poſſit extendi per conſenſum expreſſum, & tacitum partium, & ſicut in ſimili dictum eſt de Magiſtro Iuſtitiario, ſupra

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

rol. V. quæ eſt 1. in tit. vbi de cri. agi oport. quã nos ſituauimus ſub tit. vbi de crim. agi oport. & de remiſ. cauſ. ex qua infertur ad id, quod Afflict. hic quærit, & nu. 21. † an partes poſſint prorogare iuriſdictionem Gubernatoris Prouinciæ, in quo dicimus tàm in cauſa ciuili, quàm in cauſa criminali non poſſe vaſſallos iuriſdictionem prorogare, nam Baroni remiſſionem petenti in prima inſtantia datur ſtatim remiſſio, & in tantum eſt hoc verum, vt etiam Baro poſſit prohibere ne ſubditi adeant

ipſo agatur, vt tamen etiam de quãtitate ^a minori coram Iuſtitiario ad corporalem pœnam criminaliter poſſit accuſatio intentari. Cognitionem * ciuilium etiam cauſarum ^b in defectu etiam ^c Camerariorum, ^d & Baiulorum, ad officium ſuum pertinere cognoſcat. Defectus * verò in Camerarijs, & Baiulis tunc eſſe videtur, videlicet cũ poſt duos mẽſes, à die proclamationis ad ipſos factæ cauſæ eis à ſuperiori ^e commiſſæ fuerant, nec conquerentibus in rationibus ſuis ſatisfaciunt, vt tenentur & debent, niſi inſtructionis deſideratæ neceſſitas terminum exigat ^f largiorem. Eadem per omnia obſeruanda in dominis, de quibus conſtiterit * infra prædictum tempus ad requiſitionem ſuperio-

a *Minori.* Quid de minimo? Dic vt not. ſupra de officio Baiu. l. locorum Baiuli.

* ADDITIO. *Limita hunc tex. non procedere, quando mulier vel alia miſerabiles perſonæ vellent trahere aduerſarios coram Iuſtitiarijs, vt per cap. Regni, quia nulla, ex ibi Scribentes, fol. 275.* De Bottis.

b *In defectu,* id eſt de omnibus iſtis, Iuſtitiarius adeatur, non alius, vt hic, & arg. C. de accuſ. l. ſi quis ſex. & ſi adeatur fortè ſuperior ad hoc, vt cognoſcat de iſtis, ad Iuſtitiarium remittitur, vt in Auth. de man. Prin. §. ſit tibi. Cum verò minor eſt negligẽs poteſt cognoſcere maior, vt hic & in Auth. de eccleſ. tit. §. ſi autem. quod eſt collat. 9.

c *In defectu Camerariorum.* Quando quæſtio mouetur coram ipſis in caſibus qui ponuntur ſupra de offi. ma. ca. l. officialis.

d *Et Baiulorum.* Quando agitur coram eis, & no. quod hæc dictio copulatiua, & indicat defectum Camerariorum debere concurrere cum defectu Baiulorum, ad hoc, vt defectus Baiulorum pertineat ad Iuſtitiarium: ſi enim defectus eſſet in Baiulis tantum, tunc pertineret ad Camerarium, ſeu magiſtros Camerarios, vt de offi. ma. Ca. l. officiorum. Si verò Camerarius, vel magiſter Camerarius deficiat in ſupplendo defectum Baiulorum, tunc pertinet ad Iuſtitiarium, vt hic, ſimile habes in clerico, & epiſcopo, & Iudice ſeculari, vt in Auth. collat. 9. de ſanct. epiſc. §. ſi quis autem pro pecuniaria. & de man. Prin. §. ſi tibi quoque. & vt diff. iudi. §. ſi quis verò.

* ADDITIO. *Vide Parid. de Puteo in tract. ſyndic. c. qualiter. char. 10. & c. R. Re. quorundam. & addita per me ſupra ad conſtitutionem ſtatuimus.* Ceſ.

* ADDITIO. *De materia comminatoriarum, vide Molern. in cap. Regni grauamina, nu. 56.* De Bottis.

* ADDITIO. *Ex verbis huius conſtitut. colligitur quod cauſa debet eſſe in terminis, in quibus poſſit diffiniri, aliàs lapſus duorum menſium non nocet, vide Dec. in conſi. 550 col. 2* De Bot.

e *Commiſſæ fuerint.* Id eſt, remiſſæ: Iuſtitiarius enim cauſas ciuiles committere non poteſt; cùm ad iuriſdictionem ſuam non pertineant, vt C. qui pro ſua iuriſdi. l. 1. nec propriè dicitur cõmiſſio, inſpecta perſona eius, cui committitur, ſi id quod mandatur eſt de iuriſdictione ſua, ſed potius remiſſio: vt in Authent. de man. Princip. §. ſit tibi quoque, & non permittas. & C. ad leg. Corn. de fal. l. ſi lex. & vt diffe. iudi. & reſpon. & §. ſi quis verò. & hæc eſt ratio, quare admittebatur proclamatio contra Baiulos, quia quæſtiones pertinebant ad eos. Si enim cognoſcere non poſſent, nec eſſet iuſta proclamatio contra eos, vt C. de ann. except. l. 1. §. vlt. & quod quando mandantur alicui cauſæ quæ ſunt de iuriſdictione illius, cui mandantur, dicantur remitti, probatur ſuperius de illic. port. ar. l. iuriſgentium. ibi, ſtatuimus &c. & quod tunc dicatur commiſſio, quando committitur alicui quod non eſt de iuriſdictione illius, cui committitur, probatur. ff. de offic. eius cui mand. eſt iuriſd. l. & ſi prætor. & adde quod no. ff. de offic. præſidis. l. ſæpe. & l. ſequen.

f *Largiorem.* Aliàs, longiorem.

ADDITIO. *In dominis. Quando dominus vel officialis requiſitus non facit iuſtitiam, quid poſſit fieri contra eos? vide Parid. de Put. in tract. ſind. cap. an ſi Rex char. 17. litera A.* Cæſar.

* ADDITIO. *Not. verbum conſtiterit. nam videtur, quod non debeat ſtatim elapſis duobus menſibus auocari cauſa: ſed ſi conſtiterit ſtetiſſe per Iudicem verbum. n. conſtiterit, denotat concluſionem in cauſa, c. ſignificauerunt, de teſtib. vbi not. Io. Andr. in addit. magna ad Spec. in tit. de poſſeſſ. & petitor.* De Bottis.

a De

ANDRAEAS DE ISERNIA.

pra de Magiſtro Iuſtitiario. l. ſtatuimus. Vt ſi duo litigarent coram Iuſtitiario de re ciuili, nõ errantes in facto, antequam Baiulus & Secretus eſſent in defectu, & non opponatur ante conteſtationem, prorogatur enim hæc iuriſdictio implicitè, quia habet iuriſdictionem, & non exercitium, vt dictum eſt, & ſi poterat committi prædicto modo, poterit etiam prorogari. ¶ Item no. quòd non cauetur, quòd Iuſtitiarius cognoſcat de cauſis viduarum, pupillorum, & eccleſiarum: ſed vtuntur, per ea quæ dicta ſunt in d. l. ſtatuimus. & per titulum. C. quando Imperat. l. 1. curia enim Iuſtitiæ Principis eſt: nam omnia noſtra facimus quibus noſtram impartimur auctoritatem. C. de vete. iu. enu. l. 1. §. cumque.

De feudis. Et ſic certis perſonis feudi cognitio demandatur, ſic infra de prohibitio. feud. alie. l. conſtitutionem. ¶ De quaternatis dic (vt diximus) in tit. de cõtrou. feud. apud pa. termi. c. 1. Et intelligas, quod Magiſter Iuſtitiarius, & Iuſtitiarius cognoſcunt de feudis prædictis, ſiue ſit quæſtio inter duos vaſſallos, ſiue inter dominum & vaſſallum; cum conſtitutiones iſtæ indiſtinctè loquantur: & ſic indiſtinctè de quolibet feudi litigio intelligentur, arg. ff. de leg. præſtan. l. 1. §. generaliter. & ſic corrigentes communia iura, dicentia, quòd ſi ſit quæſtio inter duos vaſſallos, cognoſcit dominus feudi. Si inter dominum & vaſſallum, pares curiæ, in tit. de prohib. alie. feu. l. Imperialem. §. præterea, extra de iudic. c. cæterum, & c. nouit. de fo. compet. verum. ¶ De paribus curiæ habetur, & dicetur infra l. 3. in tit. ſi vaſſal. pro do. fideiuſ. nomi. l. ſi vaſſallus. vbi per ex guardum ſit diſcuſſio. ¶ Item videtur, quòd ſecundum iſtas conſtit. dominus non ſit ordinarius vaſſallorum ſuorum. Verum eſt in feudo, ſiue ſit quaternatum, ſiue non. Sed in perſonali actione, & reali non feudali ſic, vt patet infra de dilationibus. l. 1. ibi, vt tamen in cauſis, quæ coram Baiulis, & locorum dominis aguntur &c. & infra qualiter in cauſa homa. l. probationum. & per ſuperiorem verſ. eodem modo per omnia &c. de quo dic plenè, vt diximus in dicta l. Imperialem. §. præterea. ¶ Item dicit glo. quòd Caſtra ſunt feuda eo ipſo, quòd Caſtra ſunt. Immò habentur loco quaternatorum feudorum;

† quia

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

adeant Regia tribunalia, vt tradit Foller. in praxi criminali in verſ. audiantur excuſatores num. 162. quod etiam hodiè ſeruatur, & expediuntur per Collaterale Conſilium prouiſiones comminatoriæ vaſſallis, nè Barones defatigentur in petendo remiſſiones; Hoc tamen fallit, quando Baro conſentiret huiuſmodi prorogationi tacitè, vel expreſsè, vt tradit Afflict. deciſ. 155. quam limitationem docuit me dominus genitor meus in additione ad Maran. de iudicio ordinario, & prorogato diſtinct. 12.

perioris, vel mandatum noſtrum, hominibus nolle facere iuſtitiæ complementum. ¶ De a feudis etiam, & rebus feudalibus b ipſi cognoſcant: c præter quæſtiones de Caſtris, & Baronijs, & magnis feudis, d quæ in quaternionibus dohanæ noſtræ ſcripta ſunt, quæ omnia ſingulariter cognitioni noſtræ Curiæ reſeruamus.

a *De feudis non quaternatis*. Propter id, quod ſtatim ſequitur de Caſtris, & Baronijs, de quibus cognoſcit Magiſter Iuſtitiarius. De feudis enim non quaternatis per nouam conſtit. præſidens Iuſtit. cognoſcunt vſque ad ſententiam, vt in noua conſtit. Præſides Prouinciarum, quæ eſt infra. De feudis etiam quæ Curia noſtra tenet, vt infra eod. l. Præſides. niſi deſtitutio ſit facta de Principis mādato, vt ibidem.

b *Ipſi cognoſcant* Cō. cord. infra qualiter iuſtitut. ſe ger. deb. l. 1. in ſi.

c *Præter quæſtiones de caſtris*. Per iſtam exceptionem, præter quæſtiones de caſtris, &c. probatur, quòd caſtra ſunt feuda, † eo ipſo, quod caſtra ſunt, cum ſupra de feudis dixerit, vt arg. ad hoc. ff. de leg. 2. l. Titiæ.

† ADDITIO. *Caſtrum, ergo feudum, non intelligas de fortellitio, ſed de caſtro, ſiue terra habitata. ita Parid. de reintegr. feud. cap. 12. in fine, vbi quis effectus reſultet.* De Bottis.

d *Quæ in quaternionibus*. Excipere videtur de rebus iſtorum feudorum quaternatorum, † ex eo, quod ſupra de rebus fecerat mentionem, & ſic tam de feudis quaternatis, quàm quota parte ipſorum, quàm etiam rebus ipſorum cognoſcit Magiſter Iuſtitiarius, vt ſup. eis. 1. l a.

† ADDITIO. *Facit differentiam inter quaternata quotamque feudi, & res particulares, cuius ſit effectus, vide Parid. in d. tract. reinteg. feud. car. 14. cap. 18.* De Bottis.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

¶ quia vtriuſque cognitio, ſcilicet, tam Caſtri, quàm magni feudi quaternati eidem Magiſtro Iuſtitiario pertinet, vt littera dicit.

† ADDITIO. *Feuda quaternata quæ ſint. Frec. fol. 138. nu. 3. & fol. 142. num 43 ponit rationem, quare caſtrum feuda quaternata vocantur.* De Bottis.

¶ Sed quid in eccleſia, ſi habet Caſtrum, an dicatur feudum, & ſic eo ipſo feudum Regis, cum omnia quæ ſunt in Regno præſumuntur Regis, ſicut omnia quæ ſunt in diœceſi, præſumuntur eſſe de iuriſdictione epiſcopi, vt in c. cum venerabilis, de religio. domi. 16. q. 1. §. omnes baſilicæ, ſecundum Hoſtien. & diximus in tit. qualiter vaſſal. iu. de. ſi cap. 1. Poteſt acquiri feudum eccleſiæ ex munificentia Principis, & tunc eſt planum, ſi dicat, donamus tale Caſtrum in feudum tali eccleſiæ: poteſt enim feudum haberi ab eccleſia, vt à quolibet alio, vt in prima rubr. libri feudorum, §. ſi. & in tit. de natura feudi. c. 1. Item etiam ſi præſtitiſſet ſeruitium, ſicut de feudo per tantum tempus quo eſſet præſcriptum per 40. annos. In laico per 30. in tit. ſi de feu. controuer. fuer. c ſi qui per 30. his enim caſibus eſſet feudum. Sed ſi eccleſia tenet & tenuit caſtrum liberè, nihil inde redditus præſtando: Si non probaret Curiæ Regis eſſe feudum, liberum cenſebitur, ſicut aliæ res eecicſiæ quæ non ſunt in iuriſdictione Regis, eo ipſo, quòd ſunt in Regno ipſius, vt dictum eſt in d. l. 1. hæc autem conſtitutio ſi expreſsè diceret, quòd omnia Caſtra ſint feuda, non intelligeretur de Caſtris eccleſiæ, quia non poteſt rebus eccleſiæ temporalis Princeps imponere legem: Imò ſi eſſent contra eccleſiſm, eſſent caſſa & irrita, quæ ſi non eſſent pro eccleſia, non aceeptareot iura canonica, vt Princeps ſecularis de rebus eccleſiæ ſe intromittat, vt in c. dudum. de reb. eccl. alie. vel non alie. lib. 6.

Iuſtitiarij nomen. In tex. Inſultus. Quæro quis dicatur inſultus excogitatus? dic vt not. per And. in cap. 1. §. ſimiliter. quib. mod. feud. amitt. vbi allegat hanc conſtitutionem. Ex eo, quòd inſultus excogitatus connumeratur inter magna & attrocia delicta & crimina: dicunt quidam, quòd ſi vnus ſolus armatus aggrediatur aliquem, quòd poſſit accuſari lege Iulia de vi pub. vt no. in conſtit. aſperitatem. P. de Mon.

In tex. pœnam. No. hic, quòd fortè alibi non inuenitur, quod pro inſultu excogitato imponitur pœna corporalis. Intellige, ſi interuenerit percuſſio & ad hoc allegatur iſta conſtitutio, vt ſupra de defen. impo. Conſt. ſi quis in poſterum. in glo. ſed quid factus eſt inſultus &c. ſed qua pœna tenetur, qui inſultum excogitatum tantum ſine percuſſione fecerit? & videtur, quòd arbitrio Iudicis, ff. de pœn. l. hodie. & l. ſanctio legum. & de effrac. l. 1. & expreſſius de mand. Princ. §. deinde competens. & ibi no. Sed dici poſſet, imò videtur quòd imponatur pœna quinque librarum auri Iudici applicandæ, & quinque parti, vt patet expreſſe in cap. 1. §. ſi quis alium. & ibi And. in ver. manus, de pace tenenda. & §. ſi quit aliquem. & §. ſi verò temerarius. & ſi non poteſt ſoluere, debet fuſtigari, & extra patriam expelli per quinquaginta miliaria, & per quinquennium, vt eo tit. In conſtitutione, ſuper alia quod ſibi. §. quòd verò inopia. & ibi plene. P. de Montef.

Vide ſupra prædictas glo. & not. in conſtitutione Regni, aſperitatem. & conſtitut. ſi quis aliquem. & vide Andr. in c. 1. §. porro. quæ ſit prima cauſa benefic. amitt. & Lucam de Penna in cap. Regni, qui cum Roncha. & tenenda eſt opinio Lucæ in loco prædicto, pro quo facit, quia hoc caſu admittitur procurator, vt concludit And. de Capua, Alias Bart. in l. 1. C. ad legem Corneliam de Sicarijs.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

Secundo limita non procedere in cauſis criminalibus, nam ſi vaſſallus alicuius Baronis delinquat in territorio alterius, licet dominus territorij poſſit cognoſcere tantum de delictis factis à ſuis vaſſallis, poterit nihilominus in illum externum cognoſcere, & ratio eſt, quia hoc caſu, iſta prorogatio à lege eſt conceſſa Foller. in d. praxi, & d. ver. nume. 56. quando autem dicatur actorem, vel reum prorogaſſe iuriſdictionem perbellè habes per Menoch. tract. de præſumpt. quæſt. 19.

Iuſtitiarij non impediant baiulos in eorum officio ex quo ſeparatam habent iuriſdictionem. h. d. Tapia.

IMPERATOR FEDERICVS.

IVſtitiarij de cœtero non compellant ſibi continuè Baiulos locorum aſſiſtere, cum diſcreta ſint eorum officia, nec vnius exercitium debeat per alium impediri.

Iuſti-

Iuſtitiarii in ingreſſu officii mandent Baronibus nè merum, & mixtum Imperium exerceant, nec in criminalibus ſe intromittant. h. d. Tapia.

REGINA IOANNA. Cap. 284.

ITem quòd Iuſtitiarij in principio ſuorum officiorum mandent Comitibus, & Baronibus dicti

ſti Regni, quòd ipſi non debeant exercere merum & mixtum Imperium in terris ipſorum, neque pro criminibus, & delictis, quorum punitio ſpectat ad Curiam Reginalem aliquas compoſitiones facere, neque eorum vaſſallos mulctare, & ab eis aliquas pœnas exigere in maiori quantitate, quàm eis permittatur à iure, & per conſtitutiones, & capitula Regni. Et ſi infra tempora officiorum ipſorum Iuſtitiarij ipſi ſenſerint, & ad eorumque notitiam quoquomodo perueniret, quod contra factum fuerit in præmiſſis, vel aliquo præmiſſorum, ſtatim teneantur, & debeant ſingulis vicibus ſignificare D. Reginæ prædictæ.

Hoc capitulum hodie ſemit deuento, quia ferè omnes Barones habent merum, & mixtum Imperium. Tapia.

Iuſtitiarius Prouinciæ poteſt cognoſcere de cauſis pupillorum, viduarum, eccleſiarum, & aliarum miſerabilium perſonarũ. h.d. Tapia.

REX ROBERTVS. Cap. 205.

*Qvia nulla legis ſanctio quantumcunque lata, perpenſo conſilio, ad humanę naturæ varietatem ſufficit, ſeù terminationem lucidam eius nodoſæ ambiguitatis attingat, eo quòd nihil adeò certum clarumq; ſtatuitur, quin per dubitationem ſolicitam in dubium vertatur in emergentibus omnibus, vbi nodus ſe dubitationis ingereret, vel anfractus, neceſſaria eſt ſuperioris pręſidentis authoritas, vt per declarationes opportunum iudicium tollat, ambiguitatis auferat, altercationes diminuat, & obſcura ſuccidat. Sanè diebus proximis aſtuta non minus, quàm ſollicita quorumdam excitatio reuocauit in dubium. Si eccleſiæ, eccleſiaſticæve perſonæ, * pupilli, viduæ, & miſerabiles aliæ pſonæ poſſunt in ciuilib. cauſis corã Iuſtitiario regionis aduerſarios trahere ſpeciali priuilegio permittente, ex eo præcipuè, quòd Regni conſtitutio Iuſtitiarijs de ciuilibus cognitionem generaliter interdicit. Nos igitur habito ſuper hoc plurium ſapientium examinato conſilio: quia concorditer, & determinatè comperimus Iuſtitiarios de cauſis ipſis cognouiſſe, & ſic ſine contradictione aliqua obtẽtum fore diutius, & diurnis temporibus obſeruatum, ex obtentione, & obſeruatione protracta, alijs etiam rationibus non omiſſis declarando decernimus, & interpretando conſtitutionis prædictæ tenorem expreſſius iudicamus: Iuſtitiarios regionum de priuatis cauſis ciuilibus præfatarum perſonarum, ſpeciali priuilegio permittente, poſſe cognoſcere, cuius declarationis, & interpretationis efficaciam tam in futuris, quàm in pendentibus negocijs locum præcipimus obtinere.

Volumus igitur, & deuotioni tuæ perpetuò decernendo iubemus, vt prædictarum noſtrarum declarationis, & interpretationis decretum, & iudicationis ſeriem, in quantum ad veſtrum ſpectat officium, vel ſpectabit in poſterum, ſeruetis tenaciter, & ſinè tranſgreſsionis iniuria inuiolabiliter teneatis. Vt autem nullus veſtrum, qui pro tempore fuerit in hoc offic. ignorantiæ cauſam valeat allegare, mandando ſubiungimus, quòd quilibet tempore depoſitionis officij prædictam declarationis, & interpretationis ſeriem vnus aſsignet alteri in pendauti.

Qvia nulla legis ſanctio. Eccleſia, eccleſiaſticæ pſonæ, pupilli, viduæ, & miſerabilea, poſſunt aduerſarios ſuos in cauſis ciuilibus coram Iuſtitiario regionis conueoire, non obſtante conſtitutione in contrarium afferente.

*ADDITIO. Robertus primogenitus, &c. *Vide Andr. in conſtitut. ſtatuimus, Capyc. deciſ. 160. & Afflict. 257.*

Quod ponitur in hoc c. concordat cum c. ſignificantib. cat. de offic. & poteſt iud. deleg. vbi per Innoc. ponitur, & maximè dicit, quòd viduæ, & aliæ perſonæ miſerabiles poſſunt alios trahere ad curiam Imperatoris. vide ibi. De Bottis.

*ADDITIO Eccleſiaſticæve perſonæ. *Not. quod eccleſiaſticæ perſonæ poſſunt aliquem coram Iuſtitiario regionis pro ciuilibus cauſis conuenire, hoc eſt verum, quando ageretur pro re eccleſiaſtica: nam ſi pro rebus proprijs, & patrimonialibus non habent hoc priuilegium, vt not. Andr. in conſtit. ſtatuimus. in princ. de offi. magiſt. Iuſtit. & Spec. in tit. de cler. coniug. & videtur caſus, C. de epiſc. & cler. l. de his. Ego dico, q habet locum etiam in bonis clericorum: nam bona clericorum gaudent eodem priuilegio, ſicut bona eccleſiarum, argo eodem iure cenſetur, 12. quaſt. 2. cap. eccleſiarum ſeruos. & vide ibi glo. quæ incipit, quas habet, &c. & 16. q. 1. cap. ſimiliter. Sed an hodiè habeat locum hoc cap. in Capitaneo & videtur quòd non, quia hic fit mentio de Iuſtitiario, ergo prohibetur de Capitaneo, l. cum prætor de iudic. & ſi voluiſſet, expreſſiſſet legislator. l. vnica §. ſin autem ad deficientis C. de caduc. tollen. tamen Capitanei faciunt contra. Et poteſt comprobari per glo. in ver. hoc habent tertiam. in l. fin. C. de longi temp. præſcr. vbi dicitur, quòd vnaquæque prouincia ſua habet regimina, & Capitaneus habetur loco præſidis. & pro hoc facit, quòd licèt in conſtitut. fidelium noſtrorum, dicatur, quòd Iuſtitiarius cognoſcit de fenſa, tamen hodie omniam Capitaneus cognoſcit.* De Bottis.

Ibi, *regionis.* Sed nunquid coram quocunq; alio Iudice? dic q ſic, vt in conſtit. Iuſtitiarij cultores, de cauſa primi cogni. quæ non corrigitur per iſtud cap. ¶No. iſtud c. ad conſti. Regni, quæ incipit, Iuſtitiarij nomen, & normam, circa mediũ. vbi in ciuilib. cognoſcere poteſt Iuſtitiarius, & in quibus caſibus hic habetur, vide pro hoc, & alijs priuilegijs iſtarũ, tam in agendo, quàm in defendendo, conſti. ſtatuimus. & ibi Andr. de Iſern. ¶Eccleſiæ, eccleſiaſticæ perſonæ, pupilli, viduæ, poſſũt eorum aduerſarios cõuenire, non obſtante conſtitut. io contrarium aſſerente. ¶Vide etiam aliud c. Reg. quod incipit, Rob. primogen. nobili viro Ermengano de Sabrano. ver. item habebis ſub cura, & protectione eccleſias, viduas, &c. Item adde quòd de hoc extat Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ, incipiens, item clericus, pupillus, ſub rubr. quòd priuilegiati trahunt aduerſarios in dicta Curia. eſt alius Ritus, qui incipit. Item, quòd clericus, cui præcedit proximum Ritum. ¶Et intellige, quòd eccleſiaſtica perſona poteſt conuenire laicum coram Iuſtitiario: quando agit pro re eccleſiæ, ſecus ſi pro re ſui patrimonij, quia hoc priuilegium non habet, ita dom. Andr. de Iſern. in conſtitut. ſtatuimus, & videtur caſus in d. l. de his. C. de epiſcop. & cler. Sed contrarium videtur in cap. eccl. ſeruo. 12. q. 2. & quæ dicantur perſonæ miſerabiles? vide Azo. in Summa, quando Imperat. inter pupil. & vid. Pet. Pic.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

PEr coſtitutionem Regni ſtatuimus determinatum erat Magiſtros Iuſtitiarios cognoſcere de cauſis huiuſmodi miſerabilium perſonarum, & per conſtitutionem nomen, & normam ſupra in verſ. cognitionem deeretum erat, vt Iuſtitiarius Prouinciæ de cauſis ciuilibus non niſi in defectum baiulorum cognoſceret, cumque incommodum ex hoc ſentirent huiuſmodi miſerabiles perſonæ, pijſſimus Rex Robertus remedium huic malo adhibere curauit per hoc capitulum, quod facultatem tribuit † Iuſtitiarijs de huiuſmodi cauſis cogooſcendis, idque optima ratione, nam cum ſint Iudices Imperiales corã illis huiuſmodi perſonarũ iuditium debet expediri, & hoc hodiè ſeruamus in Sac. Conſ. non enim admittimus, vt alij Iudices quam Sac. Conſ. Magna Curia, & Regiæ Audientiæ de huiuſmodi perſonarum cauſis cognoſcat.

Ad regendas Prouincias prohibentur eligi Prouinciales, vel qui maiorem partem bonorum inibi habẽt, aut in ea matrimonia contraxerint; idem de aſſeſſoribus, & actorum magiſtris ſtatuitur. h.d. Tapia.

IMP. FEDERICVS.

IVſtitiarij per Prouincias ſtatuantur, qui non ſint de Prouincijs, quas ſibi munificẽtia noſtra decreuerit oriundi, nec in eis habeant in colatum: nec maiorem fortunarum ſuarum partem ſtatuerint, (vt aſſolet) in eiſdem: nec ibidem per ſe, aut filios ſuos, præſertim acceptis in dotem rebus immobilibus contraxerint parentelas. Aſſeſſores, etiã, & actorũ notarios * de decretis ſibi Prouincijs oriundos, vel qui in prædicta cauſa fuerint, eiſdem ſaluberrima prouiſione negamus.

Gubernatores Prouinciarum prohibentur famulos prouinciales aſſumere poſt officium ſuſceptum; ante verò aſſumptis, nec pro, nec contra Iuſtitiam miniſtrare, de commiſſis ante, ſecus verò de iniurijs eis durante officio illatis. h.d. Tapia.

§. Et illud adijcimus, vt poſt aſſamptum officium, originarios, ſiuè municipes, in deſtinatis ſibi prouincijs in familia non aſſumant, nec ante magiſtratum ſuſceptũ aſſumptis de criminibus, & offenſis a contra eum ante ſuum officium perpetratis iuſtitiã audeant miniſtrare: nec aduerſarios eorundem ad querelam ipſorum coram ſua præſentia venire compellant. Nullo per hoc præiudicio familiaribus ſuis conqueri, vel accuſare volentibus in cauſis, quarum cognitio præſenti noſtra conſtitutione differtur, in poſterum generando. De criminibus * autem, violentijs, & iniurijs illis poſt aſſumptum officium illatis: de quibus ad eos cognitio pertinet, eis, ſicut omnibus de iuriſdictione ſua, iuſtitiam miniſtrare procurent.

Gubernatoribus prouinciarum conceditur cognitio de feudis non quaternatis h.d. Tapia.

§. Deinde generaliter prohibemus, vt in ciuilibus cauſis præterquam de feudis [b] non quaternatis, ſeu parte feudorum ipſorum nec principaliter, nec per appellationem officium ſuum aliquatenus interponant.

* ADDITIONES. *Actorum Magiſtri non poſſunt eſſe eadem Prouincia. Adde Guliel. Benedictum in cap. Raynutius, in ver. & vxorem, 5. deciſ. num. 489. An autem ſubſtituti ab eis poſſint eſſe de eadem Prouincia. Bald. in l. parabolani, C. de epiſcop. & cler. dicit, quòd non. Sequitur Afflict. in conſtitut. Magiſtri Camerarij. nu. 10. quod non contra Capitaneos, qui relinquunt Locumtenentes de eadem Prouincia Et pro hac opin. Bal. fuit deciſum in Sacro Regio Conſilio referente Magnifico Ioanne Andrea de Curtis, die 16 Decembris 1560. in cauſa vniuerſitatis Carinolæ cum Illuſtriſſ. Principe Hoſtiliani. Magiſter actorum eſt Ioan Petrus de Iubeno.* De Bottis.

¶ *De Magiſtro actorum, an poſſit eſſe de eadem patria, vide dominum Vincentium de Franchis, deciſ. 98 tamen quando eſſent parua caſtra, in quibus non eſſet copia exterorum, quòd admittantur ciues, argumentum eſt, quod dicitur de Locumtenente per Bal. in l. certa forma, C. de iure fiſci, lib. 10. & ita ſeruatur.* Fab. Iordanus.

a ADDITIO. *Hæc cõſtitutio diſtinguit l. Senatus, ff. de offic. præſid. dum ibi dicitur, quòd de furtis, & iniurijs commiſſis in perſonam ſuorum familiarium non poteſt cognoſcere, nec iuſtitiam miniſtrare: nam illud eſt verum de commiſſis ante officium, ſecus de commiſſis poſt, vt hic dicitur, & vide Alber. de Roſate in d. l. Senatu., vbi ample locutus eſt.* De Bottis

* ADDITIO. *Vide Scribentes in c. Regni, Item ſtatuimus, quòd Magiſtri. fol. 211.* De Bottis.

b ADDITIO. *Hic notatur feudum non quaternatum, & ſic paruum, & pars feudi parui. vide Parid. de reintegr. feud. cap. 18. car. 14.* De Bot.

ANDRÆAS DE ISERNIA.

IVſtitiarij per Prouincias. Bona eſt hæc conſtitutio, licet noua, ſed malè ſeruatur. Et continet quatuor dicta. Primò dicitur, quod Iuſtitiarij, Iudices, & actorum notarij non ſtatuantur io Prouincijs, vnde ſunt oriundi, vel vnde habeant incolatum, vt ff. ex quib. cau. maior. l. ſi qui. & l. ſi cui. & de aſſeſſ. l. 3. & C. eo. l. in conſiliarijs. Nec poſſunt contrahere parentelas

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

CVm hac conſtitut. concordat. l. fin. C. de crimin. ſacrileg.

Iſtam tamen ampliа procedere etiam in apparitionibus, ſecundo in eo qui larem collocauit, tertio in illo qui idem officium exercuit ex tex. in l. 3. C. de diuerſ off. & apparit. lib. 12.

Hanc concluſionem, quod officiales non poſſint in Prouincia

ANDRAEAS DE ISERNIA, ET ALII.

telas de ſe aut filijs, accipiendo res immobiles in dotem. Sicut prohibetur in tutore. C. de interdict. mat. per totum. & in rubr.

Et illud. Iſtud eſt ſecundum dictum, quòd non poſſunt prædicti accipere in familiares aliquos de Prouincijs, quas regũt: & ſi ante officium aſſumpſiſſent, non poſſunt cognoſcere de offenſis familiaribus ipſis illatis ante ſuſceptum officium: non tamen præiudicatur ipſis offenſis quin poſſint poſtmodum conuenire, ff. de offic præſid. l. ſenatus, nec expirabit eorum querela propterea ff. de iudi. l. 2. §. in omnibus.

De criminibus. Iſtud eſt tertiũ dictum eſt de offenſis illatis, poſtquam fuerint in officio, familiaribus prædictis, facient iuſtitiam, ſi ad eos cognitio pertinet in ciuilibus. Vel ſicut dicit glo. iuris ciuilis, ff. de iuriſd. omn. iud. l. qui iuriſdictioni. & de iudi. l. in priuatis.

Deinde. Iſtud eſt vltimum dictum, quòd in ciuilibus cauſis non cognoſcent, nec principaliter, nec incidenter, niſi eſſent in defectu Baiuli, & ſecreti, vt ſupra eo. l. 1. nec per appellationem in terris, ſcilicet Demanij, vbi à Baiulo appellatur ad Camerarium ſeù Secretum, à Secreto Camerarin ad Magiſt. Iuſtit. infra de off. mag. Came. l. officiorum, in fine. Sed in terris Baronum appellatur ad Iuſtitiarium infra de ſol. inſtru. cum noua. in fi. quod dic, vt d. l. officiorum.

I*Vſtitiarij per Prouincias.* In verſic. non quaternatis. Ex hoc mouentur quidam, quòd Iuſtitiarius non poteſt cognoſcere de cauſis ciuilibus, eccleſiarum, pupillorum, viduarum, & aliarum miſerabilium perſonarum, ex priuilegio eis indulto, C. quando Imper. inter pup. & vid. l. 1. quia Iuſtitiarius non poteſt cognoſcere de ciuilibus: de plano concedendum eſſet, ſi perpetuò hoc verum eſſet. Quia Iudex habens cognitionem cauſarum criminalium, de ciuilibus tantùm cognoſcere non poteſt, vt ff. de iudi. l. ſolemus, §. latrunculator. in fi. niſi ratione connexitatis, vel incidentiæ, argum. ff. finium regund. l. 4. §. ſi dicatur, ff. de concuſſionib. l. 1. At Iuſtitiarius cognoſcit de ciuilibus quæſtionibus in defectum Baiulorum, vt ſupra in conſtitutione, Iuſtitiarij nomen, & normam, & in defectum dominorum, non facientium iuſtitiam vaſſallis, vt ibidem dicitur. Cognoſcit etiam in ciuilibus de Comitibus, Baronibus, & cæteris militaribus viris, vt ſupra in conſtitutione, vt vniuerſis. Item cognoſcit de feudis non quaternatis, & parte ipſorum, vt hic. Ergo ex priuilegio Iuſtitiarius poterit adiri, argu. C. de epiſcop. & cler. l. iubemus. §. præterea. & de iuriſd. omn. iud. l. 1. Aliàs ſi nulla ratione poſſet cognoſcere Iuſtitiarius de ciuilibus, nullo modo diceremus Iuſtitiarium poſſe cognoſcere de ipſis, quantumcunque ex priuilegio adiretur, argum. dictæ l. iubemus, §. præterea, quæ ad ſanum intellectum facit pro vtraque parte, & C. de iuriſdict. omn. iudic l. priuatorum. niſi incidenter cognoſceret, vt ſupra dictum eſt. Sed ſublata omni dubitatione obtentum eſt per approbatam conſuetudinem ſine contradictione, quòd Iuſtitiarius ex vigore dictorum priuilegiorum cognoſcat de ciuilibus. Et ad maiorem cautelam, dum per aliquorum aſtutiam de hoc eſſet dubitatum, determinatum eſt per totum conſilium Regni tunc Neapoli Præſidens, & alios multos ſapientes, quòd ſic debeat obſeruari. Et ita ſcriptum fuit Magiſtro Iuſtitiario, & omnibus Iuſtitiarijs præſentibus, & futuris per literas ſigillatas ſigillo Vicariæ Regni Siciliæ; quòd in omnibus cauſis, ſeu litibus tam futuris, quàm pendentibus ſic incommutabiliter in quantum ad vniuſcuiuſque officium pertinet, debeant obſeruare: & de hoc eſt capitulum Regis Roberti, quia nulla legis ſanctio. Barthol. de Capua.

In tex. Aſſeſſores. Nota quem non debere eſſe aſſeſſorem in ſua Prouincia. & dic de hoc. vt not. ff. de aſſeſſorib. l. ſi eadem Prouincia. Sed an officialis poſſit aſſumere aliquem aſſeſſorem de ſua Prouincia ſine ſpeciali mandato, vt hodiè fit in multis partibus, & ſpecialiter in Calabria? dic quòd non, arg. ff. de ritu nup. l. quacunque. in princ. & argum. de ver. ſign. c. Abbate, circa fin. Petrus de Monteforte.

Item dicas, quòd non poteſt aſſeſſor, ſicut nec capitaneus, alium ſubſtituere, vt in c Regni, Item quòd præſati officiales, Iuſtitiarij, videlicet Capitanei, Iudices, & aſſeſſores. Et no. in l. paraholani §. ſi quis autem, de epiſc. & cler. Bar. Vinciguerra.

In §. de criminibus. Nota ergo, quòd officialis poteſt cognoſcere de iniuria illata familiaribus ſuis tempore officij. Sed not. quòd per hanc conſtitutionem diſtinguitur l. Senatus, ff. de offic. præſid. cum ſimilibus. nam in eis indiſtinctè dicitur, quòd præſes prouinciæ de iniurijs, & furtis in perſonas familiarium, nullo modo poteſt cognoſcere, nec iuſtitiam miniſtrare. Nam per hanc conſtitutionem diſtinguitur: Siquidem illud eſt verum de commiſſis ante officium aſſumptum. De iniurijs autem, vel violentijs in perſonas ſuorum familiarium commiſſis poſt aſſumptum officium poteſt Iuſtitiarius cognoſcere, & iuſtitiam miniſtrare, vt hic apertè dicitur.

In tex. Pertinet. Idem eſt, ſi eſt manifeſta iniuria: nam ipſe idem cognoſcit, vt no. per Innoc. in c. ex parte.

In tex. Procurent. De iure communi eſt contrarium, vt ff. de iuriſdict. omn. iud. l. qui iuriſdictioni. Petrus de Monteforte.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

cia in qua nati ſunt officium exercere ampliat, atque limitat Aloyſius de Leo accuratus, atque laborioſus Iuſtiniani Codicis legum interpres ad d. l. fin. C. de crimin. ſacril. poſt. Salyc. ibi, vbi meminit Afflict. in conſtitut. Magiſtri Camerarij nu. 9. & 10. quod hodie ſeruamus in Regijs Tribunalibus non ſolùm in † Iuſtitiarijs Prouincialibus, ſed etiã in Gubernatoribus, Iudicibus, & Actuarijs terrarum & locorum huius Regni, quod tamen limitatur in Locumtenentibus iſtorum Gu-
1 bernatorum, qui, vt plurimum ſunt eiuſdem terræ, vel quia conſuetudine eſt introductum, vt Magiſtri Iurati in abſentiam Capitaneorum exerceant, vel quia ab ipſis Capitaneis committuntur per aliquos paucos dies; quod etiam tradit Afflict. In dicta conſtitut. Magiſtri Camerarij nume. 10. poſt Bald. in l. certa forma, C. de iure fiſci lib. 10. & paſſim ſeruatur, Cætera vide hic per Afflict. qui benè gloſauit hanc conſtitutionem.

Ad §. et illud adijcimus.

T Hoc dictum hodiè non ſeruatur, benè tamen verum eſt, quod cum adſint in prouincijs Auditores, ipſique cauſas iudicent nulla reſpectu Gubernatoris Prouincialis ſuſpitio eſſe poteſt.

Ad §. deinde generaliter.

T Cum hac conſtitutione concordat ſequens conſtitutio Præſides.

Hoc ꝙ dicitur in hac conſtitutione hodie non ſeruatur, vt
diximus in conſtitutione Magnæ Curiæ, Regia tamen † Au- 2
dientia Hydrunti poteſt cognoſcere de feudis quaternatis, vt tradit Marin. Frecc. de ſubfeud. lib. 3. de different. inter feud. quat. & de tab. differentia quarta, hanc etiam poteſtatem ha-
bet vigore eius priuilegiorum Illuſtriſſimus Biſiniani † Prin- 3
ceps ad quem fuit remiſſa cauſa poſt ſententiam interpoſitam per Sacrum Conſ. ſuper quo fuit magna controuerſia.

Idem

Digitized by Google

Idem dicitur, quod in §. præcedenti. b.d. Tapia.

IMPERATOR FEDERICVS.

* ADDITIO. *Not. qualiter procedatur in quæſtionib. rerum, quas Cu-*

PRæſides * prouinciarum de feudis non quaternatis, & rebus feudalibus, quæ à Curia noſtra tenent, niſi deſtitutiones nobis ſpeci-

ciali-

cialiter mandantibus factæ ſint, ſuo iure cognoſcant inſtituto Procuratore pro parte Curiæ noſtræ præſentibus fiſci patrono, ac procuratore rerum Curiæ noſtræ, qui in Prouincia commorantur, & & ipſas vſque ad calculum ſententiæ diffinitiuæ perducant: deinde cauſas inſtructas dato parti petitoris peremptorio termino ad noſtram Curiam tranſmiſſuri.

Curia tenet. Similiter eſt in Magiſtris Camerarijs vt infra de quæſt. inter fiſc. l quoties, & no. quòd non poteſt procedi conſcientia regia inconſulta, vt ſupra in conſtitut. hac lege. De Bottis.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

P*Ræſides prouinciarum* Cognoſcit Iuſtit. de feudis non quateroatis, & rebus feudalibus feudorum non quaternatorum, quæ tenet Curia, ſicut ſi teneret priuatus, ſupra eo. l. 1. in fi. excipitur quando deſtitutio facta eſſet de mandato Principis, tunc Princeps ſpecialiter mandabit ſibi cognoſci. ſic ſupra tit 1 l Magiſter Iuſtitiarius iniurias, vt ibi dictum eſt. Et quando cognoſcet Iuſtit. de prædictis feudis, & rebus feudalibus, quæ Curia tenet, ipſe faciet procuratorem pro parte Curiæ & erit præſens Aduocatus fiſci, & Magiſter Procurat. illius prouinciæ & cauſam deducet vſque ad ſententiam, quam non dabit Iuſtit. ſed mittit totam cauſam inſtructam ad Regiam Curiam, vt ipſe Princeps prouideat quomodo, & per quem diffiniatur, ſic ſupra tit. 1. l. cauſas. No. quòd Iuſti. facit procuratorem Curiæ in cauſa ipſius, quæ mouetur contra Curiam coram eo. ſic infra de reſtit. mino. l. beneficium, de iure Romano ex iuſſione Principis cauſa oiouetur. C. de qua. præſcr. l. fin ¶ Nunquid ſi alius tenet huiuſmodi feuda, & res quæ dicuntur ad Regiam Curiam pertinere, poſſit Iuſtit. procuratorem facere, qui agat exinde coram eo? Videtur quòd ſic: quia ſi poteſt quando cootra fiſcum moueatur cauſa, eadem ratione, vel maiori quando pro fiſco. nam ſi prouidet in vnum caſum, prouidet io ſimili, ff. de condit. ob cauſam. l. ſi extraneus, & de poſtu. hær. inſtit. l. fi. & ſup. eo. l. 1. io fi. Simpliciter eoim ibi dicit Iuſtit. cognoſcere de talibus, & non diſtinguit in agendo, vel conueniendo. Conſultius tamen faceret, ſi procuratori, vel fiſci patrono in Magna Curia exiſtentibus ſignificet, & informet eos de iure Curiæ, quod Curia habet in huiuſmodi

rebus,

rebus, & ipſe Iuſtit. non intromittat ſe nam regulariter cauſæ fiſcales habent certum Iudicem, ſiue in ageodo, ſiue io conueoiendo, vt C. vbi cau. fiſc. l. ad fiſcum. in gl. Sed hæc conſtitutio in huiuſmodi prædictis rebus fecit Iudicem Iuſti. quando contra fiſcum agitur. in alijs, videlicet, quando fiſcus agit, remanet ius commune, pro quo eſt, ff. de iodi. l. cum prætor. in princ. arg, quòd ſi clericus agat contra epiſcopum, cognoſcit Archiepiſcopus. Non idem econtra ſi Epiſcopus contra clericum agat. not. Ioan. 9. q 3. conqueſtus. in glo. Sed tunc quando fiſcus petit cognoſcit & inquirit Magiſter Procur. infra de offic. Mag. Procur. l. 1. diſtincta enim ſunt officia aduo. Item in caſu huiuſmodi conſtitutionis numquid Iuſtit. poſſit abſoluere Curiam, quando non eſſet probatum per actorem, & non remittere cauſam inſtructam ad Magnam Curiam? Videtur quòd non, quia ſpecialiter dicit eum cognoſcere vſque ad ſententiam. Vnde ſenteotiando ademit ſibi poteſtatem: & ſic cum non poſſit condemnare non poterit abſoluere, ff. de reg. iur. l. oemo. ita intelligitur quando io genere nullam habet iuriſdictionem. Secus ſi iuriſdictionem habeat, puta in cognoſcendo, ſed noo io condemnando: quia tunc poteſt abſoluere, C. vbi ſent. vel clar. l. quoties, §. adeo. Idcirco ſatis videtur, quòd ſic: arg. C. de proc. l. non eo minus, & quod oo. gl. ff de iure fiſci l. 3. §. diuus. Eſt enim ioductum io fauore fiſci, vt cauſam inſtructam tranſmittat ad Curiam, ad hoc vt ſapientes, qui ſunt io Curia coram Principe, attentè proſpiciant, ne Curia offendat ioiuſtè in ſententia proferenda. hoc ergo in læſionem Curiæ retorqueri non debet, vt C. de leg. l. quod fauore.

Gubernatores Prouinciarum ſuæ iuriſdictionis loca percurrant, eaque à latronibus, atque alijs publicis delinquentibus purgent eos in locis vbi delinquerint puniendo. b. d. Tapia.

IMPERATOR FEDERICVS.

* I*Vſtitiarij non per calendas. Flagrantia.* No. notoria delicta

IVſtitiarij [a] non per calendas, (vt aſſolét hactenus) ſed continuè Curias per ſe, vel per alios Iudices ſuos, quibus nil aliud, quam Audientia quæſtionum debebit committi, regere debeant, cauſas audiant, & decidant. Ciuitates, * & loca ſuarum continua diſcurſione perquirant: Prouincialium diſpendijs ipſis ad remota loca propter iuſtitiam

non

cta ſine accuſatore, & denunciatore puniri. vt C. de accuſatio. ea quidem.

* ADDITIO. *Vide c. Regni, hac edictali, & ibi Srib. fol. 83.* De Boc.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

I*Vſtitiarij non per calendas*. Hæc conſtitutio quatuor habet dicta. Primum, quòd Iuſtitiarij omni tempore debeant facere

cere

cere iuſtitiam: quia beati, qui cuſtodiunt iudicium, & faciunt iuſtitiam in omni tempore, vt in Longobar. de ferijs. l. 2.

Ciuita-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HAec conſtitutio hodiè non ſeruatur, quia Gubernatores Prouinciarum hac occaſione populos nimis grauabant, debe-

debe-

deberet tamen ſeruari, & ſic non eſſet neceſſarium Commiſſarios, quos Campaneæ vocant, ad extirpandos latrones, via-

rumque

non vocando, quantò ſalubriter poterunt parcituri. Flagrantia maleficia non vlterius protrahant, ſed ipſa in locis, in quibus ea perpetrata repererint, punientes maleficos, vt puta, famoſos latrones, & fures, qui maleficia ſua nulla nequeunt tergiuerſatione celare. Publicorum itinerum aggreſſores, ſeu quoſlibet recentes, & publicos homicidas, per nemora forſitan fugitiuos, vel aliter latitantes ob conſcientiam criminum patratorum, per ſe, interdum per alios expenſa etiam, ſi viderint expedire, de Curiæ noſtræ pecunia, diligentiſſimè perquiſitos, nullis dilationibus, ſeu accuſationum ſolennitatibus expectatis, ſi deferentes, vel accuſantes defuerint, de Prouincia pœna legitimæ ſeueritatis extirpent: nec præſumptioni temerariæ per nos, noſtrorumque officialium, credatur attribui id, quod officij ſui debito, ad plenitudinem ſuæ fragilitatis adiunxerit.

per

ANDRAEAS DE ISERNIA.

Ciuitates. Secundom dictum, quod non debet trahere ſubditos ad loca remota, cauendo diſpendijs ſubiectorum, & hoc malè ſeruant officiales: maximè quando volunt compoſitionem ab vniuerſitatibus de inquiſitionibus generalibus, vt infra l. proxima, in fi. Sic etiam ſtatuitur in c. in planicie Sancti Martini, quod in eis vicinis, non in remotis committantur ſeruitia Curiæ.

ADDITIO. *Vide c. Regni, Proviſa iuriſ ſanctio.* Cæſar.

Flagrantia. Tertium dictum. Hic nota quod eſt maleficium flagrans: † quia eſt id, quod de recenti commiſſum eſt, quod quidem durius punitur, ff. de pœn. l. diuturno. Et talis maleficij poteſt apparere patrator, & non apparere: ſed captus in flagranti eſt, qui in ipſo actu deprehenditur. C. de epiſcop. & cler. l. raptores, & de defen. ciui. defenſores. Vel antequàm perueniret ad locum prædeſtinatum, ſicut fur manifeſtus, ff. de furtis. l. 3. Aut latitans non per magnum interuallum inuentus, nullo actu extraneo medio. ff. de adul. quod ait. §. fin. Et à quocunque poteſt capi in flagranti, vt d. l. 3. de furtis. vbi non refert deprehendatur à domino rei furtiuæ, vel ab alio quocunque.

† ADDITIO. *Vide Moder. in cap. Regni, quà l decretum, nu. 20. fol. 95; & ibi quæ dicuntur delicta notoria, & qualiter fiat proceſſus.* De Bottis.

Multò fortius per illos, qui attinent læſo, putà per tutores, curatores, vel parentes, d. l. raptores, & de rapt. virg. l. 1. Dummodo capiens ducat captum ad Iudicem puniendum, d. l. defenſorea. quæ dicit oblatos ſibi reos deprehenſos in latrocinio: non dicit à quo, nec nos diſtinguimus: de offic. præſid. l. 3. Nam non refert per quem fiat, dummodo benè fiat. Alij non capiuntur ſine licentia Iudicis. C. de exhiben. reis niſi fugiens. dicit ibi glo. multò plus, ſi in flagranti, non debet expectare, vt ſe per fugam abſentet. ff. de iud. l ſi longius, & ne fuga eius fiat inſtructio. ff. de reg. iur. l. fin. Non tamen cogitur quis capere, † ſi non ſit officialis, huiuſmodi delinquentes, per ea quæ not. ff. de reg. iur. culpa. niſi eſſent proditores, per conſtitutionem Regis Caroli Primi, vt dixionus infra de forindic. l pœnam. in fi.

† ADDITIO. *Vide Moder. in c. Regni ſubditorum. nu. 137. cumſeq.* De Bottis.

Sed licet, vt dictum eſt, ſi velit, quia etiam clericum in flagranti poteſt capere, & ducere ad Iudicem, extra de ſent. excommun. cap. vt famæ. nam quod ibi exigitur de mandato prælati, intellige in non notorio, vt in glo. & de iudic. c. cùm non ab homine. Vel ſi caperet, non vt ad Iudicem ducat, ſed per detentionem facit crimen notorium, vt d. glo.

ADDITIO. *Adde Pet. de Ancha. in regula, ea quæ. de reg. iur. lib. 6. Abb. in c. cùm non ab homine, de iud. Doct. in cap. ſi quis diaconus, in vlt. colum. 50. diſt. Bal. inſtit. in §. furtorum, de oblig. quæ ex delict.*

Non

Non peccat, qui iudicum oculis hoſtem communis ſalutis oſtendit. C de mathematic. quicunque. ¶ Qualis autem proceſſus fiat contra captum in flagranti diximus infrà de his qui fide. da. poſſunt, aut omni humanitate. ¶ Conuicti dicuntur, qui non poſſunt negare crimen. C. de pœn. qui ſententiam, & qui commiſſa nulla poſſunt tergiuerſatione celare, vt hic, & extra de verb. ſign. cùm olim, in fi. 2. q. 1. c. de manifeſta. ¶ Item nota quòd maleficos debent perquirere per ſe, & per alios, vt capiant eos ad expenſas Curiæ: quia cùm publica vtilitas verſetur in puniendo maleficos. C. de pœn. l. ſi operis, ff. de publ. l. licitatio. §. quod illicitè. vbicunque publica vtilitas eſt, fiſcus ſoluit pecuniam, C. pro quib. ca. ſerui. lib. accip. l. 2. ff. ad Syllan. l. lege Cornelia. §. ſi. quemadmod. ſerui. amit. l. ſi locus, §. 1. de adult. ſi poſtulauerit, §. iuſſit lex. cùm concord. Non intelligas, quòd perquirat, & inquirat de maleficijs per alium, ſed per ſe ſolum, quia cum ſit meri Imperij, non poteſt demandari, vt dicitur infrà in l. ei qui. & l. inquiſitiones, & patet in Auth. de coll. §. iubemus. ¶ Item nota, quòd vbi accuſator eſt, non fiet inquiſitio, ſed tunc demum in prædictis maleficijs inquiritur, quando non eſt qui deferat, vel accuſet. Nam non indiſtinctè inquiritur ſpecialiter de criminibus, vt dilahitur, facit ad principium huius tertij dicti. ff. de pœn. l. capitalium. §. famoſos, & ibi omnes Doct. Antiquos & Modernos, qui iſtam materiam adeò latè examinant, vt nihil amplius addi poſſit.

Nec præſumptioni. Vltimum dictum, quòd ſi Iuſtitiarij & officiales ex debito ſui officij audiant ſecundum iuſtitiam ad punitionem malorum, attribuetur ei per Principem ad laudem, non ad temeritatem, vel præſumptionem: authoritatem quidem dignitatis debent augere ingenio ſuo. ff. de offic. præſid. l. obſeruandum.

I*Vſtitiarij non per calendas.* Nota, quòd quicunque officialis, ſiue Iuſtitiarius, vt hic, ſiue capitaneus, ſiue quicunq; alius, non poteſt committere aſſeſſori ſuo, ſiue actorum notario regere Curiam, cauſas audire, examinare, decidere, nec ſolam cauſarum deciſionem, & examinationem vel regere Curiam, poſſet ei committere, vt patet hic, & infra. l. proxi. in princ. Verum eſt tamen, quòd Audientiam quæſtionum ſolam officialis poteſt committere ſuo aſſeſſori, vt hic patet expreſsè. & hic eſt verus intellectus: licet in contrarium poſſet dici, quòd Iudex ſiue aſſeſſor poſſit cauſas examinare, Curiam regere, ac cauſam decidere ipſe ſolus, vt hic videtur innui propter dictionem diſiunctiuam, vel, quæ hic ponitur. Sed primus intellectus eſt verior, & diſiunctiua hic poſita, pro coniunctiua ponitur, vt l. ſæpe, de verb. ſign. Item hæc conſtitutio videtur innuere, quòd Iuſtitiarius per ſeipſum poſſit Curiam regere, cauſas audire, & decidere ſine aſſeſſore, & notario: ad quod facit. l. prox. in princip. ſed non eſt verum. Pet. de Monteſ.

Nota

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

rumque graſſatores deſtinare cum experientia me docuerit dum Auditoris munere in vtraque Prouincia Principatus Citra, & Vltra functus ſum hoc facilius, atque commodius ab ipſis Gubernatoribus, & Auditoribus fieri poſſe, ideoque quo ad poſſum ſupplex exoro Excellentiſſimos Proreges, vt viros optimos † Iuſtitiæ zelatores, diuites, & honoris, ac gloriæ amato-

Digitized by Google

ANDRAEAS DE ISERNIA.

Nota conſtitutionem iſtam Iuſtitiarijs regionum dare licentiam, iudicibus ſuis poſſe cauſarum Audientiam committere. Sed huic conſtitut. derogatum eſt per duo cap. Regni nouiſſimè edita, quæ prohibent Iuſtitiarios aliqua crimina committere. Et quòd in cognitionibus cauſarum omnium de conſilio iudicum procedant ad tormenta, & cognitionem, quamuis Magna Curia, & eiuſdem Curiæ Iudices multa modica cauſarum ciuilium, & criminalium expediant ſine Magiſtro Iuſtitiario. Quæ cap. poſita ſunt poſt capitulum illud, poſt corni-prinnis amara diſcrimina, & vide quòd not. And. de Iſern. in conſtit. pecuniarij. Pet. de Monteſ.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

...amatores ad Prouintias regendas mittant, cum inde, & quietem populorum, & amorem erga Regem debeant ſperare.

Multa ad huius conſtitutionis materiam eſſent dicenda pro exturpatione ſcilicet foraſcitorum de quo libellum Italico idiomate compoſitum typis aliquando tradere non deſpero, videnda ſunt etiam multa, quæ tradidit Io. Grandis in tract. de Bello exulum, quòd eſt multum neceſſarius Auditoribus Prouinciarum.

Iuſtitiarij per Prouincias diſcurrendo non vltra tres dies vel quatuor permaneant niſi maxima neceſſitas vrgeat. h. d. Tapia.

Ex Cap, 25. hac edictali.

§. ET quia Iuſtitiarij in a pinguioribus, & melioribus ciuitatibus, ſeu locis Prouinciarum ſuarum, ſic ſuæ ſtationis nidum, ſiue locum firmare dicuntur, quòd eis per alia loca Prouinciarum ipſarum ad purgandum ipſas b à malis hominibus diſcurrere non curantibus maleſactorum creſcit malitia, impunè committuntur exceſſus, & iuſtitia non ſeruatur. Nos, qui ſubditis noſtris, pacis, & iuſtitiæ copiam miniſtrare cupimus affluenter, opportunum in hac parte conſilium adhibere volẽtes: Vnicuique, & ſingulis Iuſtitiarijs Regni noſtri firmiter inhibemus, c ne in aliquibus ciuitatibus, ſiue locis alijs Prouinciarum ſuarũ vltra tres dies, vel quatuor ad plus, niſi euidens neceſſitas, vel vtilitas expoſcerit, præſumat moram protrahere, ſed per Prouincias ſuas vbique diſcurrat, illiſq; expurget hominibus malis, officij ſui debitum in executione iuſtitiæ viriliter, & fideliter exequendo.

a In ver. *et quia Iuſtitiarij etc.* Iuſtitiarij debet diſcurrere per Prouinciam, & non ſtare firmi in vno loco. idẽ vult tex. in conſtit. capitaneorum, in princ. & ibi not. Matt. in 1. not. ſecus autem eſt de iure communi, nam non debet Iudex ſine cauſa circumire Prouinciam. tex. eſt not. in Authen. vt null. iud. in princ. ver. nulli. ver. liceat ciuili, aut militari Iudici, & not. Matt. in loco præalleg.

b Ibi, *malis hominib.* Nut. quòd officiales debent purgare Prouinciam, malis hominibus facit etiam conſtitut. Regni quæ incipit, pacis cultum vnicuique, iſte §. declarat, §. ciuitatem, & loca. conſtitut. Iuſtitiarij non per calend. Item dicit iſtud capit. quòd nullus per tres dies, vel quatuor ad plus, niſi euidens neceſſitas, & vtilitas expoſcat, præſumat moram protrahere, ſed per Prouincias ſuas vbiq; diſcurrat, illaſque purget malis hominibus, & officij ſui debitum in executione Iuſtitiæ viriliter, & fideliter exequatur. Barth. de Capua.

c In ver. *ne in aliquibus ciuitatibus, etc.* Hoc cap. refert & ſequitur Luc. de Penna in l. a. in 2. col. C. de condit. in pub. hor. li. 10. vbi pul. & plenè loquitur, ſubdens quod malè ſeruat hodie Iuſtitiarij, vt delectabilius agant, & commodis viuũt, poſtea ſubdit, quòd ſalubris eſt iſta conſtit. cum alia de mand. princ. vt regula S. Benedicti, non niſi ad occupationem, ſeu damna chartarum relictæ ſunt. ita Lucas quem omnino vide. V. M. A.

Iuſtitiarius Prouinciam ſuam diſcurrat eccleſijs, pupillis, et alijs ſuccurrat, et delinquentes puniat. h. d. Tapia.

CAROLVS I. Cap. 42.

QVod decretam tibi Prouinciam frequenter in continua diſcurſione perquirentes, Deum & beneplaciti noſtri votum habendo præ oculis; vniuerſis & ſingulis iuriſdictione tua, potiſſimè eccleſijs, & perſonis miſerabilibus ſine fraude iuſtitiam miniſtrare, pupillis, orphanis, & T viduis, & Prouincialiũ diſpendijs, ipſos ad remota loca pro iuſtitia non vocando, nec trahendo, poſt Curiam per te quantum poteris cùm ſalubritate procures. Expediendo quam cito poteris conquerentes infra terminum ſacris conſtitutionibus comprehenſam. Item quod maleſactores omnes ad hoc, quòd exceſſus, vel maleficia in Prouincia tibi decreta nulla commiſſa tranſeant impunita, iuxta criminum, & exceſſuum qualitatem purè intendas. Specialiter autem T flagrantia maleficia in longum non protrahas, ſed ipſa in locis, in quibus perpetrata reperies, ſtudeas ſine dilatione punire.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

VIde ad hoc quæ dicta ſunt ſupra in conſtit. Iuſtitiarij non per calendas, & aliqua in conſtit. Capitaneorum.

T *Viduis.* Vide quæ dicta ſunt in conſtit. ſtatuimus.

T *Fragrantia.* Vide Foller. in praxi crimin. verſ. item quod fuit captus in fraganti crimine, vbi qualiter procedatur contra captum infraganti.

Iuſti-

*Iuſtitiarii poſſunt eorum officia *exercere etiam in terris Baronis. h.d. Tapia.*

REGINA IOANNA I. Cap. 81.

ITem quia, ſicut habetur per capitula Regni, Iuſtitiarij tenentur diſcurrere Prouincias, & per ſingula loca circuire illas ad purgandum illas malis hominibus, & pro iuſtitia ſingulis miniſtranda. Et vt Iuſtitiarij non habeant occaſionem Terras, & loca demanij, & eccleſiarum, prout conſueuerunt, modernis temporibus durioribus extorſionibus, & oneribus aggrauandi: Prouidet Domina tam pro honore ſuo, quàm pro debito iuſtitiæ cum effectu, quod Iuſtitiarij, & officiales cum eis deputati poſſint diſcurrere Prouincias, &

Idem ſtatuitur quod in præcedenti capitulo. h.d. Tapia.

REX ROBERTVS. Cap. 245.

VT exercitium per te in ea, in qua præes Prouincia, reddendæ iuſtitiæ obſtantis impedimenti diſpendium, ex cauſa contingente, non ſentiat: & alicuius protractionis incommoda præiudicialiter non incurrat, præſentium tibi tenore concedimus: vt ſi quando te dictam ambulando Prouinciam tuæ iuriſdictioni commiſſam, ad terras, & loca, in quibus Iuſtitiarij, & Capitanei per noſtram Regalem Curiam ſunt ſtatuti, & terras etiam Sanctæ Reginæ conſortis noſtræ chariſſimæ, ac Duciſſæ filiæ noſtræ, fratrumque noſtrorum declinare contigerit, non obſtante quòd tuæ iuriſdictioni non ſubſunt, Curiam ordinare, & regere valeas, & in ſingulis tuæ iuriſdictioni ſubiectis miniſtrare iuſtitiam, prout ad tuum officium dignoſcitur pertinere: dummodo præſens noſtra conceſſio non trahatur ad protractionis indebitæ vexationes illicitas ſubiectorum. Data Neapoli.

Prouinciarum Præſides inquiſitiones generales facientes nihil pro compoſitione recipiant, ſed ſecundum iura cauſas decidant, nec alibi in inquiſitione notatos poſt ſe trahant. h.d. Tapia.

REX CAROLVS I. Cap. 16.

ITem quòd prædicti Iuſtitiarij occaſione generalium inquiſitionum, quas per ſe cum iudicibus; & actorum notarijs faciunt ſemel in annó; nihil ab vniuerſitatibus, vel ſingularibus perſonis recipiant pro compoſitione, ſed ſecundum merita probatorum ex inquiſitione ipſa ad condemnationem, vel abſolutionem, ſicut fuerit de iure procedant; data copia probatorum, & admiſſis defenſionibus illorum, qui per inquiſitionem tanguntur, & eaſdem inquiſitiones in terris, in quibus inquiri debet, faciant, & non extrà; nec alios, qui in ipſa inquiſitione notati ſunt poſt ſe trahant, vt hactenus propter extorſionem malefieri conſueuit. Et ſi contra factum fuerit, proceſſus,

& perambulare, ſtare, & commorari per Terras, & in Terris Comitum, & Baronum, aliorumque magnatum ad iuſtitiam miniſtrandam in illis, prout tempore claræ memoriæ Domini Regis Roberti extitit hactenus obſeruatum. Et quod poſſint in illis eorum officium exercere, ſicut in Terris demanij, & eccleſiarum, ſalua iuriſdictione* cauſarum ciuilium, & alijs: quæ eiſdem Comitibus, Baronibus, eorumque officialibus competere dignoſcuntur.

* ADDITIO. Iuriſdictione. *Iuſtitiarius poteſt iuſtitiam miniſtrare in terris Baronum, ſaluâ iuriſdictione eorum. vide ſup. in c. vt exercitium. vide q. tactam per Luc. in l. prædia. col. 3 2. verſ. tertiò quæritur. C. de loca. præd. ciuil. lib. 11. & quæ poſuit Curt. Iun. in conſil. 2.* De Bottis.

AD materiam huius cap. vide quod diximus in conſtitutione ea quæ ad ſpeciale decus. Tapia.

ceſſus non valeat ipſo iure; & emendari faciant damna paſſis, & tam ipſi, quàm Iudices, actorum notarij pro noſtræ voluntatis arbitrio corporaliter puniantur.

CAROL. TAP. REG. CONS. ANNOT.

HOc capitulum reſpectu generalium inquiſitionum hodie non ſeruatur cum ſint ſublatæ, vt inquit hic Io. Ant. de Nigris, licet reſpectu aliquorum Auditorum, ordine tamen Illuſtriſſimi D. Franciſci de Caſtro fuerit contra ipſos proceſſum per inquiſitionem generalem de quo fuit valde dubitatum cum fuiſſet proceſſum poſt præſtitum ſindicatum, de quo Deo dante dicemus in tit: de ſind. official.

Gubernatores Prouinciarum reſideant in locis ſolitis. hoc dicit Tapia.

Ex Cap. Neap. 22. Martij Anno 1536. Cap. 1.

IN primis ſupplicano voſtra Maeſtà Ceſa. che ſi degni ordinare alli Gouernatori delle Prouincie debbiano ſare reſidentia in gli lochi ordinarij, & ſoliti ſenza dare grauezza alli ſudditi, & eſequire contra malfattori alle ſpeſe della Corte, & non à commandamenti de popoli, con iattura delli poueri ſudditi. Quantum ad primum placet. Quantum verò ad alia ſeruetur conſtitutio Regni, &c.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

OPrima fuit hæc ſupplicatio de populi propter circuitum Gubernatorum Prouincialium grauarentur, diximus tamen ſupra in conſtitutione Iuſtitiarij non per calendas neceſſarium fore, vt Gubernatores Prouinciarum aliquando Prouincias viſitarent ad ſubleuandum oppreſſos tum ab officialibus, tum etiam à Baronibus, vt tamen & hæc prouiſio, & illa ſtare poſſet neceſſarium eſſet viros optimos illis regendis deſtinare.

Officia-

Digitized by Google

Officiales Prouinciales tranſeuntes per Prouincias nihil ab vniuerſitatibus recipiant. h. d. Tapia.

PRAGMATICA I.

De Officio Iuſtitiarij.

CAROLVS V.

ESſendo la volontà della prefata Maeſtà, che le Città, Terre, & luoghi del preſente Regno, tanto Demaniali, come de Baroni, & li ſudditi di detta Maeſtà, ſiano releuati d'ogni indebita oppreſſione, s'ordina per queſto, & comanda, che li Gouernatori, & Auditori delle Prouincie, & altri Officiali, ò Commiſſarij, tanto delle Prouinciali Audientie, come di qualſiuoglia Tribunale non habbiano d'hauere nè dimandare alle Terre, per doue paſſaranno, ò ſtaranno per coſa alcuna le ſpeſe nè per vn dì, nè per vna ſera, quando vanno per lo detto Regno, per le Città, Terre, & luoghi predetti, tanto de Demanio, come de Baroni, & che le Terre non li poſſano dare dette ſpeſe, & quello che contrauenerà tanto dette Terre, come detti Officiali, ogni volta caſcarà alla pena di mille ducati, & altra à noſtro arbitrio reſeruata eſigenda, & eſequenda ſenza remiſſione alcuna.

Datum in Caſtello nouo Neapol. die 31. Menſis Octobris 1550.

Don Pedro de Toledo.

V. Decolle Regens. V. Loffredus Regens.
Berardinus Martiranus Secretarius.

CA-

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HAec Prag. malè fuit ſeruata, quotieſcunque enim accidit Auditores Prouinciarum ad inſtantiam Curiæ per Prouinciam ambulare fuerunt hoſpitio accepti apud aliquem ciuem, qui ſubminiſtrauit domum, cubile, ignem, candelas, & ſtabulum, impoſſibilè enim eſt in aliquibus terris aliter fieri, præſertim tráſeundo propter incommoditatem hoſpitiorum, aliorumque rerum, quæ ad id ſunt neceſſaria, neque ex hoc grauantur Prouinciales cum id moderatè fit.

Iuſtitiarij inquiſitiones ſuper criminalibus non committant, alia verò officia idoneis non ſuis familiaribus commendent. hoc dicit Tapia.

REX CAROLVS I. Cap. 36.

ITem Iuſtitiarij inquiſitiones ſuper criminalibus T non committant. Alia verò officia, quæ committi poſſunt, committant fidelibus, & idoneis perſonis de Prouincia eis decreta, qui non ſunt de familiaribus, vel ſtipendiarijs ſecum morantibus ita quòd nihil recipiant pro commiſſione ipſorum officiorum, nec eis committant, qui prece, vel pretio impetrant. Et ſi contra fecerint, ad pœnam mediæ libræ auri pro qualibet vice noſtræ Curiæ teneantur, & id, quod turpiter ſoluitur, deferatur in fiſcum.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

T. NOn committant. Hoc hodie non ſeruatur, vt dicemus in conſtitutione in pecuniarijs ſicuti etiam non ſeruatur quòd in familiaribus hic dicitur.

Iuſtitiarij non procedant contra illos, quorum cauſæ ab eorum prædeceſſoribus fuerunt deciſæ. h. d. Tapia.

REX CAROLVS I. Cap 40.

a ITem ſi quæ * vniuerſitates, vel ſingulares perſonæ coram ipſis Iuſtitiarijs de quacunque re, vel lite trahantur in cauſam oſtendant, & de re, vel lite ipſa prædeceſſorum ſuorum ſententias ritè latas, ſecundum Regni conſtitutiones, & conſuetudines approbatas, nullo exacto, vel recepto ab eis, liberent eos quàm citius poterint ſine malitia, fraude, vel mora, ſcilicet, bono modo vt ſi contra fecerint, reſtituto damno primitus parti læſæ, in quadruplum æſtimationis dicti damni noſtræ Curiæ teneantur.

a ITem ſi quæ vniuerſitates Not. quod poſt cõſtitutionem eſt iudicãdum ſecundum conſuetudinem aj probatam, concordat tex. cum cõſtitutione, quæ incipit, Iudex. & in conſtit. puritatem, primo lib. Fide Ca.

* ADDITIO. Item ſi quæ vniuerſitates. *Officialis debet liberare iniuſtè conuentum. vide cap his cum ibi not. de accuſat. Innoc. in c. quamuis. de re iud.* De Bottis.

Not. pro habentibus ſententias pro homicidio ab vno officiali, & præſentantur coram alio, quòd alius debet eas ſeruare, ſi iuſtè, & rectè ſint latæ, aliàs non. ¶ Sed pone, quòd contra aliquem actum eſt ex officio, & abſolutus eſt, vtrum poſſit pro eo crimine ordinariè accuſari: allegatur quòd non. l. licet gratis. ff. nau. caup. ſtabul. in fine. & not, extra, de purgat. cano. capit. cum dilectus. per Innocent. per Dyn, extra, de reg. iur. in c. actum legitimè.

Sed quæro, aliquis accuſauit aliquem de aliquo crimine, & non potuit probare, vel probauit, & teſtes ſunt reprobati nunquid Iudex poſſit inquirere? reſpondeo, ſic: allego pro caſu l. 2. C. de abolitio. & argum. l. medicos. ff. de variſ. & extraord. cog. & facit l in rebus. §. ſio. ff. commo. ¶ Item nunquid poſſit quis de eodem crimine coram diuerſis iudicibus accuſari? Reſpondeo ſic, vt extra de hær. cap. per. lib. 6. & hoc eſt verum ante latam ſententiam, vt ibi not. per Io. And. Sed eſt ſpeciale in crimine hæreſis, ſecus in alijs criminibus. Pet. de Monteforte.

ADDITIO. *Glo. in quibus. Nam in ipſis locis debet inquiri primo Reg. anno 17. cap. Item quòd prædicti Iuſtitiarij. Et ſimile reſcriptum eſt in conſtitut. Regni, Iuſtitiarij non per Calendas, in lib. 1. in tit. de off. Iuſtit.*

Iuſtitiarii

Iuſtitiarii debitæ exequutioni demandent litteras Regias, nec pro literis ſigillandis aliquid exigant. b.d.Tapia.

REX CAROLVS I. Cap. 41.

ITem quando literæ noſtræ diriguntur Iuſtitiario pro vtilitate priuatorum, ſiue de matrimonij, monijs, aſſecuratione vaſſallorum, executionibus ſententiarum, ſeu alijs quibuſcunque de cauſis, Iuſtitiarij mandatum noſtrum celeriter ☞ exequantur, nec recipiant aliquid pro literis ſigillandis. Et ſi contra fieret, pœna ſuperius in capitulo de ſigillandis literis contenta teneantur.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

EXequantur. † Subditi enim tenentur obedire præpoſitis ſuis, & hæc obedientia debet eſſe prompta, vt latius diximus in Authen. ingreſſi in verb. ſe, C. de ſacroſanct. Eccleſ. hac tamen celeritate in exequendis mandatis Principum vti non debet Iudex, quando Princeps iubet, vt aliquis vltra modum à legibus permiſſum puniatur, ſed per triginta dies expectare debet, vt infra illos Principẽ iratum poſſit præcibus, vel rationibus à ſeueritate pœnæ abducere, quod Imperiali lege ſtatutum eſt in l. ſi vendicari C. de pœnis, quam legem Beati Ambroſij conſilio edidiſſe Theodoſium teſtatur Illuſtriſs. Baron. Annal. tom. 4. anno 390. fol. 619. ſic etiam quando reſcriptum eſt ſubrectitium, vel rationabilis adeſt cauſa quare obedire non debet, vt habetur in c. ſi quando de reſcript.

Iuſtitiarij neminem capiant, nec actum iuditiarium exerceant abſque conſilio Iudicis, quibus contrarium facientibus licet reſiſtere. b.d.Tapia.

REGINA IOANNA I. Cap. 180.

ITem quòd prædicti Iuſtitiarij, & Capitanei nullum audeant capere, neque capi mandent, ſeu faciant de perſona, niſi conſilio Iudicis, & aſſeſſoris ſibi per Curiam dati, neque etiam aliquem actum iudiciarium exercere attentent abſque conſilio Iudicis, & aſſeſſoris, & ſui in præſentia actorũ notarij ſibi per Curiam dati, prout ad vnumquẽque ipſorum ſpectat. Et vbi Iuſtitiarij, & Capitanei prædicti hæc non ſeruauerint, Iudices teneantur reſiſtere eiſdem, & ſi eis reſiſtentibus nihilominus Iuſtitiarij, & Capitanei contrafecerint, ipſi Iudices teneãtur ſignificare ☞ hæc dominæ Reginæ: & vltimò ad præſentiam eius perſonaliter ſe conferre.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HOc capitulum malè ſeruatur tam à Gubernatoribus Prouincialibus, quàm etiam, & multò minus ab iſtis Gubernatoribus terrarum, pro quibus in ſpecie factum fuit, deberet tamẽ ſeruari ſicuti etiam e toto Excellentiſs. Proreges, & Collaterale Conſilium, vt maiorem adhibere dignentur ſidem Prouinciarum Auditoribus, & Iudicibus terrarum iuxta vltimam huius capituli partem.

Iuſtitiarii ad tormenta, & condemnationes abſque conſilio Iudicum non procedant. b.d.Tapia.

REX CAROLVS I. Cap. 45.

ITem quòd in cognitionibus omnium cauſarum tam criminalium, quàm ciuilium ad condemnationes, & tormenta ſinè conſilio Iudicum datorum eis per Curiam non procedant, & ſi contra fecerint noſtro arbitrio puniantur.

ITem quòd in cognitionibus. Iſtud capit. declarat conſtit. Iuſtitiarij non per cap. & infra imponitur pœna contra Iuſtitiarium procedentem ad tormenta ſine conſilio Iudicis, in cap. ſi iuſtè quis, & in cap. in accuſat. §. fin. & dom. Andr. in conſtitut. Regni ſi damna. 4. colum. vbi ponitur pæna quæ imponitur contra Iudicem tormentantem, quem non debet, quia tenetur pœna legis Iuliæ de vi publ. vt ibi per eum. Quæro, nunquid Iuſtitiarius, vel Capitaneus teneatur ſtare conſilio Iudicis ſui, & aſſeſſoris? & primò videtur ꝙ non, quia conſilium non eſt obligatorium, vt ff. mand. l. 2. in ſi. contrarium videtur verum, vt hic innuit. & C. de legib. l. humanum. in ſi. Item alia ratione, quia aſſeſſores dantur officialibus, ſeu Iuſtitiarijs, vt eis conſilium dent. ideo dicuntur conſiliarij, vt C. de aſſeſſor. l. conſiliarios. Guido de Suza. dicebat, quod omnino habet ſtare conſilio aſſeſſoris. Inde eſt, quòd ſi malè facit iudicium, vel malè ferat ſententiam conſilio aſſeſſoris, plus punitur aſſeſſor quàm Iuſtitiarius, vt ff. quod quiſque iur. l. hoc edicto. & ff. de adminiſtrat. tutor. l. me & Titium. §. 1. & 2. & l. quidam decedens. eod. titul. dom. Fran. de Scru. diſtinguit, aut iſte aſſeſſor à Principe fuit datus, aut ab alio. ſi à Principe, omnino debet eius Iuſtitiarius ſtare ſuo conſilio, de offic. præfec. prætor. l. 1. extra de offic. delega. cap. cum in iure peritus, ff. de appel. l. ſi expreſſim C. de pæn. iud. qui malè iud. auth. nouo iure. aut ab alio, & tunc approbatur opinio dicentium ſe credere non ſtare debere. Barth. de Cap.

ADDITIO. *Hoc cap. allegat, & ſequitur Luc. de Pen. in l. omnes, in penult. colum. ver in Regno autem &c. C. de decur. lib. 12. vide eum, quia pulchrè loquitur, & ibi etiam ponit formam qualiter pronunciatur in Magna Curia Vicariæ, vide ibi omnino.*

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HOc cap. eſt in viridi obſeruantia, & quod hic dicitur ad materiam torturæ per Io. Ant. de Nigris dicemus in cap. tormenta, & vide quæ circa id ſcripſit Carauit. Rit. 53. nume. 2.

Prohibentur expediri per Regiam Audientiam literæ executoriales pro exequendis literis, vel per ſuam Excellentiam, vel alia Tribunalia expeditis, h.d. Tapia.

PRAGMATICA II.

De officio Iuſtitiarij.

CAROLVS &c.

PErche par coſa ſouerchia, che quelle perſone, che portano eſecutoriali noſtri, ò d'altri Tribunali maggiori di Napoli, ſiano tenuti pigliare eſecutorij da queſta Regia Audientia, ſi per queſto, come per releuare li Regij ſndditi da ſpeſe ſouerchie, vi dicemo, & ordiniamo, che d'hora auãti debbiate far bando publico per tutte queſte Prouincie à voi decrete, che ogn'uno debbia, & poſſa quelle eſſequire, iuſta lor continentia, ſenz'altra eſſecutoria di queſta Audientia, che tale è noſtra volontà, & intentione, & non ſi faccia il contrario, per quanto s'hà cara la gratia di detta Maeſtà, & à pena di due millia ducati.

Datum in Caſtro nouo Neap. die 26. Menſis Auguſti 1533.

Don Pedro de Toledo.

V. Decolle Regens. V. Loffredus Regens.
V. Figueroa Regens. Berardinus Martiranus Secretarius. Dirigitur Audientiæ terræ Hydrunti, & terræ Bari, & in ſimili forma omnibus alijs Regijs Audientijs Prouinciarum Regni. In Cur. 2, fol. 114.

Iure ſigillorum nihil vltra exigatur quàm carolenus vnus, & memorialia non ſigillentur. h.d. Rouitus.

EX PRAGMATICA IIII.

De Officio Iuſtitiarij.

§. ITem ſub eadem pœna ſtatuimus, & mandamus, quod iura Sigilli Regij, quæ prout intelleximus, exiguntur per Gubernatores Prouinciarum, vel pro alio ordine, ſeu permiſſione eorum, non poſſint de cetero exigi, niſi prout exigebantur, & in caſibus quibus exigebantur tempore Regis Catholici immortalis memoriæ; & quod ſolutio pro quolibet ſigillo non poſſit excedere ſummam vnius caroleni argenti, etiam ſi eſſent ſuper prouiſione indultus, ſiue etiam remiſſionis alicuius pœnæ corporalis ad pœnam quadrupli, & quod memorialia quæ expediuntur in dictis audientijs non ſigillentur, ſed loco ſigilli ſignentur manu ſaltem vnius ex Auditoribus, vt ſignantur memorialia, quæ expediuntur in Conſilio Collaterali, manu Regentis Regiam Cancellariam, abſque aliqua ſolutione pro dicta firma.

Compoſitiones non fiant niſi moderatè, & non reſeruentur alias facienda. h.d. Rouitus.

§. ITem quod per Regias Audientias, & Capitaneos Regios, compoſitiones non poſſint fieri, niſi ſub certa, & moderata quantitate, ita vt non reſeruetur moderatio poſt modum facienda per Gubernatores, nec per eaſdem Regias Audientias, vel per Regios Capitaneos, nec aliqua remiſſio fieri, niſi de noſtro ſpeciali mandato in ſcriptis emanando.

Non exigatur pro excarceratione carceratorum niſi vt ſeruatur in Magna Curia. h.d. Rouitus.

§. ITem, quod pro excarceratione carceratorum nihil debeat ſolui palam, vel occultè, niſi prout ſoluebatur tempore Catholicæ Maieſtis, & ſoluitur in Magna Curia Vicariæ, etiam quod dicti carcerati per plures dies, & menſes extiterint in carceribus, omni concuſſione ceſſante.

Officiales Regiæ Audientiæ equitando per Prouincias, nec equos, nec victum capiant, niſi ſoluto pretio. h.d. Tapia.

§. ITem quod prædicti officiales, tam morando, quàm equitando per Prouincias, non poſſint recipere expenſas victuum, nec poſſint capere beſtias, neque ad equitandum, vel portandum victualia, ſeu alia onera, niſi ſoluto competenti ſalario, & quod dictæ beſtiæ ſint ad dictum vſum deſtinatæ, & ſolitæ locari.

Non deſtinetur Commiſſarius pro examinandis teſtibus per Prouincias, niſi neceſſitate vrgēte & eo caſu ſit doctor. h.d. Rouit.

§. ITem quod quando per Regias Audientias in cauſis, quæ in eis vertuntur, mandabunt magiſtrum actorum, vel actuarium cauſæ ad examinandos teſtes partium, non debeant mittere alium commiſſarium cum dicto actorum magiſtro vel actuario, ne partes ſuper his grauentur expenſis, niſi videretur dictis Regijs Audientijs ex aliqua legitima, & iuſtiſſima cauſa, quod deberent deſtinare alium cum dicto examinatore, & in dicto caſu non poſſint mittere, niſi Doctorem, & tunc cum illa minori expenſa quæ fieri poterit.

Per hanc Pragmaticam alia non intelliguntur ſublata. h.d. Tapia.

§. ET quia per præſentem Pragmaticam non eſt intentionis noſtræ in aliquo Pragmaticas Retro Regum, nec Cæſareæ Maieſtatis tollere, ſeu corrigere, ſed obuiare fraudibus, & contrauentionibus factis dictis Regijs Pragmaticis, & adiungere maiores pœnas aduerſum contrafacientes ex varijs cauſis, & coloribus exquiſitis in illarum fraudem, quas mandamus inuiolabiliter exigi à contrafacientibus, & pro temporibus nobis beneuiſis, cum diligentia capi informationem ſuper obſeruatione dictarum Pragmaticarũ, qua informatione habita, & conſtito de inobſeruantia, & ruptura dictarum Regiarum Pragmaticarum, & præſentis noſtræ Pragmaticæ, prouidebitur de rigoroſa executione pœnæ, nullo habito reſpectu perſonarum: & vt nemini cauſetur ignorantia huiuſmodi noſtræ Pragmaticæ, eam publicari in locis ſolitis, & conſuetis vniuſcuiuſque Prouinciæ, mandamus, & quod affigantur in

Curijs,

Curijs, ſeu Tribunalibus vbi ius redditur, & Audientiæ celebtantur.

Datum in ciuitate Puteolorum, die 19. menſis Martij 1547.

Don Pedro de Toledo.

V. Decolle Regens, & Vieeprotonotarius.

V. Loffredus Regens. V. Martialis Regens.

Dominus Vicerex Locumtenens generalis mandauit mihi Berardino Martirano, In Cur. 13. fol, 278.

Diſcrepantibus Auditoribus in voto certior reddatur Illuſtriſſ. Prorex, vt prouideri poſſit. b.d. Tapia.

PRAGMATICA V.

De officio Iuſtitiarij.

CAROLVS V.

HAuemo inteſo che molte volte accade che li Magnifici Auditori di queſte Prouincie ſono di T contrario voto l'vno dall'altro in alcune cauſe criminali, & il Magnifico Gouernatore ſuol pigliare il voto di quel, ehe più l'aggrada, per lo che n'hà parſo farui la preſente, per la quale ve dicemo, & ordiniamo, ehe da quì auanti quando accaderà aleun caſo doue viene tortura, ò altri caſi di ſimile importanza, non debbiate prouedere alla determinatione di quello naſcendoei detta diſcrepanza, ma debbiate auiſare, & dare particulare auiſo del caſo, perche vi ordinaremo quello s'haurà da eſſequire. Et coſi eſſequirete, che tale è noſtra volontà, & non altramente, per quanto hauete cara la gratia, & ſeruitio della Maeſtà Ceſarea.

Datum in Palatio prope Caſtrum nouum Neap. die 13. Octobris 1554.

P. Cardinalis Seguntinns.

V. Polo Regens. V. Fonſeca Regens.

V. Villanus Regens. Martiranus Secretarius.

In Curiarum 3. Dirigitur Gubernatori Prineipatus Citra,

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 COntrario voto. Vt autem huic morbo ſuccurreretur additus fuit tertius Auditor in Regijs Audientijs præterquam in Regia Audientia Principatus vltra in qua deſideratur tertius Anditor, hodiè hæc Pragmatica ita ſeruatur mittitur enim in caſu paritatis votorum proceſſus ad Illuſtriſſimum Proregem, & in pagina diſtincta notatur votum vtriuſque Auditoris, illudque committitur alicui ex Iudicibus Magnæ Curiæ Vicariç, vt videat cuius voto velit adhærere, quod refert Illuſtriſſimo Proregi, & in Collaterali Conſilio decernitur cuius opinio ſit probanda, & id reſeribitur Regiæ Audientæ quæ ſecundũ ordinem datũ prouidet: quomodo aũt in hac paritate votorum procedatur in Sac. Conſ. adeſt Pragmatica olim ſub tit. de cauſis decidendis nunc autem ſituata poſt 14. Pragmat. de offic. Sac. Conſ.

Quid autem in Regia Camera, diximus etiam ſup. tit. de officio Procur. Cæſar. & quod dixit Vincent. de Franch. deciſ. 252. & Ant. de Nigris in cap. Regni 44. quod incipit, item caueant &c.

Compoſitiones fiant in banca fiſco audito, nec pœnæ corporales commutentur. b.d. Tapia.

EX PRAGMATICA VI.

De officio Iuſtitiarij.

§. ITem quod Gubernator, & Auditores qui pro tempore fuerint in dictis Prouineijs in compoſitionibus quas faciuut aliquarum pœnarum ſeruare habeant tenorem Regiæ nouellæ Pragmaticæ, quòd pœnæ corporales nullatenus commutentur, & in cauſis, in quibus ipſi Regiæ Audientię permiſſum eſt compoſitiones facere, debeant in audientia, & bancha, cum præſentia, & interuentu dicti Aduocati Fiſcalis, & in præſentia Magiſtri Cameræ, & actuarij, & aliter factæ ſint ipſo iure, ipſoque facto nullæ & inualidæ.

Gubernator, & Auditores Prouinciarum prouentus ab alio, quàm à Magiſtro Cameræ non accipiant. b.d. Tapia.

§. ITem qnod Gubernator, & Auditores in Prouincijs pro tempore exiſtentes, non poſſint neque valeant recipere aliquam quantitatem pecuniæ de Prouentibus, ſeu compoſitionibus factis, ſeu faciendis vllo quæſito eolore, niſi à manibus, & poſſe Regij Magiſtri Cameræ in Prouincijs exiſtentis, & ſi Gubernator, ſeu Auditores, aut alij offieiales tetigerint, vel acceperint de dictis peeunijs, vel non permiſerint illas peruenire ad manus Magiſtri Cameræ, prius teneatur Regiæ Curiæ reddere de ſuo, niſi infra dies octo reddiderint certiorem Illuſtr. & Reuer. Dominum Locumtenentem generalem.

Auditores pro nulla cauſa pecuniam non accipiant. hoc dicit Tapia.

§. ITem quod Auditores prædicti in Prouincijs Pro tempore exiſtentes, non poſſint petere, neque accipere pro quibuſcunque ſententijs, ſeu decretis per ipſos præſtandis, aut manus impoſitione, etiam in cauſis remiſſionum inquiſitorum aliquod ſalarium emolumentorum lucrum, ſeu candelas, aut ſportulas, ſed contenti debeant eſſe

de ſalario eis à Regia Curia ſtabilito, curetque Aduocatus, & Procurator fiſci,quod propter emo lumenta prædicta ſublata, non retardentur expeditiones cauſarum, & ſi retardari viderint, teneantur Illuſtriſs. & Reuerendiſs. Dominum Locumtenentem generalem reddere certiorem.

Cauſa expediantur in banca fiſco audito. b.d.Tapia.

§. ITem quod Gubernator, & Auditores pro tempore exiſtẽtes nullatenus expediant cauſas,lites,proceſſus, vel acta domi,ſed omnes cauſas expediant in tribunali,& bancha ipſius Regiæ Audientiæ,& in his,quæ tangunt Regium Fiſcum, quoquo modo audiant in omnibus Aduocatum,& Procuratorem Regij Fiſci,& omnes cauſas & omnia decreta,tam interlocutoria, quam diffinitiua, & omnes prouiſiones,in quibus aliquo quouis mo do poteſt agi de intereſſe fiſci, expediantur cum interuentu, auditis Aduocato,& Procuratore prę dictis,& ſi ſecus attentatum fuerit,omnia acta,decreta, & prouiſiones ſint ipſo iure, ipſoque facto nullæ,nulliuſque roboris,& momenti.

Hic §.eſt etiam poſitus ſub tit de remiſſ. cauſ. Tapia.

QVali ordini præinſerti, & determinationi, volemo che ſe habbiano da eſſequire, & oſſeruare inuiolabilmente, & ſenza contradittione alcuna, ſotto la pena di priuatione d'officij, & d'altre à noſtro arbitrio reſeruate,& acciò che ſia noto à tutti, & che non ſi faccia aggrauio vltra debitum, le farete publicare nelle terre demaniali di queſte Prouincie, & in altri luoghi che meglio vi parerà,che d'hora auanti non poſſano allegare coſtume alcuno, quantunque antiquo, ilqual tenemo per abuſo per euitar la pena, & coſi eſſequirete,& farete eſſequire, & non altramente,per quanto s'hà cara la gratia della prefata Maeſtà,& ſotto la pena predetta.

Datum in Palatio propè Caſtrum nouum Neap. die vltimo menſis Ianuarij 1555.

P.Cardinalis Seguntinus.

V.Polo Regens. V.Fonſeca Regens.
V.Villanus Regens. Martiranus Secretarius.
In Curiarum 2. fol. 171. Dirigitur Gubernatori Principatus Citra.

Cauſa expediantur cum interuentu Regij Fiſci. b.d.Rouitus.

PRAGMATICA VII.

De officio Iuſtitiarij.

PHILIPPVS &c.

DA parte del Magnifico Giouan Cola Carauita, Auocato Fiſcale di queſte Prouincie, ci è ſtato preſentato memoriale con alcuni capi, trà li quali è l'infraſcritto, videlicet.

Et perche manca di prouederſi all'andare che ſi ſuol fare vno de gli Auditori di Baſilicata, il quale dalle cauſe etiam capitaliſſime eſpediſce, & prouede vſque ad ſententiam incluſiuè,come à lui piace,inaudito, & in aſſentia di eſſo Supplicante, però ſupplica V. E. ſia ſeruita ordinare che gli Auditori ſtiano gionti, & tutte le cauſe ſe votano giontamente, & con interuento di eſſo Supplicante,com'è ſtato altre volte ordinato.

Et viſto per noi quanto n'è ſtato per lo preinſerto memoriale eſpoſto, volendo debitè prouedere,n'hà parſo farue la preſente,per la qual vedi cemo, & ordiniamo che debbiate eſpedire li Proceſſi delle cauſe, con interuento del Regio Fiſco ſupplicante in queſta Regia Audientia, & non in altra parte: Per tanto coſi l'eſſequirete: che tale è noſtra volontà, non fando lo contrario, ſe amate la gratia, & ſeruitio della prefata Maeſtà, la preſente reſti al preſentante.

Datum in Palatio propè Caſtrum nouum Neapoli die 19. Auguſti 1556.

Il Duca d'Alua.

V.Polo Regens. V.Villanus Regens.
Albertus pro Martirano Secretario. In Cur. 3.
Dirigitur Gubernatori Principatus Citra.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

COncordat tex.in §.item, quod Gubernator, & Auditores pro tempore,ſupra proxima Pragmatica, & de hoc interuentu Fiſci diximus infra in tit. de iure Fiſci in Pragmatica 36.de offic.S.C.

Auditores reſideant in Regia Audientia, nec aliquis diſcedat, niſi vrgenti cauſa cum voto Gubernatoris, & reliquorum, nec alia tractet negotia,niſi pro quibus deſtinatur. b.d Rouitus.

PRAGMATICA VIII.

De officio Iuſtitiarij.

PHILIPPVS &c.

INtendemo che molte volte per l'aſſentia delli Magnifici Auditori di queſta Regia Audientia per andare per la Prouincia ſe intertengono le eſpeditioni delle cauſe delli poueri carcerati, & altre che verteno in queſta predetta Audientia,& coſi anco per eſpedirſi cauſe per ciaſcuno di detti Auditori nelle lor caſe, ſogliono ſuccedere molti inconuenienti per non ci eſſer inteſo il Magnifico Auocato Fiſcale,e per non ci eſſer preſente l'altro Auditore giontamente con il Gouernatore,& altri officiali dell'Audientia: Alche volendo prouedere per quello conuiene al ſeruitio di Sua Maeſtà,& beneficio publico di detti carcerati, & altri che tengono cauſe nell'Audientia predetta, ci è parſo per la preſente ordinare, & comandare,che in modo alcuno da qui auanti neſſuno Auditore debbia partirſe dal luogo, doue la Regia Audientia ſtà reſidentia,ſenza commiſſione, & ordine noſtro in ſcriptis, ò vero quando occorreſſe alcuno caſo de importantia, perilquale biſognaſſe caualcarci vno Auditore,& ſerà concluſo nel Tribunale di detta audientia, in preſentia del detto Gouernatore,Auditori,& altri officiali di quella douerci andare alcuno de gli Auditori predetti, nel qual caſo diſpenſiamo. Però volemo,& coſi ordiniamo, & comandiamo che il tal Auditore non ſe in-

ſe intrometta in altra cauſa, che per quella che ſerà concluſo che debbia andare, & eſpedita, & determinata c'haurà la cauſa predetta, ſe nè debbia ritornare nel luogho della reſidentia di detta Audientia, e non eſpedire cauſa niſſuna fuora del Tribunale di quella, ma in eſſo determinarla, & eſpedirla, con interuento, voto, & parere dell'altro Auditore, in preſentia del Gouernatore, inteſo in tutto il predetto Aduocato Fiſcale. E così s'eſegua, non fando lo contrario, per quanto s'hà cara la gratia, & ſeruitio della predetta Maeſtà.

Datum Neap. die ſexto menſis Iulij 1556.

Don Peraſan.
V. Pignonus Regens. V. Patignus Regens.
Lobera pro Secretario. In Cur. 1.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HAec Pragm. malè ſeruatur, licet pluries idem fuerit iniunctum ab Illuſtriſs. Viceregibus, & ferè ab omnibus, deberet tamen ſeruari, cum multa oriantur mala, & inter Auditores diſcordiæ ex eius in obſeruantia.

Non obſtante impedimento Præſidis Auditores conueniantur in Conſilio pro cauſis expediendis audito fiſco. b. d. Reuertus.

PRAGMATICA IX.

De officio Iuſtitiarij.

PHILIPPVS &c.

SEmo informati, che molte volte eſſendoſi ritrouati impediti d'impedimento li Gouernatori che ſono ſtati in queſte Prouincie non ſono entrati nel Tribunale, & hanno ordinato che gli Auditori, & Aduocato Fiſcale ſe ne ritornino, & venghino poi ad altr'hora, dal che ſe n'è cauſato intertenimento delle cauſe à poueri carcerati, al che volendo prouedere per quello conuiene alla buona, & preſta eſpeditione di giuſtitia, ve diecemo, & ordiniamo, che li preſenti, & futuri Gouernatori, per alcuno impedimento non poteſſero venire ò vſcire nel luogo doue ſi regge il Tribunale della Regia Audientia, non per queſto ſi debbia laſciare di giontarnoſi li Magnifici Auditori nel detto Tribunale nell'hora ſolita, & ordinaria reggere Audientia, ma tutti li dì de negotij ſi debbiano giontare nel luogo ſolito reggerſi il Tribunale all'hora ſolita, & debita, & non obſtante che il Gouernatore ſe ritrouaſſe impedito, & inteſo il Regio Fiſco, attendano alla eſpeditione delle cauſe di carcerati, & altre coſe occorrenti in quella di giuſtitia, atteſo con queſta ordiniamo à detti Gouernatori non debbiano impedire detti Auditori nelle cauſe ſopradette.

Literæ quæ diriguntur Gubernatori, & Auditoribus iuſtitiam continentes communicentur cum Regijs Auditoribus, non quæ ſoli Gubernatori. b. d. Tapia.

§. PRaterea intendemo che le lettere, che per noi s'eſpediſcono per negotij di Giuſtitia à queſta Regia Audientia, perche ſe inuiano, & conſegueno in potere del Magnifico Gouernatore, per quello ſono ſtate aperte, & lette, ſenza dar noticia del negotio che ſi tratta, & ſcriue alli Regij Auditori, & ſe le hà tenute in poter ſuo. Et volendo anco noi prouedere (come ſiamo tenuti) alle coſe predette, per la preſente ordiniamo, & comandiamo al Gouernatore preſente, & ſucceſſiuè futuro, che tutte le prouiſioni, & ordini, che da noi li ſaranno inuiati, che trattaranno coſe di giuſtitia, & ſi drizzaranno alla Regia Audientia, ne debbiano dare incontinente notitia alli Magnifici Auditori Prouinciali, à talche n'habbiano notitia, & con interuento, voto, & parere loro, habbiano dà prouedere, & determinare quanto in dette lettere noſtre ſe ordina: Verum quando ſe gli mandaranno lettere, & ordini ſolo dirette al Gouernatore, il detto Magnifico Gouernatore l'habbia à communicare, ò non communicare, con gli Auditori, come à lui parerà conuenire: E ſe per caſo il Gouernatore predetto foſſe abſente dall'Audientia, volemo, & così è noſtra volontà, & ordiniamo che tutti gli ordini, che da noi ſaranno inuiati diretti alla Regia Audientia tantùm, le poſſano detti Auditori aprire, & prouedere à quanto ſe ſcriuerà, & queſto à talche ſe faccia con ogni breuità il ſeruitio Regio, & la Giuſtitia, ma ſe foſſero diretti ſolo al Gouernatore, non debbiano aprire, ma mandarli al detto Magnifico Gouernatore doue ſi trouerà, incontinenti che gli receueranno.

Datum Neapoli die 24. Iulij 1564.

Don Peraſan.
V. Villanus Regens. V. Reuerterius Regens.
V. Patignus Regens. Soto Secretarius.
In Cur. primo. Dirigitur Gubernatori Principatus Citra.

Regia Audientia Principatus dantur præeminentia Curiæ pro puniendis exulibus. b. d. Reuertus.

PRAGMAICA XLL.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij.

PHILIPPVS &c.

MAgnifico Gouernatore, à talche poſſiate attendere alla buona, & preſta eſpeditione della Giuſtitia in queſta Regia Audientia, & non ſi venga à dilatare, ſi come per la preſente ci contentiamo di concederui la preeminentia della grã Corte della Vicaria, per termine di vn'anno, decorrendo dal dì della data della preſente, la quale volemo poſſiate vſare in proceſſu informatiuo contra diſrobatori di ſtrade publiche, aſſaſſini, & altri famoſi delinquenti, con voto & parere di queſti Magnifici Auditori: Per tanto così lo potrete eſſequire, che tale è noſtra volontà, ordinandoui, & comandandoui, per la preſente, che à tempo che ſtaranno per complire li detti dodici meſi, ce ne debbiate tenere auiſati, à talche ve li poſſiamo prorogare, quelli elaſsi non hauendo detta prorogatione, non vſarete di detta preeminentia, ſenza licentia noſtra in ſcriptis obtenta. Non facen-

facendoſi lo contrario, per quanto hauete cara la gratia, & ſeruitio della predetta Maeſtà.

Datum Neapoli die 14. Septembris 1569.

Don Peraſan.

V. Villanus Regens. V. Reuerterius Regens.
V. Bermudez Regens. Lobera pro Secretario.
In Cur. 13. Dirigitur Gubernatori Principatus Citra, & Baſilicatæ.

EX PRAGMATICA IIII.

De empt. & vendit.

§. QVanto al ſecondo capo, che dite ſaria neceſſario à farſe vn'archiuo, per la conſeruatione delle ſcritture, nè marauigliamo che non ci ſia, atteſo altre volte è ſtato per noi ordinato che ſi faceſſe, però vi dicemo che poi chè non è ſtato fatto, debbiate voi incontinenti farlo fare, fandoui conſeruare tutte le ſcritture, & proceſſi di queſta Regia Audientia, & di come l'hauerete eſequito, ne tenereti auiſati.

Regiæ Audientiæ tranſmittant ſinguli ſex menſibus liſtam contumacium ad inuicem, & ſinguli quatuor menſibus ad Magnam Curiam Vicariæ. h. d. Tapia.

§. CIrca il terzo vi riſpondemo, che già hauemo dato ordine à tutte l'altre Audientie delle Prouincie del Regno, che incontinenti, che riceueranno detto noſtro ordine, debbiano inuiare liſta di tutti li contumaci in ciaſcheduna d'eſſe feranno, l'vna all'altra, & da ſei in ſei meſi continuarlo: Per tanto voi ancora mandarete le dette liſte al riceuere di queſta ad ogni Regia Audientia, & alla Vicaria ogni quattro meſi, come vi ſtà ordinato, perche gli altri Gouernatori Prouinciali faranno il medeſimo à voi, & ſimilmente la gran Corte della Vicaria manderà da ſei in ſei meſi la liſta di tutti ſuoi contumaci, & quelli contumaci, che veneranno notati in detta liſta, & hauerete notitia che ſiano alcuni d'eſsi in queſte à voi decrete Prouincie, vſarete ogni diligentia d'hauerli nelle mani, & hauendo fatto alcuno delitto in queſte Prouincie, procedererete contra di loro à quanto ſarà di giuſtitia, con voto, & parere di queſti Regij Auditori, per quello c'haueranno commeſſo in eſſe: Et non venendo ad eſſere di giuſtitia condennati à pena di morte, per quello che hauranno delinquito in voſtra giuriſdittione, & li reſtaſſe luoco d'altra pena ò liberatione li detenerete carcerati, ſotto buona è cauta cuſtodia, & incontinente nè donarete auiſo, à talche vi poſſiamo ordinare quello c'hauerete da ſeguire, & non liberarete carcerato niſſuno in queſta Regia Audientia, ſenza prima riconoſcere dette liſte di contumacie dell'altre Audientie, & trouandolo annotato in quelle, lo arreſtarete, & ſimilmente ce ne donarete auiſo. Dat. Neap. die 10. Iulij 1564.

Don Peraſan.

V. Villanus Regens. V. Reuerterius Regens.
V. Patignus Regens. Soto Secretarius.
In Curiar. primo, fol. 63. Dirigitur Gubernator Principatus Citra.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HAec Pragmatica eſt ad inſtar cap. Regni quod incipit ſubiungendo, & eſt 143. per quod iniungitur officialibus quod denuntient Regi omnia delicta in quibus venit imponenda pœna mortis naturalis, vel ciuilis aut membri abſciſſionis.

EX PRAGMATICA IIII.

De Commiſſar. non deſſin.

§. MAndamus inſuper vt prædicti Auditores in Audientia cum Gubernatore Prouinciæ aſſiſtant, ibique continuè morentur, iuſtitiæ complementum vnicuique miniſtrando, nec ſeparatim Prouinciam diſcurrat, vt hactenus in perniciem populorum, & malam iuſtitiæ adminiſtrationem concernentibus, aliud Gubernatori, & toti Audientiæ viſum fuerit.

IMPERATOR FEDERICVS.

IVſtitiarios regionũ Tertis, & deſignatis Aduocatis in Curia ſua volumus eſſe contentos, ſed omnibus, qui in iuriſdictione ſua aduocationis officium à Curia noſtra receperint, coram ſe poſtulare permittatur.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

IV*ſtitiarios regionum*. Plana eſt, quòd omnes qui officium habent aduocationis à Curia, poſtulare coram Iuſtit. ſi ſunt de iuriſdictione ſua, nec debet eos repellere, niſi eſſet cauſa. ff. de pœn. l. moris, & C. de poſtu. l. 2. & l. ſi quiſquis. debent quidem examinari in Curia Principis, quando conceditur eis officium, & habere literas conceſſionis officij, aliàs puniuntur in vna libra auri, infra de offic. aduocat. l. 1. & 2.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 HAec conſtitutio ſe ipſam ſummat, hodiè tamen non ſeruatur etiam vnicuique liceat aduocationis munere fungi, vt latius de hac re dicemus in titulo de officio aduocatorum.

DE OFFICIO ACTVARIORVM PROVINCIALIVM. Rubr. 26.

CAROLI TAPIAE REGIJ CONSILIARII ANNOTATIONES.

AD huius Rubricæ declarationem, dic † actuarios illos dici, qui acta conſcribunt, ſic etiam deputatos ad ſpecies annonarias militibus erogandas per Lucam de Penna in l. actuarij. C. de erogat. milit. annonæ lib. 12. Itē aduerte quod huiuſmodi actuarij Prouinciales non ſolum debent actitare acta ordinaria cauſarum Regiarū Audientiarū ſed etiam quæ Auditoribus committuntur, vel per Sac. Conſ. vel Regiam Cameram, aut per alia Tribunalia, vt dicit Ioan. Vincent. Anna, ſing. 4. in actuarijs Capitaneorum.

Probibentur ſecretarij, & actuarij Prouinciales vltra taſſam hic deſignatam aliquid accipere. b. d. Tapia.

EX PRAGMATICA IIII.

§. ITem quod Secretarij, T & magiſtri actorum non audeant petere, nec T accipere à partibus pro ſcripturis, & prouiſionibus, vltra illud quod ſoluebatur, & exigebatur tempore Regis Catholici, ſub pœna priuationis officiorum, & reſtitutionis in quatruplum quocunque ſublato abuſu.

CAROL. TAP. REG. CONS. ANNOT.

1 SEcretarij. Intelligitur de ſecretarijs Prouincialibus, in vnaquaque enim Prouincia adſunt ſecretarius, & actuarius, ad † ſecretarium pertinet memorialia legere, & decretationes ſcribere, cauſaſq; actitare, ac prouiſiones expedire, negotiorum ad bellum pertinentium, & Prouinciæ regimen, ad
3 † actuarios verò pertinent, quæ ſpectant ad cauſas ordinarias, ſuper quo ſemper oriri ſolent aliquæ differentiæ.

Secretarius ſedet in ſcanno in pede tabulæ qſi regitur Tribunal Regiæ Audiētiæ, & interuenit in votādis cauſis in aliquib. Prouincijs, in aliquibus autem non, prout ego vidi in Regia Audientia Principatus Citra, ac etiam in Prouincia Principatus Vltra; licet antequam ego diſcederem à Prouincia Principatus Vltra fuerit introductum, quod aſſiſteret etiam tempore quo votantur cauſæ, ſecretarius illius Prouinciæ Nicolaus Mogauerius tum quia in eius priuilegio aderat clauſula, quod gaudeat omnibus prærogatiuis, quibus gaudet ſecretarius Calabriæ, & ſecretarius Capitanatæ qui per fides plurium conſtabat, huiuſmodi prærogatiua gaudere, tum etiam propter eius probitatem, & diligentiam.

1 *Accipere.* Cùm hac lege concordat lex 2. 3. 4. 5. 6. 7. & 9. tit. 6. lib. 2. ordinat.

Dantur inſtructiones actuarijs. b. d. Tapia.

PRAGMATICA VI.

De officio Iuſtitiarij.

PHILIPPVS &c.

PRo bona adminiſtratione iuſtitiæ, & beneficio ſubditorum Regiæ Maieſtatis inſtante Aduocato Fiſcali ipſarum Prouinciarum, cum deliberatione Sacri Regij Collateralis penes nos aſſiſtentis Conſilij, ordinauimus, & fieri mandauimus quædam Capitula tenoris ſequentis, videlicet.

T In primis magiſter actorum principalis, qui alios ſubſtitutos in dicto officio annuatim eligit, & eligere debet apud dictam Regiam Audientiam diligenter curet eligere pro dicto officio miniſtrando Notarios fide dignos, capaces, & expertos, cū notitia, & voluntate Gubernatoris, & Auditorum, & Aduocati Fiſci, & ſi contrarium fecerint, Gubernator, Auditores, & Aduocatus Fiſci pro tempore exiſtentes in prouincijs, poſſint, & debeant ſubſtitutos ipſos ab dicti officij adminiſtratione delere, & priuare, & alios idoneos eligere,

Item quod magiſter actorum qui pro tempore deputatus fuerit, & extiterit apud dictam Audiētiam, teneatur facere quinternum generalem de omnibus querelis, & accuſationibus criminalibus, annotando in margine, ſi eſt capta informatio.

Item librum ſeu quinternum de obligationibus pœnarum, & aliarum rerum ad Fiſcum, & eandem audientiam ſpectantibus.

Item librum per alphabetum omnium inquiſitorum in ipſa audientia in præteritum, & ſequatur in futurum, vt quando opus erit perquiſitionem fieri alicuius inquiſiti ſeu carcerati, poſſit facile inueniri ſi aliter fuit inquiſitus in ipſa audientia.

Item librum omnium contumacium criminalium, & alium ciuilium.

Item librum carceratorum cum annotatione diei, & cauſæ carceris, & liberationis, & omnium actorum ſubſtantialium iudicij, qui vulgo dicitur truſſium.

Item librum omnium prouentuum qui fieri contigerit in dicta audientia.

Item quod ad omnem requiſitionem Aduocati Fiſci, magiſter actorum ipſe facere teneatur iuridicum notamentum omnium proceſſuum, & informationum, & ſignanter ſpectantium ad Fiſcum, & de illo dare copiam dicto Fiſco Aduocato, & deinde ſingulis hebdomadis illud curet.

Item quod adueniente tempore permutationis magiſtrorum actorum, teneatur incontinenti per inuentarium conſignare omnes libros, proceſſus, faſciula, & acta quæcumque in eius manus peruenta, durante ſua adminiſtratione, tam ſpectantibus partibus priuatis, quam Fiſco, magiſtro actorum ſucceſſori, cum interuentu Aduocati Fiſci, & Magiſtri Cameræ, ita tamen, quod ſi ambo

bo reſident in Prouincijs, ambo interueniant, alias deſit vnus.

Item quando fit aliqua compoſitio aliquorum delictorum, magiſter actorum ipſe in fine proceſſus cuiuſcumque annotare, & annotamentum facere habeat iuridicum, & fidele de compoſitione facta cum diſtinctione qualitatis, & quantitatis præteritarum compoſitionum, quæ quantitas ſoluatur in poſſe Magiſtri Cameræ.

Item quod non recipiant petitiones in cauſis criminalibus, quæ ſapiunt defenſiones inquiſitorum ab alijs quàm à principalibus, quando principales tenentur perſonaliter comparere.

Item quod actuarij aduertant, quod cauſæ quæ remittuntur cum dominatione, & infra terminum comminationis non fuerint expeditæ, & ipſi audientiæ facta fides de expeditione magiſtri actorum teneatur dare notitiam fiſci Patrono, & Procuratori, & citentur partes ad producendos in ipſa Regia Audientia.

Item quod actuarij teneantur dare notitiam Aduocato, & Procuratori fiſci de omnibus carceratis, & informationibus contra eos, & quando dantur defenſiones, & præſentantur executiones, nullatenus debeant recipere teſtes, niſi percunctatis executionibus per Aduocatum fiſci, & teſtes recipiendi cum intereſt recipiantur in articulis ſignatis in præſentia Commiſſarij, & Aduocati fiſci, & facta publicatione in cauſa, minimè portare habeant ad expediendum proceſſum Auditori, & cauſæ Commiſſario, niſi illo percunctato per dictum fiſci Aduocatum, & Procuratorem.

Item quod incontinenti, quod fuerit præſentatum aliquod inſtrumentum iuxta formam Ritus, teneatur actuarius dare notitiam præſentationis dictis Aduocato, & Procuratori, pro intereſſe Regij fiſci.

Item quod teneantur actuarij, & eorum ſcribæ ſtatim ligare omnes proceſſus, & informationes, illos, illaſque numerare, & regiſtrare, & in capite cuiuſlibet folij, ſiue paginæ, numerum ſcribere pro intereſſe partium, & fiſci.

Item quod per actuarios in actis intermedijs, & præſentationibus ſcripturarum; nullatenus fiat prouiſio, ſi partes, ſiuè eorum Procuratores fuerint præſentes, ſed præſentata comparitione, ſeu ſcriptura, ſiuè alia prouiſione, & ſigillo, & ſolutione detur partibus ad intimari faciendum, prout extitit laudabiliter obſeruatum in Magna Curia, & ſeruetur in cæteris Tribunalibus Neap.

Item quod actuarij nullatenus ante publicationem dare habeant copiam repertorum inquiſitis, niſi datis teſtibus fiſci pro repetitis, & legitimè examinatis, concurrente voluntate dicti Regij fiſci, & aliter non prouideant Gubernator, & Auditores Prouinciarum.

Item quod actuarii curent cum omnium diligentia, quod præſentata aliqua petitione ſiue ſcriptura, quæ poteſt aliquo modo tangere intereſſe fiſci, ſtatim notificet Aduocato fiſci, & Procuratori.

Item quod actuarij, & Magiſtri Cameræ teneantur, & quilibet eorũ teneatur pro ſe mittere quolibet ſemeſtri tempore ad Regiam Cameram Sũmariæ tranſlatum authenticum omnium ſupradictarum compoſitionũ prouentuum, & condemnationum pecuniarum.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

IMprimis magiſter actorum principalis. Hic loquitur de illis, quibus eſt conceſſum officium actuariæ, quod ſolet concedi patritijs, & nobilibus, qui illud exercent per ſuos ſubſtitutos, vt hic dicitur.

Actuarij Prouinciales ſint diligentes in expeditione citationum ad forbandiendum, & foriudicandum. h. d. Regnitus.

PRAGMATICA IIII.

De citation.

PHILIPPVS &c.

A Noſtra notitia è peruenuto, che per queſſa Regia Audientia s'inuiano gli Nuncij per la Prouincia à citare gli delinquenti, e come che tardano à venire le contumacie, non ſi ponno accuſare al tempo debito, mà s'accuſano quando vengono, e poi quando è il tempo della forgiudicatione, s'oppone per la parte de nullitate, per nõ eſſer accuſate le contumacie in tempore. Alche eſſendoſi prouiſto per la gran Corte della Vicaria, ſi come vederete per l'allegato ordine, del quale vè s'inuia copia ſegnalata, e dall'infraſcritto magnifico, e circonſpetto Regio Secretario: Vi dicemo, & ordiniamo, che in queſſa Regia Audientia debbiate oſſeruare, & eſſequire il medeſimo ordine, iuſta ſua continentia, e tenore, che per complire così che per li Maſtrodatti di queſſa predetta Regia Audientia non s'vſa niſſuna diligentia nel ſpedire li forbandi contra li contumaci, ne tampoco elaſſo l'anno nel citare ad foriudicandum, & tutto procede, che quelli eſsercitano dette Maſtradattie, ſtanno ad tempus in audientia, e quando ſi tratta poi la foriudicatione, ſi trouano vſciti dalle Maſtredattio, e lo proceſſo defettiuo: Al che volendo prouedere per quello conuiene alla detta buona amminiſtratione della giuſtitia, per la preſente ordiniamo, e comandiamo ſotto pena d'onze cinquanta alli detti Maſtridatti preſenti, & che pro tempore ſaranno in queſſa Regia Audientia, che alli tempi debiti debbiano eſpedire contra gl'inquiſiti, & contumaci in queſſa Regia Audientia predetta li fuorbandi, & le citationi ad foriudicandum, & in caſo che contraueneſſero, irremiſſibiliter procederete contra di loro all'eſattione della pena predetta. Per tanto così l'eſequirete, che tale è noſtra volontà.

Datum Neap. die 24. Ianuarij

Don Peraſan.

V. Villanus Regens. V. Reuerterius Regens.
V. Patignus Regens. Soto Secretarius. In Curiæ pri. fol. 55.

DE CAPITANEIS CAMPANEÆ, ET QVOD PERSONALITER ſeruiant. Rubr. xxvij.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

SVnt autem hi Capitanei Campaneæ præfecti militum ad perſequendos latrones, alioſque malefactores extra oppida,& Ciuitates delinquentes deſtinati: Hoc officium erectum fuit populis petentibus, vt liberarent ſe à pœna conſtitutionis ſi damna clandeſtina. cum enim vniuerſitates tenerentur pœna illius legis, introductum fuit hoc officium tempore Illuſtriſſimi D. † Petri de Toleto huius Regni Proregis, pride Kal. Auguſti anni 1550. in Prouincijs Capitanatæ, Comitatus Moliſij, Principatus Vltra, ac Principatus Citra, & Baſilicatæ: quod poſtea fuit à cæteris Prouincijs acceptum, vt diximus in Rubr. de conſtitut. princip. cap. 4. nu. 79. & hi etiam barricelli vocantur, & quamuis (vt diximus) tempore D. Petri de Toleto fuerint inſtituti; attamen ex cap. quod ſequitur, deduci poteſt, quod etiam antiquitus aderant hi barricelli, licèt in alia forma.

Milites cum Iuſtitiarijs ambulantes per Prouincias homines non capiant abſque Iuſtitiarij mãdato, nec aliquid niſi forma, hic tradita, recipiant ab vniuerſitatibus. b. d. Tapia.

REX CAROLVS I. Cap. 48.

ITem ſtipendiarij cum Iuſtitiarijs commorantes, vel alij familiares eorum ſine mandato Iuſtitiarij T ſpeciali occaſione delationis armorum, vel quacumque alia nullos recipiant T de perſonis; Nec alicui aliquam iniuriam inferant, res nullas ab eis auferant, Nec etiam paleam, fœnum, vel ligna in locis inhabitationis recondita, nec animalia, nec lectos accipiant; nec domos ſingularium perſonarum eis inuitis ad aliquid ſibi inferendum ingrediantur, ſed contenti hoſpitijs ſibi per locorum Baiulos, ſeu magiſtros iuratos aſſignandis lectis, per eorum manus recipiant: qui Baiuli ſint ſolicíti, circa celerem aſſignationem hoſpitiorum,& locorum, & etiam diſſenſu ipſorum ſine pretio, & difficultate reſtituant hoſpitibus eorum: nullas extorſiones, vel oppreſſiones inferant, victualia, & neceſſaria omnia tã pro perſonis, quàm equis eorum emant pretio prius per eos ſoluto: quo communi pretio in terra vbi hoſpitantur, communiter diſtrahantur, prout melius poſſunt ſine communicatione, & coercione cum venditoribus conuenire.

Et ſi contra fecerint per captionem perſonarum in iniurijs illatis in perſonis, priuẽtur equis, & armis. Pro victualibus verò per violentiam cum comminatione, & coercione ablatis, amittant qualibet vice vnciam auri vnam. Idem etiam ſtatuitur de alijs ſtipendiarijs, & familiaribus, quantum ad extorſiones victualium; quæ pœna per noſtram Curiam exigatur.

ITem ſtipendiarij cum Iuſtit. Facit l. fin. C. de exhiben. & introd. reis. c. ad audientiam noſtram. ſupra.

Ibi, *Sine pretio.* Infra in cap. Regis Roberti, quod incipit, præcipimus. dicitur quòd quis vſque ad menſem debet gratis dare hoſpitium, vt poſt menſem ſoluatur ſalarium domino hoſpitiorum. Nota quòd baiuli, & magiſtri Iuſtitiarij debent dare lectos, & hoſpitia Iuſtitiarijs, pro hoc vide capitulum, pro quolibet lecto, Infra de ſol. lect. & eſt Caroli, &c. Petrus Piccol.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T *SIne mandato Iuſtitiarij.* Concordat l. 18. tit. 53. lib. 2. ordinat. hoc tamen hodiè non ſeruatur, nam tum occaſione armorum, tum etiam cuiuſcunque contrauentionis capiũt tranſgreſſores, ſicuti etiam altercantes inflagranti repertos, non tamen poſſunt captos dimittere.

T *Præcipimus.* Cum hoc cap. concordat, & clarius loquitur Pragm. 2. de Commiſſarijs deſtin. quam inibi ſituauimus, vt etiam in eo. tit. de hac re notitia habeatur. Hoc capitulum ſeruatum fuit vſque ad tempora Illuſtriſſimi nobilitate, & probitate viri D. Ferdinandi de Caſtro Lemenſium Comitis, quo fuit edita Regia Pragmatica per quam huiuſmodi militibus Campaneæ ſalarium fuit auctum, cui fuit ſæpe ſæpius etiã diſpenſatum, practicari enim non poteſt, vt milites tum latronum perſecutionis tum etiam alijs Regijs ſeruitijs deputati Prouincias circumeuntes (qui aliquando tertia, vel quarta noctis hora in aliquem adueniunt locum laſſi, & madefacti) domos, atque hoſpitia omni penitus humano ſubſidio deſtituta inhabitent, cibumque, atque potum perquirere teneantur, quod in multis etiam, ne dicam ferè in omnibus Regni oppidis maxima cum difficultate inueniri poteſt; ideoque huius capituli diſpoſitio practicabilis eſt, nec populis oneroſa, cum huiuſmodi milites Prouinciales iuſta id, quod ego ſum expertus, dum pluribus annis plures Prouintias circuiui hoſpitio, cubili, ac cibo contenti neminem ſoleant concutere, immò (vt audio) occaſione harum domorum, aliqui Gubernatores, Prouinciales, Commiſſarios mittunt ad pœnas ab vniuerſitatibus pauperibus exigendas, quod multo magis damnoſum eſt, quàm id, quod per prius fiebat, ad quod paulatim res reducitur aucto ſalario firmo remanente, cuius rei ea eſt ratio, quam diximus, & quia per vnam, vel duas noctes commorantes non poſſunt victui neceſſaria quærere, imò huius occaſione à ſeruitijs Curiæ diſtrahuntur, vel ad ea exhibenda remiſſius, ac tardius accedunt.

Taſſan-

Taſſatur pretium paleæ, & aliarum rerum, quæ pro ſeruitiis militum ab vniuerſitatibus dantur. h.d. Tapia.

REX CAROLVS II. Cap. 169.

DE palea ſoluenda per ſtipendiarios, officiales quoſcunque ſequentes Curiam, ſoluantur in terra Laboris in æſtate pro qualibet ſalma, grana tria. In hyeme, grana ſex. In Apulia, medietas prædictorum, & hoc ſiue palea ſit recluſa, ſiue non, dummodo ſit extra terram, & ſuburbia ad quam portatur. Si contra fiet, fuſtigetur famulus, & patronus ſciens ſoluat duplum precij paleæ. Sed ſi habentes paleas non permiſerint illas auferri pro prædicto pretio, licitum ſit ſomerarijs auferre paleas pretio oblato, & ſi non ſtet per eos quo minus ſoluatur, excipimus paleam milij, quã nolumus aliquatenus auferri neceſſariam propter boues ad agriculturam. Item pro ſtallagio equi die, ac nocte ſoluatur granum vnum.

Summatum eſt cum cap. antecedenti. h.d. Tapia.

REX CAROLVS II. Cap. 170.

PRo quolibet lecto integro aſſignando per magiſtros Iuratos, & Baiulos, ſicut dicit conſtitutio Domini patris noſtri ſoluatur granum vnũ. Lectus integer intelligatur materatium, vel ſacconus, vel culcitra, quod, qui, vel quæ habeat linteamina, & culcitram. Si vero non ſit integer lectus, pro qualibet parte lecti ſoluatur granum medium pro qualibet nocte.

Baricelli non liberent captos ſub fideiuſſione, nec aliquid recipiant, h.d. Tapia.

EX PRAGMATICA XXXIX.

De Officio Magiſtri Iuſtitiarij.

LOs Capitanes de Campaña de las Prouinçias deſſe nueſtro Reyno han introduzido ſegun entendemos de ſoltar à los delinquentes, que prẽden de baxo de plegeria, y de tomar las armas que hallan en las caſas donde van à prender, y enhazerſe dar en algunas tierras las eſpeſas paraſi, y ſu gente ſin pagar coſa alguna, y paraque no pueda coſtar lo dicho ſe hazẽ dar poliças de como lo hã pagado, y porque deſte deſorden podrian reſultar diuerſas extorſiones, prohibimos y mandamos que de aqui adelante no embargante la coſtumbre no puedan hazer ninguna delas coſas ſuſodichas, ni recebir de las dichas tierras coſa alguna aunque ſe lo den graçioſamente.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HAec Pragmatica ſeruatur, aliquando tamen ab eius obſeruantia receditur ſecundũ caſuum contingentiam, & perſonæ qualitatem.

Bari-

Baricelli arma à domibus non recipiant, nec aliquid ab vniuerſitatibus, h.d. cum § ſeq. Tapia.

PRAGMATICA XL.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij.

PHILIPPVS &c.

TRa gli altri capi, che per Sua Maeſtà ci ſono ſtati ſcritti in vna ſua lettera, della data di Madrid, al primo di Maggio, vi è il ſeguente, videlicet.

Los Capitanes de Campaña de las Prouinçias deſſe nueſtro Reyno han introduzido ſegun entendemos de ſoltar à los delinquẽtes, que prenden de baxo de plegeria, y de tomar las armas que hallan en las caſas dondeuan à prender, y enhazerſe dar en algunas tierras las eſpeſas por ſi, y ſu gente ſin pagar coſa alguna, y paraque no pueda coſtar lo dicho ſe hazen dar poliças de como lo han pagado, y por que deſte deſorden podrian reſultar diuerſas eſtorſiones, prohibimos y mandamos que de aqui adelante no embargante la coſtumbre no puedan hazer ninguna de las coſas ſuſodichas, ni recebir delas dichas tierras coſa alguna aunque ſe lo den graçioſamente.

Y por que aprouecha poco, y es de ningun momento el cuidado particular que los Reyes nueſtros predeceſſores como tan vigilantes en lo que encumbia à ſu cargo, hã pueſto en hazer tan ſanctas, y buenas leyes, Pragmaticas, inſtrucçiones, y ordenanças como ſon las deſſe Reyno, y el que nos por nueſtra parte hauemos tenido ſi aquellas no ſelleuan à deuida execuçion, os encargamos mucho, que conforme al çelo, y amor, como os haueis deſuelado en eſta parte, y en todo lo demas que à vueſtro cargo toccare tẽgais particular cuidado de la obſeruãçia dello, y proueays, y deis ordẽ que todo lo arriba cõtenido, y lo de mas que por las dichas leyes, Pragmaticas, inſtrucçiones, y ordenãças que aſta aqui ſe han hecho eſta ordenado, y prouejdo con tanto cumplimento reſpettiuamente en cada Tribunal, y oficio ſe guarden, exequten, y cumplan inuiolabilmente como coſa que de aqui depende la quietud, y buen gouierno del Reyno, adminiſtraçion de la juſtiçia, y conſeruaçion de nueſtro patrimonio, y el deſcargo de nueſtra conciençia, y la vueſtra.

Et volendo noi eſſeguir gli ordini, & mandati della prefata Maeſtà, come ſemo tenuti, ve dicemo, & ordiniamo, che inſpetta per voi la forma, continentia, & tenore del ſopradetto preinſerto capitolo, debbiate oſſeruare, & eſſequire quanto in eſſo viene ordinato, & comandaro, ſenza diminutione alcuna, ſandoui relatione di come per lo paſſato l'hauete oſſeruato, & come per l'auenire l'oſſeruarete, non ſandoſi il contrario, per quanto ſi hà caro la gratia di ſua Maeſtà.

Datum Neapoli die 5. Menſis Iulij 1566.

Don Peraſan.

V. Pignonus Regens. V. Patignus Regens.

Lobera pro Secretario. In Curiar, viſitationis primo. Dirigitur Magnæ Curiæ.

EX

EX PRAGMATICA VI.

De officio Iuſtitiarij.

§. ITem quod Baricellus teneatur cum omnibus eius ſocijs deficiente nemine, diù noctùque deſeruire circa perſecutionem foraſcitorum, & adſiſtere ſeruitijs ipſius Regiæ Audientiæ: Ita quod cum diſcurrere contigerit per Terras, & loca Prouinciarum cum diligentia per nemora, & loca habitata perquirant, neminem grauando, ſuiſque ſtipendijs militando, nihil à populis accipiendo, etiam ſpontè dantibus, ſed contenti ſint ſalario eis à Regia Curia ſtabilito.

EX PRAGMATICA III.

Sub tit. de compoſitionib.

§. ITem ſupplica l'Eccentia voſtra ſia ſeruita ordinare, che la Pragmatica, che non ſi comuti pena corporale in pecuniaria, s'niſſerui, etiam per viam tranſactionis, perche altramente ogni canſa ſi commuta, ſotto colore che lo delitto non coſta apertamente.

EX PRAGMATICA VI.

De officio Iuſtitiarij.

§. ITem quia audiuimus fuiſſe aliquando extortos carolenos decem pro quolibet carcerato capto per Baricellum, ſeu eius ſocios, quod quidem ſi verum eſt. eſt iniuſtum, & punibile, & nè relinqueretur inultum, propterea fuit ordinatum quod non exigantur niſi grana decem pro quolibet iuſtè capto, & carcerato, & in carcere pernoctante.

Capitan, & Campanea ſingulis menſibus oſtendat milites coram Gubernatore Prouinciæ, & alijs, nec militem, deſcribat in libro, aut dimittat non data notitia. h.d. Tapia.

EX DICTA PRAGMATICA VI.

De officio Iuſtitiarij.

§. ITem quod menſe quolibet dictus Baricellus debeat dare numerum, & mõſtram omnium eius ſociorum in præſentia Gubernatoris, & Aduocati Fiſci, ac Perceptoris, prout tenet in commiſſis, qui teneantur illos alleſtire, & ſignare, tam homines, quàm equos, apparentibus ſignis pro intereſſe Regij fiſci, & inhabiles aut non idoneos hõmines, vel equos reijcere, prout ſeruatur in Magna Curia Vicariæ, & per officiales Scribæ portionis: Necnon dictus Baricellus teneatur quando abſentat, vel licentiat aliquem ex ſocijs, notificare Aduocato fiſcali, ac perceptori, & poſſint videre ſigna, & attendere nè fiat fraus Regio Fiſco tempore ſolutionis.

EX DICTA PRAGMATICA VI.

§. ITem quod Capitaneus Fratrum iuratorum, & viginti quatuor Fratres iurati, qui ſtipendia ſeù ſalaria conſequuntur à Regia Audientia, omnes teneantur deſeruire continuo. Ita quod nullus officialis retineat aliquem ipſorum, nec aliquis eorum famulus in illis habeat deſeruire, prout diebus non longè decurſis fuit dictæ Regiæ Audientiæ aliter ordinatum, & vt non poſſit fieri aliqua fraus, debeant aſſentari cum interuentu, & præſentia Aduocati fiſci, & Magiſtri Cameræ.

HAec Pragmatica localis eſt reſpectu Regiæ Audientiæ Principatus Citra, quæ habet viginti milites pro ſeruitijs ipſius, & maleſactorum perſecutione in terris Sancti Seuerini, Cauæ, & alijs ciuitatibus Salerni vicinis. Tapia.

DE COMMISSARIIS REGIIS. Rub. xxviij.

Ordinentur Commiſſarij habiles, de quorum defectus teneantur ordinatores. h.d. Tapia.

REX CAROLVS I. Cap. 62.

ITem prædicti Secreti, Magiſtri, Procuratores, & Portulani ſalis, & Magiſtri Maſſarij ordinēt, & conſtituant commiſſarios, & ſubofficiales habiles, & idoneos, & conuenientes ad commiſſa ſibi ſeruitia, ſub pœna, & forma ſupra in Iuſtitiarijs, officialibus, & commiſſarijs ordinatis. Eo addito, quòd de inſufficientia ſuorum officialium Curiæ teneantur, cũ modo, & forma hactenus obſeruatis.

ITem prædicti, In textu ibi de inſufficientia, not. quod † ſubſtituens officialem loco ſui tenetur de inſufficientia ſubſtituti ad idem facit textus. in l. 1. C. de exa. & exe. lib. 12. & ibi Bart. & text. in l. 1. in prin. ff. de exercito. actio. faciunt quæ dicit Par. in tract. Synd. in verbo familiaris, §. an ex eo col. 3. in prin. verſ. ſi poteſtas, vbi dicit, quod ſi poteſtas mittit officiales per Comitatum, ſi illi committunt illicitum tenetur poteſtas de geſtis per eos, vt ibi per eum.

Io. Ant. de Nigris I.V.D.

Deſtinantes Commiſſarios nihil recipiant pro commiſſionibus, & alijs hic contentis. h.d. Tapia.

REX CAROLVS I. Cap. 63.

ITem prædicti officiales in ſuperiori proxi. c. contenti † pro commiſſionibus, pactis, apodiſſis, & alijs cautelis, quas faciunt, & fieri faciunt, tam ipſi quàm notarij ipſorum, nihil pro ſigillo, vel ſcriptura recipiant, ſub pœna in ſimili c. ſupra in officio Iuſtitiarij cõprehenſa, Et hoc intelligitur de omnibus alijs officialibus. & ſubofficialibus.

ITem prædicti officiales De hoc c. vide capitulum quod incipit. Item, quod in omni caſu, ſcilicet, quòd ſtetur ſacramento officialis.

CAROL. TAP. REG. CONS. ANNOT.

PRo commiſſionibus. Hoc intelligi poteſt reſpectu miniſtrorum de quibus in cap. præcedenti, nam ſi generaliter loquamur reſpectu Commiſſariorum, qui deſtinātur per alios officiales ſoluitur aliquid pro labore ſcribentis, & etiam pro diuctibus, veluti in Regia Cancellaria, Regia Camera, Sac. Conſ. & M.C.Vic.

EX

EX PRAGMATICA IV.

De Commiſſ.

5\. CVm Pragmatica edita à Rege Ferdinando, confirmando confirmentur capitula Regni, quibus ſtatutum erat quòd Iuſtitiarij vel alij pro ipſis, nihil reciperent pro Sigillo cuiuſcunque literæ ſigillandæ per eos, & ſi contrafeciſſent, reſtituerentur illico illi, à quo receperant rem receptam, cum dando quatruplum Curiæ, eademque ſancitum, præterea ſit, vt Iudices, aſſeſſores, atque Auditores, ſiue Conſiliarij officialium prædictorum, ac etiam generalium noſtrorum Locũtenentium, vel apud eos deputati, vel deputandi. qui in literis, prouiſionibus, mandatis, decretationibus, inhibitorijs, executorijs, vel alijs quibuſcunque manus poſuerint vel eas viderint, ſiue ſignanerint per manum impoſitionem in eiuſdem viſione, ſignatura quacunque alia cauſa nihil recipiant, ſed ſuis ſtipendijs contenti neminem concutiant, neque calumniari faciant, alioquin qui contrafecerit, tanquam calumniator, & concuſſor condemnetur, per quos decet puniri voluerit atque decreuit, hanc ſalutarem populi ſanctionem, quam pene in deſuetudinem temporum in Curia abijſſe comperimus, ex ſitu, & ſerie excitantes, remouenteſque ſtatuimus, iubemuſque inuiolabiliter, ſanctèque & ad vnguem obſeruari: Ita quod in Prouincijs nullo modo liceat Gubernatoribns, eorumve Secretarijs, Auditoribus, ſiuè alijs quibuſcunque perſouis aliquid pro ſigillo exigere aut pro decretis, contrafacientibus eaſdem pœnas irremiſſibiliter ſubituris, quæ per ſupradictam Pragmaticam conſtitutæ reperiuntur, & alias noſtro arbitrio reſeruatas.

Prohibentur deſtinari Commiſſarij niſi pro cauſa vrgenti. idq; fiat cum expreſſa licentia Viceregis, niſi pro cauſis in fine huius Pragmatica expreſſis. b.d.Tapia.

PRAGMATICA PRIMA.

De Commiſſ. non deſtin.

IMPERATOR CAROLVS V.

ET vt moderetur Commiſſariorum frequentia, à quibus multa mala audiuimus, & grauamina ſubditis noſtris inferri: Mandamus, vt de cetero: neque à Regijs Tribunalibus, neque à Gubernatoribus, & Audientijs Prouinciarum, poſſint deputari, vel mandari Commiſſarij generales, ſed quando neceſſitas occurrerit mittendi extra locum dictorum tribunalium, committatur ordinarijs locorum Gubernatoribus, vel Auditoribus Prouinciarum in quibus commiſſio erit exequenda, vel etiam Magiſtris Portulanis, ſeù Perceptoribus ſi talia fuerint negotia, quæ illis committi poſſint, & ſi caſus occurrerit mittendi ſpecialem Commiſſarium ex iuſta aliqua cauſa, non poſſit mitti, ſine expreſſa licentia Illuſtris Viceregis in ſcriptis, cui ſecundum qualitatem perſonæ debeat per dictum Illuſtrem Viceregem taxari ſalarium moderatum, habita conſideratione ad ſalarium, quod alias recepit, ſi fuerit alias officialis: Non intendimus tamen comprehendere commiſſarios, qui pro examinandis teſtibus in cauſis vertentibus neceſſario mittuntur, aut pro aliqua informatione recipienda, ſeù pro executione ſententiarum, ſeù decretorum, quibus volumus ſolui ſalarium, per Regiam Pragmaticam ordinatum, & non vltra, etiam à ſpontè dantibus. Iniungimus etiam per præſentes, ſpecialem curam Illuſtri Viceregi inueſtigandi, & puniendi rigorosè dictos Commiſſarios, ſi illos reperierit aliquid vltra commiſſa feciſſe, vel aliquas extorſiones, ſeù concuſſiones feciſſe.

Commiſſarij non mittantur niſi ex cauſa vrgenti b.d.Tapia.

Ex Cap. Neapol. in Anno 1554. Cap. 6.

SE ſupplica ancora la M. V. ſe degni comandare, che non ſiano deſtinati Commiſsarij per le Prouintie del Regno ſe non per cauſa particolare, perche quelli che ſono ſtati deſtinati per il paſsato hanno hauuta troppo ampla, e generale poteſtà, onde hanno tolta la cognitione delle cauſe à gli ordinarij Gouernatori delle Prouintie, & loro Auditori hanno vſata per la ampla, & troppo libera poteſtà varie eſtorſioni, e crudeltà, & con queſto ancora ſi è tolta la poteſtà alla gran Corte della Vicaria, & al conſiglio di Capuana tribunal ſupremo di potere prouedere alle indennità di quelli che ſi ſenteno grauati da detti Commiſſarij, perche da loro non ſi è potuto hauer ricorſo nè alla Vicaria, nè al Conſiglio, acciò poteſsero conoſcere li aggrauij fatti da loro, e prouederli ſecondo la giuſtitia. Placet Cæſ. & Cath. Ma. quòd de cætero non deſtinentur Commiſsarij niſi ex vrgenti cauſa, & quòd ſit commiſſio illorum circumſcripta ad cauſas ſpeciales, & quo ad appellationes pertinet ſeruatis Conſtitutionibus, Capitulis, & Pragmaticis Regni, & iuris diſpoſitione habeatur recurſus ad Tribunalia ordinaria.

Commiſſarij iter facientes per Regnum ſint contenti ſtantia, lectu, & palea. b.d.Tapia.

PRAGMATICA II.

Eodem tit.

CAROLVS V.

OFficiales autem noſtros, & Commiſsarios, vt ſupra deputatos, ſi contigerit eos per hoc noſtrum Regnum pro aliquo Regio ſeruitio iter facere, & portauerint patentes literas à noſtro Illuſtri Vicerege, per nullos alios dictas patentes expedire volumus, virtute dictarum literarum nihil aliud ab vniuerſitatibus etiam ſpontè dantibus, recipere volumus, niſi ſtantiam, lectos, & paleam, & hæc pro tranſitu tantum, & non vltra, & id quidem moderatè, & ſine confuſione.

IDem quòd in hac Prag. diſpoſitum hic fuit antea ſtatutum per Regem Carol. Primum in cap. Regni 48. in tit. de Capitan. Campan. Tapia.

Iudices Magnæ Curiæ Vicariæ non exeant extra Ciuitatem, niſi pro grauibus negotijs cum licentia Proregis, & in reditu relationem faciant de geſtis. h.d. Tapia.

PRAGMATICA III.

De Commiſſ. non deſtin.

CAROLVS V.

ITem volumus, quod in cauſis leuibus, & modicæ importantiæ, Iudices Magnæ Curiæ Vicariæ, vel aliorum Tribunalium extra Ciuitatem Neapolis cum ampliſſima facultate (vt aſsolet) non mittantur, ſed tantum in cauſis grauibus, magnique ponderis, & momenti, in quibus de ordine, & mandato Proregis noſtri, & Concilij Collateralis mitti debeant, eliganturque ad hoc viri honeſtatis, & bonæ conſcientiæ fama probati, qui quidem, quod in eorum commiſsionibus fuerit declaratum, & ea alia, quæ per regias pragmaticas permittuntur, accipere debeant. Delicta vero nec commutare, nec componere poſſint, & in regreſsu à commiſsionibus dent omnium, quæ geſserint, rationem, & computum in Tribunali, à quo miſſi fuerint, ſeruando tamen circa huiuſmodi Commiſsarios trāſmittendos id quod continetur in capitulis, & gratijs, quas in generali parlamento, menſibus proximè præteritis in Ciuitate Neapolis per Proregem noſtro nomine celebrato, dictæ Ciuitati, & Regno conceſsimus.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HAec Pragm. eſt conſimilis §. item che neſſuno Pragm. ſeptimæ de officio Magnæ Curiæ, & eo in loco debuiſſet ſituari, ſed quia hic tit. loquitur de Commiſſarijs, vt facilius reperiri poſſit iſto loco ſituauimus.

Multa ſtatuuntur circa Commiſſarios, & in primis idem quod diſpoſitum eſt in Prag. 1. & inuent ſeruata forma cap. Regni præſtantque fideiuſsionem de reddendo rationem ſuæ adminiſtrationis, nec aliquid recipiendi vltra ſalarium exceptis officialibus hic enumeratis. h.d. Tapia.

PRAGMATICA IIII.

De Commiſſ. non deſtin.

PHILIPPVS &c.

IS eſt Regum, & eorum omnium finis, qui gubernandis mortalibus præpoſiti à Deo ſunt, cuius conſilio, tum omnia, tum hoc præcipuè fieri credendum eſt, vt eorum, quibus præſunt, commodis, vtilitatique ſeruiant, efficiantque, vt ij, qui eorum Imperio ſunt, quam beatiſſimi ſint, nihil, vel certè ſatis parum, ad ſuam propriam vtilitatem referentes, hac enim lege, & conditione regendarum Ciuitatum Gybernacula à Deo Optimo Maximo acceperunt, ab eodemque humani generis moderatio, & gubernatio, quæ ad ipſum pertinebat, communicata eis eſt, & in tam pulchræ ſocietatis partem admiſſi, vt, cum tot commoda ipſi quaſi quædam laborum ſuorum præmia, à populis, quos regunt, ſentiant, tanquam ad omnia iuſſa, patientiam conſequantur, quo eorum quieti tranquillitatique conſulant, cogitent quotidie, inuigilentque, & deſudent ipſi, quo magis illam in dies, ſanctam, rectam, integramque conſeruēt, & pro tanto Dei munere ſaltem hoc illi debitæ obſeruantiæ, meritæque gratitudinis pignus rependant. Quapropter nos, ex quo tempore Regiæ, & Catholicæ Maieſtatis nomine, ad hoc Regnum gubernandum acceſſimus, nihil antiquius cariuſque habuimus, quam vt abuſionibus, inobſeruantijs, & vulnerationibus Conſtitut. Capit. & Pragmat. Regni, aliqua ex parte moderemur, populos ſumptibus quibus in Regios Miniſtros exhauriri inuenimus, leuaremus, Magiſtratibus, quibus Reſpublica continetur, & à quibus tota ferè earum gentium, quæ legibus, & moribus reguntur, ſalus pendet, modum aliquem præſcriberemus, denique publicis commodis, ſalutique, ad quam omnes noſtras cogitationes, conſiliaque direximus, quo ad fieri poſſet, prouideremus. Quare, quum inter alias Regni Pragmaticas, eam inuenerimus non obſeruari, quæ ſuper Commiſſarijs traſmittendis promulgata, editaque à prædeceſſoribus extat ſub die 7. Februarij 1546. Tenoris ſequentis, videlicet.

Quam noſtræ intentionis ſemper fuerit, & ſit, prouidere nè Regij ſubditi indebitè grauentur, conſiderantes, quod multoties contingit per Sacrum Regium Conſilium, Magnam Curiam Vicariæ, Regiam Cameram Summariæ, & alia Tribunalia Regia, exiſtentia, tam in Ciuitate Neapolis, quam in Prouintijs Regni, deſtinari, & traſmitti Commiſſarios, & executores pro aliquibus cauſis, & executionibus exequendis: Et quum Cæſarea Maieſtas ad reſecandum numerum Commiſſariorum, qui ruptis eorum commiſſionum finibus, varias populis inferunt vexationes, & contra mentem noſtram exquiſitis fraudibus, quæ ſibi interdicta nouerit, vſurpare conantur, infraſcriptam Pragmaticam ſanctionem ediderit, tenoris ſequentis.

Et vt moderetur commiſſariorum frequentia, à quibus multa mala audiuimus, & grauamina ſubditis noſtri inferri, mandamus, vt de cetero, neque à Regijs Tribunalibus, neque à Gubernatoribus, & Auditoribus Prouinciarum poſſunt deputari, vel mandari commiſſarij generales; neque ſpeciales; ſed quando neceſſitas occurrerit mittendi extra locum dictorum Tribunalium, committatur ordinarijs locorum Gubernatoribus, vel Auditoribus Prouinciarum, quibus commiſſio erit exequendi, vel etiam Magiſtris Portulanis, ſeu Perceptoribus, ſi talia fuerint negotia; quæ illi committi poſſint, & ſi caſus occurrerit mittendi ſpecialem commiſſarium ex iuxta aliqua cauſa, non poſſit mitti ſine expreſſa licentia Illuſtris Viceregis in ſcriptis; ſed ſecundum qualitatem perſonæ debeat per dictum Illuſtrem Viceregem taxari ſalarium moderatum, habita conſideratione ad ſalarium, quod aliàs recepit, ſi fuerit officialis, non intendimus tamen comprehendere commiſſarios, qui pro examinandis teſtibus in cauſis vertentibus neceſſario mittuntur; aut pro aliqua informatione recipienda, ſeu pro executione ſententiarum, ſeu decretorum. Quibus vo-

lumus ſolui ſalarium per Regiam Pragmaticam ordinatum,& non vltra, etiam à ſponrè dantibus, iniungimus, & per præſentem ſpecialem curam Illuſtri Viceregi inueſtigandi, & puniendi rigoroſè dictos commiſſarios, ſi illos reperierit, aliquid vltra commiſſa, vel aliquas extorſiones, ſeù concuſſiones commiſiſſe. Et quia creſcente dictorum commiſſariorum malitia,& fraude, vt ex aſſiduis querelantium addictionibus percipimus, ſalubri remedio obuiare cupientes: Mandamus ipſis, ſupraſcriptam Pragmaticam ad vnguem, & inuiolabiliter obſeruari, & illi addentes, mandamus,ſancimus, & ordinamus, quod commiſſarij omnes deſtinandi per dicta Tribunalia omnia, quam graue ſit, ſubditos opprimere, & grauare, maximè ab eis, ad quorum officium ſpectat oppreſſos, & grauatos ab eorum oppreſſionibus, & grauaminibus reſcuare, dictos Regios ſubditos opprimunt,& grauant,ab eis indebitè extorquent non licita, & diuerſis grauaminibus, & extorſionibus grauant, & offendunt: Volentes (vt tenemur) debitè prouidere,tenore præſentium de certa noſtra ſcientia, & Regij Collateralis Conſilij nobis aſſiſtentis voto, & deliberatione matura, præſentis edicti vigore, perpetuò valituri, ſtatuimus, ordinamus, & mandamus, quod hinc in antea per dicta Tribunalia, vel aliquod ipſorum non tranſmittantur, neque deſtinentur commiſſarij,& executores,& quilibet ipſorum iurent,& iuret penes acta Tribunalis,à quo tráſmittitur iuxta formam capituli Regni incipientis.

Item recipiant: At dicti commiſſarij, & executores, quilibet ipſorum ſe obligent, & obliget ſub pœna vnciarum quinquaginta, & præſtent fideiuſſoriam cautionem ſub eadem pęna de ſe poſt executam commiſſionem infra viginti dies perſonaliter comparere in ipſo Tribunali,& dare computum, & rationem dictæ ſuæ adminiſtrationis, & ſtare iuri cum Regio fiſco, & partibus, & ab inde non diſcedere, niſi habita licentia,& obtenta abſolutione illius Tribunalis, à quo deſtinatus fuit, & excipimus,& exceptos eſſe volumus Regios Cōſiliarios Præſidentes Regiæ Cameræ, & Iudices Magnæ Curiæ Vicariæ ac Regios Auditores Prouinciarum,qui cum deſtinati fuerint,non teneantur ad dictam fideiuſſoriam cautionem præſtandam, cum ſint approbati per adminiſtrationem officij eis commiſſam. Et inſuper volumus, decernimus, & mandamus, quod ſe obligent & quilibet ipſorum obliget de aliquid non recipiendo vltra eius ſalarium condecens, & taxatum,etiam à ſponte dantibus,& offerentibus volumus,decernimus,& expreſsè ſanciendo mandamus, quod ſi quis ipſorum commiſſariorum,& executorum, & aliorum officialium deſtinandorum quouis nomine nuncupandorum, aliquid receperit, extorſerit, vel habuerit tempore dicti exercitij, & adminiſtrationis ab aliquo ex Regijs ſubditis, & alijs etiam exteris, directè, vel indirectè,per ſe, vel ſuppoſitam aut interpoſitam perſonam etiam à ſponte dante, vel offerente, puniatur, & puniri volumus, & mandamus irremiſſibiliter pœnis omnibus, quibus puniuntur fures, ſiuè latrones per iura, Conſtitutiones, ſiuè Capitula Regni. Et inſuper volumus, & expreſsè mandamus de dicta noſtra ſcientia, quod per Tribunalia prædicta,& quodlibet ipſorum, quando deſtinatur commiſſarius,& executor, taxetur, & declaretur ſalarium ſoluendum commiſſario,& executori,deſtinando, in eius commiſſione certum,& clarum,& non per dietas,ſed vnicum, ſecundum diſtantiam loci, in quo eſt exequendum, iuxta cauſæ qualitatem, & eius importantiam, nè contingat quod propter taxationem ſalarij per dietas differantur executio,& adminiſtratio iuſtitiæ, in damnum,prægiudicium, & intereſſe partium, & Regiorum ſubditorum: Mandantes propterea,Illuſtribus, ſpectabilibus, & magnificis viris, Magno huius Regni Camerario,Locūmtenenti, Præſidentibus, & Rationalibus Regiæ Cameræ Summariæ,Protonotario, Viceprotonatrio,& deputatis in Sacro Regio Conſilio,Magno Iuſtitiario, Regenti,& Iudicibus Magnæ Curiæ Vicariæ, & alijs Tribunalibus, & Officialibus Regijs, ad quos ſpectabit, præſentes peruenerint, præſentibus, & futuris, ſeù eorum Locatenentibus, & ſubſtitutis, quatenus præſentem Pragmaticam ſanctionem, obſernent, obſeruarique faciant in omnibus, & per omnia, iuxta ſui ſeriem,continentiam,& tenorem, & cōtrarium non faciant, pro quanto gratiam præfatarum Cæſ. Maieſtatum charam habent, ac pœnas deſuper contentas arbitrio noſtro reſeruatas cupiunt euitare. Datum in Caſtronouo Neapolis die 7. menſis Februarij 1540.

Propterea ægre ferentes, vt, quod tam prudenter,& ex hominum vtilitate conſtitutum eſt, contemnatur, de ſalubri remedio circa hoc, & alia omnia infraſcripta prouidere volentes, cum voto, & deliberatione Sacri Regij Collateralis Conſilij penes nos exiſtentis, ſupraſcriptam Pragmaticam renouamus, mandamuſque illam ad vnguem, & inuiolabiliter obſeruari: adijcientes inſuper, vt quoties prædictos commiſſarios, vt ſupra tranſmitti contigerit, debeat eis certum, & limitatum temporis ſpatium, conſiderata locorum diſtantia, & negotij, ac perſonarum qualitate præfiuiri, & conſtitui, intra quod negotium, pro quo tranſmittuntur, explicare habeant, & reuerti.

Idem ſtatuitur quòd præcedenti Pragmatica, & hoc cap. eſt idem quod poſitum eſt in cap. 26 fol. 131. anni 1540. in cap. Neap. lit. b. d. Tapia.

EX PRAGMATICA VII.

De officio Magiſtri Iuſtitiarij.

In Parlamento generali celebrato in anno 1539. In Ciuitate Neap. Cap. xxvij.

ITem ſi ſupplica Voſtra Ceſarea Maeſtà, che ſi degni ordinare alli Regij Tribunali di queſto Regno,che li commiſſarii, li quali ſaranno deſtinati ad andare per lo Regno ad eſaminare, à pigliare informatione, à decidere alcuno negocio, lite, ò controuerſia alcuna, massimamente quelli della gran corte della Vicaria, Maſtridatti, & Scriuani fiſcali di eſſa gran corte, debbiano prima che parteno ſolennemēte giurare, & di fidelmente

eſercitare, & adminiſtrare loro officio, li quali vanno ad eſſequire, & dare ſufficiente, & idonea pleggiaria dell'adminiſtratione dell'officio predetto, & ritornando habbiano da dar conto della loro adminiſtratione, & eſsendono trouati colpati, ſiano puniti, & caſtigati, & debbiano reſarcire tutti danni & intereſsi à quelli, che l'hauranno patiti. Placet Cæſ. & Cath. Maieſt. quod omnes commiſsarij deputandi per dicta Tribunalia, præſtent iuramentum de benè exercendo, & adminiſtrando dictam ſuam commiſſionem, quò vero ad fideiuſſionem placet. Saluo ſe detti commiſsarij eſſent Conſiliarii, vel Præſidentes, aut Iudices dictorum Tribunalium, à quibus deputabuntur, cum iam alias ratione officiorum competat illis, vt plurimum cognitio dictarum cauſarum, & fides, & legalitas eorum ſit approbata.

Commiſſarii tenentur oſtendere litteras commiſsionales, exceptis caſibus hic expreſsis, & contra inobſeruantes Regias Pragmaticas capiant informationem ordinarii locorum. b.d. Tapia.

Ex Cap. Neap. Ducis Oſſunæ Anno 1585. Gratia I.

IN primis eſſa fideliſsima Città, Baronaggio, & Regno ſupplicano Voſtra Eccellenza per euitare gl'infraſcritti furti, eſtorſioni, violentie, & danni che fanno per il Regno le tante perſone, che vanno inquietando il Regno ſotto nome di commiſsarii Regii mandati ò dal Sacro Conſiglio, ò dalla Regia Camera della Summaria, ò dalla grã Corte della Vicaria, ò della regia Zeccha, ò dalle regie Audientie delle Prouincie, ò dal commiſſario di campagna cõtra foraſcit., ò dalli Percettori delle Prouintie ò per occaſione de le Regie Galere. ò per conto delle bagaglie & de Soldati, & altri Miniſtri Regij, ſi degni per Pragmatica farli imponere pena temporale, & graue ſecondo la qualità della perſona, contra tutti li ſopradetti, & altri Regij commiſſarij eſecutori actuarij, & miniſtri di qualſiuoglia Giudice, ò Tribunale del Regno, ò di qualſiuoglia altro officiale, che habbia authorità di mandare fora commiſſarij, includendo coſi le perſone militari, come non militari, le quali nõ oſſeruano le Regie Pragmatiche, & inſtruttioni che teneno circa quello che ſe gli deue licitamente dalle vniuerſità, & acciòche quando contrauengono non reſtino impuniti, la ſupplico ſi degni ordinare che debbiano moſtrare le loro conceſſione, & inſtruttione, & che li officiali delle terre per doue paſſaranno, & allogiaranno, debbiano ſotto pena pigliare informatione della contrauentione che faranno alle Regie Pragmatiche, Inſtruttioni, & ordini di V.E. è quella pigliata inuiare à V.E. ò altra perſona deputando per queſto effetto, acciòche ſi proceda contra di loro con ogni rigore, perche ſi rimedij quanto ſi può, à tanta rouina delle pouere terre, ridundando queſto in beneficio vniuerſale del Regno, & molto ſeruitio di Sua Maeſtà, perche poſſa il Regno con la gran volontà che tiene di ſeruire Sua Maeſtà tenere anchora più facilmente le forze di farlo, che tali comiſſarij hanno impouerito, & impoueriſcono il Regno, più che ogni altra occaſione. Placet Suæ Excellentiæ, vt ſupplicatur, his tamen commiſſarijs exceptis, qui pro capiendis delinquentibus, vel cauſa ardua, & ſecreta tranſmittuntur, ne exhibitione commiſſionis fiat præiuditium Regio fiſco.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HAec petitio reddit ſe conformem iuris communi diſpoſitioni, nam in l. vnica C. de mãdat. Princip. iubetur expreſsè ſe mandatum Principis habere aſſerunt illud debeant oſtendere, quod tamen limitatur quãdo Princeps eſſet in illa Ciuitate, quia tunc creditur officiali etiam ſinè mandato, vt poſt Specul. in tit. de probat. §. videndum, verſ. Auditoribus das in l. ex quacunque col. 2. ff. ſi quis in ius vocat. non ierit refert Gram. conſi. 54. nu. 17. & ſeq. dominus genitor meus in apoſtilla, ad d. l. vnicam.

Non deſtinetur Commiſſarius quòd ſit coniunctus officialibus. b.d. Rouitus.

EX PRAGMAICA IX.

De officio Iudicum.

§. ITem ſtatuimus, quod non poſſit per aliquod Tribunal commiſſarius aliquis in aliqua cauſa ciuili, criminali, ſeu feudali, vel cuiuſuis alterius qualitatis, qui ſit cõiunctus vſque ad tertium gradum incluſiuè alicui ex Iudicibus, ſeù Præſidenti vel Fiſci Patrono illius Tribunalis à quo tranſmittitur. Et vt præmiſſa illum ſortiantur effectum, & inuiolabiliter obſeruentur; volumus & ſtatuimus, vt quicunque prædictis, vel prædictorum aliquo contrauenerit, toties quoties, contrauenerit cuiuſcunque ſtatus gradus, & conditionis exiſtat, ipſo iure, ipſoque facto pœnam indignationis Regiæ, & ducatorum mille Regio Fiſco inuiolabiliter applicandorum, & in alias pœnas noſtro reſeruatas arbitrio incurrat. & vt cunctis innoteſcat, & nemo ignorantiam allegare poſſit has Sanctiones & Pragmaticas affigi iuſſimus in valuis Tribunalium Sacri Regij Conſilij, Regiæ Cameræ Summariæ & Magnæ Curiæ Vicariæ.

Datum in Palatio Regio propè Caſtrum nouum Neap. die 28. Martij 1555.

P. Cardinalis Seguntinus.

V. Polo Regens. V. Fonſeca Regens.

V. Villanus Regens. Dominus Locumtenens, & Gubernator generalis mandauit mihi Coriolano Martirano.

Executores quicunque non exigant ultra quantitatem in Regia Pragmatica taſſatam, ſub pæna remigationis. b.d. Rouitus.

PRAGMATICA VII.

De Commiſſarijs, & Executoribus.

PHILIPPVS &c.

SE bene per leggi communi: è del preſente Regno tutti eſecutori, che vanno eſſequendo come ſono portieri del Sacro Regio Conſiglio della Regia Camera della Summaria, alguzini della gran Corte della Vicaria, & altri commiſſarij, ò particolari eſſecutori deſtinati da qualſiuoglia

Tribunale,ò Officiale quando ſi fanno pagare dalle parti più di quello che li compete per loro giornate conforme alle taſſe fatte per le Regie Pragmatiche deueno eſſere cóforme à dette Pragmatiche grauemente pnoiti i tuttauia non derogando à dette diſpoſitioni,Banni, & Pragmatiche fatte iotorno à queſto per il preſente Banno perpetuamente valituro, Ordinamo & comandamo à tutti, & qualſiuoglia portiero sì del Collaterale, come del Sacro Conſiglio della Regia Camera della Summaria,alguzini della gran Corte della Vicaria, ò altri commiſſarii che ſi deſtinano ad eſſequire, & à qualſiuoglia eſſecutori, ò miniſtri di eſſecutore di qualſiuoglia Tribunale, sì Regio,come di Barone, & à qualſiuoglia commiſſario da deſtinarſi per qualſiuoglia Regio Tribonale, & officiale, che non poſſa eſſigere per l'eſſecutione, che farà più di quello, che è ſtabilito dalle predette Regie Pragmatice,ordini, & pandette ſotto pena di anni cinque di galera, & altre pene cótenute in dette Regie diſpoſitiooi, & Pragmatiche.

Datum Neap.d e 13.menſis Maii 1588.

El Conde de Miranda.

V.Moies Regens. V.Lanarius Proregens.

V.Berricanus Proregés.Torres pro Secretario.

In Bannorum 1.fol.58.

DE OFFICIO IVDICVM, ET BRACCHII IMPLORATIONE.
Rubr. xxix.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

Hic titulus generalis eſt, compræhenditque omnes iudicantes, ideoque iura ſub eo poſita ad omnes poſſunt applicari, & dum diximus de bracchij imploratioue ſciendum eſt hic non agi, de illa bracchij imploratione, quæ requiritur inter eccleſiaſticos, ſeù ſeculares Iudices, ſed inter ipſos Iudices,prout in ſequenti conſtitutione diximus.

Officialis regius debet alteri auxilium petenti illud impartiri. h.A.Tapia.

REX ROGERIVS.

* Iuſtitiarios, Ex authoritate huius cóſtitutionis tenentur oſtitu-

Iuſtitiarios,* Camerarios, Caſtellanos, & Baiolos: ſollicitos eſſe volumus,& deuotos, vt (vbi neceſſe fuerit) & pro commodis curiæ noſtræ per Dohanæ Secretos, & Quæſtorum magiſtros, vel alios officiales exciterint requiſiti conſilium, & auxilium eiſdem debeant impartiri.

mnes officiales impartiri auxilium Secretorum, argum. C. de epiſc. & cler. ſi quis in hoc genus.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

Haec conſtitutio compræhendit omnes officiales, qui diſtinctas habent iuriſdictiones. nam cum alter non debeat ſe intromittere in iuriſdictione alterius, iuſtum eſt, vt requiſito, ſuum † præſtet auxilium, vt dixit Io. de Platea in l.in fiſcalibus num.1. C. de exact. tribut. lib. 10. & ideo dum per Sac.Conſ.expediuntur ad inſtantiam partium ordines regijs Perceptoribus, miniſtris pecuniarijs, vt ſuum ſortiantur effectum Regia Camera illis impartitur bracchium, ſic etiam Barones Regni, quando ipſorum Capitanei procedere volunt contra contumaces ſuarum curiarum expediunt literas de capiendo, quas cum actis tranſmittunt ad Magnam Curiam, vel ad Regias Audientias, quibus viſis impartitur Magna Curia eius bracchium. De imploratione autem bracchij ſeculari à Iudice eccleſiaſtico, diximus ſupra in prima conſtitutione huius operis.

Iuſtitiarius abſque licentia diſcedens duplicatum ſalarium ſoluat pro illis diebus, quibus fuit abſens. h.A.Tapia.

Ex Cap. ſtatuimus, vt quoties a 11.

5. Item ſtatuimus, quòd ſi Iuſtitiarius. Iudex vel actorum notarius, ſeù quilibet alius ad gagia Curiæ deputatus, † abſq; licentia Domini Regis,vel illius à quo habet gagia recipere,pro illis diebus quibus fuerit extra Curiam debet reddere † gagia duplicata. Data &c.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

7 Abſque licentia. Notamus ex hoc cap.Officiales abſque licentia ſuperioris recedere non poſſe, Idque intelligi de omnibus, qui alicui officio ſunt deputati abſque eius licentia non diſcedunt, neque alibi quàm vbi reſident pernoctare poſſunt,

poſſunt, vt diximus ſupra in tit. de officio Magiſtri Iuſtitiarij in Pragm.8. nec etiam pro aliquo negotio ſpectante ad eorum Tribunal abſque licentia, & ſic licentia iſta debet præcedere iuxta notata in l.ſi quis mihi bona §.iuſſum, ff.de acquir. hæredit.

Gagia duplicata. Hæc autem pœna hodiè non ſeruatur, ſed in eius locum amiſſione officij puniuntur, vt patet ex patentibus literis ipſorum officiorum ſublata diſputatione an amittat ſalarium quando receſſit ante officium cōpletū, idem & ſeruatur apud gallos, quod in hoc c. eſt ſtatutum, hoc eſt, vt perdat lucrum eius temporis, quo abeſt, vt tradit Rebuff. ad conſtitut.Galliæ tract.de inquiſit.art.6.glo.vnic.

Officialis expectet ſucceſſorem ſub pœna hic ſtatuta, hoc dicit Tapia.

ROBERTVS &c. Cap. 235.

SCire vos volumus, quòd edictum nuper fecimus continentiæ per omnia ſubſequentis.

Robertus Dei gratia Rex, &c. Vniuerſis præſentis edicti ſeriem inſpecturis tam præſentibus, quàm futuris. Radix malorum omnium auaritiæ vitium quæſita tenaciter poſſidet: ſicque nexu non facilè ſolubili arctat, & ſtringit, vt abundantes auari ſemper ſe arbitrentur egere: amanteſque diuitias fructus ex eis non percipiãt, dum cupiditate nimia cęci, non ſolum quæ ſua ſunt auarè poſſideant, ſed vt augeant eorum ſubſtantiam aliena ambitioſè perquirant. Suarum nempè diuitiarum ſecuritas, ſic eos curis aſſiduis torquet, ſic ſolicitè ſtimulat, vt quietem etiam à ſomno repellat. Hoc igitur eo deteſtabilius abhorrentes quò nedum proximo nociuum, verum etiam fiſco comperitur eſſe damnoſum: Detecto nobis nouiter inſinuatione fideli, quod nonnulli Iuſtitiarij Capitinatę, magiſtri Portulani, dohanerij, ſecreti, & alii gabelloti, procuratores, & officiales noſtrę curię reprobi eius alumni de fiſcali pecunia, quam recipiunt ex commiſſis, conceſſis, & creditis eis officiis gabellis, procurationibus, & ſeruitiis aliis curę ſupradictæ certas ſibi poſt depoſitionem ſeu ceſſationem eorum ab officiis, gabellis, procurationibus, & ſeruitiis ipſis intrepidè procurationum, & ſeruitiorum huiuſmodi eas iuxta ipſorum voluntatis arbitrium, prout vtile ſibi reputant, in vſus proprios conuertendo, non ſinè dictæ noſtrę curiæ graui pręiudicio, & iactura. Præſenti edicto perpetuò valituro ſtatuimus, quòd ſingulari Iuſtitiarii Capitinatæ, magiſtri Portulani, procuratores, ac officiales alii dictę curię, quicumque perceptores dictę pecunię fiſcalis, quocunque titulo, ſeù vocabulo nuncupentur infra dies viginti: dohanerii verò, atque ſecreti, & alii gabelloti infra menſem vnū, ad tardius, poſt amotionem, ſeù ceſſationem eorum ab officiis, gabellis procurationibus, & ſeruitiis memoratis totam fiſcalem pecuniam, cuiuſcunque ſpeciei fuerit, penes eos reſiduam, teneantur, & debeant Regię Camerę noſtris theſaurariis integraliter aſſignare. Si quis autem contra fecerit, pœna tarenorum auri duorum ponderis generalis pro qualibet vice, quam ſibi poſt lapſum dictorum terminorum taliter retinebit, ipſo facto ſine adeptione cuiuſlibet, condemnamus. Eos verò, quos poſt lapſum viginti dierum terminos ipſos immediatè ſequentium in retinendo ſibi dictam fiſcalem pecuniam tranſgreſſio ipſa notauerit, ad pœnam tarenorum quatuor pro qualibet vice, qua de dicta fiſcali pecunia ſic retenta fuerit condemnatus, cum creſcente contumacia, pœna debeat adaugeri. Quas quidem pęnas decernimus, & volumus, ſucciſis moribus anfractibus, ſeù ſolennitatibus iudiciarii ordinis fiſci noſtri commodis applicari. At ſi quis temerarius prædictarum pęnarum contemptor, vltra ſequentes immediatè viginti dies alios, quarum trium dilationum numerus, gabeloti bimeſtris, & decendii, ſed aliis bimeſtris temporis tantum ſpatium limitatur, ſolutionem dictæ fiſcalis pecunię penes eos reſiduę faciendam pręfatis theſaurariis in dicta Regia Camera differre pręſumpſerit: non ſolum quatuor tarenorum pro qualibet vice, cuius ſolutio tunc vſque dilata eſt, pęnam incurrat, ſed etiam de contrectatione furtiua dictę fiſcalis pecunię tenaciter, & ſicut fur exinde condemnandus, nè liceat alicui magiſtratui quacunque polleat dignitate, ſinè conſcientia, & mandato noſtro prędictas pęnas remittere, vel ſuper eis quomodolibet diſpenſare: in cuius rei teſtimonium pręſentis edicti ſcriptum fieri, & pendentis maieſtatis noſtrę ſigillo iuſſimus communiri per omnes Magiſtratus Regni Sicilię patulè diuulgandum. Quia igitur nil prodeſſet edicta condere, niſi debita illorum executio ſequeretur, fidelitati veſtrę pręſentium authoritate pręcipimus, quatenus prędictam ordinationem noſtram ſeruetis efficaciter, & faciatis ab aliis in tranſgreſſibiliter obſeruari: quam tu pręſens Iuſticiarius receptis pręſentibus diuulges publicè, vel diuulgari ex more per competentia officia facias, per terras, & loca decretę tibi prouincię, etiã ſi capitaneos habeant, de quibus videris expedire: pręſentes autem literas amotionis veſtrę tempore vos nobis dari pręcipimus, alternis vicibus in pendenti.

Data Neapoli per Ioannem Grillum, anno Domini 1335. 16. Ianuarii. 3. Indictionis, Regnorum noſtrorum anno 26.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HOc cap. ſeruatur hodie, & confirmatum fuit per Regiam Pragm. ſeq. & eſt de iure communi in l. meminiſſe ff. de offic. proconſ. Nec ſolùm debet † expectare aduentum ſucceſſoris, ſed debet in officij exercitio perſiſtere, & ante diſceſſum ſuo ſucceſſori conſignare omnes carceratos, & omnia acta pendentia, & quinternos prouentuum, & de omnibus fieri faciat actum publicum, & de omnibus cauſis pendentibus informet ſuum ſucceſſorem, vt poſt Bald. tradit Foller. in praxi crimin. 5. par. verſ. & taliter gerat nu. 4. & ſeq.

Idem diſponitur, quòd in præcedenti. h.d.Tapia.

PRAGMATICA II.

Dè officio Iudicum.

CAROLVS V.

PRohibemus etiam, quod nullus officialis deputatus ad adminiſtrationẽ iuſtitiæ, poſſit recedere à loco, à quo fuit deputatus, vſque ad aduentum ſucceſſoris in dicto officio, etiam quod eſſet finitum tempus ad quod erat deputatus, ſaluo ſi obtinuerit licentiam ab Illuſtriſs. Vicerege in ſcriptis ex aliqua iuſta cauſa, aliàs incurrat ipſo iure pœnam inhabilitatis ad exercenda ſimilia officia.

Idem diſponitur quòd in præcedenti cap.h.d.Tapia.

PRAGMATICA X.

De officio Iudicum.

PHILIPPVS &c.

A Noi è ſtato preſentato memoriale del tenor ſeguente videlicet.

Illuſtriſſimo, & Eccellentiſſimo Signore. Il Procuratore Fiſcale delle cauſe criminali del preſente Regno, fa intendere à V.E. come per Pragmatica edita per la felice memoria dell'Inuittiſſimo Carlo Quinto, nell'anno 1536. Fù ordinato che tutti gli officiali deputati all'adminiſtratione della giuſtitia, non doueſſero partirſe dalli luochi, doue ſono officiali, fino alla venuta del ſucceſſore, non oſtante che'l tempo de loro commiſſione foſſe elaſſo. E perche Signore Illuſtriſſimo in molte parti del preſente Regno, & maſſimè nella Città demaniali di Calabria tal Pragmatica non ſe oſſerua, perche finito l'anno, non permetteno che gli officiali amminiſtrino più giuſtitia, benche non ſia venuto il ſucceſſore, ma interim ci deputano loro huomini delle medeſime Vniuerſità, del che naſcono grandiſſimi inconuenienti, in pregiudicio della giuſtitia, e delli vaſſalli di Sua Maeſtà. Però ſupplica V. E. ſi degni ordinare, che detta Pragmatica ſe oſſerui inuiolabilmente, ſublato quouis abuſu, & ſcriuere alli Gouernatori delle Prouincie, che la facciano ad vnguem oſſeruare, acciò ſempre la giuſtitia habbia il ſuo luogo, vt Deus, &c.

Tenor

Tenor vero dictæ Regiæ Pragmaticæ eſt videlicet.

Prohibemus etiam quod nullus officialis deputatus ad adminiſtrationem iuſtitiæ poſſit recedere à loco, in quo fuit deputatus, vſque ad aduentum ſucceſſoris in dicto officio, etiam quod eſſet finitum tempus, ad quod erat deputatus, ſaluo ſi obtinuerit licentiam ab Illuſtriſs. Vicerege in ſcriptis ex aliqua iuſta cauſa, aliàs incurrat ipſo iure pœnam inhabilitationis ad exercenda ſimilia officia.

Et viſto per noi il tenore della preinſerta Regia Pragmatica, & memoriale à noi preſentato per parte del detto Magnifico Procurator fiſcale, volendo ſopra ciò debitamente prouedere, ve dicemo, & ordiniamo, che debbiate dare ordine in nome noſtro, che per tutte le Città, Terre, & luoghi di queſſe à voi decrete Prouincie ſi oſſerui la forma, continentia, e tenore della predetta Regia Pragmatica, ſenza replica, diminutione, nè contradittione alcuna, ſotto la pena in detta Pragmatica contenta, non obſtante qualſiuoglia priuilegio, che ſi pretendeſſe in contrario, & ſe alcuno ſe nè pretenderà tenere tanto auanti, quanto dapoi della publicatione di detta Pragmatica, ſi comparara auanti di noi, che ſi miniſtrerà complimento di giuſtitia. Però interim inſino ad altro ordine noſtro prouedereti, che ſi oſſerui ad vnguem la detta Regia Pragmatica, tenendo noi penſiero dell'oſſeruanza di quella, non fando lo contrario per quanto haueti cara la gratia, & ſeruitio di Sua Maeſtà.

Datum Neap. die 10. Maij. 1568.

Don Perafan.

V.Villanus Regens. V.Reuerterius Regens. Lobera pro Secretario. In Cur.primo. Dirigitur Gubernatori Principatus Citra. Et vide in Prag. Is eſt Regum. §. Illud propterea, & §. ſequitur de Commiſſarijs.

Duo officia exerceri non poſſunt. h.d.Tapia.

IOANNA II. Rit. 8.

ITem quòd nullus officialis ipſius Curiæ poſſit in eadem Magna Curia exercere duo officia, ſed vno tantùm eſſe contentus.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

IStius Ritus materiam proſequitur Carau.Rit.2.not.8.idem dicimus reſpectu † beneficiorum eccleſiaſticorum, vt in cap.ad hæc, & cap.de multa de præbend.confirmata per Sacrum Conſilium Trident. cap.2. de reformat. Seſſ. 7. hæc tamen concluſio intelligenda eſt, quando officia ſunt incompatibilia, vt tradit Angel.in §.cumque hoc in 2.not.in proœm. inſtit. an autem debeatur duplex ſalarium quandoquis duo officia exercet, dic quod ſic, vt latè congerit Menoch.de arb. iud.lib.2.centur.3.caſu 223. nu.8. & ego dum per octo menſes exercuiſſem officium fiſci patroni, ſimul & officium Regij Conſiliarij habui vtrumque ſalarium. 1

† Incompatibilitas autem circa quæ verſetur, & aliqua alia vide per Solam in conſtitutionibus Sabaudiæ tit.de Caſtellan.nu.6.& ſeq. 2

Officia

Officiales exercentes iuriſdictionem non ſint balij, tutores, neque procuratores Baronum Regni. h. d. Tapia.

PRAGMATICA I.

De officio Iudicum.

CAROLVS V.

ADdentes inſuper dictæ Pragmaticæ, quod nullus Cõſiliarius Regius ſeù officialis exercens iuriſdictionem ſeù adminiſtrationem pecuniæ poſſit eſse Balius neque Tutor, ſeù Procurator alicuius Baronis, ſeù alterius, ad exercendum iuriſdictionẽ alicuius priuati, ſiue intra Regnum, ſeù extra exiſtentis, † ſinè expreſsa licentia Illuſtriſſimi Viceregis in ſcriptis.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HVius Pragmaticæ ratio eſt quæ monit Imperatorẽ Conſtantinum ad condendam l. ſi per impreſſionem C. quod met. cauſa, nè ſcilicet vim patiantur ſubditi propter reuerentiam, quæ miniſtris Regijs exhibetur.

1 *Sinè expreſſa licentia.* Quod etiam hodiè ſeruatur non ſolum in tutelis, atque † baliatibus exercendis, ſed etiam

2 in procurationibus quæ habent annexam iuriſdictionem, & in mei perſona fuit practicatum tempore Illuſtriſſimi, atque Excellentiſſimi Viceregis Comitis de Oliuares, dum enim Illuſtriſſimus, & Excellentiſſimus Princeps Aſculi vxoris meæ patruelis, in cuius cauſis propter affinitatem interuenire non poteram, conſtituiſſet me procuratorem generalem, & Vicarium ſuper omnibus Ciuitatibus, Terris, ac bonis, quæ poſſidet in hoc Regnò, non licuit mihi exercere hoc procuratoris officium abſque licentia Proregis, & Collateralis Conſilij, quæ fuit obtenta ſub die 28. menſis Februarij 1599.

Idem

Officiales cuiuſcunque Tribunalis procurationis, ſiue aduocationis munus durante officio exercere non poſſunt. h. d. Tapia.

IOANNA II. Rit. 11.

ITem quod nullus officialis dictæ Curiæ audeat cauſas, quæ vertuntur in dicta Curia procurare, ſeù procurationes, aut aduocationes ſuſcipere in dicta Curia, in quantacumque ciuili, vel criminali cauſa, quæ in ipſa Curia agitatur, exceptis duntaxat Aduocatis fiſci, & pauperum, qui poſſunt, ſecundùm formam ſuperius expreſsam.

EX PRAGMATICA VI.

De officio Iudicum.

§. ITem, quoniam de iure ac per Pragmaticas ſanctiones præſentis Regni, eſt prohibitum, quod Regij Conſiliarij ſiue Iudices, non poſſint eſſe cauſarũ, Patroni † ſiue Aduocati, ſtatuimus, & ordinamus, quod de cetero conſiliarij Sacri Conlij Sanctæ Claræ, Præſidentes Regiæ Cameræ Sũmariæ, Iudices Magnæ Curiæ Vicariæ, Auditores Prouinciarum, nec alius quiuis Regius officialis dicti Regni, nullo modo poſſint eſse cauſarum Aduocati, ſiue Patroni, Conſiliarij, Auditores, ſiue Iudices cuiuſuis perſonę, cuiuſcumque gradus, ſtatus, ſiue conditionis, & præeminentiæ fuerint etiã ſi ſit Rex vel Regina, quinimmo officia ſua cum quibus decet diligentia, & integritate exerceant. Ita quod in contrarium, pręter prædictas Maieſtates tantum, nemo alius valeat diſpenſare, ſub pœna priuationis officij, & ducatorum duorum mille Regio fiſco inferenda.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

CVm hac Pragm. concordat l. fin. C. de aſſeſſor. & l. ſi quis de togatis, C. de aduocat. diuerſ. iudit. item & l. 3. & 10. tit. 19. lib. 2. ordinat. vbi Didac. Perez, & cap. 3. de los corrigidores, quod gloſauit Auendan. ſub cap. 2. nu. 20. vbi ampliat,

1 quod nec etiam poſſit in † Camera conſulere, quod videba-

2 tur conceſſũ ex doctr. Bar. in l. 1. §. 1. ff. de poſtulando. † Secundo, vt nec etiam poſſit eſſe aduocatus in cauſa appellationis, vt notat Paulus Caſtr. in l. quiſquis, C. de poſtulando, quod tamen fallit, quando gratis id faceret ad inſtructionem Iudicis appellationis, vt idẽ Auẽd. loco citato. Amplia tertio, vt non ſolum non poſſit durante officio aduocare, verùm

3 etiam, vt non poſſit eſſe † Iudex in cauſa in qua fuit aduocatus, vt habetur in d. l. fin. C. de aſſeſſor. in fin. per quam Io. de Montoya, & Cardona (qui à munere Sacri Conſilij ad exercendum illud Præſidentis Regiæ Cameræ fuit translatus ob eius eximiam doctrinam, & probitatem ab inuictiſſimo Philippo Secundo, dum fiſci partes tueretur in cauſa Illuſtriſſimi, atque Excellentiſſimi Ducis Sueſſæ, tunc apud Summum Pontificem pro Rege noſtro Oratoris viri omni laude digniſſimi) aſſerebat enim non potuiſſe ſubſiſtere decretum per eandem Regiam Cameram latum cum adiunctis etiam de Sac. Conſ. per quod fuerat dictum, quod interueniret in dicta cauſa vnus ex Præſidentibus dictæ Regiæ Cameræ, qui fuerat fiſci Aduocatus non obſtante conſenſu, tum Ducis, tum etiam fiſci patroni, de quo latius dicemus in tit. de ſuſpit. offic.

Idem, quod in ſuperiori diſponitur. h. d. Tapia.

EX PRAGMATICA XXXIX.

De Officio Magiſtri Iuſtitiarij.

§. TAmbien ordenamos y mandamos, que ſe guarde la pragmatica hecha por el Rey D. Fernãdo en el año 1481. en que ordena que los officiales en ella contenidos, no puedan † abogar cauſas, y prohibemos que no obſtante el dicto, el Abogado fiſcal pues tiene tantas occupaciones, y competente ſalario, no pueda de aqui adelante Abogar en ninguna cauſa, ni continuar el patrocinio de aquellas en que hauia ſido Abogado antes que fueſſe nueſtro fiſcal, ni ſer Iuez ò arbitro en ellas.

Præſiden-

Præſidentes Tribunalium pro cauſarum expeditione non niſi in locis Tribunalium ſe congregent. h.d. Tapia.

PRAGMATICA VIII.

De officio Iudicum.

CAROLVS V.

ITem mandamus, quod Præſidentes Tribunalium in eorum domibus, nullo pacto cauſas aliquas tractent, vel decidant, niſi iuxta ordinem ſuper hoc datum, nec etiam congregentur pro cauſarum expeditione alibi, quàm in ordinarijs Tribunalibus.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

TRibunalibus. Facit tex. in l. ſi locus, ff. de iudit. locus enim † iuditij debet eſſe commodus litigantibus, vt in d. tex. ideoque apud antiquos conſtitutum erat, vt Ruſticis in portis Ciuitatis ius dicerent, ne vrbes ingrederentur, & à ruſticanis ſeruitijs diſtraherentur, vt ait diuus Hieronym. ad Zachar.

Multa etiam, quod locus ſit in conſideratione tradit Andr. in Rub. quo temp. miles num. 3. vſque ad fin. item † ſententia extra locum ſolitum data nulla eſt l. ſi vt propoois la ſecunda. C. quomodo, & quando Iudex, ad quod vide etiam Bald. in l. Ius pluribus, ff. de iuſtit. & iure, & in l. teſtamenta C. de teſtam. & Affict. in conſtitut. ædictorum 7. not. ou. 8. & diximus in conſtit. Iudices in Rub. de official. in Regno conſtitut. in fin.

Præſidentes Tribunalium ſibi ipſis cauſas non committant. h.d. Tapia.

PRAGMATICA IX.

Eodem tit.

PHILIPPVS &c.

NIhil magis Chriſtianis Principibus curæ eſſe debet, quàm vt in Regijs Ciuitatibus, ac populis eis diuina miſericordia commiſſis, iuſtitia, quæ de cœlo proſpexit, vnicuique abſque perſonarum diſcrimine, vel exceptione miniſtretur; Quandoquidem illa humani fœderis vincula continet, Regna Ciuitates, ac populos in tranquillitate conſeruat. Illaque non ſuccurrente nil inter mortale æquabile, nil tutum remanere, & pro Platonicorum ſententia, ipſa humanæ vitæ compago diſſolueretur, quamobrem ſpectantes, vt illas in hoc Regno præſertim in hac feliciſſima Ciuitate Neapolis, ritè, & rectè, ac ſine aliquo ſuſpicionis ſcrupulo, & perſonarum acceptione, omnibus miniſtret ur præuia, matura deliberatione, ac voto ſupremi Regij Collateralis Conſilij penes nos aſſiſtentis, præſentem Pragmaticam ſanctionem perpetuò valituram, edere decernimus.

In primis itaque ſtatuimus quod Præſidens Sacri Regij Conſilij, Locumtenens Regiæ Cameræ Summariæ, Regens Magnam Curiam Vicariæ, nõ poſſint ſibi ipſis cauſas aliquas ciuiles, ſeu criminales, ſeu feudales cuiuſcunque quantitatis ſeu qualitatis exiſtant de cetero committere, & qualiqua ad præſens ſibi ipſis per ſeipſos commiſſa reperiuntur, illam ſtatim committere debeant alicui commiſſario illius Tribunalis, in quo ipſe præſidet.

CAROL. TAP. REG. CONS. ANNOT.

HAec Pragmatica hodie non ſeruatur, vidi tamen Præſidem illum eruditiſſimum Vinc. de Franch. ob impedimentum cuiuſdam Regij Conſiliarij, cuius cauſas committere noluit, cauſam retuliſſe in Sac. Conſ. ſicuti etiam videmus hanc Pragmaticam non vendicaſſe ſibi locum reſpectu decretorum interlocutoriorum cum ſæpè ſæpius Præſidentes in illis prouideant.

Prouiſiones extra Regnum expedita non mandentur executioni abſque licentia Proregis. h. d. Tapia.

PRAGMATICA V.

De citationibus.

CAROLVS V.

PErche come ſapete ſono le Regie Pragmatiche nel preſente Regno, che qualſiuoglia prouiſione, che venga fuor del Regno, non ſi può eſſequire ſenza noſtra ſcientia, & licentia, le quali ſono in viridi obſeruantia, etiam quanto alle prouiſioni, & priuilegij di Sua Maeſtà Ceſarea. Per queſto ve dicemo, & ordiniamo, che coſi lo debbiate eſſequire, & fare eſſequire in queſſe à voi decrete Prouincie, e ſe faceſſe il contrario, ne pigliarete informatione, e di continenti la mandarete da noi, è contra li Notari, & altri Laici vi aſſicurarete delle perſone loro; e ſe fuſſero clerici, gli ordinarete che ne vengano ad informatione intra il tempo che à voi parerà, perche ſi poſſa per noi prouedere come conuiene, e coſi l'eſſequirete, & non altramente, che tale è noſtra volontà, & intentione, non fando il contrario, ſe amate la gratia, e ſeruitio della Maeſtà Ceſarea.

Datum in Caſtronouo Neap. die tertio Aprilis 1540.

Don Pedro de Toledo.

V. Decollc Regens. V. Loffredus Regens.

Martiranus Secretarius. Dirigitur Gubernatori Principatus citra.

Officiales tàm Regij, quàm Baronales penas ad ſui, vel ſuorum Baronum arbitrium commutandas imponere nequeunt. hoc dicit Tapia.

PRAGMATICA XXI.

De Baronibus.

PHILIPPVS &c.

PEr quanto ſemo informati, che per gli officiali tanto demaniali, come di Baroni, li quali non hanno facultà, nè poteſtà di commutare, minuire, ò rimettere le pene poi la publicatione della ſentenza, molte volte nelli decreti, e ſententie, che ſi fanno contra li delinquenti nelle loro corti ſi riſerbano l'arbitrio ad eſſi officiali demaniali, e

gli officiali di Baroni ad eſſi, ò vero alli Baroni patroni delle Terre di commutare, minuire, ſeù moderare le pene, che ſe gl'imponeno: talche per queſta via vengono poi á minorare, commutare, ò rimettere le pene poi la publicatione delle ſententie[1], non potendolo fare di giuſtitia gli officiali Regij, nè li Baroni, & loro officiali in virtù delli Priuilegij, vſurpandoſi per queſta via la giuriſdittione, e poteſtà che non gli compete dal che ancora ſi cauſa, che molte volte li delitti rimangono impuniti, e ſi riduceno le pene contente nelle ſententie à compoſitione di danari, ò à minorarſi in virtù di dette riſerbe, anchora che le parti offeſe non ſiano concordate, contra ogni debito di ragione: Et ancora che alcuni Baroni haueſſero faculrà di commutare le pene ò componerle, ſeù rimetterle in tutto, ò in parte, † etiam poſt ſententiam, nondimeno non ponno, nè deueno nelle ſententie, & decreti da darſi per loro officiali, ſeù per eſſi, fare le dette reſerbationi ad arbitrio d'eſſi Baroni, ſeù officiali loro attento, che in virtù di dette riſerbe, potriano (com'è detto) minuire, commutare, ò rimettere le pene ancora che le parti non fuſſero concordate, contra ogni debito di giuſtitia: Per tanto volendo in queſto prouedere, come conuiene alla buona amminiſtratione della giuſtitia, & beneficio publico, ci è parſo ſtatuire, & ordinare, ſi come per la preſente Pragmatica ſtatuimo, & ordiniamo, che da quà auanti, in modo alcuno detti officiali regij, & baronali non poſſano riſerbarſi arbitrio ad eſſi, eſſendono officiali demaniali, nè gli officiali baronali ad eſſi, nè alli Baro-

Baroni, di commutare, minuire, togliere, & alterare le pene, che meritano li delinquenti, ma debbiano imponerli nelli loro decreti, & ſententie pena certa, ſi come per le leggi, conſtitutioni, capitoli, è pragmatice ſe li deue imponere, ſotto pena di ducati mille, la quale volemo, & ordiniamo ſi debbia eſigere da quello officiale che pronuntiara ſimili decreti, e ſententie, con declaratioue che tali riſerbationi ſiano nulle, è di niſsuno vigore, è momento, & ſi habbiano per non oppoſte, ordinando, & comandando à tutti li ſopradetti officiali, tribunali, e ſudditi regij, & à qualſiuoglia d'eſſi inſolidum, ch'inſpetta per eſſi, & ciaſcun di loro, la forma della preſente noſtra pragmatica, debbiano, quella ad vnguem, & inuiolabiliter, oſſeruare, & fare oſſeruare ſotto la pena predetta: Et attalche ſia nota à tutti, e non ſi poſsa allegare ignorantia, comandiamo, che ſi debbia la preſente preſentare, & publicare nelli Tribunali di queſta magnifica, e fideliſſima città di Napoli, è nell'altre del Regno, & ſi affiga in valuis delli Tribunali predetti.

Datum Neap. in Regio Palatio die 22. menſis Octobris 1567.

Don Peraſan.

V. Villanus Regens. V. Reuerterius Regens.

Dominus Vicerex Locumtenens, & Capitaneus generalis, mandanit mihi Ludonico de Lobera pro Secretario. Et vide in Pragmatica ad perpetuum. §. Item quod nonnulli. & §. ſeq. de Salar. eorum qui mittuntur.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HAec Pragmatica ſeruatur, imò etiam Magna Curia ſolet, quando vult condemnare aliquem quòd vexulet, vel ſoluat id à Collaterale Cõſilio impetrare ſac. tamen Cõſ. ob ſui præbeminentiam id aliquando, ſed perraro facit.

Etiam

† *Etiam poſt ſententiam.* Poſt ſententiam Baro gratiam facere non poteſt de iure l. Iudex poſtquam, ff. de re iudic. ante verò ſic, vt de vtroque latè per Vinc. de Franch. deciſ. 370. vbi etiam quid in habente ſecundas, & tertias cauſas.

NE OFFICIALES OFFICIA A BARONIBVS PETANT.

Rubr. XXX.

Officiales officia à Baronibus non impetrent. h. d. Rouitus.

EX PRAGMATICA IX.

De officio Iudicum.

§. ITem ſtatuimus, quod nemo officialis prædictorum Tribunalium ſeù Gubernatores, Anditores prouinciarum Regni huius, poſſint, nec debeant petere ſeù impetrare officia à quibuſcumque Baronibus, maioribus ſeù minoribus, titulatis, & non titulatis huius Regni, pro amicis, conſanguineis, affinibus, ſeù quibuſcumque

que alijs perſonis, ſed à petitione, & impetratione huiuſmodi officiorum omnino abſtinere debeant.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HAec Pragm. & ſequentes conditæ fuerunt ad ſtollendum omne intereſſe, omnemq; lucrum, ac omnem affectionem ex cordibus iudicum, vt facilius, atque rectius iudicare poſſent, quod latius dicemus in tit. nè officiales munera recipiant.

Idem

Idem diſponitur quòd in præcedenti Pragmatica, & additur nec conſanguinei accipiant, nec Barones concedant abſque licentia Proregis item quod eadem prohibitio militet, quoad perſonas eccleſiaſticas. h.d. Tapia.

PRAGMATICA V.

De officialibus.

PHILIPPVS &c.

ACciò la giuſtitia ſi adminiſtraſſe ſenz'alcun ſuſpetto di litiganti, è ſi toglieſſe l'occaſione di gratificarſi per li miniſtri di giuſtitia alle perſone che di baſſo di loro giuriſdittione litigano, fù landabilmente per Pragmatica, è prouiſione particnlare fatta alli 28. di Marzo dell'anno 1555. Prohibito che niſſuno officiale Regio di qualunque ſtato, grado, è conditione, poſſa dimandare officij à Baroni, nè per amici, per parenti, nè per altra ſorte di perſona, la qual Pragmatica fù poi rinouata alli 26. di Ottobre dell'anno 1558.

Et acciò lo contento in dette Pragmatice ſia candidamente, & inujolabilmente oſſeruato, ci è parſo con voto, & aſſiſtentia del Regio Collaterale Conſeglio appreſſo di noi aſſiſtente ſtatuire, & ordinare, ſi come ſtatuimo, & ordiniamo, che tutti e qualſiuogliano officiali Regij di qnalſinoglia ſtato, grado, e conditione ſi ſiano, tanto aſſiſtenti nelli Tribunali di queſta Città di Napoli, quanto nè gli altri del Regno, debbiano, è ciaſcun d'eſſi debbia oſſeruar la forma, è tenore delle dette precalendate Pragmatice: Prohibendoli eſpreſſamente, che ne per ſe, ne per altre interpoſte perſone, direttè, ne indirettamente poſſano, vagliano, ne ardiſcano dimandare ne far dimandare à Barone alcuno litigante, ò non litigante, ſenza noſtra eſpreſſa licentia in ſcriptis obtenta, officio alcuno di Capitanio, Gouernatore, ò aſſeſſore, per figli, ò parenti, ò amici, ò qual ſe ſia perſona, ne offerendoſi ſpontè da detti Baroni alcuno di detti officij à detti officiali, poſſano quelli accettare ſenza detta licentia, ſotto pena di ſuſpenſione di offiio, ad arbitrio di Sna Maeſtà, ò noſtro, nella qual pena s'incorra per la ſola dimanda, ò accettatione fatta nel modo predetto, ancora che non haueſſe effetto. Et per euitare ogn'ombra, ò ſuſpetto di fraudare la preſente noſtra ordinatione, ſtatuimo, è diſponemo, che s'alcuno Barone per ſua mera, e libera volontà, ſenza dimanda, & richieſta fatta per officiale aleuno, nel modo come ſi dice di ſopra, ma per il merito della perſona prouidenda, voleſſe, ò deliberaſſe prouedere alcuno di detti officij, in perſona di alcuno parente, ò affine di alcuno di detti officiali infra tertium gradum, ſia obligato tanto il Barone prouidente, qnanto la perſona prouidenda auante di ingerirſi nell'adminiſtratione di detto officio darne notitia à noi, acciò poſſiamo prouedere quel che conuenerà, conſiderando tutte le circoſtantie conſiderabili, ſotto pena che il Barone per anni dui ſia priuato dalla elettione dell'officiale, quale per detto tempo ſi deputi per la Regia Corte, & alla perſona prouiſta de inhabilità di eſercitare officio ſimilmente per anni dui.

Et perche circa li beneficij che ſi conferiſcono per Prelati, ò altre perſone Religioſe, & Eccleſiaſtice, & altri che ſono à preſentatione di laici, milita la medeſima ragione, ordiniamo che detti officiali habbiano da oſſernare il medeſimo che di ſopra ſi è ordinato, di non dimandarli, ne farli dimandare, ne accettarli à ſponte dantibus ſenza noſtra licentia, ſotto la medeſima pena, da eſſequirſi à riſpetto di detti officiali. Et acciò che ſia noto à tutti, hauemo comandato affigere della preſente Pragmatica copia autentica nelli Regij Tribnnali di queſta fideliſſima Città.

Datum Neap. die 21. Iulij 1574.

Ant. Card. de Granuela.

V. Reuerterius Regens. V. Salernitanus Regens. V. Salazar Regens. Dominus Locumtenens, & Capitaneus generalis mandauit mihi Ludouico de Lobera pro Secretario.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HAec Pragm. confirmat præcedentem, & ampliat eam
1 primo vt non ſolum officiales non † petant, ſed nec
etiam Barones poſſint illa concedere conſanguineis, aut ipſi
2 accipere abſque licentia Proregis. Secundo ampliat, † vt nec
etiam à perſonis eccleſiaſticis feuda tenentibus poſſunt illa accipere, aut petere, idque ad euitandum quæſtionem, quæ oriri potuiſſet, an prohibitio iſta habeat locum reſpectu non ſubditi officialis; nam cum prohibitionis ratio ſit, quam diximus ſup. in Pragmatica prima huius tit. vt omnis vitetur concuſſio, quæ deſumitur ex l. ſi per impreſſionem, C. quod met. cauſa, & l. principalibus ff. ſi cert. petat. & l. 1. C. de contract. iudic. hæc ceſſare videtur quando contrahit cum non ſubdito, per ea, quæ tradit poſt Alex. Iaſon, & alios in d. l. principalibus, ff ſi cert. petat. D. Regens de Ponte conſ 49. nu. 53. & ſic ad huiuſmodi legem condendam optima fuit ratione motus legiſlator.

Idem diſponitur quòd in ſuperioribus. h.d. Tapia.

EX PRAGMATICA VLTIMA.

De Commiſſ. non deſtin.

5. ITem ſtatuimus, quod nemo officialis prædictorum Tribunalium, ſeù Gubernatores, & Auditores Prouincialum Regni huius, poſſint, nec debeant petere ſeù impetrare officia à quibuſcunque Baronibus, maioribus, ſeù minoribus, titulatis, & non titulatis huius Regni, pro amicis, conſanguineis, affinibus, ſeù quibuſcunque alijs perſonis, ſed à petitione, & impetratione huiuſmodi officiorum omnino abſtinere debeant. Hanc igitur

tur ſupraſcriptam Pragmaticam,quæ licet recens, tamen temporum in curia,ſenſimus eam quaſi refrigeraſſe,& penè deſueſcere cœpiſſe inuenimus,ad vitam,vigoremque ſuum reuocantes,ac renouantes obſeruari illam caſtè atque inuiolatè præcipimus, mandamus,atque præcipimus: illud præterea addentes, vt dictæ Regiæ Pragmaticæ ſanctioni nullo omnino modo diſpenſari poſſit præterquam ex iuſtiſſimis,& vrgentiſſimis cauſis.

Declaratur diſpoſitio prædicta habere locum etiam in ſcriba portionis, & officialibus hic notatu,h.d.Tapia.

PRAGMATICA VII.

De officialibus.

PHILIPPVS &c.

LI anni paſſati furono fatte pragmatiee, & prohibito per quelle, che niſſuno officiale poſſa domandare officio à Barone, ò vero beneficio così à Prelati, come à chi teneſſe il Ius patronato, come in dette pragmatiee ſi conuiene, alle quali s'habbia relatione, & ſe bene in dette pragmatiee s'includeno aſſai manifeſtamente lo Scriuano di ratione,lo Teſoriero Generale,lo Dohaniero di Foggia,& li Maſtri Portolani,& li percettori delle prouintie, tuttauolta à maggior chiarezza, per li præſenti Banni ſi dechiara in dette pragmatice s'includeno li ſopradetti officiali,& loro Locotenenti,& altri loro ſotto le pene in dette pragmatice contenute reſeruando l'eſecutione della pena incorſa per detti officiali.

Datum Neapoli die 19. Iunij 1587.

El Conde de Miranda.

V.Moles Regens. V.Lanarius pro Regente. V.Berricanns pro Regente. Baſtida.in bannorum primo fol. 25. die 21. Iunij 87.Neapoli fuit publicatum,&c.

DE OFFICIO MAGNI ADMIRATI. Rubr. xxxj.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

DE officio Magni Admirati loquitur tit.C.lib.11.de Claſſicis,ſed quàm breuiſſimè, ſic etiam Hyſpanorum leges 14.tit.9.& l.3.tit.24.par 2. & apud Gallos habetur ex Caſſaneo in Catalog Glor. Mundi par 9. 16.conſider. Eſt autem Admiratus præfectus maritimæ Claſſis, vt ait dicta lea 3 tit. 24. par. 2. de cuius officij amplitudine, dignitate, origine, atque iuriſdictione latè Marin. Freccia lib. 1. de ſubfeud. tit. de officio Magni Admirati, cuius ſcriptis cum nihil addi poſſit rectius duxi me ſubſcribere prout ſe ſubſcripſit D. Fabius Marcheſius, illud tamen non omittam, quòd hoc † 3 officium prius eacogitatum à Polycrate Samij tyranoo, vt refert Herodotus lib.3. relatus per Marcum Antonium Surgentem de Neap. Illuſtr.lib.1.cap.26.num.40. aliqua tamen, quæ ad eius iuriſdictionē pertinent dicamus. Et primo iuriſdictionem Magni Admirati ampliſſimam eſſe cum † 4 comprehendat ſub ſe omnes, qui viuunt de arte maris, prout ea priuilegio apparet ſub quo vocabulo comprehenduntur piſcatores,nautæ,fabricatores nauium, atque triremium, & tandem omnes illi, qui aliquo pacto ex commoditatibus maris ſe enutriunt, habet præterea iuriſdionem in plures alias perſonas,veluti in omnes Viceadmiratos, quos in aliquibus maritimis terris habet iuxta conſultationem Regiæ Cameræ, item in conneſtabulos, & quinquaginta homines, qui tenentur aſſiſtere ſeruitijs Curiæ, necnon in ſuos familiares, & domeſticos. quinimmo in actuarios Viceadmiratorum,& vnum famulum pro quolibet vice Admirato. Creat etiā duos Capitaneos cum familia pro capiendis delinquentibus illi ſubditis, & tandem eius iuriſdictioni ſubeſt eius Locumtenens, & Iudices quos ipſe etiam creat, prout de his omnibus Sacri Concilij decretis declaratam habet eius iuriſdictionem, quæ conſeruantur penes Illuſtriſs. Principem Conchæ magnum nunc Admiratum, creat etiam actorum magiſtros.cognoſcit pariter de delinquētibus in mari,licet regulariter ad Iudicem territorij, cui mari adiacet cognitio ſpectet ſecundum Io. de Platea,& Rebuff.in l.vnica,C.de Claſſicis lib.11.

Hæc aūt iuriſdictio(vt diximus)eſt in perſonas cū clauſula priuatiua ad oēs alios Iudices ratione exercitij,ideoq; ipſe ſolus cognoſcit. Hinc fuit dubitatū an deberent remitti ad Magnum Admiratum, remiſſionem petentem, quidam qui de- 5 linquerant furando † per mare,& capti fuerunt ea quo etiam erant ſubditi, & viuentes de arte maris quos carceratos detinebat Mag.Cur.in quo articulo fuit per Sacrum Conſilium deciſum non eſſe remittendos vigore Regiæ Pragmat.6. ſub tit.vbi de delicto quis conueniri debeat, quæ licet loquatur in diſrobatoribus ſtratarum fuit ampliata ad diſrobatores in mari,quod memoriæ tradidit D.Præſes de Franch. deciſ.142. Hinc etiam fuit dubitatum an deberet remitti ad dictam Curiam admirati vnus ea quinquaginta,qui ea emerat à manibus alguzeriorum quendam Magnæ † Curiæ Vicariæ contumacem, ſuper quo articulo Mag. Cur. Vic. iudicauerat cauſam fore remanendam in eadem Magna Curia ea regula tea.l.nullum C.de teſtibus,per quam Iudea alias incompetens cognoſcit de non ſubdito, qui deliquit coram eò ratione contemptus, cum eius aures ex hoc offendantur, quam legem etiam in clerico falſum deponente coram Iudice laico ampliat glo. ibi,communiter tamen reprobata in cap.at ſi clerici de iudic. vt adnotauit dominus Genitor meus ad d. l. nullum, qui etiam addidit ponderando dictionem nullatenus d. cap. at ſi clerici, nec etiam valere proceſſum factum à Iudice laico, & in quantum ad gloſam reprobatam reperi approbatum per d. Præſidentem de Franch. deciſ.470. nume.4. hæc cauſa fuit ſollemniter diſputata in Sac. Conſ. iunctis dominis duarum aularum, & tandem deciſum in beneficium Magni Admirati primo ea clauſula priuatiua in certū genus perſonarum, quæ adimit Iudicibus iuriſdictionem, ut ea Angelo in l.teſtamenta C.de teſtam.tradidit D. Præſes d.deciſ.142. & hæc clauſula facit caſum quodammodo ſimilem cauſæ clericali, vt poſt Capyc.deciſ.121.tradit D.Præſid.deciſ.417.num.8.& præſertim quando ratione exercitij eſt aliquis exemptus, & ad tea. in d l.nullum,fuit reſponſum non obeſſe,ea quo hoc Tribunal Magni Admirati ſumit iuriſdictionem ab eodem Rege,eſtque Regius Officialis æqualem habens † iuriſdictionem cum Iu- 6 ſtitiario, poteſtq; fiſci patronus coram eius Iudice inſtantias ſuas facere, & de grauaminib. recurſum habere ad Sac.Conſ. cuius cenſuræ ſubſunt omnia Tribunalia Regni,ex quo,& ex dicta clauſula dicebat Magnus Admiratus eſſe remittendum, itē ne quod diximus in clauſula priuatiua exemplum faceret reſpectu aliorum, qui huiuſmodi clauſulas in priuilegijs habent aducebatur doctr. Lucæ de Pen.in rubr. de apparit. lib. 12.vbi de ſuis apparitionib. cognoſcit Iudea, quia vt diximus exemptione conceſſa eſt ratione exercitij, vt diximus in conſtit.ſtatuimus, alia conſulto omittimus, cum de hoc ſollemnem

lemnem ſcripſerit deciſionem D. Nicolaus Ant. Gizzarellus collega meus. Tertio fuit etiam controuerſum an deberet remitti, qui dum deliquerat erat vnus ex quinquaginta, & poſtea fuerat dimiſſus, & contumax reputatus in quo caſu fuit deciſum fore remittendum, quia tempore quo deliquerat erat ille ſubditus ita deciſum refert D. Præſi. deciſ. 417. Quarto fuit dubitatum ſi Magnus Admiratus delinquat quis ſit Iudex competens, de hoc diximus. ſupra in conſtitutione ſtatuimus vt Magnæ Curiæ.

6 In quantum verò ad liquidationem inſt. attinet, an poſſit † Curia Admiratiæ procedere ad liquidationem contra eius ſubditos vltra id, quod dicit Mar. Frec. loco citato dum agit de hoc officio, dic quotidie ſeruari in Sac. Conſ. vt ordinet Mag.Cur.Vic. vt cauſas remittat, & hinc prætendebat Illuſtriſſimus Magnus Admiratus non poſſe Mag.Cur. procedere, contra ipſum ad liquidationem inſtrumentorum, quia par in parem non habet Imperium, hæc quæſtio non fuit deciſa in qua pro contraria parte creditoris ſcripſit Scipio Rouit. alio tamen loco ponam ſi ante completum opus iſtud cauſæ finis 7 erit impoſitus.

Hoc officium magno cum decore, atque candore exercet Matthæus à Capua † Princeps Conchæ Collateralis Conſiliarius, & catafractorum cohortis præfectus vir ingenio, atque diuitijs pollẽs ſcientiarum omnium genere ornatiſſimus, poſthæc ſcripta inter aurei velleres æquites ab inuictiſſimo Rege noſtro cooptatus.

Non tamen hodie habet Admiratus omnem, quam prius habebat iuriſdictionem, nam præfectura triremium huius Regni alteri commiſſa eſt, qui iuriſdictionem habet in omnes illos, qui in Regijs triremibus delinquunt tam in portu, quàm extra, & omnes, qui militant ſub Regijs ſtipendijs in dictis Regijs triremibus pro cuius iuriſdictionis exercitio habet Auditorem, actuarium, & prouidet ſingulis triremibus, Capitaneum, & alios Officiales, veluti Patronum Comitem, Alguzerium, Calafatum magiſtrum lignorum, Bombarderium, Remolarium, Conſiliarium, Scribam, Socium, Cappellanum, & Barbitonſorem. prouidet etiam officium Medici, Chirugi totius claſſis. Alguzerium maiorem, Capitaneum æneorum tormentorum, & in triremium Capitanea vltra officiales prædictos prouidet, etiam Pilotum.

Quòd tamen diximus generalem claſſis habere iuriſdictionem in omnes ſtipendiarios procedit quando delinquunt in Regijs triremibus ſecus ſi in terra, vt deciſum teſtatur D.Præſidens de Franch.deciſ.88. quod etiam fuit deciſum in aula, in qua nunc præſidet D Marcus Antonius de Ponte collega optimus, atque doctiſſimus ad relationem Marci Antonij Morræ Iudicis cauſarum criminalium Mag.Cur. Vic. viri probatiſſimi ac eruditiſſimi die 16.Decembris 1604.

Admiratus eiuſque vice Admirati in appretijs faciendis pro ſoluendis reparationibus in nauigijs factis interueniant, quod ſi nequeant alteri committatur. h.d.Tapia.

REX CAROLVS I. Cap.77.

ADmirati, & Viceadmirati, &c. Adde quòd Admirati Regni Siciliæ, quando aſſumuntur ad hoc officium Admirati, datur eis birretum pro inſigni, ita not. inquit Luc.de Pen.in munſegulis, in pen.col.circa prine. C. de muril. lib.11. M

ADmirati, & Viceadmirati Prothontini in reparatione nauiũ, galearũ, thericarũ, & aliorũ vaſcellorum Curiæ illam formam diligenter obſeruent, quòd vaſa, quæ reparari faciunt, diligenter videre in reparatione per Iudices, notarios, & magiſtros graſſiæ, & caleſatos expertos ad hoc, & in arte maris peritos, & alios probos viros huius rei conſcios fideliter æſtimari faciant. Et ſi interfuerint æſtimationi vaſcellorum ipſorum Viceadmirati, vbi poterunt intereſſe, & ſi non poterunt intereſſe, mittant aliquos loco ſui, de quibus confidant, conſideratis, & particulariter æſtimatis omnibus, & ſingulis neceſſarijs ad reparationẽ prædictã eſtimari faciãt. Itẽ ꝙ ſtatuẽdi ſuper reparatione ipſa præter perſonarum laborem, quem ad hoc impendunt, nihil omnino de proprio ibi expendere, vel ſoluere compellantur; cum ſufficiat eis proprijs ſumptitantibus in ſeruitijs ipſis communiter laborare. Et ſi contra fecerint, reſtituto damno, quod ipſi ſtatuto inde incurrerent: pro quolibet vaſcello, in cuius reparatione prædicta commiſerint, libram auri vnam fiſco noſtro componant. Ita tamen, quòd ad reparationem ipſorum vaſcellorum in extaliũ nemo compellatur inuitus. Et ſi quis compulſus fuerit: ille, qui compulerit eum, teneatur emendare ipſi extalerio compulſo quantum amiſerit in ipſo extalio, & de hoc ſtetur ſacramento ipſius, ita quod de compulſione ipſa prius fidem faciat. Et ad tantumdem dictus compulſor nobis teneatur, & idem in omnibus operibus nobis conſeruetur.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HOdie quantum attinet ad Regias triremes hoc non ſeruatur; ſed quantum attinet ad cætera nauigia particularium, quatenus aliqua eſſet differentia ſeruatur.

REX CAROLVS I. Cap.78.

ITem in ſtatuendis dictis præpoſitis ſuper reparatione ipſorum, & alijs eorum ſubofficialibus illam formam: & ſub illa forma obſeruent, quæ ſupra in Secretorum officialibus, & ſubofficialibus eſt ſtatuta.

Admiratus ſoluat tempore armationis triremium comminantias marinarijs, detque integram panaticam ſub pœna hic ſtatuta h.d.Tapia.

REX CAROLVS I. Cap.79.

ITem prædicti Admirati, &c. In ver. *Panaticam, &c.* Adde hic de Pannatica vnũ notabile verbum, ꝙ cum Rex mittit exercitium ꝙ nullus poſſit ſe excuſare ab excoctione Panaticæ. Ita notabiliter dixit Nic. de Neap. in l.fi.C.de errog.mil.anno.li.12. pro quo dicit eſſe caſum ibi, & quòd ſeruatur quotidie, tene menti. M.

ITem prædicti Admirati, Prothũcini, & Comiti, qui armant galeas, & alia vaſcella de mandato Curiæ dent, & ſoluant comminantias marinarijs, & alijs perſonis in arte maris expertis in ſufficienti numero, & non vltra. Et poſt datam comminantiam aliquam eorum precce, vel precio non competent, & ipſã armatã non vexent, nec ſtatuant bonos Burgenſes, & alios ciues huius artis ignaros, & inconuenientes ad hoc, ſed conuenientes, & idoneos reſpectu habi-

habito ad armatā paruam, ſeù mediam ſiuè magnām, & prædictis marinarijs comminantiam ſinè diminutione perſoluant, & panaticam tribuāt eis integram ſinè aliqua diminutione, & cum ea menſura in qua ipſos à Curia menſurant, vt ſi contra fecerint, vel contra facientibus aliqui eorum conſenſerint, donec exercitus ille vel armata deuenerit in carcere teneantur. Et damna, vel turpiter ablata cum damnis parti læſæ reſtituant, & tantundem noſtræ Curiæ pœnæ nomine exſoluere teneantur.

1 ADDITIO. Item prædicti Ammirati. Iſtud c. melius declaratur per eos, qui habent peritiam de maritimis. † Et prothootini, ſeù prothontinus dicitur, quem vocant alio oomine conſiliarium iu galea, vulgariter lo conſigltere. Alibi etiam prothontinus dicitur Iudex. qui cognoſcit de cauſis maritimis, & Veneti in multis locis teoent prothontinos, qui decidunt cauſas maritimas.

2 ADDITIO noua. † Alibi etiam dicitur protector, id eſt vir fortis armatus, qui ſtat in cuſtodia Principis, vt per gloſ. & Luc. de Pen. in rubr. C. de domeſticis & protectoribus lib. 11.
3 † Prothontinus etiam poni poteſt pro Magiſtro nauis, ſeù galeæ, & melius ſcribi poſſet prothothyrus; thyris enim Græcè, latinè magiſter, vt dicit glo. in l. quæſitum. §. Papinianus, ff. de fun. inſtr. & ita poteſt accipi hic pro magiſtro nauis, ſeù galeæ, iuxta illud Virg. excutitur pronuſque magiſter. Et dicitur prothos Græcè, Latinè primus, vt in proœ. ffor. §. diſcipuli, & thyrus, i. magiſter quaſi velit primus magiſter, & gubernator nauis, ſeù galeæ, & iſtud magis placet, & hodie vocatur Capitaneus, ſeù Patronus galeæ. Et de iſto magiſtro nauis lo-
4 quitur tex. in l. 1. ff. de exerc. † Et ille dicitur magiſter nauis, cui tota anchora, id eſt gubernatio à domino mandata, ſeù commiſſa eſt l. 1. §. magiſtrum, el primo, & ibi gl. 1. ff. de exercito. Et iſte magiſter præponitur ad merces emendas, vel vehendas, vel talis præponitur vectoribus conducendis armamentisve emendis d. l. 1. §. magiſtri. ff. de exercito. Et talis magiſter nauis intelligitur ſiuè de naui, & galea marina, vel fluuiali, ſiuè alicuius ſtagni. d. l. 1. §. nauem. ff. de exercito. ¶ In
5 tex. ibi (Galeas.) † Aduerte, quòd aliquando galea ponitur pro elmetto, & tunc littera E, corripitur, quando verò ponitur pro galea, tunc illa littera C, producitur & elongatur, vnde verſus, Armo caput galea, pelagum percurro galea, vt dicit Io. And. in c. ad Apoſtolicæ. in princ. de ſent. & re iud. in 6. In

6 tex. ibi (nec ſtatuant.) Nota † quòd boni Burgenſes, & alij ciues ignari artis maritimæ, & inconuenientes ad hoc non debent poni in galea ad remigandum. Intellige, quando non ponuntur in galea pro pœna delicti. Pro hoc facit: quia ſeruitia debent imponi, quæ conueniunt perſonæ, vt eſt Regia Pragmatica Regis Ferdinandi, quæ incipit, ad perpetuam.
7 ¶ In tex. ibi (& panaticam.) † Nota, quòd panatica debet dari integra ſine diminutione cum ea menſura, cum qua à Curia fuit menſurata, & hoc nè fraus committatur, & contrafaciens tenetur ablata cum damnis reſtituere, & tantun-
8 dem Curiæ pro pœna ſoluere, & tenetur ſtare in carcere, donec exercitus, ſeù armata reuertitur, vt in iſto tex. ¶ † Et aduerte, quòd iſte tex. qui loquitur de Admirato, non loquitur de magno Admirato Regni, qui regit iuſtitiam in Terra in Ciuitate Neapolis, & cognoſcit de cauſis maritimis, ſed lo-
9 quitur de alio Admirato maris, qui debet habere curam, vt in hoc cap. dicitur. ¶ † Nota; quia in iſto cap. fit mentio de comminantia, melius ſtaret communaotia, & erat vulgare de eo, quod olim Regia Curia dabat marinarijs vltra panaticam pro emendis rebus comeſtibilibus pro victu, quando erant in galea, & dicitur communaotia, quaſi communio, & ſocietas, eo quòd communiter in ſocietate emebant, & communiter comedebant, prout faciunt hodie in galeis, & nauibus, quia partim infinitul comedunt in prore, partim in puppi, partim in medio propè malum, ſeù arborem galeæ, vel nauis, & iſta dicebatur vulgariter communantia: quia communiter de eis veſcebantur, hodie Regia Curia non dat communantiam in pecunia, ſed vnicuique dat ſuam portionem de panatica, & vino, & aliis comeſtibilibus. Et quia marinarii, qui non habebant panaticam, & communantiam in galea pro victu, ideo ſtatuit, vt habita panatica, & communantia aſcendant in galeam &c. Ioan. Ant. de Nigris.

Admiratus, eiuſque officiales triremes alienis mercibus non onerent. h. d. Topia.

REX CAROLVS I. Cap. 80.

PRædicti Amdirati, Viceadmirati, Prothontini vel Comiti, prout quiſque eorum nauigantibus galeis præfuerit, non onerent galeas nec permittant ab alijs onerari victualibus, vino, vel oleo, ballis pannorum, & alijs quibuſcunque arneſijs, ſeù mercibus, ſicut hactenus vſurpabant, cum ex hoc ad nauigandum minus reddantur habiles. Et ſi contra fecerint, turpiter accepta in pœnam quadrupli noſtræ Curiæ reſtituere teneantur.

1 ADDITIO. Prædicti Admirati. Nota ex iſto tex. † quòd galeæ non debent onerari victualibus, & alijs ſpeciebus; quia ex tali onere redduntur minus habiles ad nauigandum, & pœna imponitur contrafacienti, vt hic concordat tex. in l. vnica, C. ne quid oneri pub. impo lib. 11. & ibi Azo in Sum. vbi pro-
2 batur, † quòd nullus debet imponere priuatam ſarcinam, ſeù priuatam ſpeciem ſuper nauibus, quæ publicas ſpecies tranſeunt, nè ex nimio onere nauis periclitetur, & naufragium patiatur, & ſi fuerit contrafactum, tam compellens ad portandum, quàm naucIerius ſpontè ſuſcipiens, ſi nauis naufragiū paſſa fuerit, tenetur ad emendationē damni, & extra ordinē punitur, vt d. l. vnica. & ibi gl. fi. & Azo ibi in Sum. & alij Doc. ibi. † Et in dubio propter onus impoſitum præſumitur naufragaſſe, vt ibi dicit Luc. de Pen. Similiter etiam ſi nauis vitio naucleriorum perierit, iactura ad eos ſpectabit, vt tenet Azo in Sum. C. de naufr. col. pen. lib. 11. † Et vitio naucleriorū factum intelligitur, ſi vel ante tempora nauigationis Cal. April. vel poſt Cal. Octobr. nauigauerint. l. quoties in fi. & ibi glo. Bar. & Luc. de Pē. C. de naufr. lib. 11. & Azo ibi in Sum. & Flo. in l. arboribus. §. nauis. ff. de vſufr. Barthol. Cæpo. in tract. de
3 ſerui. in tit. de naui. Firma. in reper. in ver. nauis, col. 1. † Similiter vitio naucleriorum aſcribitur, ſi aduerſo tempore naui-
4 gauerunt, vt per Azo vbi ſupra. † Similiter imputatur, ſi nauta potuit nauigare per lacunas, id eſt aquas mortas, & nauigauit per mare: quia tali caſu tenetur de periculo, de quo aliàs non teneretur, ita Salyc. in l. 2. C. de nau. fœno. & Bald. in l. 3. eod. tit. vbi dicit, quòd culpa eſt nauigare per loca inſolita. Similiter etiam ſi piſcatores nocte lumine oſtenſo fallant nauigantes quaſi in aliquem portum delaturi, eoque modo nauis, & nauigantes in periculum cadant, ipſi piſcatores tenentur. ff. de incend. rui. naufr. l. ne piſcatores. & Azo in Sum. C. de naufra. lib. 11. vbi dicit, quòd per hoc lumen portulus pont

potius eſt permiſſum, quàm prohibitum: vt ibi per eum, & de
officio nauiculariorum. Et qualiter illud debeant explicare,
& quod præmium habeant ratione huius officij, & quam pœ-
nam patiantur, ſi malè in eo verſati fuerint, vide per Azo in
5 Sum. C. de nauicula. lib. 11. † Et quia nauigatio continet in ſe
periculum, vt dicit Bald. in l. 2. C. de nau. fœno. & Azo vbi ſu-
pra, ideo multa priuilegia ſunt eis conceſſa, vt per Azo ibi. Et
de materia nautarum, & naufragij, vide in toto titulo. ff. de
incend. rui. naufrag. & C. de naufra. lib. 11. & ibi Azo in Sum.
& Doct. ibi, & Firma. in reperto. in verbo nauclerius, & in
verbo naufragium, & in verbo nauis & in verbo nauta, cum
6 ibi allegatis. † Et nota ad materiam, quòd Capitaneus galea-
rum tenetur de leuiſſima culpa: quia tale negocium videtur
exactiſſimam induſtriam requirere, vt tenet Alex. conſil. 41.
viſo puncto. col. 3. verſ. & ille 3. vol. & Dec. in l. contractus.
7 col. 6. in fi. verſ. & diſcurrendo, ff. de reg. iur † Et dicit Alex.
vbi

vbi ſupra, quòd galea debet habere debitam, & congruam
onerationem, aliàs eſt in culpa: quia cogitare debuit, quòd
facile euenire poterat, vt ibi per eum. † Similiter etiam, qui 8
non regit nauem, ſeù galeam, vt debet, poteſt ei imputari, &
tenetur, ſecus ſi vi, vel caſu nauis irruat: quia nihil imputatur
domino Bal. in l. quemadmodum. §. ſi nauis. ff. ad leg. Aquil.
† Similiter etiam ſi nauis, ſeù galea irruens in alteram eſt 9
ſummerſa ab ea. ſi potuit euadi periculum ſinè ſubmerſione,
tenetur ſubmergens, ſi autem non potuit euadi periculum,
non tenetur Bal. in d. l. quemadmodum. §. ſi nauis alteram. ff.
ad leg. Aquil. † ſed quid ſi mercator miſit galeas ad portan- 10
dum certum pondus, & poſtea non inuenerant, an mittens
teneatur ad damna & intereſſe, vide Alex. conſ. 41. 2. vol. vbi
tenet, quòd ſic. Et ad materiam huius cap. poteris addere ea,
quæ habentur. ff. ad leg. Rod. de iact. per totum.

Io. Ant. de Nigris I. V. D.

Marinarij poſt receptas comminantias à triremibus non recedant ſub pœna hi ſtatuta. h. d. Tapia.

REX CAROLVS I. Cap. 81.

Item tam marinarij In § *Et ſi non inueniantur*. Nota caſum, in quo diruitur domus propter delictũ, & cõcordat in decima collatione, de pace iuramen. firm. c. 1. Petrus.

ITem marinarij tam ſuper ſalientes, quàm remigi, poſtquam eis comminancia data fuerit ad mandatum, & ad requiſitionem Admirati, Viceadmirati, Prothontini, & Comiti ad galeas, ſeù alia vaſcella aſcendant, nec aliqua fraude, arte, vel ingenio ſe ſubtrahant. Qui ſi ſe ſubtraxerint, poſtquam inuenti fuerint, capiantur, & tanto tempore teneantur in carcere, quan-

quanto durauerit exercitus, vel armata, à qua ſe ſubtraxerint. Et nihilominus ſi ſunt in aliquibus facultatibus tantum dare Curiæ teneatur, quantum Curia ſoluit his, qui loco eorum, ſi ſe turpiter ſubtraxerint, fuerint ſubſtituti. Et ſi non inueniantur, diruantur domus eorũ, ſi quas habẽt, & ſi nihilominus dirutis eorum domibus aſſignatis eorum nominibus, vel ad inſtantiã Admirati, vel Viceadmirati, Prothonrini, & Comitis, Iuſtitiarij regionum, in quibus ipſi conſiſtunt per ipſos Iuſtitiarios banniantur, & ſinè ſpeciali mandato noſtro nullatenus extrahantur. Si verò poſt datas comminantias, galeas, ſeù vaſcella aſcendant: Et ſi inde T poſtmodum fugerint, amputato pede, debilitentur.

ITem marinarij. Hoc cap. vſque ad §. ſi verò loquitur poſt
mandatum de aſcendendo, ante tamen quàm aſcende-
rint. ¶ In tex. ibi (diruantur domos eorum.) † Nota caſum
1 ſpecialem, in quo ponitur pœna deſtructionis domorum. Item
habes alium caſum 10. colla. in tit. de pace iuram. firman §.
receptatoribus. & ibi vide per And. de Iſer. ¶ In tex. ibi (am-
2 putato pede.) † Nota contra marinarios fugientes de galeis
poſtquam aſcenderint: quia pede debilitantur, quod facit
contra Angelottam &c. † Similis pœna imponitur ſeruo fu-
3 gitiuo ad barbaros tranſeunti, vt l. ſi fugitiui. C. de ſeru. fug.
Sebaſtianus de Neap.
ADDITIO. Item marinarij. † Nota, quòd marinarij, qui
4 fugiunt à galeis, puniuntur, & dicunt ſtare in carcere tanto
tempore, quanto durat exercitus, vel armata, à qua ſe ſubtra-
xerint, & ſi habent facultates, debent ſoluere, quantum Cu-
ria ſoluit his, qui loco fugientium fuerunt poſiti. † Et circa
5 illud, quòd debent dirui domus, vide Anton. Capi. deciſio.
130. num. 71. vbi dicit, quòd domus eorum, qui immaniter
deliquerunt, non debent dirui, nec vineæ, nec viridiaria,
nec plantæ euelli, vt ibi per eum, allegat cap. editum per Re-
gem Federicum, quod incipit, iubemus, ne ciuilitas.
Ioan. Anton. de Nigris.

CAROL. TAP. REG. CONS. ANNOT.

POſtmodum fugerint. Dicit hic Sebaſtianus de Neap. no-
1 ta contra marinarios fugientes de galeis, quid autem
circa eodem natos ad remigandum, ſi † aufugerit ſit agen-
2 dum, vide in tit. de relegat. & remigibus.

Probi-

Prohibetur Admirato ne capiat filios, vel alios conſanguineos in locum fugientium à triremibus. h. d. Tapia.

REX CAROLVS I. Cap. 82.

ITem prædicti Admirati, Viceadmirati, Prothontini, & Comiti, pro ſic ſe ſubtrahentibus, ſcilicet, non puniant, neque capiant filios, vel econtra, pro fratribus ſorores, pro maritis vxores, eum pœna ſuos tenere debeat authores. Et ſi contra fecerint, pœna priuati carceris puniantur.

Admiratus non capiat vaſcella, quæ per Regnum inuenerit ſine prohibitis mercibus, quæ autem inuenerit cum mercibus prædictis Regia Camera aſſignentur. h. d. Tapia.

REX CAROLVS I. Cap. 83.

ITem prædicti Admirati, Viceadmirati, Prothontini, & Comiti, & præſertim præpoſiti galeis, quæ quibuſcunque locis Regni ad cuſtodiam maritimæ deputantur, non capiant, impediant, vel turbent vaſcella, quæ ſinè prohibitis mercibus inuenerint nauigantia. Et ſi qua portantia merces prohibitas, vel ſinè prohibitis mercibus ad inimicos nauigantia ceperint, vaſcella ipſa cum mercibus, & perſonis in eis repertis noſtræ Curiæ ſinè diminutione aſſignent. Qui ſi contrafecerint, amoti perpetuò ab officijs, bonorum omnium præſcriptione, ſe nouerint mulctandos.

Pro

Pro conſtruendis Regijs nauigijs non cogantur inuiti. hoc dicit Tapia.

REX CAROLVS II. Cap.134.

ITem ſtatuimus, quòd quoties contigerit Curiam velle de nouo fieri facere naues, vaſcella, & alia opera conſtrui facere, vel etiam reparari, non deputentur ad hoc aliqui inuiti pro tertio facienda, niſi ea fortè aliqui ad extalium velint ſponte recipere facienda. Alioquin huiuſmodi opera committant bonis viris ad credentiam, qui teneantur exinde debitam ponere rationem.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

CLementiſſimus Rex Carolus Secundus digniſſimus Sancti Ludouici Epiſcopi pater, vt amore ſubditos ad ſe alliceret voluntariè ad ſeruitia Regia non coactè trahi voluit, quod hodiè Regum Catholicorum benignitate ſeruatur.

Permittitur Regnicolis proprijs ſumptibus triremes conſtrui facere, & armare ſub forma hic tradita. h.d. Tapia.

PRAGMATICA VNICA.

De prohib. & vend.

CAROLVS &c.

LO Imperator noſtro Signore per ſeruitio di Dio & di Sua Maeſtà Ceſarea, & beneficio di queſto Regno, ci haue mandato Pragmatica, & prouiſione di Sua Maeſtà licentia, & facultà di potere armare contra infideli, con le declarationi, & modi, ſecondo in detta Pragmatica ſe contiene, del tenore, & continentia ſubſequente, videlicet.

Don Carlos por la diuina clemençia Emperador de Romanos, &c. Doña Iuana ſu madre, y el miſmo Don Carlos por la graçia de Dios Reyes de Caſtilla, de Aragon, &c.

Por quanto hauemos ſido ynformados, que muchas fuſtas, y otros nauios de Turcos, y otros infieles enemigos dela Chriſtiandad andan infeſtando, y trabajando, y cada dia mas infeſtan, y trabajan los lugares, y tierras maritimas de nueſtro Reyno de Napoles, captiuando animas en deſſeruiçio de Dios nueſtro Señor, y preiuiçio, y daño nueſtro, y de nueſtros ſubditos, y vaſſallos del dicho Reyno, y para obuiar à los grandes inconuenientes, y daños que de eſto ſe ſiguen, y de cada dia ſe ſiguirian ſi con tiempo no ſe remediaſſe de mas delas galeras que hauemos ordenado, y mandado que vayan à correr, y limpiar de Coſſarios la coſta del dicho Reyno, y que de nueuo ſe armen, ſerà muy neceſſario que perſonas particulares del dicho Reyno armẽ fuſtas, ò otros nauios para mejor defender la dicha coſta dela mar, y dañificar los dichos infieles: Por la preſente damos licençia, y facultad, y todas, y qualeſquier perſonas de qualquier eſtado, condiçion, ò calidad que ſean habitantes en el dicho nueſtro Reyno de Napoles, paraque puedan armar fuſtas, y otros qualeſquier nauios, y con ellos dañificar los dichos infieles, juntos ò apparatados, como à ellos pareſciere con tal que antes que ſalgan del puerto donde armaren, den fianças ſufficientes que no offenderan, ni haran mal ni daño cõ los dichos nauios à ningun Chriſtiano de qualquier naçion que ſea, excepto ſino anduuieſſe en compañia delos dichos infieles, ò en qualquiera manera les dieſſe fauor, ò ayuda, porque los tales de razon deuen ſer hauidos, tenidos, reputados, y tractados como infieles, y enemigos dela Chriſtiandad, y por la preſente, la qual queremos que dure quanto fuere nueſtra voluntad, ordenamos, queremos, y mandamos, que todo lo que ganaren, ò tomaren las dichas perſonas con las dichas fuſtas, ò qualquier otros nauios que aſſi armaren, ſea ſuyo proprio, y que ny nueſtra Regia Corte, ni nueſtro Almirante, que es ò fuere en el dicho Reyno agora, ni en ningun tiempo pueda pedirles, ni demandarles coſa alguna, ni parte dello en niguna manera, ni por niguna cauſa, no obſtante qualquiera coſa que haya en contrario, con lo qual todo por la preſente diſpenſamos por cũplir aſſi al bien publico del dicho Reyno y mandamos al que es ò fuere nueſtro Viſo Rey, Lugartenjente, y Capitan generale, &c. Y al nueſtro Almirante, y otros qualeſquier officiales nueſtros del dicho Reyno, que guarden, y cumplan, y hagan enteramente guardar y cumplir eſta nueſtra prouiſion, y todo lo en ella contenido, y contra el tenor, y forma della no uayan, ni paſſen, ni conſientan ir, ni paſſar en niguna manera, y ſo pena de nueſtra gratia, y de dos mil ducados, para nueſtra Camera à cadauno que lo contrario hiziere, en teſtimonio delo qual mandamos hazer la preſente firmada de nueſtro nombre, y ſellada con nueſtro ſello.

Datum en Gante à 4. dias del Mes de Iunio 1531. años.

Yo el Rey.

V. Perrenotus, & pro Protonotario, & magno Camerario. Sacra Cæſ. & Cath. Maieſtas mandauit mihi Alphonſo Valdeſio.

Per tanto volendo obedire, come ſemo tenuti, alli mandati della prefata Ceſarea Maeſtà, lo notifichiamo à tutti li predetti, & ciaſcheduno d'eſſi inſolidum, accioche per tutto ſe ne habbia notitia, & quelli che vorranno armare lo poſſano fare, & eſſequire ſecondo Sua Maeſtà lo ordina, & comanda per ſeruitio di Dio, e di Sua Maeſtà, & beneficio del Regno, come è detto. La preſente reſti al preſentante.

Datum in ciuitate Neapol. die 27. menſis Iulij 1531.

Pom. Vicecancell. Locumtenens generalis.

V. Decolle Regens. V. Loffredus Regens. Dominus Locumtenens generalis mandauit mihi Bernardino Martirano. In cur. 7. fol. 74.

NOs Antonius Ianuarius Viceprotonotarius, Sacrique Regij Conſilij Præſidens, Ioannes Martialis. Antonius Capicius, Ciccus de Loffreda, Nicolaus Mayorana, Alexander Seuerinus, Bernardinus Galiota, & Iacobus della Quadra vtriuſque iuris Doctores, regijque Conſiliarij,& Commiſſarij ſpecialiter delegati per Cæſaream, & Catholicam Maieſtatem,&c.

Vniuerſis, & ſingulis præſentium ſeriem inſpecturis, tam præſentibus quàm futuris, Notificamus,quòd nuper pro parte Illuſtriſſimi Don Raymundi de Cardona Comitis Alberti, Viceregis,& Locumtenentis generalis in hoc Regno, ac Magni Admirati huius Regni Siciliæ citra Farum nobis exhibitæ, & præſentatæ fuerunt quædam regiæ commiſſionales literæ tenoris,& continentiæ ſubſequentis.

A tergo.

Magnificis viris vtriuſque iuris Doctoribus, Antonio Ianuario Locumtenenti Illuſtris Protonotarij, ac Præſidenti, & alijs deputatis in Sacro Regio Conſilio,Regijs Conſiliarijs, fidelibus, dilectiſſimis.

Intus vero.

Carolus Electus Romanorum Rex, & futurus Imperator ſemper Auguſtus, ac Ioanna mater, & idem Carolus eius filius primogenitus Reges Caſtellæ, Aragonum, vtriuſque Siciliæ, Hieruſalem,&c. Magnifici viri,Conſiliarij regij,fideles, dilectiſſimi. Per la Ceſarea, & Cattolica Maeſtà dell'Imperatore, & Rè noſtri Signori, vi ſi ſcriue lettera del tenore ſeguente, videlicet.

A tergo.

Magnificis, & dilectis Conſiliarijs noſtris, Antonio de Ianuario,Locumtenenti Protonotarij,& Præſidenti,& alijs Doctoribus noſtri Regij Conſilij Neapoli reſidentis.

Intus vero.

EL REY.

MAgnifici viri Conſiliarij noſtri fideles, dilecti. Nos hauemos proueydo del officio de nueſtro gran Almirante deſſe Reyno, que ha vacado por renunciaçion en nueſtras manos hecha por el Illuſtre Don Guillelmo de Croy Señor de Xebres, nueſtro primo, que lo poſſeya al Illuſtre Don Ramon de Cardona,nueſtro Viſorey, Lugarteniente, y Capitan general deſſe Reyno, como vereys por el priuilegio, que ſobre ello le hauemos mandado deſpachar, y porque no tenemos aca autenticos los capitulos que ſe acoſtumbran dar con el priuilegio del dicho officio: nos vos encargamos, y mandamos, que en recibiendo la preſente os informeis de los Officiales de la nueſtra Camera de la Sumaria, y de las otras perſonas que ſupieren la verdad dello, que capitulos ſe han acoſtumbrado ſiempre dar a los Almirantes que han ſido deſſe Reyno, y le deys en nueſtro nombre otros tales, para que vſe, y goze de lo contenido en ellos ſi, y ſegun los han vſado, y acoſtumbrado vſar, y gozar los otros Almirantes deſſe Reyno, y ſpecialmente el dicho Illuſtre Moſiur de Xebres, y Don Bernardo de Villamari Conde de Capacho ſus predeceſſores, mirando que en ello no ſe haga nouedad, ni prejuyzio alguno al dicho Officio, ni à nueſtra Regia Corte, ſi no que el dicho Don Ramon de Cardona vſe del dicho Officio de Almirante de la miſma manera, que lo han vſado los otros Almirantes paſſados, y ſpecialmente los dichos Don Guillelmo de Croy, y Don Bernardo de Villamari, deſpachandole ſobre ello en nueſtro nombre las prouiſiones acoſtumbradas, y neceſſarias,que para ello os damos, y cometemos con la preſente entero, y baſtante poder.

Datum en Molina del Rey a veinte y tres dias del mes de Deziembre, del año del mil y quinientos y diezynueue.

YO EL REY.

V.Vicecancellarius. Garzia Secretarius.
Nihil ſoluat,quia exemptus. Petrus Ioannes pro Taxatore. In partium 5.fol.152.

PEt tanto per obedire à quanto Sua Ceſarea, & Catolica Maeſtà comanda vi diciamo, & ordinamo, che inſpetta la forma della preinſerta Regia lettera, dobbiate quella ad vnguem oſſeruare, & eſſeguire iuxta la ſua continentia, e tenore; non facendo lo contrario per quanto hauete cara la gratia di detta Ceſarea, e Cattolica Maeſtà. La preſente reſti al preſentante.

Datum in Caſtello nouo Neapoli,die trigeſimo menſis Aprilis,milleſimo quingenteſimo vigeſimo.

Don Ramon de Cardona.

V. Montaltus Regens. V.Decolle Regens.
V. Loffredus Regens. Ceron Secretarius.
In curia quinto, Regiſtro ſexageſimo octauo.

QVibus quidem præinſertis litteris nobis (vt prædicitur) præſentatis, & per nos debita cum reuerentia receptis,volenteſque vt tenemur, commiſſionibus, & mandatis præfatarum Cæſareæ, & Catholicarum Maieſtatuum obedire, nobiſque commiſſa diligenter exequi ad requiſitionem per prædictum Illuſtriſſimum Viceregem, & Locumtenentem generalem, ac magnum Admiratum nobis factam informationem habuimus à magnificis officialibus Regiæ Cameræ Summariæ, & alijs plenam de prædictis notitiam habentibus, iuxta tenorem dictarum præinſertarum regiarum litterarum, & reperimus ſubſcripta capitula in dicto officio Admiratiæ, tempore aliorum prædeceſſorum, & præcipuè Illuſtris quondam Don Bernardi de Villamari, olim Comitis Caputatij, & prædeceſſoris prædicti Illuſtris Don Gulielmi de Croys fuiſſe eis data, & obſeruata prout in eiſdem continetur.

Quorum capitulorum tenor eſt vt ſequitur,

At

Digitized by Google

Ad magnũ Admiratum ſpectat vaſcellorum conſtructionem, & expeditionem curare, & de expenſis erogandis tres libri fiant. h.d. Tapia.

I.

SPectat enim primùm ad prædictum Admiratiæ officium, vt circa diligentem, & legalem conſtructionem, & reparationem vaſcellorum noſtræ Curiæ, quæ proceſſu temporis reparari, & de nouo fieri. & conſtrui contigerit efficacius, & ſtudioſius intendatur. Volumus, & præcipimus quòd idem Admiratus per ſe ordinatos ſuos in conſtructionibus, & reparationibus prædictorum vaſcellorum quoties ea reparare, fieri, & conſtrui, de mandato noſtræ celſitudinis oportebit curam, & cautelam adhibeat, & faciat adhiberi in ſollicitando illorum conſtructionem, & expeditionem, & de expenſis inde faciendis in conſtructionem, & reparationem vaſcellorum ipſorum fiant tres quaterni conſimiles: quorum vnus ſigillis ſtatutorum ſingulorum per noſtram curiam ſuper prædicta conſtructione, & reparatione penes dictum Admiratum remaneat: alij prædicti ordinarij per curiam ſub ſigillis prædictorum, per dictum Admiratum ſibi retineat, & tertius ſub ſigillis prædictorum, & dicti Admirati annis ſingulis tranſmittatur noſtræ curiæ.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

IN Rubr. huius tit. diximus aliqua eſſe immutata ex ijs quæ huic officio concedebantur, & præſertim hoc de coſtruendis nauibus, quod eſt commiſſum curæ Generalis, cum interuentu ſcribæ portionis Regij Theſaurarij, & vnius ex Præſidentibus Regiæ Cameræ, & hodiè officium ſcribæ Portionis exercet Illuſt. Dux Veteri, Fabricius Sangrius, Officium verò Theſaurarij D. Baltaſar Aquauiua ab Aragonia Principis Caſertæ frater, & Præſidens Reg. Cam. D. Bernardinus Montalbus viri probitate, atque prudentia clari.

II.

ITem quòd vaſcella omnia noſtræ curiæ cum affixis, & corredis, armis, velis, guarnimentis, alijs vbicumque, & vndecumque ſint recipiat, & faciat cuſtodiri, & de receptione ipſorum faciat quatuor conſimilia inuentaria.

Hoc ſpectat hodiè ad Generalem exercitus. Tapia.

Piraticam exercere contra infideles nemini licet in Regno abſq; licentia mag. Admirati, idque fiat præſtita cautione de non offendendo perſonas, & bona fidelium. h.d. Tapia.

III.

NEmini quoque in eodem Regno liceat contra quoſcunque per mare diſcurſus hoſtiles. & piraticam exercere ſinè licentia prædicti Admirati. & illius quem ad hoc loco ſui duxerit deputandum: ita tamen quòd ipſi ordinati ſui priuſquàm per eos perſonis aliquibus concedatur licentia, recipiant ab eis idoneam, & fideiuſſoriam cautionem de non offendendo fidelibus, ac deuotis noſtris perſonis, vaſcellis, mercibus, & rebus eorum, quòdque ſi eos poſtmodum offendere, impedire, moleſtareque præſumat, tàm moleſtantes, & offendentes eoſdem, quàm fideiuſſores propterea dati ad emendam, & reſtitutionem huiuſmodi integram pecuniæ, & aliarum rerum quarumcunque. & mercium ab ipſis fidelibus, & amicis ablatarum per ipſum Admiratum, & ſtatutos ſuos conuentione qualibet compellantur: & ſi fortè ipſi fideiuſſores præſtiti inſufficientes, & non ſoluendo fuerint, idem Admiratus totum defectum, & inſufficientiam eorum ſupplere de proprijs eius bonis teneatur ad quòd voluntariè ſe obligauit.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HOc etiam eſt immutatum hodie quia hanc licentiam ſolus Prorex Excellentiſſimus impartitur, quando tamen conceditur dirigitur ordo magno Admirato, & in eius Curia capitur fideiuſſio de qua hic fit mentio.

IIII.

ITem quòd quælibet armata fienda per Regiam Curiam fiat per eundem Admiratum de conſcientia, & ordinatione noſtra.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HOdiè hoc fit de ordine Excellentiſſimi Proregis: ſed (vt diximus) curam, habet Generalis triremium, qui eſt nunc Illuſtriſſimus Marchio S. Crucis, idque præſertim fuit practicatum hiſce temporibus dum ex Neapolitanis triremibus iunctis alijs, tum Regni Siciliæ, ac ſtatus Mediolani, quæ ſub cura ſunt Illuſtriſſimi D. Caroli de Auria Ducis Turſi Magni Io. Andreæ totius claſſis Regiæ præfecti filij, ac alijs Militenſibus, fuit ex omnibus claſſis erecta ad numerum quadraginta quibus omnibus fuit præfectus dictus Illuſtriſſimus Marchio S. Crucis aduerſus infideles Turcas, quibus dignetur dominus propter eius mag. miſericordiã victoriam concedere, ne dicant gentes vbi eſt Deus eorum, ſed exurgat Deus, & diſſipentur inimici eius, præfectura autem militum fuit decoratus D. Alphonſus Pimentellius Excellentiſſimi Comitis Beneuenti filius, qui eius virtute, ac benignitate omnium in ſe oculos trahit.

Magnus Admiratus poteſt ſtatuta condere, ac pœnas imponere euntibus cum claſſe. h.d. Tapia.

V.

ITem quòd quotieſcunque dictus Admiratus vadit cum aliqua armata generali, ſeù particulari, vel mittet aliquem loco ſui poſſit, & valeat, dictus Admiratus ordinationes, & ſtatuta facere inter omnes euntes cum armata prædicta: & pœnas tam corporales, quam reales omnibus ipſis imponere, exigere; vel inferre pro qualitate delicti.

Hoc ſpectat ad Generalem. Tapia.

Veſtitus Admirati quando vadit cum claſſe, & prima vice habeat à Regia Curia. h.d. Tapia.

VI.

ITem quòd quando dictus Admiratus vadit cũ aliqua armata debet portare robbam de ſcarlato rubeo, caligas, & armicias de ſuo proprio. Sed prima vice habeat, & habere debeat à noſtra curia.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

QVòd hic dicitur de veſtitu ſeruatur hodiè, vidi enim Illuſtriſs. Principem Conchæ indutum veſte purpurea ſub qua pelles armellini, & birctum etiã purpureum gẽmis ornatum, nec non virgam manugeſtantem in ſignum ſuæ iuriſdictionis quando pro fœliciſſimo partu Reginæ noſtræ proceſſit Excellentiſſimus Prorex ad Archiepiſcopalem Eccleſiam ad reddendum Deo ingentes gratias.

Magnus Admiratus poteſt Locumtenentẽ creare b.d.Tapia.

VII.

ITem quòd vbi commodè perſonaliter adeſſe non poteſt: poſſit, & valeat dictus Admiratus aliquem idoneum, probum, & ſufficientem virum ordinare Vicarium loco ſui tamen de conſcientia noſtra, vel Vicarij noſtri.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HOdiè Illuſtriſſimus Marchio S. Crucis creauit ſuum Locumtenentem Illuſtriſſimum D. Didacum Pimentellium noſtri Excellentiſſimi Proregis filium, qui cum claſſe de qua diximus proceſſit.

Magnus Admiratus curet damna paſſis per mare more piratico reſarciri.b.d.Tapia.

VIII.

SI verò aliquis de fidelibus noſtris, aliqua vaſcella aliquarum communitatum, & ſpecialiũ perſonarum communitatum ipſarum per mare diſrobari, & capi contingerit, ſtatuimus, & præcipimus, quòd dictus Admiratus communitatem, ſeù communitates ipſas, per quas, ſeù quàm cuius, ſeù quarum ſpeciales perſonas prædicti fideles noſtri more piratico, ſeù aliqua quauis cauſa diſrobarentur per mare, per ſuas terras requirere debeat, vt noſtris fidelibus damna paſſis, vaſcella, pecunias, merces, & omnes alias res eorum prædicto modo ablatas, & captas reſtituant, & faciant reſtitui, & ſupradictas communitates, vel eorum aliqua, receptis Admirati literis prædicta damna prædictis noſtris fidelibus reſtituere, & reſarcire neglexerint. Idem Admiratus ante præſentium ſuper bonis rebus, & de bonis, & rebus communitatum, ſeù communitatis, quę ſeù cum quibus ſpeciales perſonæ contra prædictos fideles noſtros, prædictam diſrobationem, & piraticam exercebant, & emendam, ſeù reſtitutionem facere neglexerint, quæ vbicumque per Regnum noſtrum inueniri poterint damna prædictis noſtris fidelibus reſtituant, & faciant integraliter reſarciri.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HOc hodie non practicatur, attamen quando contingit per Mare furta committi haberent locum quæ dicit d. Præadens de Franch. deciſ. 142.

Iuriſdi-

Iuriſdictionem quam ante habebat Magnus Admiratus per 15 dies ante, & quinq; poſt claſſem expletam in eos qui exercituum maritimo inſeruiunt prorogat in perpetuum. b.d Tapia.

I X.

ET licet ſecundum capitula, quæ ſuper officio Admiratiæ communiter conceduntur de cauſis, & quæſtionibus tam ciuilibus, quam criminalibus, quæ inter homines generalis, & ſpecialis armatæ noſtræ, & quolibet vaſcellorum armandorum ad exercendam piraticam, Idem Admiratus, vel idem quem loco ſui ad hoc ſtatuerit ſummariè, ſecundum ſtatutum, & conſuetudinem armatarum ad ſuum arbitrium recognoſcere habeat, & ſingulis conquerentibus iuſtitiam miniſtrare, ipſamque cognitionem exercere, & exerceri facere, ideſt diebus quindecim ante prædictam armatam, & cum vaſcellis armari incipiant, ſoliti adhiberi, & vſque ad dies quinque, poſtquã vaſcella ipſa fuerint exarmata. Nos tamen iuriſdictionem, ſeù cognitionem eandem, tam in prædictos, quam etiam in omnes, & ſingulos marinarios eidem Admirato conſideratione perſonæ ſuæ omni tempore prorogamus, prout nonnullis Admiratis dicti Regni, per Illuſtriſſimos prædeceſſores noſtros Siciliæ reges cõceſſum hactenus extitit ad alios in conſequentiam aliquatenus non trahendam: non obſtante quacumq; matricula ab olim facta modo quocumque de marinarijs, qui ſub iuriſdictione dicti Admirati eſſe debeant, & per eius curiam conueniri per quam matriculam iuriſdictioni, & officio dicti Admirati nolumus in aliquo derogari.

HAec locum habent reſpectu illorum qui ſubditi ſunt Magno Admirato, non autem Generali triremium, poſtquam diuiſa eſt iuriſdictio. Tapia.

Magnus Admiratus poteſt creare Locumtenentem, & alios officiales hic nominatos b.d.Tapia.

X.

ITem etiam volumus, & concedimus Admirato prædicto quòd poſſit, & valeat eligere, & creare in ſua Curia Locumtenentem, Comeſtabulos, Carcerarios, Seruientes, & Familiares alios ex ſui officij poteſtate, necnon Iudicem, & actorum magiſtrum.

Hoc ſeruatur. Tapia.

Magnus Admiratus habet iuriſdictionem in ſuum Locumtenentem, & alios officiales, & in omnes qui viuunt de arte, & induſtria Maris, b.d.Tapia.

X I.

COncedimus etiam Admirato prædicto, quòd habeat, & habere debeat iuriſdictionem, tàm in ciuilibus, quàm in criminalibus contra Locumtenentem, Iudices, & Actorum Magiſtrum: necnon Seruiẽtes, Familiares, Subofficiales, T & Recomẽdatos vſque ad numerum quinquaginta, vt ſubſcribitur, ac deputatos, & deputandos ad ſeruitia, & cuſtodiam noſtrorum tarſionatuum, necnon

Comi-

Comitos, Magiſtros, Calafatos, Canaparios, & Carpentarios galearum, & vaſorum quorumcunque, ac Marinarios omnes, & quoſcunque alios qui eorum vitam ex induſtria, & arte maris ducunt, ſiue in mari, ſiue in terra delinquerint, & contraxerint, non obſtante quòd prædicti tales renunciauerint priuilegijs eorum, inſtrumentis quòd non habeat verti, ſeù non vertatur in præiudicium dicti Admirati, licet iurauerint, & quaſcunque renunciationes, & clauſulas adiecerint, & prædicta omnia conceduntur gratiosè ſua vita durante.

SVbofficiales. Circa hoc animaduerte, quòd infra eſt poſitus ordo Illu^{ſt}. D. Franciſci de Caſtro reſpectu horum ſubofficialium, qui vocantur Viceadmirati qua ſcilicet immunitate gaudeant, & quo in loco poſſeat conſtituo. Tapia.

Quando remiſſio petitur alicuius, qui eſt ſubditus Admirato tunc ſtatur literis tantum Admirati, & Viceadmirati b. d. Tapia.

XII.

ITem ad tollendum omne dubium, & ſcādalum & omnem dubietatem quæ, & quòd poſſit oriri inter alias Curias, & alios officiales, & Admiratum prędictum, ſeù Viceadmiratum & Locumtenentem ipſius, qui pręerunt ſuper marinarijs, & recomendatis, volumus, & pręcipimus de certa noſtra ſcientia, quòd ſtetur dicto, ſeù litteris per quas ipſi repetuntur ab officialibus dicti Admirati, & Viceadmirati, & Locumtenentis ipſius, ita quòd non requiratur probatio ſi ſunt marinarij, officiales, vel recomendati, ſolùm volumus ſtari dicto, ſeù litteris prędictis, ſeù alterius eorundem.

CAROL. TAP. REGII CONSIL. ANNOT.

HOc ſeruatur reſpectu illorum quinquaginta, qui oſtenſis literis patentibus Mag. Admirati remittuntur, quando illas regiſtrari fecerunt penes actuarium D. Regentis M. C. V. ſolet tamē aliquando diſputari an ſi ſe exerceant in alio exercitio & nō quod ſit attendendum de quo habetur in deciſ. D. Præſid. 175. reſpectu verò aliorum qui fundant ſe in exercitio praxis recepit, vt fiant probationes, quæ debent eſſe certæ tum exercitui, tum etiam tempus continentes; poſſet enim eſſe commiſſum delictum ante exercitium, ſicuti etiam id attendemus in literis patentibus, poſſetque etiam præualere aliud exercitium, & eo caſu attenderemus id, quòd præualet, vt diximus ad Pragm. 36. de offic. M. Iuſtit. quam ſituauimus ſub tit. de Alguzerijs in §. & di piu ſi ordina, in verb. Matricula.

Familiares domeſtici, & commenſales Admirati gaudent priuilegijs, & immunitatibus quibus alij Admirati ſubditi. hoc dicit Tapia.

XIII.

ITem quòd familiares domeſtici; & commenſales dicti Admirati gaudeant illis priuilegijs, immunitatibus pręrogatiuis, & gratijs, quibus Iudex, & Actorū notarius, & familiares dictæ Curię Admirati, & ſpecialiter in iuriſdictione exercenda cōtra eos in criminali, & ciuili prout ſupra dictū eſt de ipſis Locumtenente, Iudice, & Actorum Notario, & alijs familiaribus actu ſeruientibus in dicta Curia.

HOc ſeruatur quo ad illos qui actu in eius domo aſſiſtunt, nam de illis familiaribus intelligitur. Tapia.

Seruen-

Seruentur in Curia Admirati Rit. Mag. Cur. Vicaria, & liquidentur in ea inſtrumenta ſicut in M. C. V. b. d. Tapia.

XIV.

ITem volumus, & concedimus etiam quòd in Curia dicti Admirati ſeruentur, & ſeruari debeant & poſſint, Ritus, & obſeruantię magnę, & Vicarię Curię, quòdque ipſa Curia Admirati poſſit, & valeat ſuper tenoribus inſtrumentorum eo modo, ſicut in dicta magna & Vicarię Curia proceditur contra marinarios, & perſonas alias ſupradictas.

HOc hodie ſeruatur, & quādo accidit quòd petitur remiſſio, & prouidetur, quòd cauſa remaneat in M. C. V. remittimus in S. C. Tapia.

Magnus Admiratus poteſt habere 50. ſeruientes Curiæ, quos recomendatos vocant qui gaudent priuilegijs, & prærogatiuis, quibus gaudent alij ſubditi. b. d. Tapia.

X V.

ITem gratiosè propter aliqua ſeruitia quę poſſint ſubitò incumbere dictę curię ad hoc, vt habiliter poſſint reperiri ſeruitores ad ſeruiendū, & occurrendum dictę curię, poſſit habere quinquaginta recomendatos, qui gaudeant illis priuilegijs, immunitatibus, pręrogatiuis, & gratijs, ac ſi eſſent familiares, & ſeruitores dictę curię actu ſeruientes.

SVper hoc vide pragmaticam poſt hæc capitula poſitam. Tapia.

Magnus Admiratus poteſt expellere Comitos ab exercitio, & alios creare. b. d. Tapia.

X V I.

VOlumus etiam quòd dictus Admiratus, Comitos deputatos, & deputandos ad armatā noſtri fœlicis Extolij, quos ad hoc inſufficientes, & minus vtiles fore viderit ab officio Comitarię ipſius amouere valeat, & loco ſui alios in arte maris expertos, idoneos, & ſufficientes ad hoc in eorum officio deputatos, exceptis antiquis Comitis per prędeceſſores noſtros factis, & creatis, quibus per eorum Comitarię ſint cōceſſę pheuda.

Hoc ſpectat ad Generalem triremium. Tapia.

Locumtenens & alij officiales ſint exempti ab alijs Curijs, & ad Mag. Admiratum remittantur. b. d. Tapia.

X V I I.

ITem quòd dicti Locumtenentes, Iudices, & Actorum Notarij, familiares, ſeruientes, & recomendati, ac ſubditi iuriſdictioni dictęcurię, & ipſius Admirati ſint exempti, & immunes ab omni alia curia: & cum vocati fuerint coram quocumque officiali ex quacumque cauſa ciuili, vel criminali, debeant eos remittere ad curiam dicti Admirati pro iuſtitia exequenda: quę omnia conceduntur dicto Admirato ſua vita durante.

Bannum

Digitized by Google

Bannum à quacunque Curia emanatum non comprehendit ſubditos Admirati, ſed executio banni, & pœna à Curia Admirati exigatur. b.d.Tapia,

XVIII.

ITem ſi contingat emanari per quamcumque curiam bannum ſub quocumque nomine cum adiectione pœnæ cuiuſcumque, quòd dictum bannum non habeat ligare ſubditos iuriſdictioni dicti Admirati in præiudicium eius, ſed dictum bannum, & executio dictæ pœnæ debeat exigi per dictum Admiratum, & eius curiam.

Vincente Regia claſſe, & capiente Capitaneum claſſis inimicorum ille applicatur admirato cum omnibus eius bonis. hoc dicit Tapia.

XIX.

SI verò in debellatione, & conflictu Extolij rebellium, & inimicorum noſtrorum Admiratū, ſeù Capitaneum eiuſdem noſtri Extolij per noſtrum fœlix Extolium capi contingerit, volumus, & dicto Admirato concedimus Capitaneum ipſius Extolij rebellium, & hoſtium noſtrorum cum omnibus bonis ſuis in eodem Extolio exiſtentibus idem Admiratus habeat, & habere debeat ſuis commoditatibus applicandum,

---

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HOc ſpectat ad Generalem de quo remitto me ad ea, quæ perbelle, ac eleganter ſcripſit Illuſt. Fuluius Coſtantius Marchio Corleti. ad tit. de Claſſicis cuius authoritati, & ingenio eſſet detrahere ſi laudare vellem, cum & ipſe, & eius ſcripta commendatione non ægeant; aliqua tamen diximus in tit. de off. Sac. Conſ. & in tit. de off. baiul.

Admirato acquiruntur corpora vaſcellorum inimicorum, h d.Tapia.

XX.

ITem habeat Admiratus corpora omnium vaſcellorum inimicorum noſtrorum, ſeù rebellium per vaſcella noſtra capta: reliqua autem omnia applicentur Fiſco, pro quibus recipiendis, & conſeruandis mittatur vnus Theſaurarius per curiam cum eodem Admirato,

Quæ acquiruntur Admirato ex bonis inimicorum captis, h.d. Tapia.

XXI.

DE nauibus verò, & alijs vaſcellis capiendis per dictum noſtrum Extolium idem Admiratus habeat, & habere debeat omnia arma, robbas vſitatas, petias pannorum non integras, ſed inciſas, ſaccarias, & incolias vacuas in eiſdem vaſcellis, & nauibus exiſtentes.

Ex nauibus oneratis frumento quid habeat Admiratus. hoc dicit Tapia.

XXII.

ET ſi naues, & vaſcella ipſa frumento, & ordeo fuerint onerata, idem Admiratus de victualibus oneratis in qualibet nauium, & vaſcellorum ipſorum habeat vſque ad palmum vnum in ordeo de palleolis cuiuſlibet nauis, & vaſcella ipſius, quæ ſuis commoditatibus applicentur.

XXIII.

HAbeat quoque dictus Admiratus prædicta corpora vaſcellorum, arma, robbas vſitatas capta per vaſcella noſtra, & dicta victualia, etiam ſi perſonaliter non interſit in armata, & captura prædictis.

Hæc omnia procedunt cum Generali triremium. Tapia.

De vaſcellis captis ab alijs piratis habeat Admiratus decimā, h d.Tapia,

XXIV.

ITem ſi contingat armari quæcumque vaſcella per fideles noſtros de propria eorum pecunia, & contingat capi quæcumque vaſcella, & ſpolia inimicorum noſtrorum, idem Admiratus habeat, & habere debeat decimam partem omnium quæ capta erunt, & capientur: & ſic etiam habeat decimam partem, quæ capientur per vaſcella quæcumque exiſtentia in noſtra Curia.

Admirato quid conceditur pro victu quando ipſe vadit cum claſſe. h.d.Tapia.

XXV.

ITem quando dictus Admiratus vadit in Extolio per mare, habeat pro ſe, & familia ſua panem, vinum, carnes ſalitas, caſeum, ligna, oleum, & candelas, ac ſolidos, & ſtipendia pro decem familiaribus, ſeù ſeruientibus,

Hoc datur Generali, Tapia.

Habet Admiratus certam quantitatem hic poſitam ex ſalario ſtipendiatorum claſſis, h.d.Tapia.

XXVI.

ITem quòd dictus Admiratus recipiat, & recipere debeat de ſolidis cuiuſcunque galeæ armandæ groſſiorem tarennm, qui erit in paga quæ tunc fiet, videlicet, pro quolibet qui habet vnciam vnam, de ſtipendio, tarenum vnum.

Hoc non ſpectat ad Admiratum, Tapia.

Habet Admiratus de Turcis captiuis vigeſimam partem. h.d.Tapia.

XXVII.

COncedimus etiam Admirato prædicto de gratia ſpeciali, quòd de Sarracenis capiendis cum noſtris vaſcellis armandis per eum, vel alios de ſuo mandato ipſe vigeſimam partem conſequatur, & habeat reliquis partibus Sarracenorum ipſorum Fiſci commodis applicandis.

Non ſeruatur quò ad Admiratum, ſed quò ad Generalem adſunt capitulationis cum Regia Maieſtate, Tapia.

Admi-

Digitized by Google

Admiratus habet decimam tributorum quæ ſoluuntur à Sarracenis. b.d.Tapia.

XXVIII.

ITem concedimus eidem Admirato, quòd ſi contingat ſua prudentia, & tractatu à Sarracenis quibuſlibet ſolita Regis Siciliæ recipere tributa, & inſolita de nouo acquirere tributa ſolitis, & inſolitis, antiquis, & nouiter acquiſitis nobis integrè remanentibus ad quantitatem æqualem decimæ prædictorum tributorum ipſi Admirato cogenti Sarracenos prædictos ad opus ſuum de ſpeciali gratia volumus remanere.

Non ſeruatur. Tapia.

Admiratus quid conſequitur ex naufragiis. b.d.Tapia.

XXIX.

NAues verò, & vaſcella exterorum, quæ in Regni partibus naufragia de cætero patientur, de quo naufragio ius conſuetum, & debitum noſtræ Curiæ conſequetur, Admiratus ipſe habeat ſuis commoditatibus applicandum.

XXX.

ITem quòd cum aliqua nauis, ſeu aliquod vas venerit ad Ciuitatem Neapolitanam onerata ſale, ſiquidem fuerit nauis magna, dictus Admiratus habeat, & habere debeat de dicto ſale thumulos quatuor: ſi fuerit deſtreria thumulos duos tantum.

XXXI.

ITem habeat, & habere debeat dictus Admiratus in Ciuitate Neapolitana gabellam canapi, videlicet, de quolibet cantario ſarciarum laboratarum, & de canapo laborato, quòd exit per mare de Ciuitate Neapolitana tarenum vnum.

Hoc hodiè non ſeruatur in beneficium Admirati. Tapia.

XXXII.

ITem habeat, & habere debeat omnia vaſa, quæ forſitan ſubmergerentur in mari pro quauis cauſa.

Hoc Capitulum ſeruatur. Tapia.

XXXIII.

ITem ſi aliqua nauis, vel quodcunque aliud vas proiecerit ſaburram, vel immunditiam in portu Ciuitatis Neapolitanæ, habeat cognoſcere dictus Admiratus, & eius curia, & eſt pœna combuſtionis ipſius vaſcelli, & alia pœna arbitraria ipſi Admirato, & eius Curiæ applicanda.

Hoc Capitulum ſeruatur. Tapia.

XXXIV.

PRædicto etiam Admirato concedimus, quòd habeat, & habere debeat omnia iura, quæ alij Admirati, ſeu Viceadmirati præceſſores ſui, dictæ Admiratiæ officij ratione habuerunt, tam à Curia in feudis, quàm à marinarijs, & alijs per mare nauigantibus, & quæ alij Admirati, ſeu Viceadmirati quomodocunque, & qualitercunque percipere, & habere conſueuerint.

Magnus Admiratus ſit exemptus pro rebus quas facit extrahi ab omnibus ſolutionibus dohanarum b.d.Tapia.

XXXV.

ATtendentes itaque pericula, & labores immenſos, quos & quæ Admiratus idem Illuſtris pro nobis ſubſtinuit, & ſubſtinet, eidem Admirato concedimus, quòd de omnibus mercibus, & rebus licitis, & permiſſis, quas de ſuo proprio emi faciat, onerari immitti, & extrahi de, & quibuſcunque portibus, & locis licitis maritimarum noſtri Siciliæ Regni, nullum ius dohanæ, trattæ, & alterius cuiuſcunque dirictus noſtræ curiæ ſoluere teneantur: volentes à ſecretis, & magiſtris, portulanis, dohanerijs, & alijs officialibus, & gabellotis Regni noſtri Siciliæ, tenore præſentium mandantes, quòd ab eodem Admirato, vel eius nuncijs de rebus, & mercibus per eum, & eius nuncios de ſua propria pecunia onerandis, immittendis, & extrahendis in quibuſcunque, & de quibuſcunque portubus, vel locis maritimarum Regni noſtri Siciliæ nullum ius dohanæ, trattæ, & alterius cuiuſcunque dirictus ab eodem Admirato, & ſuis nuncijs exigant, nec per alios exigi patiantur.

Hoc Capitulum traditum eſt mihi ſeruari. Tapia.

Officiales Regii prouideant Mag. Admirato de pecuniis neceſſariis pro ſeruitio claſſis ſine mora. b.d.Tapia.

XXXVI.

VT in armatæ noſtræ negotijs, quæ pro quibuſcunque alijs noſtris prouincijs principaliora, & præcipua eſſe noſcuntur, & magis inſident cordi noſtro cuiuſcunque occaſionis prætextu nullus defectus eueniat quoquomodo, volumus, & vniuerſis, & ſingulis officialibus, & perſonis per dictum Regnum noſtrum Siciliæ conſtitutis, præſentium tenore præcipimus, quatenus eidem Admirato, & ordinatis ſuis prædictis pecuniam, & omnes res alias, quas idem Admiratus pro armatæ noſtræ ſeruitijs, & negotijs à ſingulis eorum requiſiuerit de prædicta pecunia auctoritate præſentis capituli, ſine mora, & defectu quolibet aſſignare, & ſeruire debeant, & à te, & ordinatis tuis inde recipere apodixas tui, vel ordinatorum tuorum ſigilli munitas, & tibi, & tuis ordinatis in omnibus ad ipſius armatæ negocia, & Admiratiæ officium ſpectare noſcuntur ad honorem, & fidelitatem noſtram deuotè pareant, efficaciter obediant, & intendant.

Oc Capitulum non ſeruatur cum Admirato, ſed cum generali. Tapia.

Finiunt Capitula.

Volen-

VOlenteſque nos ſuper his, iuxtà commiſſionem,& mandatum in dictis pręinſertis Regijs litteris nobis factam, & factum per prędictas Cęſareas, & Catholicas Maieſtates debitę prouidere tenore pręſentium deliberatè, & conſultò,ac de certa noſtra ſcientia nomine prędictarum Cęſarearum, & Catholicarum Maieſtatum mandatum,prouidemus, decernimus, declaramus,atque concedimus, quòd prędictus illuſtris Don Raymundus de Cardona Viecrex, & Magnus Admiratus in dicto Admiratię officio vtatur,fruatur,& gaudeat, vtquè frui, & gaudere liberè poſſit,& valeat dictis pręinſertis capitulis, prout, & quemadmodum per prędictas pręinſertas litteras prędictarum Cęſarearum Catholicarum Maieſtatū conceditur, ſiue conceſſum eſt, & non aliter, nec alio modo. Mandantes propterea Illuſtribus,ſpectabilibus, & magnificis Magno huius Regni Camerario, Pręſidentibus, & Rationalibus regię Camerę Summarię,Regenti,& Iudicibus magnę Curię Vicarię, Theſaurarijs,& Gubernatoribus,Auditoribus , Perceptoribus , Dohanerijs , Capitaneis, Alguzerijs , & alijs officialibus , & ſubditis regijs cuiuſcumque officij, vel gradus exiſtant,ad quem, ſeù quos ſpectabit , præſenteſque peruenerint, vel quouis modo præſentatæ fuerint, quatenus forma præſentium noſtrarum litterarum per eas,& eorum quemlibet inſpecta , & attenta illas eidem Illuſtri Don Raymundo Viceregi , & Magno Admirato, teneant firmiter, & obſeruent,faciantque à cunctis inuiolabiliter obſeruari,& contrarium non faciant, ſinant, vel permittant ratione aliqua ſine cauſa , pro quantò gratiam prædictarum Cæſarearum , & Catholicarum Maieſtatuum eis caram habent,ac pœnam decem millium ducatorum cupiunt euitare, in cuius rei teſtimonium,præſentes fieri iuſſimus,Regio ſigillo munitas. Datum in Sacro Regio Conſilio in Monaſterio Sanctæ Claræ Neapoli , ſeptimo Septembris , milleſimo quingenteſimo vigeſimo.

Antonius Ianuarius Præſidens,& Viceprotonotarius.

Ioannes Martialis.	Antonius Capicius.
Ciccus de Loffredo.	Nicolaus Mayorana.
Alexander Seueriuus.	Bernardinus Galiota.
Iacobus della Quadra.	

Antonellus Falangonus Secretarius.

Die decimoquinto Octobris milleſimo quingenteſimo trigeſimo tertio . Neapoli præſentata per Ioannem Franciſcum Barba.

Die decimoquinto Octobris milleſimo quingēteſimo trigeſimotertio in Napoli . Io Angelo di Franceſco Regio Portiero refero hauere intimato lo Magnifico Auocato Fiſcale Marino Maſtroiodice perſonaliter , & meſſer Tullio Teodomo Procuratore Fiſcale perſonaliter modo , & forma vtſupra.

Quinquaginta ſeruientibus Cur. Magni Admirati , licet arma aſportare,quæ ſunt permiſſa ſeruientibus M.C.V. b.d.Tapia.

Ex Libro Bannorum Magnæ Cur.Vic.

PHILIPPVS &c.

ILluſtres, & Magnifici Viri Collateralis Conſiliarij Regij fideles dilectiſſimi , à noi è ſtato preſentato lo infraſcritto Memoriale videlicet. Illuſtriſſimo, & Eccellentiſſimo Signore . Il Viceadmirante dell'officio de gran Admirante di queſto Regno fà intendere à V.E. come per ſeruitio della gran Corte del detto officio tiene cinquanta huomini raccomandati con loro capi de ſquadra, li quali habbiano d'andare in perſecutione de cōtumaci, & delinquenti di detta Corte ſopra il che tiene Priuilegij di Sua Maeſtà, & che detti raccomandati godeno l'iſteſſe immunità , & priuilegij che godeno quelli li quali ſerueno la gran Corte della Vicaria, & poſſono andar'armati dell'iſteſſa ſorte d'arme , come andano armati li ſopradetti ſeruienti della Vicaria : il che anco è ſtato permeſſo in virtù di detti Priuilegij dell'Illuſtriſſimi Signori antepaſſati di queſto Regno , ſi come appare per lettere eſpedite in la Regia Cancellaria . Per tanto ſe ſupplica V.E.reſti ſeruita farli gratia ſi per ſeruitio di Sua Maeſtà,& di detta Corte, & beneficio publico , & perſecutione di detti delinquenti ordinare ſi rinouano dette lettere per l'aſportatione de dette ſorte d'arme,ſi come è ſtato ſolito farſi dalli Illuſtriſtriſſimi Signori Viceré antepaſſati in virtù di detti priuilegij, & lo riceuerà à gratia ſingulariſſima da voſtra Eccellenza, vt Deus.

Philippus Dei gratia Rex , &c.

ILluſtres,& Magnifici Viri Collateralis, & Conſiliarij Regij fideles dilectiſſimi ; à noi è ſtato preſentato memoriale del tenore ſequente videlicet. Illuſtriſſimo,& Eccellentiſſimo Signore lo Viceadmirante della gran Corte dell'Ammiragliato fà intendere à V.E.come per ſeruitio di detta Corte tiene cinquanta huomini raccommandati quali habbiano d'andare in perſecutione de contumaci,& delinquenti di detta Corte dell'Ammiragliato, per la quale li forno conceſſi Priuilegij di Sua Cattolica Maeſtà,che detti raccommandati poſſano andare armati dell'iſteſſe ſorte d'armi come vanno quelli che ſerueno la gran Corte della Vicaria , il che anco è ſtato promeſſo dalli Signori Duca de Alcalà, & Illuſtriſſimo Cardinale Granuela,& Illuſtriſſimo Marcheſe de Mōdeſciar, & Viceré antepaſſati in queſto Regno come appare in la Regia Cancellaria , & è noto alli Signori Regenti del ſuo Collaterale Cōſiglio. Pertanto ſe ſupplica V.E. reſti ſeruita farli gratia ſimilmente permettere che detti raccomandati poſſano andare armati come vanno armati li ſeruienti della gran Corte della Vicaria, acciò più facilmente ſe poſſa far il ſeruitio di Sua Maeſtà,& di detta gran Corte in perſecutione di detti malfattori , & del tutto V.E.ſe nè potrà informare dalli Illuſt.Signori Regenti de Cancellaria , & lo riceuerà à gratia ſingulariſſima de Voſtra Eccellenza, vt Deus &c.

Et viſto per noi il tenore del preinſerto memoriale riconoſciuto il priuilegio che tiene la gran Corte dell'Ammiragliato, & anco le prouiſioni eſpedite tanto à tempo dell'Illuſtriſsimo Signor Duca d'Alcalà, quanto del Reuerendiſsimo Cardinale Granuela, & illuſtriſſimo Marcheſe di Mondeſciare ci hà parſo far la preſente per la quale vi dicemo, & ordinamo, che debbiate permettere, che li detti cinquanta poſſano portare le dette ſcopette à focile delle longhe, & delle altre arme come portano li ſeruienti di queſta gran Corte della Vicaria di giorno, & di notte ſenza lume, che tale è noſtra volontà; auertendo di farui dare la liſta delli nomi, & cognomi delli detti cinquanta, acciò che eſſi, & non altri vadino armati, & non ſi faccia il contrario per quãto hauete caro la gratia, & ſeruitio di Sua Maeſtà, la preſente reſti al preſentante.

Datum Neap. die 11. menſis Martij 1580.

Don Io. de Zuniga.

V. Reuerterius Regens. V. Salernitanus Regens.
V. Salazar Regens. Baſtida de Muñatones ſcriueſi allà Vicaria. In partium 4. fol. 183.

Et inteſo per noi il tenore di dette prouiſioni vt ſupra eſpedite, vi dicemo, & ordinamo, che quelle debbiate oſſeruare, & eſequire, & far eſſequire, & oſſeruare iuſta loro continentia, & tenore non fando il contrario per quanto hauete caro la gratia, & ſeruitio de la prefata Maeſtà, la preſente reſti al preſentante.

Datum Neap. die 17. menſis Ianuarij 1584.

Don Pedro Giron.

V. Salernitanus Regens. V. Cadena Proregens.
Baſtida de Muñatones. In partium nono fol. 213. ſol. duc. duos.

Liſta delli cinquanta dello Smiragliato.

MAtricula quinquaginta raccomandatorum M.C. Admiratiæ, & aliorum ſubditorũ ſpectantium, & pertinentum ad iuriſdictionem dictæ magnæ curiæ facta per Illuſtriſſimum Dominum Don Antonium Carraſa Marchionem Corati Regentem officium magni Admirati Regni huius ſub die ſecundo menſis Ianuarij 1584. Neap. regnante Regia Maieſtate Philippi de Auſtria Dei gratia Regis Aragonum vtriuſq; Siciliç, Hieruſalem, Portugalliæ, &c. Exiſtente pro Viceadmirato, & Locumtenente præfati Illuſtriſſimi Domini don Antonij, Magnifico Dom. Octauio Barono, & Proiudice Magnifico D. V.I.D. Leonardo Salernitano,

Condeſtabile maſtro Gentile Simiano.
Raymundo de Mari. Gio. Dominico Iuczolo.
Antonio de Martino. Andrea Paparella.
Bartolomeo Eccomo. Gioſeppe de Mari.
Gio. Angelo Falanga. Condeſtabile Anello dello Pozzaro.
Giulio Fabricatore.
Gio. Martino de Orta. Ceſare Grimaldo.
Sebaſtiano Siluestro. Stefano Maldura.
Gabriele Bardino. Gio. Tomaſe Perrotta.
Vincenzo Gagliardo. Gio. Andrea Morales.
Gio.

Gio. Andrea de Martino. Latantio de Lucio.
Fabricio de Medici. Paolo Ruffo.
Condeſtabile Proſpero Campione.
Franceſco Paſcale. Vincenzo Paſcale.
Aſcanio Milone. Iacobo Anello de Mari.
Gio. Andrea dello Lito. Giulio Grapito.
Vincenzio de Ligorio. Nardo Battimiello.
Gregorio Battimiello. Pietro Iacono Macolo.
Condeſtabile Gabriel Papa.
Gio. Marco de Falco. Ceſare Polimena.
Aſcanio Quaranta. Fabio de Giouanne.
Fabritio Falanga. Gio. Ant. de Gioanne.
Condeſtabile Franceſco Cantore.
Veſpiano del Balozo. Fabritio de Martino.
Aniello Cauallieri. Fabritio Papa.
Aniello de Palma. Archangelo Paſtore.
Gio. Alfonſo Amalitano Ottauio de Rogiero.
Aleſſandro Brandolino. Ceſare de Rogiero.
Fonſo de Ambroſio. Gio. Cola de Lorenzo,
Giacobo Rochetto. Sebaſtiano Luongo.
Et altri Condeſtabile.

FO fede io Gio. Andrea Amalfitano coadiutore della gran corte dell'Ammiragliato qualmente li ſopradetti cinquanta raccomandati, & Condeſtabili ſono l'iſteſſi che ſtanno matricolati in detta gran Corte. Neap. die 8. Februarij 1584.

Io. Andrea Amalfitano coadiutore Mag. Cur. Admirantiæ.

PHILIPPVS DEI GRATIA REX Caſtellæ, Aragonum, Legionis, vtriuſque Siciliæ, Hieruſalem, Portugaliæ, Hungariæ, Dalmatiæ, Croaciæ, Nauarræ Granatæ, Toleti, Valentiæ, Galleciæ, Maioricarum, Hiſpalis, Sardiniæ Cordubæ, Corſicæ, Murtiæ, Giennis; Algarbij, Algeziræ, Gibraltaris, Inſularum Canariæ, necnon Indiarum Orientalium, & Occidentalium, Inſularum, ac terræfirmæ maris Oceani:

Arcidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, Mediolani, Athenarum, & Neopatriæ.

Comes Habſpurgi, Flandriæ, Tirolis, Barcinonæ, Roſſilionis, & Ceritaniæ.

Marchio Oriſtani, & Oceani.

Illuſtres, & Magnifici Viri Collaterales & Conſiliarij Regij fideles dilectiſſimi.

I Giorni adietro ſi ſpedirono prouiſioni dirette all'Illuſtre grande Ammiraglio del Regno, del tenor ſeguente videlicet.

PHILIPPVS DEI GRATIA REX &c.

Illuſtris vir Regie Collateralis Conſiliarie fidelis dilectiſsime.

DA voſtra parte ci fù i giorni addietro preſentato memoriale del tenor ſeguẽte videlicet.

Illuſtriſ-

Illuſtriſſimo,& Eccellentiſſimo Signore: Il Grande Ammiraglio del Regno fà intẽdere à voſtra Eccellenza,come inſin dal tempo della Felice memoria del Conte ſuo padre,deſiderò, che ſi faceſſe ordine alle Regie Audienze, & à tutti gli altri officiali così regij, come di Baroni, che oſſeruaſſero le commeſſioni, che fà à' ſuoi Viceammiragli,per eſſer così di ragione,& egli nè ſtà,& è ſtato in poſſeſſione; poiche peruenne à ſua notitia,che à' ſuoi Viceammiragli da alcuni officiali Regij era dato impedimento ſopra alcune loro prerogatiue,ilche con ragione non ſi potea fare. E perche fù commeſſo inſin dall'hora al Signor Marcheſe di Morcone,che faceſſe relatione in Collaterale della notoria giuſtitia di eſſo eſponente, dice perciò à voſtra Eccellenza, che reſti ſeruita di comandare, che detta relatione ſi faccia, accioche informatà del tutto comandi, che eſſo ſia mantenuto in poſſeſſo, conforme gli ſpetta in virtù de' ſuoi ampli priuilegi; vt Deus.

Perloche ſi ordinò all'infraſcritto Illuſtre Marcheſe di Morcone per viglietto particolare, che ne faceſſe relatione in Collaterale, e quella già inteſa à ventitre del preſente, nè nacque l'infraſcritto decreto, videlicet.

Super facto creationis Viceadmiratorum, ac commiſſionum faciendarum eiſdem per Illuſtrem magnum Regni Admiratum pro perceptione, cura, & cuſtodia naufragiorum. Viſis conſultationibus factis per Regiam Cameram Summariæ in anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo, & milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſexto. Viſis prouiſionibus per eandem Regiam Cameram expeditis, ac viſa prouiſione Collateralis Conſilij expedita ſub die vltimo Aprilis milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſecundo, pro executione,declaratione, & limitatione conſultationum prædictarum anni milleſimi quingenteſimi ſeptuageſimi ſecundi,& milleſimi quingenteſimi nonageſimi primi, ſeruata forma cuius prouiſionis fuit expedita conſultatio per prædictam Regiam Cameram in prædicto anno milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſexto. Viſiſque memorialibus oblatis pro parte prædicti magni Admirati, ac inſtantijs voce, & in ſcriptis pluries factis, & de omnibus facta relatione in Collaterali Conſilio per Illuſtrem Marchionem Moreonis Regentem Regiam Cancellariam coram Illuſtriſſimo Domino Don Franciſco de Caſtro Locumtenente, & Capitaneo generali præſentis Regni.

Sua Excellentia mandat, decernit, atque declarat, quod lite pendente, & donec illa fuerit debito fine per ſententiam determinata iuxta prouiſiones aliàs factas, liceat prædicto Illuſtri magno Admirato deputare in omnibus Terris habitatis huius Regni habentibus tamen in territoria vſque ad mare, vnum tantùm Viceadmiratum pro qualibet Terra cum vno tantùm famulo, qui cum magiſtro actorum per ipſum magnum Admiratũ eligendo curam habere debeat naufragiorum occurrentium in maritimis prædictis, nullamque aliam poſſe exercere iuriſdictionem,dicta lite pendente. Qui Viceadmiratus vnà cum prædicto magiſtro actorum, & famulo gaudere debeant immunitate hoſpitandi,ac ſeruitiorum perſonalium; verùm contribuere teneantur in pecunia, necnon exemptione fori. Itaque à nemine valeant recognoſci in omnibus ipſorum cauſis tàm ciuilibus, quàm criminalibus,niſi à prædicto magno Admirato, ſeù eius Locumtenente, & quoad aſportationem armorum,liceat prædictis Viceadmiratis aſportare omnia, & quælibet arma offenſiua, & defenſiua, etiam prohibita per Regia Banna quocumque voluerint pro exercitio prædictæ commiſſionis. Verum prædictis famulo, & magiſtro actorum liceat aſportare arma, vt ſupra, ſed non prohibita per Regia Banna. Et nè in deputatione famulorum eligendorum per prædictos Viceadmiratos fraus aliqua fieri poſſit, decernitur,& declaratur, quod famuli nominandi debeant deſcribi, & regiſtrari in officio prædicti magni Admirati, vel Protontini. Itaque ſi contigerit mutatio aliqua illorum, ſubrogandus, & eligendus, ſeù ſubrogandi,& eligendi non gaudeant immunitate aliqua ſi non reperiantur deſcripti, & regiſtrati, vt ſupra. Pro quorum omnium executione Sua Excellentia mandat debitas prouiſiones expediri, hoc ſuum, & cætera.

Coroſtiola Regens. De Ponte Regens.
De Caſtellet. Regens.

ONde ci è parſo, che da quì auanti nelle commeſſioni,che voi fate à' voſtri Viceammiragli debbiate conceder loro l'infraſcritte prerogatiue, & eſſentioni, mentre però non ſarà determinata la cauſa principale per ſentenza diffinitiua; accioche dapoiche in tal modo le voſtre commeſſioni ſaranno fatte à i voſtri Viceammiragli ſi poſſa ordinare alle Regie Audienze, & ad ogn'altro officiale, che quelle facciano inuiolabilmente oſſeruare In primis, che poſſiate creare tanti Viceammiragli, quante ſono in queſto Regno Terre habitate, e che habbiano territorio alla marina, & à ciaſcuna di eſſe terre non più di vn Viceammiraglio,ilquale Viceammiraglio col maſtrodatti dalla voſtra perſona eligendo, e con vn ſeruente poſſano hauer cura della ricuperatione, è conſeruatione de' naufragi,che nella marina della loro giuriſdittione perueneranno, però che non poſſano eſſercitare altra giuriſdittione fra marinari, & viuenti ex arte maris, lite pendente,però per pregiudicare alle ragioni, che ſopra di ciò pretendete. Ilqual Viceammiraglio inſieme col ſopradetto ſeruente, e Maſtrodatti eligendo poſſano godere tutte, e qualſiuoglia ſorte d'immunità, di comandamento, di ſeruigi perſonali, & anche non ſieno tenuti à niun peſo d'alloggiamento attuale, contribuendo ſi bene per eſſo in pecunia. Le quali franchitie poſſano godere in altre Terre, etiam che non ſieno

quelle

quelle ſteſſe, doue ſono Viceammiragli maſtridatti, & famigli, & ancora che non ſiano maritime. Vogliamo pure, che tutti i Viceammiragli, che farete per le Terre maritime inſieme co' loro maſtridatti, e famigli non ſiano riconoſciuti da niun' altro officiale, ò Tribunale così Regio, come Baronale, eccetto che dalla voſtra gran corte dell'Ammiragliato, così in cauſe ciuili, come in criminali. Vogliamo parimente, che tutti i Viceammiragli ſudetti poſſano portare per qualſiuoglia luoco in virtù delle loro commeſſioni così archibuſetti corti, come qualſiuoglia ſorte d'arme tanto offenſiue, quanto difenſiue, ancorache foſſero prohibite dalle Regie Pragmatiche. Vogliamo ſi bene, che i nominati Maſtridatti, e ſeruenti de i Viceammiragli, così gli vni come gli altri poſſano portare le arme vt ſupra, però quelle offenſiue non prohibite dalle Regie Pragmatiche. Et accioche nell'elettione, che ſi farà dal Viceammiraglio del ſuo ſeruente non ci poſſa naſcere fraude alcuna. Vi ordiniamo, & eſpreſſamente dicemo, che dobbiate ordinar, che tutti i Viceammiragli debbano regiſtrare nella voſtra gran Corte dell'Ammiragliato i nomi de i loro famigli allhora, quãdo danno in man voſtra il giuramento, e la pregieria de bene, & fideliter adminiſtrando, verum ſe detto giuramẽto, & pregieria occorreſſe darſi nella prouincia in mano del Protõtino, ſeù Viceammiraglio Prouinciale, ci cõtẽtiamo, che tal matricola ſi poſſa fare per lo ſudetto Viceãmiraglio Prouinciale; i quali tali ſempre che nõ ſi trouerãno matricolati ò appreſſo di voi, ò de' voſtri Protõtini, vogliamo, che non poſſano godere niuna delle ſudette immunità, anzi ſempre che occorreſſe, che i Viceammiragli quelli mutaſſero, & altri in luogo loro ſubrogaſſero, debbano quelli far matricolare doue ſtanno i primi matricolati, & inſin à tanto che detta matricola non ſi ſia fatta, niuna delle ſudette immunità debbano godere, anzi debbano i ſopradetti ſeruenti de' Viceammiragli farſi far fede ò dal moſtrodatta della voſtra gran corte, ò da' voſtri Protontini, come ſtanno matricolati, & in virtù di quella, che ſi conſernerà appreſſo di loro poſſano godere le ſopradette immunità, nec aliter, nec alio modo. Le quali commeſſioni vogliamo, che non poſſano contener altro in ſoſtanza, intendendoſi però il tutto lite pendente. Et così potrete eſſeguire, che tal'è la noſtra volontà. Datum Neapoli in Regio Palatio die vltimo menſis Decembris 1602.

Don Franciſco de Caſtro.

V. Goroſtiola Regens. V. De Ponte Regens.
V. De Caſtellet. Regens. Salazar Secretarius.
Locus Sigilli.
In partium vigeſimo, fol. ſeptuageſimo ſexto.

ALl'Illuſtre Principe Grandeammiraglio, che conceda à' ſuoi Viceammiragli, Maſtridatti, e famigli, che crea per le terre maritime del Regno quelle immunità, prerogatiue, eſſentioni, & eſſercitio di giuriſdittione, che ſe gli è conceduto dal Collaterale per decreto fatto à' 23. di Decembre 1602. lite pendente però, vt ſupra.

Hora il ſopranominato Illuſtre Grandeammiraglio ci hà eſſibito la forma della ſua commeſſione del tenor ſeguente, videlicet.

MATTEO II. DI CAPOA PRINCIPE di Conca, Conte di Palena, &c.
Decano del Conſiglio Collaterale, Capitan Generale dell'Armate, e degli eſerciti maritimi di Sua Maeſtà Cattolica, e Grande Ammiraglio del Regno.

MAgnifico tale della tal Terra, eſſendo vacato l'officio di Viceammiraglio della marina tale nella Tal Prouincia, & hauendoſi da noi à prouedere di chi lo eſerciti, perche confidiamo nella perſona voſtra, vi habbiamo deputato, sì come in virtù di queſta vi deputiamo, e creamo noſtro Viceammiraglio, e Luogotenente in eſſa marina, ſuo territorio, e pertinenze accioche dato prima ò nella gran corte dell'Ammiragliato; ò in mano del noſtro Viceammiraglio Prouinciale, ſeù Protontino di detta Prouincia, il ſolito, e debito giuramento, con pregeria di cinquanta once di vera, e fedele amminiſtratione, debbiate d'ogni naufragio nella predetta marina occorrente, di cui non appariſca certo, è vero padrone, far pigliare dal maſtrodatta, acciò da noi eletto, diligente informatione e di quella, con voſtro particolare auiſo, mandar ſubito copia autentica là, doue haurete data la pregeria. I quali naufragi, e tutte le robbe, che di quelli in voſtro potere peruerrano, ſtiano in voſtra cuſtodia inſi'à tanto, che vi ſarà ordinato quel, che nè haurete à fare, conſeruando appreſſo di voi per voſtra cautela ſimili ordini ſempreche vi ſi faranno. E perche poſſiate meglio alla ricuperatione de' predetti naufragi attendere, vi concediamo vn famiglio à voſtra elettione, il cui nome farete notare in dorſo della preſente di mano di quel maſtrodatta, oue darete il giuramento, e la pregeria, e dal medeſimo farete matricolare lo ſteſſo famiglio, con fargliene far fede autentica, ſenza la quale non poſſa godere le prerogatiue, che quì appreſſo ſi diranno; anzi ſe vi occorreſſe mutarlo (il che potrete fare quãte volte vi piacerà) nè darete auiſo doue quello ſi trouerà matricolato, mandando ſcritto il nome & cognome del nuouo famiglio, accioche vi ſi poſſa mandar fede della matricola d'eſſo, nè lo laſcarete eſercitare prima della riceuuta di tal fede. Le prerogatiue, che tanto à voi, quanto à' voſtri maſtrodatta, e famiglio concediamo, ſono le ſeguenti. L'eſentione di tutti i comandamenti perſonali, e de gli alloggiamenti attuali in qualſiuoglia luogo del Regno, ancorche non maritimo; volendo però, che per gli alloggiamenti ſolo debbiate contribuire in pecunia: il non poter eſſer riconoſciuti da altro tribunale, che dal noſtro tanto in cauſe ciuili, quanto in criminali, & in miſte: e l'vſo di tutte l'arme prohibite, & non prohibite da' regij bandi, compreſiui etiamdio ſchioppettuoli corti: ma queſto s'intenda ſolo per la

perſona voſtra, che al maſtrodatta, & al famiglio concediamo ſi bene l'arme nella forma, e modo ſu detto: però non quelle offenſiue prohibite da' regij bandi, E circa il portar di detto arme tanto per lo Maſtrodatta, e famiglio per le loro, quanto per voi delle voſtre, s'intenda sì di giorno, come di notte, con lume è ſenza, dentro & fuori dell'habitato, è non pure nel luogo della voſtra giuriſdittione, ma etiandio per tutto il Regno. Per tanto in vigor di queſta, rimouendo ciaſcun altro, che per lo ſteſſo officio fuſſe ſtato eletto, ordiniamo à tutti i noſtri ſudditi ſotto pena di cent'once, che nell'eſercitar del medeſimi vi obbediſcano; e preſtino ogni aiuto, e fauor neceſſario, & opportuno, ſempreche da voi nè ſaranno richieſti. Richiediamo, & eſſortiamo ancora tutti gli altri officiali così Regij, come di Baroni, che reſtino contenti di far il ſimile, e non il contrario per quanto hanno cara la gratia di Sua Maeſtà, è deſiderano ſchifar le pene delle Regie commeſſioni. Auuertendoui, che la pregeria, ſe l'hauerete à dare nella noſtra gran Corte (il che nel ſommario qui di ſotto vi ſi chiarirà) dourà eſſere frà dieci dì dalla data di queſta, e ſe in mano del Prouinciale, fra vn meſe: e non dandola in vno di queſti due modi, non vaglia la preſente, la quale firmata di noſtra propria mano, e ſigillata col noſtro ſolito, e maggior ſigillo, vogliamo, che dopò la debita preſentata reſti in voſtro potere, e vaglia per . . . . è non più da queſto dì. Data nel palazzo della noſtra gran Corte dell'Ammiragliato d' tanti del tal meſe dell'anno tale.

Il Principe Grande Ammiraglio.

Il Tale Il luogo del Sigillo.
Conſeruatore del Sigillo. Paghi la ſolita pãdetta.
Regiſtrata in fol.

Per ordine del Grandeammiraglio mio Signore.
Il Tale Segretario della gran Corte dell'Ammiragliato.

SI prouede l'officio di Viceammiraglio della marina della tal Terra, nella Prouincia Tale per tanto tempo in perſona del Magnifico Tale, ilquale ha da dar la pregeria di bene amminiſtrando nel Tal luogo.

Diecendoci, che ſempre, che noi ritronaſſimo quella eſſer conforme al preinſerto decreto fatto ſub die vigeſimo tertio menſis Decembris milleſimo ſexcenteſimo ſecundo, reſtaſſimo ſeruita di comandare, che quella ſi debbia inuiolabilmente oſſeruare, nè darſele niuna ſorte d'impedimento, tanto della gran Corte della Vicaria, quanto da qualſiuoglia altro Tribunale, & officiale così Regio, come di Barone, & veduto, che detta forma di commeſſione non contiene coſa contraria al ſopranominato decreto, ci hà parſo per la preſente ordinarui, & eſpreſſamente comandarui, che per tutta la voſtra Prouincia non permettiate, nè facciate permettere, che tanto il voſtro Regio Tribunale, quanto ogn'altro officiale così Regio, come Baronale, nè diſturbino, nè diano impedimento, nec directè, nec indirectè à detti Viceammiragli, famigli, e Maſtridatti, che ſi creano per lo Regno così per vno, come per più anni, ò in vita, ma dobbiate oſſeruare, e far oſſeruare ad vnguem le prerogatiuè, immunità, eſſentioni, eſſercitio di giuriſdittione, franchitie, & aſportatione d'arme, che in virtù della ſua preinſerta commiſſione per l'Illuſtre grande Ammiraglio ſi concedono loro, è non facciate il contrario per quanto hauete cara la gratia di Sua Maeſtà, è ſotto pena di ducati mille, & altra riſerbata à noſtro arbitrio. La preſente reſti al preſentante.

Datum Neapoli die decimo quinto menſis Ianuarij millesimo ſexcenteſimo tertio.

Don Franciſco de Caſtro.

V. Goroſtiola Regens. V. De Ponte Regens.
V. De Caſtellet Regens. Salazar Secretarius.
Locus Sigilli.

In partium vigeſimo, folio octuageſimo octauo.

Alla Vicaria circa l'oſſeruanza delle commeſſioni, che l'Illuſtre grande Ammiraglio fà a' ſuoi Viceammiragli, Maſtridatti, è famigli, eo modo, & forma, vt ſupra.

DE OFFICIO MAGNI CANCELLARII.
Rubr. xxxij.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

CVm hoc titulo concordãt apud Hiſpanos titulus 5. & 8. lib. 3. ordinat. & aliqua l. 1. tit. 19. de los eſcriuanos par. 3. & apud Gallos habetur per Rebuff. tit. de reſcript. art. 4. gl. 2. & tit. vt benef. ante vaca. art. 2. glo. 19.

Magni Cancellarij officium à Carolo Secundo inſtitutum, ampliſſimam habebat iuriſdictionem, ad illum etenim ſpe-
1 ctabat, quàm ſecretius litteras ſeruare, & omnia priuilegia ſub tit. Regio miſſa, ſibi ſub ſignis eorum, ad quorum officium ſpectat, & vbi in eis error apparet conferre debebat, cum illo, qui ſignauit, aſſignat etiam ex parte Regis librum licentiæ recipientibus conuentum in Curia Regia, diſponit de ſtationarijs, bidellijs, & alijs omnibus quæ ad ordinationem, & curam ſtudij pertinere noſcuntur; apponit datam per ſuam manum in priuilegijs, habebat iuriſdictionem in clericos Domini Regis, habet facultatem creandi Doctores, & Præfectus eſt libellorum, hæc Mario Freec. de ſubfeud. lib. 1. tit. de officio Magni Cancellarij, qui num. 18. dicit. † *Hodie autem in multis diminuta eſt authoritas, ac quaſi deleta huius officij*

cū; ſed reaſſumendo dicamus tria ex iſto officia nunc vigere. Primum quidem dominorum Regentium Regiam Cancellariam. Secundum collegij doctorum. Tertium verò maioris Cappellani, ſub primo comprehenditur titulus olim in Regiis Pragmaticis ſituatum de officio Secretarij &c. De ſecundo, & tertio non habemus pragmaticas in iſto tit. ſed nos aliquas ordinationes, quæ ad manus noſtras peruenerunt ſituabimus, ſed ad primum redeundo, dico exercitium Magni Cancellarij in legendis, excutiendiſque libellis, hodie adimpleri per dominos Regiam Cancellariam Regentes.

3 Hi à Rege Catholico † inſtituti fuere, vt Proregi aſſiſterent pro electione officialium ad iuſtitiam Regni deputandorum, & aliorum negotiorum expeditione, quidvè reſpondendum eſſet in libellis conſulerēt, necnon cæteris Tribunalibus præeſſent, legibuſque condendis pro totius Regni Regimine conſilium præberent, ita de inſtitutore Rege Catholico me docuit Fabius Marcheſius in tit. de officio Magni Cancellarij, & de eorum poteſtate, idem Fabius Marcheſius poſt Marinum Frecciam de ſubfeud. lib. 1. tit. de offic. Magni Cancellarij nu. 29. vbi hoc officium Præfecti libellorum antiquiſſimum, & viris celeberrimis commiſſum, quod etiam tradit Marcus Antonius Surg. de Neap. Illuſtr. lib. 1. cap. 26. num. 17. Hi ſunt hodie ſex, quorum tres exteri, & alij de Regno eliguntur, quorum quatuor apud Proregem, duo verò apud Regem adſident. Iſti verò à Carolo Quinto Imperatore omnium 4 maximo † primo conſtituti. Is enim cum in hanc aduenisset Vrbem vt Ciuitatis precibus ſatisfaceret, quæ dum Regem ſuum apud ſe habere non valeret petijt inſtantiſſimè. vt Regentem Regnicolam de negotijs informatum haberet, qui illorum expeditioni incūberet, vt teſtatur Marcus Ant. Surg. d. lib. 1. c. 27. nu. 41. ver. quod autem ad huius Regni Regentes. Poſteaq; affectū eſt, vt alter Hiſpanus adhiberetur prout nūc.

Horum igitur libellorum, aliorumque negotiorum ad Regiam Cancellariam ſpectantium expeditione, atque decreta fiunt per Secretarium Regni, & ſcribas àmandatis, qui ſunt ſex. Adſunt etiam in Regia Cancellaria quatuor Cancellarij, qui Secretario adſiſtunt quemadmodum ex ſex ſcribæ regiſtri conſeruator, & taſſator ſigilli, habetque Secretarius quatuor apparitores quos porterios nominant pro aſportandis litteris ad domos dominorum Regen-5 tium, & alijs exequendis. Congregantur hi domini † Regentes ſingulis diebus in palatio Proregis ſecunda hora poſt meridiem, ibique per tres horas negotiorum expeditioni vacant, habent etiam facultatem aſſiſtendi non ſolum in conſilijs iuſtitiæ, ſed etiam in omnibus alijs, quæ à Prorege congregantur pro rebus bellicis diſponendis, vel componendis. Hodie autem poſthæc ſcripta: ſed ante impreſſionem auctus eſt Regentium numerus: ſunt igitur qui nunc viuunt viri doctrina, ac virtute præſtantes Io. Franciſcus de Ponte Marchio Morconi Decanus, Fuluius Coſtantius Marchio Corleti, D. Petrus de Caſtellet, D. Bernardinus à Barrionouo Marchio Ceruinariæ, & his additis eſt Petrus de Valcarzel ſupranumerarius, cuius locum apud inuictiſſimum Regem noſtrum obtinuit Camillus de Curte ex Regia Camera inſuper, & additus fuit decanus Io. Thomas Salamanca Sac. Conſ. ſupranumerarius ob longeuam ætatem Franciſci Aluarez de Ribera ipſo adhuc in officio permanente.

Quo verò ad ſecundam partem huius officij attinet in qua nunc ſe exercet Magnus Cancellarius, dic facultatem habere creandi Doctores, vt tradit Andr. in cap. 1. de prohib. feud. alien. per Lothar. quem ſequitur Marin. Frec. d. tit. de officio Magni Cancellarij nu. 13. quem vide.

Vt tamen doctorandus examinetur, & approbetur magno Cancellario, vt poſſit eum doctoratus dignitate decorare 6 † conſtituti ſunt ex iuriſprudentia, ex Philoſophia Medicina, atque Theologia Viri eius ſcientiæ profeſſores certo ſtatuto numero, qui ſecundum doctoratus antiquitatem adhoc munus eliguntur ex Ciuibus Neapolitanis tantum, ſunt etenim ex Iuriſprudentia viginti, quorum quatuor-decim ordinarij, ſex vero ſupranumerarij appellantur, vota verò ab ordinarijs tantum exquiruntur in quorum deficientium locum vnus, vel alter ex ſupranumerarijs ſubrogatum, cui etiam ordinaria portio adſignatur, quod tamen de portione fallit duobus caſibus, primo quando impedimentum eſt infirmitatis, vel ſimile, ſecundo in doctoribus, qui aliquo funguntur officio, qui vti præſentes iudicantur ſtante Regia declaratione, vt infra patebit.

7 † Habet magnus Cancellarius ſuum Vicecancellarium, qui eius loco doctoratus inſignia confert, Habet, & magiſtrum actorum, ſecretarium, duoſque bidellas, ſiue oſtiarios, habet etiam iuriſdictionem tàm ciuilem, quàm criminalem in omnes collegiatos, vt patet ex priuilegio, quod in viridi eſt obſeruantia; vt teſtatur Dom. Præſidens de Franch. deciſ. 234. & Fabius Marcheſius loco citato.

Quod tamen limitatur primo non habere locum in doctoribus admiſſis ad collegium, qui ſunt ſupranumerarii, ſed tantum de ordinarijs, ſed difficultas hic oriri poſſet ſecundum dicta per D. Præſidem loco citato, an illud verbum ſupranumerarium de illis ſex, qui comprehenduntur ſub num. 20. vel de alijs vltra dictum numerum. & pro nunc dici poſſet ex dictis in dicta deciſione comprachēdere priuilegium omnes 20. Secundo limitatur non habere locum quando ageret perſona Eccleſiaſtica, vel alia perſona priuilegiata, vt habetur in dicta deciſ. num. 3. Tertio nec etiam habet locum quando conueniretur ex contractu inito cum patre, cuius eſt hæres ex tex. l. apud Iulianum ff. quib. ex cauſ. in poſſeſſion. eatur & habetur etiam in d. deciſ. nu. 2.

8 Hoc officium exercebat, dum ego doctoratus inſignibus fui decoratus † Illuſtriſs. D. Cæſar de Auolos de Aragonia, vir bello, paceque prudentiſſimus Marchionis Vaſti illius celeberrimi nunquam ſatis laudati ob eximiam fidelitatem atque virtutem filius, hodiè per mortem Ducis Acheruntiæ obtinuit Tiberius Pignatellus.

9 Tertium officium quod olim ſub iſto nunc ſeparatum videmus, eſt maioris Capellani, † hic facultate ſibi ab Apoſtolica Sede conceſſa iuriſdictionem exercet tam ciuilem, quàm criminalem in omnes alios Capellanos, Habet etiam iuriſdictionem in omnes cantores procedendo in his præuia conſultatione alicuius, vel ex Regijs Conſiliarijs, vel ex Præſidentibus Regiæ Cameræ, quo munere nūc fungitur collega meus Marcus Ant. de Ponte aliàs collaudatus, & officium Capellani maioris accuratiſſimè exercet D. Gabriel Sances de Luna. Hic etiam Capellanus maior habet curam ſtudij Neapolitani nominandi Lectores, Rectores, atq; bidellum vnà cum aliquo ex dominis Regiam Cancellariam Regentibus, non tamen habet iuriſdictionem in ſcholares, prout equum eſſet, habet etiam ſub ſe Sacriſtam Regiæ Capellæ, & actorum magiſtrum, & hæc pro huius explanatione dixiſſe ſufficiat.

Regentes Regiam Cancellariam prouideant abſque Viceregis impedimēto circa aſſenſus, & remiſſiones ad Iuſtitiam. b. d. Tapia.

Ex Cap. Neap. in anno 1554. Cap 7.

REX CAROLVS V.

ET acciòche ſotto l'Imperio giuſtiſſimo de voſtra Maeſtà non poſſa da fauore alcuno eſſere impedita la eſecutione de la giuſtitia, & oppreſſi li poueri, ſe ſupplica che voglia comandare che li Regenti della Cancellaria Regia non poſſano eſſere impediti, nè anco dalli Signori Vicerè di prouedere alle coſe di giuſtitia quando gli ſaranno dati li memoriali, & ancor che le prouiſioni per loro eſpedite non poſſano per li Signori Vicerè intertenerſi, ma ſe li donano liberamente per la eſecutione della giuſtitia non obſtante qualſiuoglia prouiſione fatta in contrario. Placet Cæſ. & Cathol. Maieſt. quod aſſenſus, & remiſſiones ad iuſtitiam, & prouiſiones cira ea oportunas.

Te 2 CARO-

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

Circa huius capituli diſpoſitionem aduerte, quòd hodiè non ſolùm prouident circa aſſenſus, & remiſſiones, ſed etiam circa alia domi, quod immutatum nouiſſimè relatum eſt mihi.

Litteræ ſuæ Maieſtatis legantur in Collaterali Conſilio. hec dr. Tapia.

Ex Cap. Neap. in anno 1554. Cap. 8.

REX CAROLVS V.

Le gratie, ordini, & altre prouiſioni, che ſe mandano dalla Maeſtà voſtra per vniuerſal beneficio del Regno molte volte non ſi ſon publicate, & ſono ſtate detenute longo tempo occulte, però ſi ſupplica la Maeſtà voſtra ſia ſeruita per ſua clementia ordinare, e comandare, che ſubito gionte ſiano aperte, e lette almeno in preſentia di tutto il collaterale conſiglio, acciochè la ſua giuſtitia è clemenza non poſſa hauere impedimento alcuno. Placet Cæſ. & Cath. Ma.

Hoc deberet ſummo ſtudio ſeruari cū domini Regentes deſtinati ſint, vt conſulant, ſuamq; ſententiam dicant in omnibus, non tamen ſeruatur in omnibus, ſed in ijs, quæ Proregi placent, vt audiui. Tapia.

Electiones Iudicum Magnæ Curiæ Vicariæ, Auditorum Prouincialium, & Aſſeſſorum fiant cum interuentu Regentium. h.d. Tapia.

Ex. Cap. Neap. in Anno 1554. Cap. 9.

REX CAROLVS V.

Acciò che nelle elettioni delli Giudici della Vicaria, Auditori delle Prouintie, Aſſeſſori delle Terre del Regno ſi ſodisfaccia al ſeruitio de Iddio alla giuſtitia, è volontà della Maeſtà voſtra, & al beneficio de popoli, è non ſi proceda per fauore, & accettatione de perſone, ſe ſupplica la Maeſtà voſtra, ſi degni ordinare che tale elettioni ſi facciano col parere, & informatione delli Regēti della Regia Cācellaria, & Viceprotonotario del Regno come perſone pienamente informate della dottrina, è qualità di coloro che domandano tali officij, è che tali elettioni ſi facciano col giuramento delli predetti di non hauer riſpetto à fauori, nè preghiere di perſona alcuna, ma ſolo come è detto al ſeruitio de Iddio, & di V. Cæſ. Maeſtà, & beneficio di popoli, E queſto ſupplicano perche coſi anticamente ſi oſſeruaua. Placet Cæſ. & Cathol. maieſt. quod electio, & prouiſio fiat cum interuentu, & communicatione Regentium Cancellariam.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

Hoc capitulum hodiè ſeruatur hoc modo: nam cum primùm domini † Viceregès ad Regnum adueniant petere ſolent à dominis Regentibus nomina illorum, qui ad aliquod ex huiuſmodi officijs ſunt apti, vel quando petit aliquis ſe promoueri, porrigitque ſupplicationem ſolet Illuſtriſſimus Prorex illam remittere alicui vel ex dominis Regentibus, vel Sacri Conſilij Præſidenti, Regiæque Cameræ Locumtenenti, qui relationem faciat, (ex quo patet) non ſeruatur huius capituli diſpoſitio. Imperator enim mandat, vt omnes Regentes interueniant; ideoque alias à quodam religioſo interrogatus dixi non ſatisfacere huic regiæ diſpoſitioni Proreges, qui alicuius ex Regentibus Conſilium expetunt, ſicut nec in alijs, & præſertim quando de recuſatione alicuius ex regijs miniſtris agitur, cum iuxta præceptum domini in ore duorum, vel trium ſtet veritas, diſpoſuit Rex, quòd non vnus, ſed tres Regentes aſſiſtant, nam ibi vbi ſapientia ibi multa erunt conſilia Prouer. 4. omnes enim homines ſumus, iuxta illud Philoſophi, *homo ſum, humani à me nihil alienum puto*, ideoque Principes, & qui illis aſſident conſulere deberent, vt plurimum in qualibet re dirimenda, non vnius votum requirerent, ſed multorum, ſed in hoc poſſet adeſſe alius ordo Suæ Maieſt. & ideo me ſubmitto.

Petitioni Regni, quòd prouiſiones, quæ expediuntur cum ſubſcriptione Regentium, fiant requiſitis eorum votis ab initio; Reſpondet, quòd reſcribet Viceregi. h.d. Tapia.

Ex Cap. Neap. in anno 1554. Cap. 10.

REX CAROLVS V.

Acciò che le prouiſioni che ſi eſpediſcono da li Signori Vicerè con la mano delli Regenti di Cācellaria pertinenti al ſtato quieto, è beneficio vniuerſale delli ſudditi di voſtra maeſtà, ſiano conforme al ſeruitio di quella, & à beneficio publico con ſodisfattione di coloro à chi toccano dette prouiſioni, ſe ſupplica ſia ſeruita ordinare al Signor Vicerè che tali prouiſioni ſi habbiano da principio communicare, è trattare con li Regenti della cancellaria quali ſono perſone che hāno da voſtra maeſtà peſo delle coſe pertinenti al ſtato, delle quali deueno rendere raggione, & non cō altre perſone che nō hanno tal carico da V.M. nè ſono obligati rendere conto. Sua Cæſ. & Cath. Maeſtà mandabit Viceregibus, quòd in hoc prouideant, quòd magis conueniat ſeruitio Suæ Cæſ. Mã. & quieti prædicti Regni.

Taxatur ſalarium pro expeditionibus Cancellariæ. h.d. Tapia.

PRAGMATICA I.

De offic. Secretarij.

FERDINANDVS &c.

Egregia ſanè antiquorum, ac ſatis laudata ſententia eſt, ſic Regna, & imperia rectè, & tutò guber-

Digitized by Google

gubernari, ſi leges, edicta, & decreta Principum, ad Redemptoris Noſtri Ieſu Chriſti, & ad ipſorum decus, & gloriam ſubditorum vtilitates omnia referantur, contra enim ſi neglecta ſubditorum ratione ad fiſci tantum vtilitatem applicandam ſpectare videantur, neque Principum Imperia diuturna eſſe, neque ipſi non potius tyranni quam Principes dici poſſunt, quid eſt igitur quomodo magis ſubditorum fore omnium vtilitas verti poſſit, quodque ad Regis dignitatem magis attinet, quam eorum pui penes Regiam Curiam negociaturi ſunt rationibus ſic conſulere, vt adiungentes ſumptus, quibus dum peregrè ſunt, quotidie premuntur, etiam immoderatas ſcripturarum mercedes T Secretarijs, & Scribis ſoluere non cogantur, ſicut enim fraudari quemquam iuſti laboris ſua mercede iniurium eſt, ſic omnino maiori quã decet ſolutione negociantes grauari, tum iniquũ, tum nobis minimè proferendum duximus.

Quapropter ea nobis cura fuit, vt acceptis vndequaque ipſius Regni noſtri Siciliæ citra Farum antiquis Cancellariæ teſtibus, adhibitiſque circumſpectis & in huiuſmodi exercitationibus viris expertis de mera; & certa noſtra ſcientia, & prouidentia eorumque conſilio veterem ſolutionum conſuetudinem, nimia Secretariorum, & Scribarum licentia deprauatam, cohibendam, reformandamque decernimus, volentes proinde, & per hanc noſtram Pragmaticam ſanctionem promulgantes, quatenus ſingulis poſt hac priuilegiorum, literarum, prouiſionum, & ſcripturarum generibus, hic ſequens modus & regula, ſeù forma iſta inuiolabiliter, & omni modo ſeruetur.

In primis per ciaſcheduna lettera clauſa di giuſtitia, ſi paghino tre carlini, e non più.

Per moratorie quinquennale ſuperſeſſorie, & literis de dandis bonis, in ſolutum vno docato, & ſe è di coſa de cinquanta docati in giù, paghe tarì tre.

Per commiſſione ſeù lettere, patente di giuſtitia, carlini cinque.

Per aſſicuratione de vaſſalli di vno Caſtello, ò Terra paghe vn ducato, per due Terre doi ducati, per tre Terre, carlini vinticinque, & inde ſupra, ducati tre.

Per lettere eſſecutoriali di ſententia, fra la ſomma di ducati cinquanta ſi facciano in conſeglio, & nella Cancellaria non ſi paghe coſa alcuna, & di cento cinquanta fin'à ducento ſi paghe diece carlini in Cancellaria, & inde ſupra ad quamcunque ſummam aſcendat carlini ſedeci.

Per lettera di eſcambio, paghe la mità di quel ſi paga per prima conceſſione.

Per ciaſcuna lettera patente fauorabile in carta, carlini ſei.

Per lettera commendatitia ſimplice, carlini tre.

Per lettera commendatitia di beneficij, & bona vtilità, carlini quattro.

Per guidatico, & ſaluo condotto di Naue, Galeazze, & legni maritimi mercantili, ducati quattro.

Per guidatico, & aſſicuramento di mercanti foraſtieri con le robbe ſue ducati quattro.

Per guidatico di maleficio commeſſo ducati quattro, ancor che ſiano più perſone.

Per indulto d'homicidio ò altro maleficio, ducati quattro. vbi etiam veniret imponenda abſciſſio membri, ducati doi.

Per indulto, & remiſſione generale di vniuerſità, ſe l'vniuerſità ſarà di cento fuochi ò meno, paghi vno ducato, ſe ſarà di ducento doi ducati, ſe ſarà di trecento, quattro ducati, & deinde ſopra ducati dui.

Per indulto, & remiſſione di Barone, ò feudatario ribello, ſe haurà rendità di ducati cinquecento infra, ſei docati, ſe fin'in mille è ducento, dodici, & deinde ſupra per ogni centenaro docati dui, ita tamen, che non paſſa la quantità di ducati trenta.

Per noua conceſſione di Baronia, feudi, & boni feudali di Contato, Marcheſato, Ducato, e Principato, ſi renderà da cento ducati in giù paghe cinque ducati, & da cento ſopra, per ogni centenaro paghe doi ducati, ita tamen, che per Baronia ò Contato non poſſa eccedere la ſomma di ducati trenta, di Marcheſato, Docato, & Principato, ducati cinquanta, alla medeſima ragione paghe de beni Burgenſatici.

Per confirmatione, ò vero noua inueſtitura di Principato, Ducato, ò Marcheſato, ò Contato, Baronia, feudi, & altre coſe ſtabili, cuiuſcunque qualitatis fuerint, ſi paghe la mità di quelle ſi paga per la noua conceſſione & gratia, come nel precedente capitulo ſi contiene, & non più.

Per conceſſione di nuouo titolo di Conte, Marcheſe, Duca, di Principe ſi ſe concede ſenza ſtato, ma con lo ſtato che tenea prima, paghe la mità di quel pagaria ſi ſe gli donaſſe con lo ſtato, come nel precedente capitolo ſi contiene, ma quando ſe gli doua il titolo, & lo ſtato giunto paghe alla ragione, che nel precedente capitulo ſi contiene.

Per priuilegio de venditione di feudo, Terra, & ſtato, ſi renderà mille ducati, & infra paghi ducati quattro, da mille ducati fin'à quattro mille, ducati otto, & inde ſupra ducati quindeci.

Per capitania s'habbia riſpetto alla Terra, & Città ſi hauranno prouiſione di ducati trecento ò ſopra, paghi ducati quattro, ſi ſerà di ducento ò ſopra, ducati doi, ſi ſarà di ducento ò infra, ò ſenza prouiſione, docato vno.

Per giuſtitieriato per Prouinciam ducati diece.

Per priuilegio di Conſegliero, ò militia, ducati quattro.

Per legitimatione, & ſucceſſione, habbiaſe riſpetto alla ſucceſſione che li ſpetta, ſi ſerà di boni burgenſatici paghe docati ſei, ſi ſerà di boni feudali ducati dodeci.

Per priuilegio di Preſidente della Summaria, quattro ducati.

Per priuilegio di Regentato di Napoli, docati diece.

Per priuilegio di Rationale della Summaria, doi docati.

Per priuilegio di Maſtro Rationale della Zecca, doi ducati.

per priuilegio di vno delli ſette officij del Regno, cento ducati.

per priuilegio di Teſoriero, ſeù perceptore prouinciale, ducati quattro.

per priuilegio di Credenziero, ſi haurà ſei onze di prouiſione, paghe ducati doi, & da ſei fin ad otto, tre ducati, & deinde ducati quattro.

per priuilegio de nundine, ſeù mercati, ſi ſono con franchitia, ducati ſei, ſin autem ducati tre.

per priuilegio di far molino, ſi valerà da cento ducati in giù di rendita paghe cinque ducati, da cento fin'à ducento, otto, & inde ſupra diece, & non più.

per albarano di officio, & beneficio, carlini ſei.

per albarano de debito, nihil.

per priuilegio d'aſſenſo, ſi ſarà feudo da cento ducati, da trenta à baſſo ducati doi, da ducento in sù, tre, & inde quattro.

per lettera di conſignatione, ò pagamento di denaro che ſi fa à creditori, ò à ſalariati di noſtra Regia Corte nihil.

per conceſſione di pecunie numerate pro vna vice tantum, ò di coſa mobile, paga per ciaſcuna onza. fin'à cinque onze incluſiuè vn carlino, da cinque onze fino à cento incluſiuè paghe vno ducato, & vn tarì, & inde ſopra ad quamcumque quantitatem aſcendat pecunia vel valor rei mobilis, paghe docati tre, & ſe ſarà coſa ſtabile che non renda paghe per lo valore alla ragione predetta.

per conceſſione di protòtino, che è Viceammirato di vna Terra ò Città ducati doi, & ſimiliter per conceſſione di Mareſcallo, ch'è Maſtro di campo del Regno.

per lettere di extractione forindicationis, ducati doi.

per priuilegio di legitimatione ad honorem tantum, ducati quattro.

per remiſſione di ribelli, ſe non ſerà Barone ò feudatario, ducati quattro.

per lettere di eſtrattion di Bando ſimplice, tarì tre.

per aſſolutione ſeù quietatione di conti, carlini cinque.

per lettera effecutoriale, che vno ſia poſto in poſſeſſione della gratia, che l'è ſtata conceſſa, tarì doi, ſi eſt in carta di bambace, ſi eſt in carta di coito tarì quattro, quando della detta gratia nè foſſe ſtato fatto priuilegio. E quando non nè foſſe ſtato fatto priuilegio, paghe il doppio.

Per lettera di pigliare informatione de annuo valore, tarì doi.

per conceſſione di coſa che non ſi può eſtimare in denari, ſi eſt per priuilegium, paghe quindeci carlini, per lettera carlini diece.

per lettera di dando tutore per Curiam tarì tre, & ſi eſt relictus per teſtamento tarì doi.

per remiſſione di colletta generale, ò ſubuentione eſtraordinaria, ducati vno, ſi ſarà vna perſona ò famiglia, ſi ſarà Vniuerſità ducati doi.

per conceſſione di veleato per feudo ſeù Baronia ducato vno, per Baronia magna ducati doi, per Contato docati tre, per Principato, Docato, & Marcheſato, ducati quattro.

Per lettera de eſtrahere vittouaglia dal Regno per extra Regnum, ſi eſt cum gratia exemptionis iurium Regiæ Curiæ, paghi per cinquanta ſalme carlini ſette, da cinquanta ſalme fin'a cento, carlini quindeci, da cento ſupra, ducati tre, ſe la gratia foſſe comprata, paghi la mità, & ſi eſt per infra Regnum paghi la mità, in quocumque caſu.

per l'orgi, & altre legume, ſi paghi la mità di quel che ſi paga per li grani in quocumque caſu fuerit.

per lettera di franchitia per gli Scolari, & Studianti, paghe come per lettera di giuſtitia.

per lettera di Maſtrodatti appreſſo li Giſtitieri, & Capitanio, ducati doi.

per lettera de Aſſeſſori, ò Giudici appreſſo li Giuſtitieri, & Capitanei, ducati doi.

per commiſſione di Maſtroginrato, ducato vno.

per lettera di gratia, che vna Terra ſia in Demanio, ducati doi.

per lettera di notariato a conto, ſe ſarà per vna Città paghi vn ducato, ſi ſarà per vna Prouincia ducati doi, ſi per due prouincie, ò per totum Regnum cum poteſtate ſubſtituendi, ducati quattro, ſe ſarà clauſula legitimationis, per quell'atto paghi la mità più della ſopradetta taſſa.

per lettera di Giudici à contratto, quia paruì eſt lucri, paghi la mità del Notario in quocumque caſu.

per conceſſione di mero, & miſto imperio, in perpetuum ducati quattro, ad vitam ducati tre, ad beneplacitum ducati doi, & queſto s'intenda in maioribus, in minimis vero, paghe ducati doi, indifferenter.

per conceſſione di ſalario annuo, paghi vn carlino per onza fin'à cinquanta onze, & inde ſupra fin'à cento, mezo carline, & inde ſopra lo quarto ſi eſt in perpetuum, ſi vero ad vitam, paghi grana ſette, & ad beneplacitum mezo carlino, ſe foſſe per cinque anni à baſſo vn ducato indifferenter.

per eſſecutoria di Bolle in maioribus vn ducato, in paruis cinque carlini.

per lettera di debitorio, paghe come lettera giuſta.

per lettera di familiarità, di nobiltà, di cappellania, ò militia, per ciaſcuna ducati doi.

per lettera di protomedico, ducati quattro.

per lettera di protochirugico, ducati doi.

per conceſſione di officio ſenza ſalario, ma ſolo con gli emolumenti, ducato vno, tarì doi, & grana diece, ſi cum prouiſione, di cento ducati, doi ducati, ſe di ducento, ducati tre, & inde ſupra ducati quattro.

per lettera di Caſtellania, ſe ſarà ad vitam, ducati quattro, ſi ad beneplacitum ducati doi.

per conceſſione dell'arme Reale ducati tre.

per reduttione di feudo in burgenſatico ducati tre.

per conceſſione di Secretariato ſenza prouiſione ducati doi, ſi cum prouiſione ducati quattro.

per conceſſione di beneficio Reale, ducato vno,

vno, ſi paruum carlini cinque.

per lettera aduocandi docato vno, & per lettera procurandi mezo ducato.

per lo iudicato della Vicaria ducati quattro.

per lettera di Cittadinanza ducati doi, & coſi per lettera di ſenſaria, & conſultato.

per lettera de aſſumere contratto di Notario morto, vel alias impediti tarì doi, & ſe ſerà per atto generale, ducati doi.

per remiſſione di pagamenti fiſcali à tempo ducato vno, ſe ſarà vna perſona, ò famiglia; ſe per Vniuerſità ducati doi.

per conſeruatorie quando ſi fanno per beni, che aliquo modo ſpettaſſero alla Corte, ſi paghi come ſe dette robbe ſi concedeſſero pro tertia parte taſſe predette.

per conceſſione di repreſaglie carlini cinque.

per conceſſione di Maſtro della Zecca.

per refare vna prouiſione, ſubſtantia non mutata, neque datum, vn tarì, & ſe ſarà priuilegio ducato vno.

per conceſſione di Subattario in Vicaria ducato vno.

Per conceſſione delli Comiti alle galere ducato vno.

Per conceſſione de incorporare vno Caſtello alla Baronia, ò Stato, ducati doi.

Per lettera di emancipatione ducato vno.

Per conceſsione di franchitia di pagamenti fiſcali per quello che ha dodici figlioli maſcoli tarì doi.

Per conceſſione di ſeparare vno Caſtello dalla Baronia, ò Stato, ducati doi.

Per conceſſione de Maſtrodatti della Vicaria ad vitam ducati doi.

Per conceſſione de Maſtrodatti d'altra Terra, vno ducato in paruis, in magnis, vero ducati doi.

Per lettera di Doaniero delle pecore della doana di Napoli, Maſtro Portulano di Capitanata, & Bari, Maſtro Portulano, & Secreto di Terra d'Otranto, & Baſilicata, Maſtro Portulano, & Secreto di Calabria, Maſtro Portulano, & Secreto d'Apruzzo, per ciaſcuno ducati quattro, pro ſubſtitutis, ducati doi per ciaſcuno.

Per lettere di Doaniero, Portulano, Secreti, & Capitanei della graſſa dell'altre Prouincie ducati doi, & pro ſubſtitutis la mità.

Per lettera di Secreti, & Portulani di vna Terra ducato vno.

Per lettere delli Doanieri delle ſaline ad vitam doi ducati, ad beneplacitum vn ducato.

Et nota, che ſe in vna ſcrittura, ò gratia ſi conteneno più perſone, ſi deue taſſare per vna ſi quella coſa che ſi concede, & poſſedeua per indiuiſo a dette perſone.

Volemo ancora, che li ducati ſe intendano a diece carlini per ducato, doi carlini per tarì, & diece grana per carlino, caſſando, & annullando l'abuſo di far pagare coronati per carlini.

Volemo ancora, che per confirmatione di tutte le gratie, & conceſſioni prefate, cuiuſcumque generis exiſtant, dopò che le coſe contenute in Capitolo di confirmatione, & noua inueſtitura de capitolo di confirmatione, & noua inueſtitura de beni feudali, Stati, & Baronie, ſi paghi la mità di quello ſi paga in conceſſione.

Præterea declaramo, che li ſopradetti Capitoli intendano per tutto quello pagamento ſpetta alla Cancellaria per priuilegij, patente, & lettere, cioè per lo mandato del Secretario, fattura, di minuta, ſcrittura, & regiſtratura, & ogn'altro pagamento, eccetto il ſigillo, & pendente.

Et acciò niſſuno ſia fraudato della ſua fatica, e deritto, declaramo, che al regiſtro per ogni lettera clauſa, cuiuſcunque generis ſit, della quale ſi pagano tre carlini in Cancellaria, ſe li paghi mezo carlino, ſe ſarà lettera clauſa, che ſe nè paghi in Cancellaria più di tre carlini ad quamcumque quantitatem aſcendat, ſe nè paghi al regiſtro vn carlino.

Per lettere patente di giuſtitia vn carlino.

Per priuilegio, & qualſiuoglia altra prouiſione, della quale la Cancellaria habbia vinti carlini, nè ſiano doi carlini del regiſtro, & ſe nè haura trenta carlini, n'habbia tre, da trenta carlini fino in diece ducati, nè habbia cinque, da diece ducati fino a quindeci nè habbia ſette carlini, da quindeci in sù ad quamcumque quantitatē aſcendat, n'habbia diece carlini, lo reſto ſi ſparta, la mità al Secretario, & l'altra mità per la minuta, forma, & Cancellaria.

In Camera noſtra Summariæ Neap. ſeruetur ordo ſequens.

Per le citationi, ò monitorij, ſeù inculcatorij con lo ſigillo, & ogn'altra coſa ſi paghi vn carlino.

Per lettera di giuſtitia cum ſigillo, & ogn'altra coſa, grana quindeci, & non più.

Quapropter tenore præſentium de certa noſtra ſcientia, conſultò, & deliberatè præcipimus, & mandamus Illuſt. Spectabilibus, Magnificis, dilectiſque Conſiliarijs, & fidelibus noſtris, Viceregi, & Locumtenenti noſtro Generali, Magiſtro Camerario, noſtroque Sacro Conſilio Locumtenenti, Præſidentibus, & Rationalibus Cameræ Summariæ, Protonotario, & Secretarijs, & Scribis noſtris, tam penes nos quàm in Cancellaria præfati Regni noſtri Siciliæ citra Farum exiſtentibus, & in cæterum conſtituendis, cæteriſque alijs officialibus, & ſubditis noſtris maioribus, & minoribus, quouis officio, titulo, authoritate, & dignitate fungentibus, ad quos, ſeù quem ſpectabit, præſentes peruenerunt, & fuerunt quomodolibet præſentatæ, ſub noſtræ gratiæ, & amoris contemptu, pœnaque vnciarum auri mille noſtris inferendarum ærarijs, quatenus præſentem noſtram Pragmaticam ſanctionem, & omnia, & ſingula deſuper contenta ad vnguem teneant, & inuiolabiliter obſeruent, faciantque per quoſcumque, vt decet obſeruari, iuxta præſentium ſeriem, & tenorem. In cuius rei teſtimonium præſentes fieri iuſſimus, noſtro negociorum citra Farum Regni Sigillo in dorſo munitas.

Datum

Datum in Ciuitate Thori die 30. Menſis Ianuarij, octauæ Indictionis, Anno à Natiuitate Domini 1505.

Yo el Rey.

V. Malferitus Regens, & pro Locumtenente Protonotarij.
V. Aloyſius Sanchez Theſaur. Licentiatus çapata.
V. Santagel Conſeruator Generalis. Dominus Rex mandauit mihi Michaeli Peremdalmacan.
In Curiæ regiſtro primo.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

§ *Secretarij.* Loquitur cum Secretario Regni, licèt loquatur in numero plurali, reſpicit enim omnes ſucceſſores, & hic eſt hodiè Andreas de Salazar eloquentia, ac celeritate in negotiorum expeditione clarus.

Et cum hac Pragmatica quæ de taxa loquitur pro expeditionibus Regiæ Cancellariæ concordat lex 1. tit. 9. lib. 2. ordinat. & quoad ſigillum lex 3. tit. 8. d. lib. 2.

Ex Cap. Neap. In anno 1496. Cap. 64.

REX FEDERICVS.

Item ſupplicano, che li pagamenti della Regia Cancellaria, tanto circa li ſigilli quanto circa le lettere, priuilegij, & tutte ſcritture eſſendo di quelle, de gratia, ſiue de giuſtitia, ſe habbia ad ſeruare la taſſa, & ordinatione fatta, per la felice memoria di Rè Alphonſo primo. Pla. Re. Ma.

Ex dictis Cap. Neapol. in anno 1501. Cap. 56.

REX FEDERICVS.

Item ſupplicano attento per lo Illuſt. Rè Federico de Aragonia per capitoli conceſsi ad eſsa Città, furono conceſſi molti capitoli in releuamento de poueri, & præcipuè circa li pagamenti delli Maſtridatti ciuili, & criminali, tanto della gran Corte della Vicaria, quanto dello Sacro Cōſiglio, quanto dello pagamento delli ſigilli della Cancellaria, in la Regia Camera della Summaria, & detto Sacro Conſiglio, & gran Corte, & pagamento de alguzini di detta gran Corte ſe degni detti capituli, & gratie confirmare, & di nuouo concedere, & ſe intendano in li preſenti de verbo ad verbum appoſite, & ſpecificate Placet præfato Illuſt. Domino Locumtenenti Generali.

Officiales Regia Cancellaria regias ſeruent ordinationes. h. d. Reuitus.

PRAGMATICA II.

De offic. Secretarij.

PHILIPPVS II.

Cum totam mentis aciem ad reformandum pro bono publico, componendumque Magiſtratus omnes duxerimus ad Regiam Cancellariam, miniſtroſque in ea deputatos ordinandam accuratius, & ſolertius nos conuerti viſum eſt oportere. Nam præterquam quod locus hic ampliſſimus, ornatiſſimus, maximæque dignitatis ſemper extitit. hi, qui eo in loco verſantur, nobiſcum commorantur aſſiduè, & Regio nobis aſſiſtente Collaterali Concilio immediatè inſeruiunt, Regias prouiſiones tractando, deſcribendo, expediendo, & conſeruando, vnde cæterorum integerrimos, iuſtiſſimos, boni, rectique ob magis neceſſarium, & expediens viſum eſt, quod præter Regiam Pandectam vix alia ſuper his inſtitutio facta reperiebatur, rimatis igitur diligenter ſingulorum in eadem Cancellaria inſeruientium officijs, maturèque perſpectis, & in Concilio prædicto diſcuſſis his quæ illorum cuiuſque oneri incumbunt, ſuper illis cum deliberatione, & voto eiuſdem nobis aſſiſtentis Collateralis Concilij, nomine Sacræ Regiæ, & Catholicæ Maieſtatis innoteſcant, imprimi, & per quos decet inuiolabiliter obſeruari volumus, præcipimus, atque mandamus contrafacientibus vltra indignationem Regiam, & noſtram, pœnis in eiuſdem adiectis, & alijs noſtro arbitrio reſeruatis imminentibus.

Secretarius, & alij officiales Regia Cancellaria ſecreta ſeruent. h. d. Tapia.

§. Regium igitur T Secretarium, cuius authoritas T ampliſſima, nec minor dignitas eſt, id primum ſeruare oportet, à quo nomen ſumpſit, vt, quæ à nobis, & Regio Collaterali Concilio tractantur arcana, prout negociorum qualitas expoſtulat, velentur ſilentio. Quod ne dum ab ipſo, ſed à cæteris Cancellariæ miniſtris ſeruari volumus: Præcipimus igitur prouiſiones arcanū requirētes hoſtiarijs, ſiue porterijs affirmari, regiſtrari, & ſigillari faciendum non committi, ſed per Cancellarium pro Secretario inſeruientem, prædicta, & alia in ijs neceſſaria percompleri.

CAROL. TAP. REG. CONS. ANNOT.

T *Secretarium.* A ſecreto ſeruando, vt hic dicitur, vocatus eſt Secretarius, quod etiam tradidit Caſſen. in cathalogo gloriæ mundi 6 par. 9. conſiderat. 1 qui optimè explicat huius officij originem poſt Lucam de Penna in rubr. C. de præpoſ. ſacri cubicul. lib. 12. de hac materia ſecreti ſeruādi dicemus ſuo tit. vbi oſtendemus quanta propter non ſeruatum ſecretum mala oriantur, & præ oculis Proregum præ omnibus eſſe deberet.

T *Ampliſſima.* Faciunt verba Lucæ de Penna in rubr. C. de Præpoſ. ſacr. cubicul. lib. 12. relata per Caſſen. loco proximo citato, & lex. l. 1. tit. 8. lib. 2. ordinat. & quād ſit dignitas, dicit Gregor. Lopez ad l. 1. tit. 19. par. 3. verb. *de coſa del Rey.*

Secretarius negocia celeriter expediat, benignè, ac fideliter tractet, & ſic faciant alij ſubofficiales Cancellaria. h. d. Tapia.

§. Cum inter Cancellariæ miniſtros, Secretarius, cuius probitas, integritaſque ſumma eſſe debet, primum obtineat locum, eum ſumma ope niti decet, vt cuncta in ea fideliter, incorruptè, comiter, & demum ritè, rectèque gerantur, negociatores celeriter expediantur, & benignè tractentur. Idem de Cancellariæ præfatis miniſtris alijs dicimus. Qui ſi contrafecerint, ac nobis

Digitized by Google

nobis denuncientur, punientur pœnis à iure ſanciſque Regijs Conſtitutionibus, Capitulis, & Pragmaticis, ſtatutis, & alijs noſtro arbitrio reſeruatis.

Secretarius eligat fideles, & habiles officiales. h.d. Tapia.

§. QVoniam vero Regiarum prouiſionum expeditio tota ferè pendet à manib. Cancellariorum, & Scribarum vulgò nuncupatorum de forma in Regia Cancellaria ſeruientiū: quorum electio ad eundem ſpectat Secretarium, ijque ſuo ponuntur, & tolluntur nutu, enixè Secretarius ipſe curet in officijs prędictis præficere fideles, habiles, & idoneos, per quos Regiæ Curiæ decus conſeruetur, & ſubditorum Regiorum vtilitati conſulatur.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

QVorum electio ad eundem ſpectat Secretarium. Dic hodie nonæ hȳ Cancellarios, neque ſcribas de forma per Secretarium, ſed Cancellarij eliguntur à Rege.

Non exigantur deritus Regiæ Cancellariæ ante publicationem, & ſubſcriptionem prouiſionum, ſeruentque taxam. hoc dicit Tapia.

§. ABuſum qui, vt audiuimus, nuper inualuit circa exactionem iurium Cancellariæ pro ſupplicationum, ſiue memorialium expeditione ante notificationem Regiarum decretationum abolentes, ſancimus Secretarium alioſvè Cancellariæ miniſtros, iura prædicta ante publicationem, & notificationem dictarum decretationum minime exigere, vel præcapere poſſe, nec debere, ſed illas prius partibus demonſtrare teneantur, quas ſi partes ipſas recipere noluerint, haud quicquam pro his ſoluere debeant.

Ius Cancellariæ non exigatur pro prouiſionibus non adhuc firmatis. h.d. Tapia.

§. VOlumus etiam eoſdem Cancellariæ miniſtros pro prouiſionibus, quæ in ea expediantur, iura Cancellariæ exigere, nec percipere debere, nec poſſe, antequam à nobis, & ipſam Cancellariam Regentibus ſubſcriptæ fuerint, Idque in poſterum fieri, & obſeruari præcipimus.

§. Et inſuper præ cæteris ab eodem Secretario, & miniſtris præfatis, qui ab eo dependent omnino ſeruandum, quod iura mandati, & Cancellariæ eidem competentia pro Regiarum prouiſionum expeditione exigantur, ſecundum regulam, taxam, ſiue formam contentam in Regia Pragmatica, & pandecta, edita per Cath. Maieſtatem recolendæ memoriæ in Ciuitate Thori, 30. Ianuarij 1505. inter alias iam impreſſa, perpetuò reſidenda in valuis Regiæ Cancellariæ, & inuiolabiliter obſeruanda, vt præter illam nihil exigatur, aut quouis modo percipiatur, ſub pœnis in eadem Pragmatica adiectis, & alijs noſtro arbitrio reſeruatis.

Taxatur ſalarium Regiſtri Scribis. h.d. Tapia.

§. REgeſti, ſiuè Regiſtri Scribæ, qui etiam vltra Secretarium, & mandatorum Scribas à Regia Curia in eadem deputantur Cancellaria nomen traxerunt ab eo quod exercent: Eorum enim proprium eſt Regias prouiſiones, & omnia quæ in Cancellaria ipſa expediuntur, in libris fideliter redigere, qui communi vſu Regiſtrorum vel Regiſtorum, quaſi rerum geſtarum libri appellantur, vnde Regeſti, ſiuè Regiſtri Scribæ ipſi nuncupantur, Iſtis ſalarium nullum à Curia eſt ordinatum, nec pro ipſius Curiæ ſcripturis regiſtrandis quicquid recipere debeant. A partibus autem quid eis perſoluendum ſit ſpecialiter taxatum non reperitur, nec in pandecta præfata id comprehenditur, prout in quadam prouiſione præfatæ Cath. Maieſtatis poſt illius pandectæ datam expedita Segouiæ eodem anno 1505. 30. Iunij habetur.

§. Vt igitur in poſterum ſuper hoc omnis ceſſet difficultas, & Scribis prædictis indebitas exactiones faciendi tollatur occaſio, informatione præhabita de eo, quod ab his antiquitus percipi conſuetum eſt, ab omnibus debitè conſiderandis maturè diſcuſſis, ſtatuimus, & prædictorum ſalarium taxando, ordinamus, quod Scribæ Regiſtri pro priuilegijs partim, & alijs prouiſionibus in pergameno expeditis regiſtrandis percipere debeant carolenos quatuor pro qualibet charta, pro cęteris autem in papiro expeditis, pro ſingulis chartis carolenos duos, & nihil aliud: contrafacientibus pœna priuationis officij mulctandis.

Et quoniam lucri cupiditas poſſet in conſcribendis chartis prædictis fraudis materiam ſuggerere, & largius quam par ſit, verſus, & dictiones exarare, huic rei obuiando præcipimus faciem cuiuſque chartæ triginta verſus, & vnumquemque verſus ſex dictiones ſiue partes continere debere, & hac ratione chartas computari, & ſalarium prætaxatum ſolui, prauo illo abuſu, quo charta ſiuè facies cœpta ſcribi pro completa, & totaliter ſcripta hactenus computari conſueuit, penitus ſublato: ſecus facientibus pœna in præcedenti capitulo appoſita imminenti.

§. Audiuimus etiam Scribas prædictos Regiſtrorum pro perquiſitione ſcripturarum in eiſdē contentarum à partibus illas deſiderantibus, immoderatas ſolutiones pro eorum arbitrio exegiſſe, & exigere, in maximum damnum Regiorum ſubditorum. Quorum indemnitati prouidentes, ſtatuimus quod Scribæ prædicti perquiſitiones ipſas ex fide faciant, & pro his qualeſcumque faciant, grana decem tantum recipiant, ſub pœna præfata.

Non tradatur copia ſcripturarum regiſtratarum inconſulto Protege, vel aliquo ex Regentibus h.d. Tapia.

§. CVm autem Regiſtrorum libri ſint Regiæ Curiæ, & ad eam principaliter pertineant, prædictis ſcribis mandamus, quod nemini exempla, ſiuè copias ſcripturarum in eis contentarum tradant,

Taxatur

tradant, abſque noſtra vel vnius ex Regentibus, licentia, pro copiarum autem ex noſtra, vel Regentum, vt prædictum eſt licentia tranſcribendarum, & partibus petentibus aſſignandarum ſcriptura, charta, & fide dimidium tantum eius quod pro regiſtratione debetur exigi poſſit, & nihil vltra, & verſibus ad rationem prædictam regiſtri originalis computatis.

§. Caueant inſuper præfati Scribæ, quod Regiſtrorum libri nemini commodentur, nec modo aliquo à dicta Regia Cancellaria extrahantur ſed in ea tam præteritum facti quam faciendi, ſumma cum diligentia conſeruentur cooperimentis, & ligaturis neceſſarijs aptentur, contenta in eis per Alphabetum ſignatis chartis notentur, & ſub claui cante cuſtodiantur, quonſque de congruenti illorum repoſitorio, & archiuo fuerit prouiſum.

Scribæ Regiæ Cancellariæ ex prouiſionibus Curiæ nihil exigant pro prouiſionibus autem partium idem, quod ſcribæ Regiſtri. h.d. Tapia.

§. HI Scribæ, qui, vt prædictum eſt, ab ipſo eliguntur Secretario, vulgoque de forma appellati ſunt, ordinatas à nobis prouiſiones, & à Regia Cancellaria exeuntes in pulchram, & ornatam redigunt formam, ſiuè ſcripturam pro quibus prouiſionibus ad Regiam Curiam pertinentibus, vt de Regiſtrorum Scribis ſtatutum eſt, nihil recipere debeant: A partibus autem quid eis ſoluatur, nec in pandecta prædicta continetur, nec in prouiſione illa poſt eiuſdem pandectæ datum expedita cautum eſt, nec alibi ſpecialiter prouiſum eſſe videtur. Id igitur modo declarantes, ex eo, quod vetuſto more obſeruatum præcipimus, alijſque iuſtis conſiderationibus moti, ſtatuimus illis pro ſcripturis priuatorum commoda reſpicientibus tantundem deberi, quantum regiſtrorum Scribas exigere poſſe præordinatum eſt, ac ſecundum illam formam in Regiſtro redactam, & non vltra.

Taxator ſigilli nihil exigat vltra taxam factam. h.d. Tapia.

§. TAxatoris autem officium, cuius eſt iura ad ſigillum ſpectantia taxare à Regia Curia, conferri huic officio per obtinentem, illud perſonaliter inſeruiendum eſt prout à ceteris qui ſubſtituendi poteſtatem non habent à Regia Maieſtate, hic taxator vltra prouiſionem quam recipit à Regia Curia, longæuo vſu, ſicut accepimus, exigere conſueuit à partibus tarenos duos pro taxa quacumque tranſcendente tarenos ſex, pro illis quæ infra ſummam prædictam, nihil prorſus, ſicque in poſterum ſeruari iubemus, contrafacientes priuationis officij pœnam incurrant, & extorta in quadruplum reſtituant, obſeruet Taxator ipſe omnino Regiam Pandectam, editam ſuper ſolutione iurium ad ſigillum pertinentium, nec illius prætereat formam, quam publicè affixam in valuis Regiæ Cācellariæ perpetuò retinere iubemus, pœna in dicta Pragmatica deſcripta ſi ſecus fecerit imminenti.

Nihil exigat qui ſigillum tenet vltra taxam factam per Taxatorem. h.d. Tapia.

§. POſt leges Taxatori datas, conſequenter dicendum eſt de officio ſigilli. Caueat igitur omnino qui huic præpoſitus eſt officio, ne quid vltra ſummam per Taxatorem deſcriptam, in prouiſionibus ſigillandis exigat, vel recipiat, nec immunes, & exemptos à iuribus ſigilli quicquam ſoluere cogat, contrafacientes priuationis officij pœnam ſubituris, & partibus extorta in quadruplum reſtitutis.

Cancellarij, & ſcribæ aſſiſtant de mane quatuor horis, ſic & veſperi. h.d. Tapia.

§. QVoniam vero frequens, & multiplex negotiorum, tam publicorum Regiæ Curiæ, quàm priuatorum, ad Regiam Cancellariam pertinentium concurſus exigit, vt ipſius officiales, & miniſtri prædicti aſſiduè in ea commorentur, ne ob illorum obſeruantiam expeditio impediatur, vel differatur, volumus, & diſtricte præcipiendo mandamus eoſdem Cancellarios, Scribas de forma Scribas regiſtri Taxatorem & ſigillatorem, omnes legitimo impedimento non ſubſiſtente, ſingulis diebus non feriatis in eadem Regia Cancellaria reſidere debere quatuor horis continuis ante prandium, primis quatuor quouis tempore ſummo mane, reliquis vero poſt prandium à decima octaua hora inchoandis, pœna contrafacientibus priuationis officij mulctandis, & alia noſtro arbitrio reſeruata, &c.

Datum in Regio Palatio Neap. die 22. Septembris 1559.

Don Peraſan.

V. Albertinus Regens. V. Villanus Regens.
V. Reuerterius Regens. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus generalis mandauit mihi Ioanni de Soto. In Cur. 4. fol. 1.

Informationes ſeruitiorum militum non per Auditorem exercitus, ſed per Regentes fiant præuia licentia Illuſtriſſimi Proregis. h.d. Tapia.

PRAGMATICA III.

De officio Secretarij.

PHILIPPVS &c.

PEr la Maeſtà del Re noſtro Signore, in ſue lettere della data delli cinque del paſſato, ci è ſtato ſcritto vn capitolo del tenore ſequente, videlicet.

A qui ſuelen, accudir muchos ſoldados con enformaçiones hechas en eſſe Reyno, de lo que nos han ſeruido, y porque no conuiene que eſto ſe haga con la licençia y libertad, que haſta aqui ſi ha hecho, prohibireis al Auditor del exercito, y à qualquier otro Iuez, ò official nueſtro, que no las tomen de aqui adelante, pues quando os pareſcerà que cōuegan azerſe algùna informaçion ſemejante, lo podreis ordenar à los Regentes

gentes la Cancellaria, paraque con ſu authoridad y decreto ſe hagan como deue.

Et viſto per noi il tenor del preinſerto capitolo, volendo gli ordini, & mandati della prefata Maeſtà eſſeguire, come ſemo tenuti, vi dicemo, & ordiniamo ch'in modo alcuno da qua auanti debbiate procedere à pigliare informatione à inſtantia di ſoldati, ne d'altri ſtipendiarij, & particular perſone delli ſeruitij che pretendeſſero hauer preſtati alla prefata Maeſtà, iuſta la forma del detto capitolo, non fandoſe il contrario per quanto s'hà cara la gratia, & ſeruitio Regio.

Datum Neap. die 30. Ianuarij 1566.

Don Peraſan.

V. Patignus Regens. V. Villanus Regens.
V. Reuerterius Regens. Lobera pro Secretario.
In Cur. fol. 17.

Collegij V. I. Doctorum erectio, eiuſdemque priuilegia, & hoc dicit Tapia.

IOANNA II. DEI GRATIA Vngariæ, Hieruſalem, Siciliæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Ramæ, Seruiæ, Galitiæ, Iodomeriæ, Comaniæ, Bulgariæque Regina, Prouintiæque, & Folcalquerij, ac Pedimontis Comitiſſa.

VNiuerſis præſentis priuilegij ſeriem inſpecturis, tam præſentibus quàm futuris, grandem rem per quam vtilem agere nobis fatemur, dum ciuilis iuris, & canonicæ ſcientiæ profeſſores Doctores pariter, ac Magiſtros in illis laudem præconijs ſignanter attollimus, & eis noſtra beneficia, & Priuilegia erogamus, cum per ipſorum miniſteriũ creſcit, conſeruatur, & fouetur Reſpublica dirimuntur litigia particularia, & publica ſcandala amputantur, vt dilucida, & cognita veritas in populis elucescat expellantur calumniantium iniquitates voluntariè tribuitur vnicuique quod ſuum eſt, & eorum iudicio attenta ratione collata boni, & æqui habetur notitia, & virtutum præclariſſima principalis ipſa iuſtitia colitur, dũ ſuis præceptis, & inſtitutis, ac munitis ſuades, & vberes fructus producit in terris. Sunt igitur, & merito conditores talium operum Artifices, & directores, atque miniſtri canonici, & ciuilis iuris Profeſſores accepti, & nobis, noſtriſque conſpectibus ſatis grati eum eorum conſilio per ſalubres vias, & greſſus fructiferos vitæ noſtræ agamus curriculum felices dies agimus, & iſtius Regni gubernaculo præſidemus. Sanè Magnificus vir Ottinus Caracciolus Neap. Miles Regni noſtri Siciliæ Cancellarius caput, Rector, Adminiſtrator, & Gubernator Collegij V. I. Doctorum huius almæ noſtræ Ciuitatis Neapolis noſtræ Maieſtati ſupplicauit attentius, vt dictum Collegium V. I. Doctorum ordinare, creareque dignaremur, atq; factum confirmare, cum ad ſtatum, & vtilitatem Reipublicæ pertinere dignoſcatur, Doctoreſque ciuilis iuris, & canonici familiares Conſiliarij, & fideles noſtri dilecti noſtræ Maieſtati nonnulla capitula in fauorem ipſorum, ac bonum publicum, & eorum expoſitio continebat compoſita per eoſdem cum reuerentia debita obtulerunt ſupplicantes deuotius, vt illa Maieſtatis noſtræ munimine de certa noſtra ſcientia confirmaremur.

Nos igitur quæ ad dictum Cancellarium, & dictos Doctores meritò ſingularis gerimus dilectionis affectũ ſupplicationem gratanter recipimus, & examinare eam fecimus diligenter per Collaterales noſtros, & ſecretum Conſilium nobis adſtans, & quia inuenta eſt rationabilis, & ad bonum publicum tendens, nec minus attentis gratis grandibus, & fructuoſis ſeruitijs per eumdem Cancellarium, & Doctores iuris ciuilis, atque canonici Progenitoribus noſtris Regibus Siciliæ, atque nobis, & noſtræ Reipublicæ præſtitis, & quæ ipſos ſperamus in antea præſtituros prout infra ponuntur duximus ordinanda, & pariter approbanda. Volentes, & decernentes quod capitula ipſa vim legis obtineant, & in perpetuum inexpugnabilem habeant roboris firmitatem quorum capitulorum tenor ſequitur, & eſt talis.

Ad dictum Collegium ordinamus, & libenter ſtatuimus, vt Doctores ciuilis, & canonicæ facultatis habeantur ſimul tanquam corpus vnum, & fraternizanter ſcientiæ, ſeu vnius ferè facultatis artifices approbamus Collegium licitum, & honeſtum per quam neceſſarium Reipublicæ, noſtriſque vtilitatibus, & honori poſſint abſque nota cuiuſlibet Monopolij, & conuenticulæ illicitæ ſinè licentia conuenire inuicem, & quæ bonum eorum honeſtum, & iuſtum ſapiunt, & tangunt eoſdem in communi, vel particulari diſponere tractare, & facere, ac illa proprijs iuramentis cautius roborari, quæ firma, & valida eſſe decernimus tot ſapientum, aut ſaltem maioris partis illorum iuditio comprobata, & vt vota ſint honeſta, & tuta Sacrum Collegium poſſit facilius explicare, & inuicem acceptam, & gratam deliberationem facere hi qui ſunt de Collegio Doctores ſcilicet prælibati.

Prouidimus, quod vnus ex eis ſit Prior qui nomine, & primatus caput teneat agendorum, & prior collegij doctoralis iuris canonici, & ciuilis ab alijs appelletur, quẽ Priorem de anno in annũ creari volumus, & ordinari per Cancellarium Regni noſtri Siciliæ, de conſilio prælibatorum doctorum, & ad ipſorum Cancellarij, & Prioris vocationem Doctores ipſi in loco honeſto conueniant in communi, vel in proprio negotia tangantur, ſeu ſuper illis negotijs quibus ipſi Cancellario cum Priori videbitur expediens quod Doctores inuicem conueniant prælibati, illudque robur firmitatis obtineat ſuper præpoſitis negotijs per prædictum Cancellariũ, & Priorem ad quod maior pars Doctorum inclinauerit, & eo tunc facto ſcrutinio eorumdem. Adhibito eis Notario actorum eorum collegij per quem ordinata ſcribantur, & hoc Cancellarij, & Prioris miniſterio in executione ducantur, quod maior pars decreuit vt præfertur.

Quod Notarius collegij, & etiam Bidelli ſcolarium ordinari, & creari debeant per Cancellarium memoratum.

Et vt onus honori inhæreat teneantur ipſi Cancellarius, & Prior, cum aliquis de collegio fuerit in aliquo grauatus, vel aliter ad Tribunal cuiuſuis Iudicis vocatus, aſſiſtere, defendere, & laudabiliter, & iuſtè interponere partes ſuas in adiutorium illius Doctoris, qui habet in Iudicio comparere, vel qui de illato ſibi à quouis grauamine ſuam propoſuerit quærelam, vt per prædictorum Cancellarij, & Prioris induſtriam facundiam, & aſſiſtentiam prædictam prouideatur contra grauamina, & preſſuras; quæ conſueuerunt Doctoribus ingeri, quibus laicorum opinio ſemper infeſta extitit ab antiquo.

Similiter incumbat eidem Cancellario omnis defenſio Priuilegiorum ſtudij, & ſcolarium ſtudentium oppreſſorum, & etiam eidem Priori non quod per hoc, nec per infraſcripta tollatur Priuilegium Iuſtitiario ſcolarium ab antiquo conceſſum talis itaque Prior eligatur in quo ſit conſtantis voluntatis propoſitũ ſit probata, & nota ſcientiá morum grauitas, & facundi ſermonis ornamentum.

Ad nobilem Igitur virum Iacobum Mele legum Doctorem de Neapoli noſtræ mentis aciem dirigentes in quo prædicta vigere noſcuntur, & eius probata virtus, & fides ab hactenus elaruit Priorem auctoritate præſentium prædicti doctoralis collegij eumdem duximus, prout Inuenimus creatum per dictos Doctores ſua vita durante ordinandum quo rebus humanis abducto ſemper in futurum de anno in annum eligatur Prior, qui ſit vnus ex dicti collegij Doctoribus, de collegio vero intelligantur, & ſint Doctores videlicet. Dominus Andreacius de Alderitio de Neapoli legum Doctor dominus Marinus Boſſa de Neap. I.V.D. dominus Gurrellus Caracciolus de Neap. I.V.D. dominus Ioannes Criſpanus de Neapol. Epiſcopus Theanenſis legum Doctor, dominus Goffredus de Gaieta de Neap. miles & V.I.D. dominus Carolus Mollicellus de Neap legum, Doctor, & miles dominus Hieronymus de Miroballis de Neap. legum Doctor, & dominus Franciſcus de Gaieta de Neap. legum Doctor. In quibus profectò probata viget ſcientia clara doctrina rutilat, & morum elegantia nota claret, & quos in noſtris ſeruitijs approbata fidelitas diuturna experientiá noſtros fideles Conſiliarios iam efficit.

Intendimus enim, & volumus quod poſſint etiã alij Doctores eſſe, & ſint de dicto collegio qui accedente voluntate Cancellarij ſuffragio ad minus medietatis partium ipſorum Doctorum de collegio ad ipſum fuerint collegium introducti ſi oriundi, & ciues noſtræ ciuitatis Neapolis fuerint, aut ſi de Regno oriundi Doctores fuerint, & ſcolas publicè ordinarias, vel extraordinarias in eadem noſtra ciuitate Neapolis vixerint annis ad minus quatuor continuis aut etiam interpellatis, quibus collegium ipſum patet accedente voluntate ipſius Cancellarij eo ipſo quod prædicto tempore lecturam exercuerit memoratam Tales Doctores, & collegiatos prærogatiuis proſequi cupientes tanquam Reipublicæ conductores dignis diſponimus Priuilegijs præuenire immunes ipſos eſſe volumus à muneribus quibuſcunque ſiuè illa ſint realia, ſiuè perſonalia, ſiuè mixta ordinaria, vel extra ordinaria prout iuris ſanctio ordinat, & declarat. Eſt enim rationi ſatis conſentaneum, vt qui perſonas, & res priuatas, & publicas defendunt magiſterio approbato in proprijs perſonis, & facultatibus dignam prærogatiuam habeant.

Cancellarius eſt collegiatorum Iudex competens. h. d. T. apla.

§. QVo lætanter, & nè per varias aliorũ calumnias, & temeritates, quas aſſumpſerint homines litibus dediti Doctores ipſi poſſint per diuerſa tribunalia lacerari eiſdem digna noſtra clementia duximus concedendum, quod in cauſis dũ ipſi conueniuntur ciuilibus ſeu criminalibus Iudex competens illorum exiſtat Cancellarius Regni noſtri Siciliæ, & prædicta intelligãtur procedere ſi Doctores ipſi ſunt laici, ſi vero clerici fuerint, tunc eorum ſit Iudex competens Neapolis antiſtes, & licet inter Doctores eoſdem ſint aliqui qui habeant ex noſtris, aut prædeceſſorum noſtrorum indultis, vel aliter ſpeciales eorum Iudices competentes de certa noſtra ſcientia concedimus eis quod eorumdem poſſint forum, ſiuè iudicium declinare, & in prædictis caſibus propoſitam fori declinatoriam ad præfatorum iudicium, vt prædiſtinguitur examen petere ſe remitti contra quam præpoſitam declinatoriam omnis poteſtas tollatur iudicibus alijs aliquid decernere, quod remiſſionem tollat eandem, etiam ſi per Procuratorem fuerit propoſita declinatoria fori, cum in hoc caſu fauore Doctoribus debito intendamus, quod ipſorum, & eorum ſit electio iudicum, & non actorum mouentium quæſtiones, quod ſi contra factum fuerit illud non teneat, & iudicatum ſit ipſo iure nullum, & Iudex, qui declinatoriam ipſam non admiſerit centum vnciarum auri pœna, & alia grauiori noſtro arbitrio reſeruata veniat puniendus. Volẽtes expreſſè quoad ſignificatoriam dicti Cancellarij omnes Iudices cuiuſcunque conditionis exiſtant dictos Doctores, & quemlibet ipſorum ad ipſius Cancellarij examen remittere debeant, ac de Ipſis Doctoribus, & quolibet ipſorum de cætero nullatenus ſe intrommittant.

Ordinamus etiam per præſentes, quod nullus Doctor de Collegio in quæſtionibus, ſeù cauſis criminalibus, vel ciuilibus quæ fortaſsè agendo, vel conueniendo tangerent Cancellarium, vel dictum collegium, ſeù aliquem Doctorem de Collegio memorato poſſit eſſe in contrarium Conſiliarius Auditor ſiuè ipſius cauſæ Patronus, & ſi quis tale fortaſſis contrafecerit per Cancellarium cum conſilio Prioris procedi poſſit ad pœnam amotionis ab ordine præſentis collegij in quo exiſtit ſano iudicio intellecto dum inter aliquem extraneum, & Doctorem eſt altercatio memorata. Vbi vero inter Doctores de collegio oriretur quæſtio præſens ſtatutum non vendicet ſibi locum.

Qui prohibeantur doctorari hic dicitur, & qualis debeat eſſe doctorandus. h. d. Tapia.

§. AD doctoralis dignitatis gradum nullus poſſit aſcendere, excommunicatus infamis, aut de turpi vita, & moribus apud bonos, & graues publicè diffamatus, aut ſpurius, aut aliter illegitimè natus etiam ſi legitimatus auctoritate noſtra exiſtat cum doctoralis dignitas huiuſmodi labe reſpuſos omnino refugiat ſua relucentia claritatis orthodoxus igitur fidelis, & de genere fidelium ortus qui Auditor fuerit ad minus infra dictum tempus, vel ſaltem repetierit, vel diſputauerit videlicet; Accalanteū legerit, vel ad minus repetierit aliquam legem tenente ſibi catre.lam aliquo ex dictis Doctoribus his ſufficiens inuentus fuerit modo doctorandus doctoratum ipſum poſſit petere, & habere,

Modus tenendus in doctoratu exprimitur, & qualiter ſedere debeat Doctores de Collegio. h. d. Tapia.

§. MOdum vero per quem ad honorem, ſeù dignitatem doctoratus conſequitur ſufficiens peruenire poſſit, volumus eſſe talem quod ſcolaris videlicet accalanteni qui deſiderat fieri doctor quem vult doctorem de collegio ſub quo ipſe priuatam examinationem, & deinde publicam approbationem recipiat poſſit eligere nutu ſuo per quem coram Cancellario ad doctoratum idoneus præſentetur, quod doctor ipſe teneatur ſub ſua fide, & animæ ſuæ periculo voce propria affirmare vocatis omnibus de collegio doctoribus præſentibus, vel illis ſaltem qui voluerunt, vel potuerunt ipſi præſentationi perſonaliter intereſſe, & ad hoc quod fidelis doctor præſentans poſſit de eius ſufficientia perhibere teſtimonium veritatis.

Volumus quod priuato modo in ſua Camera examinet ipſum ſuper lege, ſeù canone vno vel pluribus quantum viderit expedire arguendo, & quærendo ſubtiliter ac replicando, & triplicando ſi opus fuerit, vt per apertas, & ſubtiles inueſtigationes ſibi pateat, ac certo facultas, & ſcientia doctorandi de quo periculo ſuæ conſcientiæ, vt præfertur habeat perhibere teſtimonium veritatis, poſt quæ fiat de ipſo præſentatio coram Cancellario, vel tenente locum Cancellarij per doctorem ſub priuata examinatione quem recipere habeat modo vt ſupra cui præſentato iuxta morem Puncta dentur duæ leges vna in Codice alia in ff. veteri, quæ puncta dentur per illum doctorem de collegio quem tunc Cancellarius elegerit, Puncta duo dentur ſimiliter vnum in decreto, & aliud in libro decretalium, & in vnaquaque facultate pari numero puncta dentur ad reſpondendum teneatur ſequenti die examinādus ipſe venire ſic, quod dies ſit ſibi vna integra, & naturalis qua ſua puncta præuideat ſuper quibus habet in priuato examine doctoribus de collegio reſpondere, illuceſcente igitur ipſo die in examine deputato, etſi in mane eſt faciendum audita miſſa ſancti Spiritus ſummo mane coram Cancellario, & Doctoribus de collegio ipſe compareat in examine ſcientiali ſimiliter ſe exponat, & ſedentibus ipſo quidem Cancellario in loco primo ſeparato à doctoribus qui habent de eius ſufficientia iudicare Doctores prędicti de collegio ſedeant prout diſcripſimus de cætero alij ſuperueniętes doctores in ipſo collegio nullis alijs dignitatibus eorū attenctis per ordinē ſedeant, & Priore ipſo primū Locumtenente ſubſequenter alij omnes loca teneant ordinaria, & alter alteri in ſedendo præponatur qui de cætero prius in prædictum collegium fuerit aſſumptus, in opponendo verè ſeù quærēdo modus, & ordo è conuerſo ſeruetur, vt poſtquam examinandus ipſe puncta ſua legerit in quibus nihil aliud recitet niſi quod notant Gloſæ in rubrica, & ſuper legibus, aut Canone aut præſente declarando ipſum ſecundum ordinem pulchriorem quem ſibi dominus miniſtrauerit, & ille doctor qui ſe in dicto collegio inuenerit iuniorem in ipſo habitu doctorali opponat ad plus de duobus medijs ſuper quolibet puncto, & etiam quærat de vna quæſtione, & omnibus ſeruantibus ſilentium poſtquam examinandus ipſe reſponderit poſſit replicare vno vel duobus medijs tantū ſuper reſponſionibus factis à licentiando eodem quibus contentus exiſtat. & per eundem ordinem opponat, & quærant doctores in doctoratu tempore Iuniores qua examinatione ſibi facta examinatus ipſe obtempta licentia à Cancellario inde recedat, & deinde doctores omnes coram Cancellario ſigilla, & vota propria deponentes ſuper approbatione examinati eiuſdem adhibito Notario Collegij qui ſingulorum vota per ordinem ſecreto modo coram Cancellario ipſe ſcribat illaquæ proprio ſacramento omnibus iuret tenere ſecreto examinatus taliter ille veniat approbādus qui pluriū doctorū ſuffragio exiſtēs approbatus, aut approbādus qui pluriū iudicijs fuerit reprobatus, & ſequēti die examinationis, vel eadē die ſecundū quod videbitur ipſi Cancellario compareat examinatus ipſe coram Cancellario, & per eum data approbatione, vel repulſa videntibus ipſis doctoribus, aut illis qui interuenerint ſcriptura ipſa ſcrutinij veniat laceranda.

Vbi vero pares fuerint voces eligat Cancellarius approbationis, vel reprobationis iudicium quod ſuæ conſcientiæ relinquatur, & coram ipſis doctoribus ſi venerit approbandus ſibi det licentiam recipiendi publicè doctoratum, Ita tamen quod proprio ſacramento affirmet, & ſe obliget ſollemniter, & expreſſè quod intra eundem annum tardius ipſum publicè recipiat Magiſterium In eadem ciuitate Neap. & non alibi cum inſignis conſuetis, & ſolitis exhiberi, & iuxta conſuetum, & ſolitum fiant ſermones debiti, & ſollemnes in die priuati examinis nullus interſit alius niſi doctores de collegio memorato.

Quid recipiunt Cancellarius, & Doctores, & alij officiales de collegio à doctorando h. d. Tapia.

QVo finito ſtatim loco cuiuſdam præmij, & laboris dentur Cancellario, & ipſis doctoribus

bus munuſcula ſolita videlicet ipſi Cancellario Cortellaria vna fornita, & guarnita de argento valoris ducatorum quinque ad tabulam cum Marſupio vno ſollemui, & pectine de Ebore, & cuilibet ex doctoribus marſupium vnum pulchrum cum pectine de Ebore valoris ad minus ducati vnius vel detur ducatus vnus. In die vero Conuentus publici ſimiliter dentur munuſcula videlicet. Ipſi Cancellario Anulus valoris ad minus ducatorum trium, vel dicti ducati tres, & birretum vnum, cum pari chirotecharum. Singulis vero doctoribus de collegio anulus valoris ad minus ducati vnius vel detur ducatus vnus birrstum, & par vnum chirotecharum.

Doctores vero promonentes debent habere veſtem, vel ſex ducatos pro quolibet computatis tamen munuſculis videlicet anulo marſupio, & pectine de Ebore, vt ſupra dictum eſt.

Notarius verò collegij pro omnibus actis tam in priuato examine quàm in publico quàm etiam pro littera doctoratus expedita debeat habere ducatum vnum, & par vnum chirotecharum.

Bidelli verò pro priuato, & publico examine medium ducatum pro vno, & non plus, & ſingulis ſimiliter Magiſtris ſacræ paginæ qui interfuerint detur par chirotecharum. Item Neapolis Archiepiſcopo. Item Iuſtitiario ſcolarium ſi interfuerint birretum, & par chirotecharum pro quolibet.

Nec non & alijs doctoribus qui ſunt de collegio, & Magiſtris ſeu doctoribus aliarum facultatum qui interfuerint par vnum chirotecharum pro quolibet detur, & nullis alijs præter nominatis, ita tamen quod prædicta munuſcula omnia tam priuati examinis, quàm publici conuentus ſiuè pecuniæ ipſorum dentur, & aſſignentur in manibus Prioris, & Notarij collegij prælibati qui habent examinare valorem dictorum munuſculorum, ſi ad prænominatam aſcendat extimationē, ac per ipſos Priorem, & Notarium ſeu per Notarium voluntate dicti Prioris aſſignetur, & tradatur doctoribus, & perſonis prænominatis vnicuique ſecundum contingentem portionem, & hoc fieri debeat antequam examinandus priuatum intret examen, & antequam inſigna doctoratus aſſumat.

Doctores de collegio quomodo ſedeant quando ſit actus doctoratus. h.d. Tapia.

5. ORdinamus etiam, & volumus quod doctores ipſi ſoli de collegio tempore quo conuētus publicus celebratur per illum ordinem quo ſedent in priuato ſedeant in ſedili aliquo aliquantulum eminenti, vt tamquam luminaria fulgida conſpiciantur & doctores appareant coram facie illorum qui ad ipſum conuentum fuerint congregati. Et vt obſeruantia prædictorum quæ proinde maturè, & digeſtè per nos promulgata exiſtunt ſemper viridi, & inexpugnabili robore perſeueret ordinamus, quod ſinguli prædicti de collegio, & alij de cætero adiungendi doctores ipſi de collegio iurent in ſancta Dei Euangelia corporaliter tacta in manu Cancellarij fideliter bona pure fide prædicta omnia obſeruare, & in nullo modo contrauenire publicè, vel occultè de cætero quouis modo.

Et quia in virtute ſancti Spiritus dona ſcientiarum, & illuminatio fidelibus mentibus diuina gratia infunditur, nam in maleuolam animam non introibit ſapientia, & corpora peccatis ſubdita minime illuminatione docentur omnes prædicti doctores mēſe quolibet ad requiſitionem inde dicti Cancellarij, & Prioris conueniant audituri miſſam Spiritus ſancti in ea Eccleſia in qua & quando per Cancellarium, & Priorem fuerint requiſiti, & poſt dictam miſſam auditam inuicem charitatiuam colluctationem, vel collationem faciant de rebus honeſtis, & licitis, aut de occurrentibus ipſis in proprio, vel communi, vt ſic ſub Dei timore viuentes, & fructuoſi nobis, & noſtræ Reipublicæ appareant, & deſeruiant homini quo ab alijs vulgatis vſibus idiotis hominibus diſtinguutur, vt igitur prædicta capitula maturè digeſta, & proinde ordinata, & perpenſa firmato conſilio in publicam notitiam veniant, & tonanti regula obſeruentur præſens priuilegium exinde fieri ſecimus, & magno noſtro pendenti ſigillo iuximus communiri, & ex certis cauſis nos mouentibus dedimus, & ſubſcripſimus propria noſtra manu illi ordinatione, vel obſeruantia noſtrę Curiæ quaecunque contraria non obſtante. Datum in Caſtro nouo Capuanę Neap. per manus noſtras prædictæ Ioannæ Reginæ anno domini 1428. die 25. menſis Maij 6. indictionis Regnorum noſtrorum anno quartodecimo de mandato Reginali oretenus A. de Theano.

Tranſumptum fuit hoc priuilegium in Magna Curia Vicariæ ſub Sereniſſimo Rege Ferdinando Dei gratia Rege Aragonum vtriuſque Siciliæ Hieruſalem. Regnorum vero eius huius Regni Siciliæ citra Farum anno ſeptimo, die decimo menſis Decembris tertiæ Indictionis Neap. Anno Domini 1509. Rogatus fuit egregius Antonius de monte Notarius, & Actorum magiſter dictæ magnæ Curiæ Iudice ad contractus egregio Ioanne Antonio Funicella, & Regente officium magni Iuſtitiarij domino Galaſſo de Tarſia milite de Cuſentia: Iudicibus dictæ Magnæ Curiæ exiſtentibus dominis Antonio de Baldaxino, Sebaſtiano Barnaba, Antonio Guardato V.I.D. de Neapoli præſentibus pro teſtibus in dicto actu tranſumptionis egregijs, & nobilibus viris Not. Bagordo de Falco. Not. Angelo Scarano. Not. Ant. de Inppo. Not. Iacobo Maiono. Not. Franciſco Ruto. Not. Bartholomæo Bonæ. Not. Ioanne Antonio Funicella. Not. Priſciano Milone. Not. Roberto de Melfe. Not. Ioanne Ant. Matreſe, qua Curia pro Tribunali ſedente petijt dictum Priuilegium trāſumptari. Egregius Not. Berardinus de Montis de Neap. inter nuntius Illuſtris domini Petriconi Caraccioli Ducis Cagiani Regni huius Siciliæ Magni Cancellarij, & ſpectabilium, ac Magnificorū doctorum Sacri Collegij Neapolitani.

Die 5. menſis Septembris 1505. ad inſtantiam Illuſtris Petriconi Caraccioli Ducis Cagiani, ac magni Cancellarij, & eximij Art. & Med. docto-

fide ris

ris Ianaarij de Philippis de Neapoli inquiſiti per Magnam Curiam Vicariæ fuit idem D. Ianuarius remiſſus ad dictum Cancellarium, ſeù eius Locumtenentem iuxta tenorem Priuilegij audito domino Regio Fiſci patrono pro Secretario Aug. Copha.

Die 21. menſis Maij 1515. fuit per Iudices Magnæ Curiæ Vicariæ videlicet, D. Berardinum de Polearijs, & Auibalem de Luca remiſſus ad collegium virtute literarum ſignificatorialium Magnificus D. Hieronymus Sęena V.I.D. vnus ex doctoribus Almi Collegij Actuarius Magnæ Curiæ Andręas de Monte. Ita inueni notatũ in lib. collegij mihi exhibito per D. Octauianum Cæſarem noſtri Sac. Conſ. Conſiliarium, & nunc Almi Collegij Priorem virum eruditiſſimum, & probitate clarum, ſed collectum per Iacobum Lotterium eiuſdem almi collegij oratorem maximum, & omnium ſcientiarum genere ornatiſſimũ. Tapia.

Collegij Medicorum fundatio, ac eius priuilegia h.d. Tapia.

IOanna Secunda Dei gratia Vngariæ Hyeruſalem, Siciliæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Ramæ, Lerniæ, Galitię, Lodomarię, Comarię, Vulganique Regina, Prouintię, & Folcalquerij, ac Pedemontis Comitiſſa ad futurę rei memoriam. Notum facimus vniuerſis pręſens noſtrum Priuilegium inſpecturis, tam præſentibus quàm futuris, quod nos ſepiſſimè reuoluentes in archano noſtri cordis onus grande Regalis dyadematis pondus inſuportabile Regiminis Populorum, ac diuinum examen miniſterij ſubdito. Supernaturali prouidentia noſtro capite, noſtriſque humeris collocatum, niſi euidentiſſimis miraculis cognouiſſemus. Nos hactenus cęleſtibus ſuffragijs circa ipſum Regimen, & Gubernationem pacificam, ac tranquillam Regni noſtri pręlibati fuiſſe adiutas, fuiſſe pręſeruatas illęſas, & fuiſſe in noſtro trono diuinis manib. roboratas contra omnē peruerſam viam, & temerariam andaciam pręſumptiouemque indignam quorumdam perditionis filiorum diuinę voluntatis, & noſtri ſtatus emulorũ traddidiſsemus quodammodo nos met ipſas in ueglectum regiminis ſubditorum noſtrorum propriæque noſtrę ſpei, & perſonę. Sed quia defiſſa determinataque voluntas eſt relicta ſicut luculentiſſimè didicimus experientię per effectum ſerenitatem noſtram Regni huius gubernacula moderati gerentes in terris tipum cęleſtis regiminis Monarchię delectabiliter, & libenter exquirimus gratioſè, & miſericorditer indagamus, ea quę ſunt, Dei gratia, & ad dicti Regni noſtri Reipublicę commodum, & augumentum noſtramque per conſequens laudem gloriam, atque famam pertinent, atque ſpectant, vnde quia nihil proficeret Regnorum ſcepera, & diademata quantumcunque fæliciter baiulare niſi regna ipſa clariſſimis, & famoſiſſimis viris abundarent ſublato quo ad fieri poterit arte, & induſtria humana mixta dinini mortis oculeo iactura, vt illorum aſſiſtentia Regna ipſa ſalubribus conſilijs, effectibus dirigerentur. Id circo ad diuinum auxilium vnicum, quod habemus in terris humanæ gerentis conſeruantium ſcilicet ſaluberrimam medicinam noſtræ internæ aciei oculos indefexè direximus, vt cum ipſa noſtrum Regnum ciuitatis mortalitatis quotidianæ præſſuris clariſſimis, & digniſſimis populis, popularibuſque copijs valeat adaugeri. Nec non doctoribus, & magiſtris medicinalis facultatis pro communi compendio publicoq; bono poſſimus facere præpollere, & etiam affluentiſſimè abundare. Ipſius igitur diuinæ artis, & ſcientiæ medicinæ doctores ſtudia, & ſtudentes in ciuitatibus noſtri dicti Regni, & ſignanter hac noſtra Magnifica Vrbe Neapolitana decreuimus bonoribus, gratijs, dignitatibus, & fauoribus debitis, atque condignis multiplicare, & etiam ad augere optimæque Indolis Iuuenes, & ſcolares ad huiuſmodi glorioſæ ſcientiæ apicem aſſumendum allicere, & inducere noſtris Regalibus munificentijs muneribus, atque donis. Quis nam Regum in Terris diuinam, & cæleſtem in regimine incitans poteſtatem ſcientiam, & ſapientiam infinitam hæc benè cogitata non conabitur perducere ad effectum, & licet ipſa ſcientia medicinæ à ſuo ſit cæleſti conditione tantis dignitatibus, tantis bonoribus, tantis laudibus ſublimata, quod nullo extrinſecus indigeat auctoramento alienæ laudis glorię, vel honoris tum nè eius quas pertingere poterimus breuiloquio huiuſmodi honorificentia prætereamus intactas in præſentiarũ laudum eius ſacirnnlas in manipulos breuiſſimè colligentes, vna cum Salomone Rege ſapientiſſimo Hebræorum ſic dicemus. à Deo enim eſt omnis medela, præuiderat enim diuina præſentia, & ſapiētia infinita hominē quē plaſmauerat peccatis ingruentibus cũ omni ſua poſteritate in infirmitatibus varijs occaſione, & in Medici tam cæleſtis quàm terreni manus iuxta Dei ſententiam inciſurum iuxta illud aliud Salomonis. Qui deliquerit in conſpectu eius qui fecit eum incidet in manus Medici. Et amplius idem qui ſumma eſt præſentia, & miſericordia infinita præuidens, quod humano peccato recognito peccatorum venia poſtulata, diuinoque per prius auxilio ſuppliciter cogitato prædixit, & pręmonuit, quod Medicorum induſtria, & peritia erat plurimum profectura. Verbo eiuſdem Salomonis ſic dicentis, fili in tua infirmitate, ne deſpicias te ipſum; ſcilicet, ora ad dominum, & ipſe curabit readuerte à delicto, & dirige manus tuas, & ab omni delicto munda cor tuum, da ſuauitatem, & memoriam ſimulaginis, & impingua oblationem, & da locum medico, vbi enim illum creauit Dominus, & non diſcedat à te quia opera eius ſunt neceſſaria eſt etenim opus quod in manibus eorum incurras. Quamquam enim qui ſani ſunt non egeant medico ſcilicet qui malè habent iuxta ſententiam veritatis poſſintque Medici diuino adiuti pręſidio egrotantium corpora aliqualiter ſublenare, ad perfectam igitur ſanitatem conſequendam eſt primitus ad Dei miſericordiam in vnaquaque infirmitate implorandum, ſpe firmiſſa recurrendum, nè vana ſpe deluſus infirmus tranſeat inauditus iuxta illud Pa-

ralypomenon ſecundo, capitulo ſextodecimo egrotauit autem Aſa anno triceſimo Regni ſui dolore pedum vehementiſſimo hęc quęſiuit dominum in infirmitate ſua, ſed magis medicorũ arte confiſus eſt. dormiuit, Itaque cum Patribus ſuis: & demũ breuilogo mirificas enumerum laudem eius, diuina eſt, cęlica eſt, ſancta, eſt ſciẽtia medicinę, & miniſtros eius caritatiuos, & pios deificat ſanctos faciens, & beatos beatitudine cæleſti, & terrena. Vnde quoniam ſic eſt, quod ſancta, & glorioſa ſcientia medicinę eſt in mundo pro vita hominum pręſeruanda inenarrabiliter oportuna, & Medici ſunt ex pręcepto diuino tantopere venerandi iuxta illud eccleſiaſtici. Honora Medicum propter neceſſitatem, etenim creauit illum altiſſimus, & à Rege accipiet donarionem diſciplina Medici exaltabit caput illius, & in conſpectu magnorum collandabitur. Flerico igitur ſequentes veſtigia Illuſtrum Regum prędeceſſorum noſtrorum Regni huius quod in dicto Regno, & ciuitate noſtra Neapolis ſtudia, & doctores eiuſdem ſcientię honoribus, & priuilegijs illuſtrarunt eorum ſtatum famam, & honorem in toto Regno noſtro ciuitatibuſque ipſius, & prius & ſignanter hac alma Vrbe Neapolitana quatenus, eſt caput, & principium totius Regni prælibati adaugere omnimoda intendentes, tam ſcilicet motu noſtro proprio, certaque noſtra ſcientia, & noſtra dominica poteſtate quam ad humilis ſupplicationis inſtantiam, & nobilium virorum Ottini Caraccioli de Neapoli militis noſtri Siciliæ Cancellarij Collateralis Conſiliarij, & omnium infraſcriptorum Artium, & medicinæ doctorum Santiliarium fidelium noſtrorum dilectorum. Qui nobilis inſtantiſſimè ſupplicarunt, vt Collegium artium, & medicinæ doctorum, quod alias in dicta ciuitate à noſtris Prædeceſſoribus Illuſtribus Siciliæ Regibus ordinatum viguit reformare, creare, atque melius ordinare in eadem ciuitate, & ipſum iam factum de noſtra dominica poteſtate confirmare benignius dignaremur infraſcriptas noſtras regales munificentias, & gratias affinentur impendimus, & largifluè indulgemus ſanè.

In primis ad decorem, atque famam dictæ ſcientiæ medicinæ volumus, dicimus, & ſtatuimus, quod artium, & medicinæ doctores dictæ ciuitatis Neapolis habeant ſimul tanquam vnum corpus approbatum Collegium licitum, & honeſtum per quod neceſſaria ſalubritate humanæ noſtræque Reipublicæ vtilitates, & honores inueſtigando procurant poſſint abſque nota cuiuſlibet monopolij, & romertiale inlicitè conuenire inuicem, & quæ bonum eorum honeſtum, & iuſtum ſapiunt, ſiuè tangunt eoſdem in communi, vel particulari diſponere, tractare, & facere, ac illa proprijs iuramentis, & obligationibus roborare, quæ firma, & valida eſſe decernimus tot ſapientum, aut ſaltem maioris partis ipſorum iuditio comprobata.

Item volumus, decernimus, & iubemus, quod dicti collegij artium, & medicinæ doctorum ſit Caput, Rector, Adminiſtrator, & Gubernator dictus Magnificus vir Oſtinus Caracciolus de Nea-

poli

poli miles præſens Cancellarius Regni noſtri, & alij Cancellarij in dicto officio ſucceſſiuè nihilq; ſinè eo, vel eius Locumtenente de contentis infraſcriptis capitulis fieri poſſit, & ſi fieri quomodolibet præſumeretur niſi ipſe poſtmodum habuerit ratũ illius ſit roboris, vel effectus, immò ipſe Cancellarius ex poteſtate ſui officij illud poſſit irritare, infringere, & caſſare pro ſuo libito voluntatis ſuper quibus omnibus ex nunc ſibi concedimus totaliter, & plenariè vices noſtras.

Item vt vota ſua honeſta dictum collegium poſſit ſacilius explicare, & inuicem acceptas, & gratas deliberationes facere hi qui ſunt de collegio, doctores ſcilicet prælibari: prouidemus, & contentamur, quod vnus ex eis ſit prior qui nonus, & epigramatis caput teneat agendorum, & Prior collegij doctoralis artium, & medicinæ ab alijs appelletur, & voluit prædictus Prior de anno in annum creari, & ordinari debeat per Cancellarium Regni noſtri Siciliæ de conſilio prælibatorum doctorum iſto modo videlicet, quod vnuſquiſque fiat Prior ſecundum gradum doctoratus incipiendo ab antiquiori, & conſequenter deſcendendo vſque ad nouiſſimum.

Item quia intentionis eſt noſtrę, ſicque edicimus, & iubemus, quod vice qualibet talis Prior in dicto collegio eligatur, in quo ſit conſtantis voluntatis propoſitum, ſit probata, & nota ſcientia, morum grauitas, & ſecunda ornamenta licet moris, ad nobilem igitur virum Saluatorem Calendam de Saletno artium, & medicinę doctorem militem Phyſicum, & familiarem noſtrum dilectum noſtrę mentis aciem delectabiliter, & benignè dirigentes, & reperientes experientiæ per effectum in eo omnium virtutũ, & ſignãter proprię ſuę medicinalis ſcientię, & liberalium artium ſemina germinare fructumque reddere affluentem, atque gratum ſicut enm inuenimus ab hactenus in dicti collegij artium, & medicinę Priorem extitiſſe in dicto Priotatus officio ſua ſiquidem vita durante cum poteſtate in ſua abſentia aliquem de dicto collegio quem elegerit, & de cuius defectibus, & exceſſibus ratione ſnę ſubrogationis ipſe principaliter noſtrę curię teneatur, ſubrogandũ auctoritate pręſentium confirmamus, & de nouo etiam creamus. Item volumus quod ad ipſorum Cancellarij, & Prioris vocationem vice qualibet neceſſaria doctores ipſi de collegio in loco aliquo honeſto dicto Cancellario, vel eius Locumtenenti viſo locumteneat pro communibus, vel proprijs negotijs agitandis, & ſalubriter ordinandis ſecundum quod ipſis Cancellario, & Priori videbitur expediens.

Item volumus, quòd ex dictis eorum deliberationibus illud robur firmitatis obtineat ſuper negotijs omnibus propoſitis per dictos Cancellarium, & Priorem, ad quod maior, & ſanior pars doctorum ipſorum inclinauerit, & tunc facto ſcrutinio, & deliberatione prędictis, & hoc Cancellarius, & Prior ipſi executioni debitè demandare pręſentium auctoritate teneantur, & ſint deſtricti.

Item contentamur, & volumus, quòd habeant

Nota-

Notarium vnum collegij prælibati idoneum, & ſufficientem ad vitam, vel pro tempore ſecundùm quòd ipſi Cancellario melius videbitur expedire, per quem Notarium acta, & deliberata per dictum collegium fideliter ſcribantur, & etiam conſeruentur.

Item contentamur, quòd habeant Bidellum per dictum Cancellarium ſimiliter ordinandum ad conuocandos in vnum dictos Doctores de collegio, & denunciandum eis, vel alijs agitanda in dicto collegio diebus, & vicibus ſingulis opportunis ſecundùm quòd ſibi ab iſtis Cancellario, vel Priore dabitur in commiſſis.

Item vt onus honori inhęreat, volumus, & iubemus, quòd teneantur ipſi Cancellarius, & Prior dùm aliquis de collegio ſupradicto fuerit in aliquo granatus, vel aliter ad Tribunal cuiuſuis Iudicis enotatus aſſiſtere, defendere, & amicabiliter, ac iuſtè interponere partes ſuas in adiutorium illius Doctoris qui habet in iudicio cōparere, vel qui ſe illato ſibi à quouis grauamine ſuam proponerit quęrelam, vt per prędictorum Cancellarij, & Prioris induſtriam faciendam, & aſſiſtentiam prouideatur contra grauamina, & pręſſuras, quę conſueuerunt doctoribus ingeri à vulgaribus, ſiuè laicis quibus mores, vita litteratorum infeſta ſemper extitit, ac etiam odioſa.

Item volumus, & iubemus, quòd eidem Cancellario omnis defenſio Priuilegiorum, ſtudij, & ſcolariorum omnium Neapoli ſtudentium, quomodolibet oppreſſorum, ac etiam eidem Priori incūbat non derogando per hoc, nec per præſens capitulum, aut aliquod infraſcriptorū ꝙ tollatur Priuilegium Iuſtitiarijs ſcolarium Neapolis ab antiquo conceſſum.

Item volumus, & declaramus, quòd ad præſens ſint de dicto collegio nominentur, & ſcribantur artium, & medicinæ doctores collegiati infraſcripti doctores videlicet.

Saluator Calenda ſupradictus de Salerno miles liberalium artium, & medicinæ bonæ mentis doctor Prior collegiatorum medicinalis ſcientiæ, & artium liberalium Neapolitani, & Salernitani collegiorum Phyſicus noſter. Periccus de Actaldo de Auerſa artium, & medicinæ doctor actu legens in ſtudio Neapolitano. Raphael domini Petri de Maſſeis de Amatruccio medicinæ doctor actu legens in ſtudio Neapolitano, Antonius de Maſtrillis de Nola medicinæ doctor, Baptiſta de Falconibus de Neapoli pariſienſis artium, & medicinæ doctor actu legens in ſtudio Neapolitano. Angelus de Galiotta de Neapoli artium, & Medicinę doctor actu legens in ſtudio Neapolitano, Nardus de Gaieta artium, & medicinæ doctor Paduanus, & miles, noſter Phyſicus, Loyſius Trentacapilli de Salerno miles, & medicinæ doctor, Magiſter Paulus de Mola de Tramonto artium, & medicinæ Paduanus doctor. Robertus de Grimaldus de Auerſa medicinę doctor, & Paulinus Captaroſa de Salerno ciuis Neap. artium, & medicinę Bonomeriſtis doctor familiares, & fideles noſtri dilecti, in quibus profectò probata vrget ſcientia, pręclara doctrina rutilat, & morum elegantia notu claret, & quos in noſtri ſtatus ſeruitijs approbata fidelitas, diuina experientia illuſtrat fama laudabili, & condigna.

Item intendimus, & volumus, quòd poſſint etiam alij doctores de cętero eſſe, & ſint de dicto collegio qui accedente voluntate dicti Cancellarij, & ſuffragio ad minus medietatis partis ipſorum doctorum de collegio ad ipſum collegium fuerint introducti ſi oriundi, & ciues noſtrę ciuitatis Neap. fuerunt, aut ſi de Regno oriundi doctores fuerunt, & ſcolas publicè ordinarias, vel extraordinarias in eadem noſtra ciuitate Neap. reperiunt annis ad minus quatuor continuis, aut etiam interpellatis in actibus ſi de collegio artium debent eſſe in medicina ſi de collegio medicinæ ſimiliter debent eſſe, quibus prædicto modo collegium ipſum pareat intrando accedente voluntate ipſius Cancellarij, eo ipſo quòd prædicto tempore lecturam exercuerit memoratam.

Item ad noſtræ memorabilis, & vtilitatis gratiæ cumulum præſentibus edicimus, & cenſemus, atque volumus Tales doctores collegiatos immunes eſſe à muneribus quibuſcunque ſiuè ſint illa realia, ſinè præhenalia, ſeù mixta ordinaria, vel extraordinaria prout & iuris Sanio ordinat, & declarat, eſt, etenim coronæ, & benignitati noſtræ ſatis conſentaneum, vt qui vitam, & perſonam ab horū hominum eorum approbato magiſterio, & ſcientia protegunt, & gubernant illis proprij perſonis, & facultatibus condignam prærogatiuam habeant, & reportent, quò meritò lætentur, nè per varias aliorum calumnias, & inuidentium temeritates, quas aſſumunt homines litibus dediti Doctores ipſi medicinales poſſint per diuerſa Tribunalia indiguè lacerari.

Item volumus, quòd in eorum cauſis ciuilibus, ſeù criminalibus T quibus ipſi ſeù aliquis ipſorum fuerit pro tempore fortè conuentus Iudex competens illorum exiſtat prędictus Cancellarius Regni noſtri, & eius ſucceſſor in dicto officio, qui pro tempore fuerit.

Item volumus, quòd prædicta procedant, & locum habere intelligantur, ſi Doctores ipſi laici fuerint, ſi verò fuerint clerici, tunc eorum ſit Iudex competens Neapolitanus Antiſtites.

Item declaramus, quòd licet inter Doctores eoſdem ſint aliqui habentes à noſtris, ac Prædeceſſorum noſtrorum in dubijs, vel aliter ſpeciales eorum Iudices competentes de certa noſtra ſcientia concedimus eis, quòd eorum poſſit forum, ſiuè iudicium declinare, & prædiſtinctis caſibus per præpoſitam fori declinatoriam ad præfatorum iuditium, vt prædiſtinguitur examen petere ſe remitti contra præpoſitam declinatoriam omnis poteſtas tollatur iudicibus alijs aliquid decernere, quòd remiſſionem tollet eamdem etiam ſi per Procuratorem fuerit propoſita declinatoria memorata cum in hoc cauſu fauore Doctoribus debito intendamus, quòd ipſorum, & cuiuſlibet eorum ſit Doctorum iudicium, & non actorum monentium quæſtiones.

Item ſi contrafactum fuerit illud non teneat, & iudicatum ſit ipſo iure nullum, & Iudex qui decli-

Digitized by Google

natoriam ipſam non admiſerit centum vntiarum auri pœna, & alia grauiori non, & ſucceſſorum noſtrorum in Regno arbitrio, & reſeruata veniat eueniendus.

Item volumus, & expreſsè iubemus, quod ad ſignificatoriam dicti Cancellarij omnes officiales cuiuſcunque conditionis exiſtant dictos Doctores, & quemlibet ipſorum præſentes ſcilicèt, & futuros ad ipſius Cancellarij examen remittere debeant, ac de ipſis Doctoribus, & quolibet ipſorum ſe de cætero nullatenus intromittaur.

Item ad doctoralis dignitatis gradum nullus poſſit aſcendere excommunicatus, inſanus, aut de turpi vita, & moribus apud bonos, & graues viros publicè diffamatus, aut ſpurius. aut aliter illegitimè natus, etiamſi legitimatus fuerit à noſtra ſerenitate, vel alio quocunque poteſtatem habente, cùm doctoralis dignitas huiuſmodi tali reſpectû omninò refugiat, ſiuè relucentia claritatis.

Item doctorandus ipſe volumus, quòd ſit orthodoxus, fidelis Chriſtianus, & condignè fidelium ortus, qui audiuerit in dictis artibus ſcientiæ medicinalis ad minus annis ſeptem ab alijs in ſcholis publicis accipiendo doctrinam, & vno anno ad minus infra dictum tempus legerit, & publicè diſputauerit.

Item volumus, & præſentibus declaramus, ac iubemus, quòd doctorandus in artibus à doctore, vel doctoribus in artibus præſentatus examinetur, approbetur, & doctoretur doctorandus verò in medicina à doctore, ſeù doctoribus in medicina ſimiliter præſentetur, examinetur, approbetur, & doctoretur.

Item nè in modo, & forma doctorandi benemeritum, atq; dignũ ab alijs doctorib. quomodolibet porrectus interueniat dolus. Volumus, quòd ſcholaris Baccalarius qui deſiderat fieri doctor in artibus, & medicina, ſiuè alter ipſorum poſſit eligere nutu ſuo doctorem, vel doctores de collegio in artibus, & medicina peritum, ſeù peritos, ſub quo, vel quibus priuatam examinationem, & deinde publicam approbationem recipiat, per quem, vel quos etiam coram Cancellario ad doctoratum idoneus preſentetur, quòd doctor, vel doctores ipſi teneantur ſub ſua fide, & animæ ſuæ periculo voce propria affirmare vocatis omnibus doctoribus de collegio præſentibus, vel illis ſaltem qui voluerint, vel potuerint ipſi præſentationi perſonaliter intereſſe.

Item ad hoc, quòd fidelis doctor præſentans poſſit de doctorandi ſufficientia perhibere teſtimonium veritatis volumus, quod priuato modo in ſua Camera examinet ipſum ſuper punto vnò, vel pluribus, quòd ei videbitur expedire arguendo, & querendo ſubtiliter, ac replicando, ſi opus fuerit, vt per apertas, & ſubtiles inueſtigationes ſibi pateat de certo facultas, & ſcientia doctorandi, de quo ſub periculo ſuæ conſcientiæ; vt præfertur habeat alijs perhibere teſtimonium veritatis.

Item poſt hoc fiat de ipſo doctorando preſentatio coram Cancellario, vel Tenente locum ipſius per Doctorem ſub priuata examinatione, qui preſentatus habeat recipere Punta in Medicina, ſcilicèt in Afforiſmis, & in libro tegni in artibus in libro Phyſicorum, & Poſteriorum, quæ puncta eidem præſentato doctorando dentur per illum Doctorem de collegio, quem tunc Cancellarius ipſe elegerit, & ad reſpondendum ipſe præſentatus Doctorandus teneatur ſequenti die examinandus ipſe venire, quæ dies ſit vna, & naturalis in qua ſua puncta præuideat. ſuper quibus habet in priuato examine Doctoribus de collegio reſpondere.

Item ille preſentetur ipſa die examini deputata, ſi examinatio ipſa de mane eſt facienda prius audita Miſſa Spiritus ſancti, ſummo mane coràm Cancellario, & Doctoribus de collegio ipſe compareat, & certamini ſcientiali humiliter ſe exponat, & ſedentibus ipſo quidem cancellario in loco primo ſeparato à Doctoribus qui habent de eius ſufficientia iudicare Doctores predicti de collegio ſedeant, & Priore ipſorum primum Locumtenente ſubſequenter alij omnes loca teneant ordinatim alter alteri in ſedendo præponatur, qui de cetero prius in predictum collegium fuerit aſſumptus.

Item in arguendo, & opponendo, ſeù querendo modus, & ordo, & èconuerſo ſeruetur, vt poſtquam Doctorandus ipſa Puncta ſua legerit, in quibus nihil aliud recitet, niſi que notant commẽta, ſeù dicta artium, & medicine Doctorum declarando ipſa ſecundum ordinem pulchriorem, quem ſibi dominus miniſtrauit.

Item ille ex Doctoribus, qui ſe in dicto collegio inuenerit Iuniorem opponat ad plus duobus medijs ſuper quolibet puncto, & etiam querat de vna queſtione omnibus alijs ſilentium ſeruantib.

Item poſtquam examinandus ipſe reſponderit, poſſit replicare vno, vel duobus medijs tantùm ſuper reſponſionibus factis à licentiando eodem quibus contentus exiſtat, & per eundem ordinem opponant, & querant ſequentes Doctores in doctoratu tempore iuniores.

Item predicta examinatione ſic facta examinatus ipſe obtenta licentia à Cancellario inde recedat, & deinde Doctores omnes coràm Cancellario ſigillatim vota propria deponentes ſuper approbatione, vel reprobatione examinati eidem adhibito Notario collegij qui ſingulorum vota per ordinem ſecreto modo coram Cancellario ipſo ſcribat, illique proprio Sacramento omnibus intento tenere ſecreta examinationis taliter ipſe veniet approbandus, qui plurium Doctorum iudicio fuerit approbatus.

Item ſequenti die examinationis, vel eadem die, in quo videbitur ipſi Cancellario, compareat ipſe examinatus coràm Cancellario, & per eum data approbatione; vel repulſa videntibus ipſis Doctoribus, aut illis, qui interfuerunt ſcriptura ipſa ſcrutinij veniat laceranda.

Item vbi voces approbationis, & reprobationis fuerunt pares, eligat Cancellarius ipſe approbationis, vel reprobationis iudicium, quòd ſue conſcientie iuſtius videbitur. & id ſue relinquimus onus anime, coràm eiſdem Doctoribus ſi venerit

ſenta- appro-

approbandus ſibi detur licentia recipiendi publicum Doctoratum, ita quòd proprio Sacramēto affirmet, & ſe obliget ſollemniter, & expreſsè, quòd infra eundem annum ad tardius ipſum publicè recipiet Magiſtratum in eadem ciuitate Neap. & non alibi cum inſignis conſuetis, & ſolitis exhiberi, vbi iuxta conſuetum, & ſolitum fiant ſermones debiti, & ſollemnes.

Item in die priuati examinis nullus interſit alius, niſi Doctores de collegio memorato, quo finito ſtatim loco cuiuſdam pretij, & laboris dentur Cancellario, & ipſis doctoribus munuſcula ſolita, videlicet ipſi Cancellario cortelleria vna fornita, & guarnita de argento valoris ducatorum quinque cum vna burſa pulchra, & pectine vno de ebore, & cuilibet ex dictis doctoribus de collegio burſa vna cum pectine vno eburneo valoris ad minus ducati vnius, vel loco dictorum burſæ, & pectinis ducatus vnus cuilibet exoluatur.

Item in die conuentus publici ſimiliter munuſcula dentur, videlicet ipſo Cancellario anulus vnus valoris ducatorum trium ad minus, vel ducati tres, & biretum cum pari chirothecarum, & ſingulis doctoribus de collegio anulus vnus valoris ad minus ducati vnius, vel prædictus ducatus vnus, biretum, & par vnum chirothecarum. Doctores verò promouentes thema dicto doctorando veſtem, vel ſex ducatos pro quolibet computatis tamen munuſculis videlicet anulo marſupio, & pectine ſupradictis.

Item Notarius de collegio pro omnibus actis, tàm in priuato examine, quàm publico ſcriptis, quàm etiam per liſtam doctoratus expeditā habeat ducatum vnum, & par vnum chirothecarum. Bidelli verò pro laboribus eorum, quos impendunt in priuato, & publico examine ducatum vnum pro quolibet habeant non plures.

Itē Neap. Archiepiſcopus ſi interfuerit habeat biretum, & par vnum chirothecarum.

Item ſingulis Magiſtris Sacræ Paginæ, qui interfuerint, detur par vnum chirothecarum.

Item omnibus alijs doctoribus, qui ſunt de dicto collegio, & Magiſtris, ac doctoribus aliarum facultatum, qui interfuerint, par vnum chirothecarum pro quolibet detur. & nullis alijs preter quàm nominatis prædictis, dentur, niſi fuerit de ipſius doctorādi munificētia. & vberiori volūtate.

Item quòd prædicta munuſcula omnia tàm priuati examinis, quàm publici conuentus, ſiuè pecuniæ valoris illorum dentur, & aſſignentur per doctorandum in manibus Prioris, & Notarij collegij prælibati, qui habeant exiſtimare valorem dictorum munuſculorum ſi ad prænominatam aſcendunt examinationem, & per conſequens per ipſos Priorem, & Notarium, & per Notarium ſolum de voluntate dicti Prioris aſſignentur, & traddantur doctoribus prædictis nominatis ingrediatur vnicuique ſecundum prædeſtinatum modum, & hoc fieri debeat antequam examinandus priuàtum examen, & antequam inſigna doctoratus aſſumat.

Item ordinamus etiam, & volumus quòd do-

ctores

ctores ipſi ſoli de collegio Neapolitano, quo conuentus publicus celebratur per illum ordinem quo ſedent in priuato, ſedeant in ſedili aliquo aliquantulum eminenti, vt tanquam luminaria fulgida conſpiciantur, & decori appareant coràm facie illorum, qui ad ipſum conuentum fuerint congregati.

Item volumus, & ſtatuimus, præſentique noſtra lege ſancimus, quòd iuxta diuina, & canonica documenta, dum talis doctorandus de alijs ſolitis, & conſuetis præſtiterit iuramentum iuret etiam ſibique mandetur ſub diuina, & Regia obedientia, & timore ſe non curaturum infirmum, vel infirmos aliquos qui per prius ad ſe medicum animæ non poſtulauerit ſcilicet Sacerdotem, & confeſſus fuerit eidem, ac veniam ſuorum popoſcerit peccatorum, niſi aliqua iuſta, & rationabili cauſa hoc ſeruare non promiſerit, quòd conſcientia ipſius medici curatum non relinquatur.

Item vt obſeruantia prædictorum, qui proindè maturo, & digeſtè per nos promulgata exiſtant ſemper viridi, & inexpugnabili robore perſeuerent, ordinamus, & volumus, quòd ſinguli prædicti de collegio, & alij doctores de cœtero adiungendi ipſi collegio iurent ad Sancta Dei Euangelia corporaliter tacta, & in manu Cancellarij fideliter bona, & pura fide prædicta omnia obſeruare, & in nullo contrauenire publicè, vel occultè de cætero quouis modo.

Et quia in virtute ſancti Spiritus dona ſcientiarum, & ex illuminatione fidelibus mentibus diuina gratia infunditur, nam in maleuolam animam non intrabit ſapientia, & corpus peccatis ſubditum minimè tali illuminatione dotatur ad ipſam ſancti Spiritus gratiam ſuper eos infundendam meritò prouocandam, Volumus, quòd omnes prædicti doctores menſe quolibet ad requiſitionem dicti Cancellarij, & Priores conueniant ad andiendū Miſſam ſancti Spiritus in Eccleſia in qua, & quando per Cancellarium, & Priorem ipſos fuerint requiſiti, & poſt auditam Miſſam inuicem caritatiuas collucrationes, ſeù collationes habeant, & faciant de rebus licitis, & honeſtis, aut de rebus occurrentibus in proprio, vel communi, vt ſic ſub Dei timore viuentes, & fructuoſi nobis, & noſtræ Reipublicæ appareant, & deſeruiant: & ſic ab alijs vulgaribus, & idiotis hominibus geſtibus vita, & habitu diſtinguantur.

Et quoniam intentionis eſt noſtræ firmiſſimæ vt collatas per nos gratias ſupradictas prædicto collegio artium, & medicinæ doctoribps ſinè aliqua contrarietate hi qui ſint, & fuerint de dicto collegio habeant, & conſequantur cum effectu, illiſq; omni tēpore gaudeant, prout etiam procuramus, hortamur, & requirimus per præſens noſtrum Priuilegium vniuerſos, & ſingulos eccleſiarum Prælatos, ac mandamus Magiſtro Iuſtitiario, Magno Commeſtabili, Admirato, Magno Camerario, Seneſcalco, Loghotete, & Prothonotario, & prædicto Cancellario. Necnon Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus Terrarum, Dominis Viceregentibus, Iuſtitiarijs, Capitaneis, & Officialibus, ac prædictis

alijs

alijs in toto Regno noſtro Siciliæ conſtitutis ad quos præſentes peruenerint, ſeù quoquo modo ſpectabunt præſentibus ſcilicet, & futuris Collateralibus Conſiliarijs familiaribns, & fidelibus noſtris dilectis ſub pęna noſtræ granifſimæ indignationis, & gratiæ, quatenus forma præſentis noſtri Priuilegij per eos, & eorum quemlibet diligenter actenta illam ipſi, & qnilibet eorum integraliter, & effectualiter dicto collegio, & ſingulis doctoribus collegij memotati obſeruent, & obſeruari ab alijs faciant, atque mandent, nihilque in contrariũ audeant, vel præſumant, Immò reuòcent, & annullent quicquid per eas, aut eorum quemlibet actentari, ſeù fieri forſitan continget in poſterum contra præſentium etiam atque mentem, ſicut pœnam prædictam, & aliam graniorem cupiunt euitare. Vt igitur prædicta capitula maturè, digeſtè, & prouidè ordinata, ac perpenſa firmo Conſilio in publico notitiam peruenirent, & tanquam tonantis regula obſeruarentur, præſens noſtrum Priuilegiũ exinde fieri fecimus, & magno noſtro pendenti ſigillo iuſſimus communiri, qnod ex certis cauſis nos mouentibus 'dedimus, & ſubſcripſimus propria noſtra manu, ritu, ordinatione, aut obſeruantia noſtræ Curiæ qnacunque contraria non obſtante.

Datum in Caſtro noſtro Capuanæ Neap. per manus noſtræ prædictæ Ioannæ Reginæ, anno Domini milleſimo, quatringenteſimo, trigeſimo. die decimo octauo menſis Auguſti, octauæ indictionis Regnorum noſtrorum anno decimoſeptimo, de mandato Reginali oretenus A. de Theano.
Regiſtrata in Cancellaria.

Quo quidem Reginali Priuilegio in dicta magna Curia, vt prædicitur præſentato, illoque viſo, lecto, & diligenter inſpecto prædictus Vincentius internnntius nomine quo ſupra præſentibus nihilominns, &c. nos prædictos Iudicẽ, Notariũ, & teſtes ex Regia parte requiſiuit, & ex ſua rogauit actentè noſtrum ſuper hoc officium quod publicum eſt implorando, vt dictum Priuilegium ad cantelam, & pro cantela dictorum Domini magni Cancellarij, & ſpectabilium, ac magnificorum doctorum medicinæ dicti Sacri Collegij Neapolitani, ac omnium, & ſingulorum aliorum quorum, & cuius inde intereſt, & intereſſe poterit cum decreto, & auctoritate magnæ Curię, authenticare, exẽplare, tranſumptare, & in publicam formam redigere deberemus, vt ibi quotiens, & quando, ac coràm quibus opus eſt, de dicto Priuilegio, & contentis in eo in iuditio, & extra poſſit, & valeat exinde facere plenam fidem. Cuius quidem Vincentij Internuntij nomine quo ſupra requiſitioni, & precibus deuotè annuens conſideratiſque, quòd prædictus Vincentius Internuntius iuſta petebat, & iuſta petentibus non eſt, denegandus aſſenſus, & officium noſtrum publicum eſt illudque nemini de iure denegare poſſumus, neque debemus in his maximè quę honeſtatẽ ſapiunt, & requirũt id hoc prædicto die decimoſeptimo menſis Februarij ſecundæ Indictionis de voluntate, conſenſu, mandato, & decreto dictorum dominorum Regentis, & Iudicum in præſentia quoque dictorum magiſtrorum Actorum, & aliorum officialium magnæ Curiæ ſupradictæ dictum Priuilegium pręſentauimus, exemplauimus, tranſumptauimus, & in pręſentem prędictam formam redegimus, nihilque in eo addito, mutato, vel ſubtracto propter quòd facti ſubſtantia mutaretur, quibus de verbo ad verbum prout in pręſenti originali Priuilegio continetur ipſiſque Dominis Regentibus, Iudicibus Actorum magiſtris, & alijs officialibus ſupradictis pręſentibus pro Tribnnali ſedentibus, & curiam ipſins, vt ſupra Regentibus, ac ſuper prędictis eorum, & dictę magnę curię auctoritatem, iudiciariam parere, & decretum interponentibus authenticum Priuilegium ſupradictum in cuius rei teſtimonium, ac prędictarum Illuſt. Domini magni Cancellarij, & ſpectabilium, & magnificorum doctorum medicinę dicti collegij Neapolitani eorumque ſucceſſorum in dicto officio, & collegio omnium, & ſingulorum aliorum, quorũ, & cuius indè intereſt, & intereſſe poterit indè in futurum certitudinem, & cautelam, ac plenam fidem factum eſt, exindè de premiſſis hoc pręſens authenticnm inſtrumentnm per manus mei Notarij ſnbſcripti ſigno meo ſolito ſignatum, ſnbſcriptnmque ſubſcriptione dicti Iudicis, & ſubſcriptorum teſtiuni ſubſcriptionibus roboratum, quod ſcripſi, & in pręſentem publicam formam redegi, ego pręnominatus Antonius publicus, vt ſupra Notarius qui pręmiſſis omnibus, & ſingulis rogatus interfui, ipſumque meo ſolito, & conſueto ſigno ſignaui.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

T DE hoc priuilegio Medicorum meminit Affict. deciſ. 41. vbi refert per Sac. Conſilium fuiſſe deciſum remittendum fore ad Magnum Cancellarium doctorem de collegio Medicorum non obſtante generali conceſſione iuriſdictionis Sac Conſ. quia hoc priuilegium fuit conceſſum in fauorem Medicorum, & collegij.

Collegiatorum augetur numerus ad quindecim vno ad ſedandas diſcordias, tamen deficiente ad ordinarium numerum redigatur. h.d. Tapia.

Die xx. Maij 1524.

EXiſtentibus omnibns infraſcriptis in maiori Eccleſia Neapolitana, & propriè intus Capellam Diui Ludouici propoſitaque per magnificum dominum Scipionem de Summa agentem officium pro magno Cancellario differentia, & cauſa pendente inter Excellentiſſimum dominum Sigiſmundum Loffredum Regentem Regiam Cancellariam Cęſ. Maieſt. ex vna, ac Magnificum Bartholomęum Martialem ex altera de, & ſuper loco collegij doctorum iuris ciuilis. & canonici huius cinitatis Neap. ceſſo refutato, ac reuuntiato in fauorem eiuſdem Excellentiſſimis domini Sigiſmundi per quóndam Illuſtrem Ioannem Baptiſtam Spinellum Ducem Caſtrouillaris concurrente auctoritate, & conſenſu ipſius tune agentis pro magno Cancellario, ac voluntate omnium dominorum de collegio, & aliorum ſupranumerariorum, qni

Digitized by Google

qui viſa dicta ceſſione aſſumpſerunt ipſum dominum Sigiſmundum in locum numerarij dicti collegijq; fuit ex quāpluribus cauſis mouentibus mētem, & animum eorumdem dominorum decretum pariter, & prouiſum communi voto, & vnanimi conſenſu, vt ſicut hactenus Numerarij dicti collegij fuerunt vſque ad quatuordecim tantùm incluſiuè, ab hinc in antea, donec vacuerit alius locus per deceſſum alicuius collegiati ſint quindecim ita ꝙ remaneant dictus dominus Sigiſmundus, in dicto ſuo loco, ad quem fuit aſſumptus, ſic etiam aſſumptus, prout pręſenti decreto aſſumitur ipſe magnificus dominus Bartholomeus in locum numerarij, ac ſint cum eo quindecim numerarij donec (vt ſupra dictum eſt) vnus locus vacuerit, & omne id quòd ſoluetur à doctoribus ipſi collegio, vt hactenus fuit diſtributum in quatuordecim portiones, partiatur in quindecim partes, ita vt ſinguli quintam decimam partem conſequantur, ijs tamen qualitatibus adiectis, vt vacante alio quouis loco, & cuiuſuis ipſorum dominorum de collegio omnia ipſo iure, ipſoque facto reſtituantur, & reſtituta intelligantur in priſtinum ſtatum in quo erant ante pręſens decretum, ita vt numerus collegiatorum poſtquàm vnus locus vacauerit non excedat, nec poſſit excedere quatordecim, & ab eo tempore omne ſoluendum à doctorādis partiatur in quatuordecim tantum partes, ita vt ipſa quintadecima pars ſit ipſo iure, ipſo facto extincta prout ex nunc quæ pro tunc prędicti Domini extinxerunt, annullauerunt, & irritauerunt, ac extingunt, & irritant dictam quintadecimam partem.

Et pariter fuit decretum, vt pendente deceſſu alicuius de collegiatis ſi contigerit aliquem collegiatorum ſinè iuſta, & neceſſaria cauſa abeſſe ab ipſo collegio, ipſaue congregatione, vt in ſingulis vicibus, quibus contigerit abſentia prędicta portiones tantum ſint quatuordecim, et non vltra.

Nec non fuit pari voto concluſum, vt ex nunc in antea per ipſum magnum Cancellarium, & ipſum collegium non poſſit admitti aliqua alia ceſſio vocis, ſeù loci facienda per aliquem de collegio, nec fieri additio ſupra numerum quatuordecim in fauorem cuiuſuis alterius etiam ſupernumerarij, & concurrente voto, & conſenſu omnium de collegio, immò ex nunc fuit decretum ceſſionem, & admiſſionem, ſeù additionem forſitan petendam, & admiſſam, ſeù faciendam fore nullam, & inanem, ac pro nulla, & inualida habendam. Quæ omnia decreta prædicti Domini agens pro magno Cancellario, & cæteri omnes promiſerunt obſeruare, & contra ea non venire, & vt efficacius ſeruentur decreuerunt, vt ſinguli ipſorum collegiatorum, vbi hinc in antea ceſſerint, ſeù cedere declarauerint eorum locum, & vocem in dicto collegio, ſeù ſinguli eorum decreuerint, conſenſerint aliam quamuis ceſſionem, ſeù additionem ſupra prædictum numerum quatuordecim faciendam fore admittendam cadant ipſo iure, ipſoq; facto ab omni honore, dignitate, loco, & commodo ipſius collegij, & ita iurauerunt, tactis Sacroſanctis quatuor Euangelijs.

Scipio de Summa pro magno Cancellario.

Lo Reuerendo Epiſcopo de Tropea.
Lo Reuerendo Epiſcopo de Mazara.
Lo magnifico M. Antonio Capece.
Lo magnifico M. Aleſſandro Seuerino.
Lo magnifico M. Berardino Galiota.
M. Coluzza Coppola. M. Petro de Oliuero.
M. Vincenzo Micchillino. M. Gabriele de Riſe.
M. Triſtano de le Franze. M. Antonio Palumbo.
M. Paduano.
M. Vincenzo Picono, conſentijt, excepta pœna caducitatis, in qua non conſentijt tantùm.

Die 19. Iulij 1569. Neap.

Congregati ſubſcriptis dominis almi collegij Neapolitani in Cappella Dominorum Minutulorum conſtructa intus maiorem Eccleſiam Neapolitanam de ordine Domini Cæſaris Pinti V. I. D. & dicti almi collegij Vicecancellarij pro tractandis, concludendis, decernendis, & firmandis nonnullis negotijs dictum almum collegium, eiuſque bonam, & rectam adminiſtrationem tangentibus pro Dei, & ſuæ Maieſtatis ſeruitio, ac publico bono, videlicet.

D. Cæſare Pinto I.V.D. Vicecancellario.
D. Io. Ant. Batio V.I.D. collegij Priore.
Excellente D. Franciſco Antonio Villano I.V.D Regio Collaterali Conſiliario, & Regente Regiam Cancellariam.
D. Ioan. Andræa Coppula V.I.D.
D. Franceſco Perez V.I.D.
D. Saluatore Montanario V.I.D.
Reuerendiſſimo Antonio Laureo V.I.D. Epiſcopo Stabieñ. & Regij Sacelli Præfecto.
D. Io. Camillo Barnaba V.I.D.
D. Io. Vincenzo Abbate V.I.D.
D. Franceſco Pagano V.I.D.
D. Paulo Emilio Garriga V.I.D.
D. Io. Alphonſo Petio V.I.D.
Excellente D. Thoma Salernitano V.I.D. Regio Conſiliario, & S.R.C. Præſidente ſuffecto loco Reuerendiſſimi Archiepiſcopi Anſiañ. abſentis.
D. Io. Thoma Blanco V.I.D. ſuffecto loco D. Cæſaris Pinti Vicecancellarij.
Abſente D. Ioan. Andræa Iudice Vrſino V.I.D. vocato tamen pro dicti almi collegij per bidellum.

Omnes de collegio forma bis præſcripta iuramentum præſtent. b.d. Tapia.

FVerunt tractatæ, concluſæ, decretæ, & firmatæ, ſubſcriptæ ordinationes inuiolabiliter, & inconcuſſè omni futuro tempore obſeruandæ videlicet.

Quod

Quod omnes domini de collegio qui in præſentiarum de numero ordinario quatuordecim exiſtunt etiam qui loco aliorum tanquàm ſuffecti eo gradu potiuntur ſolemne præſtent iuramentum ad quatuor Sancta Dei Euangelia omnia quæ ad collegium iam dictum pertinent, & per eos tanquam in eodem collegio exiſtentes tractanda, explicanda, gerendauè erunt benè, fideliter gerere, & adminiſtrare Deum Optimum Maximum, ac puram conſcientiam, tamen præoculis habendo, ipſiuſque almi collegij ſecreta, collegarumque vota nullo vnquam tempore, aut occaſione qualibet reuelare iuxta formam Priuilegij Sereniſſimæ Ioannę Secundę, ſed ea ſic reticere, prout Magiſtratus amplitudo, reique qualitas expoſtulat, ignoſcantque contrauenientes, vltra pœnas à Regibus, Regni Capitulis, & Conſtitutionibus, ac Pragmaticis perſcriptas, ac ſtatutas Dei Iudicium, atque iram in eos ſubituros.

Qui inter quatuordecim admittitur ante iuramenti præſtationem non ſe immiſceat. b.d.Tapia.

§. Item quòd adueniente caſu, quòd iuxta dicti collegij Ritum, ac Priuilegium aliquis ad collegium aſſumptus numerum prædictum quatuordecim impleret non aliter dicto oneri ſe immiſceat, quin prius iuramentum prædictum in eodem almo collegio in manibus Viceeancellarij præſtet.

In cauſis decidendis non niſi quatuordecim ordinarij, vt ipſorum loco ſubrogati interſint. b.d.Tapia.

§. Item quòd nullatenus in cauſis, aut negotijs in dicto collegio tractandis, diſcutiendis, votandis, & concludendis interſint alij etiam ſi ſupernumerarij eſſent præter doctores ex numero prædicto quatuordecim qui votare in talibus negotijs debeut, & ipſius almi collegij Secretarium. Etſi contingerit illo die quo prædicta tractantur, & diffiniuntur aliquem ſupernumerarium intereſſe, qui ob abſentiam, aut infirmitatem loco ordinarij deficientis in examine doctoris ſuffragium dederit in dictis negotijs, ſic tractandis, & diffiniendis interueniat prout hactenus extitit obſeruatum, verum præſtare prius iuramentum prædictum teneatur.

Vota ſecreto dentur. b.d.Tapia.

§. Item, quòd in approbatione doctorandorũ, vel reprobatione ſuffragia Tabellis ſecretis per Viceeancellarium exquirantur prout hodie ſeruatur, ea verò quę in electione Prioris ſubſcripto ordine danda erunt, & pariter circa gratiam concedendam, denegandamvè publici examinis iudicia ſecretis calculis dentur, ita quòd inquam quiſque iuerit ſententiam ab alijs ignoretur. Cętera verò omnia de re aliqua iudicanda tàm iuribus, tùm ratione demonſtranda palàm ferantur, quòd ſanctius eſſe leges, & experientia vſuſq; antiquiſſimi temporis demonſtrarunt.

Prioris electio qualiter fiat. b.d.Tapia.

§. Cvm electio Prioris anno duraturi ab hinc aliquot annos per collegarum circulum facta fuerit, ita φ vt integri circuli curſus cõpleatur hac dignitate condecens viſum eſt potiori dominum Paulum Emilium Garrigam, & dominum Ioannem Alphonſum Petium decretum eſt primo ſequenti biennio elapſo quo dicti domini Paulus Emilius, & Ioannes Alphonſus ea gaudeant. De cętero electio fiat, prout collegio, vel ipſius maiori parti videbitur hunc ſeruando ordinem, quòd de quolibet Collega ordinario ſerutinium fiat, & ſecretis calculis ſuffragia dentur, & ille Prior eligatur, in quem maior ſuffragiorum numerus concurrent, quòd ſi duo pluresuè eodem numero ſuffragiorum ſuffulti fuerint, electio iam dicta ſorte dirimatur.

Neapolitani qualiter ad collegium admittantur. b.d.Tapia.

§. Qvando aliquis Neapolitanus doctoratur, & eſt admittendus ad dictum almum collegium facta prius per ipſum inſtantia pro dicta eius admiſſione prouideatur prius per Excellentem dominum Viceeancellarium, quòd capiatur informatio in ſcriptis de eius natiuitate, & ciuilitate etiam quòd allegaretur eſſe notorium Neapolitanum Ciuem, & oriuodum ſtatuto prius eidem termino decem dierum pręcisè, & peremptoriè ad docendum de dicta natiuitate, & ciuilitate qua capta per eum, cui dicta cauſa fuerit commiſſa in ſequenti doctore, vel in alia die fiat relatio, vt ponit pręuideri circa eius admiſſionem, vt iuris erit pręcedente inſtantia principalis, & quòd vota, & ſuffragia dentur publicè inter eos, & quiſque eorum ordinatim det votum ſuum, & quando eſt admittendus intelligatur, & ſit admiſſus à die interpoſiti decreti iuxta formam Priuilegij Sereniſſimę Ioannę Secundę, & prædicta forma ſeruetur indiſtinctè pręterquam ſi graduandus eſt filius alicuius de collegio de numero quadecim.

Ego Cęſar Pintus Viceeancellarius prædicta confirmo.

Ego Io. Antonius Batius Prior prędicta omnia affirmo, & mea propria manu ſcripſi.

Ego Franciſcus Antonius Villanus prædicta affirmo, & eorum obſeruantiam ſpondeo.

Ego Io. Andræas Coppula prædicta omnia affirmo, & me ſubſcripſi manu propria.

Ego Franciſcus Perez V.I.D. prædicta omnia affirmo manu propria.

Ego Saluator Moutanarius V.I.D. prædicta omnia affirmo manu propria.

Antonius Laureus V.I.D. Epiſcopus Caſtri Maris Regius Cappellanus maior affirmo omnia prædicta.

Die 23. Iulij 1569. Ego Ioannes Andræas Iudice Vrſino rata habeo omnia ſupradicta manu propria.

Ego

Ego Ioannes Camillus Barnaba prædicta omnia affirmo, & obſeruantiam cum iuramento promitto.

Ego Io. Vincentius Abbate prædicta omnia confirmo.

Ego Franciſcus Paganus prædicta confirmo.

Ego Paulus Emilius Gorriga prædicta omnia confirmo.

Ego Io. Alphonſus Pettius propria manu affirmo.

Ego Thomas Salernitanus affirmo vtſupra.

Ego Io. Thomas Blancus omnia ſupradicta affirmo propria manu.

Die 23. menſis Iulij 1569. Neap. Congregatis prędictis Excellentibus, & magnificis doctoribus in loco ſolito iurauerunt ad Sancta quattuor Euangelia omnia prædicta, & ſingula in ſupradicto decreto contenta obſeruare ad vnguem.

Abſens pro Regis Seruitio, ac ſi præſens eſſet munuſcula recipit. b.d.Tapia.

PHILIPPVS &c.

ILluſt. & Magnifici Viri Collateralis Conſiliarij fideles dilectiſſimi. Per ſua Cattholica Maeſtà ci ſono ſtate ſcritte lettere del tenor ſequente videlicet.

El Rey.

Illuſtre Duque Viſorey, Lugarteniente, y Capitan general vioſe la carta que me ſcriuiſtes à los 14. de Agoſto, en reſpueſta de la informaçion, y pareçer que ſe os hauia pedido açcerca la pretēſion que el Regente Anibal Moles del mi ſupremo Conſejo tiene de que attento me eſtà ſiriuiendo aqui enel dicho Conſejo en plaça de Regente deſſe Reyno inſtituida para ſu benefiçio y à ſupplicaçion deſſa mi fideliſſuna Ciudad ſea tenido por preſente enel colegio della para gozar de la parte, porçion, y munuſculos, que le tocan como à Napolitano, y vno de los doctores del dicho colegio que ſe ſuelen pagar por los, que enel reçiben el grado de doctor, tanto por el tiempo que fuere vno de los ſus doctores extraordinarios del dicho colegio, como al preſente lo es, quanto por el tiempo, y quando por ſu ançianidad entrare à ſer vno de los catorze doctores ordinarios del dicho colegio, y porque hauiendo viſto loque alla pareçio en Conſejo, Collateral enel voto del Regente Daroca Commiſſario deputado, y nombrado por vos eneſta cauſa deſpues de oydas ambas partes en todo lo qne cadauna quiſo dezir, y alegar en ſu fabor, y mirado eſte negoçio attentamente eneſte mi ſupremo Conſejo con interuençion, aſſiſtençia, y voto de todos los Regentes Conſejeros del, excepto el dicho Regente Moles intereſſado eneſte negoçio, hà paresçido lo miſmo, que à vos. y al dicho Regente Daroca, y muy juſto, y conueniente lo que alla ſe hà juzgado eneſte por ſer tan fundado en razon, y juſtiçia la pretenſion del dicho Regente Moles: à cuya cauſa, y por el deſſeo, y volũtad que tengo de haçerle merçed por lo que ſu perſona, y buenos ſeruiçios mereçen lo he tenido aſſi por

bien,

bien, y de ordenaros, y mandaros como por la preſente os lo ordeno, y mando, que conforme à lo que eſtà dicho, y à vos, y al dicho Regente Daroca os pareçiò en Conſejo Collateral lo hagais declarar, proueer, y executar dando ſobre ello la orden neceſſaria, y conueniente, paraque con effecto ſe paguen al dicho Regente Moles, ò sù Procurador legitimo las ſuſo dichas porçiones, y munuſculos, que eſtan dicho, tanto los que juſtamente le competen agora, como à vno de los ſeis doctores extraordinarios del dicho collegio, como las que le competeran à sù tiempo quando por sù ancianidad viniere à ſer de los quatorçe ordinarios en la miſma forma, y manera, que ſi fueſe preſente, y aſſiſtieſſe enel dicho collegio en los actos, y doctoramientos del, que por ſer eſto tan conforme à razon, y juſtiçia, y los demas reſpectos, que eſtan dichos proçede aſſi de mi voluntad preciſa y ſerè enello muy ſeruido de vos.

Datum en Madrid à 20. de Henero 1584.

Yo el Rey.

Con ſeñal del Card. Granuela.

V. Comes Generalis Theſaurarius.

V. Leon Regens. V. Saladinus Regens.

V. Herrera Regens. V. Carauajal Regens.

Cayas Secretarius.

Et volendo eſſequire come ſemo tenuti li ordini, & mandati della predetta Maeſtà, vi facemo la preſente. per la quale ve dicemo, & ordinamo, che inſpetto il tenore delle preinſerte Regie lettere, quelle debbiate ad vnguem oſſeruare, eſſequire, & far eſſequire iuxta ſui ſeriem continentiam, & tenorem, che tale è noſtra volontà. non fandoſi lo contrario per quanto ſi hà cara la gratia, & ſeruitio Regio, la preſente reſti al preſentante.

Datum Neap. die 8. Martii 1584.

Don Pedro Giron.

Locus ſigilli.

V. Cadena Proregens. Baſtida de Muniatores.

Quibus Regiis litteris per dictum Illuſtrem dominum Vicecancellarium omni qua decet reuerentia receptis, & per me Anellum de Martino dicti almi collegii Secretarium lectis alta, & intelligibili voce per eundem Illuſtrem dominum Vicecancellarium fuit ordinatum, quod dictæ præinſertæ Regiæ litteræ obſeruentur, & exequantur ad vnguem iuxta illarum ſeriem, continentiam, & tenorem, & ſic continuato doctoratu dicti magnifici Dominici in diſtributione munuſculorum inter dominos de collegio fuerunt aſſignati dicto magnifico Iulio Palermo caroleni tres pro portione competenti dicto domino Regenti Moles vti ſupernumerario aſſiſtentibus præmiſſis omnibus infraſcriptis dominis de collegio videlicet.

D. Ioanni Franciſco Seuerino Priore, D. Franciſco Pagano, D. Io. Vincenzo de Santo Patre, D. Io. Alphonſo Vicedomini, D. Octauio Villano, D. Io. Thoma Grammatico, D. Vincentio Maſtrillo Vicecancellario, Reuerendiſſimo Proſpero Vitalliano

liano

liano Epiſcopo Biſiniani, D. Scipione de Bonouia ordinarijs collegiatis, D. Mario de Altomari ſupernumerario, & ſuffecto in locum domini Lutij Saxi abſentis, domino Hieronymo de Palo, domino Iacobo de Azzia, domino Io. Hieronymo de Guardia, domino Io. Baptiſta Capiccio, domino Iacobo de Aiello ſupernumerarijs, abſentibuſque, Illuſtre domino Regente Salernitano impedito in Regio Collaterale Conſilio, domino Paulo Emilio Garrico, domino Marcello de Mauro Preſidente Regiæ Cameræ Summariæ, & domino Io. Baptiſta Recco infirmis omnibus ordinarijs collegiatis.

Regij officiales de Collegio in Doctoribus creandis non interſint, ſed domi negotijs vacant, omniaque percipiant, ac ſi præſentes eſſent. h. d. Tapia.

2. PHILIPPVS &c.

ILluſt. & Magnifici, N. circumſpectiq; viri Collateralis Conſiliarij Regij fideles dilectiſſimi, nel parlamento generale congregato nell'anno 1591. per l'Illuſtre Conte de Miranda noſtro predeceſſore Vicerè per ſeruitio di Suà Maeſtà, & beneficio vniuerſale di queſto predetto Regno, tra l'altre gratie, che furno ſupplicate per queſta fideliſſima Città, Baronaggio, & Regno al detto Illuſtre Conte de Miranda, fù vn capitolo del tenor ſeguente videlicet.

Item ſe ſupplica V.E. reſti ſeruita ſtabilire, che l'officiali Regij, che ſono del collegio de dottori, ſiano ordinarij, ò ſopranumerarij, non poſſano in le giornate de negotij andar' al dottore ma che ſtiano à dar audienze alle loro caſe, & ſi dia à detti officiali la rata dell'emolumenti, che li competer a ſe preſentialmēte aſſiſteſſe nel dottorato, cō che V. E. farà infinito benefitio alli poueri negotianti, giouamento alli officiali, che ſenza incommodarſi dalle loro caſe haueranno le parti loro, & ſi conformerà V.E. con quello, che in caſi ſimili hà commandato Sua Maeſtà, ilquale capitolo fù per detto Illuſtre Conte all hora Vicerè decretato, che s'haueria opportunamente prouiſto à queſta giuſta petitione, & anco datone auiſo à la Maeſtà ſua, la quale è reſtata ſeruita commandarci per ſue Reali lettere delle 12. de Giugno 1596. che deueſſimo ſpedire ſopra de ciò le prouiſioni, che ci pareſſero neceſſarie per l'eſſecutione di quelle, che nel preinſerto capitolo è ſtato ſupplicato per detta fideliſſima Città, Baronaggio, & Regno. Per il che c'è parſo far la preſente per la quale dechiaramo, dicemo, & comādamo à tutti, & ſinguli magnifici officiali, ch'al preſente, ò in futurum ſaranno del detto almo collegio di dottori di queſta fideliſſima Città, tanto ordinarij, come ſopranumerarij, che da quà auānti in li giorni de negotij non debbiano in modo alcuno andar al detto collegio al dottorato di qualſiuoglia perſona, che ſi vorrà dottorare. mà che habbiano di attendere all'eſſercitio delli loro officij, & ſpeditione de negotij con dar le ſolite audientie. Alli quali magnifici officiali volemo, che ſi riſponda della integra loro portione, gagij, & emolumenti, che li competeranno di queſto predetto

almo

collegio, ſi come ſe li corriſponde quando perſonalmente aſſiſteno nel collegio ſopradetto al dottorato di qualunque perſona. Per tanto vi dicemo, & ordinamo, che coſi lo debbiate eſſequire, & far eſſequire, che per conuenir coſi al vniuerſale, & publicò beneficio, tal'è noſtra volontà.

Datum Neap. die 31. menſis Maij 1597.

El Conde d'Oliuares.

V. Conſtantius Regens. V. Goroſtiola Regens. V. de Caſtellet Regens. Barionous Secretarius. In Com. 10. fol. 129. Al collegio de dottori di queſta fideliſſima città di Nap. à tergo verò.

Ad doctoratus gradum non admittatur, qui de matricula non docuerit, ac tempore hic ſtatuto ſtudio vacaſſe non probauerit hoc cum ſeq. dicit Tapia.

PHILIPPVS &c.

ILluſt. & Magnifici viri Collateralis, & Regij fideles dilecti. Li anni paſſati à tempo del gouerno del quondam Illuſt. Duca all hora Vicerè, & Capitan generale in queſto Regno noſtro Predeceſſore vi fù ſcritto, & ſpedito ordine del tenor ſequente.

Philippus Dei gratia Rex.

Illuſt. & Magnifici viri Collateralis, & Regij fideles dilecti. Hauendo per virtù di vn'ordine noſtro à voi diretto, ſtatuito, & ordinato, che non ſi doueſſe dar grado di dottore in Legge, nè in Medicina à neſſuno, che prima non vi coſtaſſe per legitima informatione, & per la matricola ordinata farſi dal Reuerendo Cappellano Maggiore, che quelli, che voleno pigliare il detto grado in legge habbiano ſtudiato per cinque anni continui, & quelli che l'hanno da pigliare di dottore in medicina per ſette anni, ſi come per detto ordine al quale nè referimo, hauerete viſto. Et perche ne hauete fatto intendere, che la detta matricola da poco tempo in qua s'è incominciata à fare. & che ci ſono molti ſtudenti, che hanno incominciato ad andare alli ſtudij auanti la detta matricola, & che altri hanno ſtudiato, & ſtudiano in altri ſtudii publici fuora di queſta magnifica, & fideliſſima città di Napoli, come è à dire in quello di Salerno, & in altri fuora del Regno, & che hauendo finito li detti termini alli ſtudii predetti, ò ſtando de proſſimo per finire. Volendo pigliare il grado di dottore in legge, ò in medicina in queſto collegio deſiderate declaratione, come vi hauete da gouernare in queſto, & inteſo noi il predetto, Declaramo, & ordinamo, che à tutti quelli, che vorranno pigliare alcuno di detti gradi, ò ſia dottore in legge, ò in medicina, che haueranno cominciato ad intendere le lettere ordinarie nel publico ſtudio della Città predetta auante, che foſſe ordinato farſi la detta matricola, & à quelli c'haueſſero inteſo le dette letture in altri ſtudii ordinarii publici & veneſſero à fenire de intendere le dette letture in detto ſtudio publico di queſta predetta Città potrete dare il grado di dottore in legge, & in medicina conſtandoui per legiti-

ma

Digitized by Google

ma informatione che habbiano inteſo le lettioni publicè,cioè quelle di legge per li detti cinque anni,& quelli di medicina per li predetti ſette anni, oſſeruando perciò in futurum,che quelli, che haueranno incominciato à ſtudiare in queſta città dopoi il tempo, che è ſtato ordinato farſi la matricola non debbiate admettere altra informatione ſenza la matricola predetta à fin che quella ſi habbia da oſſeruare con effetto,conforme li ordini da noi dati, & à riſpetto di quelli, che hanno ſtudiato fuora di Napoli, ò del Regno per alcun tempo, & finiti li loro ſtudij in Napoli potrete admettere l'informatione legitima ſenza la matricola ſudetta ita, & taliter, che in ogni caſo ve habbia à coſtare legitimamente, & ſufficientemente hauerno ſtudiato il tempo predetto. Et coſi l'hauerete da oſſeruare,che tale è noſtra volontà.

Datum Neap.die 16.menſis Nouembris 1586.

Don Pedro Giron.

V.Moles Regens. V.Berricanus Proregens.
V.Lanarius Proregens. Baſtiſta de Muñatones Secretarius. Regiſtrata in Cur.6.fol.227.

Et perche al preſente è peruenuto à noſtra notitia, che detto preinſerto ordine non ſtà nell'oſſeruanza che ſi deue,& quelli li quali hanno incominciato à ſtudiare in queſta fideliſſima città di Napoli tanto in legge, quanto in medicina,dopò che è ſtato ordinato farſi la matricola dal Reuerendo Cappellano maggiore ſi ſono dottorati, & ſi dottorano nell'vna, & nell'altra ſcientia admettendo la ſola informatione, & ſenza portar fede della matricola de loro ſtudio conforme era ordinato per detto preinſerto ordine.

Per tanto per euitare le fraudi, ch'intorno à queſto particolare ſi poteſſero cōmettere da quelli,che in futurum ſi vorrāno dottorare, & per beneficio publico, & acciò che ogn'vno debbia ſtudiare per il tempo, che in detto preinſerto ordine, ſe li ſtabiliſce, & che conuiene. Ordinamo,& comandamo,che da hoggi auante,& in futurum non debbiate admettere neſſuna perſona à grado di dottore, ò ſia di legge, ò di medicina,che oltra l'informatione legitima,non vi faccia coſtare per fede ſottoſcritta da detto Reuerendo Cappellano maggiore,che quello, che vorrà pigliare il grado di dottore in legge ſia ſtato matricolato nelli libri, che perciò è ordinato farnoſi nell'officio di detto Reuerendo Cappellano maggiore per ſpatio de anni cinque continui,& quello che vorrà pigliare il grado di dottore di medicina per ſette anni ſimilmente continui,ſeruata la forma di detto preinſerto ordine noſtrò, & coſi oſſeruarete, & farete oſſeruare,non fando il contrario per quanto hauete cara la gratia di Sua Maeſtà & noſtra.

Dat.Neap.die 29.menſis Octobris 1597.

El Conde de Oliuarrs.

V.Goroſtiola Regens. V.de Caſtellet Regens. Battionucuo. In Cur.3.fol.44.

Qui extra ciuitatem in alijs publicis ſtudijs legali,vel medicinali ſcientia vacauerint,poſſunt abſq; matricula gradum aſſumere. h.d. Tapia.

PHILIPPVS &c.

ILluſt. & Magnifici viri Collateralis, & Conſiliarij Regij,fideles dilectiſſimi. Li anni proſſimi paſſati,in tempo del gouerno dell'Illuſtre Conte de Oliuares noſtro Predeceſſore Viceré in queſto Regno, vi fù ſcritto vn'ordine con inſertione dell'altro, fatto dall'Illuſtre quondam Duca d'Oſſuna nel tempo del ſuo gouerno in queſto predetto Regno,quale è del tenore ſeguente videlicet.

Philippus Dei gratia Rex.

Illuſtres,& magnifici viri Collateralis, & Conſiliarij Regij, fideles dilectiſſimi, Li anni paſſati à tempo del gouerno dell'Illuſtre quon. Duca d'Oſſuna all'hora Viceré,& Capitan generale in queſſo Regno noſtro predeceſſore,vi fù ſcritto,& ſpedito ordine del tenor ſeguente videlicet.

Philippus Dei Gratia Rex &c.

Per virtù d'vn'ordine noſtro à voi diretto, ſtà ſtatuito,& ordinato,che nō ſi doueſſe dar grado di dottore in legge,nè in medicina à neſſuno,che prima non vi coſtaſſe per legitima informatione, & per la matricola ordinata farſi dal Reuerēdo Cappellano maggiore,che quello, che vuole pigliare il detto grado in legge habbia ſtudiato per cinque anni continui, & quelli, che l'hanno da pigliare il dottorato di medicina per ſette anni,così come per lo detto ordine al quale nè referimo hauerete viſto. Et perche nè hauete fatto intendere, che la detta matricola da poco tempo in qua ſi è cominciata à fare, & che ci ſono molti ſtudenti, che hanno cominciato ad andare alli ſtudij auante la detta matricula, & che altri hanno ſtudiato, & ſtudiano in altri ſtudij publici fuora di queſta magnifica, & fideliſſima città di Napoli, come à dire in quello di Salerno, & in altri fuora del Regno, & che hauendo finito li detti termini alli ſtudij predetti, ò ſtanno de proſſimo per finire, volendo pigliare il grado di dottore, ò in legge, ò in medicina in queſto collegio deſiderate declaratione, come vi hauete à gouernare in queſto, & inteſo noi il predetto, declaramo, & ordinamo, che à tutti quelli, che vorranno pigliare alcuno di detti gradi, ò ſia di dottore di legge,ò di medicina, che haueranno incominciato ad intendere letture ordinarie in lo publico ſtudio della città predetta auante; che foſſe ordinata farſi la detta matricola, & à quelli, che haueſſero inteſo le dette letture in altri ſtudij ordinarij publici, & veneſſero à finire d'intendere le dette letture in detto ſtudio publico di queſta predetta città, potrete dar il grado di dottore in legge, & in medicina, coſtandoui per legitima informatione, che habbiano inteſo le dette letture publiche, cioè quelli di legge per li detti cinque anni, & quelli di medicina per li detti ſette anni, oſſeruando perciò in futurum, che quelli,che haueranno incominciato à ſtudiare in queſta città dapoi il tempo,che è ſtato ordinato farſi la matricola non debbiate ad-

mettere altra informatione ſenza la matricula predetta à fine che quella s'habbia ad oſſeruare con effetto conforme alli ordini da noi dati, & à riſpetto di quelli, che hanno ſtudiato fuora di Napoli, ò del Regno per alcun tempo, & finiti li loro ſtudij in Napoli potrete admettere l'informatione legitima ſenza la matricula ſudetta, ita, & taliter', che in ogni caſo ci habbia à coſtare legitimamente, & ſufficientemente hauerno ſtudiato il tẽpo predetto, & coſi l'hauerete ad oſſeruare, che tale è noſtra volontà.

Datum Neap. die 10. menſis Nouembris 1586.

Don Pedro Giron.

V. Moles Regens. V. Berricanus Regens.
V. Lanarius Proregens. Baſtida de Muñatones Secretarius. Regiſtrata in Cur. 6. fol. 227.

Et perche al preſente è peruenuto à notitia noſtra, che detto preinſerto ordine non ſtà nell'oſſeruanza, che deue, & che quelli li quali hanno incominciato à ſtudiare à queſta fideliſſima città di Napoli, tanto in legge, quanto in medicina dopoi che è ſtata ordinata farſi la matricola dal Reuerendo Cappellano maggiore ſi ſono dottorati, & ſi dottorano nell'vna, & l'altra ſcientia, admettendo la ſola informatione, & ſenza portar fede della matricola de loro ſtudio conforme era ordinato per detto preinſerto ordine.

Per tãto per euitare le fraudi, che intorno à queſto particolare ſi poteſſero commettere da quelli, che in futurum ſi vorranno dottorare, & per beneficio publico, & anco ch'ogn'vno debbia ſtudiare per il tempo, ch'à detto preinſerto ordine ſe li ſtabiliſce, & che conuiene. Ordinamo, & comandamo, che da hoggi auanti, & in futurum non debbiate admettere neſſuna perſona à grado di dottore, ò ſia di legge, ò di medicina, che oltra la informatione legitima non vi faccia coſtare per fede ſubſcripta da detto Regio Cappellano maggiore, che quello, che vorrà pigliare il grado di dottore in legge ſia ſtato matriculato nelli libri, che perciò è ordinato farnoſi nell'officio di detto Regio Cappellano maggiore per ſpatio de cinque anni continui, & quello, che vorrà pigliare il grado di dottore di medicina per ſette anni ſimilmente continui ſeruata la forma di detto preinſerto ordine noſtro, & coſi oſſeruarete, & farete oſſeruare, non fando il contrario per quanto hauete cara la gratia de Sua Maeſtà & noſtra.

Datum Neap. die 29. menſis Octobris 1597.

El Conde de Oliuares.

V. Goroſtiola Regens. V. De Caſtellet Regens. Barrionueuo. Regiſtrata in Cur. 3. fol. 44.

Al preſente ſemo ſtati informati, ch'il preinſerto ordine eſpedito vt ſupra, non ſtà in l'oſſeruanza, che ſi deue, anzi che per queſto collegio ſi dà il grado di dottore, coſi di legge, come di medicina sẽza che exhibiſcano la predetta fede di detto Reuerendo Regio Cappellano maggiore, contra la forma di detto preinſerto ordine, & che ſi admettono al grado predetto ſolum con giuramento de non hauerno matricola, nè eſſerno matricolati nelli libri di detto Regio Cappellano maggiore. Et come che queſto è in fraude, poiche non pigliandoſi detta fede ſi dimoſtra, che realmente non habbiano finito il corſo cõforme ſtà ſtabilito. Perloche volendo noi remediare à tal fraude eſſendo la volontà noſtra, che detto ordine ſi oſſerui ad vnguem, ci è parſo farui la preſente, per la quale vi dicemo, & ordinamo, che da qua auante, & in futurum non debbiate in conto alcuno admettere neſſuno al grado di dottore, ò ſia di legge, ò di medicina, che non vi exhibiſca con effetto detta fede di matricola firmata da detto Reuerendo Cappellano maggiore, che habbiano ſtudiato il corſo di loro ſtudio, cioè quelli di legge cinque anni continoi, & di medicina per ſette anni ſimilmente continoi, ſeruata la forma di detto preinſerto ordine, quale volemo, che s'oſſerui inuiolabilmente. Per tanto coſi oſſeruarete, che tale è noſtra volontà, & intentione, non fandoſi il contrario per quanto s'hà cara la gratia, & ſeruitio della predetta Maeſtà.

Datum Neap. die 15. Octobris 1599.

El Conde de Lemos.

V. Goroſtiola Regens. V. de Ponte Regens.
V. de Caſtellet Regens. Don Diego de Vera Proſecretario. Locus ſigilli. In Cur. 1. fol. 23.

Die 30. Octobris 1599. præſentes litteræ publicatæ fuerunt in almo collegio Neapolitano, & coram circumſpecto Camillo de Curte Vicecancellario, & per eum, & omnes alios de collegio fuerunt receptæ ſupra caput cum omni qua decet reuerentia.

Io. Ant. Infriſius ſubſtit. act.

Præcedens ordo ad futura non autem præterita trahitur. B. d. Tapia.

PHILIPPVS &c.

Illuſt. & Magnifici viri Collateralis, & Conſiliarij Regij fideles dilectiſſimi. A noi è ſtato ſtato preſentato memoriale del tenore ſequente, videlicet.

Illuſtriſſimo, & Eccellentiſſimo Signor; Scipione di Bologna Priore dell'almo collegio di dottori eſpone à V. E. come per l'ordine fatto, che non poſſa dottorarſi alcuno ſenza che non moſtri per le matricule hauer ſtudiato quattro anni, nè reſulta grandiſſimo danno, & preiudicio all'almo collegio, perche quaſi tutti quelli, che voleuano dottorarſi in Napoli ſe ne vanno fuora, doue non hanno quelle eſamine, che hanno in detto collegio. Et perche l'ordine fatto per V. E. non ſi eſtende à quelli, che hanno ſtudiato fino à detto ordine fatto. La ſupplica reſti ſeruita comandare, che ſi ordini, che poſſano dottorarſi tutti quelli, che hanno

hanno ſtudiato ſino à detto ordine fatto. La ſupplica reſti ſeruita comandare, che s'ordini, che poſſano dottorarſi tutti quelli, che prima di detto ordine hanno ſtudiato, ancorche non habbino la detta matricola, vt Deus.

Et inteſo per noi il tenore del detto preinſerto memoriale nè hà parſo farui la preſente, per la quale ve dicemo, & ordinamo, che tutti quelli, che ſi ritroueranno hauerno ſtudiato prima dell'ordine ſopra ciò per noi eſpedito, & coſtandoui, che habbiano ſtudiato li quattro anni nell'ordinario, non obſtante, che non ſiano notati nella matricula li poſſiate promouere al grado del dottorato, & coſi lo eſſequirete, che tale è noſtra volontà. La preſente reſti in voſtro potere.

Datum Neap. die 31. menſis Aprilis 1598.

El Conde de Oliuares.

V.Goroſtiola Regens. V.Caſtellet Regens.
V.de Ponte Regens. Barrionouo. Sol. Regiſtrata in Ser. 35. fol. 197.

Doctores Neapolitani infra viginti dies petant ad collegium admitti, & infra decem dies probat, legitimo impedimento excepto. h.d. Tapia.

DIe 13. menſis Februarij 1580. Neap. per Illuſt. Dominum Fabium Marcheſium Vicecancellarium &c. Concurrente voto maioris partis dominorum de collegio prouiſum, & decretum eſt, vt in poſterum ciues Neapolitani doctorandi intra viginti dies numerandos à die doctoratus petant ſe admitti ad collegium, & infra decem alios dies numerandos à die petitionis excepto legitimo impedimento, probêt qualitates incumbentes circa dictam admiſſionem, alias non audiantur, & hoc ex cauſis mouentibus mentem dicti almi collegij.

Fabius Marcheſius Vicecancellarius
N. Anellus de Martino Act.

Philo-

Philoſophiæ in ſtudio Societatis Ieſu vacantes doctoratus gradum aſſequi poſſunt. h.d. Tapia.

PHILIPPVS &c.

MAgnific viri, &c. Perche ci è ſtato fatto intendere, che per voi ſi è fatta, & ſi fà difficultà in non voler admettere al grado di dottorato quelli ſtudenti, che hanno ſtudiato, & inteſo Filoſofia, nel venerabile collegio del Gieſù di queſta magnifica, & fideliſſima città a cauſa, che per ordine a queſſo collegio diretto ſtà prouiſto, ordinato, & ſtatuito, che non ſi ammettino al predetto grado de dottore in medicina, ſe non quelli, che vi coſtarà per veridica informatione hauerno ſtudiato per anni ſette continui nelli ſtudij publici di queſta fideliſſima Città. Et perche ſemo pienamente informati, che nello detto collegio de Gieſù, ſe ci attende con tutta la vigilanza, & intelligenza, che conuiene, & ſe ricerca, come s'attende in li ſtudij publici. Per queſto n'ha parſo farui la preſente per la quale ve dicemo, & ordinamo, che da quà auante ogni volta, che detti ſtudenti, che haueranno ſtudiato, & inteſo Filoſofia in detto collegio del Gieſù vi faranno conſtare per viridica informatione hauer ſtudiato ſette anni continui li debbano admettere al grado di dottorato, coſi come s'amettono quelli che hanno atteſo al ſtudio publico di queſta predetta Città, & così s'eſſequa, che tale è noſtra volontà.

Datum Neap. die 26. Septembris 1591.

El Conde de Miranda.

V.Mu'es Regens. V.Ribera Regens.
V.Goroſtiola Regens. Barionouus Secretarius.

DE OFFICIO MAGISTRI POSTARVM. Rubr. xxxiij.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

CVm hoc titulo concordat titulus C. de curſu publico, libro 12.

Ad huius tit. cognitionem videndus elegans, & accuratus Panciroli commentarius in vtramque notit. lib. 1. capit. 6. cuius aliqua verba hic ſubnectere volui, nè quòd ipſe optimis verbis expoſuit, meo imperfecto ſermone obſcureſcam, † *curſum publicum primum à perſis inuentum Herodotus lib. 4. memorat, Xenophon lib. 8. Pediæ à Cyro inſtitutum fuiſſe ſcribit, certas ſtationes in via publica dimenſis itineribus ſtatuit, vbi equi, & homines collocati vnius diei iter celerrimè conficiebant. Cum verò ad proximam ſtationem perueniſſent, quæ euenerant, ibi manentibus nunciabant, & illi ſtatim alijs ſequentibus, donec celeriter nuntius ad Regem perueniret, Id genus currendi angariam Perſæ vocabant, horum exemplo Auguſtus Primo iuuenes, qui acta in prouincijs ad ſe citò perferrent modicis interuallis per vias militares diſpoſuit, deinde vehicula, quibus idem ſemper currens ad ſe nuncium perferret. Tranquillus cap. 49. quo, inquit, celerius, ac ſub manu annunciari, cognoſcique poſſit, quid in prouincia quaque gereretur, iuuenes pro modicis interuallis per militares vias, de hinc vehicula diſpoſuit, commodius id viſum eſt, vt quia loco eidem perferrent litteras, interrogari quoque ſi res exigeret poſſent: Hæc ille, idem cœteri Principes Romani obſeruarunt, vt author eſt Plutarchus in Gel. cap. 8. ſingulis enim circiter l. milliarijs veredos, & rhedas ad currendum certis locis diſpoſuerunt, vt iter diei conficerent, in Italia tamen remanſerunt, qui pedibus currebant. Tranquillus in Veſpatiano Claſſarios, ait, qui ab Hoſtia, & Puteolis Romam pedibus per vices commeant, petentes conſtitui ſibi aliquid calcearij nomine, quaſi parum eſſet, ſine reſponſo abegiſſe, Veſpoſianus iuſſit poſthac excalceatos curſitare, & ex eo ita curſitant. Curſum verò equorum ita inſtituerunt, vt prouincialium pecunia equi, cum hominibus ad currendum deſtinatis alerentur: Quod Seuerus Imperator*

Xx 2 rator

Caſtellani pro cauſis ciuilibus à camerarijs, pro criminalibus verò à prouinciarum iuſtitiarijs cognoſcantur. b. d. Tapia.

IMPERATOR FEDERICVS.

CAſtellanorum ciuiles exceſſus per magiſtros Camerarios regionum: Criminales verò per prouinciarum Iuſtitiarios, durantibus etiam ipſorum Caſtellanorum officijs, audiri volumus, & ſecundum iuſtitiam emendari.

AN-

ANDRAEAS DE ISERNIA.

C*Aſtellanorum*. Nota durantibus officijs, quia non ſunt omnes magni magiſtratus. ff. de iniur. ne magiſtratibus. & de iud. l. pars literarum.

C*Aſtellanorum*. In ver. Durantibus. Idem eſt in Baiulis, quia minores magiſtratus ſunt; vt ff. de inior. l. ne magiſtratus, & ſupra de offic. Camerar. l. 1. in gloſſ. Barth. de Capua.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HOdie hæc conſtitutio non ſeruatur, nam generalis auditor cognoſcit tàm de ciuilibus, quàm de criminalibus cauſis, quod initium habet ex diſpoſit. cap. Caſtellanorum infra hoc tit. poſitum per quod videtur corrigi conſtitutio iſta, quo verò ad reddendam rationem de bellicis inſtrumentis, atque monitionibus caſtri attinet Regia Camera cognoſcit.

Caſtellani, & eorum ſeruientes extra caſtrum arma non deferant, niſi pro auxilio præſtando Iuſtitiario. b. d. Tapia.

IMPERATOR FEDERICVS.

C*Aſtellanis*.ª Hæc conſtitutio ius ſpeciale continet quæ permittit Caſtellanis ar-

CAſtellanis, a & ſeruientibus caſtrorum noſtrorum cum a magiſtris Iuſtitiarijs, & Iuſtitiario, aut alijs officialibus noſtræ curiæ extiterint requiſiti pro negotijs aliquibus, quæ ex mandato culminis noſtri, aut authoritate Imperiali, vel iuriſdictionis eorum ipſis officialibus noſtris incumbunt, extra caſtra permittimus arma deferre.

Alias tam ipſos, quã alios ſubiacere diſponimus noſtræ prohibitionis b edicto, vt abſque ſpeciali c mandato celſitudinis noſtræ, vel licentia, nullus fidelium noſtrorum T arma prohibita deferre præſumat.

arma deferre, donec ſeruitijs Curiæ intendunt.

b *Edicto*. Poſito ſupra de illici. por. ar. intentionis noſtræ.

c *Mandato*. Tunc enim iuſſus maioris excuſat, vt ff. de his qui not infa. l. furti. §. qui iuſſu.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

C*Aſtellanis*. Permittit certo modo deferre arma caſtellanis & ſeruientibus, ſicut & curialibus & militibus, vt ſupra l. intentionis. Curialibus & militibus, filijs militum, & Burgenſibus, quando equitant benè licet, vt in §. à tenore.

Extra caſtra. Quia non debent ſeruientes exire ſine licentia Caſtellani, infra de offic. caſtel. l. 3.

Abſque ſpeciali licentia celſitudinis noſtræ. Hodie largo modo concedunt hoc officiales. vt Iuſtitiarij, & magiſter Iuſtitius, & capitanei locorum ex cauſa data per alios, quibus conceditur ſub fideiuſſoria cautione, quod non offendant, ſed defendant ſe: quod quidem Rex ipſe videtur concedere, quia omnia noſtra facimus, quibus authoritatem impartimur. C. de vet. iure enucl. l. 1. §. cumque.

ADDITIO. *Adde c. ſi Apoſtolica. de preben. lib. 6. glo. in c. 1. de tranſact. Bal. in l. ex placito. C. de rer. permut.*

Cauere debent illi, qui concedunt, quòd non paſſim etiam cum cautione concedant hoc; ſed quando eſt iuſtus timor in eo, qui petit; quia ſatiſdatio non immutat maliuolum animum, &c. Inſtit. de ſuſpec. tut. §. penul. & in maleficijs perpetrandis occurri debet. d. l. intentionis, in prin.

T Arma Prohibita: hæc cõſtitutio hodie non ſeruatur. Tapia.

Caſtellani ab alijs negotijs, quàm caſtri ſe abſtineant niſi Rege iubente arma extra caſtra non deferant, concubinas intra non immittant, & Iuſtitiarij de his omnibus inquirant, & referant. b. d. Tapia.

REX CAROLVS I. Cap. 20.

C*Aſtellanos*. Principium iſtius cap. fuit ſuperfluum, quia eſt 3. conſt. quæ incip. caſtellanum, &c. & eſt aliud cap. quod incipit, quod caſtellanis, re-quiratur arcium, &c. Et eſt infra eo. & eſt Caroli II.

CAſtellanos * noſtrarum arcium nullam prorſus extra commiſſas eis arces iuriſdictionẽ habere volumus, ſeu etiam poteſtatem, nec ſeruientes ipſarum arcium, niſi eum pro ſeruitijs Curiæ deſtinentur, arma modo quolibet extra arces deferre præſumant, ſed tam Caſtellani, quàm ſeruientes ſolummodo arcium, & caſtrorum cuſtodię intendentes, de alio negocio, quod ad iuriſdictionem pertineat, ſe nullatenus intromittant. Niſi forſan aliquid aliud

* ADDITIO. Caſtellanos. *Cum hoc cap. concordat infra eod. c. 1. & cap. caſtellani Regni anno 17. & in Carolo II. anni Regni 6. cap. quod Caſtellanis, ſub rubr. de Caſtellan. & vide ſupra conſt. culpam.* De Bott.

In tex. ibi, *neque liceat.*

Digitized by Google

aliud Caſtellanis per parentes noſtras litteras committatur. Neque liceat caſtellanis,* & ſeruientibus ipſis cõcubinas ſuas, ſeu quaſcunque mulieres alias, exceptis eorum vxoribus infra caſtrorum, & arcium ambitum introducere. Vt autem caſtellani. & ſeruientes ipſi huiuſmodi cõſtitutionem noſtram infringere non præſumant: Præcipimus, vt Iuſtitiarij regionum de ipſorum proceſſibus frequenter inquirant, ac etiam diligenter. Et ſi contra conſtitutionem ipſam venire compererint, protinus excellentiæ noſtræ ſignificent. Et per nos contra tranſgraſſores huiuſmodi ad pœnam debitam procedetur.

cc et. Not. quod prohibitum eſt caſtellanis, & ſuis ſeruientibus retinere concubinas in caſt. aliàs puniuntur per Iuſtitiariũ regionis. Et ſic no. pro concubinis præsbyterorum, vt Iuſtitiarij poſſint ſe de hoc intromittere. ad quod facit cap. ſi quis in excommunicatione. infra, de moſt. to excomm. & audio quod eſt ea ſus in 32. diſtin. cap. eos. Pet. Pic.

Concordat cum c. 1. quod incipit, caſtellani regionum, lib. 1. circa princ.

Ibi, in fi. *forſitan vt eſt tex.* in conſtit. caſtellani, ſupra vt caſtell. nec arma ferã, nec ſeruientes, &c.

Ibi, *intromittant*. cum illo cap. concordat conſtit. Regni quæ incipit, vt culpam. de ſeru. non exten. in 1. lib. ſed hic eſt ſtatuta pœna in caſtellano, vt infra cap. Caſtellanis tamen in caſu quando tenerint cõcubinas, non eſt ſtatuta certa pœna.

* ADDITIO. Neque liceat Caſtellanis. *Hodie non eſt certa pœna contra tenentes concubinas. ad hoc vide 32. diſtin cap. eos, & ibi glo. quæ incipit, quod hic dicitur &c.* De Bottis.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HOc cap. omnes præcedentes complectitur conſtitutiones, gloſauitque illud optimè Ioan. Ant. de Nigr. ideo ſummis labijs, aliqua dicamus, & primò ad illius principium,
1 colligimus † caſtellanos prohibitos iuriſdictionem exercere niſi in ſuos milites: circa quod animaduertendum eſt, hoc intelligi de infima iuriſdictione, quæ tantum circa modicam coertionem verſatur, cum, vt diximus ſupra in conſtit. caſtellanorum, de eius militibus cognoſcat generalis auditor
Viceregis, Vidi tamen priuilegia conceſſa † caſtellano caſtri 2
noui huius ciuitatis, per quæ conceditur ipſi iuriſdictio in eius milites, cuius priuilegij vigore tempore, quo eram Index Mag. Cur. Vic. fuit remiſſus quidam miles illius caſtri, qui extra deliquerat, quod antea per eandem Mag. Cur. & ſacr. Conſ. fuerat deciſum teſte D. de Franch. deciſ. 558.

Multa continet hoc cap. quæ prohibentur caſtellanis iuxta ſupra poſita in præcedentibus legibus h. d. Tapia.

REX CAROLVS I. Cap. 86.

CAſtellani, & ſeruientes Caſtrorum, ſecundum tenorem conſtitutionis Regni, extra Caſtra non deferãt arma prohibita, niſi ſpecialiter pro ſeruitijs Curiæ tranſmittantur. Nec aliquod officium Temant, vel exerceant in terra, vbi Caſtrum conſiſtit, vel alibi. Et non habeant in terris ipſis aliquos affidatos, quos a collectis, vel alijs oneribus Curiæ obſeruent immunes. Nec ſe de vniuerſitatum negocijs intromittant, nec aliquos authoritate propria capiant de perſonis ratione delationis armorum, vel alia occaſione quacunque. Et nullas extorſiones per terras, campos, & mandras de rebus, & animalibus faciant. Nec a captiuis ſub eorum cuſtodia de mandato noſtro deputatis, cum eos liberari contigerit, aliquid exigant, vel accipiant. Nec pannos pro lectis, ligna, vel paleas, ſeù fœnum intra terras accipiant. Et ſi contrafecerint caſtellani, reſtitutis ablatis gagijs vnius anni priuentur: Seruientes verò poſt ablatorũ reſtitutionem fuſtibus a Caſtrorum cuſtodia compellantur, excepto caſu priuati carceris, vbi tam Caſtellani, quam ſeruientes pœna priuati carceris puniantur.

C*Aſtellani*. Iſtud cap. malè ſeruatur in Regno.

Ibi, *niſi ſpeciali*. Vt in conſtit. caſtellanis. & cap. caſtellanos noſtrorum.

Ibi, *nec ſe*. Vt in conſtitut. culpam de ſer. non exc. ſine licentia.

Ibi, *nec aliquos*. Pro hoc videtur cap. item ſtipendiarij, quod ſequitur infra. Barth. de Cap.

T E*Meant, vel exerceant*. Concordat l. 10. tit. 7. lib. 4. ordinat. Tapia.

REX CAROLVS II. Cap. 354.

QVod caſtellanis regiarum arcium non liceat aliquam extra eas, iuriſdictionem ſeù poteſtatem habere, nec ſeruientes arcium earundem extra illas, niſi cum in ſeruitijs Curiæ mitterentur, arma deferre præſumant.

Q*Vod Caſtellani*. Concordat cap. ſupra quod incipit, Caſtellani, & confirmat, cap. quod incipit, noſtrarum artiũ. Barth. de Capua.

EX

EX PRAGMATICA V.

De offic. Iudicum.

5. ITem quia nos ſumus informati quod Caſtellum Litij parum importat ſeruitio noſtro, & diſpendium, quod cum eo facimus, eſt omnino ſuperfluum, & ideo decreuimus officium dictæ Caſtellaniæ ſuo loco, & tempore extingui. Idcirco cenſemus, ſtatuimus, & ordinamus quod quandocumque Caſtellania prædicta Licij vacauerit obitu Sancij Rocchi, illius in præſentiarum poſſeſſoris, dictum Caſtellaniæ officium aboleatur, & extinguatur, caſſetur, & annulletur: prout nos nunc pro tunc caſſum, & nullum decernimus, & declaramus, & ſi fuerit per nos alicui conceſſum, talis conceſſio ſit nulla, & cenſeatur per inaduertentiam facta.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HAec Pragmatica non fuit executioni demandata cum
caſtrum illud fuerit in guardiam conceſſum Cicco Lof-
fredo Marchioni Treuici à quo peruenit † in Carolum eius 1
filium virum bello, & pace ſtreuuum, qui ſuis meritis obti-
nuit titulum Marchionis Sanctæ Agatæ, & plures alias mer-
cedes ab inuictiſſimo Rege Philippo Secundo, & inter cæte-
ra, vt in hac Caſtellaniæ ſuccederet eius digniſſimus filius
Henricus Loffredus, & vt tit. huic finem imponamus non
omittam dicere huiuſmodi officia caſtellaniæ † committen- 2
da fore viris ſtrenuis virtute, ac probitate prædictis, qui, &
pacis. & belli tempore valeant caſtra tueri, ſunt enim vt di-
ximus erecta ad tuenda Regna ab hoſtium incurſionibus.

DE OFFICIO, ET AVTHORITATE BARONVM.

Rubr. XXXV.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HVius tituli Rubricam exornare omittimus, cum de ea
abundantiſſimè loquutus fuerit, & accuratè doctiſſimus
ille Sac. conſ. Conſ. Senator Marin. Frec. tam in primo, quàm
in ſecundo libro de ſubfeud. per totum, ideoque ad ibi dicta
te remitto candidiſſime lector, aliqua tamen, quæ ab alijs do-
1 ctoribus didici tradā tibi, & primo † Baronis authoritati de-
ferri in aſſiſijs imponendis in terra ſua, quod poſt Andr. in c.
1. §. poſt natale de pace tenenda, me docuit Ioan. Vinc. Anna
ſing. 60. quod tamen intelligendum eſt, vbi hoc de conſue-
2 tudine acquiſiſſet, cum in Regno † electi, qui ſunt decuriones
vniuerſitatum aſſiſias imponant, quod potius de conſuetudi-
ne, quàm de iure crederem eos acquiſiuiſſe ex l. 1. §. cura car-
nis. ff. de offic profect. vrbis, ex quo deducitur hoc ius ad Ba-
ronem ſpectare, qui habet iuriſdictionem, quique (vt dixi-
mus) in conſtitutione ea, quæ ad ſpeciale decus ſucceſſit in
locum officialium Romanæ Reipub. poſtquam omne impe-
rium fuit in Principem translatum, & ab iſto in Barones, &
hoc videre eſt etiam per capit. Regis Ferdinandi Primi con-
ceſſum ciuitati Neap. quod eſt 34. fol. mihi 17. à tergo. Immò
ex iuris communis diſpoſitione prohibitum eſt Vniuerſitati-
bus aſſiſias imponere, vt deducitur ex l. fin. in princ. ff. ad l.
Iuliam
Iuliam de Anno. & in l. decuriones, ff. de adminiſtr. rer. ad Ci-
uit. pertio. quæ iura me docuit Detian. tract. crimin. tom. 2. lib.
3. in tit. defraudant. annon. num. 21.
Poteſt etiam leuiter verberare Vaſſallos ex cauſa, vt tradit 3
Paris de Puteo in tract. ſindic. ver. ſindicantur num. 5. tom. 7.
tract. fol. 238. qualis autem debeat eſſe caſtigatio colligitur
ex traditis per Bertrand. conſ. 71. ſine cauſa col. 1. & 2.
Poteſt etiam Baro in Regno committere cauſas ſummariè, 4
ſimpliciter, & de plano, licet iure communi id facere non
poſſit, ex quo in Regno proceditur ſola facti veritate inſpe-
cta vigore cap. Regni deteſtantes, quod ita tradidit Paris de
Put. tract. ſindic. ver. ſententia verſ. eſt tamen tom. 7. † tract. 1. 5
fol. 303. cui ſe ſubſcribit Auend. in cap. 6. prætor. nu. 3.
Item poteſt ſtatuta facere in ſua Baronia, licet legem fa-
cere non poſſit, dummodo iuri non repugnent, quod poſt
Barto. & Doctor. in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iur. tradunt
Gregor. Lopez l. 12. tit. 1. par. 2. & Auend. ad d. cap. 6. prætor.
num. 4.
Plura etiam ad materiam vide per Surg. fol. 226. nume. 30.
& fol. 397. 405. 407. 217. 269. 226. nu. 34. fo. 401. & 384. De plu-
ribus ad Barones pertinentibus, vide in tit. de grauaminibus
vaſſallorum.

Barones officia Capitaneatus non vendant. h. d. Tapia.

PRAGMATICA IV.

De Baronibus.

CAROLVS V.

ET inter alia audiuimus, quod quamplures Barones, & alij vtiles domini officia Gubernatorum, & Capitaneorum pro iuſticia miniſtranda deputandorum vendunt, quod non ſolùm à iure exorbitat, ſed magna ex eo populorum cauſatur oppreſſio. Mandamus igitur, nè vlterius talia officia vendant, aut interueniente pecunia concedant cedant: & ſi contrafecerint, Gubernatores, ſeu Capitanei taliter electi, nullam habeant iuriſdictionem, ſed taliter concedens officia pœnam vnciarum centum incurrat, & qui dedit pecuniam, amittet; cuius pecuniæ dimidia pars Hoſpitali Incurabilium, & alia dimidia Regiæ Curiæ applicetur.

CAROL. TAP. REG. CONS. ANNOT.

AD materiam huius Pragmaticæ circa officiorum venditionem plurima diximus ſupra tit. de official. in Regni conſtit. in declaratione ad Pragm. ſecundam de offic. ad partes inſtant.

Baro.

Digitized by Google

Barones facultate ſibi conceſſa circa delictorum compoſitionem, non abutantur. h. d. Tapia.

PRAGMATICA VI.

De Baronibus.

CAROLVS V.

MAndamus etiam vt Barones, & eorum officiales debeant malefactores, & delinquentes debitis pœnis punire, aut puniendos mandare, & ij, qui poteſtatem, virtute † ſuorum Priuilegiorum habent componendi, permutandi, aut remittendi pœnas, ea poteſtate taliter vtantur, ne nos ex eorum † abuſu pro iuſtitia aliter prouidere cogamur.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

S*Vorum priuilegiorum.* In eis enim ex communi formula conceduntur † quatuor literæ arbitrariæ, ex quibus quæ hanc facultatem tribuit eſt cap. exercere volentes num. 221. quod ſituatum eſt ſub tit. de tranſact. vbi dicemus, quarum literarum arbitralium vim, atque ſenſum declarauit optimè Fabius Monteleo Ieracenſis in eius praxi arbitrali.

Abuſu. Priuilegium enim amittitur quando quis abutitur gratia ſibi conceſſa, quod latè declarauimus iol. fio. de conſtit. Princip. cap. 3. ſecundæ partis, dixitque Niger in d. c. exercere volentes, Item, & amictitur hæc facultas propter negligentiam, vt idem Fabius Monteleo tradit d. praxi arbitrali par. 1. in cap. negligentes.

Condemnati ad remigandum à curijs Baronum ad Regias triremes tranſmutantur. h. d. Tapia.

PRAGMATICA VII.

De Baronibus.

CAROLVS V.

VOlumus etiam, vt, ſi quando contigerit per Barones, vel eorum officiales, aliquem ad remigandum condemnari ad vitam, vel ad tempus, quod talis condemnatus debeat deſtinari in triremibus noſtræ Curiæ deputatis ad cuſtodiam Regni, & non aliorum, vt omnis tollatur occaſio vltra tempus, vel modum condemnationis, taliter condemnatum grauari, & † finito tempore quo condemnatus fuit, debeat incontinenti liberari ante vero tempus finitum, ſi ad certum tempus erit condemnatus, non poſſe modo aliquo liberari ſinè Baronis condemnantis, & noſtro, vel noſtri Viceregis conſenſu, ſi verò ad beneplacitum Baronis, eiuſdem Baronis volũtate liberetur.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

F*Inito tempore.* Hoc ſumma cura, atque diligentia debent exequi præfecti triremium, alijque ad quos cura pertinet cum multa patiantur miſerabiles ad triremes condemnati, quam rem animaduertens Catholicus, atque pijſſimus Philippus Rex noſter omnibus ad triremes condemnatis quorum condemnationis tempus erat cõpletum iuſſit ſtatim in priſtinam reponi libertatem cum primum Regni gubernacula ſuſcepit.

Baro-

Barones prohibentur exercere iuriſdictionem vltra ſibi commiſſa. h. d. Tapia.

PRAGMATICA VIII.

De Baronibus.

CAROLVS V.

PRohibemus etiam Barones, & alios vtiles dominos, vt non exerceant merum aut mixtum Imperium, aliamve iuriſdictionem, aut exerceri mandent, niſi quatenus eis virtute ſuorum priuilegiorum vel legitima præſcriptione liceat; ſcientes qui ſecus fecerint, † vſurpatæ iuriſdictionis eos crimen incurrere.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

DE hac materia exercitij meri Imperij, de qua tam Baronibus, quàm Vniuerſitatibus officiales conſtituentibus, & officialibus ſibi iuriſdictionem vſurpantibus, diximus ſupra in conſtit. Duram, & Diram, & in conſtit. officia, quæ perſonis, & ea, quæ ad ſpeciale decus ſupra tit. de offic. in Regno conſt.

T *Vſurpatæ iuriſdictionis.* Quæ autem ſit pœna vſurpantis iuriſdictionem Rouit. hic adducit Marantam in conſ. 121. & Io. Ant. de Nigris io cap. Reg. quia de Vicarijs ou. 6.

Barones, & alij quicunque iuriſdictionem habentes matrimonia impedire non audeant. h. d. Tapia.

PRAGMATICA IX.

De Barooibus.

CAROLVS V.

ITem ex quo diuino, & humano iure matrimonia libera eſſe debent: Mandamus, vt nullus Baro, aut alius quicunque præditus poteſtate, poſſit & valeat matrimonia impedire, directè, vel indirectè, nec vaſſallos prohibere, nè ad eorum libitum filias, ſorores, nepotes, aut alias mulieres maritent, ſub pœna noſtro, aut noſtri Viceregis arbitrio reſeruata.

DE hac materia dicemus annuente Domino in tit. de matrimonijs abſque reg. aſſen. non contrahend. Tapia.

Carceres ſubterranei, & obſcuri prohibentur. h. d. Tapia.

PRAGMATICA XIX.

De Baronibus.

PHILIPPVS &c.

PErche per quanto ſemo informati, alcuni Baroni del Regno tra gl'altri agrauij che fanno à lor vaſſalli, tengono aſpriſſime carcere di foſſe ſotto terra, & ſenza luſtro, & di quelle ſi ſeruono indifferentemente per tutti gl'inquiſiti, ancor che per la maggior parte la qualità delli delitti che contro di loro ſi pretendono, non ſiano di molta importantia: iſche non fanno tanto per ſicurtà di tener gli carcerati in buona cuſtodia, quanto per mal-

maltrattarli, & ridurli per queſta via à far loro groſſa compoſitione: atteſo detti vaſſalli carcerati in tal modo per non morire in dette foſſe, & orrenda carcere, ancor che non habbiano commeſſi detti delitti, delli quali ſono inquiſiti ſi rimetteno per colpati, e ſalliti alle gratie della Corte, dal che naſcono poi compoſitioni intolerabili, con rouina, e danno delli carcerati; coſa perniicioſa, & di maliſſimo eſſempio. Alche volendo noi prouedere d'opportuno rimedio, per quello conuiene al ſeruitio di noſtro Signore Iddio, e di Sua Maeſtà, & buona amminiſtratione de ſuddiri di quella, con voto, & parere del Regio Collateral Conſeglio appreſſo di noi aſſiſtente, per il preſente Bando s'ordina, & comanda à tutti Baroni titulati, & non titulati, quali tengono dominio di vaſſalli, che fra termine di dui meſi dopoi la publicatione del preſente Bando, debbiano fare l carcere commode per detti carcerati, & non s'habbiano da ſeruire più delle ſopradette foſſe ſotto terra, & carcere aſpriſſime, ſotto pena de ducati doi milia, la prima volta che contrauerranno, & la ſeconda volta di docati quattro milia, & altra pena maggiore à noſtro arbitrio riſerbata, quali pene s'eſigeranno irremiſſibilmente da tutti gli tranſgreſſori.

Datum in Regio Palatio Neapol. die ſeptimo Octobris 1559.

Don Peraſan.

V. Albertinus Regens, V. Villanus Regens.
V. Reuerterius Regens. Io. de Soto Secretarius.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

C*arcere commode.* Carceres enim ad cuſtodiam non ad pœnam introductæ l. incredibile, C. de pœn. & praui carceris conſuetudo reijcienda, vt per Felyn. in cap. qualiter, & quando, §. fin. de accuſat. quem refert Boſſius in tract. crimin. ſub Rub. de carcere nu. 3. ſit tamen hoc ad pœnam, & de iure canon. & etiam perpetuus carcer aſſignatur, vt in c. nouimus, §. fin. de verbor. ſignific. & de iur. ciuil. etiam quandoque ad modicam coertionem l. 2. C. de Sportul. & vide per Caſſen. in conſuetud. Burgund. tit. des juſtices rubr. 1. in ver. es duoiet, num. 99.

Baronibus facultas conceditur creandi magiſtros iuratos. b. d. Tapia.

REX ROBERTVS. Tali communitati vel Baroni. Cap. 259.

AD quietem publicam, * & crimina nuncianda ſuperiori poteſtati per ciuitates, & loca antiquitatis diſcreta prouiſio curioſos, & ſtationarios ordinauit; in quorum vice moderna nouitas magiſtri iurati ſubrogauit officiũ, naturam obtinens officialium eorundem, qui ex communis interpretationis obtentu in terris demanij Regni noſtri eligitur, & per regalis Curiæ ſuffragium approbatur. Sed quia crimina punienda ſunt vndecunque claruerint, & ad magiſtri iurati prædicti ſpectat officium ſuperiorib. nunciare crimina, & ad ipſos mittere vinctos reos, in Terris Baronum ipſos, vel eorum officia ſine officij titulo ipſius effectum conſueuerunt realiter obtinere. Sed quia petiuiſti tibi pro cautela concedi, vt in Caſtris, & Terris tuis idem magiſtri Iurati officium effectualiter per te & officiales tuos exercere valeas, ipſius officij titulo non expreſſo, tuis ſupplicationibus inclinati, pro vtilitate communi, tuique cautelæ præſidio, dummodo per te, & officiales tuos fideliter ac ſollicitè id exerceas, plenam tibi de hoc authoritate præſentium concedimus poteſtatem, vnde Reipublicæ cuius intereſt punire ſcelera, ſalutis medela proueniat, & tuo ſtatui cautela ſecuritatis accedat.

* ADDITIO. Ad quietem publicã. *Vide Gozad. in rubr. quomodo de maleſ. cognoſ. per inquiſit. Vide etiam hoc cap. in regiſtro Regis Roberti, quod tenet D. Anton. Barattutius Aduocatus fiſcalis in c. 69. ſub his verbis, Robertus, &c. Bernardo Caracciolo de Neap. militi familiari, & fideli ſuo, &c. Ad quietem publicam, & nuntianda crimina ſuperiori prædictis poteſtate per ciuitates, & loca antiquitatis diſcreta prouiſio curioſos, & ſtationarios ordinauit, in quorum vicem moderna nouitas magiſtri Iurati ſubrogauit officium naturam obtinens officialium eorundem, qui ex communis interpretationis obtentu in Terris Demanij Regijs tantum eligitur etiam per Regalis Curiæ ſuffragium approbatur. Sanè quia crimina punienda ſunt vndecunque claruerint, & ad magiſtri Iurati prædicti ſpecialiter ſpectat officiorum ſuperioribus nunciare crimina, & ad ipſos mittere victos reos in Terris Baronum ipſi, vel eorum officia vel officij titulo ipſius effectum conſueuerunt realiter obtinere. Sed quia petijſti tibi pro cautela concedi, quæ prodeſſe non obſiceret conſueuit, vt in Caſtris, & Terris ſuis idem magiſtri Iurati officium effectualiter per te ac officiales tuos exercere valeas ipſius officij titulo non expreſſe, tuis ſupplicationibus inclinati pro vtilitate communi tuaque cautelæ præſidio, dummodo per te ac officiales tuos id fideliter ac ſolerter exerceas plenam tibi de hoc authoritate præſentiũ concedimus poteſtatem, vnde Reipub. cuius intereſt puniri ſcelera ſalutis medelam proueniat, & tui ſtatui cautela ſecuritatis accedat. Datum, &c.* Piſanellus.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

CIrca hoc cap. animaduerte frequentius receptum eſſe
1 † vniuerſitates huiuſmodi magiſtros iuratos eligere, qui in aliquibus terris à Baronibus confirmantur ſecundum conſuetudinem locorum; & hoc videtur reſpondere titulo huius capituli, ibi tali communitati, vel Baroni, nam licet litera de Barone loquatur, videtur etiam ad vniuerſitatem eſſe directam, cætera ſupple, vt hic per Sebaſtianum Napodanum, & Anton. de Nigris.

AD quietem, hoc cap. ſumptum eſt ex l. quicunque reſidentibus, C. de epiſcop. & cler. ¶ In tex. ibi (curioſo.) Qui dicuntur curioſi, & qui ſtationarij, vide notata in l. 3. §. qui ſtationis, ff. de re mili. & C. de cohar. & princip l. 1. lib. 12. ¶ In tex. ibi (naturam.) Natura verò ipſius officij eſt crimina nunciandi, & ſibi probationis neceſſitatem incumbere, vt d. l. 1. Et hoc verum, quando nunciat occulta, ſecus quando notoria, vt l. ea quidem, C. de accuſat. & l. diuus ff. de cuſto. reor. Item dic neceſſitatem, videlicet duntaxat exhibitis 5. q. 7. c. quapropter ¶ In tex. ibi (pro cautela) nam hoc poterat. Cum enim baro fungatur vice defenſoris in terris ſuis, & defenſor in ciuitate ſua ſuppleat vicem præſidis, vt in §. deinde. in auctén. de defen. ciui. & §. nos igitur. ſicut poſſet defenſor hoc facere abſente præſide l. defenſores. C. de defen. ciui. ita ipſe baro. Sebaſtianus de Neapol.

ADDITIO. Ad quietem. Ad materiam huius cap. & de officio magiſtri iurati, vide in cap. circumſpecta. quod non reperitur impreſſum, & ibi Sebaſt. de Neap. vbi ponitur de excubijs faciendis poſt ſonum tertiæ campanæ, & contra raptores virginum, tabernarios, blaſphemantes Deum, & beatam Virginem, & Sanctos, & contra hæreticos, bannitos, forijudicatos, luſores, & alios maleficos, & omnia denunciandum officiali. Et vide multa per Sebaſt. ſupra in cap. frequens 7. vbi ponit multas quæſtiones ad hanc materiam, dicit etiam Seba. in d. cap. circumſpecta. in fine, quòd magiſter iuratus debet tractare homines ſuæ ciuitatis vt filios, & vicem parentis exhiberi plebi, & ruſticos tueri, vt non patiatur illos affligi inſolentijs officialium & alijs, de quibus in l. in defenſoribus, C. de defen. ciui. ¶ Item inquantum Sebaſt. hic dicit, quòd baro fungitur vice defenſoris in terris ſuis, hoc dictum non videtur de iure verum, quia defenſores ciuitatum, vel locorum, & magiſtratus municipales ſunt infirmi Iudices, & non poſſunt cognoſcere vltra ſummam tercentum ſolidorum, vt in auctē. de defen. ciui. §. audient & non poſſunt cognoſcere niſi de paruis, & non habent merum imperium, vt dicit Spec. in titu. de iuriſd. omn. iud. colum. 2. cum ibi allegatis. Immo dicit Matth. de Afflict. in conſtit. Regni, pœnam horum, col. 8. in fi. cum ſequen. verſic. tertiò licet, quòd barones, qui habent merum imperium in terris ſuis, æquiparantur iuſtitiarijs, vt ibi latius per eum, & ſic non videtur verum, quòd barones æquiparentur defenſoribus ciuitatum, niſi dicas illud dictum procedere in baronibus habentibus ſolum cognitionem cauſarum ciuilium, & hoc etiam non procederet abſque dubio, cum defenſores ciuitatum non poſſint cognoſcere vltra ſummam trecentorum aureorum d. §. audient, & barones habentes ciuilem iuriſdictionem poſſunt cognoſcere de quacunque cauſa, & ſumma pecuniaria.

ADDITIO noua. ¶ Et dicit Matth de Afflict. in conſtitut. Regni, Magnæ Curiæ noſtræ colum. 2. in quinto nota. verſic. quid autem, vbi ponit, quòd à ſententijs baiulorum in terris demanij appellatur ad camerarium, ſeu ſecretum, ſeu ad iuſtitiarium, vt ibi per eum, & per And. & Matth. in conſtit. officiorum, colum. 3. cum ſeq. & in conſtit. Iuſtitiarij per Prouincias, colum. 4. Et in terris baronum à ſententijs baiulorum appellatur ad iuſtitiarium, vt dicit And. in d. conſtitut. Iuſtitiarij per Prouincias, & Matth. in d. conſtitut. Magnæ Curiæ: vbi dicit, quòd hodie barones, qui ſunt Iuſtitiarij in terris eorum ex priuilegijs cognoſcunt de appellationibus à ſententijs baiulorum, & ipſi barones puniunt baiulos delinquentes per iſtud cap. ad quietem. Neapoli verò ſeruatur, quòd à ſententijs baiulorum appellatur ad magiſtros Rationales Regiæ ſiclæ, & ab illis ad Cameram Summariæ. ¶ Sed vidi dubitari, an à ſententijs baiulorum in terris baronum poſſit appellari ad Capitaneum baronis, qui videtur repræſentare baronē? Dic quod non: quia appellatur ad baronem, qui dedit, ſeu ordinauit baiulum. l. 1. ff. quis & à quo appell. & videtur de mente And. & Matth. in d. conſtitut. officiorum, & ſi baro non habet ſecundas cauſas, eſſet maius dubium: quia ab oppreſſionibus, & grauaminibus omnium inferiorum iudicum appellatur ad Iuſtitiarium, vt in conſtitut. Magiſter Iuſtitiarius, & à ſententijs latis per officiales Comitum, & Baronum debet appellari ad ad Magnam Curiam Vicariæ, vt dicit Matth. in conſtit. Capitaneorum, col. 4. in 5. notab. verſic. item quæro, & hoc quando non habent ſecundas cauſas ex priuilegio: quia tunc appellaretur ad baronem, qui eum dedit, vt dictum eſt. ¶ Circa illud, quod dicit hic Sebaſt. quòd magiſter iuratus tenetur crimina denunciare. Pone, quòd iſte magiſter iuratus, ſeu ſindicus habebat quatuor dies ad denunciandum, & interim fuit remotus, an ſuccedens in officio teneatur denunciare, vide Bald. in rubr. extra de conſtitut. colum. 3. in fi. cum ſeq. vbi dicit, quòd ſi primus eſt mortuus, nullus tenetur denunciare, ſed ſi viuit primus, tenetur denunciare, & non ſecūdus, vt ibi per eum. ¶ Quid ſi ex forma ſtatuti ſindicus tenetur denunciare maleficia, prout tenetur magiſter iuratus ex diſpoſitione huius cap. & communis opinio eſt, quòd ipſe ſindicus commiſit maleficium, vt teneatur denunciare ſe ipſum. Vide latè per Alexan. in l. cum quidam, §. quod dicitur, col. penult. ff. de acquir. hæred. vbi videtur tenere, quòd non teneatur denunciare ſeipſum. Et ibi etiam ponit, quòd ſi eſſet communis opinio, quod Titius commiſerat delictum, & ipſe ſciebat, quòd in veritate non deliquerat, nō tenetur denunciare. Ponit etiam Alexan. vbi ſupra, quòd talis ſindicus tenetur denunciare maleficia etiam impunibilia, allegat Barto. in l. ſi quis in grau. §. ſi maritus ff. ad Sille. ¶ Item eſt ſciendum, quòd licet aliàs fama excuſet à falſa accuſatione, tamen fallit, quando accuſatio fuiſſet inſtituta ad alterius inſtantiam: quia tunc fama, ſeu communis opinio non excuſat, vt per Bald. in l. qui non probaſſe, C. de calum. Alex. in d. l. cum quidam, §. quod dicitur. colum. 1. Similiter fallit, quando talis accuſatio eſſet inſtituta de eo, quod pendet à facto proprio ipſius accuſatoris, vt per eoſdem in dictis locis. ¶ Aduerte etiam, quòd talis ſindicus, ſeu magiſter Iuratus denuncians maleficium non motus iuſtis rationibus puniri debet, vt per Bar. & Alex. in d. §. quod dicitur, col. 1. Ioan. Antonius de Nigris.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

ET inquantum Napod. allegat hic circa verbum ſtationarij, adde l. 1. C. de curioſ. & ſtation. lib. 12. De hoc tamen officio magiſtri Iurati dicemus in lib. 7. de officio magiſtri Iurati Ciuit.

Vaſſalli prohibentur adire Regia Tribunalia omiſſis medijs. h. d. Tapia.

Ex gratijs Neap. conceſſis in Anno 1584.

ITem detta fideliſſima Città, Baronaggio, & Regno attento li Baroni del detto Regno, patiſcono vn danno ineſtimabile per le loro iuriſdittioni, perche non obſtante, che haueranno prime, ſeconde, & terze cauſe, & hauutone anco decreti della gran Corte della Vicaria, & d'altri Regij Tribuni, & l'ordinarie prouiſioni che s'eſpediſcano dal Collaterale Conſiglio con nominata pena, & le deciſiue prouiſioni, che ancora dal S.R.C. de S. Chiara. Perche li vaſſalli loro non habbino di ommettere li loro Giudici competenti, mà chi pretendono aggrauio à quelli habbiano il loro recorſo; Pur tutta volta ſempre ſe nè fanno lite, & molto lunghe, & non ſenza diſreputatione grandi delle loro iuriſdittioni, & ſi bene ſe ne rimetteno poi le cauſe, & con loro grandiſſima diſpeſa, & da queſto ne viene danno all'hora alla Maeſtà Sua nelli feudi, & tutto ciò perche li Maſtridatti, & Giudici della gran Corte della Vicaria, & altri Regij Tribunali figurano ignoranza delli Priuilegij, & altre ſeritture di detti Baroni, decreti, & prouiſioni predette. Per tāto ſupplicano V.E. ſi degni ordinare che dette deciſiue prouiſioni nel S. R. C. fatte, & da farſi, & decreti ottenuti in detti Regij Tribunali in virtù delli Priuilegij, & ſcritture di detti Baroni, ſe ne facci libro, acciò come informati

mati non poſſano allegare cauſa d'ignoranza à non eſpedire prouiſione in contrario, & mentre d'alcuni ſe n'eſpediſce, da quelli s'habbia d'eſigere irremiſſibilmente la pena contenta nelle dette pro- prouiſioni, nel Collaterale Conſiglio, cioè, tanto contra li detti Maſtridatti, come Giudice della gran Corte della Vicaria, & d'altri Regij Tribunali.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILARII ANNOTATIONES.

HAec diſpoſitio non ita rigoroſè ſeruatur, licet quotieſcunq; barones petunt huiuſmodi litteras illas obtineât, quod pluries ſeruatum vidi, & quod ita fieri debeat teſtatur Foller.in praxi crim.ver,audiantur excuſatores nu.118. cuius
1 rei ea eſt ratio, † nam cum Baro ſit Iudex ordinarius ſuorum vaſſallorum poteſt ſub pæna mandare vaſſallis, ne coram alio litigent. Habet enim facultatem id faciendi etiam reſpectu ſuperiorum, vt poſt Cardinal. Alex. de prohib.feud. alien.per Feder.& Iaſ.in l.2.§.& poſt operis, ff. de oper.nou. nunciat. tradit Freccia in tract.de ſubfeud.lib.2.in 10.author. & & poſt Io.Fabr.in l.1.ante fin. C.de offic.præfect.Vrb. tradit Foller.d.ver.audiantur excuſat. num. 162. Rex enim licet de iure concurrat cum inferioribus dominis in iuriſdictione, vt notat Specul.in tit.de appellat §. nunc tractemus in princip. tamen ob conceſſiooem factam voluntariè baronibus non poteſt niſi in caſu negligentiæ baronis in prima inſtantia cognoſcere, vt tradit Auend.in cap.prætor. cap. 7. nume. 30.& 31.& hoc etiam caſu debet præcedere monitio ad hoc, vt dicatur baro negligens, vt tradit idem Auend.d.cap.7. nu. 35. poſt Bald.in cap.1.de pace tenenda,& Gram. in vot.28.

DE OFFICIO NOTARIORVM, ET IVDICVM.

Rubr. xxxvj.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 NOtariorum materia ſatis ampla eſt, cum omnibus in Regnis eorum vſus ſemper fuerit neceſſarius, ideoque in 10.lib.C.extat titulus 69. de tabular. & ſcrib. ſic apud Hiſpanos tit.19.3.par.tit.5.lib.2.ordinat. & tit.25. lib. 4. nouæ recollect.apud Gallos ex Rebuff.ad conſtit.Franciæ tract.de litteris obligat.art.67.glo.1. apud Mediolanenſes tit.de ſtatutis noui collegij notariorum, ſic apud Pedemontanos, & Sabaudiæ incolas tit. de Tabellion.& Notar. inter ſtatuta etiam Ferrariæ plures tituli de protocollis notariorum, de ſchedis notariorum,& alij: eandem materiam proſequuti ſunt Canoniſtæ in cap.quoniam contra de probation.in c.cum P. tabellio.de fide inſtrum. Summiſtæ in ver. Tabellio. Didac. Perez latè ad legem ſecundam tit. 5. de los notarios lib. 2. ordinat. Gregor.Lopez ad l.1.2.3. & 4 d.tit.19.par. 3.Rebuff. d tract. de litter.obligation.art.65.num.36. Marin.Frec.lib.1.de ſubfeud.tit.de offic. Prothon.Caſſen.ad conſuetud. Burg. tit. des confiſcations.§.1. caſu 31. Pancir. in notit.imper. orient. c. 92.& ſcribentes ad d.tit.de Tabellion. & ſcribis C.lib.10.Bal. & Ioan. à Lignano in tract. de tabellion. ille tomo 3.par.1. tract.iſte tomo 14.fol.336. & Aff.in cõſtitutionib.quæ in hoc titulo ſunt ſituatæ, & pluribus alijs in locis, hanc materiam ſcribentes ſunt proſequuti, ideoque ad eos te remitto candidiſſime lector. Vnum tamen non omittam ad id, quod
2 DD. tradunt ad ſolum † Principem pertinere tabelliones creare. creare in hoc Regno † Viceprothonotarium (qui nunc eſt 3
D.Petrus de Vera ab Aragonia noſtri Sacri Conſilij Præſidês) hac fungi authoritate; Item non omittã notarij fidem † eſ- 4
ſe maximam, ideoque optimos viros eſſe eligendos, ſicuti olim nobiles huiuſmodi exercuiſſe officiũ iſtud tradit Marin. Frecc.d.loco num.14. † quales autem eſſe debeant tradit no- 5
bis l.2.tit.19. par. 3. vbi inquit legiſlator, debent eſſe fideles, optimi, intelligentes, ſciant benè ſcribere, liberi, chriſtiani, optimæ famæ, ſciantquè rectè partium conuentiones in ſcriptis redigere, ſecretum ſeruare, ſit ciuis illius oppidi, in quo officium exercere volet, & tandem ab hoc officio † clerici 6
repelluntur, de quib. aliqua habemus ex prima huius tituli cõſtitutione, & commentarijs Afflict.ad illam. Hoc autem officium notarij eſſe dignum, & honorabile, & multa de notariorum laude ponit Solan.ad conſtitut.Sabaud.tit. de Tabell. fol.135.num.2. & per exercitium huiuſmodi officij priuilegia † nobilitatis non amitti poſt Didac.& Cephal. dicit ibi nu.3. 7
idem Sola.& aliqua etiam ponit in tit. de falſis fol. 176. † An 8
autem notariatus officium ſit dignitas tradit Didac. Perez in ll.ordinat.lib.2.tit.5. de los notarios col.129.& Ioan de Plat. in l.1. nu.2. C. de tabul. lib. 10. † & an enumerentur notarij 9
inter artifices idem Luc.in Rubr. d.tit. vbi etiam tradit an dignitas doctoratus faciat deſinere eſſe notarium.

Taxatur hic numerus notariorum, & iudicum pro contractibus faciendis, qui non creantur niſi à Rege, & de terris demanij cum ſollemnitate de qua in fine tex. h.d.Tapia.

IMPERATOR FEDERICVS.

IN locis a Demanij noſtri vbique per Regnum iudices non plures tribus, & notarios * ſex volumus ordinari. Ciuitatibus Neapolis, T Salerni,& Capuæ tantum exceptis, in quibus quinque Iudices,& octo notarios eſſe volumus ſtatuendos: in quibus ferè contractus omnes coram Iudicibus, & notarijs celebrentur quos,non vt olim, à magiſtris Iuſtitiarijs,vel Camerarijs, 1 T ſed à nobis tãtummodo ordinari * ſancimus.

a IN *locis demanij.* Non poſſunt in qualibet ciuitate Regni eſſe niſi tres Iudices ordinarij,tribus ciuitatibus exceptis, & iſti Iudices, & notarij debent eſſe liberæ cõditionis, non vaſſalli, vel alijs obligati,& cum voluerint confirmari, electus ab vniuerſitate ſua,veniat ad Magnam Curiam cum literis teſtimonialibus ſuis.argu.C. de man. Princ.l.1. quibus litteris conſtet de puritate,& peritia ſua.ar C. de epiſc.aud.auth. præſides gentium.

*ADDITIO. *De creatione notariorum, & eorum qualitate vide Cou.ar.in c.19.prac.qq.n.4.*

1 ADDITIO. *Alias eſt gloſſella in verbo, ſed à nobis accedat. C.de diuerſ.offic.l.probatorias, & l.fin.lib.12.* Superant.

* ADDITIO. *Adde, quòd licèt notarij debeant creari per Regem.*

cimus. Præter Iudicem, & actorum notarium, quos, vt prædictum eſt, poterunt magiſtri Camerarij ordinare. Quos omnes etiam ſub tali cautela decernimus promouendos, vt nullus Iudex, vel vel notarius publicus, niſi fortè ſit de Demanio, & homo Demanij ſtatuatur: Ita quòd nulli ſit ſeruitio, b vel conditioni ſubiectus, nec alicui alij perſonæ eccleſiaſticę, vel ſeculari, ſed immediatè nobis tantummodo teneatur.

Præ-

Prædicti autem tam Iudices, quàm notarij, cum literis c teſtimonialibus hominum loci illius, in quo ſtatuendi ſunt, ad præſentiam noſtram, vel eius qui vicem noſtram in abſentia noſtra in Regno vniuerſaliter procurabit, accedant: quæ literæ teſtimonium fidei, & morum Iudicis, & notarij ſtatuendorum continere debebunt, & in ipſius locis conſuetudinibus ſit inſtructus. Examinationem autem literaturæ, & etiam iuris ſcriptis noſtræ curiæ reſeruamus.

gem nihilominus ſtatutum poteſt dare poteſtatem conficiendi inſtrumenta publica, & fidem facientia ſaltem in territorio ſtatuentis, Ayno de antiq. temp. par. a fol. 32. nu. 27. De B.

b *Vel conditioni.* Arg. C. de defen. ciuit. l. 2. & C. de tab. l. generali. lib. 10. & ita multò fortius vaſſalli aliorũ non debent aſſiſtere Iu-

Iuſtitia lo.

c *Teſtimonialibus hominum.* Concord. in Auth. de defen. ciu. §. interim. vbi dicitur, quòd defenſor ciuitatis conſtituitur decreto ſiue electione omnium populorũ, aliâ priorum in illa ciuitate conſiſtentium. & ad id, C. de defenſor ciuita. l. defenſores ita.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

IN *locis Demanij*. Multum eſt dura hæc conſtit. contra vaſſallos laicos Prælatorum, & Baronum, & idem in alijs iudicarijs: alias Iudiciarijs, & aſſeſſoribus dicit glo. Item not. quòd tota conſtitutio loquitur de notarijs Terrarum Demanij. Nunquid in Baronijs Barones poſſunt creare notarios.

ADDITIO. *Adde an tales poſſint creare milites? vide per Bar. in l. 1. C. de dignit. lib. 12.* Superant.

Audiui communiter quaſi referri, quòd ſic, quia expreſsè dicitur, in Longob. de ſancta, & cancel. l. fi. quod ius huius conſtitutionis voluerunt ſeruari, & iure Roma. præferri, ſup. de offic. Iuſtit. l. vt vniuerſi, & l. puritatem. cum ergo non prohibeatur in terris Comitum, & Baronum, debet ſtari iuri Longo. & cum prohibeat in vno, ſcilicet in Terris Demanij, in alijs videtur conceſſiſſe. l. cum prætor. de iudi. quia facere notarium non eſt facere magiſtratum: quod ad ſolum Principem pertinet: ſed eſt officium, id eſt, miniſterium. diximus plenè in tit. quæ ſint regal. ſuper verbo, poteſtas creandi magiſtratum.

ADDITIO. *Adde, quòd qui habent regalia in Regno ex priuilegio ſicut generaliter conceditur, non creant notarios, nec in crimine læſæ maieſtatis procedunt, nec monetam cudunt, nec ſeruatur opin. And. de Iſern. in tit. quæ ſint regal. in rubr. qui videtur contra victum dicere. vide Par. de Put. in tract. ſynd. de exceſſ. Baro. col. 2. circa fin.* Cæſar.

Item Rex & Princeps infeudando omnia transferunt, exceptis his, quæ ſibi retinent, vt dicit forma priuilegiorum. Sed hoc exceptuatur, quòd Barones non poſſint in terra ſua feudali notarium creare, ergo videtur, quòd transferat omnia, præter exceptuata: argum. in Auth. de non alien. §. vult enim. Item poteſt facere Iudicem ad ius reddendum: quod eſt pluſquam facere notarium ad inſtrumenta conficienda, arg. ſupra eod. tit. l. Baiulos omnes, & Iudices, illi ſunt in officio: hi in miniſterio, ſcilicet, notarij. Alij dicunt, & fortè melius: ſicque videmus ſeruari, quòd ſolus Rex creat notarios propter exactionem priuilegiorum ab his quæ debentur maioris dominij ratione: hoc competit ſoli Papæ, & Regi, aut cui competit per priuilegium ſpeciale, dicit Innoc. extra de fide inſtrum. cap. vlt. quicquid dicat Hoſt. in Summa illius tit. § 1. addit Innoc. niſi ſpecialis conſuetudo conceſſerit alicui. Hæc conſuetudo in terris Demanij non obſtat Regi, quia conſtit. hæc tollit eam: etiam ſi ſubſecuta fuerit, vt ſupra dictum eſt in prologo. Niſi eccleſiæ competeret hæc conſuetudo, diximus ſupra de offic. Iuſtit. l. cum ſatis. Sed ſi Barones haberent hanc conſuetudinem præſcriptam, poſſent: quia conſtit. iſtæ non prohibent in terris Baronum: nam & ſi hic Baro haberet priuilegium, non obeſſet dicta exceptio his, quæ debentur maioris dominij ratione, per præſcriptionem poſſet illi iuri derogari per talem exceptionem acquiſitam. Omne enim ius tolleretur longiſſima præſcriptione, C. de præſcript. 30. annor. l. omnes. in iure fiſcali magis longum tempus requiritur, vt dicetur infra, de præſcript. l. quadragenaria. & adde quæ dicta ſunt in l. Imperatorei, §. ſcriba. Item an notarius vnius loci poſſit de conſenſu partium facere inſtrumenta in alio loco? diximus plenè in d. verſi. poteſtas creandi magiſtratum. Item limitat numerum notariorum, cuius contrarium eſt in multis Regni partibus: & ſpecialiter Neapoli ſeruatur: ſed hoc excuſat, quia Rex confirmat eos. & ſic ipſe videtur creare. ff. de verbor. ſign. l. lege obuenire, & inſt. de iure. in fi. quæ quidem lex iſtam poteſt tollere, & eo ipſo tollit, quòd fecit ipſe vltra numerum concedi. ff. de execu. tut. l. ſed & hoc. Andræas.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILARII ANNOTATIONES.

HAnc conſtitutionem gloſſauit optimè Afflict. in omnibus eius partibus, ideoque nihil addam, niſi quòd hodie eſt correctum, & primò quo ad numerum, nam quod hic dicitur non ſeruatur. Secundo quo ad terras demaniales, & quo ad id quod hic ſtatuitur ne ſit ſubditus alicui Epiſcopo, vel perſonæ eccleſiaſticæ, quia hæc omnia receſſerunt ab aula quicquid dicat Afflict. num. 16. quod delinqueret Locumtenens Prothonotarij ſi hunc ſubditum crearet, ſed in quantum hic traditur circa notariorum creationem, diximus ſupra in rubr. hoc ſoli Prothonotario. eiuſque Locumtenenti eſſe permiſſum in hoc Regno, & quod traditur circa literas teſtimoniales eſt animaduertendum.

I *Salerni.* Afflict. hic annotauit ciuitatem Salerni in parlamentis præcedere debere ciuitatem Capuæ ex ordine ſcripturæ, † primo. n. nominatus præſumitur magis dilectus hoc eſt. 1

Si eſſet de demanio, quod hodie practicari poſſet cum fuerit in Regis dominium ciuibus ſe redimentibus redacta, cui rei addunt Salernitani ciuitatẽ illam fuiſſe titulum primogeniti Regis, nam Carolus Secundus Andegauenſis huius Regni Regis filius Salerni Princeps fuit. confirmant, & tertio quia ciuitas illa fuit decorata tam legalis diſciplinæ, quàm Philoſophiæ, ac medicinæ ſtudio, atque medicorum, & philoſophorum celeberrimo collegio, cuius Prior facultate Regia Philoſophiæ, ac Medicinæ doctoratus inſigna confert, pro vt facit in hac vrbe magnus Cancellarius: Præterquã ꝙ in illius ciuitatis magnifico extructo templo venerentur Sacræ Apoſtoli, & Euãgeliſtæ Matthæi glorioſiſſimi, ac ẽt plurimorũ martirũ reliquiæ in ſacello ſub altari maiori, quod nunc Regis

noſtri

noſtri munificentia ex pretioſis lapidibus marmorieſque columnis in pulchriorem redigi formam curauit Excellentiſſimos D. Ferdinandus à Caſtro Lemenſium Comes.

Sed à nobis. † Pertinet igitur (vt diximus) ad ſolum Regem notariorum creatio, vt hic expreſsè traditur, quod idem l.3. tit.19.par.3.ſaocitum eſt vbi Gregor.Lopez,& Andr.Iſern.in cap.1.quæ ſint regal. verb. ad iuſtitiam expedieodam Didac. Perez ad l.2.tit.5.lib.2.ordin. verb. quæramus etiam, & Lucas de Penoa ad l 1.C.de tabul.lib.10 num.2. niſi conſuetudine, quæ tempus immemoriale requirit, aut priuilegio eſſet permiſſum.quod primum poſt Inno.io cap. cum P, tabellio. de fide inſtrum.tradit Gregor.Lopez ad d.l.3. ver. *Otorgaſſe*, & ſecundum idem Gregor. ibi ver. *ſeñaladamente*, circa quod animaduerte, quod † notarius creatus à Rege non adiecto loco, vbique poteſt cooficere inſtrum. vt tradit Rebuſſ.ad conſtit.Franciæ tit.de literarum oblig.art.2.glo.vnica,nu.53.

Literis teſtimonialibus. Hoc etiam hodie ſeruatur.

Loci conſuetudinibus, hic dicitur Notarium debere ſcire conſuetudioes loci illius in quo eſt notarius, quod tameo hodie non eſt io vſu reſpectu aliarum terrarum regni, ſed tantum reſpectu huius fideliſſimæ Ciuitatis, & ego addo quod deberet ſcire † leges ſecundum gloſ.in l.generali,C.de tabul. lib. 10. illas ſaltim quæ pertineut ad officium notarij ſecundum Bart.io l.contractus, C. de fide inſtrum.quod me docuit Gregor.Lopez ad l.2.tit.19. par. 3. ver. *del'arte dela eſcriuania*, hodie tantum interrogantur. qui ſe notarii creari deſiderant ſi aliquod inſtrumentum, vel teſtamentũ ſtipulari ſciunt, & in quantum Afflict. hic dicit, quod debeot ſcire benè ſcribere, traditur in dicta l. 2. partitarum, dic hoc eſſe curandum maxima attentione, cum vt plurimum peſſimè ſcribant huiuſmodi notarij, ita vt eorum inſtrumenta legi difficillimè poſſiot.

Publici contractus non celebrentur niſi à Notarijs, & Iudicibus ad contractus creatis à Rege. h. d. Tapia.

PRAGMATICA II.

De contractibus.

PHILIPPVS &c.

SEmo informati che in queſto Regno per molte perſone laice ſe contrahe in coſe de laici, & profane, & fanno fare li contratti, teſtamenti, codicilli, & altri qualſiuoglia atti publici da altri che da Notari Regij creati dal Rè, ò ſuoi Illuſtri Vicerè per l'ordine, & forma ſolita, & debita: & di più fanno interuenire per Giudici à contratto li Giudici annali, li quali ſecondo intendemo ſono creati dall'Vniuerſità, & altri che non tengono ſimile poteſtà de crearli, douendo interuenirci li Giudici Regij à contratto: Et perche da queſto oltra gli inconuenienti, & diſordini che facilmente ſuccedono, & ponno ſuccedere in danno delli contrahenti, nè viene preiuditio all'autorità, & preeminentia della prefata Maeſtà. Volendo ſopra ciò prouedere per quello conuiene al Regio ſeruitio, ci è parſo con voto, & parere del Regio Collaterale Conſeglio appreſſo di noi aſſiſtente fare il preſente Bando, per il quale prohibemo che in modo alcuno neſſuno ardiſca interuenire come publico Notaro, ò Giudice à contratto nella celebratione de tutti contratti, teſtamenti, codicilli, & altri qualſiuoglia atti publici, che non ſia creato, nella forma ſolita, & debita da Sua Maeſtà Catholica, ò da ſuoi Illuſtri Vicerè, ſotto pena d'eſſere punito de falſo, & annullatione delli contratti, che faranno, & pretendendoſi per alcuna ragione in contrario, debbia comparere auante il Magnifico, & circonſpetto Gio. Andrea de Curtis Preſidente del Sacro Conſeglio, & Viceprotonotario del preſente Regno à proponere ſue ragioni, ilquale di quelle informato, nè farà relatione à noi in Collaterale Conſeglio, à fine che poſſiamo prouedere à quello che conuiene, & tutti quelli che pretenderanno alcuna ragione in contrario, vt ſupra, non ottenendo prouiſione alcuna in loro fauore fra termine di quaranta giorni, dal di della publicatione del preſente Bando, volemo, & ordiniamo, che non li ſia precluſa la via di potere allegare loro pretendentie, ma volemo, & comandiamo, che paſſato il termine predetto, debbiano ſotto le pene predette, fin che altramente inteſe le loro pretendentie ſi ſia prouiſto, oſſeruare inuiolabilmente il preſente noſtro Bando, ordinando, & comandando à tutti, & ſingoli officiali, & tribunali, maggiori, & minori, che debbiano eſſequire per le dette pene contra qualſiuoglia, che contrauenerà nel modo predetto, ſenza eccettione di perſona alcuna. Eccettuando dal preſente bando li Giudici che ſono creati, & ſi crearanno, per le Bagliue di Coſenza, per la città di Capra, & Donna Capra, & dalla città di Leccie, le quali oltre per conuentione, & oſſeruantia ſolita, pagano all'officio di gran Protonotario, & Viceprotonotario certa quantità per potere creare li Giudici à contratto annali, alle quali ſi riſerua detta ragione, pagando il ſolito, & conſueto pagamento per tale effetto.

Dat. Neap. die vltimo menſis Octobris 1571.

Ant. Card. de Granuela.

V. Reuerterius Regens. V. Salernitanus Regens. Lobera pro Secret. In Bandorum 1. fol. 32.

Ex Cap. Neap. in anno 1496. Cap. 43.

REX FEDERICVS.

ITem ſupplicano, che ex nunc in antea li notari che ſe crearanno per V. M. in lo preſente Regno & in detta città de Napoli, ſe habbiano eligere iuſta la forma delle conſtitutioni, & capitoli del Regno, & non altramente per lo bene publico del detto Regno, & Città di Napoli. Pl. Re. Ma.

Ex dictis Cap. Neapol. in anno 1503. Cap. 55.

REX FERDINANDVS.

ITem ſupplicano che tutti notarij, & Iudici ad contratto creati, & fatti in detta città per li predeceſſori Rè, ſiano confirmati loro priuilegij, & conceſſi. Li contratti, & cautele publiche fatte per loro, habbiano quella forza, & vigore aut-

torità, & firmità, come foſſero fatti in nome di dette Cattholice Maeſtà, & per eſſe Cattholice Maieſtate in iuditio, vel extra, della quale approbatione, & confirmatione, ſolo la ſignatura del preſente capitulo ſia ſufficiente cautela ad eſſi notarij, Iudici, & alle parti à chi foſſe intereſſe, & ſpettaſſe. Pla-

Placet prædicto Domino Locumtenenti generali quo ad contractus celebratos, quo ad poteſtatem contrahendi de cætero Iudices, & notarij creati per Reges Francorum accipiant priuilegia ab Illuſt. Domino Locumtenente ſinè ſolutione ſigilli, nè grauentur duplicata ſolutione.

Notarij ſingulis diebus exceptis hic deſcriptis ſui copiam faciăt, certumque ſalarium taſſatur. h.d. Tapia.

IMPERATOR FEDERICVS.

BAiulos, a * & omnes Iudices, ac actorum notarios, à mane vſque ad veſperas, præter neceſſarias horas comeſtionis, b & ſomni ſui copiam omnib. præſtare præcipimus, officij ſui partes petentibus omnibus præbituros. Exceptis diebus Natiuitatis Domini, * Paſcalibus, 1 atque Dominicis, ac Beatæ Virginis, & Apoſtolorum feſtiuitatibus dedicatis: in quibus & Iudices alij, qui annales erunt, ſe de audiendis, & decidēdis quæſtionibus nullatenus intromittăt: Sed de contractibus, & inſtrumentis conficiendis per notarios, prout eſt iuris, & moris. Pro ſcriptionibus, * & ſubſcriptionibus ſuis, T tarenum vnum, & ſi libram auri contractus exceſſerit, alioquin dimidium recepturi.

a B*Aiulos omnes à mane vſque &c.* In Auth. de iudi. §. ſedebunt.

* ADDITIO. *An in conceſſione feudi veniat baiulatio? Dic quòd non, niſi expreſsè concedatur: nam baiulatio antiquitus dicebatur gabella bilancionis, vt per Andr. in cap. 1. in fi. qui bus mod. feud. amitt. ergo de regalibus, c. 1. ver. vectigalia, & ibi Andr. quæ ſint regal. Item habet iuriſdictionem, vt in hac conſtitutione, & aliis. & iuriſdictiones ſunt de iure publico, deſt Regis patrimonio, vt declarat Andr. in cap. 1. § Valuaſſores. ibi, de publico. de his, qui feu. da. poſſ. vnde non poſſunt haberi, niſi à Rege, vt dixit Azo in Summa, C. de iuriſdict. omn. iud. & Bald. in l. priuatorum. C. eodem titul.* Fab. Iordanus.

b *Et ſomni.* Quieſcere namque debent tempore meridiano, vt ff. de oper. liber. l. medicus, & l. cum patronus in fine.

c *Natiuitatis Domini.* Sed tota die videmus, quòd poſt diem ſecundum, vel tertium Natiuitatis iudicatur. Vnde non videtur, quòd obſeruentur ſeptem dies feriati ante, & poſt, quod verum eſt, licet ſecus in Paſchate vt not. ff. de fer. l. pridie. & idem dicit Lombar. vt d. l. de ferijs. quod & hæc conſtitutio ſentit. Item de iure Longobar. tempore meſſium † & vindemiarum non ſunt feriæ: ſed ius debet reddi, ſicut alijs temporibus, vt in Longobar. de fer. l. 2. quod hæc conſtitutio ſentit poſtquam non excipit hoc tempus meſſium, & vindemiarum, & ita ſeruatur in Regno. Sed in Magna Curia, benè vidi ſeruari feſta Paſchalia, ſcilicet 7. diebus ante, & 7. poſt.

ADDITIO. *Adde cap. fi. & ibi Doctor. de ferijs, & in clem. 1. & ſi dominum, de reliq. & venera. Sanct.* Superant.

† ADDITIO. *Secundum hoc, cum ſint illæ feriæ abolitæ, ſi indicantur in aliqua Curia Regni, crederem quòd eſſent repentinæ, & non ſolennes, ideo ſi datus eſſet alicui parti terminus ad probandum, & eo termine pendente tales feriæ indicerentur tunc dicerem, debere fieri reſtitutionem eorum dierum, quibus feriæ durauerunt vt ff. ex quibus cau. maio. l. ſi per prætorem § ſi feriæ. & ita ſeruatur de facto.* De Bottis.

* ADDITIO. *De iure canonico idem obſeruatur in qualibet feſtiuitate, quæ celebratur à clero, & populo, vt extra de feri. cap. conqueſtus. Sed an iſtis diebus licitum ſit gratis operas præſtare? poſt longam diſputationem Luc. in l. vnica, C. ne ope. de collat. lib. 10. tenet quòd non.* De Bottis.

1 ADDITIO. Paſcalibus. *Adde quod feſtum Paſcha Reſurrectionis eſt maius, quam feſtum Natiuitatis Domini, quia naſci eſt naturale in omnibus, ſed reſurgere eſt miraculum diuinum, ſecundum Paul. de Caſtro in l. omnes, in quarto not. C. de ferijs. Et de feſto Paſchæ, vide plenè per tex. & glo. & Archid. in cap. celebritate. de conſecr. diſt. 4.* Superant.

* ADDITIO. *An habeat locum in teſtamentis, vide Lucam de Penna in l. mediterranea. C. de anno. & triba lib. 10. & in l. rura. C. de omni agro deſer. lib. 11. vbi tenet, quòd cartula reperta penes notarium, non tamen poſita in protocollo, non poteſt reaſſumi.* Iacob. Anellus de Bottis.

* AD- *Nota-*

ANDRAEAS DE ISERNIA.

B*Aiulos omnes. Apoſtolorum feſtiuitatibus.* Iure canonico in hoc ſtamus in ferijs, ſcilicet, inductis in honorē Dei, quoniam his partes renunciare non poſſunt, ff. de ferijs, l. 1. in glo. Statuitur idem eſſe in omnibus feſtiuitatibus, quas populus illius terræ, vbi ius redditur, ſolennizat. extra de ferijs. c. fi.

Et Iudices alij. Secundum dictum: & limitat quantitatem Iudici, & notario, pro ſcriptura inſtrumenti, & eſt multum vtilis propter proteruos, & pertinaces. Sic limitauit trigeſimas, ſupra eod. cum circa. & l. cum iuxta. Sic & ſportulas, C. de agen. in re. l. fi. lib. 12. Huic

Huic conſtitutioni. Tertium dictum: limitat tempus, & intellige ſi requiratur notarius, & Iudex, & debet infra ipſum tempus. Officium notariatus debet eſſe ſine diſpendio. arg. l. ſi quis ex ſignatoribus. ff. quemad. teſtam. aper. ¶ De expenſis dicitur in glo. ff. ex quib. cau. in poſ. ea. l. 2. quod autem requirere debet is, cuius intereſt, facit ff. quo. leg. l. 2. §. 1. ſed ſi ſine requiſitione conficiant, tenentur partes ea recolligere, vt ſequitur in ver. proximo.

Neceſſitate. Quartum dictum: vrget rogantes fieri inſtrumenta ad ſoluendum ſalarium pro ſubſcriptione, nec non prohi-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HAec conſtit. hodie ſeruatur, nam in ſuis Curijs notarij tā de mane, quàm de veſperi ſe exhibent omnibus ipſorum neceſſitatum habentibus, ad quod facit, quod traditur, † quod notarij ſunt ſerui publici, quod poſt alios tradidit Didae.

* ADDITIO. *Salarium notario à quo debet ſolui, vide in conſuet. Par ſ §.13. in gloſ. 9. in princ. & ibi quid in ſalario proxeneta.* De Bottis.

ſi per alium notarium, vide per Boer. deciſ 36. 37. & Grammat. deciſ.penul. vbi quid ſi non reperitur in protocollo? Marcus Antonius Pulucrinus.

¶ * *Quid ſi inſtrumentum dicatur falſum, an interea reaſſumi poſſit in publicam formam, ſi teſtes reperiantur infirmi. vide Afflict. deciſ.365. & quid ſi profertur copia à protocollo, an probet, ſi notarius & teſtes mortui ſunt, in deciſ.178. in 6. dub. & quid in abbreuiatura notarij, ſi inſtrumentum non eſt in protocollo deſcriptum. vide Dec. conſ. 447. Et quòd partes poſſint cogi ad reficiendum inſtrumenta, ſi ſunt mortui notarius & teſtes, vide declaratum in regiſtro Roberti penes Barrattucium 1. par. c.139 & 177.* Fabius Iordanus.

a *Compellantur.* Eſt etiam de iure Roma. in eo ſcilicet caſu, quando ammittitur inſtrumentum, ſcilicet debiti, quod compellatur debitor de nouo promittere. Vel ſi extat imbreuiatura, iterum fit inſtrumentum, vt ff. de admin.tut. chirographis, 1. reſpon. in glo. 1. ad promiſſionem nouã. &c. accedit. C. de diſcu.lib.10.l ne caſu.

b *Quæ ſi fortè defuerint.* Quia citatæ partes ad Curiam venire contemnunt: & optimè concord. hoc cum l. ff. de iuriſdict. omn.iudic.l.ſi ego. §. 1. in fi §

* ADDITIONES. *Notarius, qui fuit rogatus, ſi eſt abſens, & rebellis, an poſſit eius rogitus per alterum notarium reaſſumi. vide Afflict.deciſ 6. & vide caſum, in quo poteſt reaſſumi, licet notarius, Iudex, & omnes teſtes ſint mortui, Afflict.deciſ.48. vide glo. in ver. non minus. §. 1. in Auth. de inſtrum. caut. & fide. vbi dicit, quòd tres teſtes ſunt neceſſarii, quando inſtrumentum excedit libram auri. Et quid in inſtrumento dotali, vide Capic.deciſ.29. in fi. Et multa de reaſſumptione inſtrumen-*

ti

Notarii tenentur infra hebdomadam inſtrumenta reaſſumere. hoc dicit Tapia.

§. Huic conſtitutioni ſalubriter prouidimus inſerendũ, vt Iudices, atque notarij infra hebdomadam à die, quo fuerint de ſcribẽdo rogati, inſtrumenta ſcribere, & ſubſcribere teneantur: neceſſitate rogantibus imponenda, ſtatutũ pro ſcribendis, & ſubſcribendis à Curia noſtra ſalarium * exhibere: ac pœna dupli ſalarij cõſtituti partibus, ſi priuſquàm fuerint inſtrumenta conſcripta, de non ſcribendis eiſdem ſub atteſtatione ſolenni renũtiationem emiſerint. Et iudicibus, atque notarijs imminente, ſi infra terminum præſtitutum, notarij ſiue Iudices, inſtrum[illegible]ta non fecerint: Vel facta per eos non recollegerint, qui rogarunt. Cæterum ſi caſu contigerit Iudicem, ſiue notarium prius in fata decedere, quàm inſtrumenta ſint, prout ad eorum quemlibet pertinet, conſummata, decernimus vt ſi quidem partes ſuperſint, vel ipſarum hæredes, quarum rogatu cõtractus iterũ valeant celebrare, per cõpetentis coercitionis modos, indictiones mulctarum, videlicet, aut pignorũ captiones, ad reficiendos contractus per Baiulorum officium a compellantur. b Quæ partes ſi fortè defuerint, ſi quidẽ notarius, * qui geſta cõſcripſerit integræ vitæ, famæ, & opinionis extiterit: & manus eius, qui ſchedã conſcripſerit, nota ſit alijs iudicibus atq; notarijs ciuitatis & loci: placet idoneorũ teſtium, qui interfuerint, 1 duorum ad minus iurata teſtificatione recepta, per alium eiuſdem loci notarium c ſchedam

can-

1 ADDITIO. Qui interfuerint duorum. *Adde cap. nouit. de iud. cap. licet, & cap. in omni negotio, de teſtibus, cap. cum eſſet, & cap. relatum. il primo, de teſte ori ginaliter Deus 9. Mat. 18. & 2. ad Corint.13.* Sup.

c *Schedam eandem recipi.* Et in hoc caſu quando aliquis alius notarius ſchedam notarij præmortui recipit, ſicut hæc conſtitutio dicit: debet recipere ipſam ſchedam, & in publicam formam redigere cum authoritate ordinarij Iudicis, qui ſuam

au-

ANDRAS DE ISERNIA.

prohibet, & punit illos, qui vetant, & prohibent cum ſolenni atteſtatione, id eſt, publici, non clam, Iudicem & notarium, vt non conficiant inſtrumenta, de quibus conficiendis ſemel rogati fuerunt. quod eſt multum notabile, quia in aliquibus partibus videmus ſeruari vocari prohibentem, & prohibitum. Et ſi non allegat prohibens iuſtam cauſam, mandat ius reddens notario, vt non ſeruet prohibitionem. Et ſic etiam debet intelligi dictum iſtud, quia ſi iuſtam haberet cauſam prohibendi, omnis iuſta prohibitio ſua nititur æquitate. ff. de vaca.mu. l. 1. generale dictum non excludit iuſtitiam proponentis. Sed ſi iuſtam cauſam non habet prohibitio non tenet. r. pro hoc. C de defen.ciui l.iubemus. ff. de fideiuſſ. l. fideiuſſor. Item ſtatuit pœnam notario, & Iudici ſeruantibus prohibitionem iniuſtam. pro quo eſt d.l.iubemus. Iure Rom. non ſtatuitur in hoc certa pœna. & ideo eſt pro motu Iudicis, ff. de pœn.l.ſanctio. hic vero ſtatuitur certa pœna. Sed nonne tenentur ad factum, ſcilicet, ad conficiendum inſtrumenta? ergo debent teneri ad intereſſe tantum, ff. de re iud. l. ſi quis ab alio. in fi. dic quòd hic tenetur ad faciendum, ſeu ad factum per l. quæ hoc præcipit ſub pœna, tamen præciſè tenetur, & cogitur. ff. de mune. & hono. l. ſi quis magiſtratus. ne leges

ges fiant ludibrio quod eſſe non debet, ff. de iudi. l. ſi prætor. §. Marcellus. C. de bo. quæ lib. l. fin § ne autem. de quo eſt de adminiſtr. tuto. l. 1. in princ. inſtit. de ſatid. tut. §. fin. Vbi verò tenetur ad faciendum ex contractu, tunc habet locum. l. ſi quis ab alio, & ff. de actio.empt. l. 1. in princ. Item nota quòd ſuperiores, vt Magna Curia, & Iuſtitiarij mandant notarijs, vt conficiant inſtrumenta, & eis imponunt pœnam, vt d.l.iubemus. nam poſſum adire ſuperiorem, & tarditatem Iudicis, & notarij in querelam deducere. C. de temp. appell. l. ſi. circa fin. Sed de pœna, cum ſit hic certa ſtatuta: certa debemus eſſe contenti. ff. de verbor.oblig. l. ſi diuortio. Niſi dicas, quod hoc debetur, quia contempſit legem illam, quia contempſit ſuperiorem Iudicem, quod grauius eſt. ff. de arbit. l. Celſus. & de iuriſdictio. omnium iud. l. ſi familia. videntur duo delicta, vt ff. de priua. delict. l. nunquam. ¶Sed quid ſi notarius non facit ſchedam, ſeu abbreuiaturam de contractu vnde rogatur, nunquid punitur. & an teneatur parti proinde ad intereſſe, fortè ſtetit tabellio per magnum tempus, & oblitus eſt, ita quod non poteſt probari contractus? Dic quòd ſi fuerit in dolo tenetur. C. de magi.conuen. l. fina. in fi. ſi in negligentia, ſimiliter imputetur ei per prædictam legem, quia eſt de offi-

cio

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

dae. Perez ad l.2.tit.5.lib.2.ordinat. & Luc de Pen in rub. de Taliul. ex eo q tenentur confic. re inſtra, vt tradit Afflict. hic.

Tare-

T *Tarenum vnum.* De ſalario dicemus infra in Pragmatica quarta.

Hoc

authoritatem præſtabit in his, ad petitionem eorum, quorum ſunt inſtrumenta, vt extra de fide Inſtrum. cap. pen. & ex hac conſtitut. bene colligi poteſt.

* ADDITIO. *Sed quid ſi Iudex dicit, inſtrumentum aliter fuiſſe factum quàm teſtes & notarius aſſerunt, an cogatur ſe ſubſcribere. dic quòd non. ita Luc. de Pen. in l. quicunque, 1. col. cum ſeq. C. de tab. lib. 10.* De Bot.

eandem recipi: & inſtrumentum, prout eſt iuris, & moris, ab ipſo conſcribi. * A Iudice, qui contractui, ſiue negotio ſe interfuiſſe fatebitur ſubſcribendum, vel ab alio Iudice ciuitatis eiuſdem, ſi fortè prius extiterit humana ſorte ſublatus, qui tamen rei agendæ non ſe interfuiſſe deſcribet: ſed qualiter inter acta præmortuorum Iudicum, atque notariorum, teſtium depoſitionibus roborata: deſcripti negotij ſeriem

ſeriem recepiſſe teſtetur. Cæterum, ad hoc vt ipſi Baiuli cum perſonis ſibi per noſtram Curiam deputatis in diſpendium rei familiaris ſuis laborare diſpendijs non cogantur, per ſpeciales, & ſacros noſtræ manſuetudinis apices, prout ſtatutus quilibet pro tempore fuerit, ſtatuemuS eiſdem in expenſis annalibus, & ſufficientibus proui deri.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

vio ſuo conficere ſchedas, vt in Auth. de tabellio. §. 1. negligens punitur, vt C. de offic. præſidis. l. ſi quos. dum tamen pars requiſiuerit, quia ſi fuerit negligens, tunc paria delicta mutua compenſatione tolluntur. ff. ſol. matr. l. viro. & ſupra in ſuperioribus dictum eſt, ſcilicet, de confectione inſtrumenti. ſed ſchedam ſine requiſitione debet conficere notarius, & notare in protocollo, in Auth. de tabellio. § 6.

Cæterùm. Quintum dictum: & eſt multum vtile, & nouum & rationabile. concor. extra de fide inſtrum. cap. penult. Vltimò repetit de expenſis Baiulorum, quod pluries dictum eſt ſupra.

ADDITIO. *Vide ad hanc conſtitutionem Pragmaticam quæ incipit, eandem conſtitutionem.* Cæſar.

B*Aiulos omnes.* An Iudices, ſi velint ſedere, vel ſtare de nocte, poſſint? dicit Iac. But. quòd ſic in l. non minorē, C. de tranſact. & ita dicit ipſe de facto ſeruari, & vidi ferri ſententiam in media nocte. Lucas de Penna.

In ver. Tarenum. Sed an dictum pretium prout hic diſtinguitur, ambo recipient à petente inſtrumentum, vel quilibet eorum tantundem? Reſpondeo, vnuſquiſque eorum tantundem recipient. argumentum bonum ff. de leg. 2. l. Titio, aut Seio. Sic cum lex dicit dictis Iudicibus dandos duos aureos, ex vtraque parte in conſtitutione, & in fi. litis, dandi ſunt ipſi aurei per quamlibet partem duo, ſicut notat ordinar. glo. in corpore de Iudicibus. §. ne autem. colla. 6. in glo. ſed nunquid quilibet duos dabit, &c. Bartho. de Cap.

Ibi, in ver. fecerint. Sed quid ſi elapſo, & ſic completo hoc offic. prout dicit conſtitut. occupatis, ad finem. infra, de numero offic. & infra, quòd tempus eorum admin. duraret, inſtrumentum non ſit completum, an poſſit inſtrumentum compleri per ipſum Iudicem, vel per alium? dic, vt not. extraordin. C. de falſis. l. ſi quis decurio. & vide quod not. per Innoc. extra de fide inſtrum. cap 1. & ibi vide. Franciſcus de Teleſia.

In glo. in verbo, compellantur. Sed quid de notario, nunquid compellatur iterum conficere ex protocollo, vt ſi fuerit amiſſum? dic quòd ſic, vt not. C. de diſcuſ. l. 1. & ibi glo. & C. de defen. ciui. l. iubemus. Franciſcus de Teleſia dicit idem, ſi eſſet inueteratum, vt not. in Auth. de hæred. & falc. in prin. Barth. Vinciguer de Cap.

In ver. ſchedam. Supple & protocollum, imbreuiaturam, vel aliam quamcunque ſcripturam, dummodo nota ſit manus prædicti notarij alijs Iudicibus, atque notarijs, vt ſupra ponitur. Quia qualitercunque non eſt perfectè conſummatum vt decet, reficit per vias prædictas, & ſubſcriptas, vt ſupra not. §. Cæterum ſi caſu. &c. Franc. de Teleſia.

Iſta conſtitutio dat formam releuationis protocolli, & protocollum dicitur à πρῶτος græcè, quod eſt primus latinè, quaſi

quaſi prima negotij collatio in ſcriptis, ſeu quaſi in eo primò confertur negotium per ſcripturam, vt in proœ. Digeſtorum. §. diſcipuli.

In textu conſtitutionis. ibi, cæterum ſi caſu contigerit. Iſtud verbum intellige, vbi notarius mortuus fuiſſet in hebdomada poſt rogationem, in qua publicare debeat notorios, & rogatum reducere in formam publicam, vt ante ipſum verſ. Cæterùm.

Prima conſtitutio vult, & mandat, vt ex ipſius inſpectione apparet, alias ſi negligentia partis tempore ſupradicto non fuerit facta publicatio, dicerem imputandum parti, per ea quæ not. glo. in conſtitutione, Inſtrumentorum robur. in glo. in verbo, ſubſcribat. & in ſimili tex. in l. contractus, C. de fide inſtrumen. & hoc ceſſare deberet dictus verſ. Cæterùm. Cogita, quia quotidianum eſt in practica. Et pro prædictis vide cap. Reg. Carolus Camerario, & Iudicis ciuitatis Theatinæ. Et quia per dictam contitutionem datur forma releuationis, de iure tamen communi eſt, quod ſi reperiatur imbreuiatura, quòd contractus notarij publici benè cuſtoditi fidem facit, & exinde poteſt ſumi publicum inſtrumentum, cap. penult. de fide inſtrumentorum. notat Goffred. de præſcriptionibus. ad audientiam. Innoc. de procuratoribus. c. 1. facit in Authen. de defenſoribus ciuitat. §. præcepta. & poſt prædictum. & notatur. ff. de adminiſtrat. tutor. l. chirographis. in principio. & ſi fuerunt publicata, & negligentia, vel vetuſtate conſumpta, debent renouari, vt in Authen. de hæred. & Falcidia. §. ſed quando. vbi notatur. Sed in Regno Protocollum non facit probationem, nec ſemiplenam, per textum, qui dicit nulla, in conſtitutione, conſuetudinem. in tit. de inſtrumentis conficiendis. Sed tex. dictæ conſtitutionis loquitur in publico inſtrumento conficiendo, non in protocollis, vt ex ipſius inſpectione apparet in rubro, & nigro. Ioan. And. in addit. Spec. in tit. de inſtrum. edi. §. videndum. circa primum tenet, quòd protocollum non facit fidem. Sed ipſe idem in d. tit. §. inſtrumentum. circa finem, tenet quòd benè faciat fidem, vt authoritate ordinarij Iudicis publicetur, & extendatur per alium notarium, vt ibi per eum. Nec obſtat, quod dicit Innoc. in c. 1. de procuratoribus, quia loquitur de regiſtris Curiæ Apoſtolicæ, & Regiæ, & non de protocollis notariorum. Et ſi diceretur: quare in multis partibus protocolla faciunt fidem? Reſponde, quòd ibi protocolla habent ſigna, ſubſcriptiones notariorum, & omnia alia ſubſtantialia, quæ requiruntur ex iuris diſpoſitione in ſubſcriptione publici inſtrumenti, iuxta notata per Specul. in tit. de fide inſtrum. in princ. & ſic faciunt non immeritò fidem, vt publica inſtrumenta. Nec ibi de conſuetudine ſubſcriptio Iudicis, & teſtium requiritur. Et multum in hoc attenditur conſuetudo, vt per Ioan. Andr. in d. §. inſtrumentum. in fine. Sed ſecus eſt in protocollis, quæ non habent ſub-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

Hoc hodie ſic punctualiter non ſeruatur, deberet tamen ſeruari, & ſic tollerentur diſpendia litigantium, & occa-

occaſiones, & falſitates conficiendi, benè tamen eſt verum quod tenentur in ſuis protocollis inſtrumenta deſcribert,

Digitized by Google

ANDRAEAS DE ISERNIA.

ſubſcriptiones, & ſigna notarij, & teſtium, & aliorum, quæ requiruntur per dictam conſtitutionem Baiulos, & conſuetudinem. Propter quæ ſingula protocolla Regni poſſunt dici imperfecta, & fidem non facientia, vt per Ioan. Andr. in dicto § videndum. Benè authoritate ordinarij Iudicis crederem per alium notarium publicanda, vt per Ioan. Andr. in d. §. inſtrumentum, in fine: & facit dictum c. Reg. Carolus, &c.

Quando autem ordinarij Iudicis authoritate, publicatur, Ioan. Andræas in cap. penult. de fide inſtrum. ponit formam, & dicit, quod vocatis qui tanguntur, vel in eorum contumacia, ſubſcribat ſic tabellio: Supradictum inſtrumentum de verbo ad verbum ſubſcripſit de notis talis notarij mortui, & ipſum manu propria, quam benè noui, ſcripſerat: & hoc de mandato talis Iudicis: quo ad ſubſtantiam nullo detracto, addito, vel diminuto, vel tranſportato, in publicam formam redegi, & meum ſignum appoſui: & hoc de iure communi. Sed in hoc Regno in foro laicorum, ad releuationem protocolorum attendas, & ſerues conſtitutionem, Baiulos. & not. ibi, & adde ſupra alleg. c. Carolus, &c. Pet. de Monteforte.

In tex. tarenum vnum. Sed an dictum pretium ambo recipient à petente inſtrumentum, vel quilibet eorum tantundē? Reſponde, vnuſquiſque eorum tantundem recipit, ar. ff. de leg. i. l. ſi quis Titio. & Seio. in Auth. de iud. §. nunc autem. in glo. in c. ſed nunquid. Barth. de Cap.

In tex. neceſſitate. Quòd ſi notarius non facit ſchedam, ſiuè abbreuiaturam de contractu, de quo rogatur, an teneatur parti ad intereſſe, & ſit puniendus? dic, quòd ſic, ſi dolo id omittat. arg. C. de mag. conueni. l. fi. in fi. Idem ſi negligentia, quia ex ſuo officio tenetur conficere ſchedam, & protocollum, vt in Auth. de tabellio. §. fi. C. de off. præf. præt. l. ſi quis, & ext. de fide inſtrum. c. pen. Barth. de Capua.

In tex. per Baiulorum officium compellantur. Sed pone, pars deceſſit relicto hærede pupillo, citatur pupillus coram Baiulo ad reficiendum contractum, iuxta formam huius conſtitutionis, nunquid poſſit forum declinare? Dominus Bartholomæus de Capua determinauit in conſil. quòd non, illa ratione, quia refectio horum inſtrumentorum, ſpectat principaliter ad Baiulos, per hanc conſtit. & ſi non debet fieri coram alio Iudice, ex eo, quòd natura cauſæ hoc non patitur: & ad hoc allegat auth. clericus. C. de epiſc. & cler. Sed durum videtur priuilegium pupillo auferre, nam ſequeretur aliud abſurdum, quod in omnib. alijs cauſis, quarum cognitio ſpectat ſpecialiter ad magiſtrū Iuſtitiarium, ſeu alios Iudices, pupillus nō poſſet declinatoriam opponere quia natura cauſæ nō patitur. In iſto caſu modicum operaretur priuilegium pupilli: & ideo videtur melius prouidendum iudicio meo. Ioan. Gril.

Sed quæro, nunquid hæc conſtitutio habet locum in teſtamentis? Videtur quòd ſic, per ea quæ notantur in conſtit. inſtrumentorum robur. in glo. dicunt quidam. In contrarium facit, quia in teſtamentis, requiritur maior ſolennitas, quàm in contractibus, vt l. hac conſultiſſima. Cum ergo loquatur conſtitutio in contractibus non extendetur ad teſtamenta: quia verba contraxerunt, & geſſerunt, non pertinent ad teſtandi ius. ff. de verb. ſign. l. verba contraxerunt.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

bere, vt traditur in Pragm. ſequent. quæ eſt tertia, ſub tit. de Notar.

Reli-

Reliquam huius conſtit. partem ſituandam duximus in tit. de fide inſtrum. vbi egimus de reaſſump. inſtrum.

Notarij infra dies octo à die, quo ſunt rogati inſtrumenta conficere, illa in protocollis deſcribant, aliumque librum conficiant de trimeſtre in trimeſtre, quem archiuario conſignent, cui permittitur certis caſibus tantum copiam dare. h. d. Tapia.

PRAGMATICA III.

De Notarijs.

PHILIPPVS II.

Conſtitutionem diui Federici, diſponentem, quod notarij, & Iudices infra hebdomadam à die rogationis ſcribere. & ſubſcribere inſtrumenta debeant, quam in deſuetudinem veniſſe nobis relatum eſt, tanquam vtilem, & neceſſariam renouantes, & declarantes, ſtatuimus quod omnes, & ſinguli notarij infra octo dies à die quo fuerint de aliquo actu rogati, debeant inſtrumenta, & rogationes in libris, vt ſupra ſcriptis ordinatè. & clarè, apparenterque ſcribere, & non per ſigna, nihil de ſubſtantialibus in dictis inſtrumentis ommittendo, cum clauſulis principaliter neceſſarijs, & opportunis, &c. Debeantque inſtrumenta per eos ſcripta infra ſupra dictos dies ſcribere in dicto libro, & curare quod Iudex in dicto libro ſubſcribatur, pro quibus ſcriptionibus, & ſubſcriptionibus tempore rogationis antequam ad rogationem procedant, faciant ſibi ſolui pro locationibus, mandatis, & alijs rebus minimis tarenum medium, pro maioribus vſque ad decem vncias tarenum vnum cum dimidio, pro qua mercede teneatur quilibet notarius de trimeſtre in trimeſtrem facere alium librum per alios numeratum, & ſignatum vt ſupra, cum præmiſſione eiuſdem tituli, & ſigni, eo ſolum mutato, quod, vbi deſcribitur liber totius anni, dicat liber primi trimeſtris talis anni, & in dicto libro deſcribere teneatur ſimiles rogationes, quas in libro ſuo originali deſcripſerat, & in eodem libro ſingulas rogationes ſubſcribat, & per Iudicem ſubſcribi curet. Ita quod in omnibus reperiantur concordare cum rogationibus ſubſcriptis nelli loro originali, quem ſecundum librum vltima die cuiuſlibet ſemeſtris, debeant in Ciuitate Neap. in Archiuo publico coram Præpoſito conſignare conſeruatori Archiuij, conſeruandum ad perpetuam rei memoriam, debeatque Præpoſitus ipſe in Libro matriculæ ſcribere præſentationem dicti libri dicto Conſeruatori factā, & diem ipſius præſentationis, & aſſignationis: Nec valeat ipſe Conſeruator dare alicui copiam rogationum in dictis libris ſibi præſentatis contentarum, niſi quando rogationes ipſius notarij quacunque ex cauſa haberi non poſſint, quia fortè deperditæ, vel combuſtæ, vel ex aliqua alia cauſa

cauſa iuſta, quo caſu ad dictum librum in Archiuo præſentatum, tanquam ad regiſtrum publicum, quod plenam fidem faciat, vbique recurſus haberi poſſit, ad pœnam priuationis officij, & centum vnciarum pro qulibet notario qui contrafecerit, & ſimilem pœnam dicto Conſeruatori Archiui ſi aliter de rogationibus prædictis copiam dederit, extra vero ciuitatem Neap. ſimilis obſeruantia, & conſignatio fieri debeat in locis vbi publica iura conſeruari conſueuerunt conſeruatoribus dictorum iurium publicorum.

CA-

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

De *trimeſtre in trimeſtrem*. Hoc hodie non ſeruatur, quia hoc Archiuium nunquam fuit confectum, immo tempore Illuſtriſſimi Comitis de Lemos Regni Proregis fuit iterum tractatum de hoc Archiuio conficiendo, & quia hæc fideliſſima ciuitas varijs ex cauſis contradixit, non fuit ad actum deductum.

Officiales Regni non cogant notarios, & Iudices ad conficienda inſtrumenta, niſi in illis interfuerint, neque notarij ea conficiant, nec iudicantes illis præſtent fidem, niſi de interuentu eorum teſtentur. h.d. Tapia.

REX CAROLVS I. Cap. 56.

Item caueant * Iuſtitiarij Secreti, & alij officiales, quòd non compellant Iudices, vel notarios ad conficienda inſtrumenta aliqua, vel apodiſſas; ſeu aliqua publica ſcripta, niſi de his, quibus interfuerint. Et ſimiliter caueant Iudices, & notarij, quod non conficiant, vel confici faciant ad petitionem officialium quorumcunque inſtrumenta aliqua, vel apodiſſas, ſeu aliqua publica ſcripta, niſi de his, quibus interſuerint, & quod Iudex non det fidem notario, niſi ipſe fuerit præſens, nec notarius Iudici, & idem intelligatur de teſtibus. Et qui contra fecerint teneantur T pœna falſi.

Item caueant Iuſtitiarij. No. quòd Iudex non debet dare fidē notario, nec econtra, & ſimiliter in teſtibus, & ſi non faciunt, falſi pœna puniuntur, ſed in ciuitate Neap. ſæpè vidi obſeruari cōtrarium. Bar de C.

* ADDITIO. Item caueant. *Vide Capic. deciſ. 29. in fine.* De Bottis.

Conficiant. Quod verbum rem perfectam ſignificat, arg. l. 1. quod quiſque iur. §. hæc autem & ne quis eum, qui in ius voc. l. 1. & melius. ff. de falſis. l. ſi quis legatum, in princ. & l. qui falſam. Et ſi tabellio fuerit Iudex non ſubſcribat ſe inſtrumento, quia non valeret. C. de conue. fi. deb. l. 2. & de apo. pu. l. 2. & vide bonum arg. extra de reb. eccle. non alien. c. ſi quis præsbyterum. Fortiter tamen obſtat, quod not. in 10. col. de prohib. feu. alie. per Fred. in vlt. glo. Nap.

Fidem. Quæ danda non eſt in alterius præiudicium. 3. q. 9. iudicas, & not. 30. q. 4. quàm magnum, quia non ſolum reus eſt, & 11. q 3. non ſolum. Vnde calumniæ genus eſt circa communia ad credulitatē moueri, dicit Quintilia. de cauſis in cæco, in limit. ad hoc vide quod plenè ſcripſi de re. ciui. trib. in fine lib. 11. Lucas. Et ſic not. quòd Iudex non debet dare fidem notario, nec notarius Iudici, & ſic etiam teſtibus niſi præſentes fuerint.

Contra fecerint. Scilicet quòd dederint fidem de his, quibus non interfuerunt. Emanauit iſtud capitulum ad corrigendum quorundam notariorum, & Iudicum, ſeù teſtium conſuetudinem prauam, videlicet, quòd Iudex dicebat notario, ponas me pro Iudice in tali contractu, in quo non intererò præſens, & ſic dabat fidem notario de celebratione contractus, & ſic ſe ſubſcribebat poſtea ſe interfuiſſe falſum ſcribebat, & propterea tenetur pæna falſi, & ſimiliter de teſtibus vt hic. Nicol.

ADDITIO. *In ver.* Et quòd Iudex non det fidem notario, &c. *Hoc cap. allegat & ſequitur Matth. in conſtitut. inſtrumentorum robur, in 5. q vbi ita intercedit, vide eum omnino.*

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 P*oena falſi.* † Notarius ergo, qui fidem facit de inſtrumento, in quo non interuenit, vel vbi Iudex non interuenit, tenetur pœna falſi, ſic etiam pluribus caſibus, vt per Foller. in praxi crim. ver. item, quod commiſit falſitatem nu. 58. &
2 pluribus ſequent. † hac etiam pœna punitur ſi conficiat inſtrumentum ſimulatum, vt qn̄ ad fraudandas collectas fuit alteri fictè facta venditio. quòd tradit Caſſan. ad conſuetud. Burgund. rubr. 2. des confiſcations, §. 1. nume. 22. Ioan. Ant.
3 de Nigris hic num. 5. dicit † ad inſtrumentorum robur requiri Iudicis ſubſcriptionem iuxta conſtit. Regni inſtrum. robur, ſed extra Regnum, & de iure communi, ac in notarijs imperialibus id non requiri. Amplia eius dictum etiam in Regno Siciliæ, in quo licet vigeat eadem conſtit. inſtrum. robur, attamen inſtrumenta ſuam firmitatem habent etiam abſque Iudicis ſubſcriptione, in ciuitate Meſſanæ, Catinæ, & Palermi vt tradit Coſm. Nepet. in comēt. ad conſuetud. vnic tit. de confuſion. bonor. fol. 64. verſ. ſimilis eſt conſuetudo, & per Mariū. mut. ad conſuet. Panorm. cap. 67. num 44. quod fuit diſcuſſum in cauſa D. Ioannis Villedecane cum D. Mario Ioppulo Siculo, vt dicemus ad conſtitut. inſtrum. robur tradit inſuper idem Ioannes Ant. num. 14. † teſtes debere cognoſcere 4
contrahentes, quod fuit confirmatum per Pragm. editam per Illuſtriſſimum Comitem de Lemos reſpectu actuariorum, qui in Mag. Cur. recipiunt obligationes penes acta ipſius, nam fuit ſtatutum, vt teſtes cognoſcant eum, qui ſe obligat eſſe talem, qualem ſe prædicat, Idque ad euitandum ſuppoſitiones perſonarum.

Inſtrumenta in quibus interueniunt Barones Regni non conficiantur per notarios eorum vaſſallos h.d. Tapia.

REGINA IOANNA. Cap. 289.

NOn ſine prudētis prouiſionis miniſterio ſtatuerunt decreta & Principes, ſtabilierunt leges & ſacrarum conſtitutionum codices ediderunt, quo vtique prudentium digeſto conſilio diuinitus incæperunt exordium, & catholicorum Principum ſubſequenter roborati præſidijs cuncti iuſſerunt honeſta quærere, & per limitatos ordines

dines in partes diſtinguentes officia, numerum perſonarum in ordinibus ipſis omnes ſiſtere voluerunt, & ſub earundem ſacrarum conſtitutionnm vinere ſalubribus regulis, & doctrinis. Sanè igitur intra noſmetipſos aſſiduè reuoluentes ipſarum conſtitutionum effectus inter alia earum prouida inſtituta reperimus, quod primus earum conditor de ordinandis notarijs publicis curam habent, illos in certo numero ordinari ſtatuit. Et voluit quòd nnllns ex eis, niſi eſſet de demanio, vel homo demanialis, notarius publicus crearetur, qnaſdam conſtitutiones per Reges illuſtres progenitores noſtros recolendæ memoriæ confirmantes, earum obſeruationem indixere. Verum (ſicut ad noſtræ celſitudinis deuenit auditum) nonnulli ex noſtris progenitoribus, & nos etiam ipſarum conſtitntionum, in hac parte, Sanctioni pronidere, ſiue multis curis impliciti, & ipſarum effectus minimè recordati, plerunque contranenientes creanerunt infra ipſorum regiminis tempora, & nos etiam creauimus multos notarios publicos, non quidem Demaniales, ſed de terris Comitum, Procerum & Baronum Regni noſtri Siciliæ oriundos, quorum aliqni, vt accepimus, coacti forſitan eorum vtiliter dominorum moleſtia, multa fecerunt hactenus inſtrumenta, & ſcripturas alias à veritatis eſſentia multipliciter deuiantes, per quos, ſeu quæ multorum iura fuere deperdita aliquorum, & ſignanter dominorum Terrarum prædictarum, iniqnæ cauſæ penitus releuatæ, ob quæ multorum coram nobis perſepè inualeſcente clamore, aures verberantur. Nos nolentes geſta per dictos genitores noſtros, & nos omnino ſuccidi: Sed volentes talium notariorum, & vtiliter dominorum eorum ineffrænatam licentiam cohibere, vt inſtrumenta illa fiant per illos ex dictis notarijs publicis, qnibus nulla poſſit eſſe cauſa timoris, de certa noſtra ſcientia, præſenti ordinatione noſtra firmiter valitura, præſcribimus, volumus, edicimus & iubemus, vt ex nunc in antea omnia inſtrumenta, ſcripturæ & contractus publiei, qui ſunt in formam publicam redigendi, tangentia, & tangentes quoſcunque dicti Regni Magnates, Proceres, Comites, Barones, & Terrarum dominos fiant, & fieri debeant per notarios publicos homines vtique Demaniales, & de dicto noſtro Demanio, & non per notarios publicos de Terris dictorum Magnatum, Procerum, Comitum, & Baronum ordinandos, vel in eis, aut ipſarum altera terra, ſiue alijs commorantes. Ex nunc pront ex tunc, & ex tunc prout ex nunc, de ipſa noſtra certa ſcientia, & Regiæ poteſtatis plenitudine, omnia & ſingula inſtrumenta, ſcripturas, & contractus * publicos, fienda, fiendas, & fiendos, ex nunc in antea per ipſos notarios publicos non Demaniales, quæ tangere, & tangi poterunt dictos tantum Magnates, Comites, Barones, & Terrarum Dominos eſſe inania, & inanes, ac nullos, nullas, & nulla, nec vllū in iudicijs, vel extra obtinere deinceps roboris firmitatem. Quibuſcunque literis per dictos progenitores noſtros, & nos notarijs ipſis conceſſis, quas quantum ad pręmiſſa tollimus, efficacia vacuamus, non obſtantibus quoquomodo. Ecce namque magiſtro Iuſtitiario, & magiſtro Camerario Regni noſtri Siciliæ, eorumque Locatenentibus, ac Vicegerentibus, Iuſtitiarijs, Capitaneis, Baiulis, Iudicibus, & officialibus noſtris alijs, quacunque diſtinctione notentur, per dictum Regnum noſtrum Sicilię conſtitutis, vel eorum Locatenētibus, præſentibus, & futuris damus ipſius noſtri præſentis edicti ſeriem diſtrictius in mandatis, quatenus ex nunc in antea huiuſmodi inſtruta, ſcripturas, & contractus publicos in iudicijs, vel extra iudicia non recipiant, audiant, vel admittant. Sed eos, eas, & ea recipere, audire, & acceptare plenius denegent, & recuſent. Alijs inſtrumentis & ſcripturis, & contractibns publicis, vel priuatis per dictos notarios publicos non demaniales fiendis, quę alias perſonas concernerint, (quatenus tñ aliàs ritè, & prouidè fient) iuxta cōtrahentium voluntates valituræ firmiter, atque in eorum robore, & efficacia permanſuræ. Et vt præſens edictū noſtrū in notitiam perueniat ſingulorum, nec ipſius ignorantia, à quocunque valeat allegari: Chartas ſiuè membranas eius ſeriem continentes porticibus, ſeù valuis Caſtri noui de Neapoli, & domorum, in quibus regitur magna noſtra Curia Regni noſtri Siciliæ appendi fecimus, & aſſignationem, illiuſque tenorem cunctis patulo in iudicio publicarunt. Cum non ſit veriſimile apud alios remanere incognitum, quod tam patenter in oculis omnium diuulgatur, In cuius rei teſtimonium præſens edicti ſcriptum exinde fieri, & pendentis maieſtatis noſtræ ſigilli iuſſimus appenſione muniri. Datum Neapoli per manus viri nobilis Gentilis de Murolinis de Sulmona, legum Doctoris, magnę noſtræ Curiæ magiſtri rationalis Locumtenentis, Logothetæ, & Prothonotarij Regni, &c. Anno Domini 1403. die 15. Ianuarij, 12. indictionis, Regnorum noſtrorum anno 17.

* ADDITIO. Scripturas & contractus. *Vide Pau. de Caſt in conſ. 44. videtur dicendum, vol. 1. vide dum loquitur de contractibus, quia videtur prohibita etiā probatio per teſtes. nam aliud eſt inſtrumētum, aliud contractus, pro quo vide Pau. de Caſtr. conſ. 101. notandū, in antiquis. quod eſt in 2. vol. in nouiſ. nu. 75. vide de veritate per Tiraquell. de vtroque retract. cat. 135. col. 2.* De B.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HOc cap. ſeruatur in Regno, tam in beneficium, quàm in damnum Baronum, prout declarat Ioannes Vinc. Anna ſing. 144. qui allegat conſtit. lege præſenti, conſtitut. in locis Demanij, & cap. iſtud, circa quod eſt animaduertendum conſtitutionem lege præſenti hoc non dicere, nec etiam conſtitut. in locis demanij, licet dici poſſit id colligi in prima ex verbis tabellionibus noſtris, & ex ſecunda ibi niſi fortè ſit de demanio, & homo demanij ſtatuatur, quæ inductio à remotis eſt.

Huius cap. diſpoſitio non procedit primo in obligationibus,

bus, quæ ſunt pœnes acta Curiæ in beneficium Baronis, vt poſt D. Præſidem de Franch. tradit alias à nobis commendatus eruditiſſimus Regius Conſiliarius Fabius de Anna in additione ad d. ſingul. 244. eius meritiſſimi genitoris. Secundo in teſtamentis, & codicillis, vt poſt Bal. & DD. in l. teſtaméta nu. 4. C. de teſtam. tradit idem Regius Conſiliarius de Anna loco citato, de cuius tamen dicto dubitari poſſet, tanti viri repetita reuerentia, ex quo verba capituli non ſolum compræhendunt contractus, quod ſcripſit Bald. loco ſupra allegato, ſed etiam omnia inſtrumenta, & ſcripturas, quæ tangunt intereſſe Baronum.

Notarij matriculentur, & non matriculati non exerceant. b. d. Tapia.

PRAGMATICA I.

De Notarijs.

Officium notariatus inuentum ad perpetuam dum hominum geſta, & fidem promiſſam obſeruandam, adeò adulteratum reperitur, vt, quod ad cautelam viuentium introductum fuit, in manifeſtum ceſſerit detrimentum, tum quia inter notarios nullus ordo, nullaque viuendi forma adhibita apparentium, quia temeraria quadam licentia aſſumpta malignitate hominum naturæ falſitates diuerſas committunt, vt perſæpè non ſolum contrahentes in eorum cautelis fraudentur, ſed etiam falſo obligentur ad ea quæ nunquam mente conceperunt, fruſtratis noſtrorum prædeceſſorum conſtitutionibus, per quas licet cautius prouidere, viſi fuerint, tamen ab hominum malignitate, quæ in dies creuit, ſuperati reperiuntur. cui morbo nos (authore Deo) prouiſione noſtra remedium adhibere volentes, hac ſalubri conſtitutione ſancimus, vt in ciuitate noſtra Neapolitana, quæ caput Regni eſt, & ſucceſſiuè in quibuſcunque ciuitatibus, & terris noſtræ ditionis ſubiectis vbi copia notariorum reperitur, vſque ad numerum quinquennarium, debeantque notarij ipſi in ciuitate Neapolitana in Archiuo publico, vbi ſcripturæ publicæ conſeruantur, & alijs terris apud loca, in quibus iura publica ſeruari conſueuerunt, tenere librum in quo reperiantur ſcripti, & matriculati omnes, & ſinguli notarij ciuitatum, vel terrarum prædictarum, qui tempore talis deſcriptionis, & matriculæ iurent ſuper quatuor Sanctis Euangelijs, officium notariatus fideliter exercere, in qua matricula, deſcribantur ordinatè qui continuo procreantur, ſicque de ea mortui deleantur, ſcribendo annum, menſem, & diem mortis notarij de dicta matricula delendi, in dicta matricula de nouo ponendi: Et notarius qui non matriculatur, & officium exercuerit, officio in perpetuum priuetur: Qui vero notarij non fuerint, ad numerum quinquenarium debeant matriculari in Regno in loco viciniori vbi dicta matricula reperitur, debeantque inter eos de trimeſtri in trimeſtrem eligere vnum præpoſitum, ad cuius mandatum ſe congregare debeant, quandocunque pro rebus quæ dicto Præpoſito tractandæ videbuntur pro honore, & commoditate officij eorum, & maximè ſingolo trimeſtri ſemel congregentur in ciuitate Neapolis, in præſentia vnius ex Iudicibus Magnæ Curiæ, in alijs locis in præſentia Capitanei, vel Aſſeſſoris, & inter eos proponant de eis, quæ ad honeſtatem dicti eorum officij pertinent, & maximè ſi quid intellexerint commiſſum per eos, vel per alterum eorum contra honeſtatem, vel eorum officij debitum, illudque corrigant, & emendent, prout res ipſa poſtulabit, cum poteſtate ſuſpendendi ab officio, qui legitima cauſa ſuadente ſuſpendendus veniret. Mors autem notarij notificari debeat per hæredem ipſius, vel Syndicum loci, vbi notarius mortuus fuerit, quando hæres non ſupereſſet.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

Et *matriculati.* Quid autem ſit matricula, & quare ſic dicta, & alia diximus ſupra in tit. de Alguzerijs ad Pragmat. 36. §. *Depiù ſe ordina* olim ſub tit. de officio Magiſtri Iuſtitiarij.

Notarij in principio anni librum conficiant pro deſcribendis contractibus, cui inſcriptio ponatur, vt in nigro. b. d. Tapia.

PRAGMATICA II.

De Notarijs.

Singuli ex dictis notarijs in principio cuiuſlibet anni debent coram Priore in loco matriculæ comparere, & præſentare librum ligatum per nomerum chartarum ſignatum, ſculptumque in principio cuiuſlibet chartæ per ſigillum ciuitatis, vel loci prædicti, in cuius libri principio manu eiuſdem notarij ſit deſcriptus titulus infraſcriptus.

Hic eſt liber mei talis notarij, confectus ſub tali Milleſimo, Indictione, Anno Regni Illuſtriſſimi Regis; in quo deſcribentur omnes contractus, teſtamenta, & rogationes, de quibus anno prædicto contigerit me fore rogatum. Ad quorum infraſcribendorum perpetuam fidem præſentem titulum ſcripſi manu propria, ſigno, quo in meis inſtrumentis vti conſueui, ſignaui, & continuò ſignum notarij in principio libri ponatur, & in dies in dicto libro ordinatè ſcribantur totius illius anni dicti notarij inſtrumenta, & rogationes fideliter ſine interlineaturis, remiſſionibus, & caſſaturis, cum omnibus ſubſtantialibus ipſorum inſtrumentorum, & rogationum: & ſi dicti notarij contrafeceriot, in decem vncijs qualibet vice puniantur: Præpoſitus vero illius temporis in libro matriculæ deſcribat comparationes dictorum notariorum, & librorum præſentationem ordine ſupraſcripto, ad pœnam ſupradictam: Et quicunque non fuerit repertus in dicta matricula, præſentaſſe in principio anni librum vt ſupra ordinatum, etiam ſi poſtea eum præſentaſſe apparet, puniatur pœna ſupradicta, niſi propter infirmitatem, & abſentiam, vel aliud iuſtum impedimentum impeditus fuiſſet, de quo iuſto impedimento ſtetur relationi, & arbitrio dicti Præpoſiti, & Colle-

Collegij notariorum, cum conſilio vnius ex Iudicibus Magnæ Curiæ, & in alijs locis cum conſilio Capitani, vel Aſſeſſoris.

Soluatur notarijs merces hic taxata. h.d. Tapia.

PRAGMATICA IV.

De Notarijs.

EAndem conſtitutionem T Diui Federici Imperatoris, qua iuſtè prouidet parres ad quarum inſtantiam notarij inſtrumenta conficiunt, ac reuolutionem inſtrumentorum, vt notarijs, de mercede debita ſatisfiat, ampliantes, decernimus, & mandamus per ſingulos officiales ad inſtantiam notariorum exequutionem fieri contra nominatos in dictis inſtrumentis, ad quorum inſtantiam dictæ rogationes factæ apparebunt, vel eorum hæredes, ſine aliquo proceſſu, ad ſimplicem productionem libri notarij, in quo inſtrumentum deſcriptum appareat, ad rogationem dictæ partis, contra quam executio petitur, ad pœnam decem vnciarum, Cameræ Fiſcali applicandam, & ad mercedem ſoluendam prædicto notario, de pecunia officialis, ſi negligens fuerit contra ſupradictam mercedem ſoluere debentes, T merces autem dictorum notariorum taxata intelligatur ordine infraſcripto, pro rogationibus vſque ad 25. vncias, tareni duo cum dimidio, à 25. vſque ad quinquaginta tareni quinque, à quinquaginta vſque ad ſeptuaginta quinque, tareni ſeptem cum dimidio, à ſeptuaginta quinque vſque ad centum, tareni decem, vltra centum, quantacunque ſit quantitas, tareni quindecim. vltra quam mercedem nihil petere poſſint, nec exigere, ad pœnam dupli eius, quod vltra petierint, & exegerint, nec in dicta mercede computetur illud, quod ſupra taxatum apparet proſcriptionibus, & ſubſcriptionibus, & pro ſecundi libri regiſtratione. Et præſens conſtitutio non habeat locum, quantum ad taxationes, & exactiones ſupradictas in locationibus ſimplicibus, & procurationibus, ſeu mandatis.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

T FEderici Imperatoris. Hæc eſt conſtitut. Baiulos, & omnes Iudices, ſupra hoc eodem titulo, verſ. proſcription.

T *Merces autem*. Hic deſcribitur ſalarium, quod notarijs competit pro ſcripturis, quas faciunt, quod hodie malè ſeruatur.

Notarij, & Iudices ad contractus habeant priuilegia cum ſigillo ſub pœna hic ſtatuta. h.d. Tapia.

PRAGMATICA VI.

De Notarijs.

PHILIPPVS &c.

ESſendo peruenuto à noſtra notitia, che li molti notari, & Giudici à contratto eſſercitano loro officij ſenza Priuilegio ſigillato conforme al giuſto, & in pregiudicio del Regio ſigillo, & volendoſi li anni paſſati rimediare à queſto furono fatte prouiſioni, con le quali altramente non ſi è remediato, alche volendo prouedere come conuiene, per il preſente bando ordinamo, & comandamo, che neſſuno debbia eſſercitare l'officio di notaro, ò Giudice à contratto ſenza il Priuilegio ſigillato ſotto pena de falſo, come perſona che eſercita realmente ſenza priuilegio, non eſſendo il priuilegio valido per mancamento del detto ſigillo, & di altra pena à noſtro arbitrio riſeruata, & così ordinamo che neſſuno notario capo di curia debba tenere in ſua Città notario, ò Giudice à contratto, che non habbia Priuilegio ſpedito, & ſigillato come conuiene, ſotto pena di onze cento al detto capo di curia da eſſigerſi inremiſſibilmente, & applicarſi al Regio Fiſco, della qual pena pecuniaria ſe nè darà la terza parte all'accuſatore, il quale ſerà tenuto ſecreto.

Datum Neap. die 28. menſis Februarij 1585.

Don Pedro Giron.

V. Cadena Proregens. V. Lanarius Proregens.

Baſtida de Muñatones Secret. In Bann. pri. fol. 75.

DE OFFICIO, ET NVMERO BAIVLORVM.

Rubr. xxxvij.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HOc nomen Baiuli corruptè legitur ſi Marco Antonio Surgenti credimus lib. 1. de Neap. Illuſtr. cap. 10. nu. 16. tradit enim ipſe non baiulos, ſed balliuos eſſe appellandos, cum hoc nomen à gallis originem trahat, quod apertè legitur in conſtit. galliæ 12. art. 71. quam gloſauit Rebuff. tract. de ſent. execut. art. 15. glo. 1. ad dictam conſtit. quem ipſe non
1 adducit, quod † verbum ab Hebræo balli originē trahere dixit idem Rebuff. loc. citat. quòd ſignificat dominus. idque confirmatur ex ijs, quæ tradit Afflict. in conſtit. baiuli locorum,
2 quod ſcilicet† baiuli habeant iuriſdictionē ciuilem, & miſtum Imperium, & cum ex traditis per Capic. deciſ 17. baro ſit ille, qui habet iuriſdictionem ciuilem, qui eſt dominus terræ ſequitur, vt ballinus, ſiue baiulus ſignificet idem, quod dominus. Horum officium apud Gallos maioris authoritatis eſſe tradit Caſſan. in Catalog. glor. mundi 7. par. conſiderat. 19. Apud nos vero ex noſtris conſtitutionibus magna olim fuit, nunc vero exigua eſt. †Cognoſcit enim de damnis illatis in territorijs 3
occaſione animalium, vel aliter. item etiam de cauſis minimis, & leuibus offenſionibus, ac de furtis minimis, vt in conſtitut. locorum baiuli: ſed apud aliquos balinos remanſit antiquæ iuriſdictionis facultas, vt apud baliuum Litij, Caietæ, & alios. Recipiunt & balliui obligationes particularium perſonarum, ad beneficium aliarum pro qualibet ſumma, quæ ſi accuſentur expediuntur litteræ executoriales realiter, vel perſonaliter, non tamen exigit pluſquam carolenos quindecim pro pœna, & ſic practicamus in baliua Ciuitatis Neap. quæ habet quinque Iudices Patritios Neapolitanos ex ſingulis ſedilibus ſingulos. Habet aſſeſſorem, quem conſtituit dominus baiulationis,

tionis. Habet quoq; actuarius quos ẽt dñs baiulationis cõstituit. suũ habet carcerẽ in quo eius iuriſdictioni ſubditi detinentur, ac ẽt alij carcerati. Creatq; pariter ſubſtitutũ vigore priuilegij à Sereniſs Regib. Aragoneis cõceſſi, eius iuriſdictio reſtricta eſt ad cauſas ciuiles cumulatiuè cũ M.C.V. reſpectu ciuitatis, & caſalium cuiuſcunque ſummæ exiſtat. quò verò ad cauſas minimas, ideſt infra duos auguſtales, qui nunc ſunt 30. caroleni habet priuatiuè ad M.C. V. vt ex decreto Regiæ Cameræ in banca ſarnetani. Et in diebus nundinarum huius ciuitatis. qui ſunt lunæ, & mercurij in foro magno regit tribunal,
4 huius baliuæ, ſiuè baiulationis dominus† eſt Fuluius Conſtantius vir doctiſſimus, & prudẽtiſſimus, qui magnum egit in noſtro Sacro Conſilio Conſiliarium, propter quod, atque paterna
Ioan,

Ioan, Franciſci Conſtantij ſimiliter Regij Conſiliarij merita inter Regentes ſupremi Italiæ Senatus apud inuictiſſimum Regem noſtrum à Philippo Secundo Regum maximo fuit meritiſſimè cooptatus, ibiq; dum de more benè ſe gereret in Præſidentem Sacri noſtri Conſilij fuit electus ob mortem magni noſtri Præſidis Vincentij de Franchis, Marchionis Corleti titulo decoratus, & tandem quartus Regius Collateralis huius Regni Conſiliarius deſignatus, eum, & Ioãnes Franciſcus Cõſtantius eius filius primogenitus habitu Calatrauæ, & Ioannes Hieronymus ſecundogenitus tercẽtorum ducatorum penſione fuerint decorati, & hæc pro huius rubricæ declaratione dixiſſe ſufficiat, ſicuti etiam pro elucidatione conſtitutionum, remitto me ad Afflict. qui optimè eas gloſauit.

Baiuli cognoſcunt de omnibus ciuilibus cauſis præterquam de feudalibus, cognoſcunt etiam de furtis, ac criminibus leuibus pro quibus non imponitur pœna membri abſciſſionis. d. d. Tapia,

REX GVLIELMVS.

LOcorum a Baiuli, qui à magiſtris Camerarij, & Curia noſtra quandoque in-
cre-
credentiam, vel in extalium baiulationem recipiunt, † ciuiles cauſas b omnes reales videlicet, & perſonales, quæ ſuper feudis, & rebus feudalibus mouentur, ad iuriſdictionem ſuam minimè nouerint pertinere ſuper c minimis
etiam

a **L**Ocorum Baiuli. Cognoſcit Baiulus de omnibus ciuilibus exceptis feudalibus cauſis, &c.

ADDITIO. *Adde, de materia feudi habetur in c, cæterum, & in cap, nouit de iudic, c. 1, & 2. de ferijs. cap. verum. & cap, ex parte. de foro compet. can. quæ in eccleſiarum, de conſtit. cap. cum ſeculum, de iure patro, cap. de forma. 22. q. 5. c. latorem. 33 q. 2.* Superantius,

Item de criminibus leuibus, quæ non imponunt membri abſciſſionem, ſicut de defenſor ciuitatis, vt in Authen, de defen. ciuit. §. audientes. Maius autem eſt officium Baiulorum, quam defenſoris, quia iſte de omnibus ciuilibus cognoſcit in infinitum, ille tantum ad ducentos aureos, vt eod. tit. §. & iudicare, ideo dico iſtum habere firmiter mixtum imperium, Nam cum mixti imperij ſiat ciuiles, & huic omnes ciuiles committuntur: ergo & cauſæ mixti imperij. Quia indefinita æquipollet vniuerſali. vt ff. de ſeruit, vrb. præd. ſi ſeruitus.

ADDITIO, *Adde l ſi pluribus, ff. de leg 1 glo. in cap. vt circa. de elect. lib, 6. Fallit, quando eſt prolata à teſte, & tunc non æquipollet ſecundum Petrum de Ancbar, & Ioan, de Imo. in cap. quanto, de bis, quæ fiunt à prælat, Oldr, conſ 100 incip. In executione. Alexan de Imo, conſ 100. incip. Viſis acutiſſimis diſputationibus in 1, volum, Alex. conſ, 8. incip, In cauſa & lite vertente inter dominos in 2, volum, Alex. conſi, 112, incip, viſo ſuperiori themate. in 3,*
vol.

vol. Alex. conſ. 10. incip. Viſo proceſſu cauſa vertentis inter dominum Franciſcum. in 4. vol, Alexan. conſil 68. incip, Et dudum diſcuſſo in 2. volum. Alex. conſ. 7. incipien. Super hac dubitatione, in 1 volum. Et eſt hoc conſilium duplicatum, conſ. 198. in 2. vol. Idem Alex. conſil. 66. incipien. Viſo teſtamento, in 3. vol. Superantius.

Item ſi tantum feudales cauſas excipit, in omnibus alijs permittit, vt C de procur. l, ſi maritus. cum ſuis ſimil. at defenſor non habet mixtum Imperium, vt ff. ad municip, l. ea quæ. ¶ Sed nunquid Baiulus cognoſcit de cauſa ſtatus? dico quòd non, omnino: quia cauſa illa eſt meri Imperij, & capitalis dicitur, & ſoli præſidi committitur, & ſeruitus morti comparatur, vt C, de ped. iud, l, 2. ff. de li. cau. l. 1. 2. & 3. & de re iud. ſeruitutem. And.

b *Omnes perſonæ.* Sumi poteſt ex hac l. argum. quòd barones debeant conueniri coram Baiulo, ſi non eſt quæſtio de feudo, & rebus feudalibus. Sed contra, infra de officio mag. Iuſtit. l. ſi. G.

c *Minimis etiam furtis,* Nota hic tria genera furtorum, magnum, minus, & minimum.

ADDITIO, *Adde, quòd immo ſunt quatuor ſpecies furtorum, de quibus enumerat Paul. de Caſt. authen. ſed nouo iure, C. de furtis, & per Ang in l. 1. in princ. ff. eo. tit.* Superantius.

De magno & minori habes ſupra de offic. Iuſtit. l. 1. De minimo habes hic. De magno, ſiue ciuiliter, ſiue criminaliter
agitur,

ANDRAEAS DE ISERNIA.

L*Ocorum Baiuli.* Hic quærit gl. ſi Baiulus habet mixtum Imperium? Sed expreſſum videtur ſupra de offic. mag. Camer qui ſunt Secreti. hodie vendunt baiulationem in genere. in qua tranſit iuriſdictio, quam ipſi Secreti habent, vt ibi dictum eſt. De cauſa verò ſtatus non cognoſcit Baiulus. Nunquid dabit tutorem? Videtur quod non: quia hoc tantum ei committi videtur, cui id nominatim datur, ff. de tut, l. muto, §. tutoris dario, Item eſt permiſſum tantum maioribus magiſtratibus, vt præſidibus, & legatis, & proconſulibus, ff. de tut, & cur, dat. ab his. l, 1, Item defenſor ciuitatis non dat ei cuius facultates ſunt vltra quingentos ſolidos, vt inſtit. de Attil. tu-
to,

to. §. pen. Verius dicitur, quòd ſic, etiam ſi pupillus ſit multum locuples, dummodo non ſit feudum: quia in feudo dat Baiulum ſolus Rex, vt infra de iu. Baiu. l. 1. & de ſucceſſ. l. in aliquibus. in ſi. & hoc, quia omnes cauſæ ciuiles pertinent ad Baiulum: & qui dicit omne nihil excipit, ff. de ſeruit. vrb. præd. l. ſi ſeruitus. licet poſſit exponi, id eſt, omnis generis, ſic inſtit. de ſuſpect. tutu. §. 1. habet ergo pluſquam defenſor, qui vltra trecentos aureos non cognoſcit, in Authen. de defen. ciuit. § iudicare. Plus enim, vel non minus eſt recognoſcere de re magni valoris, quàm tutorem dare ei, qui habet magnas facultates: ſed cuiuſcunque facultatis ſint, facultates cogno-
ſcit

CAROLI TAPIAE REGII CONSILARII ANNOTATIONES,

I*N extalium baiulationem recipiunt.* Afflict. hic dicit not. 5. quod baiulatio vendi poteſt, quia † eſt vniuerſitas conſiſtens in pluribus reditibus, idque hodie practicatur, quia in inue-
ſtituris ſit mentio baiulationis, venduntur enim baiulationes cum alijs corporibus feudi, vt eſt videre apud Capyc. in inueſtit. feud. ver. baiulatione pag. mihi 126. qui tradit per
iſtam

etiam furtis, T & alijs offenſis de quibus comprobati pœnam ſui corporis, vel ablationem a membrorum incurrere non deberent, audientiam ſuam impartiri debebunt.

agitur, Iuſtitiarij eſt cognitio: de minori non, niſi criminaliter agatur: de minimo cognoſcit Baiulus. hæc probantur hic, & in præalle. l. 5. de offic. Iuſtit. Item quantitas magni furti expreſſa eſt in d. l. 1. C. de officio Iuſtit. de quantitate minoris dic à contrario ſenſu legis, quæ eſt, de verb. ſignif. hæc adiectio. ff. ex quibus cau. ma. l. ab hoſtibus. §. ſed quod ſimpliciter. De quantitate verò minimi, quantum ad iuriſdictionem, habes. ff. de dolo. l. ſi oleum. §. vlt. & l. idem. & infra. de dila. l. 1. Quãtum ad iuriſdictionem, ideò dixi, quia furtum committitur, & furti agitur etiam pro vili gallina, vt inſtitut. de rer. diuiſ. §. gallinarum. ff. de fur. ſi quis vxori. §. ſi quis maſſam. ¶ Sed ego quæro, an pro minimo furto poſſit agi criminaliter? lex enim indiſtinctè dicit pro furto ciuiliter agi poſſe, vt C. quan. ciui. actio præiu. cri. l. 1. ff. de fur. l. vlt. Item habes quòd de furto domeſtico, & leui neque ciuiliter, neque criminaliter agi poteſt. ff. de furt. l. ſi libertus, & de pæn.

pœn. l. reſpiciendum. §. furto. ¶ De minori etiam furto ſi ciuiliter agatur, de eo cognoſcet Baiulus, nè remaneat impunitum, cum ad Iuſtit. non pertineat, niſi criminaliter agatur, vt in l. prædicta, de offic. magiſt. Iuſtit. de minimo verò furto ſecundum leges iſtas, dic vt hi no. G.

a *Membrorum.* Patet hic quod de minimo furto non agitur criminaliter: ſi enim ageretur criminaliter, † pœnam corporis, & abſciſſionis membri pateretur accuſatus, vt in Lombar. de fur. l. de latronibus. & hoc ſicut innuit hoc verbum, negatur. G.

† ADDITIO. *Gloſſa iſta tenet, quòd de minimo furto non agatur ciuiliter: tamen hodie ſecus eſt, vt in c. ad hoc, infra. Ego credo quòd hæc conſtitutio magis habeat reſpectum ad auth. hodie. C. de ſeru fugit. Item ideo dicit de minimis. quia de magnis nec ciuiliter poſſet cognoſcere, ſupra in conſtit. Iuſtitiarij nomen & normam.* Barthol. de Capua.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

ſcit Baiulus dummodo non ſit feudalis, vt ſupra dicitur. Item, quia eſt mixti Imperij, vt l. cognitio ff. de offic. eius cui mand. eſt iuriſd. de quo cognoſcit Baiulus, vt ſupra dicitur. Et ſi dicatur, quod debet nominatim commiſti, non autem eſt nominatim, quod ſit inter cæteros. ff. de liber. & poſthum l. 2. Dic, quod ſi nominatim committatur, valet, vt in l. cognitio. nec prohibetur ibi, quin detur ei, qui de mixto imperio cognoſcit. ff. de iuriſdict. omn. iud. l. 1. vbi nominatim, & expreſsè dicit, quod qui de mixto imperio cognoſcit, poteſt dare tutorem. ¶ Sed an de ſuſpecto tutore cognoſcit Baiulus? & videtur, quod ſic, propter vtilitatem pupillorum, ff. de offic. eius cui man. eſt iuriſdict. l. cognitio. ff. de ſuſpect. tut. l. 1. §. 1. Alij dicunt contrarium: quia cauſa famæ eſt criminalis quodam modo: quia ex parte accuſati de ſuſpecto non conſtituitur procurator. ff. de ſuſpect. tut. l. planè. in glo. hæc additio non videtur valere, communiter contra, ff. de procur. l. ſeruus quoque. §. publicè. in glo. ¶ In ſecundo genere cauſarum vbi imponitur pæna relegationis, & infrà, ſicut eſt cauſa ingratitudinis, qui accuſatur per procuratorem, eo. tit. l. ſed hæc. §. 1 & l. non ſolum. §. fin. vbi dicitur non facilè dari procuratorem: fortè intellexit, quando arguitur de dolo, & de ſubtractione rerum pupillarium, & loquitur ex parte accuſati, dicit glo. Item in remotione ab ordine dignitatis, & honore conſtituitur procurator. ff. quæ ſent. ſine app. l. 1. & illa grauior eſt, quam remoueri poſſit à tutela, quod poſt ſententiam infamat, quando ob culpam. inſtit. de ſuſpect. tutor. §. ſi quis. & C. de dignit. l. Iudicem. lib. 12. & in d. l. planè. excuſatur ex vlt. quia non accuſauit contutorem de ſuſpecto: quia ignorauit eum malè agere, vt dicit littera: non dicit, quia non potuit per procuratorem. Et ſi poterat per procuratorem, non debebat afferere, quod ignorabat. ff. de actio. empt. l. Iulianus. §. 2. Satis æquum dicetur, quòd ille, qui poteſt dare, poſſit remouere, quia & eius eſt corrigere, cuius eſt condere. C. de legib. l. fin. de ſacroſanc. eccleſ. omni. propter vtilitatem pupillorum, vt ſicut plures inuitantur ad accuſandum, ita plures ad iudicandum: durum eſt tamen dicere contra gl. communiter dicentes, prætorem, in Roma, in prouincijs Præſides, & legatos, Proconſules tantum de ſuſpecto cognoſcere. ponit Azo in ſumma, de ſuſpectis tutoribus, & ff. de adminiſtrat. tutor. l. 5. §. ſuſpecti. vbi ponitur nomen Præſidis generaliter, dicit Azo in dicta Summa pro omnibus, quibus defertur ſuſpecti cognitio, qui ſunt Prætor, Præſides, & legati, Proconſul. Leges etiam communiter dicunt, quod eſt actio, vel accuſatio. Item nota tria genera furtorum, magnum ſcilicet, minus, & minimum, vt in glo. De minimis, quæ ſunt vſq; ad duos aureos. ff. de dolo. §. ſi oleū. & l. ſeq. cognoſcit Baiulus. ¶ Sed vtrum tunc criminaliter agitur? Innuit gloſſa, quòd non, quia eo caſu eſt pæna abſciſſionis membri, vt in Longobar. de fur. l. de latronibus. hæc non videtur ratio ſufficiens: quia Longobar. legibus non vtimur in maleficijs. Erit ergo ratio, quia pæna corporalis imponitur pro primo furto, quamuis modico: quia fuſtigatio, & mercatio ſecundum nouam conſtitutionem iure Romano in furtis enim animaduertitur extra iudicium, ſeu extraordinariè, alias extra ordinem. ff. de furt. l. fin. & de priuatis delict. l. vltima. ¶ Animaduerſio deſignat pænam in corpore vt ff. de iuriſdic. omn. iud. l. imperium. arbitrio Iudicis, vbi certa pæna non imponitur, ſeu ſtatuitur. ff. de effract. l. 1. §. expilatores, & de pænis. l. ſanctio. Et licet non ſit mors, vel membri abſciſſio aliter, tamen pro motu Iudicis caſtigantur fures, vt in Auth. vt nulli indic. §. penult. quæ eſt, C. de ſer. fug. auth. ſed nouo. Mens tamen huius conſtitutionis videtur, vt de his minimis delictis cognoſcat Baiulus, etiam ſi criminaliter agatur: quia cum omnes ciuiles cauſæ pertineant ad Baiulum, vt litera dicit, ad quid poneret de cauſa ciuili modici furti, quæ poteſt eſſe vnius gallinæ, inſtit. de rerum diuiſione. §. gallinarum. in ſi. Niſi dicas, quod ideo poſuit, vt etiam de ciuilibus, quæ infamant, ſicut eſt furti vt ff. de his qui notantur infamia. l. furti. & l. 1. eod. tit. poteſt Baiulus cognoſcere. Vel ideo poſuit, vt Baiulus cognoſcat de furtis: & de huiuſmodi furtis, recipiendo probationes: non tamen vt puniat, ſed vt informet exinde Iuſtitiarium, ad quem habet huiuſmodi malefactores remittere, vt infra l. proxima. & C. de accuſationibus. l. ea quidem. lib. 12. de decurion. l. 2. & ff. de cuſtod. reorum. l. diuus. Vel vt habeas in eis modicam coërctionem, vt ff. de iuriſdict. omn. iud. l. magiſtratibus. ſed illam habent defenſores. ff. de officio eius. l. fin. Vel dic, quòd poſuit pro carcere, in quo poteſt

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

iſtam clauſulam olim concedi iuriſdictionem cauſarum ciuilium.

T *Ciuiles cauſas.* Vide Capyc. loco proximo citato.

T *Super feudis* Olim enim cognoſcebat Mag. Cur. Vic. vt in conſtitut. ſtatuimus, hodiè vero Regia Camera Summariæ, vt diximus in tit. de offic. procurat Cæſar.

T *Et alijs offenſis.* Ex hac conſtitut. confirmabatur opinio illorum, qui dicebant Baiulum portare poſſe arma intus ciuitatem, ex eo quod habet miſtum imperium, cuius tamen contrarium fuit deciſum per doctiſſimum Conſiliarium Fœlicem de

ANDRAEAS DE ISERNIA.

teſt ponere huiuſmodi maleficos, donec mittas eos ad Iuſtitiarium, vt infra l. proxi. nam carcer non eſt pæna corporis, qui ad continendos, non ad puniendos maleficos eſt inductus. ff. de pænis. l. aut damna. §. ſol ent. licet ſit pæna etiam carcer. C. de cuſtod. reo. l. 4. & eſt pæna noxiorũ carcer. C. lib. 10. de exact. tribut. l. nemo. pæna eſt, id eſt, pænalis, vt ſupra df. Nam etiam vincula non ad pænam, ſed ad cuſtodiam adhibentur. ff. de ædil. edic. l. ſi tamen. §. ei qui. in glo.

L*Ocorum*. In glo. not. hic. ibi, ſed ego quæro ſcilicet, ad pænam corporaliter, vel membri abſciſſionem imponendam, & quod hic dicitur, quòd pro minimis furtis poteſt agi criminaliter, intelligas vſque ad pænam fuſtigationis inciuiuè: ergo hæc glo. non facit quæſtionem de minimo furto, per quod imponitur pæna fuſtigationis, ſed de eo furto, per quod imponitur pæna corporalis, vel membri abſciſſin. Barth. de Capua.

In ea. glo. ibi, criminaliter. dic quòd hodie eſt clarum, vt in cap. Regni, quod incipit, ad hoc. & ſi bis eſt commiſſum, eſt pæna furcarum: ſi ſemel, pæna fuſtigationis, cum ſignatione, vt in d. cap. Barth. de Capua.

Sed communis conſuetudo interpretatur illud cap. de tribus minimis furtis. Petrus de Monteforte.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

de Rubeia in anno 1556. teſte Ioan. Vinc. de Anna ſingul. 47. permittendo tantum armorum aſportationem extra vrbem. † Hinc etiam fuit dubitatum an Baliuus teneatur ſtare ſindicatum prout alij officiales, quod videbatur affirmandum ex eo quia iuriſdictionem habet, & quia officialis appellatione venit Baliuus, & ex alijs, quæ adducit doctiſſimus Ioan. Vinc. Anna ſing. 48. vltra cuius dicta facit tex. expreſſus conſtitut. Regni cum iuſta prouidum §. per ſingulos etiam menſes. vbi per inquiſitionem particularem ſingulis quatuor menſibus, ac per generalem in fine anni procedi mandatur contra Baiulos, idq; apertiſſimè deciſum eſt per Pragm. Regis Ferdinãdi, quæ eſt ſub tit. de offic. Baiuli in lib. Pragm. inquit tñ ſuo tempore nũquã Sac. Cõſ. voluiſſe iudicare, quod poſtea per Pragm. Illuſtriſs. D. Comitis Mirandæ fuit ordinatum, de qua in tit. de ſindic. officialium. Et an à decretis Baiuli appelletur ad Baronem, vel ad Iuſtitiarium, glo. in conſtit. officiorum dicit appellari ad Baronem And. diſputat quæſtionem, ſed cõcurrit cum glo. quam etiam ſequitur Afflict. hic reaſſumendo concluſionem nume. 11.

Item fuit dubitatum cum quidam Baiuli Baronis Vitulani quorum officium, (vt diximus) eſt nè animalia damnum inferant in territorijs ciuium, ſidaſſent, & admiſiſſent exteros ad paſcendum in territorijs ciuium contra formam capitulorum an de hoc exceſſu cognoſcere deberet Baro, vel M.C.V. quæ ceperat informationẽ, & proceſſerat ad eorum citationẽ comparuit Baro, & petijt remiſſionem: Mag. Cur. decreuit cauſam fore remanendam in Mag. Cur. Vic. ab hoc decreto fuit appellatum, & introducta cauſa in Sac. Conſil. dicebatur pro parte Baronis omninò eſſe remittendos ad eius Curiam ex dictis per glo. And. & Afflict. ad dictam conſtitut. quod à decretis Baiulorum appellatur ad Baronem, & quòd hoc erat decretum per factum probatum, & de grauamine debebat cognoſcere Baro, nec poterat dici delictum quia non reperitur expreſſum hoc delictum. Item dicebatur quod etiam ſi eſſet delictum cognoſcere deberet Baro, vt tradunt Afflict. ad conſtit. Mag. Cur. noſtræ nu. 6. & Ioan. Ant. de Nigris ad cap. ad quietem quod eſt. 269. Hæc cauſa non fuit deciſa dum hæc ſcriberẽ quando decidetur ponam deciſionẽ. Et an Baiulus poſſit incidenter cognoſcere de cauſa criminali, quæ incidit in ciuili. & an poſſit iudicare in cauſis minimis abſque cõſilio conſultoris, & an poſſit inſtrumentum liquidari in Curia Baiuli, ſuper his accuratè ſcripſit Camillus Villanus in cauſa vertente in Reg. Cam. Summariæ inter ciuitatem Catanzarij, & Baiulum ipſius, quæ cum non ſit adhuc deciſa tranſcribam quæ ſcripſit in tit. de liquidatione inſtrumentorum, vbi videnda erunt.

Baiulus furem, ſiue exterum, ſiue ciuem quem inuenerit Iuſtitiario tradat, bona autem furis ipſe vendat. h. d. Tapia.

REX GVLIELMVS.

a *Baiulus*. Conſtitutio iſta vult, ꝙ ſi Baiulus furem capiat, ad præſidem remittat puniendum, cõ cor. in Auth. de defen. ci. §. audient. & intellige de fure, qui magnum committit furtum, aliàs ipſe poſſet cognoſcere, vt ſupra tit. 1. in fi.

BAiulus a ſi furem ceperit, abire ipſum aliquatenus non permittat: ſed ſi quidem fur extraneus ſit, ipſum cum toto ſuo, & re furtiua Iuſtitiarijs noſtris aſſignet. Si autem ciuis fuerit, ſeu villicus, fur cum eo quod fuerit furatus, Iuſtitiarijs ſimiliter noſtris aſſignet: res autem mobiles ipſius furis, quaſcunque habuerit, per Baiulos eiuſdem loci fiſci iuribus vendicentur.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

B*Aiulus ſi furem*. No. ꝙ in furto publicantur bona mobilia: ſed iure Ro. non, vt in auth. vt nul. iud. §. ſi. & C. de bo. proſc. ſauth. bona. & eſt conſtitutio hæc Regis Gul. fortè primi: quia ſecundus dicitur fuiſſe bonus. Vel erat tunc frequentia furtorum, aliàs, furum: ideò exaſperauit pænam. ff. de pæn. l. aut facta. §. ſi Quod autem dicit gl. ꝙ ſi minimum eſſet furtum, ipſe cognoſceret. Intelligendum eſt. ſi ciuiliter ageretur: quia ſi criminaliter vellent accuſare, neceſſariò haberent eum ad Iuſtitiarium mittere: cum ipſe Baiulus criminaliter cognoſcere non poſſit, vt dictum eſt ſupra, l. prox. ¶Sed quid ſi Baiulus, vel magiſter iuratus non capit, ſed recipit cautionem ſub pæna, ꝙ tali die coram Iuſtit. præſentet ſe ad mandatum, & citationem Baiuli, an Iuſtitiarius condemnet eum, vt contumacem, ſicut ſi de mandato Iuſtit. fuiſſet citatus? Dic quòd tenetur ad pænam conuentam in cautione. ff de iud. l. 2. §. ſed ſi dubitetur. quæ cautio tenet etiam coram alijs præſtita, vt ibi. ff iud. ſol. l. pen. in ſi.

ADDITIO. *Aliàs dic, ꝙ citatus tenetur ad pænam corporaliter, aliàs tenetur ad pænam contentam in cautione.* Cæſar.

ADDITIO. *An & quando & de veritate iſtius dicti, an duret iſta cautio, vide omnino Bar. in l. cum apud. ff iudic. ſolui. col 4. & omnino Alb. in l. 2. C. de procur.* Cæſar.

Creditur eis, & ſtatur in his quæ facta fuerunt, & pertinent ad eos, argum. C. de accu. l. ſi ea. cum ſimil. Et ſi non fuit adiecta pæna certa, iudex arbitrabitur, & ſtatuet. ff. de cuſt. reor l. ſi quis reum. non tamen Iuſtitiarius banniet eum ex tali citatione, ſeu mandato Baiuli, & magiſtri iurati: quia & ſi ei commiſiſſet Iuſtit. vt citet facientes delicta: nihilominus ipſe, qui debet banniri & condemnari, debet citari. ff. de iudic. l. de qua re. quæ citatio continebit dilucidè à quo, de qua re, & cuiuſmodi querimonia &c. vt infra de exot. & præpa. iud. l. 1. pro quo facit, ff. quod cuiuſque vniuer nom. l. item eorum. §. ſed ſimil. niſi Iudex ſic mandet: quia hoc quo minus tollentum poſitiua contraria pluries videtur in hoc opuſculo. ff. de exer. l. ſed ſi homo, aliàs. l. ſed & hoc.

Ex

Ex conſtitut. cum iuſta prouidum.

* ADDITIO. *An priuata perſona poteſt requirere priuatam perſonam, vt aliquem maleſactorem capiat, & cuſtodiat, donec Iudex eum accipiat. & videtur quòd ſic, vt in Authen. vt liceat matri, & auia §. quia verò. & §. generaliter, ad finem.* De Bottis.

§. Et ad officium * ſuum Baiuli, & Iudices prædicti pertinere cognoſcant, maleſactores in ipſis maleficijs deprehenſos, & forbannitos ſine licentia Curiæ redeuntes, & ſcientes receptores eorum capere de perſonis, Iuſtititiarijs aſſignandos. Ab alijs autem maleſactoribus in terra præſentibus fideiuſſores recipiant, ſi eos dare potuerint, præterquam in criminibus exceptis.

Aut ſi ipſos dare non potuerint, eos perſonaliter capiant Iuſtitiarijs ſimiliter aſſignandos.

Baiuli aſſiſas imponunt, quas quolibet menſe perquirant, pœnas bannorum non vltra vnciam exigant, litigantibus irreuerenter loquentibus coram ipſis auguſtalis pænam imponant. hoc dicit Tapia.

REX GVLIELMVS.

* ADDITIONES. *Scribentes, in cap. Regni, incip. Item præfati Secreti, fol.* 102. Iacob. Aoellus de Bottis.

¶ *Et quam iuriſdictionem habeant Baiuli, & an ſint de maioribus iudicibus vide Io. de Amicis, conſil.* 42. Fabius Iordanus.

AD officium Baiulorum *præcipuè volumus pertiuere, contemptas aſſiſiarum pœnas ſuper ponderibus & menſuris à venditoribus rerum, & locatoribus operarum exigere, ac irremiſibiliter extorquere. Quas ſi in totum, vel in partem dimiſerint, de bonis ſuis proculdubio fiſco noſtro perſoluent. Habebunt autem apud ſe Baiuli prædicti menſuras, pondera, & aſſiſias ſcriptas per ſe ipſos, & Iudices ſuos, menſe quolibet, cum ſumma diligentia perquirendas, nè diu graſſari valeant per ipſorum negligentiam tranſgreſſores. Pœnas bannorum etiam ab eiſdem de conſilio Iudicum, & aliorum noſtrorum Regni fideliũ, non T vltra vnciam puniendorum, exigant, & ſine remiſſioue recipere non omittant. De quorum bannorum numero fore cenſemus pœnas, per ipſos partibus coram ſe litigantibus T indicendas, quæ forſan irreuerenter ad ipſos, vel inuicem inſolenter in iudicio litigabunt, quæ tamen pœnæ quantitatem auguſtalis vnius per vices ſingulas non excedant.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

AD *officium Baiulorum.* Pœnas aſſiſiarum contemptarum, & ponderum, & menſurarum, ſcilicet iniuſtarum debet Baiulus exigere. Et poteſt imponere pœnam non vltra vnciam in bannis fortè factis, & contemptis officij ſui tempore. in alijs vſque ad vnum auguſtalem, ſic infra de pœn. contu. in ciui. cau. l. pænam. in fi.

Non ſeruatur modus. C. de modo mulctarum, l. eos. & dic quæ dicta ſunt infra, lib. 3. in conſtit. ad legitima pondera.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HAec conſtitutio quo ad aſſiſiam imponendam non ſeruatur, ſed hoc onus decurionibus terrarum eſt impoſitum, de quo tit. de officialibus graſſiæ, Deo dante, dicemus.

T *Vltra vnciam.* Hodie tamen non vltra carolenos quindecim pro pæna exigunt, quod declaratur in Pragmatica prima Regis Ferdinandi ſub tit. de officio Baiuli, quam in fine huius Rubricæ ſituauimus.

T *Indicendas.* Poteſt ergo Baiulus pænam notorij indicere partibus coram ſe litigantibus irreuerenter loquentibus. debetur ergo, & Baiulorum tribunali cultus iuſtitiæ, de quo ſuperius diximus in tit. de cultu tribunal. ſexiben.

Prohibentur Baiuli remittere iuramentum teſtibus. hoc dicit Tapia.

REX GVLIELMVS.

C*Rebra.* Præſens conſtitutio punit Baiulorum exceſſus in eo, quòd ſacramẽtales remittunt. vt inf. de pe. Ba. in fi.

CRebra a noſtrorum fidelium excellentiæ noſtræ relatio patefecit: Quod quidam Baiuli noſtri vſque adeò ſuæ baiulationis c extendunt officium quòd ſacramentales, quos cauſarum qualitatibus per ſententiam iudicum præſtari contigerit, Baiuli ipſi remittere, vel de eis gratiam facere in præiudicium alterius partis, vt hic dicitur, & arg. ad hoc. ff. de tranſact. cum hi §. ſi prætor. & de reg. iur. nemo poteſt mutare.

b *Extendunt.* Hoc verbum innuit, quòd remittere ſacramentales, non pertinet ad officium Baiuli, ergo nec vocare: tunc enim poſſent remittere, & illis ſine licentia diſcedere non liceret, vt C. lib. 10. de Decur. l. ſi quis Decur. Vel melius dico quòd Baiulus poteſt compellere Sacramentales venire ad iudicium, vt in iure Longo. qualiter quis ſe defende vel. Sacramenta. non tamen poteſt.

ipſi interdnm de a gratijs, & ſæpins pecunia recepta remittunt, quod reputantes iniquũ in poſterum prohibemus: Pœnam vnius libræ auri in Baiulnm, qui contrafecerit, ſtatuentes.

a *Gratijs*. Sic & prætor † non poteſt gratiam facere cauſæ cognitionis quæ exigitur in tranſactione alimentorum, vt ff. de tranſact. cum hi. §. ſi prætor. nec etiam ſolennitatis quæ exigitur in, decreto interponendo in alienatione rerum minorum, rum, vt ff de rebus eorum qui ſub tu. l. magis. §. ſi hæres.

†ADDITIO. *Et ſic no. quòd ea quæ ſunt neceſſaria ad actum, non poſſunt remitti per Iudicem. de quo in l. nemo poteſt. de leg. 1. & per Moder. in alleg § ſi prætor.* De Bottis.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

C*Rebra*. Alij habent hanc conſtitut. ſupra in tit. de offic. Magiſtri Iuſtit. Sed melius eſt hic. hic punit Baiulos de ipſis ſacramentalibus iure Longobardo inductis. Vtrum impulſentur ſi aliqua ſuſpitio præceſſit, vel ſemipleua probatio, aut non? & aliquis cæpit probare ordinare, deinde impulit ſacramentaliter an poſſit? Et vtrum tunc cum proteſtatione, vel ſine. Et qualiter iurent Sacramentales, diximus plenè in tit. de contemp. inter dom. & vaſſal. de inueſtit. feud. cap. 1. §. ſimiliter.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HAec conſtitutio, vt inquit Afflict. hic eſt conformis iuris communis diſpoſitioni, quæ teſtes prohibet recipi abſq; iuramento. l. iuriſiurandi. C. de teſtibus.

Baiuli iuramentum præſtent iuxta conſtitutionem puritatem, & inſuper quòd pœnas non remittant. b. d. Tapia.

IMPERATOR FEDERICVS.

BAiuli a locorum, & Iudiees publicè ſuper iuſtitia miniſtranda ſacramenta præſtabunt, quæ præſtanda per magiſtros Camerarios præmiſſa conſtitutio noſtra decreuit. Illud tamen ſacramento Baiulorum expreſsè vidimus inferendum, vt pœnas * & mulctas veteribus legibus, & noſtris conſtitutionibus comprehenſas ab his, qui in eas inciderint, prout ad ipſorum iuriſdictionem, & cognitionem cauſæ pertinere noſcuntur, nulli omnino gratiæ, & honori penitus deferentes, ſine diminutione requirant, & recipiant requiſitas.

a B*Aiuli*. Eſt finis conſtit. quæ eſt ſupra, puritatem.

* ADDITIO. *Adde an iſta differant inter ſe, vide per Spe. in tit. de ſent. prolat. in §. 1. ver. eſt & quarta ſpecies. & per Archid. in cap. ſtatuimus, in vlt. col. 16. quæſt. 1.* Super.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

B*Aiuli locorum*. Repetit, quod dixit ſupra de offic. mag. Camer. l. puritatem. And. de Iſer.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HAec conſtitutio hodie non ſeruatur, quo ad iuramentum iuxta conſtitutionem Puritatem, nam Baiulationes venduntur, vel locantur, præſtant tamen iuramentum de benè, & fideliter adminiſtrando, vt in Pragmatica Regis Ferdinandi, quæ ſituata eſt ſub hoc tit. in fine.

Baiulus

Baiulus, Iudex, & Notarius centeſimam partem valoris litis pro mercede recipiant. b. d. Tapia.

IMPERATOR FEDERICVS.

PRo ſcripturis, & ſcriptoribus ſententiarum, recipiant Baiulus, Iudex, & notarius centeſimam partem æſtimationis rei in litem deductæ: pro iuribus eorum æquis inter eos portionibus diuidendam, & ſuis vtilitatibus applicandam, quam ab actore, vel reo recipiet, qui ſententiam ipſam, ad ſui cautelam voluerit in ſcriptis habere. Salarinm autem prædictum inter eas expenſas computari cenſemus, quas præſtandas fore præſcripſimus à victo victori.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HAec conſtitutio hodie non ſeruatur, ſed certa quantitas exigitur pro ſcripturis, & decretis iuxta conſuetudinem locorum.

Baiuli tres tantum in quolibet loco eligantur, hijque ſint de locis demanij. b. d. Tapia.

IMPERATOR FEDERICVS.

SApè a contingit, quod multitudo officialium, qui de facili conuenire non poſſunt, litigantibus in ipſorum rationibus impedimentum inducat. Statuimus igitur, vt tres tantummodo Baiuli, & non plures, in locis quibuſlibet ſtatuantur: & ipſos etiam de demanio, & homines demanij eſſe præcipimus.

a S*Apè contigit*. Frænat hæc conſtitutio multitudinem Baiulorum, vt vltra tres non ſint concor. in Authen. de teſt. l. 1.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

S*Apè contingit*. Not. de multitudine, quæ innumeroſa nihil habet honeſtum, vt in Authen de referen. circa ſi. aliàs, de ſan. epiſcop. Sic 1. Machab. 3. c. Non in multitudine exercitus eſt victoria. & Veget. lib. 3. nimis aliàs vnus copioſus exercitus magis propria multitudine, quàm hoſtium feritate deprimitur, maxime ſi rudis, & indocta quæ parata eſt ſemper ad cædem. Item not. de tribus Baiulis, corrigitur ſuprà de offic. mag. Camer. quæ dicit vnum. nota etiam de clericis, pro quo eſt. C. de epiſc. & clèr. l. placet.

S*Apè contingit*. Credo, quod hæc conſtitutio intelligatur, quòd tantum tres baiuli conſtituantur ad exercenda iura baiulationis, ſeu dohanæ, quæ continentur ſuprà de ſacra. præ. l. ſi. & non loquitur hæc conſtitutio de iuſtitia adminiſtranda: quia in ea vnus tantum Baiulus debet eſſe, & non plures, vt ſuprà de ſacr. præ. l. magiſtri Camerarij in prin. in qua etiam dicitur, quòd baiulatio iuſtitiæ vendi non poteſt, & melius infra de apparitore. l. occupatis. §. ſtatu. & vide, quia D. And. de Iſern. in præallegata conſtit. occupatis, in ſua lect. allegant hanc conſtit. pro contraria, & non ſoluit. Pet. de Monteforte.

CA-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILARII ANNOTATIONES.

HAec etiam conſtitutio non ſeruatur cum (vt diximus) ferè omnes baiulationes, aut Vniuerſitatibus, aut Baronibus ſint conceſſæ, qui ad ſui libitum vni, vel pluribus baiulationis officium concedunt, aut locant.

Contra Baiulos ſingulis quatuor menſibus ex proceſſibus inquiritur, & anno quolibet in fine anni per inquiſitionem generalem, & delinquentes puniantur pæna hic ſtatuta. h. d. Tapia.

Ex conſtitutione cum iuſta prouidum.

§. Per ſingulos etiam menſes quatuor à magiſtro Camerario de Baiulis, Iudicibus, atque notarijs, proceſſibus inquiretur: & demum, anno perfecto, per generales inquiſitores à noſtra Curia deſtinatos exactiſſima fiet inquiſitio contra eos. Qui autem inuenti fuerint per magiſtrum Camerarum ſupradictum, vel inquiſitores culpabiles: videlicet, quòd odio, [1] vel amore, prece, vel pretio alicuius iuſtitiam faccre petentibus denegaſſent: Aut per fraudem infra ſtatutum tempus iuſtitiam facere petentibus denegaſſent: Aut per frandem infra ſtatutum tempus iuſtitiam facere detrectaſſent: vel quòd ſuæ iuriſdictioni ſubiectos per [2] vænales ſententias, aut ſimilibus alijs grauaminibus manifeſtis oppreſſerint, vt remiſſa inquiſitione ad magnam Curiam noſtram, de periurio manus mutilatione mulctentur. Et ſi durante officio per Camerarios in manifeſta deſidia inuenti fuerint, non dolo, tertia parte mobilium puniantur.

1 ADDITIO. Odio, vel amore, prece, vel precio. *Adde tex. in c. quatuor modis. 11. q. 3.* Superantius.

2 ADDITIO. Per vænales ſentẽtias. *Adde, quòd Iudex, qui corruptus eſt prece, vel precio, & dedit ſententias, efficitur infamis, vt in l. de eo. & ibi Paul. de Caſt & Doct. C. de pæna iud. qui malè iudica. Et talis facit litem ſuã, ſecundum Bal. in l. properandum. C. de iudic. Immo tenetur ciuitas, vel Princeps, qui creauit illum Iudicem, ſecũdum Ludou. Rom. conſil. 338 incip. in caſu propoſitæ cõſultationis aduertendum cenſeo in 2. dub. quod conſilium ſequitur Iaſ. in l. ſi quis in conſcriben. in 4 col. C. de pac.* Superantius.

Pæna baiulorum non excedat vnum auguſtalem conſtito de damno ſaltim per teſtes, baiulus præſtet iuramentum de benè adminiſtrando, per annum exerceat, & ſindicatum præſtet. hoc dicit Tapia.

PRAGMATICA I.

De officio Baiuli.

STatuimus quod in damnis datis perſonaliter, vel cum animalibus, ſiue ex officio, ſiue ad denunciam procedat, ad condemnationem procedere non poſſit, niſi de dictis damnis ad minus per vnum teſtem, cum iuramento inuentoris ſeu partis per partem damnificatæ, niſi fortè animalia ipſa, pars ipſa in manu habuerit, quo caſu ſtetur dictæ partis aſſertioni cum iuramento, & ſimiliter ſtetur dicto officiali ſolum ſi dicta animalia inuenerit, ad pœnam quinque vnciarum, applicandarum Cameræ fiſcali pro qualibet vice, quam ad condemnationem aliter proceſſerit, intelligatur damnum dediſſe quicunque in poſſeſſionibus alienis contra Banda, cum animalibus, vel eius animalia, ſine eo paſculate reperta fuerint, nec etiam ſimili pęna poſſit procedere ad exactionem alicuius pęnæ contra damnum dantes, niſi prius fuerit ſatisfactum paſſum. Decernentes pęnam in cauſis ciuilibus coram dicto Baiulo mouendis, non poſſe excedere quantitatem ſortis petitæ, vſque ad quantitatem auguſtalis, etiam ſi quantitas petita excederet dictum auguſtalem, reſeruato tamen in arbitrio creditoris, ſi pro minori pęna accuſare voluerit, vt hactenus extitit conſuetum, quam pęnam (vt ſupra dictum eſt) exigere non poſſit, niſi poſtquam creditori ſatisfactum fuerit. Et ſi contrafecerit, ſupradictæ pęnæ quinque vnciarum ſubiaceat. Debeatque dictus Baiulus, ad pęnam vigintiquinque vnciarum ſi contrafecerit in introitu officij in noſtra Camera Summariæ comparere, & ſacramentum ſubire de benè, & iuſtè exercendo officium ſuum (omni dolo & fraude ceſſantibus) ibidemque tunc præſentare debeat librum ligatum, cum chartis per numerum ſignatis, & in principio cuiuſlibet chartæ ſculptum ſigno Ciuitatis noſtræ Neapolis, cum inſcriptione tituli in principio dicti libri tali. Hic eſt liber mei talis baiuli, talis anni præſentatus in eadem Camera, in numero tot chartarum, in quo deſcribentur omnia, & ſingula agenda durante tempore dicti anni per me vel officiales meos, ſicque debeant baiuli & officiales prædicti in dicto libro ordinatè ſcribere de die in diem petitiones, denunciationes, accuſationes, citationes, iuramenta, & dicta teſtium, ſententias, condemnationes, declarationes, & omnia & ſingula acta quæ per eos fieri contigerit ad pœnam ſupradictam quoties contrafactum apparuerit. Nec poſſit baiulus ipſe vltra annum in dicto officio reformari, in fine cuius anni debeat ſindicari per Electos Ciuitatis Neapolis, & aliorum locorum, in quibus officium baiulatus prædicti exerceri contigerit quadraginta dies cum conſilio iuriſperiti deputandi. Et quia vera relatione percipimus nobiles Iudiceſque in Ciuitate Neapolitana cum dictis baiulis ſedere conſueuerunt, interuenire recuſant, propter vtilitatem perſonarum, quæ ad dictum officium deputantur. Volumus, & mandamus in dicto officio deputari perſonas egregias, cum quibus nobiles, Neapolitanos qui Iudices deputabuntur interuenire

nire non pudcat. Ritus de eo qni in Magna Curſa Vicariæ in contumacijs, & vocationibus eorum qni contumaces fuerint obſcruatur coram dictis baiulis obſeruari debeant, & aliter tamquam contumacem procedi non poſſe, ad pęnam dictarum qninque vnciarũ ſupraſcriptam. Et nè fraus aliqua in pignoribus capiendis, tam per dictos baiulos, & eorum officiales, quam per quoſcumque alios in ciuitate Neapolitana, & in qnibuſcũque alijs locis noſtræ iuriſdictioni ſubiectis 1 Volumus quod quicunque baiuli, alguzerij. executores, vel alij officiales, pro executionibus ad pignorum captionem deuenerint, dicta pignora ordinatè ſubſcribere debeant de die in diem in duobus quinternis, deſcribendo qualitatẽ pignoris, quantitatem, pro qua pignus captum fuerit, & à quo, tempus, & locum vnde cęperint. De quibus quinternis, ſingulis tribus Menſibus debeant vnum aſſignare in communi, nec poſſint dicta pignora vendere, niſi citatis dominis dictorum pignorum, & legitimis ſubhaſtationibus præcedentibus. Et publicata fuerunt capitula, leges, & conſtitutiones in Sacro Regio Conſilio penultimo Octobris, anno Domini 1477.

Et eodem die in Magna Curia Vicariæ, & die ſecundo menſis Nouembris eiuſdem anni fuerunt bandita per Sedilia dictæ ciuitatis Neapolitanæ, notificando Principibus, Ducibus Marchionibus, Comitibus, Terrarũ Dominis, Baronibus, & Vniuerſitatibus, vt ad pęnam confiſcationis omnium bonorum ſeruare debeant, ad vnguem prout cantant. Subſcripti ſunt propria manu Illuſtriſs. & Regij vtriuſque iuris Doctores videlicet. Dux Eſculi manu propria. Lucas Tozolus Vice Protonotarius, vtriuſque iuris Doctor, Regius Conſiliarius. Ioannes Baptiſta de Bentiuolijs vtriuſque iuris Doctor, Regins Conſiliarius. Bernardinus de Bernardinis Amerinus miles Regens Mag. Cur. Vicariæ. Nicolaus Antonius de Montibus vtriuſque iuris Doctor. Angelus de Ricijs vtriuſque iuris Doctor, Regius Conſiliarius. Ioannes Antonius Carrafa vtriuſque iuris Doctor. Iacobus Protonobiliſſimus vtriuſq; iuris Doctor, Regius Conſiliarius. Andræas Mariconda vtriuſque iuris Doctor, Regius Conſiliarius. Paulus Marcheſius vtriuſque iuris Doctor, Regius Conſiliarius. Petrus Trocta vtriuſque iuris Doctor, Regius Conſiliarius. Nicolaus Antonius Orilla vtriuſque iuris Doctor Iudex Magnæ Curiæ Vicariæ. Ioannes Andræas de Zoffo vtriuſque iuris Doctor Iudex Magnæ Curiæ Vicariæ. Franciſcus de Maſtrillis vtriuſque iuris Doctor, Iudex Magnæ Curiæ Vicariæ. Stephanus de Gaieta vtriuſque iuris Doctor. Leo de Sturionibus vtriuſque iuris Doctor, Iudex Magnæ Curiæ Vicariæ. Paris de Puteo vtriuſque iuris Doctor. Colutius Mangionus Legum Doctor.

DE IVRAMENTO AB OFFICIALIBVS PRAESTANDO. Rubr. xxxviij.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 CVm teſte Cicerone de offic. lib. 1. † fundamentum iuſtitiæ ſit fides ad ipſam per optimè adminiſtrandam neceſſarium duxerunt Sacrarũ legum conditores, vt quibus eius adminiſtratio eſſet committenda ante ſuſceptam adminiſtrationem iuramentum præſtarent, ſe officia conſequutos non eſſe pretio, aut præmio aliquo, ipſoſque leges ſeruaturos. Hanc rem ab antiquis Romanis ſeruatam fuiſſe tradidit nobis Alex. ab Alex dier. gen. lib. 4. cap. 6. verſ quin etiam, cuius obſeruationis memor Imper. Iuſtinianus ſpecialem de hoc tradidit nobis conſtitut. in authen. iuſiur quod præſtat. ab ijs, qui adminiſtr. quod, & ipſe repetijt in Authen. vt iudic. ſine quoque ſuffrag. §. ſic igitur à nobis, & in l. rem non nouam C. de iud. quod idem decreuerunt Theodoſ. & Valentin. in l. fin. C. ad l. Iuliam repetundarum, & apud Hiſpanos receptum eſt. l. D. Ioannis Secundi quæ eſt. 4. tit. 16. lib. 2. ordination. cuius rei memor Rex Gulielmus conſtit. edidit, quæ incipit puritatem. ſic, & Imper. Federic. aliam, quæ incipit baiuli locorum, & de conſiliarijs habetur iuramentum de offic. S.C. in Pragm. 1. & alij huius Regni, & Reges, & Proreges diuerſas de hac re nobis tradiderunt ſanctiones, ſed cum nihil Iuſtiniani conſtitutioni ſit addendum eam iudicantes exoro, vt ſæpè ſæpius legant, & quæ congeſſi. Iacob. Simanc. lib. 7. de Repub. cap. 16.

Officiales ante ſuſceptam adminiſtrationem iurent ſecundum formam hinc poſitam. h. d. Tapia.

REX GVLIELMVS.

PVritatem, a quam nos ipſi ſectamur, ab officialibus noſtris in iudicijs maximè præſtolamur. ¶ Et vt in pęnam eorum qui contrafecerint vltionis diuinæ iudicium, noſtrę indignationis aculeis aggregemus, præſenti lege ſancimus, vt omnes Camerarij, & Baiuli priuſquam in cabellã, vel credentiam baiulationes noſtras, quas adminiſtrandas ſuſceperint, tactis 1 corporaliter ſacroſanctis Euangelijs, in publico b corporalia ſubeant † ſacramenta, quod purè & ſine fraude: non amore, non odio, non prece, non precio, nec timore, omnibus conquerentibus abſque perſonarum exceptione, prompto zelo iuſtitiam miniſtrare curabunt,

2 a *Puritatem.* In hac conſtitutione ponitur forma ſacramenti, quam præſtant Baiuli, & camerarij, concord. in Auth. iuſiurandum quod præſtat. ab his, qui admit.

1 ADDITIO. Tactis corporaliter ſacroſanctis Euangelijs. *Adde glo. in ver. tacta. in clem. 1. de hæreticis. glo. in verbo tactis. in clem. 1. de iureiur. glo. in verbo corporali. in cap. vt circa. de elect. in 6. glo. in cap. 1. in §. item ſacramenta. de pace iur. in firm. in vſit. feu.* Superant.

b *Corporalia ſubeant ſacramenta.* Collige hic modum, qualiter iurare debeant Baiuli, & Iudices in ingreſſu officij. Nam in ambobus loqui poteſt, per ea

Digitized by Google

bunt, & ſecundum T conſtitutiones noſtras: Et in defectu earum, ſecundum conſuetudines approbatas: ac demum ſecundum iura communia Longobarda, * videlicet & Romana, prout qualitas litigantium exegerit, iudicabunt. Curiæ noſtræ Demania, & iura quælibet illæſa ſeruabunt: & quòd ipſa non negligant, nec ea in alios, vllo alienationis, vel locationis titulo transferant, nec per ſe occupabunt, aut occupari permittant, ſed occupata, & detenta ab alijs noſtræ Curiæ nunciabunt. Illud etiam in ſacramento Baiulorũ expreſſum inferẽdum eſſe volumus: Vt pęnas, ſeu mulctas noſtris conſtitutionibus compræhenſas ab his, qui in eas inciderint, prout ad eorum officiũ, ſeu cognitionem cauſæ pertinere noſcuntur, nulli omnino honori, & gratiæ deferentes, & ſine diminutione requirãt, & recipiant requiſita, nec à partibus, præter ſubſcriptiones ſententiarum infraſcripta quantitate taxatas, non a plus recipiant, niſi quod eſt noſtra conſtitutione prouiſum. Et iurare prædicta faciant Cabellotos ſuos, quòd nil vltra veterem formam & noua ſtatuta requirent, vel ab alijs extorquebunt: Niſi quod eis conſtitutio Regni, & noſtra permiſerit.

ea quæ dicit infra, iudicabunt. & infra, dè offic. Baiu. & etiam de Camerarijs. Sacramentum verò aſſicurationis, quod præſtant vaſſalli dominis eorũ, habes infra de aſſeſſ. do. à vaſſallis. l. vna.

ADDITIO. *Adde tex. in c. qu uter modis. 22. q. 1.* Superant.

* ADDITIONES. *No. ius Longobardum dici commune, ergo omnes debent in Regno vti iure Longobardo, cũ hic videtur derogare iuri cõmuni, de quo no. glo. ſup. d quibus com. & Bar. in l. vniuerſi. ff. . . . ibi, Longobarda. id eſt ſi viuunt iure Longobardo, illud præferatur iure Romano, ſi autem non, tũc ſeruetur ius Romanum, & ita communiter fuit ſeruatum, vt teſtatur, Luca de Penna in l. 1. eolum. 7. de conduct. libro vndecimo, vbi tenet quod ius Longobardum non ſit ius commune, ſed ſpeciale, & dicit quòd verba ſecundum iura communia referuntur ad Romana. vide quia pulchre loquitur.* De Bottis.

¶ *De legibus Longobardis, & quomodo ſeruentur in Regno, vide Andr. in prælud. feudor. cap. 3. & in cap. 1. §. bona vacantia. quæ ſint regal. & in cap. 1. de pace tenen. §. ſi quis hominem. & in cap 1. de alie feu pater. §. & conſuetudo. vide Maran. q. 2. & Ioan. de Arno, ſingul. 8.* Fab. Iordanus.

a *Plus recipiant.* Aliter dicitur in aduocatis. dic, vt infra de offic. aduo. l. 2.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

P*Vritatem.* Ponitur ſacramentum officialium, vt æqualiter iudicent.

Prout litigantium qualitas. Nam ille qui viuit iure Francorum iudicabitur per iura Romana, alij per Longob. quæ derogant Romanis legibus, vt hic, & ſupra tit. 1. l. vt vniuerſis. Multi tamen non vtuntur iure Longob. in Regno, ſicut Neapoli, & Auerſæ, quos nõ excuſat conſuetudo, quæ tollitur per has conſtitutiones, ſiue præceſſerit, ſiue ſubſecuta fuerit. C. de vſu. l. hos. ver. cæterum. & ſupra in prologo, circa finem. Salerni etiam quidam viuunt iure Romano, & aliqui iure Longob. Sed omnes iſti excuſant ſe, quod ſunt Franci, & iure Francorum viuunt. imò quia ſic ſemper vixerunt, & viuunt, & hoc tollent iſtæ conſtitutiones, vt patet ſupra, de iure Francorum, in iu. ſub. l. 1.

P*Vritatem.* Iſta conſtitutio corrigitur per cap. Item incipiant, & officiales omnes. Ioan. Grillus.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T P*Vritatem.* Iudices, qui iuſtitiam adminiſtrare debent æqua lance id facere tenentur, ad hoc vide, quæ latè diximus ſupra in rubr. tit. de offic. in Regno conſtitut.

Sacramenta. Huius conſtitutionis contextus deſumptus T eſt ex authent. iuſiur. quod præſtatur ab ijs, & cum eo concordat l. 4. tit. 16. lib. 2. ordinat.

Conſtitutiones noſtras. Ad intellectum horum verborum vide, quæ ſuperius diximus tit. de legibus in hac conſtit. verſic. iuſtitiam miniſtrare curabunt.

Huius occaſione quærit Ioan. de Arnono ſing. 8. an Iudex, qui non iudicauit ſecundum conſtitut. iſtas teneatur de periurio cum iurare debeat, ſe ſeruare conſtitutiones, & capitula Regni, & concludit negatiuè quando caſus de quo agitur requireret celerem expeditionem, neque ſuperior poſſet adiri, & ſic neceſſitate ſugerente.

Iuſtitiarius iuret, quod Deum, & iuſtitiam præ oculis habebit, eamque ſine fraude, ac celeriter miniſtrabit. h. d. Tapia.

IMPERATOR FEDERICVS.

INter a cætera capitula, quæ in ſacramento præſtando à Magiſtro Iuſtitiario ſeù Iuſtitiarijs cum adminiſtrationem ſuſcipiunt, cõtinentur, hoc ſpecialiter, & expreſſius volumus contineri, vt Deum, & iuſtitiam habendo præ oculis, vnicuique conquerenti iuſtitiam faciant ſine fraude, & quam citius poterunt, litigantes expedire curabunt.

a I*Nter cætera.* Magiſter Iuſtitiarius debet iurare cito expedire lites ſine fraude. concor. C. de iud. l. properandum. de agri. & cenſi. l. litibus. Marinus de Cara.

ADDITIO. *Deum & iuſtitiam habenda præ oculis. Adde capit. cum æterni. de re iudic. lib. 6. & in c. omnis. 45. diſtin.* Superant.

Traditur

Traditur forma iuramenti ab officialibus præſtandi. hoc dicit Tapia.

REX CAROLVS I. Cap. 37.

ITem recipiant * ſacramentum in forma ſubſcripta à quolibet officiali in quocunque officio ordinetur, ſcilicet, quòd per ſe, vel per alium ſub ſpe, vel occaſione habendi huiuſmodi officium non dedit aliquid nec intendit aliquid dare, nec aliquis pro ſe, nec promiſit Iuſtitiario, vel alicui alij officiali, vel alicui pro ipſo, vel vxori, nec alteri perſonæ ſub colore mutui, vel ſub colore fraudis durante officio, nec finito, occaſione promiſſionis primo factæ, ratione officij obtinẽdi.

Simile iuramentum præſtabunt omnes officiales, qui per nos, vel noſtram Curiam creabuntur pro tempore: & niſi iurauerint modo prædicto, nõ poſſint ipſum officium exercere, ſed eadem teneantur pœna qua tenerentur, ſi ſine mandato ſibi officium vſurparent. Ille, qui debet iuramentum prędictum ab officialibus recipere, ſi non receperit, pęnam vnius libræ auri fiſco noſtro componat, & tota forma prę̨ſentis capituli in commiſſione vniuſcuiuſque officialium inſeratur. Officialis autem, qui debet prædictum iuramentum recipere, ipſum in præſentia decem teſtium recipiat modo prædicto. Nomina autem prædictorum teſtium & forma iuramenti prædicti in commiſſione officiali facienda ſpecialiter exprimantur.

I*Tem recipiant ſacramentum* Iſtud capitulum malè ſeruatur, vt vides in §. ſi male. ¶ Nota quòd vnuſquiſque officialis debet iurare forma hic contẽta, aliàs non poteſt officium exercere.

* ADDITIO. Item recipiant. *Huiuſmodi cap. meminit Paris in tract. ſindic. in c. officiales, ante car. 2. Vide quia latè ponit de officiali, quomodo debet iurare ante ingreſſum.* De B.

Ibi, *Vſurparent*. Quæ pœna impoſita eſt in conſtitutione, quæ incipit, officia quæ perſonas, vt inſtitu. ali. ſu. ordinis non poſ. pri. li.

Ibi, *Tota forma.* No. quòd tota forma huius capituli eſt inſerenda in commiſſione vniuſcuiuſque officialis. Bartholomæus de Capua.

Ibi, *Officiales.* Facit ad hoc etiam conſtitutio, quæ incipit, puritatem, de ſacram. & cau. præſtan. à Baiul. Idem Barth. de Capua.

ADDITIO. *Adde etiam hic pulchrè Lucam de Penna in l. 1. in 2. colum. ver. item no. C. de muri leg. lib. 11. Et vide etiam aliud capitulum infra, incipiens, item quòd prædicti officiales, &c. vbi allegat capitulum iſtud, & mandat quòd tenor huius capituli in omnibus obſeruetur. & Matth. in proœm. conſtit. in 12. q. in 3. col. ver. & exemplum. & in rub. de præſt. iur. à magiſtro Iuſtitiario. in ver. officium vſurparent, &c. Quæ autem ſit pœna vſurpantis officium? Dic quòd eſt pœna publicationis omnium bonorum, vt in conſtit. duram, & diram. & ſequitur Matth. in proœmio conſtit. in 12. q. in 3. col. in fine. Et de pœna vſurpantis iuriſdictionem, vide Andræam in conſtitutione, terminum. in 2. col. Adde hic, quod iuriſdictio dicitur vſurparè, tex. eſt in c. conqueſtus. ibi, iuriſdictionem vſurpare præſumunt. de foro competenti. cuius vſurpantis iuriſdictionem pœna eſt vt amittat iuriſdictionem in loco quam habebat, vt eſt textus in conſtit. ea quæ ad decus. & voluit Luc. de Pen. in l. ſi quando. in ver. vſurpatione. C. de bon. vacan. lib. 10. & allegat tex. in cap. ſic decet. 25. q. 2. & ſequitur Matth. in conſtit. ſi quis in poſterum. in 3. col. vbi allegat alias cotac. Et alibi dicitur, quòd vſurpans quod ad ſe non ſpectat, punitur de falſo, per Petr. de Ancbar. in cap. Apoſtolicæ, de priuileg. in 6. ſequitur Felyn. in cap. tertio loco. in 1. col. de proba. & voluit etiã And. in conſtitut. præalleg. duram & diram. & ſequitur Matth. in dicta conſtitu. ſi quis in poſterum. in 3. col. Adde etiam quod vſurpatio cadit in rebus priuatis: nam quis dicitur vſurpare rem ſeu fundum, in quo ius vertitur. iſte eſt tex. no. quem ego ponderò in l. ſi irruptione. ibi, ideoque vſurpandi quibuſdam loca, in quibus ius nõ habetur, &c. ff. fi. reg. Adde etiã quod vſurpare quis dicitur aliquid, quando illud quod ſibi deberi putat, propria authoritate accipit, & non per Iudicẽ repoſcit. dicit tex. no. in c. quod autem in verſic. vſurpat. 16. q. 6. Adde, quòd dicitur vſurpare iuriſdictionem, & merum, & mixtum Imperium, qui ea exercet ſine licentia regis tex. eſt in conſtitutio. duram & diram, & ibi ad hoc nota. Matth. in 3. nota. vbi etiam ponit quæ pœna puniatur, vide eum omnino. Adde hic, quòd adhoc vt quis dicatur vſurpaſſe iuriſdictionem, oportet, quòd quis ſit vſus iuriſdictione ſaltem per duas vices. Matth. in dicta conſtitutione duram & diram. in 4. nota. Et ibi etiam ponit, quòd vſurpare eſt in malum vſum deducere, vt l. 2. in princip. ff. de adminiſtra. rerum ad ciuita. pertin. cum glo. in ver. vſurpata. Adde hic, quod vſurpare eſt quaſi vſu prauo rem ad ſe deducere. Lucas de Penna in l. 2. in princip. C. de ſtatuliber. lib. 11. refert Matth. in conſtitut. duram & diram. in fine. Adde hic, quòd reperitur vſurpatio licita. Matth. in conſtit. cum ſatis, in princip. per tex. ibi, per vſurpationem illicitam. Vſurpatum enim exponitur, ideſt conſuetudine obtentum. glo. eſt in l. iniuriarum actio, in verbo, vſurpatum. ff. de iniur. l. 2. ibi, oratores autem vſurpationem frequenter vſum vocant. ff. de vſucap. ad idem bonus tex. in cap. 2. de aliena. feudo. ibi, ſed hodie eſt vſurpatum, id eſt conſuetudine abrogatum. & ibi vide quæ ponit Matth. ita Matth. in dicta conſtitut. cum ſatis. Adde quod vſurpare dicitur ille, qui apponit manum rei non ſubiectæ ſuæ parti. Matth. in conſtitut. Iuſtitiarij de cætero, in fine. & alle. ſupra. vide eum.*

In verba, *officialis autem, &c.* Officialis autem debet iurare in præſentia decem teſtium. verba huius capit. ſignata refert Matth. in conſtit. Baiuli locorum, in 1. not. vbi pulchrè loquitur. vide eum omnino.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILARII ANNOTATIONES.

CIrca hoc capit. eſt animaduertendum, quod hodie hæc forma ſeruatur, cui addenda eſſent, quæ in alijs conſtitutionibus ſupra tradita ſunt de legibus ſeruandis, & alijs, & quod dicitur in ſequenti capitulo, quæ iuramus in Sac. Conſ. quando ad poſſeſſionem nos admittit D. Præſidens in cuius manibus præſtatur iuramentum.

Officiales iurent fidelitatem Regi, & ſe capitula, & conſtitutiones Regni ſeruaturos. h. d. Tapia.

REGINA IOANNA. Cap. 285.

ITem quòd omnes officiales in futurum creandi, tam ſcilicet Iuſtitiarij, & Capitanei, quàm Iudices, & aſſeſſores, actorum Cameræque notarij, cum iurant in manibus Prothonotarij, vel Locumtenentis ipſius fidelitatem Reginali Maieſtati, & de officijs ipſis fideliter exercendis, inter cætera iurare teneantur ſeruare præſentia capitula, & alias quaſcunque conſtitutiones, & capitula Regni, quæ eis inquantum commodè fieri poterit, & ſpecialiter præſentia exponantur, & legantur

Digitized by Google

gantûr per Prothunotarinm, & Locnmtenentem prædictum, vel alinm de mandato ipſius. Et niſi conſtiterit in Summaria Mag. Regni Siciliæ Camerario, ſen Locatenentibus ipſius, Cancellario, ſeu Locútenenti eius de præſtationibus iuramentorum prædictorum, ipſi non faciant deliberari eis litteras officiorum eorundem. *

* ADDITIO. Eorundem. *Ita ſeruatur, quia datur cautio in Regia Camera. vide Aff. ſt in cap. quoniam, de probib. feud. alien. per Lotbar*, De Bottis.

Promoti ad officia præſtent iuramentum, ut infra b. d. Regis.

PRAGMATICA IV.

De offic. ad part. inſtant. non creand.

CAROLVS V. IMPERATOR.

ET quia ſæpè numero contingit homines inhabiles ambitionis impulſu officijs Iuſtitiæ inhiaræ, quæ tantunimodo pecuniæ auxilio conſequi conantur. Cum id in ſubditorum noſtrorum damnum tendat, rectumque Iuſtitiæ cultum propterea maximè turbetur, atque etiam patrimonio noſtro detrimentum pariat: Præcipimus, & expreſsè iubemus, quod in poſterum Conſtitutiones, Capitula, & Pragmaticæ inuiolabiliter obſeruentur ſuper hoc, & ſignanter Pragmatica Neapoli edita à nobis, ſub pœnis in eiſdem contentis, & alijs grauioribus arbitrio noſtro reſeruatis: Declarantes expreſsè, quod eos, qui pecuniam pro dictis officijs recepiſſe detegentur, ad reſtituendum illam compelli omnino volumus, compellendoſque eſſe per præſentes mandamus, eamque ex tunc applicatam eſſe declaramus. Mandamus inſuper ſuper hoc ſeruari capitulum tenoris ſequentis.

Item recipiant ſacramentum in forma ſubſcripta à quolibet prædictorum officialium, in quocunq; officio ordinetur, ſcilicet per ſe, vel per aliũ ſub ſpe occaſione habendi huiuſmodi officiũ, non dedit aliquid nec interdũ aliquid dare, nec aliquis p ſe, nec promiſit Inſtitiario alicui, alijuè officiali, vel alicni pro ipſo, vel vxori, nec alteri pſonæ, ſub colore mutui, vel ſub colore fraudis durante officio, nec finita occaſione promiſſionis prædictæ, ratione officij obtinendi: ſimile iuramentum præſtabunt omnes officiales: qui per nos, vel per noſtram Curiam creabuntur pro tempore: Et niſi iurauerint modo præfato, non poſſint dictum officium exercere: Eadem teneatur pœna, qua teneretur ſi ſinè mandato ſibi officium vſurparet, & ille, qui debet iuramentum præfatum ab officialibus recipere, ſi non receperit, pœnam vnius libræ auri Fiſco noſtro componat, & tota forma præſentis capituli in commiſſione vniuſcuiuſque officialium inſeratur. officialis etiam qui debet præfatum iuramẽtum in præſentia decem teſtium recipiat.

Idem, quod ſupra diſponitur. Tapia.

REX CAROLVS I. Cap. 14.

OFficiales omnes debent iurare, ſcilicet, Iuſtitiarij, Secreti, Magiſtri Procuratores, & Portulani, Magiſtri Foreſterij, Magiſtri Maſſarij, Inquiſitores, Paſſagerij, Viceadmirati, & Prothontini, Comites, Iudices, notarij, Magiſtri Salis, & omnes alij ſubofficiales eorum cum forma prædicta.

DE SECRETO SERVANDO. Rub. xxxix.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

AD huius Rubricæ intelligentiam vide, quæ tradit Iacob. Siman. libro ſeptimo de Repub. capit. 14. & 15. & celeberrimum tractatum à Dominico Soto eximio Theologo editum.

* *Probibentur officiales ſecreta ipſius Curiæ propalare. boc dicit Tapia.*

IOANNA II. Rit. 3.

ITem quòd omnes officiales Curiæ prædictæ teneantur in ſecreto ſecreta ipſius Curiæ tenere, & nemini pandere. Et quòd quando aliquis bannitur, & condemnatur in ipſa Curia, aut Locumtenens vellet aliquem capi de perſona facere, nemini debeant notificare & notificari facere per ſe, ſeu per interpoſitam perſonam.

CA-

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HVnc Ritum optimè gloſauit Carau. ideo ad eius dicta me remitto, vide tamen aliqua, quæ poſuimus in Pragm. 17. de officio Sacr. Conſ. in fine huius tituli poſita.

Iudices cauſas in ſecreto decidant, votaque non publicent. b. d. Tapia.

EX PRAGMATICA V.

De officio Iuſtit.

Don Raymundi de Cardona in anno 1516.

5. ET più perche intendemo ch'alcuna volta per lo votare, & publicare de lor voti, & parere,

parere, che fanno alcuno delli Giudici, ne ſeguitano molti diſordini, & molte volte ſi fà pregiudicio alla ragione delle parti, & intereſſe al Regio Fiſco, per tanto ve dicemo, & ordiniamo, che da quà auanti per qualſiuoglia cauſa ò queſito colore non permettiate ch'alcuno di voi Giudici dichiari ſuo parere, & voto, ſe prima tutti quelli Giudici, che ſi troueranno nel Palazzo di queſta gran Corte non ſe ritireranno inſieme in ſecreto, & diſcutino, e tutti inſieme votino, ſenza far intendere à perſona alcuna la diſparità de voti quando occorreſſe, con fare giudicare quello che vota la maggior parte, come è il douere, & ſolito, & così vogliamo che ſi oſſerui nelle compoſitioni, che s'hauranno da fare, quali vogliamo che ſi faccino, con interuento, & voto dell'Auocato Fiſcale, & non vogliamo altramente.

Propalantes vota priuatione officij puniuntur. h.d. Reuitus.

PRAGMATICA IV.

De offic. Iudicum.

CAROLVS V. IMPERATOR.

CVm vero ex propalatione eorum, quæ in Conſilijs, & Tribunalibus noſtris geruntur, & præſertim votorum, in cauſis, inæ in his tractantur, magnum inconueniens, & obſequio noſtro, & rectæ adminiſtrationi iuſtitiæ ſequi poſſee, volentes huic malo (vt par eſt) debitè mederi, ſtatuimus, & interdicimus, nè cui Conſiliariorum, aut officialium noſtrorum cuiuſcunque auctoritatis aut qualitatis ſit, liceat, liberumvè ſit conſilia, & negotia in præfatis Conſilijs, aut Tribunalibus agitata, & diſcuſſa cuiquam hominum aperire ſeu declarare, neque votorum ſententiam, vel ante, vel poſt deciſionem cauſarum reuelare, volumus etiā quod vota dictarum cauſarum expediendarum illico annotentur, & ſententiæ ipſæ deſuper ferendæ, atque decreta promulganda pro maiori parte votorum ferantur. In ſecus verò facientes vltra iræ, & indignationis noſtræ grauiſſimæ, & priuationis officiorum, pœnas alias noſtro arbitrio reſeruatas exequi mandabimus.

Vota conſiliariorum tam ante, quàm poſt ſententiam prohibet reuelari pæna hic ſtatuta. h.d. Tapia.

PRAGMATICA XVII.

De offic. Sac. Conſ.

REX FERDINANDVS I.

COnſiliariorum vota noſtrorum, tam ante, quā poſt latam ſententiam, arcano velari ſilentio mandamus, qua propter ſi quiſquam, ſiue Conſiliarius, ſiue Conſilij Secretarius, actoruē Magiſter, aut Hoſtiarius illa detexerint, † priuationis officij pœnæ, atque etiam Maieſtatis noſtræ arbitrio decernendæ teneri volumus.

Extat Pragmatica Cæſareæ Maieſtatis recolendæ per ſecula memoriæ, edita inter alias, atque impreſſa in oppido Madritti, die 11. menſis Nouembris 1539. præcedenti conformis. Quas omnes ſub pœnis in ijs contentis, & alijs arbitrarijs, in eiſdem reſeruatis rigidè explicandis, & exequendis obſeruari præcipimus. Mandantes Conſiliarios omnimodam adhibere dilihentiam votorum notitiam etiam à perſonis in præſenti ſanctione deſcriptis nullatenus haberi.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

CVm iſta Pragm. concordat Rit. Mag. Cur. Vic. num. 3. in quo plura per Carau. Item §. *et perche intendemo*, ex Pragm. 5. de offic. Magiſt. Iuſtit. Item, & Pragm. edita per Illuſtriſs. Comitem Mirandæ, quæ ſubſequitur.

Poſtquam Conſiliariorum vota in ſecreto proferri ſtatuit Rex Ferdinandus neceſſe erat, vt ipſe reuelantibus pænam imponeret, oderunt enim peccare mali formidine pænæ, & optima ratione, nè vota publicentur ſtatuit, vt liberius ſententiam ſuam quiſq; diceret, quod quidē in Sac. Conſ. præſer-
1 tim deſideratur ex eius † etimologia cum conſilium dicatur à con- & ſilen, quaſi illud dicatur eſſe conſilium, quod ſimul aliqui plura ſilent, & tacent, vt tradit Luc. de Penna in Rubr. de ſilentiarijs lib. 12. num. 2. verſ. poſſet fortè. confert enim maximè ad Rempub. ſeruandam huiuſmodi ſecretum, vt ſententiæ, quæ inde oriuntur non ab homine, ſed à Deo, in cuius nomine congregantur, intelligantur prolatæ, quam rem explicauit Valer. Maxim. lib. 2. cap. 1. de inſtitut. antiqu. à Luca de Penna citatus loco allegato, & ab Afflict. in conſtitut. vt vniuerſis nu. 55. & faciunt quæ tradit Marcus Ant. Surg. de Neap. Illuſt. cap. 4. num. 6. & 7. *quod fidum, et altum*, inquit Valerius Max. *erat ſecretum conciſtoriorum Reipubl. ſilentijs ſalubritate munitum, cuius limen intrantes abiecta priuata dilectione, ita dilectionem publicam induebant, vt nondum vnum ſed neminem audiuiſſe crederes, quod tam multorum auribus fuerat commiſſum*, (& paulo ſupra) *adeò, autem magna caritate patria tenebantur, vt arcana conſilia patrum conſcriptorum multis ſeculis nemo ſenator enuntiauerit*, vnde dicitur in decretis officium ſingulorum ſit non ſolum oculos caſtos ſeruare, ſed, & linguam, ſiquidem ex reuelatione ſecreta, odia, recuſationes, iniuſtitiæ, cauillationes oriuntur. Hinc, vt cauti in loquendo eſſemus Illuſt. Mirandæ Comes ſequentem edidit Pragm. per quam ſingulis menſibus ordinauit, vt Præſidens Sac. Conſ. & alij Præſidentes tribunalium monerent Conſiliarios, alioſque Iudices, vt ſilentium ſeruarent, vtque in principio cuiuslibet anni iurarent ſecretum votorum ſe ſeruaturos, quod iuramentum ſimile eſt iuramento, quod à vaſſallis domino præſtatur, qui, vt habemus in cap. 1. de form. fidelit. debent iurare illa ſex inter quæ eſt tutum hoc, eſt vt non reuelet ſecreta domini ſui, vt docuit Andr. ibi, & in cap. 1. quib. mod. feud. amitt. alias de feud. dat min. Valuaſar. alia, quæ ad hanc materiam ſecreti ſeruandi conferunt dicemus infra tit. de offic. Mag. Iuſtit. ad Rit. 3. Mag. Cur. Vic.

† *Priuationis officio.* Andr. in d. c. 1. quib. mod. feud. amitt. el ſecondo quærit qua pæna puniatur Conſiliarius, qui reuelat ſecreta Conſilij non hoſtibus Regis, ſed alijs, & reſpondet primo pæna periurij, quia iurauit hoc quando intrauit Conſiliū etiam ſi non eſſet in damnum Regis, ſed in læſionem alterius, vtputa in damnum Conſiliarij, vel Collegæ dicendo parti talis Conſilium cōtra te protulit: ſatis poſſet dici puniri eum pæna l. ſi quid aliquid §. inſtrumenta, & §. ſi quis inſtrumentum. ff. de pænis. Hæc ſunt verba Andr. quem ſequitur Luc. de Pen. d. loco verſ. qua autem, & videtur ſequi Nicol. Boer referens Lucam de Penna in tract. de ordin. grad. vtriuſque fori, alias de auth. Mag. Concilij cap. de ordine conciſtorij

ciſtorij Regis verſ. ſed qua pœna veniant puniendi, & Martin. Landenſ in tract. de conſil. princip. q. 1, ideoque alij fabis, alij lupinis ſuffragia dabant, vt cuius eſſet ſententia affirmatiua, vel negatiua ignoraretur, vt refert Alex. ab Alex. dier. gen. lib. 4. cap. 11.

Et apud Perſas capitali pœna reuelantes ſecreta puniebantur teſte Amiano Marcellino lib. 21. *Vetus*, (inquit) *diſciplina Perſarum ſilentium vita periculo ſanxerat*, refert etiam Quintus Curtius lib. 4. *lingua grauius apud Perſas caſtigatur, quam nullum flagitium, nec magnam rem ſubſtinere poſſe credunt ab eo, cui tacere graue ſit, quod homini facillimum voluerit eſſe natura*.

EX PRAGMATICA VII.

De ſuſpition. official.

§. ET perche da non eſſerſi tenacemente oſſeruato il ſecreto che ſi deue tenere di quello ſi tratta, & ſi vota dentro della Rota, ſi ſuſpica che ſia la cauſa principale delle ſuſpitioni che ſi proponeno, oltre delle diligenze, che ſi faranno conforme alle Pragmatiche, & diffinitioni di leggi communi, etiam contra quelli, che ſi iattano hauere ſaputo li voti; per maggior ſodisfattione, volemo che li magnifici, & circoſpetti Preſidente del Sacro Conſiglio, Luogotenente della Regia Camera della Summaria, & Regente della gran Corte della Vicaria, il primo di dell'anno, che ſarà di negotij, habbiano da pigliare giuramento à tutti li Conſiglieri, Preſidenti, & Giudici, & altri che ſi trouano preſenti al notare, de ſilentio tenendo, & ſecreto ſeruando, & li predetti Preſidenti, Locotenente, e Regente della Vicaria, & anco li magnifici, & circoſpetti Regenti la Regia Cancellaria, il medeſimo di habbiano da dare, & preſtare il medeſimo giuramento in mano noſtra. Volemo anco, che ogni primo di del meſe ſe li predetti Preſidente, Locotenente, & Regente ammoniſcano li predetti officiali li ricordino, & auuertano il detto decreto de ſecreto ſeruando: il che volemo s'oſſerui inuiolabilmente, vna con lo diſpoſto, & ordinato per li ſopradetti capi, ordinationi, & ampliationi. Et acciò ſiano à tutti note, comandamo che della preſente ſe ne affigano copie authentiche in valuis delli Regij Tribunali del Sacro Regio Conſiglio, & Regia Camera della Summaria, & gran Corte della Vicaria, & l'originale in valuia della Regia Cancellaria.

Datum Neapoli in Regio Palatio die 31. menſis Octobris milleſimo quingenteſimo nonageſimo quarto.

El Conde de Miranda.

V. Moles Regens. V. Goroſtiola Regens. V. Ribera Regens. Dominus Vicerex Locumtenens, & Capitaneus Generalis. Mandauit mihi Don Bernardino de Barionueuo.

NE OFFICIALES INFERANT GRAVAMINA VASSALLIS. Rubr. XL.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HIc titulus continet tantum grauamina, quæ inferuntur ab officialibus, non autem, quæ à Baronibus, de quo eſt particularis titulus de grauaminibus Vaſſallorum. ibi reperies multa, quæ ad hanc materiam faciunt.

Officiales prohibentur mittere ſubditos pro pecunia ad ærarium deferenda, & animalia capere non ſoluta mercede. h. A. Tapia.

IMPERATOR FEDERICVS.

*ADDITIO. *Adde modernos in cap. Regni, grauamina, nu 37. Nota iſtam conſtitutionem dicentem quòd etiam quòd quis pro ſeruitio publico, ſeu eius animalia mittuntur debet ſolui ſalarium competens,*

OMnes officiales * noſtros abſtinere præcipimus à grauaminibus, quæ noſtris fidelibus hactenus inferebant, mittendo ipſos interdum pro deferenda pecunia ad ærarium noſtrum, ſeu pro quibuſlibet alijs Curiæ no-

ANDRAEAS DE ISERNIA.

OMnes officiales. Inhibent grauamina ſubditorum ſpecificando non mittas ſubditos ad Curiam, niſi cum pecunia Regis, nec capiant animalia ſubditorum, niſi prius ſoluant mercedem pro vecturis: & punit ſi contra fiat. Omnia hæc

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HAec conſtitutio generaliter loquitur cum omnibus officialibus, licet quo ad pecuniam aſportandam loquatur cum Regijs perceptoribus.

Hæc inquam grauamina, quæ pro Regis ſeruitio inferuntur

tens, quod nota pro officialibus hodiernis mittentibus aſſociantes carrugium. vide c. quæ hominibus noſtri Regni. & cap. quòd nullus officialis, quàm ſubofficialis, De Bottis.

noſtræ ſeruitijs, interdum ipſorum animalia capiendo, & nec ipſis perſonis ſtatutis per Curiam noſtram expēſas, nec pro vecturis animalium mercedes ſimiliter diffinitas aliquatenus exoluebāt. Quod qui fecerint, de bonis ſuis expenſas, & mercedes eiſdem hominibus, & Curiæ noſtræ tantundem exoluere compellantur.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

hæc & alia continentur in cap. Regis Caroli & hoc melius clarificatur inf. l. proxi.

ADDITIO. *Vide cap. Regis Caroli, quòd nullus officialis. quod prohibet aliquem mitti proprio ſumptu pro ſeruitio Curiæ.* Cæſar.

O*Mnes officiales.* No contra officiales Regni, qui capiunt animalia pauperum, vt portentur res ipſorum officialium, & non ſoluunt, & loquitur iſta conſtitut. de ſalarijs & expenſis: nam benè poſſunt capere. Pro declaratione huius conſtitutionis vide cap. quæ hominibus Regni noſtri, &c. quod nullus officialis, quàm ſubofficialis.

Omnes. Not. contra officiales Regni, qui capiunt animalia pauperum, vt portent res ipſorum officialium, & non ſoluūt, & loquitur conſtit. de ſalarijs & expenſis: nam benè poſſunt capere homines, & eorum animalia, dummodo ſoluant, vt de appa. & eor. ſal. l. ſic, in ſi. Barth. de Capua.

In tex. à grauaminibus. Dic quòd grauamen eſt, quia ipſi officiales non ſoluebant vecturas animalium, mercedes, & expenſas hominum, quos pro ſeruitijs curiæ mittebant: & non intelligas quòd grauamen ſit in mitteddo homines pro ſeruitijs Curiæ, vel capiendo animalia, quia hæc eis conceduntur, quia ſtatutæ ſunt expenſæ, vt infra de appel. & eo. ſal. l. ſic, in ſi. tam pro vecturis animalium, quàm pro expenſis, ſeu laboribus hominum mittendorum pro ſeruitijs Curiæ, vt hic dicitur. Præterea conſtit. punit officiales non ſoluentes vecturas animalium, & alia ſupra dicta in expenſis, & mercibus tantummodo, & non in alio, vt hic dicitur. ergo de grauaminibus expenſarum tantum loquitur, Barth. de Capua.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

tur ſub d'tis prædixit dominus 1. Regum ca. 8. dum ius regium deſcripſit in hæc verba (*hoc erit ius Regis, qui imperaturus eſt vobis filios veſtros tollet, & ponet in curribus ſuis, facietque ſibi equites, & præcurſores quadrigarum ſuarum, & conſtituet ſibi tribunos, & centuriones, & aratores agrorum ſuorum, & meſſores ſegetum, & fabros armorum, et curruum ſuorum, filias quoque veſtras faciet ſibi unguentarias, et focarias, et panificas, agros quoque veſtros et vineas, et oliueta optima tollet, et dabit ſeruis ſuis; ſed et ſegetes veſtras, et vinearum redditus addecimabit; vt det eunuchis, et famulis ſuis, ſed ſeruos etiam veſtros, et ancillas, et iuuenes optimos, et aſinos auferet, et ponet in opere ſuo, greges quoque veſtros addecimabit, voſque eritis ei ſerui, et clamabitis in die illa à facie Regis veſtri, quem elegiſtis vobis, et non exaudiet vos Dominus in die illa, quia petiſtis vobis Regem.*)

Hæc grauamina, vt euitaret prudentiſſimus Imperator Federicus hanc edidit conſtitutionem, & de Antonio Pio dicitur, quod ad euitanda grauamina nullas obierit expeditiones, niſi quod ad agros ſuos profectus eſt dicens (*graue eſt Prouincialibus Comitatum Principis etiam nimis parci*; (vt refert Simanc. de Repub. lib. 3. cap. 18.

Probibet Imperator ſubditorum animalia ab officialibus capi pro ſeruitio Curiæ, niſi ſalario hic ſtatuto, & prætium animalis mortui mandat ſolui. b d. Tapia.

IMPERATOR FEDERICVS.

* ADDITIO. *Nota hic ad intellectū pragmaticæ de ſeruitijs præſtandis, quòd ſi capitur animal ſinè homine, minuitur ſalariū hominis: & nimirum, quia robur hominis, ætas & opportunitas tēporis in operis præſtandis attenditur, vt dicit tex. in l. ſi non fortè. §. libertus. ibi, namq; plerunq; ff. de cond. indeb. & hoc eſt, quod diſponit c. Regni, grauaminibus, dū de ſeruitijs præſtandis per homines & per animalia loquitur de ſalario dando per Curiā. & in c. quòd nullus. & not. in prag. illa quando ſtatuit ſalarium, loquitur de homine cū animali proprio, & ſic ſi capitur animal alterius & ille cum proprio cōducit animal alterius, non debet habere ſalarium grauiminis. De Bot.*

SIe noſtra ſeruitia perfici volumus, vt occaſione ipſorum fidelium noſtrorum aliquis contra iuſtitiam non grauetur. Ideoque præſenti conſtitutione decernimus: vt nullus officialis, ſi ipſe equos habeat occaſione ſeruitiorū, vel nuntiorum noſtrorum cōpellat aliquem equum, vel iumentum, aſinum, vel quodcunque vehiculum alicui commodare, ſed pretio pro ſeruitijs noſtris locet. Quod ſi non habet licentiam, habeat aliqua compellendi animalia pro ſeruitijs noſtris precio vnius tareni auri, * per diem cum homine, vel ſine homine pro dimidio tareno locare. Cæterum ſi locata animalia per manifeſtam ductoris negligentiam, vel quod ipſa vltra ſtatutam dietam per malitiam duxerit, mori contigerit, iuxta æſtimationem trium, vel quatuor bonorum proborum virorum fidelium, per quos priuſquam locatio fiat, æſtimationem locandi vehiculi volumus fieri, & per curiam noſtram domino precium reſarciri iubemus. Nullus etiam officialis compellat aliquem equos ſuos vendere, niſi precio Curiæ noſtræ, quos & per quatuor bonos viros volumus æſtimari.

REX

Digitized by Google

REX CAROLVS I. Cap. 114.

Item ſtatuimus, quòd comitibus. Iſtud cap. hodie accipit aliã diſtinctionem foculariorum, vt in cap. cland. de malef. P.P.

Hoc cap. alleg. & ſequitur Matth. in conſt. magiſtri Camerarij. in 8. not. in fi.

Item ſtatuimus, quòd Comitibus, Baronibus, & alijs nobilibus, & militaribus viris per Iuſtitiarios, & alios officiales Curiæ nulla ſeruitiorum executio demandetur, quæ ſtatum, & conditionem eorum non deceat, nec cauſa vexandi eos, vel iniuriam inferendi aliquid committatur.

Item ſtatuimus. No. hunc tex. & rub. q̃ comitibus, baronibus, nobilibus & militaribus viris non poteſt committi executio ſeruitiorum curiæ, quæ ipſorum ſtatum, & conditionem non deceat, ad hoc facit. C. de aduo. diuerſ. iud. l. ſancimus. de proxi. ſacro. ſcri. l. iubemus. de priuil. eorum qui in ſacro pala. mili l. 2. & 3. lib. 12. Quis autem eo caſu dicatur nobilis. vide, quæ ſcripſi eo. lib. de dign. l. militarib. Quis dicatur vir militaris, ſcripſi de re mili. l. militarẽs, & de decurio. l. miles. lib. 10. Lucas de Penna.

ADDITIO.

Item ſtatuimus. No. ex iſto tex. quòd ſeruitia debent imponi, & demandari, quæ deceant ſtatum & conditionem perſonarum, & non illa, quæ iniuriam inferunt, & vltra ſuperius allegata concor. tex. in cap. item ſtatuimus. quòd officiales. infra num. 121. in Rubr. quòd ſeruitia Curiæ &c. & Matth. de Afflict. in conſtit. Regni, magiſtri Camerarij. col. 4. in 9. no. & eſt Regia Pragm. Regis Ferdinandi, quæ incipit ad perpetuam rei memoriam. verſ. hoc tamen, ibi, quæ ſtatum, & conditionem eorum deceant &c. & vide, quæ dixi ſupra cap. ſubditorum, num. 6. in ordine nu. 139. verſ. ſecundò limita. ſupra in Rubr. de violentijs. vbi vide.

ADDITIO noua. Et benè facit tex. in Rub. C. de mulie. & in quo loco, lib. 10. & ibi Azo in Sum. illius tit. & facit l. vnica. cod. ti. vbi probatur, quòd mulieribus munera ſexui congruentia, & honores imponi debent.

Idem quod ſupra diſponitur. h. d. Tapia.

REX CAROLVS I. Cap. 23.

Grauamina, * quæ fidelibus Regni noſtri ab officialibus noſtris hactenus dicebantur inferri, abominabiliter deteſtantes, authoritate Regia prohibemus expreſsè, nè aliquis noſter officialis, aut veſter, vel ipſorum officialium familiaris aliquem de fidelibus noſtris, cum proprijs eius expenſis pro ſeruitio noſtræ Curię tranſmittat: Niſi is forſitan, qui mittitur Curiæ noſtræ ad id ſpecialiter de conſuetudine, ſeu quocunque iure aliquo ſit aſtrictus. Neque animalia, vtpotè iumenta, equi, muli, ſumerij, & his ſimilia quæcunque de noſtris fidelibus, niſi hoc de antiqua conſuetudine, vel alio quocunque iure liceat auferantur, mittenda pro ſeruitijs curię de vno loco ad aliũ, ſine curiæ ſalario competenti.

Grauamina. Per iſtud capitulum poſſunt tueri illi, quibus per Iuſtitiarium fiunt commiſſiones, vt eorum ſumptibus mãdatum exequi non cogantur, ſed malè ſeruatur, & confirmatur per capitulũ Regis, quod incipit, quòd nullus officialis, & declaratur conſtit. omnes officiales noſtros, vt c. illo ſeruetur per contrarium proprijs expenſis. de hoc vide tex. in conſtit. ſecunda. ſupra de apparito. & adde ad iſtud capitulum. & ipſius declarationem conſtit. incipientem, ſic noſtra ſeruitia, 1. lib. Petr Picc.

* ADDITIO. Grauamina. *Vide infra cap. ſtatuimus, quòd officiales. & cap. item ſtatuimus, quòd Theſaurerij, vide etiam infra in cap. quòd nullus. Et vide quid de nauibus capiendis, tex. in l. 2. C. de naui. non excu. lib. 12. & per illum tex. quid de bobus, plauſtris & animalibus, & latè proſequitur Moder in tract. de peſte, car. 39. verſ. ſextò quæro. & per And. in cap. 1. in verbo, plauſtrum. 2. col. quæ ſint regal. vbi de plauſtris, animalibus & nauibus, & quid de bannis, quòd nemo exeat territorium, vide Soc. conſil. 272. non proſequendo. vol. 2. antiquorum.* De Bottis.

ADDITIO. *In ver.* Neque animalia, &c. *Adde Nic. de Neap. in l. comperimus. C. de cur. publico, lib. 12. vbi per illum tex. dicit no. hanc legem contra officiales, qui indebitè vexant ſubditos pro animalibus præſtandis, ita Nic. de Neap. Et in quantum dicit hic, quod poſſunt capi animalia, &c. intellige tu ſolita locari. iſte eſt aureus tex. in l. pen. C. de cur. publico ibi, animalium dominis qui ea ſolent accepta mercede locare, &c. lib. 12. illum ad hoc alleg. Par. de Put. in tract. ſynd. in 24. char. in 1. colum. in ver. an officialis, &c. Tene menti contra capitaneos terrarum. Et pro hoc cap. vide conſtit. officiales. & conſtit. ſic noſtra ſeruitia, &c. quas omnino vide. Et quando vis ad ſaturitatem videre, vide ſemper Parid. in tract. ſynd. in 4. char. in 4. colum. in Rubr. de excep. Bar. erga ſubd. ver. excedunt denique Barones mittendo vaſſallos, &c. vbi latiſſimè diſcutit, quid in Baronibus an poſſint mittere vaſſallos, & animalia eorum pro ſeruitijs Curiæ, & ibi multipliciter declarat. vide omnino eum ibi, & in colum ſeq. Et ibi etiam ponit quid in officialibus Baronũ. Et adde q̃ ſimiliter dominus & Baro quando vadit de ciuitate ad ciuitatem, non debet grauare ſubditos in expenſis, ſed debet facere expenſas de proprio tex. eſt aureus & ad literã, in §. iubemus. in fi. in Auth. de collatio. Eodem modo dic, quòd præſes viſitans Prouinciam debet viſitare ſuo ſumptu, non ſumptibus ſubditorum, ita inquit Bal. in l. obſeruare, per illum text. ff. de offic. proconſ. ſubdens quòd aliter dicunt Canoniſtæ in cap. venerabilis. de conſtit. Adde quod Barones non poſſunt compellere eorum vaſſallos ad præſtandum eis ſeruitia perſonalia, etiam cum ſalario. Matth. in conſtit. proſequentes. in 6. not. & allegat cotas. vide eum omnino pulchrè loquentem. Adde hic Lucas de Penna in l. 2. in 2. colum. C. de ruſticia. lib. 11. dicentem, quòd illa lex facit contra Iuſtitiarios, & officiales Regni, capientes animalia ſubiectorum eis, officij ratione, vt propria, quòd pœna ſaluberrimæ legis veniunt puniendi. Adde etiam Luc. de Penna in l. nemo. ver. ſed qui ſi, &c. C. de cur. publ. lib. 12. vbi etiam tenet, & concludit, quod poteſt capere animalia ſubditorum ſoluto pretio. et poſtea ſubdit quod in Regno eſt expeditum, quod poteſt, et alleg. conſtitut. ſic noſtra ſeruitia, præalleg. et dicit quod ibi ſtatuitur certa quantitas pro mercede. vide eum, et vide tu omnino Matth. latè declarantem hanc materiam in dicta conſtitut. omnes officiales, et in conſtitut. ſic noſtra ſeruitia. quas leges ſimul et ibi etiam tam ipſe Matth. quam And. ponunt vltra tex. quantum erit taxandum iuſtum pretium. & vltra Matth. ponitur etiam in cap. Ferdinandi primi, quod cap. aliter taxat iuſtum pretium, vide omnino eum, & ibi etiam in 2. colum. ponit, quòd non licet officiali pro ſeruitijs Curiæ capere animalia priuatorum deputata ad centimolum, allegat capit. item Iuſtitiarij & ſubofficiales, infra, & ibi per me. & in illo cap. item Iuſtitiarij. ponitur etiam quòd officiales debent inuenire animalia habilia ad vecturam, & logherium conuenientia. Cum hoc ritu concordat alius ritus ſimilis, infrà incip. quòd nullus officialis, &c.*

In verbo. *ſalario competente, &c.* In contrarium tamen adduco tex. in l. cum nauarchorum. ibi, pro mercedula. C. de nauicu. lib. 11. & ibi no. ad hoc Luc. de Pen. quod fiſcalia munera ſunt implenda cum parua mercede.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

Hoc capitulum gloſauit peroptimè Ioannes Antonius de Nigris, qui totam ferè materiam grauaminum vaſſallorum congerit, circa quam quotidie fuit prouiſum in Sacro Conſilio.

Neminidiget ſummario,h.d.Tapia.

REX CAROLVS II. Cap.129.

ITem ſtatuimus, quòd Iuſtitiarij,Secreti,& alij officialis pro ſigillandis literis nihil exigant pro ſigillo; ſed ſeruetur forma conſtitutionis,ſeu capituli de nouo in his editi per Dominum patrẽ noſtrum, Iuſtitiarij tamen recipiant à iudicibus, magiſtris Iuratis pro ſigillandis literis eorum officij ſecundum formam ſubſcriptam, videlicet, pro qualibet litera Iudicis, tar. 12. pro qualibet litera magiſtri Iurati, tar. 12.

REX CAROLVS II. Cap.125.

I*Tem ſtatuimus,quòd vbicunque*.No.ꝙ officialis non debet ſigillare vegetes vini, nec emere frumentum à nolentibus vendere, etiam communi pretio, & cum hoc concordat capitulum, itẽ Iuſtitiarij, non emit eoim niſi à volentibus vendere. Bar.de Cap.

ITem ſtatuimus, quòd vbicunque per Regnum, Dominum patrem noſtrum, & nos cum gente noſtra morari contigerit, frumentum, vinum, & alia victualia pro vſu ipſius gentis, ac ordeum pro equis ab eis, qui ea victualia habuerint emantur per officiales Curiæ & familiares, cõmuni pretio, nec ſigillentur vegetes hominum, nec prædicta emantur,niſi ab habentibus ea venalia, ſeruata in prædictis omnibus forma nouæ conſtitutionis,vel capituli editi ſuper his de nouo per Dominum patrem noſtrum.

ITem ſtatuimus. Ad hoc potes videre,ꝙ ſcripſi,C.de erog. mili.anno.l ſeptem.lib. 2. Luc.de Pen.

ADDITIO.

ITem ſtatuimus. Nota ſecundùm Barthol. de Capua hic, ꝙ officiales non debent ſigillare vegetes vini, nec emere frumentum, niſi à volentibus vendere communi precio, & cum iſto cap.concordat cap.item Iuſtitiarij. ſupra num.40. & quæ ibi dixi.& c.item ſtipendiarij.ſup.num.48.& vide quæ dixi in c.grauamina.ſup. num.23.

Vaſſalli non mittuntur ad ſeruitia perſonalia,nec cum animalibus,niſi cum taxato hic ſalario.h.d.Reuitus.

PRAGMATICA I.

De ſalar.

FERDINANDVS.

AD perpetuam rei memoriam, Vt poſt bellorum ſtrepitus obtenta victoria noſtri fideles in cultu iuſtitiæ debito viuant, & ſecuræ quietis, & pacis tranquillitate lætentur, & ab illatis ex longæua guerrarum turbatione, & oppreſſionibus grauioribus liberentur, quæ tempore ſuccedente iam in perniciosum proceſſerunt abuſum, prout in præſentiarum occurrit, in noſtri cognitione nouiter ſunt deducta, tenore præſentium de certa noſtra ſcientia ſtatuimus atque iubemus vbique in noſtro Siciliæ Regno conſtitutiones, & capitula Regni eiuſdem prædeceſſorum noſtrorum Siciliæ Regum, ad releuandum ipſorum fidelium onera,& eorum ſtatum pacificum ſalubriter conſeruandum, ab hominibus efficaciter obſeruari, quacunque in contrarium hactenus fortè conſuetudine non obſtante.

Item cum ex ipſa longæua guerrarum turbatione inuenerimus hactenus introductum quod pro Curiæ ſeruitijs fideles ipſi ad proprios ſumptos mittebantur, ſeu ipſorum animalia ſine competenti ſalario, animalia etiam ab eiſdem exigebantur, & ſeruitia, huiuſmodi abuſum radicitus extirpare volentes, volumus,& tenore præſentium ſtatuimus,atque iubemus quod nullus officialis aut familiaris eius, vel alias quauis auctoritate fidelem aliquem ad proprios ſumptus, ſeu fidelium animalia ſine competenti ſalario mittere de aliquibus, vel aliquid,vel aliqua, etiam ſi obtenta conſuetudo mittere.

Salarium autem competens eſſe volumus, atque decernimus, cum aliquem ex noſtris fidelibus pro ſeruitijs Curiæ contigerit, denariorum quatuor pro quolibet miliario itineris per eũ faciendi, & denariorum ſex grani ſi cum animali proprio fortè mittantur, & grana quinque ſi cum curru & bobus proprijs mitti contingat. In cœteris vero ſeruitijs id quod in loco vbi ſeruitium fuerit iniunctum communiter ſolui contigerit. Hoc autem ſalarium per officialem, qui ſeruitium iniunxerit,ſiue eum qui iniungi fecerit, & procurauerit pro Curiæ ſeruitijs ſolui volumus, de cętero idem ad nos querella non perueniat, nec pro his fideles noſtri vlterius aliquando grauentur: Verùm ſi fortè his qui ſeruitium iniunxerit aut iniungi fecerit ſiue procurauerit, tunc de pecunia noſtræ Curiæ, quam præmanibus non habeat de ſeruitio ipſo proinde iniuncto non ſatisfecerit, certificationem gratis faciat, qua ei qui ſeruitiũ inde pręſtiterit ſatisfieri ad ſolam ipſius oſtenſionem debita facultate ceſſantes: Volumus,& præſentium tenore mandamus per Theſaurarium, Commiſſarium, ſiue Perceptorem noſtrarum fiſcalium pecuniarum in Prouincia qua ſeruitium fuerit iniunctum, vel id quod proinde ſoluendum fuerit excomputari in ſumma noſtræ Curiæ debita per Vniuerſitatem cuius fuerit, qui ſeruitium præſtiterit, inde ſibi realiter exoluendum,caueãtque noſtri officiales quicunque ne in his ſecus agant, ſi iram, & indignationem noſtram vltra pœnam Regni conſtitutionibus, & capitulis in his ſtatutam, & aliam grauiorem noſtro arbitrio reſeruatam ſubire non cupiant. Hoc tamen tenore præſentium volumus, & expreſſius declaramus, quod fideles noſtri quibus noſtræ Curiæ ſeruitia fuerint iniuncta, quæ ſtatum, & conditionem eorum doceant, mandatis noſtrorum officialium, & à nobis in his poteſtatem habentium, promptè pareant, & obediant, nec ſeruitia ipſa pręſtare recuſent, differant,vel retardent pętextu occaſionis,ſeu cauſa, quod tunc ſibi ante exhibitum per eum ſeruitium, ſalarius per nos proinde ſtatutum non ſoluatur, vel aliter inde ſatisfiat quoniam ſeruitium iniunctum omnino pręſtari volumus prout indè mandatum fuerit, & pręſtito ſeruitio, ſi modo pręmiſſo, ſalarium ſolutum non fuerit,

Digitized by Google

fuerit, aut ſaltem certificatio modo pręmiſſo facta, habita exinde per nos querela pro parte ipſius qui ſeruitium pręſtiterit, vel Vniuerſitas eiuſdem, ſic prouidebimus, quod de ſalario huiuſmodi debitè ſatisfiat, & qui contra pręmiſſa in his deliquerit, taliter pręmiſſorum contentu punietur, quod alij eius terreantur exemplo ſimilia vlterius attentare.

NE OFFICIALES MVNERA RECIPIANT.
Rubr. XLI.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HIc titulus ad iuſtitiam rectè adminiſtrandam valde vtilis eſt, ne Iudices, aut cupiditate allecti, aut muneribus placati ad dexteram, vel ad ſiniſtram declinent, de qua re plures videndæ ſunt authoritates tum Ethnicorum, tum etiam Sanctorum virorum collectæ per Simanc. ſæpius à nobis allegatum tract. de Repub. lib 6. capitulo 3. ex quibus vnam Deuter. cap. 18. ad meam, aliorumque iudicantium doctrinam hic deſcribere volui, *ne accipias perſonam, nec munera, quia munera excecant oculos ſapientum, & mutant verba iuſtorum; efficiunt enim, vt Iudices ita ſint affecti erga eos, qui munera mittunt, vt illis appareat fouenda, vel excuſanda, vel toleranda cauſa eorum*, cætera autem ad hanc rem conferentia videri poterunt infra in declaratione ad has leges.

Prohibet Imperator officiales munera recipere à litigantibus ſimpliciter, à non litigantibus omnia præter eſculenta, & poculenta, quæ infra biduum conſumi poſſunt. h.d. Tapia.

IMPERATOR FEDERICVS.

APud Iuſtitiarios a * regionum, & omnes alios inferiores Magiſtratus & Iudices difficultas, & ordo Cancellarię, quem ſpecialiter in Magna Curia noſtra ſeruare mandauimus, nullatenus obſeruetur, niſi quo ad hoc, * vt nec ipſi, nec officiales, aut familiares eorum aliquid ab impetrantibus, ſeu litigantibus omnino recipiant, nec 1 eſculentum, nec poculentum, etiam infra triduum conſumendum. Quòd ſi contra pręſentem cōſtitutionem noſtram, aliquid recepiſſe fuerint dilucida probatione conuicti: ſi quidem pecuniā, equos, aut quęlibet animalia, arma vel huiuſmodi precioſa, à litigantibus, aut non litigantibus, vel impetrantibus pręter eſculentum, & poculentum, quod infra duos dies cōſumendum proximos, ſemel tantum dum in locum permanſerint, recepiſſe ſufficiat. Et ſi à litigantibus, aut impetrantibus eſculenta, & poculenta, ſeu ioiectas, aut donationē recepiſſe, vel promiſſiones de eis admiſiſſe probentur, ſpoliati honoris cingulo cum infamia eorum, quę in donatione, vel promiſſione receperint, tanquam manifeſti fures, quadruplum Curię noſtrę componant.

A *Pud Iuſtitiarios.* Quadruplū. No. Iuſtitiarium puniri in quadruplū eius, quod accepit in officio, occaſione officij ſui vltra eſculentum & poculētum. concor. ff. ad leg. Iul. l lege.io ſi. & C. de aſſeſſ. l. 3. & nihilominus poteſt puniri criminaliter pæna deportationis, & vltra, vt ibidem. & ad hoc accedit infra de numero & tempore officialiū. l. volumus. vbi poteſt puniri arbitrio Iudicis, alias Principis: & ſic concor. cum ll. præalleg. & hæc quæ hic dicuntur ſunt verba, quādo ſpontè accipit. Si autem extorſit, tunc etiam tenentur in quadruplum damnum paſſo, vt infra de iniur. Curiali. illa. l. a. ad finem. Andr.

* ADDITIO. *Concordat c. Regis Caroli I. car. 65. incip. hæc ediłuh. car. 66. Item quòd Iuſtitiarij &c. Regis Caroli II. incip. vt nullus. car. 75. & c. nullus Iuſtitiarius. & c. ad hoc volentes. & in conſtit. cum circa.* De Bottis.

* ADDITIO. *Ne contrarietur hic tex. potes dicere quòd hæc erant verba & ordo Cancellaria quem reprobat Imperator hic & dum inf. in ver. à litigantib. videtur dicere contra. Dicas qui ibi loquitur de eſculentis & poculentis durantibus vltra duos dies. Tamen cogita, ſi melius dici poteſt, licèt per capit. ſup. not. ſit expeditum.* De Bottis.

1 ADDITIO. Nec eſculentum & poculentum. *Adde cap. cum ab omni. de vita & hon. cler. et in c. ſtatum. de reſcrip. lib. 6. et ibi Doct.* Superantius.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILARII ANNOTATIONES.

CVm hac conſtitutione concordat tex. formalis in cap. ſtatutum inſuper de reſcript. lib. 6. cap. ab omni de vit. & honeſtat. cleric. §. cogitatio auth. vt iudic. ſinè quoquo ſuffrag. & §. 1. in authent. de mandat. princ. cap. non licet 11. quæſt. 3. l. ſolet ff. de offic. proconſul. l. plebis ſcito. ff. de offic. præſid. Concordant etiam l. 23. tit. 22. par. 3. & l. 6. tit. 4. par. 3. & l. 1. & 8. tit. 6. lib. 3. nouæ recollect. & l. 5. tit. 9. eod. lib. l. 23. §. otioſi lib. 2. tit. 3. ordinat. l. 6. & 16. tit. 15. d. lib. 2. ordinat. & cap. prætorum cap. 3. verſ. dadiuas, De hac etiam re Specul. in tit de legat. §. 1. verſic. ed quid ſi, & ſcribentes omnes in commentarijs ad ſupra citata iura, ſunt etiam de hac re editæ plures conſtitut. in hoc Regno, quæ poſt hanc legem ſituatæ ſunt, vltima eſt ab illo optimo Prorege edita D. Ioanne à Stunica maiore Sancti Iacobi de Spata commendatario caſtellæ, quæ tamen parum ſeruata fuit circa interpretationem rerum volatilium, & aliarum rerum, quæ inibi continentur. à non litigantibus accipiendarum, quia etiam † tunc 1
temporis vidi optimos, atque eruditiſſimos viros accepiſſe capones, & gallos, quos indiæ vocant, & alia comeſtibilia, quæ infra plures dies, quàm duos, vel tres conſumi poſſent, & ſic etiam circa hoc numquam vidi ſeruari illam Pragm. neque hanc conſtitutionem, & hæc † conſuetudo facit licitum, 2

quòd aliàs eſſet illicitum cap.denique 4.diſtinct.& tradit Rebuff. ad conſtitut.galliæ tit.de ſalar,taſſat. art.1.glo. vnic.nu. 18. & circa hoc hanc regulam vidi ſeruari ab exactiſſimis viris à litigantibus nihil accipere, niſi tamen litem præceſſiſſet amicitia, & eſſet ſolitus aliquid recipere rerum comeſtibilium, à non litigantibus verò circa res commeſtibiles tam ſale, quàm zaccaro conditas, pullos (vt dixi) ex india, & alia huiuſmodi non vidi ſcrupulum, dummodo eſſent moderatæ quantitatis, illud in ſumma intuendo nè donans animum habuerit Iudicem corrumpendi, aut eius animum inclinandi, quæ regula debet eſſe ſemper præ oculis Iudicum etiam in caſu permiſſo à non litigante munera recipere, & (vt audiui) à Frate Petro Hiſpano Ordinis Carmelitarum diſcalciatorum concionatore optimo, atque celeberrimo, Iudex non debet eſſe facilis ad accipiendum munera, ſed tempore quo accipit excogitare quis mittat, ad quem finem, quantumnè ſit donum, nè facilitas recipiendi ipſum à recta adminiſtrandi via remoueat, ſeruatur tamen circa reliqua, ſicuti, & cæteræ conſtitutiones, circa quas optima eſt regula, quam Imperatores Verus, & Antoninus tradiderunt, quam recitat Vlpianus in l.ſolent, ff.de offic.proconſul.inquiens. Nam valde inhumanum eſt à nemine accipere, ſed paſſim viliſſimum, & omnia auariſſimum. De hac etiam re videnda ſunt quæ ſcripſit Auiles in cap primum prætorum in ver. *dadiuas*, & Vinc.in ſpeculo doctrinali lib.7. cap. 12. & Marcus Antonius Surgens de Neap. Illuſtr.lib.1.cap.17. num.23. qui ex Vetruuio cap.10.li.6. declarat † seniorum nomine pullos, oua, olera, poma, & cæteras res agreſtes contineri.

Hæc tamen conſtitutio non procedit quando ex teſtamento aliquid officiali reliquitur, vt ex tex.in l.non dubium, C.de teſtam. tradit Alberic.in l.1 C.de contract. iudic. quem allegat, & ſequitur D.Præſidens de Franch. deciſ. 493. Alia autem, quæ ad hanc materiam conferunt dicemus tit. de pæna iudic. qui malè iudic. & eius, qui iudic.corrumpet. curauit.

Prohibentur officiales munera recipere præter esculenta, et poculenta, ſic ab vniuerſitatibus, terrarum Regni aliquid accipere, nec etiam occaſione tradendi poſſeſſionem feudi. h.d.Tapia.

REX CAROLVS I. Cap.25.

HAc edictali lege in perpetuum valitura ſancimus, vt nullus Iuſtitiarius, nullus officialis alius, munera, T vel xenia, ſiue dona quęlibet recipere quoquomodo pręſumat: Exceptis eſculentis & poculentis, ſicut eſt eis à iure permiſſum: Sed eorum contenti ſalario ſint feruentes in executione iuſtitię; nec diuertant ad dextram, ſiue ad ſiniſtram. Neque liceat cuiquam Iuſtitiario Secreto, & alijs officialibus noſtris, cū primo ingreditur decretam ſibi prouinciam, quicquam recipere à ciuitatibus, caſtris, villis, aut alijs quibuſcunque locis, ſiue perſonis, ſicut hactenus ex quadam conſuetudine in aliquibus Regni noſtri partibus, & ſpecialiter in Sicilia dicitur obſeruatū, Et cum aliquibus caſtra, ſeu feuda, vel poſſeſſiones quaſcunque de mādato noſtrę celſitudinis reſtituunt, aut aſſignant: Palefredum, aut nomē Palefredi, aut quodcunque aliud pro ſe non exigant, aut recipiant pretextu cuiuſcunque conſuetudinis, vel alterius cuiuſlibet iuris. Et quia Iuſtitiarij in pinguioribus & melioribus ciuitatibus, ſeu locis prouinciarum ſuarum, ſic ſuę ſtationis nidum, ſiue locum firmare dicuntur, quòd eis per alia loca prouinciarum ipſarum ad purgandum ipſas à malis hominibus diſcurrere non curantibus malefactorum creſcit malitia, & delicta impunè committūtur. Nos q; ſubditis noſtris, pacis & iuſtitię copiā miniſtrare cupimus affluenter, opportunū in hac parte conſilium adhibere volentes: Vnicuique, & ſingulis Iuſtitiarijs Regni noſtri firmiter inhibemus, ne in aliquibus ciuitatibus ſiue locis alijs prouinciarum ſuarū vltra tres dies, vel quatuor ad plus, niſi euidens neceſſitas, vel vtilitas expoſcerit, pręſumat moram protrahere, ſed per prouincias ſuas vbique diſcurrat, illiſque expurget hominibus malis, officij ſui debitum in executione iuſtitiæ viriliter, & fideliter exequendo.

H*Aec edictali*. In §. *exceptis*, ibi *ſicut eſt eis à iure*. Vt in conſtit.de offi.Iuſt.l. apud Iuſtitiarios, & illud c. prohibet officiales recipere munera, præter eſculenta & poculenta, vt infra eod. item quod Iuſtitiarij, Iudices. ¶Sed nunquid officialis poſſit recipere expenſas ab vniuerſitatibus, & ciuitatibus? dic quòd non, vt in Authen. de mand. princ. §.illud.col.3. & de col. la.§.ad hæc, col.3. PP.

In tex.ibi, *eſculenta, &c.* Quæ eſculenta & poculenta recipiuntur à priuatis, non autē ab vniuerſitatibus, quæ hodie in Regno nihil habent in communi, vt infra, quòd nihil retineatur ab vniuerſitate & facit etiā ad hoc cap. Regis Caroli Secundi, quod incipit, quòd nullus Iuſtit. Not. etiam quod officialis non debet recipere niſi ſemel tantum, vt eſt tex.in conſtit.2. de ordinan.iud. ibi, ad ſiniſtram, facit quæ not. tex in conſtitutio. Patareni.

Ibi, *malis hominibus*. No. quòd officiales debent purgare prouinciam malis hominibus facit etiam conſtit. Regni quæ incipit, pacis cultum vnicuique, iſte §. declarat §.ciuitatem, & loca.conſtit. Iuſtitiarij non per calen. Item dicit iſtud cap. quòd nullus per 3. dies, vel 4. ad plus, niſi euidens neceſſitas & vtilitas expoſcat, præſumat moram protrahere, ſed per prouincias ſuas vbique diſcurrat, illaſque purget malis hominibus, & officij ſui debitum in executione iuſtitiæ viriliter, & fideliter exæquatur. Barth.de Capua.

ADDITIO. *Officiales non debent recipere munera, vide omnino pul Ritum Reginæ Ioannæ incip. item quòd prædicti officiales Iuſtitiarij, ſcilicet, capitanei, &c. & ibi latiſſimè per me ad ſaturitatem.*

In ver. *et quia Iuſtitiarij, etc* Iuſtitiarij debent diſcurrere per prouinciam, & non ſtare firmi in vno loco. idem vult tex. in conſtit. capitaneorū, in prin.& ibi not.Maeth.in t.not. ſecus autē eſt de iure communi, nam non debet Iudex ſine cauſa circumire prouinciam, tex. eſt no.in Aut.vt nul. iud. in princ.ver.nulli.ver. liceat ciuili, aut militari iudici, & notat Maeth.in loco præalleg.

In ver. *ne in aliquibus ciuitatibus etc.* Hoc cap. refert & ſequitur Luc.de Penna in l.2.in 3.col.C.de condi.in pub.hor.li.10.vbi pul.& plenè loquitur, ſubdens q; malè ſeruant hodie Iuſtitiarij, vt delectabilius agant, & commodius viuant, poſtea ſubdic q; ſalubris eſt iſta conſtit.cum alia de mand.princ.vt regula S. Benedicti, non niſi ad occupationem, ſeu damna chartarum relictæ ſunt.ita Lucas quem omnino vide.V.M.A.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

QVæ ad hanc materiam munerum pertinent diximus ſuperiori conſtitutione, & in quantum dicit hic Ioannes Antonius de Nigris nu.11. quod officiales, qui deputantur per Regiam Curiam in prouincijs poſſunt accipere ſtantiam, lectos

Digitized by Google

ctos, & paleas per tranſitum, dic etiam hodie hoc ſeruari, nec fieri poteſt quin hoc ſeruetur etiam ſi mille ordines fierent, nam officiales peragrantes prouincias non poſſunt ſecum ducere ordeum, paleam, neque lectos, immo ex prohibitionibus, quæ fiunt magna oriuntur damna vniuerſitatibus, nam ſub nomine vel cohortis, vel commiſſarij, aut auditoris maiorem quantitatem deſcribi faciunt in rationibus quam impendunt, ideoque ſemper mihi viſum fuit expediens, vt certa quantitate declarata, pro officialibus, famulis, & militibus, quòd amplius expenditur id furtiuum diiudicaretur.

Vel xenia. Quæ autem comprehendantur xeniorum nomina, vide ſupra in præcedenti conſtitutione.

Officiales prouinciales in tranſitu per Prouincias nec eſculenta, nec poculenta recipiant. b.d.Tapia.

PRAGMATICA I.

De officio Iuſtit.

CAROLVS V.

ESſendo la volontà della prefata Maeſtà, che le città, terre, & luoghi del preſente Regno, tanto Demaniali, come de Baroni, & li ſudditi di detta Maeſtà, ſiano releuati d'ogni indebita oppreſſione, s'ordina per queſto & comanda, che li Gouernatori, & Auditori delle Prouincie, & altri officiali, ò Commiſſarij, tanto delle Pronînciali audientie, come di qualſiuoglia tribunale non habbiano d'hauere, nè dimandare alle terre, per doue paſſaranno, ò ſtaranno per coſa alcuna le ſpeſe, nè per vn dì, nè per vna ſera, quando vanno per lo detto Regno per le città, terre, & luoghi predetti, tanto de Demanio, come de Baroni, & che le terre non li poſſano dare dette ſpeſe, & quello che contrauenerà tanto dette terre, come detti officiali, ogni volta caſcarà alla pena di mille ducati, & altra à noſtro arbitrio reſeruata eſigenda, & eſequenda ſenza remiſſione alcuna.

Datum in Caſtello nouo Neap. die 31. menſis Octobris 1532.

Don Pedro de Toledo.

V. Decolle Regens. V. Loffredus Regens.
Bernardinus Martiranus Secretarius.

Idem diſponitur circa munera, quod in præcedentibus legibus, circa quod vide, quæ dicta ſunt in prima conſtitutione huius tituli. b.d.Tapia.

CAROLVS II. Cap. 182.

Item quòd nullus Iuſtitiarius. Iſtud cap. confirmat conſtitutionem hac edictali, quod nullus. lege ſup. 1. lib. & in aliquo addit. & vide cõſti. quæ incipit, apud Iuſtitiarios, & conſtit. quæ incipit, volumus. & vide quod no. in l. 1. de contra. iudi. tut. Barth. de Capua.

ITem ꝙ nullus Iuſtitiarius, aut officialis alius munera, vel xenia, ſeu dona quęlibet quoquomodo recipere audeat exceptis eſculentis & poculentis, prout eſt à iure permiſſum, ſed eorum contenti ſalario frequenter commiſſas eis prouincias diſcurrentes adminiſtrationi iuſtitiæ, ac executioni mandatorum directorum eis, pro negotijs tam publicis, quàm priuatis, ſorde cuiuſlibet corruptionis abiecta, omnique indebita difficultate remota, ferventer intendant.

Officiales prohibentur munera recipere prout in præcedentibus legibus item, & pecuniam mutuam à litigantibus coram ſe accipere. b.d.Tapia.

PRAGMATICA II.

De Muner. offic.

CAROLVS V.

QVis neſcit, munera habere vim euertendi animum à recto iudicandi tenore? Ergo vt omnis aditus, corruptioni, & ſubornationi præcludatur: Mandamus expreſsè, quod nemo ex Conſiliarijs noſtris Collateralibus, Sacri noſtri Conſilij, Cameræ Summariæ, aut Magnæ Curiæ Vicariæ, aut ex alijs officialibus cuiuſuis conditionis, qualitatis, aut dignitatis, nec eorum vxores, aut filij, alijque eorundem poteſtati ſubditi, neque per ſe ipſos, neque per interpoſitam perſonam, poſſint, nec debeant, vllo modo, aut vllo tempore accipere aurum, aut argentum, aut res aliquas cuiuſcunque generis, etiam comeſtibiles, ſiue magni, ſiue parui valoris, quantitatisvè ſint, ſub pœna reſtitutionis rei donatæ cum duplo, atque ſuſpenſionis officij prima vice qua contrafecerint, ſecunda vero totalis priuationis ipſius, in quas pœnas ex nunc pro tunc, & ècontra officiales qui ſecus fecerint, ipſo iure incidiſſe declaramus, quod quidem delictum corruptionis, attento quod eſt difficilis probationis, volumus, & mandamus, quod in deteſtationis eius criminis poſſit probari per teſtes ſingulares, ad minus tres, qui ſint bonæ famæ, & opinionis. Mandamuſque etiam prædictis ſub eiſdem pœnis, quod in futurum à litigantibus coram eis, vel coram tribunalibus, nullam pecuniȩ quantitatem per eos, vel per alios mutuo accipiant.

Officiales munera recipere prohibentur, & quot teſtibus id probandum ſit, declaratur. b.d. Reuitus.

PRAGMATICA IV.

De Muneribus officialium.

CAROLVS V.

CArolus diuina fauente clementia Romanorũ Imperator, Rex Germaniȩ, Ioan. mater, & idem Carolus Dei gratia Caſtellȩ, Aragonum, vtriuſque Siciliȩ, Hieruſalem, Vngariȩ, Dalmatiȩ, Croaciȩ, legionis Nauarrȩ, Granatȩ, Toleti, Valentiȩ, Galitiȩ, Maioricarum, Hiſpalis, Sardiniȩ, Cordubȩ, Corſicȩ, Murciȩ, Gemmis, Algarbij, Algezirȩ, Gibaltaris, inſularum Canariȩ, inſularum Indiarum, & Terrȩ firmȩ maris Oceani, Roſſilionis, & Ceritaniȩ, Marchiones, Oriſtani, & Gottinȩ, ad perpetuam rei memoriam

iam recognoſcimus, & notas facimus tenore preſentium vniuerſis, quod cum ſuperioribus diebus iuſſerimus promulgari quandam Pragmaticam circa munera, ſeu ſubornationes iudicum, & officialium noſtrorum in pręd ictо noſtro citerioris Siciliç Regno intercedendo ipſis muneribus, & ſubornationibus, & alijs quorumuis generum oblationibus. & muneribus ſub grauibus pœnis recipiendis, necnon formam ſuper his ſtatuendo qua illa probari poterunt, de qua quidem Pragmatica ex parte nonnullorum ex officialibus in tribunalibus ciuitatis noſtrę fideliſſimę Neap. conqueſtum eſt aſſerendo ipſius diſpoſitionem eiuſmodi eſſe vt ſi abſque aliqua declaratione remaneret, quamplura incommoda oriri poſſent, necnon quamuis ipſi officiales rectè, &(vt decet) ſua integra adminiſtrent officia ab eis qui ipſos odio proſequerentur, poſſent facile calumniari, & infamia notari, & abſque ipſorum culpa puniri: quç omnia eſſent contraria diuino cultui, obſequio noſtro, & rectè iuſtitię adminiſtrationi. Cumq; etiam non conſentaneum eſſet teſtimonijs trium tantummodo ſingularium teſtimoniorũ circa probationem dictorum munerum, & oblationum ab ipſis officialibus receptorum, cum ſit contra omnem diſpoſitionem iuris, & conſtitutionum prędicti Regni, & poſſet euenire aliquos, qui ipſos officiales odio, vel inimicitia proſequerētur condemnationem forſan per dictos officiales contra eos in cauſis ciuilibus, vel criminalibus factam facile contra ipſos officiales coniurationes inire, & deponere, & ſic poſſent eſſe iniuſtè condemnari, & infamia (vt dictum eſt) notati: nobis propterea humiliter ſupplicantes, vt dictę Pragmaticę diſpoſitionem declarare, & modificare dignaremur, ita vt prouiſio eo quod ad bonum publicum dicti Regni, & rectam adminiſtrationem iuſtitię ſpectant, & deleatur, & aboleatur ab ea occaſio, & cauſa vexandi, & labe infamię notandi optimos, integros, & incorruptos Iudices, & officiales, qua quidem ſupplicatione per nos diligenter intellecta, & quę noſtro iuſſu per noſtrum Regium penes nos aſſiſtens conſilium. Viſa, & examinata, maturaque ſuper his accedente deliberatione, Regiaque auctoritate noſtra, pręſenti noſtra Pragmatica cunctis futuris temporibus valitura, declaramus, ſancimus, & ordinamus, ac prohibemus, quòd nullus ex Iudicibus, & officialibus nominatis, ac comprehenſis in dicta Pragmatica, poſſit, nec vllo modo debeat petere, atque accipere, quamuis illud gratioſè, & ſpontè ipſis oblatum, donatum, mutuatum, ſiue commodatum fuerit pecunias, aurum, argentum, vel alia quæcunque iocalia, nec res aliquas magni, ſiue parui momenti, & pretij etiam comeſtibiles, ſeu potabiles, quamuis modicæ quantitatis exiſtant, per ſe, neque eorum vxores, filios, alioſque, qui eorundem poteſtati ſint ſubiecti, neque per interpoſitam perſonam, clam vel publicè, directè vel indirectè, quouis modo, & quæſito colore ab alijs perſonis, quæ coram ipſis iudicibus, & officialibus litigant, quomodocunque, vel ab earum parentibus, filijs, vxoribus, & coniunctis

carum

earum perſonarum ſub pœnis in eadem Regia Pragmatica ſtatutis. de cæteris autem perſonis hic non expreſſis nec compreheuſis, ſi aliquid acceperint ſit cum omni temperantia, & moderatione, & tantummodo in rebus parui momenti, veluti ſunt volatilia, feræ, fructus, & ſimilia, paucis tamen vicibus ita vt ex hoc non generetur vſus. Præterea eoſdem hortamur, vt à recipiendis mutuo pecunijs, ab alijs quibuſuis perſonis hic non comprehenſis ſe abſtineant, cum non parum conueniat officialibus, & præcipuè iudicibus, vt omni tempore ſint liberi, & ſoluti, ac alijs non obuoxij, maximè hoc obligationis genere. Necnon etiã eoſdem monemus, ita ſuam domum, & familiam circa recipienda dicta munera habeant correctam, & moderatam, vt ex ipſorum moderatione, & honeſtate omnes ipſorum iudicum integritatem intelligant; nam illis contrarium facientibus non immerito eorundem defectus, & culpæ poſſent ipſis iudicibus imputari, licet non poſſit probari cum ipſorum licentia ipſa munera ab illis eſſe recepta, quamuis in eorum proprium commodum, & vtilitatem, & non dictorum ſuorum dominorum ea conuertant. Inſuper quantum attinet ad probationem dictarum ſubornationum, & munerum, ſiue oblationum, cum ſint difficilis probationis, quoniam ſagaces, & corrupti Iudices occulto ſtudent recipere ea quæ eis offeruntur munera, ita vt per conteſtes nunquam id probari poſſit, ob deteſtationem, & qualitatem delicti, volumus, & iubemus quod deponendo ſuper his quinque teſtes, quamuis ſint ſingulares, & deponant de diuerſis actibus, & temporibus contra aliquem Iudicem, etiam ſi in diuerſis tribunalibus forſan moram tranſierit, tum ſint bonæ & ſanæ opinionis. & de quibus non præſumatur, quòd odio, vel inimicitia, quòd neſciuerint, & non viderint, deponant, & faciant plenam fidem, & probationem, & detur, ac adhibeatur eorum teſtimonijs plena. & integra fides, quemadmodum diſpoſitum eſt in dicta Pragmatica dictorum triùm teſtium diſponente, verum cum dictus numerus quinque teſtium defecerit, vel illi non fuerint qualitatis ſuperius declaratæ, volumus, & iubemus, quòd in dicta probatione obſeruetur id, quod iura, & leges dicti Regni diſponunt, & cum ipſis declarationibus, & modificationibus volumus & iubemus, quòd dicta Pragmatica in omnibus obſeruetur, & compleatur iuxta illius ſeriem, & tenorem quacunque ſiniſtra interpretatione ceſſante, quæ omnia, & ſingula ſupraſcripta in omnibus ſuis cunctis articulis integrè, & inconcuſsè obſeruaris volumus, & per noſtrum in eodem Regno Viceregem generalem præſentem, & per alios conſiliarios, & officiales noſtros, cuiuſcunque, ac minimi gradus conditionis, & qualitatis exiſtant debitæ excuſationi mandari omni dubio, difficultate, & ſiniſtra interpretatione ceſſantibus, nec ſecus attentari vlla ratione, proceſſu, ſiue cauſa ſi vltra iram, & indignationem noſtram grauiſſimas pœnas in dicta Pragmatica ſtatutas, & alias grauiores quas nobis, & ſucceſſoribus noſtris reſeruamus, incurrere formidant, in cuius rei teſtimonium præſentes fieri iuſſimus

noſtro

noſtro magno negotiorum Siciliæ citerioris Regni ſigillo pendente muniri.

Datum Gandaciæ die primo Nouembris anno à Natiuitate Domini 1540. Imperij noſtri vigeſimo, Regnorum autem uoſtrorum decimotertio Regiæ Caſtellæ legionis, Granatorum &c. anno trigeſimoſeptimo, Nauarræ, vigeſimoſexto Aragonum, vtriuſque Siciliæ, Hieruſalem, & aliorum vigeſimoquinto, Regis vero omnium vigeſimoquinto.

Yo el Rey.

V.Figueroa Regens,& Prothonotarius pro magno Camerario. V.Philippus Aug. pro magno generali Theſaurario. Sacra Cæſarea, & Catholica Maieſtas, mādauit mihi Alfonſo Indiaquez nihil ſoluar, quia curia noſtra pro taxatore. In priuilegiorum 21.fol.27. Excquatur.

PRAGMATICA VI.

De muneribus officialium.

PHILIPPVS &c.

DOn Ioannes à Stunica Princeps Petræ Perſiæ, militiæque Sancti Iacobi in Caſtella Maior Commendatarins, necnon præfatæ Maieſtatis in præſenti Regno Vicerex Locumtenens & Capitancus Generalis.

A gl'Illuſtri, ſpettabili, & magnifici Protonotario, gran Camerario, gran Giuſtitiero nel preſente Regno, Viceprotonotario, Preſidente del Sacro Regio Conſiglio, Locotenente della Regia Camera della Summaria, Regente della gran Corte della Vicaria, deputati del detto Sacro Conſiglio, Preſidenti & Rationali della detta Regia Camera, Giudici della detta gran Corte, Auocati, & Procuratori fiſcali, necnon Baroni titulati, & non titulati, Gouernatori, & Auditori Prouinciali, Capitani. Aſſeſſori, & altri qualſiuogliano officiali,& perſone di qualunque autorità, ſtato, grado, & conditione ſi ſiano preſenti & futuri, tanto Regij, quanto di Baroni, Regij fideli diletti, la gratia Regia & bona volontà, come la giuſtitia egualmente miniſtrata, è lo vero inſtrumento con il quale ſi mantengono li Regni in tranqnillità, li ſudditi in quiete, & ſi paga il debito che li Principi, & Rè deueno alla diuina Maeſtà dalla quale pendono li dominij & ſignorie, così anco ſono obligati detti Principi, & Rè con diligentia ſuegliarſe, & tenere particular penſiero di fare, & ordinare pronisione tale, che à li ſudditi non ſolo non reſti loco di ſuſpitione, ma nè anco vi ſia embra alcuna che la giuſtitia non ſia adminiſtrata ſenza affetto, ſenza corruttela, & ſenza diſegualità, ò partialità alcuna: Perilche eſſendomo per ordine di Sua Maeſtà venuti al gouerno di queſto Regno, benche habbiamo ritrouati gli officiali deputati alla adminiſtratione della giuſtitia in queſta fideliſſima Città, & Regno eſercitare il peſo,& carico ad eſſi impoſto con la diligentia, integrità; & retto zelo che ſi conuiene, nondimeno per la cauſa predetta, & acciò non ſi poſſa imaginare ſcrupolo, ouero ombra di ſuſpitione, nè hà parſo con voto, & parere del Regio Collateral Conſiglio appreſſo di noi aſſiſtente, prouedere, declarare, ordinare, & ſtatuire li ſeguenti capi, nel ſeguente modo.

Nell'anno 1539. à di 11. di Nouembre la Maeſtà Ceſarea di glorioſa memoria per ſua Pragmatica, executoriata mediante lettere eſſecutoriali eſpedite à 7. di Febraro 1540. Ordinò, & comandò, che niſſuno delli Conſiglieri Collaterali, ò del Sacro Regio Conſiglio, ò Preſidente della Regia Camera della Summaria, ò Giudici della gran Corte della gran Corte della Vicaria, ò di altri officiali di qualſiuoglia conditione, qualità, ò dignità, nè lor moglie, ò figli, ò altri ſudditi alla lor podeſtà, nè per eſſi, nè per interpoſita perſona, poteſſero, nè doueſſero in modo, ò tempo alcuno riceuer oro, ò argento, ò coſe di qualſiuoglia geno, nè anco comeſtibili, cosi di grande, come di piccolo valore, ò quantità che fuſſero, ſotto pena della reſtitutione della coſa donata, con il doppio, & di ſuſpenſione dell'officio per la prima volta che contrauenesſero, & di priuatione di eſſo officio per la ſecōda volta, nelle quali pene ſe intendeſſero incorſi detti officiali contrauenienti ipſo iure, ipſoque facto. Ordinando & comandando di più, che tale contrauentione ſi poteſſe verificare per tre teſtimonij ſingulari, quali fuſſero di buona fama, & opinione. Quale Pragmatica la detta Maeſtà Ceſarea eſſendoli ſtato eſpoſto che ſe la Pragmatica predetta reſtaſſe ſenz'altra declaratione, potriano naſcere molti incommodi, & gli officiali contutto che adminiſtraſſero loro officij con ogni integrità, potriano facilmente eſſer calnnniati, comandò moderarla per vn'altra Pragmatica à primo di Nouembre 1540. nel ſequente modo è forma, cioè che niſſuno degli officiali compreſi in detta Pragmatica poſſa in modo alcuno dimandare, ò riceuere ancor che ſpoutamente le foſſe offerto, donato, preſtato, ò accommodato dinari, oro, argento, ò qualſiuoglia iocali, nè coſa alcuna di grande, ò poco momento & prezzo ſi foſſero, ancor che fuſſero coſe comeſtibili, ò da beuere, ancor che fuſſero di poca quantità, ne per ſe, ne per moglie, figli, ò altri ſuggetti, ne per interpoſita perſona aſcoſtamente, ò publicamente, direttamente, ò indirettamente in qualſiuoglia modo è colore ſi ſia dalle perſone che auante delli detti officiali litigano, ò da loro parenti, figli, moglie, è congionte perſone di dette perſone litiganti, ò che de proſſimo haueſſero da litigare, ſotto le pene in detta Pragmatica contente. ma da altre perſone non coſì eſpreſsè, ne compreſe, ſe riceueſſero alcuna coſa, fuſſe con ogni temperantia, & moderatione, e ſolamente in coſe di poco momento, come ſono volatili, fere, frutti, & coſe ſimili, però rare volte, talmente che da queſta non ſi cauſaſſe vſo. Ordinando di più che detti officiali teneſſero talmente corretta ſua caſa, & fameglia circa il riceuere di preſenti, che da tutti ſi conoſceſſe la integrità di loro officio. Et quanto tocca alla proua della contrauentione, comandò che doueſſero eſſer cinque teſtimonij, benche ſingulari purche ſiano di

bona,

bona, & integra opinione,& delli quali non ſi preſuma che per odio,ò inimicitia deponeſſero quelche non ſanno ,come in dette Pragmatice ſi contiene alle quali,s'habbia relatione,quali Pragmatice con la diſpoſitione , è moderatione predetta ordiniamo , è comandiamo che ſi debbiano iuxta la loro ſerie , & tenore inuiolabilmente oſſeruare. Declarando di più per la più candida & lucida oſſeruatione di eſſa , che quella parola poſta in eſſa de volatili,non includa polli,caponi, viui ò morti, tanto delli naturali del Regno , quanto di quelli che volgàrmente chiamano d'India . Et ſimilmente declaramo che quella parola che dice frutti, nõ inclnda frutti poſti in conſerua , che communemente ſe dicono ſciroppati , ne tampoco includano quelle perſone,che nelli proprij giardini & luochi non hanno de quelli frutti,che preſentano , li quali è veriſimile, che li comprano per preſentarli . Et coſi anco declaramo che quella pa ola , Et coſe ſimili , non includa zuccari , ſpeciarie,lauori di cere, biuende; oglio , caſi, & altre coſe che ſogliono conſeruarſe in diſpenſa , le quali coſe ordiniamo che ſe includano ſotto la prohibitione di non donerſe receuere,ne accettare,declarando ancora che tra le dette perſone dalle quali è prohibito di ricenere,non ſi includano parenti,& tutti altri,nelle canſe delli quali per diſpoſitione di ragione li detti officiali non poſſono eſſer Giudici . Con queſto però , che in ciò per dette perſone permeſſe non ſi commetta fraude alcuna. come ſaria ſe dette perſone permeſſe accomodaſſero il loro nome alle perſone prohibite , onero eſſi riceueſſero preſenti prohibiti da perſone prohibite ,per darli , & con effetto deſſero à gli officiali predetti, nel qual caſo gli officiali predetti incorrano nelle ſopradette pene . Et le dette perſone permeſſe che faceſſero ſimil fraude , ſiano punite ad arbitrio noſtro , etiam di pena corporale , ſecondo la qualità dell'ecceſſo & della perſona,non includendo ſimilmẽte nella prohibitione predetta, gli officiali,li quali tra eſſi poſſano preſentarſe coſe che non ſiano di momento . Hauemo anco ritrouati eſſerſi diſpoſto per Pragmatica fatta per lo quondam Illuſtr.& Reuerendiſs. Cardinal Pacecco à 28. di Marzo 1555. che neſſuno Gindice maggiore , ò minore, Regenti del ſupremo Regio Collaterale Cõſiglio , & di qualſiuoglia altro Tribunale,ancora che foſſe capo , ò Preſidente del Tribunale poſſa votare , ne eſſer preſente nella relatione , & diſcuſſione di qualſinoglia cauſa , nella quale foſſe Aduocato alcuno ſuo figlio, ò fratello, vtriuſque vel ex altero latere coniuncto,fratello conſobrino,cognato, nepote , ò zio , ancor che eſſo non fuſſe commiſſario della cauſa, come in eſſa ſi contiene,qual Pragmatica fù dopoi per altra Pragmatica fatta per il quondam Illuſtre Don Giouanni Manriquez all'hora Vicerè, à dì 26.d'Ottobre 1558. confirmata, con declaratione , che quel che s'era diſpoſto del padre, & figlio, ſi oſſeruaſſe nel genero & ſocero , qnali ſe comprendeſſero in eſſa . Quali Pragmatice noi con la preſente noſtra ordinatione , ordiniamo , & ſtatuimo che ſe debbiano inuiolamente oſſeruare. Declarando di più & ordinan-

do,

do , & ſtatuendo , che quello che è diſpoſto nelle perſone ſopra eſpreſsè congiunte per conſanguinità, ſe intenda ancora, & habbia luoco ſe nel medeſimo grado ſono congiunte per affinità , cioè quello che è diſpoſto nel fratello conſobrino,habbia luoco nel marito della ſorella conſobrina , & quello che è diſpoſto nel nepote , habbia luoco nel marito della nepote, tanto ſe la nepote à congionta per linea diſcendente , quanto per linea tranſuerſale . Similmente hauemo ritrouato che il detto quondam Illuſtriſſimo,& Reuerendiſſimo Cardinal Pacecco per la predetta Regia Pragmatica emenata à detto di vintiotto di Marzo 1555. diſpoſe , & ordinò che niſuno officiale delli ſopradetti Tribunali Gouernatori , ò Auditori di Prouintia, poſsano, ne debbiano dimandare, ò impetrare officio da qualſiuoglia Barone titulato , & non titulato del preſente Regno per amici conſanguinei, affini, ò qualſiuoglia altra perſona, ma da tal dimanda , & impetratione debbiano onninamente aſtenerſe,come in eſsa ſi contiene . La qual Pragmatica fù poi rinouata alli 26.d'Ottobre dell'anno 1558.

Et acciò foſſero inuiolabilmente oſeruate lo Illuſtriſſimo , & Reuerendiſſimo Cardinal Granuella all'hora Locotenente , & Capitan Generale nel preſente Regno per Pragmatica fatta à 21. di Giugno 1574. non ſolo ordinò l'oſeruanza predetta, ma anco impoſe pena di ſoſpenſione di officio ad arbitrió di Sua Maeſtà,nella quale ſe incorreſse per la ſola dimanda,ò per l'accettatione fatta di offerta ſpontaneamente fattali ancora che non haueſse effetto. Et di più ordinò che ſe il Barone per ſua libera volontà ſenza dimanda , & richieſta fatta per officiale alcuno , ma per il merito della perſona prouidenda , voleſse prouedere alcuno di detti officij in perſona di alcun parente, ò affine di alcuno di detti officiali infra in terzo grado, foſsero obligati tanto il Barone prouidente, quanto la perſona prouidenda darne notitia all'Illuſtriſſimo Vicere che Gouernaſse,ſotto pena che il Barone ſia priuato della elettione per anni dui, & la perſona prouiſta ſimilmente inhabilitata per anni doi ad eſercitare officio, come più largamente in eſsa appare . Et perche per le dette Pragmatice non s'è impoſta pena alcuna alli Baroni in caſo che direttamente , ò indirettamente da alcuno officiale foſse dimandato officio alcuno, & eſſi Baroni li concedeſsero, ouero eſsi ſpontaneamente ce lo deſsero,& in detti caſi eſsi Baroni li fariano atto prohibito . Per tanto ordinando, & comandando l'oſeruanza inuiolabile delle dette Pragmatiche, ſotto le pene in eſse contente, ordiniamo & ſtatuimo , che concedendo alcuno Barone officio alcuno ad alcuno delli detti officiali à loro richieſtà,& impetratione diretta,ò indirettamente,ouero dandolo da ſe ſpontaneamente,come di ſopra ſi è detto, incorra nella pena della priuatione di poſsere pronedere il detto officio per anni cinque,& ſimilmente la perſona prouiſta nel modo predetto, ſia inhabilitata ad eſsercitare officio di giuſtitia per anni cinque, Ordinando & comandando à tutti li ſopradetti officiali , & per-

ſone,

ſone, & ciaſcuno d'eſſi inſolidum vnicuique in ſua iuriſdittione, che debbiano, & ciaſcun di eſſi debbia oſſeruare & eſſequire, & fare eſſequire, & oſſeruare quanto di ſopra ſtà declarato, ſotto le pene ſopradette, le quali ſi eſſequiranno, & ordinamo che ſi eſſequano contra li tranſgreſſori ſenza eccettione di perſona alcuna. Et perche ſia la preſente Pragmatica nota à tutti, hauemo ordinato che ſe ne affigano copie authentiche nelli Regij Tribunali di queſta magnifica, & fideliſſima Città di Napoli, & che ſi publichi per li lochi ſoliti di quella, & per tutto il preſente Regno.

Datum Neap. die 29. menſis Februarij 1580.

Don Iuan de Zuñiga.

V.Reuerterius Regens. V.Salernitanus Regens.
V.Salazar Regens. Baſtida de Muñatones Secret.

Præſides prouinciarum, cum Auditoribus, cæteriq; officiales nihil recipiant nomine donatiui, quouis tempore in eorum officijs. vſque ad §. 1. h. d. Remitur.

PRAGMATICA IV.

De offic. Iuſtitiarij.

CAROLVS &c.

QVamuis per Regias Pragmaticas, & ſignanter per Regiam Pragmaticam Cæſareæ Maieſtatis, fuerit benè prouiſum, & conſultum populis huius Regni, ue per Regios officiales grauarentur in expenſis, neque ad indebitas etiam ſolutiones compellerentur, & alijs indebitis extorſionibus vexarentur. Verũ quia ex varijs querelis, tam Vniuerſitatum quàm particularium, per aliquos Gubernatores Prouinciarum, Auditores, Capitaneos Terrarum, Aſſeſſores, Magiſtros actorum, & alios officiales tam ad admiuiſtrationem Iuſtitiæ, quam etiam ad exactionem iurium & pecuniarum ad Regiam Curiam ſpectantium, dictas Regias Pragmaticas non ſolum non obſeruari, ſed etiam exquiſitis fraudibus eas circumueniri intelleximus. Et volentes pro obſeruantia dictarũ Pragmaticarum, vt decet prouidere, tolleutes quoſcunque abuſus & fraudes, & addendo etiam pœnas contra non obſeruantes inremiſſibiliter à contrauenientibus exigendas, ſtatuimus, & mandamus, videlicet.

In primis quod Gubernatores, & Auditores Prouinciarum, Capitanei, Aſſeſſores, & Magiſtri actorum, & omnes alij officiales Prouinciarum, de cætero non audeant directè, vel indirectè, palam, vel occultè recipere ab Vniuerſitatibus nomine donatiui iu ingreſſu, vel digreſſu, vel durante officio aliquam pecuniæ quantitatem, argentum & aurum, ſed ſolum exculeutum & poculentum, quod in paucis diebus poſſit conſumi, & iura permittũt, etiam à volentibus, ſub pœnis in dictis Pragmaticis contentis, & vltra volumus, quod teneantur in quadruplum reſtituere, videlicet, Simplum Vniuerſitati, & triplum Regiæ Curiæ, & quod illi de Vniuerſitate, qui interueniunt in dicta donatione, teneantur de proprio tantum inremiſſibiliter ſoluere Regiæ Curiæ.

Prohibentur officiales recipere munera ab Vniuerſitatibus. h. d. Tapia.

REX CAROLVS I. Cap. 38.

I*Tem quod Iuſtitiarij, &c.* Not. quòd vniuerſitas non poteſt imponere collectas ſine mandatu Regis.

* ADDITIO. Item quòd Iuſtitiarij, Iudices, & actorum notarij. *Nota etiam: nam de eius natura eſt implicare caſum magis dubitabilem vt ne. ſcribentes in l. qui ſe patris. C. vnde lib. prout hic eſt nam in cap. hac edictali, ſupra dixerat poſſe recipi ab vniuerſitate, nec me. muneras eſculenterum. ergo tacitè videbatur innuere, quòd poſſunt recipere in principio hic declarando illam dubitationem, dicit quòd nec eſculenta, &c. Et not. quòd vniuerſitates Regni non habent commune, nec poteſt imponi collecta ſinè ſpeciali mandato Regis: licet, vt audio, iſtud malè ſeruetur in Terra Idrunti, & alijs.* De Bottis.

ITem quod Iuſtitiarij, Iudices, & actorum notarij, * & Cameræ ſtipendiarij, & ſamiliares alij, & officiales eorum, ab vniuerſitatibus terrarum nihil omuinò recipiãt in pecunia, collectis, ſeu alijs quibuſcunque rebus, etiam eſculenta & poculenta, cum Vniuerſitates Regni uil habeat iu communi: Nec collectas poſſint imponere ſinè ſpeciali mandato noſtro. Et ſi conrra fecerint, recipientes, pro eſculentis, & poculenris, gagijs vnius anni priuentur, illi, ſcilicet qui habeut gagia à Curia, & illi, qui nou habent gagia iu quadruplum receptorũ eſculẽtorũ, & poculentorũ Curiæ teneantur. Pro alijs verò muneribus, & donis receptis, uoſtro arbitrio puniãtur. In uumero verò prędictorum ſamiliariũ intelligantur vxores, filij, & omnes coniunctæ perſonæ ipſorum. Et idem intelligatur per omnia in Secretis, magiſtris Procuratoribus, magiſtris Portulanis, magiſtris Paſſuum, Inquiſitoribus, magiſtris Maſſarijs, magiſtris Foreſterijs, & alijs officialibus quibuſcuuque, & ſubofficialibus, & ſamiliaribus eorundem. Et ſi aliqui officiales habent officium à Curia in gabella, ſicut ſunt Secreti, magiſtri Salis, magiſtri Procuratores, & alij ſimiles officiales, commiſſarij, & ſubcommiſſarij, puniantur

Ibi, *nihil accipiant.* Iſtud malè ſeruatur. cõcordat cum c. Si alios Iuſtitiarios &c. Sed aliqui officiales habẽt officia hodie à curia, hodie ſeruatur cõtrarium ſi reciperent eſculenta & poculenta à priuatis perſonis, quia benè poſſent, vt eſt in cap. hac edictali, &c. quod capit. concordat cum iſto, in §. neque liceat. Barth. de Capua.

ADDITIO. *In ver. cum vniuerſitates Regni, &c. Vniuerſitates non poſſunt imponere collectas ſinè ſpeciali mãdato Regis. hoc cap. alleg. & ſequitur Luc. de Penna, in l. ſi quos, in 2. colum. C. de decur. lib. 10. Ad hoc, quòd præſes in Regno non poteſt imponere collectas ſinè ſpeciali mandato Regis, & tamen ipſe intelligit, niſi in his quorum executio ad ipſius officium pertineret, vt ibi per eum. & hoc cap. allegat etiam idem Luc. in l. fin. in 24. quæſt. C. de qui. mun. ne lic. ſe excuſa. lib. 10. vbi latiſſimè examinat an præſes poſſit collectam imponere,*

Ibi,

tur ad rationem prædictam, videlicet quòd ipſi teneantur ſoluere Curiæ quantum pro gagijs ſuis vnius anni recipere deberent pro qualibet vice, ſi haberent ad credentiam à Curia officium prædictum. Et illud capitulum omnes officiales iurare inter alia ſpecialiter teneantur.

nere, vide ibi ſemper, & vtrobique dicit, quòd hoc cap. eſt Regis Caroli Primi, & hoc limit. ibi Luc. in verſic. & hoc verum niſi &c. niſi pro muris ciuitatis conſtruendis, vel reparandis, vel pro refectione pontium, fontium, aqueductuum, vel viarum: nam tunc poteſt præſes collectam imponere, etiam inuitis ciuibus ſi commodum id eſſe proſpexerit, etiam ſinè ſpeciali mandato Regis, per plura, & rationes vide apud eum. Adde quòd Iuſtitiarij tenentur exigere reſidua collectarum, quamuis aliud ſpeciale mandatum eis propterea factum non fuerit per Curiam Regis: ita Luc. de Pen. in l. 3. ver. no. ex hac glo. &c. per tex. ibi. C. de ſuſcepto. & arc. ir. lib. 10. Hoc cap. etiam allegat Luca de Penna, in l. 1. in fi. C. ne ruſtic. lib. 11. & dicit quòd fiſcales deberent ipſum intueri. De hoc autem, an datia & collectæ poſſint imponi per commune, & vniuerſitatem ſinè permiſſu Principis, vide pulchrum conſi. Bart. in conſil. 180. incip. ſi aliqua poſſeſſio, &c. vbi diſputat pro, & contra: tandem concludit, quòd collectam generalem Cameræ fiſcali applicandam nemo poteſt imponere ſinè permiſſu Principis, ſed collectam ſpecialem vnaquaque ciuitas, vel vniuerſitas pro neceſſitate ſibi imminente poteſt imponere. & allegat iura, vide eum omnino, & tene menti. V. M. A.

Idem diſponitur quod in cap. præcedenti. h. d. Tapia.

REGINA IOANNA. Cap. 277.

ITem quòd prædicti officiales Iuſtitiarij, ſcilicet, Capitanei, Iudices, actorumque notarij, ſtipendiarij, & alij officiales eorum nulla recipiant dona ab vniuerſitatibus Terrarum & locorum cõmiſſorum eis officiorum, nec etiam expenſas, nec eſculenta, nec poculenta etiam à ſpontè dantibus, nec aliqui recipiant huiuſmodi dona, ſub eo prætextu, quòd non accedant ad Terras, & loca ipſorum, neque etiam recipiant à ſpecialibus perſonis Terrarum, & locorum officiorum eorundem, niſi tantummodo eſculenta, quatenus eis per conſtitutiones, & capitula Regni permittuntur, & non vltra.

Officiales prohibentur ab vniuerſitatibus munera recipere. h. d. Tapia.

PRAGMATICA I.

De Muneribus officialium.

FERDINANDVS &c.

CVm multa ſint quæ Reges, & Principes ſumma diligentia, & cura prouidere oporteat, vt Regna, & Imperia quibus diuinitus præſunt rectè gubernentur, illud nobis præcipuè curandum eſse videtur, vt eorum ſubditi ab oppreſſionibus, & indebitis grauaminibus releuentur. Cum itaque nuper ad noſtram notitiam peruenerit, officiales, & Capitaneos adminiſtrationi iuſtitiæ per nos ordinatos, vltra prouiſionem, & ſalarium eis taxatum, varijs modis, vel lucri, vel donatiui nomine à vaſsallis noſtris pecuniam extirpare, & interdum plures perſonæ, ac ciues, vt gratiam, & fauorem ipſorum officialium adipiſcantur eiſdem dona, & pecunias ex publico procurant: nè ſubditi noſtri prædicti, extorſionibus, & indebitis ſolutionibus iam dictis continuè grauentur, & officiales ipſi qui pro tempore fuerint prouiſioni tantummodo ipſis ordinatæ, vel taxandæ contenti remaneant, & acquieſcant, remoti penitus ab omni ſpe alicuius alterius lucri, vel donatiui, ſed in ipſa adminiſtratione iuſtitiæ ſemper intenti, & ſollicitі ſint. Nec non etiam vniuerſitates, terræ, caſtra, loca, ciues, & homines in illis habitantes, & incolatum ducentes, non poſſint, nec valeant amicitias, & ſuffragia, & fauores ipſorum officialium, ſibi hac ratione vendicare, & acquirere, cum erogatione bonorum & rerum vniuerſitatum pauperum, pupillorum, viduarum, & miſerabilium perſonarum, quæ dictis ſuffragijs, fauoribus, & amicitijs, vt poſſint in eorum priuatis commodis, & ad proprios vſus conuertere, cum derogatione iuſtitię, & adminiſtratione ipſius, quinimmo, vt illa rectè, benè, & diligenter vt decet omnibus æquè, & ſinè exceptione aliqua miniſtretur, volumus, & præſentium tenore, noſtra ex certa ſcientia proprio motu, & deliberatè, & conſultò, ordinamus, atque decernimus quod deinceps in futurum, & in perpetuum, officiales, & Capitanei prædicti per nos ordinandi, & deputandi, ſeu iam deputati in adminiſtratione iuſtitiæ, prouiſione ſolummodo ipſorum ordinata, vel alias taxanda per nos, contenti remanere debeant, eamque tantummodo conſequantur, & illam habeant iudiminuire in terminis ſolitis, & conſuetis, iuxta noſtras ordinationes, & Pragmaticas, nec vltra prouiſionem prædictam directè vel indirectè aliquid lucri vel donatiui ab vniuerſitatibus accipere debeant, nec ipſæ vniuerſitates, ciues, & habitantes eadem donatiua, & lucra procurare debeant, ſeu habeant. Quinimmo ab hoc omnino abſtineant, & cauere debeant, declarantes expreſsè de eadem certa noſtra ſcientia, quod ſi quis officialium prædictorum præſenti noſtræ ordinationi, diſpoſitioni, & Pragmaticæ contrauenerit, ab officio, & adminiſtratione iuſtitiæ ipſo facto ſuſpendatur, pœnamque vnciarum quinquaginta incurrat, Ciuitates autem, terræ, caſtra, & loca, ac vniuerſitates, priuati ciues, & habitantes, ſub pœna vnciarum centũ irremiſſibiliter exigẽdarum, & Fiſco applicandarum, cum reſeruatione etiam pęnas ipſas augendi, & cõmutandi, prout nobis melius viſum fuerit, & placebit, iuxta demerita cõtrauenientis pro arbitrio noſtro reſeruamus. Dat. in ciuitate noſtra Capuæ, per magnificũ virũ Andręam Marconda Locumten. Fundorum Comitis, &c. die 3. Auguſti 1490. Regnorum noſtrorũ anno 34. Rex Ferdinandus.

Iulius de Scortiati Locũtenens Magni Camerarij.

Dominus Rex mandauit mihi Ioanni Pontano.

Guber-

Gubernatores Prouinciarum prohibentur donatiua, & alia ab Vniverſitatibus accipere, neque frumentum, & alia victualia ſibi conduci facere. h.d. Tapia.

PRAGMATICA III.

De Muner. offic.

CAROLVS V.

GVbernatores prouinciarum neque donatiuũ hactenus ipſis dari conſuetum à ciuitatibus, neque munera cuiuſcunque generis, aut qualitatis, etiam rerum comeſtibilium, à ſuis Prouincialibus, etiam ſpontè offerentibus accipiant, neque per eos, neque per interpoſitas perſonas, neque eos ad portandum, conducendumque ſibi frumentum, ordea, ligna, paleas, vel alia quæcunque pro ſuis munitionibus compellant; & cum diſcurrunt viſitando Prouinciam, neminem ad aliud, quam ad ea quæ Regiam Pragmaticam eis accipere licet, aſtringant. circa quod dictam Pragmaticam, aliaſque obſeruantias Regni legitimas, mandamus obſeruari.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HAec Pragm. quoad receptionem donatiuorum hodie ſeruatur, quantum vero attinet ad victualia aſportanda, vidi inquiſitum quendam Prouincialem Gubernatorem, qui tamen fuit abſolutus per Mag. Cur. nec fuit facta magna vis ſuper hoc ex eo, quia probata fuerat conſuetudo Prouinciæ, quæ (vt ſupra diximus) in prima huius tit. conſtit. facit licitum, quòd alias eſſet prohibitum.

DE SALAR. OFFICIAL. ET TRIGESIMA.
Rubr. XLII.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILARII ANNOTATIONES.

HIc titulus de ſalario officialium neceſſario poſt præcedentem, ne munera recipiant ſituandus eſt, cum enim puris manibus debeat iuſtitia miniſtrari neceſſarium eſt, vt qui eius adminiſtrationi incumbit habeat vnde ſe alat iuſta illud Apoſtoli 1 ad Corinth.9. ſi ſpiritualia ſeminamus, temporalia, quare non metemus, & qui altari ſeruit de altare viuere debet.
1 Nec diſſimile eſt argumentum eum † iuſtitiam miniſtrantes, Sacerdotes ſint tex. in l.1.ff. de iuſt.& iur.& iuſtitiæ ſacrificium acceptiſſimum Deo, quod cecinit Dauid Pſ. 50. in fine, tunc acceptabis ſacrificium iuſtitiæ, quod pluribus alijs elegantiſſimis verbis, & rationibus tradidit, & authoritatibus confirmauit Luc. de Pen. in l. 2. C. de praxim. ſacr. ſcrin lib.12.num.8.& 9 & alia tradidit Azeued. ad l.16 tit.15. lib.2. ordinat. Quis autem Primus fuerit, † qui iudicibus ſalaria ſtatuerit Marcus Antonius Surgens de Neap. Illuſtr. cap. 2
17.lib.1.num.22. tradit fuiſſe Peſcennium Nigrum Principem Romanum, de qua materia Afflict. Carau. & Ioannes Ant. de Nigris ad Conſtitutiones, Ritus, & Capitula hoc tit. ſituata, quæ cum ab ipſis plenè ſint enarrata, nec materia altiorem indaginem requirat, cum hodie ſint in hoc Regno ferè omnia immutata, & omnibus officialibus certum ſalarium conſtitutum, ſicco (vt aiunt) pede pertranſeam, aliqua tamen quam breuiſſimè attingamus.

Trigeſima ſolui debet Iudici pro quocunque iudicio coram ipſo agitato excepto ſi pro commodato, mutuo, & depoſito denegato, quod ſallit in ciuitate Neap. Meſſana, & Salerni, vt in conſtitutione ſequenti. circa tamen. h.d. Tapia.

IMPERATOR FEDERICVS.

COnſtitutionum a prædeceſſorum noſtrorum defectum neceſſario ſupplemento ſupplentes, quæ in certis tantum quæſtionibus, & perſonis, commodato videlicet, mutuo, & depoſito, Baiulos tertiariam recipere b ſtatuebant, nec de alijs aliquid: ſanctiones ipſis non modicam malignandi materiam offerebant. Statuimus, vt de cauſis alijs,

COnſtitutionum. In quacunque re, vel in contractu, excepto mutuo, depoſito, & commodato, tenetur condemnatus ſoluere trigeſimam Baiulo, vel ab vtraque parte, ſi tranſactio interuenit. Plus accipiens punitur in duabus libris auri. Quantum autem de iure communi licitum ſit iudicibus accipere, patet in Auth. de iudi. §. ne autem. In prædictis tribus caſibus accipiet à conuicto tertiariam, à confeſſo enim, niſi vt ſupra de mutu. & co. Sed nunquid à confeſſo recipiet trigeſimam in cæteris contractibus? videtur, ꝙ non, quia ꝙ ibi in territorio, hic in trigeſima videtur fore dicendũ, cum ſit eadem ratio. ſed ꝙ hic dicit accipi à tranſigentibus, & ſic tranſactio pro victoria habetur, arg. ff. manda. l fin.

b *Statuebant.* Supra de depo.& mu.& com.l. Regiæ Maieſt.

a *Quan-*

ANDRAEAS DE ISERNIA.

C*Onſtitutionum.* In tribus contractibus, mutui, commodati, & depoſiti loquitur ſuprà eo. l Regiæ. ſi habeat iuriſdictionem Baiulus in litigijs aliarum rerum quarumcunque, habet Baiulus trigeſimam à damnato. Sed ſi tranſactum eſt ab vtro-

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HAec conſtitutio, vt ſuperius diximus in Rubr. hodie non ſeruatur, nó enim trigeſima, nec aliquid pro ſubſcriptione, aut viſura proceſſus recipiunt officiales, vt Regentes, Conſiliarij, Præſidentes Regiæ Cameræ, Iudices Mag. Cur. Vic. & Audi-

alijs, tam mobilium, quàm immobilium, & quarumcunque rerum, quæ non cadunt in nomen contractuum prædictorum, ſi perſonali qualibet, vel alia actione reali petuntur. T trigeſima tantum a quantitatis, b vel æſtimationis rei petitæ Baiuli ipſi exigant, c & recipiant d à damnato, e cum cauſa per ſententiam decidetur: ſicut iudicia-

a *Quantitatis.* In perſonali.

b *Vel æſtimationis.* In reali. In actione verò iniuriarum ſeruatur, aliter vt dicitur infrà, qualiter iudi l 1.

c *Et recipiant.* Nè labor ſit ſinè mercede, vt in Auth. de iudi. coll. 6. § nè autem. Sed an in principio, aut poſt latam ſententiam videtur, quòd medietas in principio, & medietas in fine exigi debeat, argum. prædicti. § contra quod, in fine, ſicut hic dicitur, ſed dicas, quod ſtatim lite côteſtata faciat Iudex ſe cautum de ipſa trigeſima in pecunia, vel in pignore: & lata ſententia inter ipſum & Baiulos diuidatur, vt infra, qualiter Iudex. de iudic. l. 1. & trigeſima ab his petenda, in ver. ſtatuimus.

d *A damnato.* Id eſt, victo reo, videlicet, vel ab actore. Non enim à ſolo reo quando damnatur hæc trigeſima dari debet, ſed etiam ab actore, quando vincetur actor, & reus abſoluetur: quia non debet plus licere actori, quàm reo, ſicut dicit regula iuris. & immò æqualitas debet ſeruari in iudicijs: præcipuè circa huiuſmodi ſportulas, de quibus hic dicit, vt C. de fru. & li. expen. l. fin. & de prox ſacr. ſcrin. l in ſacris. circa fi. vbi dicit æqualitatem litigatoribus volumus obſeruari. lib. 12. & ideò expoſui damnato, id eſt victo: nam propriè reus dicitur damnari, cum vincitur: ſed actor cum perdit, & reus abſoluitur, dicitur victus. C. de pet. hær. l. fin. § ſinautem ex contractibus, & in fi. vbi dicitur, quòd ſi petitor fuerit victus. & ff. de pign. ſi ſuperatus. & de re iudi. l. ſæpè §. ſi ex duobus, & C. de iud. l. properandum. §. ſinautem. Vel dic, quòd etiam actor poteſt dici damnatus, cum perdit; nam abſolutio rei, damnatio eſt in actore: ſicut & libertas dicitur ſeruitus iſto reſpectu, vt ff de ſerui. vrb. præd. l. 1.

e *Cum cauſa per ſententiam.* In duobus hic corrigitur per inferiorem conſtit. circa iuſtitiæ, &c. videlicet in en, quòd hic dicit trigeſimam recipi à damnato. Recipi enim debet ab vtraque parte. Item in eo quod dicit trigeſimam recipi poſt ſententiam: debet enim recipi ita, quòd ſit de ea cautum ſtatim libello oblato, id eſt, in ipſa litis conteſtatione, prout vtrunque patet in præallegata conſtitu. in nouis adiectio. quæ ſunt ibi. & concor. in Authen. de iudic. §. nè autem, nè labor ſit ſinè mercede, & argum. ff. de re milit. l. 4. § ſed & ſi menſor. & ita tenetur in aliquibus partibus Regni. Quòd iſta etiam trigeſima, quæ ſoluitur Curiæ, vel Baiulo, debet ſolui ab vtraque parte, maximè quia hic ſe refert ad illam conſtitut. cum circa. Vel ſi vis dicere, quòd hæc conſtitut. non corrigatur in aliquo, ſed trigeſima Baiulorum poſt ſententiam, ſemper à ſolo victo præſtetur: ſicut in alijs multis Regni partibus obſeruatur: dic, quòd eſt ratio diuerſitatis de trigeſima Baiulorum ad trigeſimam iudicum: quia cum iſta trigeſima Baiulorum ſoluatur poſt ſententiam, vt hic, victus victori tenetur in expenſis, vt C. de iudic. properandum. §. ſin autem. & in Auth. de

ANDRAEAS DE ISERNIA.

vtroque, habet eam. Hæc trigeſima ſoluitur Baiulo poſt ſententiam. Alij dicunt, quòd recipitur ab vtraque parte: & quòd ſtatim libello dato, ſcilicet in ipſa conteſtatione litis. Et in his duobus dicunt corrigi iſtam conſtitutionem per ſequentem, ſcilicet, cum circa. in hoc conſiſtit tota virtus. ¶ Gl. quærit vtrum à confeſſo recipiatur trigeſima? & dicit fore dicendum, quòd cum ſit eadem ratio, ergo idem ius. Item certè vbi ante litis conteſt. reus non confiteretur datur libello, ſed ſtatim, quòd fuit in iudicio, & Iudex non laborauit, nec actori diſpendium aliquod pertulit ſinè ſui fatigatione. Tunc videtur dicendum non deberi trigeſimam aliquam Curiæ. nam iſta conſtitut. non iudicat. ſed facta eſt ad ſupplendum dictam conſtitut. Regiæ. Sed illa trigeſima, aliàs tertiaria illius conſtitutionis non exigetur dicto caſu, quando confitetur: ergo nec in iſtis, de quibus hæc conſtitut. loquitur ſupplendo, quia interpretaus habet locum vbi interpretatum, vt in Auth. de fil. ante do. inſtru. nat. circa finem. quamuis actor laborauit in faciendo reum citari in iudicio. pro quo ſoluit citatori, & ſententia commonitoria, ſententia dicitur. C. de exhib. re. l. neminem. & de epiſc. & cler. l. cum clericis. & lib. 10. de agric. & cenſ. & de prin. & agen. in re. l. fin. lib. 12. Quamuis labor & ſumptus actoris non ſit conſiderandus, quantum ad trigeſimam Iudicis ſoluendam, quæ debetur pro labore ipſius Iudicis, non actoris, vt in Authen. de iud. §. nè autem labor, & licet Curia fatigauerit faciendo eum citare per ſeruientem, qui eſt ad gagia Curiæ, hæc modica laboratio non debet attendi. ff. de impen. l. omnino. & commodo. l. in rebus. §. poſſunt. At ſi dato libello confiteretur animo conteſtandi litem, & litigandi, tunc ſecus. & ſic intelligendum eſt, quod dicit glo. in d. l. Regiæ. quia per confeſſionem facta eſt litis conteſtatio, vt no. de lit. conteſt. l. 1. Sed ſi Iudex poſt confeſſionem prædictam factam non animo litem conteſtandi videat confeſſum ſatisfactionem diffugere: Vel alia ex cauſa ante præceptum de ſoluendo, & det præceptum de ſoluendo, vt ff. de iudi.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

Auditores prouinciarum, licet reſpectu inferiorum iudicum, & aſſeſſorum ſoluantur ſportulæ, & aliquid pro viſura proceſſus.

T *Trigeſima.* Hodie † exigitur hæc trigeſima, quando com-
1 promittuntur cauſæ in arbitros, quia ſalarium non habent, quod tradit Luc. de Pen. in l. in ſacris, nu. 18. in fine, C. de proxim. ſacr. ſcrin. lib. 12. Specul. tit. de Arbitris, §. ſequitur, &
2 Bart. in l. fin. C. de agent. in rebus lib. 12. † Quid autem ſint ſportulæ poſt Azo. in ſum. C. de ſport. num. 8. tradunt Luc. de Pen. in d. l. in ſacris C. de proxim. ſacr. ſcrin. lib. 12. num. 11. & Alciat. lib. 3. diſputation. cap. 27. qui declarat pecuniam eſſe, quam litigantes deponebant, vt qui in cauſa ſubcubuiſſet eam perderet Iudicis, vel Fiſci commodis applicandam.

3 Quid autem ſi vnus † officialis exerceat duo officia, an ei debeatur vtrumque ſalarium affirmatiuè reſpondit Bald. in l. binos. C. de aduoc. diuerſ. iudic. in fi. & in l. ad ſcribarum, C. de appellat. & Iacob. de Belniſ. & Angel. in Auth. vt Iudices ſinè quoquo ſuffrag. §. illud, & dixit Paris de Puteo in tract. de ſind. in ver. ſalarium nu. 5. & 2.

Quid autem ſi aliquis † officialis eſſet ſuſpenſus ab admini- 4
ſtratione officij, an ei ſalarium medij temporis debeatur, dic quod in hoc articulo tres caſus ſunt diſtinguendi, primus eſt in officiali ſuſpenſo abſque cauſæ cognitione, ſed tantum ad finem, vt facilius poſſit contra ipſum inquiri, & hoc caſu ſi non alias fuerit priuatus, dicendum eſt ſalarium deberi ex quo per eum non ſtetit adminiſtrationi incubere ad tex. in l. qui operas, ff. locati. Bart. in l. libertus, §. inquæſt. ff. ad municipales, quem ſequitur Paris de Put. in tract. ſindicat. in ver. accuſatores.

Secundus caſus eſt in officialibus ſuſpenſis pro certo tempore in pœnam, & tunc poſſet dici ſalarium non deberi, ex quo illis debetur ratione ſeruitij, ſed qua pœna ſuſpenſionis opera-

Digitized by Google

de iud. §. oportet, vbi de hoc. coll. 6. dolo peteret victus, quod victor ſoluat medietatem huius trigeſimæ, quod iam liquet ſe ei reſtituturum, vt ff. de re iudic. l. in condemnatione. § fin. & de doli exceptio. l. dolo. imò melius eſt, vt euitetur circuitus, quod recta via integra hæc trigeſima exigatur à victo, vt argum. ff. de legat. 2. cum ab vno. & argum. ff. de condi. indeb. l. dominus teſtamento cum ſimil. ibi no. non ſic liquet in trigeſima iudicum, quæ ſoluitur in ipſa conteſtatione litis, vt dictũ eſt. Et no. quòd poſtquam Iudex recipit trigeſimam, non debet recipere ſubſcriptionem pro ſententia, vt infra in præalleg. l. cum iuxta. Vel dic vt ibi in adiectionibus ſuis. Et eſt ratio, quia trigeſima Baiulorum ſoluitur lata ſententia, ſed trigeſima iudicum ſoluitur in conteſtatione litis.

cialibus a nouella noſtri numinis conſtitutio introduxit. Si verò cauſa tranſactionis remedio decidatur, tũc ab vtraque parte litigantium recipiant trigeſimam ſupradictã. Bainlus autem contra prædicta, vel aliquod ſupradictorum

10 veniens, quæ in noſtris & Regum aſſiſijs continentur, b præter periurij pœnam in c articulis iuriſiurandi contẽtam, de quo d diuina ſententia condemnatur, duas libras auri puriſſimi ærario noſtro ſe nouerit illaturum.

a *Nouella.* Infrà qualiter iudi. iudic. per. & videas nouam conſtitut. infra duorum principum.

b *Præter periurij pœnam.* Quæ eſt poſita infra de aleatoribus. l. 3. & in Lombar. de periur. l. Deo.

c *Articulis.* Qui poſiti ſunt C. de iur. calũ. l. 2.

d *Diuina ſententia.* Hæc pœna diuina non excludis legitimã. ſic & in C. de Summa Trinitate, & fide Cathol. l. 2. in fi. & ſup. eod. puritatem. Alibi vero legitima nõ excludit cæleſtem, vt C. de don. ſi quis argentum §. vlt. in fi. adde circa materiam iſtam, quod no. in iure Longobar. de prohi. ali. mi.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

iudi. l. ſi debitori. videtur quod habeat trigeſimam: laborauit enim, & ſic poteſt hæc glo. intelligi. nam præceptum de ſoluendo ſententia dicitur, à qua poteſt appellari, vt dicunt Moderni, vt ff. de mino. l. ait prætor § non ſolum. aliàs §. quid tamen. dummodo non malitioſè, ſeu aſtutè det præceptum de ſoluendo, vt ibi. nam trigeſima, &c. hac ſola de cauſa, tunc ad iniquum compendium trahetur actor, vt C. pro empt. l. fin. quoniam ſi reus confeſſus paratus ſit ad ſatisfaciendum infra dictum tempus, ita quòd non ſis actor eum ſacco paratus. ff. de ſolu. l. quod dicimus aut ſi procurat, vt actor dicat ſe contensum. & non inſtẽt plus, nec proſequatur, vitabit trigeſimã, quia præceptum non dabitur, ſi actor non vult. Nam finis per præmiſſa impoſitus eſt liti: ſed vbi Iudex nihil laborat, non habebit. Qui enim non laborat, non manducat. ff. de damno infecto. l. quamuis.

ADDITIO. *Adde l. ſi ex duobus. ff. de noxa. cap. fin. 1. quæſt. 2. et in cap. ſi tempius, de pæn. diſt. 4.*

Et præmia debentur labori, atq; virtuti. l. C. de ſtatu. & imag. l. fin. De Tiro. l. 2. lib. 12. ille vero, qui tranſigit non confitetur, imò facit rem dubiam. ff. de tranſactio. l. ideo aliud ſtatuitur in tranſigente. in illo etiam bonus Iudex laborat, ſcilicet, vt partes concordentur Quid enim aliud agit prætor, &c. ff. de oper. no. nunciat. l. 1. §. vnde quæritur. Boni quidem prætoris eſt hoc. ff. ſi cert. pet. l. quidam. Et ſi dicatur, quod tranſigens fatetur, ſicut qui paciſcitur. ff. de his qui notantur infamia. l. quoniam. non ſequitur, imò eſt contrarium ei, qui confitetur tranſigens. nam ſi fatetur, vt dictum eſt, ſinè damno erit, vt dicit conſtitutio Regni. Quando reus venit ad iudicium, quia citatur, ſed non aliàs animo litigandi agnoſcens veritatem, & confitens non laborauit, tunc Iudex, & ſic non habebit trigeſimam. Vnde ſi petat à Iudice, quare vocatur, non per hoc habet animum litigandi. C. de litis conteſtatio. l. 1. in princ. ſic non videtur conſentire in Iudicem qui edi genus ſibi poſtulat actionis. ff. de iud l. nõ videtur, vt ſciat vtrum debeat cedere, vel contendere. ff. de edendo. l. 1. in princip. & ſi fortè citator domi expreſſit, quod debet fieri, ſcilicet, quomodo, & de qua re, coram quo, & cætera ſupra, de exordijs & præpatá. in l. edictorum, fortè non intellexit: vel non retulerunt ſibi illi de domo, vel vult melius ſcire à Iudice. Nam vox præconis paucis innoteſcit. ff. de in integrum reſtitutione. l. diuus. hæc cognitio ſi expectet & recipit libellum, vel proponitur contra ſe, quando eſt cauſa vbi non datur libellus, & tunc confiteatur, ſatis videtur inde, quod vult litem conteſtari, vt in glo. not. & qui confitebitur ſe mutuo recepiſſe: poteſt probare quod ſoluit, vel aliud ſimile. C. de probationibus. l. 1. Quamuis enim difficile ſit probare animum litem conteſtandi, vel non. ff. de interrogato. actio. l. quia probari poteſt, & probatur per ea quæ quis agit, & dicit. C. de teſtam. l. non codicillum. ſicut interiora probantur per exteriora. de acquiſ. rer. dom. l. 2. §. illud. tunc debebit trigeſimam, cum conteſtetur, vt in litis conteſtatio. vt d. §. ne autem. Dom. Andr. de Iſer.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

operatur, quòd pro certo tempore non ſeruiat, conſequens erit, vt nec ſalarium recipiat Barto. in l. cum allegatis, C. de re

5 milit. lib. 12. vbi not. illam legem contra † clericum ad tempus ſuſpenſum, quod lapſo tempore non debetur ei præbenda præteriti temporis, quod ſequitur ibi Iacob. Rebuff. & facit optimè l. 1. C. de re milit. lib. 12. & ibi declarat Ioan. de Platea, faciunt etiam, quæ tradidit Bart. in l. Mæuia num. 3. ff. de annuis legatis, & in l. diem functo, ff. de officio aſſeſſoris.

Tertius caſus eſt in officiali ſuſpenſo, qui poſtea fuit per ſententiam priuatus, quo caſu poſſet dubitari an ei debeatur ſalarium decurſum à die quo fuit ſuſpenſus vſque ad ſententiam priuationis, pro negatiua facit, quia clarum eſt, quod ſuſpenſio proceſſit ex eius culpa, prout exitus demonſtrauit, & ſic ſalarium non debetur, ad quod faciunt allegata ſupra in ſecundo caſu, & tradidit glo. in cap. paſtoralis, §. verum in ver. ſub-

6 trahuntur extra de appellat. quæ ponit quæſt. in † excommunicato, & concludit quod ſi iuſtè fuerit excommunicatus non poterit fructus medij temporis petere, & allegat tex. in d. l. cum allegatis, C. de re milit. lib. 12. & hoc idem ibi concludit Abb. num. 12. Imol. & Bald. ibidem num. 19. qui etiam concludit, quod etſi Iudex non ſubtraxit fructus excommunicato medij temporis, ſed eos excommunicatus percepit, debet reſtituere, faciunt etiam, quæ tradidit Barto. & Doct. in l. diem functo, ff. de offic. aſſeſſor. vbi Bart. & Alexan. num. 35. concludunt quòd priuatus ab officio ob propriam culpam, pro tempore, quo fuit in adminiſtratione toleratus debet habere ſalarium, qui ſeruiuit, ergo ſi non ſeruiuit, quia fuit ſuſpenſus, non debet habere ſalarium à ceſſante ratione, quòd † argumentum eſt in iure validiſſimum l quod dictum, ff. de pact. eſ- 7
ſet enim contra omnes iuris regulas, vt quòd culpa ſua officium non exercuit debeat ſalario gaudere pro tempore quo non exercuit ad tex. in l. 1. & l cum allegatis, C. de re milit. lib. 12. vbi glo. Bart. Ioannes de Plat. & cæteri in milite capto ab hoſtibus, & reuerſo concludunt, quod ſi culpa ſua fuit captus non debeatur ei ſalarium temporis, quo fuit apud Hoſtes, ſin autem abſque culpa, ſed caſu debetur ſic, & in caſu iſto.

A quo debeatur ſalarium facit primo, quia officiales ſtipendiati dicuntur locaſſe operas ſuas pro certa mercede, & ſic integrum ſalarium eis debetur, & ſi operas non præſtant, dũmodo per eos non ſteterit ad tex. in l. qui operas, ff. locati, ſicq;

Digitized by Google

licet officialis fuerit ab adminiſtratione ſuſpenſus, cum hoc proceſſerit non ex eius voluntate, ſed coactè ſalarium habere deberet.

Præterea quando ex aliquo delicto eſſent bona confiſcanda, ſi in confiſcatione requiritur ſententia, & non fit ipſo iure, eo caſu fructus percepti poſt delictum vſque ad ſententiam, non auferuntur per ſententiam, & non veniunt in confiſcatione, ita tradidit gloſ. in §. 1. in Authent. de inceſt. nupt. in ver. imminere in fine gloſ. & Doctor. in cap. ſicut ad extirpandum extra de cohabit. cleric. & mulier, & in cap. cum ſecundum de hæret. in 6. Card. in clem. conſtitutionē. §. cæterum in fine de elect. poſt Innoc. in cap. cum noſtris extra de conceſſ. præb. & Felyn. qui cæteros cumulat in capit. de quarta nume. 33. de præſcript. Ad hoc igitur vt de delictis † officialis puniri poſſit neceſſariò debet conuinci ad lex. in l. ſi aliquid, C. de ſuſcept. lib. 10. & ibi not. Luc. de Pen. & in l. 1. & ibi glo. C. de ſuperexact. lib. 10. Ergo neceſſaria eſt ſententia iuxta ea, quæ tradidit Bald. in authent. habita nume. 46. verſ. conclude C. ne filius pro patre, dum dicit, tunc dicitur pœna imponi ipſo iure, & non eſt neceſſaria ſententia, quando lex ita illum caſum pronunciat, vt non ſit dare medium inter ſententiam, & pronunciationem, quod etiam ſequitur, & refert Alexan in addit. ad Barto. in l. 1. ff. de his, qui not. infam. Sed hoc caſu, (vt dixi) opus eſt, quod officialis conuincatur. Sequitur vt ſententia non extendatur ad fructus, ſeù ſalaria debita poſt delictum vſque ad ſententiam. 7

IMPERATOR FEDERICVS.

CIrca tamen compilationes * Neapolis, & Straticotis Salerni, ſcilicet Meſſanæ, quibus cognoſcère licet de criminibus de ſpeciali, & antiqua prærogatiua, & Regni noſtri obſeruatione digno ſcitur eſſe conceſſum, ordinatione conſtitutionis præſentis nihil volumus innouari.

* ADDITIO. *Aſſiſtus legit non compilationes, ſed compalatios, id eſt, Iudices Baiuli, ſic dictos quòd in palatio ius dicerent. Infra tamen in conſtitut. cum noua. Compares dicti videntur.* Fabius Iordanus.

Iubet Imperator iuſtitiam ſecundum conſtitutiones Regni miniſtrari, ſententias gratis proferri, ſalarium conſtituit, trigeſimam exigi permittit, quam deberi etiam de compoſitionibus cauſarum criminalium conſtituit. h. d. Tapia.

IMPERATOR FEDERICVS.

CVm a circa * iuſtitiæ tramites imperialis elemētia oculos ſuæ prouiſionis aduertit, & ſui regiminis extollit faſtigium, armando legum munimine imperatoriam maieſtatem, & ſubiectorum grauamina, & oppreſſiones releuat, qui ſola b poſt Deum magnificentiæ Principis lenitate reſpirant. Diſcreta itaque viciſſitudine temporum, dum poſt bellorum ſtrepitus, obtenta victoria, ſuccederet quies pacis, ad hoc ſe noſtri nominis principalis ingenij erexit prouiſio, T vt paci iuſtitiam ſociaret: Ad quod itaque dum perpenſæ deliberationis conſilio vacaremus di-

stin-

CVm circa. Poſt Regnum in pace reformatum vult Imperator iuſtitiam reformare, quæ eſt pacis ſocia: & repulſis iudicibus, qui erant pro tēpore inuaſionis Regni, mandauit creari alios Iudices, quos monet vt ſecūdum iura iudicent, & ferant ſententias incorruptas. Debent enim habere Iudices manus mundas, vt in Auth. de mand. Princip. in ſi. 1. colum. & non vendere auro iuſtitiam, vt in Auth. vt iudi. ſinè quoquo ſuffra. §. neceſſitatem. in ſi. §. Ne tamen labor iudicum ſit irremuneratus, Auth. de indic. §. ne autem. & hoc in ſi. vult quod poſſint accipere ſemel in cauſa à partibus eſculenta & poculenta, & trigeſimam totius æſtimationis litis. Et hoc habet locum, vbi agitur petitorio. Sed vbi agitur poſſeſſorio, concedit eis ſexageſimam, quæ trigeſima, vel ſexageſima ſoluetur eis poſt cauſam finitam ſententia, vel tranſactione. Item habebant ſimilem partē de cōpoſitionibus maleficiorum, & etiam rerum incorporalium, ſcilicet iurium, vel ſeruitutum, ſi fuerint pecuniæ, & differt hæc conſtitutio ab illa, quæ eſt ſupra de trigeſi. exhi. quia illa Baiulo, hæc iudicibus prouidet.

* ADDITIO. *Contra hanc conſtitutionem vide Luc. de Penna in lege annonas C. de erogat. milit. anno. col. 2. lib. 12.* De Bottis.

b *Poſt Deum*. Imperator enim poſt Deum eſt communis pater omnium ſubiectorum, vt in Auth. neque virum, quod ex do. eſt. ad finem. colla. 8. & concord. ſupra de feu. impo. l. vlt. aliàs fidelium noſtrorum.

a *Præ-*

ANDRAEAS DE ISERNIA.

C*Vm circa.* Primo repetit de numero Baiulorum, ſupra eod. l. ſæpè. Repetit etiam quod officiales habeant manus mundas, ſic ſupra de officio Iuſtitia. l. puritatem, & quod iudices ſecundum has conſtitutiones, & in earum defectu ſecundum conſuetudines approbatas, vt ſupra ead. l. & eod. tit. l. vt vniuerſis. plenè dictum eſt. Item vult vt Baiulus, & Iudices recipiant trigeſimam, de hoc plenè dictum eſt ſupra. l. conſtitutionem. & l. Regiæ. Hæc eſt quædam additio circa litteram quæ dicit ſalaria dari Baiulis & iudicibus, & ſtatim ſequitur, ſtatuimus etiam vt trigeſimam &c. Et ſic videtur quòd vtrunque habeat, ſcilicet ſalarium & trigeſimam, quia verbum, Etiam, videtur implicare, vt vtrunque debeatur. C. ſi

tutor

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

MVlta ad huius conſtitutiones initium exornandum diximus tit. de legibus, vbi videnda erunt.

Vt

T *Vt paci iuſtitiam ſociaret*. Iuxtà illud Profetæ Pſal. 84. iuſtitia, & pax oſculatæ ſunt.

Non

ſtincta poſt modum moderatione a præſcripſimus, quot, & quales Baiuli, Iudices, atque notarij per vrbes ſingulas, iuſtitiam miniſtrarent, videlicet, vt his, quos dudum inuaſorum Regni noſtri per diuerſas prouincias concreauit iniquitas, penitus antiquitatis, & ipſorum loco de mandato noſtro duobus, aut tribus, aut quinque in locis aliquibus, qui contractibus tunc interſint, & vno tantummodo, qui vna cum Baiulo cauſas examinent & decidant, viris prouidis & fidelibus ſubſtitutis, vt in noui Regis victoria, nouella iuſtitiæ b propago conſurgat, qui iuxta tenorem noſtrarum conſtitutionum c, & iura, d & conſuetudines e approbatas cauſas audiant, auditas examinent, & à gratiarum & munerum ſordibus abſtinentes, de puræ conſcientiæ gremio gratuitas ſententias proferant, T non venales: nihil omnino præter eſculenta, & * poculenta, f ſemel tantum in cauſis, per ſe vel per alium à litigatoribus capientes. Sed de munificentiæ noſtræ gratia g ſalarium à T Curia noſtra recipiant, prout vnicuique prædictorum in locis ſingulis per noſtram excellentiam eſt prouiſum. Statuimus etiam vt h trigeſimam partem quantitatis in petitione deductæ, vel æſtimationis petitæ rei ſub ſacramento partis & taxatione iudicum i ex vtraque parte litigantium, poſt diffinitiuæ ſententiæ calculum, vel cauſas tranſactione, vel amicabili compoſitione, deciſas, pro iudicaturis ſuis, & ſubſcriptionibus conſequantur,

a *Præſcripſimus.* Supra in quarta conſtitutio. quæ incipit, in locis Demanij.

b *Propago.* Simile infra in l. vltima huius li. ad laudem.

c *Et iura.* No. quandiu locus eſt legi, non eſt ad conſuetudinem recurrendum, vt l. dil. conſuetudo. & arg. ff. de auro & argen. leg. pediculis. §. argento, & ad idem. ff. de leg. & Senatuſcõ. l. de quibus, in princ. & concor. ſupra de ſerui. vi. co. & Baiu. vt vniuerſis. & de ſacra. à Ba. & Ca. præſt. l. puritatem.

d *Et conſuetudines.* Nam ita debet iudicare Iudex, vt hic, & ſupra in octaua conſtitutio. quæ incipit vt vniuerſis & ſingulis. & ibi notatum eſt de hoc.

e *Approbatas.* Non ſeruabis hic ordinem literæ, nè nouis & nouiſſimis legibus contradicat. quid enim primò ſequi debeat Iudex in pronunciando, quid ſecundò, tertiò, & deinceps, habes ſupra, de offic. mag. Iuſti. l. vlt. Nouo etiam iure primo iudicet Iudex ſecundum legem, ſcilicet non ſcriptam, dein de ſecundum ius, ſcilicet, ſcriptum, vt in Authen. coll. 3. de defen. ci. §. interim. & iuſi. q præſt. ab his §. æquus. & hoc ex eo probatur, quia conſuetudo legi derogat in eo loco, in quo inducta eſt, dummodo conſuetudo ſit poſterior lege, quod dic, vt in ſum. quæ ſit lon. conſuet. §. quantum. Ordinem nanque ſcripturæ ſeruamus, quoties quæritur quis homo, cui primæ perſonæ debeat præferri in aliquo obtinendo, vt ff. de vſufr. quoties. Vbi autem hoc non quæritur in perſonis. Sed hoc, an valeat ſcriptura ante ſolutionem: & in quam cauſam debeat accepta fieri pecunia, & qualiter debeat ferri ſententia, aut quo ordine, non ſpectamus ordinem ſcripturæ, ſed ius, vt ff. de leg. 3. cum pater. §. fidei. ff. de ſolu. in his. & eſt ratio, quia prælatio ex ordine conſideratur, an valeat aliquid vel non de iure. Ponit hic qualiter Iudex iudicare debeat, ad hoc vt ſententia iuris conſequatur effectum, ſupra vero de ordine diuerſorum iudicum.

* ADDITIO. *De officialibus recipiẽtibus victum ab vniuerſitatibus, quòd condemnentur in quadruplum, vide cap. Caroli I. in lib. Barattucij, cap. 12. lib.* 12. Fabius Iordanus.

f *Semel tantum.* Sic C. de poſtu. quiſquis. §. nemo ex his. vbi dicit quod ſibi ſemel officij, &c.

g *Salarium à Curia.* Quod dicit de ſalario, corrigitur infra titu. 1. cum iuxta.

h *Trigeſimam.* Supra de offic. mag. Cam. & Baiu. in fi. ut. Trigeſimam partem, ſcilicet vnam pro ſe, de qua loquitur hæc conſtitutio: & alteram trigeſimam pro procura. de qua loquitur præcedens conſtitutio, &c.

i *Ex vtraque parte litigantium.* Eſt enim hoc ſecundum vetera iura: Sportulæ namque quæ dantur iudicibus debent ab vtraque parte præſtari, vt in Auth. de iudi. & vt nulla § ne autem circa

ADDITIO. *Adde an ſportulæ dentur ordinarijs? vide per Doct. in cap. cum ab omni. de vi. & hone. cler. & an ſportulæ dentur arbitro? vide per Spec. tit. de arbi. in §. ſequitur. Bart. in l. fin. C. de princ. agen. in re. lib. 12. & an ſint hodie interdictæ de iure*

ANDRAEAS DE ISERNIA.

tutor vel curator. in l. etiam. Sed non eſt verum, quia habentes ſalaria à Curia nihil pro ſe recipiunt, ſed omnes trigeſimæ, obuentiones, & prouentus ſunt Curiæ quæ dat ſalaria, ſuprà eod. l. cùm iuxta quam quidam ſicut glo. habent poſt iſtam & verbum, Etiam, implicat ad verbum, Statuimus. ſiuè enim ſequatur hanc vt glo. habebat: non tolleretur præcedens. ff. de leg. non eſt nouum. & l. ſequen. ſiuè præcedat. Leges enim non corriguntur, niſi quando expreſsè dicitur. Vnde fuit quæſitum, an idem in alijs officialibus, vt Iuſtitiarijs, iudicibus, actorum notarijs, & cæteris ſalarium habentibus à Curia? Et communis ſententia ſeu opinio eſt, quòd habentes ſalarium, non habent trigeſimam, cùm ſit eadem ratio, ergo idem ius, per ea, quæ aliàs notantur in glo. in ſimili in Auth. de iudi. §. ne autem labor. Per hoc patet, quòd quædam conſtitutio, quam habent quidam hic, & incipit, pro ſcriptura autem corrigitur per præmiſſa.

In actione iniuriarum. Iure Romano, dicit glo. quòd de eo, quod eſt petitum. ff. de iuriſdict. omn. iud. l. cùm quædam. §. quoties.

Sexageſimam. C. de iure emphy. l. fin. in illo iure illius legis dicitur de quinquageſima. Hæc conſtitutio, & ſuprà eo. l. conſtitutionem, & l. Regiæ. videntur loqui in Baiulo Demanij Regis Gulielmi, & Imperatorum condentium has leges: An idem ſit in Baiulo Comitum & Baronum, & feudatariorum, & eorum iudicibus, vt recipiant trigeſimam per iura? quod videtur, quia pro labore datur trigeſima eis, ſicut & ſportula, vt in Authen. de iudic. § nè autem labor. & hi laborant in cauſa, ſicut & Baiuli, & Iudices Demanij. Econtrà quòd non: quia Comites, & Barones, & feudatarij ſunt ordinarij vaſſallorum, vt in Authen. de quæſtoribus. §. ſi verò. & diximus in titulo, quid ſit inueſtitu. in principio. Sed ordinarij, ſicut epiſcopi cauſas committendo, & delegando ipſi de ſuo debent ſatisfacere pro labore eorum: & non poſſunt hi expenſarum nomine, vel alia cauſa exigere quicquam à litigante: nam

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T *Non venales.* Quod dixit Didac. Perez in l. 16. tit. 15. lib. 2. ordinat.

T *A Curia noſtra.* Debet enim Rex ſalarium Iudici ſoluere ex reditibus Regni, quæ ſibi pro iuſtitia miniſtranda præſtantur

tur & a ſtatim oblato b libello, & parti porrecto in pecunia. vel in pignore pro Curia noſtra, & pro ſe, demum lite ſententia, vel tranſactione finita, triceſimam inter ipſos æqualiter diuidendam Baiulus, Iudex, atque notarius, pro ſcriptionibus, & ſubſcriptionibus ſuis conſequantur. Præterquam in actione iniuriarum, in qua de eo tantum, ꝙ in taxatione & condemnatione deducitur, vigeſima perſoluatur. Verùm ſi poſſeſſionis in iudicio ſola reſtitutio poſtuletur, tunc ſexageſimam tantum recipiant, c reliquam trigeſimam ſub deciſione pleniſſima in petitorio percepturi, æſtimatione poſſeſſionis cum ſacramenti ſolennitate præhabita, vt eſt dictum, vt ſic cum qualitate cauſæ viciſſitudo ſalarij compenſetur: & Iudices Curiæ non cogantur laboribus vacuis laborare. De compoſitionibus maleficiorũ etiam, quæ priuatis perſonis, vel parti Reipublicæ inferuntur, eandem partem à partibus, vel officialibus Curiæ iudicib. percepturis, circa quaſi poſſeſſionem iurium his omnibus quæ in iudicijs poſſeſſionum rerum corporalium duximus obſeruandis: Ad cuius ſalarij præſtationem partes, aut ſpontè præſtitis, vel ſuffragio Curiæ receptis pignoribus protinus arceantur.

vt cano. vide in d. cap. cum ab omni. per Doct. & per Innoc. in c. 1. de plus petitio. Superantius.

Nam æqualitas hinc inde ſeruanda eſt, vt C. de proximis ſacrorum ſcrinioirum. l. in ſacris, & de fru. & lit. expen. l. vlt. & argum. ff. de arbi. ſi de meis. Soc. ibi, in fine. 1. reſpon. & l. ſi cum. §. penult. Sportulæ autem quæ executoribus dantur à reo præſtantur, vt inſtitut. de actio § tripli. & ſupra de offic. magiſt. Camerar. & Baiu. l. Regiæ Maieſtatis. & l. vlt. in princ. & infra, de extraor. præpa. iud. l. ſæpè. excipias hoc iure in trigeſima, quæ debetur Baiulis ab vtraque parte, ſi cauſa tranſactionis remedio decidatur, vt de offic. magiſt. Cam. & Baiu. l vlt. circa fin.

a *Statim libello oblato.* Concor. cum auth. offeratur, ſed de conſuetudine exigitur litis conteſtatio.

b *Libello porrecto.* Scilicet in conteſtatione litis, vt in Authen. de iudic. §. ne autem. collat. 6. & ideo dicit, ſtatim: quia ſecundum iura iſtarum conſtitutionum ſtatim libello oblato ſequi debet litis conteſtatio, vt infra de dila. & ex immunit. l. dilationes in iudicio hactenus obſeruatas, & ſic in ipſa litis conteſtatione quæ ſtatim ſequitur. Simile dicitur in litigatore, quòd in continenti in triduo proximo poteſt reuocare errorem Aduocati, quia videlicet, cauſa ſic de facto triduo tantum durauit, cum aliàs vſque ad ſententiam reuocaret, vt C. de erro. aduoc. l. fin. non ergo Baiulus, & Iudex deberent in ipſo inſtanti eſſe eum ſacco parato: ſed iſtud (ſtatim) cum aliquo temporis temperamẽto intelligatur, vt ff. de ſolutio. quod diximus, & l. ratum videlicet. vſque ad lit. conteſtat. vt dixi. ¶ Nam ante litis conteſtatio. partes liberè poſſunt à lite diſcedere, & pacta, vel tranſactiones impunè, & ſinè diſpendio facere in cauſa ciuili, vt infra de tranſaction. inter partes. l. ſpontè.

c *Reliquam.* Scilicet. trigeſimam, & aliter eſt in tex. trigeſima.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

nam habent redditus, & iura epiſcopalia, per quæ ſunt debitores iuſtitiæ, extrà de vita & honeſt. cleric. cap. cum non ab homine. in glo. de offic. ordin. cap. inter cætera. hæc ratio ſic eſſet in regnante Barone, Comite, & Feudatario: quia Reges habent iura Regni, & redditus, vt iuſtitiam ſeruent inter ſubditos, & habent feudatarij, præter exactiones indebitas, & extorſiones, & ſubuentiones debitas in quinque caſibus conſtit. quamplurimum. propter quod iuſtitiam debent procurare eis miniſtrari. Sed per iſtas conſtitutiones & iura Romana, quibus ſoluuntur ſportulæ. C. de agent. in re. l. fin. cum ſimilibus. aliud ſtatuitur: & ſic debentur Baiulo Regis in Demanio. eadem ratio eſt in Baiulis & iudicibus Baronum: & ſic videmus vti, & ſpecialiter de contraria conſtitutione Regni: per quod idem videtur in trigeſima: quia interpretatio habet locum, vbi interpretatum, vt ſupra dictum eſt: nam feudatario feudum datur cum iuribus, iuriſdictionibus, terratiçis, ſeù territorijs, hominibus aliàs omnibus, &c. ſicut dicit forma priuilegiorum. Territorium dicitur à terrendo, iuriſdictionem importans. ff. de verb. ſign. l. pupilli. § territorium. Et idem eſſet, ſi ſimpliciter daretur feudum: quia eſſet Iudex hominum, vt d. §. ſi verò. per iſtas generalitates. ¶ Et quia debentur labori, ſi Rex, Comes, Baro, vel feudatarius, ſi de cauſa cognoſcerent, haberent trigeſimam, cùm ſint Iudices. Aliud ergo eſt iure Cano. ſpecialiter ſtatutum in hoc. Quando verò petitur, & Iudex impetratur & datur à ſuperiore ordinario, impetrans dat expenſas ſi proficiſcitur extra domicilium: etiam iure canonico, vt d. cap cum non ab homine. dicit glo. Et ſi ambo impetrent actor & reus, vterque præſtat. dicit Innoc. extra de reſcrip. cap. præſenti. Ideo ſi vniuerſitas Demanij, vel Baroniæ, vel Caſtri feudales eligant Iudices: & Rex & feudatarius cõfirment. in iſtis videtur minus dubitabile, quod habere debent trigeſimas. Licet enim confirmans videatur dare Iudices in Authen. de defen. ciui. §. interim. de verborum ſignificationib. l. lege obuenire. nihilominus dant electores ſinè quorum electione non confirmantur, nec dantur. C de defen ciuit. l. defenſores, & non ſunt paria ſemper confirmare, & dare. ff. de iuriſd. omn. iud. & quia in glo. & in exemplo huius l. Et videtur eſſe, ſicut in prædio plurium, vbi ſi vnus concedat viam, deinde alij, per conceſſionem vltimi confirmantur conceſſiones præcedentium, quæ tamen non poterant reuocari ante vltimam conceſſionem. & ſic videtur habere ab omnibus viam. Licèt vltimò concedens videatur confirmare præcedentes. ff. de ſerui. ruſt. præd. l. per fundum. patet etiam ex eo quod capitulum ſede vacante, non poteſt conferre, ſeu confirmare beneficia ad collationem epiſcopi pertinentia. extra ne ſede vacan. c. illum. lib. 6. & eo. tit. c. fin. confirmare tamen poteſt præſentatum à patrono de maio. & obe. cum olim. & c. his quæ. & no. Hoſt. ne ſede vacan. circa ſi & ſic qui non confert, confirmat. & habere dicitur à patrono licet prælatus confirmet. Et confirmare vnus ſinè alio non poſſet.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

tur, vt tradit poſt Luc. de pen. in l. annonam, C. de erogation. milit. annon. lib. 12. Greg. Lopez l. 2. tit. 4. par. 3. ſubdens, quod ſi Rex mittat correctorẽ, ſeù capitaneũ, & Iudicem in aliquã ciuitatem maximè non peritum, ipſe Rex debet ſibi præſtare ſalarium, nõ autem ſubditi, niſi Rex ad præſtationem eſſet inhabilis, vt quia feruentib. bellis in Regno fructus, & prouentus ſolitos non perciperet.

Salarium

Salarium officialibus ſtatuitur ex omnibus trigeſimis, atque prouentibus noua forma hic tradita. h.d. Tapia.

IMPERATOR FEDERICVS.

a *CVm iuxta de Camera.* No. quòd qui habet ſalarium de Curia, non debet habere trigeſimam, aliàs ſecus, vt ſup. de ſalar. iudi. & trigeſi. eo. l. cũ circa.

CVm iuxta prouidum, & ſalubre conſilium antiquorum viam præcidere cupiditatibus cupientes, de Camera a noſtra, ſalaria Baiulis, iudicibus, atque notarijs exhibenda, non iniuſta recompenſatione, prouidimus: vt obuentiones omnes, quæ de trigeſimis pœnis legitimis, ſeu iudicialibus mulctis, damnis, aut quibuſlibet ſimilibus aliqnibus noſtris fidelibus inferuntur, Baiulis, ſeù iudicibus ipſis obueniunt, integrè noſtris æratijs applicentur, de quibus omnibus magiſtri Camerarij per ſingulos menſes* cum Baiulis diligentem rationem expurgent: & relictis ſibi

ſibi pro ſe Iudice, atqne notario pro rata temporis ſtatutis expenſis, quod ſupererit, pro Curia noſtra ſeruetur. Et vt cuiuſlibet peculatus via cuilibet præcludatur, & modus: Prouidimus, vt obuentiones prædictæ, ſub infraſcripta forma, per præfatos Baiulum, Iudicem, & notarium recipiantur, & receptæ ſeruentur, videlicet, in ſcrinio vno tres claues diuerſas, & foramen obliquum ad immiſſionem auri, habente: quarum prædictarum quilibet vnam apud ſe retineat, vbi percepta pecunia reponatur: quod non, niniſi in præſentia Magiſtri Camerarij per omnes prædictos, aut ipſorum aliquem valeat aperiri.

* ADDITIO. *Ex hoc tex. credo, quod ſumpta eſt illa forma, ſcilicet, quòd ſingulis quatuor menſib. mittuntur quinterni ad Summariam, continentes prouentus omnes acquiſitos per eos ratione officij, & ita ſeruatur in magna Curia, quod Iudices accipiunt prouentus computandos cum eorum prouiſione.* De Bottis.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

C*Vm iuxta.* No. quòd Iudices Baiuli, & notarij, alijque officiales habentes ſalaria à fiſco, quibus debent eſſe contenti, vt in anth. iuſiuran. quod præ. ab his. circa medium. & ideo non lucrantur trigeſimam, ſed eam, & omnes obuentiones, & prouentus omnes debent eſſe Curiæ. Item no. puniri mutilatione manus propter periurium, ſicut infra in penult. rub. huius libri de blaphæ. Deum, aliàs, de periurio. l. eos qui ſcienter.

Ad officium Baiuli. Aliàs eſt lex, & repete quod dixit ſupra eo. l. 1. & 2. & facit. C. de epiſc. & cler. l. raptores.

Receptatores ſcienter. Dolus. n. exigitur in delictis, qualiter tem receptatores puniantur, dicetur inſ. de foriud. l. pęna. §. fi.

Cum

C*Vm iuxta prouidum.* In tex. de periurio. No. Iudicem qui denegat facere iuſtitiam, puniri pœna periurij, eum & quilibet Iudex iurare debeat. cuilibet interpellanti iuſtitiam miniſtrare, vt in Authen. vt iuſiuran. quod præſt. ab his qui admi. recip. & in Authent. vt differentes iudic. §. ſi vero. alibi dicit lex, quod tenetur ad reſtaurationem damni, & perdit dignitatem, ſeù aliter punitur, iuxta motum Principis, vt in Authen. de quæſto. §. ſuper hoc, vt litig. iu. §. finali, & vide ad hoc. C. ad offic. ciui. iud. l. fin. & de epiſcop. & cler. authentica, ſtatuimus. & de mand. Princip. §. ſi tibi. de trien. & ſemiſ. §. is quoque. & de pace iuram. fir. §. Iudices. Barthol. de Capua.

Idem, quod in præcedenti conſtitutione ſtatutum eſt. h.d. Tapia.

REGINA IOANNA Rit. 9.

ITem quòd Locumtenens, Iudices, magiſtri actorum, & ærarius teneantur quolibet menſe in fine

ne ipſius menſis facere diuiſionem de pecunia prouentuum inter officiales dictæ Curiæ, & dare, ſeù dari mandare, & ſolui vnicuique ratam ſibi contingentem, prout antiquitus in ipſa Curia facere conſuetum, & obſeruatum extitit.

Prohibentur Iudices pro ſubſcriptionibus aliquid accipere, excepto pro examinatione teſtium. h.d. Tapia.

REGINA IOANNA. Rit. 14.

a *ITem quod Iudices ipſarum Curiarum, et cuiuslibet ipſarum, &c.* In ver. *pro ſubſcriptione &c.* Adde glo. in cõſtit. conſtitutionem. in ver. cum cauſa. in fi. & ibi,

ITem a quòd Iudices ipſarum Curiarum, & cuiuſlibet ipſarum non audeant recipere, & extorqnere pro ſubſcriptione, & manus impoſitione in proceſſibus fiendis, nec pro deciſione qnarumcunque cauſarum, & pro ſententijs per ipſam Curiam feren-

ferendis, ſeù aliter modo quocunque, T excepto pro examinatione teſtium de trigeſimis, cauſarum commiſſarum eiſdem: tunc enim recipiat quantum de iure eis permittitur, & ſecundum laudabilem & antiquum Ritum Curię prędictę, & non vltra, nec alio modo, & ſi contrafecerint, incidant in pœnam quinquaginta ducatorum auri fiſci commodis applicandam.

ibi ſequitur Matth. in 4. q. M.

In eo. in ver. *cauſarum, &c.* Sequitur Matthæus in conſtit. cum circa. in 3. col. ver. an autem Iudex, &c. ſubdit quòd ita obſeruant hodie iudices magnæ Curiæ Vicariæ authoritate huius Ritus. Matth.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

E*Xcepto pro examinatione teſtium.* Hodie nihil poſſunt accipere, vidi tñ in Sac. Conſ. fieri depoſitum vnius ducati, quan-

quando coram Reg. Conſ. inſtatur teſtes recipi; ego tamen numquam recepi, & ita alios feciſſe traditum eſt mihi.

Dupli-

Duplicantur gagia de fiſcali pecunia Iuſtitiario, & alijs officialibus pœna nonupli ſtatuta contra ſurripientes pecunias Regias. h.d. Tapia.

CAROLVS II. Cap. 186.

AD *hoc volent.* Ibi, *quadrupli.* In fi.c. Cũ iſto concordat con ſtit. Regni, quæ incipit, apud Iuſtitiarios. Barth. de Cap.

AD hoc volentes vt Iuſtitiarij, Iudices, & actorũ notarij eorundem manus ſeruent in officiorum ſuorũ exercitio mundiores, nec vlla eis ad corruptionis lapſum ſuperſit occaſio, quam ob paucitatem gagiorum ſuorum eis per Curiam ſtatutorum hucuſque, receptionem munerum vetitorum, vel exactionẽ aliam minus ſibi forſitan eſſe, quo tamen, iudicio extimabant illicitam, pręſenti edicto robur perpetuum valituro, ſtatuimus, quòd eiſdem Iuſtitiarijs, iudicibus, & notarijs huiuſmodi ſolita Gagia ex nunc de fiſcali pecunia duplicentur. Et ſi qui eorum in receptionem, vel exactionem prędictã, ſeù pecunię Curię ſubtractionem deliquerint: pro his quę fiſco ſubtraxerint, nonupli; pro his verò quę illicitè ſuſceperint à priuatis, quadrupli pœna mulctentur, pręter corporales pœnas eis pro noſtro arbitrio infligendas.

AD hoc volentes. ¶ In tex. ibi (duplicentur.) Nota hæc verba gagia duplicata, & de pecunia fiſcali ſoluta &c. quare nimirum ſi tunc temporis per iuſtitiam Regnum regebatur. hodie verò: quia gagia ſimplicia ſunt diminuta. Et pro littera Iudicis & exequutoria ſoluitur vncia vna. Et condam dominus auariſſimus ad multa mala induxit Reginas in cõtrarium obſeruantes. ¶ In tex. ibi (pro his quæ fiſco ſubtraxerunt eſt pæna nonupli) eorum verò, quæ à priuatis eſt pæna quadrupli, vt hic, & in authen. vt iudices ſinè quoquo ſoffr. §. ſicut, colla. 2. ſic etiam in caſtellanis indebitè exigentibus eſt pæna nonupli, vt in conſtit. Regni ſi quis caſtellanorum, & infra cap. magiſtro iuſtitiario, num. 143. de iure verò communi ſi ſurripitur à publico, eſt pæna quadrupli, vt C. de his qui ex publi. ratio. mutu. pecu. accepe. l. 1. lib. 10. & C. de cenſi. l. qui grauatos. & l. perequatores. lib. 11. & in auth. vt Iudices ſinè quoquo ſuffra. §. ſic igitur. in fi. Sed cum ſurripuerit ex publico videtur diſtinguendum, aut ſurripuit, quod eſt acquiſitum, & eſt pæna quadrupli, aut de acquirendo, & tunc eſt pæna dupli. Si verò ſurripuit & mutuat alij, aſſerens ſe habere mandatũ, & ſic propter hoc falſum exutus bonis omnib. perpetuò damnetur exilio, vt d. titu. de his qui publi. ra. l. 10. & vide. C. ad leg. Iulia. pec. l. 1 & ff. co. l. ſuo. §. fin. Cui autem hæc pæna quadrupli applicetur, videtur, quòd medietas curiæ, & medietas parti. l. 1. C. ad l. Iul. repe. Sed melius videtur, quòd tota applicetur fiſco, vt in dictis legibus apparet. Sed ſi non ſurripuit, ſed omiſit exigere, vel imponere, diſtingue, aut per negligentiam, & tunc ad ſimplum, aut per corruptionem, & tunc ad quadruplum, vt l. Iudices, & ibi glo. C. de anno. & trib. lib. 10. & C. de his qui ex offi. quod admi. conueni. l. 1. lib. 11. & vide. C. de cẽſibus. l. perequatores, lib. 11. quæ omnia nota contra ærarios regios hodiernos & alios exactores collectarum & iurium fiſcalium, qui ex nimia paupertate paruo tempore pluſquam ſupra diuites fiunt, & dominij caſtrorum propter eorum vſurpationes. Sebaſtianus de Neap.

ADDITIO.

AD hoc volentes. Circa illud, quod ponit Sebaſt. hic. Qualiter puniantur, qui habent pecuniam ex adminiſtratione publicarum pecuniarum, vide Ang. Aret. in §. fin. Inſtit. de publ. iudic. Et latè vide Pari. in tract. ſindi. de modo, & forma ſindi. §. ſindicantur etiam officiales de ſubtractis, vbi qualiter puniantur ſubtrahens pecuniam fiſci. Et quid de actuario, de omnibus vide ibi latè, & eundem Parid in d. tract. ſindi. in verbo officialis. col. 3. Et ibi quid de officiali, & actuario, qui non ſcribit prouentus in libro, qualiter teneatur, vide Par. in d. tracta. in verbo prouentus, & in d. §. ſindicantur etiam.

Ioan. Ant. de Nigris de Ciuitate Campaniæ. I.V.D.

Ex Cap. Neap. in anno 1496. Cap. 32.

REX FEDERICVS.

ITem ſupplicano ſi degni V.M. togliere, & leuare tutti pagamenti de tricefime ſe pagano, tanto in lo Sacro Conſiglio, in la Regia Camera della Summaria, quanto in Vicaria, & in qualſiuoglia altra Corte in Napoli, & la Maeſtà Voſtra prouederà alli officiali di dette Corte. Pl. Reg. M.

Ex dictis Cap. Neapol. in anno 1503. Cap. 53.

REX FEDERICVS.

ITem ſi degni togliere tutti pagamenti de tricefime, ſportule, ò qualunche altro pagamento ſi ſoleno eſigere il Regio Sacro Conſilio, Camera della ſummaria, gran Corte della Vicaria, & in qualſiuoglia altro tribunale di dette Maieſtate, & prouedere à ſpeſe di detta Regia Corte delle prouiſione di detti officiali, accioche liberamente poſſano miniſtrare la giuſtitia. Placet pręfato Domino Locumtenenti generali, de tricefimis, & alijs indebitis ſolutionibus.

Officiales Regij trigeſimas non recipiatur, nec ſportulas pro deciſione cauſarum. h.d. Rouitus.

PRAGMATICA I.

De trigeſimis.

FERDINANDVS &c.

VNiuerſis & ſingulis fidelium noſtrorum commodis, & eorum onera, quatenus pręſentium temporum conditio patitur, remouemus, & quidem vt eis à Iudicibus vbique per noſtrum hoc Sicilię Regnum ad iura reddendum, ſiuè merita cauſarum, vel earum articulos vobis, vel alijs referendum deputatis gratis iuſtitia miniſtretur, quibus de ſuis ſtipendijs (quibus eſſe debent contenti) prouidere intendimus.

Tenore pręſentium de certa noſtra ſcientia, noſtroque motu proprio ſtatuimus & ordinamus, quatenus de cetero Iudices omnes vbique per dictum hoc Regnum propterea deputati in quibuſcumque iudicijs, tribunalibus & foro quocunque, etiam in noſtro Concilio, noſtraque Camera Summariæ, à perceptione, exactione, ſiuè receptione trigeſimarum, ſalariorum, ſiuè ſportularum quarumcumque, pro cognitione, relatione, ſeu deciſione cauſarum quarumcumque & cuiuſuis articuli, tam in principalibus, quàm appellationum ſiuè ſupplicationum cauſis recurſus, ſiuè querellę, & alterius cuiuſuis cauſarum, prorſus, & omnino de cętero ſe abſtineant, abſtinereque debeant.

Nihil de cętero perinde recipiant, quoniam ab huius exactione, atque ſolutione pręmiſſorum prędictos noſtros fideles, & alios quoſcumque coram prędictis litigantes, cauſas prędictas quomodolibet

bet habentes earundem tenore pręſentium liberos facimus, & immunes reddimus, & perpetuò fieri ita eſſe volumus, conſuetudine contraria non obſtante quacunque. Volentes & decernentes expreſſè præmiſſa locum habere tam in cauſis pendentibus quam futuris, quibus vt præmittitur gratis iuſtitiam miniſtrari volumus, atque mandamus, excipimus tamen à prædictis curijs Baiulorum, in quibus Regni conſtitutiones de curijs ipſis expreſſè in his diſponentes, iuxta ipſarum tenorem præmiſſis non obſtantibus. Obſeruetur inſuper cũ pro exactione iuris exituræ hactenus ſtatuti, quod ab antiquis temporibus exactum fuit, & exigebatur in paſſibus circa Regni confinia conſtitutis, ac in locis pro huiuſmodi iuris exactione, ſiuè ſolutione deputatis pro rebus, quarum exactio, ſiue ſolutio iuris huiuſmodi fuit hactenus, ac erat de dicto Regno prohibita, quæ pro rebus ipſis & alijs, quarum omnino abſque Regiæ Curię licentia prohibeatur exactio, exacta diligentia cuſtodiebatur, plurimum tam Regnicolæ, quàm exteri vexati fuerunt & vexabantur, tam pro rebus ipſis in eiſdem paſſibus perquirendis, pro quibus tranſeuntes ſæpè ſpoliari cogebantur per nonnullos, & vſque ad interulas perquirebantur, quam etiam ex eo quod & non prohibita quandoque tranſeuntes in paſſibus ipſius auferebantur, & etiam quandoque extrahi prohibita auferebantur, ijs qui ignorabant morem Regionis, & paſſuum ſtatum, & paſſus ipſos extrahenda deferebant, qui & ſi quandoque ad Curiam Regiam recurſum habent ablata huiuſmodi recuperarent, non ſinè tamen ipſorum vexatione, ſumptibus, & intereſſe, dum eas recuperari contingebat, ipſa procedebat recuperatio, multaque etiam quibus Regnum ipſum abundabat extracta fuiſſent, quæ pro iure prædicto & vexationibus, quæ in obtinendis litteris, ſiuè apodixis extractionis eorum per extrahentes incurrebant, minimè hactenus propterea extracta fuerunt, non abſque damno & intereſſe fidelium noſtrorum Regni prędicti: Nos propterea huiuſmodi vexationibus, oneribus, damnis, & incommodis tam noſtrorum fidelium, quàm etiam exterorum, finem temporibus prædictis imponere volentes, tenore præſentium de certa noſtra ſcientia, noſtroque motu proprio pro libertate hominum Regni prædicti, fidelium noſtrorum dilectorum, & etiam exterorum in dicto noſtro Regno Sicilię, & ad commercium ampliandum in Regno prædicto pro ipſius Regni decore, ac fidelium noſtrorum commodo, conſtitutiones omnes, capitula, & ſtatuta, tam noſtrorum prædeceſſorum quàm noſtri ſuper huiuſmodi prohibitione, & exactione iuris prædicti hactenus editas, caſſamus, irritamus, & annullamus. Volentes & decernentes expreſſè, & licentiam omnibus & ſingulis concedentes, quod de Regno prædicto per paſſus prædictos quoſcumque, & quemlibet eorũ, etiam ſi ius exituræ pro rebus inde extrahendis alijs quibuſuis, aut cuiuſuis conditionis, dignitatis, & gradus exiſterent, quos hic pro nominatis, & expreſſis haberi volumus, atque decernimus cõpetere. In quibus etiam certis ex cauſis mentem noſtram mouentibus, quas hic pro ſufficienter expreſſis ſimiliter haberi volumus, hęc procedere, vel locum ſibi vendicare decernimus, liberè & abſque ſolutione iuris hactenus pro huiuſmodi exactione ſtatum extrahere poſſint, & valeant quęuis victualia, & legumina, arma, mulos, equos cuiuſuis ſtaturę, boues, vaccas, porcos, oues caſtratos, arietes, iumenta, ſeu quęque alia animalia. & res alias ad graſſam pertinentes, vtpotè carnes ſalatas, caſeum, recotum, oleum, & huiuſmodi pinguia, piſces, & quęuis alia animalia, quorum etiam hactenus prohibita erat extractio, vtpote aurum, argentum lauoratum, ſiuè non lauoratum, ſiuè in virgis, ſeu plactis, ſiuè in pecunijs & monetis quibuſlibet, cuiuſuis ſpeciei, ſiue cunei. Ita vt de cętero & in perpetuum huiuſmodi extractio, liberè, licitè, & impunè procedat.

Volentes & iubemus expreſſè, vt, ſi quiſquam pro huiuſmodi extractione induxerit exigendum aut exigi proinde fecerit, ſiuè permiſerit, ipſo facto pœnas incurrat, quas noua, & illicita vectigalia imponentes, ſiuè exigentes de iure incurrunt: Mandantes propterea Spectabilibus & Magnificis huius Regni Magno Camerario, eiuſque Locumtenẽti, & Pręſidenti Regię Camerę noſtrę Summarię, Collateralibus, Conſiliarijs fidelibus noſtris dilectis, quatenus tenore pręſentium, quas pro libertate, & releuatione hominum Regni prędicti ab illatis hactenus ſibi propterea grauaminibus fieri iuſſimus, prout expedire viderint, publicari mandent & faciant, & prouideant quod premiſſa efficaciter obſeruentur, & ſi qui fuerint prȩmiſſorum in aliquo tranſgreſſores, in eos, prout expedire viderint, procedant, & puniendos exinde puniant, taliter quod eis cedat ad pœnam, & alij à tranſgreſſione huiuſmodi eorum coerceantur exemplo. In cuius rei teſtimonium, &c.

Datum in terra noſtra Fogię per Magnificum virum Lucam Tozolum, &c. Die 20. Iunij 1471. Regnorum noſtrorum anno 14.

Rex Ferdinandus.

Paſchaſius Garlon. Dominus Rex mandauit mihi Antonio de Petrutijs. N.A.de Monti. Locumtenens Magni Camerarij.

Salarium augetur quo ſint contenti officiales Regiorum Tribunalium, nec alia percipiantur. b.d.Tapia.

PRAGMATICA II.

De trigeſimis.

PHILIPPVS &c.

ET quia pręcipua debet verſari cura circa perſonas officialium, mandamus omnibus officialibus noſtris, vt rectè eorum officia adminiſtrent, & officialibus iuſtitię, vt iuſtitiam colant, liberi ab omni odio & amore, ab omni corruptione & timore ius dicant & decernant, ex hac enim cauſa numerum Conſiliariorum Sacri Regij Conſilij & Iudicum magnę Curię Vicarię, vbi pręcipuè iuſtitia miniſtratur, augeri mandauimus, vt ſincerti-

cerrimis eſſet iudicijs, quod plurimorum ſententijs confirmaretur: Maius etiam ſalarium dictis Conſiliarijs dari mandauimus, vt omnis tollatur occaſio à recto iudicio deuiandi.

PRAGMATICA III.
De trigeſimis.

PHILIPPVS.

Renouamus etiam Pragmaticam ſanctionem factam per quondam Catholicam Maieſtatem Regis Catholici aui & patris noſtri colendiſſimi.

Datum in Villa Vallis oleti 26. Februarij, anno à Natiuitate 1510. Tenoris ſequentis.

Nos Ferdinandus Dei gratia Rex Aragonum, Siciliæ citra & vltra Farum, Hieruſalem, Valentiæ, &c.

Decet iuſtum Regem quidem, immo valde neceſſarium eſt, ſemper, & continuò cogitare, atque animaduertere, & amplecti ea quæ cultui, & adminiſtrationi iuſtitiæ ſunt conuenientia, & neceſſaria, vt rectius, & abſque perſonarum exceptione, illa inter ſuos ſubditos gubernetur, miniſtretur, & fiat, nam per iuſtitiam Reges regnant, populi abũdantur, Regna conſeruantur, & augentur, atque etiam ex aduerſo vias exquiſitas cum quibus iuſtitia claudicare poteſt pro viribus deſtruere, euertere, expellere volentes, atque huic tam ſanctæ cogitationi ſingularem effectum dari, iuſtitiamque inter ſubditos, & alios ab Altiſſimo nobis commiſſos æqua lance miniſtrari, & quod ſuum eſt vnicuique rectius, & ſecurius tribui, hac edictali Pragmatica ſanctione perpetuò ſtatuimus, ordinamus, & in vim perpetuæ legis edicimus inuiolabiliter obſeruandum eſſe de cętero nulli Conſiliariorum noſtrorum reſidentium cum Illuſtr. Viceregе, & Locumtenente generali noſtro in præſenti Siciliæ citra Farum Regno, Conſiliariorumque Locumtenenti, Protonotario, ac dictorum Sacri noſtri Regij Conſilij de Santa Clara, Conſiliariorumque, Locumtenenti, Præſidenti, & Rationali noſtræ Regiæ Cameræ Summariẹ, Conſiliariorumque Regentis Vicariæ, Iudicum Magnæ Curiæ, & aliorum quorumcumque officialium, & miniſtrorum prædictorum tribunalium, & etiam aliorum vniuerſorum, & ſingulorum officialium noſtrorum præſentium, & futurorum in prædicto Regno liceat, neq; aliquo pacto aut via permittatur directè, vel indirectè, ſeu quouis quæſito colore, etiam ſub nomine Aduocatorum, Auditorum, Conſultorum, aut alijs quomodocumque, & qualitercumque accipere, conſequi, & habere aliquam penſionem, prouiſionem, gagia, ſalarium, ſeu lucrum, aut ſtipendium à quibuſuis Vniuerſitatibus, Collegijs, & ſingularibus perſonis cuiuſuis ſtatus, dignitatis, & prẹheminentiæ fuerint, ſed contententur, & illos contentari volumus de ſalarijs, gagijs, & emolumentis, & alijs ordinariè, & iuxta ſtylum eis pertinẽtem, ſub pœna priuationis officiorum ſuorum, & alia grauiori, arbitrio noſtro, ſeu Illuſtr. Viceregis, & Locumtenentis generalis noſtri reſeruato.

Hanc itaque noſtram edictalem Pragmaticam ſanctionem, ſtatutũ, ordinationem, & in vim perpetuæ legis edictionem, & inuiolabilem mandati obſeruationem prædicto Illuſtriſſimo Viceregi, & Locumtenenti noſtro generali, & Magnificis dilectis Conſiliarijs, Regentibus noſtram Cancellariam, declarantes, & intimantes ex animo Regali noſtro carius, & ſtrictius quo poſſumus præcipientes, dicimus, & mandamus, quatenus ipſa omnia, & ſingula deſuper contenta teneant firmiter, & obſeruent, teneriqne, & obſeruari faciant inuiolabiliter per quoſcumque omni dubio exceptione, & contradictione quacunq; repulſis, ipſaque omnia, & ſingula intimari faciant ſupradictis officialibus, & Tribunalibus, & alijs vniuerſis, & ſingulis officialibus noſtris, in forma debita, & de dicta intimatione actum confici ad perpetuam rei memoriam, vt ijdem officiales noſtri de ſupradictis nullam valeant ignorantiam allegare, ſed omnibus pateſaciant, & præcipiant, atque effectualiter efficiant per vniuerſos, & ſingulos ea omnia, & ſingula inuiolabiliter teneri, & cuſtodiri, ſi omnes prædicti, & alij quicumque, præter iræ, & indignationis noſtræ incurſum, pœnam decem mille ducatorum auri, Curiæ noſtræ quoties contrafactum fuerit irremiſſibiliter exigendorum, & applicandorum, cupiunt euitare. In quorum omnium, & ſingulorum teſtimonium præſentes fieri iuſſimus, noſtro magno Siciliẹ citra Farum ſigillo in dorſo munitas.

Dat. in Villa Vallis Oleti, die 26. menſis Februarij, anno à Natiuitate Domini 1510.

Yo el Rey.

V. Anguſtinus Vitus Locumtenens Protonotarij & Magni Camerarij.
V. Generalis Theſaur. V. Conſeruator generalis.

Dominus Rex mandauit mihi Michaeli, Peremd. Almazan. Quam ad vnguem iuxta ſui ſeriem, & tenorem obſeruari mandamus.

PRAGMATICA IV.
Eodem titulo.

CAROLVS V. IMPERATOR.

ET vt etiam vaſſallos noſtros ab officialium exceſſibus liberemus, Mãdamus, & ſtatuimus, vt officiales noſtri tam maiores, quãm minores nihil poſſint à partibus recipere pro ſententijs, decretis, ſiuè interlocutorijs, ſeu remiſſionibus, ſeu examinationibus teſtium, neque etiam, aliud etiam candelarum nomine, vt aliquos auaritia docuit, ſed, contenti ſalarijs ſuis iuſtitiam ęqualiter adminiſtrent, Secretarios etiam, Magiſtros actorum, Scribas portionis, commentarienſes, ſiue carcerarios, etiam ſi in caſtris carcer delatis eſſet deputatus, nolumus aliquid à partibus etiam ſponte dantibus recipere, pręter illas ſolutiones, quę ſecundum Regni Cõſtitutiones, Capitula, & Pragmaticas, & Pandectas eis recipere licet. Et, qui eõtrafecerint, vltra pœnas à iure Conſtitutionibus Regni, & Capitulis ſtatutas, pœna arbitrio Viceregis infligenda puniantur.

Officia-

Digitized by Google

Officiales, & Capitanei ad iuſtitiam deputati nihil vltra ſalarium taſſatum recipiant, h.d.Tapia.

EX PRAGMATICA IV.

De commiſſarijs non deſtin.

§. ALiam vero Pragmaticam per Sereniſſimũ Ferdinãdum editam, continentiæ, & tenoris infraſcripti animaduertimus.

Cum multa ſint, quæ Reges, & Principes ſumma, diligentique cura prouidere oporteat, vt Regna, & Imperia, quibus diuinitus præſunt rectè gubernentur, illud præcipuè nobis curandum eſſe videtur, vt eorum ſubditi ab oppreſſionibus, & indebitis grauaminibus releuentur, cum itaque ad noſtram notitiam peruenerit, officiales, & Capitaneos adminiſtrationi iuſtitiæ per nos ordinatos, vltra prouiſionem, & ſalarium eis taxatum varijs modis, vel lucri, vel donatini nomine à vaſſallis noſtris pecuniam extirpare, & interdum plures perſonæ, ac ciues vt gratiam, & fauorem ipſorum officialium adipiſcantur, eiſdem dona, & pecunias ex publico procurent. Nè ſubditis noſtri prædicti extorſionibus, & alijs ſolutionibus indebitis iam dictis continuè grauentur, & officiales ipſi, qui pro tempore fuerint, prouiſione tantummodo eis ordinata, vel taxãda contenti remaneant, & aequieſcant, remoti penitus ab omni ſpe alicuius alterius lucri vel donatiui, ſed in ipſa adminiſtratione iuſtitiæ ſemper intenti, & ſolliciti ſint, nec non etiam Vniuerſitates, Terræ, Caſtra, Loca, Ciueſque, & homines in illis habitantes, incolatum ducentes, nè poſſint, & valeant amicitias, ſuffragia, & fauores ipſorum officialium ſibi hac ratione vendicare, & acquirere cum erogatione bonorum, & rerum Vniuerſitatum, pauperum, pupillorum, viduarum, & miſerabilium perſonarum, quæ dictis ſuffragijs, fauoribus, & amicitijs, vt poſſint in eorum priuatis commodis, & ad proprios vſus conuertere cum derogatione iuſtitiæ, & adminiſtratione ipſius, quinimmo vt illa rectè, & benè, & diligenter (vt decet) omnibus æquè, & ſine exceptione aliqua miniſtrentur. Volumus, & præſentiũ tenore, noſtra ex certa ſcientia, motu proprio, deliberatè & conſultò, ordinamus, atque decernimus, quod deinceps in futurum in perpetuum, officiales, & Capitanei prædicti, per nos ordinandi, & deputandi, ſeu iam deputati in adminiſtratione iuſtitię prouiſione ſolummodo ipſorum ordinata, vel alias taxanda per nos contenti remanere debeant, eamque tantummodo conſequantur, & illam habeant indeminutè in terminis ſolitis & conſuetis, iuxta noſtras ordinationes, & Pragmaticas, nec vltra prouiſionem prædictam directè vel indirectè aliquid lucri vel donatiui ab Vniuerſitatibus recipere debeant, nec ipſæ vniuerſitates, ciues, & habitantes, eadem donatiuã & lucra procurare debeant, ſeu habeant, quinimmo ab hoc omninò abſtineant & cauere debeant, declarantes expreſsè de eadem certa noſtra ſcientia, quod ſi quis officialium prędictorum præſenti noſtræ ordinationi, diſpoſitioni, & Pragmaticæ contrauenerit, ab officio & adminiſtratione iuſtitiæ ipſo facto ſuſpendatur. pœnamque vnciarum quinquaginta incurrat; Ciuitates autem, Terræ, Caſtra, & loca, ac Vniuerſitates, priuati ciues, & habitantes, ſub pœna vnciarum centum, irremiſſibiliter exigendarum, & Fiſco applicandarum, cum reſeruatione etiam pęnas ipſas augendi & commutandi, prout nobis melius viſum fuerit & placebit, iuxta demerita contra contrauenientes, pro arbitrio noſtro reſeruamus.

Datum in Ciuitate noſtra Capuæ, per Magnificum virum Audræam Maricondam Locumtenentem, Fundorum Comitis &c. die 3. Auguſti 1490. Regnorum anno trigeſimoquarto.

§. Hanc ſimiliter ad vnguem ſeruari mandamus, & illi addentes præterea, ſancimus, atq; ordinamus, vt Syndici, Electi, & alijs quarũuis Ciuitatum, Terrarum, Caſtrorum, & locorum officiales, priuati ciues, & alij habitantes, qui Capitaneis, officialibus, commiſſarijs, quocunque vocabulo nuncupatis, aliquod contra formam & tenorem ſupraſcriptarum Pragmaticarum dederint per ſe ipſos vel interpoſitas perſonas, aut eorum vxoribus, filijs, & alijs eorundem poteſtate ſubditis, ipſoque iure incurrant in pęnas in ſupraſcripta ſanctione deſcriptas, neque his contenti, cum tam longe, lateque ſerpere, & increbreſcere hoc malum in dies conſpeximus, ita vt nullæ ſuperiorum Regum conſtitutiones, quæ tot in illud editæ, promulgatæque ſunt, ſufficientes remedium ei adhibere potuiſſe videantur, ſancimus & mandamus, vt nedum in prædictorum computis de datis & expenſis officialibus prædictis ratio aliqua habeatur, verum etiam pęnis, quibus veri fures atque latrones puniuntur, virtute conſtitutionum, Capitulorum, & Pragmaticarum Regni ſubijciantur, qui vero infra menſem à die contrauentionis prędictę noſtrę Pragmaticę computandum, dum data & accepta reuelauerint & probauerint, veniam mereantur, nec hiſce ſubijciantur pęnis. His conſequens eſt, vt, creſcente in dies horum Commiſſariorum auaritia, & extorſionibus, noua vſque remedia adinuenire, vera etiam corrigere, ſi opus fuerit, abſurdum non ſit quin neceſſarium, & ſuperiorum Legumlatorum inſtituto comprobatum: neque enim omnia vno & eodem tempore excogitari nedum percipi poſſunt. Quare Pragmaticam alias editam tenoris ſequentis confirmamus.

Officiales autem noſtros, & Commiſſarios vt ſupra deputatos, ſi contigerit eos per hoc noſtrum Regnum pro aliquo Regio ſeruitio iter facere, & portauerint patentes litteras a noſtris Illuſtri Viceregis, cum p nullos alios dictas patentes expediri volumus, virtute dictarũ litterarum nihil aliud ab Vniuerſitatibus etiam ſponte dantibus recipere volumus, niſi ſtantiam, lectos, & paleam, & hoc pro tranſitu tantum, & non vltra, & id quidem moderatè, & ſinè concuſſione; corrigentes, quod ad lectum, ſtantiam, & paleam attinet, ſtatuimus vt poſt hac nulli omnino prædictorum Commiſſariorum ſiue officialium, quacunque poteſtate & authoritate pollentium, liceat prædictam ſtantiam, lectos,

lectos,& paleam accipere, neque aliud quodcunque etiam minimum, à quacunque perſona contrafacientibus eaſdem pænas ſubituris, quæ per ſupraſcriptas Pragmaticas conſtitutæ ſupra ſunt; reuocantes quaſcunque patentes per nos & alios prædeceſſores noſtros expeditas.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HAec Pragmatica non ſeruatur, nam iſti officiales ſportulas recipiunt, nec quidem ſeruari poſſet propter modicum ſalarium, quod nec pro aſſenſu ſufficeret.

Gubernatores, & Auditores prouinciarum nihil vltra ſalarium taſſatum recipiant, ſiuè ad partis, ſiuè ad Fiſci inſtantiam per prouinciam inceſſerint. h.d. Tapia.

EX PRAGMATICA IV.

De trigeſimis.

§. QVia vero hactenus in graue populorum damnum irrepſit, vt ab Auditoribus Prouinciarum, qui propter commodiorem iuris adminiſtrationem & populorum ipſam gubernationem in Prouincijs deſtinantur, ne ob leuem, inanemque cauſam neceſſe ſit, Prouincialibus ex remotis fortè Regni partibus, ad ſupremũ hoc Tribunal multis ſumptibus confugere, cum per Prouinciam mittuntur, pro aliquo negotio explicando, præter conſtitutum eis à Curia ſalarium dietæ, quas pro dicti negotij executione impendunt vſurpatæ ſint, ad quas partes deuenire neceſſe cogebant, dum in cauſis expediendis tantam negligentiam eo vſque partibus oſtenderent, donec de itinere ab eiſdem requirerentur. Præterea ſtatuimus, atque decernimus, vt poſthac prædictis Gubernatoribus, Auditoribus, & Fiſci patronis nullæ dietæ ſoluantur, ſiuè ad partium inſtantiam, ſiuè curiæ miſſi fuerint, verùm contenti ordinario ſalario, quod eis à curia, ob ius in decretis, commiſſiſque ſibi Prouincijs dicendum conſtitutum eſt, efficiant, ne ex eo, quod tenentur, præmiũ conſequantur. quod ſi quis ex eis inuentus fuerit, qui aduerſus Pragmaticæ huius ſanctionis prohibitionem, aliquid pro dietis prædictis accepiſſe probetur, officio priuetur, biennio exulet, & partibus quadruplum exoluat.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HAec Pragmatica non ſeruatur, nam tam Fiſcus, quàm partes ſoluunt aliquid pro dietis etiam quando extra locum, vbi Regia Audientia reſidet ad alium accedunt, Fiſcus enim ſoluit Auditoribus vſque ad ſummam carolenorum viginti incluſo ſalario pro qualibet dieta, & partes ad quorum inſtantiam accedit ſoluunt carolenos triginta ſex vltra ſalarium, Regijs autem Conſiliarijs, ac Iudicibus Mag. Cur. Vic. ſalarium fuit auctum ab Illuſtriſſimo Comite Mirandæ, & omnibus per Illuſtriſſimum Comitem de Lemos, vt in Pragm. ſequent.

PRAGMATICA LXIII.

De offic. Sac. Reg. Conſ.

DOn Ioannes de Zunica Comes Mirandæ Marchioque Labagneſæ, & in præſenti Regno præfatæ Regiæ & Cattholicæ Maieſtatis Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus generalis, &c. Conſueuerunt Regij Conſiliarij dum accedunt ſuper faciem loci extra territorium huius Ciuitatis Neapolis pro eorum ſalario recipere ſcutos auri tres pro ſingulis diebus vltra victum, & mercedem pro lectica, & equis, & cum ad noſtras aures peruenerit quod inde orta eſt occaſio maximam quantitatem pecuniarum erogandi, præcipuè cum accedunt ad inſtantiam vniuerſitatum, quæ etiam per ſuos miniſtros fraudantur, ſuper quo ad releuandos Regios ſubditos prouidere volentes (vt conuenit) ad moderandas immoderatas expenſas, & fraudibus obuiandum præſenti Pragmatica perpetuò valitura.

Conſiliarij, & Præſidentes Reg. Cam. Sum extra ciuitatem non amplius quam octo ducatos pro omnibus expenſis pro quolibet die recipiant. h.d. Rouitus.

§. Decernimus, atque ſtatuimus quod hinc antea non poſſint Conſiliarij, & Præſidentes Regiæ Cameræ Summariæ recipere pluſquam ad rationem ducatorum octo pro quolibet die in quibus includantur mercedes lecticarum, & equorum, & expenſæ pro ipſorum victu, & famulorum. Ita vt non poſſint aliud quidquam recipere à quocunque etiam minima, & à ſpontè dantibus. Mandamuſque T qd in interpoſitione decreti pro acceſſu interueniat Magnificus & Circumſpectus Præſidens Sacri Regij Concilij, & aliter decretum interpoſitum ſit ipſo iure nullum. Volumus etiam quod quando accedunt ad inſtantiam vniuerſitatum debeat per Sacrum Concilium antequam Conſiliarij diſcedant ab hac Ciuitate taxari numerus perſonarum vniuerſitatis, quæ debent Conſiliarium comitari, & eorum ſalarium, quodque non accedat niſi vnus Aduocatus, & vnus Procurator, inhibemus prædictis Conſiliarijs, & Præſidentibus, nè ſimul comedant cum partibus, Aduocatis, & Procuratoribus, aut Agentibus.

T HAec Pragmat. eſt etiam poſita ſub tit. de acceſ. offic. ſuper fac. loci. Tapia.

Iudices Magnæ Curiæ Vicariæ in ducatos ſex pro quolibet die extra Ciuitatem taxantur h.d. Rouitus.

§. Salarium vero Iudicum Magnæ Curiæ Vicariæ taxamus, & limitamus in ducatis ſex tantum

cum

enim eiſdem conditionibus. Et ita mandamus inuiolabiliter obſeruari ſub pœna Regiæ indignationis.

Datum Neapoli in Regio Palatio die 14. menſis Aprilis 1587.

El Conde de Miranda.

V. Moles Regens. V. Lanarius Regens.
V. Berricanus Proregens. Dominus Vicerex, Locumtenens & Capitaneus Generalis. Mandauit mihi Baſtida de Muñatones.

Immunes ſiunt vniuerſitates, & particulares Regni ab onere hoſpitandi quoſcumque officiales tàm Regios, quàm Baronales, & etiam noua militia: necnon ab militis onere præſtandi eiſdem ſtantiam ſtramen & lectum, ſeu alia vtenſilia. h.d. Reuitur.

PRAGMATICA VIII.

De commiſſarijs, & execut.

PHILIPPVS &c.

Don Ferdinandus de Caſtro, & Andradæ Comes de Lemos, & de Andrada, Marchio Sarriæ, & Comes Villaluæ, ac in præſenti Regno præfatæ Regiæ, & Cattholicæ Maieſtatis, Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis &c.

Hauendo la Maeſtà del Rè N.S. di Felice memoria inteſe le grauezze, che patiuano l'Vniuerſità di queſto Regno, per conto degli alloggiamenti, ſpeſe, & altre angarie di commiſſarij, così dependenti da noi, come dalli Regij Tribunali di eſſo Regno, Capitani, Barricelli, e Soldati di Campagna; e non meno da' proprij Sindici, Eletti, & altri che maneggiano l'entrate di eſſe vniuerſità, i quali con l'occaſione di commiſſarij, ſotto colore di ſpeſe loro miniſtrate, pongono in eſito molta maggior ſomma, ripartendola frà di eſſi furtiuamente à propri commodi. Onde le pouere vniuerſità ſi ritrouano di maniera oppreſsè da i debiti, che con difficoltà poſſono ritrouar forma di releuarſi; Scriſſe ſotto la data de' 27. di Genaro 1596. Ordinando ſi conſideraſſe, che ſpedienti per beneficio del Regno, in ciò ſi poteſſino pretendere. Et l'iſteſſo nel general parlamento, che nel medeſimo anno ſi celebrò, fù da parte di queſta fideliſſima Città, Baronaggio, e Regno ſupplicato all'Illuſtre Conte di Oliuares noſtro predeceſſore.

Noi dunque per obedire à gli ordini della prefata Maeſtà, per quel che al noſtro officio appartiene, e per debitamente compiacere ancora à queſta fideliſsima Città, Baronaggio, è Regno, & acciò l'vniuerſità non ſiano più afflitte, e conſumate dalle grauezze degli alloggiamenti, e dalla rapacità di coloro, che miniſtrano le loro entrate. Conſiderando quanto per remedio di queſti mali ſi ſia altre volte proueduto, inſin dal tempo degli Sereniſſimi Rè d'Aragonia, con Prammatiche, le quali ſono ſtate renouate con l'aggiunta di altre Prammatiche per altri Viceré noſtri predeceſſori; & vltimamente per l'Illuſtre Don Giouan Manrique di Lara vnite, & ordinato oſſeruarſi à 26. di Ottobre 1558. Hauendo ſopradiciò maturamente diſcuſſo, ci ſiamo deliberati con il voto, e parere del Regio Collaterale Conſiglio appreſſo di noi aſſiſtente, di far la preſente Prammatica, in confermatione di altre per il detto Don Giouan Manrique fatte, e preciſamente fù queſto particolare, da oſſeruarſi per ogni tempo inuiolabilmente. con laquale ordinamo, e comandamo, che dal dì della publicatione di eſſa auante. I commiſſarij, tanto quelli che da noi ſi deputeranno, quanto del Sacro Regio Conſiglio di Capuana, e della Regia Camera della Summaria; della gran Corte della Vicaria, Conteſtabili, Viceammiranti, & altri ſudditi della corte dell'Illuſtre Grand'Admirãte, officiali della Regia Scriuania di Ratione, pagatori della Regia general Teſoreria, commiſſarij della Zecca, Auditori, Aduocati fiſcali, Procuratori fiſcali, e qualſiuoglia altro miniſtro, ò commiſſario delle Regie Audientie, Capitani, & Aſſeſſori delle terre, così demaniali, come di Baroni, quando loro ſi parteno dal luogo doue reſidono, & vadono alli caſali delle loro giuriſdittioni; De i precettori prouinciali, e maſtri di camere, dohaniero, credentieri, auditore, canallari, & altri officiali della Regia dohana delle pecore, e gouernatori delle razze; maſtri Portolani, Capitani, & Alfieri del Battaglione, quando loro vanno, ò mandano à viſitare, e riconoſcere li ſoldati delle loro compagnie, ora ſiano Capitani, & Alfieri d'Infanterie, ora della Caualleria del Battaglione; commiſſarij così di campagna contra deliquenti, come di contrabandi, capitani, baricelli, e ſoldati di campagna, abbaleſtrieri, frati giurati delle dette audientie, & altri officiali, & miniſtri di qualſiuoglia Tribunale del preſente Regno, tanto quelli, che prima della publicatione della preſente ſono ſtati deputati, e ſi ritrouano nell'eſercitio delle loro commiſſioni, quanto quelli, che dopò ſi diputeranno, e loro comitiue, e creati, non poſſano, ne debbiano in modo alcuno alloggiare in dette vniuerſità, ne à quelle dimandare, ò riceuerne ſtantie, ſtrame, e letti, ne altra coſa, ancor che foſſe per lo ſolo vitto; mà ne i lor biſogni ſi prouedano con propri denari, come à punto ſuol fare ogni paſſaggiero, e perſona priuata. Di maniera, che non poſſano domandare coſa alcuna, ne l'vniuerſità, ſiano obligate à darle, ſotto pena à i contrauenienti, ſe ſaranno nobili di tre anni di relegatione, & à gli ignobili di tre anni di galera. Ordinamo di più all'vniuerſità, che quando ne i lor luoghi capiteranno alcuni di detti officiali, e commiſſarij, Capitani, e ſoldati, (come di ſopra) con qualſiuoglia commiſſione, & ordine, non li debbia alloggiare à ſpeſe di eſſe vniuerſità, ne di particolari, ma oſſeruino puntualmente quanto qui s'ordina, e comanda, ſotto pena à gli Sindici, & Eletti, che contrauerranno del quadruplo; applicando per vna parte all'vniuerſità, e per l'altre tre parti al fiſco, e di tre anni di Galera, eſſendo ignobile. e tre anni di relegatione à' nobili. Con conditione però, che s'alcuno di eſſi frà termine di vn meſe reuelerà il vero habbia à godere indulto per la pena della ſua contrauentione.

Augetur ſalarium Commiſſarijs, & omnibus officialibus pro dictis, quibus vacent Camera ciuitatem ſiuè ad inſtantiam Fiſci ſiue partium. h.d. Rouitus.

§. Et perche la prouiſione, che ad alcuni di detti commiſſarij ſi paga, ſenza la commodità hauuta inſino à hoggi da i popoli potrebbe pretenderſi da loro non eſſer baſtante, per la qual cauſa ſi crede, che la Prammatica ſuddetta di Don Giouan Manrique, non habbia hauuta eſecutione; Ordinamo che i Dottori, etiam che ſiano Auditori Fiſcali di prouintia, i quali ſi deſtinano à prendere informatione, ò ad altro meſtiero ſi come per lo paſſato ſono ſtati pagati, quando ſi mandano per lo Regio fiſco à ragione di dui ducati, ſi paghino nell'auuenire à ragione di tre il giorno. E come quando ſono ſtati ſpediti à requeſta di parte, ſi ſono pagati à tre ſcudi il dì, al preſente ſi paghino à quattro; Li Rationali della Regia Camera, e Procuratori fiſcali di quella, e della gran Corte della Vicaria a ragione di ducati tre il dì quando vanno pro fiſco, e quando ad inſtãtia di parte ſcudi quattro, & à i Maſtridatti in capite del Sacro Conſiglio, Regia Camera, & Vicaria criminale à ragione di ducati dui il dì ad inſtantia del fiſco, & di docati tre ad inſtantia di parte. E quelli che non ſono Dottori, quando s'inuiano à inſtantia del Fiſco, à i quali per lo paſſato ſi ſono pagati a ragione di otto carlini il dì, ſi paghino dodici. E gli officiali della Regia Scriuania di Ratione, e Teſoreria generale, che ſi mandano per pagare la gente di guerra, ò per altro effetto, ſi come prima hanno hauuto di prouiſione carlini otto, habbiano per l'auuenire carlini ſedici il giorno, a i capitani di campagna s'aſſegni vn ducato il giorno, a i lor ſoldatia piede ducati ſei il meſe, & a quelli a cauallo ſette. A gli agozini, che s'inuiano con li commiſſarij ad inſtãtia del fiſco carlini tre, e quando vanno à inſtantia di parte carlini cinque.

Commiſſarij Praeceptorum omninò probibentur quicquam exigere ab Vniuerſitatibus, ſeù ab illarum debitoribus pro dilatione in executione facienda. h.d. Rouitus.

§. Et eſſendo (che bene ſpeſſo ſuole accadere) che i commiſſarij, i quali da i Percettori prouinciali, e da coloro, che tengono comprati pagamenti fiſcali ſi diputano arriuando con le loro cõmiſſioni all'vniuerſità, e non ritrouandole pronte al pagamento ſogliono da gli Amminiſtratori di quelle riceuere alcune quantità di denari per trattenere l'eſecutioni per alcun tempo, e ſi conſegnano parimente in mano loro alle volte liſta de i cittadini debitori dell'vniuerſità, acciò nell'interim vadano da quelli eſigendo in beneficio di eſſa, da i quali ancora, perche tengono in potere l'eſecutioni ſi rimborſano altre ſumme, di modo, che oltre il ſalario loro ſtabilito per le Regie Prahmatiche, & ordini vengono ad eſſer pagati ab extra dalle delle dette vniuerſità, non meno, che da i detti debitori per le dilationi, che danno. Ordinamo, e comandamo per la preſente per obuiare à ſimili ſpeſe, che detti commiſſarij in neſſun modo debbiano farſi pagare, ma procedano all'eſecutioni, nella forma, che ſarà ſtato loro ordinato. E gli officiali dell'Vniuerſità non debbiano pagare per cagion delle predette dilationi coſa alcuna, ſotto pena à i nobili di tre anni di relegatione, & à gli ignobili di tre anni di galera, con l'iſteſſa conditione però à riſpetto degli Amminiſtratori detti di ſopra, che reuelando fra vn meſe ſiano liberi della contrauentione; ma che dalle parti debitrici ſi debbiano far pagare quello, che competerà per l'eſigenze, che faranno alla ragione, che l'vniuerſità ſogliono pagare ad altri per tal eſattioni. Et perche gli Sindici, & Eletti, & altri, che maneggiano l'entrate del publico, contro il tenore ſtabilito per le Prammatiche, & ordini Regij (come di ſopra) ſogliono mettere quaſi indifferentemente in eſito ne i conti loro le partite de i denari dati alli cõmiſſarij per detta cauſa, dicendo hauerli ſpeſi in altri affari, perloche ſi rende più difficile la proua della contrauentione, di quanto in ciò viene ad eſſere ſtabilito.

Adminiſtratores Vniuerſitatum mutantes cauſam eritus in aliqua partita ſuarum computorum puniuntur pœna falſi, conſiſcationis bonorum, & redduntur incapaces officiorum. hoc dicit Rouitus.

§. Ordinamo, e comandamo ſimilmente, che in modo alcuno debbiano ponere ne i loro conti vna partita per vn'altra, mutando la cauſa, ſotto pene di falſo, confiſcatione de i loro beni, è che in ogni tempo reſtino priui, & incapaci dell'amminiſtratione di dette vniuerſità. Et quantunque da noi ſi habbia à deputar per l'integra oſſeruanza della preſente Prammatica commiſſario delegato particolare, nondimeno à maggior cautela, acciò non ſi laſſi per non hauer notitia di caſtigare i tranſgreſſori. Ordinamo di più à tutti Capitani di città, terre, e luoghi del preſente Regno, che quando alcuni di detti commiſſarij, ſoldati di campagna, & altri (come di ſopra) contraueneſſero al tenor di queſta, ne debbiano ſubito pigliare diligente informatione, & à noi quanto prima inuiarla.

Officialis cuiuslibet loci in ſua iuriſdittione capiat informationem de contrauentione, & tres teſtes ſingulares faciant plenam probationem. h.d. Rouitus.

§. Ordinando ſimilmente per la preſente alla Regia Camera della Summaria, & à tutti commiſſarij di Redentione, & à ciaſcun'altro, che ſi ſia deputato à veder conti di vniuerſità, che non debbiano in neſſuna maniera ammettere, ne far buono quello, che per cagione di detti alloggiamenti, e dilationi ſi vedrà ſpeſo, è che ne mandino auiſo à noi di quanto in ciò haueranno ritrouato di contrauentione.

Augetur ſalarium pro dictis etiam maioribus officialibus vt in textu. h.d. Rouitus.

§. Dichiarando di più, che in tutti li caſi ſuddetti, tre teſtimonii, etiam che depongono di tre atti ſingolari, inducano legitima proua, e conuictione. Et attalche da queſta Prammatica non reſti eccettuata perſona, ò officiale alcuno; ma coloro, che ſon primi in officio, prima ſiano ancora in obe-

obedire à eſempio degli altri, li ſuddetti ordini, volemo, e coſi eſpreſſamente ordinamo, che ſia per appunto oſſeruata da i Conſiglieri del Conſiglió di ſtato, Regenti la Regia Cancellaria, dal Preſidente, e Conſiglieri del Sacro Conſiglio di Capnana, dal Luocotenente, e Preſidenti, & Auuocato fiſcale della Regia Cameta della Summaria, dal Regente, Giudici, & Auuocato Fiſcale della Vicaria, da i Gonernatori delle Prouintie; & à i Conſiglieri del Conſiglio, & à i Preſidenti, e Fiſcale della Regia Camera, & Auuocato Fiſcale della Vicaria, ſi habbiano à dare ducati ſei il giorno quando vſciranno per ſeruitio del Regio fiſco, coſì come per lo paſſato ſi pagauano à ducati tre; Et requiſitione di parte ſi diano ducati diece. E vogliamo, che ſotto l'iſteſſa maniera di paga reſpectiuè vadano li Gouernatori di Prouincie. I Giudici della gran Corte habbiano quando anderanno ad inſtãtia del fiſco ducati quattro, come prima haueuano tre il giorno; Et à richieſta di parte di parte ſi paghino à ducati ſei, ſi come per lo paſſato hanno hauuto ducati quattro; alla qual ragione ſi paghino ancora i commiſſarij generali cõtra delinquenti di campagna. Et perche potrebbe accadere ſotto preteſto, & ſcuſa del riſpetto di perſone tali, gl'officiali dell'vniuerſità fingeſſero occaſione di hauer ſomminiſtrato lorn qnalche coſa eccendente il tenor della preſente Pragmatica, perche della qualità di eſſe, non ſi deue preſumere contrauentione à loro ſtabilito; Ordinamo, che occorrendo à ſcoprirſi in ſimil fatto partita alcuna per piccnla che fuſſe, ſiano i contrauenienti aminiſtratori dell'vniuerſità puniti irremiſſibilmente, con le ſopradette pene. Ordinando, e comandando à tutti, e ſinguli officiali, e Tribnnali del preſente Regno, che debbiano, e ciaſcuno di eſſi debbia hauer particolar penſiero dell'oſſeruanza della preſente Pragmatica, che tal'è noſtra volontà.

Datum in Regio Palatio Neap. die 31. menſis Octobris milleſimo ſexcenteſimo.

El Conde de Lemos.

V.Goroſtiola Regens. V.de Ponte Regens.
V.Caſtellet Regens. Dominus Vicerex Locumtenens, & Capitaneus Generalis, mandauit mihi Andreæ de Salazar Secret.

Seruientes in caſtris, & alij nihil recipiant pro ſeruitijs Curiæ. h.d.Tapia.

REX CAROLVS II. Cap.196.

Seruientes. Iſtud ca. malè ſeruatur hodie in Regno. Barth. de Capua.

SEruiẽtes in caſtris noſtris, vel alibi ad gagia Curiæ deputatos, cum in auxilium collectarum ſuper recollectione collectæ, vel pro alijs Curiæ ſeruitijs tranſmittuntur, quicq̃ pro expenſis, vel labore ipſorum exigere, aut recipere nolumus, ac eis exhiberi per alios penitus inhibemus, cum quicquid taliter eis dari eſt ſolitum, in fidelium damnum conſueuerit retorqueri.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HOc cap. ſeruatur à militibus campaneæ, quoad ſeruitia Curiæ, ſed quando concomitantur Regios officiales pro ſeruitijs partium, tunc debent recipere ſalarium, vt per prouiſiones Collateralis Concilij eſt ordinatum.

Salaria officialium ſoluantur in Regia Theſaureria. hoc dicit Rouitus.

EX PRAGMATICA VI.

De offic.iudicum.

IOANNA, ET CAROLVS V.

5. ITem, qnod omnia ſalaria qnorumcumque officialium præſentis Regni, tam maiornm quàm minnrum, quouis tituln cenſentur, omniaque etiam, & quæcunque debita, quæ Regia Curia legitimè ſoluere tenetur, ſoluantur in Regia generali Theſauraria prædicti Regni, & non per conſignationem. exceptis illis, quibus per legitima, & valida Priuilegia aliter ſolui debuerint, quæ quidem Priuilegia, ſi quæ fuerint, in ſno robore volumus permanere.

Salaria officialium ſoluantur in Regia Theſaureria, Prouincialibus Gubernatoribus, & Auditoribus per perceptores Prouinciarum. h.d.Tapia.

PRAGMATICA LX.

De offic.Procurat.Cæſaris.

PHILIPPVS &c.

ILluſtres & Magnifici viri Collaterales Conſiliarij Regij fideles dilectiſſimi.

Tra gli altri capi che per Sua Maeſtà ci ſono ſtati ſcritti in vna ſua lettera della data del primo di Maggio da Mandrit, ve n'è vno del tenor ſequente videlicet.

La cauſa porque los Gouernadores, Auditores, y officiales delas Audientias prouinciales deſſe Reyno, hazen muchas compoſitiones, es porqne delos prouentos dellas ſe pagan ſus ſalarios, y porque dellos reſulta que los delictos no ſon caſtigados tan eſemplarmente como ſeria razon, y pide la juſtitia, ordenamos, y mandammos para quitar eſta ocaſion qne es tan perniicioſa, que de aqui adelante ſe les paguen los ſalarios à los ſobredichos officiales por los Perceptores delas Prouincias reſpettiuamente, y no por los Maeſtros de Camera, preferiendo el ſalario deſtos, por ſer miniſtros conſtituidos, para la buena adminiſtraçion de la juſtitia à qualeſquier otras conſignaçiones, que eſten echas ſobre los dichns Perceptores: Mandando aſſi miſmo, que lo que procediere delas compoſiçiones que aſſi ſe hizieren entren en poder de nneſtra Regia Corte, y proueereis quę dellas ſe tenga la qnenta y razon qne conuenga, de manera que no pueda hauer fraude.

Et attalche del preinſerto capitolo & ordine

della prefata Maeſtà habbiamo la debita eſſecutione, vi dicemo & ordiniamo che debbiate prouedere che per li Maſtri di Camera delle Regie Audientie delle Prouincie di queſto Regno ſi conſignano li dinari delle compoſitioni delle Audientie predette in potere delli Perceptori prouinciali, per li quali da quà auanti s'habbia da fare li pagamenti delle prouiſioni alli Gouernatori, Auditori, & altri officiali delle dette Audientie, giuſta la forma del detto Capitolo, & ordine lo quale in tutto eſſequirete & farete eſſequire, ſecondo la forma, continentia & tenore d'eſſo, ſenza diminutione, nè contradittione alcuna: Non fandoſi il contrario per quanto ſi hà cara la gratia di Sua Maeſtà.

Datum Neapoli die 25. Iulij 1566.

Don Perafan.

V. Pignonus Regens. V. Patignus Regens. Lobera pro Secretario. In Cur. primo viſitationis. Dirigitur Regiæ Cameræ Summariæ.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HOdie quo ad prouiſiones dominorum Regentium, ac Præſidentis, & Conſiliariorum Sac. Conc. & Locumtenentis, & Præſidentium Regiæ Cameræ Summariæ ſoluuntur in Regia Theſaureria, iudicum vero, & Regentis Magnæ Cur. Vic. Gubernatorum vero Prouincialium, & Auditorum per perceptores Prouinciales.

NE OFFICIALES COMPATRATVS VINCVLA CONTRAHANT.

Rubr. xLiij.

Officiales prohibentur compatratus vinculum contrahere. ♦. A. Reuitus.

PRAGMATICA VI.

De officialibus.

PHILIPPVS &c.

DOn Innicus, &c. Perche eſſendo ſtabilito il numero di Giudici per l'adminiſtratione della giuſtitia in queſto Regno, conuiene che li Giudici predetti attendono all'adminiſtratione predetta, e per cauſa di compatrati, che per eſſi ſi contraheno non ſiano impediti nell'eſſercitio del carico ad eſſi commeſſo. Et per tal cauſa li meſi paſſati a bocca è ſtato ſignificato queſto noſtro animo, & deliberatione, & ſe bene ſia ſtato così eſſequito, nondimeno acciò ſia noto a tutti, nè ha parſo con voto, & parere del Regio Collateral Conſiglio appreſſo di noi aſſiſtente per la preſente Pragmatica omni tempore valitura, non ſolo prohibirlo, come lo prohibemo a detti officiali maggiori, & minori di qualſiuoglia autorità, poteſtà, & preeminentia, non eccettuandone niſſuno tanto eſiſtenti in queſta fideliſſima Città di Napoli, quanto in qualſiuoglia altro Tribunale, & luoco del Regno, che non contrahano, nè facciano compatrato alcuno, ma anco ordinare a tutte, & qualſiuogliano perſone di qualunque ſtato, grado, & conditione ſe ſiano, che non inuitino preghino, ò altramente richiedono detti officiali a contrahere con eſſi, ò altri li detti compatrati: verum quando alcun parente di detti officiali in qualſiuoglia grado di parentado coniunto ad eſſi officiali di modo tale, che per altra legitima cauſa non poteſſero li tali officiali † interuenire, & giudicare in li negotij loro, in tal caſo poſſano eſſere compari con eſſi officiali, & tra gl'iſteſſi officiali ancora in qualſiuoglia Tribunale, che ſiano, poſſano farſi, & contraherſi compatrati, & coſi debbiano ad vnguem oſſeruare per quanto hanno cara la gratia, & ſeruitio di Sua Maeſtà. Comãdando che di queſta ſe nè debbia affigere copia autentica in valuis di ciaſcuno Tribunale di queſta predetta Magnifica, & fideliſsima Città di Napoli, che per quello che tocca a gli altri Tribunali del Regno ſe li è ſcritto quello che conuiene.

Datum Neapoli die 9. menſis Maij 1579.

El Marques.

V. Renerterius Regens. V. Salernit. Regens. V. Salazar Regens. Dominus Vicerex Locumtenens, & Capitaneus Generalis mandauit mihi Baſtida de Muñatones Secret.

In Prag. 1. fol. 108.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

INteruenire, & giudicare li negotij loro. Nota † quòd ceſſante cauſa prohibitionis ceſſare, habet prohibitio l. adigere, re §. quamuis, ff. de iur. patron. cum vulgaribus. Hodie eſt hæc Pragm. in viridi obſeruantia, ex cauſa tamen ſolet Prorex diſpenſare.

DE

DE SINDICATV OFFICIALIVM.
Rubr. XLIV.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HVius tituli materia communis eſt, & à Doct. pluribus in locis latiſſimè pertractatur, tum, & quotidiana ſit, & neceſſaria, ideòque nè alienis laboribus meos videar velle exornare quàm breuiſſimis verbis rem perſtringam. De hac igitur materia habemus tit. in 1. lib. C. vt omnes iudic. tam ciuil. quàm criminal. & in Authen. vt iudic. ſinè quoquo ſuffrag. §. neceſſitatem. Cum his iuribus concordat l. 6. §. è d. ſpues tit. 4. par. 4. par. 3. & habetur in l. 1. tit. 16. ead. part. & l. 11. tit. 2. par. 7. & l. 6. tit. 16. lib. 2. ordinat. & tot. tit. in lib. nouæ Recollect. qui eſt tit. 7. lib. 3. & cap. 1. cum cæteris ſeqnent. in lib. capit. prætor. tit. iudicum ſindicatus, De ea etiam ſcripſere diuerſos tractatus, qui ſunt inter tractatus tom. 3. Bald. Angel. de Peruſio, Paris de Puteo, Amodeu. Inſtit. Cataldin. de Boncompag. & Auguſt. Dulce. & Auil. in d. cap. 1. prætorum tit. de iudic. ſindic.

Nouus officialis ſyndicabit veterem, & tempus ſyndicationis erit quinquaginta dierum, intra quod procedetur ad querelam, & per diligentem inquiſitionem: & ſi in dolo vel fraude, vel in culpa reperiatur, vltra quod tenetur ad reſarciendum damnum paſſo punietur arbitrio Regis: & ſi reperiatur aliquis, qui iniuſtè querelam expoſuit, puniatur arbitrio Iudicis: & iuſtiſſimi, & boni & vigilantiſſimi officiales ſunt digni laude, & debent præmijs decorari. h. d. Matthæus.

IMPERATOR FEDERICVS.

VOlumus, a & præſentis legis edicto ſancimus, vt iuxta formam T iuris antiqui, poſt finitum officium T Iuſtitiarij & Camerarij degradati cum officialibus ſuis, per T quinquaginta dies apud ſucceſſores continuè commorentur: infra quos omnibus de iuriſdictione ſua licentia libera tribuatur defectum ipſorum in publicum producendi. Quod circa mãdata noſtra, vel fiſci noſtri commoda, ſeù priuatorum iura fraudulenter, aut perperam proceſſiſſent. Nec minus contra ipſos inquiſitiones iuxta ſolitum morem, cum omni diligentia fieri mandamus, & demum ſi per inquiſitionis officium, vel dilationes aliquorum officialis inuentus fuerit culpabilis, aut doloſus, præter damna, quæ per ipſum nobis, aut ſubditis

a VOlumus, Reſarciri. Cum pœna quadrupli fiſco applicanda eſt, vt ſupra de offic. mag. Iuſt. l. apud. & dic vt ibi.

De exordijs iudiciorum. No. ergo, quòd citatio, † vel vocatio ad iudicium eſt de proceſſu, & ordine iudiciario, vt in hac conſtitutione, & duabus ſeq. & in conſtitutione noua, in ciuilibus, quæ debet eſſe poſt legem ſeq. & infrà de dilatio. ex iu. præcebre. l. dilationes. ibi, vt pridie reus futurus &c.

ADDITIO. *Adde in § omnium. Inſtit. de pæ. temp. litig. glo. in verbo, citationes, in cap. quoniam contra. de probat. glo. in ver. formam, in cap. prudentiam. de officio deleg. Arch. in cap. placita 11. q. 4. Dom. in cap. ſtatuta. in §. cum verò, de reſcriptis. in 6. Doctor. in rubr. C. de in ius vocando. Pau. de Caſt. in l. 1. ff. eod.*

† ADDITIO. *Ioan. Andr. in decreto 15. q. 4. placita ſecularia. Lanfran. in c. quoniam contra. de prob. contra allegat.* De Bottis.

Et quod ſit de proceſſu, patet apertè extra de probationibus. cap. quoniam contra falſam. Nam omne iudicium à citatione incipit, vt inſtitutio-

ANDRAEAS DE ISERNIA.

VOlumus. Remouet ius commune. C. vt omnes tam ciui. quàm milit. l. 1. ſed per cap. in planicie. pro quolibet anno debet ſtare per quadraginta dies, vel pro rata temporis, & nihilominus poſſunt accuſari & inquiri contra eos, & punientur, vt dicit littera. Item in quadruplum, ſicut fures manifeſti, ſupra de offic. Iuſti. l. apud. Andræas.

VOlumus. In glo. reſarciri. Quæro, citatus die feriato comparuit in iudicio, & non oppoſuit, & fuit lis conteſtata, & in

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

CVm hac conſtitutione concordant iura communia, & alia, quæ in rubr. huius tit. aducta ſunt, quæ verò Regni leges ad hanc materiam conferunt hoc tit. poſitæ ſunt, & licet aliqua nobis eſſent dicenda, ea ferè omnia breuiter, & accuratè dixit Ioan. Ant. de Nig. ad cap. idem ſtatuimus quòd tam Iuſtitiarij quod eſt num. 132.

T *Iuris antiqui.* Hoc eſt in l. vnic. C. vt omn. iudic. tam ciuil. quàm criminal.

T *Iuſtitiarij, & Camerarij.* † Hodie non ſolum Iuſtitiarij
1 ſindicatur, ſed eorum aſſeſſores, Iudices ſecundarum, & tertiatum cauſarum, Baiuli, ſiuè Baliui, & Actuarij, vt in Pragm. Comitis Mirandæ, quæ eſt quinta ſub tit. de ſindic. offic. in noua impreſs. Rouiti, quæ inferius ſubnectitur.

T *Quinquaginta dies.* Hodie autem per cap. item ſtatuimus, & per Regias Pragmaticas, quæ infra hoc tit. videri poterunt
ſtatutum eſt, vt per † quadraginta dies duret tempus ſindica- 2
tus, quorum viginti ſtatuuntur ad porrigendum querelas contra ſindicandum, & alij viginti ad proſequendum, quod hodie in omnibus officialibus ſeruatur, quibus elapſis, non admittuntur amplius, nec querela, nec ipſius proſequutio, & ita paſſim iudicamus in Sacro Conſilio, non tamen per hoc excluditur, quod ſi per aliquod impedimentum non potuit proſequi, ſit penitus à proſequutione excluſus, & ego vidi aliquos ſindicatus duraſſe per plures menſes, & annos. Hinc infer-
tur ad quæſtionem an † officialis poſt datum ſindicatum poſ- 3
ſit de delicto inquiri, in qua glo. per illum tex. in l. 2. ad l. Iul.

 repe-

tutionibus de pœna temere litigantium. §. omnium. & ita cùm ſit principium eſt potiſſima pars iudiciarij ordinis, vt ff. de origine iur. l. 2. Et propterea citatio non debet fieri die feriato, vt C. de fer. l. dies feſtos. & l. 1.

ADDITIO. *Adde Cyn. in l. in minorum. C. in quibus cauſis in integrum reſtitutio non eſt neceſſar. Barto. in l. cùm filius. in §. vlt. ff. de ver. oblig. in cap. placita. 15. quæſt. 4. Doct. in cap. fin. de ferijs. Bald. in capite, bonæ memoriæ. il ſecondo de elect. Barto in tractat. de citatione, in 7. quæſt.*

ditis integrè volumus reſarciri, tranſgreſſionis ſuæ pœnam, quam noſtra ſententia diſtauerit, ſubſtinebit. Nec illud omittimus, quin ſicut maleficos, & iniuſtos, querelarum vo-

Nec in diem debet cadere feriatum, vt ff. ſi quis in ius vocat. non ierit. l. 2. in fi. licet videatur contra, ff. de noui oper. nunc. l. 1. §. item nunciatio. & de adulter. miles. §. ſexagintaſed ibi ideo conceditur de diebus feriatis: quia eſt tale factum, in quo non eſt neceſſe adire prætorem pro tribunali ſedentem: & ita poteſt expediri diebus etiam feriatis, vt C. de fer. actus.

vocibus accuſari, & cenſuræ noſtræ vigore coerceri mandamus, ſi iuſtiſſimos, & vigilantiſſimos Iudices publicis acclamationibus collaudari, & munificentiæ noſtræ præmijs decorari velimus.

ADDITIO. *Materiam iſtius conſtitutionis examinat Paris de Put. in tractatu ſyndic. cap. viſo. char. 13. littera A. vide c. Regis Caroli, item ſtatuimus, & aliud Regis Roberti, veterem. & aliud, ſimili modo. & vide Par. vbi ſupra in cap. an officialis, & in cap. & modo.* Cæſ.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

In diſputatione proceſſus opponitur de nullitate, an audiatur? fuit dictum pro & contra: tandem omnes Legiſtæ, & iuris periti in Curia Vicariæ Regni tenuerunt iudicium valere: quia ex quo reſpondit, ſibi imputet, quaſi ex nouo conſenſu. Barth. de Capua.

In tex. ſuis. Id eſt, Iudice & notario actorum: ſed de alijs familiaribus ſuis nulla fit mentio hic. credo tamen quòd familiares non teneantur morari, quia dicit de officialibus tantùm: ergo in alijs prohibetur: argum. C. de procur. l. maritus. Barth. de Capua.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

repetund. affirmat poſſe officialem in propria patria conueniri, quam inibi ſequitur Barto. & poſt eum tenet idem Didac. Perez in l. 6. tit. 16. lib. 2. ordinat. ac etiam idem videtur tenere glo. in capit. aduerſus conſules extra de immunit. eccleſ. Quam opinionem impugnat Bald. in l. obſeruare. §. proficiſci. ff. de offic. proconſul. in 4. quæſt. Alexand. ad Barto. in d. l. 2. ff. ad leg. Iul. repet. poſt Franc. de Gall. in c. pen. de iudit. Ang. in l. iubemus, C. ad leg. Iul. repetun. & Paris in tract. ſindic. in ver. officiales finito officio num. 2. in fine, & iſti omnes loquuntur poſt datum ſindicatum, hoc eſt poſt obtentas litteras liberatoriales, quia ſi non paruit ſindicatui, ſi proclamata non ſunt publicata, ſi literas liberatorias non obtinuit, vel ſi aliud delictum, quam intuitu officij commiſit, in quibus caſibus loquuntur Doct. pro iſta vltima opinione relati dubium non eſt, quia poſſit ſecundum naturam actionis perpetuò conueniri. Sed dubium faciebat littera capituli item ſtatuimus nume. 132. quòd ſequitur hanc conſtitutionem, quod videtur fiſco reſeruaſſe hanc facultatem per illa verba. *Et nihilominus remanente licentia Regiæ Curiæ ſuper eorum exceſſibus, atque proceſſibus facere per ſpeciales perſonas inquiri, vt ſecundum merita, & approbata inquiſitionis ipſius de malè actis per eos, vel corporaliter puniantur ſecundum quòd delicti qualitas exigit, vel ad pœnam pecuniariam fiſci commodis applicandam.*

Officialis finito officio ſtet ſindicatui per 40. dies pro quolibet anno, & ſi minus pro rata temporis, & nihilominus magna Curia poteſt de eorum exceſſibus inquirere. h. d. Tapia.

REX CAROLVS II. Cap. 132.

Item ſtatuimus, quod tam Iuſtitiarij, &c. Vide ad iſtud capitulum quod no. in cap. verùm. vide infra], vbi de eorum pœna contrafacientib. recitatur.

Item ſtatuimus, quòd tam Iuſtitiarij * quam officiales cæteri poſt depoſitum eorum officium, in prouincia vbi officia exercuerant, pro quolibet anno, quo ipſa exercuerunt officia, per T quadraginta dies morentur. Et ſi minus in officijs ipſis moram traxerint, ſimiliter T pro rata temporis moretur ibidem, ad reſpondendum coram ſucceſſoribus * eorum omnibus con-

* ADDITIO. Item ſtatuims quòd tam Iuſtit. *Meminit Paris in tract. ſindica. c. & modo. car. 4.* De Bot.

Ibi *Quadraginta.* Iſtud obtinet in diuerſis prouincijs: Sed in capitania eſt moderatum ad viginti qui current in tempore præſignationis actorum præcedentium ſecundum formam noui capituli benè ordinati. ¶ Sed ſecus eſt de iure communi, vbi ſtatuuntur quinquaginta dies, vt l. conſiliarios. C. de aſſeſſo. cum ſimilibus. ¶ Sed quæro, quid ſi officialis recedit ante tempus ſuæ ſyndicationis, an reus maieſta. efficiatur & pœna capitis puniatur? dic quod ſic, de iure communi, vt eſt tex. in l. 1. §. quod ſi quis. C. vt omnes cauſæ tam ciuil. quam crimin. Alia eſt pœna per cap. quod incipit, item ſtatuimus quòd Iuſtitiarij Regis Roberti. Sed quando officialis recedit de officio ſuo ſine licentia Principis, nunquid puniatur pœna capitis? & dic quòd ſic.

Ibi, *Succeſſoribus.* Nota, quòd officialis ſucceſſor poteſt ſyndicare prædeceſſorem infra tempus ſyndicationis ſibi impoſitum, etiam ſi non fuerit ſibi commiſſa eius ſyndicatio per Regiam Curiam. Et hoc corrigit conſtitutio, quæ incipit, in præſenti. & vide cap. quod incipit, item quòd nullus Iuſtitiarius. Barth. de Capua.

Sed quæro, quid ſi iſto tempore aliquis grauatus non fuit conqueſtus de officiali, an poſſit poſtmodum in patria ipſius officialis conqueri, & ibi ipſum conuenire? reſpondeo, ſic, vt eſt glo. in l. 2. C. ad leg. Iul. repetundarum. Pet. Pic.

* ADDITIO. Coram ſucceſſoribus. *Idem diſponitur per conſtit. volumus, vbi Matthæus 4. not. & ſecundum iſta iura intelligi-*

telligitur Pragmatica Regis Ferdinandi I. & vniuerſitas eligit ſindicatores, non tamen excluditur Capitaneus ſucceſſor per l. ſciendum, qui ſatiſd. cog. iuncta authen. offeratur. C. de li- tis

conquerentibus de eiſdem, & ſatisfaciendum ipſis ſuper eo, quod docuerint de querelis. Et nihilominus T remanente licẽtia Regię Curię ſuper eorum exceſſibus atque proceſſibus facere per ſpeciales perſonas inquiri, vt ſecundum merita & probata inquiſitionis ipſius de malè actis per eos, vel corporaliter puniantur ſecundũ quòd delicti qualitas exigit, vel ad pœnam pecuniariam fiſci commodis applicandam.

tis conteſt. meminit Paris in tract. ſindica. cap. & modo, car. 14. & non ſinè ratione, quia ſi ſucceſſor non fuerit diligens de ſindicatu prædeceſſoris, ipſe tenetur. ita Marſil. ſing. 652. De Bot.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T *Quadraginta dies.* Hoc cap. corrigit præcedentem conſtitutionem quæ per 50. dies ſindicatum admittebat, iſtud cap. exornauit optimè Ioã. Ant. de Nigris, ideoque ad dicta per eum me remicto.

T *Pro rata temporis.* Hoc hodie ſeruatur, nam quotieſcunque officialis pro aliqua iuſta cauſa minus anno officium exercet, tunc habita conſideratione temporis per decem, vel plus dies paret ſindicatui, nec poteſt remicti hoc tempus ſindicatus, vt nouiſſimè ſtatutum fuit per Regiam Pragmaticam Illuſtriſſimi Comitis Mirandæ ſupra hoc titulo poſita, quæ tamen non fuit ſeruata in hac fideliſſima Ciuitate. Vidi enim per Magnificos Electos huius fideliſſimæ Ciuitatis abreuiatum tempus 40. dierum ad quatuor, vel ſex dies, quòd poſtea fuit etiam ab ipſis reformatum.

T *Remanente licentia Reg. Cur.* Ex hoc tex. (vt ſuperius diximus) colligunt aliqui poſſe ad inſtantiam fiſci procedi contra officiales etiam poſt datum ſindicatum, & obtenctas litteras liberatoriales, de qua re diximus ſuperiori conſtitutione, & ſic ad ibi dicta me remitto.

* *Officiales omnes pareant ſindicatui contra quos procedi poteſt etiam per inquiſitione. n. b. d. Tapia.*

EX PRAGMATICA V.

De offic. iudicum.

IOANNA, ET CAROLVS V.

§. ITem vt officiales habeant maiorem curam cuſtodiæ exercendæ, nec populos, & ſubditos grauent, cenſemus, ſtatuimus, & ordinamus, quod Gubernatores, & Auditores Prouinciarum, Regens, & Iudices noſtræ Magnæ Curiæ Vicariæ, Capitanei, & aſſeſſores ciuitatum, terrarum, & locorum, & alij officiales noſtri iuſtitiæ, cuiuſcunque gradus, & conditionis exiſtant. dicti noſtri Siciliæ citra Farum Regni, in fine officij, ſtent, & ſtare teneantur ſyndicatui, prout iuris eſt, ſeruata forma Conſtitutionum, Capitulorum, & Pragmaticarum Regni, & quod contra eos procedatur, ne dum ad inſtantiam querulantium, ſed noſtri Fiſci perquiſitionem, taliter quod officiales noſtri, ſicut argentum probatum probentur, & non poſſint intrare officia, niſi præſtiterint idoneam fideiuſſoriam cautionem de ſtando ſyndicatui, nec Vicerex det alicui executoriales, aut commiſſiones, niſi præſtita cautione, nec Camera noſtra Summariæ, aut alij Conſiliarij, Secretarij, & officiales noſtri ſignent ipſas executoriales, aut commiſſiones, niſi præſtita dicta fideiuſſione, ſub pœna mille ducatorum. Quapropter Illuſtriſſ. Viceregi dicti noſtri Siciliæ citra Farum Regni, Magno quoque noſtro Camerario, eiuſque Locumtenenti, Magiſtro Iuſtitiario, Gubernatoribus Prouincialibus, & Capitaneis, alijſque officialibus, Caſtellanis, armorum Capitaneis, armigeris, tam grauis, quàm leuis armaturæ, peditibus, alijſque perſonis quibuſcunque dicti noſtri Siciliæ citra Farum Regni, dicimus, & diſtrictè præcipiendo mandamus, pœna vnciarum auri mille adiecta, quatenus huiuſmodi noſtras Pragmaticas Sanctiones, & earum quamlibet, omniaque, & ſingula in eis contenta ad vnguem teneant firmiter, & obſeruent, tenerique, & inuiolabiliter obſeruari faciant, & non contrafaciant, vel venire permittant, ratione aliqua, ſiuè cauſa, ſi, præter iræ, & indignationis noſtræ incurſum, pœnam præappoſitam cupiunt euitare: Et vt de præmiſſis ignorantia allegari nequeat, eiuſmodi noſtras Pragmaticas per loca publica, & aſſueta dictæ Ciuitatis noſtræ Neap. voce præconia publicari mandauimus. In cuius rei teſtimonium præſentes fieri iuſſimus, noſtro negotiorum Siciliæ citra Farum Regni magno Sigillo in dorſo munitas.

Datum in Oppipo noſtro Vallis Oleti, die 22. menſis Martij 1518.

Yo el Rey.

V. Lancus, & pro Magno Camerario.
V. Augnſtinus Vice, & pro Protonotario.
Dominus Rex mandauit mihi Petro Gartia.
Nihil ſoluat, quia pro Curia. Raphael. Ioannes Taxator. In partium 2. fol. 251.

Ea propter volentes, vt tenemur, Regijs obedire mandatis, vobis omnibus cuilibet in ſolidum mandamus, quatenus, forma præinſertæ Regiæ Pragmaticæ diligenter attenta, illam ad vnguem obſeruetis, obſeruarique faciatis per quos decet, publicari, & affigi in locis publicis, ſolitis, & conſuetis, ne poſſit ignorantiam allegare, iuxta ipſius tenorem pleniorem nec ſecus agatis, ſub indignationibus, & pœnis in eadem contentis.

Dat. in caſtello nouo Neap. die 10. Iunij 1518.

Don Raymon de Card.
V. Montaltus Regens, & commiſſarius generalis.
V. Decolle Regens. V. Loffredus Regens.
Dominus Vicerex mandauit mihi Antonio de Seron. In Cur. 4. fol. 32.

De hac Pragm. dictum eſt ſup. in prima conſtit. Tapia.

Praſ-

Præſides Prouinciarum cum Auditoribus ſtent per dies quinquaginta ſindicatui coram commiſſario per Proregem deſtinando, qui etiam tacitè de eorum vita inquirat. h.d. Rom.

PRAGMATICA III.

De offic. Iuſtitiarij.

CAROLVS V.

CVm iure cautum ſit, vt Præſides prouinciarum & alij officiales temporales poſt finitum eorum officium in prouincijs, in quibus ipſum exercuerunt, debeant per quinquaginta dies in prouincia permanere, ad hoc vt pateat omnibus facultas libera quærimonias faciendi de grauaminibus eis per dictos Præſides illatis, aut criminibus commiſſis. cumque experientia, quæ rerum extat magiſtra, comprobatum ſit, quod in obſeruantia dicti iuris diſpoſitionis, cauſam dederit, vt plurimorum querelæ imperiales noſtras aures impleuerint, quibus (vt decet) obuiare cupientes per hanc noſtram ſacram Regiam ſanctionem, ordinamus, & mandamus, quod Gubernatores Prouinciarum, & Auditores earundem Regni noſtri Siciliæ citra Farum, qui nunc ſunt, & pro tempore erunt vltra biennium in eorum adminiſtratione officiorum permanere non poſſint, & prouiſiones ab inde dictorum officiorum ad biennium ſinè ſpe prorogationis fieri debeant, declarantes terminum dictorum duorum annorum improrogabile fore, quo biennio finito à die adeptæ poſſeſſionis pro priuatis reputentur, non obſtante quod in ipſorum commiſſionibus maior tempus reperiretur appoſitum, ab inde quinquaginta dies permanere in dictis proninciјs per eos gubernatis in ciuitatibus & locis deputãdis per nos, vel per Illuſt. Vicereges & Locumtenentes generales in dicto Regno reddituri rationem de malegeſtis per eos in dictis officijs, coram commiſſarijs deputandis per nos, vel per dictos Illuſt. Vicereges. & Locumtenentes generales, per quos deputari debeant Commiſſarij Doctores, quos bona, & communis commendet opinio & fama extollat, coram quibus dicti Gubernatores, & Auditores ſtare debeãt iuſtitiæ & ſyndicatui, de geſtis & adminiſtratis per eos in dictis officijs in locis deſtinandis omnibus de ſe conquerentibus, qui commiſſarij procedere & determinare debeant in dictis cauſis ad quærelas partium ſummariè, ſimpliciter, & de plano, ſinè ſtrepitu & figura iudicij, illis iuſtitiam celerem & expeditam miniſtrando, poſſint etiam dicti commiſſarij ad fiſci inſtãtiam, ſi dictis Illuſt. Viceregibus, & Locumtenentibus generalibus viſum fuerit procedere, & ſe informare de malegeſtis per dictos Gubernatores, & Auditores in dictis eorum officijs, quas informationes per eos ad inſtantiam fiſci captas debeant reportare, & mittere ad dictos Illuſt. Vicereges & Locumtenentes generales prout habuerint in mandatis, vt, habita de illis relatione, dicti Vicereges prouideant, aut procedi mandent, prout iuris fuerit, vel viderint magis Regio ſeruitio, & bono regimini conuenire, habita ratione cauſarum, & perſonarum, & iuris fuerit; Prouidentes etiam & mandantes, quod dicti Gubernatores, & Auditores, antequã admittantur in poſſeſſionem, & exercitium dictorum officiorum, debeant idoneè cauere in noſtra Regia Camera Summariæ, vbi alij officiales temporales cauere ſolent de ſtando iuri, & ſyndicatui, finito eorum officio, iuxta formam præſentis noſtræ ſanctionis; Mandantes Illuſt. Viceregi, Locumtenenti, & Capitaneo noſtro generali, magno Camerario, Protonotario, Magiſtro Iuſtitiario, eorumque Locumtenenti, Præſidentibus & Rationalibus Cameræ noſtræ Summariæ, Sacro Conſilio Sanctæ Claræ, Regenti, & Iudicibus Magnæ Curiæ Vicariæ, Scribæ rationum, Theſaurario generali, ſeu officium Regenti. ceteriſque demum vniuerſis, & ſingulis officialibus, & ſubditis noſtris maioribus, & minoribus, quouis nomine nuncupatis. officio, titulo, authoritate, poteſtate, & iuriſdictione fungentibus, præſentibus, & ſucceſſiuè futuris, quatenus, forma præſentium per eos, & vnumquemque ipſorum diligenter attenta, illam teneant firmiter & obſeruent, tenerique & inuiolabiliter obſeruari per quos decet faciant, atque mandent, pro quãto gratiam noſtram charam habent, & præter irã & indignationem noſtram, grauiſſimam pœnam vnciarum auri mille cupiunt euitare.

Datum in Ciuitate noſtra Imperiali Ratiſbona, die 29. menſis Iulij, anno à Natiuitate Dñi 1532.

Yo el Rey.

V. Perrenotus pro Protonotario & Magno Camerario. Sacra Cæſarea, & Catholica Maieſtas mandauit mihi Alphonſo Vandeſio. In cur. pri. fol. 36.

Ea propter volentes vt tenemur Cæſ. & Cathol. Maieſtatum obedire mandatis, præcipimus & mandamus vobis omnibus ſupradictis, & cuilibet veſtrum inſolidum, quatenus, ſeruata forma præinſertæ Regiæ Pragmaticæ ſanctionis, illam ad vnguem, & inuiolabiliter in omnibus, & per omnia obſeruetis, & exequamini, ac exequi & obſeruari faciatis per quos decet, iuxta ipſius ſeriem & continentiam, omni dubio & difficultate ceſſantibus, & contrarium non faciatis, ſub ira & pœnis in præinſerta Regia Pragmatica contentis, ſi eas cupitis euitare. In quorum fidem præſentes fieri fecimus, Regio à tergo ſigillo impreſſas, præſentibus præſentanti ſingulis vicibus remanſuris.

Datum in Caſtello nouo Neapoli, die 23. menſis Septembris 1533.

Don Pedro de Toledo.

V. Decolle Regens. V. Loffredus Regens.
V. Figueroa Regens. Locumtenens Viceprotonot.
Auguſtinus Locumtenens Magni Camerarij.
V. Alonſus Sanchz generalis Theſaurarius. Dominus Vicerex Locumtenens generalis mandauit mihi Berardino Martirano. In cur. fol. 119.

Concordat l. 1. C. vt omn. iud. tam ciuil. quàm crim. Tapia.

Ex gratijs Neap. conceſſis in anno 1583.

ITem ſi ſupplica V.E. che nelli ſindicati da darſi per li Auditori delle Regie Audientie ſi douino auante Doctore, iuxta la forma della Regia Pragmatica, & non d'altro Auditore come hoggi ſi fà per molti degni riſpetti, ſeruetur diſpoſitio iuris, & Pragmaticarum Regni prout hactenus.

Officiales depoſitiꝰ officio ſtent ſindicatui contra quos procedatur etiam per inquiſitionem. h. d. Reuius.

PRAGMATICA I.

De Sindic. offic.

REgiæ dignitati nihil magis conuenire putamus quam vt populos ſibi commiſſos iuſtè gubernet, & per iuſtitiam in pace protegat, ad quos nihil tam neceſſarium eſſe credimus, quàm eos regimini noſtrorum populorum præponere, qui ſecundum mentem noſtram eis præſint, & de iuſtitia prouideant, quod pro poſſe, vt ita ſit, continuè curemus. Nobis tamen relatum eſt quandoque aliquos ex officialibus noſtris licẽtia quadam aſſumpta tam in ciuilibus, quàm in criminalibus metas iuris, & conſtitutionum noſtrarum tranſgredientes facere quæ nequeunt, & omittere quæ facere tenentur contra mentem noſtram, cui magis nil aliud eſt cordi quam iuſtitiæ cultus, & obſeruantia. Nè igitur in licentiam temerariam, & abuſum prædictum officiales prædicti continuè procedant, ſed ad iter rectum ſe reducant, præſenti conſtitutione ſtatuimus, quod omnes, & ſinguli Iudices ordinarij, & maiores, atque minores, quacumque dignitate & officio fungentes, & quacumque denominatione notentur Iuſtitiarij, Capitanei in fine cuiuſlibet anni depoſito per eos officio, ſtare debeant ad ſindicatum, publicè reddendo rationem adminiſtrationis, ſeù parati reſpondere quibuſcunque querelis contra eos propoſitis ciuiliter, vel criminaliter, ſiuè mixtis de commiſſis, & omiſſis in eorum officio, contra quos etiam procedi poſſit per inquiſitionem generalem, & ſpecialem per Sindicos in locis vbi adminiſtrauerint ab vniuerſitate electos, & deputatos infra terminum à conſtitutionibus, & capitulis Regni præfixum, contra quos ſi fuerint quærulantium particulares perſonæ, vel per inquiſitionem aliquid nota dignum contra eos inductum, facto proceſſu ſuper prædictis adhibeatur Conſultor peritus de locis conuicinis loco vbi ſindicatus geritur, cui de ſalario competenti per vniuerſitatem loci prædicti prouideatur, recuperãdo tamẽ in fine ab officiali, ſi condemnatus fuerit, expenſas partis ſuccumbentis, qui proceſſum ſuper querelis, & inquiſitione factum maturè percurret, & per eius ſcientiam determinet, & decidat, condemnando, vel abſoluendo partem ſuccumbentem, & ad expenſas parti, & conſultori præcipuè cogendo ſatisfaciendas. Qui conſultor eius ſententiam ſi de ea querulatum fuerit, defendere etiam teneatur, coram Iudice per nos deputando infra duos menſes. Ita tamen quod per quærelam, vel appellationem à ſententia huiuſmodi Sindici interpoſita executio ipſius ſententiæ non retardetur, præſtita cautione per eum in cuius beneficium dicta ſententia ſecuta fuerit de reſtituendo, & retroſoluendo in caſu retractionis. Et vt officiales cautius in iuſtitia adminiſtranda procedant, Volumus quod de vltima tertiaria ſalarij ipſorum nihil percipere poſſint, niſi poſt finitum ſindicatum, & abſolutionem obtentam, dictamque tertiam partem ſalarij, ſiuè prouentuum, vnde ſalarium ſoluitur, ponendam eſſe loco depoſiti penes Camerarium loci ad opus officialis ſi abſolutus fuerit, alias ad opus eorum qui contra eum ſententiam obtinuerint, & officialis qui contrafecerit integrum ſalarium perdat: Et ſi aliter fuerit ſindicatus abſolutus pro abſoluto non habeatur, ſtatuentes quod officialis refirmandus in officio numquam ſindicetur, niſi quando in totum fuerit ab officio licentiatus.

Ex Cap. Neap. in anno 1503. Cap. 61.

REX FEDERICVS.

ITem ſi degni concedere che lo Regente, Capitanio, & loro Giudici ſi debbiano mutare anno per anno, & ſtare al ſindicato, ſecondo le conſtitutione, & capitoli del Regno, & dare pregiaria in loro ingreſſo, de ſtare al ſindicato. Placet præfato Illuſtr. domino Locumtenenti generali.

Idem quod ſupra diſponitur. h. d. Tapia.

REGINA IOANNA. Rit. 295.

ITem ꝙ quilibet officialis, Iuſtitiarius, Capitaneus, Iudex & aſſeſſor in Regno, in fine officij debeant ſyndicari, prout conſtitutiones, & capitula Regni iubent, & mandant, & niſi demonſtrent litteram ſui ſindicatus non poſſint aſſumi, nec admittantur ad aliud officium.

Ex Cap. Neap. in anno 1507. Cap. 40.

REX FERDINANDVS CATHOLICVS.

ITem che li Capitanei, Gouernatori, & altri officiali di giuſtitia, tanto Spagnuoli, come Italiani, che per lo paſſato ſono ſtati in qualſiuoglia terra del Regno debbiano ſtare al ſindicato.

Placet Regiæ Ma. ſeruari Conſtitutiones, Capitula, & Pragmaticas Regni.

Baliui, & Iudices Sancti Pauli ſtent ſindicatui. h. d. Tapia.

Ex Cap. Neap. in anno 1496. Cap. 42.

REX FEDERICVS.

ITem, che li Bagliui, Giudici, & Maſtri datti de Santo Paulo ſe debbiano ſindicare ſi come tutti li altri officiali, ogni anno, & circa la eſſattione delle pene delli danni dati, & delle accuſe, che ſe danno per detta cauſa, che ſe debbia oſſeruare la antica conſuetudine di detta Corte, non obſtante qualſiuoglia priuilegio in contrario impetrato. Pla. Reg. Maieſt.

Prothomedicorum commiſſarij peracto officio ſtent ad ſindicatum in Regijs Audientijs.b.d.Rouitus.

PRAGMATICA III.

De ſindicatu offic.

PHILIPPVS &c.

ILluſtres & Magnifici viri Collateralis, & Conſiliarij Regij fideles dilectiſſimi. Sua Maeſtà è reſtata ſeruita ordinare per vno capitolo dell'inſtruttione che gli hà mandato intorno à quello che ſe hà da oſſeruare per il Regio Protomedico di queſto Regno nell'eſſercitio di ſuo officio, che li cōmiſſarij, che il detto Protomedico manderà fuora di queſta città per le Prouintie del Regno a fare la viſita delli ſpeciali, finita che ſarà non ſi debbiano departire dalle dette Prouintie ſenza, che prima vadano doue reſiede la Regia Audientia, & diano il ſuo ſindicato, & perche quando li commiſſarij, che anderanno fando la viſita predetta per la Prouintia di terra di lauoro mandati dal Regio Protomedico non è ſtato ordine doue hanno da dare il ſindicato, & è noſtra volontà, che lo diano in queſta gran Corte: per tanto notificandoui per lo predetto vi dicemo, & ordinamo che quando li detti commiſſarij compariranno in queſta gran Corte debbiate prouedere, che li ſia pigliato il loro ſindicato in la forma ordinaria, ſi come è ſolita pigliarſi delli altri officiali di giuſtitia del preſente Regno, che al medico Proſpero Boue Regio Protomedico al preſente hauemo auertito del predetto, & ordinatoli, che nelle patente, & inſtruttione che conſegnerà alli detti ſuoi commiſſarij, debbia fare mentione dell'ordine, c'hanno da oſſeruare circa il dare ſuo ſindicato, & coſi le eſequirete, che tale è noſtra volontà.

Datum Neap. die 19. Ianuarij 1582.

Don Iuan de çuñiga.

V.Salernitanus Regens. V.Salazar Regens.
V.Daroca Regens. Baſtida de Muñatones Secretarius.

Locumtenentes, Baiuli, & Magiſtri Iurati ſtent in ſindicatu peracto officio, etiam ſi per quindecim dies exercuerint ſuum officium.b.d.Rouitus.

EX PRAGMATICA V.

De ſindic. offic.

DOn Ioannes de Zunica Comes Mirandæ, Marchioque Labagneſe in præſenti Regno præfatæ Regiæ, & Catholicæ Maieſtatis Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis, &c.

Hauendoſi di continuo reclamore da più parte di molte eſtorſioni, & altri mali trattamenti, che ſi fanno, & commetteno dalli Luocotenenti, Bagliui, & Maſtri Giurati, che dalli Baroni del preſente Regno ſi deputano nelle loro terre, e giuriſditioni, & dall'iſteſſi Capitani di dette terre, quali in loro abſentia miniſtrano giuſtitia, & tutto perche detti Luocotenenti, Bagliui, & Maeſtri Giurati dopò finito il tempo di loro officij non ſtanno altrimenti à ſindicato, nè rendeno conto di loro amminiſtratione conforme alla Regia Pragmatica ſopra ciò edita. Volendo noi in queſto prouedere per quel che conuiene al ſeruitio di Noſtro Signore Iddio di Sua Maeſtà Catholica, al buon gouerno di ſuoi ſudditi, & vniuerſal beneficio di queſto Regno, & per togliere anco dette eſtorſioni, & altri mali trattamenti, che per detti luocotenenti, Bagliui, & Maeſtri giurati ſi fanno alli popoli (vt ſupra) ci ha parſo con voto, & parere del Regio Collaterale Conſiglio appreſſo di noi aſſiſtente fare la preſente Pragmatica omni futuro tempore valitura, per la quale ſtatuimo, ordinamo, & comandamo che da qua auante detti Luocotenenti, Bagliui, & Maſtrigiurati habbiano da ſtare a ſindicato, & debbiano dar conto di loro amminiſtratione etiam che per quindici giorni haueſſero eſercitato detto loro officio conforme alla predetta Regia Pragmatica, & detto ſindicato l'habbiano da dare al medeſimo tempo che il Capitano di quello anno ſtarà a ſindicato ſotto le pene in detta Regia Pragmatica contente. Et acciò ſia noto a tutti, & in futurum non ſi poſsi allegare ignorantia alcuna, comandamo che della preſente noſtra Pragmatica dopò publicata in queſta magnifica, & fideliſſima città di Napoli ſe ne affiga copia autentica in valuis delli Regij Tribunali di quella.

Dat. Neap. die 12. menſis Ianuarij 1588.

El Conde de Miranda.

V.Moles Regens. V.Lanarius Proregens.
V.Berricanus Proregens. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis mandauit mihi Dominico de Torres pro Secretario.

In Pragm. primo fol. 35.

REGINA IOANNA Rit. 308.

ITem quòd pro ſindicatione omnium officialium ciuitatis Neap. interſint duo ſindici eligendi per vniuerſitatem, & homines ciuitatis Neapolis.

Non ſummatur quia breue eſt, nec etiam ſeruatur, quia corrigitur per Pragm. ſequentem. b.d.Tapia.

Ex Cap. Neapol. In anno 1476. Cap. 8.

REX FERDINANDVS.

ITem che in la ſindicatione di tutti officiali della Città di Napoli ce debbiano eſſere con li commiſſarij della Maeſtà del Rè dui ſindici eligendi per la detta vniuerſità, & huomini di eſſa, come è ſolito. Placet Regiæ Maieſtati.

Sindicatus Regentis, & Iudicum Mag. Cur. fiant per electos Neap. b.d. Rouitus.

PRAGMATICA II.

De ſindic. official.

ITem ſupplicano voſtra Maeſtà, che conforme alli capitoli conceſſi per li Sereniſſimi Rè di caſa de Aragonia,& præſertim al capitulo LXVI. eſpedito per lo Sereniſsimo Rè CatthOlico di glorioſa memoria,& antico ſolito li ſia ſeruitio declarare, che il Sindicato del Magnifico Regente della gran Corte della Vicaria, Giudici, & altri Regij officiali, ſi continue a far ſolamente per li magnifici Eletti della città, ſenza interuento d'alcuno officiale Regio impedimento,ò moleſtia alcuna, & non obſtante lo che li di paſſati li è pretenduto, & pretende per lo Regio fiſco quantunque ſia dedutto in giudicio, alche ſi ſupplica voglia imponere perpetuo ſilentio. Placet Cæſ. & Catthol. Maieſtati,dummodo non abutantur dicto capitulo,& gratia.

Inter cetera conceſſa per Cæſ. Maieſt. Caroli Quinti Imperat. ciuitati Neapol. 12. Martij 1550. Bruxelles extat ſupradictum capitulum.

Et vide in Pragm. Illuſtriſsimi, & Magnifici. §. E uel tomar delos ſindicados, de compoſitionibus.

Commiſſarij Redemptionum vniuerſitatum ſtent ſindicatui in fine adminiſtrationis. b.d. Rouitus.

PRAGMATICA VI.

De ſindic. official.

PHILIPPVS &c.

DOn Ioannes, &c. Eſſendo che li commiſſarij di Redentione che da noi ſi deputano in alcune Vniuerſità di queſto preſente Regno a loro ſupplicatc, per redimerli da li debiti che tengono, dopò hauere complito il tempo di loro adminiſtratione, non dannano di quella altramente conto, nè ragione, come di giuſtitia ſi deue, dal che naſce che alcuni di loro ſi ritengono appreſſo d'eſſi alcune quantità di denari di dette vniuerſità in graue loro danno, & detrimento. Al che volendo noi prouedere si per quel che conuiene al ſeruitio di Sua Maeſtà Catthelica, alla buona adminiſtratione della Giuſtitia, come anco al beneficio di dette vniuerſità. Et per euitare li danni predetti, ci è parſo con voto, & parere del Regio Collaterale Conſiglio appreſſo di noi aſſiſtente, fare la preſente Pragmatica omni futuro tempore valitura, perlaquale, ſtatuimo, ordinamo, & comandamo che da qua auāti tutti li detti cōmiſſarij di Redentione, che pro tempore ſaranno in ciò deputati, finito che haueranno il tempo di loro adminiſtratione, debbiano ſtare a ſindicato,& dar conto di detta loro adminiſtratione auanti li ſindicatori che ſi deputaranno per l'isteſſe vniuerſità, doue haueranno eſſercitato loro officij di Redimitore, & che habbiano da dare idonea pleggiaria nel tempo della ſpeditione di loro commiſſario di dare il detto ſindicato, come di ſopra è detto, il termine del quale s'intenda conforme a quello delli officiali che miniſtrano Giuſtitia;& accioche ogn'vno nè habbia notitia, & in futurum non poſſa allegare ignorantia, comandamo che la preſente Pragmatica publicata che ſarà in queſta fideliſſima Città, ſi habbia da affigere copia d'eſſa, in valuis delli Regij Tribunali.

Datum Neap. die vltimo menſis Octobr. 1588.

El Conde de Miranda.

V.Moles Regens. V.Ribera Regens.

V.Berricanus Regens. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis mandauit mihi Dominico de Torres pro Secretario.

In Pragmatica. primo fol. 92.

Traditur forma procedendi contra officialem inquiſitionem. b.d. Tapia.

REX ROBERTVS. Cap. 260.

VVlgaris famæ * prologuium noſtrorum fidelium murmur,& ſtrepitus, ela moſaque inſinuatio in auribus noſtris continuata frequēter, proceſſus illicitos officialium Regni noſtri Siciliæ, immo potius exceſſus informes, quodam notorio diuulgante, nuper motibus noſtris rationabiliter ſuaſerunt, vt de his diligens indagatio procederet, quæ & ſi generaliter vobis ſit commiſſa per nos, de ſpeciali tamen conſcientiæ noſtræ gremio, ſicut ſpecialiter contra iniqua patrantes cum exacta deliberatione proceſſit. Hoc attento præcipuè, quòd prædictis fidelibus oppreſſis, fatigatiſque non modicum, & tenuioribus, & debilibus maximè, ſinè onere laboris,& ſumptus, proſecutioniſque periculo remedium noſtræ prouiſionis aſſiſtere, & pœnas ob maleficia ſolui, quod magna ſuadet ratio, euceniret. Vt igitur circa pecuniariam condemnationem officialium eorundem propter ſubitationum anfractus, qui poſſent in hoc nobis materiam difficultatis afferre, cautius procedere valeatis: Ecce modus & forma, quos in his obſeruare nos volumus, & tenere, præſentibus annectuntur. Si officialis fiſcalem pecuniā ſurripuerit, * ſeu ſubtraxerit, nonuplum fiſco noſtro componat, arbitrio tamen noſtro eius minoratione ſeruata. Si autem à priuatis ſuperexegerit illicitè, ſi violenter, quadruplum: non accedente violentia, duplum tamen, in omni caſu ſimpli fiat reſtitutio læſo.

* ADDITIO. Vulgaris famæ. *Vide formā & paſsim contra officiales exigentes, vel ſurripientes tam fiſcalem, quàm priuatam pecuniam, vide Capitula, quæ data fuerunt poſt præcedens capitulum de his quæ conueniunt magiſtro Iurato extracta ab archiuo, & habes in conſtitut. in carta membrana. & vide Luc. de de Pen in l. 1. col. 1. C. de cohort. lib. 12.*

* ADDITIO. Pecuniam ſurripuerit. *Vide ſi pecunia ſuit ſubtracta, an teneatur, per Deci. conſ. 4·3. Quid in ſubſtituto ab iſtis, an pro eo teneātur dicta pœna ſubſtituentes, vide Luc. in l. agentes. col. 4. C. de agēt. in reb. lib. 12. & vide Parid. in tract. ſind. in ver. an ſubſtituens aliquem, vbi latè examinat.* De Bottis.

ſo. Si verò recipiat a ſpontè ſoluente, ſi præcedat concuſſio, plectatur quadruplo, de quo ſimplum concuſſo reddatur. Et in hoc caſu hæc pecnniaria coercio, quæ ex faciliori exactione plus exemplum timoris adducit, ex certa noſtra ſcientia loco extraordinariæ coercionis accedat. Concuſſione verò ceſſante, vbi datum fuerit pro faciendo. vel non faciendo negocio, triplum fiſcus noſter accipiat, parti, hoc articulo ſimpli reſtitutione negata, niſi pro redemptione ſui ſanguinis fuerit facta ſolutio, vbi reſtitutionem ſimpli fieri rationab lis æquitas perſuadet. Et quia probationum non eſt anguſtanda facultas, maximè, vt crimina clareant, & ea quę fiunt, conſueueruntquè fieri clanculo vulgarem probationem, & lucidam comnnniter habere non poſſunt, propter eorum tamen graſſantiam illam puniri expedit, vt ſit locus exemplo: circa indagationem exceſſuum, hæc forma vobis deſcribitur, qnòd de fama prius officialium inquiratur, poſt quod, ſi quidem per duos, aut tres teſtes conditionis electæ, & morum, huiuſmodi probetur exceſſus, ſi bonæ famæ fuerit, data ſibi copia nominum teſtium, non dictorum, niſi aliquid rationabile, & inductiuum meritò, & non fruſtratorias dilationes apponat, ad condemnationem procedatis ipſius. Si verò fuerit malæ famæ repertus, nulla ſibi inquiſitionis copia præſtita condemnetur. Vt tamen circumſpectio noſtra attentè prouideat, inueſtiget, & diligenter inquirat, nec inimici ex probabilibus cauſis per vos admittantur in teſtes, & ſi fortè per errorem, vel ignorãtiam recepti fuerint, ex ipſorum teſtium teſtimonio nulla condemnatio ſubſequatur. Et breuiter ſic vos in hoc circũſpectè, & attentè ex officio veſtro procedere volumus, tã in perſonis teſtium, quã in omnibus circunſtantijs alijs, & ſpecialiter, quid ſit zelus deferentis, vel inſtruentis ad inquiſitionem, aut quæ cauſa ipſum ad deferendum, vel inſtruendum induxit, vt omnibus ex officio ipſo ſuppletis ei, contra quem inquiritur ignorantia nocere non poſſit. Si verò per vnum teſtem tantummodo bonæ opinionis, & vitæ contra delatum probetur, & deferens, aut inquiſitionem inſtruens eidem delato dediſſe ſe iuret, maximè ſi data quantitas non ſit magna, & dans ſit honeſta perſona, indubitanter ſequi condemnatio poterit. Sed vbi per teſtem, aut teſtes nulla poteſt de datione pecuniæ, vel alterius ſpeciei interuenire probatio: Si delatus ſit malæ famæ compertus, & aliqua contra eum mouentia rationabiliter, ſeù præſumptiuè probentur, vtpotè, dantis captio, & abſolutio ſinè cauſa, vel tractatus, ſeù pactiones cum officiali habitæ pro liberatione, vel condemnationis ceſſatione concuſſi, vel fama probetur concuſſum, ſeù impreſſione vexatum, captum illicitè, & calumnioſè pro redemptionis commercio fatigatum, vel quòd res concuſſi, aut reddentis, vtpotè equus, fundus, & his ſimilia inueniantur viſibiliter apud ipſum, vel qnòd aliæ veriſimiles contra eum coniecturæ probentur. quas poteſtis ex motu veſtro prudenter, & diſtrictè colligere, quam præſens poſſit declaratio explicare, maxime vbi eſt perſona eius, qui dediſſe ſe dicit, & res, vel quantitas non eſt magna, per ſacramentum dantis poterit noſtra religio condemnare. At ſi officialis fuerit bonæ famæ, & approbatæ opinionis inuentus, quantumcunque probentur præſumptiones, vel indicia contra eum præcipuè, vbi deferens, vel inquiſitionem inſtruens lenis comperitur eſſe perſona, ad condemnationẽ partis non ſufficiat ſacramentum. Sed ſi fortè deferens, & inquiſitionem inſtruens ſit honeſta, & approbata, & contra delatum violenta probentur indicia, quantumcunque ſit bonæ famæ repertus maximè vbi res, quæ data dicitur, non eſt magna, delatus proculdubio condemnatione plectetur. Vbicunque autem propter defectum probationis, vt præſcribitur, condemnatio interuenire non poteſt, arguitur tamen de corruptela delatus, probatis indicijs contra eum, vel ſacramento parti præſtito, ſe per iuriſiurandi religionem purgare debebit. Et quia non eſt indulgendum malitijs hominum, nec differendæ ſunt pœnæ contra maleficos, qui immemores ſalutis æternæ fideles noſtros guerrarum turbinibus, bellorum diſſidijs fatigatos admodum, & multis impulſionibus tempeſtatis oppreſſos, contra Deum apertam iuſtitiam, ſacramẽtum per eos præſtitum maieſtatem noſtram per eorum exceſſus in fide ſinceros, ad deuium deducendo, licentia laxata, criminibus excogitatis, afflixerunt moleſtijs, & angariauerunt preſſuris nefandis, officialibus taliter condemnatis tollimus ex certa noſtra ſcientia appellationis remedium, & ſupplicationibus tantum eis refugium reſeruamus: ita quòd ipſa ſupplicatio non ſuſpendat executionis effectum, niſi quouſque fuerit noſtro conſpectui pręſentata. Huius autem noſtræ ordinationis edictum. quòd pro exacerbandis pœnis eorundem officialium, & ipſorum puniendis flagitijs plenis dolis, & homicidijs, periculis, & in conſuetudine propter defectum impunita adductis conſultè fecimus, rationabilis conſilij tenore perpenſo, vſque ad noſtrum beneplacitum temporaliter prouidimus duraturum, vt cum morbi cauſa ceſſauerit, deſinere poſſit languoris afflictio, ſicque lex ex cauſa ſtatuitur in tempore, quòd eius aſperitas delinquendi conſuetudinem auferens, purgationem criminum faciat, & ſi res exegerit, in nullo gratiam amabilitatis admittat.

Dat. Neapoli per Bartholomæum de Capua anno Domini 1326. die 3. Februarij, 1. indictione, Regnorum noſtrorum anno tertio.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HOc cap. ſeruatur nè dum in officialibus, qui animalia officia exercent, ſed etiam in illis, qui alicui negotio præficiuntur.

Officialis contra quem dicitur aliquid recepiſſe, nec probari poteſt, purget ſe per ſuum iuramentum alias ſtatur dicto partis. b.d.Tapia.

REX CAROLVS II. Cap. 46.

ITem quod in omni caſu, in

ITem quod in omni caſu. Not. iſtud capit. pro

pro officialibus tempore ſyndicatus, & concordat iſtud cap. cum iure communi, vt in authen. ſed nouo iure. C. de pœna iud. qui male iud.

* ADDITIO. Item quòd in omni caſu. *Concord. auth. ſed nouo. de pœn. iudic. qui male iudi. & in Auth. vt litig. iur. & per Inno. in cap.*

* in quo contra prohibitionem officialis dicitur recepiſſe, nec inde aliquid conſtare poteſt, purget ſe per iuramentum ſuum officialis, tam ipſe, videlicet, quam ille, per cuius manus dicitur recepiſſe. Et

Et ſi prædictum ſacramentum præſtare recuſauerit, ſtetur ſacramento partis, à quo dicitur recepiſſe, & quantum ipſe ſe ſoluiſſe iurauerit, ſibi reſtituatur inſtanter. Et nihilominus ſoluat eutię pœnã, in talibus conſtitutam.

cap. fin. de iureiur. quid fiat ſi ille in Iudice nolente purgare per iuramentum De Bot.

Ibi, *conſtitutam*. Et pæna conſt. eſt in quadruplum, vt no. in conſtit. quæ incipit, volumus. in princ. licet pœna legalis ſit dupli, vt in d. authen. ſed nouo iure. Barthol. de Capua.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HOc cap. hodie non ſeruatur, quando omnino deficiunt probationes, ſed ſolum adeſt dictum partis, non debet enim laqueari animæ, quæ per metum aliqoid fortaſsè indebitum iurauerit ad tradita in cap. verum de iureiur.

Tempus ſindicatus non incipit currere niſi poſt conſignationem actorum ſucceſſoris. h. d. Tapia.

CAROLVS &c. Cap. 126.

NOuas formas natura edit aſsiduè: & cum varietatem multiplici etiam terminata reuoluit. quo fit, vt nouis emergentibus caſibus vel deciſis in dubitationem deductis, per interpretationis, vel adiectionis opportunæ remedium occurramus. Sanè propter nouitatem caſuum, dubijs interiectis infraſcriptas tres ordinationes edidimus, ipſarum primam pœnali adiectione vallatam, tam per vos præſentem Iuſtitiarium, quàm ſucceſſiuè futuros decernimus, prout ad veſtrum ſpectat officium inuiolabiliter obſeruari. Quocirca vobis præſentium tenore mandamus, quatenus ordinationes eaſdem in decreta vobis prouincia diuulgantes, & diuulgari facientes, ex more, detis ipſas veſtris ſucceſſoribus alterutrum in pendenti. Quarum ordinationum tenor per omnia talis eſt primæ conſtitutionis. Bene ordinatis & geſtis frequenter adijcimus, vt illa cum prouiſione conſilij fortiori funiculo roboremus. Sanè diuinæ memoriæ dominus Carolus II. Rex Siciliæ auus noſter, serioſa ordinatione conſtituit, vt donec Iuſtitiarius regionis, Iudex actorum, cameræque notarij in eadem prouincia in qua geſſerunt officia permãſerint ſindicandi, acta & mandata pendentia, tam de ipſorum tempore, quàm ſuorum in officio prædeceſſorum, compilent & ordinent, ita quòd antequam de ipſa prouincia exeant illa in ſcriptis, vt decet aſsignent in eodem officio ſucceſſori. In ordinationis eiuſdem capitulo contra officiales ipſos pecuniarijs pœnis adiectis, ſed quòd eſt ibi prouisè ſtatutum aliqua eſt præuaricatione neglectum. vt autem quod dictum capitulum continet eo firmius, & tenacius obſeruetur, quo pœnalitatis adiectum fuerit communitum, adijciendo ſancimus, vt tempus ſyndicationis ipſius, donec per dictos Iuſtitiarium, Iudicem actorum Cameræque notarios eorundem, actorum compilatio, ordinatio, & aſſignatio completæ fuerint, non labatur, ſed officiales ipſi in prouincia ad ſyndicandum remaneant, quandiu eædem compilatio, ordinatio, & aſſignatio proceſſerint effectiuè.

NOuas formas. in fi. ibi, *vt tempus ſindicationis ipſius*. Per iſtud c. limitantur tam iura conſtitut. Regni quam capitulorum, & iura canonica, in quibus limitatur, & ſtatuitur tempus ſyndicationis, vt in conſtitut. incip. volumus. & in cap. Regis Roberti, quod incipit, item quia tam Iuſtitiarij, vbi in iſto c. nullum tempus præſumitur, appoſitũ No. etiam, & tene menti pro declaratione, quod officialis qui recedit ante tempus ſyndicationis, quòd reus maieſtatis efficitur, & ſic pœna capitis punitur, vt no. in l. 1. §. 1. C. vt omnes cauſæ tam ciuil. quàm crim. Sed nunquis officialis qui recedit ab officio propria voluntate, ſine Regis licentia, puniatur pœna capitis? dic quòd ſic, vt in Autheo. de adm. rerum ad ciu. perti. § quòd ſicut. collat. 5. quod alibi non inuenitur. Barth. de Cap.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

IStud cap. hodie non ſeruatur cum acta conſignentur actorum magiſtris, quorum oneris eſt ea ſucceſſori actuario tradere, vidi tamen inter cætera capita ſindicatus opponi officiali, qui acta occupauerit.

Terminus in ſindicatu officialium abbreuiari prohibetur. h. d. Reutur.

PRAGMATICA IV.

De ſindic. offic.

PHILIPPVS &c.

MAgnifice vir &c. Con molta occaſione fù fatta, & publicata Pragmatica nelli paſſati, per la quale fù diſpoſto, & ordinato, che alli officiali che adminiſtrano giuſtitia ad tempus, finito il termine della loro adminiſtratione, & nell'aduento de loro ſucceſſori ſe li doueſſe dare il ſindicato, ſtabiliendoli per ogn'anno dell'adminiſtratione predetta venti dì di termine ad porrigendum querelas, & vinti altri di ad proſequendum,

poi che molte volte occorreua che per rancori, & odij che ſi teneuano contra alcuni officiali, ſe li prefigeua longhiſſimo termine in detti ſindicati, detratiandoli, & maltrattandoli con detti termini, & ad altri per amicitie, & interceſſioni ſe li daua po chiſſimo termine, & alle volte ſenza darli termine ſe li eſpediuano le liberatorie iuſtè, vel iniuſtè, come appare per detta Pragmatica, alla quale ci remettemo, Et perche hauemo inteſo, che detta Pragmatica è ſtata, & è abuſata, & che contra il tenore di quella ſi ſono abbreuiati, & abbreuiano detti termini per li loro ſindicatori, che ſono ſtati deputati, & ſono al dare delli detti ſindicati per le dette amicitie, & interceſſioni. Conuenendo al ſeruitio di Sua Maeſtà per il buon gouerno che detta Pragmatica ſe oſſerui, & che tutti li detti officiali ſiano egualmente trattati in li detti termini de ſindicati. Vi dicemo, & ordinamo, che ſubito al riceuere di queſta debbiate in nome noſtro ſcriuere per tutte le città, terre, & lochi di queſta à voi decreta Prouincia tanto del Regio Demanio, quāto de Baroni, che alli ſindicati che ſe haueranno da dare da quà auanti alli officiali, alli quali ſi piglia ſindicato, non debbiano li ſindicatori in modo alcuno abbreuiarli, nè allargarli li termini di detta Regia Pragmatica, tanto nel dare delle querele, & pigliare, quanto nel proſeguire, ma debbiano darli li termini che la Pragmatica predetta eſpone ſenza alterarli, ſotto pena alli ſindicatori che contrauenefſero, etiam corporale à noſtro arbitrio reſeruata, & non farete il contrario per quanto hauete cara la gratia, & ſeruitio della prefata Maeſtà.

Datum Neapoli die 12. menſis Aprilis 1585.

Don Pedro Giron.

V. Cadena Proregens. V. Lanarius Proregens.
Baſtida de Muñatones.

Al Gouernatore de Capitinata, & Contado de Moliſe. Er in ſimili ſupradicta forma eum eiſdem clauſulis, ſignaturis, & data fuit ſcriptum omnibus alijs Gubernatoribus prouinciarum, videlicet, Gubernatori Calabriç citra, Gubernatori Principatus vltra, Gubernatori Hidrunti, Gubernatori Calabriæ vltra, Gubernatori Apruſij, Gubernatori Principatus citra, & Baſilicatæ, Gubernatori Terræ Bari. In Curiæ primo Capitanatæ. fol. 69.

DE VESTIBVS OFFICIALIVM.
Rubr. XLV.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

AD huius Rubricæ intelligentiam ſciendum eſt Senatores, alioſque iuſtitiæ miniſtros inſignibus ſemper fuiſſe diſtinctos à cæteris hominibus, vt, & debitus honor illis præſtetur, vtque ſub ignorantiæ colore iuſtitia non conculcetur; Ideoque apud Romanos Senatoris inſignia erant tunica purpurea, & laticlauus, de quibus accuratè per Alex. ab Alex. eiuſque gloſſatore Tiraquel. genial. dier. lib. 4. cap. 11. verſ. erant igitur Senatoris inſignia, ſic habemus de alijs iuſtitiæ miniſtris cap. 42. Prætor. ibique per Auiles, & per Ioan. de Platea, & alios in l. prohibitum. C. de iure fiſci lib. 10.

Hac igitur de cauſa inuictiſſimus Rex noſter † togam, quæ alias communis erat cum cæteris Doctoribus ſolum miniſtris Iuſtitiæ conceſſit, cæteriſque prohibuit, ex quo potuiſſet dubitari, num alijs quàm in Regia functione nominatis potuiſſet concedi per dominos Proreges ſtante clauſula prohibitiua, quod erit cogitandum.

Officiales Regij incedant togati, & alijs Doctoribus toga prohibetur. h. d. Tapia.

Ex Libro Bannorum Mag. Cur. Vic.

PHILIPPVS &c.

ILluſtres, & Magnifici viri Collateralis, & Cōſiliarij Regij fideles dilectiſſimi, &c. Dalla Maeſtà del Rè noſtro Signore, per ſua real lettera del li 12. del proſſimo paſſato meſe di Febraro 1596. ci venne ſcritto come hauendoſi conſiderato che dal non li miniſtri portar de giuſtitia di queſto Regno le toghe come ſoleuano, in vigore delle Regie Pragmatice ſopra di ciò fatte, & per non eſſerno conoſciuti da molti ſenza di quelle, così nel andar per la città, come per altri luochi nè potriano ſuccedere molti inconuenienti, che ſi bene alcuna volta è ſtato ordinato, che li miniſtri predetti doueſſero portare le dette toghe, tuttà volta ſi ſono alcuni d'eſſi eſcuſati con l'eſſempio di non portarle li Magnifici, & Circonſpetti Regēti di Cancellaria, & capi di Tribunale, & coloranno anco con dire che tutti li Aduocati le portauano, & eſſendo il portare delle toghe predette di tanto decoro, & conuenientia, acciò li miniſtri quanto più preheminenti, tanto più ſiano conoſciuti, & vadano differenti dall'altri, che non lo ſono, già che per queſto ſteſſo riſpetto s'introduſſe il medeſimo nelli Regni di Spagna cominciando dal Preſidente del Conſiglio Reale di Caſtiglia, & procedēdo per tutti li altri delli altri Tribunali, li Preſidenti delli quali ſono Dottori, eſſempio che ſi deue de ogn' vno imitar, ci comanda perciò la Maeſtà ſua do ueſſemo prouedere, che da quà auanti ſi oſſerui l'iſteſſo in queſti Regij Tribunali cominciando dalli detti Regēti della Regia Cācellaria ſenza ee cettua-

cettuare neſſuno, & prohibire alli Aduocati, & Dottori, & qualſinoglia altra perſona, che non ſarà Miniſtro della Maeſtà ſua il portare l'habito predetto di togha, & che quella ſolamente l'habbiano da portare li detti Regenti la Cancellaria, lo Preſidente, & Conſiglieri del Sacro Conſiglio di Capuana, Locotenente & Preſidenti della Regia Camera della Summaria, che ſono Dottori, & lo Auocato fiſcale di quella, li Giudici di queſta gran Corte della Vicaria mentre eſſercitaranno li officij predetti, & l'Auocato fiſcale di eſſa, & non altri, & volendo (como ſemo tenuti) che l'ordini di Sua Maeſtà habbiano la debita executione ci è parſo farui la preſente per la quale vi dicemo, & ordinamo, che dal primo del proſſimo futuro meſe di Giugno 1596. auante, tanto li Magnifici Giudici di queſta grā Corte, della Vicaria mētre eſſercitano detti officij, quanto lo Magnifico Auocato fiſcale di eſſa debbano portar le toghe predette come la Maeſtà Sua lo comanda ſenza replica, ò eſcuſatione alcuna prohibendoſi, come in vigore di queſta prohibemo à tutti, & qualſiuono Dottori, & altre perſone, che non debbiano, nè alcuno di eſſi debba tanto per queſta fideliſſima Città de Napoli, come in qualſinoglia altro luoco del preſente Regno portar toghe, eccetto che li predetti Miniſtri Regij, ſotto pena di onze cento per ciaſcheduna volta, che contraueneranno, & coſi ſi eſequa, che tal'è noſtra volontà, & intentione.

Datum Neapoli die 22. menſis Martij 1596.

El Conde d'Olinares.

V. Ribera Regens. V. Goroſtiola Regens. Barrionueuo. Locus ſigilli.

DE CONTACT. IVDIC. Rubr. XLVI.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILARII ANNOTATIONES.

1 PRohibet hic titulus † iudicibus contrahere, quæ materia tum iudicantibus, tum ſubditis eſt perutilis, ne vel illi iuriſdicendi authoritate freti vltra ſibi commiſſa manus extendant, vel iſti authoritate territi contra voluntatem bona ſua diſtrahere cogantur, vtilis igitur titulus, & à Romanis, & alijs populis etiam cognitus. De hac etenim materia loquitur tit. de contract. iudic. C. ſimiliter, & l. fin. C. de reſcindend. vend. ibique Bald. ſic etiam l. ſi per impreſſionem, C. quod met. cauſ. l. eos qui officia C. ſi cert. petat. & in l. principalibus, ff. eod. l. non licet, & l. qui officij, ff. de contrahend. empt. l. aufertur. §. quod à Præſide ff. de iur. fiſci. Rebuff. in conſtitut Galliæ tit. de mercatoribus, & quibus mercari ſit prohibitum art. 1. gl. 2. & 3. apud Hiſpan. l. 5. tit. 5. par. 5 & Auiles ad cap. 2. prætor. verde mercaderia, & Auend. de exequend. mandat. c. 2. num. 19. Andr. Iſern. in c. 1. de feud guard.

Officiales prouinciales, eorumque familiares, & aſſeſſores contractus, & matrimonia facere prohibentur præter neceſſaria victui. h. d. Tapia.

IMPERATOR FEDERICVS.

COmmuniter tam Iuſtitiarij, quàm Camerarij, & omnes alij prouinciarum annui officiales ab infraſcriptis abſtinere debebunt, videlicet, quòd durante prædicto tempore magiſtratus eorum, † nec ipſi, nec Iudices, aut notarij, nec † familiares eorum † mutuum in prouincijs ſibi decretis à ſuis prouincialibus in pecunia, vel rebus alijs accipiant: Domos, vel quaſcunque poſſeſſiones ab eis in prouincia ipſa nullo prorſus alienationis titulo, etiam in emphyteutico iure accipiant: † matrimonia ſiuè ſponſalia, nec etiam con-

ANDRAEAS DE ISERNIA.

COmmuniter. Et hic habent quidam Rubricam de illicito officialium commercio, quæ continet ius commune, vt officiales ab hominibus iuriſdictionis ſuæ non recipiant mutuum, nec emant domos, vel alia quæcunque, niſi neceſſaria pro victu, nec ipſi, nec familiares, C. de condict. indeb. l. 1. quod qualiter ſit intelligendum, diximus plenè in ſecundà Rubrica, ſecundi libri feudo. ſcilicet, in titu. de feu. guardiæ. circa ſi. Item non poſſunt contrahere matrimonia. C. ſi

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

1 NEc ipſi. Hæc conſtitutio loquitur in officialibus prouincialibus, ideoq; non erit extendenda ad officiales Neapoli degentes, & quamuis iuris communis diſpoſitio comprehendat omnes officiales, vt patet ex iuribus ſupra in noſtra rub. allegatis, attamen id non procedit primo, quia circumſcriptus eſt per iſtam conſtitutionem locus. Secundo, quia per

contractus ineant cum eiſdem, pœna publicationis bonorum omnium, & amiſſionis officij, cùm infamia officialibus contra hoc venientibus imminente: qui præterquàm de victui neceſſarijs quemcunque contractum de mobilibus, vel immobilibus, ſeù ſe mouentibus, cum hominibus, inierint ſuæ iuriſdictioni ſubiectis. Creditoribus autem alienantibus, ac contrahentibus omnibus publicationem pecuniæ mutuatæ, & conuenti precij, dotium etiam promiſſarum quarumlibet, deinde rerum in contractu venientium eis imminere cognoſcant.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

C. ſi rector prouin. l. 1. ponuntur hic aliæ pœnæ. Andr.

ADDITIO. *De iſta conſtitutione vide per Par. de Pat. in tracta. ſyndica. in cap. officiales, car. 36. littera C. vbi examinat hanc conſtitutionem, & rationem ipſius, & ibi an officialis poſſit tempore ſui officij in loco ſuæ iuriſdictionis bona emere, vel domos conſtruere, vel à ſubiectis munera recipere, & quæ. Et an, & quando & quæ munera poſſit recipere, vide eundem eod. tract. in cap. an ſi tempore, car. 35. ead. littera.* Cæſar.

Communiter. In ver. ſponſalia: De iure autem communi ſponſalia licitè poterant fieri, vt plenè no. C. ſi rect. prouinciæ. l. 1. & dic, vt ibi. Barthol. de Capua.

In textu, qui præterquàm de victui. De iure Romano officialis matrimonium contrahens non patitur pœnam, niſi quia matrimonium non valet. C. de nuptijs. l. ſi contra. ff. de ritu nuptiar. l. qui in prouincia. l. ſi quis, niſi per vim. C. ſi quacunque prædit. poteſtate. l. vnica. vbi habes, qualiter puniatur officialis, qui per vim, vel terrorem vxorem ducit in ſua prouincia, vel loco ſuæ iuriſdictionis. Petrus de Monteforte.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

per præſentiam Principis (ſicut, & ſolis) omnes fugatur nebulæ, & ceſſat ratio tex. l. ſi per impreſſionem, C quod met. cauſa per ea, quæ tradit Imper. in l. vnic. C. quando Imper. Tertiò ceſſat hæc conſtitutio in officialibus perpetuis iuxta tex. in l. præſidis, ff. ſi cert. petat. quod poſt Barto. & alios in l. principalibus ff. eod. tradit, communem aſſerens Gregor. Lopez ad l. 5. tit. 5. part. 5. ver. Item *quaiquiera*, & Auend. de exequend. mandat. cap. 2. num. 19. & Afflict. hic. Quartò non procedit vbi contraheret de licentia Principis. Martin. Laudenſ. in tracta. de conſil. princ. quæſt. 4 ex tex, in l. 1. C. de contract. iudic. Quintò ceſſat in officiali habente adminiſtrationem abſque iuriſdictione poſt Bart. in l. aufertur, §. à Præſide ff. de iure fiſci tradit Gregor. Lopez ad d. l. 5. ver. *paraingar*.

T *Familiares eorum.* Faciunt quæ tradit iureconſult. & inibi ſcribentes ſolent, ff. de offic. proconſ. quæque ſcripſit Cicer. in prima Philippica epiſt. omnino legenda.

T *Mutuum.* Iddem etiam ſtatutum eſt in alijs officialibus etiam perpetuis per Pragmat. ſub tit. ne officiales mun. recip.

T *Matrimonia.* Afflict. hic quærit nume. 3. nunquid ſit lex iſta iuſta, & dicit de iure canonico non poſſe procedere, &
3 intrepidè ipſum iudicaturum nō incidere in pœnam ſi † præſes prouinciæ abſque licentia matrimonium contraheret, mihi autem ſalua tanti viri reuerentia contrarium videtur, cuius veritas patebit ex contrarij ſolutione dicit Afflict. hic legem iſtam eſſe impeditiuam matrimonij, & cum reſpiciat vnum, ex ſeptem Eccleſiæ ſacramentis non poteſt Imper. ſe intromittere, propoſitio, quod lex impeditiua matrimonij non ſit conſonans eccleſiæ conſtitutionibus, quodque Imperator circa ſacramenta ſe non intromittat eſt vera, ſed ad caſum noſtrum minimè applicabilis, eſt enim inueſtiganda ratio cur ad hoc ſtatuendum motus ſit Imper. hæc eſt nè per potentiam, atque authoritatem officiaulim Prouinciarum matrimonia fiãt ſi hæc eſt (prout manifeſtè patet) ratio nō ſolum libertati matrimonij non aduerſatur, ſed eam concomitatur, vis enim ſit ſubditis, vel authoritate, ad quod facit tex. in l. ſi per impreſſionē C. quod met. cauſa, vel blandis verbis, ad tex. in l. Item apud labeonem §. ſi quis virgines, ff. de iniurijs, eo magis ſi ab aliquo poteſtatem habente proſcrantur, eſt ergo lex iuxta, quia libertatem matrimonij auget, nè ſubditi cōtra eorum voluntatem filias officialibus nuptui tradere cogantur; qua de re Afflict. lapſum eſſe pro nunc arbitramur, dum in eius pœnam incidere officiales conſtanter negat, cum illa non libertatem matrimonij (vt diximus) impediat, ſed Regi inobedientem puniat. Credo tamen hanc conſtitutionem quo ad pœnam non eſſe in obſeruantia, ſed quo ad reuerentiam: ſolent enim omnes officiales, tam in Prouincijs, quàm in iſta Ciuitate degentes Proregi denuntiare matrimonia, quæ contrahere ſperant, & ab eo licentiam petere, ſic etiam arbitramur, nec eſſe in obſeruantia quo ad pœnam reſpectu creditorum, attamen lex eſt, & ideo cogitandum, tam officialibus, quàm cum ipſis contrahentibus.

Officiales Prouinciales equos, & mulos, nec per ſe, nec per interpoſitam perſonam in Prouincia emant abſque ſpeciali licentia. h. d. Tapia.

REX CAROLVS II. Cap. 127.

Item ſtatuimus, quòd Iuſtitiarij, Magiſtri Procuratores, & alij officiales, &c. Iſtud capitulum malè ſeruatur per officiales, & cum ipſo benè concordat conſtitutio Regni, quæ incipit, communiter, de rebus prohib. in 1. lib. Barth. de Capua.

Item ſtatuimus, quòd Iuſtitiarij, magiſtri procuratores, & officiales alij maiores in prouincijs, quas ad adminiſtrandum ſuſceperint equos palefridos, mulos, nec per ſe, nec per ſuppoſitas perſonas emere valeant. Sed ſi illis fortè indiguerint, ad alias prouincias extra iuriſdictionem ipſorum pro emendis tranſmittant: niſi de prædictis animalibus emendis pro parte Curiæ mandatum receperint ſpeciale.

ADDITIO. Item ſtatuimus. Dicit hic Barth. de Capua, quòd iſtud cap. hodiè malè ſeruetur.

ADDITIO noua. Nota etiam, quòd officiales maiores dicuntur officiales, & etiã conſiliarius dicitur officialis Bal. conſ. 378. col. 1. 5. vol. & ibi etiam dicit, quòd ſicut alij officiales non poſſunt recipere niſi exculenta, eodem modo conſiliarij: quia ipſi etiam dicuntur officiales. Ioan. Ant. de Nigris de Ciuitate Campaniæ.

Hoc cap. hodie non ſeruatur. Tapia.

Offi-

Officiales cuiuſcunque generis mercaturam exercere prohibentur. b.d. Tapia.

PRAGMATICA I.

De mercat. offic. prohibita.

CAROLVS V. IMPERATOR.

NEque poſſint etiam dicti Conſiliarij, & officiales participare per ſe, vel per interpoſitas perſonas in cambijs, ſeu alijs contractibus faciendis per Regiam Curiam, ſub pœna priuationis officiorum ipſo facto, & alia reſeruata arbitrio Illuſtris Viceregis.

PRAGMATICA II.

De mercat. official. prohib.

CAROLVS V. IMPERATOR.

NEque etiam ſub dicta pœna emere debita Curiæ, ſeu chirographa, vulgo dicta liberantias debitas per Regiam Curiam: Neque ſuper illis cõtractus aliquos facere, & qui contrafecerint, vltra dictas pœnas perdant ipſo iure dictas liberantias, & nihil petere poſſint à Curia, neque ab alijs, cum quibus contraxerint: Non poſſint etiam dicti officiales in locis, & Prouincijs, in quibus officia exercent, aliquas mercantias, neque per ſe, neque per interpoſitas perſonas, ſub dictis pœnis exercere.

PRAGMATICA III.

Eodem titulo.

PHILIPPVS &c.

QVoniam inter alia capitula contenta in litteris nobis tranſmiſſis per Regiam, & Cattholi. Maieſt. ſub datum Madrit. die 1. Maij proximi præteriti eſt infraſcriptum, videlicet.

Item mandamos que obſerueys inuiolabilmente las Pragmaticas, que diſponen que los del conſejo, ni los otros Iuezes, y otros miniſtros no hagan mercançia, y que deſſo por ſer de tanto inconueniente, ſe tenga muy particular cuydado.

Sequitur tenor Capituli, Pragmaticæ editæ per Cæſaream Maieſtatem felicis memoriæ, in anno 1536. hoc diſponentis, videlicet.

Neque poſſint etiam dicti Conſiliarij, & officiales participare per ſe vel per interpoſitas perſonas in cambijs, ſeu alijs contractibus faciendis per Regiam Curiam, ſub pœna priuationis officiorũ, ipſo facto, & alia reſeruata arbitrio Illuſtris Viceregis. Neque etiam ſub dicta pœna emere debita Curiæ, ſeu chirographa vulgo dicta liberantias debitas per Regiam Maieſtatem, neque ſuper illis contractus aliquos facere, & qui contrafecerint, vltra dictas pœnas, perdant ipſo iure dictas liberantias, & nihil petere poſſint à Curia, neque ab his cum quibus contraxerint: non poſſint etiam dicti officiales in locis, & Prouincijs, in quibus officia exercent, aliquas mercantias, neque per ſe, neque per interpoſitas perſonas ſub dictis pœnis exercere, &c.

Et volentes, vt tenemur Regijs obedire mandatis tenore præſentium dicimus, præcipimus, & mandamus ſupradictis omnibus officialibus, & cuilibet ipſorum inſolidum, quatenus, attenta per eos forma præinſerti Capituli dictæ Regiæ Pragmaticæ illam ad vnguem, & inuiolabiliter obſeruent, & exequantur, ac exequi, & obſeruari faciãt, per quos decet, iuxta eius ſeriem. & tenorem, ſub pœnis in dicto præinſerto cap tulo Pragmaticæ prę dictæ appoſitis, firma tamen remanente Pragmatica edita per præfatam Regiam, & Cattholicam Maieſtatem, ſuper venditione, & alienatione dictorum chirographorum ſeu liberantiarum.

Sub datum Madrit. die 6. Nouembr. 1565.

Cui per præſentium diſpoſitionem nullum ſit illatum præiudicium, ſed illa ſemper in ſuo robore, & firmitate perſiſtant, & ad hoc vt omnibus innoteſcat, & non poſſit allegari modo aliquo ignorantia: mandamus per præſentes præſentari, & publicari in Tribunalibus huius fideliſſimæ Ciuitatis, & Regni & affigi in valuis prædictorum Tribunalium.

Datum Neapoli die vltimo menſis Iulij 1566.

Don Peraſan.

V. Pignonus Regens, & pro Prot. V. Patignus Reg.
Dominus Vicerex Locumtenen. & Capitaneus gener. mandauit mihi Ludouico de Lobera pro Secret. In Cur. viſitationis primo.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

CVm l. hac concordat l. 9. tit. 15. lib. 2. ordin. vbi Didac. Perez, faciunt aliqua per Auend tradita in cap. 2. de exequend. mandat. num. 19. vbi vult, intelligere hanc prohibitionem mercaturæ ſecundum illa iura reſpectu plurium actuum poſt Parid. de Puteo quem ipſe allegat in tract. ſindic. in verb. contrahere cap. officiales.

Ex Cap. Neapol. in anno 1507. Cap. 38.

REX FERDINANDVS.

ITem ſupplicano Voſtra Cattholica Maeſtà ſe degni ordinare, che nullo officiale di giuſtitia, nè pecuniario, tanto magiore, quanto minore, nè eſſecutore de quelli, tanto Regnicoli, quanto Spagnoli, & altri exteri, di qualſiuoglia natione, non poſſano eſercitare, nè fare eſercitare mercantie in li lochi doue ſono officiali. Pl. Reg. Ma.

Officiales Reg. Cam. & Reg. Theſaurarius prohibentur emere bona feudalia, aut burgenſatica, officia, aut iuriſdictiones, quæ per Tribunal Reg. Cam. venundantur. b. d. Reuitas.

EX PRAGMATICA XI.

De empt. & vendit.

PHILIPPVS &c.

DOn Petrus Giron &c. Occorrendo molte volte alla Regia Corte di queſto Regno di procedere

cedere à fare vendita di alcune intrate, & corpi feudali, ò burgenſatici officij, & altre coſe, tanto proprie della Regia Corte, quanto d'altri particulari, che poi ſi vendeno per ordine di eſſa Regia Corte, & del Tribunale della Regia Camera, & eſſendo de molto inconueniente che gli officiali della Regia Camera, & altri miniſtri Regij d'eſſo Tribunale, & del Regio patrimonio di Sua Maeſtà s'habbiano ad interponere nelle compre di dette robbe, nec palam, nec publice, nè in ſecreto, nè per interpoſita perſona, poſſendoſi conſiderare che ſe alcuni altri vorranno fare meglior conditione in beneficio de detta Regia Corte, & comparere, & dar offerte ſe ſaranno ritirati di fare l'offerte predette per compiacere alli detti officiali, & da queſto n hà poſſuto, & potrà naſcere danno, & diſſeruitio al patrimonio reale, & non conuenendo per queſto al Regio ſeruitio, che ne'l Magnifico, & Circonſpetto Luocotenente, nè il Spettabile Teſoriero generale preſente, nè l'altri, che in futurum ſaranno in detto officio, nè li Magnifici Preſidenti di eſſa Regia Camera, nè il Magnifico Aduocato Fiſcale, ne Rationali, ne niſſuno, ne altri miniſtri della detta Regia Camera preſenti, & ſucceſſiuè futuri, maggiori, ò minori, ne niſſuno di loro s'intromettano in ſimil contrattationi per occaſione di volerne eſſi cōprare li detti beni, & che ſe venderanno, & contrattare con detta Regia Corte, ci è parſo con voto, & parere del Regio Collateral Conſiglio appreſſo di noi aſſiſtente, & etiā per eſſecutione d'vn ordine, che tenemo ſopra ciò dalla prefata Maeſtà eſpedito ſotto la data in San Lorenzo à 30. di Maggio del preſente anno 1586. fare la preſente Pragmatica omni tempore valitura, per la quale ſtatuimo, ordinamo, & comandamo, che dal dì della data di eſſa auante li detti Magnifico, & Circonſpetto Luocotenente, Spettabile, Theſoriero generale, Magnifici Preſidenti, Aduocati, & Procuratori fiſcali, Rationali, Attuarij, Attitanti, & altri miniſtri di detta Regia Camera, maggiori, ò minori, preſenti, & ſucceſſiuè futuri, & ciaſcuno di loro non poſſano, ne debbiano comprare dalla Regia Corte, ne dalli particolari, ne in altro modo, li beni feudali, ò Burgenſatici, ſtabili, ò mobili, officij, iuriſdittioni, ò qualſiuoglia altra coſa, che per detta Regia Corte ſi venderanno, ò verò dal Tribunale della Regia Camera ſeranno decretati, & ordinati vender noſe ſub haſta, ò ſenza ad inſtantia del Regio fiſco, ò d'altri particolari creditori, ita che nelle ſubhaſtationi, & in le vendite predette, che in qualſiuoglia altro modo ſiano ſtate ordinate farnole dal detto Tribunale, non poſſano li ſudetti officiali in quelle comparere, ſubhaſtare, ne licitare, ne in niſſuno altro modo comparare, nec palam, nec publicè, ne in ſecreto, ne per ſe, ne per interpoſitam perſonam, ſotto pena de priuatione d'officio, & altra etiam corporale ad arbitrio noſtro reſeruata, lequali pene ſi eſſequiranno irremiſſibilmente contra quello di loro contrauenerà: Declarādo di più, che qualſiuoglia delle predette compre, & contrattationi in futurum appareſſero eſſere ſtate fatte à beneficio di detto officiale, ſe intendano nulle, & inualide, ſi come ex nunc, pro tunc le declaramo nulle in virtù della preſente Pragmatica omni tempore valitura, ordinando, che della preſente Pragmatica ſe ne affigano copie autentiche in valuis del Tribunale della Regia Camera, & del Regio officio del Theſauriero generale, attalche ſe ne habbia notitia, & ſe poſſi in ogni futuro tempo oſſerre & ſi oſſerui.

Datum Neap. die vltimo menſis Iulij 1586.

Don Pedro Giron.

V. Moles Regens. V. Berricanus Proregens. V. Lanarius Proregens. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis mandauit mihi Baſtidæ de Muñatones.

In Pragmaticarum primo fol. 173.

DE VISITA CARCERATORVM. Rubr. XLVII.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

Haec viſitatio carceratorum maximam continet pietatem, cum enim ad reprimenda delicta ſint carceres inſtituti, ſæpè ſæpius contingit, vt in eis includantur etiam Innocentes, vtq; longo defatigētur carcere, qui minorem pœnā mærentur, quinimmo, & obſtricti ære alieno, impotentes pænam, quam non mæreotur, recipiant: ideoque Imperatoribus illis piſſimis Theodoſio, & Honorio viſum fuit legem condere, quæ carceratorum viſitationi prouideret, eſtque l. Iudices. C. de epiſcop. audientia, quam Simanc. lib. 8. de Republ. cap. 24. dicebat ſe ignorare cur Iuſtinianus in ſuum Codicem non tranſcripſerit, ſed re uera, (vt diximus, & apparet) tranſcripſit. De qua re plures authoritates adducit Simanc. loco citato omnino videndus. Hunc igitur ſanctiſſimum morem Carolus V. Imperator ſanctitate, & virtute eximius prædictis Imperatoribus non inferior, renouari iuſſit per Pragm. ſeq.

Vnus ex Regiam Cancellariam Regentibus, vnuſque ex Regijs Conſiliarijs ſingulis diebus Sabbati carceres viſitet. h. d. Tapia.

PRAGMATICA I.

De viſit. carcer.

CAROLVS V. IMPERATOR.

Mandamus inſuper quod die Sabbati ſingulis hebdomadis vnus ex Regentibus Cancellariam Regni præfati, vnuſque etiam ex Conſiliarijs Sacri noſtri Conſilij in Caſtro Capuano reſidentis viſitet Magnam Curiam Vicariæ, cauſaſque carceratorum audiat, & earum celeri expeditioni vacet, ne diutius in carcere macerentur, ſed noxij dent pænas legibus debitas, innoxij indebitas

bitas non luant. Si verò contigerit feſtiuitatem aliquam die Sabbati celebrari, fiat viſitatio die Veneris præcedenti, & caſu quo Regens præfatus, ad quem viſitatio fienda ſpectaret, reperiretur infirmus, aut alio iuſto impedimento detentus, alius Regens Cancellariam dictam viſitationem faciat. Ita quod in præſenti capitulo contentum obſeruetur inuiolabiliter.

Et vide in Prag. Is eſt Regum. §. Præterea cum viſita de commiſſarijs.

Cauſa ſemel Iudici commiſſa ab eo expediatur, & ſemel in hebdomada per duos Iudices viſitentur carcerati adhibita diligentia ne indebitè vexentur. b. d. Rouitus.

EX PRAGMATICA VIII.

De offic. Magiſtri Iuſtitiarij.

PHILIPPVS II.

Magna Curia Vicaria in anno 1554.

§. ITem, ch'ogni meſe ſi faccia la viſita de gli inquiſiti, li quali ſono carcerati, & ſi proceda extra carcerem.

Item, che dopò che la cauſa ſi troua commeſſa, tanto ciuile quanto criminale al Magnifico Giudice, quello l'habbia da finire, non eſſendoci alcun giuſto impedimento, ſopra il qual prouederà il Signor Regente.

Item è ſtato concluſo, ch'ogni ſettimana vna volta, vno delli Magnifici Giudici, tanto criminali come ciuili, perſonalmente habbiano da viſitare le carcere di detta gran Corte, & ſimilmente informarſi, come ſono trattati dal carceriero, & come ſono trattati gl'infermi, & vedere che nel comprare delle coſe del vitto non ſiano aggrauati, ne frandati, & informarſi dell'attentione, che nelle loro cauſe ſe vſa per il Magnifico Aduocato, & Procuratore delli poueri, & ſe dalli Scriuani ſono aggrauati in qualche coſa, & che anco ſiano ben trattati di ſtar netti, & d'ogn'altra coſa neceſſaria, & quelli che ſono poueri, ſiano prouiſti del pane della Corte, & informarſi ſe in queſto il Magnifico Percettore li tratta bene come deue, & prouedere in tutte le coſe predette, & altre che occorreranno, come ad eſſo Magnifico Giudice parerà ſecundum Deum, & puram conſcientiam, & ogn'vno per ordine faccia la detta viſita, & quando alcuno foſſe impedito che in neſſun modo poteſſe farla, allhora quel che ſeguita la faccia, & s'ordina al carceriero che il Sabbato faccia intendere al Giudice, al qual tocca di far la viſita la ſettimana ſeguente, & ſe in queſto il carceriero ſarà negligente, ſarà grauemente punito ad arbitrio di detta gran Corte.

EX PRAGMATICA XXXIX.

Eodem titulo.

PHILIPPVS II.

§. ITem que aſſi miſmo à cerca la viſita ordinaria que ſe haze en cada ſemana en la Vicaria, ſe guarde inuiolablemente la Pragmatica del Emperador mi Señor, que comienza, Mandamus inſuper, y la orden de la dicha Vicaria del año 1554. que comiença. E ſtato concluſo, y ordenamos, y mandamos que de aqui adelante en las tres Paſcuas del año ſe haga viſita general de todos los preſos, viſitando perſonalmente à cada uno dellos, de manera que ſe entienda la cauſa por que eſtan, y ſon iuſta ò injuſtamente detenidos, ò ſe les haze algun agrauio.

DE OFFICIO ADVOC. ET PROC. IVRAM. ET SALAR. Rubr. XLVIII.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

CVm hoc tit. concordant tit. in C. de aduoc. diuerſ. iudicum, & C. de aduoc. diuerſ. iudit. in ff. tit. de procur. & in decret. & in 6. tit. de procur. Apud Hiſpan. tit. 6. *de los Abogados* in par. 3. & in lib. 2. ordin. tit. 19. Ibique Didac. Perez, &

tit.

tit. 16. lib. 2. nouæ recollect. vbi Azeued. Et io quantum in hac Rubr. agitur de iuramento habemus l. 16. d. tit. 6. par. 3. & l. 2. tit. 16. nouæ recollect. De hac eadem materia agunt latè Specul. tit. de Aduoc. & Lancell. polit. de offic. Aduoc.

Aduocati examinentur per Iudices Curiæ, & Iuſtitiarios Regionum. b. d. Tapia.

REX ROGERIVS.

a ADuocatorum officium. Aduocati noo poſſunt poſtulare, niſi examioati per Iudices Mag. Cur. probeotur: debeot eoim Aduocati eſſe litterati, vt C. de Aduoc. alias, de poſtu. l. s. licet in iudicio ſufficiat habere factorum peritiam, vt C. de iud. l. 2.

ADuocatorum a * officium, qui dubia dirimũt

facta

Aduo-

Aduocati. Aduocati officium. C. de Aduocatis diuerſorum iudi. l. Aduocati.

* ADDITIO. *An Aduocatus cogi poſſit ad ſuſcipiendum patrocinium*

ANDRAEAS DE ISERNIA.

ADuocatorum officium. Quid ſi Doctor legum poſtulat pro alijs ſine litteris, an incidat in pœnam huius, & ſequentis

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

T PEr Iudices Curiæ noſtræ, Hæc conſtitutio hodie non ſeruatur, nam Iudices Mag. Cur. non examinant Aduocatos,

ſed

Digitized by Google

pnaum alicuius: & an ſini ſalario. vide Capel. Thol.dec.481. Et an liceat aduocare contra Dominum, à quo tenetur feudum.Gram.deci. 80. Et an liceat paciſci cum cliente de lite proroganda, vide Guid. Papa deciſ.102.& 190. Io.de Amicis conſ.148.Et ibi ſi partes ſe concordane vnt ante ſententiam, an Aduocatus debeat habere ſalarium. Et

facta cauſarum, non tam vtile, quam neceſſarium reputantes, noſtris conſtitutionibus duximus inſerendum: quos ſub tali forma volumus ordinari, vt non niſi examinati per Iudices Curiæ noſtræ, & per noſtram celſitudinem a approbati in eadem Curia noſtra audeant poſtulare. Coram Iuſtitiario ſimiliter regionum per Iudices, qui eis pro tempore aſſidebunt examinari, & per eoſdem Iuſtitiarios poſteà approbari debebunt.

Et quid de Aduocato fiſci, an præferatur Conſiliario. Rubeus conſ.86. Et an confeſſio facta per Aduocatum, poſſit reuocari per clientem, & infra quantum tempus. Alex.conſ.7 t.3.volum. Fabius Iordanus.

a *Approbati.* No. q non poteſt quis exercere officium aduocationis ſinè licentia Regis, vt in Longob.de teſtam.l.ſi quis cauſam, & ibi de hoc.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

quentis conſtit. in fine ? dic quòd non. Nam ratio pænæ in alijs eſt, quia primo debet approbari, vt dicit littera, ſed Doctor fuit approbatus ad maius, quàm ſit aduocatio, ſcilicet ad magiſterium, vt l.magiſtros, lib.10.de profeſſ. & medi. Multò fortius videtur approbari ad minus, ſicut eum côceditur quod maius eſt, conceditur quod minus eſt. de teſti. l.ſi quando. nè ſideiu.do.dentur.l.1. & cum ceſſet ratio, quia eſt examinatus & approbatus, ceſſare debet, & pæna. ff. de repu. l.vlt. §.ait lex.

ADDITIO. *Adde, an ſemel examinatus debet iterum examinari, ſi tranſit ad longè à loco vel vide per Bald.in c. ſcriptum. in vlt.col.de elect. & hoc practicatur inter dominos de Rota.*

Sicut cùm ceſſante cauſa ceſſat effectus. C.de teſt.tut.l.vlt. Et videtur expreſſum, quia valde diſciplinati, ſicut ſunt Doctores, non ſunt in numero aliorum.ff. de excu. tuto.l. ſi is cui duas.§.penult.ibi, valde diſciplinatos, &c. & ſic pronunciatum fuit de facto. *Aduo*

ADuocatorum. Not. ex hac l. quòd quis officium aduocationis exercere non poteſt, nec debet ſinè licentia Regis, ſinè litteris, aliàs punitur in duodecim vncijs, vt in l. proxim. verſ. ſi quis autem. Sed poſſet dare conſilium, per l.1.§.aduocationis.ff.de varijs & extraord.cogni.& facit diffinitio aduocationis, vt ff.de poſtul.l.1.§.poſtulant. & optimè facit l.Paulus.§.ſi.ff.de legibus. Nec tanquam procurator poterit interuenire, aliàs inciderit in dictam pænam, per dictum §.Aduocatos nam iſte facit fraudem, ſcilicet de nomine ad nomen, ſicut præſides, qui prohibentur mittere loci ſeruitores, mittunt vicarios, vt in Auth vt nul. iud. in princ. Nam largo modo procurator dicitur Aduocatus, vt in præalleg §. & in glo l. ſalarium.ff.mand.cum ſimil. Barthol.de Capua.

Alij tamen dicunt, quòd conſilium eſt, quòd proteſtetur, quòd non vt Aduocatus, ſed vt Procurator dicit, argum.ff. de adopt.l.ſi pater.§ qui quos. Petrus de Monteforte.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

ſed quando Andr.& Afflict. hic tradunt non eſſe hanc conſtitutionem ſeruandam, quia à Collegio fuerunt approbati: contrarium verius arbitror, quia licet tempore doctoratus approbentur, officium tamen Aduocatorum totum conſiſtit in cauſis dirimendis, vt hic dicitur, voluit Rex, vt indigerent ſpeciali approbatione, & præſertim reſpectu illorum, qui in Curia Regia debent aduocare, quod apertiſſimè colligitur ex Pragmat.22.de offic.Sacr.Conſ. quæ ſub hoc tit.eſt ſituata, & incipit, quia non omnibus paſſim in Sac.Conſ. in princ. licet in ſine ſit vſu recepta opinio Andreæ, horum adhuc Romæ præſcriptus numerus habetur, & conciſtoriales appellantur, practicatur tamen ſecundum doctrinam Andreæ, & Afflict. vt dixi.

Aduocati iuramentum præſtare coguntur de ſeruandis ijs, quæ in iſta conſtitutione continentur. h.d.Tapia.

IMPERATOR FEDERICVS.

ADuocatos a tam in Curia noſtra, quàm etiam coram prouinciarum Iuſtitiarijs, & Baiulis ſtatuendos: necnon & per partes ſingulas Regni noſtri, ante receptum officium, tactis 1 ſacroſanctis euangelijs corporalia volumus b ſacramenta præſtare: quòd partes quarum patrocinium ſuſceperint, cum omni fide & veritate, ſinè c tergiuerſatione aliqua, adiuuare curabunt. Ipſas de facto non inſtruant. Contra veram conſcientiam nullatenus allegabunt. Et quòd cauſas non recipiãt deſperatas: & ſi quas fortè receperint partis fortaſſe mendacijs coloratas, quæ iuſtæ ſibi in principio videbantur, & in proceſſu iudicij, vel de facto, vel de iure compareant ipſis iniuſtæ, ipſarum patrocinium incontinenti dimittent. Spretæ parti, prout priſcis legibus eſt ſtatutum, licentia conuolandi ad alterius patrocinium deneganda. Iurabunt * etiam, quòd augmen tum

ADuocatos. Conſtitutio iſta ſatis poteſt dici, quòd continet ius commune: tradit enim nobis formã ſacramenti, quod præſtat aduocatus. & continetur.C.de iudic.rem nõ nouam.& de poſtu l.5. & l.quiſquis. Item prohibet clericos poſtulare, niſi pro ſuis conſanguineis. quod intellige in foro ſeculari: in ſuo enim benè poſſunt, vt C.de epiſcop.& cler.l. placet.

1 ADDITIO. Tactis ſacroſanctis euangelijs. *Adde glo. in cap. 1. in §. item ſacramenta, de pace iuramen. firman. in vſibus feud. glo. in ver. tacta. in clemen. 1. de hære. glo. in ver. tact. in clem. vnica. de iureiuran. glo. in ver. corporali. c. vt circa. de elect in 6. tex. in cap. presbyter ſi à plebe. ver. euangelio coram poſito. 2. q. 5. & in cap. quæ de cauſa. ibi in tex. ante corpus Sancti Apollinaris, eadẽ cauſa, & quæſtione. Abba. in c. ſuis quæſtionibus de teſtibus, Abb. in c. laudabilem in 2. not. de priuil.* Sup.

b *Sacramenta.* Vt C. de aduoc.di.iu.l. ſi patroni.

c *Tergiuerſatione.* Tergiuerſator eſt, q aduerſam partẽ adiuuat, prodita cauſa ſua. C.de iure nõ nouã. §. patroni.

* ADDIDIO. *Vide tu, quomodo hoc intelligatur per Guid. Papa deciſ. 190. & per Gozad. conſ. 3. num. 25. & verum verbum Boer.*

Digitized by Google

tum ſalarij in proceſſu iudicij non [a] requirent, nec [b] de parte litis ineāt pactiones. Quod ſacramentum non tantum ſemel præſtitiſſe ſufficiat, ſed coram magiſtro iuſtitiæ, & Iuſtitiario regionum anno quolibet renouabunt. Si quis autem aduocatorum contra prædictam formam, & ſacramentum venire tentauerit in aliqua cauſa parua, vel magna, ab officio cum perpetuæ infamiæ nota remotus, tres libras auri puriſſimi fiſco noſtro cōponat.

Boer in tract. de autor. magni Conſil. num. 32. De Bottis.

a *Requirent.* Strictius tenentur Baiuli, quàm aduocati illi vetantur accipere, vt ſupra qua. lit. Cam. vel Bai. in l. puritatem. Iſti autem quærere prohibentur, vt hic. Poſſet autem reddi ratio, quia illi facerent in fraudem legis, quod maius delictum eſt: iſti verò in fraudē hominū, quod eſt minus, vt argum. ff. de iure patronatus. l. ſi libertus.

e *De parte litis.* C. de poſtu. l. ſi quis.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

ADuocatos. Ponit ſacramentum aduocatorum, & eſt ius commune. Ponit etiam pœnam in aduocaotibus ſine liceotia: eentia: & officiali, qui ipſum admiſit. quod intelligendum eſt ſcienter: quia non offendit diſciplioam, qui ignorauit militem. ff. loca. l. ſi igoorans.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HAec conſtitutio non ſeruatur (ſicuti) nec aliæ leges eoncordantes adductæ hic per glo. & Afflict. quod multò ante dixit Burga. relatus à Gregorio Lopez ad l. 16. tit. 6. par. 3. & per conſeqoens nec Pragm. Regis Ferdinandi; quæ iſtam ſequitur conſtitutionem, quæ verò in hac conſtitutione poſita ſunt, & ad alia, quæ ad aduocati officium pertinent poſuit Lancellot. Polit. in tract. de offic. aduoc.

Iuſtitiarij regionum certos habeant Aduocatos. h. d. Tapia.

IMPERATOR FEDERICVS.

IVſtitiarios regionum certis, & deſignatis Aduocatis in curia ſua volumus eſſe contentos: ſed omnibus, qui in iuriſdictione ſua aduocatronis officium à curia noſtra receperint, coram ſe poſtulare permittatur.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HAec conſtitutio hodie non ſeruatur, quia quilibet Doctor à Collegio approbatus poteſt Aduocare.

Procuratores examinentur, & non approbati non exerceant. h. d. Tapia.

PRAGMATICA XXII.

De offic. Sac. Conſ.

FERDINANDVS PRIMVS.

QVia non omnibus paſſim in Sacro noſtro Concilio poſtulandi officio exercere fas eſt, Ideo eos tantum patronos cauſarum ibidem patrocinari poſſe volumus, qui prius ab eodē noſtro concilio examinati, rigoroſèque præcedenti examine idonei reperti ad id minus admiſſi fuerint, Ita eorum vita, moribus, & virtute ſuadentibus, quod etiam in Procuratòribus obſeruari mandamus.

Procu-

Procuratores examinentur, & non approbati non exerceant. h. d. Rouitus.

Dux de Alcalà Vicerex.

§. Procuratum examinatio, & approbatio, per quam neceſſaria eſt vt litigantium vtilitati conſulatur, qui ab illorum ignorantia grauiſſimè perſæpè læduntur: Et vt præeminentiæ huius ſupremi Tribunalis prouideatur, nè earundem ineptijs offendatur: Fiat propterea vt hic ſtatutum eſt, ac etiam à Catholica Maieſtate per aliud Capitulum Pragmaticæ ſuperius dictæ tenoris ſubſequentis.

Item quia non omnibus in Sacro Concilio procurandi officium exercere fas eſt, Ideo eos tantum Procuratores cauſarum ibidē exerceri volumus, qui prius ab eodem Sacro Concilio examinati fuerint, & approbati.

Aduocati ſufficit approbatio Collegij. h. d. Rouitus.

§. Quo ad Aduocatos, quia dum doctoratus inſignia recipiunt, examen illud ſubeunt, propterea aliter examinari non conſueuerunt, doctoralibus itaque inſignis decoratis liceat patrocinari liberè in Concilio, & poſtulare, alijs verò non, niſi ſecundum formam hic traditam.

CAROL. TAP. REG. CONS. ANNOT.

IN, *Sacro Conſilio*. Hodie hoc examen fit à Præſide, non autem à toto Sacro Conſilio.

Aduocati

Prothomedicorum commiſſarij peracto officio ſtent ad ſindicatum in Regijs Audientijs.b.d Rouitus.

PRAGMATICA III.

De ſindicatu offic.

PHILIPPVS &c.

ILluſtres & Magnifici viri Collateralis, & Conſiliarij Regij fideles dilectiſſimi. Sua Maeſtà è reſtata ſeruita ordinare per vno capitolo dell'inſtruttione che gli hà mandato intorno à quello che ſe hà da oſſeruare per il Regio Protomedico di queſto Regno nell'eſſercitio di ſuo officio, che li cõmiſſarij, che il detto Protomedico manderà fuora di queſta città per le Prouintie del Regno a fare la viſita delli ſpeciali, finita che ſarà non ſi debbiano departire dalle dette Prouintie ſenza, che prima vadano doue reſiede la Regia Audientia, & diano il ſuo ſindicato, & perche quando li commiſſarij, che anderanno fando la viſita predetta per la Prouintia di terra di lauoro mandati dal Regio Protomedico non è ſtato ordine doue hanno da dare il ſindicato, & è noſtra volontà, che lo diano in queſta gran Corte: per tanto notificandoui per lo predetto vi dicemo, & ordinamo che quando li detti commiſſarij compariranno in queſta gran Corte debbiate prouedere, che li ſia pigliato il loro ſindicato in la forma ordinaria, ſi come è ſolita pigliarſi delli altri officiali di giuſtitia del preſente Regno, che al medico Proſpero Boue Regio Protomedico al preſente hauemo auertito del predetto, & ordinatoli, che nelle patente, & inſtruttione che conſegnerà alli detti ſuoi commiſſarij, debbia fare mentione dell'ordine, c'hanno da oſſeruare circa il dare ſuo ſindicato, & così le eſequirete, che tale è noſtra volontà.

Datum Neap. die 19. Ianuarij 1582.

Don Iuan de çuñiga.

V. Salernitanus Regens. V. Salazar Regens. V. Daroca Regens. Baſtida de Muñatones Secretarius.

Locumtenentes, Baiuli, & Magiſtri Iurati ſtent in ſindicatu peracto officio, etiam ſi per quindecim dies exercuerint ſuum officium.b.d. Rouitus.

EX PRAGMATICA V.

De ſindic.offic.

DOn Ioannes de Zunica Comes Mirandæ, Marchioque Labagneſe in præſenti Regno præfatæ Regiæ, & Cattholicæ Maieſtatis Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis, &c.

Hauendoſi di continuo reclamore da più parte di molte eſtorſioni, & altri mali trattamenti, che ſi fanno, & commetteno dalli Luocotenenti, Bagliui, & Maſtri Giurati, che dalli Baroni del preſente Regno ſi deputano nelle loro terre, e giuriſdittioni, & dall'iſteſſi Capitani di dette terre, quali in loro abſentia miniſtrano giuſtitia, & tutto perche detti Luocotenenti, Bagliui, & Maeſtri Giurati dopò finito il tempo di loro officij non ſtanno altrimenti à ſindicato, nè rendeno conto di loro amminiſtratione conforme alla Regia Pragmatica ſopra ciò edita. Volendo noi in queſto prouedere per quel che conuiene al ſeruitio di Noſtro Signore Iddio di Sua Maeſtà Cattholica, al buon gouerno di ſuoi ſudditi, & vniuerſal beneficio di queſto Regno, & per togliere anco dette eſtorſioni, & altri mali trattamenti, che per detti luocotenenti, Bagliui, & Maeſtri giurati ſi fanno alli popoli (vt ſupra) ci ha parſo con voto, & parere del Regio Collaterale Conſiglio appreſſo di noi aſſiſtente fare la preſente Pragmatica omni futuro tempore valitura, per la quale ſtatuimo, ordinamo, & comandamo che da qua auante detti Luocotenenti, Bagliui, & Maſtrigiurati habbiano da ſtare a ſindicato, & debbiano dar conto di loro amminiſtratione etiam che per quindici giorni haueſſero eſercitato detto loro officio conforme alla predetta Regia Pragmatica, & detto ſindicato l'habbiano da dare al medeſimo tempo che il Capitano di quello anno ſtarà a ſindicato ſotto le pene in detta Regia Pragmatica contente. Et acciò ſia noto a tutti, & in futurum non ſi poſſi allegare ignorantia alcuna, comandamo che della preſente noſtra Pragmatica dopò publicata in queſta magnifica, & fideliſſima città di Napoli ſe ne affiga copia autentica in valuis delli Regij Tribunali di quella.

Dat. Neap. die 12. menſis Ianuarij 1588.

El Conde de Miranda.

V. Moles Regens. V. Lanarius Proregens. V. Berricanus Proregens. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis mandauit mihi Dominico de Torres pro Secretario.

In Pragm. primo fol. 35.

REGINA IOANNA Rit. 298.

ITem quòd pro ſindicatione omnium officialium ciuitatis Neap. interſint duo ſindici eligendi per vniuerſitatem, & homines ciuitatis Neapolis.

Non ſummatur quia breue eſt, nec etiam ſeruatur, quia corrigitur per Pragm. ſequentem. b.d. Tapia.

Ex Cap. Neapol. in anno 1476. Cap. 8.

REX FERDINANDVS.

ITem che in la ſindicatione di tutti officiali della Città di Napoli ce debbiano eſſere con li commiſſarij della Maeſtà del Rè dui ſindici eligendi per la detta vniuerſità, & huomini di eſſa, come è ſolito. Placet Regiæ Maieſtati.

Sindicatus Regentis, & Iudicum Mag. Cur. fiant per electos Neap. b.d. Rouitus.

PRAGMATICA II.

De ſindic. official.

ITem ſupplicano voſtra Maeſtà, che conforme alli capitoli conceſſi per li Sereniſſimi Rè di caſa de Aragonia, & preſertim al capitulo LXVI. eſpedito per lo Sereniſsimo Rè Cattholico di glorioſa memoria, & antico ſolito li ſia ſeruitio declarare, che il Sindicato del Magnifico Regente della gran Corte della Vicaria, Giudici, & altri Regij officiali, ſi continue a far ſolamente per li magnifici Eletti della città, ſenza interuento d'alcuno officiale Regio impedimento, ò moleſtia alcuna, & non obſtante lo che li di paſſati ſi è pretenduto, & pretende per lo Regio fiſco quantunque ſia deducto in giudicio, alche ſi ſupplica voglia imponere perpetuo ſilentio. Placet Cæſ. & Catthol. Maieſtati, dummodo non abutantur dicto capitulo, & gratia.

Inter cętera conceſſa per Cæſ. Maieſt. Caroli Quinti Impeeat. ciuitati Neapol. 12. Martij 1550. Bruxelles extat ſupradictum capitulum.

Et vide in Pragm. Illuſtriſsimi, & Magnifici. §. E uel tomar delos ſindicados, de compoſitionibus.

Commiſſarij Redemptionum vniuerſitatum ſtent ſindicatui in fine adminiſtrationis. b.d. Rouitus.

PRAGMATICA VI.

De ſindic. official.

PHILIPPVS &c.

DOn Ioannes, &c. Eſſendo che li commiſſarij di Redentione che da noi ſi deputano in alcune Vniuerſità di queſto preſente Regno a loro ſupplicaee, pee redimerli da li debiti che tengono, dopò hauere complito il tempo di loro adminiſtratione, non dannano di quella altramente conto, nè ragione, come di giuſtitia ſi deue, dal che naſce che alcuni di loro ſi ritengono appreſſo d'eſſi alcune quantità di denari di dette vniuerſità in graue loro danno, & detrimento. Al che volendo noi prouedere si per quel che conuiene al ſeruitio di Sua Maeſtà Cattholica, alla buona adminiſtratione della Giuſtitia, come anco al beneficio di dette vniuerſità. Et per euitare li danni predetti, ci è parſo con voto, & parere del Regio Collaterale Conſiglio appreſſo di noi aſſiſtente, fare la preſente Pragmatica omni futuro tempore valitura, perlaquale, ſtatuimo, ordinamo, & comandamo che da qua auâti tutti li detti cõmiſſarij di Redentione, che pro tempore ſaranno in ciò deputati, finito che haueranno il tempo di loro adminiſtratione, debbiano ſtare a ſindicato, & dar conto di detta loro adminiſtratione auanti li ſindicatori che ſi deputaranno per l'iſteſſe vniuerſità, doue haueranno eſſercitato loro officij di Redimitore, & che habbiano da dare idonea pleggiaria nel tempo della ſpeditione di loro commiſſario di dare il dètto ſindicato, come di ſopra è detto, il termine del quale s'intenda conforme a quello delli officiali che miniſtrano Giuſtitia; & accioche ogn'vno nè habbia notitia, & in futurum non poſſa allegare ignorantia, comandamo che la preſente Pragmatica publicata che ſarà in queſta fideliſſima Città, ſi habbia da affigere copia d'eſſa, in valuis delli Regij Tribunali.

Datum Neap. die vltimo menſis Octobr. 1588.

El Conde de Miranda.

V. Moles Regens. V. Ribera Regens.
V. Berricanus Regens. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis mandauit mihi Dominico de Torres pro Secretario.

In Pragmatica. primo fol. 92.

Traditur forma procedendi contra officialem inquiſitionem. b.d. Tapia.

REX ROBERTVS. Cap. 260.

VVlgaris famæ * prologuitum noſtrorum fidelium murmur, & ſtrepitus, clamoſaque inſinuatio in auribus noſtris continuata frequéter, proceſſus illicitos officialium Regni noſtri Siciliæ, immo potius exceſſus informes, quodam notorio diuulgante, nuper motibus noſtris rationabiliter ſuaſerunt, ve de his diligens indagatio procederet, quæ & ſi generaliter vobis ſit commiſſa per nos, de ſpeciali tamen conſcientiæ noſtræ gremio, ſicut ſpecialiter contra iniqua patrantes cum exacta deliberatione proceſſit. Hoc attento præcipuè, quòd prædictis fidelibus oppreſſis, fatigatiſque non modicum, & tenuioribus, & debilibus maximè, ſinè onere laboris, & ſumptus, proſecutioniſque periculo remedium noſtræ prouiſionis aſſiſtere, & pœnas ob maleficia ſolui, quod magna ſuadet eatio, eueniret. Vt igitur circa pecuniariam condemnationem officialium eorundem propter ſubitationum anfractus, qui poſſent in hoc nobis materiam difficultatis afferre, cautius procedere valeatis: Ecce modus & forma, quos in his obſeruare nos volumus, & tenere, præſentibus annectuntur. si officialis fiſcalem pecuniã ſurripuerit, * ſeu ſubtraxerit, nonuplum fiſco noſtro componat, arbitrio tamen noſtro eius minoratione ſeruata. Si autem à priuatis ſuperexegerit illicitè, ſi violenter, quadruplum: non accedente violentia, duplum tamen, in omni caſu ſimpli fiat reſtitutio læſo.

* ADDITIO. Vulgaris famæ. *Vide form. & pœnam contra officiales exigentes, vel ſurripientes tam fiſcalem, quàm priuatam pecuniam, vide Capitula, quæ data fuerunt poſt præcedens capitulum de his quæ conueniunt magiſtro Iurato extracta ab archiuo, & habeo in conſtitut. in carta membrana. & vide Luc. de de Pen in l. 1. col. 1. C. de cohort. lib. 12.*

* ADDITIO. Pecuniam ſurripuerit. *Vide ſi pecunia ſuit ſubtracta, an teneatur, per Deci. cõſ. 423. Quid in ſubſtituto ab eſſis, an pro eo teneatur dicta pœna ſubſtituentes, vide Luc. in l. agentes. col. 4. C. de agēt. in reb. lib. 12. & vide Parid. in tract. ſindic. in ver. an ſubſtituens aliquem, vbi late examinat.* De Bottis.

ſo. Si verò recipiat a ſpontè ſoluente, ſi præcedat concuſſio, plectatur quadruplo, de quo ſimplum concuſſo reddatur. Et in hoc caſu hæc pecuniaria coercio, quæ ex faciliori exactione plus exemplum timoris adducit, ex certa noſtra ſcientia loco extraordinariæ coercionis accedat. Concuſſione verò ceſſante, vbi datum fuerit pro faciendo. vel non faciendo negocio, triplum fiſcus noſter accipiat, parti, hoc articulo ſimpli reſtitutione negata, niſi pro redemptione ſui ſanguinis fuerit facta ſolutio, vbi reſtitutionem ſimpli fieri rationabilis æquitas perſuadet, Et quia probationum non eſt anguſtanda facultas, maximè, vt crimina clareant, & ea quę fiunt, conſueueruntquè fieri clanculo vulgarem probationem, & lucidam communiter habere non poſſunt, propter eorum tamen graſsantiam illam puniri expedit, vt ſit locus exemplo: circa indagationem exceſsuum, hæc forma vobis deſcribitur, quòd de fama prius officialium inquiratur, poſt quod, ſi quidem per duos, aut tres teſtes conditionis electæ, & morum, huiuſmodi probetur exceſſus, ſi bonæ famæ fuerit, data ſibi copia nominum teſtium, non dictorum, niſi aliquid rationabile, & inductiuum meritò, & non fruſtratorias dilationes apponat, ad condemnationem procedatis ipſius. Si verò fuerit malæ famæ repertus, nulla ſibi inquiſitionis copia præſtita condemnetur. Vt tamen circumſpectio noſtra attentè prouideat, inueſtiget, & diligenter inquirat, nec inimici ex probabilibus cauſis per vos admittantur in teſtes, & ſi fortè per errorem, vel ignorãtiam recepti fuerint, ex ipſorum teſtium teſtimonio nulla condemnatio ſubſequatur. Et breuiter ſic vos in hoc circũſpectè, & attentè ex officio veſtro procedere volumus, tã in perſonis teſtium, quã in omnibus circunſtantijs alijs, & ſpecialiter, quid ſit zelus deferentis, vel inſtruentis ad inquiſitionem, aut quæ cauſa ipſum ad deferendum, vel inſtruendum induxit, vt omnibus ex officio ipſo ſuppletis ei, contra quem inquiritur ignorantia nocere non poſſit. Si verò per vnum teſtem tantummodo bonæ opinionis, & vitæ contra delatum probetur, & deferens, aut ininquiſitionem inſtruens eidem delato dediſse ſe iuret, maximè ſi data quantitas non ſit magna, & dans ſit honeſta perſona, indubitanter ſequi condemnatio poterit. Sed vbi per teſtem, aut teſtes nulla poteſt de datione pecuniæ, vel alterius ſpeciei interuenire probatio: Si delatus ſit malæ famæ compertus, & aliqua contra eum mouentia rationabiliter, ſeù præſumptiuè probentur, vtpotè, dantis captio, & abſolutio ſinè cauſa, vel tractatus, ſeù pactiones cum officiali habitæ pro liberatione, vel condemnationis ceſsatione concuſſi, vel fama probetur concuſsum, ſeù impreſſione vexatum, captum illicitè, & calumnioſè pro redemptionis commercio fatigatum, vel quòd res concuſſi, aut reddentis, vtpotè equus, fundus, & his ſimilia inueniantur viſibiliter apud ipſum, vel quòd aliæ veriſimiles contra eum coniecturæ probentur quas poteſtis ex motu veſtro prudenter, & diſtrictè colligere, quam præſens poſſit declaratio explicare, maxime vbi eſt perſona eius, qui dediſſe ſe dicit, & res, vel quantitas non eſt magna, per ſacramentum dantis poterit noſtra religio condemnare. At ſi officialis fuerit bonæ famæ, & approbatæ opinionis inuentus, quantumcunque probentur præſumptiones, vel indicia contra eum præcipuè, vbi deferens, vel inquiſitionem inſtruens leuis comperitur eſſe perſona, ad condemnationẽ partis non ſufficiat ſacramentum. Sed ſi fortè deferens, & inquiſitionem inſtruens ſit honeſta, & approbata, & contra delatum violenta probentur indicia, quantumcunque ſit bonæ famæ repertus maximè vbi res, quæ data dicitur, non eſt magna, delatus proculdubio condemnatione plectetur. Vbicunque autem propter defectum probationis, vt præſcribitur, condemnatio interuenire non poteſt, arguitur tamen de corruptela delatus, probatis indicijs contra eum, vel ſacramento parti præſtito, ſe per iuriſiurandi religionem purgare debebit. Et quia non eſt indulgendum malitijs hominum, nec differendæ ſunt pœnæ contra maleficos, qui immemores ſalutis æternæ fideles noſtros guerrarum turbinibus, bellorũ diffidijs fatigatos admodum, & multis impulſionibus tempeſtatis oppreſſos, contra Deum apertam iuſtitiam, ſacramẽtum per eos præſtitum maieſtatem noſtram per eorum exceſſus in fide ſinceros, ad deuium deducendo, licentia laxata, criminibus excogitatis, afflixerunt moleſtijs, & angariauerunt preſſuris nefandis, officialibus taliter condemnatis tollimus ex certa noſtra ſcientia appellationis remedium, & ſupplicationibus tantum eis refugium reſeruamus: ita quòd ipſa ſupplicatio non ſuſpendat executionis effectum, niſi quouſque fuerit noſtro conſpectui prę ſentata. Huius autem noſtræ ordinationis edictum. quòd pro exacerbandis pœnis eorundem officialium, & ipſorum puniendis flagitijs plenis dolis, & homicidijs, periculis, & in conſuetudine propter defectum impunita adductis conſultè fecimus, rationabilis conſilij tenore perpenſo, vſque ad noſtrum beneplacitum temporaliter prouidimus duraturum, vt cum morbi cauſa ceſſauerit, deſinere poſſit languoris afflictio, ſicque lex ex cauſa ſtatuitur in tempore, quòd eius aſperitas delinquendi conſuetudinem auferens, purgationem criminum faciat, & ſi res exegerit, in nullo gratiam amabilitatis admittat.

Dat. Neapoli per Bartholomæum de Capua anno Domini 1326. die 3. Februarij, 1. indictione, Regnorum noſtrorum anno tertio.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HOc cap. ſeruatur nè dum in officialibus, qui animalia officia exercent, ſed etiam in illis, qui alicui negotio præficiuntur.

Officialis contra quem dicitur aliquid recepiſſe, nec probari poteſt, purget ſe per ſuum iuramentum alias ſtatur dicto partis. h.d. Tapia.

REX CAROLVS II. Cap. 46.

ITem quod in omni caſu, in

ITem quod in omni caſu. Not. illud capit. pro

* in quo contra prohibitionem officialis dicitur recepiſſe, nec inde aliquid conſtare poteſt, purget ſe per iuramentum ſuum officialis, tam ipſe videlicet, quam ille, per cuius manus dicitur recepiſſe. Et ſi prædictum ſacramentum præſtare recuſauerit, ſtetur ſacramento partis, à quo dicitur recepiſſe, & quantum ipſe ſe ſoluiſſe iurauerit, ſibi reſtituatur inſtanter. Et nihilominus ſoluat curiæ pœnã, in talibus conſtitutam.

pro officialibus tempore ſyndicatus, & concordat iſtud cap. cum iure communi, vt in authen. ſed nouo iure. C. de pœna iud. qui male iud.

* ADDITIO. Item quòd in omni caſu. *Concord. auth. ſed nouo. de pæn. indic. qui malè indi. & in Auth. vt litig. iur. & per Inno. in cap. fin. de iureiur. quid ſiat ſaltem Iudice volente purgare per iuramentum* De Bot.

Ibi, *conſtitutam*, Et pæna conſt. eſt in quadruplum, vt no. in coo ſtit. quæ incipit, volumus. in princ. licet pœna legalis ſit dupli, vt in d. authen. ſed nouo iure. Barthol. de Capua.

CAROLI TAPIÆ REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HOc cap. hodie non ſeruatur, quando omnino deficiunt probationes, ſed ſolum adeſt dictum partis, non debet enim laqueari animæ, quæ per metum aliqoid fortaſsè indebitum iurauerit ad tradita in cap. verum de iureiur.

Tempus ſindicatus non incipit currere niſi poſt conſignationem actorum ſucceſſoris. h. d. Tapia.

CAROLVS &c. Cap. 126.

NOuas formas natura edit aſsiduè: & cum varietatem multiplici etiam terminata reuoluit, quo fit, vt nouis emergentibus caſibus vel deciſis in dubitationem deductis, per interpretationis, vel adiectionis opportunæ remedium occurramus. Sanè propter nouitatem caſuum, dubijs interiectis infraſcriptas tres ordinationes edidimus, ipſarum primam pœnali adiectione vallatam, tam per vos præſentem Iuſtitiarium, quàm ſucceſſiuè futuros decernimus, prout ad veſtrum ſpectat officium inuiolabiliter obſeruari. Quocirca vobis præſentium tenore mandamus, quatenus ordinationes eaſdem in decreta vobis prouincia diuulgantes, & diuulgari facientes, ex more, detis ipſas veſtris ſucceſſoribus alterutrum in pendenti. Quarum ordinationum tenor per omnia talis eſt primæ conſtitutionis. Bene ordinatis & geſtis frequenter adijcimus, vt illa cum prouiſione conſilij fortiori funiculo roboremus. Sanè diuinæ memoriæ dominus Carolus II. Rex Siciliæ auus noſter, ſerioſa ordinatione conſtituit, vt donec Iuſtitiarius regionis, Iudex actorum, cameræque notarij in eadem prouincia in qua geſſerunt officia permãſeriut ſindicandi, acta & mandata pendentia, tam de ipſorum tempore, quàm ſuorum in officio prædeceſſorum, compilent & ordinent, ita quòd antequam de ipſa prouincia exeant illa in ſcriptis, vt decet aſsignent in eodem officio ſucceſſori. In ordinationis eiuſdem capitulo contra officiales ipſos pecuniarijs pœnis adiectis, ſed quòd eſt ibi prouiſè ſtatutum aliqua eſt præuaricatione neglectum. vt autem quod dictum capitulum continet eo firmius, & tenacius obſeruetur, quo pœnalitatis adiectum fuerit communitum, adijciendo ſancimus, vt tempus ſyndicationis ipſius, donec per dictos Iuſtitiarium, Iudicem actorum Cameræque notarios eorundem, actorum compilatio, ordinatio, & aſſignatio completæ fuerint, non labatur, ſed officiales ipſi in prouincia ad ſyndicandum remaneant, quandiu eædem compilatio, ordinatio, & aſſignatio proceſſerint effectiuè.

NOuas formas. in fi. ibi, *vt tempus ſindicationis ipſius*. Per iſtud c. limitantur tam iura conſtitut. Regni quàm capitulorum, & iura canonica, in quibus limitatur, & ſtatuitur tempus ſyndicationis, vt in conſtitut. incip. volumus. & in cap. Regis Roberti, quod incipit, item quia eam Iuſtitiarij, vbi in iſto c. nullum tempus præſumitur, appoſitũ No. etiam. & tene menti pro declaratione, quòd officialis qui recedit ante tempus ſyndicationis, quòd reus maieſtatis efficitur, & ſic pœna capitis punitur, vt no. in l. . §. 1. C. vt omnes cauſæ tam ciuil. quàm crim. Sed nunquid officiali qui recedit ab offic. propria voluntate, ſinè Regis licentia, puniatur pœna capitis? dic quòd ſic, vt in Autheo. de adm. rerum ad ciu. pert. § quòd ſicut. collat. 5. quod alibi non inuenitur. Barth. de Cap.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

IStud cap. hodie non ſeruatur cum acta conſignentur actorum magiſtris, quorum oneris eſt ea ſucceſſori actuario tradere, vidi tamen inter cætera capita ſindicatus opponi officiali, qui acta occupauerit.

Terminus in ſindicatu officialium abbreuiari prohibetur. h. d. Rouitus.

PRAGMATICA IV.

De ſindic. offic.

PHILIPPVS &c.

MAgnifice vir &c. Con molta occaſione fù fatta, & publicata Pragmatica nelli paſſati, per la quale fù diſpoſto, & ordinato, che alli officiali che adminiſtrano giuſtitia ad tempus, finito il termine della loro adminiſtratione, & nell'aduento de loro ſucceſſori ſe li doueſſe dare il ſindicato, ſtabiliendoli per ogn'anno dell'adminiſtratione predetta venti dì di termine ad porrigendum querelas, & vinti altri dì ad proſequendum, poiche

cettuare neſſuno, & prohibire alli Aduocati, & Dottori, & qualſiuoglia altra perſona, che non ſarà Miniſtro della Maeſtà ſua il portare l'habito predetto di togha, & che quella ſolamente l'habbiano da portare li detti Regenti la Cancellaria, lo Preſidente, & Conſiglieri del Sacro Conſiglio di Capuana, Locotenente & Preſidenti della Regia Camera della Summaria, che ſono Dottori, & lo Auocato fiſcale di quella, li Giudici di queſta gran Corte della Vicaria mentre eſſercitaranno li officij predetti, & l'Auocato fiſcale di eſſa, & non altri, & volendo (como ſemo tenuti) che l'ordini di Sua Maeſtà habbiano la debita executione ci è parſo farui la preſente per la quale vi dicemo, & ordinamo, che dal primo del proſſimo futuro meſe di Giugno 1596. auante, tanto li Magnifici Giudici di queſta grã Corte, della Vicaria mẽtre eſſercitano detti officij, quanto lo Magnifico Auocato fiſcale di eſſa debbano portar le toghe predette come la Maeſtà Sua lo comanda ſenza replica, ò eſcuſatione alcuna prohibendoſi, come in vigore di queſta prohibemo à tutti, & qualſiuono Dottori, & altre perſone, che non debbiano, nè alcuno di eſſi debba tanto per queſta fideliſſima Città de Napoli, come in qualſiuoglia altro luoco del preſente Regno portar toghe, eccetto che li predetti Miniſtri Regij, ſotto pena di onze cento per ciaſcheduna volta, che contraueneranno, & coſi ſi eſequa, che tal'è noſtra volontà, & intentione.

Datum Neapoli die 22. menſis Martij 1596.

El Conde d'Oliuares.

V. Ribera Regens. V. Goroſtiola Regens.
Barrionueuo. Locus ſigilli.

DE CONTACT. IVDIC. Rubr. XLVI.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILARII ANNOTATIONES.

1 PRohibet hic titulus † iudicibus contrahere, quæ materia tum iudicantibus, tum ſubditis eſt perutilis, nè vel illi iuriſdicendi authoritate freti vltra ſibi commiſſa manus extendant, vel iſti authoritate territi contra voluntatem bona ſua diſtrahere cogantur, vtilis igitur titulus, & à Romanis, & alijs populis etiam cognitus. De hac etenim materia loquitur tit. de contract. iudic. C. ſimiliter, & l. fin. C. de reſcindend. vend. ibique Bald. ſic etiam l. ſi per impreſſionem, C. quod met. cauſ. l. eos qui officia C. ſi cert. petat. & in l. principalibus, ff. cod. l. non licet, & l qui officij, ff. de contrahend. empt. l. aufertur. §. quod à Præſide ff. de iur. fiſci. Rebuff. in conſtitut Galliæ tit. de mercatoribus, & quibus mercari ſit prohibitum art. 1. gl. 2. & 3. apud Hiſpan. l. 5. tit. 5. par. 5 & Auiles ad cap. 2. prætor. verale mercaderia, & Auend. de exequend. mandat. c. 2. num. 19. Andr. Iſer. in c. 1. de feud guard.

Officiales prouinciales, eorumque familiares, & aſſeſſorij contractus, & matrimonia facere prohibentur præter neceſſaria victus. h. d. Tapia.

IMPERATOR FEDERICVS.

COmmuniter tam Iuſtitiarij, quàm Camerarij, & omnes alij prouinciarum annui officiales ab infraſcriptis abſtinere debebunt, videlicet, quòd durante prædicto tempore magiſtratus eorum, † nec ipſi, nec Iudices, aut notarij, nec † familiares eorum † mutuum in prouincijs ſibi decretis à ſuis prouincialibus in pecunia, vel rebus alijs accipiant: Domos, vel quaſcunque poſſeſſiones ab eis in prouincia ipſa nullo prorſus alienationis titulo, etiam in emphyteutico iure accipiant: † matrimonia ſiuè ſponſalia, nec etiam con-

ANDRAEAS DE ISERNIA.

COmmuniter. Et hic habent quidam Rubricam de illicito officialium commercio, quæ continet ius commune, vt officiales ab hominibus iuriſdictionis ſuæ non recipiant mutuum, nec emant domos, vel alia quæcunque, niſi neceſſaria pro victu, nec ipſi, nec familiares, C. de condict. indeb. l. 1. quod qualiter ſit intelligendum, diximus plenè in ſecundâ Rubrica, ſecundi libri feudo. ſcilicet, in titu. de feu. guardia. circa ſi. Item non poſſunt contrahere matrimonia. C. ſi

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

T NEc ipſi. Hæc conſtitutio loquitur in officialibus prouincialibus, ideoq; non erit extendenda ad officiales Neapoli degentes, & quamuis iuris communis diſpoſitio comprehendat omnes officiales, vt patet ex iuribus ſupra in noſtra rub. allegatis, attamen id non procedit primo, quia circumſcriptus eſt per iſtam conſtitutionem locus. Secundo, quia per

contractus ineant cum eiſdem, pœna publicationis bonorum omnium, & amiſſionis officij, cùm infamia officialibus contra hoc venientibus imminente: qui præterquàm de victui neceſſarijs quemcunque contractum de mobilibus, vel immobilibus, ſeu ſe mouentibus, cum hominibus, inierint rit ſuæ iuriſdictioni ſubiectis. Creditoribus autem alienantibus, ac contrahentibus omnibus publicationem pecuniæ mutuatæ, & conuenti precij, dotium etiam promiſſarum quarumlibet, deinde rerum in contractu venientium eis imminere cognoſcant.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

C. ſi rector prouin. l. 1. ponontur hic aliæ pœnæ. Andr.

ADDITIO. *De iſta conſtitutione vide per Par. de Put. in tracta. ſyndica. in cap. officiales, car. 36. littera C. vbi examinat hanc conſtitutionem, & rationem ipſius, & ibi an officialis poſſit tempore ſui officij in loco ſuæ iuriſdictionis bona emere, vel domos conſtruere, vel à ſubiectis munera recipere, & quæ. Et an, & quando & quæ munera poſſit recipere, vide eundem eod. tract. in cap. an ſi tempore, car. 35. ead. littera.* Cæſar.

Communiter. In ver. ſponſalia: De iure autem communi ſponſalia licitè poterant fieri, vt plenè no. C. ſi rect. prouinciæ. l. 1. & dic, vt ibi. Barthol. de Capua.

In textu, qui præterquàm de victui. De iure Romano officialis matrimonium contrahens non patitur pœnam, niſi quia matrimonium non valet. C. de nuptijs. l. ſi contra. ff. de ritu nuptiar. l. qui in prouincia. l. ſi quis, niſi per vim. C. ſi quacunque prædit. poteſtate. l. vnica. vbi habes, qualiter puniatur officialis, qui per vim, vel terrorem vxorem ducit in ſua prouincia, vel loco ſuæ iuriſdictionis. Petrus de Monteforte.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

per præſentiam Principis (ſicut, & ſolis) omnes fugantur nebulæ, & ceſſat ratio tex. l. ſi per impreſſionem, C quod met. cauſa per ea, quæ tradit Imper. in l. vnic. C. quando Imper. Tertiò ceſſat hæc conſtitutio in officialibus perpetuis iuſta tex. in l. præſidis, ff. ſi cert. petat. quod poſt Barto. & alios in l. principalibus ff. eod. tradit, communem afferens Gregor. Lopez ad l. 5. tit. 5. part. 5. ver. Item *quaesquiera*, & Aueud. de exequend. mandat. cap. 2. num. 19. & Afflict. hic. Quartò non procedit vbi contraheret de licentia Principis. Maron. Laudenſ. in tracta. de conſil. princ. quæſt. 4 ex tex. in l. 2. C. de contract. iudic. Quintò ceſſat in officiali habente adminiſtrationem abſque iuriſdictione poſt Bart. in l. aufertur, §. à Præſide ff. de iure fiſci tradit Gregor. Lopez ad d. l. 5. ver. *parainguar*.

† *Familiares eorum.* Faciunt quæ tradit iureconſult. & inibi ſcribentes ſolent, ff. de offic. proconſ. quæque ſcripſit Cicer. in prima Philippica epiſt. omnino legenda.

† *Mutuum.* Iddem etiam ſtatutum eſt in alijs officialibus etiam perpetuis per Pragmat. ſub tit. ne officiales mun. recip.

† *Matrimonia.* Afflict. hic quærit nume. 3. nunquid ſit lex iſta iuſta, & dicit de iure canonico non poſſe procedere, & intrepidè ipſum indicaturum nō incidere in pœnam ſi † præ-
3 ſes prouinciæ abſque licentia matrimonium contraheret, mihi autem ſalua tanti viri reuerentia contrarium videtur, cuius veritas patebit ex contrarij ſolutione dicit Afflict. hic legem iſtam eſſe impeditiuam matrimonij, & cum reſpiciat vnum, ex ſeptem Eccleſiæ ſacramentis non poteſt Imper. ſe intromittere, propoſitio, quod lex impeditiua matrimonij non ſit conſonans eccleſiæ conſtitutionibus, quodque Imperator circa ſacramenta ſe non intromittat eſt vera, ſed ad caſum noſtrum minimè applicabilis, eſt enim inueſtiganda ratio cur ad hoc ſtatuendum motus ſit Imper. hæc eſt nè per potentiam, atque authoritatem officialium Prouinciarum matrimonia fiāt ſi hæc eſt (prout manifeſtè patet) ratio nō ſolum libertati matrimonij non aduerſatur, ſed eam concomitatur, vis enim ſit ſubditis, vel authoritate, ad quod facit tex. in l. ſi per impreſſionē C. quod met. cauſa, vel blandis verbis, ad tex. in l. Item apud labeonem §. ſi quis virgines, ff. de iniurijs, eo magis ſi ab aliquo poteſtatem habente proferantur, eſt ergo lex iuſta, quia libertatem matrimonij auget, nè ſubditi cōtra eorum voluntatem filias officialibus nuptui tradere cogantur; qua de re Afflict. lapſum eſſe pro nunc arbitramur, dum in eius pœnam incidere officiales conſtanter negat, cum illa non libertatem matrimonij (vt diximus) impediat, ſed Regi inobedientem puniat. Credo tamen hanc conſtitutionem quo ad pœnam non eſſe in obſeruantia, ſed quo ad reuerentiam: ſolent enim omnes officiales, tam in Prouincijs, quàm in iſta Ciuitate degentes Proregi denuntiare matrimonia, quæ contrahere ſperant, & ab eo licentiam petere, ſic etiam arbitramur, nec eſſe in obſeruantia quo ad pœnam reſpectu creditorum, attamen lex eſt, & ideo cogitandum, tam officialibus, quàm cum ipſis contrahentibus.

Officiales Prouinciales equos, & mulos, nec per ſe, nec per interpoſitam perſonam in Prouincia emant abſque ſpetiali licentia. h. d. Tapia.

REX CAROLVS II. Cap. 127.

I*Tem ſtatuimus, quòd Iuſtitiarij, Magiſtri Procuratores, & alij officiales, &c.* Iſtud capitulum malè ſeruatur per officiales, & cum ipſo benè concordat conſtitutio Regni, quæ incipit, communiter, de rebus prohib. in 1. lib. Barth. de Capua.

ITem ſtatuimus, quòd Iuſtitiarij, magiſtri procuratores, & officiales alij maiores in prouincijs, quas ad adminiſtrandum ſuſceperint equos palefridos, mulos, nec per ſe, nec per ſuppoſitas perſonas emere valeant. Sed ſi illis fortè indiguerint, ad alias prouincias extra iuriſdictionem ipſorum pro emendis tranſmittant: niſi de prædictis animalibus emendis pro parte Curiæ mandatum receperint ſpeciale.

ADDITIO. Item ſtatuimus. Dicit hic Barth. de Capua, quòd iſtud cap. hodiè malè ſeruetur.

ADDITIO noua. Nota etiam, quòd officiales maiores dicuntur officiales, & etiā conſiliarius dicitur officialis Bal. conſ. 378. col. 1. 5. vol. & ibi etiam dicit, quòd ſicut alij officiales non poſſunt recipere niſi exculenta, eodem modo conſiliarij: quia ipſi etiam dicuntur officiales. Ioan. Ant. de Nigris de Ciuitate Campaniæ.

Hoc cap. hodie non ſeruatur. Tapia.

Offi-

Officiales cuiuſcunque generis mercaturam exercere prohibentur. h.d.Tapia.

PRAGMATICA I.

De mercat.offic.prohibita.

CAROLVS V. IMPERATOR.

NEque poſſint etiam dicti Conſiliarij, & officiales participare per ſe, vel per interpoſitas perſonas in cambijs, ſeu alijs contractibus faciendis per Regiam Curiam, ſub pœna priuationis officiorum ipſo facto, & alia reſeruata arbitrio Illuſtris Viceregis.

PRAGMATICA II.

De mercat.official.prohib.

CAROLVS V. IMPERATOR.

NEque etiam ſub dicta pæna emere debita Curiæ, ſeu chirographa, vulgo dicta liberantias debitas per Regiam Curiam: Neque ſuper illis cõtractus aliquos facere, & qui contrafecerint, vltra dictas pænas perdant ipſo iure dictas liberantias, & nihil petere poſſint à Curia, neque ab alijs, cum quibus contraxerint: Non poſſint etiam dicti officiales in locis, & Prouincijs, In quibus officia exercent, aliquas mercantias, neque per ſe, neque per interpoſitas perſonas, ſub dictis pænis exercere.

PRAGMATICA III.

Eodem titulo.

PHILIPPVS &c.

QVoniam inter alia capitula contenta in litteris nobis tranſmiſſis per Regiam, & Cathol. Maieſt. ſub datum Madrit. die 1. Maij proximi præteriti eſt infraſcriptum, videlicet.

Item mandamos que obſerueys inuiolabilmente las Pragmaticas, que diſponen que los del conſejo, ni los otros Iuezes, y otros miniſtros no hagan mercançia, y que deſſo por ſer de tanto inconueniente, ſe tenga muy particular cuydado.

Sequitur tenor Capituli, Pragmaticæ editæ per Cæſaream Maieſtatem felicis memoriæ, in anno 1536. hoc diſponentis, videlicet.

Neque poſſint etiam dicti Conſiliarij, & officiales participare per ſe vel per interpoſitas perſonas in cambijs, ſeu alijs contractibus faciendis per Regiam Curiam, ſub pœna priuationis officiorũ, ipſo facto, & alia reſeruata arbitrio Illuſtris Viceregis. Neque etiam ſub dicta pæna emere debita Curiæ, ſeu chirographa vulgo dicta liberantias debitas per Regiam Maieſtatem, neque ſuper illis contractus aliquos facere, & qui contrafecerint, vltra dictas pænas, perdant ipſo iure dictas liberantias, & nihil petere poſſint à Curia, neque ab his cum quibus contraxerint: non poſſint etiam dicti officiales in locis, & Prouincijs, in quibus officia exercent, aliquas mercantias, neque per ſe, neque per interpoſitas perſonas ſub dictis pænis exercere, &c.

Et volentes, vt tenemur Regijs obedire mandatis tenore præſentium dicimus, præcipimus, & mandamus ſupradictis omnibus officialibus, & cuilibet ipſorum inſolidum, quatenus, attenta per eos forma præinſerti Capituli dictæ Regiæ Pragmaticæ illam ad vnguem, & inuiolabiliter obſeruent, & exequantur, ac exequi, & obſeruari faciãt, per quos decet, iuxta eius ſeriem, & tenorem, ſub pœnis in dicto præinſerto capitulo Pragmaticæ prędictæ appoſitis, firma tamen remanente Pragmatica edita per præfatam Regiam, & Cattholicam Maieſtatem, ſuper venditione, & alienatione dictorum chirographorum ſeu liberantiarum.

Sub datum Madrit. die 6. Nouembr. 1565.

Cui per præſentium diſpoſitionem nullum ſit illatum præiudicium, ſed illa ſemper in ſuo robore, & firmitate perſiſtant, & ad hoc vt omnibus innoteſcat, & non poſſit allegari modo aliquo ignorantia: mandamus per præſentes præſentari, & publicari in Tribunalibus huius fideliſſimæ Ciuitatis, & Regni & affigi in valuis prædictorum Tribunalium.

Datum Neapoli die vltimo menſis Iulij 1566.

Don Peraſan.

V.Pignonus Regens, & pro Prot. V.Patignus Reg.
Dominus Vicerex Locumtenen. & Capitaneus gener. mandauit mihi Ludouico de Lobera pro Secret. In Cur. viſitationis primo.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

CVm l.hac concordat l.9.tit.15. lib.2. ordin. vbi Didac. Perez, faciunt aliqua per Auend tradita in cap.2.de exequend.mandat.num.19. vbi vult, intelligere hanc prohibitionem mercaturæ ſecundum illa iura reſpectu plurium actuum poſt Parid.de Puteo quem ipſe allegat in tract. ſindic.in verb. contrahere cap.officiales.

Ex Cap. Neapol. in anno 1507. Cap.38.

REX FERDINANDVS.

ITem ſupplicano Voſtra Cattholica Maeſtà ſe degni ordinare, che nullo officiale di giuſtitia, nè pecuniario, tanto magiore, quanto minore, nè eſsecutore de quelli, tanto Regnicoli, quanto Spagnoli, & altri exteri, di qualſiuoglia natione, non poſſano eſercitare, nè fare eſercitare mercantie in li lochi doue ſono officiali. Pl. Reg.Ma.

Officiales Reg. Cam. & Reg. Theſaurarius prohibentur emere bona feudalia, aut burgenſatica, officia, aut iuriſdictiones, quæ per Tribunal Reg.Cam.venundantur. h.d.Reuitus.

EX PRAGMATICA XI.

De empt. & vendit.

PHILIPPVS &c.

DOn Petrus Giron &c. Occorrendo molte volte alla Regia Corte di queſto Regno di pro-

cedere à fare vendita di alcune intrate, & corpi feudali, ò burgenſatici officij, & altre coſe, tanto proprio della Regia Corte, quanto d'altri particulari, che poi ſi vendeno per ordine di eſſa Regia Corte, & del Tribunale della Regia Camera, & eſſendo de molto inconneniente che gli officiali della Regia Camera, & altri miniſtri Regij d'eſſo Tribunale, & del Regio patrimonio di Sna Maeſtà s'habbiano ad interponere nelle compre di dette robbe, nec palam, nec publice, nè in ſecreto, nè per interpoſita perſona, poſſendoſi conſiderare che ſe alcuni altri vorranno fare meglior conditione in beneficio de detta Regia Corte, & comparere, & dar offerte ſe ſaranno ritirati di fare l'offerte predette per compiacere alli detti officiali, & da queſto n hà poſſuto, & potrà naſcere danno, & diſſeruitio al patrimonio reale, & non cnnuenendo per qneſto al Regio ſeruitio, che ne'l Magnifico, & Circonſpetto Luocotenente, nè il Spettabile Teſoriero generale preſente, nè l'altri, che in futurum ſaranno in detto officio, nè li Magnifici Preſidenti di eſſa Regia Camera, nè il Magnifico Aduocato Fiſcale, ne Rationali, ne niſſuno, ne altri miniſtri della detta Regia Camera preſenti, & ſucceſſiuè futuri, maggiori, ò minori, ne niſſuno di loro s'intromettano in ſimil contrattationi per occaſione di volerne eſſi cōprare li detii beni, & che ſe venderanno, & contrattare con detta Regia Corte, ci è parſo con voto, & parere del Regio Collateral Conſiglio appreſſo di noi aſſiſtente, & etiā per eſſecutione d'vn ordine, che tenemo ſopra ciò dalla prefata Maeſtà eſpedito ſotto la data in San Lorenzo à 30. di Maggio del preſente anno 1586. fare la preſente Pragmatica omni tempore valitura, per la quale ſtatuimo, ordinamo, & comandamo, che dal dì della data di eſſa auante li detti Magnifico, & Circonſpetto Luocotenente, Spettabile, Theſoriero generale, Magnifici Preſidenti, Aduocati, & Procuratori fiſcali, Rationali, Attuarij, Attitanti, & altri miniſtri di detta Regia Camera, maggiori, ò minori, preſenti, & ſucceſſiuè futuri, & ciaſcuno di loro non poſſano, ne debbiano comprare dalla Regia Corte, ne dalli particolari, ne in altro modo, li beni feudali, ò Burgenſatici, ſtabili, ò mobili, officij, iuriſdittioni, ò qualſiuoglia altra coſa, che per detta Regia Corte ſi venderanno, ò verò dal Tribunale della Regia Camera ſeranno decretati, & ordinati vendernoſe ſub haſta, ò ſenza ad inſtantia del Regio fiſco, ò d'altri particolari creditori, ita che nelle ſubhaſtationi, & in le vendite predette, che in qualſiuoglia altro modo ſiano ſtate ordinate farnoſe dal detto Tribunale, non poſſano li ſudetti officiali in quelle comparere, ſubhaſtare, ne licitare, ne in niſſuno altro modo comparare, nec palam, nec publicè, ne in ſecreto, ne per ſe, ne per interpoſitam perſonam, ſotto pena de priuatione d'officio, & altra etiam corporale ad arbitrio noſtro reſeruata, lequali pene ſi eſſequiranno irremiſſibilmente contra quello di loro contrauenerà: Declarādo di più, che qualſiuoglia delle predette compre, & contrattationi in futurum appareſſero eſſere ſtate fatte à beneficio di detto officiale, ſe intendano nulle, & inualide, ſi come ex nunc, pro tunc le declaramo nulle in virtù della preſente Pragmatica omni tempore valitura, ordinando, che della preſente Pragmatica ſe ne affigano copie autentiche in valuis del Tribunale della Regia Camera, & del Regio officio del Theſauriero generale, attalche ſe ne habbia notitia, & ſe poſſi in ogni futuro tempo oſſerre & ſi oſſerui.

Datum Neap. die vltimo menſis Iulij 1586.

Don Pedro Giron.

V. Moles Regens. V. Berricanus Proregens. V. Lanarius Proregens. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis mandauit mihi Baſtidæ de Muñatones.

In Pragmaticarum primo fol. 173.

DE VISITA CARCERATORVM. Rubr. XLVII.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HAec viſitatio carceratorum maximam continet pietatem, cum enim ad reprimenda delicta ſint carceres inſtituti, ſæpè ſæpius contingit, vt in eis includantur etiam Innocentes, vtq; longo defatigētur carcere, qui minorem pœnā mærentur, quinimmo, & obſtricti ære alieno, impotentes pænam, quam non mærentur, recipiant: ideoque Imperatoribus illis piiſſimis Theodoſio, & Honorio viſum fuit legem condere, quæ carceratorum viſitationi prouideret, eſtque l. Iudices, C. de epiſcop. audientia, quam Simanc. lib. 8. de Republ. cap. 24. dicebat ſe ignorare cur Iuſtinianus in ſuum Codicem non tranſcripſerit, ſed re uera, (vt diximus, & apparet) tranſcripſit. De qua re plures authoritates adducit Simanc. loco citato omnino videndus. Hunc igitur ſanctiſſimum morem Carolus V. Imperator ſanctitate, & virtute eximius prædictis Imperatoribus non inferior, renouari iuſſit per Pragm. ſeq.

Vnus ex Regiam Cancellariam Regentibus, vnuſque ex Regijs Conſiliarijs ſingulis diebus Sabbati carceres viſitet. h. d. Tapia.

PRAGMATICA I.

De viſit. carcer.

CAROLVS V. IMPERATOR.

MAndamus inſuper quod die Sabbati ſingulis hebdomadis vnus ex Regentibus Cancellariam Regni præfati, vnuſque etiam ex Conſiliarijs Sacri noſtri Conſilij in Caſtro Capuano reſidentis viſitet Magnam Curiam Vicariæ, cauſaſque carceratorum audiat, & earum celeri expeditioni vacet, ne diutius in carcere macerentur, ſed noxij dent pœnas legibus debitas, innoxij indebitas

bitas non luant. Si verò contigerit feſtiuitatem aliquam die Sabbati celebrari, fiat viſitatio die Veneris præcedenti, & caſu quo Regens præſatus, ad quem viſitatio fienda ſpectaret, reperiretur infirmus, aut alio iuſto impedimento detentus, alius Regens Cancellariam dictam viſitationem faciat. Ita quod in præſenti capitulo contentum obſeruetur inuiolabiliter.

Et vide in Prag. Is eſt Regum. §. Præterea cum viſita de commiſſarijs.

Cauſa ſemel Iudici commiſſa ab eo expediatur, & ſemel in hebdomada per duos Iudices viſitentur carcerati adhibita diligentia nè indebitè vexentur. h. d. Rouitus.

EX PRAGMATICA VIII.

De offic. Magiſtri Iuſtitiarij.

PHILIPPVS II.

Magnæ Curiæ Vicariæ in anno 1554.

§. ITem, ch'ogni meſe ſi faccia la viſita de gli inquiſiti, li quali ſono carcerati, & ſi proceda extra carcerem.

Item, che dopò che la cauſa ſi troua commeſſa, tanto ciuile quanto criminale al Magnifico Giudice, quello l'habbia da finire, non eſſendoci alcun giuſto impedimento, ſopra il qual prouederà il Signor Regente.

Item è ſtato concluſo, ch'ogni ſettimana vna volta, vno delli Magnifici Giudici, tanto criminali come ciuili, perſonalmente habbiano da viſitare le carcere di detta gran Corte, & ſimilmente informarſi, come ſono trattati dal carceriero, & come ſono trattati gl'infermi, & vedere che nel comprare delle coſe del vitto non ſiano aggrauati, ne fraudati, & informarſi dell'attentione, che nelle loro cauſe ſe vſa per il Magnifico Aduocato, & Procuratore delli poueri, & ſe dalli Scriuani ſono aggrauati in qualche coſa, & che anco ſiano ben trattati di ſtar netti, & d'ogn'altra coſa neceſſaria, & quelli che ſono poueri, ſiano prouiſti del pane della Corte, & informarſi ſe in queſto il Magnifico Percettore li tratta bene come deue, & prouedere in tutte le coſe predette, & altre che occorreranno, come ad eſſo Magnifico Giudice parerà ſecundum Deum, & puram conſcientiam, & ogn'vno per ordine faccia la detta viſita, & quando alcuno foſſe impedito che in neſſun modo poteſſe farla, allhora quel che ſeguita la faccia, & s'ordina al carceriero che il Sabbato faccia intendere al Giudice, al qual tocca di far la viſita la ſettimana ſeguente, & ſe in queſto il carceriero ſarà negligente, ſarà grauemente punito ad arbitrio di detta gran Corte.

EX PRAGMATICA XXXIX.

Eodem titulo.

PHILIPPVS II.

§. ITem que aſſi miſmo à cerca la viſita ordinaria que ſe haze en cada ſemana en la Vicaria, ſe guarde inuiolablemente la Pragmatica del Emperador mi Señor, que comienza, Mandamus inſuper, y la orden de la dicha Vicaria del año 1554. que comiença. E ſtato concluſo, y ordenamos, y mandamos que de aqui adelante en las tres Paſcuas del año ſe haga viſita general de todos los preſos, viſitando perſonalmente à cadauno dellos, de manera que ſe entienda la cauſa por que eſtan, y ſon iuſta ò injuſtamente detenidos, ò ſe les haze algun agrauio.

DE OFFICIO ADVOC. ET PROC. IVRAM. ET SALAR.
Rubr. XLVIII.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

CVm hoc tit. concordant tit. in C. de aduoc. diuerſ. iudicum, & C. de aduoc. diuerſ. iudit. in ff. tit. de procur. & in decret. & in 6. tit. de procur. Apud Hiſpan. tit. 6. *de los Abogados* in par. 3. & in lib. 2. ordin. tit. 19. Ibique Didac. Perez, & tit. 16. lib. 2. nouæ recollect. vbi Azeued. Et in quantum in hac Rubr. agitur de iuramento habemus l. 16. d. tit. 6. par. 3. & l. 2. tit. 16. nouæ recollect. De hac eadem materia agunt latè Specul. tit. de Aduoc. & Lancell. polit. de offic. Aduoc.

Aduocati examinentur per Iudices Curiæ, & Iuſtitiarios Regionum. h. d. Tapia.

REX ROGERIVS.

AAduocatorum a * officium, qui dubia dirimût facta

a ADuocatorum officium. Aduocati non poſſunt poſtulare, niſi examinati per Iudices Mag Cur. probentur: debent enim Aduocati eſſe litterati, vt C. de Aduoc. alias, de poſtu. l. 2. licet in iudicio ſufficiat habere factorum peritiam, vt C. de iud. l. 2.

Aduocati. Aduocati officium. C. de Aduocatis diuerſorum iudi. l. Aduocati.

* ADDITIO. *An Aduocatus cogi poſſit ad ſuſcipiendum patrocinium*

ANDRAEAS DE ISERNIA.

ADuocatorum officium. Quid ſi Doctor legum poſtulat pro alijs ſine litteris, an incidat in pœnam huius, & ſequentis

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

TP*Et Iudices Curiæ noſtræ*, Hæc conſtitutio hodie non ſeruatur, nam Iudices Mag. Cur. non examinant Aduocatos,

Aduo- ſed

prium alicuius: & an fine ſalario. vide Capel. Thol. dec. 481. Et an liceat aduocare contra Dominum, à quo tenetur feudum. Gram. deci. 10. Et an beeat paciſci cum cliente de lite proroganda, vide Guid. Papa deciſ. 102. & 190. Io. de Amicis conſ. 148. Et ibi ſi partes ſe concordauerunt ante ſententiam, an Aduocatus debeat habere ſalarium. Et

facta cauſarum, non tam vtile, quam neceſſarium reputantes, noſtris conſtitutionibus duximus inſerendum: quos ſub tali forma volumus ordinari, vt non niſi examinati per Iudices Curiæ noſtræ, & per noſtram celſitudinem a approbati in eadem Curia noſtra audeant poſtulare. Coram Iuſtitiario ſimiliter regionum per Iudices, qui eis pro tempore aſſidebunt examinari, & per eoſdem Iuſtitiarios poſteà approbari debebunt.

Et quid de Aduocato fiſci, an præferatur Conſiliario. Rubeus conſ. 86. Et an confeſſio facta per Aduocatum, poſſit reuocari per clientem, & infra quantum tempus. Alex. conſ. 71. 3. volum. Fabius Iordanus.

a *Approbati.* No. q non poteſt quis exercere officium aduocationis ſinè licentia Regis, vt in Longob. de teſtam. l. ſi quis cauſam, & ibi de hoc.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

quentis conſtit. in fine ? dic quòd non. Nam ratio pænæ in alijs eſt, quia primo debet approbari, vt dicit littera, ſed Doctor fuit approbatus ad maius, quàm ſit aduocatio, ſcilicet ad magiſterium, vt l. magiſtros, lib. 10. de profeſſ. & medi. Multò fortius videtur approbari ad minus, ſicut cum cóceditur quod maius eſt, conceditur quod minus eſt. de teſt. l. ſi quando. nè ſideiu. do. dentur. l. 1. & cum ceſſet ratio, quia eſt examinatus & approbatus, ceſſare debet, & pæna. ff. de repu. l. vlt. §. eit lex.

ADDITIO. *Adde, an ſemel examinatus debet iterum examinari, ſi tranſit ad longè à loco ve l vide per Bald. in c. ſcriptum, in vlt. col. de elect & hoc practicatur inter dominos de Rota.*

Sicut cùm ceſſante cauſa ceſſat effectus. C. de teſt. tut. l. vlt. Et videtur expreſſum, quia valde diſciplinati, ſicut ſunt Doctores, non ſunt in numero aliorum. ff. de excu. tuto. l. ſi is cui duas. §. penult. ibi, valde diſciplinatos, &c. & ſic pronunciatum fuit de facto. *Aduo-*

Aduocatorum. Not. ex hac l. quòd quis officium aduocationis exercere non poteſt, nec debet ſinè licentia Regis, ſinè litteris, aliàs punitur in duodecim vncijs, vt in l. proxim. verſ. ſi quis autem. Sed poſſet dare conſilium, per l. 1. §. aduocationis. ff. de varijs & extraord. cogni. & facit diffinitio aduocationis, vt ff. de poſtul. l. 1. §. poſtulant. & optimè facit l. Paulus. §. ſi. ff. de legibus. Nec tanquam procurator poterit interuenire, aliàs inciderit in dictam pænam, per dictum §. Aduocatos nam iſte facit fraudem, ſcilicet de nomine ad nomen, ſicut præſides, qui prohibentur mittere loci ſeruitores, mittunt vicarios, vt in Auth vt nul. ind. in princ. Nam largo modo procurator dicitur Aduocatus, vt in præalleg §. & in glo l. ſalarium. ff. mand. cum ſimil. Barthol. de Capua.

Alij tamen dicunt, quòd conſilium eſt, quòd proteſtetur, quòd non vt Aduocatus, ſed vt Procurator dicit, argum. ff. de adopt. l. ſi pater. § qui quos. Petrus de Monteforte.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

ſed quando Andr. & Afflict. hic tradunt non eſſe hanc conſtitutionem ſeruandam, quia à Collegio fuerunt approbati: contrarium verius arbitror, quia licet tempore doctoratus approbentur, officium tamen Aduocatorum totum conſiſtit in cauſis dirimendis, vt hic dicitur, voluit Rex, vt indigerent speciali approbatione, & præſertim reſpectu illorum, qui in Curia Regia debent aduocare, quod apertiſſimè colligitur ex Pragmat. 22. de offic. Sacr. Conſ. quæ ſub hoc tit. eſt ſituata, & incipit, quia non omnibus paſſim in Sac. Conſ. in princ. licet in fine ſit vſu recepta opinio Andreæ, horum adhuc Romæ præſcriptus numerus habetur, & conciſtoriales appellantur, practicatur tamen ſecundum doctrinam Andreæ, & Afflict. vt dixi.

Aduocati iuramentum præſtare coguntur de ſeruandis ijs, quæ in iſta conſtitutione continentur. b. d. Tapia.

IMPERATOR FEDERICVS.

Aduocatos a tam in Curia noſtra, quàm etiam coram prouinciarum Iuſtitiarijs, & Baiulis ſtatuendos: necnon & per partes ſingulas Regni noſtri, ante receptum officium, tactis 1 ſacroſanctis euangelijs corporalia volumus b ſacramenta præſtare: quòd partes quarum patrocinium ſuſceperint, cum omni fide & veritate, ſinè c tergiuerſatione aliqua, adiuuare curabunt. Ipſas de facto non inſtruant. Contra veram conſcientiam nullatenus allegabunt. Et quòd cauſas non recipiāt deſperatas: & ſi quas fortè receperint partis fortaſſe mendacijs coloratas, quæ iuſtæ ſibi in principio videbantur, & in proceſſu iudicij, vel de facto, vel de iure compareant ipſis iniuſtæ, ipſarum patrocinium incontinenti dimittent. Spretæ parti, prout priſcis legibus eſt ſtatutum, licentia conuolandi ad alterius patrocinium deneganda. Iurābunt * etiam, quòd augmentum

Aduocatos. Conſtitutio iſta ſatis poteſt dici, quòd continet ius commune: tradit enim nobis formā ſacramenti, quod præſtat aduocatus. & concor. C. de iudic. rem nó nouam. & de poſtu l. 5. & l. quiſquis. item prohibet clericos poſtulare, niſi pro ſuis conſanguineis, quod intellige in foro ſeculari: in ſuo enim benè poſſunt, vt C. de epiſcop. & cler. l. placet.

1 ADDITIO. Tactis ſacroſanctis euangelijs. *Adde glo. in cap. 1. in §. item ſacramenta, de pace iuramen. firman. in vſibus feud. glo. in ver. tacta. in clemen. 1. de haere. glo. in ver. tact. in clem. vnica. de iureiuran. glo. in ver. corporali. c. vt circa. de elect in 6. sex. in cap. presbyter ſi à plebe. ver. euāgelio coram poſito. 2. q. 5. & in cap. quæ de cauſa. ibi in sex. ante corpus Sancti Apollinaris, eadē cauſa, & quæſtione. Abba. in c. tuis quæſtionibus de teſtibus, Abb. in c. laudabilem in 2. not. de pri. uil.* Sup.

b *Sacramenta.* Vt C. de aduoc. di. iu. l. ſi patroni.

c *Tergiuerſatione.* Tergiuerſator eſt, q aduerſam partē adiuuat, prodita cauſa ſua. C. de iure nó nouā. §. patroni.

* ADDIDIO. *Vide tu, quomodo hoc intelligatur per Guid. Papa deciſ. 190. & per Gozad. conſ. 3. num. 25. & vnum verbum* Bear.

tum ſalarij in proceſſu iudicij non [a] requirent, nec [b] de parte litis ineāt pactiones. Quod ſacramentum non tantum ſemel præſtitiſſe ſufficiat, ſed coram magiſtro iuſtitiæ, & Iuſtitiario regionum anno quolibet renouabunt. Si quis autem aduocatorum contra prædictam formam, & ſacramentum venire tentauerit in aliqua cauſa parua, vel magna, ab officio eum perpetuæ infamiæ nota remotus, tres libras auri puriſſimi fiſco noſtro cōponat.

tem

Boer i ntract. de author. magni Conſil. num. 32. De Bottis.

a *Requirent.* Strictius tenentur Baiuli, quàm aduocati. illi vetantur accipere, vt ſupra qua. lit. Cam. vel Bai. in l. puritatem. Iſti autem quærere prohibentur, vt hic. Poſſet autem reddi ratio, quia illi facerent in fraudem legis, quod maius delictum eſt: iſti verò in fraudē hominū, quod eſt minus, vt argum. ff. de iure patronatus. l. ſi libertus.

vt

e *De parte litis.* C. de poſtu. l. ſi quis.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

A*Duocatos*. Ponit ſacramentum aduocatorum, & eſt ius commune. Ponit etiam pœnam in aduocantibus ſine licentia: & officiali, qui ipſum admiſit. quod intelligendum eſt ſcienter: quia non offendit diſciplinam, qui ignorauit militem. ff. loca. l. ſi ignorans.

ceutia:

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HAec conſtitutio non ſeruatur (ſicuti) nec aliæ leges concordantes adductæ hic per glo. & Afflict. quod multò ante dixit Burga. relatus à Gregorio Lopez ad l. 16. tit. 6. par. 3. & per conſequens nec Pragm. Regis Ferdinandi; quæ iſtam ſequitur conſtitutionem, quæ verò in hac conſtitutione poſita ſunt, & ad alia, quæ ad aduocati officium pertinent poſuit Lancellot. Polit. in tract. de offic. aduoc.

3.&

Iuſtitiarij regionum certos habeant Aduocatos. h. d. Tapia.

IMPERATOR FEDERICVS.

IVſtitiarios regionum certis, & deſignatis Aduocatis in curia ſua volumus eſſe contentos: ſed omnibus, qui in iuriſdictione ſua aduocationis officium à curia noſtra receperint, coram ſe poſtulare permittatur,

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

HAec conſtitutio hodie non ſeruatur, quia quilibet Doctor à Collegio approbatus poteſt Aduocare.

Procuratores examinentur, & non approbati non exerceant. h. d. Tapia.

PRAGMATICA XXII.

De offic. Sac. Conſ.

FERDINANDVS PRIMVS.

QVia non omnibus paſſim in Sacro noſtro Concilio poſtulandi officio exercere fas eſt, Ideo eos tantum patronos cauſarum ibidem patrocinari poſſe volumus, qui prius ab eodē noſtro concilio examinati, rigoroſèque præcedenti examine idonei reperti ad id minus admiſſi fuerint, ita eorum vita, moribus, & virtute ſuadentibus, quod etiam in Procuratòribus obſeruari mandamus.

Procu-

Procuratores examinentur, & non approbati non exerceant. h. d. Rouitus.

Dux de Alcalà Vicerex.

§. Procuratum examinatio, & approbatio, per quam neceſſaria eſt vt litigantium vtilitati conſulatur, qui ab illorum ignorantia grauiſſimè perſæpè læduntur: Et vt præeminentiæ huius ſupremi Tribunalis prouideatur, nè earundem ineptijs offendatur: Fiat propterea vt hic ſtatutum eſt, ac etiam à Catholica Maieſtate per aliud Capitulum Pragmaticæ ſuperius dictæ tenoris ſubſequentis.

Item quia non omnibus in Sacro Concilio procurandi officium exercere fas eſt, Ideo eos tantum Procuratores cauſarum ibidē exerceri volumus, qui prius ab eodem Sacro Concilio examinati fuerint, & approbati.

Aduocati ſufficit approbatio Collegij. h. d. Rouitus.

§. Quo ad Aduocatos, quia dum doctoratus inſignia recipiunt, examen illud ſubeunt, propterea aliter examinari non conſueuerunt, doctoralibus itaque inſignis decoratis liceat patrocinari liberè in Concilio, & poſtulare, alijs verò non, niſi ſecundum formam hic traditam.

CAROL. TAP. REG. CONS. ANNOT.

T IN. *Sacro Conſilio*. Hodie hoc examen fit à Præſide, non autem à toto Sacro Conſilio.

Aduocati

Aduocati patienter alios audiant in publica Audientia, cauſas defendant, ſemel auditi amplius non audiantur, & ſinguiis diebus ad Sac. Conſ. de mane accedant, nec inde diſcedant, donec Conſiliarij diſceſſerint. h.d. Tapia.

PRAGMATICA XX.

De offic. Sac. Conſ.

REX FERDINANDVS PRIMVS.

ADuocatos, Procuratoreſque ſiue publicam, ſiue ſecreta in audientia poſtulent, durante poſtulatione non ſedere, ſed ſtare iubemus, & ea patientia dicentes alios audire, vt ex aduerſo agentium verba non perturbent: Et ſi plures vnius partis Aduocati, Procuratoreſvè exiterint, vni tantum nomine omnium diſputare noſtra ex ordinatione permiſſum eſſe intelligant.

Aduocatorum diſputationes in publica ſemper Audientia fieri volumus, niſi quando ſacro ex iuſta cauſa aliter Concilio videatur.

Si ſemel in cauſa diſputatum fuerit, Aduocatos
eodem
eodem ſuper articulo audiri iterum nolumus, niſi aliter ex cauſa in Concilio Præſidens conſueuerit.

In incidentibus replicari non annuimus, in quibus vni proponere ſolum, alteri reſpondere licebit, ſuper diffinitiuis verò vnicam tantum cuique parti replicationem concedimus, niſi ex cauſa Præſidens aliud ordinauerit.

Aduocatis, & Procuratoribus, Secretarijs, Actuarijs, & cauſid cis omnibus mandamus, vt ſi iuſta non fuerint cauſa impediti quotidie ſtatutis horis in Concilium veniant, ibidemque quandiu Conſiliarij, ſedebunt à principio vſque ad finem promorentur, præcipuè dum publica regitur Audientia: Hoſtiarij quoque in hebdomada deputati, idem ſibi mandatum eſſe cognoſcant, quod ſi mandato huiuſmodi, contumaces fuerint, ſuſpenſionis officij pro prima vice pœnæ obnoxios eſſe volumus. Quod ſi indurato corde denuo contrauenire non ceſſauerint, eos dicto eorum officio priuandos eſſe decernimus Hueuſque Ferdinandus Primus.

Salarium taxetur Aduocatis tam in cauſis ciuilibus, quàm in cauſis criminalibus. h.d. Tapia.

IMPERATOR FEDERICVS.

1 ADDITIO. Hac edictali, Pro eorum ſalarijs. *Adde quòd tales non debent excedere ſummam centum florenorum ſecundum glo. & Bald in rub. C. manda. Doct. in l. 2. in §. ſi cui. ff. de var. & extraor. cognitio.* Superant.

HAc edictali lege iubemus aduocatos omnes pro eorum ſalarijs 1 quandocunque ipſos in priuatorum cauſis oporteat poſtulare, non amplius exigere vel à litigantibus ſtipulari, quàm ſexageſimam partem cauſæ, pro qua ſuffragium ſpoponderant, ſi res, quæ petitur, æſtimationem recipiat. Cæterum ſuper his, quæ non poterunt
terunt
æſtimari, volumus aduocatorum ſalaria iudicis arbitrio diffiniri, quemadmodũ cauſæ ſtatus, & etiam rei ſacræ, necnon & hominum, dum contra ipſos accuſatio inſtituitur de tali crimine, de quo cõuicti capitaliter puniantur: vel aliàs contra ipſos procedi poſſit, iuxta criminum qualitatem, præterquam in actione iniuriarum, in qua volumus à tempore oblati libelli Baiulos, & Iudices Aduocatorum ſalaria prætaxare, & cæteris alijs his ſimilibus, quæ iura vetera præſcripſerunt.

ANDRAEAS DE ISERNIA.

H*Ac ed'ctali.* Hic habent quidam Rubricam, de ſalario Aduocatorum, & dat pro ſalario Aduocat. ſexageſimam partem litis ſicut Baiulo, quando agitur de poſſeſſione, ſupra de offic. Baiu. l. cum iuxta. circa fi. Sed ſi æſtimari lis non poteſt. ſicut cum agitur de ſtatu, de re ſacra ta n fiſci, quàm priuatorum. ſiue de criminibus, in quibus eſt pœna corporalis. Statuitur ſalarium arbitrio Iudicis, pro modo, ſeu facultate cauſæ pro facundia Aduocati. ff. de varijs, & extraordinarijs co. l. 1 §. diuus & C. de ſuffrag. l. 1. Excipitur actio iniuriarum, vbi à principio dati libelli, Baiuli, & Iudices taxant ſalaria: ſic aliud
aliud
ſpeciale in actione iniuriarum d. l. cum iuxta, & melius dicitur hic, quàm infra de ord. in Cur. ſeruan. in l ſi de quantitate, & conc. eo. tit l. Iudices.

H*Ac edictali lege iubemus.* Quæro, vtrum ſalaria Aduocatorum ſint quaſi caſtrenſia? & dicunt quidam quod ſic, per l. cum antiqui. § percipiunt. de inoffic. teſt. Alij dicunt, quod non, ex quo hodie non habetur à publico, ſed à ſingularibus perſonis. Sed tu dic, quòd illa ſubrogantur loco ſalarij, quod datur à publico ergo ſapiunt eius naturam, vt no. in l. 2. C. de aduo. diuer. iud. arg. l. 1. §. hoc. ff. ſi quis teſt. lib. eſſe iuſſ. fue.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

CVm hac conſtitutione concordat l. 14 tit. 6. par. 3. & l. 9. tit. 16. lib 2. nouæ recollect. quibus in iuribus expreſsè ſtatuitur, quid debeat accipere pro ſalario Aduocatus, hæc tamen conſtitutio non ſeruantur, ſed vel Aduocati ſunt ordinarij, & habent certum ſalarium, vel occaſione cauſæ aſſumuntur, & tunc certa quantitas arbitrio litigan-
tigan-
tis dari ſolet, & aliqua munera, cum hodie ſit prohibitum fieri promiſſiones certæ quantitatis pecuniæ in caſu victoriæ, vt per Pragm. Illuſtriſs. Ducis Oſſunæ, quæ ſub hoc tit. ſituata eſt. Sed quando cliens renuit ſoluere ſalarium tunc arbitrio iudicantium, pro qualitate perſonæ, & cauſæ ſoluitur.

Adu-

Aduocati, Procuratores, & agentes non poſſunt paciſci, nec recipere promiſſiones, aut pacta inire cum clientibus. b.d. Rouitus.

PRAGMATICA I.

De poſtulando.

PHILIPPVS &c.

DOn Petrus Giron Dux Oſſunæ Dominus Domus, & Status Vreniæ maior Camerarius Suæ Maieſtatis, & in præſenti Regno præſatæ Regiæ, & Catthólicæ Maieſtatis Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus generalis, &c.

Eſſendo peruenuto à noſtra notitia che da qualche tempo in quà per alcuni Aduocati ſi riceueno promeſſe de diuerſe quantità di denari dalli loro clientuli per albarani, polize, ò altra ſcrittura in caſo che habbiano le ſententie in fauore, e di groſſa ſumma, & quel che è peggio alcuni vogliono per patto, che quella quantità che ſe gli promette ſe li dia etiamdio in caſo che la cauſa ſi accapaſſe per via di tranſattione, ilche quando così fuſſe vero, ne hà parſo coſa degna di doverſe rimediare per il ben publico, come coſa che alle parte deſideroſe de accordo, molte volte cè lo impediſce che non lo poſſano fare, & li Aduocati hauendo queſto interreſſe nella cauſa veriſimilmente non eſſercitano il loro officio con quella purità, & candidezza che ſe ricerca, & conſiderando che ſimile promeſſe ſono inuentate à ſimilitudine delli patti della quota della della lite, tanto exprobati per la legge commune, ci hà parſo per queſto con voto, & parere del Regio Collaterale Conſiglio, appreſſo di noi aſſiſtente fare la preſente Pragmatica perpetuò valitura, per la quale ordiniamo, & comandiamo che da quà auanti neſſuno Aduocato, Procuratore, ſollecitatore, ò agente delle cauſe, & lite che verteno nelli Tribunali di queſta magnifica, & fideliſſima Città di Napoli, tanto maggiori come minori, come in quelle che verteno nelle Regie Audientie di queſto Regno, preſuma ne per ſe, ne per interpoſta perſona per qualſiuoglia via, ne diretta, ne indiretta pigliare ſimile promeſſe, nè per albaranno, ò poliza, ò qualſiuoglia altra ſcrittura publica, ò priuata ſotto pena di tre anni di relegatione, & priuatione di ſuo officio, ouero eſercitio per il tempo che da noi ſi declarerà oltra le pene impoſte dalle legge comuni à coloro che fanno patto de quota litis, annullando, & caſſando per la preſente Pragmatica tutti li albarani, polize, ò qualuoglia altra cautela publica ò prouita, & promeſſe fatte che non fuſſero ſodisfatte, & faciende per tal cauſa ordinando à tutti li Tribunali, che in virtù di dette promeſſe, polize, albarani, ò cautele non debbiano procedere denegandoli in tutto, & per tutto l'attione in virtù di dette promeſſe, reſtandole però l'attione di domandare, e conſeguire quel che giuſtamente ſe li deuerà per le fatiche loro, & acciò che ſia noto à tutti, hauemo ordinato, che do la preſente ſe ne affigano copie autentiche in valuis delli Regij Tribunali eſiſtenti in queſta prefata fideliſſima Città, & in quelli delle dette Regie Audientie.

Datum Neapoli in Regio Palatio die 20. Menſis Martij 1586.

Don Pedro Giron.

V. Moles Regens. V. Lanarius Proregens. V. Berricanus Proregens. Dominus Vicerex Locumtenens, & Capitaneus Generalis mandauit mihi Baſtida de Muñatones Secretarius.

In Bannorum primo fol. 134.

Vniuerſitatum Procuratores Neap. miſſi qualiter ſe gerant. b.d. Rouitus.

PRAGMATICA VIII.

De adminiſtrat. vniuerſitatum.

PHILIPPVS &c.

SI bene per Pragmatice ſtà prouiſto, & ordinato il modo che ſi hà da tenere circa il deputare de Sindici, Procuratori, & agenti delle Città, Terre, & luochi del Regno in queſta Città di Napoli, & in altre parti per trattare negotij dell'vniuerſità, & ſtà ſignalato il termine che ſimili procuratori, ſindici, & agenti hanno da reſidere in queſta predetta Città per euitare le ſuperflue ſpeſe, che ſi ſono fatte, & fanno per le vniuerſità predette in danno di poueri pupilli, & altre miſerabili perſone che hanno contribuito, & contribuiſcono à dette ſpeſe, & tenendo molte delle dette vniuerſità procuratori ordinarij quà, li quali hanno ſalarij ſtabiliti, ſi è inteſo che molti li quali hanno da trattare negotij loro particolari in queſti Regij Tribunali, & con altri in queſta predetta Città ſi han procurato dalle loro patrie, & altri luoghi procure, & con queſti colori hanno eſtorto, & eſtorqueno molte quantità de dinari alle dette vniuerſità in fraude anco delle dette Regie Pragmatice. Et deſiderando noi in queſto prouedere per quello conuiene al buon gouerno, & diſgrauio delli populi, & particolarmēte di perſone miſerabili, ci è parſo fare il preſente Bando, per ilquale ordiniamo, & comandiamo à tutti, & qualſiuogliano Sindici, agēti, & perſone particolari di vniuerſità, & procuratori, che ſi ritrouano in queſta predetta Città per negotij di quelle, che debbiano fra termine di tre di dopò la publicatione del preſente in antea eſibire, & preſentare le procure che tengono in potere dell'infraſcritto magnifico, & circoſpetto Regio Secretario in queſto Regno, acciò ſi poſſano per noi vedere per eſſe procure, & li negotij che tēgono à carico, & poſſiamo prouedere quello che conuenga circa la loro reſidentia quà, & tenendo le loro vniuerſità lite, & differentie in queſta predetta Città, poſſiamo ordinare che ſiano ſubito di giuſtitia determinati, ſotto pena di cinque anni di relegatione alli nobili, & di tre anni di galera alli ignobili. Dat. Neap. die 2. menſis Martij 1579.

El Marquez.

V. Reuerterius Regens. V. Salernitanus Regens. V. Salazar Regens. Baſtida de Muñatones Secretario. In Bandorum primo fol. 106.

IOAN-

IOANNA II. Rit. 99.

ITem quod in curijs ipſis fiat, & fieri debeat diſtributio Aduocatorum non habentium ſalariũ etiam de publico.

Iſte Ritus hodie non ſeruatur. Tapia.

Aduocati non accedant ad bancam niſi vocati, nec ſe intromittant circa ordinem proceſſus, duaſque tantum cauſas proponent. h.d. Tapia.

IOANNA II. Rit. 100.

ORdo per Curiam datus Aduocatis ſedentibus per ſubſcriptum ordinem habeant loca, qui quidem Aduocati non audeant accedere ad bancham niſi vocati ſeruato dicto ordine, & quòd non intromittant ſe de actis ordinarijs ſpectãtibus ad ordinem cauſarum, ſicut eſt publicatio, petitio repulſæ, concluſio, & alij eiuſmodi actus, qui actus fiant per procuratores, vt ſpectat ad officium ipſorum: & quòd quilibet Aduocatus qualibet vice, qua venit ad bancham ponat duas cauſas tantum.

Item in curia ipſa fit diſtributio Aduocatorum non habentium etiam ſalarium publicum.

CAROL. TAP. REG. CONSIL. ANNOT.

IStc Ritus ſeruabatur tempore quo Mag. Cur. ſecundum antiquum ſtylum regebatur. Tapia.

IOAN-

Aduocatus antiquior præcedat Aduocatum iuniorem in ſedendo. h.d. Tapia.

IOANNA II. Rit. 101.

IN a primis Doctores ſedeant * hoc modo, videlicet, quod ille qui eſt antiquior in doctoratu, præcedat. Alij Aduocati ſeruent ordinem, quòd antiquior Aduocatus præcedat in ſedẽdo alium Aduocatum.

a *In primis Doctores, &c.* Adde tu quod Aduocati tẽporibus & horis, quibus agitantur cauſæ, nõ debent ſedere corã Iudice. tex. eſt not. in l. 1. C. de offi. ciui iud. illum alleg. glo. in c. nullus. in 2. in gl. 1. in fi. 4. q. 4. Adde quòd vir in dignitate conſtitutus litigans coram Iudice non debet ſtare, ſed ſedere paulo inferius. Hic eſt tex. no. in l. quoties. ibi, ſedendi quoque &c. C. vbi ſen. vel clariſ. & ibi no. Bal. arg. illius tex. quod Epiſcopus accuſatus coram Iudice debet ſedere, tamen paulò inferius, non ſuperius cum cognitore cauſæ. refert & ſequitur Felin. in Rubr. de maio. & obed. in 4. col. Adde quod Iudex cum iuſtitiam reddit, debet ſedere ſublimior 95. diſt. c. Epiſcopus in eccleſia. & not. in l. 2. C. de proxi. ſac. ſcri. lib. 12. Adde quod quan quando Doctores vadunt ad Iudicem, Iudex debet facere eos ſedere propè ipſum. tex. eſt no. in l. fi. cum gl. C. de offic. diuer. iudic. illum alleg. Barthol. Bologn. in repert. authen. habita. in 11. char. 4 colum. verſic. & ideo, &c C. ne fili. pro patre. Matth.

* ADDITIO. Sedeãt. *Sedet ergo Aduocatus, quando regitur Curia, & ſic tollitur dubitatio, de qua per Alber. in l. quiſquis, col. 2. in fi. C. de poſtul. & in l. 1. C. de offic. iud. ciui.* De B.

HIc Rit. ſeruatur quando congregant ſe pro collegiandis cauſis. Tapia.

IOANNA II. Rit. 102.

ITem nullus Aduocatus aſcendat ad banchã, niſi vocatus per Iudices hebdomadarios, & vocatus non proponat, niſi duas cauſas, vel vnã ſi eſſet multitudo cauſarum, & ſedeat ſub pœna vnius tareni.

DE VESTIBUS DOCTORUM. Rubr. xlix.

Doctores legum non ingrediantur Regia Tribunalia niſi togati. h.d. Tapia.

PRAGMATICA I.

De Doctor. hab.

PHILIPPVS &c.

ANtonius Perrenotus Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, Tituli Sancti Petri ad Vincula Presbyter Cardinalis de Grauela, præfatæ Maieſtatis à Conſilijs Status, & in præſenti Regno Locumtenens, & Capitaneus Generalis &c.

Eſſendo coſa giuſta, & molto conueniente, che ogni perſona vada ornato, & decorato dell'habito che gli conuiene, è ſtato per queſto con grandiſſima giuſta cauſa, & conuenientia da anticho tempo oſſeruato, che li Dottori ſono andati con veſte longa, veſtiti differenti da gli habiti, & veſte d'altre perſone d'altra profeſſione, con le quali veſti repreſentando dignità, & authorità, ſono ſtati detti Dottori riſpettati, & riueriti, come ſi conuiene à coſì degno grado: Adeſſo ſi è viſto & vede che d'alcuni di detti Dottori ſi è laſſato, & laſſa il detto habito togato con portar cappe corte, & ne è occorſo, & occorre, che come à detti Dottori ſe li deue dar luogo nell'audientie che ſi danno da officiali, & miniſtri Regij, & anco nelli Tri-

li Tribunali, nell'informare che ſi fà delle cauſe, & ne gli altri atti prima de gli altri che non ſono Dottori, non ſe li da per non eſſerno molti di loro conoſciuti per Dottori, & volendoſene alcuni d'eſſi riſentire con perſone, le quali ſi pigliano li primi luochi che competeriano ad eſſi Dottori, nè è nato, & può naſcere poco riſpetto con vilipendio alla dignità loro: Et volendo prouedere che ſi oſſerui quello che da antiquo tempo ſi è oſſeruato, & deue oſſeruarſi per authorità, preminentia, ornamento, & decoro di detti Dottori, ci è parſo con voto, & parere del Regio Collateral Conſeglio appreſſo di noi aſſiſtente far la preſente Pragmatica, omni tempore valitura, per la quale dicemo, ſtatuimo, & ordinamo, che dal dì della publicatione di eſſa non ſia nuſuno Dottore etiam officiale Regio, Conſultori, & Aduocati, tanto preſenti, quanto futuri, li quali atti ſerueno nelli detti officij, conſulte, & auocationi in queſta fideliſſima Città di Napoli, che debbiano entrare nelli Tribunali, nè per le caſe de gli officiali, ad informare, nè defendere cauſe, ſi non in habito togato, & con la veſte ſolita portarſi da Dottori: verum in tempo d'inuerno per li freddi, & pioggie che ſono, li ſia lecito ſopra le dette veſti di Dottori portare vn ferraiolo: Et andando d'altro modo, volemo & ordiniamo, che incorra quello Aduocato, & Conſultore che contrauenerà, per ogni volta nella pena che per ſei meſi ſia priuato di potere Aduocare, & conſultare, & di perdere la cappa, & altra ſorte di veſte che portaſſe, & applicarſi all'officiale che l'eſſequirà: Et ordiniamo à tutti officiali & miniſtri Regij, che andando detti Dottori con altro habito del predetto, non li debbiano intendere, ma pigliarne informatione, & faria conſignare ſubito nella gran Corte della Vicaria. acciò poſſa procedere alla oſſeruantia di detta pena: Et li Dottori officiali, ch'andaſſero ſenza le dette veſte di Dottori, incorrano nella pena à noſtro arbitrio reſeruata: Eſcluſi però, & non compreſi nella preſente Pragmatica li magnifici, & circonſpetti Regenti della Regia Cancellaria, Preſidente del Sacro Regio Conſeglio, & Luogotenente della Regia Camera della Summaria, li quali per la ſupremità, & dignità de loro officij, volemo che portino quelle veſte che ad eſsi piaceranno. comandando à tutti, & ſingoli officiali, & tribunali aſſiſtenti in queſta predetta Città, che debbiano tenere, & ciaſcun d'eſſi tenga penſiero della oſſeruantia della preſente Pragmatica. Et acciò ſia noto à tutti, hauemo ordinato che ſe nè affiga copia in valuis delli Tribunali di queſta Città predetta.

Datum Neap. die 4. Iunij 1573.

Ant. Card. de Granuela.

V. Reuerterius Regens. V. Salernitanus Regens. V. Salazar Regens. Dominus Locumtenens, & Capitaneus generalis mandauit mihi Ludouico de Lobera pro Secretario.

CAROLI TAPIAE REGII CONSILIARII ANNOTATIONES.

HAec Pragm. hodie non ſeruatur. Cum prohibitum ſit omnibus tam legum, quàm medicinæ Doctoribus vti toga, præterquam Regijs officialibus enumeratis in Regijs litteris, de quibus ſuperiori titulo de veſtit. offic. dictum eſt, & hæc dixiſſe ſufficiat pro exornatione iſtius Secundi Libri, cui finis eſt impoſitus ſub Auſpicijs Beatæ Mariæ ſemper Virginis Carmeli die 16. Iulij 1604.

FINIS.

INDEX OMNIVM
QVAE CONTINENTVR
IN ANNOTATIONIBVS
DOMINI CAROLI TAPIAE.

A

Abbatiſſa non poteſt ex ſe licentiam concedere, vt cum monialibus loqni quis poſſit titulo de Monial. ad pragm. 2. nu. 2. fol. 49
Abſolutus generaliter ſi petierit tantum ab vna excommunicatione abſolui non intelligitur ab alijs abſolutus in tit. de officialibus in Regno conſtit. prag. item atteſo nu. 4. 11
Actorum magiſtri S.C. habent priuilegium, vt contra eos non poſſint liquidari inſtrumenta in magna Curia tit. de offic. mag. Iuſtit. ritu 54. 281
Debent eſſe idonei, & examinari antequam ad exercendum admittantur tit. de offic. & ſalar. actuar. S.C. prag. 24. nu. 1. & 2. 164
Sac. Conſilio tantum ſubiecti ſunt. ibid. nu. 3.
Actuarij tamquã ſuſpecti poſſunt recuſari tit. de offic. Actuar. Mag. Cur Vic. prag. 3. 296
Poſſunt hodie ſeruire per ſubſtitutum ibid prag. 1.
Actuariorum Mag. Cur. numerus auctus ibidem.
Prouincialium officium in quo verſetur tit. de offic. actuar. prouincialium in princ fol. 367. & in §. item quòd ſecretarij nu. 2. ibid.
Admiratus vide in verbo magnus Admiratus.
Adoha quid ſit tit. de offic. procur. Cæſar. prag. 18. 208
Adulter à Iudice eccleſiaſtico punitus, quando poſſit à Iudice ſeculari caſtigari tit. de Epiſc. Aud. conſtit. Maeſtati noſtræ nu 4. 44
Adulterij crimẽ à quo Iudice cognoſci debet ibid. per totum.
Pœna quotuplex ibid. nu. 2. 43
Crimen in Regno punitur pœna mortis ibid. nu. 3. 44
Aduocati non debent eſſe loquaces tit. de cultu trib. exhib. Conſtitutione cultus nu. 8. 94
Nimis verboſi poſſunt officio priuari ibid. nu. 9.
Quando teneantur ſtare, ibid. ad pragm. 32. §. item per rimediare nu. 1. eod.
Aduocationis munere fungi cuique hodie licet tit. de offic. Inſtit. conſtit. Iuſtitiarios. 366
Aduocatus fiſci hodie interuenit in cauſis votandis tit. de offi. procurat. Cæſar. nu. 9. 184
Quis ſit in rubr. de offic. Aduoc. & procur. fiſci nu 1. 285
Magnam habet dignitatem ibid. nu. 5.
A quo primum fuerit inſtitutus ibid. nu. 12.
In vna cauſa pro fiſco aduocans, an poſſit contra eum in alia poſtulare tit. eod. rit. 18. nu. 1. 286
Aduocatus pauperum ſi à paupere aliquid recipit peccat mortaliter in rub. de offic. Aduoc pauper. nu. 2. 289
Aduocatus pauperum à quo primum inſtitutus in rubr. de offic. Aduoc. pauper. nu. 1. fol. 289. quid agere debeat in conſtitutione lege præſenti eod. tit. nu. 1.
Quas prærogatiuas habeat tit. eo. rit. 19. nu. 2.
Quilibet tenetur pauperibus, qui aliunde patrocinium non habent illud præſtare gratis tit. eod. conſtit. lege præſenti nu. 3. 290
Aetatis venia vt impetretur requiritur ætas viginti annorum in pragmatica vnica de parochijs nu. 6. 46
Alexander ſeuerus Imperator quomodo magiſtratus creabat in rub. de offic. in Regno conſtituen. poſt nu. 6. 97
Alguzerij qui ſint, & quale eorum officium in rub. de Alguzerijs nu. 1. 343
Matriculati eſſe debent, tit. eod. prag. & più perche nu. 1. fol. 345
Sciant ſcribere ob citationes prag. 36. §. volumus eod. tit. fol. 346
Alimenta carceratis præſtari debent tit. de cuſtod. reorum in cap. 48. nu. 1. 3. & 4. 329
Alimentorum præſtatio perpetua eſt tit. de hæreticis conſtit. inconſutilem nu. 16. 57
Altius tollere edificium ſuum priuatus non poteſt ſi ex eo religioſi in eorum domibus videri poſſunt tit. de monial. prag. 3. nu. 2. 51
Andreas, & Aſflictus ab impugnatione Follerij ſaluantur tit. de ſacroſanct. eccleſ. in conſtit. Peruenit ad Audientiam nume 2. 13
Angarij, & Perangarij an Aſcriptitij dici poſſint tit. de Epiſc. & cler. in conſtit. Aſcriptitios nu. 13. 36
Inuito Domino ad ordines promoueri non poſſunt ibid. nu. 14.
In caſu neceſſitatis dominos compellere poſſunt ad conſentiendum in clericatu ibid. nu. 15.
Annus quo tempore olim incæperit, & quo hodie tit. de official in Regn. conſtit. in conſtit. occupatis nu. 11. fol. 105. & in cap. electionem nu. 3. 106
Apoſtaſia quid ſit tit de Apoſtat. conſtit. Apoſtatantes nu. 1. fol. 61
Quotuplex ſit ibid. nu. 2. & 4.
Apoſtata puniendus ad inſtar hæreticorum ibid. nu. 5. & 6. 62
A fide non gaudet immunitate eccleſiarum tit. de his qui ad eccleſias confugiunt ad cap. 95. nu. 18. 68
Appellare ad Sac. Conſ. omiſſo medio quando liceat tit. de offic. Sac. Conſ. in prag. 3. nu. 9. & 10. 147
Appellatio à curia artis ſerici ad quem ſpectet tit. de offic. procur. Cæſar. prag. 14. nu. 1. 206
Appellatione pendente nil nouandum tit. eod. pragm. 37. nume. 9. 216
Archiuium Regiæ Cameræ à quo inſtitutum, & perfectum tit. eod. pragm. 1. nu. 8. 184
Arrendatores gabellarum quomodo ſe poſſint cum mercatoribus de ſuis dirictibus concordare tit. eod. cap. 257. 88
A quibus cognoſcantur tit. eo. in prag. 13. 203
Ars quælibet in hac ciuitate habet ſuos magiſtros iudicantes de controuerſijs in arte tit. de official. in Reg. conſtituen. in conſtitut. occupatis nu. 16. 105
Aſcriptitij qui ſint tit. de epiſcop. & cleric. in conſtit. Aſcriptitios nu. 1. 35
Quando libertatem acquirebant ibid. nu. 2. 36
Agros deſerere nunqnam poſſunt ibid. nu 3. & 5.
Fugientes, & illos receptantes puniuntur ibid. nu. 4.

Nec ad humilioris militiæ honorem aſcendere poſſunt ibi. nu.6.
Sine Domini voluntate clericatum ſumere non poſſunt num. 7.
Quo caſu poſſint terras deſerere, & clericatum ſumere eo. tit.in conſtit. errores eorum nu.7. 37
Aſſaſſinus ſemper poteſt à Iudice ſeculari puniri, etiam ſi ſit clericus tit.eod in conſtit.de perſonis nu.12. 17
Quis dicatur ibid. nu.13.& 14.
Non gaudet immunitate eccleſiarum tit. de his, qui ad eccleſ.confugiunt ad cap.95.nu.39. 69
Aſſenſus generalis ad petita tantum reſtringitur tit. de offic.in Regn.conſtit.in pragm. Item atteſo nu.5. 115
Aſſiſas imponere ad quos ſpectat in tit.de offic.procurat.Cæſar.in conſtit.magiſtros nu.1. fol.192.& in rub. de offic. & authorit.baronum nu.2. 431
Atrium dicitur pars eccleſiæ tit. de monialibus ad pragm. 3. nu.4.& 5. 51
Auſtriaca familia quomodo Regnum adepta ſit. tit.1. num.5. fol. 10
Authoris opera collocati fuere capitanei cuſtodia per quarteria ciuitatis tit.de offic.in Regni conſtit.in cap. Item che nu.2. 102
Axo Interfuit in condendis legibus Hiſpaniarum tit.eo.in conſtit.officia nu.1. 528

B

B*aiulatio* hodie vendi poteſt in tit. de officio, & numero baiulorum in conſtitut.locorum nu.1. fol 446
Baiuli nomen vnde originem trahit in rubr. eod.nu.1. 445
Quam iuriſdictionem habeant ibid. nu.2.
De quibus cauſis cognoſcant ibid.nu.3.
An poſſint aſportare arma intus ciuitatem eo.tit.in conſtit. locorum poſt nu.1: 447
An teneantur ſtare ſindicatui ibid. nu.2. 448
Quid exigere pro pæna poſſint eo. tit. in conſtitut. ad officium. 449
Bancherij aliena diſſipantes an gaudeant immunitate eccleſiarum tit.de his qui ad eccleſ.confugiunt ad cap.95.numero 50. 69
Bannitus ad eccleſiam confugiens an gaudeat immunitate eccleſiarum ibid.nu.29. 68
Baro propter abſentiam Capitanei poteſt creare Locumtenentem tit.de offic.in Regn.conſtituen.in cap. quia de Vicariis nu.3. 179
An poſſit prohibere venationem in tit. de offic. Mag. Foreſt.in cap.84.nu 4.& 5. 233
An poſſit facere gratiam poſt ſententiam tit.de offic.Iudic. ad pragm. per quanto ſemo. 381
De cauſis appellationum non cognoſcit quamuis regulariter à delegato ad delegantem appelletur tit. de offic. in Regn.conſtituen.in conſtitut ea quæ nu.48. 137
Habet authoritatem creandi officiales in ſuis caſtris tit.eod. in conſtit.occupatis nu.17. 505
Habet in Regno merum, & mixtum imperium eod. tit. in conſtit ea quæ nu.44. 136
Eſt propriè officialis ibid.nu.54. 137
Non poteſt habere Aduocatum, nec Procuratorem fiſcalem in rubr.de offic.Aduoc.& Procur.fiſcal.nu.2. 285
Quas leges in ſubditis condere poſſit tit. de legibus in conſtit.nil veterum nu 9. 79
Quam authoritatem habeat in rubr.de offic. & author. baron.per totum. 431
Belli periculo imminente licet eccleſias incaſtellare tit. de epiſcop.& cler.ad cap 98.nu 8. 31
Bellum eſt cauſa corruptionis legum tit. de legibus ad conſtit. nil veterum nu.12.fol.79.& ad cap.288. nu. 1. 88
Beneficiatus quando gaudeat priuilegio eccleſiaſtico tit.de epiſcop.& cler.rit 235.nu.3.& 4. 26
Beneficiorum Dei memoria animæ prodeſt, & corpori tit. de decimis conſtit. quanto cæteris nu.5. 70
Beneficium Principis non debet alijs præiudicium inferre tit. de offic.in Regn. conſtit.in cap. importuna nu.4. 118
Beneplacitum in electionibus officialium valet ad inſtar perpetui tit.eod. in cap. electionem ante num. 2. fol.106. & in cap. importuna num.3. 118
Beneuentana Ciuitas quomodo apud eccleſiam remanſeritrit. de nouo Philippi C.componen.rit.1 nu.10 & 12. fol.11. Latius in tit.de legibus ad conſtit. puritatem §. iuſtitiam nu.3. 80
Tutos facit ad ſe confugientes in rubr. de his qui ad eccleſ. confug. nu.2. 66
D. *Bernardinus* à Barionuouo commendatur in rubr. de offic. mag.Cancell.nu.5. 399
Bernardinus à Sancta Cruce laudatur in tit. de offic.in Regn. conſtit.in conſtit.occupat nu.18. 506
Bilancium quid ſit in prag.1.de offic.proc.Cæſar. nu 6. 184
Blaſphema an gaudeat immunitate eccleſiarum tit.de his qui ad eccleſ.confugiunt ad cap.95. nu.23. 68
Bona ſtauritarum non ſunt verè eccleſiaſtica tit.de ſacroſ.eccl. conſtit.Peruenit nu.4. 13
Laicorum ad eccleſias tranſlata regulariter liberantur à ſolutione collectarum, fallit in multis caſibus tit. eod. conſtit.prædeceſſorum nu.3.& ſeq. 14
Ad eccleſias tranſlata in Regno quando tranſeant cum honore ibid.nu.4.
A perſona conditionem accipiunt, non è contra tit. de epiſcop.& cler.conſtit.ſi quis clericus nu.4. 20
Sinè virtute ſunt damnoſæ tit.de hæret. conſtit. inconſutilem nu.8. 54
Ex quibus decima ſolui debet, quæ ſint tit. de decim. ad cap.92.nu.10.& ſeq. 74
Hæreticorum, vide verbo hæreticorum bona.
Bonum duplex ſpirituale, & temporale, & quale vtrumque ſit tit.de hæreticis in conſtit.inconſutilem nu.30. 57
Bullæ, aliæque probationes, vel amicis productæ pro clericatu inquiſiti quomodo recipi debeant cum fuerit expedita citatio ad foriudicandum tit. de epiſcop.& cler.rit.65. nu.4.& 5. 24

C

C*aietana* curiæ prærogatiua in executione ſuæ ſententiæ tit de offic.S.C.in pragm.5.nu.5. 550
Capitalis pœna quæ, & quotuplex ſit in tit. de offic. in Regno conſtit.nu.28.& 29.fol.530. an intelligatur de pæna mortis naturalis ibid. nu.20.
Capitanei Campaneæ qui quare, & quando introducti in rub. de Capit.Campan. 369
Capitanei Cuſtodia ciuitatis, Authoris opera fuere per Ciuitatẽ collocati tit.de offi.in Regno conſt.cap.Itẽ che nu.2. fol.102.& in §.Item s'ordina de offic. Capit. cuſtod. nume.3. 336
Illorum officium cui ex antiquioribus Romanorum comparetur tit.eo.nu.1.
Quale ſit nu 2.& 3.
Capitanei terrarum ſunt Annales tit.de offic. in Reg. conſtit. conſtit.occupatis nu.8. 505
Finito officio non debent in eadem terra ad aliud officium admitti in cap.item quod eod.tit. nu 1. 120
Cappellani maioris iuriſdictio qualis ſit in rub. de offic. mag. Cancell.nu.9. 399
Captus à curia ſi per eccleſiam ducitur poteſt inde extrahi tit. de his qui ad eccleſ.confug ad cap.95.nu.45. 69
Carceratus ſi aufugerit in dubio præſumitur negligentia cuſtodis tit.de cuſtodia reorum in conſtit. cuſtodes nu.2. 327
Pro debito ciuili an gaudeat immunitate eccleſiaſtica tit. de his, qui ad eccleſias confugiunt ad cap.95.nu.51. 69
Quando verè quis dicitur tit.de epiſ.& cler.conſtit.de perſonis nu.33. 18
Carcerum effractor non gaudet immunitate eccleſiarum tit. de his qui ad eccleſiam confug ad cap.95. nu.44. 69
Neceſſarius vſus in rub.de cuſtod.reor.nu.1. 323
Cardinales ſede vacante leges facere non poſſunt tit. de legib. in conſtit.nil veterum nu. 10. 79
Cardinali aſſerenti ſe aliquid viua voce à Summo Pontifice accepiſſe an credatur in tit.de offic. Regentis M. C. V. ritu 39.nu.4. 284
Cardinalium Domus olim immunis erãt hodie ſecus tit. de his qui ad eccleſ. confug.ad cap.95.nu.5. 67
Caſtellanus quis ſit, & quale eius officium in rubr.de offic. Caſtellan.nu.1.& ſeq. 427
Quos officiales ſub ſe habeat ibid. nu.2.
Aliud officium exercere prohibetur in conſtitutione culpam.

Digitized by Google

pam eod.tit.nume.2. 428
Iuriſdictionem habet in ſuos milites eod.tit.in cap. 20. nume.1. 430
Caſtra erigendi finis qualis fuerit in rubr eod.nu 2. 427
Caſtrum q tenetur ab eccleſia an præſumatur feudale in tit. de offic.mag.Iuſtit.rit.52.nu.1. 257
Cauſa deciſa non dicitur pendens tit.de offic procur.Cæſar.in prag.37.nu 12. 216
Cautionem non inueniens quando admittatur ad iuratoriam tit.de offic.S C.in prag.nu.13 151
Cenſores quinquennales, annales poſtea fuere conſtituti tit de offic in Regno conſtit.conſtitutio occupatis nu.7. 105
Ceſſante cauſa prohibitionis ceſſat prohibitio tit. ne officiales compatratus vincula contrahant pragm 6.nu.1. 484
Chriſto adueniente in terris Regum iuriſdictio non ceſſauit tit. 1.conſtit.Poſt mundi machinam nu. 23 5
Citatio ad informandum quando fieri poſſit tit.de offic.Scribæ fiſcalis rit.29 317
Citatus ad dicendum ſi ſua intereſt comparendo eſt actor tit. de epiſcop.& cler. conſtit.de Burgenſaticis nu.8 21
Ciuitas, quæ ſtatuta inter ciues facere poſſit tit.de legibus conſtit.nil veterum nu.7 79
Ciuitates quis primum conſtruxerit de offic. S. C. pragmat.1. nu.1 145
Clauſula ex certa ſcientia quando alijs præiudicare poſſit tit. 1.rit.1. nu.23 12
Motu proprio æquiperatur clauſulæ ex certa ſcientia ibid.
Noſtri Conſilij deliberatione quid importet ibid.nu 24
Non obſtante quid operetur tit.de legibus rit. 411. §. curiæ nu.5.fol.90.& tit.de officil.in Regn. conſtit §. decet nos nu.3.& 4 122
Clericalem habitum ſuſcipiens poſt delictum commiſſum à quo debeat puniri tit. de epiſcop. & cler. conſtit. de perſonis nu.31.& ſeq. 18
Poſt carcerationem ſuſcipiens an ſit remittendus ibid. nume.32
Dimittens quando dicatur Apoſtata tit.de Apoſtat. conſtit. Apoſtatantes nu.13.fol.63. Quando priuilegium amittat num 14.
Clericatus ſummaria cognitio ad Iudicem ſecnlarem quomodo ſpectet tit.de epiſc.& cler.rit.65.nu 1.2.& 3. 23
An poſſit à conſanguineis allegari poſt expeditam citationem ad foriudicandum ibid. nu.4. 24
Clerico deficiente abſque liberis quis ſuccedat tit.de offic.procur.Cæſar.conſtitutio Dohanæ nu.5. 181
Clericorum ex emptio à quo iure proceſſerit tit.de epiſcop. & cler.conſtit.de perſon.nu.1.& 4. 16
Perſonæ non eximuntur ab his, quæ ad totius populi vtilitatem diſponuntur tit.eod.ad cap.98.nu 1.& ſeq. 30
Animalia cum damnum dant poſſunt à laicis capi, & pœna pro eo exigi ibid.nu.16. 31
Priuilegio volens vti quid probare teneatur tit. eo. rit.235. nu.1. 25
Cohabitatio cum mulieribus prohibita tit. de monial.prag. 1.nu.3. 48
Clericum occidens non gaudet immunitate eccleſiarum tit. de his qui ad eccleſiam confug.cap.95.nu.125. 68
Clericus delinquens à ſuo Epiſcopo cognoſcendus tit.de epiſc. & cler.conſtit.de perſoois nu.1.& 4. 16
Etiam ſi in officio ſeculari à Principe ſibi collato delinquerit ibid.nu.6.
In Hiſpania ad officia ſecularia promoueri haud poteſt nume.7.
1 Pro crimine læſæ Maieſtatis humanæ poteſt à ſeculari Iudice cognoſci nu.8.
2 Origine, & incolatu recognoſcit ſecularem Principem inſuperiorem ibid nu 9.
3 Felloniam committens in Principem ſecularem poteſt ab eodem feudo priuari ibid.nu.11.& in cap.94.nu.8. 22
2 Aſſaſſinus poteſt à Iudice ſeculari puniri dicta conſtitutione de perſonis nu 12.ſol.16. Dum tamen de aſſaſſinio probabiliter conſtet num.15. idque quomodo hodie conſtet num.19. An requiratur ſententia declaratoria aſſaſſinij nu.20.& 21. Quando poſſit torqueri nu.22. 17.& 18
2 Item ſi declaretur à ſuo Epiſcopo incorrigibilis puniri ibid. num.21.
2 Item ſi ambulet per campaneam fugando nu.22.
4 Non poteſt tamen forindicari nu.23.
5 Quando autem poſſit impunè occidi nu.22.
In minoribus conſtitutus quando priuilegium amittat nu. 26.& 28.
Falſum deponens coram Iudice laico à quo puniatur nume.27.
6 Item ſi fuerit degradatus cum iudicetur, vt laicus nu.36. ;19
7 Qualiter tunc à Iudice laico puniatur nu.37.
An habeat priuilegia in patrimonialibus, quæ habet in bonis eccleſiaſticis eod.titu.in conſtitut.ſi quis Clericus nume.2. 20
Pro bonis ſtabilibus apud Iudicem eccleſiaſticum conueniri debet ibid.nu.3.
8 Item ſi coram laico Iudice reconueniatur tit. eod. in conſtitut.de Burgenſaticis nu.2. & ſeq. 21
9 Item ſi temere litiget poteſt à Iudice laico ad expēſas condemnari nu 7.
10 Item à Iudice laico citatur ſi ſua putauerit intereſſe nu.8.
11 Item ſicut hæres laici pro lite contra defunctum cepta apud eundem Iudicem conueniuntur nu.11.
12 Item ſeculare forum non declinat ſi ſit Author laudatus nu.12. Quomodo ſeruetur in Sac.Conſ.nu.13.
13 Item ſi vt tutor, vel curator conuenitur nu.14.
14 Item ſi intra plures poſſeſſores omnes conueniant nu.15. quòd tamen declaratur nu.16.
15 Item ratione feudi à Rege cognoſcitur quò ad feudum tit. eod.cap.94.nu.2.& 9. 21
16 Item quoad bona poteſt quandoque à Iudice laico puniri nu.10. 22
17 Item ſi tanquam depoſitarius conueniatur ibid.nu 12.
Beneficiatus quando gaudeat priuilegio eccleſiaſtico tit.eo. rit.235.nu.3.& 4. 26
Coniugatus poſt delictum commiſſum ſi ſecundas contrahat nuptias à quo puniendus tit.eod.rit.66.nu 2. 26
Quando teneatur contribuere collectis tit. eod. ad cap 98. nu.1.5.6.& 8. 30.& 31
Tenetur ſeruare frumentorum pretium à ſeculari Principe ſtatutum nu.10. ibid.
Ciuium appellatione continetur nu.14. ibid.
Qui vtitur ſtatuto laicorum tenetur ſoluere gabellam à ſtatuto impoſitam nu.15. ibid.
Cum tenetur collectas ſoluere poteſt à ſeculari Iudice cogi per bonorum appræhenſionem ibid.nu.21. 32
Coniugatus habet fori priuilegium non tamen eſt à functionibus fiſcalibus immunis ibid.num.22.
Non poteſt eſſe baiulus, nec Index baiuli tit.eod.conſti.clerici quoque nu.1. idque eſt conformis iuri canonico nume.3. 37
Officia, & deputationes ciuitatis huius, etiam iuriſdictione carentia exercere prohibetur ibid.nu.4.eius ratio aſſignatur nu.5. 38
Secularia exercens poſt publicationem cap. 2. Ne clerici, vel monaci an clericali priuilegio priuetur ibid.nu.6.
Non poteſt eſſe tabellio nu.7.& de offic.notarij nu.2. 435
Non poteſt eſſe Aduocatus tit.de epiſc.& cler.conſtit.Clerici quoque nu.10. fol.38.& ad conſtitutionem Aduocatos §.denique clericus per totum. 39
Domi conſulere, & allegationes in ſcriptis dare prohibetur ibid nu.4. 40
Pro amico aduocare haud poteſt nu.6.
Quando poſſit eſſe procurator ibid nu.7.
Cauſam ſuam defendere poteſt nu. 8.
Item conſanguineorum ſtante neceſſitate nu.10.
Item eccleſiarum nu.11. 41
Item miſerabilium perſonarum nu.12.
Item & minorum quorum eſt tutor nu.13.
Deputatus pro ſeruitijs maiorum prælatorum poteſt pro is aduocare nu. 14.
Fiſcalis alicuius tribunalis poteſt ſuo officio fungi nu.15.
In criminalibus quomodo poſſit Aduocare nu 16.
De licentia Summi Pontificis poteſt aduocare nu.17.
In minoribus conſtitutus beneficium nō habens ſemper poteſt aduocare nu.18.
Beneficiatus duarum eccleſiarum ſi vna contra aliam litiget an poſſit pro vna aduocare nu 31.
De facto in iudicio admiſſus non redit ex eo proceſſum nullum nu.19.

In Sacris habitum dimittens dicitur Apoſtata tit. de Apoſtat.conſtit.Apoſtatantes nu. 13. 63
Delinquens fugiens ad locum immunem an ſit tutus tit. de his qui ad eccleſiam confugiunt ad cap 95.nu.12. 68
Quando teneatur legem Principis ſecularis obſeruare tit.de legibus ad cap.138.nu.12.& ſeq. 84
Secularis ſi impetrauit à Papa præbendam, quæ non conſueuit ſecularibus clericis concedi, an valeat conceſſio tit.de offic.in Regn.conſtit. pragm.item atteſo num.11. fol. 111
Non ſuccedit in feudo, neque in Regno eo.tit. conſtit. officia nu.14. 128
Cognomina cur apponi conſuetum tit.1. rit.1.nu.3. 10
Colloquium cum monialibus prohibitum tit.de monial.prag.1. per totum. 48
Colonus an teneatur ſoluere decimas pro eo fundo cuius Dominus eſt immunis ab earum præſtatione tit. de decim. ad cap.93.nu.5. 7
Commiſſarij contumaciarum de iure qui erant in rub. de cõm. contum. 336
Commiſſiones quomodo tractentur in magna Curia tit. de offi. Mag. Iuſtit.prag.44.nu.1. 282
Communitas alicuius artis poteſt Iudicem ſibi eligere tit. de offic.in Regn.conſtituen.conſtit.occupatis nu.15. 105
Compenſationis exceptin opponi non poteſt ab eo, qui decimas ſoluere tenetur tit.de decimis ad conſtit.quanto cæteris nu.16. 73
Compoſitiones quomodo poſſunt fieri à ſola M.C.& quando requiratur interuentus Illuſtriſſimi Proregis tit. de officio Quæſtor.general.prag.10.nu.1.& 2. 243
Competens Iudex quis dicatur tit. de ſacroſ. eccleſ. cap. int. nu.4. fol.13. latius ver.Iudex. 13
Conceſſo caſtro an veniat merum, & mixtum imperium de offic. in Regn.conſtit.conſtit.ea,quæ nu.21.fol.133. & nume.27. 134
Exceptis cauſis criminalibus pro quibus venit imponenda pæna mortis abſciſſionis mambri, aut exilij, verbum exilij an intelligatur de temporali, an de perpetuo. ibidem num.13.
Concubinarius crimen an ſit mixti ſori remiſſiuè tit.de epiſcop. Audientia conſtit maeſtati noſtræ nu.15. 45
Concuſſionis verbum quid importet tit.de offic.Mag.Iuſtit.conſtit.Magiſtros nu.2. 261
Conductor rerum eccleſiaſticarum num gaudeat immunitate tit.de epiſc.& cler.cap 98 nu.17. 31
Confeſsio facta iuris ordine non ſeruato, an valeat tit.de offic. Mag.Iuſt.cap.272.nu 11. 270
Quid ſi facta ſit in tortura ibid. nu.14.& 15.
Confugiens ad Beneuentanam ciuitatem in Regno tutus eſt tit. de his qui ad eccleſias confug.nu.1. 66
Ad ſtatuas Principis olim ſaluus nu.4. 67
Ad Sacerdotem deferentem ſanctiſſimum Euchareſtiæ Sacramentum tutus eſt nu 5.non tamen carceratus cum ſcilicet in carceribus ſanctiſſimum Chriſti Corpus defertur num 6. ibid.
Ad eccleſiam tutus eſt tit.eod.ad cap.95.num 2.
Etiam nondum conſecratam nu.3. 67
Ad Cimiterium, ad Atrium, ad ſepta monaſterij, ad domum epiſcopi, ad domum clerici nu.4.
Ad portas eccleſiæ ſi eccleſiam ingredi non poſſit an hodie ſit tutus nu.6.
Ad hoſpitale quando ſit ſaluus nu.7.
Ad oratoria laicorum nu.8.
Ad eccleſiam interdictam nu.9.
Ad locum immunem ſi pendente pallio extra illud fuit extractus an debeat dimitti nu. 10.
Ad eccleſiam dirutam, non tamen ſuperioris authoritate profanatam eſt tutus nu.11.
Conſiliarij mali Principes corrumpere ſolent rubr. de offic. in Regn conſtit.nu 11. 98
Nomen antiquiſſimum tit.de offic.S.C. prag.2. poſt numeme.12 245
Tacere debent dum cauſæ referuntur eod.tit. pragm.11. in princ. 154
Secreta reuelantes qua pœna puniri debent tit. de ſecret. ſeruan.prag.16. 456
Pro teſtibus coram ſe recipiendis an poſſint aliquid accipere tit.de ſalar. official. rit. 14. 475
Conſilium quid à Concilio differat in rubr. de offic. Sac. Conſ. nu. 11. 142
Vnde dictum in rubr.de Secret. ſeruan.prag.17.nu.1. 456
Conſitutio Peruenit ad audientiam libertatem eccleſiæ tuetur potius quàm deprimit tit.de ſacroſ.eccleſ.ad eam conſti. nu 3. 12
Prædeceſſorum non corrigitur ex cap. Regni 93. contra Afflict.tit.eod.ad eam conſtit. nu.2. 14
De burgenſaticis eſt correcta per cap. ſi diligenti de foro compet. tit. de epiſcop. & cler. ad eam conſtitutionem nu.1. 21
Conſtitutionis poſt mundi machinam initium à Geneſ. deſumptum tit.de nou Philppi.C.comp.ad eam conſtit.nu.1.1
Prædeceſſorum littera alias corrupta reſtituitur tit.de ſacroſanct.eccleſ.ad eam conſtit.nu.1. 14
Conſtitutionum copiæ cur in archiuio ſeruentur tit. de legibus ad cap.172. nu. 1. 86
Conſuetudo particularis non ligat clericos, vniuerſalis ligat tit. de epiſc.& cler.ad cap.94 nu.3 21
Quando tollat decimarum ſolutionem tit.de decim.conſti. quanto cæteris nu.11.& 12. 72
In materia decimarum attendenda eod.tit. ad cap. 93. nume.8.fol.76. latius verbo decima
Quando leges tollat tit.de offic.in Regn. conſtit. in conſtit. Iudices nu. 11. 108
Poteſt dare ordinariam iuriſdictionem eo. tit. in conſtitut. eum ſatis nu.2.fol.139.& latius in cap.272.de offic.mag. Iuſt. nu.6. 269
Facit licitum quòd alias eſſet illicitum in tit. ne officiales munera recip.conſtit.apuſt Iuſtitiarios nu.2. 461
Continuatio an fieri debeat de libro ad librum in rubr.de offic. in Regn. conſtit. in princ. 97
Contractus inualidus an validetur Iudæi iuramento tit. de Iudæis prag 2 nu.5. 65
Contumax ex ſola contumacia non debet corporaliter damnari tit.de legibus ad conſtit.ſpetiale quodam nu.7. 92
Copia inditiorum eſt concedenda reo antequam ad torturam procedatur in cap.262.de offic.magiſtri Iuſtitiarij numero 9. 270
Culpa quid ſit tit.de offic.Caſtellan.conſtit.culpam nu.1. 428
Cultus iuſtitiæ qualis ſit tit.de cultu tribunal.exibend. conſtit. Cultus iuſtitiæ nu.1. 93
Exterior euidens ſignum eſt interioris ibid. nu 4. 94
Curia capitanei olim à mag.Cur. diuiſa in cap. Item che de offic.in Regn.conſtit.nu 1. 102
Curiales de iure qui ſint in conſtit.ſtatuimus de offic. mag. Iuſtit.nu.12. 252
An habeant fori declinatoriam ibid num.16. 253
Curiæ ſeruitia ordinarijs terrarum committi debent ad euitandas vexationes in cap. Item ſtatuimus de official. in Regno conſtit.nu.1. 117
Cuſtodis paſſuum oſſicium quale fuerit in rubr. de cuſtod. paſſuum, & graſſia nu.1.& ſeq. 235
Cuſtos carcerum ad ſe eximendum à culpa eum carcerati aufugerint, quid probare teneatur in conſtit. cuſtodes de cuſtod.reor.nu.5. 328
Si non cuſtodiuit nobilem, ſicut ignobilem, an teneatur de culpa nu 4. ibid.
An tenetur inſolidum ſi culpa alterius cuſtodis carceratus aufugit ibid nu.5.
An teneatur eum carcerati fregerunt murum nu.6. ibid.

D

D*Ebitores* qui ſoluendo non erant Iure antiquo corporaliter plectebantur in cap.48. de cuſtod.reorum nu 3. 319
Decanus S.C. abſente Præſide eius vices gerit in prag. 4. notam.S C.col.2. 161
Decima perſonalis, prædialis, & mixta in rubr. de decimis nume.1. 69
Quid ſit nu.2.ibid.
Quam quiſque Deo ſoluere tenetur an veniat ex antidorali obligatione tit.eod.conſtit.quanto cæteris nu 4. 70
Vnde dicta nu 7. 71
Poteſt à conſuetudioe minui nu. 10. 72
Perſonalis poteſt à conſuetudine in totum tolli prædialis ſecus,

ſecut, & quomodo procedat nu.11.& 12 eod.
Laico numquam poteſt competere niſi ſpeciali conceſſione, vel priuilegio S.P.nu.13. 73
Quomodo integrè debeatur nu.15. ibid.
In Regno non vbique ſoluitur nu.18. ibid.
A Rege cui eccleſiæ ſoluenda nu 19. ibid.
Quo tempore debeatur tit eod.ad cap.92.nu.3.& 6. 74
Solutionis tempore non petita an in poſterum debeatur nu.7. eod.
Semel pro vna re ſoluta non debet ab alio pro eadem re exigi tit.eod.ad cap.93 nu.4. 75
De malè quæſitis ſolui non debet tit. eod. cap. 187. numero 1. 77
Cur clericis ſoluatur ibid.nu.3.
Pars fructuum an præciſè ſit ſoluenda pro decima tit. eod. ad conſtit.quanto cæteris nu. 8. 72
Ad horreum clericorum ferenda tit.eo. cap.92. nu.2. quomodo intelligatur nu.3. 73
De omnibus bonis ſoluenda nume. 9. & quæ ſint hæc bona nu.10.& ſeq. 74
Agrorum quando ſoluenda nu.11.ibid.
Animalium cui eccleſiæ ſoluenda nu.12.ibid.
Pro rebus immobilibus non ſoluitur nu 14.ibid.
Ex quibus fructibus non ſoluatur nu.15.ibid.
An debeatur ex termino olim vineato nunc plantato caſtaneis nu.18.ibid.
Non debetur clericis concubinarijs eo tit.cap.187.nu 4.77
Decimas ſoluere qui tenetur non poteſt opponere exceptionem compenſationis tit. eod. conſtitut. quanto cæteris nu.16. 73
Cur die Pentecoſtes præſtari conſuetum tit.eod.ad cap.92. nu.4.& 5. 74
Petenda ſit an ab antiquo, an à nouo poſſeſſore ibidem nume.8. eod.
Percipiendi ius non extenditur ad noualia tit. eod. ad cap. 92.nu.13. 74
Omnes ſoluere tenentur tit.eod.cap.93. 75
Soluere renitentes quo iure compellantur ibid.nu.9. & qua actione nu.10. 76
Soluere denegantes quibus pœnis puniantur eod. tit. capit. 187.nu.2. 77
Decimarum ſolutio de quo iure ſit diuino, an Pontificio tit eo. conſtit.quanto cæteris nu.6. 70
Solutio poteſt à S.P.alicui ex priuilegio remitti nu.9. 72
Fructus poſſunt laicis ad tempus vendi ibid.nu.14. 73
Solutio vt rectè fiat poteſt à prælato cuſtodia apponi ibid. nu.17.
Debitores per Iudicem ſecularem cogendi eod.tit.ad cap. 93.nu.6. 75
Cauſa ad quem Iudicem ſpectat nu.7. ibid.
Debitor num ab illarum ſolutione aliquando excuſetur nume.11. 76
Defenſiones denegari numquam debent tit. de offic.mag. Iuſt. nu.12. 270
Degradatio in quibus caſibus locũ habeat tit. de epiſc. & cler. conſtit.de perſonis nu.36.& 37. 19
Delictorum punitio ad regimen Reipublicæ multum confert tit.de offic.in Regn.conſtit.cap.Item che poſt numerum primum. 102
Delinquens confugiens ad eccleſiam eſt tutus vide verbo confugiens.
Propè eccleſiam ſpe ad illam confugiendi non gaudet tit. de his qui ad eccleſiam confugiunt cap.95.
In eccleſia non gaudet immunitate ibid.nu.24.&34.
In Ciuitate Neap.etiam ſi non ſit Neapolitanus, & inde aufugerit quare poſſit à M.C.puniri tit.de offic.M.Iuſti.conſtit.capitaneorum nu.7. 266
Delinquente capto ſolet in Mag. Cur. deſcribi habitus in quo fuit captus ob futuram allegationem forſan clericatus tit.de epiſc.& cler.ad tit.235.nu.5. 26
Demanialia Princeps alienare non poteſt tit. de offic. procur. Cæſar.conſtit.inter multos nu.2. 176
Denunciatio mortis vaſſalli an poſſit fieri extra Baroniam tit. de offic.in Regn.conſtit.conſtit.Iudices nu.13. 108
Deo ſemel dicatum nulla ratione poteſt in alios vſus verti tit. de epiſc.& cler.conſtit.de perſonis nu. 30. 18
Dextera Domini potentia eſt ipſius tit. de decimis conſtitut. quanto cæteris nu.1. 70
Dictio etiam eſt implicatiua tit.de official.in Regn. conſti.conſtit.offic.nu.25.circa medium. 129
Omnium, quid importet in conſtit. magiſter de offic. Mag. Iuſtit.nu.7. 262
Poſtquam, conditionem facit tit.de epiſcop. & cler.conſti. de perſonis nu.17. 17
D. Didacus de Vera laudatur tit. de offic.Sac. Conſ.col.2. nu.15. 148
Dignitates eccleſiaſticæ recenſentur in rubr.de epiſc.& cler.15
Diſpenſatio contra ius in vno caſu facta non extenditur ad alium tit. de offic. in Regn. conſtit. conſtitut. officia nume. 23 128
Diſpoſitio Principis facta ex certa ſcientia non poteſt in dubium reuocari tit.1.tit 1.nu.23. 12
Facta in fœmina quoad feuda an extendatur ad mutum tit. de offic.in Regn.conſti.conſtit.officia poſt nu.27. 129
Diuiſio cauſarum inter actuarios Mag.Cur.non ſeruatur tit.de offic.actuar.M.C.V. prag.4. 298
Doctor ex ſuo ſtipendio decimam ſoluere tenetur tit. de decimis cap.92 nu.16. 74
Dohanerij officium, & de iure dohanæ vide in rubr. de offic. mag.Fundicor. 229
Dominium pro poſſeſſione ſumitur tit.de hæret.conſti. inconſutilem nu.14. 56
Dominus eligit à vaſſallo ſeruitium reale, vel perſonale de offic.in Reg.conſt.in conſt.officia num.26.fol 129. an poſſit cogere ad præſtandum reale ſi ille velit ſeruire de perſona. ibid.
In præiudicium agnatorum an poſſit relinquere feudum vaſſallo inhabili ad ſeruiendum ibid nu 27 in fine.
Cum vaſſallo non debent ad imparia iudicari tit. de offic. proc.Cæſar.cap 66.nu.2. 182
Feudi poteſt prohibere, ne quis ingrediatur feudum tit. de offic.mag.Foreſtar.cap.84.nu.6. 233
Domus perſonarum eccleſiaſticarum quomodo immunis ab hoſpitijs ſit tit.de epiſcop. & cler.cap 96.nu 1 29
Donatio omnium bonorum in beneficium Eccleſiæ facta valet tit.de oblatis cap.220.nu.3. 47
A Principe facta perſonæ non ſubditæ non poteſt reuocari tit.de offic.in Regn.conſti.conſti ea quæ nu 25. 133
Dotis exactio an impediatur per redditionem computorum tit.de offic.S.C.prag.5. nu.17. 151
in Dubio præfertur ſenſus per quem contractus plenior tit. de offic.in Regno conſtituen. conſti. ea quæ nu 35. 135
Dux Lermenſium laudatur tit.de offic. procur. Cæſar. conſti. inter multas nu.16. 177

E

E*Cclesia* quid ſit, & quibus modis antiquitus appellata in rubr.de ſacroſ.eccleſ.nu.1.fol.12.& tit. de his qui ad eccleſ.confug.ad cap.95.nu.1. 67
Vacante, quibus eius cura committenda tit. de ſacroſ. eccl. conſti.peruenit nu.1. 13
Si non reperitur in poſſeſſione priuilegij ſibi conceſſi Iudicis arbitrio ſtandum ſi obſeruari debeat tit.eo.ad cap. 101.nu.2. 53
Non amittit priuilegium ex non vſu illius per decem annos ibid.nu.3.
Pro eius ampliatione poteſt cogere dominum domus ad vendendum tit.de monial.pragm 3.nu.2.& 4. 51
Eccleſia Romana quam iuriſdictionem habeat in Regno tit. 1. tit 1.nu.11. 11
Hæc ſi ab Imperio feudum teneat, an eius reſpectu dicitur vaſſalla tit.eod.cap.94.nu.4. 22
Eccleſia fauore, quæ merè voluntatis fuere reuocari aliquando non poſſunt tit.de ſacroſ.eccleſ cap.101. nu.1. 13
Eccleſiam protegere ad Regis curam pertinet tit.eod. conſtit. peruenit nu.2. eod.
Eccleſiarum immunitas vide verb. immunitas, & ver. confugiens.
Eccleſias licet incaſtellare belli periculo imminente tit.de epiſcop.& cler.cap 98.nu.8. 31
Electio Iudicum M.C. Auditorum &c. Quomodo fieri debeat tit.de offic.Magni Cancel. cap.9. 400
Perſonæ adimit poteſtatem ſeruiendi per ſubſtitutum tit. de

Digitized by Google

de official.io Regn.conſti.conſtl.officie num.5. fol. 126.
& in tit.de offic.Proc.Cæſar.pragm.28.nu.1. 218
Emolumenta Præſidentium Regiæ Cameræ quæ ſint tit.de offic.procur.Cæſar.conſti.quæſtiones nu.3. 190
Emphyteuta Eccleſiæ ad quas collectas teneatur tit. de epiſ. & cler.ad cap.98.nu.19. 13
Epiſcopi non poſſunt petere remiſſionem clerici aſſaſſini tit. eod.ad conſti.de perſonis nu.23. 17
Chriſti auxiliatores dicuntur tit.de offic.io Reg.conſti.conſtit.Iudices nu.7. 108
Exactores tributorum fiſcalium quid facere teneantur tit. de de offic.proc.Cæſar.pragm 42. 200
Examen illorum qui prouidendi ſunt de offic. hodie non eſt in vſu,& quid in eius locum ſucceſſerit tit.de offic.in Regn. conſti.cap.vt ſtatus nu.8. 120
Excadentialia bona, quæ ſint tit.de offic.Procur.Cæſar.conſti. inter multas nu.12.& 14 177
Excarceratus ſub iuratoria cautione de redeundo num gaudeat immunitate eccleſiarum tit. de his qui ad eccleſias confug.ad cap.95.nu.46. 69
Exceptio non numeratæ dotis quando opponi poſſit in cauſa fiſcali tit.de offic.procur.Cæſar.conſti.cauſas nu.1. 178
Excommunicatus ad eccleſiam confugiens an gaudeat immunitate eccleſiarum tit.de his,qui ad eccleſias confug.cap. 95.nu.10. 68
Executio ſententiæ Sac. Conſ. an impediatur ex reſcripto à Principe impetrato, An ea dilatione quinquennali, an exceptione compenſationis tit. de offic.Sac.Conſ. prag. 5.nu.1.2.& 4. 150
Exilij verbum in conceſſione caſtri reſeruatis cauſis criminalibus pro quibus venit imponenda pœna mortis naturalis, abſciſſionis membri, & exilij an intelligatur de exilio temporali,an de perpetuo tit.de official.in Regn. conſti.conſtit.officia nu.13.fol.133.latius nu.32. 135
Ethimologia qualis ſit ibid.nu.36.
Origo vnde proceſſerit tit.de offic.io Regno conſti.conſti. ea quæ nu.37. 136

F

F*Acultas* conceſſa tranſmittendi officia ad hæredem,non comprehendit fœminas tit.de officialibus in Regno conſti.conſti.officia nu.9.fol.126. fallit in officijs non habentibus munus iudicandi ibid.
Fama poſt mortem adhuc durat tit.de legibus conſtit. nil veterum nu.13. 79
Fames eſt cauſa corruptionis legum ibid.nu.12.
Familiares Principis ſeuerius puniri debent, quam alij tit. de offic.in Regn.conſtit.cap. Item quòd tres nu.1. 117
D.*Ferdinandus* à Caſtro Comes de Lemos huius Regni Prorex laudatur tit.de epiſc.& cler.conſti.de perſonis numero 10. 17
Feudales cauſæ vbi tractentur tit.de offic.mag.Iuſt.conſt. ſtatuimus nu 10. 451
Feudatarius an poſſit inuito domino feudum renuntiare tit. de epiſc.& cler.conſti.Errores eorum nu.1.& 4. 36
Poteſt inuito Domino clericalem ſumere habitum numero 5. 37
Poteſt feudum renuntiare cum feudum (maximè ruſticũ) ſterile efficeretur ibid. nu.6.
Quando poſſit ſeruire per ſubſtitutum tit.de offic.in Regno conſtitu.en.conſti.officia nu.17. 127
Feudum à fidelitate dictum tit.1.rit.1.nu.15. 11
An poſſit eſſe ſinè ſeruitio tit.de official.in Reg.conſtituen. conſtit.officia nu.22. 128
Habitum ab vno domino an poſſit ad alium peruenire ob rebellionem vaſſalli tit.de offic.procur.Cæſar.conſtitut. dohanæ nu.9.& 10. 181
Etiam ſi ipſo iure ad dominum reuertatur ad poſſeſſionem tamen auocandam requiritur ſententia tit. eod. cap.66. nu.3. 182
Feudi ſubſtantialia quot,& quæ ſint tit.1.rit.1.nu.16. 11
Fideles eſſe debent officiales Regis quomodo intelligatur tit. de offic.in Regn.conſtit.Iudices nu.3.& 4. 108
Fidelitas eſt de ſubſtantia feudi tit.1.rit.1.nu.15. 11
Fidelitate ſolum retenta in feudo poteſt ex pacto dominium transferri ibid. nu.14.
Fidem ore relinquens non corde non dicitur apoſtata tit. de Apoſtat.conſtit. Apoſtatantes nu.3. 61
Filius officialis defuncti quomodo præferendus ſit in offic.tit. de offic.procur.Cæſar.cap.60. nu.2. 226
Occidens patrem non gaudet immunitate eccleſiarum tit. de his qui ad eccleſiam confug.cap.95. nu.40. 69
Fiſcum quis habere poſſit in rubr.de offic.proc. Cæſar. nu.10. fol. 175
Fiſcus quia habet tacitam hypotecam an præferatur creditoribus anterioribus in bonis poſtea quæſitis in conſtit. officia de offic.in Regn.conſtit.nu.11. 126
Quando ſuccedat ob deficientiam ſucceſſorum remiſſiuè in conſtitut.inter multas de offic.procur.Cæſar.num.13. fol. 177
Fœmina officia retinere non poteſt,nec feuda regulariter, Regnum tamen retinet tit.1.rit.5. nu.18. 11
In Regno venit ad ſucceſſionem feudi tit.de offic.in Regn. conſti.conſtit.officia nu. 10. 128
An excludere poſſit mutum à ſucceſſione feudi ibid. nu.27. fol. 129
Foriudicatus ad eccleſiam confugiens num gaudeat immunitate eccleſiarum tit. de his, qui ad eccleſiam confug. ad cap.95.nu.29 68
D.*Franciſcus de Caſtro* laudatur tit.de offic.in Regn.conſtitut. cap.Item che poſt num.2. 102
Franciſcus Aluarez de Ribera Regens laudatur tit. de epiſc. & cler.conſti.clerici quoque nu.11. ſol.38.& alibi ſæpè.
Fraus nemini opitulari debet tit. eod. conſtit. de perſonis nume.29. 18
Ea coniunctione præſumitur tit.de offic.procur.Cæſar.cap. 257.nu.6. 188
Fuluius Conſtantius Regens laudatur in rubr. de offic. baiuli num.4. 446
Fundaci, ſeù dohanæ huius Regni recenſentur in rubr. de offic. magiſt.fundicar. nu.14. 230
Fur ſimplex in hiſpania non gaudet immunitate eccleſiarum tit.de his qui ad eccleſiam confug.ad cap.95.nu.33. 68
Furor ſuperueniens an repellat à ſucceſſione maioratus tit. de offic.in Regn. conſtitut. conſtit.officia poſt medium num.25. 219

G

G*Eminatio* actus expreſſam monſtrat agentis voluntatem tit.de offic.in Regn.conſtit.conſtit.offic.nu.4. 126
Generalis conceſſio ad petita tantum reſtringitur tit.eod.prag. Item atteſo poſt nu.4. 111
Obſeruatio validat quòd eſſet ex ſe ipſo inualidum ibid. num. 9. ibid.
Gratia Principis non debet tertio præiudicium inferre tit.eo. ad cap.Importuna nu.4. 118
Grauitas criminis tribuit præheminentiam etiam Iudicibus eam non habentibus tit.de offic.Mag.Iuſtit.cap.272.nome.7. 270
Grauius peccans grauius puniendus tit.de hæret.conſtit.inconſutilem nu.21. 56
Gubernatores prouinciales ſunt triennales conſtit. occupatis de offic.in Regno conſtit.nu.9. 105
Gubernatoris prouinciciæ iuriſdictionem an poſſint partes prorogare tit.de offic. Iuſtit.conſtit.Iuſtit.nu.2 350

H

H*Abilitatio* carceratorum infirmorum quomodo fieri debeat tit.de offic.Mag.Iuſtit.prag.8.nu.1.& 2. 277
Hæreditas conſanguineorum monachi Apoſtatæ cui hodie applicetur tit.de Apoſtat.conſtit.Apoſtatantes nu.11. 63
Hæres in officio an teneatur ad debita inſtituentis officia vel illud præcapere debeat.tit.de offic.in Regn. conſti conſti.officia.nu.10. 126
Hæreſis crimen an ſit mixti fori remiſſiuè tit.de epiſc. Audien. conſti.Maeſtati noſtræ nu. 5. 45
Quomodo ad ſecularem Iudicẽ ſpectet tit.de hæret.conſti. inconſutilem nu.31. 58
Quomodo probetur ibid.nu.32. in fine.
Hæreticorum bona Fiſco applicantur ſcilicet ſi laicus eſt fiſco ſeculari ſi clericus eccleſiæ ibid. nu.7. 54

Olim

Olim ad ortodoxos filios deferebantur, hodie ſecus, & quare ibid.nu.9.& 10.
A quo tempore amiſſa cenſeantur ibid nu.11. 55
Confiſcari debent præcedente ſententia, & cuius Iudicis nu.12. etiam ſi crimen eſſet notorium nu.15.& 16. 56
Armata,& militari manu à Iudice occupari poſſunt ibidem nu.27. 57
Hæreticorum duplex ſpecies,& qualiter differant ibid.nu.24.
Receptatores, Fautores, &c. quomodo puniantur tit. eod. conſtit.Patarenorum nu.1.& 2. 58
Hæreticus quibus pœnis puniatur tit. eod. conſtit. inconſutil. num.6. 54
An in foro conſcientiæ teneatur bona ſua fiſco offerre ibid. nu.17.& ſeq. 56
Nullo iure ante ſententiam dominio bonorum ſuorum priuatur ibid.nu.20.
Quomodo puniatur cum verè pœnitet nu.24. an tunc bonis priuetur nu.25. 57
Ad eccleſiam confugiens non gaudet immunitate eccleſiarum tit. de his qui ad eccleſiam confugiunt ad cap.95. nu.19. 68
Henricus de Guſman Oliuarenſium Comes Regni Prorex laudatur tit.de epiſc.& cler.conſtit. de perſonis nu.31. 18
Homagia in Regno an ſint perſonalia tit. eod. conſtit. errores eorum nu.2.& 3. 37
Homo ad Imaginem Dei creatus tit. 1.conſtit.poſt mundi machinam nu.2. 1
Minor eſt Angelis,& in quo nu.3.ibid.
Hoſpitalia Regia authoritate fundata quomodo gubernentur tit.de ſacroſanct.eccleſ.conſtit.peruenit nu.7. 13
Hydruntina Audientia poteſt cognoſcere de feudis quaternatis tit.de offic.Iuſtit.conſtit.Iuſtit. nu.2. 355

I

I*Acobus* de Franchis Regius Conſiliarius laudatur tit. de offic.Sac.Conſ.ad prag.2.nu.13.fol.146.& alibi ſæpè.
Immemorabile tempus habet vim priuilegij tit.de ſacroſ.eccl. conſtit.peruenit nu.5. 13
Immunitas alicui conceſſa non extenditur ad onera tempore belli ſubeunda,niſi id exprimatur tit. de epiſc. & cler. cap.98.nu.12.fol.31.nec includit caſum publicæ vtilitati contrarium nu.13.ibid.
Immunitas eccleſiarum vnde initium habuit in rubr. de his qui ad eccleſ. confug.nu.1. 66
Eius violatores à Deo puniti nu.3.
An ſit conceſſa indiſtinctè tit.eod.cap.95.nu.13. 68
Quibus conceſſa,& quibus non latè per totum cap.95.eod.
Imperator eccleſiam Romanam tueri tenetur in conſtit. poſt mundi machinam nu.17. 3
Inſignia à Summo Pontifice recipit, & vnde inſtitutus nu.11. 6
Inter omnes mundi ſeculares Principes primus eſt ibid. nu.45.fol.10.& tit.de decim.ad conſt.quanto cæteris nu.2. fol. 70
An ſit dominus totius mundi tit.de offic.in Regn conſtit.in conſtit non fine nu. 4. 105
Cum leges ſeruat dicitur filius legis ibid. nu.9. 102
Licet ſit ſolutus legibus,ſecundum leges tamen viuere debet ibid.nu.10.
Duplex habet patrimonium fiſcale, & priuatum tit. de offic.procur.Cæſ.in conſti.inter multas nu.1. 175
Imperium à Deo proceſſit in rubr.de offic.in Regn. conſtitut. conſtit.non finè nu.12. 102
Aliquando pro iuriſdictione ſumitur eod.tit. ad conſtit. ea quæ nume.6. 132
Propriè quid ſignificet,quale ſit merum,& quare ſic dictum ibid.nu.7.8. & 9.
Apud quos fuerit nu.10. 133
An veniat ſub conceſſione Caſtri nu. 11. ibid.
Merum non tranſit regulariter ſinè ſpeciali nominatione ibid.nu.15.& poſt num.2. 134
Merum conſuetudine an poſſit acquiri in conſtit. cum ſatis eo.tit.nu.4. 128
Quanto tempore præſcribatur ibid.nu.4. 139
Incendiarius non gaudet immunitate eccleſiarum tit. de his qui ad eccleſiam confug.cap.95.nu.27. 68
Incompatibilitas circa,quæ verſetur remiſſiuè tit. de offic.Iudi. rit.8.nu.2. 378
Inconſutilis Tunica vide Tunica.
Inditia ex quibus præſumitur animus fraudandi in extractione rerum petitarum tit.de cuſtodibus paſſuum cap.74.nu.1. fol. 136
Indulgentia Principis non comprehendit illos, qui pluſquam ſemel crimina commiſſerunt tit.de hæret.conſtit.inconſutilem nu.23. 57
Induſtria perſonæ quando præſumunt electa tit. de offic. in Regn.conſtit.conſtit.officia nu.16. 126
Infirmi prohibentur iudicare tit.de offic.in Regn.conſtit. cap. Item prædicti nu.5. 116
Infirmitas à perſonalibus muneribus excuſat ibid.nu.7.
Iniuria coram Iudice alicui facta grauius punitur tit. de cultu tribunalibus exibendo conſtit.cultus iuſtitiæ nu.6. 93
Inquiſitio admittitur in cauſis fiſcalibus tit.de offic. proc.Cæſ. conſt.inter multas nu.6. 177
Generalis hodie cur ſublata tit. de offic. Iuſtit. cap. 16. fol. 359
Inſinuatio teſtamenti à laico facta etiam clerico hærede in ti tuto apud Iudicem laicum fieri debet tit. de epiſcop. & cler.conſtit.de burgenſat.nu.10. 21
Inſtantia an currat in Sacro Conſ.prag.3.nu.7. 147
Inſtrumentum factum à clerico an per hoc ſit nullum titu. de epiſc.& cler.conſti.clerici quoque nu.9. 38
Ea tantum probat, quæ tempore celebrationis potuerunt interuenire tit.de offic.procur.Cæſ.conſtit. dohanæ nume.6. 181
Inſufflatio ſpiritus qualis ſit tit.de offic.Sac.Conſ.pragm.3. nume.4. 147
A quo impetrari debeat nu.5 ibid.
Debet tamen fieri refectis expenſis ibid.nu.6.
Inueſtitura feudi paterni dicitur confirmatio veteris inueſtituræ tit.de offic.in Regn.conſtit.conſtit.officia num. 25. fol. 129
Ioanna Prima,quæ,& qualis fuerit tit.de offic.in Regn.conſti. cap.vt ſtatus nu.1. 119
Secunda Regni hæres tit 1.nu.2.fol.10. Cuius filia num. 4. cius tituli declarantur nu 7.& ſeq.
Tertia,quæ fuerit tit.de offic.in Regn.conſtit.pragm.decet nos,nu.1 122
D.*Ioannes* Alphonſus Pimentel Regni Prorex laudatur tit. de offic.Sac.Conſ. pragm.ex notam.Sac.,Conſ. columna 1. fol. 161
D.*Ioannes* Alphonſus Pimentel Comes Beneuenti Regni Prorex eius Excellentiſſima vxor, & Illuſtriſſimi filij laudantur tit.de offic.Sac.Conſ.col.1. 161
Ioannes Franciſcus à Ponte Regens, & Marchio Murconi laudatur tit.de epiſc.& cler.rit.69.nu.5.& alibi ſepè.
Ioannes Alfonſus Suarez Reg.Cam. Locumtenens laudatur in rubr de offic.procur Cæſ.nu.13. 175
Ioannes de Montoya commendatur tit.de offic.iud. ad prag 6. § Itemquoniam nu.3. 379
Ioannes Baptiſta Melior primarius Aduocatus laudatur in cap. 173.de offic.in Regn conſti.in fine. 106
D.*Ioannes* Sances de Luna Regius Conſiliarius laudatur in cōſtit.ſtatuimus de offic.mag.Iuſt.nu.7. 251
Ioannes Thomas Salamanca nunc Regens Regiam Cancellariam laudatur in cap.35. de offic.in Regn. conſtit.in fine fol.116.& in rubr.de offic.mag.Cancell.nu.5. 399
Ipſo iure diuerſimode ſumitur tit.de hæret.conſtit. inconſutilem nu.18. 56
Iracundia deteſtabilis eſt in iudicibus rubr. de offic. in Regn. conſti.nu.23 98
Iudei prohibentur officia exercere tit. de Iudeis cap. 109. nume 1. 63
De iure digeſtorum poterant eſſe Decuriones nu 2.ibid.
Non poſſunt eſſe Iudices, nec Aduocati, nec Procuratores nu 3.ibid.
Debent aliquod ſigni palam ferre eo.tit.ad prag.1 nu.1.64
Cum mulieribus Criſtianis coheuntes qualiter puniantur nu.2.ibid.
A Regno expulſi tit.eod.prag.2.nu.1. 65
Miſerè vexati nu.2.

Ab Hiſpania eiecti nu.3.
An iuſtè expelli poſſint nu.4
Iuramento contractus inualidus an validetur nu.5.
Iudex executionis poteſt cognoſcere de actu inretractabili tit de epiſc.& cler.conſti.de perſonis nu.40. 19
Delegatus in cauſa ſibi commiſſa eſt maior ordinario tit.1. conſt.poſt mundi machinam nu 39. 8
Competens quis dicatur tit.de ſacroſanct.eccleſ. cap. 101. nu.4. 13
Qui tenetur ſe exibere ſindicatui num gaudeat immunitate eccleſiarum tit. de his, qui ad eccleſiam confug. ad cap 95 nu 52. 69
Loci delicti non Iudex originis dicitur competens tit. de epiſc.& cler.rit.235.nu.8. 26
Malus à Perſarum quondam Rege excoriatus tit.de legibus cap.193.nu.11. 82
Omnia Regni iura ſcire deberet tit.eod.ad cap.135.numero 4. 83
Non debet eſſe partialis eo.tit. ad conſtit ſpeciale quodam num.4. 92
Litigantium cauillationes tollere debet ibid.nu.5.
Pro abſente poteſt ſupplere, quæ ſibi liquent in facto nume.6.
Qualis debeat eligi in rub.de offic.in Regn.conſt.nu.10.98
Qualis ipſe eſſe debeat ibid.nu.20. & ſequent.
Ebrietatem debet fugere nu.24.
Nec odio, nec amore vinci debet nu 25.
Nullam perſonarum acceptionem debet admittere numero 33. 99
Et quomodo intelligendum ibid. circa medium, & in conſtit.Non ſine eo.tit.nu 13. 102
Aduertere debet ne propter amicitiam malum aliquod agat ibid.num.38.
Quomodo autem ſe debeat cum amicis gerere nu.37.
In Regno ſecundum quæ iura iudicare teneatur in conſtit. Iudices eod.tit.nu.10. 108
In loco deſtinato ius dicere debet ibid. nu.12.
Debet eſſe facilis in audiendo in cap. importuna eod. titu. nu.5. 118
Habere debet ſalem ſcientiæ, & conſcientiæ in cap. vt ſtatus eod.tit.nu.5. 119
Non debet ab adminiſtratione officij ſuſpendi niſi plenè contra ipſum conſtet in conſtit. Capitaneorum de offic. magiſt.Iuſtit.nu.9. 267
Non poteſt neque in camera conſulere tit. de offic. Iudic. prag.6 §.Item quoniam nu.10. 379
Non poteſt eſſe Aduocatus in cauſa appellationis ibidem num.2.
Non poteſt votare in cauſa, in qua fuit Aduocatus ibidem num.3.
Iudex ſecularis in onere ſpiritualibus debet imitari eccleſiaſticum in conſt.poſt mundi machinam num.34. 7
An poſſit ad id etiam per cenſuras cogi ibid nu.36.& 40.
In ijs,quæ ſpectant ad clericum non poteſt ſe immiſcere, & quomodo procedat ibid. nu.44.
Poteſt contra clericum aſſaſſinum abſque alia declaratione procedere tit.de epiſc.& cler.conſtit.de perſonis nu.22.
Cum tamen de aſſaſſinio probabiliter conſtet ibid. nu.15.
Quomodo hodie id conſtare dicatur nu.19. 17
Articulo merè eccleſiaſtico nihil poteſt addere, vel minuere, ſed ſolum eius bracchium præſtare ibid nu.39. 19
Poteſt condemnare in expenſis clericum temerè litigãtem tit.eod.conſti.de Burgenſat.nu.7. 21
Poteſt citari facere clericum ſi ſua putauerit intereſſe ibid. num.8.
Poteſt dare curatorem clerico minori coram ſe litiganti ib. nu.9.
Poteſt aliquando quoad bona clericum punire tit.eod.cap. 94.nu.10. 22
Non poteſt cognoſcere de articulo ſpirituali, etiam ſi incidenter occurreret tit eod.cap.104.nu.1. eod.
Summariè de clericatu cognoſcendo nil detrahit libertati eccleſiaſticæ tit.eod.rit.65.nu.1. 23
Nec aduerſatur Iuri Canonico nu 2.
Hæc cognitio quomodo practicetur nu.3. ibid.
An, & quando poſſit cognoſcere de Bullarum falſitate tit. eod.rit.235.nu.2. 25
Num poſſit cognoſcere de validitate ordinum, vel collationis beneficij ibid.nu.6. 26
Cogere debet debitores decimarum ad illarum ſolutionem tit.de decim cap.93.nu 6. 75
Iudices quare contrahere prohibentur, in rubr. de contract. Iudic.nu.1. 495
Dum ſententiam proferunt ſedere debent tit. de offic. Sac. Conſ.prag.51.nu.1. 354
Pedanei quare ſic dicti in rub de pedaneis Iudic. 291
Ciuiles, & Criminales Mag.Cur.Vic ſunt annales tit. de offic.in Regn.conſt.conſt.occupatis fol.105. eorum numerus rit.2.eo.tit.nu 4. 125
Iudicibus reuerentia debetur tit.de cultu Tribunalibus exhib. conſt.cultus nu.3. 93
Iudicis arbitrio relinquitur commiſſio cauſarum à ſex vncijs infra rit.124.tit.de pedaneis Iudic.nu.1. 291
Iudicum Magnæ Curiæ electio quomodo fieri debeat tit. de offic.magni Cancellarij cap 9. 400
Iuramentum ſecundum formam Duellantium quale ſit, & an admittatur rit.de legib.ad conſt.leges nu.6 91
Iuris dicendi officium antiquiſſimum in conſtit.ea, quæ de offic.in Regn.conſti.nu.1. 131
Iuriſdictio ſecularis debet eccleſiaſticam iuuare tit. 1. conſtit. poſt mundi machinam nu.18. 3
Omnis in Adam reſedit,inde ad Aron tranſmiſſa ibid. nume.22. 4
Quando dicatur prorogata remiſſiuè tit.de offic.Iuſtit.conſtit.Iuſtit.in fine. 352
Mandata non poteſt alteri mandari tit.de offic.in Reg.conſti.conſtit.officia poſt num.5. 126
An compræhendat merum Imperium in conſti.ea quæ eo. tit.nu.16 133
Realis, & legalis, quæ ſit ibid.poſt nu.21. 134
Ordinaria an alteri poſſit hodie delegari cap.quia de Vicar. eo.tit.nu.1. 139
In propria patria exerceri non poteſt tit. de offic. procur. Cæſ.conſt.magiſtri nu.1. 193
Iuriſdictiones à Deo oriuntur tit.1.conſtit.poſt mundi Machin. nu.20. 3
Iuriſdictionum diuerſimoda acceptio nu. 19. ibid.
Implicatio, & concurſus prohibetur, & quando nu.21 ibid.
Iuris diſpoſitione deficiente ad conſuetudines recurrendum tit. de legib.conſt.puritatem § Iuſtitiæ. 20
Ius percipiendi decimas non extenditur ad nonalia tit. de decimis cap.92.nu 13. 74
Longobardorum vide Longobar.
Canonicum quomodo, & quando iuri ciuili præferatur tit. de legib conſti.puritatem §.Iuſtitiæ nu.7. 80
Municipale in iudicando præfertur tit.eod.cap.138. numero 3. 83
Iuſtitia Dei motus eſt virtutum omnium Princeps tit.eod.cap. 193.nu.1. 85
Ad commune omnium bonum dirigitur nu.2.
Generalis eſt virtus nu.3.
In Rege neceſſaria nu.4.ibid.
In ſtrepitu & clamore exerceri non poteſt tit. de cultu tribunal.exhib.conſt.cultus nu.7. 93
Venalis cultum ſuum amittit tit.de offic. in Regn. conſtitu. pragm.mandamus nu 4. 124
Iuſtitiam miniſtrantes ſi mali ſunt Populum ſeuè dilaniant tit. de legib.cap.193.nu.9.10.& 11. 82
Exercentes Dij ſunt in Terris tit.de cult.tribunal.exhib.conſtit.cultus iuſtitiæ nu.2. 93
Iuſtitiarij Prouincialis officium quale ſit in rubr.de offic.Iuſti. in princ. 349
Cognoſcunt de cauſis miſerabilium perſonarum tit. eod. cap.205. 354
Iuſtitiariorum electio ad Regem ſolum ſpectat tit. de offic. in Regn.conſtitut. conſtit. occupatis poſt nu.17. 105
Officium quando incipiat in prag.38. de offic. procur. Cæſ. nu.1. 197
Iuſtitiarius an poſſit ſubſtitutum ſibi creare tit.de offic.in Regn.conſt.conſtit.officia nu.22. 126

L

L*Aurentius* de Franchis collaudatur de offic. Aduoca.fiſc. nu.9.& alibi ſæpè. 285

Laſa

Leſa Maieſtatis crimen committens non gaudet immunitate eccleſiarum tit. de his qui ad eccleſiam confug. cap. 95. nu.16. 68
Cognitio ad quem ſpectat tit. de offic. magiſt. Iuſtit. in conſtit. ſtatuimus nu.5.& ſeq. 250
Laicorum bona in eccleſiam tranſlata liberantur regulariter à ſolucione collectarum tit. de ſacroſanct. eccleſ. conſtit. prædeceſſorum nu.3. 14
Fallit in multis caſibus tit. eodem ibid.
Laicus delinquens cum clerico à ſeculari Iudice eſt cognoſcendus tit. de epiſc.& cler conſtit. de perſonis nu.4. 16
Conductor rerum eccleſiaſticarum non gaudet immunitate tit. eod. cap.98 nu.17. 31
Extrahens bona clericorum contra formam ſtatuti non gaudet immunitate ibid. nu 20.
Nunquam poteſt præſcribere decimas ſibi deberi, niſi ſpeciali conceſſione, vel priuilegio Summi Pontificis tit. de decim. conſt. quanto cæteris nu.13. 73
Latro publicus non gaudet immunitate eccleſiarum tit. de his qui ad eccleſiam confug cap.95.nu.14. 68
Legalis diſciplina an ſit nobilior militari tit. de offic. Sac. Conſ. pragm.2.nu.4. 145
Lege noua prolata Populus compelli poteſt ad eam obſeruandam tit. de legib. conſtit nil veterum nu.2. 28
Si poſt promulgationem ſtatim non ſeruetur Principe in eodem loco exiſtente, nec contradicente cenſetur reſciſſa ibid. nu.3.& ad cap.138 nu.10. 84
Legem condere volens ſupremam iuriſdictionem habere debet rubr. de legib. nu.2 fol.77. & in conſtit. nil veterum, num 4. 78
Leges qui non ſeruant, quam pœnam mereantur tit. eod. cap. 138.nu.14. 84
Paribiles quid vide verb. paribiles.
Fruſtra conduntur ſi non ſeruantur tit. de offic. Sac. Conſ. prag.2.nu.6. 148
Legi qui non obedit an peccet mortaliter tit. de legib. c. 138. nu.15. 84
Legis condendæ poteſtas vnde ortum habuerit tit. eod. conſt. nil veterum nu.6. 78
Publicatio antiquitus quomodo fiebat tit. eod. cap.138. nume.30. 85
Ignorantiæ probatio admittitur etiam poſt duos menſes à die publicationis ibid. nu.32. 85
Obſeruatio ſplendorem hominibus tribuit tit. de offic. Sac. Conſ. prag.2.nu.4. 145
Legum origo remiſſiuè ad rubr. de legib. num 11. 77
Multiplicatio euitanda tit. eod. conſtit nil veterum nu.1.
Declaratur tamen nu. 11. 78
Corruptio cauſat bellum, fames, peſtis, nu 12. 79
Obſeruantia in Regno præcipitur tit. eod cap.138.nu 1. 83
Obſeruationi magiſtratus aliquis ſupremus vacare deberet nu.2.ibid.
Obſeruantia antiquitus iurabatur ibid. num.6.
Legumlatores qui fuerunt remiſſiuè in rubr. de legibus numero 11. 77
Lex nunquam præſumitur obligare ad eius obſeruantiam ſub peccato tit. de legib. conſti. nil veterum nu. 19. 84
Veruntamen ſi voluerit obligare vnde colligatur num. 20. & 21 ibid.
Lex reſpiciens bonum publicum equipollet bono eccleſiarum tit de epiſc.& cler. cap.98.nu.2. 30
Quid ſit nouè definita in rubr. de legib. nu.1. 77
Qualis eſſe debeat nu.3. & ſeq.
Debet eſſe clara nu.5.
Honeſta nu.6.
Regula eſt iuſtorum, & iniuſtorum nu.7.
Ad quid data num.8.
Pœnam in ſe continere debet nu.9.
Annos renumerat nu.10.ibid.
Ab omnibus ſubditis obſeruari debet tit. eod. cap.138. nume.6.
Et quando num.7. 83
Quando à Rege ſeruanda nu.11. 84
Reſpiciens bonum publicum etiam à clericis eſt obſeruanda nu.12.
Humana ſiuè ciuilis, ſiuè canonica, quãdo eſt obliget ad peccatum ibid. nu.15.& 25. 83
Quælibet humana ſi conſtat de voluntate ſtatuentis obligat ad peccatum ibid. nu.17. 84
Ciuilis reſpiciens bonum commune obligat ad mortale ibi. nu.20.
Præcipiens ſub pœna obedientiæ damnationis, vel excommunicationis ſemper obligat ad peccatum ibid. nu.22.
Ciuilis pœnam imponens tranſgreſſoribus quando obliget ad mortale ibid. nu.23.
Non ligat ante publicationem nu.29.
Nec ligat poſt duos menſes à die publicationis nu.31. 85
Res eſt inanimata cuius anima eſt magiſtratus rub. de offic. in Reg. conſt. nu.1. fol.97. & in cap. vt ſtatus eod. tit. nume.3. 119
Regia qualis fuerit tit. eod. conſtit. non finè nu.3. 101
Vires ſuſcipit obſeruantia eod. tit. prag Item atteſo nu.12. fol.111. & tit. de offic. proc. Cæſar. prag.6.nu.1. 195
Proſpicit futuris non præteritis caſibus conſtit. ea quæ eod. tit. nu.27.& 28. 135
In dubio non præſumitur abrogata per alteram in cap.257. eo. tit. nu.1. 188
Nouam fraudis præſumptionem inducere poteſt ibid. nu.7.
Cum prohibitiuè loquitur inducit formam à qua non eſt recedendum in pragm.9.eo. tit. nu 4. 197
Limitata cauſa limitatum producit effectum tit. de epiſcop.& cler. cap.94.nu.11. 22
Locus in dubio præſumitur cauſa demonſtrationis adiectus, non de ſubſtantia tit. de offic. in Regn. conſti. conſtit. Iudicas poſt nu.12. 108
Longobardorum ius quando iuri Romano proferatur tit. de legib. conſtit. Puritatem §. Iuſtitiam nu.2. 80
A quo conditum nu.4.ibid.
In aliquibus Regni partibus obſeruatur num.5.ibid.
Longobardorum origo nu 3.

M

M*agiſter Iuſtitiarius* quare ſic dictus in rubr. de offic. Mag. Iuſtit. nu.1. fol. 245. qui ſit nu. 2. eius officium antiquiſſimum nu.3.
Cui ex officialibus Romanorum comparari poſſit nu. 4.
Cui ex officialibus Hiſpanis nu.5.
A quo hodie hoc officium exerceatur nu.7.& ſeq. 295
Magiſtratibus qui habent merum Imperium promiſſum eſt in integrum reſtituere tit. de offic. S.C. prag.3. nu 2. 147
Magiſtratus eſt anima legis in rubr. de offic. in Regn. conſtit. nu.1. 97
Neceſſarij ſunt ad rem publicam benè gerendam ibidem nu.2.
Mali malè iura adminiſtrant ibid. nu.3.
Electio ad Principem ſpectat ibid. nu.4.
Optimi ſunt fortiſſima propugnacula ad Remp. benè regendam ibid. nu.5.
Quales eſſe debeant ibid. nu.10.& ſeq. 98
Eligi debent de bono genere nati ibidem nume. 12. & in conſtit. Iudices eo. tit. nu.2. 107
Iuris prudentiam habere debent in rub. eod. nu.15. 98
Rerum experientiam ibid. nu.16.
Aſpectum venerabilem ibid. nu.18.
Debent eſſe humiles ibid. poſt nu.20.
Leges ſunt loquentes ibid. nu.26. 99
Debent eſſe fortes, & prudentes ibid. poſt nu.20.
Patientes nu.28.
Diligentes, & vigilantes nu.30.
A voluptatibus abſtinere nu. 31.
Auaritiam fugere nu.32.
Ambitionem dimittere nu. 39. 100
Deum vt laborum finem habere debent ibid. nu.41.
Superiores expedit, vt ſint perpetui tit. eo. conſtit. occupatis nu. 10. in fine. 105
Magiſtri Foreſtarum officium ad quid inductum in rubr. de offic. Magiſtri Foreſtar. nu.1. 231
Magiſtri Fundicarij officium in rubr. de offic. Magiſtri Fundic. nu.1. fol.129. vbi latè ad materiam.
Magiſtri Maſſarij offic. quale olim fuerit, & quale hodie in rubr. de offic. Magiſt. maſſar. nu.1.& ſeq. 234

Magiſtri poſtarum officium quale ſit, & à quibus inuentum. fol. 423
Magiſtros iuratos eligere ad quem ſpectat tit. de offic. & author. Baron.nu.1.cap.259. 437
Magna Curia vnde dicta tit.1.rit.1.nu.19.fol.11. & tit.de offic.Magiſt.Iuſtit.conſtit.ſtatuimus nu.1. 249
Eſt Index competens miſerabilium perſonarum ibid.nu.18. fol. 254
Quam præheminentiam habeat eod.tit.conſtitut.magiſter nu.1. 261
Cognoſcit de delictis officialium, quod procedit in officiali habente iuriſdictionem ibid nu.12.
Non in ſindicia, & electis nu.14.
Quid in actuarijs nu.13. & quando ibi.nu.4.
Non cognoſcit de delictis officialium quando Baro habet in priuilegio clauſulam, quod poſſit cognoſcere de omnibus, etiam de quibus ſola Mag. Cur. cognoſcit ibidem nu.15.
An cognoſcat de delicto facto extra officium ibid. nu.20.
Magnus Admiratus quis ſit in rubr. de offic. mag. Admir. in princ. 383
Eius officium à quo primum inuentum ibid.nu.1.
Ampliſſimum habet iuriſdictionem nu.2.
An habeat iuriſdictionem in eos, qui delinquunt furando in mare nu.3.
Equalem iuriſdictionem habet cum Iuſtitiario ibidem nume.5.
An poſſit procedere ad liquidationem contra eius ſubditos ibid.nu.6. 384
Magnus Cancellarius quam iuriſdictionem habeat in rubr. de offic.mag.Cancell.nu.1. 398
Facultatem habet creandi Doctores ibi ante nu.6. 399
Habet iuriſdictionem ciuilem, & criminalem in omnes collegiatos, & quomodo nu.7.
Magnus Seneſchalcus habet iuriſdictionem in familiares Reg. tit.de offic.mag.Iuſtit.conſtit.ſtatuimus nu.3. 252
Maieſtatem humanam offendens bonis omnibus priuatur, tit. de hæreticis conſtit.inconſutilem nu.10. 55
Maieſtatis nomen Regale eſt tit. de offic. Sac. Conſ. pragm.1. nu.4. 143
Maior pars ſemper attenditur tit.de offic. procur. Cæſ. prag. 22.nu.1. 210
Maleficus non gaudet immunitate eccleſiarum tit. de his qui ad eccleſiam confug.cap.95.nu.41. 69
Mandans aliquem occidi mediante pecunia dicitur Aſſaſſinus, ſicuti mandatarius tit.de Epiſc.& cler.conſt. de Perſonis nu.14. 17
Mandatum Principis habere aſſerens illud tenetur oſtendere gratia prima Ducis Aſſunæ de commiſſar.Regijs. 375
Manumiſſus vide verbo ſeruus manumiſſus.
Manum inijcere in bonis exeadentialibus cur Regi permiſſum tit.de offic.Proc.Cæſar.cap.66 nu.1. 186
Marchio Deniæ laudatur tit. de offic Procur. Cæſar. conſtit. inter multas nu.16. 177
Marcus Antonius de Ponte Regius Conſiliarius collaudatur in tit.de offic.Mag.Iuſtit.conſti.ſtatuimus nu.6. fol.251. & in Rub.de offic.mag Admirati in fine fol. 384. & alibi ſæpè.
Matthæus à Capua Princeps Conchæ magnus Admiratus laudatur in rub de offic.magnus Admir. nu.7. 384
Matricula an ſufficiat ad probandum aliquem eſſe de aliquo exercitio tit.de Alguzerijs pragm.36.nu.2. 345
Matrimonia contrahere ſinè Proregis licentia officialibus prohibitum ſit tit.de contract.Iudic.conſt.communiter nume.2. 495
Matrimonij tempore bona per coniuges quæſita in Hiſpania diuiduntur tit.1.conſtit.poſt mundi machinam nu.9. 2
Merces publicatæ quomodo diuidantur tit.de offic.mag.Fundicar.conſtit magiſt.nu.3. 138
Meretrices an gaudeant priuilegio miſerabilium perſonarum tit.de offic.mag.Iuſtit.conſtit.ſtatuimus nu.24. 255
Merum Imperium vide Imperium.
Miles de rebus militiæ quæſitis decimam ſoluere tenetur tit. de decimis ad cap.91.nu.17. 72
Militaris diſciplina an ſit nobilior legali tit.de offic.Sac.Conſ. prag.2.nu.4. 145
Miniſtrantes Iuſtitiam, vide Iuſtitiam.
Miniſtri Regum dicuntur quaſi Domini tit.de offic.in Regn. conſtit.cap.electionem nu.1. 106
Subditorum corda in Regum dilectione trahere tenentur tit eo.cap.vt ſtatus nu.6. 119
Minor in Regno mitius punitur, quam maior tit. de Parochis prag.vnica nu.8. 46
Miſerabiles perſonæ quæ ſint tit.de offic. Mag. Iuſtit. conſtit. ſtatuimus nu.17. 253
Habent fori declinatoriam nu.18.& ſequent. etiam ſi commiſerunt delictum ibid.poſt num.23. 255
Etiam ſi agant iure ceſſo ex quacunque cauſa ſiu lucratiua, ſiuè oneroſa ibid.
Quando amittant hoc priuilegium declinandi forum num.26.& ſeq.
Monacho Apoſtatæ opē præſtans eſt excommunicatus tit. de Apoſtat.conſtit.Apoſtatantes nu.10. 62
Monachus Apoſtata à conſanguineorum ſucceſſione repellitur ibid num.11.
Illa cui applicanda nu.12. 63
Cogitur ad monaſterium redire nu.9. 62
Clericalem habitum ſuſcipiens priore monachali occultè retento an dicatur apoſtata ibid.nu.15. 63
Ad epiſcopatum euectus ſi epiſcopatui renuntiet non tenetur amplius religionem ingredi nu.16.
Aduocare non poteſt tit.de epiſc.& cler. conſtit. Aduocatos §.denique clericos nu. . 40
Nec Domi conſulere, & allegationes in ſcriptis dare nu.4.
Monarchia optimum dominandi genus tit.1.conſti. Poſt mundi machinam nu.43.fol.9. & tit.de legib.conſtit. nil veterum nu. 8.fol.79. & tit.de offic.in Regn.conſti.conſti. non ſine nu.2. 100
Monialibus prohibitum monaſteria exire tit. de monialibus pragm.1.nu.1. 49
Licet tamen cauſa infirmitatis nu.4.
Cauſa incendij nu.5.
Licet illis qui non vouerunt ſubſtantialia Religionis nu. 6.
Monialium origo, & inſtitutio antiqua, & venerabilis in rubr. eod.nu.1. 48
Superior debet eſſe ab Epiſcopo approbatus tit. eod. prag. 2.nu.1. 49
ad *Monialium* monaſteria prohibetur acceſſus tit.eod.prag.1. nu.1. 48
Monterius maior in Regno eſt magiſter Foreſtarum in rub. de offic.mag.Foreſt.nu.6. 232
Mulier habens virum mutilem an gaudeat priuilegio fori tit. de offic.magiſt.Iuſtit.conſtitut. ſtatuimus poſt nume. 19. fol. 254
Quæ virum occidit an gaudeat ibid.
Munera ab officialibus recipi non debent in rubr. ne officiales mun recipi fol.461. & an poſſint recipi capones &c. in conſti.apud Iuſtitiarios eo. tit.nu.1. ibid.
Municipi quis dicatur tit.de offic procur.Cæſar.conſtit.magiſtri poſt nu.1. 193
Mutus, & ſurdus feudum habere an poſſint tit. de offic. in Regno conſti.cap.Item quod prædicti num.6. 316
latius in conſtit. officia eo.tit.nu.18.& ſeq.
Poteſt pro hærede ſe gerere nu.19.
Ex accidenti an feudum habere poſſit ibid.poſt nu.24.

N

N*auarrus* laudatur tit. 1. conſtit. poſt mundi machinam nu.22. 5
Naufragij cognitio ad quem ſpectet tit.de offic.procur Cæſar.conſtit.Dohanæ nu.2. 180
Neapolitan. ciues ſunt liberi à iure dohanæ in rub. de offic. mag.Fundic.nu.6. 130
Non poſſunt torqueri ex proceſſu informatiuo tit. de offic. mag.Iuſtit cap.272.nu.17. 270
Niſi præuia diſpenſatione Proregis eod.tit. ad cap.65.nu.1. fol.271. vbi ponitur practica.
Nobilis non debet ignobile officium committi tit. de offic. in Regn.conſtit.cap.Item ſtatuimus nu.2. 117
Nobilis grauius punitur in pecunia quàm ignobilis conſti.non ſine eo.tit.nu.14. 102

INDEX.

Nocturni agrorum depopulatores non gaudent immunitate eccleſiarum tit.de his,qui ad eccleſiam confug. cap. 95. nu.18. 68
Nomina puerorum,qui baptizantur in ſuis eccleſijs debent in lib deſcribi prag.vnica de paroch.nu.1. 45
Idque ad multa prodeſt nu.2. & ſeq. ibid.
Nominatus in officio à quo videatur illud capere à nominato,an à concedente tit.de offic,in Regn.conſtit. conſtit. officia.nu 10.& ſeq. 126
Nominis ſignificatio ex vſu loquendi deſumitur tit.eod.conſti. ea quæ nu.17. 133
Notariatus officium an ſit dignitas in rubr.de offic. notar. nume.8. 435
Exercens an amictat nobilitatem ibid.nu.7.
Notarios creare quis poſſit tit.de offic.& ſalar. actua.Sac.Cóſ. prag.24.nu.4.fol.146.& in rub.de offic.notar.nu.2. f.435. & in conſtit.in locis nu.2. 437
Notarius maximam habet fidem in rub.ead.nu.4. 435
Qualis eſſe debeat ibid.nu.5.
Creatus à Rege non adiecto loco vbique poteſt officium exercere in conſtit.in locis eod. tit.nu.3. 437
Dicitur ſeruus publicus in conſti.Baiulos eo tit.nu.1. 438
Fidem faciens de inſtrumento in quo non interuenit ipſe vel Iudex tenetur pæna falſi cap.56.eod.nu.1. 446
Idem ſi confecerit inſtrumentum ſimulatum nu.2.
Apoſtolicus an poſſit inſtrumentum,vel teſtamentum conficere tit.de epiſ.& cler conſti.Clerici quoque nu.8 38
Nullitas allegata impedit executionem ſententiæ Sac. Conſ. tit.de offic.Sac.Conſ.prag.5.nu.7. 151
An opponi poſſit ſtantibus duabus ſententijs conformibus nu 17.ibid.
Nuntio an credatur in ijs, quæ ſpectant ad eorum officium tit.de Alguzer.pragm.quilibet nu.1. 347

O

OBlati qui dicantur tit.de oblatis cap.200.nu.1. 47
Oblatio fieri poteſt tam eccleſiæ regulari, quàm ſeculari ibid.num.3.
Illaque tripliciter ſit nu.4.
Oblationes in afflictibus Regiorum diri ctuum quomodo recipiantur tit.de offic.procur.Cæſar.prag.4. 189
Oblatus in manibus Abbatis ſub verbo me dono, & offero in oblatum monaſterio tali &c.vouendo obedientiam, paupertatem, & caſtitatem non mutato habitu an dicatur Religioſus tit.de oblatis cap.200.nu.5. 48
Obligatio ad antidora quos effectus pariat tit. de decimis conſtit.quanto cæteris nu.3. 70
Obligatus ad ratiocinia non gaudet immunitate eccleſiarum tit. de his qui ad eccleſiam confug.cap.95. nu.48. 69
Ordines ſacros ſumere prohibetur ibid.nu.50.
Officia vendere quæ,& quanta mala pariat,;& qualiter ab omnibus improbatum tit.de offic,in Regn.conſtit.pragmat. mandamus nu.1.& ſeq. 123
Officia[illegible] quare debeant eſſe annales tit.de offic. in Regn.conſtit conſti occupatis nu.6. 105
Baronales non poſſunt relinquere officium contradicente vniuerſitate etiam conſentiente Barone in pragm. volumus eo tit.nu.1. 107
Fallit propter infirmitatem nu.2.
Eligendi ſunt de Regno in conſti.Iudices eorum nu.5. 108
Finito officio tenentur ſtatim deponere illud, ſed debet expectare ſucceſſorem in pragmatica decet nos eodem nu.2. 128
Prohibentur emere ea, quæ authoritate officij venduntur tit.de offic.proc.Cæſar.prag.17. nu.1. 207
Non debent pernoctare extra ciuitatem, & diſtrictum tit. de offic.mag.Iuſtit.prag.7.in princ. 276
Poſt datum ſindicatum an poſſint de delicto inquiri tit. de ſindic.offic.conſti.volumus nu.2. 485
Officialem an poſſit eligere idoneum relicto magis idoneo tit. de offic in Regn.conſti.conſti.Iudices nu.6. 108
Officiali infirmo an debeatur ſalarium cap. Item quod prædicti eod.nu.9. 116
Officialis nominatus in officio à quo videatur illud capere à nominante an à concedente latè in conſtit. officia eod. tit.nu.10. & ſeq. 126
Perpetuus palam contrahere poteſt tit. de offic. proc. Cæſ. prag.17.nu.2. 207
Pendente officio an poſſit remoueri tit.de offic.mag.Iuſtit. conſtit.ſtatuimus nu.18. 256
Punitio ad quem ſpectat in conſti. magiſter Iuſtitiarius eo. tit.nu.4.& ſeq.& quid de iure nu.19. 262
Regius ſi delinquat in terra Baronis à quo puniendus ibid. nu.21. eod.
Officialium finis qualis ſit tit.de offic.in Regn.conſti.conſti.Iudices nu.9. 108
Officij nomen generale eſt, & ad quæ adaptetur in conſti. officia eod.tit.nu.1. 126
Officium nemo exercere poteſt in prouincia in qua natus eſt tit.de offic.mag.Iuſtit.conſtit.Iuſtitiarij ante nu.1. 355
Ordo rerum omnium eſt firmamentum tit. de legibus conſtit. nil veterum nu 17. 79
Dat formam,& eſſe omnibus rebus tit.de offic.in Reg.conſtit tit.2 nu.1. 125
In iudicijs ſeruandus ibid.nu.2.
In ſedendo ſeruatur in Sac. Conſ. à Conſiliarijs tit.de offic. Sac.Conſ.prag.1.nu.1. 147
In votando in Sac.Conſ.qualis ſit prag.13.eod.tit. nu. 1. & ſequent. 155
In cauſis pertractandis in Reg. Cam. qualis ſit tit. de offic. procur Cæſar.prag.5 nu.1. 195
Origini renuntiari non poteſt tit. de offic.proc. Cæſar. conſtit. magiſtri nu 2. 193
Oſtiariorum munus quale tit.de offic.oſtiarij Sac.Conſ. pragm. oſtiarios nu.2. 178
Punitio ad S.C ſpectat ibid.nu.3.
Officium à quo vendatur nu.4.

P

PActum, vt feudi dominium transferatur fidelitate tantum retenta valet tit.1.rit.1. nu.14. 21
Parhibiles leges quæ dicantur tit.de legibus conſt.leges nu.1.91
Hodie cur prohibitæ nu 2. ibid.
Parochi nomen vnde deſumptum in rubr.de paroch.nu.2 45
Parochiarum diuiſio antiquiſſima ibid.nu.3.
Parochus quis ſit, & quæ parochia ibid nu.1.
Quot libros conficere debeat in prag.vnic.eod nu.9. 46
Pauperibus cuius ſumptibus debeant ſubminiſtrari expenſæ litis tit.de offic.Aduoc.Pauper.conſti.,lege præſenti numero 4. 190
Peculatus crimen committens non gaudet immunitate eccleſiarum tit.de his,qui ad eccleſiam confugiunt cap.95. nume.47. 69
Pecunia fiſcalis ſemper extat ex ſpeciali fiſci priuilegio tit. de offic.proc.Cæſ.prag 37 §.& ſimiliter nu.1. 217
Ab Vniuerſitatibus Reg. Cam. debita cuius expenſis transferri debet tit.de offic.Quæſtor.gener.cap.124.nu 1.246
Pecuniam Regiam occupantes quomodo puniendi tit eod. conſti.officiales poſt nu.2. 273
Infrancia ſeuerè puniuntur nu.3.
Pentecoſtes dies cur ſic dictus tit.de decimis ad cap.92 n.4. 74
Perceptores Prouinciales deſcribere debent diſtinctim expenſas minutas tit.de offic.Quæſtor gener.prag.1.§. prætor. fol. 244
Periculo peccati ſe exponens peccat tit.de legib.ad c.138. nume 24. 85
Perpetuum ſilentium quando in ſententijs apponatur tit.de offic.S.C prag.5.nu.14.& ſeq. 152
An præcludat viam petendi reſtitut.in integ.nu.18.
D.*Petrus* de Vera S.C.Præſes laudatur tit. de decimis ad cap. 93.nu.8.fol.76. & alibi ſæpè.
Philippus Vocabatur Primus ex Romanis Imperatoribus, qui Sacro fuerit initiatus Baptiſmate titu. de offic. Sac. Conſ. prag.1.nu.1. 148
Pæna à lege appoſita quando debeatur ſub peccato mortali tit.de legibus ad cap.138.nu.23. 84
Debet commenſurari delicto in conſtit. Diram de offic. in Regn.conſtit.nu.1. 130

I N D E X.

Pœna eximentis aliquem a carcere, quæ ſit tit. de cuſtod. reor. conſtit. cuſtodes nu. 7. 318
Podagra laborans an poſſit eſſe Iudex tit. de offic. in Reg. conſtit. cap Item quod prædicti nu. 8. 116
Poſtquam dictio conditionem facit tit. de epiſc. & cler conſti. de perſonis nu 17. 17
Poteſtas omnis à Deo eſt tit. 1. rit. 1. nu 6. 10
Præheminentia M. C. Regijs Audientijs communicata in conſtit. magiſter de offic. mag. Iuſtit. nu. 8. fol. 262. & in cap. 272. eod. nu. 5. 269
Prælatus felloniam committens quanto tempore feudo priuetur tit. de epiſc. & cler. cap. 92. nu. 7. 22
Cum promouet coniunctum an præſumatur iuſtè eum promouiſſe tit. de offic. proc. Cæſ cap. 257. nu. 4. 188
Et quid ſi promoueret magnum amicum ibid. nu. 5.
Præſidentes Sac. Conc. qui fuere per ordinem tit. de offic. Sac. Conc. prag. . nu. 8. 245
Idiotæ Regiæ Cameræ votant in omnibus cauſis niſi agatur de articulo iuris tit. de offic. procur. Cæſar. prag. 58. numc. 1. 224
Præſidentium Reg. Cam emolumenta, quæ ſint tit. eod. conſti. quæſtiones nu. 3. 190
Preces vim inferre dicuntur tit. de offic. in Regn. conſtit. cap. importuna nu. 2. 118
Princeps ad reprimenda facinora creatus conſtit. poſt mundi machinam nu. 10. 2
Qualis eſſe debeat ibid. num. 14.
Malus diuinæ iræ ſignum eſt bonus ad omne bonum via, ibi. nu. 15. & 16. fol 3. & tit. de legibus ad cap. 193. nu. 10. 82
Dei Vicarius eſt in temporalibus d. conſtit. poſt mundi machinam nu. 24. 80
Tyrannus quando poſſit à populo interfici nu. 18. 6
Quando poſſit non admittere Epiſcopum aliquem in ſuo Regno ibid. nu. 4. 8
Cum diſponit ex certa ſcientia id non poteſt in dubium reuocari eod. tit. 1. ritu 1. nu. 23. 12
An poſſit clericos delinquentes à ſuo territorio expellere tit. de epiſc. & cler conſtit. de burgenſaticis nu. 17. 21
Propter Apoſtaſiam dominio priuatur tit. de Apoſtatis conſtit. Apoſtatantes nu. 7. 62
Si tamen pæniteret, & redire vellet eſſe recipiendus nu. 8.
Pro ſubditorum ſalute elaborare debet tit. de legibus conſtit. nil veterum nu. 14. 79
Maiora bona dat ſubditis quam pater filijs ibid. nu. 15.
Subditorum pacem tueri debet nu. 16.
Iuſtitia mediante ſubditorum audaciam refrenare debet tit. eod. cap. 193. nu. 5. 82
Subditos vt filios diligere ibid. nu. 12.
Blandus, & affabilis debet eſſe cum ſubditis nu. 13.
Cuncta cum conſilio ſapientum gerere debet nu. 15. & 16.
Plurimorum iudicio adhærere nu. 17.
Solus an poſſit legem condere nu. 18. 83
Poteſt alicui concedere licentiam creandi officiales tit. de offic in Regn. conſtit. conſti. occupatis nu. 18. 105
An poſſit pacem facere de damnis illatis ſubditis ipſis inuitis cap. Item quod tres eod. tit. 118
An poſſit reuocare priuilegium alteri conceſſum tit. eod. cap. Importuna nu. 6 fol. 118. & in conſtit. ea quæ nu. 19. fol. 133. & nu. 23. 134
Etiam ſi vellet non poſſet ſupremam iuriſdictionem à ſe abdicare ibid. nu. 26. eod.
Quando poſſit iura, & dominium alteri quæſitum tollere nu. 29. & 30. 135
Si concedit alicui merum, & mixtum Imperium, non cenſetur abdicare a ſe iuriſdictionem appellandi ibid. nu. 39. fol. 136
Conſilio non conſiliarijs debet eſſe ſubiectus rubr. de offic. Sac. Conſ nu 3. 141
In re ſua tus dicere poteſt conſtit. inter multas eo. tit. nu. 4. fol. 177
Venationi incumbere debet rubr. de offic. mag. Foreſtarum num 2. 231
An poſſit tollere defenſiones cap. 272. de offic. Mag Iuſtit. nu. 2. 269
ad *Principem* ſpectat magiſtratuum electio rubr. de offic. in Regn. conſti. nu. 4. fol. 97. & in hoc debet plurimum inuigilare nu. 5. & 10. conſtit. occupatis eo. tit. nu. 13. 105
Legis condendæ poteſtas pertinet eod. tit. conſtit. non ſine graui nu. 1. 100
Solum pertinet reſtituere in Integrum ad verſus ſententiam latam à ſuo legato tit. de offic. Sac. Conc. prag 3. nu. 3. 142
Principis poteſtas antiquiſſima eſt tit. eod. conſtit. non ſine nume. 5. 102
Priuatus ſubditus an poſſit proprio Regi feudum dare titu. de de epiſc. & cler. cap 94. nu. 6. 22
Priuilegio conceſſo eccleſiæ ſi in eius poſſeſſione illa non reperitur ad Iudicis arbitrium remittitur, an obſeruari debeat tit. de ſacroſ. eccleſ. cap. 101. nu. 2. 13
Clericali volens vti quid probare teneatur tit. de epiſcop. & cler. ritu 235. nu. 1. 25
Conceſſio cauſa miſerationis renuntiari non poteſt titu. de offic. mag. Iuſti. conſti. ſtatuimus nu. 25. 255
Priuilegium ex actibus contrarijs amictitur tit. de offic. in Regn. conſtit prag. Item atteſo in fine. 111
Conceſſum non ſubdito eſt irreuocabile in conſtit. ea quæ eo. tit. nu. 52. 137
Conceſſum eccleſiæ an per legem generalem reuocari poſſit ibid. nu. 53.
Conceſſum miſerabilibus perſonis, an compræhendat eccleſias tit. de offic. mag. Iuſtit. conſti. ſtatuimus nu. 21. 255
An extendatur ad eccleſiaſticas perſonas nu. 22.
An extendatur ad bona patrimonialia clericorum nu. 23.
An extendatur ad hoſpitale tit. de his qui ad eccleſiam confug. cap. 95. nu. 8. 67
Amictitur cum quis eo abutitur tit. de offic. & author. baron. prag. 6. 432
Probabilia argumenta quæ dicantur tit de epiſc. & cler. conſt. de perſonis nu. 18. 17
Probationibus deficientibus ad iuramentum deuenitur tit. de legibus conſti. leges nu 5. 91
Proceres Regni qui ſint tit eod. cap. 193. nu. 14. 82
Procerum Conſilium in lege condenda requiſitum ibid. nu. 15.
Procurator Cæſaris eſt Iudex inter fiſcum, & partes in tit. de offic. procur. Cæſ conſtit. inter multas nu. 3. fol. 176. & in conſti. quæſtiones nu. 1. 190
De quibus cauſis cognoſcat de iure communi tit. eod. prag. 12 nu. 4. 201
Procurator Fiſci an poſſit contrahere tit. eod. pragm. 9. num. 2. fol. 197
An poſſit compromittere ibid.
Sine Aduocato fiſci nihil agere poteſt, & quomodo id intelligatur tit. de offic. Aduoc. & Procur. fiſc. rit. 17. numc. 1. fol. 285
Procuratoris Cæſaris officium à quo inuentum in rubr. de offic. procur Cæſ. nu. 1. 174
Quare inuentum nu. 2. 3. & ſeq.
Quid comprænhendat nu. 8. & 9.
Proditorie aliquem occidens non gaudet immunitate eccleſiarum tit. de his qui ad eccleſ confug. cap. 95. nu. 36. 69
Prorex quando eſſet à Regno diſceſſurus an poſſit Locumtenentem ſibi creare tit. de offic in Regn. conſti. conſti. officia nu. 12. 126
Regulariter non poteſt cauſas delegare tit. de offic. magiſt. Iuſt. conſt ſtatuimus nu. 11. 253
Cum aduenit in aliquam Regni Vrbem, tunc in eo loco omnis iuriſdictio ſilet tit. eod conſtit. honorem. 259
Prorogatio officialium debet fieri à tota vniuerſitate habente poteſtatem non à maiori parte, quia non ſufficit tit. de offic. in Regn. conſtit. conſti occupatis nu. 20. 106
Prouiſiones omnes Mag. Cur. ſigillo muniri debent tit. de offic. mag. Iuſt conſt. litteras nu. 1. 257
Sub titulo Magiſtri Iuſtitiarij hodie expediuntur ibidem num. 2.
Publica vtilitas anteponi debet cuilibet priuilegio tit. de epiſ. & cler. cap 98. nu. 11. 32
Publicatio teſtamenti à laico facti etiam clerico hærede inſtituto apud ſecularem Iudicem fieri debet tit. eod. conſtit. de Burgenſaticis nu. 10. 22
Purgatio per duellum probibita tit. de legibus conſtitu. leges nu. 3. 98
Per iuramentum admittitur ibid. nu. 4.
Canonica quæ ſit ibid. nu. 7.

Quæſita

Q

Quæſita per coniugea tempore matrimonij ex lege fori apud Hiſpanos diuiduntur inter eos tit. 5. conſtit. poſt mundi machinam nu. 9. 2

Quæſtione mota de toto Regno, vel de eius parte S.P. erit Iudex, at ſi de aliquo eius feudo Rex iudicabit tit. 5. ritu 1. nu. 12. & 13. 15

Quæſtoris generalia officium quale olim erat in rubr. de offic. Quæſtor. gener. nu. 1. 236

Quod in eius locum ſucceſſerit generalis Theſaurarius ibid. nu. 1. & quare ſic vocetur nu. 4.

Qualitas fundans iuriſdictionem debet plenè probari tit. de epiſc. & cler. conſtit de perſonis nu. 16. 17

Et tit. de offic. magiſt Iuſtit conſtit. Capitaneorum nume. 6. fol. 265

Perſona operatur vt recedatur à regulis iuris tit. de offic. in Regn. conſti. in conſti. de perſonis nu. 12. 105

Sæpius expreſſa videtur de forma tit. eod. pragm. Item atteſo ante nu. 5. 311

Quinquagenarij remouentur à muneribus perſonalibus tit. eo. in cap. Item quod prædicti nu. 2. 116

R

Raptor Virginum vel monialium non gaudet immunitate eccleſiarum tit. de his qui ad eccleſ. confug. c. 95. nu. 42. & 43. 69

Ratio eſt anima legis in rub. de legibus nu. 3. 77

Ratiocinijs obligati ad clericatum promoueri, profeſſionemque emittere prohibentur: tit. de epiſcop. & cler. conſtit. aſcriptitios nu. 11. 36

Ratione hominum corda ad Principis obedientiam ducuntur in rubr. de offic. in Regn. conſt. nu. 6. 97

Regalia non transeunt, neque in conceſſione pleniſſimis verbis facta. eod. tit. in conſti. ea quæ nu. 40. 136

Regendi modus diuerſi apud diuerſos populos ibid. nume. 3. fol. 131

Regens Magnæ Curiæ Vic. diuidit cauſas inter iudices, & quare tit. de pedancia iudic. ritu 16. fol. 291. & ritu 83. de offic. mag. Iuſt. 274

In Mag. Cur. commorari debet tit. eod. in conſtit. ſtatuimus nu. 2. 249

Officium habet ſupremum in rub. de offic. Regent. M.C.V. nu. 1. 283

A quo deputetur ibid. nu. 2.

Regentes Regiam Cancellariam à quo inſtituti, & quale eorum officium; in rubr. de officio magni Cancellarij nume. 3. 4. & 5. 399

Regenti aſſerenti ſe aliquid agere ordinatione Proregis an credatur tit. de officio Regent. Mag. Cur. Vic. ritu 39. numero 3. 284

Reges Cur ex proborum virorum numero creantur, tit. 1. conſti. poſt mundi machinam nu. 31. 2

Cum benè gubernant à Deo datos ad gaudium aiunt, ſin contra ad pœnam ibid. nu. 13.

Romanam eccleſiam tueri tenentur nu. 17. 3

Ad quid creati tit. de legibus cap. 193. nu. 7. & 8. 82

Relligionem debent diligenter colere: in rubr. de hæreticis nu. 1. & vt rectè in Regnis ſeruetur curare debent numero 1. 51

Antiqui cur à Sacerdotibus vngebantur tit. 1. conſtit. poſt mundi machinam nu. 32. 6

Hiſpaniarum & Francorum Imperatori non ſubijciuntur ibidem nu. 45. in fine. 10

Olim fuere etiam Sacerdotes in rubr. de offic. Sac. Conſ. nume. 10. 142

Regi proprio priuatus an poſſit feudum dare tit. de epiſcop. & cler. cap. 94. nu. 6. 22

Regia Cam. Sum. In locum procur. Cæſ. ſucceſſit in rub. de offic. proc. Cæſ. nu. 5. 174

Quibus antiquis officijs comparetur ibidem nume. 6. 7. & ſeq.

Quos officiales habeat ibid. nu. 12. & 13.

Cognoſcit de inuenientibus Theſauros eod. tit. in conſt. dohanæ nu. 1. 179

Eſt Iudex ordinarius reſpectu cauſarum feudalium tit. eod. in prag. 8. nu. 1. 197

Non poteſt tranſigere de ſumma excedente quingentos aureos. prag. 9. eod. nu. 1. ibid.

Semper iudicat ſi res eſt feudalis, vel burgenſatica prag. 12. eod. nu. 5. 202

In exequutione ſententiæ fungitur offic. Præfecti prætorio prag. 37. eod. nu. 1. 216

Habet iuriſdictionem ſuper Regijs Audientijs cum tractatur de concernentibus Regium patrimonium in conſt. Iuſtitiarios eod. 225

Regia Curia quæ animalia habeat in hoc Regno eod. tit. conſtit. inter multas nu. 15. 177

Regia Camera officiales à quo iudicentur in pragmat. 13. eod. 203

Regia Poteſtas vnde ortum habuit tit. de offic. in Regn. conſti. in conſti. ea quæ nu. 2. 135

Regia Tribunalia an poſſint mandare Iudicibus baronum ve infra tot dies cauſam expediant in tit. de offic. mag. Iuſt. conſt. ſtatuimus nu. 35. 256

Regina ſinè procerum Conſilio legem condere non poteſt tit. de legib. cap. 193. nu. 20. 83

Regis Dignitas minor eſt Imperatoria tit. 1. ritu 1. numero 16. fol. 11

Nomen antiquior eſt Imperatoria ibid.

Officium ab Aegyptijs deſcriptum tit. de offic. in Reg. conſti. in cap. Item magiſtri nu. 1. 117

Regnicola quis dicatur titu. eodem pragmatica. Item atteſo nu. 1. 311

Regnum optimatum Rempublicam imitatur tit. 1. conſti. poſt mundi mach. nu. 12. 2

Siciliæ à quibus diuerſis temporibus poſſeſſum tit. 1. ritu 1. nu. 9. eod.

Siciliæ eſt hæreditarium tit. de legibus capit. 91. numero 1. fol. 87

Relapſi in hæreſim poſt abiurationem non audiuntur titu. de hæreticis conſt. inconſutilem nu. 22. 57

Ad bonorum & vitæ reſtitutionem haud admittuntur nume 28.

Si verè peniteat ſacramenta non denegantur nu. 29.

Releuium quid ſit in tit. de offic. Procurat. Cæſar. pragmat. 18. nu. 2. 208

Relligionis mutatio Regni ſtatum mutare ſolet: in rubr. de hæreticis nu. 1. 55

Relligioſi quando decimas ſoluere teneantur tit. de decimis cap. 93. nu. 1. & 3. 75

Reſpublica quæ propriè dicatur, & quæ impropriè tit. de offic. in Reg. conſt. cap. vt ſtatus nu. 2. 119

Reſtitutio in integrum impedit exequutionem ſententiæ S. C. tit. de offic. S. C. prag. 5. nu. 8. 158

Reum indefenſum remanere eſt contra naturam tit. de hæreticis conſt. inconſutilem nu. 19. 56

Reus condemnatus ad mortem ob delictum an poſſit tuta conſcientia fugere à carceribus tit. de legibus cap. 138. nume. 28. 85

Quis ſit in iudicio recuſationis tit. de offic. Proc. Cæſ. prag. 22. nu. 2. 200

Rex dicitur monarcha in Regno & plus in eo habet quam Imperator in Imperio tit. 1. ritu 1. nu. 17. 11

Quibus caſibus poſſit curare vt eccleſiarum bona rectè adminiſtrentur tit. de ſacroſanct. eccleſ. conſtit. peruenit num. 4. 13

Franciæ cognoſcit ex conſuetudine de cauſis feudorum, quæ ab eccleſiaſticis poſſidentur. tit. de epiſcop. & cler. cap 94. nu. 1. 21

Cui Eccleſiæ decimas ſoluere teneatur tit. de decimis conſt. quanto cæteris nu. 19. 73

Eſt lex animata tit. de legibus conſtit. nil veterum nume. 5. fol. 78

Ante coronationem an poſſit leges condere ibidem numero 8. 76

Solus an poſſit legem condere tit. eod. cap. 193. numero 18. fol. 83

Quomodo leges ſeruare teneatur tit. eod. cap. 138. nu. 9. 84

Digitized by Google

Qualiter debeat eſſe liberalis,& munificus tit.eod.cap.172. nu.2. 85
Iuſtitiam colere debet alias dicetur Tyrannus tit.de offic.in Regn.conſti.in conſtit.non ſinè nu.6.& 7. 102
Olim ſolum ad iuſtitiæ miniſterium aſſumptus ibidem nume.11.
Duplex ius habet in Regno generale & ſpeciale, in conſtit. ea quæ eod.tit.nu.41. 116
Cuncta cum conſilio agere debet tit. de offic. procur. Cæſ. prag.1.nu.1. 184
An poſſit impedire venationem tit.de offic. mag. Foreſtar. cap.84.nu.4. 233
Ritus Mag.Cur. ſub Regina Ioanna compilati tit.1. ritu 1.nume.2. 10
66.in qua ſui parte correctus, & in qua vigeat tit. de epiſc. & cler.ad illum ritum nu.7. 26
Contrarius capitulis & conſtitutionibus Regni an ſit ſeruandus tit.de legibus ritu 84. nu.1. 89
Romanorum mores in iuredicendo in tit.de offi. in Regn.conſtit.conſti.ea quæ nu.5. 132

S

SAcerdos ſimplex dignitate potior eſt quouis Principe ſeculari tit.1.conſtit.poſt mundi mach. nu.26. 5
Sacrilegi non gaudent immunitate eccleſiarum tit. de his qui ad eccleſ.confug.cap.95.nu.24.26.34.& 35. 68
Sacrilegij crimen an ſit mixti fori remiſſiuè tit.de epiſcop.aud. conſt.maieſtati noſtræ nu.5. 43
Sacrum Concilium quare ſic dictum in rubr.de offic.Sac.Conc. ante nu.8. 142
In metropoli reſidere debet tit.eod.pragmat.2.numero 7. fol. 145
Quid poſſit circa torturam inferendam ex proceſſu informatiuo tit.de offic.magiſtri Iuſtitiarij ad cap. 67. numero 2. 271
Salarium quis primum iudicibus conſtituerit in rub. de ſalario offic.nu.2. 469
Duplex debetur exercenti duplex officium tit. de offi.procur.Cæſ.prag.8.nu.4.fol.197. & tit de ſalario offic. conſtit.conſtitutionem nu.3. ibid.
Salerni Ciuitas in parlamentis an præcedat Ciuitatem Capuæ tit.de offic.notar.conſt.in locis nu. 1. 456
Sylu [?] diſtributio in Regno quomodo inducta tit.de offic.mag. Fund.conſt.magiſtros nu.2. 231
Saul Rex Primus Sacro oleo unctus fuit rub.de offi. Sac.Conc. nu.8. 142
Scriba portionis officium quale ſit, & cui ex antiquioribus cõparetur in rubr.de offic.Scribæ portionis nu.1.& 2.f.247. & quos officiales ſub ſe habeat nu.4.ibidem.
Scripturam producens omnia in eo contenta approbare videtur tit.de offic.proc.Cæſ.prag.19. 208
Secretarij Prouincialis officium quale ſit tit. de offic. Actuar. prou.prag.4.§.Item nu.1. 367
Secretarius Sac. Conc. non interuenit in votando tit. de offic. S.C.prag.13.nu 4. 155
Secreti officium in quo conſiſtat tit.de offic. Procur. Cæſ.cap. 64 nu.1. 181
Seculare negotium quod dicatur remiſſiuè tit. de epiſcop. & cler.conſtit.aduocatos. §.denique clericos nu.17. 41
Secularia ſecularibus committenda exemplo domini titu. 1. conſti poſt mundi mach.nu.33. 6
Senes ab officiis laborioſis remouendi tit.de offic.in Reg.conſtit.cap Item quod prædicti nu.1. 116
Ad ſuprema tamen prætoria aſſumendi ſunt ibidem numero 3.
Sententia Iniqua vel de iniquitate ſuſpecta non debet exequutioni demandari tit. 1. conſtit. poſt mundi machinam num.37. 7
Nulla quando debeat exequi nu.38. ibid.
Declaratoria in crimine hæreſis quid operetur tit.de hæreticis conſtit.inconſutilem nu.13. 56
S.C.lata perempta inſtãtia an ſit nulla tit.de offic,Sac,Cõc, prag.3.nu.8. 147
M.C.infra ſummam ducatorum 150. exequutioni demandatur ibidem nume. 11. 148
Prima S.C.confirmans ſententiam M.C.V. criminalis exequutioni demandatur & ab ea reclamari nõ poteſt ibid. nu.17.
Fallit ſi cum cauſa criminali emergeret articulus ciuilis nume.18.
S.C.quæ immutat pœnam impoſitam à M.C.V. criminali, an exequutioni demandetur reclamatione pendente tit. eod.prag.5.nu.6. 151
Lata cõtra fiſcum abſente fiſci patrono an ſit nulla in prag. 16.eod.nu.1. 207
Lata ſuper ſtatu rei vel perſonæ quando faciat ius tit. de offic.Proc.Cæſ.prag.37.nu.4. 216
Per appellationem ſuſpenditur ibid.nu.8.
Lata contra ſtylum nulla eſt tit.de offic. mag.Iuſt.cap.272. nu.13. 270
Extra locum ſolitum lata eſt nulla tit. de offic. Iudicum. prag.8.nu.1. 380
Sententiæ duæ Mag.Cur.conformes vltra ſummam an exequutionem habeant tit.de offic.Sac.Conc.pragmat.3.numero 12. 148
Conformes quæ dicantur ibid.nu.19.
Regiæ Cam.publicantur etiam abſente Locumtenente tit. de offic proc.Cæſ.prag.8.nu.3. 187
Exequutio quando ſit lege permittente non obſtante appellatione pendente non dicitur nouatio tit.eod.pragm. 37.nu.11. 216
Seruitium Feudi in Regno præſtatur in pecunia tit. de offic.in Reg.conſt.conſt.officia poſt nu.20. 118
Seruus manumiſſus retento ſolum obſequio ordines ſumere non poteſt tit.de epiſc.& cler.conſt. aſcriptitios num.8.
De facto ordinatus debet in priſtinum ſtatum reponi nume.9.
Dominus eum verberando non incidit in canonem numero 10. 36
Ad eccleſiam confugiens non gaudet immunitate eccleſiarum tit.de his qui ad eccleſiam confugiunt cap. 95. nume.18. 68
Sicilia Regnum à quibus diuerſis temporibus poſſeſſum tit.1. nu.9. 10
Silentium ſeruandum cum iuſtitia miniſtratur tit.de cultu trib. exhib.conſt.cultus nu.7. 94
Non ſeruantes, olim pecuniaria pœna puniebantur, hodie poſſunt etiam carcerari tit.eod.prag. 32. §. Item per remediare nu.2. 94
Simoniacus ad eccleſiam confugiens non gaudet immunitate eccleſiarum tit.de his qui ad eccleſiam confug. cap. 95. num.21. 68
Simonia crimen an ſit mixti fori remiſſiuè tit.de epiſcop. aud. conſt.maieſtati noſtræ nu. 5. 43
Sindicatus quanto tempore duret tit.de ſindicatu offic. conſt. volumus nu.1. 485
Sixti V.Bulla contra ſuſcipientes habitum poſt delictum commiſſum declaratur tit.de epiſc.& cler.conſti.de perſonis nu.34.& ſeq. 19
Sortilegij crimen an ſit mixti fori remiſſiuè tit.de epiſcop.aud. conſt.Maieſtati noſtræ nu.5. 43
Sportulæ quæ ſint tit. de ſalario official. conſtit. conſtitut. nume.2. 469
Statutum reſpiciens vtilitatem laicorum, & clericorum ligat etiam clericos tit. de epiſcop. & cler. cap.98. nume.3.9. & 10. 31
Puniens eum qui perſonaliter aliquid facit non comprehendit illum qui per alium id fieri fecit tit. de offic. in Reg.conſt.conſt.officia ante nu.3. 126
Imponens pœnam capitalem, quomodo noſcatur velle imponere pœnam mortis naturalis ibid. nu.30. 130
Strategoti officium quale ſit tit.de offic.procur.Cæſ. cap. 257. nu.2. 188
Subactuariorum officia vendere ad Proregem ſpectat titu. de act.M.C.V.prag.1.nu.1. 291
Subditi quomodo præpoſitis ſuis obedire debeant tit.de offic. Iuſt.cap.41. ibid.
Subditorum quies ſuperiorum eſt pax tit. de legibus cap. 195. nu.6. 82
Subfeudatarius volens immediato domino feudum renuntiare an poſſit ſinè Regis aſſenſu tit. de epiſcopis, & cleri-

eis conſtit. errores num.8. 37
Subſtitutus officialem loco ſui tenetur de inſufficientia ſubſtituti tit. de commiſſarijs Regijs cap.62. nu.1. 371
in *Succeſſionibus* feudorum in Regno quale ius ſeruetur tit. de legibus conſt. ſpetiale quoddam nu.3. 92
Succeſſor debet ſe conformare factis prædeceſſorum tit. de offic. proc. Cæſ. conſti. officiorum nu.1. 191
Summi Pont. Iudicio & authoritate etiam Reges, & Imperat. ſubijciuntur tit. de hæreticis conſtit. inconſutilem numero 5. 54
Summus Pont. in ſpiritualibus eſt ſupra omnem terrenam poteſtatem tit. 1. conſti. poſt mundi machinam numero 25. fol. 5
Quando etiam in temporalibus ſupraſtet principibus ſecularibus nu 27. ibid.
Habet vtriuſque gladij poteſtatem, & quomodo nume. 29. & 30. fol. 6. & tit. de legibus conſtit. nil veterum nu. 19. fol. 79
Quam iuriſdictionem habeat in Regno tit. 1. rit. 1. num. 11. fol. 11
Eſt Iudex in quæſtione de toto Regno, vel de eius quota ibid. num. 12.
Poteſt ſolus ſinè Cardinalium collegio legem condere tit. de legibus ad cap 193. nu. 19 83
Suſpenſo ab officio an debeatur ſalarium tit. de ſalario official. conſt. conſtit. nu.4.
Suſpitio Iudicis ceſſat quando tam actor, quàm reus eſſent in pari gradu Iudicis coniuncti in tit. de offic. procurat. Cæſ. prag.3. 189
Ad materiam in prag. 22. eodem per totum. 210

T

Tabellionem creare quis poſſit tit. de offic. & ſalar actuar. Sac. Conſ. prag. 24. num. 4. fol. 164. & in rubr. de offic. notariorum nu.1. 435
Tempus immemorabile habet vim priuilegij tit. de ſacroſ. eccleſ. conſt. peruenit nu.5. 13
Quo Iudices aſſiſtere debent in cauſis expediendis tit. de offic. mag. Iuſt. prag. 4. nu. 1. 274
Tertia prouocatio quomodo practicetur in Regno tit. de offic. Sac. Conſ. conſti. ea quæ nu. 46. & 47. 137
Teſtes examinandi in cauſa repulſæ an poſſint recipi per examinatores S. C tit. de off. exam. teſt. prag. teſtiū nu.3. 171
Teſtium recipiendorum commiſſio prohibetur fieri ordinarijs locorum ibid. nu 1. eod.
Theſaurarij Generalis officium in cuius locum ſucceſſerit in rubr. de offic. quæſtor. gen. nu. 1. 236
Munus quale ſit nu.4. 237
Theſaurarius Generalis an teneatur interuenire tempore quo fiunt locationes gabellarum in Regia Cam. tit. eod. prag. 7. nu. 1. & 2. 242
An comprehendatur ſub officialibus Regiæ Cam. in tit. de offic. proc. Cæſ. prag. 17. nu. 4. 207
S. *Thomæ* de Aquino laudes in tit. 1. conſtit. poſt mundi mach. nu. 44. fol. 10. & alibi ſæpè.
Titulum poſſeſſionis nemo tenetur oſtendere, fallit in re feudali tit. de offic. procurat. Cæſar. conſtitu. inter multas nu.9. 177
Et quid poſſeſſo feudo per 30. annos nu. 10.
Torqueri quando quis poſſit ex proceſſu informatiuo tit. de offic. magiſt. Iuſt. cap. 272. nu. 1. & ſeq. 269
Trigeſima hodie quando ſoluatur tit. de ſalario offic. conſt. conſtitut. nu. 1.
Tributorum exactores in proprios vſus pecunias applicantes, an gaudeant immunitate eccleſiarum tit. de his qui ad eccleſ. confug. cap. 95. nu. 49. 69
Tunica inconſutilis quæ & qualis illa D. N. I. C. tit. de hæreticis conſt. inconſutilem. nu. 1. & 2. 51
Tyrannum occidere quando liceat in tit. 1. conſtit. poſt mundi mach. nu. 28. 6

V

Vaſſalli Angarij & Perangarij, vide Angarij.
Vaſſallus burgenſis an poſſit domicilium transferre tit. de offic. proc. Cæſ. conſt. magiſtri nu.3. 193
Vectigalis exemptio non tranſit ad emptorem tit. de epiſcop. & cler. cap. 98. nu. 18. 31
Venatio iure naturæ omnibus permiſſa tit. de offic. mag. foreſt. cap. 84. nu. 2. 232
Cum retibus an licita ibid. nu.7. 233
Veneno aliquem occidens non gaudet immunitate eccleſiarum tit. de his qui ad eccleſ. confug. cap. 95. nu. 38. 69
Vendere officia quæ mala pariat tit. de offic. in Regn. conſtitu. prag. mandamus etiam nu. 1. 123
Verba in dubio ad præſens tempus referuntur tit. eod. pragm. Item atteſo ante nu.5. 111
Geminata magis deliberatam mentem arguunt ibid.
Enunciatiua Principis, diſpoſitionem inducunt, in conſti. ea quæ eo. tit. nu. 18 fol. 133. & ante nu. 23. 134
Priuilegij in proprio ſignificatu capi debent ibid. nume. 33. fol. 136
Verbum confirmamus quid importet tit. de offic. Sac. Conc. nu. 10. 143
Culmen quid ſignificet tit. de offic. in Reg. conſt. conſt. cum ſatis nu. 1. 137
Perſonaliter quid operetur tit. eod. conſt. officia nu. 2. 126
Retinere quid importet ibid. poſt num. 19. 128
Supremum quid ſignificet in tit. de offic. Sac. Conc. prag. 1. nu. 5. 143
Vſurpare in bonam & malam partem, tit de offic. in Regn. conſt. conſtit duram in fine. 130
Veſtes molles quæ propriè ſint tit. de hæreticis conſt. inconſutilem nu.3. 52
Vicaria Curia vnde dicta tit. 1. ritu 1. nu. 20. 11
Vicarius Regis omnia poteſt quæ poteſt Rex tit. de offic. S. C. prag. 1. nu. 8. 143
Legem condere poteſt nu.9.
Vicinus poteſt cogi ad vendendum pro eccleſiæ amplificatione tit. de monialibus prag. 1. nu. 2. & pro atrio eccleſiæ faciendo nu.3. & ſeq 48
Vidua diues an habeat electionem fori tit. de offic. mag. Iuſt. conſt. ſtatuimus poſt nu 18. 254
Virgo an gaudeat priuilegio fori ibid. nu 20.
Virorum, & mulierum commiſtio periculoſa tit. de monialib. prag 1 nu. 2. 48
Virtute potiſſimum hominis nobilitas conſtat in rubr. de offic. in Regn. conſt. nu. 14. 98
Viſitatio carceratorum quomodo fiat tit. de offic. mag. Iuſtit. ritu 10. fol. 28. & in rubr. de viſita carceratorum. 438
Vouens religionem vel clericatum ante delictum eo perpetrato ſi ordines ſuſcepit à quo debeat puniri tit. de epiſc. & cler. conſt de perſonis nu. 35. 19
Vſurarum Crimen an ſit mixti fori remiſſiuè tit. de epiſc. aud. conſt. maieſt. noſtræ nu. 5. 45
Vxor Viro ſubiecta tit. 1. conſti. poſt mundi machinam numero 4. 1
Quando vouere non poſſit abſque viri conſenſu ibidem nume. 7.
Domeſtica agat, vir forenſia nu. 8. 2
Poteſt aliquando maritum de fundo inueſtire, & ſui vaſſallum illum efficere tit. de epiſcopis & clericis cap. 94. nume. 1. 22
Clerici coniugati an ſequatur conditionem, & forum mariti tit. eod. ritu 66. nu. 3. 26
Mortuo viro dum lectum vidualem ſeruat habet eius priuilegia ibid. nu. 4.
Foriudicati, quando priuetur dote & donatione propter nuptias tit. de hæret. conſti. patarenorum nu. 3. 60
Fautorum hæreticorum an dote priuetur ibidem nume. 4. latè.

FINIS.

Digitized by Google

INDEX MATERIARVM,

QVAE IN CONSTITVTIONIBVS, CAPITVLIS, RITIBVS, PRAGMATICIS, ET GRATIIS IN PARLAMENTIS CONCESSIS CONTINENTVR.

ACCVSATOR contumaciarum aſſiduè aſſiſtat in M. C. V. §. Item conſiderandoſe ex pragm.28.de offic. mag.Iuſtit.tit.de Actuar. M.C.V. 316

Acta fiſcum tangentia ſtatim Iudicibus notificentur rit.32.tit.de Actuar.M.C.V. 316 Quæ per actorum magiſtros ciuiles in cauſis criminalibus fiunt cōſignentur actorum magiſtro criminali §. Item porque ex prag.39 de offic.mag.Iuſtit. tit.de Actuar. M.C.V. fol.317. Ab ordinariis ſcribis fiant, & in calce ſcripturæ à magiſtris actorum ſubſcribantur ex prag.26 de offic.Sac.Conſ. § hanc Inſtitutionem tit. de offic, & ſalar. Actuar.Sac.Conſ. fol.167. Appellationum criminalium ad Sac.Conſ.fiant per actuarios criminales,& merces cum actuarijs S.C.diuidatur.prag.25. de offic.M.Iuſtit. tit de actuar.M.C.V.fol.314.

Actorum magiſtri originales proceſſus parti non accomodēt. Pragm.15.de offic.Sac.Conſ.tit.de ſalar. actuar. Sac.Conſ. fol.167. Denuntient fiſci patrono appellationum cauſarum criminalium eod. die, quo præſentantur in banca, vel ſequenti §. Item che li maſtridatti tit. de Actuar, M.C.V. fol.312. Propria manu ſcribant diem latæ ſententiæ Rit.37.eod tit. fol.315. In fronte compatitionis nomen præſentantis deſcribāt ex prag.29. 29.§.& ne ipſorum de offic.Sac.Conſ. tit. de offic. & ſalar. actuar. S.C. fol. 167. Accuſatorum nomina pœnas, & patrias ſcribant in libro inferni, §. Item che li maſtridatti de actuar M.C.V.fol.310. Bannitos non comparentes Iudicibus notificent, §. Item quod teneatur ex prag.19.de offi.mag Iuſtit.tit.de Actuar. Mag.Cur.Vic. fol.308. Cauſas,& commiſſiones,ac interlocutorias inter ſe diuidant,vnuſque ipſorum diuidat ex prag.17. de offi.mag.Iuſtit.§ Item accio, Item che tutte interlocutorie,& §.Quia quod dicitur tit de Actua.M.C.V.fol.307. Citatos poſt triduum vocari faciant, & annotent bannitos in libro pragm.19.de offic.magiſt Iuſtit. tit. de Actuar. M.C.V. fol. 308. Ciuiles notificent actuarijs criminalibus fideiuſſiones quas capiunt pro cauſis criminalib. §. Itē che tutti l'Attuarij il ſecondo tit.de Actuar. M.C.V. fol 309. Contumaces in proceſſibus appellationum ponāt in regiſtro particulari, §.Item s'ordina eod tit. & fol.Claues bancæ ſeruent prag.16 de offic. mag.Iuſt.tit. de Actuar. M.C.V. fol.306. Qualiter conficere debeant proceſſus, atq; teſtium dicta deſcribere ex prag.8. de actuar.& ſcrib tit.de Actuar.M.C.V fol.305. Decreta,quæ à Regijs Conſiliarijs eis dantur ead. die, vel ſequenti Secretario regiſtranda conſignent ex decreto S.C. in lib.notam.S.C.tit.de offic.Sac.Conſ.fol 170. Præter ſcribas neminem in ſedendo admittant ibid. Dent notitiam perceptori pœnarum incurſarum ob petitas dilationes,§.Item che nelle cauſe de actuar. M.C.V. fol.311. Dicta teſtium integra ſcribant tam pro, quàm contra inquiſitos prag.6.de Actuar.& ſcrib.tit. de Actuar. M. C. V. fol.305 Compoſitiones reorum qualiter annotare debeant prag.20.de offic.mag.Iuſt.tit.eod. fol.308. Comparitiones debentium comparere perſonaliter extra bancam non recipiant præterquam in certis caſibus,§.Item vogliamo ex prag.17.de offic.mag.Iuſt.tit.de Actuar. M. C Vic. fol.306. Exequutorum nomina notent in libro prag. 21.de offic.mag.Iuſt.tit.de Actuar.M.C.V.fol.309. Faciant regiſtrum diuiſum appellationum, §. Item che alli maſtridatti tit.de Actuar.M.C.V.fol.310 Faciant annotationem bonorum contumacium, §. Item che tutti li predetti ex prag.22.de offic.mag.Iuſtit.tit eod. fol.312. Incuſent pœnas oppoſitas in obligationibus de concordando partes,& fiſcum de pœna elapſo termino audito Iudice §.Item che tutte le preghiere tit.eod. fol.311. In cauſis coniunctorum vſque ad quartum gradum non interueniant pragm. 3. de actuar. & ſcrib. tit. de Actuar. M.C.V. fol.296. Informationes captas de aliquo delicto non conſignent niſi Iudici, cui à Regente commiſſæ fuerint, §. Item per alcuni tit.eod fol.309. Ipſi,& ſcribæ ordinarij tantum querelas ſcribant, §. Item che niſſuno tit. eod. fol.310. Ipſi tantum remiſſiones capiant, §. Item che tutte le remiſſioni tit.& fol.eod. In proceſſu notent numerum cartarum,& cum diſtinctione nominum, & cognominum litigantium in regiſtro annotēt ex cap 20.inſtruct. Caroli.V.tit.de offic.proc.Cæſ. fol.210. In libris maximè Reg.Cam nihil ſcribant,nec ſcribi faciant, & teneatur de culbi ſcribarum in libris cōmiſſ.ex prag 22 § Item che li detti de offi.mag.Iuſtit.tit de Actuar.M.C.V. fol.313. Ipſi recipiant comparationes aduerſus mandata,& ſi ignoretur quis eas expedierit conſignentur alteri ad ordinationem Iudicis §. Item che tutte le petitioni tit. de Actuar. M C V fol.31 . Inquiſitos citari faciant, §.Item che li maſtridatti fiſcali tit eod.fol.309 A proprio loco non recedant poſtquam Iudices ſederint rit. 13. de Actuar. M. C.V fol.314. Ius ſigilli non exigant, ſcripturas inter ſe diuidant, & de rebus fiſcum tangentibus in dies notitiam dent ipſius patrono,vel Regenti prag.4.de actuar.& ſcrib. tit.eod.fol.297. Litteras & Commiſſiones Regiſtrent § Item che tutti li Actuarij tit eod fol.309. Nihil pro actis ſcribendis recipiant niſi quibuſdam exceptis rit.25.& 307.tit eod.fol.298. & rit.311.eod tit.fol 299. & prag.25.de offic Sac.Conſ tit.& fol.294. Quid exigere debent habetur ex prag 5.de actuar.& ſcrib.tit. & fol.eod. cum ſequent.vſque ad fol. 304 Non ſint procuratores prag.18.de offic.mag.Iuſtit.tit. eod. fol 308. M.C.Vic. quot eſſe debent prag.1.de actuar.& ſcrib.tit.eod.ful 295. Octo ſint criminales prag 7.de actuar & ſcrib.tit eo f. 96. Proceſſus & ſcripturas conſeruent in Archiuio communi rit.26.tit.de Actuar.M.C.V.fol.298. Procurent, vt informationes committantur Iudicibus, expediantur q; debitæ prouiſiones, & poſtea conſignentur fiſci patrono, §. Item che tutti maſtridatti tit. eod. fol.312.

Qua hora debent ad Tribunal accedere, & inde abſque licentia non diſcedant prag.15.de offic.Mag.Iuſt t. tit. eod. fol.306. Querelas annotent in libro §. Item che detti maſtridatti tit.eod fol.309. Regiſtrent præambula, & decreta tutelarum §.Item che li maſtridatti ciuili fol.311.

Subſcri-

Digitized by Google

ſubſcribant prouiſiones, & in pede ipſarum faciant ſummarium §.Item che qualſiuoglia tit.eod. fol.310. Sint ſollicíti in expeditione cauſarum §.Item che tutti li ſopradetti tit.eod fol.310. Teſtes examinent coram Regente, vel Iudicibus, & fiſci patrono ſi voluerit intereſſe prag. 6 de offic.M.Iuſtit.tit.eod. fol. 305. Vnus ex ipſis maneat in M.C.V.rit.27.tit. eod.fol.306

Admirati quomodo in reparatione nauigiorum ſe gerat cap Admirati 77.tit.de offi magni Admir. fol.384. Quid obſeruare debeant in creandis præpoſitis reparationi nauigiorum cap. Item in ſtatuendis 78. eod. tit. & folio. Aufugientium à triremibus filios, vel conſanguineos non capiant.cap.Item prædicti 82.tit.eod. fol.386 Cominantias, & panaticam integram dent marinarijs ſub pæna. cap.Item prædicti Admirati 79. tit. de offic. Magni Admirati fol.384. Domeſtici, & familiares gaudent eius priuilegijs cap. Item quòd familiares Curiæ Admiratiæ 13.tit. eod.fol 391. Nauigia merces non prohibitas vehentia non moleſtent, prohibitas vero Regiæ Curiæ aſſignent. cap. Item prædicti 83.tit.eod.fol.386. In eorum curia obſeruent ritus M.C.V. etiam in liquidatione inſtrumentorum cap.Item volumus 14.eod.tit. fol 391

Admiratus habet quaudam gabellã canapi in ciuitate Neap. cap.Item habeat 31.Curiæ Admiratiæ tit.de off mag Admir.fol.393. Similiter, & vaſa, quæ in mari, & nauibus immerguntur. cap.Item habeat 32.tit.& fol. eod. Certam habet quantitatem ex ſalario ſtipendiatorum claſſis cap.Item quod dictus 26.tit.eod.fol.392. Habet etiam ſingulos ex viceſimis captiuis cap.Concedimus 27.tit. eod. fol.392. Claſſem cum velis, armis, & alijs adipſam ſpectantibus recipiat, & de illis quatuor inuentaria conficiat. cap.Item pro vaſcella 2.Curiæ Admiratiæ fol.389. Cuiet damna paſſis per mare reſarciri cap. Si vero 8. Curiæ Admiratiæ fol.390. Cognoſcit de immunditijs, quæ à nauibus in mari proijciuntur. cap.Item ſi aliqua 3 t. tit.eo. fol.393. Comites inhabiles expellit, & habiles creat cap.volumus 16.tit.eod fol 391. Eſt exemptus à ſolutionibus quibuſcunq; pro rebus, quæ facit extrahi cap. Attendentes 35.tit.eod. fol.393. Habet decimam tributorum, quæ à ſarracenis ſoluuntur cap. Item concedimus 28.eod.tit.& fol. Ex naufragijs quid percipiat vide in cap.Naues 29.tit.& fol.eod. Ex qualibet naui ſale onuſta, ſi magna ſit, habet modios quatuor ſalis, ex parua duos, quando applicantur Neap. cap. Item quod cum 30. tit. & fol.eod. Quæ bona ex captis hoſtibus ipſi applicentur cap.de nauibus 21.eod.tit.fol.392. Quid habeat ex victualibus cap. Et ſi naues 22. & cap.habeat 23.tit.& f eod. De vaſſellis vero captis ab alijs piratis habet decimã. cap. Item ſi contingat 24.tit & fol. eod. In vittoria Capitaneus aduerſæ claſſis, & eius bona illi applicantur cap. Si vero 19.rit.eod.fol.392. Ipſius Iudices non ligantur quocunque banno aliarum curiarum. cap.Item ſi contigat 18 tit.& fol.eod. Iuriſdictionem ciuilem, & criminalẽ in eius ſubditos habet cap.Et licet 9. Curiæ Admiratiæ, & cap.concedimus 11.eod.rit.fol 49n. Licentiam piraticæ artis exercendæ impartitur habita prius fideiuſſoria cautione ab illam exercentibus cap.Nemini 3.eod. tit f.389. Locumtenentem, comeſtabulos, carcerarios, ſeruientes, familiares, Iudicem, & actuarium poteſt creare. cap. Item etiam 10 Curiæ Admiratiæ.fol.390. Nauigiorum regalium conſtructio, ac expeditionem ipſorum curare ad ipſum ſpectat.cap.1.Spectat enim Curiæ Admiratiæ, & cap. Item quòd 4.eod.tit.fol.389. Non oneret galeas alienis mercibus, quod etiam prohibetur comitibus.cap. Prædicti Admirati 80.tit.eod.fol.385. Officiales, ipſius familiares, & ſeruientes ab aliarum curiarum iuriſdictione ſunt exempti, & ſi deliquerint, vel conueniantur ad ipſius curiam ſunt remictendi, cap. Item quòd dicti 17.tit.eod. fol.391. Poteſt habere quinquaginta ſeruientes, quos recommendatos appellant, qui gaudent priuilegijs ipſius. cap.Item gratioſæ 15.Curiæ Admiratiæ fol. 391. Poteſt per ſubſtitutum ſeruire cum ſcientia Regis.cap.Item quod vbi 7.eod tit.fol.390. Poteſt ſtatuta condere, & pœnas nauigantibus cum claſſe imponere. cap. Item quòd quotieſcunque 5.eod.tit.fol.389. Admirato prouidetur de pecunijs neceſſarijs pro ſeruitio claſſis ſinè mora.cap Vt in armatæ 36.eod.tit.fol.393. Qualem veſtem habere debeat cum claſſe ambulans.cap. Item quod quãdo 6.eod. tit.fol.389. Quando petit remiſſionem ſui ſubditi ſtatur eius litteris.cap Item ad tollendum 12 eod tit.fol 395. Quid illi concedatur pro victu quando eſt in claſſe. cap. Item quando 25.eod.tit.fol.392. Quot Viceadmiratos creare poteſt & quæ priuilegia ſunt illis conceſſa, & forma commiſſionis vide in prouiſionibus Reg. Cancell. Philippus &c. li giorni à dietro tit.eod.fol.395 & ſequent.

Admirati ſeruientes, vide in verſ.ſeruientes, & in verſ.familiares.

Admiratus, vel Viceadmirati, vel alij ab eis ſubſtituti aſſiſtant in taxa expenſarum in reparatione nauigiorum factarum. cap.Admirati 77 tit. de off Magni Admir. 384

Adminiſtratores vniuerſitatum mutantes cauſam in aliqua partita ſuorum computorum puniuntur pœna falſi ex prag.8. de Commiſſar. §. ordinamo tit. de ſalar. offic. & trigeſ. fol. 482

Aduocatus fiſcalis nihil faciat abſq; Procuratore fiſcali rit.17. Ita quod procurator tit. de offic. Aduoc. & Procur. fiſcal. fol.285. Auditur ſuper decretis faciendis quando eſt præſens, ipſo abſente datur notitia decretorum antequam publicentur, § Et quanto al vedere tit.de offic Aduocat.& Procur.fiſcal. fol. 286. Auditur in omnibus cauſis ex prag.41.de offic.Mag.Iuſtit.§.In primis fol.& tit eod. Auditur circa defenſiones dandas extra carceres, §.Circa il capo ex prag predicta tit.eod. 287

Audiatur etiam in relationibus faciendis in S.C. §.nelle relationi ex prag 43.de offic.mag Iuſtit.tit.de offic. Aduoc. & Procur.fiſcal.fol.286. Audiatur in habilitationibus carceratorum ægrotantium § In lo habilitare ex prag.43 de offi. mag Iuſtit.eod.tit fol 288. Poteſt aduocare in cauſis priuatorum.rit.18.Item quod Procurator tit.eo.fol.285. Quod eſt correctum ex prag.39.de offic.mag.Iuſt. tit.eod. fol.286. Nihil recipiat pro defenſione cauſarum fiſci à partibus rit 19.eod.tit.& fol. Punitur ſi calumnioſè, & fraudulenter ſe gerat ex prag.38.de offic.S.C.§.Penis omnibus tit.eod.fol.286. Ipſe proponat in banca M. C. Commiſſarios deſtinandos pro informationibus capiendis § Circa lo capo eod tit.fol 287. Audiatur etiam in Cõmiſſarijs deſtinandis ad inſtantiam partis, §. Et quanto alli Commiſſarij ead.prag.tit.& fol. Poteſt interuenire in examinandis teſtibus ad defenſionem. ibid § Quanto al l'interuenire. Videant quoſcunque proceſſus §.Nel non vederſi d.prag.tit eod & fol. Subſcribunt mandata, quæ ſuot perceptori, & ſi aliquid in contrarium occurrit proponatur in banca § Circa li mandati d.prag.43. tit & fol eo. Memorialia quod capiatur informatio ſubſcribat. §. Circa li memoriali loco proximo citato, Audiatur in copijs ſcripturarum dandis ibid. §.In quanto al dare, faciat ſuas inſtãtias contra torquendos §.In lo interuenire ibid. Audiatur in mutationibus carceratorum de vno loco ad alium §. In lo aprire d.prag & fol. Liceat ei ſcribere ſuper comparitionibus, quæ per ipſum proponuntur prag. 44. de offi. mag.Iuſtit tit.de offic.Aduoc.& Procur. fiſcal. fol 288. Non proferat votum ſuum in deciſione cauſarum, nec impediat expeditionem cauſarum ex cap. Neap. cap 24. tit. eod. & fol. Neminem in carcerem detrudat inconſulta M.C.V. ex prag.39.de offic. mag. Iuſtit. §.El Aduocado fiſcal.tit.eod.& fol.

Aduocatus pauperum ab Imperatore conſtituitur pro viduis, orphanis, alijſue miſerabilibus perſonis conſtit. Lege præſenti tit.de Aduoc.pauper fol.289. Nihil recipiat pro defenſione cauſarum rit.19.tit eod. fol.290. Poteſt in omnibus caſibus etiam contra fiſcum aduocare rit. 23. tit. eod.fol.291. Interueniat in ratificationibus torturarum, & alijs actis pauperum ex cap.Neap.cap 24.tit.& fol. eod Admoneat Aduocatos, & Procuratores Regiarũ Audientiarum, & de iis, quæ videbuntur neceſſaria pro pauperum de enſione §. Et ordinamo anco rit.eod.& fol.

Aduocati examinentur per Iudices Curiæ in Conſtit. Aduocarorum officium tit.de affic. Aduoc. & Proc. Iuramento, & ſalario fol.499. Et iuramentum præſtent dicta conſtitu.tit.eod.fol 500. Ad præſens approbantur à Collegio quòd ſufficit in prag 12.de offic Sac.Conſ § Quod ad Aduocatos fol.501. Quid agere debent in prag.20 de offic.Sac.Conſ Aduocatos tit.eod.fol.502. Salarium taxatur in Conſtitut.Hac edictali tit. eod.& fol. De quota litis, nec ipſi, nec Procuratores paciſci poſſunt in prag.1.de poſtulando tit.eod.fol.503. Circa ordinem

poceſſus

Digitized by Google

proceſſus non ſe intromictant, & ad bancam niſi vocati non accedant in rit.100. Ordo per Curiam tit.eo.fol.504. Antiquiores iuniorem præcedant in ſedendo in ritu 101. In primis fol.504. Cum aduerſario non rixentur, nec iniurioſum aliquod verbum parte præſente proferant prag.21.de offic.Sac.Conſ.tit. de cultu tribunal. exhibendo fol. 95. Ipſis præſentibus ſileant procuratores niſi facti aliquid occurrat prag.21.de offic.Sac.Conſ.fol.eod. Loquentes non interrumpant niſi in caſibus expreſſis conſtit. Cultus iuſtitiæ tit. eod. 93

Alguzerij vltra ſtatutum ſalarium per pragmaticas non recipiant in cap.Neap.cap.50.tit.de Alguzerijs fol.343. Captos à proprijs domicilijs non extrahant niſi oſtenſis litteris commiſſionalibus ex cap.Neap.cap.35. tit.eod.fol. 344. Deſcribantur in matricula,& ſe obligent de benè adminiſtrando,nec vltra taſſatam mercedem exigant. §. E più ex prag.36.de offic.mag.Iuſti.tit. & fol eod. & in §. quanto fol.345. Vltra carolenum intus Neap.pro exequutione non recipiant, Iuſta ſibi commiſſa exerceant, & commiſſionem oſtendant, præter quam ſi negotium ſit criminale, quo caſu poſt capturam commiſſionem oſtendant.§. Et di più eiuſdem pragm. 36. tit. de Alguzerijs fol. 346. In citationibus notificandis duos adhibeant teſtes,eorumque nomina in relationibus deſcribant. prag. 1. de ordine Iudic.tit.de Alguzer. fol. 347. Nihil recipiant à partibus quando ad inſtantiam curiæ exequutionem faciunt in rit.42.tit.& fol.eod. Non deferant carceratos,niſi ad carceres M.C.V.prag.4.de carcer. tit.& fol.eod. & in lib.bannot.M.C.V. fol.348. Licentiam oſtendant Baronibus.Gubernatoribus prouinciarum, & capitaneis terrarum de Regia facultate ſibi conceſſa in §.Et di più eod.tit.fol.346. Arma à domibus inquiſitorum non accipiant in §.Capitanei eiuſdem pragm.tit.eod. fol.346. Exequuta tubittæ conſignent. §.Item perche ex d.prag.26.eod.tit. 346

Alguzeriorum ſalarium in §.Item per la cattura pragm.36.tit. de Alguzerijs fol.345. Certus ſit numerus, & ſciant ſcribere §.Volumus etiam eiuſdem prag.tit.eod.fol.346. Idem in Regijs Audientijs §. Item quod ſtatuatur ibidem. fol. 347

Annotatio bonorum contumacis fiat § Item che tutti li predetti ex prag.22.de offic.mag.Iuſtit.tit.de actuar.M.C.V. fol. 312

Appellationes omnium curiarum Regni ad M.C.V. deuoluantur conſtit.ſtatuimus de offic.mag.Iuſt fol.249. & conſti.Magnæ Curiæ eod.tit.fol.256 & Rit.52.eod.tit.fol. 217. & conſti. Capitaneorum §. Appellationes eod.tit. fol. 265

Apoſtatantes à fide, mortis pœna, bonorumque priuatione plectuntur, iure legitimæ,& ſucceſſione priuātur ex cap.Neap. 26.tit.de epiſcop.And. fol.42. Apoſtolicarum litterarum exequutio abſque ſolutione ordinatur. ibid.

Arrendatores gabellarum ſoluant quantitatem conuentam ſtatuto tempore,alias ſignificatoriæ expediantur contra ipſorum fideiuſſores prag.37.de offic.proc.Cæſar. tit. de offic. proc.Cæſ. 317

Archiuium fieri mandatur in prouincijs pro ſcripturis conſeruandis §.Quanto al ſecondo ex prag.4. de empt. & vendi. fol. 366

Aſcriptitij dominis inultis non ordinantur, pro conſenſu tamē aliquid non recipiant.conſti.Aſcriptitios tit. de epiſcop.& cler.fol.35. Neceſſitate vrgente ordinantur, & Dominus ad conſentiēdum adſtringitur ibid. Ordinati filius aſcriptitiorum conditionem retinet ead.conſtitut.in fine tit. & fol. eod. Alijque glebi aſcripti clericari prohibentur in conſti.errores eorum eod.tit. 36

Audientia Regia litteras exequutoriales pro exequendis litteris per S.E. vel alia tribunalia expeditis mandare prohibetur prag.1.de offic.Iuſt.tit.de offic. Iuſt. fol.362. Audientiæ Regiæ principatus dantur præheminentiæ M.C. pro puniendis exulibus prag.43.de offic. mag. Iuſti. tit. de offic.mag.Iuſt. 365

Auditores pro quauis cauſa pecuniam non recipiant §. Item q Auditores ex prag.6.de offic.mag.Iuſt tit.eod.fol.363. Illis in voto diſcrepantibus certior reddatur Prorex,vt prouideri poſſit prag.5.de offic.mag.Iuſt.tit.eod.fol.363. Ipſorum officium biennio terminatur,nec confirmari valent etiam ad preces vniuerſitatum prag.5. de offic. Iudic. tit.de official.in Regni conſtit.fol.120. & prag.6.eod.tit. fol.127. Nihil vltra taxatum ſalarium accipiant, vide in ver.officiales prouinciales Reſideāt in Audientia, nec aliquis diſcedat abſque vrgenti cauſa cum voto Gubernatoris, & aliorum, nec alia tractet negotia, niſi pro quibus deſtinatur.prag.8.de offic.Iuſtit.tit.de offic.Iuſti.fol.364. Stent ſindicatui per dies 50. coram commiſſario per Proregem deſtinando pragm.3.de offic.Iuſt. cum iure cautum ſit.tit de ſindic.official.fol.488. & in cap. Neap.anno 1583. Item ſe ſupplica tit.eod.fol.489. Vniantur in Concilio pro cauſis expediendis fiſco audito non obſtante præſidis impedimento prag.9.de offic.Iuſt.tit. de offi.Iuſt. fol.365. Auditoribus prouinciarum,& fiſci patronis non commictantur negotia extra locum tribunalis abſquè licentia Proregis in Prag. Ducis de Alcalà in lib. notam. S. C.tit.de offic.& ſalar.actuar.S.C. 167

Aula quarta Sac.Conſ.erigitur,& Conſiliarij ad eam tranſeūtes cauſas prius ſibi commiſſas expediant. pragmatica Comitis de Lemos ex lib.Notam. Sac.Conſ. tit. de offic. S.C. fol.162. Aula alia in Reg.Cam.erigitur prag.64.de offic.procur.Cæſ.tit.de offic.procur.Cæſar. fol.226. Aulas Sac.Conſ.ingrediātur vertice nudo,reuerenter, humilique ſermone loquantur prag.19.de offic. Sac.Conſ. tit. de Cultu tribunal.exhibendo fol. 95. Aularum vnio fiat die Martis,& Veneris,ex prag.41.de offic. Sac.Conſ.§.Pro diſcuſſione tit. de offi.Sac.Conſ.fol.149. Non petatur poſt dies 15.à die citationis ad dicendum poſt concluſionē prag.64.tit. eod. 149

B

BAiuli de quibus cognoſcant.conſti.locorum Baiuli. tit.de offic.& numero Baiulor. fol.446. Furem quem inuenerint Iuſtitiario tradere debent,bona autem furis ipſi vendāt conſti.Baiulos tit.eod.fol.447. Aſſiſias imponunt, & litigantes irreuerenter loquentes in auguſtali puniunt.conſtit.Ad officium Baiulorum tit. eod. fol.449. Teſtium iuramenta remictere nequeunt in conſti.Crebra eod tit. & fol. Ipſi iuramentum præſtent conſti. Baiuli locorum tit.eod.fol.450. Et in prag.1.de om.Baiulor.fol.451. Pœnas remictere non poſſunt ibid. Centeſimam partem litis pro mercede recipiant. conſti. Pro ſcripturis tit. eod.fol.450. Tres tantum, & non vltra in quolibet loco eligātur, & ſint de demanio. conſti. Sæpe contigit eod. tit.fol.450. Contra ipſos ſingulis menſibus inquiritur, vel etiam in fine anni, & delinquentes puniuntur in §. per ſingulos.conſti.Cum iuxta prouiſum tit. eod.fol 451. Vltra auguſtale pœnam non imponunt in prag.1.ſtatuimus de offic.Baiuli tit.eod.& fol Per annum exercere valent,& in fine Ipſius ſindicatum præſtent ibid. Baiuli, & Iudices Sancti Pauli huius ciuitatis ſtent ſindicatui in capit. Neapol. 24. anno 1496. Item che gli baliui tit.de ſindic.official.fol.489. Baiuli,& magiſtri Iurati Baronū ſtent ſindicatui in pragm.5.de ſindic.official.Don Ioannes tit.eod. 490

Baiulationes à Calendis Septembris incipiant, in conſt Clerici quoque tit.de epiſc.& cler.fol 57. Ipſarum officia vēdi prohibentur,ſed ex idoneis commicti mandatur, qui nō ſint ciues conſti.magiſtri Camerarij tit.de offic.procur.Cæſar. 193

Banna,& compoſitiones notentur in libris deſtinatis,& conſeruentur rit.24.tit.de Actuar.M.C.V. 315

Barones officia non vendant in pragmat. 4. de Baronibus,& tit.de offic.& authoritate Baronum fol.431. Non abutantur facultate in delictorum compoſitione prag.6. de Baron.omnibus mandamus eod.tit.fol.432. Ab eorum curijs condemnati ad triremes Regias tranſmictantur in prag.7.de Baronibus Volumus etiam tit.& fol.eod. Vltra ſibi commiſſa iuriſdictionem non exerceant in prag. 8.de Baronibus eod.tit. & fol. Matrimonia impedire non audeant in prag.9.de Baronibus tit.& fol.eod. Subterraneos carceres, & obſcuros nō habeant in prag.19. tit.& fol.eod. Magiſtros Iuratos creare poſſunt in cap.Regni ad quietem tit.eod.fol.433. Eorum vaxalli omiſſis medijs Regia tribunalia adire prohibentur ex cap.Neap. Item che detti tit.eod.fol.434. Tam eccleſiaſtici quàm temporales merum imperium

prohibentur ſub pœna, qua etiam ab eis deputati officiales plectuntur io conſtit. Ea quæ ad ſpeciale decus tit. de offieial. in Regn. conſti. fol. 135. Barone defuncto perceptor prouincialis ad eius terram accedat, & de fructibus illius anni informationem capiat ex prag. 1. §. Item volumus de offic. proc. Cæſar tit de offic Quæſtor gen. 245

Barricelli captos non liberent ſub fideiuſſione, nec aliquid recipiant §. Los Capitanes ex prag. 39. de offic. mag. Iuſti. tit. de Capitan. Campan. fol. 370. Arma à domibus non recipiant, nec aliquid ab Vniuerſitatibus pragm. 40. de offic. mag. Iuſt §. Item quod ex prag. 6. de offi. mag. Iuſt. cum ſequen. tit. de Capitan Campan. fol. 370.

Boues ſine campanis paſcere poſſunt, ſi cuſtodes, canes, & arma non habent. cap. Item boues tit. de off. mag. Foreſtar. fol. 233

C

CAncellarij Regiæ Cancellariæ quattuor horis de mane, & totidem veſperi aſſiſtant ex prag. 2. §. quoniam de offic. ſecret. tit. de offic. mag. Cancell. 406

Capitanei, & alguzerij arma à domibus inquiſitorum non accipiant §. Capitanei ex prag 36. de offic. mag. Iuſt. tit. de Alguzer. 346

Capitanei cuſtodiæ, eorumque miniſtri pragmaticas, & capitula in omnibus ſeruent prag. 35. de offic. mag Iuſti. tit. de Capit. coſtod. ciuit. fol. 335. Siut diligentes in capiendis delinquentibus, & cum eis non conuerſentur, §. item vogliamo eiuſdem prag. fol. eod. Arma à domibus abſq; licentia Regentis non capiant, § item che s'offerui in ead. prag. fol. eod. Et in §. ad tollendum ibid. Capta reucient Regenti, §. item ſi ordina ibid. Duo ſingulis noctibus ciuitatem circundent, captoſque Regenti oſtendant ibid. Bis in die Regentem adeant, §. item ſi ordina che tutti eiuſdem prag. fol. 336 Arma intercepta Regente inconſulto non alienent §. item ſi ordina alli Capitanei. ibid.

Capitanei terrarum quinternum faciant omnium prouentuũ, mandatorum, commiſſionum, & proceſſuum, illumque ſingulis tribus menſibus in archiuium mittant cap. nouis morbis. 257. tit de offic. procur. Cæſar. 185

Capitaneus Campaneæ ſingulis menſibus oſtendat milites coram gubernatore prouinciæ, & alijs, nec militem in libro deſcribat, vel dimittat non data notitia, §. item quod menſe ex prag. 6. de offic. Iuſt. tit. de Capit. Campan. 371

Capitula per Reges Carolum primum, & ſecundum edita per Regnum publicentur, ipſorumque violatores puniantur cap. Conſtitutionis 172. tit. de legib. fol. 85. Regis Caroli Secundi tempore eius vicariatus promulgata in planitiæ Sancti Martini ab eodem confirmantur cap. ad perpetuam 135. tit de legib. fol. 86. Edita in anno 10. indictionis ſuper ſtatu Regni Carolus Secundus iubet ſeruari ſub pœna. §. necnon cap. 182. tit. de legib. fol. 88 Ac Regni conſtitutiones pro pacifico ſtatu ſubditorum edita ſeruentur ritu 84. eod. tit. fol. 89. & ex capit. Neap. cap. 35. & 44. tit. eod. fol eod. Fideliſſimæ ciuitati conceſſa ſeruentur illeſa, & in ambiguis in ipſius beneficium interprætentur ex capit. Neap. item ſupplicano 67. tit. de legi. fol. 89 & cap. 63. ibid. Ipſaque inuiolabiliter obſeruentur ſiniſtra interpretatione remota capit. Neap. 26. fol. eod. Regnique conſtitutiones ſeruentur conſuetudinibus quibuſcunque contrariis remotis. § Curia autem ex rit. 311. eo. tit. fol 90. & in prag. vnica de pœnis ibid.

Carcerariorum inſtructiones prag. 33. de offic. M. Iuſt. tit. de cuſtod. reorum. fol. 325. & 326.

Carcerarii in exactione dirictuum ſeruent Regni conſtitutiones pœna contrafacienti, ac Regenti ipſos non punienti imminente prag. 1. de carcerarijs tit de cuſt. reorum fol. 327. Puniuntur ſi eorum culpa vel dolo carcerati aufugerint conſtit. cuſtodes. tit. de cuſt. reorum, fol. eod. Nihil à carceratis exigant niſi pernoctauerint conſt. Caſtellani tit. eod. fol. 313. & rit. 43. & 303. eod. tit. 325

Carcerati qualiter cuſtodiendi, & quid ſeruandum vbi ad Curiam tranſmittendi ſunt cap. prouiſum 58. de cuſtod. reor. fol. 318. Ægroti mittuntur ad hoſpitale incurabiliũ vbi cuſtodiuntur ab Alguzerijs ad id deputatis ex lib. bannorũ M.C.V. tit. eod. fol. 331. Habentes recurſum ad tribunalia ſuperiorum non amoueantur à locis vbi reperiuntur niſi aliter cauſa expediri non valeat ex lib. bannor. M.C.V. tit. eod. fol. 332. & prag. 46. de offi. M Iuſt. tit. de off. M Iuſt. fol 282. Arma intus carceres detinere prohibentur ex lib. bann. M.C V. tit. eod. fol. eod. Item & ferratos cingulos deferre ex lib. bannor. M C. V. tit. eod. fol. 333. Intus carceres delinquentes pœnis afficiuntur ex lib. bann. M.C.V. ibid. Ordine Magnæ Cur. capti ad alios carceres non ducantur abſque licentia ex lib. bann. M. C. V. tit. de Alguzer. fol 348. Ipſorum viſita in M.C.V ſingulis Sabbati diebus fiat per vnum ex Regentibus, & per vnum ex Regijs Conſiliarijs prag. 1. de viſita carcerator tit. de cõtract. Iudic. fol. 498. Et ex prag. 8. de off. magiſt. Iuſtit. §. Item che ogni meſe. tit. eod. fol. 499. & §. item que aſſi meſmo. ex prag. 39. de offic. mag. Iuſt. tit. eod fol. eod. Pro cauſis ciuilibus non habilitentur niſi in banca fiſco audito §. item vogliamo ex prag 8. de offic. mag Iuſt. tit. de off. mag. Iuſti. fol. 277. Et pragm. 10 eod. tit. ibid.

Carceratis Pauperibus dentur in dies vnciæ 27. panis prag 3. de off. mag Iuſt. tit. eod. fol. 329. Nunc verò vnciæ 26. ex libro bann. M.C.V. fol. 130. Infirmis verò quid præſtandum prag. 34. de offic. mag. Iuſt. tit eod. fol. eod.

Caſtellani nihil recipiant à carceratis niſi pernoctauerint conſtit. Caſtellani tit. de cuſtod. reorum fol. 323. rit 43. & 303. eod. tit. fol. 325. Vltra ſtatutam mercedem recipientes nonuplum fiſco ſoluant, ſimplum vero carcerato reſtituant con ſt. ſi quis Caſtellanorum tit. eod fol. 324. & cap. mag. Iuſt. 193. ibid. Eorumque ſeruientes negotijs ciuitatis non ſe immiſceant conſtit. culpam, tit. de offic. caſtellanorum eorumque militum. fol. 427. Eorum ſeruientes vltra quatuor non exeant abſque licentia ibid. A quibus cognoſcantur conſti. Caſtellanorum tit. de offic. Caſtell. eorumque militum. fol. 429. Extra caſtrum arma non deferant conſtit. Caſtellanis ibidem. Alienis negotijs nõ ſe immiſceant, intus verò caſtrũ cõcubinam non habeant conſt. Caſtellanos ibid. Nonnulla etiam eis prohibentur conſt. Caſtellani tit. eod. fol. 430. Iuriſdictione carent cap. 354 tit. eod. fol. eod.

Cauſæ dum votantur in Sacro Conſ. ipſarum tantum Iudices interſint prag 41. de offic. S. C. tit. de offic. S.C. fol. 158. Criminales delegatæ ſubdelegari prohibẽtur conſt. Officia quæ pſonis tit. de off. in Regn. conſt. f. 123. Votari inceptæ nõ procraſtinẽtur §. ſequitur ex prag. 13. de off. S. C. tit. de off. Sac. Conſ. fol. 154. Niſi ex cauſa §. conſiderando ex d. prag. tit. de off. S.C. fol. 155. Vni ex iudicibus commiſſæ ab eo expediantur, §. item che ogni meſe, ex prag. 8. de offic. mag. Iuſt. fol 499. In Regijs audientijs non expediantur niſi fiſco audito, §. Item quod gubernator ti 3. ex prag. 6. de offic. Iuſti. tit. de offic. Iuſti. fol. 364. & prag. 7. eod. tit. & fol. Fiſcales, feudalibus exceptis cognoſcantur per magiſtros Camerarios iuſtitiarijs adiunctis, ac fiſci patrono præſente conſt. quæſtiones tit. de off. procur. Cæſ. fol. 190

Chirurgus eligitur procurandis carceratis infirmis prag. 8. de off. mag. Iuſt. tit de off. mag. Iuſtit. 277

Citationes criminales, vel fiſcum tangentes in libro ſcribantur prag. 28. de off. mag. Iuſti. tit. de actuar. M.C.V. fol. 316. Contra inquiſitos expediantur vt in vltimo peremptorio procedatur contra eos, rit. 29. tit. de offic. ſcribæ fiſcal. fol. 317

Clerici coniugati ſoluant collectas capit. 248. non exigit tit. de epiſc. & cler fol. 34. prag. 1. de clerie. ſaluat. tit eod. fol. 35. Pro delictis coram eccleſiaſtico iudice conueniuntur ibid. Secolare iuditium non declinant rit. 66. & de epiſc. & cler. fol 26

Clerici prohibentur eſſe Baiuli conſt. Clerici quoque tit. eod. fol. 37. Officia, ac iuriſdictionẽ in Regno non exerceãt pœna Baronibus adiecta cap. 159. & cum nihil tit. eod. fol. 38. Aduocare nequeunt præterquam expreſſis in caſibus §. denique tit. eod. fol. 39. Et in pragm Comitis Oliuares eod. tit. fol 41 Ipſorum remiſſiones celeriter expediantur, & ante omnia die Sabati viſitentur prag Comitis de Lemos. ibid. Delinquentes ab eius Epiſcopo puniuntur conſtit. de Perſonis tit. de ſacroſ. eccleſ ac priuileg. earum fol. 15. Fallit in crimine læſæ Maieſtatis aliouẽ magno ibid. Ratione rei non ab eccleſia, ſed ab alio quæſita in loco rei ſitæ conueniuntur conſti. ſi quis clericus tit. de epiſc. & cler. fol 19. Coram ſeculari Iudice pro quouis poſſeſſorio iudicio conueniuntur conſti. de burgenſaticis

ſaticis

Digitized by Google

ſaticis tit.de epiſ.& cler.fol.20. Pro bonis etiam feudalibus,cap.34. item ſtatuimus tit.end.fol.21. & in § 3. prag. 2. de cleric.ſeu diac.ſaluat.tit.eod. fol.32. Citati à Iudice laico debent de clericatu docere,vt ad eorum Iudicem remittantur ritu 61. tit. eodem, fol. 23. & rit. 235. fol.24. Primæ tonſuræ,& diaconi ſaluatici,clericorum priuilegijs non gaudent niſi in diuinis officijs permaneant prag.4.de cleric.ſeu diacon.ſaluat.tit.eod.fol.27.& pragm. incip.Rex Aragonum.fol.28. Arma portantes trina præuia monitione illis priuantur, & ad Eccleſiæ cultum reſtituuntur,prag.5.de cleric.ſeu diac.ſaluat.tit.eod.fol.27. Clericaliter viuentes non contribuunt in collectis,tam pro bonis eccleſiaſticis,quàm patrimonialibus cap.98.Item ſtatuimus tit.eodem. fol.29. & prag.2. de cler. ſeu diac. ſaluat.in princ.fol.32.& in prag.7. fol. eod Ad ſecularia iuditia non trahantur §.3.ee pragm.2.de cler.ſeu diac. ſaluat.fol.eod.& in §.11.eiuſdem prag.fol.33. In habitu, & tonſura non incedentes trina præuia monitione ad functiones fiſcales,& collectas tenentur. ibid.

Collegij V. I. D. erectio in ciuitate Neapol. eiuſque priuilegia; vide in priuilegio quòd incipit Ioanna 2. &c. Vniuerſis &c.tit.de offic.mag. Cancell. fol.407. Medicorum fundatio,& priuilegia, in priuilegio quòd incipit Ioanna ,&c.tit.eod.fol.411. Ad eum qualiter Neapolitani ad mittantur §.Quando aliquis tit.eod. 418

Collegiatorum collegij Neapolitani Iudex competens eſt magnus Cancellarius,§.Quo lætanter.tit.eod.fol.408. Numerus auctus decreto Collegij incip. exiſtentibus &c. tit. eod. fol. 416. Iuramenti ipſorum forma: decreto incip.fuerunt,&c tit. eod. fol.417. Collegiati qualiter ipſi ſedere debent,§ quodum.tit.eod. fol.409. & §.ordinamus. fol.410. Quæ à doctorando exigunt, §.quo finito ibid. Ipſis abſentibus pro ſeruitio Regio debentur munuſcula,prag. Illuſt.& Magn.tit.eod.fol.419. Si ſint Regij officiales vti præſentes munuſcula habebunt, prag.Illuſtres &c.tit.eo.fol.420. Numerus auctus decreto Colleg incip.exiſtentib.tit.eod.f.416. Ante iuraměti præſtationem in aliquo non ſe immiſceant, §. Item quod f.418. Ordinarij tantum in cauſis decidendis admittuntur, §. item quòd nullatenus. ibid. Eorum vota ſecretò dentur §.item quòd approbatione ibid. Prioris electio qualiter facienda,§. cum electio. ibid.

Comites triremiū eas alienis mercibus non onerent cap.Regni 80.tit.de offi.M.Admir.fol.385. Alia vide in ver.Admir.

Commiſſarii perceptorum nihil ab vniuerſitatibus ob dilationem eis conceſſam exigant,§.& eſſendo pragm.8.de commiſſar.tit. de ſalar.offic.& trigeſima. 482

Commiſſarii prothomedicorum.vide in ver.prothomedicorū.

Commiſſarii redemptionum ſtent ſindicatui prag.6 de ſindic. offic.tit.de ſindic.offic.fol.491. Non impediant commiſſarios contumaciarum,§ fin.ee prag 39 .de offic. mag.Iuſt. tit.de offic.capit.cuſt.ciuit. 343

Commiſſarii quid ſeruare teneantur pragm.4.de commiſſ.non deſtin.tit.de commiſſ.reg fol.373. & §. item ſi ſupplica ex prag 7.de offic.mag. Iuſt.tit.eod.fol.474. Ipſorum ſalarium. vide in ver.ſalarium. Tenentur oſtendere litteras commiſſionales exceptis caſibus expreſſis,& cōtra inobſeruantes ordinarij locorum informationem capiant. cap.imprimis ex capit. Neap. tit. de commiſſ Reg. fol.375. Non deſtinentur coniuncti officialib. prag.9. de offic.iudic.tit.eod. fol.eod. Pro examinandis teſtibus per prouintias non deſtinentur niſi neceſſitate vrgente & eo caſu Doctores eligantur, § Itē quod quando ex prag. 4.de offic.iuſtit.tit.de off.Iuſt.fol.362. Habiles deſtinentur, & de ipſorum defectu ordinantes teneantur cap. Regni 62.tit.de commiſſ.Reg.fol.371. Ipſos deſtinantes nihil pro commiſſionibus recipiant, nec pro alijs, cap. Regni 63.ibid. Niſi pro vrgenti cauſa,& cum expreſſa Proregis licentia, & pro cauſis expreſſis non deſtinentur prag.1.de commiſſ.non deſtin.& capit.ſi ſupplica,& capit. Neap.tit.eod.fol.372. Sint contenti ſtantia, lecto, & palea prag.2.de commiſſar.&c.ibid. De illis deſtinandis in M.C. tractatur mane,& veſperi etiam dieb.feſtiuis §. che ogni di ex prag.44.de off m.Iuſt.tit.de off.m.Iuſt.f.282. Fraudem facientes nonupli pœna plectuntur,§. item quando accadeſſe ex prag.39.de offic. M Iuſt.tit.de offic.capit. cuſt.ciuit.fol.341. Nec per ſe nec per alios bona exequuta emant,§.item che detti ex d.pragm.39. tit.eod. fol. 342. Non poſſunt denuo in eadem prouincia deſtinari,ſed alius eligi debet §.item che vno ex d prag.39. ibid. Deſtinandi pro examinandis teſtibus ad inſtantiam fiſci proponantur in banca ab Aduocato fiſcali, §. circa lo capo, ex prag.43.tit.de offic.Aduoc.& Procur.fiſcal.fol.287. Deſtinandi vero ad partis inſtantiam fiſco audito §.& quāto ee prag.44.ibid.

Commiſſarii contumaciarum in criminalibus quod ſeruare teneantur ritu 132.tit.de commiſſar.contumac.fol.337. Reos à bannis liberare valent ſolutis tantum tarenis 16.acceptiſque fideiuſſoribus rit.135.eod.tit. fol.335. Cum bannitis componere poſſunt rit. 136.ibid. Fideliter eorum exerceant officium ritu 137.ibid. Infra ſtatutum tēpus exactionis inſtrumēta,& pecuniam ad M.C.V.tranſmictant ritu 139.ibid. Per prouincias deſtinentur contra contumaces pro exactione pœnæ, qui infra quinque menſes in longinquis partibus, & infra tres in propinquioribus redant computa perceptori prag.31.de off.mag. Iuſtit. tit. eod.fol.eod. Principe inconſulto non expediantur ibidem. Quinque tantum per tribunal approbati eligantur qui extorſiones non faciant fideliter exerceant. apocas de recepto conficiant,& in quinterno deſcribant. §. & più eiuſdem prag.31 fol.338. Noti,& idonei eligantur, poſt regreſſum computa reddant cum fiſci, & iudicis interuentu prouentus, & pignora à perceptore in libro deſcribantur extra Neapolim non ſint vltra quatuor,intus verò duo §.item acciò ee d.prag.31.fol.eod. Apocas exactionis ab exequutionem paſſis procurent, ac rationem reddant de geſtis cum interuentu Aduocati, vel procuratoris fiſcalis,& perceptoris, §.item ordinamo ex d.pragm. 31.fol.eod. Singulis menſibus dent computa exactionis cum cauſa,loco,tempore, & perſona,nummoſque conſignent perceptori cum interuentu credenzerij,§.item che tutti ex d.prag.31. fol.339. In fine decem menſium dent computa perceptori Magnæ Curiæ,qui illa infra quatuor dies videat,& introitum faciat in libris,ee lib.bannorum M.C.V. §.item finiti eod.tit. fol.eod. Poſt regreſſum ſtatim conſignent commiſſionem perceptori, & ſchedulā contumaciarum & pœnarum ipſis traditam tempore diſceſſus, §.item che ritornato ee lib. bannorum M. C. V. fol.339. Singulis duobus menſibus mictant pecunias exactas in poſſe perceptoris prouentuum, §.item ſi ordina ex prag.39 de offic mag. Iuſti.tit.de offic.Capit.cuſtod. ciuit. 342

Commiſſarius cauſæ legat integrum dictum teſtis ex prag. 39. de off.M. Iuſt.§.de harer.tit.de off.M. Iuſti. 278

Commiſſiones deputatis tantū commiſſarijs fiant, vel ad inſtātiam partis officialibus locorum, §.item conſiderandoſi ex lib. bannorum M.C.V tit .de offic. Capitan. cuſtod. ciuit. fol.339. De capiendo aliquem regiſtrentur prag.24.de off. M. Iuſti. tit.de actuar. M.C.V. 314

Compoſitiones moderatè fiant, nec moderatio reſeruetur, §. item quod ex prag.4.de off.Iuſti.tit.de off.m.Iuſt.fol.362. Fiāt in banca fiſco audito, nec pænæ corporales mutentur §.item ꝗ Gubernator el 1. ex prag.6.de off.Iuſt.tit.de off. Iuſti.fol.363. Abſque Proregis ordine in ſcriptis vltra 500 aureos non fiant.prag.9.de offic procur. Cæſar. tit. de offic.proc Cæſar.fol.197. Quæ fiunt in Regijs audientijs perueniant in poſſe magiſtri Cameræ prag. 60.de off. procur.Cæſar.tit eod. 225

Computa infra ſtatutum terminum in Regia Camera præſententur cum cautelis pœna tranſgreſſoribus in dicta pragm. 10.& 29.de off.procur. Cæſar. tit de offic. procur Cæſar. fol.198.& §. & vlterius ex pragm.37.eod.tit.& pragm. 31. eod.tit.& § item ne adminiſtratores ex pragm.29. eod. tit. fol.199. Introitum, & exitum diſtinctum continere debent pragm.42 de off.procur.Cæſ.tit.eod. 200

Computa adminiſtrantium pecuniam vniuerſitatū poſſunt ab vno ex Præſidentib.Reg.Cam.dirimi relatione habita à rationalib.prag.15.de off.proc.Cæſ.eod.tit. 203

Condennati ad remigandum à curijs Baronum tranſmittuntur ad Regias triremes prag.7.de Baronib.tit.de offic.& authorit. Baron. 432

Coneſtabuli Neap.& Auerſæ de cuſtodia ciuitatis nocturna tātum ſe intromittant niſi aliter fuerit eis demandatum, nec eorum aſſertioni creditur, & pœna contrafacientibus ſtatuitur cap.Regni 55. item coneſtabuli tit.de off. Capit. cuſtod.ciuit. 344

Conſiliarii tribus horis ſingulis diebus in S.C.aſſiſtant, & poſt prandium per duas horas domi Aduocatos, & Procuratores audiant §. ſacri noſtri, ex pragm.14.de offic.S.C. tit.de off.S.C.fol.157. Qualea, & quanti eſſe debeãt prag.2. eod tit fol.144. Singulis duobus menſibus mutent aulas ex prag.2.§ magnifico fol 146. Ordinatim ſedeãt & altero deficiente ſequens ſubrogetur, prag 3. eodem tit. ibid. Cauſas infra duodecim vntias ſinguli decidere poſſunt §.item quod cauſæ ex prag.41.de offi.S.C fol.152. In aula proponere, vel reſpondere non poſſunt, ſed Præſidis, vel Decani aulæ onus eſt, prag.8.eod. tit. fol 153. Domi incidentia decidant niſi aliud eis videatur, pragm.16. de off.S.C fol.157. Eorum vota propalare prohibetur prag.4.de off.Iud.tit.de ſecreto ſeru.fol.456. Die iouis relationes audiant M.C.V. & cætera negotia omittant ex libro notamentorum S.C prag. Cardinalis Granuela. tit.de off.S.C.fol.161. Alia officia inconſulto Prorege nõ exerceant ex d.lib.notam.S.C fol.163. Debitoribus dilationes concedere prohibentur ex dicto lib. notament. ibid.

Conſtitutiones in Regno ſeruandæ legibus, & conſuetudinibus aduerſantibus ſublatis in conſti. poſt mundi machinam tit de nouo Philippi C compon.fol.8. Super manutentione iurium fiſcalium editæ ſeruentur, §. volumus ex cap. 257 tit. de off proc.Cæſ. 187

Conſultationes cum voto omnium præſidentium in banca fiãt, & vota notentur idemque in bilancijs ad Regem tranſmittendis ſeruetur prag.1.de off procur.Cæſar.tit.eod.fol.180. & eſt §.præcip.mus eiuſdem prag. 183

Contractus publici à notarijs à Rege creatis celebrentur prag. 2.de contractibus, tit.de off.notar.& Iud. 437

Contumaciæ ... in ciuilibus quæ Rit.133.tit.de commiſſ cõtumac.fol 337 Eſt tantum vnius tareni, & ſi plures ſint inſolidum obligati. §.item oltra ex prag.39.de off. M.Iuſt. tit.de off.Capit.cuſt.ciuit. 341

Contumaciæ non vendantur. ſed ad illas exequendas deſtinetur fida perſona, §. perche intendemo ex lib bannorum M.C V.fol.339. & §.algunos, ex pragm.10. de off. M.Iuſt. tit.de commiſſ.contumac.fol.340. Et banna notentur à magiſtris actorum in libro, & à criminalibus in proceſſu, §.item che tutti ex prag. 2. de off. M. Iuſti. tit. de Actuar. M.C.V.fol.312. Ipſarum libri, & inferni in archiuio conſeruentur, §.item che tutti libri ex prag.23. de offic.M. Iuſti.eod.tit.fol.314. Liſta ſingulis hebdomadis magiſtris actorum exhibeatur, & cum libro contumaciarũ comprobetur, §.item paraque ex prag.39.de off.M.Iuſt.eod.tit. fol.317. Incuſata contumacia vllo termino expectato proceditur in cauſa prag.18.de off.Sac.Cõſ. tit. de off.S.C. fol. 158

Contumacium bona occupata, & reperta in vicinorum domibus exequantur conſtito oretenus, quod ſint ipſorum §. itẽ per cuitare ex prag.39.de off.M.Iuſt.tit.de off. Capit. cuſt. ciuit. 341

Contumaces pro cauſis criminalibus capiantur de perſona, & aſportentur ad carceres M.C.V. vel aſſignentur officialibus locorum nomine M.C. § item quanto ex d.pragm. 39. tit. eod.fol.342. Publicentur in eorum oppidis per proclama, §.item quelli eiuſdem prag.fol.343. Prouinciarum notentur in regiſtro particulari ab actuario menſis, §.item s'ordina. tit.de actuar. M.C.V. 30

Copiarum cum originalibus collatio præſentibus ijs quorum intereſt fiat pragm.26.de off.S.C.tit.de off. procur. Cæſar. fol. 166

Curia regitur etiam abſente Locumtenente, non autem abſentibus iudicibus, & Notarijs Rit.64. Item Curia ipſa tit. de off Mag.Iuſt.fol 281. De ordine in ipſa ſeruando ex prag 39.§.& viſto de off.M.Iuſt. fol.279. Dum regitur, procuratores aſſurgant, & ſileant. §.item per remediare ex prag.31.de off.M.Iuſt.tit.de cultu trib.exhib.fol.94.& ritu 103.& 104.fol.95. Quælibet Regni à M.C exemplum ſumere debet conſti.nihil veterum, tit.de legib. 77

Curſorum pedeſtrium numerus deletus prag.1.de off.mag.poſtar.§ ſe no &c.de off.mag Poſtarum.fol.405. Curſores ſeruiant cui eis libuerit in d.prag. §. de più perche. fol. eod. Contrabanna verò non extrahant in d.pragm, §.vogliamo. 426

Cuſtodes paſſuum in confinibus Regni eorum officium exerceant, & intra loca prædicta homines, animaliaque non capiant, nec ſub officiales deputent, & contrauenientes puniuntur capit Regni 74.tit.de cuſtodibus paſſuum, & graſſia. 236

D

D*Ecima* integrè ſoluenda etiam de feudalibus in conſtit. Quanto cæteris tit.de Decimis fol.70. Et pro præterito cap.Regni volumus 9. tit de legibus fol.91. De bonis etiam fiſcalib. nu.. deductis litteris impetratis ibid. Et in cap.Regni, & quia 18.tit.de decimis.fol.76. Tempore ſtatuto ſoluenda cap.Regni Item ſtatuimus 93. tit.de decimis fol.75. & in cap. Regni. Et quia 187. tit. eod. fol.76. Ab inuitis exigitur per Prouinciarum Iuſtitiarios, & renitentes coguntur. ibid.

Decreta non publicantur antequam fuerint firmata. § Item vogliamo il 3.ex prag.21.de offic. mag.Iuſti.tit.de Actuar. M.C.V. 312

à *Decretis* vnius, vel duorũ Iudicum M.C.V. ad conſocios appellatur, & ſententiæ proferuntur coram magiſtro actorum in ritu 250.tit de off mag.Iuſt. 281

Defenſæ abſque Regia conceſſione factæ dirimantur prag.1. de ſalar.eorum qui mittuntur. §.& eum in tit. de off.mag. foreſtar. 234

Doctorandus qualis, & quid habeat probare in §. ad doctoralis tit.de offic.mag Cancell. fol.409. Modus in doctoractu ſeruandus in §.modum ibid. & quid pro doctoratur ſoluatur in §.quo finito, ibid. Ad hunc gradum abſque matricula, & niſi per ſtatutum tempus quis ſtuduerit non admittitur in prag Illuſtr. &c. Hauendo per virtù tit.de off.mag.Cancellar.fol.420 & in pragm. Illuſtriſs. eod.tit.fol.424. Fallit in eo, qui extra ciuitatem in ſtudijs operam dedit in pragm Illuſt.&c. Per virtù d'vn ordine in eod.tit. 421

Doctores Regia tribunalia non niſi togati ingrediantur prag. 1. de Doctor habitu tit.de veſtibus official.fol.501. Neapolitani infra quod tempus collegij admiſſionem petere debeant in decreto Collegij tit. de offic. mag. Cancellar. fol. 423

Dohanæ ſecreti, & quæſtorum magiſtri de Theſauris, naufragijs, ac bonis ſine ſucceſſore decedentium cognoſcunt con ſtit.Dohanæ de ſecretis tit.de off.procur.Cæſar.fol.179. De excadentialibus bonis abſque ſpetiali mandato non cognoſcunt ...ia contrauenientibus in dicto Capit. Regni. Item eum inquirere 64. tit.de off. proc.Cæſ. 181

E

E*Cleſia* vacante tribus ſapientibus eiuſdem cura committitur vſque ad ſucceſſoris Aduentum in conſti. Peruenit tit.de nou.Philipp.C.componen. fol.12. Bona ſtabilia cenſui Curiæ ſubiecta non niſi ex permutatione inter viuos acquirit, ex vltima voluntate autem tranſlata infra annum vendat, mobilia verò licitè quærit in conſtit. Prædeceſſorum tit de ſacroſ eccleſ.ac priuileg.ear. fol.14. Bona cenſui ſubiecta cum onere quærit, libera autem acquirere non prohibetur, capit. Item ſtatuimus 59 tit. eod. fol. 14

ad *Eccleſiam* confugiens inuitus non extrahatur, niſi in caſibus à iure permiſſis cap. Item ſtatuimus 95. tit. de his, qui ad eccleſ.confug. 67

Eccleſiarum priuilegia ſeruentur in cap. Vniuerſis 18.tit.de ſacroſ.eccleſ.ac priuileg.ear.fol.13. & in cap. Item ſtatuimus 101. tit.& fol.eod. Vaxalli eidem ad perſonalia ſeruitia obligati abarore abſque Prælati licentia officia non recipiant cap. Item ſtatuimus 100.tit. eo. fol. 14. Subditi ad perſonalia ſeruitia obnoxij ſi aufugiant à Prælatis reuocantur.cap.Item ſtatuimus 108.tit.eod. 15

Eccleſiaſtici criminis cognitio ad Prælatos, ipſorumque miniſtros ſpectat, cap.Item ſtatuimus 104. tit.de epiſc. & cler. fol.22. Officiales in laicos iuriſdict.non exercent pragmat. 3. de iuriſdictioni non turbandis. tit. eodem. fol.eod. Victualia ex proprijs territorijs, vel redditibus peruenta liberè abſque ſolutione extrahũt, pro emptis vero ius Dohanæ ſoluant ſub certa forma in cap. Item ſtatuimus 97. tit.de epiſc.& cler. 23

Eccleſiaſticæ perſonæ de bonis à laicis per contractum peruentis in collectis contribuunt pragm.3. de cler. ſaluat. tit.de epiſc.& cler.fol.34. Cæterique à iuriſdictione Regia exempti

exempti ad officia adminiſtranda non admictantur prag. yoic. de eccleſ. perſon. tit. de epiſc. & cler. fol. 8. & 9
Eccleſiaſticarum perſonarum Domus ab hoſpitijs ſunt immunes cap. Item ſtatuimus 96. tit. de epiſc. & cler. 18
Exactio dirictuum Regiæ Cancellariæ non fiat ante ſubſcriptionem prouiſionum in prag. 2. de off. ſecret. §. abuſum, & in §. volumus tit. de offic. magni Cancellar. 405
Exactiones notentur in imargine libri, & fiat notamentũ quantitatum, perſonarum, locorum, & temporum exactionis, ac fiant apocæ de recepto, §. Item che detti Commiſſarij, ex prag. 39. de off. mag. Iuſt. tit. de offic. Capit. cuſtod. 341
Exactores contumaciarum infra decem menſes pœnas in ſchedula eis aſſignata notatas exigant, alias de proprio ſoluant ex lib. Bannor. M. C. V. tit. de commiſſar. contum. 340
Examinator non ſuſpectus eligatur, & pro quolibet teſte grana decem recipiat prag. 7. de ordin. Iudic. tit. de offic. examin. teſtium. 172
Examinatores 40 à Præſide approbati eligantur, & Conſiliarij teſtium examini non interſint de ordine Ducis de Alcala incip. cauſarum expeditionem, tit. de off. S. C. 71
Examini Conſiliarij interſint, ſi tamen teſtes abfuerint Iudicis arbitrio, vel locorum ordinarijs committatur, vel actorum notarius deſtinetur pragm. 15. de off. S. C. tit. de offic. Sac. Conſ. 171
Exequutio contra contumaces facta vnico incantu vendi poteſt, & non reperto ibi emptore, alibi extrahatur, & vendatur, §. Item acciocbe, prag. 39. de off. M. Iuſt. tit. de off. Capit. cuſtod. ciuit. fol. 341. De cauſis fiſcalibus non fiat, niſi de licentia Regentis, vel fiſcalis. §. Item quòd ex prag. 31. de offic. M. Iuſt. tit. de commiſſ. contum. 338
Exequutores cum iuramento Vniuerſitatis exequutiones faciant §. Item conſignata, fol. 338. Non exigant alias pœnas vltra notatas in ſchedulis illis traditis. § Item ſe ordina fol. eod. Non faciant lineaturas in ſchedulis aſſignatis abſq; cauſæ expreſſione §. Item per le liſte ibid. Debitores prouentuum, & contumaces ducant ad carceres M. C. vel officialibus locorum conſignent. §. Item quando ibid. Poſſunt fiſci debitores relaxare ſub fideiuſſoria cautione, ipſorum periculo capienda de ſe præſentando in M. Cur. § Item li damo. ibid. Exequutionem faciãt ſuper omnibus bonis debitorum §. Item debiamo eod tit. fol. 341. Non exigant vltra quãtitatem in pragmatica taxatam ſub pœna relegationis. pragm 7. de commiſſar tit. de commiſſ. Regijs. 375
Exequutoriales litteræ per actuarium cauſæ expediantur, & ab eiuſdem fideiuſſiones recipiantur ex decreto Sac. Conſ. in lib. notam. S C. in illis apponatur clauſula de qua in pragm. Caroli V. eod. lib. 168
Expenſæ quæ pro extrahendis bonis exequtis fiunt, præcapiãtur ex prætio ipſorum, § Itẽ che ex prag. 19. de off. M. Iuſt. tit. de offic. capit. cuſtod. fol 343. Erogatæ in reparationibus nauigiorum apprecientur cum interuentu Admirati, vel Viceadmirati, vel ab eius ſubſtituto cap. Admirati 77. tit. de offic. mag. Admirati. fol. 384. Quæ erogantur in conſtructione triremium notentur in tribus libris cap. 1. Curiæ Admiratiæ tit. eod. 389
Expenſarum taxatio fiat per vnum ex Iudicibus M. C. V. ex pragm. 7. de offic. mag. Iuſti. §. Item che hauendoſi. 275

F

F*Amiliares*, domeſtici, & commenſales Admirati. vide in ver Admirati.
Feneſtra in Monaſterium monialium aſpectum habẽtes claudantur prag. 3. de monial. tit. de monial. 50
Fideiuſſiones captæ eodem die, vel ſequenti notificentur Iudicibus, & perceptori M. C. V. Rit. 33. tit. de Actuar. M. C. V. fol. 315
Fides infirmitatis carcerati notificetur fiſco ante habilitationem ex lib. bannorum M. C. V. 277
Filij, fratres, ſeu vxores non puniendi pro aufugientibus à triremibus. cap. Item prædicti Admirati tit. de offic mag. Admir. 386
Fiſcus autor laudatus cauſam ad Regiam Cameram auocat pragm 12. de offic. procur. Cæſar. tit. de off. procur. Cæſar. fol. 201. & cap. 26. inſtructionum Caroli V. tit. & fol. eod. Item vbi agitur de inueſtituris feudorum, vel vbi iures Regiæ Cameræ ſunt offenſæ prag. 13. de off. procur. Cæſar. tit. de off. procur. Cæſar. fol. 202. In cauſis ipſum tangentibus audiatur eod. tit. 207
Fiſci Aduocatus in cauſis appellationum teſtes recipit coram ipſo ex prag. 6 de offic. mag Iuſti §. Haueudo hauuto tit. de off mag Iuſt 381
Foreſtæ antiquæ deſcribantur, & à nouis ſeparentur, & ſuper eiſdem editæ leges ſeruentur. cap. Illa quidem 191. tit. de off. magiſt. Foreſtar. 233
Foreſtarum fines annotentur, & ſeruetur in eis Capitulum 84. incip. magiſtr. Foreſtarum in cap. Item ſtatuimus 56. tit de offic. magiſt. Foreſt. 233
Forudicationum proceſſus elapſo anno ſtatim Iudicibus conſignentur, qui ad ipſorum expeditionem procedant prag. 26. de offic. mag. Iuſt. tit. de Actuar. M. C. V. 314

G

G*Abellarum* venditiones fiant coram duobus Præſidentibus Reg. Cam. & non per Locumtenentem ſolum prag. 4 de off. procur. Cæſar. tit de off. proc Cæſ. fol. 189. Gabellarum, & aliorum iurium in venditione ſeruetur forma tradita in cap. 60 & cap. Item eadem 61. eod tit. de off. proc Cæſ. 126
Gabellæ ſollemniter locentur in Reg. Cam. cum interuentu Theſaurarij generalis prag. 7. de off. Quæſtor. gen. tit. de off. Quæſt. gen. 242
Galeæ vide in verbo triremes, & in verbo nauigia.
Gratiæ, & litteræ ſuæ Maieſtatis legantur in collaterali Conſ. vide in verbo literæ.
Gubernatores prouinciarum prohibentur famulos prouinciales aſſumere poſt ſuſceptum officium, ante verò aſſumptis, nec pro, nec contra iuſtitiam miniſtrent, de commiſſis ante, ſiues vero de iniurijs eius durante officio illatis. §. Et illud ex conſtit. Iuſtitiarij per prouincias tit. de offic Iuſtit. fol. 354. Ab vniuerſitatibus donatiua accipere, & victualia ſibi tradi ſ:l facere prohibentur prag. 3. de Munerib. official. tit ne officiales munera recipiant. fol. 169. Cognoſcunt de feudis non quaternatis §. Deinde ea conſtit. Iuſtitiarij per Prouincias tit. de offic. Iuſt. fol. 354. & conſt. Præſides eod. tit. fol. 356. Percurrant loca ſuæ iuriſdictionis, eaquè latronibus, & delinquentibus expurgent, ipſoſq; in loco delicti puniant in conſt. Iuſtitiarij non per Cal eod. tit. & fol. Per Prouintiam tranſeuntes nihil ab vniuerſitatibus recipiant pragm. 1. de off. Iuſt. tit. de off. Iuſt. fol. 360. Nec vltra taxatum ſalarium &c. Vide ver. officiales Prouinciales. Reſideant in locis ſolitis, cap. In primis ea cap. Neap. tit. de off. Iuſt. fol. 359.
Gubernator, & Auditores prouintiarum prouentus ab alio, quam à Magiſtro Cameræ non accipiant §. Item quòd Gubernator il ſecondo ex prag. 6. de off. Iuſt. eod. tit. de offic. Iuſtit. 363

H

H*Abilitationes* carceratorum fiant in banca audito fiſco, §. In lo habilitare ea prag. 43. de off. mag. Iuſt. tit. de off. Ad uoc. & Proc. fiſcal. 288
Hæreſis crimen maximum, & publicum in conſt. Inconſutilem tit. de hæreticis. fol. 51. In crimine per inquiſitionem proceditur. ibid. Conuicti per Eccleſiaſticos Iudices erroribus abiuratis in gremium Sanctæ matris eccleſiæ reuertantur, pœniſque varijs afficiuntur. ibid. Inquiſiti delecti veniam à Principe poſtulare non poſſunt. ibidem.
Hæreticorum complices, & fautores bonis omnibus ſpoliati perpetuò relegantur in conſtit. Patarenorum tit. de hæreticis. fol. 58. Filij perpetua infamia notantur, ac ad honores inhabilitantur. ibid. Filij reſtitutionis beneficium conſequuntur, ſi hæreticum occultum detegerint ead. conſtit §. Si tamen. 60

I

I*Mperator* offert ſubiectis diſtinctos officiales creare in criminalibus, & ciuilibus cauſis, in conſtit. Non ſine grandi tit. de official. in Regn. conſt 100
Infirmi carcerati qualiter ſint excarcerandi ex pragm. 19 de off. mag. Iuſt. §. Item ordinamus tit. de offi. mag. Iuſtit. 276

Infor.

Digitized by Google

Inſormationes omnes conſeruentur in arca duabus clauibus clauſa,& duo conficiantur libri prag.21. de off. proc. Cæſ. tit.eod. 109

Inquiſitionis forma contra officiales in cap.Regni 260. Vulgaria famæ proloquium tit.de ſindic.official. 491

Inſtrumenta Baronum non conficiantur à notarijs eorum vaxallis in cap.Regni 289. Nō ſine prudentis tit. de off.notar. & Iudic.fol.442. Liquidantur ita in curia Magni Admirati ſicut in M.C.V.in cap. Item volumus 14 tit. de off. mag.Admir. fol 391. Confeſſionata non nocent conſtit.In cauſis tit. de off. procur.Cæſ. 177

Iudæi Eccleſiarum vaſalli à laicis non turbentur cap. Item ſtatuimus 109. tit.de Iudæis, fol.63. Nec eis grauamina inferantur. ibid. Nec officia eis commictantur. ibid. Coram Iudice Regni agunt, & conueniuntur ex cap.Neap.21.tit.eod fol.63. Non habent ius congrui ex cap.Neap.22 fol.eod. In ciuitate Neap. non niſi triduo commorentur, & ſignati incedant, ex cap. Neap. cap.53.tit.& fol.eod.& in pragm.1.de Iudæis,fol.64. In loco à Chriſtianis ſeparato habitare coguntur in prag. 3.de Iudæis tit.& fol.eod. Ad Nundinas accedentes coloratum pileum gerant prag.3. eiuſdem tituli. 65

Iudex laicus de eccleſiaſtico crimine non ſe intromictat, nec Prælatos in ipſorum cognitione impediat, conſti.Maieſtati noſtræ tit.de epiſc Audientia, fol.43. A cognitione cauſæ adulterij ſe abſtineat, niſi per vim fuerit commiſſum, ibid.

Iudices M.C.V. vltra quatuordecim alij adhibentur prag. 1. de offic.mag.Iuſt.tit.eod.fol.272. Quolibet anno mutentur ibid.prag.39.de offic.mag.Iuſt. fol.eod. Congregentur hora decimanona Rit.12. fol.eod. In palatio M.C.V.tribus horis de mano, & tribus de veſperi interſint prag.4.de offic mag Iuſt.tit.eod.fol.273. Et §.Carolus fol.274. Duo ipſorum in qualibet hebdomada deſtinentur pro examinandis teſtibus,& illis cauſæ commictantur Ritu 83.fol.eod. Vota cauſarum proferant audito fiſco, & per omnes Iudices ſubſcribantur, & diſſentientes in particulari libro ſcribantur,ſic fiat in decretis de torquēdo,& duo ipſorum interueniant in tortura ex pragm. 5. de off.mag.Iuſt.§.Item che detti tit.de offi.mag.Inſt. f.275. & ex prag.39 §.Tambien ordenamos eod.tit fol.277. Ipſis votantibus nemo aſſiſtat.ibid. Euntes per Regnū ad inquirendum contra alios nihil recipiant, niſi ad partis inſtantiam vacauerint ex prag.7 de off.magiſt.Iuſt. §.Item che lo Regente tit.præcitato fol.276. Non expediant mandata de capiendo niſi viſa informatione ibid. §. Item che neſſuno. Non exeant ab hac ciuitate inconſulto Prorege Rit.7.Item quod nullus officialis fol. eod. Die Iouis referant cauſas in Sac. Conſ. pragm.10. de offic. mag.Iuſt.fol.277. Vnus ex ipſis aſſiſtat apud Regentem ipſius Rit.15 Item quod nullus de off mag.Iuſt. 280

Iudices ciuiles non prouideant ſuper allegatis aduerſus citationes criminales ex prag.14.de offi. mag.Iuſt. § & quamuis tit.de off mag.Iuſt fol 278. Non retineāt in eorum domibus ſcribas, ex prag ead.§.Cumque Iudices fol.eod. Nihil recipiant pro examinandis teſtibus ex prag.6. de off. mag Iuſt.§.Item che gli Giudici tit. eod. fol.283. Teſtes audiant per vnam horam in diebus non feriatis, & per duas in feriatis in cauſis ſibi commiſſis, ibid. §. Hauendo hauuto fol.eod. Sibi ipſis cauſas non commictant Rit. 36.tit.de Pedan.Iudic. fol.291. Ciuitatem non egrediantur niſi pro grauibus negotiis. Cum licentia Proregis, & in reditu relationem faciant de geſtis,pragm.3. de commiſſar.non deſtinand tit de commiſſ Reg fol.373. In diſcuſſione cauſarū vbi fuerint coniuncti Aduocati nō interueniant, nec clam conſulant in §. Item gl'anni paſſati ex prag.1.de cauſis decidendis tit. de offic. Sac. Conſ. fol. 556. Cauſas in ſecreto decidant, votaque non publicent ex prag 5.de off.mag.Iuſt. § & più de ſecreto ſeruando fol.455. Sindicentur per electos Neap. in prag.2. de ſindic. official. Item ſuppiicano tit. de ſindic. official. fol. 491

Iudices pedanei non ſint vltra decem, & approbentur per M. C.V. ex prag.12 § Item che da qua auanti de off. M. Iuſt. tit.de pedan.Iudic. fol.291. Ipſis non interuenientib. non commictuntur cauſæ ex prag 12.de off. magiſt. Iuſtit. §.Item vogliamo tit.de pedan.iudic.292. Qualiter cauſas debeant referre in M.C.V. Rit.126.Item obſeruat. 298

Iudices certi in prouintijs, & qualibet ciuitate pro iuſtitia miniſtranda creantur,qui ſint annales in conſti. occupatis tit. de official.in Regn.conſti.fol.103. Perpetui,& ad beneplacitum reuocantur,& annales eſſe iubentur in cap. Electionem 173.tit.eod.fol.106. & in conſti.Iudices vbique eod.tit.fol.118.& in prag.5.de offic.Iudic. fol.120. In menſe Septembris initium ſumant d. cap. electionem. In terris demanialibus ſint annales ex cap.Neap.cap.39.eod. tit.fol.107. Idem in officialibus Baronum ſeruandum, in prag.5.de Baronibus tit.& fol.eod. Secundum leges, & in loco iudicij iudicare debent ibid. Tres conſtituuntur ad emendanda damna ſubditis illata per ſtipendiarios, & familiares in cap.Item quòd tres 181.tit.eod. 117

Iudices ad quos cauſæ remictuntur à M. C. V. tenentur in ea rationem reddere conſt.ſtatuimus tit.de offic. magiſt. Iuſt. fol. 240

Iudices in quibus criminibus ex officio, vel ad denunciationē procedere debeant, Rit.311.tit.de actuar.M.C.V.f.315. Secundum Regni Conſtitutiones cauſas decidere, ſententiaſque gratis proferre habent in conſt. cum circa tit. de ſalar.offic. fol 472. Eis ſalarium à Curia Regia ſtatuitur. ibid. Trigeſimam exigere, & de cauſarum criminaliū compoſitionibus poſſunt.ibid. Pro ſubſcriptionibus nihil accipiant, præterquam pro teſtium examinatione rit. 14 Item quod Iudices tit. de ſalar.offic. 475

Iudicum, & actuariorum numerus in M. C. V. conſtituitur in rit.2.In primis tit.de official.in Regn.conſti. fol.129. Ipſi & Auditores prouinciarum creentur cum interuentu Regentium, vide in verb.officiales.

Iuſtitiarij Prouinciæ officium eſt de delictis omnibus cognoſcere, illaque punire, vbi venit imponenda pæna mortis, vel mutilationis membri. De ſpreta defenſa portatione armorum,& de cauſis ciuilibus in defectum Baiulorum, & aliorum habentium ciuilem iuriſdictionem in conſti. Iuſtitiarij nomen tit.de off.Iuſt.fol.349. Cognoſcunt etiam de feudis planis, & de tabula, non autem de quaternatis ibid. Non impediant Baiulos in eorum officio cum ſeparatam habeant iuriſdictionem in conſt. Iuſtitiarij de cetero eod.tit.fol.352. In ingreſſu officij mandent Baronibus ne merum, & mixtum Imperium exerceant nec in criminalibus ſe intromictant, in cap. Item quòd Iuſtitiarij 284.eod.tit.fol.252. In cauſis pupillorum. viduarum, aliarumque miſerabilium perſonarum cognoſcāt cap.Quia nullus 305.eod.tit.fol.253 Dum prouincias diſcurrunt non vltra tres vel quattuor, permaneant, niſi maxima neceſſitas vrgeat in §.& quia ex cap.25.eod tit. fol.358. Proprias prouincias diſcurrāt, eccleſijs,pupillis, alijſque ſuccurrant, atque delinquentes puniant, cap. Quia decretum 42.eod.tit.fol.258. Officium in Terris Baronum exercere poſſunt cap.Item quia 281.eod tit. & in cap. vt exercitium 245.fol.359. Inquiſitiones ſuper criminalibus non commictant, alia vero officia idoneis non familiaribus commendent, cap. Item Iuſtitiarij 36.eod.tit. fol. 360. Non procedant contra illos quorum cauſæ fuerunt per prædeceſſores deciſæ,cap.Item ſi quæ 40 fol eod. Litteras Regias debitè exequutioni demandent, nec pro litteris ſigillandis aliquid exigant, cap.Item quando 45.eod. tit. fol 361. Neminem capiant, aut actum iudiciarium exerceant, abſque conſilio Iudicis ipſiſque contrafacientibus reſiſtere licet,cap. Item quòd prædicti 280.fol.eod. Ad tormenta,& condemnationes abſque conſilio Iudicum non procedant,cap.Item quòd 45 fol.eod. Abſque licentia diſcedētes dupplicatum ſalarium ſoluant pro dieb. quibus abſuerint, §. Item ſtatuimus, ex cap.Statuimus rit. Quoties 215.tit.de offic.Iud.fol.376. Quomodo iuramentum præſtent,in conſt.inter cetera. fol.4·3. Prouincias viſitent,conſtit.Capitaneorum de off. magiſt.Iuſt. fol.165. Vbi vide alias prærogatiuas ipſius officij. Tam ipſi quam alij officiales Regni debent ſoliciti auxilium præſtare Reg.Cam.in conſt. Iuſtit. tit. de off. proc. Cæſ. 225

Ius Francorum, ac Longobardorum in Iudicijs hactenus ſeruatum, ſignanter reſpectu contumaciæ tam in criminalibus,quam in ciuilibus aboletur in conſti. ſpeciale tit. de legibus.fol.91. Iuramentum ab officialibus probandum vide verb. officiales.

Iurati, & officiales aſſiſtant commiſſarijs,§.Item che li giurati,ex prag.39.de off.M.Iuſt.tit.de off.Capit.cuſt. 342

Iuriſdictio Iudicis loci ceſſat adueniente M.C.V. ad illam conſtit. honorem tit. de off. M. Iuſt. 258

L

Lex paribilis ſeruata ad occulta delicta purganda ab Imperatore tollitur in conſt. leges quæ tit. de leg. 90

Leges nouas condere ad Imperatorem pro temporis, & ſtatus qualitate pertinet conſt. nihil veterum tit de legib. fol. 77. Quænam in Regno ſeruandæ in §. Iuſtitiam ex conſt. puritatem tit. de legib. fol. 79. In primis ijs ciuitatibus, & vbi Iuſtitiarius reſidet publicandæ cap. Item prædicta tit. eod. fol. 81. Nouas ad ſubditorum commoditatẽ condere, & collapſas reſtaurare procerum Regni accedente Concilio Rex Carolus Secundus decernit in cap. Regina Iuſtitia 193. tit. de legib. fol. 81. Tã editæ, quam edendæ ſeruantur, & contra inobſeruantes à perſonis deſtinatis procedatur cap. Item ſtatuimus 138. tit. de legib. fol. 83. & cap. Item quòd prædicti 288. eod. tit. fol. 88. Nouas ad Regni pacem, ad officialium aliorumque concuſſiones refrenandas Carolus Secundus promulgandas pollicetur cap. Deſiderijs 91. eod tit. & fol. Per Carolum Primum & Secundum editæ confirmantur cap. Salubrem 212. tit. de legib. fol. eod. Legum nouiter conditarum copia Prælatis, Baronibus, Vniuerſitatibus tranſmittenda, cap. Item ſtatuimus 138. tit. de legib. 83

Liber votorum M.C.V. ſeruatur cum duabus clauib. ex prag. 39. de off. M. Iuſt. tit de off M. Iuſt. 275

Licentia exercendi Piraticam artem non niſi à Magno Admirato, & præſtita cautione impartiuntur, cap. Neminem 3. Curiæ Admiratiæ tit. de off. mag. Admir. 389

Lineatura non fiant in libris curiæ abſque ordine, §. Item ordinamo ex prag. 22. de off. mag. Iuſt. tit. de Actuar. M.C.V. fol. 312

Litteræ, & gratiæ Sacræ Maieſtatis legantur in Collaterali Cõſilio cap. 8. ex cap. Neap. le gratie tit. de off. magni Cancell. fol. 400. Quæ Gubernatori, & Auditoribus dirigantur iuſtitiam continentes communicentur cum Regijs Auditoribus, non autem quæ ſoli Gubernatori dirigantur, §. præterea ex pragm 9. de off. Magiſt. Iuſt. fol. 365. Exequutoriales contra fiſci debitores ſingulis menſibus cõſignentur in prag. 22 de off. mag. Iuſt. tit. de Actuar. M.C.V. fol 312. Litteræ M.C.V. & citationes ſigillo Regio iuſtitiæ debent ſigillari conſt. literas de remiſſione tit. de off. mag. Iuſt. 257

Liſta inquiſitorum qualibet hebdomada fiſci patrono detur bannitorum, & condemnatorum Perceptori, & fiſco, §. Itẽ che ogni ſettimana ex prag. 21. de off. M. Iuſt. tit. de Actuar. M.C.V. fol. 313. Condemnatorum non alij per actuarium fiat ad inſtantiam perceptorum, §. Item accioche ex prag. 22. de off. mag. Iuſt. tit. eod. de Actuar. M.C.V. 312

Locationes Gabellarum fiant in Reg. Cam. ſolle niter, & cum interuentu Generalis Theſaurarij prag. 7. de off. Quæſtor. gener tit. de off. Quæſt. gener. 242

Locumtenent. & Præſidentes Reg. Cam. non poſſunt expedire mandata Theſaurario pro expenſis erogandis in cauſis, niſi ad ſummam ducatorum quindecim, nec pro eodem negotio fieri poteſt duplicatio prag. 51. de off. proc. Cæſar. tit. de off proc. Cæſ. 220

Locumtenenti aſſerenti ſe habere mandatum à domino Prorege de aliquo componendo non creditur prag. 59. de offic. proc. Cæſ. fol. 197. Committat in banca computa rationalibus, & notetur per notatorem, & actorum magiſtros, §. Item mandamus ex cap. 9. tit. de offic. procur. Cæſ. fol. 208

M

Magiſtri Actorum Sac. Conc. non exerceant abſque probatione eiuſdem S.C. prag. 24. de off. S. C. tit. de offic. S. C. & ſalar. actuar. f. 264. Conficiant librum in quo fideiuſſiones annotentur ex decr. Sac. Conſ. tit. de offic. & ſalar. Actuariorum S.C fol. 263. Curent, vt acta cauſarum in quibus pœna fiſco venit applicanda eidem notificentur, §. Item quod cauſas ex prag. 22. de off. mag. Iuſt. tit. de act. M.C.V. fol. 312. Puniantur ſi ipſorum culpa teſtes in termino non recipiantur pragm. 10. de ordine iudic. tit. de off. examinatoris teſtium. 17

Magiſtri Camerarij cognoſcunt de cauſis ciuil. in ſua prouincia ad requiſitionẽ baiulorum, vel ipſorum defectu, & inter baiulos, & gabellotos, & de appellation. iudicum in conſti. officiorum tit. de off. proc. Cæſ. fol. 192. Aſſiſſam imponunt in conſtit. magiſtros eod. tit. fol. 192. Baiulationes vendere prohibentur, ſed eas perſonis idoneis exteris committant in conſtit. mag. Cam. tit. eod. fol. 193. Baiulorum proceſſus reuideant: baiulos, & notarios officia exercere renuentes cogant, & iuramentum ab ipſis recipiant, ibid. Caſtellanis, & ſeruientibus ſtipendia ſoluant in conſti. Inter multas tit. de off. proc. Cæſ. fol. 175. Iuriſdictio ipſius in Regno inter fiſcum, & priuatum limitatur in conſti. cauſas eod. tit. f. 177. Exercent iuriſdictionẽ alias ſecretis, & quæſtorib. cõmiſſam à porta Roſeti citra in conſti. præſenti lege decernimus. vt officium eodem tit. fol. 193. Locandi, vel committendi doanas Regias, & gabellas facultatem habent in conſti. mag. Cam. tit. de offic. proc. Cæſ. fol 193. Prouinciales partitas minutas diſtinctè non in genere in exitum ponant pragm. 56. de off. proc. Cæſ. eod. tit. 221

Magiſtri foreſtarum extra foreſtas homines ſuſpectos de venatione in foreſtis non capiant, ſed tantum in locis prohibitis repertos cap. Magiſtri 84. tit. de off. magiſt. Foreſt. fol. 232. Nouas foreſtas non faciant, & Iuſtitiarij region. antiquarũ foreſt. notit. habeãt cap. Itẽ boues 85. eo. tit. 233

Magiſtri Maſſarij ſint diuites, & idonei, rationemque curiæ reddant, & pro fraude qua pœna plectantur cap. Item prædicti 72. tit. de off. mag. Foreſt. fol. 235. Maſſarias faciãt in terris curiæ, nec particulares dominos moleſtent cap. Item quod prædicti, fol. & tit. eod. Magiſter maſſarius non amplius quam duos maſſarios, & vnum curatulum conſtituat, eoſque perquirat infra duodecimum lapidem cap. prouiſum eſt 70. tit. & fol. eod.

Magiſtri Portulani. vide in verb. Portulani.

Magiſtri paſſuum, aliiq. officiales infra certum tempus ſub official. idoneitatem Regi denuntient, & electos, abſque cauſa non amoueant in cap. Item Magiſtri 57. tit. de offic. in Regno conſtit. 116

Magiſtri poſtarum officij exercendi forma pragm. 1. Perche tanto de off. mag. poſtarum, tit. de off. mag. poſtar. 424

Magiſtri poſtarum diligentia, & fide in litteris Regijs recipiendis, & mittendis vtatur, §. In primis ex dicta prag. in d. tit. & fol. Facta apud Cur. Reg. non publicet, §. Di più ibid. Curſores per particulari ſeruitio abſq; licentia nõ expediat, §. Vogliamo, & §. ſequenti ibid. Decimam tantum à curſoribus exigat, §. Et perche intendiamo ex d. prag. eod. tit. fol. 425. Det notitiam Proregi perſonarũ Neap. per poſtas accedentium. §. Et perche ex dicta prag. eod. tit. fol. 424. Licentia faciendi comitiuas equeſtres vel pedeſtres per Regnum impartitur in prag. 1. Per l'Illuſtre de offic. mag. poſtarum eod. tit. fol. 426. Particularium litteras Proregi inconſulto non conſignet, §. Vogliamo ex pragm. 1. de off. mag. Poſtarum eod. tit. fol. 424 Solutio poſtarum ex prag. 1. §. Et perche, tit. de off. magiſt. poſtarm. 426

Magiſter Iuſtitiarius editiones omnes præcipiat quæ ad ipſius officium ſpectant prouideat, alias ad libellenſem Imperialem remittat conſtit. præcipimus tit. de off. mag. Iuſt. fol. 258. Non faciat accuſationes proponi à ſuis familiaribus cap. Item ſtatuimus 119. eod. tit. 268

Magna Cur. Vic. cognoſcit de crimine læſæ Maieſt. feudis quaternatis, de cauſis pupillorum, & viduarum, & appellationum ſed gradatim, & iudices ad quos cauſæ remictuntur de illis rationem in ea reddant conſtit ſtatuimus de offic. mag Iuſt. fol. 249. & rit. 52. & 50. eod. tit. fol. 257. & in §. appellat. eod. tit. fol. 265. Cognoſcit de exceſſibus officialium officio durante cap. Reg. 131. Item ſtatuimus tit. de ſind. offic. fol. 186. Cognoſcit de exceſſib. offic. conſtit. mag. Iuſt. eod. tit. de off. mag. Iuſt. fol. 262. Et rit. 49. fol. 262. Non tamen cognoſcit de delictis Sindicorum, Electorum, Camerariorum, & Baiulorum pragm. 49. eod. tit. fol. 263. Cognoſcit de cauſis comitatuum, magnorum feudorum, & caſtrorum conſtit. Magnæ Curiæ noſtræ tit. eod. fol. 256. Cognoſcit de delictis Comitũ, Baronum, & Vniuerſitatum conſtit. Capitaneorum. §. Cognoſcere de off M. Iuſt. fol. 264. & rit. 46. eod. tit. fol. 267. Habet iuriſdictionem in toto Regno ibid. Cognoſcit de guerra mota priuato carcere, & omnibus alijs pœnis fiſcal. rit. 47. Item quod curiæ ipſæ de off. mag. Iuſt. f. 280. Item de præſentat. inſtrumentorum rit. 54. ibid. Item

de

de exceptione excommunicationis rit.61.eod.tit.f.281. Cognoſcit etiam de pluribus alijs, vt in cap. Iniunxit nobis tit.de off.mag.Iuſt.fol.263. De donat.à Cur.abſque mandato factis non cognoſcit in rit.57 & 58. tit. de offic. procur.Cæſ. fol.178. Eius litteræ, & citationes ſigillo Regio Iuſtitiæ debent ſigillari conſti. litteras de remiſſione tit.de off.mag.Iuſt.fol.257. Eius ſententiæ foriudicationis ſeruantur in arca cum duabus clauibus pragm. vnica de ſent.foriudic.eod.tit. fol.271. In ea tractetur de commiſſarijs deſtinandis mane, & veſperi etiam diebus feſtiuis §.Che ogni di ex prag.44.de off.mag.Iuſt. tit.de off. mag.Iuſt.fol.281. Iudicum numerus augetur qui ſint annales, & diuerſis temporibus mutentur prag.1.de offic. mag.Iuſt.tit de official.in Regno conſtituendis, fol.103. Non delegat cauſas quoad cauſæ cognitionẽ.rit.125.de offic.mag.Iuſt.fol. 82. Poteſt procedere contra delinquentes ex proceſſu informatiuo cap.Si cum ſceleratis eod. tit. fol 268. Non tamen contra Neapolitanos cap.35. Item atteſo ex cap.Neap fol 270. & cap.67.eiuſdem libri fol.271. Quolibet anno per ſex hebdomadarum ſpatium in vna ex region. Regni reſideat, quæ deſcribentur in cap.Inſuper ad fidelium 184.eod.tit.fol.268. Ritus ipſius inuiolabiliter obſeruentur alijs in contrarium annullatis rit.1.Ioanna 2. tit.de nouo Philippi C.compo.f. 30. Si aliquã Regni ciuit. accedat facit ceſſare iuriſdict. iudic.ordin.ipſius loci conſt Honorem tit. de offic. M.Iuſt. fol.258. Magna Cur. regitur de veſperi rit.209. eod. tit. 274

Magnus Admiratus. vide in verbo Admiratus.

Magnus Cancellarius. vide in verbo Cancellarius, & quid ad eius officiales ſpectet.vide in verbo officiales.

Mandata quæ fiunt perceptori ſubſcribantur ab aduoc.fiſc.& ſi aliquid in contrarium occurrit proponatur in banca, §. Circa li mandati ex prag.43. de off.M.Iuſt.tit. de off. Aduoc. & proc.fiſc. 287

Marinarij cominantias, & panaticam habent in galeis, & periti eligantur cap. Item prædicti Admirati 79 tit. de offic. mag.Admir.fol.384. Marinarij aufugientes à triremib. plectuntur.cap.Item marinarij 8 .eod.tit. 386

Medicorum collegij fundatio, & priuilegia. vide in verbo collegij.

Memorialia decretentur à Regentib. vide in verbo Regẽtes. Memorialia grauaminũ in triduo præſententur pœnes acta prag.62.de off.S.C. 159

Milites cum Iuſtitiarijs ambulantes per Prouincias homines non capiant abſque Iuſtitiarij mandato, nec aliquid ab vniuerſitatibus recipiant niſi ſub certa forma, cap.Item ſtipendiarij 48.tit.de Capitaneis campaneæ. 369

Militibus paleam, aliaq; ab Vniuerſitate recipiẽtibus, certum prætium taſſatur, cap.De palea 169. & ſeq.eod.tit. f.370. Militum ſeruitiorũ informationes per Regentes fiant præuia licentia Proregis pragm. 3.Per la Mae.à de off Secret. tit.de off.mag Cancell. 406

Miniſtri pecuniarij non reddentes computum infra ſtatutum tempus in Regia Camera ab off. ſuſpendantur prag. 10 de off.proc.Cæſ.tit.de off.proc.Cæſ.fol.198.Apud ſe pecuniã fiſcalem retinentes dupli pœna plectuntur prag.46.eod.tit. fol.219. Subtrahentes pecuniam Regiam capite puniuntur conſtit.Officiales, tit.de off.Quæſt gener fol.237. Miniſtri pecuniarij, vide in ver. theſaurarius, in ver. Perceptor, & ver.Officiales.

Monaſteriorum aſpectus ex conuicinis locis prohibetur, feneſtras claudi mãdatur, ac domus tegulis cooperiãtur prag. 3.de monialib tit.de monialib. 50

Moniales à monaſterio exeuntes, nec domi recipere, nec aſſociare permictitur, §. Et perche ex prag.1.de monialibus tit.da monial.fol.48. Monialium alloquutio, & ad monaſteria acceſſus abſque licentia prohibetur prag.1.de monial.eod.tit.& fol.& prag.2.fol.49. & prag.4. eiuſdem tit. fol. 50

Mulieribus in iuditio audientia denegatur, quibuſdam caſibus exceptis conſt.Mulieres tit.de cultu tribunalib.exhiben 96

N

NAuigia qua forma ſint reparanda traditur in cap. Admirati 77.tit.de off.magni Admir.fol.384. Abſque prohibitis mercibus nauigantia non moleſtentur, prohibitas verò inuehentes, vel ad hoſtes nauigantia capiantur, & Curiæ dentur, cap.Item prædicti 83.tit.de off mag.Admir. fol. 386

in Nauigiorum reparatione nemo cogatur aliquid de proprio expendere ſub pœna, cap.Admirati 77. tit.de off. Mag. Admirati. 384

in Nauigijs conſtruendis nemo cogatur inuitus, cap.Item ſtatuimus 134.tit.de off.M.Admir. 387

ex Nauibus naufragantibus quid applicetur magno Admirato.vide in ver.Admirato.

Neapolitani non poſſunt torqueri ex proceſſu informatiuo ex cap. Neap. cap. Item atteſo tit. de offic. mag. Iuſt. fol. 270. & cap.Item atteſo in la gran Corte tit.eod. 271

Nominationum renunciationes deſcribantur pænes acta eadem die, vel ſequenti ad pænam euitandam prag. 60. Per S.R.C.tit eod. 160

Notarij matriculentur alias non exerceant prag.1. de Notarijs tit.de offic.Notar.& Iudic fol.444. In principio anni librum conficiant cum inſcriptione prag.2.de Notar. tit.& fol.eod. Eorum pandecta, & merces taxatur prag. 4. de Notar. eadem conſti.tit.de off.Notar.& Iudic. fol.445. Habeant priuilegia cum ſigillo pragm.6.de Notar.Eſſendo peruenuto tit & fol.eod.

Notariorum, & Iudicum numerus taxatur, & niſi à Rege, & de terris demanij non creantur in conſtit. in locis demanij tit.de off.Notar.& Iudic. fol.435. A Rege tantum creati publicos contractus celebrare poſſunt prag.2.de contractibus. Semo informati tit.eod.fol.437. Certis diebus exceptis ſinguli ſui copiam faciant in conſtit. Baiulos tit.eod.fol.438. Et infra hebdomadam inſtrumenta reaſſumant in §. huic conſtit. tit.eod.fol.439.& in prag. 3. de Notar.conſtit.eod.tit.fol.445. Et niſi in illis quibus interfuerint inſtrumenta conficiant cap. Item caueant 56.tit.eod.fol.442. Nullitas aduerſus ſententiam, vel decreta Sac Conſ.allegata exequutionem impedit ſi incontinenti probetur in pragm.Quæ præſenti de off.Sac.Conſ. tit.de off.Sac.Conſ. 150

Nullitates aduerſus ſententias, vel decreta Sac. Conſ. proponens.& ſuccumbens mulctatur in prag. Caroli V. Quamplurimum tit.& fol. eod.

O

OBligationes infra tres dies regiſtrentur, §.Item che li maſtridatti de actuar.M.C.V.fol.312. Accuſentur ad partis inſtantiam, regiſtrentur, & conſeruentur in archiuio prag.24.de offic. mag.Iuſti.tit.eod. 313

Obligationum libri non amoueantur à proprio loco niſi ab actuarijs prag.23.de off.M.Iuſt.eod.tit.& fol.

Oblati qui ſe, & ſua religioni obtulerunt habitum deferant, & in proprijs domibus non commorentur Religioſorum priuilegio non gaudent cap.Priuilegia 500.tit. de oblatis fol. 46. In bonis feudalibus, aut cenſualibus Religioſorũ priuilegio non gaudent.ibid.

Officia & officiales p intermedias pſonas petere ſub pæna prohibẽtur prag.1.de offic.& q̃ iis prohibẽtur tit.de official.in Regn.conſti.fol.121. & in prag.3.eiuſdem tituli. f.122. Vendi prohibentur, ſed idoneis conferantur pragm.2.eod. tit.fol.123. Regnicolis conferenda ex cap.Neap. Ferdinandi Secundi cap.4. fol.100.& cap.24. fol. eod. Regia Catholici 25.& 26.Carol.V.cap.27.28.& 29.fol eod. & in prag.1 de officior. prouiſ. facienda Regnicolis fol. eod. & in cap.1 Regis Philippi Secundi incip. Atteſo che fol.115. vſque ad fol.114.

Officiales Regiæ Cancellariæ, quæ obſeruare habeant prag.2. Cum totam de offic.Secret.tit.de offic.mag.Cancellar.fol. 404. Fideles, & habiles eligantur in prag. citata §. Quoniam.fol.405. Qui non exigant dirictus ante ſubſcriptionem prouiſionum.§.Abuſum & ſeq.fol.eod. Pro prouiſionibus Curiæ nihil exigant, à priuatis autẽ idem quòd ſcribæ regeſtri in d.prag.2. §. Hi ſcribæ fol.406. Quatuor horis demane, & ſic veſperi aſſiſtant in d.pragm. §.Quoniam. 406

Officiales ante ſuſceptam adminiſtrationem iuramẽtum præſtare debent in conſt.Puritatem. fol.452. Forma iuramenti ab ipſis præſtanda in cap.Regni 37. Item accipiant, fol.454. Regi fidelitatem, capitula, & conſtitutiones ſerua-

ervaturos iurent in cap.Regni 185. Item quod omnes fol. 454. Ad officium promoti iuramentum præſtent, & eius forma in prag 4.Et quia ſæpè de official.ad part.inſtāt. non creand.tit.de iuram.ab official.præſtando. fol.455. & in cap.Regni 14.Officiales tit.& fol. eod. A litigantibus munera recipere prohibentur, in conſtit.Apud Iuſtitiarios tit.ne officiales munera recipiant fol.461. Et in cap.Regni 182.Item quòd nullus tit.eod. fol.463. & in prag 4.Carolus de muner. official. fol. eod. & in pragm.6. Don Ioannes de muner.official fol.465. Præter tamen eſculenta,& poculenta in cap.25.Hac edictali tit eod.fol. 462. Nec etiam mutuam pecuniam à litigantib. prag. 2.de muner.official Quis neſcit tit.eod.fol.463. Compatratus vinculum contrahere prohibentur in prag. 6. de official.Don Ioannes tit.de ſalar official & trigeſ. fol.384. A Baronib.officia non petant,ex prag.9.§.Itē ſtatuimus de off.Iud.tit.ne offic.officia à Baronib.petāt,f.381.& prag.5. de official.tit.& fol.eod. Ibiq; ampliatur, ideq; diſponitur in §.Item ſtatuimus ex prag.vlt.de commiſſar. non deſtinand. fol.eod. De quibus autem officialibus intelligatur traditur in prag.7.de official eod.tit.fol.383.
Iuriſdictionem exercentes non ſint Balii, vel tutores, neque procuratores Baronum Regni pragm.1.de off.iudic. & bracchij implorat. fol 379. Omnes ad Iuſtitiam deputati cautionem præſtent in Reg. Cam. de ſtando ſindicatui, quo finito infra quatuor menſes fidem exhibeant de ſindicatu præſtito prag.41.de offic.proc.Cæſ.tit.de off.procur.Cæſ.fol.518 Regij nonnisi Regia officia exerceant ex lib.Notam.Sac.Conſ.in anno 1504. fol.161. Quibus nam virtutibus præditi eſſe debent traditur in cap. ſtatus 273.tit.de official.in Regn. conſti. fol.119. Perſonaliter ſeruire tenentur in tit.1.In primis tit. eod. f. 124. & in conſt.Officia quæ perſonis tit.eod.in cap.Quia de Vicarijs 19.tit.eod.fol.139. & in §. Item quòd ex tit. 7. eod. fol.140. & cap. Neap. Item che ſi noſtri, cap.9. pragm.1. de Adminiſtr. quod perſonaliter ſeruiant tit.eod. fol. 140 cum ſequent. Mercaturam cuiuſcunque generis exercere prohibentur in prag.n.2.de mercat.official.prohib Neque poſſint fol.197. Extra triounal cauſas tractare non poſſint prag.1.de cauſis decidendis tit. de off. magiſt. Iuſt. fol.215. & in prag.Item ſi bene.fol.256. Quorum negligentia bona publica deperëūt, vel minuuntur in perſona, vel in rebus puniuntur in conſtitut. Officialis tit. de offic.procur.Cæſa.fol.187. Iniuſſu Principis ſub ſiſteates in officio, officij priuatione bonorumque publicatione puniuntur conſtitut. Duram, & Diram tit.de off. in Regn.conſt.fol.130. Regij incedant togati ex lib. bannor.M.C.V.tit. de veſtib.official.fol.494 Si eis aliquod datum imputetur ſi non probatur purgat ſe per iuramentum alias partis dicto ſtetur in cap. Regni 46. Item quod in omni tit.eod. 492
Officiales Prouinciales in tranſitu, nec eſculenta, nec poculenta recipiant pragm. 1.de off. Iuſt. Eſſendo tit ne Officiales muner.recip.fol.363. Nec vltra taxatum ſalarium aliquid accipiant ex prag.4.de trigeſim §. Quia vero tit.de ſalar.official.& trigeſ.fol.480. Ab Vniuerſitatibus munera recipere prohibentur in cap.38. Item quod Iuſtitiarij tit.ne Officiales munera recipiant,fol.467. & in cap.277. Item quod prædicti fol 464. Contractus,& matrimonia inhire prohibentur in conſtl. Communiter tit.de contract.Iudic.fol.495. Nec equos, nec mulos emant abſque licentia in cap.Regni 127. Item ſtatuimus 496. Cuiuſcunque tribunalis aduocationis,ſeu procurationis munus exercere prohibentur tit.11. Item quod nullus officialis tit. de off Iudic.fol.379.& §. Item quoniam ex prag.6. de off.Iudic.tit.& fol. eod. Per prouincias equitando nec equos, nec victum capiant abſque prætio, §. Item quod prædicti ex prag.4 de off.Iuſt. 362
Officiales Reg. Cam. à conſanguineorum litibus abſtineant prag.3.de off.proc Cæſar.tit.de off.proc.Cæſ.fol.189. Prohibentur mercaturas exercere munera, aut ſalarium pro cauſis in banca expediendis recipere prag.17 eiuſdem tit.fol.207. Incumbunt proceſſibus expediendis, & liquidationes adoharum,& releuiorum fiant per Rationales ipſius Cameræ prag.18.eiuſdem tituli. fol.208. Feudalia,& iuriſdictiones emere prohibentur, ex pragmat.11.de empt.& vendit.tit.de contract.Iudic.fol.497. Vaxallos grauare in deferenda pecunia ad Reg. Aerarium prohibentur in conſti. Omnes officiales tit. ne officiales inferāt grauamina vaxallis. 457
Officiales M.C.V. tenentur reuelare crimina,& exceſſus aliorum officialium contra curiam commiſſos tit.4.Item quòd ſi aliquis tit.de off.M Iuſt.fol.179. Semel in hebdomada acta perquirant, & illorum expeditioni incumbant tit. 10.Item quod Locumtenens de off.mag.Iuſt. fol.179. Statutis horis in Mag.Car. conueniant ex prag.7. de offic. mag.Iuſt.§ Item quod omnes Officiales, fol.275. Ipſi & omnes aſſeſſores eligantur cum interuentu Regentium cap.9. Accioche nelle elettioni ex cap.Neap. tit. de offic. magni Cancell. 400
Officiales magni Admirati.vide in verb.Admirati.
Officiales Theſaurarij nihil recipiant à creditoribus Reg Cam. pro ſolutionibus illis faciendis ex pragm. 6. de off. Quæſtor.gener.§.Et quia tit.de off.Quæſt.gen. 242
Officiales ſcribæ portionis ordinarij, & extraordinarij à quibus deputentur,quiue fuerint deleti, quibuſue prohibentur vide in ver ſcriba portionit.
Officiales tam Regij, quàm Baronales pœnas ad ſui, vel Baronum arbitrium commutandas imponere nequeunt prag.3. de Baronibus tit.de off.Iudic.fol.380. Sub pœna ſucceſſorem expectare debent cap.Scire 235. tit. de offic. Iudicum, & bracch. implorat. fol. 377.& 378.
Annales finito tempore non poſſunt in eadem, vel alia ciuitate officium exercere, vt ſindicari poſſint cap. Item quòd prædicti 283.tit.de official. in Regn.conſtit.fol.150.
Subditorum animalia abſque ſalario pro ſeruitio Regio capere prohibentur in conſt.Si noſtra ſeruitia tit.ne Officiales infer.grau.vaxall.fol.458. Regij frumentum,ordeum & alia communi prætio emant pro Regis ſeruitio in cap.Reg.125.Item ſtatuimus tit.eod.fol.460. Nobilibus perſonis, & Comitibus, quæ non deceant imponere prohibentur in cap.124. Item ſtatuimus tit. ne offic. inferant grauamina vaxallis fol.459. Proprijs ſumptibus neminē ſeruire cogant in cap.Regni 23.Grauamina tit. eo. fol.459. Regij ſtent in ſindicatu coram nouis per 50. dies,& culpabiles arbitrio Regis plectantur,innocentes vero collaudantur in conſtit. Volumus tit. de ſindic. official. fol.485. Baronales ſtent ſindicatui per 40. dies pro quolibet anno adminiſtrationis, vel pro rata temporis, & M.C.V.nihilominus de eorum cognoſcit exceſſibus in cap. Regni 131.Item ſtatuimus tit.eod.fol.485. & in prag.5.de offic.Iudic.§.Item,vt officiales tit.eod.fol.487. & in cap. Neap.61.anno 1503. Item ſe degni tit.eod. fol.489. & in cap.ſeq. Regii trigeſimas, & ſportulas non exigant in prag 1.de Trigeſimis tit.de ſalar.official.& trigeſ. f.476. & ſalario taxato ſint contenti ex pragm. 6. de commiſſar. non deſtin.§.Aliam vero. fol.479. Auxilium petenti debet illud impartiri conſti. Iuſtitiarios tit. de offic. Iudic. fol.376. Prouideant Commiſſariis de carcerib.§.Item che quando ex prag.39.de off.mag.Iuſt.tit.de offic. Capit. cuſtod.fol 432. Sint obſequentes Capitaneis alias capiatur informatio de inobedientia, §. Item ſe ordina ex prag.39.de offic.mag.Iuſt.tit.eod.fol.342. Non intromictant circa Commiſſarios,& homines eorum comitiua, §.Item ſe ordina prag.39.de off.mag.Iuſt.tit.eod.f.343. Inhabiles creari prohibentur, & per pecuniam electi remouentur cap.Item quòd prædicti 35.tit.de Official.in Regn. conſti.f.115. Abſque rationabili cauſa,ac Regis ſcientia non mutentur ibid.
Officiales locorū fidem faciant debitorū in exigibilium §.Item ſe ordina prag.39 de off.M.Iuſt.tit.de Capit.cuſt ciuit.342
Officiales pecuniarii ſingulis menſibus mictunt bilancium introitus,& exitus ad Reg.Cam.prag.40.de off. procur. Cæſ. tit.de off.Quæſtor.gener.fol.31. Non participent in cambiis prag.11.de off.Quæſtor.gener.f.243. Præſentent computa in Reg. Cam. infra annum liquidanda prag. 12.de off.proc.Cæſ fol.189. Infra dies 20.& gabelloti infra menſem finito officio reſiduam pecuniam tranſmictant ad Regiam Curiam cap.Scire volumus 246.tit.de offic.procur.Cæſar. 218

P

PAndecta Regiæ Cancellariæ prag.1. Egregia ſanè de offic. Secret.tit.de off.mag.Cancell.fol.400. Et quod obſeruetur pandecta ex ordine Alphonſi Regis Primi cap.64.

Item ſupplicano,& 56.ex cap.Neap.fol.404. Pandecta. ſeu taxa pro regiſtrandis Regiæ Cancellariæ ſcripturis §.Regeſti,ex prag.2.de off.Secret.eod.tit. fol. 401. Pandecta.ſeu ſalarium notariorum in verb.notarii, Pandecta Reg Cam.prag.17 de off.proc.Cæſ. 221

Pandecta exactionum per ſecretarium, & actuarios S C. faciendarum.prag 25.de off.& ſalar.Actuar.S.C. fol.164. Item reſpectu actorum notarii, §.Actorū notarii, ex prag. 26.de off.Sac.Conſ.eod.tit.fol.166. Eiuſdem obſeruantia præcipitur ex cap.Neap. §. Item eſſa fideliſſima città eod.tit.&fol. Paſcua, nemora, & aquæ conceduntur omnia præter illa,quæ ſunt Regiis ſolatiis deputata, §. Itē ſtatuimus,ex prag.1. de ſalar. eorum qui mict. tit. de offic. magiſtrorum Foreſtarum. 233

Parrochiani conficiant librum puerorum,qui Sacro Baptiſmate lauantur,prag vnica de Parroc.tit.de Parroc.fol.45.

Pecuniam Regiam ſubtrahentes,ſi miniſtri pecuniarii ſint capite puniuntur,conſt.Officiales tit.de offic.Quæſt.gen.237

Pecunia Regia à quibuſuis miniſtris exacta in poſſe generalis Theſaurarii perueniat, & commiſſarii deputentur per ipſum,prag.2.eod tit.fol.238. Si nō ſufficit pro ſolutione omnium liberantiarum diuidatur inter habentes maiorem neceſſitatem,ex prag.4. §. Item porque ex prag.5. de off.Quæſtor.gener.tit.& fol.eod.

Pecuniæ receptio fiat cum interuentu ſcribæ portionis, prag. 3.eod.tit.fol.239. Ac ēt perceptoris ſignificatoriarum,ex prag.1.de off proc.Cæſar.§ Item ſtatuimus dicto tit. de offic.Quæſtor.gener.eod.tit & fol.

Perceptor M.C.V. notet tempus,quo Iudices aſſiſtūt ex prag. 4.§.Item chē li predetti de off.mag.Iuſt.fol 274. Conficiat librum prouentuum, & actorum de quibus poſſet Curia pecuniam recipere.tit.45. Item quōd ærarius tit.de offic.percep.M.C.V. fol.193. Faciat librum compoſitionum,§.Item vogliamo ex prag.11.de off mag.Iuſt. eod. tit & fol. Det liſtam fiſco de prouentibus, qui in dies fiunt,§.Item vogliamo ex prag.30.de off. mag. Iuſt. tit. de off.percep.M.C.V fol.294. Et reddat computum,& liſtam prouentuum Theſaurariō, §. Item volumus ex eadem pragm.tit.&fol.eod. Interueniat in compoſitionib. faciendis,§.Item vogliamo,ibid. Ipſe ſolus percipiat prouentus,§.Perche ibid. Non ponat in libro reſiduam pecuniam,quam accepit, cap.54.de off. Percept. M.C.V. fol.193. Non recipiat depoſitum, §.Porque la eſperiençia,ex prag.19.de off mag.Iuſt.cod. tit.& fol. Omnes pœnas pecuniarias recipiat, pragm. 14. eod. tit.& fol. Singulis menſibus computa reddat in Reg. Cam. prag.30.de off mag.Iuſt.tit.de off.Percept.M.C V. 293

Perceptores pecuniæ Imperialis illam pro reparatione caſtrorum,& aliorum bonorum imperialium ſubminiſtrent, a ias procuratoribus fiſcalibus hoc efficere licet conſtit. Vt officialib.tit.de off.proc.Cæſ 179

Perceptores,prouentus,& pignora in libro deſcribant, §. Item acciò ex prag 31.de off.mag. Iuſt.tit de Commiſſ contum. fol.338. Diem diſceſſus commiſſariorum, & conſignationis liſtæ contumacium, & condemnatorum deſcribant, § Item perche. ibid.

Perceptores non participent in cambijs, nec in alijs negociationibus,prag.11.de off.Quæſtor.gener.eod.tit.fol.243. Apocas ſubſcribant eadem die qua pecunias recipiunt, §. Item expoſuerunt ex prag.1.de off.procur. Cæſar. tit de off.Quæſtor.gener. fol.246. Exequutiones per ipſos factas non emant,ab omni negotiatione abſtineāt, paſcuis alienis non vtantur, & munera ab Vniuerſitatibus non accipiant,prag.48.de off.proc.Cæſ.tit.de off.Quæſtor. gener. fol.244. De ordine Regiæ Cameræ accedant ad loca Baronum defunctorum, & informationem capiant de fructibus illius anni §.Item volumus ex prag 1.de off.procur. Cæſ.eod.tit.fol.245. Nihil recipiant ab Vniuerſitatib. ex quauis occaſione § Item pro bona conſeruatione. ibid. Pecunias Regias cum ad ducatos quingentos in eorum poſſe peruenerint ad Regium Theſaurarium tranſmictant, §. Item mandamus ex prag.1.de offic.proc.Cæſar. tit. de off. Quæſtor.gen.fol.245. Quōd corrigitur ea pragm.55. tit.& fol.eod.

Perceptor Prouincialis ſe obliget de ſoluendo quantitates receptas tempore debito,pragm.8. de offic. Quæſtor. gener. fol.242. Computa exhibeat in quibus cauſam exprimat, §. Quoniam Maieſtati Veſtræ, ex pragm. 5. de offic. Quæſtor.gener.eod.tit. 241

Perceptor ſignificatoriarum qua die afferre debeat ſignificatorias in Reg.Cam.vel in Collaterali in prag. 45. de offic. procur.Cæſ. 217

Perceptoris ſignificatoriarum officium pertinet ad Theſaurarium generalem prag.9 de off.Quæſtor. gener. 243

Periurij pœna quæ ſit in §.Se ordina che ex prag. 39. de off. mag.Iuſt.tit.de off.Capit.cuſtod.ciuit. 342

Pœnæ accuſatæ cum nominibus accuſatorum, & patria ſcribantur in libro inferui, §. Item che li maſtridatti ex prag. 21.de off.mag.Iuſt.tit.de Actuar. M.C.V. fol.310. Pœna noupli pecunias fiſcales ſurripientibus ſtatuitur in cap.Reg.186. Ad hoc volentes tit de ſalar.offic. 476

Porterij Sac.Conſ per hebdomadam ſeruiant, nec aulam ingrediantur niſi vocati prag.17.de off.S.C.tit. de off.Oſtiar. Sac.Conf.fol.172. Ipſis ſalarium taxatur in prag.28. de off.Sac.Conf.fol.173. Mancias petere prohibentur tam ipſi,quam officialium ſeruientes, prag.1. de Porterijs,eod.tit.& fol.

Portulani non poſſunt auocare poſſeſſionem rei feudalis, vel Burgenſaticæ de facto,præterquam in excadentialibus ad curiam deuolutis,cap.Prædicti magiſtri 66. tit. de offic. procur.Cæſ. fol.185. Quid ab illis exigere debeant qui in recuperandis morticijs, & excadentijs præponuntur ſtatuitur in cap.Item quod ab illis 69.eod.tit. 182

Poſtarum magiſtri officium vide in ver. magiſtri Poſtarum.

Poſtæ Apuleæ cum effectu deſeruiant, alias amictant ſalarium ex prag.1.de off.mag.Poſtar §.Che più,eod.tit. 425

Poſtæ, vide in ver.magiſtri Poſtarum.

Prælatorum in electione Barones non ſe intromictant, §. 6. ex prag.2.de clericis ſaluaticis, fol.32. Vaſalli Eccleſiæ rebus relictis poſſunt quo voluerint confugere, §.14.ex ead.prag.2.dicto tit.fol.33. Reſidentiam Rex procurabit à Summo Pontif. & Eccleſiarum reſtaurationem ex cap.Neap.2.tit.de epiſc.& cler. 42

Præſes Prouinciæ ſtet ſindicatui coram Commiſſario à Prorege deſtinando per dies 50.in pragm.3.Cum iure cautum de off.Iuſti.tit.de Sindic.official. 498

Præſentationi ſcripturarum apponatur dies,& nomen præſentantis,prag.19.de off proc.Cæſ. 208

Præſidens S. C. eiuſdem negotijs vacet, nec cauſis ſummarijs per M.C.V.decidendis ſe intromictat, § Item conoſcendo ex prag.1.de cauſis decidendis tit.de off Sac.Conf.f.156. Locumtenens,& Regens M.C.cauſas ſibi ipſis non commictant in prag.9.de off.Iudic.eod.tit.fol.160. In paritate votorum etiam ſi ipſe interſit ſententias publicari non faciat, ſed in diffinitiuis Proregi notitia detur, in interlocutorijs verō alius Conſiliarius adhibeatur, §. Item attendendo ex dicta prag.1.de cauſis decidendis tit. de offi.S.C. fol. 157

Præſide impedito, vel infirmo Decanus ipſius vices gerat in prag.Don Federici de Toledo ex lib notam.Sac.Conſ.tit.de off.S.C.fol.161. Recuſato quis decretabit ſupplicationes in pragm.Comitis de Oliuares ex lib. notam. S.C. eod. tit 162

Præſidentes Regiæ Cameræ quibus horis negotiis vacare debeant, & quæ ſingulis diebus ſint per eos tractanda ſtatuitur in prag.5.de off.procur.Cæſar.tit.de offic. procur. Cæſ. fol.194. Cauſas omnes decidant in banca, & notarius ſcribat deciſionem,prag.6.eiuſdem tit fol.195. Cauſas decidant, & ſi opus fuerit relationes per Locumtenentem decidantur, prag.7.ibid. Sed corrigitur in §.Hoc quidem ſub ead.prag Abſente Locumtenente per ſingulas hebdomadas vnus poſt alium eius vices gerat. pragm.8. de off.proc.Cæſar.eod.tit. fol. 196. Nomine ipſius in prouiſionibus ſe ſubſcribunt,prag.11.eiuſdem tit.f.197. De menſe Ianuarij, & Februarij non redeant poſt prādium in cameram, ſed domi negotia tractent,pragm.35.de off. proc Cæſ.eod tit.fol.214. Præſidentes idiotæ votent, vt prius in cauſis,pragm.58.de offic.procur.Cæſar. eod.tit. fol. 224

Præſidente cauſam referente, aduocatiſque illam defendentibus cæteri ſileant,prag.26.de off.proc.Cæſ.eod.tit.f.211.

Præſidentes tribunalium pro cauſarum expeditione non niſi in locis tribunalium ſe congregent prag.8. de offic. Iud. tit.de off.Iudic.& brachij imploratione,fol.389. Sibi ipſis cauſas non commictant,prag 9 de offic.Iudic.ibid.

Princeps Eccleſiam contra opprimentes tuetur conſtitut.poſt

mundi

Digitized by Google

mundi machinam tit.de nouo Philippo C.compo.f.1. Pacem atque Iuſtitiam ſubiectis exibet, ibidem.

Proceſſus compilentur, equaliter inter ſcribas diuidantur, & facta concluſione conſignentur actuario, §. Item mandamus, quod magiſtet ex pragm. 19.de off.procur.Cæſ.tit.de off.proc Cæſ. 209

Proceſſus in quibus fiſcus eſt actor notentur in libro diſtincto pœnes fiſci patronum conſeruando, prag.20. de off. procur. Cæſat.eod.tit.& fol. Originales conſeruentur in curia, copia partibus ſi voluerint datarit.96.tit. de Actuar. M. C.V.fol.305. Partibus non credantur, §. Item vogliamo ex prag.21.de off.mag.Iuſt.tit.eod. 352

Proceſſuum viſitatio fiat per fiſcum in eius domo die dominico, §. In primis ex ead.pragm. dicto tit. 311

Procurator fiſcalis in qualibet prouincia conſtituatur in conſti. Inter multas de off.proc.Cæſ.fol.175. Facultatem habet inquirendi contra poſſeſſores bonorum fiſci.ibid. Facta inquiſitione illos ad ſe defendendum admictat ibid. Poſſeſſionem non capiat abſque reſponſo curiæ, ibid. Curam habet omnium, quæ ad Regẽ in ea Prouincia pertinent, ibid. Caſtrorum neceſſitatibus prouidet, ibid. Ad auocandam poſſeſſionem rerum fiſcalium coram Iudice competenti detentores conueniat cap. Item ſtatuimus 120.eod.tit. fol. 278. Iuris ordine ſeruato procedat, ibid. Nihil faciat ſine Aduocato fiſci tit. 18. tit. de off. Aduoc.& proc.fiſal.fol.285. Aſſiſtat vbi regitur curia, §. De no hauer aſſiſtido, tit.eod fol.289. Quæ ad hoc officium pertinent. vide in verbo Aduocat. fiſcal.

Procurator fiſci, & notator non intrent dum cauſæ votantur in banca, prag.23. de off. procur. Cæſar. tit.de off. procur. Cæſar. 184

Procurator pauperum qualiter debeat cauſas defendere, §. aſſi miſmo ex prag.39.de off.mag.Iuſt. tit. de off. Aduoc. pauper. 291

Procuratores non ſtent in loco Aduocatorum, nec ad bancam clientulum ducant, & ſemel in hebdomoda audiantur, rit. Item quod nullus 111.tit.de cult.tribanal exhib fol.95. Examinentur, & niſi approbati non exerceant pragm. 22. Quia non omnibus de off.S.C.tit.de off. Aduoc. & procur. iuram.& ſalar fol.501.& §.ſeq.ibid. Non poſſunt paciſci de quota litis pragm.5.de poſtul.eod.tit. fol.503. Neapol. ab Vniuerſitatibus miſſi qualiter ſe gerant, prag.8. de Adminiſtr.Vniuer.eod.tit.& fol.

Prouiſiones Regiæ Magnæ Curiæ directæ ſcribantur in inferno. §. Vnlumus etiam ex prag.24.de offic.magiſt. Iuſt.tit.de actuar. M.C.V.fol 314. Prouiſiones, & litteræ expediendæ videantur à Præſidentibus in eorum domibus, & ſubſcribantur, quòd etiam ſeruatur per Locumtenentem prag.24.de offic.proc.Cæſar.tit.de off. proc.Cæſ. fol.184 Prouiſionibus pro teſtium receptione expediendis apponatur clauſula quòd ſeruetur Regia pragm. circa numerum teſtium prag.49.de off.S.C.tit.de off.S.C. 159

R

R*ationales Regia Camera* computis vacent, ac dubia in banca notificent, prag.29.de off.procur. Cæſ.fol.211. Diligenter computa examinent, prag.33. eiuſd.tit.f.212. Elapſo termino ad verificandum partitas ſpontè computa præſentent in banca dubia publicando, cap. 13. Inſtruct. Federici Reg.fol.214. In fine computi bilancium integrum conficiant, vt breuiter dignoſcatur vna cum folio dubiorum cap.17.Inſtruct.Car.V. fol.214. Romputa faciant cum interuentu vnius ex Præſidentibus, pragm.35.de off.proc.Cæſ.tit.de off.proc.Cæſ.fol.214. Per ſe, non per alios computa videant, prag.28.de off.proc.Cæſar. tit. eod.fol.217. Duo folia computorum faciant, prag.39. de off.proc.Cæſ.tit, eod. 218

Rationalibus pro computis referendis certa dies aſſignetur, cap.8.Inſtruction. Carol.V.tit.de off. proc.Cæſ. 255

Regens M. C. V. poteſt cum vno Iudice cauſas expedire rit. 53. Item quod in curijs tit.de off.mag.Iuſt.fol.280. Non poteſt aliquem carcerare ſine conſilio vnius ex Iudicibus ipſius, & ſi carcerauerit non poteſt detinere, rit.39. Item quod Locũtenens tit.de off.Reg.M.C.V. fol.283. Non habet votum in deſtinandis commiſſ. ex pragm. 44. § Item che in le commiſſioni, de off.mag. Iuſt. tit. eod. fol. 284. Nec ipſe, nec alij Officiales impendant Regias pecunias pro accommodandis domibus, ex prag. 39. §. Y porque, de off.mag.Iuſt.tit. & fol.eod.

Regens, & Iudices M.C.V. ſindicantur per electos Neap. vide in ver. ſindicatus. Singulis annis mutentur, & ſindicentur, ex cap.Neap.cap. 16. tit.de official.in Regn.conſti. 107

Regentes Regiam Cancellariam poſſunt decretare memorialia circa aſſenſus, & remiſſiones ad Iuſtitiam, cap.7.ex capit.Neap.Et accioche tit.de off. mag Cancell. 399

Regia Audientia tranſmictant ſingulis ſex menſibus liſtam contumacium ad inuicem, & ſingulis quatuor menſibus ad M.C V. §. Circa il terzo, ex prag.4.de empt.& vend.tit.de off.Iuſt. 366

Reg.Cam.Summaria de cauſis fiſcum tangentibus tantum cognoſcit, prag. 12.de off.proc.Cæſ.nemo eſt tit. de off.proc. Cæſar. 201

Regnicolis permictitur proprijs ſumptibus conſtruere triremes præſtita cautione, & ab eis acquiſita ipſorum fiant, prag.vnic. Quod Regnicolæ poſſint armare naues, tit. de off.mag Admir. 387

Relationes Regiæ Curiæ fiant die Iouis, & partes pro monitis habeantur in prag.18.de off. S.C. Relationes tit. de offic. Sac.Conſ. 158

Remiſſio ſubditi magni Admirati quando petitur ſtatur litteris ipſius, vel eius Viceadmirati, cap. Item ad tollẽdum 12. tit.de off.mag.Admir. 398

Remiſſiones capiantur per actuarios tantum, §. Item che tutte le remiſſioni tit.de Actuar. M.C.V. 310

S

S*Acrum Conſilium* inſufflat vitæ ſpiritum, prag.3. de offic. Sac.Conſ.tit.de off S.C.fol.146. Appellationes infra 25. vntias omiſſo medio M.C. non admictit, ibid. Cauſas arduas, & feudales decidit, ibid.

Sacri Conſilij decreta, & pragmaticas ad ipſius ſtatum pertinẽtia, ſeruari diſponitur in prag.1.de off.Sac.Conſ.fol.142. Legis vim octinent ex prag.48. §. Etſi decreta de off. C.S. fol.155. Sac.In Conſ. duæ aulæ pro cauſis decidendis eriguntur, & quatuor in qualibet vltra Præſidem interſint, § Nuper ex prag.41.de off.Sac.Conſ.tit.de offi. Sac.Conſ. fol. 146

Salaria Aduocatorum. vide in verb. Aduocati.

Salaria Regiſtri Regiæ Cancellariæ, vide in ver. Pandecta.

Salaria Gubernatorum, & Auditorum ſoluantur per Perceptores prouinciarum, prag.66.de off.proc.Cæſ.tit.de off. procur.Cæſ. 225

Salarium augetur etiam Regijs Officialibus pro dietis, §. Dechiarando, ex prag.8.de commiſſar.tit. de ſalar. Official & Trigeſ.fol.462. Officialibus à Regia curia ſoluitur, conſtit.Cum circa tit. eodem. fol. 472. Et conſtitut. Cum iuxta prouidum tit. eodem. fol. 475. Et in cap. Neap.32.anni 1496.fol.476.& in cap.ſeq. ibid. Et quolibet menſe rata ipſius in rit.9.Item quòd Locumtenens eod.tit f.475. Augetur & nihil vltrà recipiant Officiales, pragm. 2. Et quia de Trigeſim eod.tit.fol.477. & in prag.3. Renouamus ſub eiſdem tit.fol.478.& in prag. 4. vt etiam de Trigeſim. eod. tit.& fol. Taxatur Regijs Conſiliarijs, Iudicibus M.C. ac cæteris Officialibus, & commiſſarijs quando incedunt extra ciuitatem, prag. 63. de off.S.C. cum §§. ſequent.tit. de ſalar.official.& trigeſ.fol.480.& §. & percbe, ex prag.8. de commiſſ.eod tit.fol.482. Officialibus ſoluatur in Regia Theſauraria, ex prag 6.de off.Iud.§. Item quod omnia, fol.473. Et Prouincialibus ſoluatur per Perceptores Prouinciales, prag.60. Illuſt. de offic. procur. Cæſar. tit. de ſalar. Official.& Trigeſ. 483

Scriba vnus in qualibet banca deputetur, qui curam habeat expeditionis carceratorum in partibus exiſtentium prag. 46. de off.mag.Iuſt tit. de off.mag.Iuſt. 282

Scriba cauſæ cum integris actis Iudicem adeat, §. Item vogliamo il ſecondo, ex prag.21.de off. M. Iuſt.tit.de Actuar. M.C.V. 312

Scribæ Cameræ curam habentes regiſtrandi litteras curiæ tẽpore commiſſionis computorum, notam commiſſionum in Reg.Cam.præſentent, prag.43.de offic.proc.Cæſ.tit.de offic.proc.Cæſ.fol.200. Ipſorum numerus arbitrio Proregis, & Locumtenentis limitetur, §. Item mandamus quòd ſcribæ, ex prag.59.de offic.proc.Cæſ. eod.tit. 209

Scribæ duo à Sac.Conſ. examinati in cauſis criminalibus depu-

tentur,prag.1.de Actuar.& Scrib.tit.de Actuar. M. C. Vic. fol.196. Quinque ſint ordinarij, §. Propter multitudinem,ex prag.21.de off.mag.Iuſt.tit.& fol. eod. Ordinarij tantum Iudices adire poſſunt, informationes capere, & proceſſus agitare,§.Item ebe neſſuno ex prag.21.de off. mag.Iuſt.tit.de Actuar M C.V. 311

Scriba cum familia in caſalibus Neap. aſſiſtat, delinquentes capiat,captoſque mictat ad Mag.Cur. cum actis, prag.48. de off.mag.Iuſt.tit.de offic.Scrib.fiſc. 312

Scriba fiſcales non capiant denuntias,ſiue quærelas, niſi in caſu quo venit imponenda pœna capitalis, & infra tiduum denuntiantes valeant ſe pœnitere cap.Item ſupplicano 38, ex cap. Neap.tit.de off.Scrib.fiſcal.fol.317. Non poſſunt pro aliqua ſcriptura aliquid accipere,niſi in caſibus expreſſis rit.30.eod tit.& fol. Sint in curia horis conſuetis,& capitula faciant cum conſilio procuratoris, & Aduocati fiſci rit.31.eod.tit.fol.318. Notificent Iudicibus acta facienda rit.32.tit.& fol.eod. Quinque numero ſint in qualibet banca, §. Propter multitudinem es pragm. 21.& 29.de off.Mag.Ioſt.tit.de offic.Scrib.fiſcal.fol.eod. Informationes non capiant niſi data prius notitia Regenti,& Iudicibus, præterquam in delictis in ipſorum præſentia patratis,dicto § Propter multitudinem,ibid. Abſq; approbatione non videant,nec tractent proceſſus,& acta criminalia,§.Item ſi debbia es d.prag.29.tit.eod.f.319. Seruent inſtructiones per pragmaticas,& capitula traditas, §.Fuerunt etiã,cum ſeq. ibid. Perquiſitiones inquiſitorum abſque mora faciant, cap. Item ſi ſupplica 6. ex cap. Neap.tit. de off.Scrib.fiſcal. fol.323. Non ſint ætate minores decem & octo annis, §.Item que niguno ex prag. 39.de off.M Iuſt.tit.& fol.eod. Sex in qualibet banca deputantur qui per ſeipſos ſeruiant,pragm.59.de offic.S.C. tit.de off.& ſalar.Actuar.S.C. 168

Scribæ portionis officiales ordinarij , ab ipſo nominentur , ſed cum mandato Proregis adſcribantur in libris, pragm.1.de de off.Scrib.Port.tit.de off.Scrib.Port.fol.147. Extraordinarij officiales non deputentur , niſi facta relatione Proregi,§.Et perche nella deputatione , ex dicta pragm.1. de off.Scrib.Port.tit.eod fol.248. Nil exigant pro expeditione liberantiarum , §. Ordinamo ex dicta prag.eod. tit.& fol. Denuntient Proregi de omnibus impenſis quæ fiunt de pecunia Regia.§.Et perche vogliamo.ibid.

Scribæ Regiæ Cancellariæ vide in ver.Officiales.

Scripturæ in Reg.Cam conſeruentur prag. 20. de off. procur. Cæſar. 185

Scripturæ neceſſariæ fiſco ab omnibus officialibus ſtatim conſignentur,prag.28.de off.proc.Cæſ eod.tit. 211

Scriptura Cameræ nemini oſtendantur , nec copia detur Locumtenente inconſulto.cap.23.eod.tit. 209

Scripturarum regiſtratarum in Reg. Canc. copia Prorege vel aliquo ex Regentibus inconſultis non tradatur, §.Cum autem,ex prag.2.de off.Secret.tit.de off mag.Cancell. 405

Secretarij , & Actuarij prouinciales vltra taxam hic deſignatam accipere aliquid prohibeotur,§.Item quod Secretarij, ex prag 4.de off.Iuſt.tit.de Actuar.prouinc. 367

Secretarius Regni ſilentium ſeruet,§.Regium ex prag.2.de off. Secret.tit.de off.mag Cancell.fol.404. Negotia celeriter,& fideliter expediat ex d. prag. §. Cum intereſt eod. tit.& fol. Fideles,& habiles Officiales eligat, §.Quoniam ex dicta prag.eod.tit.fol.405. Qui non exigant directus Regiæ Cancellariæ ante ſubſcriptionem prouiſionum,taxamque ſeruent,§.Abuſum ex dicta pragm.eod.tit. & fol.

Secreti , & Quæſtores iuriſdictionem exercere prohibentur à porta Roſetl citra conſti. Præſenti lege decernimus, vt officium tit.de off.proc.Cæſ.fol.193. Intra duos menſes à die primo Septẽbris , vel infra annum poſt quindecim dies rei fiſcalis locatæ relationem certa forma ſeruata mictant, § Secreti quoque cap.255 tit.de off proc Cæſ.fol.187. Gabellas procurandas non commictant, ſibi non retineãt, plures vni non vendant,nec filijs, aut alijs colluctendo locent,quod ex ipſa locatione præſumitur, §. Præterea volumus ex cap.257.tit.& fol eod. Prohibentur iurium fiſcalium pacta ſuper eorum exactione facere. quæ iura prædicta augeant,vel minuant, §.Et cum ſit ex cap. 257. eod. tit.& fol. Secreti officium vendatur , & perſonis idoneis commictatur , cap.60. In primis tit. de offic. procur. Cæſar. 226

Secretum ab Officialibus ſeruandum , §. Et perche,ex prag.6. de ſuſpition.Offieial.tit.de ſecreto ſeruandn, fol.457. Et vide in ver.Officiales,& in ver. Conſiliariorum.

Secularis Iudex de crimine eccleſiaſtico non cognoſcit , cap. Item ſtatuimus 103 .tit.de Sacroſanct. Eccleſ. fol.13. Non trahit vaſſallos Eccleſiarum coram ſe,niſi in criminalibus , & alijs quorum cognitio ad ipſum de iure pertinet , cap.Item ſtatuimus in 6.eod.tit. 14

Sedilium renuntiationes in beneficium prætendentium annullantur per D. Ioannem de Zunica et lib. notam S. C. tit.de off S.C. 163

Sententia Reg Cam. non obſtante reclamatione exequatur, prag.37.de off.proc.Cæſ.tit.de off. proc.Cæſ. 215

Sententia M.C.V. coram Magiſtris Actorum ipſius proferantur,rit.250.de offic.mag Iuſt. fol.281. Infra ſummam ducatorum centum quinquaginta exequutioni demandentur non obſtante appellatione, pragm. Ducis de Alcalà tit. de off.S.C.fol.147. Duæ ipſius Magnæ Curiæ conformes exequutioni demandantur.prag.3.de offic. Sac.Conſ. eod.tit. 146

Sententiæ forindicationis per Mag. Curiam latæ ſeruantur in in arca cum duabus clauibus,prag.vnic. de ſent. forindicat tit.de offic.mag.Iuſt. 271

Sententiæ Iudicis à quo infra ſummam ducatorum 200.per S.C confirmatæ non reuidentur,prag.62.de off S.C.tit. de off.S.C. 152

Sententiæ Sacri Conſilij exequutionem habent paratam non obſtante reclamationem,& ſi duæ fuerint conformes perpetuum inducunt ſilentium, pragm.5. de off. S. C eod. tit. In illis ferendis quæ ducatorum ducentum ſummam excedunt. Tres Conſiliarij voto conformes eſſe debent,prag.41.de off.S.C.tit.eod. fol.151. In minori vero quantitate duo ſufficiunt, prag. volumus eod. tit.fol. 152.& in cap.Neap.anni 1583.cap.1.ibid. Nomine Regio proferantur,prag.6.de off.S.C. tit.eod. 153

à Sententijs Tribunalium Regni appellatur ad Magnam Curiam,& in cauſis vltra 25.vncias appelletur gradatim,prag. 4 de off.S.C.tit.eod. 149

Seruientes in caſtris nihil recipiant pro ſeruitijs Curiæ, in cap. Regni 196.Seruientes tit.de ſalarijs Officialium , & trigeſima. 483

Seruientes Curiæ Admiratiæ poſſunt deferre arma ſicut illi M. C.V.bannum Illuſt.& Magnifici Viri,ex lib.bann. M.C. V. fol. 394

Significatoriæ auditis partibus expediantur in plena banca, nec retardetur exequutio,§.Quæ omnia, ex pragm. 32. de offic.proc.Cæſ.tit.de off.procur. Cæſ. fol.212. Scribantur in Camera per Rationalem , & conſignentur Perceptori ſignificatoriarum , nec Notator. ſubſcribat niſi illis notatis,& comprobatis, §. Item quemadmodum, ex prag. 33.de off.proc.Cæſ.eod.tit. fol.213. Exequantur , & nemo aduerſus eas audiatur niſi facta exequutione,pragm. 37 de offic.proc.Cæſ.eod.tit. 215

Sigilli Regiæ Cancellariæ taxator nihil vltra taxam exigat, §. taxatoris,ex prag.2.de off.Secret.tit.de offic.mag.Cancell. fol.406. Vltra taxam pro ſigillo non exigatur , §. Poſt leges.ibid.

Sigillorum iure, non vltra carolenum exigatur , & memorialia non ſigillentur,§.Item ſub eadem,ex prag. 4. de off. Iuſtit. tit.de off.Iuſt. 362

Silentium in Iuditio poſt tertiam Iudicis monitionem non ſeruanti pœna indicitur,in conſtit. cultus Iuſtitiæ tit. de cultu Tribunalib.exhibend. fol.61. Seruandum quãdo à Conſiliarijs cauſæ referuntur,pragm.11.de off. Sac. Conſ. tit. de off.S.C. 153

Sindicatus Regentis, & Iudicum Magnæ Curiæ fit per Electos Neap.prag.2.de ſindic.offic.fol.491. Tempus poſt conſignationem actorum ſucceſſori factam currere incipit, in cap.Regni 126.Nouas formas eod.tit.fol.493. Tempus abbreuiari prohibetur,prag.4.de ſindicat.Official. eod. tit. & fol. In ſindicatu Officialium Ciuitatis Neap.duo eliguntur Sindici,in rit.308. Item quòd pro ſindicatione eod.tit. 498

Sindici,& Electi,notificent Commiſſarijs contumaces,& bona.§.Item ſe ordina,ex prag.39.de off.M.Iuſt.tit. de off.Capit.cuſtod.ciuit. 342

Solutiones faciendæ in prouincijs fiant de mandato Regis, vel Viceregis , & inſeratur,in mandato Theſaurarij ordo de

verbo

Digitized by Google

verbo ad verbum, prag.6.de offic.Quæſtor.gen.eod.tit.de off. Quæſt. 245

Studentes Philoſophiæ in ſtudijs Ieſuitarum poſſunt doctoratus gradum inire, prag.Magnifici Viri, tit.de off.mag.Cancell. 423

Subactuarij non capiant fideiuſſiones, nec obligationes, niſi de voluntate actorũ Magiſtri, rit.35.tit.de Actuar.M.C.V. fol. 315

Subditorum animalia ab officialibus capi prohibentur. vide in ver.Officiales.

Succeſſor prædeceſſoris cauſas ſuſcipiat, prag.Item ſemo informatione, de off.S.C. 156

Supplicationes quod fiat verbum eadem die quo fuerunt expeditæ, vel ſequenti præſententur, & appellantes moniti cenſeantur, prag.50.de off.S.C.tit.eod.fol.159. Abſque ſubſcriptione Aduocatorum non recipiantur, prag.36.de off. S.C.eod.tit. 166

Superſeſſoriæ non fiant abſque Regis nutu ex cap. In inſtrum. Feder.Reg.tit.de off.proc.Cæſ. 215

T

TEſtium dicta manu examinatorum ſcribantur, prag.56. de off.S.C.tit.de off.Examin.teſtium, fol.172. Scribantur per extenſum, §. Item che detti Maſtridatti tit.de Actuar.M.C.V. 312

Theſaurarij, ceterique pecuniarij miniſtri diſtincta reddãt cõputa in Reg. Cam. in §. Quoniam pragmaticæ primæ de off.proc.Cæſar tit.de off.proc. Cæſar. 183

Theſaurarius generalis, & Prouinciales Perceptores fidem faciant quantitatis, & qualitatis pecuniæ, quæ ſoluitur, & iuxta hanc annotationem computum reddant, prag.1.de offi. Quæſtor.gener.tit.de off.Quæſtor.gener. fol.238. Et in eius poſſe pecunia omnis à quibuſuis miniſtris exacta perueniat, qui etiam Commiſſarios valeat deputare, prag. 2.de off.Quæſtor.gen.tit. & fol.eod. Eamque recipiat cum interuentu Scribæ Portionis, prag.3.de offic.Quæſtor. gener.tit.eod. fol.239. Ac etiam cum interuentu Perceptoris ſignificatoriarum, ex prag.1.de off procur. Cæſar. §. Item ſtatuimus tit.eod fol. 40. Sic etiam cum interuentu Officialis Conſeruatoris generalis, ex pragm 4.de off Quæſtor.gener. §. Item por euitar las fraudes, tit eod. fol.240. Si autem pecunia non ſufficiat pro ſolutione omnium liberantiarum diuidatur inter habentes maiorem neceſſitatem, prag.4.& 5. de offic Quæſtor.gener. tit. & fol.eod. Computa exhibeat in quibus exprimatur cauſa, & apocas receptionis diſtinctas faciat, ex pragm. 5. de off.Quæſtor.gen §.Quoniam tit.eod.fol.241. Et interueniat tempore quo fiunt locationes gabellarum in Reg.Cam.pragm.7.de offic. Quæſtor. gener. tit. eod. fol. 242. Conſeruet reſiduum quantitatis aſſignatæ pro ſtipendio continuorum, & militum grauis armaturæ, prag. 10.de off.Quæſtor gener.tit.eod.fol.243. Singulis hebdomadis relationem faciat cum Locumtenente Regiæ Cameræ de ſtatu arcæ Regiæ Theſaurariæ. prag.11.de off. Quæſtor.gener.§.Præter ordines tit.eod.fol.241. Non deputet Commiſſarios extraordinarios, niſi data notitia Proregi, ex prag.11.de off.quæſtor.gener §. Item quod dictus tit eod.f.244. Feuda, & iuriſdictiones emere prohibetur, in prag.11.de empt.& vendit.D.Petrus tit. de contract.Iud.fol.497. Non recipiat pecunias à fideiuſſoribus debitorum fiſci niſi præcedente condemnatione Reg. Cam.prag.49 de off.procur.Cæſ. tit.eod.fol.220. Ipſe & Perceptores computa cum cautelis præſentent, & recipientes pecuniam ab eis cautelas exhibeant, pragm.30.de off.proc.Cæſ.tit.eod. 220

Triremes non onerentur alienis mercibus cap. prædicti Admirati 80.tit.de off.mag.Admirati fol.385. Proprijs ſumptibus conſtruere Regnicolis permictitur præſtita cautione, & quæ capiunt proprijs vſibus applicentur, pragm. vnic. quod Regnicol.poſſunt armare naues tit.de off.mag. Admirati. 387

Triremes, & alia vaſcella quæ capiantur magno Admirato applicantur, cap. Item habent 20. Curiæ Admiratiæ, tit. de off.mag.Admirati.fol.392. Alia vide in verbo Nauigia.

Trigeſima Iudici ſoluitur pro quocũq; Iudicio eorã ipſo agitato quibuſdã tamẽ exceptis, præterquã in aliquib. ciuitatib. in conſt.Cũ inſta prouidẽ tit.de ſalar. official & Trigeſ.f.475. A Regijs officialibus non exigitur in prag.1.de Trigeſ. Vniuerſis tit.eod. 476

Tubitt dum Curia regitur neminem abſque mandato Curiæ vocet rit.38. Item quod dictus Tubitta tit.de off. Capit. cuſtod. 334

Tubitte ſeruientium numerus ipſorumque ſalarium ſtatuitur in prag.27.de offic.Mag Iuſtit.tit.de off.Tubittæ M.C. 334

V

VAſſalli ab officialibus grauari prohibentur in conſtitut. Omnes officiales tit. Ne officiales inferant grauamina Vaſſallis.fol.457. Alia vide in ver.Officiales. Baronum Regia tribunalia non adeant. vide in ver. Barones. Ad perſonalia ſeruitia niſi taxato ſalario ſoluto non mictantur in pragm. 1. ad Perpetuam tit. Ne officiales inferant grauamina Vaſſallis. 460

Venatio Dominis territoriorum in proprijs locis à magiſtro Foreſtarum non prohibetur, nec aliquid ab eis exigatur cap.Magiſtri 64.tit.de off. mag.ſt.Foreſt. 232

Veſtes carceres ingredientibus ſub quouis colore non auferantur pœna contrauenientibus indicta ex libr. bannorum M.C.V.tit.de cuſtod.reorum. 347

Villani, vel qui ratione rei ſeruire tenentur ordinari non prohibentur conſtit.Errores tit.de Epiſc.& cler. 36

Vniuerſitates Officiales ſibi deputare ſub pœna prohibentur in conſtit.Cum ſatis tit.de Official.in Regn.conſt.f.137. Non coguntur deferre pecunias Regias earum expenſis cap.Item ſtatuimus 124.fol.246. Immunes ſunt ab onere hoſpitandi in prag.8.de commiſſar. & execut.D.Ferdinandus de Caſtro, tit.de ſalar.Official. & trigeſ. 481

Vniuerſitatibus ius eligendi Officiales habentibus confirmatur in cap.Importuna ver.Eligendi tit.de Official. in Regn. conſtit. 118

Vniuerſitatum procuratores. vide in ver. Procuratores.

Vota publicare Officiales prohibentur in prag. Item ſi bene tit.de off.Sac.Conſ.156. Iudicibus M.C.V.proferantur audito fiſco, ab ipſis ſubſcribantur, & diſſentientibus in libro particulari ſcribantur, ex pragm.1.de offic.mag. Iuſtit. tit.eod. 275

Votorum liber ſeruetur cum duabus clauibus, & tempore votorum nemo aſſiſtat, ex prag.39. §. Item paraque de offic. Mag.Iuſt.tit.& fol.eod. Publicentur fiſco data competenti dilatione, ex prag.7. Item acciò de offic. mag. Iuſtit.tit.& fol.eod.

Votandi modus in Sac.Conſ.traditur in pragm.13.de off.S.C. tit.de offic.Sac.Conſ. 154

D. O. M.

Deiparæ Virgini matri SS. Franciſco de Aſſiſio, ac Thomæ Aquinati Laus ſemper, & Gloria.

Imprimatur. Curtius Palumbus Vic.Gen.Cap.Neap.

Rutilius Galaccinus Canonicus deput. vidit.
D. Hilarius Corteſius Clericus Regularis, vidit.
Greg. Maſtrillus Præpoſitus domus Profeſſæ Neap. Societatis Ieſu. vidit.
D. Iacobus Graſſius monacus Caſinenſis. vidit.

ILLSTRISS. ET EXCELLENTISS. PROREX.

LAboriosam compilationem, Conſtitutionum, Capitulorum, aliorumque huius Regni legum à Carolo Tapia Regio Conſiliario, miro ordine compoſitam Excellentiæ tuæ iuſſu vidi, ac eiuſdem commentarios in Primum, & Secundum dictæ recompilationis Libros hucuſque perlegi,& cum nihil Regiam iuriſdictionem, aut bonos mores lædens inſpexerim,Imprimi poſſe,niſi aliudExcellentiæ tuæ, vel tuo Collaterali Conſilio videbitur ſum arbitratus; cùm verò alios eiuſdem recompilationis commentarios perſpexerim, quid de illis ſenſerim Excellentiæ tuæ nunciabo? Neap. Die 12.Aprilis 1604.

Excellentiæ tuæ Humiliſs.& deuotiſs.ſeruus

Iac.de Franchis Conſiliarius.

Imprimatur.

De Ponte Regens. Conſtantius Regens. De Caſtellet Regens.

Prouiſum per ſuam Excellentiam. Neap.die quinto Maij 1604.

De Franco.

NEAPOLI, Ex Typographia Io. Iacobi Carlini. M D C V.

Superiorum permiſſu.

AD LECTOREM·

HVnc Librum pluribus in locis corruptè leges (candide Lector) Impreſſorum incuria, cui malo ego quoad potui conſuli, ſed negotiorum officij, & domeſticorum mole oppreſſus amplius non valui, quæ de per ſe corrigi poſſunt omiſi, quæ verò corrigenda duxi neceſſaria hic leges, omnia tamen à me dicta, & dicenda S. Romanæ Eccleſiæ, eiuſq; clauum regerenti Pontif. Max. correctioni ſubmiſſo pro cuius defenſione, & libertate ſanguinem fundere ſum paratus.

Errata, quæ in hoc volumine continentur.

fol. 10. 6. igius	huius
fol. 13. A. aculatis	voluntatis
fol. 16. b. quietis	quiete
fol. 17. in tit. de ſacroſ. eccl.	de epiſcnpis, & cler.
fol. 18. b. ſicut	ſic
fol. 19. in tit. de ſacroſ. eccl.	de epiſcopis, & cler.
fol. 31. b. damnū, poſſunt	damnum dant, poſſunt
fol. 37. b. ſecundum quid	ſecundum quod
fol. 47. in tit. de monialibus	de oblatis
fol. 53. ante nu. 4. vnionem	vnione
fol. 67. in tit. de Iudeis	de his qui ad eccleſ. confug.
fol. 57. nu. 17. inquit Apoſt.	ioquit Sapient. 18.
fol. 80. nu. 3. Cicioen.	Ticinenſ.
fol. 95. in tit. de legibus	de cultu trib. exhib.
fol. 97. Rubr. de off. in Reg. conſt. nu. 10. ſurgent in iudicio contra generationē iſtā,	cum generatione iſta
fol. 99. n. 33. ſiue ciuis ille ſiue ſit peregrinus	ſiue ciuis ſit ille ſiue peregrious Nulla erit diſtinctio perſonarum, ita audietis paruum vt magnum, nec accipietis cuiuſquam perſonam.
f. 153. tit. de off. & numero baiulorum	de iuramento ab officialibus præſtando
f 165. in tit. de off. S.C.	de offic. & ſalar. Actuar. S.C.
f. 171. in tit. de off. S.C.	de offic. examinatoris teſtium.
f. 173. in tit. de off. proc. Cæſ.	de off. Oſtiarij S.C. ſeu de apparitoribus.
f. 177. ac glorioſiſſimo	a glorioſiſſimo
ibidem Conſiliarius	Conſiliarios
f. 123. tit. de off. mag. Foreſt.	de off. mag. Maſſariorum
f. 143. tit. de off. mag. Iuſt.	de off. Quæſtoris generalis
f. 347. a. de proh. & vēdi.	q Regnicolæ poſſint armare naues
f. 411. Priuilegium Medicorum erratum pluribus in locis leges, quia vetuſtate conſumptum ſic fuit mihi traditum	
f. 415. Rub. de off. M. Macell. ſcilicet,	ſed
ad dominum	dominum
te aduerte,	te, aduerte
firmiſſa	firmiſſima
triceſimo	triceſimo nono
nec	& nec
etenim	& enim eum
illum	†
altiſſimus	altiſſimus à Deo eſt enim omnis poteſtas
magnorum	magnatorum
Illuſtrum	Illuſtrium

f. 4.

ROT 1319704

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

G 30.

Digitized by Google

Digitized by Google